

VALTIOPÄIVÄT

1927

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—27

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA MARRASKUUN 25 PÄIVÄÄN

HELSINKI 1928
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Pöytäkirjat

1927 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä.

Heinäkuun 1 ja 2 päivinä 1927 valittu Suomen Eduskunta kokoontui perjantaina 2 päivänä syyskuuta 1927 vuoden 1927 varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten Esittelijäneuvos A. E. Rautavaaralle, jolle V. J:n 21 §:ssä säädetty tehtävä oli uskottu.

Pöytäkirja, joka tehtiin Suomen Eduskuntaan valittujen 1927 vuoden varsinaisille valtiopäiville koontuneiden edustajain valtakirjoja tarkastettaessa talossa N:o 15 Hallituskadun varrella 2 p:nä syyskuuta 1927.

Sittenkun Esittelijäneuvos A. E. Rautavaara, jonka Tasavallan Presidentti oli määrännyt tarkastamaan edustajain valtakirjat tänä päivänä kokoontuvilla 1927 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä, kello 11 a. p. oli saapunut taloon N:o 15 Hallituskadun varrella ja allekirjoittanut lakitiedetten kandidaatti oli kutsusta ruvennut pöytäkirjanpitäjäksi, merkittiin tähän, että kaikki kansanedustajat Esittelijäneuvos Rautavaaran antamalla ja eilispäivänä sekä Säätytalon että talon N:o 15 Hallituskadun varrella eteiseen naulatulla ilmoituksella olivat kut-

sutut saapumaan tänne tänään aamupäivällä Uudenmaan, Turun, Hämeen ja Viipurin läänien vaalipiireistä valitut kello yksitoista ja muut edustajat kello puoli kaksitoista, tuodakseen valtakirjansa Esittelijäneuvos Rautavaaran tarkastettaviksi.

Tämän jälkeen ilmoittautuivat Eduskuntaan valittuina edustajina tähän pöytäkirjaan liitetyssä luettelossa mainitut henkilöt, jättäen tarkastettavaksi heille annetut valtakirjat.

Jätetyt valtakirjat, yhteensä 199, hyväksyttiin, ja oli niistä edustajista, jotka näin olivat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, säädetty luettelo kirjeen kera Eduskunnalle lähetettävä, jota paitsi jätetyt valtakirjat olivat Eduskunnan sihteerin kautta edustajille toimitettavat.

Vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

Luettelo niistä edustajista 1927
vuoden valtiopäivillä, jotka ovat
näyttäneet olevansa oikein valtuu-
tetut.

Uudenmaan läänin
vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, toimittaja.
Ampuja, Mikko, viilaaja.
von Born, Ernst, godsegare, friherre.
von Frenckell, Erik, diplomingeniör.
Furuhjelm, Annie, fröken.
Furuhjelm, Ragnar, professor.
Gebhard, Hedvig, professorinrouva.
Ingman, Lauri, professori.
Isaksson, J. Aug., toimittaja.
Itkonen, Rieti, johtaja.
Järvinen, Kyösti, professori.
Kullberg, Henrik, jordbrukare.
Kuusisto, August, piirisihteeri.
Lehtinen, E. W., kunnallisneuvos, maanvil-
jelijä.
Lehtonen, Martta, konttoristi.
Lindberg, Gustaf, jordbrukare.
Linna, Jalmari, maanviljelijä.
Palmgren, Axel, direktör.
Pekkala, Eino Oskar, asianajaja.
Rydman, Eero, lakitiedettenkandidaatti,
pankinjohtaja.
Schauman, Georg, filosofiedoktor.
Seppälä, Hilda, työläisnaisliiton sihteeri.
Sergelius, Max, rektor.
Tainio, Taavi, toimittaja.
Vennola, J. H., professori.
Österholm, John, redaktör.

Turun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Aarnio, Kaarlo Ernesti, kirkkoherra.
Colliander, Rafael, redaktör.
Forsberg, Anders, bonde.
Heikkilä, Bernhard, maanviljelijä.
Jokinen, Eemil, toimittaja.
Kullberg, Berndt, agronom.
Kulmala, Kalle, maanviljelijä.
Latvala, Jaakko Wilhelm, kansakoulunopet-
taja.
Lehtokoski, Aino, rouva.
Leino, Frans Johannes, tuomari.
Molin, Knut, hovrättsassessor.

Pilppula, J. Erland, maanviljelijä.
Ramstedt, Gustaf Adrian Emanuel, maanvil-
jelijä.
Ryti, Risto, lakit. kand., Suomen Pankin
pääjohtaja.
Saarinen, Paavo, maanviljelijä.

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Aalto-Setälä, T. A., oikeusneuvosmies, lakit.
kand.
Alestalo, Anshelm, maanviljelijä.
Fahler, Jussi, kaupanhoitaja.
Härmä, F. V., fil. tohtori.
Junnila, Taave, kunnallisneuvos.
Kirra, Kalle, maanviljelijä.
Komu, Ville, torpparinpoika.
Kylänpää, Kustaa, kirkkoherra.
Leino, Jalmari, sanomal. toimittaja.
Mäkelä, Valter, kirkkoherra.
Rantala, Viljo, maatyöläinen.
Riihimäki, Arvo, pienviljelijä.
Ryömä, Hannes, tohtori.
Sillanpää, Miina, tarkastaja.
Tuomioja, W. W., lakit. kand.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ailio, Julius, fil. tohtori.
Keto, J. V., maisteri.
Kuuliala, Viljo-Kustaa, kirkkoherra.
Lehtonen, Oskari, lakit. kand., varatuomari.
Leinonen, Olga, kutojatar.
Mantere, Oskari, fil. tohtori, ylijohdaja.
Myllymäki, Kalle, liikkeenjohtaja.
Nukari, Evert, maanviljelijä.
Toivonen, Otto, luennoitsija.
Torppa, Juho, kunnallisneuvos.
Virta, Juho Jalmari, työmies.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Eskola, Valfrid, asutusneuvoja.
Hakkila, Väinö, pormestari.
Harvala, Kaarlo, toimittaja.
Ihamuotila, J. A., maanviljelijä.
Linna, Kustaa Eemil, kunnallisneuvos.
Myllymäki, Lauri Rikhard, sähkötyömies.
Pastell, Väinö, maanviljelijä.
Pulkkinen, Yrjö, varatuomari.

Saarinen, Eemil, toimitsija.
 Vihuri, Ida, taloudenhoitaja.
 Voionmaa, Väinö, professori.

Viipurin läänin läntinen
 vaalipiiri.

Aalto, Johan Fredrik, sanomalehdentoimittaja.
 Haverinen, Anna Albertina, rouva.
 Hämäläinen, Ida, ompelijatar.
 Kemppi, Antti, maanviljelijä, katekeetta.
 Lautala, Eemil, maanviljelijä.
 Moilanen, Kaapro, sanomalehdentoimittaja.
 Nikkanen, Vilho, maanviljelijä.
 Oksanen, Kaino V., filosofiantohtori.
 Paasivuori, Matti, ammattijärjestön puheenjohtaja.
 Reinikainen, Oskari Brynolf, lääketieteenlensiaatti.
 Sinkko, Elias, agronomi.
 Särkkä, Ville Kustaa, maanviljelijä.
 Talas, Onni, professori.
 Tukia, Elias, maanviljelijä.
 Tuomivaara, E. A., agronomi, maamieskoulun johtaja.
 Typpö, Taneli, maanviljelijä.

Viipurin läänin itäinen
 vaalipiiri.

Gummerus, Leo Benedikt, tuomiokapitulin asessori.
 Helo, Johan, filosofiantohtori.
 Juutilainen, Antti, maanviljelijä.
 Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä.
 Kopsa, Pekka, talonmistaja.
 Kuisma, Antti, maanviljelijä.
 Kukkonen, Antti, pastori.
 Leppälä, Juhani, maanviljelijä.
 Niukkanen, Juho, maanviljelijä.
 Pitkänen, Matti, maanviljelijä.
 Puhakka, Yrjö Wilhelm, lakitieteen tohtori.
 Rapo, Jussi, asioitsija.
 Seppänen, Jooseppi, maanviljelijä.
 Suokas, Mikko, pienviljelijä.
 Tanner, William, luennoitsija.
 Welling, Yrjö, pienviljelijä.
 Vertanen, Anton, maanviljelijä.

Mikkelin läänin
 vaalipiiri.

Hakala, Kalle, toimittaja.
 Halonen, Toivo, pienviljelijä.

Hannula, Mandi, opettaja.
 Jutila, Eemil, maanviljelijä.
 Kontio, Oskari, maanviljelijä.
 Kuokkanen, Erkki Veikko, pormestari.
 Luostarinen, Aino, emäntä.
 Sommarberg-Malkamäki, Aino, opettaja.
 Paavilainen, Matti, pienviljelijä.
 Sventorzetski, Reinhold, toimittaja.
 Tolonen, Johan Fredrik, pienviljelijä.
 Valjakka, Hilma, rouva.

Kuopion läänin läntinen
 vaalipiiri.

Asikainen Adam, myymälänhoitaja.
 Enne, Yrjö, sanomalehdentoimittaja.
 Hahl, Eero, asutushallituksen ylitirehtööri.
 Heikkinen, P. V., maanviljelijä.
 Kariniva, S., pienviljelijä.
 Malmivaara, Väinö, kirkkoherra.
 Paasonen, Armas, kaupanhoitaja.
 Raatikainen, August, kunnallisneuvos.
 Savolainen, Salomo, varastonhoitaja.
 Turunen, August, torppari.
 Valta, August, piirisihteeri.
 Valta, Kalle, pienviljelijä.

Kuopion läänin itäinen
 vaalipiiri.

Kankkunen, Pekka, maanviljelijä.
 Koponen, Albin, levyseppä.
 Lehikoinen, Antti, kaupanhoitaja.
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
 Pensas, Otto, työmies.
 Puittinen, Matti Samfred, kirvesmies.
 Reinikka, Tyko, pankinjohtaja.
 Ryynänen, Juho Gabriel, maanviljelijä.
 Saarelainen, Pekka, maanviljelijä.
 Tervo, Samuli, piirisihteeri.

Vaasan läänin itäinen
 vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies.
 Hakala, Aleksi, maanviljelijä.
 Hurme, Kaarlo, maanviljelijä.
 Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä.
 Lehto, Toivo, sanomalehdentoimittaja.
 Luoma, Aukusti, maanviljelijä.
 Muhonen, Atte, pienviljelijä.
 Pekkala, Mauno, metsäneuvos.
 Setälä, Edvard, pienviljelijä.
 Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Estlander, Ernst, professor.
Helenelund, Edvard, lantbrukare.
Ikola, Jaakko Oskari, maisteri.
Jacobsson, Otto, justitierådman.
Jern, Levi, bonde.
Koivisto, Juho, maanviljelijä.
Latva, Toivo, kirjaltaja.
Penttala, Isak, toimittaja.
Tarkkanen, E. M., maanviljelijä.
Täg, August, lantbrukare.
Virkkunen, Paavo, tohtori.
Åkerblom, K. V., folkskollärare.

Vaasan läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Broman, Johan Wilhelm, hovrättsassessor.
Bäck, Jakob Immanuel, kyrkoherde.
Hästbacka, J. E., direktör.
Inbarr, J., kommunalråd.
Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä.
Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri.
Rantanen, Martti, pastori.
Turja, E. A., maanviljelijä.
Vehkaoja, Heikki, maanviljelijä.
Wiik, Karl Harald, magister.

Oulun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ainali, Sakari, maanviljelijä.
Arffman, Kusti, pienviljelijä.
Huttunen, Johan Edvard, sanomalehdentoimittaja.
Janhonen, Toivo, kirkkoherra.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
Karjalainen, Heikki, rehtori.
Mustakallio, Lauri, kirkkoherra.
Niilekselä, Matti, maanviljelijä.
Nurmesniemi, Eero, maanviljelijä.
Rosenberg, Mauritz, sanomalehdentoimittaja.
Salo, Sulo, pienviljelijä.
Savenius, Filemon, maanviljelijä.
Urpilainen, Siina, työmiehenvaimo.

Oulun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hannula, Uuno, toimittaja.
Hänninen, Kaarlo, filosofiantohtori.
Junes, Antti, kunnallisneuvos.
Jussila, O. H., kirkkoherra.
Koivuranta, Janne, maanviljelijä.
Liedes, Jaakko Arvid, työmies.
Lohi, Kaarlo A., maanviljelijä.
Tabell, Emil, työmies.

Lapinmaan vaalipiiri.

Neitiniemi, A. A., maanviljelijä.

Helsingissä, 2 p:nä syyskuuta 1927.

A. E. Rautavaara.

Eduskunnan jäsenet vaalipiirittain lueteltuina 1927 vuoden valtiopäivillä.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Ampuja, Mikko, viilaaja, Helsingin kaupungista. S. 1882.
von Born, Ernst Viktor Lorentz, godsägare, friherre, Pernå socken. F. 1885.
von Frenczell, Erik, diplomingeniör. Helsingfors. F. 1887.
Furuhjelm, Annie, fröken. Helsingfors. F. 1859.
Furuhjelm, Ragnar, professor, Helsingfors. F. 1879.
Gebhard, Hedvig, professorinrouva, Helsingin kaupungista. S. 1867.
Ingman, Lauri, professori, Helsingin kaupungista. S. 1868.
Isaksson, Jakob August, redaktör, Vasa. F. 1886.
Itkonen, Rieti Wilhelm, johtaja, Hyvinkäältä. S. 1889. (Toinen varapuhemies.)
Järvinen, Kyösti, professori, Helsingin kaupungista. S. 1869.
Kullberg, Henrik, jordbrukare, Strömfors socken. F. 1891.
Kuusisto, August, piirisihtööri, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Lehtinen, Emil Woldemar, kunnallisneuvos, Iitin pitäjältä. S. 1872.
Lehtonen, Maritta, konttoristi, Helsingin kaupungista. S. 1900.

Lindberg, Gustav, jordbrukare, Tusby socken. F. 1882.
Linna, Jalmari, maanviljelijä, Nurmijärven pitäjältä. S. 1891.
Palmgren, Axel, direktör, Helsingfors. F. 1867.
Pekkala, Eino Oskar, asianajaja, Helsingin kaupungista. S. 1887.
Rydman, Eero Hjalmar, lakitiedettenkandidaatti, pankinjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Schauman, Georg, filosofiedoktor, Helsingfors. F. 1870.
Seppälä, Hilda, työläisnaisliiton sihtööri, Helsingin kaupungista. S. 1879.
Sergelius, Max, rektor, Helsingfors. F. 1879.
Tainio, Taavi, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Vennola, Juho Heikki, professori, Helsingin kaupungista. S. 1872.
Österholm, John, redaktör, Helsingfors. F. 1882.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Aarnio, Kaarlo Ernesti, kirkkoherra, Uudenkirkon pitäjältä (T. l.). S. 1877.
Colliander, Rafael, redaktör, Helsingfors. F. 1878.
Forsberg, Anders, bonde, Åland, Brändö socken. F. 1864.

Heikkilä, Bernhard, maanviljelijä, Ruskon pitäjäst. S. 1882.
Jokinen, Emil, toimittaja, Turun kaupungista. S. 1890.
Kullberg, Berndt, agronom, Åbo stad. F. 1883.
Kulmala, Kalle, maanviljelijä, Kuusjoen pitäjäst. S. 1891.
Latvala, Jaakko Wilhelm, kansakoulunopettaja, Perniön pitäjäst. S. 1866.
Lehtokoski, Aino, rouva, Helsingin kaupungista. S. 1886.
Leino, Frans Johannes, asianajaja, hovioikeudenauskultantti, Turun kaupungista. S. 1894.
Molin, Knut, hovrättsassessor, Åbo stad. F. 1876.
Pilppula, Juho Erland, maanviljelijä, Laitilan pitäjäst. S. 1886.
Ramstedt, Gustaf Adrian Emmanuel, maanviljelijä, Mynämäen pitäjäst. S. 1881.
Eyti, Risto, lakitiedettenkandidaatti, Suomen Pankin pääjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Saarinen, Paavo, maanviljelijä, Perniön pitäjäst. S. 1886.
Sahlstein, Gunnar, hovioikeudenassessori, Turun kaupungista. S. 1879.

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Aalto-Setälä, Toivo Armas, lakitiedettenkandidaatti, oikeusneuvosmies, Rauman kaupungista. S. 1896.
Alestalo, Anshelm, maanviljelijä, Ulvilan pitäjäst. S. 1880.
Fahler, Jussi, kaupanhoitaja, Merikarvian pitäjäst. S. 1896.
Härmä, Frans Vihtori, filosofiantohtori, Porin kaupungista. S. 1881.
Junnila, Taave, kunnallisneuvos, Tyrvään pitäjäst. S. 1869.
Kirra, Kalle Johannes, maanviljelijä, Huitisten pitäjäst. S. 1893.
Komu, Ville, torpparipoika, Ulvilan pitäjäst. S. 1895.
Kylänpää, Kustaa, kirkkoherra, Noormarkun pitäjäst. S. 1881.
Leino, Jalmari, sanomalehdentoimittaja, Porin kaupungista. S. 1892.
Mäkelä, Valter, kirkkoherra, Punkalaitumen pitäjäst. S. 1889.
Rantala, Viljo, maatyöläinen, Punkalaitumen pitäjäst. S. 1892.

Riihimäki, Arvo, pienviljelijä, Lavian pitäjäst. S. 1891.
Ryömä, Hannes, lääkäri, Helsingin kaupungista. S. 1878.
Sillanpää, Miina, tarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Tuomioja, Walto Wihtori, lakitiedettenkandidaatti, Helsingin kaupungista. S. 1888.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ailio, Julius, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1872.
Keto, Jaakko William, filosofianmaisteri, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Kuuliala, Viljo-Kustaa, kirkkoherra, Riihimäeltä. S. 1891.
Lehtonen, Oskari, varatuomari, lakitiedettenkandidaatti, Lahden kaupungista. S. 1889.
Leinonen, Olga, kutojatar, Helsingin kaupungista. S. 1879.
Manttere, Oskari, filosofiantohtori, ylijohdaja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Myllymäki, Kalle, liikkeenjohtaja, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1883.
Nukari, Evert, maanviljelijä, Hämeenlinnan maalaiskunnasta. S. 1874.
Toivonen, Otto, luennoitsija, Hämeenlinnan kaupungista. S. 1884.
Torppa, Juho, kunnallisneuvos, Hattulan pitäjäst. S. 1859.
Virta, Juho Jalmari, työmies, Lahden kaupungista. S. 1884.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Eskola, Walfrid, asutusneuvoja, Jämsän pitäjäst. S. 1889.
Hakkila, Väinö, lakitiedettenkandidaatti, pormestari, Tampereen kaupungista. S. 1882.
Harvala, Kaarlo, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1885.
Ihamuotila, Johan Adolf, kunnallisneuvos, Ylöjärven pitäjäst. S. 1868.
Linna, Kustaa Eemil, kunnallisneuvos, Mesukylän pitäjäst. S. 1876.
Myllymäki, Lauri Rikhard, sähkötyömies, Tampereen kaupungista. S. 1897.
Pastell, Väinö, maanviljelijä, Lempäälän pitäjäst. S. 1881.

Pulkkinen, Yrjö, keskuskauppakamarin yliasiamies, varatuomari, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Saarinén, Eemil, toimittaja, Tampereen kaupungista. S. 1879.
Vihuri, Iida, taloudenhoitaja, Tampereen kaupungista. S. 1882.
Voionmaa, Väinö, professori, Helsingin kaupungista. S. 1869.

Viipurin läänin läntinen
vaalipiiri.

Aalto, Johan Fredrik, sanomalehdentoimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1886.
Haverinen, Anna Albertina, rouva, Viipurin pitäjältä. S. 1884.
Hämäläinen, Ida, ompelijatar, Viipurin kaupungista. S. 1875.
Kemppi, Antti, maanviljelijä, katekeetta, Ihantalasta. S. 1893.
Lautala, Emil, maanviljelijä, Vehkalahden pitäjältä. S. 1882.
Moilanen, Kaapro, sanomalehdentoimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1878.
Nikkanen, Vilho, maanviljelijä, Uudenkirkon (V. l.) pitäjältä. S. 1885.
Oksanen, Kaino Wilhelmiina, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Paasivuori, Matti, ammattijärjestön puheenjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Reinikainen, Oskari Brynolf, lääketieteen lisensiaatti, Viipurin kaupungista. S. 1885.
Sinkko, Elias, agronomi, Lappeen pitäjältä. S. 1871.
Särkkä, Wille Kustaa, maanviljelijä, Suomenniemen pitäjältä. S. 1877.
Talas, Onni, professori, Helsingin kaupungista. S. 1877.
Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjältä. S. 1877.
Tuomivaara, Eino, agronomi, maamieskoulun johtaja, Uudenkirkon (V. l.) pitäjältä. S. 1887.
Typpö, Taneli, maanviljelijä, Vahvialan pitäjältä. S. 1878.

Viipurin läänin itäinen
vaalipiiri.

Gummerus, Leo Benedikt, tuomiokapitulin-
assessori, Rautjärven pitäjältä. S. 1885.
Helo, Johan, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1889.

Juutilainen, Antti, maanviljelijä, Antrean pitäjältä. S. 1882.
Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä, Muolan pitäjältä. S. 1880.
Kopsa, Pekka, talonomistaja, Lahdenpohjan kauppalasta. S. 1887.
Kuisma, Antti, maanviljelijä, Sakkolan pitäjältä. S. 1892.
Kukkonen, Antti, maanviljelijä, Pyhäselän pitäjältä. S. 1889.
Leppälä, Juhani, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1880.
Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1888.
Pitkänen, Matti, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1885.
Puhakka, Yrjö Wilhelm, lakitiedettentohtori, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Rapo, Jussi, asioitsija, Sortavalan pitäjältä. S. 1878.
Seppänen, Jooseppi, maanviljelijä, Kivennavan pitäjältä. S. 1871.
Suokas, Mikko, pienviljelijä, Kivennavan pitäjältä. S. 1893.
Tanner, William, luennoitsija, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Welling, Yrjö, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1885.
Vertanen, Anton, maanviljelijä, Ruokolahden pitäjältä. S. 1884.

Mikkelin läänin
vaalipiiri.

Hakala, Kalle, toimittaja, Mikkelin kaupungista. S. 1880.
Halonen, Toivo, pienviljelijä, Säämingin pitäjältä. S. 1893.
Hannula, Mandi, opettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1880.
Jutila, Eemil, maanviljelijä, Mäntyharjun pitäjältä. S. 1884.
Kontio, Oskari, maanviljelijä, Pieksämäen pitäjältä. S. 1884.
Kuokkanen, Erkki Veikko, pormestari, Mikkelin kaupungista. S. 1887.
Luostarinen, Aino, emäntä, Kerimäen pitäjältä. S. 1889.
Malkamäki, Aino, opettajatar, Janakkalan pitäjältä. S. 1895.
Paavilainen, Matti, pienviljelijä, Rantasalmen pitäjältä. S. 1874.
Sventorzetski, Reinhold, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.

Tolonen, Johan Fredrik, pienviljelijä, Kerimäen pitäjältä. S. 1882.
Waljakka, Hilma, rouva, Mikkelin kaupungista. S. 1881.

Kuopion läänin läntinen
vaalipiiri.

Asikainen, Adam, myymälänhoitaja, Himangan pitäjältä. S. 1891.
Enne, Yrjö, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1898.
Hahl, Eero, asutushallituksen ylitirehtööri, Helsingin kaupungista. S. 1872.
Heikkinen, Pekka Wille, maanviljelijä, Muuruveden pitäjältä. S. 1883.
Kariniva, Sanfrid, maanviljelijä, Pielaveden pitäjältä. S. 1885.
Malmivaara, Wäinö Rafael, kirkkoherra, Kiuruveden pitäjältä. S. 1879.
Paasonen, Armas, kaupanjohtaja, Sukevan pitäjältä. S. 1885.
Raatikainen, August, kunnallisneuvos, Karttulan pitäjältä. S. 1874.
Savolainen, Salomo, varastonhoitaja, Kuopion kaupungista. S. 1883.
Turunen, August, torppari, Kuopion maalaiskunnasta. S. 1888.
Valta, August, piirisihteeri, Kuopion kaupungista. S. 1892.
Valta, Kalle, pienviljelijä, Pielaveden pitäjältä. S. 1876.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Kankkunen, Pekka, maanviljelijä, Kiteen pitäjältä. S. 1890.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1881.
Lehikoinen, Antti, kaupanhoitaja, Juuan pitäjältä. S. 1886.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälähden pitäjältä. S. 1872.
Pensas, Otto, työmies, Joensuun kaupungista. S. 1885.
Puittinen, Matti Samfred, kirvesmies, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Reinikka, Tyko, filosofianmaisteri, pankinjohtaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1887.
Ryynänen, Juho Gabriel, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1873.

Saarelainen, Pekka, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1868.
Tervo, Samuli, piirisihteeri, Joensuun kaupungista. S. 1871.

Vaasan läänin itäinen
vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies, Jyväskylän kaupungista. S. 1881.
Hakala, Aleksi, maanviljelijä, Korttesjärven pitäjältä. S. 1886.
Hurme, Kaarlo, maanviljelijä, Saarijärven pitäjältä. S. 1883.
Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä, Virtain pitäjältä. S. 1881.
Lehto, Toivo Urho, toimittaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1891.
Luoma, Aukusti, maanviljelijä, Kuortaneen pitäjältä. S. 1888.
Muhonen, Atte Johannes, pienviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1888.
Pekkala, Mauno, metsäneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1890.
Setälä, Edvard, pienviljelijä, Virtain pitäjältä. S. 1874.
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1885.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Estlander, Ernst, professor, Helsingfors. F. 1870.
Helenelund, Edvard, lantbrukare, Solv socken. F. 1885.
Ikola, Jaakko Oskari, filosofianmaisteri, Vaasan kaupungista. S. 1887.
Jacobsson, Otto, justitierådman, Vasa. F. 1886.
Jern, Johan Levi, bonde, Mustasaari socken. F. 1893.
Koivisto, Juho, maanviljelijä, Kurikan pitäjältä. S. 1885.
Latva, Toivo, kirjaltaja, Vaasan kaupungista. S. 1902.
Penttala, Isakki, toimittaja, Isonkyrön pitäjältä. S. 1883.
Tarkkanen, Emil Mikael, maanviljelijä, Laihian pitäjältä. S. 1886.
Tåg, August, lantbrukare, Närpes socken. F. 1871.

Virkkunen, Paavo Eemil, jumaluusopintohetori, kirkkoherra, Helsingin kaupungista. S. 1874. (Ensimmäinen varapuhemies.)
Akerblom, Kristian Wilhelm, folkskollärare, Kvevlax socken. F. 1877.

Vaasan läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Broman, Johan Wilhelm, hovrättsassessor, Vasa. F. 1877.
Bäck, Jacob Immanuel, kyrkoherde, Vörå socken. F. 1876.
Hästbacka, Johan Emil, direktör, Teerijärvi socken. F. 1872.
Inberr, Johan, kommunalråd, Pedersöre socken. F. 1867.
Kalliokoski, Wiljami, maanviljelijä, Halsuan pitäjäst. S. 1894.
Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri, maanviljelijä, Lapuan pitäjäst. S. 1882.
Rantanen, Martti Juhana, pastori, Kauhan pitäjäst. S. 1885.
Turja, Ernsti Aleksander, maanviljelijä, Lapuan pitäjäst. S. 1882.
Vehkaoja, Heikki, maanviljelijä, Ylistaron pitäjäst. S. 1889.
Wiik, Karl Harald, filosofiemagister, Helsingfors. F. 1883.

Oulun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ainali, Sakari, maanviljelijä, Himangan pitäjäst. S. 1874.
Arffman, Kusti, pienviljelijä, Sotkamon pitäjäst. S. 1885.
Huttunen, Johan Edvard, sanomalehden-toimittaja, Oulun kaupungista. S. 1889.
Janhonen, Toivo Aapeli, kirkkoherra, Suomussalmen pitäjäst. S. 1886.
Kallio, Kyösti, Suomen Pankin johtokunnan jäsen, Helsingin kaupungista. S. 1873. (Puhemies.)

Karjalainen, Heikki, rehtori, Oulun kaupungista. S. 1883.
Mustakallio, Lauri, kirkkoherra, Nivalan pitäjäst. S. 1883.
Niilekselä, Matti, maanviljelijä, Pulkkilan pitäjäst. S. 1874.
Nurmesniemi, Eero, maanviljelijä, Kärsämäen pitäjäst. S. 1882.
Rosenberg, Mauritz Fredrik, sanomalehden-toimittaja, Vaasan kaupungista. S. 1879.
Salo, Sulo, pienviljelijä, Puolangan pitäjäst. S. 1887.
Savenius, Filemon, maanviljelijä, Reisjärven pitäjäst. S. 1883.
Urpilainen, Siina, työmiehenvaimo, Saloisten pitäjäst. S. 1893.

Oulun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hannula, Uno, toimittaja, Kemin kaupungista. S. 1891.
Hänninen, Kaarlo, kirjailija, oppikoulun opettaja, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Junes, Antti, kunnallisneuvos, Alatornion pitäjäst. S. 1874.
Jussila, Oskari Heikki, kirkkoherra, Kuivaniemen pitäjäst. S. 1888.
Koivuranta, Janne, maanviljelijä, Rovaniemen pitäjäst. S. 1885.
Liedes, Jaakko Arvid, työmies, Iin pitäjäst. S. 1886.
Lohi, Kalle Aukusti, maanviljelijä, Ranuan pitäjäst. S. 1872.
Tabell, Emil, työmies, Kemin maalaiskunnasta. S. 1899.

Lapinmaan vaalipiiri.

Neitiniemi, Aappo Aukusti, maanviljelijä, Kittilän pitäjäst. S. 1875.

1. Lauantaina 3 p. syyskuuta 1927

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.	11
2) Kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaali	13

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asetuttuaan ed. kunnallisneuvos J. T o r p p a lausuu:

Arvoiset Edustajat! Perustuslain mukaan tulee minun iältäni vanhimpana eduskunnan jäsenenä johtaa puhetta tässä eduskunnan ensimmäisessä istunnossa, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja nämä ovat kukin antaneet vuorostansa eduskunnan edessä säädetyin juhlallisen vakuutuksen. Tätä toimitusta varten olen ottanut lakitiedettenkandidaatti Eino Johannes Ahlan laatimaan pöytäkirjaa. Edustajien valtakirjain tarkastaja on antanut eduskunnalle luettelon niistä edustajista, jotka ovat tulleet valituiksi. Pyydän sihteerä toimittamaan nimenhuudon.

Nimenhuuto

toimitetaan valtakirjain tarkastajan, esittelijäneuvos A. E. Rautavaaran antaman luettelon mukaan ja merkitään läsnäoleviksi kaikki siinä mainitut edustajat.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.

Ikäpuhemies: Seuraa puhemiehen ja varapuhemiesten vaalit. Vaalit toimitetaan umpilipuvin. Nimenhuuto tapahtuu aakkosellisessa järjestyksessä vaalipiirittäin. Avustajiksi äänten laskemisessa pyydän seuraavat edustajat: Furu-hjelm, R., Pennanen, Hahl ja Myllymäki, K.

Toimitetussa vaalissa saavat ääniä seuraavat edustajat: ed. Kallio 90 ääntä, ed. Itkonen 59 ääntä, ed. Furu-hjelm, R. 23 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä, ed. Virkkunen 3 ääntä, ed. Lahdensuo 2 ääntä sekä edustajat von Born, E. Pekkala ja Keto yhden äänen kukin.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan ole saanut tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava. Pyydän avustamaan äänten laskemisessa samoja edustajia, jotka edellisessäkin vaalissa olivat avustamassa.

Tässä vaalissa saavat ääniä edustajat Kallio 91 ääntä, Itkonen 59 ääntä, R. Furu-hjelm 21 ääntä, Rosenberg 18 ääntä, Virkkunen 3 ääntä sekä edustajat E. Pekkala, Keto, von Born ja Lahdensuo yhden äänen kukin.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan ole saanut tässäkin äänestyksessä tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava.

Pyydän, että samat edustajat kuin edellisellä kerralla tulevat avustamaan äänten laskemisessa.

Tässä vaalissa saavat ääniä edustajat Kallio 90 ääntä, Itkonen 60 ääntä, Furu-hjelm, R. 22 ääntä, Rosenberg 19 ääntä, Virkkunen 3 ääntä sekä edustajat Lahden-

suo, Keto, E. Pekkala ja von Born yhden äänen kukin.

Ikäpuhemies: Eduskunnan puhemieheksi vuoden 1927 valtiopäivillä on valittu ed. K. Kallio.

Ikäpuhemies: Seuraa ensimmäisen varapuhemiehen vaali. Tässä vaalissa pyydän avustajiksi seuraavia edustajia: Inborr, Vennola, Kalliokoski ja Tainio.

Vaalissa saavat ääniä ed. Virkkunen 92 ääntä, ed. Itkonen 60 ääntä, ed. R. Furu-hjelm 22 ääntä, ed. Rosenberg 18 ääntä sekä edustajat E. Pekkala, Schauman, Keto ja Ingman 1 äänen kukin. Sitä paitsi jätettiin yksi tyhjä lippu.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan ole saanut tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava. Avustajiksi vaalissa pyydän samat edustajat kuin viime kerralla.

Tässä vaalissa saavat ääniä ed. Virkkunen 90 ääntä, ed. Itkonen 59 ääntä, ed. R. Furu-hjelm 20 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä sekä edustajat Schauman, E. Pekkala ja Keto kukin 1 äänen.

Ikäpuhemies: Kun ei tässäkään vaalissa ole kukaan saanut tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava. Pyydän vaalin toimituksessa avustamaan samat edustajat kuin edellisessä.

Tässä vaalissa saavat ääniä ed. Virkkunen 91 ääntä, ed. Itkonen 59 ääntä, ed. R. Furu-hjelm 23 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä sekä edustajat E. Pekkala, Ingman, Keto ja Schauman kukin 1 äänen.

Ikäpuhemies: Eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi vuoden 1927 valtiopäivillä on valittu ed. Virkkunen.

Ikäpuhemies: Seuraa toisen varapuhemiehen vaali. Pyydän ääntenlaskijoiksi seuraavat edustajat: Junnila, Niukkanen, Lehtokoski, K. E. Linna.

Vaalissa saavat ääniä ed. Itkonen 76 ääntä, ed. Mantere 36 ääntä, ed. Keto 34

ääntä, ed. R. Furu-hjelm 20 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä sekä edustajat Lahdensuo, E. Pekkala, Torppa, M. Hannula, Molin ja Vennola kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan ole vaalissa saanut tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava. Pyydän avustamaan vaalissa samat kuin edellisellä kerralla.

Tässä vaalissa saavat ääniä ed. Itkonen 91 ääntä, ed. Keto 44 ääntä, ed. Mantere 25 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä, ed. R. Furu-hjelm 6 ääntä, ed. M. Hannula 3 ääntä, ed. Torppa 2 ääntä ja ed. E. Pekkala yhden äänen.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan tässäkään vaalissa ole saanut tarvittavaa äänimäärää, on uusi vaali toimitettava. Pyydän vaalissa avustamaan samat kuin äsken.

Lopullisessa vaalissa saavat ääniä ed. Itkonen 88 ääntä, ed. Keto 59 ääntä, ed. Rosenberg 19 ääntä, ed. Mantere 12 ääntä, ed. M. Hannula ja ed. Torppa kumpikin 2 ääntä ja ed. E. Pekkala yhden äänen.

Ikäpuhemies: Eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1927 valtiopäivillä on valittu ed. Itkonen.

Puhemiehen ja varapuhemiesten juhlalliset vakuutukset.

Ikäpuhemies: Kehoitän puhemiestä ja molempia varapuhemiehiä antamaan juhlallisen vakuutuksen.

Puhemies Kallio: Minä Kyösti Kallio vakuutan, että minä puhemiestoimessani tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Varapuhemies Virkkunen: Minä Paavo Emil Virkkunen vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Varapuhemies Rieti Itkonen: Minä Rieti Vilhelm Itkonen vakuutan, että minä puhemiehistöissä tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan ja eduskunnan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Pyydän eduskunnan puhemiehen ottamaan paikkansa.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Noustuaan puhemiespaikalle lausuu

Puhemies Kallio: Arvoisat kansanedustajat! Toimitetun vaalin tulos velvoittaa minun ryhtymään eduskunnan puhemiehen vastuunalaiseen tehtävään. Pyydän kiittää osakseni tulleesta luottamuksesta. Tuntien omat rajoitukseni tämän kaksikielisen eduskunnan puhemiehen vastuunalaiseen tehtävään käyn huolestunein mielin siihen. Eduskunnan työn menestyksen tähden pyydän kuitenkin, että eduskunta hyvänsuopaisesti suhtautuu niihin puutteellisuksiinkin, mitä puhemiestehtävänä hoidossa vastoin tahtoaani ilmestyy. Toivon, että tämä eduskunta, joka ensimmäisen kerran toimitettujen vaalien jälkeen nyt kokoutuu, käy yhteisymmärryksellä siihen isänmaalliseen työhön, minkä kansamme on meille tehtäväksi uskonut.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Inbör: På svenska riksdagsgruppens vägnar ber jag få nedlägga protest emot det att riksdagen åter till talman valt en man som, oaktat sina i övrigt erkända förtjänster, icke behärskar det svenska språket. Genom denna handling har även denna riksdag icke tagit tillbörlig hänsyn till den berättigade önskan, som den svenska riksdagsgruppen förut framställt och fortfarande vidhåller, nämligen att den person, som väljes till riksdagens talman, bör vara maktig landets båda språk.

Sihteerin ja yleistulkin tehtävien hoito.

Puhemies: Ilmoitan aluksi, että olen pyytänyt lakitieteen kandidaatti Eino Ah-

lan toimimaan eduskunnan sihteerinä siksi kunnes toimi voidaan täyttää.

Toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Samoin myöskin ilmoitan, että olen eduskunnan yleistulkiksi pyytänyt toimittaja Eino Voionmaata, kunnes tämä toimi voidaan täyttää.

Toimenpide hyväksytään.

2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Päiväjärjestykseen kuuluu myöskin neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Keskustelu:

Ed. R. Furuholm: Jag ber att få föreslå rdgsm. Österholm.

Ed. Itkonen: Pyydän ehdottaa kansliatoimikunnan yhdeksi jäseneksi ed. Harvalan.

Ed. Niukkanen: Ehdotan kansliatoimikuntaan yhdeksi jäseneksi ed. Kalliokosken.

Ed. Virkkunen: Jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Nikkasen.

Ed. Kulmala: Pyydän kansliatoimikuntaan ehdottaa jäseneksi ed. Isakssonin.

Ed. Virta: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Furuholm ehdottanut kansliatoimikunnan jäseneksi ed. Österholmin, ed. Itkonen ed. Harvalan, ed. Niukkanen ed. Kalliokosken, ed. Virkkunen ed. Nikkasen ja ed. Kulmala ed. Isakssonin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun viisi ehdokasta on ehdotettu eikä näin ollen eduskunta ole voinut yhtyä kansliatoimikunnan valitsemi-

sesta on vaali toimitettava suhteellista vaalitapaa koskevain määräysten mukaan. Tämän johdosta ilmoitan, että vaali toimitetaan ensi keskiviikkona kello 11 aamupäivällä alkavassa istunnossa ja vaalilistat vaalia varten ovat jätettävät eduskunnan sihteerille tiistaina ennen kello 12 päivällä.

Ilmoitus valtiopäivien avajaisista.

Puhemies: Valtiopäivien avauksen juhlamienojen ohjaajalta on saapunut kirjelmä, jonka sihteerä lukee:

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1927.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Tasavallan Presidentin ilmoitettua, että 1927 vuoden varsinaiset Valtiopäivät juhlaallisesti avataan 5 päivänä syyskuuta 1927, tulee Tasavallan Presidentti samana päivänä, sen jälkeen kuin Nikolainkirkossa on pidetty jumalanpalvelus, Presidentin linnan isossa salissa tervehtimään Eduskuntaa ja julistamaan Valtiopäivät avatuiksi. Juhlamienojen ohjaajaksi määrättyä on minulla kunnia Tasavallan Presidentin käskystä kutsua Teidät, Herra Puhemies ja arvoisat Edustajat, sekä jumalanpalvelukseen Nikolainkirkkoon että mainittuihin juhlamienoihin linnan isoon saliin, antaa samalla tiedoksi, että jumalanpalvelus alkaa klo 12 päivällä ja että juhlamienot linnassa tapahtuvat heti kirkonmienojen päätyttyä.

Ilmoittaen tämän Teille, Herra Puhemies, pyydän kunnioittaen, että se myöskin saatettaisiin Eduskunnan ja sen oikeusasiamiehen tietoon.

Armas Yöntilä.

Helsingfors, den 1 september 1927.

Till Riksdagens Herr Talman.

Sedan Republikens President meddelat, att 1927 års lagtima Riksdag skall högtidligen öppnas den 5 innevarande september, kommer Republikens President sagda dag, efter

det gudstjänst i Nikolaikyrkan förrättats, att i stora salen uti Presidentens slott hälsa Riksdagen samt förklara densamma öppnad. I egenskap av tillförordnad Ceremonimästare och på uppdrag av Republikens President har jag äran härmed inbjuda Eder, Herr Talman, och Herrar Riksdagsmän till såväl gudstjänsten i Nikolaikyrkan som öförmälda ceremoni i slottets stora sal, med anmälan tillika att gudstjänsten vidtager kl. 12 på dagen och att förenämnda ceremoni i slottet äger rum omedelbart därefter.

Meddelande Eder, Herr Talman, det förestående, har jag äran anhålla, att detsamma jämväl bleve Riksdagen och dess justitieombudsman delgivnet.

Armas Yöntilä.

Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Puhemies: Esitetään tarkistusta varten Tasavallan Presidentille lähetettävä kirjelmä Eduskunnan Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Sihteerä lukee:

Tasavallan Presidentille.

Eduskunta ilmoittaa kunnioittavimmin, että Eduskunta on voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1927 vuoden varsinainen valtiopäiväin ajaksi ja että täten on valittu:

puhemieheksi Suomen Pankin johtokunnan jäsen Kyösti Kallio;

ensimmäiseksi varapuhemieheksi jumaluusopin tohtori Paavo Eemil Virkkunen; sekä

toiseksi varapuhemieheksi kauppalan esimies Rieti Wilhelm Itkonen.

Helsingissä 3 päivänä syyskuuta 1927.

Till Republikens President.

Riksdagen har äran härmed anmäla, att Riksdagen, jämlikt 23 § i gällande lantdagsordning, denna dag förrättat val av talman och tvänne vicetalmän för 1927 års lagtima riksdag och att därvid utsetts:

till talman medlemmen i Finlands Banks direktion Kyösti Kallio;

till förste vicetalman teologiedoktorn Paavo Eemil Virkkunen; samt

till andre vicetalman köpingsföreståndaren Rieti Wilhelm Itkonen.

Kirjelmä hyväksytään.

Puhemies: Kehoitetaan eduskunnan jäseniä kokoontumaan maanantaina 15 minuuttia vaille 12 eduskuntatalolle mennäksenne saattueessa jumalanpalvelukseen. Senjälkeen kun juhlamenat linnassa ovat päättyneet, pidetään eduskunnan istunto kello 3.

Täysi-istunto päättyy kello 1,43 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

2. Maanantaina 5 p. syyskuuta 1927

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Kello 11,45 päivällä eduskuntatalon edustalle kokoonnuttuaan lähtivät edustajat kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina, Nikolainkirkkoon, jonne myös Eduskunnan oikeusasiamies, korkein sotilaspäällystö, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit ja jäsenet sekä ulkovaltain edustajat saapuivat.

Sittenkun eduskunnan jäsenet, diplomaattikunta, sotaväen ylin päällystö, korkeimpien oikeuksien, Helsingin yliopiston ja virastojen edustajat, kutsuvieraat ja muut yleisö olivat asettuneet paikoilleen, saapuivat kirkkoon Tasavallan Presidentti, valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri.

Jumalanpalveluksessa avustivat Suomen Laulu prof. Heikki Klemetin johtamana ja urkutaiteilija John Sundberg. Alttaripalveluksen toimittivat pastorit Väinö Forsman ja Martti Cederberg, joista ensimmäinen toimi liturgina. Valtiopäiväsaarnan piti edustaja, tuomiokapitulinasessori Leo Gummertus, lausuen:

Herramme Jeesuksen Kristuksen armo, Isän Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon meidän kanssamme.

Niin Mooses palasi Herran luo ja sanoi: „Minä rukouin, tämä kansa teki suuren synnin; he tekivät itsellensä kultaisen jumalan. Nyt siis anna heidän rikoksensa anteeksi; mutta jos et, niin pyyhi minut pois kirjastasi, jonka olet kirjoittanut.” (2 Moos. 32: 31, 32.)

Tässä puhuu meille mies, joka tuntee syvää vastuunalaisuutta.

Mooses oli saanut sisäisen kutsumuksen lähteä kansansa johtajaksi. Suuria vaikeuk-

sia oli hänellä ollut tässä tehtävässä. Orjuuden maasta oli päästävä pois, meren yli ja erämaan halki oli kuljettava. Onnellisesti oli kuitenkin vaarat voitettu, ja Siinain vuorella oli liitto Jumalan kanssa solmittu. Mutta saman vuoren juurella oli Israel pahasti rikkonut tämän liiton. Se oli tehnyt itselleen kultaisen jumalan, jonka ympärillä tanssiessaan se unohti isäin Jumalan. Rangaistus ja tuho uhkasi nyt rikkonutta kansaa. Eikö olisi Moosekselle, kansan johtajalle, ollut parempi hylätä sellainen kansa ja jättää se kulkemaan omia kohtaloitaan? Ei! Mooses tuntee, että hänen kohtalonsa oli sidottu Israelin kohtaloon. Vastuunalaisuuden tunto pitää hänet paikoillaan.

Pieni lapsi, joka huoletonna leikkii vanheimpainsa kodissa, ei tunne mitään vastuunalaisuutta. Se huomaa, että toiset kantavat kaiken huolen sekä hänestä että kaikista kodin asioista. Mutta vähitellen aletaan sillekin antaa tehtäviä. Pienille harteille lasketaan kouluhuolet. Ja kun nuori ihminen astuu ulos maailmaan, kun hän perustaa oman kodin, saa aseman ja tehtävän yhteiskunnassa silloin karttuu hänelle vastuunalaisuutta. Elämä asettaa hänelle velvollisuuksia, joita hänen on täytettävä, ja hän on vastuussa siitä tavasta, millä ne tulevat suoritetuiksi.

Kaikki työ, mitä yhteiskunnassa tehdään, on syvemmältä katsoen yhtä tärkeää. Onhan rakennuksessa perustuksen muuraaminen yhtä tärkeätä ja vastuunalaista kuin katonharjan nostaminenkin, vaikkapa perustus jää näkymättömiin ja katto kohoaa kaikkien katseltavaksi. Mutta voidaan kuitenkin sanoa, että joku toimi on sitä tärkeämpi, mitä suurempain joukkojen onni ja menestys sen täyttämisestä riippuu. Kuinka suuri onkaan niiden vastuunalaisuus, jotka ovat asetetut kokonaisen kansan yhteisiä asioita hoitamaan!

Vastuuntunto sitoo ihmistä hänen tehtävänsä eikä laske häntä siitä irti. Se myös tekee hänet alttiiksi uhraamaan omat etunsa korkeamman tarkoituksensa saavuuttamiseksi. Tekstissämme mainitulta Israelin kansan johtajalta vaati hänen asemansa suuria henkilökohtaisia uhrauksia. Hänellä olisi Egyptissä Faaraon hovissa ollut rikkautta ja kunniaa, mutta hän tunsikin olevansa vastuussa kansastansa, ja niin hän, kuten Uudessa Testamentissa sanotaan, otti mieluummin kärsiäkseen vaivaa yhdessä Jumalan kansan kanssa kuin saadakseen synnistä lyhytaikaista nautintoa. Hän jätti Egyptin aarteet, hän ei pelännyt kuninkaan vihaa, hänen oma kohtalonsa oli hänelle vähemmän arvoinen sen rinnalla, että hänen kansansa, jota hän syvästi ja palavasti rakasti, pelastuisi. „Nyt siis anna heille heidän rikoksensa anteeksi, mutta jos et, niin pyyhi minut pois kirjastasi!”

Samanlaista altista, itsensä unohtavaa ja yhteisten päämäärien hyväksi uhrautuvaa mieltä kuin tässä näemme Mooseksessa, nykyaikakin kipeästi tarvitsee. Oma etu ja itsekkäät luokkapyyteet on opittava sysäämään syrjään ja koko kansan yhteinen paras on oleva johtotähtenä. Meidänkin kansamme on suuressa vaarassa. Monet ovat senkin keskuudessa ne, jotka ovat tehneet itselleen kultaisen jumalan ja tanssin pyörteeseen upottavat sydämensä syvemmän kaipuun. Tämänkin kansan henkisten johtajain asema on vaikea ja vastuunalainen.

Kun Mooses oli ahdistettuna kansansa tähden, niin hän turvautui rukoukseen. Rukouksessa hän esitti kansansa asian Jumalalle. Hänen rukouksensa tuli kuulluksi, ja hän itse sai rohkeutta vaikeuksista huolimatta pysyä paikoillaan ja johtaa kansaansa eteenpäin.

Arvoisat kuulijat! Koska se tehtävä, jota varten Suomen kansan eduskunta nyt kokoukseen, on myöskin suuressa määrin vaikea ja vastuunalainen, niin me teemme hyvin, jos mekin Mooseksen tavoin käännymme asioissamme Jumalan, kansain kaitsijan puoleen. Kansamme keskuudessa on monta, jotka yleisessä kirkkorukouksessa rukoilevat eduskunnan puolesta. Jos täälläkin on monta, joiden sydämistä työn keskellä kohoaa huokaus ylöspäin, niin me saamme olla vakuutetut siitä, ettei täällä tehty työ ole turhaa, vaan että siitä on tuleva hyötyä ja menestystä kansallemme sekä nykyhetkellä

että tulevaisuudessa. Sen Jumala suokoon! Amen.

Och Mose gick tillbaka till Herren och sade: „Ack, detta folk har begått en stor synd; de hava gjort sig en gud av guld. Men förlåt dem nu deras synd! Varom icke, så utplåna mig ur boken, som du skriver i!” (2 Mose bok. 32: 31, 32.)

Här talar till oss en man, som känner djup ansvarighet.

Mose hade fått en inre kallelse att bliva sitt folks ledare. Stora svårigheter hade han fått pröva i utövandet av detta kall. Det gälde att komma ut ur trälarnas land, man hade att vandra över havet och genom öknerna. Lyckligtvis hade man dock övervunnit farorna, och på Sinai berg hade förbundet med Gud ingåtts. Men vid foten av samma berg hade Israel illa brutit detta förbund. Det hade gjort sig en gud av guld, och dansande kring densamma hade det förgätit den eviga guden. Straff och fördärv hotade nu det folk som försyndat sig. Hade det icke för Mose, folkets ledare, varit bättre att övergiva ett sådant folk och överlämna detsamma åt sitt eget öde? Nej! Mose känner, att hans öde är förknippat med Israels öde. Ansvarighetskänslan håller honom kvar på hans plats.

Ett litet barn, som sorglöst leker i sina föräldrars hem, känner ingen ansvarighet. Det märker, att andra bära hela omsorgen såväl om barnet som om andra hemmets angelägenheter. Men småningom erhåller även barnet uppgifter. På de spåda skulderna läggas skolomsorgerna. Och när en ung människa träder ut i livet, när han grundar ett eget hem, erhåller en ställning och uppgift i samhället, då tilltager hans ansvarighet. Livet ställer fordringar på honom som han har att uppfylla, och han bör ansvara för det sätt, på vilket dessa plikter bliva utförda.

Allt arbete, som utföres i samhället, är djupare sett lika viktigt. I en byggnad är ju läggandet av grunden lika så viktigt som resandet av takåsen, fastän grunden förblir osynlig och taket höjer sig till allmänt åskådande. Men man kan likväl säga, att ett värk kan vara viktigare än ett annat i den mån som uppfyllandet av detsamma avser större skarors lycka och framgång. Huru stor är icke deras ansvarighet, som blivit utsedda att handhåva ett helt folks gemensamma angelägenheter!

Ansvarighetskänslan binder människan vid hennes uppgift och släpper henne icke lös. Den gör ock henne beredvillig att uppoffra sin egen fördel för uppnåendet av ett högre syftemål. Av den i vår text nämnda ledaren för Israels folk fordrade hans ställning stora personliga uppoffringar. I Egypten vid Faraos hov hade rikedom och ära kommit honom till del, men han kände sig ansvarig för sitt folk, så att han, såsom det såges i Nya testamentet, åtog sig att hellre lida nöd tillsammans med Guds utvalda folk, än att i synd njuta kortvarig fröjd. Han övergav Egyptens skatter, han fruktade icke konungens vrede, hans eget öde var honom mindervärdigt i jämförelse med det, att hans folk, som han älskade djupt och brinnande, skulle räddas. „Förlåt dem nu deras synd! Varom icke, så utplåna mig ur boken, som du skriver i!”

Ett liknande, hängivet, självförgätande och för gemensamma mål uppoffrande sinnelag, som vi se här hos Mose, har även nutiden ett trängande behov av. Egen fördel och egoistiska klass-strävanden bör man lära sig att åsidosätta och hela folkets gemensamma bästa bör bliva ledstjärnan. Också vårt folk befinner sig i stor fara. Även inom vårt folk finns det många, som gjort sig en gud av guld och i dansens virvel dränkt sitt hjärtas djupaste trängtan. Även hos detta folk är de andliga ledarnas ställning svår och ansvarsfull.

Då Mose var betryckt för sitt folks skull, tog han sin tillflykt till bönen. I bönen framlade han sitt folks sak inför Gud. Hans bön blev hörd, och han själv fick mod att, trots svårigheterna, kvarstå på sin plats och leda sitt folk framåt.

Ärade åhörare! Då det åliggande, för vars skull riksdagen nu sammanträder, också i hög grad är svårt och ansvarsfullt, så göra vi väl, om även vi i likhet med Mose vända oss med våra angelägenheter till Gud, folkens beskyddare. Bland vårt folk finnes det många, som i den allmänna kyrkobönen bedja för vår riksdag. Om det även här finnes många, ur vilkas hjärtan under arbetet en suck höjer sig uppåt, så kunna vi vara övertygade om, att det arbete, som utföres här, ej är förgäves, utan skall det samma lända vårt folk till gagn och välsignelse såväl den dag som är som i framtiden. Gud give det! Amen.

Saarnan jälkeen seurasi alttaripalvelus päättyen Herran siunaukseen. Suomen Laulu esitti jälleen prof. Klemetin johdolla Anton Brucknerin säveltämän kuorolaulun „Soinnuin kirkkain”. Jumalanpalvelus päättyi suomalaiseseen keskiaikaiseen sävellykseen uruille: Ramus virens olivarum.

Jumalanpalveluksen päätyttyä lähtivät eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet kulkueessa

Presidentin linnaan,

jonka suureen saliin edustajat asettuivat puoliympyrään sekä hallituksen jäsenet, diplomaattikunta, korkein sotapäällystö ja kutsuvieraat heille osotetuille paikoille.

Pöytäkirjaa asetui pitämään esittelijäneuvos A. E. Rautavaara.

Saliin saapui Tasavallan Presidentti seurueineen.

Presidentti lausui eduskunnalle suomeksi ja ruotsiksi näin kuuluvat tervehdyssanat:

Suomen kansan edustajat!

Kun lakimääräisillä vaaleilla valittu uusi eduskunta aloittaa nyt vastuunalaisen ja tärkeän työnsä, tapahtuu tämä ulkonaisesti suotuisain edellytysten vallitessa. Maamme valtiollinen elämä on jatkuvasti vakiintunut tarjoten entistä suurempia mahdollisuuksia rauhalliselle ja tulokselliselle työskentelylle maan ja kansan hyväksi. Taloudelliset oloimme ovat niinkään tällä hetkellä edulliset. Vuodontuloa, josta maan taloudellinen elämä niin suuresti riippuu, voidaan pitää lupaavana ja teollisuuskin työskentelee suotuisissa olosuhteissa. Myöskin valtion rahallinen asema on hyvä. Meillä on näinollen täysi syy luottavaisesti katsoa tulevaisuuteen.

Vaikka siis ulkonaisia vaikeuksia ei tällä hetkellä ole näkyvissä, tulee eduskunnalla nyt alkavalla istuntokaudella kuitenkin olemaan runsas työtaakka kannettavanaan. Jo edelliseltä eduskunnalta perintönä olevat, lepäämään jääneet lait tulevat monilukuisuutensa ja tärkeytensä vuoksi vaatimaan suuren osan eduskunnan työstä. Niiden joukossa on ensi tilalla mainittava uuden

valtiopäiväjärjestyksen säätäminen, erinäiset maan puolustusta koskevat asiat samoin kuin maatalouden edistämistä tarkoittavat lait.

Näiden asiain lisäksi on hallituksen toimesta valmistettu eduskunnalle joukko uusia esityksiä, joista osa voidaan antaa eduskunnalle jo nyt eduskuntatyön alkaessa. Näistä tulee hallituksen esitys ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi siihen liittyvine veroesityksineen tavan mukaan vaatimaan runsaan osan eduskunnan istuntokaudesta. Muista esityksistä kiintyy huomio ensi kädessä niihin, jotka tarkoittavat maan tuotannollisen toiminnan edistämistä, valistustyön jatkuvaa tehostamista, samoin kuin toistaiseksi meillä monessa suhteessa puutteellisen sosiaalihuollon kehittämistä. Myöskin kieltolain edelleen tehostamiseen samoin kuin eräiden kunnallisten olojen korjaamiseen on hallitus kiinnittänyt huomiota ja valmistanut niistä esityksiä eduskunnalle. Valmistusasteella on hallituksessa lisäksi useita muita kysymyksiä, muun muassa ehdotus uudeksi aviokaareksi.

Ulkopoliittisissa suhteissa on tasaista kehitystä jatkunut. Siitä ovat todistuksena nekin uudet sopimukset vieraiden valtioiden kanssa, jotka nyt alkavalla istuntokaudella tullaan jättämään eduskunnan tarkastettaviksi ja hyväksyttäväksi. Suhteiden järjestely ja ylläpitäminen yksityisten valtioiden kanssa muodostaa kuitenkin vain yhden puolen itsenäisen valtion ulkopoliittisessa toiminnassa. Kansainvälinen elämä yhä moninaistuvine kysymyksineen asettaa eri maiden hallituksille ja eduskunnille jatkuvasti uusia tehtäviä, jotka vaativat osakseen erikoista huomiota. Varsinkin on näin asianlaita sellaisiin maihin nähden, jotka, kuten Suomi, vasta äskettäin ovat saavuttaneet itsenäisyyden. On tärkeää, että Suomessakin täysin oivalletaan tämän kansainvälisen toiminnan merkitys, sillä sen kautta varmimmin vakiintuu maan asema itsenäisenä valtiona. Myös eduskunnalta se vaatii yhä kiinteämpää kansainvälisen elämän ilmiöiden tarkkaamista.

Olen varma siitä, että eduskunnalle on osoittautuva mahdolliseksi suoriutua edessään olevasta työstä onnellisesti, maata ja sen eri väestökerroksia hyödyttävällä tavalla. Tämän tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, että olemassa olevia mielipide-eroavaisuuksia tasoitetaan ja kaiken toiminnan päämääräksi asetetaan yhtenä-

sen isänmaan etu. Näin menetellen eduskunta puolestaan lujittaa tasavaltamme perusteita ja itsenäisyyttämme, joiden kymmenvuotista olemassaoloa me tämän vuoden lopussa olemme tilaisuudessa viettämään.

Toivottaen menestystä eduskunnan alkavalle työlle julistan vuoden 1927 valtiopäivät avatuiksi.

Eduskunnan Puhemies Kallio tervehti Tasavallan Presidenttiä seuraavin sanoin:

„Kunnioitettava Herra Tasavallan Presidentti!

Huolestunein mielin on kansamme seurannut Herra Tasavallan Presidentin pitkäaikaista sairautta. Kokoutunut eduskunta kansamme ohella tuntee iloa Teidän parantumiseen johdosta. Eduskunnan puolesta ilmituon Teille, Herra Tasavallan Presidentti, eduskunnan kunnioituksen.”

Lopuksi luki Tasavallan Presidentti seuraavan luettelon niistä hallituksen esityksistä, jotka eduskunnalle jätettiin.

N:o 1. Esitys laiksi metsä- ja lauttaus-työväen asumuksista.

N:o 2. Esitys sairausvakuutuslaiksi.

N:o 3. Esitys laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpääntämisestä.

N:o 4. Esitys koroitettujen tupakkavalmisteveron kantamisesta v. 1928.

N:o 5. Esitys laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista.

N:o 6. Esitys luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille.

N:o 7. Esitys kansankirjastolaiksi.

N:o 8. Esitys laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928.

N:o 9. Esitys erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin.

N:o 10. Esitys laiksi välimiesmenettelystä.

N:o 11. Esitys kansainvälisen työjärjestöjen yleisen konferenssin kahdeksannella ja yhdeksännellä istuntokaudellaan vuonna 1926 hyväksymien sopimusten ratifioimisesta.

N:o 12. Esitys valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928.

N:o 13. Esitys laiksi kansanlastentarhain valtioavusta.

N:o 14. Esitys määrärahan myöntämisestä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten.

N:o 15. Esitys 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927.

N:o 16. Esitys laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista.

N:o 17. Esitys laiksi joulukuun kuuden päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

N:o 18. Esitys määrärahan myöntämisestä maamme itsenäisyyden muistomerkkipailun järjestämistä varten.

N:o 19. Esitys Suomen ja Itävallan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

N:o 20. Esitys Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.

N:o 21. Esitys Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä.

N:o 22. Esitys Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohenkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopimuksen sekä siihen liittyvien selityskirjain ynnä kalastussäännön hyväksymisestä.

N:o 23. Esitys kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelystä.

N:o 24. Esitys laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä.

N:o 25. Esitys yksityismetsälaiksi.

N:o 26. Esitys laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi.

N:o 27. Esitys sulfiittiseluloosatehtaan perustamisesta Veitsiluodon sahalaiteksen yhteyteen.

N:o 28. Esitys laiksi eräiden kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin.

Juhlallisen toimituksen tähän päätyttyä siirtyivät eduskunnan jäsenet ja muut kutuvieraat linnan sisähuoneisiin, missä heille tarjottiin kahvia ja virvokkeita.

Eduskunnan istuntosalissa alkoi

Täysi-istunto

kello 3 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alestalo, von Born, Jutila, Juutilainen, Kulmala, Kylänpää, Lautala, F. J. Leino, Malkamäki, L. Myllymäki, Paa-sivuori, Pulkkinen, Reinikainen, Särkkä, Welling ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Hyväksytty edustajanvaltakirja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että hovioikeudenasessori Gunnar Sahlstein, joka on valittu eduskunnan jäseneksi Turun ja Porin läänin eteläisessä vaalipiirissä, on puhemiehelle esittänyt tarkastetun edustajavaltakirjansa, joten hän on oikeutettu otamaan sijan eduskunnassa.

V. J:n 35 §:ssä mainittujen valiokuntain jäsenmäärä.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että niitten valiokuntien jäsenten luku, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, määrättäisiin olemaan: valtiovarainvaliokunnassa 21, pankkivaliokunnassa 13 ja muissa, nimittäin perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa, talousvaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa 17 kussakin.

Edelleen ehdottaa puhemies, että varajäseniä toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan asetettaisiin 18 kumpaankin.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Erikoisvaliokuntien asettaminen.

Puhemies: Nojautuen työjärjestyksen 5 §:n 3 momenttiin ehdottaa puhemies, että eduskunta niiden valiokuntien lisäksi, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, asettaisi seuraavat erikoisvaliokunnat: laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, työväenasiainvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja puolustusasiainvaliokunnan, ja että jäsenluku näissä valiokunnissa määrättäisiin 17:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten luku.

Puhemies: Edelleen puhemies ehdottaa työjärjestyksen 5 §:n nojalla, että valitsijamiesten luku määrättäisiin näillä valtiopäivillä olemaan 45.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Ilmoitan, että valitsijamiesten vaali toimitetaan ensi keskiviikkona kello 11 päivällä alkavassa istunnossa ja että ehdokaslistat ovat jätettävät eduskunnan sihteerille viimeistään tiistaina ennen kello 12.

Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies: Niinikään ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäsenten vaali toimitetaan myöskin ensi keskiviikon istunnossa, joka alkaa kello 11 päivällä, ja vaalilistat ovat samoin jätettävät ennen kello 12 tiistaina.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi keskiviikkona kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 3.30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

3. Keskiviikkona 7 p. syyskuuta 1927

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaali	Siv. 25
2) Valitsijamiesten vaali	„
3) Suuren valiokunnan jäsenten vaali	„

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksesta	„
5) Hallituksen esitys n:o 2 sairausvakuutuslaiksi	„
6) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta	26
7) Hallituksen esitys n:o 4 korotetun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1928	„
8) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista	„
9) Hallituksen esitys n:o 6 luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille	„
10) Hallituksen esitys n:o 7 kansankirjastolaiksi	„
11) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928	„
12) Hallituksen esitys n:o 9 erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin	„
13) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi väl miesmenettelystä	„
14) Hallituksen esitys n:o 11 kansainvälisen työjärjestön yleisen konferenssin kahdeksannella ja yhdeksän-	

nellä istuntokaudellaan vuonna 1926 hyväksymien sopimusten ratifioimisesta	Siv. 26
15) Hallituksen esitys n:o 12 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928 ..	„
16) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi kansanlastentarhain valtioavustusta ..	„
17) Hallituksen esitys n:o 14 määrärahan myöntämisestä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten	„
18) Hallituksen esitys n:o 15 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927	„
19) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista	27
20) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä	„
21) Hallituksen esitys n:o 18 määrärahan myöntämisestä maamme itsenäisyyden muistomerkkipäivän järjestämistä varten	„
22) Hallituksen esitys n:o 19 Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä	„
23) Hallituksen esitys n:o 20 Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä ..	„
24) Hallituksen esitys n:o 21 Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä	„
25) Hallituksen esitys n:o 22 Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohienkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopi-	

	Siv.		Siv.
muksen sekä siihen liittyvien selityskirjain ynnä kalastussäännön hyväksymisestä	27	ton perustamisesta rannikkopuolustusta varten	28
26) Hallituksen esitys n:o 23 kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelystä	"	41) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta	"
27) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä.	"	42) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi vankeiden tapaturmakorvauksesta	"
28) Hallituksen esitys n:o 25 yksityismetsälaiksi.	"	43) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevaa kiinteistöä myydessä	"
29) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden verkkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi	"	44) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväisistä toimista	"
30) Hallituksen esitys n:o 27 sulfiittiseluloosatehtaan perustamisesta Veitsiluodon sahailaitoksen yhteyteen.	"	45) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen toimeenpanosta aiheutuvista välittävistä säännöksistä	"
31) Hallituksen esitys n:o 28 laiksi eräiden kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin	"	46) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta	"
32) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin	"	47) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille	"
33) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus työnvälityslaiksi	"	48) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen ..	"
34) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta	"	49) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista ..	"
35) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista	"	50) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista ..	"
36) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi leima-verolain muuttamisesta	"	51) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta	"
37) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus valtiopäiväjärpestykseksi	"	52) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus leipomotyölaiksi	"
38) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille ..	"	53) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus metsäpalo- laiksi	"
39) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista	"	54) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä	"
40) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämään jätetty ehdotus laiksi laivas-			

Siv.

- 55) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi por-
mestarin ehdottamis- sekä neuvosmies-
ten ja maistraatinsihteerin valitsemis-
oikeudesta 28
- 56) Eduskunnan sihteerin vaali .. 31

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenuudossa merkitään läsnäoleviksi
kaikki edustajat.

Ilmoitusasiat: •

Vapautusta eduskuntatyöstä saa Kansain-
liiton yleiskokoukseen osanottoa varten ensi
istunnosta alkaen noin kuukauden ajaksi ed.
Keto.

Äänestysten toimittaminen.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa,
että äänestykset täysi-istunnoissa toimitet-
taisiin näillä valtiopäivillä siten, että puhe-
miehistä oikealla olevalla uurnalla äänestä-
vät ruotsalaisen kansanpuolueen, kokoomus-
puolueen ja maalaisliiton edustajat sekä va-
semmalla olevalla uurnalla kaikki muut
edustajat.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaali.

Puhemies: Nyt on toimitettava
kansliatoimikunnan vaali. Sitä varten on
määräajan kuluessa jätetty viisi ehdokaslis-
taa. Ne ovat yhdistetyt vaalilipuksi, joka
on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaa-
litoimitukseen olen pyytänyt ylitarkastaja

O. Hallstenin. Niitä edustajia, jotka asia-
miehinä ovat ehdokaslistat jättäneet, nimit-
tään edustajia Asikaista, Pennasta, Lehtoa,
Kukkosta ja von Frenckelliä pyydän avusta-
maan vaalitoimituksessa.

Vaali toimitetaan molemmilla uurnilla ja
vaalin tapahduttua jatketaan istuntoa.

2) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Nyt toimitetaan valitsija-
miesten vaali. Vaalia varten on oikeassa
järjestyksessä jätetty kuusi ehdokaslistaa.
Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka on edus-
tajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimi-
tukseen olen pyytänyt ylitarkastaja O. Hall-
stenin. Pyydän niitä edustajia, jotka ovat
asiamiehinä ehdokaslistat jättäneet, nimit-
tään edustajia Lohi, Pennanen, Lehto,
Sinkko, von Frenckell ja Asikainen, vaa-
lissa avustamaan.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja avat-
tu, jatketaan istuntoa heti.

3) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Puhemies: Seuraa suuren valiokun-
nan jäsenten vaali. Vaalia varten on oi-
keassa järjestyksessä jätetty kuusi ehdokas-
listaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi, joka
on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi olen
tätäkin vaalia varten pyytänyt ylitarkastaja
Hallstenin. Pyydän niitä edustajia, jotka
ovat ehdokaslistat jättäneet, nimittäin edus-
tajia Lohi, Pennanen, Lehto, Sinkko, Öster-
holm ja Asikainen, vaalissa avustamaan.

Vaalin tapahduttua jatketaan istuntoa vä-
littömästi.

Pöydällepanot:

4) Ehdotuksen laiksi metsä- ja lauttaus- työväen asumuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 1 esitellään
ja pannaan puhemiehistön ehdotuksen mu-
kaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

5) Ehdotuksen sairausvakuutuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 2 esitellään
ja pannaan puhemiehistön ehdotuksen mu-
kaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

6) Ehdotuksen laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 3 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

7) Korotetun tupakkavalmisteveron kantamista vuonna 1928

tarkoittava hallituksen esitys n:o 4 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

8) Ehdotuksen laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

9) Luonnonsuojelualueiden perustamista valtionmaille

koskeva hallituksen esitys n:o 6 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

10) Ehdotuksen kansankirjastolaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

11) Ehdotuksen laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928

sisältävä hallituksen esitys n:o 8 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

12) Erinäisten muutosten tekemistä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin

koskeva hallituksen esitys n:o 9 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

13) Ehdotuksen laiksi välimiesmenettelystä

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

14) Kansainvälisen työjärjestön yleisen konferenssin kahdeksannella ja yhdeksännellä istuntokaudellaan vuonna 1926 hyväksymien sopimusten ratifioimista

koskeva hallituksen esitys n:o 11 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

15) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928

sisältävä hallituksen esitys n:o 12 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

16) Ehdotuksen laiksi kansanlastentarhain valtioavusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 13 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

17) Määrärahan myöntämistä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 14 esitellään ja pannaan samoin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

18) 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtionrautateiden liikuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927

tarkoittava hallituksen esitys n:o 15 esitellään ja pannaan puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain istuntoon seuraavat päiväjäestyksessä olevat asiat:

- 19) Ehdotuksen laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista

sisältävä hallituksen esitys n:o 16;

- 20) Ehdotuksen laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

sisältävä hallituksen esitys n:o 17;

- 21) Määrärahan myöntämistä maamme itenäisyyden muistomerkkilipailun järjestämistä varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 18;

- 22) Suomen ja Itävallan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 19;

- 23) Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 20;

- 24) Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 21;

- 25) Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohenkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopimuksen sekä siihen liittyvien selityskirjain ynnä kalastussäännön hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 22;

- 26) Kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelyä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 23;

- 27) Ehdotuksen laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 24;

- 28) Ehdotuksen yksityismetsälaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 25;

- 29) Ehdotuksen laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 26;

- 30) Sulfiittiselluloosatehtaan perustamista Veitsiluodon sahalaituksen yhteyteen

tarkoittava hallituksen esitys n:o 27;

- 31) Ehdotuksen laiksi eräiden kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 28;

- 32) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin;

- 33) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus työnvälityslaksi;

- 34) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljan tuotannon turvaamisesta;

- 35) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista;

- 36) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta;

- 37) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi;

- 38) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille;

- 39) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista;

40) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten;

41) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta;

42) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vankien tapaturmakorvauksesta;

43) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi lunastusoikeuden käytämisestä Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevaa kiinteistöä myytäessä;

44) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväisistä toimista;

45) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen toimeenpanosta aiheutuvista välitäivistä säännöksistä;

46) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta;

47) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille;

48) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen;

49) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista;

50) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista;

51) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta;

52) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyölaiksi;

53) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus metsäpalolaiksi;

54) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä;

sekä

55) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi pormestarin ehdottamis- sekä neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin valitsemisoikeudesta.

Kansliatoimikunnan vaalin tulos.

P u h e m i e s: Julistetaan kansliatoimikunnan vaalin tulos.

Sihteeri lukee vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaalissa 7 päivänä syyskuuta 1927, jota varten oli annettu viisi eri ehdokaslistaa on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä:

listan n:o 1:n	hyväksi	20	äänestäjää
” ” 2:n	”	41	”
” ” 3:n	”	61	”
” ” 4:n	”	53	”
” ” 5:n	”	24	”

eli yhteensä 199 äänestäjää.

Edellä mainittujen äänestäjälukujen perusteella sekä ottamalla huomioon, ettei mihinkään ehdokaslistaan ole otettu enempää kuin yhden ehdokkaan nimi, tulee valituksi kustakin listasta n:o 2, 3, 4 ja 5 yksi ehdokas.

Valituiksi ovat näin ollen tulleet:

Ehdokaslistasta n:o 2:sta edustaja Nikkanen,

Ehdokaslistasta n:o 3:sta edustaja Harvala,

Ehdokaslistasta n:o 4:sta edustaja Kalliokoski,

Ehdokaslistasta n:o 5:sta edustaja Österholm.

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1927.

Omni Hallsten.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja istuntoa jatketaan tänään kello 1½ 2.

Pyydän kansliatoimikunnan jäseniä kokoontumaan puhemiehen huoneessa nyt heti.

Istuntoa jatkettaessa julistetaan valitsijamiesten vaalin tulos.

Istunto keskeytetään kello 12,43 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 1.30 i. p.

Puhemies: Kansliatoimikunta ehdottaa työjärjestyksen 3 §:n nojalla, että edustajat istuisivat eduskuntaryhmittäin, siten että äärimmäisenä oikealle asettuu ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä, sen rinnalle kansallisen kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä, sen jälkeen kansallisen edistyspuolueen edustajat, sen jälkeen maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen rinnalle sosiaalidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmä ja äärimmäiseksi vasemmalle työläisten ja pienviljelijän vaaliliiton edustajat.

Ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan virkamiehet.

Puhemies: Samoin kansliatoimikunta ehdottaa, että näillä valtiopäivillä asetettaisiin työjärjestyksessä mainittujen virkamiesten lisäksi seuraavat virkamiehet: yleis-
tulkki esittämään suomeksi ruotsalaisten lausuntojen ponnet sekä puhemiehen lausunnot ruotsiksi ja yksityistulkki ruotsalaisen kansanpuolueen kansanmiehiä varten, jonka tulkin tulee tarvittaessa avustaa mainittuja edustajia valiokunnissa, jos kansliatoimikunta niin määrää. Sitäpaitsi kansliatoimikunta ehdottaa asetettavaksi painatustöiden valvojan ja hänelle apulaisen sekä ylimääräisten notarin ruotsalaiseen kansliaosastoon. Edelleen ehdottaa kansliatoimi-

kunta, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi täyttää nämä virat.

Kansliatoimikunnan ehdotukset hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalin tulos ilmoitetaan:

Vaalipöytäkirja luetaan:

Eduskunnan valitsijamiesvaalissa 7 päivänä syyskuuta 1927, jota varten oli annettu 6 eri ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä:

listan n:o 1:n	hyväksi	51	äänestäjää
” ” 2:n	”	34	”
” ” 3:n	”	60	”
” ” 4:n	”	10	”
” ” 5:n	”	24	”
” ” 6:n	”	20	”

eli yhteensä 199 äänestäjää.

Vaalijärjestyksen 7 §:n mukaan osamäärä järjestettäessä huomataan, että eri listojen ehdokkaista on valittu:

listasta n:o 1:stä	12	valitsijamiestä
” ” 2:sta	8	”
” ” 3:sta	14	”
” ” 4:stä	2	”
” ” 5:stä	5	”
” ” 6:sta	4	”

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan tulee näin ollen eri ehdokaslistojen varajäsenten luku olemaan:

listasta n:o 1:stä	5	varajäsentä
” ” 2:sta	3	”
” ” 3:sta	5	”
” ” 4:stä	1	”
” ” 5:stä	2	”
” ” 6:sta	2	”

Valituiksi ovat näin ollen tulleet, kun otetaan huomioon, että ehdokaslista n:o 1 sisältyä vain 15:n ehdokkaan nimet:

Listasta n:o 1.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Lohi,
 „ Ryytänen,
 „ Mustakallio,
 „ Kankkunen,
 „ Koivisto,
 „ Leppälä,
 „ Jutila,
 „ Kemppi,
 „ Pilppula,
 „ Niilekselä,
 „ Hannula, U.,
 „ Mäkelä,

Varajäseniksi:

edustaja Nurmesniemi
 „ Kariniva,
 „ Hakala, A.

Listasta n:o 2.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Härmä,
 „ Heikkilä,
 „ Nukari,
 „ Neitiniemi,
 „ Oksanen,
 „ Jussila,
 „ Seppänen,
 „ Aalto-Setälä,

Varajäseniksi:

edustaja Kylänpää,
 „ Lehtinen,
 „ Aarnio.

Listasta n:o 3.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Myllymäki, K.,
 „ Lehto,
 „ Vihuri,
 „ Rantala,
 „ Paasonen,
 „ Typpö,

edustaja Sventorzetski,
 „ Seppälä,
 „ Rapo,
 „ Saarinen, E.,
 „ Latvala,
 „ Puittinen,
 „ Valjakka,
 „ Itkonen,

Varajäseniksi:

edustaja Jokinen,
 „ Keto,
 „ Reinikainen,
 „ Aalto, J. F.,
 „ Koivulahti-Lehto.

Listasta n:o 4.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Särkkä,
 „ Sinkko,

Varajäseniksi:

edustaja Karjalainen.

Listasta n:o 5.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Furuhjelm, R.,
 „ von Born,
 „ Inborr,
 „ Jern,
 „ Colliander,

Varajäseniksi:

edustaja Österholm,
 „ Helenelund.

Listasta n:o 6.**Valitsijamiehistö:**

edustaja Asikainen,
 „ Savenius,
 „ Latva,
 „ Ramstedt,

Varajäseniksi:

edustaja Lehtonen, M.,
 „ Hämäläinen.

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1927.

Onni Hallsten.

Vapautus eduskuntatyöstä.

Puhemies: Kansainliiton yleiskokoukseen osanottoa varten pyytää vapautusta eduskuntatyöstä toistaiseksi ed. Voionmaa.

Pyyntö hyväksytään.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

Allekirjoittaneen Eduskunnan Notarin ryhdyttyä pitämään pöytäkirjaa toimitetaan

56) Sihteerin vaali.

Puhemies: Esityslistalla seuraa nyt eduskunnan sihteerin viran täyttäminen.

Hakemusajan kuluessa on tointa hakenut ainoastaan eduskunnan tähänastinen sihteeri lakitieteenkandidaatti, varatuomari Eino Johannes Ahla. Kansliatoimikunta mielihyvällä puoltaa hänen valitsemistaan.

Eduskunta valitsee lakitieteenkandidaatti Ahlan eduskunnan sihteeriksi seuraavien valtiopäivien alkuun.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Latvala: Valitsijamiehiä pyydän jäämään tämän istunnon päätyttyä tänne istuntosaliin puheenjohtajan valitsemista varten.

Puhemies: Seuraava istunto on torstaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 1,43 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Aku Kostia.

4. Torstaina 8 p. syyskuuta 1927

kello 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ailio, Estlander, Hakkila, Halonen, Haverinen, Jussila, Juutilainen, Keto, Kuisma, Kukkonen, Lehikoinen, K. E. Linna, Malkamäki, Sillanpää, Sventorzetski, Tainio, Venola ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Särkkä, kunnallisten asiain tähden tämän ja huomisen päivän istunnoista ed. Haverinen, samoin kunnallisten asiain takia tästä päivästä 13 päivään ed. Halonen ja yksityisten asiain takia tämän ja huomispäivän istunnoista ed. Kukkonen.

Valitsijamiesten puheenjohtaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamiehet ovat puheenjohtajakseen valinneet ed. Lohén.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Puhemies: Suuren valiokunnan vaalin tulos julistetaan.

Sihtööri lukee seuraavan vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan suuren valiokunnan vaalissa 7 päivänä syyskuuta 1927, jota varten oli annettu kuusi eri ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä:

Listan n:o	1:n	hyväksi	50	äänestäjää
"	"	2:n	"	34
"	"	3:n	"	60
"	"	4:n	"	10
"	"	5:n	"	24
"	"	6:n	"	20

eli yhteensä 198 äänestäjää.

Vaalijärjestyksen 7 §:n mukaan osamääriä järjestettäessä huomataan, että eri listojen ehdokkaista on valittu:

listasta n:o	1	12	jäsentä
"	"	2	8
"	"	3	14
"	"	4	2
"	"	5	5
"	"	6	4

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on näin ollen eri ehdokaslistoista valittu seuraava luku varajäseniä:

listasta n:o	1	5	varajäsentä
"	"	2	3
"	"	3	5
"	"	4	1
"	"	5	2
"	"	6	2

Edellä olevan nojalla ovat tulleet valituiksi

Listasta n:o 1

jäseniksi: edustajat Lahdensuo, Lohi, Vesterinen, Reinikka, Kalliokoski, Koivuranta, Kopsa, Lautala, Koivisto, Pitkänen, Mustakallio ja Kariniva.

varajäseniksi edustajat Kauranen, Janhonen, Kankkunen, Nurmesniemi ja Paavilainen.

Listasta n:o 2

jäseniksi edustajat Puhakka, Virkkunen, Sahlstein, Kuokkanen, Oksanen, Nukari, Pulkkinen ja Kuuliala.

varajäseniksi edustajat O. Lehtonen, Aalto-Setälä ja Järvinen.

Listasta n:o 3

jäseniksi edustajat Eskola, J. F. Aalto, Puitinen, J. Leino, K. Myllymäki, Vihuri, Leinonen, Kuusisto, Latvala, Huttunen, Pensas, Ampuja, Lehikoinen ja Bryggari.

varajäseniksi edustajat Harvala, Haverinen, Fahler, Rantala ja Itkonen.

Listasta n:o 4

jäseniksi edustajat Tuomioja ja Karjalainen.

varajäseneksi edustaja Mantere.

Listasta n:o 5

jäseniksi edustajat Estlander, Schaudman, Inborr, Lindberg ja Bäck.

varajäseniksi edustajat von Born ja Helenelund.

Listasta n:o 6

jäseniksi edustajat Isaksson, Asikainen, L. Myllymäki ja Riihimäki.

varajäseniksi edustajat Rosenberg ja M. Lehtonen.

Helsingissä, 7 päivänä syyskuuta 1927.

Onni Hallsten.

Valiokuntain jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Valitsijamieheltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Eduskunnan Valitsijamiehet.

Helsingissä,
syyskuun 8 p:nä 1927.

N:o 2.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on eri valiokuntiin jäseniksi ja varajäseniksi valittu:

Perustuslakivaliokuntaan:

jäseniksi:

	listasta n:o 1
Estlander	" " "
von Born	" " "
Juutilainen	" " 2
Kirra	" " "
Torppa	" " "
Saarinen P.	" " "
Aalto, J. F.	" " 3
Koponen	" " "
Toivonen	" " "
Lehtokoski	" " "
Leino, J.	" " "
Tervo	" " "
Pekkala, E.	" " "
Puhakka	" " 5
Kuokkanen	" " "
Pennanen	" " "
Särkkä	" " "

varajäseniksi:

Schauman	listasta n:o 1
Koivisto	" " 2

Mustakallio	listasta n:o 2
Rapo	" " 3
Jokinen	" " "
Isaksson	" " "
Malmivaara	" " 5
Vennola	" " "

Valtiovarainvaliokuntaan:

jäseniksi:

Raatikainen	listasta n:o 2
Tarkkanen	" " "
Ryynänen	" " "
Leppälä	" " "
Junes	" " "
Arffman	" " "
Harvala	" " 4
Seppälä	" " "
Swentorzetski	" " "
Puittinen	" " "
Paasonen	" " "
Welling	" " "
Saarinen, E.	" " "
Furuhjelm, R.	" " "
Hästbacka	" " "
Virta	" " "
Rosenberg	" " "
Härmä	" " 5
Talas	" " "
Turja	" " "
Ryti	" " "

varajäseniksi:

Kuisma	listasta n:o 2
Saarinen, P.	" " "
Lautala	" " "
Myllymäki, K.	" " 4
Linna, J.	" " "
Österholm	" " "
Asikainen	" " "
Jussila	" " 5
Moilanen	" " "

Lakivaliokuntaan:

jäseniksi:

Jacobsson	listasta n:o 1
Molin	" " "
Saarelainen	" " 2
Tukia	" " "

Luostarinen	listasta n:o 2
Nurmesniemi	" " "
Leino, F. J.	" " 3
Rapo	" " "
Hakala, K.	" " "
Komu	" " "
Haverinen	" " "
Kuusisto	" " "
Tabell	" " "
Sahlstein	" " 5
Gummerus	" " "
Lehtonen, O.	" " "
Hannula, M.	" " "

varajäseniksi:

Furuhjelm, A.	listasta n:o 1
Alestalo	" " 2
Mustakallio	" " "
Lehtokoski	" " 3
Lehikoinen	" " "
Urpilainen	" " "
Oksanen	" " 5
Pastell	" " "

Talousvaliokuntaan:

jäseniksi:

Forsberg	listasta n:o 1
Sergelius	" " "
Hänninen	" " 2
Kontio	" " "
Pitkänen	" " "
Mäkelä	" " "
Reinikainen	" " 3
Penttala	" " "
Rantala	" " "
Valjakka	" " "
Tolonen	" " "
Valta, K.	" " "
Savenius	" " "
Järvinen	" " 5
Kylänpää	" " "
Aarnio	" " "
Lehtinen	" " "

varajäseniksi:

Kullberg, H.	listasta n:o 1
Kemppi	" " 2
Salo	" " "
Lehikoinen	" " 3

Muhonen	listasta n:o 3
Hämäläinen	" " "
Nikkanen	" " 5
Virkkunen	" " "

Laki- ja talousvaliokuntaan:**jäseniksi:**

Jern	listasta n:o 1
Broman	" " "
Kauranen	" " 2
Hurme	" " "
Jutila	" " "
Salo	" " "
Itkonen	" " 3
Linna, J.	" " "
Lehto	" " "
Koivulahti-Lehto	" " "
Typpö	" " "
Lehikoinen	" " "
Liedes	" " "
Junnila	" " 5
Nikkanen	" " "
Pulkkinen	" " "
Sinkko	" " "

varajäseniksi:

Kullberg, H.	listasta n:o 1
Hakala, A.	" " 2
Kirra	" " "
Setälä	" " 3
Eskola	" " "
Savolainen	" " "
Neitiniemi	" " 5
Ainali	" " "

Sivistysvaliokuntaan:**jäseniksi:**

Österholm	listasta n:o 1
Åkerblom	" " "
Janhonen	" " 2
Kalliokoski	" " "
Kukkonen	" " "
Kuisma	" " "
Malkamäki	" " 3
Valta, A.	" " "
Kuusisto	" " "
Latvala	" " "
Tervo	" " "

Wiik	listasta n:o 3
Lehtonen, M.	" " "
Malmivaara	" " 5
Neitiniemi	" " "
Rantanen	" " "
Mantere	" " "

varajäseniksi:

Bäck	listasta n:o 1
Pilppula	" " 2
Hurme	" " "
Penttala	" " 3
Haverinen	" " "
Enne	" " "
Ikola	" " 5
Karjalainen	" " "

Pankkivaliokuntaan:**jäseniksi:**

von Freneckell	listasta n:o 1
Heikkinen	" " 2
Reinikka	" " "
Kopsa	" " "
Harvala	" " 3
Halonen	" " "
Valta, K.	" " "
Pensas	" " "
Savolainen	" " "
Suokas	" " "
Järvinen	" " 5
Luoma	" " "
Lehtinen	" " "

varajäseniksi:

Hästbacka	listasta n:o 1
Kemppi	" " 2
Paavilainen	" " "
Koivulahti-Lehto	" " 3
Liedes	" " "
Moilanen	" " 5
Junnila	" " "

Maatalousvaliokuntaan:**jäseniksi:**

Tåg	listasta n:o 1
Kullberg, B.	" " "

Hahl	listasta n:o 2
Vesterinen	" " "
Heikkinen	" " "
Ihamuotila	" " "
Halonen	" " 3
Setälä	" " "
Eskola	" " "
Muhonen	" " "
Jokinen	" " "
Turunen	" " "
Ramstedt	" " "
Heikkilä	" " 5
Nukari	" " "
Seppänen	" " "
Linna, K. E.	" " "

varajäseniksi:

Helenelund	listasta n:o 1
Koivuranta	" " 2
Tuomivaara	" " "
Rantala	" " 3
Tolonen	" " "
Riihimäki	" " "
Luoma	" " 5
Pennanen	" " "

Työväenasiainvaliokuntaan:

jäseniksi:

Palmgren	listasta n:o 1
Furuhjelm, A.	" " "
Alestalo	" " 2
Hannula, U.	" " "
Lohi	" " "
Vertanen	" " "
Huttunen	" " 3
Bryggari	" " "
Aalto, A.	" " "
Leinonen	" " "
Vihuri	" " "
Tanner	" " "
Myllymäki, L.	" " "
Gebhard	" " 5
Ainali	" " "
Aalto-Setälä	" " "
Pastell	" " "

varajäseniksi:

v. Frenczell	listasta n:o 1
Niilekselä	" " 2
Tukia	" " "

Valta, A.	listasta n:o 3
Pensas	" " "
Enne	" " "
Moilanen	" " 5
Gummerus	" " "

Puolustusasiainvaliokuntaan:

jäseniksi:

Colliander	listasta n:o 1
Helenelund	" " "
Niukkanen	" " 2
Tuomivaara	" " "
Vehkaoja	" " "
Paavilainen	" " "
Tainio	" " 3
Keto	" " "
Fahler	" " "
Suokas	" " "
Ampuja	" " "
Valta, K.	" " "
Kulmala	" " "
Pastell	" " 5
Aalto-Setälä	" " "
Kuuliala	" " "
Rydman	" " "

varajäseniksi:

Jacobsson	listasta n:o 1
Kankkunen	" " 2
Hakala, A.	" " "
Puittinen	" " 3
Welling	" " "
Latva	" " "
Luoma	" " 5
Rantanen	" " "

Ulkoasiainvaliokuntaan:

jäseniksi:

Schauman	listasta n:o 1
Colliander	" " "
Janhonen	" " 2
Juutilainen	" " "
Lahdensuo	" " "
Niukkanen	" " "
Wiik	" " 3
Keto	" " "
Sventorzetski	" " "
Aalto, J. F.	" " "

Itkonen	listasta n:o 3
Reinikainen	" " "
Pekkala, E.	" " "
Ingman	" " 5
Jussila	" " "
Ikola	" " "
Vennola	" " "

varajäseniksi:

Sergelius	listasta n:o 1
Arffman	" " 2
Hannula, U.	" " "
Myllymäki, K.	" " 3
Harvala	" " "
Rosenberg	" " "
Pulkkinen	" " 5
Nikkanen	" " "

Toimitusvaliokuntaan:

jäseniksi:

Estlander	listasta n:o 1
Tainio	" " 3
Bryggari	" " "
Leinonen	" " "
Ampuja	" " "
Hänninen	" " 6
Torppa	" " "
Järvinen	" " "
Gebhard	" " "

varajäseniksi:

Furuhjelm, R.	listasta n:o 1
Colliander	" " "
Seppälä	" " 3
Puittinen	" " "
Aalto, A.	" " "
Pensas	" " "
Myllymäki, K.	" " "
Hannula, M.	" " 6
Alestalo	" " "
Ihamuotila	" " "
Lautala	" " "
Luostarinen	" " "
Moilanen	" " "
Ikola	" " "
Kylänpää	" " "

Tarkastusvaliokuntaan:

jäseniksi:

Schauman	listasta n:o 1
Keto	" " 3
Rapo	" " "
Valjakka	" " "
Sventorzetski	" " "
Kukkonen	" " 6
Tuomivaara	" " "
Pulkkinen	" " "
Oksanen	" " "

varajäseniksi:

Österholm	listasta n:o 1
Palmgren	" " "
Itkonen	" " 3
Koivulahti-Lehto	" " "
Kuusisto	" " "
Haverinen	" " "
Penttala	" " "
Leino, J.	" " "
Tuomioja	" " 6
Hannula, U.	" " "
Jutila	" " "
Lahdensuo	" " "
Niilekselä	" " "
Härmä	" " "
Lehtinen	" " "
Neitiniemi	" " "

Valitsijamiesten puolesta:

K. A. Lohi.

F. V. Härmä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Latvala: Pyydän suuren valiokunnan jäseniä saapumaan Säätytalolle suuren valiokunnan huoneeseen huomenna kello 10 ap. puheenjohtajan valitsemista varten.

Myös pyydän sivistysvaliokunnan jäseniä kokoontumaan Säätytalolle huomenna kello 11 ap. puheenjohtajan valitsemista varten.

Ed. Junnila: Laki- ja talousvaliokunnan jäseniä pyydän kokoontumaan huomenna kello puoli 11 Säätytalolle valiokunnan huoneeseen puheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Saarelainen: Lakivaliokunnan arvoisia jäseniä pyydän saapumaan huomenna kello 11 Säädytalon valiokunnan huoneeseen puheenjohtajan valitsemista varten valiokunnalle.

Ed. Hästbäck: Minä pyytäisin valtiovarainvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna kello 12 päivällä Säädytalon.

Ed. Colliander: Puolustusasiainvaliokunta kokoontuu huomenna kello 12 Säädytalon.

Ed. Forsberg: Ekonomiutskottets medlemmar behagade sammanträda i morgon kl. 11,30 å Ständerhuset för val av ordförande och viceordförande.

Ed. A. Furuholm: Pyydän työväenasiainvaliokunnan jäseniä kokoontumaan Säädytalon huomenna kello 11 ap. puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsemista varten.

Ed. Järvinen: Pankkivaliokunnan jäsenet kokoontuvat huomenna aamulla kello 11 Suomen Pankissa puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Ihamuotila: Pyydän maatalousvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomen-

na kello 11 Säädytalon valiokunnan huoneessa toimittamaan puheenjohtajan vaalia.

Ed. Torppa: Perustuslakivaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan valiokunnan huoneistoon huomenna kello 11 ap. puheenjohtajan vaalia varten.

Samassa pyydetään myöskin toimitusvaliokunnan jäseniä kokoontumaan samaan paikkaan kello puoli 12 ap. samaa tarkoitusta varten.

Ed. Schuman: Tarkastusvaliokunnan ikämiehenä pyydän valiokunnan jäseniä saapumaan Säädytalon huomenna kello 11.45.

Ed. Ingman: Ulkoasiainvaliokunta kokoontuu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten Säädytalon huomenna kello 12.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on huomenna kello 1 päivällä.

Istunto päättyy kello 6.35 ip.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

5. Perjantaina 9 p. syyskuuta 1927

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksesta	44
2) Hallituksen esitys n:o 2 sairausvakuutuslaista	„
3) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta ..	54
4) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi uusmuotoista valtion oppikouluista ..	„
5) Hallituksen esitys n:o 6 luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille	„
6) Hallituksen esitys n:o 7 kansankirjastolaiksi	55
7) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi välimiesmenettelystä	„
8) Hallituksen esitys n:o 11 kansainvälisen työjärjestön yleisen konferenssin kahdeksannella ja yhdeksännellä istuntokaudellaan vuonna 1926 hyväksymien sopimusten ratifioimisesta	„
9) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi kansanlastentarhain valtioavusta	„
10) Hallituksen esitys n:o 14 määrärahan myöntämisestä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten	„
11) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraattinsihteerin vaalista	„
12) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä	„

Siv.

13) Hallituksen esitys n:o 18 määrärahan myöntämisestä maamme itsenäisyyden muistomerkkilipailun järjestämistä varten	55
14) Hallituksen esitys n:o 19 Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä	56
15) Hallituksen esitys n:o 20 Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä ..	„
16) Hallituksen esitys n:o 21 Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä	„
17) Hallituksen esitys n:o 22 Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohienkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopimuksen sekä siihen liittyvien selityskirjain ynnä kalastussäännön hyväksymisestä	„
18) Hallituksen esitys n:o 23 kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelystä	57
19) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä	58
20) Hallituksen esitys n:o 25 yksityismetsälaiksi	„
21) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi	„
22) Hallituksen esitys n:o 27 sulfiittiselluloosatehtaan perustamisesta Veitsiluodon sahalaitoksen yhteyteen ..	„
23) Hallituksen esitys n:o 28 laiksi eräiden kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin ..	59
24) Vuoden 1924 valtiopäivillä leppämään jätetty ehdotus laiksi erään	

	Siv.		Siv.
valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin	67	39) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille	68
25) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus työnvälityslaiksi	"	40) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen ..	69
26) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta ..	"	41) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista ..	"
27) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista	68	42) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista ..	"
28) Vuoden 1924 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta	"	43) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta	"
29) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi	"	44) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus leipomotyöläiksi	"
30) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille ..	"	45) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus metsäpalo- laiksi	"
31) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista	"	46) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestyksestä	"
32) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten	"	47) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi pormestarin ehdottamis- sekä neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin valitsemis- oikeudesta	"
33) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta	"	Pöydällepanoa varten esitellään:	
34) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi van- kien tapaturmakorvauksesta	"	48) Hallituksen kirjelmä Eduskun- nalle, koskeva kertomusta hallituksen toimenpiteistä vuonna 1926 valtio- päivapäätösten johdosta	"
35) Vuoden 1925 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi lunas- tusoikeuden käyttämisestä Ahvenan- maan maakunnassa sijaitsevaa kiin- teistöä myydessä	"	49) Eduskunnan pankkivaltuus- miesten kertomus vuodelta 1926	"
36) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion vi- roista ja pysyväisistä toimista	"	Puhetta johtaa puhemies Kallio.	
37) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen toimeenpa- nosta aiheutuvista välittävistä sään- nöksistä	"	Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Halonen, Juutilainen, Keto, Kukkonen, Leppälä, K. E. Linna, Särkkä, Vesterinen, Voionmaa ja Österholm.	
38) Vuoden 1926 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi sota- tilasta	"		

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: kunnallisten asiain tähden tämän päivän istunnosta ed. Alestalo, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Leppälä ja ensi tiistaista alkaen 8 päivän ajaksi ottaakseen osaa valtion määräämänä edustajana eräseen konferenssiin ed. Pulkkinen.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi eri valiokuntiin on valittu seuraavat edustajat:

Suureen valiokuntaan puheenjohtajaksi ed. Myllymäki, varapuheenjohtajaksi ed. Schauman;

perustuslakivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Puhakka, varapuheenjohtajaksi ed. Torppa;

valtiovarainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. R. Furuholm, varapuheenjohtajaksi ed. Ryti;

lakivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Sahlstein, varapuheenjohtajaksi ed. F. J. Leino;

talousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Reinikainen, varapuheenjohtajaksi ed. Hänninen;

laki- ja talousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Itkonen, varapuheenjohtajaksi ed. Pulkkinen;

sivistysvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Kukkonen, varapuheenjohtajaksi ed. Mantere;

pankkivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Järvinen, varapuheenjohtajaksi ed. Harvala;

maatalousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Hahl, varapuheenjohtajaksi ed. Setälä;

työväenasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Lohi, varapuheenjohtajaksi ed. A. Aalto;

puolustusasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Niukkanen, varapuheenjohtajaksi ed. Keto;

ulkoasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Schauman, varapuheenjohtajaksi ed. Vennola;

toimitusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Järvinen, varapuheenjohtajaksi ed. Tainio;

tarkastusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Keto, varapuheenjohtajaksi ed. Pulkkinen.

Koneellisen äänestystavan käytäntöön ottaminen.

Puhemies: Maaliskuun 30 päivänä 1926 päätti eduskunta huutoäänestyksen sijasta käytäntöön ottaa koneellisen äänestystavan sekä valtuutti kansliatoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin koneellista äänestystä varten tarvittavien laitteiden hankkimiseksi.

Maaliskuun 18 päivänä 1926 antamassaan lausunnossa oli perustuslakivaliokunta lausunut, ettei sen mielestä valtiopäiväjärjestys aseta esteitä sille, että huutoäänestyksen sijasta otetaan käytäntöön koneellinen äänestystapa. Sitävastoin kun valtiopäiväjärjestyksen 65 §:ssä nimenomaan säädetään, että jos pyydetään lippuäänestystä tai jos valtiopäiväjärjestyksen mukaan jossakin tapauksessa päätökseen vaaditaan määräenemmistö, lippuäänestys on toimitettava, koneellista äänestystapaa ei voida käyttää lippuäänestyksen sijasta.

Kun äänestyskoneisto nyttemmin on paikoilleen asetettu ja kansliatoimikunta tämän kuun 7 päivänä on päättänyt koneiston vastaanotettavaksi eduskunnalle, ilmoitetaan, että tästä päivästä alkaen käytäntöön otetaan huutoäänestyksen asemesta koneellinen äänestystapa.

Edelleen ilmoitetaan, että äänestyksissä tulee vastaisuudessa meneteltäväksi seuraavalla tavalla: Kun äänestysesitys on hyväksytty, asettaa puhemies eduskunnan vastattavaksi „jaa” tai „ei” sekä lisää heti tämän jälkeen sanat: „Äänestys alkaa”, minkä jälkeen edustajien on suoritettava äänestys. Äänestystä varten varataan

noin 5 sekunnin aika. Äänestyksen päätyttyä ilmoittaa puhemies, kumpi on voitolla „jaa” vai „ei”.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen sairausvakuutuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 2 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovainvaliokunnan lausunto asiasta.

Keskustelu:

Ed. Pulkkinen: Oltanee maassamme yksimielisiä siitä, että heikommassa taloudellisessa asemassa olevien kansalaisten huolto, joka näihin asti, mikäli se koskee kaikkein kovaosaisimpia yhteiskunnassa, on tapahtunut köyhäinhoidon muodossa, vastaisuudessa on pyrittävä järjestämään yhä enemmän sosiaalivakuutuksella, niinkuin on kehitys käynyt myöskin muissa maissa. Kun tällaisen järjestelmän toteuttaminen kuitenkin kaikessa laajuudessaan ja yhtäkkiä on mahdotonta, on pyrittävä se aikaansaamaan vähitellen ja varovaisesti ja ensin nä sillä alalla, millä se yhteiskuntakokouaisuudelle on tärkeintä. Etusijalle astuu silloin sairausvakuutus, joka suojelee maan tuotantoelämälle tärkeitä työvoimaa ja tulevaa sukupolvea. Mutta tämänkin vakuutusmuodon on luonnollisesti oltava soposoinnussa yhteiskunnan omien taloudellisten edellytysten kanssa, minkä vuoksi tämä vakuutus ainakin alussa varovaisuussyistä on luotava niin rajoitetuksi, kuin maamme erikoisasema taloudellisessa, maantieteellisessä ja yhteiskunnallisessa suhteessa vaatii, jotta se ei johtaisi taloudellisesti ja teknillisesti voittamattomiin vaikeuksiin jälkeäpäin.

Kun viime talvena eduskunnalle annettiin esitys sairausvakuutuksesta, olin jo lähetekeskustelussa silloin tilaisuudessa vertailemaan toisiinsa vapaaehtoisuuteen perustuvaa sairausvakuutusta ja pakollista vakuutusta sekä silloin myöskin esittämään niin toisen kuin toisenkin järjestelmän valo- ja varjopuolet. Vaikka tärkeät näkökohdat, sen kernaasti myönnän, puhuvatkin pakollisen järjestelmän puolesta ja hyväksi, niin asian taloudellinen puoli, jossa piilee tämän yhteiskunnallisen uudistuksen ydinkohta, kuitenkin pakotti minut silloin lausumaan sen mielipiteen, että meillä pitäisi ainakin toistaiseksi tyytyä vapaaehtoiseen sairausvakuutusjärjestelmään, mikä vakuutusmuoto erinomaisesti on menestynyt, kuten tiedetään, lähimmissä naapurimaissamme Ruotsissa ja Tanskassa ja jota vakuutusjärjestelmää näissä maissa ilmeisesti edelleenkin tullaan noudattamaan, mitä osoittaa sekin seikka, että, vaikka näissä molemmissa maissa useita kertoja ja pitkien aikojen kuluessa vielä viimekin vuosina on ollut sosialidemokraattiset hallitukset, niin nämä eivät ole yrittäneetkään muuttaa siellä voimassa olevaa vapaaehtoista vakuutusjärjestelmää pakolliseksi järjestelmäksi.

Sen jälkeen kun viime talvena eduskunnassa olin suositellut riittävän valtioavuin toimivaa vapaaehtoista sairausvakuutusjärjestelmää, on kuitenkin Genèvessä viime keväänä kokoontunut kansainvälinen työkonferenssi hyväksynyt sopimuksen sairausvakuutuksesta, joka on rakennettu pakollisen järjestelmän pohjalle.

Jää kuitenkin luonnollisesti kuhunkin maahan nähdessä erikseen harkittavaksi, mille asteelle sen talouselämä on kehittynyt ja minkälaiset yhteiskuntaolot maassa ovat, jotta voitaisiin tyydyttävästi ratkaista kysymys, voidaanko sairausvakuutus järjestää pakollisen vakuutuksen muotoon, vai onko tyydyttävä vapaaehtoiseen vakuutukseen, ja muistettava on myöskin, että tuo Genèven päätös ei ole vielä missään maassa täytäntöön pantu ja epätietoista on, missä laajuudessa se tulee ja tulee se laisinkaan muissa maissa toteutetuksi. Mutta minä myönnän kernaasti, että pakollinen sairausvakuutus on tehokkaampi jo yksin sen takia, että vapaaehtoisen järjestelmän ollessa voimassa kaikkein eniten apua tarvitsevat heikoimmat yhteiskunnan jäsenet luonnollisesti jäisivät vapaaehtoisen vakuutusjärjestelmän myöntämän edun ulkopuolelle.

Jos taas on siirryttävä pakolliseen vakuutukseen, niin en missään tapauksessa saata mennä sellaisen sairausvakuutuksen järjestyksessä niin pitkälle, kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu.

Minun täytyy suorastaan valittaa, että hallitus on tehnyt liian radikaalisen ehdotuksen, joka on omiansa vaarantamaan koko vakuutusjärjestelmän hyväksymistä tällä kertaa tai ainakin on tehnyt sen hyväksymisen tai sen läpiajamisen paljon vaikeammaksi. On muistettava, että valtion kannettavaksi kysymyksessä olevan ehdotuksen mukaan tulisi vuosittain noin 50 milj. markkaa jo heti järjestelmän ensi ajasta alkaen, mikä määrä luonnollisesti automaattisesti vuosittain tulisi nousemaan. Sitäpaitsi, hallituksen laskelma on vaan kalkkyyli, joka, kuten me hyvin käytännöllisestä elämästä tiedämme, harvoin pitää paikkansa ollen menot hyvän asian edesauttamiseksi suunniteltu liian alhaisiksi. Samojen tuotantoyritysten eli työnantajain maksettavaksi jäisi noin 63 milj. markkaa vuosittain jo heti alussa, ollen summa automaattisesti nouseva myöskin vuosittain aina suuremmaksi ja suuremmaksi. Mistä nämä valtion ja työnantajien rahat ovat saatavissa, kun jo ensi vuoden budjettiehdotuksessa edellytetään talousarvion tasapainon saavuttamiseksi uusien verojen ottamista? Ehdottaahan hallitus samassa esityksessä tulo- ja omaisuusveron koroittamista kaksinkertaiseksi sekä puolen maksetun tulo- ja omaisuusveron vähennys-oikeuden lakkauttamista, jotka molemmat ehdotukset lähinnä koskevat juuri samoja henkilöitä ja samoja toiminimiä, laitoksia ja yrityksiä, jotka tulisivat maksamaan myöskin nämä sairausvakuutusmaksut. Lisäksi ehdotetaan rautatierahlien koroittamista 20 %:lla, josta saatavat lisätulot 100 milj. markkaa myöskin olisivat talouselämän maksettavat. Ja kun useilta maamme tuotantoaloilta hallitus ehdottaa lisäksi lopetettavaksi niille tarpeellisen tullisuojeituksen, niin voidaan kysyä, mistä näille yrittäjille lisäksi karttuu varoja uuden tuotantokustannuksen, nim. sairausvakuutusmaksujen suorittamiseen, varsinkin kun maamme on taloudellisessa suhteessa jäljellä, ei ainoastaan maailman johtavista teollisuusmaista, vaan myöskin Skandinavian maista, joilla kaikilla muilla mailla on sairausvakuutusta varten käytettävänä väkijouma-kaupasta aiheutuvat suuret tulot, joita

meillä ei ole laisinkaan käytettävänä yhtä vähän sosialisten uudistusten hyväksi kuin muidenkaan valtion menojen suorittamiseen. Kun meillä vasemmiston taholta usein valitetaan, ettei ole riittävästi annettu varoja sosialisiin uudistuksiin, niin unohdetaan, että meillä on toimenpantu muihin maihin verraten suuri poikkeuksellinen sosialinen uudistus tai — minun kannaltani sanottuna — uudistusyritys, nim. voimassaoleva kieltolaki, joka ei anna valtiolle tuloja, niinkuin jo äsken mainitsin.

Jokainen vähänkin taloudellisesti ajatteleva ja tuotanto-olijamme jonkun verran tunteva kansalainen tietää, että pääoman puute on yksi yhteiskuntamme haitallisimpia epäkohtia. Näin ollen on selviönä pidettävä, että kaikki ne varat, jotka valtio verotuksella ja muutenkin kerää yrittäjiltä haltuunsa, on liikkuvan pääoman vetämistä pois kansantalouden vapailta markkinoilta, joka vähentää tuotantomahdollisuuksia, aikaansaaden työttömyyttä ja siten joutuen myös suoranaisesti työntekijöiden itsensä vahingoksi. Sensijaan pääoman kasvattaminen ja säästäminen on hyödyksi kansan laajoille kerroksille, korkokanta alenee ja taloudelliset yritykset ja tuotannon haarat löytävät toimintamahdollisuuksia aiheuttaen työvoiman kysyntää ja työpalkkojen kohoamista. Budjettiehdotuksessa löytyvät uudet suunnitelmat ovat sentähden kansantaloudellisesti epäonnistuneita.

Kaiken tämän lisäksi tulee vielä, että hallitus on korottanut sosialibudjettia muutenkin liian äkkijyrkästi. Sosialiministeriön menoihin on ensi vuodeksi varattu 117 milj. markkaa sensijaan, että niihin tänä vuonna on osotettu noin 49 milj. markkaa. (Ed. Tainio: Eihän nyt ole budjetin lähetekeskustelu.) Vaikka lähdemkin siitä, kuten jo mainitsin, että sosialiset menot maassamme ovat tähän saakka pidetyt alhaisina, niin tällainen äkkijyrkkä nousu ei ole suositeltavissa eikä puolustettavissa, sillä sitä ei valtion yhtä vähän kuin veronmaksajain rahatalous kestä. Vaikka tätä koroitusta tuskin on vakavaksi yritettykään, vaan on tehty ilmeisesti vain taktilliselta kannalta, jota osoittaa sekin, että sosialiministeri moneen kertaan viime aikoina on haastatteluissa oman puolueen pää-äänenkannattajalle melkein kerskuen esiintuonut, kuinka sosialibudjetti on kaksin-kolminkertaisesti koroitettu, niin sittenkin on valitettavaa, että

hallitus on ehdotuksensa pilannut tekemällä ne liian äkkijyrkiksi, korottamalla miltei vallattomasti verotaakkaa, mullistaen tulliolot tuotannollisen elämän vahingoksi ja korottaen sosialimenoja yllättävästi yhdellä kertaa, vaikka viimeksimainittu toimenpide olisi ollut asteettaisesti tapahtuva. Näillä jyrkillä veroesityksillä ja esittämällä radikaalisen ehdotuksensa sairaskuutuksen toimeenpanosta, johon lisäksi liittyy odottamaton ehdotus vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahaston lisäämiseksi 40 milj. markalla, on sosialiministeri ilmeisesti peloittanut tai ainakin saattanut epäilevälle kannalle ne sosialisen vakuutuksen todelliset harrastajat, jotka eivät aja sosialisia parannuksia jonkun henkilökohtaisen pyrkimyksen voittamiseksi tai kansansuosion saavuttamiseksi, vaan jotka ajavat tätä suurta yhteiskuntareformia puhtaasti kokonaisedun kannalta ja siinä toivossa, että meidänkin maassamme vihdoinkin vaikeuksista huolimatta voitaisiin rakentaa entistään lujempi yhteiskunnallinen pohja.

Äkkijyrkkyydellä yleensä ei suoriteta luovaa työtä. Mutta sillä kyllä vahingoitetaan ja usein kyllä hävitetäänkin hyviä aloitteita ja asioita, joita kaikki tahtoisivat ajaa. Onko kysymyksessä oleva esitys annettu vain mielenosoituksena tahi taktiikkatempuna esille vedetty, sitä, kuten jo viittasin, en mene päättämään, vaikka eräs sosialidemokraattisen puolueen nykyinen johtomies äskettäin onkin puolueensa pää-äänenkannattajassa kunnioitettavalla rehellisyydellä, se myönnettäköön, ja avomielisyydellä, ilmoittanutkin, että, kuten hänen sanansa kuuluvat, „socialisteille hallituspolitiikka on toistaiseksi vain taktiikkakysymys”. Eihän hallitusvalta ylläpidä arvonantoaan jollei se harkitse toimiansa olevien olojen valossa ja kysy itseltään, mitkä sen ehdotukset ovat sellaisia, että niillä on mahdollisuuksia mennä läpi.

Mitä tulee puheenaolevan lakiehdotuksen yksityiskohtiin, on siinä eräitä sellaisia, joille nykyinen hallitus on antanut erikoisleimansa, ja jotka myöskin tärkeissä kohdin poikkeavat siitä ehdotuksesta, mikä viime keväänä annettiin eduskunnalle samasta asiasta. Kun nämä, samoin kuin ne huomautukset, jotka jo viime talvena esitin, tulevat valiokunnassa yksityiskohtaisen käsittelyn alaisiksi, tyydyn tässä kohden viittaamaan vain eräisiin kaikkein tärkeimpiin kysymyksiin.

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutus-kustannusten jakamista siten, että työntekijät ja työnantajat suorittaisivat kumpikin puolet vakuutusmaksuista. Tämä kustannusten jako on erittäin tärkeä, ei ainoastaan rahakysymyksenä, vaan myöskin periaatteellisenä kysymyksenä. Sosialivakuutus on ainakin sellaisessa köyhässä maassa kuin meillä niin paljon kuin mahdollista rakennettava asianomaisten piirien oman avun pohjalle; ja täten onkin useimmissa maissa menetelty. Onpa viime aikoina työväen ammatillisten järjestöjen omassa piirissä ilmennyt merkille pantava suunta, jonka mukaan sosialivakuutus olisi kokonaan jätettävä työväenjärjestöjen itsensä hoidettavaksi. Tämä periaate lähtee siltä pohjalta, että hyvin palkatulle ja voimakkaasti järjestyneelle työväelle on loppujen lopuksi edullisinta, että se saa itse järjestää sosialiset huoltonsa ja että työnantaja ottaa osaa tähän ainoastaan maksamalla riittävät palkat. Kuten sanottu, useissa maissa kuitenkin tätä nykyä työnantaja ottaa osaa sairausvakuutuskustannusten suorittamiseen, mutta jotta kosketeltu oman avun periaate säilyisi, näyttää jyrkästi olevan pidettävä kiinni siitä, että työnantajan osuutta ei nosteta läheskään niin suureksi kuin esityksessä on ehdotettu.

Myöskin valtion apua on tässä esityksessä huomattavasti koroitettu siitä, mitä viime keväänä ehdotettiin. Tässä suhteessa ainakin ensi alussa on varaa huomattavasti tinkiä siitä 70 markan avustuksesta vakuutettua kohti, mitä tässä esityksessä ehdotetaan. Lähden edelleen siitä käsityksestä, että tällä kertaa on pääasia saada aikaan sellainen sairausvakuutus, joka soveltuu meidän oloihimme ja joka meillä on mahdollinen toteuttaa sillakin uhalla, että tämä vakuutus ainakin ensi alussa olisi yhtä täydellinen kuin muissa rikkaammissa maissa, joten olisi mielestäni myöskin jätettävä pois kaikki sellainen, mikä ei ehdottomasti kuulu sairausvakuutuksen oleellisimpiin osiin. Siten pitäisi tällä kertaa m.m. hautausapu kokonaan jättää pois. Yhtenä erittäin suurena menoeränä sairausvakuutuksessa ovat lääkkeet, sideaineet sekä tekojäsenet y.m. proteesit. Näiden hoidosta ehdotetaan esityksessä valtion suoritettavaksi $\frac{3}{4}$. Mutta kun on pelättävissä, että tällöinkin näitä aineita tuhlaavasti käytetään ja kun muutenkin on tätä nykyä tämän vakuutuksen kustannuksia huomattavasti su-

pistettava, voidaan ymmärtääkseni tässä ilman vaikeuksia saada säästetyksi useita miljoonia markkoja alentamalla kassain osuutta näihin kustannuksiin.

Vaikka hallitus, kuten yllä olen esittänyt, itse on vaikeuttanut kysymyksessään olevan, kaikkien kansanluokkien toivoman sairausvakuutuksen lopullista järjestämistä, rokenen kuitenkin toivoa, että työväenasiainvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta, joihin asia menee valmistelua varten, onnistuvat löytämään sairausvakuutukselle sellaisen joko vapaaehtoisien tai pakollisen sovittelun muodon, ettei se kohtuuttomasti rasitaisi valtion taloudellista kantovoimaa eikä myöskään lamauttaisi työnantajain yrittäjähalua.

Sosiaaliministeri Helo: Vaikka edellinen puhuja, joka on estetty olemasta läsnä budjetin evästyskeskustelussa, on ilmeisesti päättänyt käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen pitääkseen budjettipuheensa, jossa, kuten tunnettua, saa puhua mitä hyvänsä, eikä sentähden vaatisi vastausta, niin hän myös kosketteli muutamia sellaisia oleellisia kohtia, joista lieenee syytä mainita muutama sana, jotta työväenasiainvaliokunta ei joutuisi siihen väärään käsitykseen, jonka tämä puhe epäilemättä sairausvakuutuksesta antoi.

Tärkeimpiä kysymyksiä sairausvakuutusta järjestettäessä on kysymys siitä, onko vakuutus järjestettävä pakollisuuden taikka vapaaehtoisuuden periaatteelle. Tämä on sellainen kysymys, joka on jo ratkaistu niiden keskuudessa, jotka tätä asiaa yleensä ovat käsitelleet. Asiahan tulee esille, kuten puhuja mainitsi, Genèven kongressissa ja juuri tähän puoleen kiinnitetään siellä aivan erikoista huomiota. Komitea, joka sairausvakuutuskysymystä käsitteli, kulutti kysymykseen useampia päiviä ja se valaistus, mikä siellä komiteassa saatiin, puhui ratkaisevasti pakollisuusperiaatteen puolesta. Kaikki ne maat, joissa pakollinen vakuutus on jo voimassa, yksimielisesti huomauttivat siitä, että se on todellakin se vakuutusmuoto, jota tulee käyttää siinä tapauksessa, että vakuutus tahdotaan saada vastaamaan tarkoitusta. Niistä maista taasen, joissa vapaaehtoinen vakuutus on voimassa, huomautti suurin osa niistä epäkohdista, joita vakuutuksen vapaaehtoisuus aiheuttaa ja lausuiivat käsityksensä, että he tulevat

myöskin muuttamaan vakuutuksen pakolliseksi. Erikoisesti huomautan, että esim. Belgiassa, hallituksen edustaja lausui, että vapaaehtoinen vakuutus, joka siellä on voimassa, ei ole tuottanut niitä tuloksia, joihin on pyritty, ja sentähden he suunnittelevat myös siirtymistä pakollisuuden kannalle. Portugalin ja Australian edustajat lausuiivat, että vaikkakin sairausvakuutus siinä vapaaehtoisessa muodossa, joka näissä maissa on käytännössä, on tuottanut jonkunlaisia tuloksia, ovat he vakuutetut siitä, että tästä muodosta on siirryttävä ja mahdollisimman pian pakolliseen vakuutukseen. Vielä valaisevampi on se kuvaus, jonka Englannin hallituksen edustaja antoi sairausvakuutuksesta. Siellä on sairausvakuutus ollut perustettuna vapaaehtoisuudelle noin 100 vuoden aikana ja siellä on myöskin saatu jotensakin hyviä tuloksia aikaan. N. 15 vuotta sitten siellä siirryttiin pakollisen vakuutuksen kannalle. Niitä syitä, jotka aiheuttivat tämän muutoksen, ja tämän muutoksen seurauksia kuvaili Englannin hallituksen edustaja siksi vakuuttavasti, että jos edustaja Pulkkinen olisi ollut selostusta kuulemassa, hän epäilemättä ei olisi pitänyt äskeistä puhettaan vakuutuksen vapaaehtoisuusperiaatteesta. Hän huomautti siitä näkökohdasta, josta edustaja Pulkkinenkin mainitsi, että kun vakuutus on vapaaehtoinen, silloin siihen liittyvät ainoastaan paremmin palkatut työläiset, jota vastoin huonommin palkatut työläiset, joita vakuutuksen ensi kädessä tulisi koskea, jättäytyvät vakuutuksen ulkopuolelle ja siten se päätarkoitus, mihin vakuutuksella pyritään, jää suureksi osaksi saavuttamatta. Myöskin suurena puutteena vapaaehtoisessa vakuutuksessa on se, että erinäisissä tilanteissa työläiset eivät voi suorittaa vakuutusmaksuja. Se tapahtuu esim. työttömyyden aikana ja silloin kaikki vakuutusmaksut, mitkä on ennen suoritettu, joutuvat kokonaan hukkaan. Uhka, että työläiset joutuvat suorittamaan vakuutusmaksuja turhanpäiten, vaikuttaa luonnollisesti pidättyvästi siihen, tulevatko ne ollenkaan vapaaehtoiseen vakuutukseen liittymään.

Vieläpä siinäkin kohdassa, johonka ed. Pulkkinen etupäässä nojautuu, nimittäin vakuutuksen aiheuttamiin kustannuksiin, lausuttiin, että pakollisessa vakuutuksessa hallintomenot tulevat olemaan pienemmät kuin vapaaehtoisessa vakuutuksessa. Ja

mitä lopulta tulee työnantajiin, joiden puolesta ed. Pulkkinen täällä on ehkä virkansa puolesta esiintynyt, ilmoitti Englannin hallituksen edustaja, että työnantajitkin Englannissa ovat tyytyväiset siihen muutokseen, mikä 15 vuotta sitten siellä tehtiin. Suhteet työnantajain ja työläisten välillä ovat parantuneet, ammattitaudit työläisten keskuudessa ovat vähentyneet. Hän mainitsi, että ne ovat vähentyneet 25 %:lla sen jälkeen kuin siirtyminen tapahtui. Tuotantokustannukset ovat tulleet pienemmiksi ja yleensä sairausvakuutuksen edullinen vaikutus on näkynyt itse tuotannossa. Nämä kaikki syyt ovat sellaisia, että Englannin hallituksen edustaja lausui, että Englannissa kaikki ovat tyytyväisiä siihen, että siellä 15 vuotta sitten siirryttiin 100 vuotta käytännössä olleesta vapaaehtoisesta vakuutuksesta pakolliseen vakuutukseen.

Valiokunnassa ei ollut kuin kaksi maata, jotka olivat sitä mieltä, että vapaaehtoisella vakuutuksellakin olisi etunsa. Nämä olivat Sveitsi ja Tanska. Mutta eivät nämäkään maat sinänsä tehneet kysymyksenalaiseksi pakollisen vakuutuksen edullisemmutta vapaaehtoisen vakuutuksen rinnalla, vaan ne viittasivat niihin erikoisiin olosuhteisiin, jotka olivat Sveitsissä ja Tanskassa voimassa, ja joiden vallitessa vapaaehtoinen vakuutus siellä oli jo ehtinyt kehittyä sellaiseksi, että sen puolesta oli jo tehty niin paljon työtä, että oli käytännössä heille edullisempaa säilyttää vapaaehtoinen vakuutus kuin ottaa käytäntöön uusi vakuutus. Mutta heidän lausunnostaan sai sen käsityksen, että jos heillä ei olisi nyt vapaaehtoista vakuutusta ja siksi hyvin kehittyneenä kuin se tällä hetkellä on, niin hekin epäilemättä tulisivat rakentamaan vakuutuksensa pakollisuuden kannalle.

Yleinen käsitys siis kongressissa oli, voi sanoa, kaikkien maiden taholta se, että pakollinen vakuutus on edullisempi kuin vapaaehtoinen vakuutus ainakin siinä tapauksessa, että sellaista vakuutusta ennen ei ole ollut ja että se siis on uudelleen luotava. Ainoastaan siinä tapauksessa, että on jo olemassa hyvin kehittynyt vapaaehtoinen vakuutus, joka on järjestetty siten, että se vastaa tarkoitustaan, voi tulla kysymykseen vapaaehtoinen vakuutus. Voisi siis sanoa ed. Pulkkiselle, että kokemus yllin kyllin on tämän kysymyksen ratkaissut pakollisen vakuutuksen hyväksi, ja minä toi-

von, että myöskään valiokunta ei ryhdy enää turhanpäiten kuluttamaan aikaa tämän kysymyksen selvittämiseksi, joka pitäisi jo olla aivan riittävästi selvitetty.

Ed. Pulkkinen kiinnitti sen jälkeen huomiota niihin kustannuksiin, joita sairausvakuutus tulee aiheuttamaan sekä valtiolle että työnantajille. Mitä tulee kokonaiskustannuksiin, joita vakuutus aiheuttaa valtiolle, niin hän piti näitä noin 50 miljoonan markan menoja aivan liian suurina. Mutta jos hän vertaa, mitä uhrataan tarkoitukseen esim. Norjassa ja Tanskassa, niin hän havaitsee, että siellä uhrataan tarkoitukseen enemmän valtion varoja huolimatta siitä että esim. Tanskassa vakuutus on vapaaehtoinen. Ja mitä kokonaismenoihin tulee, niin hallituksen ehdotuksen mukaan tulee sairausvakuutukseen käytettäväksi ainoastaan 170 milj. markkaa, jota vastoin pieni Tanska uhraa tarkoitukseen noin 430 milj. markkaa eli siis miltei kolme kertaa niin paljon kuin mitä meillä tulisi tarkoitukseen käytettäväksi hallituksen esityksen mukaan.

Nämä numerot jo osoittavat, mikä arvo on ed. Pulkkinen lausunnolle annettava silloin kuin hän pitää tätä hallituksen ehdotusta, vaikka sen mukaan menot muodostaisivat vain 30—40 % siitä, mitä jo Tanskassa uhrataan tarkoitukseen — liian radikaalisena ehdotuksena, jota ei muka olisi edes tarkoitettukaan käytäntöön saatettavaksi. Mitähän ed. Pulkkinen olisi sanonut siinä tapauksessa, että me olisimme tehneet ehdotuksen siten, että se olisi aiheuttanut menoja yhtä paljon kuin Tanskassa, jossa sairausvakuutus kuitenkin on hyväksytty myöskin porvarillisten myötävaikutuksella.

Ed. Pulkkiselle on kyllä myönnettävä, että nämä menot ovat suuret verrattuna siihen, mitä ennen on meillä uhrattu tähän tarkoitukseen. Mutta ed. Pulkkinen on itse huomauttanut eräässä budjettipuheessaan, että meillä uhrataan sosialisiin tarkoituksiin vain joku vaivainen prosentti valtion menoista, kun sitä vastoin Skandinavian maissa uhrataan 15—20 % tarkoitukseen. Jos ottaa tämän huomioon, niin se ehdotus, minkä hallitus on tehnyt, se on varsin kohtuullinen. Se ei ole sellainen, miksikään se olisi muodostunut siinä tapauksessa, että se olisi tehty sellaiseksi kuin hallitus olisi tahtonut, vaan se on tehty ottamalla huomioon voimasuhteet eduskunnassa.

Mitä sitten tulee kustannusten jakoon työnantajain ja työntekijäin kesken, josta ed. Pulkkinen huomautti jotensakin samalla tavalla kuin keväällä tämän asian evästyskeskustelussa, niin minä olen jo huomauttanut viime keväänä, mitenkä tässäkin kohden ei ole minkäänmoista radikaalisuutta. Kustannuksia ei ehdoteta siirrettäväksi tavallista suuremmassa määrässä työnantajain kannettavaksi, vaan siinä kuljetaan jonkinmoista keskitietä. Löytyy maita, joissa työnantajat suorittavat pienemmän osan kustannuksista, mutta löytyy myöskin sellaisia missä suoritetaan huomattavasti enemmän. Ja muistaakseni esim. Puolassa työnantajat suorittavat sairausvakuutusten aiheuttamista menoista huomattavasti enemmän kuin mitä tulisi tapahtumaan hallituksen esityksen mukaan. Se jako, jonka mukaan hallituksen esityksessä kustannukset jaetaan työnantajain ja työntekijäin kesken, on yleensä keskiarvo siitä käytännöstä, mikä on jo olemassa useissa eri maissa.

Loppujen lopuksi ed. Pulkkinen vetosi myös siihen tavalliseen väitteeseen, jonka kaikki ne, jotka todellisuudessa ovat reformeja vastustaneet, ovat heittäneet esiin, nim. että se tuottaa valtiolle menoja ja veroja. Kyllä on varsin pitkälle mennyt, sanoisinko silmän kääntämistä, jos todellakin lasketaan verouudistuksille syyksi ne sosialiset reformit, joita hallitus on esittänyt.

Ed. Pulkkinen täytyisi budjetista huomata, että syyt veron muutoksiin ovat varsin moninaiset, johtuen useista seikoista eikä niitä voida yksistään panna sosialisten uudistusten tiliin. Jos todellakin pidettäisiin vain määräävänä yksistään verokysymystä eikä kysymyksen asiallisuutta, niin miksei ed. Pulkkinen silloin ehdota myös, että sotilasmenoja huomattavasti vähennettäisiin. Sehän veisi myös siihen tulokseen, että veroja voitaisiin alentaa. Tämä osoittaa paraiten, että ed. Pulkkinen asiallisesti eikä vain muodollisesti, jossa muodossa hän koetti lausuntansa esittää, on sosialisia reformeja vastaan.

Minä en halua sen enempää kajota ed. Pulkkinen lausunnon muihin osiin. Minä lausun vain sen toivomuksen, että työväenasiainvaliokunta, tätä tärkeätä sosialista uudistusta käsitellessään, haluaa todellakin tutustua asian tilanteeseen sellaisena kuin se on muissa maissa jo käytännössä, ja jos

se sen tekee, niin minä olen vakuutettu siitä ettei se tule antamaan sellaisten syiden, joita ed. Pulkkinen täällä esitti, vaikuttaa mielipiteeseensä, vaan tulee silloin pääasiassa asettumaan hallituksen esityksen kannalle ja siten viemään tätä tärkeätä sosialista vakuutusta huomattavasti eteenpäin.

Ed. Palmgren: I anslutning till vad rdgsm. Pulkkinen redan anfört angående behandlingen av frågan om sjukförsäkring vid internationella arbetskonferensen i Genève senaste vår tillåter jag mig att redan nu fästa uppmärksamheten vid att beslutet i Genève angående förslaget till konvention icke varit enhälligt, samt att, på sätt protokollet utvisat, jag befann mig bland dem vilka röstade emot förslaget. Även jag finner propositionen byggd på grunder, vilka ur flera synpunkter väcka de allvarligaste betänkligheter. Jag kan därför icke heller tänka mig att riksdagen skulle komma att godkänna propositionen. Huru frestande det än vore att nu redan ingå på en saklig kritik av den mindre välbetänkta propositionen vill jag dock icke för närvarande upptaga riksdagens tid därmed, då det är riktigare att jag, såsom medlem av socialutskottet, först framlägger mina synpunkter inom utskottet.

Ed. Salo: Hallitus on esityksensä perustelujen toisella sivulla oikeastaan käsitteäkseni tuominut tämän tekeleensä epäonnistumaan. Siellä nimittäin sanotaan, että „pakollisen sairausvakuutuksen soveltaminen kaikkiin palkkatyöntekijöihin maaseudulla tuottaisi nykyään Suomessa melkein voittamattomia vaikeuksia ja kohtuuttoman suuria kustannuksia”. Se siis tietää sitä, että ainoastaan muutamat harvat suurtilat joutuisivat tämän lain alaisiksi ja koko suurin osa maaseutua saisi katsoa päältä, kun suurtilojen palkkollisia valtion varoilla avustetaan sairashoitomenoissa. Onhan selvää, että kun koko maata koskeva suuri sosialinen kysymys on päiväjärjestyksessä, että sitä eivät voi hyväksyä silloin ne, jotka joutuisivat ulkopuolelle tämän lain. Muuten minun käsitteäkseni on ihmeteltävää, että hallitus, jossa työskentelee kolme sosialiministeriä, on lähtenyt eduskuntaa vaivaamaan tällaisilla uudistusten palasilla. Monta kertaa on eduskunta muistuttanut hallituksia täy-

dellisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen aikaansaamisesta, ja tämän minun käsittääkseni ja ehkä useampien mielestä, hallituksen, kun keväällä muodostettiin, luultiin ottavan kaikkein tärkeimmäksi työalakse, mutta niin ei ole tapahtunut, syistä, joita meillä on vakava syy epäillä sellaisiksi, että sosialidemokraatit taitavat unohtaa vanhan ohjelmansa, kun pala palalta saadaan parannetuksi ja ajetuksi niiden etu, jotka heitä ovat lähinnä. Maaseutu saa jäädä, kun kerran muut, valtionvirkamiehet ja suurtilojen työväki saadaan tässä autetuksi, kyllä se maaseutu joutaa sairaansa ja rampansa hoitamaan. Varsinkin harvaan asuttujen seutujen kannalta tämä esitys on nöyryyttävä sen vuoksi, että sen ulkopuolelle jätetään semmoinen maaseutu, jossa ei lääkärinhoitoa ole saatavissa. Siis niihin ei tarvitse tätä lakia ollenkaan sovelttaa. Se on minusta epäonnistunut ajatus.

Ed. Huttunen: Edustaja Salo valitti hallituksen esityksessä sitä kohtaa, missä määritellään vakuutuksen laajuus; ed. Salo valitti sitä sen vuoksi, että se ei sisällä kokonaan koko vähävaraista kansanosaa. Mutta minä uskon, että jos ed. Salo ja hänen ryhmänsä on valmis laajentamaan tämän vakuutuksen ulottuvaisuutta, niin vasemmistosta ei tule se kohtaamaan vastustusta. Päinvastoin meillä on hyvin suuri syy luulla, että ennen kaikkea kohtaa vastustus maalaisliitosta ja miksei myöskin kokoomuksesta. Se, että ed. Salo käytti edelleen keppihevosenä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuskysymystä, niin siltäkin väitteeltä on nyt pohja pois hallituksen esityksessä, sillä siellä on varattu tarkoitukseen 40 milj. markkaa. Siis ei ole unohdettu sitäkään asiaa. Hallitus ei ole unohtanut sitä enempää kuin sairausvakuutustakaan koskevaa ohjelmaansa.

Ed. Pulkkinen väitteet ovat myöskin mielestäni harhaan johtavia. Niistä saan käsityksen, että tässä maassa on kokoomuspuolue se puolue, joka on harrastanut sosialista kehitystä ja että sillä olisi edelleenkin siihen hyvä harrastus toteuttamalla myöskin sairausvakuutus, mutta että hallituksen liian rivakat otteet tekevät mahdottomaksi saada toteutetuksi näitä vakuutusmuotoja sillä tavalla kuin olisi oikeudenmukaista. Eduskunnan pöytäkirjat

kuitenkin osoittavat, että kokoomus kaikin vähimmän voinee laskea ansiokseen niitä uudistuksia, joita tässä maassa on tehty. Kyllä niin on, että kokoomus on kaikin keinoin koettanut vastustaa, olkoonpa kysymys minkälaisesta vakuutusmuodosta tai sosialisesta kysymyksestä hyvänsä, joka edellyttäisi pientäkään rasi-tusta työnantajille tai valtiolle. Siis kokoomuksella ei mielestäni ole oikeutta erikoiden kerskailla siitä uudistuskehityksestä, mikä meillä on tapahtunut.

Ed. Pulkkinen totesi, että hallituksen tulo- ja menoarviossa on sosialiministeriön pääluokka lähes 117 milj. markkaa. Niinhän se on. Mutta kuinka monta prosenttia tämä on valtion kokonaistulo- ja menoarviosta? Rinnastetaanpa sitä esim. Tanskan tulo- ja menoarvioon. Täällä sosialiministeri esitti eräitä esimerkkejä tanskalaisista oloista ja kyseessäolevasta asiasta, ja ne eivät aseta hallituksen nyt tekemää esitystä erittäin loistavaksi työntekijäin kannalta katsoen. Päinvastoin näyttää siltä, että vaikka tämäkin esitys tulisi hyväksytyksi, niin ollaan vielä aika paljon jälessä siitäkin, kuin mitä läheisessä naapurimaassa, Tanskassa, on. Sitä paitsi kun otetaan huomioon se, miten tässä maassa ovat parempiosaisten edut turvatut, niin täytyy sanoa, että vähävarainen kansanosaa on jäänyt aivan poikkeusasemaan. Ei tarvitse muuta kuin otetaan tarkasteltavaksi valtion virkamiesten palkat ja eläkkeet. Ne minun mielestäni antavat jonkunlaisen kuvan siitä, millä tavalla meillä sosialinen kehitys on tapahtunut. Nytkin on menoarviossa varattu valtion palveluksen perusteella myönnettyjä eläkkeitä 40 miljoonaa markkaa, kunnan ja seurakunnan palveluksen perusteella myönnettyjä eläkkeitä 10 milj. markkaa, ynnä muita eläkkeitä niin, että eläkkeiden ja apurahain kokonaismäärä nousee lähes 100 miljoonaa markkaan. Mutta sosialiministeriön pääluokka kokonaan on vain 117 miljoonaa markkaa. Onko näissä minkäänlaista suhdetta toisiinsa? Ei ainakaan sellaista, että voisi ryhtyä väittämään työntekijäin edut olleen liian hyvästi valvotut.

Ed. Pulkkinen tahtoi myöskin erikoiden korostaa sitä, että sosialinen vakuutusmuoto on jo meillä aika pitkälle kehittynyt ja näinmuodoin tahtoi osoittaa vääräksi sen, mitä vasemmiston taholta on esitetty, että tässä maassa eivät ole vakuutusmuodot ke-

hittyneet läheskään sellaisiksi, mitä useissa naapurimaissa on. Mutta vasemmiston väitteet pitävät tältäkin kohti edelleenkin paikkansa. On myönnettävä, että lienee maita, joissa sosiaalivakuutus on vieläkin takapajuisemmalla kannalla, kuin meillä, mutta tuskin niitä voidaan, ainakaan Euroopasta, löytää. Niitä maita löydetään ainoastaan Aasiassa j. n. e. Ei suinkaan ainakaan läntisiin napurimaihimme voida ensinkään kysymystä verrata.

Minä siis olen sitä mieltä, että hallituksen esitys kyseessäolevassa asiassa on aika hyvin perusteltu, ja jos siihen jotakin muutosta tehdään, niin tehtäköön juuri se, mitä ed. Salo kaipasi. Sitä minä olen valmis kannattamaan ja uskon, että siihen tulee mukaan sosialidemokraattinen ryhmä kokonaisuudessaan. (Ministeri Paasivuori: Ne ovat kaksi eri asiaa).

Ed. Lohi: Täällä edellinen puhuja nyt, niinkuin monta kertaa ennen tässä eduskunnassa, on lausunut sen käsityksen, että Suomi on miltei kaikkein jälkimäisenä sosialisessa lainsäädännössä, ja tästä tahdotaan aina vetää se johtopäätös, että Suomen kansa ei osoita halua eikä pyrkimystä sosialisessa lainsäädännössä menemään niiden maiden rinnalla, jotka tässä suhteessa ovat edellä meitä. Minä tahtoisin huomauttaa, että vaikkapa oltaaneikin muutamissa suhteissa jälessä, niin sen ei tarvitse olla synnä siihen, että meillä ei olisi halua myöskin socialiseen lainsäädäntöön. Mutta olosuhteet meidän maassamme ovat peräti erilaiset, kuin useimmissa muissa Europan maissa. Onhan tunnettua, että useimmissa Europan maissa miltei pääasiallisimpana maan tulolähteenä on suurteollisuus, joka on ryhmitynyt sillä tavalla, että työnantajina ovat siellä suuret yhtymät ja suuret työtä tekevät joukot ovat näiden varsinaisina palkkatyöläisinä. Tällaisissa maissa ja tällaisissa oloissa on aivan luonnollista, että socialinen lainsäädäntö kulkee sitä tietä, että suuri osa niistä kustannuksista mitä socialinen huolto tuottaa, lankeaa työnantajain maksettavaksi. Mutta meidän maassamme ovat olosuhteet sellaiset, että meillä on suuri joukko köyhälistöä, kymmeniä tuhansia sellaisia pikkuviljelijöitä ja torppareita, jotka eivät ole varsinaisia palkkatyöläisiä, mutta socialisen huollon tarpeessa ovat vielä kipeämmin kuin varsinaiset ammattityöläiset. Jos so-

sialista lainsäädäntöä pyritään yksipuolisesti kehittämään sitä tietä, että ainoastaan varsinaiset palkkatyöläiset tulevat socialisesta huollosta osallisiksi, mutta siitä syrjään jäävät kaikki nämä pienet itsenäiset yrittelijät, jotka koettavat omassa kodissaan ahertaa toimeentulonsa eteen, ei ole ihmeteltävä, että meidän, jotka edustamme näitä pikkuviljelijöitä, meidän täytyy jonkun veran epäillen katsella sellaista socialista lainsäädäntöä. Niinpä tämäkin nyt kysymyksessäoleva laki jättää ulkopuolelle kaikki nämä mainitsemani kansanluokat, jotka eivät ole varsinaisia palkkatyöläisiä, samoin kuin se jättää ulkopuolelle suuren joukon myöskin palkkatyöläisiä, jotka eivät ole suuremman yritteliäisyyden, joko teollisuuden tai muun palveluksessa. Mutta että näin on ollut pakotettu hallitus menettelemään, minä aivan mielelläni myönnän, minä myönnän hallituksen siinä olevan oikeassa, kun se lausuu, että tämänkin lain ulottaminen näin laajalle kohtaa erittäin suuria vaikeuksia. Onhan selvää, että sellaisessa harvaan asutussa maassa, kuin meillä on, jossa lääkärinhoidon saanti on niin vaikeaa monessa tapauksessa, jos tällainen lainsäädäntö ulotetaan kaikkiin, niin se voi johtaa käytännössä siihen, että lain toimeenpanokustannukset nielevät paljon enemmän kuin mitä itse ne köyhät sairaut tästä hyötyvät, joille tämä laki tahtoo turvaa tarjota. Ja juuri tämä seikka huomioonottaen, että meidän maamme on niin erikoisessa asemassa teollisuusmaihin verraten, niin ei voida katsoa minun mielestäni, että vaikkakin me monessa suhteessa olemme jälellä sosialisessa huollossa näitä teollisuusmaita, että sen tarvitsisi johtua meidän vanhoillisuudestamme tai halun puutteesta socialista huoltoa antaa vähäväkisille, vaan juuri siitä, että me elämme niin poikkeuksellisissa oloissa näihin teollisuusmaihin verraten. Jo se seikka, että raja vedetään sitä rajaa, että työntekijä on työnantajan vakuutettava, puolet vakuutusmaksua on sen maksettava, on aivan järjetön, silloin kun työnantaja ja työntekijä ovat samassa taloudellisessa asemassa. Tämä ei ole oikein eikä tasapuolista ja sentähden socialisen lainsäädännön kulkeminen näitä rajoja, se on epäluonnollinen meidän oloihin.

Kun minulla on tilaisuus työväenasiainvaliokunnassa tämän asian käsittelyyn ottaa osaa, en tahdo lähteä yksityiskohtaisesti tä-

män lain epäkohtia käsittelemään, mutta tahtonut olen ainoastaan sen huomauttaa, että joskaan tämä lakiehdotus valiokunnasta ei palaudu sellaisena, kuin hallitus on esittänyt, sen ei tarvitse merkitä sitä, että meiltä puuttuu hyvää tahtoa.

Ed. Rosenberg: Minä kyllä uskallan omasta puolestani olla aivan päinvastaista mielipidettä kuin ed. Lohi siinä jutussa, että, kun kyseessäoleva asia palautuu työväenasiainvaliokunnasta, silloin se esitetään hylättäväksi. Jos kuitenkin niin tapahtuu kyllä minä silloin olen jo ihan edeltäpäin vakuutettu siitä, että se johtuu maalaisliiton tahdosta vastustaa yleensä sosiaalisen lainsäädännön edistämistä. Minä kyllä käsitän sängen hyvin, että maalaisliiton on pakko tällä tavalla esittää asioita, saarnata täällä, ikäänkuin nekin olisivat edistysmielisiä, vaikka asia onkin päinvastoin. Se pakko johtuu yksinkertaisesti siitä, että heidän on aina väliajoin vedottava juuri siihen proletariaattiin, jonka nimissä he täällä niin paljon puhuvat. Ei ole suinkaan mikään vaikeus numeroilla todistaa, että kyseessäolevan asian toteuttaminen, vieläpä niinkin laajalti, kuin mihin ed. Lohi tahtoo sen laajentaa, ei ole mikään mahdoton asia. Minä myönnän kyllä, että erinäisiä vaikeuksia sen toteuttamisessa on, mutta eiväthän nämä vaikeudet ole niin suuria, etteikö niitä voitaisi voittaa, jos vaan on hyvää tahtoa, mutta sitä puuttuu ehdottomasti ed. Lohelta niinkuin hänen ryhmältäänkin.

Ed. Lohen tulisi muistaa, ettei niissä maissa, joissa teollisuus on kehittynyt tänä päivänä hyvin pitkälle, se aina niin ole ollut. Saksassa, silloin kun ryhdyttiin vastaaviin toimenpiteisiin, vakuutuslainsäädännön alalla olivat olosuhteet jotenkin samanlaiset kuin meillä on nyt. Ei siellä silloin vielä ollut keskitettyä teollisuutta, ei kasaantunutta pääomaa, vaan voimme sanoa, että suhde oli jotensakin samanlainen kuin tässä maassa. Samaten voisimme sanoa, että tilanne oli epäedullisempi aikanaan Englannissa, kun siellä ryhdyttiin vastaaviin toimenpiteisiin, mutta kummassakin maassa oli samanlaisia edustajia kuin ed. Lohi, jotka kynsin hampain viimeiseen saakka vastustivat sosialista lainsäädäntöä ja tietysti veisivat samaa virttä, kuin maalaisliittolaiset veisaavat täällä nykyään.

Mitä sitten vielä tulee siihen, että ky-

seessäolevaa lakiehdotusta olisi laajennettava, niin sehän on selvää. Me jo viime vuonna, kun laki oli käsitteilyn alaisena, ehdotimme sitä ja tulemme edelleenkin niin ehdottamaan. Saamme nähdä, että silloin kun tulemme sitä ehdottamaan ja todistamaan, että tällainen laajennus on mahdollinen, kannattaako maalaisliitto sitä. Minä uskallan etukäteen väittää, että vaikka kuinka hyvin todistettaisiin, että tällainen laajennus on mahdollinen, maalaisliitto tulee tiukasti vastustamaan lain toimeenpanemista.

Mitä vielä tulee siihen seikkaan, johonka ed. Salo viittasi, että nykyisen hallituksen olisi etusijassa pitänyt ryhtyä valmistamaan lakia vanhuudenvakuutuksesta, niin minä olen sillä kannalla, että asiassa on maalaisliitto menettänyt valtuutensa esittää mitään siitä yksinkertaisesta syystä, että heillä on ollut niin monta vuotta hallituksessa ollen jo itse mahdollisuuksia ryhtyä tällaisen lain toimeenpanemiseen. Esim. viimeinen hallitus oli useissa otteissa niin tavattoman rivakka, ettei mikään hallitus ole ollut niin nopea käänteissään. Vieläpä sen jälkeen, kun hallitus oli jättänyt erohakemuksen, ehti se tuoda tänne uusia lakiehdotuksia. Tähän ei mikään muu hallitus ole ehtinyt ryhtyä. Silloin olisi luullut, kun se kerran oli niin rivakka hallitus, että se olisi toiminut tässä asiassa, joka oli jo ensi kerran esillä säätyvaltiopäivillä 1888, että se olisi ainakin tässä asiassa voinut ryhtyä johonkin. Mutta eipäs vaan. Tämä on todistus siitä, että maalaisliitolla ei suinkaan ole halua tällaisiin asioihin. Mutta kyllä suojeluskuntien ylläpitämiseen ja sen kehittämiseen ja siinä otteessa viimeinen hallitus oli sängen rivakka ja on aina ollut. (Vasemmalta: Virkamiesten eläkkeet!) Minä viittaan vielä niihin aikaisempiin tapauksiin, jolloin sen sijasta, että ryhdyttiin saattamaan maahan sekasortoa, ryhdyttiin saattamaan maa sellaiseen tilanteeseen, että koko eduskunta oli päästettävä hajalle. Silloinkin olisi ollut parempi tehdä sosialisia uudistuksia. Sen sijasta, että hajoitettiin Suomen sosialistinen työväen puolue, olisi ollut paljon parempi ryhtyä valmistamaan lakia vanhuudenvakuutuksesta.

Sosiaaliministeri Helo: Minä pyydän vielä vastata muutamiin huomautuksiin, joita edelliset puhujat ovat tehneet.

Ed. Palmgren mainitsi, että Genève'n kongressissa olisi esitetty mielipiteitä vapaaehtoisen vakuutuksen puolesta ja että hänkin oli äänestänyt ehdotuksen puolesta. Mitä tähän tulee, niin siellä kyllä esitettiin Sveitsin hallituksen puolesta ehdotus, joka olisi sallinut myöskin vapaaehtoisen vakuutuksen otettavaksi käytäntöön, mutta ainoastaan eräillä ehdoilla. Ehdotus nimittäin sisälsi, että vakuutus on tehtävä pakolliseksi tai vapaaehtoiseksi siinä tapauksessa, että vapaaehtoisen vakuutuksen kautta saataisiin ainakin 3/4 kaikista vakuutuksen alaisista työläisistä vakuutukseen osallisiksi, t. s., että vakuutus saataisiin siihen tilanteeseen, missä se jo tällä hetkellä on sekä Sveitsissä että Tanskassa. Siinä tahdotaan siis vaan antaa mahdollisuus niille maille, joilla jo on voimakkaasti kehittynyt vapaaehtoisuuteen perustuva sairausvakuutus, edelleen se pitää, mutta siihen ei sisällynyt kehotusta, että ne maat, joissa sairausvakuutusta ei vielä ole, ottaisivat käytäntöön vapaaehtoisen sairausvakuutuksen. Mutta tämäkin ehdotus, kuten ed. Palmgren mainitsi, hylättiin.

Mitä tulee ed. Salon lausuntoon, niin siinä oli useita kohtia, jotka me tällä puolella hyvällä mielellä hyväksymme. Ensinnäkin että hän kannatti vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta, on sellainen seikka, josta puolestamme olemme samaa mieltä. Ja toivottavaa on, että kun asia tulee käytännössä esille, niin silloin myös voidaan siltä puolen odottaa sitä apua, jota ed. Salo nyt lupaa. Jos ed. Salo on tarkastanut budjettia, niin hän huomaa, että siihen on otettu määräraha vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten, ja sitä tietä koetettu pitää tätä kysymystä esillä ja viedä sitä eteenpäin. Kysymystä ei siis ole unohdettu, vaan päinvastoin se sisältyy hallituksen ohjelmaan, vaikka katsoen kysymyksen laajuuteen se vaatii enemmän aikaa kuin sairausvakuutus.

Muuten on omituista, kun ed. Salo arvostelee hallituksen ehdotusta sentähden, että muka vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutukseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota, niin ed. Pulkkinen päinvastoin ilmoittaa, että hallitus on tuominnut kokonaan tämän ehdotuksensa epäonnistumaan juuri sentähden, että se myöskin budjettiin on ottanut vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten 40 milj. markkaa. Ketä tässä tulee uskoa, ed. Pulkistako, joka sanoo, että sairausvakuutusehdotus on epä-

onnistunut, koska samalla ajetaan myöskin vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta tai ed. Saloa, joka jättäisi tämän sairausvakuutuksen sikseen, koska ei ole kiinnitetty huomiota vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutukseen. Minä omasta puolestani olen vakuutettu siitä, että näitä kysymyksiä on ajettava juuri sillä tavalla, kuin hallitus on ehdottanut. Ensiksi on koetettava saada aikaan sairausvakuutus ja samassa yhteydessä yhtämittaisesti luotava edellytyksiä vanhuusvakuutukselle, että se saadaan voimaan heti kuin edellytykset ovat valmiit niin että siitä voidaan tehdä esitys.

Mitä ed. Lohen lausuntoon tulee, niin minä lausun mielihyvänä siitä, että ed. Lohi ilmoittaa, että heillä on ainakin halua sosiaalisen kehityksen edistämiseen. Mutta minä en ymmärrä, mitenkä silloin tässä maassa ei sosialista kehitystä saada eteenpäin jos kerran maalaisliitolakin on siihen halu, sillä täällä vasemmalla puolella löytyy varmasti halua ainakin niin paljon kuin ed. Lohella ja hänen ryhmällään. Mitä ed. Lohi mainitsi meidän maamme alkeellisista oloista, eivät ne selitä maalaisliiton kielteistä suhtautumista sosialiseen kehitykseen. Esimerkiksi balttilaiset maat, joissa olot ovat vielä alkuperäisemmällä kannalla kuin meidän maassamme, ovat monessa suhteessa ottaneet jo käytäntöön sellaisia sosialisia reformeja, joiden esittämistä meillä pidetään suurena radikaalisuutena. Lisäksi esim. Norjassa eivät olot ole niin suuressi erilaiset kuin meidän maassamme, ja siellä on sairausvakuutus voimassa ja erinäiset kysymykset sairausvakuutuksessa menevät paljon pitemmälle kuin hallituksen esityksessä. Minä huomaan esimerkiksi vakuutetulle annettavasta hautausavusta, josta ed. Pulkkinen mainitsi, että se olisi saatava ehdotuksesta kokonaan pois, että Genève'n esityksessä ehdotetaan, että hautausavustusta annetaan ei ainoastaan vakuutetulle itselleen, kuten hallituksen esityksessä, vaan myöskin hänen perheelleen ja tämä vaatimus on juuri toteutettu Norjan sairausvakuutuslaissa, niin että kyllä löytyy sellaisia maita, joissa olot ovat samanlaatuiset kuin meillä tai vielä alkeellisemminkin kannalla ja siitä huolimatta ne ovat ryhtyneet sellaisiin sosialireformeihin, joihinkin muka meillä ei ole varaa. Joka tapauksessa voin ilmoittaa, ja vieläpä hallituksenkin puolesta, että jos maalaisliittolaiset tahtovat

tätä reformia laajentaa siten, että se tulisi koskemaan myöskin kaikkia maatyöläisiä, niin hallitus ei suinkaan tule asettumaan vastaan, vaan mielihyvällä tulee hyväksymään tällaisen muutoksen esitykseensä. Jos siis todellakin ed. Salon lausunto tässä kohden kuvastaa maalaisliiton kantaa, niin minä pidän tätä lausuntoa sellaisena, johon vasemmisto mielihyvällä voi yhtyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähettää asian työväenasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausunto.

3) Ehdotuksen laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpäämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

5) Luonnonsuojelualueiden perustamista valtionmaille

koskeva hallituksen esitys n:o 6 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hänninen: Tätä hallituksen esitystä luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtion maille on mielestäni sangen puutteellisesti valmisteltu. Tähän on m.m. ehdotettu otettavaksi alueita, joihin valtiolla

ei ole vielä oikeutta. Kun tämä asia oli viime keväänä jo esillä laki- ja talousvaliokunnassa, niin asiantuntijaksi kutsuttuna huomautin jo silloin, ettei voida vielä erottaa luonnonsuojelualueeksi Kutsajoen aluetta Kuolajärven pitäjässä, joka alue ehdotetaan 215 km²:ksi eikä Oulankajoen aluetta Kuusamossa, jonka alueen ala on tässä määriteltä 235 km²:ksi. Nythän on asia sillä tavalla, että sekä Kuolajärvellä että Kuusamossa on vielä isojakko kesken. Sekä valtio että tilalliset nauttivat vain metsiä väliaikaisen jaon perusteella; ei vielä tiedetä, missä kulkevat tilallisten ja valtion maitten väliset rajat eikä tiedetä, mihin paikkaan asukkaiden yhteismetsät tullaan sijoittamaan. Näissä pitäjissä on sitäpaitsi asukkaille turvattu erikoisoikeuksia maan saantiin. Aikoinaan oli täällä voimassa n. s. knihtikontrahdit, joitten mukaan asukkaat nauttivat koko pitäjän koko alueita. Mutta sitten valtio tahtoi erottaa näistä osia omaan hallintaansa ja saatiin aikaan keisarillinen julistus väliaikaisesta jaosta, joka julistus on säädöksiltään vieläkin voimassa niin kauan kuin isojakko siellä lopullisesti suoritetaan. Ja tämän mukaan saavat asukkaat ensin maata ja sitten mikä jää, niin sen ottaa valtio. Mutta tässä luonnonsuojelulakehdotuksessa ehdotetaan, että valtio ottaisi päältä pois tuosta yhteisestä jaosta hirvittävän suuria alueita, joihinka ei paikallisella väestöllä olisi enää paljon mitään sanomista. Nyt on huomioon otettava, että sekä Kutsajoen alueen että Oulankajoen alueen ehdotetulla luonnonsuojelualueella on paikallisen väestön mitä parhaimpia niittymaita, joita he voivat ottaa omiin sarkoihinsa; mutta jos tällainen päätös tehdään, niin ainakin toimitettava maanmittari selittäisi, ettei ole oikeutta asukkailla enää ottaa omiin sarkoihinsa näitä ikivanhoja niittyjä. Kuitenkin isojakkoasetuksessa, joka tehtiin 1898, määrätään, että asukkaalla olkoon oikeus viljellä kruununmaillekin jääviä niittyjä 50 vuotta isonjaon jälkeenkin. Jos nämä alueet nyt erotetaan, niin siinä rikotaan perustuslakiin ja näihin erikoisiin asetuksiin perustuvia asukkaiden oikeuksia mitä törkeimmällä tavalla.

Jos asiaa katsellaan taloudelliselta kannalta, niin ei valtion taloudenkaan kannalta ole edullista erottaa näin suuria alueita. Perusteluissa mainitaan, että pääasia olisi, että jokivarsille eroteltaisiin pienempiä

alueita, joista ei metsää otettaisi. Mutta ehdotuksen mukaan siihen tulisi kuulumaan hyvin laajoja alueita jokien molemmilta puolilta, joihin ei paikallinen väestö voisi saada yhteismetsiäänkään sijoitetuksi. On huomioon otettava, että Oulankajoen alueella on mitä paraimpia vesiputouksia; siellä on Kiutaköngäs, Taivalköngäs Oulangassa ja Jyrävä Kitkajoessa, jotka jäisivät luonnonsuojelualueiden sisään. Kun aivan lähitulevaisuudessa tehtäneen rautatie Paana-järven päähän, silloin valtion taloudenkin kannalta olisi tärkeää, että olisi käytettävänä putousten voimaa niiden suurten raaka-aineiden jalostamiseksi, joita niillä seuduilla laajoissa valtion metsissä on.

Paikallinen väestö vastustaa näiden luonnonsuojelualueiden muodostamista. Siellä on pidetty kansalaiskokouskin tämän johdosta, joka lausuu sen toivomuksen, että nämä alueet olisivat tästä luonnonsuojeluesityksestä erotettavat pois, ja minunkin mielestäni on aivan ennen aikaista ehdottaa näitä kahta aluetta muodostettaviksi luonnonsuojelualueiksi, koska valtiolla ainoastaan isonjaon jälkeen voi olla siihen oikeus. Koska en kuulu laki- ja talousvaliokuntaan, johon tämä asia nähtävästi menee, niin evästyksiksi saan tämän mainita ja huomautan, että tätä asiaa harkittaessa olisi otettava huomioon knihtikontrahtikuntalaisten erikoisoikeudet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää lähettää asian laki- ja talousvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen kansankirjastolaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi välimiesmenettelystä

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

8) Kansainvälisen työjärjestön yleisen konferenssin kahdeksannella ja yhdeksännellä istuntokaudellaan vuonna 1926 hyväksymien sopimusten ratifioimista

koskeva hallituksen esitys n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi kansanlastentarhain valtioavusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

10) Määrärahan myöntämistä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista

sisältävä hallituksen esitys n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi joulukuun kauden päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

sisältävä hallituksen esitys n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

13) Määrärahan myöntämistä maamme itenäisyyden muistomerkkipäivän järjestämisestä varten

koskeva hallituksen esitys n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

14) Suomen ja Itävallan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

15) Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

16) Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymistä

käsittelevä hallituksen esitys n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

17) Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohenkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopimuksen sekä siihen liittyvien selityskirjain ynnä kalastussäännön hyväksymistä

käsittelevä hallituksen esitys n:o 22 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia samoin lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Junes: Itsenäisen valtakuntamme valtiopäiväin toimintapiiriin esiintyy silloin tällöin ulkopoliittisia kysymyksiä, jotka varemmin katsottiin kuuluviksi yksinomaan hallitusvallan ratkaistaviin. Nytkin on esityslistalla useita sellaisia ulkovaltain kanssa tehtyjä sopimuksia, joille hallitus pyytää eduskunnan hyväksymistä. Esillä oleva hallituksen esitys Suomen ja Ruotsin välisen, yhteisen lohenkalastuksen järjestämistä Tornion- ja Muonionjoissa koskevan sopimuksen

hyväksymisestä käsittelee asiaa, joka sisimmässään tarkoittaa valtiomahtien voimalla järjestellä kysymystä, mikä on vähintään puolen tuhatta vuotta ollut ainaisena kahnauksen ja erimielisyyksien aiheuttajana paikallisen väestön ja valtiovallan eri elimien välillä. Esityksen ja siihen liittyvän sopimusehdotuksen hyväksymisellä toivotaan nähtävästi hallituksen ja ehkä muidenkin mielestä saatavan nyt viimeinkin aikaan säännökset ja olotila, joka tekisi lopun tuosta kahnauksesta ja tällä alalla olevain olojen epävarmuudesta.

Mutta jo kysymyksen historiallinen tausta, vuosisatain kuluessa tapahtuneet monivaihteiset kuninkaalliset ja keisarilliset järjestelyt, teot, päätökset ja selitykset panevat ajattelemaan, että jollei valtion kalastusoikeuksien ja tähän kohdistuvan määräysvallan tukena ole vielä kukaan tosiasiaa muuta kuin käyttäkseni esityksen sanoja „sen asiaa valmistelleen komissionin omaksuma vanhastaan vallinnut käsitys” sanon käsitys, „että lohenkalastus kysymyksessä olevissa joissa, lukuunottamatta muutamia verolle myytyjä kalastuksia, kuuluu valtiolle”, niin on epäiltävää, tokko tällä valtiovallan yksipuolisen väkinäisellä ja ilman paikallisten maan-, veden- ja kalastusoikeuksien omistajain myötävaikutusta ja mukanaoloa syntyneellä ja siten laaditulla sopimuksella sekä sen hyväksymisellä on viimeinen sana sanottu. Että tällainen käsitys, jota valtiolta rakastaa kutsua oikeudeksi, perustuu hyvin hataralle pohjalle, siitä on kuvaavana esimerkkinä asiaa vuonna 1892 valmistelleen komissionin mietinnössä olevat perustelut, jotka nykyinen, esillä olevan sopimusehdotuksen laatinut komissioni ilmoittaa omaksuneensa. Näissä perusteluissa todetaan ja myönnetään, sen jälkeen kuin on ilmaistu kysymyksen ratkaisun mahdollisesti tulevan ja jäävän oikeusistuinten käsiteltäväksi, että silloin „olisi valtioiden todistettava kalastukseen kohdistuva regaali oikeutensa, joka luonnollisesti olisi jossain määrin vaikeata, kun sellaisten oikeuksien tueksi harvoin voidaan vedota sopimuksiin ja määräyksiin, vaan ainoastaan nautintaan”. Minkälaista tämä nautinta eri ajanjaksoina vuosisatojen kuluessa taasen on ollut ja minkä verran ja missä muodossa valtio siihen on hankkinut ja saanut tilaisuutta, siitä puhuvat asiakirjat, eri hallintoelimien viralliset raportit ja kokouksissa laaditut toimituskirjat samoin

kuin väestön keskuudessa polvesta polveen säilyneet muistotiedot asioimistaidon ovelimpien menettelytapojen kuvauksia.

Näin ollen siis oikeudet, jotka tässäkin kysymyksessä perustuvat vain yksipuolisten ja etupyyteisten selitysten nojalla hankittuun käsitykseen ja siinä nojaavat sitten väkevämmän voimaan, ei voi olla mitään oikeutta, ne eivät ole perustuslailla taattua omaisuuden suojaamista, vaan joko pakko- luovutusta, josta saman lain mukaan on oikeuksien menettäneelle täysi korvaus maksettava tai sitten, etten sanoisi epäparlamentaarisesti, se on ikuisen lainaan ottoa, väkivallan harjoitusta, jota suoritettaneen vaan silloin, kun suuret arvot ovat kysymyksessä ja kun kansakunnan kokonaisuus sitä välttämättömästi vaatii.

Kun sellaisesta nyt tämän asian yhteydessä ei voine olla kysymys ja kun sopimus voimassaolevien säännösten mukaan on sellaiseen ilman muutoksia joko hyväksyttävä tai hylättävä, niin rohkenen asianomaiselle valiokunnalle kunnioittaen evästyksenä lausua sen toivomuksen, että valiokunta, ennenkuin se tekee ehdotuksensa eduskunnalle, tahtoisikin kiinnittää huomiotaan ei ainoastaan asian käytännölliseen vaan myöskin ja juuri ennen kaikkea sen oikeudelliseen puoleen, siihen nimittäin, onko valtiolla sanotuissa joissa maanomistajain mailla ja vesialueilla yksinomainen ja riidaton oikeus korvauksetto- maan lohenkalastukseen, alueiden käyttöön sekä voiko eduskunta antaa hyväksymisensä ehdotukselle, jolla toteutettuna syvästi loukataan siellä kaukaisessa pohjolassa, karun luonnon ja ilmastollisten vaikeuksien kanssa kamppailevien maanviljelijäin ikivanhoja maan ja veden omistus- ja käyttöoikeuksia. Vielä olisi harkittava, onko tällaisesta teosta valtiolle ja sen eri elimille vastaavaa aineellista etua ja mahdollisesti odotettua hyötyä olemassa.

Kun minulla on tilaisuus myöhemmissä vaiheissa vielä palata tähän asiaan ja koskella, jos tarpeelliseksi näyttäytyy, sopimusehdotuksen yksityiskohtia, niin en katso tarpeelliseksi vielä niihin kajota ja tällä kertaa kuluttaa eduskunnan kallista aikaa. Rohkenen vain lopuksi huomauttaa, että paitsi sitä, että ehdotuksen hyväksymisellä loukataan, niinkuin edellä olen jo viitannut, paikallisen väestön ikivanhoja ja tunnustettuja etuja ja oikeuksia, sillä samalla myöskin annetaan toiselle sopimuspuolelle meihin näh-

den monessa suhteessa etuoikeutettu ja meitä vahingoittava asema. Kun sellaisista tapauksista entuudestaan meillä täällä eduskunnassa on jo ikävän kiusallisia huomioita ja kokemuksia olemassa, niin minä uskallan toivoa ja odottaa, ettei niihin meillä enää ilman muuta vain niin sokeasti mentäisi.

Ed. Rosenberg: Minun on pakko äskeisen puheen johdosta ja liittyen siihen myöskin huomauttaa, että kysymyksessä oleva sopimus todellakin loukkaa kyseessä olevien alueiden väestön oikeuksia. Käydessäni joitakuita viikkoja sitten siellä ylhäälläpäin, niin tuntui siltä, kuin ei sopimusta tehtäessä olisi otettu huomioon niitä olosuhteita, missä väestö siellä elää. Täytyy muistaa, että siellä asuvan väestön toimeentulo riippuu suuressa määrin lohenkalastuksesta, ja sikäli kuin pinnallisesti katsoen tätä sopimusta tarkastelee, niin tulee siihen tulokseen, että tämän sopimuksen voimaantullessa todellakin väestön elinmahdollisuudet tulevat hyvin vaikeiksi. Tästä syystä suosittelisin myöskin, että ulkoasiainvaliokunta hyvin harkitsisi asiaa, ennenkuin se antaa myönteisen lausunnon kyseessä olevan sopimuksen hyväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

18) Kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelyä

koskeva hallituksen esitys n:o 23 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Sahlstein: Kauan on kaupungeissamme odotettu tämän asian ilmestymistä eduskunnan pöydälle. Paljon on työtä ja vaivaa uhrattu asian valmisteluun. Olisi sentähden toivonut, että kun tämä asia vihdoin joutuu eduskunnan käsiteltäväksi, hallitus olisi esitykseen ottanut ne johtavat periaatteet, jotka valmistelussa

ovat havaitut kaupungeillemme edullisiksi. Sen valmistelun nojalla, jonka tämä asia on saanut, on ajateltu, että kaupunkien asiainhoitoa varten perustettaisiin kaupunkeihin n. s. kaupunginhallitus, joka tarmolla ja menestyksellä voisi hoitaa kaupunkiemme asioita. Tälle hallitukselle on ajateltu keskitettäväksi laaja valta, jotta se menestyksellisesti voisi tehtävänsä suorittaa. Tässä kohden on kuitenkin hallituksen esitys arveluttavassa määrässä heikentänyt kaupunginhallituksen valtaa ja mahdollisuuksia, heikentänyt sitä siinä määrin, että minä luulen, että koko ajattelusta reformista ei tule muuta käytännöllistä tulosta kuin rahatoimikamarin nimen muuttaminen kaupunginhallitukseksi. Kaupunginhallituksen rinnalle on ajateltu voitavan asettaa joukko lautakuntia, jotka toimittaisivat erinäisiä tehtäviä kaupungin asioissa. Jotta hallitus voisi tarkoin seurata toimintaa lautakunnissa, on tultu siihen, että hallituksen jäsenistä olisi aina yksi oleva tämän lautakunnan jäsenenä täydellä puhe- ja äänivallalla. Tämän on nyt hallitus muuttanut sikäli, että kaupunginhallituksen lautakunnassa olevalla jäsenellä olisi ainoastaan puhevalta, mutta ei äänioikeutta. Niinikään on valmistelu tullut siihen, että jos lautakunnan päätös menee siihen suuntaan, että se kovin joutuu ristiriitaan sen yleisen politiikan kanssa, jota kaupungeissa noudatetaan, kaupunginhallituksen puheenjohtajalla olisi oikeus vaatia tämä kysymys kaupunginhallituksen ratkaistavaksi. Tämänkin oikeuden on hallituksen esitys riistänyt ajattelulta kaupungin johtajalta. Jotta kaupungin johtaja tarkoin voisi seurata keskustelua ja asiain käsittelyä valtuustoissa, on valmistelu ehdottanut että kaupungin johtaja voisi toimia sekä kaupungin valtuuston jäsenenä että myöskin kaupungin valtuuston puheenjohtajana. Tämänkin mahdollisuuden on hallituksen esitys aivan tyyten poistanut. Se on asettunut sille kannalle, että ajateltu kaupungin johtaja ei saisi kuulua valtuustoon ollenkaan. Niinikään on ehdotus kaupungin johtajan toimen täyttämistä kokolailla eriävä siitä, mitä valmistelu on esittänyt. Valmistelun mukaan kaupungin esimiehen valitsee kaupungin valtuusto määräämättömäksi ajaksi. Tämä vaali on sitten alistettava hallituksen vahvistettavaksi. Esitys menee siihen suuntaan, että hallituksen esimies valittaisiin ainoastaan kuudeksi vuodeksi. Näin ollen on tältä keskeiseltä

laitokselta, kaupunginhallitukselta, riistetty valta ja mahdollisuus toimia tarmokkaasti ja menestyksellisesti, joka tarkoitus kuitenkin on koko reformiehdotuksen ydin ja juuri.

Minä olen tahtonut näistä huomattavista heikennyksistä hallituksen esityksessä huomauttaa toivossa, että laki- ja talousvaliokunta, johon tämä asia menee, ottaisi nämä muistutukset huomioon, ja saattaisi asian sille kannalle, että tästä reformista, jota kaupunkimme niin pitkän ajan jo ovat toivoneet, tulisi jotain muuta kuin ainoastaan rahatoimikamarin nimen muutos kaupunginhallitukseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen yksityismetsäläiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

21) Ehdotuksen laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

22) Ehdotuksen sulfiittiselluloosatehtaan perustamisesta Veitsiluodon sahalaityteen

sisältävä hallituksen esitys n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi eräiden kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 28 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulkkinen: Antamalla eduskunnalle esityksen laiksi eräitten kieltolain säännösten muuttamisesta ja lisäyksistä sanottuun lakiin, joiden muutosten ja lisäysten tarkoituksena ilmoitetaan olevan lisätä kieltolain valvontamahdollisuuksia, koskettelee hallitus yhteiskunnassamme erittäin laajalle levinneeseen epäkohtaan, nim. valitsevaan salakuljetukseen ja salakauppaan, jonka epäkohdan korjaamisen tarpeellisuudesta tässä huoneessa ei voi olla muuta kuin yksi mielipide. Se tilanne, jonka on luonut maassamme nyt 8 vuotta voimassa ollut alkoholipitoisten aineiden täydellinen kieltolajärjestelmä, on vuosi vuodelta yhä pahentunut ja on paraikaa kehittymässä aivan sietämättömäksi, etten sanoisi skandaaliksi. Että kieltolaki on tuonut hallitusvallalle yllätyksiä ja pettymyksiä, sen tunnustavat jo nykyään sen innokkaimmat ihailijatkin, ja itse se tosiasia, että on ollut pakko asettaa erityinen komitea yksinomaan miettimään keinoja lain voimaansaattamiseksi, minkä komitean työn tuloksia nyt eduskunnalle esitetään, se on jo sinänsä todistuksena tilanteen vakavuudesta.

Ei näin ollen ole sanottava muuta kuin hyvää siitä, että kiinnitetään huomio tällaiseen epäkohtaan ja koetetaan etsiä keinoja sen korjaamiseksi. Tästä syystä en puolestani asetu kielteiselle kannalle hallituksen esitykseen nähden yleensä, vaan tahdon, kun kieltolaki kerran on voimassa, olla myötävaikuttamassa mainittujen epäkohtain poistamiseen myöskin kieltolain tehostamisen avulla, sikäli kuin tämä yleensä on mahdollista ja sikäli kuin esitetyt tehostamismenetelmät muuten havaitaan olevan puolustettavissa ja tarkoituksenmukaisia. Tämän taas osoittaa lakiehdotuksen yksityiskohtainen tarkastelu, johon aika ei salli yksityiskohtaisemmin asian tässä vaiheessa puuttua.

Tätä sanoessani en tahdo salata sitä, että minulla ei ole suuria toiveita kieltolain tehostamisen parantavasta vaikutuksesta. Päinvastoin pelkään, että mitä pitemmälle tällä tiellä mennään, sitä pahemmaksi tilanne kehittyy. Mutta minä tiedän, että tämä eduskunta ei ole vielä valmis ottamaan jonkun toisen järjestelmän nykyisen tilalle. Tästä syystä ei näytä olevan muuta mahdollisuutta kuin antaa nykyisen systeemin kehittyä huippuunsa tai, kuten ruotsiksi sanotaan, „låta linan löpa ut”, jotta järjestelmä itse saa osoittaa mahdottomuutensa. Tosin tässäkin pitänee paikkansa tuo vanha sananpars, että „vaivainen kaikki kokee”, mutta toivoo sopii, että eduskuntaan nähden toteutuu myöskin aikanaan mainitun lauseparren toinen puoli, jonka mukaan „kokenut kaikki tietää”. Kun siihen asti tullaan, sitten vasta voidaan toivoo raittiustilanteesta ratkaisevaa käännettä parempaan päin.

Tämän ohella on nyt jo kuitenkin syytä huomauttaa eräässä seikasta. Hallituksen esitys nojautuu n. s. Virkkusen komitean mietintöön, jossa on kokonaan sivuutettu kysymys kieltolain tähänastisista vaikutuksista raittiustilanteeseen. Tätä kysymystä taas on samanaikaisesti käsitellyt eräs toinen, niinkään eduskunnan aloitteesta asetettu komitea, n. s. alkoholikomitea, jonka lausunto ilmestyi aivan samaan aikaan kuin Virkkusen komitean mietintö. Alkoholikomitea suoritti aikanaan laajoja tutkimuksia juuri kieltolain vaikutuksen selville saamiseksi. Jos tällä komitean työllä yleensä oli jokin käytännöllinen tarkoitus, niin oli se kai juuri sen kysymyksen selvittäminen, onko kieltolaki osoittautunut kykeneväksi täyttämään siihen kiinnitettyjä toiveita. Komitean enemmistö ei tosin silloisten verraten lyhytaikaisten kokemusten nojalla — ne perustuivat, niinkuin me tiedämme, suurimmalta osalta vuosiin 1923—24 — katsonut voivansa esittää mitään positiivisia ehdotuksia, mutta se toi esille paljon arvokasta aineistoa kysymyksen selvittämiseksi ja teki useita mielenkiintoisia havaintoja. Senjälkeen on kertynyt paljon arvokkaita lisäkokemuksia, joiden nojalla nykyään voidaan tätäkin kysymystä arvoitella paljon suuremmalla varmuudella kuin silloin. Tästä syystä olisi voinut odottaa, että hallitus, esittäessään eduskunnalle lakiehdotuksen kieltolain valvonnan tehostamisesta, olisi jollakin tavalla määritellyt ny-

kyisen tilanteen itse tuossa suuressa kysymyksessä, joka koskee kieltolain vaikutuksia elävässä elämässä ja kieltolain mahdollisuuksia yleensä ratkaista alkoholikysymys kansanraittitusta edistävällä tavalla. Tähän asti on ummessa silmin vain tehostettu kieltolain, katsomatta mitä tällä lailla saadaan aikaan raittiuksilanteen parantamiseksi. Tässä suhteessa olisi hyvä pitää mielessä myös alkoholikomitean työn tulokset ja niitä uusilla kokemuksilla täydentää.

Eräaseen toiseenkin huomautukseen on tässä yhteydessä aihetta. Kuten tunnettua, ei koko kieltolakijärjestelmässä ole esitetty mitään taloudellisia laskelmia, ei silloin, kun se saatettiin voimaan, eikä sen jälkeen. Oli voimut odottaa, että ainakin silloin, kun erityinen valtion komitea ryhtyi laatimaan suunnitelmaa kieltolain valvonnan tehostamiseksi ja teki suuren joukon laajakantoisia ehdotuksia, se olisi muodostanut edes yleiskäsityksen siitä, mitä kieltolain valvontakoneisto kokonaisuudessaan maalle maksaa ja mitä se tulisi maksamaan niin kehitettynä kuin komitea ehdotti. Komitea ei kuitenkaan tehnyt mitään kustannuslaskelmia. Tämä huomautukseni taloudellisten laskelmien täydellisestä puuttumisesta yleensä koko viimeaikaisessa alkoholilainsäädännössämme on tässä yhteydessä tarpeen ja kohdallaan, sillä näyttää nyt jo olevan aika kiinnittää huomio myös asian rahalliseen puoleen. On tästä syystä lausuttava se toivomus, että asianomainen valiokunta, käsitellessään hallituksen esitystä, harkitsisi, mitä olisi tehtävä, jotta saataisiin pätevä selvitys siitä, mitä kieltolain voimassa pitäminen maalle maksaa niin hyvin suoranaisesti kuin myös välillisesti.

Kuten sanottu, en tässä yhteydessä tahdo kuluttaa eduskunnan aikaa hallituksen esityksen yksityiskohtien tarkastamisella. Kuitenkin haluaisin kiinnittää asianomaisen valiokunnan huomiota eräaseen budjettioikeudelliseen näkökohtaan. Esityksellä tahdotaan yhä laajentaa ja vakiinnuttaa tähänastista käytäntöä, jonka mukaan hallintoviranomaiset saavat käyttää kieltolakirikoksista tuomittuja sakkorahoja ja menetyksiä tuomituista kulkuneuvoista saatuja rahoja kieltolain valvontaa edistäviin tarkoituksiin. Kun kieltolain rikkomukset ovat viime vuosina muodostaneet n. 4/5 kaikista tuomioonsaatetuista rikoksista, nouden jo yksinomaan sakkorahat yli 30 miljoonaan

markkaan vuosittain, ja kun lisäksi vuosittain suuri määrä arvokkaita kuljetusneuvoja ja muuta omaisuutta joutuu valvontaviranomaisten käsiin, tulee täten hallintoviranomaisten käsien kautta kulkemaan suuret määrät rahavaroja, joiden käyttämiseen eduskunnalla lakiehdotuksen mukaan ei ole riittävää sananvaltaa. Oli tästä syystä pidettävä kiinni siitä periaatteesta, että kieltolain valvontakoneiston kehittämiseen tarvittavat varat kulkevat yksityiskohdista myöten valtiobudjetin kautta sillä tavalla, että eduskunta saa vuosittain nähdä ja määrätä, miten tätä laitosta edelleen kehitetään.

Tosin voidaan teoretisoida siihenkin suuntaan, että kieltolain tehostamisen kautta salakuljetus- ja muut kieltolakirikokset vähentyvät, joten sakkorahojenkin merkitys muka vähenee, mutta, niin omituiselta kuin se kuuluukin, ei hallitus itse näy uskovan lakiehdotuksensa tehoon ja parantavaan vaikutukseen, koskapa hallitus, mikäli budjetista huomataan, on ensi vuoden budjetissa arvioinut sakkotulot entistäkin suuremmiksi eli 31 milj. markasta, johon ne on täksi vuodeksi arvioitu, laskee ensi vuonna saatavan 34 milj. markkaa, perustellen hallitus tätä koroitusta sillä nimenomaisella lausunnolla, että sakkorahat lisääntyvät juuri „kieltolakirikkomusten johdosta”, niinkuin sanat selonteossa kuuluvat.

Lisäksi on muistettava, että hallitus budjetissaan myös on koroitannut valtion alkoholiliikkeen tuloja, jotka kuluvaaksi vuodeksi oli arvioitu 85 milj. markkaan, arvioiden ne ensi vuonna nousevan 34 milj. markalla, eli siis 119 milj. markkaan arvioinut alkoholiliikkeen tulot, ja kaiken tämän siitä huolimatta, että hallitus samassa budjetissaan ilmoittaa aikovansa, niinkuin myöskin tässä lakiehdotuksessa tehdään, rajoittaa lääkärin oikeutta reseptien kirjoittamiseen eli aikoo vähentää n. s. laillista alkoholikauppaa, joka suorastaan vaikuttaa alkoholiliikkeen tuloihin. Tämän toimenpiteen pitäisi ainakin vaikuttaa vähentävästi näihin tuloihin. Sitäpaitsi hallitus myöskin budjetissaan nimenomaan ilmoittaa aikovansa lisätä virkamiesten lukua ja pyytää siihen rahaa, jotta siten voitaisiin estää alkoholikaupassa yleensä tapahtuvia väärinkäytöksiä. Lisäksi myöskin hallitus tahtoo lisätä kontrollöörin luku-

määrää, jotka tarkkaan valvoisivat, ettei tapahdu alkoholiliikkeessäkään mitään väärinkäytöksiä. Ja kuitenkin hallitus arvioi ensi vuonna tulevan 34 milj. markkaa lisää alkoholiliikkeen tuloihin! Eiköhän tässä liene jotain ristiriitaa olemassa? Minä olisin kiitollinen, jos asianomainen hallituksen jäsen tahtois selvittää, mitenkä tämä sangen humoristinen ristiriita on ymmärrettävissä tai selitettävissä.

Hallituksen esityksessä on eräitä yksityiskohtia, joitten tarkoituksenmukaisuutta täytyy vakavasti epäillä, taikka jotka arveluttavasti vaarantavat niitten kansalaisten oikeuksia, joita valtiovallan tulee suojella, kuten esimerkiksi henkilöllistä ja omaisuuden turvaa. Mutta niihin on tilaisuus palata myöhemmin sikäli kuin aihetta valiokuntakäsittelyn jälkeen siihen ehkä vielä ilmautuu.

Ed. Virkkunen: Minulla on, kun olen asianomaisen valiokunnan varajäsen, mahdollisesti tilaisuutta valiokunnassa ryhtyä hallituksen esitystä yksityiskohtaisesti tarkastamaan, eikä siitä syystä ole aihetta minulla ryhtyä laajemmin asiaa tässä evästykeskustelussa käsittelemään. Mutta näyttää kumminkin olevan syytä huomauttaa, että hallituksen esityksellä sellaisena, kuin se nyt eduskunnalle esitetään, pitäisi mielestäni olla suuri kannatus eduskunnassa riippumatta siitä, mille kannalle kukin eduskunnan jäsen asettuu kieltolaki-kysymyksessä. Ne epäkohdat meidän yleisessä elämässämme, joita useat esityksen ehdotukset ja toimenpiteet tahtovat parantaa ja poistaa, ovat niin ilmeisiä ja räikeitä, ettei mielellään luulisi kenenkään kunnollisen kansalaisen niitä katsellessaan epäilevän hallituksen ehdottamien toimenpiteitten tarpeellisuutta. Minä katselen useita ehdotetuista toimenpiteistä paljon laajemmalla kannalta, kuin että ne yksistensä tähtäisivät kieltolain valvontaan. Ne merkitsevät myöskin yleensä sen kurittomuuden, sen huligaanisisuuden vastustamista pöntevammilla valtiovallan toimenpiteillä, kaiken sen julkisen ja laajalle levinneen pahennuksen torjumista, mikä valitettavasti meillä on silmiemme edessä nähtävänä. Ja että asiaa onkin tältä kannalta katsottava ja arvosteltava, sehän käy ilmeiseksi siitä, että useat niistä toimenpiteistä, joita hallituksen esityksessä ehdotetaan, ovat myös-

kin muualla ei-kieltolakimaissa, astuneet päiväjärjestykseen ja havaittu välttämättömiksi. On oleva tilaisuus myöhemmässä tämän asian käsittelyssä huomauttaa, mitenkä esimerkiksi Ruotsissa, jossa alkoholilainsäädäntö tiettävissä on kokonaan toisilla perustuksilla kuin meillä, siitä huolimatta on havaittu tarpeelliseksi ryhtyä useihin samanlaisiin toimenpiteisiin, joita hallituksen esityksessä nyt ehdotetaan. Sen tähden on kyllä tarpeellista, että me katselemme kysymystä kokonaisuudessaan ja myöskin ehdotettuja yksityisiä toimenpiteitä laajemmalla kannalta kuin nähtävästi siellä tai täällä tehdään.

Erittäinkin kun puhutaan n.s. kieltolaki-valvontakoneistosta ja tämän koneiston vaatimista kalliista kustannuksista, on muistettava, että toimenpiteet, joita ehdotetaan, tarkoittavat yleensä epäkohtien ja puuttellisuuden poistamista sekä tullilaitoksemme että poliisilaitoksemme yleisessä toiminnassa. Tullilaitos on monessa suhteessa vallan vanhanaikaisella kannalla erittäinkin niihin välineisiin nähden, joita sillä on käytettävissä tehtävänsä suorittamiseksi. Voidaan osoittaa, niinkuin julkisuudessa onkin osoitettu, että pitkiin aikoihin ei Suomen tullilaitosta ole sen valvontatehtävän täyttämiseksi varustettu sellaisilla uudenaikaisilla välineillä, jotka muissa maissa jo aikaiseen on asianomaisille virkakunnille hankittu. Ja että meidän poliisilaitoksemme on sekä miesluvultaan heikkoa että myöskin varustuksiltaan puutteellista, sehän on jo monessa muussa yhteydessä tullut tunnetuksi. Älköön siis tässäkin rajoitettako kysymystä kieltolaki-valvontakoneistosta, niinkuin näyttään halluttavan tehdä, vaan huomattakoon siinäkin ehdotuksia sellaisten toimenpiteitten suorittamiseksi, jotka yleensä valtakunnan suoritaman valvontatoiminnan ja yleisen järjestyksen ylläpitämisen kannalta ovat kerrassansa välittämättömiä. Kun ottaa tämän huomioon, niin silloin myöskin kysymys taloudellisista laskelmista, joihin täällä on viitattu, esiintyy laajemmassa valaistuksessa. Omasta puolestani olen vallan halukas kannattamaan sitä, että mahdollisimman täydelliset laskelmat kaikista kustannuksista, jotka eri toimenpiteiden suorittamiseksi tulevat kysymykseen, suoritetaan. Enkä olenkaan pelkää, että niiden yksityiskohtainen selvittäminen siinä määrin kuin mah-

dollista on, tulisi olemaan itse asialle lopullisesti muuksi kuin pelkäksi eduksi.

Missä määrin hallituksen esityksessä olevien ehdotusten valiokuntatarkastuksen yhteydessä on syytä ryhtyä vertailemaan alkoholikomitean esittämiä tuloksia ja hallituksen esityksen esittämiä toimenpiteitä toisiinsa, se on minun mielestäni kysymys, joka tuntuu kylläkin etäiseltä ainakin tässä yhteydessä, vaikka asiallisesti minulla ei ole mitään sellaistaakaan vertailua vastaan. Minä lopetan siihen, mistä minä aloin, siihen, että minun ymmärtääkseni ainakin kaikkein useimmat niistä yksityisistä esityksistä, joita hallituksen esityksessä tehdään, pitäisi olla sen laatuaisia, että ne saavuttavat eduskunnassa laajan kannatuksen, ei ainoastaan niiden keskuudessa, jotka kieltolakia kannattavat, vaan myöskin niiden, jotka sen suhteen ovat epäilevällä kannalla. Ja jos minä oikein ymmärsin edellisen arv. puhujan jonkun lauselman, niin hänkin on tällä kannalla.

Ed. Sch a u m a n : Jag har så många gånger i denna församling tagit till ordet i frågor, som stå i samband med förbudslagen, att jag icke hade tänkt göra det i dag. Jag har också tagit flera initiativ i fråga om förbudslagen i riktning emot dess upphävande eller modifierande, men något nytt initiativ behöver jag i framtiden icke taga, det har jag redan insett, ty initiativen till att denna fråga hålles under ständig debatt komma numera ifrån regeringarnas sida, vare sig regeringen är en socialdemokratisk regering eller en regering där rdgm. Pulkkinens grupp är företrädd eller vilken annan borgerlig grupp som helst. Att jag nu trots allt har anhållit om ordet beror på de två uttalanden, som gjorts här, uttalanden gjorda av två riksdagsmän tillhörande samma parti och dock gående i olika riktning.

Jag ber då först att få uttrycka min fägnad — och jag är säker på att jag därmed uttrycker ett stort antal medborgares fägnad — över att man från finskt håll en gång får höra en saklig kritik av det nu rådande, av förbudslagen framkallade eländet. Jag ber således att få tacka den första ärade talaren för de ord han har här anfört, och jag begagnar tillfället att inflika, att jag icke kan finna någonting komprometterande för det parti och den grupp han tillhör däri, att den följande ta-

laren, riksdagens förste vicetalmän, uttalar sig i en annan riktning. I denna fråga måste meningarna gå i sär inom partierna. Jag anser således, i motsats mot vad man har fått läsa i tidningspressen, att finska samlingspartiets ståndpunkt i denna fråga är riktig och förklarlig, i alla fall mycket bättre än den ståndpunkt, som finska framstegspartiet slutligen har intagit efter att först ha haft en annan ståndpunkt, ty det att byta åsikt inom några månader, det är nog icke någonting särskilt rekommenderande för ett parti. Om fem av herrarna i finska framstegspartiets grupp hade varit förbudsvänner och fem förbudsmotståndare, så skulle det icke hava komprometterat partiet så som det som nu skett.

Svagheten i den föreliggande propositionen är den, att den icke träffar kärnan, icke träffar det som är huvudsaken i denna stora fråga, nämligen det att i detta land försiggår en oerhört omfattande smuggling av sprit. Uti propositionen göras inga försök att råda bot på eller att hindra denna smuggling. Man har försökt komma åt smugglingen på annan väg, genom internationella konventioner, men icke ens detta har hjälpt. Tvärtom kunna vi alla här konstatera, på grund av officiella uppgifter, och på grund av tidningsmeddelanden, att smugglingen i år är större än den någonsin förut har varit. De stater, som hava undertecknat konventionen, äro naturligtvis bundna av den, men vi få ju redan nu läsa om, huru spritfartyg ligga här vid Finska vikens och Bottenhavets kuster under främmande flagg, under sådan flagg som tillhör stater, vilka icke hava undertecknat konventionen. Och det är ju klart att så kommer att fortgå; vi komma att se österrikiska och grekiska och spanska och andra fartyg ligga här, i själva verket hemmahörande i Tyskland eller Estland, men seglande under österrikisk, spansk eller grekisk o.s.v. flagg.

Vad propositionen innehåller är ett knapprande på småsaker, i syfte att göra förbudet effektivt, men den stora källan till alkoholkonsumtionen, den kommer man icke alls åt. Man försöker att genom alla möjliga bestämmelser få den s. k. legala konsumtionen begränsad, man försöker komma åt läkarnas rätt att ordinera alkoholhaltiga ämnen i olika former, man försöker att få apoteken att utöva kontroll över de personer, som med recept komma

till apoteken för att få den vara som åt dem ordinerats. Detta har så liten betydelse att man gärna hade kunnat låta bli med dessa nya restriktioner. Dessutom förbiser man härvid — och det gör själva förbudslagen också — att det är en viss skillnad emellan en läkares ordination av sprit och en läkares ordination av vin. Jag har förut varit i tillfälle att här försöka göra gällande, att det är en väsentlig skillnad mellan vinerna och de starka allkoholhaltiga dryckerna, men enligt förbudsvännernas katekes äro alla drycker som innehålla mer än 2 % alkohol likvärdiga, de böra alla behandlas på samma sätt. Det är nu ett av de största misstagen — tillåt mig att säga det — en av de största dumheterna i tillvägagåendet från förbudsvännernas sida.

Herr förste vicetalmannen har erinrat om, att den kommitté, vars ordförande han varit, och regeringens proposition syfta icke blott till att förbättra nykterhetstillståndet och göra förbudslagen effektivare, utan också till att komma åt huliganismen. Men jag tager mig friheten att ställa till rdgsm. Virkkunen den frågan: tror rdgsm. Virkkunen verkligen, att den huliganism, som vi här hava fått bevittna i olika former, icke står i direkt samband med förbudslagen, tror hr Virkkunen att t. ex. någonting sådant skulle inträffa i ett land, där sprittrafiken är legal, som det att en chaufför kör in på en fångkolonn och dels dödar, dels sårar fångarna? Sådant kan icke inträffa i ett land där sprittrafiken är legal. Denne chaufför handlade så som han gjorde, därför att han, liksom så många andra chaufförer som syssla med denna trafik, måste köra så våldsamt som möjligt för att icke råka fast. Ätminstone denna sida av huliganismen står i direkt samband med förbudslagen, med vår misslyckade, förfelade alkohollagstiftning.

Jag för min del är så säker på, att förbudslagen ramlar, och det inom en tid, som jag hoppas ännu få uppleva, att jag ingenting har emot ett antagande av detta lagförslag. Propositionen träffar icke det väsentliga, så som jag redan har framhållit; om den blir godkänd eller icke, kommer tillståndet att bli detsamma som förut, måhända värre, det tyckes ju också regeringen räkna med, eftersom ingen här har från regeringens sida bemött de påståenden, som gjordes av rdgsm. Pulkkinen beträf-

fande uppgörandet av budgeten i punkter, som ha samband med förbudslagen.

Vad jag är rädd för är den närmaste tiden efter förbudslagens upphävande. Jag har för min del alltid bävat för att man då, omedelbart efter förbudslagens upphävande, skall bli vittne till ett måhända ännu större supande än det som nu försiggår i förbudslandet Finland. Emellertid ha de upplysningar jag har fått genom samtal med norska riksdagsmän verkat därhän, att jag numera känner mig också i detta avseende rätt optimistisk. När det norska brännvinsförbudet, eller halvförbudet kunna vi kalla det, upphävdes, så tilltog icke konsumtionen, utan tvärtom har den minskats. Tillståndet är naturligtvis icke tillfredsställande i Norge, men det är icke sämre, utan snarare bättre än under halvförbudet. Nu kommer naturligtvis här från förbudsvännernas sida att anföras, att man icke alls skall tala om det norska förbudet, för det var ett halvförbud, som icke får likställas med vårt totalförbud, men det var i alla fall ett förbud att förtära just sådana drycker, som folkets breda lager helst ville hava, och så till vida kan man ju jämföra förbudet i Norge med vårt förbud.

Vad jag för övrigt icke kan förstå i denna sak är att, då ju alla partier här borde vara ense om, att allt större och större svårigheter resa sig vid uppgörandet av statsbudgeten, att man icke, då ändå förbudslagen brytes såsom den brytes, då ändå smuglingen fortgår såsom sker, att, säger jag, man icke legaliserar sprittrafiken och begagnar sig av en sådan ypperlig inkomstkälla som alkoholkonsumtionen och alkoholtillverkningen. Ett land som Sverige kan icke undvara denna beskattning. Jag vill minnas att Sverige tager in 100 miljoner kronor på alkoholbeskattningen. För någon tid sedan hade jag i utlandet tillfälle att tala med den förra socialistiska finansministern Wigforss om denna sak. Han sade: Vårt parti kan icke tänka sig något annat än att vi beskatta alkoholen, ty där ha vi en givande inkomstkälla, och tack vare den ha vi kunnat sänka tullarna på socker och kaffe och annat. Här i Finland däremot föredrager man att leka blindbock, att stirra på en lag som förefaller oss ädel och upphöjd, men blunda för det verkliga tillståndet. Icke heller bry vi oss om, att staten skall få de inkomster som de ovärdigaste elemen-

ten i samhället nu stoppa i sina fickor; man tycker att det är vackrare att staten icke har inkomst av alkoholkonsumtionen, utan att dessa ovärdiga element få rikta sig på den.

Jag hoppas, trots att jag inga betänkligheter har att godkänna propositionen utan ändringar och till och med utan synnerlig beredning ifrån utskottets sida, att utskottet ändå skall begagna sig av den sakkännedom, som suppleanten Virkkunen säkert kommer att tillföra det under behandlingen av ärendet.

Ed. Kemppi: Huoli täyttää jokaisen isänmaamme tulevaisuudesta huolehtivan kansalaisen sydämen. On erittäinkin yksi pahe, joka viime aikoina on tullut yleiseksi kansamme keskuudessa ja se on meille kaikille tunnettu juoppouden pahe. Ja me jokainen olemme yksimielisiä siitä, että tämä pahe se tuopi mukanaan monta muuta pahetta. Missä on sitten syy tähän yhä lisääntyvään juoppouteen? Jotkut sanovat, että se on nyt voimassaolevan kielto-lain syy. Minä pyytäisin tämän johdosta kysyä, kumpiko on ollut meillä Suomessa olemassa ennemmin, juoppous vai ko kielto-laki, ja on mielestäni päivän selvää, ettei mitään lakia olisi tarvinnut laatia, jos ei juoppous olisi alkanut enetä hirvittävässä määrässä. Siis se on juuri juoppous, mikä on meidän maassamme aiheuttanut kielto-lain. Ja nyt selitetään myöskin, kuinka suurta kansallista vahinkoa tuottaa nykyisen kielto-lain voimassa pysyttäminen. Jos kielto-laki kumottaisiin, niin kuinka moni meistä uskaltaa ajatella, mitä vahinkoa meidän kansallemme sen kumoamisesta seuraisi? Mutta mitä merkitystä on sitten sellaisella lailla, jota eivät kuitenkaan kaikki kansalaiset noudata? Meillä on vuosituhansia ollut olemassa kymmenen käskyn sanan laki. Siellä sanotaan: „Älä tapa, älä tee huorin, älä varasta.” Ihmiset rikkovat tätä Korkeimman lakia ja eihän nyt kukaan sano, että se laki on kumottava, kun ei sitä kuitenkaan noudateta. Mitä hyötyä on sitten kielto-laista? Siitä voisi puhua paljon, mutta en tahdo tällä kerralla. Muistuu mieleeni vaan eräs näkökohta. Naapurikylässäni on pieni mökki, jonka isä on syvälle vajonnut juoppouden paheeseen. Tuossa perheessä siinä usein kärsitään leivän puutetta. Mutta tuon mökin äiti kyy-

neleet silmissä sanoo: „Minä kärsin mielelläni nälkää, kun minun mieheni ei saa viinaa ja pirtua.” Ja ehkäpä tällaisia ihania vastauksia me voisimme saada tuhansista Suomen kodeista, niin että tältä näkökannaltakin katsottuna kielto-laista on ollut hyötyä.

Minä kaikesta sydämeistäni puolustan meidän hallituksemme tekemää ehdotusta kielto-lakiasiaassa ja lausun toivomuksena, että talousvaliokunta, minne puhemiesneuvosto on ehdottanut tämän asiaa lähetettäväksi, koettaisi tehdä sitä valmistaessaan kaikkensa, että tästä koituisi yhteistä onnea koko meidän rakkaalle kansallemme.

Ed. Lehtokoski: Kuten hallituksen esityksen perusteluista havaitaan, on eduskunta useamman kerran viime valtiopäivien aikana kiinnittänyt huomiota kielto-laki- ja raittiuskysymykseen. Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksyi eduskunta valtavalla äänen enemmistöllä aloitteen, joka päättyi siihen, että eduskunta kehoitti hallitusta ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin kielto-lain valvonnan tehostamisen aikaansaamiseksi ja niiden puutteellisuuksien poistamiseksi, mitkä tällä alalla olivat olemassa. Huomaatan vielä siitä, että tämä päätös tehtiin valtavalla äänen enemmistöllä. Tätä eduskunnan päätöstä seuraten asetti hallitus sitten komitean valmistamaan suunnitelmaa, ja tämä komitea n. s. Virkkusen komitea on myöskin valmistanut mietintönsä, joka yleensä rattiusväen ja kansan suurten joukkojen keskuudessa on otettu erikoisella tyydytyksellä vastaan. Tämä on tapahtunut senvuoksi, että jokainen, joka on tutustunut tuohon komitean mietintöön on ollut tilaisuudessa toteamaan, että ainakin pahimmat epäkohdat tällä alalla tulisivat poistumaan, jos tuon komitean ehdotuksen mukaan ryhdyttäisiin toimimaan.

Toinen seikka, mihin myös pyydän kiinnittää huomiota on se, että juuri tänä vuonna kevätistuntokauden aikana sekä eduskunnan oikeusasiamiehen että oikeuskanslerin kertomusta käsiteltäessä kiinnitti sekä perustuslakivaliokunta että eduskunta vakavaa huomiota niihin puutteelluuksiin ja väärinkäytöksiin, mitkä tällä alalla ovat olleet olemassa ja kehoitti eduskunta maamme ylintä lainvalvojaa, oikeuskansleria ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, että nämä epäkohdat, mitkä ovat olemassa, tulisivat poistetuiksi.

Kun nyt hallitus on antanut esityksen, joka pääasiallisesti pysähtyy siihen, mitä eduskunta anomuksissaan, kehoituksissaan ja päätöksissään on lausunut, niin on luonnollista ja oikein, että eduskunnan taholta myönteisesti otetaan hallituksen esitys tässä suhteessa vastaan huolimatta siitä, että eduskunta kokoonpanoltaan on jonkun verran viime kevätkauteen nähden muuttunut. Lausun puolestani erikoisen tyydytyksen siitä, että vihdoinkin on mahdollisuus ryhtyä voimakkaammin tälläkin alalla suorittamaan työtä, joka varmaan koituu ennen kaikkea nuoren polven hyväksi.

Kun täällä ed. Pulkkinen mainitsi niistä kalliista kustannuksista, jos minä oikein kuulin, ja taloudellisista vaikeuksista, niin minä tahtoisin huomauttaa siitä seikasta, että esim. tämän maan valtion päämiehen pitämä puhe eduskunnan avajaisissa Tasavallan Presidentin juhlahuoneistossa, jossa presidentti totesi, että maan taloudellinen tilanne on hyvä, samalla todeten, että mitään taloudellisia vaikeuksia ei ole olemassa, niin minä tahdon todeta, etteivät nämä täällä esitetyt väitteet tässä suhteessa suinkaan perustu oikeisiin lähteisiin.

Mitä sitten tulee taloudelliseen tasoon työväestön keskuudessa, johon minä erikoisesti tahtoisin kiinnittää huomiota, koska työväestö on valtavin osa tämän maan kansaa, niin minä uskaltanen tältä paikalta vakuuttaa, että jos meillä väkijoumien kieltolakia ei olisi olemassa, niin taloudellinen taso kansan laajojen kerrosten keskuudessa ei olisi läheskään sellainen mitä se nyt on. Minä en puutu yksityiskohtaisesti tämän asian eri vaiheisiin, en puolelta enkä toiselta, koska minusta tällaisessa lähetekeskustelussa puhuminen on puhumista vain puhumisen vuoksi ja itse asiaan ei voi kovin paljon vaikuttaa. Tulee aika, jolloin yksityiskohtaisesti voi tähän kysymykseen paremmin syventyä ja silloin myöskin näkökohdat puolelta ja toiselta tulevat esiin.

Kun täällä kumminkin on vielä mainittu siitä, että tämän kautta ei edistettäisi raittiutta, niin minä tahdon vakavasti torjua myöskin sen seikan. Toiseksi minä tahdon todeta myöskin sen, että nykyinen hallitus on ottanut huomioon, että raittiustilanteen parantamiseksi vakaumuksellista raittiustyötä on tehtävä entistä voimakkaammin ja tähän tarkoituksen ehdottanut 500,000 markkaa enemmän varoja kuin mitä tähän asti on ollut raittiustyön

edistämiseksi käytettävissä. Kun näin yhteisesti puolella ja toisella työskennellään tilanteen parantamiseksi, niin minä olen varma siitä, että myöskin oikeihin tuloksiin voidaan päästä.

Ed. Virkkunen: Ed. Schauman on kunnioittanut minua tekemällä minulle erityisen kysymyksen, johonka minä mielelläni vastaan ja vastaan sitä mieluummin, kuin ed. Schaumanin lausunto tällä kertaa oli mielestäni varsin hillitty eikä siinä ollut sitä syyttävää sävyä, jonka minä joskus aikaisemmin olen pannut merkille. Vielä minun on annettava suora kannatukseni yhdelle ed. Schaumanin esiintuomalle käsitykselle. Minulla on aivan sama käsitys kuin hänellä siitä, että salakuljetuksen ja laittoman alkoholikäytön vastustamiseksi pitää ponnistaa kaikki voimat päästäksemme lähteisiin käsiiksi. Juuri toisaalta tämä maan ulkopuolelta tapahtuva salakuljetus ja toisaalta eräät väärinkäytökset maan sisällä, joihinka hallituksen esitys kiinnittää huomiota, ovat minun käsittääkseni ne kaiken pahan lähteet, joita meidän pitäisi yhteisvoimin pyrkiä tukkimaan. Jos siinä onnistumme, niin luulisin, että tilanne myöskin olisi kokolailla toinen meidän maassamme, kuin mikä se nykyään on. Tässä suhteessa, minä uudistan sen, on minun käsitykseni aivan sama kuin ed. Schaumanin, ja minun mielihyvänä olisi täydellinen, jos me, jotka kieltolain suhteen olemme eri kannalla, voisimme yhtyä siitä, että valtiotalon ponnistukset ovat todellakin tähdättävät näihin kahteen paheeseen.

Nyt kysyy ed. Schauman minulta, voisiko sellainen surkuteltava rikoksellinen tapahtuma, kuin se Tuusulan autoylijajo oli, olla mahdollinen sellaisessa maassa, jossa alkoholikäyttö on vapaampi, kuin mitä se on Suomessa. Ed. Schauman ei voi odottaa, että minä ilman muuta antaisin tähän kysymykseen sellaisen vastauksen, jota hän ehkä mielellänsä näkisi, sillä tosiasiaan on, että salakuljetuksen paheesta, sekä maahan ulkoapäin suuntautuvan salakuljetuksen että maan rajojen sisäpuolella harjoitetun salakuljetuksen paheesta myöskin monet ei-kieltolakimaat suuresti kärsivät. Tahtoisin puolestani väittää, että Ruotsin valtiotalon nykyänsä käyttää voimakkaampia keinoja tämän salakuljetuksen masentamiseksi, kuin mitä Suomessa valtiotalon tähän saakka on käyttänyt. Kun lukee ja saa tietää, mitenkä

Ruotsissa suunnitellaan esim. armeijan lentokoneitten järjestelmällistä käyttämistä salakuljetuksen ehkäisemisen palvelukseen, niin siinä jo yksistänsä on sellainen toimenpide, johonka meilläkin olisi syytä hallitusvallan kiinnittää paljon suurempaa huomiota, kuin mitä tapahtunut on. Minun tietääkseni on ainoastaan pieniä yrityksiä tähän suuntaan meillä tehty, mutta ei hetikään siinä määrin tietoisesti ja tarkoituksemukaisesti kuin Ruotsissa.

Minä olin myöskin Norjassa viime kesänä ja tietysti minulla oli erikoista harrastusta koettaa saada eri henkilöiltä, joitten kosketuksiin jouduin, tietoja siitä, minkälaiseksi raittiustilanne Norjassa on lainsäädännön muuttumisen kautta muodostunut. Missä määrin väkijuomia siellä käytetään vähemmän ja missä määrin alkoholin nautinto on supistunut, siitä minä en voinut saada selvää käsitystä. Juuri niinä päivänä, jolloin Norjassa vierailin, maassa tapahtuikin olojen muutos. Mutta eri tahoilla Norjassa vakuutettiin sitä, että pahaa salakuljetusta mereltä päin edelleenkin on olemassa ja että suuria voimanponnistuksia täytyy edelleenkin valtiovallan tehdä, jotta se alkoholi, jota salakuljetuksen kautta edelleenkin tarjotaan huokeammalla hinnalla, kuin millä valtio tarjoaa, saadaan poistetuksi maasta.

Nämä tällaiset tosiseikat vaikuttavat sen, että minä en ollenkaan voi ed. Schaumanin kysymykseen vastata sillä tavalla, kuin hän odottaisi, että minä vastaisin. Minä en ollenkaan ole varma siitä, etteikö erinäisissä tapauksissa Tuusulan yliajotapahtuman kaltaisia rikoksia saattaisi sattua ulkopuolella Suomen muissakin maissa, joissa kieltolakia ei ole olemassa. Tämäpä juuri mielestäni onkin asia, johonka kieltolain vastustajien pitäisi kiinnittää kaikki huomio, että ne yleiset suuret epäkohat ja rikollisuuden ilmiöt, joita vastaan me täällä Suomessa nykyään kamppailemme, eivät suinkaan ole tuntemattomia, vaan ne ilmenevät myös muissa maissa. Mutta se on nyt kysymys, johonka saamme myöhemmin tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin palata. Riittääköön tämä minun puoleltani tällä kertaa ed. Schaumanin kysymykseen vastaukseksi.

Mitä sitten tulee ed. Schaumanin viime sanoissaan koskettelemaan kysymykseen siitä, että meilläkin niinkuin muualla, valtiovallan pitäisi hankkia itselleen tuloja alkoholiliikkeestä, nimittäin siitä alkoholiliik-

keestä, jota harjoitetaan alkoholin tarjoamiseksi ihmisille nautinnoksi — muusta alkoholiliikkeestähän Suomen valtio nykyään, niinkuin tiedämme, saa melkoisen tulon — niin tässä kysymyksessä me olemme ja luultavasti tulemme olemaan jyrkästi eriävällä kannalla. Minä en omasta puolestani missään tapauksessa pitäisi minään etuna enkä siunauksena Suomen kansalle sitä, että se alkaisi hankkia itsellensä tasapainotilan helpompaa saavuttamista valtion budjetissa verottamalla alkoholia, jota ihmiset käyttävät nautintoaineena. Minä olen sitä mieltä, että me olemme päässeet kumminkin tyydyttäviin oloihin valtion budjettimme järjestämisessä tarvittamatta turvautua alkoholituloihin. Tästä saavutuksesta meidän luullakseni pitää pitää tarkasti kiinni. Kun täällä mainitaan, että Ruotsin valtakunta nykyään hankkii itsellensä sadan miljoonan kruunun, siis miljoardin Suomen markan tulot alkoholiliikenteestä, niin lienee syytä huomauttaa, että Ruotsissa on vaikutusvaltaisia valtiollisia piirejä, myöskin Ruotsin nykyisessä hallituksessa, minä tiedän, on edustettuna se mielipide, että valtakunnan pitäisi järjestää valtiotaloutensa sillä tavalla, että se vapautuisi välttämättömydestä käyttäen alkoholista saatua tuloa budjettinsa tasapainoon saattamiseksi. Ruotsissa on laajoja piirejä, jotka kärsivät tästä olotilasta. Tietävät kai ne, jotka ovat maininneet tämän budjettimäärän Ruotsin valtioarviossa, senkin, että siellä suunnitellaan valtakunnalle erikoisen vararahaston muodostamista, joka korvaisi sen tulon, mikä nyt siellä täytyy ottaa alkoholin käyttämisestä nautintotarkoituksiin. Asia on sangen vakava eikä se ole ratkaistava vaan sillä, että mainitaan joku toivomus. Olen elävästi vakuutettu siitä, että meillä Suomessa ei ole syytä lähteä kulkemaan sitä tietä, jota täällä kyllä tässäkin keskustelussa on suositeltu.

Ministeri Sillan pää: On mielihyvällä todettava, että hallituksen muutos ehdotukset kieltolakiin ovat saaneet suurimmalta osalta ymmärtämystä eduskunnan puolelta, sikäli kuin sitä lähete keskustelussa voi todeta. Tärkeimmät muutokset kieltolakiin, johon jo monta kertaa on täytynyt muutoksia tehdä, on tällä kertaa mainittava 9 §:ään tehty muutos ehdotus, jossa lääkärin reseptioikeutta rajoitettaisiin. Kun ajattelee, miten meillä lääkärit ovat väärinkäyttä-

neet asemaansa määritellesään väkijuomia lääkkeeksi, kun yksi ainoa lääkäri voi antaa yhtenä vuonna toistakymmentä tuhatta lääkemääräystä, joissa lääkemääräys voi kohota aina kymmeneen litraan väkijuomia kerralla, niin voi ymmärtää, että tällaista ei voida sallia, vaan on siitä tehtävä loppu. Lääkintöhallitus, joka antoi lausuntonsa komitean mietinnöstä, lausuu, että osa maamme lääkäreistä on häväissyt koko lääkärikuntaa rikkomalla kieltolakia tai väärinkäyttämällä oikeuttaan antaa lääkärimääräyksellä väkijuomia lääkkeeksi. Lääkintöhallitus ehdottikin sen johdosta, että lääkintöhallitukselle annettaisiin oikeus, jota oikeutta heillä ei tähän saakka ole ollut, oikeus määrätä, kuinka monta lääkintäreseptikaavaketta yksi lääkäri saisi vuodessa käyttää, sekä että myöskin annettaisiin lääkintöhallitukselle oikeus määritellä, kuinka suuria annoksia kerrallaan voisi saada määrätä. Nämä muutokset onkin otettu lakiehdotuksen 9 §:ään. Mutta sen lisäksi on lakiehdotuksessa yksi hyvin tärkeä kohta, nimittäin ehdotus että lääkärin reseptillä ei saisi lääkettä ulos muualta kuin sen kunnan apteekista missä lääkäri asuu, josta lääkintöhallituksessa kuitenkin oltiin eri mieltä. Nyt kun joku lääkäri Helsingissä tai Hämeenlinnassa antaa reseptejä niin toiset lähtevät niitä Rovaniemelle myymään ja siellä pitämään pirtukauppaa tällaisten lääkereseptien oikeudella. Sentakia ehdotetaan 9 §:ssä että reseptien suuruus ei saisi olla enempää kuin 50 gr sekä että lääkärireseptiä ei saisi antaa ulos muualla kuin sen kunnan apteekista, jossa lääkäri asuu, tai jos kunnassa ei ole apteekkia itsellään, sen kunnan lähinnä olevasta apteekista. Tämä on mielestäni hyvin tärkeä muutosehdotus lakiin.

Sitten on toinen tärkeä muutosehdotus, joka koskee moottoriajoneuvojen takavarikoimista. Nythän me luemme sanomalehdistä tavantakaa, miltei joka päivä, miten autoja on takavarikoitu väkijuomakuormineen ja että nämä ovat kaikki joutuneet valtion haltuun. Mutta asiallisesti näitä takavarikoituja autoja ei lopullisesti saadakaan pidätetyksi, vaan joutuvat ne nykyisen lain puitteissa melkein säännöllisesti omistajilleen takaisin. On siis siinä suhteessa lakia koetettava saada tiukemmaksi, niin että takavarikoidut ajoneuvot voitaisiin myöskin saada todella pidätetyiksi, kun niitä kerran sillä tavalla käytetään kuin nykyään.

Sitten on vielä yksi hyvin tärkeä muutosehdotus, ja koskee se niiden sakkovarojen käyttöä, mitä saadaan tullirikoksista tullissa takavarikoiduista väkijuomista, että ne saataisiin käyttää valvontatarkoituksiin, sillä mitä merkitsee valvonta, jos ei ole valvontavälineitä. Kun tullilla ei ole nopeakulkuisia moottoreita, vaan jotain vanhoja laivoja, joilla ei voi millään tavalla seurata salakuljettajia, eikä tullilla saa käyttää niitä varoja mitä sen kautta saadaan, niin silloinhan tehdään koko toiminta ivan esineeksi. Jos ei valtio samaan aikaan, kun se säätää lain, myöskin anna kaikkea sitä mahdollista tukea lain valvonnalle, jota tarvitaan, niin on toiminta turhaa. Minä en kajoa tämän lain muihin kohtiin. On mielestäni siis koetettava saada tämä ehdotus valiokunnassa niin nopeasti kuin mahdollista käsitellyksi, jotta voitaisiin kieltolaki-valvontaan saada parempaa pontta ja toimenpidettä, jos kerran laki tahdotaan kunniaa pitää. Toivon, että tämä laki tulee pääasiallisesti hyväksytyksi sellaisena kuin hallitus sen on esittänyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

24) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

25) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus työnvälityslajiksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

26) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljan tuotannon turvaamisesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

27) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

28) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

29) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

30) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahikoja kärsineille

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

31) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

32) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikopuolustusta varten

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

33) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

34) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vankien tapaturmakorvauksesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

35) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevaa kiinteistöä myytäessä

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

36) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväisistä toimista,

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

37) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen toimeenpanosta aiheutuvista välittävistä säännöksistä

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

38) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

39) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahikoja kärsineille

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

40) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen,

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

41) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

42) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

43) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

44) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyöläiksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

45) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus metsäpalolaiksi

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

46) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

47) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi pormestarin ehdottamis- sekä neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin valitsemisoikeudesta

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

48) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle, koskeva kertomusta hallituksen toimenpiteistä vuonna 1926 valtiopäiväpäättösten johdosta

esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

49) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1926

esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4.30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

6. Tiistaina 13 p. syyskuuta 1927

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 12 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928.	71
2) Hallituksen esitys n:o 4 korotetun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1928.	—
3) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928. ...	—
4) Hallituksen esitys n:o 9 erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin. ...	—
5) Hallituksen esitys n:o 15 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927.	—
6) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle, koskeva kertomusta hallituksen toimenpiteistä vuonna 1926 valtiopäiväpäättösten johdosta.	—
7) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1926.	—

Pöydällepanoa varten
esitellään:

8) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1925.	162
9) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1925.	163

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Fahler, Hakikila, Halonen, Heikkinen,

Ingman, Juutilainen, Keto, Kirra, Koivisto, Kylänpää, Lahdensuo, Pulkkinen, Raatikainen, Särkkä, Tarkkanen ja Voionmaa.

Siv.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Juutilainen, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Lahdensuo, Heikkinen ja Kirra ja yksityisasiain takia tästä päivästä 16 päivään ed. Raatikainen.

Eduskunnan virkamiehet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että kanslia-toimikunta on valinnut eduskunnan kanslistiksi entisen kanslistin neiti Bärta Ration, ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi kanslianeuvos John Grönlundin, painatustöiden valvojaksi maisteri Jaakko Laurilan sekä kuluva vaalikauden valtiopäivien ajaksi seuraavat virkailijat: ruotsalaisen kansliaosaston notariksi Carl Arpen ja saman kansliaosaston ylimääräiseksi notariksi ylioppilas Sven Forsmanin, yleistulkiksi toimittaja Eino Voionmaan ja yksityistulkiksi toimittaja A. V. Lindforsin sekä painatustöiden valvojan apulaiseksi toimittaja Heikki Koivulan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi
vuodelle 1928

sisältävä hallituksen esitys n:o 12 esitellään.

Puhemies: Asia lähetettäne valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

telu:

vuoron saa

Valtiovarainministeri R y ö m ä, joka lausuu: Herra puhemies! Hallituksen esitystä tulo- ja menoarvioksi näyttää tällä kerralla eri tahoilla odotetun tavallista suuremmalla mielenkiinnolla. Työväenluokan ja muun pieneläjäväestön taholla on aikojen kuluessa esitetty hyvin paljon toivomuksia, toiselta puolelta uusien tai entistä suurempien määrärahojen myöntämisestä erinäisiin tarkoituksiin samoin kuin vähennysten tekemisestä tai poistamisesta eräisiin toisiin määrärahoihin nähden, sekä toiselta puolelta erinäisistä muutoksista tulopuolella, jossa varsinkin vallinnut välittömien ja välillisten verojen keskinäinen suhde on herättänyt tyytymättömyyttä. On näin ollen ollut ymmärrettävää, että tällä taholla on mielenkiinnolla odotettu, millä tavalla sosialidemokraattinen työvänehallitus on kykenevä talousarvioehdotuksessaan mainitut erilaiset toiveet täyttämään.

Porvarillisten ryhmien ja puolueiden keskuudessa jälleen on tunnettu ne ahtaat rajat, joita olevat olot talousarvion rakentamiselle asettavat ja joiden puitteissa jokaisen hallituksen talousarviota laatiessaan on liikuttava. Tämän vuoksi on näillä tahoilla eräänlaisella mielenkiinnolla odotettu, kuinka sosialidemokraattinen hallitus kykenisi näissä rajoissa ohjelmansa ja aikaisemmat vaatimuksensa toteuttamaan. Näillä tahoilla on lisäksi totuttu pitämään sitä kehitystä, joka valtion talousarvion sisällössä viime vuosina on tapahtunut, sellaisena normaalaisena asiainatilana, jonka toiseen suuntaan kääntäminen ei olisi ajateltavissakaan. On totuttu viittaamaan entisiin talousarvioihin ja sanomaan, että näin se on ollut ja näin se on oleva, tai, äärimmäisen oikeiston taholla, väittämään vähänkin ratkaisevoin muutosten merkitsevän vallankumousta ja taloudellista perikatoa.

Kuten tunnettua esitti nykyinen hallitus, heti kuin se oli nimitetty, eduskunnalle ohjelmansa, ja siinä lausuttiin nimenomaan, ettei hallitus ajatellutkaan voivansa toteuttaa yhdellä kertaa sosialidemokraattisen puolueen koko ohjelmaa erilaisissa kysymyksissä, vaan että se ainoastaan asteittain koettaisi siihen pyrkiä. Ja erittäinkin on hallituksessa oltu tietoisia siitä, että

varsin suurien muutosten toteuttaminen yhdessä talousarviossa, samalla kuin se mainitsemistani syistä olisi mahdotonta, voisi todella vaikuttaa häiritsevästi maan taloudelliseen elämään ja sen tasapainotilaan, josta kaikkikin yhteiskuntaryhmät kärsisivät. Tätä periaatetta on käsiteltävää talousarviota laadittaessa noudatettu. Siitä huolimatta kyetään se kuitenkin jo tällaisenaankin antamaan kuvan siitä, mihin suuntaan ja millä tavalla sosialidemokraattinen hallitus maan ruumiillista ja henkistä työtä tekevän väestön, s.o. kansan enemmistön etujen mukaisesti pyrkii tasavallan talousarviota yhtä hyvin menoihin kuin tuloihin nähden kokoonpanemaan. Koe-tan seuraavassa muutamalla sanalla selostaa hallituksen esityksen tärkeimpiä asioita ja periaatteita.

Mitä ensiksikin menopuoleen tulee, on siellä ensi kädessä huomautettava socialistien menojen huomattavasta noususta. Tässä suhteessa on varsinkin ajateltu kahta tärkeätä yhteiskuntahuollon haaraa, nim. sairausvakuutusta sekä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta, jotka suhteellisesti tyydyttävän, äskettäin tapahtuneen tapaturmavakuutusuudistuksen jälkeen nyt aivan lähitulevaisuudessa odottavat ratkaisuaan. Sairausvakuutusasiasta onkin jo annettu eduskunnalle esitys, ja kun on syytä laskea tämän jo edellisen hallituksen aikana osittain valmistetun kysymyksen joutuvan verrattain pian ratkaisuun, niin että laki tulisi olemaan voimassa ainakin osan ensi vuotta, on katsottu olevan syytä ottaa jo ensi vuonna osa sen vuosikustannuksista menoarvioon. Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusasia on sitä vastoin vielä valmisteltavana tänä vuonna sitä varten asetetussa komiteassa. Mutta kun sen toteuttaminen tulee aiheuttamaan suhteellisen suuria kustannuksia, on syytä jo etukäteen kartuttaa sitä varten aikoinaan muodostettua rahastoa. Tämänkin asia, samoin kuin sairausvakuutuskin, on suurille väestöryhmille tärkeä elinkysymys, jotenka sitä varten merkitty 40,000,000 markan määräraha puolustaa hyvin paikkaansa menoarviossa. Kun lisäksi on koroitettu vanhoja tapaturmakorvauksia, että inflation vaikutus niihin tulisi tasatuksi, sekä ammattitarkastusta tehostettu uusilla lisävoimilla palkkaamalla y.m.s., nousevat sosialiministeriön menot kuluvasta vuodesta 67.5 miljoonalla markalla eli 138

%:lla. Tällöin on tässä samoin kuin muissakin esittämässäni vertailuissa otettu pääluokkien kuluvan vuoden todelliset menot lisäämällä niihin 15 pääluokan 11:7 momentilla suoritettut palkankorotukset.

Sosialisten menojen yhteydessä kiinnitän samalla huomiota eräisiin määrärahoihin, jotka ovat tarkoitetut 8-tunnin työaikalaan toteuttamiseen valtion töissä. 8-tunnin työaikalaan mukaan pitäisi tästä laista myöntää poikkeuksia vain, milloin erinäiset teknilliset seikat sellaista vaativat. Hallitus on kuluvana vuonna tämän mukaisesti ryhtynyt toteuttamaan mainittua lakia, mikäli ei sille ole ollut teknillisiä vaikeuksia esteenä, mutta se ei kuitenkaan ole kaikkialla käynyt päinsä määrärahojen puutteessa. Nyt on tarkoitukseen merkitty m. m. vankeinhoidon alalla 3 milj., tullissa 2 1/2 milj., rautateillä 5 milj. y. m. Nämäkään menolisäykset eivät ole vältettävissä, koska ainakin valtion itsensä tulee noudattaa voimassa olevia lakeja.

Sosialisten tarkoitusten rinnalla on menoarviota laadittaessa kiinnitetty erikoista huomiota erinäisiin tuotannollisiin tarkoituksiin myönnettäviin määrärahoihin, joita on mahdollisuuksien mukaan korotettu tarpeen vaatimusten mukaan. Etupäässä tästä johtuu menojen nousu maatalousministeriön menoarviossa 57,6 miljoonalla eli noin 23 %:lla ja kulkulaitosministeriön menoarviossa 75 miljoonalla eli n. 9 %:lla. Näin on 11 pääluokassa esim. nostettu määräraha metsänhoitotöitä varten 3 miljoonalla 5 miljoonaan, määräraha raakatavarahankintaa varten 7 miljoonalla 50 miljoonaan, määräraha puutavarahankintoihin valtion metsistä 33 miljoonalla 78 miljoonaan, määräraha suonkuivaukseen metsissä 1 miljoonalla 5 miljoonaan j. n. e. Kulkulaitosten ministeriön menoarviossa jälleen on korotettu esim. rautateiden liikkuvan kaluston kunnossapitomääräraha 12 miljoonalla 74 miljoonaan, uudistuspääräraha 5,3 miljoonalla 56,5 miljoonaan, radan kunnossapitomääräraha 3 miljoonalla 37,2 miljoonaan, tie- ja siltarakennusten sekä kanavaparannusten määrärahoja 4,2 miljoonalla, postinkuljetusmäärärahaa 3,3 miljoonalla j. n. e. Tässä yhteydessä mainittuna on tieläin menomomenttia täytynyt, jotta määräraha tulisi todellisia menoja vastaavaksi, koroitetaan nykyisestä 55 miljoonasta 68 miljoonaan eli 13 miljoonalla markalla.

Edellisten kanssa samaan sarjaan kuuluvat sellaiset korotukset kuin vankilain työpajojen raaka-aineisiin merkitty lisäys 2,6 miljoonaa ja valtion teollisuuslaitokset käsitettävän 18 pääluokan menojen korotus 69 miljoonalla. Nämä samoin kuin metsätalouteen ja rautatieliikenteeseen käytettävät varat eroavat varsinaisista hallinto- ja kulutusmenoista siinä, että ne samassa tai vielä suhteellisesti suuremmassa määrässä lisäävät tuloja, kuten on käsiteltäväkin talousarvion tulopuolen laita.

Paitsi mainittuja 8-tunnin työaikalaan toteuttamisen aiheuttamia palkkamenojen korotuksia, on myöskin täytynyt vielä ehdottaa tasauksia eräiden pienipalkkaisten ryhmille, joille ei kuluneena vuotena käytettävänä olleesta 20 miljoonasta riittänyt. Tällaisia korotuksia on ehdotettu maalais- ja kaupunkipoliiseille, tullikamarien ja -laiden ylimääräiselle henkilökunnalle, kapitulanteille puolustuslaitoksessa, erälle ryhmille rautatiellä y. m., yhteensä noin 10 milj. markkaa. Sitäpaitsi on katsottu olevan valtion edun kannalta välttämätöntä koroittoa eräiden joko liikelaitosten johdossa tai muilla erittäin tärkeillä paikoilla olevien korkeampipalkkaisten palkkoja, jotta voitaisiin saada päteviä henkilöitä näille paikoille. Eräinlaista palkkojen koroitusta merkitsee myöskin tehty ehdotus, että viran- ja toimenhaltijain matkustuspäivärahat koroitettaisiin nykyisistä, varsinkin alemmissa matkustusluokissa varsin alhaisista määristä todellisia menoja vastaaviksi. Samalla ehdotetaan nykyinen matkustussäännön viisiluokkakajako vähennettäväksi kolmeen luokkaan, päivärahojen tehdessä eri luokissa 50, 75 ja 100 markkaa, koroitettuna 50 %:lla kaupungeissa ja 25 %:lla taajaväkisissä yhdyskunnissa. Tämä mielestäni varsin kohtuullinen muutos, joka toimeenpantaisiin matkustussääntöä muutenkin useissa kohdissa uuden aikaistuttaessa, merkitsisi noin 3,5 miljoonan lisämeno.

Muita lisäyksiä varsinaisessa menoarviossa mainittakoon vielä seuraavat: Oppikoulumenot, niihin luettuna myöskin yksityisten oppikoulujen avustuksen nousu 2 miljoonaa markkaa, nousevat kaikkiaan noin 4 milj. markalla ja kansakoulumenot, lakien mukaan, noin 11 milj. markalla. Maatalousoppilaitosten ja yksityisten maatalousoppilaitosten menot koulutiloihin nousevat, uusista laeista johtuen, noin 7 milj. markalla. Kahdeksannen pääluokan kohdalla

korottaa menoja sinne siirretty 2.3 miljoonaa koroitettu sakko-osuusmääräraha, josta suoritetaan tullivirkailijoille tulevat sakko-osuudet tullijutuissa. Määrärahaa on tämän lisäksi vielä koroitettu arviolta 2 miljoonalla markalla, siinä mielessä että tullilaitos saisi käyttääkseen väkijuomatarvikkojutuissa valtiolle lankeavat sakko-osuudet parempien vartiomisvälineiden hankintaan ja sen kautta tehokkaampaan väkijuumien salakuljetuksen estämiseen, samoin kuin sisäasiainministeriö saa vapaasti käyttääkseen sen alaan kuuluvien väkijuomatarvikkojen sakko-osuudet kieltolain valvonnan tehostamiseen maalla. Näyttäisi nim. olevan ainakin yhtä tärkeätä tai vielä tärkeämpää tehostaa väkijuumain salakuljetuksen valvontaa merellä.

Erikoisen maininnan lisäysten joukossa ansaitsee 16 pääluokan kohdalla tapahtunut eläkkeiden ja yleisten apurahain korotus 18.7 miljoonalla markalla 78.6 miljoonasta 97.3 miljoonaan markkaan. Tässä suhteessa on huomattava, että vakinaisten eläkkeiden nykyistä määrärahaa on jo kuluvana vuonna ylitettävä ainakin 6 milj. markalla ja että tämä määräraha tulee edelleen nousemaan toiselta puolen tapahtuneiden ja tapahtuvien palkankorotusten johdosta sekä toiselta puolen sen johdosta, että lain viran- ja toimenhaltijain oikeudesta pysyä virassaan 65 vuoden iässä tapahtuvaa eroamista koskevan kohdan vaikutus alkaa vähitellen enemmän ja enemmän tuntua eläkemenoissa. Näin ollen on määrärahaa koroitettu 8 milj. markalla, minkä lisäksi kunnan ja seurakunnan palveluksen perusteella myönnettyjä eläkkeitä on entisten menojen perusteella lain mukaan ollut pakko korottaa 1 milj. markalla. Aikaisempien ylimääräisten eläkkeiden kalliinajanlisää on entisten menojen perusteella tarvinnut korottaa 2 miljoonalla markalla sekä uusiin ylimääräisiin eläkkeisiin, joihin nähden on noudatettu eduskunnan lausumaa toivomusta ja merkitty ne yhtenä summana, ilman erillisiä kalliinajanlisä, on merkitty koroitusta 2,650,000:— markkaa, josta 575.000 markkaa puolustuslaitoksen viranhaltijoita varten. Erinäisille eläke- sekä leski- ja orpokassoille on asetusten perusteella ja erinäisistä muista syistä merkitty koroitusta noin 2.5 milj. markkaa. Lisäksi on vakinaisessa palveluksessa olevien omaisille suoritettavaa avustusta ko-

roitettava, uuden lain johdosta, 2.5 miljoonalla markalla.

Kuluvan vuoden menoarviossa ovat useat arviomäärärahat hyvin suuressa määrässä todellisia menoja pienemmät. Tällaisten määrärahain koroituksiin todellisia menoja vastaaviksi on ensi vuoden menoarvioehdotuksessa tarvinnut käyttää yli 30 miljoonaa. Muutamia huomattavampia esimerkkejä mainitakseni viittaan ensinnäkin maatalousministeriön 11 pääluokan III lukuun (selostuksen 103 sivu), missä kaikkia momentteja on huomattavasti vuodesta vuoteen ylitetty, ilman että määrärahoja silti on koroitettu, minkä johdosta ensi vuoden menoarvioon ehdotetaan tällä kohdalla koroitusta 10.6 miljoonaa markkaa. Tielain määrärahaa, 55 miljoonaa markkaa, tulee samoin kuluvana vuonna ylitetyksi noin 8 miljoonalla ja vakinaisia eläkkeitä koskeva, kuten jo edellä mainitsin, 6 miljoonalla. Tullitakarivikkosakko-osuudet alennettiin kuluvan vuoden menoarviossa 1 milj. markalla — 1½ milj. markkaan, mutta onkin todellisuudessa ylitettävä 2 miljoonalla markalla ja on ensi vuoden menoarvioon täytyntä ottaa koroitettuna, y. m. samanlaisia. Tulopuoli on tulo- ja menoarviossa vastavasti kyllä myöskin arvioitu huomattavasti pienemmäksi kuin se tulee olemaan, mutta olen tahtonut huomauttaa ylityksistä, joita nyt käsiteltävänä olevassa menoarvioehdotuksessa on koetettu välttää, perusteluna menojen nousulle.

Lyhyesti sanottuna ovat siis menojen nousun vakinaisessa menoarviossa täten ensi kädessä aiheuttaneet koroitukset kolmessa pääasiallisesti tuotannollisen ja liike-elämän tarkoituksiin kohdistuvassa pääluokassa, nimittäin 69 milj. markan korotus valtion teollisuuslaitosten, 59 miljoonan mk:n korotus maatalousministeriön ja 75 milj. mk:n korotus kulkulaitosten ministeriön pääluokassa. Nämä korotukset, yhteensä 203 milj. markkaa, kuitenkin, kuten edellä huomautin, joko suoraan aiheuttavat vastaavan tai niitä suuremman nousun vastaavassa tulomäärärahassa taikka antavat oikeutuksen uusien tulojen etsimiseen vastaavalla kohdalla. Neljäs menojen nousun suurin tekijä, sosiaalisten menojen nousu, 68 milj. markkaa, ei tosin merkitse suorastaan tuotannollista menoa, mutta on kuitenkin sille läheinen, koska se suojelee elävää työvoimaa. Jo hallitusmuoto sisältää yleisen määräyksen, että „kan-

salaisten työvoima on oleva valtakunnan erikoisessa suojeluksessa”.

Vähennystä on 9 pääluokan eli puolustuslaitoksen ja 17 pääluokan eli valtiovelan menoissa. Puolustuslaitoksen vakinaisia menoja on ehdotettu vähennettäväksi yhteensä 50 milj. markalla, jonka jälkeen nämä menot olisivat suunnilleen yhtä korkeat kuin 1926, kummassakin tapauksessa ilman suojeluskuntamenoja. Puolustuslaitoksen vakinaiset menot ovatkin pääasiallisesti kiinteitä, lakiin perustuvia menoja, joita ei voi lakia muuttamatta sanottavasti vähentää. Hallitus on asettanut komitean valmistamaan ehdotusta asevelvollisuusajan lyhentämiseksi 9 kuukauteksi. Kun ei komitean ehdotus eikä siis myöskään hallituksen lakiesitys tästä ja mahdollisesti muistakin muutoksista asevelvollisuuslakiin vielä ole valmis, on puolustuslaitoksen menoarvio rakentunut näin ollen nykyisen lain pohjalle. Muuten on noudatettu sitä periaatetta, että asevelvollisten harjoituksiin, asuntoihin, ruokaan y. m. s. armeijan pysyväisiin tarpeisiin tarpeelliset menot ovat säilytettävät siksi suurina, että ne vastaavat tarkoitustaan, mutta että sitä vastoin puolustusvälineiden varastoimista on vältettävä ja käytettävä varat liikelaitosten kehittämiseen, sosiaaliin tarkoituksiin y. m. s., jotka myöskin maan puolustuksen menestykselle ovat välttämättömiä. Näin ollen ovat puolustuslaitoksen ylimääräiset menot tulleet tuntuvasti supistetuiksi, lakiin perustuvien y. m. vakinaisten menojen sitä vastoin pysyessä pääasiallisesti ennallaan.

17 pääluokan valtiovelkaa koskevat menot ovat kuluvasta vuodesta laskeneet 85 miljoonalla markalla, riippuen tämä etupäässä siitä, että kuluvan vuoden menoarviota vielä rasittanut Aktiebolaget W. Gutzeit & C:ön osakkeiden ostamiseksi otettu obligationilaina tuli siinä loppuun suoritetuksi. Lainojen kuoletuksiin on merkitty, agion mukaan laskien, 204.7 miljoonaa markkaa ja korkoihin 214.5 miljoonaa markkaa eli yhteensä n. 420 miljoonaa markkaa. Tätä pääluokkaa rasittaa vielä erikoisesti 1921 vuoden 6 1/2 % valuuttalaina eli n. s. skandinavinen laina. Lainaa otettaessa vuoden 1921 ylimääräisessä tuloarviossa on tämä laina ollut ainoastaan 237.5 miljoonaa markkaa, mutta sen kuoletukseen, joka alkoi kuluvana vuonna lainan 1/5 osalla ja jatkuu

säännönmukaisesti vuoteen 1931 asti joka-vuotisella yhtä suurella määrällä, on vuosittain käytettävä nykyisten kurssien mukaan n. 170 milj. markkaa. Ensi vuoden menoarvioon on tätä lainaa varten merkitty näin ollen kuoletusta n. 170 miljoonaa markkaa ja korkoja n. 47 miljoonaa eli yhteensä n. 217 miljoonaa. Lienee syytä ryhtyä valmistamaan ulkomaisen pitempiaikaisen lainan ottoa kyseessäolevan skandinavisen lainan jo aikaisemmin tapahtuvaa loppuun suorittamista varten, niin pian kuin sellaisen lainan otto edullisesti käy päinsä. Tämän toimenpiteen kautta tulisi valtiolainain hoito menoarviossa edelleen helpottumaan. Ensi vuoden menoarviossa esiintyvät viimeistä kertaa Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi otetun obligatsioonilainen menot 9.5 miljoonaa markkaa, koska lainan loppusumma 117.5 miljoonaa markkaa on otettu ylimääräiseen menoarvioon, tosin maksettavaksi uudella, aikaisemmin sitä varten otettavaksi hyväksytyllä ulkomaisella lainalla. Venäjän valtion lyhytaikaisten velkasitoumusten suoritus Suomen Pankille 12 miljoonaa esiintyy myöskin nyt viimeistä kertaa menoarviossa. Vakinaisten menojen lopullinen lisäys on 200 miljoonaa markkaa.

Ylimääräiset menot ovat toiselta puolen lisääntyneet n. 182 miljoonalla ja toiselta puolelta vähentyneet n. 114 miljoonalla markalla, jotenka lopullinen lisäys on n. 68 miljoonaa markkaa. Suurin tekijä lisäyksessä on mainittu Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi otetun obligatsioonilainan loppusuoritukseen merkitty 117,5 miljoonaa markkaa. Muista lisäyksistä mainittakoon seuraavat tärkeimmät: Uutta eduskuntataloa varten on merkitty eduskuntatalon rakennuslautakunnan ehdotuksesta 5 miljoonaa markkaa enemmän kuin kuluvana vuonna eli 15 miljoonaa markkaa; kun tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 30,5 milj. mk., ei tähän tarkoitukseen enää tarvittane kuin pienempi summa 1929 vuoden menoarviossa, jolloin talon on laskettu tulevan valmiiksi. Veitsiluodon sahan yhteyteen rakennettavaksi ehdotettua sulfiittiselluloosatehdasta varten on merkitty 20 milj. mk. Työttömyyden lieventämiseen on ehdotettu 15 miljoonalla kuluvan vuoden menoarviosta noussut 20 miljoonan markan suuruisen määräraha. Kuluvana vuonna on lisäbudjetissa tarkoitukseen lisäksi myönnetty

5 milj. mk., jotenka todellinen nousu kulu-
van vuoden menoihin olisi 10 milj. mk. Jos
kuitenkin määrärahaa vastaisuudessaakin
tullaan käyttämään samalla tavalla kuin
kuluvanakin vuonna, nimittäin välttämättö-
miin yleisiin töihin, merkitsisi tällaisen ko-
roitettun määrärahan myöntäminen itse
asiassa vain tällaisen summan varaamista
valtioneuvoston vapaan harkinnan mukaan
käytettäväksi erikoisiin yleisiin töihin sel-
laisilla paikkakunnilla, joissa työttömyyttä
suuremmissa määrässä esiintyisi, jotenka se
vastaisuudessa vapauttaisi määrärahoja näi-
hin tarkoituksiin käyttämästä. — Uusiin
rautateihin on edelleen merkitty 100
milj. mk. ja uudisrakennuksiin valmiilla
radoilla 34 milj. mk., rautateiden liikkuvaan
kalustoon kuluvasta vuodesta 3 miljoonalla
koroitettu 40 miljoonan markan määräraha,
satama- ja laivaväyläteihin 14,7 milj. y. m.
Imatran voimalaitokseen on aikaisemmin
käytetty 312,5 milj. ja ensi vuoden meno-
arviossa on ehdotettu vielä tarkoitukseen
lisää 32 milj. mk. Näillä määrärahoilla
tuleekin tämä voimalaitos ensi vuonna val-
miiseen kuntoon rakennetuksi ja muuttuu,
paitsi sitä, että se tulee monella tavalla hyö-
dyttämään maata, myöskin valtion talou-
dessa tuottavaksi tekijäksi, kun se tähän
asti on vain rasittanut talousarvion meno-
puolta. Valtion puhelinverkon laaj-
entamiseen on merkitty n. 7,5 milj. mk.
suurempi määräraha kuin kuluvana vuonna
eli 9,5 milj. mk. Samalla kuin on tarkoi-
tuksena saada valtion puhelinlaitos yleisem-
mäksi, on laajennuksen kautta laskettu val-
tion puhelinlaitoksen myöskin tulevan kan-
nattavamaksi, koska se tämän jälkeen voisi
paremmin palvella yleisöä ja toimia myös-
kin hyvin kannattavilla linjoilla eikä ainoas-
taan huonosti kannattavilla syrjäseuduilla.

Puolustusministeriön ylimää-
räisiä määrärahoja on kuluvasta vuodesta
vähennetty n. 113 miljoonalla markalla.
Lukuunottamatta poistettua suojeluskuntien
ylimääräistä apurahaa, 12 milj. mk., ja ai-
kaisempaa laivastomäärärahaa, 46 milj. mk.,
joiden määrärahain vastainen kohtalo riip-
puu niitä koskevien yli vaalien äänestetty-
jen lakiehdotusten ratkaisuisista nykyisessä
eduskunnassa, on puolustuslaitoksen ylimää-
räisiä menoja käsiteltäessä pidetty silmällä
sitä näkökohtaa, josta jo edellä mainitsin,
että puolustuslaitoksen asevaraston lisäyk-
siin olisi käytettävä varoja sangen varovai-

sesti, jottei puolustuslaitoksen menoihin
kiinnitettäisi pääomia kuolleina lepää-
mään enempää, kuin mikä on aivan välttä-
mätöntä ensimmäisen vaaran torjumiseksi,
ja siten sen kautta rasitettaisi valtion meno-
arviota ylenmäärin niin, ettei varoja enää
riittäisi muihin välttämättömiin tarkoituk-
siin, jotka usein myöskin maanpuolustuksen
kannalta ovat yhtä tärkeät ja jopa tär-
keämmätkin kuin kasvavat ampumatarve-
varastot. Kuten antamastani vakinaisen ja
ylimääräisen menoarvion selostuksesta käy
esiin, on puolustuslaitokselta vähennettyjä
määrärahoja pyritty käsiteltävässä meno-
arvioesityksessä juuri käyttämään maini-
tunlaisiin teollisuutta ja liike-elämää pal-
veleviin sekä kansan yleistä hyvinvointia
edistäviin tarkoituksiin.

Rohkenenkin odottaa, että valtiovarain-
valiokunta ja eduskunta tulevat suopeasti
suhtautumaan hallituksen esitykseen sisäl-
tyvissä menoarvioissa ehdotettuihin määrä-
rahoihin, oli sitten kysymyksessä niissä teh-
dyt lisäykset tai vähennykset tai muut
muutosehdotukset.

Siirtyessäni esittelemään talousar-
vion tulopuolta, koskettelen ensim-
mäiseksi verotulojen osastoja. Mielenkiin-
toista on verrata välittömien ja välillisten
verojen keskinäistä suhdetta toisiinsa vii-
meisinä vuosina ja tutustua näiden suhteessa
tapahtuneeseen kehitykseen. Välittömien
verojen ja välillisten verojen maksusummat
ovat olleet vuosina 1921—27 seuraavat: V.
1921 välittömät verot 538 milj. ja välilliset
678 milj., v. 1922 välittömät verot 488 milj.
ja välilliset verot 940 milj., v. 1923 välittö-
mät verot 483 milj. ja välilliset verot 1,239
milj., v. 1924 välittömät verot 487 milj. ja
välilliset 1,212 milj., v. 1925 välittömät verot
370 milj. ja välilliset 1,354 milj., v. 1926
välittömät verot 428 milj. ja välilliset verot
1,205 milj. sekä v. 1927 välittömät verot
407 milj. ja välilliset verot 1,310 milj.
markkaa.

Prosentteissa kaikista tuloista ovat välittö-
mät ja välilliset verot olleet seuraavat: V.
1921 välittömät verot 24 % ja välilliset
30 %, v. 1922 välittömät verot 18 % ja vä-
lilliset 35 %, v. 1923 välittömät verot 16 %
ja välilliset 40 %, vuonna 1924 välittömät
verot 15 % ja välilliset verot 38 %, vuonna
1925 välittömät verot 11 ja välilliset verot
41 %, v. 1926 välittömät verot 12 ½ % ja
välilliset 35 %, sekä 1927 vuoden tulo- ja

joonaksi markaksi, mutta tuotto oli, ensi kertaa esiintynyt osinkoennakkomaksu mukaan luettuna, 423 miljoonaa markkaa. Kun kuluvana vuonna on sanottua veroa maksuunpantu 451 miljoonaa markkaa, on täysi syy olettaa, että se jo kuluvana vuonna nousee 450 miljoonaan markkaan, miksi se tältä osalta on hallituksen esityksessä ensi vuoden tuloarviossa arvioitu, ja että se, erinäiset veron tuoton nousuun viittaavat seikat huomioonottaen, itse asiassa tulee tämän ainakin jossain määrässä ylittämään. Kun verokomitean mietintö valmistui vasta keskikesällä, jotenka ei siihen perustuva esitys laajakantoiseksi verotuksen teknilliseksi ja asialliseksi uudistukseksi ole tähän mennessä ehtinyt valmistua, ei hallituksen esityksessä ole ehdotettu lakiin ratkaisevampia muutoksia, vaan on tyydytty kahden veron tuottoa koroittavaan muutokseen, omaisuusveron koroittamiseen 100 %:lla ja n. s. 1/2 veron vapautuksen poistamiseen laista, joiden ohella verominimiä ehdotetaan nostettavaksi 10,000 markkaan. Omisuusveron koroittaminen yhdellä kertaa 100 %:lla voi tuntua ensi näkemältä jonkun verran oudolta, mutta verrattuna useiden muiden maiden, m. m. edellä mainittuun Ruotsin vastaavaan veroon, on se kuitenkin varsin kohtuullinen. Ehdotettujen muutosten aiheuttamien lisäysten on, vähennykset pois laskien, laskettu koroittavan veron tuottoa 130 miljoonalla markalla 580 miljoonaan markkaan, ja voineekin katsoa tämän arvion pitävän paikkansa.

Hallituksen tullitariffiesityk-

sessä ehdotetut tullivähennykset taas merkitsevät itse asiassa nykyisiin tulleeihin n. 300 miljoonan markan vähennystä, kuten tulen puheessani myöhemmin yksityisnumeroilla osoittamaan. Täten olisi kuluvan vuoden tuloarviossa 1,100 miljoonaksi arvioitu tullitulojen erä merkittävä ensi vuoden tuloarviossa 800 miljoonaksi markaksi. Kuluvan vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon tuontitullitulojen tuoton, 573 miljoonan markan, perusteella voi kuitenkin, huomioonottaen että ensimmäisen vuosipuolikkaan tullitulojen on todettu keskimäärin tekevän n. 45.4 % ja jälkimmäisen vuosipuolikkaan 54.6 % koko vuoden tullituloista, laskea kuluvan vuoden tuontitullitulojen nousevan n. 1,250 miljoonaan markkaan. Kun tuontitullin tuotto ajalta 1/1—31/8 1927 tekee jälleen 788 milj. ja kun vuoden 8 ensimmäisen kuukauden tuontitullituotto keskimäärin on ollut 60 % koko vuoden tuotosta, nousisi tämän mukaan kuluvan vuoden tullituotto 1,313 miljoonaan markkaan. Lisäksi voi alennettavien tullimaksujen laskea jossain määrässä lisäävän tavarain käyttöä ja kohottavan tuontia ja kun ei ole havaittavissa mitakaan päinvastaiseen suuntaan vaikuttavia tekijöitä, vaan pikemmin päinvastoin, on hallituksen esityksessä katsottu voitavan arvioida tuontitulot, huolimatta ehdotetusta 300 miljoonan markan vähennyksestä nykyisiin tullimaksuihin, 900 miljoonaksi markaksi.

Tullitariffiin tehtyjen muutosten vaikuttamat vähennykset on laskettu seuraavien keskituontimäärien perusteella:

Nimike	28, ihra y. m.	3,000,000 kgr.	1.8 milj. markkaa
"	30, ruis y. m.	153,000,000	" 76.5 " "
"	31, kaura	5,500,000	" 0.8 " "
"	40, ruisjauhot, lesemättömät	11,000,000	" 5.5 " "
"	41, " , lestyt	1,000,000	" 0.8 " "
"	42 a), kaurajauhot y. m.	10,000,000	" 2.7 " "
"	42 b), ohrajauhot	2,200,000	" 1.1 " "
"	44, vehnäjäuhot	94,000,000	" 56.4 " "
"	45, vehnäryynit	4,600,000	" 2.8 " "
"	46, riisijauhot y. m.	15,500,000	" 6.2 " "
"	114, kahvi	16,000,000	" 16.0 " "
"	117, tee	140,000	" 1.4 " "
"	118, sokeri, kide- y. m.	69,000,000	" 103.5 " "
"	119, sokeri, pala- y. m.	3,200,000	" 5.0 " "
"	163—164, tupakka	3,000,000	" 15.0 " "
"	238—247, puuvillakankaita	1,100,000	" 3.9 " "
"	275—276 a), villakankaita	800,000	" 1.7 " "
"	810, petrooli	29,400,000	" 2.4 " "

Nämä alennukset tekevät yhteensä n. 307 miljoonaa. Muut hallituksen tullitariffiesitykseen sisältyvät alennusehdotukset ovat yhteensä n. 9 miljoonaa ja lisäysehdoitukset 16.5 miljoonaa, josta bentsiinitullin korotusta 10 miljoonaa. Vähennykset tekevät täten yhteensä n. 300 miljoonaa markkaa, josta n. 15 miljoonaa markkaa tupakkaksiin ehdoitetusta koroituksesta riippuvaa raakatupakan tullialennusta.

Suurimmat vähennyserät muodostavat siis ruistullit noin 80 milj. markkaa, sokeritulli 110 milj. markkaa ja vehnä jauhotulli n. 60 milj. markkaa. Mitä ruistulliin tulee, on se pääasiallisesti ja melkein kokonaan finanssitulli. Maahan vuosittain tuotavan ruikiin määrä voidaan keskimäärin laskea 150 milj. kiloksi ja kotimainen tuotanto 300 milj. kiloksi. Kotimaista viljaa myydään kuitenkin, kuten se hallituksen esityksessä laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta vuodelta 1924 arvioidaan, vuosittain vain noin 30 milj. kiloksi, ollen nykyään ehkä jonkun verran enemmän. Jos otetaan laskelmien perusteiksi 30 milj. kiloa, ansaitsevat kotimaiset viljan myyjät tullien avulla, 50 pennin mukaan kilolta, kaikkiaan 15 miljoonaa eli n. puolet siitä, mitä maatalous yhteensä maksaa tulo- ja omaisuusveroa. Laskettu 15 miljoonaa tietenkin joutuu pääasiallisesti Etelä-, Keski- ja Länsi-Suomen viljaa myyville suurviljelijöille. Mutta jos kuitenkin voidaan laskea kaikkiaan noin 50,000 maanviljelijän jonkun verran myyvän ruisviljaa, niin jakaisi lasketusta 15 miljoonasta markasta keskimäärin jokaiselle 300 markkaa vuodessa eli jotenkin saman verran, kuin lasketaan 5 à 6 henkisen ulkolaista viljaa käyttävän työläisperheen maksavan tämän kautta tulliveroa vuodessa. Nykyisien viljatullien merkitystä on käsitelty maataloushallituksen tilastollisen konttorin esimies fil. maisteri Oskar Groundstroem eräässä artikkelissa Mercator-lehdessä tänä vuonna ja tulee hänkin siinä siihen tulokseen, ettei maanviljelystuotannon kohottaminen ja vakiinnuttaminen riipu viljatulleista, vaan että näillä on muut ja etupäässä finanssi-poliittiset perusteensa.

Kun siis ilmeisesti asianlaita on niin, että nykyinen ruistulli varsin pienen merkityksensä vuoksi kotimaisen ruikiin myynnissä on varsinaisesti katsottava finanssitulliksi, tulee yhä selvem-

mäksi, mikä vääryys ja epäsuhtaisuus on siinä, että sen kansanosan, joka ostaa ulkolaista ruista, täytyy yksin maksaa noin 80 miljoonaa markkaa tulliveroa valtiolle, tai että sen verrattain pienen kansanosan, joka ostaa kotimaista viljaa, täytyy vuosittain maksaa 15 milj. markan avustus kotimaisen viljan myyjille, etupäässä suurviljelijöille. Tuntuu näinollen olevan aika poistaa tällainen ainoastaan osaa ja vielä, voi sanoa, köyhintä osaa väestöstä rasittava ja sen välttämättömyyden elintarpeeseen, leipään, kohdistuva välillinen vero. Kun kerran myönnetään, ettei ruistullien vaikutus kotimaiseen viljantuottoon ole eikä voi olla mistään ratkaisevasta merkityksestä, vaan että tämä tulli itse asiassa on finanssitulli, on tämä tuloerä hankittava toisilla keinoilla.

Muut elintarvetullit, joihin on ehdotettu alennuksia, ovat samoin puhtaita finanssitulleja. Toisissa niistä on tullivero niin korkea, että se aivan huomattavasti korottaa tarvikkeen hintaa. Näin on esim. nykyään vehnä jauhojen hinta Helsingin sata-massa eli cif-hinta 3.3 markkaa ja tulli 1.6 mk. eli tulli noin 50 % cif-hinnasta ja sokerin cif-hinta 3.2 mk. ja tulli 3.5 mk. eli tulli n. 100 % cif-hinnasta j. n. e. Puheeni alussa mainitsemistani syistä on alennuksia ehdotettu niin, että ainoastaan raikeimpiä suhteettomuuksia on tasoitettu. Mainittu tullitulojen huomattava nousu tarjoaa sitäpaitsi nyt sopivan tilaisuuden epäkohtien tasoittamiseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi kahden välillisen veron, tulitikkuveron ja makeisvalmisteveron, lakkauttamista. Näistä on edellinen merkinnyt sellaisen välttämättömyystarvikkeen, tulitikun, verottamista ja välillistä hinnan koroitusta, jota käytetään köyhimmässäkin tuvassa. Kun ei voida väittää, että valtion finanssien kannalta tähän olisi välttämätöntä pakkoa, on syytä lakkauttaa tämä vero. Makeisvalmistevero jälleen on muun lisäksi siksi vaikeakantoinen, ettei sen tuotto ole sitä vastaava. Makeisvalmisteveron ja tulitikkuveron tuotto, yhteensä 33 milj. markkaa, on näin ollen poistettu tuloarviosta.

Sitävästoin on hallituksen esityksessä katsottu asianmukaiseksi korottaa tupakkavalmisteveroa, samalla kuin raakatupakan tullia ehdotetaan alennettavaksi, niin

että tämän kautta syntyisi kahden edellämainitun veron poistosta johtunutta vähennystä vastaava lisäys tuloissa. Eduskunta tosin kaksi vuotta takaperin hylkäsi vastaavanlaatuksen hallituksen esityksen. Tämä tapahtui kuitenkin toisenlaisissa olosuhteissa. Silloin oli nim. kysymyksessä erään välillisen veron koroittaminen ilman muita seurauksia. Nyt on sitävastoin hallituksen esityksessä pyritty vertaamaan erilaisia veroja toisiinsa, vähentämään välillisiä veroja niin paljon, kuin se talousarvion tasapainotilan kannalta on ollut mahdollista, ja tässä yhteydessä vertaamaan eri tarvikkeiden tärkeyttä kulutuksessa. Näin on esim. katsottu kohtuullisemmaksi lakkauttaa kahden toisen tarvikkeen, tulitikkujen ja makeisten verotus, sekä rasittaa vastaavasti enemmän tupakkaa taikka, kauempaa esimerkiksi hakien, vähentää vehnäjauhojen tullia tai sokeritullia ja siirtää rasitus vähemmän välttämättömälle tarvikkeelle, tupakalle, samalla tavalla kuin on rahallista syistä alennettu kahvintullia verrattain varovaisesti, mutta sokeritullia runsaammin. Ruotsissa esim. on tupakan tuotto 61 milj. kruunua eli noin puolet tullituloista. Kun tupakka-aksiisi meillä nousisi hallituksen esityksen mukaan vasta vähän yli 200 milj. markkaan, olisi tupakka meillä vielä tämänkin jälkeen suhteellisesti paljon matalammin verotettu kuin esim. Ruotsissa, kun taas vehnäjauhot, kahvi y. m. ovat päinvastoin meillä paljon korkeammin verotetut kuin Ruotsissa.

Leimaveron tuotto on kuluvana vuonna arvioitu 165 milj. markaksi, mutta voidaan ensimmäisen vuosipuoliskon tuoton perusteella laskea nousevan vähintään 200 milj. markkaan, jotenka se on ensi vuodeksi arvioitu tähän samaan summaan.

Valtion rautateiden liikennetulot on arvioitu 960 milj. markaksi, joka merkitsee 185 milj. markan nousua kuluvan vuoden talousarvion tuloerään. Tulojen näin suuri nousu perustuu toiselta puolen raatateitten liikenteen kasvuun ja tulojen vastaavaan nousuun vuodesta vuoteen sekä toiselta puolen ehdotukseen rautatierah tien koroittamisesta 20 %:lla, minkä laskeaan aiheuttavan 100 milj. markan tulojen nousun. Ehdotettu rautatierah tien korotus on katsottu oikeutetuksi, paitsi esityksen perusteluissa mainituista syistä, myöskin sillä perusteella, että talousarvioesityksen meno-

puolella on huomattavasti koroitettu rautatieliikenteeseen kohdistuvia menoja ja sitä paitsi vielä erikoisessa lisäbudjettiesityksessä ehdotettu myönnettäväksi 46 milj. markkaa rautateillä vallitsevan kireän liikennevälineiden puutteen nopeaksi helpottamiseksi. Tämä epäkohta tunnetaan, mutta sen auttamiseksi tarvitaan huomattavat summat varoja, ei ainoastaan tällä kertaa, vaan vielä seuraavinakin aikoina. Ei mikään ole luonnollisempaa ja kohtuullisempaa kuin että myöskin menot asetetaan saman yleisen liikennehaaran kannettavaksi, jonka hyväksi ne käytetäänkin. Ei ole siis kysymyksessä uusi koroitettujen rautatierah tien muodossa tapahtuva verotus valtion yleisiin tarpeisiin, vaan tavaraliikenteelle asetettu koroitettu korvausvelvollisuus siitä edusta, joka sille hankitaan. Joskaan ei voida ajatella rautateitä täydellisesti itsekannattavana liikelaitoksena, on kuitenkin oikeampaa hankkia tällä kertaa erikoisesti rautateiden tavaraliikenteeseen käytettävät koroitetut menot tämän liikenteen tuottoa lisäämällä kuin esimerkiksi tulleja koroittamalla, kuten aikaisemmin on yleisenä finanssi ohjeena pidetty.

Myöskin valtion metsätalouden tulot on katsottu voitavan arvioida n. 50 miljoonaa markkaa korkeammiksi kuin kuluvan vuoden menoarviossa, paitsi jo kuluvan vuoden arviota suurempien tulojen, ennen kaikkea valtion metsätalouteen ja -liikenteeseen menoarviossa osoitettujen koroitettujen määrärahojen perusteella. Metsätalouden menojen tuloarviota on käsitelty, metsätalouden johdon useasti lausumien toivomusten mukaisesti, rinnakkain, säästämättä silloin, kuin on ollut kysymyksessä tuotantoa lisäävän tarpeen tyydyttäminen, mutta myöskin ottaen sen kautta aiheutuneen tuoton lisääntymisen tulopuolella huomioon.

Samalla tavalla on valtion varsinaisiin teollisuuslaitoksiin menoarviossa tapahtunutta 69 miljoonan markan menojen nousua tuloarviossa vastaamassa 104 miljoonan markan suuruinen tulojen nousu kuluvaan vuoteen verraten, samalla huomioonottaen, että valtion teollisuuslaitosten joukkoon on tullut kokonaan uusia laitoksia, kuten Outokummun kaivos, ruutitehdas, armeijan pukimo y. m. Seuraavaan tulo- ja menoarvioon tulee näin jälleen lisää Imatran voimalaitos, lisäten sekä menoja että tuloja. Tällä tavalla tapahtuva menojen lisääntyminen ei siten suinkaan merkitse tulo-

ja menoarvion finanssiellistä heikentymistä vaan päinvastoin.

Jos sivuuttaakin yksityisseikat, joista yhtä hyvin meno- kuin tulopuolellakin voidaan olla eri mieltä, on paikkansa pitävänä totuutena lausuttava, että talousarvionme nyt, kuten useina vuosina ennenkin, itsessään on suuresti positiivinen, josta seikasta jo kuluva vuoden talousarviota käsiteltäessä puolestani huomautin. Vuosina 1921—1927 on budjeteissa merkitty valtiolainoista tuloa n. 2,040 milj. markkaa sekä valtion lainoista kuoletusmenoja n. 1,118 milj. markkaa. Valtion lainat ovat täten mainittuna aikana nousseet agiokoroituksia lukuunottamatta, n. 1000 miljoonalla markalla. Samana aikana on kuitenkin käytetty pääomasijoituksiin erilaisiin tuotannollisiin tarkoituksiin tai lainoihin, kuten rautateihin ja satamalaitoksiin, valtion teollisuuslaitoksiin, asutus- y. m. lainoihin y. m. s., n. 3,000 miljoonaa markkaa, minkä lisäksi on erinäisiin tosin tuottamattomiin mutta pidempiä aikoja palveleviin tarkoituksiin samaten käytetty vuosittain paljon enemmän varoja, kuin jonkun verran myöhemminä vuosina tulee olemaan tarvis käyttää. Ensiksi mainittuihin pääomasijoituksiin käytetyistä menoista mainittakoon käsiteltävänä olevassa talousarviossa sellaiset huomattavimmat määrärahat kuin on merkitty valtiolainain kuoletuksiin 204 milj. ja Suomen Pankille Venäjän valtion lyhytaikaisten velkasitoumusten loppusuoritukseen 12 miljoonaa, kansakoulu-, maanparannus-, meijeri-, koulu- ja sairaalalainoihin yli 50 miljoonaa, sulfiittiselluloosatehtaan rakentamiseen 20 milj., Imatran voimalaitosta varten 32 milj., rikkihappo- ja superfosfaattitehtäaseen 2.6 milj., rautatierakennuksiin ja liikkuvaan kalustoon 175 miljoonaa, satamarakennuksiin 14.7 miljoonaa y. m. s. eli yhteensä yli 500 miljoonaa markkaa. Tähän summaan ei sisälly ylimääräisessä menoarviossa oleva 117.5 miljoonan markan suoritus, jota varten on ajateltu käyttää vastaava määrä uusia lainavaroja. Erinäisiin tuottamattomiin, mutta pidempiä aikoja varten tarkoitettuihin tarpeisiin merkityistä määrärahoista mainittakoon esimerkkinä sairaalarakennuksiin ehdotetut n. 20 miljoonaa, uutta eduskuntataloa varten merkityt 15 miljoonaa ennen myönnettyjen 30 miljoonan lisäksi, yliopisto- ja koulurakennuksiin otettu n. 20 milj., teknillisen korkeakoulun ja

teollisuuskoulurakennuksiin tarkoitetut 6 milj. y. m. s.

Edellämainitut seikat huomioonottaen olisi voinut ajatella sellaistakin mahdollisuutta, että sanotunlaiset pääomansijoituksiin käytettävät menot ainakin pääasiallisesti suoritettaisiin uusilla lainavaroilla, jotenka olisi mahdollista ilman vero-, rautatierahiti- tai muita vastaavia tulokoroituksia saada menoja vastaavat tulot kokoon taikka vähentää lisää tulliveroja y. m. s. Hallitus on kuitenkin katsonut asianmukaisemmaksi koettaa saada talousarvioesityksensä rakennetuksi turvautumatta uusiin lainoihin enempää kuin on tapahtunut. Myöskin valtion pääomasäästö, joka viime vuoden lopussa oli 50 milj. markkaa arvioitua suurempi eli 790 milj. markkaa, ei kuluvaan vuonna tapahtuvan yleisen tulojen nousun johdosta tule kaiken todennäköisyyden mukaan, vuoden aikana hyväksytyistä tai hyväksyttävistä lisäbudjettiesityksistä huolimatta, laskemaan talousarviossa olevan vajauksen mukaisesti, vaan tulee olemaan vuoden lopussa 50—100 milj. markkaa laskettua korkeampi eli 650—700 miljoonaa. Mutta, kuten jo aikaisemmin valtiolainojen pääluokan menoja käsitellessäni huomautin, on syytä budjetista huolimatta m. m. skandinavisen lainan kertakaikkista, ennen määräämää tapahtuvaa kuoletusta varten ottaa laina, milloin riittävän edullinen tilaisuus siihen tarjoutuu. Myöskin asutustoiminnan rahoittaminen, johon ensi vuotta varten, kuten talousarvion selostuksen vastaavasta kohdasta käy esiin, on tarpeeksi varattuna varoja, tulee jälleen vaatimaan uusia lainavaroja, samaten kuin pienviljelijäin talouden rahoittaminen yleensä. Nämä kaikki voitaneen kuitenkin parhaiten järjestää erillisen lisäbudjetin kautta, kuten oli m. m. 1926 vuoden dollarilainan laita.

Lukuunottamatta talousarvion sisäistä rakennetta on sitä omiaan lujittamaan maan yleisen taloudellisen elämän vuodesta vuoteen jatkunut ja edelleen jatkumistilassa oleva nousu. Erilaisten vientitavarain, kuten puutavaran ja karjatuotteiden vienti ja myynti, osoittaa jatkuvaa taasaisua nousua. Rahalaitosten pääomat ja talletukset osoittavat samoin jatkuvaa kasvua. Vuodentulo näyttää tulevan keskin kertaista parempi. Suuremmat työriittaisuudet työaloilla on onnistuttu välttää, lu-

kuunottamatta tavallisuudesta poikkeavissa olosuhteissa syntyntä ja jatkunutta työtaistelua metalliteollisuuden alalla. Eduskunta voi näin ollen ryhtyä budjettikäsitteilynsä yleisesti hyvillä edellytyksillä, suorittaakseen sen samoin maan ja kansan siististä ja ulkonaista rauhaa sekä yleistä hyvinvointia edistävin pyrkimyksin, kuin hallituksella on ollut käsiteltävänä olevaa talousarvioesitystä laatiessaan.

Ed Järvinen: Suomen valtiotalouden asema, jonka pohjalta myös ensi vuodeksi laadittu esitys valtion tulo- ja menoarvioksi on arvostettava, on epäilemättä saannotava verraten edulliseksi. Valtion menot ja vastaavasti myös tulot ovat kyllä vuodesta 1919 vuoteen 1927 nousseet pyörein luvuin 1 miljaardista markasta 3:een miljaardiin markkaan, mutta kun otetaan huomioon markan arvon aleneminen vuoden 1919 alusta siihen, mihin sen 21 päivänä joulukuuta 1925 annettu rahalaki vakiinnutti, voinee oikeastaan väittää valtion menojen suunnilleen pysyneen paikoillaan. Valtiotaloudessamme on siis kuluneina itsenäisyytemme alkuvuosina noudatettu suurta säästäväisyyttä, kun on kokonaan estetty valtion menojen kohoaminen siitä, mihin ne jo v. 1919 olivat nousseet. Ja kuitenkin on itsenäinen valtioasemamme näiden vuosien kuluessa vakiinnutettu samalla kuin sekä valtiotaloutemme että kansantaloutemme alalla alkavat olla korjatut ne syvät vauriot, joita sota-aika oli niihin iskenyt.

Mutta toisaalta on meidän tunnustettava, että valtion talousarvion lopullinen tasapaino on usein saavutettu vain lainoja kotimai- ulkomailta ottamalla, että valtion harjoittama liiketoiminta ja pääomain investointi kaikenlaisiin yrityksiin on hyvin suuressa mittakaavassa kasvanut ja että valtionverotuksemme on maan kansallisvarallisuuteen ja kansallistuloihin verraten ollut varsin raskas. Laatumieni laskelmain mukaan on Suomen valtio koko itsenäisyytensä aikana vv. 1917—27 ottanut uusia lainoja yhteensä 3,121 milj. mk. Mutta kun samana aikana on maksettu vanhoja lainoja 1,043 miljoonaa, on todellinen velkain lisääntyminen tänä aikana ollut 2,078 milj. mk. Koko Suomen valtiovelka, nykyään n. 4 miljaardia, ei ole kovin suuri monen muun valtion velkaantumiseen verraten ja sitäpaitsi on valtio meillä investoinut pääomia, niinkuin

herra rahaministerikin jo osittain äsken huomautti, varsin huomattavasti. Rautateihin, maatalouslainoihin, valtion teollisuusyrityksiin y. m. on vv. 1917—27 yhteensä sijoitettu n. 3,700 milj. mk. eli 1,620 milj. mk. enemmän kuin valtio on velkaantumistaan samoina vuosina lisännyt. Jos vertaa Suomen valtion liiketoimintaa esimerkiksi valtion liiketoimintaan Skandinavian maissa tai melkeinpä missä valtiossa tahansa, niin huomaa helposti, miten suhteellisesti erinomaisen laaja Suomen valtion liiketoiminta on.

Osaltaan tämä pääomain investointikin on vaikuttanut sen, että valtion verotus meillä on muodostunut suhteellisesti raskaaksi, ollen pääpaino tässä verotuksessa, niinkuin yleensä pakosta on asianlaita kaikissa pääomista köyhissä ja harvaan asutuissa maissa, välillisen verotuksen puolella, jolla minun laskelmaini mukaan vuosilta 1919—1925 tilinpäätösten mukaan ja talousarvioiden mukaan vuosilta 1926—1927 laskien on saatu vähintään 30,6 % (vuodelta 1919) ja enintään 40,9 % (vuodelta 1923) valtion kaikista tuloista, eli yleensä suunnilleen saman verran kuin mitä tulot valtion omaisuudesta ja liikelaitoksista, jos nämä tulot oikein ryhmitetään — ei nykyisen budjetin mukaan, vaan ottamalla huomioon kaikki valtion liikeyritykset ja valtion omaisuus — merkitsevät.

Tosinhan välittömät verot meidän valtiotaloudessamme ovat merkinneet suhteellisesti vähemmän kuin monessa rikkaammassa maassa, mutta näiden välittömien verojen merkitys ei ole väkinoisillä keinoilla kohotettavissa, vaan päinvastoin helposti heikennettävissä. Suhteellisen pienestä kansallisvarallisuudesta ja suhteellisen niukoista kansallistuloista ei heru ylen paljon valtiolle veroja, vaikka kuinka veroruuvia puristaisi. Ja tosiasia on, että verorasitus jo nyt meillä on suhteellisesti korkea. Vaikka Suomen valtio omistaakin suuria omaisuusarvoja, on kansamme varallisuus vielä verraten heikko. On huomattava, että esim. rahapääomien muodostus meillä tuskin on vielä saavuttanut sodan edellistäkään tasoa, ja sen pienuutta Skandinavian oloihin verrattuna todistaa, että kun meillä yleisön sijoitukset liike- ja säästöpankkeihin nousevat noin 8 miljaardiin Suomen markkaan, ne ovat pyörein luvuin Ruotsissa 60, Norjassa 46 ja Tanskassa 40 miljaardia Suomen markkaa

vastaavat. Onhan todistuksena pienemmästä kansallisvarallisudestamme myöskin se, että valtio naapurimaissamme, Skandinaviassa, on paljon enemmän kuin meillä lainoja ottaessaan voinut turvautua kotimaisiin markkinoihin. Siitä on se suuri etu, että valtiovelkain korot jäävät kotimaahan lisäämään maan kansallistuloja. Skandinavian maissa on valtioveloista runsas toinen puoli otettu kotimaasta, meillä vain nykyään $\frac{1}{8}$.

Näissä oloissa ja tältä pohjalta on erinomaisen tärkeätä, että valtion finanssipoliitikassa noudatetaan mitä suurinta huolellisuutta ja varovaisuutta, jotta ei vaivoin saavutettua vakavaraisuutta vaaranneta äkkinäisillä finanssitoimenpiteillä, joiden vaikutukset saattavat käydä tuhoisiksi maan talouselämälle ja työoloille, samoin kuin valtion taloudelle ja ennen kaikkea valtion luotolle.

Jos vakavaraisuutta pysyttävän valtion talouden vaatimuksin käy silmäilemään hallituksen nyt jättämää esitystä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928, täytyy hämmäyksellä kysyä, onko tätä talousarviota oikein tosissaan tarkoitettukaan hyväksyttäväksi. Ne mullistavat muutokset, joita ehdotetaan toisaalta valtion menotaloudessa ja toisaalta valtion veropolitiikassa, maan tullipoliitikassa ja valtion rautateiden tariffipoliitikassa, tulevat varsin yllättävinä vastaan. Eikä se seikka yksin, että nyt ehdotettuja muutoksia on jo pitemmän aikaa esitetty vasemmiston vastalauseissa valtiovarainvaliokunnan mietintöön tai vielä viimeksi nykyisen hallituksen ohjelmanakin, ei se vielä yksinään tee näitä muutoksia harkitun ja kypsytetyn valmistuksen tuloksiksi. Ensimmäinen vaikutus nykyisestä talousarvioesityksestä ja siihen kuuluvista valtion tulojen hankkimista koskevista esityksistä on kyllä se, että ne olisivat ilman muuta hylättävät ja uutta esitystä vaadittava. Jos meillä juuri nyt olisi saatu aikaan laki valtion tilivuoden muuttamisesta kesäkuusta kesäkuuhun jatkuvaksi, jota puolestani monesta syystä pitäisin valtion talouden kannalta suotavana, olisi nyt sopiva tilaisuus jatkaa tämän vuoden talousarviota, muutamien tarpeellisin muutoksin tietysti, vuoden 1928 alkupuoliskoksi ja laatia uusi talousarvio tilivuodeksi 1/7 28—30/6 29. Maan sanomalehdistössä, jota elokuun ajan suurimmaksi osaksi ulkomailla ollen olen hyvin vähän voinut seurata, lieneekin jotakin tä-

mäntäpaista ehdotettu. Kun meillä kuitenkin ei vielä ole uutta lakia valtion tulo- ja menoarvion perusteista, jää eduskunnan ja likinnä valtiovarainvaliokunnan raskaaksi tehtäväksi nyt annettujen esitysten pohjalla hyväksyä tai oikeammin laatia valtiollemme tulo- ja menoarvio vuodeksi 1928.

Mitä erityisesti talousarvion menopuoleen tulee, estää käytettävissäni ollut rajoitettu aika minua yksityiskohtia myöten siihen syventymästä. Suurin piirtein katsoen herättää menoarvio hämmästyttä, ja yleisvaikutus siitä monesti on se, että menoarvio on enemmän kunkin ministerin kohdaltaan kuin rahaministerin laatima. Ehkä ei kuitenkaan kaikilta osiltaan. Puolustusministeriön menoja suunnitellaan suurella määrällä supistettavaksi, pyyhkien m. m. ainakin erältä osiltaan selvästi lakiin ja asetuksiin perustuvat suojeluskuntamäärärahat. Täten saadaan näissä menoissa aikaan 164 milj. markan vähennys tähän vuoteen verraten. Ja vaikka lisäksi tämän vuoden menoarvion perusteella maksettujen velkalyhennysten, varsinkin n. s. Gutzeit-lainan loppusuorituksen johdosta menot valtion veloista vähenevät $85\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla, joten jo näillä kahdella erällä saavutetaan tämänvuotiseen menoarvioon verraten 250 miljoonan markan säästö, nousee menojen loppusumma hallituksen esityksen mukaan kuitenkin varsin huomattavasti, n. 270 miljoonan markan määrällä.

Nousua on kauttaaltaan ja kaikissa menojen pääluokissa havaittavissa. Tietysti osittain aiheellistakin, mutta laajassa mittakaavassa tarpeetontakin. Selontekoa valtion tulo- ja menoarvion laskelmista selaillessa, tekee esim. sen huomion, että sosialidemokraattinenkin hallitus ymmärtämyksellä suhtautuu virkamiesten palkkaoloihin. Kauttaaltaan on eri virastoissa palkkoja, myös korkeammin palkattujen virkamiesten osalta ehdotettu parannettavaksi. Tämä on sitä merkittävämpää, kun siltä taholta enimmäkseen ennen on kiivaasti hyökätty virkamiesten korkeiden palkkojen kimppuun. Innolla on vasemmiston taholta myös aina yhdytty vaatimuksiin virkakoneiston yksinkertaistamisesta ja virkamiesten luvun vähentämisestä. Mutta minkäänlaisia merkkejä niiden toimenpiteiden jatkamisesta, joihin edellinen hallitus tässä kohden ryhtyi ja joista seuraukset näkyivät kauttaaltaan vuoden 1927 budjettiesityksessä, en ole voinut

löytää nykyisen hallituksen talousarvioesityksestä vuodelle 1928. Pikemmin päinvas-toin. On erityisesti omiaan herättämään hämmästyä, että posti- ja lennätinlaitok-sen yhdistäminen, jonka ennen aina on sekä eri komiteoissa — olen ollut itse yhdessä sel-laisessa komiteassa mukana aikanaan — että edellisessä hallituksessa, laskettu tuot-tavan valtiolle säästöä, nyt näyttääkin lisäävän valtion menoja näistä laitoksista n. 10 milj. markalla. Tähän seikkaan on syytä valtiovarainvaliokunnan kiinnittää erityistä huomiota.

Vaikka lieneekin monesti suhtauduttava suopeasti niihin suurehkoihin menolisäyk-siin, joita esiintyy oikeus-, sisä- ja opetusmi-nisteriöiden kohdalla samoin kuin sivistys-menoissa muuallakin, on kuitenkin vaka-vasti harkittava, eikö erinäisiä määrärahoja ja varsinkin rakennusmäärärahoja, niin hyödyllisiin tarkoituksiin kuin ne menevät-kin, sittenkin olisi jätettävä tällä kertaa menoarviosta pois. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että esim. sulfiittiseluloosateh-taan rakentamiseksi Veitsiluodon sahan yh-teyteen ylimääräisen menoarvion VIII lu-vun 25 momentille merkityt 20 miljoonaa markkaa olisi tällä kertaa pyyhittävä. Ei sen vuoksi, että vastustaisin Veitsiluodon suursahan täydentämistä jätteet jalostavalla tehtaalla. Mutta ensinnäkin luulisin tarkoi-tuksen mukaisemmaksi, että sahan yhteyteen rakennettaisiin puuhiomo, joka maksaisi paljon vähemmän kuin 60 miljoonaa mark-kaa vaativa selluloosatehdas. Ja toiseksi ja ennen kaikkea katsoisin valtion pääomain in-vestoinnin kannalta asianmukaisemmaksi, että tässä valtion liiketoiminnan laajennus siirtyisi esim. vuoteen 1929. Ensi vuoden menoarviossa on vielä Imatran voimalaitok-sen laajentamiseen käytettävä neljättäkym-mentä miljoonaa markkaa. Kun tämä voi-malaitos ja samaan aikaan Outokummun kuparikaivos valmistuvat ensi asteissaan ja muuttuvat pääomia kysyvistä tuloa valtiolle tuottaviksi liikelaitoksiksi, silloin on aika ajatella Veitsiluodon ehkä kylläkin välttä-mätöntä laajennusta.

Yksityiskohtia, joissa valtiovarainvalio-kunta on huomaava tinkimisen varaa, on ta-lousarvion menopuolella helppo luetella pal-jonkin. Kiinnitän vielä erikoisesti huomiota metsähallituksen liiketoiminnan 40 miljoonalla markalla esitettyyn menojen lisäyk-seen ja ennen kaikkea sosialiministeriön

n. 68 miljoonalla markalla lisättyihin vaki-naisiin menoihin. Jälkimmäisten joukossa on varsinkin eräs, nähtävästi pelkästään takillisista syistä otettu suurehko määrä-raha, jolla kuitenkin asiallisesti ei ole min-käänlaista merkitystä ja joka sen vuoksi haitatta voidaan menoarviosta poistaa. Tarkoitin 40 milj. markan lisäystä van-huus- ja työkyvyttömyysrahastoon. Sikäli kun laskelmia vanhuus- ja työkyvyttömyys-vakuutuksesta meillä on tehty, osoittanevat ne tarkoitukseen tarvittavan ehkä 700, ehkä 800 miljoonaa markkaa vuosittain. Ja omas-ta puolestani luulenkin, että vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus meillä on toteutet-tavissa vasta silloin, jos kieltolaki joskus kumotaan ja Suomenkin valtiolle varataan, kuten muissa maissa on asian laita, satojen miljoonien tulot väkijuomien verottamisesta. Joka tapauksessa on 40 miljoonan markan heittäminen tähän tarkoitukseen nyt vailla kaikkea merkitystä. Mitä sairausvakuutuk-seen tulee, ottanevat asianomaiset valtiova-rain- ja työväenasiainvaliokunnat selvää niistä eri suunnitelmista, joita asian toteut-tamiseksi on tehty. Olen vakuutettu siitä, että asia voidaan tyydyttävästi järjestää melkoista pienemmälläkin valtion uhrauk-silla, kuin mitä hallituksen esityksessä on arvioitu.

Talousarviossa valtion toiminnan eri aloilla esiintyviin erinomaisen suuriin työ-määrärahoihin nähden tuntuu myöskin 20 miljoonan markan erä työttömyyden lie-ventämiseksi enemmän kuin runsaalta. Tä-män vuoden menoarviossa vastaava menoerä on 5 miljoonaa markkaa.

Menopuolen karsiminen talousarvioesityk-sessä vuodeksi 1928 on sitä tarpeellisempi, kun tulopuoli on yleensä varsin optimisti-sesti laskettu, kauniisti sanoakseni. Halli-tuksen esitystä kieltolain tehostamiseksi viime perjantaina valiokuntaan lähetettäessä ed. Pulkkinen jo humautti siitä omutuisesta epäjohtonmukaisuudesta, että sama halli-tus, joka esittää entistä ankarammilla muu-toksilla kieltolakia tehostettavaksi ja niin sa-nottua laillista väkijuomain kulutusta rajoitettavaksi, kuitenkin laskee tulot valtion alkoholiliikkeestä, samoin kuin kieltolaki-rikosten sakoista, vuodelle 1928 huomatta-vasti suuremmiksi, kuin mitä ne tänä vuonna ovat olleet. Jälkimäiset tosin ovat koroitettut vain 10 %:lla 31:stä 34:ään mil-joonaan, mutta edelliset, valtion alkoholi-

liikkeen tulot, varsinainen laillinen myynti, 85:stä 119 miljoonaan, 40 % :lla. Samanlaista tulojen entistä korkeammaksi arvioimista on tuloarviossa kauttaaltaan havaittavissa herättäen epäilystä siitä, onko tässä tarpeellista varovaisuutta laskelmia tehtäessä noudatettu.

Tähän kuuluu myös rautatietulojen laskeminen 980 miljoonaksi tämän vuoden arvion ollessa 790 miljoonaa. Arvioonhan liittyy ehdotus äkkinäiseksi tariffin uudistukseksi, jolla rautatierahdit ilman muuta korotetaan n. 20 % :lla. Kun ottaa huomioon sen laajakantoisen vaikutuksen, mikä rautatie-tariffien korotuksella aina on maan talouselämään, on ilmeistä, että uudistukset tällä alalla vaativat tarkasti harkittua ja perinpohjaista valmistusta. Rautatiehallituksen taholta lieneekin huomautettu, miten vaikeasti toteutettavissa tällainen nyt ajateltu tariffien korotus on äkkinäisesti ja ennen kuin kauan valmisteilla ollut rautatietariffimme yleinen uudistus, jota varten muistan jo 10 vuotta sitten tariffikomitean puheenjohtajana olleeni mukana suuntaviivoja vetämässä, ennenkuin se ehkä piankin toteutetaan. Jos rautatierahdit meillä eräiltä osilta mahdollisesti sietänevätkin korotusta — minä en nyt ole ilman muuta valmis tästä mielipidettäni lausumaan — on ainakin aivan ilmeistä, että äkkinäisestä summittaisesta n. 20 % :n korotuksesta, jota hallitus keveällä kädellä ehdottaa, on tällä kertaa luovuttava ja jätävä odottamaan pian kai valmistuvaa ehdotusta rautatietariffien uudistukseksi. Siihen perusteluntapaiseen nähden, mitä tästä mullistavasta uudistuksesta on talousarvion selonteossa esitetty, on huomautettava, että joskin rautatien kuljetusmaksut meillä keskimäärin ovat alhaisemmat kuin useissa muissa maissa, niin ovat meillä muutkin elinkustannukset suhteellisesti halvemmat, jota paitsi tavarat meillä yleensä laajassa ja harvaan asutussa maassa ovat kuljetettavat pitempiä matkoja kuin monessa muussa maassa.

Mutta vielä enemmän kuin rautatierahdien korotus, ovat omiaan hämmästyttämään hallituksen tuloarvioesitykseen liittämät ehdotukset jyrkiksi muutoksiksi tähänastisessa tullipoliitikassamme, muutoksiksi, jotka hallituksen omien laskujenkin mukaan merkitsevät erinomaisen huomattavaa 300 miljoonaan markkaan nousevata vähennystä valtion tuloissa. Tämä alkeellisimmankin fi-

nanssipoliitiikan kannalta ehdottomasti erinomaisen arveluttavaksi tuomittava valtion tulojen vähentäminen saavutetaan yhtä äkkistään huopumalla maatalouden ja kutomateollisuuden tullisuojusta äkkinäisillä toimenpiteillä, joiden vaikutuksista maan talouselämään ja työoloihin ei ole tehty minäkäänlaisia tutkimuksia ja laskelmia. Syystä-hän onkin tullisuoja vastustavaltakin, mutta talous- ja tullipoliitiikan vaatimuksia paremmin tuntevalta taholta lausuttu suuria epäilyksiä hallituksen mullistavasta tullipoliittisesta ehdotuksesta. Nämä ehdotukset ovat sitä hämmästyttävämpiä, kun ne tulevat hallituksen taholta, joka on asettanut suurehkon tullikomitean perinpohjaisesti valmistamaan maan pysyväistä vastaista tullitariffia ja tämän komitean työt ilmeisesti ovat vasta aivan alullaan päättäen ainakin niistä laajahkoista tutkimustehtävistä, mitä komitea viime kesänä on antanut neljälle taloustieteen edustajalle suoritettavaksi.

Jo muodolliselta kannalta voidaan myöskin tehdä muistutus sitä ehdotusta vastaan, mikä talousarvioon liittyen tarkoittaa muutoksia ja korotuksia tulo- ja omaisuusverolakiin. Olisi nimittäin ehdottomasti oikeampaa ensin saada aikaan tekeillä oleva verotuslaki, joka järjestää veronkannon ja maksuunpanon uudelleen, ennenkuin taas ja heti senjälkeen, kun tulo- ja omaisuusverolaki pari vuotta sitten uusittiin, lähdetään siihen erinäisiä veromääriä koskevia muutoksia tekemään. Kuten sanomalehdistä kesäaikana havaitsi, on komitean mietintö verotuslaiksi kylläkin jo valmistunut, joten lakiesitys siitä pitäisi olla piankin laadittavissa. Mutta hallitus on ilmeisesti noudattanut tässä samoin kuin yleensä 1928 vuoden budjetin laadinnassa ennen kaikkea sosialidemokraattisen ohjelman pykälää mieluummin kuin valtiotalouden vakavaraisuuden ja maan talouselämän vakavuuden vaatimuksia. Pääomaa, jota meidän maassamme huomattavammin on valitettavasti vain osakeyhtiöinä työskentelevillä suurilla tuotantolaitoksilla, tahdotaan välttämättä verotuksella syödä ja hävittää ja pienentää. Samalla kuin noin 54 % nykyisistä tulo- ja omaisuusveron maksajista vapautetaan verovelvollisuudesta, lisätään vastaavasti omistavan luokan, s. o. kaupungeissa varsinkin talonmistajien ja tehtaillijoiden ja maalla varsinkin maata omistavain talonpoikain

verottamista. Teoria välittömien verojen merkityksen kohottamisesta ja välillisten verojen vähentämisestä, jolla saattaa olla pohjaa vanhojen, varakkaiden kansojen keskuudessa, mutta joka köyhässä ja harvaan asutussa maassa on mahdoton, on väkisinkin ja yhdellä iskulla tahdottu toteuttaa.

Ainoa kohta hallituksen budjettiesitykseen liittyvässä veropoliittisessa ohjelmassa, jota voisin kannattaa, on makeisvalmisteveron lakkauttaminen. Se kokemus, mikä minulla valtiovarainministeriöstä yhden vuoden ajalta on veron soveltamisen vaikeuksista ja se hylkäävä päätös, minkä eduskunta antoi viime vuonna lakiin silloin esittämistäni parannuksista, panee minut kannattamaan veron lakkauttamista. Sensijaan en voi katsoa ollenkaan olevan syytä lakkauttaa tulitikkuveroa, jonka suurimmalta osalta maksavat tupakkamiehet. Onhan muissakin maissa huomattu tulitikut hyvin sopiviksi verotusesineiksi ja Ranskassa valtio tulitikkumonopoolilla hankkii tuloja huomattavasti. Tulitikkuveron pysyttäminen on epäilemättä järkevämpää kuin tupakkaveron korotus, jota luullakseni tupakkateollisuus, joka meillä viime vuosina on työskennellyt verrattain ahtaissa oloissa, pitää tulevaisuudelleen tuhoisana.

Ennen kaikkea ovat hallituksen esitykset rahtien ja välittömien verojen koroittamisesta sekä tullisuojan poistamisesta vaikutukseltaan maan talouselämään siksi arvaamattomat, että niitä mielestäni ei olisi ollenkaan hyväksyttävä. Joskin näiden sosiaaldemokraattiseen ohjelmaan kuluvin uudistusten, jotka nyt tarjotaan ei annoksittain vaan yhdellä kertaa Suomen kansan hyväksyttäviksi, hylkääminen saattaisi merkitä hallitukselle ylivoimaista pettymystä, on kansaneduskunnan velvollisuus sittenkin koko tämä tulli-, vero- ja tariffipoliittinen ohjelma epäkypsine ehdotuksineen tällä kertaa hylätä. Siten eduskunta varmasti parhaiten valvoo kansan kokonaisuudessaan ja myöskin sen teollisuustyöväen todellista parasta.

Ed. Ryt: Hallitukselle on annettava täysi tunnustus siitä, että talousarvioehdotus ynnä kaikki siihen liittyvät ja sen yhteyteen välttämättömästi kuuluvat verolakiesitykset ovat siksi hyvissä ajoin valmistuneet, että ne yhdellä kertaa heti eduskunnan kokouksessa on voitu valtiopäiville jättää. Tämä onkin tällä kertaa ollut sitä tärkeämpää,

koska hallitus on tehnyt suuria muutosehdotuksia aikaisemmin tavalliseen budjettijärjestykseen ja tämän tärkeän pääseikan rinnalla merkitsee vähemmän se, että tämä nopeus osittain näyttää käyneen täsmällisyyden ja muodollisen moitteettomuuden kustannuksella.

Hallituksella on ollut onni toimia budjettiehdotustaan laatiessa erinomaisen edullisissa olosuhteissa. Toiselta puolelta on viimeisinä vuosina erinäisiin valtion tarkoituksiin osoitettu siksi runsaasti määrärahoja, että läheskään kaikkia niistä ei ole käytetty eikä tarkoitettukaan käytettäväksi asianomaisena vuonna, vaan ovat ne siirtyneet seuraaviin vuosiin silloin vasta menoihin käytettäväksi. Viime vuoden lopussa nousivat tällaiset siirtyvät varat, joita varten siis tulot jo aikaisemmin oli osoitettu kokonaista 994 miljoonaan markkaan. Tämä on ainakin noin kaksi kertaa liian suuri summa järjestetyssä valtiotaloudessa ja vaikkapa tämä määrä kuluvan vuoden aikana jonkun verran alenisikin, siirtyy joka tapauksessa ensi vuoteen hallituksen käytettäväksi tällaisia määrärahoja satoja miljoonia markkoja enemmän kuin normaalia olisi. Sen johdosta hallitus onkin voinut toisissa kohdin jättää kokonaan osoittamatta varoja sellaisiin tarkoituksiin, joihin niitä muutoin olisi ollut osoitettava, toisissa kohdin osoittaa melkoista vähemmän, kuin mitä muuten olisi ollut välttämätöntä. Siten ei esim. asutusrahaan ole tarvinnut tällä kertaa lainkaan osoittaa varoja, maatalouden, erityisesti pienviljelijäin luotto-olojen parantaminen on voitu myöskin jättää osattomaksi, Imatran rakentamiseen on voitu osoittaa melkoista vähemmän, kuin mitä todellisuudessa ensi vuotena siihen tulee käytettäväksi. Saman luontoinen on myöskin menojen vähennys valtion velkojen hoidossa riippuen Gutzeitin lainan ennen määräpäivää tapahtuneesta maksusta, ja myöskin sotalaitoksen kohdalla voidaan suuri osa siellä tapahtuneista vähennyksistä motiveerata sillä, että sielläkin on aikaisemmilta vuosilta jääneitä varoja huomattavasti käyttämättä. Toiselta puolen elämme taas taloudellisessa nousukaudessa. Vuodentulohan näyttää tänä vuonna tulevan jokseenkin tyydyttävä. Teollisuus, erityin maallamme erikoisen tärkeä sahateollisuus työskentelee menestyksellä. Työttömyyttä on tuskin nimeksikään. Tämän johdosta voidaan valtion tulolähteiden arvioida

antavan melkoista enemmän kuin tähän asti. Minun täytyykin vastoin edellistä puhujaa sanoa, että minun nähdäkseni hallituksen tuloarviot eivät yleensä ole liian optimistisia, kenties rautatietuloja ja tupakan valmisteverotuloja lukuunottamatta. Pääasiallisesti mainitsemistani kahdesta seikasta johtuu, että vaikka hallitus menoarviota laatiessaan on ollut erittäin avokätinen, varsin monessa suhteessa varmaan liian avokätinen, menoarvio kuitenkin kokonaisuudessaan ei ole noussut kuin, vakinainen menoarvio 200 milj. markalla, ylimääräinen menoarvio 68 milj. markalla eli siis kaikkiaan n. 7 %:lla ja että menoarvio on saatu tasapainoon ilman, että on tarvinnut turvautua lainoihin tai käyttää pääomasäästöä. Nousu sellaisenaan on tosin huomattava, mutta sitä arvosteltaessa on otettava huomioon, että valtion todelliset menot jo 1925 nousivat 3,952 miljoonaan ja 1926 4,077 miljoonaan sen sijaan että menoarvio päättyy 4,050 miljoonaan markkaan. Vielä edullisemmaksi muodostuvat hallituksen budjettinumerot, jos tarkastelemme niitä nettotuloina ja nettomenoina t. s. jos valtion likeyrityksiin nähden otamme huomioon ainoastaan eroituksen tulojen ja menojen välillä joko ylijäämänä tai alijäämänä. Tällä tavalla laskien nousevat kuluvan vuoden vakinaiset nettomenot talousarvion mukaan 2,213 miljoonaan markkaan. Hallituksen arvion mukaan nousevat vastaavat menot ensi vuonna 2,230 miljoonaan markkaan. Nousu on siis ainoastaan 17 milj. markkaa eikä vastaa edes väestön normaalia kasvua. Päinvastoin asukasta kohti jaettuna ovat kuluvan vuoden menot 663 markkaa, ensi vuoden menot ainoastaan 662 markkaa. Budjetin osoittama 200 miljoonan nousu vakinaisessa menoarviossa on siis kokonaisuudessaan johtunut valtion liikelaitosten menojen noususta, joita vastaamassa toisella puolella on vielä suurempi tulojen nousu. Muissa hallinnon haaroissa tapahtuneet korotukset on korvattu vastaavilla vähennyksillä toisissa hallinnon haaroissa, jolloin käytettävissä pääasiassa on ollut jo mainitsemani vähennys valtion velkojen hoidossa 85 miljoonaa ja puolustuslaitoksen menoarviossa tehty 50 milj. markan vähennys.

Jos samalla tavalla katselemme tulopuolta niin nettotulot, jotka tänä vuonna tekevät 2,496 miljoonaa, kohoaisivat ensi vuonna 2,703 miljoonaan, vastaten henkilöä kohden

747 markkaa ja 802 markkaa. Nousu tuloissa on siis varsin huomattava. Mutta tähän nähden on kuitenkin pantava merkille se ilahduttava asianhaara, että verotuksen kokonaismäärässä ei ole tapahtunut nousua. Verotus kokonaisuutena katsottuna nousee tänä vuonna 1,896 miljoonaan, ensi vuoden arvion mukaan 1,923 miljoonaan markkaan, tehden kumpaisenakin vuonna henkilöä kohden: tänä vuonna 567 markkaa, ensi vuonna 570 markkaa. Kuriositeetin vuoksi voin mainita, että aina 1923 alkaen valtion verotulot ovat vaihdelleet 1,800 ja 1,900 miljoonan markan välillä ja henkilöä kohden 552 ja 583 markan välillä, pysyen siis jokseenkin täsmälleen muuttumattomina. Tulojen nousua esiintyy pääasiallisesti valtion ansiotulojen, valtion liikennelaitosten tulojen kohdalla. Täällä on kuluvan vuoden nettotulo arvioitu olevan 359 miljoonaa. Ensi vuoden arviossa tämä määrä nousee 539 miljoonaan. Nousu on siis huomattava ja tulevat valtion ansiotulot ensi vuonna budjetin mukaan muodostamaan 19,9 % valtion kaikista nettotuloista sensijaan, että ne vielä muutama vuosi sitten olivat alle 10 %. Ennen sotaa ne nousivat paljon korkeampaan määrään, esim. 1913 28 %:iin valtion nettotuloista. Voimme siis todeta budjetin loppunumeroitien nojalla, että valtion nettomenot eivät ole kasvaneet, että verotus kokonaisuutena katsottuna ei ole noussut, ja että valtion ansiotuloissa on huomattavissa melkoinen nousu. Kaikki siis asianhaaroja, jotka osoittavat valtiotaloudessamme kehitystä oikeaan suuntaan. Mutta yksityiskohtaisempi budjetin numeroitten tarkastus osoittaa, että asia sittenkään ei ole niin onnellisesti kuin näistä loppunumeroista voisi päätellä.

Käsitelläkseni ensin lyhyesti menopuolta johtuu menojen kasvun pysähtyminen, paitsi jo mainitsemistani asianhaaroista osittain siitä, että hallitus menoarviosta on jättänyt pois sellaisia menoeriä, jotka siihen välttämättömästi on otettava. Tällaisia menoeriä on esim. suojeluskuntamääräraha, jonka käsittelyssä hallitus ei ole jaksanut kohota puolueitten yläpuolella olevan valtakunnan hallituksen tasolle. Asiallisesti arvostellunhan täytyy jokaisen myöntää, että suojeluskuntalaitos, suojeluskuntajärjestö puolustusjärjestelmässämme merkitsee sellaista voimaa ja sen piirissä vuosien kuluessa puolustuskuntoisuuden kohottamiseksi tehty työ

sellaista lisää tähän puolustuskuntoisuuteen, että meillä yksinkertaisesti ei ole varaa heittää sitä hukkaan, kuten valtioavustuksen kieltäminen tältä laitokselta merkitsisi. Sitä vastoin saattaa kylläkin tulla kysymykseen näitten etujen vieläkin tarkempi käytäntöön ottaminen puolustuslaitoksemme hyväksi suunnittelemalla suojeluskuntalaitosta asetettavaksi laajemmalle pohjalle ja sen liittämistä kiinteämmin puolustusjärjestelmään. Toinen menoerä, joka myös välttämättömästi näyttää olevan menoarvioon otettava, on laivastomääräraha. Tästäkin eduskunta on jo hyväksynyt lain, joka tosin on jätetty leppämään yli vaalien. Puolustuslaitoksesamme on tässä kohden kiistämättä suuri aukko, jonka täyttämiseksi ei muuta parempaa keinoa ole voitu esittää kuin juuri laivaston rakentaminen, johon tarkoitukseen myös jo aikaisemmin on varoja myönnetty ja jota osittain on jo ryhdytty toteuttamaan. Hyppelähtäminen tällaisessa asiassa eri suuntiin yhdestä vuodesta toiseen ei ole paikallaan. Sitä vastoin minä en puolestani voi yhtyä siihen käsitykseen, että puolustusmenoarvio muilta osilta merkitsisi puolustuslaitoksen hävittämistä. Varsinaisessa menoarviossahan, jos suojeluskuntamäärärahat jätetään laskuista pois, on ainoastaan suunkymmenen miljoonan lasku viime vuoteen verraten ja vakinaiset puolustusmenot jäävät hallituksenkin esityksen mukaan edelleen noin 30 miljoonaa markkaa suuremmiksi kuin mitä ne olivat esim. 1924. Ylimääräisessä puolustusmenoarviossa on tosin tehty huomattavia vähennyksiä, mutta kun ottaa huomioon sen alussa mainitsemani seikan, että puolustuslaitoksen kohdalla suuria määrärahoja siirtyy edellisestä vuodesta käyttämättöminä eteenpäin, eivät täälläkään tehdyt vähennykset — yksityiskohdista on tietysti mahdotonta tällä hetkellä mitään sanoa —, näytä ainakaan suuremmassa määrässä uhkaavan puolustuslaitostamme. Minä tahdon mainita, että lukuunottamatta menorästejä, siirtomäärärahoja ja työmäärärahoja puolustuslaitoksen kohdalla oli 1924 lopussa 29 miljoonaa, 1925 lopussa 78 miljoonaa ja 1926 lopussa 134 miljoonaa. Tämänkään vuoden kuluessa tuskin on odotettavissa näitten siirtyvien määrärahojen määrän alenemista.

Tätä vastassa on tosin budjetissa melkoinen joukko sellaisia määrärahoja, joista minun ymmärtääkseni haitatta voidaan

tinkiä ja kokonaankin jättää sieltä pois. Minä en tahdo mennä tässä kohdassa yksityiskohtiin. Puutun vain yhteen, jolla on periaatteellista merkitystä, nim. ed. Järvisen täällä jo koskettelemaan kysymykseen 40 miljoonan markan siirrosta vanhuus- ja työkyvyttömyysrahastoon. Minäkin puolestani pidän tämän siirron tarpeettomana joskaan en niillä perusteilla, jotka ed. Järvinen esitti, sillä minun ymmärtääkseni vanhuuseläkkeiden järjestäminen on yksi niistä yhteiskunnallisista uudistuksista joitten toteuttamiseen meidän on käytävä käsiksi. Mutta valtiotaloudessa on yleensä hylätty viime aikoina tällainen rahastojärjestelmä. Valtiollahan on menojensa peittämiseksi käytettävissä periaatteellisesti kaikki kansakunnan tulot, ja vaikka jonkun tarkoituksen hyväksi muodostettaisiin erityinen rahastokin, ovat sitä tietä tulevat tulot joka tapauksessa kansakunnan tuloista otettavat. Rahaston muodostaminen merkitsee ainoastaan rasitusta, silloin kun siihen tarpeellinen pääoma on kerättävä. Tämän rahastojen muodostamisen hykkäävän periaatteen kannalle on viime aikoina asetettu myöskin, mikäli koskee vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden toteuttamista. Siitä valtion osalle tulevat kustannukset voidaan vuosittain merkitä talousarvioihin; sitä varten ei tarvita mitään erikoista rahastoa. Mutta vaikkapa nyt hallituksen kanssa asettuisi tuolle vanhentuneelle rahastokannallekin, niin se tapa, jota hallitus tässä kohden ehdottaa noudatettavaksi siirtoon nähden, on minun ymmärtääkseni kokonaan harkitsematon ja epäonnistunut. Tämä siirtohan merkitsee yksinkertaisesti sitä, että kansantaloudesta vedetään pois nämä 40 miljoonaa markkaa, ne merkitään pääomalisäyksenä vanhuus- ja työkyvyttömyysrahastoon ja rahat tulevat valtion pankkitilille. Hyvässä lykyssä ne jäävät sinne ja merkitsevät siis ainoastaan sitä, että 40 miljoonaa on vedetty pois palvelemasta kansantaloutta. Parhaassa tapauksessa ne tulevat uudestaan sijoitetuiksi kansantalouteen lainoina sinne tai tänne, huonompaan tai parempaan tarkoitukseen, mutta todennäköisesti ne tulevat sijoitetuiksi huonommin, kuin mitä ne olivat sijoitettuina silloin, kun ne kansantaloudesta vedettiin pois. (Pääministeri Tanner: Suomen Pankkiin!) Se merkitsee vain deflationia. Mutta tämän tuloksen hallitus olisi

voinut saavuttaa paljon yksinkertaisemmin ja millään tavalla häiritsemättä kansantalouden kehitystä toista tietä, nimittäin siirtämällä vanhuus- ja työkyvyttömyysrahaan valtiolla jo olemassa olevia saavutuksia. Jos hallitus olisi tällä tavalla menetellyt, ei sen myöskään olisi tarvinnut rajoittua ainoastaan 40 miljoonaan, joka sille ilmeisesti onkin ollut verrattain vastenmielistä, koska erinäiset hallituksen jäsenet viime vuonna valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittämässään vastalauseessa ovat vaatineet tähän tarkoitukseen otettavaksi 200 milj. markkaa. He olisivat voineet siirtää 200 miljoonaa ja vielä enemmän, sillä valtiolla oli bilanssinsa ulkopuolella tällaisia saatavia viime vuoden lopussa yli 745 miljoonaa markkaa. Ja niiden siirtämisestä ei olisi ollut muuta vaikutusta budjettiin, kuin että valtion korkotulot jonkun verran olisivat vähentyneet. Mutta jos hallitus olisi tahtonut tyytyä vain muutaman kymmenen miljoonan markan siirtoon, niin se olisi voinut välttyä korkotulojenkin vähentymisestä. Valtiolla on nimittäin erinäisiä toisia rahastoja, jotka nykyään jo ovat menettäneet itsenäisen merkityksensä, jotka helposti voitaisiin lakkauttaa ja niissä olevat varat siirtää vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastoon. Sellainen rahasto olisi esimerkiksi sodan johdosta vahinkoa kärsineiden lainausrahasto, jossa viime vuoden lopussa oli 30 miljoonaa markkaa varoja. Hallituksen esitys tässä kohdassa on siis asiallisesti tarpeeton ja sen käytännöllinen toteuttamistapa kaikista käytettävissä olleista mahdollisuuksista huonoin.

Jos me sitten siirrymme tarkastelemaan tulopuolta, niin, kuten minä jo alussa mainitsin, osoittavat valtion ansiotulot ilahuttavaa nousua. Tämä nousu johtuu kuitenkin huomattavalta osalta siitä vähemmän ilahuttavasta seikasta, että sen saavuttamiseksi on täytynyt ehdottaa rautatierahteja korotettaviksi 100 miljoonalla markalla eli 20 %:lla. Saattaa panna kysymyksenalaiseksi, toisiko 20 % korotus rautatierahteissa todella valtion kassaan nuo 100 miljoonaa markkaa. 1925 toimeenpantu matkustajatariffien korotus on tässä suhteessa pahana ennakkotapauksena. Silloin matkustajataksojen korotus vaikutti, että matkustajien lukumäärä yhtenä vuotena väheni yli 6,700,000 hengellä eli yli 23 %:lla mat-

kustajain koko lukumäärästä. Tavararah-teihin nähden vähennys ei tietysti saattaisi olla näin suuri, mutta liikennöitsijät voisivat kumminkin ottaa käytäntöön toisia heidän kannaltaan edullisempia, vaikkakin kansantaloudellisesti epäedullisempia kuljetusmuotoja.

Hallitus huomauttaa tämän esityksensä perusteluissa, että rautatierahteit meillä ovat nykyään huomattavasti alhaisemmat, kuin mitä ne olivat ennen sotaa, ja melkoista pienemmät kuin mitä ne ovat useimmissa muissa Euroopan maissa. Tämä pitääkin paikkansa, mutta minun ymmärtääkseni se ei suinkaan ole mikään epäkohta, jota mahdollisimman kiireesti olisi kiirehdittävä korjaamaan. Päinvastoin se on etu, josta viimeiseen saakka on pidettävä kiinni. Rautatierahteja on tietysti koroitettava, jos rautateiden oma talous ehdottomasti sen vaatisi. Hallitus perustelee esitystään myöskin tällä ja esittää sen tueksi erinäisiä numeroita. Käytettävissä olevat numerot eivät kuitenkaan näytä todistavan, että rautateiden oma talous ainakaan tällä hetkellä vaatisi niin suurta ja yhtäältä ääkkistä tariffien korotusta kuin hallitus ehdottaa. Rautateitten kannattavuutta lasketaan tavallisesti n. s. menoprosenteilla, t. s. lasketaan, kuinka paljon rautateitten juoksevat menot tekevät niiden liikennetuloista. Tämä menoprosentti osoittaa meidän rautateihimme nähden päinvastoin viimeisinä vuosina jokseenkin edullista kehitystä. V. 1924 oli meillä menoprosentti 89, siitä se laski v. 1925 80:een, v. 1926 se tosin oli 83 $\frac{1}{2}$, siis jonkun verran korkeampi kuin edellisenä vuotena, mutta tämä nousu johtui siitä, että mainittuna vuonna ensi kerran menoihin laskettiin n. s. uudistussääräraha, joka merkitsee noin 7 % rautateitten tuloista. Samoilla perusteilla laskien olisi menoprosentti v. 1926 muodostunut 76.5:ksi, ja tämän vuoden alkupuoliskolla se edelleen on laskenut 1 $\frac{1}{2}$ prosenttia edellisen vuoden menoprosentista. Hallituksen esityksen mukaan ilman rautateitten rahtien koroitusta se aikaisemmillä perusteilla laskien olisi 72 ja uudistussääräraha huomioonottaen 79, ja jos rautatietariffien korotus toimeenpantaisiin, entisillä perusteilla 64 % ja uudistussääräraha huomioonottaen 71 %. Ennen sotaa olivat nämä menoprosentit meillä jokseenkin korkeita, esim. v.v. 1905—1910 välillä ne vaih-

telivat 82.5 %:sta 89.1 %:iin, olivat siis korkeampia kuin nykyään; ja tähän asti rautatielaitoksen edullisimpana vuotena, 1913, ne olivat 69 %:ia, olivat siis silloin korkeampia kuin miksi ne nyt hallituksen esityksen mukaan entisillä perusteilla lukien tulisivat.

Kun hallitus perusteluissaan viittaa myöskin rautatierahteihin ulkomailla, on syytä ehkä myöskin mainita, minkälaiset menoprosentit ovat ulkomailla, sillä ne osoittavat, että siellä on ollut pakko koroittaa rautatierahteja sille tasolle, jossa ne nyt ovat. Minulla on käytettävissäni erinäisiä numeroita vuodelta 1925. Silloin olivat menoprosentit Ranskan rautateillä 98 %, Englannissa 83 %, Belgiassa 93 %, Saksassa 85 %, Italiassa 89 %, Tanskassa 100 %, Norjassa 92 %, Ruotsissa 83 %. Ruotsissa siis suunnilleen sama kuin meillä, mutta Ruotsissa suunnitellaankin rautatierahtien alentamista. Kaikista Euroopan maista vain Sveitsi ja Hollanti osoittivat alhaisempia menoprosentteja kuin meidän rautatietalouksemme.

Mutta, sanotaan, rautatiethän antavat meillä tavattoman huonon koron niihin sijoitetuille pääomille. Totta, tämä korkohan ei ole ollut kuin yksi ja pari prosenttia nousten hallituksen esityksen mukaan ilman rahtikorotusta noin 3½ %:iin. Sehän on kyllä alhainen. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että rautateitten arvo silloin on laskettu päivän hintojen mukaan eli siis nykyisissä markoissa, ei siis niissä markoissa, joissa suurin osa niistä todellisuudessa on rakennettu. Mutta kun suuri osa meidän radoistamme on kulttuuriratoja, jotka eivät ole tarkoitettutkaan ja joiden ei ole odotettuakaan muodostuvan taloudellisesti kannattaviksi, ja kun jo nyt useat suuriliikenteiset radat todella antavat 5—6 % koron tälle nykyaikaisiksi markoiksikin muunnetulle pääomalle sekä melkoinen osa radoistamme aikanaan on rakennettu 3—3½ %:n ulkomaalaisilla lainoilla, toinen osa verovaroilla, joille ei ole tarkoitus ollut korkoja pyytäkään, niin rautateitten talous tässäkin kohden ei ole niin huonolla kannalla kuin saat-taisi päätellä alhaisista korkoprosenteista. Ulkomailla useimmissa Europan maissa kannattavuisuus onkin vielä melkoista huonompi. Ranskassa esim. vielä 1925 rautatielaitos kokonaisuudessaan meni tappiolla. Näin ollen näyttää minusta siltä, että niihin

suuriin järkytyksiin, joihin rautatietariffien korotus, ainakin tällainen yhtäkkinen suuri korotus, veisi, ei ole rautatietalouden kannalta välttämätöntä tällä hetkellä ryhtyä, vaan että on harkittava, eikö tul-taisi toimeen joko kokonaan ilman korotusta tai ainakin melkoista vähäisemmällä koroituk-silla, kuin mitä hallitus ehdottaa.

Tässä yhteydessä minun sallittanee huo-mauttaa vielä erästä läheisesti tähän liitty-västä seikasta. Valtion liiketoiminta osoit-taa meillä jatkuvasti kasvamista. Sitä hoi-detaan administratiivisen organisation avulla, joka oikeastaan on kehittynyt meno-taloutta varten ja joka monilta osiltaan ei ole soveltuva tulotalouden harjoittamiseen. Mutta yhä vielä meillä ei ole olemassa sitä lainsäädäntöä, jota hallitusmuotokin nimenomaan edellyttää, valtion liikelaitosten hoidon perusteista. Ei myöskään niiden mo-nien esitysten joukossa, joita hallitus edus-kunnan alkaessa on tänne nyt jättänyt, ole mitään tätä tarkoittavaa esitystä. Hallituk-sen olisi kiinnitettävä huomiota tähän kysy-mykseen ja vihdoin valmisteettava esitys tämän kysymyksen järjestämiseksi.

Mitä sitten hallituksen verotusesityksiin tulee, niin, kuten jo mainitsin, verotuksen kokonaismäärä ei hallituksen esityksen mu-kaan tulisi sanottavasti muuttumaan. Hal-litus pyrkii ainoastaan vaihtamaan verolä-hkeitä. Hallitus pyrkii ennen kaikkea paran-tamaan suhdetta välillisen ja välittömän verotuksen välillä, mikä suhde kieltämättä onkin viimeisinä vuosina kehittynyt erittäin epäedulliseen suuntaan. Kaikista verotu-loista oli v. 1925 vain 19.6 % välittömistä veroista saatuja, välillisellä verotuksella koottiin 71.7 %, muun verotuksen ollessa sekaluontoista. Hallituksen ehdotus muut-taisi nämä suhteet niin, että välittömällä verotuksella koottaisiin 30.3 % ja välilli-sellä 58.5 %, loppu edelleen sekalaisella verotuksella. Tällöin tul-taisiin jotenkin täs-mällisesti samoihin prosenttimääriin, joissa oltiin v. 1922.

Varsinkin tulliverotus onkin maassamme muodostunut kieltämättä tavattoman kor-keaksi ja vähävaraisia yhteiskuntaluokkia rasittavaksi. Onhan laskettu että perhe, joka elää 15,000 markan tuloilla, saa maksaa siitä tullirasitusta 15 %, että perhe, joka elää n. 40,000 markan tuloilla, saa maksaa tullirasitusta 10 % tuloistaan. Tuloveroa menee näiden prosenttien mukaan vasta

400,000 markan tuloista vastaavasti 200,000 markan tuloista. Senvuoksi minusta näyttää, että hallituksen pyrkimyksiä finanssistullien alentamiseksi on syytä kannattaa, joskin tietysti budjetin menopuolen lopullisesta muodostamisesta riippuu, voidaanko tässä kohden tällä kertaa mennä niin pitkälle kuin hallitus ehdottaa vai eikö ole tyydyttävä vähän pienempiin alennuksiin.

Paljon oudompi on sitä vastoin hallituksen esitys siinä kohden, että se myös nyt ehdottaa alennettavaksi suojelustulleja, vaikka hallituksen tätä kysymystä tutkimaan asettama komitea ei vielä ole tutkimuksiaan saatanut päätökseen. Hallitus ei myöskään ole tätä tarkoitaviin esityksiinsä liittännyt mitään yksityiskohtaisempaa selvitystä. Kenties valtiovarainvaliokunta saattaa käsitteilyn aikana tällaisen selvityksen tullikomitealta saada, niin että sen ei tarvitse yhtä umpimähkäisesti asioita käsitellä, kuin hallitus näkyy tehneen, mutta selvityksen hankkimistapa ja järjestys on kuitenkin joka tapauksessa tällöin nurinkurinen. Ja jo suoralta kädeltä voi sanoa, että ainakin yksi hallituksen esityksistä suojelustulleihin nähden on epäonnistunut. Minä tarkoitan ehdotusta viljatullien, pääasiallisesti ruistullin poistamisesta kokonaan, yhdellä kertaa. Minä olen kyllä samaa mieltä hallituksen kanssa siinä, että viljatullit ja suojelustullit yleensäkin eivät ole lopullisesti eduksi kansantaloudelle eikä maataloudelle. Mutta meillä on nyt kerta kaikkiaan olemassa suojelustullijärjestelmä, eikä sitä voida yhtenä päivänä hävittää. Olot ovat mukautuneet sen mukaan ja talouselämä ei siedä äkkinäisiä hyppäyksiä. Yrittelijät, pääoma ja työ tarvitsevat kaikki kohtuullisen ja riittävän ajan mukautuakseen ja siirtyäkseen järjestelmän muutoksista aiheutuviin uusiin oloihin. Erityisesti tämä pitää paikkansa juuri maatalouteen nähden. Kieltämättä saavat kymmenettuhannet maanviljelijät nykyisistä viljatulleista etua ja ne ovat olleet myötävaikuttamassa heidän ratkaistessaan tuotantonsa suuntaa. Pääomankierto on maataloudessa myöskin hitaampaa kuin useimmissa muissa taloudenhaaroissa. Nyt on jo kylvetty se ruis, jonka hintaa hallituksen esityksessä tahdotaan ensi vuonna 50 pennillä alentaa. Senvuoksi saattaa viljatullinkin poistaminen minun ymmärtääkseni järjestellisesti käydä ainoastaan asteittain ja rinnakkain sen kanssa, kun maatalouden tuo-

tantokustannuksia rasittavia tullevia alennetaan.

Minä en saata ymmärtää, miksi hallitus välttämättömästi tahtoo kokonaan poistaa myöskin sellaiset verot kuin makeisvalmisteveron ja tulitikkuveron. Makeisvalmistevero on luonteeltaan enemmän ylellisyysvero kuin mikään muu meidän verotukseksemme. Ja tulitikkuvero niinkuin ed. Järvinen täällä jo huomautti, kohdistuu pääasiallisesti tupakoitsijoihin, joiden tupakasta suoritettavaa valmisteveroa hallitus katsoo voivansa ehdottaa koroitettavaksi. Mutta kumpaisessakin näissä teollisuudenhaaroissa sekä tulitikkuvälistyksessä että makeisten valmistuksessa on sitä paitsi maassamme ollut huomattavissa viime aikoina keskittymispyrkimyksiä. Tulitikkuteollisuus on joutunut riippuvaisuuteen ruotsalaisesta tulitikkutrustista ja makeisvalmistetuotannon alalla on keskitys tapahtunut erään kotimaisen yrityksen ympärille. Näissä oloissa on enemmän kuin kyseenalaista, tokko veron poistamisen tuottamasta helpotuksesta lopultakaan kuluttajille jäisi minkäänlaista hyötyä.

Mutta hallitus ei ole tyytynyt paremman tasapainon aikaansaamiseksi eri veroryhmien välillä ainoastaan alentamaan välillistä verotusta. Hallitus ehdottaa sen lisäksi myös välittömän verotuksen korottamista. Kun verotaakka maassa on siksi korkea kuin se meillä nykyään on — ottamalla huomioon myöskin kunnallisverot ja siihen verrattavat rasitukset, suoritamme nykyään vielä lähes 20 % kansakunnan kaikista tuloista verona ja verorasitus on edelleen henkilöä kohden tasan kaksi kertaa raskaampi kuin se oli esim. v. 1913 —, olisi meidän ensi kädessä kiinnitettävä huomiota verorasituksen kokonaismäärän alentamiseen eikä ainoastaan sen uudestaan jaoittelemiseen. Tämä on sitäkin tärkeämpää, koska muissa Europan maissa, meidän kanssamme kilpailevissa Europan maissa, viime aikoina on voitu ryhtyä verotuksen todelliseen alentamiseen, viimeksi esim. Italiassa ja Tanskassa. Korkeakin verotus on kansantaloudelle vähemmän vaarallinen, jos muissa meidän kanssamme kilpailevissa maissa verotus on yhtä korkea tai vielä korkeampi. Mutta jos verotus meillä jää korkeammaksi kuin meidän kanssamme kilpailevissa maissa, niin siitä on seurauksena, että meidän asemamme tuotteisiimme nähden maailman

markkinoilla heikkenee, koska korkea verotus kieltämättä, eräiden teoretikkojen vastakkaisista väitteistä huolimatta, on katsottava vaikuttavan koroittavasti tuotantokustannuksiin. Sitäpaitsi on pääoma varsin liikkuvaa ja valitettavasti varsin vähän isänmaallista. Se hakeutuu helposti sinne, missä sillä on suuri turvallisuus, mutta vähimmin rasitusta. Sekin on aina verotuspolitiikassa muistettava. Välitön verotus on meillä sitäpaitsi edelleenkin huomattavan korkea. Se alkaa ja nousee nopeasti jo tuloluokissa, jotka muualla jäävät kokonaan verotuksen ulkopuolelle. Hallituksen sitä ehdotusta, että verovapaa minimi olisi koroitettava 10,000 markkaan, onkin minun mielestäni siitä syystä täysi syy kannattaa. Mutta omaisuusveron korotus näyttää sitävastoin kokonaan harhaan osuneelta. Omaisuusvero on luonteeltaan oikeastaan hätätilavero. Siihen turvaudutaan ainoastaan poikkeuksellisissa oloissa. Länsi-Euroopassa sitä on esimerkiksi vaadittu käytettäväksi suurten sotavelkain kertakaikkista lyhentämistä varten. Meillä on siihen turvauduttu pari kertaa parannuskeinona valtion sodan jälkeen vielä huonossa kunnossa olleiden raha-asioiden järjestykseen saattamiseksi. Nykyjään ei ole mitään tällaista poikkeuksellista syytä turvautua omaisuusverotukseen. Omaisuusvero ei meidän verotusjärjestelmässämme oikeastaan ole mikään itsenäinen vero, vaan osa tuloverosta, jonka avulla tahdotaan verottaa raskaammin pääomasta saatuja, vakautettuja tuloja, kuin mitä työtuloja verotetaan. Laskelma on sellainen, että jos pääomasta saadaan 5 %:n korko, tällainen tulo tulee nykyjään verotetuksi 80 % raskaammin kuin saman suuruisen työtulo. Hallituksen esitys merkitsee siis, että edellyttämällä sama pääoman tuottoprosentti, joka nykyisissä oloissa on jokseenkin alhainen, raskaammuus nousisi 160 %:iin. Mikäli kysymyksessä ovat työvaapaat tulot, puhtaat tulot pääomasta, saattaa ainoastaan tulon veronkantokyky huomioonottaen puolustaa verrattain korkeatakin verorasitusta, vaikka tässäkin tapauksessa aina pääoman muodostumisen intressi ja pääoman paon pelko on otettava huomioon. Mutta melko lailla toinen on jo asianlaita, jos pääoma on yrittäjän kädessä tuotantovälineenä, jonka avulla hän työllään hankkii tuloja. Tällaista omaisuutta on esimerkiksi maanviljelijän maatilalla, käsityöläisen

työvälineet, kauppiaan varastot j. n. e. Saat-
taa panna kyseenalaiseksi, onko tällaisen omaisuuden avulla työllä hankittu tulo todellakin 160 tai edes 80 % veronmaksukyysisempää, kuin esimerkiksi kiinteä turvattu palkkatulo.

Mutta kokonaan väärille jäljille verotuspolitiikassa joudutaan, jos omaisuusvero sovelletaan osakeyhtiöiden verotukseenkin. Meillä on osakeyhtiöidenkin verotus edelleen saman perusasteikon alainen kuin yksityistekin kohtaava verotus, ja minä luulen, että me olemmekin nykyjään ainoa maa, joka tällaiselle vanhanaikaiselle kannalle on osakeyhtiöverotuksessa jäänyt. Osakeyhtiötulossa ei nimittäin ole mitään eroa vakautetun tulon ja työtulon välillä. Kaikkiaan siellä on samanluontoista. Itse pääoma on osakeyhtiössä ansiosubjekti. Osakeyhtiön veronmaksukyky ei myöskään riipu tulon absoluuttisesta suuruudesta. Onhan yhtiö, joka 10 miljoonan varoilla ansaitsee 2 miljoonaa markkaa, selvästikin veronmaksukyysisempi kuin yhtiö, joka 50 miljoonan markan omaisuudella ansaitsee samoin 2 miljoonaa markkaa. Täällä on veronmaksukyvyyn perusteena kannattavaisuus, rentabiliteetti. Jos omaisuusveroa osakeyhtiöissä koroitetaan, merkitsee se sitä, että vielä enemmän kuin nykyisessä lainsäädännössä luovutaan tästä rentabiliteetti-prinsipistä. Minä olen koettanut sovittaa hallituksen verolakiehdotusta esimerkiksi Gutzeitin ko-
koiseen yhtiöön, jonka omaisuus tasaissa luvuissa voidaan arvioida sanokaamme 300 miljoonaan markkaan. Jos tällainen yhtiö ansaitsee vuodessa 36 milj. markkaa, mikä summa verrattain läheltä vastaa sitä, mikä Gutzeit-yhtiön todellinen tulo viime vuonna oli, tulisi se hallituksen esityksen mukaan maksamaan tulo- ja omaisuusveroa 26.2 % tuloistaan, mutta jos yhtiön rentabiliteetti kasvaa, niin että se ansaitsee, sanokaamme 66 milj. mk., mikä Gutzeit-yhtiölle ei ole mahdollisuuksien ulkopuolella sekään, niin veroprosentti alenee 25.3 %:iin. Jos sitävastoin kannattavaisuus huononee, niin että yhtiö ansaitsee ainoastaan 12 milj. markkaa, joka suunnilleen vastaa sen vuosituloksia pari kolme vuotta sitten, niin veroprosentti kohoaa 50 %:iin. Hallituksen esitys kulkee siis verorasitukseen nähden tasan päinvastaiseen suuntaan, kuin mihin yhtiön veronmaksukyky kulkee. Sitäpaitsi on omaisuusveron koroitusta suunniteltaessa otettava

myöskin huomioon se seikka, että tällaisia veroja melkoisessa määrässä voidaan siirtää. Ero välittömän ja välillisen verotuksen välillä ei ole niinkään selvä ja helposti konstaaterattava, kuin mitä hallitus näyttää edellyttävän. Päinvastoin saattavat pääomapuutteen aikana esim. pankit helposti siirtää verorasituksensa lainanottajiensa kannettaviksi, siten yhä koroittaa verotuksen väkijärjestelmän teollisuus, joka työskentelee suojelustullien turvissa ja keskinäisillä sopimuksilla sekä sopimuksilla myyntijärjestöjen kanssa, voi myöskin verrattain helposti siirtää rasituksensa kuluttajien kannettavaksi, eikä vientiteollisuuskkaan ole aivan ilman keinoja tämän päämäärän saavuttamiseksi. Välittömän verotuksen korotus siis saattaa melkoiselta osalta lopultakin jäädä kuluttajien kannettavaksi.

Jo edellä olevista viittauksista huomataan, että hallituksen budjettiehdotus ei ole tuotantoelämälle kovinkaan suopea, mutta se vahingoittaa tuotantoelämää vieläkin eräissä suhteissa. Budjetti kokonaisuutena koskee tuotantoelämän tätä nykyä ehkä arimpaan kohtaan: korkokysymykseen. Hallitus luulee voivansa koota kansantaloudestamme ei ainoastaan, kuten luonnollista on, ne tulot, mitä se tarvitsee juoksevien valtionmenojen suorittamiseen, se aikoo sen lisäksi koota myöskin ne sadat miljoonat, jotka se aikoo sijoittaa valtion uusiin tuottaviin yrityksiin ja pääomasijoituksiin. Mutta ei sekään vielä riitä. Hallitus tahtoo sen lisäksi ottaa irti talouselämästämme lähes parisataa miljoonaa markkaa lyhentääkseen ulkomaalaisia velkoja. On itsestään selvää, että tällainen pääoman riistäminen vapailta pääomamarkkinoilta talouselämän käytettävistä on omansa huonontamaan suhdetta kysynnän ja tarjonnan välillä rahamarkkinoilla ja vaikuttamaan korkojen pyrkimystä yhä korkeammalle tahi ainakin estämään niiden alenemista, ja tämä minun käsittääkseni on kaikista vaarallisinta talouselämälle. Minä olen laskenut, että vakavaraissessa puutavarayhtiössä korot nykyään ovat 5—6 jopa 10 kertaa suurempi menoerä kuin verot. Jos hallituksen budjettiehdotus aikaansaa vaikkapa vain yhtä prosenttia korkeamman korkokannan maassa, kuin miksi se muuten muodostuisi, mikä ei suinkaan ole mahdollonta, merkitsee se siis talouselämälle yhtä suurta rasitusta taikka rasituksen lisää, kuin mitä koko verotus sille merkitsee. Hal-

lituksella olisi ollut käytettävissä varsin yksinkertainen keino tämän epäkohdan korjaamiseksi ainakin suurimmalta osalta. Herra rahaministeri viittasi täällä jo skandinaviens lainan konverteerausmahdollisuuteen. Sellainen olisi minun ymmärtääkseni nykyänsä hyvää talouspolitiikkaa. Kääntämällä tämä laina esim. amerikkalaisiksi dollarilainoiksi saavutettaisiin tätä nykyä noin 150 miljoonan markan säästö valtion velkamenoissa. Samanlainen säästö saavutettaisiin vielä kolmena seuraavanakin vuonna ja tämä saavutettaisiin ilman, että valtion velkataakka ollenkaan kasvaisi. Me ainoastaan pidättäytyisimme nyt, korkokannan vielä ollessa luonnottoman korkealla, maksamasta kovin suuria kertakaikkisia kuoletuksia ulkomaille. Herra rahaministeri mainitsi, että tähän voidaan ryhtyä. Minun nähdäkseni hallituksen olisi pitänyt ottaa tämä esitys jo budjettiehdotukseensa, koska talousarvio tehdään koko ensi vuotta varten. Sen pitäisi olla mahdollisimman täydellinen. Kysymys siitä, ryhdytäänkö tällaiseen konverteeraukseen vai eikö siihen ryhdytä, vaikuttaa sitäpaitsi oleellisesti niiden rasituksen määrään, mitä elinkeinojen kannettavaksi budjetissa on asetettava.

Hallituksen budjettiehdotus osoittaa siis varsin optimistista käsitystä talouselämäme kantokyvystä. Samanaikaisesti katsotaan voitavan sille lisätä verotaakkaa ja samanaikaisesti koroittaa sen tuotantokustannuksia, osittain sosialisten uudistusten, jotka minun mielestäni kyllä ovat ainakin osittain ajan vaatimia ja tarpeellisia, osittain korotettujen rautatierahtien kautta, osittain vaikuttamalla vielä epäedulliseen suuntaan korkokannan muodostamiseen. Minäkään en ole pessimisti enkä voi yhtyä niihin julkisuudessaakin esitettyihin mielipiteisiin, että budjetti sellaisenaan merkitsisi tuhoa talouselämälle. Minä olen päinvastoin sen tuntemuksen nojalla, mikä minulla viime vuosien ilahduttavasta kehityksestä maassamme on, sitä mieltä, että talouselämäme voi kyllä katkeamatta tällaisetkin rasitukset kantaa. Mutta minä olen varma siitä, että jos hallituksen esitys sellaisenaan kaikissa näissä kohdissaan hyväksytään, se on omansa tekemään lopun siitä taloudellisesta nousukaudesta, joka kaikilla aloilla viimeisinä vuosina maassamme on ollut havaittavissa ja se on omansa melkoisessa määrässä hidastuttamaan ja jarruttamaan talouselämän kehi-

tystä tulevaisuudessakin arvaamattomaksi vahingoksi sekä kansantaloudellemme kokonaisuutena että myöskin erikseen sille luokalle, työväen luokalle, jonka etuja hallitus budjettiesityksellään ensi kädessä nähtävästi on tahtonut valvoa. (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä!)

Puhemies: Istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 2.50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 3.05 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Kuokkanen: Käsillä oleva budjettiesitys on kautta maan herättänyt kiusallista huomiota sen vuoksi, että esitys monessa tärkeässä kohdassa näyttää tahtovan syrjäyttää vakiintuneet olot ja pyrkivän äkirynnäköllä järkyttämään monia tärkeitä elämänaloja. Mutta onpa tämän ohella väitetty, että hallitus esityksessään ainakin eräässä suhteessa, nimittäin siinä, että se on ehdottanut kokonaan poistettavaksi tähän saakka myönnetyn valtioavun suojeluskuntajärjestöstä, olisi harhautunut suosittellemaan suorastaan perustuslainvastaista menettelyä. Kun tämä syytös on vakava, ei sitä sovi täällä sanoitta sivuuttaa, vaan on jo tässä yhteydessä tarkastettava, miten asianlaita oikeastaan on.

Selonteossa valtion tulo- ja menoarvion laskelmista lausuu hallitus: „Suojeluskuntalaitoksen vakinaistuttamista tarkoittava laki suojeluskuntajärjestöstä ei tullut hyväksytyksi vuoden 1926 valtiopäivillä, vaan äänestettiin lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin. Tämän johdosta ja kun kysymyksessä olevan, eräisiin yhteiskuntaluokkiin yksipuolisesti nojautuvan aseellisen järjestön toimintaa ei ole syytä valtion varoilla tukea, on määräraha jätetty menoarviosta pois.”

Mitä ensimmäiseen näistä kahdesta perusteesta tulee, niin ei tietenkään voida väittää, että mainittu lepäämään jätetty lakiesitys olisi velvoittanut hallitusta ottamaan määrärahan menoarvioon. Korkeintaan olisi se voinut antaa hallitukselle aihetta määrä-

rahan esittämiseen, jos hallitus nimittäin olisi pitänyt todennäköisenä, että lakiehdotus tulee hyväksyttäväksi tai halunnut suositella sen hyväksymistä.

Koskien sitten toista mainituista perusteista, niin on huomattava, että „suojeluskuntien tarkoituksena on hallituksen ohjeitten mukaan edistää kansan puolustuskuntoisuutta sekä turvata laillista yhteiskuntajärjestystä” sekä että „jäseniksi suojeluskuntiin otetaan sellaisia niihin pyrkiviä Suomen miehiä, joitten uskollisuuteen laillista yhteiskuntajärjestystä kohtaan voidaan luottaa”, joten puhe siitä, että järjestö yksipuolisesti nojautuisi eräisiin yhteiskuntaluokkiin, ei pidä paikkaansa. Järjestön ulkopuolellehan jäävät periaatteessa ainoastaan ne, jotka eivät ole uskollisia lailliselle yhteiskuntajärjestykselle; ja kun asia on näin, on järjestöllä myöskin mahdollisimman laaja pohja, yhtä laaja kuin esim. valtiollakin, koskapa valtiokin nojaa olemassaolonsa niihin aineksiin, jotka ovat uskollisia sen lailliselle yhteiskuntajärjestykselle, eikä suinkaan aineksiin, jotka ovat sille uskottomia. Tämäkin peruste on siis kestävä.

Mutta olkoonpa edellä kosketeltujen, pikemmin poliittisten kuin oikeudellisten perusteitten laita kuinka tahansa, niin herättää ihmetystä, että hallitus on kokonaan syrjäyttänyt sen seikan, että meillä oli ja on voimassa asetukset, joka nimenomaan määrää, että erinäiset suojeluskuntajärjestön kustannukset ovat suoritettavat valtion varoista. Suojeluskunnista 16 päivänä syyskuuta 1921 annetun asetuksen 13 §:ssä nimittäin säädetään: „Suojeluskuntien ylipäällikön, yliesikunnan jäsenten ja virkailijain sekä piiri- ja paikallispäällikköjen palkat ynnä kansliamenot suorittaa valtio”. Säännös on selvä, joten olisi luullut, että hallitus olisi katsonut velvollisuudekseen noudattaa sitä ja sen mukaisesti ehdottaa määrärahan ainakin mainittuja kustannuksia varten. Näin varsinkin, kun hallitusmuotomme 68 §:ssä määrätään, että „tulo- ja menoarvioon ovat otettavat m. m. menot, jotka voimassaolevien säännösten mukaan ovat varainhoitokautena maksettavat”. Kun määrärahaa ei ole ehdotettu ja kun kuitenkin täytyy edellyttää, että tähän menettelyyn, asetuksen syrjäyttämiseen, on ollut jokin peruste, jota kuitenkin ei ole haluttu tuoda esiin, niin on pakko etsiä niitä mahdollisia perusteita, joihin hallituksen menet-

tely on voinut nojautua, ja sitten tarkastaa, ovatko nämä perusteet kyllin kestäviä. Mikäli perusteet havaitaan kestäviksi, on hallitus menetellyt ainakin muodollisesti oikein; mikäli tulos on päinvastainen, on edelläviitattulla väitteellä lainvastaisesta menettelystä perää.

Haettaessa niitä perusteita, joihin kysymyksessä oleva menettely on voinut nojautua, on esitetty ja voidaan esittää useampia eri mahdollisuuksia. Pääasiallisimmat perusteet, joihin hallitus on voinut ja voi nojata menettelynsä, lienevät seuraavat: 1) Hallitus on voinut katsoa, ettei hallitusmuodon 68 §:n edellämainittu säännös yleensä koskisi n. s. hallinnollisia asetuksia, etteivät siis asetuksissa olevat määräykset velvoittaisi ottamaan budjettiin määrärahoja asetuksessa kosketeltuihin tarkoituksiin, vaan että näitten ottaminen olisi harkinnan varassa; tahi 2) on hallitus voinut olla sitä mieltä, ettei puheenaolevaa asiaa olisi voitu järjestää asetusteitse, s. o. ettei sanotun asetuksen antaminen olisi kuulunut antajansa kompetenssiin, ja ettei siis asetus olisi velvoittava; taikka 3) on hallitus ehkä aikunut ryhtyä toimenpiteisiin kysymyksessäolevan asetuksen kumoamiseksi ja on senvuoksi katsonut voivansa jättää esittämättä määrärahaa; tai 4) on hallitus pitänyt turhana ottaa erityistä määrärahaa kysymyksessäolevaa tarkoitusta varten ja ajatellut mahdolliseksi yksinkertaisesti viitata menoarvion 15 P. l. II luvun 1 momenttiin, jossa on 3 milj. markan arviomääräraha sellaisia lakiin tai asetukseen perustuvia menoja varten, joihin menoarviossa ei ole erittäin merkitty määrärahaa.

Mitä nyt tulee ensimmäiseen vaihtoehtoon, niin on tieteisopissa tähän asti oltu yksimielisiä siitä, että hallitusmuodon 68 §:ssä käytetty sana „säännös” tarkoittaa niin hyvin lakia kuin asetustakin ja että siis myöskin asetuksessa edellytetyt määrarahat ovat sellaisia, jotka ehdottomasti ovat otettavat tulo- ja menoarvioon. Niinpä lausuu Erich teoksessaan „Suomen valtio-oikeus” II osa siv. 258: „Mainituilla säännöksillä tarkoitetaan sekä laissa että asetuksessa olevia”, sekä tutkielmassaan „Kompetensfördelning” y. m. „Myöskin voimassaolevien asetusten vaatimat menot ovat tulo- ja menoarvioon vähentämättöminä otettavat”, kuten sanat suomeksi kuuluvat. Samoin selittävät asian Nevanlinna teoksessaan „Suomen valtion tulo- ja menoarvio” ynnä muut.

Saman tulkinnan on omaksunut myös käytäntö, kuten selviää muun muassa eduskunnan pöytäkirjoista 3 päiväältä joulukuuta 1923. Valtiovarainvaliokunta oli nimittäin mietinnöstään poistanut tulo- ja menoarviosta määrärahat eräiden, asetukseen perustuvien virkojen palkkaamiseksi, joita virkoja hallitus ei ollut ilmoittanut aikovansa lakkauttaa. Tällöin puhemies viitaten hallitusmuodon 68 §:ään kieltäytyi esittämästä päätettäväksi valiokunnan ehdotusta tältä osalta, ja hyväksyi eduskunta tämän menettelyn. Keskustelussa kannattivat puhemiehen menettelyä m. m. edustajat Erich, Furuhielm, Ryti, Estlander, Kallio ja Pennanen.

Edellä ensimmäisessä kohdassa esitetty vaihtoehto on mielestäni näytetty kestävämmäksi.

Koskien sitte edellä toisessa kohdassa asettamaani vaihtoehtoa, niin kiintyy huomio ensiksikin hallitusmuodon 28 §:n säännöksiin, joiden mukaan hallituksella on oikeus antaa asetuksia muun muassa asioista, jotka ennestään ovat hallinnollisilla säännöksillä järjestetyt, s. o. asioista, jotka ennen 17 päivää heinäkuuta 1919, jolloin nykyinen hallitusmuoto vahvistettiin, olivat asetuksilla järjestetyt eivätkä myöhemminkään ole joutuneet eduskuntalainsäädännön piiriin. Mikäli siis nyt kysymyksessä oleva 16 päivänä syyskuuta 1921 annettu asetus suojeluskunnista koskee asioita, jotka ennen 17 päivää heinäkuuta 1919 olivat asetuksien varassa, sikäli on asetus laillinen ja siis sellaisena edellisessä kohdassa esitetyn käsityskannan mukaisesti velvoittava niin hyvin hallitusta kuin eduskuntaakin.

Mitä nyt tulee voimassaolevaan suojeluskunta-asetukseen, niin ei se suinkaan ole ensimmäinen suojeluskunnista annettu asetus, vaan on se toinen järjestyksessä; ja on huomattava, että ensimmäinen asiaa koskeva asetus annettiin jo 14 päivänä helmikuuta 1919 eli siis ennen kuin nyt voimassaoleva hallitusmuotomme tuli vahvistetuksi. Näin ollen ja kun vuonna 1919 annetun suojeluskunta-asetuksen 12 § sanasta sanaan vastaa nyt voimassaolevan suojeluskunta-asetuksen 13 §:ää, eikä lakia suojeluskunnista vieläkään ole vahvistettu, on hallitusmuodon 28 §:n säännökseen nähden selvää, ettei mikään ole estänyt vuonna 1921 järjestämästä puheenaolevaa asiaa asetusteitse, joten siis nykyisen suojeluskunta-asetuksen antaminen on kuulunut antajansa kompetenssiin.

Kysymystä siitä, olisiko tällainen asetus voitu antaa siinäkin tapauksessa, ettei asiaa olisi oltu aikaisemmin järjestetty asetuksittain, on näin ollen turha asettaa. Huomautettakoon vain, että tällaisessa tapauksessa, jos vastaus olisi kielteinen, ei annettu asetus, koskapa se olisi laiton, kaiketi olisi kyennyt kumoamaan vuonna 1919 annettua asetustakaan, joten siis viimeksimainittu asetus olisi edelleen voimassa; ja kun sen 12 § oli yhtäpitävä nykyisen suojeluskuntaasetuksen 13 §:n kanssa, niin ei asia tästä muuttuisi lainkaan.

Edellä toisessa kohdassa esitetty vaihtoehto on näytetty kestävämmäksi.

Mitä tulee edellä 3 kohdassa asetettuun mahdollisuuteen, niin on huomattava, että „budjetti ei ole paikka, jossa lainsäädäntöä on muutettava”, kuten Nevanlinna edellämainitussa teoksessaan aivan oikein lausuu, sekä että, kuten hän jatkaa, „hallitusmuodon 68 §:n säännökset ovat ehdottomat siinä, että budjetin menopuoli on tehtävä sopusointuun kulloinkin budjetin teon aikana voimassaolevien lakien ja laillisten säännösten kanssa”, jotenka siis kysymyksessä olevan määrärahan poistaminen siinä mielessä, että asetus ehkä voisi tulla kumoetuksi, ei saa tukea laista. Kun hallitus muutoin ei ole sanallakaan maininnut, että se aikoi ryhtyä toimenpiteisiin asetuksen kumoamiseksi, ei tämä kohta kaipaa enempää tarkastusta.

Edellä 3 kohdassa asettamamme vaihtoehto on osoitettu kestävämmäksi.

Kosketellessamme sitten edellä 4 kohdassa mainittua mahdollisuutta on muistettava, että jokunen aika takaperin julkisuudessa nimenomaan viitattiin siihen, että menoarvioehdotuksen 15 pääluokan II luvun 1 momenttiin oli otettu 3 miljoonan markan arviomääräraha sellaisia lakiin tai asetukseen perustuvia menoja varten, joihin menoarviossa ei oltu erittäin merkitty määrärahaa, ja että suojeluskuntamääräraha olisi piilotettu tähän momenttiin. Asia ei voi olla näin. Ensiksikään ei puheenaoleva momentti ole ollenkaan tarkoitettu nyt kysymyksessä olevan kaltaisia menoja varten, vaan on se, kuten muun muassa Erich selittää, tarkoitettu epämääräisiä tai siksi vähäpätöisiä menoja varten, ettei niitä varten katsota olevan syytä ottaa eri momenttia. Laeissa ja asetuksissa on näet edellytetty monenlaisia eri menoja, jotka tosin tiede-

tään, mutta joita on tavattoman vaikea edeltäkin luetella ja arvioida. Tällaisia menoja varten on budjettiin määrätty summassa otettavaksi jokin harkinnasta riippuva määräraha. Kun nyt suojeluskunnista annetun asetuksen 8 §:n 3 kappaleen mukaan puolustusministerille annetaan ja on annettu ehdotus suojeluskuntajärjestön menosäännöksi, mikäli se koskee valtion varoja ja menot tässä siis tulevat määritellyiksi, niin selviää jo tästä, etteivät suojeluskuntamäärärahat ole epämääräisiä äsken mainituksa mielessä; ja tuskinpa niitä voidaan sanoa vähäpätöisiksi. Jo se seikka, että suojeluskuntamäärärahoja varten annetaan menosääntöehdotus, osoittaa, ettei näitä määrärahoja lain mukaan ole voitu ottaa 15 pääluokan toisen luvun ensimmäiselle momentille. Ja ettei näin ole tapahtunutkaan, selviää ensiksikin siitä, että arvioitu 3 miljoonan markan määrä, jonka tulisi riittää monessa laissa ja asetuksessa edellytetyn epämääräisen ja vähäpätöisen menon suorittamiseen, ei kokonaisuudessaankaan riittäisi peittämään suojeluskunta-asetuksen 13 §:ssä tarkoitettuja menoja. Mutta toiseksi selviää tämä seikka kiistämättä siitä, että hallitus nimenomaan ilmoittaa, että määräraha on jätetty pois. Nämä sanat ovat siksi selvät, että määrärahan piiloittaminen jollekin muulle momentille olisi pitänyt nimenomaan mainita, ja vieläpä tehdä se verrattain voimakkaasti, jos mieli luulla, että tällaiseen ottamis-antamisvaltiotaitoon uskotaan.

Vetäytyminen 15 pääluokan 2 luvun 1 momentin suojaan on epäonnistunut. Edellä asetettu neljäs vaihtoehto on näyttänyt kestävämmäksi.

Edellä esitetystä käy täysin selville, että, mikäli mielitään lain mukaan menetellä, määräraha niihin menoihin, jotka mainitaan suojeluskunnista annetun asetuksen 13 §:ssä, on otettava budjettiin, ja että hallituksenkin olisi pitänyt ottaa ne budjettiesitykseensä, koskapa hallituksen budjettiesitystä laatiessaan on noudatettava samoja määräyksiä kuin eduskunnankin budjettia päättäessään. — Muihin suojeluskuntamenoihin nähden on hallituksella käsittääkseni ollut muodollinen valta jättää määräraha esittämättä.

Vaikkakin näin olen jo päätenyt siihen tulokseen, että väite hallituksen lainvastaisesta menettelystä on perällinen, niin on kuitenkin vielä kosketettava erästä seikkaa,

jolla hallituksen puheenaolevaa menettelyä on pyritty motivoimaan. Tosin tämä seikka ei oikeastaan sovi menettelyn perusteeksi, vaan on se ainoastaan omiaan antamaan menettelylle erikoisen sävyn.

Levottomissa kansalaismielissä on nimitäin virinnyt myöskin se lohdullinen ja toivorikas ajatus, että hallitus, jonka jäsenet yksityisinä henkilöinä eivät liene olleet läheisessä kosketuksessa suojeluskuntajärjestön kanssa, ehkä yksinkertaisesti ovat unohtaneet, että sellainen asetus kuin edellä kosketeltu, on voimassa Suomen tasavallassa. Mutta tämäkin ajatus on harhaluulo, sillä onhan pääministeri, hoitaessaan jokunen aika takaperin tasavallan presidentin tehtäviä, samalla toiminut sotavoimien ylipäällikkönä, jossa asemassa ollessaan hän suojeluskunta-asetuksen mukaan myöskin on joutunut toimimaan suojeluskuntien korkeimpana päällikkönä. Ja ettei tämä toiminta ole ollut pelkästään nimellistä, sitä osoittavat m. m. useat virkamääräyksiä koskevat tasavallan presidentin sotilaskäskyt, jotka pääministeri presidentin estettynä ollessa, on allekirjoittanut. Samoin on puolustusministeri, kuten suojeluskunta-asetuksen 12 § määrää, sotavoimien ylipäällikölle esitellyt suojeluskuntia koskevia nimitysasioita, tavalla kuin selviää useista nykyisen puolustusministerin varmentamista sotilaskäskyistä. Niinpä on minulla tässä käsillä m. m. sotilaskäsky toukokuun 28 p:ltä 1927, jossa eräs henkilö määrätään Varsinais-Suomen suojeluskuntapiiriin piiripäälliköksi, ja on sen allekirjoittanut tasavallan presidentin estettynä ollessa Väinö Tanner, pääministeri ja puolustusministeri K. Heinonen. Niinikään on hallitukseen lähetetty suojeluskuntien menosääntöehdotus. Kaikki nämä seikat ja monet muut mainitsematta jätetyt osoittavat epäamättömästi, että hallituksen jäsenet kylläkin ovat olleet tietoisia puheenaolevasta asetuksesta, sillä jo jonkin ohjesäännön mukainen toiminta yleensä osoittaa ohjesäännön tuntemista.

Kunniottaen pyydän esittämään, että valtiovarainvaliokunta ottaisi huomioon edellä kosketellut näkökohdat sekä mietinnössään korjaisi tapahtuneen lainrikkomuksen.

Pääministeri T a n n e r: Eräässä helsinkiläisessä lehdessä on jo joitakuuta viikkoja takaperin esitetty väite, että hallitus, jätettäessään tulo- ja menoarviosta pois suoje-

luskuntamäärärahan, olisi menetellyt vastoin perustuslakia. Minä olisin odottanut, että tällainen outo väite olisi jätetty edesvastuuttoman sanomalehden toimituksen tiliin ja ettei sitä ainakaan täällä olisi esitetty, siksi outo se on jonkun hallituksen toimenpiteestä esitettynä.

Kun edellinen puhuja kuitenkin on katsonut velvollisuudekseen osoittaa intoaan uutena edustajana ja on valinnut tämän tapauksen neitsytpuheensa aiheeksi, on syytä heti tuoreeltaan osoittaa, että hän on perinpohjin väärässä.

Edellinen puhuja huomautti väitöstensä perusteeksi, että valtiolla nykyään suojeluskunnista voimassa olevan v. 1921 annetun asetuksen mukaan on velvollisuus suorittaa erinäisiä menoja suojeluskuntien päällystön, kanslian y. m. tarpeisiin. Hän on itse kyllä huomannut, että tämä asetus on annettu uuden hallitusmuodon aikana, jolloin hallituksella tietysti ei ilman pätevää syytä olisi ollut oikeutta antaa tällaisesta asetusta. Hän onkin edelleen perustellut kantaansa sillä, että vuoden 1921 asetus kumosi vuoden 1919 samanlaatuisen asetuksen, jossa oli sananmukaisesti yhtäläinen määräys näistä menoista. Kun katselee vuoden 1921 asetusta, huomaa sen ingressissä, että siinä kumotaan 14 päivänä helmikuuta 1921 suojeluskunnista annettu asetus. Tämä on kai kuitenkin pantava senaikuisen kiireen tiliin. Luultavasti tarkoitetaan vuoden 1919 asetusta, johon edellinen puhuja viittasi, ja näin ollen olisi silloisella hallituksella ollut muodollinen oikeus antaa asetus, jossa uudistetaan entinen määräys. Kun uusi hallitusmuoto kuitenkin jo silloin oli voimassa, olisi joka tapauksessa ollut eduskuntaa kohtaan korkeimpaa ja asiallisesti oikeampaa, että asia olisi järjestetty eduskunnan kautta. Niin on tehty monessa muussa samanlaatuisessa tapauksessa, siitä huolimatta, että vanhoilta ajoilta on jätetty hallituksen taloudelliseen lainsäädäntöoikeuteen perustuvia asetuksia tai muita määräyksiä, jotka myöhemmin ovat tulleet eduskuntalainsäädännön alle.

Asiallisesti olisi siis joka tapauksessa ollut oikeampaa näin menetellä, mutta muodollisestikaan ei edellisellä puhujalla ole millään tavalla vahva asema. Ensinnäkin, jos laillisesti olisi mahdotonta jättää tulo- ja menoarviosta pois kysymyksessäoleva

määräraha, niin miten voi selittää sen, että kaikilla istuntokausilla eduskunnan puhemiehet — nykyinen arvoisa eduskunnan herra puhemies niiden mukana — ovat alistanee äänestyksen alaisiksi ehdotukset, joita on tehty tämän määrärahan poistamiseksi. Kaikilla valtiopäivillä siitä alkaen kuin suojeluskunnat ovat olleet olemassa, on tällainen ehdotus tehty ja siitä on täällä aina kaikessa sovussa äänestetty. Edellyttääkö edellinen arvoisa puhuja, että eduskunnan puhemiehetkin olisivat unohtaneet tällaisen suojeluskunta-asetuksen olemassaolon, kuten hän otaksui hallituksen unohtaneen?

Siitä huolimatta, että asettuisin sille kannalle kuin edellinen puhuja puheensa lähtökohdassa asettui, että olisi olemassa hallitusta ja eduskuntaakin velvoittava asetus tai vaikka lakikin, ei se siitä huolimatta estäisi hallitusta suunnittelemasta muutoksia aluksi budjettiin ja myöhemmin tuohon asetukseen tai lakiin. Jos hallitus aikoo lakkauttaa jonkun viraston tai laitoksen, joka on tullut tarpeettomaksi vuoden varrella, onkin oikea tapa menetellä juuri tällä tavalla. Määräraha jätetään budjetista pois. Jos eduskunta hyväksyy hallituksen kannan, on tilaisuus rinnan sen kanssa tai jälkeensä muuttaa asianomaista asetusta. Muutenhan ei tällaisesta vanhentuneesta määräyksestä tai jostakin vanhentuneesta asetuksesta voisikaan vapautua. Tietenkin hallituksella olisi ollut tilaisuus menetellä toisinkinpäin, muuttaa ensin tämä suojeluskunta-asetus, tai kokonaan kumota se ja jättää senjälkeen määräraha budjetista pois. Se olisi kuitenkin ollut epälojaalista eduskuntaa kohtaan tämän luontoisessa määrärahasa, joka on niinkin kauan budjettiin sisällytynyt ja jonka suhteen etukäteen tiedetään, että suuri osa eduskuntaa on sen takana.

Edellinen puhuja viittasi lausunnossaan meidän ehkä etevimmän finanssiteoreetikon Nevanlinnan tunnettuun kirjaan, jossa hän on selittänyt meidän budjettioikeuttamme. Minä suosittelisin puhujalle samaa kirjaa hieman tarkemmin luettavaksi. Kirjassaan herra Nevanlinna nimenoamaan sanoo — mainitsenpa sivunkin, se on sivu 38 —: „Jos hallitus aikoo jostakin syystä lakkauttaa jonkun viran tai viraston tai laitoksen, niin ei voi katsoa hallitusmuodon 68 §:n 1 momentin estävän vastaavan määrärahan poisjättämistä budjetista.” Tämän

pitäisi olla selvää kieltä. Se nojautuu samaan hallitusmuodon 68 §:n tulkintaan, joka hallituksellakin on ollut ohjeenaan näin menetellessään.

Tahdon vielä lopuksi huomauttaa, että hallituksen menettely, jättäessään pois tämän määrärahan budjetista, on ehdotus, jolla ei ole rajoitettu eduskunnan päättämistä eikä eduskuntaa myöskään asetettu tapahtuneen tosiasian eteen. Minusta näyttää siis, että arvoisan edellisen puhujan moite on ollut tuulesta temmattu.

Ed. Itkonen: Herra puhemies! Vuoden 1918 jälkeinen aika, siis Suomen varsinaisen itsenäisyyden aika, on suurin piirtein katsoen ollut porvariston valta-aikaa tässä maassa. Erilaiset porvarilliset hallitukset ovat maata hallinneet ja saaneet tehdä tälle eduskunnalle budjettiesityksiään. Ainoa poikkeus, jolloin edes jossakin määrin vasemmiston ääni pääsi kuuluville, oli niin kutsuttujen keskustahallitusten aika, mutta se oli verrattain lyhyt, ja silloinkin vasemmiston koko vaikutusvalta supistui miltei päyhteen ainoaan kysymykseen, nim. armahduskysymykseen. Varsinaisissa poliittisissa asioissa oli silloinkin vasemmiston vaikutusvalta verrattain vähäinen. Keskustahallitusten toiminnan jälkeen pääsi meillä vallalle etupäässä maalaisliittolaiskokoomuslainen hallitussuunta ja se ei juuri missään oleellisessa kohdassa ole ottanut huomioon vasemmiston toivomuksia taikka vaatimuksia. Ja seuraukset siitä ovat olleet vähävaraiselle kansalle erittäin kohtalokkaat. Menoissa ovat etupäässä sotilas- ja suojeluskuntamenot kasvamistaan kasvaneet, kun sen sijaan valtion tulot ovat yhä enenevässä määrässä otettu vähävaraisia enimmäin rasittavalla tavalla. Sosiaaliset menot, sellaiset menot, joiden tarkoituksena on yhteiskunnallisten epäkohtien tasoittaminen, ovat jääneet varsin mitättömiksi. Erikoisen tyypillisenä ja tämän hallituskokoomuksen suuntaa ja mielipiteitä valaisevana tässä suhteessa haluan mainita erään tällaisen hallituksen sosialiministerin kehotuksen, kun työttömien lähetystö kävi hänelle hätänsä valittamassa, että olkaa hyvä ja menkää köyhäinhoidolta apua hakemaan. Köyhäinhuolto on tämän hallituskokoomuksen mielestä ainoa tapa, jolla valtio voi vähävaraisia työttömiäkään edes avustaa. Kun vuodesta vuoteen koko Suomen itsenäisyyden aikana on tällaiseen totuttu, niin ei ole suinkaan ihme,

että nyt, kun lopultakin sosialidemokraattinen hallitus on päässyt maan kohtaloita ohjaamaan ja tekemään ensimmäisen budjettiesityksensä, että tämä budjettiesitys, niin vaatimaton kuin se onkin sosialidemokratian ohjelman kannalta, herättää porvaristossa niin äärimmäistä ja kiihkeätä vastustusta kuin mitä se on herättänyt. Sehän on nostanut porvarilehdissä suoraan sanoen jonkunlaisen vallankumouksen pelon. Minä olen kyllä vakuutettu siitä, että ne sanomalehdet, jotka vallankumouksesta ovat tämän budjettiesityksen yhteydessä maininneet, ovat tehneet sen taktillisissa tarkoituksessa. Mutta ei puutu lukijoita, jotka ottavat tällaiset väitteet täydestä. Meillä on todellakin vallassaoleva porvaristo tottunut siihen, että valtion budjetissa ja sen esityksissä sanellaan etupäässä heidän luokkaetujaan ja että siinä syrjäytetään johdonmukaisesti ja milteipä joka kohdassa vähävaraisen kansanluokan edut. He ovat tähän niin tottuneet, että he pitävät kaikkea muuta olotilaa mahdolltomana ja epäoikeudenmukaisena. Kuuluisa ranskalainen kirjailija Anatole France sanookin eräässä novellissaan, että vallassa olevat luokat ovat tottuneet lailta ja oikeudelta yleensä odottamaan omien etujensa puolustamista, että he pitävät oikeutta ja sen vaatimuksia aivan samana kuin heidän luokkaetujensa puolustamista. France sanoo nimittäin, että porvarillisen „oikeuden ylevä tehtävä on turvata jokaiselle, mitä hänelle kuuluu, rikkaalle hänen rikkauttaan ja köyhälle hänen köyhyytään”. Tätä ohjetta ovat erinomaisesti toteuttaneet itsenäisen Suomen porvarillisten hallitusten budjettiesitykset.

Minä en halua ryhtyä yksityiskohtiin eikä pä se tässä yleiskeskustelussa ole erikoisesti tarpeenkaan. Minä pyydän vain sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ikäänkuin ottaa muutamia suuntaviivoja tästä budjettiesityksestä ja tarkastella, mihinkä suuntaan ja missä määrin tätä uutta suuntaa, josta äsken mainitsin, on budjettiesityksessä koetettu noudattaa.

Kaikkein paras lähtökohta on tällöin verrata tätä budjettiesitystä tärkeimpiin eriinä nähdén edellisen vuoden budjettiesitykseen. Minä otan ensiksi vertailtavaksi budjettiesitysten menopuolen.

Me huomaamme, että, niinkuin minä jo äsken mainitsin, sotilasmenot ovat itsenäisen Suomen aikana kasvaneet tavattoman suuressa määrässä ja vuosi vuodelta, ja ne ovat

nykyään jo niin suuret, että on hyvin kyseenalaista, voiko kansan maksukyky pitemmän päälle tällaista räsitusta kestää, varsinkin kun tämä räsitus nielee tai kuolettaa oikeastaan melkein kaikki muut yhteiskunnalliset harrastukset, erikoisesti sellaiset, joiden tarkoituksena on vähävaraisen kansanosan aseman parantaminen. Tämän vuoden budjetissa ovat sotilasmenot yhteensä, ylimääräiset ja vakituiset, 573 milj. markkaa, joka tekee 15 % kaikista valtion menoista. Nyt esitetyssä budjettiesityksessä on tämä määrä 409 milj. markkaa, joka tekee 10 % menojen kokonaismäärästä. Sotilasmenoja ehdotetaan siis vähennettäväksi 5 % :lla. Sanomalehdistössä ovat ne harvat edistysmieliset ja vapaamieliset lehdet, joita meidän maassamme on olemassa, osoittaneet, että tämä vähennys ei suinkaan merkitse meidän maanpuolustuksemme heikentämistä. Kysymyshän onkin vain siitä, millä tavalla maanpuolustus saadaan niin järjestetyksi, että se kansan maksukykyä häiritsemättä täyttää tarkoituksensa.

Sivistysmenot ovat prosenteissa otettuna kummassakin, tämän vuoden budjetissa ja nyt esilläolevassa budjetissa, samat, nimittäin 11 % kokonaismenoista, kokonaismäärälleen kuitenkin nykyinen budjettiehdotus on huomattavasti korkeampi. Tämän vuoden budjetissa on sivistysmenoihin käytetty 449 milj. markkaa ja nyt ehdotetaan 476 milj. markkaa. Mutta se osa menoarviosta, joka erikoisesti vähävaraisen kansan kannalta on tärkeä, nimittäin sosialinen eli huolto toiminta, se on se, johon tämä hallitus on kiinnittänyt erikoista huomiota. Tämän vuoden budjetissa käytetään huoltomenoihin kaiken kaikkiaan vain 52 milj. markkaa, joka tekee 1,1 % kaikista valtion menoista, ja tämä ei suinkaan ole paljon, se täytyy jokaisen myöntää, joka vähänkin avoimin silmin tarkastelee niitä yhteiskunnallisia epäkohtia ja sitä hyvyyksien epätasaista jakoa, mikä meidän maassamme vallitsee. Nyt ehdotetaan tähän tarkoitukseen käytettäväksi 119 milj. markkaa, joka sekin tekee vain 2,9 %, siis vajaa 3 % valtion kaikista menoista. Vieläkin jää sotilasmenoihin runsaasti kolme kertaa enemmän, kuin mitä valtio tämän esityksen mukaan tulisi käyttämään yhteiskunnan kovaosaisten avustamiseen.

Usein on puhuttu siitä, että sosialidemokraattinen puolue epäystävällisesti suhtautuu maatalouteen. Minä olen sentähden ot-

tanut myöskin tarkastellakseni, missä suhteessa maatalousmenoerät ovat tämän vuoden budjetissa ja nyt esilläolevassa esityksessä. Tämän vuoden budjetissa käytetään maatalousmenoihin 292 milj. markkaa, joka tekee 7,7 % kaikista menoista. Nyt ehdotetaan käytettäväksi 358 milj. markkaa eli 8,8 % kaikista menoista. Me huomaamme siis, että maatalous on myöskin saanut sille kuuluvan lisätuen valtion puolelta, joten siis puhe sosialidemokraattisen puolueen tai sosialidemokraattisen hallituksen epäystävällisyydessä maataloutta kohtaan ei pidä ainakaan budjettinumeroiden valossa paikkaansa.

Kuriositeetin vuoksi voin mainita, että sairashoittoon on myöskin lisätty menoeriä. Tänä vuonna tulee siihen tarkoitukseen käytetyksi noin 98 milj. markkaa, joka tietää 2,6 % kaikista menoista, nyt ehdotetaan käytettäväksi 112 milj. markkaa, joka tietää 2,7 % kaikista menoista. Me siis näemme, että hallituksen suuntana, mitä valtion menoihin tulee, on se, että koetetaan niin paljon kuin mahdollista tasoittaa yhteiskunnallisia epäkohtia ja samalla myöskin, niinkuin rahaministerin puheesta kävi selville, koetetaan kohottaa maan tuotantovoimia, koetetaan siis toimia siihen suuntaan, että maan tuotannollinen elämä elpyisi ja että maa pystyisi kestävänsä sen lisärasituksen, mitä lisääntyvät yhteiskunnalliset ja valtiolliset menot edellyttävät.

Erikoisesti haluaisin mainita pari sanaa jo usein mainitsemistani huoltomenoista. Minä puheeni alussa mainitsin, mitenkö kokoomuslais-maalaisliittolaisen hallituksen ohjelman oli ohjata työttömät työkykyisetkin kansalaiset köyhäinhoidon varaan, silloin kun he tilapäisesti joutuvat työttömiksi (Ed. Lohi: Valhetta!). Tämä on erikoisen merkillepantava ja myöskin luonteenomainen piirre porvarillisten puolueitten huoltotoiminnassa. He pyrkivät niin paljon kuin mahdollista järjestämään vähävaraisten henkilöiden avustamisen etupäässä köyhäinhoidolla. Sosialidemokraatit sensijaan koettavat niin paljon kuin mahdollista saada yleisiä vakuutusmuotoja voimaan, siis sellaisia muotoja, joissa ei jokainen avuntarvitsija tarvitse erikoispyynnöllä kääntyä yhteiskunnan puoleen, vaan jossa jo määräedellytysten vallitessa avustus tulee aivan kuin automaattisesti. Sehän on juuri vakuutusmuodon eroavaisuus köyhäinhoidosta, että siinä

avustetaan automaattisesti määrättyjen edellytysten vallitessa, kun sensijaan köyhäinhoito riippuu aina tai miltei aina erikoisesta pyynnöstä ja harkinnasta. Vakuutusmuoto ei suinkaan tiedä yhteiskunnan huoltomenojen lisääntymistä koko sillä summalla, mikä vakuutuksiin uhrataan. Päinvastoin mikäli huoltotoimintaa järjestetään vakuutusten muotoon, sikäli toisaalta köyhäinhoidon menot vähenevät. On totta, että jos vakuutuksissa ollaan jonkun verran avokätempiä vähävaraisten henkilöiden avustamiseen kuin köyhäinhoidossa, niin tietysti yhteiskunnan kokonaismenot lisääntyvät, mutta missään tapauksessa esim. valtion budjettiin otetut menoerät vakuutustoimintaa varten ja huoltotoiminnan valtiollistuttamista varten eivät merkitse kokonaan uusia menoeriä, vaan ainoastaan osittain uusia, koska yhteiskunnan menot kuntien köyhäinhoitomienojen vähentymisen kautta toisaalta supistuvat. Länsi-Europan maissa onkin vakuutusmuoto päässyt yhä enemmän vallalle. Ensiksikin sentähden, että se on inhimillisempi, se toisin sanoen jakaa oikeutta paremmin vähävaraisille puutteessa oleville kansalaisille ja toiseksi sentakia, että se on myöskin oikeudenmukaisempi, koska siinä määrättyjen edellytysten vallitessa aina avustus saadaan, siinä ei jäädä riippuvaiseksi avuntajan jokaisessa yksityistapauksessa tapahtuvasta harkinnasta. Mielivallalle siis jää vakuutusmuodossa vähemmän tilaa kuin varsinaisessa köyhäinhoidossa.

Se väite on toistettu myöskin tässä keskustelussa, että hallituksen budjettiesitys olisi sosialidemokraattisen ohjelman toteuttamista. On nyt kuitenkin huomattava, että tämä väite pitää ainoastaan hyvin vähäisessä määrässä paikkansa. Paljon oikeampi lienee se arvostelu tästä budjettiesityksestä, jonka eräs ruotsinmaalainen vapaamielinen lehti lausui nim. että esitys on sosialidemokraattisen hallituksen esitys porvarillisen valtion budjetiksi.

Ne pyrkimykset, joita hallitus budjettiesityksellään on tavoitellut, ovat epäilemättä sellaisia, joita sosialidemokraattinen puolue harrastaa ja joita se kaikella tavalla ja kaikella voimalla ajaa ja tukee, mutta se ei suinkaan merkitse sitä, että tämä budjettiesitys olisi mikään sosialidemokraattinen ohjelmaluonnos tai että tässä pyrittäisiin sosialidemokratian kaukaisempia päämääriä tai edes vähänkään kaukaisempia

päämääriä toteuttamaan. (Vasemmalta: Hyvä!) Päinvastoin hallituksen budjettiesityksessä pyritään ainoastaan sosialidemokratian kaikkein läheisiin päämääriin ja ne soveltuvat erinomaisen hyvin tämän porvarillisen valtiokoneiston puitteisiin. Meidän ei tarvitse ollenkaan tehdä eikä yrittää mitään vallankumousbudjettia sitä varten. Me tiedämme hyvin sen, että meidän vastassamme on eduskunnassa niin vankka taantumus, että me voimme tyytyä toistaiseksi verrattain vähiin saavutuksiin, kunhan edes nekin vaan saavutettaisiin. Maan porvarilliset kansalaiset saavat siis tämän budjettiesityksen puolesta nukkua yönsä aivan rauhassa. Heidän ei tarvitse ollenkaan pelätä tämän takia vallankumousta, vaikka muuan kokoomuslehti ilkeyksissään onkin ristinyt tämän budjetin vallankumousbudjetiksi.

Yhtä mielenkiintoista, kuin on tarkastella tämän budjetin menoeriä, yhtä mielenkiintoista, ehkä mielenkiintoisempaa on tarkastella sen tulopuolta. Ja siinä suhteessa meillä on sosialidemokratian kannaltakin tavattoman paljon mielenkiintoista. Tulopuolellahan ratkaistaan se, millä tavalla kerätään, kootaan varat budjetin menoerien peittämiseksi. Ja yhtä omistavia luokkia suosiva kuin porvarillisten hallitusten budjettiesitykset ovat olleet menopuolella, samankaltaisia ne ovat olleet myöskin budjetin tulopuolella. Totesin tässä lähetekeskustelussa, ja olen vakuutettu siitä, että kaikki vasemmiston edustajat minun kanssani erinomaisella mielenkiinnolla ja myös ilolla sen tekisivät, että ed. Ryti, jonka sanalle valtion finanssiasioissa annetaan niin suuri arvo, yhtyi tässä suhteessa nyt sosialidemokratian vuosikautia esittämään väitteeseen, että nim. valtion tulot ovat epätasaisesti jaetut veronmaksajien kesken ja että hän erikoisesti yhtyi siihen väitteeseen, että tullituloilla kootaan erikoisesti juuri vähävaraiselta kansalta aivan liian paljon valtion menojen peittämiseksi. Olisi ollut vieläkin iloisempaa ja vieläkin toivottavampaa, että tämä herääminen edistyspuolueessa olisi tapahtunut aikaisemmin, silloin kun puolueella oli jonkun verran enemmän vaikutusvaltaa valtion asioihin, mutta parempi myöhäännkin kun ei milloinkaan. Edistyspuolue on muistaakseni ollut tähän saakka kaikissa budjettikäsittelyissä verrattain lujasti kiinni siinä porvarillisessa yh-

teisrintamassa, joka on tämän maan tullipolitiikan tähän saakka sanellut. Vasemmisto on siinä suhteessa saanut huutaa kuuroille korville. Apua ei ole tullut porvarillisilta puolueilta miltään taholta (Vasemmalta: Eikä tule nytkään.) Se voi olla mahdollista, voi käydä niin, että nämä puheet, mitkä tässä suhteessa on saatu kuulla, ovat olleet pelkkiä puheita, mutta minä toivoisin, että ne johtaisivat myöskin realisiin tekoihin, varsinkin kun nyt siihen on helppo tilaisuus hallituksen budjettiesityksen puitteissa.

Minä olen ottanut vaivakseni laskea, millä tavalla välillisten ja välittömien verojen suhde on itsenäisen Suomen aikana kehittynyt. On muistettava nimittäin, että välilliset verot, erikoisesti, niinkuin ed. Rytikin osoitti, rasittavat maan kaikkein vähävaraisimpia kansalaisia, ja että välittömillä veroilla sensijaan voidaan jossain määrin, jos on hyvää halua, järjestää verorasitus maksukyvyyn mukaiseksi. Mutta välilliset verot eivät sitä voi tehdä. Ne ovat sokeita veroja, jotka eivät näe, onko maksaja rikas vai köyhä. Välilliset verot ovat meillä kasvamistaan kasvaneet viime vuosina, ja välittömät verot suhteessa kokonaistuloihin vähenneet. V. 1913, siis ennen maailmansotaa, oli välillisten verojen ja välittömien verojen suhde prosenteissa laskettuna se, että välilliset verot tekivät 92.2 % kaikista verotuloista. Tässä on välillisiin veroihin laskettu myöskin n. s. sekaluontoiset verot, koska ne enimmäkseen ovat välillisten verojen luontoisia. Välittömiä veroja silloin kannettiin valtiolle vain 7.8 % kaikista verotuloista. Tämä oli kyllä aivan mahdoton tilanne. Meillähän kaikki myönsivät sen ennen maailmansotaa, että välittömät verot meillä olivat aivan mitättömät, melkein olemattomat ja että valtio melkein yksinomaan otti tulonsa tulleeilla. Vuosi 1918, jota sitäkään ei vielä voi pitää tässä suhteessa normaalisenä vuotena, osoittaa kuitenkin minkälainen valtava käänne oli tapahtunut maailmansodan aikana, jolloin meidän tullitariffiamme ei oltu päästy uusimaan ja valtion lisättyjen menojen tarve täytyi peittää etupäässä välittömillä veroilla. V. 1918 tekivät välilliset verot 18.5 % kaikista valtion verotuloista ja välittömät verot 81.5 %. V. 1920 tekivät välilliset verot 63 % ja välittömät verot 37 %. 1924 välilliset verot jo 74 %, välittömät

vain 26 % ja 1926 välilliset 79.4 % ja välittömät vain 20.6 %, 1927 välilliset verot 78.5 % ja välittömät verot 21.5 %. Ja nyt tämä budjettiesitys on sellainen, että välillisillä veroilla otettaisiin sen mukaan 69.7 % ja välittömillä veroilla 30.3 %. Se tietää siis pyörein luvuin noin 10 % :n suhteen vaihtoa välittömien verojen hyväksi. Välittömillä veroilla ehdotettaisiin nyt otettavaksi noin 10 % enemmän kuin mitä viime vuonna on otettu ja tämä tietää suhteen palauttamista jotensakin siihen, missä se oli v. 1922. Onko tämä nyt sitten sitä vallankumousta.

Mutta joskin ed. Ryti ilmoitti kannatuksensa muutamiin hallituksen esityksen yksityiskohtiin nähden niin sen mielenkiintoisempaa oli todeta, että hänenkin kannatuksensa supistui verraten vähään. Hän ei jaksanut enää seurata hallitusta siihen, että omaisuutta olisi verotettu kaksi kertaa enemmän kuin mitä sitä tähän saakka on verotettu. Tämän hän piti monella tapaa mahdottomana. M. m. vastusti hän tätä toimenpidettä n. s. rentabiliteetin eli kannattavuuden kannalta ja osoitti verrattain sukelilla numeroilla, mitenkä muka epäoikeudenmukainen ja epätarkoituksenmukainen hallituksen esitys tässä suhteessa on. Asianlaita on nyt kuitenkin niin, että jos kannattavuudesta eli rentabiliteetista pidetään tiukasti kiinni, niin minkään muunlainen välitön vero kuin tulovero ei voi tulla kysymykseen. Omaisuusvero lievimmissäkin muodossa rikkoo aina rentabiliteettia vastaan. Se johtuu omaisuusveron luonteesta. Mutta näin ankaraa rentabiliteetin noudattamista verotuspolitiikassa ei minun tietääkseni juuri missään valtiossa suositella. Kaikkialla verotetaan omaisuutta siitä huolimatta, että se rikkoo jossain määrin tätä rentabiliteettia. On nimittäin huomattava, että liikkeidenkään kannalta ei ole niin erikoisen tärkeätä se, että verotus on täsmällisessä suhteessa heidän voittoonsa, koska liikkeet hyvin harvoin varaavat veroja varten itselleen rahoja. Hyvien vuosien raskaat verot, jotka perustuvat rentabiliteettiin, tulevat useimmiten maksettavaksi huonona liikevuotena ja rasittavat liikettä erikoisen raskaasti. Jos sen sijaan verotus perustuisi enemmän vakituisiin perusteisiin, kuten omaisuuteen, omaisuuden arvoon ja muuhun sen sellaiseen, niin ne eivät niin suuressa määrässä vaihtelisi ja

liikkeet tietäisivät suunnilleen mikä niitten verorasitus tulee aina vuodesta vuoteen olemaan. Liikkeiden omalta kannaltakaan ei siis uskollisesti rentabiliteettia noudattava verotus ole suositeltavakaan.

Ed. Ryti myöskin väitti, että omaisuusveroa pidetään yleensä vain jonkunlaisena hätäverona ja että sitä vain poikkeustapauksissa käytetään. Sallittaneen minun epäillä tämän väitteen paikkansapitäväisyyttä. Omaisuusvero sellaisenaan, niinkuin se varsinkin maailmansodan jälkeen useissa Euroopan valtioissa esiintyy, nimittäin raskaana, usein muutamina harvoina vuosina kannettavana verona valtion velkojen peittämiseksi tai maksamiseksi, on poikkeusvero, mutta omaisuuteen perustuvat verot eivät suinkaan ole poikkeuksena esim. Länsi-Euroopan valtioissa. Päinvastoin melkein kaikissa Länsi-Euroopan valtioissa on olemassa hyvin tärkeitä pysyviäisiä ja raskaita veroja, jotka perustuvat yksinomaan omaisuuden arvoon. Ne eivät kyllä kulje omaisuusveron nimellä, mutta todellisuudessa ne ovat omaisuusveroja. Meillähän on siitä omituinen olosuhde, että meillä ei oikeastaan mitään muita välittömiä veroja kanneta kuin tuloveroa. Ainoa omaisuusveron muoto on tämä tulo- ja omaisuusveron mitätön omaisuusasteikko, ja sen kohottaminen kaksinkertaiseksi ei suinkaan tiedä minkäänlaista poikkeuksellisen raskasta omaisuuden verottamista meillä. Jos otamme esim. vaikka Ruotsin ja otamme lukuun sen, että Ruotsissa suurin osa valtion tuloverosta ja samoin kunnallisvero melkein kokonaan otetaan omaisuusarvon perusteella, niin meidän täytyy epäilemättä tulla siihen tulokseen, että meillä omaisuusvero vielä tämän hallituksen esittämän korotuksen jälkeenkin on huomattavasti vähäisempi, kuin mitä se on muissa Länsi-Euroopan maissa. Ja jos otamme lopuksi sitten vertauskohdaksi sen, mitä vähävaraiset joutuvat tuloverona maksamaan, niin meidän omaisuutemme pääsee suorastaan ihan naurettavan lievällä verorasituksella siihen verraten mitä maan vähävaraisimmat kansalaiset joutuvat maksamaan. Kun meillä maalaiskunnissa aletaan verottaa jo 1,500 markan tuloista kunnallisverotuksessa ja valtion verotuksessa jo 6,000 markan tuloista, niin pieninkin, mitättöminkin vero näin alhaisissa tuloissa on niin raskas verorasitus, että omaisuusveron kaksinkertainen lisääminen ei

tuota likimainkaan suhteellisesti sitä rasi-
tusta varakkaille henkilöille, kuin nykyinen
vero, mitätönkin, vähävaraisemmilte henki-
löille tuottaa. Ja verorasitushan jos mikä
on katsottava suhteelliselta kannalta eikä
yksinomaan liikkeiden tai omistavien luok-
kien kannalta; sitä on verrattava juuri sa-
man maan vähävaraisiin kansalaisiin ja kat-
sottava, mitä ne maksavat, ja sen mukaan
suunniteltava rasituksia tai helpotuksia
muualle.

Me sosialidemokraatit olemme siis halli-
tuksen esitykseen tyytyväiset. Me olemme
kyllä vakuutetut siitä, että tämä esitys ei
tule oleellisilta kohdilta saamaan edus-
kunnan hyväksymistä ja että eduskunnassa
tullaan hyvin paljon sitä muuttelemaan.
Mutta on huomattava, että vaikka tämä ta-
lousarvioesitys ei tällä kertaa toteutuisi-
kaan, minä sanon erikoisesti „tällä kertaa”,
sillä minä olen vakuutettu siitä, että se
suunta, mihin tällä talousarvioesityksellä
pyritään, se suunta on tämän maan vähä-
varaista väestöä suosiva, että tässä maassa
yritetään nyt tällä budjettiesityksellä saada
kääntymään sitä tähänastista itsenäisen
Suomen aikana vallinnutta ja omistavia va-
rakkaita luokkia suosivaa valtiotalouspoli-
tiikkaa, ja jos se ei tällä kertaa täydellisesti
onnistukaan, niin me olemme kuitenkin va-
kuutetut siitä, että tämän maan vähävarai-
nen kansa, ja se muodostaa kansan valta-
van enemmistön, että se tulee tämän bud-
jettiesityksen käsittelyn varrella huoma-
maan oman etunsa ja että se tulee myöskin
pitämään huolen siitä, että tulevaisuudessa
tämä budjettiesitys tulee jälleen nouse-
maan ja elämään ja varmasti myöskin to-
teutumaan suuremmissa määrin, kuin mitä
se ehkä tällä eduskunnan istuntokaudella
toteutuu.

Ed. Rosenberg: On myönnettävä,
että kaikista niistä tilaisuuksista, niistä
budjetin lähetekeskusteluista, joita tässä
paikassa on viimeisinä vuosina käyty, on
tämä tilaisuus monessa suhteessa aivan eri-
koislaatuinen. Aivan erikoinen on se en-
sinnäkin siitä syystä, että esillä olevan
budjettiesityksen on tällä kertaa laatinut
hallitus, jonka jäsenet poikkeuksetta kuulu-
vat sosialidemokraattiseen puolueeseen ja
useimmat heistä ovat lisäksi puolueensa
johtomiehiä. Hallitus kyllä itse aikoinaan
astuessaan hallitusohjaksiin selitteli silloin
esiintyvänsä jonkinlaisena vapaamielisenä

porvarillisena hallituksena, jonka pääasialli-
nen tehtävä tulisi olemaan aukaista tietä
yhteiselle keskustaan nojautuvalle kokoo-
mushallitukselle. Tätä Johannes Kastajan
kutsumusta eivät kuitenkaan keskustassa
olevat porvarit, joihin tämän pelastustyön
piti kohdistua, ole ainakaan mainittavassa
määrässä tunnustaneet eivätkä sitä myös-
kään seuranneet. Voimme siis melko rau-
hallisella omallatunnolla väittää, että bud-
jetin on laatinut sosialidemokraattinen hal-
litus, jonka tehtävänä on ollut porvari-
teiskunnassa suorittaa tehtäviä, joihin ei
puhtaasti porvarillinen hallitus olisi kyen-
nyt. Mitkä nämä tehtävät ovat, siihen pa-
laan myöhemmin. Mutta myöskin sociali-
demokraattinen puolue on pitänyt nykyistä
ministeriötä sellaisena hallituksena, jonka
tarkoitus on ollut toteuttaa sosialidemok-
raattisia päämääriä ja taktiikkaa. Sikäli
kuin tässä asiassa on riittä ollut, on se
riittä keskittynyt siihen, että osa sociali-
demokraateista on katsonut hallituksen astu-
neen remmiin ajattomalla aikaa, joten hal-
litus ei nykyisen tilanteen huomioon ottaen
ole kyennyt vastaamaan niitä odotuksia,
joita sosialidemokraatit odottavat heidän
asettamaltaan hallitukselta porvarillisessa
yhteiskunnassa. Ja todistuksena siitä, että
socialidemokraatit todellakin pitävät tätä
hallitusta omien tarkoituksensa toteutta-
jana, on sekin seikka, että hallitus sai
muutama päivä sitten ryhmältä yksimieli-
sen kehoituksen pysyä edelleenkin paikoil-
laan. Se tahtoo toisin sanoen sanoa, että
lausunto oli parhain luottamuslause, mitä
hallitus voi toivoa omalta ryhmältään. Mitä
taasen tulee käsiteltävänä olevaan budjet-
tiin, niin ovat sosialidemokraattiset sano-
malehdet ympäri maata koettaneet jo etu-
käteen taittaa kärjen budjettiehdotusta vas-
taan kohdistetulta kritiikiltä sillä teko-
syyllä, että tämä budjettiesitys olisi vain
hyvä sosialidemokraattinen esitys porvaril-
liseksi budjetiksi. Tässä sopinee myös si-
vumennen kysyä mitä muuta sosialidemok-
raatit oikeastaan voivat aikaansaada. Ei-
vähän he voi laatia mitään sosialidemok-
raattista budjettia työväen valtiota varten
siitä yksinkertaisesta syystä, että he, jos
johonkin hallitukseen kuuluvatkin, sellai-
sessa tilanteessa, jossa budjetti on laadittava
työväen valtiolle, se hallitus on valtion ra-
jojen ulkopuolella piileksivä vastavallan-
kumouksellinen hallitus, jonka tehtävänä
on kaikilla mahdollisilla keinoilla kumota

työväen valtion laillinen oikeusjärjestys. Mitään sosialidemokraattista valtiota, missä tarvittaisiin sosialidemokraattista budjettia ei taasen ole ollut eikä tule koskaan olemaan, joten, hyvät herrat, voimme kai olla yksimielisiä siitäkin, että tämä budjetti yksinkertaisesti on sosialidemokraattinen budjetti, jossa punaisena lankana kulkee sama periaate, joka on määräävänä kaikessa muussakin sosialidemokraattien toiminnassa. Tämän periaatteen voimme lyhyesti määritellä seuraavalla tavalla: Vakauttaa kapitalismia hankkimalla sille laajempaa kannatusta työtätekevien kansanjoukkojen keskuudessa ja vapaamielisyyttä näyttelemällä tasooittaa tietä kapitalismin etupyrkimysten toteuttamiselle ja lopuksi vahvistaa porvariston sisä- ja ulkopoliittista asemaa vakavien kriisikausien varalle.

Kieltää ei kuitenkaan voi, etteivätkö suuret ja laajat joukot työtätekevän väestön keskuudessa eläisi sellaisessa uskossa, että jotain pientä hyvyttä voidaan aikaansaada sosialidemokraattienkin ollessa hallituksessa. Toivossa on hyvä elää, sanoo vanha sananlasku ja vaikkakaan ei kukaan tähän saakka ole voinut osoittaa, mitä hyvää nykyinen hallitus olisi, niiden 9 kuukauden aikana, jotka se on vallassa ollut, saanut aikaan, niin siitä huolimatta ei toivo ole tyystin kadonnut, sillä odotettiin, että ainakin talousarvion yhteydessä sosialidemokraattinen hallitus tulisi jotain tekemään niiden lupausten mukaan, joita heidän johtomiehensä eduskunnassa ovat niin runsain mitoin antaneet. Niin ollen odotettiin tätä budjettia mitä suurimmalla jännityksellä kautta maan. Olihan siihen oikeastaan pätevät syynsäkin. Asia on nimittäin siten, että talousarvio on se koetuskivi, jossa nähdään, mikä kunkin hallituksen todellinen ohjelma on. Jokainen hallitus kykenee lupamaan paljon ja laatimaan koreita ohjelmia, mutta vasta talousarviolla voidaan mitata, kuinka täysipitoisia ohjelmat ja lupaukset ovat olleet.

Silmäillessä tätä ikävää, numeroilla täytettyä kirjaa tulee vakuutetuksi siitä, että sen ääriviivat, niinkuin täällä jo on todistettu, ovat sangen onnistuneesti sovelletut tämän taantumusporvariston hallitseman maan tilanteeseen ja meillä valtiollisessa elämässä löytyviin voimasuhteisiin. Tekele itse on sillä tavalla kokoonpantu, että sen voi sanoa puhuvan hyvää sosialidemokraattista kieltä. Tarvitsee vain menopuolella

viitata puolustusministeriön ja sisäasiainministeriön pääluokkiin, joista jälkimmäisessä on ohranan määrärahat säilytetty ja edellisessä sotilasmäärärahat, lähipitäen yhtä suuret kuin ennenkin, ellei oteta lukuun laivastomäärärahaa, jota tällä kertaa ei ole kehdattu budjettiin panna jo siitäkin syystä, että laivasto-rakennusbudjettia koskeva laivastorakennusohjelma edelleenkin lepää eduskunnassa päättämättä. Samalla pyytäisin myöskin tässä yhteydessä reuna-huomautuksena kysyä, miksikä ei hallitus ole tällä kertaa toteuttanut pääministerin useampana vuonna kansanedustajan ominaisuudessa tekemää vaatimusta, että budjettiesitys olisi jätettävä edustajien tarkasteltavaksi joitakin aikoja ennen eduskunnan kokoontumista, sillä herra Tannerin omien sanojen mukaan ei voida edustajilta vaatia, että he muutamissa päivässä voisivat perehtyä niin paksuun kirjallisuuteen ja lisäksi kun tällä kertaa ei ole käsiteltävänä sellainen harmaan autio taantumushallitusten toivottomuuden budjetti kuin ennen on ollut vaan päinvastoin sosialidemokraattinen budjettiesitys, jossa nyt tällä kertaa on joitakin keitaita, tosin vain kangastuksina, mutta jotka kuitenkin tekevät sen jonkun verran vaikeammaksi selvittää.

Toisena reunamuistutuksena saan lausua, että tuntee melkein mielihyvän tunnetta siitä syystä, että hallituksen esityksessä on tällä kertaa jätetty pois eräs lause, jonka tätä ennen tapasi taantumushallitusten vastaavissa esityksissä. Jokainen taantumushallituksen rahaministeri on säännöllisesti väittänyt budjettiehdotuksensa olevan rakennetun säästäväisyysperiaatetta noudattaen. Mutta siihen säästäväisyyteen on sisältynyt myöskin joka kerta sellainen periaate, jonka mukaan työtätekevien hyvinvoinnin, taloudellisen sekä henkisen edistyksen hyväksi on uhrattava mahdollisimman vähän, mutta sen sijaan sotalaitokselle, ohranalle ja luokkakaarteille jokainen kilinki, joka voidaan saada irti yli välttämättömien menojen. Tämä esitys on tässä suhteessa ainakin rehellinen, sillä siinä uhraataan militarismille yli tarpeiden, mutta sitä ei verhota millään petollisilla lauseparsilla.

Oikeastaanhan voisi väittää, että sotaministeri omalta osaltaan ennen eduskunnan kokoontumista jo on ollut ehkä liiankin avomielinen. Noin pari viikkoa sitten julkaisivat sanomalehdet erään sotaministerin selostuksen, joka oli annettu sen johdosta

että sotilasmenoja porvariston taholta oli väitetty supistetuksi enemmän kuin tarve vaatii. Tässä selostuksessa herra sotaministeri väitti, että supistukset ovat johtuneet siitä, että viime vuonna myönnettyjä määrärahoja ei ole voitu tämän vuoden kuluessa kaikkia käyttää sen tähden ettei tilauksia ja hankintoja ole voitu täyttää, eikä niitä voi saada täytetyiksi ensi vuoden kuluessakaan. Tästä kai nyt saanee tehdä sen johtopäätöksen, että herra sotaministerin osuus sotilasmenojen supistuksessa johtuu tästä välttämättömyyden pakosta eikä suinkaan siitä, että sotaministeri yleensä harrastaisi sotavarustuksiin uhrattavien määrärahojen pienentämistä (Eduskunnasta: Ne ovat siirtomäärärahoja!) Se että ne ovat siirtomäärärahoja, ei vaikuta tähän johtopäätökseen.

Tarkasteltaessa tätä osaa budjetista, huomaa kyllä, että supistus sotalaitokselle meneviin rahasummiin nähden rajoittuu käsittelemään sotaministerin ilmoittamia budjetin kohtia sekä sen lisäksi laivaston rakentamista, jota määrärahaa sotaministeri ei tietenkään, kuten äsken jo sanoin, ole voinut budjettiin viedä, koska laki edelleen lepää täällä eduskunnassa.

Mitään sellaista ei budjetista löydy, josta seuraisi sotilasmenojen pysyväistä supistusta, ja kuitenkin on eduskunta viimeisellä istuntokaudella hyväksynyt päätöslauselman, jossa hallitusta kehoitetaan ottamaan harkittavakseen, missä määrin sotilaitten palvelusaikaa voitaisiin ruveta lyhentämään. Olisi odottanut sosialidemokraattisen hallituksen käyttävän hyväkseen näin suotuisaa valtakirjaa ja eduskunnan päätöstä seuraten ryhtyvän harkitsemaan ja harkinnan nojalla ehdottamaan palvelusajan lyhentämistä vaikkapa 6 kuukaudeksi, jolloin sotilasmäärärahoissa olisi saatu tuntuva ja ennen kaikkea pysyväinen vähenys aikaan.

Viime vuonna, jolloin nykyinen pääministeri opposition penkeiltä ankarasti arvosteli silloisen hallituksen budjettiesitystä, lausui hän periaatteensa budjettia rakentaessaan olevan sen, että budjetti on saatettava tasapainoon. Jonkun aikaa sen jälkeen joutui herra Tanner itse hallitukseen ja sitä tietä toteuttamaan ennen mainitussa tilaisuudessa lausumaansa periaatetta, johon periaatteeseen lisäksi kuului myöskin se, että köyhempään kansanosaan kohdistuva

verotaakka on vähennettävä ja kapitalisteille saatettava suurempi verotaakka kannettavaksi. Tarkastaessa esilläolevaa budjettia täytyy myöntää, että siinä todellakin on ryhdytty jonkun verran toteuttamaan sanottuja toimenpiteitä. Siinä mielessä se on todellakin parempi budjetti kuin ennen täällä esitetty harmaan autiot toivottomuuden budjetit.

Tulopuolella havaitsemme nyt budjetissa ensi kerran sen merkillisyyden, että siinä on välillistä verotaakkaa helpotettu ja hallitus esittää sensijaan tulopuolta koroitettavaksi siten, että omaisuusveroa koroitetaan puolella entisestään. Tämä jos mikään on sellainen toimenpide, jota köyhä kansanosa on varronnut jo useampia vuosia. Luultavaa on kuitenkin, että taantumusporvariston enemmistö tässä eduskunnassa ei tule tällä kertaa sellaista reformia sallimaan. Sen todisti jo äsken edistysmielisen — se tahtoo sanoa sitaateissa — puolueen eräs merkityksellisin jäsen, joka periaatteessa kyllä asettui kannattamaan kyseessäolevaa reformia, kuitenkin hyvään edistysmieliseen tapaan liittäen heti perään „mutta”, joka „mutta” sisälsi sen, että reformi on mahdoton toimeenpanna. Sekin lausunto siis todistaa, että porvaristo tähänkin mitättömään, todellakin mitättömään reformiin nähden on kauttaaltaan vastustavalla kannalla. Olisi juuri edistysmieliseltä puolueelta vartunut jonkun verran toisenlaista esiintymistä. Täällä äsken jo viimeinen puhuja todisti, kuinka itse asiassa koko se todistusaineisto, minkä ed. Ryti käytti todistaakseen, ettei kyseessäoleva reformi ole toteutettavissa, asiallisesti ei ollut pätevä. Kun muistaa, että edistysmielinen porvaristo kuitenkin vaalien aikana etupäässä käytti juuri tätä seikkaa kuin myöskin viljatullien alentamista pääasiallisena vaaliaseenaan, niin olisi luullut näitten lupaus-ten nyt näin vaalien jälkeen jonkun verran velvoittavan toisenlaiseen esiintymiseen. (Keskustasta: Vaalissa tuli kielteinen tulos!) On kyllä totta, että vaalien tulos oli se, että edistysmielinen ryhmä väheni puolella. Se todistaa tietysti sitä, että valitsijat ovat aikoja sitten jo menettäneet uskonsa edistysmielisen puolueen kauniisiin fraaseihin. Nyt on kuitenkin aika jolloin edistysmielinen ryhmä Canossassa seisoen voi vielä tehdä katumuksen ja myöskin parannuksen ja kääntää suuntaa jonkun verran. Kun

näin on, niin tuntuu siltä, että se korotus, mikä tällä tavalla on yritetty saada aikaan tuloissa, ei tule toteutumaan.

Sama asia on myöskin erääseen toiseen koroitukseen nähden, ne koskevat rautatie-tariffeja. Täällä on oikeiston taholta jo kritikoitu kyseessäolevaa koroitusta, ja minun mielipiteeni mukaan noin työväenkin näkökannalta katsoen ei tämä korotus suinkaan ole onnistunut. Asia on nimittäin siten, että se välillisten verojen helpotus, johonka sosialidemokraattinen hallitus tähtää viljatullien poistamisella y.m. siihen kuuluvien nimikkeitten alentamisella, ei saavuta tarkoitustaan juuri sentähden että vasemmalla kädellä toista tietä ikäänkuin tuodaan takaisin tuo välillinen veroitus. Täytyy nimittäin muistaa, että rautatierahtien korotus vaikuttaa aivan kuin vero. Jos nyt todellakin viljatullit poistettaisiin ja tämän kautta leivänhinta jonkun verran laskisi, niin tästä ei suinkaan ainakaan sisämaassa asuvalle väestölle ole minkäänlaista hyötyä siitä yksinkertaisesta syystä, että tariffien korotus kuitenkin korottaa leivän hintaa ja sitä enemmän mitä pidemmälle vilja on sisämaahan kuljetettava. Asiallisesti tämä oikeastaan on suurempi vääryys kuin itse viljatullit, sillä se asettaa maan köyhemmän väestön vaikeampaan asemaan ja sensijaan rannikolla asuva väestö, jolla toimeentulomahdollisuudet ovat paremmat, joutuu yksinään nauttimaan kyseessäolevaa helpotusta. Täytyy myöskin muistaa, että nämä molemmat koroitukset, omaisuusverokorotus 100 %:lla ja liikennetulon korotus, jotka yhteensä tekevät pyöreän luvun 275 miljoonaa markkaa eli lähipitäen saman summan, kuin mihinkä menopuolen ylitys päättyy, ovat sellaisia toimenpiteitä, joiden hyväksymisestä riippuvat ne sosialiset uudistukset, jotka tässä budjetissa esiintyvät sellaisena erikoisena sosialidemokraattisena ohjelmanumerona, josta puolueen sanomalehdissä ja täälläkin pidetään niin suurta ääntä. Jos hallitus todellakin tahoo ne läpiajetuksi, olisivat ne paremmin ankkuroitava esitykseen, kuin mitä nyt on tehty. Nyt ne jäävät yksistään riippumaan siitä, voidaanko kyseessäolevaa verouudistusta ja liikennetuloja korottaa. Jos nämä molemmat esitykset kaatuvat, niin siinä tapauksessa kaatuvat myöskin ne uudistukset, joita budjetissa esitetään.

Äsken mainitsin jo siitä, että tähän verouudistukseen kuuluu sitä paitsi se, että ny-

kyinen hallitus ehdottaa välillisen vero-kuorman helpottamista poistamalla osan tulleja ja alentamalla toisia. Huomautin jo siitä, että mitä viljatullien poistamiseen tulee, niin se ei ole onnistunut. Sitten on myöskin poistettu makeisvero ja tulitikkuvero. Näistä molemmista edistysmielisen puolueen edustaja, johtaja Ryti väitti, että molemmat ovat epäonnistuneita. Minä uskon puolestani, että ne eivät suinkaan ole niinkään epäonnistuneita. Olkoonpa vaan, että tulitikkuja joutuvat käyttämään myöskin tupakanpolttajat, mutta onko nyt syytä verottaa juuri tupakanpolttajia sen enempää kuin muitakaan. Ja lisäksi kuitenkin köyhissä työläispiireissä, siitä huolimatta, poltetaanko siellä tupakkaa tai ei, on tulitikkuihin menevä menoerä tarpeeksi suuri vuoden mittaan, niin että mitään syytä sellaisen kulutusveron ylläpitämiseen ei ole. Makeisvero, sekä kohtaa useimmissa tapauksissa köyhää työtä tekevää luokkaa sangen raskaasti. Täytyy muistaa, että köyhässä kodissa, torpan mökissä tuollainen makeinen on lapsille usein tervetullut asia. Siihen uhraa köyhä äiti usein viimeisen pennosensa saadakseen edes kerran viikossa lapsilleen jotakin hyvää. Tämä ei suinkaan ole mikään onnistunut vero-objekti. Päinvastoin, sillä joka tapauksessa on selvää, että näistä vähäisistä, sanoisinko, iloista, mitä tällainen makeinen tuo lapsille, eivät perheen äidit tule luopumaan. Mielestäni siis tämän veron poistamisessa on onnistuttu.

Palatakseni vielä kerran takaisin noihin rautatietariffeihin, niin olen pakotettu vielä kajoamaan niihin hiukkasen lähemmin siitäkin syystä, ettei nykyinenkään hallitus tietääkseni ole katsonut tarpeelliseksi ainakaan tähän mennessä tuoda eduskunnalle harkittavaksi kyseenalaista asiaa, vaikka saman hallituksen jäsenet kiven kovaan ennen täällä eduskunnassa ovat vaatineet, että tällaiset rahasääntöä koskevat asiat ovat tuotavat eduskuntaan. (Ministeri Ryömä: Kyllä tuodaan!) No sitä parempi. Mutta vaikka niin on, se on joka tapauksessa liian myöhään sentähden, että niinkuin jo äsken sanoin, uudistukset, joita hallitus ehdottaa tässä, ovat ankkuroidut juuri tämän kysymyksen yhteyteen. Olisi ollut siis syytä tätä ennen hankkia varmuus siitä, onko mahdollisuutta tällaisen tariffikorotuksen läpiajamiselle tai ei.

Sitten on vielä eräs seikka, johonka tah-

toisin kiinnittää huomiota. Tuntuu hiukan siltä, että valtioneuvosto ei itsekään ole tarpeeksi harkinnut kyseessä olevaa asiaa. Muutama päivä sitten oli sanomalehdissä luettavana rautatiehallituksen selostus omasta osuudesta tässä koroitustutuksessa. Silloin siinä oli m.m. seuraava todellakin sangen mielenkiintoinen kohta. Siinä nimittäin sanottiin, että rautatiehallituksen tietoon oli tullut ennenkuin ehdotus tariffien koroituksesta oli tullut valmiiksi, että valtioneuvosto oli budjettiin ottanut 100 miljoonaa lisää tuloja uuden koroituksen varalle. Silloin, sanottiin siinä selostuksessa, riensi rautatiehallitus täydentämään tuota laatimaansa ehdotusta, niin että jollakin tavalla saataisiin ne vastaamaan valtioneuvoston asettamaa summaa. Tästä johduttiin sitten saman selostuksen mukaan siihen, että katsottiin tarpeelliseksi korottaa myös paikallisen matkustajaliikenteen tariffia jonkun verran. Mitenkä on nyt tällainen ymmärrettävä? Pistääkö hallitus noin vain summamutikkaa budjettiin tulopuolelle summia, joista ei ole tehty ennakkolaskelmia ja vasta sen jälkeen osastohallitukset saavat tavalla millä hyvänsä katsoa, mistä luulevat saavansa tuollaisen summan kokoon. Tällainen menettely ei ole puolustettavissa koska, kuten yllä osoitettiin, sillä kallistetaan etupäässä kulutusarpeiden hintoja.

Perustellessaan rautatietariffien koroituksia lausuu hallitus, että tariffit meillä ovat alhaisemmat kuin muissa maissa ja perusteluihin liitettyssä taulukossa osoitetaan, että todellakin näin on. Sellainen väite noin ylimalkaisesti lausuttuna ei kuitenkaan oikeastaan todista mitään ja työväen näkökannalta katsottuna on heillä hyvin vähän lohdutusta siitä, että tariffit muissa maissa ovat korkeammat, koska hekin oivaltavat sen seikan, että palkkataso näissä maissa on sopeutunut kuljetuskustannusten mukaiseksi. Täällä ei ole niin asianlaita ja tariffien korotus siis tietää realipalkan pienentämistä.

Lisäksi voi panna merkille, että hallitus tariffikoroituksessaan suojelee vientitavaroita, toisin sanoen suurkapitalisteja. Niinpä ottaakseni vain yhden esimerkin itse budjetin perusteluista maksaa Suomessa koroitettun tariffin mukaan 100 kilon kuljetus 200 km:n matkalta viljaa kuljetettaessa 80 Saksan pfennigiä ja sanomalehtipaperin kuljetus saman verran, Ruotsissa taulu-

kon mukaan on suhde samanlainen, siellä maksaa siis viljan kuljetus samalta määrältä ja matkalta saman verran. Norjassa sensijaan nousee paperin kuljetus 14 pfennigiä kalliimmaksi samalta matkalta ja Tanskassa kokonaista 50 pfennigiä ja Saksassa 12 pfennigiä. Samanlainen on suhde vertaillessa toisinsa perunain ja hiomopuun tai viljan ja hiomopuun kuljetusta. Työläisten näkökannalta katsottuna olisi hallituksen pitänyt korottaa tariffia, jos se tarpeellista on, etupäässä vientitavarain kustannuksella ja jättää kulutustavarat toistaiseksi rauhaan, sillä niistä pitävät kyllä aikanaan taantumushallitukset huolen.

Syventyessään näihin hallituksen vero-reformeihin huomaa, että niiden sisältö ei olekaan niin kaunis, kuin mitä ne pinnalta tarkastaessa lupaavat. Ne ovat sillä tavalla rakennetut, että kärki joka tapauksessa suurelta osalta kohdistuu työtätekeviin luokkiin ja kapitalistit pääsevät vapaiksi.

Omaisuusveroa koskevaan reformiin en tahdo tässä yhteydessä puuttua sen enempää, koska se kysymys tulee esille toisessa yhteydessä, mutta niin paljon tahtoisin kuitenkin sanoa, että hallituksen olisi pitänyt, kun se kerran sille tielle lähti, heti astua askeleen pitemmälle. Mielestäni pahin vika omaisuusverolakia koskevassa ehdotuksessa on se, että hallitus ei ole korottanut tuloveron ylärajaa. Suuromaisuudet ovat viimeisinä vuosina keskittyneet ja niiden arvot ovat kohonneet niin paljon, että meillä ei enää ole syytä pysäyttää ylärajaa 30 miljoonan vaiheille. Sen olisi hallitus sangen hyvin voinut korottaa ja toiselta puolen olisi ollut syytä hallituksella tarkastaa eikö samalla kertaa olisi voinut alarajaa jonkun verran korottaa. On kyllä totta, että omaisuusvero alasummien kohdalla on verrattain mitätön ja ettei se suurestikaan tuloveron osuutena vaikuta esim. maatalouteen, mutta maatalous, etenkin pienviljelys, taistelee sentään siksi suurien vaikeuksien kanssa, että pienikin verolisäys tuottaa sille haittaa. Ja ennen kaikkea olisi ollut huomattava se seikka, että jos todellakin tahdotaan onnistua omaisuusveron koroituksella, on sen taakse saatava juuri pienviljelijäluokka. Tällä tavoin kun heidän omistustaan ei ole otettu lukuun veroreformissa, ei ole saatu aikaan sitä tarvittavaa psykologista tilannetta, mikä tarvitaan tällaisten reformien aikaansaamiseksi. Tässä mielessä minusta tuntuu, että hallituksen,

niinkuin äsken sanoin, olisi pitänyt astua askel eteenpäin.

Tarkastellessa hallituksen tulopuolta yleensä, tuntuu siltä, kuin se olisi jonkun verran pingoitettu. Hallituksessa näkyy, päinvastoin kuin herra Ryti tahtoo täällä väittää, vallinneen erinomaisen optimistinen mieliala. Metsähallituksen hankinnoista ja liikeyrityksistä lausuu hallitus perusteluissaan, että tulot niistä ovat nousseet vuodelta 1926 verrattuna lähinnä edelliseen n. 13 miljoonalla ja vuodelta 1927 ne ovat nousseet lähes 12 miljoonalla, mutta vuodelle 1928 arvioi hallitus niiden nousevan aina 90 miljoonalla markalla. Mitään syytä tällaiseen äkkinäiseen kohoamiseen ei hallitus esitä. Mahdollista on, että tällainen kohoaminen voi tapahtua, mutta kyllä silloin täytyy olla hyvin varma siitä, että kansainväliset markkinat ulkomailla edelleenkin kehittyvät niin nopeasti kuin mitä ne viime vuosina ovat kehittyneet. Omasta puolestani en ole suinkaan vakuutettu, että näin on. Englannin talouden elpyminen Englannin pitkäaikaisen hiililakon jälkeen ei tule jatkumaan siinä tempossa, missä se jo viimeisenä vuotena on jatkunut ja kuitenkin juuri puutavaramarkkinamme ovat sangen kiinteässä yhteydessä Englannin talouden kanssa. Nyt jo se osittainen depressioni, jonka näemme Europan kapitalistimaiden taloudessa, osoittaa, että päinvastoin voi ensi vuonna tilanne kansainvälisillä markkinoilla muuttua, ja silloin luullakseni metsähallituksen laskelmat ja valtioneuvoston näihin laskelmiin perustuvat johtopäätökset eivät pidä paikkaansa. Olisi siis ollut syytä hallituksella jonkun verran tarkistaa näitä numeroita ja olla jonkun verran varovaisempi tähänkin summaan nähden, sitäkin suuremmalla syyllä kun hallitus lisäksi ehdottaa Siuron sahaa lakkautettavaksi.

Samaa voidaan sanoa myöskin hallituksen arvioinnista alkoholiliikkeestä saataviin tuloihin nähden. Kuluvan vuoden budjetissa on tällä momentilla 85 miljoonaa pyöreän summin, mutta hallitus ehdottaa ensi vuodeksi merkittäväksi tuloa aina 119 miljoonaan saakka. Samalla aikaa kuitenkin, niinkuin tiedämme, hallitus on antanut eduskunnalle esityksen sellaisiksi muutoksiksi voimassa olevaan kieltolakiin, jotka suuressa määrässä supistavat luvallista alkoholikauppaa. Näin ollen olisi mielestäni ollut viisaampaa hallitukselta olla merkitsemättä kyseessä olevalle momentille enempää

kuin sen 85 miljoonaa markkaa, joka on kuluvan vuoden budjetissa.

Samanlaista kunnioitusta herättävää optimismia tapaamme myöskin niillä momenteilla, joissa esitetään valtion hyväksi ensi vuonna arvioidut tulot rikkihappotehtaasta ja Outokummun kuparikaivoksilta. Siinä tapauksessa, että valtio todella saa budjetissa edellytetyt summat näiltä laitoksilta, niin hyvä niinkin, mutta näin etukäteen budjettiin asetettuna, on vaikutus sellainen, että hallituksella on ollut tavattoman vaikea saada tasapainoa aikaan. Tämä seikka muuten selvittää hallituksen menettelytavan sen korottaessa tulosummaa rautatieliikenteen kohdalla. Mutta sellainen budjetin tasausyritys on jo, tahtoisin sanoa, silmäkääntötempu, joka ei vakuuta ketään.

Sikäli kuin budjettia olen silmäillyt, niin olisi mielestäni ollut paljon edullisempaa sellainen budjetin tasaus, joka olisi tapahtunut menopuolta supistamalla. Sellainen menettely olisi ollut sopusoinnussa sosiaalidemokraattien aikaisemman sanahelinän kanssa. Siitä olisi ollut etu, ettei sosiaalidemokraattisen ryhmän jäsenen hallituksessa ollen olisi tarvinnut menetellä toisin kuin mitä eduskunnassa aikaisemmin ovat puhuneet. Puolustusministeriön pääluokan kohdalla olisi voinut vähentää menoja vielä sangen tuntuvasti, samoin myöskin sisäministeriön pääluokan kohdalla ja yleensä voidaan sanoa, että supistuksia olisi voitu saada aikaan useamman pääluokan kohdalla ilman suurempaa haittaa. Siinä tapauksessa, että näin olisi menetelty, olisivat budjetissa edellytetyt yhteiskunnalliset uudistuskysymykset saaneet varmempaa pohjaa ja ne olisi sangen suurella menestyksellä voitu uittaa kovalle maalle. Nyt sensijaan ovat sellaiset laajakantoiset ja kansan työtätekevältä enemmistöltä hartaasti halutut uudistukset kuten vanhuuden eläkelaki ja sairausvakuutus tuomittu seisomaan ja kaatumaan, niinkuin äsken sanoin, hallituksen ehdottaman omaisuusveron ja rautatietariffin koroituksen mukana. Toistan vielä sen, että väärin on asettaa tällaiset tähdelliset kysymykset näin heikkojen naulojen varaan riippumaan, mutta asia taitaa sittenkin lopullisesti olla niinkuin Ruotsissa ilmestynvä lehti „Dagens Nyheter” kirjoitti joitakin aikoja sitten. Siinä nim. väitettiin, että tämä budjetti on sosiaalidemokraattisen hallituksen „joutsenlaulu”, jolla se tahtoo esittää hiukan so-

sialismiakin, voidakseen kunniallisella tavalla kuolla, senjälkeen kun pitkän aikaa on saanut hoidella taantumusporvariston toimitusministeriön tehtäviä. Minun mieltäni asiasta on kuitenkin se, että joutsenlauluksi tämä tekele on liian huono, ellei nyt sosialidemokraattiseen joutsenlauluunkin kuulu esittää asiat samanlaisessa kielessä suhteessa, joka on vallitsevana sääntönä sosialidemokraattien käytännöllisessä politiikassa.

Olen tähän mennessä esittänyt muutamia näkökohtia, jotka pääasiallisesti koskevat budjetin tulopuolta. Mutta tämä sosialidemokraattisen työväen hallituksen talousarvio on menopuoleenkin nähden erinomaisen kuvaava asiakirja, t.s. todistuskappale siitä, miten uskollisesti nykyinen hallitus seuraa taantumuksen avaamaa tietä, vieläpä sellaista tietä, joka työtä tekevässä väestössä herättää mitä vakavinta huolestumista. Esimerkkinä sellaisesta yhteisymmärryksestä otan tässä tulo- ja menoarvion pari kohtaa, nim. sen käsityksen, mikä sosialidemokraateilla näyttää olevan n. s. maan puolustukseen nähden ja ulkoasiainministeriötä koskevan kohdan. Vaikka hallitus on maan puolustuksen nimellä tunnettuja asevarusteluja eräissä suhteissa hiukan rajoittanutkin, niin tällainen rajoittaminen ei tule olemaan mistään merkityksestä. Minulle huomautettane, että ovathan sotilasmenot tässä menoarviossa niin ja niin monta miljoonaa markkaa pienemmät, miksei sillä olisi merkitystä. Sotaministeri Heinonen on tavallaan jo vastannut, niinkuin äsken sanoin, sanomalehdissä tähän kysymykseen kiirehtien selittämään, että sotalaitoksen menojen supistaminen on enemmän teknillistä kuin asiallista laatua ja että hallitus päinvastoin on lisännyt armeijan hävitys-tehoa ilmailuvoimien vahvistamisen kautta. Kaikesta päättäen tämä pitää paikkansa. Oleellista muutosta ei nykyisen hallituksen aikana ole tapahtunut ja sotalaitoksen menojen supistaminen menettää näin ollen siis kaiken näennäisenkin merkityksensä, kun tarkastamme onko hallitus tehnyt mitään luodakseen terveitä edellytyksiä sotilasraskuuden vähentämiselle. Joudumme tässä vastakkain hallituksen ulkopoliittikan kanssa ja nimenomaan tässä suhteessa näyttää yhteisrintama taantumuksen ja sos. dem. hallituksen välillä vain entisestään vahvistuneen.

Ulkoasiainministeriön pääluokkaa katsel-

lessa näemme siinä tärkeitä korotuksia ulkomailla olevia lähetystöjä koskevassa luvussa. Vaikkakaan nämä korotukset eivät niin suuria ole, ne kuitenkin koskevat sellaista asiaa ja sellaista budjetin osaa, josta tahtoisin sanoa, että siitä ei riipu ainoastaan budjetissa esitettyjen uudistuksien kohtalo vaan koko kansamme tulevaisuus. Minusta tuntuu, että juuri tähän kohtaan on kiinnitettävä ehkä suurempaa huomiota kuin mitä siihen ennen on kiinnitetty tai ainakin yhtä suurta huomiota kuin mihinkä muuhun budjetinosaan tahansa. Näin ollen pyydänkin saada hiukan lähemmin kosketella asianomaista pääluokkaa ja siinä yhteydessä esittää todistusaineistoa, näyttääkseni, että tässä suhteessa olisi valtiovarainvaliokunnan huolellisesti tarkastettava näitä menoeriä, sillä oman vakaukseni mukaan nämä menoerät käytellään tarkoituksiin, joista tulevaisuudessa on maallemme mitä vahingollisimmat seuraukset.

Herrat hallituksen jäsenet näyttävät pitävän muuten aivan luonnollisena edellisten hallitusten arveluttavan perinnön vaalimista. Meillä on niiltä perintönä budjetissa, niinkuin näemme, suhteettoman kallis ja useissa tapauksissa varsin arveluttavaan suuntaan kasvanut ulkomainen edustus. Sitä ovat taantumukselliset hallitukset pyrkineet laajentamaan sellaisia näkökohtia silmälläpitäen, joita sos. dem. eivät ole itsekään aina katsooneet voivansa hyväksyä. Esilläoleva ehdotus ulkoasiainministeriön kohdalta osoittaa nyt, että hallituksella ei ole ollut mitään muistuttamista enempää Suomen ulkopoliittikan aikaisempaan suuntaan kuin sen kustannuksiinkaan nähden. Päinvastoin. Jos otamme asian aluksi puhtaasti taloudelliselta kannalta, huomaamme, että nykyinen hallitus on runsaammalla kädellä kuin edeltäjänsä jakanut valtion varoja ulkomaisissa lähetystöissä ja konsulaateissa oleville virkamiehille. Näiden virkamiesten palkkausmenot nousevat ehdotuksen mukaan eräissä tapauksissa aina 400,000 markkaan henkeä kohti. Edelleen on tehty huomattavia lisäyksiä ulkoministerin päivällisrahoihin, ministeriön diplomaattikokelaiden ulkomaanmatkoihin, lähetystöjen epämääräisiin tarverahoihin, tilapäisluontoisen diplomaattisen juonittelun rahoittamiseen j. n. e., joten lisäykset nousevat lähes pariin milj. markkaan. Huolimatta edellisen vastapainona esitetyistä vähennyksistä, nousevat valtion menot tämän

päälukokan kohdalla entistä suurempaan summaan.

Minä haluaisin tietää, ovatko hallituksen jäsenet siinä käsityksessä, että he tämäntapaista talouspolitiikalla helpottavat työtekevän väestön raskasta taloudellista taakkaa? Eikö tässä ole kysymys sellaisen virkamieskunnan leivän lisäämisestä, joka on ja joka tulee olemaan viimeiseen saakka vihamielinen maan työtekevien luokkien pyrkimyksille ja joka sitäpaitsi on valmis työskentelemään edustamansa maan todellisten etujen vastaisesti, milloin porvariston luokkaedut niin vaativat.

Erikoista huomiota ansaitsevatkin hallituksen edesottamat ulkopoliitiikan alalla. Jo muutamat ulkoministeriön kohdalle merkityt menoerät osoittavat, mitä tietä meidän sosialidemokraattimme haluavat kuljettaa. Hallituksen selonteossa mainitaan, että ministeriössä palveleville virkamiehille on varattava tilaisuus enemmän perehtyä kansainliiton toiminnan eri puoliin. Sveitsin lähetystölle, joka vielä pari vuotta sitten tuntui olevan niin pienestä merkityksestä, että silloisen hallituksen ulkoministeri ei katsonut voivansa esittää erikoisen lähetystön perustamista sinne, esittää hallitus nyt ostettavaksi omaa taloa. Sos.dem. hallitus näyttää siis pitävän Suomelle erikoisen onnellisena sekaantumista Kansainliiton politiikkaan ja talousarvioesityksessään yrittää varata siihen tarvittavat rahat. Sosialidemokraattinen hallitus on tässä suhteessa odottamattoman innokkaasti astunut edeltäjänsä jälkiä ja jättänyt kokonaan huomioonottamatta monet varoitukset, joita tämän maan työväki ja useiden naapurimaiden sanomalehdet ovat sille osoittaneet.

Kun sos.dem. hallitus astui toimeensa, odotettiin työväen taholta ennen kaikkea, että suhteet Neuvosto-Liiton ja Suomen välillä vakiinnutettaisiin turvasopimuksen kautta. Odotettiin hallituksen aloitetta keskeytyneiden neuvottelujen jatkamiseksi. Niin ei kuitenkaan tapahtunut. Sensijaan yritti hallituksen äänenkannattaja levittää maailmalle tietoa siitä, että neuvottelujen jatkaminen ei riippunut Suomen hallituksen tahdon puutteesta, vaan siitä, että Neuvosto-Venäjä ei näyttänyt halukkaalta niitä jatkamaan. Herra Voionmaa oli kuitenkin pakoitettu ilmoittamaan, että hallituksessa ei oltu neuvottelujen jatkamisesta edes virallisesti keskusteltu, vaikka asiaan samaan aikaan kiinnitettiin kaikkialla suurta huomiota.

Mutta sensijaan teki hallitus jotain muuta. Ruotsalaisten lehtien välityksellä saatiin tietää, että hallitus oli „maan turvaamiseksi” päättänyt kääntyä Kansainliiton puoleen ja tehnyt sen sellaisella tavalla, että se herätti huolestumista ulkomaillakin. Niinpä helmikuun lopulla kirjoitti herra Backlund, eräs Ruotsin sos.dem. puolueen tunnetuimpia ulkopoliittisia asiantuntijoita, Suomen sosialidemokraattisen hallituksen politiikasta seuraavaa: „Erich ja Holsti, kaksi suomalaista diplomaattia, jotka ovat vuosikausia toimineet Itämerenmaiden liiton muodostamisen hyväksi Neuvostoliittoa vastaan Kansainliiton kehyksissä, on valittu Suomen hallituksen edustajiksi neuvotteluihin, jotka alkavat maaliskuun 2 päivänä Genèvessä Kansainliiton finanssikomitean kanssa ja koskevat aseiden hankintaa luotolla Kansainliiton välityksellä Suomelle ja Baltiallesodan sattuessa Neuvostoliiton kanssa.” Samalla kertoo herra Backlund että Ruotsin sanomalehdistö on asettunut varsin kielteiselle kannalle herran Erichin diplomaattisiin tehtäviin Ruotsissa ja ettei sitä näytä miellyttävän tällä alalla suoritettava herkeämätön toiminta Helsingissä, Tukholmassa, Pariisissa, Lontoossa ja Genèvessä. Tämän paljastuksen johdosta oli sos. dem. hallituksen luovuttava siitä salaperäisyydestä, jolla asiaa oli hoidettu. Herra ulkoministeri oli pakoitettu antamaan „selityksensä”, joka päinvastoin vahvisti sen, mitä ruotsalaisten lehtien välityksellä oli saatu hallituksen diplomaattisista juonista tietää. Voionmaa tosin yritti kiertää kysymystä sellaisilla selityksillä, että Erich ja Holsti ovat Genèvessä järjestämässä aivan viatonta taloudellista turvaa uhatussa asemassa oleville maille vaaran hetkellä, jotta näillä mailloisli mahdollisuutta vähentää rauhan aikaisia sotavoimiaan. Mutta samassa „selityksessään” ulkoministeri tunnustaa kuitenkin, että „— — täytyy hankkia turvaa ja tukea, toisin sanoen takeita rauhan säilymiselle Kansainliitosta, joka tällä hetkellä on ainoa sellainen, joka tällaisia takeita voi antaa.” Tärkeätä tässä on se, että sos.dem. ulkoministeri on tunnustautunut tämän Kansainliitolle tehdyn aloitteen innokkaaksi kannattajaksi. Sos.dem. hallitus kokonaisuudessaan ja nimenomaan herra ulkoministeri ovat samalla paljastaneet käsityksensä siitä, että Suomen ainoa vihollinen on muka Neuvostoliitto ja että Neuvostoliiton kaikkia yrityk-

siä turvata rauha itäisellä rajalla on kierrettävä ja sensijaan etsittävä suurten imperialistien maiden tukea.

Loogillisena jatkona tälle Suomen kannalta katsoen maailmanlopun politiikalle teki sos. dem. hallitus uuden otteen, jonka tarkoituksena liene ollut Kansainliiton imperialistisille isännille osoittaa, kuinka hartaasti täällä toivotaan Neuvostoliittoa vastaan suuntautuvan valtioliiton syntymistä. Viime kesäkuun puolivälissä lähetti hallitus kaikessa hiljaisuudessa kirjelmän Kansainliitolle ja valittelee siinä niitä vaikeuksia, joita hyökkäämättömyyssopimusten solmiaminen kohtaa sellaisten valtioiden kanssa, jotka eivät kuulu tai haluakaan kuulua Kansainliittoon. Tässä kirjeessään esittelee sos. dem. hallitus otettavaksi Kansainliiton jäsenvaltioiden kesken esille kysymyksen erikoissopimuksen solmimisesta sellaisten valtioiden kesken, jotka ovat samanlaisessa asemassa kuin Suomikin. Edelleen tässä varsin kuvaavassa asiakirjassa viitataan siihen, että sellaisen erikoissopimuksen solmiaminen helpottaisi Kansainliiton tehtävää määrätä, kuka tulee sodan syttyessä olemaan hyökkäävä ja kuka puolustava puoli, t. s. että tuomarinvaltuudet jo ennakolta varattaisiin — sanokaamme suoraan — englantilaisen imperialismin käsiin. Vaikka sos. dem. hallitus ei mainitsekaan tämän yhteydessä Neuvostoliittoa, on ilmeistä, että välittely vaikeuksista ja erikoisen valtioliiton muodostaminen ovat välittömässä yhteydessä sen käsityksen kanssa, jonka mukaan Neuvostoliitto kaikista rauhaa harrastavista yrityksistään huolimatta on Suomen vihollinen. Muulla tavalla minä en voi nykyisen hallituksen ajatuksenjuoksua ymmärtää, sillä minun tietääkseni ei Suomella ole muuta sellaista naapuria, joka olisi periaatteellisesti asettunut Kansainliittoon nähden kielteiselle kannalle. Tämä käsitys on vallalla myöskin ulkomailla. Saksalaisen lehden „Vossische Zeitungin” Genèven kirjeenvaihtaja kirjoittaa heti Suomen hallituksen kirjeen tultua julkisuuteen, että „kirjelmä tekee ehdottomasti sen vaikutuksen, että Neuvostoliittoa vastaan suunnitellaan kiertotietä muodostettavaksi valtioiden liitto, joka on toista tietä käyttäen kärsinyt haaksirikon”.

Mitä tästä on sanottava? Millä tavalla sos. dem. ulkoministeri ensinnäkin asettaa nämä hallituksen otteet sopuointuun

sen periaatteen kanssa, jonka mukaan salaisesta diplomatiasta on luovuttava ja jota muistaakseni herrojen oma puolue aina on varsin tarmokkaasti julistanut. Meillä on tässä joukko tapauksia, jotka ovat mitä kuvaavimpia salaisen juonittelun näytteitä, ja minkälaisen juonittelun? Viimeksi koskettelemanasi asiakirja — sekin ensiksi ulkomaalaisten sanomalehtien paljastama — osoittaa, että meidän sosialidemokraattinen hallituksemme yrittää Kansainliitosta muodostaa suoranaisen hyökkäysliiton sellaisia valtioita vastaan, jotka eivät ole Kansainliiton jäseniä, t. s. lähinnä Neuvostoliittoa vastaan. Sos. dem. hallituksen ilmeisenä tarkoituksena kaiken tapahtuneen perusteella voidaan pitää raja-aidan nostamista Neuvostoliiton ja Suomen välille. Ja siinä hallitus tuntuu onnistuneen täydellisesti. Mutta sellainen politiikka ei ole sitä politiikkaa, joka tulisi turvaamaan tämän maan rauhallisen kehityksen ja takaisi mahdollisuuden turmiollisen ja työtätekevälle väestölle varsin rasittavan asevarustelun supistamiseen nyt eikä vastaisuudessa.

Seurauksena hallituksen politiikasta on ollutkin, että Suomi on yhä enemmän eristäytymässä niistä valtioista, joissa on paremmin oivallettu, millä tavalla rauhallisten olosuhteiden säilyminen on turvattava. Olen jo viitannut ruotsalaisten lehtien lausuntoihin. Ansaitsee mainita, että Latvian sos. dem. hallituksen äänenkannattaja on viimeksi puuttunut asiaan huomauttamalla, että läheinen sitoutuminen Suomeen ei ole Latvian eikä muidenkaan pienten Baltian valtioiden etujen mukainen, sillä se voisi saattaa vaaraan näiden valtioiden rauhan ja itsenäisyyden. Näissä maissa ollaan Suomen hallituksen politiikan vuoksi siis siinä käsityksessä, että mitä enemmän Suomi soteutuu Kansainliiton kautta suurten imperialistimaiden juonitteluihin, sitä enemmän on syytä karttaa kanssakäyntiä meidän kanssamme.

Käsittääkö nykyinen hallitus, että tällainen vieroksuminen tulee meille ennen pitkää kalliiksi? Käsittääkö hallitus, että nykyisen politiikan jatkaminen tietää luisumista yhä pitemmälle aseellisten varustelujen tiellä ja että puheet puolustusmenojen supistamisesta ovat sovittamattomassa ristiriidassa sellaisen politiikan kanssa?

Vielä kerran minun täytyy toistaa, että puheessaan sotilasmaiden supistamisesta on hallitus puhunut jotakin sellaista, jolla ei

ole mitään merkitystä, koskapa hallituksen toiminta on antanut porvaristolle joukottain uusia aiheita vedota sotavarustusten laajentamisen välttämättömyyteen.

Tietääkseni herra ulkoministeri on par'aita Genèvessä ottamassa vastaan Kansainliiton isäntien kiitokset Suomen hallituksen erinomaisista palveluksista. Minun täytyy tämän matkan johdosta sanoa, että sen tarkoituksia olisi sietänyt vähintään keran harkita. Minun mielestäni on mitä arveluttavinta kevytmielisyyttä näin suinpäin sitoa Kansainliiton neuvostopaikan vastaanottamisen muodossa maan kohtaloita europalaisten maiden keskinäisiin juonitteluihin. Hallituksen pääministeri on vakuuttanut mahdollisen sodan sattuessa Suomen tulevan säilyttämään tapauksiin nähden tinkimätöntä puolueettomuutta. Minä huomautan tähän, että jo tällä hetkellä on kyseenalaista, voidaanko Suomen puolueettomuudesta enää vakavasti puhua. Joka tapauksessa meidän sosialidemokraattinen hallitsemme on tunnetuilla esityksillä erikoissopimuksista ja finanssiavusta hävittänyt sellaisen puolueettomuuden säilyttämisen ehdot.

Miten hallituksen lähimmät kannattajat, sos. dem. edustajat, tulevat suhtautumaan näitä seikkoja koskeviin hallituksen esityksiin ja onko heidänkin mielestään tässä kaikki niinkuin olla pitää, siitä minulla ei ole tietoa. Se on kuitenkin ilmeistä, että äärimmäinen porvaristo tuolla on erikoisesti hyvillään siitä kunniaa, jonka hallitus on taantumuksellisten lähettiläittensä ja herra ulkoministerin henkilökohtaisella innolla Suomelle kansainliiton diplomaattien keskuudessa hankkinut. Minkälainen ennakkomaksu sen kunnian hankkimisesta on vuosittain suoritettava, siitä meillä on todisteena valtion talousarvio. Mitä siitä saamme jälkeinpäin maksaa, se ei ole vielä nähtävissä. Tämän maan työtätekevässä väestössä on kuitenkin sellainen käsitys, että nykyisen hallituksen alistuminen edellisten taantumushallitusten uskolliseksi juoksupojaksi ulkopoliitiikan alalla tulee johtamaan tuhoisiin seurauksiin, jotka tulevat ennen kaikkea kohtaamaan tämän maan työtätekevää luokkaa. Sellaista politiikkaa ei luulisi edes sosialidemokraattien tulevan täällä puolustamaan.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5,10 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ed. Ingman sairauden tähden tästä istunnosta.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan ensimmäisen asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Palmgren: Föreliggande inkomst- och utgiftsförslag för år 1928 avviker i hög grad från de budgetprinciper, vilka tidigare följts. Det är också i övrigt, — såsom under de senaste veckorna från flere håll i offentligheten påvisats, — av många skäl så pass märkeligt, att det icke kunnat undgå att väcka en alldeles särskild uppmärksamhet och, må det genast sägas rent ut, i vida kretsar de allvarligaste betänkligheter. Vid sådant förhållande ser jag mig föranlåten att under denna remissdebatt giva uttryck åt en del av de tankar, vilka trängt sig på mig, då jag tagit kännedom om förslagen till budget och till de därtill hörande skattelagarna.

I rättvisans intresse må det visserligen erkännas, att det för varje regering — den må nu vara sammansatt huru som helst — alltid är en mycket svår, ömtålig och krävande uppgift att uppgöra ett budgetförslag. Grundlagen förutsätter, att regeringen åtnjuter riksdagens förtroende. Därav följer, att regeringen, när den avfattar förslag till rikets budget för följande finansperiod, bör göra detta icke blott med den fullständiga objektivitet, som regeringens ansvarsfulla ställning förutsätter, utan även med beaktande av de anspråk samhället genom riksdagen i detta avseende ställer och

har rätt att ställa. Budgeten skall vara avfattad så, att den på bästa sätt motsvarar rättvisans krav samt tryggar rikets dyrt förvärvade självständighet och det helas väl men lämnar å sido allt sådant som kan hänföras till specialintressen för vissa klasser eller medborgargrupper. Då partiförhållandena, såsom hos oss tyvärr är fallet, äro sådana, att regeringen i regel icke kan åberopa sig på en säker riksdagsmajoritet, har den så mycket större skäl att akta sig för att falla för frestelsen att skatta åt något eller några enskilda partier. Skulle sådant ske, så bleve följden lätt den, att en sådan åtgärd skulle stå i strid med det förtroende hos riksdagen, utan vilket ingen regering kan fortsätta sitt ansvarsfulla värv.

När man med de nu åberopade synpunkterna för ögonen granskar föreliggande förslag, kan man såsom sagt icke värja sig för en bitter missträknung. Man får det intrycket, att förslaget uppgjorts utan den erforderliga objektiviteten och utan att man gjort tillbörligen klart för sig, till vilka konsekvenser det skulle leda ävensom att förslaget till en grad, som dess bättre icke är vanlig ens i våra parlamentariska förhållanden, skattat åt klassintressen men lämnat å sido sådana vitala synpunkter, vilka kunna vara liktydiga med vara eller icke vara för rikets hela ekonomiska liv.

Det är icke endast på borgerligt håll man fäst sig vid att här föreligger ett mycket krasst försök till en ren klasslagstiftning. På ledande socialdemokratiskt håll tyckes man icke blott vara fullt medveten härom utan även öppet erkänna det samt till och med i offentligheten uppmana regeringen att icke tänka på demission utan kvarstå, bland annat, just för att genomdriva förslaget. Jag hänvisar i detta avseende till ledande artikeln i regeringsorganet „Suomen Sosialidemokraatti” N:o 208 för fredagen den 9 september. Berörda uppsats, som bär titeln „Keskustelu hallituksen asemasta”, slutar med en uppmaning till regeringen att icke demissionera och att „arvovallallaan tukemaan tämän työväenluokalle edullisemman talousarvion läpimenoa eduskunnassa”.

Jag och många med mig beklaga uppriktigt den pinsamma belägenhet, i vilken vi nu blivit försatta. Medvetandet att den nuvarande regeringen inom sin egen krets förfogar över mycken sakkunskap, praktisk blick, ekonomiskt sinne och nykter affärs-

mässighet gör, att vi hade hoppats, att den skulle förmå lösa de nu ifrågavarande uppgifterna på ett tillfredsställande sätt. De föreliggande förslagen kunna icke försvaras men möjligen i någon mån förklaras därav, att det tyvärr inom enkammaren blivit alltför vanligt att i så hög grad sträva till förverkligande av de skilda partiernas särintressen, att man ofta förbisett att dessa, — huru vitala de än för tillfället kunna te sig, — dock äro av endast sekundär betydelse och att de därför måste vika för vad hela rikets rätt och välfärd kräva. Det nu antydda missförhållandet har inom vida kretsar väckt allvarliga betänkligheter, vilka också tagit sig uttryck i offentligheten. Man klagar allmänt över otrevnad och osäkerhet.

Det har redan talats och skrivits mycket emot förslagen att väsentligen omlägga skatte- och tullsystemen samt att nedbringa utgifterna för rikets försvar. Antagligen kommer härom ännu i dag att göras vidlyftiga utläggningar. För mitt vidkommande må det därför för denna gång vara nog med att hava givit uttryck åt den beklämning förslaget till budget och skattelagstiftning väckt i de kretsar, där de största skatterna utskrivs och där man icke behöver räkna med skattesolkare.

Jag anhåller, att statsutskottet vid behandlingen av förslagen till budget och till de lagar, vilka ansluta sig till densamma, behagade beakta de synpunkter och önskningsmål, vilka nu antytts. Bland landets industriidkare har man med undran frågat sig, huruvida de, vilka utarbetat budgeten med vad därtill hör, alls gjort sig mödan av att uträkna, huru debet och kredit ställa sig för industrin, enkannerligen för exportindustrin, ifall man så där på rak arm ökar järnvägsfrakterna, höjer förmögenhetsskatten på ett sätt, som är kännbart främst för industrin, samt belastar industrin med kostnader för sjukförsäkring och en mängd andra välfärdsanordningar. Man har antagit, att sådana kalkyler icke blivit gjorda eller, om de gjorts, att sådant icke skett med tillbörlig noggrannhet. Ifall rikets näringsliv, vilket redan förut haft att kämpa med höga skatter, utländsk konkurrens och en mängd andra svårigheter, skulle i socialdemokratisk klassanda ytterligare betungas med antydda och andra ökade bördor, komme följden icke att inskränka sig till minskad produktion och nedläggandet av en del före-

tag. Nej. En sådan hämsko på näringslivet skulle dessutom leda till arbetslöshet, antagligen i stor omfattning, samt över hela linjen till minskade skattbara inkomster. Detta inser envar, som blott bemödar sig till liten eftertanke. Följderna av det nu tilltänkta skattesystemet bleve sålunda kännbara icke blott för någon enstaka samhällsklass utan för hela riket. Varifrån skall man taga medel för alla sociala och andra välmenta välfärdsanordningar och för arbetslöshetens bekämpande, ifall välståndet viker och tillgångarna krympa ihop?

Jag hoppas verkligen, att statsutskottet och sedan riksdagen skola finna utvägar att få budgetfrågan med vad därtill hör bort från de villospar, dit den hamnat.

Ed. N i u k k a n e n : Hallituksen budjettisityksen tulopuolella kiinnittävät erikoisempaa huomiota arvot rautatietulojen ja tuloja omaisuusveron kohoamisesta. Hallitus nimittäin laskee, että ensi vuonna rautatietulot lisääntyisivät 189 miljoonalla markalla ja tulo- ja omaisuusveron tuotto 175 milj. markalla. Samoin kiinnittävät erikoista huomiota tullitulot. Täällä on jo useampaan kertaan osoitettu, että hallituksen suunnitelma rautatierahtien koroittamisesta ei ole harkittua. Eikä olisi ollenkaan varmaakaan, saataisiinko, vaikka tällainen koroitus toimeenpantaisiin, odotettua tulojen lisäystä. Minä en tahdo tähän senvuoksi enää laajemmin kajota. Huomautan vielä siitä hallituksen omituksista menettelystä, että se, ennenkuin se oli saanut asiantuntijoilta, rautatiehallitukselta ja rautatiehallituksen neuvottelukunnalta, minkäänlaista lausuntoa tästä koroitussuunnitelmasta, meni lisäämään sen perusteella budjettiin 100 milj. markkaa. Nythän on käynyt selvälle, että asiantuntijat yksimielisesti vastustavat tätä suunniteltua koroitusta, samoin kuin koko yleinen mielipide.

Mitä sitten tulee tulo- ja omaisuusveron suunniteltuun koroitukseen, niin minustakin näyttää, että vaikka eräitä hallituksen tekemiä ehdotuksia tässä kenties voidaan hyväksyäkin, että omaisuusveron koroittamista kaksinkertaiseksi eduskunta ei voine mennä hyväksymään. Kuten täällä jo ed. Ryti huomautti, niin tällainen omaisuusveron koroittaminen veisi muun muassa siihen, että ne yritykset, niin maataloudessa kuin teollisuudessaakin, jotka tuottavat siihen sijoitetulle pääomalle heikoimman tulon ja joi-

den veronmaksukyky siis on heikoin, tulisivat tämän muutoksen kautta raskaimmin verotetuiksi, toisin sanoen hallituksen esittämä veroasteikko kulkee aivan päinvastaiseen suuntaan kuin mihin sen pitäisi kulkea. Hallitus, suunnitellessaan tätä omaisuusveron koroittamista, on lähtenyt siitä, että n. s. vakautettu tulo sietää muka yli kaksi kertaakin raskaamman verotuksen kuin vakauttamaton eli tavallinen palkkatulo. Eräissä suhteissa tämä käsitys lienee oikea, mutta suurimmalta osalta se varmaankin lienee väärä. Esim. maanviljelijän, pienviljelijän tulo, vaikka se on n. s. vakautettua tuloa, toisin sanoen, hän saa tämän tulon siitä kiinteistöstä, ankaralla omalla työllä, johon hänen pääomansa on sijoitettu, on sellaista että ei ole oikeudenmukaista verottaa tätä tuloa raskaammin, hyvin paljon raskaammin kuin esim. virkamiehen tuloa, jonka virka on jos minkäänäköisillä säännöksillä vakautettu ja varmasti joka kuukauden 1 p:nä saa nostaa palkkansa siitäkin huolimatta, vaikka hän enää ei olisi täysin työkykyinenkään. Ja senkin jälkeen, kun hän on työkykynsä menettänyt tai hänen virkansa lakkautettu, hänelle on vakautettu riittävä eläke, jollaisia vakuuksia esim. pienviljelijällä ei ole, jota kumminkin tässä verotuksessa tultaisiin kohtelemaan siten, että hän saisi maksaa noin 160 % korkeamman veron samasta tulosta kuin esim. vastaava virkamies.

Mitä sitten tulee niihin suunnitelmiin, joita hallitus on tehnyt tullitariffiin nähden, niin minun täytyy sanoa, että nämä ovat suorastaan hämmästyttävät. Täällä eduskunnassa, samoin kuin myöskin vaalipuheissa on sosialidemokraattisen ryhmän taholta erikoisesti aina puhuttu siitä, että kuluttajaväestöä rasittavat suojelus- ja muut tullit olisivat, mikäli mahdollista, kokonaan poistettavat, ja syytetty meitä maalaisliittolaisia siitä, että me emme tätä vaatimusta kannata. Me olemme tällöin aina huomauttaneet, että tämä vaatimus, joka sosialidemokraattien taholta tässä suhteessa on esitetty, ei ole todennäköisesti täysin rehellinen, toisin sanoen sitä ei aiota panna toimeen oikeudenmukaisella ja tasapuolisella tavalla. Tämä hallituksen esitys, joka, kuten täällä on vakuutettu, on näyte sosialidemokraattisen puolueen todellisista pyrkimyksistä, täysin selvästi paljastaa sosialidemokraattisen puolueen todelliset tarkoitukset tässä suhteessa ja osoittaa, että

meidän epäilyksemme ovat olleet täysin oikeutetut. Hallitus esityksessään puhuessaan siitä koska välittömien verojen ja välillisten verojen määrä ei ole oikeassa suhteessa, joten sitä suhdetta on ryhdyttävä korjaamaan, lausuu että tätä välillistä, siis tulliverotusta, on senvuoksi jo ennen, kuin sen asettama komitea edes on asian käsitellyt, asteen tain alennettava. Mutta siitä huolimatta siinä ehdotuksessa, jonka hallitus tekee muutoksiksi nykyiseen tullitariffiin, se ehdottaa jokseenkin kaikki maatalouden suojelustullit pyyhkäistäväksi kokonaan pois, m. m. nekin suojelustullit, jotka olisivat pienviljelyn menestymisen kannalta erinomaisen tärkeitä, kuten esim. ihran ja silavan tullit, samoin kuin vain sekä luonnollisen että keinotekoisin. Ne ehdottaa hallitus kumminkin poistettaviksi, keinotekoisin vain tullia tosin ainoastaan alennettavaksi, puhumattaakaan siitä että se ehdottaa viljatullit, mylytullia lukuunottamatta, kokonaan kaikki poistettaviksi. Vehnätulliakin ehdotetaan jätettäväksi ainoastaan 50 penniä kilolta. Lisäksi ehdottaa hallitus, että myöskin sillin ja muiden kalojen tullit alennettaisiin noin puoleen nykyisestäään, ottamatta ollenkaan huomioon, että meidän maassamme elää sangen suuret määrät juuri vähävaraisinta väestöä kalastuselinkeinon varassa ja joiden elinkeinon nykyisetkin suojelustullit pienutensa vuoksi ovat tehneet kyseenalaiseksi. On varmaa, että jos hallituksen esitys hyväksytään, tämä väestö joutuu aivan mahdolltomaan tilanteeseen. Mutta siitä huolimatta, että hallitus ehdottaakin, niinkuin sanoin, jokseenkin kaikki varsinaiset maatalouden suojelustullit kerta kaikkiaan poistettaviksi, se vain sangen kevyellä kädellä uskaltaa kajota teollisuuden suojelustulleihin. Se nim. ehdottaa vain ainoastaan eräiden kankaiden, puuvilla- ja villakankaiden tulleja alennettaviksi $\frac{1}{3}$ tai $\frac{1}{4}$:lla nykyisestä tullimäärästä eikä ehdota ollenkaan kajottaviksi muihin teollisuuden suojelustulleihin, m. m. niihin, jotka kohottavat juuri maatalouden tuotantokustannuksia. Minun nähdäkseni tämä hallituksen tulliesitys, jos mikään, on erinomaisen tyyppillinen kuva nykyisen hallituksen ja hallituspuolueen suhtautumisesta, maan pääelinkeinoon, samoin kuin se osoittaa, että sillä taholla ei ollenkaan tahdota pitää tällaisia uudistuksia suunniteltaessa silmällä sitä, että ne pantaisiin toimeen oikeudenmukaisella tavalla. Tämä esitys, jos se tu-

lee hyväksytyksi — se täytynee jokaisen myöntää — olisi mitä suurin, suorastaan verinen vääryys maan pääväestöä, maatalousväestöä kohtaan.

Kajoamatta tämän pitemmältä hallituksen budjettiesityksen tulopuoleen, käyn tarkastelemaan sitä menopuolelta eräiltä osiltaan.

Hallituksen esitykseen liittyvän vertailevan taulukon mukaan lisääntyvät budjetin vakinaiset menot yhteensä 200 miljoonalla markalla. Jos tästä summasta vähennetään pois koko 11 P. 1:ssä oleva lisäys 59 miljoonaa, josta 48 miljoonaa on lisäystä metsänhoitolaitoksen kohdalla, oppivelvollisuuslain aiheuttama lisäys 7 miljoonaa, kanavien, teiden, postin ja rautateiden käytön ja liikenteen aiheuttama lisäys 48 miljoonaa, sairaus- ja työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen varattavaksi ehdotettu 60 miljoonaa ja 18 momentilla esiintyvä teollisuuslaitosten menojen lisäys 68 miljoonaa ja toiselta puolen lisätään 17 P. 1:n kohdalla esiintyvä valtion velasta johtuva vähennys 85 $\frac{1}{2}$ miljoonaa ja yhdeksännen P. 1:n kohdalla suojeluskunnilta poispyyhitty — ilman perusteluja ja vastoin asetusta poispyyhitty — 30 miljoonaa, niin nähdään, että hallituksen esityksessä virasto- eli niin sanotut tuottamattomat kulutusmenot nousevat 74 miljoonalla markalla. Oikeastaan ne nousevat 94 miljoonalla, sillä 9 P. 1:n vakinaisessa menoarviossa taloustarve-, hevosten ylläpito-, taistelu- ja kuormastovälineiden ja alusten kunnossapito- y. m. sellaisissa menoissa tehty 20 miljoonan vähennys on vain näennäistä laatua, koska menot ovat arviomäärärahaluontoisia. Vastoin siis sitä pyrkimystä, joka viime aikoina on eduskunnassa vallinnut, ja jota myöskin hallituspuolueen taholta on usein tehostettu, nimittäin että on pyrittävä vähentämään virkamies- ja virastomenoja vähentämällä tarpeettomia virkamiehiä, hallitus ehdottaa sangen huomattavaa lisäystä näihin samoihin menoihin.

On mielenkiintoista lähemmin tarkastaa näiden menojen nousua. Lähemmin hallituksen esitystä tarkasteltaessa huomaa, että joka ainoassa pääluokassa ehdotetaan huomattava määrä perustettavaksi uusia vakinaisia virkoja ja koroitettavaksi entisten virkailijain palkkausmenoja. Kolmannessa pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi kaksi korkeapalkkaista virkaa, nimittäin yksi ministerin ja yksi oikeussihteerin toimi, yhteensä 163,000 markkaa, neljännessä

pääluokassa 5 vakinaista virkaa 109,000, 5 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi useita entistä korkeapalkkaisempia toimia, mutta samalla myöskin jokseenkin vastaava määrä vähennettäväksi entisiä, niin että tässä ei aiheudu varsinaista menojen lisäystä. 6 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi kolme uutta vakinaista ja vakiinnutettavaksi 55 ylimääräistä, siis yhteensä 58 uutta vakinaista. 7 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi 69 uutta vakinaista poliisinvirkkaa. 7 pääluokan IV luvussa ehdotetaan muodostettavaksi vakinaisiksi viroiksi kaikki puutarhurien, vahtimestarien, portinvartijain, koneenkäyttäjien, pesijöitten, emännöitsijäin y. m. sellaisten toimet ja lisäksi perustettavaksi muita uusia vakinaisia virkoja 18 kappaletta. 8 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi uusia virkoja 28. 10 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi yksinomaan yliopistoon 17 uutta virkaa yhteensä 936,000 markkaa. (Vasemmalta: 9 pääluokkaa unohtui.) Jaa, 9 pääluokassa ei ehdoteta virkoja lisättäväksi eikä vähennettäväksi, mutta kyllä palkan korotusta 4,200,000 mk. 10 pääluokassa ehdotetaan yhteensä perustettavaksi 29 uutta virkaa, palkkausrahat 1,325,000 mk. 11 pääluokassa ehdotetaan myöskin metsänhoitolaitoksen kohdalla perustettavaksi useita uusia virkoja ja koroitettavaksi entisten palkkoja. Samoin esiintyy muissakin luvuissa huomattavasti virastomenojen korotuksia. 12 pääluokassa ehdotetaan perustettavaksi postilaitoksessa uusia virkoja 34 ja entisiä vakiinnutettavaksi 34, siis 68 uutta vakinaista. Rautatielaitoksessa 73 uutta vakinaista. Kuten muistetaan jätti edellisen hallitus viime vuonna eduskunnalle menoarvion yhteydessä ehdotuksen posti- ja lennätinlaitoksen yhdistämisestä, samalla tehden huomattavia vähennyksiä näiden virastojen yhteisissä menoissa. Siinä suunnitelmassa, joka silloin jätettiin eduskunnalle ja jonka eduskunta myöskin käsittääkseni hyväksyi, ehdotettiin yhdistetyn uuden posti- ja lennätinlaitoksen päähallintoon perustettavaksi 54 virkaa, apuvirkailijoita lukuunottamatta. Nyt ehdottaa hallitus perustettavaksi tähän päähallintoon, tai lienee jo perustanut, samanlaisia virkoja 64 kappaletta, siis 10 verrattain korkeapalkkaista virkaa enempi, kuin mitä silloin oli katsottu tarpeelliseksi ja mitä m. m. niin sanottu virastokomitea piti tarpeellisenä. 14 pääluokassa ehdotetaan sosialiministeriön

alaisiin laitoksiin myöskin perustettavaksi lukuisia uusia virkoja sekä vakiinnutettavaksi tilastollisessa päätoimistossa 37 virkaa ja tointa. Yhteensä ehdottaa hallitus tässä budjetissa perustettavaksi joko uusia tai asetettavaksi entisiä ylimääräisiä virkailijoita varkinaiselle kannalle, kaikkiaan 409, tehden niiden palkkauksista aiheutuvat lisämenot 6.2 milj. markkaa. Kuten rahaministeri täällä keskustelun alussa mainitsi, ehdottaa hallitus budjetissa n. s. pienipalkkaisille virkamiehille, joille sen mielestä eduskunnassa viime kerralla hallituspuolueen läpiajama 20 miljoonaa ei riittänyt, lisäkorotuksia eri momenteilla, yhteensä 10 milj. markkaa. Virkamiesten matka- ja päivärahoja ehdottaa hallitus koroitettavaksi 3.5 milj. markalla. Korkeampipalkkaisille virkamiehille on täällä ehdotettu palkankorotuksia noin 1 milj. markkaa. 8 tunnin työpäivän soveltamisen johdosta eräisiin valtion laitoksiin ilmoittaa hallitus tarvittavan uusia toimia 10,800,000 markan edestä ottaen myöskin tämän summan budjettiesitykseen, yhteensä siis ehdottaa näitä virkamiesten palkkausmenoja lisättäväksi 31 $\frac{1}{2}$ miljoonaa. Eläkkeisiin ehdottaa lisäksi korotusta n. 2 $\frac{1}{2}$ miljoonaa. Siis korotusta virkamiesten palkka- ja eläkemenoihin 34 miljoonaa markkaa. Ja on huomattava, että näistä korotuksista verrattain huomattava määrä menee kaikkein korkeimpipalkkaisille. Minun nähdäkseni tämä myöskin osoittaa, että sosialidemokraattien täällä usein esittämät väitteet ja hyökkäykset m. m. maalaisliittolaisia vastaan näissä asioissa eivät ole olleet asiallisia. Se osoittaa, että kun he ovat itse joutuneet, niin kuin sanotaan aisoihin, niin he ovat valmiit hyväksymään monta vertaa suurempia virastomenojen korotuksia kuin konsanaan maalaisliiton johdolla toimineet hallitukset.

Kajoan tässä yhteydessä vielä myöskin puolustusmenoarvioon. Hallituksen taholta on aikaisemmin aina täällä eduskunnassa esitetty tähän menoarvioon nähdessä sangen radikaalisia vaatimuksia. Ei kauan sitten m. m. nykyisen hallituksen pääministeri esitti täällä vaatimuksen, että puolustusmenot on alennettava puoleen silloisestaan. Tätä menoarvioesitystä tehdessään, kun hallitus on joutunut asiallisesti perehtymään puolustuslaitoksen tarpeisiin, on sen käsitys minun nähdäkseni entisestään huomattavasti muuttunut. Vakinaisessa puolustuslaitoksen menoarviossa ei olekaan katsottu

voitavan tehdä sanottavia vähennyksiä ja niihinkin nähden, joita on tehty, on täytyntyt jo etukäteen olla selvillä, että vähennykset ovat suurimmalta osaltaan vain muodollista laatua. Siellä on vähennetty miehistön muonitukseen, vaatetukseen ja puhautauden hoitoon varatuista varoista 12½ miljoonaa, hevosten ylläpitoon varatuista 3.2 miljoonaa, koulutukseen ja kasvatukseen tarvittavista 0.6 miljoonaa, taistelu- ja kuormastovälineitten ja alusten kunnossapitoon varatuista 3½ miljoonaa, siis yhteensä 20 miljoonaa markkaa 426 miljoonan menoarviosta. Kun nämä määrärahat jokseenkin kaikki ovat arviomäärärahan luontoisia, toisin sanoen sellaisia, että jos myönnettävä määräraha ei riitä on eduskunnan kiltisti myönnettävä tarvittava summa lisämenoarviossa lisää, on selvää, että tämä vähennys ei ole lähimainkaan kaikki todellista vähennystä. (Vasemmalta: Miksi te pelkäätte siten?) Ainoa huomattava vähennys 9 P. l:n vakinaisissa menoissa on suojeluskuntajärjestöltä pois pyyhitty 30 milj. markkaa. Täällä on aamupäivällä jo ollut keskustelua hallituksen menettelystä tätä määrärahaa vähentäessään. Se keskustelu, m. m. se puolustuspuhe, jonka hallituksen pääministeri tässä asiassa tältä paikalta piti, teki minuun sen vaikutuksen, että hallitus on liikkunut tässä asiassa sangen löyhillä perusteilla. Pääministeri nimittäin täällä puolusteli tätä minunkin käsittäakseni selvästi laitonta menettelyä sillä, että hallitus voi muka ennen ensi vuoden alkua kumota suojeluskunta-asetuksen. Minä pyytäisin kysyä, onko hallitus todella niin naivi, että se uskoo, että se voi ennen ensi vuoden alkua kumota suojeluskunta-asetuksen ja pyyhkiä olemattomiin suojeluskuntajärjestön meidän maastamme. (Ed. Rosenberg: Tuskin! Kyllä se tietää, että on panssaribiilejä!) Kyllä minä rohkenen luulla, että tuo väite, jonka pääministeri täällä toi esiin, oli enempi vain tätä tilannetta varten keksitty, kuin lähemmin loppuun saakka ajateltu.

Ylimääräiseen puolustuslaitoksen menoarvion nähden on hallitus siihen sijaan, se täytyy myöntää, menetellyt radikaalisesti. Se on pyyhkinnyt melkein kokonaisuudessaan pois puolustuslaitoksen ylimääräisen menoarvion vähentäen sen vähempään kuin ¼ entisestään. Kun otetaan huomioon, että meidän puolustuslaitoksessamme sotilaitten asuintilat ovat sangen puutteelliset ja huonot ja että puolustuslaitoksen varusteet ja

sen teknilliset apuneuvot eivät läheskään ole siinä kunnossa, että puolustuslaitos niiden turvin olisi valmis tätä maata tarvittaessa puolustamaan ja kun me jokainen käsittämme, että paraskaan armeija ei ilman nykyaikaisia välineitä ja apuneuvoja voi täyttää tehtävänsä, niin minun käsittäakseni pitäisi olla selvää, että hallituksen vähennyksiä ylimääräisessä puolustuslaitoksen menoarviossa ei mitenkään voi asiallisesti perustella, kun se kerran vakinaista menoarviota käsitellessään on tullut siihen tulokseen, että puolustuslaitos on säilytettävä jokseenkin nykyisessä koossaan.

Hallituksen ja hallituspuolueen taholta onkin kovin usein, viimeksi täällä herra rahaministerin lausunnossa painostettu sitä, että hallitus on n. s. työvänehallitus, se siis tahtoo sanoa, ei Suomen tasavallan hallitus vaan jonkunlainen luokkahallitus. Tämä budjetti, joka hallituspuolueen vakuutuksen mukaan kuvastaa puolueen todellista pyrkimystä, selvästi osoittaaakin, että hallitus tahotoikin huolehtia vain eräiden vissien luokkien edusta ja ottaa huomioon vain eräiden vissien piirien toivomuksia. Se koettaa hyvittää virkamiehiä ja palvella pääasiassa vain kuluttajakeskustuksien palkannauttijoita unohtaen tässä esityksessään jokseenkin kokonaan maan pääväestön, maanviljelijäväestön. Samalla kun hallitus tahtoo siirtää tässä budjetissa omistavien, eritoten maanviljelijäväestön kannettavaksi lisäveroja ja poistaa maatalouselinkeinolta kaiken tullisuojan, se tahtoo antaa näille ensin mainitsemilleni ryhmille verohelpotusta ja ei ollenkaan kajoa maataloutta rasittaviin teollisuuden suojelustulleihin peläten nähtävästi, että täten se tulisi astumaan ei ainoastaan teollisuustyöväen mutta myöskin erittäin teollisuuspiirien varpaille. Kun kumminkin tämä meidän maamme yhä edelleen on ja minun käsittäakseni tulee jatkuvasti olemaan n. s. maatalousmaa, jossa talonpoikaisheli pienviljelijäväestö muodostaa kansan enemmistön ja sen varsinaisen rungon, on sellainen menettely, että hallitus tämän maan pääväestön kokonaan unohtaa, sangen hämmästyttävää.

Täällä ed. Itkonen koettaessaan puolustaa hallituksen esitystä ja vertaillen menoja kasvua erinäisissä pääluokissa mainitsi m. m., että maatalousmenot olisivat tässä lisääntyneet 59 milj. markalla. Jokainen, joka haluaa asiaan perehtyä, kumminkin huomaa, että varsinaiset maatalousmenot

eivät tässä ole lisääntyneet kuin n. miljoonalla markalla. (Vasemmalta: Hyvä miinikin!) Karjatalousyhdistyksille, pienviljelijäin opintomatkoihin, laidunyhdistykselle, siipikarjanhoidon edistämiseen, Pienviljelijäin Keskusliitolle, Pienviljelijäin Liitolle j. n. e., niille on myönnetty yhteensä korotusta pyörein luvuin miljoona markkaa. Met-sänhoitolaitoksen hankinta- y. m. sellaiset valtion metsien hoidosta ja käyttämisestä aiheutuvat menot muodostavat pääasiassa tämän nousun, yhteensä 48 milj. markkaa ja toinen erä, joka nostaa maatalouspääluokkaa, aiheutuu siitä, että edellinen hallitus jätti eduskunnalle esityksen laiksi maatalousoppilaitoksista, jonka eduskunta myöskin hyväksyi ja jonka aiheuttamat menot hallituksen on ollut pakko tähän menoarvioon ottaa. Muiden muassa maatalouden ja myöskin n. s. pienviljelijäin luottokysymys, josta sosialidemokraattien taholta ennen vaaleja niin paljon ja niin kauniisti puhuttiin, on tässä budjetissa jätetty kokonaan huomiota vaille. Puhumatta siitä, että budjettiin olisi otettu joku määräraha tähän tärkeään ja välttämättömään tarkoitukseen, ei edes sanalla mainita hallituksen esityksessä, että hallituksella olisi jotain suunnitelmia järjestää asia esimerkiksi valtiolainan avulla. Siihen sijaan täällä kyllä, kuten on jo huomautettu, sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat hallitusta nimenomaan miellyttäneet, on ehdotettu sangen heikoilla perusteluilla huomattavia lisämäärärahoja. Täällä on m. m. työttömyyden lieventämiseksi ehdotettu 25 miljoonaa siitä huolimatta, että me jokainen tiedämme, että mitään työttömyyttä ei ole odotettavissa. Lisäksi myöskin kaikennäköisille työläisnayhdistyksille ja sen sellaisille.

Tämän asian ollessa julkisuudessa keskustelun alaisena on hallituspuolueen sanomalehdistössä toivotettu, että nyt tällä esityksellä on näytetty Suomen kansalle, mitenkä tämä hallitus koettaa valvoa erikoisesti vähäväkisten kansankerrosten asiaa. Minä olen tässä toivottavasti osoittanut, että tämän maan vähäväkisin aines, maalaisväestö, erikoisesti juuri kaikista tukalimmissa oloissa elävä pienviljelijäväestö, tässä on jätetty jokseenkin kokonaan huomiota vaille. (Ed. Tainio: Niinkuin maalaisliitonkin hallituksen aikana!) On myöskin selitetty, että tässä nyt on valtiotalouden hoidossa tapahtunut niin sanottu suunnan muutos. Se tätä budjettia tarkastellessa täytyykin myöntää, ja

minä tässä toteankin vielä lopuksi, että tämä suunnanmuutos on tapahtunut seuraavissa suhteissa. Tällä budjetilla, kuten täällä jo on eräässä lausunnossa perusteellisesti osoitettu, tahdotaan siirtää tuotannollisen elämän kannettavaksi niin suuria lisärasituksia, että tämän budjetin hyväksyminen tietäisi todennäköisesti sellaista suunnan muutosta, että meidän maamme tuotannollisen elämän kehitys, joka viime vuosina on ollut sangen suotuista, pysähtyisi ja todennäköisesti taantuisi. Lisäksi on tapahtunut suunnan muutos siinä suhteessa, että hallitus on ryhtynyt, ei vähentämään, kuten eduskunta on aina vaatinut, mutta paisuttamaan virkamieskoneistoa ja sen aiheuttamia menoja. Lisäksi koetetaan saada siinä suunnan muutos, että verokuorma koetetaan siirtää palkannauttijoilta ja niin sanotuilta kuluttajilta omistaville luokille, myöskin pienviljelijäväestölle. Lisäksi siinä suhteessa, että tahdotaan poistaa maan pääelinkeinolta kaikki tullisuojeetus, säilyttämällä kuitenkin edelleen sellaisenaan sen kannettavana teollisuustullien sille aiheuttama rasitus, ja lisäksi pysäyttää ne toimenpiteet, joihin valtio viime vuosina on ryhtynyt monellakin tavoin auttaakseen maatalouden kehitystä, erikoisesti juuri helpottaakseen pienviljelijäväestön luotontarpeen tyydyttämistä.

Minä lausun valtiovarainvaliokunnalle sen toivomuksen, että valtiovarainvaliokunta ei hyväksyisi tällaista suunnan muutosta, vaan että useimmissa kohdin kehitys, sikäli kuin se budjetissa esiintyy, ohjataan kulkemaan samaa suuntaa kuin mitä se viime vuosina on meidän maassamme kulkenut ja joka on osoittautunut minun käsittääkseni ei ainoastaan koko maalle, mutta myöskin maan työväestölle edulliseksi. Sillä myöskin työväestön olot ja elinehdot tällä kertaa ovat meidän maassamme sellaiset, että ne kestänevät vertailun minkä muun maan työväen olojen ja elinehtojen kanssa tahansa Euroopassa. (Vasemmalta: Harhakäsitys!)

Ed. Lohi: Täällä herra rahaministeri esitellessään hallituksen tulo- ja menoarviota huomautti siitä, että on suurella mielenkiinnolla maassa odotettu ensimmäisen sosialidemokraattisen työväen hallituksen budjettiehdotusta, joka tietysti pitää olla suuntaa näyttävänä siitä, minkälaista tietä sosialidemokraattinen hallitus tahtoo valtiotaloutta hoitaa. Aivan oikein. Minä luulen, että kaikissa niissä piireissä, jotka maamme val-

tiollista elämää ovat viime aikoina olleet seuraamassa, on erittäin suurella mielenkiinnolla odotettu tätä hallituksen esitystä. Eikä vähimmän meidän, toisten puolueiden edustajien taholla. Mehän olemme olleet tilaisuudessa joka vuosi näkemään ja toteamaan niitä ehdotuksia, mitä vasemmiston taholta budjettiin on joka vuosi tehty. Ja minä olen monta kertaa huomauttanut siitä, että meidän käsittääksemme monet näistä ehdotuksista olivat sellaisia, että niitä ei ole vakavassa mielessä ajateltukaan toteutettaviksi. Minun täytyy sanoa, että jonkun verran vakavammalta kannalta sittenkin on sosialidemokraattinen hallitus asiain hoidon ottanut kuin sosialidemokraattinen ryhmä useilla aikaisemmilla valtiopäivillä. Mutta siitä huolimatta on tässä tulo- ja menoarviossa myöskin sellaista, jota ehdotettaessa tuskin on vakavasti ajateltu, että sellainen toteutuu.

Täällä ed. Ryti jo puheenvuorossaan huomautti, että tämän ensimmäisen sosialidemokraattisen hallituksen joutuessa valmistelemaan valtion tulo- ja menoarviota, se tapahtui niin edullisena ajankohtana, että tuskin yksikään edellinen hallitus itsenäisen Suomen olemassaolon aikana on niin edullisissa olosuhteissa joutunut budjettia kokoonpanemaan, jo siitä syystä, että monet niistä menoista, jotka m. m. edellisinä vuosina ovat olleet budjettia rasittamassa, edellisten hallitusten ja eduskunnan toimenpiteistä, ovat asiat järjestyneet sillä tavoin, että näitä menoja ei nyt siinä määrin tarvita. M. m. luvussa, mikä koskee valtiovelan korkoa ja kuoletusta, siinä on jo helpotusta lähes 100 milj. markkaa. Samoin tilattoman väestön asuttamiskysymys, joka on useina edellisinä vuosina vaatinut huomattavan suuria määrärahoja samoin kuin pienviljelijäin luotto-olojen järjestäminen, niitä vartenhan tässä budjetissa ei ole juuri mitään.

Sitä paitsi hallitus on menoarviosta jättänyt pois sellaisia menoja, joista se itsekin lieene ollut tietoinen, että eduskunta tulee ne joka tapauksessa lisäämään, niinkuin suojeluskuntamäärärahat ja laivastomäärärahat. Ne yhdistettäessä näihin edullisiin konjunktuihin, ei ole ihmeteltävää, että hallitus on saanut numerot näyttämään niinkin edullisilta kuin ne tässä budjetissa näyttävät, että huolimatta sellaisista leikkauksista valtion tuloissa mitä hallitus ehdottaa, budjetti on saatu tasapai-

noon. Mutta siinä suhteessa minunkin käsitykseni ja odotukseni oli aivan täysi pettymys, että sosialidemokraattinen hallitus niin suuressa määrässä kuin nyt on tapahtunut pyrkii koroittamaan sellaisia kulutusmenoja, joista suuren osan hyvin hyvällä syyllä saattaa panna epäilyksen alaiseksi. Niinkuin edellinen puhuja jo tässä osoitti, että virkamiesten palkankoroituksiin ja virkamiesten lisäyksiin hallitus ehdottaa yli 30 miljoonaa vastoin sitä, mitä eduskunta on useampaan kertaan budjetin esillä ollessa lausunut, niin tämä panee ajattelemaan, vastaako tämä sosialidemokraattisen hallituksen budjettiehdotus sellaisenaan köyhälistön pyrkimyksiä ja odotuksia. Ainaakin maalaisköyhälistöön nähden minun täytyy sanoa, että tämä on aivan täydellinen pettymys.

Täällä edellinen puhuja toi esille jo useita esimerkkejä siitä, kuinka hallitus on pyrkinyt virkamiesten palkkoja koroittamaan, ei ainoastaan pienipalkkaisten vaan vielä hyvin suuressa määrässä suuripalkkaistenkin virkamiesten. Olen nimenomaan kiinnittänyt huomiota maatalousministerin budjettiin jo siitä syystä kun budjetin loppunumerot näyttävät niin huomattavaa lisäystä, joka edellyttäisi, että sosialidemokraattinen hallitus, niinkuin täällä sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja huomautti, on suosiollinen maataloudelle. Niin, tässä jo edellinen puhuja huomautti siitä, että suurin menojen lisäys on metsähallinnon kohdalla ja epäilemättä suuri osa tästä lisäyksestä on seurauksena siitä, että puutavaraliikettä valtion metsissä on aikomus ryhtyä laajentamaan. Mutta ihmeellistä on minusta myös siinä se, että virkamiesten palkkoja on pyritty niin suuressa määrässä korottamaan (Ed. Vesterinen: 50 %:lla). Tosiaan, aina 50 %:lla. Ja kun lukee näitä metsänhoitolaitosta koskevia lukuja, niin huomaa, että tässä ei pienipalkkaisia virkamiehiä ole juuri ollenkaan, mutta verrattain suuripalkkaisia, aina 50—60,000 m:kaan asti. Esim. aluemetsänhoitajain palkkaus ehdotetaan koroitettavaksi yhtä astetta ylemmäksi. Nämä aluemetsänhoitajat eivät tosin ole erittäin korkeasti palkattuja, mutta täytyy ottaa huomioon, että metsänhoitajat asuvat kaikki maaseudulla, jossa elinkustannukset yleensä ovat verrattain halvat. Lisäksi on otettava huomioon, että suurella joukolla metsänhoitajia on valtion rakennat asunnot, joista vuokra on verrattain vä-

häinen. Samaten on muistettava, että metsänhoitajilla on siinä suhteessa erittäin edullinen asema, että jokaisesta virkamatkastaan, minkä he omassa hoitoalueessaan tekevät, he ovat oikeutetut velkomaan sekä kyyti- että päivärahat. Ja metsänhoitaja, joka tuollaisella maaseudulla asuu, kun se laittaa itselleen kesäksi moottoripyörän ja talveksi poron, niin nämä matka- ja päivärahat muodostuvat verrattain suureksi tulolähteeksi, toisissa tapauksissa kenties toisen verran lisäävät palkkaa. Onko mitään ehdottoman välttämätöntä syytä köyhälistön kannalta katsottuna tällaisille herroille niin suuria lisäyksiä mennä tekemään, kuin tässäkin on kysymys 2 ½ miljoonasta markasta tälle yhdelle virkamieskunnalle. Mutta ei sillä hyvä. Tähän tulee lisäksi että hallitus suunnittelee matkustussääntöä muutettavaksi, että nämä päivärahat tulisivat koroitetuiksi muutamille virkamiehille moninkertaisiksi siitä, mitä ne tähän asti ovat olleet. Kaikesta tästä täytyy tulla siihen käsitykseen, että sosialidemokraattinen hallitus näitä suunnitellessaan ei minun käsitykseni mukaan ole myöskään katsonut niiden köyhien valitsijain etua, jotka sosialidemokraatit ovat tähän eduskuntaan lähettäneet. Menopuolella esiintyy monia muita ehdotuksia, joista täytyy sanoa, että niitä köyhälistön kannalta katsottuna on erittäin vaikea ymmärtää.

Tulo- ja menoarvion järjestely, niinkuin minä sanoin, se on käynyt sittenkin verrattain hyvin päinsä, vaikkapa tällaisia menoja on niin suuret määrät hallitus ottanut, sentakia, että konjunktuurit ovat olleet niin erittäin edulliset, ja sentakia, että eräitä välttämättömiä menoja on jätetty budjetista pois. Tulopuolen järjestelyssä kiintyy ennen kaikkea huomio siihen, että tässä järjestelyssä tahdotaan kustannukset siirtää satama- ja liikekeskuksista sisämaan ja maaseutuväestön kannettavaksi. Tässähän hallitus esittää tullituloja, m. m. ylellisyystuloja huomattavasti pienennettäväksi, kahvin, sokerin, makeisten j. n. e. Ja jokainen me käsitämme, että nämä ovat sellaisia tavaroita, joita runsaimmin kulutetaan keskuspaikoissa, sillä varallisuus yleensä on siellä suuri ja helpotuksesta siis tulevat osallisiksi ne kansalaiset, jotka näissä satamaja keskuspaikoissa asuvat. Mutta tämä tulon vähennys ajetaan kiskoa meiltä sisämaan asukkailta, kaukana satamista ja asu-

tuskeskuksista asuvilta, nimittäin rautatie- rahteina. Siis tällaisella silmänkääntötempulla tahdotaan verokuorma siirtää täältä teollisuuskeskuksista maaseudun kannettavaksi. Onko silloin maaseutuköyhälistön etua millään tavalla ajettu, kun tällainen siirto on tehty. Onhan selvää, että meille kaukana asuville ei ole mitään hyötyä siitä, jos kahvikilo tullista päästyä on jonkun verran halvempi. Kun se meille saapuu, on tuo vero rahdeissa mennyt pois ja on yhtä kallista meille kuitenkin tästä huolimatta. Mutta tällainen järjestelmä ei ole täydellisesti kyennyt peittämään sitä tulojen vähennystä, mikä näistä finanssituleista on aiottu tehdä. Siinä on turvauduttu myöskin välittömän ja välillisen verotuksen suhdetta muuttamaan. On kyllä tunnustettava, että numeroissa katsoen välillisen ja välittömän verotuksen suhde meillä on kasvanut viime aikoina siihen suuntaan, että yhä pienempi merkitys välittömillä veroilla valtion tulojen kokonaissummaan nähden on nykyään, kuin oli muutamia vuosia aikaisemmin. Mutta tähän ei merkitse sitä, että välittömät verot niiden maksajille olisivat samassa suhteessa pienemmät. Tämä on seurauksena siitä, että meillä valtion menot ovat niin huomattavassa määrin vuosi vuodelta kohonneet ja niitä on täytynyt jollakin tapaa saada peitettyiksi. Ja toiselta puolen kun kulutus on tullut suuremmaksi, kaikinpuolinen liike-elämä vilkkaammaksi, tämä on vaikuttanut sen, että tavaravaihto on myös tullut paljoo suuremmaksi kuin se oli aikaisemmin ja tullien tuotto tämän johdosta on lisääntynyt eikä niinkään paljon siitä syystä, että tullimääriä, niiden yksikkömääriä olisi korotettu. Tämän on vaikuttanut yksinomaan taloudellinen kehitys eikä niin sanottu vanhoillinen porvarillinen lainsäätävä ole tätä kehitystä niinkään suuressa määrin johtanut, kuin sitä on tahdottu uskotella.

Mitä tulee sitten siihen, onko tämä hetki sellainen, että meillä voidaan tulo- ja omaisuusverolla ottaa niin paljon enempi jota hallitus ehdottaa kuin mitä ennen, sitä tietysti on hyvin vaikea arvostella. Se ehdotus, että puolet maksetusta verosta saa tuloista vähentää, se on ollut nyt voimassa muutamia vuosia, aikaisemmin tätä oikeutta ei ollut ja kenties on mahdollista palata tähän aikaisempaan järjestelmään (Vasemmalta: Joko se sopimus on

rikki?). Jaa, minä en tiedä, onko hallituspuolueella toisten hallitusta kannattavain puolueitten kanssa sopimusta, että he tässä suhteessa tekevät muutoksen, sillä minä käsitan, että tämä muutos koskee kaikkein kipeimmästi teidän oikealla olevien kannattajainne kukkeroon, sillä suuret osat maamme pääomia ovat niiden käsissä. Siinä tapauksessa, että hallituspuolueet ovat tästä sopineet, tuskin meillä talonpojilla on syytä lähteä tätä yhteisymmärrystä särkemään.

Mitä sitten tulee omaisuusveron kaksinkertaistuttamiseen, niin tässä on minun käsittäkseni suhde samanlainen. Jos minä en pyri ottamaan ollenkaan huomioon kokonaisuutta, kansantaloutta sellaisenaan, vaan ajattelen yksinkertaisesti talonpojan luokaedun kannalta, niinkuin nähtävästi hallituspuoluekin ajattelee, niin tuskin meillä talonpojilla on erittäin suurta syytä lähteä purkamaan hallituspuolueiden välistä sopimusta siinäkin suhteessa, vaikka meidän talonpoikain käsissä on myöskin omaisuutta, nimittäin maaomaisuutta, mutta se on jaettu niin pieniin osiin että se ei kovin raskaasti meitä koske (Vasemmalta: Tulkaa mukaan vaan!), mutta suuriin pääoman omistajiin niihin se koskee raskaasti (Vasemmalta: Ja niitä Lohi säälii.). Meillähan oli yhden keran yhden vuoden aikana tämä omaisuusvero myöskin koroitettuna muistaakseni 100 %:lla ja silloin tämä korotus tapahtui seuraavista syistä: Valtiotalouden asema oli meillä erittäin vaikea, erittäin vaikeaa oli saada lukkoon tulo- ja menoarvio, että tulo puoli vastaisi menopuolta. Silloin ruotsalaisen puolueen edustajista suuri osa äänesti näitä finanssittuleja vasemmiston kanssa yhdessä pois pienemmäksi ja meillä oli pakko johtaa valtioelämää, koska me olimme pakoitettuja olemaan hallituksessa. Me menimme siihen että tämä tulojen vähennys korvattiin kaksinkertaisella omaisuusverolla. Onko asema nyt sellainen, että valtion tulo- ja menoarvio, sitten kun tätä valtiovarainvaliokunta yksityiskohtaisesti tarkastaa, muodostuu sellaiseksi, että budjettia ei voida saada lukkoon. Siinä tapauksessa minun mielestäni nämä hallituksen ehdottamat muutokset tulo- ja omaisuusverolakiin on toteutettava, jos muuta keinoa ei budjetin umpeen saattamiseksi ole.

Mutta hallituksen esityksen menopuolella on vielä muutamia kohtia, joihin minä tahdoisin kajota. Siellä näkyy huomattavassa

määrin harrastusta myöskin todellisuudessa pyrkiä kannattamaan maan köyhän väestön etua. Sitä todistaa sosialisten menojen suuri lisäys. Täällä on jo useassa puheenvuorossa kosketeltu myöskin kysymystä määrärahan varaamisesta vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista varten. Onko se keino, jota hallitus ehdottaa, että erikoinen määräraha nyt varataan tätä tarkoitusta varten vai onko joitain muita keinoja, jotka paraiten edistävät tämän suuren kysymyksen toteuttamista, siitä en tahdo mitään päättävää sanoa. Kuitenkin tahdon sen sanoa, että tämä kysymys on niin suuri, niin tärkeä ja niin laajakantoinen, että sen täytyy tämän tasavallan kyetä ratkaisemaan myönteiseen suuntaan aivan lähimmässä tulevaisuudessa. Tämä kysymys kyllä vaatii satoja miljoonia uhrauksia sekä valtiolta että yksityisiltä kansalaisilta, veromaksajilta, mutta sen toteuttaminen merkitsee niin suurta socialistia uudistusta, että minä voin vakuuttaa, että maalaisliiton eduskuntaryhmä tulee olemaan mukana tekemässä kaiken voitavansa tämän kysymyksen toteuttamiseksi, (Vasemmalta: Pysykää nyt sanoissanne!) niin pian kuin se on mahdollista meidän oloissamme. (Vasemmalta: Jaa, siinäpä se on.) (Puhemies koputtaa.) (Vasemmalta: Missä se teidän mahdollisuuden raja on?) Yksi kohta sosialiministeriön budjetissa on kumminkin kiinnittänyt minun erikoista huomiota. Vaikka sosialiministeriön budjetti on niin huomattavalla tavalla lisääntynyt, niin sieltä on jätetty pois yksi erittäin tärkeä menoerä, nim. ylimääräisestä budjetista, joka on jo useampana vuotena siellä ollut. Siinä on nimittäin ollut ainakin kolmena vuotena peräkkäin erikoinen määräraha, josta on annettu lainoja maan köyhimmille ja vähävaraisimmille kunnille uuden köyhäinhuoltolain säätämien kunnalliskotien rakentamista varten. Tästä määrarahasta on annettu pitempiaikaisia halpalkorkoisia kuoletuslainoja noille köyhille kunnille. Mutta tämä määräraha on ollut siksi pieni, 2 milj. mk. vuodessa, ettei montakaan kuntaa yhtenä vuotena ole voitu auttaa. Tästä on johtunut, kun kunnalliskotien rakennuskustannukset nousevat nykyaikana niin huomattaviin summiin, että monen vähävaraisen kunnan on ollut suorastaan pakko tämä rakentaminen lykätä aina tuonnemmaksi, kun ei ole ollut minkäänlaista mahdollisuutta saada varoja kokoon niin paljon,

että se olisi kyennyt rakentamaan. Mistä syystä sosialidemokraattinen hallitus on jättänyt tämän määrärahan budjettiin ottamatta, se on minulle kysymysmerkki. Mutta tässä budjetissa näkyy myös eräessä toisessa pääluokassa sensuuntaisia pyrkimyksiä, joihin minäkin voin mielihyvällä yhtyä. Muun muassa kulkulaitosministeriön budjetissa siinä näkyy pyrkimyksenä olevan, että maan puhelinlaitosta ryhdytään järjestämään siihen suuntaan, että tämä tärkeä väline hiljoilleen saataisiin valtion haltuun ja tämä pyrkimys on minun käsittääkseni aivan oikea. Nythän on meillä tällä alalla maassa tilanne sellainen, että yksi suuri yhtymä, kaupunkien välinen telefoniyhtiö, omistaa suurimman osan pitkänmatkan linjoja maan väkirikkaimmilla ja asutuimmilla seuduilla, suurimman osan Suomen kaupunkien välillä. Ja tämä yhtymä on kyennyt, kun se on yksin ollut vallassa, keräämään huomattavat pääomat itselleen, samalla kuin se on kyennyt jakamaan osakkeenomistajille 10 % voittoa huolimatta siitä, että se on ilmaisia osakkeita suuressa määrin jakanut. Esimerkit muutamista muista maista, missä puhelinlaitos on valtion huostassa, osoittavat, että tämä toiminnanhaara on sellainen, joka aivan hyvin menestyy valtion huostassa. Ja miksei se menestyisi aivan yhtä hyvin kuin posti ja lennätin. Meillä pitäisi myöskin pyrkiä siihen, jos ei yhtäkkiä, niin hiljoilleen että tultaisiin siihen, että maan puhelinverkon, ainakin pitkänmatkan linjoilla omistaisi valtio, joskin paikallinen verkosto toistaiseksi täytyisi jättää paikallisten yrittelijäin huoleksi. Tässä on sellainen toimiala, joka ei vaadi valtiolta varsinaisesti, sitten kuin se on saatu järjestetyksi, menoja, sillä jo se pieni kokemus, mikä tällä alalla nyt on jo saavutettu, osoittaa, että tämä ala on sellainen, että se myöskin taloudellisesti aivan hyvin kannattaa. Ja sentakia minä lausuisin sen toivomuksen, että valtiovarainvaliokunta tässä suhteessa täydellisesti asettuisi hallituksen kannalle eikä pyrkisi pyyhkimään niitä määrärahoja, mitkä tässä budjetissa hallitus nyt on esittänyt. Meillä maalaisliittolaisilla, meillä ei ole mitään sitä vastaan, että sellaisia toiminnanaloja, joissa elävä elämä osoittaa, että sosialisoinen tai valtion haltuun toiminnan ottaminen käyppi taloudellisesti päinsä, että se siinä otetaan valtion huostaan. Asiain nykyisellä kannalla ollen

on asiointila niin surullinen, että tämäkään suuryhtymä ei ole välittänyt maan kaukaisimpien ja syrjäisimpien seutujen puhelin-yhteydestä ollenkaan, mutta aivan kylmästi laskemalla, millä paikkakunnalla tuloja on saatavissa niin paljon, että se on tuottavaa afääriä. Mutta valtion haltuun jouduttua on meillä harvaan asuttujen seutujen asukkaillakin toivoa, että valtio ei tule niin yksipuolisesti ainoastaan tulojen kannalta hoitamaan tätäkään laitosta. Onhan jo nyt meillä järjestettynä m. m. postilaitos, jonka verkko on kaikkein kaukaisimpia sopukoita myöten järjestetty niin, että valtio postin kantaa vaikkakin se tuottaa siellä tappiota. Mutta kun nämä tappiot saadaan peitetyksi niillä tuloilla, jotka vilkasliikkeisimmiltä paikkakunnilta kertyvät, niin tällainen on ollut mahdollista ja tällä tavalla on pyritty saattamaan kaikki kansalaiset, jotka tässä maassa asuvat, niin paljon kuin mahdollista tasa-arvoiseen asemaan. Minun käsittääkseni ainoa tie, jota puhelinlalla käyttäen myöskin voidaan päästä tämänlaisiin tuloksiin, on se suunnitelma, mikä esiintyy hallituksen esityksessä, johon siinä on alku pantu.

Mitä tulee niihin hallituksen esityksen liittäisiin määrärahoihin, joitten tarkoituksena on maan tuotannollista elämää kohottaa, niin minulla puolestani ei ole mitään niitä vastaan muistuttamista. Niin paljon kuin meillä suinkin valtionvarat sallivat, on tässä suhteessa toimintaa edelleen jatkettava, vieläpä lisättäväkin. Sentakia minun käsittääkseni valtiovarainvaliokunnan ei pitäisi niitä välttämättömiä menoja, jotka hallitus on jättänyt budjetista pois näitten tulotuottavain, hyödyllisten ja tarpeellisten menojen kustannuksella pyrkiä täyttämään, mutta koettaa järjestää asiat sillä tavalla, että budjetti saataisiin tasapainoon vähentämällä varsinaisia kulutusmenoja ja myöskin palauttamalla tulopuolelle niitä suuria pyyhkimisiä, mitä hallitus on välillisissä veroissa ja nimenomaan ylellisyystavaroihin nähden tehnyt.

Maatalousministeri M. Pekkala: Keskustelun kuluessa on tehty eräitä huomautuksia myöskin maatalousministeriön hallinnon alaisten virastojen ja laitoksien y. m. tulo- ja menoarviosta. Kun ei ole tässä yhteydessä syytä syventyä menosäännön yksityiskohtiin sitäkin vähemmän kun siihen on

tilaisuus myöhemmin, ei tunnu olevan myöskään aiheutta seikkaperäisemmin kosketella kaikkia niitä eri huomautuksia, joita on tehty vaan on rajoitettava ainoastaan selvittämään niitä periaatteita, joita kyseessä olevaa budjetin osaa laadittaessa on noudatettu. Tällöin en luonnollisestikaan voi välttää kokonaan näitten yksityiskohtienkaan koskettelemista varsinkaan niitä, joilla on yleisempää merkitystä.

Maatalousministeriön hallinnonhaaraa koskevassa menosäännön osassa on tietenkin, kuten menosäännössä yleensäkin, suuri määrä sellaisia menoeriä, jotka ovat budjettiin otettavat lakien ja asetusten tai muitten määräysten perusteella ja jotka osittain eivät ole lainkaan harkinnasta riippuvaisia tai ovat sitä ainoastaan rajoitetussa määrässä. Monet menoerät, kuten erinäisten laitosten, seurojen, yhdistysten tai muitten yhtymien valtioavut, ovat niinkään sellaisia, joihin nähden harkinnalla tosin on sijaa, mutta ainoastaan määrättyyn rajaan asti, koska ei yleensä voine tulla kysymykseen, että mainitunlaiset yleishyödyllisiin tarkoituksiin tulevat valtioavut, saattamatta aikaan hämminkiä ja vahinkoa laitosten ja yhtymien toimialalla, yhtäkkiä kokonaan poistetaan tai siinä määrin alennetaan, että toiminta käy mahdottomaksi. Toiselta puolen ei myöskään sanotunlaisia määrärahoja voida suuremmassa määrin koroittaakaan, koska käytettävissä olevien rahavarojen määrä asettaa koroituksille vissit rajoitukset. Tästä johtuu, että varsinkin senluontoisessa menosäännön osassa kuin maatalousministeriön hallinnonhaarojen budjetti on, monet määrärahat tulevat pysytetyiksi entisellään tai ainoastaan verrattain vähän muuttumaan.

Mitä ensinnäkin tulee lakiin perustuviin menoihin maatalousministeriön menosäännössä, niin on niistä erityisesti huomattava uudesta maatalousoppilaitoksia koskevasta laista johtuvat menot. Sanotussa laissahan säädetään että yksityisluontoisille maatalousoppilaitoksille on annettava, mikäli ne täyttävät niille asetetut ehdot, vuotuista valtionavustusta opettajien palkkausta varten laissa lähemmin määrätty apurahat, joiden alin ja ylin raja erilaatuisiin kouluihin nähden on laissa mainittu. Nämä säännökset, jotka eduskunta hyväksyi sellaisina kuin hallitus oli ne esittänyt, edellyttävät, kuten hallituksen esityksen perusteluissa lähemmin osoitetaan, määrättyjen periaatteiden

mukaan järjestettyä avustusta, joka siten on katsottava tarkoin määritellyksi. Lain säännösten mukaiset avustukset opettajien palkkausta varten on käsillä olevaan menosääntöön myöskin otettu.

Muusta kuin palkkauksesta aiheutuviin vuotuisiin ylläpitomenoihin on kyseessäoleville kouluille niinkään annettava valtioavustusta, minkä alin ja ylin raja on laissa määrätty. Minkälaisten perusteiden mukaan se tapahtuu, siitä ei ole lähemmin säädetty vaan on määrätty ainoastaan, että valtionavustuksen suuruutta harkittaessa on otettava huomioon koululle tarpeellisten huoneistojen tarkoituksenmukaisuus, paikalliset olosuhteet sekä muut koulun ylläpitokustannuksiin vaikuttavat seikat. Menoarvioon on tässä kohden kullekin puheenaolevanlaiselle koululle varattu määräraha, joka on alimman ja ylimmän säädetyn rajan välillä kuitenkin niin, että koulu vuonna 1928 joka tapauksessa tulisi saamaan suuremman apurahan ylläpitomenojaan varten kuin kuluvana vuonna.

Maatalousoppilaitoksia koskevan lain mukaan on edelleen maanviljelysharjoittelun valvontaa, karjanhoito- ja meijeriharjoittelulaitosten ylläpitämistä varten sekä vähävaraisille oppilaille jaettavia avustuksia varten varattava eri määrärahat ja on ne menoarvioon otettu sellaisina että ne vastaavat vähintään niitä määrärahoja, jotka samaa tarkoitusta varten on ollut kuluvana vuonna käytettävänä. Niinkään on menoarvioon otettu määrärahat, kuten laki edellyttää, vakinaisten opettajien eläke- ja haudausmaksujen avustamiseksi. Kaikkien näiden uudistusten johdosta sekä huomioonottaen lisäksi, että kotitalousopettajaopisto ensi vuonna alkaa toimintansa ja että erinäisiä muita tarkoituksia varten on varattu lisämäärärahoja, ovat maataloudellisten oppilaitosten menot kasvaneet, niinkuin valtiovarainministeri täällä jo mainitsi, huomattavasti. Tähän tulee vielä lisäksi valtion maataloudellisten oppilaitosten menojen kasvu, joka on johtunut osittain niiden opettajien palkankorotuksista, osittain muiden välttämättömien menojen noususta.

Toinen, joskaan ei yllämainittuihin menojen lisäykseen verrattava menojen kasvu, on kyseessä olevan pääluokan 1—4 momenttien kohdalla, maanmittaus- ja verollepanokustannuksissa. Ne on vuodesta toiseen arvioitu todellisia menoja pienemmiksi niin, että niitä nyt on täytynyt koroittaa yli 10

miljoonalla markalla. Arviomäärärahoja menosääntöön otettaessa onkin ne pyritty arvioimaan todellisuutta vastaaviksi.

Mitä muihin varsinaisiin maatalousmäärärahoihin vuoden 1928 menosääntöehdotuksessa tulee, niin on, mikäli ne ovat harkinnasta riippuneet, yleensä pyritty korottamaan pienviljelijöitä ja muita maaseudun vähäväkisiä koskevia määrärahoja, kun sitä vastoin sellaisia määrärahoja joiden tarkoituksena on etupäässä suurviljelijäin maatalouden edistäminen, ei ole koroitettu. Pienviljelyksen edistämistarkoituksessa on siten koroitettu kumpienkin pienviljelijäliittojen valtioavustusta, sonniosuuskuntia, karjanjalostusyhdistyksiä, pienviljelijöiden opintomatkoja ja esikuvatalouksia, pienviljelyskursseja, karjuyhdistyksiä ja -osuuskuntia, siipikarjan ja mehiläishoitoa y. m. sellaisia tarkoituksia varten tarpeellisia määrärahoja.

Tällä on huomautettu siitä, ettei budjetissa ole millään tavalla järjestetty pienviljelijöiden kieltämättä hyvin kipeätä luottokysymystä. Nämä huomauttajat eivät nähtävästi ole muistaneet, ettei tätä asiaa ole aikaisemminkaan järjestetty budjetin yhteydessä, vaan eri esityksillä. He ovat ehkä myös unohtaneet, että sitten kuin laki asustustoiminnan rahoittamisesta ja sen perusteella annetut hallinnolliset määräykset ovat tulleet voimaan, asutusrahaston varoja voidaan käyttää entistä laajemmassa määrin pienviljelijäin luottotarkoituksiin. Edelleen on merkillepantava, että sen jälkeen kuin Osuuskassojen Keskuslainarahaston nauttima valtion takuuta vuoden alussa huomattavasti koroitettiin ja sen jälkeen kuin mainittu rahasto tuon takuun perusteella on saanut suuria ulkomaisia lainoja, luottoa pienviljelijöille osuuskassoista on saatavissa entistä runsaammin. Kaikella tällä en kuitenkaan halua osoittaa, etteikö pienviljelijäin luottotarkoituksia varten tarvittaisi lisävaroja, mutta kuten äsken mainitsin, asia on aina hoidettu eri esityksillä.

Että maatalousmäärärahoja ei ole nyt enemmän koroitettavaksi ehdotettu, riippuu siitä, että tämä puoli on viimeisen vuosikymmenen kuluessa jo tullut erinomaisen hyvin hoidetuksi. Nyt on pyritty hoitamaan maatalousministeriön budjetin kohdalla niitä asioita, jotka tähän saakka on laiminlyöty.

Maatalousministeriön hallinnonhaaroja koskevan menoarvion kehityksestä viime

vuosikymmenenä voi tehdä sen yleisen havainnon, että metsätalouspuoli siinä on jäänyt huonompaan asemaan. Tässä kohden tietää käsillä oleva budjetti melkoista muutosta parempaan päin siihen määrärahojen lisäykseen nähden, joka on havaittavissa metsänhoitolaitoksen menosäännön kohdalla. Tähän menojen lisäykseen on ollut luonnolliset syynsä. Sen jälkeen kuin asetus toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi ja metsätieteellinen koelaitos vuonna 1917 perustettiin ja laki sekä asetus metsähallinnosta vuonna 1921 annettiin samoin kuin laki ja asetus metsäkouluista vuonna 1922, ei merkittävämpiä uudistuksia metsätalouden alalla ole toimeenpantu, huolimatta siitä, että positiivisiin toimenpiteisiin metsätalouden hyväksi välttämättä olisi ollut ryhdyttävä. Tämä koskee niin hyvin valtion kuin yksityistenkin metsätaloutta. Mitkä syyt tämän metsätalouden kehityksen pysähdyksen lienevätkin aiheuttaneet, sitä ei tässä yhteydessä ole syytä yksityiskohtaisemmin arvailla, mutta on siihen osaltaan epäilemättä vaikuttanut sekin seikka, että monet muut kiireelliset ja tärkeät uudistukset, joita maamme saavutettua itsenäisyyden on suoritettu, ovat nielleet siksi tuntuvasti valtion varoja, että metsätalouden edistämistyöhön ei ole niitä liennyt. Tämän epäkohdaksi katsottavan asiointilan korjaamiseksi on hallitus, kuten sen ohjelmassakin edellytettiin, tahtonut toimia, ja siinä mielessä on käsittelyn alaisena olevassa menosääntöesityksessä ehdotettu valtion metsätalousmäärärahoihin lisäyksiä, jota paitsi on erikseen annettu esitys yksityismetsätalouden edistämistä tarkoittaviksi toimenpiteiksi.

Lisäyksiä valtion metsätalouden määrärahoihin varattaessa on mahdollisuuden mukaan koetettu silmämääränä pitää valtion metsien tuottoedellytysten parantamista, niin että ne jatkuvasti pystyisivät antamaan ainakin entisen suuruisen tulon valtiolle. Siten on ennen kaikkea ehdotettu lisäyksiä metsänhoito-, suonkuivaus- ja hankintamäärärahoihin, joiden koroitukset tekevät, kun otetaan huomioon vuoden 1927 ylimääräisessä menosäännössä metsänhoito- ja suonkuivaustöihin myönnetty määrärahat, yhteensä vähän yli 35 milj. markkaa. Siitä tulee yksin hankintojen osalle 33 milj. markkaa, joten menojen lisäys tämän momentin kohdalla on kuluva vuoden määrärahaan verrattuna melkoinen. Tällainen

lisäys puolustaa kuitenkin erittäin hyvin paikkansa. Hankintahakkuilla on nimittäin se verraton etu, että niillä yleensä saadaan metsästä korkeampi hinta kuin metsä pysyy myymällä, riippuen m. m. siitä, että ostajan ei tarvitse ottaa laskelmissaan huomioon hakkuuseen ja kuljetukseen liittyvää riskiä ja että n. s. yleiskustannukset monta eri puutavaralaatua samalla kertaa valmistettaessa alenevat. Niinpä on esim. v. 1926 eri hoitoalueissa saatu hankintahakkuilla n. 30—1:40 penniä korkeampi hinta kuutiojalalta kuin pystymetsämyynissä, jota paitsi on rahaksi voitu muuttaa pienempi-kin puutavara, jota ei pystymetsämyynissä saada kaupaksi, vieläpä kokonaisia leimikoitakin, joita ei, huolimatta siitä, että niitä on vuosi toisensa jälkeen tarjottu huutokaupoissa ostettaviksi, ole saatu myydyiksi. Kaiken tämän lisäksi ovat hankintahakkuut mitä suurimmassa määrin omiaan edistämään valtion metsien hoitoa, koska niistä voidaan paremmin kuin pystymetsämyynissä järkipäisemmän metsänhoidon vaatimusten mukaisesti hakkuuttaa kaikenlaista pienempääkin puutavaraa ja siten saattaa hakkuualue metsänhoidollisesti tyydyttävään kuntoon. Hankintahakkuiden tuottama hyöty valtion metsätalouden kannalta on siis mitä monipuolisin ja niiden edelleen kehittämisen valtiotaloudelle hyödyksi.

Metsänhoitotöihin varattavaksi ehdotettu, entisestään koroitettu määräraha on niinikään valtiotaloudelle hyödyksi. Jos metsien uudistus ja huolenpito jatkuvasti laiminlyödään, kuten aina kuluvaan vuoteen asti on tehty, on siitä seurauksena metsäpääoman vähitellen tapahtuva pieneneminen ja samalla myös valtion metsätalouden tulojen vähentyminen. Silmälläpitäen valtiotalouden etuja ja ennen kaikkea tärkeimmän teollisuutemme, puunjalostusteollisuuden raaka-aineen turvaamista, ei metsähoitomäärärahoissa, vaikkei valtion metsänhoitoon esimerkin näyttäjänä yksityismetsänomistajille kiinnitetäisikään huomiota, ole varaa tinkiä. Toimitettujen varovaisten laskelmien mukaan aiheuttaisivat valtion metsissä olevien aikeitten, hävitettyjen ja arvoton tai sopimatonta puuta kasvavien alueiden metsittäminen sekä muut välttämättömät metsänhoitotyöt vuosittain n. 14 milj. markan menon. Se rahasumma, joka käsilläolevassa menosäännössä on ehdotettu tarkoitukseen varattavaksi, ei siis vielä läheskään tyydytä tarvetta, mutta toiselta puolen ei

metsänhoitotöitä myöskään ole mahdollista yhtäkkiä lisätä entisestään moninkertaisiksi, vaan tulee sen tapahtua asteittain.

Metsänhoitomäärärahoihin verrattava on suonkuivausmääräraha. Valtion metsien koko alastahan on 41.4 % eli n. 5.6 milj. ha soita, joista lähes 2 milj. ha on arvioitu olevan ojituskelpoisia. Tutkimuksella on todettu, että hyvien soiden ojitus on taloudellisesti edullinen pääomansijoitus, ja että Suomen eteläpuoliskon ja Kemijoen suun ja Oulujärven välisten valtion metsien suot, jotka pinta-alaltaan ovat yhteensä noin 800,000 ha, olisivat ojitettavat ensi kädessä. Laskelmien mukaan tarvittaisiin sitä varten rahaa n. 580 milj. markkaa. Huomioonottaen, että tämän lisäksi olisi vuosittain jatkuvan soistumisen ehkäisemiseksi käytettävä melkoisia rahamääriä, on menosääntöön otettu suonkuivausmääräraha, vaikkapa kustannukset jaettaisiin usean vuosikymmenenkin osalle, ainoastaan pieni murto-osa siitä, mitä taroitusta varten tarvittaisiin.

Edellämainittuihin määrärahoihin liittyvät läheisesti valtion metsien kulku- ja kuljetussuhteiden parantamista varten käytettävät määrärahat. Yleisesti on tunnettua, että valtion maiden tieverkosto on aivan epätydyttävä ja jo olemassaolevien teidenkin ylläpitomäärärahojen vähäisyyden vuoksi riittämätön. Jos kohtakaan teillä ei Suomen metsissä ole yhtä tärkeätä merkitystä kuin niissä maissa, missä puiden kuljetus metsästä ei tapahdu uittamalla tai talvella reellä, niin on hyvä tieverkosto täälläkin joka tapauksessa tarpeellinen metsätaloudellisten töiden johdon ja valvonnan kannalta, työväen ja työvälineiden sekä ruokatarpeiden ja rehujen kuljetuksen kannalta, jota paitsi myöskin metsäkauppojen takia on tärkeätä päästä metsässä helposti liikku- maan. Tieverkkoston kehittäminen valtion metsissä on siis toimenpide, joka edellyttää lisävarojen myöntämistä, ja tässäkin kohden on käsilläolevaan budjettiin otettu määräraha, jota on pidettävä vähimpänä mahdollisena.

Vakinaisen menoarvion metsänhoitolaitoksen kohdalla olevista määrärahojen lisäyksistä on vihdoin mainittava metsätieteellisen koelaitoksen toiminnan laajentamista ja erinäisiä palkkauksen järjestelyjä varten myönnettäviksi ehdotetut määrärahat. Mitä metsätieteellisen koelaitoksen toiminnan laajentamiseen tulee, niin ovat menoarvioesityksen perustelut tässä kohden melko yksityiskoh-

taiset. Lienee kuitenkin syytä huomauttaa niistä käytännölliselle metsätaloudelle suuriarvoisista tuloksista, jotka metsätieteellinen koelaitos on lyhyenä toiminta-aikanaan saavuttanut ja jotka ovat herättäneet ansaittua huomiota kaikkialla maailmassa. Esteitten asettaminen sanotun laitoksen tutkimustoiminnan edelleen kehittämiseksi merkitsisi metsätieteellisen, käytännöllisiä päämääriä tavoittelevan tutkimustoiminnan ali-arvioimista ja metsätaloutemme merkityksen vähäksymistä. Verrattaessa toiselta puolen maatalous- ja metsätieteelliseen tutkimustyöhön osoitettuja määrärahoja ja kummallakin alalla saavutettuja tuloksia toiselta puolen, kestää melkoisesti pienemmillä määrärahoilla toimiva metsätalousoapuoli hyvin vertailun.

Palkkauksiin nähden huomautettakoon, että, mikäli on kysymys eräiden metsähallinnon sopimuspalkkaisten virkamiesten palkankorotuksista, ne vasta nyt ovat kohonneet lähes samalle tasolle kuin millä ovat esim. eräiden rautatiehallinnon alalla työskentelevien sopimuspalkkaisten virkamiesten palkat, huolimatta siitä, että palkkojen korotus, katsoen metsäalalla yksityisliikkeissä suoritettaviin tuntuvasti korkeampiin palkkoihin ja siitä johtuvaan kilpailuun pystyvistä ammattimiehistä, olisi ollut suoritettava jo aikaisemmin. Niinikään on alue-metsänhoitajien palkkaus, joka tähän asti ei ole ollut missään oikeassa suhteessa samanlaisen esi- ja ammattisivistyksen saaneiden virkamiesten palkkauksen suuruuteen eikä työlaatuun, valtion metsätalouden edun kannalta ollut asianmukaista korottaa.

Eräässä puheenvuorossa on täällä aikaisemmin myös kosketeltu kysymystä puuhion tai selluloosatehtaan rakentamisesta Veitsiluodon sahan yhteyteen. Tämähän on kysymys, joka jo kauan aikaa on ollut viireillä. Asiantuntevat henkilöt ovat siitä olleet yksimielisiä, että mainitunlainen apulaitos sahan rinnalle olisi perustettava käytämään edullisella tavalla sahausjätteet, jotka nyt on kalliilla kustannuksella kuljettava mereen. Erimielisyyttä on ollut ainoastaan siitä, millainen lisäjalostuslaitos Veitsiluotoon olisi rakennettava. Kuten erityisestä eduskunnalle annetusta hallituksen esityksestä käy selville, on päädytty seikka-peräisten valmistelujen jälkeen sulfittiselluloosatehtaan syistä, jotka käyvät yksityiskohtaisesti selville esityksen perusteluista. Ei senvuoksi liene niitä tarpeen tässä toistaa.

Mitä sitten tulee tehtaan perustamiseen muuten, niin sehän luonnollisesti merkitsee valtion liiketoiminnan edelleen laajentamista, jota yksityisyritysjätähällä yleisesti vastustetaan. Ei senvuoksi ihmetytä, että sanottu mielipide on tämänkin asian yhteydessä tullut esille. Se on kuitenkin kysymys, jonka eduskunta on ratkaissut jo silloin, kun Veitsiluodon saha perustettiin. Kun sille tielle, joka minun käsitykseni mukaan tosin on ollut oikea tie, on lähdetty, on nyt koetettava järjestää sahan toiminta sellaiseksi, että sen tulokset olisivat niin edulliset kuin mahdollista.

Mitä sitten lopuksi tulee maataloustullikysymykseen, niin en tahdo siihen tässä yhteydessä lähemmin puuttua, koska siitä vielä tulee puhe toisen asian yhteydessä.

Ed. E. Pekkala: Oikeiston puhujien taholta on täällä väitetty, että nyt käsiteltävänä oleva sosialidemokraattisen hallituksen budjettiehdotus olisi mullistava ja että siinä yritettäisiin jonkinlaista äkkirynnäköä. Tämä mielipide ei pidä paikkaansa. Olen ed. Itkosen kanssa täysin yhtä mieltä siinä, että porvarit voivat sentakia nukkua yönsä aivan rauhassa. Hallituksen budjettiehdotus ei oleellisesti eroa aikaisempien hallitusten budjettiehdotuksista. Menopuolella osoitetaan varoja edelleenkin runsaasti sen valtakoneiston ylläpitämiseksi, joka palvelee omistavien luokkien etuja kun taas pieneläijien hyväksi osoitetaan varoja suhteettoman vähän. Ehdotetut muutokset verotusjärjestelmään ovat niinikään sellaisia etteivät ne koske itse järjestelmän perusteisiin, mistä johtuu, että verotaakka edelleenkin tulisi painamaan raskaimmin vähävaraisia. Lisäksi on todettava, että sosialidemokraattinen hallitus ei ole edes täyttänyt niitä lupauksia, joita sosialidemokraattinen puolue on antanut.

Menopuolella kiinnittää ensiksi huomiota 7 pääluokka, joka sisältää muun muassa poliisimenot. Kaupunkien poliisilaitoksen hyväksi on merkitty yli 53 miljoonaa markkaa, mikä merkitsee, että poliisimenot tältä kohdalta ovat kohonneet yli 2 miljoonalla. Menojen kohoamiseen on osaltaan vaikuttanut, että ehdotetaan palkankorotuksia myöskin erinäisille poliisivirkamiehille. Etsivä keskuspoliisi on säilytetty ja sille ehdotetaan myönnettäväksi edelleenkin varoja, vaikka sosialidemokraatit aikaisemmin ovat selittäneet vaativansa tuon laitoksen lakkauttamista. Hallitus ilmoittaa myös, että etsi-

vän keskuspoliisin liittäminen varsinaiseen poliisiin on paraikaa harkittavana komiteassa. Hallituksen kanta on siis, että etsivä keskuspoliisi on vastaisuudessaakin säilytettävä, se vain piilotettaisiin varsinaiseen poliisiin. Liittämishanke on tyypillinen esimerkki siitä, miten porvarillisen valtion epämiellyttävimpiä laitoksia koetetaan vähota mahdollisimman viattomalta näyttävään muotoon. Vielä tämän edellisestä budjetista keskusteltaessa useat sosialidemokraattiset edustajat ankarasti arvostelivat etsivää keskuspoliisia ja vaativat sen lakkauttamista, mutta ei ole tarvittu kuin vajaa vuosi hallituksessa oloa, niin samaiselle laitokselle ehdotetaan määrärahoja.

Sotilasmaenoihin hallitus ehdottaa tosin vähennystä edelliseen vuoteen verraten, mutta senkin jälkeen nuo menot tekevät vielä tuon huikean summan 410 miljoonaa markkaa, mikä tekee noin 10 % kaikista menoista. Vähennys ei ole läheskään riittävä eikä vastaa edes likimainkaan sitä, mitä sosialidemokraatit ovat aikaisemmin vaatineet. Hallituksen esittämiä sotilasmäärärahoja ei sovi verrata yksinomaan edelliseen vuoteen, vaan oikean kuvan saamiseksi on otettava huomioon myöskin aikaisemmat vuodet, sillä valtion varojen tuhlaaminen sotilaskoituksiin on tässä maassa kasvanut lumi-vyöryn tapaan. V. 1922 esimerkiksi olivat puolustuslaitoksen menot vielä noin 290 milj. markkaa, minkä jälkeen ne ovat kasvaneet kaksinkertaisiksi. Hallituksen ehdotuksen mukaan nuo menot ensi vuonna tulisivat siis olemaan noin 120 milj. markkaa suuremmat kuin v. 1922. Viimeksimainitun vuoden sotilasmaenoja ovat sosialidemokraatit aikaisemmin pitäneet kohtuullisina. Niinpä vuoden 1926 budjetin lähetekeskustelussa esitettiin sosialidemokraattisen ryhmän taholta vaatimus puolustusministeriön kohdalla olevien menojen vähentämisestä puoleen siitä, mitä silloinen hallitus ehdotti — hallitus ehdotti silloin 575 miljoonaa — sekä huomautettiin, että silloin palattaisiin sille tasolle, jolla oltiin v. 1922. Kun nyt ehdotetaan huomattavasti enemmän, niin on sekin vekseli, jonka sosialidemokraattinen ryhmä silloin asetti, jäänyt sosialidemokraattiselta hallitukselta lunastamatta. Hallituksen menettely tässä suhteessa on yhteydessä sen kehityskulun kanssa, jonka sosialidemokraattinen puolue on viime vuosina läpikäynyt suhtautumisessaan sotilaskysymykseen. Puolue on aikaisemmin vaa-

tinut vakinaisen armeijan tilalle kansanmiliisiä. Mutta sen jälkeen kuin sosialidemokraattinen puolue alkoi valmistua hallituspuolueeksi, on tuo vaatimus heitetty yli laidan ja siirrytty seisovan armeijan kannalle. Viimeiselle sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle laadittu ehdotus ohjelmaksi sotilaskysymyksessä oli täysin militaristinen. Sitä tosin ei puoluekokouksessa sellaisenaan hyväksytty, mutta siinä lausuttu periaatteet lyötiin erityisessä päätöslauselmassa kiinni. Tätä kaltevaa pintaa puolue on sitten liukunut edelleen. Muistaakseni vielä viime vuonna vaadittiin asevelvollisten palvelusajan lyhentämistä kuudeksi kuukaudeksi, mutta viimeisessä vaaliohjelmassa astuttiin jälleen askel porvarillisia puolueita kohden muuttamalla vaatimus yhdeksäksi kuukaudeksi. Sosialidemokraattisen puolueen vaatimukset lisättyjen sotavarustelujen ehkäisemisestä on hallituksessa m. m. ratkaistu siten, että on tilattu uusia sotalaivoja ja nyt tullaan eduskuntaan raskas sotilasbudjetti mukana, jossa m. m. ehdotetaan 6 milj. markkaa ilmailuvoimien kehittämiseksi, siis jälleen sotavarustelujen lisäämiseksi.

Oman lukunsa ansaitsee hallituksen ja sosialidemokraattisen puolueen suhtautuminen suojeluskuntiin. Puoluehan on aikaisemmin vaatinut suojeluskuntien lakkauttamista. Vielä viimeisessä vaaliohjelmassa sanottiin, että aseellisten luokkajärjestöjen olemassaolosta on tehtävä loppu. Mutta tässäkin suhteessa on puolue nopeasti ja vaivatta muuttanut väriään. Suojeluskuntamäärärahojen ollessa eduskunnassa viime kerralla esillä lausuivat eräät sosialidemokraattiset edustajat, etteivät he näe suojeluskunnissa vaaraa työväenluokalle ja että kun tuota laitosta vaan vähän korjaillaan ja siitä muovailtaisiin valtakunnan armeijalle jonkunlainen reservilaitos, niin tuo laitos on silloin aivan hyvä. On lupa pitää näitä lausuntoja puolueen virallisen kannan ilmaisuna. Määrärahan poistaminen budjetista suojeluskunnille ei suinkaan merkitse niiden toiminnan ehkäisyä, sillä kyllä vallassa olevat luokat ne pystyissä pitävät ilman valtiiovallan apuakin. Niin pitkälle on sosialidemokraattinen puolue ja hallitus mennyt tällä tiellä, että sen pääministeri otti viime keväänä juhlallisesti vastaan sotaväen ja suojeluskuntien paraadin.

On siis todettava, että poliisimenot ja sotilasmaenot budjettiehdotuksen mukaan tuli-

sivat edelleenkin olemaan tavattoman ras-
kaat. Onpa kaupunkien poliisilaitosten me-
noja, kuten jo mainitsin, koroitettu, surullis-
en kuuluisalle etsivälle keskuspoliisille
myönnetty varoja ja suojeluskunnat säilyt-
etty. Kaikista näistä porvarillisen luokka-
valtion sortovälineistä on siis pidetty hyvää
huolta. Voi näin ollen sanoa, että esillä ole-
va budjettiehdotus ei tässä suhteessa perus-
teiltaan eroa eduskunnalle aikaisemmin jä-
tetyistä budjettiehdotuksista.

Tämän jälkeen on mielenkiintoista tar-
kastella, miten paljon ja millä tavalla bud-
jettiehdotuksessa on myönnetty varoja tar-
koituksiin, joista vähävikselle kansanosalle
voi olla hyötyä. Siinä suhteessa ovat menot
sosiaaliministeriön kohdalla tärkeimmät. Tä-
män pääluokan menot on vakinaisessa bud-
jetissa merkitty noin 116.5 miljoonaksi mar-
kaksi, joten nousu edelliseen vuoteen näh-
den on noin 68 miljoonaa. Ylimääräisessä
budjetissa on lisäksi 3 miljoonaa. Vaikka-
kin sotilaallisiin tarkoituksiin on myönnetty
enemmän kuin ennen, niin sittenkin nämä
menot muodostavat häviävän pienen osan
budjetista. Yksin sotilasmenot ovat enem-
män kuin kolme kertaa suuremmat. Sosiali-
ministeriön pääluokan menojen nousu joh-
tuu etupäässä osaksi hallituksen asettaman
sairausvakuutuksen kustannuksista, osaksi
määrärahan osoittamisesta vanhuus- ja työ-
kyvyttömyysvakuutusrahastoon. Edelliseen
tarkoitukseen on vakinaisessa menoarviossa
merkitty 20 miljoonaa markkaa ja jälkim-
mäiseen 40 miljoonaa. Hallitus ilmoittaa,
että eduskunnalle jätetyn sairausvakuutus-
lakiehdotuksen mukaan valtion osuus kus-
tannuksissa tulee olemaan 50 miljoonaa
markkaa vuodessa. Hallituksen esitys sai-
rausvakuutuslaiksi on laadittu sille perus-
teelle, että valtion ohella vakuutetut työn-
tekijät, työnantajat sekä pieneltä osalta
myös kunnat ottavat osaa kustannuksiin.
Tässä yhteydessä ei ole syytä tarkemmin
puuttua hallituksen esitykseen, mutta huo-
mautettakoon kuitenkin, että siinä vakuutet-
tujen työntekijäin kannettavaksi on sälyt-
etty liian raskas taakka, kun he joutuvat
maksamaan vakuutusmaksuja yhtä paljon
kuin työnantajatkin. Työntekijät on joko
kokonaan vapautettava maksuista tai ainak-
in niitä on huomattavasti pienennettävä.
Ensi kädessä on kustannukset siirrettävä
työnantajain kannettaviksi tai sitten valtion
ja kunnan osuutta on koroitettava. Tämä
on työläisten oikeutettu vaatimus. Halli-

tuksen esityksessä on lisäksi se aukko, että
suuri joukko maaseudun vähävaraisia jää
sen ulkopuolelle. Tässäkään suhteessa ei
ole täytetty edes sosialidemokraattisen puo-
lueen viime vaaliohjelman lupauksia. Tuossa
ohjelmassa nim. vaaditaan sairausvakuu-
tusta laajennettavaksi, niin että kai-
kille vähävaraisille kansalaisille taataan
sairauden sattua kunnollinen elatus ja
hoito. Vanhuus- ja työkyvyttömyyshuol-
toon nähden sanotaan, että sitä valmista-
maan on asetettu komitea. Kun tämä kysy-
mys on ollut jo pitkät ajat päiväjärjestyk-
sessä, niin olisi odottanut, että hallitus olisi
tässä tärkeässä kysymyksessä tuonut nyt jo
esityksen eduskunnalle haultaamatta sitä
enää komiteaan. On jokseenkin laiha tulos,
että hallitus ehdottaa jonkun summan jo-
honkin rahastoon. Katsoen niihin suuriin
kustannuksiin, jotka vanhuus- ja työkyvyt-
ttömyysvakuutus aiheuttaa, tuntuu siltä, että
hallitus ehdottaessaan vain 40 miljoonaa
markkaa vanhuus- ja työkyvyttömyysrahas-
toon, on tehnyt sen vain silmänlumeeksi.

Sosiaaliministeriön pääluokan kohdalla
kiintyy huomio myöskin siihen, että ehdote-
taan perustettavaksi uusia virkoja ja usei-
den virkamiesten palkkoja koroitettavaksi,
sellaisiakin palkkoja, jotka nyt jo ovat 63
tuhatta markkaa vuodessa. Saa sen vaiku-
tuksen, että hallitus ja sen sosialiministeri
pitää erinomaisena keinona yhteiskunnallisen
huollon edistämiseksi virkamieskunnan
lisäämistä ja virkamiesten palkkojen koroi-
tamista. Työväkeä koskevien lakien täy-
töntöönpano ja valvonta vaatii kyllä tar-
mokkaampia toimenpiteitä, mutta ei siinä
auta virkamieskunnan lisääminen, vaan ai-
noastaan se, että itse asianomaisilta työpai-
koilta vedetään työläisiä valvontatyöhön.

Muutenkin on hallituksen menoarvioehdo-
tukselle tunnusmerkillistä, että uusia vir-
koja ehdotetaan usean pääluokan kohdalla
perustettavaksi ja että ylempien virkamies-
ten palkkoja ehdotetaan koroitettaviksi.
Hallitus lausuukin budjettiesityksessään,
että palkkoja on koroitettu m. m. eräissä
tärkeissä johtavissa toiminnoissa oleville virka-
miehille, siis ylemmille virkamiehille. So-
sialidemokraattinen hallitus on siis erin-
omaisen virkamiesystävällinen. Sosialide-
mokraattisen puolueen on käynyt aivan sa-
malla tavalla kuin maalaisliiton, joka de-
magogisesti on saarnannut virkamiesten
suurista palkoista, mutta hallitukseen jou-
duttuaan on ollut mukana virkamiesten

palkkoja koroittamassa. Maalaisliitto ei ole oikea ryhmä moittimaan tässä asiassa sosialidemokraattista hallitusta, mutta kuitenkin täällä maalaisliiton puhujat saarnaavat sosialidemokraattista hallitusta vastaan, että se on koroittanut virkamiesten palkkoja. Minä sanoisin tällaista menettelyä silmälläkääntötempuksi, jota sanaa ed. Lohi käytti jostakin hallituksen toimenpiteestä.

Palatakseen sosialiministeriön pääluokkaan on sanottava että tämäkään pääluokka ei ole muuttunut siinä määrin, että se jyrkästi eroaisi aikaisemmista menoarvioista. Vähäväkisten hyväksi ehdotetaan edelleenkin suhteettoman vähän varoja. Hallitus onkin suurin piirtein tälläkin alalla kulkenut edellisten hallitusten latuja. Vaikka sosialidemokraattinen puolue on vaatinut esim. 8-tunnin työaikalain turvaamista, on hallitus myöntänyt poikkeuksia työaikalakiin, kuten edellisetkin hallitukset, saaden siitä työläisten tuomion osakseen.

Menopuolella herättävät vielä epäilyksiä ne summat, joita ehdotetaan ylimääräisiin eläkkeisiin. Muun muassa esitetään, että puolustuslaitoksesta korkean ikänsä vuoksi tai muista syistä eroaville on varattava 570,000 markkaa. Tässä asiassa olisi tarkempi selvitys tarpeen.

Yhtä tärkeitä kuin budjetin menopuolen on sen tulopuolen tarkastaminen. Kysymys siitä, miten varat menoihin kerätään ja ennen kaikkea, miten verotus on järjestetty ja mitä kansanluokilta varat ensi kädessä kootaan, on budjetin yhteiskunnallista sisältöä arvosteltaessa otettava määräävänä tekijänä huomioon. Tunnettu asia on, että tämän maan verotusjärjestelmä on mitä epäoikeudenmukaisin ja painaa tavattoman raskaana vähävaraisia kansanluokkia. Välttämättömistä kulutustarpeista kiskotaan välillisten verojen muodossa pieneläjiltä viimeisetkin pennit, kun taas välittömien verojen järjestelmä, joka voidaan sovittaa kohtaamaan raskaimmin rikkaita, on vähän kehittynyt. Hallitus on kyllä ottanut oikean suunnan kohottamalla omaisuusveroa ja nostamalla verovapaan tulon ylärajaa sekä poistamalla eräiden kulutustarvikkeiden tullit tai alentamalla niiden määriä, mutta muutokset varsinkin tulleeihin nähden ovat niin puolinaiset, etteivät ne muuta verotusjärjestelmää oikeudenmukaiseksi. Puhumattakaan siitä että hallitus ehdottaisi välttämättömien kulutustarvikkeiden tullit kokonaan poistettaviksi, mitä pieneläjien

etu vaatii, ei edes alennuksia ole kyllin rohkeasti tehty. Tulot tuontitulleista on ehdotuksenkin mukaan arvioitu ensi vuonna 900 milj. markaksi ja kaikki välilliset verot yhteensä noin 1,125 milj. markaksi. Välilliset verot tekisivät siis melkoisesti yli puolet kaikista verotuloista, tullit yksinään lähes puolet. Muutamat esimerkit hallituksen tullitariffiehdotuksesta osoittavat selvästi hallituksen suunnitelmien puolinaisuuden. Vain muutamien harvojen välttämättömien elintarpeiden tullit on ehdotettu poistettaviksi. Sellaiset tärkeät kulutustarvikkeet kuin vehnä, riisi, jauhot, sokeri, tee, kahvi, kala, puuvilla ja villakankaat j. n. e. olisivat edelleenkin tullin alaisia. Jauhotulleihin on kyllä ehdotettu huomattavia alennuksia, mutta esim. sellaisten yleisten kulutustarvikkeiden kuin sokerin, kahvin, teen ja kankaiden tullit ovat edelleenkin kohtuuttoman korkeat, sokeritulli esim. 2 mk. 25 pennää kilolta, kahvin tulli 10—12 markkaa kilolta ja puuvillakankaat 3—30 markkaa kilolta. Tässä yhteydessä on taas muistettava sitä, mitä sanotaan sosialidemokraattisen puolueen viime vaaliohjelmassa. Siinä sanotaan: „Viljatullit ynnä muut tärkeitä kulutustarpeita kallistavat tullimaksut on mahdollisimman pian lakkautettava.” Hallituksen ehdotus tullitariffiksi ei ole tämän ohjelman mukainen. Tulliverotus tulisi edelleenkin rasittamaan köyhää kansaa, kallistaen sen elinkustannuksia, kun taasen rikkaat pääsisivät vieläkin kohtuuttoman lieväällä verotuksella. Hallitus ei ole tahtonut kovin ottein käydä pahaan käsiksi ja on arkaillut siirtää verorasitusta omistavan luokan kannettavaksi.

Hallituksen aikaisemmat toimenpiteet osoittavat, ettei se tahdo koskea kapitalistien kukkaroon, jopa se on eräässä paljon puheenaikka antaneessa tapauksessa joutunut suorastaan palvelemaan suurpääoman omistajien etuja. Tarkoitin hallituksen aikaisemmin eduskunnalle jättämää ja sittemmin eduskunnassa sosialidemokraattisen ryhmän myötävaikutuksella hyväksyttyä esitystä vapaaosakkeiden leimaveron alentamisesta. Asiaa on kyllä koetettu kaunistella, mutta tosiasiana pysyy, että sosialidemokraattinen hallitus ja eduskuntaryhmä on tässä ajanut kapitalististen liikeyritysten asiaa. Lukuunottamatta kapitalististen yrittäjien täten saamaa verohuojennusta sai tämä toimenpide aikaan osakkeiden hinnan kohoamisen ja pörssikeinottelun kasvamisen.

Samaa haluttomuutta astua kapitalististen piirien varpaille osoitti hallituksen menettely Suojärven lampuoteja koskevassa asiassa.

Tarkastelipa siis hallituksen esittämää budjettia meno- tai tulopuolelta, täytyy tulla siihen tulokseen, että se on sisällöltään samantapainen kuin aikaisemmat budjetit. Se on raskas omistamattomille, mutta lievä rikkaille. Se ei ole siis köyhän kansan budjetti, vaan se on omistavan luokan budjetti. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Vennola: Pyysin puheenvuoroa lausuaokseni muutaman huomautuksen hallituksen yleisestä poliittisesta kannanotosta, sikäli kuin se tulee esille hallituksen yleisessä toiminnassa sekä myöskin nyt esitetyssä budjetissa.

Kun nykyinen sosialidemokraattinen hallitus asetettiin, niin se tapahtui ensinnäkin siitä syystä, että porvarilliset puolueet olivat hajanaisia, eivätkä pystyneet muodostamaan hallitusta. Kokoomuslais-maalaisliittolainen hallitus oli juuri kukistettu ja maalaisliittolaiset, joita nykyisen hallituksen päämies myöskin hallitusta muodostaessaan tahtoi mukaan, eivät juuri kukistuttuaan tahtoneet siihen lähtä. Kokoomuksella oli hyvä halu muodostaa hallitusta, mutta sillä taas ei ollut hallitustovereita muissa ryhmissä.

Mutta oli myöskin muita syitä, jotka tekivät nykyisen sosialidemokraattisen hallituksen syntymisen mahdolliseksi. Keskustan taholta oltiin sitä mieltä, että työväen edustajien pitäisi päästä nousemaan siitä lamaannustilasta, missä he punakapinan jälkeen olivat kohta kymmenkunta vuotta olleet, kohoamaan sille tasolle, että he myöskin hallituksessa ollen voisivat ottaa osaa maan poliittisten asiain johtoon. Toiseksi tahdottiin myöskin nähdä, minkälaisen kehityskauden läpi sosialidemokraattinen ryhmä oli käynyt sillä aikaa, mitä oli itsenäisen Suomen aikana eletty, oliko se kehittynyt yhä edelleen siinä juutalais-saksalaisen sosialismin uskon pauloissa, joka itäisessä naapurimaassamme on johtanut diktatuuriin sekä täällä myöskin synnyttänyt erityisen ryhmän sitä palvomaan, voi oliko se kehittynyt anglosaksilaiseen suuntaan, joka vapauden ja realisten olojen perusteella tahoo kansakuntaa hallita.

Vastauksen näihin saa hallituksen toimen-

piteistä sekä myöskin siitä budjetista, mikä on esillä.

Kun arvostelea hallituksen suhtautumista eduskuntaan, niin voi panna merkille erään piirteen. Hallitus on hallitustoimissaan nojautunut kansalliseen vähemmistöön sekä diktatuuria edustavaan kommunismiin. On moudostunut sosialidemokraattis-kommunistis-ruotsalainen blokki suomalaista porvaristoa vastaan. Tämä asia ei sinänsä olisi niin ihmeellistä, sillä oikeisto ja vasemmisto hyvin usein tapaavat löytää toisensa. Mutta se on ihmeellistä siltä kannalta, että se näyttää synnyttäneen erikoisen psyyken, erikoisen sielunelämän, joka erinäisissä lausunnoissa ilmaisee suuntaa, joka on arveluttava. Joku päivä sitten kirjoitti eräs ruotsalainen lehti, kuinka kaikki ne hallitukset, jotka nykyisen edellä olivat olleet, olivat harmaita hallituksia nykyiseen verraten, unohtaen myöskin, että ruotsalaiset itse olivat erinäisissä hallituksissa olleet edustettuina. Ei kauan sitten kirjoitti sosialidemokraattien nykyinen huomattavin kynäniekka, että me emme enää tarvitse suomalaista porvaristoa, sillä me tulemme hyvin toimeen kommunistien ja ruotsalaisten kanssa.

Minä en tätä lausu sentakia, että tahtoisin erikoisesti näitä ryhmiä heidän poliittisessa kulussaan ripittää, vaan lausun sen sentakia, että pidän, että tällainen asiaintila on epäterveellinen. Sama ajatus näkyy olevan nykyisen hallituksen pääministerilläkin, joka joku aika sitten antoi tietää, että hän ei pidä tätä asiaintilaa terveenä. Pelkään että jos nykyinen asiaintila jatkuu, niin se synnyttää sellaisen psyyken kansakunnan poliittiseen ajatteluun, joka vastaisuudessa ei ole eduksi millekään ryhmälle tässä eduskunnassa. Siitä syystä olisi mielestäni syytä aikoinaan ottaa harkittavaksi, missä on vika siihen poliittiseen lamaantumiseen ja epäterveisiin ilmiöihin, mitkä poliittisessa elämässämme nyt esiintyvät.

Mitä tulee siihen budjettiin, jonka hallitus on esittänyt, niin puolestani en katsele sitä niin pessimistisillä silmillä kuin useat lausujat täällä ovat tehneet. Olen sitä mieltä, että hallitus on budjettiehdotuksensa esittänyt erinomaisen paljon hyviä asioita. Lausun myöskin, että hallituksen budjettiehdotus ei sanottavasti poikkea niistä yleisistä periaatteista, mihinkä aikaisemmatkin budjetit ovat rakentuneet. Se ei voikaan sitä tehdä, ei edes silloinkaan, jos

kommunistit olisivat sitä rakentamassa. Taloudelliset lait ovat siksi voimakkaat, että ne sanelevat sääntönsä myöskin kommunisteille. Pidän etuna, että hallitus budjettiesityksessään ei ole sen enemmän poikennut niistä yleisistä perusteista, joille meidän rahataloutemme on tähän asti rakentunut. Siinä hallitus on osoittanut käsittääkseni tervettä vaistoa ja ainoaa mahdollista, johon voidaan mitään budjettia rakentaa.

Kun tarkastelen sitä menopuolta, joka hallituksen budjettiesityksessä tulee esiin, niin minä näen siinä huolenpitoa sosialisesta kysymyksestä, ehdotukset sairaskuutuksen, vanhuus- ja työkyvyttömyyskuutuksen järjestämiseksi, minä näen siinä huolenpitoa 8-tunnin työpäivän noudattamisesta, sairashoidosta, minä näen siinä huolenpitoa opetuksesta, maataloudellisista oppilaitoksista, tuotannollisesta elämästä, laajoja toimenpiteitä metsänhoidon kohottamiseksi, huolenpitoa valtion teollisen toiminnan jatkamiseksi, rautatie- ja tie- ja vesirakennuslaitosten ylläpidoksi. Kaikki tämä osoittaa erästä piirrettä, joka on erityisesti merkilepantava, nim. että nykyinen hallitus huolimatta niistä sosialidemokraattisista teorioista, joita sen edustajat varsin usein ovat tuoneet aikaisemmissa keskusteluissa esille, on osannut näissä ehdotuksissa asettua reaalisten olojen kannalle, on ymmärtänyt, ettei mitään sosialisia uudistuksia voida aikaansaada eikä toteuttaa, jollei pidetä maan taloudellisia voimia yllä ja edistetä tuotannollista elämää. Tämä ymmärtämys, joka budjetissa tulee näkyviin, on mielestäni erinomaisen tärkeä, koska se osoittaa, että hallitus on tätä asiainpuolta pystynyt terveesti arvostelemaan. Vieläpä se on pystynyt terveesti arvostelemaan sellaistaakin seikkaa kuin järjestyksen ylläpitoa yhteiskunnassa, koska se on ehdottanut myöskin järjestyksen valvojain s. o. poliisin ylläpitoa, sen palkkojen parantamista, niin harmillista kuin se kenties joillekin ryhmille on.

Kaikki tämä osoittaa mielestäni tervettä asiain kehitystä.

Sitä vastoin ei voi sanoa sitä kaikista kohdista hallituksen budjetissa. Hallitus on ensinnäkin menopuolella ryhtynyt varsin huomattaviin menojen supistamisiin erityisesti puolustuslaitokseen nähden. Se on supistanut puolustuslaitoksen menoja ei vähemmällä kuin 163.7 miljoonalla markalla, joukossa silloin suojeluskuntamenot noin 30

miljoonaa ja 46 miljoonaa laivastomenoja. Minun täytyy sanoa, että olisin odottanut hallitukselta toisenlaista menettelyä tässä asiassa, en sentähden, että puolustuslaitoksen menoja ei olisi voinut ottaa keskustelun alaiseksi ja ettei olisi voinut puoltaa niissä erikoisia supistamisiakin. Mutta suojeluskuntamenojen poistaminen ja laivastomenojen poistaminen herättää minussa ihmettelyä. Sosialidemokraattisella ja kommunistisella taholla tahdotaan ylläpitää minun käsitykseni mukaan keinotekoisesti sitä käsitystä, että suojeluskunnat nykyisessä järjestelymuodossa vielä olisivat jonkunmoinen luokkakaarti, joka työskentelee työväestöä vastaan. (Vasemmalta: Niin kuin se onkin.) Unohdetaan, että suojeluskunnat ovat alistetut hallituksen johdon alaisiksi ja että ne ovat yhdistettynä armeijaan jota yhdistämistä yhä läheisemmin kehitetään ja on kehitettävä. Unohdetaan, että on aikanaan takavuosina taisteltu erinomaisen tärkeä taistelu suojeluskuntaan nähden, kun se punakapinan jälkeen ohjattiin alistumaan lailisuuteen niin, että se ei saanut mielivaltaisesti menetellä ja muodostua miksikään mielivallalla eläväksi luokkakaartiksi. Ja ei liene muistuttamista ylimalkaan suojeluskuntien esiintymistä vastaan suojeluskuntina. (Vasemmalta: Kyllä on.) Voi olla yksityisiä erehdyksiä niin suuressa joukossa, mutta minun käsitykseni on se, että suojeluskunnat ovat alistuneet maan lakeihin ja yleensä katsoen noudattavat niitä. Niin ei ole kaikissa maissa laita.

Kun ottaa huomioon, että suojeluskunnat muodostavat maan puolustusvoimasta erinomaisen suuren osan ja myöskin erinomaisen vähäisillä kustannuksilla ylläpidetyn osan, niin olisi odottanut, että jo tältä kannalta tätä kysymystä olisi budjetissa vastuunalainen hallitus käsitellyt toisella tavalla kuin se on tehnyt, nimittäin pyyhkimällä suojeluskuntien avustusrahat pois.

Olisi myöskin odottanut, että laivastokysymystä, jossa suhteessa me olemme erinomaisen paljon takapajulla, olisi käsitelty toisella tavalla. Olen sitä mieltä, että meidän on syytä kannattaa kaikkia niitä varustusten vähentämispyrkimyksiä, mitkä nykyään Euroopassa kansojen yhteistyössä liikkuvat, mutta niin kauan kuin kansakunnat eivät ole voineet niistä vielä yhtyä ja me elämme valtion liepeillä, joka on tällä hetkelläkin Euroopan militaristisin, meidän ei

ole syytä paljastaa itseämme tuholle alttiiksi. Kuuluu joutavanpäiväiseltä kun kommunistit täällä saarnaavat varustusten vähentämistä edustaen samalla katsantokantaa itäisestä naapurimaasta, joka on Europan militaristisin maa. Se ei saa vastakain kua eikä herätä uskottavuutta. (Ed. Rosenberg: Eikö totuudessa pysyminen olisi parempi!) Totuudessa pysyminen on se, että hallitus ei ansaitse moitteita siitä että se on pysynyt realisella kannalla ja säilyttänyt maan puolustusvoiman silläkin tasolla, kuin se budjetissa on, mutta se ansaitsee muistutuksen siitä, että se ei ole osannut oikein arvioida sitä meidän asemassamme erinomaisen tärkeää puolustusvoimaa, mikä suojeluskunnissa on saatavissa eikä myöskään sitä huolenpitoa, mihin hallitus on velvollinen laivastokysymykseen nähden.

Mitä tulee hallituksen esittämään budjettiin ja sen kansakunnalle ehdottamiin rasituksiin niin tahtoisin niistä tehdä muutaman huomautuksen.

Hallitus on esittänyt aivan huomattavia muutoksia maan verotusjärjestelmään, jotka tuottavat uusia rasituksia varsin laajoille kansalaispiireille. Minun täytyy olla sitä mieltä, että hallitus ei ole ollut pakoitettu tekemään tällaisia ehdotuksia. On nimittäin huomattava, että meidän valtiovelkamme ja finanssitaloutemme on tällä hetkellä suhteellisesti hyvällä kannalla. Monia niitä menoja, joihin hallitus ehdottaa käytettäväksi verotettavilta kannettavia varoja, voitaisiin suorittaa lainoilla. Kun ottaa huomioon, että meidän valtiovelkamme henkeä kohti tekee ainoastaan 1,233 markkaa sen sijaan että se esimerkiksi läntisissä naapurimaissamme, Ruotsissa tekee 3,000 Suomen markkaa, Norjassa 6,300 markkaa ja Tanskassa lähes 4,000 markkaa, niin voimme nähdä, että meidän valtiovelkamme järjestäminen ja pitkäaikaisten tarpeitten huoltaminen luoton avulla on vielä siedettävä. Sentähden ei olisi hallituksen ollut syytä mennä ehdottelemaan sellaisia laajoja muutoksia kansakunnan rasitukseksi kuin se on tehnyt.

Omaisuusverotuksen koroittaminen 100 %:lla on asia, josta helposti kyllä voidaan sanoa, että se kohtaa vain varakkaita. Omaisuusverotus kohtaa ei ainoastaan varakkaita, vaan myös keskivarallisia maanviljelijöitä y. m. Tämähän ei itse asiassa olisi niin mahdotonta, jos ei tällaisella koroituksella olisi laajoja psykologisia vaikutuksia. On nimit-

täin huomattava, että meidän maamme on verrattain varatonta, jota osoittaa sekin, että kansakunnan säästöt pankeissa tekevät ainoastaan n. 8 miljardia markkaa, sensijaan että Ruotsissa ne tekevät 60 miljardia, Norjassa 46 miljardia ja Tanskassa 40 miljardia. Koko tulo- ja omaisuusverotuksen alle alistettava omaisuus tekee meillä vain 32,5 miljardia, sensijaan että se Ruotsissa tekee 190 miljardia, Tanskassa ja Norjassa 100 miljardia. Olemme siis monessa suhteessa paljon köyhempi maa. Ja tällaisessa köyhässä maassa on välttämätöntä, että pääoman muodostus saa jatkua, pääoman muodostus, joka on välttämätön tuotannon, kulttuurin ja sosiaalisen elämän ylläpitämiseksi, olipa sitten yhteiskunta porvarillinen tai sosialidemokraattinen tai kommunistinen. Ilman pääoman muodostusta ei voida tulla toimeen. Ei sentähden ole varsinkaan köyhissä maissa syytä siihen kajota, jollei ole aivan välttämätöntä. Minun käsittääkseni hallituksella ei ole ollut finanssiasioita järjestäessään pakko ryhtyä toimenpiteeseen tällä hetkellä.

Mitä rautatietariffien koroittamiseen tulee, joita hallitus on ehdottanut koroitettavaksi 100 milj. markalla, niin merkitseehän se, eihän sitä voi kieltää, välillisen verotuksen koroittamista. Täytyy kuitenkin lähteä siltä kannalta, että rautatietalouskin on järjestettävä mikäli mahdollista itsekkannattavuusperiaatteelle. Meidän rautatiemme tuottavat korkoa tällä hetkellä n. 3 %. Ja kun me lainoista maksamme kaksi kertaa ja enemmänkin, niin olemme asiantilassa, joka osoittaa, ettei rautatietaloutemme ole ainoakaan vielä tällä hetkellä kunnollisesti järjestetty. Minusta tuntuu kuitenkin, että hallituksen ryhtyminen tällaiseen suureen koroitukseen on tällä hetkellä ollut vähemmän harkittu, silloin kun parasta-aikaa kysymys on selvittelyn alaisena, jonka selvityksen tuloksissa mahdollisesti voi olla keinoja, jotka rautatietaloutta ja sen kannattavuutta voivat parantaa toisilla keinoilla kuin tariffeja koroittamalla.

Varsin huomattava muutos hallituksen budjetissa on tullialennus. Hallitus on ehdottanut tulleeja alennettavaksi ei vähemmällä kuin 300 milj. markalla. Minun täytyy myöntää, että hallituksen pyrkimys, kun se pyrkii vähentämään välillisten verojen määrää, on oikea. Mutta minun täytyy sanoa, että tämä tullikysymys on erinomaisen arkaluontoinen ja vaikeasti arvosteltavissa. Ja

minun täytyy todeta, että siitä keskustelusta, mitä asiasta käydään, varsin suuri osa on arvotonta, koska on hyvin vaikea määritellä, kuinka laajalta ja mihin luokkiin eri tullit ja kuinka suurina kohdistuvat. Useista näistä kysymyksistä täytyisi tehdä laajoja ja vaikeasti toimeenpantavia tutkimuksia ennenkuin niistä asiallista arvostelua voisi lausua. Sama hallitus, joka nyt ehdottaa tulleja alennettavaksi, on asettanutkin erityisen komitean kysymystä tutkimaan, joka komitea on tullut siihen tulokseen, että asiaa täytyy hyvin monipuolisesti valaista, ennenkuin siinä voi kantaa ottaa. Kun näin on asianlaita, tuntuu ennenaikaiselta hallituksen toimenpide ryhtyä niin laajoihin toimenpiteisiin tulliasiassa kuin hallitus on ehdottanut. Kuinka arasti tätä kysymystä arvostellaan, osoittaa hiljakkoin päätynyt taloudellinen konferenssi Genèveässä, jossa kyllä oltiin sitä mieltä, että tullien jatkuva kasvava suunta on lopetettava ja pyrittävä niitä alentamaan, mutta ei uskallettu mennä lausumaan sen enempää asiasta, koska kaikkien maiden finanssitalous ja kansakunnan toimeentulo erinomaisen suuressa määrin riippuvat tulleista. Tämä varovainen kanta olisi ollut myös syytä hallituksen ottaa huomioon.

Mitä viljatuilleihin tulee, jotka ovat kiipeimmän arvostelun esineinä, niin eihän voi kieltää, että laajoille kansankerroksille olisi asian helpoin ja yksinkertainen ratkaisu, että ne poistettaisiin. Ei voi kuitenkaan olla merkille panematta, että senjälkeen kuin viljatullit asetettiin, viimeisen kymmenen vuoden aikana, on maan viljatuotanto kohonnut siinä määrin, että se tuottaa noin 160 miljoonaa kiloa enemmän kuin ennen näitä tulleja, edustaen noin 340 miljoonan markan rahaerää menemästä ulkomaisen viljan hankintaan. Tässä epäilemättä juuri tullilainsäädäntö on varsin huomattavasti ollut vaikuttamassa. Tämäkin asia on saman selvittelyn alaisena, jonka hallitus on asettanut ja toivottavaa on, että valtiovarainvaliokunta, kun se tätä kysymystä ottaa pohtiakseen, ottaa huomioon jo ne valmistavat toimenpiteet, mitä tämä selvitys on aikaansaanut, ja määrää sen perusteella kantansa. Minusta tuntuu, että hallitus poispöyhkimällä näin suuren määrän yhtäkkiä tulleja on liian suuressa määrin ryhtynyt järkyttämään maan taloudellista elämää.

Lyhyesti sanoen hallituksen budjetti osoittaa, että hallituksella on terveitä ja oi-

keita pyrkimyksiä, mutta että hallitus erinäisiä kysymyksiä arvostellessaan on tehnyt, osittain epäilemättä sen maailmankatsomuksen vaikutuksesta, jota se edustaa, erehdyksiä, jotka eivät perustu realisiin tosiasioihin ja jotka toteutettuina merkitsisivät niin suurta järkytystä maan taloudellisessa ja sosiaalisessa elämässä, että sellaiseen ei ole yhtäkkiä ryhdyttävä. Toivoisin sentähden, että se hallitusblokki, joka on tämän budjetin takana, ei antaisi kannatustaan tällaiselle politiikalle, vaan että valtiovarainvaliokunnassa koetettaisiin palauttaa budjetti sellaiselle tasolle, joka säästäisi kansakunnan ja sen erinäiset ryhmät kohtuuttomilta rasituksilta ja palauttaisi budjetin puheenaolevissa suhteissa realiselle pohjalle.

Ministeri Helo: Pyysin puheenvuoron vastatakseni lyhyesti niihin muuttamiin huomautuksiin, joita ed. E. Pekkala on tehnyt sosialiministeriön kohdalla oleviin määrärahoihin nähden.

Ensiksikin on hallitus ehdottanut ammattientarkastajain lukumäärää huomattavastikin lisättäväksi. Tätä ed. Pekkala pitää kuitenkin pahana, viitaten siihen, että virkamiesten lukumäärää lisätään, jota ei olisi tehtävä. Jos tällaista kuulisi joltakin työnantajain edustajalta, ja sellaisilta sitä on myöskin kuultu, niin silloin tämän lausunnon helposti voisi käsittää, mutta se jää aivan käsittämättömäksi, kun se tulee työväen edustajan taholta. Ed. Pekkalan pitäisi tietää, missä on suurin vika, että meillä työväensuojelu on niin huonolla kannalla kuin se tällä hetkellä on. Meillä on kyllä siitä asetuksia ja lakeja, jotka menevät monessakin suhteessa pitkällekin, mutta vika on siinä, että ne suureksi osaksi ovat jääneet paperille, ja tämä sentähden, että ei ole ollut olemassa riittävää valvontaa, joka pitäisi huolta siitä, että asetuksia todella noudatettaisiin. Että asia on näin, siitä työväki myöskin on selvillä; ja myöskin ne monet lähetystöt, jotka työväestön taholta ovat tulleet valittamaan työväensuojeluksesta sosialiministeriöön, ovat erikokoisesti kiinnittäneet huomiota siihen, että he eivät ole saaneet työpaikkoihinsa ammattientarkastajia siinä määrin kuin ovat toivoneet. Että meillä todellakin ammattientarkastajia on liian vähän, se ilmenee siitäkin, että ammattientarkastajaa kohden työpaikkoja meillä tulee huomattavasti enemmän kuin mitä on läntisissä naapurimaissa.

samme. Tuntuu merkilliseltä, että ed. Pekkala asettuu vastustamaan ammattientarkastajain lukumäärän lisäämistä, kun tietää, että hänen puolueensa on kuitenkin ennen valtiovarainvaliokunnassa ja myöskin eduskunnassa ollut mukana kannattamassa kaikkia niitä ehdotuksia, jotka ovat tarkoittaneet ammattientarkastajain luvun lisäämistä. Ja jos ed. Pekkala lukee tarkemmin sen vastalauseen, minkä kommunistiset valtiovarainvaliokunnan jäsenet ovat liittäneet valtiovarainvaliokunnan mietintöön, niin hän sielläkin huomaa esityksen, joka tarkoittaa tarkastajien lukumäärän lisäämistä. Ed. Pekkala mainitsi, että sosialidemokraatit ovat muuttaneet kantaansa sen vuoden kuluessa kuin ovat olleet hallituksessa. Minusta näyttää kuin päinvastoin kommunistinen puolue, jos se todellakin ryhtyy nyt ed. Pekkalan tavoin vastustamaan ammattientarkastajain lukumäärän lisäämistä, on muuttanut kantaansa siitä, mikä sillä oli edellisen budjetin käsittelyssä. Minä kuitenkin toivon, että kommunistiset edustajat eivät seuraa ed. Pekkala tässä kohden, vaan samalla tapaa kuin viime budjetin käsittelyssä tulevat kannattamaan ammattientarkastajain lukumäärän lisäämistä.

Mitä tulee taas vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutukseen, niin mainitsi ed. Pekkala määrärahan tarpeettomaksi, muka ainoastaan silmänlumeeksi. Kyllä kai jokainen, joka tietää, missä määrin vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttaminen tulee kysymään varoja, tietää, ettei suinkaan tällä 40 miljoonalla markalla, mikä on budjetissa, tätä kysymystä ratkaista, vaan se on ainoastaan ensimmäinen vaatimaton alku saada tämä kysymys uudelleen esille, viedä tätä ehkä tärkeintä yhteiskunnallista reformia eteenpäin siitä, missä kysymys tällä hetkellä polkee. Ei ole pääasia se, onko summa suuri tai pieni. Mieluista tietysti olisi, jos voitaisiin tarkoitukseen varata suurempi määräraha, kuten sosialiministeriö on myös ehdottanut, mutta joka tapauksessa tässä on pääasiana vain se, että tähän reformiin kiinnitetään huomiota sillä tavalla, että kysymys menee eteenpäin. Kun tämä kysymys oli esillä viime budjetin käsittelyssä, niin äärimmäisen vasemmiston edustaja valtiovarainvaliokunnassakin huomautti samasta seikasta. He olivat itse kyllä tehneet esityksen varsin korkeastakin määrärahasta, mutta nimenomaan heidän edustajansa valiokunnassa huomautti siitä, että pääasia on,

että tähän tarkoitukseen saataisiin edes pienikin määräraha ja sillä tavalla tämä kysymys esille. Juuri siinä päätarkoituksessa on budjettiin otettu tämä määräraha. Ja minä olen vakuutettu siitä, että jos eduskunta todellakin tämän määrärahan hyväksyy, niin silloin tämä kysymys astuu askeleen eteenpäin.

Mitä tulee siihen, että hallitus ei ole vielä tehnyt ehdotusta vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamisesta, niin minä luulen, että vaatimus siitä, että se olisi ollut eduskunnalle jo esitettävä, ei ole tällä hetkellä paikallaan. Täytyyhän käsittää, että, kun paraikaa on esillä siksi suuri kysymys, kuin sairausvakuutus, ei ole asianmukaista samassa tilaisuudessa voida tehdä ehdotusta siksi suuresta kysymyksestä, kuin mikä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus on. Mutta asia on kuitenkin joka tapauksessa valmistelun alaisena ja minä luulen voivani vakuuttaa, että heti, kun eduskunta on saanut valmiiksi esityksen sairausvakuutuskysymyksestä, voidaan myös jättää esitys vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta.

Kun minulla on puheenvuoro, niin pyydän samalla kertaa myös vastata eräaseen huomautukseen, mikä on tehty sen johdosta, että budjettiin on laisinkaan otettu määrärahaa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten, koska muka samaan tarkoitukseen olisi pitänyt päästä esimerkiksi siten, että eräät nykyään käyttämättömät rahastot olisi käytetty samaan tarkoitukseen. Tällainen käsityskanta ilmeisesti perustuu siihen, että muka niillä rahastoilla, jotka jo ovat olemassa, vaikka toisiin tarkoituksiin määrättyinä, voitaisiin tämä kysymys ratkaista. Asiahan ei ole niin. Nä-mäkään rahastot tuskin nousevat yhteensä 100 miljoonaan markkaan, ja on siis selvää, ettei niiden liittäminen vanhuus- ja työkyvyttömyysrahastoon lainkaan kysymystä ratkaise. Kyllä siihen tarvitaan jatkuvia budjettimenoja. Ja sentähden juuri on tärkeätä, että tämä kysymys todellakin tule esille budjetissa. Sitäpaitsi on sosialiministeriössä toisenlaiset suunnitelmat näihin kysymyksessä oleviin rahastoihin nähden. Onhan tärkeätä yhteiskunnan kannalta vaikuttaa kohottavasti asuntorakennustoiminnan edistämiseksi ja tämä on juuri se tarkoitus johon on suunniteltu käyttää kyseelliset rahastot. Tosin jo on perustettu äskettäin rahasto omakotirakennuksia varten, mutta ne varat, jotka tähän rahastoon

liitettiin, eivät ole riittävät. Tarve tällaisista määrärahoista on nimittäin koko maassa siksi tuntuva, että omakotirahasto ei tule toimeen yksistään niillä määrillä, jotka siihen on nyt liitetty, vaan läheisessä tulevaisuudessa tullaan siihen epäilemättä tarvitsemaan huomattavasti lisävaroja. Juuri tähän tarkoitukseen ovat nämä nykyään käyttämättömät rahastot varsin sopivat. Ja sosialiministeriön onkin tarkoituksena ryhtyä tekemään esitystä siitä, että rahastoja käytettäisiin asuntorakennustoiminnan edistämiseksi yhdistämällä ne joko osaksi tai kokonaan omakotirahastoon tai käyttämällä niitä muulla tavalla niin hyvin kaupunkityöväen kuin maaseututyöväen asuntorakennustoiminnan edistämiseksi.

Minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta käsittää, mikä merkitys sillä on, että vakinaiseen budjettiin otetaan määräraha vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten, ja että se hyväksymällä hallituksen esityksen tässä kohden tulee viemään tätä suurta yhteiskunnallista kysymystä huomattavasti eteenpäin.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään 10.10 illalla.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 10.25 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sergelius: Ainoastaan tärkeimpiä kohtia tulevan vuoden tulo- ja menoarviossa aijon tällä kertaa lähetekeskustelussa kosketella ja otan vapauden tällöin käyttää sekä ruotsin- että suomenkieltä. Tuonnempana hallituksen esityksiä käsiteltäessä, jotka liittyvät tulo- ja menoarvioon, aijon seikka-peräisemmin perustella käsityskantaani esitysten mahdollisuuksien toteuttamisesta ja niiden arvosta tulevaisuuteen nähden.

Budjettia luettaessa voinee välittömästi todeta sen tosiseikan, että se monessa kohdassa on „merkityksellinen” ja samalla tahdon sanoa, että se objektiivisesti luettuna ja harkittuna on ehdottomasti katsottava edistysbudjetiksi, eikä missään ta-

pauksessa sitä luettaessa saa sitä käsitystä, jonka täällä ed. Niukkanen mainitsi, että se näyttäisi hämmästyttävältä. Niin kauan kuin minä olen seurannut tulo- ja menoarviota, vaikkapa ei tässä seurakunnassa, niin ne ylimalkaan ovat olleet taantumuksellisia riippumatta siitä, onko nämä laatinut puhdas konservatiivinen hallitus tahi onko niitä laatimassa ollut keskustasta hallituksen jäseniä.

Minä jatkan sitten ruotsiksi.

1928 års budget visar, att det för landet varit en lycka, att socialdemokraterna en gång övertagit regeringsansvaret. Om också i denna budget av regeringen framställas förslag, som ingen vare sig frisinnad eller konservativ borgare kan godtaga, så måste likväl varje riksdagsman, som ej stelnat i gamla former, medgiva, att 1928 års budget är mer levande, anpassar sig bättre efter utvecklingen och nutidens behov än någon av de föregående årens budgeter. Den viktiga reformen är otvivelaktigt steget i frihandelsriktning, ett nedskärande av några, och jag tillägger tyvärr endast ett fåtal, tullmurar och en delvis omläggning av den direkta beskattningen, där särskilt den skattefria inkomstens maximigräns höjes från 6,000 till 10,000 finska mark. Huruvida en förhöjning av förmögenhetsskatten på en gång med 100 % är ett lyckligt förslag, där om skall jag icke i detta sammanhang yttra mig. Jag konstaterar blott det faktum, att minskningen i tullinkomsterna enligt budgetförslaget är omkring 200,000,000 finska mark, en kännbar om och långt ifrån tillfredsställande reducering av de små skattdragarnas och försörjarens av en talrik familj utgifter till staten. Jag skall vid behandlingen av lagen om uppbärande av tull för nästa år försöka bedöma nyttan av vår tull- och skattepolitik ur en annan synvinkel än vad riksdagsman Ryti och flere andra här med honom likasinnade hava gjort.

Vad som på mig icke verkar övertygande och som regeringen högst sannolikt felräknat sig på äro inkomsterna från skogarna och statsjärnvägarna samt från av staten uppehållna industriella drifter. Regeringen tror att järnvägarnas rentabilitet skall upphjälpas genom en förhöjning av järnvägsfrakterna med 20 %. Jag vågar påstå, att denna beräkning baserar sig på felaktiga

grunder, och jag skall i annat sammanhang närmare motivera min uppfattning i denna sak. Denna inkomstpost borde avskrivas, alltså ingen fraktförhöjning förekomma och delvis kompenseras genom de utgifter, som staten planlagt åt Veitsiluoto såg, ty staten bör i så ringa utsträckning som möjligt driva affärsverksamhet eller annan näring, ty vi veta, att den ekonomiska framgången av ett företag alltid beror av personliga initiativ och koncentrerings av ansvar, och sådana egenskaper finner man mera sällan hos de ledande personerna av statens företag.

Även till statens affärsverksamhet skall jag vid behandlingen av regeringens proposition angående byggande av en sulfitt-cellulosafabrik i samband med Veitsiluoto såg återkomma.

Accisen på tändstickor och sötsaker föreslås att upphävas, den förstnämnda för att den är oskäligen, den senare i anledning av de svårigheter, som äro förknippade med uppbörden. Det är ett gott förslag, men motiveringen synes mig vara svag, särskilt när man i samma andedrag föreslår en förhöjning av tobaksaccisen med 1/3. Även accisen på tobak liksom tullen på denna vara borde avlyftas, därför att samma efterspel kommer att följa här hos oss på accisförhöjningen som i Danmark. I detta land höjde man nyligen tobaksskatten för ett år med 800 kronor, observerade i budgeten, och resultatet visade sig snart i det att tre tobaksfabriker bildade en liten ring eller trust, som nu håller på att starkt gripa omkring sig. Vi hava ett alldeles liknande exempel hos oss. Först infördes tändsticksaccis, så följde trusten hos oss och detta betyder som vi veta kapitaliserat skydd. Nu skall tändsticksaccisen avlyftas, men vi böra ingalunda tro för den skull att tändstickorna bliva billigare. Regeringen anvisar sålunda en bekväm väg, som tobaksfabrikanterna icke skola underlåta att följa för att få sina inkomster ökade.

Miten etenkin menopooleen tulee, niin sillä on monta hyvää puolta. Yksi kohta joka minusta kumminkin tuntuu jokseenkin arveluttavalta on se, että sotilasmenoja on vähennetty 28 1/2 prosentilla. Mutta kun minulla täällä alalla ei ole minkäänlaista asiantuntemusta, niin jätän sen arvostelematta. Mitä minä kumminkaan en voi hy-

väksyä on suojeluskuntamäärärahojen poistaminen. Osa näistä miljoonista, jotka ovat vapautuneet sotilasmenoja vähentämällä, on viety maatalous- ja sosialibudjettiin. Jälkimmäinen on ehdotuksessa ehdotettu koroitettavaksi 66.5 miljoonalla. Tällä kertaa ehkä maatalousbudjetti on koroitettu vähän enemmänkin. Määrärahaa on varattu sairaus-, vanhuus-, työkyvyttömyys- ynnä muita sellaisia uudistuksia varten. Hyviä ehdotuksia. Jotta 8 tunnin työaikalaki voitaisiin toteuttaa valtion laitoksissa, on budjetissa varattu tähän tarkoitukseen 10 miljoonaa, tarpeellista määrärahaa minun käsitykseni mukaan jos laki on noudatettava. Valtion viran- ja toimenhaltijain palkkojen koroituksiin on hallitus budjettiehdotuksessaan osoittanut jonkun verran lisämäärärahoja; minulle annettujen tietojen mukaan etupäässä, kuten tässäkin huomautettiin, korkeimmille virkamiehille. Minä en ole laskenut, niinkuin ed. Niukkanen virkamiesten lukumäärää, poiminut nämä yksityiskohdittain budjetista. Siihen olisi tarvittu monta päivää ja minulla on muutakin työtä kuin lukea tulo- ja menoarviota. Näille virkamiehille on varattu suunnilleen 10 miljoonaa markkaa; ja kun tarkistaa m. m. ulkoministeriön budjettia, niin huomaa, että maamme edustajat ja virkamiehet ulkomailla nauttivat palkkioita, joista me emme täällä kotona voi uneksiakaan. Sitä vastoin omassa maassa oleville alempipalkkaisille on varattu siviilivirastoissa suunnilleen 6 miljoonaa ja sotilaspalveluksessa oleville 4 miljoonaa. Ja siinä kaikki! Nämä määrarahat eivät riitä mihinkään alempipalkkaisen toimenhaltijain palkkojen tasoittamiseksi, koska niiden lukumäärä on siksi suuri, moninkertaisesti suurempi kuin (Keskustasta: Maalaisliittolaisten) maalaisliittolaisten ryhmän jäsenmäärä! Ja viime koroituksista, joissa kyllä, paljon kiitoksia, maalaisliittolaiset olivat mukana, jäivät kumminkin monet pienipalkkaiset kokonaan osattomiksi. Ne eivät saaneet penniäkään. Niitä oli koko joukko luotsiryhmiä, jotka eivät saaneet mitään, esimerkiksi kaikki luotsivanhimmat. (Keskustasta: Hallitus jakoi huonosti.) Oli ryhmiä rautateitten palveluksessa, jotka eivät penniäkään saaneet. Ja kuinka suuren lisäyksen ne muut saivat? Suunnilleen 800 à 1,000 mk:aa vuotuista lisäystä. Se oli palkkalisäys se! (Ed. Niukkanen: Hallituksen syy.) (Keskustasta: Huono hallitus!) Maalaisliitto-

laiset olivat silloin hallituksessa kuin alkuperäinen ehdotus tehtiin!

Minä toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaisi tämän huomautuksen vakavan harkinnan alaiseksi. Vaikkapa minä tiedänkin, että maalaisliittolaisia on valtiovarainvaliokunnassa, niin minä kuitenkin toivon, että ne valiokunnassa asettuvat, jos ne harkitsevat tätä asiaa, toiselle kannalle kuin koko ryhmä täällä, ja että valtiovarainvaliokunta keksisi keinoja, joilla voitaisiin tuntuvasti korottaa tässä ehdotettua määrärahaa etenkin alemmpipalkkaisille.

Lopuksi vielä kerran alleviivaan sen, että esillä oleva budjetti ei ole asiallisesti mahdollon, niinkuin moni porvari on tahtonut väittää. Ja vaikka siinä on monta puutteellisuutta ja erehdyksiäkin, niin se on todellakin terveellinen yritys muuttaa meidän maamme taantumuksellista budjetti-politiikkaa.

Ed. Pitkänen: Saadessani käsiini hallituksen esityksen tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928 ei minua ensinkään hämmästyttänyt se seikka, että hallitus oli tehnyt tähän suuria muutoksia entiseen budjettiin verrattuna. Päinvastoin olen tyytyväinen, että hallitus oli rohkeasti entisistä kaavoista välittämättä laatinut arvion, jota se aikoo perusteellisesti ja tosiasiajn pohjalla liikkuen, puolustella. Nyt on eduskunnalla tilaisuus osoittaa, missä kohdin on hallitus osunut oikeaan ja missä kohdin taas erehtynyt.

Edelleen minua tyydyttää se, että hallitus on uskaltanut olla säästäväinen, esimerkiksi puolustuslaitoksenkin kohdalla. Ehkäpä hallituksen säästäväisyys esityksen pohjalla asiaa käsitellessä tulee entistä tarkemmin harkituksi ennenkuin lopulliset numerot kirjoitetaan. Mutta sitä minä pidän virheenä, jos hallitus tahtoo säästää muutamissa kohdissa niin paljon, että siitä koituu haittaa säännölliselle toiminnalle. Ja aivan suuri virhe on se, jos hallitus tahtoo olla niin säästäväinen, ettei mitään antaisi, niinkuin on tapahtunut esityksessä suojeluskuntien määrärahan kohdalla. Kovin oudolta näyttävät hallituksen säästämistoimenpiteet myöskin siinä suhteessa, että aiotaan ottaa maataloudelta ja yritetään antaa hätäaputoiden tekijöille ynnä muihin samantapaisiin tarkoituksiin.

Kun vasemmistohallitus viime syksynä toimeensa tultuaan esitti ohjelmansa edus-

kunnan arvosteltavaksi, niin asetuin minä silloin käyttämässäni puheenvuorossa epäilemään hallituksen antamia lupauksia maatalouteen nähden yleensä. Erittäinkin pienviljelyksen turvaamiseksi ja auttamiseksi annetut lupaukset tuntuivat aivan mahdottomilta uskoa, kun tiesi, että pienviljelys tässä maassa on vasemmiston politiikan ja toivotun vallankumouksen pahin jarru. Todisteeksi sille, kuinka epäilykseni olivat oikeutettuja ja luonnollisia, esitin vasemmistopuolueyhymien johtomiesten nykyisten ministerien, vieläpä pääministerinkin aikaisemmasta toiminnasta ja suhtautumisesta maatalousammattiin sitovia todisteita. Mutta vaikka epäilykseni oli suuri ja vasemmiston toiminta aikaisemmilta ajoilta oli ollut kaikkea muuta kuin maataloudelle suojeleaa, en tahtonut silloin asettua tuomitsemaan juuri toimeensa astunutta ja hyviä lupauksia antanutta hallitusta, vaan jäin odottamaan tekoja. Ajattelin, että saattaa-han sitä aina pahasta parantua ja erehdyksensä korjata. Nyt kuitenkin huomaa, esillä olevaa vuodelle 1928 suunniteltua talousarviota katseltuani, että hallituksen lupaukset eivät ole läheskään toteutuneet.

Kun viime talvena sosialidemokraattisen puoluehallinnon ja maan hallituksen yhteisistä toimenpiteistä koottiin pienviljelijöitä Helsinkiin pienviljelijäpäiville ja sanomalehdissä pidettiin suurta ääntä pienviljelijäin aseman parantamisesta ja edistämisestä, alkoi herätä toivo, että todellakin lie-nee suunta siellä päin muuttumassa suopeammaksi maataloudelle yleensä ja pienviljelykselle erittäin. Olisipa luullut kaikesta siitä touhusta, jonka vasemmisto pani toimeksi, jäljet näkyvän nyt esillä olevassa talousarviossa. Mutta eipä valitettavasti sitä sieltä huomaa.

Mainitsemassani pienviljelijäin kokouksessa, jo silloin nykyisessä toimeensa oleva maatalousministeri, herra Pekkala, sanoi puheessaan erään ajatuksen, joka osoitti jo- tensakin sitovasti, ettei kaikella sillä touhulla, jota pienviljelijäin valistamiseksi oli toimeenpantu, aivan totta tarkoitettu. Ministeri Pekkala lausui, sanomalehtiselostuksen mukaan, seuraavaan tapaan: „Kaikki tämä toteutetaan, — nim. kaikki ne hyvät ja kauniit lupaukset, joita oli pitkin kokouksen kulkua annettu, kuitenkin sillä ehdolla, etteivät pienviljelijäin edut tule risti- riitaan sosialidemokraattisen puolueen ydin-

joukon, — t. s. teollisuus- ja muun kaupunkilaistyöväestön, — etujen kanssa.” Tämä lausunto oli parhain, mitä lieene siinä suuressa kokouksessa annettu. Se oli ainakin suorasanaisten ja selvää totuutta.

Niinpä saakin nyt esillä olevassa hallituksen talousarvioehdotuksessa kaikilta kohdin huomata, että kaupunkilais- ja teollisuusintressit ovat määrääviä ja talonpoika niin pieni kuin suurempikin saa tyytyä muruihin. Budjetti sanoo selvästi, että lupaukset annettiin ja ääntä pidettiin pienviljelijöiden asioista vain vaaleja varten. Todistaakseni sen, mitä olen sanonut, mainitsen muutamia esimerkkejä ja teen vertailuja.

Vasemmistohallitus, tai oikeammin köyhälistön hallitus, on katsonut tärkeäksi velvollisuudekseen taas esittää virkamiehille palkankorotuksia, entisten runsaitten koroitusten lisäksi. Nyt olisi luullut, ettei köyhälistön hallitus esittäisi korotuksia, porvarillisten hallitusten tapaan, korkea-palkkaisille virkamiehille. Mutta niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Hallitus esittää virkamiehille, joilla on palkkaa ennestään lähes 60,000 vuodessa, 6,000 markan korotuksen. Mutta tässä palkanlisäyksessä hallitus menettelee erältä kohdilta verrattain omituisesti. Palkanlisäystä ehdotetaan vain sellaisille virkamiehille, jotka eivät ole välittömästi tekemisissä maanviljelyksen kanssa. Hallitus toimii siis tässäkin mielenlaatunsa mukaisesti, osoittaen halveksivansa maanviljelystä ja yrittäen rangaista niitä virkamiehiäkin, jotka toimivat maanviljelyksen hyväksi. On sangen kuvaavaa, kun esim. tie- ja vesirakennusten hallituksen alaisille insinööreille, joiden palkat nykyään ovat 39,000—57,000 markkaa, hallitus ehdottaa korotettavaksi 48,000—63,000 markkaan. Mutta hallitus ei puhu sanaakaan maataloushallituksen alaisten insinöörien palkkojen korotuksesta. Perusteluissa tällä kohden hallitus sanoo, että on ollut pakko koroittaa korkeampipalkkaistenkin virkamiesten palkkoja, jotta ne eivät lähtisi pois palveluksesta vaan pysyisivät paikallaan. Kerrankin olisi hyvä nähdä, kuka insinööri esim. jättää paikkansa nykyisillä palkoilla ja siirtyy yksityisten palvelukseen, muista virkamiehistä puhumattakaan. Onhan tunnettua, että kilpailu sivistyneenkin väestön keskuudessa leipäpaikoista on jo kiihtynyt äärimmilleen. Suorastaan ovat toisilleen katkeria, kun eivät voi päästä ansaitsemaan

edes nykyisilläkään palkoilla jokapäiväistä toimeentuloaan. Minä toivon, että valtiomainvaliokunnassa löytyy sen verran tarmoa, että se vetää yli kaikki palkkojen koroitukset tällä kertaa.

Hallitus osoittaa mieltään maatalousalalla opiskelevien apurahojen vähentämisessäkin. 100,000 markkaa on tätä tarkoitusta varten enemmän määrätty ja senkin on hallitus poispyyhkäissyt. Myöskin maataloustuotteiden ulkomaisen kaupan edistämiseksi, propagandan harjoittamista varten, oli ennen varattu 100,000 markkaa. Sekin summa on, hallituksen mielestä, budjetissa tarpeeton.

Kummastuttaa suorastaan, kun budjettia katselee, ettei määrärahoja ole pyyhkäisty toisten alojen opiskelijain avustusten kohdalla, eikä myöskään muiden maamme elinkeinohaarojen tunnetuksi tekemistä varten varattujen määrärahojen kohdalla.

Maatalousoppilaitoksille varattu rakennusapuraha 500,000 markkaa on tullut myöskin poispyyhkäistyksi, joten kannatusyhdistykset saisivat tällaisiin tarkoituksiin ainoastaan niukkoja lainoja.

Lainat maataloudellisille tuotantolaitoksille, joka summa on kuluvaakin vuotta varten 10 miljoonaa markkaa, on kokonaan poistettu ja tilalle merkitty 5 miljoonaa markkaa lainoiksi osuusmeijerien perustamista varten pienviljelijäalueille, siis ainoastaan tarkalleen rajoitettuun tarkoitukseen, ettei vain paljon kuluisi. Olisi luullut hallituksen tietävän, että myöskin aikaisemmin rakennetut meijerit ovat erinomaisessa tarpeessa, saadakseen uudistetuksi rakennuksensa ja saadakseen kalustonsa nykyaikaiseksi, ja niissäkin on hyvin suurelta osalta osakkaina samoja pienviljelijöitä jotka perustavat uusia meijereitä. Edelleen olisi hallituksen luullut pitävän tärkeänä myöskin muiden maataloudellisten tuotantolaitosten kehittämistä. Onhan tunnettua, että m. m. lihatuotteiden jalostamiseksi ovat maanviljelijät ryhtyneet rakentamaan yhteisiä jalostuslaitoksiansa ja toisia suunnitellaan, monista muista kovin tärkeistä yhteisistä maataloudellisista yrityksistä puhumattakaan, joitten auttamista ei nykyinen hallitus ole nähnyt tarpeelliseksi.

Maataloushallituksen määrärahaehdotukset moniin erittäin tärkeisiin tarkoituksiin, sellaisiin, joista olisi ollut hyötyä juuri vähävikisille, ovat jääneet ulkopuolelle kan-

sia. Mainitsen muutamia sellaisia. Maataloushallituksen kalataloudellinen osasto oli m. m. ehdottanut, että kalastuselinkeinon edistämiseksi otettaisiin lisäystä 300,000 markkaa, joten tulisi budjettiin seuraavaa vuotta varten merkityksi 1,100,000 markkaa. Tämä sentähden kun tarkoitukseen varattu summa rahan arvon aleneminen huomioon otettuna edustaa ainoastaan 47 % rauhan-aikaisesta avustuksesta. On myöskin otettava huomioon, että tuosta 800,000 markasta nauttivat tänäkin vuonna avustusta 26 eri järjestöä, joten ei siitä paljon yhdelle tule apua. Edelleen on ammattihallitus ehdottanut otettavaksi budjettiin 200,000 markkaa Laatokan kalastajaseurojen keskusliiton avustamiseksi. Ei tämäkään vaatimaton summa, jolla oli tarkoitus tukea todellisten vähäväkisten kalastaja-ammattinharjoittajain ammatillista järjestäytymistä, saanut hallituksen suosiota. Siitäkään huolimatta ei se sitä saanut, vaikka eräs nykyisistä ministereistä viimeisten vaalien edellä ja aikaisemminkin, on käynyt Laatokan kalastajille säännöllisesti kerran vuodessa hyvää lupamassa. Luulen, että tämän budjettiesityksen perästä Laatokan kalastajien luottamus mainittuun ministeriin pahasti horjuu. Monet muut ehdotukset kalastaja-ammattin edistämiseksi ja auttamiseksi ovat tulleet säännöllisesti hylätyiksi.

Maanviljelyksen ja karjatalouden edistämiseksi on ammattihallitus ehdottanut pieniä koroituksia entisestään, mutta ei hallitus ole katsonut olevan tällaisten vähäpätöisten yritysten kehittämiseen mitään syytä tällä kertaa. Ei sittenkään, vaikka maataloushallituksen ehdotukset tarkoittivat hyvin useissa kohdin juuri voimakkaasti lisääntyvän pienviljelijäväestön maa- ja karjatalouksien edistämistä.

Olin äskettäin neuvotteluissa puu- ja kasvitärhaopetuksen tarkastajan kanssa ja valittelin hänelle sitä seikkaa, etteivät maataloudelliset seurat y. m. järjestöt enempää kuin yksityisetkään saa riittävästi ammattitaitoisia puutarhureita palvelukseensa. Tästä on ollut seurauksena, että monet epäonnistuttuaan yrityksissään olla puutarhaviilijänä ovat laimenneet, ja nykyisin alkaa pahasti tällä alalla kehitys kulkea takaperin. Herra tarkastaja oli kanssani yhtä mieltä ja kertoi asiaan vaikuttavan pahasti kaksi seikkaa. Ensimmäkin voimassaoleva tullitaksa tuhoaa vähitellen, mutta varmasti

koko puheenaolevan taloushaaran. Toiseksi puu- ja kasvitärhahoidon neuvonnassa puutuu tarpeellinen ja pätevä johto. Maanviljelysseurat y. m. pääjärjestöt tarvitsisivat jokainen konsultantin neuvontatyön johtajaksi piirissään. Tarkastaja ilmoitti ehdotetun hallitukselle, että myönnettäisiin määräraha tällaiseen tarkoitukseen, mutta ei hallitus nähnyt sitä tarpeelliseksi.

Mutta kyllä hallitus on varannut eräänlaisiin tarkoituksiin verrattain runsaita määrärahoja. Mainitsen niistä muutamia. Pienviljelijäin Liitto, jonka toiminta hyvin vakavasti panee epäilemään, etteikö se ole sosialidemokraattisen puolueen eräs haaraosasto, sille on kumminkin ehdotettu erittäin suuresti koroitettu apuraha seuraavan vuoden toimintansa kannattamiseksi. Hallitus on ehdottanut myöskin Työväen Sivistysliitolle ei vähempää kuin 100 %:n korotusta seuraavalle vuodelle tarkoitettuun avustukseen. Tämä osoittaa hallituksella olevan intressit kaikkeen muuhun, mutta ei maatalouteen eikä pienviljelykseen päin ensinkään. Ja onhan hyvin ymmärrettävääkin hallituksen suhtautuminen maatalouselinkeinoomme, kun tietää, että siellä istuvat kaupunkilaisen kuluttajapolitiikan innokkaimmat asianajajat, politiikan, joka viisi välittää oman maansa pääväestön ammatin kehittämiseksi, enempää kuin oman maansa omavaraisuudestakaan, kunhan vain saavat kulutuskeskuksien asujat hyvän palkan ja ulkomailta huokeyalla ruokansa ja juomansa. Mutta minä on malta olla tässäkin tilaisuudessa muistuttamatta, että tällaisella politiikalla saattaa olla huonot seuraukset. Voi jonkun ajan kuluttua tulla liikaa tekijöitä teollisuuden ja valtion palvelukseen, voi tulla niin paljon, ettei siellä työtä riitä, vaikka kuinka vähän päivää kohti tekisi. Maatalousministeri jo koettaakin kiirehtiä, järjestääksensä metsätöitä valtion metsissä entistä enemmän valtion lukuun, tarkoituksella saada nuo työt mahdollisimman hitaasti kulkemaan ja valtiolle paljon mak samaan.

On selvää, ettei yhteiskunta jaksaa jatkuvasti suuria joukkoja kansalaisista elättää sepelinhakkuulla y. m. hätäaputoilla.

Nähtävästi hallituskin oivaltaa politiikkansa seuraukset jo, koskapa tässäkin budjettiehdotuksessa on ensi vuotta varten varattu hätäaputoitten toimeenpanemiseksi kokonaista 20 milj. markkaa, siis nelinker-

tainen summa, mitä kuluvalle vuodelle on varattu.

Minulle voitaisiin nyt huomauttaa, että onhan maatalousministerin budjetti kasvanut lähes 60 milj. markalla vakinaisen ja lähes 6½ miljoonalla markalla ylimääräisen budjetin kohdalla. Minä huomautan sitä vastaan että maatalousministerinä on kuivan yksipuolinen metsämies, joka ei näy välittävän oikeastaan muusta, kun vain valtion metsätalous menestyy. Nyt kun hänellä on ollut tilaisuus ajaa asiaansa, on maatalousbudjetti paisunut huomattavasti.

Esityksen tulopuolella herättää huomiota välillisellä verotuksella koottavien tulojen vähentäminen. Hallitus on nähnyt suurimman virheen olevan siinä, että tullisuoja on ulotettu aikaisemmin myöskin maatalouden turvaksi. Maataloustullien poistaminen ja alentaminen lienee sentään tapahtunut hallituksessa joukkojen mieliksi vain. Sillä on vaikea uskoa, että herrat ministerit, pääministeri Tanner ja kulkulaitosministeri Wuolijoki, jotka tietääkseni ovat olleet ja lienevät vieläkin, tekemisissä maatalouden kanssa, olisivat vakavasti sitä mieltä, että maatalous on hyvin tuottavaa hommaa, nykyistenkin suojatullien vallitessa. Jos se sellaista olisi, totta kai pääoman omistajat kaupungeista, sosialidemokraattisetkin, rientäisivät maatiloja ostamaan. Mutta totuushan on se, että nekin kaupunkilaiset, jotka pulakauden aikana ostivat maatilaa, ovat jo siirtyneet pois maalta, ja jos joku ei ole vielä onnistunut pääsemään irti tilastaan, hän joka hetki odottaa sellaista tilaisuutta. Mutta jos hallitus pelätessään suurviljelijäin liikaa rikastuvan viljatullien varassa, tahtoi ne poistaa, niin olisi luullut että se säilyttää ja vielä tilalle järjestää sellaisia maataloustulleja, joiden vaikutus tuntuisi pienviljelijäinkin taloudessa. Sillä lienehän hallituksen tiedossa, että pienviljelijänkin täytyy taloudessaan jotakin myydä, sen täytyy saada rahaa ainakin verojensa maksamista varten. Ja sitä se ei voi enää ruoastansa ja vaatteistansa säästää, se on säästännyt jo äärimmilleen asti niistä. Meillä pienviljelijöillä on kokemuksesta selvänä, ettemme saa esim. kananmunilla, sianlihalla nykyisiä tuotantokustannuksia, puhumattaakaan palkasta. Perunoita, omenia, sipulia y. m. tuotteitamme emme saa kunnolla kaupaksi, kun ei niistä saa edes rahia eikä kaupitsemiskustannuksia. Virolainen voi tarjota aina halvemmalla. Tämänta-

paista esittelyä voisi jatkaa vaikka pitkäläkin, mutta lienee tässä tilaisuudessa tarpeetonta.

Kun aikomaan käsiteltiin täällä eduskunnassa viljan palkitsemislakia, niin esiintyi ministeri Wuolijoki ja arvosteli lakia kovin ankarasti selittäen m. m., ettei tällaista lakia tarvita Suomessa, joka on luonnostaan karjatalousmaa. On kehitettävä ja tuettava enemmän karjataloutta kuin viljataloutta ja sellaisia maataloushaaroja, joista hyötyvät myös pienviljelijät. Mieleni tekee nyt kysymään, onko herra ministerin mielipiteen ilmaus tekoina esillä olevassa hallituksen esityksessä ja missä kohdin? Meille karjalaisille pienviljelijöille on alkanut selvitä se tosiseikka, että meidän on saatava kasvatetuksi pienissä pelloissamme sellaisiakin viljelyskasveja, joilla pikemmin ja helpommin, kuin esim. karjataloudella saa rahaa. Olemmekin olleet huomaavinamme, että esimerkiksi sokerijuurikkaan viljeleminen ja pellavan viljeleminen kotimaisen teollisuuden tarpeeksi olisivat sellaisia artikkeleita, joista kovalla työllä ja ahkeruudella saisimme nopeammin rahaa ja ehkäpä tuntuvastikin. Mutta nyt saan huomata, että hallitus ehdottaa pellavatullin vapaaksi, sokeritullia liian runsaasti alennettavaksi j. n. e. Minä voisin hallitusta kannattaa näinkin suuressa sokeritullin alentamisesityksessä, jos hallitus olisi ehdottanut juurikkaiden viljelyksen edistämiseksi jonkunlaisen lisämäärärahan, erittäinkin uusia viljelysalueita varten.

Hallitus esittää lisätulojen hankkimiseksi valtiolle, rautatierahtien koroittamista. Ehdotettu toimenpide olisi maatalouden harjoittajille, erittäinkin maan syrjäisten seutujen asukkaille, erittäin turmiollinen. Nytkin jo rasittavat rautatierahdit kovin tuntuvasti erittäinkin pienten erien rautatiellä kuljettajia. Onhan tunnettua, että esimerkiksi puutavaraa ei kannata nytkään kaikkia laatuja lastata rautateille kaikilta paikoilta rautateittemme varsilta ja lähettää kaupakeskuksiin ja satamiin. Myöskin eläinten rahat kappaletavarana ovat luonnottoman korkeat, edustaan suuren osan eläimen hintaa, verrattain lyhyen matkan kuljettaessa. On toivottavaa, että valtiovarainvaliokunta, hallituksen epäonnistuneen budjetin onnistuu korjaamaan sellaiseksi, että välttämättömiä tarpeita edustavia määrärahoja sinne lisätään ja erittäinkin, että kansan todellisen enemmistön oi-

keutettuja ja hyvin luonnollisia vaatimuksia ja tarpeita koetetaan tyydyttää.

Kun hallituksen ohjelma joutui arvostelun alaiseksi viime syksynä kokoomuspuolueen tekemän välikysymyksen yhteydessä, niin pidin silloin sen ohjelman arvostelua enemmän turhanaikaisena ja vähemmän tarpeellisenakin, enkä nähnyt silloin siitä olevan hallitukselle suurtakaan vaaraa. Nyt sitävastoin näyttää tämä hallituksen ohjelma, joka nyt on esillä, siltä, että se saat-
taa koitua hallitukselle vaaralliseksiin ja se kuhmu, jonka oikeisto silloin sai kul-
maansa, siirtynee nyt hallitukselle.

Ed. Riihimäki: Suurin huomioni on kohdistunut esillä olevan tulo- ja menoarvion yhdenteentoista pääluokkaan. Käsittelehän tämä pääluokka maatalouden eri haaroja, joten se oleellisesti muodossa tai toisessa koskee meitä pienviljelijöitä. Tälläkin pääluokalla on silmiinpistävän selkka se, että miltei kaikkien hallinnonhaarojen momenteilla pyritään korottamaan virkamiesten palkkoja. Tämä suuresti katkeroittaa työtätekevää pienviljelijäväestöä. Heidän elämänsä on tavattoman raskasta, vaikka he kuinka ylivoimaisesti ponnistelsivat vaimoineen ja lapsineen viljelyksiensä voimaperäistytämiseksi. Työläisten ja pienviljelijäin palkkataso ei suinkaan nouse sillä, että ennestäänkin jo korkeita virkamiesten palkkoja pyritään yhä korottamaan.

Tarkastellaanpa esim. maanmittauslaitosta. Viime vuosina on pienviljelijäväestö itsenäistymisessään joutunut paljon kosketukseen tuon laitoksen kanssa. Moni köyhä pienviljelijä ja mäkitupalainen on vähistä varoistaan saanut suorittaa huomattavan suuria summia erottamis- y. m. kustannuksia. He ovat varmaankin olettaneet, ettei sanottavasti muussa muodossa varoja osoiteta tuon laitoksen ylläpitoon. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. 11 pääluokan II luvun 1 momentilla ehdotetaan ensinnäkin maanmittaushallituksen virkamiesten palkkoja koroitettavaksi 70,900 markalla, ollen loppusumma tällä momentilla 2,776,300 markkaa. Vakaustoimiston virkamiesten palkkausta ehdotetaan lisättäväksi 44,400 markalla ja on loppusumma 194,400 markkaa, kuten saman luvun 9 momentilla ilmenee. Sitten läänien maanmittausinsinööri-
kunta. 11 pääluokan II luvun 12 momentilla ehdotetaan palkkoja koroitettavaksi

167,300 markalla ja on loppusumma merkitty tälle momentille 8,698,600 markaksi. Matkakustannukset (arviomääräraha) saman luvun 15 momentilla sanotaan: „Tähän tarkoitukseen vuodeksi 1927 varattu 30,000 markan määräraha ei riitä ensi vuonna, kun siitä maksetaan matka- ja päivärahat Kuusamon y. m. pitäjissä suoritettavista veronpanotarkastuksista. Momentille tarvitaan näin ollen 20,000 markan lisäys ja nousee se 50,000 markkaan.” 11 pääluokan III luvun 1 momentille valtion maksettavat maanmittauskustannukset on merkitty 2,500,000, joten ehdotettu lisäys tälle momentille on 2,000,000 markkaa. Saman luvun 2 momentin mukaan valtion etukäteen maksettavat maanmittarin palkkiot on 4,500,000, tehden ehdotettu lisäys 3,300,000 markkaa. Sitten III luvun 4 momentilla maanmittausinsinöörien palkkiot vuokra-
alueiden lunastamistoimituksista on merkitty 5,500,000, tehden ehdotettu lisäys tällä momentilla 4,000,000 markkaa.

Kun yhteiskunnallisen koneiston yksi hallinnonhaara tarvitsee näin huomattavia vuotuisia lisäyksiä, onko sitten ihme, vaikka työläisten ja pienviljelijäin elintaso pysyykin suhteettoman alhaisena. Ja näyttää siltä aivan kuin ei pienviljelijäväestön elintasoa yritettäisi kohottaaakaan. Sen johtopäätöksen pakostakin tekee, kun silmäilee kautta koko tulo- ja menoarvion niitä momenteja, missä puhutaan palkkatasosta, niin miltei poikkeuksetta ehdotetaan palkankorotusta virkamiehille. Käsitellessäni yhdeksätoista pääluokkaa mainitsen vain yhden esimerkin, joka on hyvin kuvaava pienviljelijäväelle niistä monista vastakohtaisuuksista. Valtion maatalousoppilaitosten johtajien ja opettajien palkkoja ehdotetaan koroitettavaksi 260,500 markalla. (Ministeri Ryömä: Lain mukaan!) Minä en tällä nyt tahdo sitä väittää, etteivätkö ne olisi palkankorotuksen tarpeessa, mutta vertailllessani tätä kaikkea siihen, kun pienviljelijäin ammattitaidon kohottamiseksi ei ole ehdotettu lisäystä, se minua hämmästyttää. Tarkoitaa 11 P. l:n XII luvun 13 momenttia, missä mainitaan pienviljelijäin opintomatkat ja esikuvatalouksien avustaminen. Tälle momentille ei ole ehdotettu lisäystä, vaan momentin loppusumma jää ennalleen ja on 475,000 markkaa. Kun laskelmien mukaan Suomen pienviljelijäväestö käsittää n. 53 % maalaisväestöstä ja 35 % koko maan väestöstä, eivät tosiaankaan 13 momentilla mai-

nitut luvut osoita, että pienviljelijäin ammattiopetusta todenteolla yritettäisiin kohottaa. Sillä eihän voida olettaa, että pienviljelijät olisivat tilaisuudessa opiskelemaan ammattialaansa kouluissa eikä heidän taloudellinen asemansa salli lapsiansakaan kouluttaa. Jos eivät lapset tyydy siihen niukkaan leipään ja huonoon vaatetukseen, mitä kotikonnulla raskaan työn palkkioksi on tarjolla, niin kapitalismin työmarkkinoille on turvauduttava. Mutta olettaen että pienviljelijäin opintomatkat ja esikuvataloudet voisivat parhaiten pienviljelijäin ammattitaitoa kohottaa, olisi valtiovarainvaliokunnan koroitettava 13 momentin loppusumma monin kerroin korkeammaksi.

Ed. Tanner: Haluan lausua mieliteeni vuoden 1928 tulo- ja menoarvion 7 P. l:n kohdasta sisäasiainministeriön menoista, kun hallitus ehdottaa myönnettäväksi 3 miljoonaa markkaa ohranan ylläpitämiseksi, sellaisen laitoksen hyväksi, joka on tarpeeton ja ei ainoastaan tarpeeton vaan myöskin vahingollinen. Sellainen käsitys on nim. suurilla työtätekeillä joukoilla, jotka tuntevat syvää halveksumista sitä laitosta kohtaan. Tältä puhujapaikalta ovat monet edustajat edellisinä vuosina jo yksityiskohteisesti todenneet minkälaisia henkilöitä kuuluu sen laitoksen palvelukseen ja minkälaisia provokatoorisia tekoja he ovat tehneet eri puolilla maata. Useilla paikkakunnilla ohranat ovat esiintyneet Tammisaaresta karanneina poliittisina vankeina. He ovat käyneet taloissa kyselemässä vankien nimiä ja teitä Venäjälle. He ovat pyrkineet päästä niihin taloihin yöksi siten saadakseen todisteita niitä talonpoikia vastaan, että saisivat syyttää heitä valtiopetoksellisuudesta, karkulaisten suojelemisesta ja avustamisesta Venäjälle. Tietoisina siitä, kun tällaista tapahtuu, niin täytyy ihmetellä sitä tunnustusta, jonka ed. Itkonen täällä lausui. Hän m. m. sanoi, että tämän sos. dem. hallituksen esittämän budjetin aikana saavat porvarit maata herran rauhassa. Minä myönnän sen, että tämän budjetin kautta on turvattu ei ainoastaan porvareitten, mutta myöskin ohranoitten rauha. Vieläpä ed. Itkonen sos. dem. ryhmän kantana lausui, että me sos. dem. olemme tyytyväisiä hallituksen esitykseen. Myönnän senkin että ed. Itkonen ja hänen kumppaninsa voivat olla tyytyväisiä, mutta me sosialistisen työväen ja pienviljeli-

jän vaaliliiton edustajat emme voi olla tyytyväisiä. Miksi? Siksi, että me muistamme sen tosiasian, että niin kauan kuin ohrana on olemassa ei työväen jäsenten kotirauha ja vapaus ole turvattu. Ammatillisen liikkeen puhujiin nähden ohranalaitos harjoittaa ihmisvarkautta. Kun sellaista tapahtuu sos. dem. hallituksen aikana, silloin täytyy sanoa, että työväenliikkeen järjestö ja valistustoiminta riippuvat ohranan valvonnasta. Tämä laitos, jonka hyväksi sos. dem. hallitus ehdottaa miljoonia markkoja, on ehdottomasti porvariston luokkalaitos, jonka toiminta perustuu yksinomaan työväen luokkaa ja sen toimivinta osaa, vasemmistoa vastaan. Ohranalaitoksen luokkaluonnetta ei muuta kapitalistisen järjestelmän aikana sekään, että valtiovaltaa käyttää sos. dem. hallitus. Siitä huolimatta ohrana toimii käskikädessä vallassa olevan luokan etujen puolesta työläisiä vastaan. Tämä ohranalaitoksen luokkaluonne pitäisi olla sos. dem. hallituksellekin selvä, joka hallitus väittää ajavansa työväenluokan etuja. (Ed. Niukkanen: Se tarvitsee sitä!) Ketä varten? (Ed. Niukkanen: Kommunisteja.) Meitä vastaan. Se on rehellinen ehkä porvarin tai sos. dem. tunnustus. Tämä paljastaa todellakin, tuo tunnustus, sos. dem. hallituksen luokkaluonteen työväestöä vastaan. (Ministeri Ryömä: Se oli edustaja Niukkanen, joka tunnusti.) Ryömä Niukkasen mukana tunnustaa nyt. Kun hallitus kannattaa miljoonien myöntämistä ohranan hyväksi se toteaa, että sos. dem. hallitus toimii sellaisen porvarillisen luokkalaitoksen tukemiseksi joka on suoranaisesti tähdätty työväen luokkaa ja sen järjestötoimintaa vastaan.

Selvästi ohranalaitoksen luokkaluonne paljastuu siinä, etteivät minun tietääkseni ohranat ole vanginneet ja asettaneet syytteeseen niitä äärimmäisiä porvarillisia aineksia, jotka julkisesti puhuvat ja kirjoittavat sekä salaisesti toimivat Suomen itsenäisyyden tuhoamiseksi ja ulkovaltojen vakoiljoina suunnittelevat välien kärjistymistä naapurimaiden kanssa. Näitä monarkistivehkeilijöitä ei ohrana ole saanut kiinni, eikä se haluakaan sitä tehdä. Vanha suomalainen sananparsi pitää tässäkin paikansa: „Ei korppi korpin silmää puhkaise”. Että ohranalaitos on maanvaiva, siitä pätevästi asiantuntijana on Uudenmaan läänin maaherra Jalander viime syksynä sanonut: „Emme enää tarvitse etsivän keskuspoliisin

tapaista virastoa, joka toimii valtiona valtiossa". Monet sos. dem. edustajat, joista joitakin nyt on hallituksessa, ovat viime syksynä puhuneet ohranalaitoksen lakkauttamisen puolesta. On ihmeellistä, että nämä edustajat nyt hallitukseen päästyään, puolustavat varojen myöntämistä sellaiselle laitokselle, josta aikaisemmin ovat sanoneet, ettei sitä tarvita. Sos. dem. edustaja J. F. Aalto syyskuun 4 päivänä 1926 lähetekeskustelussa on lausunut:

„Etsivän keskuspoliisin menot ovat myös kiinnittäneet huomiotani. Niistä on kyllä huomautettu jo monta kertaa aikaisemmin, mutta on taasen tällä välin, kun tästä asiasta on viimeksi puhuttu, sattunut eräitä tapauksia, jotka mielestäni antavat aihetta jälleen kiinnittämään huomiota tähän menot-erään ja laitokseen. Kuten tulo- ja menoarviosta näkyy, esitetään etsivälle keskuspoliisille yli 7 milj. markkaa ja samalla kertaa valitetaan poliisilaitoksen puutteellisuutta ja järjestyspoliisien palkkojen pienuutta y. m., joissa onkin valittamisen varaa, ja samalla köyhyyttä, mutta kuitenkin heitetään yli 7 milj. markkaa tarkoitukseen, joka tuottaa toiselta puolen ainakin yhtä paljon vahinkoa kuin joillekin piireille ehkä hyötyä." Hän tuo esimerkin tämän laitoksen toiminnasta m. m. sanoen: „Ei kovin pitkää aikaa siitä, kun sanomalehdissä julkaistiin eräs kirje, jonka joku kuopiolainen, etsivän keskuspoliisin palveluksessa oleva henkilö, oli lähettänyt eräälle varkauteilaiselle työmiehelle ja jossa se kehoittaa tätä esiintymään kiivaana kommunistina ja tekemään sellaisia tekoja jotta lain nimessä päästäisiin käsiksi tähän toimintaan. Valtiollinen keskuspoliisi siis harjoittaa suoranaista provokatsionia mitä ilkeimmässä muodossa; koettaa yksinkertaisia tyomiehiä saada rahalla houkutelluksi tällaiseen toimintaan, että päästäisiin työväen järjestöjen kimppuun. Mainittua henkilöä nimittäin tämä poliisi kehoittaa esiintymään ammatillisissa järjestöissä ja myöskin poliittisissa järjestöissä ennen kaikkea n. s. kommunistisissa järjestöissä. Tähänkään puoleen, vaikka luulisi, että aihetta olisi, ei hallitus ole huomiota kiinnittänyt. Kaikki on kuitattu sillä, että työväen sanomalehdille, kun tästä asiasta on kirjoitettu, on annettu painokanteita ja sakkoja. Tämä olisi siis yksi määräraha, joka voitaisiin poistaa kokonaan ja sillä tavalla vähentää

menoja, jotta voitaisiin saada niitä parempiin tarkoituksiin."

Nykyinen raha-asiaiministeri Ryömä, kuulkaa, marraskuun 27 päivänä 1926 lähetekeskustelussa on sanonut: „Asialla on vielä se puoli, että etsivän keskuspoliisin asiamiehen tointa pidetään häpeällisenä toimintana, ja sillä tavalla tämmöiseen toimeen ei saada muita kuin huonoja aineksia tai ainakin sellaisia, jotka eivät yhtä hyvin ainakaan elä muussa ammatissa. Minä muistan erään erittäin kuvaavan välikohtauksen täällä eduskunnassa pari kolme vuotta takaperin. Täällä nimittäin silloin eräs puhuja puhui siihen tapaan, että siitä voi saada sen käsityksen, että eduskunnassa olevat „vasemmistopienviljelijät" olisivat etsivän keskuspoliisin agentteja. Silloin puheenjohtaja koputti pöytään ja sanoi, ettei saa loukata edustajia. Silloin puhuja korjasi puheensa ja sanoi: „en minä näitä tarkoittanut, nämä voivat olla kunniallisia ihmisiä". Siis tuli todetuksi se, että eduskunnassamme ei pidetä etsiviä keskuspoliisin asiamiehiä ainakaan täysin kunniallisina tai ettei ketään toista eduskunnassa voisi julkisesti kutsua tähän ammattiin kuuluvaksi. Tämäkin epäkohta on siis olemassa, kun valtiollinen keskuspoliisi toimii ja vielä sellaisena, ettei siitä edes tavallinen maan päällä oleva poliisi tiedä yhtään mitään. Voi siis sanoa, että valtiollisen keskuspoliisin lakkauttaminen merkitsisi sekä siveellistä että taloudellista voittoa kansallemme."

Nykyinen oikeusministeri Hakkila on viime marraskuun 27 päivänä pitämässään puheessa lausunut:

„Sitten viime lokakuun ensimmäisen päivän ei minun tietojeni mukaan ole pidätetty kuin yksi ainoa henkilö ja tämänkin pidätyksen on toimittanut eräs maalaispoliisi. Tällainen virasto toimii ja niin paljon varoja käytetään ilman että on enää mitään järkeviä syitä ylläpitää tällaista virastoa. Aikaisemmin kun budjettikäsittelyyn on tullut etsivän poliisin asia, on aina ollut edeltäpäin järjestettynä joku suuri juttu, jonka olisi pitänyt osoittaa, kuinka tarpeellinen tämä laitos on. Tänä vuonna ei meillä ole edes tällaista tekosyytä. Ei ole nyt pidätettyä yhtään ainoata henkilöä eikä ole aikaansaatu tällaista suurta numeroa, joka osoittaisi laitoksen tarpeellisuutta."

Oikeusministeri Hakkila on puheessaan esittänyt useita tapauksia ohranoiden toi-

mittamista räökkäyksistä. Erästä tällaista räökkäystä, joka on tapahtunut Helsingissä Fabianinkadun pidätyshuoneessa, jolloin on räkkäyty Suomussalmelta kotoisin olevaa henkilöä Hiltusta ja sitä tekoa on johtanut eräs entinen ylioppilas, keskuspoliisin virkailija, jonka nimi on Urho Piha. Sen johdosta on oikeusministeri Hakkila sanonut: „Tästä ansioitumisesta hän sai koroituksen, hän toimii nyt sisäministerin asuntokaupungissa Kuopiossa alaostaston päällikkönä.”

„Voi mainita tästä Kuopion päälliköstä lisää vähän meriittiäkin. Kuvaavana tämän laitoksen toiminnasta on seuraava tapaus. Urho Piha ollen silloin virassa Helsingin etäisässä keskuspoliisissa otti eräänä päivänä heinäkuussa v. 1923 viraston auton. Viraston autonkuljettaja oli ajamassa ja pari muuta virkailijaa oli mukana. Kun oli saavuttu Esplanadinkadulle, ostettiin sieltä pirtua, ajeltiin iloisessa naisseurassa Kaupatorilla Haavis Amandan ympärillä ja sen jälkeen jatkettiin matkaa maaseudulle. Tämä juopottelumatka kesti toista vuorokautta. Kun sieltä oli palattu, pidettiin siitä jonkunlainen tutkinto. Mitään rangaistusta ei siitä seurannut vaan päinvastoin kuten jo mainitsin tämä henkilö ylennettiin Kuopion osaston päälliköksi.”

Tässä lausunnossaan on oikeusministeri Hakkila todennut, ettei Urho Pihaa viime syksyyn mennessä ole hallituksen taholta rangaistu vaan Piha ylennettiin Kuopion osaston päälliköksi. Minun tietääkseni tänä vuonna on sama virkamies ylennetty Kotkan kaupungin poliisilaitoksen sihteeriksi. Nykyisin pitäisi Urho Pihan toimia Kotkan kaupungin v. t. poliisimestarina. Miten se on mahdollista, että sellaiset juopot ja työläisten räökkääjät voivat kohota vain ylempiin virkoihin sos. dem. hallituksen aikana? Vai sitäkö tarkoittaa se oikeusministerin puhe „hyvien voimien yhteisrintamasta”, että juoppoja ja työläisten räökkääjiä ylenetään aina korkeampiin virkoihin? Onko sos. dem. hallitus tehnyt alotetta Urho Pihan rankaisemiseksi?

Sitten haluan vielä esittää erään kohdan oikeusministerin viime vuonna pitämästä puheesta. Herra ministeri Hakkila on sanonut: „Minulla olisi vielä eräitä tapauksia provokatoorisesta toiminnasta, mutta katsom. mielestäni niiden esimerkkien, jotka täällä on jo esitetty, riittävän osoittamaan, että se toiminta, mitä etsivä keskuspoliisi

harjoittaa, ei ole ainoastaan tarpeeton vaan se on vahingollistakin ja että nyt jos koskaan on aika lopettaa tällainen varojen väärinkäyttö. Onhan suoranaista tuhlausta ylläpitää virastoa, näin suurta virastoa, jolla Helsingissäkin on paitsi edellämäinittuja etuja käytettävissään kaksi automobiiliä ja yksi moottoripyörä ja sitten työtä ei ole lainkaan. Eihän ole enää syytä ylläpitää tällaista laitosta, josta ei ole muuta kuin häpeätä ja jonka toimintaa ei voi puolustaa millään varjolla.”

Näin sos. dem. ministerit ovat puhuneet viime vuonna, että ohranalaitoksen lakkauttaminen „merkitsisi sekä siveellistä että taloudellista voittoa kansallemme”. Miksi hallitus nyt esittää sellaisen laitoksen ylläpitämiseksi miljoonia markkoja, „josta ei ole muuta kuin häpeätä ja jonka toimintaa ei voi puolustaa millään varjolla?”

Mitä siihen asian puoleen tulee, että ohrana yhdistettäisiin sisäasiainministeriön yhteyteen, on sitä valtioneuvoston toimenpide pidettävä tämän häpeällisen laitoksen naamiomisena. Muodollisesti joitakin henkilövaihdoksia voidaan tehdä, mutta jos se yhdistetään sisäasiainministeriön yhteyteen, niin itsestään sisäministeriöstä tulee vakituinen ohranavirasto.

Jotkut asiantuntijat ovat esittäneet, että ohrana olisi yhdistettävä poliisilaitoksen yhteyteen. Mutta minkälaiseen asemaan silloin joutuisi yleinen poliisilaitos suurten työtekevien joukkojen keskuudessa? Vaikea olisi yleisön erottaa kuka on tavallinen poliisi ja kuka on ohrana. Mihin se käytännössä johtaisi? Siitä esimerkkinä mainittakoon, miten Vaasan poliisilaitoksen etsivät ovat toimineet ohranan tehtävissä. He ovat tuomari Salon viime toukokuussa pitämän kuulustelupöytäkirjan mukaan kyselleet ja urkkineet metallisulussa olevilta Onkilahden konepajan työläisiltä sellaisia asioita, joita tavallisesti ohranat kuulusteluissa tekevät. Esitän tässä tuomari Salon toimittamasta pöytäkirjasta kahden henkilön todistukset.

Martti Steiner, jonka luona pantiin toimeen kotitarkastus, oli toukokuun 20 päivänä Vaasan poliisilaitoksella kuulusteltavana. Steiner näki poliisilaitoksella Onkilahden konepajan johtajan, insinööri Roosin. Ensimmäin tiedusteltiin kuulusteltavalta, kuuluuko hän ammattiosastoon. Kun Steiner sanoi siihen kuuluvansa, tiuskasivat kuu-

lustelijat: „Ettekö tiedä, ettei Suomen lakien mukaan ulkomaalainen saa kuulua mihinkään järjestöön?” Kun Steiner huomautti, että kyllä pitäisi olla oikeus kuulua, niin selittivät kuulustelijat, että Vaasan teollisuusneuvosto on lakkautettu, ja sehän on kommunistinen. Osaston toimihenkilöt ja Onkilahden työhuonekunnan luottamusmiehet herättivät kuulustelijoiden mielenkiintoa ja tiedusteltiin Steineriltä heidän nimiään.

Kuulusteltavalta tiukattiin tietoa siitä, kuka on laatinut palkkalistan ja kuka on levittänyt sitä. Kun ei Steiner tätä tiennyt, kysyttiin häneltä kenen luona lista oli yöllä. Steineriä syytettiin siitä, että hän on kehoittanut työläisiä liittymään ammattiosastoon. Kuulustelijat halusivat tietää, minkälainen mies on verstaalla työskentelevä Antti Härmäläinen. Steineriltä tiedusteltiin vuoden 1918 olinpaikkaa ja hänen suhdettaan suojeluskuntiin sekä onko hän moittinut niitä työläisiä, jotka eivät kirjoittaneet nimiään palkkalistaan. Kuulustelijat halusivat myöskin tietää, kenen kanssa Steiner seurustelee ja onko hänellä naisseuraa. Steineriä käytettiin poliisikamarilla kahtena eri päivänä.

Seppä Kustaa Mäkinen oli kuulusteltavana toukokuun 21 päivänä. Häneltäkin tiedusteltiin sitä, millä tavalla palkankorotuslista laadittiin ja kuka sitä levitti. Mäkiseltä tiedusteltiin, mitä hän tietää Steineristä, jota väitettiin kommunistiksi ja agitaattoriksi. Kysyttiin, koska Mäkinen on liittynyt ammattiosastoon ja missä liittymisen on tapahtunut. Jäsenmaksun suuruutta tiedusteltiin myöskin. Kun Mäkinen ilmoitti jäsenmaksun olevan 4 markkaa viikossa, sanoi kuulustelija: „Voi perkele kuinka suuri summa vuodessa menee hukkaan!” (Ensimmäinen varapuhemies koputtaa.) Tämä on ohranan virallista kieltä, herra puhemies!

Ensimmäinen varapuhemies: Kehotan noudattamaan minun määräystäni.

P u h u j a: Minä en voi sille mitään, että kuulustelun toimeenpanijat, nämä Vaasan poliisilaitoksen etsivät, käyttivät tällaista kieltä, joka osoittaa, kuinka alhaisella kehitystasoteella he ovat työläisiin verrattuna, joita he kutsuvat kuulusteluun.

Kyselijöitä kiinnosti se, miten jäsenmaksut jaetaan. Onkilahden konepajalla ole-

vasta työpaikkajärjestöstä halusivat kuulustelijat tietoja. Tuomari Salo omana mielipiteenään sanoo: „Kuulusteltavana oli ainakin 21 Onkilahden konepajan työmiestä, joilta kysyttiin samoja asioita kuin edellisiltä. Edellämäinitut henkilöt ovat kertoneet toimeenpannuista kuulusteluista tällä tavalla allekirjoittaneelle, joka kuulusteli heitä toukokuun 28 päivänä kello 2 i. p. Vaasan työväentalolla.”

Tämäkin Vaasan poliisilaitoksen suhde metallisulkulaisiin on ennakkokuvaus siitä asiaintilasta, johon joudutaan jos ohranalaitos yhdistetään tavalliseen tai rikospoliisiin. Se joutuu tekemään sellaisia tekoja, joista tavalliselle poliisille ei ole muuta kuin häpeätä ja jonka toimintaa herra oikeusministerikään ei voi puolustaa millään varjolla.

Tämän asian yhteydessä voi kysyä, mitä sisäasiainministeri on tehnyt Vaasan poliisin häikäilemättömien tekojen suhteen, kun he ovat ryhtyneet työnantajain apureiksi? Tullaanko Vaasan poliiseja rankaisemaan siitä? Eivätkö ne Vaasan poliisien teot ole laittomia? Lakien mukaan työläisillä on oikeus tehdä palkankorotuspyyntöjä työnantajille ja kuulua ammatillisiin järjestöihin, olkoot he minkä maan kansalaisia hyvänsä. Tässä suhteessa Vaasan poliisit ovat menetelleet mielivaltaisesti, kun he ovat kieltäneet Saksan kansalaisen, Martti Steinerin kuulumasta Suomen metalliteollisuus työläisten liittoon.

Ennakkoesimerkkinä ansaitsee vielä mainita pari tapausta nimismiesten mielivaltaisista teoista. Viime kuussa on Suomen rakennustyöväen liiton Nokian sekatyöväen ammattiosasto r. y. 110 päättänyt pitää ohjelmallisen iltaman Sarkolan työväenyhdistyksen talolla ja pyytänyt kirjallisesti iltamalupaa Mouhijärven nimismieheltä. Siihen osaston pyyntöön oli nimismies O. Wahlroos vastannut: „Anomus on asetuksen 20 p:ltä toukokuuta 1924 2 §:n 2 momentin nojalla hylätty ja saa päätökseen hakea muutosta saman asetuksen 8 §:ssä mainitussa järjestyksessä.” Tämän momentin mukaan on nimismiehen mainittava kiellon syy päätöksessä. Tätä syytä ei ole päätöksessä ilmoitettu osastolle. Kun osaston tietämän mukaan ei ole mitään asetuksenmukaista estettä olemassa, niin on nimismiehen kiello mielivaltainen. Järjestyshäiriöitä ei osaston iltamissa ole ollut. Kyseessäolevalla

työväentalolla annetaan muiden pitää iltamia, joten talonkaan puolesta ei estettä ole. Järjestysmiehiä vastaan ei ole ilmoitettu muistutuksia. Myöskään iltamien pitäminen ei ole ollut ohjelmansa ja muunkaan puolesta lakia tai hyviä tapoja vastaan. Onko sisäasiainministeri antanut Mouhijärven nimismiehelle muistutusta hänen virkavaltaisuudestaan? (Vasemmalta: Onko valitettu?) On valitettu.

Muutama päivä sitten Lapuan nimismies on ryhtynyt työnantajien asiamieheksi, kun hän on antanut karkoitussääräyksiä F. Niskalan nahkaremmi- ja valjastentaan työläisille Lapualta. Onko sisäasiainministeri ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin Lapuan nimismiehen ojentamiseksi, kun hän on asettunut työehtosopimus- ja palkankorotustaistelussa työläisiä vastaan sekä työnantajia puolustamaan? Vai pitääkö sisäministeri näitä tapauksia hyväksyttävän olotilan ilmaisuina, johon ohranan uudistaminen tulisi johtamaan?

Nämä tapaukset osoittavat, että sos. dem. hallituksenkin aikana viranomaiset tekevät laittomia tekoja. Jos ohrana yhdistettäisiin tavalliseen poliisiin, tulisivat nämä laittomuudet jokapäiväisiksi ja se aiheuttaisi poliisilaitoksen arvon alentamista. Ei tältä hallitukselta olisi odottanut sitä, että se ehdottaa varojen myöntämistä ohranalaitoksen hyväksi. Siten tässä suhteessa suuret työtätekevät joukot ja sos. dem. työläiset ovat pettyneet. Joka tapauksessa tämä hallituksen esitys, että miljoonia markkoja valtion varoja käytettäisiin inhoittavan ja tarpeettoman porvarillisen luokkalaitoksen ylläpitämiseksi, varmentaa sitä käsitystä, ettei hallitus välitä suurten työtätekevien joukkojen vaatimuksista mitään. Herroilla ministereillä ei ole rohkeutta seistä ennen lausumiensa sanojen takana. Heidän pitämänsä puheet ohranan lakkauttamisesta ovat olleet vain sanoja, joita ei ole tarkoitettukaan käytännössä toteuttaa. Minkä tähden ja ketä varten sos. dem. hallitus puolustaa ohranalaitoksen säilyttämistä ja varojen myöntämistä siihen tarkoitukseen?

Minulle tulee vielä tilaisuus toisessa yhteydessä puhua ohranoiden toiminnasta lisää. Tällä kertaa ilmaisen valitsijoitteni mielipiteen siitä, että tämä häpeällinen ja tarpeeton laitos on lakkautettava ja upotettava mustaan pimeyteen. Ne varat voitaisiin käyttää monta kertaa parempiin tarkoi-

tuksiin, esimerkiksi köyhien kansakoulua käyvien poikien ja tyttöjen ravinto- ja vaatetusavustukseen. Ei penniäkään valtion varoja ohranan hyväksi, on työläisten ja maalaisköyhälistön mielipide. He tuntevat entisestäänkin selkänahkassaan sen, että verot köyhälistön verta juovat. Pyydänkin kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota asiaan siinä mielessä, että ohranalle aiotut määrärahat pyyhittäisiin pois valtion menojen joukosta.

Ed. v. Frenckell: Att utan vidare utdöma den nuvarande, av socialdemokratiska regeringen uppgjorda budgeten såsom olämplig enbart därför, att i den ingå så många punkter, som avvika från de budgeter, som de borgerliga regeringarna hittills hava uppgjort, synes mig icke vara rättvist. Regeringen, som står bakom budgeten, har rätt att få sin budget bedömd på ett sakligt kritiskt sätt. Därmed är icke sagt att budgeten skulle få en god kritik. Sannolikt har väl regeringen väntat att de borgerliga riksdagsmännen skulle lägga fingret på de svaga punkterna och framdraga de positioner i budgeten, som tillkommit sannolikt för att försköna den samma eller för att uppfylla ett socialdemokratiskt normalprogram.

Rent sakligt sett måste man betrakta den nu uppgjorda budgeten såsom rätt svag. Tager man nämligen bort de programpunkter, som dels omfatta förmögenhetsskattens förhöjning, minskningen i tullarna och ökningen i trafikinkomsterna på järnvägarna, vilka sannolikt alla komma att förändras, så återstår ju en budget, som liknar de förra budgeterna så till vida att det är de normala inkomsterna och utgifterna som äro upptagna. Det är väl knappast finansministerns förtjänst, om budgeten är lik de föregående, utan det är närmast tjänstemännens förtjänst. Jag vill emellertid icke uppehålla mig vid de olika programpunkterna, så mycket mer som ett stort antal talare i kväll påtalat dem och pegat på budgetens stora brister. Jag vill åtnöja mig med att komplettera kritiken med några synpunkter, som hittills icke blivit berörda, synpunkter, som äro särskilt iögonenfallande.

I inkomstförslagens första avdelning, III kapitlet, „inkomst från statens skogshushållning”, finnes upptaget, såsom inkomst från

skogarna 66 miljoner mark i 1928 års budget mot c:a 105 miljoner mark i 1927 års. Av budgetförslaget framgår att forststyrelsen avsett att i högre grad övergå till leveransförsäljning i stället för försäljning på rot, men någon egentlig motivering för övergången anföres ej. Av vad som blivit bekant i saken kan dock antagas att leveransförsäljning anses medföra bättre pris och att man anser det vara lämpligare disposition av avverkningen genom att leveransförsäljning nu skulle ske. Dessa motiv äro hållbara endast i den mån en mångsidig konsumtion kan påräknas och tillräcklig samt tillförlitlig arbetskraft står till förfogande. Dessa förutsättningar förefinnas emellertid endast för de södra delarna av landet, i norr kommer däremot i stor utsträckning endast sågtimmer till avverkning, som blott delvis kan avverkas såsom stock, pappersved och props. Däremot måste staten i dessa trakter räkna med en rätt stor kapitalinvestering för avverkningen och en rätt osäker tillgång på arbetskraft. Följden blir att inga garantier finnas för att leveransavverkningen verkligen tillför staten större inkomster än försäljningen på rot, vidare att staten har att räkna med en förhållandevis stor risk för sitt i avverkningarna investerade kapital och att staten måste räkna med arbetssvårigheter och av dessa försvårade leveranser, eventuellt t. o. m. med totala hinder för leverans. Uppstå då svårigheter vid fullföljandet av leveranserna, kan staten bli tvungen till medgivanden, vilka allvarigt samt kunna påverka den privata affärsverksamhetens möjligheter. Ifall av oöverstigliga hinder för leveranserna måste det ansvar, som faller på staten som leverantör, även anses vara större än vad som i motsvarande fall gäller för en privat leverantör. Den risk, som speciellt i norra delarna av landet måste tagas i betraktande, är således icke obetydlig och motsvaras ej av möjligheterna till ökade inkomster eller till forstliga fördelar genom leveranskontrakt. Man hade väntat att regeringen hade haft starkare motiv till ett ändringsförslag, som är av så genomgripande natur som föreliggande. Det förefaller mig som om mycket större försiktighet borde iakttagas då man nu går att förändra denna försäljningsmetod.

En gång inne på området om statens affärsverksamhet vill jag även beröra ka-

pitel 8, rubriken „Inkomst från statens industriella inrättningar”. För en nybörjare, som studerar budgeten och som hittills har fått inpräntat åsikten att alla inkomster från alkoholrörelsen borde betraktas såsom syndapengar, verkar det förbluffande att se att inkomsten från alkoholrörelsen praktiskt taget utgör hälften av bruttointkomsten från statens samtliga industriella inrättningar, och vid granskning av nettovinsten framgår att densamma är $2\frac{1}{2}$ gånger större än samtliga nettovinster från nämnda industriella inrättningar. Som en liten kuriositet kan anföras att, å alkoholrörelsen, en nettovinst på 50 miljoner uppstår, sedan såsom omkostnader för råmaterialets „förädling” frändragits 35 miljoner mark. Mig veterligen förädlar man icke druvan i Finland, så det är väl närmast för buteljering som detta anslag är reserverat.

Under kapitel 8 finnes ett otal under-rubriker, 9 stycken, och det förefaller såsom om dessa rubriker årligen skulle ökas. I betraktande härav och då jag även har mig bekant att vid senaste års budget en motivering för inkomsterna och utgifterna för statens industriella inrättningar fanns bifogad, en motivering som då närmast skulle kunna förliknas vid en vinst- och förlusträkning, beklagar jag att de siffror, som nu föreläggas riksdagen, äro så pass knappa att man med bästa vilja i världen icke kan göra sig en uppfattning över respektive affärgrenars vinst eller förlust, deras räntabilitet, ävensom huruvida investeringar med fördel i nämnda inrättningar kan ske. Jag uttalar den förhoppningen, att statsutskottet ville komplettera de föreliggande siffrorna med vinst- och förlusträkningar från föregående år och möjligen eventuellt också sådana i budgetform för det kommande året. Dylika fabriker såsom krut-, patron- och flygmaskinsfabriker som en gång äro affärsmässigt konstruerade, måste förutsättas allaredan hava regelrätta vinst- och förlusträkningar.

Förslaget till inkomstökning från statsjärnvägarna, upptagen under VII kap. med drygt 100 miljoner mark, kan jag icke betrakta såsom annat än ett gott skämt av hr kommunikationsministern, vilken som känt är en framstående motormänniska. Hittills har erfarenheten visat, att då man höjt järnvägsavgifterna särskilt för persontrafiken, hava inkomsterna minskats, och

jag misstänker nästan, att kommunikationsministern genom sitt förslag avsett att ytterligare inskränka järnvägstrafiken till förmån för automobiltrafiken och för landsvägarnas renaissans. Om avsikten är denna, kan jag förstå honom, och då har han mitt varmaste understöd. Däremot beklagar jag att finansministern kommer att gå miste om såväl de 100 miljoner tillskott, som han har räknat på, och ytterligare nödgats notera en minskning å 50 till 100 miljoner.

Egendomligt nog ser det ut som om regeringen nästan med en suck skulle konstatera, att järnvägsfrakterna i landet äro så pass låga och att man så snart som möjligt borde höja dem, så att vi skulle kunna komma till samma nivå som i utlandet. I stället för att man borde gynna det inhemska näringslivet genom att bibehålla de låga frakterna, inslås en oförklarlig prispolitik.

Den i andra avdelningens II kap. under rubrik „inkomst- och förmögenhetsskatt” föreslagna ökade förmögenhetsskatten har redan av så många tälare blivit påtalad, att jag lugnt kan förbigå den. Jag förmodar dock, att rdgsm. Ryti, som särskilt uppehöll sig vid denna punkt, av förbiseende utelämnat kravet på att den rätt man nu har att avdraga hälften av betalad statskatt, icke bör förändras utan att den nuvarande praxis bibehålles. Även jag ber att få omfatta denna uppfattning.

En liten post, som man knappast borde beröra, då den är så pass ringa, är ränteskatten, som utlåningar betala. Så länge inflationen i landet pågick eller rättare efter det inflationen hade slutat och man i utlandet motsåg en deflation, kunde en dylik ränteskatt vara motiverad, ty det var en direkt skatt på en förmodad och sedermera t. o. m. verklig stegring av den finska marken. Men sedan vi numera vid ingående av handelsavtal med de främmande länder vid varje dylikt avtals ingående hava slopat rätten att kräva dylik ränteskatt — och mig veterligen endast svenska undersåtar, som på grund av att vi ännu icke hava något slutligt handelsavtal med Sverige, betala dylik skatt — synes mig som om denna ena miljon lugnt kunde lämnas bort och principen om att utländskt kapital icke beskattas i Finland hårdare än det inhemska kapitalet härigenom fastslås. Så länge ränteskatten var en trumf vid underhandlingarna om handelstraktaten kunde den bibehållas.

I detta nu synes den mig närmast vara en hacka.

Tyvärr saknar jag på utgiftssidan något anslag för dragande av en telefonkabel till Sverige så att vi därmed skulle kunna få telefonförbindelse med hela världen via Stockholm. Jag uttalar den förhoppningen, att statsutskottet ville genom någon av sina medlemmar föra in ett nödigt belopp så att en telefonkabel inom nästa år kunde byggas.

Jag kommer visserligen vid ett senare tillfälle att föreslå, att för polisstyrkan i landet en avsevärd förhöjning av anslaget skall observeras, varför jag icke nu länge vill uppehålla mig vid detta. Jag inskränker mig därför till att framhålla att polisstyrkan i landet under de senaste 15 åren minskats oerhört. I Helsingfors fanns det under år 1909 650 poliskonstaplar, under 1918 och 1919 900, medan antalet nu har sjunkit ned till 635. Därvid är att observera, att de åligganden, som polisen hade sig förelagda före kriget, voro av helt annan art än nu. Då fanns icke förbudslagen, som skulle övervakas, då fanns icke de svåra trafikförhållandena och då fanns icke radioövervakning m. m. dylikt. Enligt uppgifter av polismästaren i Helsingfors har ställningen i Helsingfors utvecklat sig därhän, att under antagande av att Helsingfors polisstyrka skulle hållas lika manstark under alla delar av dygnet året runt skulle för det regelbundna övervakandet av ordningen man kunna utsända i Helsingfors endast 43 uniformerade poliskonstaplar, d. v. s. sammanlagt från polisens centrala och ridande avdelning, trafikpolisen dock undantagen. Att detta är en alldeles för ringa styrka för landets huvudstad ligger i öppen dag. Jag kommer som sagt vid ett annat tillfälle att göra förslag om en avsevärd ökning av det i budgeten upptagna anslaget.

En position i budgeten som jag ännu ber att få beröra är statsskulden, som ännu är uppgjord enligt enahanda grunder som under föregående år, d. v. s. man observerar för de olika lånens annuitet såväl ränta och amortering som agio. Så länge vi icke hade guldmyntföt införd i landet, kunde man förstå, att dessa tre olika poster skulle upptagas, och jag måste medgiva, att för de lån, som upptogos före år 1918 ännu ett visst berättigande att bibehålla dessa tre poster synes motiverad, emedan dessa lån delvis återbetalas i guldmark och delvis i pappersmark. Emellertid är det alldeles

orikligt att i lån som upptagits år 1923 och 1925 införa agio såsom ett skilt förslagsanslag. Sedan guldmyntfot genom en lag av 21 december 1925 blivit införd och enligt 1 § „Finlands mynt uteslutande är grundat på guld såsom enda värdemätare”, är det vilseledande att upptaga agioposter för de av mig senast nämnda lånen. Jag uttalar den förhoppningen, att detta förbiseende — jag kan icke förstå annat än att det är ett förbiseende av finansministern — måtte rättas av statsutskottet, så att oriktiga reflexioner hos utlänningar och utländska bankmän icke framkallas och förklaringar krävas varför denna agiopost är upptagen.

Jag kan icke heller underlåta att från denna plats göra en antydning om att dessa statslån upptagna före kriget så snart som möjligt borde återbetalas eller konverteras så varigenom frågan om i vilket myntslag dessa lån skola återbetalas en gång för alla kunde avskrivas, och den s. k. obligationslagen såsom obehövlig upphävas. Jag vill för undvikande av missförstånd påpeka, att jag icke avser, att obligationslagen från i dag till i morgon skulle upphävas och därigenom de utlåningar, som hava godkänt ett av staten för något år sedan gjort förslag till frivillig konvertering, skulle komma i en sämre ställning än de utlåningar, som icke följt statens anbud. Tvärtom anser jag, att statens heder fordrar, att ingen som helst obligationsinnehavare, som godkänt statens anbud bör få anledning att ångra sig. Ty staten kan aldrig så begå att tredskande obligationsinnehavare någonsin kunde få ett högre pris än det av staten i Paris erbjudna. Men man kan tänka sig ett övergångsstadium under exempelvis tio års tid varigenom de frivilliga konverteringarna kunde påskyndas och sedermera efter denna tid då samtliga obligationer inlösts eller preskriberats, bör obligationslagen upphävas. Ty vi kunna icke med händerna i kors vänta tills de sista obligationslån, som upplagts före kriget, och lyda såväl å finsk som utländsk valuta äro återbetalda genom programenlig amortering. Ty då måste vi lida under obligationslagen till år 1953. Men till denna fråga har jag för avsikt att återkomma, då tiden är mogen, kanske dock först vid nästa års riksdag.

Puhemies Kallio ryhtyy johtamaan puhetta.

Ed. Aalto-Setälä: Puolustustahto ilman välttämättömyyden vaatimaa puolustuslaitosta on pelkkä käsite, kylläkin kaunis sinänsä, mutta ilman todellisuuspohjaa ja ratkaisevissa ajankohdissa ainoastaan syyllisyyden tuntoa herättävä. Puolustuslaitos ilman puolustustahtoa on myöskin reaalisessa todellisuudessa kestämaton. Koettelemuksen hetken tullessa ei puolustuslaitos voi kestää, ellei sitä tue kansan horjumaton puolustustahto. Vasta silloin kun puolustuslaitosta tukee kansan horjumaton puolustustahto, vasta silloin, kun kansa varustaa puolustuslaitoksensa ajan ja tarpeen vaatimilla välineillä eli tekee puolustuslaitoksen mahdolliseksi täyttämään ankaran välttämättömyyden vaatimukset, silloin vasta voimme puhua puolustuskuntoisuudesta. Mikäli nyt tulo- ja menoarviosta puheen ollen on kysymys puolustuskuntoisuudesta, koskee asia pääasiallisesti sitä, että eduskunnan tulee ja täytyy osoittaa puolustustahtoa. Sitä Suomen kansa eduskunnalta tällä hetkellä odottaa ja vaatii. Ikäväkseni täytyy minun todeta, että hallitus puolustuslaitosta koskevaa menoarvion kohtaa laatiessaan ei ole osoittanut sellaista puolustustahtoa, jota kansan yhteiskuntaa säilyttävä enemmistö oli odottanut. Ennenkuin ryhdyn perustelemaan nyt sanomaani, saanen huomauttaa muutamista yleisistä näkökohdista puolustuskysymyksessämme.

Puolustuskysymystämme arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota pääasiallisesti kolmeen seikkaan, maantieteelliseen asemaamme, idässä olevaan naapuriimme ja oman kansamme erään ryhmän, kommunistiemme, epäisänmaallisuuteen. Pidettäne selvänä, että yli tuhat kilometrisen itärajamme vartiointi rauhan aikanakin tuottaa paljon vaivaa ja suuria kustannuksia. Mutta että kustannukset ja vaivannäkö sodan uhan ja varsinaisen sotatilan vallitessa nousevat moninkertaisiksi, varsinkaan kun mitään luonnollista rajankohtaa ei ole, on myös siksi selvä asia, ettei se selvitystä kaipaa. Riittänee, kun huomautan, että silloin tulemme tarvitsemaan sekä elävää voimaa että aseita sellaisillakin rajan kohdilla, mitkä eivät ole varsinaisesti sotanäyttämöä. Muistettava nimittäin on, että Muurmannin rata on sellainen rautainen käsivarsi, mitä emme saa vähäarvoiseksi arvioida. Tunnettua on myös, että maamme on lännestä itään verrattain kapea. Tästä johtuu, että vihollisuuksien idässä alkaessa vihollisen lentolaivueet saat-

tavat nykyisen tekniikan aikana ulottaa retkensä kapeimmissa kohdin maatamme aina läntiselle rannikolle asti. Lentokoneet saatavat näet nykyisin kulkea 300 kilometrin matkan päähän lähtökohdastaan, tarvitsematta laskeutua välillä maahan varastojaan täydentämään. Jos vielä puolustuslinja tulisi kulkemaan Kymi-joen seudulta, kuten saattaa tapahtua, varsinkin jos menoarviossa ehdotettu suonenisku armeijalle toteutetaan, niin tietäisi tämä sitä, että koko Länsi-Suomikin joutuisi lentohyökkäysvaaran alaiseksi.

Mitä taas johtuisi siitä, että maamme kauttaaltaan olisi lentohyökkäysvaaran alaisena, ilman että meillä on tehokas ilmatorjunta- ja puolustuslaitos, siitä en sano muuta kuin että liikenneyhteys maan eri osien kesken käy mahdottomaksi, että rauhallinen siviiliväestö saa kantaa katkerimmat uhrit kaasuhyökkäyksissä ja että elämä yleensä, puhumatta armeijan rintaman takaisesta varustus- ja muonitustoiminnasta käy vähänkin huomattavissa keskuksissa mahdottomaksi. Myös lienee järjellisesti ajatteleville kansalaisille selviö se, että me tarvitsemme vihollisuuksien puhjettua idässä välttämättä yhteyttä länteen päin. Oma maamme ei voi mitenkään tyydyttää sota-aikaista tarvettamme, vaan meidän on välttämättä saatava varustus-, muonitus- ja muita tarpeita lännestä käsin. Tie Pohjanlahden ympäri on kuitenkin liian pitkä ja, mikä vielä pahempi, liian vähän kuljetuskykyinen. Tästä syystä jää aivan elinkysymykseksi se, että me voimme laivastollamme turvata yhteyden Skandinavian ja Länsi-Suomen satamien välillä. Ei ole mikään salaisuus, että nykyisillä merivoimillamme tämä tehtävä olisi mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella, mutta kuitenkin ei menoarviossa laivastomme kehittämistä varten ole markkaakaan myönnetty. Ja vielä. Laivastoltamme täytyy lisäksi vaatia, että se kykenee ainakin jossakin määrin torjumaan vihollisen maihinnousuyrityksiä. Maajoukkoja näet ei voida maihinnousun varalta sirotella ympäri rannikkoamme, vaan tarvitaan ne kipeästi varsinaisilla taistelualueilla joko suorastaan taistelevina tai ainakin reservinä. Mitä reservien puuttuminen ratkaisevissa tilanteissa merkitsee, sitä en ryhdy tässä ratkaisemaan, sanon vain, että tämä puute olisi urhoollisellekin puolustukselle kaamean kohtalokas.

Olen jo maininnut, että itäiseen naa-

puriimme on kiinnitettävä huomiota puolustuskysymystämme ratkaistaessa. Saapuvilla oleville on tunnettua se, mitä Englannissa tapahtui viime toukokuussa n. s. Arcos'in skandaalin muodossa. Tunnettua on myöskin Itävallassa tapahtunut. Ranskan ja Pariisin kuulumiset eivät myös ole outoja. Bolshevikien salaisten ja julkisten asiamiesten aikaansaannokset Baltian maissa ja meillä kotona eivät myös ole unohtuneet. Sallittanee näin ollen kysyä, voiko luottaa sellaisen naapurin ystävyys- ja hyvän tahdon vakuutuksiin, joka käyttää virallista ja puolivirallista henkilökuntaansa ystävyydessä olevan valtion vahingoittamiseen, levittää kumouksellista mieltä ystävyydessä olevaa valtiota vastaan? Minä en ainakaan voi luottaa, enkä usko Suomen kansan yhteiskuntaa säilyttävän enemmistönkään luottavan. Tämä luottamus on sitäkin pienempi sen vuoksi, että meillä, kuten sanottu, on yksi siksi epäisänmaallinen kansanryhmä, että se näkisi toiveittensa toteutumishetken tulleen bolshevikien maahan hyökätessä. Ja tämä onkin se kolmas seikka, johon on kiinnitettävä huomiota puolustuskysymyksessämme, jota seikkaa ei myöskään ole pieneksi arvosteltava ei moraalisen eikä faktillisen merkityksensä vuoksi.

Hallituksen tulo- ja menoarvion esitelystä sanotaan, että on katsottu välttämättömäksi vähentää huomattavasti puolustuslaitoksen menoja, jotta nämä tulisivat oikeaan suhteeseen valtion muihin menoihin ja maan kantokykyyn. Pyytäisin kysyä, mikä on puolustus- ja muiden menojen oikea suhde? Onko tämä suhde löydettävissä Ruotsin, Norjan, Tanskan, Viron tai jonkun muun pikkuvaltion puolustus- ja muiden menojen tai Ranskan tai jonkun muun suurvallan sotilas- ja muiden menojen suhteesta? Jos otamme huomioon tämän suhteen prosentteissa, niin on asia niin, että edellämäinittujen maiden vastaava prosenttiluku on tähän asti ollut suurempi kuin meidän. Ja jos tarkastelemme yleensä eri valtioiden sotilas- tai puolustus- ja muiden menojen suhdetta, niin tulemme sellaiseen yllättävään tulokseen, että harvoja poikkeuksia lukuunottamatta meidän puolustusmenojemme prosenttiluku on pienempi. Jos taas otamme huomioon sen, mitä puolustusmenot yleensä tekevät eri maissa asukasta kohti, niin tarkastelun tulos on aivan sama kuin edellinen, nim. että meillä puolustusmenoja asukasta kohti on vähemmän kuin

muissa Euroopan maissa yleensä. Numerotkin siis osoittavat, ettei Suomi ainakaan ole mikään militaristinen maa ja etteivät puolustusmenot meillä ole tältä kannaltakaan katsottuina kohtuuttoman suuret. Katson kuitenkin, että tällaisten suhteitten tarkasteleminen ei vie meitä tietoisuuteen siitä, mikä on ehdottomasti oikea suhde puolustusta ja muiden menojen välillä, vaan että tämä suhde ja sen oikeellisuus ovat löydettävissä yksinomaan välttämättömyydestä, valtakunnan maantieteellisestä ja poliittisesta asemasta, valtakunnan suhteista sisään- ja ulospäin sekä myöskin siitä, miten korkealle kansa itsensä lakinsa ja laitoksensa, olemisensa kansana kansakuntien joukossa arvostelee. Näistä, olevista oloista on tämä suhde löydettävissä eikä mistään matemaattisista suhteista eikä prosenteista.

Hallituksen esityksen mukaan tulisivat puolustusmenot tekemään noin 410 milj. markkaa eli noin 10 % kaikista menoistamme. Tämä tietää saman esityksen mukaan noin 164 milj. markan vähennystä eli prosenteissa yli 28.5 %:n vähennystä ja etteivät ehdotetut puolustuslaitoksen menot ole täyttä 71.5 %:ia edellisen vuoden menoista. On selvää, että yksinomaan tällainen vaihtelevaisuus jo sinänsä on omiaan saattamaan häiriöitä aikaan ja järkyttämään puolustuslaitoksemme perusteita. Sallittaneekysyä, mitä arvellette esim. liikemiehen ajattelevan siitä, kun hänen tulonsa jonakin tulovuonna jäävät yli 25 % pienemmiksi ajateltuja? Eikö se vaikuta häisiöitä ja epävarmuutta tuottavasti seuraaviinkin vuosiin ja heikennä liikkeen asemaa jo yhtenäkin vuonna tapahtuneena. Mitä ruumiillisen työn tekijä ja hänen perheensä mahtaisi ajatella siitä, että elin- ja muiden kustannusten pysyessä samana, tulot jäisivät yli neljäsosan pienemmiksi kuin edellisenä vuonna. Saman kysymyksen tahtoisin kohdistaa myöskin maanviljelijään ja teollisuuden harjoittajaan. En usko, että ainakaan mikään menestyksellinen talouselämä tällaisissa oloissa olisi mahdollista, enkä usko kenenkään muunkaan sitä uskovan.

Tiedän esitystäni vastaan huomautettavan, että vähennys puolustusmenoissa koskee pääasiallisesti ylimääräisten menojen vähennystä ja että ne vakinaisten menojen osalta tekevät vain noin 50 milj. markkaa eli 11 ½ % ja että jos suojeluskuntamenot edellisessä menoarviossa jätetään huomioonottamatta, tekee vähennys IX P. I:n koh-

dalla vain noin 8 milj. markkaa sekä että jos paljon puhuttua säästäväisyyttä ja tarkkuutta noudatetaan, puolustuslaitoksemme kunto pysyisi ehdotetuilla määrärahoilla entisellään. Tällaisilla huomautuksilla ei ole kuitenkaan mitään asiallista merkitystä. Tässä yhteydessä tahdon vain mainita, että suojeluskuntia koskevan menon poisjättäminen ei ole ollut ainoastaan asiaton ja lainvastaista, kuten jo tänään täällä on todistettu. Pääministerin vastatodistelu ei tätä todistelua kumoa, vaan on käsittääkseni pääministerin yritys tässä suhteessa jäänyt huonon asian huonoksi puolustukseksi. Mutta olipa tämän asian laita miten tahansa, niin toteutettuna suojeluskuntamäärärahan lakkauttaminen olisi maalle ja kansamme puolustuskuntoisuudelle mitä turmiollisinta, armeija kadottaisi silloin korvaamattoman tuen.

Muihin vakinaisiin menoihin nähden huomattakoon, että kun palkkaukset vakinaisessa menoarviossa nousevat noin 2 miljoonalla markalla ja kasarmi- ja muitten rakennuksien korjaukset noin 1 ½ miljoonalla markalla, joista lisäyksistä ei kylläkään ole muuta kuin hyvää sanottavana, ja ilmailuvälineitten kunnossapitoon ja uusintaan tarkoitettua määrärahaa on koroitettu n. 2 miljoonalla markalla, josta koroituksesta ei myöskään voida sanoa muuta kuin hyvää ja kun yleisiä vähennyksiä on 8 milj. markkaa, niin ovat muut tulo- ja menoarvion selonteossa mainitut vakinaiset määrärahat melkein poikkeuksetta tulleet alennetuiksi, toiset aina puoleen ja senkin alle entisestään. Olen neuvotellut asiasta kahdenkin asiantuntijan kanssa ja on kumpikin heistä lausunut sen mielipiteen, että määrärahan supistaminen kysymyksessäolevissa kohdissa tulee vaikuttamaan ei ainoastaan häiritsevästi vaan myös puolustusvalmiutta vähentävästi. Erittäin turmiollisena pitivät he esimerkiksi laivaston purjehdusajan lyhentämistä ja hevosvuoden vähentämistä, varsinkin jos viime-mainittu vaikuttaisi n.s. suojajoukkojen hevosvahvuuteen.

Mitä sitten tulee ylimääräisen menoarvion puolustuslaitosta koskevaan osaan, niin täytyy sanoa, että sitä on kohdannut täydellinen kato. Vähennys 147,8 milj. markasta 34,6 milj. markkaan on sellainen, mitä ei nykyoloissa voida millään puolustaa. Tämä toteutuneena tulisi merkitsemään ei ainoastaan sen työn täydellistä

tyhjäksi tekemistä, minkä n.s. puolustus-revisioni on puolustuskysymyksemme ratkaisemiseksi tehnyt vaan myöskin puolustuskuntoisuutemme tyrehtyttämistä, jatkuvasta kehityksestä edes puhumatta. Täytyy kysyä, mille perusteelle hallitus on vähennyssuunnitelmansa tehnyt ja mitä asiantuntijoita hallitus vähennyksiään tehdessään on käyttänyt? Olisi liian uskallettua olettaa, että hallitus ilman muuta summamutikassa olisi tällaiseen toimenpiteeseen ryhtynyt. Tässä ei kuitenkaan riitä se, mitä valtiovarainministeri on tänään selitykseksi lausunut, nim. että hallitus on pitänyt tarpeettomana muunlaisten varastojen pidon kuin sellaisten, millä voidaan ensimmäinen vaara torjua. Ensimmäinen vaara on n.s. suojajoukkojen torjuttava. Tarkoittaako hallitus, että ne ehkä olisivat riittävät maamme puolustukseen. Ainakin hallituksen ilmoitetusta kannasta kiinnipitäen tultaisiin tähän.

Pyydän tässä yhteydessä kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Tosiasia on, ettei laivastomme nykyisessä vahvuudessaan kykene täyttämään niitä vaatimuksia, joita sille pitää voida asettaa, vaan että esimerkiksi rannikkomme ovat mereltä päin uhkaavaa hyökkäystä vastaan toistaiseksi suojattomat. Mistä näin ollen ajetaan ottaa se voima, joka rannikkojamme suojaa, kun kerran menoarvion puitteissa ei löydy tähän markankaan määrärahaa, kuten jo on sanottu. Mistä ajetaan ottaa varat, jotka ovat käytettävät laivaston rakentamiseen silloin, kun, kuten toivon, laivaston rakentamista rannikkojemme suojelemiseksi tarkoittava laki tulee hyväksytyksi.

Edelleen ilmapuolustus on meillä vasta kokonaan alulla. Edellisenä vuotena on tarkoitukseen myönnetty 26 milj. markkaa, mutta nyt ehdotetaan vaan 6 miljoonaa. Hallituksen esityksessäkin sanotaan vähennyksen perusteeksi vain se, että kun ilmailuvoimien kehittämiseen on aikaisemmin käytetty runsaita määrärahoja, joilla ilmailuvoimia on huomattavasti lisätty ja kun tämän vuoksi ilmailuvoimien vakituiset ylläpitomenot ovat nopeasti kohoamassa, niin ehdotetaan tarkoitukseen vaan 6 milj. markkaa. Hallitukseen ei siis perusta vähennystä siihen, että ilmailuvoimat meillä olisivat riittävän vahvat, vaan ainoastaan siihen, että näitten vuotuinen ylläpito alkaa tulla vähitellen

kalliiksi. Tämä ei ole kuitenkaan mikään hyväksyttävä peruste ilmailuvoimiemme kehityksen pysähdyttämiseksi ja toiseen on meillä ilmapuolustuksessa kerrassaan huutavia puutteita, tarkoitan ilmatorjuntapattereita ja niihin liittyviä puolustusvälineitä. Kehoitän valtiovarainvaliokuntaa menoarviota tutkiessaan kiinnittämään erikoisesti tähän seikkaan huomiota.

Kolmanneksi tahdon erittäin kiinnittää huomiota taisteluvälineitten täydennyshankinnassa tapahtuneeseen vähennykseen, nimittäin 27 miljoonasta 10 miljoonaan eli kolmannekseen entisestään. Huomattava nimittäin on, että suurin osa nykyisistä taisteluvälineistämme on n.s. sotasaalista, joka jo saatassa oli vanhentunutta. On suorastaan Suomen asukuntoisen ja parhaan miehisen voiman surmaamista, jos joukot lähetetään vajanaisilla ja vanhentuneilla taisteluvälineillä varustettuna tulilinjalle. Sama koskee erikoisesti myös kaasusuojausvälineitä. Käsitykseni onkin, että ne ovat sotilaallisesti kaiken arvostelun alapuolella. Onpa minulla siitä osaksi persoonallisia kokemuksia. Katsonkin tarpeelliseksi, että nykyiset kaasusuojausvälineet olisi jaettava tärkeisiin paikkoihin ympäri maata siviiliväestön käytettäväksi, koska tämä väestö kaasuhyökkäyksen tapahtuessa muuten on kokonaan turvaton ja että armeijallemme olisi hankittava mahdollisimman pian ajanmukaiset varusteet tässä kohden. Määräraha on kuitenkin tarkoitukseen kokonaan riittämätön.

Lopuksi tahdon huomauttaa siitä, että reserviharjoitukset tulevat meillä kokonaan laiminlyödyiksi. 1,300,000 markan määräraha on näihin harjoituksiin aivan riittämätön, sillä välttämättä olisi nyt jo aika kutsua myöskin joitakin miehistöikäluokkia harjoituksiin, erittäinkin kun meidän sotailtoksessamme on viime vuosina tapahtunut huomattavia muutoksia itse taistelutekniikassa. Pyydän valtiovarainvaliokuntaa Suomen kansan turvallisuuden ja tulevaisuuden nimessä ottamaan huomioon ehdotettua puolustuslaitoksen menoarviota vastaan tekemäni muistutukset ja toimimaan siten, että asian palatessa eduskuntaan puolustusrevisionin suunnitelmat ainakin pääpiirteissään tulisivat mahdollisiksi toteuttaa. Hallituksen esitystä asiassa ei voida kertakaikkiaan panna Suomen puo-

lustuksen pohjaksi. Hallitus on sen laatiessaan osoittanut epäluottamusta Suomen kansaa ja sen kuntoa kohtaan.

Ed. Heikkilä: Viime vuosina on meillä jo päästy siihen, ettei budjettia laadittaessa ole ryhdytty suuriin mullistuksiin valtiotaloudessamme, vaan että valtiotaloutemme kehitys on saatu kulkemaan kaikkia kokeiluja välttäviä teitä. Valtakunnallisen kehityksemme nuoruuden vuoksi on tämä ollut välttämätöntä. Se on tavattomassa määrässä vakiinnuttanut valtakuntamme sisäistä asemaa sekä vaikuttanut tietenkin ulospäin vielä monta kertaa edullisemmin. Ihme kyllä on aivan poikkeuksettomasti saatu kuitenkin nähdä vuosi vuodelta budjettikeskustelun yhteydessä, että tämä säännöllisillä raiteilla pysyminen on vasemmiston mielestä ollut kaikkea muuta kuin hyvä. Se on ollut heidän mielestään sitä niin sanottua porvarillista talouden hoitoa. Tällaista nähtävästi ei vasemmistolainen kumoushenki saata hyväksyä. Niinpä onkin, kuten edellä jo mainitsin, tällainen säännöllisen talouslain mukaan hoidettu valtiotalouden hoitosuunnitelma vasemmiston taholta yritetty kaataa, vaikka se yhteiskuntaa säilyttävien aineiden puolelta on tehty aina mahdolltomaksi. Tosin vasemmiston eduskuntaryhmät sen ovatkin tehneet vain lunastaakseen ne vekselit, jotka he vaaliaikana ovat valitsijoilleen myyneet. Yrityksensä tuloksettomuuden ovat he itsekin etukäteen aavistaneet, mutta puoluetaktiikan vuoksi on sama näytelmä ollut joka vuosi uudistettava. Varsin hyvin saattaa arvata kuinka määräävässä asemassa on nykyisen hallituksen budjettiesityksen laadinnassa ollut se puoluetaktillinen painolasti, jonka sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli vuosien kuluessa kasannut ensimmäisen hallituksensa hartioille. Luonnollista on, että valitsijain naamat olisivat venyneet sangen pitkiksi jos tämä hallitus olisi jättänyt eduskunnalle sellaisen budjettiesityksen, joka olisi ollut sopusoinnussa nykyisten hallitusmiesten aina suuruusmääräisesti tuomitsemille porvarillisille periaatteille ja olisi luopunut vuosien varrella aina säännöllisesti esiintuomistaan vaatimuksista. Tämä olikin nykyiselle hallitukselle niin raskas uhka, että sen rinnalla valtakunnallisetkin edut olivat ikäänkuin varjo. En-

nen kaikkea nykyinen hallitus sivuutti toisarvoisena sen kysymyksen, että sosialidemokraattiselle pohjalle laadittu radikaalinen budjettiesitys ei uudessakaan eduskunnassa voi tulla hyväksytyksi; ensi vuoden menoarvio on kokonaan sekä perusteltaan että yksityiskohdiltaan jäävä asianomaisen valiokunnan laadittavaksi. Hallitus ei ole lainkaan ottanut huomioon millaisia tuloksia saattaa olla sellaisesta finanssien hoidosta kun eduskunnalla ei budjettia laatiessaan ole vähääkään apua hallituksen esityksestä.

Arvostellessa nykyisen hallituksen budjettiesitystä ei voi löytää suomenkielestä tarpeeksi sanovaa laatusanaa. Jos sitä sanoisi kumoukselliseksi olisi se ehkä lähin mitä siitä voi sanoa. Voidaanko muuta sanoa budjetista, jonka menojen lisäys on 270 milj. markkaa, mutta samalla tullitulojen vähennys n. 300 milj. markkaa, eikä kuitenkaan tällaisten numerojenkaan edessä ole turvauduttu valtiovelan lisäykseen tai pääomasäästöön. Onko todella muuta kuin suurinta lyhytnäköisyyttä että tällaisessa pääomasta köyhässä maassa käydään tuotannollisen elämän kehittymiseen tarvittavain pääomain muodostuksen kimppuun koroittamalla omaisuusveroa 100 % samalla kuin alinta verotettavan tulon alirajaa on koroitettu 4,000 markalla. Samaa on sanottava siitä, että epäsuotuisissa olosuhteissa luontoa ja ulkomaista kilpailua vastaan taistelevalta maan pääelinkeinolta riistetään pois sen parhain ja tehokkain taloudellinen tuki ja turva, että heikon valtakunnan, joka sijaitsee maantieteellisesti varsin epäedullisesti, suuren, mahtavan vuosisataisen verivihollisensa rinnalla, puolustusmenoista lyhennetään kokonaista 160 miljoonaa ja lisäksi kokonaan pyyhitään pois vastoin voimassa olevaa lakia ja asetuksia koko vapaaehtois-
maan puolustusjärjestön valtioapu.

Mainitsemisen arvoisia ovat niinkään tämän merkillisen budjetin erinäiset ominaisuudet siinä, että jokaisen ministeriön menoeriä on avokätisesti koroitettu, vieläpä on ryhdytty jo kymmeniä miljoonia alkuvalmistuksiinsa nieleviin uusiin reformeihin, joihin kaikkiin tarvittavat huikeat summat on suunniteltu saatavan m. m. rautateiden jo ennestään korkeiden rahtien koroituksella, joka toimenpide kyllä aikoinaan rankaisee itsensä liikkeen vastaavassa

määrässä vähentyessä. Onhan parastaikaa jo kiihkeä kilpailu autoliikenteen ja rautatieliikenteen välillä varsinkin lyhyemmillä matkoilla. Samoin on suunniteltujen metsätulojen lisäämisen laita valtion mestistä. Onhan asiantuntevilla tahoilla jo päättä pudistaen vakavasti seurattu koko sodan jälkeisten vuosien valtion metsätaloutta. Kuten nyt esitetystä budjettiluonnoksesta käy ilmi, vaadittaisiin valtion metsistäkin 50 miljoonan lisätuloa entiseen verraten. Tämä kyllä käy päinsä vuoden, pari, tai korkeintaan 3, 4 vuotta, vaan siinäpä sitten ollaankin; senjälkeen ei meitä auta muu kuin vieläkin radikaalisempi suonenisku naapurimaamme tunnettuun vasemmistolaiseen malliin.

Ensi silmäyksellä näyttäisi tosin siltä kuin nykyinen hallitus olisi hyvinkin suosiollisesti suhtautunut maatalouden etuihin, sillä onhan maatalousministeriön vakinaista menosääntöä koroitettu 60 miljoonalla markalla. Maanviljelyksen hyödyksi nämä koroitukset eivät tosin koidu, vaan sensijaan valtion oman metsätalouden ja sen omien metsien turvin harjoittavan puunjalostusteollisuuden tarpeiksi. Koska hallitus on tarvinnut tuloja budjettia muuten uhanneen suuren vajauksen peittämiseen, on se halunnut laskea valtion metsille sellaisen kuorman kannettavaksi, jonka käytännössä täytyy johtaa suorastaan metsänhaaskaukseen.

Tällainen tulojen lisäys aiheuttaa toisaalta menojenkin puolelta lisäystä. Niinpä raakatavaran hankintaan ja valtion sahojen kustannuksiin tarvittavaa määrärahaa on koroitettu 7 miljoonalla sekä puutavaranhankintaan valtion metsistä tarvittavia menoja 33 miljoonalla ja sulfiittiselluloo- satehtaan perustamiseen Veitsiluodon sahan yhteyteen varattu 20 miljoonaa ovat aiheuttaneet maatalousministeriön menosäännön kasvun. Siten huomataan jo tästä että varsinainen maatalous ei sosialistisen hallituksen budjetissa ole välittömästi mitään hyötynyt.

Sensijaan on pääelinkeinomme välillisesti saanut sellaisia iskuja, jotka käytännössä voisivat johtua sen terveen kehityksen katkaisijoiksi, joka itsenäisyysvuosi- namme onkin jo ehtinyt jättää kaunistaa sekä kansantaloudellista, että valtakunnallista jälkeä. Voidaanpa melkein sanoa että hallituksen budjetti perustuu suurelta

osalta sen taisteluhaasteen varaan, jonka hallitus on heittänyt esityksensä muutokseksi tulo- ja omaisuusverolakiin, vasten omistavien luokkien, siis ennen kaikkea juuri maataomistavan luokan kasvoja. Yli 300,000 kansalaista ehdotetaan jätettäväksi tuloverotuksen ulkopuolelle. Kun verotetavasta tulosta sallittavia poistoja supistetaan ja kun omaisuusvero kaksinkertaitutetaan, niin on selvää, että verorasituksen lisäys lankeaa niiden omistavien piirien niskoille, joihin maamme pääelinkeinon harjoittajat kuuluvat. Toisin sanoen tulisi maanviljelysluokan tulo- ja omaisuusverorasitus ainakin kolminkertaistumaan entisestään, mahdollisesti lisäys olisi vieläkin suurempi.

Hallitus on samalla suunnitellut maanomistajaluokkamme kimppuun käymistä silläkin, että se esittää sen tullisuojan poistamista, jonka turvissa viime vuosien ilahduttava maataloutemme kehittyminen on käynyt mahdolliseksi. Yksinomaan kulluttajapiirin etuja ahtaasti silmälläpitäen hallitus on poistanut sellaisten tariffien kuin luonnollisen viljan, voin ja ihran tuontitullin. Miten yksipuolisesti hallitus on asiaa ajatellut vaan työväestön etuja silmälläpitäen käy ilmi siitäkin, että samalla on kuitenkin jauhetun viljan ja keinotekoisen voin tulleja säilytetty joskin alennettuina. Tähän on hallituksen epäilemättä johtanut se näkökohta, että jos mylly- ja margariiniteollisuus joutuisivat tullisuojan puutteessa kärsimään, joutuisi siitä kärsimään niiden työväestökin. Sensijaan ei ole hallitusta vähääkään epäilyttänyt jättää maan pääelinkeino ja sen harjoittajat huomiotta, vaikka niiden elinehtoihin on sisältynyt valtakunnallinenkin elinehto, nim. pyrkimys valtakunnalliseen omavaraistalouteen.

Nykyisen hallituksen politiikka tähtää suoraan sanoen kotimaisen viljantuotannon ehkäisemiseen ja karjataloutemme kilpailukyvyyn suureen alenemiseen. Mikään elinkeino maassamme ei olekaan luonnollisempi kuin maatalous. Mutta toisaalta maatalous on joutunut meillä huonosti kannattavien elinkeinojen kirjoihin. Tuotantokustannukset ovat maataloudestamme varsinkin sen vientiä harjoittavalla puolella nim. karjataloudessa jo nykyisin niin korkeat, että maamme pääelinkeinosta huolehtivan hallituksen pitäisi pyrkiä löytämään keinoja

maatalouden aseman helpottamiseksi. Tähän sillä olisikin ollut aivan erinomainen keino säilyttämällä edes ne joskin vähäiset suojelustullit, joiden turvin maataloutemme on nykyisin asemansa saavuttanut maamme pääelinkeinona. Talousarvioehdotuksessaan on hallitus turvautunut maatalouden kannalta kaikista huonoimpaan menettelytapaan ehdottaessaan kerta kaikkiaan poistettavaksi viljatullit. Talousarvioehdotus on saanut maataloutta vastaan kärjistetyn luonteen, jota sillä ei saisi olla, jos mieli eduskunnan sen pohjalla päästä joihinkin positiivisiin tuloksiin.

Maamme talonpoikaista väestöä vastaan nousemalla ei tässä maassa voida toteuttaa verotuksen uudistamista. Nykyinen hallitus on kaiken todennäköisyyden mukaan ampunut tässä kohden yli maalin. Tosin se on taitavasti kyllä heitellyt sinne houkutusyötötejä niin maataloudelle kuin muullekin elinkeino- ja talouselämälle, vaan siksi ne ovat kuitenkin läpinäkyviä, että uskon valtiovarainvaliokunnan ne sieltä kuurnivan pois ja senjälkeen paljastavan budjetin täydessä alastomuudessaan, joka luonnollisesti johtaa sen perusteelliseen uudesti valmisteluun.

Ed. Rantanen: Vaikka täällä useat puhujat tänä päivänä ovat viittailleet siihen tyhjään momenttiin, mikä on suojeluskuntamäärärahojen kohdalla ja siitä on täällä yksi lausuntokin annettu, niin kumminkin sallittanee minun lyhyesti vielä tähän asiaan kosketella varsinkin senvuoksi, että se maaseudulla on herättänyt hyvin kiusallista huomiota. Se teko, että hallitus on jättänyt ilman asiallista perustelua suojeluskuntamäärärahat pois talousarviosta, ja se tapa, mitä se on tässä käyttänyt, se on herättänyt oikeutettua suuttumusta laajoissa kansalaispiireissä, vaikkapa ne ovatkin olleet tietoisia, että tämä menettely nähtävästi on johtunut siitä, että on tahdottu joukkoihin vaikuttaa. Sillä täytyyhän olla selvää hallituksellekin, että eduskunnassa, missä enemmistö seisoo lujasti suojeluskuntajärjestön takana, käy mahdottomaksi ajaa heidän esitystään läpi, ja on minusta, kun hallituksen menettely tässä tapauksessa on mielenosoituksellista luonnetta, se sitäkin moitittavampaa ja hallituksen arvolle sopimatonta.

Se menettelytapa, mitä hallitus käyttää, on kokonaan uusi ja tavallisesta käytännöstä

poikkeava. Eihän mitään laitosta tai järjestöä, esim. jotakin koulua, lakkauteta sillä tavalla, että siltä yhtäkkiä evätään kannatus ja jätetään kaikki ne henkilöt, jotka sen palvelukseen on otettu, suorastaan maantielle. Tavallisestihan on noudatettu sitä tapaa, että kun joku laitos tai järjestö on tarpeettomaksi katsottu, on sen lakkauttamisesta ensin päätös tehty ja vasta tämän jälkeen on ruvettu harkitsemaan keinoja, millä tavalla siltä kannatus asteittain kiellettäisiin ja saataisiin sen sisäiset asiat vastaisuudessa järjestetyiksi. Tämä olisi ollut ymmärrettävämpää niillekin, joilla on toisenlainen vakaumus tällaisissa asioissa.

Onko hallituksen menettely ollenkaan ollut lakiin perustuvaa, siihenhän nähden on täällä jo hyvin asiallinen lausunto annettu, mutta kumminkin haluan lyhyesti viitata varsinkin siihen jälkimmäiseen perusteluun, mikä löytyy talousarviesityksen selonteossa, nimittäin että suojeluskuntajärjestö nojautuu muutamiin harvoin yhteiskuntaluokkiin ja ettei sitä sellaisena olisi aseellisenä järjestönä valtion varoilla tuettava. Ne, jotka silloin, kun suojeluskuntajärjestö perustettiin, olivat sitä lähellä, muistanevat hyvin, että sen riveihin astui aluksi miehiä maamme kaikista kansalaisluokista, ja haluan vielä lisätä, että tälläkin hetkellä löytyy 16.7 % suojeluskuntajärjestön miesluvusta sellaisia, jotka lukeutuvat työväenluokkaan.

Täällä eräs puhuja tänä päivänä mainitsi sitä, että tuntuu keinotekoiselta se boikotteeraus, millä työväestö käy suojeluskuntalaitoksen kimppuun, ja se tuntuu sitäkin keinotekoisemmalta, kun ajatellaan, että tämä boikotteeraus johtuu siitä, että suojeluskunta 1918 päivinä joutui taistelemaan niitä kansalaisiamme vastaan, jotka hairahduivat astumaan maan vihollisen riveihin. Ja sehän tapahtui, kuten tältä paikalta on jo monessa eduskunnassa mainittu, asiain pakosta silloin kuin maan vasta syntyvä itsenäisyys ja isiltä perityt yhteiskunta- ja oikeusjärjestykset olivat vaaran alaisia. Mutta lienee tällä hetkellä, niin ainakin uskon, useimman kansalaisen mieliala meidän maasamme sellainen, että tätä maan saavutettua vapautta on säilytettävä sillä tavoin, että täällä voidaan rauhassa parlamentaarista tietä luoda olot, jotka voivat tyydyttää kaikkien kansanluokkien tarpeet ja odotukset. Ja tämän turvaksi on suojeluskuntajärjestö

nykyhetkellä puolustuslaitoksen tukena välttämätön.

Onko sitten suojeluskuntalaitos osalleen ansainnut sellaisen kohtelun, minkä se hallituksen talousarvioehdotuksessa saa, siitä vielä sananen. Meillä on ensinnäkin tyydytys todeta, että suojeluskuntajärjestö puolustuslaitoksessamme on jotakin omaperäistä ja kotoista. Se on täällä syntynyt ja kehitetty sekä meidän omiin oloihimme sovitettu ja jo sinänsä ansaitsee aivan erikoista arvonantoa osakseen. Ja vielä varsinkin sen vuoksi, että on ollut ilo todeta, miten monet ulkolaiset sotilasasiaintuntijat ovat sen toimintaa seurattaessaan ihastuksella sen kuntoisuudesta ja tarpeellisuudesta puhuneet. Ja onhan sitäpaitsi täällä jo monesta maasta käyty, kun on puolustuksen järjestelystä ja kehittämisestä ollut kysymys, juuri suojeluskuntalaitoksesta oppia saamassa. Esimerkiksi Ruotsista ollaan tässä tarkoituksessa parhaillaan meidän maassamme. Kaikki tämä puhuu sen puolesta että meillä on maan puolustuksen kannalta katsoen pysytty luomaan sellaista, jolla tulevaisuudessa edelleen kehitettynä voi olla suuria mahdollisuuksia. Onhan sitäpaitsi kiinnitettävä huomiota siihenkin, että meillä on tuskin mitään muuta yhteistä laitosta tai järjestöä, jolle kansa uhraa niin paljon vapaaehtoisesti varoja ja työtä kuin juuri suojeluskuntalaitokselle, ja tämän kautta tekee tämän puolustuselimen sellaiseksi, ettei se sanottavasti lisää sitä kuormaa, mikä meillä nykyisin on monien verojen muodossa kannettava. Onkin täysi syy näin ollen odottaa, että se tulee tulevaisuudessa olemaan juuri suojeluskuntalaitos, kunhan sitä edelleen kehitetään, joka avaa sen tien, mitä täälläkin on niin paljon esitetty, minkä kautta päästään siihen, että niitä paljon puhuttuja sotilasmenoja päästään pienentämään ilman että maan puolustus siitä tulee kärsimään.

Jos suojeluskuntalaitoksen toiminta keskittyisi yksinomaan sotilaalliseen puoleen, niin uskon, että sillä tuskin olisi sitä kanta-vuutta, mikä nykyään on havaittavissa. Mutta sehän on hyvin voimakkaasti ruvennut toimimaan myöskin nuorison siveellisen kunnan, isänmaallisen mielialan ja ruumiillisen kehityksen hyväksi, siis ulottanut toimintansa aloille, joille on aina oltu hyvin auliita valtion kannatustakin myöntämään. Tahdon vieläkin tässä yhteydessä erittäin korostaa sitäkin, että sen harjoittama valis-

tustoiminta ei ole pysähtynyt yksinomaan suojeluskunnan omaan piiriin, vaan paljoo laajemmalle. Siitä ovat todisteena ne lukuisat maakuntajuhlat ja muut tilaisuudet, joita tämä järjestö on pannut toimeen ja joihin yleisö on lukuisasti yli koko maan osallistunut. Eikä näiden tarkoituksena ole suinkaan ollut yksinomaan suojeluskuntaelämän vilkastuttaminen, vaan pääasiana ennen kaikkea isänmaallisen mielen ja puolustustahdon lujittaminen ja kansalaiskunnan kohottaminen. Suotakoon sivumennen mainita, että tuskin voitaneet merkityksettömäksi sanoa sitäkään toimintaa, että esimerkiksi viime vuoden kuluessa on edellämaintussa tarkoituksessa ympäri maan pidetty noin 5,000 esitelmää juuri suojeluskuntajärjestön toimesta.

Viittaan vielä lyhyesti siihen toiseen puoleen toimintaa, minkä suojeluskuntajärjestö on itselleen omaksunut, nimittäin urheiluelämän kehittäminen, johon meidän maassamme viime vuosikymmenenä on yhä suurempaa huomiota kiinnitetty ja jota valtiokin on mahdollisuuksien mukaan avustuksella ollut valmis auttamaan. Kenenkä muun toimesta ovat viime aikoina ne sadat urheilukentät maassamme valmistuneet, kenen muun toimesta on päteviä urheiluneuvoja meidän maassamme valmistunut, kuin juuri suojeluskunnan, niin että viime vuonnakin lähes 150 tällaista urheiluopettajaa on valmistunut, jotka yli 2,000:lle miehelle ovat pätevää urheiluopetusta antaneet. Mikä merkitys tällä on maamme urheiluelämälle sitä ei tarvitse eikä ole syytäkään tässä tilaisuudessa ruveta mainitsemaan.

Hukkaanko siis on heitetty ne miljoonat, jotka edellisinä vuosina on suojeluskuntajärjestölle myönnetty? Sitä ainakin puhuu suojeluskuntamäärärahan kohdalla oleva tyhjä momentti, jonka perusteluissa talousarvion selonteossa lyhyesti mainitaan, että nämä määrärahat asetetaan valtioneuvoston käsitettäväksi. Kuitenkin sopii sitä katsoessa kysyä katsoen jo siihenkin, mihin edellä viittasin, millä muulla tavalla olisi sittenkin kyetty yhtä voimakkaasti niin vähillä määrärahoilla maan puolustuksen eteen niin paljon toimimaan? Millä muulla tavalla pidetään pystyssä satatuhatlukuista armeijaa, armeijaa, jonka keskuudessa vallitsee järkähtämätön puolustustahto ja joka antaa arvon kaikelle sille, minkä suojaksi meitä nykypolven ihmisiä velvoittavat isien vuosi-

sataiset ponnistukset, kärsimykset ja vuodattettu veri? Ja tällainen mieliala armeijassa se kykenee yksin antamaan sille sitä voimaa mikä kykenee suurimmatkin vastukset voittamaan. Ja vielä sopinee kysyä, millä muulla alalla on pystytty samalla kertaa toimimaan yhtä hedelmällisesti kansan henkisen ja ruumiillisen kasvatuksen alalla?

Muuten olisi mielestäni ollut erikoisen suotavaa ja asialle valaisevaa tässä tilaisuudessa kuulla hallituksen jäsenen, nim. herra puolustusministerin lausuntoa. Hänhän on läheltä saanut viime aikoina seurata suojeluskuntajärjestön toimintaa, että mitä hän on siinä havainnut sellaista, joka sen tekisi mahdolliseksi maan puolustuselimenä edelleen toimimaan, taikka mitä sellaisia puutteita on sen toiminnassa, ettei sille kannata myöntää niitä muutamia kymmeniä miljoonia, joilla sen toimintaa on tähän asti tuettu. Se olisi varmaan hyvin suotavaa valiokunnan kannalta, jossa asia joutuu monipuolisemman käsittelyn alaiseksi.

Vaikkakin nyt suojeluskuntalaitos ja ne laajat kansalaispiirit, jotka seisovat sen takana, ovat hallituksen talousarvioesityksessä saaneet iskun vasten kasvojaan, niin on niillä kumminkin katsoen suojeluskuntalaitoksen tähänastiseen toimintaan täysi oikeus odottaa eduskunnalta, että suojeluskuntamäärärahat tullaan myöntämään ei vain entisen suuruisina vaan vieläpä lisättyinäkin, sillä nykyaikainen huomattava eteenpäinmeno puolustusallalla vaatii, että tämäkin jo mainittu vapaaehtoinen puolustuslaitoksen osa on sotateknillisesti aikansa tasalla. Suojeluskuntalaitosta nimittäin odottavat lähitulevaisuudessa monet uudet työmuodot, kuten ilmatorjunta y. m. jotka osaltaan tulevat varoja kysymään.

Ed. Lehtinen: Nyt eduskunnalle jätetyssä talousarviossa esiintyvä hallituksen esitys viljatullien poistamisesta on maatalajlelvälle väestölle suorastaan isku vasten kasvoja. Tämä olikin odotettavissa, sillä joka on tullut seuranneeksi aikaisemmin eduskunnassa viljatullien poistamista tarkoittavia lausuntoja, on ikäväkseen voinut panna merkille, mitenkä pintapuolisilla syillä vasemmiston taholla ollaan valmiita ilman muuta viljatullien poistamiseen ikäänkuin se olisi sellainen paha, joka vaan suojaa yksinomaan jonkun ryhmän tai pienen kansanosan kohtuuttomia yksityiseturja eikä koko kansan etuja ja yhteistä parasta.

Unohdetaan tai ei kiinnitetä siihen huomiota, että lähes $\frac{3}{4}$ maan väestöstä elää maanviljelyksellä. Viljatullien tarkoituksena on turvata kotimaisen viljan viljelyksen kannattavuutta ulkomaalaista tuotantoa vastaan ja saattaa maamme edes siltä osalta voimakkaaseen omavaraistalouteen, ettemme olisi riippuvaisia muista maista emmekä heidän hyvästä tai huonosta tahdostaan enemmän kuin kulkuneuvoistakaan, vaan että me niin paljon kuin mahdollista tulisimme omilla viljavaroillamme toimeen, joten rahat jäisivät omaan maahan ja säästisimme edes siltä osalta ulkolaista velkaa tekemästä. Vuonna 1863, jolloin Venäjän hallitus omien etujensa mukaisesti poisti viljatullit maastamme, ja vielä useat vuodet senkin jälkeen kykeni maamme tuottamaan miltei kokonaan syömäviljan tarpeen. Mutta sitä mukaa kuin tullisuojan poistaminen ennätti vaikuttaa, viljantuotanto väheni vuosi vuodelta jopa siinä määrin, että sodan sytyttyä riitti kotimainen tuotto tyydyttämään tuskin puolet vuotuisesta viljan tarpeesta. Tämä on hyvin ymmärrettävää, kun Venäjän vilja polki kotimaisen viljan hinnan niin alas, että ruistynnyrin hinta oli 24 markkaa ja myöhemmin hehtolitrin hinta 14 markkaa. Kun rukiin viljelys oli tullut näin kannattamattomaksi, täytyi maanviljelijän olojen pakosta pienentää ruiskylvöjään ja suunnata tuotantonsa entistä enemmän karjatalouteen. Tästä oli seurauksena, että kun sodan takia kulkuneuvot kävivät tehottomiksi, ulkolaista viljaa ei saatu ja kun kotimaista viljaa ei ollut, niin suurella osalla kansastamme oli nälkäkuolema edessä. Kansamme sortuminen tahi säilyminen oli suorastaan leipäkannikan varassa. Olen varma siitä, että mikään porvarillinen maan yhteisestä edusta huolehtiva hallitus ei olisi voinut tällaista esitystä tehdä. Ainoastaan vasemmiston hallitus huolimatta siitä, että tällaiset ikävät kokemukset ovat silmien edessä, puolueaktillisista syistä ja omien joukkojensa mielen nouteeksi on voinut tehdä tällaisen, kansan elinjuuriin tähdätyn esityksen. Voisihan tämän kaiken vielä käsittää, jos nuo ikuisen maailmanrauhan haihattelut olisivat toteutettavissa, mutta kun tuntee maamme maantieteellisen aseman, niin tietää myöskin, mikä vaara meitä milloin tahansa voi uhata. Alituisen uudistuvat ta-paukset viittaavat siihen.

Tällä kertaa on kysymys viljatullien

poistamisesta. Ennen pitkää, jos nykyinen suunta jatkuu, tullee teollisuustullien vuoro. Ruokahaluhan tavallisesti syödessä kasvaa. Kysyn vain, mitenkä silloin käy meidän kotimaisen teollisuutemme. Toivoakseni se aines, joka nyt vielä onneksi muodostaa eduskuntaenemmistön, näiden murheellisten tosiseikkojen edessä haluaa ja voi löytää sellaisen yhteisymmärryksen, etteivät nämä pahat aavistukset pääse toteutumaan. Suuret ja voimakkaat maailmanvallat suojaavat tulleilla maansa eri elinkeino- ja tuotantohaarojen kannattavuuden ja menestyksen ulkomaalaista kilpailua vastaan. Onko nyt viisasta meidän pienen ja köyhän maamme lähteä ensiksi kokeilemaan maailman parantajien ihannoiman tullisuojan poistamisella. Osoittaakseni, millainen merkitys viljatulleilla on valtion rahatalouteen, mainitsen, että tilaston mukaan vuonna 1926 rukiista ja vehnästä maksettu tuontitulli tuotti valtiolle 78,599,202 markkaa, joka välillinen tuloerä on jo melkoinen valtionkin taloudessa. Samasta tilastosta ilmenee myöskin, mikä merkitys tullisuojailla on ollut maamme viljantuotantoon. Ennen maailmansotaa eli vuonna 1913 tuotiin maahan 271 miljoonaa kiloa ruista ja 182 miljoonaa kiloa vehnää eli yhteensä 453 miljoonaa kiloa, mutta sen jälkeen kun tullisuoja on ollut, on viljan tuonti vuosi vuodelta vähentynyt, jopa niin, että viime vuonna tuotiin maahan ainoastaan 154 miljoonaa kiloa ruista ja 133 miljoonaa kiloa vehnää eli yhteensä 287 miljoonaa kiloa, tehden vähennys 166 miljoonaa kiloa, lähes $\frac{1}{3}$ vähemmän kuin vuonna 1913. Näistä numeroista käy ilman muuta selville, mitenkä viljantuotanto voi lähivuosina tyydyttää miltei koko tarpeen ainakin rukiiseen nähden, jos vaan viljatullit säilytetään. Vaikka en pidäkään tätä hallituksen esitystä totta tarkoittavana, vaan pikemminkin taktillisena, omien joukkojen tyydyttämiseksi ajateltuna keinona, niin sittenkin se tietää suorastaan suuren maanviljelysväestön oikeutettujen etujen loukkaamista, se on kiven antamista leivän asemasta. En pidä tätä omaan pussiin puhumisena, vaikka olenkin maanviljelijä, kun olen varma ja vakuutettu siitä, että kyllä se sittenkin on maanviljelysväestö, joka kovien aikojen kamppailussa viimeksi kestää, olkoonpa maassa viljatulleja tahi ei, ja että se on juuri se osa väestöstä, joka nyt kiivaimmin vaatii viljatullien poistamista,

joka silloin ensiksi sortuu nälkään ja puutteeseen. Tämän vaaran torjumiseksi haluaisin edellä lausumani saattaa evästyksenä valtiovarainvaliokunnan tietoon ja toivon, että valiokunta kaikki näkökohdat huomioonottaen asiaa yksityiskohtaisemmin valmistellessaan kiinnittää tähänkin puoleen asiassa huomiota.

Ed. Vesterinen, poissa.

Ed. Talas: Herra pääministeri yritti verrattain yliolkaisesti torjua ed. Kuokkasen vakavaa syytöstä siitä, että hallitus on loukannut hallitusmuodon 68 §:n määräystä jättäessään budjetista pois suojeluskuntamäärärahat. Ed. Kuokkasen lausunto oli kuitenkin niin sitovasti perusteltu, että herra pääministerin todella olisi tullut perusteellisemmin kumota ed. Kuokkasen väitteet, jos hallitus tahtoo vapautua sitä vastaan tehdystä syytöksestä.

Jo niitten perustelujen erilaisuus, joihin herra pääministeri vetosi, osoittaa hänen kantansa heikkouden. Herra pääministeri nojasi puolustuksensa ensinnä siihen, ettei hallituksella vuonna 1921 olisi ollut oikeutta sentapaisen asetuksen antamiseen. Tahdotko herra pääministeri tästä tehdä sen johtopäätöksen, että 1921 vuoden asetus ei ole laillinen, jäi tosin epäselväksi. Tuskinpa sentään. Sillä jos tuo asetus ei olisi laillinen, miten olisi silloin käsitettävä, että herra Tannerinkin hallitus on sanottua asetusta soveltanut, kuten ed. Kuokkanen osoitti. 1921 vuoden asetuksen laillisuudesta on todellakin aivan turhaa keskustella. Se on nyt kiistämättä voimassa. Tässä suhteessa siis herra pääministerin puolustus ei onnistunut.

Toisen puolustuslinnakkeen luuli herra pääministeri löytävänsä eduskunnan puhemiesten menettelystä eräissä tapauksissa. Puhemiehen selän takana on kyllä turvalista olla, mutta kyllä nyt sittenkin on niin, ettei hallitus voi vapautua itsenäisesti arvostelemasta, mikä on hallituksen velvollisuus, eikä hallitus vapaudu syytöksestä vetoamalla siihen, mitä eduskunnan puhemiehet ovat tehneet tai ovat laiminlyöneet. Pääministerin ei sovi kätkeytyä puhemiehen selän taa. Muutoin on huomattava, että puhemiesten, kun he esittävät epäluokuisien momenttien määrärahoja, saattaa olla vaikeata tietää mitä asetuksiin perustuvia menoja voi sisältyä yhteismäärärahoihin.

joista budjetin perustelut eivät anna mitään tietoja. Puhemiesten huomaamattomuudet, jos sellaisia on ilmennyt, ovat ymmärrettävissä. Hallituksen sitävastoin on tiedettävä mitä asetuksessa määrätään ja mitä asetuksien määräämiä menoja sen on lakia noudattaen otettava budjettiin.

Pääpuolustuksensa herra pääministeri ilmeisesti nojasi lukemaansa lauseeseen professori Nevanlinnan teoksessa. Professori Nevanlinna sanoo todellakin: „Jos hallitus aikoo jostakin syystä lakkauttaa jonkun viran tai viraston tai laitoksen, esim. yhden tai useamman tullikamarin — nämä sanat herra pääministeri merkillistä kyllä jätti lukematta — niin ei voi katsoa hallitusmuodon 68 §:n 1 momentin estävän vastaavan määrärahan poisjättämistä.” Mutta toiselta puolen herra Nevanlinnan teoksessa myöskin luetaan ne lauseet, jotka ed. Kuokkanen luki. Saattaa olla professori Nevanlinnan teoksessa ristiriita olemassa, mutta meidänhän ei tule tässä tulkita professori Nevanlinnan mielipiteitä, vaan Suomen voimassa olevaa lakia. Mutta professori Nevanlinnan mielipide sellaisenaakin, kun herra pääministeri on sen täällä esittänyt, ei tällä kertaa kumminkaan puolusta hallituksen menettelyä. Hallitus ei ole ilmoittanut aikovansa lakkauttaa suojeluskuntia tai kumota 1921 vuoden asetusta. Teillähän herra pääministeri olisi ollut siihen valta silloin kun eräs valitettava asianhaara saattoi teidän käsiinne tasavallan presidentin vallan, minkä vallan käyttämisestä tämä budjettiesitys on surullinen todistus. Mutta teidän ette sitä silloin tehnyt. Olisivathan teidän toimenpidettänne kuitenkin ilolla tervehtineet teidän ystävänne tuolla vasemmalla, mutta ehkäpä pelkäsitte, mitä teidän ystävänne täällä oikealla olisivat sellaisesta toimenpiteestä sanoneet. Mutta nyt olette joka tapauksessa laiminlyöneet fataljinne. Nyt ei teillä tuota valtaa enää ole. Mutta aiotteko edes, herra pääministeri, ehdottaa 1921 vuoden asetuksen kumoamista. Pyydän, että annatte siihen selvän vastauksen „jaa” tai „ei”. Selvä vastaus olisi epäilemättä omiansa sängen suuressa määrässä selvittämään valtiollista tilannetta yleensäkin mutta jollei teillä ole edes sellaista aikomustakaan, kuinka voitte silloin vedota herra Nevanlinnaan? Eihän herra Nevanlinnan lausunto, jonka luitte, silloin anna minkäänlaista oikeuden varjoakaan hallituksen menettelylle.

Kuinka mahdollon itse asiassa se tulkinta on, jota herra pääministeri on yrittänyt puolustaa, käypi selville, jos vertaamme toisiinsa hallitusmuodon 69 §:n 1 momenttia ja 68 §:n 1 momenttia. Edellinen lainkohta kuuluu: „Jos niin kävisi, että eduskunta ei ole ennen vuoden alkua päättänyt tulo- ja menoarviota, vaikka esitys siitä edellisenä vuonna on annettu 2 kuukautta ennen eduskunnan istuntokauden päättymistä, ovat menot, jotka 68 §:n 1 momentissa mainitaan, suoritettavat ja sitä varten tarpeelliset tulot väliaikaisesti edelleen kannettavat.” Jos nyt hallitus on jättänyt budjettiehdotuksesta pois eräitä menoja, jotka 68 §:n nojalla ovat suoritettavat ja eduskunta sitten ei ennen vuoden alkua ole päättänyt tulo- ja menoarviota, niin nuo menot on sittenkin suoritettava. Hallitus tulisi siis pakoitetuksi suorittamaan menoja, jotka eivät löydy sen budjetissa ja joita eduskunta ei myöskään ole siihen lisännyt. Kun tulkinta viepi tällaiseen mahdottomuuteen, niin se ei voi olla oikea.

Kuullessani, kuinka herra pääministeri yritti puolustaa hallituksen menettelyä, niin muistui mieleeni, millä eri tavalla lakimiehet puolustautuvat, kun hovioikeuden viskaali toisinaan heitä ahdistaa taitamattomuudesta virantoimituksessa. Toiset tunnustavat rehellisesti, että tuli taitamattomuus tehdyksi. Toiset sitävastoin koettavat kieroilla ja monenlaisilla verukkeilla näyttää, että he eivät ole tehneet itseään syytäviksi taitamattomuuteen. Edellisten menettely on epäilemättä miellyttävämpi. Te olette herra pääministeri valinnut sen jälkimmäisen menettelytavan, sillä, se olkoon nyt hallituksen lohdutukseksi sanottu, taitamattomuudestahan tässä nyt vain on kysymys eikä mistään tahallisuudesta perustuslain rikkomisesta.

Pääministeri T a n n e r: Ed. Kuokkanen näkyy saaneen puolustavaksi ritarikseen yliopiston professorin, jonka virkaalaan tämä kysymys kuuluu ja hän on nyt koettanut paraansa mukaan osoittaa Uuden Suomen aikaisemman artikkelin samoin kuin ed. Kuokkasen täällä rakentaman konstruktionin oikeaksi. Tämän ed. Talaan lausunnon johdosta, joka jakaantuu useampaan osaan, niinkuin saarnateksti tavallisesti jakaantuu, tahdon ensinnäkin huomauttaa hänen lausuntonsa alkuosaan nähden, että en ole väittänytään vuoden 1921 asetusta

nimenomaan laittomaksi. Olen vain huomauttanut, että asiallisesti olisi ollut oikeampaa, että hallitus silloin olisi tuonut asian eduskuntaan ja esittänyt siitä lakiehdotuksensa, jotta eduskunta olisi saanut asian käsitellä. Näin ei menetelty, vaan käytettiin sitä muodollista oikeutta, jonka aikaisempi hallitusmuoto tässä salli. Edelleen ed. Talas katsoo, että hallitus ei ole vapautunut hänen tekemistään syytöksistä vetoamalla siihen käytäntöön, mikä eduskunnassa on ollut. Jos ed. Talas vakavissaan on tätä mieltä, niin hänen olisi pitänyt ainakin 8 vuotta takaperin esittää nämä nyt esittämänsä näkökohdat, sillä siitä lähtien on eduskunnassa niin menetelty, kuin aamupäiväisessä puheenvuorossani mainitsin. Jokainen puhemies on ilman epäilyksiä alistanut suojeluskuntamäärärahan hylkäämisehdotuksen eduskunnan ratkaistavaksi ja eduskunnan 200 jäsenestä ei yhdenkään päänä ole aikaisemmin pälkähtänyt asettaa tätä käytäntöä riidanalaiseksi. Jotakin kai sekin merkitsee. Ed. Talas ei kyllä ole ollut täällä eduskunnassa muutama vuoteen eikä hän nähtävästi tunne käytäntöä. Viimeiseen ed. Talaan huomautukseen, joka koski kysymystä hallituksen mahdollisista vastaisista aikeista, uudistan vain sen, minä aamupäivällä lausuin, että hallituksella on tilaisuus edelleenkin tehdä esityksiä tästä asiasta siinä tapauksessa jos se katsoo asian käsittelyn eduskunnassa siihen antavan aihetta.

Minä huomaan, että meidän käsityksemme käyvät vastakkain. Minä en ole voinut vaakuuttaa ed. Talasta, mutta minä voin nojautua vankkaan käytäntöön ja hän vain horjuviin omiin teorioihinsa.

Ed. Kulmala: Rajoitun tässä yhteydessä ainoastaan keskustelemaan käsittelyn alaisena olevan tulo- ja menoarvion 9 pääluokkaa eli sotilaspääluokkaa ja nykyisen hallituksen suhtautumista sotilaskysymyseen. Aikaisemmin on sosialidemokraattien taholta sekä eduskunnassa että heidän sanomalehdistössään toisinaan varsin voimakkaasti puhuttu Suomen puolustuslaitoksessa ilmenevistä epäkohdista kuten sotilaiden rääkkäyksistä, upseeriston mielivallasta ja rikoksista sekä upseeriston „puhdistamisesta” näistä kelvottomista aineksista. Samoin on heidän taholtaan jatkuvasti vaadittu hirveiden sotilasmenojen supistamista. On siis tavallaan mielenkiintoista katsella,

miten sosialidemokraatit remmissä ollessaan ovat edes yrittäneet näitä vaatimuksia toteuttaa. Siitä antaa nykyisen hallituksen toiminta ja edessä oleva hallituksen laatima tulo- ja menoarvioehdotus varsin selvän kuvan.

Nykyinen herra sotaministeri alkoi uransa varsin selväpiirteisillä ottein allekirjoittamalla uuden vuoden vaihteessa päiväkäskyn suojeluskunnille ja armeijalle, jossa kiitettiin „suuriarvoisesta, uskollisesta työstä” sekä toivottiin edelleen saman kiittävän toiminnan jatkuvan. Tällä edesottamisellaan sosialidemokraattinen sotaministeri ansaitsi porvariston yleisen tunnustuksen „hyvin järkevästä suhtautumisestaan suojeluskuntiin ja armeijaan”, ja hallituspuolueen oma lehdistö miltei tyystin vaiken. Armeijan päällystön puhdistamisesta keltvottomista ja raaoista upseereista ei ole kuulunut mitään sanoissa eikä teoissa, mutta sensijaan kuuluu armeijasta jatkuvasti valituksia epäkohdista, upseerien mielivallasta, jopa sotilaiden rääkkäyksistä ja niistä järkyttävistä seurauksista, joiden alaisiksi työläisten ja vähävaraisen kansanaineksen nuorukaiset Suomen armeijassa joutuvat. Siitä pyydän esittää paljon puhvana todistuksena erään Tenholasta saamani kirjeen.

„Täällä on eräs poika, joka sotaväessä ollessaan on tullut mielisairaaksi. Hänet pakotettiin seisomaan puoli vuorokautta vedessä kaulaansa myöten ja sai siitä kuumeen. Sairaalassa hyppäsi hän kolmannelta kerroksesta maahan. Mies on palvellut rannikkotyöstä. Kotiin tuotiin hänet sotilaan saattamana. Hänen äitinsä on leski ja elää vaikeissa taloudellisissa oloissa. Pojan kotiintuotua tyhjensi saattaja hänen lompakkonsa, ja kun rahat eivät riittäneet autokyytiin, otettiin häneltä saappaatkin korvaukseksi. Hän on nyttemmin invalidi, sillä hänen toinen jalkansa on aivan turmeltunut. Lienee ruhjoutunut hänen hypätessään ikkunasta maahan. Hänellä oli avonaisia haavoja, joista juoksi verta, mutta sidettä ei ollut, likaista villasukkaa lukuunottamatta. Sanotaan, että asianomaiset ovat pelossa asian johdosta ja ovat kieltäneet toiset sotilaat puhumasta asiasta. Nyt on kunnan holhoja ottanut sotilaan huostaansa. Lienee ollut yö, jolloin hänet pakoitettiin seisomaan vedessä. Kummallista oli sekin, ettei sotilas, joka toi pojan kotiin, tiennyt osoitettaan. Hän oli ollut sota-

väessä kuukauden yli määrätyn ajan maaten sotilassairaalassa. Sotilaan nimi on Yrjö Friman, ja hänen kotipaikkansa Tenhola, Lillvik.”

Tämä on varsin kuvaava tapaus, se luo osaltaan valoa Suomen sotalaitoksen rääkkäysmetodeihin ja sen seurauksiin, ja mikäli saamani tiedot pitävät paikkansa, ovat useammat sotilaat joutuneet samassa tapauksessa seisomaan kaulaa myöten vedessä. On selvää, että tällainen rankaisukuuri tuottaa kaikille sotilaille jälkeuseurauksia, joskaan se ei kaikille muodostu heti näkyväksi ja näin järkyttäväksi.

Täällä on jo aikaisemmin ryhmämme taholta tämän meno- ja tuloarvion lähete keskustelun aikana mainittu nykyisen hallituksen kahden vedanalaisen tilauksesta, jolla teolla hallitus kiirehti toteuttamaan käytännössä lepäämään jätettyä laivastolakia, vieläpä laajemmassa mittakaavassa kuin edellinen porvarillinen hallitus. Samoin on jo mainittu hallituksen osallistuminen toukokuun 16 päivän suojeluskunta- ja sotilasparaateihin, joten voin ne sivuuttaa ja siirtyä yksityiskohtaisemmin tarkastamaan sotilaspäälukkaa.

Kun vertaa tämän talousarvion sotilaspäälukkaa kulumassa olevan vuoden vastaavaan päälukkaan, niin se on rakenteeltaan miltei edellisen täydellinen jäljennös, yhtä peitetty ja pyöreä. Siinä ei ole otettu huomioon edes sosialidemokraattisen ryhmän jäsenten aikaisempina vuosina esittämää vaatimusta sotilaspäälukkaan yksityiskohtaisemmasta jaoittelusta, sillä m. m. kuluvan vuoden menoarvioon liittämässään vastalauseessa sosialidemokraattiset valtiovarainvaliokunnan jäsenet lausuvat seuraavaa: „Kun hallituksen toimeenpanema uudistus puolustuslaitoksen menoarvion luokkien jakamisesta ei vastaa eduskunnan usein lausumia vaatimuksia, niin ehdotamme perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: Hallituksen toimeenpanema uudistus puolustuslaitoksen menoarvion luokkiin jakamisesta ei vastaa eduskunnan useasti toistamaa kehoitusta. Eduskunta on sitä mieltä, että luokkiin jakamista olisi syytä edelleen kehittää tarkoituksenmukaisemmaksi.” Tämän vastalauseen alla ovat myös nykyisten ministerien Ryömän ja Helon nimet. Lienee syytä kysyä, onko 8 kuukautta liian pitkä aika muistaa, vai onko tällä totta tarkoitettu silloinkaan?

Vertaillen tämän sotilasbudjetin menoja edellisen vuoden vastaaviin menoihin, on tosin havaittavissa supistusta varsinkin ylimääräisten sotilasmenojen kohdalla, johtuen tämä siitä, että sieltä on siirretty menoja vakinaisen päälukkaan kohdalle. Mutta tämän jälkeenkin tekevät sotilasmenot yhteensä viidettäsataa miljoonaa. Siis noin 43 miljoonaa enemmän kuin heidän vastalauseessaan on ehdotettu kuluvalle vuodelle. Tämä huikea sotabudjetti osoittaa, että hallitus tahtoo pitää hyvää huolta Suomen sotalaitoksen kehittämisestä. Tämä hallituksen militarismin rakkaus käy myöskin ilmi herra sotaministerin eräälle lehdelle antamasta haastattelusta, jossa hän selittää, että hallitus ei pyri heikentämään sotalaitoksen tehokkuutta, vaan ovat vähennykset määrärahoista johtuneet siitä, että erästä 27 miljoonan markan sotatarvetilausta ei saada vielä ensi vuonna hankituksi. Samoin tilatut sotalaivat eivät valmistu ensi vuonna, joten laivastomiljoonat, 46 miljoonaa markkaa, voidaan jättää pois. Kasarmien uudisrakennusmäärärahoja on voitu supistaa, koska rakenteilla oleva kasarmiryhmä valmistuu sillä 23 miljoonalla markalla, joka on varattu kuluvan vuoden budjettiin. Edelleen sotaministeri haastattelussaan lausuu, että hallitus on kiinnittänyt huomiota lentovoimien jatkuvaan kehittämiseen varaamalla 26.8 miljoonaa markkaa, siis ylittäen tällä kohden entistä määrärahaa. „Hallitus on myös huomannut, että päällystö on liian huonosti palkattu”, ja koroittanut nykyistä 131,500,000 markan palkkausmomenttia noin 2 miljoonalla markalla. Mutta sen sijaan hallitus on pitänyt sotilaiden päivärahan, 1 markka päivältä, täysin riittävänä, koska ei ole ehdottanut koroituksia, vaikka tätäkin on heidän ryhmänsä taholta edellisessä budjettikäsittelyssä vaadittu.

Tämä yleispiirteinen katsaus sos. dem. hallituksen toimintaan sekä esillä oleva talousarvioehdotus osoittaa täysin selvästi, että hallitus ei ole edes tahtonut toiminnassaan ottaa ohjeekseen heidän aikaisempia perin vaatimattomia esityksiäänkään, vaan sen sijaan määräävänä ohjeenaan pitänyt militaristisen armeijan edut, työtä tekevän luokkain etuja vastaan. Tätä tekoihin ja toiminnan taustaa vastaan arvosteltuna näyttävät heidän aikaisemmat puheensa ja kirjoituksensa vain tekohurskaalta sana-

helinältä ja työväen pettämiseltä. Mieli-valta ja räkkäykset armeijassa rehoittavat entisellään. Lähtiessään terve nuorukainen tuodaan mielipuolena ja ruhjoutuneena ja verta vuotavana ilman siteitä köyhän äitinsä luokse, ja tämän rauhanaikaisen militarismin uhrin kotiintuontikuluista ryöstetään hänen rahansa, vieläpä saappaatkin jalasta. Herra sotaministeri voi olla tietoinen, että „sama toiminta” jatkuu armeijassa päiväkäskyn toivomusten mukaan. Puheet suojeluskuntain luokkaluonteesta ja upseeriston suurpuhdistuksesta ovat vaihtuneet sellaisiin tekoihin kuin kiitoskirjelmiin, paraateihin, kumarruksiin, upseeripäiväliisiin ja paaleihin.

Kun nyt valtiovarainvaliokunta joutuu tätä kysymystä käsittelemään, niin olisi toivottavaa, että juuri tämän pääluokan kohdalla valiokunnassa kiinnitettäisiin huomiota sellaisiin kysymyksiin kuin armeijassa rehoittavaan mielivaltaan, sotilaitten päivärahan koroittamiseen sekä yleensä työväenluokan suojelemiseksi armeijassa sellaiselta mielivallalta ja sellaisilta tapahtumilta kuin mitä tässä esittämässäni yhdessä esimerkissä on ilmennyt.

Ed. E. Pekkala: Minä pyysin puheen-vuoron sosialiministeri Helon lausunnon johdosta. Sosialiministeri ei tosin nyt ole täällä, mutta minä tahdon kuitenkin huomauttaa, että hän käsitti ilmeisesti väärin erään kohdan minun lausunnostani. Hän nimittäin väitti, että minä olisin lausunnossani vastustanut ammattientarkastajain luvun lisäämistä. Minä pyydän huomauttaa, etten minä lausunnossani puhunut erityisesti ammattientarkastajista, vaan yleisesti virkamiesten luvun lisäämisestä sosialiministeriön pääluokan kohdalla. Sitä paitsi saattaa asettaa kyseenalaiseksi, eikö olisi ollut syytä rajoittaa ammattientarkastajain lisäämistä ja ehdottaa sen sijaan otettavaksi enemmän lisää työläisapulaisia kuin hallitus on ehdottanut. Näitä työläisapulaisia on sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmä aikaisemmin vaatinut lisää asetettavaksi eräässä vastalauseessa, jota vastalauseetta sosialiministeri Helo ilmeisesti tarkoitti. Tämä vastalause sisältää juuri saman ajatuksen, jonka minäkin esitin lausunnossani, nimittäin sen, että työläisten osuutta työväen lakien valvonmassa, siis myöskin ammattien tarkastuksessa, olisi lisättävä.

Ed. Talas: Herra pääministeri uudisti ainoastaan aikaisemman puolustuksensa yrittämättäkään kumota, mitä minä sen johdosta olen esille tuonut. Minä en tahdo kuluttaa eduskunnan aikaa uudistamalla, mitä äsken sanoin. Minun täytyy kuitenkin valittaa, että herra pääministeri ei antanut selvää vastausta tekemääni kysymykseen. Eräässä suhteessa herra pääministerin vastaus sittenkin oli selvittävä, nimittäin sikäli, että nyt kävi lopullisesti selväksi, että hallituksella ei ainakaan silloin, kun se poisti budjettiehdotuksesta suojeluskuntamäärärahat, ollut aikomus lakkauttaa suojeluskuntia ja kumota 1921 vuoden asetusta. Nythän on kumminkin selvää, että se, joka vetoaa professori Nevanlinnan usein luetun lauseeseen, sen kautta toki tahtoo antaa sen leiman asialle, ikäänkuin hallituksella tuollainen aikomus olisi ollut. Sillä professori Nevanlinnanahan sanoo: Jos hallitus aikoo jostakin syystä lakkauttaa jonkun viran j.n.e., niin ei voida katsoa hallitusmuodon 68 §:n estävän j.n.e. Aikomuksen kai pitää olla ensin ja sitten vasta saa poistaa määrärahan. Ei suinkaan professori Nevanlinnankaan mielipiteen mukaan saa menetellä niin, että ensin poistetaan määräraha ja sitten myöhemmin päätetään, mitä aiotaan tehdä. Tämän viimeisen lausuntonsa kautta herra pääministeri itse tuomitsee sosialistihallituksen menettelyn laitomaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2), 3), 4), 5), 6) ja 7) asiat.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

8) Valtiovarain tilaa vuonna 1925

koskeva hallituksen kirjelmä Eduskunnalle; ja

9) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1925.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

7. Perjantaina 16 p. syyskuuta 1927

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 4 korotetun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1928	166
2) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928	196
3) Hallituksen esitys n:o 9 erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin ..	212
4) Hallituksen esitys n:o 15 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927.	—
5) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle, koskeva kertomusta hallituksen toimenpiteistä vuonna 1926 valtiopäiväpäätösten johdosta	222
6) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1925	222
7) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1926	„
8) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1925	„

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Puhemiesneuvoston ilmoitus vahvistamatta jäsenistä lakiehdotuksista ..	„
10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta leimaverolain 6 §:n muuttamisesta	„

Siv.

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta määrärahan myöntämisestä maamme itsenäisyyden muistomerkkilpailun järjestämistä varten	222
12) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta	„
13) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi valtion viljavarastosta	„
14) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi suojeluskuntajärjestöstä	„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arffman, von Born, U. Hannula, Helo, Junes, Juutilainen, Keto, Nukari, Pulkkinen, Saarelainen, Salo, Sillanpää, Särkkä, Täg ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: tämän päivän istunnosta ed. Sillanpää, kunnallisten tehtävien takia tästä päivästä 21 päivään ed. Junes, ja tämän päivän istunnosta ed. Salo, yksityisasiain takia 20 päivästä tätä kuuta lokakuun 1 päivään ed. Palmgren ja samasta syystä ensi tiistaiksi ed. O. Lehtonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Koroitettun tupakkavalmisteveron kantomista vuonna 1928

koskeva hallituksen esitys n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Isaksson: Regeringens åtgärd att slopa accisen å tändstickor och sötsaker väckte allmän tillfredsställelse. Förslaget var också av sådan beskaffenhet att det avsåg att utmönstra tvänne av de mest orättvisa skatter, som de senaste åren uppfunnits för att fylla regeringens alltjämt ökade behov av mera pengar. Skatten å tändstickor och sötsaker, liksom också tobaksskatten, är av sådan natur, att de öka den förut tryckande dyrtiden, därigenom att de göra nödvändighetsvarorna dyrare för konsumenterna. De äro orättvisa också från den synpunkten, att de skära alla över en kam, de ställa den fattiga och den rika i samma ställning, utan att det minsta ta i beaktande huruvida skattebetalaren har råd att betala skatt eller ej. Det var därför med tillfredsställelse man på arbetarhåll tog del av regeringens beslut att slopa dessa skatter. Man måste däremot förvåna sig över att regeringen försöker ersätta de medel, som den förlorar genom indragningen av skatten å tändstickor och sötsaker, genom en precis likadan skatt, genom att i motsvarande grad öka skatten å färdiga tobaksfabrikater. De medel, som tidigare influtit genom indragning av de tvänne skatterna, tänker regeringen ersätta med en mycket tyngre skatt å tobaken. Det som regeringen gav med ena handen det tar den nu igen med den andra. I stället för att de genom de tvänne skatterna tidigare influtna medlen fördelat sig på vidsträcktare befolkningslager, tänker regeringen nu vältra hela denna skattebörda över på dem, som använda tobak. Man har svårt att förstå var den s. k. „rättvisan” här återfinnes. Regeringen påstår visserligen att den genom att minska tullen å råtabaken strävar till en något lindrigare beskattning av de billiga tobakssorterna, men med all

säkerhet torde kunna påstås att så icke blir fallet. Det blir med all säkerhet blott tobaksfabrikerna som komma att vinna på denna ändring och de billigare tobakssorterna således få bära hela tyngden av den ökade skatten.

I motiveringen till sitt förslag säger regeringen, att beskattningen av tobak hos oss är lindrigare än i andra länder, varför prisen på tobaksfabrikat är högre t. ex. i de skandinaviska länderna än här i landet. Detta anser regeringen vara tillräckligt motiv för en ökning av tobaksskatten. Jag kan icke förena mig om en sådan tankegång. Skatterna här i landet äro överhuvudtaget betydligt tyngre och orättvisare fördelade än i de skandinaviska länderna. Detta gör att en arbetare här har betydligt tyngre skatter än en arbetare här i de skandinaviska länderna. Men man måste betrakta denna fråga även från en annan synpunkt. Den allmänna levnadsstandarden i de skandinaviska länderna är betydligt högre än hos oss. Arbetarna i de skandinaviska länderna leva på ett betydligt högre ekonomiskt plan än arbetarklassen här i landet. Man kan med säkerhet påstå att vårt lands arbetande folk lever i en sådan ekonomisk misär, att man har svårt att finna dess motstycke i andra land. Detta å sin sida gör sitt till att befolkningen, främst de lägre befolkningslagren, i de skandinaviska länderna äro betydligt bärkraftigare än motsvarande befolkningslager här i landet. Regeringens beräkningar hålla således icke sträck. Jämför man levnadsstandarden här med de skandinaviska ländernas, så kommer man med all säkerhet till den slutsatsen, att tobaksskatten här är betydligt tyngre för skattebetalarna än motsvarande skatter i de skandinaviska länderna.

Skatten å tobak, liksom andra accisskatter, bidrar till att fördyra de nödvändiga industriprodukterna för konsumenterna. Den bidrar således till att göra dyrtiden dyrare. Staten borde däremot bidra till att bringa ned prisen på de viktigaste nödvändighetsvarorna, driva dyrtiden tillbaka och bereda väg för billigare förhållanden och icke göra det rakt motsatta, att göra det ekonomiska livet allt odrägligare. Bruket av tobak har så slagit igenom här i landet, att man icke numera kan kalla tobaken för lyxvara. Den användes överallt. Tobaken har blivit oundgänglig för alla,

den är den fattigaste arbetarens enda njutningsmedel. Varför skall man sträva till att så pass enormt driva upp prisen på denna nödvändighetsvara.

Såsom jag redan tidigare framhöll påstår regeringen i motiveringen till förslaget, att den genom att sänka tullen på råtabaken, bidrar till att göra beskattningen på billigare tobaksfabrikat lindrigare. Håller nu detta sträck? Jag tror det icke. Den förhöjda accisen å färdiga tobaksfabrikat kommer att göra det möjligt för tobakskapitalisterna, att använda sig av tullsänkningen för att skaffa sig själva en oförtjänt vinst. Liksom den föreslagna spannmålstullen ger kvarnägarena möjlighet att sko sig på konsumenternas bekostnad, därigenom att omalen spannmål går fri från tull medan färdigt malad mjöl skall beskattas, kommer sänkningen av tullen å råtabaken att bereda tobakskapitalisterna tillfälle att sko sig på den föreslagna tullsänkningen. Accisen är en skyddstull för tobaksindustrin och gör sitt till att prisen å de billigare tobaksfabrikaten icke går nedåt även om tullen å råtabaken sänkes.

Emedan jag anser att denna form av beskattning fortast möjligt borde upphöra och tobaksskatten följa samma väg som regeringen nu anvisar tändsticks- och söt-saktsskatterna, så anser jag att regeringens förslag om en ökning av accisen å färdiga tobaksfabrikat icke borde vinna riksdagens godkännande. Jag hoppas därför att statsutskottet skall förkasta detta förslag och ifall av trängande behov uppfinna en sådan skatteform, att de förmögnare folkklasserna mera verksamt kunna bidraga till att fylla regeringens ökade penningbehov.

Ed. Sergelius: Hallitus perustele tupakkavalmisteveron koroittamista sillä että tupakkavero on lievempi elikkä huokeampi meillä kuin muissa maissa ja että tupakkavalmisteiden hinnat sentähden täällä ovat paljon huokeammat kuin esimerkiksi Skandinavian maissa. Onko silloin, kysyn, tarpeellista, että tupakka on meillä oleva kallista, koskapa se kerran on kallista naapurimaassamme? Jo samaa perustelua, kuin hallitus nyt esiin tuo, ovat aikaisemmat hallitukset käyttäneet, kun ne ovat tahtoneet koroittaa erinäisten valmisteiden aksiiseja, finanssi- tai suojelustulleja. Olisi nykyiseltä hallitukselta odotta-

nut ovelampaa selostusta kantaansa määrätessään kysymyksessäolevan tarkoitukseen. Hallitus sanoo ajavansa välillisten verojen lieventämistä ja sen se on tehnyt huomattavassa määrässä, mutta minkä takia ei olla johdonmukaisia koko linjaa pitkin. Nyt ehdotetaan tosin raakatupakan tullia alennettavaksi, mutta samalla veroa koroitettavaksi ja minä en usko hallituksen olevan vakuutetun siitä, että tupakkatehtailijat alentaisivat huonompien tupakkavalmisteiden hintoja. Asian laita on kyllä sellainen, että kautta koko linjan ylennetään hintoja 10 %:lla nykyisistä hinnoista. Ja seurauksena on se, että henkilö, joka silloin ja tällöin on nyt katsonut voivansa ostaa pyhäpäivän sikaarin tai savukkeen, hänen tulee siirtyä huokeampaan laatuun taikka huonompaan tavarahan jollei hänen tarvitse suorastaan luopua kokonaan tupakan käytämisestä. (Ed. Kukkonen: Paras keino.) Laskettua 47 miljoonan markan lisäystä tupakkavalmisteverosta valtio tuskin tulee saamaan, etenkin jos hyvät ja keskihyvät valmisteet alkavat hakeutua toista tietä maahamme. Nythän jo salakuljetaan huomattavassa määrässä, on minulle kerrottu, m. m. piipputupakkaa. Johdonmukaisempaa olisi ollut ehdottaa veroa alennettavaksi, koska kerran on ehdotettu tulitikki- ja makeisvalmisteveron lakkauttamista tahi jollei tämä alentaminen olisi ollut mahdollista tällä kertaa, niin olisi hallitus ainakin jättänyt tämän tupakkaveron ennalleen. Tupakka ei ole minun käsitykseni mukaan suurempi ylellisyystavara kuin makeisvalmisteet parempaa laatua ja tahdon vieläkin kerran toistaa sen, jonka minä täällä mainitsin viime täysistunnossa tupakkaveron kohottamisen jälkipelien nähden. Tanskassa koroitettiin äskettäin tupakkaveroa 800,000 kruunulla kuluvalta vuodelta ja tulos selviytyi pian siinä, että kolme tehdasta muodosti pienen renkaan tai trustin, joka nyt paraikaa leviää. Meillä onkin samanlainen esimerkki täällä maassamme. Ensinnä vahvistettiin tulitikkuvero, tämän jälkeen syntyi trusti ja tämä tietää, kuten tunnettua on, kasvatettua pääomaa tämän trustin hyödyksi. Nyt ehdotetaan tulitikkuveroa lakkautettavaksi, mutta tuskinpa trusti alentaa hintoja ja tupakkatehtailijat seurannevat samaa tietä, kun kerran tupakkavero taas tuonnempana alennetaan taikka ehdotetaan lakkautettavaksi kokonaan.

Näiden syiden perusteella minä kumminkaan omasta puolestani en voi hyväksyä hallituksen esitystä mikäli se koskee tupakkaveron korottamista.

Valtiovarainministeri R y ö m ä: Täällä annettujen lausuntojen johdosta minä vaan uudistan sen, mitä jo lausuin tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä, nimittäin että tämän tupakka-aksiisiveron järjestely on toimitettu tullijärjestelyjen yhteydessä sillä tavalla, että on laskettu, mikä tarvike on sopivampi verotettavaksi toiseen verrattuna. Tällä tavalla voimme sanoa, että ehdotettu tupakka-aksiisin korotus merkitsee jotenkin samaa kuin 50 pennin tullialennus sokerikilolle, niin että siis, kun kaikki tulee yhdellä kertaa käsiteltäväksi, voi eduskunta erikseen katsoa, paljonko se voi alentaa tullituloja ja muita välillisiä veroja, ja sitten katsoa, että se summa, mikä tullee tai aksiiseina kannetaan, kannetaan huomioonottaen, kuinka välttämätön jokin tarvike on. Tältä kannalta lähtien minä puolestani katson, että esim. tupakka on sopivampi verotettava kuin sokeri j. n. e.

Muuten tässä on vielä toiselta puolen pyrittä siihen, että helpomman ja huomomman tupakan tulliverotus tulisi suhteellisesti oikeammaksi kuin nyt on laita. Nythän on niin, että sellaisen tupakan, joka maksaa esim. 4 1/2 mk. laatikolta, tulliveroprosentti on ainoastaan 7, kun sensijaan sellaisen tupakan tulliveroprosentti, joka maksaa 2 mk. laatikolta, on 13.1, jotenka siis tuo kalliimpi tupakka maksaa tullia ja aksiisia 37 %, mutta tuo halvempi tupakka 43 %. Tai on eräs toinen laji, 5 markan tupakka, ja sen tulliveroprosentti on 13.2, kun taas toisen samanlaisen tupakan, joka maksaa 3 mk., tulliveroprosentti on 23, jotenka edellisen tulliverotus- ja aksiisiverotusprosentti on 43, mutta tämän helpomman 53. Nyt on tehty sillä tavalla, että on alennettu tulleja ja koroitettu aksiisia, jotta saataisiin ensiksikin tämä prosentti tasaisemmaksi, ja tämä minun mielestäni ennen kaikkea pitäisi kaikkien hyväksyä.

Mitä tulee itse asiassa meidän tupakka-verotuksemme, niin minä jo viittasin ennen Ruotsin esimerkkiin ja mainitsen, että kun Ruotsissa on tullituotto 124 milj. kruunua, niin tupakkatuotto on 61 milj. kruunua. Meillä lasketaan nykyjään tulleja 1,100 miljoonaa, mutta tupakka-aksiisia ai-

noastaan 163 miljoonaa, kuten se on budjettiin otettu, joten tämä siis tietäisi eräänlaista järjestelyä tässä suhteessa samaan suuntaan kuin Ruotsissakin. Ja minä en usko, että se ainakaan lännestäpäin tulisi vaikuttamaan salakuljetusta, vaikka meillä tällä kertaa vähän nostettaisiin tupakan hintoja, yhtä vähän kuin minä uskon, että sen kautta siirryttäisiin kovinkaan paljon huomompien tupakkalajien käyttöön ja siten valtion veroa vähennettäisiin, koska se ei kuitenkaan merkitse niin paljoa, että se voisi suoranaisesti pakottaa tupakan käyttäjiä luopumaan niistä mielitupakeistaan, mitä jokainen on tottunut vuosien kuluessa käyttämään.

Minä siis olisin sitä mieltä, että tämä on käsiteltävä yhdessä ennen kaikkea juuri tullien kanssa ja siltä puolen ratkaistava eikä erillisenä kysymyksenä, niinkuin se oli vuonna 1925, jolloinka sitä nimenomaan vemmistonkin taholla vastustettiin, koska se vain olisi tiennyt suoranaista välillisen veron lisäystä. Nyt vaan siirretään veroa toiselta tarvikkeelta toiselle, ja hallitus on katsonut, että tämä on oikeampi järjestely kuin aikaisempi.

Ed. Reinikka: Epäilemättä herra valtiovarainministeri on oikeassa siinä, että kun tullit kaikille tupakkalajeille on sama, niin muodostuu tilanne sellaiseksi, että halvempien tupakoiden koko verotus, kun otetaan tupakkavalmistevero lukuun, tulee olemaan hiukan suurempi kuin kalliimpien tupakkalajien. Mutta tämä epäkohta ei poistu senkään kautta, että tupakkatullia lasketaan. Epäkohta saataisiin kokonaan poistetuksi ainoastaan sen kautta, että tupakkatulli kokonaan poistettaisiin ja valmistevero säilytettäisiin. Mutta kun tähänkään ei ole voitu mennä, niin se tasotus, mikä saavutetaan valtiovarainministerin ehdotuksen kautta tullia laskemalla, on prosentteissakin laskettuna jo siksi pieni, että minä en katso olevan täysin riittävää syytä tähän tullin alennukseen. Minä katsoisin, että kun tupakka kaikissa tapauksissa on erittäin sopiva verotusobjekti, niin silloin eivät ole tässä kohden herra valtiovarainministerin syytökään täysin pätevät tupakkatullin laskemiseen, huolimatta siitä, että tupakkavalmistevero koroitetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928

sisältävä hallituksen esitys n:o 8 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri R y ö m ä: Hallituksen esityksessä esiintyvät muodolliset muutokset ovat tapahtuneet etupäässä tullihallinnon hartaasta toivomuksesta. Kun nimittäin vakinaisen tullitariffin valmistuminen vielä kaiken todennäköisyyden mukaan vie pitemmän ajan ja viimeinen sellainen on vuodelta 1921, olisi nyt jo korjattava eräitä tullitariffin vanhentuneita kohtia sekä muutettava eräitä nimikkeitä nykyistä selvemmiksi ja käytännöllisemmiksi. Samoin on poistettu tulleva vientiteollisuuden erinäisiltä raaka-aineilta, jotka tullit tavaraa ulosvietäessä suoritetaan takaisin ja tuottavat siten hyvin paljon tarpeetonta työtä. Myöskin on tullihallinnon taholla valitettua ylen suurista tähtitullimääristä aiheutuvan vaikeuksia. Tähtiä poistettaessa on menetelty hyvin varovaisesti, kuten esityksen perusteluista selviää, ja on asiassa toimittu myöskin kiinteässä yhteydessä ulkoministeriön kauppasopimusosaston kanssa, huomioonottamalla kaikkien nykyisien ja uusien kauppasopimuksien vaatimukset tähtiin nähden. Kaikki nämä muutokset helpottaisivat hyvin suurella määrällä tullikäsittelyä aiheuttamatta sanottavia tulovähennyksiä valtiolle.

Mitä esityksen varsinaisiin asiallisiin rahallisiin muutoksiin tulee olen niistä lausunut ajatukseni jo tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä, johon ne pääasiallisesti finanssituloja koskevinä asiallisesti kuuluvatkin. Tupakkatullialennusta koskeva muutosehdotus riippuu hallituksen esityksen mukaan sitäpaitsi kokonaan ehdotetusta tupakka-aksiisin korotuksesta.

Ed. T ä g: Regeringens budgetförslag och i samband därmed stående förslag till

tullagstiftning och andra för budgetregleringen uppgjorda förslag till skattelagarsynas mig vara uppgjorda med ett visst klassintresse för ögonen. Budgetförslaget innefattar särskilda löneförhöjningar för en del tjänstemän och betjante, som i och för sig intet är att anmärka emot. Men på samma gång har regeringen strävat till att tillsträma möjligheterna för ett skäligt utbyte från jordsbruks- och fiskerinäringarna genom sänkning eller helt och hållet slopande av importtullarna på särskilda spannmåls- och fiskeriprodukter. På samma gång som t. ex. spannmålen tillåtes att tullfritt importeras, skulle väl också konsekvensen fordra, att även förmålen spannmål finge fritt införas. Nej, därvidlag skall väl kvarnindustrin skyddas med ända till 95 penni per kg. för skrätt rågmjöl. Den delade åsikten angående nyttan eller skadan med importtullar å spannmål kvarstår ännu i dag som är. Denna fråga är förknippad med icke ensamt jordbrukarnas intressen, utan den är på samma gång en fråga, som intimt berör hela landet och hela folkets ekonomi. Skall en gång tullfrihet medgivas för de produkter, som kunna frambringas i eget land, så borde också rättvisan fordra, att även de jordbruksprodukter, som importeras, tullbefrias. Tullfrihet för spannmål betyder, att odlingen inom landet omöjliggöres, emedan vårt jordbruk, som existerar under sämre klimatiska förhållanden än i sydligare belägna länder, ej kan tävla med dessa angående produktionsresultatet. Omöjliggöres spannmålsodlingen, så inkräktar detta på en rationell jordbruksdrift, ty att ensidigt odla foderväxter såsom hö och rotfrukter är ej ägnat att i längden uppehålla jordens produktionsförmåga. Om regeringen i motsvarande mån sänkt eller tullbefriat sådana förnödenheter, som för jordbruksdriften oundvikligen behövas för ett tidsenligt jordbruk, såsom maskiner och redskap av varje slag, då hade spannmålstullarnas slopande haft åtminstone ett sken av rättvisa för sig. Men tyvärr kvarstår tulltariffen å dessa varor alldeles oförändrad i regeringens förslag. Likaså kvarstår tullen å förnödenhetsartiklar, som jordbrukarna ovillkorligen behöva, såsom hästsöm, hästskor, varjehanda järnsaker m.m. dylikt, ända till 1 mark 60 penni per kg. Vad är egentligen meningen med denna tullpolitik och vad blir följden? Regeringen avser visserligen att nedbringa

levnadskostnaderna för särskilt de mindre bemedlade i samhället, men fäster ej avseende vid, att tiotusental småbrukare, som delvis haft spannmålsodling till avsalu såsom inkomstkälla för att bestrida nödiga penningutgifter, försätts i en brydsam ställning och måste omlägga sin drift för att komma tillrätta. Sjunkande spannmålspris göra odlingen omöjlig. Man försöker på ett konstlat sätt uppehålla sådana industrier, som ej hava naturliga betingelser i landet, medan man å andra sidan gör det omöjligt för landets huvudnäring, jordbruket, att existera. Sådan politik ställer jordbruket inför läget att ej kunna betala lika goda arbetslöner som handeln och industrin kan. Redan i dag som är saknas arbetskraft i jordbruket genom att flykten till städerna och industricentra befrämjas med högre arbetspris än jordbrukarena hava möjlighet att betala. Denna onaturliga invandring till städerna vållar igen under vissa tider av året arbetslöshet med ty åtföljande sedeslöshet och huliganism. I stället för att befrämja invandringen till städerna och industricentra borde man göra allt för att kvarhålla folket på landsbygden och vid jordbruket, ty blir det fråga om rikets säkerhet och försvar mot yttre och inre fiender, då är det i första fall som regeringsmakten kan lita till landsbygdens folk. Åtminstone visade sig detta år 1918.

Jag emotser förty, att statsutskottet kan finna en rättvis lösning av frågan om importtullar å spannmål även för år 1928, ty tullfrihet kommer ej att hava gagn med sig såsom regeringen avser, utan kommer tvärtom att skada vänsterns intressen.

Ed. Virta: Vaikkakin tämän asian käsittelyssä myöhemmin tarjoutuu tilaisuus sitä käsitellä ja tehdä siitä ehdotuksia, on kuitenkin pakko jo tässä lähete keskustelussa ryhmämme taholta kajota tähän asiaan.

Me emme voi vaikenemalla sivuuttaa niitä ehdotuksia, joita nyt ensimmäistä kertaa tulliverotukseen nähden saamme sosialidemokraattisen hallituksen taholta ja joista minä jo näin ennakolta voin sanoa, että ne eivät ole vastanneet työtätekevän väestön vaatimuksia tässä maassa. Esillä oleva kysymys sietää erikoista huomiota siitakin syystä, että tulliverotus koskee ensi kädessä maan köyhintä väestöä, työtätekeviä talonpoikia ja palkkatyöläisiä. Suomen

porvariston ohjeena on ollut ja johtavana lankana tulliverotuksen korottaminen jatkuvasti ja pyrkiä säilyttämään sellainen verotusmuoto, jonka avulla voidaan asettaa raskain taakka valtion menojen suorittamisessa työtätekevien kannettavaksi ja säästää suurten kapitalististen tulojen omistajia suorittamasta osuuttaan näihin menoihin. Välittömät verot valtion menojen peittämiseksi ovat porvaristolle kauhistus siitä syystä, että niiden kautta joutuisivat kapitalistitkin maksamaan ainakin jonkun verran enemmän kuin nyt ja varsinkin siitä syystä, että raskaitten välittömien verojen asettaminen muutenkin puutteessa olevan väestön kannettavaksi saisi aikaan yleisen tyytymättömyyden ja avaisi hallitsevainkin silmät näkemään nykyisen valtakomennon nurinkurisuuden. Tätä taustaa vastaan ymmärrämme kyllä, miksi porvaristo haluaa niin kiihkeästi säilyttää varsinkin välittömien kulutustavarain tulliverotuksen ja miksi täällä porvariston taholta vastustetaan pienintäkin tullien alentamista tarkoittavaa toimenpidettä. Taistelu tulliverotuksesta on täällä toistunut joka vuosi, mutta näihin saakka ja luultavasti edelleenkin tulee porvaristo pitämään huolta siitä, että työläisten ja työtätekevän maalaisväestön jokapäiväinen leipä pysyy raskaan verotuksen alaisena. Niinpä porvaristo onkin erinomaisella yksimielisyydellä ja vieläpä usein sosialidemokraattien myötävaikutuksella pitänyt porvariston erikoisia luokkatarkoituksia palvelevat menot tasapainossa välillisen verotuksen avulla. Minä vain viittaan kangastulleihin. Kuinka suuri tämä työtätekevien osalle lankeava välillinen verotus on, selviää lähemmin vertaamalla välittömien kulutustarvikkeitten tullituloja tulliverotuksen kokonaismäärään. Kun koko tuontitullit ovat tuottaneet vuosittain valtiolle keskimäärin noin 1,200,000,000 markkaa, niin sellaisten tavarain kuin viljan, sokerin, nahkan, kangaitten ja erinäisten työvälineitten ja välttämättömyystarpeitten osalle niistä lankeaa enemmän kuin kaksi kolmasosaa, siis ainakin noin 800,000,000. Edellisen hallituksen budjettiesityksen selonteossa tehtiin viime vuonna selvää vuosien 1923, 1924 ja 1925 aikana kannettujen tuontitullien tuotosta tärkeimpien kulutustavarain kohdalla olevat määrät. Siitä selvisi, että jo vuonna 1925 tuotti viljan tullaaminen valtiolle noin 100,000,000, vehnäjauhot, ryynit ja

niihin verrattavat tavarat liki 200,000,000, kahvi ja tee 192,000,000 ja sokeri kokonaista 267,000,000, vähän yli j.n.e. Nykyisen hallituksen valtiovarainministeri on ensi vuoden talousarvion esittelyn yhteydessä tuonut esille yhtä kuvaavia seikkoja välttämättömiin tavaroihin kohdistuvaan epäoikeudenmukaiseen verotukseen nähden. Sen johdosta, kun porvaristo kuitenkin voi huomauttaa, että tähän on vain vasemmiston puhetta, en minä kajoa rahaministerin esittämiin yksityiskohtiin. Sen sijaan minä käytän sitä asetta, jonka porvaristolle tunnettu kansantaloudentuntija, finanssini Lavinus tarjoaa tämän kuun 14 päivänä Helsingin Sanomissa. Ovatko maalaisliittolaiset lukeneet tätä kirjoitusta? (Keskustasta: Ei ole luettu.) Ehkä minä varmuuden vuoksi palautan mieliin, mitä kirjoittaja Lavinus viljatulleista arvelee. Ensiksikin mainitaan kirjoituksessa, että saatavissa olevat tilastot osoittavat leivän verottamisen koskevan raskaimmin alimpiin tuloluokkiin kuuluviin kuluttajiin, joiden leipävero nousee aina 5 %:iin tuloista, keskiluokat pääsevät jo noin 2 %:lla, suurempituloiset huomattavasti vähemmällä. Lavinus sanoo, että tämä 5 %:n leipävero on niin suuri, että vasta 75,000 markan vuosituloja nauttivat maksavat sitä vastaavan määrän välittömiä veroja. Viitattuaan näihin yleisiin seikkoihin, annan puheenvuoron kokonaan Lavoniukselle. Hän todistelee viljatullien vahingollisuutta pienviljelijöille ja vieläpä keskivarakkaille talonpojillekin seuraavasti:

„Viljaveron suorittamiseen ottaa miltei koko kansamme osaa. Tunnettua ja tilaston toteamaa on, että ne maanviljelijät, joiden peltoala ei nouse 10 hehtaariin, harvoin myyvät viljaa, mutta että useimmat heistä joutuvat suurempana tai pienempänä osana vuotta sitä ostamaan. Maataloushallituksen tarkastamain kirjanpitotilain satovuodelta 1923—1924 antaman, ehkä kyllä liian epäedullisen kuvan mukaan ostavat tällaiset viljelijät lähes puolet ruistarpeestaan. Yleisen virallisen tilaston mukaan, jossa tilojen suuruuden jakoperuste tosin on hieman toinen kuin kirjanpitotilain, on maamme 250,000 maanomistajasta 195,000 niitä, joiden peltoala on 10 ha pienempi. Vielä 10—25 peltotehtaarin viljelijät ostivat keskimäärin satovuotena 1923—1924 40 % ruistarpeestaan, jos kohta osalta näistä joutui viljaa myytäväksikin. Mutta vaikka

edellyttäisimmekin, että kaikki 10 peltotehtaaria suurempain tilojen viljelijät sadon ollessa tavallisen tulisivat omalla viljallaan toimeen, olisi vain 56,000 maanviljelijää leipäverosta vapaita. Tätä veroa eivät myöskään suorita muonamiehet ja ruokarengit, jotka ovat 1/5:nä maataloustyöväestöstä, mutta 4/5 tästä työväestöstä ottaa kylläkin osaa sanotun veron suorittamiseen. Tietenkin sen myös tekevät kaikki ne kansanluokat, joilla on muu elinkeino kuin maatalous. Näin ollen maksaa 9/10 kansastamme tätä kohtuutonta veroa.

Viljaverosta joutuu noin 250,000,000 markkaa valtiolle ja joku kymmenkunta miljoonaa myyntiviljan viljelijöille. Suurimmalle osalle näitä viljelijöitä on kumminkin tulliveron heille antama etu jotenkin merkityksetön. Kirjanpitotiloista saadun tilaston perusteella on laskettavissa, että ne tilat, joiden peltoala on 10—25 hehtaaria, saavat viljatulleissa tuloa keskimäärin 200 markkaa vuodessa tilaa kohti, kun toiselta puolen, kuten edellä todettiin, osa näistä tiloista maksaa viljatullia. Tämän suuruisten tilain viljelijöitä on maassamme 41,000. Ne kirjanpitotilat taas, joiden peltoala on 25—50 ha, saavat viljatulleissa tuloa 600 markkaa tilaa kohti. Näitä tiloja on maassamme 11,000. Nekin tilat joiden peltoala on 50—100 ha, saavat vaan vajaan 2,000 markkaa puheenalaista tuloa. Sen suuruisia tiloja on maassamme lähimain 3,000. Tuntuvaan tulon viljatullista saavat vain ne maanomistajat, joilla on enemmän kuin 100 ha peltoa. Niitä on maassamme vajaa 1,000 henkeä. Nämä luvut huomioonottaen täytyy tulla siihen tulokseen, että leipäviljan myynti ja niin ollen myöskin tämän tavarantulli on maataloudellemme jotenkin merkityksetön. Siltä kannalta voi tuskin viljatullien säilyttämisiksi esittää niin vakavia syitä, että ne painaisivat enemmän kuin viljatulleja vastaan verokannalta esitetyt syyt.”

Minä kehoittaisin varsinkin maalaisliittolaisia panemaan nämä sanat sydämeleen, sillä he ovat yhdessä kokoomuslaisten kanssa esittäneet varsin rumaa peliä. Vajaa neljä kuukautta sitten maalaisliittolaisten edustajat kiersivät maakuntaa vakuuttamassa pienviljelijöille ja muulle työtä tekeväälle väestölle, että maalaisliitossa on tämän maan ainoa turva. (Keskustasta: Niinkuin onkin.) Porvaristoa ja kaupunkilais-sosialisteja vastaan ne sanovat taistelevansa.

Maalaisliittolaisten lehtien vääristelemistaidon tulosta on sekin, että suuret pienviljelijäjoukot ovat viljatullien vaikutukseen nähden väärässä käsityksessä.

Olen nyt huomattavan ammattimiehen esittämällä todisteilla osoittanut, että viljatulleista hyötyy vain n. 4,000 suurinta maanviljelijää, ja voin vetää sen johtopäätöksen, että maalaisliitto on olemassa vain näiden suurtilallisten erikoisetujen ajamista varten. Sen poliittinen tehtävä on maaseudulla sama kuin sosialidemokraateilla teollisuuskeskuksissa nimittäin että maalaisliiton on helpompi huiputtaa talonpoikaakin kokoomuksen, samoin kuin sosialidemokraattien on helpompi hämätä työläisten käsitystä kuin varsinaisten porvarien.

Mitä meidän käsityksemme viljatullien vahingollisuudesta tulee, olemme jo useampaan otteeseen vaatineet niiden poistamista. Me olemme kuitenkin tehneet tämän vaatimuksen yhteydessä oikeutta niillekin maanomistajille, jotka voivat jossain määrin myydä viljaa, sillä me olemme tehneet muistutuksen siitä, että maanviljelysvälineiden tulli on poistettava. Jos leivän ja leivän tuottamista varten tarvittavien välineiden tulliverotus poistettaisiin, tulisi se merkitsemään juuri sitä, mitä voidaan vaatia tulleilla saatavan aikaan, nimittäin maatalouden kehittymistä. Tullisuoja ei minkään maan kansantalouden kehitystä auta, varsinkaan maatalouden, päinvastoin. Tullisuoja turvin käytetään yhä vanhentuneita viljelystapoja suurillakin tiloilla, eivätkä pienet viljelijät voi järkiperaistuttaa maatalouttaan, siitä syystä että viljelysvälineiden, koneiden y.m. hinnat ovat tulliverotuksen vuoksi korkeat.

Vaikka jollakin henkilöllä on kuinka porvarillinen käsitys yhteiskunnasta ja siitä, mikä siinä on pidettävä oikeana ja vääränä, niin täytynee hänenkin myöntää, että meillä vallitseva tullipolitiikka on suurinta vääryyttä kansan valtavaa enemmistöä vastaan. Eikä nykyisen tulliverotuksen aikana voi puhuaakaan siitä, että kukin joutuisi suorittamaan osuutensa valtion menoista tasapuolisesti. Tulliverotuksen ilmeinen vääryys esiintyy vielä siinä, että tullien kautta nostettujen tavarain hinnoissa turvaa valtio kotimaisille tavarantuottajille ilmaisen tulon. Tämä järjestelmä antaa myös yksityisten kapitalistien ja maanomistajien verottaa köyhimmissä olosuhteissa elävää

väestöä, pääasiassa teollisuus- ja maataloustyöväestöä. Eihän minulla suinkaan ole toiveita siitä, että tämän maan porvaristo luonnettaan muuttaisi. Mutta sitä syytöstä te ette pysty torjumaan, että teidän menettelyenne perustuu yhteiskunnalliseen vääryyteen.

Meillä on tällä kertaa sellaisen hallituksen tullitariffiesitys, joka ei tunnusta olevansa porvarillinen hallitus, vaan väittää päinvastoin edustavansa työtä tekevän väestön etuja, onpa sivumennen kuulunut hallitusta kannattavien taholta sellainenkin väite, että he muka, hallituspuoluelaiset yksinään, muodostaisivat työväestön etujen puolustuksen.

Erityisen mielenkiintoista on siis tarkastella esilläolevaa asiakirjaa. Mielenkiintoista on tarkastella, rakentuuko tämä ehdotus nyt työtä tekevän väestön suojaamiseksi vaiko sen riistämiseksi. Yksi seikka on heti ensi silmäyksellä ilmeinen: Nykyinen hallitus ei ole toteuttanut sitä, minkä hallituksen oma puolue valitsijoilleen on luvannut. Onpa asia vielä niin, että hallituksessa istuvat miehet eivät hallituksen jäseninä pysy sillä kannalla, millä he ennen ovat olleet, mikä ilmeni viime syksynä valtiovarainvaliokunnan tullitariffia koskevan mietinnön vastalauseessa. Sen vastalauseen allekirjoittajina muiden muassa on hallituksen jäsenistä ministeri Helo ja rahaministeri Ryömä. Siinä mietinnössä nämä hallituksen jäsenet esittävät m.m., että tullivapaaksi on julistettava kaikki viljat, jauhot, ryynit, kala, lihatuotteet j.n.e. Mutta nyt he esittävät, että näistä välttämättömistä tavaroista on kannettava tullia, muutamaa tosin varsin merkityksetöntä poikkeusta lukuunottamatta. Kun viime vuonna esitettiin, että kahvin tulli on alennettava 6 markkaan kilolta, esitetään nyt, että kahvitullin pitää olla aina 10—12 mk. Kun viime vuonna esitettiin sokeritulli alennettavaksi 1:20 penniin, nyt pitää siitä saada 2 mk. 25 penniä, eikä tunnu hallituksenkaan mielestä olevan ensinkään vähävaraisen väestön maksukyvyllä liikaa. Joko asia on käsitettävä niin, että verotettavan väestön toimeentulo heidän mielestään on vuoden mittaan huomattavasti parantunut, joten se kykenee sosialidemokraattien mielestä ja arvelun mukaan suorittamaan enemmän veroa, tai sitten, että sosialidemokraattien käsityksessä välilliseen verotukseen nähden on hallitus-

kokeilun tuloksena tapahtunut arveluttava taantumus.

Tärkeänä lisämuistutuksena hallituksen tullitariffiesitykseen on huomautettava, että tälläkään kertaa ei hallituksella ole ollut mitään maanviljelysvälineiden verottamista vastaan. Maanviljelystarvikkeiden tullia ei ole pyritty helpottamaan eikä saattamaan asiaa millään tavalla edes keskustelun alaiseksi eduskunnassa. Tällainen menettely ei ole niiden lupausten mukaista, joita sosialidemokraattinen puolue on työtätekeville talonpoikaisväestölle antanut. Säilyttäessään jauhetun rukiin y. m. viljatullin, vaikkakin alennettuna, on hallitus muistanut Suomen myllykapitalistien asiaa viljan kuluttajain kustannuksella. Lienevätkö sosialidemokraattien valitsijat evästäneet heitä tällaiseen.

Sellaista sinne-tänne-politiikkaa näin minä sosialidemokraattien suhtautumisessa tulliverotukseen nähdén. Enkä minä voi sitä politiikkaa muuten ymmärtää kuin yhdellä tavalla, nimittäin siten, että porvarivaltio tarvitsee tälläkin kertaa sosialidemokraattien mielestä köyhän kansan varoja sotalaivojen rakentamiseen, johonka he ovat ryhtyneet, tykkien ja kiväärien hankintaan, jota tulo- ja menoarviossa esitetään, suuren virkamieskunnan ylläpitämiseen ja heidän palkkojensa lisäämiseen, joita myös tulo- ja menoarviossa huomattavasti esitetään ja myöskin valtiollisen urkinnan ja porvariston luokkavallan turvaavan toiminnan rahoittamiseksi. Ovatko muuten esitetyt tullialennukset ja poistot, joita hallitus on tehnyt, tehty vakavassa mielessä, sitä on vaikea mennä arvostelevaan. Entinen käytäntö ei sitä todista. Sosialidemokraattien esitys on ollut eduskunnassa kangastullien alentamisesta kahteenkin eri otteeseen äänestyksen alaisena, jossa on esitetty kangastullien alentamista huomattavasti. Herra sosialiministerillä ja muillakin sosialidemokraattien edustajilla lienee vielä muistissa, miten kangastullijuttu päättyi. Sosialidemokraatit lyhyesti sanoen nielivät oman ehdotuksensa tullien alentamisesta ja asian ratkaisevassa vaiheessa pelastivat kotimaisten kangaskapitalistien edut. Ei tällainen käytäntö pysty ketään vakuuttamaan siitä, että samat miehet nyt tulisivat menettelemään sen rehellisemmin. Minä huomaan, että hallituksen esityksessä on taas esitetty kangastullien alentamista, ja kun minä samalla toivon, että maalaisliitosta ainakin

osa pysyy entisellä kannallaan, niin saamme nähdä, pysyvätkö sosialidemokraatit tällä kertaa kannallansa. Etukäteen minulla ei ole mitään varmuutta siitä, eikä hallituksen kannattajain taholta sitä kaiken tapahtuneen jälkeen kai kehdata enää odottaakaan. Asian käsittelyn yhteydessä on merkillä pantava, että eduskunnan porvaristo on niin perin kiihkeästi käynyt hallituksen esityksen kimppuun. Sillä taholla on siis parempi luotto hallituksen rehellisiin aikomuksiin. Meidän porvaristomme näyttää palaavan tänne yhä samanlaisena ja yhtä julkeana puolustamaan epäoikeutettua asemaansa ja kysenalaisia etuoikeuksiaan. Mikään ei näytä muuttuneen. Maalaisliitosta ja entisestä edistysmielisestä puolueesta alkaen edustaa porvaristo täällä käsitystä, jonka mukaan pieninkin työtätekevään taloudellista ahdinkotilaa helpoittava toimenpide on valtion etujen pettämistä. Tämä taantumuksellinen porvaristo pelkää jo senkin vaatimattoman ja suurelta osalta pelkän taktiikan vuoksi tehdyn esityksen seurauksia, joka meillä tässä on käsiteltävänä.

Mitä tulee meidän käsityksemme tulliverotuksesta, on vaatimuksemme se, että nykyinen tulliverotus on perin pohjin muutettava. Sitä on muutettava siihen suuntaan, että vähävaraista väestöä ei välillisillä veroilla rasiteta. Meidän mielestämme on väärin verottaa maan köyhintä väestöä siitä, mitä se päivittäin joutuu käyttämään ja jota ilman se ei voi tulla toimeen. Tullivapautta on sovellettava myös sellaisiin tavaroihin, joita työtätekevä talonpoikaisväestö tarvitsee maata viljellessään, sillä silloin korjataan edes osa siitä, mitä valtion taholta tämän maata viljelevän väestön auttamiseksi on laiminlyöty.

Yksityiskohtaisemmat esitykset ryhmämme puolelta tullaan esittämään asianomaisessa valiokunnassa, enkä minä tässä niihin puutu. Minä huomautan vain, että ne tulevat olemaan sen käsityksen mukaisia, joka edustaa tämän maan työtätekevän väestön käsityksiä ja etuja. Vaikka ne eivät tule tällä kertaa saamaan eduskunnan taantumuksellisen enemmistön enempi kuin kaikkien sosialidemokraattisten edustajien ymmärtämystä osakseen, niin olen siinä käsityksessä, että vieläkin tulee sellainenkin aika, jolloin tältä taholta tehdyille esityksille annetaan huomiota.

Ed. Vehkaoja: Esilläoleva hallituksen esitys laiksi tullien kantamisesta on omansa osoittamaan minkälaisella periaatteella hallitus aikoo tämän maan talouselämää johtaa. Mihinkä tulokseen sitten johtaisi tämä hallituksen menettely jos se tulisi hyväksytyksi? Se johtaisi siihen, että viljanviljelys maassamme vähenee siinä määrässä, että jokainen viljelee viljaa ainoastaan omaksi tarpeekseen. Sillä kaikille maanviljelijöille on selvää, että viljanviljelys ilman tullien suojaa ei kannata meidän maassamme. Nykyisinkin on sillä tavalla, että vaikka rukiilla onkin 50 pennin suojatulli kiloa kohti, me jokainen rukiinviljelijä olemme tulleet näkemään, että rukiinviljelys tämänkin 50 pennin tullikilon suojamana, ei ole meille kannattavaa. Siitä on ollutkin seurauksena, että rukiinviljelys on maassamme huomattavasti vähentynyt. Ja se on aivan varmaa, että se tulee edelleenkin aina vähenemään, jos tällaista suuntaa jatkettaisiin, mitä hallitus tällä kertaa on lähtenyt ajamaan.

Jos tämä tullisuoja tällä kertaa tulisi esim. rukiilta poistetuksi, olisi se sellainen teko, että varmasti ei kotimaasta löytyisi ruista myytäväksi. Hallituksen mielestä olisi tällainen olotila maassamme kai hyvä, koska se siihen haluaa päästä. Mutta tämä tila ei olisi ainoastaan kansantaloudellisesti huono, vaan se voisi johtaa maamme olot sängen huonoon tilaan. Jos esim. sattuisi käymään sillä tavalla, että meidän maamme kaupankäyntiliikenne katkeaisi ulkovaltojen kanssa ja sieltä näin ollen ei saataisi tuotteiksi viljaa ja kun maamme maanviljelijöilläkään ei olisi myytäväksi viljaa, tulisi yleinen hätä maassamme. Jos näin kävisi, niin minä luulen, että nämä samat herrat, jotka nyt ovat laatineet tämän maatalous-suojatullin poistamista tarkoittavan esityksen, ne olisivat ensimmäisinä vaatimassa maanviljelijöiltä leipää. Me olemme jo kerän eläneet sellaista aikaa, että ei ole ulkomailta saatu tuotteiksi viljaa, ja minä luulen, että jokainen, niin myös hallituksen jäsenet, jos ne tarkistavat muistinsa, muistavat että tämä tilanne ei ollut suinkaan helppo tilanne. Ja kuitenkin minun täytyy sanoa, että sillä kertaa meidän maassamme oli tilanne paljon parempi, kuin mitä se olisi tällä kertaa, jos samanlainen tilanne sattuisi tulemaan. Sillä siihen aikaan, jolloin leipäpula maassamme syntyi, meillä oli valtiolla suuret viljavarastot niissä maka-

siineissa, joihin veroviljaa kannettiin ja meillä oli siihen aikaan kunnilla myöskin viljavarastoja. Mutta niinkuin me jokainen tiedämme, meillä ei nyt ole enempää valtiolla kuin kunnillakaan viljaa varastossa. Jos nyt maanviljelys tahdotaan tukahuttaa tällaisen toimenpiteen avulla ja juuri eritoten leipäviljan viljelys, jos se tahdotaan maastamme hävittää, se on sellainen teko, että sen seuraukset voivat olla hyvin katkeria tulevaisuudessa. Sentähden minä en olisi odottanut sitä, että hallitus tällaista esitystä tulee jättämään. Minä toivoin siihen, että kun hallituksessa on kuitenkin yksi maatalousmies mukana, että hän voisi vaikuttaa siihen, että maatalouden edutkin tulisivat nykyisessä hallituksessa ajetuiksi. Mutta niinkuin tämä esitys osoittaa, asia ei ole hallituksessa sillä tavalla käynyt.

Mitä tekisi muuten tämän hallituksen esityksen hyväksyminen. Se ei yksin tietäisi sitä, että meidän maassamme viljanviljelys vähenisi, vaan se tietäisi myöskin sitä, ettei yksin maanviljelijäin asema tässä maassa huononisi ja heikentyisi, vaan se samalla heikontaisi myöskin työläisten asemaa. Siitä on kaikkein selvimpänä todistuksena erään sosialidemokraattisen huomatus henkilön keskustelu tästä samasta asiasta. Me nimittäin väittelimme keskenämme tämän tullin puolesta sekä vastaan, niin tämä mainittu sosialidemokraattinen henkilö kysyi semmoiselta pikkuviljelijältä, jolla on 5 à 6 ha viljelysmaata: „Sano sinä, eikö tämä sosialidemokraattisen hallituksen teko ole oikein, että se tahtoo poistaa viljalta tullin”, ja tämä pikkuviljelijä sanoi, että hän suoraanaisesti ei hyödy mitään tästä viljatullin korkealla pysymisestä, koska hänellä ei koskaan ole viljaa myydä, kun hän elättää huomattavan ison perheen. Mutta hän sanoi, että hän on elämänsä joutunut tekemään työtä toiselle ja hän on tullut elämänsä varrella huomaamaan, että milloin maanviljelijälle sattuu parempi vuosi, silloin hänenkin ansionsa ovat olleet paljon paremmat kuin silloin, jos maanviljelijä itse on kärsinyt toimeentulon puutteesta. Ja jos tämä hallituksen esitys tulisi hyväksytyksi, tähtää se myöskin siihen, että työläisväestön ja pikkuviljelijäin, joiden täytyy sivutuloilla hankkia toimeentuloaan muualta, asema silloin huonontuisi.

Hallitus on myöskin ottanut tähän esitykseen metsätalouden. Täällä esityk-

sessä sanotaan: „Mitään muuta asiallista muutosta näihin vientitavarain tariffeihin ei ole tehty, kuin ainoastaan että 3 nimikkeessä mainittujen puutavarain vientitulli on koroitettu 2 markasta 4 markkaan kuutiometriltä.” Tämän tuloksen kautta hallitus laskee saatavan varoja 4 miljoonaa markkaa. Siis toiselta puolen kun hallitus ottaa maanviljelijöiltä ja maatalousväestöltä mahdollisuuden viljanviljelyksen kautta hankkia tuloksia, se myöskin verottaa metsätuotteista näitä samoja maanviljelijöitä 4 milj. markalla vuosittain.

Kun näitä kohtia tarkastelee tässä hallituksen esityksessä, tulee ehdottomasti synkälle mielelle, sillä se esitys näiltä kohdiltaan on taantumista, se ei ole omiansa edistämään meidän maanviljelijäin ja yleensä maatalouselämän eteenpäin menoa. Mutta täällä hallituksen esityksessä on sellaisiakin kohtia, joihin allekirjoittanutkin voi yhtyä. Ne ovat nämät puuvillakankaiden tullit ja yleensä kangastullit. Niissä kohdissa allekirjoittanut voi yhtyä hallituksen esitykseen, että näitä tullee käydään alentamaan. Ja minä toivon, että hallituspuolueen edustajat täällä eduskunnassa pysyisivät tällä kannalla, kun tämä asia tulee eduskunnassa ratkaistavaksi. Meillä on nimittäin sellaisia kokemuksia, että saman ryhmän taholta on tällaisissa kysymyksissä asetettu jyrkästi vastustamaan tullien alentamista, ja sentähden minä toivon, että nyt tällä kertaa, kun hallitus itse on tehnyt kangastullien alentamista tarkoittavan ehdotuksen, että tältä kohdalta hallituksen esitys hyväksyttäisiin.

Pääministeri Tanner: Viime tiistaina käydyssä tulo- ja menoarvioehdotuksen lähetekeskustelussa kiinnitettiin eräissä puheenvuoroissa jo huomiota myöskin talousarvion tulopuoleen, harjoittaen osittain arvostelua, osittain hyväksyen hallituksen suunnitelmia. Tänäpäin on tilaisuus yksityiskohtaisemmin syventyä eräisiin tärkeimpiin kohtiin tällä talousarvion tulopuolella ja koettaa hallituksenkin puolesta lähemmin selostaa niitä syitä, jotka ovat olleet näiden ehdotusten aiheuttajina.

Tulopuolta järjestäessään on hallituksella ollut lähtökohtana pyrkimys koettaa poistaa sitä suurta epäsuhdetta, joka meillä tällä hetkellä vallitsee välillisen ja välittömän verotuksen välillä. Siitä, miten tämä epä-

suhde vuosien kuluessa on yhä kasvanut, esitti valtiovarainministeri viime tiistaina erittäin selostavan numerosarjan. Siitä havaittiin, että esim. viime vuonna oli kehityksessä tultu siihen, että kaikista valtion tuloista välittömät verot tekivät ainoastaan 11 %, kun sen sijaan välillinen verotus nousi jo kokonaiseen 36 %:iin. Tämä on semmoinen epäsuhte, että sitä tuskin millään taholla halutaan kieltää, yhtä vähän kuin kieltäytyä teoreettisesti keskustelemasta parannuspyrkimyksistä. Hallitus puolestaan esitti jo 9 kuukautta takaperin, esiintyessään ohjelmallaan eduskunnan edessä, niitä suuntaviivoja, joiden mukaan tämä epäkohta olisi korjattava. Näitä suuntaviivoja on nyttemmin hallituksen talousarviossa yksityiskohtaisemmin kehitetty ja samalla myöskin osoitettu, että niiden avulla on mahdollisuus järjestää asia paremmin kuin tähän saakka.

Sikäli kuin olen voinut huomata edelläkänneestä sanomalehtikeskustelusta ja myöskin täällä eduskunnassa annetuista lausunnoista, on yhtenä päähuomautuksena hallituksen ehdotuksia vastaan esitetty se muistutus, että niissä on liiaksi muuteltu varsinkin tulo- ja menoarvion tulopuolta ja ennen kaikkea verotuksen keskinäistä suhdetta. Tästä eräs pääkaupunkilaislehti kaunopuheliaasti ja ilmeisesti suurella kunnioituksella hallitusta kohtaan mainitsi, että „hallitus on tonkinut kuin sika kaurasäkissä”. On kyllä totta, ettei hallituksella ole ollut minkäänlaista pieteettiä nykyisiä veromuotoja kohtaan. Nekin ovat syntyneet muutaman viime vuoden kuluessa samalla tavalla „kaurasäkissä tonkimalla” ja pilaamalla meillä monessa suhteessa aikaisemmin vallinneet paremmat veromuodot. Useassa tapauksessa onkin nyt senvuoksi ollut pakko ehdottaa palaamista takaisin siihen, missä noin 3 à 4 vuotta takaperin oltiin, ennenkuin viimeksi vallalla ollut oikeistosuunta meillä on päässyt turmelemaan meidän verotusolojamme. Tässä suhteessa hallituksen ehdotus on todella „taantumuksellinen” niinkuin edellinen puhuja rohkeni väittää; se haluaa taantua, palata takaisin niihin parempiin oloihin, joissa aikaisemmin oltiin. Tästä pyrkimyksestä palauttaa suhde oikeamaksi eri veromuotojen välillä aiheutuvat ennen kaikkea tullituloihin ehdotetut alennukset samoin kuin tulo- ja omaisuusveron tuoton nostamista koskevat ehdotukset.

Jos tullipolitiikassa pitää pääasiana ja ihannetilana sitä, että siinä vallitsee vakavuus ja että ei siis suuria muutoksia tapahdu, sekä vaatii, että tuotannollisen elämän on aina varmasti tiedettävä, mitä sillä on edessään, niin on meillä tällainen ihannetila ollut, eikä se niin vallan kaukana takanapäin olekaan. Meillä on ollut sängen pysyvä tullitariffi Venäjän vallan aikana. Tämä tullitariffi oli nimittäin voimassa Venäjää vastaan jokseenkin muuttamattomana lähes pari vuosikymmentä ja muita maita vastaan ainoastaan vähäisin muutoksin noin puolen vuosisataa. Mutta silloinkin ei oltu tyytyväisiä ja se osoittaa erinomaaisesti, ettei pysyväisyys ole tullitariffin ainoa etu. Siltä vaaditaan jotain muutakin, siltä vaaditaan oikeata asiallista sisältöä.

Sen jälkeen kun Suomi saavutti itsenäisyytensä, on muutoksia tullitariffiin tullut hyvinkin taajaan ja hyvinkin perusteellisia. Ensimmäinen muutos, suorastaan mullistus oli vuoden 1919 tariffi, joka annettiin ilman eduskunnan suostumusta, vaikka tiedettiin, että eduskunta muutaman päivän kuluttua tulee kokoontumaan. Tämä tariffi oli kuitenkin vain pohja vastaiselle tullitariffipolitiikalle, sillä sen jälkeen on saatu nähdä semmoinen näytelmä, että siihen on joka vuosi tehty muutoksia. Osaksi ovat nämä muutokset aiheutuneet rahan arvon alenemisesta, osaksi ovat aiheuttajina olleet uusien verojen, siis uusien valtion varojen tarve. Näin olemme joutuneet siihen, että koko itsenäisyyden ajan on tulliverotukseen nähden eletty täysin häilyvällä pohjalla. Varsinkin taholla on kaiken aikaa jyrkästi vastustettu näitä muutoksia. On huomautettu, mikä vaikutus tulleilla on taloudelliseen elämään ja miten vaaranalaista on joka vuosi siirrellä tullitariffien eri momenttien määriä. Näitä huomautuksia ei ole silloin otettu varteen, vaan muutoksia on, kuten sanottu, jatkuvasti toimeenpanttu. Nyt, kun hallitus haluaa ehdottaa osittaista palautusta takaisin siihen, missä aikaisemmin on oltu, nyt ollaan vastustajien taholla valmiita esittämään tuo sama vastaväite muutosten turmiollisuudesta.

Ensimmäinen huomio, minkä uuden tullitariffipolitiikan vaikutuksesta tekee, on se, että valtion tullitulot ovat suuresti nousseet. Tullitulot olivat vuonna 1921 500,000,000. Nyt ne liikkuvat 1,200 miljoonan paikkeilla. Siinä on uuden tullitariffipolitiikan ensim-

mäinen ja tuntuvin vaikutus, se on nousulaan voimakkaasti horjuttanut eri veromuotojen keskinäistä suhdetta.

Mutta tämä ei ole suinkaan ainoa eikä ehkä myöskään tärkein vaikutus. Tulliveron voi asettaa monella eri tavalla ja monia eri tarkoituksia silmälläpitäen. Sen voi sovitella eri piirien maksettavaksi, ja ennen kaikkea sen voi sovitella eri piirien suojaksi ja siis näitten eduksi. On mielenkiintoinen tehtävä saada itselleen selväksi, millä tavalla viime vuosien tullitariffipolitiikka on näihin tehtäviin suhtautunut.

Jos tässä mielessä ensin omistaa jonkun verran huomiota aikaisemmalle, sille pysyväiselle Venäjän aikaiselle tullitariffille, niin huomaa sen pääpiirteensä olleen, että se Venäjää kohtaan yleensä tarjosi tullivapauden. Ainoastaan sokeri, tupakka ja alkoholipitoiset aineet olivat silloin tullin alaisia ja niissäkin oli tullimäärä Venäjää kohtaan alhaisempi kuin muista maista tuotaessa. Tältä osaltaan senaikainen tullitariffi oli siis oikeastaan jotenkin selvä finanssitullitariffi. Muita maita vastaan samalla tariffilla oli jo jonkun verran suojelustullitariffin luonnetta, joskin se useissa tapauksissa tarjosi verrattain vaatimattoman suojan. Raaka-aineet olivat yleensä tullivapaita tai sängen alhaisen tullin alaisia, elintarpeet, muun muassa vilja, olivat täysin tullivapaita. Eräät suuret kulutustarpeet, kahvi, sokeri, tupakka ja alkoholipitoiset juomat olivat ulkomaita vastaan korkean finanssitullin alaisia. Maatalous oli jotenkin vailla tullisuoja. Teollisuus ei nauttinut suojaa Venäjää vastaan, mutta muita maita vastaan yleensä pienen kohtuullisen suojeluksen.

Sen jälkeen kun Suomesta tuli itsenäinen valtio, on tässä tullipolitiikassa tapahtunut jokseenkin jyrkkä muutos. Tullipolitiikka on ohjattu kokonaan uusille laduille. Johdonmukaisuutta näissä uusissa pyrkimyksissä ei aina ole ollut, mutta tietoisena pyrkimyksenä on sittenkin ollut suojelustullipolitiikkaan turvautuminen. Meillä on herännyt jonkinlainen melkein uskonnollinen harrastus omavaraistalouteen pyrkimistä kohtaan. On haluttu tehdä Suomesta maa, joka tulisi omillaan toimeen ja olisi riippumaton ulkovalloista. Tällöin kuvitellaan, niinkuin edellinen puhuja juuri kerkisi tekemään, ennen kaikkea vastaista sotaa ja sen aiheuttamia vaaroja. Tällöiseen oma-

varaistalouteen ja siihen ohjaavaan suojelustullipolitiikkaan on pyritty senkin uhalla, että tämä kansantaloudelliselta kannalta ei olisi edullistakaan. Ja mitä kuluttajien etuihin tulee, on ne tämän päämäärän hyväksi aina säälyttävä uhrattu. Tätä kehityssuuntaa meillä on ollut omiaan kiihottamaan se seikka, että muuallakin maailmassa rinnan meikäläisen kehityksen kanssa on ollut havaittavissa samanlaisia ja voimakkaitakin pyrkimyksiä. Tullimuureja on kaikissa maissa rakennettu ja kansainvälistä kauppa on koetettu vaikeuttaa siinä määrin, että nyt jo näin lyhyen ajan kuluttua alkaa tulla vastavaikutus, josta varsinkin viimeaikaisten, viimeksi tänäkin vuonna pidettyjen kansainvälisten konferenssien suojelutulleja koskevat ponnet ovat hyvänä todistuksena.

Mutta meidän uudessa tullipolitiikassamme on suojelustullipyrkimyksen rinnalla kilpaillut myös toinen virtaus. Sen lisäksi on haluttu käyttää finanssitullejakin aina kun siihen vähänkin on ollut tilaisuutta. Aina kun on ollut jonkun verran vaikeuksia saada valtion tulo- ja menoarvio lukkoon eikä ole ollut halua käyttää muita tarjolla olevia veromuotoja, on turvauduttu finanssitullen korottamiseen. On ollut niin erinomaisten helppo panna muutama markka lisätullia esimerkiksi semmoiselle tuotteelle kuin sokerille, jota ei maassa juuri nimeksikään viljellä ja jolle asetettu tulli siis ei ole millään lailla suojelustulliluontoinen, mutta jossa jokainen markka tullia huomattavasti lisää valtion tuloja. Täten on selitettävissä esimerkiksi se, että juuri sokeritulli muutamassa vuodessa on voitu kohottaa 75 pennistä $3\frac{1}{2}$ markkaan kilolta, tuottaen tämä yksi ainoa artikkeli nykyään finanssitullia n. 200 miljoonaa markkaa. Jo meidän ensimmäisessä itsenäisen valtakuntamme tullitariffissa vuodelta 1919 olivat nämä kaksi piirrettä nähtävissä. Sen kautta otettiin, niinkuin jo mainitsinkin, suojelustullipolitiikka käytäntöön ja varsinkin maataloustullit tulivat silloin ensimmäisen kerran meidän tullitariffiimme siitä huolimatta, että niitä aikaisemmin ei ollut juuri nimeksikään ollut ja että eduskunta esimerkiksi viljatulleihin nähden vuonna 1914 oli yksimielisesti, muistaakseni ainoastaan yhden edustajan ollessa toista mieltä, tuominut viljatullit teoriassakin. Myöskin teollisuudelle on uudessa tullitariffissa haettu

lisäsuojaa. Sen jälkeen on tätä suojaa vuosittain muutettu, välistä vuoden varrellakin kauppasopimusten kautta, mutta suunta on joka tapauksessa kaiken aikaa pysynyt samana.

Nyt herää kysymys, mikä on tämän kehityksen tulos. Kun lähes 9 vuotta on jo jatkettu tätä suuntaa, voi jo jotain havaita sen vaikutuksista samoin kuin siitäkkin, minkälaiseksi tullitariffi lopullisesti on sisäiseltä rakenteeltaan muodostunut. En halua väsyttää eduskuntaa lukemalla pitkiä numerosarjoja, jotka paraiten kyllä valaisivat tätä kysymystä. Numerot ovat aina ikäviä jämantapaisessa esityksessä, mutta kokonaan en sittenkään voi välttää myöskin numeroita käyttelemästä, koska ainoastaan niiden avulla voi todeta tämän kehityksen tulokset.

Ensimmäinen tulos on, kuten jo alussa huomautin, se että tullien merkitys valtiotaloudessa on noussut. Tulleista on tullut vallitseva tuloryhmä, ja enemmän kuin $\frac{2}{3}$ kaikista verotuloista kerätään tulleilla. Yksityiseen kansalaiseen kohdistuu tämä tulliverotus siksi ankarasti, että hän maksaa nykyään 25 kertaa enemmän tullia kuin ennen sotaa. Vaikka siis ottaa rahan arvon laskunkin huomioon, näkee selvästi, että tulliverotus kutakin kansalaista kohti on kasvanut huomattavassa määrässä.

Jos katselee tulleja verotuskysymyksenä, jättäen syrjään kansantaloudelliset samoin kuin muut puolet, niin kiinnittää huomiota kysymys, minkä verran tulleista on puhtaita verotulleja eli finanssitulleja ja minkä verran muiden pyrkimysten aiheuttamia, siis suojelutulleja. Ne laskelmat, joita tämän asian selville saamiseksi on suoritettu, osoittavat, että puhtaita finanssitulleja — siis tulleja sellaisille tavaroille, joita kotimaassa ei valmisteta ja joiden tarkoituksena ei siis ole myöskään antaa suojaa kotimaiselle tuotannolle — kerätään 66 % kaikista tullituloista. Samoin kuin aikaisemmin jo venäläisen tullitariffin aikana, huomataan, että nykyiselläkin tullitariffilla on siis hyvin voimakas finanssitulliluonne, $\frac{2}{3}$ kaikista meidän tullituloistamme on puhtasta veroa ilman muita sivutarkoituksia. Tämä on siis vain yksi verotusmuoto, jolla ei ole mitään tekemistä tuotannon suojelemisen kanssa.

Suojelutulleista taasen havaitsee, että maatalous on melkein tyhjästä tähän mennessä hankkinut itselleen melkoisen suo-

jan, tehden maataloustullien osuus kaikista tullituloista nykyään 14 %. (Keskustasta: Entäs teollisuustullit?) Minä tulen niihin. — Maataloustullien nousu aiheutuu siitä, että osittain on aikaisempia tulleja suuresti kohotettu, mutta suurimmalta osalta siitä, että yhä useampia tavaroita on pantu tullin alaiseksi. — Teollisuustullien osuus on sekä absoluuttisesti huomattavasti noussut. Mutta kun maatalous on niin erinomaisen hyvin pitänyt puoliaan, on se jäänyt suhteellisesti koko lailla jälkeen. Teollisuustullien osuus kaikista tullituloista onkin sen kautta alentunut. Ennen sotaa tämä osuus teki 28 %, nyt se tekee noin 20 %. Painopiste on siis siirtynyt maataloustullien puolelle.

Seuraava kysymys, joka minun mieltäni tässä on kiinnostanut, on, miten paljon nämä suojelustullit, siis maatalous- ja teollisuustullit vaikuttavat hintoja kohottavasti. Se on varsinkin kuluttajain näkökannalta katsoen hyvin tärkeä kysymys. Sen saakin hyvin helposti selville kun laskee maahan tuotujen tavarain arvon ja niistä maksetun tullin. Tällöinen laskelma osoittaa, että maataloustuotteista ennen sotaa maksettiin tullia keskimäärin, siis koko maataloustuotteiden tuonti lukuunotettuna, 6 % niiden arvosta. Nyt tämän tullin korkeus on 25 %. Nousu on siis nelinkertainen ja hyvin suuri. Ja maataloustullit kohottavat nykyään niiden alaisten tavarain hintaa neljännellä osalla. Se on maataloustullien tämän hetken merkitys.

Teollisuustavaroista teki tulli ennen sotaa 11.3 % niiden arvosta, niinikään keskimäärin otettuna, ja nyt se on jotenkin sama, nimittäin 12 %. Siinä ei siis oikeastaan ole muutosta tapahtunut. Kun teollisuus itse on saanut runsaasti tullirasituksia kannettavakseen, voi oikeastaan panna merkille, että teollisuuden tullisuoja on todellisuudessa alentunut, kun sensijaan maatalous on hyvin pitänyt puoliaan. (Keskustasta: Ei sillä ole ennen ollut mitään suojaa.) Minä myönnän. Totean vain, että hyvin on sen puolta pidetty.

Kaikki tullitariffien laatijat ovat kautta aikojen ymmärtäneet yhden suuren totuuden. He ovat ymmärtäneet, että jos tulleilla halutaan jotain tuloa aikaansaada, ei auta näperrellä pikku artikkeleissa, yleisyyssavaroissa ja muissa sellaisissa, vaan tulli on pantava suurille massa-artikkeleille. Ennen kaikkea ovat tullitariffien laatijat

aina pyrkineet panemaan tämän veron välttämättömyystavaroille, joita kukaan ei pääse pakenemaan. Silloin kun tullitariffi on tälle pohjalle laadittu, voi olla etukäteen varma, että se myöskin valtion verotuspolitiikan kannalta on tehokas ase ja tuottaa valtiolle tuloja. On mielenkiintoista katsella, miten meidän tullitariffimme tässä suhteessa on rakennettu. Tarkastellessa niitä numerosarjoja, jotka tätä puolta valaisevat, havaitaan, että meillä välttämättömyystavaroihin kohdistuva tulliverotus ennen sotaa tuotti noin 77 1/2 % kaikista tullituloista. Uudet tullitariffisäätiäjämme ovat kuitenkin hyvin osanneet tehtävänsä. He ovat voineet korottaa tämän välttämättömyystavaroihin kohdistuvan tullin 85 %:iin kaikista tullituloista. Vähemmän tarpeellisiin artikkeleihin kohdistuva verotus oli ennen sotaa 13 1/2 %, nyt se on alentunut 10 1/2 %:iin; ja yleisyyssavaroihin kohdistuva tulliverotus oli ennen sotaa 9.1 %, nyt sen merkitys on yhä enemmän vähentynyt, eikä se enää tee kuin 4 1/2 % kaikista tullituloista.

Kuten näkyy, on kehitys ollut aivan väärä. Välttämättömyysartikkeleista, siis semmoisista tavaroista, joita jokainen eläkkeeseen tarvitsee, kerätään valtiolle veroa nykyään 85 %, ja kaikki muut tavarat yhteensä antavat vain 15 %. Tämä osoittaa, että meidän tullijärjestelmämme pyrkimykseenä ja tarkoituksena on ollut saada tullien tuotto mahdollisimman suureksi, ja tätä pyrkimystä toteutettaessa on tietysti jokainen leipäpala verotettava mahdollisimman tarkkaan.

Sama asia eli erikoisesti se yksityiskohta, että juuri leipä ja ravintotarpeet ovat rasakan verotuksen alaisina, näkyy ehkä vielä selvemmin erään toisen ryhmittäytymisen avulla. Tullitilastoissa erotellaan tullin alaiset tavarat neljään eri ryhmään, sen mukaan, ovatko ne raaka-aineita, muita tuotantovälineitä ja koneita, ravintoaineita tai „muita kulutustavaroita”, kuten teollisuustuotteita j. n. e. Kun tällöisen ryhmittäytymisen avulla jakaa tullitulot eri karsinointihinsa, näkee, että se ryhmä, joka tässä mielessä on mielenkiintoisin, nim. ravinto- ja nautintoaineitten ryhmä, antoi ennen sotaa 65.6 %; nyt se antaa 70 % kaikista tullituloista. Sensijaan kaikki muut ryhmät ovat huomattavasti pudonneet, tehden yhteensä kaiken kaikkiaan 30 %. Eivätpä

edes „muut kulutustavarat”, teollisuustuotteet, enää anna samaa määrää kuin ennen. Ennen sotaa ne tuottivat 18.4 % tullituloista, nyt vain 14 %. Aivan vallitseva merkitys tullituloissa on siis sillä tavaryhmällä, johon jokaisen ihmisen tarvitsemat ravinto- ja nautintoaineet kuuluvat. Sen avulla kerätään 70 % kaikista tullituloista. Kaikkien muitten ryhmien merkitys on supistunut ja tullut vähäisemmäksi.

Tähän ravintoineryhmään kuuluvien tavarain tullin korkeus on tietysti lisäksi yksi tekijä, jota tämmöisessä selostuksessa ei ole unohdettava. Tullitilasto antaa meille sen tiedon, että näistä ravintoaineista kerätään tullia siinä määrin, että tuli tekee jokseenkin tasan 50 % tavararan arvosta. Ravintoaineitten tullit ovat meillä siis niin raskaat, että ne puolella koroittavat tavararan maahantuontihintaa. Ennen sotaa tämä ravintoaineitten tuli teki vain 18.7 % tavararan maahantuontiarvosta. Huomattakoon tämä suuri ero 18 %:sta 50 %:iin. Siinä on pähkinäkuoreen pantuna meidän viimevuotisen tullipolitiikamme yhdin. Ravintoaineita veroitetaan nykyään paljon tarkemmin kuin aikaisemmin, ja tämä merkitsee tietysti vastaavaa hinnannousua näissä ravintoaineissa.

Tämmöiseltä tämä meidän nykyinen tullisysteemimme näyttää, kun sen niin sanoakseni asettaa leikkauspöydälle ja katselee yksityiskohtaisesti sen rakennetta. Siitä voisi antaa sen yleislausunnon, että se on muutunut osittain ankaraksi suojelustullitariffiksi, mutta että sen ohella finanssitulleilla edelleen on sangen suuri merkitys sen tuotossa. Suurin osa tulleista kerätään ravintoaineista ja muista välttämättömistä tuontiartikkeleista, joita jokainen on pakotettu käyttämään ja joita ei siis voi välttää.

Onko tämmöinen nyt oikeata verotusta? Minä luulen, että jokainen on valmis siihen ilman epäilyksiä vastaamaan, että se ei sitä ole. Tämmöinen verotus ei jakaannu maksajille heidän veronmaksukykynsä mukaan, vaan heidän kulutuksensa mukaan. Ja kulutus ei ole suinkaan suurin varakkaissa luokissa, vaan etenkin juuri ravintoaineisiin nähden vähävaraisemmissa luokissa. Nämä saavat näin ollen nykyisen tullitariffin vallitessa maksaa kohtuuttoman korkean osan valtion tarvitsemista tuloista toisten ryhmien päästessä vähemmällä verolla. Meillähän on laskettu, että tulliverotuksen merkitys alemmissa tuloluokissa

on niin suuri, että vähätuloiset kansalaiset maksavat 15:kin prosenttia tuloistaan tulliveroa. Jos vertaa tätä verotusta tuloja omaisuusveroon, niin huomaa, että näin korkealle nousee asteikko siellä vasta semmoisissa tuloluokissa, joilla on tuloa noin 200,000 markan paikkeilla. Epäsuhde on siis olemassa ja se on huomattavan suuri. On välttämätöntä aikaansaada tämmöiseen epäkohtaan muutos ja mahdollisimman pian.

Kun tämmöistä muutosta ryhtyy harkitsemaan ja etsii keinoja, joilla sen voisi toteuttaa, niin ei löydä muuta keinoa, kuin turvautua välittömiin veroihin. Ensimmäisenä on tällöin tietysti edessä tulo- ja omaisuusvero. Mutta joskin tähän saakka ehkä kaikkikin ovat voineet olla yksimielisiä kanssani ja myöntää, että tulliverotus on korkea ja että se on korjattava, niin arvaan, että heti nousee vastaväitteitä, kun tulee kysymys siitä, millä tavalla asia on korjattava. Ei olla halukkaita niiden piirien keskuudessa, joita tulo- ja omaisuusvero lähinnä koskee, sallimaan senkään koroittamista. Mieluummin sittenkin sallitaan nykyisten epäkohtain tulliverotuksen alalla jatkoa. Teoreettisiakin vastaväitteitä esitetään, sanotaan, että myös tulo- ja omaisuusveron voi siirtää samojen piirien kannettavaksi, jotka nykyään maksavat tulliverotusta ja että olot eivät lopulta sittenkään paljonkaan paranisi, jos tämmöinen muutos aikaansaataisiin. Se on kyllä totta, että veronsiirtoa voidaan toimittaa, mutta jos perusverotus on oikea, on vaikea ainakaan siinä määrin veroa siirtää, että epäkohdat olisivat yhtä suuria kuin nykyään.

Hallitus on ollut selvillä, että meidän tullitariffimme kaipaa sangen perusteellisiakin muutoksia. Varsin suuriin muutoksiin ei tällä hetkellä kuitenkaan ole näyttänyt olevan aihetta käydä, koska asia kokonaisuudessaan on paraillaan erään laajan ja pätevistä voimista kokoonpannun komitean selvittettävänä. Tämä komitea ei nähtävästi voi tulla valmiiksi ehdotuksillaan ennenkuin ehkä parin vuoden päästä. Luultavasti vasta senjälkeen voidaan meidän maassamme lopullisesti koettaa muodostaa itsellemme pysyvä ja oikeilla perusteilla lepäävä tullitariffi. Mutta kun tämmöinen lopullinen korjaus lykkäytyy niinkin pitkän ajan päähän, on hallitus pyrkinyt nykyisellä ehdotuksellaan aikaansaamaan väliaikaisesti korjauksia edes huutavimpiin vääryyksiin. Siinä mielessä on ehdotettu pois-

tettavaksi eräitä puhtaasti finanssittulien luontoisia asioita, jotka eivät koske kenenkään etuihin heidän harjoittaessaan tuotantoaan, ja sen lisäksi eräitä suojelustulliluontoisiaakin tullee, joiden suhteen asian pitäisi olla selvän ilman perusteellisempia tutkimuksia. Näiden viimeksimainittujen joukkoon kuuluvat m. m. viljatullit, jotka merkitsevät suurinta vääryyttä koko tullitariffissa.

Minä rohkenen toivoa, että nämä hallituksen muutosehdotukset tulevat saamaan eduskunnan taholta mahdollisimman suurta ymmärtämystä osakseen.

Ed. Tuomi v a a r a: Hallituksen esityksestä näkee selvästi, että hallituksella nyt on vakava aikomus toteuttaa pyrkimyksensä, saattaa asteittain maataloustuotanto kokonaan tullisuojaan vaille säilyttäen teollisuudelle, josta työväestö on suuresti riippuvainen, riittävän tullisuojan. Kun tämä ei ole mielestäni tasapuolista ja oikeudenmukaista maan pääväestöä, s. o. maatalousväestöä ja sen harjoittamaa pääelinkeinoa maataloutta kohtaan, en voi vaitiololla sivuuttaa tätä hallituksen esitystä.

Hallitus väittää esityksessään, että nykyinen, yleisiä ja välttämättömiä elintarpeita koskeva tulliverotus on aivan kohtuuton, tarkoittaen tällä etupäässä sitä, että se rasittaa kohtuuttomasti kuluttajaväestöä ja erittäinkin teollisuustyöväkeä. Onhan selvää, että ne kuluttajat, jotka käyttävät pääasiassa ulkomaista viljaa sekä myöskin kuluttajat maaseudun alituotannon alueella saavat maksaa tullen viljan hinnassa. Kysymys on nyt siitä, miten suuri on täten syntynyt rasitus. Todellinen rasitus on siis, jos kulutus lasketaan sosiaalilihallituksen tiedusteluissa käytetyillä hinnoilla nykyisen ruisjauhottullin mukaan vain 15 % kulutetun ruustavaran hinnasta 27:n asemasta, jota lukua on käytetty ruistullin rasitusta selvitetessä. Yhteensä on siis todellista tulilirasitusta sellaisista viljatulleista, jotka samalla ovat maanviljelysuojelustulleina, ruokakuntaa kohti ja prosenteissa kokonaismenoista alemmassa vaurausluokassa 316 mk. eli 2.2 prosenttia, yleisessä 150 mk. eli 0.4 prosenttia eikä, kuten esitetään edellisessä 5.31 ja jälkimmäisessä 2.22 prosenttia. Tällaisen rasituksen aiheuttavat ei-maanviljelijä-ruokakunnille kotimaisen viljan tuottoa suojelevat tullit. Mutta tämän ohessa tulee muistaa, että tästä summasta

tulee suoranaisesti maanviljelijän hyväksi vain vähäinen murto-osa, sillä suuri osa maanviljelijäin myymästä 80 miljoonasta kilosta leipäviljaa menee paikalliskulutukseen maaseudulla, missä useasti vallitsevat olosuhteet, joissa tulli ei voi olla tehokas. Tätä seikkaa todistaa myös se, että ruistulista huolimatta meillä Suomessa eivät viljan hinnat, esim. rukiin hinnat ole kohonneet vuoteen 1913 verrattuna keskimäärin edes yleistä rahan arvon laskua vastaavalla tavalla. Vähittäishinta tilaston mukaan oli, ottamalla huomioon keskihinnat, tavallisille ruisjauhoille v. 1913 26, v. 1926 300, indeksi 1,153. Kova ruisleipä maksoi v. 1913 42, v. 1926 494, indeksi 1,176. Yleinen elinkustannusindeksi oli v. 1926 1,183, kotimaisesta rukiista maanviljelijän saama tukkuhinta taasen oli esim. tilivuonna 1925—1926 2:35, kun se vuonna 1913 oli 22 penniä. Indeksillä rukiiseen nähden on siis 1,068, kun kaikkien tavarain tukkuhinta-indeksi oli 1,088.

Leipäviljatulli on siellä, missä se täydellä teholla vaikuttaa, pääasiallisesti verotulli. Onko sitten leipäviljatulli liian rasittava ja kohottaako se kohtuuttomasti esim. teollisuustyöväestön elinkustannuksia meillä? Tähän saamme vastauksen tutkimalla tärkeimpien elintarvikkeiden vähittäishintoja Suomessa ja Skandinavian maissa. Vertailun tuloksena on, että huolimatta meidän kohtuuttoman korkeiksi väitetyistä elintarvetulleistamme ovat meillä kaikkien tärkeimpien elintarvikeryhmien hinnat huomattavasti alemmat kuin Skandinavian maissa. Varsinkin on huomattava ero olemassa lihatavara- ja maitotaloustuotteiden vähittäishinnoissa Suomessa ja Skandinaviassa, sillä lihatavara- ja meijerituoteryhmän vähittäishinnat ovat naapurimaissa keskimäärin 50 % kalliimmat kuin meillä. Jos otamme huomioon, että esim. v. 1920—1921 kulutustilastossa liha, kala ja maitotaloustuotteet muodostivat työläisruokakunnissa vähän yli puolen ravinto- ja nautintoaineiden menosta, kun viljatavara sitä vastoin muodosti vastaavasti vain 24 %, käsitämme, mikä suuri helpotus työväestöllemme on naapurimaihin verrattuna alhaisissa kotieläintuotteiden hinnoissamme. Täten viljan hintain mahdollinen enemmyys korvaantuu tällä tavoin monin kerroin. Mutta nyt on kuitenkin niin, etteivät edes leipäviljaryhmän vähittäishinnat kokonaisuutena katsoen ole meillä sen korkeammat

kuin vapaakauppamaissa Tanskassa ja Norjassa. Tämä tuntuu kummalliselta, mutta johtuu se siitä, että meillä kotoisen leipäviljan tuotanto on paljon runsaampi kuin Tanskassa ja Norjassa, joten sitä esiintyy leipäjauhomarkkinoilla maaseudun tuottajien toimesta omissa myllyissä jauhattuna siinä määrin, että kilpailu pysyttää hinnat kohtuullisena. Jos sitävastoin viljatulli poistetaan, näyttää todennäköiseltä, että siitä seuraa se, että kotimainen leipävilja poistuu tai ainakin huomattavasti vähenee leipäjauhomarkkinoilta, jolloin suurilla maahantuottajilla ei ole kilpailua, vaan voivat ne käyttää hyväkseen rengastumista kohottaen siten leipäviljan hintaa. Tämän perusteella voidaan sanoa, että kaikki puheet siitä, että nykyiset maataloustullit kohtuuttomasti kohottavat leipäviljan hintaa, ovat liioiteltuja, koska kuluttajat päinvastoin saavat ne elintarpeet, joita kotimainen maatalous tuottaa kokonaisuutena katsottuna tuntuvasti halvemmalla kuin skandinavisisissa naapurimaissa. Toinen väite, jonka maataloustullien poistajat tekevät, on se, että pienviljelijät häviävät viljatulleissa, kun eivät myy viljaa ja että siis vaan suurviljelys hyötyy leipäviljatulleista. Todellisuudessa on kuitenkin niin, että varsinaisen leipäviljan ala on meidän suurtiloillamme huomattavasti pienempi kuin pienemmillä tiloilla, sillä tullin alaisella viljalla, kauraa lukuunottamatta, on eri suurilla tiloilla ollut procenteissa peltoalasta ensimmäisessä suuruusluokassa, 5—10 ha:iin 18 %, toisessa suuruusluokassa 10—25 ha 16 %, kolmannessa suuruusluokassa, 25—50 ha:iin 16 %, neljännessä suuruusluokassa 50—100 ha:iin 14 %, viidennessä suuruusluokassa, yli 100 ha:n 13 %. Leipäviljan viljelysala ei ole kohonnut suurimmilla tiloilla vuoden 1922 jälkeen, jolloin nykyinen viljatulli astui voimaan, vaan päinvastoin syysviljan ala on niillä 100 ha suuremmilla tiloilla, jotka ottivat osaa kannattavaisuustutkimuksiin, v. 1922 9.7 % peltoalasta, v. 1923 9.3 % peltoalasta, v. 1924 8.3 % peltoalasta, joten alennus syysviljassa on yli 10 %. Jos siis suurviljelijät huomattavasti hyötyisivät viljatulleista, miksi he vähentäisivät leipäviljan viljelystä. Sitävastoin ei varsinaisilla talonpoikaistiloilla ole samanlaista viljelysalan supistumista havaittavissa. Tämä osoittaaakin, että nykyiset viljatullit ovat siksi alhaiset, että viljan tuotanto myyntiä varten suu-

ressa mittakaavassa ei kannata. Mutta vaikuttaa tulli sen, että se kannattaa omaa kulutusta varten. Tämän saman toteaa myöskin tuontitilasto, joka osoittaa, että leipäviljan tuonti on varsin jyrkästi laskeutunut väestön lisääntymisestä huolimatta, vaikkei leipäviljan viljelysala ole sanottavasti kohonnut. V. 1913 tuotiin maahan vehnä mukaan luettuna leipäviljaa yhteensä 447.4 milj. kiloa ja v. 1926 vain 280 milj. kiloa, vaikka läsnäoleva väestö oli kasvanut samaan aikaan n. 8 %:lla. Jos leipäviljan tuonti olisi ollut saman suuruinen, olisi sen määrä v. 1926 ollut oleva 483.1 milj. kiloa. Vähennys on siis n. 200 milj. kiloa eli rahassa laskettuna n. 400 milj. markkaa. Ja tämä määrä on siis vuosittain epäilemättä tämän tullin avulla saatu jäämään kotimaahan. Tämä on selvitetävissä osaksi säästäväisemmän kulutuksen kautta pitkin linjaa, mutta senkin kautta, ettei kotimaista leipäviljaa ole maataloudessa käytetty enää siinä määrässä kuin ennen eläimille, vaan maataloilla on myyty viljaa ihmisruoaksi paikallisessa kaupassa. Ennen sotaa taas ei kotimaisella viljalla ollut kysyntää, se oli syötettävä eläimille. On luonnollista, että väkirehujen maahantuonti on lisääntynyt. Se oli v. 1926 78 milj. kiloa enemmän kuin v. 1913. Mutta samalla on muistettava, että osa tästä lisäyksestä johtuu parannetusta karjanruokinnasta ja että myöskin voin ja juuston vienti on lisääntynyt. Vaikka ottaisimme tappiopuolelle koko väkirehujen tuonnin lisäyksen on viljatulli parantanut kauppasetta ainakin 250 milj. markalla, joka on voittoa koko kansantaloudellemme, joskin siitä on saanut pienen osan myöskin maatalous. Lisäksi on valtio myöskin tuontitullina kantanut 220—250 miljoonaan markkaan tuloja.

Mitä sitten tulee siihen, ettei pienviljelijä muka hyödy leipäviljan tullista, vaan on se päinvastoin rasituksena hänelle, on siitä mainittava, että v. 1924 tuotettiin 0.5—10.0 peltihehtaarin viljelmillä, se on siis pienviljelmillä 208,000 tonnia leipäviljaa. Se merkitsee 48 % koko Suomen leipäviljan sadosta, samana vuonna, eli siis jotenkin yhtä paljon kuin keski- ja suurviljelyksessä tuotettiin yhteensä. Tästä määrästä luonnollisesti suurin osa kulutettiin omassa taloudessa, mutta silloin vältyttiin maksamasta leipäviljan tullia. Toiselta puolen on muistettava se välilli-

nen leipäviljan tullin aiheuttama hyöty, mikä esiintyy siten, että keski- s. o. varsinaiset talonpoikaisviljelmät tuottavat enemmän viljaa myytäväksi, joten pienviljelykselle ja pienviljelijöille jää suurempi mahdollisuus karjatalousmarkkinoilla myydä edullisemmin tuotteitaan aiheuttamatta ylituotantoa. Toiselta puolen on myöskin välttämätöntä turvata tulleilla pienviljelijäin tärkeimpiä tuotantoaloja, jotka tekevät mahdolliseksi pienviljelijäin talouden voimaperäistytymisen. Jos tässä mielessä tarkastaa tätä hallituksen ehdotusta näyttää se ensi silmäyksellä verrattain varovaisesti kosketelleen tätä puolta tullitariffissa. Mutta jo lähempi tarkastus paljastaa hallituksen pyrkimykset tässäkin suhteessa. Hallitus ehdottaa m. m. ihran tullivapaaksi alentamatta tosin sianlihan vähäistä tullia. Kun tiedämme, kuinka paljon ulkolaista ihrää ja silavaa tuodaan maahamme, käsitämme ilman muuta mitä ihran tullin poistaminen merkitsee sikataloutemme kehittämiseksi ja ennen kaikkea pienviljelijäväestömme sikatalouden kehittämiseksi. Kun meillä tuoreen sianlihan tulli on 1 marka 35 penniä — Viroon nähden kauppasopimuksessa se on alennettu 88 penniin, — niin on hyvä vertailun vuoksi mainita, että Norjassa, tuossa tunnetussa pienviljelysmaassa, sianlihan perustulli on 25 äyriä, 2 markkaa 50 penniä, joka on 50 % :lla korotettuna tälläkin kertaa voimassa tehden siis 37 1/2 äyriä eli 3 markkaa 75 penniä. Seuraus tästä Norjan sianhoidolle onkin ollut se, että kotimainen tarve on tyydytetty ja vientilyijäämääkin on jäänyt siinä määrässä, että voidaan vakavasti ajatella vientiä ulkomaille ilman, että hinnat ovat nousseet liiaksi. Ne ovat nousseet alussa sen verran, että tuotantoa on kannattanut parantaa, sianhoitoa kohottaa, mutta ne ovat nopeasti laskeneet niihin hintoihin taas, jotka maailmanmarkkinat sianlihalle määräävät, aiheuttamatta mitään erikoisia rasituksia niille norjalaisille, jotka ovat joutuneet tätä ostamaan.

Niinikään ehdottaa hallitus tullitariffiesityksessään, että voi, jolla nyt on 2 markkaa kilolta tullia, vapautettaisiin kokonaan tullista. Jos me katsomme meidän maamme pienviljelijäväestön kannalta tätä hallituksen pyrkimystä, niin meidän tulee ehdottomasti kiinnittää silloin sangen va-

kavaa huomiota tähän. Jos voilta tulli poistetaan tietää se sitä, että laadultaan toisarvoinen sekundavoi, meidän maassamme siis varsinaisesti maataisvovi, pienviljelijäin kotona valmistama kotivovi saa ankaran kilpailijan Itämeren maakunnista ja mahdollisesti myöskin Venäjältä tänne huomattavasti kotimaisille markkinoille tunkeutuvasta voista. Ja minä luulen, että näin käy, jota todistaa se, että meidän perunatullimme kun on vapaa, virolainen peruna työntää kotimaisen perunan tieltään; kaikki suuret kuluttajat sota-väen garnisonista alkaen ostavat virolaista perunaa samaan aikaan kuin suomalainen pienviljelijä ja varsinkin Karjalan pienviljelijä ajaa perunakuormansa kanssa talosta taloon, paikasta paikkaan, etsien millä hinnalla hyvänsä ostajaa tälle tuotamalleen perunalle. Näin muodostuu samantyyppiseksi todennäköisesti, tämän kokemuksen perusteella, myöskin tilanne meidän maataisvoihimme nähden kotimaisilla markkinoilla.

Tästä ei minun käsittääkseni kohoa meidän maamme pienviljelijäin karjatalous. Tämä ei tiedä sellaisia edellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä, jotta saataisiin varsinkin pienviljelijäin tällä kertaa liian heikko taloudellinen asema, liian pieni työstänsä saama palkka, kohoamaan edes kohtuulliseksi.

Kun tässä samassa yhteydessä otetaan huomioon se, että hallitus ehdottaa margariiniteollisuuden raaka-aineet, kasvi- ja eläinrasvat vapaiksi alentaa samalla vielä margariinitulleja näön vuoksi 20 pennillä, jotta jo muutenkin meillä tällä kertaa erittäin hyvin kukoistava ja kotimaisilla voimarkkinoilla voimakkaasti kilpaileva margariiniteollisuus yhä elpyisi, käsitämme, että tämä toimenpide yhdessä voim tullen alentamisen kanssa tulee merkitsemään tämän maan karjataloustuotannolle ja ennen kaikkea pienviljelijäin karjataloustuotannolle hyvin ankaria ja vakavia iskuja. Norjassa on myöskin pidetty huolta siitä, että kotimainen voimtuotanto ei jäisi alakynteen, vaan että sitä kohtuullisella tullisuojaalla suojattaisiin liialliselta ulkomaiselta kilpailulta. Näin onkin siellä voimassa tällä kertaa voille 25 äyriä perustulli, joka myös on korotettu 50 % :lla tehden tällä kertaa 37 1/2 äyriä, vähintään 3 markkaa 75 penniä.

Lienee tässä yhteydessä syytä mainita, vaikka hallitus tosin ei tällä kertaa olekaan käynyt kananmunien tullia alentamaan, mitenkä tämän asian laita on Norjassa, koska meillä on ollut puhetta siitä, että siipikarjan hoito elpyisi, jos tullisuoja meillä olisi hiukankaan korkeampi. Meillä on kananmunien tulli 1 markka 50 penniä kilolta, Norjassa perustulli on 50 äyriä siis 5 markkaa, koroitettuna taas tässäkin 50 %:lla, siis 75 äyriä eli 7 markkaa 50 penniä. Tällä on ollutkin sellainen vaikutus Norjan pienviljelijäin siipikarjan hoitoon, että Norja on voinut ruveta jo huomattavasti harjoittamaan kananmunien ulosvientiä maasta ja täten siis saanut siipikarjan hoitonsa sellaiselle vakavalle pohjalle, että se todellakin on muodostunut tueksi Norjan pienviljelijälle taloudellisessa toiminnassa. Meillähän sellaista tuskin voidaan ottaa puheeksi-kaan, taikka jos se otetaan, vasemmisto pitää sen äärettömän hirveänä ja pahana ehdotuksena, joka on ehdottomasti heti tapettava.

Sitten minun on vielä kajottava eräaseen hallituksen tekemään tullimuutosehdotukseen, nim. sillin tullin alentamiseen. Jokainen, joka on vähänkin tahtonut perehtyä siihen tilanteeseen, mikä vallitsee meidän kalamarkkinoillamme, ja siihen vaikeaan taloudelliseen asemaan, jossa meidän kalastajaväestömme varsinkin rannikolla ja erittäinkin Suomenlahden rannikolla ja ulkosaarilla tällä kertaa elää sen takia, että ulkomaiset markkinat ja sen parhaat ulkomaiset markkinat, Venäjä, on suljettu, ei käsitä, mitä syytä hallituksella on alentaa tuota ennestäänkin jo varsin kohtuullista, mutta kalastuselinkeinoomme ja kalastajaväestön ja kalastajamaatalousväestön taloudellisen aseman korjaamiseen tehokasta sillin tullia. Minä myönnän, ja me maatalousväki myönnämme, että liian korkea tulli on luonnollisesti raskas, sitä on vältettävä. Mutta tällaisesta ei meillä ole ollut puhettakaan ja varsinkin tähän tulliin nähden se on ollut varsin kohtuullinen, ja kun hallitus, minä luulen sen, tietää, kuinka tukala asema näillä kalastajilla on, ei olisi luullut hallituksella olevan aihetta lähteä vielä heikontamaan muutenkin heikkoja kotimaisia kalamarkkinoita, jotka eivät ole voineet läheskään ottaa vastaan, käyttää sitä

kalamäärää, minkä kalastajaväestö on markkinoille tuottanut saadakseen jokapäiväisen välttämättömän leipänsä ja elintarpeensa. Ja kun myöskin hallitus tietää ja sen pitäisi tietää, että ne suunnitelut, joita on olemassa kalastajaväestön taloudellisen aseman parantamiseksi, edellyttävät ehdottomasti tämän nyt voimassaolevan pienen tullisuojan säilyttämistä ainakin siksi, kun vakinainen tullitariffi saadaan, ja että ne toimenpiteet, joihin on ryhdytty ulkomaisten markkinain turvaamiseksi säilyketeollisuuden ja muun avulla, ei voi käsittää mitä varten hallitus on tahtonut mennä saattamaan tällä esityksellään, jos se toteutetaan, tämän kalastajaväestön aseman sitäkin huonommaksi ja heikommaksi kuin mitä se tällä kertaa on.

Vielä ennenkuin lopetan, kiinnittää huomiotani se, että hallitus maasta vietiin tavaroihin nähden ehdottaa vientitullia pienemmälle puutavaralle, kaivospölyille ja muulle sellaiselle, jota vievät juuri pienmetsänomistajat, joilla he hankivat lisärahatuloja, siis pienviljelijäväestö. Hallitus katsoo olevan kohtuullista korottaa kuutiometriltä puolella sitä vientitullia, mikä tällaisesta puutavarasta on maksettu. Nyt jos katsellaan, mitä merkitsee tämä tällainen vientitulli, niin se merkitsee ensiksi sitä, että vaikka viejä, teollisuusmies tai välittäjä, joka ostaa tämän, maksaa tullin, ottaa hän pois sen näiden metsänmyyjäin, metsänomistajain metsänkantorahasta ja sen joutuvat siis maksamaan nämä heikossa taloudellisessa asemassa olevat, jotka myyvät metsäänsä saadakseen tukevan pohjan taloudelleen ja saadakseen maataloutensa kuntoon. Toiseksi se tietää sitä, että hallitus on tällä tahtonut tukea meidän puutavarateollisuuttamme, toisin sanoen antaa sille tilaisuuden painaa kotimaisten tehtaittensakin ostoissa näiden pienmetsänomistajainkin metsän hinnan tämän verran halvemmaksi. Tämä minusta ei ole tasapuolista menettelyä pienviljelijäväestöön ja pienimpään metsänomistajaväestöön nähden, josta hallitus ja hallituspuolue on aina sanonut pitävänsä mitä hellintä ja parhainta huolta. Tässä tullitariffiehdotuksessa olisi vielä muitakin seikkoja, joita olisi syytä kosketella ja joita voisi kosketella, mutta en katso tässä tilaisuudessa sen ole-

van tarpeellista. Minä vain mainitsen lopuksi, että siinä lausunnossa, jonka äsken nykyisen hallituksen pääministeri Tanner antoi, huokui mitä selvemmin se vihamielisyys, joka sillä puolueella, jota hän edustaa, on aina ollut ja näkyy tälläkin kertaa ja edelleen olevan maataloutta kohtaan kokonaisuudessaan. En voi sanoa muuta hallituksen ehdotuksesta ja niistä periaatteista, jotka siinä on mainittu, kuin yhä vielä toistaa sen, minkä sanoin alussa: se on epäoikeudenmukainen. Se ei pyri tasapuolisuuteen, vaan se pyrkii vielä suurempaan epätasaisuuteen. Sehän jättää, jos ei tällä kertaa vielä aivan kokonaan, niin silloin kun ne periaatteet ja suunnitelmat, joihin hallitus ja sitä kannattava puolue pyrkii, maatalouden kaiken tuen ulkopuolelle, olkoot sitten kysymyksessä varsinaiset talonpojat tai pienviljelijät. Mutta kun me maatalousväki ja Suomen pääelinkeinon harjoittajat elämme kerran tässä yhteiskunnassa ja kun meillä ehdottomasti tulee olla myös oikeuksia eikä vain velvollisuuksia, niin me emme luule olevamme silloin kohtuuttomia, jos me vaadimme ja yritämme myös toimia kaikin voiminemme siihen suuntaan, että tasapuolisuus eri elämän tehtävissä työskentelevien välillä vallitsee. Jos todella tämän maan etu vaatisi ja vaatii, että me siirrymme pois tulleista vapaakauppaan, ja jos tämän maan talouselämä sen kestää, niin minä uskallan vakuuttaa, että Suomen maatalousväki, Suomen maanviljelijät, ovat valmiit myös menemään tähän vapaakauppaan, mutta vain sillä ehdolla, että se toteutetaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti niin että kaikilta otetaan tullisuoja pois.

Mutta jos näin ei tehdä ja jos tähän ei edes pyritäkään, niinkuin hallituksen esityksessä ja sitä kannattavan puolueen lausunnoissa ja sanoissa selvästi on nähty ja nähdään, silloin Suomen maatalousväki ja ainakin me maalaisliittolaiset, jotka ennen kaikkea sitä edustamme täällä, tulemme tekemään kaikkemme, etteivät maamme pääelinkeinon harjoittajat ja ettei varsinkaan siihen kuuluva pienviljelijäväestö joutuisi epäoikeutetun sorron alaiseksi.

Me emme voi hyväksyä sitä etupyrkimystä, joka on teollisuustyöväestöllä ja sen puolueella, nim. että sillä täytyy olla

kaikki oikeudet tässä yhteiskunnassa ja tasavallassa, mutta ei halua kantaa raskaita muuta kuin niin vähän, mihin se voimansa ja järjestäytymisensä kautta voi itsensä rajoittaa. Meidän on yhdessä kannettava velvollisuudet, kun meillä kaikilla kerran on myös oikeudet. Tästä Suomen talonpoika ja pienviljelijä tulee ehdottomasti pitämään kiinni viimeiseen saakka. Ja sentähden minä toivon, että valtiovarainvaliokunta, jolle tämä hallituksen esitys tullien kantamisesta menee, korjaisi sen vääryyden, jota nykyinen hallitus aikoo tehdä, ennen kaikkea Suomen maatalousväkeä kohtaan.

Edellisen puheenvuoron aikana ryhtyy puhetta johtamaan ensimmäinen varapuhemies **Virkkunen**.

Ed. Vesterinen: Tämä tullikysymys, joka tulee meillä joka vuosi esille tulo- ja menoarvion yhteydessä, on eduskunnassa aiheuttanut monta erinomaisen terävää puheenvuoroa, erinomaisen pitkää puheenvuoroa, joita on käytetty tullien puolustamiseen ja kumoamiseen. Mutta kieltämättä on asia niin, että meillä ei voida tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että tulliverotus täytyy edelleen muodossa tai toisessa tässä maassa säilyttää. Se on siksi suuri verotusobjekti, joka tässä on kysymyksessä, että ei edes sosialidemokraattinen hallitus, joka meillä nyt on ollut, ole voinut mitään muuta kuin pääpiirteissään hyväksyä tämän tullitariffin. Ne, jotka pyrkivät, esim. vaaleissa ovat pyrkineet vapaakauppaan — siitähän on kirjoitettu tavattoman paljon, on käyty agitatsionia vapaakaupan merkeissä — ovat joutuneet täällä eduskunnassa siihen tilanteeseen, etteivät voi tehdä muuta kuin päinvastoin. Se on osoittanut, ettei meillä voi päästä tullien kannon tuottamasta tulosta täyttääkseen valtion menoja. (Ed. Sergelius: Vähitellen!) Meillähan tämä tullitariffi, joka nyt on meidän edessämme, tämä jotenkin viattoman näköinen kirja, on ei ainoastaan valtion verotulon, vaan myöskin taloudellisen elämän kehityksen määrääjä. Kyllä ne ovat nämä noin 1,000 nimikettä, jotka tähän kirjaan on kirjoitettu, kyllä niitä liikuttelemalla, voidaan saada joko tuo tai tämä tuotantomuoto kannattavaksi. Kyllä niitä liikuttelemalla voidaan saada suorastaan veronmaksajaksi toinen

tuotantomuoto toiselle tuotantomuodolle. Sehän on aivan ilmeinen totuus, ja niinhän täällä m. m. pääministerikin huomautti, miten se voi käydä päinsä: Lisäämällä tulliveroa, korottamalla toisen tuotantomuodon hintaa, sen, jota toinen tuotantomuoto joutuu käyttämään hyväkseen. Jos esim. meillä teollisuustuotteiden tullia yhä koroitetaan, niin hinnanero maailmanmarkkinahintojen välillä, se on veroa, jonka maatalousväestö maksaa teollisuusväestölle. Siitä ei voi olla eri mieltä.

Kun nyt sosialidemokraattinen hallitus joutui järjestämään tulo- ja menoarviota, kun vaalitaistelua parillaan käytiin ja kun siinä vapaakaupan merkeissä sos. dem. taholla liikuttiin, kun sanomalehdet, kun sosialidemokraattinen agitatsioni kohdistui tulliverotuksen vähentämiseen, niin silloin ajattelin, että nyt tosiaan koetetaan päästä vakavassa mielessä vapaakauppaan. En ollut riittävässä määrässä vielä parlamenttaarisesti paatunut. Minä uskoin, että puolue, joka käy näin ankaraa taistelua, tosiaan pyrkii siihen, mitä se julkisessa sanassaan antaa tietää. Mutta valitettavasti, kun meillä on tämä tullitariffi tullut käsillemme, me huomaamme tässä, että se maatalousväestö, jota varten ja jota kalastaen niin erinomaisen paljon tehdään työtä, se maatalousväestö on saanut tämän tullitariffiehdotuksen kautta kolahduksen, joka on sille, melkein voi sanoa, murhaava. Hallitushan on pyyhkinnyt ilman, muuta pois kaikki elintarpeiden tullit. Hallitus on myös samalla kertaa käynyt teollisuustulleihin kiinni, ja missä mielessä? Teollisuustullen vähennys on aivan riittämätön, perin vähäinen ja se koskee vain yhtä teollisuuden haaraa, se koskee ainoastaan kangasteollisuuden haaraa, jonka tullimäärä tänä vuonna on vain 4 milj. markkaa tulojen vähennystä. Samalla se on teollisuushaara, jonka vuosivoitto on ollut useimpina vuosina aina 35—40 % osakepääomalle. Ulkomainen kilpailu ei tämänkään jälkeen, tämän tullitariffiesityksen mukaan, voi tulla kysymyksenäkään. Samalla kertaa pumpulitavarain hinnat nousevat. On ympäri maailman tiedossa, että pumpulitavarain hinnat kohoavat. Kohoavien konjunktuurien aikana voi kyllä tällaisia liikahtuksia erinomaisen hyvin tehdä. Minä olen lausunut tältä paikalta ja tulen edelleenkin lausumaan sen saman, että jos meillä pyritään tosiasiaassa vapaa-

kauppaan, niin elleivät ne mahdollottamat esteet, jotka minä jo alussa mainitsin, budjetin tulopuolen täyttämässä välttämättömästi toisin vaadi, niin minä olen mukana, jos siinä tasapuolisesti menetellään. Minä tarkoitan tällä tasapuolisuudella sitä, että samalla kertaa teollisuuden suojatullia vähennetään vastaavasti maataloustullien kanssa. Silloin me löydämme oikeudenmukaisen pohjan, jos meillä avataan markkinat vapaiksi ulkomaisille teollisuustuotteille, etenkin niille tuotteille, joita maatalous tarvitsee tuotantonsa kohottamiseksi. Minun mielestäni me voimme, niinkuin täällä jo eräs puhuja lausui, erinomaisen hyvin kilpailla teollisuuden kanssa, joka tässä maassa toimii suojatullien varassa, niinkuin täällä ed. Ryti aikaisemmassa lausunnossaan on lausunut.

Täällä pääministeri mainitsi siitä, että maatalouden suojatullit ovat 14 % nykyään. Teollisuuden suojatullit ovat, niinkuin hän valitteli, vähentyneet 20 %:iin. Mitä merkitsee nyt, kun maatalouden suojatulli, niin sanottu ainoa todellinen tullisuoja maataloudelle, tämä viljatulli poistetaan? Se merkitsee sitä, että maatalous tulee tuohon 6—4 %:iin, mikä aikaisemmin on ollut maataloudella. Samalla kertaa se lisää teollisuuden etua tällä samalla määrällä 28—30 %:iin, ja sehän onkin ollut kaikesta päätäten tämän sosialidemokraattisen hallituksen hartaimpia pyyteitä ja toivomuksia.

Jos käymme tämän tullitariffin läpi, niin siinä on havaittavana niin elävästi — jos te monet, jotka pienviljelijäin edustajina olette tänne tulleet, vakavassa mielessä käytte sitä läpi ja katselette, — huomaatte, miten elävänä näkyy kautta linjan se, että raakatavara, jota maatalous tuottaa missä muodossa tahansa, olkoon se viljelyksen kautta tai karjatalouden kautta saatuja tuotteita, kauttaaltaan se on „vapaa”, sanotaan tullitariffissa, mutta sillä kertaa kuin siihen on teollisuus pistänyt sormensa, vaikkei mitään muuta kuin harjaa villat tai pesee jossakin laitoksessa jotkut eläinten raat nahkat, sillä kertaa siihen ilmestyy tullisuoja. Näin arvostellaan teollisuuden työ maatalouden työtä korkeammaksi. Se ihminen, joka tekee maataloustyötä, se ei saa meillä sitä tullisuojausta, minkä se saa, joka työskentelee teollisuuden palveluksessa. Siinä määrin huomattava se on, kun katselee tätä tullitariffia, että esimerkiksi rajasuutarilla on kahden markan tullisuoja, kun hän pistää

kengät, joissa on päälliset nahkasta ja puusta pohjat. Näin pitkälle voi teollisuuden suojelu mennä.

Täällä pääministeri myöskin mainitsi siitä, että meillä on lähdetty kansantalouttamme omavaraistuttamaan niissäkin tapauksissa, joissa ei ole kansantaloudellisia edellytyksiä. Minä jättäisin vastattavaksi, onko sillä tuotantomuodolla tässä maassa taloudellisia edellytyksiä, joka vain suojelutullien turvin voi pysyä pystyssä? Siis monella teollisuudenhaaralla ei ole kansantaloudellisia edellytyksiä. Mutta ei kukaan voine väittää, ettei meillä ole kansantaloudellista edellytystä meidän maanviljelyksellemme kaikkine eri tuotannonhaaroineen. Ei suinkaan se voi olla mitään kielteistä tulosta, jos meillä esimerkiksi tämän pienen viljatullin suojassa on saatu kohoamaan viljamäärän tulos siihen, että kun vuosien 1911—13 aikana tuonti ulkomailta teki henkilöä kohti 161 kiloa, se on voitu supistaa siihen, että se vuosina 1924—26 on vain 116 kiloa henkilöä kohti, vaikka väkiluku meillä on lisääntynyt. Tästä on säästöä jäänyt valtiolle, toisin sanoen, siinä että rahat eivät ole viljanostossa siirtyneet ulkomaille. Siinä on jäänyt säästöä 407,200,000 markkaa. Viljakiloissa tämä määrä tekee meillä verrattuna 1911—13 ja vuosien 1924—26 välillä 527,138,000 kiloa. Tässä on huomautettu jo aikaisemmin, että se on keskikokoisten tilain väestö, pienviljelijäväestö etupäässä, joka viljaa viljelee, ja se pitää tilaston mukaan paikkansa. Eikö tällä ole mitään merkitystä kansantaloudessa, että meillä saadaan kohoamaan viljanviljelys, niinkuin pääministeri minun käsittääkseni tarkoitti sanoa? Eikö säästö, josta saadaan 407 miljoonaa rahassa, merkitse mitään? Viljanviljelyksessä käytetään 50 % työväestöstä. Eikö merkitse siis mitään se, josta jää noin 200 miljoonaa maataloustyöväestön palkoiksi? Sanotaan, että on 20,000 maataloustyömiestä, joka saa tästä työtä. Mihinkä pannaan meillä se työväestö, joka elää maanviljelystyöstä, jos se vapautuu suurimmalta osalta siitä? Kommunistien kannalta minä sen valan hyvin ymmärrän, jos ne vapautuvat, sillä silloinhan ne joutuvat tielle, jossa heille psykologisesti kehittyvä tilanne, missä kommunistien agitatsioni erinomaisen hyvin vaikuttaa. Niillehän voi silloin puhua isänmaattomuudesta, niillehän voi puhua tämän yhteiskunnan kaatamisesta, ja se uppoaa

niinkuin sieneen. Mutta että sosialidemokraatit, joiden minä en nyt jaksaisi uskoa pyrkivän tämän kurjistamis-, kärjistämistien kautta siihen, että maaseutu vähitellen siirtyy näihin liikekeskuksiin jonottamaan työtä, etsimään leipää, ei omasta pellostansa, mutta täällä liikekeskuksissa, — että he valmistaavat kommunistiselle agitatsionille silloin tietä, joka näissä vaaleissa jo osoitti, että sosialidemokraatit menettivät vaalin asiallisesti ja kommunistit saivat 2 lisää eduskuntaan, sitä minä en käsitä. Se oli kehityksen kulku, joka oli valmistanut tämän tien. Sen oli muodostanut taloudellisen elämän kehitys. Meidän täytyy tästä vapautua. Meidän täytyy silloin tulla ajattelemaan, että niiden, joille tämän maan tulevaisuus on rakas, niiden, joilla on isänmaallisuutta, niiden täytyy muistaa, että taloudellisen elämän lait ovat ne, jotka määräävät meillä myöskin ihmisen kehityksen, kuuluuko se isänmaattomiin kommunisteihin vai kuuluuko se isänmaallisiin kansalaisiin.

Kun me olemme puolustaneet viljatulleja, me olemme samalla huomauttaneet siitä, että tämä on vakavan ajan tullen kansakunnan elämässä välttämätön, sillä meidän täytyy muistaa, että yksi hetki kansakunnan elämässä, yksi vuosi, voi olla myöskin kansakunnan kuolema. Meidän täytyy muistaa, että sillä hetkellä, jolloin meillä rajat sulkeutuvat ulkomaille, sillä hetkellä me olemme tilanteen edessä, jolloin nälkä on täällä kautta maan ahdistamassa. Juhani Aho lausui kerran kirjoituksessaan nälkäaikana, että nälkä on bolshevismi. Ja sitä se on. Meidän täytyy muistaa, että tällaisia tilanteita varten kansakunnan täytyy nähdä etemmäksi kuin mitä sen silmään edessä tällä kertaa on, ja se voitto, mitä hän tällä kertaa voi itsellensä hankkia.

Meillä voidaan niitä syrjäisiä seutuja, joiden auttamisesta on puhuttu, vapauttaa tullen rasituksien kantamisesta. Yhtykää maa-lisliiton esitykseen, joka tulee nyt esille lähitulevaisuudessa tämän eduskunnan aikana, yhtykää siihen, että näille syrjäseuduille saadaan vapautus näissä rahdeissa. Sillä voidaan tämä 50 penniä kilolta, päälle, jopa enemmänkin auttaa syrjäistä seutua, mutta samalla pitää tässä maassa vireillä viljanviljelystä, ei niin, kuin sosialidemokraattisen hallituksen pyrkimyksenä nyt on, kun se poisti tulin viljanviljelykseltä. Mutta

mitä tuli tilalle? Rautatierahdin koroittaminen 20 %:lla, joka syrjäisille seuduille tietää enemmän kuin 50 p. viljakilolle, ei ole oikea tie. Miten äärettömän heikosti peitetty, miten äärettömän pikkumaisesti on yritetty tarkoituserä peittää. Paraneeko asia siitä, että joku saa vapaan viljan ilman tullia, kun hän samalla välillisenä verotuksena tariffien koroituksen kautta saa maksaa enemmän kuin tämän 50 penniä? Tällä tavalla ei ole siis mitään vakavaa pyrkimystä siihen, mitä meillä vaalitaistelussa on puhuttu, niinkuin se on ollut pitkin matkaa niinä vuosina, mitä minä olen mukana ollut täällä. Meillä täytyy pyrkiä ennen kaikkea siihen, että Suomen maatalousväestön työ tässä maassa arvioidaan samaan mittaan kuin teollisuudessa, että sen työ punnitaan samalla tavalla, maataloustyömiehen työ arvioidaan samaan mittaan kuin teollisuustyömiehen työ. Sillä selvään on, jos maatalous voi huonosti, niin maatalouden palveluksessa työskentelevä työväestö, sen heikoin osa, ensimmäisenä siitä kärsii. Selvää myöskin on, että jos teollisuus voi hyvin, niin siltä voidaan saada hyviä palkkoja teollisuustyöväestölle. Siksi minä ymmärrän kyllä sosialidemokraatteja, joiden täytyy nimenomaan kulkea teollisuustyöväestön talutusnuorassa samoin kuin kommunistien. Niiden täytyy tehdä palveluksia teollisuustyöväestölle, saada niille helppo ruoka, hyvä palkka ja tällä keinoin auttaa teollisuustyönantajaa myöskin hankkimaan hyvä voitto. Tässä yhteistyössä saa pienviljelijä, saa Suomen maataloustyömiehen, saa suomalainen talonpoika niellä katkerat pillerit. Hänen pöytänsä ei ole silloin kukkuroillaan kuten teollisuustyömiehen ja -työnantajan. Se on paljon kepeämmin lastattu kuin täällä liikekeskuksissa. Ja tämä esitys, joka meillä tässä on, tätä liikuttelematta, muuttelematta voidaan saada aikaan juuri se, että meillä on vaikeaa, teillä helppoa.

Maatalousministeri M. P e k k a l a: Selvitellessään budjetin laadinnassa noudatettuja periaatteita esitti valtiovarainministeri joukon tilastollisia numeroita, jotka vastaan sanomattomasti osoittavat, että tullirasitus on Suomessa ollut kohtuuttoman raskas jo kauan aikaa ja että kehitys on tässä kohdin viime aikoina kulkenut nopeasti pahenevaan suuntaan. Näin myönnettiin myös eräiden porvarillistenkin edustajain taholta olevan

asianlaidan, joskin nämä katsoivat parannuksen olevan toteutettavissa vain asteittain. Pääministeri on tänään käyttämässään puheenvuorossa edelleen vakuuttavasti valaissut asiaa ja osoittanut tullirasituksen huojennuksen välttämättömäksi.

Tullirasituksen huojentamistoimenpiteisiin ryhdyttäessä kiintyy huomio lähinnä viljatulleihin, joihin nähden hallitus on esittänyt melkoisia muutoksia. On itsestään selvää, että sellaisen tullin säilyttämiseen kuin viljatulli on, täytyisi olla erittäin painavat syyt. Missä määrin tällaisia syitä on, siitä käyvät mielipiteet ristiin, minkä vuoksi on lähemmin tarkastettava niitä näkökohtia, joita puolin ja toisin on tässä asiassa jo esitetty.

Viljatullin kannattajien taholta on sanottujen tullien puolesta m.m. esiintuotu, että koska kotimainen viljatuotanto on osoittautunut taantuvan ja koska omavaraisuuteen pääseminen sillä alalla olisi kansantaloudelliselta ja maan puolustuksen kannalta toivottavaa, viljan kasvattamista olisi edistettävä suojaamalla sitä ulkomaiden kilpailulta tullilla. Tämän kautta päästäisiin tullin kannattajien mielestä riippumattomiksi ulkomaista, saatettaisiin maanviljelys monipuolisemmaksi ja tuloksiltaan varmemmaksi, maatalouden tarjoama työansio suuremmaksi, kauppatausa edullisemmaksi sekä voitaisiin tuottaa pienemällä peltoalalla kansan ravitsemiseksi tarvittavia elintarpeita, kuin jos maatalous nojautuisi enemmän karjatalouteen. Edelleen on viljatullien katsottu vaikuttavan ehkäisevästi siirtolaisuuteen ja edistävasti uudisasutustoimintaan, muista vähäpätöisemmistä näkökohdista puhumatta.

Kotimainen leipäviljatuotanto, joka noin 50 vuotta sitten paraimpina viljavuosina pystyi tyydyttämään koko leipäviljakulutuksen, on senjälkeen kieltämättä taantumistaan taantunut pitkän aikaa ei ainoastaan suhteellisesti vaan absoluuttisestikin. Niinpä oli vehnä-, ruis- ja ohrasato vuosina 1871—75 keskimäärin 432.3 miljoonaa kiloa vuodessa, vuosina 1901—05 enää 378.7 miljoonaa kiloa ja vuosina 1911—15 keskimäärin 374.4 miljoonaa kiloa vuodessa. Sotavuosia lukuunottamatta on leipäviljasato sittemmin osoittanut nousun merkkejä, ollen jo vuosina 1921—25 keskimäärin 433.4 miljoonaa kiloa vuodessa mutta asukasta kohti laskettuna

vain 118 kiloa, vastaavan luvun viisivuotiskautena 1871—75 ollessa 231 kiloa ja vuosina 1906—10 110 kiloa. Viime vuosina on leipäviljatuotanto siis osoittautunut kasvavan suhteellisesti. Tilastollisen päätoimiston taholta on kuitenkin huomautettu, että sadon lisääntymistä osoittavat numerot eivät vuodesta 1920 täysin vastaa todellisuutta. Toimiston ilmoituksen mukaan on näet varma, että satonumerot ennen vuotta 1920 ovat olleet liian pienet. Miten tämän asianlaidan kanssa lieneekin, niin näyttäisi kuitenkin sadon määrässä tapahtuneen nousua. Onko se riippunut peltoalan lisäyksestä uudisraivausten ja uusien tilojen perustamisen johdosta vaiko muista syistä, on tosin vaikeaa saatavissa olevan tilaston perusteella varmasti päätellä, mutta siihen nähden, että leipäviljalla, s.o. vehnällä, rukiilla ja ohralla vuonna 1920 oli virallisen tilaston mukaan yhteensä 357.657 ha peltoa ja vuonna 1925 melkein saman verran eli 359.483 ha, koko peltoalalisäyksen samana aikana ollessa 117.367 ha, tuntuisi tuotannon lisääntyminen johtuneen parantuneesta ja voimaperäisemmästä viljelystavasta, mihinkä viittaa sekin seikka, että vehnän, rukiin ja ohran sato oli viisivuotiskautena 1906—1910 keskimäärin vuotta kohti pienempi kuin viisivuotiskautena 1921—1925. Jos kohta niin lyhyen ajan kuluessa, minkä viljatullit ovat olleet voimassa, tullien vaikutus ei vielä selvästi voisikaan näkyä, niin täytyisi kuitenkin viljelyksen edistyvää suuntaa jo ilmetä myös tilastossa. Mutta näin ei ole asianlaista. Päinvastoin osoittaa tilasto selvästi, että vehnällä, rukiilla ja ohralla olevan pellon suhteellinen osuus koko peltoalasta on vähentynyt, kun sitävastoin rehukasvien ja etupäässä eläimillä syötettävän kauran osuus on lisääntynyt. Niinpä oli vehnällä, rukiilla ja ohralla vuonna 1920 17.8 % koko peltoalasta sekä kauralla ja heinäkasveilla 61.3 %, vastaavien prosenttilukujen vuonna 1925 ollessa 16.8 ja 66.8 %. Tällainen kehitys on ilmeinen seuraus niistä luontaisista edellytyksistä, joita karjatalouteen perustuvalla maatalouden tuotantosuunnalla maassamme on.

Yksi viljatullien puolustajien kaikkein tärkeimmistä väitteistä, viljan viljelyksen lisääntyminen tullien johdosta, ei siis saa lainkaan tukea virallisesta tilastosta. Mutta onhan sadon määrä joka tapauksessa kasvanut viljatullien vaikutuksesta sanottaneen

ehkä. Sadon kasvu ei kuitenkaan nähtävästi ole viljatullien seuraus. On kuitenkin huomattava, ettei sadon lisäys vuosina 1921—1925, jolloin viljatulli on ollut vaikuttamassa, ole ollut sanottava, joskin sato vuoteen 1910 verrattuna on noussut riippuen tilastollisen päätoimiston ilmoituksen mukaan erilaisista sadon arvioimistavoista, jotka aikaisemmin johtivat liian alhaiseen tulokseen. Mutta kun sato vuonna 1925 joka tapauksessa on ollut suurempi kuin vuonna 1920 ja kun satokeskiluvut, joissa vuosittaisen säävaihteluiden vaikutus eliminoituu pois, osoittavat samaa, täytyy sadon kasvuun olla joku syy. Ja se on ilmeisesti maataloutemme tuotantosuunnan kehittämisessä yhä enemmän karjatalousvaltaiseksi, jonka johdosta viljanviljely on voimaperäistynyt. Tämähän on ilmiö, joka Tanskassa on havaittu jo aikaisemmin, ja joka osoittaa, että sitä tietä päästään viljanviljelyksessäkin pikemmin omavaraisuustalouteen kuin yrittämällä keinotekoisesti viljatullien avulla laajentaa viljanviljelystämme.

Toiselta puolen on huomattava, että viljan maahantuonti on viime aikoina vähentynyt. Kun rukiin, vehnän ja ohran tuonti 5-vuotiskautena 1911—1915 oli keskimäärin vuodessa 413.2 miljoonaa kiloa, oli se viisivuotiskautena 1921—1925 vain 289.7 miljoonaa kiloa huolimatta siitä, että väkiluku vuodesta 1915 vuoteen 1925 oli kasvanut 200,000 hengellä. Tällainen tuonnin vähennys, joka rahassa vuoden 1925 kulta-markkoiksi muutettuna merkitsee useita satoja miljoonia markkoja, vaikuttaa tietenkin edullisesti kauppatausaukseen. Mutta tämä vähennys ei näytä olevan viljatullin seuraus, vaan johtuu pääasiassa vähentyneestä viljankulutuksesta, johon sotavuosina saatutettu tottumus varmaankin on suurelta osalta ollut vaikuttamassa. Virallisen tilaston mukaan kulutettiin nimittäin viljaa viisivuotiskautena 1911—1915 keskimäärin 175 kg. henkilöä kohti ja vuosina 1921—1925 keskimäärin vain 117 kg.

Lisäämällä viljanviljelystä voitaisiin epäilemättä, kuten viljatullien puoltajat huomauttavatkin, valmistaa työväestölle enemmän työansioita koska viljan tuotannossa kuluu noin 3 kertaa niin paljon ihmistyötä kuin esim. heinän tuotannossa. Mutta tämä tekijä on työmarkkinoilla niin vähänmerkityksellinen, ettei se mitenkään edellytä viljatullien olemassaoloa, jota

paitsi maanviljelys voidaan muutenkin esim. juurikasviljelystä lisäämällä saat-
taa työntensiivisemmäksi. Yhtä vähän
voidaan viljatullien yhteydessä puhua
maanviljelyksen monipuolisemmaksi ja tu-
loksiltaan varmemmaksi saattamisesta,
koska tämä päämäärä saavutetaan epäile-
mättä muutenkin kuin viljanviljelystä lisää-
mällä. Puhe suuremmasta ihmisruoaksi
kelpaavien ravintoainesten tuottamiseksi
tarpeellisesta peltoalasta, jos maataloustuo-
tanta kehitetään enemmän karjatalouteen
nojaavaksi, tuntuu niinikään varsin hae-
tulta syytä viljatulleja puolustettaessa.
Viljatullien vaikutusta siirtolaisuuteen on
epäilemättä suuresti liioiteltu, sillä syyt
mainittuun ilmiöön ovat toki paljon syvem-
mällä ja aikaisemmin onkin eduskunnassa
tullitariffeja käsiteltäessä sitovasti osoitettu,
etteivät viljatullit voi siirtolaisuutta estää.
Ei myöskään ole lainkaan todennäköistä,
että ne uudisasutustoimintaan vaikuttaisi-
vat edistävästi, sillä sen kauttahan muodos-
tuu vain pientiloja, jotka eivät missään ta-
pauksessa tuota viljaa myytäväksi. Pään-
vastoin saattavat ne vaikuttaa uudisasu-
tukseen ehkäisevästi, koska ne ovat omiaan
koroittamaan maan hintaa ja siten vaikeut-
tamaan asutustilojen hankintaa.

Miten viljatulli sitten vaikuttaa erilais-
ten väestökerrosten talouteen? On itsestään
selvää, että sellaiselle maanviljelijälle, joka
viljaa myy, on viljatulleista hyötyä, kun
sitävastoin viljaa ainoastaan omiksi tarpeik-
seen tuottavalle maanviljelijälle niillä ei ole
merkitystä ja varsinaiselle kuluttajalle on
niistä selvästi vahinkoa. Vastaako vilja-
tulli kansantaloudellisesti ja yhteiskunnalli-
sesti tarkoitustaan, riippuu senvuoksi osal-
taan myöskin siitä, miten suurille kansalais-
piireille siitä on suoranaista hyötyä.

Viimeisen vuodelta 1920 olevan tilaston
mukaan oli pienviljelmillä s. o. viljelmillä,
joilla on peltoa alle 10 ha, Suomen koko
pelto-alasta 681,195 ha eli 33.7 %. Siitä
laskettiin v. 1924 olleen leipäviljalla, s. o.
rukiilla, ohrralla ja vehnällä 172,417 ha eli
48.8 % koko leipävilja-alasta. Pienviljel-
mien osuus koko leipäviljan sadosta oli sa-
mojen laskelma-arvioiden mukaan 208,4
milj. kg. eli 47.7 % koko sadosta. Kun
pientiloilla asuvan väestön lukumäärä on
arvioitu olevan 1,071,026 henkeä, tarvitsevat
nämä taloudestaan kaiken mainitun vilja-
määrän, joten siitä ei riitä myytäväksi.

Erään toisen seikkaperäisen laskelman mu-
kaan joutuu 5 peltohehtaarin viljelystila
aina ostamaan syömäviljaa, jos tilalla on
5—6 henkinen perhe, ja tiloilla, joilla on
10 ha peltoa, on useimmiten niilläkin syö-
mäviljaa ostettava, puhumattakaan siitä, että
mahdollinen ylijäämä hyvin tarvitaan koti-
eläimille. Voitanee näin ollen jotensakin
suurella varmuudella väittää, että pienvil-
jelijät, s. o. 34.5 % koko väestöstämme ja
noin 53 % maatalousväestöstämme eivät
hyödy, vaan päinvastoin kärsivät viljatul-
leista vahinkoa. Sitten v. 1920 on kehitys
edelleen kulkenut siihen suuntaan, että
pienviljelys on kasvanut suurviljelyksen
kustannuksella, joten maaseutuväestös-
tämme on tällä hetkellä suurempikin pro-
sentti kuin edellä mainitsin viljatullista va-
hinkoa kärsiviä. Ilman muuta on selvää,
että varsinaiselle kuluttajaväestölle s. o. teol-
lisuus-, kauppa- ja muulle sellaiselle väes-
tölle, joka muodostaa yhteensä noin 35 %
koko väestöstä, ei ole viljatulleista hyötyä,
vaan päinvastoin kallistavat ne heidän
elinkustannuksiaan. Jokaisesta vilja- tai
jauhokilosta, minkä he ostavat, he saavat
maksaa tullin edellyttämän korkeamman
hinnan. Se on menoerä, joka tuntuu ras-
kaasti sellaisen ruokakunnan taloudessa,
joka tulot riittävät vain kaikkein vähim-
mättömiin. Kun leipämenoissa ei voida
säästää, täytyy sellaisen työläisperheen su-
pistaa muita, monasti hyvinkin välttämättö-
miä menojaan.

Kun viljatullista siis kärsivät maaseudun
pienviljelijät, mökkiläiset, koko palkkatyö-
läis- ja muu kuluttajaväestö, s. o. noin 9/10
koko väestöstämme, jää niistä todella hyö-
tyvä kansanosia varsin pieneksi. Onkin ar-
vioitu, että ainoastaan noin 15,000 keskiko-
koista ja suurviljelijää hyötyy viljatulleista
ja tuntuvimman tulon niistä saavat vain ne
maanviljelijät, joilla on enemmän kuin 100
ha peltoa ja joita maassamme on vajaa 1,000
henkeä. Kansan valtavan enemmistön va-
pauttaminen maksamasta veroa leivästään
noille viljelijöille ja valtiolle on näin ollen
katsottava yhteiskunnallisesti olevan täysin
paikallaan sitäkin suuremmalla syyllä, kun
valtava osa kuluttajista on vähävaraisia,
joitten palkkatulot eivät tällaista verotusta
kestä.

Sen lisäksi, mitä edellä on viljatullien
haittoina esitetty, voidaan vielä mainita, että
viljatulli on omiaan aikaansaamaan rauhat-

tomuutta työoloissa sekä vähentämään teollisuuden, meidän luontaisen elinkeinomme kilpailukykyä. Sen johdosta kasvaa myös osaltaan köyhäinhuitorasitus kunnissa ja siitä vuorostaan johtuu kunnallisverojen nousu, muita sen haittoja mainitsematta. Kun viljatulli kaiken lisäksi on vero, jolla rasitetaan ainoastaan kuluttajaväestöä, on sitä pidettävä kohtuuttomana, epäterveenä verotusmuotona, ja merkille onkin pantava, että m. m. sellaiset etevät kansantaloustieteilijämme kuin professorit Kilpi ja Gebhard ovat siihen nähden epäilyksittä asettuneet kielteiselle kannalle.

Tarkastelipa siis tätä viljatullikysymystä miltä puolelta tahansa, niin ei voi päästä muuhun lopputulokseen, kuin että arvostelun kestäviä syitä sanottujen tullien asettamiseen ei aikanaan ole ollut, minkä viljatulleista saatu, vaikkapa lyhytaikainenkin kokemus on melko selvästi todistanut. Ne muutosehdotukset, joita hallitus tässä kohden on esittänyt, ovat senvuoksi täysin asianmukaiset. Ei myöskään ole näyttänyt olevan mitään syytä ehdottaa kyseessäolevaa muutosta toimeenpantavaksi toisin kuin on esitetty, koska muutos ei voine aiheuttaa maan talouselämässä vakavia häiriöitä, sillä viljatullistahan hyötyy vain pieni suurviljelijäryhmä ja niiden finanssipoliittinen vaikutuskin on ehdotettu korvattavaksi muilla toimenpiteillä. (Ed. Vesterinen: Rautatierahdit!)

En voi olla lopuksi tässä koskettelematta kysymystä erinäisten maataloustarvikkeiden tullien poistamisesta, josta varsinkin maalaisliittolaisten taholta on huomautettu. Mielestäni on oudoksuttavaa, että maalaisliittolaiset nyt tästä huomauttavat, sillä heidän taholtaanhan on vielä niinkin äskettäin kuin vuoden 1924 valtiopäivillä vastustettu sanottuun päämäärään tähtäävää ehdotusta. Mainituilla valtiopäivillä ehdotti nimittäin ed. Harvala, että maanviljelyskoneita ja -laitteita sekä meijerikoneita ja -laitteita koskevat nimikkeet määrättäisiin tullipaiksi. Tätä ehdotusta kannattivat edustajat Paasonen ja Helo. Maalaisliiton edustaja Niukkanen asettui tätä ehdotusta vastustamaan lausuen m. m.: „että meidän maassamme teollisuus eräiden maanviljelyskoneiden valmistuksessa on verrattain pitkälle kehittyntä ja koska meikäläinen rautateollisuus ei kykene ilman suojelusta kilpailemaan ulkolaisen vastaavan teollisuuden kanssa, niin ei

sentähden ole syytä mennä siihen, mitä vasemmiston taholta on ehdotettu, nim. että tullisuoja maanviljelyskoneilta kokonaan poistettaisiin”. (Vasemmalta: Kuulkaa!) Ed. Niukkanen ehdottikin, että „jos maahantuoja voi näyttää toteen, että nimikkeisiin 653—655 eli juuri mainittuja tarvikkeita koskeviin nimikkeisiin luettavia koneita tehdasmaisesti ei valmisteta omassa maassa, ovat ne tullivapaat”. Tämä ehdotus tuli m. m. maalaisliiton äänillä hyväksytyksi ja sen mukaiset ovat kyseessäolevat nimikkeet nyt ehdotetussa tullitariffissa. Maalaisliittolaisilla ei siis pitäisi ainakaan tässä asiassa olla arvostelun sijaa.

Mitä viimein tulee pienemmän puutavaran vientitullin koroittamiseen, niin on se epäilemättä ollut paikallaan. Jokainenhan tietää, että maastamme viedään paljon pientä puutavaraa puolijalostetussa tilassa, vieläpä siinä määrin, että kaikkien asiantuntijoiden piirissä on herännyt vakavaa huolestumista esimerkiksi paperipuun loppumisesta. On kieltämättä kansantaloudellisesti täysin oikeutettua koettaa pyrkiä siihen, että sanottu puutavara jalostettaisiin kotimaassa mahdollisimman pitkälle. Se on lopulta niiden metsänomistajienkin etu, jotka tuollaista puutavaraa myyvät. Se tullinkorotus, joka käsiläolevassa tullitariffiehdotuksessa on mainitulle puutavaralle ehdotettu, on kuitenkin niin pieni, ettei se voi estää sitä maasta viemästä. Senvuoksi katsovatkin metsänhoitomiehet yleisesti, ettei puheenaolevanlaisella tullinkorotuksella vaikeuteta järkiperaistä metsänhoitoa, siksi pieni tulli on. Puhe siitä, että tällä rasitetaan pienviljelijöitä, on aivan tuulesta temmattu, sillä eiväthän nämä pienviljelijät yleensä myy metsää, heillähän metsä riittää tuskin tyydyttämään kotitarvepuun tarpeen.

Voin lopettaa siihen toivomukseen, että tämä hallituksen esitys saisi eduskunnan hyväksymisen.

Puhemies Kallio asettuu paikalleen.

Ed. Pennanen: Hallituksen esitystä ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi eduskunnan viime istunnossa käsiteltäessä lausui herra valtiovarainministeri Ryömä, että mainittu budjettiesitys „kyennee antamaan kuvan siitä, mihin suuntaan ja millä tavalla sosialidemokraattinen hallitus, jonka hän lausuntonsa alussa ilmoitti olevan sosialidemokraattisen työväenhalli-

tuksen, millä tavalla tämä hallitus maan ruumiillista ja henkistä työtä tekevän väestön, s. o. kansan enemmistön etujen mukaisesti pyrkii tasavallan talousarviota yhtä hyvin tuloihin kuin menoihinkin nähdessä kokoonpanemaan". Kun nyt katselee tätä esillä olevaa, tulopuolta koskevaa hallituksen esitystä tullien kantamisesta ensi vuoden aikana, niin on myönnettävä, että kyllähän se herra ministerin mainitsema kuva on kutakuinkin selvä ja tätä kuvaa ovat nyt tässä istunnossa herra pääministeri ja myös herra maatalousministeri koko lailla hyvin kirkastaneet. Viimeisessä kappaleessa hallituksen esityksessä, joka on 3 sivulla ja jossa varsinaisesti kosketellaan esityksen sisältöön, sanotaan, että nykyinen yleisiä ja välttämättömiä elintarpeita ja muita kulutustarvikkeita koskeva tulliverotus on aivan kohtuuton. Tämä väite on muodostunut melkein kuin iskulauseeksi visseissä piireissä, ja hallituksen esitys perustuu tämän väitteen nojaan. Alussa kyllä on tässä esityksessä mielestäni verrattain viatonta, nimittäin se, mitä hallitus ehdottaa tähtiin nähden tullitariffissa. Hallitushan ehdottaa koko joukon nykyisin olevia tähtiä poistettavaksi. Minulle ainakin jää vaan epäselväksi, henkisenkö vai ruumiillisen työn tekijöitä hallitus on pitänyt silmällä ehdottaessaan näitä tähtipoistoja. Niinpä siellä on muun muassa ehdotettu poistettavaksi tähdet erinäisiltä nimikkeiltä, joihin sisältyy muun muassa seuraavaa: Hanhet ja muunlaiset linnut, edelleen sima, niin myös pelikortit, viuhkat, kiiltonahka ja kullatut ja hopeoidut napit. Kuten sanoin, nämä nyt ovat itsessään tämän esityksen viattomimpia puolia enkä niihin sen enempää tahdo tarttua. Mutta yleensähan tähtijärjestelmää on pidetty tarpeellisena myöskin kauppapoliittiselta kannalta, kauppasopimusten takia, ja minun nähdäkseni tuo hallitukselle myönnettävä oikeus koroittaa erinäisille, niinkuin tässä on kysymys, ylellisyystavaroille tulliveroa, on vallan kohtuullinen. Minä kyllä olen varma siitä, että nykyinen hallitus, joka viero välillisiä veroja, ei tulisi tähtiä käyttämään. Mutta minä suositan kumminkin valtiovarainvaliokunnalle, että se koreasti pitäisi tähdet suunnilleen siinä, missä ne nykyisilläänkin ovat.

Minä palaan sitten takaisin siihen, mitä hallitus lausuu nykyisten välillisten verojen,

varsinkin elintarpeita ja kulutustarvikkeita koskevien tulliverojen kohtuuttomuudesta. Mikäli mainittu väite nojaa n. s. vapaakauppa-aatteeseen, se voidaan tässä yhteydessä sivuuttaa jo siitäkin syystä, että hallitus tätä väitettä ei perusteluissaan mainitse, ja lienehän itsestään selvää, että niin kauan kuin ne maat, joiden kanssa me olemme kauppavaihdossa, katsovat asiakseen suojella itseään tullimuureilla, meillä ei ole mahdollisuuttakaan luopua tullisuojusta. Se olisi samaa kuin riisuutua aseista silloin kun muuallakin siitä kyllä puhutaan, mutta itse asiassa ollaan hampaisiin asti aseistettuja.

Jos edelleen ilman muuta vain verrataan toisiinsa välillisten ja välittömien verojen keskinäistä suhdetta, niin mainitsemani hallituksen perustelu näyttää vakuuttavalta. Siinä on kumminkin jätetty, sanoisinko, kokonaan ottamatta huomioon tai sivuutettu se tosiasia, että välillinenkin verorasitus, vielä enemmän kuin välitön, suurelta osalta vyörytetään ja taloudellisten lakien painosta pakostakin vyöryy maksajilta muille. Elin- ja kulutustarpeiden hinnat, myöskin tullin osalta, vyöryvät näin ollen toisten eikä alkuperäisten suorittajain maksettaviksi. Myöskin taloudelliset lait ainakin suurelta osalta ja pääpiirteissään pitävät työstä saatavan palkan ja elinkustannusten hinnan kutakuinkin tasapainossa. Tämä on niin jokapäiväisen elämän toteama asia, että sitä lienee turha panna kiistaankaan, ja tämän tosiasian perusteella on sanottava, että hallitus tässäkin esityksessä lievimmin sanoen vahvasti liioittelee elin- ja kulutustarvikkeiden tulliverotuksesta johtuvaa kohtuuttomuutta.

Jos nyt kuitenkin vastoin sitä, mitä olen tässä huomauttanut, uskoisi mainitunlaista väitettä aivan sellaisenaan, niin maatalouden kannalta hallituksen esitystä arvostellessa on sanottava, että hallitus, ehdottaessaan korjattavaksi väittämänsä kohtuuttomuutta tulliverotuksessa, itse on mennyt ilmeiseen kohtuuttomuuteen, tahtoessaan riisua maataloudelta käytännöllisesti katsoen melkein kaiken tullisuojan ja jättäen maataloutta rasittavat ja yleensä teollisuutta suojaavat tullit muutamaa poikkeusta lukuunottamatta jotakuinkin koskemattomiksi. Tähänastihan on pyritty solidaarisuuteen tullisuojan antamisessa maan tuotannolle ja koetettu mahdollisuutta myöten katsoa maan eri tuotantoaloja kokonaisuudessaan. Nyt

hallitus esittää tästä jyrkkää poikkeusta maamme pääelinkeinon kustannuksella. Tätä asiaa on koetettu kaunistella niin, että esim. viljatulli, josta täällä nyt on eniten puhuttu, ei muka olekaan varsinainen suojelutulli, vaan sillä on muut, etupäässä finanssipoliittiset syyt. Tätä väitettä on koko lailla runsaasti todisteltu numeroilla. Minä tässä koetan välttää numeroita niin paljon kuin se on mahdollista, mutta huomautan vaan siitä, että me, käytännölliset maanviljelijät, yleensä emme kiellä numeroiden merkitystä, mutta me olemme nähneet, että niitä käytetään ja niitä voidaan asetella monella tavalla, jopa aivan mielivaltaisesti.

Tosiasiassa tässä paljon puhutussa viljakasvamyksessä on se, että oman maan viljantuotanto numerotilastojenkin valossa on lisääntynyt ja ulkoatuonti sen mukaan vähentynyt. Sitä ei voi maatalousministerikään toiseksi väittää. Eihän tässä ole ratkaisevana se, mitenkä iso pinta-ala on milloinkin viljalla, vaan ratkaisevana on se, mitenkä paljon satoa korjataan. Joskaan kotimaisen viljan myyjään luku ei ole vielä niin suuri kuin toivotaan, niin yhä suurempi joukko pienviljelijöitäkin tulee jo toimeen sentään omalla leipäviljalla ja osa ainakin keski-kokoisista viljelijöistä suorittaa kotoisella viljalla myöskin ainakin osan työpalkkoja. Ja tähän kieltämättä pienviljelijöillekin suotuisaan tulokseen ei viljan suojatulli ole voinut olla myötävaikuttamatta, samalla kuin se edistää maamme yleistä omavaraisuutta, johon täällä on jotakuinkin kylmäkiskoisesti tunnut erinäisellä taholla suhtauduttavan.

Viljatulleja on yleensä esitetty pienviljelijöille haitallisiksi, he kun muka yleensä joutuvat ostamaan leipäviljan. On kuitenkin tehtävä ero pienviljelijän ja pienviljelijän välillä. On ensinnäkin jätettävä luvusta pois kerrassaan ne pienviljelijät, joille tämä on pelkkä koriste, mahdollisesti poliittinen koriste. Edelleen ei voi myöskään yksinomaaisina maanviljelijöinä käsitellä niitä maamme lukuisien n. s. kääpiötilojen viljelijöitä, jotka eivät lähdekään siitä edellytyksestä, että he omasta maatilukustaan saisivat leivän ja toimeentulon, vaan joitten pääasiallinen toimeentulo riippuu palkkatyöstä, ja he, kuten jo tässä viittasin, osaltaan vyöryttävät sitten ostamansa leipäviljan tulliveron sille, joka heille palkan maksaa.

Myöskin on tässä yhteydessä muistettava, että suuri osa varsinaisiakin pienviljelijöitä tekee sentään huomattavasti paljon sivuansiotöitä. Tämä asia olisi numeroillakin todistettavissa, mutta olen luvannut välttää numeroita. Varsinkin Itä-Suomessa käyvät pienviljelijät koko lailla paljon ansiotöissä hevosineen, tekevät n. s. metsärahtia. Ja silloin varsinkin, kun ansiot ovat hyvät, käyttävät he hevosruokana hyvin paljon ruisjauhoja, jopa 6—7 kiloa jauhoja päivässä hevosta kohti, neuvottelevat vain, mitenkä juhta paraiten jaksaisi jauhoja syödä; ja tämä kaikki siitä syystä, että ansio sitä myöten paranee, kuin juhta jaksaa vetää suuremman kuorman. Nämä tietysti niin ollen joutuvat ostamaan myöskin ruista, vaikkakin kotoiseen leipäviljaan oman pelon kasvu riittäisi, mutta tämän hevosten ruokintaan ja yleensä ansiotyössä kulutetun viljan hinnan ainakin osaltaan maksaa työnantaja, joku puuliikkeen harjoittaja, ja ehkä loppujen lopuksi sitten, ainakin osaltaan, se suurviljelijä, jonka metsässä rahti tapahtuu. Se on tämä muistettava aina sentään, kun puhutaan elintarpeitten kalleudesta ja tullin kohtuuttomuudesta työntekijöille ja myöskin pienviljelijäin suuresta viljanostosta. Toistan vielä, että tosiasia tässä on, että pienviljelijäinkin keskuudessa ostettavan leipäviljan määrä vuosi vuodelta vähenee; ja sopii toivoa ja puolestani uskonkin, että jos maatalous myöskin viljanviljelyksen osalta saa edelleen tullisuoja, niin ei kulune kauankaan aikaa, kun meidän pienviljelijämme — sillä viljelys-tiloista tässä nyt täytyy olla kysymys eikä varsinaisista asuntotiloista — että meidän pienviljelijämme pääsevät tulemaan pääasiallisesti toimeen omalla leipäviljallaan.

Minä en sitten tässä yhteydessä voi aivan sivuuttaa niitä ystävällisiä neuvoja, joita meille maanviljelijöille tuon tuostakin on annettu ja joihin myöskin nyt tässä herra maatalousministeri tosin varsin varovaisessa muodossa viittasi. Se on tuo kysymys, viljanviljelyskö vai rehunviljelys, viljatalousko vai karjatalous. Minä puolestani vastaisin, että molempia. Meidän maanviljelijämme mahdollisesti muutamissa asioissa heikkous, mutta toisissa asioissa myös vahvuus, on juuri se, että me emme ilman muuta usko kaikkea, mitä meille sanotaan, ja se on ollut onneksi. Jos maanviljelijät yleensä olisivat herkkäuskoisempia, niin oli-

simme jo alkoja sitten ottaneet varteen sen neuvon, ettei köyhyys lähde ennen pois, ennenkuin viimeinen kuhilas pellolta on hävinnyt. Tätä eivät maanviljelijät ole usko-neet ja, kuten sanoin, onneksi kyllä. Mitä nyt nykyiseen aikaan tulee, niin minä olen sitä mieltä, etteivät herra maatalousministeri yhtä vähän kuin maatalousteoreettikotkaan voi meille antaa reseptiä, joka ilman muuta meille kaikille sopisi. Olot eri paikkakun-nilla ja edellytykset ja mahdollisuudet eri maatiloilla ovat niin erilaiset, että toiselle saattaa rehunviljelys olla taloudellisesti hy-vinkin kannattavaa, ja karjatalous, toiselle saattaa vähän kuin maatalousteoreettikotkaan. Mutta noin asia yleensä otettuna suomalai-selle maanviljelijälle ei saada uskottele-mallakaan uskotteluksi sitä, että viljanosto omiksi tarpeiksi on kannattavaa yleensä katsoen. Minä myönnän, että poikkeus-tapauksia on.

Ja tässä rehuviljelyksen ja karjatalouden suosittelemisessa minä pyydän herroja muis-tamaan vielä erään seikan. Meillä on joka tapauksessa kotimaisella viljalla taattu me-nekki kotimaassa. Senhän olette itse nume-roillanne osoittaneet, että täällä tarvitaan paljon enemmän viljaa kuin mitä omasta maasta saatavissa on. Toistaiseksi saamme ulkomaisilla markkinoilla sijoitetuksi myös-kin sen, mitä meidän karjataloutemme voipi saada irti. Mutta tunnettua on kaikille, että markkinamme karjantuotteisiin nähden ovat milloin enemmän milloin vähemmän uhat-uina, ja nyt tahtoo hallitus pitää huolta siitä, että m. m. voille avautuisi mahdolli-suus virrata tähän maahan muualtakin. Mi-ten paljon tämäkin on sitten maatalouden etujen mukaista, se jääköön arvosteltavaksi.

Jo yksistään tästä syystä, että kotimai-sella viljalla on maassa taattu menekki ja sitä tarvitaan varsinkin silloin, kun markki-nat ulkomaille mahdollisesti — josta koh-talo meitä varjelkoon — sulkeutuvat, on viljan viljelystä puollettava. Mitenkä käy silloin, jos me elämme täällä yksinomaan karjantuotteiden varassa? Tämäkin on seikka, joka on muistettava, kun kysytään, viljanviljelys vai karjatalous ja rehunvilje-lys. Minä en haluaisi enää nähdä sellaista nauriskautta kuin Suomessa on kerran läpi-käyty, ja yhä edelleen olen sitä mieltä, että annettakoon miten paljon tahansa tunnus-tusta karjataloudellemme — ja tunnistusta-han sille on annettava — sen ohella meidän

maanviljelijäin on pidettävä huolta siitä, että tässä maassa, mikäli mahdollista, tul-laan myöskin viljaan nähden toimeen omilla tuotteilla. Siihen suuntaan kehitys nykyisin käy ja tullisuoja on siinä, kuten sanoin, osaltaan ollut myötävaikuttamassa.

Sitten, mitä asian rahalliseen puoleen tu-lee, niin minä luulen, että valtion kukka-rossa on kyllä varsin tervetullut myöskin se lisä, mitä m. m. viljatulli nykyisin tuottaa. Muihin maataloutta enempää kuin muita-kaan aloja koskeviin tulleihin en tahdo tässä yhteydessä lähemmin kajota. Huo-mautan vain siitä, josta jo mainitsin, että hallituksen esitys tässä suhteessa on rikko-nut sen tasapuolisuuden, jota meidän tullitariffimme tähän asti on edes koettanut noudattaa. Minä uskallan toivoa, että val-tiovarainvaliokunta palauttaa tässä mainit-semani tasapuolisuuden.

Ed. P. Saarinen: Minä en aijo taker-tua hallituksen esityksen yksityiskohtiin, koska ollessani valtiovarainvaliokunnassa varajäsenenä mahdollisesti joudun tämän esityksen kanssa lähemmin kosketuksiin. Sen sijaan minulla on tarkoitus vähän vii-pyä siinä yleisessä suunnassa, jota hallituk-sen ehdotus esittää.

Yhtenä yleisenä tunnusmerkillisenä suun-tana hallituksen esityksessä on pyrkimys päästä tasoittamaan sitä erotusta mikä mei-dän maassamme on välillisen ja välittömän verotuksen välillä. Pyrkimys sinänsä, se myönnettäköön, on hyvä, mutta ne keinot ja se tapa, millä hallitus m. m. esittäessään nyt tulliesityksensä siihen pyrkii, eivät ole käsi-tykseni mukaan hyväksyttäviä. Pyrittäessä tulleja alentamaan, kuten hallitus nyt tekee, on siinä olemassa valtiotalouden kannalta katsottuna kaksi mahdollisuutta, nim. en-siksi joko pienentää valtiotalouden menoja tai sitten toiseksi lisätä suoranaisten eli välit-tömien verojen tuottoa. Hallitus on esityk-sessään menoarvioksi tällä vuodelle koetta-nut noudattaa tätä viimeksi mainitsemaani keinoa, mutta mielestäni ei hallitus kuiten-kaan ole tässä kohden onnistunut. On nim. huomioon otettava, että meidän kansamme omistamiin pääomamääriin katsoen verote-taan meidän maassamme pääomaa jo aina-kin yhtä runsaasti, yhtä kovakouraisesti, kuin niissä ulkomaisissa yhteiskunnissa, jotka ovat meidän kansantaloutemme kilpai-lijoita. Täällä on esitetty numeroita eri

alalta verotuksen tuotosta. Mainittakoon näiden lisäksi vielä, että vuonna 1923 saamiemme tietojen mukaan m. m. Ranskassa muodostivat välilliset verot verojen koko tuotannosta 21 %, Saksassa 36 %, Eestissä 18 %, Ruotsissa 31 % ja Suomessa ne olivat samana vuonna 28 %, siis suunnilleen yhtä raskas verotus kuin edellämainituissa maissa, vaikka samalla on muistettava, että meidän kansamme pääomamäärät, kuten täällä usein on mainittu, verotettavat pääomamäärät, eivät suinkaan ole usean äsken mainitsemani vanhemman maan mahdollisuuksiin tässä kohden verrattavissa. Näin ollen lyhyesti toteankin vain, että kansantaloudellinen tilanne meidän maassamme ei edellytä kovin suuressa määrässä välittömien verojen nykyisestäään kohottamista. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska maassamme edelleenkin vallitsee sellainen pääoman puute, että yleinen korkokanta, joka rasittaa koko meidän kansantalouttamme, on vieläkin luonnottoman korkea. Edelleen on huomioonotettava, että jos veroruuvia tuntuvasti nykyisestäään kiristetään, niin voi siitä olla seurauksena n. s. pääoman pako, kuten eräs pätevä asiantuntija on täällä erään toisen asian yhteydessä osoittanut. Se ei myöskään köyhälle kansantaloudelle olisi suinkaan siunaukseksi. Niinikään on kokemus kaikkialla osoittanut, että milloin suoranaisia veroja yli tavallisuuden kohotetaan, on siitä ollut seurauksena, että veronmaksajat koettavat vetäytyä veronmaksusta kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla. Ja meidän on myöntäminen, että on erinäisiä elinkeinoaloja talouselämässä, joissa tuollainen veron peittäminen, veronkierto käy sellaisille veronmaksajille mahdolliseksi, jotka tällaista, kylläkin ala-arvoista keinoa tahtovat hyväksyä käyttä. Mitä enemmän siis tässä kohden veroruuvia kiristetään, sitä suurempi kiusaus tulee ihmisille koettaa kiertää veroja vahingoksi rehellisille veronmaksajille.

Minun käsitykseni mukaan hallitus ei ole voinut väistää sitä kiusauksen kiveä, minkä nykyinen tilanne meidän maassamme on sille tarjonnut, vaan on tilaisuuden sille sattuessa esittänyt perin yksipuolisen tullitariffiehdotuksen. Minä edellä mainitsin, että hallitus pyrkiessään välittömien verojen alennukseen ei ole onnistunut siitä huolimatta, vaikka pyrkimys sinänsä olisikin hyväksyttävä. Näistä hallituksen pyrkimyksistä on mainittava, että niistä ovat oi-

reellisimmat ensiksi koettamalla säilyttää teollisuustullit suunnilleen koskemattomina, toiseksi poistamalla pääasiassa ne tullit, jotka maatalouttamme nykyisin jossain määrin suojelevat. Tämä ei käsitykseni mukaan oikeudenmukaisuusnäkökannalta katsottuna ole hyväksyttävä, jos asiaa tasapuolisesti arvostelee. Meidän on nimittäin muistaminen, että aivan samoilla syillä kuin herra maatalousministeri äskeisessä lausunnossaan täällä sanoi, miten teollisuustullit vaikuttavat teollisuustyöväestön ja sen pääoman edustajien elintasaan ja pääoman omistajien palkanmaksukykyyn, aivan samalla tavalla ja samaa logiikkaa noudattaen vaikuttaa ehdottomasti maataloustulli maatalouden palkanmaksu- ja myöskin veronmaksukykyyn.

Mitä sitten tulee maatalouden tullirasitukseen tai tullihyötyyn nykyisen tullitariffin voimassaollessa, niin voin mainita, että minä olen ollut hiljakkoin tilaisuudessa tutustumaan erään tämän alan asiantuntijan viime vuonna toimittamaan tutkimukseen tullien juuri tämän puolen selville saamiseksi. Nämä mielenkiintoiset laskelmat johtavat siihen, että jos meillä vain olisi todellinen mahdollisuus verotuspoliittiselta ja kansantaloudelliselta kannalta katsoen; niin maatalousväestöllä ei olisi omalta kohdaltaan mitään syytä pelkoon vaihtaa nykyinen tullitariffi täydelliseen tullittomuuteen. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska viittaamani asiantuntijan laskelmat ovat tehdyt jo kirjanpituvuodelta 1923—1924, jonka jälkeen maataloutemme on yhä enemmän ja enemmän siirtynyt n. s. luontais- talouden kannalta varsinaiseen tuotantotalouteen eli rahatalouteen ja jolloin sen on pakko vuosi vuodelta yhä enemmän kuluttaa sellaisia tavaroita, joista maamiehen on maksettava melkoinen tullivero. Jo tili- vuotena 1923—24 muodostivat maatalouden tullirasituksesta koko maahan nähden m. m. sellaiset maatalouden kulutustarpeet kuin ovat kutomateollisuuden, nahkateollisuuden ja metalliteollisuuden tuotteet, sekä koneet ja kuljetusneuvot ynnä sementti- ja lasiteollisuuden tuotteet, yhteensä 57,4 % maataloutta rasittavien tullien koko määrästä. Vastaava prosenttiluku teki silloin Etelä-Suomen osalta 69,1 %. Olen siitä vakuutettu, että näiden edelläluettelemieni maataloustarvikkeiden kulutus maataloudessamme on nykyisin tuntuvasti korkeampi

kuin v. 1924. Tätä välttääni tukevat m. m. ne myyntinumerot, jotka viime vuosina tältä alalta on meidän maassamme tarpeen tullen esitettävissä. Kun kuiva totuus maatalouden nykyiseen tullirasitukseen nähden on lyhyesti kerrottuna suurin piirtein sellainen, kuin olen edellä osoittanut, niin tällaisessa tilanteessa ei voi maamme kansantalouden, maalaisväestön ja maatalouden ystävä missään tapauksessa puoltaa maataloudelle ainakaan huonompaan päin muuttuvaa tullisuhdetta, kuin mikä sillä nykyään on. Jos meidän verotuspoliittiselta kannalta katsoen näyttää olevan mahdollisuus tulliverotustamme alentaa, on se käsitykseni mukaan alettava tällä kertaa kokonaan toisista nimikkeistä kuin niistä, jotka jossain määrin meidän maatalouttamme nykyään suojaavat.

Pyrittäessä tullirasitusta alentamaan, joka kuluttajaväestön kannalta katsoen sinänsä, kuten olen maininnut, on luonnollinen pyrkimys, niin minun käsitykseni mukaan olisi tätä välillistä verotusta alettava alentaa niiltä tullinimikkeiltä, jotka eivät vaikuta juuri sitä eikä tätä kotimaiseen tuotantoon. Minä en kiellä, ettei hallitus eräissä yksityistapauksissa olisi tällaisiin nimikkeihin koskenut, mutta suurin piirtein on alennus tapahtunut juuri päinvastoin kuin tässä lausumissani periaatteissa edellyttäisiin. Meidän tullitariffimme tarjoo tässä kohden erinomaisen hyviä tilaisuuksia, jos vain on todellista halua ja päämääränä yksistään vähentää kuluttajaväestön veroja. Minä voin mainita yhden sellaisen nimikkeen monien muiden joukosta, joka tässä kohden on tyypillisimpiä. Meillä viime vuosien kuluessa on paljon taisteltu täällä eduskunnassakin muun muassa sokeritullista. Minun käsitykseni mukaan ihan samanlaiseen tulokseen kuluttajien kannalta katsottuna, veron helpotukseen nähden nim. tultaisiin, jos tuntuvasti alennettaisiin vaikkapa esim. kahvin tullia, joka ei vähimmässäkään määrässä ole kotimainen tuote. Tämä viimeksi mainitsemani kahvin tulli on nykyään nim. siksi korkea, että sitä ainakin jossain määrin on tullitta tuotu maahan. On siis sivuutettu kokonaan tulli joten valtio jää tältä osalta kokonaan saamatta tullia vastaavaa vero-osuutta. Minä olen siitä vakuutettu ainakin maalaisväestön kannalta katsottuna, että jos yhden markan sokeritullin asemasta vähennettäisiin esim. 4 markkaa tullia kahvikilolta, niin tulot

olisi aivan sama. Minulle voidaan muistuttaa, että kahvi on ylellisyystavaraa, minä myönnän, että sen hyödyllisyydestä tai vahingollisuudesta voidaan olla eri mieltä, mutta siitä huolimatta tätäkin tavaraa kaikessa tapauksessa kaikissa kansalaispiireissä yleensä kulutetaan. Minä en tahdo viipyä useammassa esimerkissä. Tämä on yksi sellainen, joka varsin hyvin voidaan ottaa huomioon, jos nimittäin on vaan yksinomaan pyrkimyksenä vähentää kuluttajaväestön tulliverotusta.

Minä en malta myöskään olla muistuttamatta, että jos maataloustulleja tuntuvasti alennetaan alentamatta samalla kertaa myöskin niitä teollisuustulleja, jotka maataloutta rasittavat, niin on siitä seurauksena, kuten edellä jo viittasin, että maatalouden veronmaksukyky alenee, josta kärsivät vahingon valtio ja kunta. Edelleen maatalous, jos joutuu tässä kohden kilpailukyvyttömäksi, ei pysty kantamaan niitä luonnollisia uudistuksia, mitä m. m. työväen kysymykset maataloudellekin asettavat. Nämä ovat seikkoja sellaisia, joita tasapuolisesti asiaa arvostellen täytyy jokaisen ajattelevan kansalaisen ottaa huomioon.

Vielä koskettelen muutamilla reunamuistutuksilla herra pääministerin täällä äsken antamaa lausuntoa. Siinä herra pääministeri erikoisesti alleviivasi, että tullitariffilta vaaditaan oikeaa, asiallista sisältöä. Minä, kuten jo edellä lausumastani selville käy, olen kuitenkin sitä mieltä, että hallitus laatiessaan tullitariffia ei ole pitänyt yksinomaan tätä näkökohtaa silmällä, vaan siinä on erikoisesti tahdottu katsoa sen väestöluokan näennäisiä etukysymyksiä, jota herra pääministerillä on valtioneustossa kunnia edustaa. Herra pääministeri lausunnossaan mainitsi, että tulliverotus on kasvanut siitä veromäärästä, mikä meillä vallitsi ennen maailmansotaa, 25-kertaiseksi. Minä en voi väittää, että tämä numero nyt olisi väärä. Mutta minä voin sanoa, että minä mielestäni olen verrattain pätevältä taholta myöskin saanut numeroita, jotka koskevat vuosien 1911—15 keskiarvoa ja tästä keskiarvosta ovat viime vuoteen mennessä saamieni numeroiden perusteella tulit nousseet meillä 18,7-kertaisiksi. Mutta minun käsitykseni mukaan, silloin kun me puhumme tällaisista numeroista tullipuolella, olisi herra pääministerin ollut myös mainittava, mitä suoranaiset verot ovat saman ajan kuluessa meidän yhteiskunnas-

samme nousseet. Ja silloin me tulemme sel-laisiin numeroihin kuin 70-kertaisiksi. Mei-dän suoranaiset veromme vuosien 1911—15 vuosien keskimäärästä viime vuoden alkuun ovat nousseet 70-kertaisiksi. On nimittäin muistettava, että ennen maailmansotaa ei meidän maassamme juuri kukaan muu mak-sanut suoranaista veroa kuin talonpoika ja se maksoi sen eräissä tapauksissa verrattain raskaasti. Edelleen herra pääministeri mai-nitsi, että tulleista, nykyisen tullitariffin mukaan kannettavista tulleista, 2/3 on puh-taasti finanssitulleja. Nämä samat numerot mainitsi myöskin herra rahaministeri meno-arvion lähetekeskustelussa. Minä en tiedä, miten tämän asian kanssa oikein on, mutta kun herra rahaministeri mainitsi silloin, että myöskin viljatullit ja monet muut maa-taloutta nyt jossakin määrin suojaavat tullit ovat melkein puhtaasti finanssitulleja, niin tuon finanssitullisuuden suuruus muihin tulleihin verrattuna ainakin minun mie-lestäni voidaan jossain määrin panna ky-seenalaiseksi.

Edelleen herra pääministeri lausunnos-saan mainitsi, että elintarvetullit nykyisen tullitariffin mukaan ovat n. 50 % tavarán arvosta. Minä en tässäkään pysty suoras-taan väittämään tätä vääräksi, mutta otta-malla huomioon sen, että elintarvetullit juuri huomattavalta osalta edustavat maa-taloustuotteiden tulleja niin ei ainakaan niissä ole tulli nykyisin läheskään 50 % tavarán arvosta. Ainoa elintarvetulli, nim. sokeritulli, lähentelee suunnilleen tuota nu-meroa. Mutta tässä on muistaminen, että ennen maailmansotaa oli tuo prosenttimäärä tämän tavarán arvoon nähden muistaakseni vieläkin korkeampi.

Pyydän myöskin joissain kohdin tehdä huomautuksia herra maatalousministerin täällä antamaan lausuntoon.

Herra maatalousministeri m. m. lausui, että viljan viljelyksessä olevan maan koko-naispinta-ala on viime vuosikymmenen ku-lnessa tuntuvasti entisestään pienentynyt. Tämä tosiasia myönnettäköön. Mutta on herra maatalousministerille tässä kohden muistutettava, että ne syyt, kun hän tällai-sen ilmiön esiintymisen toi esille, eivät pidä paikkaansa. Minun käsitykseni mukaan syyt tällaiseen kehitykseen ovat siinä, että maa-talous viime vuosina on nopeasti siirtynyt vanhasta n. s. kolmijakoisesta viljelys-tavasta, tai sitä lähentelevästä viljelys-tavasta, intensiivisempään vuoroviljelykseen

ja vieläpä osaksi suoranaiseen vapaavilje-lykseen, ja siinä on selitys siihen, että vil-jalla oleva pinta-ala on pienentynyt, mutta tästä huolimatta on seurauksena ollut, että viljasadon kokonaismäärät ovat tuntuvasti siitä huolimatta nousseet. Ne syyt, jotka herra maatalousministeri mainitsi vilja-alan pienenemisen aiheuttajiksi, olivat harhaan-johtavia ja kun näin on niin ovat niistä vedetyt johtopäätökset myös ontuvia.

Minä jo edellä jossain määrin koskettelin sitä väitettä, jonka herra maatalous-ministeri täällä esitti, että pienviljelijä-väestö ja maaseudun työväestö kärsii vilja-tulleista. Minä voin edelleen sanoa, että suhde on sama kuin teollisuustyöväestön suhde teollisuustulleihin. Me olemme nim. kokemuksesta täällä eduskunnassakin ha-vainneet, että teollisuustyöväestö tässä koh-den tuntee solidaarisuutta työnantajansa kanssa. Aivan samalla perusteella maaseu-dun työväestö ja sen pienviljelijäväestö, joka myöskin käy ansiotyössä ja saa maa-taloudesta siis elantonsa, voi tässä kohden yhtyä solidaariseksi maatalouden alalla toi-mivan työnantaján kanssa.

Mitä sitten tulee siihen, että viljankulu-tus ihmisruokana olisi meidän maassamme vähentynyt entiseen verrattuna, johon myös herra maatalousministeri lausunnossaan viit-tasi, niin siinä minä olen herra maatalous-ministerin kanssa eri mieltä. Tätä ilmiötä ei ole vaikuttanut se, että yleensä viljaa mei-dän maassamme ihmisruokana henkeä koh-den käytettäisiin vähemmän kuin aikaisem-min, vaan tämä on johtunut siitä, että kun meillä on ollut edes jonkunlainen viljatulli olemassa, niin on tästä syystä karjanruokin-taan viljan asemasta viime vuosina alettu yhä enemmän ja enemmän käyttää halvem-piarvoista ja tarkoitukseen paremmin sopi-vaa väkirehua, joka tietysti on tuottanut kansantaloudellista säästöä ja on sinänsä siis oikea ilmiö kansantaloudessa.

En minä malta olla myöskään koskettele-matta sitä kohtaa herra maatalousministerin lausunnosta, jossa hän viittasi meidän maa-laisliittolaisten suhtautumiseen aikaisemmin teollisuustulleihin. Se edustaja, jonka ni-men hän täällä mainitsi, kyllä tietysti ai-kanaan antaa tästä asiasta vastauksen. Minä en siis siihen kohtaan tahdo puuttua. Mutta minä voin vain sanoa sen, että meno-arvioiden yksityiskohtaisessa käsittelyssä, jolloin tämän luonnollisesti on täytynyt ta-pahtua, emme me maalaisliittolaiset koskaan

ole voineet alentua sellaisiin edesvastuutto-miin menettelytapoihin, jotka ovat olleet oi-reellisia enemmän kuin yhden kerran juuri vasemmiston taholla. Me olemme käsittäneet, että kun huomattava osa menoarviosta on jo käsiteltynä, niin silloin ei ole syytä sel-laista tulolähdettä, kuin tulliverot edusta-vat, mennä sanottavasti muuttamaan. Niinikään tullitariffi sinänsä on yksi koko-naisuus eikä ole soveliasta, että mahdolli-sesti jo käsittelyn loppupuolella mennään joitakin sen yksityiskohtia muuttamaan. Silloin juuri luovuttaisiin siitä oikeuden-mukaisuudesta, jota edellä olen koettanut tässä alleviivata. Me olisimme tehneet sil-loin samalla tavalla kuin esim. vasemmisto teki aikanaan tunnetuissa kutomateollisuus-tulleissa, jolloin se joutui oman ehdotuksensa edessä olemaan polvillaan ja syömään sen itse, mitä oli koettanut toisille silmänsä sil-mänpömpöön tarjota.

Minä en siis hyväksy yleensä sitä suun-taa, jota hallitus kyseessä olevassa esityk-sessään eduskunnalle on koettanut suositella ja minä ymmärrän, että tässä hallituksen nyt esittämässä tullisunnassa ilmenee se ristiriita, joka tuli esille herra maatalous-ministerin tunnetussa puheessa viime kevät-talvella, muistaakseni maaliskuussa, kun hän puhui tunnetuilla sosialidemokraattisen puolueen kokoonkutsuilla n. s. pienvil-jelijäpäivillä. Silloin herra maatalous-ministeri nim. m. m. lausui — edellyttäen, että Suomen Sosialidemokraatin selostus tässä kohden oli oikea: — „Mutta niiden li-säksi on kokonainen joukko muita tehtäviä, joiden suorittamistapaan ja vaikutuspiiriin nähden sosialidemokraattinen puolue kan-san vähäväkisten etujen ajajana asettaa eri-tyisiä rajoituksia, s. o. puolueen toiminta ei tässä kohden voi joutua ristiriitaan sen ydinjoukon, teollisuus- ja muun palkkatyö-väestön etujen kanssa.” Minun käsitykseni on, että hallituksen antamassa tullitariffi-ehdotuksessa ilmenee juuri tämä ristiriita ja herra maatalousministeri ollessaan uskol-linen ennen omaksumilleen periaatteille on asettunut tullitariffiin nähden sille kan-nalle, samoin kuin hallitus kokonaisuudes-saan, että pienviljelijäväestön etujen on väistytävä teollisuusväestön ja muun kaupunkilaispalkkatyöväen etujen tieltä, jotka muodostavat sen puolueen ydinjou-kon — herra maatalousministerin sanoja käyttäen, — jolla nyt on hallitusohjat käsis-sään.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänä iltana.

Istunto keskeytetään kello 5.14 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Puhemies: Jatketaan 2) asian käsit-telyä.

Keskustelu:

Ed. K. E. Linna: Täytyy sanoa, että tässä hallituksen esityksessä tullien kanta-misesta vuonna 1928, vallitsee eräänlainen pidättyväisyyden puute. Hallitushan täy-densi viime syksynä heti toimeensa astut-tuaan tullikomiteaa, jonka tehtävänä oli erilaisten hankkimiensa selitysten perus-teella laatia vakinainen tullitariffi, sa-malla kuin näitten selitysten perusteella oli tarkoitus saada myöskin jo ennen va-kinaisen tullitariffin laatimista määrä-tyiksi ne periaatteet, joitten pohjalla tulli-politiikkaa väliaikaisesti jatketaan. Sikäli kuin minä tiedän, tutkimukset eivät ole vielä päättyneet, eikä minkäänlaisia ver-tailevia tuloksia eri ammattien nautti-masta tullisuojaista ja eri tullien vaikutuk-sesta elinkustannuksiin ole komitean toi-mesta hallitukselle voitu antaa. Siitä huolimatta on hallitus kumminkin, nähtä-västi kokonaan tutkimatta asiaa ja enem-män tunnesyistä, muuttanut tullitariffia, useilta kohdiltaan aivan ratkaisevasti. Herra pääministeri lausui, että ei tämä uu-sikaan ehdotus millään tavalla ole poik-keava entisestä eikä tee mullistavia muu-toksia, vaan se on samanlaisen jatkuvai-suuden lain alainen kuin aikaisemminkin. Ja tämä onkin totta, mikäli se koskee teol-lisuutta, mutta sen sijaan tässä hallituk-sen esityksessä henkii maataloutta suoras-taan vieroksuva, ellen sanoisi vihamieli-nen suunta.

Hallitushan ehdottaa kaikki ne suoje-lustullit, joita maatalous nauttii, kokonaan poistettavaksi, mutta hallitus ei pienim-mässäkään määrin koske niihin tulleihin,

jotka rasittavat maataloutta, toisin sanoen maatalouden tuotantovälineitten ja tarvikkeitten tulleihin. Kumminkin pitäisi terveen talouspolitiikan minun ymmärtääkseni lähteä ennen kaikkea siitä, mikä helpottaa tuotantokustannuksia ja sillä tavoin helpottaa myöskin elinkustannuksia. Minä mainitsin, että tässä hallituksen esityksessä asetutaan maatalouteen näiden kokonaan vihamieliselle kannalle. Täällä väitettiin aamupäivän keskustelussa, että se on perin pieni määrä maatalousväkeä, joka hyötyy maataloustulleista, ennen kaikkea viljatulleista. Sellaisia maanviljelijöitä, jotka tuottavat viljaa myydäkseen, väitti herra pääministeri samoin kuin herra maatalousministerikin, olevan korkeintaan 10—15,000 ja että suuri osa näistäkin myy vain verrattain pieniä määriä. Aivan oikein, ei niitä enempää olekaan. Vieläpä voi mennä pienempiinkin summiin. Mutta kumminkin se maatalous, joka tuottaa viljaa kauppaan varten, käyttää sellaisia määriä työväkeä, että meidän teollisuudestamme vain vientiteollisuus kykenee osapuulleenkaan sen kanssa kilpailemaan. Meillä on niillä alle kymmenellätuhannella tilalla, joita voimme kutsua meikäläisissä oloissa suurtiloiksi, työntekijäin luku 75—80,000 henkeä, ja tämä vastaa suunnilleen 2/3 koko teollisuuden työväestä. Ei siis tässä ole niin pienistä määristä kysymys, kuin täällä tahdottiin aamupäivällä hallituksen taholta uskotella.

On selvää, että jos kerran tullit vaikuttavat elinkustannusten kohoamiseen, jota minä en suinkaan tahdo väittää, niin ne vaikuttavat yhtäläisesti myös palkkoihin. Ja jos ajattelemme elinkeinoja rinnastusten, niin maatalous, jonka palveluksessa, — siis tämänkin maatalouden, joka tuottaa viljaa myydäkseen — on niin suuri joukko työväkeä, että sen täytyy olla jotakuinkin kilpailukykyinen voidakseen maksaa tälle työläisjoukolle edes siedettäviä palkkoja, tai ettei pahimmassa tapauksessa jouduta suureen työttömyyteen.

Mutta vaikkapa nyt uhraisimmekin nämä viljaa kauppaan tuottavat maanviljelijät, vaikkapa katsoisimmekin, että se nyt on samantekevää, tulkoit toimeen miten hyvänsä ja että jos sitä tietä syntyy työttömyyttä, niin se voidaan kyllä

valtion toimenpiteillä taasen torjua, on meillä varsin suuri joukko sellaisia viljelijöitä joita ei voida tälläkään syyllä jättää huomioon ottamatta. Hallituksen helästä huolenpidosta on siten jäänyt osattomaksi se varsinainen pienviljelijäluokka, joka tuottaa viljaa omiksi tarpeikseen. Se ei ole hallitukselta saanut mitään sen enempää, kuin muutkaan, sensijaan että hallitus on tahtonut muiden vähäväkisten asemaa tässä kohden parantaa. Kun hallitus ei ole tahtonut koskea maatalousvälineiden ja -tarvikkeiden tulleihin, merkitsee se sitä, että nämä viljelijät saavat kantaa räsistusta nauttimatta mitään hyötyä. Heidän asemansa siis ei ainakaan ole missään tapauksessa parantunut. Kumminkin luulisin, että sillä tahollakin pidetään nämä myös siksi ahtaassa taloudellisessa asemassa olevina, että niidenkin asemaa pitäisi rientää korjaamaan. Maataloutta kohtaava tullirasitus ja maatalouden nauttima tullisuus ovat kutakuinkin saman suuruiset silloin kuin viljelyspinta-ala tilalla on siinä 50 ha:n vaiheilla. Sitä pienemmillä tiloilla on maatalouden kantama tullirasitus suurempi sen nauttimaa tullisuoja ja sitä suuremmilla tiloilla on tullisuoja suurempi niiden nauttimaa tullirasitusta. Nyt luulisi että juuri tällainen hallitus, joka tahtoo etupäässä katsoa vähäväkisten asiaa, olisi poistanut nämä maatalouden tullirasitukset, koska sillä tavalla olisi juuri pienviljelijän asemaa tuntuvasti helpotettu, eikä se ole niinkään pienistä summista kuin näilläkin tiloilla on kysymys. Mutta näin ei hallitus ole tehnyt.

Täällä sanottiin aamupäivällä — muistaakseni myös herra maatalousministeri sanoi — että ne ovat vain muutamat henkilöt maanviljelijöistä, jotka näistä tullisuoista hyötyvät. Mutta kuinkahan monta henkilöä on niitä teollisuusmiehiä, jotka teollisuustulleista hyötyvät, sillä työväen lukumäärä on kummassakin tapauksessa, kuten osoitin, aivan sama? Niitähän ei ole kuin muutamia tuhansia kaiken kaikkiaan. Ja jos otamme osakeyhtiöt pois, niin silloin niiden luku supistuu hyvin pieneen määrään. Onko yhteiskunnan näiden muutamien harvojen vuoksi kannettava kaikki se räsitus, minkä teollisuustullit mukanaan tuovat. En minä näe tässä mitään oikeudenmukaisuutta enkä kohtuutta.

Sitäpaitsi täytyy sanoa, että kun tällaisia äkillisiä leikkauksia tehdään, silloin kokonaan unohdetaan talouselämän terve kehitys. Herra maatalousministeri vakuutti, että se ei tule mitään merkitsemään, vaikka maataloudelta poistetaan sen nauttima tullisuoja. Eikö se tule mitään merkitsemään? Minä en sanoisi mitään, jos hallitus olisi lähtenyt sille oikealle tielle, nimittäin asteittain ryhtynyt alentamaan sitä ja samalla poistanut kaikki maatalouden raskastullit. Silloin se olisi minun mielestäni ollut terveellä pohjalla. Mutta kun tehdään tällainen leikkaus, ollenkaan ottamatta selvää, minkälaisen tuloksen se antaa, ilman että etukäteen voidaan näissä tuottajapiireissä edes aavistaa, että tällaisia muutoksia tulee, niin silloin todella hallitus lähtee leikkimään aivan liian suurta leikkiä, tietämättä lainkaan, minkälaiset ovat tämän leikin seuraukset.

On muuten hyvin kuvaavaa niinkuin täällä eräs puhuja aamupäivällä huomautti, että margariinin tulli, samalla kun siltä on poistettu raaka-ainetulli, on alennettu 20 penniä. Voitulli on kokonaan poistettu. Se on totta että voitullilla ei ole käytännöllistä merkitystä, mutta tulli on joka tapauksessa säilytetty margariinilla. Kuinka monta näitä tehtailijoita on ja kuinka monta työmiestä niissä tehtaissa on, kun tälle teollisuudelle on täytynyt säilyttää verrattain huomattava ja korkea tullisuoja? Ja toiseksi samaan aikaan kun maataloudelta on pyyhitty kaikki tullisuoja pois, on erään teollisuuden, nimittäin tekstiiliteollisuuden korkein tullialennus 32 %. Eikö tämä teollisuus rasita, vieläpä hyvin tuntuvasa määrässä kaikkia kuluttajia, niin hyvin köyhiä kuin rikkaitakin ja suuremmissa määrässä juuri köyhiä, koska, niinkuin täällä sanottiin, on pakko hankkia vaatetta ja puuvilla on kaikkein halvinta niistä. Eikö sille enää jää tarpeeksi suojaa?

Minun mielestäni sillä on vielä suojaa oikein tuntuvasti. Mutta jos olemme johdonmukaisia, niin pitäisi kai poistaa tämänkin suojan kokonaan, tai lähteä siitä, kuin maataloudessakin, nimittäin että kaikki pääsevät mahdollisimman vähillä elinkustannuksilla. Minä en kylläkään, kuten sanoin, ole ihan varma, että tämä tullien alentaminen vie siihen, mitä toivotaan, sillä meillä on palkkatase hyvin notkeasti seu-

rannut kohonneita elinkustannuksia ja kaikki tullit noteerataan aina kohonneina elinkustannuksina. Tullien alentaminen, elinkustannusten halventuminen, vie tietysti työtaisteluihin tai muulla tavoin aleneviin palkkoihin. Jos se samalla vie eräällä, maan pääelinkeinon alalla, työttömyyteen, niin minä luulen, että se hallitus, joka sitten hoitaa sitä tilannetta, joka tällöin syntyy, ei ole kovinkaan kiitollinen näistä muutoksista.

Minä toivonkin, että valtiovarainvaliokunta lähtee tässä kysymyksessä sille ainoalle oikealle ladulle, mitä minun mielestäni tässä voidaan kulkea, nimittäin oikeudenmukaisesti tasoittamaan tullirasitusta, vähentämään tuotantokustannuksia silloin, jos kerran tahdotaan alentaa tuotteiden hintoja.

Ed. Kemppi: Minua kummastuttaa hallituksen laatimassa tullitariffiehdotuksessa kolmannen osaston ensimmäinen kohta, johon sisältyy ehdotettu tuontitulli. Hallitus on nähnyt hyväksi alentaa sitä ei vähemmällä kuin 200 miljoonalla markalla viimevuotisesta. Jos tuontitulli näin huikealla summalla alennettaisiin, en ainakaan minä ymmärrä, mistä tuo puutuva summa sopivimmin otettaisiin tilalle. Tällä teolla saatettaisiin, niinkuin täällä on puhuttu tänä päivänä, koko maamme talouselämä varsin kohtalokkaaseen asemaan, josta seuraukset saattaisivat olla hyvin ikävät.

Jos maatalouden tuotannolta kokonaan poistetaan tai vähennetään tullituloja, niin silloin asetetaan maataloutemme ulkomalaiseen kilpailuun nähden kokonaan turvattomaksi. Näin ei saisi tapahtua, vaan meidän tulisi kaikilla mahdollisilla keinoilla tukea ja edistää kotimaisen tuotannon ja erittäinkin viljantuotannon kohottamista. Meillä pitäisi suomalaisina olla tuota esi-isiemme ihannetta: Koria kotoinen leipä, vaikk' ois täynnä tähkäpäitä, vihavainen vieras leipä, vaikka voilla voitakohon. Ei siitä ole meidän kansallemme onnea, jos maanviljelystä painetaan alas päin. Silloin ei työntekijöille kannata maksaa sitäkään niukanlaista palkkaa, minkä he nyt saavat. Suojatullin poistamisella saatettaisiin ei ainoastaan maanviljelijät, vaan myöskin maatyöväki yhä tukalampaan asemaan. Sillä heidän palk-

kaetunsa eivät käsittäkseni riipu niin paljon teollisuustavaroista, vaan enemmän siitä, missä arvossa pysyvät maanviljelystuotteet. Jos suojatulli kotimaan tuotteilta poistettaisiin, alenisi niiden arvo eittämättömästi ulkomaalaisen tuotannon kilpailussa ja maanviljelystyöväki ajettaisiin etsimään toimeentuloansa teollisuuslaitoksista. Samoin yhä useampien pikkutalojen nuoretkin alkaisivat inhota kotipellon harmaata multaa. Hekin rientäisivät sellaiseen työhön, mikä kannattaa paremmin. Näin maanviljelys alkaisi entistä enemmän kärsiä työntekijäin puutteesta ja tuskinpa sitä suuremmassa määrässä kannattaisi kaikkien teettääkään.

Minne sitten sijoitettaisiin joutilaaksi jääpä maanviljelystyöväki? Herra maatalousministeri muistaakseni lausui, että ne olisi sijoitettava juurikasviviljelyksen palvelukseen. Tekisi mieleni epäillä, että tuskinpa kannattaisi tilanteen kehittyessä ehdotettuun suuntaan juurikasviviljelykseen. Eiköhän niitäkin tuotteita meille purjehtisi tuolta ulkomailta. Näin ollen menisi maanviljelys varmoin ja nopein askelin taaksepäin ja veisi muassaan toisen pääelinkeinoistamme, karjanhoidon, ja vai-kuttaisi myöskin tuntuvasti muihinkin elinkeinoihin. Kotimaisen viljan tuotanto vähenisi, maanviljelijät työväen puutteessa kylväisivät peltojansa yhä enemmän heinäksi ja näin ollen aina enentyvät kymmenet ja sadat miljoonat vyöryisivät leipäviljasta ja muista elintarpeista ulkomaille. Hallitukset saisivat jatkuvasti vuosien budjettiehdotuksiin varata uusia kymmeniä miljoonia markkoja hähäputoihin. Teollisuuslaitoksiin pyrkivien luku vuosi vuodelta lisääntyisi. Suojatullilla ovat hyvin laajat ja kauaskantavat vaikutuksensa. Mielestäni pitäisi juuri maanviljelyksellä ja sen tuotteilla pysyttää sellainen arvo, että tätäkin työtä kannattaisi tehdä ja teettää ja että siihen työhön ryhtyisi yhä uusia voimia ja alkaisivat vakaumukseen tunnustaa. Aträn on valta ja pellossa Suomen on pönsi. Olen sitä mieltä, että maamiehen hyvinvointi takaa hyvinvoinnin meidän kansallemme, mutta maamiehen sortuminen tietää kansamme sortumista. Emme tahdo sanoa sitä puolustaessamme suojatullia, että talonpojan ja maatyöläisen pitäisi tässä maassa elää ja muiden kansanluokkien kuolla tai elää kurjuudessa. Me tahdomme tasa-arvoisuutta.

Tullitariffi, se ei koske ainoastaan leipäviljaa, vaan yleensä kaikkia maanviljelystuotteita, niinkuin täällä tänä päivänä on jo jokseenkin tyhjentävästi puhuttu. Maanviljelystuotteisiin kuuluvat perunat ja kaikki muutkin juurikasvit. Maanviljelystuotteisiin kuuluvat myöskin herneet, joittenka tullimäärä on myöskin vähenetty. Esim. herneenviljelys on alkanut viime aikoina huomattavalla tavalla elpyä. Ainakin Karjalassa on herneitä hyvällä tuloksella alettu viljellä kesannoissa. Ja minusta kotimaiset herneet olisivat yhtä hyviä kaikkien kansanluokkien syödä kuin ulkomaalaisetkin herneet. Siten ei olisi mitään syytä alennetulla tullilla ehkäistä maassamme herneenkään viljelystä enemmän kuin muidenkaan elintarpeiden.

Samoin on myöskin kalojen tullia alennettu. Maassamme on verrattain suuri joukko väkeä merenrannoilla ja saarilla, jopa sisämaissakin, joiden varsinaisena elinkeinona on kalastus. Ja tiedämme että tämä maamme suuri kalastajajoukko elää nykyään hyvin kurjissa oloissa. Näin on esim. asianlaista Suomenlahden rannoilla ja sen saarilla. Ennen nämä ammattinaan harjoittivat aluksillaan Venäjälle purjehtimista. Sinne heiltä menivät myöskin kaikki kalat kaupaksi, mitä saivat. Mutta nyt on asiantilanne toinen. Ei sentähden ole siis ihme, että merenrannoilla asuvasta köyhälistöstä on antautunut osa rikollisen elinkeinon harjoittamiseen nimittäin siirtelemään ja kuljettelemaan noita meidän maallemme kirousta ja turmiota tuottavia läkkiastioita. Nämä kalastajat ne ovat erityisesti huomauttaneet Suomen kansan edustajille, että täällä eduskunnassa myöskin erikoisesti huolehdittaisiin heidän elämisen mahdollisuuksistaan. Ja minusta kotimaiset kalat olisivat yhtä hyviä syötäväksi kuin ulkomaalta tuodut kalatkin. Ja olisi mielestäni yhteiskunnan kiinnitettävä entistä enemmän huomiota meidän kalastajakansamme ja sen elinkeinon. Tullisuo-jalla voitaisiin turvata kotimaan tuotantoa ja siksi pyydän lausua toivomukseni valtiovarainvaliokunnalle, jonne tämä asia joutuu, että se koettaisi järjestää tämän monessa suhteessa kieron tullitariffin paremmin koko kansan vaatimuksia ja elämän mahdollisuuksia vastaavaksi. (Eduskunnasta: Aamen!)

Ed. Lindberg: Föreliggande proposition innebär så väsentliga förändringar i nu gällande tulltariff att vid dess remiss till statsutskottet några anmärkningar äro påkallade. Jag skall förbigå industriernas tullsänkningar, som jag icke kan uttala mig om, och skall i detta sammanhang också förbigå de föreslagna ändringarna angående de s. k. finanstullarna, vilka i verkligheten äro indirekta skatter. En del av dem har under de senaste åren ömsom höjts och ömsom sänkts, delvis beroende av svårigheten att få budgeten i jämvikt. Väl vore om de rätt höga finanstullarna kunde sänkas, men så länge nu gällande alkohollagstiftning omöjliggör fastställandet av tull och accis på alkoholhaltiga drycker, tror jag att nämnvärda tullsänkningar härutinnan också denna gång ligga utom möjligheternas gräns.

Men de föreslagna ändringarna i fråga om lantmanna- och fiskeriprodukternas skyddstull äro beklämmande. De hava i hög grad sänkts och delvis helt och hållet slopats. Skulle mot förmodan förslaget såsom sådant godkännas av riksdagen, så skulle dessa näringars redan förut svaga rentabilitet äventyras, deras utveckling hämmas samt åstadkomma en ytterligare försämring av utkomstmöjligheterna för alla dem som hava sin utkomst från dessa näringar, och det är flertalet av Finlands folk.

Avogheten mot skyddstullen på sådana produkter, som i vårt land har utvecklingsmöjligheter och naturliga betingelser, är svår att förstå, och just i fråga om lantmanna- och fiskeriprodukter äro dessa förutsättningar obestriddligen tillfinnandes. Därtill kommer att skyddstullarna, beroende av produktionens utveckling, äro av övergående natur. Vi hava t. ex. tull på smör, men denna tullsats är av ringa betydelse numera därför att produktionen av smör täcker det inhemska behovet, export har vidtagit och prisbildningen har förflyttats utom landets gränser till världsmarknaden. Dessamma skulle bliva fallet med en del andra lantmanna- och fiskeriprodukter om en effektiv skyddstull skulle på dem införas. Skyddstullarnas väsentliga innebörd och ändamål äro, förutom tillskott i statskassan, sålunda att befordra och utveckla näringarna och göra riket i de flesta fall oberoende av utländsk införsel samt göra ett fattigt land konkurrenskraftigt med av naturen bättre

lottade länders naturliga och samlade rikedomar. Jag finner därför icke något rimligt skäl att sänka och avlyfta lantmanna- och fiskeriprodukternas skyddstullar, vilka för deras bärighet och främst för deras utveckling har en så avgörande betydelse, utan de nu gällande tullsatserna härutinnan böra bibehållas och delvis höjas. Trädgårdsprodukterna äro icke tillräckligt skyddade och småbrukarens främsta saluprodukt, potatisen, bör åläggas en effektiv skyddstull. Det är ändå meningslöst och ett nationalekonomiskt lättsinne att vi för miljoner importera lantmanna- och fiskeriprodukter, av vilka större delen kan produceras i eget land i den omfattning, att det inhemska behovet mer än väl kan tillgodoses och till och med export möjliggöras.

I förslagets enskildheter vill jag icke i detta sammanhang ingå, därtill är jag i tillfälle senare. Jag har endast velat giva uttryck åt några principiella synpunkter och hoppas att statsutskottet beaktar dem.

Ed. Vesterinen: Täällä maatalousministeri lausunnossaan tänään todisteli, että viljatullin avulla ei ole voitu viljanviljelystä tässä maassa saada kohoamaan, jotenka hänen mielestään se ei ole välttämätön eikä tarpeellinen. Mutta minulla on tilastot, jotka ovat varmasti yhtä pätevät kuin maatalousministerin antama tilasto, ja ne todistavat, että viljanviljelys meidän maassamme on tuonut säästöä maan taloudelliseen elämään vuonna 1926 407 milj. markkaa pyöreissä luvuissa, joten tämä väite hänen taholtansa ei voine olla paikkansa pitävä.

Sitten hän m.m. mainitsi siitä, että meidän olisi pyrittävä karjatalouteen päin yhä enemmän. Minun täytyy valitettavasti kysyä maatalousministeriltä, onko hän seurannut nykyaikaista talouspolitiikkaa etenkin maataloustuotteitten kaupan alalla ulkomailla. Siellähän on, niinkuin tiedetään, etenkin Englannissa pyrkimys päästä siihen, että ne tulisivat omien siirtomaitensa tuotteilla mahdollisimman hyvin toimeen. Lisäksi on monia meidän kanssamme kilpailuvia maita, jotka myös pyrkivät valloittamaan maataloustuotteilleen, erityisesti karjataloustuotteilleen, Englannin markkinat. Ja näin ollen on erittäin vaikea sanoa, miten kauan meillä voidaan ajatella yksinään karjatalouden kehittämistä siihen määrään

kuin mitä hän tarkoitti, nimittäin että meillä viljan viljelyksestä voitaisiin luopua. Hän m.m. väitti, ettei sille, joka ei myy viljaa, ole viljatullista mitään hyötyä. Siitä on sittenkin hyötyä sen henkilön perheelle, jos se pienessäkin määrässä harjoittaa viljan viljelystä oman taloutensa hyväksi, perheensä hyväksi. Se on kansantaloudellinen etu. Ja silloin on myöskin omavaraisuutta kohti päästy huomattava askel. Siitä me emme voi olla eri mieltä. Samalla myöskin tämä henkilö vapautuu tulliveron maksamisesta, jonka hän muutoin voisi joutua maksamaan viljan oston kautta. Se on hänen hyötynsä. Tämä veronmaksu siirtyy silloin niille, jotka viljan joutuvat kokonaan ostamaan. Mutta minä huomasinkin sen mihin maatalousministeri tosiasiasa pyrki. Hän lausunnossaan nimenomaan sanoi, että viljatullit vähentävät teollisuuden kilpailumahdollisuuksia. Tätä estämään hallituksen tullitariffiesitys tosiasiasa pyrkii. Enkä minä ihmettele, jos budjettiesitys on sellainen, jossa verrattain vähän näkyy maataloudellisille harrastuksille kiinnitetyn huomiota, kun maatalousministeri katsoi, että hänen asiansa on valvoa teollisuuden kilpailukykyisyyttä tässä maassa. Hän m.m. puhui täällä siitä, että meillä on esim. paperipuun vienti kehittynyt kansantaloudelle vaaralliseksi ja että siihen on asetettava esteitä. Minä myönnän, että siinä on omat vaaransa olemassa, mutta se, että meillä asetetaan vientimaksu, vientitulli, se täytyy ilman muuta olla selvää, että sen maksavat metsänomistajat, raakatavaran omistajat. Hinta putoaa sen mukaan ja maksetaan sen verran vähemmän, minkä verran tullia koroitetaan. Näin veron siirron kautta saa maatalousväestö kannettavakseen yhä enemmän rasituksia. Olisi syytä, että valtiovarainvaliokunta mahdollisimman tarkkaan näitä kysymyksiä harkitsisi. Se voisi silloin tulla niihin tuloksiin, että meillä oikeudenmukaisuus tullikysymyksessä pääsisi enemmän näkyviin, kuin mitä se tällä kertaa tässä hallituksen esityksessä on. Suuntaa tässä ei ole millään tavalla määrätty, niinkuin pääministeri aikaisemmin huomautti. Tällä ei ole mitään muuta suuntaa, niinkuin täällä ed. Linna äsken mainitsi, kuin että se on äärettömän maatalousvastainen, maatalousvihamielinen. Se suunta tällä on, mutta se, että finanssitulleista ja köyhien

ihmisten verotuksesta tullien muodossa koetettaisiin päästä, se puhe ei pidä paikkaansa.

Ed. Järvinen: En ollut aikonut käyttää tänäpäivänä puheenvuoroa tässä asiassa, koska jo talousarvion lähetekeskustelussa olin tilaisuudessa lausumaan mielipiteeni hallituksen tullipoliittisesta ohjelmasta ensi vuodeksi, mutta herra pääministerin tämänpäiväisessä puheessa oli muutamia kohtia, jotka olivat siksi oudosti vääritettyjä, että en voi olla niiden johdosta muutamia huomautuksia tekemättä.

Ensinnäkin herra pääministeri, samoin kuin herra rahaministeri talousarvion lähetekeskustelussa, hallituksen tullipoliittisen ohjelman tueksi vetosi niiden suurten konferenssien mielipiteeseen, joita tänä vuonna on pidetty ja joihin Suomestakin on osaa otettu. Vedottiin sekä Genèvessä toukuussa pidettyyn maailmantalouden konferenssiin että myöskin Pariisissa elokuulla pidettyyn parlamenttien välisen liiton konferenssiin, jossa jälkimäisessä minäkin olen ollut mukana. On kuitenkin huomattava, että kun nämä konferenssit ovat toivoneet vapaampaan kauppaan siirtymistä Euroopassa ja Euroopan maiden kesken, niin on ensinnäkin tämä toivomus ollut tähdätty niistä tuonti- ja vientikieltoja vastaan, joita vielä jätteinä sota-ajan estejärjestelmästä siellä täällä on voimassa ja joita esim. Pariisin konferenssissakin muutamalta taholta, eräiden huomattavien italialaisten valtiomiesten taholta, edelleenkin puolustettiin.

Toisekseen nämä konferenssit ovat toivoessaan vapaampaa kauppaa suunnanneet lausuntonsa tullimuurien korkeutta vastaan Euroopan eri kansojen keskuudessa. Molemissa konferensseissa on ollut näytteillä englantilaisen parlamentaarikon, Englannin parlamentin jäsenen Sir Clive Morri-son Bell'in laatima taulukko ja kuvio Euroopan maiden tullimuureista. Hänen esittämänsä indeksit ja hänen esittämänsä kuvio osoittaa, että Suomen tullimuurit ovat huomattavasti alemmat kuin useimpien Keski- ja Etelä-Euroopan maiden tullimuurit. Ja ennen kaikkea, kun toivotaan tullimuurien alentamista, jotta ne eivät estäisi kansainvälistä kauppaa, niin on tämä toivomus suunnattu suojatulleja vastaan. Nyt on kuitenkin herra pääministerikin todennut, miten teollisuuden suojatullit ainakin

meidän maassamme ovat verraten kohtuullisen korkeat. On myöskin huomattava, että esim. teollisuuden suojatulleja meidän maassamme ei ole viime vuosina koroitettu. Päinvastoin on asianlaita useimmissa muissa maissa, Ranska, Italia, Espanja, Portugali, Sveitsi, Tshekkio-Slovakia, Jugoslavia, Itävalta, Unkari j.n.e. ovat vuosina 1920—25 kaikki sangen huomattavasti korottaneet tullimuurejaan ja tullisuojaansa. On luonnollista, että suuressa kansainvälisessä konferenssissa tuntuu vastavaikutus näistä viime vuosien toimenpiteistä, mutta se suurten konferenssien lausuma toivomus kohdistuu paljon enemmän muihin maihin kuin meihin.

Pyydän sitten vielä tästä asiasta huomauttaa, että Pariisin konferenssissa niiden lauselmain ohella, joihin herra pääministeri viittasi ja joita herra rahaministerikin muistaakseni siteerasi, hyväksyttiin ranskalaisen parlamentaarikon ja akateemikon, edustajakamarin jäsenen Borel'in ehdotuksesta seuraavat päätöslauselmat, että olisi kaikissa maissa vähitellen ryhdyttävä toimiin tullisuojaan alentamiseksi ollen tässä noudatettava tarpeellista varovaisuutta, jotta ei maan talouselämälle tuotettaisi häiriötä. Ja perusteluissaan herra Borel nimenomaan laski, että esim. 20 vuoden kuluessa voitaisiin tulleja koettaa alentaa, mikäli se mahdolliseksi huomattaisiin, eri teollisuusaloilla ehkä olemattomiin. Hän siis laski että ehkä 5 % vuodessa voitaisiin tulleja alentaa. Hallituksemme esitys ei sisällä 5 %:n alennusta vaan 25 % alennusta meidän tullituloissamme, erinäisillä teollisuusaloilla n. 30 % alennusta ja maataloustulleissa yhdellä kertaa tullien kokonaan poistamista. Tämä jo osoittaa, miten jyrkkä ja äkkinäinen on se tullipoliittinen ohjelma, joka nyt tarjotaan eduskunnalle hyväksyttäväksi.

Tahdon vielä huomauttaa, että Borel'in ehdotuksen johdosta hänelle kyllä Pariisin konferenssissa hiukan pisteliäästi huomautettiin, että hän kyllä tällaisessa suuressa kansainvälisessä konferenssissa saa hyväksytyksi ehdotuksensa, mutta koettakoonpas Ranskan edustajakamarissa saada se myös hyväksytyksi. Tämä tästä.

Toinen kohta, jossa herra pääministerin puheella oli outo väritys, oli se, jossa hän sanoi, että „tähänastinen hallitussuunta” on siirtämistään siirtänyt verorasitusta välittö-

mäin verojen puolelta pois välillisten verojen puolelle. Herra pääministeri ei ehkä muistanut, että yhtenä tärkeänä tekijänä, joka on vaikuttanut välittömäin verojen merkityksen alentumiseen meidän valtiomme taloudessa, on se verraten huomattava veroreformi, joka vuoden 1925 alusta pantiin toimeen, kun vanhat välittömät verot, kaikki maaverot ja henkiraha poistettiin pois käytännöstä. Ja en luule väärin muistavani, kun väitän, että myös vasemiston taholla oltiin tässä mukana tätä suuntaa hyväksyttäessä, (Vasemmalta: Kuinka paljon ne tuottivat?) ja että tätä suuntaa pikemminkin oikeiston taholta silloin vastustettiin. Myöskin on huomattava, että meillä ei tulleja aina ja vuosi vuodelta suinkaan ole koroitettu; esimerkiksi tälle vuodelle 1927 talousarviota ja tullitariffia hyväksyttäessä siinä ei ollut mitään koroituksia, vaan pikemminkin alennuksia.

Mutta tässä yhteydessä on toinenkin sellainen outo väritys, joka asioille annetaan, kun nimittäin pelkästään numeroilla siitä, kuinka paljon valtio saa tuloja välittömistä veroista toiselta puolen ja välillisistä veroista toiselta puolen, pelkästään näillä numeroilla tahdotaan todistaa, että verorasitus on siirretty yhä enemmän toisille harteille. Tullitulojen suuri lisääntyminen, niinkuin muistaakseni ed. Lohi talousarvion lähetekeskustelussakin huomautti, ei ollenkaan aina ja kauttaaltaan johdu tullien korottamisesta, vaan se johtuu kulutuksen suurenemisesta meidän maassamme. Nyt on kerta kaikkiaan niin, että Suomen kansa on paljon enemmän taipuvainen lisäämään kulutustaan kuin lisäämään säästöjään. Ja Suomen kansan kasvava kulutus nostaa sitten tullituloja, kun sensijaan Suomen kansan verraten heikko taipumus säästämiseen se vähentää helposti välittömien verojen merkitystä. Näitä kahta verotusmuotoa arvosteltaessa ja niiden merkitystä maassa ja maan talouselämälle todettaessa olisi kai liikinnä todistettava, että välitön verotus meillä on niin äärettömän alhainen, se on niin hirveän vähän rasittava, että se huolletta voidaan korottaa. Mutta sitä ei ole tehty. On vain mieluummin tahdottu liikua näillä ylimalkaisilla numeroilla.

Vielä kolmannessa kohdassa on minun mielestäni herra pääministerin puheella jonkun verran tosiloista tarpeeksi välittömätön väritys. On kerta kaikkiaan niin,

että me emme meidän valtiotaloudessamme emmekä myöskään meidän talouselämässämme voi asettua tuommoiselle puhtaan teorian kannalle ja siltä kannalta katsella, onko tulliverotus sopiva ja voiko tulliverotus olla niin ja niin korkea vai ei. Me emme sitä voi, sillä meidän valtiomme ja meidän valtiotaloutemme tarpeet ovat siksi suuret, että me välttämättä tarvitsemme koko huomattavat valtion tulot ja me emme niitä useimmissa tapauksissa voi riittävästi saada muulla tavoin kuin finanssitulleilla. Meidän valtiotaloutemme tarpeet ovat hyvin suuret. Me olemme nuori, itsenäinen valtio, vasta kymmenkunta vuotta sellaisena elänyt ja meillä ovat meidänkin maassamme maailmansodan iskemät vauriot olleet korjattavat. Siihen kaikkeen on tarvittu suuret määrät valtion varoja, ja siihen on täytynyt ottaa valtion varoja siitä, mistä niitä on voitu saada. Minä puolestani en ainakaan, en tässä suhteessa halua esittää Venäjän vallan alkua aikaa semmoisena ihanteena, johon meidän olisi jälleen koetettava pyrkiä.

Ed. Sergelius: Finansministern har redan vid remissdebatten i överskådliga och klara tabeller visat, huru oproportionerligt högre staten beskattar medborgarna i landet genom indirekta skatter, särskilt tullar. Ifrån att år 1921, då de direkta skatterna utgjorde 44 % och de indirekta 56 % av dessa skatters sammanlagda summa, så blir motsvarande procentsiffra för innevarande år 24 och 76. Det är uppenbart riktigt, att regeringen försökt avhjälpa detta missförhållande med att öka de direkta skatterna på de indirektas bekostnad, då vårt jordbruk och vår industri med allt våld yrkat på att staten skall följa en konservativ skattepolitik. Regeringen säger alldeles riktigt i sin proposition, att den nuvarande tullbeskattningen på livsförnödenheter och andra konsumtionsartiklar är helt och hållet oskälig. Det är endast ett fåtal av landets medborgare, som äro jordbrukare och som därför kunna använda obeskattade jordbruksprodukter. Härför föreslår regeringen en sänkning av tullsatsen på ett antal tullpositioner främst livsförnödenheter, så att hela tullnedsättningen genom vissa kompensationer blir omkring 200 miljoner mark. Att härvid lantmannaprodukter träffas i första hand är helt naturligt, ty det är ju dem, som särskilt den mindre bemedlade be-

folkningen är tvungen att anskaffa och för vilka den måste betala stora penningar. Med detta regeringens skäliga förslag hava vi på långt när icke ännu kommit tillbaka till förhållandet mellan de direkta och indirekta skatterna 1921. Rdgsm. Ryti och Vennola äro ense med regeringen, att tullbeskattningen artat sig till en alltför stor del av statsinkomsterna, och att därför en ändring borde fås till stånd, men de äro synbarligen endast i teorin med härpå. De hava varit för mycket influerade av den världsekonomiska konferensen i Genève. De hava icke gjort, såvitt jag kan erinra mig, några positiva förslag, utan önska på lång sikt — under huru lång tid hava de icke nämnt, måhända ett sekel — få tullarna skäligen reducerade.

Vårt näringsliv är baserat på skyddstullar och det är det som är det osunda. Nu försöker regeringen med försiktighet råda bot på det onda, emedan en ingående utredning om tullarnas slutliga verkan ännu icke förebragtes, och då upphävas på konservativt håll högljudda protester, oaktat budgeten balanserar förvånansvärt väl. Jag dristar mig, liksom här tidigare nämnda två framstegsmän, giva en teoretisk exposé av varthän skyddstullar leda och huru nyckeln till ekonomisk frihet enligt mitt förmenande och mången annans stode att finna.

Tullar, och särskilt de s. k. skyddstullarna, avse att de primitiva förhållandena skola bli bestående i ett land. Tullen beskyddar oss icke, såsom man allmänt tror, mot utlandet, den isolerar oss och gör vår ekonomiska och politiska ställning vanskeligare, utom att den betungar, såsom fallet är hos oss, i hög grad medborgarna i landet. Tullen skyddar nog den bestående industrin och näringarna och de för ögonblicket använda produktiva metoderna liksom den beskyddar enskilda av ett lands medborgare gentemot de övriga, varför dess betydelse ligger så att säga inåt. Skyddstullen är till sitt väsen konservativ, därför att den främjar de primitiva metoderna och hindrar en eventuell omläggning av ett lands lantbruk och industri till verklig produktion, som skulle löna sig. Ett litet land som vårt bör därför så fort som möjligt söka sig över till frihandel, och ett steg i den riktningen har vår regering nu tagit. Ty ju mindre ett land är dess större är sannolikheten för att det icke kan producera förstklassiga va-

ror på flere områden. Det måste specialisera sig inom de näringsgrenar, där det har naturliga förutsättningar, och på dessa områden göra sig outhärligt även för utlandet. Dem, vilka så starkt hålla på skyddstullar, ville jag fråga, varför de icke önska öka själva tullområdet med att dela vårt eget land i en mängd tullenheter, liksom man tidigare förfarit i Tyskland. Då kunde både tavastländska och savolaksiska jordbrukare och industriidkare ytterligare förtjäna, i det man med sådan uppdelning kunde hindra tavastlänningarna att köpa varor från Savolaks och savolaksarena att köpa varor från Tavastland. Måhända kan jag få svar på denna fråga av nationalekonomerna ex professo.

Männe icke den riktiga vägen och enda vägen till avskaffande av alla tullar och större delen av våra skatter, alltså nyckeln till ekonomisk frigörelse står att finna i genomförande av vår gemensamma rätt till jorden; en grundskatt på jord, oberoende av om den bebrukas eller ej, och bort med skatt på allt arbete, såväl det, som nedlägges på jorden som det andliga arbete, vilket användas till att främja produktionen eller vetenskapen. Denna skatt, grundskatten, skall, som den även visat sig hava gjort i verkligheten, främja tillfredsställande jordegendomsförhållanden, uppmuntra till full utveckling av jorden, förhindra tomtjobberier och öppna nya banor för arbetskraften.

Så ännu en sak i frihandelsfrågan. Rdgsm. Vennola har vid remissdebatten och rdgsm. Järvinen vid dagens plenum, vädjat till de goda ordinationerna från den världsekonomiska konferensen i Genève beträffande frihandeln. Såsom fadder till konferensen stod, såsom vi alla veta, nationernas förbund, denna svårt styrbara staternas sammanslutning, vilken som bekant har mycket litet gemensamt med folken, men i så mycket högre grad utgör ett forum för de ledande politikernas inom de olika nationerna kannstöperier. Politikerna hava funnit, att världen blivit allt mindre och att en sanering av världshandeln måste fås till stånd, då alla nationer efter världskriget försökt bygga sina tullmurar så höga som möjligt. I anledning härav försökte man sig på en världsekonomisk konferens i Genève, på vilken frihandelsvänlig riktning gjorde sig gällande. Detta är dock icke att förstå så att man skulle rekommenderat

övergång till frihandel, utan man uttalade endast, såsom här särskilda talare nämnt, önskningsmålet att länder, som skyddas av överhövan höga tullar, skulle skrida till en sänkning av dessa, och att intet land med tillhjälp av tullar borde skapa ett konstlat näringsliv. Man begynte alltså nu att hemställa hos varandra med artiga gester att grannländerna ville sänka tullmurarna och utlovade då för sitt eget vidkommande att möjligen också följa exemplet. Jag frågar, vem skall taga första steget? Därom kunde man nog aldrig enas på en sådan konferens, som världsekonomiska konferensen i Genève, och där särskilt att döma av tidningsreferaten den merkantilt reaktionära läran gjorde sig gällande, att det är fördelaktigare för ett land att sälja än att köpa. (Hästbacka: Det var den tidigare). Den läran gjorde sig gällande på denna konferens i Genève. För att komma till frihandel behöver man sålunda icke resa till denna konferens, utan man stannar hemma och gör början i vårt eget land, såsom vår regering har gjort.

Ännu en fråga, som tarvar kanske förklaring av dem särskilt som vädja till denna Genèvekonferensen. Varför hade man inbjudit Sovjet och Förenta Staterna? Vad Sovjet beträffar var det kommet dit för att driva en kommunistisk propaganda. Sovjet var såsom vi veta talrikare representerat. Skulle icke konferensens uppgift bestå i efterlysande av medel, med vilkas tillhjälp man skulle komma från statens ingripande i all handel och industri, något vartill ju Sovjet är en svuren fiende. Det nuvarande Ryssland önskar ju statsmonopol, liksom mången i denna ärade församling, för hela produktionen. Alltså, frågar jag, hade man inbjudit Sovjet av artighetsskäl eller var det blott därför att man icke hade så allvarlig mening med hela denna konferens? Till världskonferensen är det icke heller anledning att vädja särskilt om man vidare fäster sig vid det beslut, som gjordes av den internationella unionen för grundskatt och frihandel på ett möte i Köpenhamn den 13 och 15 augusti 1927 och vars ordförande utgöres av den bekanta amerikanaren Charles O'Connor Hennéssy och där man fattade följande resolution: „Då det har visat sig, att den av Folkförbundet nyligen hållna ekonomiska konferensen i Genève saknade förmåga till att anvisa någon lösning av de

ekonomiska vanskligheter, som hålla miljoner i Europa nere i elände, genom att hindra den fria användelsen av arbete och kapital, så är det på tiden" fortsätter man, „att något mer positivt tillgripes". Alltså, det är icke skäl att alltför mycket stöda på konferensen i Genève, där man uttalade sig för en särskilt stor försiktighet vid övergång till frihandel.

Jag kan för min del icke inse annat än att regeringen har handlat i stort sett riktigt. Den har haft mod att taga det steg, som många andra länder icke har mod till. Den har haft mod att skära ned flera oskäligt höga tullmurar, och vårt land kommer sannolikt i framtiden att hava större heder av detta förslag i frihandels riktning än det haft av förbudslagen.

Ed. Niukkanen: Huomasin pikakirjoituspöytäkirjasta, että herra maatalousministeri on aamupäivällä täällä koettanut uskotella eduskunnalle, että allekirjoittanut olisi jollakin tavalla ollut teollisuustullien kannalla vuonna 1924. Tämän vuoksi täytyy minun tässä lyhyesti kajota tullitariffin käsittelyn vaiheisiin sanottuna ajankohtana. Ikävä kyllä herra maatalousministeri ei ole ollut silloin eduskunnassa ja siis ei ole voinut niin läheltä kuin ne, jotka silloin täällä olivat, seurata sitä, ed. Tainion silloista sanontatapaa käyttäkseni, keljua peliä, jota sosialidemokraattinen ryhmä tullitariffia käsiteltäessä harjoitti. Niinkuin me muistamme, ehdotti sosialidemokraattisen ryhmän edustaja Seppälä, että eräitten puuvillakanakaitten tullit nimikkeissä 240, 241, 245 ja 246 alennettaisiin silloisista tullimääristään huomattavasti. Maalaisliiton eduskuntaryhmä siihen nähden, että sen mielestä puuvillakanakaitten tullit ovat kohutuuttoman korkeat, vaihdellen 10—21 markkaan kilolta, yhtyi äänestyksessä mielihyvin kannattamaan tätä sosialidemokraattien taholta tehtyä korjausehdotusta. Meidän mielestämme oli kangastullien alentaminen vähävaraiselle kansanainekselle ainakin yhtä toivottua kuin viljatullien alentaminen, sillä meidän kylmässä maassamme paitakangas on sangen tärkeä köyhälle väestölle, ja näin ollen tämä asiallinen ehdotus menikin eduskunnassa läpi 107 äänellä 66 vastaan asian ensimmäisessä käsittelyssä. Mutta kuten me muis-

tamme, seurasi tästä sanomalehdissä ja teollisuusherrojen leirissä tavaton meteli. He saivat m. m. pestatuksi joukon kangastehtaitten työväestöä tulemaan lähetystönä sosialidemokraattisen ryhmän luokse Helsinkiin, ja seuraus näistä heidän toimenpiteistään oli, että kun asia meni suureen valiokuntaan, perääntyi sosialidemokraattinen ryhmä täysi-istunnossa ottamaltaan kannalta ja palautti näitten tullinimikkeiden tullimäärän entiselleen. Kun tämä asia tuli uudelleen esille täysi-istunnossa, syntyi täällä sosialidemokraattisten edustajain kesken mielenkiintoinen pyykinpesu tässä asiassa. Täällä oli edelleen entisellä kannalla vielä muistaakseni ed. Seppälä, vaikka hän ei enempi enää rohjennut tässä asiassa esiintyä, myöskin edustajat Sirola ja Typpö uskalsivat yhä puolustaa entistä kantaansa, mutta sosialidemokraattisen ryhmän johtomiehet Tainio, Hakkila, Helo j. n. e. ryhtyivät silloin heille antamaan isällistä ripitystä, ja niinpä, kun maalaisliiton ryhmän taholta tehtiin ehdotus, että eduskunta pysyisi edelleen aikaisemmassa kannassaan, kävi selville, että sosialidemokraattinen ryhmä, muutamia harvoja lukuunottamatta, oli täydellisesti peräytynyt kannaltaan. Eduskunta nimittäin hylkäsi tämän maalaisliiton tekemän ehdotuksen, joka oli sama kuin sosialidemokraattien edellisessä käsittelyssä tekemä ehdotus, 109 äänellä 59 vastaan. (Vasemmalta: Suuressa valiokunnassa äänestivät vastaan!) Sosialistien äänet joka tapauksessa myöskin suuressa valiokunnassa ratkaisivat tämän asian teollisuusherrojen hyväksi. Tästä seurasikin sitten, että pitkin koko tullitariffin käsittelyä sosialidemokraattisessa ryhmässä vallitsi erinomaisen hermostunut mieliala ja minun nähdäkseni koko ryhmä oli sangen nolossa ja kiusallisessa asemassa. (Vasemmalta: Niinkuin maalaisliitto.) Maalaisliiton taholta tehtiin useitten nimikkeiden kohdalla edelleen erinäisiä ehdotuksia m. m. (Vasemmalta: Viljatullien korottamisesta!) — viljatulli oli silloin jo lopuun käsitelty, se oli jo edellä hyväksytty — erinäisiä ehdotuksia maataloutta rasittavien tullien alentamisesta tai poistamisesta. Mutta näille ehdotuksille ei sosialidemokraattien taholta saatu mitään kannatusta. Nimikkeiden 653—655 kohdalla, jotka koskevat eräitten maatalouskoneitten

tullia, teki tosin ed. Harvala ehdotuksen, että näiltä nimikkeiltä tulli poistettaisiin. Tämä ehdotus kumminkin meidän käsittääksemme johtui siitä hermostuneisuudesta, joka sosialidemokraattisessa ryhmässä vallitsi. Me käsitimme, että tahdotiin eräällä tavalla tässä koettaa korjata sitä noloa asemaa, johonka he olivat joutuneet. (Vasemmalta: Se oli vastalauseessa!) Näiden nimikkeiden tulleja ei esitetty sosialidemokraattien vastalauseessa alennettavaksi, se ehdotus oli tehty vain taktiikkatarkoituksessa. Kun m. m. allekirjoittanut piti tärkeänä, että maatalouskoneiden tulleja saataisiin korjatuksi maanviljelijöille edullisemmiksi, tein minä tosiaan sentapaisen parannusehdotuksen näiden nimikkeiden kohdalla, kuin herra maatalousministeri täällä on maininnut, t. s. ehdotin, että nimikkeiden 653 ja 655 kohdalle lisättäisiin sellainen huomautus, että jos maahantuoja voi näyttää toteen, että näihin nimikkeisiin luettavia koneita ei tehdasmaisesti valmisteta omassa maassa, ovat ne tullivapaista. Eduskunta myös tämän muutoksen hyväksyi. Tämän jälkeen tuli äänestettäväksi eduskunnassa myös ed. Harvalan ehdotus ja minun tietääkseni maalaisliiton ryhmä jokseenkin kokonaisuudessaan äänesti myös ed. Harvalan ehdotuksen puolesta aivan samalla tavalla kuin mainitsemisiani kankaiden tulleissa (Vasemmalta: Sehän olisi mennyt läpi!) Mutta äänestyksen tulos osoitti, että osa sosialidemokraattisen ryhmän edustajista jänisti tässä äänestyksessä, peläten, että siinä käy samalla tavalla kuin oli käynyt asian edellisessä käsittelyssä kankaiden tullien kohdalla. Eduskunta nim. hylkäsi ed. Harvalan ehdotuksen 95 äänellä 84 ääntä vastaan. Minun käsittääkseni jos herra maatalousministeri olisi viitsinyt perusteellisemmin tutustua tullitariffin käsittelyn vaiheisiin joulun edellä vuonna 1924 täällä eduskunnassa, jolloin, kuten minä alussa huomautin, sosialidemokraattinen ryhmä oli niin nolossa asemassa, että harvoin joku eduskuntaryhmä voi sellaiseen asemaan joutua, hän ei todennäköisesti olisi viittannut sanottuun tilanteeseen täällä tämämpäiväisessä lausunnossaan.

Ed. Schaubman: Jag bad om ordet med anledning av rdgsm. Järvinens anförande, men innan jag går att behandla

detta, skall jag be att få yttra några ord om regeringens proposition. Att denna proposition har blivit motsagd ifrån så många håll, visar att regeringen har tagit ett till synes djärft steg i riktning mot skyddstullarnas avlyftande. Vi ha så länge levat i den unkna atmosfär, som efter kriget har rått på det ekonomiska området icke blott i Finland utan också i andra länder, att det känns som en verklig befrielse, då man får mottaga en regeringsproposition sådan som den nu föreliggande. Jag inser nog att det blir svårt också för dem, som fullständigt ansluta sig till de principer som lett regeringen, att antaga propositionen i alla delar, men det är den allmänna andan i denna proposition som jag hälsar med tillfredsställelse, och jag är övertygad om att skulle här bläsa friskare vindar, sådana vindar som blåste i Genève vid den världs-ekonomiska konferensen, så skulle den tillfredsställelse, som jag har uttalat, vara allmän i denna sal. Men vårt land är avlägset och vi äro efterblivna i mångt och mycket. När man i Genève särskilt brännmärkte såsom fullkomligt ohållbar och ekonomisk, även ur nationell synpunkt, den s. k. självhushållningsprincipen, „omavaraisuus”, så kan man här få bevittna, huru den ena och den andra talaren ännu trampar uti „omavaraisuus” jag skall säga -skor, ehuru jag hade bort säga -pjäxor. Det är för övrigt särskilt egendomligt ur rent nationalekonomisk synpunkt, att i ett land som Finland, vilket till och med i fråga om brödfödan är och måste förbliva beroende av utlandet, att man här skall få höra denna princip om självförsörjning och självhushållning, „omavaraisuus”, betecknas såsom den riktiga, den som uti vår ekonomiska politik fortfarande bör följas.

Jag tror emellertid, som jag redan sade, att det kan bliva svårt att i alla punkter omfatta regeringens proposition. Ehuru jag är en avgjord motståndare till spannmålstullarna, emedan jag anser att av dem är mer skada än nytta också för större delen av dem som odla spannmål, så är jag för min del icke färdig att gå så brådstörtat tillväga som regeringen har föreslagit, eller att avskaffa rågtullen fullständigt. Jag tror att det är klokare att gå stegvis fram på ett så ömtåligt område som detta. Det kan visst vara att man på jordbrukarhåll har med orätt förälskat sig i spannmålstullarna, att man i alltför hög grad

ser en källa till trygghet i dem. Men det är i alla fall en omständighet som man måste räkna med, att vår jordäggande och spannmålsodlande befolkning betraktar spannmålstullen såsom en källa till ekonomisk trygghet. Och gäller det nu slutligen att på konstlat sätt gynna spannmålsodlingen, så nog föredrager jag för min del avgjort en redlig tull framför en konstfikt premiering av spannmålsodlingen, sådan som här har föreslagits och som måhända, och då tyvärr, kommer att beslutas av riksdagen. Utom annat, är det den skillnaden mellan tull och premiering, att tullen tillför staten inkomster men premieringen åsamkar staten utgifter, i detta fall dessutom alldeles oberäknliga utgifter.

Den minskning i statsinkomster, som uppstode, därest större delen av regeringens förslag bleve godkänd, kan måhända icke ersättas på det sätt som regeringen har föreslagit, men det är en fråga för sig som jag icke nu skall närmare ingå på. Endast det må sägas, att jag tror, liksom här en och annan talare tidigare har antytt, att vi ha svårt att i högre grad minska också finansstullarna, så länge vi icke tillgripa ett sådant skatteobjekt som alkoholen. Jag tror att det blir svårt att genom en för stark beskattning av kapitalet nå det mål dit regeringen och också jag strävar. Härmed vill jag icke säga att för den enskilda en fördubbling av förmögenhetsskatten skulle betyda någonting avsevärt; det är endast aktiebolagen som träffas i högre grad av förmögenhetsskattens fördubbling.

Kanske jag nu kan lämna dessa allmänna betraktelser över regeringens proposition och över omständigheter som stå i samband med ett godkännande eller ett halft godkännande eller ett förkastande av regeringens proposition, och komma till min utgångspunkt, rdgsm. Järvinens framställning. Jag kunde just tänka mig, när vi tillsammans voro i Paris vid en konferens, där mycket frihandelsvänliga resolutioner antogs och där speciellt en resolution antogs vilken brännmärkte självförsörjningsprincipen — jag sade det kanske redan — jag tänkte mig just i Paris, att när vi skulle komma hem, så skulle rdgsm. Järvinen här, och en annan högerman i ett annat lands parlament, förklara, att det icke var så farligt med dessa resolutioner, ty de gällde icke så mycket oss, såsom rdgsm. Järvinen sade, utan andra stater. Om nu var och

en tänkte i sitt land på samma sätt, var och en som icke är benägen att omfatta en dylik frihandelsvänlig resolution, så komme vi till det underbara resultatet, att slutligen gällde resolutionen varje annan stat utom den egna. Det är ju ett icke ovanligt psykologiskt fenomen också på andra områden, att ett bedömande eller ett omdöme gäller andra men icke en själv. Men herr Järvinen har dessutom tagit sig friheten att till stöd för sin uppfattning anföra en känd politiker och ännu mer ryktbar vetenskapsman professor Borel. Nu är det i själva verket så att mellan professor Borel och professor Järvinen finnes ingen kongenialitet, ingen beröringspunkt ifråga om den politiska läggningen. Jag tror mig kunna säga detta, emedan jag mycket väl känner professor Borel och också hans åsikter. För det första tillhör han ett radikalt vänsterparti, medan professor Järvinen tillhör ett högerparti. Professor Borel är en utpräglad frihandelsvän, och det sade han uttryckligen i sitt anförande i Paris. Vad han med sitt av hr Järvinen berörda förslag ville få till stånd var en förmildring av resolutionen i den riktningen, att när det gällde tillämpningen man skulle förfara gradvis, d. v. s. ungefär detsamma som jag här har försökt göra gällande gentemot regeringen. Jag måste därför protestera mot försöket att göra en person, som tänker alldeles olika än man själv, till sin meningsfrände inför en församling, där det hade kunnat saknas någon som med kritik kunde följa med framställningen.

Det vore skäl för riksdagsmännen att fördjupa sig i den broschyr, som har utgivits på vår nuvarande regerings föranstaltande och delats ut bland riksdagens ledamöter och som innehåller världsekonomiska konferensens i Genève resolutioner m. m. Jag skall icke i afton taga uppmärksamheten i anspråk för mer än ett par små ställen som tyckas mig vara egnade att bidraga till klargörandet av den mentalitet, som var den ledande i Genève och jämväl i Paris och för vilken professor Järvinen är fullkomligt främmande. Här säges i fråga om handeln: „Kansat saavat tieteenkin valtiolisista tai muista syistä ratkaisevasti päättää, että heidän turvallisuutensa vaatii suuremman omavaraisuuden kehittämistä, mutta Konferenssin sopii huomauttaa että se on useimmissa tapauksissa kysynyt uhrausta aineellisen

hyvinvoinnin kannalta. Silloin tästä koituva häviö joutuu kuluttajain niskoille, jotka saavat maksaa suojellun teollisuuden tuotteista sitä enemmän, sekä sellaisten teollisuuksien osakkaiden hartioille, joilla muuten olisi suuremmat vientimahdollisuudet." Detta om handeln. Om jordbruket och jordbrukstullarna säges här följande: „On toivottavaa, että kaikki maanviljelystuotteiden vapaata kulkua ja kaupaa haittaavat esteet poistettaisiin, mikäli niiden poisto ei vaaranna eri maiden ja niiden työväen elinehtoja. Niissä maissa, joissa tullisuojaus pysytetään voimassa, olisi tätä supistettava sekä teollisuuden että maatalouden kohdalla vähimpään mahdolliseen, tuotannolle välttämättömään määrään; olisi huolehdittava kohtuudenmukaisen tasapainon pysyttämisestä teollisuuden ja maatalouden välillä eikä toista syrjittävä toisen eduksi."

Jag hoppas för min del, att statsutskottet vid behandlingen av regeringens proposition, trots de anmärkningar också jag har att göra mot densamma, skall finna däri så mycket gott, att en del av regeringens förslag skall kunna förordas och slutligen godkännas av riksdagen. I alla fall, även om det värsta skulle inträffa, eller att regeringens förslag icke i något avseende skulle förordas av statsutskottet eller godkännas av riksdagen, betecknar regeringens proposition ett stort framsteg och en vändpunkt i vår tullpolitik. Det omöjliggör åtminstone ett fortsättande av den snart sagt huvudlösa, ehuru konsekventa finanspolitik, som har följts sedan vårt självständighetsblivande, en finanspolitik, som har gått ut på att göra tullarna till den väsentliga inkomstkällan för staten.

Maatalousministeri Pekkala: Pyysin puheenvuoroa ed. Pennasen ja ed. Vesterisen lausuntojen johdosta. Vastaukseksi ed. Pennaselle tahtoisin huomauttaa, että kehittämällä kotieläintalouttamme edelleen siihen suuntaan, mihin se on viime aikoinakin kulkenut, tuotetaan entistä runsaammin elintarpeita, joita hädän tullen voidaan käyttää. Sen kautta voidaan myös lantavarat moninkertaistuttaa ja siten saattaa viljanviljelys voimaperäisemmäksi ja sadot suuremmiksi. Tätä tosiasiaa ei voine käytännöllinen maanviljelijäkään kieltää ja senhän on sitäpaitsi Tanskan esimerkki

loistavalla tavalla osoittanut, että tätä tietä voidaan viljan viljelyksessä saavuttaa hyviä tuloksia. Tämä ei ole siis mikään maatalusteoreetikkojen kanta, vaan elävän elämän antama opetus. Muuten olen sitä mieltä, että sellaiset kansantaloustieteilijät, kuin professorit Kilpi ja Gebhard, joihin lausunnossani viittasin, ovat tämän luontoisissa asioissa, joihin maataloustuottajain intressit saattavat täällä olla vaikuttamassa, epäilemättä asiantuntijoita, joiden sanaan voi luottaa.

Ed. Vesteriselle, jonka lausunnon alkua en tosin kuullut, tahtoisin sanoa, ettei hän kyennyt kumoamaan niitä tosiasioita, joita lausunnossani esitin viljatulleja vastaan. Hän takertui lausunnossani erääseen seikkaan, nimittäin viljatullien teollisuutemme kilpailukykyä heikentävään vaikutukseen, joka seikka ei suinkaan ollut oleellisiä kohtia esityksessäni, jos kohta viljatullit sitenkin vaikuttavat vahingollisesti. Kun viljatulleista toiselta puolen ei ole mitään hyötyä maaseudun vähävaraiselle kansalle, sen pienviljelijäväestölle ja mökkiläisille, palkkatyöläisistä puhumattakaan, ja jos ne lisäksi vaikuttavat teollisuuteemme vahingollisesti, niin on se kai sellainen lisämotiivi viljatulleja vastaan, johon jokaisen objektiivisesti asioihin suhtautuvan henkilön täytyy kiinnittää huomiota. Viittaus tässä yhteydessä maataloutta kohtaan muka osoitetusta kylmäkiskaisuudesta on isku ilmaan siitäkin syystä, että budjetissa on päinvastoin m.m. pienviljelystarkoituksiin ehdotettu määrärahoja enemmän kuin esim. siinä budjetissa, johon ed. Vesterinen aikoo naan on ollut myötävaikuttamassa.

Ed. Niukkasen lausunto osoitti, että hän puolusteli huonoa asiaa, asiaa, jota ei voi enää toiseksi tehdä, kuin mitä se on. Minä totean siis, että se lausunto, jonka tästä asiasta annoin, pitää paikkansa, samoin kuin se johtopäätöskin, jonka siitä vedin.

Ed. Welling: Minä pyysin puheenvuoron juuri ed. Niukkasen puheenvuoron johdosta. Kyllä asiaa käsiteltäessä muutama vuosi sitten ed. Niukkanen tuli tehneeksi sellaisen ehdotuksen, joka nyt tällä kertaa tuntuu ed. Niukkasesta hyvinkin katkeralta. Kun sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta ehdotettiin, että maataloustyökaluilla kokonaisuudessaan tullit poistetaan, niin maalaisliitto ei voinut

lähteä meidän mukana äänestämään, että maataloustyökaluilta tulit poistettaisiin, mutta se sensijaan äänesti ed. Niukkanen tekemän ehdotuksen mukaan, että ne poistetaan niiltä maataloustyökaluilta, joita ei valmisteta meillä kotimaassa. Ja tämä sama ehdotus, joka silloin tehtiin sosialidemokraattisen ryhmän taholta, se on uudistunut sen jälkeen joka vuosi. Viimeksi viime vuonna budjettikäsittelyssä teki sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä saman ehdotuksen. Meillä oli ehdotuksia eräiden nimikkeiden alentamisesta tullitariffissa, siihen kuului myös kokonaisuudessaan maataloudessa tarvittavat työkalut, ja meillä oli yksi kokonainen esitys, jota tosin ei puhemies sellaisenaan ottanut äänestettäväksi, mutta siitä huolimatta eri nimikkeinäkin sosialidemokraattinen ryhmä äänesti maataloustyökaluilta tullien poistamista. Ja maalaisliitto, joka tästä kysymyksestä aikoinaan teki agitatsioonikysymyksen, se on joutunut hyvin noloon asemaan. Jos minä saisin käyttää ed. Niukkanen sanoja, niin melkein olisi sanottava, että maalaisliitto nyt koettelee keljutella tästä asiasta jollakin tavalla irti. Mitä on sanottu näistä viljatulleista, mitä ne vaikuttavat pikkuviljelijöihin ja palkkatyöläisiin ja yleensä vähävaraisiin, siitä on herra maatalousministeri pätevästi täysillä numeroilla tehnyt selkoa, joten minä en lähde enää asiasta siltä puolen puhumaan.

Ed. Järvinen: Ed. Schaumanin äskeneen lausunto pakottaa minut vielä lyhyesti esittämään tässä muutaman huomautuksen.

Minä olen yleensä muodostanut itselleni käsityksen esim. Pariisin konferenssin tarkoituksista niiden päätöslauselmain' nojalla, joita konferenssi on hyväksynyt. Ed. Schauman on muodostanut itselleen käsityksen sen mielialan pohjalla, mikä tämmöisissä konferensseissa on vallinnut ja minä myönnän mielelläni, että tässä konferenssissa yleensä esiintyi vapaakauppajärjestelmän puoltajia ja että yleinen mieliala oli enemmän juuri tämmöinen suorastaan vapaakauppajärjestelmää puoltava. Mutta päätöslauselmat ovat paljon pidättyväisemmät. Nämä päätöslauselmat eivät suinkaan ratkaise kysymystä tullisuojusta ja vapaakaupasta. Ne ovat ihan siihen suuntaan käyvät, kuin mitä minä esitin. Minä en myöskään sanonut, että nämä päätöslauselmat eivät koske

meitä. Minä sanoin, että ne eivät koske niin paljon meitä kuin monia muita maita. Minä myönnän myöskin, että tiedän Ranskan edustajakamarin jäsenen Borel'in vapaa-kaupan kannattajaksi enkä minä millään tavalla häntä esittänyt minun mielipiteiteni tueksi, vaan mainitsin vain hänen tekemänsä ehdotuksen, joka hyväksyttiin, ja hänen omat perustelunsa tälle ehdotukselle.

On yleensä huomattavissa nykyään maailmassa varsin voimakas vapaakauppaa suosiva virtaus, joka esiintyy toiselta puolen juuri tällaisissa yleisissä konferensseissa ja toiselta puolen osittain myöskin tullipoliittisessa kirjallisuudessa. Mutta minä olen lausuntoni perustanut pääasiallisesti tosilojen perustukselle ja tosioloisessa talouspolitiikassa, eri maiden tosioloisessa tullipoliitiikassa, on tullisuojaajajärjestelmä sodan jälkeen paljon voimakkaampana ja paljon jyrkemmin esiintynyt kuin ennen sotaa. Viittaan vaan Amerikan Yhdysvaltain esimerkkiin, joissa tullisuojaajaa on kovasti korotettu sodan jälkeenkin ja joissa, niin ihmeelliseltä kuin se kuuluukin, myös kaikki maataloustuotteet ovat hyvin korkealla tullisuojusta suojellut.

Genèven talouskonferenssiin nähden minä myöskin olen pysynyt päätöksissä enkä perusteluissa ja pyydän huomauttaa, että minä kyllä tunnen Genèven konferenssin pöytäkirjan myös hyvin tarkkaan, koska minä sain sen jo matkalla ollessani Berliinin lähetystöstä, niin että minulla oli tilaisuus siihen tutustua ennen Pariisiin tuloani. Kun siinä kohdassa, jonka ed. Schauman siteerasi, sanotaan, että ravintoaineiden alalla on esteet poistettava, niin näillä esteillä tarkoitetaan vienti- ja tuontikieltoja. Ja senvuoksi siinä jatketaan heti tullessin nähden, että missä ne ovat korkeat, niitä olisi vähitellen alennettava.

Ed. Niukkanen: Herra maatalousministerin ja ed. Wellingin lausunnoista saa sen käsityksen, että he muka olisivat todellakin maanviljelyskoneiden, työkalujen ja tarvikkeiden tullien poistamisen kannalla. Minä pyytäisin herra maatalousministeriltä kysyä, miksi herra maatalousministeri ei ehdota tässä hallituksen esityksessä sitten tällaisia tullihuojennuksia niihin nimikkeihin, jotka rasittavat maataloustuotantoa? Minä odotan mielenkiinnolla, että ed. Wellington ja hänen ryhmänsä todella ryhtyvät

ajamaan tätä asiaa (Ed. Welling: Tulkaa mukaan sitten vaan!) paremmin kuin hallitus.

Mitä siihen kyseelliseen tapaukseen tulee, niin, kuten minä täällä mainitsin, minä sanotussa istunnossa, ottamalla huomioon sen merkillisen menettelyn, jota sosialidemokraattinen ryhmä silloin oli harrastanut, tein varovaisuuden vuoksi ed. Harvalan ehdotukselle rinnakkaisehdotuksen ja, vain vakuuttaa, äänestin myös ed. Harvalan ehdotuksen puolesta, sillä nämä ehdotukset eivät olleet vastakkaisia. Allekirjoittaneen ehdotuksesta äänestettiin ensin ja eduskunta myös sen hyväksyi ja se oli sangen suuri parannus nykyiseen tullitariffiin. Sen johdosta poistuivat tullit niiltä maanviljelyskoneilta, joita kotimaassa ei ollenkaan valmisteta, joita niitäkin aikaisemmin oli rasittanut suuret suojelustullit. Sen jälkeen kun tuli äänestettäväksi ed. Harvalan ehdotus, niin allekirjoittanut ja maalaisliiton ryhmä melkein kokonaisuudessaan äänesti tämän ehdotuksen puolesta, vaikka minä myönnän, että ed. Harvalan ehdotus, kun miltään muulta teollisuudelta eivät sosialistit olleet suostuneet alentamaan tullessa, oli sangen epäjohdonmukainen ja huonosti harkittu. Kuten me olemme tilaisuudessa tästäkin hallituksen esityksestä toteamaan, ei sosialidemokraattinen hallitus siitä huolimatta, että se tahtoo ilman muuta pyyhkäistä yhdellä kertaa pois maataloudelta kaiken tullisuojaan, uskalla kajota ollenkaan esim. metalliteollisuuden suojelustulleihin, siitä huolimatta, että nämä suojelustullit ovat useissa tapauksissa aivan kohtuuttomat ja tarpeettoman korkeat ja suojaavat monessa tapauksessa sellaista teollisuutta, jota harjoitetaan niin pienessä mittakaavassa, että sillä ei ole enempää kansantalouden, kuin työolojenkaan kannalta minkään näköistä merkitystä. Aimoat teollisuutta suojaavat tullit, joita täällä on ehdotettu alennettaviksi, ovat muutamien kankaiden tullessa kohdistuvat pienet alennukset n. $\frac{1}{4}$ ja korkeintaan $\frac{1}{3}$ nykyisestä tullimäärästä siihen sijaan, että maataloussuojelustullit ehdotetaan kokonaan poistettaviksi. Minua kumminkin pelottaa, että kun tämä asia joutuu eduskunnassa asialliseen käsitteilyyn, sosialistinen ryhmä rupeaa tässä sen entisistä edesottamisista päättäen, epäroimään niidenkin alentamista. Sillä vuoden 1924 tulliasian käsittely, jolloinka sociali-

demokraattinen ryhmä tällä tavalla eduskunnassa menetteli, ei ole ainoa laatuaan. Täällä on myöskin joskus muulloin maalaisliiton ryhmä yrittänyt sosialidemokraattista ryhmää äänestyksessä auttaa mikäli koskee teollisuuden suojelustulleja, mutta silloin sosialidemokraattinen ryhmä on aina jänistänyt. Minusta tuntuu jokseenkin asiattomalta, että nekin edustajat, niinkuin m. m. ed. Welling, jotka muistavat sosialistisen ryhmän temppuilun tässä asiassa, nyt tulevat julkisesti vielä sitä puolustamaan. Minä luulen, että ed. Welling oli yksi niitä uppimiskaisia, joita istunnossa joulukuussa 1924 tarkoittivat ne rippipuheet, joita m. m. ed. Hakkila, Taimio ja muut täällä heille pitivät.

Ed. Sch auman: Ed. Järvinen äsken antamassaan lausunnossa väitti, että minä muka olisin puhunut mielialasta Pariisin kongressissa, hän sitävastoin päätöslauselmista. Minä valitan, etten ole ottanut tänne istuntosaliin näitä päätöslauselmia. Silloin minun olisi käynyt helpoksi todistaa, että päätöslauselmat olivat vapaakaupan hengessä laaditut. Olen itse ollut mukana laatimassa nämä. Minä tunnen ne hyvin eikä voi olla mitään epäilyksiä siitä, että ne päätöslauselmat, jotka hyväksyttiin Pariisissa, olivat vapaakaupan kannalla, jyrkästikin.

Mitä mielialaan tulee, niin ed. Järvinen myönsi, että se oli vapaakaupan puolella paitsi, että hän ensimmäisessä lausunnossa mainitsi, että kaksi italialaista valtiomiestä, kuten hän sanoi, vastusti päätöslauselmia. Nämä kaksi valtiomiestä ne olivat kaksi fascistiedustajaa, joiden kuuluisuutta en minä ainakaan tunne, jotta minä voisin kutsua niitä valtiomiehiksi. Mutta Italiassa on todella sellainen pyrkimys olemassa, nykyisessä Italiassa, pyrkimys omavaraisuuteen, täydelliseen omavaraisuuteen, täydelliseen „isolierter Staat“-tilanteeseen.

Mitä taas Genèven konferenssin päätöslauselmiin tulee, niin ed. Järvinen väitti, että olisin puhunut muka perusteluista. Olen kuitenkin puhunut päätöslauselmista sellaisina, kuin ne ovat tässä kirjasessa, jonka on jakanut hallitus eduskunnan jäsenille. Ed. Järvinen edelleen väitti, että kun puhutaan maanviljelystuotteiden vapaata kulkua ja kauppaa haittaavista esteistä, niin „este“ sanalla tarkoitetaan vientikieltoa. Tämä on täydellinen erehdys,

sillä nimenomaan selitetään tässä päätöslauselmassa: „Kaikki maanviljelystuotteita haittaavat esteet” ja sitten jatketaan: „Niissä maissa, joissa tullisuojaus pysytetään voimassa” j.n.e. Ei ole epäilystä siitä, että juuri tulleista täällä puhutaan, eikä suinkaan vientikielloista.

Ed. Welling: Minä ed. Niukkaselle vielä haluan muistuttaa, että silloinen käsittely oli vakavaa käsitellyä näissä tulliasioissa ja siinä ei ollut sosialidemokraattisen ryhmän taholta mitään sellaista temppuilemistä, joksi ed. Niukkanen koettaa sitä nyt selvittää. Mutta päinvastoin maalaisliitto silloin v. 1924, niinkuin sen jälkeen kaikilla valtiopäivillä, on koettanut saada asian sellaiseen tilaan, että kun sosialidemokraattien ehdotus näiden tullitariffinimikkeiden alentamisesta on ollut yksi yhtenäinen ehdotus, on aina ollut valmis äänestämään joitakin teollisuustuotteiden tulleja alemmaksi, kun sensijaan nyt mitään viljatavaraa se ei ole suostunut alentamaan, mutta on pyhkinyt aina kaikilla valtiopäivillä niitten tulleja nostamaan.

Mitä sitten erityisesti tulee näihin maataloustyökaluihin, niin miksei ed. Niukkanen ole saanut ryhmäänsä vuoden 1924 jälkeen asettumaan samalle kannalle kuin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä? Siihen olisi ollut ed. Niukkasella tilaisuus vielä viime syksynä, ja nyt ei ollut enää kysymys mistään hermostuneisuudesta, mitä ed. Niukkanen väitti sosialidemokraattisessa ryhmässä olleen v. 1924, sillä nyt meillä oli vastalause, jossa mainittiin, että ryhmämme vaatii tullivapaiksi maataloustyökalut, jyrät, niittokoneet, aurat, käsiseparaattorit j. n. e. Siis aikaa ennen jo kuin eduskunnassa käsiteltiin asiaa, oli meidän ryhmämme laatinut valtiovarainvaliokunnassa tämän vastalauseen. Miksei ed. Niukkanen saanut ryhmäänsä mukaan? Silloin olisi voitu äänestää näille maataloustyökaluille tullien alennus. Mutta ed. Niukkasen on hyvin vaikea siitä nolosta tilanteesta päästä, johon hän kerran itsensä on saattanut.

Ed. Järvinen: Minun täytyy ed. Schaumania pyytää vielä katsomaan kotoaan pöytäkirjoja Pariisin konferenssista ja huomaamaan, mitenkä tulli-

kysymyksen esittäjä unkarilainen paroni Szterenyi alustuksessaan nimenomaan sanoo, että nyt ei ole kysymys „vapaakaupasta”, kysymys on „vapaamman kaupan” aikaansaamisesta.

Ja mitä tulee todelliseen tullipolitiikkaan Ranskassa ja minkälaiseksi se on kehittynyt sodan jälkeen ja minkälainen se nytkin vielä on, missä määrässä se suosii tullisuojausta sekä teollisuudelle että maataloudelle, siinä suhteessa minä pyydän herra Schaumania, jolle se lienee helppoa, tutustumaan uusimpaan ranskalaiseen kauppapolitiittiseen kirjallisuuteen.

Ed. Pennanen: Herra maatalousministerin viimeisen lausunnon johdosta, mikäli se kohdistui minun lausuntooni, minä pyydän huomauttaa vain, että minä jo mainitsinkin herra ministerin vissillä varovaisuudella suositelleen rehunviljelystä. Eikä liioin toiselta puolen kukaan käytännöllinen maanviljelijä pidä mahdollisenakaan yksinomaista viljanviljelystä. Mutta kuolihan nyt herra maatalousministerin lausunnosta kumminkin se, että tuskinpa hänkään lopulta tahtoo kieltää viljanviljelyn merkitystä. Hän kun selitteli, että karjaa lisäämällä myös voimistutetaan peltojemme viljelyskuntoisuutta ja siten edistetään myöskin viljanviljelemistä.

Miten sitten Tanskan husmandien esimerkkiin tulee, se tuskin meikäläiselle ilman muuta semmoisenaan kaikin puolin sopinee. Viljaa ainakin omiksi tarpeiksi ja karjantuotteita rahatarpeisiin, siinä meikäläisen pienviljelijän pyrkimys yleensä. Ja käsitykseni on se, että se paraiten vastaa myöskin voimaperäisen viljelyn vaatimuksia jo kasvivuorotuksenkin kannalta. Minä toistan sen, minkä jo aikaisemmin sanoin, että olosuhteet tietysti eri paikkakunnilla ja eri tiloillakin ovat kyllä erilaiset, mutta luopua viljan viljelyksestä se ei saattane tulla säännöksi meikäläisessä maanviljelyksessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Erinäisten muutosten tekemistä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin koskeva hallituksen esitys n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Asikainen: Kuten kysymyksessä olevan esityksen perusteluissa huomautetaan, on välillisten ja välittömien verojen suhde valtion tuloissa niin räikeä, että asiassa olisi saatava suuria muutoksia aikaan. Ovathan välittömät verot kysymyksessä olevien verotulojen yhteissummasta kuluvanaikin vuonna ainoastaan n. 23.5 %. Sitäpaitsi kun otamme vielä huomioon sen, että välilliset verot kootaan suurimmalta osaltaan vähävaraiselta, pientuloiselta kuluttajaväestöltä, joiden ainoana tulolähteenä on työ, jos sattuvat sitäkään saamaan, niin on aivan luonnollista, että tällainen veronkehde olisi saatettava verosta vapaaksi ja sensijaan suuret tulot ja suuret omaisuudet, joiden tulolähteenä on suurten kansanjoukkojen työn riistäntä, talouselämässä tapahtuvat ansiottomat arvonnousut, laillisella ja laittomalla tavalla tapahtuva keinottelu sekä kullisien takana tapahtuva jopa suoranainen petoskin saatava verotuksen alaiseksi. Viitataan vaan muutamainkin tällä tavalla tapahtuviin suuriin omaisuuksien keskittämisiin. Vuosikauden on ollut päiväjärjestyksessä eräs asia n.s. Suojärven lahjoitusmaakysymys. Näiden alueiden omistusoikeuden kapitalisteille aivan äskettäin vahvisti nykyinen työväenhallitus. Tämän asian käsittelyssä välikysymyksen aikana viime syksynä todistettiin asiakirjoilla, millä tavalla nämä suuret maaomaisuudet ovat siirtyneet niiden todellisilta omistajilta, talonpojilta. Asiakirjoista selviää, että lamputtilain haltijat kirjoitustaidottomina pistivät puumerkinsä kauppakirjojen alle, joiden sopimuksen mukaan piti olla metsänkauppakirjoja, mutta ostaja tekikin ne tilankauppakirjoiksi. Seuraukset ovat nyt nähtävissä. Maaomaisuudet ovat siirtyneet petollisella tavalla pois niiden todellisilta omistajilta, talonpojilta, suurille kapitalistiyhtymille. Yhtä räikeä petosyritys tulojen hankkimiseen, joka kuitenkin paljastui, oli n.s. Riihimäen ampumatarvetehtaan juttu, puhumattakaan monista muista jo julkisuuteen tulleista samanlaisista petosjuutista, joilla suuria tuloja on hankittu. En malta olla vielä mainitsematta eräästä laillisella tavalla tapahtuneesta ansiottomasta

arvonnoususta omaisuuksien keskittämisen alalla. Viime talvena antoi nykyinen työväenhallitus esityksen, joka myöskin tuli laiksi, niin sanottujen vapaaosakkeiden leimaveron alennuksesta 6—2 %:iin. Tällä kapitalismin vapautuslailla oli sellaiset seuraukset, että osakkeiden arvot pörssissä nousivat satumaisesti. Ansiotonta arvonnousua tuli tämänkin lain kautta pääomanomistajille niin suuressa määrässä, että on mahdoton sitä arvioida. Kun tällä tavalla, kuten esimerkeillä osoitin, suuret tulot ja omaisuudet kokoutuvat, on aivan väärin, että tällainen veronkohde ei ole raskaammin vaan päinvastoin helpommin verotettu kuin työstä saatu niukka tulo. Kun nyt hallitus esityksessään tulo- ja omaisuusverolakien muutoksesta ehdottaa omaisuusveron korottamisen puolella entisestään sekä verovapaan minimin korottamista 10,000 markkaan, on se pieni edistysaskel siihen esitykseen verrattuna, josta tässä äsken mainitsin. On muuten ihmeellistä ja merkille pantavaa, että sama hallitus voi antaa kaksi toisilleen näin vastakaista esitystä. Onko siinä mitään järkeä, että ensin lahjoittaa osakeveron alentamisella kapitalisteille valtion tuloja 60 miljoonaa markkaa sekä toisella esityksellä suunnilleen saman määrän ottaa sitten takaisin? Se tästä vaihtokaupasta kylläkin on seurauksena, että muutamille kapitalisteille lahjoitetun summan tilalle koottavat varat kerätään taas kaikilta veronmaksajilta. Muuten minä epäilen, ettei tämä työväenhallituksen esitys tulo- ja omaisuusverolain muutoksesta saa niin sydämellistä vastakaikua oikeiston taholla kuin osakeveron alentamista koskeva esitys, joka oikeiston taholla nieltiin aivan ilman pienintäkään vastaväitettä.

Kun nyt hallitus jätti tällaisen esityksen kuin tulo- ja omaisuusverolain muutos on, olisin kumminkin toivonut, että hallitus olisi ottanut huomioon enemmän köyhän kansan, työläisten ja pientalonpoikien edun esimerkiksi kohottamalla toimeentulominimin rajan 15,000 markkaan, samoin jyrkentämällä tuloveron asteikkoa suurten tulojen kohdalla niin, ettei asteikon vero päättyisi 20 %:iin vaan esim. 50 %:iin. Jos tällainen muutos tehtäisiin tuloveroasteikkoon, niin esim. 30 miljoonan markan pääomalle, joka tässä pääomaasteikossa on viimeinen, jos otetaan

hallituksen esityksen mukaan omaisuusveroa 16 ‰ sekä 50 % tuloveroa, laskemalla pääomalle korkoa 10 %, tietäisi tämä seuraavan laskelman: 30 miljoonan omaisuus korko 10 %, 3 miljoonan markan tulo. Tästä menisi omaisuusveroa 30 miljoonalle 16 ‰ 480,000 markkaa, tuloveroa 3 miljoonaa 50 % 1,500,000 markkaa, yhteensä 1,980,000 markkaa. Pääoman omistajalle jäisi vielä tuloa 1,020,000 markkaa. Mutta jos pääoma tuottaa 15 %, joka ei sekään ole liian korkeaksi arvioitu niistä voitonjakoilmoituksista päättäen, mitä sanomalehdistä olemme saaneet lukea, jäisi tulon saajalle yli verojen 2,202,000 markkaa. Suuromistaja ja kapitalisti voisi siis tällaisenkin veron suoritetuttuaan elää vielä ainakin leipähuolista vapaata elämää.

Kun nyt hallituksen esitys menee asianomaiseen valiokuntaan, olisi sitä syvennettävä siten, että verovapaan tulon rajaa kohotetaan sekä tuloasteikkoja suurten tulojen kohdalla jyrkennetään esittämälläni tavalla.

Pääministeri Tanner: Niinkuin siinä lausunnossa, minkä äsken tulliveroesityksen yhteydessä annoin, mainitsin, on hallitus pyrkinyt talousarvion tulopuolella antamallaan esityksillä tasoittamaan epäsuhdetta välillisten ja välittömien verojen kesken. Tähän pyrkimykseen liittyy olennaisesti myöskin se esitys, josta nyt on kysymys.

Tähän esitykseen sisältyy kolmekin eriehdotusta, joiden tarkoituksena on osittain korottaa tämän veron tuottoa, osittain helpottaa sitä alemmissa tuloluokissa, niin ettei se aivan vähätuloisille joutuisi liian raskaaksi. Ensimmäinen, verotuottoa koroitettava ehdotus, tarkoittaa saada pois tulo- ja omaisuusverosta sen helpotuksen, mikä vuonna 1924 siihen liitettiin ja joka myöntää verovelvolliselle oikeuden saada vähentää verotettavasta tulosta puolet verovuonna maksetusta tulo- ja omaisuusverosta. Toinen samaan suuntaan tähtäävä ehdotus on esitys siitä, että omaisuusvero koroitettaisiin kaksinkertaiseksi. Ja kolmas, vähävaraisia veronmaksajia helpottava ehdotus tarkoittaa korottaa veronalaisen tulon minimin 6,000 markasta 10,000 markkaan. — Kaikkikin nämä ehdotukset ovat mielestäni erinomaisen hyvin perusteltavissa ja perusteltuja.

Mitä ensinnäkin siihen v. 1924 hyväksyttyyn tuloveromuutokseen tulee, joka myönsi oikeuden vähentää puolet maksettusta verosta, oli se aivan ilmeinen erehdys. Tuloveroasteikko on aikanaan laadittu matemaattisesti ja ottaen huomioon erinäiset asiaan vaikuttavat asianhaarat. Ei ollut oikeutta eikä syytäkään lähteä muuttamaan yhtä kohtaa verotuksessa samalla kuitenkin jättäen asteikon entiselleen. Tällä tavalla horjutettiin alkupeleistä verotussysteemiä ja saatettiin se antamaan toisenlaisia tuloksia kuin aikanaan oli ajateltu.

Mitä omaisuusveroon tulee, on se meillä nykyään niin kovin alhainen, että ilman minkäänlaisia omantunnon vaivoja voi siinä suhteessa ryhtyä koroituksiin. Täällä ovat kyllä talousarviokeskustelun varrella eräät puhujat valittaneet sitä, että omaisuusvero muka tämän jälkeen tulisi liian korkeaksi. Minä pyydän kiinnittää huomiota siihen taulukkoon, joka esityksen mukana seuraa ja josta näkyy, että esim. 100,000 markan omaisuudesta ei tulisi vielä kovinkaan monta markkaa maksettavaksi. Vero nousisi tähän korotettunakin vasta 30 markkaan. Jos omaisuus nousee miljoonaan markkaan ei vero silloinkaan vielä tee kuin parisen tuhatta markkaa. Tätä ei vielä voi kutsua korkeaksi verotukseksi; päinvastoin on se erinomaisen kohtuullisena pidettävä.

Mitä esitykseen sisältyvään kolmanteen ehdotukseen, veronalaisen tulominimin korottamisesta 6,000 markasta 10,000 markkaan tulee, on sekin mielestäni erinomaisen hyvin perusteltavissa. Nyt jo havaitaan, että 6,000 markan ja 10,000 markan tulojen välillä kannettavat verot eivät tee suuriakaan summia; ne nousevat ainoastaan noin 12 milj. markkaan. Sensijaan veronkantokustannukset tämmöisistä pienistä määristä, jotka kohdistuvat hyvän joukon yli 300,000 henkilöön, tekevät siksi paljon, että valtiolla ei itse asiassa ole tästä verotuksesta paljoakaan hyötyä. Olisi niin ollen syytä päästää tämä huomattava määrä verotettavia henkilöitä vapaaksi tästä verosta, koska sillä ei kuitenkaan valtion verotuloja juuri nimeksikään vähennetä. Muissa maissa onkin tuloveron verovapaa minimi tavallisesti paljon korkeammalla. Me emme tietysti voi ajatella pääsevämme niin pitkälle kuin

Yhdysvalloissa, missä 1000 dollaria, siis 40,000 markkaa, on kaikkein alin tulo, josta veroa on maksettava. Perheellinen veronmaksaja joutuu siellä veronalaiseksi vasta, jos hänellä on noin 2,000 dollarin, siis 80,000 markkaan nousevat tulot. Mutta meidänkin oloissamme 10,000 markan tulot merkitsevät siksi pientä summaa, että sen alapuolella olevat tulot huoletta voidaan jättää verovapaiksi. Minun nähdäkseni siis tämänkin ehdotuksen pitäisi olla oikean ja hyväksyttävissä.

Erinäiset puhujat ovat kuitenkin talousarvion lähetekeskustelun varrella valittaneet, että jos tämä ehdotus toteutettaisiin, tultaisiin sen kautta vaikeuttamaan tuotannollista toimintaa, koska verot muka tulisivat sen kautta liian raskaiksi ja tuotanto joutuisi kärsimään. Jos näin todella olisi laita, niin tämä suunnitelma tietenkin olisi väärä ja turmiollinen. Ei voisi ajatella toteutettavaksi suunnitelmaa, josta olisi tämmöisiä seurauksia. Kaikkein vähemmän nykyinen hallitus sitä haluaisi, sillä me ymmärrämme varsin hyvin, ettei tuotannollista toimintaa saa häiritä. Jos sille asetetaan vaikeuksia, tulee se aiheuttamaan häiriöitä myöskin tästä tuotannollisesta toiminnasta riippuvan työläisjoukon elinehdoissa.

Mutta onko nyt sitten todella niin, että nämä verokorotukset ja yleensä ne lisärasitukset, joita ensi vuoden tulo- ja menoarvioehdotuksessa ehdotetaan tuotannolliselle toiminnalle asetettaviksi, olisivat rasittavia? Tällöin tulee pääasiassa kysymyksen ensinnäkin ne kaksi asiaa, jotka sisältyvät tähän ehdotukseen, nimittäin pääomaveron korotus ja puolen maksetun veron vähentämisoikeus, samoin kuin eräässä toisessa yhteydessä tehty ehdotus rautatierahkien korottamisesta. Ovatko siis nämä ehdotukset siksi rohkeita ja siksi rasittavia, että ne tietäisivät vaikeuksia tuotannolliselle toiminnalle?

Joku vuosi takaperin olisi ehkä ollut aihetta tämäntapaisiin valituksiin. Silloin työskenteli niin hyvin teollisuus kuin osittain maatalouskin huononpuoleisissa oloissa ja kannatti huonosti. Markkinat olivat epävakaaat ja ennen kaikkea korkokanta oli silloin korkea. Kun samaan aikaan valtion raha-asiat olivat loistavalla kannalla, oli tavallaan luonnollista, että silloin jouduttiin antamaan erinäisiä verohelpotuksia. Tämmöisiä verohelpotuksia annettiin maa-

taloudelle useassakin muodossa, poistettiin erinäisiä vanhentuneita veroja, kuten maavero, ruplavero, kruununkymmenykset y. m., panematta mitään uutta veroa tilalle. Ja samaan aikaan annettiin myöskin teollisuusmaailmalle ja kauppamaailmalle se etu, että se sai äsken mainitsemani oikeuden vähentää puolet maksetuista veroistaan. Sen jälkeen on asema kuitenkin aivan ratkaisevasti muuttunut. Sen on voinut havaita kuka tahansa, joka avoimin silmin on viime vuodet elänyt ja katsellut, mitä ympärillä tapahtuu. Saman voi myöskin nyt jälkeenkäinkin useammalla eri tavalla todeta ja tulla tästä aseman parantumisesta vakuutetuksi.

Eräs erinomainen ilmapuntari tässä suhteessa on arvopaperipörssi. Teollisuus- ja pankkiliikkeitten osakkeitten pörssi-arvot antavat mielestäni hyvän kuvan siitä, millä tavalla osakkeenomistajat itse katselevat omistamiaan liikkeitä. Jos ottaa tarkastakseen näitä pörssinumeroita, siis osakkeitten arvojen vaihteluja viime vuosina, ja mennettelee siten, että vuoden 1923 osakkeiden arvoksi merkitsee 100, käyttää sitä siis indeksinä, niin saa helposti lähtökohdan seuraavien vuosien kehityksen arvostelulle. Tällöin havaitsee, että vuosi 1924, jolloin äsken mainitsemani verohelpotuksetkin annettiin, todella näyttää olleen kovin raskas ja vaikea vuosi kaikille teollisuus-, jopa muillekin liikeyrityksille. Kaikkien osakkeiden arvot alenevat silloin huomattavasti, jopa alle 80:kin, jos nimittäin vuotta 1923 pitää lähtökohtana ja antaa sille indeksin 100. Mutta sen jälkeen kehitys käy erinomaisen ripeässä tahdissa ylöspäin. Niinpä esim. puuteollisuudessa, joka on meidän tärkein teollisuutemme ja joka määrää meidän vientimme kokonaisuudessaan, ovat osakkeitten arvot sen jälkeen nousseet siinä määrin, että nykyään indeksiksi voidaan merkitä 270. Puuvillateollisuuskkin, joka jo vuonna 1923 oli erinomaisessa asemassa — sen osakkeet olivat silloin yleensä 3—4-kertaisessa hinnassa — on vielä senkin jälkeen parantunut, niin että indeksiksi tänä vuonna voidaan merkitä 180. Samoin villateollisuus, josta yleensä on ollut se käsitys, että se on huonosti menestynyt, on myöskin saanut osakkeittensa arvon nousemaan. Niitten indeksiksi voi nyttemmin merkitä 170. Havaitaan siis, että näissäkin kolmessa teollisuudessa, joista yksi on meidän johtava teollisuutemme, osakkeitten

arvo on noussut osin kaksinkertaiseksi, osin jopa lähes kolminkertaiseksi. Ja sen pörssi-indeksin mukaan, jota Mercator-aikakauslehti pitää ja johon sisältyy tietoja sekä teollisuudesta että pankeista että erinäisistä muista yhtiöistä, havaitaan, että teollisuus-yhtiöitten osakkeiden pörssi-indeksi keskimäärin tänä vuonna on 264, pankkien osakkeiden indeksi 143 ja muitten yhtiöitten 144, kaikkien yhtiöiden osakkeiden keskimääräisen indeksin ollessa 180. Tämäkin vahvistaa sitä laskelmaa, jonka eri teollisuuksista olen saanut käyttettäväkseni.

Jos taas katsomme eri teollisuushaaroja ottaen niistä joitakin liikkeitä erikseen, niin havaitsemme vielä selvemmin, kuinka eräät liikkeet ovat todella voineet vahvistaa asemaansa. Minulla on paristakymmenestä liikkeestä, jotka kaikki ovat johtavia liikkeitä alallaan, tietoja, ja ne viittaavat kaikki siihen, että meidän teollisuuslaitostemme samoin kuin pankkiemmekin asema on suuressa määrässä vahvistunut. Loistavimman tapauksen muodostaa eräs paperitehdas-konsortio, jonka osakkeet 1923 voitiin merkitä indeksillä 70, mutta joiden indeksi nyt on 346.

Voisi tietysti väittää, että tämä osakkeiden arvonnousu kuvastaa liiallista optimismia osakkeenomistajain taholta tai sitten niiden spekulanttien taholta, jotka pörssissä näitä osakkeita ostavat. Sitä se ei kuitenkaan ilmeisesti ole. Tosin mainitaan tänä vuonna esiintyneen ylispekulatsionia, joka on aiheuttanut toimenpiteitäkin sen ehkäisemiseksi osittain suurpankkien, mutta pääasiassa Suomen Pankin toimesta. Mutta liikemaaailman lehdet lohduttelevat joka tapauksessa itseään sillä, että nykyiset kurssit ovat todellisia sikäli, että nekin henkilöt, jotka ostavat osakkeita nykyisiin hintoihinsa, saavat täyden koron rahoilleen. Tässä on minulla myöskin käytettävänä eräs laskelma, johon on otettu mukaan lähes parikymmentä johtavaa liikettä, joiden osakkeet käyvät pörssissä, ja siitä havaitaan, että nykyisilläkin osakkeen hinnoilla voi osakkeen ostaja saada rahoilleen koron, joka vaihtelee tavallisimmin 6—8 %:in välillä, toisissa tapauksissa lähes 10 %:iin ylöspäin, ani harvoin alaspäin. Optimismi ei näin ollen näytä olleen liiallinen, vaan nämä osakeyhtiöt ovat todella sen arvoisia, kuin mitä niiden osakkeista nykyjään maksetaan.

Nämä numerot osoittavat mielestäni, että

ainakin liikelaitosten asema on nykyjään aivan toinen kuin vuonna 1924, jolloin valtio puolestaan oli suostuvainen antamaan verohelpotuksia. Ei muuten olekaan ihmeellistä, jos niiden asema tällä tavalla on voinut parantua. Sen jälkeenhän on tapahtunut paljon. Paitsi sitä, että markkinat yleensä ovat tulleet terveemmiksi, on tapahtunut se tärkeä tapahtuma, että korkokanta maassa on voimallisesti alentunut. Kolmessa vuodessa on Suomen Pankin diskonttokorko alentunut 3 prosentilla ja tämä alennus on tärkeä tekijä jokaisen liikkeen kannattavuuslaskelmissa.

Minulla on edelleen ollut käytettävänä erinäisiä tietoja useammankin liikkeen maksamista veromenoista ja korkomenoista ja olen näin ollen ollut tilaisuudessa vertaamaan niitä keskenään. Tämä laskelma antaa erittäin mielenkiintoisia tuloksia. Ainoa oikea tapa verrata joidenkin menojen merkitystä liikkeen kannattavuutta laskiessa on tietysti tutkia, kuinka suuren osan liikkeen tuotantokustannuksista nämä menot tekevät. Niitä on silloin verrattava liikkeen tuotannon suuruteen ja määrättävä niiden osuus prosenteissa liikkeen kokonaisvaihdosta. Jos tässä mielessä ensinnäkin katsoo liikkeiden veromenoja, tekee sen hämmästyttävän havainnon, että veromenot tavallisessa teollisuusliikkeessä yleensä ovat sangen alhaiset ja että ne useimmissa tapauksissa viime vuosina vielä ovat alentuneetkin, toisissa tapauksissa puoleen, jopa kolmanteenkin osaan. Esimerkkinä voin mainita tietoja muutamista liikkeistä, jotka näyttävät, että veromenot tavallisesti ovat aina alle yhden prosentin liikkeen tuotantokustannuksista, jopa erinäisissä tapauksissa voivat mennä $\frac{1}{10}$ %:iinkin liikkeen tuotantokustannuksista. Ainoastaan yhdessä ainoassa huonosti hoidetussa liikkeessä näkyvät veromenot voivan nousta 2 %:iin. Ja vuodesta 1923 alkaen osoittavat nämä tiedot, että veromenot, kuten sanottu, ovat jatkuvasti alentuneet. Nähtävästi liikkeet ovat voineet paremmin hoitaa asioitaan.

Mitä korkomenoihin tulee, niin niihin nähdä on samaan aikaan tapahtunut vieläkin huomattavampi parannus. Vielä vuosina 1923—1924 ne olivat monellekin liikkeelle sangen raskaat. Ne voivat nousta 4—8 %:iin tavallisissa tapauksissa, jopa eräillä liikkeillä yli 10 % liikevaihdosta. Keskimäärin ne olivat silloin n. 5 ä 6 kertaa niin korkeat kuin verot olivat. Tämäkin osoittaa

sen, että varsinkin teollisuus silloin työskenteli hyvinkin raskaasti. Nyt ovat ainakin kaikissa niissä liikkeissä, joita minun numerotietoni koskevat, korkomenot alentuneet noin puoleen siitä, mitä ne olivat esim. 1923. Liikkeet ovat siksi hyvin vaurastuneet, että ne ovat voineet maksaa pois velkojaan. Se vähentää tietysti korkomenoja ja toiselta puolel 3 %:n koron alennus tekee suuren asian. Nykyjään korkomenot näkyvät vaihtelevan keskimäärin 1—4 %:iin liikevaihdosta.

Tämä liikkeiden vero- ja korkomenojen tarkastelu antaa ainakin minulle sen vakaumuksen, että veromenot yleensä ovat kovin pieni tekijä liikkeiden vuosi-arvioissa. Jos tällainen veromeno voi vaihdella 1/10 %—1 %:iin tuotantokustannuksista, niin eihän se oikeastaan ole mitään. Liikkeillä on muita menoja, jotka ovat paljon huomattavampia. Korkomenot säännöllisissä oloissa ovat jo moninkertaiset, puhumattakaan niistä menoista, jotka menevät palkkoihin, polttoainekustannuksiin, kuljetuskustannuksiin ja sen semmoisiin. Tekee senvuoksi oudon vaikutuksen, kun liikemaaailma pitää niin kovin suurta ääntä veromenoistaan, huolimatta siitä, että ne lopulta ovat näin pieni tekijä. Mutta kun toiselta puolen se koron alennus, mikä viime vuosina on tapahtunut, on tuonut helpotusta menoissa enemmän kuin koko liikkeiden maksama tulo- ja omaisuusvero tekee, niin pitäisi kaikki aihe olla pudonnut pois siltä valitukselta, että liikkeitä liian paljon rasitetaan, jos niille tämantapaista veroa vähän lisättäisiin. Tapahtuneen koron alennuksen kautta ovat nämä liikkeet tosiasiallisesti päässeet niin sanoakseni verosta vapaiksi. Se on kokonaan hävinnyt.

Minun mielestäni on siis aika lailla turhaa huolestuneena puhua siitä, ettei tuotannollinen elämä jaksaisi kantaa suunniteltuja lisäveroja, samoin kuin niitä rautatierahtien koroituksia, joista myöskin on ollut kysymys. Sen jaksavat niin hyvin teollisuus kuin maatalouskin maksaa, viimeksimainitun osalta nämä verot ovatkin erinomaisen pieni tekijä. Kun ryhtyy harkitsemaan tulo- ja omaisuusveron tuoton nostamista olisi siinä tietysti eri teitä käytettävissä. Se rahaministeri, joka v. 1924 teki eduskunnalle ehdotuksen veron helpottamisesta siinä muodossa, että puoli maksetusta verosta annettaisiin vapaaksi, lausui samalla mielipiteenään, että

jos valtiolla myöhemmin tulee tarve hankkia tämän veron kautta valtiolle lisätuloja, olisi helppo asia koroittaa tuloasteikkoa, ruuvata sitä prosentittain ylöspäin ja sen kautta hankkia tarvittavat tulot. Tämä ehdotus tuntuisi ainakin nykyisissä oloissa kuitenkin epäkäytännölliseltä. Paljon helpompaa on panna meidän alhainen omaisuusveromme kaksikertaiseksi ja poistaa samalla se oikeus puolen veron vähentämiseen, joka vuonna 1924 annettiin.

Tiistaisessa lähetekeskustelussa ed. Ryti laajassa ja ansiokkaassa lausunnossa kiinnitti huomiota myöskin näihin ehdotuksiin, ja hänen mielestään tultaisiin näin menetelmällä kehittämään väärään suuntaan meidän tulo- ja omaisuusveroamme. Siinä — minä myönnän — hän on osittain oikeassakin. Meidän tuloveroasteikkomme ei ole täysin onnistunut ja varsinkin on siinä suuria puutteita siinä suhteessa, että se asettaa osakeyhtiöt samaan asemaan kuin yksityisenkin henkilön ja verottaa niitä saman asteikon mukaan. On kuitenkin tuntunut siltä, ettei tässä yhteydessä olisi aihetta lähteä muuttamaan tuloveroasteikkoa, varsinkin kun omaisuusvero näin muutettuna ja kaksinkertaiseksi korotettunakin tulisi sittenkin olemaan kovin pieni tekijä.

Mitä ed. Rydin huomautuksiin hallituksen toimenpiteiden vaikutuksesta korkokantaan tulee, en olisi valmis myöntämään hänen siinä suhteessa osuneen oikeaan. Oikeastaan hänkin katsoi vain sen seikan, että valtio ei ota uusia lainoja, silloin kun se maksaa vanhoja lainojaan pois, olevan omiaan vaikuttamaan korkokannan kohottamiseen, koska se aikaansaisi rahan niukkuuden omassa maassa. Näistä ehdotuksista, jotka tarkoittivat lisärasituksen asettamista maamme tuotannollisen elämän kannettavaksi, ei ed. Rytikään rojhennut väittää, että ne millään lailla vaikeuttaisivat tai lamauttaisivat tuotannollista toimintaa. Suurin pelko, mikä hänellä oli, rajoittui siihen, että ne voisivat korkeintaan hidastuttaa niiden vaurastumista. Minä luulen, että ne tiedot, joita äsken olin tilaisuudessa eduskunnalle esittelemään maamme johtavien teollisuuslaitoksien nykyisestä asemasta, osoittavat, ettei edes tähänkään pelkoon ole riittävä aihetta. Jos meillä vaan huolehditään siitä, että korkokanta pysyy edes nykyisellään tai kuten näyttää olevan läheisessä tulevaisuudessa mahdollista, vielä aleneekin, ei tässä suh-

teessa ole minkäänlaiseen pelkoon aihetta. Jo yhdenkin prosentin korkokannan alennus tulee vastaamaan jokseenkin saman, kuin mitä nyt ehdotetut verolisäykset tulisivat tekemään.

Kun nämä ehdotukset, jotka sisältyvät hallituksen nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen, näin ollen mielestäni ovat olleet oikeaan osuneita ja joka tapauksessa saattaisivat meidän verotussysteemimme oikeamaksi, rohkenen odottaa, että ne valiokunnassa saavat osakseen kannatusta ja voivat tulla toteutetuiksi.

Ed. I k o l a: Hallituksen tulo- ja menoarvion esityksen lähetekeskustelussa jo leimattiin hallituksen ehdotukset varojen hankkimiseksi budjetin tasapainoon saattamiseksi summamutikkaisiksi ja kovin kevyeltä kädeltä tehdyiksi. Samalla kertaa osoitettiin hallituksen ilmeinen yritys ajaa hallituspuolueen luokkapyyteitä yksipuolisesti oman ryhmäkuntansa hyväksi muun yhteiskunnan kustannuksella. Nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä muutoksiksi tulo- ja omaisuusverolakiin puhkeaa tämä hallituksen yritys selvästi näkyviin. Toivoisin asianomaisen valiokunnan porvarillisten jäsenten, niidenkin, jotka jotakin hyvää ovat sosialistiselta hallitukselta odottaneet, saavan vihdoin silmänsä auki huomamaan, miten rohkean suoraviivaisesti sosialistit hallituksensa kautta koettavat määrätietoisesti asteittain ohjelmansa mukaan siirtää verokuorman yksipuolisesti yksityisyrittäjien eli niin sanottujen porvarien kannettaviksi. Tähän sosialistit pyrkivät sekä välillisten että välittömien verojen alalla. Viljatullien poistamisedotus palvelee tätä tarkoitusta kahdella tavalla. Toisaalta polkee se maanviljelijäin yksityisyritteliäisyyteen perustuvaa muutenkin raskasta toimeentulomahdollisuutta alentaa maaomaisuuden arvoa sen tuotteiden hintoja alentamalla ja toisaalta on sosialistinen hallitus löytänyt viljatullien poistamisessa helpoimman keinon aukaista budjettiin mahdollisimman suuri reikä, jonka tukkeamiseksi hallitus nyt esittää tulo- ja omaisuusveron koroitusta 100 %:lla, se on kaksinkertaiseksi. Näin tässä aivan kohtuuttomassa ja tarpeettomassa yrityksessä hallituspuolueen halu vapauttaa edustamansa yksi kansanluokka tuntipalkkatyöväki kaikesta velvollisuudesta kantaa tasapuoli-

sesti osuutensa yhteiskunnan yhteisiin rasituksiin tuloveron alirajaa koroittamalla nykyisestäään 6000 markasta 10,000:een, tietäisi kuten hallituskin ehdotuksessaan mainitsee yli 330,000:nen nykyisen tuloveron maksajan vapauttamista kokonaan tästä verosta. Se tahtoo sanoa, veronmaksajien luku vähenisi enemmän kuin puolella ja jällel jäänneen vähemmistön pitäisi luonnollisesti kiristää jo nytkin kylläkin laihasta pussistaan heidänkin puolestaan. Mitä erikseen omaisuusveron koroittamiseen tulee nyt 100 %:lla ja ensi vuonna, jos tälle hallitukselle elonpäiviä suodaan, arvattavasti jo 200 %:lla, uskallan vakuuttaa valiokunnan porvarillisille jäsenille ja erikoisesti niille, jotka siellä valvovat Suomen talonpoikaisen väestön kohtuullista etua ja elämisen mahdollisuuksia, että sosialistit eivät koskaan tule olemaan tyytyväisiä omaisuuden verottamiseen, koroitettakoon sitä miten paljon tahansa, ennenkuin yksityisomaisuus on loppuun verotettu. Suuromaisuus on tässä maassa maata viljelevällä väestöllä, sehän omistaa suurimman osan maasta, metsästä ja muusta kiinteästä omaisuudesta. Hallituksen suuntaama isku omaisuusveron koroittamiseksi nyt 100 %:lla on tähdätty jo varsin raskaasti pienviljelijäinkin maan omistusta vastaan, puhumattakaan keskikoisista ja suuremmista maanviljelijöistä. Alku on tehty, jatko seuraa vuodesta vuoteen. Jos hallituksen esitys tulo- ja omaisuusveron koroittamiseksi tulisi hyväksytyksi, siirtäisi se esim. maalaiskunnissa valtiolle menevän verotaakan jo näissä rajoissa kutakuinkin yksinomaan maanviljelijäin kannettavaksi.

Ryhtymättä tässä yhteydessä lähemmin koskettelemaan esityksen yksityiskohtia katson hallituksen esityksen tulo- ja omaisuusveron koroittamiseksi kohtuuttomaksi, epäoikeudenmukaiseksi sekä liian yksipuolisesti luokkapyyteitä ajavaksi, minkä vuoksi suosittelenkin valiokunnalle esityksen hylkäämistä.

Ed. von Frenckell: Då statsministern ansett sig böra uppträda och försvara den proposition som nu är under debatt så hade jag förmodat att detta försvar skulle ske mot en bakgrund sådan som den socialistiska doktrinen fordrar, d. v. s. att kapitalet, åtminstone i andra människors besittning, är av ondo, och att det därför

borde beskattas. Jag hade icke haft anledning att uppträda i kväll om statsministern endast hade utvecklat dylika programsynpunkter, men då synbarligen de personer, som hava försett statsministern med nödigt material för att bevisa riktigheten av den föreliggande propositionens berättigande, icke själva hava förstått dessa siffror eller kanske oriktigt hava framställt dem, så hoppas jag det icke tages illa upp om jag något här ber att få korrigera de slutsatser som statsministern anser sig vara berättigad att draga.

Vad den första punkten angår, att det vore en orättvis korrigering av den uppgjorda skalan då man fått avdraga hälften av betalad statsskatt vid deklarationen, så anser hr statsministern synbarligen att den uppgjorda skalan är idealet för en rättvis skala. Detta kan jag icke vara med om, tvärtom torde väl de lagstiftare, som beviljat detta avdrag, hava haft klart för sig att progressiviteten vid kapitalbeskattningen var för stor och att denna progressivitet i någon mån måste lindras genom eftergifter. Har det funnits någon inadvartens vid enskilda inkomst- eller förmögenhetsgränser så hade det varit riktigare om ett helt nytt förslag till förmögenhetsskatt uppgjorts, och icke denna lindring helt enkelt slopats.

Vad den andra punkten angår, att det vore rättvist och berättigat att höja det skattefria minimibeloppet från 6,000 till 10,000 mark, så giver jag hr statsministern rätt i att det inflytande beloppet, rent kallt och affärsmässigt räknat, icke spelar någon roll i statens budget, och att det obehag och de inkasseringssvårigheter och kostnader, som uppstå vid indrivning av små skatter, kanske motiverat en dylik låg census höjande. Men jag kan icke frigöra mig från det intryck, att då samhället en gång är uppbyggt såsom ett ekonomiskt samhälle, så måste medborgarna lära sig att de icke enbart hava rätt att framställa fordringar, utan att de jämväl hava vissa skyldigheter att uppfylla. Mantalspengarna hava ju helt och hållet slopats och nu vill man på detta sätt ytterligare skapa stora kategorier av medborgare som helt och hållet befrias från envar ekonomisk skyldighet gentemot staten och som endast framdeles komma att uppträda med fordringar på staten. Från denna synpunkt sett tror jag att man be-

går ett misstag om man höjer nuvarande skattefria beloppet. Att draga en parallell med Amerika och säga, att 1,000 dollar där representerar det skattefria minimibeloppet utan att samtidigt framhålla, att kapitalskatten praktiskt taget icke förekommer där är vilseledande. De förmögenheter, som förekomma i Amerika, äro dessutom rent sagolika i jämförelse med de lilleputtförmögenheter som finnas i Finland. Jag har genom statsministerns jämförelser bekräftats i min uppfattning att vår myntenhet så snart som möjligt borde göras 10 gånger större än den nuvarande så att de stora tal, som nu tyckes förvilla t. o. m. hr statsministerns eljes klara blick, framdeles skulle reduceras till sitt rätta värde.

Förrän jag går till frågan om det berättigade i att höja kapitalskatten skall jag be att få beröra den statistik som hr statsministern framlade. Det är klart att om man jämför de utbetalade skatterna med en handelsfirmas omsättning så kommer man till ytterst ringa skatteprocentsatser, men man bör icke skära alla affärsföretag över en kam. Den långsammaste varuomsättningen torde enligt uppgifter vara guldsmedens, som omsätter sitt lager en gång vart femte år. Att endast jämföra de utbetalda skatterna med omsättningen hos konsumtionsandelslag, vars verksamhet ju äro baserat på så stor omsättning som möjligt, förefaller mig vara en konstlad statistik där siffrorna skola vara så små som möjligt. Hade hr statsministern däremot vid bedömandet huruvida aktiebolagen betala för låg skatt framhållit att av våra största aktiebolag knappast något i dividender har utbetalat så stora summor, som de hava utbetalat i stats- och kommunal skatt, så skulle bilden hava blivit riktigare och sakerna dessutom framställt i sitt rätta ljus. Anser man att vid en förmögenhet på 100,000 mark en kapitalskatt — som statsministern sade, utgörande 20—30 mark, — är för låg, så är det skäl att förhöja de lägre förmögenhetskategoriernas skatter. Däremot kan man icke påstå att en förhöjning skulle vara utan betydelse för de större bolagen och förmögnare personer, vars huvudförmögenhet ligger i aktier. Jag vill erinra om att om en person, som är så förmögen att han kommer i den högsta skattekategori, placerat sina pengar i ett aktiebolag som jämväl kommer i den högsta kategorin, så

kommer han årligen att i kapitalskatt betala 3.2 % av sin förmögenhet oberoende av om bolaget går med vinst eller ej. Om företaget ett år skulle gå med förlust erlägges ändå skatt enligt kommunal omfångsbeskattning och man har räknat ut att i ett stort bolag de fem första procenterna av hela kapitalet alltid gå till stats- och kommunalskatter och först efter det dessa fem procent betalats, ägarna hava rätt att få någonting. Att i våra tider tänka sig att ett företag skulle avkasta mer än 8 à 10 % i netto dividend sedan samtliga kostnader hava avdragits är knappast tänkbart. Att efter det normala förhållanden inträtt, automatiskt giva mer än hälften av det man årligen förtjänar kan jag icke anse vara rättvist. I medeltal tror jag att aktiebolagen i Finland i skatt betala c:a 25 % av inkomsten. Enligt uppgifter som hava hållits mig till handa, men vilkas riktighet jag i detalj icke varit i tillfälle att kontrollera, skulle den nu föreslagna fördubblingen av kapitalskatt betyda 10 %:s förhöjning för bolagen, varigenom ungefär 35 % av årsvinsten skulle gå till skatter. Med andra ord, en person, som har sin förmögenhet placerad i aktiebolag, skulle komma att betala c:a 60 % av den årliga inkomsten i skatt. Mig veterligen finnes det intet land i världen där man konfiskerar kapital i beskattningsform på samma sätt som man nu anser sig kunna föreslå att det skall ske i Finland.

Då hr statsministern även föredrog en liten statistik från börserna så måste jag be att få uppmärksamgöra på att där synbarligen föreligger ett direkt misstag. Mig veterligen har tidskriften Mercators aktieindex till stor del ännu baserats på värden före kriget och i alla händelser är detta index icke „avvägt” d. v. s. hänsyn till s. k. gratisemissioner, eller nyemissioner till pari kurs eller till överkurs har icke observerats. Att framdraga detta index såsom ett tecken på huru bra bolagen ekonomiskt utvecklats är fullkomligt vilseledande.

För resten torde aktiekurserna på börserna till stor del vara beroende av den räntefot, som för tillfället är rådande i landet. Stiger räntefoten så sjunker aktiekurserna, sjunker räntefoten så kommer aktiekursen att stiga. Dessutom har — vilket icke borde vara hr statsministern obekant, — ett psykologiskt moment inverkat på aktiekurserna, vilka det sista halvåret stigit avsevärt tack

vare stämpelskattens sänkning vid utgåvande av s. k. gratisaktier.

Aktiekurserna hade som känt under inflationstiden kraftigt stegrats. Sedermera befarade man en allvarlig deflation på samma sätt som fallet hade varit i Skandinavien. Denna deflation har emellertid praktiskt taget icke drabbat Finland, varför den skrämsel, som aktieinnehavare då utsattes för under åren så småningom har givit med sig. Nu först ha aktierna nått sitt riktiga värde med hänsyn till den räntabilitet som kan påräknas. Då man fortfarande inom affärslivet räknar med räntesänkning så har man redan på förhand diskonterat dessa räntesänkningar och aktiekurserna hava även därigenom påverkats. När räntesänkningen en gång har nått sin kulmen så kommer man sannolikt att få se aktiekurserna sjunka, detta alldeles oberoende av huru förmögenhetsskatten utfaller. Vad skulle hr statsministern säga om jag här skulle framdraga den välskötta affären Elanto såsom ett belysande exempel på huru det inre värdet av aktier har stigit. Om jag icke misstager mig, har Elanto 330,000 mark i eget kapital medan dess fonder numera uppgå till 35 miljoner. Jag kunde ju säga att andelarna i Elanto under dessa c:a 20 år som bolaget har arbetat, har stigit icke såsom aktierna på börserna med 170 à 270 %, utan stigit med 10,000 %, alltså från 330,000 till 35 miljoner. Det är emellertid klart att jag icke framför denna statistisk, för den skulle vara vilseledande, men jag beklagar mycket att hr statsministern framfört en statistik som synes mig vara lika oväderhäftig som den statistik jag här utan allvar framfört. Jag kan icke finna annat än att en fördubbling av skatten på kapital i detta nu vore synnerligen olycklig. Trots att vi hava goda konjunktioner och bolagen kanske under ett eller par år skulle kunna betala skatten, skulle den i alla händelser allvarligen rubba den gynnsamma utveckling inom näringslivet, som i detta nu synes pågå.

Pääministeri T a n n e r: Ed. v. Frenckell on velvollisuutensa mukaisesti koettanut puolustaa pääomaa ja muutahan häneltä tietysti ei voi odottaakaan. Minun nähdäkseni hän ei kuitenkaan voinut uskotellakaan vääräksi minun esittämääni kuvausta siitä paranimisestä ja vahvistumisesta, mikä yleensä kaikissa liikkeissä ja erityisesti

teollisuusliikkeissä vuodesta 1923 ja 1924 saakka on tapahtunut. Tämä paraneminen ja vahvistuminen on ollut niin ilmeinen, että se on täytynyt jokaisen nähdä, vaikka ei ole ollut liikemaailman kanssa tekemisissäkään. Sitä selvemmin sen on tietysti nähnyt ed. v. Frenckell ja minullakin on ollut tilaisuus siihen jossain määrin kurkistaa. Me siis tiedämme, että vahvistumista on tapahtunut ja että liikkeet jaksavat maksaa enemmän veroa kuin tähän asti. Ovatko esittämäni pörssinumerot täsmälleen oikeita tai ei, se on tämän rinnalla pieni sivutekijä. Ed. v. Frenckellin tekemäin huomautusten johdosta pyydän kiinnittää huomiota siihen, että lähtökohta, indeksimäärä 100, ei osoittanut sodan edellisiä arvoja, vaan vuoden 1923 arvoja. Silloin liikkeet eivät kylläkään olleet muuttaneet bilanssejaan nykyiseen arvoonsa. Mutta osakkeen omistajat tiesivät, minkä arvoisia ne olivat ja maksoivat niistä todellisen hinnan. Nyt osakkeen omistajat tai spekulantit rohkenevat maksaa 2 à 3 kertaisia hintoja. He eivät yleensä maksa liikaa, sillä he osaavat arvostella, milloin saavat sijoituksistaan riittävän koron.

Ed. v. Frenckell ei tunnu oikein hyväksyvän minun tapaani laskea veron merkitystä liikkeessä. Hän katsoi, että sitä ei voi ottaa suhteessa liikevaihtoon, vaan esimerkiksi suhteessa muihin kustannuksiin. Minun mielestäni taas on ainoa oikea tapa päästä totuuteen, jos ottaa liikevaihdon perusteeksi. Kaikki jonkun liikkeen menotahan lasketaan liikevaihdon perusteella. Jos tahdotaan tietää, kuinka monta prosenttia jonkun liikkeen tuotantokustannukset tekevät, saadaan tämä selville siitä, että otetaan koko liikevaihto lähtökohdaksi ja verrataan menoja siihen. Se seikka, että joku kultasepänliike tai muu liike saattaa 5 vuotta myydä samaa tavaravarastoa on tässä tapauksessa aivan asiaan vaikuttamaton, koska toisiinsa verrattavina on jokseenkin samantyyppisiä liikkeitä, joissa siis tavaravaraston vaihtuminen tapahtuu jokseenkin samassa ajassa.

Ed. v. Frenckellin leikkilinen viittaus Elannon osuuksiin ei tietysti ollenkaan sovi tähän. Niistä ei tietysti kukaan maksa kymmentuhatkertaista arvoa. Sensijaan maksetaan yksityisen liikemaailman osakkeista esittämäni indeksin osottama korkeampi hinta.

Ed. Pennanen: Herra pääministeri on varmaankin erehtynyt sanoessaan, että tulo- ja omaisuusveron asteikot ovat matemaattisten laskelmien mukaan laaditut ilman puolenveron vähennystä. Asia on niin, että siinä valiokunnan jaostossa, jossa asteikot alunpitäen laadittiin, tehtiin ne matemaattisten laskelmien mukaan laskemalla, että koko maksetun veron vähennys tulisi lakiin. Jos siis asteikko on jossakin suhteessa raajarikko tai vaikutukseltaan toisenlainen, kuin alun pitäen oli aijottu, niin se on sitä aivan päinvastaiseen suuntaan, kuin herra pääministeri lausunnossaan viittasi. Ja näin ollen hallituksen ehdotus puolenkin maksetun veron vähennyksen poistamisesta lisää lain vaikutusta yhä vain tuohon takaperoiseen suuntaan. Minä en nyt tässä yhteydessä aio puhua mitään hallituksen esityksen vaikutuksesta sen tai sen kansanosan verotukseen, mutta minä huomautan kuitenkin siitä, että mielestäni hallituksen esitystä ei tee suinkaan onnistuneeksi juuri se seikka, että hallitus jättämällä asteikon aivan entiselleen muuttelee sekä poistoja että nostelee veroprosentteja. Herra pääministeri aivan oikein myönsi, että edustaja Ryti oli oikeassa, ainakin osittain oikeassa osoittaessaan, että osakeyhtiöiden vero nousee päinvastaisessa suhteessa yhtiön maksukyvyyn kanssa, siis toisin sanoen, mitä pienempi ja huonompi maksukyky, sitä raskaampi verotus. Minä liisään tähän, että samalla tavalla on yksityistenkin veron laita hallituksen esityksen mukaan. Mitä pienempi on tulo jostakin omaisuudesta, esim. maatilasta, sitä suurempi prosentti tuosta tulosta menee hallituksen esityksen mukaan tulo- ja omaisuusveroon. Tässä on siis samalla tavalla aivan, kuin ed. Ryti osoitti olevan asian osakeyhtiöihin nähden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

5) Kertomusta hallituksen toimenpiteistä vuonna 1926 valtiopäiväpäätösten johdosta

koskeva hallituksen kirjelmä esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

6) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle valtiovarain tilasta v. 1925

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1926

esitellään.

Puhemies: Tämä kertomus on annettu pankkivaliokunnalle, jonka V. J:n 44 §:n mukaan tulee tutkia Suomen Pankin hallintoa. Eduskunta päättäneen tehdä ilmoituksen asiasta pankkivaliokunnalle.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

8) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1925

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon:

9) Puhemiesneuvoston ilmoitus vahvistamatta jääneistä lakiehdotuksista,

10) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta leimaverolain 6 §:n muuttamisesta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1,

11) Määrärahan myöntämistä maamme itsenäisyyden muistomerkkikilpailun järjestämistä varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2,

12) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta

laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1,

13) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi valtion viljavarastosta

laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, ja

14) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi suojeluskuntajärjestöstä

laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

8. Tiistaina 20 p. syyskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Hallituksen esitys n:o 15
46,000,000 markan suuruisen lisä-
määrärahan myöntämisestä valtion-
rautateiden liikkuvan kaluston lisää-
miseen vuonna 1927 224
- 2) Puhemiesneuvoston ilmoitus vah-
vistamatta jääneistä lakiehdotuksista 227

Ensimmäinen käsittely:

- 3) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi leima-
verolain muuttamisesta 228
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.
- 4) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi koti-
maisen viljantuotannon turvaamisesta „
Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.
- 5) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion-
viljavarastosta 231
Asiakirjat: Maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 2; mainittu laki-
ehdotus.
- 6) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi suoje-
luskuntajärjestöstä 233
Asiakirjat: Puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

- 7) Ehdotus määrärahan myöntä-
misestä maamme itsenäisyyden muis-
tomerkkikilpailun järjestämistä var-
ten 233
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 18.

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 8) Työväenasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 1 lepäämään jätetyn esityk-
sen johdosta, joka sisältää ehdotuksen
uudeksi työnvälityslainiksi 235
- 9) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
1 hallituksen esityksen johdosta laiksi
uusmuotoisista valtion oppikouluista „
- 10) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 3 hallituksen esityksen joh-
dosta määrärahan myöntämisestä
uuden elinkustannustutkimuksen toi-
meenpanoa varten 236
- 11) Puolustusasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 2 vuoden 1925 valtiopäivillä
lepäämään jätetystä ehdotuksesta
laiksi laivaston perustamisesta rannik-
kopuolustusta varten „
- 12) Puolustusasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 3 vuoden 1926 valtiopäivillä
lepäämään jätetystä ehdotuksesta
laiksi puolustuslaitoksen viroista ja
toimista „
- 13) Puolustusasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 4 vuoden 1926 valtiopäivillä
lepäämään jätetystä ehdotuksesta
laiksi puolustusministeriön viroista ja
toimista „

Siv.

Siv.

228

„

231

233

235

„

236

„

„

„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arffman, U. Hannula, Helenelund, Helo, Jacobsson, Junes, Juutilainen, Kalliokoski, Keto, Koivuranta, Kuisma, Latva, O. Lehtonen, Lindberg, Luostarinen, Palmgren, Pulkkinen, Reinikainen, Salo, Särkkä, Tåg ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Lindberg, ulkomaamatkan takia viikon ajaksi ed. Helo ja yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Luostarinen, Arffman ja Hannula U.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen saattamana ministeri Sillanpää, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 29 esitys laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin,

n:o 30 esitys parantolahoidon hankkimisesta sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten,

n:o 31 esitys valtion takuun myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligationilainoista,

n:o 32 esitys laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä.

Esitykset annetaan suomen- ja ruotsinkielisinä.

Puhemies: Arvoisa Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään

eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) **46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtionrantateiden liikuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927**

koskeva hallituksen esitys n:o 15 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Kulkulaitosministeri Wuolijoki: Arvoisa herra puhemies. Arvoisat edustajat. Kysymyksessä oleva hallituksen esitys on, se täytyy myöntää, sangen poikkeuksellista laatua ja lieene senvuoksi syytä hallituksen puolelta vähän laveammin asia perustella, kuin mitä on tehty hallituksen esityksessä.

Meillä on jo monena vuotena ollut valtion rautateillä vaunupula yhä uusiutuvana ilmiönä. Se on kuitenkin tähän saakka supistunut ainoastaan muutamien kuukausiin, se on tavallisesti vallinnut maaliskuusta syyskuuhun. Tänä vuonna kumminkin se on ollut paljon suurempi, sillä todennäköisesti tänä vuonna vaunupula tulee kestäämään 11 kuukautta entisen 6—7 kuukauden asemasta. Vaunupula alkoi nimittäin tänä vuonna jo helmikuussa ja todennäköisesti sitä kestää aina joulukuuhun saakka. Varsinkin syksyllä suuri sokerijuurikkaiden kuljetus vaatii paljon vaunuja. Vaunupula on ollut niin suuri, että suuren osan kesää ovat valtion rautatiet voineet tyydyttää useilla radoilla ainoastaan 50 % kysynnästä ja 2,500 à 2,000 vaunun päivittäinen vaje on ollut sangen normaalin koko kesän aikana.

Tätä on koetettu jonkun verran auttaa tänä vuonna sillä tavalla että on myönnetty alennuksia rautatierahdeista, jos eräitä tavaroita kuljetetaan niinä aikoina, jolloin tavallisesti ennen vaunupulaa ei ole ollut. On myönnetty senvuoksi eräille puutavaraille, sementille, apulanmoille y. m. rahtialennuksia, jos niitä on kuljetettu sellaisina kuukausina, jolloin tavallisesti rautatiellä on ollut vähemmän kuljetettavaa. Tämä ei

kuitenkaan ole paljon auttanut, sillä vaunun kysyntä on tänä vuonna ollut niin suuri, että, niinkuin mainittu, vaunupulaa on ollut jokseenkin koko vuoden.

Kun nyt hallitus pyytää näin suurta summaa kuin 46 miljoonaa markkaa tänä vuonna käytettäväksi, niin herää kysymys, voidaanko koko tämä määrä vielä tänä vuonna käyttää. Ja myöntää täytyykin, että koko tätä summaa ei tänä vuonna ilmeisesti tule maksettavaksi, sillä, varsinkin kun kun metallisulku on jatkunut, tuskin tulee tänä vuonna maksettavaksi edes 1/3 tilattavista vetureista, vaan sekinkin maksu voi mahdollisesti siirtyä tulevalle vuodelle. Olisi kuitenkin erikoisen tärkeätä, että eduskunta nyt jo hyväksyisi tämän 46 milj. markan määrärahan ja mitä pikemmin, sitä parempi, senvuoksi että rautatiehallitukselle olisi mahdollista ajoissa tilata ne tarveaineet, joita se vaunujen ja veturien rakentamisen varten tarvitsee. Rautatiehallitukselle on myös tärkeätä ajoissa tietää, tuleeko eduskunta myöntämään näin suuren määrärahan, jotta se voi ajoissa järjestää vaunujen ja veturien valmistuksen sillä tavalla, että kukin tehdas voi valmistaa pitemmän ajan samaa tyyppiä, jolloin tuotantokustannukset tulevat halvemmiksi ja hinta siis myös jonkun verran voi laskea. Olisi senvuoksi erittäin tärkeätä, että eduskunta jo nyt niin pian kuin mahdollista käsittelee asian ja myöntäisi koko tämän summan rautatiehallituksen käytettäväksi.

Kun nyt näin suurta määrää vaunuja esitetään rakennettavaksi, niin herää kysymys, onko tämä jotakin satunnaista ja mistä johtuu, että näin suuri määrä vaunuja nyt yhtäkkiä tarvitaan. Että on jouduttu tähän tilaan, on mielestäni varsin luonnollista. Jos nim. laskee, kuinka paljon meillä olisi pitänyt rakentaa tai meillä pitäisi rakentaa vuosittain vaunuja ja tarkastaa sitten, paljonko meillä on rakennettu, niin huomaa, että se määrä, mikä vuosittain on rakennettu, on ollut aivan liian pieni. Nykyjään on noin 18,000 vaunua valtion rautateilla. Kun joka vuosi rakennetaan 100 km. lisää uutta rataa, niin nuo 100 km. jo vaatisivat noin 300 vaunua vuosittain rakennettavaksi. Jos taas lasketaan, että noista 18,000 vaunusta joutuu käyttökelvottomiksi 3 %, mikä on sellainen määrä, joka ulkomailla tavallisesti lasketaan, niin merkitsee se 540 vaunun vuotuista lisärakennusta. Yhteensä siis 840. Mutta kun sitäpaitsi liike on viime vuosina

kasvanut vähintään 5 %:lla, jopa enemmänkin, niin edellyttäisi se, koska vaunut nyt ovat olleet täysin kuormitettuja, että olisi pitänyt rakentaa tuo 5 % lisää vaunuja vuosittain, joka merkitsee 900 vaunua. Siis olisi pitänyt rakentaa vuosittain 1,740 tai, pyöreän luvun, 1,400—1,500 vaunua. Viimeisten vuosien kuluessa on sitävastoin rakennettu seuraavat määrät: vuonna 1923 1,099, 1924 738, 1925 657, 1926 404 ja 1927 on ehdotettu budjetissa rakennettavaksi 527. Meillä on siis rakennettu keskimäärin vuosittain 685 vaunua sensijaan, että olisi pitänyt rakentaa suunnilleen 1,500 vaunua. Eihän ole siis mikään ihme, että tällä kertaa on niin huutava vaunupula, että kaikki liikennöitsijät ovat tänä kesänä kärsineet suuria vahinkoja senvuoksi, etteivät ole saaneet ajoissa vaunuja.

Että näin vähän on rakennettu vaunuja, riippuu taas suureksi osaksi siitä, että meidän rautateittemme menoarviossa lasketaan aivan liian pienet uudistusprosentit. Meillä on liikkuvalla kalustolla, vaunuilla ja vetureilla, laskettu viime vuosina vielä 1½ % uudistusta, tänä vuonna 1.75 %. Se merkitsee sitä, että lasketaan siis veturien ja vaunujen kestävän 57 vuotta. On ymmärrettävä, että tämä on aivan liian pitkä aika ja siis liian pieni prosenttimäärä. Ulkomailla lasketaan 3 %, jopa enemmänkin, ja silloinkin se ilmeisesti ei ole liian lyhyt aika kun lasketaan vaunun ja veturin kestävän 33 vuotta. Samaten meidän rautateittemme uudistuspäämääräraha lasketaan muiltakin osiltaan liian pieneksi. Niinpä lasketaan esim. rakennuksista vain ½ %:n kuoletus tai uudistus, joka on sama asia. Toisin sanoen meidän asematalomme, jotka pääasiallisesti ovat puusta, lasketaan kestävän siis 200 vuotta. Mutta meidän tiedämme, että kivitaloillekin tällainen kuoletus on aivan liian alhainen, varsinkin semmoisille rakennuksille, kuin asemataloille, jotka palvelevat liikennettä ja joita täytyy vähän väliä korjata ja siirtää jopa rakentaa ehkä uuteen paikkaankin. Tästä kaikesta, kun tällä tavalla lasketaan rautateiden uudistuspäämääräraha, on ollut seurauksena, että se se tulos, jonka rautatiet vuosittain näyttävät, on ollut väärä, se on ollut aivan liian edullinen. Ja se käsitys, joka meillä yleensä on Suomen valtion rautateistä, että ne ovat kannattavat, se on myöskin varsin väärä. Rautatiehallituksen tilaston mukaan ovat rautatiet viimeisten 7 vuoden kuluessa anta-

neet keskimäärin 2.05 % sille pääomalle, joka rautateihin on kiinnitetty. Tämä rautatiehallituksen tilasto on näiden uudistumäärärahan mukaan, kuin äsken mainitsin. Mutta jos koetamme laskea tätä sellaisten uudistumäärärahan mukaan, joita esimerkiksi Keski-Europassa, Saksassa, rautateille myönnetään, niin me tulemme aivan toisenlaisiin tuloksiin. On vaikeata laskea pitempää ajanjaksoa ja olen sentähden ottanut vain 4 viimeistä vuotta, jotka ovat olleet kaikkein edullisimmat rautateille, ja silloin olen saanut rautateittemme kannattavuisuuden 1/4 %:ksi. Tällöin ei kai enää voi puhua kannattavuudesta. Jos kysyy liikemieheltä, kuinka valtion liikelaitosta on hoidettava, niin saa aina ehdottomasti vastauksen: Niitä on hoidettava afäärimäisesti, liikelaitoksina. Se merkitsee siis sitä, että myöskin pitäisi tällä liikelaitoksella, niinkuin jokaiselle liikelaitokselle, saada kohtuullinen korko pääomalle. Jos sitten samalle liikemiehelle sanoo, että silloin tarvitsee tariffeja korottaa, niin niinkuin täällä lähetekeskustelussa kuulimme, silloin liikemiehet ovat yhdestä suusta valmiit sanomaan: Ei suinkaan, sillä rautateillä on muita tehtäviä, ne ovat kulttuurin välittäjiä, ekonoomisen elämän kohottajia, ja jos jotakin, mutta eivät enää liikelaitoksia, niinkuin niitä aina jokapäiväisessä puheessa kutsutaan ja tahdotaan, että ne olisivat. Se on juuri tällaisista määrärahoista, kuin tämä 46 miljoonaa ja niistä koroituksista, joita hallituksen on ollut pakko tehdä vakinaisessa rautatiebudjetissa — 51 miljoonaa entisestä määrärahasta, joka sekin on vielä liian pieni korotus —, se on näistä syistä, kuin hallitus on ollut pakotettu ehdottamaan tariffien koroitusta. Se ei siis ole budjetin tasoin saamisyyistä, sillä onhan paljon muita mahdollisuuksia saada budjetti lukkoon. Rautateiden itsensä kannalta täytyy, jos rautateitä parannamme ja tahdomme saada kuntoon, ne saada paremmin kannattaviksi, kuin mitä ne tällä kertaa ovat. Tietysti voi sanoa, että onhan toinen tapa hoitaa liikelaitosta sillä tavalla, että se tuottaa tuloa, kuin tässä tapauksessa tariffien korottaminen, se on menojen pienentäminen. Mutta minä väitän, että meidän rautatiemme menot ovat niin supistetut, että siinä hyvin pieniä säästöjä vastedes enää voidaan tehdä. Tällä kertaa, kun liikkuva kalusto on ollut täysin käytetty, niin paljon kuin

sitä meidän rautatieviranomaisemme vain ovat voineet käyttää ja kun henkilökunta on vähennetty jokseenkin minimaaliseen määrään ainakin kaikkialla muualla pienimpään määrään, mihin voi vähentää — minä en ole vakuutettu rautatiehallituksesta, onko siellä pienin määrä henkilöitä — mutta muualla voi sanoa, että on pienin määrä henkilöitä, millä rautateitä voidaan käyttää, niin ei ole toivoa, että voitaisiin saada rautateitä kannattavamiksi sen kautta, että menoja huomattavasti supistettaisiin. Päinvastoin on lähiaikoina rautateittemme menoja lisättävä monellakin tavalla. Meillä on verrattain suuria uudistuksia rautateillä tekeillä. Helsingin konepaja täytyy hävittää ja rakentaa uusi keskuskonepaja, Helsingin tavara-asema tarvitsee ilmeisesti lähitulevaisuudessa siirtää ja ennen kaikkea parantaa rautateitämme, oikoa joitakin mutkallisia teitä, voidaksemme autoliikenteen kanssa kilpailla, niin että ei ole mitään toivoa siitä, että menoja voitaisiin pienentää. Sen vuoksi mielestäni tällä kertaa on oikea aika, kun meidän teollisuutemme ja liike-elämämme sen kestää, korottaa tariffeja. On tietysti tarkoin punnittava, kestäkö meidän ekonoominen elämäme ehdotetut tariffikorotukset. Kun hallitus esityksessään vetoaa muihin maihin ja näyttää, että muualla tariffit ovat 2 jopa 3 kertaa korkeammat kuin meillä, niin on sanottu, että eiväthän ne ole verrannollisia. Minä en ymmärrä, miksi eivät olisi verrannollisia ne rahat, mitä Ruotsin puutavarantavieajat maksavat rautateillä, niihin rauteihin mitä Suomen puutavarantavieajat maksavat Suomen rautateillä, koska molemmat samoilla maailman markkinoilla myyvät nämä puut. Ja vaikka korotettaisiin rahti 20 %:lla — minä nimenomaan sanon, että vähän vähempikin voisi riittää, sillä rautatiehallitus laskee, että noin 15 %:n korotus voisi tuoda sen, mitä tarvitaan — mutta vaikka koroitettaisiin 20 %:lla, niin sittenkään meidän rautatierahtimme eivät tule olemaan edes puolta Ruotsin rautatierahteista.

Mitä sitten tulee siihen, kuinka alhaalla meidän rautatierahtimme ovat ennensotaisiin rauteihin verrattuina, niin yleensä ne ovat 6—7 kertaiset. Minä mainitsen tässä muutamia esimerkkejä, jotka ovat kuvavimpia.

Lankut ovat 6.4 kertaiset ennensotaisiin verraten, kaivospuut 4.9 kertaiset, paperi-

puut 4.9 kertaiset, puuvanuke, kuiva, 6.4 kertainen, märkä 5.2 kertainen, sementti 6.1, hiilet 6.1 j. n. e., nämä ovat kaikki tärkeitä suurartikkeleita. Voi on 11.4-kertainen. Se on oikeastaan ainoa artikkeli, jonka rahti on indeksin mukaisesti koroitettu, ja minä en ymmärrä, mikseivät herrat maalaisliittolaiset vähän antaisi puutavaramiesten ja muidenkin maksaa näitä rahteja, kun kerran voikin on näin korkealle koroitettu. Voita ei enää koroitettaisi tästä, kyllä se jäisi tähän. Kun meillä nyt indeksi on 11.25-kertainen ja yleensä ekonoominen elämä on asettunut noin 11-kertaiseksi maassa, niin en voi ymmärtää, kuinka me voisimme tulla toimeen rautatiellä 6—7-kertaisilla tariffeilla.

Täältä vasemmistosta on väitetty m. m., että rahdin korotus merkitsee niin paljon jauhoille, että se 50 pennin tullialennus, jota on ehdotettu, tuskin vastaa sitä. Minä voin herroille ilmoittaa, että rahdinkorotus jauhokilolle Helsingistä Ouluun merkitsee 1 pennin, joten ei siitäkään siis vallan kovin suurta ääntä pidä pitää. Ja tähän on sentään harvinaisen pitkä jauhun kuljetusmatka. Yleensä tämä rahdinkorotus merkitsee pääasiallisesti puutavararahtien koroitusta. Puutavara tekee noin 65—70 % näistä rautatierahdeista, ja joka nyt vähänkin tällä kertaa tuntee meidän ekonoomista elämäämme, niin se tietää, että eivät puutavarayhtiöt nurin mene, vaikka sen verran rahteja koroitettaisiinkin.

Kun tämä esitys ja yleensä se, että rautateiden menoarviota on tarvinnut niin huomattavasti korottaa, on hallituksen pannut ajattelemaan, että rautatietariffeja olisi koroitettava, niin minä olen tässä jonkun verran tahtonut puhua myöskin tariffeista. Toivon, että eduskunta hyväksyy tämän esityksen 46 milj. markan myöntämisestä ja että valtiovarainvaliokunta käsittelee sen mahdollisimman pian, jotta rautatiehallitus voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Ed. Niukkanen: Minä en tässä yhteydessä tahdo enää virittää keskustelua pitemmälle tariffiasiasta, koska se ei minun käsittääkseni kuulu tähän istuntoon.

Mitä sitten tulee tähän hallituksen ehdottamaan toimenpiteeseen, niin se minun käsittääkseni on kannatettava. Liikkuvan kaluston puute on niin suuri, että siinä täytyy ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin, saadakseen se puute poistetuksi. Siihen si-

jaan minusta hallituksen menettely, kun se ehdottaa näin suuren määrärahan otettavaksi tämän vuoden lisäbudjettiin, ei ole perusteltu. Hallitus ilmoittaa, että m. m. vaunujen rakentamiseen tarvittavasta 41,600,000:sta käytettäisiin tänä vuonna muka 34,267,000 ja ensi vuodelle jäisi vain 7,333,000, mutta mielestäni on mahdottomuus käyttää tänä vuonna enää näin suuria summia. — Vaikka kaikki tarve-aineet tänä vuonna tilattaisiin ja vaikka ehkä yksityisissäkin konepajoissa vaunuja hiukan valmistettaisiin ja annettaisiin etumaksuja niin korkeintaan luultavasti voitaisiin tänä vuonna maksaa puolet koko summasta. Minä kumminkin käsitan hallituksen menettelyn siten, että se on tällä tavalla tahtonut keventää ensi vuoden budjettia. Niinkuin minä sanoin, niin asia itsessään on hyvä ja kannatettava, mutta minä suositelen valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi, eikö tästä pyydetystä 46 miljoonasta ole huomattava osa siirrettävä ensi vuoden budjettiin, johon se asiallisesti kuuluu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Puhemiesneuvoston ilmoitus vahvistamatta jääneistä lakiehdotuksista

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta lähettäisi molemmat tässä ehdotuksessa mainitut, vahvistamatta jääneet lakiehdotukset, lausunnon antamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. von Born: Jag har icke anledning att direkte motsätta mig talmanskonferensens förslag rörande remiss av det första av de i föreliggande anmälan upptagna lagförslagen, men jag kan icke underlåta att uttala, att enligt min uppfattning någon remiss i detta fall icke hade behöft ifrågakomma. Enligt vedertagen praxis behöver ju remiss i fall som det föreliggande icke ske, om det föreligger omständigheter, som uppenbarligen utsluta lagförslagets godkännande. Då kan riksdagen utan att re-

miss i saken äger rum utan vidare låta lagförslaget förfalla. Enligt min uppfattning föreligger beträffande lagförslaget n:o 1 en dylik omständighet, då en gång högsta domstolen förklarar, att ett stadgande i lagförslaget står i strid med gällande R. F., och då för övrigt även riksdagen i ett annat sammanhang tidigare visat sig respektera denna uppfattning. Riksdagen hade alltså enligt min uppfattning både kunnat och bort låta det föreliggande lagförslaget förfalla utan remiss. Då remissen emellertid icke innebär något avgörande i själva saken, så har jag för denna gång icke velat direkte motsätta mig den föreslagna remissen till utskott.

Ed. Schaubman: För min del hyser jag samma uppfattning som rdgsm. von Born och har i talmanskonferensen t. o. m. gått så långt, att jag har motsatt mig den av talmanskonferensen förordade remissen. I likhet med friherre von Born vill jag dock icke nu framställa ett yrkande om att talmanskonferensens förslag avböjes.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää lähettää lakiehdotukset perustuslakivaliokuntaan.

3) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään sanotun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroa ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään sanotun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Eskola: Herra puhemies! Esillä oleva lakiehdotus kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta on senlaatuinen, etten minä sitä tässä tilaisuudessa katso voivani vaijeten sivuuttaa, syystä että minä en maatalousvaliokunnassa ollut tilaisuudessa liittämään vastalauseitani maatalousvaliokunnan mietintöön. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, kun laki nyt tässä eduskunnassa joutuu lopullisesti ratkaistavaksi. Minä en tahdo suinkaan sanoa sitä, että se tarkoitus, johon hallituksen esityksessä pyritään nim. kotimaisen viljantuotannon turvaaminen, olisi muuta kuin hyvää tarkoittava ja siihen meidän on joka tapauksessa pyrittävä, mutta ne keinot, joita silloinen hallitus esittää, ovat niin puolueellisesti laaditut, että ainoastaan suurmaanomistajat tulisivat tästä palkitsemisjärjestelmästä hyötymään. Hallituksen esityksen ja samalla maatalousvaliokunnan mietinnön mukaan tulisivat palkkiosta osallisiksi ainoastaan myllyjen omistajat tai parhaassa tapauksessa ne suurtilalliset, jotka kasvattavat viljaa myytäväksi, kun sen sijaan ne, joilla viljaa ei riitä myytäväksi eli siis pientilalliset eivät tästä tulisi mitään hyötymään, vaan päinvastoin saisivat jokaisesta ostamastaan ruis- ja ohraakilosta maksaa noin 50 penniä enemmän, sen jälkeen kun tämä laki astuu voimaan. Tämä on sitä vanhanaikaista politiikkaa, joka perustuu siihen täälläkin jo aikaisemmin lausuttuun tosiasiastaan, että „rikkaille on turvattava heidän rikkautensa ja köyhille heidän köyhyytensä”. Meidän maassamme on asiaintila nimittäin sellainen, että pientilalliset eivät viljele leipäviljaa eikä ole tilaisuutta viljellä, tämän esityksen mukaan, ruista ja ohraa myytäväksi asti, vaan päinvastoin joutuvat ostamaan suurimman osan kuluttamastansa viljasta. Maatalousvaliokunnassa tuli tosin ilmi se seikka, että Länsi-Pohjanmaalla sekä Etelä- ja Länsi-Suomessa yleensä pientilat eli ne tilat, joitten viljelty pinta-ala on 10—20 ha, tuottavat viljaa myytäväksikin ja väitettiin samalla, että juuri ne tilat suurimmaksi osaksi myytävän viljan tuottavatkin ja että siis pientilat todella tulisivat nyt ehdotetusta viljan palkitsemisesta hyötymään. Minä en tahdo väittää, etteikö näin todella olisi laita Pohjanmaalla ja maamme ruotsinkielisillä seu-

duilla. Mutta kyllä minä vakuutan, että suurin osa maan pienviljelijäväestöstä yleensä eli niistä, jotka asuvat Keski-Suomessa, Savossa ja Karjalassa, elävät niin ahtaissa oloissa ja niin karuilla seuduilla, ettei viljan kasvattaminen siellä edes oman perheen tarpeeksi voi tulla kysymykseenkään, vaan ainoa keino leivän hankkimiseksi on leipäviljan ostaminen. Minä olisin erittäin kiitollinen, jos ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat Tåg y. m., jotka valiokunnassa esittivät sitä kantaa, että pienviljelijät leipäviljaa kasvattavat, matkustaisivat siellä Keski-Suomessa ja Savossa, niin minä olen aivan varma, että he muuttaisivat mielipiteensä kokonaan toiseksi kuin mitä se valiokunnassa oli ja yhtyisivät meidän sosialidemokraattien kanssa vastustamaan suurviljelijöitä suosivan viljanpalkitsemislain hyväksymistä.

Tämän yhteydessä luonnollisesti voidaan tehdä huomautus, että viljan palkitsemisjärjestelmän voimaansaattaminen olisi omiansa kehoittamaan pienviljelijöitäkin viljan viljelemisen lisäämiseen. Mutta minun ymmärtääkseni tämä huomautus on asiaton. Meillä Keski-Suomessa pientilat yleensä ja vuokra-alueiden lunastuslain nojalla muodostetut viljelmät erikoisesti ovat pieniä, viljelyspinta-ala useammalla tilalla vain 2—4 ha ja vieläkin pienempiä, sekä ala karua, useimmiten kivilouhikkoa, joten mahdollisuudet ovat kovin rajoitetut ja ruisviljan kasvattamisen saattaa näillä tiloilla asettaa kokonaan kyseenalaiseksi. Vaikka siis kuinka hyvää tahtoa käyttäen koettaisi arvostella sitä osuutta, jota pienviljelijät mahdollisesti voisivat tulla saamaan tämän lain voimaan tultua, niin supistuu se olemattomiin, kun sitävastoin kaikki työty tulee käsittääkseni siitä yksinomaan suurtilallisille, eli niille, jotka tuottavat viljaa yli oman tarpeen eli myytäväksi, joten tästä viljan palkitsemisjärjestelmästä tulisivat hyötymään ne suurtilalliset, jotka täällä aikaisemmassa keskustelussa on mainittu, luvultaan noin 1,000 suurviljelijää. Kyllä tämän hyvin tietävät kaikki ne, jotka lain hyväksymistä kannattavat ja puoltavat, nimittäin suurmaanomistajat ja heidän edustajansa täällä, vaikka pienviljelijöitten etu otetaan siinä ikäänkuin keppihevoseksi, jonka nojalla laki yritetään saattaa voimaan. Rahallinen kysymys ei suinkaan pääty, niinkuin sosialidemokraattien vasta-

lauseessakin aivan oikein mainitaan, 18,000,000 markkaan vuodessa, vaan on aivan varma, että se tulee nielemään varoja paljon enemmän ja että siitä tulee jonkinlainen uusi tulliveroa vastaava leipäverotus kuluttajien kannettavaksi. Tässä siis varsin ovelasti salakuljetetaan valtion varoja suurviljelijöille, jotka varat sitten pienviljelijöiltä veroina nykyisten suurmaanomistajia suosivien verolakien mukaan takaisin valtiolle peritään. Vaalien edellä kiinnosti minua erikoisesti se seikka, että edistyspuolueen sanomalehdet, varsinkin „Keski-Suomalainen” siellä minun kotisendullani, kirjoitti pontevasti viljatullien poistamisen puolesta, ja puhuttiin siinä äänilajissa, että on ollut erehdys aikaisemminkaan säätää leipäviljalle minkäänlaista veroa. Mutta niinkuin edistyspuolueen edustajat m. m. Linna, K. E. maatalousvaliokunnassa jäsenenä ollen hyvin tietää, on tämä puhe tullut puhutuksi muuten vain, kenties vaalitarkoituksessa, koska juuri sen puolueen edustajat yhdessä muitten porvarillisten edustajien kanssa vaativat maksettavaksi välitöntä veroa suurtilallisille viljan palkitsemisen muodossa.

Merkille pantavaa on myös se, että maalaisliiton edustajat puhuvat usein ja kauniisti pienviljelijäin etujen ja oikeuksien puolesta, mutta käytännössä, niinkuin tämänkin lain todennäköinen hyväksytyksi tuleminen osoittaa, toimivat heidän etujansa vastaan. Me sosialidemokraatit, jotka puolustamme pienviljelijäin etuja ja oikeuksia muutenkin kuin vaalipuheissa, vastustamme tämänkin pienviljelijäin leipäverotuksen korottamista tarkoittavan lain hyväksymistä m. m. seuraavista syistä: Ensiksikin lain toimeenpano kysyy valtionvaroja tavattoman paljon ja paljon enemmän kuin hallituksen esitys ja maatalousvaliokunnan mietintö edellyttävät. Toiseksi ei ole olemassa mitään syytä, joka kehoittaisi suuremmassa määrässä siirtymään nykyisestä jo käsittääkseni verrattain hyvällä alulla olevasta karjataloudesta yksipuoliseen viljanviljelykseen, vaan päinvastoin pidämme sitä määrättyssä suhteessa takaskeleena maan taloudelliselle kehitykselle. Kolmanneksi vastustamme lain hyväksymistä myöskin siitä syystä, koska sen toimeenpanossa käytetyt vielä toistaiseksi tuntemattomat määrät valtionvaroja tulevat joko hyödyttämään yksinomaan myllyteol-

lisuuslaitoksia tai kallistamaan leivänhintaa sekä hyödyttämään suurmaanomistajia.

Erikoisesti minä kuitenkin pidän velvollisuutenani vielä huomauttaa, että pienviljelijäväestö ei tästä viljan palkitsemisjärjestelmästä tule hyötymään mitään, vaan päinvastoin pahimmassa tapauksessa saavat maksaa jokaisesta leipäviljakilosta, mitä he suurmaanomistajilta joutuvat ostamaan, jopa 50 penniä korkeamman hinnan, kuin jos tätä lakia ei voimaan saatettaisi. Me pidämme tällaista leivän hinnan korottamista keinotekoisena ja vääränä.

Minä toivon, että suuri valiokunta, kun asia joutuu sinne käsiteltäväksi, antaa lakiehdotuksesta hylkäävän esityksen.

Ed. Setälä: Kysymys kotimaisesta viljantuotannosta ja sen turvaamisesta on siksi suurimerkityksellinen, että se varmaankin ansaitsee huomiota niin hyvin viljantuottajain kuin kuluttajainkin puolelta. Viljantuotannon edistymiseen on yhdistyneenä siksi suuria maan taloudellista olemassaoloa koskevia arvoja, ettei niitä voida jättää huomioon ottamatta. Mutta niistä keinoista, joita tässä käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa esitetään maan viljantuotannon turvaamiseksi, olen minä puolestani toista mieltä. Kun käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen mukaan palkkiota suoritetaan ainoastaan myytäväksi tuotetusta kotimaisesta viljasta, joka määrä lakiehdotuksen perustelujen mukaan on arvioitu noin 30 miljoonaa kiloksi koko maan leipäviljasadon ollessa 433 miljoonaa kiloa vuodessa, niin näin ollen tästä korvauksesta tulee hyötymään vain harvalukuinen joukko maamme suurviljelijöitä, jotka tuottavat viljaa myytäväksi, samalla kuin suurilukuinen mutta taloudellisesti monin verroin heikompi pienviljelijäväestö, joka käyttää tuottamansa viljan kotitarpeeksi, jää kokonaan osattomaksi tästä korvauksesta. Meillä viljan ylituotannon ja alituotannon rajana voidaan pitää viljelmää, jonka pellon pinta-ala on 10 ha, ja tilaston mukaan oli pienviljelmää, se on viljelmää, joilla on peltoala alle 10 ha, Suomen koko peltoalasta 680,195 ha eli 37,7 % koko maan peltopinta-alasta. Siitä laskettiin 1924 olleen leipäviljalla, rukiilla, ohralla ja vehnällä noin 172,000 ha eli 48,3 % koko leipäviljalasta. Pienviljelmien osuus koko leipäviljan sadosta oli saman laskelman ja arvion

mukaan yli 200 miljoonaa kiloa tai lähelle puolet koko maan leipäviljasadosta. Tämä tilasto osoittaa, että pienviljelijäin hallussa on ainoastaan noin 1/3 Suomen peltopinta-alasta ja pienviljelijät kuitenkin tuottavat lähelle puolet koko maan leipäviljasadosta. Ja tämän lakiehdotuksen mukaan jää kokonaan puolet meidän maamme leipäviljasadosta ulkopuolelle tämän korvauksen, mitä tämä lakiehdotus tarkoittaa. (Ed. Vesterinen: Ei pidä paikkaansa!) Pitää paikkansa. Minä tiedän, että tässä tehdään sellainen väite, kuin tehtiin jo maatalousvaliokunnassa, että pienviljelijäväestö voi käyttää tätä lakia hyväkseen sillä tavalla, että se myy viljansa ja ostaa taas uudestaan. Tämä on vain teoreettisesti mahdollista. Eihän meidän harvaan asutussa maassamme tule tällainen pienten viljaerien liikkuttaminen ja vaihtaminen tällä tavalla kysymykseenkään käytännöllisesti. Tässä minä puolestani näen juuri kaikkein heikoimman puolen tässä laissa, kaikkein epäoikeudenmukaisimman kohdan siitä syystä, että tämä laki korvaa suurviljelijälle, joka kuitenkin pinta-alaan nähden saa paljon helpommasti tuon tuoton maasta, viljakilon, kuin pienviljelijä ja jättää kokonaan tämän maan heikoimman maanviljelijäluokan ulkopuolelle tämän korvauksen.

Jos tässä maassa tahdotaan maan viljantuotantoa turvata, jota mieltä minäkin olen, niin yhteiskunnalla kyllä löytyy siihen muitakin keinoja. Meillähän on tässä maassa puolitoistasataa tuhatta tilatonta, jotka, ainakin suuri osa näistä, olisivat halukkaita viljelemään maata vielä toistaiseksi ilman yhteiskunnan antamaa korvausta jokaisesta viljakilosta, jos meillä vain valtiiovallan taholta ryhdytään toimenpiteisiin, että tälle tilattomalle väestölle helpotetaan maan saantia ja autetaan sitä ammattitaidossa. Minä olen aivan vakuutettu, että meidän maamme viljasato kohoo ainakin yhtä paljon tätä tietä kuin tällä tavalla, mitä tässä lakiesityksessä esitetään.

Minä toivonkin nyt, kun tämä asia menee suureen valiokuntaan, että siellä tul-taisiin valiokunnan taholta hylkäävään päätökseen tähän lakiin nähden.

Ed. Rosenberg: Jo silloin kun tämä laki ensi kerran oli eduskunnassa käsiteltävänä, asettui ryhmä, johonka kuulun,

sitä vastustamaan. Syyt tähän olivat samanlaiset, jotka äskeiset puhujat jo ovat esille tuoneet. Mutta ennen kaikkea oli suurimpana syynä se, että meidänkin mielestämme tällä hetkellä työtätekevän kansan edut vaativat ensi kädessä muunlaisia toimenpiteitä. Tässä lakiehdotuksessa puhutaan paljon viljantuotannon turvaamisesta, mutta joka tapauksessa, niinkuin tässä äsken huomautettiin, ei suinkaan ensi kädessä tule kysymykseen juuri sen viljelijäluokan viljatuotannon turvaaminen, jota laki edellyttää. Jo lain tekstistäkin selviää myöskin, ensimmäisestä pykälästä, että, paitsi suurviljelijän tuotannon turvaamisesta, ainakin suuri osa aijoituista palkkioista joutuisi myllyteollisuuden haltuun. Tämä ei suinkaan ole mikään oikea tie, mikä jo aikaisemminkin on osoitettu, viljantuotannon turvaamiseen. Oikea tie sen sijaan, niinkuin äsken osoitettiin, on se, että heikoimman maatalouden, pienviljelijän asemaa etupäässä turvataan. Sen lisäksi on tässä maassa suhteellisen suuri tilattomien väestö. Näiden asema olisi ennen kaikkea turvattava ja heille varattava tilaisuus päästä maahan kiinni. Näin ollen siis ne miljoonat, jotka ovat tarkoitetut tätä tarkoitusta varten, pitäisi ensi kädessä käyttää tämän väestön aseman turvaamiseen. Jos tilattomien suurelle joukolle varataan tilaisuus päästä maahan kiinni, niin se jo sinänsä on omiaan kohottamaan viljan tuotantoa ja turvaamaan viljan saannin kotimaassa. Yhteiskunnallisia pulmakysymyksiä ratkaistaessa on tämä mielestäni asetettava etualalle ja joka tapauksessa on väärin, jos nyt tahdottaisiin kotimaista viljatuotantoa turvata, samalla kertaa „turvata” myllyteollisuutta. M.m. muistaakseni nykyisen hallituksen antamassa budjettiesityksessä puhutaan myös kotimaisen myllyteollisuuden asemasta ja varataan sen takia tullitariffiin jauhetulle viljalle tullia turvatakseen tämän myllyteollisuuden asemaa. Nyt lienee kuitenkin asia niin, että kotimaisen myllyteollisuuden asema on jo ennestäänkin tarpeeksi turvattu, joten tässä suhteessa ei suinkaan tarvitse enää mitään lisäsuojelusta hankkia.

Mitä vielä tulee siihen rahasummaan, josta tässä ehdotuksessa puhutaan, ei tähänkään mennessä miltään taholta ole tuotu esille, kuinka monta miljoonaa oikeastaan tähän tarvitaan. Alkuperäisessä

esityksessä puhuttiin kyllä 15 miljoonasta, mutta nyt ovat kuitenkin ammattimiehet silloin niinkuin myöhemminkin väittäneet, että tämä summa ei lähimainkaan tule riittämään. Puhuttiinpa eräässä lentolehtisessä, joka aikoinaan asiasta kirjoitettiin, siitäkin, että sanotun palkkion määrä tulisi kohoamaan 45—50 miljoonaan. Tämöinen rahasumma, jos se pitää paikkansa, on siksi suuri, että sitä ei tällaiseenkaan tarkoitukseen ainakaan ensi kädessä tarvitse käyttää. Meillä on tässä maassa paljon tähdellisempiä kysymyksiä, jotka ennen ovat ratkaistavat.

Sitäpaitsi tuntuu myös, että tällainen epämääräinen arvio ei sovellu budjettiin. Tuntuu ihan siltä, kun tahdottaisiin ensi kädessä saada aikaan vain tällainen laki ja että sen läpi menemiseen esitetään pienempi summa kuin todellisuudessa tarvitaan. Uskoni on nimittäin sellainen, että jos todella suoritettaisiin tarkkoja laskelmia, ja niiden perusteella esitettäisiin se tosiasiallinen menoerä, joka vuosittain tulisi tällaisen lain voimaantultua käytettäväksi, se olisi siksi suuri, että eduskuntaa hirvittäisi sellaisen suuren summan myöntäminen tähän tarkoitukseen ja lakiehdotus sentähden tulisi varmasti hylätyksi. Tämän tähden uskonkin, että alkuperäisessä ehdotuksessa oleva summa on otettu pienemmäksi kuin mitä se todella tulee olemaan. Ja siitäkin syystä, koska emme voi siis ennakolta sanoa, kuinka suureksi tuo lopullinen menoerä todellisuudessa tulee kasvamaan, on syytä hylätä esilläoleva lakiehdotus. Toivonkin, että asian tultua suureen valiokuntaan vielä lähemmin tarkastetaan tässäkin suhteessa esilläolevaa ehdotusta, ja että suuri valiokunta asettuu lakiin nähden hylkäävälle kannalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitel-

lään sanotun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Turunen: En tahdo asettua vastustamaan sitä, että viljavarasto yleensä maahan perustetaan, mutta olen eri mieltä esim. maatalousvaliokunnan enemmistön kanssa siitä, minkä vuoksi viljavarasto on perustettava. Se käsitys on mielestäni myöskin oikea, että viljavarasto tarvitaan pula-aikoja varten. Mutta minun käsityseni mukaan niiden pula-aikojen luonne on toisin käsitettävä kuin valiokunnan enemmistö on ne määritellyt. Sellaisena kuin esitys viljavaraston perustamisesta nyt on käsillä, ei sitä voi hyväksyä, ellei asetu porvariston näkökannalle. Täällä puolustetaan viljavaraston perustamista senvuoksi, että valtion laitosten ja varsinkin armeijan tarpeet tulisivat sodan varalta turvatuiksi, toisin sanoen, otetaan lähtökohdaksi n. s. maanpuolustusseikat, jotka jättävät kokonaan huomioon ottamatta tämän maan puutteenalaisen väestön tarpeet ja niiden turvaamisen. Jos laki hyväksyttäisiin sellaisena kuin se vuoden 1925 valtiopäivillä on jätetty lepäämään tai jollaisena maatalousvaliokunta sen esittää hyväksyttäväksi, merkitsisi se vain yhtä osaa siinä järjestämässä militarisoimispuuhassa, johon porvaristo tähtää kaikilla aloilla ja joka suoritetaan varsinaisen kansan kustannuksella. Mitä lakiesityksestä sen lisäksi ilmenee, siitä näkee selvästi, että armeijan tarpeiden ohella on muistettu vain suurviljelijäin yksityisiä etuja. Lakiehdotus ei nimittäin sisällä mitään rajoitusta kotimaisen viljan ostoon ja hintaan nähden. Sotilaallisia tarkoituksia varten perustettuja varastoja voidaan siis niiden uusimisessa ja perustamisessa käyttää suurviljelijäin etujen mukaisina ostopaikkoina, tahtoisinpa sanoa, uusina tilaisuuksina hyötyä rehellisemmin tai epärehellisemmin valtion kustannuksella. Meillä on ollut sellaisesta hyötymisestä paljonkin puhuvia esimerkkejä esim. valtion rauta-teillä.

Minä olen tässä mahdollisimman lyhyesti viitannut niihin seikkoihin, joiden vuoksi en ole voinut maatalousvaliokunnassa yhtyä enemmistön käsitykseen. Minun mielestäni viljavarastojen perustaminen olisi toimitet-

tava toiselta pohjalta. Viljavarastoja olisi perustettava kansan vähävaraisen osan toimeentulon turvaamiseksi poikkeuksellisen olotilan vallitessa. Suomen maatalous ei ole niin vaurastunut esim. katovuosien varalta, etteikö täällä tulisi puutetta syömäviljasta ja myös siemenestä. Teollisuuden alalla syntyvät häiriöt ja pulat saattavat muodostaa sellaisen tilanteen, jolloin huomattava osa työtätekevästä väestöstä on suoranaisten avustamisen tarpeessa. Mahdollista on sekin, että sotilaalliset selkkaukset eri valtioiden välillä ehkäisevät viljankuljetuksen tänne ja syömäviljasta sekä siemenistä tulee puutetta ainakin siltä osalta, mikä tavallisesti tuodaan muista maista. Näiden tapausten varalle voidaan ennakolta ryhtyä toimenpiteisiin. Mutta silloin on laissa selvästi määriteltävä, että varastot ovat olemassa vain todellista hätää kärsivien auttamiseksi, eikä militaristisia tarpeita varten. Armeijan tarpeita voidaan varastoista tyydyttää vain sikäli kuin normaalisissa olosuhteissa niiden uusiminen ja täydentäminen vaatii. Viljavarastojen perustamisessa olisi laissa annettava selvät määräykset myös siitä, että viljanostamista ei harjoitettaisi suurviljelijöitä suosivalla tavalla. Varastoitavan viljan hinta on laissa lähemmin määrättävä, samoin on määrättävä, että varastoimista eivät saisi suorittaakseen mitään yksityiset urakoitsijat, joita valtion rautateillä on niin lukuisasti käytetty. Se olisi annettava sellaisiin käsiin, jotka sen tekisivät yksityistä liikevoittoa tavoittelematta. Huomioonottaen viimeaikaiset ilmiöt yksityisen liiketoiminnan alalla, vieläpä valtion suoranaisten valvonnan alaisissa virastoissa, on minulla sellainen käsitys, että osuustoiminnalliset liikkeet ovat parhaiten tähän tehtävään sopivia. Niille voidaan toimenpide antaa paremmalla luottamuksella.

Edellisen perusteella minä ehdotankin, että suuri valiokunta ottaisi käsittelyn pohjaksi maatalousvaliokunnan mietintöön liittyvän toisen vastalauseen ja siinä esilletuodun ehdotuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaan suureen valiokuntaan.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään tämän lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Esillä oleva kysymys on yksi niistä lukuisista kysymyksistä, joita edellisiltä valtiopäiviltä on siirtynyt näiden valtiopäivien ratkaistavaksi, jotka tarkoittavat valkoisen luokkavallan lujittamista. Tämä kysymys on laajakantoisimpia ja suurimpia niistä kysymyksistä. Se tapa, jolla tämä esitys jätettiin eduskunnan käsiteltäväksi, samoin kuin myöskin se kiireellisyys, jota puolustusasiainvaliokunta noudatti tätä kysymystä käsitellessä, se jo osoittaa, että nykyinen eduskunta on valmis syvällisemmin ajattelematta tämän lain hyväksymään ja läpiajamaan tällaisen puhtaasti porvarillisen luokkalain. Ryhtymättä tällä kertaa sen laajemmin käsittelemään kysymystä työväestön katsantokannalta, nimittäin siltä kannalta, että tämä laki on kohdistettu työväestön toimintaa kohtaan sekä poliittisella että taloudellisella toiminta-alalla, joilla työväestö taistelee oikeuksiansa ja vapauksiensa puolesta, minä pyydän tässä tilaisuudessa sensijaan viitata ainoastaan kahteen sellaiseen tärkeään kysymykseen, joista ainakin sanoissa ollaan suurin piirtein yksimielisiä sekä vasemmalla että oikealla. Sillä nämä kysymykset ovat läheisessä yhteydessä suojeluskuntien laillistamisen ja vakiinnuttamisen kanssa. Ensinnä on kysymys kieltolain voimaansaattamisesta ja kieltolain tehostamisesta. Jos käsillä oleva lakiehdotus suojeluskuntien laillistuttamisesta ja vakiinnuttamisesta tulee hyväksytyksi, niin se myöskin suurelta osaltaan tekee mahdolltomaksi kieltolain voimaansaattamisen ja kieltolain valvonnan tehostamisen. Sillä lukuisat esimerkit ja käytännöllinen elämä osoittavat etenkin maaseudulla, että juuri suojeluskuntien asevoimalla tätä kieltolain valvontaa ja kieltolain valvonnan tehostamista koetetaan kaikin keinoin rajoittaa ja tehdä mahdolltomaksi. Toinen sellainen laajakantoinen kysymys, jota kaikkien yhteiskuntaluokkien taholta on viime aikoina pohdittu,

on huliganismin vastustaminen. Porvarillinen sanomalehdistö on tätä kysymystä varsin laajasti kosketellut ja lukuisissa heidän suuremmissa kokouksissaan on kysymystä käsitelty varsin laajasti. Mutta aina on sivuutettu tämä peruskysymys, mikä johtaa huliganismiin, mikä kasvattaa huliganismia ja mikä edelleen pitää huliganismia yllä. Ja minun käsitykseni mukaan työväen katsantokannan mukaan sen huliganismin raakuuden, väkivallantekojen, murhien, tappojen j. n. e. lisääntyminen on erottamattomassa yhteydessä suojeluskuntatoiminnan kanssa. Jo v. 1918 suojeluskuntajärjestön suorittamat teot saattoivat osan kansasta siihen käsitykseen, että väkivalta, jopa suorastaan murhatkin ovat, yleisen mielipiteen mukaan, kohotettu tavoiteltavaksi hyveeksi ja ihmishengen koskemattomuus saatettu halveksumisen alaiseksi ja tätä tällaista otolilaa ja käsitystä on suojeluskuntaliike edelleen ylläpitänyt. Suojeluskuntien kannattajat ja tämän lain kiirehtijät eivät ole ottaneet huomioon edes näitä tärkeitä näkökohtia. He asettavat oman valkoisen luokkavoimansa vakiinnuttamisen ja kasvattamisen edelle tällaisia suuria kysymyksiä. Tämän lain voimaansaattaminen merkitsee samaa kuin huliganismin laillistuttamista ja sen kehittämistä. Valiokunnan mietintöön liittämässäni vastalauseessa olen perustellut lyhyesti työväen katsantokantaa tähän kysymykseen ja esittänyt ponnien, jota pyydän suositella suuren valiokunnan huomioon, nimittäin ponnien, joka kuuluu, että hallituksen esitys hylätään ja että eduskunta kehoittaisi hallitusta mitä pikimmin laatimaan esityksen suojeluskuntien hajoittamisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Määrärahan myöntämistä maamme itenäisyyden muistomerkkilpailun järjestämistä varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 18 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ainoaan käsittelyyn.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Virta: Mielestäni hallituksen esitys määrärahan myöntämisestä itsenäisyysmerkin luonnoskilpailua varten on tarpeeton ja hyödytön eikä työväestö ollenkaan kaipaa näitä porvarivaltion symbolia kuvaavia patsaita, jollainen tästäkin varmasti muodostuu. Näitä patsaita tässä maassa on niin tavattomasti jo ennestään olemassa. Työväenluokka on aina tietenkin ollut tässä maassa jo tsaarivallan aikana pitkät ajat taistelemassa Suomen itsenäisyyden saavuttamiseksi ja myöskin huomatuimmat työväenliikkeen johtajat, kuten Mäkelin-vainaja ja monet muut, ja totta on ja totena pysyy, että Suomi sai itsenäisyytensä vasta sen jälkeen, jolloin Venäjän työläiset ja talonpojat olivat syösseet tsaarivallan nurin ja muodostaneet neuvostojärjestelmät kuin myöskin ne olivat sitä ennen kukistaneet Kerenskin hallituksen. Siis Venäjän työläisten ja talonpoikain vallankumouksellisen toiminnan kautta on Suomi saanut itsenäisyyden, jota porvaristo ei tahdo millään tavalla tunnustaa, mutta joka asia kuitenkin niin on. Porvaristo tietenkin laittaa muistomerkkejä senvuoksi, että he muka ovat Suomen itsenäisyyden taistelleet aseilla, ja sitä kuvaava tietenkin pyritään tästä muistomerkistä luomaan myöskin eikä senkään vuoksi työläisillä ole mitään syytä semmoisen muistomerkin pystyttämiseen myötävaikuttaa. Tuon pystytettävän merkin tietenkin pitäisi kuvata sitä olotilaa, jonka avulla Suomi on itsenäisyytensä saavuttanut, mutta siihen ei porvaristo eivätkä meidän sosialidemokraattimme tule alistumaan. Suomen itsenäisyyden aika ei myöskään ole tämän maan työväenluokalle ollut mitään vapauden aikaa. Se on tällä ajalla saanut kärsiä tämän maan porvariston ruoskan iskuja mitä kauheimmassa mittakaavassa. Palautamme vaan mieliin vuoden 1918 tapahtumain loppuselvityksen, jolloin tämän maan työväenluokan parhaimmisto sai kärsiä kauheita porvariston kostotoimenpiteitä. Sen jälkeinen aika on ollut jatkuva vainojen aikaa työväenluokkaa kohtaan, työväen järjestöjen hävitykset ja kauheat linnatuomiot ovat muodostaneet yhtämittaisen sarjan työväenluokan sorrossa

Suomen itsenäisyyden aikana. Työväenluokan verokuormaa on yhtämittaa lisätty. Häikäilemätön työn riisto ja työttömyys on jatkuvasti painanut työväenluokkaa. Työläiset eivät ole turvatut millään tavalla sairauden eikä työttömyyden eikä vanhuuden varalta yhteiskunnan puolelta. Työnriisto ja työväenluokan sorto on tälläkin kertaa mitä häikäilemättömin. Sitä parhaiten todistaa maassa oleva Suomen Metalliteollisuustyönantajain julistama työnsulku ja monet muut. Työväenluokan työläiset ja talonpojat eivät voi olla porvariston kanssa pystyttämässä minkäänlaista muistomerkkiä eikä niihin valtion varoja myöntämässä, koska näiden merkkien tarkoituksena on pääasiassa porvarivaltion riistoyhteiskunnan kunnioittaminen ja ylistäminen, ja varsinkin kun tietää, että meidän porvaristomme itsenäisyyden nostus on teeskenneltyä, josta viime vuosien aikana on käytäntö puhunut aivan toista kieltä. Ja ovatkin meidän porvaristomme innoikkaita itsenäisyyshmiehiä niin kauan kuin tämä itsenäisyys turvaa heidän riistoetunsa tässä maassa, mutta varmaa on, että vastaisuudessa niinkuin ennenkin, jos heidän riistomahdollisuutensa alkaa horjua, ovat he valmiit myymään tämän maan sen maan kapitalisteille, joka pikimmin ja parhaiten turvaa heidän riistomahdollisuutensa edelleen. Senvuoksi minä ehdotan, että nyt esilläoleva sosialidemokraattisen hallituksen antama esitys hylättäisiin.

Ed. Rosenberg: Äsken lausutut sanat sisälsivät jo koko totuuden sanottuna niin yksinkertaisella tavalla työmiehen suusta, että ne eivät juuri lisäselvityksiä kaipaa. Minua todellakin ihmetytti valtiovarainvaliokunnassa kysymystä käsitellessä se, että sosialidemokraatit työväenluokan äänillä tänne valittuina yksimielisesti asettuivat tällaisen kysymyksen taakse. Mutta nähtävästi heillä ei ollut selvillä se, mitä tällainen itsenäisyys oikeastaan merkitsee. Minun täytyy kyllä myöntää, että silloin, kun valtakunta julistettiin voimaan, oli sillä merkitystä, ja jos todellakin se tilanne, mikä vallitsi joulukuun 6 p:nä 1917, olisi pysynyt sellaisena, olisi työväkikin voinut asettua tällaisen muistomerkin pystyttämisen taakse. Mutta tilanne muuttui. Mistä syystä? Tähän kysymykseen on vastauksen hakeminen sangen helppoa. Tosiasiallinen tilanne on

sellainen, että ulospäin meillä ei tälläkään hetkellä itsenäisyyttä ole ja sisäänpäin on työväenluokka enemmän kuristettu kuin koskaan ennen. Se on liian kallis hinta n.s. itsenäisyydestä. Ennen kaikkea pitäisi kuitenkin itsenäisyyden merkitä työväestöllekin jotakin, sitäkin suuremmalla syyllä, koska tämän maan elämä riippuu kuitenkin työtätekevistä kansasta. Jos työtätekevät joskus voivat isänmaansa ja itsenäisyytensä tunnustaa, täytyy sen tapahtua sellaisissa olosuhteissa, joissa heillä myöskin isänmaassaan on isäntävalta. Sitä meillä ei ole. Mutta voisimme me eräissä oloissa tunnustaa porvarillisen demokratiankin, voisimme tunnustaa sellaisen itsenäisyyden, missä porvarillinen demokratia vallitsee, mutta silloinkin vain sillä ehdolla, että siinä työväellä on jotakin sananvaltaa. Nyt sitä ei ole. Me emme elä missään porvarillisessa demokraattisessa yhteiskunnassa. Me elämme yhteiskunnassa, jossa vallassa oleva luokka itsekin sanoo, että se on valkoinen valta. Mitä merkitsee valkoinen valta. Se on sellainen valtiomuoto, missä hallitsevan luokan käsissä ovat sellaiset valtavälineet, joilla se joka hetki voi täydellisesti turvata määräämisvaltansa. Se seikka, että tässä maassa on eduskunta, se seikka, että täällä vallitsee eräänlainen ulkonainen demokratia, ei suinkaan poista oleellista tosiasiaa, eikä se vähimmässäkään määrässä muuta sitä seikkaa, että tässä maassa vallitsee omistavan luokan täydellinen diktatuuri. Jos me siis pystytämme muistomerkkin näissä oloissa, mitä se merkitsee? Se ei merkitse Suomen itsenäisyyttä. Se ei merkitse mitään muuta kuin tämän hallitsevan, omistavan luokan yksinvallan, diktatuurin voimaan saattamista ja sen itsenäisyyden pystyttäminen ei kuulu joulukuun 6 päivälle, vaan ennemmin toukokuun 16 päivälle 1918. Meidän tulee muistaa, että ei yksikään työtätekevä tässä maassa tule näkemään tässä pystytetyssä muistopatsaassa mitään muuta kuin nykyisen vallan symbolin, joka syntyi sen luokkakaartin pajunettien nojalla, jota nyt aiotaan vakiinnuttaa. Silloin kun olotila joskus muuttuu, kun joskus päästään tässä maassa siihen tilanteeseen, että meillä itsenäisyyttä on, toisin sanoen, että työtätekevällä luokalla on jotakin sanomista, silloin on tilanne muuttunut niin paljon, että voidaan puhua muistomerkkin pystyttämi-

sestä. Että sosialidemokraattisen ryhmän edustajat työväenluokan äänillä tänne valitut eivät todellakaan käsitä näitä yksinkertaisia totuuksia, se todistaa vain sitä, että he ovat loitonneet työtä tekevästä luokasta liian kauaksi; eivät käsitä nykyisen yhteiskunnan todellista sisältöä, toisin sanoen eivät tiedä, mitä he tekevät. Minä kannatan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestys alkaa.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (130—21—00—48).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valiokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon:

8) Lepäämään jätetyn esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen uudeksi työnvälityslaiksi,

laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1;

9) Hallituksen esityksen johdosta laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista

laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1;

10) Määrärahan myöntämistä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3;

11) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten

laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 2;

12) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista

laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ja

13) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista

laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4;

Puhemies: Koska äsken jätetyt hallituksen esitykset ovat jaetut eduskunnan jäsenille, niin voitaneen ne panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

Ehdotuksen laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 29;

Parantolahoidon hankkimista sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten

koskeva hallituksen esitys n:o 30;

Valtion takuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista

koskeva hallituksen esitys n:o 31; ja

Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävä hallituksen esitys n:o 32.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on huomenna kello 7 illalla.

Istunto päättyy kello 3,40 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

9. Keskiviikkona 21 p. syyskuuta 1927

kello 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 1 laiksi heinäkuun 17 päivänä 1919 annetun Suomen Hallitusmuodon 23, 24 ja 94 §:n muuttamisesta 243
- 2) Ed. Schaumanin edusk. esitys n:o 2 laiksi Hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta ”
- 3) Ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3 laiksi edustajanvaaleista ”
- 4) Ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4 laiksi edustajanvaaleista ”
- 5) Ed. Sergeliuksen y. m. edusk. esit. n:o 5 laiksi vaalilain 67 §:n muuttamisesta ”
- 6) Ed. Virkkusen y. m. edusk. esit. n:o 6 laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteita koskevan lain voimaannpanosta 14 p:nä heinäkuuta 1923 annetun lain 6 §:n muuttamisesta ”
- 7) Ed. von Bornin edusk. esit. n:o 7 laiksi kielilain 20 §:n muuttamisesta ”
- 8) Ed. P. Saarisen y. m. edusk. esit. n:o 8 laiksi ulkomaalaisen ottamisesta Suomen kansalaiseksi 20 päivänä helmikuuta 1920 annetun lain muuttamisesta ”
- 9) Ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 9 laiksi Suojärven lahjoitusmaahan kuuluvien lampuotitilojen pakko-luovuttamisesta ”
- 10) Ed. Helenelundin y. m. edusk. esit. n:o 10 laiksi vuonna 1928 kannettavasta sillin tuontitullista 246

Siv.

Siv.

- 11) Ed. Lindbergin y. m. edusk. esit. n:o 11 laiksi erinäisten tullimaksujen muuttamisesta 246
- 12) Ed. Järvisen edusk. esit. n:o 12 laiksi tulitikkuverosta 247
- 13) Ed. Gummeruksen y. m. edusk. esit. n:o 13 laiksi makeisvalmisteverosta ”
- 14) Ed. Ingmanin y. m. edusk. esit. n:o 14 laiksi Helsingin yliopiston viran- tai toimenhaltijain sekä koulunopettajain armovuoden eduista ”
- 15) Ed. Paasosen y. m. edusk. esit. n:o 15 laiksi valtion viran- tai toimenhaltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 3 §:n 2 mom. muuttamisesta 248
- 16) Ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 16 laiksi eläkkeistä kansalais sodan johdosta työkykynsä menettäneille Suomen kansalaisille sekä kuolleitten Suomen kansalaisten perheenjäsenille 249
- 17) Ed. K. E. Linnan y. m. edusk. esit. n:o 17 laiksi niiden varojen käytämisestä, mitkä kertyvät valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain mukaan tapahtuvista luovutuksista ”
- 18) Ed. M. Hannulan y. m. edusk. esit. n:o 18 laiksi naisen kelpoisuudesta valtion virkaan ”
- 19) Ed. P. Saarisen y. m. edusk. esit. n:o 19 laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta ”
- 20) Ed. Puhakan edusk. esit. n:o 20 laiksi rikoslain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta ”
- 21) Ed. Wiikin edusk. esit. n:o 21 laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta ”

	Siv.		Siv.
22) Ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22 laiksi 23 p:nä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain 1 §:n muuttamisesta	249	36) Ed. Vehkaojan y. m. anom. ehd. n:o 8 maanomistajain vapauttamisesta rautatiealueen aitaamisrasituksesta ..	253
23) Ed. Asikaisen y. m. edusk. esit. n:o 23 laiksi 15 päivänä kesäkuuta 1898 maalauskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta ja laiksi 8 päivänä joulukuuta 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen muuttamisesta	„	37) Ed. Ravon y. m. anom. ehd. n:o 9 esityksen antamisesta laiksi kalastusoikeuden saattamisesta maanomistuksesta riippumattomaksi	„
24) Ed. Kalliokosken y. m. edusk. esit. n:o 24 laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta	„	38) Ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 10 viljan ja väkirehun kuljetamisesta etäisemmille paikkakunnille syntyvien rahtikustannusten korvaamisesta valtion varoilla	„
25) Ed. Vesterisen y. m. edusk. esit. n:o 25 laiksi asutustoiminnan rahoittamisesta	„	39) Ed. Karjalaisen y. m. anom. ehd. n:o 11 asutuslainsäädännön tarkistamisesta	„
26) Ed. Tabellin y. m. edusk. esit. n:o 26 laiksi valtion metsämaiden asutamisesta ja niillä olevain vuokra-alueiden lunastamisesta 20 p:nä toukuuta 1922 annetun lain muuttamisesta	„	40) Ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 12 esityksen antamisesta laiksi pienviljelijöille viljelysten laajentamista varten annettavista palkkiolainoista	„
27) Ed. Ramstedtin y. m. edusk. esit. n:o 27 laiksi pienviljelijäin ja muun maaseudun työtätekevän väestön laiduntarpeen tyydyttämisestä ..	251	41) Ed. Åkerblomin y. m. anom. ehd. n:o 13 suunnitelman laatimisesta kiertävien ja kiinteitten kalastajakoulujen perustamisesta	„
28) Ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28 laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta	252	42) Ed. Niilekselän anom. ehd. n:o 14 piirilääkärinvirkain lakkauttamisesta	„
29) Ed. Puhakan y. m. anom. ehd. n:o 1 esityksen antamisesta laiksi valtakunnan vaakunasta	„	43) Ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 15 Kajaanin yleisen sairaalan laajentamisesta	„
30) Ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 2 laintarkastuskunnan perustamisesta	„	44) Ed. Kukkonen y. m. anom. ehd. n:o 16 suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamisesta ..	„
31) Ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 3 rangaistusten koventamisesta. .	„	45) Ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 17 oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamisesta valtion oppikoulumenojen jakautumisessa suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken	„
32) Ed. Kukkonen y. m. anom. ehd. n:o 4 rikoslain rangaistusmääräysten koventamisesta	„	46) Ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 18 esityksen antamisesta yleisestä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta	254
33) Ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 5 esityksen antamisesta lainannosta kasvavaa metsää vastaan ..	253	47) Ed. Rosenbergin y. m. anom. ehd. n:o 19 esityksen antamisesta valtion varoilla ylläpidettävän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelaitoksen perustamisesta	„
34) Ed. Pulkkinen anom. ehd. n:o 6 esityksen antamisesta muutoksiksi kyytiläkiin	„	48) Ed. Tabellin y. m. anom. ehd. n:o 20 esityksen antamisesta laiksi yleisestä pakollisesta työttömyysvakuutuksesta	255
35) Ed. Pulkkinen y. m. anom. ehd. n:o 7 puhelinolojen järjestämistä koskevan lainsäädännön jouduttamisesta ..	„		

Siv.		Siv.
	49) Ed. Vennolan y. m. anom. ehd. n:o 21 maataloustuotteiden kuljetuksessa valtionrautateilla vallitsevien epäkohtien poistamisesta	255
	50) Ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 22 metsänvartijain tointen muuttamisesta peruspalkkaisiksi	„
	51) Ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 23 ulkomaisen lainan ottamisesta jokien perkaus- ja vesiperäisten maitten kuivaustöitä varten	„
	52) Ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 24 ulkomaisen lainan ottamisesta huokeakorkkoisten lainojen myöntämistä varten maaseudun sähköyhtymille	„
	53) Ed. Jernin y. m. anom. ehd. n:o 25 esityksen antamisesta 19 p:nä joulukuuta 1921 annetun leimaverolain 3 §:n muuttamisesta	„
	54) Ed. Salon anom. ehd. n:o 26 vertailevan tutkimuksen toimittamisesta ratasuunnalla Kontiomäen—Vaaan rataosalta Kemijärven kirkolle	„
	55) Ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 27 määrärahan myöntämisestä satamaradan Kemi—Pitkäkari rakentamista varten	„
	56) Ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 28 määrärahan myöntämisestä satamaradan rakentamista varten Kemin asemalta Pitkäänkariin ..	256
	57) Ed. Särkän y. m. anom. ehd. n:o 29 määrärahan myöntämisestä Saimaan—Kuolimonjärven kanavan tutkimista varten	„
	58) Ed. Kopsan y. m. anom. ehd. n:o 30 määrärahan myöntämisestä Lahdenpohjan sataman ja Kurkijoen kauppakylän välisellä sisäreitillä olevien erinäisten salmien ruoppaustöihin	„
	59) Ed. Wellingin y. m. anom. ehd. n:o 31 määrärahan myöntämisestä kalastus- ja hätäsataman rakentamiseksi Laatokan rannikolle Metsäpirtin pitäjän Saaroisten kylän kohdalle	„
	60) Ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 32 määrärahan myöntämisestä puheliniinjan Rovaniemi—Kemijärvi—Kuolajärvi rakentamista varten	„
	61) Ed. Hännisen anom. ehd. n:o 33 määrärahan myöntämisestä Poussun—Kurvisenvaaran—Tyräjärven—Jokijärven maantien rakentamista varten	256
	62) Ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 34 määrärahan myöntämisestä Kemijärven—Pelkosenniemen maantien rakentamista varten	„
	63) Ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 35 määrärahan myöntämisestä maantien rakentamista varten Kemijärven kirkonkylästä Pelkosenniemelle	„
	64) Ed. Bryggarin y. m. anom. ehd. n:o 36 määrärahan myöntämisestä maantien rakentamista varten Kars-tulan kirkonkylästä Soinin kirkonkylään	„
	65) Ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 37 määrärahan myöntämisestä Rovaniemen Pekkalan—Kemijärven Luusuan välisen maantien rakentamista varten	„
	66) Ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 38 määrärahan myöntämisestä Kolarin pitäjässä olevan Kolarinsaa-ren kiertotien rakentamista varten ..	„
	67) Ed. Janhosen anom. ehd. n:o 39 määrärahan myöntämisestä maantiesillan rakentamista varten n. s. Tiikkajansalmen yli	„
	68) Ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 40 määrärahan myöntämisestä sillan rakentamista varten Tornionjoen yli Tornion kaupungin ja Tornion aseman välille	257
	69) Ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 41 määrärahan myöntämisestä Rovaniemen—Kemijärven välisen maantieosan koneaurasta varten ..	„
	70) Ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 42 määrärahan myöntämisestä Oulun—Pudasjärven—Kuusamon välisen maantien aukipitämiseksi talven aikana	„
	71) Ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 43 määrärahan myöntämisestä Imatran voimansiirtojohtoverkon täydentämiseen n. s. maakuntajohdoilla ..	„
	72) Ed. Leppälän y. m. anom. ehd. n:o 44 määrärahan myöntämisestä Laatokan kalastusvakuutusyhdistyksen vahingonkorvausrahastoksi	„

	Siv.		Siv.
73) Ed. v. Frenckellin y. m. anom. ehd. n:o 45 määrärahan myöntämisestä poliisivoiman lisäämiseksi kaupungeissa	257	sestä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Oulun seudulle	258
74) Ed. M. Hannulan anom. ehd. n:o 46 määrärahan myöntämisestä nimismiehen palkkaamiseksi Pertunmaan kuntaan	"	86) Ed. Karjalaisen y. m. anom. ehd. n:o 58 määrärahan myöntämisestä tuberkuloosiparantolan rakentamista varten Oulun seudulle	"
75) Ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 47 määrärahan myöntämisestä avustukseksi Vapaussodan Invaliidien Liitolle	"	87) Ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 59 määrärahan myöntämisestä keuhkotautisten kansanparantolan rakentamista varten Siilinjärven Tarinaharjulle	"
76) Ed. Liedeksen y. m. anom. ehd. n:o 48 määrärahan myöntämisestä työnpuutteen vuoksi hätätilaan joutuneiden avustamiseksi	"	88) Ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 60 määrärahan myöntämisestä Röntgenkoneiden hankkimista varten Tornion yleiseen sairaalaan	"
77) Ed. Urpilaisen y. m. anom. ehd. n:o 49 määrärahan myöntämisestä sotaorpojen ja poliittisista syistä vankilassa tai maanpaossa olevien henkilöiden hädänalaisten perheiden avustamiseksi	"	89) Ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 61 määrärahan myöntämisestä kuoleetuslainoiksi maalaiskunnille kunnalliskotien rakentamista varten	"
78) Ed. J. Leinon y. m. anom. ehd. n:o 50 määrärahan myöntämisestä Porissa sijaitsevan valtion sairaalan uudestaan rakentamiseksi	"	90) Ed. Vennolan y. m. anom. ehd. n:o 62 määrärahan myöntämisestä kuoleetuslainaksi Helsingin yhteis- ja maanviljelyslyseon koulutalon kannatusyhdistykselle	259
79) Ed. Aalto-Setälän y. m. anom. ehd. n:o 51 määrärahan myöntämisestä valtion sairaalan rakentamista varten Satakuntaan	"	91) Ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 63 määrärahan myöntämisestä Tornion keskikoulun jatkoluokkien ottamiseksi valtion huostaan	"
80) Ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 52 määrärahan myöntämisestä Sortavalan yleisen sairaalan korjaustöihin	258	92) Ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 64 määrärahan myöntämisestä Kuopion tyttökoulun muuttamiseksi yliopistoon johtavaksi tyttölyseoksi	"
81) Ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 53 määrärahan myöntämisestä rakennusavustukseksi Lounais-Hämeen tuberkuloosinvastustamisyhdistykselle	"	93) Ed. Koposen y. m. anom. ehd. n:o 65 määrärahan myöntämisestä rakennusavustukseksi Lieksan yhteiskoulun kannatusyhdistykselle	"
82) Ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 54 määrärahan myöntämisestä Knipnäsän kansanparantolan rakentamista varten	"	94) Ed. Moilasen y. m. anom. ehd. n:o 66 määrärahan myöntämisestä rakennuslainoiksi kansanopistoille ..	"
83) Ed. Aalto-Setälän y. m. anom. ehd. n:o 55 määrärahan myöntämisestä tuberkuloottisten huoltokodin perustamista varten Satakuntaan	"	95) Ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 67 määrärahan myöntämisestä rakennusavustukseksi Savon Kristillisen Kansanopiston kannatusyhdistykselle	"
84) Ed. Kalliokosken y. m. anom. ehd. n:o 56 määrärahan myöntämisestä keuhkotautiparantolan perustamista varten Keski-Pohjanmaalle	"	96) Ed. Pennasen y. m. anom. ehd. n:o 68 määrärahan myöntämisestä rakennuslainaksi Niittylahden kansanopistolle	"
85) Ed. Niilekselän y. m. anom. ehd. n:o 57 määrärahan myöntämi-		97) Ed. Alestalon y. m. anom. ehd. n:o 69 määrärahan myöntämisestä rakennuslainaksi Kankaanpään kansanopistolle	"

Siv.

Siv.

- 98) Ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 70 määrärahan myöntämisestä avustukseksi Lapin kansanopistolle.. 259
- 99) Ed. Heikkilän y. m. anom. ehd. n:o 71 määrärahan myöntämisestä Turun tuomiokirkon tutkimus-, uudistus- ja korjaustöihin ”
- 100) Ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 72 määrärahan myöntämisestä Raaseporin linnanraunioiden korjaustöihin 260
- 101) Ed. Tarkkasen y. m. anom. ehd. n:o 73 määrärahan myöntämisestä ruotsalaisissa maalaiskunnissa olevien yksityisten suomalaisten kansakoulujen avustamiseksi ”
- 102) Ed. Mantereen y. m. anom. ehd. n:o 74 määrärahan myöntämisestä kuvaama- ja säveltaiteemme tunnetuksi tekemiseksi ulkomailla .. ”
- 103) Ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 75 korotetun määrärahan myöntämisestä Teollisuusseutujen Evankelioimis seuralle valistustyön järjestämiseksi Perä-Pohjolassa ja Lapissa ”
- 104) Ed. Tukian y. m. anom. ehd. n:o 76 määrärahan myöntämisestä Paul Nicolayn Kristillis-yhteiskunnallisen työkeskuksen kannatusyhdistykselle ”
- 105) Ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 77 määrärahan myöntämisestä rukoushuoneen rakentamista varten Pielisjärven pitäjän Kolin kylään ”
- 106) Ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 78 määrärahan myöntämisestä Nuorten Ystävät nimiselle yhdistykselle ”
- 107) Ed. M. Lehtosen y. m. anom. ehd. n:o 79 määrärahan myöntämisestä avustukseksi Suomen työväen Järjestönuorten liitolle ”
- 108) Ed. Kaurasen y. m. anom. ehd. n:o 80 määrärahan myöntämisestä Kirkko-, Punnus- ja Vuotjärven vedenpinnan alentamista varten ”
- 109) Ed. Luoman y. m. anom. ehd. n:o 81 määrärahan myöntämisestä Kuortaneenjärven vedenpinnan säännöstelytöitä varten ”
- 110) Ed. Nikkasen y. m. anom. ehd. n:o 82 määrärahan myöntämisestä

- Suulajärven, Kanneljärven ja Wamelmjärven vedenpinnan alentamiseksi 261
- 111) Ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 83 määrärahan myöntämisestä Petäiskosken perkaamista varten .. ”
- 112) Ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 84 määrärahan myöntämisestä Ähtävänjoen alaosan perkaamista varten ”
- 113) Ed. Nurmesniemen anom. ehd. n:o 85 määrärahan myöntämisestä Pyhäjoen alajuoksun perkaamista varten ”
- 114) Ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 86 määrärahan myöntämisestä Lapuanjoen perkaustyön jatkamista varten ”
- 115) Ed. Koiviston y. m. anom. ehd. n:o 87 määrärahan myöntämisestä Kyrönjoen keskiosan perkaamista varten ”
- 116) Ed. Koiviston y. m. anom. ehd. n:o 88 määrärahan myöntämisestä Isojoen kolmannen jakson perkaamiseen ”
- 117) Ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 89 määrärahan myöntämisestä metsätaloudellisiin ojitustöihin yksityismailla ”
- 118) Ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 90 määrärahan myöntämisestä asutusta varten toimitettavaa maiden tutkimista ja erinäisten maanmittaustehtävien suorittamista varten ”
- 119) Ed. Forsbergin y. m. anom. ehd. n:o 91 määrärahan myöntämisestä kuoletuslainoiksi kalasäilyketchaiden perustamista varten ”
- 120) Ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 92 määrärahan myöntämisestä kalustuselinkeinon edistämiseksi 262
- 121) Ed. Kontion y. m. anom. ehd. n:o 93 määrärahan myöntämisestä palkkiolainoiksi pienviljelijöille pelton tekoa varten ”
- 122) Ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 94 määrärahan myöntämisestä pellonraivaamisavustuksiksi ”
- 123) Ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 95 määrärahan myöntämisestä rajaseudulla suoritettavien maanviljelysraivausten kustannuksiin .. ”

	Siv.		Siv.
124) Ed. Ramstedtin y. m. anom. ehd. n:o 96 määrärahan myöntämisestä uudismaan raivauspalkinnoiksi pienviljelijöille	262	137) Ed. Tukian y. m. anom. ehd. n:o 109 määrärahan myöntämisestä yksityisten maanviljelys- ja kauppakemiallisten tarkastuslaitosten tukemiseksi	263
125) Ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 97 määrärahan myöntämisestä lainoiksi pienviljelijöille n. s. viljeltyjen laiturien perustamiseen..	„	138) Ed. Bäckin y. m. anom. ehd. n:o 110 määrärahan myöntämisestä hylkeentapporahoiksi	„
126) Ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 98 määrärahan myöntämisestä maanviljelys- ja talousseuroille metsätalouden edistämiseksi	„	139) Ed. Isakssonin y. m. anom. ehd. n:o 111 määrärahan myöntämisestä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista varten asetetun rahaston kartuttamiseksi	„
127) Ed. B. Kullbergin y. m. anom. ehd. n:o 99 määrärahan myöntämisestä rakennuslainaksi Turun ylemmän ruotsalaisen maanviljelysopiston kannatusyhdistykselle	„	140) Hallituksen esitys n:o 29 laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin	264
128) Ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 100 määrärahan myöntämisestä jatko-opetuksen järjestämiseksi kotitalouskoulujen opettajille ja kotitalousneuvojille	„	141) Hallituksen esitys n:o 30 parantolahoidon hankkimisesta sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten	„
129) Ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 101 määrärahan myöntämisestä Mikkelin lääniin perustettavaa emäntäkoulua varten	„	142) Hallituksen esitys n:o 31 valtiontakuun myöntämisestä Suomen hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista	„
130) Ed. Lehtisen y. m. anom. ehd. n:o 102 määrärahan myöntämisestä eräiden maa-alueiden ostamista varten Orimattilan kotitalousopistolle ..	263	143) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä	„
131) Ed. M. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 103 määrärahan myöntämisestä lisäavustukseksi Marttaliitolle ..	„	Pöydällepanoa varten esitellään:	
132) Ed. A. Furuhjelmin y. m. anom. ehd. n:o 104 korotetun määrärahan myöntämisestä Suomen ruotsalaiselle Marttaliitolle	„	144) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 lepäämään jätetyn esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta. „	„
133) Ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 105 määrärahan myöntämisestä kasviviljelyskoeaseman perustamista varten Perä-Pohjolaan	„	145) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta metsäpalolaiksi	„
134) Ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 106 määrärahan myöntämisestä esikuvaviljelmien avustamiseen	„	Puhetta johtaa puhemies Kallio.	
135) Ed. Hurmeen y. m. anom. ehd. n:o 107 määrärahan myöntämisestä koeviljelysyhdistysten avustamiseksi ..	„	Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Helenelund, Helo, Juutilainen, Keto, Koivuranta, Komu, Latva, Leinonen, Lindberg, Malkamäki, Palmgren, Pulkkinen, Reinikka, Salo, Sventorjetski, Särkkä, Tuksia, Vennola ja Voionmaa.	
136) Ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 108 määrärahan myöntämisestä Metsätaloudellisen Valistustoumiston työn tukemiseksi	„		

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ilmoitan, että eduskunta-aloitteet ovat eduskunnan kansliassa saatavana, jos joku edustaja katsoisi tarvitsevana aloitettaa sitä valiokuntaan lähetettäessä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi heinäkuun 17 päivänä 1919 annetun Suomen Hallitusmuodon 23, 24 ja 94 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi Hallitusmuodon 23 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Schaumanin edus. esit. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista

sisältävä ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista

sisältävä ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi vaalilain 67 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Sergeliuksen y. m. edusk. esit. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteita koskevan lain voimaannpanosta 14 p:nä heinäkuuta 1923 annetun lain 6 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Virkkusen y. m. edusk. esit. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi kielilain 20 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. von Bornin edusk. esit. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi ulkomaalaisten ottamisesta Suomen kansalaiseksi 20 päivänä helmikuuta 1920 annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. P. Saarisen y. m. edusk. esit. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi Suojärven lahjoitusmaahan kuuluvien lampuotitilojen pakko-luovuttamisesta

sisältävä ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Kysymys Suojärven lahjoitusmaiden talonpoikaissäestön oikeuksien turvaamisesta on viime aikoina saanut sellaisen käänteen, että eduskunnalla on entistä suurempi syy puuttua lainsäädäntö-tietä asiaan. Tunnetulla päätöksellään syyskuun 1 päivästä on nykyinen hallitus myöntynyt suurkapitalistien vaatimuksiin ja antanut riidanalaiset, 47 lampuotitilaa koskevat perintökirjat yksityisille keino-telijoille ja yhtiöille, joiden johdossa ovat

ulko- ja kotimaiset rahamiehet. Tämä hallituksen toimenpide merkitsee sitä, kuten Korpiselän Ägläjärven kyläkuntaan kuuluvat lampuotitalonpojat 16 päivänä elokuuta valtioneuvostolle jättämässään kirjelmässä jo ennakoita huomauttavat, että lahjoitusmaiden alkuperäiset viljelijät, talonpojat, aijotaan syöstä irtolaisväestöksi ja riidanalainen lähes parikymmentätuhatta hehtaaria käsittävä maa annettaisiin kapitalististen yhtiöiden omaisuudeksi. Se aloite, joka tässä on esillä asianomaiseen valiokuntaan lähetettäväksi, tähtää siihen, että lahjoitusmaiden käyttö ratkaistaisiin eduskunnan päätöksellä paremmalla ja oikeudenmukaisemmalla tavalla, kuin mitä nykyinen „työvänehallitus” on tehnyt.

Minä olen valtioneuvoston tunnetun päätöksen jälkeen vakuutettu siitä, että esitystä asian uudehkeen järjestämiseksi sosiaalidemokraattienkin keskuudessa pidetään tarpeettomana. Oikeus muka on voittanut ja juttu on lopullisesti haudattu. Minä olen siinä käsityksessä, että tässä jutussa on oikeus lopullisesti haudattu ja että eduskunnan on ryhdyttävä kaivamaan sitä ulos haudastaan. Minä en pidä kapitalististen yhtiöiden voittoa oikeuden voittona sitäkin suuremmalla syyllä, kun perintökirjojen luovutus on jyrkässä ristiriidassa lahjoitusmaiden alkuperäisen tarkoituksen kanssa ja kun sen toimenpiteen muodollisestakin oikeudesta on ollut vaikeita erimielisyyksiä. Lahjoitusmaiden käyttäminen näiden maiden talonpoikaisväestön taloudellisen aseman kohottamistarkoituksiin on useiden valtiopäivien päätöksellä vahvistettu. 1863 ja 1864 valtiopäivillä jätetty esitys valtiolainan ottamisesta mainittujen lahjoitusmaiden lunastamiseksi Suomen valtiolle hyväksyttiin m. m. sillä lisämaininnalla, että valtion lunastamat tilat oli aikoinaan luovutettava verotiloina täydellä omistusoikeudella tilojen viljelijöille. Myöhemmillä valtiopäivillä seurattiin tätä käsitystä johdonmukaisesti vieläpä niin, että hallitus oikeutettiin sanomaan irti lampuotioikeudet, jos tilat olivat joutuneet kelvottomien viljelijäin ja vieraiden käsiin. Se tarkoitus, nimittäin Suojärven lahjoitusmaiden todellisten viljelijäin olosuhteiden parantaminen ja luovutetun maan jakaminen tälle talonpoikaisväestölle täydellä omistusoikeudella, on sitä, mitä pidän oikeana, s. o. Suojärven maanmuokkaajain oikeus, se on vanhempaa ja

korkeampaa oikeutta, kuin keinottelijain oikeus, jota sos.dem. hallitus on nyt ryhtynyt toteuttamaan.

Mitä tulee hallituksen velvollisuuteen perintökirjojen luovuttamisessa, ei sellaista velvollisuutta käsitetty olevan, ennenkuin rahamiesten ja ulkomaisten kapitalistien edut tulivat kysymykseen. Kun asia viime vuoden marraskuun 23 päivänä oli eduskunnan käsiteltävänä ed. J. F. Aallon tekemän välikysymyksen yhteydessä, ilmoitti silloisen maalaisliittolais-kokoomuksellaisen hallituksen valtiovarainministeri Järvinen hallituksensa asettuneen sille kannalle, että perintökirjoja ei tulla luovuttamaan yhtiöille ja vieraspaikkakuntalaisille, eikä hallitus katso olevansa luovutukseen velvollinen korkeimman oikeuden antaman tuomion eikä sen ensimmäisen selityksenkään perusteella. Selvitellessään lakimiesten ristiriitaisia käsityksiä keinottelijain ja yhtiöiden oikeuksista hän mainitsee: „Toiselta puolen on huomautettu, että lahjoitusmaiden lampuodilla ei ole katsottava olevan ehdotonta oikeutta saada perintökirjaa ja omistusoikeutta hallitsemaansa tilaan, vaan että se voidaan asianhaaran mukaan kussakin tapauksessa antaa muillekin erittäinkin milloin lampuoti lahjoitusmaiden lunastuksen tarkoitukseen näiden tai muusta syystä harkitaan sopimattomaksi saamaan perintökirjan. Asian näin ollen korkeimman oikeuden tuomio 18 päivästä tammikuuta 1924, jonka mukaan O/Y Pitkäranta Bruk A/B on julistettu oikeutetuksi sellaiseen etuun perinnöksi-ostoon näiden kuin lampuotioikeus lahjoitusmaatalaan tuotti, ei voi sisältää sitä, että valtio olisi ehdottomasti velvollinen antamaan perintökirjat mainittuihin tiloihin.” Edelleen hän sanoo: „Valtio voidaan korkeimman oikeuden mainitulla tuomiolla ja päätöksellä sitä vähemmän katsoa velvoitetuksi antamaan yhtiölle perintökirjat kun määrääminen perintökirjojen antamisesta on hallinnollisen viranomaisen eikä tuomioistuimen asia.” Yhtyen niiden lakimiesten käsityksiin, joihin edellä on viitattu, asettui silloinen taantumushallituksen aina sen kokoomuksellaisia jäseniä myöten sille kannalle, että perintökirjoja ei yhtiölle anneta. Ministeri Järvinen huomauttaa vielä että „Hallitus on estäessään vielä järjestämättä olevien Suojärven lampuotitilojen lopullisen käyttämisen vastoin niiden alkupeleistä asuntopoliittista tarkoitusta mieles-

tään meneteltyt maan yleisen edun mukaisesti.”

Minä totean, että nykyisen hallituksen omaksuman kannan ja tämän aikaisemman kannan välillä on suuri ero, niin suuri, että sosialidemokraattinen rahaministeri on esittämässä tässä kapitalistien oikeutta ja polkemassa talonpoikien oikeutta, jota silloinen porvarillinen hallitus ei rohjennut vielä loukata. Kun ministeri Järvinen yllä mainitsemani välikysymyksen käsitellessä lausui, että koska kyseessä olevien tilojen lampuotioikeus on aikoinaan joutunut vastoin valtiösäätäjien nimenomaista tarkoitusta henkilöille, jotka eivät ole alkuperäisiä tilojen viljelijöitä tai heidän perillisiä eikä edes maataviljelevään väestöön kuuluvia, ei valtioneuvosto ole näin ollen voinut heille antaa perinnöksi ostamiseen oikeutta huolimatta heidän saamastaan lampuotioikeudesta, joka sinänsä ei voine velvoittaa valtiota perintökirjojen antoon, niin mitä sanoo sos. dem. rahaministeri? Syyskuun 1 p:nä tänä vuonna tapahtuneessa valtioneuvoston esittelyssä hän on ilman muuta asettanut tulkitsemaan korkeimman oikeuden päätöstä siten, että valtio muka olisi velvollinen perintökirjojen antamiseen (Ministeri Ryömä: Uusi päätös!) ja puoltaa niiden antamista. Että keinottelijain oikeudet lampuotitilojen omistamiseen eivät ole korkeimman oikeuden päätöstenkään perusteella likimainkaan selvät ja valtiota velvoittavat, siitä esitän todisteena vielä ed. Sunilan lausunnon vuoden 1926 eduskunnan pöytäkirjan sivulta 3319, jossa hän tulkitsee lakimiesten mukaan korkeimman oikeuden antamaa viimeistä tuomion selitystä siten, että senkään perusteella ei valtio ole millään tavalla velvoitettu perintökirjojen antamiseen, eikä yhtiöillä ole niiden saantiin kieltämätöntä oikeutta. Samaan suuntaan ovat puhuneet edustajat Kallio ja Vennola, joiden lausunnot löydetään saman pöytäkirjan seuraavilla sivuilla. Niistä nähdään, että käsitykset yhtiöiden oikeuksista, joita sos. dem. hallitus on niin auliisti käynyt toteuttamaan, ovat siihen aikaan olleet kovin riidanalaiset.

Tämän yhteydessä ansaitsee mainita, että vielä 23 p:nä elokuuta, siis 7 päivää ennen hallituksen päätöstä, jolla perintökirjat luovutettiin, esitti hallituksen pää-äänenkannattajassa edustaja Aalto samoja käsityksiä. Ed. Aalto merkitsee käsityksensä, että perintökirjoja ei pitäisi missään tapauk-

sessä luovuttaa, ei siinäkään tapauksessa, että korkeimman oikeuden päätös olisi sellainen kuin yhtiöiden asianajajat ovat sitä selvittäneet. Harkitseepa ed. Aalto korkeimman oikeuden asettamista syytteeseen valtakunnanoikeudessakin ja sitä tietä korkeimman oikeuden tuomion purkamista. Merkityksellinen on se kohta kirjoituksesta, jossa toivotaan, että tuleva eduskunta saisi sanoa asiasta vielä sanottavansa, ennenkuin perintökirjojen antaminen lopullisesti ratkaistaan.

Minä kysyn hallitukselta, mitkä seikat pakottivat hallituksen kuitenkin 7 päivää myöhemmin ratkaisemaan jutun koti- ja ulkomaiden kapitalistien eduksi, kuulematta eduskunnan ääntä? (Ministeri Ryömä: Oikeuskanslerin lausunto.) Miksi Suojärven talonpoikain ja heidän perillistensä oikeudet poljettiin maahan? Ulkoministeri Voionmaa on saatujen tietojen mukaan lausunut siitä: „Asia on tietenkin päätetty oman maamme oikeuden vaatimusten perusteella, eikä sitä ole ratkaissut ulkomainen painostus. Siitä huolimatta täytyy sanoa, että se päätös, minkä asia on saanut, on ulkopoliittisesti epäilemättä ollut onnellisin ja paras.” Toisessa kohdassa puhettaan on ministeri lausunut: „Me olemme olleet vaarassa joutua tuon itsessään oikean asian vuoksi menettämään ulkomaiden luottamuksen ja arvonnannon. Mutta meillä ei ole taloudellista eikä poliittista varaa niitä menettää, sillä me tarvitsemme sivistysmaiden luottoa ja poliittista tukea. Niinpä on täytynyt tätäkin asiaa katsella hyödyn kannalta. Pienemmän oikeuden ja edun on täytynyt väistyä suuremman oikeuden ja edun tieltä.” „Suojärven talonpoikain yksityisen edun maan yleisen edun tieltä.” Puheensa lopussa ministeri Voionmaa on lausunut: „Katson, että Suojärven kysymyksen ratkaisulla, vaikka myöhäiselläkin, on tullut täytetyksi tärkeä kansainvälinen velvollisuus.”

Tällainen puhe sos. dem. ulkoministerin suusta paljastaa meille eräitä tosiasioita. Ministeri yrittää ensiksi uskotella, että asian ratkaiseminen olisi tapahtunut vapaana kaikesta painostuksesta, mutta seuraavassa hetkessä joutuu kuitenkin myöntämään, että hallituksen päätöksen on saannut ulkomainen painostus. Ministeri väittää, että hallitus olisi noudattanut vain oikeutta, mutta tunnustaessaan, että talonpoikain oikeus on saanut väistyä „suurem-

man oikeuden ja edun tieltä", tunnustaa hallitus noudattaneensa suurpääoman painostusta. Asiaa ei muuta se, että ulkoministeri Voionmaa kutsuu tätä pääoman etua ja oikeutta maan yleiseksi eduksi. Hyödyn siitä jokatapauksessa ovat saaneet englantilais-suomalaiset rahamiehet. Nyt on toteutunut se, mitä ed. Aalto näyttää ennustaneen marraskuun 23 p:nä viime vuonna. Hän on täällä lausunut m. m.: „Voihan käydä niin, että joskus muodostetaan sellainen hallitus, joka kuuntelee sitäkin, mitä Diesen Woodin ja Kansallis-Osake-Pankin taholta sanotaan, ja joka katsoo sopivaksi antaa perintökirjat edellämaituille keinottelijoille." Nyt on tapahtanut siten, että tässä maassa on muodostettu sellainen hallitus, joka, ed. Aallon sanoja käyttäakseni, on kuunnellut mitä Diesen Woodin ja Kansallis-Osake-Pankin taholta on sanottu.

Se talonpoikaisväestö, jota hallituksen toimenpide koskee, on siinä käsityksessä, että sellainen hallitus, joka kuuntelee ulkolaisen yhtiön ja Kansallis-Pankin ääntä, ei ole mikään työväen hallitus, se on vain sosialidemokraattinen hallitus, joka ajaa kapitalistien etuja työtätekevien etuja vastaan. Talonpojat itse tuntevat syvää suutunusta oikeuksiensa luokkaamisesta. „Talonpojan Sanomat" lausuvat epäilemättä Suojärven lampuotien käsitykset hallituksen päätöksestä kirjoittaessaan syyskuun 9 p:nä m. m. seuraavaa: „Tällä kertaa ei teloitannut talonpoikain oikeutta mikään Nikolai, kuten 101 vuotta aikaisemmin, nyt suoritti sen Suomen tasavallan sosialidemokraattinen hallitus! Onko Suomen talonpojan oikeus vieras tässä maassa? Kannattaako vielä edes muistaa lain sanaa: „Laillinen seisokoon, laitton purkautukoon"! — Se olisi kovin heikossa asemassa olevien Suojärven talonpoikain lähipäivien harkinta ja ratkaisu tehtäviä ja kaikkien oikeamielisten kansalaisten ja todellisten Karjalan ystävien pyhä, henkeen saakka, kuuluva velvollisuus! — Ulkokullatut „Karjalaseurat" eivät sitä tee. Ne lienevät juuri Karjalan talonpoikain oikeuksien anastajien käsissä ja palveluksessa.

Vuoden 1867 perustuslaillinen säätypäätös on syrjäytetty. Onpa tässä erästä borbokoffilaisesta virkamiehestäkin tehty monimiljonääri — talonpoikain oikeuksien kustannuksella.

Tällä kertaa on käynyt niin, että työväen johto on täyttänyt historiallisen talonpoikain oikeuden sortoteon, — teon, jota talonpoikain omatkaan harhaan johtajat, maalaisliittolaiset eivät itse ilenneet täyttää — senkin enemmistö ainakin näytteli sitä vastustavansa. Niin, muutama kuu-kausi hallitukselle tekehengitystä maksoi Suojärven talonpoikien oikeuden".

Vääryys Suojärven talonpoikain ikivanhoja oikeuksia vastaan on ilmeinen. Ja nykyisen tilanteen selvittäminen oikeudenmukaisella tavalla on suoritettava mitä pikemmin.

Käsilläoleva eduskuntaesitys kyseessä olevien lahjoitusmaiden pakkoluovuttamiseksi ensin valtion välittömään hallintaan ja sen jälkeen niiden korvaukseton luovuttaminen Suojärven talonpoikain viljeltäväksi on se menettely, jolla tapahtunut vääryys oikaistaan. Eduskunnalla on tämän aloitteen puitteissa vielä kerran tilaisuus tehdä talonpojille ja heidän perillisilleen oikeutta. Me toivomme, että niin tapahtuu ja me tulemme tämän asian yhteydessä tiukasti taistelemaan sellaisen oikeudenmukaisen ratkaisun saavuttamiseksi, joka takaa Suojärven työtätekevälle väestölle riittävät toimeentulon mahdollisuudet ja syrjäyttää yksityiset ja yhtyneet keinottelijat, ne joiden yksityisedut sos. dem. hallitus on julistanut maan yleiseksi eduksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi vuonna 1928 kannettavasta sillintuontitullista

sisältävä ed. Helenelundin y. m. edusk. esit. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi erinäisten tullimaksujen muuttamisesta

sisältävä ed. Lindbergin y. m. edusk. esit. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta

sisältävä ed. Järvisen edusk. esit. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi makeisvalmisteverosta

sisältävä ed. Gummeruksen y. m. edusk. esit. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi Helsingin yliopiston viran- tai toimenhaltijain sekä koulunopettajain armovuoden eduista

sisältävä ed. Ingmanin y. m. edusk. esit. n:o 14 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Ailio: Minua hiukan ihmetyttää, kun minä näen eduskunnalle jätetyn sen esityksen, joka on tehty valtioneuvostossa ja ajottu sille valiokunnalle, joka tulee valmistamaan ehdotusta valtioneuvostolle. Se on sanasta sanaan samanlainen kuin valtioneuvostossa laadittu luonnos; minä ymmärrän kyllä, että ed. Ingman, joka esityksen on jättänyt yhdessä ed. Mantereen kanssa, harrastaa erityisesti tätä asiaa, mutta sitä minä en ymmärrä, miksi ed. Ingman ei jättänyt esitystä sellaisena, kuin hän itse aikanaan oli sen luonnostellut. Ed. Ingman saattaa epäillä, että esittelijän ehdotus ei tule valtioneuvoston ehdotukseksi, ja siinä hän varmaankin osuu oikeaan. Mutta on outoa, että hän kiirehtii sitä jättämään eduskuntaan ennenkuin hallituksen esitys on tullut, jotta täällä olisi rinnakkain nähtävänä sekä esittelijän että valtioneuvoston kanta asiassa. Minä en katsoisi edes lojaalisen opposition kannalta oikein sopivaksi ja sen oikeuksiin kuuluvaksi, jättää valtioneuvostossa laadittua, mutta vielä käsittelemättä olevaa

luonnosta eduskunnalle, vieläpä omista nimissään. Tällaiseen huomautukseen on sitä suurempi syy, kun esittelijän ehdotus menee osaksi paljon pitemmälle kuin ed. Ingmanin oma ehdotus aikanaan on mennyt, nimittäin se ehdotus, jonka hän aikoi esittää edelliselle hallitukselle. Ed. Ingman ei näytä oikein tarkoin lukeneen tätä asiakirjaa, sillä hän antaa siinä letkauksen itselleen tai oikeastaan sille hallitukselle, jonka opetusministerinä hän on ollut. Hän huomauttaa nimittäin sivulla 2 — ed. Ingman on hyvä ja seuraa, jos asiakirja on kopioitu tarkoin — „vasta vuoden 1927 alusta, sittenkun eläkekassan maksettavaksi on pantu se, mikä valtion olisi tullut suorittaa”. Lakiehdotuksessa ei puhuta mitään, että se olisi ehdottomasti valtion suoritettava, vaan siinä on asetettu sille kannalle, että armovuosiedut olisi kohtuuden kannalta koroitettava.

Ed. Mantere on myös pannut nimensä esityksen alle. Olisi syytä olla varovainen, ennenkuin istuu ed. Ingmanin kelkkaan, sillä jos samoin tapahtuisi ed. Mantereen alaisissa kouluissa, niin siitä seuraisi pahat asianomaisille oppilaille.

Minä olen tahtonut erityisesti huomauttaa tästä asiasta, jotta eduskunta tietäisi, että hallitukselta on tulossa esitys tästä asiasta, joka ei — minä voin niin paljon sanoa tässä — tule minun nähdäkseni menemään yhtä pitkälle. Ed. Ingmanin esitys on minusta sellainen, että se ei voi saada, mikäli minä tunnen eduskunnan kantaa, enemmistöä taakseen, saati sitten 2/3, joka tarvitaan, jotta tämä esitys voisi tulla laiksi, kun kerran kysymys on perustuslain luontoinen.

Ed. Ingman: Olen kiitollinen siitä huomiosta, mitä herra opetusministeri on omistanut tälle aloitteelle ja vielä kiitollisempi olisin, jos hän olisi siihen tarkemmin perehtynyt. Se ei ole sanasta sanaan se, minkä eräs virkamies opetusministeriössä on laatinut, sillä esim. juuri se lause, jonka herra opetusministeri luki ja jossa hän sanoi minun antaneen letkauksen itselleni, ei ole alotteessa, se samoin kuin jotkut muutkin kohdat on sieltä pyyhitty pois. Minun on tässä yhteydessä syytä mainita, että asia oli minun puolestani jo 9—10 kuukautta sitten valmis ja pyydettiin siitä kouluhallituksen ja yliopiston konsistorin lausunto. Kouluhallitus puolsi sitä sem-

moisenaan, mutta yliopiston konsistori teki erinäisiä huomautuksia ja niiden huomautusten johdosta on sitten eräs opetusministeriön virkamies edelleen valmistanut asiaa. Minä katson, että ne huomautukset, jotka yliopiston konsistori oli tehnyt, olivat oikeat, ja sentähden mielestäni oli parempi se ehdotus, jonka mainittu virkamies oli valmistanut, kuin se, joka oli minulla valmiina. Mutta jos minä olisin aavistanut, että opetusministeriöstä ja valtioneuvostosta oli saatavissa esitys tästä asiasta, niin minä en olisi mitään aloitetta tehnyt. Mutta on ollut aivan mahdollonta saada vastausta siihen, tuleeko sieltä jotakin vaiko ei, ja kun herra opetusministeri ei ole budjetiksiinsa ottanut penniäkään tähän tarkoitukseen, niin minä tein sen johtopäätöksen, ettei sitä tulisi. Jos se tulee, niin sitä parempi; ei kukaan ole siitä kiitollisempi kuin minä.

Ministeri Ailio: Minä vastaan ed. Ingmanille, että minä olen nojautunut siihen Uuden Suomen referaattiin, joka esityksestä on annettu, ja siinä minä muistan olleen myöskin mainitun lauseen. Minä en ole sitä aivan tarkkaan ehtinyt katsoa lävitse, mutta kun kolmesta sivusta ne kapaleet, jotka minä luin, olivat ihan sanasta sanaan samoja, niin tulin siihen käsitykseen, että esitys olisi ollut kokonaan samanlainen. Valitan erehdyistä, joka minun puoltani on tullut, jos olen lausunut ed. Ingmanin tehneen sellaista, mihin ei ole syytä. Kyllä siellä oli joku muukin pieni eroavaisuus, kuten lakiesityksen edellä olevat kaksi riviä: „Se lakiehdotus, joka täten annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi, on näin kuulua”, sanat on muutettu toisin kuuluviksi. Se oli ainoa muutos, minkä huomasin. Kun hätäisesti luin esityksen, on mahdollista, että erehdyin.

Muuten pyydän huomauttaa, ettei ed. Ingman ole minulta kysynytäkään tämän esityksen antamisesta. Jos hän olisi kysynyt, niin olisin antanut hänelle sen vastauksen, jonka olen antanut muillekin, että niin pian kuin minä ja valtioneuvoston muut jäsenet saavat aikaa asian käsittelyä varten, otetaan se esille. Mutta nyt on syksy vasta alussa ja sen aikana on ollut muita kiireellisiä asioita, jotka ovat estäneet asian esille ottamista. Mitä tulee siihen, että olisi pitänyt ottaa budjettiin varoja tarkoitusta

varten, niin ei se ole välttämätöntä. Jos laki kerran säädetään, niin sen toteuttamiseksi täytyy määräraha löytyä, vaikka tätä ei budjetissa olisikaan. Ja eihän ole sanottu, että laki tulisi näillä valtiopäivillä hyväksytyksikään. Minulla on syytä olettaa, että asia ehkä lykätään yli vaalien. En suinkaan minä voi ehdottaa semmoista asiaa varten, joka ehkä vasta 3—4 vuoden päästä tulee päätökseen, budjetissa varoja. Ed. Ingmanilla ei ole syytä vaatia, että tarkoitusta varten olisi määräraha budjettiin esitetty, ennenkuin asia on valtioneuvostossa käsitelty.

Ed. M a n t e r e: Kun minä olen yhdessä ed. Ingmanin kanssa ollut puheena olevaa eduskuntaesitystä valmistamassa, niin minä myös jonkun verran tunnen sitä, ja voin herra opetusministerille ja eduskunnan muille jäsenille vakuuttaa, että esim. sitä lausetta, jonka herra opetusministeri luki perusteluista, ei meidän eduskuntaesityksessämme ole.

Mitä muuten tulee tähän asiaan, niin herra opetusministeri nähtävästi oli jollain tavalla pahastunut siitä, että minäkin olen ollut tätä asiaa eduskuntaan tuomassa. Minä katson, että minä olen ollut velvollinen tässä asiassa tekemään voitavani niiden henkilöiden perheiden puolesta, jotka työskentelevät johtamani viraston alaisina, enkä minä muuten ymmärrä, että hallituksen taholla pitäisi olla mitään erikoista moitteen syytä tämän eduskuntaesityksen tekijöitä vastaan, jos kerta hallituskin tätä asiaa harastaa. Eihän se ole millään tavalla pahaksi, että asiasta mahdollisesti tulee kaksikin aloitetta. Minä olen muuten samaa mieltä kuin ed. Ingman, että jos hallitus antaa asiasta esityksen, niin se on hyvä ja minä puolestani mielelläni näen, että niin tulisi tapahtumaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi valtion viran- tai toimenhaltijan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain 3 §:n 2 mom. muuttamisesta

sisältävä ed. Paasosen y. m. edusk. esit. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi eläkkeistä kansalais-sodan johdosta työkykynsä menettäneille Suomen kansalaisille sekä kuolleitten Suomen kansalaisten perheenjäsenille

sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi niiden varojen käyttämisestä, mitkä kertyvät valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain mukaan tapahtuvista luovutuksista

sisältävä ed. K. E. Linnan y. m. edusk. esit. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiassa.

18) Ehdotuksen laiksi naisen kelpoisuudesta valtion virkaan

sisältävä ed. M. Hannulan y. m. edusk. esit. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi rikoslain 38 luvun 10 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. P. Saarisen y. m. edusk. esit. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää pankkivaliokunnan lausunto asiasta.

20) Ehdotuksen laiksi rikoslain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Puhakan edusk. esit. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. Wiikin edusk. esit. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

22) Ehdotuksen laiksi 23 p:nä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi 15 päivänä kesäkuuta 1898 maalauskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta ja laiksi 8 päivänä joulukuuta 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävä ed. Asikaisen y. m. edusk. esit. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Kalliokosken y. m. edusk. esit. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

25) Ehdotuksen laiksi asutustoiminnan rahoittamisesta

sisältävä ed. Vesterisen y. m. edusk. esit. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

26) Ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevain vuokra-alueiden lunastamisesta 20 p:nä toukokuuta 1922 annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Tabellin y. m. edusk. esit. n:o 26 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T a b e l l: Tämä kyseessäoleva esitys muutoksiksi voimassaolevaan lakiin valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta on mielestäni siksi tärkeä, että pidän tarpeellisenä kajota siihen jo ennen maatalousvaliokuntaan lähettämistä muutamalla sanalla.

Keväällä, kun tämän lain muuttaminen oli kysymyksessä, hylättiin armotta kaikki ne ryhmämme taholta tehdyt ehdotukset, joita silloin esitettiin. Eduskunnan enemmistö piti kokonaan tarpeettomana tehdä yhtään oleellista parannusta sanottuun lakiin. Katsottiin tässäkin kysymyksessä, kuten niin monessa muussa, riittävän sen, että kun asia on ollut vuosikaudet käsitelty alaisena ja siitä tehty jonkunkaanlainen päätös, niin sillä hyvä. Kuluuhan siinäkin taas aikaa, kun muutoksen odottajat kokeilevat saamaansa muutosta käytännössä. Se on tosin helppo tapa kiertää monia tärkeitä ratkaisuja tekemästä ja voittaa aikaa. Asia on kuitenkin niin, että jos tehtyjä vaatimuksia ei osaksikaan oteta huomioon, niin silloin on turhaa ryhtyä sellaista „korjausta” laisinkaan soveltamaan käytännössä. Näin on asian laita myöskin keväällä tehtyihin kyseellisen lain muutoksiin nähden. Ne eivät antaneet valtion metsämaiden asujamille minkäänlaista parannusta siitä tukalasta asemasta pelastumiseksi, mihinkä nämä ovat joutuneet, ja senvuoksi nämä ovatkin aivan yksimielisesti yhtyneet vaatimaan, että heidän tärkein tämän hetken kysymyksensä otettaisiin uudelleen esille ja ratkaistaisiin heille edullisimmalla tavalla. Tämä vaatimus on myöskin ehdottomasti oikeutettu. Vääryys, mikä tapahtuisi valtion metsämaiden raivaajia kohtaan, jos heidät itsenäistytettäisiin nyt voimassaolevan lain mukaan, olisi niin suuri ja jälestäpäin vaikeasti korjattavissa, ettei sellaista olisi annettava tapahtua. Sellaista vääryyttä on kyllä osaksi jo tapahtunutkin niihin nähden, jotka nykyisen lain mukaan ovat saaneet itsenäisyytensä, mutta heihin nähden olisi vielä mahdollisuus korjata,

ainakin osittain, tehtyä virhettä. Asia muuttuisi vasta silloin toiseksi, jos nykyistä suuntaa valtion metsämaiden asutukseen nähden noudatettaisiin edelleenkin. Silloin saattaa useassa tapauksessa käydä niin, ettei asiaa voisi hyvällä tahdollakaan enää jälkeinpäin auttaa. Näin on asianlaita etenkin annettavien maiden pinta-aloihin nähden ja osaksi myöskin lunastushinnan suoritukseen nähden. Senvuoksi olisikin mitä tähdellisintä, että kysymykselle luodaan ajoissa jo sellainen pohja, että siitä voidaan asiaa kehittää edelleen, joutumatta enää jälkeinpäin suurempiin ristiriitoihin. Sitä paitsi asianomaisten metsänraivaajien vaatimukset, joita nämä ovat rohjenneet esittää muitten muassa hiljattain eduskuntaryhmien ja hallituksen y.m. virastojen luona käyneen lähetystönsä kautta, eivät ole niin suuret, että ne toteutettuina panisivat järkkymään tämän porvarillisen yhteiskunnan perustukset. Tässä on kysymys kylläkin työtä tekevän kansanosan eduista, joita on katsottu voitavan tähän mennessä ilman muuta syrjäyttää, mutta kuitenkin eduista sellaisista, jotka ovat verrattain vaatimattomia. Saada riittävästi viljelys- ja metsämaata ja se ilmaiseksi, siinä se vaatimusten ydin, joka on esitetty.

Pinnalta katsoen saattaa tuntua tällaiset vaatimukset ehkä, kuten on huomautettu, kommunistisilta vaatimuksilta. Tällaisen huomautuksenhan teki m.m. edistysmielisen etiketillä kulkeva oululainen sanomalehti Kaleva, joka leimasi viime elokuun 30 päivänä Rovaniemellä pidetyn Oulun läänin käsittävän kruununorpparien kokouksen kommunistiseksi kokoukseksi, samoin kuin ne vaatimukset ja päätökset, mitkä siellä tehtiin. Mutta asiaan lähemmin syvennyttyä ei voitane väittää, etteikö monikin metsämaan raivaaja joutuisi maksamaan sellaisistakin tiluksista lunastushintoja, joilla ei ole ollut mitään arvoa, ennenkuin hän on ankaralla työllään luonut sille arvon. Ei suinkaan tahdottane verrata tällaista arvojen luojaa suureen tehtailijaan tai yhtiöiden ja trustien kuponginleikkaajiin, jotka eivät itse luo todellisuudessa mitään, vaan sen sijaan riistävät toisten työstä suuret pääomat itselleen. Heihin nähden olisi luonnollisesti oikeinta, että heidän kaikki ryöstämänsä arvot käytettäisiin yhteiskunnan hyväksi. Metsämaan raivaajiin nähden on asia ko-

konaan toinen. Hehän ovat uutteralla työllä, nälkää ja kaikenlaista muuta puutetta kärsien raivanneet kiveliöön itselleen asuinpaikkoja, joissa edelleen työtä tehden aikovat turvata perheelleen ja itselleen olemassaolonsa. Nyt näille asuinpaikoille hyökkäävät sitten korppien tavoin kaikenlaiset valtiiovallan edustajat raastaakseen jos minkälaisina veroina ja saatavina, mitä suinkin irti saavat. Kruununtorppareihin nähden ei ole vielä riittänyt sekään, että he olisivat suorittaneet yleensä ne työväenluokan maksettavaksi asetettavat monet välilliset ja välittömät verot, joita näille asetetaan, vaan sen lisäksi ovat nämä joutuneet senmukaisesti, miten ovat jaksaneet raataa, maksamaan vielä n.s. torpanveroa, joka sekin on saattanut nousta useihin satoihin, jopa tuhansinkin vuodessa.

Toivottavasti nyt näille tärkeille seikoille annetaan enempi huomiota kuin edellisillä kerroilla, jolloin asia on jätetty eduskunnan käsiteltäväksi. Sitä ainakin edellyttää aikaisemmin mainitsemani kruununtorpparien lähetystön vastaanotto, sillä mikäli sanomalehtiin on uskomista, niin oltiin yleensä näiden esittämille vaatimuksille kaikissa ryhmissä erittäin suosiollisia. Luultavasti se suosiollisuus ei johtunut vain yksistään kohteliaisuusyistä ja vielä vähemmän taktillisista syistä, joilla olisi tahdottu saada nämä korvenraivaajien lähettiläät viemään heidän pääkaupungista saamiaan tietoja sel-laisina, että kyllä se muka tämä porvarilinen yhteiskunta sittenkin turvaa heidän oikeuksiaan. Ellei suosiollisuus kerran johtunut mainituista syistä, niin silloin saanemme olettaa, että maatalousvaliokunta käsittelee tämän esityksen pikaisesti ja antaa siitä myös eduskunnalle mietinnön, jossa säilytetään ne muutokset, jotka esitys m. m. juuri maan lunastukseen ja maanpinta-alaan nähden sisältää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskuntaesitys lähetetään maatalousvaliokuntaan.

27) Ehdotuksen laiksi pienviljelijäin ja muun maaseudun työtätekevän väestön laiduntarpeen tyydyttämisestä

sisältävä ed. Ramstedtin y. m. edusk. esit. n:o 27 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Turunen: Ryhmätoverini ed. Ramstedtin eduskuntaesityksen yhtenä allekirjoittajista tahdon lausua tästä kysymyksestä seuraavaa:

Laiduntamiskysymys on eräs maaseudun tärkeimmistä elinkysymyksistä ei ainoastaan varsinaiselle pienviljelijäväestölle, vaan myöskin työtätekevälle väestölle kokonaisuudessaan. Maassamme aikaisemmin ja vieläpä eräissä paikoissa Suomessa aina näihin päiviin saakka säilynyt karjan laiduntamisoikeus kyläkuntien yhteisillä metsälaitumilla ovat tulleet yksityisomistusta tukevien lainsäädäntötoimenpiteiden johdosta rajoitetuksi.

Kyläkuntien yhteiset metsälaitumet ovat tällä tavoin tulleet paloitetuiksi ja raja-aidoilla eristetyiksi, joko yhtä tai useampia tiloja käsittäviksi alueiksi. Tämä antaa tietenkin mahdollisuuden tilanomistajalle määrätä tilansa laitumen käyttöä sekä samalla, kuka vastedes saa käyttää entistä yhteislaidunta ja minkälaista korvausta vastaan. Kaikista näistä rajoitusmääräyksistä huolimatta ovat useimmissa tapauksissa tilan mailla saaneet korvausta vastaan laiduntaa karjaansa torpparit, mäkitupalaiset ja muut maaseudun palkkatyöläiset, jolloin korvaussumma on ollut suhteellisen pieni.

Viime vuosien kuluessa on tässäkin asiassa tapahtunut verrattain jyrkkä muutos pahempaan päin. Lunastuslain nojalla itseinäistyneet vuokramiehet ovat menettäneet oikeutensa laiduntaa päätilan laidunmaalla. Sitä mukaa kuin lunastetut tai asutuslain nojalla eroitetut tilat tulevat täydellisesti erillisiksi tiloiksi, vaatii päätilan omistaja, että laiduntaminen tilan mailla on raja-aidoilla estettävä. Suurin osa itsenäisyneistä pientiloista on siinä onnettomassa asemassa, että heillä tilan pienuuden y. m. seikkojen takia ei ole juuri nimeksikään laitumeksi kelpaavaa maata, ja mäkitupina lunastetut alueet ovat kokonaan vailla laiduntamismahdollisuuksia. Laidunkomitean keräämien tilastojen mukaan on niissä kunnissa, joista tilastoa kerättiin, suurin osa sellaisessa tilassa, että heidän laidunolonsa voidaan sanoa huonoksi. Tästä johtuu, että

lunastuslain nojalla itsenäistyneet tilat ovat olleet pakotettuja vähentämään karjaansa. Toiselta puolen on kuitenkin pienviljelijäin rahatalous, s. o. rahatarpeen tyydyttäminen, riippuvainen karjataloudesta. Karjan vähentäminen pienviljelijöillä merkitsee silloin sitä, että heidän on mentävä ansiotyöhön ja jätettävä tilansa rappeutumaan.

Laidunkysymys on kuitenkin yhtä tärkeä maaseudun palkkatyöväellekin. Heidän yleinen palkkatasonsa liikkuu verrattain alhaalla. Suurempien työläisperheiden on melkein mahdoton tulla toimeen ellei heille varata tilaisuutta yhden tai parin lehmän hoitoon, joiden turvissa heidän on helpompi päästä eteenpäin, etenkin sellaisina aikoina, jolloin ansiotyötä ei ole saatavissa.

Ehkä sanottanee, että kyllä sitä vuokraamalla laidunta saa, eikä sen puute suinkaan ole niin suuri, kuin miksikä sitä suurenna väitetään. Totta kyllä on se, että vuokraamalla useimmissa tapauksissa saa laidunmaata, mutta tällöin on otettava huomioon se, että laidunvuokrat nousevat vuosi vuodelta, sillä laidunmaan vuokraaja tietää kyllä hyvin sen, että vuokranantajalla ei ole tilaisuutta valintaan, vaan on laidunmaa hankittava mahdollisimman läheltä. Tämä painava seikka vaikuttaa, että pieneläjiä karjan pidolle on nousemassa tie pystyyn, sillä he eivät jaksa maksaa yhä nousevia vuokria, koska tällöin suurin osa tuotosta menee korkeisiin vuokriin.

Koska kuitenkin Suomessa yhtiöillä, seurakunnilla, suurtilallisilla, valtiolla ja kunnilla on laitumeksi kelpaavia maita, jotka lepäävät kaikelta tuotannolta heitteelle jätettynä, on yhteiskunnan taholta melkein pä anteeksi antamaton rikos, että suuren osan maataloudessa riippuvaisen kansanosan on kärsittävä puutetta. Jotta tämä huutava epäkohta tulisi poistetuksi, on ryhmämme taholta tehty esillä oleva eduskunta-alote laidunkysymyksen ratkaisua varten sillä tavalla kuin lakiesityksen perusteluissa lähemmin määritellään.

Tällä kertaa lähemmin koskettelematta sanottuja perusteluja, pyydän kuitenkin saada viitata siihen, että lakiesityksessä laiduntarpeen poistamiseksi ehdotetaan pakkoluovutusmenettelyä. Tiedän kyllä, että tämä sana kaikuu varsin pahalta porvariston korvissa ja epäilenpä myöskin, että tuskinpa sosialidemokraatitkaan tulevat sitä hyväksymään siitä huolimatta, että vii-

mekeväisessä kokouksessaan olivat innokkaasti ajavinaan tätäkin kysymystä. Joka tapauksessa on kysymyksen yhteiskunnallinen luonne tällä hetkellä sellainen, että asianomainen valiokunta, johon kysymys tällä kertaa joutuu, ei ole oikeutettu hautaamaan kysymystä vihreän veran alle, niinkuin aina ennen on tapahtunut tämänluontoisten lakiesityksien kanssa. Toivon, että valiokunnassa kysymys asetetaan ensimmäiselle tilalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskuntaesitys lähetetään maatalousvaliokuntaan.

28) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta

sisältävä ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusasiainvaliokuntaan.

29) Esityksen antamista laiksi valtakunnan vaakunasta

tarkoittava ed. Puhakan y. m. anom. ehd. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

30) Laintarkastuskunnan perustamista

tarkoittava ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

31) Rangaistusten koventamista

tarkoittava ed. Pitkäsén y. m. anom. ehd. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

32) Rikoslain rangaistusmääräysten koventamista

tarkoittava ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

33) Esityksen antamista lainanannosta kasvavaa metsää vastaan

koskeva ed. K. E. Linman y. m. anom. ehd. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

34) Esityksen antamista muutoksiksi kyytilakiin

koskeva ed. Pulkisen anom. ehd. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

35) Puhelinolojen järjestämistä koskevan lainsäädännön jouduttamista

tarkoittava ed. Pulkisen y. m. anom. ehd. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

36) Maanomistajain vapauttamista rautatiealueen aitaamisrasituksesta

koskeva ed. Vehkaojan y. m. anom. ehd. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

37) Esityksen antamista laiksi kalastusoikeuden saattamisesta maanomistuksesta riippumattomaksi

koskeva ed. Ravon y. m. anom. ehd. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

38) Viljan ja väkirehun kuljettamisesta etäisemmille paikkakunnille syntyvien rahtikustannusten korvaamista valtion varoilla

tarkoittava ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

39) Asutuslainsäädännön tarkistamista

koskeva ed. Karjalaisen y. m. anom. ehd. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

voston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

40) Esityksen antamista laiksi pienviljelijöille viljelysten laajentamista varten annettavista palkkiolainoista

koskeva ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

41) Suunnitelman laatimista kiertävien ja kiinteitten kalastajakoulujen perustamisesta

tarkoittava ed. Åkerblomin y. m. anom. ehd. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

42) Piirilääkärintervikain lakkauttamista

tarkoittava ed. Niilekselän anom. ed. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

43) Kajaanin yleisen sairaalan laajentamista

koskeva ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

44) Suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamista

tarkoittava ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

45) Oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamista valtion oppikoulumenojen jakautumisessa suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken

tarkoittava ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

46) Esityksen antamista yleisestä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta

tarkoittava ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

47) Esityksen antamista valtion varoilla ylläpidettävän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelaitoksen perustamisesta

tarkoittava ed. Rosenbergin y. m. anom. ehd. n:o 19 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Ennenkuin asia lähetetään valiokuntaan haluaisin erikoisesti painostaa erästä seikkaa nimittäin sitä, että ehdotusta ei tällä kertaa nyt taasen pantaisi vihreän veran alle, niinkuin usein ennen on tapahtunut. Eduskunnan valiokunnissa nimittäin on aina ennen ollut sellainen tapa, että sellaisille, porvaristolle epämieluisille aloitteille, jotka tietävät todellista ja pysyvää parannusta työtätekevien asemaan, annetaan hiljainen hautaus. Vaikka ehdotus niin tärkeästä aloitteesta kuin nyt edessä olevasta vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelaista tehtiin jo ryhmämme taholta vuoden 1925 valtiopäivillä, niin siitä huolimatta ei kysymys kuitenkaan päässyt edes valiokunta-asteelle. Tämä ei kuitenkaan saisi tapahtua tällä kertaa, sillä edessämme on sellainen kysymys, joka välttämättä kaipaava ratkaisua. Kuvaavaa sille tavalle, millä kysymys on aikojen kuluessa kulkenut eteenpäin on jo sekin seikka, että tämä asia on ensimmäisiä niistä työtätekevien asemaa koskevista uudistuskysymyksistä, mitä yleensä on herätetty tässä maassa. Jo valtiosäädöissä, muistaakseni 1889, herätettiin kysymys ensi kerran, ja jo silloin tulivat valtiosäädöksiin siihen tulokseen, että kysymys on siksi laajakantoinen ja myöskin myönteiseen suuntaan ratkaisua kaipaava, että siellä todellakin annettiin hallitukselle tehtäväksi hankkia tarpeellista tilastoa ja tämän näin saadun aineiston nojalla myöhemmin piti

hallituksen sitten esittää kysymyksestä lakiehdotus. Tämä päätös ei tullut koskaan toteutetuksi. Myöhemmissä vaiheissa sitten taas on tehty erinäisiä muita aloitteita, joitten tarkoituksena on ollut määrärahojen saaminen, niin että myöhemmin voitaisiin tällainen laki toteuttaa. Mutta vanhoja asiakirjoja tutkiessaan tulee siihen tulokseen, että koko ajan, kun kysymys on kummitellut, ei tosiasiallista otetta ole koskaan oikeastaan otettu. Ainoa, mikä on tullut toteutetuksi, on se, että pari kertaa on myönnetty määrärahoja, jotka sitten kuitenkin ovat jääneet valtion rahastoon lepäämään ilman, että mitkään hallitukset olisivat ottaneet sen enempää otetta asiassa. Kertakaan ei ole eduskuntaan tuotu lakiehdotusta eikä myöskään edustajien taholta ole tehty anomusta asiassa. Kun nyt kuitenkin yhteiskunnallinen tilannekin yleensä on kehittynyt sellaiseksi, että kysymys tällä kertaa kaipaava kipeämminkin ratkaisua kuin konsanaan ennen, olisi nyt jo aika ryhtyä tositekoihin tässä kysymyksessä. Budjetin yhteydessä nykyinen hallitus esittää kyllä muutamia kymmeniä miljoonia asian toteuttamiseksi, mutta tämä ei suinkaan riitä. Sen näyttää jo mennyt aika ja siinä saavutetut kokemukset. Olisi siis vartoonut, että kun aikaisemmin meidänkin taholta oli aloite tehty, että hallitus olisi käsittänyt, että se samassa yhteydessä itsekin olisi tehnyt eduskunnalle esityksen. Kun näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, niin toivon, että kun kysymys nyt menee valiokuntaan, sille ei taas anneta samanlaista kohtaloa, kuin mitä se ennen on saanut osakseen, että sitä siis ei tällä kertaa aseteta valiokunnassa viimeiseksi työlialle, vaan että se päinvastoin asetettaisiin ensimmäiseksi. Muistaakseni budjettikeskustelun yhteydessä sitoutui jo maalaisliittokin tavallaan toteuttamaan tätä kysymystä ja aikaisemmin vuosien varrella on maalaisliiton taholta sangen innokkaasti ajettu tätä kysymystä, totta kyllä enemmän vaalisyytönnä kuin tarkoituksella, että se tulisi koskaan toteutetuksi, mutta onhan sekin vekseli, joka pitäisi joskus lunastaa. Ratkaisu tässä kysymyksessä ei suinkaan ole vaikea eikä sen eteen tule mitään sellaisia pulmakysymyksiä, jotka estäisivät kysymyksen lopullista toteuttamista. Aloitteemme perusteluissa jo osoitetaan, että kysymyksen toteuttamiseen tarvittavat rahamäärät ovat verrattain helposti saatavissa, ja samalla kertaa osoitetaan sekin asia, että

toiselta puolen helpoitettaisiin kuntien, niin vieläpä yksityistenkin taloudellista asemaa. Sitten vielä voitaisiin samassa yhteydessä ratkaista eräs vanha riitakysymys, nimittäin virkamiesten erikoinen monopoli-asema. Mehän tiedämme, että maamme virkamiehillä on valtion puolelta taattu elämä senkin jälkeen, kun he ovat tulleet työkyvyttömiksi. Tämä, jonka valtio on tunnustanut oikeaksi virkamiehiin nähden, pitäisi toteutua kuitenkin ennen kaikkea yhteiskunnan ylläpitäjiin, sen työtätekeviin nähden. Olemme jo aikaisemmin esittäneet täällä, että jos nämä kaksi asiaa rinnastetaan keskenään, niin on melkein itsestään selvää, että ennen eläkelain toimeenpanoa tai ennen virkamiesten eläkettä kulkee oikeus työläisten eläkkeiden saantiin. Oikea tapa ja oikea ratkaisu onkin se, että voimassa oleva virkamiehiä koskeva eläkelaki kumotaan ja sen sijaan asetetaan vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelaki, joka takaa kaikille hyödyllisille kansalaisille toimeentulon sen jälkeen, kuin he syystä tai toisesta ovat joutuneet työkyvyttömiksi. Se on oikeus ja kohtuus ja minä toivon, että se nyt kerrankin saisi osakseen valiokunnassa niinkuin myöhemmin eduskunnassakin sen vastanoton, jota se vaatii.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

48) Esityksen antamista laiksi yleisestä paikallisesta työttömyysvakuutuksesta

tarkoittava ed. Tabellin y. m. anom. ehd. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan työväenasiainvaliokuntaan.

49) Maataloustuotteiden kuljetuksessa valtionrautateilla vallitsevien epäkohtien poistamista

koskeva ed. Vennolan y. m. anom. ehd. n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

50) Metsänvartijain tointen muuttamista peruspalkkaisiksi

koskeva ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

51) Ulkomaisen lainan ottamista jokien perkaus- ja vesiperäisten maitten kuivaustöitä varten

koskeva ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiassa.

52) Ulkomaisen lainan ottamista huokeakorkoisten lainojen myöntämistä varten maaseudun sähköytymille

koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää laki- ja talousvaliokunnan lausunto asiassa.

53) Esityksen antamista 19 p:nä joulukuuta 1921 annetun leimaverolain 3 §:n muuttamisesta

tarkoittava ed. Jernin y. m. anom. ehd. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

54) Vertailevan tutkimuksen toimittamista ratasuunnalla Kontiomäen—Vaaan rataosalta Kemijärven kirkolle

koskeva ed. Salon anom. ehd. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

55) Määrärahan myöntämistä satamaradan Kemi—Pitkäkari rakentamista varten

tarkoittava ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

56) Määrärahan myöntämistä satamaradan rakentamista varten Kemian asemalta Pitkäänkariin

tarkoittava ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

57) Määrärahan myöntämistä Saimaan—Kuolimonjärven kanavan tutkimista varten

tarkoittava ed. Särkän y. m. anom. ehd. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

58) Määrärahan myöntämistä Lahdenpohjan sataman ja Kurkijoen kauppakylän välisellä sisäreitillä olevien erinäisten salmien ruoppauksiin

tarkoittava ed. Kopsan y. m. anom. ehd. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

59) Määrärahan myöntämistä kalastus- ja hätäsataman rakentamiseksi Laatokan rannikolle Metsäpirtin pitäjän Saaroisten kylän kohdalle

tarkoittava ed. Wellingin y. m. anom. ehd. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

60) Määrärahan myöntämistä puhelinlinjan Rovaniemi—Kemijärvi—Kuolajärvi rakentamista varten

tarkoittava ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

61) Määrärahan myöntämistä Poussun—Kurvisenvaaran—Tyräjärven—Jokijärven maantien rakentamista varten

tarkoittava ed. Hännisen anom. ehd. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

62) Määrärahan myöntämistä Kemijärven—Pelkosenniemen maantien rakentamista varten

tarkoittava ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

63) Määrärahan myöntämistä maantien rakentamista varten Kemijärven kirkonkylästä Pelkosenniemelle

tarkoittava ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

64) Määrärahan myöntämistä maantien rakentamista varten Karstulan kirkonkylästä Soinin kirkonkylään

tarkoittava ed. Bryggarin y. m. anom. ehd. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

65) Määrärahan myöntämistä Rovaniemen Pekkalan—Kemijärven Luusuan välisen maantien rakentamista varten

tarkoittava ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

66) Määrärahan myöntämistä Kolarin pitäjässä olevan Kolarinsaaren kiertotien rakentamista varten

tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

67) Määrärahan myöntämistä maantiesillan rakentamista varten n. s. Tiikkajansalmen yli

tarkoittava ed. Janhosen anom. ehd. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

68) Määrärahan myöntämistä sillan rakentamista varten Tornionjoen yli Tornion kaupungin ja Tornion aseman välille

tarkoittava ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

69) Määrärahan myöntämistä Rovaniemen—Kemijärven välisen maantiesan koneaurausta varten

tarkoittava ed. U. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

70) Määrärahan myöntämistä Oulun—Pudasjärven—Kuusamon välisen maantien auki pitämiseksi talven aikana

tarkoittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

71) Määrärahan myöntämistä Imatran voimansiirtojohtoverkon täydentämiseen n. s. maakuntajohdoilla

tarkoittava ed. Niukkasen y. m. anom. ehd. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

72) Määrärahan myöntämistä Laatokan kalastusvakuutusyhdistyksen vahingonkorvausrahastoksi

tarkoittava ed. Leppälän y. m. anom. ehd. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

73) Määrärahan myöntämistä poliisivoiman lisäämiseksi kaupungeissa

tarkoittava ed. von Freneckellin y. m. anom. ehd. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

74) Määrärahan myöntämistä nimismiehen palkkaamiseksi Pertunmaan kuntaan

tarkoittava ed. M. Hannulan anom. ehd. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

75) Määrärahan myöntämistä avustukseksi Vapaussodan Invaliidien Liitolle

tarkoittava ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

76) Määrärahan myöntämistä työnpuutteen vuoksi hätätilaan joutuneiden avustamiseksi

tarkoittava ed. Liedeksen y. m. anom. ehd. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

77) Määrärahan myöntämistä sotaorpojen ja poliittisista syistä vankilassa tai maanpaossa olevien henkilöiden hädänalaisten perheiden avustamiseksi

tarkoittava ed. Urpilaisen y. m. anom. ehd. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

78) Määrärahan myöntämistä Porissa sijaitsevan valtion sairaalan uudestaan rakentamiseksi

tarkoittava ed. J. Leinon y. m. anom. ehd. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

79) Määrärahan myöntämistä valtion sairaalan rakentamista varten Satakuntaan

tarkoittava ed. Aalto-Setälän y. m. anom. ehd. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

80) Määrärahan myöntämistä Sortavalan yleisen sairaalan korjaustöihin

tarkoittava ed. Pitkäsén y. m. anom. ehd. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

81) Määrärahan myöntämistä rakennusavustukseksi Lounais-Hämeen tuberkuloosin vastustamisyhdistykselle

tarkoittava ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

82) Määrärahan myöntämistä Knipnäsän kansanparantolan rakentamista varten

tarkoittava ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

83) Määrärahan myöntämistä tuberkuloottisten huoltokodin perustamista varten Satakuntaan

tarkoittava ed. Aalto-Setälän y. m. anom. ehd. n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

84) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan perustamista varten Keski-Pohjanmaalle

tarkoittava ed. Kalliokosken y. m. anom. ehd. n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

85) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan rakentamista varten Oulun seudulle

tarkoittava ed. Niilekselän y. m. anom. ehd. n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

86) Määrärahan myöntämistä tuberkuloosiparantolan rakentamista varten Oulun seudulle

tarkoittava ed. Karjalaisen y. m. anom. ehd. n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

87) Määrärahan myöntämistä keuhkotautisten kansanparantolan rakentamista varten Siilinjärven Tarinaharjulle

tarkoittava ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

88) Määrärahan myöntämistä Röntgenkoneiden hankkimista varten Tornion yleiseen sairaalaan

tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

89) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainoiksi maalaiskunnille kunnalliskotien rakentamista varten

tarkoittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

90) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainaksi Helsingin yhteis- ja maanviljelyslyseon koulutalon kannatusyhdistykselle

koskeva ed. Vennolan y. m. anom. ehd. n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

91) Määrärahan myöntämistä Tornion keskikoulun jatkoluokkien ottamiseksi valtion huostaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

92) Määrärahan myöntämistä Kuopion tyttökoulun muuttamiseksi yliopistoon johtavaksi tyttölyseoksi

koskeva ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

93) Määrärahan myöntämistä rakennusavustukseksi Lieksan yhteiskoulun kannatusyhdistykselle

koskeva ed. Koposen y. m. anom. ehd. n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

94) Määrärahan myöntämistä rakennuslainoiksi kansanopistoille

koskeva ed. Moilasen y. m. anom. ehd. n:o 66 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

95) Määrärahan myöntämistä rakennusavustukseksi Savon Kristillisen Kansanopiston kannatusyhdistykselle

koskeva ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

96) Määrärahan myöntämistä rakennuslainaksi Niittylahden kansanopistolle

koskeva ed. Pennasen y. m. anom. ehd. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

97) Määrärahan myöntämistä rakennuslainaksi Kankaanpään kansanopistolle

koskeva ed. Alestalon y. m. anom. ehd. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

98) Määrärahan myöntämistä avustukseksi Lapin kansanopistolle

koskeva ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

99) Määrärahan myöntämistä Turun tuomio-kirkon tutkimus-, uudistus- ja korjaustöihin

koskeva ed. Heikkilän y. m. anom. ehd. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

100) Määrärahan myöntämistä Raaseporin linnanraunioiden korjaustoihin

koskeva ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

101) Määrärahan myöntämistä ruotsalaisissa maalaikunnissa olevien yksityisten suomalaisten kansakoulujen avustamiseksi

koskeva ed. Tarkkasen y. m. anom. ehd. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

102) Määrärahan myöntämistä kuvaama- ja säveltaiteemme tunnetuksi tekemiseksi ulkomailla

koskeva ed. Mantereen y. m. anom. ehd. n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

103) Koroitettun määrärahan myöntämistä Teollisuusseutujen Evankelioimis seuralle valistustyön järjestämiseksi Perä-Pohjolassa ja Lapissa

koskeva ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

104) Määrärahan myöntämistä Paul Nicolayn Kristillis-yhteiskunnallisen työkeskuksen kannatusyhdistykselle

koskeva ed. Tukian y. m. anom. ehd. n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

105) Määrärahan myöntämistä rukoushuoneen rakentamista varten Pielisjärven pitäjän Kolin kylään

koskeva ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

106) Määrärahan myöntämistä Nuorten Ystävät nimiselle yhdistykselle

koskeva ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

107) Määrärahan myöntämistä avustukseksi Suomen työvän järjestönuorten liitolle

koskeva ed. M. Lehtosen y. m. anom. ehd. n:o 79 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto asiasta.

108) Määrärahan myöntämistä Kirkko-, Punnus- ja Vuotjärven vedenpinnan alentamista varten

tarkoittava ed. Kaurasen y. m. anom. ehd. n:o 80 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

109) Määrärahan myöntämistä Kuortaneenjärven vedenpinnan säännöstelyä varten

tarkoittava ed. Luoman y. m. anom. ehd. n:o 81 esitellään ja lähetetään puhemies-neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

110) Määrärahan myöntämistä Suulajärven, Kanneljärven ja Wammeljärven vedenpinnan alentamiseksi

tarkoittava ed. Nikkasen y. m. anom. ehd. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

111) Määrärahan myöntämistä Petäiskosken perkaamista varten

tarkoittava ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

112) Määrärahan myöntämistä Ähtävänjoen alaosan perkaamista varten

tarkoittava ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

113) Määrärahan myöntämistä Pyhäjoen alajuoksun perkaamista varten

tarkoittava ed. Nurmesniemen y. m. anom. ehd. n:o 85 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

114) Määrärahan myöntämistä Lapuanjoen perkaustyön jatkamista varten

tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

115) Määrärahan myöntämistä Kyrönjoen keskiosan perkaamista varten

tarkoittava ed. Koiviston y. m. anom. ehd. n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

116) Määrärahan myöntämistä Isojoen kolmannen jakson perkaamiseen

tarkoittava ed. Koiviston y. m. anom. ehd. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiasta.

117) Määrärahan myöntämistä metsätaloudellisiin ojitustöihin yksityismailla

koskeva ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

118) Määrärahan myöntämistä asutusta varten toimitettavaa maiden tutkimista ja erinäisten maanmittaustehtävien suorittamista varten

koskeva ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

119) Määrärahan myöntämistä kuoleuslainoiksi kalasäilyketehtaiden perustamista varten

koskeva ed. Forsbergin y. m. anom. ehd. n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

120) Määrärahan myöntämistä kalastuselinkeinojen edistämiseksi

koskeva ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

121) Määrärahan myöntämistä palkkiolainoiksi pienviljelijöille pellontekoa varten

koskeva ed. Kontion y. m. anom. ehd. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

122) Määrärahan myöntämistä pellon raivaamisavustuksiksi

koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

123) Määrärahan myöntämistä rajaseudulla suoritettavien maanviljelysraivausten kustannuksiin

koskeva ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 95 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

124) Määrärahan myöntämistä nudismaan raivauspalkinnoiksi pienviljelijöille

koskeva ed. Ramstedtin y. m. anom. ehd. n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

125) Määrärahan myöntämistä lainoiksi pienviljelijöille n. s. viljeltyjen laitumien perustamiseen

koskeva ed. K. E. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

126) Määrärahan myöntämistä maanviljelys- ja talousseuroille metsätalouden edistämiseksi

koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

127) Määrärahan myöntämistä rakennuslainaksi Turun ylemmän ruotsalaisen maanviljelysopiston kannatusyhdistykselle

koskeva ed. B. Kullbergin y. m. anom. ehd. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

128) Määrärahan myöntämistä jatko-opetuksen järjestämiseksi kotitalouskoulujen opettajille ja kotitalousneuvojille

koskeva ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 100 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

129) Määrärahan myöntämistä Mikkelin läänin perustettavaa emäntäkoulua varten

koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 101 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**130) Määrärahan myöntämistä eräiden maa-
alueiden ostamista varten Orimattilan
kotitalousopistolle**

koskeva ed. Lehtisen y. m. anom. ehd. n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**131) Määrärahan myöntämistä lisäavustuk-
seksi Marttaliitolle**

koskeva ed. M. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 103 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**132) Korotetun määrärahan myöntämistä
Suomen ruotsalaiselle Marttaliitolle**

tarkoittava ed. A. Furuhielmin y. m. anom. ehd. n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**133) Määrärahan myöntämistä kasviviljelys-
koeaseman perustamista varten Perä-
Pohjolaan**

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**134) Määrärahan myöntämistä esikuvavil-
jelmien avustamiseen**

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**135) Määrärahan myöntämistä koeviljelys-
yhdistysten avustamiseksi**

koskeva ed. Hurmeen y. m. anom. ehd. n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**136) Määrärahan myöntämistä Metsätalou-
dellisen Valistustoimiston työn tukemiseksi**

koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**137) Määrärahan myöntämistä yksityisten
maanviljelys- ja kauppakemiallisten tarkas-
tuslaitosten tukemiseksi**

koskeva ed. Tukian y. m. anom. ehd. n:o 109 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**138) Määrärahan myöntämistä hylkeentappo-
rahoiksi**

koskeva ed. Bäckin y. m. anom. ehd. n:o 110 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka on asiasta pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

**139) Määrärahan myöntämistä vanhuus- ja
työkyvyttömyysvakuutuksen toteuttamista
varten asetetun rahaston kartuttamiseksi**

koskeva ed. Isakssonin y. m. anom. ehd. n:o 111 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää työväenasiainvaliokunnan lausunto asiasta.

140) Ehdotuksen laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin

sisältävä hallituksen esitys n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

141) Parantolahoidon hankkimista sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

142) Valtion takuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista

tarkoittava hallituksen esitys n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

143) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävä hallituksen esitys n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-

sen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan ensi istuntoon

144) Lepäämään jätetyn esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta,

laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2, ja

145) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta metsäpalolaiksi

laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 8.28 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

10. Perjantaina 23 p. syyskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi leima-
verolain muuttamisesta 266
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 1; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi koti-
maisen viljantuotannon turvaamisesta
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 2; maatalousvaliokun-
nan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus. „

3) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion
viljavarastosta 285
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 3; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 2; mainittu laki-
ehdotus.

4) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi suoje-
luskuntajärjestöstä 295
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 4; puolustusasiain-
valiokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

5) Ehdotus määrärahan myöntämi-
sestä uuden elinkustannustutkimuksen
toimeenpanoa varten 305
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 3; hallituksen
esitys n:o 14.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi laivas-
ton perustamisesta rannikkopuolus-
tusta varten 306
Asiakirjat: Puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
lakiehdotus.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puolus-
tuslaitoksen viroista ja toimista 307
Asiakirjat: Puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 3; mainittu
lakiehdotus.

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puo-
lustusministeriön viroista ja toimista „
Asiakirjat: Puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 4; mainittu
lakiehdotus.

9) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus metsäpalo-
laiksi „
Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

10) Ehdotus laiksi uusmuotoisista
valtion oppikouluista 308
Asiakirjat: Sivistyvaliokun-
nan mietintö n:o 1; hallituksen esitys
n:o 5.

11) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus työnvälitys-
laiksi „
Asiakirjat: Työväenasiaivalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

12) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi van-
kien tapaturmakorvauksesta „

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; mainittu lakiehdotus.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväisistä toimista 308

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta ”

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Helo, Isaksson, Janhonen, Juutilainen, Keto, Koivuranta, Latva, Lautala, Lindberg, Molin, Palmgren, Pulkkinen, Raatikainen, Savenius, Särkkä ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Latva, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Molin, samoin virkatehtävien takia ensi tiistain istunnosta ed. Bäck, kunnallisten tehtävien takia tämän viikon ajaksi ed. Lautala, virkatehtävien takia ensi tiistaihin ed. Janhonen ja perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta viikon ajaksi ed. Savenius.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn

Siv.

siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Bäck: Den som helst litet känner till vårt jordbruk vet, att modernäringen har att kämpa mot vidriga förhållanden. Jordbrukaren får ingalunda tälja guld med träkniv. Men framför allt står det illa till med spannmålsodlingen. Den inhemska spannmålsodlingen hör ej minsann till de mera gynnade näringsgrenarna. Nej, tvärtom få jordbrukarna i tid och otid det rådet att lämna all spannmålsodling. Spannmålen bör, säger man, köpas utifrån. Hos oss skall man inrikta hela jordbruket på kreatursskötsel.

Att dessa råd, ehuru välmenta, äro fördärvliga, ligger i öppen dag. Ty skulle de efterföljas på jordbrukarhåll, så bleve följden den, att flere hundra miljoner mark skulle årligen gå ut ur landet. Och dessutom skulle landet för händelse av krig störtas i oöverskådliga äventyrligheter, om ingen inhemska spannmålsproduktion förekomme.

Därför är varje lagstiftningsåtgärd, som avser jordbrukets förbättring, glädjande. Så var även fallet med det föreliggande lagförslaget. Man hade ju givit det den vackra titeln: „Lag angående tryg-

gande av inhemsk spannmålsproduktion''. Mången jordbrukare trodde redan, att det nu skulle löna sig att odla spannmål, då den lagstiftande kammaren var betänkt på att trygga den inhemska spannmålsproduktionen. Men huru besviken blev man icke, då lagförslaget kom ut.

Det var nämligen icke den jordbrukande befolkningens, utan kvarn- och maltindustrins samt spannmålsuppköparenas intressen, som lagförslaget satte i främsta rummet. Annorlunda kan ju icke § 1 tolkas. Här står det: „För tryggande av den inhemska spannmålsproduktionen kan idkare av kvarn- och maltindustri, så ock spannmålshandel idkande andelslag, som för försäljning till människoföda förädla inhemsk råg eller korn, tilldelas premie enligt nedannämnda grunder.'' Och i § 3 bestämmes premien till 50 penni för varje kilo spannmål. Naturligtvis är det förslagsställarens mening, att även spannmålsproducenterna skola få sin del av denna premie. Men på grund därav att lagförslaget icke nämner ett ord därom och dessutom är hållet i alltför allmänna ordalag, så kan man icke värja sig för den tanken, att det är kvarnindustrin, och icke jordbrukaren, som i praktiken skulle draga nytta av lagen. För min del vill jag ingalunda motarbeta kvarnindustrin, men då denna industri redan nu är fullt tryggad genom höga mjöltullar, så anser jag vidare skyddsåtgärder opåkallade.

Av allt att döma bleve mjölpriset emellertid betydligt dyrare, möjligtvis t.o.m. 50 penni dyrare för kilo. Enligt gjorda beräkningar skulle den gynnade spannmålsproducenten få härav 20 penni, då däremot kvarnbolaget skulle få hela 30 penni; således en obetydlig vinst för jordbrukaren. Det stora flertalet av våra jordbrukare finge ingen vinst alls, utan kunde det fatala hända, att priset för deras spannmål skulle pressas under den närvarande prisnivån, allt under förevändningen, att deras spannmål vore underhålligt, då den icke kunde premieras. Härtill kommer även den omständigheten, att övervakandet av lagens efterlevnad bleve säkert dyrt för landet. Dessutom tillskyndas staten en betydande extra utgift genom utbetalningen av premierna.

Följden av lagens tillämpning bleve således den, att vårt land finge ett betydligt

fördyrat bröd, utan att jordbrukarens inkomster därigenom förbättrades. Tvärtom ville jag hålla för, att hans ställning skulle försämrast, om ifrågavarande lagförslag bleve godkänt. De fördyrade brödprisen skulle nämligen väcka ovilja hos den obestutna delen av vårt folk. Denna ovilja skulle naturligtvis träffa jordbrukaren och det skulle allmänt heta, att han vill rikta sig på den fattigas bekostnad. Blev detta lagförslag antaget, så skulle med all sannolikhet de redan nu för låga spannmålstullarna slopas. Detta verkade dräpande på vår modernäring, som då skulle måsta lämna all spannmålsodling.

För min del anser jag, att det vore mycket nyttigare för vårt jordbruk och billigare för vårt land, att tullen för råg skulle höjas med 25 penni per kilo och kaffe- och sockertullarna i motsvarande grad sänkas, än att det ifrågavarande lagförslaget angående tryggande av inhemsk spannmålsproduktion skulle antagas. Genom en sådan tullpolitik skulle den inhemska spannmålsproduktionen i verkligheten och på ett effektivt sätt tryggas, utan att levnadsförhållandena för arbetaren skulle fördyras.

Av det framhållna torde framgå, att jag ingalunda är emot det föreliggande lagförslaget därför att jag vore en motståndare till landets jordbruksintressen, utan tvärtom därför att jag är övertygad om, att lagförslaget icke kan befrämja vårt jordbruk.

På grund därav ber ja att få föreslå, att det att vila lämnade lagförslaget angående tryggande av inhemsk spannmålsproduktion måtte förkastas och stora utskottets förslag godkännas.

Ed. Niukkanen: Kuten me tunemme, ehdottaa hallitus esityksessään tullitariffiksi poistettavaksi viljanviljelykseltä kaiken tullisuojan. Tässä nyt esillä olevassa asiassa ehdottaa hallituspuolue yhdessä sen kannattajien kanssa hylättäväksi tämän tärkeän kotimaisen viljantuotannon kehittämistä ja suojaamista tarvoittavan lakiesityksen. Huomioonottamalla, että toimenpiteet kotimaisen viljantuotannon edistämiseksi ovat, ei ainoastaan maanviljelijäväestön, vaan koko kansantalouden kannalta erinomaisen tärkeät ja että näiden kysymysten käsittely sen

vuoksi eduskunnan pitäisi ottaa mahdollisimman vakavalta ja perusteelliselta kannalta, ja koska nämä molemmat kysymykset, sekä kysymys viljatuilleista että viljanviljelyksen palkitsemisesta, sillä tavalla kuin tässä nyt esilläolevassa esityksessä oli suunniteltu, ovat keskenänsä oleellisessa yhteydessä, niin minä pyydän ehdottaa, että tämä esilläoleva lakiesitys pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jossa käsitellään toisessa lukemisessa hallituksen esitys n:o 8 laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928.

Ed. Heikkinen: Pyydän saada kannattaa ed. Niukkasen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle ja ehdotusta on kannatettu, keskeytetään asian asiallinen käsittely. Kehoitetaan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepanokysymykseen.

Ed. Ramstedt: Luovun.

Ed. Riihimäki: Luovun.

Ed. Heikkilä: Luovun.

Ed. Hästbacka: Avstår.

Ed. Schauman: Jag ber att få motsätta mig förslaget om bordläggning, emedan jag icke anser det vara förenligt med god sed att ett vilande lagförslag, då det på nytt efter valen upptages till behandling, lägges på bordet till ett plenum, som kommer att äga rum kanske efter mycket lång tid. Det kan finnas ett sakligt samband mellan budgetbehandlingen och behandlingen av tulltariffen samt detta vilande lagförslag, men ett sådant samband kan finnas mellan många andra frågor, som framdeles komma upp. Jag skulle nästan beteckna det såsom inkonstitutionellt att så förfara, som rdgsm. Niukkanen föreslagit, ehuru jag nog är medveten om att det icke finnes någon uttrycklig föreskrift i L. O., som hindrar ett sådant förfarande. Jag ber som sagt, hr talman, att få motsätta mig bordlägningsyrkandet.

Ed. Sergelius: Jag ber att få förena mig om rdgsm. Schaumans uttalande.

Ed. Niukkanen: Minusta päinvastoin olisi kaikinpuolin asianmukaista, että sellai-

set ainakin tärkeämmät kysymykset, jotka koskevat samaa asiaa ja ovat toistensa kanssa verrattain kiinteässä yhteydessä, käsiteltäisiin samoihin aikoihin eduskunnassa, niin että eduskunta voisi silloin paljon asiallisemmin harkita näitä kysymyksiä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Niukkanen ed. Heikkisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jossa käsitellään toisessa käsittelyssä tullia koskevaa lakia, hallituksen esitys n:o 8.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla. (86—86—01—26).

Toimitetussa lippuäänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 80 ei-ääntä, ja hyljätty on 11 lippua, jotka eivät olleet suljettuja.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Huomautus äänestyslippujen sulkemisesta.

Puhemies: Ennenkuin annan seuraavan puheenvuoron, pyydän huomauttaa edustajille, että lippuäänestyksessä on ehdottomasti suljettava liput.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Ramstedt: Kun minä olen uudelleen silmänyt niitä asiakirjoja, jotka meillä ovat perintönä vuoden 1924 valtiopäiviltä n. s. kotimaisen viljantuotannon turvaamisjutussa, ovat ne palauttaneet uudelleen mieliin sen työn ja vaivan, millä eduskun-

nan kiihkosuomalainen porvaristo on yrittänyt viedä asiaa onnelliseen päätökseen. Kaikkia keinoja on käytetty. Kaikki kauniit sanat ja lauseparret on esitetty asian puolustamiseksi. Viljan palkitsemisen vähemmän kauniit tarkoitukset on peitetty, milloin omavaraistalouteen kohottamisen, milloin sorretussa asemassa olevien maanviljelijäin auttamisen, vieläpä pienviljelijäinkin talouden kohottamisen verhoon. Eduskunnalle on yritetty uskotella maalaisliiton ja muiden esityksen takana innokkaasti seisoneiden taholta, että viljan jauhatuksesta muutamille myllyille menevä palkkio on parasta, mitä valtion taholta voidaan tämän maan maatalouden kohottamiseksi tehdä. Onhan esityksen mukaan vain kysymyksessä parinkymmenen miljoonan markan uhraamisesta, jolla summalla muka tullaan kaikesta selviytymään. Kun eduskunta ei kuitenkaan ole ottanut näitä kauniita puheita aina täydestä, niin on annettu Damokleen miekan väikkyä Suomen itsenäisyyden päällä ja peloiteltu sillä, että Suomi joutuu Neuvosto-Venäjän orjuuteen ellei se ryhdy turvaamaan kotimaisen viljan viljelystä. Kun minä vielä lisään tähän sen väitteen, että tämän lakiesityksen hylkääminen merkitsisi sekä maataloudessa työskentelevän palkkatyöväestön ennenkuulumatonta työttömyyttä, niin olen luetellut jokseenkin kaikki viljan palkitsijain väitteet ja perusteet.

Minusta on aivan turha vaiva antautua enää yksityiskohtaisesti näitä porvariston väitteitä tarkastelemaan. Useimmat niistä ovat sitä laatua, että ne eivät sitä ansaitse. Niistä voidaan antaa se yleinen arvostelu, että niiden tosiasiallisena tarkoituksena on verhota itsekäs valtion kustannuksella hyötyminen kauniilla ulkokuorella ja tehdä se mikäli mahdollista niin taitavasti, että se ei tulisi paljastetuksi. Kun kuitenkin yhä yritetään puolustaa annettavaksi valtionvaroista kotimaisen viljan jauhatuspalkkioina myllykapitalisteille suoranaisia lahjoja, joiden loppusummista ei yhdelläkään eduskunnan jäsenellä ole aavistusta ja kun tätä häikäilemätöntä yritystä kaunistellaan pienviljelijäin talouden kohottamisella, on sitä vastaan pantava jyrkkä vastalause. Sellainen menettely on ahdingossa elävän pienviljelijäväestön suoranaista pettämistä, se on eduskunnan huiputtamista. Se merkitsee sitä, että niillä toimenpiteillä, joita eduskunnalta on työtätekevän talonpoikaissäes-

tön olosuhteiden parantamiseksi vaadittu ja jotka varmasti veisivät tulokseen, jo ennakolta kaivetaan pois maaperää. Jos tämä myllykapitalistien lahjapalkkio nim. tulee hyväksytyksi, niin maalaisliitto on saanut toisen Lex Kallion, toisen keppihevosen, jolla tullaan ratsastamaan kumoon kaikki yritykset tehdä jotain köyhemmän maatalousväestön hyödyksi. Maalaisliittolaisten menettely on muuten kuvaavaa. Kun äskettäin käytiin keskustelua viljatulleista, osoitettiin täällä melko sitovasti virallisiin tilastoihin perustuvilla numeroilla, että maalaisliitto ajaa täällä vain n. 4,000 suurimman maaomistajan asioita. Mutta sitäkin tehtiin — pienviljelijäin etujen nimessä. Ja yleensä on asia niin, että ajoipa maalaisliitto minkälaista asiaa tahansa, niin aina se tapahtuu pienviljelijäin puolesta. Ja kun on kyseessä erittäin epäilyttävä asia, kutem esim. tämä viljan palkitseminen, kun maalaisliitto saa ajettavakseen jonkun kardinaalikysymyksen siinä siistissä suomalaiskansallisessa rintamassa, niin silloin on pitänyt esiintyä jo maaseudun palkkatyöväestönkin nimessä. Tämä viljan palkittamisjuttu on siitä todisteena. Tämän asian eri vaiheissa on siltä taholta lakkaamatta saatu kuulla, kuinka kurjasti tämän maan pienviljelijä tulee toimeen ja kuinka uskollinen ystävä sillä on maalaisliitossa, joka tappelee vimmatusti suurpääomaa ja punaista vasemmistoa vastaan.

Maalaisliittolaiset unohtavat kernaasti pari totuutta: 1) että he tässä viljanpalkittamisjutussa toimivat mitä parhaassa yhteisymmärryksessä kansallispankkilaisten kanssa ja 2) että he ovat useampaan otteeseen istuneet maan hallituksessa yhdessä tämän suurporvariston kanssa, jolloin heillä olisi ollut enemmän kuin kylliksi tilaisuutta nostaa köyhä pienviljelijä taloudellisesta kurjuudesta. Mutta sitä ei maalaisliitto ole hallituspuolueena tehnyt, eikä se sitä vakavissaan ajattele täällä eduskunnassakaan. Jos joku maalaisliiton edustaja sellaiseen syntiin lankeaa, niin hänen paikkansa täällä ei olisi enää tuolla kokoomuksen kainalossa.

Tässä maassa on tilaston mukaan 200.000 pienviljelijää, joiden toimeentulo on todellakin äärimmäisen tukala. Suomen maataloudesta lepää tämän kyntömiesten joukon niskoilla yli puolet, jos nykyisen maatalousministerin tietoihin saa luottaa. Tämän pienviljelijäväestön talouden kohottaminen olisi siis ennen kaikkea juuri maatalouden

ja sen tuotantokyvyn kohottamista. Noista 200,000 pienviljelijästä on tietojen mukaan 194,000 sellaista „itsenäistä” tilallista, joiden tilojen pinta-ala on alle 10 ha. Kun mainitsen vielä, että Suomen itsenäisistä isännistä noin 38 % on sellaisia viljelijöitä, joilla on peltoalaa vain 3 ha tai sitä määrää vähemmän, niin olen toivoakseni muutamain sanoin havainnollistanut tämän maan viljan viljelyksen luonteen. Ottaen huomioon, että maanviljelys on meillä n. s. 8-vuoroista ja useissa tapauksissa 10-vuoroistakin, ei kukaan järkävä ihminen — maalaisliittolaisista ei kannata tässä puhua — liene siinä käsityksessä, että sellaisilta tiloilta jää viljaa myytäväksi. Tällaiset pienviljelijät eivät voi luopua karjataloudestaan ja ryhtyä kasvattamaan myyntiviljaa rehun viljelyksen kustannuksella. Heidän taloutensa on luonnon pakosta enemmän karjataloutta kuin viljan kasvattamista ja jos he siitä luopuvat, niin he ovat omaksi turmiokseen astuneet sille tielle, jota täällä maalaisliittolaiset heille suosittelevat tätä viljan palkitsemista puolustaessaan. Jos he luopuisivat korkeampien viljan hintojen toivossa järkiperäisestä karjataloudestaan ja kohtuullisesta viljanviljelyksestään, sikäli kuin siitä sellaisilla kääpiötiloilla voi vakavasti puhua, niin se merkitsisi heille leivän loppumista sen jälkeen kuin näiden peltotilkkujen kasvuvoima karjan puutteessa on kulutettu. Sen toki tietävät maalaisliittolaisetkin, vaikka niin monet heistä suurtilojen isänniksi päästyään ovat nämä yksinkertaiset tosiasiat unohtaneetkin.

Mylykapitalisteille luovutetut valtion miljoonat eivät tulisi millään tavalla tällaisten pienviljelijäin taloutta kohottamaan, kun sitäpaitsi ei ole mitään takeita siitä, että trustiutuvat myllyt tulisivat saamastaan jauhatuspalkkiosta antamaan n. s. pienviljelijöille.

Minä olen kuullut mylykapitalistien asioissa liikkuvien maalaisliittolaisten täällä väittävän, että vaikka pienviljelijät eivät suoranaisesti pääsisikään osallisiksi näistä miljoonista, niin niistä koituisi heille välillisesti hyötyä sikäli, että he korkeampien viljan hintojen kannustamina ryhtyisivät laajentamaan peltoalojaan ja tuottaisivat viljaa myytäväksikin. Sillä muka olisi ratkaistu ainakin viljanviljelyksen omavaraisuus tässä maassa.

Se on pötyä, se sana vastaa parhaiten sitä, mitä minä sellaisesta ajattelen. Jos asia on niin, jollainen se useissa tapauksissa on, että

nuo viisi hehtaaria, joita pienviljelijät yrittävät parhaansa mukaan viljellä, ovat ainoa maapala, jota voi ajatella viljan viljelykselle kelpolliseksi, niin mitkään myllyille annetut palkkiot eivät asiaa muuta. Niillä ehdoilla, jotka maalaisliitto muun porvariston kanssa on tämän maan pienviljelijöille ja tilattomille hommannut kaikkine Lex Kallioineen, ei peltoalaa laajenneta. Se on yksinkertainen totuus. Ellei tilattomille anneta maata viljeltäväksi, ellei tuollainen 3—5 hehtaarin kääpiötilallinen, jonka asiat maalaisliitto on täällä saanut sotketuksi, saa lisämaata, on asia siltä kohdalta selvä; viljan jauhatuspalkkioiksi annettuja kolikoita pienviljelijät eivät tule näkemään. Ellei pienviljelijäin velkataakkaa, veroja, kuoletuksia, korkoja y. m. ryhdytä poistamaan, jos niitä päinvastoin lisätään sillä tavalla, että annetaan yksityisen pääoman jatkaa saalistustaan maaseudulla, niin tämän maan viljanviljelyksen kohottamisesta ei kannata puhua.

Viljan jauhatuspalkkio, aluksi tämän lakiesityksen tekijäin esittämä 18 miljoonaa ja parin vuoden kuluttua ehkä kymmenkertainen summa, jää joka tapauksessa suurimpien myllyjen ja muutamien suurimpien tilanomistajien kesken tasattavaksi. Siitä pääsevät osallisiksi vain sellaiset suurviljelijät, jotka voivat vaaratta luopua tasapuolisesta karjatalouden ja viljanviljelyksen harjoittamisesta ja antautua tavoittelemaan tätä viljapalkkiota viljansa myymisellä. Tämä juttu on näiden suuromistajain leipäjuttu, juuri niiden, joiden asioilla maalaisliitto todellisuudessa jo monet vuodet on häärintyt, vaikka se onkin sen tehnyt pienviljelijäin nimessä. Minä en hyväksy sellaista politiikkaa, enkä käsitä sitä tapaa, millä sitä on täällä ajettu. Työätekevänä viljelijänä minä sensijaan suositteaisin sellaista toimenpidettä, että viljelysväestön taloudellinen asema korjataan ja pienviljelyksen niskoilla lepäävä maatalous vaurastuu. Ne eivät ole monimutkaisia. Annettakoon viljelykseen sopiva maa korvauksetta viljeltäväksi, avustettakoon uudisraivaajia vaikka aluksi vain näillä miljoonilla markkoilla, jotka maalaisliitto haluaa lahjoittaa mylykapitalisteille, ja varmaa on, että viljaa tulee olemaan niilläkin seuduilla maata, joilla pettuleipä kuuluu vielä kyntömiesten jokapäiväiseen leipään.

Syistä, joihin edellä olen viittannut, saan ilmoittaa ryhmäni olevan yksimielinen lakiesityksen hylkäämisen puolesta.

Ed. Heikkilä: Tunnettua on, että kun viljatullit 1860-luvulla poistettiin, alkoi viljanviljely laskea. Että näin on käynyt, ei riipu siis ilmastosta eikä karusta maaperästä, kuten niin usein tahdotaan väittää. Suurin syy viljantuotantomme taantumiseen on, että se valtiovallan puolelta on jätetty kokonaan oman onnensa nojaan. Tämä aiheuttaa, että kun muut elinkeinot, m. m. teollisuus suojattiin vahvasti tulleilla, ei maatalous tai oikeammin viljanviljelys kestänyt kilpailuissa, ei voinut maksaa työläisilleen yhtä hyviä palkkoja eikä antaa yrittäjävoittoa tuottajilleen paremmassa asemassa olevan teollisuuden rinnalla. Suhde viljanhintojen ja työpalkkojen välillä tuli yhä epäedullisemmaksi. Niinpä 1860—1913 välisellä aikakaudella oli työpalkkojen nousu 128 %, jota vastoin rukiin hinnassa on huomattavissa laskua 10 %. Syyn ja seurauksen laki kulki vääjäämättömästi paljon puolestaan puhuvaa kulkuaan. Pellot kylvettiin heinälle tai sangen monessa tapauksessa saivat itsestään kedottua, jopa joskus metsittyäkin. Tämä oli tietysti kaikki kehitystä, jos sitä siksi saa sanoa, mutta se oli kehitystä epäterveeseen suuntaan, se oli n. s. ryssäistä kehitystä, jolta jo kohta 10 vuotta itsenäisenä olleen maan olisi aika vähitellen perääntyä. Olihan venäläisvallan mukaista, että Suomesta kehitettiin karjatalousmaa, jotta Pietari saisi halpaa maitoa, että sen teollisuuttakin elvytettiin, ja että venäläiselle halvalla viljalle saatiin Suomesta sopiva markkina-paikka.

Kuten viimeisinä 60 vuotena eivät Suomen viljanviljelyskysymystä ratkaisseet muut tekijät kuin hintasuhteet, eivät sitä vielä nykypäivinääkään kykene muut tekijät ratkaisemaan. Sen todistavat noin kymmenen vuotta sitten alkaneet pulavuodet. Samassa määrässä kuin viljanhinnat silloin nousivat, niiden tuotantokin kehittyi. Viime vuosina sitävastoin kun syömäviljan hinnat laskivat niin alhaisiksi, etteivät ne ole kyenneet peittämään kunnolleen tuotantokustannuksia, on maatalousväestön keskuudessa alettu pohtia keinoja, millä näin syntyneestä tilasta mukavimmin selviydyttäisiin. Edellään mainittu kysymys ei ole oikeastaan yksin maatalousväestöä koskeva. Kyllä se koskee hyvin läheltä kuluttajapiirejäkin, vaikka ei sitä toistaiseksi sieltäpäin tahdota tunnustaa. Jos tämän maan viljanviljelijät koko-

naan pakoitetaan muuttamaan viljelyksensä rehu- tai teollisuuskasviljelykseen, ei se ole yhdentekevää kuluttajapiireille, onko tässä maassa omavaraistalous vai elämmekö merten takaa tuodun leivän varassa.

On huomattava, ettei ole kysymys yksinomaan siitä, että olisi tarkoitus tästä laista laittaa viljanviljelijöille joku erinomainen tulolähde. Kysymys on ennen kaikkea siitä, pidetäänkö toivottavana ja välttämättömänä syömäviljan viljelyksen säilyttäminen edes nykyisellä tasolla vai katsotaanko meillä olevan varaa siihen, että viljaa ruvetaan yhä vähemmän vuodesta vuoteen viljelemään. Jokaiselle pitäisi olla selviö, että jos kerta syömäviljanviljelys ei kannata, ei tietysti maanviljelijä sitä tappiokseen tee. Maanviljelijä ei tosin ole milloinkaan ollut turhalla hätiköimisellä pilattu. Se runoilijan sanojen mukaan vastoinkäymisenkin aikoina vain luottaa aikaan parempaan ja luo katseensa tulevaisuuteen. Tämä osoittautuu sängen selvästi paikkansa pitäväksi varsinkin nykypäivinä. Vuodesta vuoteen on viljelty syömäviljaa, vaikka hinnat ovatkin olleet ja paraikaakin ovat sellaiset, että moni maanviljelijä, tehdessään kotieläimilleen ensi talveksi ruokintasuunnitelmia, suunnittelee, jos hän vähänkin on taloudellinen, syöttävänsä rukiinsa ja ohransa hevosille sopivassa suhteessa kauroihiin sekoitetuna. Vehnä sen sijaan on vaikeampi sijoittaa kotitalouden markkinoille. Missä on suurempia kanaloita eikä vehnänviljelys ole varsin suurta, käy se sielläkin kyllä kaupaksi. Olen joskus kuullut kuluttajapiireistä sentään pahaa ääntä, kun keväällä joku on antanut niittää hyvän ruislaihon karjan tuoreen rehun tyydyttämiseksi, ovatpa jotkut menneet niinkun pitkälle, että on sanottu tuollaisesta menetelmästä, että se pitäisi lainlaadinnalla kieltää. Tässä maassa onkin totuttu siihen, että maanviljelijä varsinkin hädän hetkellä uhraa oman etunsa yhteisen edun tieltä. Ei kai kukaan voine vaatia ja olettaa, että maanviljelijä ainiaasti vain yleisen edun vuoksi viljelisi viljaa omaksi tappiokseen. Kuluttajain puolelta kuulee usein sanottavan, ettei tästä ole mitään tappiota, onhan meillä viljaa yllinkyllin saatavissa ulkomailta. Sitä on tosin tällä hetkellä saatavissa, mutta missä määrin sen ulkomailta tuottaminen kansantaloudelliselta kannalta on toivottavaa ja kannatettavaa, se on kokonaan toinen asia.

On muistettava että markkamme arvo ja ostokyky on erinomaisen suuressa suhteessa riippuvainen ulkomaisesta kaupastamme. Jos nyt kotimainen viljantuotantomme päätetään taantumaan tai kokonaan häviämään, merkitsisi se ulkomaisen maksutasauksen vajausta ja siitä taas olisi seurauksena markkamme arvon huomattava lasku ja siis palkkojen nousu pitkin linjaa.

Esitän, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lepäämään jätetty lakiehdotus.

Ed. Riihimäki: Maataloudelliset kysymykset ovat viime vuosina tässäkin maassa alkaneet kiinnittää politikkojenkin mieltä. Tämä nähtävästi johtuu niistä tapahtuneista tosiseikoista, kun maailmansodan aikana oli monessa maassa pakko ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin kotimaisen maataloustuotannon kohottamiseksi. Ja koska taloudellinen elämä vallassaolevan luokan, porvariston taholta johdettuna käy tässäkin maassa varustelukiikkon puitteissa uusien sotien varalta, on meidän työtä tekevien käsiteltävä tätä esillä olevaa kotimaisen viljantuotannon turvaamiseksi laadittua lakiehdotusta ennen kaikkea juuri tältä pohjalta. Jos taloudellisten voimien kohottaminen olisi tähdäty puutteessa ja kurjuudessa elävien työläisten ja pienviljelijäin taloudellisen ja sivistyksellisen hyvinvoinnin edistämiseksi olisin valmis ilolla tervehtimään sellaisia yrityksiä. Tämä kyseellinen lakiehdotus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että käytäisiin palkitsemaan viljantuottajia, pienviljelijöitä ja työtä tekeviä talonpoikia. Sanotaanhan lakiehdotuksen 1 §:ssä suoraan: „Kotimaisen viljan tuotannon edistämiseksi voidaan mylly- ja mallasteollisuuden harjoittajille sekä viljakauppaa harjoittaville osuuskunnille, jotka myyntiä varten ihmisravinnoksi jalostavat kotimaista ruista ja ohraa, suorittaa palkkiota jälempänä mainittujen perusteiden mukaan.” Siis myllyteollisuuden harjoittajille ajetaan tämän lakiehdotuksen mukaan maksaa 50 penniä palkkiota kultakin jalostukseen käytettyä viljakilolta. Eikö tämä ole jo liian suurta vääryyttä työtä tekeviä talonpoikia ja yleensä työväenluokkaa kohtaan, kun heidän työnsä kustannuksella pyritään siirtämään miljoonia markkoja myllyjenomistajille. Tällainen viljan palkitsemisjärjestelmä, sehän edistää vaan hillitöntä keinottelua ja työväenluokka kokonaisu-

dessaan joutuu näin ollen tämän turmiollisen kapitalisteja ja suurmaanomistajia suosivan viljanpalkitsemismenetelmän seuraukset maksamaan.

Tällaisella pyrkimyksellä, mitä tämä esillä oleva kotimaisen viljan tuotannon turvaamiseksi laadittu lakiehdotus tarkoittaa, on epäilemättä turmiolliset kansantaloudellisetkin seuraukset. Onhan meille pienviljelijöille ja yleensä maataloustuottajille vuosikymmenet saarnattu karjatalouden etevämmyyttä. Meille on selitetty sekä lausutulla että painetulla sanalla, ettei Suomen karu maaperä, sen ohutmultaiset pellot ole sopivia viljanviljelykselle muuta kuin hyvin rajoitetussa määrässä. Ja tämä käsitys on osoittautunut oikeaksi. Kehitys onkin kulkenut näissä puitteissa. Karjatalous on suhteellisesti kasvanut suuressa määrin viime vuosina, niin että tämä seikka todellakin puhuu karjatalouden puolesta tässä maassa. Mutta jos nyt käydään keinotekoisesti viljantuotantoa edistämään, niin epäilemättä tämä vasta alkuasteella oleva karjatalouden kehitys siitä tulee suuresti häiriintymään.

Jos viljantuotantoa tässä maassa pyritäisiin turvaamaan viljeltyä pinta-alaa lisäämällä, sellainen toimenpide ansaitsisi oikeutettua tunnustusta. Uudisviljelyshän antaa n. 3—4 hyvää viljasatoa ja senjälkeen kuitenkin siitä saadaan pienen lannoituksen avulla useampia hyviä heinäsaatoja. Tämän ovat maatalousoppineet todenneet ja omakohtaisen kokemuksen perusteella olen tullut samaan tulokseen. On siis koetettava edistää viljellyn pinta-alan lisäämistä, jotta ei vanhoja ohutmultaisia peltoja tarvitsisi rasittaa viljanviljelyksellä. Ja minä olen vakuutettu, että jos maaseudun laajat joukot saavat vapaasti maata ilman korvausta, eivät he isoille palkinnoita, he ovat ainakin toistaiseksi tyytyväisiä, kun vain saavat tehdä työtä kotikonnullaan. Mutta sitäköään mahdollisuutta ei tahdo olla. Tuhansien tässäkin maassa on jätettävä rakkaat kotikonnut ja lähdeävä sinne, missä luulee niukan leipäpalan huokeammalla saavan. Ja tämä kaikki aikana, jolloin maan miljoonat hehtaarit viljelyskelpoista maata odottavat raivaajaa muuttamaan ne tähtikäpitä lainehtiviksi viljavainioiksi.

Näiden esittämieni tosiseikkain valossa, joista jokainen aikaansa seuraava nähtävästi on aika ja sitten ollut tietoinen, olisi

luullut, että tämäkin lakiehdotus olisi laadittu pienviljelijäin talouksien kohottamista silmälläpitäen. Sillä onhan aivan itsestään selvää, ettei työtätekevien talouksien ja pienviljelijäin taloutta kohoteta sillä, että pyritään palkitsemaan myllykapitalisteja ja ehkä siten jotakin vähäluokista määrää suurmaanomistajia. Tämän seikan olisi luullut maalaisliittolaistenkin ottavan huomioon, kun hekin sanovat ajavansa pienviljelijäin etuja. Niin ei kuitenkaan ole ollut. Jos tarkastelee tämän lakiehdotuksen yhteydessä syntyneitä asiakirjoja, niin havaitsee, että juuri maalaisliittolaiset ovat kaikkein kiihkeimmin ajaneet myllykapitalistien etuja. Toivottavasti tämä lakiehdotus tulee kuitenkin hylätyksi. Omana käsityksenäni lausunkin, että tämä esillä oleva lakiehdotus hylättäisiin ja sen vuoksi yhdyin kannattamaan ed. Ramstedtia.

Ed. P. Saarinen: Kun lakia kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta käsiteltiin vuoden 1924 valtiopäivillä, niin esitettiin sitä vastaan suunnilleen samoja väitteitä, joita täällä nytkin on tähän asti esille tuotu. Minä, joka kuulun tämän lakiehdotuksen puolustajiin, en tahdo ruveta kertaamaan sitä, mitä tämän lakiehdotuksen puolesta on tässä asiassa eduskuntakäsittelyn aikana esille tuotu. Minä kuitenkin tahdon mainita, että esillä olevan lakiehdotuksen yhtenä päätarkoituksena on taata kotimaiselle viljalle kotimaisilla markkinoilla menekkiä. Sillä me tiedämme, että tilanne tässä kohden kotimaisen viljantuotannon kannalta katsottuna ei suinkaan ole erittäin mieluinen. Me tiedämme, että etenkin syysvuodesta, jolloin viljan tuottajat kipeästi tarvitsevat tavarastaan rahaa, on menekkiä verrattain vähän. Jos olisi sensuuntainen laki olemassa kuin esillä oleva ehdotus on, tämä epäkohta varmasti korjaantuisi ja tekisi se varmasti verrattain arvokkaan palveluksen siten kotimaiselle viljan tuotannolle.

Edelleen minulla on se käsitys, että esillä oleva lakiehdotus kyllä vastaa vaatimuksia yhteiskunnan yleisedunkin kannalta katsottuna, jos vain hallitus, joka sitä käyttämään sovelluttaa, siinä käyttää oikeita menettelyjä, jotka laki hallituksen käytettäväksi antaa.

Minä en tahdo tässä asiassa kauemmin

viipyä. Jo edellä viittaamistani syistä minä pyydän kannattaa ed. Heikkilän täällä tekemää ehdotusta. Ed. Ramstedtille, jonka lausuntoon nyt sisältyy yhtä ja toista ja vähän muutakin, mitä siltä puolelta on totuttu odottamaan ja kuulemaan ja joka on sellaista, johon ei kannattaisi juuri koskea, minä tahtoisin kuitenkin huomauttaa, kun hän suosittelee, että maata olisi annettava ilmaiseksi niiden viljeltäväksi, jotka viljellä haluavat ja sitä tietä laajennettava viljan viljelyspinta-alaa, minä pyytäisin, että ed. Ramstedt kohdistaisi nämä sanat edes itseensä, sillä minä olen kuullut, että hänen hallussaan on maata, joka ei viljelyskuntoonsa nähden vastaa yhteiskunnan kannaltakaan asetettuja kohtuullisia vaatimuksia.

Maatalousministeri Pekkala: Viljan palkitsemisjärjestelmän avulla pyritään, kuten tunnettua, samaan päämäärään kuin viljatuillellakin, s. o. turvaamaan kotimaista viljantuotantoa ja saattamaan maamme oma-varaiseksi tässä kohden. Sanotun järjestelmän puolesta onkin esitetty samoja näkökohtia kuin viljatullienkin puolesta, ja pääasiassa samat vastasyt voidaan myös esiintuoda viljan palkitsemisjärjestelmää vastaan. Kun äskettäin on eduskunnassa jo verrattain laajasti vaihdettu mielipiteitä viljatuillellikysymyksestä ja tässä keskustelussa on seikkaperäisesti selvitetty niitä asianhaaroja, joita puolin ja toisin voidaan viljan tuotannon turvaamisen puolesta tuoda esiin, ei tunnu olevan tarpeellista enää yksityiskohtaisemmin niihin puuttua. Sitävastoin on näyttänyt olevan syytä kosketella eräitä muita puheenaolevan asia yhteydessä olevia seikkoja.

Ryhdyttäessä sellaiseen erään tuotannon haaran suosimistoimintaan, kuin tässä on kysymys, täytyisi ennen kaikkea olla varmuus siitä, että siten saavutetaan tarkoitettu päämäärä. Se taasen riippuu hyvin ratkaisevasti siitä, onko kyseessä olevalla elinkeinohaaralla luontaisia edellytyksiä menestyä maassa. Viljan palkitsemisjärjestelmän puoltajien taholla väitetään näin viljanviljelykseen nähden olevan asianlaita. Mutta kysymys ei nähdäkseni kuitenkaan ole niin yksinkertainen, kuin mitä tahdotaan uskotella, sillä eihän ole vielä pitkä aika siitä, kuin esim. monet, vieläpä miltei kaikki huomattavammat maatalousmiehet, niin hy-

vin käytännön kuin teorian miehet, pitivät toivottavana luontaisen maatalouden tuotantosuunnan kehittymistä viljanviljelyksestä kotieläintalousvaltaisemmaksi. Tämän osoitukseksi viitattakoon esim. tohtori Sunilan maatalouden tuotantosuuntia koskevaan kirjoitukseen „Suomen Maatalous” nimisessä julkaisussa vuodelta 1922. Siinä hän esitti m. m. seuraavaa: „Jos tarkastamme niitä luontaisia ja taloudellisia edellytyksiä, joita Suomella on viljantuotantoon ja karjataloutta palvelevaan rehuntuotantoon, niin huomaamme, että niistä useimmat viittaavat jälkimmäiseen. Maan pohjoinen asema ja alhainen lämpötila, kehittymättömät liikenneolot, laajat ja yhä laajenevat suoviljelykset, viljelysmaiden pirstoutuneisuus, pienviljelyksen valitseva asema j. n. e. puhuvat rehuntuotannon ja karjatalouden puolesta. Tuotanto- ja erityisesti työ kustannusten suuri kohoaminen on viime aikoina kallistanut voimakkaasti vaakaa rehuntuotannon ja varsinkin heinäviljelyn hyväksi.” Tässä sitaatissa on jotensakin selvästi todettu se tosiasia, mikä niin hyvin viljatullikuin viljanpalkittamisasian käsittelyssä vasemmiston taholta on kaiken aikaa esiintunut, nim., että luontosuhteemme viittaavat enemmän kotieläintalouteen nojautuvaan tuotantosuuntaan maataloudessa kuin viljanviljelykseen. Vaikka siis objektiivisesti harkittaessa kysymystä maataloutemme tuotantosuunnista edellämaintussa sitaatissa esitetty käsitys tuntuu oikealta, on ehkä kuitenkin aihetta lyhyesti kosketella maamme viljanviljelykselle tarjoamia edellytyksiä.

Eräs ruotsalainen tiedemies on lausunut Ruotsin ilmastosta, että talvi on siellä liian pitkä, kesä liian viileä, kevät liian kuiva ja syksy liian sateinen, joten menestyksellisen viljanviljelyn edellytykset Ruotsilta puuttuvat. „Ilmasto on liian ankara ja suurin osa maata liian karu, jotta edes toimeliain kansa voisi pelloistaan saada sadon yhtä alhaisilla tuotantokustannuksilla, kuin suotuisemmassa asemassa olevien maiden väestö. Jos tämä pitää paikkansa Ruotsiin nähden, niin voidaan sen katsoa vielä paremmin soveltuvan Suomen oloihin, sillä ovathan esim. Etelä-Ruotsin viljelysedellytykset huomattavasti meikäläisiä paremmat. Viljan viljelykselle on sellainen ilmasto suotuisin, jonka kevät on sateinen, kesä lämmin ja pitkä, sekä viljan tu-

leentumis- ja korjausaika kuivahko. Tällaisia edellytyksiä ei meillä tunnu olevan, vaikka tämäkin tosiasia on puheenaolevan asian käsittelyssä koetettu monipuolisilla tilastonumeroilla osoittaa milteipä päinvastaiseksi. Hyvien edellytysten puuttuessa täytyy viljan satomäärienkin olla pienet ja rukiinsato onkin Suomessa hehtaaria kohden huomattavasti alhaisempi kuin esim. naapurimaissamme Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, joiden maiden oloja tässä kohden parhaiten voidaan verrata meidän maamme oloihin. Vertailu varsinaisiin viljantuottajamaihin ei tässä, kuten asian käsittelyssä aikaisemmin on tapahtunut, ole lainkaan paikallaan, sillä tietäähän jokainen, että vaikka hehtaarisadot Kanadassa, Yhdysvalloissa, Argentinassa ja Venäjällä ovat alhaisemmat kuin meillä, se riippuu extensiivisestä viljelyksestä, jossa esim. ei joko lainkaan tai ainoastaan vähissä määrin käytetä lannoitusta. Suuri osa meikäläisiä maita, savi- ja turvemaita luonnollisesti lukuunottamatta, on lisäksi siksi kiviperäisiä tai muuten vaikeasti muokattavia, että uudenaikaisten, työtä säästävien maanmuokauskoneiden käyttäminen on vaikeata. Toisin on laita edellämaintuissa varsinaisissa viljanviljelysmaissa. Niissä on tasaiset, laajat, yhtenäiset sekä kivettömät viljelysalueet, jotka tekevät suuren koneiden käytön ja ihmistyön säästön mahdolliseksi. Viljan tuotantokustannukset nousevat tästä samoin kuin eräistä muistakin syistä Suomessa suhteellisen korkeiksi, niinkuin meikäläiset maatalouden kannattavaisuustutkimuksetkin osoittavat. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että esim. Amerikassa tarvitaan viljantuotamiseen vain noin 1/10 siitä ihmistyöstä, mitä Suomessa on käytettävä saman tuloksen saavuttamiseksi, ja hevostyötä noin 1/4 meillä tarvittavasta. Erohan on aivan tavaton. Kun tähän vielä tulee lisäksi monin verroin suotuisimmat luontosuhteet ynnä halpa maapohja sekä kun viljan yksikköhinta on siksi korkea, että se sietää hyvinkin pitkämatkaista kuljetusta, voivat sellaiset maat kuin Yhdysvallat, Argentina, Australia, Venäjä y. m. kuljettaa Euroopan markkinoille alhaisesta hinnasta suuret määrät viljaa. Mitenkä suuressa määrin ne saattavat viljan vientiä lisätä, mainittakoon vain, että kun esim. Yhdysvalloista, joka sodan jälkeisinä vuosina on kohonnut hyvin tärkeäksi rukiinvientimaaksi, vuosina 1909—15 vietiin ruista 17 miljoonaa kg vuosit-

tain, oli vienti jo vuonna 1924 932 miljoonaa kg. Tällaisessa kilpailussa eivät sellaiset maat kestä, joilla ei ole samanlaisia luontaisia edellytyksiä viljan viljelykseen, vaan on kilpailu selvästi toivotonta. Ne voivat vaarantamatta kansantaloutta tuskin tällaisilla viljanpalkitsemisjärjestelyilläkään ajan oloon kilpailumahdollisuuksiaan tällä alalla ylläpitää, vaan on koetettava kehittää niitä elinkeinoja, joilla on luontaiset ja paremmat menestymisen mahdollisuudet. Näin tuntuisi olevan asianlaita m. m. kotieläintalouteen nähden. Sehän on elinkeino, joka ei ole samassa määrin kuin viljanviljelys riippuvainen ilmastosta ja sääsuhteista, rehukasveista kun ainakin vähemmän vaateliaat lajit menestyvät Suomen pohjoisimillakin seuduilla, missä kotieläintaloudella epäilemättä aina tulee olemaan suurempi merkitys kuin viljanviljelyksellä. Karjatalouden valtava edistyminen jälkeen viime vuosisadan puolivälin onkin yleisesti tunnettu. Suomi tuleeikin todennäköisesti, kuten tohtori Sunila on aikaisemmin mainitsemassani kirjoituksessaan huomauttanut, vastedeskin pysymään karjatalouteen nojautuvana, vahvasti rehuvaltaisena maana. Erityisesti viittaa siihen maan pohjoisosaa ja Sisä-Suomen järviylänpää laajoine suomaineen, luonnonniittyineen ja laitumineen. Sitä mukaa kuin soita otetaan viljelykselle, ja tässä kohdenhan meillä on erittäin suuret mahdollisuudet, voittoa nähtävästi rehu- tuotantoon perustuva maatalouden tuotantosuunta yhä enemmän alaa, sillä tällaiseen viljelykseenhan suomaamme parhaiten soveltuvat.

Olen edellä verrattain kauvan viipynyt kysymyksessä maataloutemme tuotantosuunnista, sillä siinä mielestäni lopultakin on käsilläolevankin asian ydin. Eihän voine nimittäin olla yhdentekevää, vastaavatko ne uhraukset, joita valtiiovallan taholta jonkun elinkeinohaaran hyväksi tehdään, tarkoitustaan vaiko ei, ovatko ne toisin sanoen kansantaloudellisesti edullisia vaiko ei. Sellainen edistämistoiminta, joka varmimmin takaa maataloudestamme parhaan tuloksen, on luonnollisesti asetettava ensi tilalle ja vällettävä sellaista toimintaa, joka vaikuttaa enemmän tai vähemmän keinotekoiselta. Ja sitä tuntuu käsillä oleva viljanpalkitsemisjärjestelmä mitä suurimmassa määrin olevan.

Omavaraisuuteen pääseminen viljantuotannonkin alalla on tietenkin tavoittelemisen

arvoinen päämäärä monestakin syystä. Se olisi toivottavaa esim. kauppatausauksemme kannalta katsoen ja tähän näkökohtaan viljanpalkitsemisjärjestelmän puoltajat kiinnittävätkin huomiota. Mutta tällöin unohdetaan, että meillä on koko joukko muitakin keinoja, joilla me voimme lisätä vientiämme ja saattaa kauppatausauksemme edullisemmaksi, vieläpä sellaisia keinoja, jotka varmuudella vievät sanottuun päämäärään. Eihän tarvitse muuta kuin ryhtyä metsiämme paremmin hoitamaan, ojittaa metsityskelpoiset suomme ja metsittää aukeat metsämaamme, niin me voimme ajan pitkään viedä maasta toisen saman verran puutavaraa, mitä maasta nyt viedään. Vientimme arvo nousisi silloin kaksinkertaiseksi ja kauppatausauksemme tulisi varsin edulliseksi. Eikä kukaan voine väittääkään, etteikö tällaiselle toiminnalle olisi maassamme mitä parhaimmat luontaiset edellytykset.

Mutta omavaraisuuteen pääseminen viljantuotannon alalla on joka tapauksessa maan puolustuksenkin kannalta tärkeätä, sanovat viljanpalkitsemisjärjestelmän puoltajat edelleen. Tämäkin on näkökohta, joka täytyy ottaa huomioon, mutta sen merkitystä on kuitenkin suuresti liioiteltu. Onhan ensinnäkin luonnollista, ettei jonkun maan maataloutta voida suunnitella pelkästään epäsäännöllisiä olosuhteita silmälläpitäen, sitäkin vähemmän, kun ei ole varmoja taitoja olemassa siitä, että suunnitelmassa onnistutaan. Sitäpaitsi ei saatettane pitää ollenkaan varmana, ettei maamme sodankin aikana voisi saada ostaa viljaa ulkomailta, koska silloin täytyisi edellyttää, että olemme yhtä aikaa sodassa esim. Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa. Mielestäni tuodaankin tämä näkökohta esiin vain sen takia, että sillä, silmälläpitäen sota-ajan katkeria kokemuksia, on verrattain voimakas psykologinen vaikutus, mutta asiallisestihan se kuitenkin ei ole — se kait täytynee myöntää — tällä hetkellä varsin painava näkökohta.

Kaiken edelläesitetyn lisäksi on ehdotettua viljanpalkitsemisjärjestelmän toimeenpanoa vastaan tehty painavia huomautuksia. Niinpä on katsottu järjestelmän toimeenpanokustannuksista laaditun laskelman olevan aivan horjuvan, voipa miltei sanoa, ettei laskelmilla ole oikeastaan mitään merkitystä lainkaan. Tässä kohden ovat ne laskelmat, jotka ammattiviraston, maataloushallituk-

sen, taholta saatettiin julkisuuteen heti viljanpalkitsemista koskevan esityksen tultua eduskunnan käsiteltäväksi, erinomaisen kuvaavia. Nehän edellyttivät huomattavasti suurempaa menoerää valtion varoissa kuin mitä hallituksen asiata koskevassa esityksessä oli mainittu. Sitten on eduskunnassa useampaankin otteeseen osoitettu, että kyseessä oleva menoerä saattaa olla hyvin paljon suurempi kuin mitä puheenaolevan lain suunnittelijat ovat ilmoittaneet, riippuen kokonaan siitä, kuinka paljon viljaa kauppaan tulee. Ja sitähan tulee kaiken todennäköisyyden mukaan paljon enemmän kuin on arvioitu, sillä olisihan ihmeellistä, elleivät viljantuottajat, kun heille varataan mahdollisuus saada viljastaan parempi hinta, sitä myisi ja ostaisi tilalle halvempaa viljaa. Jos ainoastaan se rahasumma tarkoitukseen käytetään, mikä on hallituksen esityksessä mainittu, niin kuinka se silloin voidaan jakaa siten, ettei synny tytymättömyyttä viljanviljelijöitten keskuudessa. Palkkioon ovat yhtä suuressa määrin oikeutettuja kaikki viljanviljelijät, mutta kun palkkioita varten olisi käytettävissä vain rajoitettu rahasumma, jäisi osa palkkioon oikeutetuista sen saamatta. Tällainen järjestelmähän olisi mahdollon. Jos taas, kuten puolestani luulen olevan asianlaidan, viljan palkitseminen tuottaa valtiolle huomattavasti suurempia menoja kuin esitetyt luvut sanovat, osoittaa se, miten tavattoman hatarasti tämä lakiesitys on valmistettu, sillä täytyyhän toki eduskunnan päättäessään asiasta olla selvillä siitä, millaisia kustannuksia lain hyväksyminen aiheuttaisi valtiolle, sitäkin suuremmalla syyllä, kun tässä ei suinkaan ole kysymys mistään pienestä rahasummasta.

Myöskään varsinaisista toimeenpanokustannuksista ei ole mitään laskelmaa esitetty. Ilmeisesti nousisivat nekin melkoiseen määrään silmälläpitäen lain noudattamisen valvonnan vaikeutta. Yhtä vähän on olemassa selvitystä siitä, miten puheenaolevan lain noudattamista valvottaisiin. Se olisi kaiken todennäköisyyden mukaan miltei ylivoimainen tehtävä, sillä myllyhän jauhattavat sekaisin sekä kotimaista että ulkomaista viljaa, ja asian luonnossa on, että väärinkäytösten mahdollisuudet ovat sangen suuret. Kaikkein tähän nähden ja kun lisäksi on aivan epävarmaa, tulisivatko kyseessä olevasta järjestelmästä hyötymään viljanviljelijät, vaan ehkä pikemminkin myllyteolli-

suus sekä huomioonottaen lisäksi, mitä asiata koskevan maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä 1 vastalauseessa on esilletuotu, en ole voinut tulla muuhun lopputulokseen kuin, että lakiehdotus olisi hylättävä. On senvuoksi tyydytyksellä pantava merkille, että suuren valiokunnan enemmistö vihdoinkin on asettunut hylkäävälle kannalle lakiehdotukseen nähden. Saan samalla ilmoittaa, että sosiaalidemokraattinen ryhmä kokonaisuudessaan yhtyy tähän suuren valiokunnan hylkäävään kantaan asiassa.

Ed. P. Saarinen: Minä huomautan herra maatalousministerille, että tilanne vuodesta 1922 on karjantuotteiden myyntiin nähden maailmanmarkkinoilla melkoisesti muuttunut. Minulla on se käsitys, että se valoisa näkökohta, mikä silloin mahdollisesti vaikutti monen ammattimiehenkin mielipiteeseen, on nykyään koko lailla toisenlainen. On nimittäin muistettava, että m. m. Englannin markkinat, jotka ovat meidän karjantuotteittemme pääasiallinen myyntipaikka ulkomailla, ne näyttävät aste asteelta käyvän meidän maallemme yhä epäsuotuisammiksi, siitä syystä, että Englannin valtio näyttää johdonmukaisesti alkavan tukea siirtomaitensa tuotantoa, joka toimenpide englantilaiselta näkökannalta katsottuna on ymmärrettävä, sillä siinä ovat ilmeisesti Englannin maailmanvallan valtiolliset edut kysymyksessä. Edelleen minä tahdon alleviivata, että vilja on kieltämättä kotimainen tuote, jolla sentään on joltisetkin luontaiset edellytykset tässä maassa menestyä. On nimittäin muistettava, että viljantuotanto ei edes tarvitse sanottavassa määrässä, väkilantoja lukuunottamatta, ulkolaisia raaka-aineita, vaan se on juuri maamies, joka tässä ammatissa työnsä avulla muuttaa oman maan luonnon raaka-aineita ihmisille ravinnoksi kelpaavaan muotoon. Minusta on viljantuotannolla paljon suuremmat edellytykset, yleisedunkin kannalta katsottuna, yhteiskunnan tukea saada, kuin esim. eräillä teollisuudenhaaroilla. Minä voin yhtenä esimerkkinä m. m. mainita puuvillateollisuuden, jonka raaka-aineet tuodaan valtamerien takaa ja jonka käyttämä polttoaine on tuotettu Englannin y. m. maiden kivihiilikaivoksista. Tämmöisille tuotteille on meidän sosiaalidemokraattinen hallitus suvainnut suositella tullisuoja ja poistanut sen maa-

taloudelta kokonaisuudessaan. Minun käsitykseni mukaan ne väitteet, kuin herra maatalousministeri tässä kohden esitti, eivät pidä tältä kannalta katsottuna suinkaan paikkaansa, vaan kansan yleisedut vaativat tässä kohden toisenlaista menettelyä.

Herra maatalousministeri mainitsi tämän asian yhteydessä kauppataus-asian. Olen sitä mieltä, että ne syyt, jotka puhuvat tässä kohden kotimaisen viljantuotannon puolesta, eivät ole suinkaan vähäiset. Me tiedämme, että jokainen viljakilo, jonka meidän kotimainen maataloutemme tuottaa, se vastaavasti vähentää meidän maamme ulkomaista tuontia ja niin ollen vaikuttaa kansantalouteen edullisesti. Mitä herra maatalousministeri tässä mainitsi metsänviljelyksestä ja metsänhoidon kehittämisestä kansantaloutemme parantajana ja sen rahaerän korvaajana, mitä viljantuonti meidän kansantaloudeltamme edellyttää, niin huomautan, että en suinkaan vähäksy metsänviljelyn ja metsänhoidon suurta merkitystä meidän kansantaloudellemme, mutta jos niitä keinoja käyttäen, kuin herra maatalousministeri suositteli, nim. metsäkylvöjä, istutuksia j. n. e., että niillä meidän kotimainen viljantuotantomme korvattaisiin, niin on siitä sanottava, että „kurki kuolee, ennenkuin suo sulaa”. Sillä parhaatkkin pyrkimykset metsänviljelyn edistämiseksi vievät tuloksia tuottaakseen verrattain pitkän ajan ennenkuin kansantalous niistä tulee hyötymään. Myönnän, että metsäasiassa on meillä tarmokkaasti toimittava, mutta se ei ole mikään syy, joka puhuisi sen puolesta, että kotimaista viljantuotantoa ei meidän yhteiskunnan olisi suositettava. Sodan vaaran varalta varustautuminen meidän kansamme itsenäisyysvaiston kannalta katsottuna, ei myöskään ole niinkään pieniarvoinen kuin herra maatalousministeri näytti edellyttävän. Meidän kansallamme on tässä kohden oma-kohtaiset kokemukset viime vuosikymmenkin ajalta ja minä luulen, ettei herra maatalousministerikään tässä toivoisi, että kansamme enää sellaiseen surkeaan tilanteeseen joutuisi, kuin valitettavasti silloin oli. Tätäkään näkökohtaa ei siis ole aivan yliolkaisesti syrjään työnnettävä. Mitä sitten tulee palkkion suuruuteen, niin sen tietysti tulevaisuus näyttäisi, kuinka paljon varoja siinä tultaisiin tarvitsemaan. Niillä määrillä, mitä esilläolevassa lakiehdotuk-

sessä edellytetään tai mainitaan sen yhteydessä, päästäisiin ainakin kunnollisesti alkuun. Se olisi tulevaisuuden asia hoitaa sitten yksityiskohdat, niinkuin asianhaarat silloin vaativat.

Ed. Vesterinen: Sen jälkeen kun ed. Saarinen täällä on käyttänyt puheenvuoron, supistuu minun lausuntoni verrattain vähin. Huomautan kuitenkin eräistä kohdista.

Ensinnäkin esillä olevan lain tarkoituksena on, niinkuin täällä on mainittu, johtaa omavaraistalouteen sillä tavalla, että ei vähävaraisen kuluttajaväestön leipävilja tule kallistumaan. Ja tämän lain tarkoituksena on, että koko Suomen kansa, niin teollisuusmies, kaupunkilainen kuin maanviljelijäkin, ottaa osaa tämän taloushaaran kannattavaksi tekemiseen; toisin sanoen kannattaa tällä tavalla tämän tuotantomuodon kehittämistä ja vaurastumista. Täällä maatalousministeri mainitsi, ettei ole mitään vaaraa nälänhädästä ennenkuin meillä on sota yhtäaikaa Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa. Se on kerrassaan rohkea ajatus. En minä ole koskaan kuvitellut että me voisimme mennä yhtäaikaa sotaan Yhdysvaltojen ja Venäjän kanssa. Mutta minun täytyy huomauttaa, että muutkin vauriot kuin suuret sodat ovat yhtä vaarallisia meidän talouselämällemme ja meidän kansalliselle itsenäisyydellemme. Ei tarvita muuta kuin pitempi satamalakko, joita täällä äärimmäisessä vasemmistossa puhutaan ympäri maata, tai suuri rautatielakko, niin viljantuonti pysähtyy ja silloinhan meillä ollaan tilanteessa, jolloinkin kysytään, mitenkä voimme tämän tilanteen yli päästä. Nyt täytyy muistaa ennen kaikkea juuri se, että meillä näinä vuosina on tultu jälleen siihen ikävään tilanteeseen, että Venäjän viljavarat elättävät meitä verrattain suurelta osalta, noin 73 % ulkoa tuodusta viljasta on venäläistä viljaa. Sehän tietää sitä, että Venäjä kykenee, vaikka sen omat kansalaiset kärsivät nälkää, lähettämään tänne viljaa ja elättämään meitä. Mutta missä mielessä? Siinä mielessä, että määrätyn hetken tullen he pysäyttävät viljan tuonnin tänne, määrätyn hetken tullen ne sanovat, me emme annakaan Suomelle viljaa. Ja silloin me joudumme kommunistien toivomuksen mukaan polvillemme ryssän pussin edessä. (Ed. Rosenberg: Kas vaan, mikä pelko!) Ja tä-

hän pyritään mitä hartaimmin. Kun sel-laiset maat kuin Norja ja Sveitsi, joilla on paljon paremmat mahdollisuudet kuin meillä saada ulkomailta viljaa omiksi tar-peiksi, katsovat välttämättömäksi suojella tulleilla ja auttaa viljan palkitseminen kautta maataloutta, niin miten on ymmär-rettävä se menettely, että meillä, jossa voi-daan tiet sulkea millä hetkellä tahansa, tämä asia jätetään näin erinomaisen ke-vyesti syrjään. Täällä maatalousministeri mainitsi siitä, että meillä viljanviljelys ei voi kannattaa, että meidän pitäisi etupäässä pyrkiä karjatalouteen, siis toisin sanoen, tarkoituksena on pyrkiä ja johtaa talous-politiikka tässä maassa rehuviljelyk-seen. Samalla hän huomautti, minkälainen ero meillä on naapurimaaittemme kanssa viljan tuotantoon nähden. Mutta valitetta-vasti nämä numerot eivät pidä paikkaansa, mikäli vertailu koskee viljanviljelyksen ja rehuviljelyksen suhdetta meillä ja ulko-mailla. Varman tilaston mukaan, joka on kerätty meidän vakavimmassa laitokses-samme, ovat Tanskassa ruissadot 32 % paremmat kuin meillä, mutta heinäsadot aina 110 % paremmat kuin meillä. Kaikki viljasadot 46 %, mutta heinä- ja vihanta-rehusadot 90 % edellä meidän sadostamme. Miten on ymmärrettävä, että tilastoa käy-tetään sillä tavalla kuin hallituksen ta-holta on tapahtunut, jonka minun käsit-täkseni ennen kaikkea tulee jättää kaikki puoluepyyteet syrjään silloin kun on kansa-kunnan hyvinvoinnista, sen tulevaisuudesta ja sen itsenäisyydestä kysymys ja menetel-lään tavalla, joka käsitykseni mukaan joh-taa maan ja sen tulevaisuuden epämääräi-sille reiteille (Ed. Rosenberg: Suurmaan-omistajan silmillä katsottuna!). Täällä juuri huudetaan, että „suurmaanomistajan silmillä katsottuna”. Minä pyydän tilaston mukaan teille huomauttaa, ketkä ovat vil-janviljelijöitä tässä maassa (Vasemmalta: Suurmaanomistajat!). Tilaston mukaan, joka on virallinen ja pätevä, on viljelys-ala, jota käytetään viljan viljelykseen, suh-teessa viljelyspinta-alaan: viljelijöillä, joit-ten kokonaisviljelyspinta-ala on 3—10 hek-taaria on 23 % viljanviljelyksellä (Ed. Ro-senberg: Kuinka paljon ne myyvät sitä vil-jaa?! eli lähes 1/4 leipäviljalla, 10—25 hehtaarin viljelmillä 17 %, 25—50 hehtaar-in viljelmillä 13 % ja yli 50 hehtaarin viljelmillä 12 %.

Täällä on tänä päivänä tullut hyväksy-

tyksi uusi parlamentaarinen sana nimittäin sana „pötyä”. Miten suurta pötyä on sielläpäin puhuttu pienviljelijäin ja suur-viljelijäin suhteesta viljanviljelykseen (Ed. Rosenberg: Nyt on viljan myynnistä eikä viljan viljelyksestä kysymys!). Viljan vil-jelyksessä, ottakaa huomioon, jokainen pien-viljelijä koettaa säilyttää kotonaan per-heensä, poikansa ja tyttärensä siellä työs-kentelemään, ja jos viljanviljelys kannat-taa, jos maatalous kannattaa, se ei lähetä niitä pitkin maailmaa, tänne kaupunkeihin, joissa se tietää monien vaarojen, taloudelli-sen ja henkisten heitä uhkaavan. Se pyr-kii siihen, että hän voisi kotonansa elättää nämä lapset. Mutta jos viljan viljelys ja maatalous ei kannata, se on pakoitettu lä-hettämään ne juuri metsätöihin, niihin joista maatalousministeri erikoisen hyvin huomautti, joko istuttamaan puita tai aja-maan niitä jonkun gulashin käskystä ran-nalle, jossa sitten sosialidemokraattinen tai kommunistiedustaja rientää näitä kesyttele-mään ryssäin vallan tuttavaksi.

Täällä on puhuttu tänä päivänä myöskin siitä, m. m. maatalousministeri, että tämä asia on erinomaisen heikosti perusteltu. Minä pyydän niiltä arvoisilta herroilta ky-syä, jotka puhuvat tämän lain heikosta perusteluista, oliko se laki hyvin perusteltu, jolla tämän eduskunnan enemmistö ja juuri ne, jotka tänä päivänä puhuvat tämän lain heikosta perustelusta, panivat Suomen kansan maksamaan eläkkeitä valtion työ- ja virkamiehille? Silloin oikeisto, ruotsalaiset ja kokoomus Schauman etunenässä (Va-semmalta: Ja maalaisliitto.) tekivät lehmä-kaupan vasemmiston kanssa ja yhdellä ainoalla lehmäkauppasopimuksella eduskun-nassa lyötiin kiinni laki, jossa kymmenille tuhansille myönnettiin eläkeoikeus ilman että tiedettiin, paljonko valtion varoja tä-hän menee. Nämä samat herrat silloin kun tulee kysymys maatalousasioista, Suomen maatalouden noususta ja sen avustamisesta, nämä samat herrat sanovat aina, että jaa, asia muuten on hyvä, mutta me emme voi antaa sille täyttä tunnustusta eikä siihen suostua, kun se on heikosti perusteltu. Minä pyydän vielä hallituksen arvoisan jäsenen maatalousministerin huomioon kiinnittää yh-den asian, jos hän nyt pysähtyisi ja huolisi kuulla vähän. Onko hän tullut ajatelleeksi sitä, kun hän puhuu karjataloudesta, mitä minä olen huomauttanut rehu- ja viljan-viljelyksen suhteesta toisiinsa ja onko

hän huomannut ja muistaako hän, että Washingtonin maatalouskongressista, jossa oli läsnä edustajia eri sivistysmaista, lähetti Suomen konsuli raportin siellä ilmenevästä mielialasta ja tehdyistä päätöksistä? Tämän raportin loppu kuuluu seuraavalla tavalla: „Selvästi tuli kongressin aikana ja siellä esitetystä neuvotteluista ja lausunnoista siihen käsitykseen, että varsinkin Uudesta Seelannista, Argentiinasta ja Kanadasta miltei rajattomine mahdollisuuksineen ja suotuisampine luonnonedellytyksineen Suomelle vielä kehittyä kova ja vaikea kilpailu tällä alalla, siis kilpailu Englannin markkinoista. Kongressissa Englannin edustaja kääntyi pohjoismaalaisten puoleen ja lausui seuraavat sanat: „Älkää panko liian paljon meijerialouttanne Englannin markkinain varaan. Sellaiset laskelmat ovat tuulentupia, jotka sortuvat, sillä Englannissa käy kehitys siihen suuntaan, että yhä paremmin aletaan tulla oman maan tuotteilla toimeen.” Tämän pitäisi puhua sellaiselle maalle kuin meidän maamme on, vakavaa kieltä. Kun Englannin maailmanvalta katsoo välttämättömäksi elintarvetuontantoonkin nähdessä pyrkii omavaraistalouteen, maa jolla jo aikaisemmin teollisuusmaana on omavaraistalous ja vielä suunnattoman suuri ylituotantokin, kun tämä maa, jolla on rajattomat meret, suuret laivastot ja näillä mahdollisuudet kuljettaa tavaroita, elintarpeitakin ympäri maailmaa, kun tämä maa pyrkii omavaraistalouteen ja kun tässä maassa samalla kertaa uhrataan valtion varoja propagandan tekemiseen omien siirtomaiden maatalouden tuotteiden käytön edistämiseksi tälläkin kertaa, onko meidän pienen Suomen sitten hoidettava vain metsiä. (Vasemmalta: Ei kukaan sitä tahdo.) Siihen tämä talouspolitiikka johtaa. En minä odottanut, että maatalousministeri, joka tosiasiallisesti on valvomassa maan maataloutta, että hän, niinkuin tässä erehdyksessä kai ed. Saari-
nen sanoi, osoittautuu kauppaministeriksi. Luulisi hänellä olevan ennen kaikkea lähinnä maatalouden nousu, eikä yksinomaan vain sen sivuhaara, metsätalous.

Nämä kysymykset, jotka tässä ovat esille tulleet, ovat mielestäni vakavat kysymykset, joissa Suomen kansan on pyrittävä harkitusti sellaisiin päämääriin, että Suomen maanviljelijän olisi mahdollista elää. Mitä merkitsee meille, jos me esimerkiksi joka vuosi aikaansaamme valtion kustannuksella

pari kolmetuhatta uutta tilallista, jos meillä samalla kertaa talouspolitiikkaa hoidetaan sillä tavalla, että enemmän kuin kaksi-
tuhatta irtautuu maasta, jos meillä samalla kertaa hoidetaan asia niin, että ne, jotka kynsin hampain koettavat tehdä työtä, saavat nähdä teollisuustyönantajain polkevan pyrkimyksensä alas ja saavat uhrata työnsä näiden hyvän elämän ylläpitoon. Miten epäkäytännöllistä, miten järjetöntä on silloin se talouspolitiikka! Minä olen vakuutettu siitä, että jos tällaista menetelmää jonkun aikaa jatkuu, niin seurauksena siitä on, että Suomen maatalousväestö tulee yksimielisenä vaatimaan todellista vapaa-
kauppaa. Ja minä tahdon elämän silloin kysyä herroilta, jotka ovat teollisuuden asian-
ajajia, minä tahdon kysyä herroilta, jotka ovat teollisuustyöntekijäin asian-
ajajia, mitä teillä silloin on sanomista. Kyllä me silloin kykenemme ilman viljan-
palkitsemista, ilman viljatulleja, ilman varastoimista huoltamaan tämän maan maatalouden. Mutta mitä merkitsee se silloin tämän maan kehitykselle kokonaisuudessaan, se on myöskin otettava huomioon.

Jos siis tämä politiikka, jota täällä etupäässä hallitus edustaa, saa jatkua, Suomen maatalousväestön luku tässä eduskunnassa, Jumalan kiitos, seuraavien vaalien jälkeen tulee osoittamaan, millä tavalla maatalousväestöön on suhtauduttu. Ne rippeet, jotka ovat eräistä puolueista jääneet, ne puolueet, ne puolustavat tänäpäivänä tätä lakia, mutta huomenna on toinen valmis sanomaan: Ei sille voi antaa suojaa. Eivät nekkään, jotka ovat haudanpartaalla, edistysmieliset, tunne vielä katumusta. Ja vakava muistutus kuolevaisuudesta annettiin myöskin kokoomuspuolueelle viime vaaleissa. Minä kannatan ed. Heikkilän tekemää ehdotusta.

Ed. Pennanen: Herra maatalousministeri on äskettäin ja toistamiseen jo esittänyt sen mielipiteen, että viljanviljelykselle Suomessa ei ole luontaisia edellytyksiä. Jos tämä mielipide, joka, myönnän sen, ei ole yksinään hänen, jos tämä mielipide pitää paikkansa, niin täytyy sanoa, että elämiselle tässä maassa ei yleensä näihin asti ole ollut luontaisia edellytyksiä. Sillä viljanviljelyshän se kumminkin entisten sukupolvien aikana on ollut maataloudenkin päämuoto, ja elettyhän tässä maassa kumminkin on.

Herra maatalousministeri vetosi taaskin auktoriteetteihin. Hän mainitsi erään ruotsalaisen maataloustieteilijän ja myöskin tohtori Sunilan. Minun nähdäkseni ei meidän nyt kaikessa sovi sentään mennä ottamaan oppia meren takaa, ja mitä tohtori Sunilan samaten kuin herra maatalousministerinkin mielipiteeseen tässä asiassa tulee, niin ne ovat, luvalla sanoen, jo vanhentuneita. Minä jo aikaisemmin toisen asian yhteydessä viittasin, että kyllä sellainen mielipide on jo Suomessa aikaisemminkin ollut maatalousammattimiesten keskuudessa, että viljanviljelys ei ole täällä kannattavin maanviljelysmuoto. Mutta täällä eduskunnassakin käytännöllisten maatalousmiesten puolesta annetut lausunnot osoittavat, että tämä mielipide alkaa taasen käydä jo nopeassa tahdissa vanhentuneeksi.

Tällä, mitä olen sanonut, en suinkaan tahdo panna kyseeseen herra maatalousministerin hyvää tahtoa. Mutta hän metsäammattimiehenä kai joutuu puhumaan alasta, jota hän ei ehkä täysin hallitse. Hän m.m. mainitsi, että viljanviljelys meidän kiviperäisillä maillamme käy vaikeaksi, kun esim. tarvittavia koneita ei voi täysin käyttää. Meillä siellä Savon puolessa ja Karjalan kivisillä mailla on aivan päinvastainen käsitys, meillä käytännöllisillä maanviljelijöillä. Viljanviljelys vielä jotenkuten käy päinsä noilla kivikkomailla, mutta rehunviljelys on koko lailla vaikeata. Siinä tosiaankin koneiden käyttö käy melkein ylivoimaiseksi.

Minulla on jo ollut tilaisuus aikaisemmin huomauttaa myöskin siitä, että yksinomaista viljanviljelystä ei tietysti kukaan nykyaikainen maanviljelijä puolla. Mutta onhan toisaalta huomattava, etteivät ammattimiehekään tahtone sentään väittää, että yksinomainen rehunviljelys olisi se kaikista paras ja kannattavin viljelysmuoto. Se jo käypi mahdottomaksi kasvi- vuorotuksenkin takia. Viljanviljelysvaltainen vai karjatalous- ja rehunviljelysvaltainen sitten kussakin eri tapauksessa täytyy yksityisen viljelyksen olla, ollakseen mahdollisimman kannattava ja tuottoisa, se tuskin on teoreettisesti määriteltävissä. Asiahan on sillä tavoin, että toinen näistä tukee toista siksi voimakkaasti, että esim. kehittynyt karjatalous tekee viljanviljelyksenkin kannattavaksi ja tuottoisemmaksi. Ja jos missä kehitytään

karjataloudessa, niin se vaikuttaa samalla, että myöskin viljanviljelys pysyy siinä rinnalla ja kehittyy siinä mukana. Kehittyvä karjatalous antaa maataloudelle maanparannusaineita, lannoitusaineita, ja viljanviljelys käy silloin myöskin paremmin mahdolliseksi. Toistan sen, mitä jo aikaisemmin olen sanonut, ettei ole oikein tässä maassa ruveta kehittämään maanviljelystä yksinomaisesti toiseen tai toiseen suuntaan. Kummanko valtainen milläkin tilalla pitää maatalouden olla, se on paras jättää riippumaan paikallisista oloista ja niistä edellytyksistä, joita paikkakunnalla maatalouden kannattavaisuuteen nähden on olemassa.

Ed. Welling: Tällä ovat suurmaanviljelijät puhuneet hyvin lämpimästi viljan palkitsemisesta, mutta minä en ole vielä huomannut, että pikkuviljelijät maalaisliitostakaan olisivat voineet ryhtyä tätä viljanpalkitsemislakia kannattamaan. Ja minä luulenkin, että etenkin Itä-Suomen ja Pohjolan pikkuviljelijöille tämä on asia, jota ei voi kannattaa, vaikka olkoon maalaisliitossakin. Sillä pikkumaanviljelijä ei milloinkaan tule viljanpalkitsemislaista mitään hyötymään, sillä hän korkeintaan viljelee niin paljon viljaa, että hän itselleen saa omat tarpeensa. Mutta kun otamme huomioon sääsuhteet, mitkä maassamme vallitsevat, niin melkein joka kolmas vuosi meidän maassamme on rukiinviljelyksessä katovuosi. Ja sellaisenakin vuotena kuin tämä, jolloin viljaa kasvoi aika runsaasti, niin laadultaan tämänkin vuoden kotimainen vilja tulee olemaan aliarvoista. Viljahan, kuten tunnetaan, suurimmaksi osaksi maassamme iti kuhilailla eli millä tavalla tahansa se oli pantu kuivumaan, tuuleentumaan, joten kotimainen vilja kuluvana vuonna tulee olemaan laadultaan hyvinkin aliarvoista. Mutta pikkuviljelijät tulevat viljelemään aina viljaa kotitarpeekseen, jos heillä maata suinkin niin paljon on, että siihen tarkoitukseen riittää. Siis he eivät tarvitse ollenkaan viljanpalkitsemislakia.

Minua erityisesti ihmetyttää täällä entisen apulaismaatalousministeri Vesterisen puhe, kun hän puhui suurella ponnella pikkuviljelijäin ja maanviljelijäin puolesta. Ikävää, että minä en näe herra Vesteristä nyt täällä, mutta minä haluan kysyä, miten herra Vesterinen ajoi silloin kirjulaisten

pikkumaanviljelijäin asioita, kun ne pyysivät Kirvunjärven laskuhankkeeseen 125,000 markan lainaa? Herra Vesterinen, ollessaan apulaismaatalousministerinä ja silloin sillä kertaa v. t. maatalousministerinä, kielsi näiltä pikkumaanviljelijöiltä tarvittavan valtion lainan ja avustuksen. Ja nämä olivat kaikki niin pikkuviljelijöitä, että suurin määrä viljeltyä maata yhdellä viljelijällä oli korkeintaan noin 12 ha ja sen kuivatuksen avulla, jolta ed. Vesterinen kielsi varat, saadaan 96 ha ensiluokkaista viljelysmaata viljelyskelpoiseksi. Mutta oli olemassa eräs tukkipakalisti, ed. Niukkanen, tämän yksityisedut vaikuttivat kohan ne mitään, joka asettui vastustamaan näiden pikkuviljelijäin kuivatushanketta muutamien varakkaiden naapuriensa kanssa, sentähden että heillä on pikkuinen sähkölaitos ja kotitarvesaha. Vaikuttikohan tämä mitään ed. Vesterisen antamaan päätökseen? Mutta kun tuli uusi hallitus, nimittäin nykyinen hallitus, joka yleensä on huomattu hyvinkin myötämieliseksi pienviljelijäin asialle, ja maataloushallitus myöskin suhtautui pienviljelijäin asiaan tällä kertaa tässä kysymyksessä suopeasti, niin nyt annettiin tälle järvenlaskuyhtiölle tarvittavat varat, ja lasku homma on kohta loppuun suoritettu, siitä huolimatta, että nämä hartaat pikkuviljelijäin ystävät kielsivät tähän tarkoitukseen varat. Mutta nämä herrat vaativat viljanpalkitsemista juuri itselleen, sellaiset kuin Vesteriset, Saariset ja monet suurviljelijät. Minä ymmärrän heidän vaatimuksensa, sillä hehän näistä viljanpalkitsemisista tulevat hyötymään, mutta ei Suomen kansa eikä pienviljelijäväestö.

Täällä on puhuttu sodan vaarasta, että muka tällä viljanpalkitsemislailla voitaisiin sodan vaaraa vähentää. Sekin nyt on joutavaa juttua. Kyllä sodan vaarat torjutaan paremmin sillä, että tämän maan vähävarainen väestö saatetaan mahdollisimman pian korkeammalle elintasolle eikä millään viljanpalkitsemislailla sen elintasoa koroiteta, vaan päinvastoin, että kulustarpeet ovat sille mahdollisimman huokeat. Ja samoin pienviljelijäin taloudellista asemaa voidaan parantaa toista tietä, jota esim. nykyinen maatalousministerikin on huomattavasti edistänyt juuri maatalousbudjetissa. Siellähän ehdotetaan pienviljelijäjärjestöille ja niihin kuuluville pienviljelijöille sekä maataloutta koske-

ville sivuelinkeinoille, joista pienviljelijät erittäin hyötyvät, verrattain huomattavia lisäyksiä entisiin määrärahoihin. Näiden avulla voivat pienviljelijät kohottaa talouttaan. Ja uudisraivauksille on varoja myönnettävä, ja näin meidän viljantuotantomekin kasvaa oikeita teitä eikä keinotekoisesti. Ja silloin me sodan vaaran uhatessakin olemme monta kertaa paremmin turvattu, kuin millään keinotekoisilla laeilla, joilla ed. Vesterisen kaltaisia maanviljelijöitä tuetaan.

Ed. J. F. Aalto: Viljan tuotannon turvaamisen tarkoituksenmukaisuudesta on maatalousministeri Pekkala esittänyt niin valaisevan lausunnon, että siihen puoleen asiassa ei ole enää syytä kajota. Mutta sensijaan haluan muutamalla sanalla huomauttaa niille, jotka ovat selittäneet esillä olevalla lailla olevan tarkoitus turvata erikoisesti juuri viljantuottajia, jopa pienviljelijöitä, että eihän tämä laki tulisi, kuten jo ed. Wellingkin huomautti, koskemaan lainkaan pienviljelijöitä, jotka tuottavat pääasiassa suurimmaksi osaksi ainoastaan omaa tarvetta varten. Vielä on huomautettava, että lakihan tulisi tuottamaan pääasiassa etua myllykapitalisteille. Lain 1 §:n 1 momentti kuuluu: „Kotimaisen viljantuotannon edistämiseksi voidaan mylly- ja mallasteollisuuden harjoittajille sekä viljakauppaa harjoittaville osuuskunnille, jotka myyntiä varten ihmisravinnoksi jalostavat kotimaista ruista tai ohraa, suorittaa palkkiota jälempänä mainittujen perusteiden mukaan.” Siis laki ei tulisi edes turvaamaan todella viljan tuottajia, vaan viljan jalostajia, myllykapitalisteja. Sen mukaan kuinka paljon myllylaitosten välityksellä jauhoja, maltaita ja ryynejä laskettaisiin yleiseen kauppaan, tultaisiin palkkiota antamaan, ja näin ollen siis pääasiassa joutuisivat palkkiot, kuten mainitsin, myllykapitalistien hyväksi. Tästä eivät suinkaan pienviljelijät hyödy, eivätkä nähtävästi keskikokoisetkaan maanviljelijät. Pienilukuinen suurviljelijäryhmä tulisi tietysti yhteistoiminnassa myllykapitalistien kanssa ollessaan tämän lain hyväksytyksi tultua jossain määrin hyötymään, mutta se ei ole kylliksi suuri syy, jonka vuoksi olisi valtion varoja uhrattava kymmeniä, ehkä satojamiljoonia vuodessa. Kun näin on asianlaita, on aivan aiheetonta puhua pienviljelijöistä ja esittää lukuja, kuinka paljon on pienviljelijöitä tässä

maassa. Minä uskonkin, että ed. Vesterinen, samoin kuin muutkin tämän lain puoltajat, käsittävät, että ei lain hyväksyminen tuotaisi pienviljelijöille eikä yleensä siis maataloudelle hyötyä.

Ed. Pennasen lausunnon johdosta tahdon lopuksi mainita, että ei olisi syytä niin demagogisesti esittää asiaa, että muka niillä, jotka tämän lain hyväksymistä vastustavat, olisi tarkoitus kokonaan luopua viljan viljelyksestä. Kyllä niitä pienviljelijäin samoin kuin muidenkin maanviljelijäin peltoja tullaan edelleenkin käyttämään viljan viljelykseen, ja voidaan käyttää huolimatta siitä, että tämä laki tulee hylätyksi. Minä yhdyn kannattamaan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. J. Linna: Sen jälkeen kun täällä maatalousministeri jo laajassa lausunnossaan totesi, mitä meillä on tilastoilla voitu osoittaa viljanviljelyksen kannattavuudesta, on minun tarpeetonta asian siihen puoleen enää kajota. Samoin täällä ed. Aalto mainitsi niitä seikkoja, joihin minullakin oli aikomus tässä kajota. Sivuutan ne, etten joudu kertaamaan jo annettuja lausuntoja.

Se, mikä minut sai lausumaan mielipiteeni, aiheutui siitä, että täällä maalaisliiton edustajien taholta on niin ponnekkaasti ajettu tätä nyt esillä olevaa lakiehdotusta. Kun tuntee niitä seutuja Suomessa, joista maalaisliittolaisilla on pääasiallinen edustus täällä eduskunnassa, täytyy ihmetellä että sillä ponnella on ryhdytty ajamaan tätä viljanpalkitsemislakia, sillä Pohjois-Suomi, Keski-Pohjanmaa, Karjalan seudut ovat niitä seutuja, joissa asustaa pääasiassa maan pienviljelijäväestö. Tälle pienviljelijäväestölle ei ole viljatulleista missään muodossa minkäänlaista hyötyä. Näistä viljatulleista hyötyvät, niinkuin se on täällä jo monta kertaa todistettu, ainoastaan vain suurviljelijät. Siksi minä ymmärrän varsin hyvin ed. Vesterisen esiintymisen tässä asiassa. Ed. Vesterinen ja ed. Saarinen kuuluvat niihin maanviljelijöihin, joilla viljelty pinta-ala on niin suuri, että heitä voidaan pitää jo suurviljelijöinä tai ainakin keskikokoisina viljelijöinä. Heille todennäköisesti tästä laista on hyötyä, mutta se pienviljelijäväestö, jota ed. Vesterinenkin täällä edustaa, ei hyödy tästä viljanpalkitsemislaista rahtuakaan. Asianlaitahan on sillä tavalla, että pienviljelijöillä on niin pienet peltopinta-alat,

että jos täällä ryhdyttäisiin ed. Vesterisen suosittamaa viljelystapaa noudattamaan, olisi seurauksena se että pienviljelijäin olisi pakko teurastaa viimeinenkin lehmänsä. Pienviljelijät eivät voisi pitää edes sitä ainoata lehmää, joka on mustan leivän ainoana alaspainajana. Minun mielestäni silloin kun tilanne meidän maassamme on tällainen, on turhaa lähteä puhumaan siitä, että pienviljelijöillä on tästä viljanpalkitsemislaista hyötyä. Jos pienviljelijät lähtevät sille tielle, on selvää, että silloin me joudumme vieläkin ikävämpään asemaan, kuin missä me tällä kertaa olemme. Pienviljelijän on pakko pyrkiä kasvattamaan etupäässä rehuviljaa ja juurikasveja. Se on pienviljelijän taloudelle välttämättömyys. Joka on asunut niissä osissa Suomea, joissa hallat ovat melkein pä jokavuotisena vieraana, tietää, että vielä kahdenkymmenen peltohehtaarin viljelijä on viljanviljelykseen nähden verrattain epävarmassa asemassa. Niinkin suuren viljelmän omistaja kasvattaa harvoin omiksi tarpeikseen viljaa, puhumattakaan siitä, että voisi tuottaa sitä myytäväksi asti. Ja koska asianlaita on siten, että tästä laista hyötyy vain pieni ryhmä suurviljelijöitä, ei eduskunnan pitäisi tätä lakia hyväksyä missään tapauksessa. Kun vielä ottaa huomioon sen seikan, että ei ole edes yritettykään laskea, mitä tämän lain toteuttaminen tulisi valtiolle maksamaan, ei voida siitäkään syystä tällaista lakia hyväksyä. Täytyisi tutkia tarkkaan, kuinka paljon valtion varoja joudumme suurmaanviljelijöille lahjottamaan. Maalaisliiton taholta on aina väitetty, silloin kun on ollut kysymys jonkun tärkeän sosiaalisen uudistuksen toteuttamisesta, että ei ole vielä toimitettu laskelmia, mitä kunkin uudistuksen toteuttaminen tulisi valtiolle maksamaan. Nyt ei maalaisliiton taholta kukaan ole esittänyt sitä vaatimusta, että tässä olisi toimitettava laskelma, mitä lain toteuttaminen tulisi valtiolle maksamaan. Ennenkin tällaista laajakantoista lakia lähdetään toteuttamaan, pitäisi eduskunnan olla suunnilleen selvillä, paljonko lain toteuttaminen tulisi valtiolle maksamaan. Nyt kyllä tiedetään kuka tästä laista tulee saamaan etuja, mutta kuinka suuren edun siitä saisivat maanomistajat ja kuinka suuren hyödyn myllyteollisuuden harjoittajat, sitä ei tunneta.

Minäkin ilmoitan yhtyväni niihin, jotka ovat kannattaneet tämän lain hylkäämistä.

Ed. K. Valt a: Täällä tätä esillä olevaa kysymystä on numerollisesti todisteltuna puolelta ja toiselta siksi paljon, että siihen ei tarvitse enää ollenkaan kajota, jotenka minä vaan käytännön miehenä tahdon tehdä tästä kysymyksestä joitakin huomautuksia, joita olen niin sanottuna pikkuviljelijänä tullut elämäni alalla havaitsemaan.

Täällä on väitettyä, että viljanviljely ei meillä kannattaisi senvuoksi, kun vilja on halpaa. Viljan viljelyshän meillä on kannattanut kautta aikojen. Eihän vilja ole milloinkaan ollut maanviljelijälle niin halpaa, että jos sillä sitä kerran on omassa hinkalossaan, että sen kannattaa missään tapauksessa mennä sitä ostamaan. Eihän vilja ole koskaan ollut niin halpaa, jos maanviljelijällä on ollut sitä yli oman tarpeen, että silloin on myös kannattanut teettää työtä ja yhä uudistaa maatalouttaan sille kannattavaiselle kannalle. Tämä viljan hinnan kohottaminen ja keinotekoisesti sen nostaminen se missään tapauksessa ei kohota meidän Suomenmaan maataloutta. Minä rohkenen väittää, että kuta alemmaksi meillä elintaso painuu, sitä voimakkaammin askelin Suomen maamies kohoaa taloudessaan ylöspäin, kelle kerran on annettu kykyä sen hoitamiseen.

Täällä on puhuttu m. m. peltöjen metsiksi kylvämisestä. Se on ottanut alkunsa niiltä ajoilta, jolloinka meillä ei vilja maksanut kuin 18 penniä kilo. Tämä ei ole lähtenyt niistä syistä, joita täällä on väitetty, se on pikemmin lähtenyt niistä syistä, että meillä ovat luokkavaiston vihat maassa kasvaneet niin korkeiksi, että suomalainen maanviljelijä ei enää suvaitse työmiestään konnuillaan, lukuunottamatta sitä, kannattaako se tai ei. Ennen maailmansotaahan tämä systeemi otti alkunsa. Silloinhan puhuttiin meille maanviljelijöille ihan valtion-agronoomien taholta, ettei kannata Suomessa leivän viljelys. Suomi on niin kauan köyhä kuin on kuhilas pellolla. Ja silloin näistä vaaroista ei suinkaan tiennyt vielä yksikään mitään. Ei ollut niin kaukonäköistä rohveettaa, joka olisi voinut ennustaa, mihin tilanteeseen Suomessa joudutaan.

Sitten täällä on puhuttu, että Suomessa on raaka-aineita m. m. pellon lannoitus. Niitä myös on olemassa, mutta niistä maanviljelijät ovat kertakaikkiaan poikenneet pois ja ryhtyneet apulannoilla kasvattamaan

maassa, kasvattivatpa ne sitten viljaa tai heinää.

Minä rohkenen käytännön miehenä yhtyä niihin, jotka täällä ovat väittäneet, että meidän on turha puhua etunenässä viljan viljelyksestä. Vilja ei kasva meillä päivänpaisteella eikä rukouksella. Se kaipaa järkipäisen maanlannoituksen, vielä järkipäisen maan kynnön ja hoidon. Ja tämän kun pidämme silmällä, silloin ehdottomasti jokaisessa maataloudessa, mistä yritetään kerran viljan viljelyksessä edes päästä omavaraistalouteen, niin siinä täytyy ehdottomasti karjatalouden kohota, ennenkuin saamme peltomme siihen kuntoon, että ne tuottavat edes omiksi tarpeiksi viljaa. Täällä on todisteltu monta kertaa, mikä prosentti meidän maassamme on niitä, jotka hyötyisivät tästä viljan palkitsemislaista, ja kuinka suuri on se kansankerros, jotka ehdottomasti siitä kärsii. Minä uskallan kysyä teiltä, herrat, jotka niin kipeästi tätä viljan palkitsemislakia täällä ajatte eteenpäin, että mitä on hyötyä Suomessa pikkuviljelijän seistä vatsoineen, jos se sen syö kallista ravintoa täyteen, joka vahingoittaa sen taloudellista elämää? Eiköhän se olisi viisaampaa, että kertakaikkiaan sanoisitte rohkeasti, että meillä ei olekaan ollut tarkoitus täällä parlamentissa suojella teitä pikkuviljelijöitä, me katsomme täällä omaa etuamme. Tyytykää siihen, kun meidät kerran tänne lähetitte.

Täällä ed. Vesterinen se on kahlannut oikealle ja vasemmalle. Hän on haukkunut teollisuutta vähän liian suuressa mittakaavassa, koska teollisuus ja maanviljelys on myös meillä käsi kädessä yhdessä, vaikka pikkuviljelijät emme sitä kykene suuressa mittakaavassa harjoittamaan. Minkätäkä meillä teollisuutta syytetään, kun kerran järkipäiseenkin viljelykseen, kellä kerran sitä niin paljon on, me tarvitsemme ehdottomasti paljon koneita. Täällä on puhuttu siitä, ettei kannata maksaa työmiehelle palkkoja. Eihän työmies ole mikään höyrykone eikä traktori, siihenhän nyt pyrkii jo jokainen suurmaanviljelijä. Minä tunnen Keski-Savossa erään pitäjän, joka on hyvin edullinen meidän oloihimme verrattuna maanviljelyksessä, Maaningan. Siellähän kynnetään traktoreilla ja kaikki tehdään koneellisesti. Minkä vertaisesti se sitten se työpalkkojen kallistuminen vaikuttaa

siihen maanviljelykseen. Kyllä meidän maanviljelijöiden ehdottomasti täytyy ruveta ymmärtämään puolta ja toista. Meidän täytyy ehdottomasti tunnustaa ja antaa tunnustus myös teollisuudelle, koska me emme voi missään tapauksessa ilman teollisuutta harjoittaa pätevästi maanviljelystä. Minä uskallan olla sitä mieltä, että jos meillä teollisuustyöväestö pääsee hyviin olosuhteisiin, niin silloin ehdottomasti me kohoamme maanviljelijöinä. Silloin meidän kannattaa tuotteitamme laskea maailman markkinoille, silloin meidän kannattaa viljellä maata, koska nämä teollisuusherrat ja teollisuustyöväestö hyviä ansioita saatuaan niitä meiltä ostavat.

Minä olen tämän viljan palkitsemislain kannalla, mutta sen täytyy lähteä tyyten toisesta päästä. Minä olen ajatellut omissa aivoissani että jos Suomen kansalla on tarkoitus kohottaa sitä pikkuviljelijäväestöä, joka nyt tällä kertaa taistelee elämästä ja kuolemasta tai toisin sanoen olemassaolonsa puolesta tässä yhteiskunnassa, ja koska se on tunnustettu niin valtavaksi osaksi, niin silloin olisi ehdottomasti valtiovallan kannalta ruvettava keksimään keinoja, millä tämä väestö pysyy maankamarassa kiinni, ettei se mene tarjoutumaan enää tehtaan portille, jossa tällä kertaa on yllättäen työvoimaa ennestään. Jos otamme tämän asian tältä kannalta, niin silloin johdamme tämän työn siihen isänmaalliseen kaukonäköisyyteen, mitä täällä on päinvastaisessa suunnassa kuvastunut. Mutta jos tähän lähdemme täältä ylhäältäpäin, näitten suurviljelijäin taholta, josta täällä on väitetty, että niillä on vain 12 % viljanviljelyksellä, kyllä ne yks kaks koneella kiepsauttavat siitä 100 % ja silloin se joutuu niitten kynsiin ja me pikkuviljelijät syömme kallista leipää, koska emme voi kuin jos sakussa kymmenkunnassa pitäjässä ansaita itsellemme leivän. Me ostamme suuren osan leipää. Jos me nyt tarkastaisimme niitä pikkuviljelijöitä, jotka eivät ole syntyneet vuoden 1918 lakien perusteella, niitä samoja, joista minä luulen herra Vesterisen kaikkein suurinta huolta pitävän, niin he eivät ole paljon paremmassa taloudellisessa asemassa. Niitten on käsistä luisunut tämä n. s. viljanviljelys, omatalous, niin että he palvelevat tällä kertaa teollisuutta niin vakavassa mitakaavassa, että niitten auttamiseksi on ryhdyttävä edelläsanoittuihin toimenpiteisiin.

Mitä täällä herra Vesterinen kopisteli

oikeistolaisherroja, niin se on minusta ihan turhaa. Se on yhtä paljon kuin syyttelisi oikeata jalkaa, että miksi sinä kävelet edellä vasempaa. (Ed. Vesterinen: Ei kuulu!) Kyllä se kuulee, jolla on korvat. Mitä tässä Suomen parlamentissa on tapahtunut? Täältäpäin on johdettu aina eikä meidän täällä oikeastaan sovi silloin kun laadimme yleisiä lakeja tai suunnitelmia syytellä toisiamme tavattoman paljon. Kyläriidathan ovat toiset eikä niitä voi täällä parlamentissa ratkaista.

Minä muuten rohkenen toivoa tältä Suomen eduskunnalta, että se ei tässä viljanpalkitsemislaissa ryhdy niihin toimenpiteisiin, jotka kansallemme ovat, kansan enemmistölle vahingollisia. Minä kannatan viljanpalkitsemislain hylkäämistä.

Ed. R a m s t e d t: Minä tahdon vain lyhyesti vastata ed. Saariselle siinä kohden, missä hän kajosi minun lausuntooni. On ihmeellistä, että maalaisliitto keksii aina sellaisia, kuinka sanoisin, keksintöjä ajaakseen väärää asiaa. Jos ed. Saarinen tuntisi minun talouttani, hän ei suinkaan olisi mennyt kajoamaan siihen. Mutta minä voin ilmoittaa ed. Saariselle, että millainen minun talouteni on, niin maksan nykyiselle kapitalistiselle yhteiskunnalle, tai sanoisinko yhden perheen täytyy maksaa yli 20,000 markkaa ennenkuin se voi olla siinä tilalla. Ja mitä varten minulla on niin suuri tila. Se on sentähden kun minulla on niin suuri perhe. Ja vielä lisäksi minä saan ilmoittaa ed. Saariselle, että jakaminen ei tule kysymykseen, koska minä en omista sitä, vaan sen omistaa suurpääoma. Ja sitä varten minä nyt istun täällä enkä siellä oikealla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Heikkilä ed. P. Saarisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lepäämään jätetty lakiesitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Heikkilän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää

„jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Heikkilän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (98—84—00—17).

Puhemies: Eduskunta on siis käsitellyn pohjaksi asettanut suuren valiokunnan mietinnön.

Suuren valiokunnan hylkäävä mietintö hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänä iltana.

Istunto keskeytetään kello 4,43 ip.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 ip.

3) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Ken mukana oleena muistaa tämän asian käsittelyä aikaisemmassa eduskunnassa kaksi vuotta sitten, tahi jos jollakin on ollut kyllin harrastusta asiaan ottaakseen asiakirjoista selkoa tästä käsittelystä, niin hän tietää että käsittely asian aikaisemmassa ja asiallisessa vaiheessa oli aluksi vallan yksimielinen. Minulla on edessäni silloisen maatalousvaliokunnan lyhyt mietintö, se on päivätty marraskuun 24 päivänä 1925 ja sisällykseltään lyhyt ja aivan yksimielinen. Luen

sen allekirjoittaneiden joukossa myöskin useita tunnettuja sosialidemokraattisen ryhmän edustajia, jotka ovat jäsenenä nykyisessäkin eduskunnassa, ja myöskin ruotsalaisen ryhmän edustajat maatalousvaliokunnassa ovat olleet asian puolella. Omasta puolestaan valiokunta lausuu mietinnössään suotavaksi, että viljanhankinnassa, varastoisissa ja jakelussa tultaisiin apuna käyttämään mahdollisuuden mukaan etupäässä osuustoiminnallisia liikkeitä.

Näin suotuisan asiallisen valmistelun jälkeen olisi luultu esityksen tulevan eduskunnassa ilman muuta hyväksytyksi. Näinhän ei kuitenkaan käynyt, ja me muistamme myöskin syyn siihen, että asian käsittely sai myöhemmässä vaiheessaan toisen käänteen. Erittäin huomattavassa asemassa oleva sosialidemokraattisen ryhmän jäsen esiintyi asian toisessa käsittelyssä sitä vastustamaan. Hän pitää tätä esitystä haitallisena, hänen mielestään se epäedullisesti vaikutti viljan hintoihin ja myöskin vaikeutti yksityistä liiketoimintaa. Kumminkin hänkin myönsi, että viljatalous maassa olisi saatava jo rauhanaikana järjestyneeksi, sillä tavalla, että se tyydyttäisi maan tarpeita. Tämä esiintyminen vaikutti sen, että siihen saakka esityksen taakse asettunut sosialidemokraattinen ryhmä teki kokokäänteen ja siitä lähtien ryhtyi vastustamaan esitystä. Suuri valiokunta, joka kaksikin kertaa asiaa joutui käsittelemään, teki toisessa käsittelyssään tämän lain 1 §:ään seuraavan lisäyksen: „Tämän rahaston perustamiseen ja viljavaraston hoitoon varattavasta määrärahasta päätetään tulo- ja menoarvion yhteydessä.” Tämä lisäys oli tärkeä, sillä olihan se omiansa haihduttamaan niitä epäilyksiä hankkeen tulevan rahoittamisen vaikeuksista, joita keskusteluissa oli tuotu esille. Rahallinen johto asian toteuttamisessa oli vuosittain jäävä eduskunnan käteen, mihinkään ennakkositoumukseen laki ei velvoittanut eduskuntaa ryhtymään. Mutta kaikesta huolimatta tämä laki äänestettiin, niinkuin tiedämme, yli vaalien, joulukuussa 1925. Nekin, jotka sitä hetkeä aikaisemmin olivat ehkä lämpimästäkin kannattaneet, olivat nyt asettuneet sitä yhtä selvästi vastustamaan. Luulen kumminkin voitavan sanoa, että tästä aikaisemmasta yksimielisyydestä asian käsittelyssä eduskunnassa jäi jäljelle se vaikutus, että tällä

hankkeella on hyvin sitovat perustelunsa, jotka sitä eduskunnassakin suosittavat, jos saan käyttää sanaa, luonnolliselle järjelle, jolleivät sitten muut näkökohdat tätä luonnollista ymmärrystä pääse himmentämään.

On kuitenkin tapahtunut, että vaikka laki on kaksi vuotta ollut lepäämässä ja siten tuomittu toimettomuuteen, niin että se ei ole päässyt vaikutuksiansa osoittamaan, niin asia, jota laki ajaa, ei ole levänyt, vaan se on päinvastoin voimakkaasti painautunut eteenpäin. Asian kulku tänä väliaikana on ollut seuraava. Niitä selvityksiä ja tutkimustöitä kansan pyrkimyksistä omavaraisuuteen viljantuotannossa ja maan viljataloudellisesta puolustusvalmiudesta, joiden ennakkotulokset olivat johtaneet hallituksen esityksen antamiseen vuonna 1925, on seuraavina vuosina, jolloin lakiehdotus on ollut lepäämässä, yhä jatkettu. Tutkimukset ovat edelleenkin kohdistuneet koko maan viljantuotantoon, sen tarpeisiin ja keinoihin näiden tarpeiden tyydyttämiseksi. Mutta erityisesti on viimeisenä vuotena näiden tutkimusten esineenä ollut suppeampi kysymys, kysymys miten valtion nykyisen rauhanaikaisen viljantarpeen tyydyttäminen olisi parhaiten järjestettävä. On ryhdytty lakiehdotuksen käsittelemää asiaa selvittämään, niin sanoakseni luonnollisesta päästä, nimittäin nykyhetken vaatimusten täyttämisestä valtion viljataloudessa. On havaittu, että valtion nykyinen viljatalous on järjestettävä uudelle kannalle, — uudelle kannalle ensi sijassa valtion jokapäiväisten tarpeiden tyydyttämiseksi, mutta toisessa sijassa myöskin tukevan pohjan saamiseksi, jolta maan viljantuotannon kohottamispyrkimys omavaraisuuden ja puolustuskykyisyyden saavuttamiseksi olisi menestyksellä toteutettava. Tämä selvittely, jota erityisesti puolustusministeriössä tai sen yhteydessä nykyään suoritetaan, tulee olemaan tarpeellista ja käytännöllistä esityötä siihen suureen päämäärään pyrittäessä, johon lakiehdotus tähtää. Käsiteltävänä olevan lain vaikutuspiiri tulisi näin ollen aluksi suppeammaksi, mutta se laajenemistaan laajeni sitä mukaa, kuin eduskunta vuosittain tähän tarkoitukseen osoittasi varoja.

Suuressa valiokunnassa, jossa asia pari päivää sitten oli käsitellyn alaisena, eräät puhujat, jotka lausuiivat, että he eivät periaatteessa vastusta tätä lakia, halusivat kuitenkin saada tarkempaa selvitystä asian to-

teuttamisesta ja suunnitelmista, joita sitä varten on olemassa. Kun minulla on ollut tilaisuus näinä päivinä vähän lähemmin tutustua näihin suunnitelmiin ja ne minussa ovat herättäneet erityisen suurta mielenkiintoa, niin minä käytän tilaisuutta hyväkseni tuodakseni esille jotakin siitä, mitä olen saanut tietää. Tiedot ovat lähtöisin puolustusministeriön taholta.

Kysymys on nyt siitä, että tämän lakiehdotuksen puitteissa ryhdyttäisiin suppeampaa suunnitelmaa toteuttamaan, niin että joka tapauksessa olisi aluksi järjestettävä puolustuslaitoksen ja muiden valtion laitosten rauhanaikaisen elintarpeiden, ensi sijassa viljan hankinta, varastoiminen ja käyttö sellaiselle kannalle, missä sen tätä nykyä pitäisi olla. On ryhdytty käsittelemään kysymystä valtion omien laitosten viljantarpeesta, niiden tyydyttämistavoista ja mahdollisuuksista ja silloin on silmälläpidetty ainoastaan rauhanaikaista tarvetta. Tiedetään, että valtion eri laitosten viljan-tarve on sangen suuri. Valtion viljankultajia ovat suurimmassa määrässä armeija, sitten vankilat, sairaalat ja valtion työmaat sekä tuotannollisista laitoksista valtion alkoholi- ja hiivatehdas. Näissä laitoksissa tarvitaan vuosittain suuret määrät viljaa, pääasiassa syömä- mutta myös rehuja teollisuusviljaa. Armeijan rauhanaikainen viljantarve arvioitiin v. 1926 noin 13 milj. kiloksi vuodessa, josta rehukauran osalle tulee 5 milj. ja syömäviljan osalle 8 milj. kiloa. Valtion väkiviina- ja hiivatehtaan viljankäyttö on keskimäärin 5,200,000 kg. vuodessa, josta kuitenkin maissin osalle tulee noin 2 milj. kg. Valtion sairaalain syömäviljan tarve on verraten vähäinen, tehden n. 750,000 kg. Vankilain viljantarve taas nousee lähes 2 milj. kg. vuodessa, ollen vilja miltei kokonansa syömäviljaa. Valtion laitosten yhteinen viljantarve jyvänä on vuodessa siis n. 21 milj. kg., josta syömäviljan osuus on 10 ½ milj. kg. Näiden suurien viljamäärien hankinnoissa on puolustusministeriössä erityisesti viime aikoina pyritty poistamaan ne esteet, jotka tähän saakka ovat vaikeuttaneet valtion hankkijoiden pääsemistä välittömään yhteyteen kotimaisten maataloustuottajain sekä näiden kaupallisten järjestöjen kanssa. Ne ovat pyrkineet tähän välittömään yhteyteen siinä tarkoituksessa, että kotimaisille viljantuotteille saataisiin entistä suurempi menekki.

Mutta tässä on kuitenkin edelleen suuria vaikeuksia, ja nyt me tulemme niihin asioihin, jotka koskettelevat juuri tämän käsiteltävän lakiehdotuksen vaikutuspiiriä. Syömäviljan hankintaan nähden ovat vaikeudet johtuneet siitä, että puolustuslaitos, jolla ei ole omia myllyjä, on pakotettu ostamaan ensi sijassa jauhoja ja ryynejä, ja tällöin taas maanviljelijät, joilla myöskään ei ole sopivia myllyjä, joutuvat edelleen osaksi syrjään. Kauroihin nähden on epäkohtana ensi sijassa sopivien varastosuojien puute puolustuslaitoksella sekä maanviljelijäin verraten pienet myyntimäärät ja nopea rahantarve, mitkä edellyttävät yleensä hyvin lyhyttä hankinta-aikaa. Sntähden on tapahtunut, että välikädet saavat vallan ja avautuu väärinkäytöksillekin mahdollisuuksia.

Asiain näin ollen on vakavasti harkittava, miten on valtiolaitoksen ja lähinnä puolustuslaitoksen rauhanaikainen syömä- ja rehuviljantarve tarkoituksenmukaisimmin järjestettävä, pitämällä silmällä sekä itsensä näiden laitosten että myös kotimaisen viljantuotannon kehittämistä. Kaikissa nykyisissä hankinnoissa esiintyvistä puutteellisuuksista arvellaan päästävän kokonansa tai ainakin saataneen ne suuressa määrässä supistumaan, jos näiden valtion laitosten tarvitsema vilja ostettaisiin suoraan pääasiassa kotimaisilta tuottajilta valtion varastoon tai varastoihin. Mutta jotta näin voisi tapahtua on kaksi yhtä tärkeätä toimenpidettä tarpeen. Täytyy olla viljan vastaanottoa, käsittelyä ja säilyttämistä varten ajanmukaiset vastaanottolaitokset valtiolla. Ainoastaan sellaisten omistajana se saattaa varastointia harjoittaa. Toiseksi pitäisi näiden varastolaitosten yhteydessä olla sellaisia jalostuslaitoksia, myllyjä ja leipomoita, missä valtion laitokset voisivat kulloinkin saattaa hankkimansa viljan siihen muotoon, että ne saisivat leipäviljansa laadultaan yhdenmukaiseksi ja myös mahdollisimman ensiluokkaista tavaraa. Tulemme täten siihen, että valtion laitosten tarpeiden edellämäinitulla tavalla tyydyttämiseksi tarvitaan nykyaikaisia viljan varastoimislaitoksia, elevaattoreita eli n.s. silotorneja, joista tämän asian käsitelystä 2 vuotta sitten täällä eduskunnassa puhuttiin. Näistähän yleensä, niinkuin tiedämme, meidän maassamme on suuri puute. Herää kysymys, eikö valtiolla olisi kaikki syy hankkia itselleen uusia, hyviä viljan

varastoimismahdollisuuksia edes siinä laajuudessa, mitä sen oma rauhanaikainen viljantarve edellyttää. Tämä on tarpeellista sekä katsoen valtiolaitosten viljanhankinnan järjestämiseen että myös tällaisten varastosuojien yleiseen puutteeseen meidän maassamme. Ja vielä enemmän on tähän syytä, jos pidetään silmällä myös sitä, että valtio voi, niinkuin tämä lakiehdotus edellyttää, jonakin aikana ja jostain syystä joutua huolehtimaan suurista ylimääräisistä viljavarastoista, jopa koko kansakunnan viljan tarpeen tyydyttämisestä. Silloin täytyy olla olemassa viljan varastoimista varten varma pohja. Sellainen olisi valtion säännöllistä tarvetta varten luotu varasto-tila sekä tätä varten jo hyvissä ajoin kehitetty hoitoelimestö. Kun näihin perustettaviin laitoksiin viljan osto voisi tapahtua pienemmissä erissä ja siinä käytettäisiin vahvistettua laatumaksutapaa, tulisivat nämä valtion varastot huomattavasti myös edistämään kotimaista viljan tuotantoa ja sen käsittelyä, koska tuottajat tietäisivät saavansa sitä paremman maksun, kuta parempaa heidän viljansa olisi. Ja kun hinnat, millä viljaa ostetaan, edeltäkin ilmoitettaisiin, niinkuin on suunniteltu, niin tietäisivät tuottajat myös aina, mitä he tuoteistaan voisivat saada.

Suunnitelmissa on jo ehditty niin pitkälle, että arvioidaan, mihinkä näitä valtion viljavarastoja elevaattoreineen ja silotorneineen olisi perustettava. Niitä olisi perustettava sellaisiin seutuihin Suomessa, joissa on viljan ylituotantoa lähinnä Länsi-Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle, Hämeeseen, jotka seudut myös strategiselta kannalta katsoen ovat hyvin sijoitettuja. On valmistettu yksityiskohtainen suunnitelma, jonka mukaan valtion laitosten, lähinnä puolustuslaitoksen syömäviljan tarpeen tyydyttämiseksi pääasiassa rauhanaikana perustettaisiin aluksi 3 pysyvää viljavarastoa eli silolaitosta tarpeellisine koneistoineen, joista yksi 5 milj. kilon vetoinen keskusvarasto sijoitettaisiin sopivaan paikkaan Hämeeseen, Toijalan tienoille, toinen 2,500,000 kilon vetoinen Pohjanmalle Seinäjoen seudulle, ja kolmas myös 2,500,000 kilon vetoinen varasto Satakuntaan Peipohjan seudulle. Mutta erityisen tärkeänä lisäsuunnitelmana tähän yleiseen liittyy ehdotus, johon edellisessä jo viittasin, että keskusvarasto varustettaisiin myös nykyaikaisilla myllylaitoksilla ja leipomolla.

Myllyn laittaminen silolaitoksen yhteyteen on välttämätön senvuoksi, että puolustuslaitos ja valtion muut kulutuslaitokset voivat ottaa vastaan syömäviljaa vain jauhoina ja ryyneinä. Puolustuslaitoksen taholta on jo useita vuosia huomautettu sen toiminnassa vallitsevasta huutavasta epäkohdasta siinä, että puolustuslaitoksen taloudessa kunnollisia leipomoita puuttuu. M. m. komitea, jonka puheenjohtajana oli lääkärikenraali von Bonsdorff, on mietinnössään erityisesti tämän huutavan tarpeen vetänyt esille. Nyt suunnitellaan, että tällainen keskusleipomo paraiten sijoitettaisiin ajanmukaisella myllylaitoksella varustetun eleaattorilaitoksen yhteyteen. Jos tämän ohjelman mukaan valtion koko viljatalous järjestetään edellä suunnitellulla tavalla, niin se epäilemättä tietää parannusta valtion nykyiseen viljatalouteen sekä teknillisessä että taloudellisessa suhteessa; se tekisi valtion oman viljan kulutuksen järkipäraseksi ja yleensä saattaisi valtion viljatalouden kotoiselle pohjalle. Mutta se vaikuttaisi ajan pitkään paljoa pitemmälle kuin hetkellisen tarpeen tyydyttämiseksi. Se samalla olisi myöskin erittäin tärkeä alkuaskel sitä päämäärää kohden, johonka käsiteltävänä oleva lakiehdotus tähtää.

On myöskin ehditty tähän mennessä kuulla erinäisten asiantuntijain ajatusta erityisesti tällaisen järjestelmän toteuttamisen vaikutuksista yksityiseen yritteliäisyyteen. Huomattavat osuustoimintaliikkeen johtomiehet ovat yksimielisenä käsityksenänsä lausuneet, että tällainen asianjärjestely tuskin ollenkaan haitallisesti vaikuttaisi yksityiseen yritteliäisyyteen tällä alalla. Myöskin olen asiakirjoista havainnut, että se arvoisa entinen edustaja, joka aikaisemmassa eduskunnassa ryhtyi tätä lakiehdotusta vastustamaan, on selostamani erikoissuunnitelman toteuttamisen suhteen asettunut myötämieliselle kannalle. (Vasemmalla: Kuka se on?) Se on nykyinen pääministeri. Hän on käsityksenään lausunut, että 15 milj. kilon määrä on tarpeeksi suuri antamaan työtä hyvälle myllylle ja leipomolle ja yksityistä liikettä, hän lisää, se ei tulisi häiritsemään.

Nämä suunnitelmat ovat minun käsitteäkseni kaikin puolin varteenotettavia. Niitä voidaan ryhtyä toteuttamaan nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen puitteissa, ilman, että yhtään ainoatakaan pykälää siinä tarvitsee tulla muutetuksi. Ky-

symys siitä, milloinkaan ja missä määrin tätä varastoimisen toimintaa lähdetään yhä laajentamaan, jää riippuvaiseksi, niinkuin lakiehdotuksen 1 § mainitsee, eduskunnan jokavuotisesta päätöksestä budjettikäsittelyn yhteydessä. Minun vakava mielipiteeni on, että eduskunta tekisi valitettavan erehdyksen, jos se tällä kertaa hylkäisi tämän lakiehdotuksen. Täällä lausui ed. Welling aamupäivän istunnossa, että meidän maamme on siinä asemassa, että joka kolmas vuosi täällä on katovuosi. Tämä kai on tosiasiassa. Meidän täytyy asettua tämän vakavan todellisuuden eteen. Mutta jos ja kun niin on, niin mikä on silloin tärkeämpää, kuin että me kaikessa toiminnassamme otamme tämän tosiasian huomioon, kokoamme ja keräilemme viljaa hyvinä vuosina, niin että huonompina olisi valtiolla varastoja, millä suuret leipätarpeemme tulevat tyydytetyiksi.

Minulla on tilaisuus ilmoittaa, että kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä jokaisella äänellään kannattaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä, ja minä pyydän ehdottaa, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi asetetaan lepäämässä ollut lakiehdotus.

Ed. N i u k k a n e n: Edellinen puhuja on tässä jo seikkaperäisesti selvittänyt niitä suunnitelmia, mitä on valmisteltu järjestelmän toimeenpanemiseksi, jota tämän lain hyväksyminen edellyttää. Minulla ei ole niihin muuta lisättävää kuin se, että tietääkseni tämä suunnitelma ei ole ainoa. Voi olla mahdollista, että voidaan ottaa käytäntöön vielä halvempi ja mukavampi suunnitelma kuin tämä. Mutta kysymys siitä, millä tavalla tämä vilja varastoidaan ja millä tavalla se käytetään, joutuu eduskunnan käsiteltäväksi aikanaan, eli silloin kun on kysymys määrärahaan myöntämisestä tähän tarkoitukseen, niin että minä en siihen tahdo senvuoksi tässä laajemmin kajotakaan.

Tämä asia on yhteydessä kotimaisen viljantuotannon edistämistä koskevan kysymyksen kanssa sikäli, että sen toteuttaminen tietäisi kotimaiselle viljalle ainakin jossakin määrin varmaa menekkiä. Ja jokainen me käsitämme, että kaiken tuotannon edellytyksenä on varma ja taattu menekki, jota nykyään kotimaisella viljalla ei ole. Tämä menekki lisäksi saavutettaisiin käsittäkseni ilman, että se millään tavalla rasittaisi vil-

jan kuluttajia tai edes valtion budjettia, senjälkeen kuin tarpeellinen liikepääoma tarkoitukseen on myönnetty. Tämä järjestelmä ei missään tapauksessa pennilläkään tule nostamaan viljan hintaa kuluttajille. Päinvastoin se tilapäisen viljapulan sattumassa varmasti hyvin suuressa määrin tulisi ehkäisemään hintojen nousua, koska viljakeinottelijoihin täytyy jo tietoisuuden tällaisen varaston olemassaolosta vaikuttaa hillitsevästi.

Vasemmiston taholta on aina silloin, kun on ollut esillä kysymys kotimaisen viljan tuotannon edistämisestä, tahdottu väittää, että ne, jotka tällaista asiaa ajavat, pitävät yksipuolisesti silmällä vain maanviljelijäin, erikoisesti suurviljelijäin etua ja ajavat asiaa, jonka tarkoituksena on heille järjestää suuria voittoja. Herra maatalousministeri on täällä aamupäivän istunnossa minun käsittääkseni tarpeeksi selvästi ja perusteellisesti osoittanut, että meidän maassamme ovat maataloudella, erikoisesti viljanviljelykseen perustuvalla maataloudella, niin paljon huonommat edellytykset sen kanssa kilpaileviin maihin verrattuina, ettei voi olla kysymys maanviljelijäin suurista voitoista sitäkään huolimatta, vaikka valtio jollakin tavalla suosisikin tätä kotimaista tuotantoa.

Näin ollen siis minun käsittääkseni tämä sosialidemokraattisen maatalousministerin lausunto tässä kohdin täydellisesti kumoaa ne syytökset, joita sanotun ryhmän edustajat täällä ovat esittäneet.

Näitä kysymyksiä onkin arvosteltava melkein yksinomaan siltä näkökulmalta, mikä merkitys kotimaisen viljantuotannon lisäämisellä on katsottava olevan meidän maamme yleisen talouden, kansantalouden ja siis maan ja koko sen väestön hyvinvoinnin kannalta. Minun käsittääkseni jokaiselle, joka vaivautuu tutustumaan viljatilastoon, täytyy heti selvitä, että mahdollisimman suureen omavaraisuuteen pääsemisellä viljantuotannossamme olisi meidän maallemme mitä suurin kansantaloudellinen merkitys.

Vuonna 1880 oli meidän maamme viljantuotantoon nähden lähes omavarainen. Kotimainen viljantuotanto vastasi silloin yli 80 % koko kulutuksesta. Sen johdosta, että yleinen mielipide ja myöskin ne toimenpiteet, joihin valtiovalta ryhtyi eri elinkeinohaarojen tukemiseksi tai tukahuttamiseksi, pääasiallisesti tullilainsäädännöllä,

ne kumminkin ennen pitkää vaikuttivat sen, että viljanviljelys meidän maassamme alkoi nopeasti taantua ja niinpä ennen maailmansotaa oltiin siinä tilanteessa, että maahamme tuotiin viljatavaraa noin 370 miljoonaa kiloa vuosittain eli että noin 60 % maan kulutuksesta tyydytettiin, jokseenkin yksinomaan venäläisellä syömäviljalla. Vuonna 1920 tuotiin meidän maahamme ulkomaista viljatavaraa vain 129 milj. kiloa eli 244 miljoonaa kiloa vähempi kuin vuonna 1913. Tuonnin vähennys vuosina 1919 ja 1920, kun otamme huomioon silloisen korkean tuontihinnan, merkitsi sanottuina vuosina meidän maallemme yhteensä kansantaloudellista säästöä pyörein luvuin 2,000 miljoonaa markkaa. Jos vuonna 1919 ja 1920 olisi meidän maahamme täytynyt tuoda ulkomaista viljaa suunnilleen sama määrä kuin ennen maailmansotaa, olisi tuonnin enemmyys ollut vuonna 1919 2,630 miljoonaa, ja vuonna 1920 1,730 miljoonaa. Minun käsittääkseni tämä olisi varmaankin merkinnyt sen, että Suomen markka ei olisi ainakaan niin pian vakiintunut, kuin mitä sittemmin tapahtui, eikä nykyiseen pisteeseen. Vuonna 1923, katovuonna, tuotiin meidän maahamme taasen viljaa 340 miljoonaa kiloa. Nykyään on viljan tuonti pyörein luvuin noin 230 miljoonaa kiloa, eli kun otetaan huomioon väestön lisääntyminen, vain noin 30 % koko kotimaisesta kulutuksesta. Kotimainen viljantuotanto siis on näinä vuosina huomattavassa määrin maassamme lisääntynyt. Tämä tuotannon lisääntyminen, nykyinen tuontihinta huomioonottaen, merkitsee pyörein luvuin 400 miljoonan markan kansantaloudellista säästöä vuosittain.

Paitsi kansantalouden kannalta on kotimainen viljanviljelys meidän maassamme erinomaisen tärkeä myöskin maan työolojen kannalta. Minä en käsitä varsinkaan sosialidemokraattien kantaa tässä asiassa, kun he asettuvat sille kannalle, että kotimaisen viljan viljelyksestä on lakattava. Minä pyydän herroilta työväen edustajilta kysyä, mihinkä sijoitetaan ne valtavat työlläisjoukot, jos meidän maassamme lakataan viljanviljelyksestä, jotka tällä kertaa saavat siitä työansionsa.

Meidän nykyinen maatalousministerimme on ollut, kuten minä olen huomannut, myötävaikuttamassa sellaisten esitysten syntymiseen, että hänen edustamaltaan elinkeinolta, maatalou-

delta, poistettaisiin pois koko tullisuojaus siitä huolimatta, että sille edelleen säilytettäisiin teollisuustullien aiheuttama rasitus, ja hän näkyy minun käsittääkseni käsittävän tehtävänsä siten, että hänen velvollisuutensa on taistella täällä eduskunnassa jokseenkin kaikkia niitä esityksiä vastaan, jotka tarkoittavat hänen edustamansa maan pääelinkeinon edistämistä, — siis aivan päinvastoin kuin mitä maatalousministerit tähän saakka ovat tehtäväkseen käsittäneet. — Hän täällä aamupäivän istunnossa perusteli merkillistä kantaansa tässä viljantuotannon edistämistä koskevassa kysymyksessä ensiksikin sillä sosialistien vanhalla väitteellä, että koska viljanviljelyksellä ei ole meidän maassamme niin hyviä luontaisia edellytyksiä kuin Kanadalla, Venäjällä ynnä muilla sellaisilla mailla, meidän on siis siitä luovuttava ja turvauduttava karjatalouteen, siis aivan sama oppi, kuin mitä se eräs agronomi saarnasi Savossa parikymmentä vuotta sitten. Toiseksi hän perusteli kantaansa sillä, että kotimaisen viljantuotannon vähenemisestä tai loppumisesta johtuva tuonnin enemmyys on meidän korvattava metsätuotteiden viennillä, siis taas aivan sama oppi, kuin mitä meidän maassamme teollisuusherrat saarnasivat parikymmentä vuotta sitten ja mikä käsitys myöskin silloin vallitsi eduskunnan enemmistössä, ottamalla huomioon sen kannan tullitariffissa. Herra maatalousministeri ei koettanutkaan täällä osoittaa, että viljanviljelyksen lopettamisesta aiheutuva kauppataaseen vajuus voitaisiin korvata karjantuotteiden viennillä, joka tietysti olisi ollutkin sula mahdottomuus, kun otamme huomioon, että jos viljanviljelyksestä meidän maassamme lakataan, on meidän tuotava nykyisten tuontimäärien lisäksi vuosittain ainakin 1,000 miljoonan edestä lisää syömäviljaa ja lisäksi sen, että karjantuotteiden vientimahdollisuudet ovat sangen kyseenalaiset. Koska herra maatalousministeri tätä väitettään ei koettanut perustellakaan, niin minä en siis siihen myöskään tässä lähemmin kajoa. Mutta kun herra maatalousministeri ratkaisee tämän minun mielestäni sangen vakavan kysymyksen sillä yksinkertaisella ja yksipuolisella metsämiehelle sangen kuvaavalla tavalla, että kasvatetaan viljan asemesta metsää ja myydään sitä ja korvataan sillä viljantuon-

nista aiheutuva epäsuhte kauppataaseksessa, niin tämän johdosta tahdon tässä tehdä muutamia huomautuksia.

Minä olen yhtä mieltä herra maatalousministerin kanssa siihen nähden, että meidän maamme metsien tuotantoa voidaan hyvin huomattavassa määrin lisätä, ryhtymällä myöskin valtion taholta tarpeellisiin toimenpiteisiin tässä suhteessa. Ja minä ilolla tervehdin kaikkia järkeviä esityksiä, joita herra maatalousministeri tässä asiassa tulee tekemään. Lisäksi minä myöskin myönnän, että puuteollisuutta nykyisestäään pidemmälle kehittämällä voidaan vietävien puutavarain raha-arvoa jonkun verran korottaa, mutta kumminkin vain jonkun verran. Sillä kokemus on osoittanut, että pitkälle jalostetuilla puutavaroilla ei ole ollenkaan rajatonta menekkiä. Tämä seikka on todettu sekä faneerinviejien, että paperin, selluloosan y. m. viejien taholta. Ainoastaan viemällä puutavaraa pois maasta jalostamatta, me voimme käsittääkseni kyllä muutaman vuoden aikana hakata niin paljon metsiä ja myydä niitä ulkomaille, että me voimme korvata tämän viljan suurentuneesta tuonnista syntyvän vajauksen. Selvää kumminkin pitäisi olla, että tällaista menettelyä, — jos me nimittäin olisimme niin ajattelemattomia, että siihen ryhtyisimme, — ei voi jatkua kovin kauan. Herra maatalousministeri paraiten meistä tietää, että Etelä-Suomen metsissä on harjoitettu ja edelleen harjoitetaan peloittavassa määrässä liika-hakkausta, vaikkakin Pohjois-Suomen metsissä, pääasiassa niillä seuduilla, joissa menekkisuhteet ovat mahdottomat, ei tällaista liika-hakkausta vielä tähän saakka ole harjoitettu. Maatalousministeri kumminkin tähän väittää, että meidän voimme kylvää uusia metsiä, kylvää metsässä nykyään olevat aukkopaidat, ojittaa valtion metsien laajat suoalueet ja niin edelleen ja siten lisätä niin suuresta määrin metsien lisäkasvua, että sillä voidaan tämä vajuus peittää. Tässä kumminkin on tietysti meidän otettava huomioon, että meidän olisi elettävä sekin väliaika, joka kuluu sen ajan välillä, jolloinka metsä kylvetään ja jolloinka se on siinä kunnossa, että se voidaan myydä, varsinkin jalostaa ulkomaille vietäväksi. Herra maatalousministeri ehdottaa esityksessään ensi vuoden tullitariffiksi, että ensi vuoden alusta poistetaan maataloudelta kaikki tullisuoja, tarkoittaen tietysti sitä, että jo ensi kesänä lakataan kylvä-

mästä meidän maassamme ruisviljaa. Minun käsittääkseni pitäisi olla selvää, että kun metsä Etelä-Suomen parhaillakin kasvupaikoilla, tullakseen myyntikelpoiseksi vaatii kasvuaikaa noin 50 vuotta ja Pohjois-Suomen suoalueilla 100 à 200 vuotta, että tämä väli aika, joilloinka tämä herra maatalousministerin kylvämä metsä ehtisi kasvaa vientikelpoiseksi, tulisi olemaan todennäköisesti meille sangen ikävä aika. Herra maatalousministeri samassa lausunnossaan myös sangen halveksivasti puhui niistä kokemuksista, joita tässä suhteessa meidän kansallamme, erikoisesti juuri työväestöllä on takanaan vuosilta 1918 ja 1919. Minun käsittääkseni ne kokemukset olivat siksi vakavaa laatua —, minä olen myöskin koettanut silloin jo syödä selluloosaleipää, — olivat siksi vakavaa laatua, että minä en voi ollenkaan ottaa niitä niin kevyeltä kannalta. Minä olen aivan varma siitä, että jos samantapaisia aikoja ennemmin tai myöhemmin meidän eteemme sattuisi, niin etukädessä juuri vasemmistön taholla olisi silloin toinen ääni kellossa.

Siihen nähden, että ed. Virkkunen äskeisessä lausunnossaan on myöskin jo koskettanut tämän asian sitä puolta, mikäli koskee valmistautumista pulakausia ja vaikeita aikoja varten, muun muassa sodan vaaraa silmälläpitäen, minä en tahdo tähän laajemmin kajota. Huomautan kumminkin vielä erästä näkökohdasta.

Tämä valtion viljavarasto, joka tämän lain nojalla muodostettaisiin ja joka, kuten olen huomauttanut, huomattavasti varmaankin tulisi edistämään kotimaisen viljan tuotantoa sen kautta, että kotimaiselle viljalle tulisi edes jonkunlaista kysyntää ja menekkiä, tulisi valtiolle juuri tällaisina aikoina olemaan erinomaisen suuresta merkityksestä. Siitä jos mistä muodostuisi valtiolle tällaisia aikoja varten ensiluokkainen kassareservi, sellainen vararahasto, jonka arvo tällaisessa tilanteessa olisi arvaamattoman korkea paitsi rahallisesti myös sentakia, että ihmiset, etukädessä juuri vähävaraiset kansanainekset, voisivat silloin sellaisenkin tilanteen ottaa huolettomammin vastaan, kuin miten tulee tapahtumaan, jos valtio ei ryhdy mihinkään tämän tapaisiin toimenpiteisiin, vaan päinvastoin, kuten nykyinen maatalouselinkeinon edistäjä meidän maassamme, koettaa suunnitella toimenpiteitä, joilla estettäisiin maataloudelta kaikki kehittymismahdollisuudet.

Ed. Heikkilä: Olosuhteiden ollessa sellaiset, ettei viljanviljelys suuremmassa määrässä ole kannattavaa, niin on asianmukaista, ettei maahan itsestään synny suurempia viljavarastoja. Ulkomaisen viljan hinnat taas yhä edelleen heilahtelevat sinne tänne ja kun ottaa huomioon meillä olevan korkean korkokannan, niin ei tarvitse lainkaan ihmetellä, miksi ei yksityisen yritteliäisyyden merkeissä meillä ole viljavarastoja syntynyt. Jos taas pidetään tarpeellisenä ja välttämättömänäkin, että maassamme olisi viljavarastoja vähänkin pitemmäksi ajaksi, niin luonnollinen seuraus on, että siihen tarvitaan erikoisia toimenpiteitä. Tuntematonta ei liioin pitäisi olla, mitkä ovat ne syyt, jotka vaativat itse asiassa viljaa varastoimaan. Meillä tuottavat viljaa ulkomailta pääasiassa kauppaymyllyt. Ne luonnollisesti tuottavat sitä sitä mukaa, kuin kulutus sitä tarvitsee. Onhan luonnollista kauppiaan kannalta pitää varastot aina mahdollisimman pieninä, mahdollisesti vain muutamia lähiviikkoja varten. Jos siis jostain syystä sattuisi keskeytys viljan maahantuonnille, kuten kyllä on ennen tapahtunut, niin on siitä luonnollisena seurauksena viljan hintojen luonnonton nousu ja sen jälkeen jopa leikkiminen nälänhädällä. Juuri tällaisten tapausten varalta pitäisi valtiolla olla viljavarastoja, joita voitaisiin hädän hetkenä käyttää. Tällä tavalla voitaisiin välttää huomattavassa määrässä n.s. elintarpeiden pakko-ottoja torikokouksineen, jotka 10 vuotta sitten olivat päiväjärjestyksessä. Niinikään olisi pelkkä tietoisuus tällaisten varastojen olemassaolosta omiaan peloittamaan häikäilemätöntä hintojen nousua ja leikkimistä nälällä.

Normaalisinakin aikoina ei olisi haitaksi, vaikka valtio joskus laskisi tuon varastonsa kauppaan joko uusimisen tarpeita silmälläpitäen tai vaikkapa muutenkin. Onhan tunnettua, miten huonosti järjestettyä meidän viljakauppamme nykyisin on. Paikallinen s.t.s. maaseudun kulutukseen tarvittava vilja kulkee niin monen välikäden kautta, että sen kulutuspaikalla on kerääntynyt hintaa aivan lumivyöryn tavoin, jopa jossain tapauksissa on todettavissa, että hinta on noussut kolminkertaiseksi siitä, mitä ensimmäinen ostaja siitä kuluttajalle maksoi. Vaikeus saada pienet viljamäärät meillä myydyiksi kunnolliseen hintaan on niin suuri, että jo senkin takia meidän viljanviljelyksemme taantumistaan taantuu.

Yhteiskunnan on vakavasti harkittava, onko sillä varaa antaa tuotannollisesta elämästään yhden alan toisensa jälkeen kuitua, vai onko sillä velvollisuuksia tukea sen tuotannollista elämää silloin, kuin se voidaan tehdä ilman suurempia kustannuksia. Maassamme uhrataan niin paljon varoja kansantaloudellisesti paljon vähemmän merkitsevien tuotantoalojen tukemiseen, miksei voitaisi uhrata ikivanhan tuotantoalan tukemiseen edes niin paljon, että ostetaan kohtuhinnalla tuottajilta valmis tavarat, joka sitten voitaisiin myydä kuluttajille samaan hintaan, jopa moniaissa tapauksissa melkoista allekin sen hinnan, mitä he nyt mainitusta kulutustavarasta saavat maksaa. Enemmän joutuvat nykyisestä puutteellisesta viljakauppajärjestelmästä kärsimään n.s. pienviljelijät ja pienimmät keskikokoisviljelijät myydessään pieniä myytäväksi liikeneviä viljaeriään. Suurviljelijät ja suuremmat keskikokoisviljelijät sitä vastoin kykenevät myymään tuotteensa vaunulastittain muiden paikkakuntien suurmyllyille ja yleisille laitoksillekin. Valtio voi tässä niinkuin monessa muussakin on jo tapahtunut, käydä tukemaan heikossa asemassa olevia pienviljelijöitä ostamalla heidän tuotteensa valtion omien laitosten tarpeisiin ja varastoonkin. Kannatan ed. Virkkusen täällä tekemää ehdotusta.

Ed. R. Furuholm: När föreliggande ärende var föremål för riksdagens handläggning senaste gång, år 1925, hörde jag redan till dem som motsatte sig antagandet av lagförslaget. Jag stödde min avböjande hållning gentemot lagförslaget därpå, att den finansiella utredningen av ärendet i fråga måste betraktas såsom synnerligen bristfällig. Såsom då under diskussionen framhölls och som ju också är utan vidare klart, behöves det något slags ämbetsverk för att sköta om detta spannmålsförråd. Det föreligger icke någon som helst beräkning beträffande kostnaderna härför. Det kan invändas, att dessa kostnader äro jämförelsevis obetydliga, men det kommer andra kostnader till, vi behöva magasin för att uppbevara spannmålen, vi behöva de elevatorer om vilka rdgsm. Virkkunen talat o. s. v. och så kostar ju den spannmål som skall inköpas mycket. Ingen har kunnat med bestämdhet angiva, vilken summa det

här kan vara fråga om, för två år sedan utgick man åtminstone ifrån möjligheten att det hela skulle kunna röra sig om ett belopp av 100,000,000 mark. I vilket fall som helst måste det emellertid fordras, att riksdagen, innan den går att antaga ett lagförslag sådant som detta, har gjort klart för sig vilka kostnader antagandet av det samma kommer att åsamka staten. Visserligen har riksdagen flere gånger tidigare gjort sig skyldig till enahanda förfarande, att icke på förhand beräkna de kostnader, som äro förenade med tillämpningen av en lag, men vi böra väl småningom komma ifrån sådant. Det kan knappast anses med riksdagens värdighet förenligt att icke beräkna kostnaderna för ett företag, innan man skrider till förverkligandet av det samma.

Nu kan man visserligen gentemot det som jag här sagt invända, att riksdagen varje gång i sammanhang med det årliga statsförslaget kan bestämma huru stor summa den vill anslå för ändamålet, att man således icke på förhand binder sig vid en viss summa, utan att denna blir beroende på råd och lägenhet vid olika tidpunkter. Här emot kan emellertid åter sägas, att så snart lagen en gång blivit antagen följer därav med naturnödvändighet, att de stora summor komma att beviljas. Detta visar tidigare erfarenhet i eklatant måtto. Vi veta på grund av denna erfarenhet, att när en åtgärd en gång blivit besluten, lät vara att det icke skett i formen av beviljande av ett definitivt anslag, så har riksdagen alltid blivit tvungen att fullfölja den ursprungliga planen. Och nu vet man icke ens vilken denna plan är!

Det är också en annan, enligt min åsikt allvarlig invändning man kan göra mot lagförslaget, och det är att här ånyo är fråga om det som jag för min del anser var ett oting, nämligen att man stiftar en fond som förvaltas utom statsförslaget. Det är alldeles tydligt att man vid R. F:s stiftande avsåg att totalt komma ifrån detta förfarande, som tidigare i någon mån hade varit brukligt; det var meningen att statens samtliga inkomster och utgifter skulle bokföras gemensamt uti det årliga statsförslaget, ingenting skulle undandraga sig riksdagens kontroll. Riksdagen har visserligen stannat vid den uppfattningen att man kan stifta en fond utom statsförslaget utan att

behöva antaga en lag i grundlagsenlig ordning, utan att sådant alltså strider emot R. F:s föreskrifter; majoriteten har enats om att detta kan ske i form av allmän lag. Man kan således icke vidare med någon utsikt till framgång göra gällande att här vore fråga om ett brott emot R. F:s stadganden. Men stiftandet av sådana fonder är i alla fall enligt min åsikt ett oskick; det bör icke finnas fonder, som förvaltas utom statsförslaget och därigenom undandraga sig riksdagens omedelbara kontroll och beslut.

Det är främst av dessa två skäl jag för min del motsätter mig antagandet av lagförslaget. Om ändamålsenligheten av det planerade spannmålsförrådet anser jag mig icke i detta sammanhang behöva yttra mig, då de motiv jag anfört äro tillräckliga för att jag för min del skall ställa mig avböjande gentemot lagförslaget.

Ed. Tabell: On tyydytyksellä ensiksin pantava merkille se seikka, että tässä kysymyksessä, kuten edellisessäkin, on suuressa valiokunnassa asian esillä ollessa voitannut järki, mitkä järjen voitot lienevät ainoat laatuaan pitkiin aikoihin. Tämän maan porvaristohan ja myöskin osittain sosialidemokraattinen johtajisto on aina ja miltei kaikissa kysymyksissä ottanut sotaan varustautumis- eli, kuten viaton nimitys kuuluu, puolustuskäsitteitä ensi kädessä huomioon. Sen seikan ei ole katsottu antavan ollenkaan häiritä tehtyjä suunnitelmia, mitä kansan suurella enemmistöllä on asiasta sanomista. Kuurona työtekevien luokkien mielipiteelle, jotka juuri ovat edustaneet kansan enemmistön mielipiteitä, ovat herrat vallanpitäjät määräysvallan alaisine hallituselimineen ja keinoitekoisesti saadulla eduskunnan enemmistöllä ajaneet varsinkin sotaissä asioissa ulkomaisten imperialistien päämääriin kytketyn tahonsa läpi. Ei tässäkään esillä olevassa viljan varastoimista koskevassa kysymyksessä tämän maan sotaporvaristo ole ottanut vaiakseen tehdä laskelmia, missä määrin toimenpide tulisi rasittamaan tämän maan köyhää veronmaksajaväestöä. Ellei sen selkä kestä, niin katketkoon, mitäpä te porvarit siitä välitätte. Tehän olette sokeuteen asti innostuneet niihin yleisiin suunnitelmiin, joiden tarkoituksena on muodostaa

koko maa yhdeksi ainoaksi sotaleiriksi, jossa virastot, tehtaot ja yleensä niin taloudellinen kuin sivistyksellinenkin elämä määrättyllä hetkellä olisi palvelemissa sotatarkoituksia. Nähtävästi tarkoituksena onkin seurata niiden monien suurvaltojen esimerkkiä, joiden taloudellisista liikekannallepanosuunnitelmista kerrotaan muiden muassa edustajille jaetussa kirjasessa „Ulkovaltojen taloudelliset valmistelut tulevaisuuden sota varten”. Siitähän nähdään, kuinka yksin lannoitustehtaot puhumattakaan väriteollisuudesta, perustetaan siinä tarkoituksessa, että ne sodan alkaessa pannaan valmistamaan vain yksistään sotatarpeita. Tässä maassa on kehitys kulkemassa juuri samaan suuntaan. Lukuunottamatta niitä teollisuuslaitoksia, jotka nyt jo välittömästi palvelevat sotatarkoituksia, on käsittelyn alaisena oleva kysymys yksi kuvaavimpia niistä suunnitelmista, joille tietämättömän kansanosan pettämiseksi tahdotaan antaa valheellinen pintakiilto. Tällaisen pintakiillon antamisessa helpottaa tämän maan sotaporvaristoa maan luonnontieteellinen asema, varsinkin tällaisessa tapauksessa, jolloin kysymykselle kaiken lisäksi vielä asetetaan valheellinen tausta. Sellainen, joka on tietämätön porvariston todellisista tarkoituksista, saattaa kylläkin erehtyä uskomaan, että kysymyksessä olisi mitä parhain ja kansan parasta tarkoittava toimenpide, jolla tahdotaan turvata, ettei minkäänlaisten yllätysten kautta kansa joutuisi nälkää näkemään. Taustalle lankeaa kuitenkin paha varjo, niin pian kuin ottaa vaiakseen hiukkaseenkin syventyä porvariston viimeaikaiseen politiikkaan. Etenkin kun tarkastelussa ottaa erityisemmin huomioon, millä tavalla siltä taholta suhtauduttu työtekevien luokkien oikeutetuihin etuihin, niin silloin jo verrattain hyvin selvenee, että tässä täytyy olla, kuten niin monessa muussa kysymyksessä, koira haudattuna. Se olisikin tämän maan porvaristolta jo ihmeellinen täyskäännös, jos nämä noin vaan ilman muuta alkaisivat huolehtia kansan leivästä. Aina silloin, kun porvariston taholta tarjotaan yleensä sellaista, jossa on kilpenä jotain hyvää, saa jo edeltäkäs arvaata, että porvaristo aikoo sillä vähäisellä tarjoamallaan hyvytydellä taata itselleen suuria etuisuuksia, ajaa sen turvissa läpi omia tarkoituksiaan, niinkuin tässäkin. Ei suinkaan tarvinne luulla, että porvariston suun-

nittelemasta viljavarastosta, silloin kun sota syttyisi, tai paremminkin kun sotasuunnitelmat pantaisiin täytäntöön, olisi varsinaiselle siviiliväestölle mitään hyötyä. Kyllä kai asia on niin, että siviiliväestö saisi huolehtia itsestään omin avuin, kärsiä kaikki sodan aiheuttaman kurjuuden seuraukset, kuolla nälkäänkin. Tosiasiaksi jää, että tällaisten suunnitelmien hyväksyminen tietäisi tietoista alistumista tuhon omaksi. Se olisi sellaista pirullisten juonien edesauttamista, jolla vaarannettaisiin nykyistä, joskin epävakasta rauhantilannetta. Parempana keinona leipäviljan turvaamiseksi pidän sitä keinoa, että porvariston samoin kuin nykyisen hallituksenkin taholta lakataan niistä jatkuviksi käyneistä juonien punomisista, joilla rauhan tilanne saatetaan vaaralle alttiiksi. Niiden juonien tuloksenahan ne tällaiset varustelut ovat. Voimme olla varmoja siitä, että ellei tämän maan politiikkaa olisi sotkettu niin onnettomalla tavalla, kuten on tehty, ulkomaisten imperiaalististen valtioiden suunnitelmiin m. m. juuri saarto- ja hyökkäysketjun luomiseksi Neuvosto-Venäjää vastaan, niin täällä saatettaisiin olla täysin levollisia leipäviljan suhteen. Jos taas haluttaisiin korjata sekin epäkohta, ettei maan syrjäisimmilläkään kolkilla tarvitsisi turvautua pettuleipään, niin se olisi autettu sillä, että niillä varoilla, joita nyt käytetään ihmisten tuhoamista varten tapahtuvaan varusteluun, rakennettaisiin teitä ja kulkuneuvoja. Silloin olisi oikealla tavalla huolehdittu kansan parhaasta. Silloin saisi pikaisesti viljaa toimitetuksi niillekin seuduille, missä halla vie-railee ja missä asuu köyhää kansaa, joilla ei ole varallisuutta eikä muutenkaan mahdollisuutta tiettomien taivalten taakse viljaa hankkia. Teiden rakentamiseen ja kulkuneuvojen hankkimiseen mekään emme tule kieltämään varoja, mutta niin pian kuin tiedämme niitä käytettävän porvariston sotavarusteluihin, löydetään meissä kyllä vastustajat. Olisi suuri palvelus rauhan asialle, kun tämäkin yksi Suomen sotaporvariston suunnitelmista saisi eduskunnassa nyt hautauksensa.

Ed. Lehtinen: Tämä nyt käsiteltävänä oleva yli vaalien lepäämään jätetty hallituksen esitys valtion viljavarastoista on ei ainoastaan valtiolaitosten ja armeijan tarpeen vaan koko maan turvallisuuden

kannalta mitä tärkein ja laajakantoisin kysymys. Tämän asian laatuun ja tärkeyteen nähden ei olisi luullut eduskunnassa olevan muuta kuin yksimielisen mielipiteen, sillä jokaiselle puolueelle, joka tahtoo elää tässä maassa, luulisi olevan elinehtona saada jokapäiväinen leipänsä, siis elämisen mahdollisuus turvatuksi myöskin kovan ajan varalta. Mutta valitettavasti ei niin näytä olevan asianlaita, joka on käynyt selville suuren valiokunnan epävävästä mietinnöstä ja eräistä tässä istunnossa annetuista lausunnoista. Että aikaisemmalla hallituksella on ollut täysi syy antaa esitys viljavarastojen muodostamisesta, on käynyt selville asiantuntijain lausunnoista, jotka kuka tahansa voi lukea eduskunnan aikaisempiin pöytäkirjoihin otetuista liitteistä, ja kun tämä ehdotus laiksi toteutettuna ei valtiollekaan aiheuttaisi vahinkoa.

Ed. Virkkunen on tässä istunnossa sangen selvittäväällä tavalla valaissut esillä olevan asian aikaisemmat vaiheet sekä sen laajakantoisen merkityksen, joten on tarpeetonta siihen puoleen asiassa enää kajota. Kuitenkin luulisin asian käsittelylle olevan eduksi johdattaa eduskunnan mieleen vuosien 1892 ja 1893 ikävät kokemukset, jotka olisi suurimmaksi osaksi voitu välttää, jos valtiolla olisi ollut suurempia viljavarastoja niinä vuosina käytettävään, kuin mitä oli, puhumattakaan viime sota-ajan kokemuksista. V. 1892, jolloin kylmän ja sateisen kesän takia rukiin valmistuminen myöhästyi ja kun edellisen vuoden ruissato oli ollut heikko, niin maanviljelijäin vanhat siemenviljavarastot olivat hupenneet miltei olemattomiin, josta syystä ruiskylvöt arveluttavasti myöhästyivät. Joka kuitenkin kotimaisella siemenellä kylvi, vaikka myöhäiseenkin, teki viisaammin kuin ne monet sadat maanviljelijät, jotka luottaen valtion silloin toimittamaan tilapäiseen ulkomaisen siemenviljan hankintaan kylvivät ulkomaisella siemenellä, josta noussut oras ei kestänyt meidän talveamme ja he saivat täydellisen kadon. Etelä-Suomessa tultiin vielä jotenkuten ulkolaisten jauhojen turvin toimeen. Mutta maamme karummilla seuduilla ja Pohjois-Suomessa syötiin kaikenlaista hätäleipää, jopa tiedettiin nälkäkuolemiakin tapahtuneen. Tällaiset ikävät kokemukset voitaisiin suureksi osaksi, ehkäpä kokonaankin välttää, jos valtiolla olisi riittävän suuret

viljavarastot, jotka niinkuin hallituksen esityskin edellyttää, muodostettaisiin etupäässä kotimaisesta viljasta, joista epäedullisina vuosina voitaisiin lainata siemenviljaa maanviljelijöille. Varsinkin pienviljelijät ovat sellaisina aikoina enemmän kuin muut siemenviljan tarpeessa.

Haluamatta tämän enempää jatkaa pienviljelijäin tarpeista ja toivomuksista, kun heillä on täällä varta vasten lähettämänsä etujen valvojat, joiden velvollisuus nyt tässä asiassa olisi ollut suhtautua siihen kokonaan toisella tavalla kuin on tapahtunut, niin että pienviljelijäinkin edut ja toivomukset olisivat tulleet oikeudenmukaisella tavalla valvotuiksi, kannatan ed. Virkkusen ehdotusta ja toivon arv. eduskunnan vastoin suuren valiokunnan mietintöä ratkaisevan tämän asian hallituksen ehdotuksen ja maatalousvaliokunnan mietinnön mukaisella tavalla.

Ed. Tuomioja: Minäkin pyydän kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta. On mielestäni sängen hyvä, että valtiolla on sellainen viljavarasto, josta se voi tyydyttää ei ainoastaan omat tarpeensa vaan kovien päivien sattuessa lievittää myöskin yleistä pulaa ja ehkäistä keinottelua. Ne syyt, joita täällä on tuotu lepäämässä olevaa lakiehdotusta vastaan, ovat ainakin minusta tuntuneet perin heikoilta.

Tätä lakiehdotusta puolustaa nähdäkseni vielä toinenkin näkökohta niiden lisäksi, joista täällä keskustelussa jo on mainittu. Huolimatta siitä, että Suomi on maatalousmaa ja että vilja on meillä päätuotteita, niin viljakauppa ei vielä laisinkaan ole järjestetty. Se on vielä, voipa sanoa, ihan järjestämättä. Tässä toimenpiteessä, jonka toteuttamista esilläoleva lakiehdotus tarkoittaa, minä näen ensimmäisen, joskin heikon ja vaatimattoman yrityksen tämän viljakaupan järjestämiseksi. Jos valtio tällä tavoin ensin järjestää viljataloutensa tarkoituksenmukaisesti, niin rohkenen toivoa, että valtion esimerkki on omansa antamaan kiihoketta myöskin yksityisten viljakaupan järjestämiseksi tarkoitustaan vastaavalle kannalle ja siten luonnollisella tavalla edistämään myöskin viljantuotantoa. Minä siis kannatan lepäämässä olevaa lakiehdotusta ja voin samalla ilmoittaa, että edistysmielinen ryhmä kokonaisuudessaan tekee samoin.

Ed. Niukkanen: Minä myös ilmoitan, että maalaisliiton ryhmä yksimielisesti kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virkkunen ed. Heikkilän y. m. kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lepäämässä ollut ehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Virkkusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „ei” on voitolla. (83—93—00—23).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Virkkusen ehdotuksen ja päättänyt ottaa käsittelyn pohjaksi lepäämässä olleen lakiehdotuksen.

Puhetta siirtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies **Virkkunen**.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotus palautetaan uudelleen suuren valiokunnan käsiteltäväksi.

4) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan yleinen kes-

kustelu, jonka jälkeen eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteilyyn.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Kiinnittäessään huomiota esillä olevaan lakitekeleeseen tulee työläisten kannalta siihen tulokseen, että lakiehdotus on hylättävä. Onhan suojeluskuntien tarkoituksena juuri pistimien avulla pitää kapitalistista järjestelmää pystyssä ja kaikella tavoin vaikuttaa, ettei työväen toiminta pääsisi vaikuttamaan mullistuksia eikä häiritsemään porvariston rauhaa. Ryhdyttiinhän suojeluskuntia perustamaan juuri niinä aikoina, nimittäin v. 1917, jolloin työväki järjestötoimintansa avulla oli tilaisuudessa asettamaan kapitalistien riistolle pieniä esteitä. Täydellismiksi kehitettiin suojeluskunnat v. 1918 silloin kun niiden jäsenillä teurastutettiin tuhansittain Suomen työläisiä ja suojeluskuntien osittainen laillistuttaminenkin tapahtui aikana, jolloin suuri osa työväestä oli estetty porvariston häikäilemättömiä toimenpiteitä vastustamaan. Suojeluskuntien ulkopuolisella ja sisäisellä painostuksella on maamme asioiden hoitoa johdettu työväenluokan mielipiteitten vastaisesti. Siis tältä periaatteelliselta kannalta katsoen on työläisillä ainoastaan yksi mielipide ja se on: Suojeluskunnat hajalle.

Suojeluskuntalaisten esiintyminen erilaisissa asioissa vaikuttaa myös suuresti lakiehdotusta vastaan. Ovathan suojeluskuntien johdossakin olevat henkilöt kuluneina vuosina tehneet kaikenlaisia rötöksiä, joista jo rikoslakia erittäin lievästi tulkitsemalla ovat saaneet rangaistuksia. Mutta sensijaan moninkertaiset rikokset yksityisten ja valtion omaisuutta vastaan ovat peitetyt unholaan. Yksityisten henkilöiden kotirauhan häiritsemisen takia on suojeluskuntalaisista ollut ääretöntä vastusta. Eri puolilla maatahan ovat päihtyneet suojeluskuntaurhot olleet rauhallisten ihmisten kauhuna. Esimerkiksi työläinen on päästetty Tammisaaren vankilasta kotiin. Hänen kotona ollessaan ovat suojeluskuntalaiset tulleet pimeän aikana piirittämään asuntoa ja ammuskeleet. Tällainen tapaus on tapahtunut m. m. Suodenniemellä. Työväen järjestöjen iltamatilaisuuksia ovat juopuneet suojeluskuntalaiset niinikään yleisesti häi-

rinneet. Sietänee myös mainita, mitenkä aikoinaan eräs suojeluskuntapäällikkö Heiskanen menetteli. Hän oli terve mies, mutta kuitenkin oli saanut jonkun invaliidin paperit ja näiden paperien avulla hän useina vuosina nosti invalidiavustusta. Voidaanko enää löytää illettävämpää tekoa, ja kaiketi sellaiseen pystyy ainoastaan suojeluskunnassa toiminut henkilö. Eivät ole varsin vähäiset ansiot myöskään ylöjärveläisellä suojelijalla Kalle Aaltosella, joka viimeisten vuosien aikana on kerännyt niinkin pienen kunnan kuin Ylöjärvi on toistasataatuhatta kunnanvaroja omiin tarpeisiinsa. Kieltolakia ja kieltolain valvojien toimintaa ovat suojeluskuntalaiset suuresti myöskin vastustaneet. Eikä tämä vastustus yksistään pysähdy kehittymättömien ja kurittomien joukkojen asiaksi, vaan on siinä ollut mukana huomattavaa päällystöäkin. V. 1919 tehtiin Tampereella eräälle huomattavalle suojeluskuntaliikettä johtavalle insinöörielle kysymys, eikö kielto-lain valvomista voitaisi kiinteästi ottaa myös suojeluskuntien ohjelmaan, johon tuo insinööri vastasi, että se voi hajoittaa suojeluskuntien toimintaa. Hän siis totesi, että suojeluskunnat eivät tahdo lakeja noudattaa ja erikoisesti niitä lakeja, joista työväenluokalla on hyötyä ja jotka ovat porvaristolle epämieluisia. Mutta huomattaviin porvarillisiinkin järjestyksenvalvojiin nähden ovat suojeluskuntalaiset osoittaneet täydellistä kurittomuutta. Tapahtuihan muutamia vuosia sitten Tampereella tapaus, joka hyvin selvästi kuvaa tilannetta. Suojeluskuntalaisten pitäessä kemujaan Teatteri-ravintolassa kaupungin poliisimestarin Luukkosen mennessä katsomaan tilaisuutta sai hän vastaanoton, jota ei olisi odottanut. Sensijaan että suojeluskuntalaiset olisivat ottaneet huomattavan porvarillisen virkamiehen kohteliaasti vastaan, he pakoittivat vihellyksillä ja muilla mielenosoituksilla poliisimestrin lähtemään pois arvoisain suojelijaurhojen juhlasta. Suojeluskuntajärjestöstä on myös muodostunut hylkyainesten kaatopaikka, johon sijoitetaan ne, jotka eivät muualla menesty. Erikoisesti ovat törkeiden väärinkäytösten tähden armeijasta eroitetut herrat olleet suosittuja. Muutamalla sanalla mainittakoon siitä, miten suojeluskuntalaiset suhtautuvat työntekijäin ja työntekijäin välisiin palkkaliikkeisiin. Pari viikkoa sitten saapui Högforsin tehdasalueelle 24 suojeluskuntalaista rikku-

ria, jotka heti paikkakunnalle saavuttuaan ampuivat 25 tervehdyslaukausta sekä meluten kulkivat pirtupullojen ja kanisterien kanssa pitkin kylää uhaten antaa jokaiselle, niin, että turpa pysyy kiinni, vaikka kukaan ei heille mitään puhunutkaan. Eivät edes pyykituvalla olijain antaneet olla rauhassa. Sen jälkeen on kaikki illat ja yöt kuultu Högforsista kaikenlaista riehuntaa, ampumista j. n. e. Erikoisesti ovat naiset ja lapset turvattomia. Toisten on tarvinnut paeta ikkunasta kotoaan ja toiset ovat olleet ullakolla piilossa. Kun tällaisia esimerkkejä suojeluskuntaväestön toiminnasta on tukuttain on selvää, että mainittu luokkajärjestö on yhä vihatumpi työtätekevien puolelta.

Lakiehdotuksesta myös johtuu, että joudutaan perustamaan uusi, laaja virkamieskoneisto. Nyt jos koskaan tarjoutuu maalaisliitollekin mieluisa tilaisuus vastustaa uusien, suurpalkkaisten virkamiesten lisäämistä ja kansan verotaakan kohottamista. Ajakaa siis, maalaisliittolaiset, köyhemmän väestön etua muulloinkin kuin vaalien edellä, vaalipuheissa ja julistuksissa. Mielestäni ei siis voida lähteä porvarien kanssa suojeluskuntia vakiinnuttamaan eikä myöskään eräiden sosialidemokraattien kanssa peittämään jonkun pettävän verhon alle, vaan johdonmukainen työväen kanta on, että lakiehdotus on hylättävä ja suojeluskunnat hajoitettava.

Ed. Huttunen: Nyt esilläoleva lakiesitys on aivan kuin piste sille politiikalle, mitä tämän edellinen hallitus johti. Kuten muistetaan antoi hallitus esilläolevan lakiesityksen senjälkeen kuin eduskunta oli antanut hallitukselle epäluottamuslauseen ja hallitus pyytänyt eroa toimestaan. Asian tärkeys, porvarilliselta kannalta katsoen, lienee antanut aiheita hallitukselle tehdä vielä senkinjälkeen lakiesityksen, koska se saattoi olettaa, että tämänlaisen esityksen tekeminen saattaa viipyä pitemmän aikaa, ellei sitä niissä epätavallisissa oloissa tehdä.

Jatkuvasti on vasemmiston puolelta osoitettu, että suojeluskuntajärjestö ei ole sellainen järjestö, johon työtätekevä luokka voi myötemielisyydellä suhtautua. Sen järjestönäkin tekemät edesottamiset ovat usein tulleet täällä esitetyksi ja ne osoittavat, että sen toiminta on kohdistunut työtätekevää luokkaa ja sen pyrkimyksiä vastaan. Että suojeluskuntien toiminta ei missään

tapauksessa voi rajoittua ainoastaan siihen kuin porvarit ovat selittäneet eikä siihen, mitä tässä lakiehdotuksessa sanotaan, on olemassa useita hyvinkin päteviä todistuksia, todistuksia, jotka osoittavat että se sama luokkapolitiikka, joka suojeluskunnissa on ollut määräävänä, yhä edelleen jatkuu.

Minulla on tässä eräs pieni asiakirja, joka on tänä kesänä tapahtunut ja joka pienuudesta huolimatta on omiaan kuvaamaan niitä pyrkimyksiä, mitä suojeluskunnilla vielä tälläkin kertaa on. Kun porvaristo selittää, että suojeluskunnan tarkoituksena on yksinomaan puolustaa maata, hädän tullen astua vakinaisen armeijan tukena turvaamaan Suomen itsenäisyyttä, niin saattaa asettaa kyseenalaiseksi, miten näiden pyrkimysten kanssa käy yhteen esim. Kalajoen ja Kannuksen suojeluskuntien yhteinen toiminta erästä henkilöä vastaan kysymyksessä, joka ei ole millään tavalla ollut yhteydessä maan puolustuksen kanssa. Oli nim. siten, että Kannuksen kuntaan valittiin tämän vuoden elokuussa kunnankirjuri, joka ei liene ollut Kannuksen suojeluskunnan erikoisessa suosiossa. Mutta Kannuksen suojeluskunta ei voinut kuitenkaan omakohtaisesti esittää mitään sellaista, että se olisi voinut ryhtyä joihinkin aktiivisempiin toimenpiteisiin poistaakseen valitun kunnankirjurin toimesta. Vaistot kuitenkin pakottivat suojeluskuntaa hankkimaan edes jonkunlaisia tekosyitä, millä voitaisiin tämä epämielilyttävä henkilö toimesta sivuuttaa. Ja niinmuodoin Kannuksen suojeluskunta ryhtyi ottamaan selvää valitun kunnankirjurin aikaisemmasta toiminnasta, ties kuinka kauas, ainakin Kalajoelta asti on selvää haettu. Kannuksen suojeluskunta lähetti Kalajoen suojeluskunnalle kirjeen, jossa se tahtoi tietää, onko valittu kunnankirjuri luotettava, voiko suojeluskunta siihen luottaa. Suojeluskunnalle ei siis merkinnyt mitään se, että kunnanvaltuusto ja kunnallislautakunta, jotka olivat kunnankirjurin valinneet, pitivät valittua luotettavana. Kysymyksessä oli ainoastaan se, voiko suojeluskunta luottaa kunnankirjuriin.

Kalajoen suojeluskunta on vastannut Kannuksen suojeluskunnan kirjelmään seuraavasti: „Kannuksen suojeluskunta. Kan-

nus.
Ote pöytäkirjasta, tehty Kalajoen suojeluskunnan esikunnan kokouksesta Meren-
ojalla suojeluskunnan kansliassa elokuun 18
päivänä 1927. Kannuksen suojeluskunnan

tiedustelun johdosta koskeva Kalajoelta Kannuksen kunnankirjuriksi muuttaneen — nimeä ei tarvitse mainita — poliittista luotettavuutta, päätti esikunta lausuntoaan antaa otteen Kalajoen suojeluskunnan esikunnan pöytäkirjasta 19 päivältä tammikuuta 1924, koska nykyinen esikunta täydellisesti yhtyi vuonna 1924 toimineen esikunnan lausuntoon". Nimet alla.

Jotta myös selviäisi se, minkälainen on tämä aikaisempi lausunto ollut, pyydän senkin tässä esittää:

„Ote pöytäkirjasta tehty Kalajoen suojeluskunnan kokouksessa Metsolan asunnossa. Kalajoella tammikuun 9 päivänä 1924. Luettiin piirin herra nimismiehen virkakirje tältä päivältä, jossa hän pyysi lausuntoa — nimi jääköön mainitsematta — poliittisesta luotettavuudesta, ja päätettiin sen johdosta lausua, että N. N. on täällä kommunistihenkisen työväenliikkeen johtomiehiä, ja hänen poliittista luotettavuuttaan sekä jo mainitusta syystä että jo kapinan aikuisen käyttäytymisensä vuoksi täytyy pitää epäluotettavana. Pöytäkirja luettiin ja myöskin hyväksyttynä allekirjoitettiin heti.”

Allekirjoitukset ja suojeluskunnan leima.

Nämä asiakirjat saatuaan lähetti Kannuksen suojeluskunta Kannuksen kunnallislautakunnalle asiakirjat ja oheellisena seuraavan kirjelmän: „Herra Antti Iso-Konni, Kannus. — se on kunnallislautakunnan esimies — Oheellisena lähetetään Kalajoen suojeluskunnan esikunnan kirjelmä koskeva kunnankirjurin poliittista luotettavuutta ja pyydetään kunnallislautakuntaa ryhtymään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Visuri, aluepäällikkö”.

Kannuksen suojeluskunnan leima. Todistetut jäljennökset.

Tämä on minun mielestäni oiva kuvaus siitä, että suojeluskunnat eivät pysy niissä tehtävissä, mitä porvaristo on selittänyt niiden tehtäviin kuuluvan ja mitä vielä tuon esitetyn lain mukaan niille pitäisi kuulua. Sillä ei suinkaan voida sanoa, että sotilaallinen toiminta millään tavalla vaatisi suojeluskuntaa ryhtymään toimenpiteisiin siitä, onko se tai tämä henkilö jonkun kunnan kirjuri. Kyllä kai täytyy kunnan valtuustoille ja yleensä kunnan hallintoelimille uskoa se tehtävä, kenelle he luottamus- tai asiatoimensa antavat. Suojeluskunnat eivät ole niitä järjestöjä, jotka ovat edes oikeutetut tällaisissa tapauksissa lausunnon anta-

miseen, puhumattakaan siitä, että ne voisivat ryhtyä aivan määräävästi vaikuttamaan tällaisten asiain kulkuun.

Kun nyt on kysymyksessä suojeluskuntajärjestön vakiinnuttaminen, niin suojeluskuntien aikaisempi, eikä vielä viimeaikainenkaan toiminta anna minulle vähimmässäkään määrässä uskoa siitä, että me voisimme odottaa siltä jotakin muuta kuin mitä se aikaisemmin on ollut. Ja kuten esimerkit osoittavat, niin sen aikaisempi toiminta ei millään tavalla edellytä, että työtekevä luokka ja sen edustajat voisivat ryhtyä tällaista järjestöä vakiinnuttamaan. Sen vuoksi asian tullessa esille kolmanten käsittelyyn, tullaan vasemmiston puolesta esittämään tämä laki hylättäväksi.

Ed. Savolainen: Esillä oleva lakiehdotus on sellainen, että jos se tulee eduskunnassa hyväksytyksi, on eduskunta julistanut oikeudeksi jotakin sellaista, joka työväestön kannalta on mitä suurinta vääryyttä. Esi-tyksen tarkoituksena on, sitä ei porvaristokaan voi peitellä, laillistuttaa sellainen järjestö, jolla on puhdas luokkaluonne, joka on perustettu ja ylläpidetty yksinomaan porvarien luokkavallan turvaksi, sanottakoon tätä porvariston yksinvaltaa sitten vaikka lailliseksi yhteiskuntajärjestykseksi. Tämän maan työväestöllä on enemmän kuin tarpeeksi kokemuksia siitä, minkälaisia tehtäviä suojeluskuntajärjestö on toimittanut. Eduskunnan pöytäkirjoissa näyttää olevan niistä kyllin paljon todisteita. Siellä mainitaan päteviin asiakirjoihin perustuvia seikkoja, miten suojeluskunnan isänmaalliseksi tehtäväksi on sen johtavien elinten taholta julistettu työväen palkkataistelun murtaminen. Siellä tuodaan esille, miten suojeluskuntalaiset ilman minkäänlaisen rankaisun pelkoa ovat jatkuvasti häirinneet ja terrorisoineet työväenjärjestön toimintaa. Aivan viime päiviltä on olemassa todisteita siitä, että tämä suojeluskunnan isänmaallinen ja kaiketi laillisen yhteiskuntajärjestyksen kaipaama toiminta jatkuu muuttumattomana. Suojeluskuntajärjestön julistaminen lailliseksi järjestöksi merkitsee toimenpiteitä, jolla porvarillisen kansanvallan koneistoon liitetään valtaa pitävän vähemmistön luokkavaltaa suojeleva elin, jolla porvarillinen aseellinen diktatuuri julistetaan tosiasiaksi. Tämän lain hyväksyminen merkitsee samalla sitä, että kullakin kertaa erikseen ratkaistu suojeluskunnan apuraha, toi-

sin sanoen aseellisen luokkavallan tukemiseksi annettu valtion apuraha, julistetaan valtion velvollisuudeksi, laiksi, jota jokaisen on seurattava. Ja juuri tämän vuoksi, siksi, että suojeluskuntien olemassaolo ja valtion avustusvelvollisuus yritetään eduskunnan päätöksellä julistaa lailliseksi olotilaksi, on esillä olevaa lakiehdotusta vastustettava. Tällaiset pyyteet ovat jyrkässä ristiriidassa tämän maan työtätekevän väestön etujen ja käsitysten kanssa. Tässä lakiehdotuksessa mainitaan suojeluskuntain tehtäväksi m. m. järjestön tarkoitusperään soveltuva valistustoiminta. Kun samassa pykälässä mainitaan järjestön tarkoitusperänä olevan isänmaan ja sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen, niin lienee minulla oikeus edellyttää, että suojeluskuntien henkinen viljelys on siis jonkunlainen kuvastin siitä, mitä porvaristo isänmaallisuuteen ja lailliseen yhteiskuntajärjestykseen kuuluvalla menettelyllä tarkoittaa. Katsotaanpa, minkälaista se suojeluskuntien tarkoitusperään sovellettu meininki on. Minulla on tässä pieni kappale Kuopiossa ilmestyvästä sanomalehdestä, jonka nimi on „Siunausta koteihin”. Siinä sanotaan: „Livingstone kutsui orjakauppaa Afrikan aivoimeksi haavaksi. Meillä on kieltolaista huolimatta tultu siihen, että juopottelu on kansamme avoin haava, josta sen elinvoima uhkaa juosta kuiviin. Kaikkialta kuuluu samaa valitusta. Menipä miten syrjäiseen seutuun tahansa, sinnekin pääsevät spriikauppiat. Ylhäiset juovat, alhaiset juovat, armeijassa juopotellaan, suojeluskunnissa juopotellaan. Viimemainituissa ollaan jo niin pitkällä, että poikiensa parasta katsovat vanhemmat tuskin uskaltavat enää kaikin paikoin laskea heitä niiden riveihin. Onpa meillä aivan tuore tieto siitä, miten eräs seurakuntapappi kielsi nuoria miehiä liittymästä pitäjänsä suojeluskuntaan siellä harjoitettavan juopottelun takia.” Ne huomiotaas, joita minä olen voinut henkilökohtaisesti tehdä Kuopion suojeluskunnan vuosiparaadin yhteydessä, osoittavat, että suojeluskuntien sisäinen valistustoiminta ja moraali on laskenut siihen määrään, että monet innokkaat paraadissa marssivat pikku porvaritkin ovat jättäytyneet syrjään vain sen kelvottoman elämän vuoksi, joka suojeluskunnissa vallitsee. Vielä on mainittava eräs esimerkki. Viime päivinä on saatu hämmästyttävä tieto suojeluskunnan hen-

genviljelyksen hedelmistä, lohjalaiset ovat joutuneet suojeluskuntaterrorismin alaisiksi paikkakunnalle saapuneiden rikkurien taholta. Pyhäjärvellä on käynyt samoin. Nämä rikkurit, joita mainitulle paikkakunnalle on kuljetettu, ovat suurimmaksi osaksi suojeluskuntalaisia, jotka ovat täyttämässä isänmaallista tehtäväänsä. Juopottelu, räyhäminen, rauhallisten ihmisten ahdistelu ase kädessä, on näiden työnä, ja mikäli voi päätellä, ei itse sisäasiainministerilläkään näytä olevan niin paljon sanottavaa, että tämä mielivalta loppuisi. Asia on sillä tavalla, että jos ehdotus suojeluskuntalaitoksen laillistuttamiseksi hyväksyttäisiin, julistettaisiin hyveeksi se, mitä porvaristokin, ainakin sen maltillisempi osa joskus asettuu tuomitsemaan. Työtätekevän väestön valitsemana edustajana minä täytän velvollisuuteni asettumalla tällaisen luokkalain hyväksymistä vastustamaan ja esitän siis lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. J. Leino: Ei voi olla kummastele-matta sitä, että sen jälkeen kun olot maassa ovat rauhoittuneet ja vakaantuneet sillä tavalla, kuin meidän olomme ovat vakaantuneet, ja sen jälkeen kun lähes 10 vuotta on kulunut niistä kaameista tapauksista, jotka ovat lähtönä suojeluskuntajärjestön olemassaololle, että vielä tämän jälkeen yritetään tällainen järjestö lailla vakaannuttaa jatkuvasti maassa olevaksi ja toimivaksi. Vielä minä saatan ymmärtää sen, että äärimmäisen oikeiston taholla, niiden ainesten taholla, joissa kansanvaltaiset virtaukset herättävät kammoa, saatetaan olla suopeita tällaiselle järjestölle. Mutta että samaan ovat yhtyneet myöskin ne ainekset, jotka julistavat demokratian valtiolliseksi ohjelmakseen, nimittäin maalaisliittolaiset ja edistysmieliset, sitä minä en jaksa käsittää. Minusta tuntuu, että tällaisen kannan ottaminen suojeluskunta-asiaassa, kuin nämä ryhmät ovat ottaneet, on osoitus siitä poliittisesta lyhytnäköisyydestä, jota ne ovat osoittaneet monen muunkin kysymyksen yhteydessä.

Porvariston taholta ollaan halukkaita selittämään, että työväestön tuntema vastenmielisyys suojeluskuntalaitosta kohtaan perustuu ennen kaikkea tunnesyihin, että se johtuu siitä tappiosta, minkä työväestö vuonna 1918 kärsi. Saattaa olla, että tämän ajan tapaukset katkerottavat yhtä ja toista ja karvastelevat yhden ja toisen mieltä,

mutta minun nähdäkseen itse 1918 tapaus, kansalaissota sellaisenaan, ei ole yksinomaan ratkaiseva asia työväen kannanotossa suojeluskuntiin nähden, nimittäin mikäli on kysymyksessä varsinaisesti kansalaissodan aikaiset tapaukset. Mutta tämän maan suojeluskunnan historiaan liittyy vuodelta 1918 vielä paljon sellaista, mikä ei oleellisesti kuulu kansalaissodan tapauksiin. Minä tarkoitan kansalaissodan jälkiselvittelyä, sitä aikaa, jolloin työväestö oli jo riisuttu aseista ja jolloin siis kapinaan nousseista ei enää ollut mitään vaaraa voittajille. Se on tämä aikakausi, joka on lähtemättömästi painanut suojeluskuntajärjestöön häpeän tahran. Jopa miltei jokainoan kunnan suojeluskunnan esikunnat antoivat silloin mitä edesvastuuttomimpia lausuntoja, joiden lausuntojen nojalla valtiorikosoikeudet sitten jakoivat tunnettua „oikeuttaan”. Nämä lausunnot ovat sitä laatua —, en tahdo niitä tässä ryhtyä kertailemaan, koska ne yleensä tunnetaan, vaan rajoitun ainoastaan toteamaan tosiasian — että niiden antajat ovat myöhemmin itsekkin niitä hävenneet, koskapa valtiorikosoikeuden asiakirjoihin myöhemmin näitä lausuntoja ei ole enää annettu ja senvuoksi asianomaiset eivät ole tilaisuudessa täydessä laajuudessa tutustumaan enää kaikkiin niihin syytöksiin, mitä heitä vastaan aikoinaan on kohdistettu. Niin kauan kuin suojeluskuntajärjestö on olemassa, niin kauan se olemassaolollaan muistuttaa työväestölle sitä kohtelua, minkä alaiseksi työväestö, turvaton aseista riisuttu työväestö kansalaissodan jälkeen joutui. Jos keskustapuolueemme, niinkuin ne vakuuttavat, ovat ottaneet tehtäväkseen yhteiskunnallisen rauhan ylläpitämisen ja oikeiston ja vasemmiston välisen luokkavastakohdan tasoittamisen, niin kaikki tämännäköiset yritykset tehdään tyhjäksi pystyttämällä ja ylläpitämällä tällaista järjestöä, joka jo olemassaolollaan repii ja hajottaa.

Mutta eivät ainoastaan nämä suojeluskuntaliikkeen entisyyteen liittyvät tapaukset ja asiat ole sellaisia, että ne vieroittavat työväestön suojeluskunnista, vaan lisäksi suojeluskuntien nykyinen toiminta on sellaista, jota työväestön keskuudessa ei hyväksytä. Mitä tarkoitusta varten suojeluskuntajärjestöä tahdotaan siis edelleen yllä pitää? Siinä lakiehdotuksessa, joka on tämän käsittelyn pohjana, selitetään suojeluskuntajärjestön

olevan olemassa isänmaan ja sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseksi. On siis syytä tarkastella, pitävätkö nämä edellytykset, mitkä on tiivistetty mainitsemaani pykälään, paikkansa. Onko suojeluskuntajärjestö nykyoloissa sellainen, että se olisi tarpeen maan puolustuksen tehostamisen kannalta tai että se yleensä pystyisi tehostamaan maan puolustuskykyisyyttä tai onko se tarpeen maan sisäisen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta ja voiko se siinä suhteessa vaikuttaa jollakin tavalla edullisesti?

Mikäli tahdotaan päästä siihen, että suojeluskunta semmoisenaan olisi maan puolustuksen, nimittäin tehoisan puolustuksen elin, silloin olisi johdonmukaista, että tämä järjestö olisi yhdistetty kiinteästi armeijan yhteyteen, s. o. osaksi sitä, että se olisi siis kokonaan armeijan ylimmän johdon alainen. Mutta tässä lakiehdotuksessa, joka nyt on esillä, ajetaan takaa kokonaan toista, siinä tahdotaan säilyttää tämän järjestön itsenäisyys; tämän järjestön itsenäisyys, sen luokaluonne, sen luokkaolemus ovat epäilemättä tärkeät niille aineksille, jotka ovat tämän järjestöhomman takana.

Katsokaamme edelleen, millä tavalla tämä järjestö vaikuttaa ja voi vaikuttaa maan puolustustehoisuuteen.

Meillä on nyt yleisellä asevelvollisuudella kokoonpantu armeija, jossa ovat edustettuina väestön eri piirit ja kerrokset, eri yhteiskuntaluokat, mutta pääasiassa armeijan kantajoukon muodostavat työtä tekevän kansanluokan pojat. Suojeluskunta-armeija sen sijaan on kokoonpantu kokonaan toisenlaisista joukoista, toisenlaiseen yhteiskuntakerrokseen kuuluvista väestöryhmistä, nim. pääasiassa yläluokkaan kuuluvista kansankerroksista. Tämä vaikuttaa sen, että sotilaiden ja suojeluskuntalaisten välit eivät suinkaan ole suopeat eivätkä ymmärtämykselliset, niinkuin edellyttäisi olevan puolustuslaitoksen eri joukko-osastojen välit, vaan, mikäli minä tiedän, mikäli sotilaat siitä ovat kertoneet, suhteet ovat verrattain kylmät ja sen sijaan siis, että suojeluskuntalaitos olisi omansa synnyttämään sotilaiden keskuudessa puolustustahtoa ja työväestön keskuudessa puolustusvalmiutta, joka joka tapauksessa on tällaisen pienen valtion puolustuskykyisyyden ensimmäinen ehto, tällaisen luokkajärjestön olemassaolo armeijan rinnalla on omiansa kylmentämään näitä tunteita ja siis vaikuttaa koko-

naan toisella tavalla kuin mihin tämän järjestön kannalla olevat ainekset selittävät pyrkivänsä.

Edelleen on mainittu, että suojeluskuntajärjestö on tarpeen tehokkaan puolustuslaitoksen järjestämisen kannalta sen takia, että se on halvempi kuin vakinainen armeija. Saattaa olla, että viime aikoina, kun se on toiminut yksityisen kannatuksen varassa ja saanut valtiolta ainoastaan avustusta, se on ollut halvempi. Mutta sen jälkeen, jos tämä laitos vakiinnutetaan sillä tavalla kuin kysymyksessä oleva lakiehdotus tarkoittaa ja valtio joutuu maksamaan lain perusteella viulut, kuten sanotaan, saatte olla varmoja, että kustannukset nousevat huomattavasti. Ja siitä uudesta järjestelystä on epäilemättä myöskin seurauksena se, mihin täällä ed. Myllymäki jo viittasi, nimittäin että valtio joutuu sen perusteella rahoittamaan huomattavan määrän lisävirkoja.

Vielä tästä asianpuolesta, suojeluskuntajärjestön vaikutuksesta maan puolustuskelpoisuuteen, puheena ollen on syytä katoa eräisiin seikkoihin. On tosin totta, että eräissä suojeluskunnissa on melkoinen joukko sellaista väkeä, joka mahdollisesti pystyy astumaan taistelun sattuessa, vaaran uhatessa sotarintamaankin, mutta mikäli minä tunnen näitä joukkoja, varsinkin monella maaseutupaikalla, niin huomattavan osan näistä muodostavat vanhat ukot, jotka tutisevat jos jostakin vakavammasta tilaisuudesta puhe tulee. Minä olen siinä käsityksessä, että näistä miehistä ei ole miksiäkään sodan kävijöiksi. Mutta kun vakinaisella armeijalla, siis työtätekevillä kansanjoukoilla, on muodostettu rintamat, sen minä kyllä uskon, näistä aineksista saadaan erinomaista esikuntaväkeä armeijan selkäpuolella harjoittamaan tunnettua puhdistusta.

Edelleen on huomattava, että monissa suojeluskunnissa on runsaasti nuoria ihmisiä, sellaisia, jotka eivät vielä omaa sitä vastuunalaisuuden tuntoa kuin pitäisi edellyttää omaavan henkilöitten, joilla on aseet. Tällaisia aivan lapsuusiässä olevia henkilöitä ja henkisessä suhteessa epänormaaleja henkilöitä on suojeluskunnissa huomattava määrä. Tämä asiantila ei millään tavalla muuttuisi käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen hyväksymisen kautta, koska tässä ei ole millään tavalla määritelty alarajaa, minkä

ikäistä väkeä sinne saisi ottaa. Saamme siis edelleen valmistautua siihen, että sinne otetaan aivan lapsuusiässä olevia poikasia, kuten on ollut asianlaita tähänkin asti.

Tämän jälkeen minä voin ryhtyä käsittelemään suojeluskuntia sisäpoliittiselta kannalta katsottuna ja suojeluskuntien mahdollisuutta valvoa tätä laillista yhteiskuntajärjestystä.

Kun suojeluskunnille annetaan tärkeä sisäpoliittinen tehtävä, niin sen johdosta täytyy sanoa, että siinä on pantu pukki kaalimaan vartijaksi. Täällä ovat useat edelliset puhujat, nimittäin jo aikaisemmin ja viimeksi tämän illan keskustelussa, viittaneet siihen, mitenkä suojeluskuntapiireissä jatkuvasti rikotaan kieltolakia ja sensijaan, koska sillä on aseet, että se vaikuttaisi kieltolain toteuttamiseen, se päinvastoin on pahimpia jarruja siinä suhteessa ja vaikeuttaa muutenkin aika paljon raittiuden valvontaa. Pyydän viitata muutamiin seikkoihin. Monilla paikkakunnilla m. m. työväenjärjestöjen toimeenpanemiin iltamatilaisuuksiin tunkeutuu sellaisia nuoria suojeluskuntapoikasia, jotka ovat liittyneet suojeluskuntiin pääasiassa vain saadaakseen kiväärin ja näyttääkseen sillä perusteella mahtavalta mieheltä. Nämä todistetavasti useissa tapauksissa ovat selittäneet, että eihän sinne työväenjärjestöjen iltamaan kehtaa selvinpäin mennä. Seurauksena on, että nämä aseistetut miehet tulevat iltamaan juovuksissa ja ovat omiaan aiheuttamaan järjestyshäiriöitä. Saatetaan sanoa tähän, että on niitä huligaaneja työväestön omassakin keskuudessa ja ne aiheuttavat järjestyshäiriöitä. Onpa kyllä, mutta asioilla on kuitenkin hiukan eroa. Yhdistysten järjestysmiehet selviävät kyllä työväenluokkaan kuuluvista henkilöistä, koska niillä ei ole aseita, mutta näistä aseistetuista aineksista ne eivät voi selviytyä.

Edelleen on huomattava, että suojeluskuntalaisten toiminta monilla paikkakunnilla on ollut omiansa tuhoisalla tavalla vaikuttamaan ihmisten oikeuskäsityksiin ja lainkäyttöön maassa. Siitä johtuu, että verrattain laajoissa kansalaispiireissä käsitellään asiat niin, että suojeluskuntalaisille on luvallista miltei mikä tahansa, ainakin se on luvallista, mikä muille on kiellettyä. Tämän väitteeni todistamiseksi pyydän kertoa pari tapausta Satakunnasta.

Muutama vuosi sitten Kokemäen Kuuro-

lan työväentalolla syntyi jonkunmoinen räjähdys, jossa eräs suojeluskuntalainen ampui miehen. Juttu joutui oikeuden käsiteltäväksi ja alioikeus langetti miehen ampuulle suojeluskuntalaiselle vain muutamana kuukauden tuomion. Oikeuden päätöksessä selitettiin, että suojeluskuntalainen oli ampuunut mainitun miehen „itsepuolustukseksi”. Mutta jutun käsitelyssä ilmeni, että ennenkuin tällä tavalla oli tapahtunut, ennenkuin ampuminen oli sattunut, suojeluskuntalainen oli käynyt kotoaan hake-massa kiväärin, tullut paikalle ja vasta sitten ampuunut miehen. Jos tällainen tapaus selitetään hätävarjelukseksi, niin lakien käytö on silloin lavea.

Jotakuinkin samanlainen tapaus sattui muutama vuosi sitten Porin maalaiskunnan Preiviikissä. Sinne oli mennyt joukko porilaisia poikia. Saattaa olla, että pojat olivat väkijuomiin taipuvaisia ja että tällöisten poikien esiintyminen oli paikkakunnalla joskus aikaisemmin herättänyt häiriötä. Sen kylän suojeluskunnan johtava mies hälyytti suojeluskunnan liikkeelle. Siihen ei nähtävästi ollut pakottavaa syytä ja siihen mennessä kun hälyytys tapahtui ei mitään vakavaa s. o. rauhaa uhkaavaa ollut sattunut, koska suojeluskuntalaisten täytyi käydä monessa asunnossa ennenkuin löysivät ne miehet, joita etsivät. Tällöin syntyi taas yhteenotto, jolloin suojeluskuntalaisten johtaja ampui yhden näistä miehistä. Juttu joutui oikeuden käsiteltäväksi ja ampuja tietysti vapautettiin. Hän oli taaskin joutunut „hyökkäyksen alaiseksi”. Kun tällöistä sattuu, on se omansa heikentämään lain kunnioitusta.

Sitäpaitsi on huomattava, että sellaisilla paikkakunnilla, missä suojeluskunnan johto ei tarkkaa alaistensa toimintaa, tämän järjestön alle saattaa pesiä kaikenmoista rikollisuutta. Siitäkin olot Satakunnassa ovat kuvaavana esimerkkinä. Muutama vuosi sitten toimeenpantiin Ahlaisissa ja useissa muissa kunnissa huomattava joukko varkauksia pitkän ajan kuluessa. Näiden tekojota ei saatu ilmi ennenkuin vasta jonkun ajan kuluttua sattumalta ja ne eivät tulleet ilmi siitä yksinkertaisesta syystä, että nämä rikokseen osallistuneet kuuluivat paikkakunnan suojeluskuntaan. Heitä ei sen takia osattu epäillä. Minä myönnän, että kaupungeissa, ennen kaikkea täällä pääkaupungissa asioita katsellen saattaa johtua siihen olet-

tamukseen, että suojeluskuntajärjestössä ei nykyään enää mitään vikaa ole, vaan että työväen lehtien kertomukset suojeluskuntalaisten edesottamisista ovat liioiteltuja ja pahasta tahdosta lähteneitä. Mutta kun liikkuu maaseudulla, niin joutuu kokonaan toisenlaisiin käsityksiin. On paikkoja, joissa suojeluskuntalaiset pitävät väestöä jatkuvasti pelon ja terrorin alaisina. Minä olin viimeksi tilaisuudessa pistäytymään eräällä maaseutupaikkakunnalla noin parisen viikkoa ennen tämän eduskunnan kokoontumista. Sydänyön aikana alkoi kuulua ankaraa ampumista kylän tanhuilta ja paikkakuntalaiset selittivät, että se on heidän paikkakunnallaan aivan tavallista, nuoret pojat, jotka kuuluvat suojeluskuntaan huvittelevat sillä itseään. Tämä ei ole omiansa vakuuttamaan ketään siitä, että tällöisten järjestöjen olemassaolo olisi omansa turvaamaan väestön rauhaa.

Vielä on huomattava, että suojeluskuntiin kuuluvat henkilöt ovat hyvin halukkaita sekaantumaan suorastaan poliittista laatua olevaan toimintaan, silloin kun kysymyksessä on jollakin tavalla työväenliikkeen vastustaminen. Tämänkin toteamiseksi minä pyydän mainita muutamana esimerkin. Lähellä Poria, Ulvilan Ravannin kylässä, on entinen reserviläisten harjoitus- ja leiripaikka, jota nykyään on käytetty suojeluskuntalaisten harjoituspaikkana. Aina kun näitä harjoituksia siellä on, lähikylien tienoilla elämä öisin on hyvin rauhatonta. Mutta täällä olevat eivät malta pysyä edes omissa asioissaan, vaan, kuten sanoin, puuttuvat suorastaan poliittisilta näyttäviin tekoihin. Viime eduskuntavaalien edellä täällä revittiin m. m. sosialidemokraattien vaalijulistukset ja otettiin pois vaalijulistukset niiltä henkilöiltä, jotka niitä levittivät j. n. e. Henkilöt, jotka tällöistä työtä tekivät, olivat puettut suojeluskuntapukuun. Edelleen on viime eduskuntavaalienkin edeltä sattunut, että suojeluskuntalaiset ovat puuttuneet vaalitoimintaan. Harjavan Hiirijärvellä he sekaantuivat törkeällä tavalla eräaseen sosialidemokraattiseen vaalikokoukseen; asianomainen häirion aiheuttaja on sen johdosta asetettu syytteeseen. Ja pari muutakin sellaista tapausta sattui. Nämä osoittavat, kuten minä edellä mainitsin, että tosiaan on pukki kaalimaan vartijana, jos tällöinen järjestö valvoo järjestystä.

Edelleen on huomattava, että suojeluskuntajärjestön olemassaololla on suuri merkitys puheenollon demokratiasta ja demokraattisesta järjestelmästä. Meidän armeijamme, kuten edellä totesin, on kokoonpantu etupäässä kansan pohjajoukoista, ja siitä johtuen ei ole minkäänlaista pelkoa siitä, että armeija saattaisi muodostua suurin piirtein katsoen jonkun fascistikumouksen lähtökohdaksi, kuten on eräissä muissa maissa tapahtunut. Mutta fascistipyrkimyksiä siitä huolimatta on ilmaantunut meilläkin ja on selvää, että mikäli ne pääsevät pesiytymään, ne pesiytyvät juuri suojeluskuntalaisuuden ilmapiirissä ja tässä järjestössä. Minä myönnän, että saattaa olla laajoja suojeluskuntapiirejäkin, joissa demokraattisemmat käsitykset ovat vallalla, mutta kyllä siellä on myöskin semmoisia piirejä, joille kaikki demokratia on kauhistus. Minä jouduin kerran keskusteluihin erään maaseutulaisten suojeluskuntamiehen kanssa, joka oli siihen aikaan esikunnan jäsen ja oli puhe eräänlaisista laisäädäntötoimenpiteistä, jotka olivat viireillä eduskunnassa. Tämä mies selitti minulle kylmästi, että he suojeluskuntalaiset ovat Mannerheimin miehiä, he eivät paljoa välitä siitä, mitä tässä talossa, eduskunnassa, päätetään; se on sosialidemokratien ja edistysmielisten asia, sanoi tämä mies. Minä olen vakuutettu siitä, että tätä henkeä niissä piireissä on hyvin huomattavasti olemassa. Mikäli keskustapuolueet, mikäli ne puolueet, jotka julistautuvat demokratian kannattajiksi, asettuvat suojeluskuntajärjestön taakse sitä tukemaan ja sitä vakaannuttamaan, niin kyllä ne silloin kantavat kyytä povellaan. Mutta vaikka suojeluskuntajärjestö otettaisiin ensi kädessä siltäkin kannalta, nim. että se suojelee omistavat luokat työtätekevän väestöluokan hyökkäyksiltä, jota eräillä oikeistotahoilla nähtävästi edelleen pelätään, niin siinäkin tapauksessa ei voida pätevästi perustella tämän järjestön olemassaoloa. Ne kaameat kokemukset, mitä työväestö kymmenisen vuotta sitten ajassa taaksepäin kapinayrityksessä sai, ovat olleet työväestölle riittävän selvänä osoituksena, mihin harkittamattomat teot saattavat johtaa ja minä uskallan olettaa, että ne painavat nykyään vaa'assa niin paljon, että tämän miespolven aikana tämä maan työväestö ei lähde uudestaan kapinan poluille; en minä usko, että sille tielle lähtee edes kommunistinen-

kaan työväestö. Kyllä sekin on ottanut tarpeeksi oppia niistä katkerista kokemuksista, mitä aikaisemmin saatiin. Siis pelkoa työväen kapinaan lähtemisestä ei ole, ja sen takia ei sitä varten kannata eikä tarvitse ylläpitää suojeluskuntajärjestöä.

Muulla tavalla suojeluskuntajärjestöllä ei taasen ole työväenliikkeeseen nähden merkitystä, sillä sitä työväen luokan eteenpäin menoa, mikä nojautuu maan taloudelliseen kehitykseen ja työväenluokan yhä kasvavaan mahtiin yhteiskunnassa, sitä ei voida millään aseellisella luokkajärjestöllä ehkäistä. Minä pyydän teidän mielinne palauttaa sen tosiasian, että muutamassa vuosikymmenessä on Länsi-Europan työväestö poliittisia ja taloudellisia oikeuksia vailla olevasta kohonnut huomattavaksi mahtitekiäjäksi yhteiskunnassa, sellaiseksi, joka näyttelee hyvinkin tärkeätä poliittista ja taloudellista osaa tällä haavaa. Vanhat sivistysmaat eivät ole pystyneet tätä työväenluokan eteenpäin menoa ehkäisemään eikä sen ehkäiseminen ole vastaisuudessaakaan mahdollinen. Mutta asettamalla keinotekoisia esteitä ja asettamalla vakinaiselle kannalle sellaisia järjestöjä, joiden olemassaolo aiheettomastikin katkeroittaa eri yhteiskuntaluokkien välejä, tehdään yhteiskuntaelämän kehitys tuskallisemmaksi kuin se muuten voisi olla ja lisätään kaikkialla epäsovua ja riitaa.

Minä olen sitä mieltä, että kysymyksessä oleva lakiehdotus on hylättävä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotusta yksityiskohtaisesti tarkastamaan.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Puittinen: Tässä pykälässä on aika runsaasti niitä määräyksiä jotka täytyy suojeluskuntalaisen täyttää päästäkseen suojeluskuntaan. Minä olisin odottanut, että näitä ehtoja olisi vielä laajennettu varsinkin ikärajaan nähden ja eritoten nuoremman polven, sillä sehän nyt on tosiasia, että nykyisen käytännön mukaan meillä suojeluskunnissa on annettu aseet

lasten käsiin. Ja kuinka lukuisat ovatkaan ne ihmishenkien uhrit, jotka ovat johtuneet siitä, että lapset ovat aseilla leikkineet. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että kun on kysymys vapaaehtoisesta järjestöstä, ettei vanhemmassa polvessa rajoitettaisi niitä määräyksiä laissa, mutta nuoremmissa polvessa se olisi aivan välttämätön. Minä pyydän ehdottaa, että kolmannella rivillä „jokainen” sanan jälkeen otettaisiin seuraavat sanat: „20 vuotta täyttänyt”, joten ehdotukseni mukaan tulisi tämä pykälä kuulumaan seuraavasti: „suojeluskuntajärjestöön liittyminen on vapaaehtoista. Sen jäseneksi voi päästä jokainen 20 vuotta täyttänyt” j. n. e. kuten mietinnössä.

Ed. K o p o n e n: Kannatan ed. Puittisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Koposen kannattamana ehdottanut, että pykälässä kolmannella rivillä sanan „jokainen” jälkeen liitettäisiin sanat „kaksikymmentä vuotta täyttänyt”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (96—62, —01—40).

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

3 § hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Puittinen: Tämä pykälä minun mielestäni sotii kaikkia niitä periaatteita vas-

taan, mistä herrat oikealla ja keskustassa ovat niin innokkaasti täällä eduskunnassa puhuneet ja eduskunnan ulkopuolella kirjoittaneet ja puhuneet myös. Yleensä on puhuttu, että suojeluskunnilla ei ole mitään muuta tarkoitusta, kuin maan puolustus. Jos tämä tarkoitus sillä vain on, niin minä pyydän herroilta kysyä, miksikäs tässä pykälässä täytyy sitten varata suojeluskunnille oma päällikkö, oma esikunta, ja miksi täytyy suojeluskuntapäällikkö nimittämän juuri suojeluskuntien luottamusta nauttivista henkilöistä? Jos ei olisi mitään muuta tarkoitusta kuin maanpuolustustarkoitus tällä laitoksella, niin tällaisia säädöksiä, mitä tämä pykälä sisältää, ei laissa tarvittaisi. Minun tehtäviini ei oikeastaan kuuluisi tämän yhteydessä tehdä tähän lakiin niitä parannusehdotuksia, joiden tekijät täytyisi löytyä porvariston joukosta, mutta kun niin ei ole tapahtunut, niin minä pyydän tätä pykälää muutettavaksi seuraavalla tavalla: 4 rivillä oleva sana „suojeluskuntien” poistetaan ja tilalle otetaan „sotaväen päällikkö”, joten minun ehdottamassani muodossa tämä pykälä kuuluisi seuraavasti: „Suojeluskuntajärjestö on sotilaallisesti järjestetty. Sen toimintaa johtaa tasavallan sotavoimien ylimmän päällikön alaisena sotaväen päällikkö.” Ja loppuosa 1 momentista kokonaan poistettaisiin.

Ed. L e h i k o i n e n: Pyydän kannattaa ed. Puittisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Lehikoisen kannattamana ehdottanut, että 4 §:n 1 mom. saisi seuraavan muodon: „Suojeluskuntajärjestö on sotilaallisesti järjestetty. Sen toimintaa johtaa tasavallan sotavoimien ylimmän päällikön alaisena sotaväen päällikkö.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (94—64—02—39).

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

5—8 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden elinkustannustutkimuksen toimeenpanoa varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 14 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Sergelius: Regeringen säger i sin proposition om föranstaltande av ny undersökning rörande levnadskostnader alldeles riktigt, att de uppgifter, vilka framgingo vid den år 1920—21 föranstaltade undersökningen beträffande levnadskostnaderna och konsumtionen, icke kunnat tjäna till att belysa dessa förhållanden under nuvarande normala tider, och jag förmodar att även reservanten, rdgm. Hästbacka, i detta avseende är ense med regeringen. Vad som däremot synes stöta honom att döma av hans reservation i egenskap av medlem i statsutskottet är, att tulltariffkommittén finge, om jag så får uttrycka mig, en fylligare uppgift än tidigare. Rdgm. Hästbacka är revisor och har sålunda fått en djupare inblick i statens räkenskaper och hemligheter än mången annan riksdagsman. Därför kan han också säga „att med all tydlighet är fråga blott om början till flera mycket omfattande och dyra undersökningar, som kommittén planlagt, och vilka sträcka sig till områden, som knappast hava någon beröring med

tulltariffen”. Först ställer han sig sålunda tvivlande, men redan under följande moment blir han trygg, då han ser på tullkommitténs program ur „socialpolitisk synpunkt”. Då säger han nämligen, „att man tryggt på förhand kan fastslå, att förrän denna undersökning är slutförd, hava tidsförhållandena både i socialt och ekonomiskt avseende förändrats så mycket, att undersökningens resultat icke har någon nämnvärd praktisk betydelse”. Men såvitt jag har funnit, och om jag har bildat mig en riktig uppfattning om rdgm. Hästbacka, är han intresserad av teoretiska frågor och har läst en hel del arbeten, åtminstone nationalekonomiska, och nationalekonomiska teorier basera sig ju ofta på statistiska data. Det synes mig därför såsom om reservanten redan på dessa grunder icke borde hava något emot en grundlig och omfattande undersökning, som visserligen ställer anspråk på 1.4 milj. på statskassan, men vad är det emot de 10-tal miljoner, som agrarutskottet, och jag tror även rdgm. Hästbacka önskar utgiva åt en handfull personer i form av spannmålspremiering.

Rdgm. Hästbacka påstår vidare i sin reservation, att „den planerade undersökningen om arbetarnas antal, löneförhållanden och yrkesskicklighet, arbetarnas inom olika arbetsområden möjlighet att erhålla arbete året om, säsongarbetenas inverkan o. s. v. att en dylik undersökning har en så ringa betydelse för fastställandet av tullsatserna, att det förefaller honom omotiverat att anhänga om anslag för sådan undersökning, ty såsom känt inträffar växlingar, säger han, i nämnda förhållanden från år till år, vilket även den årliga statistiken utvisar”.

Låtom oss närmare granska herr Hästbackas argument. Jag frågar då, är icke fastställande av arbetarnas antal en index, för vilka skikt av vårt folk, som bära tungan av tullarna, äro icke löneförhållandena en index för huru mycket den enskilde eller olika grupper förmå bära av högre eller lägre tullbeskattning, är icke yrkesskicklighet likaså t. ex. bland de arbetande grupperna ett tecken på att de äro i stånd att förtjäna mera och sålunda kunna åvälvas en högre tullbörd än de icke yrkeskunniga, som i regel uppbära en mindre lön? Inverkar icke i högre grad möjligheten för en arbetare att erhålla arbete året om även på hans möjlighet att bära tyngre skatter eller om de väsentliga måste minskas, emedan han har

sin utkomst enbart av säsongarbete. Då det är främst de indirekta skatterna, enkannerligen tullarna, som drabba de grupper av medborgare, varom det här främst är fråga, är det av stor betydelse att få en ingående utredning av dessa sakförhållanden. Och det kan inträffa, att t. o. m. herr Hästbacka, om han någon gång i framtiden läser tullkommitténs planerade statistik riktigt, kan använda den till fromma för sina egna idéer.

Vidare säger reservanten „att de beräkningar, som ligga till grund för det nuvarande indextalet, äro mera tillförlitliga än vad man på en gång kan hopbringa genom framställda frågor till olika befolkningsgrupper och verksamhetsgrenar samt genom undersökningar verkställda av personer, som icke äro väl förtroagna med fastställandet av rättvisa tullsatsen.” Vilka äro då de personer, som äro väl förtroagna med fastställande av „rättvisa tullsatsen”? Ja, enligt herr Hästbackas förmenande de tolv personer, som konstituera den nuvarande tullkommittén, men endast under den förutsättningen, att kommittén icke får vidsträcktare fullmakter än den för tillfället har, med andra ord sagt bara den icke gör arbetet alltför grundligt.

Herr Hästbacka anser vidare, att de beräkningar, som ligga till grund för det nuvarande indextalet, äro mera tillförlitliga än den planerade undersökningen, men grunderna för beräkningen av index åren 1920 till 1921 äro föråldrade och skulle, nu använda, lämna en oriktig bild av de förhållanden, varpå tullkommitténs arbete måste fotas. Det är den springande punkten! Alltså, med de argument, som i reservationen anföras av herr Hästbacka, kommer man till en slutsats, som är rakt motsatt den, till vilken reservanten kommit, och jag finner det ur många andra synpunkter än dem, som i regeringens proposition hava anförts, vara önskligt att det anslag, varom regeringen anhållit, av riksdagen beviljas.

Ed. Hästbacka: Jag åhörde rdgsm. Sergelius' andragande med synnerligt intresse, men kunde icke fatta, vart han ville komma, och jag kan därför avstå från att bemöta de påståenden, som han här framförde. Om han skulle känna till förhållandena, vartill man åsyftar med dessa undersökningar och vad de komma att medföra för kost-

nader, så tror jag att herr Sergelius också skulle rygga tillbaka för de siffror, som sagda undersökningar redan nu uppgivas komma att kosta. Det är icke dessa 1.4 milj. som de komma att kosta utan kanske 7 milj. mark. Herr Sergelius sökte också göra gällande, att det indextal, som tidigare beräknats, är för gammalt och att det tar var en ny undersökning. Förrän denna undersökning är slutförd, är den ännu äldre än de siffror som nu för tillfället ligga till grund för indextalet. Inom tullkommittén råder också olika åsikter om nödvändigheten, och de som jag för min del skulle anse vara mest sakkunniga äro mot en dylik undersökning som ingenting har att göra med själva tulltariffen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Täällä on tänä päivänä useampain puhujain taholta teroitettu mieleen ja tuotu esille työväestön ja erikoisesti pienviljelijäluokan heikko taloudellinen asema. On puhuttu tämän työtätekevän luokan aseman parantamisesta. Tässä työjärjestyksessä on tänä päivänä esillä 4 eri kysymystä, jotka myöskin tavallaan ja samalla tavoin kuin mainitsin sekin kysymys, jonka yhteydessä näiden pienviljelijäin asemasta on niin paljon puhuttu, vaikuttavat juuri työväenluokan elinsuhteisiin. Näissä kysymyksissä, nimittäin suojeluskuntakysymyksissä, tässä käsillä olevassa kysymyksessä ja vielä seuraavassa kahdessa kysymyksessä, on kysymyksessä sadat miljoonat ja nämät sadat miljoonat kootaan luonnollisesti työtätekevältä luokalta ja myöskin

pienviljelijäluokalta, ja silloin jos tahdotaan niiden sanojen takana olla, niiden liikuttavien puheiden takana, joita täällä tänä päivänä on pidetty, niin silloin niiden edustajien, jos tahtovat huolehtia työtätekevän luokan taloudellisen aseman kohottamisesta, heidän on asetuttava vastustamaan tällaisia määrärahoja. Täällä erikoisemmin ed. Niukkanen ja eräät toiset edustajatkin kuvasivat ja kieltämättä oikein sitä olotilaa, joka Suomessa oli vuonna 1918. Tämä olo-tila oli Suomessa, niinkuin kaikkialla muual- lakin maailmassa todellakin kurja. Työtätekevä luokka joutui kärsimään äärettömiä kärsimyksiä jopa suorastaan suurin joukoin vajoamaan nälkäkuolemaan. Nyt kun me käsittelemme tätä kysymystä, niin me tietoi- sesti, jos asetutaan tämän kysymyksen taak- se nim. rakentamaan uusia sotavarustuksia, valmistamme sellaista tilannetta, kuin mikä maailmansodan johdosta oli kaikkialla Eu- roopassa maailmansodan aikana ja sen jäl- keisinä vuosina. Kysymystä ei muuta mik- sikään se, että porvaristo sanoo, että Suo- messa laivasto rakennetaan isänmaan puo- lustusta varten, sillä samalla kauniilla lau- seella verhosivat kaikki valtiot sotavalmis- tuksensa ennen maailmansotaakin. On siis turha puhua sellaisista kärsimysajoista ellei ryhdytä senmukaisiin toimenpitei- siin ja ellei myös rajoiteta ja lopeteta sotilasvarustuksia. Suomen sotilasvaruste- lut ja erikoisesti laivaston rakentaminen Suomeen eivät merkitse mitään muuta kapi- talistisen järjestelmän vallitessa kuin varus- tautua uuteen sellaiseen sotaan, mikä oli vuonna 1914 alkanut maailmansota ja minkä sodan seuraukset ovat aina samat kuin mitä oli 1914:kin. Sen seuraukset ovat nälkä ja kurjuus työtätekeville luokille. Minä siis rohkenen toivoa, että kaikki ne edustajat, jotka ovat vuodattaneet niin liikuttavia pu- heita tänä iltana m. m. siitä kurjasta leipä- pula-aikakaudesta, joka vallitsi Suomessa 1917 ja 1918, ne myöskin rehellisesti astuvat vastustamaan tällaisia esityksiä ja sotava- rustelua, mitä tarkoittaa käsiteltävänä oleva lakiehdotus laivaston perustamisesta Suo- meen. Tällä teolla he osoittavat, että hei- dän saarnansa ei ole teeskentelyä, vaan että se on todellista ja että heillä on pyrkimys välttää tällaisia aikakausia. Minä rohkenen suurelle valiokunnalle suositella, että se hyl- käisi tämän esityksen ja silloin se teossa osoittaisi, että se todella tahtoo valvoa työ-

tätekevien luokkien etuja ja välttää sellai- sia aikakausia joihin tänäpäivänä on useasti kauhulla viitattu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö menee suureen valiokuntaan.

**7) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen
viroista ja toimista.**

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelua ei synny.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suu- reen valiokuntaan.

**8) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty ehdotus laiksi puolustusministeriön
viroista ja toimista.**

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suu- reen valiokuntaan.

**9) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään
jätetty ehdotus metsäpalolaiksi.**

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokunnan mietintö koskee kahta lepää- mään jätettyä lakiehdotusta, joista edelli- nen, metsäpalolaki, on käsiteltävä valtiopäi- väjärjestyksen 60 §:ssä määrättyllä tavalla

ja jälkimmäinen, laki rikoslain eräiden pykälien muuttamisesta, tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Jälkimmäinen lakiehdotus on nyt siis valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n mukaan tuleva ensimmäiseen käsittelyyn.

Esitän, että päätös edellisestä lakiehdotuksesta, joka vakiintuneen käytännön mukaan on täysi-istunnossa joutuva ainoan käsittelyn alaiseksi, tehtäisiin jälkimmäisen lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Käsittelyjärjestys hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitellään ensimmäiseen käsittelyyn jälkimmäinen lakiehdotus.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi, mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista.

Hallituksen esityksen n:o 5 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi, mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus työnvälityslaksi.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu työväenasiaivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelua ei synny.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi, mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vankien tapaturmakorvauksesta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu työväenasiaivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi, mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

13) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyvistä toiminnaista,

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; ja

14) Hallituksen esityksen johdosta laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan jäsenille on jaettu myös talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka voitaneesitellä.

Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jäte-
tyn ehdotuksen johdosta laiksi apteekki-
laitoksesta

laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1
esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan
istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tulevana tiistaina kello
2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,6 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

II. Tiistaina 27 p. syyskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi leima-
verolain muuttamisesta 312

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 1; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi koti-
maisen viljantuotannon turvaamisesta. „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 2; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi suoje-
luskuntajärjestöstä 313

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 4; puolustusasiain-
valiokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

Toinen käsittely:

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion
viljavarastosta 356

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 3a ja 3; maa-
talousvaliokunnan mietintö n:o 2;
mainittu lakiehdotus.

5) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi laivas-
ton perustamisesta rannikkopuolus-
tusta varten „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 6; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
lakiehdotus.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puolus-
tuslaitoksen viroista ja toimista 359

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 7; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 3; mainittu
lakiehdotus.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puo-
lustusministeriön viroista ja toimista „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 4; mainittu
lakiehdotus.

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätettyyn metsäpalolakieho-
tukseen liittyvä ehdotus laiksi rikos-
lain eräiden pykäläin muuttamisesta. „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

9) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus työnvälitys-
laiksi „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 5; työväenasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

10) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi van-
kien tapaturmakorvauksesta 360

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 10; työväenasiainva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

11) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi, joka
sisältää eräitä säännöksiä valtion vi-
roista ja pysyväisistä toimista 364

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

12) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi ap-
teekkilaitoksesta 355

Asiakirjat: Talousvaliokunnan
mietintö n:o 1; mainittu lakiehdotus.

13) Ehdotus laiksi valtion ja Hel-
singin kaupungin välisen tilusvaihdon
toimeenpanemisesta 356

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 4; hallituksen esi-
tys n:o 3.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

14) Laki- ja talousvaliokunnan
mietintö n:o 2 vuoden 1926 valtio-
päivillä lepäämään jätetystä ehdotuk-
sesta laiksi pormestarin, neuvosmies-
ten ja maistraatinsihteerin vaalin toi-
mittamisen siirtämisestä kaupungin-
valtuustolle 365

15) Laki- ja talousvaliokunnan
mietintö n:o 3 hallituksen esityksen
johdosta laiksi pormestarin, neuvos-
miesten ja maistraatinsihteerin vaa-
lista

16) Sivistysvaliokunnan mietintö
n:o 2 hallituksen esityksen johdosta
laiksi kansanlastentarhain valtio-
avusta

17) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 5 vuoden 1926 valtiopäivillä
lepäämään jätettäväksi hyväksytyn
lakiehdotuksen johdosta korvauksen
antamisesta maailmansodan aikana
erinäisiä vahinkoja kärsineille

18) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 6 vuoden 1925 valtiopäivillä
lepäämään jätettäväksi hyväksytyn

Siv.

Siv.

lakiehdotuksen johdosta korvauksen
antamisesta maailmansodan aikana
erinäisiä vahinkoja kärsineille 366

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Bäck, Isaksson, Keto, Palmgren, Pitkä-
nen, Särkkä ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa kunnal-
listen ja yksityisten asiain vuoksi huomis-
päivästä 10 päivään lokakuuta ed. Neiti-
niemi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty ehdotus laiksi leimaverolain muutta-
misesta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistele-
vasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mie-
tinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mie-
tinnössä n:o 1, esitellään kolmanteen
käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä
tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen
hylkäämisestä.

Kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty ehdotus laiksi kotimaisen viljantuo-
tannon turvaamisesta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistele-
vasti käsitelty maatalousvaliokunnan mie-
tinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mie-
tinnössä n:o 2, esitellään kolmanteen
käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestöstä.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistele-
vasti käsitelty puolustusasiainvaliokunnan
mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan
mietinnössä n:o 4, esitellään kolman-
teen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä pää-
tetty lakiehdotus, voidaan nyt hyväksyä tai
hylätä.

Keskustelu:

Ed. F. J. Leino: Edellisillä valtiopäi-
villä olin tilaisuudessa arvostelemaan esillä-
olevaa lakiehdotusta ja tein sen silloin sillä
tavalla, että tulin siihen tulokseen, että laki-
ehdotus monessa suhteessa oli peräti hata-
rasti valmisteltu, ja senvuoksi katsoin, etten
ainakaan omasta puolestani voinut olla mu-
kana sellaista lakiehdotusta hyväksymässä.
Minä tulin silloin myös huomauttaneeksi
siitä, että käsitykseni mukaan hallitus, joka
vallan viimeisinä päivinä antoi esityksen
asiasta eduskunnalle, ei ollut sellaisella ta-
valla asiaa valmistellut, kuin mikä olisi ollut
ehdoton edellytys, jotta esitys olisi voinut
olla kunnollinen. Silloin en kuitenkaan
täällä eduskunnassa saanut asianomaiselta
taholta muuta vastausta, kuin että asia to-
della oli ehkä hyvinkin hyvin hallituksessa
valmisteltu. Kuitenkin sen jälkeen kuin asia
oli täällä loppuun käsitelty, muutaman vii-
kon kuluttua sain Uudessa Suomessa lukea
suojeluskuntain yleisesikunnan selostuksen
sen toiminnasta ja siitä kävi selville, että
suojeluskuntain yleisesikunta oli laatinut esi-
tyksen asiasta ja että esityksen, sanoisinko,
isä olikin suojeluskuntain yleisesikunta. Täl-
löin onkin helposti arvattavissa, että tämä
esitys ei ollut senlaatuinen, kuin mitä koh-
tuullisia vaatimuksia silmälläpitäen sen olisi
tullut olla. Oli omituista, että myöskin

eduskunta katsoi olevan asianmukaista käsi-
tellä asia mitä suurimmalla kiireellisyydellä
ja, sanoisinko, melkein päätäleillä niin
suuressa määrin ettei eduskunnassakaan
ollut minkäänlaista mahdollisuutta saada
edes hyvinkään perusteltuja muutosehdo-
tuksia ajetuksi lävitse. Minä ymmärrän
kyllä, että tämä riippui kokonaan siitä, että
porvarilliset, jotka lakiehdotuksen takana
olivat, tahtoivat hinnalla millä tahansa
saada asian loppuun käsitellyksi ja saada
siis syntymään asiasta laki ainakin näillä
valtiopäivillä, koska jo silloin oli pelättä-
vissä, että vasemmisto tulee äänestämään
lakiehdotuksen lepäämään yli vaalien. Minä
en pääse tästä tällaisesta hätäkoivästä me-
nettelystä muuhun tulokseen kuin siihen,
että porvaristo tavallaan hätkähti silloista
tilannetta, joka syntyi yhtäkkiä meidän
maamme poliittisessa elämässä. Se ei katso-
nut enää olevan riittävää sen, että se olisi
tyytynyt toimimaan suojeluskunta-asiaassa
samoissa puitteissa kuin siihen saakka.
Meillä on voimassa laki yhdistyksistä ja
minä katsoisin, että porvaristo olisi voinut
hyvin toimia samanlaisin edellytyksin, kuin
muutkin kansalaiset tässä maassa ovat vel-
volliset ja pakoitetut toimimaan silloin, kun
yhdistystoiminnasta on puhe. Minä en
pääse nimittäin siitä mihinkään, etteikö suo-
jeluskuntalaitoskin olisi tavallaan yhdistys,
ja sen käsityskannan mukaan olisi velvolli-
nen toimimaan lainsäädännön puitteissa
ja rajoissa. Tästä saa myös ainakin sociali-
demokraattinen henkilö sen käsityksen, että
porvaristo oli havahtunut unestaan ja ha-
vaitsikin yhtäkkiä, että työväen voima oli
viime vuosina tavattomassa määrässä kasva-
nut, ja se pelkäsi, että ellei se viime edus-
kunnassa olisi saanut asiaa ajetuksi lävitse,
kenties tämän asian kohtalo olisi jäänyt hy-
vinkin kyseenalaiseksi tulevaisuudessa.

Vielä minä tahdon huomauttaa, että
tässä lakiehdotuksessa erikoiset puutteelli-
suudet näkyvät muun muassa siinä, ettei
siinä juuri puhuta mitään suojeluskun-
nan hallinnosta eikä liioin sen taloudenhoi-
dosta. Minun mielestäni laissa pitäisi, jos nyt
lähdetään asiaa arvostelemaan siltä kan-
nalta, että asiasta on kerta kaikkiaan saa-
tava laki aikaan, olla säännöksiä myös
tällaisesta perustavaa laatua olevasta sei-
kasta. Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut.
Samoin on siellä puutteellisuuksia muun
muassa siinä, että tällaiseen yhdistykseen,

suojeluskuntaan, voi liittyä ala-ikäinen lapsikin, ja tämä ei suinkaan moneltakaan kannalta katsoen voi olla terveellistä kehitystä meidän maassamme. Mitä muuten suojeluskuntalaitokseen tulee, niin porvaristohan tahtoo väittää, että se on perustettukin yksinomaan maan puolustusta silmällä pitäen. Olen aikaisemmin lausunut ja meidän taholtamme on monta kertaa lausuttu tässä suhteessa eriävä käsitys ja minun täytyy sanoa, että tämä käsitys ei suinkaan ole voinut häipyä. Sehän perustettiin sellaisena onnettomana aikana meidän kansamme historiassa, että ei voi olla eri mieltä siitä, mihin sen kärki oli silloin tähdätty. Se oli tähdätty yksinomaan työväenluokkaa vastaan. Jos voisikin olettaa, että myöhemmin porvariston keskuudessaakin ehkä olisi tapahtunut jonkinlaista kehitystä suotuisampaan suuntaan, niin jokaisen täytyy kuitenkin vielä tälläkin hetkellä myöntää, että tämä järjestö kuitenkin kantaa luokkaleimaa. Siitä ei päästä yli eikä ympäri. Jos porvaristo, vallassa olevat, olisi tahtonut saada tästä todella sellaisen laitoksen, joka olisi apuna maan puolustuksessa ja kuuluisi todella osana tasavallan sotavoimaan, niinkuin lakiehdotuksessa sanotaan, niin olisi ehdottomasti odottanut, että tämä laitos olisi kiinteämmin sidottu armeijaan. Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut, ja minä luulen, että tässä on yksi erimomaisen tärkeä seikka, joka joka tapauksessa olisi niidenkin taholta ollut huomioon otettava, jotka kiivaastikin tahtovat tätä asiaa ajaa. Sillä ei ole ollenkaan toivottavaa, että maassamme on suuri aseellinen järjestö, joka voi muodostua valtioksi valtiossa ja siis todelliseksi vaaraksi koko tasavaltalaiselle valtiorakenteellemme. Tähän on sitäkin suurempi syy, kun minä ainakin sain lakiehdotuksen sanamuodosta sellaisen käsityksen, että siinä oli tahallaan, tarkoituksellisesti tahdottu karttaa sitä, että tämä laitos olisi nimenomaan tunnustautunut tasavallan lipun suojelijaksi, ja se ehdotus, joka siinä suhteessa eduskunnassakin tehtiin, ei tällä, ihme kyllä, mennyt lävitse, vaan takerruttiin kaikenmoisiin muihin seikkoihin, eikä tahdottu ottaa asiassa selvää kantaa. Olen siis sitä mieltä, että jos pyrkimys porvarillisella taholla on sellainen, että suojeluskuntalaitoksesta tahdottaisiin kehittää laitos, johon voitaisiin hädän tullen luottaa maan puolustuksessa, olisi se sidottava kiinteämpään yhteyteen armeijan kanssa.

Mitä työväen suhtautumiseen yleensä tähän laitokseen tulee, niin se on tunnettua ja tiettyä, enkä minä tahdo siinä suhteessa kauan viipyä. Minä tahdon edelleen alleviivata sitä seikkaa, että meidän maamme työväki ei milloinkaan tule tätä laitosta omanaan pitämään. Ja se ei voi sitä tehdä siitä yksinkertaisesta syystä, että sen historia ei ole sellainen, että se missään tapauksessa voisi olla mieluinen työväenluokalle. Sillä työväenluokkahan on saanut tämän laitoksen taholta osakseen niin tavattoman paljon sortoa ja väärinymmärrystä. Ja vielä niinkin myöhään kuin muistaakseni viimeisessä eduskuntatunnossa tuotiin julki asiakirja, joka osoitti, että tämä laitos ei ainakaan kaikkine alaosastoineen voi olla puhtaasti se, mitä tahdotaan väittää, vaan että se yhäti pyrkii sotkeutumaan puhtaasti poliittista laatua oleviin asioihin, mikä on ehdottomasti väärin ja tuomittava. Jos tahdotaan tästä laitoksesta yleensä kehittää jonkinlaista turvaa maallemme ja kansallemme, niin on lähdettävä kokonaan toiselta taholta. Työväki meidän maassamme, ainakin sosiaalidemokraattinen työväki, lähtee ehdottomasti siltä pohjalta, että maan itsenäisyys, kansan itsenäisyys on turvattava ja sitä on puolustettava, mutta se ei voi olla mukana kaikissa niissä menettelytavoissa, jota porvaristo tahtoo meille suositella. On sillä tavalla, että voimakas on se kansa, joka voi olla yhtenäinen. Mutta kun tällaisessakin tärkeässä kysymyksessä voidaan olla niin tavattoman paljon eri mieltä kuin mitä meidän maassamme on, että täytyy sanoa, että yhtenäisyyden sijasta ei ole mitään muuta kuin rikkinäisyys, niin ei voi olla sitä mieltä, että tämä tie olisi oikea. Silloin porvaristonkin täytyy, jos se tahtoo todella objektiivisesti asioita arvostella, tulla siihen tulokseen, että paljon on korjauksen varaa. Ei sillä tavalla tätä kansaa koskaan voida tukea ja puolustaa ja sen pyrkimyksiä edesauttaa, että tahdotaan toiselta puolelta kansaa riistää kokonaan sen oikeutetut vaatimukset sellaisessakin oleellista laatua olevassa asiassa kuin mitä nyt itsenäisyydenkin säilyttäminen on, eikä anneta mitään arvoa niille suunnitelmille ja vakaastikin esitetuille ajatuksille, joita meidän taholtamme on ehtimiseen teille esitetty.

Suomen työväki ei nykyisissä olosuhteissa voi minun käsitykseni mukaan hevinkään lähteä rinta rinnan suojeluskuntalaisten kanssa tätä maata puolustamaan. Senvuoksi

minä katsoisin olevan hyvinkin korkean ajan lähtea porvarilliseltakin taholta tarkastamaan, onko teidän käsityskantanne ollenkaan oikea ja olisiko siinä paljon tinkimisen varaa. Eikö sittenkin olisi parempi, että tällainen laitos, jos te nyt välttämättömästi sen tarpeelliseksi katsotte, siis laitos, joka olisi jonkunlainen armeijan reservi, olisi sellainen laitos, johon kaikki kansalaispiirit voisivat katsoa jollakin tavalla suopeammin tai edes voisivat sitä sietää? Nykyistä suojeluskuntalaitosta me emme voi sietää, emmekä voi olla siinä millään tavalla mukana. Senvuoksi näkisin minä ainakin mielelläni, että tämänlaatuisessa asiassa kansa voisi yhtyä siinä määrin, että voitaisiin saada ajanpitkään edes laitos, jos se nyt katsotaan tarpeelliseksi ollenkaan, johon kaikki kansalaispiirit voisivat suhtautua toisella tavalla. Ja se edellyttää ehdottomasti sitä, että tällaiset laitokset on kokonaan uudestaan perustettava, muuten me emme koskaan pääse tästä riitakysymyksestä erilleen ja yksimieliseksi.

Lopuksi minä asettaisin kyseenalaiseksi kokonaan, onko ollenkaan tarpeellista lainsäädäntöteitse tällaiseen asiaan puuttua. Me olemme tulleet täällä toimeen tähän saakka ilman tällaista erikoista lainsäädäntöä ja minä en ymmärrä syytä siihen, minä tähden nyt tahdotaan erikoisella lailla vakiinnuttaa tämä suojeluskuntalaitos. Eivätköhän hyvinkin riittäisi ne lakisäädökset tällaisenkin laitoksen turvaksi ja tueksi vallassaolijain taholta, jotka nyt jo meillä ovat olemassa ja joiden mukaan kaikkien muidenkin kansalaisten meidän maassamme täytyy toimia yhdistys- ja kokoutumistointia koskeissa asioissa. Tämäkin, että porvaristo tahtoo erikoisella lainsäädäntötoimenpiteellä turvata tämän oman kaartinsa, osoittaa mielestäni sitä, että tämä ei ole sellainen laitos kuin mitä porvaristo tahtoo väittää sen olevan, vaan että ne sanat, joita siinä suhteessa meille esitetään, merkitsevät tosiasiallisesti toista kuin mitä niihin tahdotaan sisällyttää.

Minä en tahdo tässä kysymyksessä tällä kertaa kauemmin viipyä. Siitähan on niin erinomaisen paljon aikaisemmin kaikissa vaiheissa joka vuosi valtiopäivillä puhuttu, että se on jokaiselle jokseenkin tunnettu. Minä katson siis ylläolevan perusteella olevani hyvällä omallatunmolla tehdä sen esityksen, että eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen.

Ed. Tanner: Kun kaikki merkit viittaavat siihen, että eduskunnan porvarillinen enemmistö aikoo nyt lopullisesti hankkia laillisen vahvistuksen aseelliselle luokajärjestölleen, joka koko elinaikansa on kantanut mitä selvintä luokkaleimaa, ja kun tästä aiheutuvat kustannukset aiotaan maksattaa niillä, joita vastaan tämä ase on ojennettu, ei asiasta voi vaieta. Ei siinäkään tapauksessa, että suojeluskuntain räikeästä luokkaluonteesta on eduskunnan pöytäkirjoissa jo kylliksi esimerkkejä. Me pidämme sitä päätöstä, jolla suojeluskunnat nyt tullaan julistamaan laillisiksi, täydellä syyllä niiden toimenpiteiden veroisina, joita porvaristo tämän järjestönsä avulla suoritti v. 1918. Tarvitseeko minun mainita niistä? Ulkomailla ne tunnetaan valkoisen terrorin nimellä ja Suomen porvaristo on hankkinut silloisten tekojensa avulla pysyvän paikan Bulgarian, Romanian, Viron, Liettuan y. m. barbaaristen maiden rinnalla. Me vastustamme suojeluskuntajärjestön laillistuttamista senvuoksi, että se on olemassa työtätekevän väestön terrorisoinniseksi. Vastustamme senvuoksi, että sitä pidetään yllä kansan yhteisillä varoilla ja että sen erinimiset virkailijat julistetaan osallisiksi samoista eduista kuin muutkin valtion virkamiehet.

Sellaisen laitoksen ylläpitoon ei valtionvaroja voida myöntää eikä kansan verotaakkaa entisestään lisätä. Siihen eivät edes porvarit ole saaneet valitsijoiltaan valtakirjaa. Minä olen varma siitä, että se työtätekevä väestö, joka on tänne äänestänyt esim. maalaisliittolaisia, ei olisi ääniään tälle puolueelle antanut, jos sitä olisi täältä väestöltä vaadittu suojeluskuntien laillistuttamisen ja ylläpitämisen nimessä.

Suojeluskuntajärjestön luokkaluonnetta ei muuta se, että tämän lain 1 §:ssä mainitaan suojeluskunnan olevan isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseksi ja kuuluu osana tasavallan sotavoimiin. Isänmaan puolustuksen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen nimessä täällä eduskunnassa on suoritettu monta mustaa tekoa ja tämä on yksi mustimmista. Suojeluskuntajärjestön luokkaluonnetta ei voida peitellä tällaisilla lauseilla. Niiden tähänastinen toiminta ja henki paljastaa niiden luonteen. Niiden suhtautuminen luokkien väliseen taisteluun osoittaa, että ne ovat olemassa siitä yksinkertaisesta syystä, että porvaristo ei luota vakinaiseen seisovaan ar-

meijaan luokkavaltansa puolustajana. Porvariston mielestä on armeijassa liiaksi sellaisia aineksia, jotka saattavat määrättyinä hetkenä muodostua vaaraksi. Siksi porvaristo tarvitsee armeijan selkäpuolella oman valkoisen luokkakaartinsa hillitsemään yhteiskunnan tyytymättömiä aineksia ja tarpeen tullen käyttämään kivääreitänsä työtekevien teurastamiseen.

Kuulin täällä tämän lain evästyskeskustelussa pastori Rantasen pitävän ylistyspuheen suojeluskuntien merkityksestä isänmaallisen hengen kasvattajana. Se oli korkea veisu porvariston aseistetun luokkakaartin puolesta. Pastori unohti mestarinsa sanat: Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu. Pastori ennusteli, että suojeluskuntalaitosta odottavat lähitulevaisuudessa monet uudet työmuodot kuten ilmatorjuminen y. m., jotka osaltaan tulevat varoja kysymään. Lieneekö tämän hengenmiehen lausunto uusittu tulkinta käskystä: Älä tapa. Kun siis otamme huomioon porvariston aikeet lisätä suojeluskunnan avustusrahoja ja julistaa suojeluskuntapäälliköiden palkkauksen valtion velvollisuudeksi, joka tietää lisättyjä verorasituksia, niin täydellä syyllä voidaan epäillä, tuleeko suojeluskuntien laillistuttaminen porvariston valheellista isänmaallisuushenkeä lisäämään. Luokkavihaa se tulee kasvattamaan, enemmän tyytymättömyyttä se synnyttää, ja tulee aika, jolloin sen tyytymättömyyden mitta kasvaa suuremmaksi voimaksi kuin mitä nämä luokkakaartit tulevat koskaan omaamaan.

Kaikkien niiden kauniiden puolustusten joukossa, joilla tätä järjestöä on yritetty eduskunnan porvariston taholta suositella, olen kuullut myöskin suojeluskuntajärjestön ylistämistä ruumiillisen liikuntakasvatuksen kehittäjänä. Suojeluskuntajärjestö on muka tässä maassa kehittänyt tervettä kansaa ja voimakkaita miehiä. Minun täytyy kummastella, mitä ylistämistä porvaristo löytää sellaisesta terveydenhoidosta, että asetetut suojeluskuntalaiset ampuvat ihmisiä raajarikoiksi. Porvariston pappisedustajat, jotka tätä „hedelmällistä” ruumiillista kasvatusta ylistävät, jättävät yksityiskohtaiset maininnat tämän kasvatuksen hedelmistä. Ehkä minä saan palauttaa edustajien mieliin pari tapausta.

Suojeluskuntajärjestön ruumiillisen ja henkisen kasvatuksen tiliin on pantava viime vuonna tapahtunut törkeä murhateko Taa-

vetissa. Sen tekijänä oli suojeluskuntalainen, joka tämän järjestön kasvatuksen alaisena oli oppinut halveksimaan ihmishenkeä. Tuloksena siitä työstä oli — ei terveitä kansalaisia — vaan muutamia ruumiita ja raajarikkoja. Viime kuun aikana sattui jälleen eräs tapaus, joka osoittaa suojeluskuntien ruumiillisen kulttuurin saavutusten luonnetta. Sortavalassa ilmestyvän Kansan Voiman elok. 27 päivän numerossa kerrotaan: „Maanantaina t. k. 22 päivää vasten yöllä kello 12 ja 1 välillä tuli Mantsinsaaren Työmpäisten kylään talollisen Grigori Wastrakoffin taloon muutamia seudun suojeluskuntalaisia, jotka koputtivat ikkunaan. Luullen kalastustoveriensä olevan lähdössä kalastusretkelle meni talonisäntä ottamaan selvää asiasta. Tällöin tiedustelivat ulkona olijat, joista talonväki tunsi ainoastaan yhden, nim. entisen poliisin pojan Ivan Kokotin, Mantsinsaaren Peltoisten kylästä, talonpoikia Nikitti ja Mikko Wastrakoffia. Aavistaen pahaa yritti isäntä mennä takaisin sisälle, mutta ei häntä laskettu, jolloin hän huusi poikiaan avuksi. Tämän kuultuaan tuli Mikko Wastrakoff ulos, mutta huomattuaan tunkeilijain olevan aseistettuja, aikoi hän kääntyä takaisin sisälle, päästenkin porraskäytävään, josta kysyi mitä yöllisillä vierailloilla oli asiaa. Kysymykseen vastasi mainittu Kokotti, joka seisoi pihalla pistooli kädessä, että tule vain ammuttavaksi. Samalla laukaisivat edempänä seisonet miehet yhtäikää kolme kivääriä Wastrakoffia kohti, jolloin eräs kuulista osui hänen keskiselkäänsä, pysähtyen suolistoon. Ammunnan aikana oli Grigori Wastrakoff päässyt pujahtamaan sisälle haavoitetun paetessa karjakartanoon. „Sankarit” jatkoivat vielä tämänkin jälkeen ampumista. Tapahtumasta ilmoitettiin aamulla Salmin nimismiehelle ja tiistaina pidettiin tapahtuman johdosta poliisitutkinto, joka johti Kokotin pidättämiseen. Mainittakoon, että „urhot” olivat paluumatkalla Härkämäen patterilta, jossa päivällä oli pidetty ampumakilpailut, ottaen niihin osaa myöskin paikkakunnan suojeluskuntalaiset. Matkallaan tihutyöntekijät olivat poikenneet myös Yrjö Nenosen talossa, koputelleet täälläkin ikkunaan ja ammuskelleet talon pihassa. Usein mainittu Kokotti on paikkakunnan innokkaimpia suojeluskuntalaisia.

Eduskunnan pappisedustajat suojeluskuntien innokkaimpina puolustajina, anta-

vat esirukouksissaan suojeluskuntien toiminnalle siunauksensa ja virittävät kiitosvirren tämän tapaisten saavutusten johdosta. Minkälaisia nämä pappien esirukoukset hengeltään ovat, siitä saamme kuvan suojelijain sotapapin, keskiajan inkviisiittorien nykyaikaisen jälkeläisen, pastori Juho Päiviön esirukouksesta, joka Hakkapeliitan juhannusnumerossa julkaistuna on näin kuuluva:

„Siinä, jos missään tulee kysymykseen henki ja tämän suunta. Jos minkään, tulee tämän pohjautua historiaan ja historian Jumalaan. Pitää paikkansa vanha totuus: „Henki tekee eläväksi”. Kansalaiskunnan kasvattamisessa on vaalittava sen hengen säilyttämistä kasvateissa, joka antoi esivanhemmillemme voimaa vartiopaikallaan kestämään, rohkeutta saavutuksiansa suojelemaan ja viisautta ne meille kehityskelpoisina jättämään, sen hengen, joka ei omaansa etsi. Meidän ei tarvitse tuota henkeä kaukaa etsiä. Se on ajasta ja paikasta riippumattomana aina saatavissa, sillä se on Jumalan henki, kristillisen seurakunnan henki ja kristityn henki sellaisena kuin se asuu ja vaikuttaa suomalaisissa. Tämä henki on aina ollut ja on edelleen oleva varmin ja paras kansalaiskunnan kasvattaja. Sen vuoksi kelpaa se myös tarkoitustansa vastaavan suojeluskunnan hengeksi sekä yleis- että erikoistehtävissä. Missä tälle hengelle on suotu sija, ja mikä parempi, hallitseva asema, siellä kasvaa suojeluskuntalaisista kansakunnan elämän ja toimen uudistava kantajoukko, joka kasvattaa ja ympärilleen kokoo kansan parhaimmiston ja joka ennen pitkää suuntaa oikealle nukkuvat, horroksissa liikkuvat ja eksesyksissä kulkevat. Missä suunta rohjetaan pitää selvänä, siellä ei tule puuttumaan suojeluskunnilta kansan parhaan ja vakavan aineksen sekä aineellista että — tuota kaikkein tarpeellisinta — siveellistä kannatusta. Lyhyesti sanoen: Kansan elämää ja maailmankatsomusta vuosisatoja johtanut henki on omistettava suojeluskuntahengeksi, — ja menestys on taattu.”

Näin juttelee nykyaikainen suojeluskunnan kenttäpappi, jolle on täysin vierasta todellinen elämä ja joka ei muuta näe eikä käsitä, kuin pistimille perustuvan pakkovallan ja lisäksi pakkovallan, joka syösee turmioon ja hättään kansojen enemmistön, pakkovallan, joka on perustettu puo-

lustamaan harvain vallan oikeutta saada mielin määrin riistää työtätekeviä, ja pakkovallan, jonka tarkoitus on vääryyden ylläpitäminen siinäkin tapauksessa, että lunastushintana on koko ihmiskunnan turmioon saattaminen.

Kyllä minä odottaisin porvariston parhaimmistolta niin paljon rehellisyyttä, että suojeluskuntien tarkoituksena suoraan tunnustettaisiin. Turhaa on kansalle uskotella, että tässä asiassa porvaristoa johtaisivat isänmaan ja ihmisyyden vaatimukset. Sanokaa suoraan, että suojeluskuntajärjestö on kivääreillä, tykeillä, kuularuiskuilla ja — pappi Rantasen sanojen mukaan — tulevaisuudessa lentokoneilla ja kaasupommeilla varustettu ase porvariston käsissä taloudellisen ja valtiollisen diktatuurikomennon pystyssäpitämiseksi ja vahvistamiseksi. Sellaista tunnustusta odottaisin porvariston taholta niiden kauniiden ylistysvirsien sijasta, joilla suojeluskuntien rikolliset teot ovat näiden vuosien aikana painetut pimentoon.

Vaikka porvaristo ei liene kypsä sellaiseen tunnustukseen, voitaisiin ainakin odottaa, että tämän asian ratkaiseva vaihe saisi näiden omantunnon heräämään, jotka täällä aikoinaan ovat porvaristoa auttaaneet salaamaan suojeluskuntien luokkaluonnetta. Minä tarkoitan niitä sosialidemokraattisia edustajia, joiden mielestä suojeluskuntien luokkaluonne on epäilyksenalainen. Niiltä minä toivoisin vielä kerran täsmällistä ja selvää kannan ottoa.

Ed. Tainio, huomattava puolueensa jäsen, on täällä m.m. joulukuun 2 p:nä 1926 ryhtynyt hämäämään suojeluskuntien luokkaluonnetta. Hänen lausunnostaan löydämme m.m. seuraavaa:

„Suojeluskunnat kaiketi perustettiin etupäässä laillisuuden ja järjestyksen turvaamiseksi” — — „Minun mielestäni vasemmisto esiintyykin, ainakin mikäli sosialidemokraattista puoluetta koskee, väärin silloin kuin se käsittää asian sillä tavalla, että suojeluskunnat ovat heitä vastaan.” — — „Minä siis, kun minulta kysyttiin, vastasinkin siihen, että suojeluskunnat voidaan järjestää sellaisiksi, että sieltä katoaa se luokkakaartin henki ja että ne muodostuvat vain maanpuolustusreserviksi, miksi ei poliisin apujoukoksi, jos poliisivoima sitä järjestyksenpitoon joskus tarvitsee. Oletamus, jota tuskin koskaan

tarvitsee toteuttaa. Ja sellaisina minä en lainkaan niitä vastustakaan, siihen nähden vielä, että suojeluskuntien kustannukset, vaikkapa ne ovat suuret, ovat sentään paljon halvempia kuin sotajoukon ylläpito. Ja niinkuin sanoin, työväkeä vastaan ne eivät tälläkään kertaa voi olla.”

Samana päivänä tapaamme Tainion lausumassa vielä: „Minä en pidä niitä (suoje-luskuntia) sosialidemokraattista liikettä vastaan uhkaavana vaarana ja minä näen mahdollisuuden järjestää suojeluskuntalaitos sillä tavalla, että siitä on maalle hyötyä puolustustarkoituksiin ja se on, järjestää ne pysyväksi lailliseksi reserviksi, johon jokaisen asevelvollisuutensa suorittaneen on pakko jonkun aikaa kuulua.” Eräässä toisessa yhteydessä esiintyy Tainio tuomitsemassa muutamia tovereitaan siitä, että nämä vastustavat suojeluskuntien määrärahoja. No, Tainio voi nyt — jos hän on johdonmukainen — lausua kiitoksensa porvaristolle, että se tulee tänä päivänä toteuttamaan tämän Tainion ohjelman kaikissa oleellisimmissa kohdissaan. Tainio puolestaan on jo saanut kiitoksensa porvareilta, sillä jouluk. 2 p:nä 1926 eduskunnan istunnosta syntyneet pöytäkirjat osoittavat maalaisliittolaisten tunteen tarvetta tulkita kiitollisuutensa edustaja Lohen kautta. Hän sanoo: „Minä luulen voivani vakuuttaa, että ed. Tainion käsitys siitä, että suojeluskuntajärjestöstä ei ole sosialidemokratialle mitään vaaraa, se käsitys on aivan oikea. Minä olen vakuutettu siitä, että jos te sosialidemokraatit jaksatte eteenkinpäin pitää sen varan, etteivät kommunistit syö teitä, niinkuin ne söivät v. 1918, niin teillä ei ole mitään peljättävää suojeluskuntien puolesta.” (Keskustasta: Ihan oikein!)

Ed. Saarinen on täällä ed. Tainion ta-paan puolustanut myöskin suojeluskuntien säilyttämistä tällaisena reservilaitoksena ja yhtynyt siihen käsitykseen, että tästä luokkajärjestöstä muodostettaisiin järjestö, johon niidenkin vanhempien pojat pakoit-tettaisiin kuulumaan, mitkä aikoinaan ovat menettäneet henkensä tämän järjestön toimeenpanemissa joukkoteurastuksissa. Edustaja Lohi on antanut, kuten sanottu, sosialidemokraateille sellaisen vakuutuk-sen, että sosialidemokraatit saavat suoje-luskunnilta siis viettää yönsä rauhassa. Minä olen siinä käsityksessä, että näiden sos. dem. edustajien häpeällinen kannan-

otto suojeluskuntiin nähden on kannusta-nut porvaristoa nyt yrittämään tämän lai-toksen laillistuttamista. Jos sosialide-mokraatit olisivat johdonmukaisesti ja tin-kimättä vastustaneet suojeluskuntien ole-massaoloa, ei porvaristo esiintyisi täällä niin varmana asiansa puolesta. Aktiivisin suojeluskuntaporvaristo on tämän sociali-demokraattisen puolueen ja edustajien ta-holta tulleen tunnustuksen rohkaisemana johtunut siihen käsitykseen, että suojelus-kuntien laillistuttamisen aika on tullut ja että vastaisuudessa yhteisymmärrys tulee laajenemaan. Sellaisen käsityksen syn-tyyn ja vahvistumiseen on vaikuttanut rat-kaisevasti nykyisen hallituksen sociali-demokraattisen pääministerin ja sotaministe-rin suojeluskuntaystävällisyys. Tanner hallituksensa pääministerinä otti hatutto-min päin vastaan suojeluskuntien paraatin ja liput. Sotaministeri päiväkäskyssään lausuu kiitoksensa m. m. suojeluskunnille siitä suuriarvoisesta työstä, jonka nämä muka ovat isänmaan hyväksi tehneet. Mitä nämä tällaiset teot ovat muuta kuin taan-tumuksellisen porvariston rohkaisemista sellaisiin toimenpiteisiin että suojeluskun-tajärjestö julistetaan erikoisella lailla val-tiovallan oleelliseksi osaksi? Tunnettu ak-tivist Kai Donner on eräässä puheessaan paljastanutkin kyllin selvään, että sillä ta-holla rakennetaan paljon sos. dem. puo-lueen huomatuimpien jäsenten muuttuneen mielipiteen varaan. Donnerin puheessa on m.m. seuraava kohta: „Se puolue, joka kymmenen vuotta sitten yhdessä venäläis-ten kanssa taisteli meitä vastaan tai oli taistelusta syrjässä, on nyt yli puoli vuotta edustajiensa kautta hallinnut maatamme. Se on tämän johdosta porvarilliselta ta-holta saanut osakseen ankaraa arvostelua ja, kuten rohkenen väittää, yksipuolista ar-vostelua. Se on kuitenkin, tämä on va-kaumukseni, lojaalisesti noudattanut sille eduskunnan porvarillisen enemmistön an-tamia toisinaan epämieluisiakin määräyksiä ja toivomuksia ja se on tällä toiminnallaan edistänyt ja kannattanut suojeluskuntien työtä.” Ja tehtyään muutamia sivu-huomautuksia, Donner jatkaa: „Meidän on pyrittävä arvostelemaan, mitä nykyinen suunta merkitsee edustamamme liikkeen ja aatteen kannalta. Tältä kannalta katsot-tuna me joudumme toteamaan, että suuri ja ilahduttava muutos on tapahtunut niissä piireissä, jotka vapaussodan aikana

ja kauan sen jälkeenkin olivat vastustajinamme. Ja meidän on edelleen mitä suurimmalla tyydytyksellä todettava, että sosialidemokraattinen puolue hallitusvastuutaan ja kannanmuutostaan huolimatta viimeisissä vaaleissa ei ole menettänyt joukkojensa kannatusta, että se ei ole kärsinyt tappiota, joskaan se ei ole saavuttanut voitojakaan. Tätä kaikkea on ehdottomasti pidettävä voimakkaan tervehtymisen merkkinä, josta suojeluskuntaväen on syytä vilpittömästi iloita. Onhan todennäköistä tai ainakin mahdollista, jos kehitys saa edelleen kulkea samaan suuntaan, että se päivä ei ole niin kaukana, jolloin suojeluskuntatoiminta voi saada osakseen sosialidemokraattisen suoranaisen kannatuksen toisellakin tavalla kuin eduskunnan määräykseen noudattavan hallituksen kautta."

Eikö sosialidemokraattisilla edustajilla, varsinkin Tainiolla, Saarisella y. m. ole mitään sanottavaa edellisen johdosta? Tahdotteko väittää, että olette kaikessa täyttäneet valitsijainne ja ennen kaikkea sen luokan vaatimukset, joiden edustajina te haluatte täällä esiintyä? Te haluatte solmia sellaisen linnarauhan porvariston kanssa, jossa kaiken määrää porvaristo pistimiensä suojassa. Sellaisenko evästyksen olette valitsijoiltanne saaneet? Sitäkö varken esim. Tainio istuu täällä edustamassa sosialidemokraattiseen puolueeseen kuuluvaa työväestöä? Me täällä vasemmistossa olemme paremmin oppineet kunnioittamaan valitsijoittemme tahtoa, me tiedämme, mitä Suomen työväki ajattelee tästä kuten monesta muustakin porvariston toimenpiteestä työtä tekevää väestöä vastaan. Suomen työväestö ei tule sos. dem. edustajien tapaan tinkimään käsityksissään, mikäli se koskee suojeluskuntien luonnetta ja tehtäviä, päinvastoin. Vaikka tämä järjestö nyt tullaan julistamaan lailliseksi, niin se päätös ei tule olemaan ikuisen, ei taistelu tämän järjestön olemassaolosta ole siihen loppunut enempää kuin taistelu koko sitä valtakomentoa vastaan, jonka turvaksi tämä järjestö on muodostettu. Jotka siinä taistelussa eivät ole työväestön puolesta, ne ovat työväestöä vastaan, ne toimivat työtä tekeville luokille turmiollisen linnarauhan puolesta ja havaitaan työväen vihollisiksi.

Tulemme äänestämään lain hylkäämisen puolesta. (Eduskunnasta: Tekijä esiin!) Sopii tunnustella tekijää.

Puhemies: Pikakirjoituspöytäkirjaa tarkastaessani olen huomannut, että ed. Tanner on käyttänyt lausuntonsa alkupuolella loukkaavia sanoja Suomen kanssa ystävällisessä suhteessa olevista valtakunnista. Tällainen sanankäyttö ei ole V. J:n mukaan sallittu ja sentähden kutsun ed. Tannerin järjestykseen.

Ed. Tainio: Edellinen puhuja kysyi, edustanko minä täällä Suomen työväkeä. Kyllä, ja noudatan sen mielipiteitäkin ja toiveita niin hyvin, kuin minä osaan. Mutta edellinen puhuja ei menettele sen mukaan, mitä hänen valitsijansa sanovat, vaan sen mukaan, mitä sanotaan rajan toisella puolella. (Eduskunnasta: Oikein! Äärimmäisestä vasemmistosta: Se on valhe.) Siihen on todistuksia tarpeeksi paljon. (Eduskunnasta: Sopii väittää. Todista. Salata julki).

Mitä itse suojeluskuntakysymykseen tulee, niin minä olen ennen sanonut, että se on kiperä paikka. (Äärimmäisestä vasemmistosta: Tainiolle?) Ei kun Suomen kansalle. Porvaristo tahtoo yksimielisesti säilyttää suojeluskunnat, sosialistit ja kommunistit tahtovat saada ne pois. Mutta niin kauan kuin ne ovat vähemmistössä, ne eivät saa. Ja kun näin on, niin minä olen asettunut sille kannalle, että niitä täytyy sietää, ainakin toistaiseksi. Sillehän ei mitään voi. Asiassa on kuitenkin tapahtunut jonkun verran kehitystä myöskin porvariston taholla, se on päivän selvästi nähtävissä. Sitä kehitystä osoittaa m. m. tämän lain 3 §, joka säättää, että suojeluskuntajärjestö tai sen osa alkoon ottako osaa poliittista laatua olevaan toimintaan. En tiedä ajotaanko sitä noudattaa, tätä pykälää, mutta kyllä sitä pitäisi noudattaa, kun siitä laki tehdään. Ja nythän jo kaikki porvarit yksimielisesti väittävät, niinkuin tässä laissakin sanotaan, että „suojeluskuntajärjestö on olemassa isänmaan ja sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustukseksi ja kuuluu osana sota-voimaan". Jos ei suojeluskunnilla mitään muuta tehtävää olisi, niin emme me suinkaan niitä vastustaisi. Mutta tämä lakikin herättää epäilyksiä siitä, että suojeluskunnille halutaan säilyttää muitakin tehtäviä, että suojeluskuntia aiotaan käyttää joskus tarpeen tullen muuhunkin kuin isänmaan puolustukseen tai sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen suojaamiseen. Näihin epäilyksiin antaa aihetta se tapa, millä suojelus-

kunnat ovat yhdistettyinä armeijaan. Yhdyssiteenä on ainoastaan tasavallan sota-voimien ylin päällikkö, presidentti. Se on heikko yhdysside ja se on yhdysside, joka ei pysty tehtäväänsä. Kysymys on kaikista presidenteistä sinänsä. Tasavallan presidentin tehtävät ovat niin laajat ja monipuoliset ja antavat niin paljon työtä, ettei presidentillä ole aikaa eikä tilaisuutta tarkemmin seurata tämän erillisen puolustusjoukon toimintaa ja työtä, jonka korkein päällikkö hän on. Presidentin selän takana voi tapahtua mitä tahansa, ilman että hän saa siitä aavistustakaan. Jos suojeluskunnat olisivat armeijan tai maan puolustusjoukkojen osana, silloinhan ne luonnollisesti olisi pitänyt järjestää puolustusministeriön ja ehkäpä vielä armeijan ylipäällikön alaisiksi, niin että suojeluskuntien asiat olisivat tulleet hoidetuksi samalla tavalla ja samassa järjestyksessä kuin muun puolustusvoiman asiat. Tämä tällainen höllä side tasavallan muitten puolustusvoimien ja suojeluskuntien välillä saattaa joskus johtaa ikävyyksiin. Se antaa ainakin aihetta epäilyksiin, että tämä on tahallista, tämä on järjestetty, tämä on harkittua — ja niinhän tämä onkin. Se ei ole sattumata. Minulle on varmalta taholta kerrottu, että kun tätä lakiesitystä laadittiin, ennenkuin se jätettiin eduskunnalle, niin puolustusministeri ja armeijan korkeimmat kenraalit olivat toista mieltä, kuin mitä tämä laki sisältää. Ne olivat samaa mieltä, kuin minä olen tässä asiassa esittänyt. Ja siitä huolimatta on suojeluskuntien esikunnan tahto päässyt ilmenemään tässä laissa. — Kun valtio sitoutuu tämän lain kautta suorittamaan suurimman osan suojeluskuntien kustannuksista, maksamaan niitten toimihenkilöiden palkat, niin kyllä valtiolla olisi silloin syytä ottaa tarkempi kontrollivalta tämän laitoksen yli, kuin mikä sillä nykyisin on.

Nykyinen puolustusasiainvaliokunta, jossa tämä oli käsiteltävänä, ei ottanut näitä asioita lainkaan asiallisen harkinnan alaiseksi; se yhdessä istunnossa suoritti kolme lukemista ilman mitään muuta ja tahtoi vielä kaikki muutkin nämä samanlaiset asiat panna menemään samalla tavalla seuraavassa istunnossa, ja siellä sanottiin suoraan, että meidän kantamme on määrätty, laki on hyväksyttävä, se on sama, mitä se sisältää. Minä toivoisin, että eduskunta ei asettuisi tälle kannalle kuin se valiokunta. (Vasemmalta: Kyllä asettuu!) Saattaa olla!

Mutta minä toivon kuitenkin toista (Vasemmalta: Turha toivo!) ja ehdottaisin, että tämä lakiehdotus hylätään, mutta pyydetään hallitukselta uutta esitystä, joka perustuu siihen, että suojeluskunnat tulevat puolustusministeriön ja armeijan ylipäällikön alaisiksi.

Ed. Ingman: Minä pyydän aluksi ed. Tainion tekemän ilmoituksen johdosta siitä, mille kannalle m. m. edellisen hallituksen puolustusministeri olisi asettunut eräässä ed. Tainion koskettelemassa kohdassa, sanoa, että minulla ei ole mitään tietoa siitä, että puolustusministeri olisi asettunut toiselle kannalle, kuin mitä esityksestä sitten käy ilmi. Päinvastoin, hän juuri esitti sen kohdan, sellaisena niinkuin se sitten myöskin hallituksen esitykseen eduskunnalle tuli. Minä en tiedä, mistä ed. Tainiolla on tietonsa.

Mitä sitten itse pääasiaan tulee, niin niistä väitteistä, joita vasemmalta esitetään joka kerta kuin suojeluskunta-asia tulee jossain muodossa esille, myöskin siinä muodossa, missä se nyt on esillä, olisi yksi väite, joka, jos se pitäisi paikkansa, olisi tunnustettava myöskin arvonantoa ansaitsevaksi, nimittäin se väite, että muka suojeluskunnilla ei ole sanottavaa merkitystä maanpuolustuksessa. Sitähän täällä vasemmalla lukemattomia kertoja on suurella varmuudella ja muka suurella asiantuntemuksella esitetty. Suojeluskunnilla on, sanotaan, merkitystä siinä ja tässä suhteessa, mutta juuri siinä, missä heillä pitäisi olla varsinainen merkityksensä, nim. maanpuolustuksessa, siinä niillä ei sitä ole. Minä en tiedä, mihin asiantuntemukseen tämä yhä uudestaan esitetty väite nojautuu. Olen koettanut perehtyä todellisten asiantuntijain käsitykseen juuri tästä kohdasta, ja se on aivan toisenlainen. Kun ehkä voidaan väittää, että kotimaiset asiantuntijat eivät ole täysin puolueettomia, niin olen koettanut perehtyä niihin lausuntoihin, joita ulkomaalaiset asiantuntijat ovat asiasta antaneet. Pyydän esittää joitakin sellaisia.

Norjan sotilasiamies majuri Laurantz on kirjoitti oltuaan kolme vuotta toimesta Suomessa eräässä haastattelussa m. m. seuraavaa: „Olen näinä vuosina ollut tilaisuudessa tutustumaan suojeluskuntien toimintaan varsinkin Itä- ja Etelä-Suomessa. Olen sitäpaitsi tehnyt laajan kiertomatkan Karjalan kannaksella ja Laatokan pohjoispuo-

lella. Näillä matkoilla ja monissa muissa tilaisuuksissa olen tullut yhä vakuutetumaksi suojeluskuntajärjestön erittäin suuresta merkityksestä maan vapaaehtoisena puolustusvoimana, armeijan tukena ja apuna. Monessa muussakin suhteessa merkitsee suojeluskuntajärjestö paljon. Sehän kouluttaa kymmeniä tuhansia miehiä, niin nuoria kuin vanhojakin, ja myös sellaisia, joiden koulutus Suomen nuoressa armeijassa, ei olosuhteiden vuoksi ole käynyt pänsä, ja sehän ylläpitää ja juurruttaa kansassa kaikkialla puolustustahtoa ja sotilaallista henkeä muodostaen näin sen henkisen pohjan ja perustan, joka on välttämätön menestykselliselle työlle puolustulaitoksessa rauhan aikana ja vieläkin välttämättömämpi sodan sattuessa." Niinkuin arvoisat edustajat kuulevat, tämä menee ihan päinvastaiseen suuntaan, kuin mitä täällä vasemmalta kuullaan.

Ruotsinmaalainen kenraalimajuri Ernst Linder on eräässä antamassaan haastattelussa alleviivannut, että „suojeluskunnat suojaavat kotiseudun ja siten tekevät mahdolliseksi armeijan käytön rintamalla. Vielä suojeluskunnat antavat armeijan tuleville alokkaille valmistavan harjoituksen, jolla on suuri merkitys heidän koulutukselleen armeijassa. Suojeluskunnissa säilyy myös armeijan päällystön ja armeijan alipäällystön harjaantuminen tehtävissään.”

Englantilainen kenraali Kirke, joka vuosina 1924—1925 oli täällä eräissä hallituksen antamissa toimissa, lausuu esitelmässä, jonka hän piti Lontoossa palattuaan Suomesta, m. m. seuraavaa: „Maan (Suomen) turvana ovat suojeluskunnat. — — — Mielipiteeni mukaan ovat suojeluskunnat nykyisin suurimpana takeena rauhasta Suomessa ja mahdollisesti kaikissa Itämerenmaissa.”

Tällaiset ovat puolueettomien asiaintuntijain mielipiteet. Ja minun ainakin täytyy käsitystäni asiasta muodostaessani antaa tällaisille lausunnoille ihan toinen arvo kuin niille lausunnoille, joita vasemmalta kuuluu. Suojeluskunnat ovat meille osana maanpuolustusvoimaa, rauhan takeena ja maan turvana. Meitähän ei voida syyttää militarismista eikä imperialismista, sillä sellaiset väitteet (Äärimmäisestä vasemmistosta: Kyllä!) kaatuvat omaan mahdottomuuteensa, ja joka niitä esittää, tekee yksistään itsensä naurunalaiseksi semmoisilla väitteillä. Suomen kansa tahtoo. senhän

jokainen täällä tietää, elää rauhassa, ja yhtenä takeena, että saamme elää täällä rauhassa, ovat suojeluskunnat olleet ja ovat sitä yhä. Jos tästä meidän yksimielisestä ja vilpittömästä rauhantahdosta huolimatta meitä vastaan hyökätään, silloin on suojeluskunnilla myös oma tärkeä tehtävänsä, niinkuin esittämistäni lausunnoista käy ilmi ja niinkuin tässä huoneessa erinäisiä kertoja on m. m. puolustusrevisionin puheenjohtaja esittänyt.

Tähän tulee nyt lisäksi vielä se, että suojeluskunnat ovat valtiotalouden kannalta erittäin halpaa puolustusvoimaa. Nehän perustuvat, mitä niiden miehistöön tulee, kokonaan vapaaseen isänmaalliseen uhrautuvaisuuteen. Ne ovat yhdellä kertaa isänmaallisen mielen ja välttämättömän kurin kouluna. Sitä ei ole kiellettävä, että niissä on erinäisissä tapauksissa ilmennyt puutteita; puutteita voi vieläkin sellaisessa suuressa laitoksessa olla, mutta jotenkin yksimielisesti tunnustettaneen, että siinäkin suhteessa on menty vahvasti eteenpäin ja puutteet suuresti vähentyneet.

Kun näin on asianlaita, niin on mielestäni mitä suotavinta, että suojeluskuntien asema vakiinnutetaan, ja hyväksymällä lopullisesti se laki, joka on toisessa lukemisessa hyväksytty, liitetään suojeluskunnat entistä lujemmin maan puolustuslaitokseen ja myöskin Suomen valtiovaltaan.

Että kommunistit vastustavat suojeluskuntia, se ei herätä ollenkaan oudoksumista. Se on minun mielestäni aivan selvää. Se vielä tarvittaisiin, että herrat kommunistit rupeaisivat suojeluskuntia kannattamaan! Sanoohan tämän lain 1 §, että suojeluskuntajärjestö on olemassa isänmaan puolustukseksi. Tämähän on mahdollisimman jyrkässä ristiriidassa kaikkien pyrkimysten kanssa saattaa Suomi vieraan vallan alaiseksi. Kaikkien vieraan vallan agenttien täytyy vastustaa suojeluskuntia. Se on selvää. Ja se on hyvä mielestäni, että he tekevät sen avoimesti, kirkkaasti, niin ettei kansassa synny mitään epäilyksiä siitä, kenenkä asioilla he kulkevat. Edelleen sanotaan tässä 1 §:ssä, että suojeluskuntajärjestö on olemassa isänmaan laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustukseksi. Semmoisen säännöksen täytyy tehdä ne vastenmieliseksi kaikille niille, jotka tahtovat tähän maahan perustaa neuvostovaltaa ja veristä diktatuuria. (Vasemmistosta: Entäs fascisti-val-

taa?) Se määräys on niin ristiriidassa tällaisten pyrkimysten kanssa kuin ikinä voi olla. Mutta arvelen, että suojeluskunnat ovat kommunisteille vastenmieliset myös siitä syystä, että niitä on osoittautunut mahdollottomaksi soluttaa. (Naurua eduskunnassa.) Armeijassa voidaan tehdä myyräntyötä. Voidaan nuorten sotilaiden käsiin pistää tällaisia lentolehtisiä — tämä on ihan tuore — joissa sanotaan esim. näin: „Liittykää yhteen, liittykää tuhansin ja miljoonin kommunistisiin, kumouksellisiin järjestöihimme, kommunistiseen puolueeseemme. Ajakaa pois joukostanne sosialidemokraattiset johtajat, jotka saarnaavat yhtymistä riistäjien kanssa, tukkikaa suut niiltä, jotka tuudittelevat teitä pasifistisella pödyllä. Valmistukaa suureen taisteluun, tehkää se, minkä voitto vaatii. Sotilaat ja matruusit! Työläisten ja talonpoikien pojat, älkää unohtako sitä, että te kuulutte työtätekevien luokkaan. Veljeilkää! Teidät syöstään oman luokkanne pyövelien ja petturien osaan. Mutta muistakaa: Teidän suojeluksenne ansaitsee vain yksi lippu, kansainvälisen proletariaatin punalippu.”

Tällaista, niinkuin sanottu, voidaan nuorten sotilaiden käteen pistää ja ehkä sillä joskus, ikävä kyllä, voi olla heihin jotain vaikutusta. Mutta jos tämä pistetään suojeluskuntalaisen käteen, niin hän kyllä osaa tukkia suun siltä, joka koettaa tuuditella häntä „kommunistisella pödyllä”, ja jos hyvin käy, niin voi asianomainen vielä joutua tiilenpäitäkin laskemaan semmoisesta yrityksestä. Onko nyt kumma sitten, että kommunistit vihaavat suojeluskuntia!

Sosialidemokraatit ymmärtävät epäilemättä paljon paremmin suojeluskuntien merkityksen maan puolustukseksi ja rauhan ylläpitämiseksi. Ja se on toisinaan minun mielestäni melko selvästi myös heidän taholtaan sanottu. Kun hekin kumminkin vastustavat suojeluskuntia ja varsinkin tässä tapauksessa niiden saattamista vakinaisemmalle kannalle, niin minä näen siinä vain yhden ilmauksen siitä heikkoudesta äärimmäistä vasemmistoa kohtaan, mikä vallitsee sosialidemokraateissa. He eivät uskalla työssä ja teossa ihan selvästi osoittaa, mitä he kommunistien hommista tässä ajattelevat ja sen tähden he, tosin — se tunnustus on annettava — verraten heikolla äänellä ja ilman erikoista innostusta, kumminkin yhtyvät ulvomaan yhdessä sutten kanssa, niin-

kuin sanotaan. Tulos on tästä, niinkuin aina puolinaisuudesta, oma vahinko. Selvä ja jyrkkä kanta olisi sosialidemokraateille paljon parempi. Mutta osaksi tämä vastustus, niinkuin tänä päivänä täällä on kuultu, johtuu historiallisista syistä. Ed. Leino sanoi, että suojeluskunnat on perustettu työväenluokkaa vastaan. Jos hän olisi tahtonut sen selvemmin ja täydellisemmin sanoa, niin olisi voinut sanoa: Kapinaan nousseita työväenluokkaan kuuluvia vastaan. Silloin se olisi oikein. Mutta vaikka suojeluskunnat ovat syntyneet ajalla, jolloin sosialidemokraatit olivat väärällä puolella ja suojeluskunnat olivat oikealla puolella ja oikeata asiaa puolustamassa, niin minun nähdäkseni suurella poliittisella puolueella, joka huomaa erehdyksensä, niinkuin sosialidemokraatit sen ovat aikoja sitten huomanneet, pitäisi olla rohkeutta lyödä kättä vastustajan kanssa, joka silloin oli oikeassa. Ja minun nähdäkseni käy kehitys tähän suuntaan, jopa aika nopeastikin. Kun sosialidemokraattien taholta sanotaan: „Ei koskaan”, niin se ei kuulu ihan kuin täydestä vakaumuksesta sanottuna, parempi olisi sanoa: „Ei tällä kertaa”.

Suojeluskuntien kehittyminen tarkoitus-taan paremmin vastaaviksi ja niiden epäkoh-tien poistaminen, mitä siellä täällä niissä on ilmennyt, on varmasti myöskin tekevä so-sialidemokraateille ajan mittaan helpom-maksi niellä tämän tällä hetkellä nyt vielä vähän katkeralta tuntuvan pillerin.

Muut kansat koettavat nykyään kaikella tavoin lisätä turvallisuuttaan ja rauhansa takeita. Meillä on syy tehdä samoin. Meidän on niin ollen mielestäni syytä itsenäisyy-temme ja rauhamme paremmaksi turvaami-seksi hyväksyä esillä oleva laki.

Ed. Aalto-Setälä: Mikäli Suomen mies ja nainen tahtoo puolueettomasti ja ennakkoluulottomasti asioita tarkata ja tehdä niistä johtopäätöksiä, sikäli on var-maa, että se tulos, johon suojeluskuntakys-myksessä tullaan, on se, että suojeluskunnat ainakin tähän asti ovat olleet menestykseksi ja siunaukseksi Suomen kansalle. En tahdo tässä yhteydessä puhua niistä ansioista, joita suojeluskunnilla itsenäisyytemme saavutta-miseksi ja saavutetun itsenäisyyden turvaa-misessa on ollut. En myöskään tahdo puhua siitä taloudellisesta hyödyistä, mikä Suomen valtiolle on koitunut sen kautta, että suoje-

luskuntajärjestö on ollut aseellisen sotaväen tukena, enkä tahdo puhua siitäkään suuriarvoisesta työstä, mikä suojeluskuntajärjestön kautta on kansamme ruumiillisen ja henkisen kunnon kohottamiseksi tehty. Nämä seikat ovat kaikille täällä oleville tunnettuja. Jokaisen täytyy myöntää näiden tosiasioiden olemassaolo ainakin sisäiselle itselleen. Suun tunnustuksen voi harhaan johdettu puoluekuri tai puoluettahto estää.

Käsilläolevasta laista suojeluskuntajärjestöstä on jo viime valtiopäivillä, jolloin asia jätettiin lepäämään, puhuttu enemmän kuin tarpeeksi. Käsittelystä syntyneitä pöytäkirjoja lukiessani, olen ikävä kylläkin, tullut sellaiseen vakaumukseen, että lakia vastustavien puolella on asiallisuus ollut kokonaan tuntematon käsite. Ne hyökkäilyt ja moitteet, mitä suojeluskuntajärjestöä vastaan on kohdistettu, ovat olleet joko kokonaan mahdollittomia tai tekaistuja ja vieläpä vastoin parempaa tietoa tehtyjä. Asiassa olleen keskustelun valossa voi järjestöä vastaan tehty muistutukset jakaa pääasiallisesti kolmeen ryhmään. Ensiksikin järjestön syntyä vastaan tehtyihin, toiseksi sellaisiin, jotka väittävät järjestön toiminnan työväenluokan vastaiseksi, ja kolmanneksi niihin, jotka tuomitsevat järjestön hengen fascistiseksi. Selventääkseni vähän tässä kohdin käsitteitä läsnäolevassa sosialidemokraattisessa ryhmässä, jos sellaiseen yleensä mitään mahdollisuutta on — tästä vasemmalle ei ainakaan tarvitse mitään yritystä tehdä, sillä heidän toimintaohjeensa on kai korkeamman hengen sanelemia — saanen hetkiseksi kiinnittää huomiota näihin järjestöä vastaan tehtyihin muistutuksiin.

Ainakin minun käsitykseni mukaan eivät sosialidemokraatit hyväksy aseellista parantamista yhteiskunnallisissa oloissa, vaan pitää parannuksen tapahtua laillista parlamentaarista tietä. Käsitykseni lienee oikea. En tosin ole asiasta keskustellut nykyisen sosialidemokraattisen ryhmän jäsenten kanssa, mutta ennen tänne tuloani olen useinkin joutunut puheisiin sosialidemokraattiseen puolueeseen lukeutuvien henkilöiden kanssa, ja ovat he jyrkästi tuominneet sen, että punakaarti 1918 ryssäläisen sotaväen avulla ja ryssien kivääreillä yritti ottaa haltuunsa isäntävallan tässä maassa. Tästä olen saanut sen käsityksen, ettei sosialidemokraattinen puolue hyväksy punakaartin edesottamista 1918, vaan että se kat-

soo sen kapinaksi laillista yhteiskuntajärjestystä vastaan. Oliko tapahtuma kapina vaiko vapaussota, riippuu siitä, mikä merkitys asiasta annetaan naapurillemme Venäjälle ja miten tärkeäksi tekijäksi ryssä yleensä asiassa ajatellaan. Minun käsitykseni mukaan tapahtuma oli vapaussota, mutta jos joku vasemmalla väittää sitä kapinaksi, niin pysyköön väitteessään, sillä kieltämättä on jokainen ennen kapinallinen kuin verivihollisen liittolainen ja sen lisäksi kapinallinen. Mutta olipa tämän seikan miten tahansa, niin tosiasia on, että punakaartit ryhtyivät rikokseen yhteiskuntaa vastaan ja että suojeluskunnat nousivat tätä vääryyttä vastaan ja pelastivat yhteiskunnan anarkiaasta, pystyttivät bolshevismin rajapyykin Rajajoelle. Tästä tulee Suomen kansa ikuisesti olemaan suojeluskunnille kiitollinen. Tätä asiantilaa ei muuta se, vaikka jälkiselvityksissä olisi-kin tapahtunut joitakin oikeuden loukkauksia. Jos syntipukki joka tapauksessa on löydettävä, on syy koko yhteiskunnan ja ennen kaikkea niiden johtajien, jotka punakaartin veri- ja väkivallantekoihin johdattivat. Suojeluskuntien synty on kunniallinen. Ne synnytti itse maa ja kansa ankaran välttämättömyyden ja hädän hetkellä, kuten tältä paikalta on monasti julistettu. Turhaa on siis ottaa suojeluskuntien synty motiiviksi lain vastustamisessa.

Toiseksi vastustetaan esilläolevaa lakia sillä, että suojeluskuntajärjestön toiminta suuntautuisi työväenluokkaa vastaan. Katson, että tässä on tapahtunut käsitteiden sekaannus. Suojeluskuntajärjestön toiminta, kuten jo usein on sanottu, ei suuntaudu työväenluokkaa vastaan, vaan sellaisia voimia vastaan, jotka väkivalloin tahtovat häiritä yhteiskuntaa, tahtovat saattaa vaaranalaiseksi valtiollisen vapautemme tai sen tuhota. Tällöin on ensi sijassa otettu huomioon ulkonainen vihollinen, mutta myös se, että jos oman kansan keskuudesta nousee sellaisia voimia, yksityisiä tai ryhmiä, jotka väkivaltaisesti yrittävät puuttua tämän maan asioihin, niin on suojeluskuntajärjestö valmis ase kädessä tukemaan laillista esivaltaa. Suojeluskuntien asiana ei ole tutkia, onko väkivaltaa yrittänyt mahdollisesti työmies, virkamies tai mikä mies tahansa, ne vain täyttävät laillisessa järjestyksessä saamansa laillisen määräyksen. Tätä varten ovat suojeluskunnat olemassa. Ne ovat vain yhteiskunnan itsesäilytysvaiston toteuttamisen

toimeenpanoelimiä. Ne eivät politikoi. Tämän pitäisi olla sosialidemokraattien tiedossa ja pitäisi heidän tästä syystä käyttää vähän sopivampaa puhetapaa suojeluskunnista puhuessaan, erittäinkin kun heidän nuorukaisilleen tulee ja on personallista hyötyä siitä, että porvarit, kuten ainakin näihin asti on tapahtunut, tekevät suuriakin mieskohtaisia uhrauksia suojeluskuntatyössä, jos ei muuta, niin uhraamalla huomattavasti aikaansa.

Kolmanneksi moititaan suojeluskuntajärjestön henkeä ja sanotaan sitä fascistiseksi tai ainakin, että järjestössä fascistiset ainekset saavat helposti tyyssijan. Koko järjestön henkeä vastaan tehtynä on tämä muistutus kokonaan muodoton, sillä päinvastoin voidaan katsoa, että järjestö estää fascistisen katsantokannan valtaan pääsyä meillä. Näin siitä syystä, että suojeluskunnat jo olemassaolollaan kehoittavat mahdollisia levottomuuden ajattelijoita järjestykseen siten, että levottomuuksiin ja väkivaltaan ryhtyvät tietävät, että laillisella järjestyksellä on puolellaan voimaa. Jos joku siis suunnittelisi levottomuuksien toimeenpanoa, niin hänen on otettava laskuissa huomioon suojeluskunnat. Tämä luonnollisesti estää vallattomuutta ja tekee tarpeettomaksi voimakkeihin ryhtymisen. Samalla kun koko järjestö olemassaolollaan vaatii rauhaa ja järjestyä, samalla se myös kasvattaa yksityisiä jäseniään lainkuuliaisuuteen ja järjestyksen noudattamiseen, joten väite siitä, että suojeluskunnissa fascistiset ainekset saisivat tyyssijansa, on perätön. Joskin oltaisiin eri mieltä fascismin oikeutuksesta määrättyissä oloissa, niin oikea suojeluskuntamieli tekee tyhjäksi ajatuksenkin fascismin tarpeellisuudesta.

En voi tietää, tuleeko nyt sanomani vaikuttamaan mitään sosialidemokraattien menettelyyn, silloin kuin tulee äänestettäväksi tämän lain hyväksymisestä. Mutta kuitenkin kehoittaisin heitä tekemään tiliä oman itsensä kanssa tässä asiassa ja muistamaan, että työrauha, kotirauha, kansalaisrauha yleensä on tärkeämpi kuin se, että kommunistit mahdollisesti saisivat ymmärtämättömien joukkojen kalastamista varten vaaliaseen. Järki voittaa lopulta, ja silloin kuin se voittaa, silloin on sosialidemokraattien paljon parempi työskennellä isänmaallisen työväen keskuudessa.

Lain yksityiskohdista puheen ollen sanot-

takoon vain, että ne muutosehdotukset, mitä on yritetty tehdä lakiin, eivät missään tapauksessa olisi lakia parantaneet, vaan päinvastoin huonontaneet, joten on turha puhua kiireestä ja hätäkoimisesta tätä lakiehdotusta tehdessä, ei ainakaan nyt enää, kun laki on siinä muodossa, kuin missä se lepäämään on jätetty. Jos tosiasiallisia puutteita siinä olisi ollut, niin tietysti ne olisi voitu osottaa ja ottaa huomioon, mutta kun sitä ei ole voitu, niin katson, että siinä ei niitä puutteitakaan ole.

Tässä yhteydessä en vielä malta olla huomauttamatta siitä epäjohtonmukaisuudesta, mikä nykyisellä sosialidemokraattisella hallituksella tähän lakiin nähden on ollut. Koska alkuperäisessä, tosin entisen hallituksen antamassa esityksessä mainitaan, että suojeluskuntajärjestölle on voitu ja olosuhteiden pakosta täytyntäkin uskoa puolustus suunnitelmassa välittömiä tehtäviä, joihin vakinaiset puolustusvoimat eivät riittä, niin tietää tämä sitä, että hallitus on ollut ja, luultavasti tämä nykyinenkin hallitus on tämän esityksen luenut, on tietoinen tästä suojeluskuntien käytöstä puolustuksessa. Menoarvioesityksessä on suojeluskuntamäärärahat poistettu, kuten tunnetaan. Täytyy näin ollen katsoa, että hallitus on antanut siunauksensa suojeluskuntajärjestön lopettamissuunnitelmille. Tämä hallituksen ajattelu ei voi kuitenkaan olla oikea, ei ainakaan muuten, kuin että hallitus on tehnyt jo jonkun muun puolustus suunnitelman. Ei nimittäin voitane ajatella mahdolliseksi, että hallitus tahallisesti menettelisi siten, että entinen puolustus suunnitelma sen omien toimenpiteiden, kuten juuri esimerkiksi suojeluskuntamäärärahan kieltämisen kautta, tulisi mahdottomaksi toteuttaa, mutta ettei tilalla kuitenkaan olisi mitään uutta suunnitelmaa. Tahtoisin tätä asiaa tiedustella herra puolustusministeriltä, mutta hän ei ole täällä nyt sen paremmin kuin edellisellä kerrallakaan, joten tiedustelu on turha. Ja tämä tiedustelu koskisi sitä, että miten hallitus on asian järjestänyt. Yksityiskohtaista selontekoa tietenkään ei tässä asiassa voida vaatia, mutta ainoastaan vastaus kysymykseen, onko suunnitelmaa, mikä edellyttää, että suojeluskuntia ei nykyisessä muodossaan käytetä. Jos tätä suunnitelmaa ei ole, niin se osoittaa anteeksiantamatonta harkitsemattomuutta hallituksessa ja on toiselta puolen puolustuksemme kannalta tärkeätä,

että suojeluskuntajärjestön asema lailla turvataan, mitä pikemmin, sen parempi ja toivottavasti tänään. Sitä vaatii tämän maan ja kansan puolesta ja hyväksi tehty työ, ruumiillinen ja henkinen, aseellinen ja aseeton, menneiden sukupolvien perintö ja tuleva suku syntymätöntä.

Ed. Malmivaara: Kun suojeluskunnat Etelä-Pohjanmaalla riisuivat vapaussodan ensi päivinä aseista sinne majoitetut venäläiset joukot, lausui eräs sikäläinen sosialidemokraatti, jonka suomalainen ja vapautta vaativa mieli silloin lämpeni, olevansa vakuutettu sosialistien yhtymisestä suojeluskuntien riveihin maan ja kansan vapauttamiseksi muukalaisen miellivallasta. Sitä hän toivoi silloisena Suomen suurena hetkenä ja sitä toivoivat tuhannet muut. Järjestyneen työväkemme johto teki kuitenkin juuri silloin yhden kaikkein kohtalokkaimmista erehdyksistään, kun se Venäjän vallankumouksen hurman ja omien joukkojensa nostattamana nousi kapinaan ja veljessotaan ja pakotti siihen vielä muitakin. Kunpa se ei olisi tehnyt silloin niin, kunpa se olisi seurannut tuntonsa ääntä ja pitänyt silmällä kansansa parasta! Tässä maassa olisi silloin suojeluskunta heti vapaussodan päätyttyä luovuttanut ilolla aseensa itsenäisen Suomen nuoren armeijan varastoihin ja hajaantunut koteihinsa yksinomaan rauhan töihin eikä silloin olisi tarvinnut vasemmiston täällä nyt taistella suojeluskuntalakia vastaan eikä vaatia suojeluskuntiamme hajoitettaviksi.

Täällä on nimetty suojeluskuntia omistavien luokkien aseelliseksi luokkajärjestyksi, suurten suojaksi ja vähäväkisten kauhuksi. Raskain mielin olen kuunnellut näitä lausuntoja. Syynä tällaisiin väitteisiin saanee kuitenkin pitää yksinomaan sokeaa kiihkoa, joka on kyllin voimakas syrjäyttämään ymmärryksen, vieläpä totuudenkin ja antamaan puhevallan ainoastaan intohimoille, niille sekä yksityisen että koko kansan vihollisille.

Olen vakaasti sitä mieltä, että kuitenkin kansamme edustajien olisi jo aika herätä niiden huumauksesta. Tiedetäänhän täällä aivan hyvin, että suojeluskunnat synnytti ja vei sotapolulle isänmaan rakkaus, se merkittävä voima, jota ei pidä kahleissa mikään. Eivät ne lähteneet tuhoamaan pienten majoja eivätkä puolustamaan suurten

kartanoita, silloin kuin ne huonoilla varustuksilla ja vähällä muonalla, mutta rohkealla sydämellä painuivat pohjoisesta etelää kohti ja aikaivat kahden viikon kuluttua avata sortajainsa portit, samoakseen siellä, että Suomi on nyt vapaa. Niillä oli silloin mielessänsä oma kansansa, sen pienet ja suuret, mutta erittäinkin ne pienet, joiden mataloista majoista bolshevismin tunnoton henki aikoi ryöstää kaiken jumalanpelvon, isänmaan rakkauden, päivänpaisteisen mielen, tyytyväisyyden, työn- ja palveluksen ilon ja antaa sijaan vain vihan ja kirouksen ja katkeruuden. Suojeluskunta ei siis ole mikään omistavien luokkien etujen aseellinen valvoja, vaan isänmaallinen vartioväki. Sellaiseksihan sen määrittelee juuri nyt käsiteltävänä oleva suojeluskuntalaki. Toivon tulevan ennen pitkää sen päivän, jolloin vallankumoushuumauksesta selvinnyt ja kiihkoton vasemmistomme myöntää tämän. Se päivä on alkuna valoisaan aikaan isiemme maassa. Nyt on täällä vielä pimeätä, liika pimeätä, mutta valkeanehan se vaikeakin yö. Me taidamme tarvita vielä kärsimisiä, ennenkuin löydämme toisemme. Sen kyllä tunnemme jo selvästi, että kansamme hengessä liikkuu yksimielsyyden kaipuu, joka pitää halpamielisinä näitä riitoja.

Täällä on myöskin syytetty suojeluskuntalaisiamme juoppoudesta ja sen aiheuttamasta ilkeivallasta. Kun muistaa, miten juoppouden pahahenki nykyisinä vuosina koettelee kansamme ja varsinkin sen nuorison siveellistä kuntoa, niin ei ihmettele eikä jaksa kivellä heittää nähdessänsä joidenkin suojeluskuntalaisten horjahtavan kuoppaan, johon kaatuvat vanhemmatkin, vieläpä joku lainlaatijakin. Missä kuitenkin näitä horjahduksia tapahtuu suojeluskuntiemme piirissä, ovat ne korjattavat auttaen ja nostaen, mutta korjattavat samalla niin vakavasti, ettei juoppous ikinä saa tehdyksi pesäänsä tämän isänmaallisen järjestön sisäpuolelle.

Ed. Itkonen: Minä pyydän ensiksi ilmoittaa sosialidemokraattisen ryhmän puolesta, että sosialidemokraattinen ryhmä ei ole ed. Tainion ehdotuksen loppuosan kannalla, joka koskee hallitukselta pyydettyä uutta esitystä.

Niinikään haluan samalla tehdä muutamia huomautuksia niiden puheiden joh-

dosta, joita täällä erikoisesti sosialidemokraattisen ryhmän kantaan nähden on tehty. Useat porvalliset puhujat, m. m. ed. Ingman ovat sanoneet, että sosialidemokraattisen ryhmän kanta olisi tässä asiassa jollakin tavalla muuttunut tai että se perustuisi joihinkin taktillisiin näkökohtiin eikä siis asiallisiin perusteisiin. Minä pyydän jyrkästi torjua sellaiset syytökset. Sosialidemokraattinen ryhmä ei ole suojeluskuntajärjestykseen suhtautumisessaan muuttanut kantaansa, vaan on sikäli ainakin kuin minä muistan, ollut johdonmukaisesti ja pysyväisesti tätä järjestöä vastaan. Niinikään on sosialidemokraattinen ryhmä aivan täysin asiallisilla syillä suojeluskuntajärjestöä ja samoin tätä lakiehdotusta vastaan.

Tuntuu muuten perin oudolta, että ed. Ingman tässä asiassa suosittelee meille sosialidemokraateille selvää ja jyrkkää kantaa. Mehän olemme täällä tottuneet siihen, että ed. Ingman ei yleensä ainakaan itseensä nähden suosittele mitään, varsinkaan jyrkkää kantaa. Päinvastoin hän useimmiten on kaikkea muuta kuin jyrkällä kannalla jossakin asiassa, koettaa niin paljon kuin mahdollista ja niin pitkälle kuin mahdollista sovitella, niinkuin hän itsekin kerran erästä asiaa käsiteltäessä eduskunnassa vakuutti. Niinikään ed. Ingman suosittelee meille erehdyksemme huomaamista. Ensiksikin minä huomautan, että me emme ole tässä asiassa erehtyneet. Ja toiseksi minä suositteaisin ed. Ingmanille hänen omien erehdyksensä huomaamista. Hän on tietääkseni poliittikkona tehnyt verrattain raskaita erehdyksiä, jopa laittomuksiakin, joita hän ainakaan minun luullakseni ei ole koskaan ilmoittanut katuvansa tai edes huomanneensa. Kun tämä sama ed. Ingman tulee meille tarjoamaan sovinnon kättä varsinkin tällaisessa asiassa, niin minä pyytäisin ryhmäni puolesta jyrkästi torjua sellaisen sovinnon käden, sillä luvalla sanoen, tämä käsi ei liene ainakaan tällaisissa asioissa aivan puhdas.

Täällä viimeisen edellinen puhuja koetti puhdistaa suojeluskuntia siitäkin syytöksestä, että niissä eivät muka pesiytyisi n. s. fascistiset aatteet. Minäkään en väitä, että suojeluskuntajärjestö sellaisenaan suosisi fascismia tai sellaiseen viittaavia pyrkimyksiä. Mutta minä väitän, että suojeluskuntajärjestöissä on ollut ja on vieläkin huomattavissa tällaisia pyrkimyksiä, suojeluskuntajärjestön yksityisissä jäsenissä ja jä-

senryhmissä. Ja tämä on yksi niistä asiallisista syistä, joka saa sosialidemokraattisen ryhmän ja sosialidemokraattisen puolueen jyrkästi vastustamaan koko suojeluskuntalaitosta ja sen laillistuttamista. Minun ei tarvitse lähteä kahlaamaan hankkiakseni esimerkkejä, joita olisi melkein pä kuinka paljon tahansa, ei tarvitse muuta kuin mainita ensimmäisen presidentinvaalin ajat, muutamien suojeluskuntalaisten esiintymiset, samoin tunnetun runoilijan Gripenbergin kirjoitukset, jotka ovat aina löytäneet sijansa suojeluskuntasanomalehdissä ja joille suojeluskuntajärjestön kannalta, jopa järjestön virallisissa kokouksissa, on annettu kannatus ja tunnustus. Minä viittaan vain kaikkein tuoreimpaan esimerkkiin. Esim. viime helmikuun Hakkapeliitan numerossa, joka on suojeluskuntien virallinen äänenkannattaja, pääartikkelin paikalla oli fascistista komentoa mitä suurimmassa määrässä ylistävä artikkeli, joka kantoi viatonta nimeä „Rajaseutupoliitikamme”. Jolleivät tällaiset piirteet ole omiaan viittamaan siihen, että suojeluskuntajärjestön eräissä osissa huomattavasti suositaan fascistisia pyrkimyksiä, niin ei siten mikään. Mutta minä olen jotakuinkin vakuutettu siitä, että ed. Aalto-Setälä ei ole lukenut tätä artikkelia, tai jos hän on lukenut sen, hän ei ole siinä huomannut niitä fascistisia pyrkimyksiä, jotka se ilmeisesti ja selvästi sisälsi. Minä en halua pitkittää eduskunnan aikaa sen pitemmälle, halusin vain torjua ne syytökset, mitä sosialidemokraattista ryhmää vastaan keskustelussa on tehty.

Ed. Virkkunen: Minä en haluaisi heittää kiveä kuorman päälle siihen vaikeuteen, jotta en sanoisi umpikujaan, mihinkä' sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja sosialidemokraattinen hallitus on itsensä johdattanut tässä suojeluskuntasiassa. Mutta toisaalta tapahtuu eduskunnassa meidän silmiemme edessä tällä hetkellä sellaista, joka minun käsitykseni mukaan ei ollenkaan sovellu siihen parlamentaariseen ja kansanvaltaisuuteen, jota me täällä eduskunnassa kumminkin tahdomme ylläpitää. Ja sentähden minä olen pyytänyt puheenvuorod saadakseni ajatukseni sanotuksi, en omasta puolestani kartuttaakseni niitä perusteita ja näkökohtia, joiden perustuksella suojeluskunta-

järjestöä ja tätä lakia on puolustettava. Tämänhän ovat monet edelliset puhujat jo tehneet. Vaan minä olen pyytänyt puheenvuoroa saadakseni todeta kaksi asiaa.

Tämän asian aikaisemmasta käsittelystä valiokunnissa ja eduskunnassa on, niinkuin täällä myöskin on huomautettu, päätettävissä, että lakiehdotus tulee hyväksytyksi. Hallituspuolue tulee siis kärsimään asiallisen tappion. Tämä ei ole vaarallista; itsekin me täällä vuorostamme eduskuntatyössä saamme myöskin kokea sitä, että me kärsimme ajamissamme asioissa tappioita. Mutta paljokaan pahempaa on, jos me toimimme sillä tavalla, että tähän asialliseen tappioon liittyy myöskin moraalinen tappio. Minä väitän, että niin on laita nyt sosialidemokraattiseen eduskuntaryhmään ja sosialidemokraattiseen hallitukseen nähden. Molemmat tulevat kärsimään myöskin moraalisen tappion. Minä todistan seuraavassa, että näin tulee tapahtumaan.

Kun hallitus on valmistamastaan budjettiesityksestä jättänyt kokonansa pois suojeluskuntien vuosikausia nauttiman määrärahan, niin tähän on erinomaisen painava teko, jota tietysti hallituksen tulee eduskunnan edessä kaikin voimin puolustaa ja kantansa puolesta taistella. Täällä on aikaisemmin asian käsittelyssä ollut keskustelua ainoastaan siitä, onko hallituksen tämä menettely ollut lainvastainen vaiko ei, olisiko hallituksen vuoden 1921 suojeluskunta-asetuksen perustuksella ollut otettava tämä määräraha budjettiin. Minä en tähän asiaan kajoa sen enempää. Yhdyn niihin eduskunnan jäseniin, jotka aikaisemmin mielestäni sitovasti ovat todistaneet, että myönteinen suhtautuminen tähän määrärahaan olisi ollut hallituksen laillinen velvollisuus. Mutta siitä ei voi olla mitään epäilystä yhtä vähän hallituspuolueen tai hallituksen kuin keidenkään muiden keskuudessa, että niin pian kuin tämä nyt käsiteltävänä oleva laki tulee hyväksytyksi ja saavuttaa vahvistuksen, on siitä ilman muuta oleva myöskin seurauksena, että määräraha on otettava budjettiin. Tämä on päivän selvä asia. Jos hallitus olisi totta tarkoittanut teollansa, kun se pyyhki määrärahan budjettiesityksestään pois, niin tietysti hallitus olisi täällä nyt saapuvilla yhdessä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kanssa kaikin voimin taistelemassa oman käsityksensä puolesta tämän lakiehdotuksen hyväksymistä vas-

taan. Hallitus pysyy poissa. Tällä poissalollansa se hankki itsellensä ankaran moraalisen tappion. Täällä on eduskunnan jäsenenä myös hallituksen jäseniä, jotka istuvat eduskunnassa penkeillään, mutta ei heilläkään ole mitään sanottavaa tämän asian johdosta. Hallituksen herra pääministeri on kahdessa lausunnossansa budjetin evästyskeskustelussa lausunut viittauksia myös hallituksen tulevaan suhtautumiseen tähän asiaan. Mutta molemmat nämä viittaukset ovat siinä määrin epäselviä, että olisi ollut erinomaisen tarpeellista, että meillä olisi tänä päivänä, kun tämä lakiehdotus täällä on nyt lopullisessa käsittelyssään, ollut tilaisuutta herra pääministeriltä saada selvennystä näihin kahteen lausuntoon, jotka hän aikaisemmin on antanut. On syvästi valitettavaa, että meillä ei ole tilaisuutta saada tätä selitystä täällä. Budjetin evästyskeskustelussa oli herra puolustusministeri myös saapuvilla ja hänen puoleensa kääntyi eduskunnan jäsen erityisellä kehotuksella, että herra puolustusministeri lausuisi ajatuksensa asiassa. Hän ei tätä kehotusta noudattanut eikä hän nytkään ole täällä saapuvilla. Minulakin olisi tässä tilaisuudessa ollut aihetta tiedustella herra puolustusministeriltä paria tärkeitä asioita. On olemassa sitovia tosiasioita, joihin myöskin on viitattu tämänkin keskustelun kuluessa, niinkuin budjettikeskustelussakin, tosiasioita, joitten nojalla on lupa tehdä se johtopäätös, että herra puolustusministerin suhtautuminen tähän asiaan ei ole ollut eikä ole niin kielteinen, kuin miltä budjettimerkintä asiassa näyttää. Se, että hallitus tällä tavalla kokonaan ignoroi eduskunnan ja eduskunnassa tällaisen hallitukselle itsellensä ensiluokkaisen asian käsittelyn, se valmistaa hallitukselle moraalisen tappion. Mutta tästä tappiosta tekee itsensä myös sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä osalliseksi. (Vasemmalta: Rukoilkaa puolestamme!) Se ei ole vaatinut hallituksen yhteistoimintaan kanssansa siinä taistelussa, jota se nyt täällä eduskunnassa tahtoo käydä. Me, jotka olemme olleet mukana valiokuntakäsittelyssä, olemme ihmetelleet sitä, että esim. suuressa valiokunnassa sosialidemokraattinen edustaja tekee ehdotuksen, että valiokunta kuulisiantuntijana valtakunnan puolustusministeriä siitä huolimatta, että puolustusministerillä on laillinen oikeus saapua suu-

reen valiokuntaan esittämään kantansa ja sitä puolustamaan. Suuren valiokunnan istunnossa on tätä ehdotusta vastustettu ja se on hylätty. Mutta samalla on lausuttu odotettavan, että puolustusministeri saapuisi eduskunnan eteen selvittämään kantansa ja asettamaan tietonsa ja mielipiteensä eduskunnan käytettäväksi. Onpa kehoitettukin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäseniä pitämään tästä huolta. Näin ei ole tapahtunut. Minä olisin odottanut, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän herra puheenjohtaja, jolla oli edellinen puheenvuoro, olisi paljon selvemmin ja päättävämmin esiintynyt tässä ryhmänsä puolesta, kuin mitä hän teki. Minä en voi puolestani muuta kuin kaiken tämän nojalla, jota minä en ole voinut olla esiin tuomatta täällä eduskunnan istunnossa, tehdä sen johtopäätöksen, että sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä, huolimatta siitä, mitä sen puheenjohtaja täällä on vakuuttanut, ei ole todellista halua saada tämä lakiehdotus tapetuksi. (Vasemmalta: Väärä johtopäätös.) Jos sillä olisi sellainen halu olemassa, niin se olisi myös käyttänyt paremmin niitä keinoja, jotka sillä käytettävänä on.

Minä voisin vielä lopuksi esittää sosialidemokraattisen sanomalehden itsensä antaman selityksen siihen, mitenkä tällainen välttelevä esiintyminen on selitettävissä, mutta minulla ei ole halua jatkaa. (Vasemmalta: Antaa tulla vaan!) Minä todennan siis, että tämän asian käsittely on vakava moraalinen tappio sosialidemokraattiselle hallitukselle ja sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, tappio, jonka he itse ovat itsellensä hankkineet. Parlamentarisuuden ja kansanvaltaisuuden nimessä, jota puolestani tahdon edustaa, sitä syvästi valitan. (Vasemmalta: Ei ole teillä valittamisen syytä.)

Ed. A. Aalto: En aikoonut käyttää pitempää puheenvuoroa, mutta edellisen puhujan puheen johdosta minä tahdon huomauttaa, ettei tässä voi olla kysymys hallitukselle enemmän kuin sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmällekin mistään moraalisesta tappiosta. Eduskuntaryhmämme puheenjohtaja on täällä selvästi ilmaissut eduskuntaryhmän kannan. Sosialidemokraattinen puoluekokous on ilmaissut kantansa tässä kysymyksessä. Käsitteltävänä

oleva lakiehdotus ei ole nykyisen hallituksen antama, se on sen hallituksen antama, joka tätä ennen oli hallitustoimissa. Sosialidemokraattisella hallituksella ei ole siis tämän lain kanssa itse asiassa mitään tekemistä. Sen jäsenet ovat lausuneet kantansa suojeluskuntakysymyksessä niin monasti, että se on jo eduskunnan porvarillisilla ryhmillä tiedossa. Se on lausunut käsityksensä myös talousarvioesityksessä, jossa se ei ole ottanut suojeluskuntamäärärahoja budjettiin. (Ed. Vesterinen: Nyt se ottaa tämän jälkeen.) Ei se ota. Sen otatte te, ja se ei ole suinkaan mikään moraalinen tappio sosialidemokraattiselle ryhmälle eikä sosialidemokraattiselle hallitukselle. Mutta tämä laki on oikeastaan moraalinen tappio koko porvarilliselle ryhmälle. Se on havainnut nähtävästi, että ennemmin tai myöhemmin, ellei tällaista lakia pakkovoimilla ajeta lävitse, käy mahdolliseksi eduskunnassa budjetin käsittelyssä kieltää suojeluskuntamääräraha. Nyt tahdotaan lakiehdotuksella, sanoin sisko, suorastaan pakkotoimenpiteillä tehdä mahdottomaksi kaikkien suojeluskuntamäärärahojen kieltäminen, sillä ne menot ovat tämän lain voimaantultua, jotka määrätään 5 §:n 1 momentissa, silloin otettavat valtion vuotuisen talousarvion ja eduskunnan ratkaistavaksi jää siis ainoastaan se, mikäli se tahtoo yli niiden menojen, jotka 5 §:n 1 momentin mukaan tulee ottaa talousarvioon, ottaa sinne tai jättää ottamatta. Tämä lakiehdotus on siis moraalinen tappio porvarille, jotka eivät ole katsoneet voivansa kansan vaatimusten edessä turvata tätä, minä sanon suoraan, luokkajärjestöä muulla tavoin, kuin tällä tavalla. Minä haluaisin ed. Ingmanille tehdä erään kysymyksen. Jos tällä lailla tarkoitetaan tosiaan vain sitä, että suojeluskunnat ovat maan puolustusjoukkoja vakinaisen armeijan lisäksi, niin mistä syystä se hallitus, jonka jäsenenä myöskin ed. Ingman oli, on antanut eduskunnalle lakiesityksen, jossa tämä armeija, suojeluskuntalaitos, nyt tosiaan tehdään luokkalaitokseksi, kokonaan riippumattomaksi maan vakinaisesta sotavoimasta, sen komennuksesta ja puolustusministeriöstä? Asiallisesti käy nyt niin, että suojeluskuntalaitosta ei voida kunnolleen saada, jos se tekee mitä hyvänsä, edes eduskunnassa arvosteltavaksi, sillä puolustusministerillä ja hallituksen jäsenillä ei tämän lain mukaan ole mitään tämän kanssa tekemistä ja ei niitä voi edes minun luullakseni välikysy-

mystietä saada vastaamaan, jos tämä irrallinen aseellinen järjestö tai sen jäsenet tekevät mitä hyvänsä. Siihen te olette pyrkineet ja sitä täytyy katsoa kansanvaltaisessa maassa, tasavallassa, todella porvariston moraaliseksi tappioksi. Jos olisi kysymys ainoastaan maan puolustusjoukoista, niin miksi maassa, jota hallitaan, niinkuin kehuetaan, kansanvaltaisesti ja joka on tasavalta, joku aseellinen järjestö asetetaan ulkopuolelle hallituksen vallan, jonka ylipäällismies on ainoastaan tasavallan päämies, ja hänelle ei voi eduskunnassa myöskään tehdä välikysymystä. Suojeluskuntalaitos tulee siis vastedes olemaan tasavallassa laitos, johon eduskunta ei voi puuttua, tehköön se mitä hyvänsä. Minä voisin luetella myös hyvin paljon tapauksia, jotka osoittavat, ettei suojeluskuntalaitos suinkaan ole vain maan puolustuksen ja isänmaan rauhan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen turvaamiseksi tarkoitettu laitos. Ed. Itkonen on niitä jo maininnut. Minä vain muistutan eräästä asiakirjasta, joka myös on virallinen toimenpide suojeluskuntajärjestön taholta. Joku vuosi sitten, se on myös eduskunnan pöytäkirjaan luettu, lähetti Uudenmaan eteläisen suojeluskuntapiirin esikunta salaisen kiertokirjeen Uudenmaan kansalaisille ja se ei suinkaan, se kiertokirje, viitanut siihen, että Uudenmaan eteläisen suojeluskuntapiirin johto tahtoisi turvata isänmaata ja laillista yhteiskuntajärjestyä. Turhaa siis on siitä puhua; yhtä turhaa kuin ed. Virkkusen oli puhua moraalisesta tappiosta sosialidemokraattiselle puolueelle ja sen hallitukselle. Moraalinen tappio on tällä kertaa tosiaan tullut eduskunnan porvarillisille ryhmille.

Ed. Rosenberg: Minä en tahdo pitelmästi enää kosketella tähän asiaan, koska suojeluskuntien sisimmäinen tarkoitus ja niiden esiintyminen aikojen kuluessa on jo tarpeeksi tullut valaistuksi niin tässä kuin muissakin lukuisissa tilaisuuksissa, jolloin suojeluskunnat ovat joutuneet arvostelun alaisiksi. Valitettavaa on, että ed. Tainio poistui, sillä minä olisin tahtonut antaa hänelle sen lausunnon, että sikäli kuin hänellä työväkeä edustaa, niin, vaikkakin hänen omien sanojensa mukaan yrittää edustaa työväkeä paraimmalla tavalla, hän tässä kuitenkin pahasti epäonnistuu, sillä varmaa on, että ed. Tainion valitsijat eivät ole lä-

hettäneet ed. Tainiota puhumaan sellaista, mitä hän täällä tässä kysymyksessä on puhunut.

Mitä sitten tulee siihen, että sosialidemokraattien eduskuntaryhmä yrittää pestä kätensä ed. Tainion esittämään kantaan nähden, niin kyllä se tuntuu siltä, että ryhmä ei siinä oikein onnistu. Tuntuu vaan siltä, ettei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä uskalla samoaa tai paremmin sanoen tunnustaa, että ed. Tainion kanta sittenkin on ryhmän kanta. (Ed. Itkonen: Äänestyksessä se nähdään!) Siitä löytyy aikaisempia todisteita, mustaa valkoisen päällä. Tässä on minun edessäni puolustusasiainvaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalause, jonka he ovat yhteisesti allekirjoittaneet, vieläpä suurpasifisti Ampujakin (Vasemmalta: Ryhmä ei ole sen kannalla!) Kuka sitten edustaa ryhmän oikeata kantaa? En minä ole vielä täällä kertaakaan kuullut ainoatakaan sosialidemokraattia, joka ei olisi hyväksynyt kyseessäolevaa vastalauseita. Ja tässä vastalauseessa sanotaan nimenomaisesti: „Emme pidä suojeluskuntajärjestön vakiinnuttamista nykyiseen muotoonsa suositeltavana”. Mikä on johtopäätös? Se, että jossain toisessa muodossa se kyllä hyväksytään, ja sehän on juuri ed. Tainion kanta. (Vasemmalta: Punakaarti!) Sitä parempi, jos te hyväksytte punakaartin, mutta tulkaa silloin, herran nimessä, tänne ja tunnustakaa että se on punakaarti, jota te tahdotte. Mitä te sitä sieltä huutelette? Mutta silloin minä kuitenkin valitan professori Ingmanin osuutta tässä asiassa, hänen joka yrittää teitä kaikella tavalla koskella ja saada valkoiseen rintamaan, ja nyt te kuitenkin tunnustatte, että te haluatte punakaartia.

Kun tällainen tunnustus nyt on tullut, niin täytyy minun vielä ihmetellä ed. Tainionkin lausuntoa. Hänhän nimenomaan viittasi meihin ja sanoi, että me saamme ohjeemme rajan takaa. Eiköhän nyt tämän viimeisen tunnustuksen mukaan ed. Tainio juuri ole saanut ohjeita rajan takaa? Ja varmaa on se, että ed. Tainio ei ainakaan voi väitettään todistaa, ellei todisteeksi katsota sitä hänen aikaisemmin eduskunnassa lausumaansa väitettä, että hänelle on jätetty uhkauskirjeitä, joissa Sörkän akat ovat merkinneet hänet kuolemaan tuomittujen listaan. Sellaisia todisteita saa kuka hyvänsä. Meidän kantamme ei ole rajan takaa. Se on

Suomen työväen kanta ja me tulemme sen takana seisomaan kaikista porvariston uhkauksista huolimatta.

Minä olen nimenomaan sillä kannalla, että suojeluskunnat ovat luokkakaarteja, ne on perustettu pitääkseen Suomen työväenluokkaa kurissa, omistavien luokkien etu-
pyyteiden turvaamiseksi.

Minä en usko, että löytyy sentään ainoatakaan niin naivia porvariston edustajaa, ehkä saarnaaja Malmivaaraa lukuunottamatta, joka ei tunnustaisi, että tässä yhteiskunnassa on sovittamattomia luokkavastakohtia. Ja minä uskon, että jokainen porvariston edustaja sisimmässään todistaa senkin oikeaksi, että suojeluskunnat ensi kädessä ja etupäässä puolustavat omistavien luokkien etuja työväen luokkaa vastaan. Siinä on to-
tuus ikäankuin päähkinä kuoreen suljettuna.

Turhaa on tulla puhumaan tässä yhteydessä maan puolustuskunnosta. Siinä tarkoituksessa ei suojeluskunnilla tosiaankaan ole paljon merkitystä. Kyllähän professori Ingmankin on varmaan lukenut sellaisen lausunnon, missä, mitä sotaan tulee, nyttemmin asetetaan etutilalle kansan puolustustahti ja sanotaan, että missä sitä puuttuu, siellä eivät mitkään muut keinot riitä. Minä nyt jos olisin porvari (Keskustasta: Jumala varjelkoon!) väittäisin että suojeluskunnat eivät suinkaan kohota puolustustahtoa. Olkaa huoleti, hyvät herrat, minä en siksi koskaan tule. Mutta minä koetan nyt katsoa kerran asiaa porvarinkin näkökannalta, ja minun täytyy sanoa että siltä näkökannalta katsoen teidän ei pitäisi suojeluskuntia sentään puolustaa. Sillä varma on, että tulee sellainen hetki, jolloin herrat omaksi ikäväkseen huomaavat että he ovat tehneet suuren erehdyksen. Ei suojeluskuntien pistimien varassa sentään voida ihmisten mieltä muuttaa, eivät ne ole sen varassa, siihen vaikuttavat toisenlaiset seikat, ja noihin seikkoihin eivät suojeluskuntalaisten pistimet voi yhtään mitään. Herrat, jotka ovat lukeneet historiaa, tietävät varmaankin menneiden sotien kulun ja he tietävät sen, että useimmissa sodissa on hävitty silloin kuin kansa on ollut sotaa vastaan. Tämän totuuden heidän olisi syytä toisenkin kerran tarkistaa. Meidän ei tarvitse siinä suhteessa kiihittää ketään. Ne seikat, jotka kiihoittavat, ovat meidän ulkopuolellamme, mutta me olemme siksi rehellisiä, että me tunnustamme tällaisten seikkojen olemassaolon ja toimimme niiden mukaan. Ei suinkaan

yksinomaan minkään diktatuurin pystyttämiseksi, vaikka sitäkin tarvitaan vääryyttä vastaan, mutta sentähden, että me tiedämme, että teidän järjestelmänne on rappeutuva ja kuoleva järjestelmä ja että toinen, parempi järjestelmä tulee ja täytyy tulla sen tilalle. Siinä on meidän vakaumuksemme sisältö ja sen mukaan toimimme. Se on se, joka antaa meille teidän niin kutsumanne rajantakaiset määräykset. Mitään muuta ei ole. Ja minä olen vielä varma siitäkin, että joskus tulevaisuudessa saamme nähdä senkin tosiasian, että ne sanat, jotka nyt ja monta kertaa ennen ja vielä tullaan täältä lausumaan, tässä mielessä tulevat toteutumaan, hyvät herrat porvarit.

Mielenkiintoinen oli herra professori Ingmanin ojennus ed. Leinolle, missä hän vaati ed. Leinoa sanomaan asian vähän suoremmin, ja esitti, että hänen olisi pitänyt sanoa, että kyseessä olivat kapinaan nousseet työläiset kansalaissodassa. Eiköhän olisi, totta kyllä, sosialidemokraattien, niinkuin porvarienkin, kerran vielä tarkastettava noita kapinan aikuisia seikkoja? Minä uskon, että ne antavat tarpeeksi opetuksia kummallekin, ja ennen kaikkea opetuksia, joiden jonkun verran pitäisi järkyttää porvariston uskoa tuohon omaan suojeluskuntaansa ja sen tulevaisuuteen. Kuka teistä, herrat porvarit, voi mennä takaamaan, etteikö maailma vielä kerran joudu samantaiseen tilanteeseen, missä se oli silloin? Ei kukaan. Päinvastoin on minun uskoni se, että jokainen teistä juuri vartoo tällaista tilaisuutta. Sentähden te juuri haluatte suojeluskuntaa. Se on sellaista tilaisuutta varten, jolloin kansan hätä ja nälkä ovat ajaneet kansan enemmistön kapinoimaan vallalla olevaa järjestystä vastaan, silloin kun he ovat heränneet huomaamaan, että syyt, jotka ovat ajaneet kansan sellaiseen tilanteeseen, ovat vallassaolevassa järjestelmässä. Ja että te silloin kaikesta huolimatta voisitte ylläpitää porvariston valtaa, siihen te tarvitsette suojeluskuntaa. Se on tätä seikkaa, jota on ajatellut sekin ruotsalainen sota-herra, jonka lausuntoja prof. Ingman täällä äskén toisti. Hänhän juuri nimenomaan sanoo, että sodan varalle tarvitaan suojeluskunta kotiseudun puolustukseksi. Ketä vastaan? (Eduskunnasta: Ryssää!) Onko teidän kotiseudussanne ryssiä? Muualla Suomen kotiseuduissa ei ole ryssiä, vaan siellä on työväestöä ja suomalaisia talonpoikia. (Eduskunnasta: Ryssän apulaisia!) Minä

toivoisin, että teidän välihuudahduksenne vähän paremmin soveltuvat siihen asiaan, josta on kysymys. Ne tuntuvat niin yksinkertaisilta.

Mutta täällä on vielä eräs seikka, johon on syytä kosketella, mitä suojeluskuntiin tulee. Se on se, ettei meidän tarvitse vartoa fascistista nousua suojeluskuntain keskuudessa, se on jo tapahtunut tosiasia. Tässä maassa vallitsee jo todellinen fascistinen terrori. Edessäni on eräs asiakirja, joka todistaa, millä tavalla suojeluskunnat nyt jo tarttuvat yhteiskunnan asioihin. Olen valinnut tämän näytteen, vaikka olisi useampia, juuri sentähden, että siitä on jo aikaisemmin puhuttu eduskunnassa. Kyseessä on erään kunnankirjurin virkaan ottaminen. Tämä kai lienee ollut joskus vangittu 1918 vuoden tapahtumain johdosta, mutta häntä ei ole edes tuomittu kapinasta. Tämä riittänee jo aiheeksi sikäläiselle nimismiehelle lähettää suojeluskunnalle kirjelmän, jossa hän pyytää heidän lausuntoaan tämän kunnankirjurin suhteen. Tämä todistaa sitä, että virkamiehistö maassa on siis niin-kin pienissä asioissa pakotettu tottelemaan suojeluskuntaa ja kysymään siltä neuvoa kunkin virkamiehen asettamiseen nähden. Toinen samanlainen tapahtuma on Saloisten pitäjältä. Siellä tuli valituksi, ehkä vahingossa, sellainen porvari, jonka sympatiat eivät nyt ole täydelleen suojeluskunnan puolella. Seurauksena oli, että tämä porvari 1926 äänesti suojeluskuntamäärärahoja vastaan. Toinen seuraus oli se, että pari päivää sen jälkeen kokoontui sikäläinen suojeluskunta ja päätti lähettää tälle porvariedustajalle käskyn erota valtuustosta, jonka tämä myöskin teki. (Vasemmalta: Se ei ole politikoinnista porvarien taholta!) Ei suinkaan! Tahdon näillä kahdella otteella todistaa, voisin useampiakin esittää, vaan katson, että siihen ei ole tarvetta, koska nämäkin kaksi kyllä riittävät todistamaan väitteeni siitä, että fascismi on jo vallalla tässä maassa. Se seikka, etteivät suojeluskunnat vielä julkea esiintyä muodollisesti-kin, niinkuin he asiallisesti jo vaikuttavat asiain kulkuun, ei suinkaan riitä tekemään tyhjäksi väitettä, että ne tulevat muodollisesti-kin tekemään fascistisia tekoja. Mutta kuinka pitkä askel siihen sitten on? Se ei suinkaan ole pitkä. Jo silloin kun sosialidemokraattinen hallitus astui valtaan, pidettiin ainakin kahdessa läänissä suojeluskuntain kokouksia, missä neuvoteltiin, mi-

hin toimenpiteisiin pitäisi ryhtyä sosialidemokraattisen hallituksen varalta. Niitä oli Savossa ja Karjalassa, mahdollisesti muuallakin. (Vasemmalta: Ympäri maan niitä oli!) Samanaikaisesti kirjoittivat useimmat porvarien oikeistoäänenkannattajat sävyssä, joka todisti sitä, että jos sosialidemokraattinen hallitus uskaltaa astua porvarillisen taantumuksellisen enemmistön varpaille, on suojeluskunta valmis toimimaan. Se on muuten sanottu ennenkin ja on sanottu jälkeinkin niin monta kertaa, että kellään ei suinkaan siinä suhteessa ole mitään epäilystä enää. Tämä järjestö on valmis koska hyvänsä astumaan esille ja sysäämään parlamentin sivuun, jos se katsoo, että tilanne sitä vaatii, huolimatta kaikesta laillisesta järjestyksestä ja muusta sellaisesta, jota porvarit täällä tänään esittävät. Sillä mikä on sitten loppujen lopuksi meidän laillinen yhteiskuntajärjestyksemme? Se on sellainen järjestys, jossa työläisiä riistetään ja muutamien harvojen hyväksi, mitään muuta se ei ole. Ja että me puolestamme puolustamme järjestelmää, jossa kansan enemmistö kerrankin tulisi oikeuksiinsa, se on seikka, jota suojeluskuntalaiset henkeen ja vereen saakka tulevat vastustamaan.

Ed. J. F. Aalto: Sosialidemokraattisen ryhmän taholta on jo aikaisemmin esitetty niin lukuisia esimerkkejä suojeluskuntalaisten laittomuuksista, että en minä katso tarpeelliseksi ryhtyä sitä puolta todistelemaan enkä vanhoja asioita kertailemaan. Kuitenkin pyytäisin minäkin puolestani vielä kysyä oikeiston ja keskustan edustajilta, että ovatko he kokonaan unohtaneet esimerkiksi sen vihellyskonserstin, jonka suojeluskuntalaiset panivat toimeen tasavallan presidentin asunnon edustalla ensimmäisen presidentin vaalien jälkeen, ja ovatko he unohtaneet yleensä suojeluskuntalaisten edesottamiset, jotka todistavat kaikkea muuta eikä suinkaan hyvää järjestystä ja laillisuuden puolustamista. Kun porvarien taholta on kuitenkin väitetty, että joskin suojeluskuntalaiset ovat aikaisemmin tehneet itsensä syyppäiksi laittomiinkin tekoihin, niin nyt on kehitys kulkemassa parempaan suuntaan ja että sen vuoksi ei ole syytä enää näitä vanhoja muistella, pyydän minä vain lyhyesti vielä huomauttaa niistä kysymyksistä, joihinkä ei ole saatu porvariston taholta vastausta.

Tämän asian ollessa toisessa käsittelyssä esitti ryhmämme jäsen, ed. Huttunen täällä kirjeitä, joista kävi selville, että suojeluskuntaiset yhä edelleenkin politikoivat ja että ne siis sekaantuvat asioihin, joilla ei ole mitään tekemistä maan puolustuksen kanssa, ja että nämä siis osoittavat asian olevan edelleen samalla kannalla kuin aikaisemminkin. Ei näihin eikä muihin vasemmiston taholta tehtyihin huomautuksiin ole porvariston taholta vastattu. On tahdottu asia sivuuttaa mahdollisimman vähällä huomiolla, jotta nämä ikävät asiat eivät pääsisi rauhaa häiritsemään. Juuri se, että ei tahdota kiinnittää minkäänlaista huomiota näihin sangen vakaviin ja asialisiin huomautuksiin, osoittaa minun mielestäni, että porvarillisella taholla on karsittu tässä jonkunlainen moraalinen tappio.

Kun ed. Virkkunen katsoi sopivaksi puhua sosialidemokraattisen ryhmän kärsimästä moraalista tappiosta, saanen minä lausua, että minun mielestäni juuri sillä taholla on pikemminkin kärsitty moraalinen tappio kuin sosialidemokraattisessa ryhmässä, sentakia, että te ette näytä rohkean millään tavalla kieltää eikä myöntää eikä sanoa mitään niistä tosiseikoista, joita meidän puolestamme on esitetty suojeluskuntajärjestöä vastaan. On otettu se kanta, että olipa suojeluskuntalaisten tiellä minkälaisia tekoja tahansa, ne sivuutetaan, ja kaikki asiallisetkin huomautukset jätetään huomioonottamatta vain siitä syystä, että on kysymyksessä suojeluskunta, mikä on porvariston luokkajärjestönä laillistutettava.

Lisäksi pyytäisin siitä moraalista tappiosta puheenollen lausua, että käsittääkseni ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kärsi sen johdosta moraalista tappiota, jos hallitus tai hallituksen jäsenet eivät ole puolustamassa tai esittämässä kantaansa asiassa. Mielestäni sosialidemokraattisen ryhmän taholta on tuotu meidän kantamme niin selvästi esiin tässä asiassa, että ei ed. Virkkusellakaan olisi ollut syytä sellaisiin väitteisiin, että se ei pitäisi paikkaansa, mitä ryhmämme puheenjohtaja ed. Itkonen täältä äsken lausui. Tähän samaan moraalikysymykseen ehkä voidaan liittää myöskin se yhteisrintama, joka tänä päivänä on esiintynyt edustajain Ingmanin ja Virkkusen sekä toiselta puolen Tannerin ja Rosenbergin vä-

lillä, sillä nämä kaikki neljä edustajaa ovat olleet ainakin täysin yksimielisiä siitä, että on varsin korkean moraalin mukaista esittää sosialidemokraattisen ryhmän kannaksi se kanta, jonka ryhmän puheenjohtaja on täällä ryhmän nimessä torjunut.

Edelleen tahtoisin huomauttaa, että moraaliseltsikaan kannalta katsoen en pidä niitä edustajia, jotka ovat tahtoneet antaa neuvoja täällä tänä päivänä meille sekä äärimmäisestä vasemmistosta että äärimmäisestä oikeistosta, oikeina neuvonantajina, koska mielestäni me olemme tässä samoin kuin muissakin asioissa esiintyneet kaiken aikaa paljon selvemmällä linjalla kuin kammankaan näiden naapurusten ja tässä asiassa liittolaisten välillä. (Vasemmalta: Kuka otti vastaan suojeluskuntaparaadin?) Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei sitä suinkaan ottanut. (Vasemmalta: Ette ole erottaneet miestä pois sieltä.)

Kun siis tahdotaan nousta korkealle jalustalle ja siltä ryhtyä jakelemaan neuvoja toisille, pitäisi ensin harkita omat sekä aikaisemmat että viimeaikaisetkin edesottamiset, ja harkita, kestääkö se jalusta, jolle ollaan halukkaita nousemaan. Sosialidemokraattinen ryhmä on tässä asiassa samoin kuin muissakin, esiintynyt sillä tavalla, että sen kanta kestää arvostelun, mutta kuinka on asia eräissä toisissa piireissä, sen minä jätän asianomaisten henkilöiden lähinnä itsensä tutkittavaksi.

Lopuksi pyytäisin saada lausua muuttaman sanan ed. Ingmanin erään mielestäni sangen sopimattoman lausunnon johdosta. Ed. Ingman lausui siihen tapaan, että se, että vastustetaan suojeluskuntajärjestöä ja tätä lakia, on esimerkki siitä, että ajetaan jonkun vieraan vallan asiaa. Tämä ajatus oli selvästi ed. Ingmanin lausunnossa. Minä huomasin, että hän kohdisti lausuntonsa ensin pääasiassa kommunisteihin, mutta hän yhdisti siihen myöskin sosialidemokraattisen ryhmän, koska mekin vastustamme sekä suojeluskuntia että tätä lakia.

Mitä tulee siihen, kuinka suuri oikeus ed. Ingmanilla on sanoa kommunisteista, en minä tahdo ryhtyä sitä puolta punnitsemaan, koska katson tämän puolen kuuluvan pääasiassa eduskunnan puhemiehelle ja itselleen niille, joihin syytökset kohdistetaan, mutta sikäli kuin lausunto koskee

sosialidemokraattista ryhmää, tahtoisin minä ed. Ingmanille lausua, että ei aina-kaan ed. Ingman ole oikeutettu tätä syytöstä tekemään sosialidemokraattista ryhmää vastaan eikä luullakseni ed. Ingman voi tätä lausettaan millään tavalla myöskään todistaa. Päinvastoin meillä voisi olla aihetta senlaatuisiin syytöksiin eräitä henkilöitä kohtaan, mutta minä arvaan, että herra puhemies ei sallisi minun sitä tehdä ja sen vuoksi minä viittaan eräaseen aikaisempaan lausuntooni tältä samalta paikalta.

Ed. Kuulmala: Täällä on tämän päivän keskustelussa sekä aikaisemmin tuotu riittävästi esille suojeluskuntajärjestön todellinen olemus ja ne perusteet, joilla työväestö suojeluskuntajärjestöä vastustaa. Minä siis tällä kertaa tyydyn vain tekemään sen ehdotuksen, joka liittyy puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liittämääni vastalauseeseen, nimittäin että lakiehdotus hylätään ja että hallitusta kehoitetaan kiireimmiten valmistamaan lakiehdotus suojeluskuntajärjestön hajottamisesta. Ehdotan siis puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liittämäni vastalauseen ponnien hyväksymistä.

Ed. Colliander: Det är ingalunda för att deltaga i polemiken mellan partierna, som jag har bett om ordet, utan för att med några få ord klagöra min egen hållning till detta lagförslag.

Jag måste uttala min förvåning över att det socialdemokratiska partiet kvarblivit på en som jag ville kalla föräldrad standpunkt. Jag förstår mycket väl att man åren efter 1918 på det hållet hade den uppfattningen om skyddskårerna som man gav uttryck åt, men sedan dess hava ju förhållandena väsentligen förändrats och särskilt borde den socialdemokratiska regeringen hava kommit underfund med att skyddskårerna arbeta på ett sätt, som gör att man ingalunda behöver vara orolig för att de skulle kunna användas, såsom här ofta påstås, emot arbetarbefolkningen. Jag ber också för min del att få beklaga, att ingen av regeringens medlemmar varit närvarande för att försvara sin hållning till detta lagförslag, ty då regeringen strök anslaget för skyddskårerna, ogillar regeringen således också detta lagförslag, och det hade varit naturligt att regeringen här genom försvarsministern eller statsministern hade

givit sina åsikter tillkänna. Både statsministern såsom tjänstförrättande president och således chef för krigsmakten och försvarsministern böra väl under sin ämbets-tid hava kommit underfund med huru skyddskårerna arbeta, och jag tillåter mig hysa den uppfattningen, att de båda två innerst inne hava kommit till den uppfattningen, att skyddskårerna dock arbeta på ett sätt, som de knappast kunna finna motiv för att ogilla. Och jag tror att man också på socialdemokratiskt håll bör medgiva, att skyddskårerna bilda ett slags arméreserv så billig att någonting motsvarande icke kan påfinnas, och detta att skyddskårerna utgöra en så billig och duglig arméreserv, där dels de värnpliktige förberedas för sin uppgift i militären och dels få underhålla vad de hava lärt sig under sin militärtid, gör att man icke kan förstå de invändningar, som mot skyddskårerna gjorts.

Skulle det vara så, som här har gjorts gällande, att skyddskårerna kunde innebära den faran, att de bleve stommen i en fascistisk rörelse, då ville jag gärna erkänna, att också jag vore emot skyddskårerna, ty en större olycka än fascism i detta land kan jag för min del icke tänka mig. Men vi hava inga som helst orsaker att misstänka någonting sådant. Under sådana förhållanden finner jag icke ett enda motiv, trots allt vad man här har nödgats åhöra, som skulle vara av den art, att det skulle övertyga mig om att man borde vara emot detta lagförslags antagande, och därför kommer jag för min del att bidra till dess godkännande.

Ed. Vennola: Kun on kymmenkunta vuotta täällä kuunnellut joka vuosi sitä arvostelua, mitä suojeluskunta-asiasta esitetään, ja saanut kuulla yhä uudelleen samat väitteet, mitkä tänäkin päivänä, niin jää hyvin toivottomaksi koko tämän asian edistymisestä sillä tavalla, että siinä yhteisymmärrystä saataisiin aikaan. On merkille pantava, että tänäkin päivänä toiselta puolen poliittiset, toiselta puolen yhteiskunnalliset näkökohdat törmäävät vastakkain samoin kuin niihin liittyvät suojeluskuntien syntymäaikana jo syntyneet erilaiset pitämykset ja ennakkoluulot.

Keskustelussa unohdetaan eräs tärkeä seikka, nimittäin, että käsitykset suojeluskuntiin nähden niin hyvin porvarillisella ta-

holla kuin itse suojeluskunnissakin ovat monessa suhteessa muuttuneet.

Se lakiehdotus, mikä nyt on esillä, osoittaa, että ne epäedulliset väitteet, mitä suojeluskunnista on tehty, eivät siihen järjestyyn nähden, mitä tahdotaan luoda, pidä paikkaansa. Tässä lakiehdotuksessa nimenomaan tahdotaan selvästi määritellä suojeluskuntien tehtävä, nimittäin, että se on oleva isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamista ja että suojeluskunta on oleva osana maan sotavoimasta. Tämä on varsin merkillepantava määritelmä. Sen pitäisi antaa aihetta yhteisemmälle ja ymmärtävämmälle lähtökohdalle, kuin mitä tähänastisissa keskusteluissa on esiintynyt. Eihän voida sosialidemokraattisellakaan taholla kieltää sitä, ja sehän on tänäkin päivänä käydyssä keskustelussa tunnustettu, että tämä lähtökohta on oikea. Se on jokaisen järjestyneen valtion lähtökohta. Maata täytyy puolustaa sekä myöskin sen yhteiskuntajärjestyksestä, jos kerran lähdetään siltä kannalta, että yhteiskunnan järjestyksestä on ylläpidettävä ja elämänehdot rauhalliselle asiain kehitykselle taatava.

Kommunistien kanta on toinen. Minä jätän syrjään kokonaan kysymyksen, missä määrin he juoksevat muualta annettujen neuvojen mukaan. Mutta minä panen merkille, että heidän katsantokantansa on se, että he unohtavat usein isänmaan niitten kansainvälisten tuulentupien takia, joita he ajavat. He unohtavat myöskin maan yhteiskuntajärjestyksen niitten revolutsionistien suunnitelmien ja päämäärin takia, jotka ne ovat omaksuneet, ja he unohtavat myöskin maan puolustusvoiman sentakia, että he tahtovat hävittää kansalliset rajat ja kansallisen puolustuksen voidakseen toteuttaa kansainvälisen järjestyksen jollain yleisellä väkivaltaisella sodalla. Se on kaikkien kommunistien perimmäinen tarkoitus, enkä minä luule, että meidänkään kommunistimme sitä tahtovat kieltää. Muuten he kieltävät itsensä. Me emme siis heidän kanssaan voi tästä asiasta sopia. Heidän kantansa on päinvastainen kuin se, mikä lakiehdotuksessa on omaksuttu: Isänmaan ja yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen.

Sosialidemokraatit ovat meidän maassamme viime aikoina koettaneet omaksua toisenlaista katsantokantaa. He ovat asettuneet vastustamaan kommunisteja näiden

punhissa. He ovat pyrkinneet meidän sosialidemokratiaamme johtamaan enemmän tai vähemmän länsimaisen katsantokannan mukaan, omistamaan niitä realisia mahdollisuuksia, mitä yhteiskunnan eteenpäin viemisellä on myöskin työväen kannalta. He ovat siis vississä määrässä jättäneet ne utopistiset tuulentuvat, joitten perässä kommunistit vielä juoksevat. Minun täytyy sanoa, että tämä kehityssuunta on tervettä ei ainoastaan porvarilliselta kannalta, vaan myöskin niitten pyrkimysten kannalta, joita sosialidemokratia ajaa. Mutta he taistelevat vaikeassa asemassa. He istuvat tälläkin hetkellä syytettyjen penkillä kommunistien puolelta, kun he ovat uskaltaneet jossain määrin antaa tunnustusta niille periaatteille, ja sanoisinpa varsin monella taholla täyden tunnustuksen, niille periaatteille, että isänmaata ja yhteiskuntajärjestyksestä on suojattava ja puolustettava. He istuvat syytettyjen penkillä myös siitä syystä, että monet heistä suojeluskuntalaitoksessa näkevät sellaista, jonka perustalla voisi kehittää jotain näitten periaatteitten hyväksi. Tästä syystä he, niinkuin vastalauseessa käy ilmi, sanovatkin, että suojeluskunta nykyisessä muodossaan ei tyydytä, tai tyytyvät, niinkuin ed. Tainio, täällä esittämään vain uutta esitystä asiassa. Jos kommunistit näitten kannanottojen takia käyvät heidän kimppuunsa, niin he käsittävät seni sekä työväenluokan että Suomen itsenäisen valtion suurimman ryhmän edustajina voivat aivan hyvin nämä kommunistien iskut kestää (Ed. Itkonen: Oikein. Ed. J. F. Aalto: Myöskin porvarien iskut!)

En tahdo kieltää sitä, että porvariston tahollakin on varsin erilaisia arvosteluja suojeluskunnista olemassa. Se kehityskausi, joka on käyty läpi itsenäisyytemme ja suojeluskuntien olemassaolon aikana, on suuressa määrässä ollut omiansa muuttamaan arvostelua suojeluskunnista myös porvarillisella taholla, tekemään käsitteitä selväksi, mikä sopii, mikä ei sovi, omaksmaan nimenomaan käsityskannan, joka ei suvaitse sellaisia fascistisia väkivaltaisia edesottamisia, joista täällä on tahdottu suojeluskuntia syyttää. Porvariston käsitys suojeluskunnista on kehittynyt laillisella pohjalla. Porvariston käsitys on kehittynyt siihen, että se vaatii suojeluskunnilta samoin kuin muiltakin, myöskin kommunisteilta, yhteiskuntajärjestyksen ja lakien kunnioitusta ja noudattamista. Tämä kä-

sittääkseni on yksi näkökohta, jonka pohjalta pitäisi voida yhteistä arvostelupohjaa etsiä.

Sanoin jo äsken, että arvostelu monessa suhteessa liikkuu samoissa puitteissa kuin aikaisemmin; marssii paikallaan. Uudistetaan vielä väitteet, että suojeluskunta taistelee muka työväkeä vastaan. Olkoon, että suojeluskunta syntyi aikana, jolloin suojeluskunnan täytyi taistella työväkeä vastaan, koska osa työväkeä oli ryhtynyt väkivalloin yhteiskuntaa muuttamaan (Ed. Itkonen: Entäs lakkotaistelut!) Mutta silloin unohdetaan, että tämä työ on suoritettu ja että suojeluskunta 10 vuoden aikana on osoittanut, että se ei taistelee työväkeä vastaan. Esilläolevassa lakiehdotuksessa nimenomaan määritellään sen tehtävät, jotta se ei saisi mennä näitten lakimääräysten ulkopuolelle.

On myöskin heitetty se syytös, että suojeluskunnat tarkoittavat luokkavaltaa ja porvarien etuoikeuksien ylläpitämistä. Tämä väite on liioiteltu eikä vastaa todellisuutta. Suojeluskunnat eivät ole sekaantuneet tähän kysymykseen. Ne puolustavat laillista yhteiskuntajärjestystä samoin kuin tämä parlamentti on sitoutunut tekemään. Silloin voisi sanoa, että koko tämä parlamentti puolustaa jonkun luokan etuoikeuksia. Täällä taistellaan minun käsittääkseni parlamentaarisilla keinoilla ja sikäli kuin mielipiteet muuttuvat ja huomataan eri uudistukset tarkoituksenmukaisiksi, muutetaan täällä tätä yhteiskuntajärjestystä. Mutta sitä ei tehdä sellaisilla keinoilla kuin punakapinassa eikä sellaisilla kuin kommunistit tarkoittavat. Tämän rauhallisen kehityksen ylläpitämistä suojaa suojeluskunta.

Siinä arvostelussa, joka täällä on esitetty, katson myös erehdykseksi sitä, että koko laitosta arvostellaan niiden yksityisten hairahdusten perusteella, mitä suojeluskuntalaiset eri tahoilla maata eri vuosina ovat tehneet. Eihän voi kieltää, että sellaisia hairahduksia on tapahtunut. Mutta me ainakaan keskustan taholla emme ole koskaan asettuneet näitä hairahduksia puolustamaan. (Ed. Itkonen: Niitä ei ojenneta koskaan.) Päinvastoin me olemme niitä myös ojentaneet ja takavuosina taistelleet erinomaisen paljon juurruttaaksemme myös suojeluskuntiin käsityksen, että heidänkin yläpuolellaan on laki ja että heidänkin täytyy kunnioittaa sitä yhteiskuntajärjestystä,

jonka tukena ne tahtovat olla. Ja minä luulen voivani väittää, että me tässä olemmekin onnistuneet. Sillä en luule, että mikään puolueeton arvostelija voisi kieltää sitä, että suojeluskuntien esiintymisessä on tapahtunut erinomaisen suuri edistys alkuaikojen alkaen. Näin ollen sellaisten hairahdusten luetteleminen, mitä täällä aina keskusteluissa uudistetaan, ei itse laitoksen olemassaolosta ja sen tarkoituksesta todista mitään. Se todistaa vain, että työtä on ja että laillisuutta ja yhteiskuntajärjestystä on suojeluskuntiinkin nähden ylläpidettävä.

Lakiehdotus sisältää erään tärkeän pyrkimyksen, jota käsittääkseni ei ole kielletty sosialidemokraattisellakaan taholla, nimittäin, pyrkimyksen yhdistää suojeluskunta yhä lähemmäksi armeijaa. Jos tämän kannalta lakiehdotusta arvostelee, niin täytyy hän myöntää, että tässä on hyvin tärkeä positiivinen pyrkimys, jota ei ole ilman muuta viskattava syrjään, vaan jonka perustalla on koetettava kehittää asiaa. Kun lakiehdotuksessa määritellään suojeluskuntien tehtävä, rajoitetaan se isänmaan ja yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseen ja selitetään nimenomaan, että suojeluskunta on oleva osa maan puolustusvoimaa ja tämän järjestelyn kautta alistetaan suojeluskunta yhä lähemmäs armeijaa ja hallituksen johdon ja kontrollin alaiseksi. Sisältäähän tämä pyrkimys, kun se toteutetaan, erinomaisen suuren askelen kehittää järjestöä järkevään ja yhä yleisemmin hyväksyttävään suuntaan. Joka kieltää tämän tosiasian, hän kieltää kaiken sen muutoksen käsitystavoissa, mikä meidän yhteiskunnassamme on suojeluskuntaankin nähden tapahtunut. Ei ole viisasta kieltää sitä, koska sellaisen kannan omaksuminen tekee mahdottomaksi kaiken edistyksellisen ja rakentavan työn niihin eri institutiooneihin nähden, mitä yhteiskunnassa on olemassa.

Porvarillisella taholla voidaan kieltäytyä hyväksymästä mitään sellaisia tekoja, jotka eivät yhteiskunnan kannalta ole hyväksyttäviä. Voidaan kieltäytyä tunnustamasta suojeluskunnalle minkäänlaisia oikeuksia muodostautua valtioksi valtiossa, voidaan kieltää tunnustamasta sille minkäänlaisia oikeuksia taistella työväkeä vastaan ja voidaan vaatia suojeluskunnilta, että ne kaikessa esiintymisessään kunnioittavat maan lakeja ja yhteiskuntajärjestystä. (Vasem-

malta: Fascistit määräävät!) Ja voidaan myös vaatia, että suojeluskunnat eivät sekaannu minkäänlaisiin fascistisiin liikkeisiin. Huomattakoon, että tässäkin lakiehdotuksessa nimenomaan alleviivataan, että suojeluskunnat eivät saa sekaantua politiikoihin. (Ed. Rosenberg: Se on vain kirjoitettu sana.) Mutta porvareilta ei voida vaatia, että ne kieltäisivät sen suuren merkityksen, mikä suojeluskunnalla on maan puolustusvoimaan nähden ja että he kieltäisivät kaiken sen uhraavan työn, mitä tältä kannalta suojeluskunnissa tehdään. Näin voidaan tehdä sitä vähemmän, kun meidän maamme on sellaisessa asemassa, että me tarvitsemme kaiken sen mahdollisen puolustusvoiman, mikä on saatavissa.

Suojeluskuntalaitoksen järjestämisen tekee vaikeaksi se probleemi, mikä suojeluskunnilla on organisatsioonissa suoritettavana, nimittäin yhdistää vapaaehtoinen uhrautuva työ valtion kontrolliin ilman, että jälkimmäinen muodostuu vapaaehtoista työtä ehkäiseväksi. Mutta siinä lakiehdotuksessa, mikä nyt on esillä, pyritään tätäkin ratkaisemaan, niinkuin olen käsittäakseni osoittanut, positiivisella tavalla, olkoon, että se ei voi tyydyttää kaikkia. Mutta se on kuitenkin lähtökohtana pyrkimään siihen päämäärään, että suojeluskuntalaitos liittyisi yhä lähemmäksi armeijaa ja olisi, niinkuin sen tarkoituksena onkin, todella isänmaan ja yhteiskuntajärjestyksen turvana, ei mitään erikoista luokkaa varten, vaan koko kansakunnan turvana. Tältä kannalta minä puolestani puolustan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan tänään kello 7.

Istunto keskeytetään klo 5,13 ip.

.Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksen 3) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Tanner: Ed. J. F. Aallolle haluan vastata, että kyllä te sosialidemokraatit

olette muodostaneet hatuttomin päin yhteisrintaman suojeluskuntalaitoksen kanssa. Pääministerin ja puolustusministeri Heinosen toukokuun 16 päivänä se teko, kun he ottivat suojeluskuntaparaadin vastaan, se parhaiten osoittaa, että te olette suojeluskuntalaisten kanssa hyvin läheisessä suhteessa. Se väite, jonka ed. Aalto-heitti, että Ingman, Virkkunen, Rosenberg ja Tanner olisivat muodostaneet yhteisrintaman, ei se ole tullut todistetuksi sillä, jos me puhumme teidän tuollaisia huonoja tekoja vastaan. Me emme hyväksy niitä. Ed. Virkkunen on myös maininnut siitä, miten siimmässään monet johtavat sosialidemokraattiset johtajat kannattavat suojeluskuntia. Hän jo viittasi siihen, minkälaisia lausuntoja he ovat antaneet tämänkin suojeluskuntalain suhteen. Ja ettei tämä Virkkusen lausunto ollut tuollaista yksilöllistä laatua, sitähän todistaa myös tämän päivän Uudessa Suomessa ollut pääkirjoituskin, jossa selotetaan, minkälainen on se kanta, jota sosialidemokraatit edustavat suojeluskuntiin nähden. Tässä samassa kirjoituksessa mainitaan, että suojeluskuntien taholta on aivan viime aikoina ojnennettu luottamuksen kättä sos. dem. puolueelle. Suojeluskuntien ja niiden kannattajien syy ei ole, jos se hellä käntentärijous tai puristus ei ole otettu hyvällä mielellä vastaan. Mutta sitten lehdessä sanotaan m. m. näin: „Mutta tällainen käytäytyminen parhaiten osoittaa, että sosialidemokraatit eivät suhtaudu suojeluskunta-asiaan asiallisesti ja ulkokohtaisesti, vaan omien hatarien puoluemielialojensa mukaan. Että näin on laita, se on varsin selvästi näkynyt myöskin siitä, että sosialidemokraattien vastustus on ollut enemmän teennäinen ja sovinnainen kuin todellinen. Varsinkin on tämä asiallisuuden puute ilmennyt siinä, että sos. dem. hallitus on asettunut ja nähtävästi loppuun asti tulee asettumaan asian käsittelyssä aivan sivultakatsojaksi, pyrkimättä siihen millään tavalla vaikuttamaan. (Eduskunnasta: Sotaministeri on siellä.) Tähän päivään asti ei ole havaittu nykyisen hallituksen puolelta yritystäkään asiallisiin syin puolustaa edes sen kannan ottoa suojeluskuntiin yleensä ja niille myönnettävään budjettimäärärahaan nähden, erittäin puhumattakaan siitä, että sillä tähän asti olisi ollut yhtään sanaa sanottavana suojeluskuntien hyväksymistä vastaan. Näin ollen on kaikki syyt edellyttää, että hallituksella ei

liioin ole mitään aikomusta koettaa viime asteessa estää lain voimaan tulemistä, yhtä vähän kuin sillä nähtävästi on mitään aikomusta yrittää estää sen hyväksytyksi tulemistä eduskunnassa.” (Eduskunnasta: Jokos se loppui?) Siinä riittää jo kerrakseen osoittamaan, minkälainen on sosialidemokraattien kanta ja hallituksen kanta suojeluskuntiin nähden, riittää osoittamaan, että se ei ole selvä. Kyllä minunkin täytyy se tunnustaa, että sosialidemokraattisella puolueella ja eduskuntaryhmällä ei ole selvää kantaa. Tämä niihin edustajiin nähden, jotka puolustavat suojeluskuntia, kuten ed. Tainio viime eduskunnassakin jo teki. Ed. Tainio on vielä valittu edustajaksi, ja hän puhuu, niinkuin hän täällä pitämässään puheessa mainitsi, että hän haluaa edelleenkin suojeluskuntia muutettavaksi, että ne kelpaisivat paremmin porvaristolle ja miellyttäisivät myös sosialidemokraatteja, niiden mukana myös Tainiota. Ennen vaaleja oli Sosialidemokraatissa kirjoituksia, joissa puolustettiin Tainion valitsemista eduskuntaan ja vielä jotkut nykyisen hallituksen jäsenet kirjoittivat hyvinkin kiihkeästi ja lämpimästi, että sellainen mies, kuin Tainio pitää olla eduskunnassa kai puolustamassa sitä, että suojeluskunnat eivät ole sosialidemokraatteja vastaan. (Vasemmalta: Se on valetta!) Etteikö Sosialidemokraatissa ole siitä kirjoitettu? (Vasemmalta: Ei sillä tavalla, kuin te sanotte). Mutta on puolustettu niiden valitsemista eduskuntaan, jotka puolustavat suojeluskuntia. (Vasemmalta: Se on eri asia. — Puhemies koputtaa). Mutta hallituksen äänenkannattajassa on Tainion puolesta kirjoitettu ja peräkaneettia ei ole ollut. (Vasemmalta: Käykö teidän kateeksi?) Ei käy kateeksi, emme kadehdi sellaista kun puhutte suojeluskunnista ja emmekä sitä että suositte sellaisia miehiä eduskuntaan valittaviksi — (Vasemmalta: Emme ole kontrollin alaisia). Se osoittaa vaan, että sosialidemokraattisessa puolueessa on huono kuri. (Keskustasta: Ei kuulu mitään).

Puhemies koputtaa: Asiaan!

Puhuja: Ensimmäisessä pitämässäni puheenvuorossa pyysin porvaristoa suoraan sanomaan, että he rehellisesti tunnustaisivat suojeluskuntien luokkaluonteen. Siihen ei ole selvää vastausta

vielä annettu. Ingman puheenvuorossaan mainitsi siitä hiukan omituisen asian yhteydessä, että suojeluskuntien luokkaluonne tulee muka siinä jo näkyviin, että niitä eivät voi kommunistit soluttaa. Tämä ei ole mikään sellainen pätevä todistus siitä rehellisestä tunnustuksesta. Kuten Ingman myöskin pitämässään puheessa sanoi, että me olemme rehellisesti kantamme määritelleet suojeluskuntiin nähden, kun vastustamme niitä, niin olemme sen tehneet ja tulemme edelleenkin tekemään. Sitähän minä toivon erikoisesti, että porvariston taholta niiden luokkaluonne tunnustettaisiin yhtä selvästi kuin meidän taholta se kanta, että me tulemme niitä vastustamaan. (Ed. Itkonen: Kai se on tilattu se tunnustus.) Mistähän se olisi tilattu? (Eduskunnasta: Moskovasta!) Me tinkimättömästi vastustamme suojeluskuntia; ei niin hapuilevasti, että hattutomin päin ollaan suojeluskuntien edessä, niinkuin sosialidemokraatit ovat.

Puhemies koputtaen: Asiaan!

Puhuja: Miten sosialidemokraattisen sanomalehdistön taholta on suhtauduttu suojeluskuntaparaatin vastaanottamiseen, siitä näkyy selvästi, että ne puolustavat sitä. Minä haluan tässä mainita Jyväskylässä ilmestyvästä Työn Voimasta kirjoituksen. Siinä m. m. sanotaan: „Väinö Tannerin seisominen sillä paikalla, millä viime maanantaina seiso, oli suuri työväen asian voiton ilmaisu.” Minä kysyn teiltä, herrat sosialidemokraatit, mitenkä se on suuri voitto työväelle? Ja juuri tähän on sosialidemokraattisen puolueen yksi äänenkannattaja. (Oikealta: Ettekö osaa pitemmälti lukea?) Riittää jo, kun sanotaan, että sitä puolustetaan työväenluokan voiton. Päinvastoin olen kuullut monen sosialidemokraattisen työläisen sanovan, että se oli rikos puoluetta ja työväenluokkaa kohtaan. Ja jos se teko olisi ollut voitoksi työväenluokalle, ei silloin porvarillisissa sanomalehdissä olisi kiitetty ja korkeata veisua veisattu Tannerin ja sosialidemokraattien kunniaksi, niinkuin esim. Mikkelissä ilmestyvässä lehdessä, jonka nimi on Länsi-Savo. Toukokuun 21 päivänä tätä vuotta kirjoittaa lehti: „Nostamme hattumme pääministeri Tannerille, sillä mies ansaitsee kunniaa.” (Eduskunnasta: Missä lehdessä tämä on?) Tämä on Länsi-Savo, se on kädessäni. (Vasemmalta: Onko se sosialidemokraatti-

nen?) Tämä todistaa, että se sosialidemokraattien teko, nim. paraatin ottaminen vastaan, siitä on ollut suojeluskunnille kunniaa ja siksi porvaristo tahtoo nostaa hattua. Se, että tämä teko myöskin on tapahtunut, se ei ole puolueen taholta aiheuttanut erikoista toimenpidettä, joten tämä, jos mikään, paraiten vain osoittaa, minkälainen yhteisliitto ja rintama on sosialidemokraattisten johtajain taholta muodostettu sellaisen järjestön kanssa, joka on tahrannut kätensä työläisten veressä 1918. Täällä ed. Aalto-Setälä pitämässään puheessa tahtoi erityisesti viitata siihen, että punakaartilaiset 1918, kun ne ovat ottaneet osaa työväenluokan puolesta käytyyn luokkasotaan, siinä yhtyivät rikolliseen tekoon. Sen johdosta minä haluan vain ed. Aalto-Setälältä kysyä, eivätkö suojeluskuntalaiset ole tehneet rikoksia? Ne ovat tehneet rikoksia. Sitä todistavat ne tuhannet punikkien hautakummut ei puolilla maata.

Mitä kyseessäolevaan lakiesitykseen tulee, niin minä haluan siinä suhteessa yhtyä kannattamaan ed. Kulman tekemää ponsiehdotusta. (Ed. Huttunen: Kuka se semmoinen edustaja on?) Kulmala. (Vasemmalta: Tekijä esiin!) Tässä seisoo tekijä.

Ed. Virkkunen: Kohtalokseni on joutunut käydä tässä aluksi ojentamaan molempien edustajain Aaltojen lausuntoja, jotka olivat minua vastaan tähdätyt. Minä saanen käsitellä näitä arvoisia edustajia järjestyksessä. Ensinnäkin siis edustaja Aalto, A.

Hän asettuu täällä hallituksen puolustajaksi ja lausuu, että hallituksella ei ole mitään tekemistä tämän lakiehdotuksen kanssa. Se muka on jonkun toisen hallituksen antama ja hoidetaan siis nykyisen hallituksen vaikutus- ja toimipiirin ulkopuolella. Kuinka voi edustaja Aalto, A. sanoa jotakin näin ajattelematonta ja kerrassaan väärää? Käsiteltävänä oleva lakiehdotus on aivan välittömässä ja oleellisessa yhteydessä sen ehdotuksen kanssa, minkä nykyinen sosialidemokraattinen hallitus on tehnyt suojeluskuntamäärärahan poistamisesta budjetista, niinkuin minä sen selvästi osoitin aikaisemmassa lausunnossani. Jos tämä lakiehdotus tulee hyväksytyksi, niin on tällä eduskunnan päätöksellä se vaikutus hallituksen budjettiesityksessä tehtyyn ehdotukseen, että tämä ehdotus ei voi enää käydä mahdolliseksi. Kuinka voi silloin edustaja Aalto, A.

esiintyä sellaisella väitteellä, kuin minkä hän täällä on tehnyt? Minä olen lukenut pari viikkoa sitten sosialidemokraattisen hallituspuolueen pää-äänenkannattajasta sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän päätöksen, että se tulee yhdessä hallituksen kanssa voimakkaasti puolustamaan budjettia ja on sanottu, että tämä päätös on eduskuntaryhmässä tehty yksimielisesti. Nyt on ensimmäinen todellinen tilaisuus, jolloin tämä hyvä päätös olisi pantava toimeen. Mutta eiköhän edustaja Aalto, A., samaten kuin myöskin koko sosialidemokraattien ryhmä, tunnusta, että tämä puolustamisen päätös on nyt tässä istunnossa tullut erittäin yksipuolisesti toteutetuksi (Ed. Itkonen: Liian aikaista!). Ja kuitenkin nykyisen hallituksen täytyy tähän lakiehdotukseen määrätä kantansa. Käsitteäkseni on eduskunnalle tärkeätä, että tämä lakiehdotus saisi vahvistuksensa niin pian kuin mahdollista, sillä sehän tulee, niinkuin huomaamme, välittömästi vaikuttamaan budjetin käsittelyyn. Nythän myöntää perustuslaki hallitukselle tilaisuuden venyttää asian lopullista ratkaisua kolmekin kuukautta. Ed. A. Aallon mielestä ehkä tällainen venytteleminen, jos se tulee käytetyksi, on moraalisen voiton ilmaus ja osoittaa erityistä miehuullisuutta hallituksessa ja hallitusryhmässä. Minun mielestäni se osoittaa aivan päinvastaisia. Minä olen sitä mieltä, että kun hallitus ei ole tässä istunnossa asian lopullisessa ratkaisutilaisuudessa eduskunnan edessä suoraan ilmoittanut kantaansa, niin se on itseltänsä riistänyt myöskin mahdollisuuden määrätä myöhemmin tämän kantansa eduskunnan selän takana. Ei suinkaan kukaan voi sanoa, että tällainen menettely, jos se tulee kysymykseen, on parlamentarismien ja kansanvaltaisuuden menettelyyn sopiva, niinkuin täällä kuitenkin näitä pyrkimyksiä tahdottaisiin korkealla pitää. (Ed. Itkonen: Ei keskustelu ole loppunut vielä!). Tulemme siihen, arvoisa ryhmän puheenjohtaja. Ed. Aalto, A. kumminkin katsoo, ettei ole mikään moraalinen tappio kysymyksessä, ehkä mieluummin moraalinen voitto.

Paljoa varovaisempi lausunnossaan on edustaja Aalto, J. F. Hän käyttää sanamuotoa, että moraalinen tappio pikemminkin suuntautuu toisaalle. „Pikemminkin”, se on varsin kuvaava lausunto epävarmuudesta ja epäilyksestä, millä ed. Aalto, J. F. esiintyy. Minun käsitykseni mukaan on joko niin,

että ollaan asian käsittelyssä asiallisia ja puolustetaan kantaa ja se suoraan ilmaistaan tai myöskin sitä ei tehdä ja silloin ollaan asiattomia. Ed. Aalto, J. F. tiedustelee minulta, eikö minulla ole uskoa sosialidemokraattisen ryhmän arvoisan puheenjohtajan ilmoitukseen, minkä hän täällä teki ryhmän puolesta. Minä vastaan tähän ilmoituksen kaikella sillä arvomannolla, mikä sille kuuluu, mutta minä en tyydy sanapolitiikkaan, vaan minä vaatisin tekopolitiikkaa. Mitä me sanoilla täällä teemme, vaikka niitä täällä kuinka paljon ilmaistaisiin, kun kuitenkin teot, jotka ovat sekä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän että sosialidemokraattisen hallituksen vallassa, eivät vastaa sanoja? Tämän ristiriidan minä huomaan esiintymisessä ja sitä minä valitan.

Minun täytyy sanoa, että kun minä tähän istuntoon tullessani huomasin täällä herra puolustusministerin olevan saapuvilla, minä todella hengitin helpotuksesta. (Naurua vasemmalla.). Että hallituksen jäsenen ja asianomainen ministeri kumminkin viime hetkellä täällä on saapuvilla, sehän osoittaa sitä, että ne muistutukset, mitkä täällä aamupäivän istunnossa tehtiin hallituksen poissaolosta, ne ovat vaikuttaneet ja tuoneet herra puolustusministerin tänne saapuville. Herra puolustusministeri tulee nyt esiintymään eduskunnan edessä viimeisenä hetkenä, jolloinka hän todellisesti ei voi enää vaikuttaa mitään asian ratkaisuun. Mutta sen hän voi tehdä, mikä hänelle kuuluu tässä tilaisuudessa: Selvästi ilmoittaa hallituksen kannan asiassa. Niinkuin minä aamupäivän lausunnossani ilmoitin, niin minulla olisi ollut mieli kunnioittaen tehdä herra puolustusministerille eräitä kysymyksiä jo aamupäivällä, jos hän olisi täällä ollut saapuvilla. Nyt minä olen iloinen siitä, että minä voin uudistaa nämä kysymykseni ja pyytäisin sentähden kääntyä herra opetusministerin puoleen (Naurua vasemmalla) ja tiedustella mielestäni eräitä tärkeitä ja tähän asiaan vaikuttavia seikkoja. Minun ensimmäinen kysymykseni koskisi sitä, kun eri tahoilta ja sangen luotettavalta taholta mainitaan, että puolustusministeriön alkuperäinen budjettiehdotus olisi sisältänyt myöskin määrärahan suojeluskunnille, niin minä pyytäisin tiedustella, onko näin ollut laita? (Ed. Itkonen: Kuuluuko se eduskunnalle?) Monet tämänvuotiset ilmiöt vuoden alusta lähtien ovat

antaneet ainakin minulle ja varmaan monille muille suojeluskuntien ystäville sen käsityksen, että herra puolustusministeri yleensä myötämielisesti on suhtautunut suojeluskuntiin (Ed. J. F. Aalto: Mitä sitä ahdistaa tarvitsee enää?) ja kun minä eräitä ilmaisuja näin tästä viime kesänä, niin minä ajattelin itsekseni että herra puolustusministerillä on nyt tärkeä tehtävä sovitella suojeluskuntien ja sosialidemokraattisen puolueen välejä ja minä toivoin, että nämä ilmaukset, jotka viittasivat siihen suuntaan, tulisivat toteutumaan. Sentähden oli ainakin minulle, niinkuin varmaankin epäluoisille kansalaisille, aivan odottamatonta se lopullinen kielteisyys suojeluskuntien määrärahaan nähden, mikä hallituksen esityksessä on. Edelleen minä pyytäisin herra puolustusministeriltä saada selvää lausuntoa, mikä on hallituksen kanta tähän nyt ratkaisematta olevaan lakiehdotukseen nähden. Ja edelleen pyytäisin herra puolustusministerin ilmoitusta siitä, millä tavalla hallitus tulee suhtautumaan kysymykseen, kun se tulee vahvistamisen asteelle. Olen erittäin kiitollinen, jos herra puolustusministeri katsoisi mahdolliseksi antaa selvittäviä vastauksia näihin kysymyksiin.

Lopuksi minulla on vielä ed. J. F. Aallolle sanottava, että kun hän pyrkii jotakin osaa siitä moraaliseen tappiosta, jonka joutumisesta sosialidemokraattien kannettavaksi hänkin on selvillä, siirtämään meihin, jotka suojeluskuntia puollamme, sentakia että me muka hyväksyisimme suojeluskuntien politiikoimista tai puolustaisimme niitä ja näitä erehdyksiä ja vikoja tai laittomuuksia, joita mahdollisesti on yksityistapauksissa ollut olemassa, niin ed. J. F. Aalto ja hänen ryhmänsä saavat olla vakuutettuja siitä, että tämän moraalisen tappion sijoittaminen tälle puolelle on asiatonta ja kaikkea oikeutusta vailla. Ei täällä villaisella paineta eikä tahdota painaa suojeluskuntien mahdollisia vikoja ja erehdyksiä, vaan kyllä tällä taholla vaaditaan suojeluskunnilta kaikkea sitä siveellistä mieskuntoa, raittiin elämän ja laillisuuden noudattamista, mitkä vaatimukset ovat suojeluskuntien täytettävät. Mutta erotus ed. J. F. Aallon ja meikälaisten käsityskannan välillä on siinä, että kun me panemme merkille tällaisia ilmauksia, me suremme ja pahoittelemme niitä, ed. J. F. Aalto näkyy niitä esittelevän jonkunlaisella vahingonilolla. Siinä on hyvin suuri erotus.

Me tahdomme ponnistaa voimamme kaikkien tällaisten heikkouksien, epäkohtien, puutteellisuuksien ja erehdyksien poistamiseksi suojeluskunnista. Olisimme iloisia, jos kylläkin vakavassa arvostelussa, mutta arvostelun toimittamisessa siinä hengessä ja tarkoituksessa, että arvostelun kohteet tulisivat poistetuiksi, saisimme tehokasta myötävaikutusta ja yhteistoimintaa myös suuren sosialidemokraattisen puolueen kanssa.

Puolustusministeri Heinonen: Ed. Virkkunen teki hallitukselle muutamia kysymyksiä ja mikäli olen kuullut, on aamupäivän istunnossa tehty myöskin useita kysymyksiä. Useat arvoisat eduskunnan jäsenet ovat kaivanneet hallituksen kantaa tässä asiassa. On outoa, että nykyistä hallitusta vaaditaan vastaamaan lakiehdotuksesta, joka on edellisen hallituksen viime hetkellä laatima ja eduskunnalle jättämä. Mutta hallitus ei ole koskaan kieltäytynyt ilmoittamasta kantaansa eikä aio tehdä sitä nytäkään. Hallitus on valmis minun kauttani eduskunnan edessä ilmoittamaan, mikä hallituksen kanta nyt esillä olevassa asiassa on. Minä en voi käsittää, mitä ed. Virkkunen tarkoitti lausunnollaan, että puolustusministeri tulee esiintymään vasta viimeisenä hetkenä, jolloin asiaan ei enää voida mitään muutosta tehdä — sanat eivät olleet näin, mutta ajatus oli tämä jos minä oikein ymmärsin — minä en voi käsittää, mitä ed. Virkkunen tarkoitti tällä lausunnollaan. Nythän on lakiehdotuksen kolmas käsittely ja kolmannessa käsittelystä päätetään joko lakiehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä. Tämä on siis oikeastaan se ainoa paikka, missä hallituksen jäsen voi eduskunnan edessä esiintyä. Olen tahtonut käyttää tätä tilaisuutta ilmoittaakseni, mikä on minun kantani nyt kysymyksessä olevassa asiassa ja mikä on hallituksen kanta.

Mainitsin jo, että suojeluskuntalakiehdotuksen jättäminen oli edellisen hallituksen viimeisimpiä toimenpiteitä, ja kaikesta päättäen on tämä lakiehdotus tehty tavattoman suurella kiireellä. Siinä on niin suuria puutteita, että jo yksistään tämä antaisi riittäviä aiheita lakiehdotuksen hylkäämiseen. Eduskunnan tietoon ei ole koskaan saatettu, että edellinen hallitus valmistaessaan tätä lakiehdotusta eduskunnalle ei päässyt yksimielisyyteen armeijan korkeimman päällystön kanssa lain

sisällyksestä. Armeijan korkein päällystös sikäli kuin sen mieltä tiedusteltiin, esitti lakiehdotusta vastaan vakavia väitteitä. Eräs näitä väitteitä oli se, että lakiehdotus jättää sanomatta, mikä osa maanpuolustusvoimasta suojeluskunta on, onko se määräävä osa vai alistettu osa. (Ed. F. J. Leino: Kuulkaa!) Jokainen kuitenkin tietää, että puolustuslaitoksen täytyy olla yhtenäisesti kokoonpantu. Se ei saa olla pantu kokoon kahdesta samanarvoisesta tekijästä. Kuka määrää tästä silloin kun sen pitäisi toimia kokonaisuutena? Tässä on yksi syy, miksi tämä lakiehdotus ei ole voinut saavuttaa kannatusta.

Tämä lakiehdotus nojautuu kaikissa pääkohdissa vuoden 1921 suojeluskunta-asetukseen. Ja eduskunta on aikaisemmin myöntänyt, että suojeluskunta-asetus monessa suhteessa on puutteellinen ja epäonnistunut. Ja juuri tästä syystä, jos minä oikein ymmärrän, jättikin edellinen hallitus lakiehdotuksensa, koska se tahtoi poistaa ne puutteet, mitä vuoden 1921 asetus sisältää ja samalla saada suojeluskuntajärjestön vakavammalle pohjalle. Tämä lakiehdotus ei valitettavasti kuitenkaan täytä sitä, mitä siltä on toivottu. Se jättää suojeluskuntalaitoksen edelleen nauttimaan niin suurta itsenäisyyttä, että se todellisuudessa muodostaa meidän maassamme toisen armeijan (Ed. F. J. Leino: Kuulkaa!) joka ei ole armeijan johdon alainen. Ainoa yhdysside, mikä suojeluskuntajärjestön ja armeijan johdon välillä nyt on, on tasavallan presidentti. Kaikki kunnia tasavallan presidentille, mutta ei voi vaatia, että hän voisi jokapäiväisessä käytännöllisessä työssä ottaa osaa puolustuslaitoksen johtoon ja siitä johtuu, että todella tällä hetkellä kumpikin sekä armeija että suojeluskuntalaitos kulkevat omia teitään. Ja tämä ei suinkaan pitkän päälle ole maan puolustukselle onneksi.

Rohkenen mainita muutamia esimerkkejä siltä ajalta, jolloin minä olen toiminut puolustusministerinä ja joitten minä toivon osoittavan, että olosuhteet eivät nyt ole tyydyttäviä.

Eduskunnan päätöksen mukaan on suojeluskuntalaitoksen ylläpitämistä varten myönnetty määräraha vakinaisessa menoarviossa ja pienempi määräraha ylimääräisessä menoarviossa. Suojeluskunta-asetuksen mukaan voi hallitus päättää tämän määrärahan käytöstä, ja niin on ta-

pahtunutkin. Siinä suhteessa ei hallituksen ja suojeluskuntien välillä ole mitään ristiriitaa syntynyt. Mutta se määräraha, minkä eduskunta on suojeluskuntia varten myöntänyt, muodostaa vain vajaan $\frac{2}{3}$ koko suojeluskuntien menoarviosta. Suojeluskunnat saavat siis runsaan kolmanneksen tarvitsemiaan varoja vapaaehtoisilla keräyksillä ja lahjoilla. Ja näitten määrärahojen käyttöön ei hallituksella ole mitään sananvaltaa. Suojeluskunta voi käyttää siis näitä määrärahoja vapaasti, aivan niinkuin se itse haluaa, ja minun täytyy sanoa, että näitä määrärahoja ei aina ole käytetty taidolla ja huolella. Pyydän mainita pari esimerkkiä.

Tämän vuoden menoarvioon oli suojeluskunta ottanut erään uuden viran. Hallitus piti kuitenkin tätä virkaa tarpeettomana ja kieltäytyi myöntämästä sitä varten määrärahoja. Olisi luullut, että kun hallituksen kanta näin selvästi tuodaan suojeluskunnille tiedoksi, suojeluskunta olisi noudattanut tätä päätöstä. Mutta niin ei käynyt. Kysymyksessä oleva virka perustettiin ja varat siihen otettiin näistä kerätyistä varoista. Tällä tavalla suojeluskunta tahtoi osoittaa, että se ei suostu tinkimään itsenäisyydestään. Se tahtoo vapaasti päättää asioista silloinkin kun sen kanta joutuu ristiriitaan hallituksen kanssa. Minä tahdon kysyä, voiko hallitus luottaa tällaiseen armeijan osaan? Voiko hallitus olla vakuutettu siitä, että silloin, kun paha päivä koittaa, josta Jumala meitä varjeltakoon, suojeluskunta silloin tinkimättä noudattaa laillisen hallituksen tahtoa? Minä asetan sen kyseen alaiseksi.

Toinen tapaus. Suojeluskuntien virkoja varten on hallitus osoittanut tämän vuoden menoarviossa määrärahan. Tästä määrärahasta palkataan muiden muassa piiripäälliköt. Piiripäälliköiden palkkauksen on hallitus järjestänyt samalla tavalla kuin armeijassakin niin, että nämä piiripäälliköiden toimet on arvioitu johonkin upseerintoiimeen armeijassa ja palkka määrätty tämän mukaan. Mutta suojeluskunta ei ole tyytynyt näihin palkkauksiin. Kerätyistä ja lahjoitetuista varoista suojeluskunta on näille upseereille määrännyt lisäpalkkion, ja tämä lisäpalkkio on niin suuri, että tällä hetkellä monet suojeluskuntien piiripäälliköt tulevat saamaan saman suuruista palkkaa kuin Suomen ar-

meijan sotaväen ylipäällikkö huolimatta siitä, että eräät näistä piiripäällikoistä ovat sotilasarvossa kapteenin tai majurin arvoisia. (Ed. Rosenberg: Ei ole ihme, että porvaristo tahtoo pitää suojeluskuntaa. Ettekö häpeä?) Voidaanko silloin osoittaa, että suojeluskunnat lojaalisesti noudattavat hallituksen tahtoa? Tämä sama olo-tila on jatkunut myöskin edellisen hallituksen aikana ja minua ihmetyttää, että edellinen hallitus tietäessään asian näin olevan ei laatinut toisenlaista lakiehdotusta. Hallituksen käsissä olisi silloin ollut valta laatia lakiehdotus sellaiseksi, että se olisi poistanut nämä epäkohdat, jos siihen olisi ollut riittävää halua. (Vasemmalta: Sitäpä ei ollut.) Tahdon edelleen jatkaa pieniä esimerkkejä.

Osa suojeluskuntien omaisuudesta, joka tällä hetkellä on huomattavan suuri, on syntynyt siten, että hallitus takavuosina on myöntänyt suojeluskunnille aseistusta tai muuta varustusta ilman että näihin on asetettu mitään ehtoja. Sen lisäksi suojeluskunnat ovat itse keräämillään varoilla hankkineet itselleen kaikenlaista omaisuutta. Viime kuukausina on suojeluskuntien yleisesikunta alkanut siirtää tätä omaisuutta yksityisten osakeyhtiöiden nimiin. (Ed. Rosenberg: Onko se Virkkusen moraalialia?) Tällä tavalla on jo muodostunut kolme osakeyhtiötä. Ensimmäinen ja huomattavin näistä on suojeluskuntien ase-paja, joka viime kesään asti on ollut suojeluskuntien yleisesikunnan täydellisen määräämisvallan alainen. Nyt on tätä varten muodostettu erityinen osakeyhtiö ja koko se huomattava omaisuus, mikä oli suojeluskunnille muodostunut valtion ja lahjoittajien yhteisellä myötävaikutuksella, se on nyt siirretty yksityisen osakeyhtiön haltuun ja tällä tavalla tehty hallitukselle mahdottomaksi valvoa tämän omaisuuden hoitoa ja käyttöä.

Toinen yhtiö, joka tällä tavalla on myöskin muodostunut, on eräänlainen kauppaosakeyhtiö, mutta tällä yhtiöllä nyt ei ole sanottavampaa merkitystä. Kolmas, jolla niinkään on verrattain pieni merkitys, on lehtiyhtiö, joka kustantaa jokaisen tunte-man suojeluskuntien äänenkannattajan, Hakkapeliitta-lehden. On myönnettävä, että Hakkapeliitta viime aikoina verrattain harvoin on eksynyt politikoimaan (Ed. Itkonen: Helmikuussa viimeiseksi). Mutta

ei kokonaan tämä lehti ole vielääkään jaksanut tätä tautia voittaa, mikä aikaisempina vuosina sille oli varsin yleistä.

Näillä esimerkeillä olen tahtonut osoittaa, että se liian laaja itsehallinto, jota suojeluskunnat nyt nauttivat, ei ole omiaan lähentämään armeijaa ja suojeluskuntaa toisiinsa. Jokaisen, joka jaksaa tyynesti käsitellä tätä asiaa, täytyy kuitenkin myöntää, että niin kauan kuin suojeluskuntia tahdotaan ylläpitää ja vaaditaan, että niiden tulee olla pahan päivän sattuessa vakinaisen armeijan reservinä, mutta ei liitetä niitä lähemmäksi armeijan johtoa, niin tämä kauden päämäärä hyvin suuressa määrässä jää myöskin saavuttamatta.

Tässä on syy, miksi ei hallitus voi kannattaa nyt esillä olevaa lakiehdotusta. Eduskunnalla olisi ollut tilaisuus, kun tämä lakiehdotus on ollut täällä käsiteltävänä, tehdä sellaisia muutoksia tähän lakiin, jotka olisivat todella vieneet suojeluskunnat siihen asemaan, missä niiden pitäisi olla, nimittäin armeijan ylimmän johdon alaisena. On ehdottomasti asetettava se vaatimus, että niin kauan kuin eduskunta tahtoo suojeluskuntia ylläpitää, täytyy suojeluskuntien johdon olla niin järjestetty, että ne komentosuhteessa ovat sotaväen päällikön alaisia ja hallinnollisessa suhteessa puolustusministerin alaisia. Vasta sen jälkeen voidaan toivoa, että se työ, mitä suojeluskunnissa kieltämättä ruumiillisen kasvatuksen ja puolustusvalmiuden hyväksi on tehty, tulee todella käytetyksi maan hyväksi.

Olen siis tällä vastannut ed. Virkkusen toiseen kysymykseen. Muistelen hänen kysyneen, mikä on hallituksen kanta esilläolevaan lakiin nähden. Minä ilmoitan, että hallituksen kanta on se, että laki olisi hylättävä.

Olen maininnut ne puutteet, mitä tämä laki sisältää, maininnut, että se vie siihen päämäärään, mihin eduskunnan oikeisto epäilemättä pyrkii. Se jättää asian suurin piirtein katsoen samalle kannalle, kuin vuoden 1921 asetus ja siitä syystä yhtyen itse puolestani hallituksen kantaan, minä toivon, että eduskunta hylkäisi esilläolevan lakiehdotuksen ja päättäisi pyytää hallitukselta uutta esitystä.

Ed. Virkkunen teki lisäksi kysymyksen, sisälsikö puolustusministeriön menoarvio määrärahan suojeluskuntia varten, ennenkuin se joutui hallituksen käsiteltäväksi.

Minä en voi käsittää, mitä yhteyttä tällä kysymyksellä on nyt esilläolevan asian kanssa. Mutta minä tahdon siitä huolimatta vastata ed. Virkkusen kysymykseen. Minä ilmoitan, että puolustusministeriön menoarviossa, silloin kun se lähti ministeriöstä hallitukselle, ei ollut tätä määrärahaa, jotenka siis mitään sisällistä ristiriitaa tässä asiassa ei ole ollut.

Ed. Virkkusen kolmanteen kysymykseen, mitä hallitus tekee, kun laki tulee vahvistettavaksi, minä en katso voivani vastata, koska tässä istunnossa ei ole siitä kysymys. (Vasemmalta: Oikein.)

Ed. Niukkanen: Minusta on ollut sangen hauskaa seurata tällä kertaa suojeluskunta-asiasta käytyä keskustelua sen vuoksi, että se sävy, jolla sosialidemokraatit ovat tähän asiaan nyt suhtautuneet, on aivan toisenlainen kuin aikaisemmin. (Eduskunnasta: Ingmanin resepti. Ingman on sanonut sen jo paljon paremmin.) Tällä kertaa näyttääkin jääneen kommunistien tehtäväksi edustaa tässä asiassa käydyssä keskustelussa sitä samaa sävyä, jota sosialidemokraatit vielä joku vuosi takaperin ovat poikkeuksetta tässä asiassa edustaneet. Ja tämä ilmiö on minusta sangen ilahduttava. Minun käsittääkseni maanpuolustus ja sen järjestely, mikäli koskee myöskin vapaaehtoisista kansalaistoimintaa, jonka tarkoituksena on kansan puolustustahdon ja tehon kohottaminen, on meille siksi vakava asia, että tässä tarvitaan mukana niin n. s. porvarilliset kansanainekset kuin työväestö. Ja minun käsittääkseni meillä ei tällä kertaa sos. dem. ryhmän taholta, samoin kuin heidän puolustusministerinkään taholta annetuista lausunnoista päättäen, olekaan enää mitään suurempaa periaatteellista erimielisyyttä tässä asiassa olemassa. Sosialidemokratien taholta, itseänsä puolustusministeriä myöten —

Puhemies (koputtaa): Kehoitetaan eduskuntaa hiljaisuuteen.

Puhuja: — onkin täällä ainoana alialisena perusteluna sille vastustavalle kannalle, jolle he kaikista huolimatta sittenkin näyttävät tässä asiassa asettuvan, esitetty se väite, että tämän lain mukaan suojeluskuntajärjestö tulisi muka liian itsenäiseksi ja liian suuressa määrin riippumattomaksi armeijan ylimmästä johdosta ja puolustus-

ministeriöstä. Kun herra puolustusministeri on täällä lähemmin koettanut yksityiskohdaisesti osoittaa, että tämä laki muka veisi tähän ja olisi senlisäksi puutteellinen, niin minä tahdon kajota lyhyesti herra puolustusministerin esittämiin väitteisiin. (Ed. Rosenberg: Joutavaa hommaa.)

Herra puolustusministeri ensinnäkin täällä väitti, että tämä laki sisältää muka niin suuria puutteita, että sitä sen vuoksi ei voi hyväksyä. (Ed. Rosenberg: Niukkasen lakina se on hyvä.) Minä olen ollut tilaisuudessa olemaan mukana, kun tätä lakiesitystä on käsitelty sekä valtioneuvostossa, että myöskin myöhemmin puolustusasiainvaliokunnassa, (Vasemmalta: Se ei ole kunniaksi.) ja minä olen huomannut, että miltään taholta ei ole voitu tämän asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä osoittaa, että lakiehdotuksessa olisi joitakin tällaisia puutteellisuksia, ei enempää valtioneuvostossa kuin täällä eduskunnassa. Jos tässä olisi sellaisia puutteellisuksia, joita olisi syytä korjata, niin miksi nykyinen herra puolustusministeri, joka toivottavasti on tähän asiaan syventynyt, ja hänen ryhmänsä eivät asian käsittelyssä täällä eduskunnassa ole yksityiskohtaisesti osoittaneet, että sellaisia on ja tehneet ehdotuksia niiden parantamiseksi? Herra puolustusministeri myös väittää, että alun perin tätä asiaa valtioneuvostossa käsiteltäessä olisi ollut valtioneuvoston ja armeijan ylimmän johdon välillä suurta erimielisyyttä, jota ei olisi voitu sovittaa. Minä en tiedä, mistä herra puolustusministeri on saanut tällaisen tiedon. Minun tietoni mukaan, jotka ovat paljon varmempia kuin nykyisen herra puolustusministerin tiedot, ei mitään tällaista erimielisyyttä ole ollut.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen, että tämä esillä oleva laki asettaisi suojeluskuntajärjestön liiaksi riippumattomaan asemaan sekä armeijan johtoon että puolustusministeriöön nähden, niin lähemmin tätä väitettä tarkastellessa me huomaamme, että se on aivan perustelematon. Onhan selvää, että kun on kysymys vapaaehtoisesta kansalaisjärjestöstä, johonka liittyminen jo sellaisenaan on aivan vapaaehtoista, että sen joka tapauksessa täytyy olla hiukan eri asemassa kuin varsinaisen armeijan, johon miehet otetaan lain määräyksen perusteella pakollisesti, mikäli nimittäin koskee varsinaisia suojeluskuntien jäseniä. Mutta mitä tulee tämän lain edellyttämän suojeluskuntajär-

jestön johtoon ja päällystään, eli kaikkiin niihin toimiin, jotka tämän lain mukaan vakiinnutetaan, niin nehän lain 5 §:n viimeisen momentin mukaan tulevat aivan samaan asemaan kuin armeijan vastaavat virat ja toimet. Tämä momentti nimenomaan määrää, että näihin virkoihin, mikäli on kysymys niihin nimittämisestä, noudatetaan samanlaista järjestystä kuin on armeijan vastaaviin virkoihin ja toimiin nähden noudatettava. Ja tästä ilman muuta seuraa, että kurinpidollisiin toimenpiteisiin nähden on myöskin noudatettava samaa, koska yleisten säännösten mukaan se, joka nimittää asianomaisen virkailijan myös ryhtyy häntä vastaan mahdollisiin kurinpidollisiin toimenpiteisiin.

Tämä järjestelmä, jonka tämä laki tässä suhteessa sisältää, tietää asiallisesti siis sitä, että kaikki suojeluskuntajärjestön ylemmät toimet täyttää tasavallan presidentti itsensä puolustusministerin esittelystä, ja alemmat toimet samoin tasavallan presidentti suojeluskuntien päällikön esittelystä. Aivan samoin kuin nyt menetellään armeijan virkoihin nähden. Huomioon ottamalla että kaikki vakiinnutettaviksi ehdotetut virat ovat upseerintoimia, tulevat siis kaikki tässä kysymyksessä olevat nimitykset kulkemaan tätä tietä. Ainoastaan niihin toimiin nähden, joista tämän lain mukaan ei muodoteta vakinaisia, jää suojeluskuntajärjestölle itselleen vapaus nimittää ne siten kuin järjestö katsoo tarkoituksenmukaiseksi.

Herra puolustusministeri edelleen väittää, että jäisi aivan avonaiseksi kysymys siitä, kuka määrää, mikä osuus suojeluskuntajärjestöllä tulisi olemaan maan puolustuksessa. Tällä kertaakin, kuten herra puolustusministeri hyvin tietää, asia on siten, että tästä osuudesta määrää täysillä valtuuksilla yleisesikunta yhdessä sotaväen ja suojeluskuntien päällikön ja ylipäällikön kanssa. Sama menettelytapa tulee tietysti edelleen olemaan voimassa. On aivan mahdotonta ajatellakaan mitään muuta menettelytapaa. Yleisesikunnan tehtävä on vastata maan puolustusvoimien käyttämisestä, ja sen vuoksi on ilman muuta selvää, että sen käytettävissä täytyy olla niin vakinaiset armeijan voimat kuin vapaaehtoisen maan puolustusjärjestön käytettävissä olevat puolustusvoimat. (Vasemmalta: Miksei lakiin sitä oteta?) Se ei ole mitenkään tarpeellista laissa, kun laissa kerran on sanottu, että suojeluskunta on osa tasavallan puolustus-

voimaa ja että sen ylipäällikkö on tasavallan presidentti ja että virkoihin nähden noudatetaan samaa menettelyä kuin armeijan vastaaviin virkoihin nähden on säädetty.

Nämä minun huomautukseni osoittanevatkin jo, että herra puolustusministerin väite, että ainoa yhteys tämän suojeluskuntajärjestön ja vakinaisen armeijan välillä olisi tasavallan presidentti, ei siis ole paikkansa pitävä.

Herra puolustusministeri koetti täällä keksiä edes jotakin asiallista perustelua väitteelle, että suojeluskunta tulisi olemaan liian itsenäinen, tuoden täällä esille pari esimerkkiä siltä ajalta, jonka hän on ollut ainakin taloudellisesti, suojeluskuntajärjestön korkein päällikkö tässä maassa. Ja näinä esimerkkeinä hän mainitsi erään tapauksen, jolloinka suojeluskuntajärjestö siitä huolimatta, että herra puolustusministeri on ilmoittanut, että hän olisi mielestään toisella kannalla, on ottanut toimeen erään virkamiehen yksityisillä varoilla. Tietääkseni tarkoittaa herra puolustusministeri tällä sitä toimenpidettä, kun suojeluskuntajärjestö palkkasi järjestölle kenttäpapin siitä huolimatta, että herra puolustusministeri oli toisella kannalla. (Vasemmalta: Ne ovat niin jumalattomia, että tarvitsevat.) Minun nähdäkseni tästä toimenpiteestä ei ollenkaan voida vetää sitä johtopäätöstä, että suojeluskunta olisi niin epäluotettava, että on kysymyksenalaista, voidaanko sitä käyttää maan puolustuksessa. On sangen vähäinen asia, jos joku yksityinen haluaa suojeluskuntajärjestölle lahjoittaa varoja esimerkiksi sitä varten, että saadaa palkata joko jokin valistushajaaja tai vaikkapa pappi. Tästä ei hallituksen tarvitse ollenkaan närkästyä. Toinen tällainen esimerkki, jonka herra puolustusministeri mainitsi, oli se, että eräät piirit ovat järjestäneet piiripäälliköille suurempia palkkoja, kuin mitä menoarviossa oli merkitty. Minä luulen, että tämä pitää sikäli paikkansa, että eräät piirit, varsinkin vaikeammin hoidettavat, koettaessaan saada sidotuiksi piiripäälliköiksi mahdollisimman hyviä miehiä, ja huomioonottaen että tämä toimi on tähän saakka ollut tilapäisluontoinen, ovat luontaisetujen muodossa antaneet niille jonkunlaista palkanlisäystä asuntojen y. m. sellaisten etujen muodossa. Minun mielestäni tällaistakaan toimenpidettä nyt ei sentään ole katsottava mitenkään vaaralliseksi maanpuolustuksen kannalta, jolta kan-

nalta tämä asia on minun käsittääkseni arvosteltava. Silloin kun on kysymys vapaaehtoisesta kansalaisjärjestöstä, sellaista tarkoitusta ajavasta järjestöstä, joka palvelee yksinomaan valtiota ja maan hallitusta, niin ei minun mielestäni siitä hallituksen pidä närkästyä, jos yksityiset kansalaiset ja kansalaispiirit haluavat vapaaehtoista tietä avustaa tätä tarkoitusta, lahjoittamalla lisävaroja käytettäväksi, kun valtion varat eivät riitä.

Mitä sitten tulee siihen toimenpiteeseen, että suojeluskuntajärjestö on yleisesikuntansa yhteydestä erottanut eräitä liikehaaroja ja muodostanut tämän liiketoiminnan osakeyhtiön tapaan, niin tämä menettely on ollut aivan asianmukaista ja luulen, että se ei tule millään tavalla antamaan huonoja kokemuksia, päinvastoin.

Herra puolustusministeri lausuntonsa lopulla lausuukin, että nämä, minunkin tässä kosketteleman syyt ovat ne, minkä takia hallitus ei voi kannattaa tätä lakiesitystä. Minäkin siis vedän tästä sen johtopäätöksen, että meillä siis herra puolustusministerin ja nykyisen hallituksen kanssa ei olekaan mitään periaatteellista erimielisyyttä tässä asiassa olemassa ja minun nähdäkseni minä olen tässä myöskin osoittanut, että nämä käytännölliset erimielisyydet, joista puolustusministeri tässä on huomauttanut, eivät ainakaan ole niin painavia, että ne vaatisivat, että hallituksen täytyy asettua tätä lakiesitystä vastaan.

Minä en haluakaan tämän asian periaatteelliseen puoleen enempää kajota. Ilmoitan tässä vain lopuksi, että maalaisliiton eduskuntaryhmä, katsoen siihen erinomaisen suureen merkitykseen, mikä tällaisella vapaaehtoisella kansalaistoiminnalla, joka meidän maassa esiintyy suojeluskuntaliikkeen nimellä, on maamme puolustukselle, yksimielisesti ja lämpimästi kannattaa tämän järjestön vakiinnuttamista ja siis tämän lain hyväksymistä.

Puolustusministeri Heimonen: Ed. Niukkanen veti minun lausunnostani muutamia aivan oikeita johtopäätöksiä. Hän mainitsi, että tämä laki on verrattuna vuoden 1921 asetukseen parannus. Sen minä myönsin jo edellisessä lausunnossani, se on parannus, sitä ei voi kieltää, mutta minä väitin, että se ei vie asiaa tarpeeksi pitkälle. Se jättää suojeluskunnat nauttimaan nykyistä, minun mielestäni liian laajaa itsehallintoa.

Ed. Niukkanen mielestä taas asiat ovat niin kuin olla pitääkin ja että tällaisen vapaan kansallisen järjestön, joka huomattavassa määrässä saa toimeentulonsa vapaaehtoisilla lahjoituksilla ja keräyksillä, sen täytyy nauttia laajempaa itsehallintoa ja että se saa siis tehdä tekoja, jotka käyvät ristiin hallituksen kannan kanssa. Tällainen käsitys voi olla oikea, jos on kysymys jostakin muusta kuin aseellisesta järjestöstä. Mutta silloin kun maassa pidetään yllä aseellista järjestöä ja selitetään, että sen tulee olla armeijan tukena, silloin täytyy myöskin vaatia, että tämä järjestö alistuu siihen kuriin, jonka armeijassa aina täytyy vallita, jos aiotaan jotakin sillä tehdä, silloin kun maa sitä tarvitsee. Siinä meidän kantamme hyvin suuressa määrässä poikkeavat toisistaan.

Ed. Niukkanen väitti, että puolustusministerihän saa sen vallan käsiinsä, jota hän tässä haluaa. Hänhän tulee tasavallan herraksi presidentille esittelemään huomattavan osan suojeluskuntien päälliköistä tai toisin sanoen kaikki korkeimmat päälliköt. Mutta ed. Niukkanen jätti sanomatta, että lakiehdotuksen 4 §:ssä on määräys, joka tekee tämän vallan aivan merkityksettömäksi. Siellä sanotaan: „Suojeluskuntain päällikkö nimitetään järjestön luottamusta nauttivista henkilöistä.” Minä sanoisin, että tämä ei riitä. Suojeluskuntain päällikön eikä ainoastaan päällikön, vaan myöskin piiripäällikön, aluepäällikön j. n. e., täytyy nauttia myöskin hallituksen luottamusta. Ellei tätä molemminpuolista ymmärtämystä ole, silloin eivät suojeluskunnat voi myöskään täyttää sitä paikkaa, jota niitä vaaditaan täyttämään. Silloin kun eduskunta on ottanut 4 §:ään tämän määräyksen, niin 5 §:n määräykset käyvät aivan merkityksettömiksi. Silloin ei ole hallituksen eikä presidentin käsissä sitä valtaa, mikä päälliköiden määräämisessä tulisi olla. Silloin tosiasiassa suojeluskunta tulee johtamaan hallitusta eikä hallitus suojeluskuntia. (Vasemmalta: Se niillä on tarkoituskini!) Tässä on siis kysymyksessä niin suuret arvot, ettei minusta voida asiaa sivuuttaa niin pintapuolisesti, kuin ed. Niukkanen täällä on tehnyt. Täytyy muistaa, että tässä on lähtökohta hallituksen ja ed. Niukkanen kannan välillä erilainen, ettei siis voida sanoa, että nämä muutamit pikkukysymykset, mitkä tässä ovat mainitut, että ne ainoastaan erottavat.

Ed. Niukkanen mainitsi, että hallituksen

ei pitäisi ottaa pahastuakseen sitä, että suojeluskunta ottaa jonkun virkamiehen, jota hallitus ei ole hyväksynyt. Mitä ed. Niukkanen sanoisi, jos joku rykmentin päällikkö ottaisi jonkun upseerin vastoin presidentin suostumusta? Mitenkä armeijassa tällaista tekoa nimitettäisiin? Jos suojeluskunta on aseellinen järjestö, osana maan armeijasta, silloin sen täytyy myöskin alistua tämmöisessä suhteessa kuriin. Sen täytyy oppia käsittämään, että jos hallitus pyyhkii jonkun virkamiehen menoarvioesityksestä pois, silloin ei ole suojeluskunta ilman hallituksen lupaa oikeutettu tätä virkamiestä palkkaamaan myöskään muilla varoilla. (Ed. Vesterinen: Se on sielunpaimen!) Se ei vaikuta asiaan, vaikkapa se on sielunpaimen. Ei se seikka, että tämä kysymyksessä oleva henkilö on ollut kenttäpappi, vaikuta tähän asiaan mitään. Kysymyksessähän on asian periaatteellinen puoli. Kysymys on siitä, onko suojeluskuntien alistuttava kuriin vai eikö. Ja niin kauan kuin suojeluskunnat sitä eivät tee, silloin ne eivät myöskään voi odottaa, että sosialidemokraattinen puolue ja sen asettama hallitus tulisi suojeluskunnille antamaan kannatuksensa.

Tässä olivatkin ne huomautukset pääasiassa, mitä minä olin ed. Niukkaselle velkaa. Tahdon kuitenkin vielä kosketella erästä kysymystä, jota ed. Niukkanen myöskin kosketteli. Hän mainitsi, että jos hallituksen rahavarat ovat vähäiset ja hallitus ei ole menoarviossaan voinut ottaa niin suurta määrärahaa, että sillä voitaisiin maksaa kunnollisia palkkoja suojeluskunnan upseereille, niin täytyy olla oikeus yksityisillä kansalaisilla tulla avuksi ja maksaa näille upseereille lisäpalkkaa, jotta ne tulisivat toimeen. Minä tahdon sanoa, että tämä lausunto on oikeastaan loukkaus armeijan upseeristoa kohtaan. Tällä tahdotaan osoittaa, että palkat armeijassa ovat niin pienet, että upseeristo ei voi tulla niillä toimeen, vaan että niitä varten tarvitaan käyttää lahjoitettuja varoja. Asiat kuitenkin eivät näin ole, vaikka minä myönnän, että upseeriston palkkaus monessa suhteessa antaa aihetta oikeutettuihin moitteisiin, mutta niin huonot ne eivät kuitenkaan vielä ole, että niiden palkkojen lisäksi, mitä eduskunta on päättänyt, upseeriston tarvitsisi almun pyynnöillä kääntyä yleisön puoleen. Mutta suojeluskuntien johdon menettelystä on seurauksena se, että suojeluskunnissa palvelevat upseerit ovat paremmassa asemassa

kuin armeijassa palvelevat upseerit, ja seuraus tulee olemaan se, että huomattavammat upseerit armeijasta pyrkivät palvelemaan suojeluskuntaan, jossa palkat ovat paremmat ja työ helpompaa. Tällä tavalla joutuu maan vakinainen armeija siitä karsimaan, ja minä luulen, että ei suinkaan tämä ole ed. Niukkasen tarkoitus. Tässäkin suhteessa minä edelleen tahdon toistaa sen, mitä minä ensimmäisessä lausunnossani esitin, että niiden palkkojen lisäksi, mitä hallitus suojeluskunnissa palveleville upseereille on määrännyt, ei suojeluskunta ole, jos se tahtoo lojaalisesti noudattaa hallituksen päätöstä, oikeutettu maksamaan mitään lisäpalkkiota.

Ed. E. Pekkala: Pyysin puheenvuoroa ed. Ingmanin puheenvuoron johdosta, jossa hän väitti, että äärimmäinen vasemmisto pyrkii saattamaan tämän maan vieraan vallan alaiseksi. Tämä on usein toistettu perätön väite, mutta siitä huolimatta on syytä jälleen tässäkin tilaisuudessa heittää tämä väite takaisin porvarillisille piireille, niille piireille, joista ed. Ingman ei ole kovin kaukana. Onko unohdettu ne ajat, jolloin tämän maan porvarilliset piirit yrittivät saattaa maan Saksan vallan alaisuuteen. Ainoastaan kansainväliset tapahtumat estivät, ettei tästä maasta tehty Saksan täydellistä vasallivaltiota. Eikä tässä vielä kyllin, suunniteltiin työläisten lähettämistä Saksaan, Saksan kapitalistien kaivosorjiksi. Ne, jotka ovat olleet mukana tällaisessa, ovat minusta jääviä puhumaan ensinkään Suomen riippumattomuudesta. On syytä muistuttaa mieliin myöskin erästä verrattain tuoretta tapausta, jossa yritettiin ulkomaisella painostuksella vaikuttaa meidän maan sisäisiin asioihin. Minä tarkoitan kysymystä Suojärven lahjoitusmaatalonpoikien perintökirjoista. Kun ei niitä perintökirjoja heti annettu, niin yritettiin Englannista käsin harjoittaa painostusta. Useissa sanomalehdissäkin on mainittu, että tämän manööverin henkiset — tai tässä tapauksessa voisi oikeastaan sanoa rahalliset isät, ovat etsittävä tältä maasta eivätkä suinkaan ole etsittävä vasemmalta, vaan jostakin muualta. (Vasemmalta: Kansallispankista.) On sanottava, että vaara saattaa tämä maa vieraitten vaikutusvallasta riippuvaksi, ei uhkaa vasemmalta, vaan uhkaa aivan päinvastaiselta taholta. (Keskustasta: Pata kattilaa soimaa!) Ed. Ingman

luki myöskin eräitä otteita jostakin paperista. Hän antoi, mikäli minä käsitin, ymmärtää, että ne hänen lukemansa otteet ovat kommunismia. Ed. Ingmanillahan on ollut täällä tapana aikaisemminkin lukea jotakin joistakin papereista, joissa hän väittää olevan sitä, mitä hän sanoo kommunismiksi. Mitä syytä ed. Ingmanilla on lukea täällä tuollaisia otteita, sitä minä en ymmärrä. Tahtooko ed. Ingman kenties levittää tätä itse konstruoimaansa kommunismia? Jos näin on, niin se on hänen oma asiansa. Minä nimittäin oletan että ed. Ingmanin tämänpäiväisenkin lausunto julaistaan huomenna täydellisenä Uudessa Suomessa, siis hänen siteeraamansa otteet myöskin. Sitä tietä tämä, minä tahdoisin sanoa, ingmanilainen kommunismi saattaa levitä sellaisiin piireihin, joihin tavallinen propaganda ei pysty. Minä tahdon vain tässä yhteydessä sanoa, että ed. Ingmanin on tehtävä tätä propagandaansa omalla vastuullaan, niin että sitä ei panna vasemmiston tilille.

Ed. Ampuja: Ed. Ingman osottautui huonoksi profeetaksi, kun hän keskustelun alussa heti sanoi, että suojeluskunnista ollen kysymys ei enää synny erityistä mielenkiintoa vasemmiston eikä kai oikeistonkaan taholla. Kun tähän keskusteluun on näin monta tuntia jo kulunut, on mielestäni tässä esiintynyt riittävästi sekä innostusta että vanhurskautta. Ei ed. Rosenberg eikä kukaan vasemmalta sen innokkaammin ole puhunut koskaan suojeluskuntakysymyksestä kuin ed. Tanner tällä kertaa, eikä vanhurskaammin kuin ed. Malmivaara sieltä oikealta taholta. Näyttää siis, että suojeluskuntakysymys on vielä yhtä tuore ja mielenkiintoinen poliittinen kysymys, kuin se on ollut aikaisemminkin. Mistä johtuu, että näin kauan sama kysymys synnyttää niin suurta mielenkiintoa? Se johtuu siitä, että sen sisintä olemusta, luokkaluonnetta, luokkakaartin leimaa, ei ole voitu 10 vuoden aikana sanottavasti vähentää. Tämän päivän Uudessa Suomessa esitetään suojeluskuntain luonteesta seuraava lausunto: „Suojeluskunnat ovat Suomessa kansamme ominainen luomus, jonka on onnistunut puolustustahdon lujittamisessa luonteesta yhdistää vapaus ja pakko, liittää eri ikäkaudet, kansankerrokset ja luokat läheiseen, luottamukselliseen yhteistyöhön isänmaallisten tarkoituserien saavuttami-

seksi." Tämä lause on ilmeisesti väärä. Millä tavalla tämä vapaus ja pakko on yhdistetty suojeluskuntiin? Siitä on osaksi antanut esimerkkejä puolustusministerin lausunto tässä yhteydessä. Se on se, että sitä vähäistäkään pakkoa, mitä hallituksen taholta on suojeluskuntiin nähden yritetty toteuttaa, ei ole noudatettu. Ei oikeastaan havaitse tällä kertaa mitään muuta vapaaehtoisuutta ja pakkoa suojeluskuntiin nähden kuin sen, että porvaristolla on sinne vapaus liittyä ja vasemmiston on pakko ottaa osaa niitten kustannuksiin valtion talousarvion yhteydessä. Mitään muuta vapauden ja pakon yhdistämisaatetta ei suojeluskuntakysymyksessä ole havaittavissa.

Täällä on hyvin usein esitetty myöskin se väite, että suojeluskunnat ovat eri yhteiskuntaluokista kokoon pantuja. Se on myöskin suurin piirtein perätön. Minä olen koettanut saada tilastoa siitä, minkä verran eri yhteiskunta-aineksia suojeluskuntiin kuuluu, mutta on sanottu asianomaiselta taholta, ettei sellaista tilastoa ole olemassa. Käytännössä kaikki vapaaehtoiset kansalaisjärjestöt pitävät tällaisen tilaston saatavissa voiden tosiaankin numerollisesti osoittaa, mitkä yhteiskuntaluokat siellä ovat enimmäin edustettuina. Suojeluskunnista sitä ei siis ole. Mutta jokainen tietää ilman tilastoa, että suojeluskunta on kokoonpanoltaan selvästi porvariston luokkakaarti. Joitakin renkipoikia, jotka ovat riippuvaisessa asemassa isännästänsä, voidaan silloin tällöin pakolla kenties määrätä suojeluskunnissa olemaan. Mutta ne eivät vähimmäkään määrässä poista sen luokkaluonnetta. Että suojeluskuntien teoista, jotka ovat sen luokkaluonteen ilmauksena, ei tällä kertaa ole kovin paljon tuoreita esimerkkejä esitettävissä, johtuu siitä, että maassamme on sentään viime aikoina ollut siinä määrin rauhalliset olot, että suojeluskuntalaisten joukkoesiintymistä ei ole nähtävästi tarvittu. Mutta muistakaamme heidän esiintymisiään niiltä ajoilta, jolloin he pitivät julkisesti mielenosoituskokouksia hallitussuunnan muuttamiseksi ja jotka kokoukset johtivat jopa ministerin murhaan. Kyllä sen täytyy olla tiedossa, että sitä on ollut olemassa. Lukuisia työväentalojen polttamisia j. n. e. on tapahtunut, vaikka niitä ei tosiaankaan monta kertaa viitsi eduskunnassa esittää, niin nautintorikasta kuin tämä kenties ed. Ingmanille tällainen innostus olisikin.

On selvää, että suojeluskunnat maanpuolustuksen kannalta nykyisessä muodossaan täyttävät hyvin vähän tarkoitustansa. Jos niillä siinä suhteessa ajattelisi jotain merkitystä olevan, niin niitten täytyisi olla suunnilleen määrätyn ikäluokan muodostamia, kaikista yhteiskuntaluokista kokoon pantu. Mutta sitä ne eivät voi olla nykyisessä kokoonpanossaan. Ei voi ajatella, että joku työväenluokan nuorisosta, nuorista miehistä menisi suojeluskuntaan komennuksen alaisuuteen, jossa johtava aines olisi ensin ollut tuomittava rikollisista teoista työväenluokan yksityisiä jäseniä kohtaan. Sitä luokkaluonnetta, minkä ne perustamisajoilta ovat saaneet, sitä ei hävitetä tämänluontoisella lainsäädännöllä kuin nyt puheenaoleva lakiehdotus on.

Ed. Niukkanen on ollut erittäin huonomuistinen, kun sanoi, ettei ole tehty vasemmiston taholta mitään muutosehdotuksia, parannusehdotuksia nyt puheenaolevaan lakiesitykseen. Hänen kai pitäisi muistaa että sekä valiokunnassa kuin myöskin täysi-istunnossa on äänestetty m. m. suojeluskuntapäällikön nimittämistavasta tehdystä muutoksesta, on vaadittu tehdyssä muutosehdotuksessa poistettavaksi sitä epäsoveliaallista määräästä, mikä laissa on, että suojeluskuntien mielipidettä on kuultava ja heidän luottamustaan tulee nauttia suojeluskuntien ylipäällikön. Ei armeijan ylipäällikön valinnassa käytetä tällaista tapaa eikä pienempienkään armeijan toimihenkilöiden nimittämisessä katsota soveliaaksi sellaista tapaa. Se muiden kysymysten kanssa yhdessä vain varmentaa sen tosiasian, että tahdotaan säilyttää suojeluskunnille niiden selvä luokkaluonne vastaisuuteenkin nähden. Tämä kysymys ei poistu päiväjärjestyksestä tällä lailla, vaikka se kenties tulee hyväksytyksikin. Se luultavasti johtaa käytännössä siihen, että kysymys sukeltautuu esille yhä uudestaan ja uudestaan, ja se antaa ainakin minun mielestäni sellaisen käsityksen maastamme, että ed. Niukkasen, Ingmanin tai kenen muiden tahansa ei kannata rehellisessä mielessä puhua mistään mahdollisesti tapahtuvasta yhtymisestä edes nykyisen hallitussuunnan ja heidän edustamansa suunnan välillä. Kyllä se muodostaa kaikesta huolimatta selvän eron, yhteistyö pitemmän päälle, ainakin mikäli tulee sosialidemokraattisen puolueen kannatuksesta hallitukselle, käy mahdottomaksi ja myös mahdottomaksi tämän lain mukaan asioita

hoitaa. Minä kannatan ed. Leinon tekemää ehdotusta lain hylkäämisestä.

Ed. A. Aalto: Ed. Virkkunen on minulle erikoisesti kohdistanut sangen laajan lausunnon äskeisessä puheenvuorossaan josta lausunnosta nyt kuitenkin on jo, herra puolustusministerin esiintymisen jälkeen, osa osoittautunut liian aikaiseksi, joten eräs välihuuto, ed. Itkosen tekemä, „liian aikaista” oli sittenkin paikallaan ja ehkä ed. Virkkunen on nyt tyytyväinen kuultuaan, mille kannalle hallitus asettuu. Minähän en äskeisessä puheenvuorossani sanonut, että minä esiintyisin millään tavalla hallituksen yhtä vähän kuin ryhmäkään valtuuttamana. Ryhmäni kannan oli esittänyt ryhmämme puheenjohtaja ed. Itkonen. Omasta kohdastani tiesin, että hallitus ei lakiehdotukseen nähden voi muulla kannalla olla, kuin että kysymyksessäoleva lakiehdotus on hylättävä. Ed. Virkkunen sanoi, että minä olen puhunut jotain niin ajattelematonta ja kerrassaan väärää osoittaessani, että hallituksella ei ole tämän lakiehdotuksen kanssa mitään tekemistä. Hallituksen taholta on ilmoitettu, ja tottahan ed. Virkkunen kai sen tietää oltuaan viime eduskunnassa eduskunnan herra puhe-miehenä, että tämä lakiehdotus jätettiin eduskunnalle entisen hallituksen tekemänä jo ennenkuin nykyinen hallitus oli nimitettykään. Minä en ole siis lausunut mitään ajattelematonta enkä väärää; päinvastoin olen osoittanut, että se seikka, että hallitus ei ole esittänyt talousarvioonsa suojeluskuntamäärärahoja, ei ole tämän lain kanssa missään tekemisissä. Hallitus on silloin jo lausunut kantansa asiassa. Mitä tulee siihen moraaliseen tappioon, josta ed. Virkkunen on puhunut, niin kyllä se todellakin on moraalinen tappio eduskunnan porvarillisille ryhmille. Minä en voi juriidisesti lähteä tulkitsemaan voimassaolevaa hallitusmuotoa, mutta tasavaltalaisen hallitusmuodon hengen ja periaatteiden mukaista ei voi olla, että maassa on aseellinen järjestö, toinen armeija, joka ei ole hallituksen johdettavana, joka on siis itse asiassa valtio valtiossa. Täällähän ovat jo monet, varsinkin herra puolustusministeri, huomauttaneet, mihin tällainen tilanne saattaa johtaa, jos pahoja päiviä tulee. Minulle olisi hyvin mielenkiintoista saada kuulla, mitä ed. Virkkunen arvelee, jos tässä maassa esiintyisi joku toinen järjestö,

vaikkapa lainsäädännöllä hyväksytty, edellyttämällä että eduskunnassa olisi sellainen enemmistö, joka väkipakolla voisi ajaa samanluontoisen lakiehdotuksen läpi, joka ei olisi hallitusvallan ja puolustusministerin alaisena, ja joka tekisi siis aivan niinkuin se itse tahtoo? Minä epäilen, että jos sellainen kysymys joskus tulisi esille ja jos ed. Virkkunen olisi silloin eduskunnassa, niin luulen, että ed. Virkkunen ei silloin puoltaisi sellaista lakiehdotusta. Nyt ed. Virkkunen ja koko porvarillinen ryhmä, nekin ryhmät keskustasta, jotka hallitusmuotoa laadittaessa olivat jyrkästi tasavaltalaisella kannalla, ovat kuitenkin valmiit hyväksymään lakiehdotuksen, joka vahvistaa hallinnollisella asetuksella säädetyn suojeluskuntajärjestön riippumattomuuden hallitusvallasta, joka säätää erinäisissä kohdissa suojeluskunnalle sellaiset oikeudet, joihin hallitus ei, kuten herra puolustusministeri mainitsi, voi mitään vaikuttaa, ei edes voi armeijan ylipäällikkö, tasavallan presidentti, nimittäessään suojeluskunnan päällikön ja päällystää. Minä pelkään, herra edustaja Virkkunen, että tämä tie, johon te nyt pakkovoimalla ajatte, saattaa kyllä, kun se kerran predjudikaatiksi tulee, tulevaisuudessa johtaa arveluttaviin seurauksiin. Minä en tahtois olla mukana vastaisuudessakaan hyväksymässä lakia sellaiselle aseelliselle järjestölle, joka saisi toimia valtiona valtiossa, huolimatta siitä, mitä hallitus tahtoo. Mutta nyt eduskunnan porvarilliset ryhmät asettuvat sille kannalle, ja jos joskus Suomen kansa lähettäisi eduskuntaan sellaisia edustajia, jotka tämän kannan hyväksyisivät, niin minäkin silloin sanon: Luoja varjelkoon tätä kansaa.

Ed. J. F. Aalto: Sen johdosta kun ed. Virkkunen siteerasi minun aikaisempaa lausuntoani ja löysi siinä jotain merkittävää, erikoisesti siinä kohden, jossa minä mainitsin, että jos jotain moraalista tappiota joku on kärsinyt, niin pikemminkin sitä ovat kärsineet herrat oikeistossa, tahdon lausua, että tarkoitin tällä yksin sitä, että jos kerran tässä joku on moraalista tappiota kärsinyt, niin ne kärsijät ovat haettavissa sieltä.

Kun ed. Virkkunen edelleen lausui, että hän ei tyydy sanoihin, joita sosialidemokraattisen ryhmän puolesta on annettu, vaan että hän vaatii tekoja ennenkuin pitää esitetyn kannan vakavana, tahdon ed.

Virkkuselta kysyä, että minkälaisia tekoja ed. Virkkunen meiltä kaipaa ja missä suhteessa ed. Virkkunen väittää sosialidemokraattisen ryhmän toimineen sanojensa vastaisesti?

Mitä tulee siihen eroon, josta niinikään ed. Virkkunen mainitsi, kokoomukselaisten ja sosialidemokraattien suhtautumisessa suojeluskuntalaisten laittomuuksiin ja moiniin vallattomuuksiin, niin olen minäkin siinä nähnyt yhden eron, nimittäin sen, että me arvostelemme niitä ja kokoomukselaiset tahtovat hyvin mielellään niistä vaieta eivätkä halua niiden epäkohtain poistamiseksi ryhtyä juuri niihin ed. Virkkusen meiltä kaipaamiin tekoihin, vaan tyytyvät ainoastaan muutamii kauniisiin sanoihin, silloin kuin joutuvat pakotetuiksi jotain asiassa sanomaan. (Vasemmalta: Eivät ne sano, vaan ne surevat!)

Lopuksi minä vielä pyydän ed. Niukkaselta ja Virkkuselta kysyä, mistä se johtuu, että he tahtovat kaikesta huolimatta itsepäisesti väittää, että sosialidemokraattinen ryhmä ei vastustaisi nyt kysymyksessä olevaa lakia muuten kuin lain rakenteen vuoksi, vaikka meidän ryhmämme puolesta m. m. ryhmän puheenjohtaja ed. Itkonen on ilmoittanut, että me vastustamme asiallisista ja periaatteellisista syistä yhtä hyvin tätä lakiehdotusta kuin itse suojeluskuntajärjestöäkin? Minä en voi löytää tällaisessa väitteessä mitään asiallista.

Mitä sitten tulee siihen että meidän ryhmämme taholta on aikaisemmin valiokunnassa tehty muutosehdotuksia käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen, niin ei sitä saa käsitellä sillä tavoin, että me olisimme olleet tähän lakiin tyytyväisiä sen jälkeen jos meidän ehdottamamme muutosehdotukset olisivat tulleet hyväksytyiksi. Me olemme ottaneet asian siltä kannalta, että saatisiin tästä laista mahdollisimman pieni paha. Siksi olemme tehneet muutoksia; mutta olisimme siitä huolimatta pitäneet sitä pahana, olkoonpa suojeluskuntajärjestö sitten vakiinnutettu ja laillistutettu minkälaisella lailla tahansa, koska me vastustamme koko suojeluskuntalaitosta.

Ed. Virkkunen: Minä olen kiitollinen herra puolustusministerin vastauksista, jotka hän minulle antoi. Ne selvittävät kysymystä ja asiaa. Erittäinkin se, mitä herra puolustusministeri aivan puheensa lopussa

lausui, selvitti asiaa varsin huomattavalla tavalla, nimittäin heti tulen huomauttamaan.

Kun minä rohkenin sanoa, että puolustusministerin esiintyminen näin viimeisellä hetkellä ei enää voi asiallisesti vaikuttaa eduskunnan ratkaisuun, niin minä tarkoitin sitä, että kun herra puolustusministeri nyt tekee asiallisia muistutuksia lakiehdotusta vastaan, niin eduskunnalla ei ole tilaisuutta ollenkaan punnita näiden muistutusten arvoa, asiallisuutta ja kantavuutta. On pidettävä luonnollisena, että jos hallituksella on jotakin esitettävää eduskunnassa esiin tulevaa lakia vastaan, erityisesti jos hallituksella on asiallista arvostelua harjoitettavana, niin hallitus esittää nämä muistutuksensa asian ensimmäisessä käsittelyssä. Jos hallitus näin menettelee, se ottaa johdon käsiinsä ja koettaa vaikuttaa yksityiskohtaisessa käsittelyssä asian menoon sillä tavoin kuin se toivoo, että asia päätettäisiin. Nyt on herra puolustusministeri tänään yhdenentoista hetkenä esittänyt 3—4 muistutusta tätä lakiehdotusta vastaan. Eduskunta on siinä asemassa, että kaikki valiokuntakäsittely sekä puolustusvaliokunnassa että suuressa valiokunnassa jo on päättynyt, sillä ei ole tilaisuutta ryhtyä asiallisesti harkitsemaan herra puolustusministerin muistutuksia, eikä myöskään eduskunnalla ole mitään tilaisuutta tänä hetkenä enää hankkia toiselta asianosalliselta, suojeluskunnilta ja niiden johdolta heidän mahdollisia vastaselityksiänsä siihen, mitä herra puolustusministeri täällä on heidän teoistaan ja menettelystään muistuttanut. Tämä on varsin valitettavaa. Valitettavaa se, että puolustusministeri vasta tänä viimeisenä hetkenä tekee eräitä asiallisia muistutuksia, joiden ahtauden, joiden vähäpätöisyyden eduskunta jo on keskustelunkin aikana ainakin parissa kolmessa tapauksessa voinut todeta. Onko herra puolustusministeri niin elävästi vakuutettu siitä, että hän ja hallituksen muut jäsenet ovat jonkun yksityiskysymyksen suhteen, jonkun henkilön ottamisesta suojeluskunnan palvelukseen tahi muista varmempi ja pätevämpi asiantuntija kuin asianomainen suojeluskuntajohto ja esikunta siitä on? (Ed. Rosenberg: Silläkö periaatteella ratkaistaan?) Minä en myönnä siihen, että herra puolustusministeri itsellensä vaatii tällaista ehdontonta auktoriteettia asiassa, jossa kumminkin ehkä asiallisemmat näkökohdat ratkaisevat, kuin mitä herra puolustusministeri voi esit-

tää. Joka tapauksessa on valitettava sitä, että tällaiset yksityiskohtaiset muistutukset tuodaan tänne viimeisenä hetkenä, jolloin, niinkuin sanoin, eduskunnalla ei ole tilaisuutta niiden merkitystä ja pätevyyttä punnita, sensijaan että niillä olisi voinut olla jotakin merkitystä, jos herra puolustusministeri olisi tahtonut, niinkuin minun mielestäni hänen olisi pitänyt, esittää ne asian ensimmäisessä käsittelyssä.

On eräs näkökohta näiden muistutusten suhteen, joka mielestäni on painava, mutta johon herra puolustusministeri ei ole kiinnittänyt mitään huomiota. Se on suojeluskuntalaitoksen vapaaehtoisuus. Sehän lepää suureksi osaksi vapaaehtoisuuden pohjalla. Myönnän kyllä, että toisaalta vapaaehtoisuuden toteuttaminen suojeluskuntien kansalaisjärjestössä, ja toisaalta niiden riippuvaisuus hallituksesta ja puolustusministeristä saattavat aiheuttaa vaikeuksia ja hankauksia. Mutta en ollenkaan epäile sitä, etteikö hyvän tahdon olemassaolo kummallakin taholla saa asioita käytännössä järjestetyksi sillä tavalla, että sekä vapaaehtoisuuden luonne suojeluskuntajärjestössä säilyy ja saavuttaa kaikki oikeutuksensa ja myöskin ne näkökohdat, joita herra puolustusministeri täällä lausui ja joiden oikeutusta myöskään en tahdo kieltää, tulevat oikeuksiinsa. Mutta jos herra puolustusministeri esittää nämä neljä muistutusta suojeluskuntajärjestöä vastaan siinä tarkoituksessa, että niiden kautta kävisi selväksi ja tulisi puolustetuksi ei ainoastaan hallituksen kielteinen kanta tähän nyt ratkaistavana olevaan lakiehdotukseen, vaan myöskin hallituksen kielteisyys suojeluskuntamäärärahan suhteen (Vasemmalta: Ei siitä ole kysymys!) niin, että suojeluskuntamäärärahan kieltäminen olisi siis käsitettävä jonkunlaisena rangautuksena siitä, että on syntynyt tällaisia minun mielestäni hyvin pieniä ja vähäpätöisiä ristiriitoja suojeluskuntajohdon ja herra puolustusministerin välillä, se minusta tekee puolustusministerin kannan aivan kestävämmäksi.

Ed. A. Aalto on minulta tiedustellut, mikä herra kanta minulla olisi, jos täällä olisi eduskuntaenemmistöillä laillistuttavana joku toinen järjestö, joka ei olisi puolustusministeriön eikä hallituksen alainen. Minä olen jo tähän hänen kysymykseensä vastannut sillä, minkä minä juuri lausuin herra puolustusministerille. Ed. J. F. Aalto taas

tiedustelee minulta, minkälaisia tekoja minä odottaisin sosialidemokraattiselta ryhmältä? Minä vastaan siihen ensinnäkin, että minä odottaisin sellaisia tekoja, jotka osoittaisivat yhteistoiminnan olemassaoloa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ja sosialidemokraattisen hallituksen välillä. Minä en silloin, kun tämän lausuin tietänyt sitä, minkä minä nyt tiedän ja minkä eduskunta herra puolustusministerin lausunnon loppusanoista sai kuulla, että tällaista yhteistoimintaa todella ei ole olemassakaan, vaan että päinvastoin on sangen huomattava ristiriita olemassa hallituksen kannan, niinkuin sen herra puolustusministeri täällä esittää, ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kannan välillä, niinkuin sen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Itkonen täällä on esittänyt. Herra puolustusministeri esittää hallituksen kantana sen, että hallitus kannattaa ed. Tainion ehdotusta: Tämä suojeluskuntajärjestölaki olisi kyllä hylättävä, mutta hallitukselta olisi pyydettävä uutta esitystä. Mitä tämä tietää? Tämä tietää sitä, mikä onkin tärkeätä eduskunnan tietää, että hallituksen kanta lopultakin suojeluskuntajärjestöön nähden on myönteinen, jota vastoin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kanta suojeluskuntajärjestöön nähden on kielteinen. Hallitus on valmis antamaan, jos eduskunta tahtoo, eduskunnalle uuden esityksen suojeluskuntajärjestön laillistamisesta, tietysti sellaisen, jossa hallitus ottaa huomioon ne muistutukset, joita herra puolustusministeri hallituksen nimessä täällä on esittänyt tätä lakiehdotusta vastaan. Minä odottaisin, ed. J. F. Aalto, että tällaista ristiriitaa hallituksen kannan ja eduskuntaryhmän kannan välillä ei tulisi esille eduskunnan istunnossa. Minä odottaisin sellaista tekoa, joka osoittaisi, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei sillä tavalla desavuoimaa hallitustansa, kuin mikä on tapahtunut sosialidemokraattisen ryhmän puolesta annetussa lausunnossa. Siinä herra koko hallituksen kanta, joka on sama kuin ed. Tainion kanta, on saanut tuomionsa. Ja että tämä on käynyt selville herra puolustusministerin saapuvilla olon kautta, se ei ole pienin tulos tämän keskustelun loppuosasta.

Ed. Tuomivaara: Herra puolustusministerin aikaisempi lausunto on pakottanut minut nousemaan tänne vastatakseni

eräisiin niihin väitöksiin, joita herra puolustusministeri teki. Herra puolustusministeri teki ensin huomautuksen erään viran perustamisesta suojeluskuntien yliesikuntaan, jota nykyinen hallitus on jyrkästi vastustanut. Tällä herra puolustusministeri tarkoittaa suojeluskunnan kenttäpappia, ainoaa palkkaa nauttivaa pappia satatuhatlukuisessa suojeluskuntajärjestössä, jonka palkka on 57,000 markkaa. Minä en ymmärrä, mitä varten tämä virka ja tehtävä suojeluskunnassa on joutunut niin ankarasti herra puolustusministerin silmätikuksi, en ymmärrä sitä senkään takia, että hän ei ole, sikäli kuin tiedän, poistanut menoarviosta armeijan pappien palkkaukseen tarvittavia varoja. Siellä on kuitenkin noin 32 pappia ja armeijan mieslukuhan on vain pieni osa suojeluskuntajärjestön miesluvusta. Ja kun vielä lisäksi herra puolustusministeri huomautti tässä, että „Jumala varjellekoon meitä kaikista sotaisista selkauksista”, niin minusta tämä puolustusministerin kammo yhtä suojeluskuntajärjestön kenttäpappia kohtaan ei ole aivan sopuisuudessa hänen puheenvuorossaan käyttämänsä lauseen kanssa. Tämä yksi ainoa kenttäpappi virka suojeluskuntajärjestöön on perustettu suojeluskuntien edustajakokouksen perusteella, jollainen oikeus minun tietääkseni suojeluskuntajärjestön edustajakokouksella on kieltämättä ollut. Eikä minun nähdäkseni se ole millään lailla vahingoittanut mitään niistä pyrkimyksistä, joita nykyisellä hallituksella on ollut hoitaessaan tämän maan asioita ja valvoessaan myöskin suojeluskuntajärjestön asioiden hoitoa.

Toiseksi herra puolustusministeri huomautti, että piiripäälliköt saavat suurempia palkkoja kuin sotaväen päällikkö. Jouduin ihmettelemään, mistä tällainen väite on lähtöisin, koska minun tietääkseni piiripäällikkö saa suojeluskuntajärjestössä 4,000 markkaa kuussa. Minä pyytäisin kysyä, herra puolustusministeriltä, kuka on se piiripäällikkö, jolla on yhtä suuri tai suurempi palkka kuin sotaväen päälliköllä? Mitä sitten tulee näiden piiripäälliköiden sotilaalliseen arvoon, niin tosiasia on se, että 22 piiripäälliköstä on everstejä, everstiluutnantteja ja majureita noin puolet.

Sitten herra puolustusministeri teki vielä varsin kummallisen väitteen. Hän nimittäin sanoi, että suurin osa suojeluskuntajärjestön aikaisemmin valtion ja yksityisten va-

roilla hankkimaa omaisuutta on siirretty yksityisille osakeyhtiöille tai yksityisten osakeyhtiöiden haltuun. Minä kummastelen, että puolustusministeri, joka on jäsenenä hallituksessa, joka itse on vahvistanut näiden osakeyhtiöiden säännöt, ei tiedä sitä, että näissä säännöissä sanotaan, että kukaan muu, kuin suojeluskuntajärjestö ja piirit ei voi omistaa osakkeita näissä yhtiöissä, joten siis suojeluskuntajärjestön omaisuus on edelleenkin suojeluskuntajärjestön omaisuutta aivan kuten aikaisemminkin. Ja edelleen ei omaisuutta eikä voittoa voida käyttää muuhun kuin suojeluskuntajärjestön tarkoituksiin. Jos oletamme sellaisenkin tapauksen, että nämä osakeyhtiöt lakkaisivat, niin pitäisi herra puolustusministerin tietää, että nykyisen hallituksen vahvistamien sääntöjen mukaan lankeaa tässäkin tapauksessa kaikki näiden omaisuus suojeluskuntajärjestölle, tai, jos sitä ei olisi, suorastaan maan puolustuksen hyväksi ja sen tehostamiseen. Sitten herra puolustusministeri piti varsin ikävänä seikkana sitä, että tässä vapaaehtoisessa järjestössä vaaditaan päälliköltä sitä ominaisuutta, että hän nauttii järjestön luottamusta. Minä luulisin, että se aika, jonka herra puolustusministeri on ollut tämän maan puolustusministerinä, ja se toiminta, johon hän on joutunut suojeluskuntien johdon kanssa, ei olisi suinkaan pitänyt olla aiheena tällaisen huomautuksen tekemiseen, vielä sitäkin suuremmalla syyllä, kun herra puolustusministerin täytyy käsittää, että päällikön toiminta vapaaehtoisessa järjestössä on monessa suhteessa paljon vaikeampaa, kuin se on vakinaisessa armeijassa. Minä olen vakuutettu siitä, että herra puolustusministeri ei ole voinut eikä voi esittää suojeluskuntajärjestössä päällikön tehtävään sellaista henkilöä, josta hän varmasti tietää, että se ei nauti luottamusta, sentakia, että tällöin hän on myöskin täysin selvillä itsestään siitä, että tällaisen päällikön toiminta ei kannu tuloksia eikä kannu hedelmää siinä työssä. Hänen täytyy, jos hän tahtoo puolustusministerin tehtäviä hoitaa tässäkin suhteessa maanpuolustukselle ja kansakunnalle menestyksellisesti, aina esittää tasavallan presidentille, että tällaiseen tehtävään määrättäisiin siihen mahdollisimman sopiva mies ja silloin on myöskin yhtenä ominaisuutena se, että tällainen mies nauttii tässä järjestössä luottamusta. Ja sikäli kuin minun tiedossani on, ei tässä suhteessa ole

ollut puolustusministerillä vaikeuksia ja minä luulen, että puolustusministeri tietää itsekin, ettei näitä tällaisia vaikeuksia tulekaan. Ne syyt, joita herra puolustusministeri täällä on esittänyt perustellaksensa sitä vastustusta, joka hänellä ja sillä hallituksella, johon hän kuuluu, on tätä lakia kohtaan, ne syyt lienevät toisaalla, sillä nämä täällä esitetyt eivät käsittäkseni ole tarpeeksi asiallisia eivätkä tarpeeksi päteviä ainakaan sellaisen mielestä, joka tuntee suojeluskuntajärjestön työtä ja sen toimintaa.

Ed. Niukkanen: Kun herra puolustusministeri vielä uudistetussa lausunnossaan esitti, täällä väitteitä, että tämä laki tietäisi suojeluskuntajärjestön vakiinnuttamista sillä tavalla, että tämä järjestö ei olisi velvollinen alistumaan kuriin ja järjestykseen, täytyy minun huomauttaa, että puolustusministerin käsitys tässä suhteessa on aivan väärä. Ilmeisesti hän ei ole luenut tätä lakiesitystä tarpeellisella tarkkuudella. Tässä sanotaan nimittäin 4 §:n ensimmäisessä lauseessa, että „suojeluskuntajärjestö on sotilaallisesti järjestetty” ja 8 §:ssä sanotaan: „Suojeluskuntajärjestön jäsenen ottamisesta, oikeudesta saada ero ja erottamisesta, niin myös kurin ja järjestyksen voimassapitämisestä järjestössä sekä sen sisäisestä järjestysmuodosta on voimassa, mitä siitä asetuksella on säädetty.” Tämä pykälä siis myöntää herra puolustusministerille aivan melkein rajattomat valtuudet antaa säännöksiä siitä, millä tavalla kuria ja järjestystä on ylläpidettävä.

Täällä jo edellinen puhuja teki huomautuksen puolustusministerin lausunnon sen kohdan johdosta, kun hän piti tässä lausunnossaan suurimpana vikana tälle laille sitä, että täällä 4 §:ssä säädetään, että suojeluskunnan päällikkö on nimitettävä järjestön luottamusta nauttivista henkilöistä. Minua suorastaan ihmetyttää, että tätä säännöstä voidaan pitää sopimattomana ja epäonnistuneena. Onhan selvää, että kysymyksen ollessa vapaaehtoisesta kansalaisjärjestöstä on aivan välttämätöntä, että sen päällikkö nauttii järjestön luottamusta. Tämä ei tietysti tiedä sitä, että hallituksen on nimitettävä tähän toimeen sellainen henkilö, joka ei nauti hallituksen luottamusta. Päinvastoin minusta tuntuu aivan luonnolliselta, että ennenkuin esim. nykyinen herra puolus-

tusministeri nimittäisi suojeluskuntajärjestön päälliköksi jonkun henkilön, joka edustajakokouksen mielestä olisi siihen sopiva, hän vaatii, että se nauttii myös hänen luottamustaan, samoin presidentti. En minä voi edellyttää, että meidän maassamme olisi joku niin ryhdytön puolustusministeri, että hän menisi nimittämään suojeluskuntajärjestön päälliköksi sellaisen henkilön, johon hän ei voi luottaa. Minusta yleensä se seikka, että joku ihminen nauttii mahdollisimman laajaa luottamusta, ei ole haitaksi, vaan hyödyksi sille toimelle, jossa hän on. Niin on myöskin itsensä puolustusministerin toimen nähdessä.

Minä tulin todellakin aikaisemmassa lausunnossani senvuoksi, etten ollut kuulemassa täällä aamupäivän istunnossa sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtajan tekemää ilmoitusta, täällä lausuneeksi sen käsityksen, että ei näytä enää hallituksen eikä myöskään sosialidemokraattisen ryhmän taholla ja meidän välillä olevan asiassa suurempaa periaatteellista erimielisyyttä. Kun täällä m.m. ed. Aalto on painostanut sitä seikkaa, että minun käsitykseni tässä suhteessa on ollut harhaan johtava ja kun minä myöskin olen ollut tilaisuudessa nyt saamaan selostuksen ed. Itkosen lausunnosta, niin minä olen valmis oikaisemaan lausuntoni tässä suhteessa ja toteamaan samaa, kuin täällä on jo eräs puheenvuoron käyttäjä todennut, nim. että hallituksen ja ed. Tainion käsitys ilmeisesti on aivan toinen kuin sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja on täällä alleviivannut.

Ed. Aalto-Setälä: Minut sai käyttämään puheenvuoron asiassa aikaisemmin käyttämäni puheenvuoron lisäksi puolustusministerin esiintyminen asiassa. Puolustusministeri viittasi tämän lakiehdotuksen 4 §:ään ja katsoi tämän pykälän sopimattomaksi pääasiallisesti senvuoksi, että tämän pykälän mukaan tulisi puolustuslaitoksessamme olemaan kaksi samanarvoista tekijää, armeija ja suojeluskunnat, ja suureksi puutteeksi sen, ettei laissa ollut määrystä siitä, kumpi näistä olisi alistetussa asemassa, siis että saattaisi tulla ristiriitaa siitä, kumpi määrää tarpeen vaatiessa. Tällainen perustelu ei kuitenkaan pidä vähintäkään asiallisesti paikkaansa. Puolustusministerin nimittäin pitäisi tietää ja hän tietääkin sen, että lakiehdotuksen mukaan

suojeluskuntien ylimpänä päällikkönä on tasavallan sotavoimien ylin päällikkö. Edelleen tietää puolustusministeri, että sotavoimien ylin päällikkö rauhan aikana on tasavallan presidentti ja myöskin, että sodan aikana hallitusmuodon 30 §:n mukaan presidentti voi tämän tehtävän uskoa toiselle. (Ed. Itkonen: Nehän ovat aakkosia ne.)

Puhemies: Ei saa häiritä puhujaa.

Puhuja: Niin, §:ssä sanotaan, että presidentti voi „luovuttaa toiselle”, tietysti tarkoitetaan, ja tämän pykälän ja koko hallitusmuodon henki on se, että presidentti luovuttaa ne pätevälle sotilashenkilölle ja silloin tämä herra, kenraali tai minkä arvoinen hän silloin lieneekin, tulee komentamaan sekä suojeluskuntia että armeijaa. Hän määrää, mitä suojeluskunnat tekevät, samoin kuin hän määrää, mitä tekee armeija. Ja suojeluskuntamiehenä minä voin vakuuttaa, että me tulemme nurkumatta täyttämään sen, mitä meidän tehtäväksemme annetaan. Tällainen muistutus tätä lakia vastaan on kokonaan asiaton.

Kun puolustusministeri ei enää ole täällä, niin minun on turhaa aamullista kysymystäni uudistaa, joten lopetan puheenvuoroni.

Ed. Sventorjetski: Minun täytyy herra puhemies, ihmetellä, kuinka voi koko päivän puhua samasta asiasta ja sillä lopputuloksella, etteivät eduskunnan arvoisat edustajat vielääkään ymmärrä sosialidemokraattien puolesta niin selvästi annettua vastausta. Minä en tahdo enää puuttua itse asiaan enkä ole enenkään suojeluskunta-asiasta puhunut, toiset ovat sen tehneet paremmin kuin minä. Mutta sitä minä en tahdoisi, että tämä päivä loppuisi siten, että ed. Virkkunen ei sittenkään saisi selvää käsitystä siitä tilanteesta ja niistä mielipiteistä, jotka ovat meidän puolueessamme vallalla.

Tämä pitkä keskustelu, niin vakava kuin se onkin, on muodostunut huvinäytelmäksi, jossa voi erottaa kolme eri osaa. Ensimmäisessä osassa esiintyy kokoomus ja sanoo, että hallitus on kärsinyt moraalisen tappion sen vuoksi, että se ei ole esittänyt omaa kantansa ja että meidän eduskuntaryhmämme on kärsinyt myöskin moraalisen tappion sen vuoksi, että se ei ole pakottanut hallitusta sitä tekemään. Selostus on kai oikea? Toisessa osassa esiintyvät kommunistit ja sano-

vat, että ed. Tainion kanta on ryhmän kanta ja että yleensä sosialidemokraattisessa ryhmässä ei olla selvillä tässä asiassa. Näiden kahden näytösoosan jälkeen sattui onneksi pitempi väliaika. Me soitimme hallituksen jäsenille ja kerroimme, että täällä on niin naiivia edustajia, jotka otaksuvat, että hallitus on toisella kannalla kuin ryhmä ja puolue tässä tunnetussa kysymyksessä. Seurauksena oli se, että hallitus lähetti oman edustajan joka sanoi: „hallitus toivoo, että laki tulisi hylätyksi”. Sen jälkeen puolustusministeri Heinonen omana mielipiteenään on lausunut, että hän olisi kyllä sitä mieltä, että olisi syytä pyytää hallitukselta toista esitystä asiassa. Ja siinä suhteessa puolustusministeri Heinonen henkilökohtaisesti on asettunut ed. Tainion kannalle, joka toistaiseksi ei ryhmän puolesta kannatusta ole saanut. Tämä seikka osoittaa, että ne johtopäätökset, joita ed. Virkkunen on täällä tehnyt, eivät olleet oikeita. Vaikutus oli sellainen, että alussa oltiin tyytymättömiä sen johdosta, että hallitus ei tuonut esille kantansa, nyt ollaan vielä enemmän tyytymättömiä sen johdosta, että hallitus on tuonut sen esiin. Ja jos puoluetaktillisesti arvostellaan koko tätä menettelyä, niin puhemies kai sallii minulle nimittää tätä komediaa tunnetuilla suomalaisilla sanoilla: „Älä nuolaise ennenkuin tipahtaa.”

Ed. Itkonen: Minäkin pyysin puheenvuoroa oikaistakseni sen väärän käsityksen, johon ed. Virkkunen samoin kuin äskeisistä välihuudoista päättäen myöskin maalaisliiton jotkut edustajat ovat tehneet itsensä syytäviksi, nim. että sosialidemokraattisen ryhmän ja hallituksen kannan välillä olisi jotain asiallista eroavaisuutta. (Keskustasta: Niinkuin onkin!). Puolustusministeri täällä aivan selvästi ilmoitti, että hallitus toivoo tämän lakiesityksen hylkäämistä. Sosialidemokraattinen ryhmä oli tästä tietoinen jo aikaisemminkin ja se olisi pitänyt tietää myöskin kaikkien niitten ilman eri selvitystä, jotka ovat hallituksen budjettiesityksen nähneet. Mutta varmemmaksi vakuudeksi se nyt on käyty todistamassa täältä eduskunnan puhujalavalta. Minä kuuntelin erittäin tarkasti herra puolustusministerin puhetta ja varmuuden vuoksi luin vielä sen jälkeen pikakirjoitusjäljennöksen ja huomasiin siitä, että tämä ed. Virkkusen käsitys on väärä. Sosialidemokraattinen ryhmä ja

hallitus ovat tässä asiassa aivan yksimieliset. Se seikka, että joku sosialidemokraattisen ryhmän jäsen tai joku hallituksen jäsen voi olla jossain pikku asiassa toista mieltä, sehän ei muuta itse pääasiaa. Me emme ole niin suvaitsemattomia, ja minä olen varma, että kokoomuspuoluekaan ei ole niin suvaitsematon, ettei se sallisi joitain yksityisiä mielipide-eroavaisuuksia sivuasioissa silloin kun itse pääasiaan nähden ollaan yksimielisiä. Se kiila, jota ed. Ingman ja ed. Virkkunen tunnetulla, tekisi mieli sanoa farisealaisella taidollaan ovat koettaneet tänä päivänä lyödä sosialidemokraattisen hallituksen ja ryhmän väliin, on kokonaan lipsahtanut syrjään, niinkuin sanotaan. Se hyökkäys, jota he ovat johtaneet täällä niin suuresti ja mahtipontisesti ja jonka hyökkäyksen aikana he ovat varta vasten koettaneet provosoida m. m. kommunistista eduskuntaryhmää käyttämään muka hyväkseen joukkojen mielialaa sosialidemokraattista puoluetta vastaan, se on nyt, se todettakoon tämän keskustelun päättäjiesiksi, kokonaan epäonnistunut niinkuin heidän aikaisemmatkin samantapaiset yrityksensä.

Ed. Virkkunen: Kyllä on lopuksi sanottava, että se puolustus, minkä ed. Swentorzetski ja sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja koettivat antaa herra puolustusministerin esiintymiselle ja hänen kannanilmaisulle, on ontto, heikko ja läpikuultava. Tässä tilanteessa olisi todella herra puolustusministerin itsensä pitänyt olla saapuvilla, että meillä olisi tilaisuus kuulla, kuinka hänen loppusanansa muodostuivat. Minä en ole, niinkuin ed. Itkonen, vielä lukenut sitä pikakirjoituspöytäkirjasta, mutta minulla on siihen tilaisuus, ja sitten voimme palata tähän asiaan saatuaamme selville, mitä herra puolustusministeri täällä todella on ilmoittanut. Mutta että nyt herra Swentorzetski ja sosialidemokraattisen ryhmän puheenjohtaja kokonaan luovuttavat herra puolustusministerin ja taaskin vuorostaan desavuoivat hänet, niinkuin minun käsitteäkseni hän aikaisemmin samoin menetteli sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suhteen, se on täällä näytelmä, jota tuskin eduskunnassa aikaisemmin on nähty.

Ed. Swentorzetski: Jos herra puhemies katsoo tärkeäksi antaa viimeiselle puhujalle tilaisuuden tutustua asiakirjoihin, niin asianhan voi panna pöydälle.

Ed. Niukkanen: Jos todellakin sosialidemokraattiset edustajat, m. m. ne jotka aamupäivällä täällä edustivat toisenlaista kantaa kuin mikä nyt käy esille erikoisesti puolustusministerin lausunnosta, jos he todellakin ovat nyt tulleet tälle samalle kannalle, niin minun on käsitettävä siis, että sosialidemokraattinen ryhmä kuultuaan hallituksen kannan on justeerannut kantansa tässä asiassa ja lisäksi oikeaan suuntaan, eli siten, että se vastustaa tätä lakiesitystä ainoastaan muutamien muodollisten syitten perusteella eikä periaatteellisista syistä. Tähän tiesi puolustusministerin kanta, joka samalla oli hänen ilmoituksensa mukaan hallituksen kanta.

Ed. Rosenberg: Minun täytyy kyllä tunnustaa, että ed. Swentorzetski oli aivan oikeassa siinä, kun hän vertasi tämänpäiväistä keskustelua tässä kysymyksessä huvinäytelmään, sillä kyllähän se hyvin paljon sitä on ollut. Mutta minä tahtoisin lisätä siihen sen, että huvinäytelmän, voisimmeko sanoa klovnina on oikeastaan esiintynyt sosialidemokraattinen ryhmä, ja sellaisena on sen parhaimpia esityksiä ollut tämä viimeinen, jolloin he heittivät puolustusministerin aivan niinkuin Jonaan aikoinaan valaskalan suuhun. (Ed. Huttunen: Kuka on valaskala? Se on kokoomus. Sillä sinnepäin se uyt tuli viskatuksi joka tapauksessa. On ollut ihmeellistä katsella ja kuunnella koko tätä keskustelua sillä tosiasialla sittenkin lopputulos on se, että harva ulkopuolella sosialidemokraattisen ryhmän nyt todellakaan tietää, mikä on sosialidemokraattisen ryhmän lopullinen kanta. Äsken minulla oli jo tilaisuus lukea sosialidemokraattisen ryhmän puolustusasiainvaliokunnassa olevien jäsenten vastalause ja se vastalause on ihan kuin ja onkin muuten ed. Tainion kynästä lähtenyt. (Ed. Tainio: Ei ole.) Aina-kin on ed. Tainion nimi alla. (Ed. Tainio: Ei ole!) Pitääkö se paperi näyttää, että asia on niin. (Vasemmalta: Näköhäiriö!). Ei ole, sillä samanlainen vastalause kirjoitettiin aikaisemmin saman asian alle. (Ed. Tainio: Mutta tässä ei ole!) Ja siinä lue- taan ed. Tainion omat sanat. Näin ollen siis loppujen lopuksi kuitenkin tässä on virallisella paperilla todistettu, että ryhmän todellinen kanta on sama kuin puolustusministerin esille tuoma. Siitä ei päästä mihinkään. Ei se silminkääntötemppe, että nyt viime hetkenä yritetään erottaa puolus-

tusministerin lausunnosta kaksi eri kantaa, joista toinen on sosialidemokraattisen ryhmän virallinen kanta, ja toinen on puolustusministerin oma kanta, ole ollenkaan vakuuttava. Sillä minä luulen, että asiallisesti ei kukaan siihen usko, eivät edes sosialidemokraatit itsekään. Sitten loppujen lopuksi koska asia nyt menee päätökseen ja melkoisella varmuudella voidaan sanoa, että porvarit kaikista huolimatta tulevat kiinninaulimaan päätöksen, joka asiallisesti lailistuttaa fascismiin ja huliganismiin tässä maassa, tahdon jo etukäteen työväen edustajana asettaa sellaista päätöstä vastaan vastalauseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Leino, F. J. ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Sitä ovat ed. Ampuja y. m. kannattaneet. Kutsun tätä ehdotusta ed. F. J. Leinon ehdotukseksi. Niinikään on ed. Tainio ehdottanut, että eduskunta hylkäisi käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen ja pyytäisi hallitukselta uutta esitystä, jonka mukaan suojeluskunnat tulevat myöskin puolustusministeriön ja armeijan ylipäällikön alaisiksi. Mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestettäväksi. Sitten on ed. Kulmala ed. Tannerin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään ja eduskunta kehoittaisi hallitusta mitä pikimmin laatimaan esityksen suojeluskuntien hajoittamisesta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kulmalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Kulmalan ja ed. Leinon ehdotusten välillä ja niistä voittaja asetetaan vastaehdotukseksi lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Leinon ja ed. Kulmalan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. F. J. Leinon ehdotuksen, äänestää „jaa,,; jos

„ei” voittaa, on ed. Kulmalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (150—24—14—11.)

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Leinon ehdotuksen.

2) Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisen ja F. J. Leinon ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leinon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (111—77—0—11.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään 10 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9.40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9.50 i. p.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että käsitellään ensin ensimmäisen käsittelyn asiat.

12) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta.

Hallituksen esityksen n:o 3 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 3 ja maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on yhtynyt eduskunnan tekemiin päätöksiin. Näin ollen julistetaan toinen käsittely päättyneeksi.

5) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu. Sen jälkeen eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Enne: Jo äsken, jolloin oli esillä suojeluskuntakysymys, kosketeltiin sellaisia seikkoja, jotka mielestäni tulisi ottaa huomioon myöskin ja erikoisesti huomioon juuri tätä kysymystä käsitellessä, joka nyt on esillä. Tuntuu siltä, että arvostellessa Suomen sotavoimien puolustustarkoitusta ja siis täällä kertaa, erityisesti laivaston merkitystä siinä, on otettava huomioon eräitä tärkeitä seikkoja. Tärkein niistä lienee työtätekevien suhde puolustukseen. Täytyy sanoa, että tahtoa puolustaa tätä kapitalistista yhteiskuntajärjestelmää ja tätä n. s. isänmaata ei kansan suurella enemmistöllä todellakaan ole. (Eduskunnasta: Oho!) Se aika, jolloin sireenilaulut isänmaasta ja sen puolustamisesta tehosivat työtätekeviin, on jo ohitse. Nyt käsittävät työlläiset jo kaikkialla, mikä tämä kehuttu isänmaa on ja ketä varten se on. Isänmaa on olemassa vain omistavalle luokalle, mutta ei työlläisille. Työlläisillä on isänmaata korkeintaan asuntonsa ikkunalla kukkaruukuissa ja siksi täytyykin tässä suhteessa yhtyä erään työlläisen lausuntoon, että tällaista isänmaan palasta ei tosiaan kannata lähteä puolustamaan, niinkuin sanotaan, vaikka tämä sanontakin, puolustaminen, on porvarien keksimä nimitys sodille, olkoonpa ne sitten puolustamista tai, niinkuin useimmiten on, suoranaista kapitalistien ryöstösotaa. Täällä on vedottu aikaisemmin maatalousväestöön ja myöskin pienviljelijöihin, että heillä muka löytyisi puolustustahtoa. Löytyy kyllä vielä jonkun verran, mutta päivä päivältä se vähenee aina sen mukaan, kun silmät avautuvat näkemään, minkälaista tämä kehuttu isänmaa on ja mitä se tarjoaa heille. Puutetta ja kärsimystä se tarjoaa työtätekeville, niin teollisuustyölläisille kuin vähävaraisille talonpojillekin. Ja niin kauan kuin se työtätekeville tarjoaa vain velvollisuuksia eikä oikeuksia, emme me tunne tarvetta lähteä puolustamaan tätä maata. Me käsitämme asian siten, että tämä niin sanottu isänmaa on vain tämän maan kapitalisteja ja heidän riistoansa varten turvattu alue, jolla taataan tämän maan kapitalisteille laajennetut valtuudet harjoittaa väkryyteen perustuvaa riistoaan. Kapitalistien riisto-oikeuksia ja riistoalueita ei meillä ole halua puolustaa. Meillä on isänmaa vasta silloin, kun työlläiset ja työtätekevät talonpojat pitävät isäntäoikeutta tässä maassa.

Sitä isänmaata me tulemme puolustamaan kapitalistien hyökkäystä vastaan viimeiseen saakka. Minä uskonkin, että silloin löytyy puolustustahtoa sielläkin ja juuri siellä, missä sitä ei nyt ole.

Vuoden 1925 valtiopäivillä, kun asia oli esillä, lausui ed. Tainio m. m. seuraavaa: „Suuri osa Suomen työväkeä on epäilemättä samalla kannalla, joka kommunistipuolueen taholta esitettiin: Se tahtoo sanoa, suuri osa Suomen työväkeä ei ymmärrä tämän laivaston tarpeellisuutta ja pitää sitä vahingollisena.” Kyllä Suomen työväestö ymmärtää aivan hyvin, mitä varten laivastoa tarvitaan. Ei pidä aina aliarvioida Suomen työväen ymmärrystä. Näyttihän ymmärrystä olevan esimerkiksi viime eduskuntavaaleissa. Vai, miltä tuntuu näin jälkeempäin katsellen? Kyllä Suomen työväestö ymmärtää Suomen ulkopolitiikan kulkiessa Englannin vanavedessä, englantilaisten asiantuntijain järjestäessä Suomen puolustuslaitosta ja puolustusasiantuntijain puhuessa alituisesti „itäisestä vaarasta” mihin laivastoa tarvitaan.

Ei ole ihmeteltävää, että sosialidemokraattien päämiehet ovat asettuneet tässä kysymyksessä kieräilevälle kannalle. Onhan puolueen puolustusohjelma, kuten nykyinen herra pääministeri sanoi eduskunnassa 1925, jonkunlaisessa kehitysvaiheessa. Vasta puolueen tultua hallituspuolueeksi alkoi puolustusohjelma kehittyä lopullista muotoaan kohti. Tästä oli ensimmäisenä ilmauksena hallituksen sukelluslaivatilauks, jonka se teki täysin tietoisena siitä, ettei Suomen työväestö sitä tule hyväksymään. Hallitus teki tämän siitäkkin huolimatta, että esimerkiksi vuoden 1925 valtiopäivillä edustaja Artturi Aalto lausui m. m. seuraavaa: „Kun minä myöskin olen kuullut huhuja, että porvarillisten taholta siinä tapauksessa, että tämä lakiehdotus menee lepäämään yli vaalien, ajetaan budjetin yhteydessä kaikesta huolimatta ryhtyä laivaston rakentamiseen, vaikkakin lakiehdotus ehkä selvästi valtiopäiväjärjestyksen säättämällä tavalla tulee lepäämään yli vaalien, eikä siis ratkaistuksi, pidän minä sitä suorastaan valtiopäiväjärjestyksen ja hallitusmuodon periaatteen vastaisena ja myöskin vaarallisena parlamenttaarisessa maassa, jossa porvarillistenkin taholta väitetään noudatettavan parlamenttaarista järjestelmää.” Onko edustaja Aalto lausunut jyrisevän vastalauseensa myöskin hallituksen sotalaivatilauksen johdosta? Ei

ole, puolustusohjelma on kehittynyt myöskin ed. Aallolla, kuten muillakin sosialidemokraattisilla johtajilla. Mainittu määräraha, johon nojautuen hallitus teki sukelluslaivatilauksen, oli siirtomääräraha, joka ei velvoittanut hallitusta tilauksen tekoon. Vanhat puolueohjelmat olivat unohtuneet puolue toimistoon ja tämä uusi, kuten sanottu, oli kehittymisvaiheessa. Hallitus osoitti teollaan olevan valmis ryhtymään toimenpiteisiin omistavan luokan riistoetujen turvaamiseksi tässä maassa ja myöskin valmis tukemaan niitä pyrkimyksiä, jotka ilmenevät vihamielisyytenä neuvostoliittoa vastaan. Johdonmukaisuutta näitten hyökkäyspyrkimysten tukemisessa osoittaa myöskin hallituksen ottama kielteinen kanta hyökkäämättömyyssopimuksen solmiamiseen nähden Neuvostoliiton kanssa. Hyökkäämättömyyssopimusta ovat vaatineet myöskin sosialidemokraattiset valitsijat, mutta nämä vaatimukset eivät ole sinne seitsemänteen taivaseen kuuluneet.

Kuten lakiehdotuksesta selviää, vaatii se toteutuakseen 215 miljoonaa markkaa. Nämä varat tullaan suurimmaksi osaksi kokoamaan maan vähävaraisilta asujamilta, myöskin niiltä pienviljelijöiltä, joita maalaisliittolaiset ovat täällä sanomalehtiä varten pidetyissä puheissaan sanoneet niin kovasti puoltavansa. Nyt olisi tilaisuus pudottaa uhkaava lisäkuorma pienviljelijäin harteilta, niinkuin kerskutaan, jos halua löytyy. Olen kuitenkin varma, että lupaukset jäävät sanoiksi, niinkuin aikaisemminkin. Onhan selvää, että varat laivastoa varten tullaan keräämään vähävaraisilta, sillä uskon, etteivät ne ehdotukset, joita on tehty verokuorman siirtämisestä pois ylläritettujen työtätekevien niskoilta, tule saamaan täällä osakseen myönteistä ratkaisua. Kun lisäksi, kuten porvarillistenkin edustajain taholta on aikaisemmin eduskunnassa esitetty, puolustuslaitokseen myönnettyjä varoja ei ole käytetty oikein, ei eduskunnalla ole syytä heittää tällaista summaa edesvastuutomaan käyttöön.

Tätä tukee vielä lisäksi tämä kiihoituskirjanen, joka tänne on jätetty eduskunnan jäsenille tänä päivänä, nimittäin Suomen Lipun syyskuun numero, jossa mainitaan seuraavasti: „Sitäpaitsi ovat venäläisen laivaston aikoinaan laatimat salaiset merikortit meidän saaristoväilylistämme venäläisissä käsissä. Meille ei niistä ole jäänyt

ainoata jäljennöstä ja näitä kortteja käyttäen voivat heidän aluksensa liikkua vapaammin saaristossamme kuin meidän omat aluksemme." Olisi kai syytä lähteä ensin hankkimaan merikortteja ja vasta senjälkeen lähteä hankkimaan sotalaivoja, jotka voisivat kunnollisia väyliä pitkin kulkea.

Lisäksi haluan lausua muutaman sanan puolustusasiainvaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten esittämän vastalauseen johdosta. Siinä ilmenee oivallinen työläisjoukkojen petkutussyritys. Vastalauseessa ehdotetaan lakiehdotus hylättäväksi, mutta samalla neuvotaan porvaristolle, miten se voisi menetellä saadakseen edelleenkin varoja tätä laivastosuunnitelmaansa varten. Minun nähdäkseni tämä vastalause on ennakkopäätöksen luontoinen siinä suhteessa, että sosialidemokraatit tulevat nähtävästi äänestämään talousarvion yhteydessä määrärahoja laivastoa varten, vaikka he asian tässä vaiheessa agitatoorisista syistä asettuvatkin laivaston rakentamista vastaan. Tällä silminkääntötempulla ei kuitenkaan tulla tämän maan työtätekevien silmiä enää pimittämään, vaan ne tulevat entistä paremmin näkemään, miten sosialidemokraatit asettuvat tukemaan porvariston militaristisia pyyteitä.

Olen sitä mieltä, että esilläoleva lakiehdotus tarkoittaa tämän maan porvariston riistoetujen entistä parempaa turvaamista ja että se on ilmauksena Suomen taholta sotaisista toimenpiteistä, joiden kärki on kohdistettu Neuvostoliittoa vastaan, joka ei suinkaan ole antanut aihetta vihamielisyyksiin eikä sotavarusteluihin. (Eduskunnassa naurua.) Ryhmämme tulee kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan, että lakiehdotus hyljätään puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen mukaisilla perusteilla.

Ed. Wiik: Sen johdosta, mitä edellisen puhuja lausui mietintöön liitetystä ensimmäisestä vastalauseesta, ilmoitan, että sanottu vastalause, mitä sen perusteluihin tulee, ei ilmaise sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kantaa.

Ed. Rosenberg: Äskeisen lausunnon johdosta pyytäisin saada huomauttaa siitä, että sosialidemokraattien tulisi jonkun asian yhteydessä määrätä kerrankin kantansa.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Rosenbergin lausunnon johdosta katson tarpeelliseksi mainita, että kyllä sosialidemokraattinen ryhmä on määrännyt tässä asiassa kantansa. Ed. Wiik jo ilmoitti, että vastalauseen perusteluissa ei ole esitetty sosialidemokraattisen ryhmän kanta ja kun ed. Rosenberg veti tästä sen johtopäätöksen, että sosialidemokraattisen ryhmän kanta olisi määräämättä, niin on syytä ilmoittaa, että ryhmä on nimenomaan päättänyt, että se ei hyväksy vastalauseen perusteluja, vaikkakin se on sillä kannalla, että laki on hylättävä.

Ed. Rosenberg: Koska kuitenkin tällainen esiintyminen voi johtaa sekä eduskunnan että eduskunnan ulkopuolella olevan työväestön täydellisesti harhaan, niin olisi syytä, että sosialidemokraattinen ryhmä lähettäisi valiokuntaan sellaisia jäseniä, jotka tuntevat sosialidemokratiaa jonkun verran, niin että he osaisivat laatia sosialidemokraattisen ryhmän kantaa vastaavia vastalauseita.

Ed. Leinonen: Minä pyydän huomauttaa tämän asian yhteydessä edustaja Rosenbergille, että sosialidemokraattiset edustajat, jotka täällä ovat puhuneet tästä asiasta, on valittu suurilla äänimäärillä, paljon suuremmilla kuin ed. Rosenberg ja hänen kumppaninsa, siitä huolimatta, vaikka ne vaalipuheet, joita kommunistit pitivät vaalien edellä, ovat täällä uudestaan tapeetilla tänä iltana, jotenka ei näy sosialidemokratian maine pilaantuneen siitä parjauksesta. Se edelleen on hyvällä voimalla edustettuna eduskunnassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7.

Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu, sen jälkeen eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Sen jälkeen eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettyyn metsäpalolakiehdotukseen liittyvä niinikään lepäämään jätetty ehdotus laiksi rikoslain eräiden pykäläin muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

22—24 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus työnvälityslainsiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Pyydän huomauttaa, että työväenasiainvaliokunnan mietintöön liittyvästä vastalauseesta käy ilmi, etten voi ilman muuta hyväksyä tämän lakiehdotuksen hyväksymistä, koska voimassa olevan lain 8 §:n määritelmät ovat sellaiset, että ne antavat aiheita sekaannukseen työnvälitystoimistojen toiminnassa työselkkaukseen ja työselkkauksen alaisiin työmaihin. Ja minä pyydän ilmoittaa, että tulen seuraavassa käsittelyssä aikanaan tekemään

sellaisen ehdotuksen, kuin mietintöön liittämästäni vastalauseesta käy ilmi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan hylkäävän mietinnön.

10) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vankien tapaturmakorvauksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Sosiaaliministeri Helo: Kuten suuren valiokunnan mietinnöstä ilmenee, ehdottaa valiokunta hylättäväksi kyseessä olevan esityksen vankien tapaturmavakuutuksesta, esityksen, jonka on tehnyt porvarillinen hallitus ja jonka myös työväenasiainvaliokunta on hyväksynyt. On valitettavaa, että suuren valiokunnan mietinnöstä ei käy ilmi niitä perusteita, joilla se on tullut hylkäävään päätökseen. Kun kuitenkin tätä asiaa on käsitelty siksikin perusteellisesti eduskunnassa ja kun toisaalta eduskunnassa on paljon uusia jäseniä, jotka eivät ehkä ole olleet tilaisuudessa seuraamaan tämän asian vaiheita, lienee syytä niistä lyhyesti mainita.

Ja vuonna 1921 teki silloinen keskustahallitus ehdotuksen vankien tapaturmavakuutuksesta ja perusteli tätä esitystään seuraavalla tavalla. Huomautettuaan ensiksi siitä, mitenkä voimassa oleva laki tapaturmavakuutuksesta koskee ainoastaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat työssä työ sopimuksen perusteella, mainitaan esityksessä, että „Kun kuitenkin vankiloissa säilytetyt henkilöt saavat tehdä työtä valtion hyväksi niin hyvin maanviljelys-, metsänhakkuu- y. m. ulkotöissä kuin vankiloiden räätäli-, puuseppä-, suutari- ynnä muissa työpajoissa ja kun vankilan työpajoissa parempien työtulosten aikaansaamiseksi jo on ruvettu käyttämään työn-

tekijöille varsin vaarallisia työkoneita, kuten jysinkoneita, höyläkoneita, sorvikoneita y. m. s., on tapaturmavaara vankilaitoissa viime aikoina suuresta määrin lisääntynyt. Tapaturmaseuraukset ovat vangitulle henkilölle kaksinkertoin raskaat. Hän on saanut kärsiä rikoksestaan rangaistuksen ja siten sen sovittanut. Mutta sen lisäksi on hän vankilassa ollessaan häntä kohdanneen tapaturman johdosta saattanut joutua elinijäkseen joko kokonaan tai osaksi työkyvyttömäksi ja siten joko täydellisesti tai osaksi menettänyt vastaisen toimeentulomahdollisuutensa. Kun vielä huomioon otetaan, että vankiloiden työpajoja yhä edelleen tullaan täydentämään uusia työkoneita hankkimalla ja että valtiotaloudellisista syistä on välttämätöntä kaikin tavoin saada vankilatyön tulokset lisääntymään, mikä kaikki lisää tapaturmain lukua, lienee selvää, että on kohtuullista taata erityisellä lailla vangitulle, jota tapaturma kohtaa semmoisessa työssä, mitä tehdessä korvausta muutoin olisi työväentapaturmavakuutuslain säädännön mukaan suoritettava, oikeus saada vahingonkorvausta.”

Esitys on vuodelta 1921 ja valiokunta puolestaan lausuu, että se on „samoilla syillä, jotka hallitus on esittänyt, katsonut tätä tarkoittavan lain tarpeelliseksi”.

Asia tuli uudelleen eduskunta-alotteena käsiteltäväksi eduskunnassa vuoden 1922 valtiopäivillä. Siinä yhteydessä työväenasiainvaliokunta mainitsee, että „valiokunta on hyväksynyt sen käsityksen, että lailla on turvattava vangeille ja eräille heidän asemaansa verrattavassa asemassa oleville henkilöille työssä sattuneesta tapaturmasta vahingonkorvausoikeus heille itselleen tai heidän omaisilleen. Tähän on valiokunnan mielestä ollut sitä enemmän syytä, kun vankien tapaturmakorvaukset jossain määrin olisivat omansa keventämään sitä avustustaakkaa, joka kunnille johtuu yleensä vankien perheiden ja erittäin sellaisten perheiden ja henkilöiden elättämisestä ja avustamisesta, joitten ylläpitoon velvollinen henkilö vankeusaikanaan on joutunut suuressa määrässä työkykyä vähentävän tapaturman alaiseksi.”

Kun esitystä ei yhtä vähän kuin edellistä hallituksen esitystä, ennätetty vielääkään käsitellä loppuun antoi silloinen porvarillinen hallitus asiasta uuden esityksen. Myöskin sitä esitystä on työväenasiainvaliokunta puoltanut.

Ne perusteet, jotka hallitus esitti lain hyväksi vuonna 1921, pitävät edelleen paikkansa vieläpä suuremmassa määrässä kuin mitä silloin oli asian laita. Vapaita työläisiä koskeva tapaturmavakuutus on edelleen kehitetty uudella tapaturmavakuutuslailla, joka astui voimaan 1926 vuoden alussa ja joka suuressa määrässä on laajentanut vakuutettujen lukumäärää. Toiseksi on myöskin vankiloissa suuressa määrässä, kuten hallituksen perusteluissa huomauteetaan, otettu käytäntöön sellaista työtä, jossa vangit joutuvat tapaturman vaaran alaisiksi. Tässä on olemassa riittävät perusteet, että vangit myös vakuutetaan sen tapaturman vaaran varalta, jonka alaiseksi he vankilassa joutuvat. Tämä on myös se periaate, mikä on tunnustettu yleisesti käytännössä. Olisi sentähden saattanut odottaa, että kun kaksi hallitusta on tehnyt asiasta esityksen ja kaksi kertaa työväenasiainvaliokunta on sitä kannattanut, että tämä kysymys olisi saatu viimeinkin pois päiväjärjestyksestä. Sitä vastaan ei voida edes esittää niitä tavallisia verukkeita, joita tavallisesti esitetään sosialista kehitystä vastaan nim. että se kysyisi valtion varoja suuressa määrässä, koska ne tapaukset, joissa lakia tultaisiin soveltamaan, ovat harvalukuiset. Se ei siis tiedä valtiolle suuria lisämenoja.

Siihen nähden, että siis tästä asiasta on jo olemassa kaksi hallituksen esitystä, ja kun työväenasiainvaliokunta kaksi eri kertaa asiaa käsiteltyään ja kerran ilman mitään vastalauseetta on ollut valmis hyväksymään esityksen, niin toivon, että eduskunta huolimatta siitä kielteisestä tuloksesta, johonka suuri valiokunta on asiassa joutunut, hyväksyisi esityksen. Minä sentähden ehdotan, että eduskunta asettaisi käsittelyn pohjaksi työväenasiainvaliokunnan esityksen.

Ed. A. Aalto: Minulla ei ole paljon siihen lisättävää, mitä herra sosialiministeri täällä toi esiin. Minä yhdyin kannattamaan hänen tekemäänsä ehdotusta. On muistettava, että tässä on kysymyksessä laki, joka säädetään vain sellaisia tapauksia varten, jolloin vanki kärsii tapaturman työssä ilman, että hän on itse siihen syyppää. Toiselta puolen taas on selvää, että vanki pannaan työhön vankilassa ollessaan. Hän ei voi siitä kieltäytyä. Ja jos hän kärsii tapaturman,

niin seurauksena siitä on se, että hän, ellei saa korvausta tuosta tapaturmasta, niin kuin vapaalla jalalla oleva työmies tapaturman kärsiessään saa, tulee kärsimään loppuikänsä tavallaan rangaistusta siitä, joten hänen rangaistuksensa todellisuudessa tulee silloin olemaan siis suurempi kuin mitä asianomainen tuomioistuin on hänelle rikoksesta toiminnut. Ja minusta kai pitäisi riittää nyt jo vangillekin rangaistukseksi se, minkä oikeus katsoo hänen ansainneen rikoksestaan, eikä eduskunnalla olisi syytä asettua sille kannalle, että vanki, joka joutuu tapaturman uhriksi, vielä vankeutensa jälkeen saa tämän tapaturman seurauksia kantaa lisärangaistuksena sen lisäksi, mitä hän on rikoksestaan saanut.

Ed. Huttunen: Kun asia oli esillä vuoden 1925 valtiopäivillä, niin voitiin joltisellakin varmuudella päätellä, että sillä kertaa eduskunnassa oli enemmistö lain hyväksymisen kannalla, joskin kohta tätä ei voitu faktillisesti ratkaista, koska sitä ennen oli äänestettävä lain jättämisestä lepäämään yli vaalien. Mutta että näin oli, on minun mielestäni osotus siinä, että lepäämään jättämisen puolesta annettiin ainoastaan 72 ääntä. Edelleen tukee väitettäni se, että silloin eräät porvarillisetkin edustajat olivat puolustamassa lain hyväksymistä, jopa niin pitkälle, että eräs edistysmielinen edustaja, tohtori Kivimäki, lausui valittelunsa sen jälkeen, kun laki oli äänestetty yli vaalien, seuraavaan tapaan: „Minunkin mielestäni sellaisen lakiehdotuksen lykkäminen yli vaalien, jonka toteuttaminen olisi kysynyt valtion varoja vuosittain 6,000 markkaa, on valtiopäiväjärjestyksen väärinkäyttämistä.” Ja että porvarillisissakin piireissä ei ollut edustaja Kivimäki ainoa, joka oli kannattanut lain hyväksymistä, tulkoon mainituksi, että silloinen oikeusministeri Lilius puolusti erikoisesti lain hyväksymistä. Hän m. m., yhtyen täydellisesti ministeri Paasivuoren lausuntoon, jatkaa: „Minäkin tahtoisin lausua sanani esilläolevan lakiehdotuksen puolesta. Se on todella tarpeen vaatima. Tuon tuosta on esitetty minun käsiteltäväkseni kysymyksiä, jotka ovat tarkoittaneet korvauksen myöntämistä vankilan työssä vahingoittuneen vangin avustamiseksi”, jatkaen edelleen esimerkkejä, joita hänen toimiaikanaan on tapahtunut. Siis porvarillisissakin piireissä,

ainakin osittain on ollut se käsitys, että yhteiskunta on myöskin vastuussa siitä, että vangin asemaa ei millään tavalla aseteta sellaiseksi, että hänelle voi koitua ylimääräisiä vaaroja tai jopa ennenaikainen hengen menetyksin. Tämän lain mukaan tulisi määrättäväksi, että vangin rangaistus ei enää jatkuisi sen jälkeen, kuin häneltä rangaistusaika päättyy. Lakiehdotuksessa nimenomaan sanotaan, että avustusta, korvausta, tullaan suorittamaan vasta sen jälkeen, kun vanki on kärsinyt tuomion rikoksesta. Siis ei voida puhua, että tässä tahdottaisiin rikoksenteko erikseen palkita, kuten eräät puhujat tämän asian käsittelyssä ovat tehneet. Väite, jolla lakia on vastustettu, on pääasiassa siinä, että koska tämä laki antaa eräänlaisen moraalisen sekä taloudellisen palkitsemisen rikoksentekijöille, kärsii siitä oikeustajunta. Mutta otettakoon esimerkki, mitenkä oikeustajunta voi kärsiä silloinkin, ellei tätä lakia hyväksytä. Saattaa olla, että henkilö saa tuomion esim. yhden kuukauden. Tämän tuomion aihe on vaikkapa painokanne. Siis rikokseen nähden saattaa yleinen mielipide olla aivan toinen, kuin mitä tuomioistuimen päätös, mutta kaikesta huolimatta on tuomitun kärsittävä rangaistuksensa. Vankilassa on vankilanjohdolla täydellinen määräysvalta siitä, mitä se vangilla teettää tai tekemättä jättää. Se voi asettaa vangin työhön, jopa sellaiseenkin, mitä ei vangin aikaisempi ammattitaito mitenkään edellytä, joka niinmuodoin saattaa muodostua sille vaarallisemmaksi, kuin mitä se säännöllisille muille työntekijöille voisi muodostua. Tämä kuukaudeksi tuomittu vanki loukkaantuu, jopa niin, että hänen työkykynsä menee joko osittain tai kokonaan. Mitenkä silloin voidaan selittää, kun vanki pääsee kuukauden kuluttua pois vankilasta, etteikö hänellä rangaistusaika edelleen jatku, koska hän vankilassa, yhteiskunnan huollossa ollessaan, on menettänyt työkykynsä? Mielestäni tässä on moraalinen tuki aivan toisaalla, kuin mitä tämän lain vastustajat ovat esittäneet, niin että oikeusministeri Liliuskin huomauttaa, että ei aina voida käsittää silloin kun puhumme vangeista, että ne olisivat paatuneita rikollisia. Siellä saattaa olla enemmän tai vähemmän pikkusyistä joutuneita ja, minä haluan lisätä myös sellaisia, joiden tuomion moraalista puolesta saatetaan olla hyvin-

kin suuresti eri mieltä. Kun asiaa on jo käsitelty useilla valtiopäivillä ja jokaisessa käsittelyssä mielestäni aika pätevästi osoitettu lain tarpeellisuus, niin toivoisin, että tässä eduskunnassa jo saataisiin lain hyväksymisen puolelle enemmistö, jotta voitaisiin vihdoin siirtää tämä pitkäaikainen mutta pieni kysymys pois päiväjärjestyksestä.

Ed. Ainali: Minä vastustan, että käsittelyn pohjaksi otetaan työväenasiainvaliokunnan mietintö ja puolestani kannatan, että siksi otetaan suuren valiokunnan mietintö ja pyydän saada perustella sitä seuraavasti.

Sen jälkeen kuin työväen tapaturmavakuutuslaki tuli hyväksytyksi, on maanviljelijäin ja itsenäisen toimen harjoittajain taholla suurella uteliaisuudella odotettu, mitkä kansalaisryhmät huomataan seuraavalla kerralla ansiokkaimmiksi tulla turvatuiksi tapaturman sattuessa. Tämä lakiehdotus antaa nyt vastauksen, ja minun täytyy sanoa että tämä vastaus on syvästi loukkaava, sillä tämä laki tulisi turvaamaan kaikki pahantekijät aina murhasta, taposta, ryöstöstä ja murhapoltosta tuomitua myöten. Työväenasiainvaliokunnan enemmistö lausuu, että tämä laki on yksityiskohdissaankin osunut oikeaan. Siitä, mikä on oikeata, voidaan kylläkin olla eri mieltä. Tämän lain mukaan tulisi esim. murhaaja saamaan valtion kassasta päivärahaa ja hänen perheensä, jos sellainen on, elinkorkoa vielä hänen kuolemansa jälkeen, ja ellei perhettä ole, annetaan elinkorkoa kaukaisimmillekin sukulaisille. Sitä vastoin murhatun perheelle ja sukulaisille ei valtio ole velvollinen antamaan mitään. Niiden on joko turvauduttava alentavaan kunnalliseen köyhäinapuun tai kärsittävä puutetta. Minä pyydän kysyä, onkohan tässäkin tapauksessa valiokunnan mietintö osunut oikeaan? Jos tämä esitys tulee laiksi, niin se vie oikeuskäsitteet lievimmin sanoen nurinkurisuuteen. Ajatelkaamme esim. niitä lukuisia tapauksia, jolloin kansalainen joutuu raivostuneiden puukottajain raadeltavaksi, niin valtiolla ei ole mitään velvollisuutta näiden onnettomien avustamiseksi. Mutta jos tuo puukottaja saa pienimmänkin loukkauksen vankeusrangastusta kärsiessään, niin valtio on velvollinen panemaan liikkeelle sairaanhoitajat ja lää-

kärit, että tuo korkea-arvoisuus toipuisi mahdollisimman pian.

Myöskään ei pahantekijä menettäisi korvauksensaantioikeuttaan, vaikka hän tekisi uudelleen rikoksia mitä laatua ja kuinka paljon tahansa, muuta kuin siksi aikaa kuin hän on vankilassa. Ja kun tuo pahantekijä lopuksikin kuolee, niin hänen hautauskustannuksensa suoritetaan valtion varoista, jota vastoin valtio ei ole velvollinen välittämään mitään niiden hautaamisesta, joita nuo pahantekijät mahdollisesti ovat murhanneet.

Mutta on toki tässä laissa 4:s §, joka rajoittaa vaimon korvauksensaantioikeutta, jos hän ilman laillista syytä on elättänyt itseään yhden vuoden ajan, kuten sanat kuuluvat (Naurua eduskunnasta). Itsensä elättäminen on siis suurempi rikos kuin se että on tehnyt murhan.

Mutta kaikkein merkkillisin on 6:s §, josta minä pyydän lukea 1 momentin, joka kuuluu seuraavasti: Vuosityöansiona pidetään sen päiväpalkan 200-kertaista määrää, minkä vankiin verrattava (ei vanki) hänen vapaana ollessaan pääasiallisesti harjoittamassaan ammatissa työskentelevä työntekijä yleensä ansaitsee tapaturman satumisaikana sillä Suomen paikkakunnalla, missä vanki enimmäkseen oleskeli sen vuoden aikana, joka päättyi hänen vangiksi joutumisensa edellisenä päivänä. Ellei sellainen paikkakunta tai vangin ammatti ole määrättävissä, käytettäköön korvauksen laskemisen perusteena alinta tavallista päiväpalkkaa sillä paikkakunnalla, missä vankila sijaitsee ja, mikäli on mahdollista, senkaltaisessa työssä, jota vanki ennen vankeuteen joutumistaan yleensä suoritti." Tässä ei oteta laskemisen perusteeksi sitä tuloa, minkä vanki ansaitsisi vapaana ollessaan. Tämä siitä syystä kun suuri osa pahantekijöitä ei ansaitse mitään. Sentähden täytyy häntä vertailla, ei samanlaisiin kuin hän itse on, sillä silloinhan tuo vanki ei saisi mitään korvausta, vaan sellaiseen, joka on ansainnut jotain. Siinäkin tapauksessa että vangin kotipaikka ja ammatti on jäänyt hänen omaksi salaisuudekseen, otetaan laskemisen perusteeksi alin tavallinen päiväpalkka siellä, missä vankila sijaitsee, siis esim. Helsingissä tai jonkun läänin pääkatupungissa. Mutta miten sovellettaisiin tätä pykälää esim. liikemies Mattilaan nähden,

sillä hänen liiketoimintansa ei ole pysynyt salassa; voitaisiinko hänen tulojaan ottaa laskemisen perusteeksi, ja jos ei voitaisi, niin keneen häntä verrattaisiin (Äänekästä hilpeyttä eduskunnassa)? Ja otettaisiinko pirtutrokarin tulot laskemisen perusteeksi? Jos ei, niin keneen häntä verrattaisiin? Vielä yksi esimerkki. Ajatelkaamme, että olisi kaksi naapuriperhettä; toisen perheen isä on murhannut toisesta perheestä isän. Sen jälkeen murhaaja on kuollut vankilassa. Tämän lain mukaan tulisi tuo murhaaja-perhe nostamaan säännöllistä elinkorkoa valtion kassasta ja asuisi kotonaan mutta tuon murhatun perhe joutuisi joko köyhään hoitoon tai kerjäämään. Nuo viimeainitun lapset kyselisivät äidiltänsä, miksei meille anneta elinkorkoa, kuten naapurille. Äidin täytyisi sanoa: Se johtuu, tiedätkö lapsi kullat, siitä, että meidän isä ei ole tappanut ketään eikä tehnyt muutaakaan pahaa. Jos ei tämä ole rikollisuuteen kasvattamista, niin ei sitten mikään. Meillä on tullut tavaksi, että aina kun ryhdytään jonkun ammattikunnan olojen parantamiseen, niin vedotaan siihen, että ne siirtyvät muutoin toisille aloille. Mutta tässä tapauksessa ei ole sitäkään vaaraa pelättävissä. Vaikka ei pahantekijällä olekaan suurempaa varmuutta tapaturman varalta kuin muilla kansalaisilla, niin pyrkijöitä näyttää olevan vankiloihin enemmän kuin tarpeeksi. Meillä näkyy muodostuvan kaikenlaisia Mattiloita ja Oksmanneja koko tarve ilman mitään tällaisia reformeja.

Minä lopuksi toivon, että pienviljelijäin eduskuntaryhmä ryhtyy kannattamaan minua, kun he tässä tapauksessa joutuisivat maksamaan rikollisten edestä, vaikka ovat itse kaikkea turvaa vailla.

Ed. H u t t u n e n : Ed. Ainali asetti kysymyksen alaiseksi, miten voitaisiin korvausperusteet laskea esim. sellaiseen rikokselliseen nähden kuin on kuuluisa liikemies Mattila. Kyllä minusta tuntuu, että tämä laki antaa siihenkin selityksen, millä tavalla se voidaan laskea. Jos ed. Ainalin tarkoitus oli esittää lain puolustajia vastaan joku vitisi, niin me voimme heittää sen takaisin, sillä ed. Ainalin äsken esittämä puhe oli mielestäni hyvin suuresti muistuttava niitä puheita, mitä liikemies Mattila on esittänyt. (Vasemmalta: Oikein!)

Puhemies: Kiellän loukkaavia vertauksia käyttämästä.

Puhuja: Sitten miten ed. Ainali voi esittää lain sisältöä, siitä antaa oivallisen kuvan se miten hän selitti kuuluvan 4 §:n. Se kuuluu todellisuudessa näin: „Korvaus voidaan leskivaimolta osaksi tai kokonaan evätä, milloin hän ilman laillista syytä vähintään yhden vuoden ajan, ennenkuin mies menetti vapautensa, on ollut poissa kotoa elättäen itsensä ilman miehensä avustusta.” Siis tapaturmavakuutuslautakunta ja korkeimpana tuomioistuimena vakuutusneuvosto on se, jonka harkinnan varaan jää tämä kysymys. Kuten sanottu, tässä sanotaan „voidaan”. Ja toinen tärkeä seikka: Tässä sanotaan „milloin hän ilman laillista syytä on ollut vuoden poissa miehensä tyköä”. Ei suinkaan ed. Mattila kunnioita sitä naista, joka ilman laillista syytä on poistunut miehensä tyköä. (Vasemmalta: Samanlaisia ne ovat molemmat!) Sitten myöskin täällä ed. Ainali esitti erään vertauksen, miten murhamiehen perilliset tulevat palkituksi sen vuoksi, että isä on tehnyt murhan ja murhatun perilliset jäävät vaille minkäänlaista turvaa. Nyt kerta kaikkiaan, niin huonot kuin meidän käyhäinhoito-olot ovatkin, niin on muistettava eräs tärkeä seikka. Olkoon murhamies niin rikollinen kuin tahansa, niin yhteiskunnan on huollettava sen perillisistä. Tehtäköön vaikka minkälaisia päätöksiä täällä, niin nykyinen köyhäinhoitolaki asettaa kunnalle velvollisuuden, että sen täytyy näistä perillisistä huolehtia, elleivät ne muuten kykene toimeen tulemaan. Siis ei tämän lain hylkääminen vapauta yhteiskuntaa huoltovelvollisuudesta. Lain hyväksyminen vapauttaa siitä kunnat ja siirtää rasituksen valtiolle, joka minun mielestäni on aivan oikeudenmukaista. Tässä juuri lieneekin syy, että ne porvarillisistakin edustajista, jotka ovat joutuneet kunnallisessa elämässä toimimaan, ovat asettuneet tätä lakia puolustamaan. (Vasemmalta: Ainali toimiikin Kirvussa.) No, Ainalia ei voida ottaa lukuun. Kyllä minun mielestäni, etenkin kun kysymys on näin pienistä määristä kuin tämän lakiesityksen mukaan valtiolle rasituksia koituu, ja jotka rasitukset ainakin osalta ovat kunnilla olemassa, niin ei olisi mielestäni mitään järkeä syytä enää vastustaa lain hyväksymistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. A. Aallon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin työväenasiainvaliokunnan ehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (97—85—00—17).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan ehdotuksen.

Suuren valiokunnan hylkäävä mietintö hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ministeri Paasivuori: Minä panen jyrkän vastalauseen tätä sirkusnäytäntöä vastaan, joka täällä tänä iltana on tapahtunut.

11) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää eräitä säännöksiä valtion viroista ja pysyväisistä toimista,

josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon mietinnössä n:o 1, esitellään ai-noaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja senjälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten on se hylätty.

Keskustelu:

Ed. Puhakka: Senjälkeen kuin esilläoleva lakiehdotus oli hyväksytty jätettäväksi lepäämään, hallitus on, niinkuin perustuslakivaliokunnan mietinnöstä havaitaan, vuoden 1926 valtiopäivillä eduskunnalle antanut samasta asiasta uuden esityksen. Tähän esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen eduskunta on hyväksynyt, ja eduskunnan hyväksymän lain tasavallan presidentti on joulukuun 31 päivänä 1926 vahvistanut, ja on siten säädetty laki nykyisinkin voimassa. Tämä voimassaoleva laki on asiallisesti täysin yhtäpitävä esilläolevan lakiehdotuksen kanssa, ja on viimeainmittu lakiehdotus siitä syystä, niinkuin perustuslakivaliokuntakin ehdottaa, hylättävä. Olen tahtonut tähän seikkaan kiinnittää edustajain huomiota sentähden, että ne, jotka asiallisesti tahtovat hyväksyä sellaiset säännökset, kuin tähän lakiehdotukseen sisältyvät, eivät siitä johtuisi äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta. Tämän lakiehdotuksen hyväksymisen kautta tulisi meillä säädetyksi samasta asiasta kaksi asiallisesti aivan yhtäpitävää lakia, ja sentähden siis lakiehdotus on hylättävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava lippuäänestys. Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Äänestysesitys:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen 1926 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä, on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 2 jaa- ja 170 eiantä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

14) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi ehdotuksesta laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalin toimittamisen siirtämisestä kaupunginvaltuustolle

laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon, sekä samoin

15) Ehdotuksen laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

16) Ehdotuksen laiksi kansanlastentarhain valtioavusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään pöydällepanoa varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kukkonen: Pöydällepanoa varten nyt esitettyyn sivistysvaliokunnan mietintöön n:o 2 on pujahtanut painovirhe, jonka minä pyydän saada jo käsittelyn tässä vaiheessa oikaista.

Käsittelyyn osaaottaneiden luettelosta puuttuu ed. M. Lehtosen nimi, vaikka sanottu edustaja on ottanut käsittelyn kaikissa vaiheissa osaa asian valmisteluun valiokunnassa. Tämän huomautuksen tekemiseen katson olevan sitä enemmän syytä, kun mainitsemani edustaja on mietintöön liittänyt vastalauseensa.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

17) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon, sekä samoin

18) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Samoin esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon edustajille jaetut

Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevaa kiinteistöä myytessä

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 ja

Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1927 valtiopäivillä.

Puhemies: Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

12. Perjantaina 30 p. syyskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi valtion
viljavarastosta.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:o 3 a ja 3; maa-
talousvaliokunnan mietintö n:o 2;
mainittu lakiehdotus.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi laivas-
ton perustamisesta rannikkopuolus-
tusta varten.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 6; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
lakiehdotus.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puolus-
tuslaitoksen viroista ja toimista

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 7; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 3; mainittu
lakiehdotus.

4) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi puo-
lustusministeriön viroista ja toimista.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 8; puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 4; mainittu
lakiehdotus.

5) Vuoden 1924 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus työnvälitys-
laiksi.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 5; työväenasiaainvalio-

Siv.

369

374

391

394

"

Siv.

395

401

kunnan mietintö n:o 1; mainittu laki-
ehdotus.

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi van-
kien tapaturmakorvauksesta

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 10; työväenasiaainva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu
lakiehdotus.

Ainoa ja kolmas käsittely:

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetyt ehdotukset metsäpalo-
laiksi ja laiksi rikoslain eräiden pykä-
län muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 9; laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 1; mainittu
lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi pormes-
tarin ehdottamis- sekä neuvosmiesten
ja maistraatinsihteerin valitsemisoikeu-
desta

Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu la-
kiehdotus.

9) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi lunas-
tusoikeuden käyttämisestä Ahvenan-
maan maakunnassa sijaitsevaa kiinteis-
töä myydessä

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 2; mainittu laki-
ehdotus.

10) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1927 valtiopäivillä

Siv.

410

Toinen käsittely:

11) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu lakiehdotus.

12) Ehdotus laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 3.

Ensimmäinen käsittely:

13) Ehdotus laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista

410

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 16.

14) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta

411

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

15) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille ..

414

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

16) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille ..

„

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu lakiehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Siv.

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta valtiontakuumyöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista

414

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927

415

19) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 lepäämään jätetyn esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi työstä leipomoissa

„

20) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Itävallan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä

„

21) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä

„

22) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kertomuksen antamisesta valtiovarain tilasta vuonna 1926

„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. v. Born, Isaksson, Juutilainen, Keto, Kopsa, Lehtikoinen, Leinonen, Lohi, Mantere, Paasonen, Palmgren, Tukia, ja Turja.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Isaksson, yksityisasiain takia ensi tiistai-iltaan ed. Lohi, virka-asiaain vuoksi ensi lokakuun 4—10 päi-

vinä ed. Jussila, sekä tämän päivän istunnosta virkatehtävien takia edustajat M. Pekkala ja Mantere, perheessä sattuneen sairauden takia ed. Paasonen ja yksityisasiain takia edustajat Lehtikoinen ja Tukia.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallituksihteeri A. Voutilaisen seuraamana ministeri Ryömä, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 33 esitys laiksi varojen varaamisesta soitten kuivaukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muitten tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon.

n:o 34 esitys eräiden varojen käyttämisestä maan ostamiseen valtion metsätaloutta varten,

n:o 35 esitys lisäyksistä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsitellyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi valtion viljavarastosta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 3 ja 3 a, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. R. Furuholm: Jag har under tidigare skeden av detta ärendes behandling betonat den bristfälliga utredningen av det föreliggande ärendets finansiella sida, och också andra talare hava framhållit det samma. Jag vill ytterligare egna några ord åt denna del av frågan.

Det enda, som i avseende å sakens finansiella del finnes sagt i de officiella handlingarna, är vad som ingår i motiveringen till regeringens proposition vid 1925 års riksdag. Där säges beträffande kostnaderna för inrättandet och underhållet av förrådet i fråga endast följande: „Till förrådets inrättande och underhåll fordras betydande medel, beroende på storleken av förrådet, vilket skulle omfatta t. ex. 20 å 50 miljoner kilogram. Dessa medel äro dock säkert placerade och kunna i kritiska fall utgöra en kassareserv, som t. o. m. i högre grad än ett guld förråd erbjuder säkerhet och tryggar den ekonomiska stabiliteten. Anskaffandet av den spannmåls mängd, som skall upplagras, kunde ske efter hand, vadan även de nödiga medlen kunna beviljas i flere poster, fördelade på skilda år.” Beträffande storleken av de erforderliga medlen säges således blott, att de äro betydande. Ingen summa finnes här angiven. Beträffande storleken av förrådet nämnes ett par siffror, 20 till 50 miljoner kilogram. Detta är redan mycket obestämt, och obestämdheten ökas ytterligare därav, att sagda siffror föregås av orden „t. ex.”, vilket således innebär, att siffrorna icke hava någon som helst bindande karaktär. Det kan vara t. ex. 20 å 50 miljoner, men det kan också vara t. ex. 80 å 100 miljoner kilogram, som det är fråga om.

Jag framhöll att detta, som jag nu uppläst, är det enda som i de officiella handlingarna säges om sakens finansiella sida, och detta är riktigt. Varken agrarutskottet eller stora utskottet har presterat någon som helst utredning härvidlag. Visserligen ha under diskussionerna för ett par år sedan några siffror nämnts, men vad som i en riksdagsdiskussion yttras är ju på intet sätt bindande beträffande tillämpningen av en lag.

Det sagda innebär en allvarsam anmärkning mot lagförslaget ifråga. En annan anmärkning är den, att lagförslagets bestäm-

melser äro svaga och otydliga. Det framgår icke klart och tydligt, vilket syftemålet är med spannmålsförrådet. I lagförslaget säges: „För tillgodoseende av statsinrättningarnas och arméns behov av spannmål inrättas ett statens spannmålsförråd”, men här är icke sagt, huruvida det är fråga om arméns behov av spannmål under freds- eller under krigstid. De summor, som behövas, äro naturligtvis i hög grad beroende av denna omständighet. Överhuvudtaget äro bestämningarna, som jag antydde, mycket svävande. Beträffande organisationen av ifrågavarande företag finnes ingenting bestämt i lagförslaget, icke heller något närmare angående dess skötsel. En väsentlig anmärkning, som jag har att göra emot lagförslaget, är dessutom den, att enligt detsamma ånyo skulle stiftas en fond utom statsförslaget. Den omständigheten betonades av mig redan vid andra behandlingen av detta ärende.

Kort sagt, den finansiella utredningen är bristfällig, och lagförslaget själf lider i sakligt avseende av flere bristfälligheter. På denna grund ber jag att få föreslå, att lagförslaget måtte av riksdagen förkastas.

Emellertid vill jag icke bestrida, att inrättandet av ett statens spannmålsförråd kan vara ändamålsenligt, och jag anser det därför nödigt, att saken ånyo blir föremål för regeringens prövning, så att regeringen framdeles kan överlämna en proposition i ärendet till riksdagen. Jag ber därför, hr talman, att få föreslå följande kläm till antagande av riksdagen, för den händelse att lagförslaget i enlighet med mitt yrkande förkastas: „Riksdagen besluter uppmana regeringen att, efter verkställd allsidig utredning, särskilt i finansiellt hänseende, av frågan om inrättande av ett statens spannmålsförråd för tillgodoseende främst av statsinrättningarnas och militärens behov av spannmål, till riksdagen överlämna ny proposition i ärendet med beaktande av, att spannmålsförrådets omfattning och syfte i lagförslaget klart angives, och att i övrigt nödiga bestämmelser rörande företagets organisation och skötsel i lagen intagas”.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda det av rdgsm. Furuholm gjorda förslaget.

Ed. K. E. Linna: Meillä on valtion pääomasäästöistä sidottuna valtion eri varastoihin noin 600 miljoonaa markkaa. Ei ole minun mielestäni ollenkaan epäoikeudenmukaista, jos valtiolla viljavarastoissa olisi ole-massa sanokaamme 50 miljoonan markan varasto. Sitäpaitsi tällainen varasto aina joka tapauksessa on turvana sekä siviiliväestölle että myöskin valtion omien tarpeiden tyydyttämiseksi. Se estää sen lisäksi keinot-telun sellaisena aikana, jolloinka sano-kaamme esim. jäästeiden vuoksi viljan saan-ti maahan saattaa olla vaikea ja jota tilan-netta yksityiset maassamme olevat viljan-omistajat voisivat käyttää hyödyksi. Kun valtio ei missään tapauksessa myöskään tule kärsimään tappiota tällaisesta varastoimi-sesta on minun mielestäni järjetöntä vastus-taa tällaisen viljavaraston perustamista vielä sitäkin suuremmalla syyllä, kun kuten sa-noin valtio muutenkin pitää pääomasääs-tönsä sijoitettuna erilaisiin varastoihin ja on ehdottomasti oikeudenmukaistakin silloin että osa näistä pääomasäästöistä on sijoitet-tuna viljavarastoihin.

Ed. Niukkanen: Minusta on sängen välitettava asia, että eduskunnan valtiova-rainvaliokunnan puheenjohtaja ei ole viitsi-nyt perehtyä sellaiseen asiaan kuin tämä nyt esilläoleva, joka koskee myöskin raha-asioita. Hänen lausunnostaan päättäen, hänellä ei ole aavistusta siitä, mitä tämä lakiesitys tar-koittaa. Kumminkin herra valtiovarainva-liokunnan puheenjohtaja on ollut läsnä eduskunnassa silloin kun tätä asiaa on täällä alussa käsitelty, jolloin sängen laajoissa lau-sunnoissa on seikkaperäisesti osoitettu, mi-tenkä tämän asian käytännöllinen järjestely on suunniteltu. Minä olisin toivonut, että herra valtiovarainvaliokunnan puheenjoh-taja olisi tiennyt senkin, että asiaa on eräs komitea sängen perusteellisesti tutkinut ja valmistellut ja laittanut erilaisia suunnitel-mia sen järjestämiseksi.

Mitä sitten tulee siihen, että laissa ei ni-menomaan sanota, kuinka paljon siihen pan-naan vuosittain rahoja, niin minusta se on juuri hyvä puoli valtiotalouden kannalta katsoen. Tässä laissa nimittäin jätetään se eduskunnan vuosittain päätettäväksi, ja mi-käli koskee yksityiskohtaisia järjestelytoi-menpiteitä, niin ne jäävät hallituksen huo-leksi ja minä toivoisin, että nykyinen valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja luot-taisi tässäkin suhteessa hallitukseen.

Ed. Turunen: Koska esilläoleva ehdotus laiksi valtion viljavarastosta ei ole tullut hyväksytyksi sellaisessa muodossa, että viljavarasto olisi käytettävissä yleisen kadon y. m. pulien aikana kansan vähävaraisen osan hädänalaisen aseman lieventämiseksi, vaan tulee se yksinomaan palvelemaan suuromistajain saalistamispyynteitä ja sotapolitiikkojen militaristisia tarkoituksia, siksi ehdotan, että eduskunta hylkäisi esilläolevan lakiehdotuksen.

Ed. R. Furuholm: Rdgsm. Niukkanens yttrande visar å sin sida, att han inte har någon aning om vad mitt yttrande i själva verket innebar. Jag har talat om den bristfälliga utredningen i de officiella handlingarna och ytterligare betonat, att däruti inte finnes någonting sagt om sakens finansiella sida utöver vad jag har redan inför riksdagen uppläst. Jag vet nog att en kommitté arbetat i detta ärende, men detta är ju icke på något sätt bindande för den framtida skötseln av företaget i fråga. Vidare har jag inte, såsom rdgsm. Niukkanen påstod, uttalat mig i den riktningen, att i lagförslaget bör bestämmas, huru mycket årligen skall avsättas till den ifrågavarande fonden, utan endast yttrat, att i lagförslaget omfattningen av förrådet borde bestämmas.

Ed. Pennanen: Tätä lakiehdotusta on aikaisemmin vastustettu sellaisillakin syillä, että ehdotetuista toimenpiteistä olisi vain vähinkoa esim. kuluttajaväestölle. Ed. Furuholm on lausunnoissaan antanut kumminkin tietää, että hänkin pitää tällaisen valtion viljavaraston suotavana jopa tarpeellisenakin. Mutta hän päättyy hylkäävään ehdotukseen siitä syystä, ettei hänen mielestään asiaa ole kyllin perusteellisesti valmistettu.

Mitä nyt niihin mahdollisiin kustannuksiin tulee, niin on ensinnäkin huomattava, että joka tapauksessahan valtio joutuu ostamaan huomattavan määrän viljaa laitostensa ja armeijansa tarpeiksi. Tässä ei ole siis kysymys menoerästä, joka on vältettävissä, kysymys on vain siitä, varataanko tarvittava vilja jotakuta aikaa ennen, kaiken mahdollisen pulan varalta. Ja korkeintaan siis kysymyksessä olisi joku korkotappio. Ed. Linna on täällä jo huomauttanut, että valtio on pitänyt etujensa mukaisena ja tarpeellisena varastoida muitakin

kulutustarpeita. Miksei silloin voi ajatella myöskin viljan varastoimista?

Mitä sitten tulee niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat tällaisen varaston kokoaamisesta ja hoidosta, niin niistä on, niinkuin täällä on huomautettu, laskelmia olemassa eivätkä ne missään tapauksessa ole ratkaisevan suuret. Valmisteltakoonpa asiaa miten perinpohjaisesti tahansa, jos kerran myönnetään tällaisen valtion viljavaraston tarpeellisuus ja ryhdytään sitä perustamaan, niin kustannuksiaahan siitä joka tapauksessa aiheutuu. Ed. Furuholm tietää varsin hyvin, että vastaisellakin valtiovarainvaliokunnalla on niissä vastaisissa kustannuksissa hyvin paljon jopa ratkaisevaakin sanottavaa, ja siis riippuu vastaisesta harkinnasta, onko varastossa sitten oleva 20 tai 30 milj. kiloa, tai mahdollisesti enemmän, niin ettei tässä suhteessa mitään pelättävää eduskunnalla nykyisin ole. Minäkin puolestani kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Ramstedt: Yhdyn kannattamaan ed. Turusen tekemää ehdotusta.

Ed. Niukkanen: Kuten ed. R. Furuholm tietää, niin varsinkin viime aikoina on pyritty siihen, että hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä ei yleensä kovin pitkälti kirjoiteta esillä olevasta asiasta ja että jokainen edustaja, joka sitä haluaa, voi saada näitä tietoja muista asioista koskevista asiakirjoista. Se, ettei tässä ole kirjoitettu pitkiä perusteluja valiokunnan mietintöön ja hallituksen esitykseen, ei ole mielestäni siis ed. Furuholmille riittävä syy vastustaa tätä esitystä, kun hän, niinkuin hän täällä myöhemmin ilmoitti, kumminkin tietää, että tätä asiaa on valmisteltu perusteellisesti m. m. komiteassa.

Ed. Vennola: Minusta tuntuu, niinkuin täällä eduskunnassa olisi muodostunut tavaksi tärkeittenkin asiain hautaaminen joko enakkoluulojen tai muodollisten syiden takia. Tässä asiassa käsittäakseni vallitsevat monessa suhteessa enakkoluulot.

Maanviljelijäin taholta on tuotu esille erinäisiä ehdotuksia, joilla on tahdottu parantaa maanviljelijäin elinkeinon mahdollisuutta ja vielä heitetty esille sellainen to-

distelu kuin, että meidän maamme pitäisi tälläkin alalla pyrkiä omavaraistalouteen. Puolestani olen sitä mieltä, että tässä omavaraistalouden pyrkimyksessä on virhe sen takia, että tällaiseen omavaraistalouteen kansakunnat nykyisellä asteella tuskin koskaan pääsevät eikä ole syytäkään päästä. Kansat ovat niin läheisessä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, että melkein jokainen meistä varsin suuren osan tarpeistaan täyttää kansainvälisellä tuotannolla eikä millään omavaraisuudella. (Ed. Hästbacka: Jos on rahaa!) Mutta on otettava huomioon, että jokaisen kansakunnan on hankittava nuo kansainvälisetkin tarpeensa omalla työllä ja tuotannolla, ja tästä johtuu, että meidän täytyy elinkeinomme ylläpitää ja ennen kaikkea sitä elinkeinoa, joka on maan tärkein, nimittäin maanviljelystä, josta vielä tälläkin hetkellä yli 65 % kansakunnasta elää. Tältä kannalta katsoen ei voi sen takia niitä pyrkimyksiä, joita tämän elinkeinon hyväksi tehdään, katsella mitenkään kevytmielisesti, mutta ne on otettava vakavan harkinnan alaisiksi. Tältä kannalta mielestäni on myös tätä nykyjään esillä olevaa asiaa katsottava.

Tässä asiassa on kuitenkin kaksi pyrkimystä, jotka kulkevat yhtä rintaa. Toiselta puolen tarkoittaa lakiehdotus järjestää viljan hankintaa valtion tarpeisiin yleensä ja toiselta puolen tarkoitetaan tällä järjestelyllä vississä suhteessa järjestää myös viljakauppaa ja viljan ostoa maanviljelijöiltä. Olen sitä mieltä, että molemmat nämä pyrkimykset ovat hyväksyttäviä ja että näitä pyrkimyksiä ei voida pätevällä syillä vastustaa.

Valtio tarvitsee, niinkuin täällä on aikaisemmassa keskustelussa osoitettu, jo pelkästään valtion tarpeisiin yli 20 milj. kiloa viljaa vuodessa. Onhan luonnollista, että on järkevää taloutta koettaa järjestää tätä viljan ostoa sillä tavalla, että siinä tulee jonkunmoinen yhdenmukaisuus ja suunnitelmallisuus ja etteivät eri valtion laitokset osta sitä yksi yhdellä, toinen toisella tavalla. Kun näillä valtion laitoksilla erillisinä ollen ei ole mitään erikoisia varastohuoneita, säilytys huoneita eikä viljan käsittelylaitoksia, niin muodostuu tämä viljan kauppa valtion tarpeisiin aivan suunnitelmattomaksi ja järjestämättömäksi. On siis jo tältä kannalta olemassa sellainen puute meidän kansantaloutemme

ja valtiotaloutemme hoidossa, jota on syytä vakavasti käydä korjaamaan. Minä en näe muuta kuin hyötyä itse valtiotalouden kannalta, että tällainen järjestely toteutetaan. Mutta minä en näe siinä mitään kiellettäviä pyrkimyksiä tai sellaisia, joita pitäisi vastustaa. Kokonaisuudelle on ehdottomasti hyödyksi se, että maanviljelys-tuotannon kauppa, eli se mikä tässä on kysymyksessä, viljan kauppa, järjestetään järkiperaisella tavalla. Kun kerran tunnustetaan se periaate oikeutetuksi, että kotimaista viljaa on syytä käyttää, koska se on monessa suhteessa parempaa kuin ulkomainen, ja koska oman elinkeinonkin ylläpitäminen sitä vaatii, niin pitäähän asia järjestää niin, että siinä ei ole sellaista hajanaisuutta ja puutetta olemassa, mikä nyt on.

On mainittu, että tämä tällainen järjestely tulisi koitumaan hyödyksi ainoastaan joillekin erikoisille maanviljelijöille, suur-maanviljelijöille. Minä tahtoisin olla sitä mieltä, että tämä järjestely tulee koitumaan hyväksi viljan tuottajille yleensä ja maanviljelykselle yleensä. On aivan erehdyttävää, mitä täällä on usein esitetty näissä keskusteluissa, että pienviljelijät eivät tällaisia laitoksia tarvitse. Ne kuuluvat myöskin viljantuottajiin eikä maanviljelyksemme pienviljelykseenkään nähdä tule olemaan sillä kannalla, että pienviljelijät eivät ollenkaan syömäviljaa tuota myytäväksi. Päinvastoin olen aivan vakuutettu, että yhä laajemmissa piireissä, pienviljelijäpiireissäkin ryhdytään yhä enemmän sitä tuottamaan, niin pian kuin heidän viljelyksensä laajenevat ja tulevat intensiivisemmiksi. On sentähden syytä jo pienviljelijäinkin eteenpäin menon ja heidän elinkeinomahdollisuuksiensa kehittämisen kannalta tärkeää, että kehitetään sellaisia laitoksia, joissa yhteiskunnan, tässä valtion, puolelta järjestetään tätä tärkeätä kansantaloudellista elinkeinoa.

Huomautan erästä seikasta, joka on erityisesti pienviljelijäin kannalta otettava huomioon. Maanviljelysluotto-olojen järjestäminen meillä on ollut ja on erinomaisen kipeä ja tärkeä asia. Olemme siihen uhranneet jonkun verran miljoonia. Mutta meidän tiedämme, että ne milioinat, joilla valtio voi avustaa maanviljelijäin luottoa, ja pienviljelijäinkin luottoa, ovat aivan kuin pisara meressä. Ei niillä määrillä vielä paljon luottoa avusteta, mitä tähän asti on

siihen pantu, kun otetaan huomioon ne suuret joukot pienviljelijöitä, jotka ovat kysymyksessä. Varsin kipeää kysymys on meillä, samoin kuin kaikissa maissa, se, että maanviljelijät saisivat tilaisuuden myöä tuotteitaan ja viljansakin silloin, kun se heille valmistuu ja kun he ovat luoton tarpeessa. Tämä siitä syystä, että muuten voidaan tulla siihen tilanteeseen, mikä on mitä suurin epäkohta kaikkialla maailmassa, nimittäin siihen, että maanviljelijän täytyy myydä tuotteensa ensimmäiselle tarjoojalle, kun heillä ei ole säilytyspaikkoja ja kun heidän luoton tarpeensa sitä vaatii. He ovat tällä tavoin ensimmäisen tarjoojan vallassa. Jos on tällainen valtion hankinta olemassa ja valtiolla laitokset sitä varten, niin tulee tästä myös tämän kautta turva maanviljelijäin rahantarpeelle ja sillä tavalla myös luoton järjestämiselle.

Olen siis sitä mieltä, että tämä lakiehdotus yleiseltä taloudelliselta kannalta on erinomaisen tärkeä. Sen hyväksymisellä poistetaan erinomaisen suuri puute nykyisissä sekä valtion hankinnoissa että myös maatalouden kaupallisten olojen järjestämisessä.

On huomautettu, että tämä lakiehdotus ei nykyisessä muodossaan ole tyydyttävä, koska siinä ei yksityiskohtaisemmin ole määriteltä, millä tavalla tällainen valtion viljanhankinta järjestetään ja mitä kustannuksia siitä erityisesti on. Siinä käsitelyssä, joka asiasta on täällä valtiopäivillä aikaisemmin ollut ja jota myös erityinen komitea on perusteellisesti valmistanut, on kyllin käynyt selville, millä tavoin tämä hankinta järjestettäisiin erityisesti kolmen keskuksen kautta. Se on siis, lyhyesti sanoen, erinomaisen varovaisesti kuin tätä puuhaa ryhdytään toteuttamaan, kun vain kolme keskusta järjestetään. Olen sitä mieltä, että aikaa voittaen niitä tarvitaan useampia. Mutta ne eivät vaadi niin erinomaisen suuria uhrauksia, ettei kansakunta niitä elinkeinonsa hyväksi kettäisi.

Mitä taas tulee muihin kustannuksiin, niin lakiehdotuksessa nimenomaan sanotaan, että rahaston perustamiseen ja viljavaraston hoitoon tarvittavasta määrärahasta päätetään tulo- ja menoarvion yhteydessä. Siis koko tämän asian kustannukselliset puolet ovat eduskunnan arvoiteltavissa ja eduskunta on tilaisuudessa tämän asianpuolen harkitsemaan. Tältä kan-

nalta katsoen olen siis sitä mieltä, että eduskunnan ei ole syytä, ei ole riittäviä perusteita hylätä tätä asiaa siitä syystä, että joku ei katso olevan laskelmia tarpeeksi tehdyn, koska eduskunnan kontrollioikeus on lakiehdotuksessa varattu.

Niiden näkökohtien perusteella, mitä olen esiintuonut, olen puolestani sitä mieltä, että tämä lakiehdotus on maan tarpeen kannalta tärkeä hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. R. Furuholm ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin ja että eduskunta hyväksyisi seuraavan pönnen: „Eduskunta kehoittaa hallitusta, toimitettuaan kaikinpuolisen selvityksen, erityisesti rahallisessa suhteessa valtion viljavaraston perustamisesta ensi sijassa valtionlaitosten ja sotalaitoksen viljan tarpeen tyydyttämiseksi, eduskunnalle antamaan uuden esityksen asiasta huomioonottamalla, että viljavaraston laajuus ja tarkeitus lakiehdotuksessa selvästi ilmaistaan sekä että lakiin otetaan tarpeelliset määräykset yrityksen järjestelystä ja hoidosta.” Kutsun tätä ehdotusta ed. R. Furuholmin ehdotukseksi. Ed. Turunen ed. Ramstedtin kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Turusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestukseen tulee, ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Furuholmin ja ed. Turusen ehdotusten välillä ja sitten voittaja asetetaan vastaehdotukseksi lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan.

Puhemies: Menettelytapa hyväksyttäneen?

Tämän johdosta lausuu

Ed. R. Furuholm: Enligt min åsikt vore det riktigare, att först rösta om lagförslagets förkastande eller godkännande och därefter först om klämman i fråga.

Ed. Schuman: Såvitt jag minnes har praxis alltid varit den, att man först

röstar om ett lagförslags antagande eller förkastande, och att för den händelse lagförslaget förkastas, först då verkställas omröstning om en kläm, därest en sådan föreslagits.

Puhemies: Mitä tehtyyn huomautukseen tulee, niin pyytäisin sen johdosta huomauttaa, että kun toiseen hylkäykseen liittyy ponsi, niin mielestäni voisi menetellä tällä tavalla kuin olen ehdottanut, sillä silloin tulevat kaikki ehdotukset äänestyksen alaisiksi. Myönnän kuitenkin, että voi menetellä myöskin toisella tavalla. Mutta ehdottamallani tavalla tulee tarkemmin työjärjestyksen määräys, että kaikki ehdotukset tulevat äänestettäviksi, toteutetuksi.

Ed. Ingman: Minä pyydän yhtyä herra puhemiehen käsitykseen. Se seikka, äänestääkö joku lakiehdotuksen hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta, voi olennaisesti riippua siitä, onko prof. Furuhielmin ponsi tullut hyväksytyksi vai ei, ja se tiedetään vasta ensimmäisen äänestyksen jälkeen.

Eduskunta hyväksyy puhemiehen ehdotuksen.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. R. Furuhielmin ja ed. Turusen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Furuhielmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Turusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (128 — 48 — 7 — 16).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. R. Furuhielmin ehdotuksen.

2) Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisen ja ed. R. Furuhielmin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhielmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (98 — 87 — 1 — 13).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi laivaston perustamisesta rannikko puolustusta varten.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 6, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Siitä syystä, että porvarillisella taholla yleensä pyritään leimaamaan puolustusnihilisteiksi kaikki ne, jotka vastustavat sotilaallisten varustusten lisäämistä — — — (Hälinää eduskunnassa).

Puhemies: Kehoitän eduskuntaa hiljaisuuteen.

Puhuja: — — — ja senvuoksi, että väitetään militarististen pyrkimysten vastustamisen merkitsevän maan itsenäisyyden vähäksymistä, katson tarpeelliseksi näiden väärien väitteiden torjumiseksi sosialidemokraattisen ryhmän puolesta tässäkin tilaisuudessa muutamalla lauseella osoittaa, että sosialidemokraatit kyllä käsittelevät ja tunnustavat maan itsenäisyyden välttämättömyyden. Se, että vastustamme militaristisia pyrkimyksiä ja että olemme internationalisteja, ei merkitse sitä, että emme antaisi arvoa kansalliselle itsenäisyydelle eikä varsinkaan meillä olisi oikeutta porvarillisella taholla sellaista syytöstä sosialidemokraatteja vastaan heittää. Sillä onhan yleensä tunnettu asia, että Suomen sosialidemokraattinen puolue on koko olemassaolonsa ajan tehnyt työtä maamme itsenäisyyden puolesta ja että puolueemme on tämän päämäärän saavutta-

miseksi taistellut silloinkin, kun ne omahyväiset herrat, jotka nyt tahtovat omistaa isänmaallisuuden monopoolikseen, esiintyivät itsenäisyytemme jarruina. Me olemme aina olleet sillä kannalla, että maan itsenäisyyttä on puolustettava ja me käsitämme sangen hyvin, että eri kansakunnilla on lukuisia kysymyksiä, joita voidaan koko ihmiskunnan hyväksi kehittää parhaiten kansallisissa rajoissa. Mutta samalla me käsitämme sen, ettei ainoastaan sotilaallisilla varustautumisilla voida turvata kansallista hyvinvointia eikä itsenäisyyttä. Sosialidemokraattien käsitys on yleensä se, että eri kansakuntien kohoamisen edellytyksenä on terve sisäinen kehitystyö ja ulospäin harjoitettu rauhan politiikka, johonka ei kuulu sotilaallisten varustusten lisääminen. Tämä käsitys on tunnustettu oikeaksi jo eräissä porvarillisissakin piireissä. Kansainliiton perustamisella ja sen kehittämispyrkimyksillä on hyväksytty se sosialidemokraattien omaksuma periaate, että internationalismi ja kansallinen toiminta eivät ole toistensa vastakohtia, vaan että ne päinvastoin täydentävät toisiaan. Ja aseista riisumissuunniteluille on tunnustettu se periaate, että varustusten lisäämisellä ei taata rauhaa, vaan päinvastoin valmistaudutaan sotaan.

Minä olen kyllä tietoinen siitä, että porvarilliset ainekset eivät käytännössä tahdo seurata tunnustamia periaatteita. Ja tunnettua on myös se, että militaristisia pyrkimyksiä, joissa askarrellaan samalla kertaa kuin annetaan kauniita julistuksia asevarustusten vähentämisen ja rauhan puolesta, puolustetaan sillä, että on varustauduttava, koska vielä toisetkin tekevät niin. Mutta sosialidemokraatit tahtovat myös toiminnallaan osoittaa pitävänsä kiinni periaatteistaan. Siitä johtuu, että me vastustamme myös nyt kysymyksessäolevan sotalaivastolain hyväksymistä ja sen vuoksi me vastustamme yleensä sotilaallisten varustusten lisäämistä sekä työskentelemme varustusten supistamisen ja aseista riisuutumisen puolesta. Tämä katsantokanta on vallalla sosialidemokraattien keskuudessa myös länsimaissa, joista meitä on usein kehoitettu oppia ottamaan. Ja sen vuoksi minä haluan muutamalla sanalla tutustuttaa herroja porvareita länsimaiden sosialidemokraattien käsityskantaan jonka mekin omaksumme.

Sosialistisen Työväen Internationaalin toimeenpaneva komitea hyväksyi tämän

kuun 11 päivänä Brysselissä alkaneessa kokouksessaan päätöslauselman, jossa tehostetaan aseista riisuutumisen välttämättömyyttä. Ja jo tällä hetkellä, jolloin ei vielä voida täydellistä aseista riisumista toteuttaa, vaaditaan aseistusten supistamista lausumalla siitä m. m., että „on ennen kaikkea vähennettävä rauhanaikaisia sotavoimia maalla, merellä ja ilmassa”. Sosialistinen Työväen Internationaali, johon kuuluu myös Suomen sosialidemokraattinen puolue, on pitänyt selvänä asiana, että täydellinen aseista riisuutuminen voi toteutua ainoastaan yleisen kansainvälisen sopimuksen kautta. Mutta samalla se on tehostanut sitä, että maailman rauhan säilymiseksi on jo ennen tällaisen yleisen sopimuksen syntymistä välttämätöntä ryhtyä varustusten vähentämiseen. Siitä lausutaan mainitsemäni kokouksen päätöslauselmassa m. m. seuraavasti: „Ellei useiden maiden taholta voida toivoa vakavaa aseistariisumista muuta tietä kuin yleisen sopimuksen kautta, niin on tietenkin tärkeää, että kaikki valtiot siitä huolimatta ryhtyvät valitsevien kansainvälisten poliittisten edellytysten mukaiseen vapaaehtoiseen asevarustusten rajoittamiseen. Niin on tapahtunut Ruotsissa v. 1925 silloisen sosialidemokraattisen hallituksen aloitteesta. Samalla on erikoisesti mainittava sosialidemokraattisten puolueiden samaan suuntaan käyvät aloitteet Tanskassa, Norjassa, Hollannissa ja Sveitsissä.”

Edellä esittämäni on kai ainakin osaksi päästy selville niistä perusteista, joilla sosialidemokraatit vastustavat sotavarustusten lisäämistä. Mutta ehkä ei tee pahaa, vaikka vielä esitän erään lausuman, joka on hyväksytty edellämainitussa Sosialistisen Työväen Internationaalin toimeenpanevan komitean kokouksessa ja joka kuuluu: „Vedoten Marseillen kongressin päätöslauselmaan toimeenpaneva komitea kehoittaa jäsenpuolueita lokaan toisella puoliskolla ryhtymään erikoiseen propagandatoimintaan aseistariisumiskysymyksen puolesta. Tämän agitatsioonin tarkoituksena on saada yleinen mieliala mahdollisimman pikaisesti vaatimaan hallituksilta ratkaisevia aseistariisumistimenpiteitä ja aloittaa yleinen ja ponteva toiminta Genèven pöytäkirjan periaatteiden hyväksymisen toteuttamiseksi.”

Näiden esittämäni sitaattien avulla olen tahtonut tutustuttaa eduskuntaa länsimaisen sosialidemokratian käsitykseen sotava-

rusteluihin nähden, ja tämän jälkeen tahdon vakuuttaa, että Suomen sosialidemokraattinen puolue on täysin samalla kannalla. Meidän suhtautumisemme sotavarusteluihin käy selvästi ilmi v. 1926 pidetyn puoluekokouksemme maanpuolustusta koskevan päätöslauselman ensimmäisestä ponnesta, jossa sanotaan: „Sosialidemokraattinen puolue vaatii, että maanpuolustusmenoja on niiden nykyisistä määristä tuntuvasti vähennettävä. Tässä tarkoituksessa on erikoisesti asevelvollisuusaikaa lyhennettävä, armeijan vahvuusmäärää alennettava sekä varustusten lisäämistä ja maanpuolustuslaitoksen laajentamista tarkoittavia pyrkimyksiä vastustettava.”

Tämän kannan on hyväksynyt myös sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja sen mukaan ryhmämme vastustaa myös käsiteltävänä olevassa laissa tarkoitetun sotalaivaston perustamista, mikä merkitsisi varustusten lisäämistä ja maanpuolustuslaitoksen laajentamista. Me siis vastustamme nyt esillä olevan lain hyväksymistä ja sotalaivaston perustamista periaatteellisista syistä.

Lisäksi on otettava vielä huomioon, että puheenaolevan lain edellyttämä sotalaivasto ei vastaa edes sitä tarkoitusta, minkä vuoksi porvaristo sitä puolustaa, sillä se olisi melkein merkityksetön yhtä hyvin Venäjän laivastoa vastaan kuin englantilaisiakin estämään puolueettomuuttamme loukkaamasta. Ja sellaista sotalaivastoa, joka tarkoituksensa vastaisi, ei pieni Suomi kykene kustantamaan. Vaikka siis katselisi asiaa yksinomaan siltäkin näkökannalta, jonka porvaristo omaksuu, niin joutuu siihen tulokseen, että laivastoon uhratut varat tulisivat hukkaan heitetyiksi. Itsenäisyyttämme ei laivaston avulla voitaisi turvata, vaan voisi se pikemmin muodostua ukkosen johdattimeksi, joka saattaisi aiheuttaa räjähdysten. Yhtenä varmana seurauksena sotalaivaston rakentamisesta olisi kansan ylenmääräinen rasitus ja taloudellinen taantumus. Sillä turmiollisimpia seikkoja, joita asevarusteluista johtuu, on taloudellinen rappiotila, mistä edelleen on seurauksena myös puolustuskuntoisuudenkin heikkeneminen.

Näistä syistä, joita olen esittänyt, olisi sotalaivaston rakentamissuunnitelmista luovuttava ja turvauttava entistä täydellisempään rauhanpolitiikkaan, sillä se kaikkein varmin takaa itsenäisyytemme sää-

lymisen ja lisää taloudellista hyvinvointiamme.

Edellä esittämiäni perusteella ehdotan, että laki laivaston perustamisesta rannikko-puolustusta varten hylättäisiin ja samalla ilmoitan, että sosialidemokraattinen ryhmä tulee esittämistäni syistä äänestämään lain hylkäämisen puolesta.

Ed. J. Leino: Tämä nyt esillä oleva lakiehdotus on yksi niistä, jotka ovat syntyneet siinä poliittisesti epäterveessä ilmapiiressä, mikä maailmansodan jälkeen Euroopassa yleensä on vallinnut. Olisi olettanut, että maailmansota olisi opettanut suurvaltoja kunnioittamaan toisiaan, mutta niin ei ole käynyt, vaan se sama peli, joka aikoinaan johti ensin varustuskiihkoiluun ja sen jälkeen aseelliseen yhteentörmäykseen, joka vaati uhriksi miljoonia työkykyisiä ihmisiä ja suunnattomat aineelliset varat, on jatkunut edelleen ja vieläpä varustautuminen saa nykyään entistä kauheampia muotoja. Ei sillä hyvä, että maa-armeijat varustetaan monenlaisilla koneellisilla hävitys-laitteilla, vaan lisäksi on otettu ja otetaan edelleen käytäntöön toinen toistaan kaa-meampia merisotavälineitä. Tosin viime aikoina on pidetty neuvotteluja, kansainvälisiä neuvotteluja, joiden tarkoituksena on ollut saada aikaan sopimuksia aseistuksen, ennen kaikkea merivarustusten supistamisesta. Mutta ikävä kyllä nämä neuvottelut eivät ole tuottaneet tuloksia. Päinvastoin viimeaikaiset sanomalehtitiedot ovat kertoneet, miten esim. Yhdysvallat edelleen jatkavat pontevaa toimintaa sotalaivastonsa varustamiseksi. Maa- ja merisotavarustelujen lisäksi on edelleen viime aikoina sotavarustusten alalla otettu käytäntöön lentokoneet ja siten huomattavasti laajennettu sitä alaa sodan syttyessä, mitä hävitys voi kohdata. Vieläpä kaasuteollisuuskin sotalan palveluksessa on saavuttanut huomattavan laajuuden. Erittäin ikäväksi muodostuu siis kuva, jonka tarkastelija saa katsolessaan tämän päivän Euroopaa. Maailmansodassa suunnattomasti kärsineitten maiden kansantaloutta rasitetaan jatkuvasti suunnattomilla sotilasmenoilla ja siten lisääntään puutetta ja kurjuutta työväkevien kansanjoukkojen keskuudessa. Koomillisinta tässä kaikessa on se, että kukaan ei esiinny hyökkäävänä puolena, vaan kaikki tuntevat tarvetta puolustautua.

Pienet maat koettavat vointinsa mukaan seurata suurten maiden esimerkkiä. Näiden viime mainittujen joukossa esiintyy sisukkaana kilvoittelijana Suomi. Esillä oleva lakiehdotus on siitä yhtenä kuvaavana todisteena. Muutenkin on maamme koettanut uhrata mahdollisimman paljon aseellisen varustelun alttarille. Puolustusmenommehan ovat niin suuret, että ne uuvuttavat kansan pohjakerrokset ja asettavat maan taloudellisen kantokyvyn suurelle koetukselle. Meidän varustelupuuhamme muistuttavat suuresti miehen menettelyä, joka varkaan pelossa osti kassakaapin, minkä hinnaksi hänen oli luovutettava kaikki rahansa. On tosin ymmärrettävä, että suurvallat, joilla on käytettävänä runsaat fyysiset ja aineelliset voimavarat, uhraavat suunnattomia summia sotalaitostensa kehittämiseen, koska heillä teoreettisesti katsoen on mahdollisuus tehokkaasti puolustautua. Käytännössä kuten tunnettua — maailmansota on siinä suhteessa kuvaavana osoituksena — tämä tehokas puolustautuminen saattaa tulla hirvittävän hävityksen lähtökohdaksi. Vieläpä on esimerkkejä siitä, ettei se suurvalloillekaan aina menesty. Mutta tietenkin voivat suurvallat kuvitella pitää puoliansa. Toisin sitävastoin on pienten valtioiden laita, semminkin Suomen. Sanotaan että sääsken ääni ei kuulu taivaaseen. Niin se on tässäkin kysymyksessä. Meille on ylivoimainen tehtävä rakentaa itsenäisyyttämme aseellisen voiman varaan. Naapurinammehan ovat maat, jotka omaavat kokonaan toisenlaisia aineellisia voimavaroja ja joiden väestö on lukumäärältään meille yllättävän ylivoimainen. Tämän maan itsenäisyys, joka suurpolitiikan ristiaallokossa saattaa toisinaan joutua uhatuksi, on suojeltavissa kokonaan toisenlaisilla keinoilla. Viittaa tässä suhteessa kansamme entisyyteen. Venäläisen valtakauden kuluessa pystyimme säilyttämään omintakeisuutemme kansallisen itsetietoisuuden ja isäntämaamme kulttuuria korkeamman kulttuurimme takia. Kansallisessa itsetietoisuudessa on epäilemättä edelleen voimamme. Mutta sen säilyttämiseksi ja tehostamiseksi on välttämätöntä, että kansan suurten joukkojen tarpeista pidetään hyvää huolta ja että heidän edustamilleen mielipiteille annetaan arvoa. Sellaisilla teoilla, joihin tämän eduskunnan porvarillinen enemmistö teki itsensä syypääksi m. m. edellisessä eduskunnan istunnossa — tarkoitan suojelus-

kuntien vakaannuttamista valtiojärjestykseen — kylmennetään työväestön ja muiden vähäväkisten suurten joukkojen tunteita kansallisen yhteenkuuluvaisuuden aatteelle. Edelleen on tällaiselle pienelle maalle kuin Suomi tärkeää, että se pysyttelee erossa kaikesta sellaisesta politikoimisesta, jota voitaisiin aiheetta tai aiheellisesti selittää vihamielisyyden osoitukseksi naapureita vastaan. Suurvaltojen harjoittamasta politiikasta pelistä on tällaisten pienten maitten ehdottomasti pysyttävä erossa.

Tekemättä itseään syypääksi omien voimien ja mahdollisuuksien aliarvioimiseen ja millään tavalla vähäksymättä sitä uhrautuvaisuuden henkeä, joka epäilemättä nuorta armeijaamme elähdyttää, voi todeta, että puolustuslaitoksellemme kansainvälisistä selkkauksista puheenollen on enemmän teoreettinen kuin käytännöllinen merkitys. En tietenkään tarkoita sitä, että meidän olisi laiminlyötävä puolustuksestamme huolehtiminen, mutta tahdon alleviivata sen seikan, että me emme saa odottaa aseellisesta puolustuskykyisyydestämme liikoja, että emme voi kansallista olemassaoloamme rakentaa ensi kädessä aseellisen varustelun varaan.

Aseellisesta puolustuskuntoisuudesta puheen ollen on edelleen kohdistettava huomiota eri asevaruslajien tarkoituksenmukaisuuteen. Meillä on aikaisemmin, kuten tunnettua, uhrattu suunnattomasti varoja itäisen rajan eritoten Karjalan Kannaksen varustamiseen. Edellyttäisi ja olettaisi, että tämä varustustyö on tehty hyvin huolellisen suunnitelman mukaan, että ne varat, joita tähän tarkoitukseen on käytetty, on käytetty parhaalla mahdollisella tavalla. Nyt esitetään kuitenkin sotilaspiirienkin taholta erinäisiä vastaväitteitä, jotka saattavat epäilemään, ovatko kaikki varat puolustuslaitoksen hyväksi sittenkään tulleet käytetyksi parhaalla mahdollisella tavalla. Niinpä julkaisun „Suomen Lippu” syyskuun numerossa arvostellaan tosin peitetysti Karjalan Kannaksen varustautumispuuhiä ja selitetään, että „Jos meillä olisi kiinnitetty huomiota laivastoon siinä määrin, kuin on tuijotettu itsemme sokeiksi Karjalan Kannakseen, olisi edes sen kiistanalaisiin varusteluihin uhratut varat käytetty laivaston purjehduskelpoisena pitämiseen”, niin tilanne — kirjoittajan mukaan — olisi jonkun verran toinen kuin tällä haavaa. Toisin sanoen tämä kirjoittaja väittää, että tässä suhteessa ei ole menetelty parhaalla mah-

dollisella tavalla. Puolustusasioista puheen ollen on tietysti muistettava, että varsinkin aikaisemmin kiinnitettiin päähuomio juuri maa-armeijaan ja edelleenkin sitä pidettäneen tärkeänä. Mutta kun maa-armeija on jollakin tavalla kunnossa, kun itäraja on jollakin tavalla saatettu puolustuskelpoiseksi, selitetään, että tämä kaikki on ollut josta-kin turvaa selkäpuolen ja meillä on pitkä rannikko, noin 1,700 km., vapaana hyökkäyksille ja niin ollen armeijan selkäpuoli on turvattava. Tästä tehdään tietysti se johtopäätös, että nyt meidän on hankittava mahdollisimman voimakas laivasto, jota tämä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus ajaa takaa. Mutta on varma asia, että kunnan meillä on laivasto kunnossa, silloin taas huomattaisiin huomattavia puutteellisuuksia. Ennen kaikkea tehtäisiin väite, että laivastokin on suojaton, koska ilmasota yhä enemmän tulee käytäntöön ja koska ilmasta käsin voidaan ahdistaa laivastoa ja maa-armeijan selkäpuolta ja armeijan varikkoja. Paitsi tätä tietysti tulee vielä kysymykseen kaasut. Minusta näyttää, että meillä on tässä edessä sellainen loppumaton ruuvi, joka asettaa yhä uusia ja uusia vaatimuksia, sellaisia vaatimuksia, jotka ylittävät maamme taloudellisen kantokyvyn ja ne mahdollisuudet, mitä meillä yleensä on varoja uhrata puolustautumisen hyväksi.

Mihin tarkoitukseen me sitten erikoisesti tarvitsemme laivastoa. Luonnollisesti rannikopuolustusta varten, vastataan tähän. Siinä samassa julkaisussa, johon minä edellä viittasin, „Suomen Lipun” numerossa 2 mainitaan tällaisia mahdollisuuksia ja selitetään minkälaisia mahdollisuuksia saattaa syntyä. Sanotaan: „Olettakaamme, että sota syttyisi Venäjän ja Englannin välillä. Tällöin olisi Englannin ensimmäinen toimenpide laivastonsa lähettäminen Itämerelle ja Suomenlahdelle. Jotta tällä laivastotoiminnalla voisi olla jatkuvaisuuden mahdollisuuksia, täytyy Englannin saada jostakin Suomenlahden suulta laivastolleen tukikohta. Merisotiemme historia on osoittanut, että parhaat tällaiset tukikohdat ovat löydettävissä Suomenlahden Suomen puoleiselta rannikolta. Jos Englanti vaatii Suomelta tällaisen tukikohdan luovutusta tai ilman muuta sellaisen itselleen valtaa meiltä, emme me, juuri puuttuvan laivastomme takia voi asettua minkäänlaiseen

vastarintaan.” Ja kirjoittaja jatkaa: „Tapahtukoonpa tämä luovutus puoleltamme vastarintaa tehden tai ilman, katsoo Venäjä sen kuitenkin itseään kohtaan vihamieliseksi teoksi ja julistaa meitä vastaan sodan.” Nyt on kuitenkin huomattava, että tällaisen tapauksen varalta, toivotavasti sellaista ei synny, on otettava huomioon myöskin toinenkin mahdollisuus, se että paitsi Englantia, Venäjän laivasto myöskin pyrkii saamaan tukikohtia täällä. Silloin Suomen laivaston täytyisi olla niin voimakas, että se pystyisi torjumaan sekä englantilaisten että venäläisten yritykset. Venäläisestä laivastosta taasen annetaan tässä samassa lehtisessä jonkinlaisia tietoja. Siinä sanotaan, että sen laivaston toimintaan erään manööverin aikana merellä otti osaa „neljä suurempaa alusta, panssari-laivoja ja risteilijöitä sekä 8 vedenalaista, lukuunottamatta suurempaa määrää hävittäjiä ja torpeedoveneitä. Laivaston kanssa yhdessä toimi myös joukko vesilentokoneita.” Siis ennenkuin tällainen laivasto voisi turvata meidän rannikkomme täytyisi sen olla niin voimakas, että se pystyisi torjumaan kaikki ne merivoimat, jotka Itämerellä saattavat esiintyä, siis edellytettynä että englantilais-venäläiset ristiriidat joskus saattaisivat kehittyä yhteenottoon, torjumaan sekä Englannin että Venäjän laivaston. Minä luulen, että täällä ei voi olla montakaan niin hyväuskoista, joka rohkenisi olettaa meillä olevan tällaiseen mahdollisuuksia. Sitäpaitsi milloin tällainen laivastotoiminta tulisi kysymykseen, saattaa asettaa kyseenalaiseksi, miten parhaassakin tapauksessa jatkuva puolustautuminen on mahdollista. On tosin todennäköistä, että nekin, jotka suurimmalla innolla kiivailevat sen puolesta, että saisimme puolustuslaitoksemme mahdollisimman suureksi ja monipuoliseksi, käsittävät, että yksin jääneenä ei tämä maa voi pitää pitempää aikaa puoliansa aseellisessa voimainmittelystä. Arvattavasti he olettavat voitavan turvautua kansainväliseen apuun. Rakentaa suurvaltojen tuen varaan on kuitenkin rakentamista hyllyvälle perustalle. Muistettava nimittäin on — siitä on löydettävissä historian varrelta monia esimerkkejä — että eri valtioryhmät ovat kylläkin halukkaita käyttämään pieniä maita välillä kappaleinaan, mutta että pienet maat eivät voi kuin varsin rajoitetussa määrässä tur-

vautua niiden, s. o. suurvaltojen tukeen. Suurvaltain politiikan rajanahan tässä suhteessa on niiden omat edut; sen pitämälle ne eivät mene. Parhaassakin tapauksessa puheenaolevanlainen apu saattaa pienet valtakunnat vaikeaan asemaan, vieläpä saattaa uhata niiden suvereniteettiäkin. Tämän toteamiseksi lienee vain paikallaan palauttaa mieliin, miten tuhoisaksi maalle oli koitua oikeistomme 10 vuotta sitten itselleen Saksalta hankkima apu. Vain kansainväliset tapaukset, Saksan vallankumous ja Saksan häviö maailmansodassa pelasti maamme tältä tuhoisalta seuraukselta. Tällaisista avunantajista on sanottava, että hyvät henget meitä niistä varjelkoon.

Jos siis katselee asioita miltä kannalta tahansa, ei voi tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että sellainen puolustautumisfraseologian vaippaan puettu sotilaallinen leveily, josta esilläoleva lakiehdotus on yhtenä kuvaavana näytteenä, ei ole omansa tuottamaan maallamme sitä turvaa, jota se epäilemättä tarvitsee. Pikemminkin tämänöisen suunnitelman toteuttaminen on omansa houkuttelevaan tuodittautumaan liiallisen itseluottamuksen harhan valtaan. Sitäpaitsi aseellisen voiman huomattava olemassaolo saattaa tuottaa erinäisiä vaarojakin. Se saattaa helposti yliarvioimaan omat voimat ja ylenkatsomaan niitä voimia, joita vastustajan käytettävänä on. Viittaa tässäkin suhteessa erääseen tapaukseen. Judenitshin hyökätessä Pietaria vastaan oltiin vaarassa sotkea meidän maamme arveluttavaan seikkailuun. Jos sotalaitoksemme olisi siihen aikaan ollut vahvempi, kuin mitä se oli, niin olisi ollut vielä vaikeampi pidättää aktivistipiirejämme esiintymästä. Kun tilanne kehittyi, sotatoimenpiteet kehittyivät toiseen suuntaan kuin alussa oletettiin, olisi siitä johtunut, että meidän selvitetäväksemme olisi tullut sangen vaikeasti selvitetävä vyyhti, eikä ole sanottu, etteikö vastaisuudessa voisi syntyä sellaisia tilanteita, jotka olisivat omansa tuottamaan vaikeuksia.

Edelleen on huomattava, että ne varat, joita laivaston rakentamiseen käytetään, ovat poissa taloudellisesta elämästä. Siihen taas ei ilmeisestikään meillä ole varaa, koska maamme muutenkin on pääomaköyhä. Ainakin oikeiston edustajat ovat niin väitänneet jo tämänkin koossaolevan eduskunnan istuntokauden aikana. Vielä on muis-

tettava, että laivastovarustustekniikka kehittyi nykyään hyvin nopeassa tahdissa. Monasti alukset alkavat olla vanhentuneita jo silloin, kun ne saadaan valmiiksi. Sekin jo kieltää ottamasta huomattavia varoja tähän tarkoitukseen. Kaikki asialliset syyt käsittääkseni puhuvat siis kysymyksessä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan ja minä niinollen yhdyin siihen ehdotukseen, minkä ed. Aalto täällä teki, että kysymyksessä oleva lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Rosenberg: Kun kysymys nyt alkaa lähetä vihdoinkin lopullista ratkaisua, lienee vielä syytä kerran tarkistaa tämän kysymyksen yhteydessä olevia sangen laajakantoisia kysymyksiä. Kaikkien niiden viimeisten vuosien aikana, kun taistelua laivaston rakentamisesta on käyty, ovat suunnitelman vastustajat enimmäkseen pyrkineet todistamaan vain sitä, kuinka tällaisen laivaston rakentaminen tulee Suomen köyhälle työtätekeväälle väestölle liian rasittavaksi. Kieltämättä asia on niin, sillä 215 miljoonan luovuttaminen kyseelliseen tarkoitukseen on epäilemättä sellainen rasitus, joka kansan hartioille asetettuna painaa sitä taloudellisesti ja henkisesti yhä syvempään rappioon. Mutta sittenkin uskallan olla sitä mieltä, ettei tämä seikka sittenkään ole painavin, vaan että laivaston rakentaminen tuo mukanaan sellaisia konsekvenssejä, jotka vastaisuudessa tulevat koitumaan työtätekeväälle kansalle vielä tuhoisammiksi kuin se taloudellisen rasituksen uhka, minkä lainvoimaan tulo välittömästi nyt tuo mukanaan. Siitä syystä, ja kun kaikesta päättään porvaristo joka tapauksessa tulee ajamaan tämänkin tuhoisan lainvoimaan, on syytä jo ennakolta tarkastella, mitä seurauksia maalle siitä vielä voi koitua sen jälkeen, kun porvariston himoitsemat sotalukset ovat työtätekevien kustannuksella valmiiksi rakennetut.

Pääasiallisimmat väitteet porvariston puolelta laivaston rakentamista puoltaessa ovat olleet, ensiksi että laivasto on välttämätön voimakkaan ja tehokkaan puolustuksen aikaansaamiseksi ja vain voimakkaan puolustuksen avulla voidaan ylläpitää rauhaa. Toinen väite taas on, että siinä tapauksessa, että sota syttyy, tarvitaan laivasto maan puolueettomuuden turvaamiseksi. Että sotavarustusten avulla säilytetäisiin rauha, se väite on jo sinänsä niin

monta kertaa osoitettu paikkansa pitämättömäksi, että tässä yhteydessä ei siitä enää kannata ruveta teoretisoimaan. Luulisi toki jokaisen selvällä järjenjuoksulla varustetun ihmisen käsittävän sen tosiasian, että jos kysymyksessä on vain puhtaasti rauhan ajatus, täytyisi järkeilyn siitä johtaa siihen tulokseen mistä rauhan aatteen ajajat puhuvat, nimittäin yleiseen aseiden riisumiseen eikä suinkaan yhä suurempaan räjähdysainemassojen jatkuvaan kasaamiseen. Sillä mitä enemmän räjähdysaineita kootaan yhteen, sitä suuremmaksi kasvaa vain räjähdysten vaara. Niin on tässäkin tapauksessa asian laita. Mitä enemmän tässä maassa varustaudutaan ja valmistaudutaan sodan varalta, sitä lähemmäksi vaan siirtyy sodan vaara.

Mistä syystä varustautuminen kaikesta huolimatta jatkuu sekä tässä maassa että kaikissa muissa pienemmissä ja suuremmissa valtioissa, siitä huolimatta, että vallassaolijat itse, kun kansat väsyvät kantamaan varustelutaakkaa, koettavat parhaansa mukaan kietoa sotaiset tarkoituksensa kaikenlaiseen rauhantunnuksien pettävään huntuun, siihen kysymykseen on vastaus saatava.

Kun nyt sattuu niin onnellisesti, että sotalaivaston puoltajat ovat tarkoitustensa saavuttamiseksi jakaneet eduskunnalle laivastoyhdistyksen äänenkannattajan „Suomen lipun” viimeisen numeron, joka arvatavasti on tarkoitettu laivaston rakentamisajatuksen edistämiseksi, mutta siitä huolimatta ajattelevalle lukijalle antaa monia aiheita mietteilyyn, josta tulos on sivumennen sanoen ihan päinvastainen, pyydän käyttää tätä „Suomen lipun” numeroa jonkunlaisena tutkimusvälineenä asiassa.

Lehden ensimmäisellä sivulla komeilevasta, kaiketi tunnuslauseeksi tarkoitetusta sitaatista löydämme heti kaksi suurta totuutta, jotka ovat siinä suhteessa kiintoisia, että niistä samalla suureksi osaksi käy esiin vastaus äskän asettamaani kysymykseen. Ensimmäinen lause tarkoittamassani sitaattissa kuuluu: „Englanti ei voi pelata uhkapeleä turvallisuudestaan.” Siinä lauseessa siis heti todetaan se tosiasia, että sotaa ei voida välttää. Englanti siis asettaa laivastonsa rakentamisen sille perustalle, että sen jatkuvasti ja aina on puolustettava itseään jotakin hyökkäystä vastaan. Siis ihan sama ajatus, joka toistuu täälläkin. Ja kuitenkin

tietää jokainen, että asiaintila, mitä Englantiin tulee, on päinvastainen. Mutta sen jälkeen jatkaa Englannin amiraliteetin yliherra seuraavaan tapaan: „On suorastaan murhaa vaatia sotilaita sodan aikana astumaan laivoihin, jotka ovat pieniä ja aseistettuja pienikaliberisillä tykeillä, kun he tietävät, että heidän täytyy taistella suuria järeillä tykeillä aseistettuja aluksia vastaan.”

Minkälaisen johtopäätöksen ovat herrat porvarit vetäneet tästä lauseesta, täytyy sivumennen kysyä, sillä ne laivat, joita te aijotte nyt kansan kustannuksella rakentaa, kai kuuluvat noihin pienikaliberisiin ja pieniin aluksiin. Sodan syttyessä — ja sotaahan herra Stanhopen mukaan on mahdoton välttää — aijotte siis yksinkertaisesti murhauttaa Suomen työväestön ja työtekevien talonpoikien poikia. Tai ellei tämä ole teidän aikomuksenne, miten silloin olette aikoneet järjestää asian? Onko asia teidän taholtanne ehkä suunniteltu siten, että, kun ensin saadaan nämä pienemmät laivat, niin sitten aletaan rakentaa suurempia laivoja. Tällainen ajatus tuskin voi olla mahdollinen. Ja tietenkään ette ole niin ajatelleet, sillä senhän tietää jokainen, että yhden ainoankin suuren, järeillä tykistöillä varustetun laivan rakentaminen käy tälle kansalle ihan ylivoimaiseksi. Maksaahan yksi ainoa laukaus suuresta laivatykistä Suomen markeissa laskien useita satojatuhansia.

Toiseksi vaihtoehdoksi jää se mahdollisuus, että tyydytte laivastollanne sodan aikana piileksimään saariston sisässä, niin kaukana saarien ja kivikkokarien takana, ettei vihollisen tykin kuula vahingossakaan osu noihin pikkupurkkeihin ja joissa kätöissä tietenkin nämä pikkupurkit ovat aivan tehottomia, sillä ei voida lentokoneiden aikana kai ajatella äkkirynnäköä vihollislaivojen kimppuun. Mutta kannattaakohan, herrat porvarit, tosissaan ajatella edes tällaista huvittelutarkoitusta. Tuskinpa vain.

Kolmas ja todennäköisin kaikista vaihtoehdoista on se, että nämä laivat, jotka rakennetaan, yhdistetään jonkun mahtavamman valtion laivaston apulaivoiksi ja tämän järeiden tykkien suojassa nämä suorittavat apulaivaston tehtävää. Sellaisessa tapauksessa vain voidaan käsittää koko rakennussuunnitelma, mutta tällöin, hyvät herrat, astuu esiin välttämättömyyden pakosta kysymys, minkä valtion iskulaivaston apulaivoiksi ovat Suomen tulevat sotalai-

vat tarkoitetut? Siihen on vastaus saatava, sillä Suomen työtätekeville on välttämätöntä tietää, kenenkä etujen turvaksi he maksavat satoja miljoonia raskaalla työllä luotuja arvojaan ja kenenkä hyväksi he joutuvat uhraamaan verensä ja henkensä. Siinä tapauksessa, että te, hyvät porvarit, jätätte tämän kysymyksen vastausta vaille, merkitsee se sitä, että etukäteen olette tunnustaneet itsenne syypäiksi kansamme parhaimmiston tuhoon vieraan vallan hyväksi ja etujen turvaamiseksi. Silloin on teidän puhuttava sangen hiljaa isänmaasta ja kansamme itsemääräämisoikeudesta.

Lienee tämän yhteydessä vielä syytä selvittää, mitkä ovat ne syyt, jotka pakottavat sotaan yleensä ja ennen muuta, kenenkä etuja ratkaistaan sodassa, jossa mahdollisesti Suomen laivasto joutuu näyttelemään jotain osaa. Ensin mainittuun kysymykseen saamme jälleen, ainakin osittaisen vastauksen äsken mainitsemastani lähteestä. Siinä sanoo samainen englantilainen sotaherra myös seuraavaa: „Hallitus — se tahtoo sanoa Englannin hallitus — tarvitsee laivaston rannikoiden suojaksi ja tarpeellisen määrän aluksia kauppateiden suojaamiseksi.” Tämän määritelmän mukaan on siis asevarustelujen ja sotien syntyyn syynä kauppateiden hallitseminen. Että tämä on totuus, siitä tuskin porvarien kanssaakaan syntyy nyt riitaa. Totuus on kuitenkin vain puolinaisen, sillä paitsi kauppateiden puolustamiseksi, tarvitaan sotavoimaa myös kaikenlaisen taloudellisen riiston suojaksi. Jäljelle jää vielä kysymys, kenenkä kauppateitä on turvattava juuri Itämerellä ja sen haarautumilla Pohjan- ja Suomenlahdella?

Vähäisenkin maailman talouspolitiikkaa tunteva osaa heti antaa tähän viimeiseen kysymykseen vastauksen. Mikään salaisuus ei ole, että Englannin kauppatiet ja riistioikeudet ovat pahasti uhattuja toisilta suurkilpailijoilta. Toiselta puolen ovat Englannin ulkomainen kauppa ja ulkomaille sijoitettujen pääomien menestys monella tavalla joutunut rajoituksien alaiseksi. Englannin kapitalismin menestys vaatii tässä suhteessa avarampaa liikkumistilaa, mutta ennen kaikkea entisten taloudellisten valta-alueiden takaisin valloitusta. Mikään salaisuus ei ole sekään, että Itämeren kysymys on Englannille sangen polttava ja etenkin, että pääsy Neuvostoliiton avarille markkinoille ja sinne johtavien meriteiden vapaa

hallitseminen päivä päivältä käy Englannille yhä polttavammaksi kysymykseksi. Suomenlahti ja sen vallitseminen sekä sotilaallisin keinoin tien aukaiseminen Venäjälle, jotta englantilainen pääoma saisi siellä rajoittamattomat mahdollisuudet, on maali, johon aivan avonaisesti pyritään.

Oikeistosta, keskustasta ja useinkin sosialidemokraattienkin penkeiltä puhutaan itäisestä vaarasta ja puolustamisesta sitä vastaan. Monin kerroin vakavampi on kuitenkin vaara lännestä päin. Kun laivastokysymyksen yhteydessä puhutaan puolueettomuutemme säilyttämisestä, silloin on ratkaistava kysymys, ketä vastaan on taisteltava puolueettomuuden säilyttämiseksi. Ennenkuin lähden tarkastamaan asian tätä puolta, pyydän huomauttaa, että edellä esiintuodun mukaan suunniteltu laivasto ei siis lisää rauhantakeita, niinkuin täällä on väitetty, vaan päinvastoin edistää sodan syttymistä ja että puolustusrakenteissa laivaston rakentaminen pikemminkin pakottaa meidät luopumaan itsenäisyydestämme ja puolueettomuudestamme ja yhtymään toiseen sotivaan puoleen. Toisin sanoen, laivasto heikentää rauhan ylläpitämistä eikä suursodassa merkitse puolustuskuntoisuutta, vaan jommankumman toisen sotivan puolen hyökkäyksen vahvistamista.

Mitä sitten tulee puolueettomuutemme, niin lienee vielä lisäksi siitäkin sanottava joitakin sanoja. Tämän saman lehtisen, se tahtoo sanoa „Suomen lipun”, pääkirjoitus alkaa eräällä lausunnolla, jonka hallituksen pääministeri Tanner on antanut eräälle saksalaiselle sanomalehdelle. Sen mukaan on herra pääministeri lausunut, että mitä Suomeen tulee, on se noudattava mitä ankarinta puolueettomuutta. Ja vielä tietää lehti kertoa, että herra Tanner ei pitänyt aivan mahdottomana, että voitaisiin ase kädessä joutua puolustamaan tätä puolueettomuutta, sekä vielä, että Suomen armeija on yksinomaan — huomatkas: yksinomaan! — valmiina sellaisen mahdollisuuden varalle. Kaikki tämä on kauniisti sanottu ja jokaisella, joka haluaa puoltaa kansain todellista itsemääräämisoikeutta, ei voi olla mitään muistuttamista tätä lausuntoa vastaan. Me seisomme kansojen itsemääräämisoikeuden takana ja olemme valmiit puolustamaan sitä kaikin keinoin niin suurissa kuin pienissäkin asioissa. Samalla tavalla kun me olemme valmiit puolusta-

maan ahvenanmaalaisten oikeuksia tai Suomessa asuvien ruotsalaisten oikeuksia, olemme myös valmiit puoltamaan kaikkien muidenkin kansain, myös Suomen kansan, itsemääräämisoikeutta. Mutta tästä seuraa, että jos Englannin laivasto kauppaetujensa vuoksi hyökkää Venäjää vastaan, ei meillä ole vähintäkään halua lähteä puoltamaan Englannin etuja. Ja kuitenkin on laivastokysymystä katseltava juuri tältä näkökannalta. Se momentti mielestäni on ratkaisevampi kuin laivaston kustannuskysymys.

Ja että kysymys on tällä tavalla asetettava, sen myöntää tämä laivastoyhdistyksen lehti. Tästä syystä voimme jälleen tutkia tätä kysymystä lehden pääartikkelin valossa. Suomen laivaston merkitystä puolueettomuustarkoituksessa tutkiessaan esittää lehti perusteluikseen m. m.: „Jotta tällä laivastotoiminnalla, s. t. s., siis Englannin laivaston hyökkäyksellä Venäjää vastaan, voisi olla jatkuvaisuuden mahdollisuudet, täytyy Englannin saada jostakin Suomenlahden suulta tukikohta.” Ja vielä jatkaa lehti, että „Merisotiemme historia on osoittanut, että parhaat tällaiset tukikohdat ovat löydetävissä Suomenlahden Suomen puoleiselta rannikolta.” Ihmetteleekö kukaan enää tämän jälkeen sitä erään ruotsinmaalaisen lehden väitettä, että Englanti katosi paremmaksi antaa Ahvenanmaan Suomelle, koska tämä takasi Englannille suuremmat edut? Sitten jatkaa lehti jälleen: „Jos Englanti vaatii Suomelta tällaisen tukikohdan luovuttamista tai ilman muuta sellaisen itselleen valtaa meiltä, emme juuri puuttuvan laivastomme takia voi asettua minkäänlaiseen vastarintaan.” On enemmän kuin mielenkiintoista, että kerrankin saa porvarien taholta nähdä sellaisenkin asenteen, koska tähän saakka vain Venäjän laivasto ja laivastotyyppit ovat olleet niitä vertailukohtia, joita on käytetty laivastorakennusta puolustettaessa. Tässä täytyy nyt kuitenkin kysyä, onko porvarien keskuudessa ketään, joka vakaasti ajattelisi Suomen laivaston pikku purkkeja taistelussa Englannin laivastoa vastaan? Onhan ajatuskin siitä naurettava. Se, jos mikään, olisi Suomen työläisten suoraa murhauttamista. Mutta sitten seuraa lause, joka kaksimielisyydessään on melkein vertoja vailla. Jatko nimittäin kuuluu: „Tapahtuukoonpa tämä luovutus puoleltamme vastarintaa tehden tai ilman, katsoo Venäjä sen kuitenkin

itseään kohtaan vihamieliseksi teoksi ja julistaa meitä vastaan sodan.” Mistä syistä voidaan tällainen johtopäätös tehdä? Eivät poliittiset enempää kuin sotilaallisetkaan syyt voi sellaiseen johtopäätökseen oikeuttaa. Ensinnäkään emme voi puolustaa puolueettomuuttamme merellä Englannin valtavaa ylivoimaa vastaan ja toiseksi, jos siihen ryhdymme, ei suinkaan missään nimessä se sotiva puolue, jota silloin aktiivisesti joudumme puolustamaan, voi katsoa sellaista tekoa vihamieliseksi teoksi. Päinvastoin on luultavampaa, että sekin asettuu puolustamaan juuri tämän puolueettomuuden ylläpitämistä. Tämähän on selvä, jonka luulisi jokaisen käsittävän ilman muuta. Mutta toiselta puolen, näin eihän puolueettomuutemme sillä vielä ole ratkaistu, että Englanti valloittaa meiltä merihyökkäystä varten jonkun tukikohdan. Puolueettomuutemme ratkaistaan lopullisesti vasta sitten, kun me asetumme vastarintaan ehkäistäksemme ettei Suomen kamaralle lasketa maihin sotajoukkoja, jotka Karjalan kannaksen kautta hyökkäävät Neuvostoliittoon. Sotilaallisesti katsoen on Englannin ja Venäjän välillä käydyssä sodassa paljoa suurempi merkitys sillä, että sieltä käsin mahdollisimman vähän annetaan aihetta rettelöihin. Jo sotilaalliset näkökohdat Venäjän taholta sellaisessa voimainkoituksessa vaativat, että Suomi pysyy neutraalisena. Se merkitse, että Venäjän ei tarvitse ryhtyä suojelemaan Suomen vastaisia rajojaan erikoisilla toimenpiteillä, vaan voi keskittää kaiken voimansa merihyökkäyksen torjumiseen Suomenlahdelta päin. Mutta Englantiin nähden on asia ihan päinvastainen. Heille on tärkeätä, että Suomi ei pysy puolueettomana, vaan että Suomen sotavoimat lähetetään Venäjän rajalle, sillä tavalla sitoakseen mahdollisimman suuren joukon venäläistä sotavoimaa Suomen rajoja vastaan. Tässä mielessä olisi herra Tannerin pitänyt selvittää saksalaiselle lehdelle annettua lausuntoaan, koska sitä juuri häneltä pyydettiin. Tuleeko Suomen armeija ase kädessä valvomaan, ettei Suomen puolueettomuutta rikota Venäjää vastaan hyökkäävän sotavoiman taholta?

Mitä Suomen laivastoon tulee, olemme nähneet, että sen merkitys on mitätön, kun kyseeseen tulee puolueettomuuden säilyttäminen. Mutta siinä tapauksessa, että to-

dellakin joudumme taisteluun Venäjää vastaan, silloin sillä on tavattoman suuri merkitys. Suomen saaristossa voi se tehokkaasti suojella merellä liikkuvan suuren taistelulaivaston turvallisuutta kaikilta sivuhyökkäyksiltä. Mutta eiköhän liene liikaa vaadittua, että me tällaiseen tarkoitukseen uhraamme satojamiljoonia markkoja.

Kysymystä ei siis yksinkertaisesti voi asettaa siten, ikäänkuin liikuttaisiin vain puolueettomuuden turvaamisen puitteissa. Meidän on sodan uhkaa ajatellessa määriteltävä myöskin, ketä vastaan puolueettomuutta on turvattava. Ja jokainen objektiivisesti ajatteleva huomaa asiata miettiesään, että puolueettomuutemme rikkomisuhka on paljon suurempi lännestä käsin kuin idästä.

Mutta toisaalta onkin siten, että kysymyksessä alunpitäen ei niiden aivoissa, jotka ovat puolustuskysymystä ajaneet ja sen eri puolia harkinneet, olekaan liikunut puolustuskysymys, kuin ehkä enemmän hyökkäyskysymys. Uskooko ensiksikään kukaan tosissaan, että Venäjä hyökkäisi esim. Englannin kimppuun. Ainakaan en minä ole vielä missään havainnut sellaista väitettä esitettävän. Mutta toisaalta taasen puhutaan alinomaa Englannin ja Neuvosto-Venäjän välisestä sodasta ja siinä mielessä, että Englanti ryhtyy hyökkäämään Venäjää vastaan. Ainakin, mitä tulee Suomenlahteen, niin eihän tosin voi kysymystä asettaakaan. Kun nyt tässä valossa katselee esim. puolustusrevisionin mietintöä, niin voi mietinnön alkulauseesta lukea sangen mielenkiintoisia kohtia. Alkulauseen 6 kappaleessa sanotaan näin:

„Tärkeäarvoinen on ollut se apu, jota komitea on tehtävänsä suorittamisessa saanut englantilaisista upseereista kokoonpannulta asiantuntijakomisionilta, joka puolustusrevisionin aloitteesta kutsuttiin maahan kesällä 1924 rannikkopuolustusta ja ilmailuvoimia koskevien kysymysten käsittelyä varten. Tämän komisionin rannikkopuolustusta ja ilmailuvoimia käsittelevät mietinnöt ovat olleet perustana puolustusrevisionin näistä kysymyksistä tekemille ehdotuksille. Samoin on komisionin laivastosta laatima esitys ollut pohjana puolustusrevisionin kannan muodostamiselle tässä kysymyksessä.”

Se on jo tavattoman paljon sanottu, se

on jo enemmän kuin mitä puolueettomuuden nimissä kukaan valtio saa sanoa. Se on jo hyvin lähellä sodalla uhkaamista toista kansaa vastaan. Se on välillinen ilmoitus siitä, että tämän maan porvariston kanta on sama kuin Englannin kanta, silloin kun tulee kysymykseen sota Neuvosto-Venäjän ja Englannin välillä.

Luuleeko muuten kukaan, että englantilainen upseerikomisioni asettuu sille kannalle, että Suomen tulee vaikka ase kädessä ylläpitää puolueettomuuttaan myöskin Englantia vastaan? Varmaa on kaikessa tapauksessa, että nämä upseerit ensi kädessä ovat ajatelleet, millä tavoin Suomen on ylläpidettävä puolueettomuuttaan Venäjää vastaan, ja sitten kun englantilaiset, niinkuin edellä jo näimme, ovat rikkoneet puolueettomuutemme ja pakottaneet meidät taisteluun Venäjää vastaan, millä tavoin sitten kyetään parhain tavoin järjestämään Venäjälle tapahtuva hyökkäys. Elleivät he näin olisi menetelleet, eivät he olisi englantilaisia upseereita. Mutta Suomen puolustusrevisioni sanoo silmää räpäyttämättä, että he ovat omaksuneet englantilaisten kannan Suomen laivastorakennuskysymyksessä. Ja ettei mitään epäselvyyttä vain jäisi asiaan, antaa puolustusrevisioni englantilaisten upseerien johtavasta henkilöstä sen tunnustuksen, että tämä täydellisesti älyää Suomen poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen aseman. Mitä muuta todistusta vielä tarvitaan siihen, että tuleva laivasto tulee palvelemaan määrätyn suurvallan etuja ja että se ensi kädessä on hyökkäysase ja puolustuskysymys on vasta toisella sijalla.

Kun asiaa tarkastelemme puolelta niinkuin toiseltakin, emme voi muuhun tulokseen tulla, kuin että sotalaivaston rakentaminen sisältää sodanuhkan suurenemista ja että sen kautta jo etukäteen sitoudumme taistelemaan imperialistien puolella Venäjän talonpoikia ja työläisiä vastaan.

Ei kukaan, joka todella harrastaa rauhaa, joka tahtoo, että kansa säilyisi tuholta, joka on asetettu puoltamaan vähäväkisten tämänpäiväisiä niinkuin tuleviakin etuja, voi kannattaa laivaston rakentamista. Siitä syystä minäkin yhdyin niihin, jotka ovat ehdottaneet kysymyksessä olevan laivaston rakentamisen hylkäämistä.

Vielä on ehkä syytä tarkastella näiden

kiikkeiden puolustusasianajajain ihmeellisten aivoitusten polkuja. Samasta „Suomen lippu” lehdestä, josta nämä muut sitaatit ovat otetut, löydämme erään kirjoituksen, jossa puhutaan Suomen kauppalaivastosta. Se kirjoitus on todellakin oiva kuva siitä logiikasta, mikä näiden kirjoittajain päässä on löydettävissä. Täällä sanotaan sivulla 26: „Meillä on todella niin vähän kauppalaivastoa, että kykenemme viennistämme kuljettamaan vain 16 % ja tuonnistamme 28 %, loput kuljettaa vieras. Meren tarjoamia etuja ei kansamme siis tässä suhteessa käytä hyväkseen. Mutta ikävinä, että se ei käsitä, mitä tällaisesta meripolitiikasta on ja saattaa olla seurauksena.” Minusta on ikävinä tässä jutussa se, että tämän kirjoittaja ei ollenkaan käsitä sitä, mistä hän kirjoittaa. Kuinka ihmeessä voidaan sotalaivaston rakentamisella edistää tavallista kauppalaivaston rakentamista ja kuljetuskykyä. Luulisi, että yksinkertaisin johtopäätös tästä on, että ne varat, mitkä nyt uhrataan tällaiseen tarkoitukseen, jonka lopullinen tulos on ehkä tämän kansan tuho, että ne varat uhrattaisiin juuri kauppalaivaston hyväksi. Mutta tämä imperialistien kätyri pyrkii todistamaan meille, että tämä muka on todistus siihen, että sotalaivastoa on lisättävä.

Sitten hän vielä kaiken varmuudeksi sanoo, että „vieras ei kuljeta tavaroitamme ilmaiseksi”. Aivan oikein, siinäähän on tämän maan kansallisuusomaisuuden suurin tappio, että meidän on vuosittain niin paljon rahaa annettava vieraille. Mutta missä ihmeen yhteydessä on sotalaivasto tämän asian kanssa ja miten se voi vähentää näitä rahtimaksuja? Eivät suinkaan porvaritkaan ole ajatelleet, että Suomen pikukset sotapurkit rupeavat rahdinventtiin sillä ajalla, kuin sotaa ei käydä. Sellainen tuntuu kuitenkin tämän kirjoittajan ajatuksenjuoksu olevan.

Kun katselemme näiden herrojen tapaa käsitellä tätä kysymystä ja kun hiukankin viitsii syventyä siihen, niin täytyy sanoa, että kyllä se on niin yksinkertaista, että ei ole syytä ihmetellä, että he suoralta kädeltä ovat valmiit syöksemään tämän kansan vaikka minkälaiseen tuhoon.

Ed. Urpilainen: Kyseessä olevan sotalaivaston perustaminen rannikkopuolustusta varten, kuten sitä porvariston taholta

halutaan uskotella, on yksi niitä toimenpiteitä, joka toteutettuna merkitsee vähävaraiselle kansanosalle jo entisestäänkin raskaaseen verokuormaun tuntuvan lisän. Ovathan sotilasrasitukset lisääntyneet vuosi vuodelta moninkertaisiksi. Suojeluskuntamenot, ohranalaitoksen ylläpito, valtion ylempipalkkaisten virkamiesten eläkekustannukset ja alinomaiset palkankorotukset nielevät suunnattomia eria valtion varoja. Eikä tällä hetkellä näytä olevan minkäänlaisia merkkejä siitä, että valtion menoja näiltä kohdilta ryhdyttäisiin vähentämään. Siihen suuntaan menevää yritystä ei ole edes sosialidemokraattinen hallitus tehnyt, lukuunottamatta sotilasmenoja, sillä virkamiespalkkojen lisäykseen ylempien palkkaluokkien kohdalle, ohrananmenojen ottaminen budjettiin y. m. seikat sen parhaiten osoittavat. Valtion nykyiset menot asettavat vähävaraisen veronmaksajan maksukyvyn jo kovalle koetukselle, vieläpä niin kovalle, että monessa tapauksessa verot jäävät saamatta veronmaksajan köyhyyden vuoksi. Verotaakkaa olisi siis kaiken järjen nimessä ryhdyttävä pienentämään ja poistamaan valtion menojen joukosta sellaiset menot, jotka tarkoittavat vain vallanpitäjien ja nykyisen valtakomennon tukemista. Missään tapauksessa ei voida ajatellakaan sellaista lisäystä, kuin laivaston perustaminen merkitsee.

Vaikka on yleisesti tunnettua ja porvaristonkin taholta tunnustettua, että verotaakka vähävaraisen väestön kohdalla on liian raskas, rohkenevat porvarilliset edustajat puolustaa tämän sotalaivaston perustamista ja sotatarkoituksiin menevän määrärahan huomattavaa nostamista. Vieläpä nekin esiintyvät sotalaivaston perustamisen innokkaina kannattajina, jotka täällä sanovat edustavansa työtätekevää maaseutuväestöä. Kansan verotaakkaa on helpotettava. Siitähän puhuttiin yksin kokoomuspuolueenkin vaaliohjelmassa. Mutta nyt sitä pyritään lisäämään laivaston perustamisen muodossa 215 miljoonalla markalla, joka nyt aluksi neljän vuoden aikana tarkoitukseen käytettäisiin. Tämän valkoisen valtakomennon puolustajat eivät siis itse asiassa välitä ensinkään siitä, onko vähävaraisen veronmaksajan pöydällä syötävää vai ei, enempää kuin siitäkään, sortuuko työtätekevän talonpojan talous tämän raskaan vero- ja velkataakan alle.

Heille on tärkeintä kapitalististen riistoetujen puolustaminen ja voimakeinojen hankkiminen niiden suojaksi, sillä mitä muuta tällä laivastollakaan voidaan toimittaa? Mihin muuhun se kelpaa?

On hyvin mielenkiintoista tutustua niihin lauseparsiin, joita porvarilliset edustajat ovat täällä käyttäneet kansan pimeämiseksi. Kyllä täällä on puhuttu paljon ja kauniissa sävyssä isänmaasta ja isänmaanrakkaudesta. Tällaisten lauseparsien suojassa nämä valkoisen valtakomennon kannattajat hyväksyvät täällä lakeja ja määrärahoja sellaisiin tarkoituksiin, joiden avulla tämän maan porvaristo sitten voi riistää kansan enemmistöltä pois isänmaan. Mutta sanallakaan ei muisteta sitä, jaksako köyhempi väestö kantaa rasitukset, puhumattakaan siitä, että tehtäisiin jotain tämän väestön taakan helpottamiseksi. On sitä kaikenlaista isänmaanrakkautta.

Meillä on hyvin tuoreessa muistissa vielä vuoden 1918 aikaiset tapaukset, jolloin porvaristo yllytti talonpoikia isänmaanrakkauden nimessä taistelemaan työläistä vastaan. Se taistelu selitettiin silloin olevan jalointa isänmaan puolustamista ja samalla talonpoikien hyvinvoinnin ehtona. Selitettiin, että muuta vikaa ei maailmassa ole kuin tyytymättömän työväestön rettelöiminen ja maan itsenäisyyden epävarma asema. Kun tyytymättömälle työväestölle on annettu selkään ja itsenäisyys vakiinnutettu kiväreillä, niin kyllä sitten kelpaa elää. Silloin se maanviljelijän arvo vasta nousee ja laiha kukkaro paisuu ja kun se on paisutettu, niin kyllä se sitten sellaisena pysyykin. Kuinkahan sen kanssa nyt on? Se mitä isänmaan alttarille on uhrattu, se on menynytkin suurten omistajien pusseihin ja maataan viljelevä talonpoika on huomannut taloutensa vuosi vuodelta rappeutuvan. Porvariston isänmaallisuus on merkinnyt niin työväen kuin talonpojankin taloudelle sitä, että menot ovat huomattavasti kasvaneet ja puute ja taloudellinen ahdinko lisääntyneet. Koko tasavallan olemassaolon aika on tässä suhteessa ollut työtätekeväälle väestölle tukalampi kuin milloinkaan ennen. Isänmaan hyväksi vaaditut uhrat ovat vieleet siihen, että työtätekevä talonpoikaisväestökään ei enää voi ainakaan luokkana puhua isänmaasta, sillä eihän sillä ole isänmaata enää sen jälkeen, kun se on ylenmäärin raskaiden verojen y. m. johdosta pako-

tettu luovuttamaan tilansa velkojen pantiksi tai joutuu pakkohuutokaupan alaiseksi. Pintapuolinenkin silmäys pienviljelijäin luottosuhteisiin riittää osoittamaan, että heillä ei ole enää paljoakaan sanottavaa edes siihen osaan isänmaata, joka on heidän tilakseen merkitty. Huomattava osa työtätekevistä talonpoikaisväestöstä käy epätoivoista taistelua itsenäisen taloutensa puolesta. Mutta yhä laajemmassa määrässä heidän taloutensa joutuu rahavallan alaiseksi. Ei suinkaan voida väittää, että sellainen tilallinen, joka käytännöllisesti puhuen on velkojan vuokralainen, tuntisi enää erikoista innostusta tämän isänmaan vaatimien uhrauksien tekemiseen. Sellainen tilallinen voi asua maata vain niin kauan kun hänen velkojansa sallivat. Kun hänen vuotuiset veronsa alinomaan kasvavat, joutuu hän entistä enemmän velkojiensa armoille, mutta ellei hän jaksu maksaa niitä veroja, joilla isänmaan s. o. valkoisen valtakunnan turvaksi rakennetaan sotalaivoja ja hankitaan tykkejä y. m. hävitysvälineitä, niin hänen edessään on pakkohuutokauppa ja hän on lopullisesti menettänyt osuutensa isänmaasta. Pakkoluovuttajana ei olekaan kommunisti, jolla häntä on peloteltu, vaan se isänmaallinen porvaristo, joka tuhlaa kansan varoja tällaisen valheisänmaallisuuden ylläpitämiseen. Ei ole ensinkään ihme, että työtätekevä talonpoikaisväestökään alkaa huomata porvariston isänmaallisuuden huonoimmaksi afääriksi. Missään tapauksessa se enempää kuin varsinainen palkkatyöväkikään ei tule erikoisella ilolla tervehtimään tätä uutta rasitusta, minkä porvaristo siltä isänmaan nimessä taas vaatii. Porvariston isänmaallisuutta tulevat kiroamaan ne työtätekevät, jotka veroina joutuvat suorittamaan ne miljoonat, joita laivaston perustamiseen tullaan tarvitsemaan. Turhaan raukeavat toiveet verohuojennuksista. Turhaan luotetaan niiden lupautusten täyttämiseen, joita porvaristokin oli niin aulis vaalien aikana jakamaan. Minulla ei muuten ole mitään sitä vastaan, että porvaristo tällä tavalla paljastaa isänmaallisuushumpuukinsa, päinvastoin. Mutta sitä vastaan me tulemme taistelemaan, että vähävaraisen kansan varoja näin turmiollisella ja kevytmielisellä tavalla hukkaan heitetään. Annettakoon leipää nälkäisille ja paremmat elinehdot työtätekeville. Siihen ne valtion varat tarvitaan monin kerroin

paremmin kuin sodan ja hävityksen valmistamiseen. Siinä mielessä minä tulen äänestämään lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta.

Ed. Latva: Kysymyksessäoleva lakiesitys laivaston perustamisesta rannikko-puolustusta varten on yksi niitä kysymyksiä, joita ei voi tämän maan työtätekevän kansan etujen nimessä hyväksyä. Sotilastarkoituksiin menevät määrärahat ovat jo ilman tätä suuret, että niiden keventämiseen kansan harteilta täytyy ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin. Porvarilliselta taholta syytetään meitä äärimmäistä vasemmistoa isänmaan kavaltajiksi, kun me yritämme asettaa sulkua tälle porvariston mielettömälle asevarustelulle. Minä väitän, että suurempaa maanpetosta harjoitetaan juuri tämän maan porvariston taholta, joka kai-kin keinoin koettaa täyttää niitä rengin tehtäviä, joita imperialistiset valtiot sille asettavat. Maanpuolustuksen nimessä meilläkin porvaristo varustautuu sotaan. Porvarillinen sanomalehdistö sosialidemokraattisten sanomalehtien säestämänä puhuu itäisestä vaarasta. Uskotellaan kansalle, että Neuvosto-Venäjältä käsin olisi tänne hyökkäys odotettavissa. Sotavarustelujen kustannuksia tässä puolustuksen nimessä on koroitettu joka vuosi Suomen itsenäisyyden olemassaolon ajan. Kuitenkaan ei Neuvosto-Venäjä ole tänne hyökännyt eikä hyökkäys ole ollut kysymyksessä edes silloinkaan, kun porvaristo on suorastaan yrittänyt ärsyttää Neuvosto-Venäjää sotatoimiin, kuten tapahtui viimeksi kansannousujen yhteydessä viisi vuotta sitten. Tämän maan porvariston ja sosialidemokraattien maanpuolustuksesta puhumisen todellinen luonne on kuitenkin nyt selvästi paljastunut työläisille ja työtätekeville talonpojille. Neuvosto-Venäjä on tarjonnut Suomelle samoin kuin muillekin sotaapelkääville maille hyökkäämättömyyssopimusta. Suomen porvaristo, porvarilliset hallitukset ja nykyinen sos. dem. hallituskin ovat suhtautuneet tähän tarjoukseen yliolkaisesti. He ovat kieltäytyneet ryhtymästä hyökkäämättömyyssopimusneuvotteluihin. Mitä tämäkään osoittaa muuta kuin sen, että tässä maassa kaikki varusteluhulluus on vain hyökkäyssotaa varten. Porvaristo tässä maassa sosialidemokraattien avustamana varustautuu sotaan Englannin imperialis-

min käskystä työläisten ja talonpoikien hallitsemaa valtiota vastaan. Tämä porvariston aije on useaan otteeseen täälläkin todettu. Kansainvälisen porvariston, jossa Suomikin on mukana, tarkoituksena on palauttaa Venäjällä tsaristinen sortojärjestelmä. Onko tästä Suomelle mitään hyötyä, jos tämä suunniteltu sotaliike onnistuu? Ei suinkaan. Onhan useaan otteeseen mainittu sanomalehdissä ja vieläpä porvarillisissa sanomalehdissä, että Venäjän monarkistien ohjelmassa on kohta, jossa sanotaan: Heti kun tsarismi Venäjälle palautetaan menettää myöskin Suomi itsenäisyytensä, sillä Suomi ilman muuta kuuluu Venäjään. Suomen Laivastoyhdistyksen jäsenlehdessä „Suomen lippu” syyskuun numerossa, jota täällä eduskunnassakin on määrättyssä tarkoituksessa levitetty, sanotaan m. m. seuraavaa: „Kun sitten lännen ja idän välisessä valtakamppailussa maamme joutui vuosisatain taistelutanteeksi, johtui se jälleen ennen kaikkea sen edullisesta asenteesta mereen nähden, jonka nyt ryssä puolestaan tahtoi vallata. Venäjän valtakunta oli silloin erillään merestä. Kun sen suuruuden luoja, Pietari Suuri, pyrki maataan vaurastuttamaan, oivalsi hän viisaana miehenä heti, että se kävi päinsä vain siten, että Venäjälle hankitaan pääsy merelle — vain meren kautta voitaisiin valtakunta vaurastuttaa — ja tähän tarkoitukseen oli Suomen rannikko mitä parhaiten soveltuva.” Tämä porvarien oma lausunto puhuu sen puolesta, että Suomen itsenäisyys on silloin menetetty, jos järjestelmä Neuvosto-Venäjällä muutetaan. Venäjän nykyiset vallanpitäjät, työläiset ja talonpojat, ovat antaneet Suomelle itsenäisyyden. He ovat myös käytännössä osoittaneet puolustavansa pienien kansojen riippumattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. (Ed. F. J. Leino: Missä?) Niitten työtä tekevien mielestä, joita minä täällä edustan, ei Suomella nyt ole täydellistä itsenäisyyttä senvuoksi, että tämän maan porvaristo on salaa kuljettanut sen Englantiin. Suomen itsenäisyys on vain paperilla. Suomi tulee yhä enemmän, varsinkin sen saatua edustajansa Kansainliiton neuvostoon, riippuvaiseksi Englannin imperialismin määräyksistä. (Ministeri Voionmaa: Suurta lorua!) Nämä määräykset koskevat ennen kaikkea sotavarusteluja Neuvosto-Venäjää vastaan. Siinä mielessä myöskin tätä laivastolakia koete-

taan täällä eduskunnassa saada hyväksytyksi. Porvariston edustaja Vennola lausui eduskunnan istunnossa marraskuun 10 päivänä 1925 tämän laivastokysymyksen ollessa esillä: „Jos itäinen naapurimaamme osoittaisi sellaisia esimerkkejä, että se aikoo pyrkiä aseista riisumiseen ja että se aikoo ryhtyä kannattamaan niitä rauhoittamistoimenpiteitä ja rauhan politiikkaa, mitkä Europan yleisessä mielipiteessä viime aikoina ovat alkaneet saada jalansijaa, niin olisi asia meillekin vähempiarvoinen.” Eikö herra Vennolan mielestä Neuvostovenäjän hyökkäämättömyyssopimustarjous ole rauhan politiikkaa? Lisäksi täytyy meidän todeta, että neuvostoliiton politiikka on rauhallisen rakennustyön politiikkaa. Sen ovat todenneet kaikki eri maitten työläisten lähetystöt, jotka ovat käyneet paikan päällä oloihin tutustumaan. (Ed. F. J. Leino: Paraateja katso-massa!) Kuvaavana seikkana tämän kysymyksen yhteydessä mainittakoon sosialidemokraattien kanta. Vaalitaistelussa he puhuvat kansalle asevarustelujen supistamisesta. Mutta kun asevarustelukysymyksiä täällä eduskunnassa käsitellään, on toinen ääni kellossa. Sos. dem. edustaja Tainio lausui sotavarustelukysymyksen ollessa esillä eduskunnan istunnossa marraskuun 10 päivänä 1925 m. m. näin: „Suuri osa Suomen työväkeä on epäilemättä samalla kannalla, jota kommunistipuolueen taholta esitetään. Se tahtoo sanoa: Suuri osa Suomen työväkeä ei ymmärrä tämän laivaston tarpeellisuutta ja pitää sen vahingollisena. Minun kantani ei kyllä ole sama. Minä olen tullut siihen käsitykseen, että tämä laivasto on tarpeellinen ja välttämätön.” Tällä tavalla puhuu sosialidemokraattisen puolueen edustaja. Tiedän jo kokemuksesta, millä tavalla sosialidemokraattien taholta tämä kanta selvitetään joukoille. Se sanotaan Tainion yksityiseksi kannaksi. Aivan samalla tavalla meneteltiin viime eduskunnan istunnossa Tainion lausunnon johdosta suojeluskuntalakiin nähden. Pyydän muuten ilmoittaa ed. Tainiolle, että Suomen työväki ei vielä nytkään ymmärrä laivaston tarpeellisuutta. Se on vakuutettu siitä, että laivasto on tarpeeton. Laivasto on Suomelle tarpeeton samoinkuin koko sotavarustelut. Sotalaitoksen budjetti on nyt sosialidemokraattisen hallituksen laatimana viidettäsataa miljoonaa. Tämän laivastolain hyväksyminen tietäisi 215 milj.

Suomen markan lisämenot neljän vuoden aikana militarismin alttarille Suomessa. Koko tämän parlamentin täytyy olla tietoinen siitä, että Suomen työtätekevä kansa näantyy verotaakan alle. Me olemme täällä edustamassa kansaa. Meidän on silloin kuunneltava tämän kansan ääntä. Älkäämme tehkö niin, että tämän lakiesityksen hyväksymisen kautta heitämme satoja miljoonia kansan varoja tarkoitukseen, josta koituu vain pelkkää vahinkoa. Yhdyn kannattamaan tämän lain hylkäämistä.

Ed. Ingman: Minä en luonnollisesti-kaan uskalla sekaantua siihen suuropoliittiseen kannunvalantaan, jota täällä tuntikau-palla on harjoitettu. Mutta se on johtanut mieleeni erään näyn keväällä 1918. Silloin Sörnäisten vuoret olivat täynnä ihmisiä, jotka katselivat, mitkä kiikarilla, mitkä paljain silmin, merelle päin, eikö Englannin laivasto olisi tulossa tänne auttamaan heitä siinä taistelussa, mikä silloin oli, ja vakuutettiin, että kyllä se on tulossa. Joka silloin olisi uskaltanut pitää sellaisia puheita, kuin äärimmäisen vasemmiston taholta nyt on pidetty, siellä kokoontuneille, olisi varmasti saanut ylen nopean lähdön alas kallioilta. Mutta kun tämän päivän puheet sähköitetään maailman sanomalehdistölle, niin saa arvatenkin uljas Albion kumartaa päänsä alas ja huoata: „Sic transit gloria mundi.”

Ed. Vennola: En mielelläni sekaantuisi tähän keskusteluun, mikä asiasta on käyty, mutta suvaittakoon minun kuitenkin lausua muutama sana.

Ei ainoastaan sosialidemokraattien, vaan myöskin kommunistien taholta on täällä vakuutettu, että he pitävät arvossa maan itsenäisyyttä. He ovat myös vakuuttaneet, että he eivät mitenkään tahdo vastustaa itsenäisyyden puolustamista, vaan päinvastoin ovat sillä kannalla, että maan itsenäisyyttä on pidettävä yllä. Sosialidemokraatit ovat vielä myöskin maininneet, että he eivät tahdo isänmaata tai isänmaallisuutta antaa monopoliksi porvarillisille aineksille, vaan että hekin pitävät siitä kiinni.

Nämä kaikki ovat vakuutuksia, jotka on erinomaisen hyvillä mielin pantava merkille. Me siis kaikki tahdomme pitää kiinni tästä isänmaasta ja myös pitää kiinni tämän

itsenäisyydestä. On todettava, että tämä on vakuutettu tässä keskustelussa kaikkien puolueiden taholta.

Jos lähtee sitten hakemaan syitä erimielisyyksiin, minkä tähden asiasta ei voida yhtyä, niin saa keskustelusta sen selityksen, että sosialidemokraatit samoin kuin kommunistit tahtovat noudattaa rauhan politiikkaa. Vasemmiston taholta vakuutetaan, että he tahtovat kannattaa Genèven pöytäkirjan periaatteita. Minä luulen, että porvariston taholla ei ole mitään muistuttamista tätä vastaan. Minä luulen, että kaikki porvarilliset puolueet voivat yhtyä siitä, että he kannattavat tässä maassa Genèven pöytäkirjan periaatteita ja että he myös kannattavat rauhanpolitiikkaa. Kun täällä loihditaan esiin semmoisia näkyjä, että porvariston taholla koetettaisiin laivaston perustamisella pyrkiä palvelemaan Englannin imperialistisia tarkoituksia Neuvosto-Venäjää vastaan, niin on ehdottomasti tällaista väitettä esitettäessä pantava jyrkkä vastalause (Ed. F. J. Leino: Oikein!) Minä en ole kuullut kenenkään porvarillisten taholla, ei julkisessa keskustelussa eikä yksityisesti, mitään tällaista väitävän. Kun tällaista toivotetaan maailmalle, niin annetaan vallan väärä kuva ja valheellinen kuva niistä poliittisista pyrkimyksistä, mitä tämän kansakunnan keskuudessa, sen eri piireissä liikkuu.

Täällä on myös esitetty vasemmiston taholta, että maan pitää pysyä puolueettomana. Minä luulen, että mielipiteet ovat alkaneet viime aikojen kuluessa vakaantua yhä enemmän siihen myöskin porvarillisten piirien, kaikkien porvarillisten piirien, taholla, että näin todellakin on oleva. Omasta puolestani olen tätä ajanut jo monia vuosia. Mutta tämä puolueettomuus vaatii myös puolustamista. Ei voida puolueettomina olla ilman sitä. On huomautettu, että puolueettomuutta puolustettaisiin ainoastaan Venäjää vastaan ja että kun puhutaan siitä, niin tarkoitetaan kuitenkin Venäjää vastaan taistelemista; Englannin avulla, lisätään vielä. Minun täytyy sanoa, että nämäkin väitteet ovat täysin valheellisia. Kun puolueettomuuden puolustamisesta puhutaan, niin ei se sisällä ainoastaan puolueettomuutta Venäjää vastaan, vaan kaikkia vastaan, kaikkia niitä valtioita vastaan, jotka tahtovat loukata meidän puolueettomuuttamme, tuli loukkaus milta taholta tahansa. Olkoon tämä lausuttu kaikkien niiden väärin väitteiden takia, mitä tässä suhteessa

sekä tänä päivänä keskusteltaessa että muutenkin on julkisuudessa näkynyt.

Olen sitä mieltä, että olemme sellaisessa asemassa, että meidän ei ole syytä antautua kulkemaan minkään eurolaisen valtion jälessä tai politiikan vanavedessä, vaan että meidän on todellakin noudatettava rauhan politiikkaa, noudatettava sitä siinä kansainvälisessä yhteistyössä, mikä viime aikoina on muodostunut kansojen pyrkimykseksi. Täällä on tahdottu alleviivata sitä, että kansainliitonkin työ olisi jotain imperialistista. On myönnettävä, että kansainliitto työskentelee erinomaisen suurten vaikeuksien kanssa voidakseen poistaa Europan kansojen ajattelutavasta imperialistisen ja itsekkään hengen. Mutta älköön tehtäkö sitä syytöstä, ettei näissä pyrkimyksissä olisi erinomaisen suurta vakavuutta takana ja ettei vakavasti kansainliiton taholla pyritäisi rauhan politiikkaa toteuttamaan. Mutta on todettava, että Venäjä, johon täällä on viitattu, ei ole tähän rauhanpolitiikkaan yhtynyt.

Varsinkin kommunistien taholla on koetettu antaa vakuutuksia, ettei meillä olisi mitään pelättävää Venäjän taholta ja ettei Venäjällä ole minkäänlaisia hyökkäystarkoituksia. Olisin erinomaisen iloinen, jos nämä vakuutukset voitaisiin ottaa täydestä. Me emme voi ummistaa silmiämme sille tosiasialle, että Venäjä on tälläkin hetkellä Europan militaristin maa ja että se pitää yllä suurinta armeijaa ja että se sotateknillisessä suhteessa kehittää voimiaan erinomaisen intensiivisesti. (Vasemmalta: Suomeako kohtaan). Toivon, että se ei tapahdu Suomea vastaan. Emme me voi missään tapauksessa olla merkille panematta sitä, että elämme valtion liepeillä, joka varustautuu kiireestä kantapäähän ja joka ei ole mukana siinä yleiseurolaisessa rauhanpolitiikassa, mitä me harrastamme. Mutta tämä ei kuitenkaan johda siihen, että me varustautuisimme yksinämme tai muiden kanssa Venäjää vastaan, ja että meillä olisi sellaisia aikomuksia. Mutta se johtaa siihen, että meidän kuitenkin täytyy olla varuillamme suojellaksemme itseämme mahdollisuuksien varalta. Laivaston luominen tapahtuu siis ainoastaan puolueettomuutemme ja itsenäisyytemme suojaksi.

Täällä on puhuttu asevarustusten vähentämisestä ja sosialidemokraattiselta taholta sanottu, että sosialidemokraatit tahtovat toiminnallaan osoittaa rauhanpolitiikkaa. Tämä toiminta on siis tänä päivänä siinä, että mi-

tään laivastoa ei saa Suomelle rakentaa. Tämä on väärää käsitystä asevarustusten supistamisesta Europan nykyisessä tilanteessa. Ei mikään valtio, ei mikään valtio koko maailmassa ole tehnyt sellaista päätöstä, että sillä ei saa olla mitään laivastoa. Valtiot pyrkivät siihen nykyisessä asiaintilassa etteivät ne lisää niitä varustuksia, joita niillä eri aloilla on. Meillä ei ole laivastotalalla vielä yhtään mitään, ja sentakia meidän täytyy luoda edes ensialkeet siihen.

Olen siis sitä mieltä, että itsensäilytysvaistomme vaatii, että meillä täytyy olla myöskin rannikkopuolustuksen alalla ensimmäiset alkeet, jotta voimme puolustaa itsenäisyyttämme ja myöskin puolueettomuutta, ei ainoastaan Venäjää vastaan, vaan kaikkia vastaan. Meidän on koetettava voimiemme mukaan tehdä kaikki mahdollinen, että meidän kohdaltamme rauha Europan kolkalla säilyy. Siinä me teemme käsittääkseni palveluksen niin hyvin yleiselle rauhanaatteelle kuin myöskin Venäjälle.

Ed. Rosenberg: Minä käsitän varsin hyvin, että porvaristolle oli todellakin syytä lähteä tänne vakuuttamaan rauhantahtoaan ja vakuuttamaan myös sitä, että kyseessä ei ole hyökkäys. Sehän on sangen tarpeellista, mutta on ero sillä mitä sanotaan, ja ero on sillä, mitä tehdään. Emme näitä asioita käsitellessä voi luottaa sanoihin, sillä ennen kaikkea täytyy sanojen soveltua elävään elämään ja siellä löytyviin tosiasioihin. Ja tosiasiat puhuvat tällä kertaa aivan päinvastaisista kieltä. Tosiasiat nimittäin puhuvat sitä kieltä, että eri valtioiden väliset taloudelliset ristiriidat jyrkentyvät yhä enemmän ja enemmän. Joka ei tahdo kieltää sitä näkyä, mikä tällä hetkellä on nähtävissä maailmassa, ei hän silloin voi puhua ed. Vennolan tavoin. Ei hän voi tulla sanomaan, että pyritään rauhan säilyttämiseen, kun sodan vaara lähenee yhä enemmän. Tällaisessa tilassa meidän on ajateltava sitä, kuinka voitaisiin pysyä tuosta erillään, onko siihen mahdollisuuksia, ja käyttää kaikkia siihen tarvittavia keinoja.

Minä äsken todistin, että meidän sotailuvalvomme ei suinkaan tule palvelemaan rauhan tarkoituksia vaan päinvastoin sekin omalta osaltaan tulee edistämään sodan vaaran lähestymistä. Niihin perusteluihin, joita minä siinä yhteydessä esitin, ei yksikään puhuja ole vielä koskettnut. On vain sanottu sanoja, fraaseja, joilla ei ole mitään

tekemistä näiden perustelujen kanssa ja sentähden ovatkin sangen vähän vakuuttavia. Ne ovatkin tehdyt, ei suinkaan tämän asian selvittämiseksi, vaan antaakseen ulospäin sellaisen käsityksen, että täällä muka porvaristo on rauhaa rakastava, että täällä yksinomaan ajatellaan vaan puolueettomuutta, vaikka, niinkuin äsken sitovasti todistin, tällaisen puolueettomuuden ylläpitäminen mahdollisessa yhteentörmäyksessä on mahdotonta. Kysymys on vain siitä kuka ensin rikkoo puolueettomuuden ja olemmeko valmiit silloin sitä vastaan kääntämään aseet. Se oli kysymys, johon olisi pitänyt antaa vastaus. Äskenen vastaus ei siihen antanut minkäänlaista selvitystä.

Minä en suinkaan ole puheessani väittänyt, että me ensi kädessä varustaudumme Venäjää vastaan ja että täällä joudutaan taistelemaan puolueettomuuden puolesta Venäjää vastaan ja että tässä Englanti meitä avustaisi. Minun väitteeni oli ihan päinvastaista. Minähän väitin, että Englanti tulee hyökkäämään Neuvosto-Venäjää vastaan ja että me tässä joudumme sellaiseen tilaan, että joudumme laivastolla avustamaan Englantia Venäjää vastaan. Se oli minun väitteeni. Ei paatuneinkaan pasifisti tällä hetkellä väitä, että rauha tulisi olemaan pysyväistä. Siihen ei kukaan ihminen enää usko. Turhaa on siis siinä mielessä lähteä enää vakuutuksia antamaan. Kyllä vakuutuksien täytyy olla enemmän konkreettisia tällä hetkellä. Eikä edes nekkään, jotka nyt haluavat puolustuslaitoksen ylläpitämistä, lähde ollenkaan siitä väitteestä. Sitten vielä väite, että Neuvosto-Venäjä hyökkäisi tänne. Herrat kai ovat jonkun verran jäljillä siitä, että sotaa ei vain sytytetä noin ilman muuta jossakin epämääräisessä tarkoituksessa. Sota syttyy sentähden, että on taloudellisia etuja valvottavana ja taloudellisia ristiriitoja tasoitettavana. Se on kaikkien sotien syntyyn syynä. Kysymys siis, kun lähdemme tarkastelemaan Venäjän suhdetta meihin ja Venäjän suhdetta muihinkin maihin, on, onko heillä sellaisia taloudellisia ristiriitoja ja taloudellisia etuja valvottavana, jotka pakottavat heidät hyökkäämään. Tämän kysymyksen selvittely antaa samalla vastauksen myöskin äsken tehtyyn väitteeseen.

Mitä sitten tulee siihen, että Venäjä on maailman militaristisin maa, niin eiväthän sotateknikot ainakaan niin väitä. Ei ole

pitkä aika siitä, kun eräs ranskalainen esikuntaupseeri kirjoitti, että Venäjä sotateknilliseltä näkökannalta katsoen on tällä hetkellä Europan suurista valtioista kaikkein heikoin. Ranskan sotateknillinen tilanne on sellainen, että se yksistään kykenee asettumaan vaakalautaan Venäjän kanssa. Ainoa, mikä siellä sotilaalliselta näkökannalta voidaan asettaa nykyaikana jonkunlaiseksi tekijäksi, on se seikka, että sen upseeristo on tavattoman lähellä miehistöä. Tämä tekee, että tuo armeija tulee tappelemaan toisella tavalla kuin sellainen sotaväki, jossa suhde miehistön ja upseeriston välillä on päinvastainen. Se oli ainoa hänen mielestään etu. Mitä miehistön lukumäärään tulee, niin on useamman kerran todettu, että kaikissa kapitalistisissa maissa, kun otetaan suhteellinen suuruus lukuun, on seisova armeija suurempi kuin Venäjällä. Ei siis voida väittää, että Venäjä olisi militaristisin maa. Mitä sotateknillisen intensiteetin kehittämiseen tulee, niin eihän ole kulunut kuin päivä tai pari siitä, kun porvarilehdet itse kirjoittivat — muistaakseni tämä artikkeli oli pari päivää sitten Helsingin Sanomissa —, missä sanotaan, että tältä kannalta katsoen Venäjä on jäljessä, mutta että siellä nyt vasta on ryhdytty tieteelliseen tutkimukseen ja järjestelytyöhön saadakseen joskus aikaan jotain. Mutta minkälainen on tilanne muualla? Kaikissa muissa maissa jo ennen maailmansotaa, maailmansodan aikana ja sen jälkeen on kehitetty sotatekniikka mitä korkeimmalle kannalle. Ja tässä mielessä täytyy kai sanoa, että siellä ollaan tavattoman paljon edellä. Nuo väitteet ovatkin tehdyt erinäisiä tarkoituksia varten. Niitä on kautta aikain heitetty täällä esiin kansan pelotukseksi.

Mitä sitten tulee vielä Englannin hyökkäykseen niin äskeisessä lausunnossani sitovasti todistin jo, että kysymykseen ei voi tulla suuressa sodassa Suomenlahteen nähden muuta kuin että Englanti hyökkää Venäjää vastaan. Se siitä.

Mitä sitten ed. Ingmanin loppusanoihin „sic transit gloria mundi” tulee, on se lause, joka kuuluu ed. Ingmanille itselleen ja hänen olisi ainakin silloin tämä lause palautettava mieleensä, kun hän muistaa sitä aikaa, jolloin Suomelle aiottu kuningas seisoi Suomenlahden toisella puolella, ikävällä mielellä katsellen Suomea, syystä kun

ei päässytäkään tänne, ja Ingman taasen itki tällä puolen lahteaa.

Ed. Niukkanen: Kuten voi odottaa, niin on tämä esillä oleva asia yksi niistä, jotka Venäjän kannalta ovat sangen mielenkiintoisia, ja sitä todistavat täällä annetut kommunistien lausunnot. Minä en kumminkaan ole asiantuntija tässä suhteessa enkä muutenkaan halua siihen kajota. Mutta minä ihmettelen sitä, että hallituksella on niin kovin vähän mielenkiintoa tällaisiin asioihin, mitkä nyt ovat esillä. Tämä laivastokysymys on minun käsittääkseni yksi suurimpia kysymyksiä maan puolustuksen kannalta katsoen, samoin kuin seuraava asia, joka koskee puolustuslaitoksen vakiinnuttamista. Ja minä en ole nähnyt täällä hallituksen taholta ollenkaan esiinnyttävän. Hallitus on jättänyt tämän asian pääasiallisesti kommunistien hoidettavaksi. Minusta olisi ollut sangen toivottavaa, että hallitus olisi suvainnut esiintyä tässä asiassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Leinon y. m. kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (107 — 78 — 1 — 13).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustuslaitoksen viroista ja toimista.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistele-
vasti käsitelty puolustusasiainvaliokunnan
mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan
mietinnössä n:o 7, esitellään kolman-
teen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä pää-
tetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai
hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Kysymys puolustuslai-
toksen virkojen ja toimien vakiinnuttami-
sesta merkitsee periaatteellisesti sitä, mikä
ilmenee valiokunnan mietintöön liittämäs-
säni vastalauseessa, nim. että nykyinen puo-
lustuslaitos työväen kannalta katsoen ei ole
työväen katsantokannan mukainen. Nykyi-
nen puolustuslaitos on ensi kädessä, kuten
useasti on osoitettu, ei suinkaan puolustusta
varten, vaan pikemminkin hyökkäystä var-
ten ulospäin. Tämän järjestelmän rakenne
tekee jo sen vaaralliseksi ja se luo myös
tälle järjestelmälle ja laitokselle sellaisen
muodon, että se sitä tosiasiasa palvelee.
Puolustuslaitoksen virkojen ja toimien va-
kiinnuttaminen, jota käsiteltävänä oleva
laki tarkoittaa, on mitä selväpiirteis in luok-
kakysymys. Siinä porvariston ja työväen-
luokkain käsityskanta on jyrkästi vastak-
kainen ja mikäli käsitteissä vielä toistaiseksi
ilmeneekin epäselvyyttä, niin ei se ensin-
kään muuta sitä tosiasiaa, että tämä laki-
ehdotus tarkoittaa pienen valtaa pitävän
luokan etujen turvaamista ja lisäämistä
maan enemmistön, työtätekevän luokan
etuja vastaan. On siis täysin ymmärrettä-
vää, miksi porvaristo pitää tämän toimen-
piteen niin tärkeänä ja kiireellisenä, sillä
onhan porvaristolle tärkeää saada nykyinen
preussilainen komento ja sitä ylläpitävä
upseeristo vakiinnutetuksi Suomen armei-
jaan. Ja ehkä vieläkin kiireellisempi ja tär-
keämpi on tämä kysymys sentähden, että
saataisiin kaikki heidän vuoden 1918 kansa-
laissodan aikaiset „sankarinsa” johdetuksi
valtion raha-arkulle, joko vakinaiselle vi-
ralle tai toimelle, lakkautuspalkalle tai
eläkkeelle, sillä onhan yleisesti tunnet-

tua, miten silloin „luutnantti Matti-
lan” tapaiset olivat kohosivat korkeiksi sota-
herroiksi. Silloisissa oloissa kiipeilyluon-
teet säännöllisesti pulpahtivat pinnalle,
mitä häikäilemättömimmät raakalaisteot
palkittiin aina korkeilla arvoylennyksillä,
ja näistä „isänmaan pelastajista” porva-
risto on aina pitänyt varsin suurta huolta.

Armeijan paikkojen ja virkojen vakiin-
nuttaminen merkitsee siis sitä, että ny-
kyinen upseeriaines, mikä armeijassa nykyi-
sin palvelee, ja viranhoitajat, vakiin-
nutettaisiin paikoilleen, siis armeijan henki
täydellisesti säilyisi ennallaan. Miksi juuri
työväen kannalta tämä kysymys on tärkeä?
Se ei ole tärkeä siitä syystä, että me katsoi-
simme velvollisuudeksemme ottaa osaa Suo-
men armeijan vahvistamiseen, että me tah-
toisimme sen puolesta pitää niin suurta lu-
kua tai niin suurta huolenpitoa, minkälaista
ainesta Suomen armeijassa palvelee. Me
pääinvastoin emme lähde tältä kannalta,
mutta me lähdemme siltä kannalta, että työ-
väki ja talonpoikaisjäsenet joutuvat juuri
palvelemaan ja elämään sotilaspalvelusajan
näiden samaisten upseerien komennon ja
mielivallan alaisena. On riittävän selvästi
esimerkkejä niissä lukuissa eduskunnan
pöytäkirjasivuissa, mitä vuosien varrella on
näiden upseerien menettelystä ja kohtelusta
sotilaita kohtaan eduskunnassakin kerrottu.
Tämä siis merkitsee sitä, että tällainen up-
seeriaines vakiinnutettuna se voi paljoa
luottavaisemmin ja paljoa varmemmalla
pohjalla ja paljoa avonaisemmin menetellä
sotilaita kohtaan, kuin mitä nykyisin on
laita, jolloin ei heidän paikkaansa ole ensin-
kään vakiinnutettu. Upseerien vakiinnutta-
minen ja puolustuslaitoksen virkojen va-
kiinnuttaminen yleensä siis merkitsee sitä,
että upseeristo tuntee asemansa armeijassa
paljoa varmemmaksi kuin mitä se on nykyi-
sin, heidän erottamisensa käy monessa suh-
teessa paljoa vaikeammaksi ja tästä syystä
juuri nykyisen upseeriston vakiinnuttami-
nen on työväen kannalta katsoen tärkeä
kysymys ja työväen kannalta katsoen on
tätä kysymystä vastustettava.

Mutta on muitakin näkökohtia, jotka pu-
huvat tämän kysymyksen hylkäämisen puo-
lesta. Yksi sellainen näkökohta on asevel-
vollisten palvelusajan lyhentäminen. Edus-
kunta on aikaisemmin periaatteessa tehnyt
päättökseen, että sotilaiden palvelusaikaa on
lyhennettävä. Tämän päätöksen perusteella

on tietääkseni asetettu komitea, joka parhaillaan käsittelee tätä kysymystä. Silloin kun tämä kysymys astuu uudelleen päiväjärjestykseen, ja minä en ensinkään epäile, ettekö se ajatussuunta, joka vaatii asevelvollisten palvelusajan lyhentämistä, tule myöskin lopulta johtamaan tulokseen, niin silloin me joudumme sellaiseen olotilaan, että armeijassa virkapaikat, upseeripaikat on vakiinnutettu ja upseerinpaikkojen vähentäminen silloin käy paljoa vaikeammaksi, mikä kuitenkin käsittääkseni on välttämätön tehtävä.

Lisäksi tässä on yksi seikka, joka yleensä sotalaitoksessa on huomioon otettava, että tämä virkapaikkojen vakiinnuttaminen merkitsee huomattavia lisämenoja Suomen sotalaitokselle. Jo nykyisessä talousarvioehdotelmassa, joka on eduskunnalle jätetty, virkamiesten palkat tekevät noin 1/3 armeijan menoerästä, joka on, niinkuin jokainen tiedämme, vähän yli 400 miljoonaa markkaa. Kun tämä laki saatetaan voimaan, niin se merkitsee sitä, että upseeristosta suuri osa vakiintuu ja myöskin upseeristosta sellaisista aineksista, jotka syystä tai toisesta tekevät mahdottomaksi itsensä palvelemaan edes porvarillisessakaan armeijassa, jossa suvaitsevaisuus, kuten tiedämme, menee varsin pitkälle, he silloin voivat käyttää tätä lakia hyväkseen joko siirtymällä lakkautuspalkalle tai eläkkeelle. Tässä on epäilemättä seurauksena, että me vakinaisen, armeijassa palvelevan upseeriston rinnalle kohta, muuttaman vuoden kuluttua saamme toisen upseerikastin, joka on eläkkeellä. Ja tästä luonnollisena seurauksena on, että upseeriston palkkaus- ja eläkemenot tulevat huomattavasti nousemaan, mikä merkitsee ei suinkaan sotilasmaiden pienenemistä, jota Suomessa niin hartaasti toivotaan ja jota näiden toivomusten perusteella myös porvariston taholta Suomen kansalle toivotetaan. Se merkitsee siis edelleen jatkuvaa sotilasmaiden lisääntymistä.

Työväen katsantokannalta katsoen on siis välttämätöntä ja tärkeää että armeijassa tapahtuisi todellinen muutos ja me tulemme sitä kysymystä edelleen ajamaan ja kehittämään. Jos tämä työväen ja työtätekevien luokkien yleensä määräämisvallan saavuttaminen armeijassa tulee viipymään, niin kuitenkin lähimmät tehtävät meitä aina johtavat siihen, että me pyrimme poista-

maan armeijassa olevia epäkohtia nimittäin siltä puolelta, mikäli se koskee sotilaiden olotilaa ja asemaa armeijassa palvelusajana sekä aina jatkuvasti pyrkimään sotalaitoksen menojen supistamiseen. Tämä lakiehdotus hyväksyttynä ei suinkaan edistä tätä toimenpidettä. Näistä syistä työtätekevien luokkien edustajien on alettava tällaista lakia vastustamaan. Minä ehdotan siis, että tämä lakiehdotus tässä käsittelyssä hylätään.

Ed. Niukkanen: Minä kaipasin edellisen asian kohdalla asianomaista hallituksen jäsentä täällä eduskunnassa tarkoituksella, että olisi voinut kuulla näissä esillä olevissa asioissa hallituksen mielipiteen. Varsinkin minusta se olisi ollut hauskaa kuulla tässä nyt esillä olevassa asiassa. Kuten me kuulumme edellisen puhujan lausunnosta, vastustaa hän näiden lakien hyväksymistä pääasiassa sillä perusteella, että puolustuslaitoksessa on epäkelpoja aineksia. Tämä on myöskin pääperustelu sosialidemokraattien vastustavalle kannalle heidän vastalauseistaan päättäen. Mehän muistamme, että tämä nykyinen hallitusyhtymä muodostettiin juuri puolustuslaitoksen puhdistamisen merkeissä. Nykyinen herra oikeusministeri julisti silloin täällä, että täytyy muodostaa hyvien voimien yhteisrintama tätä tarkoitusta varten. Tarkastellessa sosialidemokraattien vastalauseita tässä asiassa huomaa, että ainakaan helmikuun 2 p:stä 1927 syyskuun 16 p:ään 1927 puhdistamisasia ei ole luistanut yhtään eteenpäin. Helmikuussa kirjoitetussa vastalauseessa sanotaan, kun nimittäin vastustetaan tätä puolustusministeriön tointen vakiinnuttamista, että vastustetaan vakiinnuttamista sen vuoksi, „että sen puhdistaminen epäkelpoisista aineksista muodostuisi vaikeammaksi” ja syyskuun 16 p:nä sanotaan aivan samoilla sanoilla, „koska sen puhdistaminen epäkelpoisista aineksista muodostuisi vaikeammaksi” ja sama sanonta on täällä armeijan virkojen vakiinnuttamista koskevassa mietinnössä. Minä olisin sen vuoksi pyytänyt hallitukselta samoin kuin myöskin hallitusryhmältä, tiedustella mitenkä tämä asia on hoidettu niin keltvottomasti, kun ei edes itseänsä puolustusministeriötä ole ehditty yhtään puhdistaa, kun se näyttää olevan aivan samalla asteella koko vuoden, puhumattakaan puo-

lustuslaitoksesta. Minun nähdäkseni sosialidemokraattien, joilla on ollut hallitusvalta käytettävissään, ei sopisi tällä perusteella enää vastustaa tätä asiaa.

Ed. Enne: Pyydän kannattaa ed. Kulman tekemää ehdotusta.

Ed. Ampuja: Ed. Niukkanen on nähtävästi ottanut urakakseen vaatia joka asiaan hallitusta vastaamaan hänen teke miinsä kysymyksiin. Minä en tietysti ole halukas hallituksen puolesta esiintymään, sillä minä olen hartaasti toivonut, että ed. Niukkanen pääsisi mahdollisimman pian hallitukseen. Mutta kun hän tässä kysymyksessä luki meidän vastalauseen, joka muuten oli samanlainen kuin aikaisempi, ei sitä ole edes uudestaan kirjoitettu, päivämäärä vain muutettu, niin minä voin muutamalla sanalla osoittaa, että meillä ei ollut tosiaankaan syytä muuttaa vastalauseessa sanontatapaa. Armeijan puhdistus epäkelpoisista aineksista tapahtuu ilmeisesti paljon hitaammin, kuin mitä useimmat tässä kamarissa toivoisivat. Aivan viime päivinä on ollut sanomalehdissä useita tapauksia, jotka osoittavat, että näin on asia. Eilis päivän Sosialidemokratissa mainittiin eräästä kuolemantapauksesta harjoituksissa. Ja siinä on toimitettu tutkimus, jossa on selvinnyt, että on lääkärin lausunnon mukaan suorastaan ihmeteltävää, että sellaisessa terveydentilassa oleva mies on voitu ottaa armeijaan. Siinä on siis tapahtunut virhe kutsuntatoimistossa olevien lääkärin taholta. Muutama päivä aikaisemmin oli samassa sanomalehdessä, josta porvarilliset lehdet ovat myöskin maininneet valittavassa sävyssä, uutinen, jossa sanotaan „keuhkotautista sotamiestä kohdeltu huonosti, tutkimuksissa ilmenee monia syyllisiä”. Tässä jutussa on toimitettu myöskin puolustusministeriön taholta tutkimus ja on todettu kaikki se, mitä sanomalehdissä olleessa kertomuksessa mainittiin, paikkansa pitäväksi. Lisäksi on siinä tullut ilmi, sanotaan tässä tutkimuksessa, että ainakin yksi alikersantti Melasniemi, joka ei ole enää sotapalveluksessa, piti tapanaan lyödä sotilaita ja muutenkin käytti sopimatonta rangaistusta. Myöskin saatiin selville, että alipäälystään kuuluvat ovat omaksi hyväkseen keränneet kolehtia miehistöltä. Sotilaat eivät uskaltaneet olla an-

tamatta, koska pelkäsivät joutuvansa huonoihin väleihin päällystönsä kanssa. Tältä keuhkotautia viimeisellä asteella sairastavalta kerättiin myös kolehtia aliupseerien avustamiseksi ja kun hän ei sitä antanut, joutui kärsimään tästä menettelystä. Tämä mies lääkärin lausunnon mukaan piti vapauttaa palveluksesta, mutta tästä kiellosta huolimatta pidettiin työssä ja asutettiin kasarmissa, toimittamatta edes sairastuvalle, pitkät ajat. Lopuksi, kun hän oli aivan kuitissa tilassa, lähetettiin yksin kotia, jossa kuoli viikon kuluttua.

Yksi vielä tuorein uutinen, joka tulee kai huomispäivän lehteen. Kerrotaan, että syyskuun 6 päivänä astui radiopataljoonaan Eino Kalervo niminen asevelvollinen. Hän sai palvelukseen astuessaan siinä määrin sopimattomat kengät, että hänen jalkansa, kantapää ja sääri turpoutui muutaman päivän kuluttua niin, ettei kenkää saatu olenkaan jalkaan. Hän yhdellä jalalla pääsi liikkumaan sen verran, että pääsi sairastuvalle. Sairastuvalla ei ollut tilaa, hänet lähetettiin kasarmille takaisin. Tämä Kalervon juttu on nykyisin siinä vaiheessa, että hän sai kasarmin huonossa hoidossa kuumeen, on nykyisin sotilassairaalassa alapuoli ruumista halvattuna. Tästä puolustusministeri kai paraillaan toimituttaa tutkimusta.

Nämä jutut osoittavat, että puhdistus armeijassa tosiaankin edistyy hitaasti. Minun ei tarvitse mainita siitä seikasta, mistä täällä on ennen puhuttu, kuinka sotilaat kielletään menemästä työväentaloille valistustilaisuuksiin, kuinka armeijan soitto-kuntia ei päästetä työväentaloille soittamaan j. n. e. Siinä on ollut hyvää tahtoa puolustusministerillä, ja armeijan ylipäällikkö. He ovat antaneet upseerien huomata, että tällainen ei saa tulla kysymykseen, vaan on puolueettomuutta tässä suhteessa noudatettava, mutta on epäkelpoja upseeri-aineksia, jotka eivät ylempienkään käskyjä tässä suhteessa ota huomioon. Senvuoksi jos armeijassa on ja epäilemättä siellä on hyviäkin voimia, niille on varattava aikaa edelleenkin tämän puhdistustyön suorittamiseksi ja armeijan virkojen vakiinnuttaminen siirrettävä vielä toistaiseksi. Minä kannatan tehtyä ehdotusta lain hylkäämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kulmala ed. Enteen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kulmalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kulmalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (112 — 66 — 2 — 19).

Puhemies: Eduskunta on päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5.13 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Yksityisasian takia tästä istunnosta saa vapautusta ed. Itkonen.

4) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi puolustusministeriön viroista ja toimista.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 8, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Viitaten edellisessä kysymyksessä antamaani lausuntoon sekä puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liittämäni vastalauseen perusteluihin ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Enne: Kannatan ed. Kulmalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kulmala ed. Enteen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kulmalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kulmalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (91 — 55 — 2 — 51).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus työväenasiainvaliokunnan laiksi.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 5, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämiseen nähden?

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Aikaisemmin, niin lepäämään äänestettyä kuin vuonna 1925 hyväksyttyä työnvälityslakia käsiteltäessä on lakiehdotuksiin tehty muutosehdotuksia, jotka kuitenkin eivät eduskunnan enemmistön puolelta ole saaneet kannatusta. Kuitenkin ne syyt, joiden perusteella on muutoksia ehdotettu, ovat edelleenkin voimassa. Erikoisesti vuonna 1925 hyväksytyssä laissa oleva 8 § on sellainen, johon pitäisi muutos saada. Pykälän sanamuodon mukaan on työnvälitystoimistojen hoitajain työnhakijoille ilmoitettava, jos työmaa, johon työväkeä tarvitaan, on työselkkauksen alainen, mutta kuitenkin antaa se työnvälitystoimistojen hoitajille mahdollisuuden hyvin pontevaan toimintaan työselkkausten alaisten työmaiden työvoiman hankkimisessa. On lisäksi huomattava, että työnvälitystoimistot ovat enimmäkseen porvarillisten hoitajien käsissä, jotka siis koettavat työnantajien mieliksi esiintyä. Koska kuitenkin työnvälitystoimistojen toiminnan täydellinen onnistuminen riippuu, miten toimistot voivat saavuttaa järjestyneen työväen kannatuksen, ja sen saavuttaakseen on työnvälitystoimistojen pysyttävä työtaistelujen ulkopuolella, niin että niiltä nimenomaan kielletään oikeus työvoiman välittämiseen selkkausten alaisille työpaikoille, ja ettei työnvälitystoimistojen hoitajille jäisi tässä suhteessa mitään tulkinnan varaa, olisi kysymyksessä olevaan pykälään tehtävä sellainen muutos, että työselkkausten alaisille työpaikoille työvoiman välitys kertakaikkiaan kiellettäisiin. Pyytäisin ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi työväenasiainvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseessa olevan ponnen.

Ed. T a n n e r: Se ehdotus, jonka L. Myllymäki täällä teki, on tarpeen vaatima, sillä on sattunut usein sellaisia tapauksia, että työnvälitystoimistot välittävät rikkurityövoimaa työselkkausten alaisiin työpaikkoihin. Siitä mainittakoon kaksi esimerkkiä. V. 1925 Helsingissä olleen satamatyöläisten lakon aikana Helsingin työnvälitystoimisto on välittänyt rikkurityövoimaa lakonalaisiin satamatoihin. Tänä vuonna on myöskin Helsingin työnvälitystoimisto lähettänyt rikkurityövoimaa, naisia, laivavarville metallisulun alaiseen työpaikkaan. Silloin

kun tällaisista tapahtuu, työnvälitystoimistot voivat tulla rikkurien värväystoimistoiksi. Siksi onkin tärkeätä ja välttämätöntä, että työnvälityslain 8 § on korjattava sellaiseksi kuin mietintöön liitetystä vastalauseesta ehdotetaan. Yhdyn kannattamaan L. Myllymäen ehdotusta, että hallitus antaisi esityksen työnvälitystä koskevan lain 8 §:n muuttamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. L. Myllymäki ed. Tannerin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi sen ponnen, joka löytyy työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 vastalauseena. Kutsun tätä ehdotusta ed. L. Myllymäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Ensin on tehtävä päätös lakiehdotuksesta ja sen jälkeen otettava päätettäväksi ed. L. Myllymäen ehdotus.

Menettelytapa hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämiseen nähden.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Äänestys ed. L. Myllymäen ehdotuksesta,

Joka hyväksyy työväenasiainvaliokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Myllymäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (107—53—5—34).

P u h e m i e s: Eduskunta on hylännyt ed. L. Myllymäen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vankien tapaturmakorvauksesta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevalle käsitelty työväenasiainvaliokunnan

mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 10, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. A. Aalto: Tämän lakiehdotuksen hylkääminen toisessa käsittelyssä on kuvaava sille sosialisten asioiden käsittelylle, mikä tässä eduskunnan porvarillisessa enemmistössä vallitsee. Kysymyksessähän oli vain viaton laki, kuin vangeille tapaturmakorvauksen myöntäminen sellaisessa tapauksessa, jolloin nämä itse siihen aihetta antamatta joutuvat vankilassa työskennellessään tapaturman uhriksi. Jos olisi ollut kyseessä laki, jonka johdosta valtiolle aiheutuisi vuosittain suuria menoja ja siten vaikeuttaisi valtion taloutta, niin voisi tämän asian ymmärtää. Mutta vankien tapaturmakorvauslaki olisi aiheuttanut vain muutamia tuhansia markkoja vuodessa valtiolle menoja. Siinä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä, joka vuonna 1925 eduskunnassa esitettiin, mainitaan arvioitu vuotuismeno noin 6,000 markaksi. Ja vaikka tämä menoarvio, riippuen tietenkin siitä, miten paljon tapaturmia vankiloissa työssä ollessa sattuuin, vaikka tämä menoarvio muutamalla tuhannella markalla lisääntyisikin, niin valtion talousarvioon se ei merkitse yhtään mitään. Minä en käsitä, että eduskunnan porvarillisella enemmistöllä on ollut hylätessään tämän lakiehdotuksen muuta tarkoitusta kuin se, että he katsovat, että vangille ei riitä vielä se rangaistus, minkä tuomioistuimien hänelle rikoksestaan on tuominut, vaan että, jos hän pakosta vankilassa työhön joutuessaan kärsii tapaturman, hänen on ilman korvausta loppuikänsä kärsittävä tuon tapaturman aiheuttama vamma, joka saattaa joskus olla niin vakava, että hän menettää ainiaaksi työkykynsä. Minä en myöskään voi käsittää, että eduskunnan porvarillisella enemmistöllä on muuta tarkoitusta, kuin se, että jos vanki, joka tapaturmassa vankilassa työssä ollessaan menettää henkensä, niin hänen perheensä joutuu siitä kärsimään ilman, että se saisi minkään-

laista korvausta. Vaimot ja alaikäiset lapset joutuvat siis vielä kärsimään siitä. Ei siis riitä perheellekään ainoastaan se, että vanki on tuomittu asianomaisessa oikeudessa kärsimään rangaistuksen rikoksestaan ja siellä mahdollisesti tapaturmassa menettänyt henkensä. Ei voinut olla hymilemättä kuullessaan sitä puhetta jonka ed. Ainali asian toisessa käsittelyssä täällä piti. Se puhe nähtävästi, koska eduskuntasen perusteella lakiehdotuksen hylkäsi, kuvaa sitä käsityskantaa, mitä porvarillinen enemmistö tällaisessa tapauksessa ajattelee. Jos olisi kysymys ainoastaan rasakaista rikoksentekijöistä, niin voisi asian vielä ymmärtää. Mutta on otettava huomioon, että vankilaan voi joutua verrattain pienestäkin rikoksesta lyhyeksi ajaksi, kuukaudeksi, pariaksi, ja tällä aikaa hänen täytyy kuitenkin työskennellä sillä alalla, mihin hän vankilassa työhön määrätään, ilman että hän voi siitä kieltäytyä. Jos hän tällöin kärsii tapaturman, niin sen logikan mukaan, mikä eduskunnan porvarillisessa enemmistössä vallitsee, ei hänelle kuukauden parin rangaistus ole riittävä. Hänen on vielä kärsittävä tapaturman seurauksista.

Tahtomatta enemmän käyttää eduskunnan kallista aikaa tässä asiassa, luulen osoittavani edelläolevassa lausunnossani sen todellisen käsityksen, mikä porvaristossa tällaista vaatimatonta lakiehdotusta kohtaan vallitsee. Mutta kun minun mielestäni itse asia on valtiolle vähäpätöinen, mutta tämä on kuitenkin osalle kansalaisista tärkeä, olkoot, että he tulevat tuomituiksi visseistä rikoksista vapausrangaistukseen, niin odottaisin, että lähiaikoina kuitenkin tällainen laki saataisiin eduskunnassa aikaan. Senvuoksi esitänkin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan ponten: „Eduskunta kehoittaa hallitusta kiireellisesti antamaan eduskunnalle esityksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta.”

Ministeri Paasivuori: Tämä lakiehdotus on eduskunnassa saanut omituisen kohtelun osakseen. Täällä viime tiistai-iltana pidetyssä istunnossa ed. Ainali antoi lausunnon, joka ei ole liiallisella asiallisuudella pilattu. Se sisälsi muutamia sukkeluuksia, demagogiaa, pilkkaa ja ivaa tästä lakiehdotuksesta. Ja porvaristo otti tämän ed. Aina-

lin lausunnon suurella mieltymyksellä vastaan, sille naurettiin ja sille hohotettiin. Porvariston käytös oli kuin mielenosoitusta vasemmistoa kohtaan, ikäänkuin tämän lakiehdotuksen isät ja kummit ja muut sukulaiset olisivat löydettyävissä täältä vasemmalta. Sen kantaisät ovat löydettyvät keskustasta. On muistettava, että se hallitus, joka ensimmäisen kerran antoi tästä esityksen, oli edistysmielisen puolueen ja maalaisliittopuolueen yhteinen hallitus, ja näiden puolueiden kuherteluista on tämä lakiehdotus saanut alkunsa. Sen hallituksen esimies oli professori, edustaja Vennola ja saman puolueen jäseniä kuului siihen hallitukseen ainakin seitsemän kappaletta. Siihen kuului Vennolan lisäksi Holsti ulkoministerinä, Heimo Helminen oikeusministerinä, Ritavuori sisäministerinä, Risto Ryti valtiovarainministerinä, Makkonen kauppaministerinä ja Eerikki Pullinen kulkulaitosministerinä, Bruno Jalander puolustusministerinä ja eduskunnan arvoisa puhemies Kyösti Kallio ja edustaja Niukkanen maatalousministerinä, Niilo Liakka opetusministerinä ja Vilkku Joukahainen sosialiministerinä. Tämä arvoisa hallitus katsoi silloin tarpeelliseksi ilman mitään aloitetta eduskunnan puolelta, tehdä tästä asiasta esityksen. Se pidettiin siinä hallituksessa oikein kannatettavana asiana ja sen arvoisena, ettei sille ollut naurettava eikä pilkattava, niinkuin nykyisessä eduskunnassa näyttävät myöskin edistysmieliset tekevän. Tämä asia on valmistettu oikeusministeriössä, jossa ministerinä oli lakitieteentohtori Heimo Helminen. Se on siis täysin edistysmielisten käten työtä. Tämä esitys 1922 käsiteltiin eduskunnan työväenasiainvaliokunnassa ja hyväksyttiin, se eduskunnan suuressa valiokunnassa lykättiin jaostoon ja jäi käsittelemättä ennen 1922 toimitettuja vaaleja. Vaalien jälkeen ei hallitus antanut uutta esitystä ja silloin sosialidemokraatit ottivat tämän edistysmielisten ja maalaisliittolaisten lapsen ja tekivät siitä eduskuntaesityksen ja sekin käsiteltiin työväenasiainvaliokunnassa ja hyväksyttiin, samoin suuressa valiokunnassa. Vasta täällä eduskunnassa 1923 joutui asia ratkaistavaksi ja silloin kokoomuspuolueen edustajan Thunebergin ehdotuksesta eduskunta päätti hylätä lakiehdotuksen. Edistysmielisten taholta nimittäin Albin Pulkkinen — tuntevatko edistysmieliset sen nimistä herraa, hän on nykyään Mikke-

lin läänin maaherrana: — ehdotti anomusponnen, jossa pyydettiin, että hallitus valmistaisi ja antaisi eduskunnalle asiasta uuden esityksen, ja eduskunta hyväksyi Albin Pulkkinen tekemän anomusponnen. Se hallitus joka sitten meillä oli vaalien aikana 1924 ja vaalien jälkeen, se oli puhtaasti edistysmielisen puolueen hallitus. Siinähan oli pääministerinä professori Cajander ja muutkin ministerit olivat siellä joksikin kaikki edistysmieliseen puolueeseen lukeutuvia. Oikeusministeri oli oikeusneuvos, lakitieteentohtori Frans Oskar Lilius. Eivät suinkaan nykyiset edistysmieliset tunne tätä herraa. Hän kuului ennen nuorsuomalaiseen puolueeseen ja oli useita vuosia täällä eduskunnassa nuorsuomalaisten edustajana. Tämä hallituksen esitys, mikä 1924 vuoden valtiopäivillä annettiin, on myöskin valmistettu oikeusministeriössä. Se hyvin vähän eroaa siitä ensimmäisestä, joka valmistettiin Vennolan ministeristössä. Ja tämä asia on ollut siinäkin hallituksessa kannatettavan arvoinen. Ei suinkaan se hallitus olisi antanut uutta esitystä, jos se olisi halveksinut tätä asiaa, pitänyt tämän naurettavana ja pilkattavana, niinkuin nykyinen porvarillinen enemmistö tekee ja mikäli minä olin havaitsevinani viime tiistain istunnossa, niin edistysmielisetkin ottivat tähän pilkkaan ja nauruun osaa. He siis omaa lastansa pilkkasivat ja halveksivat. Semmoinen asian käsittelytapa ja menettelytapa ei minun mielestäni ole semmoiselle puolueelle kuin edistysmieliset, arvon mukaista, jotka sanovat, että heidän kaikki edustajansa ovat täysipainoisia, pystyviä ja tietorikkaita ihmisiä. Äänestyksen tulos osoittaa, että vasemmiston mukana äänestyksessä oli vain vähän porvareita, korkeintaan 7. Minä en voi olla paheksumatta sellaista menettelyä.

Ed. K. Myllymäki: Eduskunnan hylkäävä päätös tämän lain toisessa käsittelyssä, mille ed. Ainali lausui eduskunnan pöytäkirjaan perustelut, oli minunkin mielestäni siksi hämmästyttävä, että katson asiakseni lausua sen johdosta muutaman sanan. Pidän tätä erikoisen tarpeellisena siitäkin syystä, että ne perusteet, mihin eduskunnan porvarillinen enemmistö nojasi, olivat perinpohjin väärät. Lakiesityksen hyväksyminen, kuten täällä jo ed. Aaltokin huomautti, olisi tietänyt vaan muutaman tuhannen markan vuotuiset me-

not valtiolle, joten sitä ei vastustettu rahallisista syistä, vaan, kuten keskustelussa erikoisesti korostettiin, oikeudellisista syistä. Lain hyväksymisessä väitettiin tapahtuvan arveluttava oikeuskäsitteiden loukkaus. Tämä puoli asiasta tahdottiin maalata esille mahdollisimman räikein ja väärennetyinkin värein. Asian ollessa esillä suuressa valiokunnassa esitti ed. Lohi — luulen, että hyvin raskaan ajattelun tuloksena — esimerkin siitä, miten tämä laki veisi rikollisten suosimiseen, mikä tapahtuisi kunnollisten kansalaisten jopa rikoksen uhriksi joutuneiden kustannuksella. Että esimerkki olisi mahdollisimman voimakkaan vaikutuksen, esitti hän sen murhatun miehen onnettoman lesken ja hänen lapsensa välisenä vuorokeskusteluna. Tässä hän antoi lapsen kysyä äidiltään, miksi naapurin lapset saavat eläkettä, kun he eivät sitä saa, johon äiti vastaa sen johtuneen siitä, „että naapurin lasten isä oli tehnyt murhan, jota heidän isänsä ei ollut tehnyt”. Sangen surullinen esimerkki, mutta sen johdosta täytyy sanoa, että sen lausui huono äiti, joka antoi lapsen viattomaan kysymykseen aivan väärän vastauksen. Minua ei muuten ihmetytty, että Ainali, joka yleensä ei esiinny muuta kuin silloin, kuin joku asia on semmoinen, josta hän katsoo voivansa tehdä pilkkaa, käytti täällä eduskunnassa samaa esimerkkiä. Mutta minun täytyy myöntää olleeni jonkun verran hämmästynyt, että ed. Lohi, entinen totuuden etsijä, saattoi käyttää näin perin pohjin väärää mutta muuten voimakkaasti vaikuttavaa esimerkkiä. Ed. Lohi, niinkuin kaikki muutkin tietävät, ettei hänen esittämissään tapauksissa, murhaajan lapset saaneet elinkorkoa sentähden, että heidän isänsä oli tehnyt murhan, eikä murhatun lapset olisi päässeet tapaturmakorvauksesta osallisiksi, vaikka heidän isänsä olisikin tehnyt murhan. Murhaajan lapset saivat korvauksen sentähden, että heidän isänsä oli saanut loukkauksen työssä, mikä oli tapaturmavakuutuslain alainen, eikä suinkaan tällaista työtä tarvitse lähteä etsimään vankilasta eikä siinä tarkoituksessa tehdä murhaa. Kaikki ruumiillisen työn tekijät ovat voimassa olevan tapaturmavakuutuslain jälkeen tapaturmavakuutuksen alaiset. Ed. Lohen esimerkki joka tapauksessa vaikutti eduskunnassa sangen voimakkaasti, sillä se oli, kun lain hylkää-

minen pidettiin pääasiana, hyvin keksitty esimerkki.

Tämän lain vastustajat muutoin lähtevät siitä, että se, joka kerran on joutunut rikoksesta kiinni, ei senjälkeen tarvitse enää yhteiskunnan suojaa. Minun mielestäni tällainen käsitys on väärä. Yhteiskunnan pitää olla oikeudenmukainen sellaisiakin jäseniään kohtaan, jotka ovat rikkoneet sitä vastaan. Jos rangaistusmääräykset rikoksista ovat liian lievät, jos yleensä voidaan todeta, että ankarammilla rangaistuksilla voidaan rikollisuutta vastustaa, niin lisättäköön silloin rangaistuksia, mutta älköön jätettäkö sitä sattuman varaan, kuten tässä tapauksessa on asianlaita. Saattaahan sattua ja on sattunutkin useamman kerran, että joku, joka on tuomittu törkeästä rikoksesta, on onnistunut pääsemään vankilasta ehjin nahoin, terveenä, työkykyisenä, kun taas toinen, jonka rikkomus on ollut vähäinen, on joutunut vankilassa ollessaan tapaturman uhriksi ja näin ollen joutunut pienestä hairahduksesta kärsimään loppuikänsä. Yhteiskunnalla on luonnollisesti oikeus rangaista rikoksellista, mutta sillä ei ole oikeutta tehdä rikoksellisen toimeentuloa mahdottomaksi senjälkeen, kun se on rangaistuksensa kärsinyt. Sen on pidettävä huolta, että se joka kärsii rangaistusta rikoksestaan voi sen kärsittyään ansaita kunniallisella tavalla toimeentulonsa. Muussa tapauksessahan hän, ainakin on hyvin suuret mahdollisuudet siihen, joutuu uudestaan rikosten tielle. Tämäntapaisia esimerkkejä luulisin voivani esitellä.

Muuten ed. Paasivuoren lausunnosta havaittiin, että hyvin monet porvareistakin saattavat hyväksyä tässä asiassa meidän mielipiteemme silloin, kun he joutuvat itse kosketuksiin näitten asioiden kanssa. Mistä silloin johtuu, että tällainen asia on jäänyt yksinomaan vasemmiston hoidettavaksi, sillä eihän tämä ole mikään työväenkysymys? Ei erikoisesti meidän velvollisuutemme ole pitää huolta siitä, miten vankeja tapaturman varalta on suojeltava. Minä luulen, että herrat porvarilliset edustajat eivät voi olla meidän mukanaamme tämän asian lopullisessa ja oikeudenmukaisessa ratkaisussa sentähden, että he pitävät itseänsä liian kunniallisina ajamaan niiden asiaa, jotka ovat sattuneet joutumaan rikoksista kiinni. Minä kannatan ed. Aallon esittämää pontta ja toivon, että kun asia joutuu

eduskunnassa uudelleen käsiteltäväksi, että sitä silloin jaksettaisiin käsitellä suuremmalla asiallisuudella kuin mitä ne ed. Ainalin sanelemat perusteet osoittavat, joihin eduskunnan porvarillinen enemmistö hylkäävän kantansa nojasi.

Ed. E. Pekkala: Kun eduskunta on toisessa käsittelyssä hylännyt nyt esillä olevan lakiehdotuksen, jää kysymys vankien tapaturmakorvauksen järjestämisestä edelleenkin avoimeksi. Ne perusteet, joilla tätä lakiehdotusta on vastustettu, nim. että vangeilla ja heidän omaisillaan ei olisi minäkäänlaista oikeutta vaatia oikeusturvaa, ovat sellaisia, että ne eivät kestä arvostelua. Tällainen käsitys on kovin ahdasmielinen. Se johtuu siitä kannasta, että vangit ja heidän omaisensa ovat ylimalkaan jätettävät mahdollisimman turvattomaan asemaan. Tämä kanta vankeinhoidossa on kaikissa sivistysmaissa jo hylätty. Minun käsitykseni kyllä on, että tämä lakiehdotuskaan ei kaikissa kohdin vastaa tarkoitustaan, mutta senkin hyväksyminen olisi vienyt tätä asiaa kuitenkin eteenpäin. Jotta asia nyt ei jäisi seisomaan, niin minäkin yhdyn kannattamaan ed. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. K. E. Linna: Minunkin mielestäni on tästä tehty aivan liian suuri tunnekysymys. Tämähän pääasiassa koskee kuntien köyhäinhoitomenoja, koska nämä vankiloissa rangaistustaan kärsimässä olevat rikolliset useimmissa tapauksissa, jos he siellä joutuvat tapaturman uhriksi, joutuisivat ja joutuvat kuntien köyhäinhoidon elätettäväiksi. Se, että siitä tehdään sellainen tunnekysymys, johon viime istunnossa vedottiin, on minun mielestäni tämän asian väärinkäyttämistä ja sen vetämistä agitatsioonitarkoitukseen. Mutta ministeri Paasivuoren lausunnosta, kun hän tahtoi erityisesti hyökätä edistysmielisen ryhmän kimppuun siitä, että täällä muka naurettiin silloin kun Ainali piti tunnetun puheensa, niin minun täytyy sanoa, että ed. Paasivuoren oman ryhmän keskuudessa minä näin useampia nauravia naamoja. Itse omasta puolestani pidin tuota lausuntoa ala-arvoisena. Minun mielestäni tästä kysymyksestä on pyydettävä hallitukselta esitys, sillä minä uskon kyllä, että tämä kysymys saa kerran sellaisen ratkaisun, kuin se vaatii.

Ed. A. Furuholm: Då jag hör till de borgerliga medlemmar av socialutskottet, som varit med om godkännande av denna lag, anser jag att jag med några ord är skyldig förklara min ståndpunkt till detta lagförslag. Jag vill icke här ingå på någon polemik med rdgsm. Ainali för hans andragande vid ärendets andra behandling. De argument han framförde synas mig icke vara av någon allvarlig betydelse. Han hade visserligen en skrattsuccés, men den kritik han framförde var icke vägande.

För mig framstår detta ärende ungefär på samma sätt, som för rdgsm. Linna. Jag ser också frågan ur synpunkten, att, då staten tvingar fångarna till arbete, är den också ersättningsskyldig om de råka ut för kroppsskada och bliva arbetsoförmögna. Genom att godkänna denna lag är det staten som får ersätta fångarna för olycksfall. I annat fall blir det nog kommunerna, såsom här tidigare av andra talare framhållits. Det är på dessa sakliga grunder som jag för min del varit med om att godkänna detta lagförslag och förenar jag mig om den av rdgsm. A. Aalto föreslagna klämman.

Ed. Leimonen: Minä pyytäisin eduskunnan mieltä kiinnittää siihen seikkaan, joka on johtanut tämän lakiesityksen antamiseen silloisessa hallituksessa. On nimitäin asiantila sillä tavalla, että ne vangit, jotka joutuvat tapaturman uhriksi vankilassa, joutuvat kuntien elätettäväiksi, ja kunnat monta kertaa jättävät hyvin huonoon hoitoon tai kokonaan hoidotta tällaisen tapaturman uhriksi joutuneet, koska ne eivät omista tapaturman saaneitten hoitoa velvollisuudekseen siitä syystä, että tapaturma on tapahtunut vankilassa ja siis tavallaan valtion huostassa ollessa.

Tämä tapaturman saaneitten hoito on aiheuttanut kunnille menoja, joita ne eivät omista omiksensa ja joihin ne eivät katso olevansa syyllisiä. Ei mielestäni ole oikein eikä kenenkään valistuneen kansalaisen mielestä voi olla oikein se, että vankeja, vaikkapa rikoksentekejiöitä, rangaistaan muusta kuin rikoksestaan. Ei ole yhteiskunnalla oikeutta viedä hänen terveyttään, työkykyään, hänen jäseniään. Häntä rangaistaan rikoksesta, eikä mistään muusta. Kun hänelle rikoksesta kärsiessään tapahtuu tapaturma, on aivan luonnollista, että valtio

ei vyörytä näitä korvauksia kuntien niskoille ja sillä tavalla lopullisesti verotettujen niskoille, vaan korvaa niistä kuten muidenkin kansalaisten tapaturmista. Siitä ajatuksesta tämä esitys on lähtenyt ja sitä pitävät kaikki kunnallismiehet tärkeänä juuri siitä syystä, että nämä tapaturman kärsineet eivät joudu kuntien niskoille. Ilahuttavana voi mainita, että oikeistosta tuli muuan puolustava ääni, nimittäin neiti Furuhejmin, joka valiokunnassa lakiehdotusta kannatti ja jaksoi asettua tätä lakia puolustamaan samoin kuin ruotsalainen ryhmä luullakseni kokonaisuudessaan. Eduskunnan ei pitäisi antaa vaikuttaa itseensä tuollaisten asiain, joilla lakia on vastustettu.

Ed. L. M y l l y m ä k i: Kun olen työväenasiainvaliokunnassa ja suuressa valiokunnassakin asettunut kysymyksessä olevan ehdotuksen taakse, pyydän muutamalla sanalla siitä vielä mainita. Porvarillisten edustajain puolelta, etupäässä maalaisliittolaisten ja myös kokoomuslaisten edustajain puolelta, vastustettiin tätä lakia sillä perusteella, että tuomituiksi tulleet ovat sellaisia rikollisia, että millään tavalla niitä ei voida lainsäädännöllisillä toimenpiteillä suojata. Valiokunnassa esitettiin myös käsityksiä, että vankiloihin on tuomittu henkilöitä, joiden rikollisuutta ei suoralta kädeltä voi määrätä. Täällä on koolla olevassa porvarillisessa eduskuntaryhmässä henkilöitä, jotka ovat tämän valkoisen vallan lakien toimesta tulleet vankilaan tuomituiksi. Heitä ovat vankilasta tullessaan kansanjoukot suurilla vastaanotoilla tervehtineet j. n. e. Ikävän vaikutuksen teki edellisissä puheissa mainittu ed. Ainalin ja myöskin työväenasiainvaliokunnan puheenjohtajan Lohen esiintyminen. Kun eivät saaneet ensimmäin valiokunnassa, varsinkin työväenasiainvaliokunnassa lakiehdotuksen hylkäämisen kannalle enemmistöä, ryhtyivät kaikilla keinoilla koettamaan saada lakiehdotukseen muutoksia, joiden avulla olisivat saaneet äänestetyksi lakiehdotuksen yli vaalien.

Täällä on todettu, että tätä lakiehdotusta ovat aikaisemmin ajaneet porvarilliset hallitukset. Todistukseksi tästä pyydän lukea osan silloisen, kun asia m. m. eduskunnassa on ollut, oikeusministeri Liliuksen lausunosta, jossa hän mainitsee esimerkkejä, miten esim. v. 1925 vankiloissa oli tapaturmia tapahtunut. Hän lausuu: „Vanki

oli kivilouhimossa menettänyt toisen jalansa. Valtioneuvoston käyttövaroista sai hän niin paljon avustusta, että sai tekojalan. Mutta nykyjään ei ole mitään mahdollisuutta antaa hänelle tulevaisuuden varalta sellaista avustusta, joka hänen epäilemättä tulisi saada. Aivan viime viikkoina on ollut muitakin samanlaisia tapauksia, joskaan ei niin räikeitä, jolloin henkilö, vankilassa säilytetty, on vankilan toimeenpanemassa työssä, huolimatta kaikesta noudatetusta varovaisuudesta, joutunut tapaturman uhriksi, josta hän tulevaisuudessa tulee kärsimään. Nykyisessä olotilassa ei ole mitään mahdollisuutta saada heille korvausta tulevaisuuden varalta.”

Valiokunnissa etupäässä maalaisliiton edustajat yrittivät tehdä lakiehdotukseen muutoksia, joiden perusteella olisi vankilaan tuomittuja jaoiteltu rikoksiensa perusteella, koettivat saada erikoisasemaan murhasta, taposta j. n. e. tuomitut. Mutta, kuten tästä porvarillisen ministerin mielipiteen ilmauksesta käy ilmi, ei hän ole ajatellut mitään eroa mistä vankilaan joutunut henkilö on tuomittu. Ja mielestäni onkin tämä kanta oikea. Koska lakipykälät ovat kutakin rikosta kohden erilaiset, ja tuomitaan aina sen jälkeen mikä rikos on ollut, ei tämä maalaisliittolais-kokoomukselainen kanta, joka jaoittelisi rikokset tapaturmakysymykseen nähden, ole oikea. — Koska tästä kysymyksestä on tänäkin iltana jo vaihdettu mielipiteitä, en halua tästä tämän pidemmältä puhua, mutta yhdyn kannattamaan sitä ajatusta, että pyydetään asiasta uusi ehdotus.

Ed. V e n n o l a: Ilmoitan että yhdyn kannattamaan ed. Aallon esitystä. On valittava, että kysymys ei ole saanut eduskunnan puolelta sitä vakavaa harkintaa, minkä se ansaitsee. Asia on oikeastaan yhteiskunnallinen kysymys tällä rajoitetulla alalla. Sen ratkaisemiseksi koetetaan käyttää niitä keinoja, joita nykyinen vakuutuslaitos tarjoaa. Ne onnettomat, jotka ovat joutuneet rikosten poluille, ovat, jos he vielä vankilassa tulevat raajarikkaisiksi, vielä onnettomampia sieltä päästyään. Niiden huolenpito on joka tapauksessa yhteiskunnan asia, jos he eivät itse pysty pitämään itsestään huolta. Silloin saa joko valtio tai kunta heistä pitää huolta. Tämän vakuutuksen järjestelyn kautta, joka ei valtiolle maksa enempää kuin noin 6,000 mk.

vuodessa, järjestyy asia niin, että kunnat vapautuvat huolehtimasta sellaisten rikollisten toimeentulosta, jotka ovat vankilassa tulleet raajarikkoisiksi. Se, että tässä rikollisista tehdään ikäänkuin jonkunmoisia valtion eläkeläisiä, ei saa vaikuttaa asiaan, koska tällaiset rikolliset joka tapauksessa tulevat, jos he eivät itse pysty itsestään huolehtimaan, joko valtion tai kunnan elättäviksi. Mielestäni siis kysymys ansaitsee kaiken huomion. Siitä syystä ei eduskunnan ole jätettävä sitä, vaan pyydettyä uutta esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Aalto ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi seuraavan ponnen: „Eduskunta kehottaa hallitusta kiireellisesti antamaan eduskunnalle esityksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin tehdään päätös lakiehdotuksesta ja sen jälkeen esitellään ed. A. Aallon ponsiehdotus ratkaistavaksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ed. A. Aallon ehdotuksen hyväksymisestä taikka hylkäämisestä.

Joka hyväksyy ed. A. Aallon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (96 — 78 — 1 — 24).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. A. Aallon ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetyt ehdotukset metsäpalolaiksi ja laiksi rikoslain eräiden pykäläin muuttamisesta.

Yllämainittu ehdotus metsäpalolaiksi, josta laki- ja talousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössä n:o 1, esitellään ainoaan käsittelyyn sekä ehdotus laiksi rikoslain eräiden pykäläin muuttamisesta, jota on valmistelevasti käsitelty samassa laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1, sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9, kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ainoaan käsittelyyn esitellään ehdotus metsäpalolaiksi sekä kolmanteen käsittelyyn ehdotus laiksi rikoslain eräiden pykäläin muuttamisesta.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan; sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys edellisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Lopuksi tehdään päätös jälkimmäisestä lakiehdotuksesta, joka voidaan joko hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lehto: Edellisen vuoden valtiopäivillä oli eduskunnan vasemmisto pakotettu äänestämään yli vaalien nyt käsiteltävänä olevan lain. Tämä tapahtui varsin pätevien ja painavien syiden jälkeen, eduskunnan enemmistö kun ei lakiehdotuksen lopullista muotoa määritessään ottanut huomionsa oikeudenmukaisuusnäkökantoja lain toimeenpanon suhteen. Kun lakiehdotus nyt yli vaalien äänestettynä on uudessa käsittelyssä, ja kun asianomainen valiokunta ehdottaa sen entisenlaisena hyväksymistä, emme me voi siihen nytkään yhtyä, sillä lakiehdotukseen sisältyvät edelleenkin kaikki ne virheet ja nurinkuruudet, jotka aikanaan aiheuttivat sen yli vaalien äänestämisen. Jo aikaisemmillä valtiopäivillä kun metsäpalolaki hyväksyttiin ja jätettiin

yli vaalien, tiedettiin, että lainvalmistelukunnassa oli paraillaan tekeillä ehdotus yleiseksi, koko valtakuntaa käsittäväksi palolainiksi. Kun tämä tiedossa oleva laki olisi voitu laajentaa sellaiseksi, että se olisi käsittänyt muiden paloasian ohella myöskin metsäpalojen torjumisen, pidettiin vassemmiston taholla viimeksi mainitun lain kokonaan erillisenä säätämistä ja yleisestä koko valtakuntaa käsittävästä palolaista erotettuna tarpeettomana asian kiirehtimisenä. Olisihan ollut luonnollista, että kahta niin läheistä asiaa kuin yleistä palolainia ja metsäpalolainia olisi pitänyt käsitellä yhdessä, sillä niillä tulee varmaan olemaan paljon yhtäläistä keskenään, m. m. toimeenpanojärjestelmään nähden. Tällaista asiain luonnollista yhdistämistä ei eduskunta kuitenkaan nyt käsiteltävänä olevaa lakia aikaisemmin päättäessään katsonut tarpeelliseksi.

Kun tilanne tässä suhteessa on vieläkin sama, kun kohdakkoin on odotettavissa jo mainitun koko valtakuntaa käsittävän palolain jättäminen eduskunnalle, olisi tämä erillinen metsäpalolain nyt hylättävä ja jätettävä sanotun yleisen palolain kanssa myöhemmin aikanaan käsiteltäväksi.

Voi kyllä olla mahdollista, että kaikkia metsäpalolaissa tarpeellisia säännöksiä ei voida ehkä sisällyttää myöhemmin tulevaan yleiseen palolainiin, mutta kuitenkin olisi pitänyt eduskunnalle jättää tilaisuus tarkistaa asian sitäkin puolta. Jos sitten kuitenkin olisi havaittu tarpeelliseksi säätää erikoinen kulontorjumislakikin, olisi eduskunta kyllä voinut pyytää hallitukselta uutta esitystä siitä, huomioonotettuna yleisen palolain määräykset. Sitäpaitsi huononsi laki- ja talousvaliokunta metsäpalolain, joka nyt yli vaalien äänestettynä on lopullisessa käsittelyssä, sellaiseksi, että se toimeenpanokustannuksiin nähden muutettiin toisenlaiseksi kuin mitä aikoinaan esim. valtioneuvoston asettama erikoinen kulokomitea oli ehdottanut. Mainittu komitea, johon kuuluivat nykyisen eduskunnan jäsenistä edustajat Junes ja Puittinen, asettui sille kannalle, että metsäpalolain toimeenpanosta johtuvat kustannukset olisi asetettava niiden kannettaviksi, jotka omistavat metsiä ja jotka siis myös hyötyvät kulujen torjumisesta ja sammuttamisesta, s. o. valtion ja yksityisten metsänomistajain kannettaviksi, vaikka kunnat olisivatkin olleet toimeenpaneina eliminä.

Komitea olikin laatinut lakiehdotuksensa kustannuksia koskevan pykälän sellaiseksi, että kustannukset siirtyivät sen mukaan valtion ja yksityisten metsänomistajain rasitukseksi, kuten luonnollista olikin. Mutta yli vaalien lepäämään jätettyyn lakiin tehtiin tässä kohden sellainen muutos, että yksityiset metsänomistajat vapautettiin kokonaan rasituksista oman omaisuutensa suojelemisessa ja ne kustannukset säilytettiin kunnan yhteiseksi rasitukseksi, siis sellaistenkin, jotka eivät mitään metsiä omista. Valtion osuus kustannuksiin nähden sen sijaan säilytettiin komitean ehdottamassa muodossa. Näin perin kohtuuttomasti tehty pykälä on nyt käsiteltävänä olevassa laissa sen 17 §. Moinen järjestelmä ei mielestämme voi olla oikeudenmukainen. Ei ole oikein, että kunnissa, joissa saattaa olla kokonaan maata ja metsää omistamatonta väestöä suuri enemmistö, pakotetaan sekin ottamaan osaa rasituksiin, joita yksityisten omistajien metsien kuloilta ja paloilta suojeleminen tulee aiheuttamaan. Ne voivat muodostua liian raskaiksi ja suuriksi uusiksi kunnallisiksi menoiksi. Kuinka paljon kunnat joutuvat tähän tarkoitukseen käyttämään yhteisiä veroilla kerättyjä varoja, sitä on mahdoton ennakolta sanoa, mutta voidaan päätellä ja on päätelty, että ne voivat tehdä useita satoja tuhansia markkoja vuosittain. Valtion komitea, joka laati tämän lain alkuperäisen ehdotuksen, oli tässä suhteessa oikeassa, mutta täällä eduskunnassa pääsi suurtilallisuus vaikuttamaan asiaan ja nyt on tarkoitus päästä tällä aineksella luonnollisista rasituksistaan ja asettaa ne kuntien kannettaviksi, siis sellaistenkin kuntalaisten, jotka eivät ensinkään metsiä omista, jo ennestään raskaitten kunnallisverojen lisäksi. Tämä järjestelmä ei todellakaan voi olla oikeudenmukainen. Jos metsänomistaja vakuuttaa metsänsä palon ja vahingon varalta, saa hän siitä täyden korvauksen, mutta yhtä kaikki joutuu kunta suorittamaan arvaamattoman suuret kulut tuon omaisuuden suojelemisesta ja pelastamisesta. Vaalipiiriin, josta minä olen kotoisin, alueella löytyy useita sellaisia kuntia, joitten koko pinta- ja metsäalueesta tukki- ja puutavarayhtiöt omistavat enemmän kuin toisen puolen. Tämän nyt käsiteltävän lain mukaan säilytetään niittenkin suurten metsäalojen tulen vaaralta suojeleminen kuntien rasitukseksi, samaan aikaan kuin esim. tukkiyhtiöt voivat itse saada täy-

den palokorvauksen mahdollisesti kärsimistään vahingoista. Tämä on väärin ja sellaisena loukkaava kuntiakin kohtaan. Me olemme valmiit kyllä avoimesti tunnustamaan kaikkien kansalaisten velvollisuuden osanottoon sellaisten vaarojen kuin tulipalojen ja kulojen torjumiseen ja niitten aiheuttamien tuhojen estämiseen, mutta sellaista järjestelmää, että mikäli on kyseessä yksityisten omistajien ja tukkiyhtiöitten aineellisten etujen turvaaminen koko kunnan asujamiston kustannuksella, emme todellakaan voi pitää oikeudenmukaisena, ollen siinä suhteessa jo mainitun lakiehdotusta valmistaneen kulkomitean aikoinaan antaman lausunnon kanssa samaa mieltä. Ihmettelen suuresti, miten, esim. ed. Junes on voinut peräytyä tämän aikaisemmin omaksumansa selvän ja reilun kannan takaa pois. Tämä seikka nyt esilläolevassa laissa on se nurinkurisuus ja vääryys, joka tekee sen vaikeasti hyväksyttäväksi.

Samaan aikaan kuin lakiehdotus tunnustaa ja myöntää kyllä valtiolle velvollisuuden maksaa osuutensa sen metsien palovaaralta suojelemisesta, vapauttaa se tästä velvollisuudesta yksityiset metsänomistajat maksattaen kulut kunnilla. Se on väärää menetellyä kunnallisessakin merkityksessä ja yksityisten omistajain etuoikeutettuun asemaan saattamista.

Lisäksi huomautan, että edellisten valtiopäivän laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittivät maalaisliittolaiset edustajat Hurme ja Salo ed. Neitiniemen heihin yhtyessä vastalauseen, jossa ilmoittivat olevansa vastustavalla kannalla erinäisiin lain määräämiin liiallisiin rasituksiin nähden kuntalaisille, pitäen etupäässä muka pienviljelijäin puolta. Nämä vastalauseen kirjoittavat ovat sittemmin luopuneet tuosta mielipiteestään, nähtävästi innostuksesta maanomistaja- ja tukkiyhtiöetuja kohtaan vähäväkisemmän ja metsiä omistamattoman kansan kustannuksella. Samoin liittivät aikoinaan valiokunnan mietintöön ruotsalaisen ryhmän jäsenet Jern, Klockars ja Molin vastalauseensa siitä, että tätä lakiehdotusta on tarpeettomasti kiirehdytty saattamaan voimaan ennen koko valtakuntaa käsittävän palolakiehdotuksen saapumista eduskunnalle, lain, josta jo aikaisemmin mainitsin. Heidän allekirjoittamansa vastalauseen sanamuoto on seuraava:

Kun valiokunnassa on ilmoitettu, että lainvalmistelukunta paraillaan valmistaa yleistä lakia palolaitoksesta ja siihen liittyvää valtakunnan palosääntöä, ei erikoisen lain säätäminen metsäpalojen ehkäisemisestä ja sammuttamisesta nyt näytä sovelialta. Joka tapauksessa olisi esilläoleva lakiehdotus käsiteltävä samaan aikaan kuin kosketeltu yleinen palolaki palolaitoksesta. Kun lainsäädäntö ei tällä alalla myöskään näytä niin kiireelliseltä, ettei se voisi jäädä siksi kunnes kysymyksessä olevat yhteen kuuluvat lakiehdotukset voitaisiin samalla kertaa ottaa tarkoituksenmukaisen käsittelyn alaiseiksi, saamme ehdottaa, että hallituksen esitys tällä kertaa hylättäisiin. On todella kummallista, että nyt kun koko valtakuntaa käsittävän palolakiehdotuksen tulo on lähempänä kuin tämän ruotsalaisen ryhmän jäsenen allekirjoittaman vastalauseen syntymisen aikana oli laita, ovat he peruuttaneet kantansa ja toimivat vastaan. Tällainen hyppylautapolitiikka on todella kummastuttavaa. Näihin kaikkiin asianhaaroihin katsoen olen sitä mieltä, että käsilläoleva lepäämään jätetty lakiehdotus metsäpalolaiksi olisi hylättävä. Omaksuman kantani oikeudenmukaisuussyistä kuntien edun nimessä ja siksi että nyt hyväksyttäväksi ajottu laki rasittaa omistamatonta maalaishansaa varakkaiden metsänomistajien ja rikkaiden tukkiyhtiöiden hyväksi. Sitäpaitsi ei tällä lailla olisi ollut todellakaan niin suurta kiirettä, että ei olisi keritty odottaa koko valtakuntaa käsittävän palolakiehdotuksen saapumista, jolloin olisi voitu välttää ne mahdolliset ristiriidat, joihin kaksi samaa alaa käsittävää lakia voi keskenään joutua. Ehdotan, että yli vaalien äänestetty esitys palolaiksi hylättäisiin.

Ed. J. Linna: Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty hallituksen esitys metsäpalolaiksi, jonka laki- ja talousvaliokunta on nyt muuttamattomana hyväksynyt, poikkeaa kokonaan tähänastisesta lainsäädännöstä, sillä tietääkseni ei meillä ole aikaisemmin hyväksytty tämänluontoista lakia, jossa säädetään pakollinen työvelvollisuus 18 ikävuodesta 55 ikävuoteen etupäässä yksityisten ja tukkiyhtiöiden omaisuuden suojelemista varten. On aivan paikallaan, että kaikki työkuntoiset kansalaiset pakotetaan torjumaan sitä tuhoa, joka vuosittain hävittää tuhansien hehtaarien

alalta maamme arvokkainta kansallisomaisuutta, metsää. Mutta ei ole mielestäni oikein, että työväki pakotetaan kahden vuorokauden aikana kerrallaan tekemään ilmaista työtä, samoin kuin ei mielestäni ole oikein, että se vahinko, joka tulee työvälineille samoin kuin jalkineille ja vaatteillekin, korvataan vain osittain. Onhan tunnettua, että tulipalossa turmeltuu vaatteet sekä jalkineet eikä se ole palkkatyöläiselle pieni asia. Esim. hyvät jalkineet maksavat jo niin paljon, että palkkatyöläisen täytyy uhrata viikon palkkansa, ennenkuin pystyy saamaan uudet jalkineet tilalle. Samoin on myöskin vaatetuksen, siis puvun laita, joka useinkin sammutustyössä turmeltuu kokonaan. Tämä on palkkatyöläiselle sellainen vahinko, että mielestäni on aivan kohtuutonta vaatia työläisiltä tällaisia uhrauksia, metsänomistajien, siis suurmaanomistajien ja tukkiyhtiöiden hyödyksi.

Toinen raskas rasitus on säädetty lain 17 §:ssä, josta täällä jo ed. Lehto mainitsi, jossa pykälässä tämä rasitus on yksinomaan tahdottu jättää kuntien niskoille. 17 §:n ensimmäinen osa kuuluu: „Kulon torjumistoimista ja sammutustyöstä aiheutuneet kustannukset suoritetaan kuntien varoista.” Kun tämä siis tällä tavalla aiheuttaa kunnille tavattoman suuria lisämenoja, menoja sellaisia, joita ei voida edes talousarviossa ottaa huomioon, sillä mahdotonta on tietää, kuinka paljon kunnakin vuotena tullaan tämänlaatuisia varoja tarvitsemaan ja kun vielä on asiantuntijakomitea, että niissä kunnissa, missä tukkiyhtiöt omistavat suuria metsäaloja, joissa yksityismaanomistajilla on vaan pienet metsäpinta-alat, niin ei ole mielestäni syytä kunnia asettaa sellaiseen asemaan, että ne joutuvat näiden tukkiyhtiöiden metsistäkin tällä tavalla huolehtimaan. Kun kysymystä on valmistellut asiantuntijakomitea, niin minä pyydän saada täällä siteerata mainitun komitean asiasta antamaa lausuntoa.

„Komitea on yleensä omaksunut sen kannan, että kulon torjumistyö olisi pääasiassa kunnallinen rasitus, joten vaan eräät menoerät, jotka suoranaisesti tuottavat hyötyä metsänomistajille tai joilla on yleinen merkitys, olisivat muitten kuin kunnan korvattavat. Välitön hyöty kulontorjumistyöstä tulee kuitenkin maanomistajille, kun sen sijaan kuntalaisille, jotka eivät

metsää omista, ei siitä ole suoranaisesti hyötyä vaan päinvastoin rasitusta henkilökohdaisen vain osaksi korvattavan sammutusvelvollisuuden muodossa. Tämän vuoksi olisi maanomistajien kannettava suurempi osa kulontorjumistyön kustannuksista kuin muitten kuntalaisten. Maanomistajien olisi yksin kannettava ne kustannukset, jotka aiheutuvat sammutusväestölle suoritettavasta palkkauksesta, sen kuleduksesta ja muonituksesta sekä sille suoritettavista korvauksista ehkä turmeltuneitten vaatteitten, jalkineitten ja työvälineitten johdosta ynnä vielä yksityisistä varastoista kuloille tuotujen työvälineitten turmeltumisesta ja katoamisesta, siis lyhyesti kulojen sammuttamisen välittömästi ja suoranaisesti aiheuttamat kustannukset. Joskin siis nämä suoritettaisiin yleisestä kunnan rahastosta ennakkomaksuina olisi maanomistajien tämä määrä rahastolle korvattava. Perusteena, jonka mukaan maanomistajat keskenään jakaisivat tämän heidän suoritettavakseen tulevan kustannuksen, olisi ensiksikin yksityisten ja valtion välillä käytännöllisemmin oleva pinta-ala. Täten valtio korvaisi kunnalle näistä menoista niin suuren prosentimäärän kuin se omistaa kunnassa maata kunnan koko pinta-alaan verrattuna. Jäännösmäärä jaettaisiin sitten kunnan maanomistajien kesken kokonaispinta-alan mukaan.” Siis asiantuntijakomitea on asettunut aivan toiselle kannalle kuin esimerkiksi tämä lakivaliokunnan enemmistö ja hallitus joka on tämän esityksen valmistanut. Asiantuntijoista kokoonpannun komitean mielestä ei olisi ollut syytä asettaa kunnille tällaisia rasituksia. Koska kulon torjumistyöstä tulee maanomistajille etupäässä hyötyä, olisi heidän otettava tähän kulontorjumistyöhön osaa, mutta tätä ei ole sisällytetty tähän nykyiseen lakiin.

Kun tarkastelee muissa maissa tämäntapaisia lakiesityksiä, joista komitea on tähän mietintöönsä ottanut useitakin esimerkkejä, niin tulee siihen tulokseen, että muissa maissa ei ole maata viljelevä väestö yrittänyt tällä tavalla vapautua näistä rasituksista, ei ole siis pyrkinytkään tätä rasitusta sälyttämään kunnan kansalaisten kannettavaksi siinä muodossa kuin meillä tässä nykyään esillä olevassa laissa on ehdotettu. Kun mielestäni tämä saattaa kunnan vähävaraisen väestön siihen asemaan, että se joutuu vielä entisten raskaitten ve-

rojensa lisäksi myöskin saamaan tästä lisärasituksen, ei tätä lakia voida yksinomaan kuntien edunkaan kannalta puolustaa.

Maalaisliiton taholta, joka sivumennen sanoen onkin tämän lain isä, sillä ed. Vesterinenhän ministerinä ollessaan antoi tämän lakiesityksen eduskunnalle, on selvästi tahdottu tämän kautta todistaa, että maalaisliiton ryhmä tahtoo asettaa kunnat varjelemaan suurmaanomistajien ja tukkiyhtiöitten metsäomaisuutta, niitten tukkiyhtiöitten, jotka ovat ryöstäneet pikkutalonpojilta heidän peltonsa ja metsänsä. Nämä pikkutalonpojat pakoitetaan suojelemaan näitten tukkiyhtiöitten maita niiltä kuloilta, jotka melkeinpoikkeuksetta joka vuosi niillä metsämailla riehuvat. Asianlaita on sillä tavalla, että näiltä suurviljelijöiltä ja tukkiyhtiöiltä ei useinkaan kunnissa saada juuri sanottavasti kunnanveroja, sillä ne ovat järjestäneet asiansa sillä tavalla, että niillä on niin paljon poistoja, että pinta-alasta saadut tulot eivät riitä edes niihin poistoihin. Kunnat eivät saa verotuksella näiltä tuloja, joten joku kunnan pikkuvirkamies maksaa yhtä paljon veroa kuin ne sellaiset suurtilan omistajat, joilla on satoja hehtaareja maata hallussaan. Minä mainitsen vain Vihdin kunnasta sellaisen esimerkin samoin Hyvinkään kunnasta.

Kun vielä ottaa huomioon sen seikan, että näillä suurviljelijäin samoin kuin tukkiyhtiöitten omistamilla metsämailla, joissa joka vuosi harjoitetaan metsänhakkausta, kulon vaara on tavattoman suuri, onhan selvää, että silloin kunnan vähävarainen väestö, siis palkkatyöväestö ja pienviljelijät, joutuvat suuressa määrässä pitämään huolta näitten tukkiyhtiöitten ja suurtilallisten metsämaitten suojelemisesta.

Kaiken edellä esittämäni perusteella en voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että tämä laki on hylättävä. Senpätähden pyydänkin kannattaa ed. Lehdon täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Jern: Då detta ärende vid förra riksdagen behandlades, föreslog jag i reservation till lag- och ekonomiutskottets betänkande, att lagen skulle förkastas. Jag har icke funnit skäl att justera min tidigare uppfattning, utan håller fortfarande före, att lagen borde förkastas. I utskottet framställdes även denna gång förslag om

att lagen skulle förkastas, och vid omröstningen härom föllo rösterna lika, men lotten avgjorde saken till förmån för lagens godkännande. Jag hörde till dem, som i utskottet röstade för lagens förkastande. Att jag trots detta icke anförut reservation i utskottsbetänkandet beror på att jag icke var närvarande vid ärendets andra behandling och sålunda icke var i tillfälle därtill.

Det synes mig vara en onödig brådska att nu stifta en särskild lag till förekommande och släckande av skogseld, då en allmän lag om brandväsendet föreligger färdigt utarbetad av lagberedningen och propositionen därom när som helst kan väntas till riksdagen. Intet skäl förefinnes att stifta två olika lagar, som beröra samma område eller åtminstone i hög grad tangera samma område. Det enklaste och naturligaste är utan tvivel, att riksdagen nu förkastar denna lag och i den proposition, som sedan inkommer till lag om det allmänna brandväsendet, inrycker bestämmelser jämväl för bekämpande av skogseld. För att nödig kontinuitet i kommunalförvaltningen på detta område skulle vinnas borde allt som rör brandväsendet sammanföras i en lag och endast en myndighet i kommunen sköta dessa angelägenheter. Blir nu denna lag gällande, skall t. ex. en brandchef tillsättas i varje kommun för att sköta om skogselds bekämpande. Enligt förslaget till allmän brandlag skall även en brandchef tillsättas för skötandet av det allmänna brandväsendet med andra uppgifter och andra befogenheter. Sådant komplicerar förhållandena i onödan.

Vad sedan det sakliga innehållet beträffar vill jag blott i korthet anmärka, att lagens bestämmelser måste anses vara för stränga. Brandchefen t. ex. får en fullständigt diktatorisk myndighet och kan bestämma över annans person och egendom nästan som om krigstillstånd skulle råda. Blir en olämplig person vald till denna befattning, skall säkert större missnöje mot denna lag förspörjas än vad man nu anar. Enligt lagens 8 § ålägges varje man mellan 18 och 50 år att deltaga i släckningsarbete och detta icke blott de som äro varaktigt bosatta på en ort, utan också de som tillfälligt vistas på en ort, utan undantag. Sådant synes mig dock gå alldeles för långt. I allmänhet hava vi ju dock den erfarenheten, att folk äro villiga att biträda vid

släckning av eld, om det sedan är skogseld eller eld i hus eller vad det vara må, man har icke kunnat förspörja att folk här skulle hava varit likgiltiga. Under sådana förhållanden synes det mig vara onödigt att komma med så stränga bestämmelser, de kunna vålla både trassel och svårigheter. Jag kommer för min del att rösta för lagens förkastande.

Ed. Liedes: Viime valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys metsäpalolaiksi oli sen sisältöinen, ettei sitä työtätekevän väestön kannalta katsoen voitu hyväksyä. Laki ja talousvaliokunnan asianomaiseen mietintöön liittyvistä vastalauseista voidaan nähdä, etteivät sitä voineet hyväksyä edes maalaisliittolaisetkaan edustajat eikä kokoomuksen edustaja Neitiniemi, niiden ylenmäärin raskaiden rasitusten vuoksi, joita laki tulisi asettamaan sellaisten kuntien asukkaille, jotka kunnat joutuvat metsäpaloalueiksi. Kun lakiesitystä nyt uudelleen on asianomaisessa valiokunnassa käsitelty, on se saanut saman sisällön ja muodon kuin lepäämään jätetty esityskin, mutta eroa on siinä, että valiokunnan hyväksyvään mietintöön eivät maalaisliiton edustajat ole enää vastalauseita liittäneet. Minä päätän siitä, että kaikki maalaisliittolaisetkin ovat siis valmiit nyt tällä kertaa hyväksymään kaikki ne rasitukset, joita laki asettaa asianomaisen kunnan asukkaille.

Lakiehdotuksen mukaan on syntyneen palon sammutustyöhön velvollinen jokainen paikkakunnalla asuva tai oleskeleva työkykyinen mieshenkilö, joka on täyttänyt 18 vaan ei 50 vuotta. Se merkitsee sanalla sanoen sitä, että tämän määräyksen alaisia ovat kaikki työhön kykenevät kunnan miespuoliset asukkaat, jos sammutustöitä johtava henkilö sen tarpeelliseksi katsoo. Sitäpaitsi velvoittaa laki näin liikekannalle asetetun väen pysymään palopaikalla kulo-päällikön lähemmän harkinnan mukaan siksi kunnes annetaan lupa poistua. Tätä vastaan ei tietenkään olisi mitään muistutamista, sillä tehokas sammutustyö vaatii riittävän sammutusväen. Oikein on sekin, että sammutusvelvollisuus jakaantuu tasaisesti kaikkien osalle. Mutta sitä voidaan pitää oikeana vain sillä ehdolla, että sammutustyöhön osaaottava saa työstään ja mahdollisesta vahingosta riittävän korvauksen.

Lakiehdotuksen 12 § velvoittaa kuitenkin sammutustyöhön velvolliset ottamaan työhön osaa käytännöllisesti puhuen ilman palkkaa ja vieläpä omine eväineenkin. Palkkio menetetystä työajasta maksetaan vasta siltä ajalta, joka menee yli 2 vuorokauden. Kuten kulon torjumiskomitean mietinnössä esitetystä tilastosta käy selville ovat useimmat metsäpalot tulleet nykyisenkin puutteellisen järjestelyn aikana sammutetuiksi jo palon ensimmäisenä ja toisena päivänä, jolloin sammutusväen on työskenneltävä ilman korvausta. Vuoden 1924 tilaston mukaan oli nim. 153:sta tunnetusta palosta kokonaista 102 paloa sammutettu ensimmäisenä ja toisena päivänä. Ja kun sammutustyö tulisi paremmin järjestetyksi, tulisivat useampia päiviä kestävät palot vielä harvinaisemmiksi. Toiselta puolen ei sammutustyön parempi järjestäminen suinkaan vähentäisi metsäpalojen lukumäärää. Asiantila tämän lakiesityksen mukaan muodostuisi siis sellaiseksi, että metsäpalojen sammutustyö tulisi kohtuuttoman raskaaksi taakaksi varsinkin työväestölle ja maata viljelevälle vähävaraiselle väestölle, jonka olisi pakko ottaa osaa sammutustyöhön ilman minkäänlaista palkkaa tai korvausta menetetystä työajasta. Jos olisi kyseessä oman omaisuuden suojeleminen, niin tämä palkaton työ voitaisiin käsittää, mutta kohtuuttomana velvollisuutena sitä sensijaan on pidettävä sellaiselle väestölle, jolla ei ole minkäänlaista metsäpalon uhkaamaa omaisuutta tai jonka maapalstat ja rakennukset sijaitsevat kaukana paloalueelta. Varsinkin palkkatyöstä toimeentulonsa hankkivalle väestölle se on raskas ja kohtuuton velvollisuus, sillä palkattomat työpäivät merkitsevät useissa tapauksissa suoranaista puutetta sellaiseen perheeseen, jossa perheen huoltajan vähäiset ansiot hädintuskin riittävät välttämättömään ravintoon. Kohtuuton tällainen velvollisuus on myös sellaiselle pienviljelijälle, joka viljelee maataan omalla työvoimalla, ja jonka täytyy toimeen tullakseen raataa pellollaan melkein vuorokauden mittaisia työpäiviä. Tunnettua on, että useimmat metsäpalot syttyvät heinä- ja elokuun aikana. Tämä aika on maaseudulla kiireimmän työn aikaa, jolloin pienviljelijän on pantava kaikki voimansa liikkeelle satonsa korjaamiseen. Samalla paikkakunnalla voi kuivana aikana syttyä useampia metsä-

paloja. Yhtenä kesänä voi niitä sattua 4—5, jopa useampiakin, ja se merkitsee tämän lain mukaan sitä, että niiden sammuttamiseen on käytettävä tuollaisia palkattomia työpäiviä enemmän kuin esim. pienviljelijä tarvitsee viljansa korjaamiseen. Voipa tapahtua, että omat välttämättömät työt jäävät sammutustöiden vuoksi kokonaan tekemättä, koska kaikkien työkykyisten henkilöiden on otettava sammutustyöhön osaa, ja vahinko tulee olemaan tällaiselle viljelijälle korvaamaton. Laki ei puhu mitään tällaisten vahinkojen korvaamisesta.

Yleensä voidaanakin huomata, että tämän lakiehdotuksen perusteet on sanellut se porvariston mielipide, että kaikista vahingoista, vaikkapa ne olisivat sitten luonnonvoimien aiheuttamia, on raskain taakka asetettava aina työtätekevien harteille. Maalaisliittokin näyttää nyt ilman soraääniä omaksuneen saman käsityksen. Tuumitaan, että kyllä niiden hartiat kestävät, jotka taakkaa ovat tottuneet kantamaan. Pieni lisä siihen taakkaan ei haittaa. Lakiehdotuksessa sanalla sanoen pannaan työtätekevän väestön niskoille suurien maaomaisuuksien omistajain, kunnan ja valtion omaisuuden suojeleminen ilman minkäänlaista korvausta tai sitten sellaisella perusteella että tämä korvaus tulee olemaan niitä uhrauksia, joita työväki ja työtätekevä talonpoikaisväestö joutuu suurempien omistajain hyväksi suorittamaan.

Minä sivuutan muut tämän lain puutteellisuudet, mutta katson kuitenkin välttämättömäksi kosketella vielä erästä suurinta epäkohtaa. Nimittäin lakiehdotuksen 17 §:n mukaan veloitetaan kunnat suorittamaan sammutustöistä aiheutuvat kustannukset sellaisessa tapauksessa, että sammutustyöt tulevat kestämaan pitemmän ajan ja että niiden yhteydessä on jouduttu käyttämään suurempia määriä yksityisten omaisuutta. Tässä suhteessa on lakiesitys arveluttava huononnuksen asianomaisen kulontorjumiskomitean omaksunutta käsityskannasta. Kun mainittu komitea on hyväksynyt kustannusten suorittamisessa sen periaatteen, että kustannusten suorittamiseen ovat lähinnä velvolliset ne, joille yhteinen sammutusvelvollisuus tuottaa suoranaista hyötyä, niin lakiesityksessä heidät on vapautettu tällaisesta velvollisuudesta. Kulontorjumiskomitean mietinnössä mainitaan m. m.: „Komitea on omaksunut sen kannan, että

kulontorjumistoimi olisi kunnallinen asia ja että siis yleensä kunta olisi myös ensi kädessä velvollinen kantamaan kulontorjumistyön kustannukset. Kun kuitenkin nämä kustannukset aiheuttavat välitöntä hyötyä metsien omistajille, olkoonpa tällaisena sitten valtio tai yksityinen, olisi osa kustannuksista näiden kannettava.” Ja edelleen: „Metsien vartioiminen, kulojen havaitseminen sekä ennakoestävien toimenpiteiden kustannukset olisi yleensä metsien omistajien kannettava, mikäli toimenpiteestä koituva hyöty ei koidu koko kunnan tai sen tuntuvan osan hyväksi, jolloin kustannukset olisivat kunnan yleisistä varoista maksettavat. Täten olisi siis valtion kustannettava valtion metsissä tapahtuva kulonvartiointi ja tähytys sekä yksityisten yleensä omien metsiensä vartiointi.” Kulontorjumiskomitean laatiman lakiehdotuksen mukaan 26 § on tässä suhteessa terveellä pohjalla. Siinä asetetaan maanomistajille velvollisuus kustannusten suorittamiseen maaomaisuuden pinta-alan mukaan sekä sen lisäksi kustannukset vartioimistoimista y. m., mikäli siitä heille on hyötyä. Mutta esillä olevasta lakiehdotuksesta ei sellaisesta kustannusten jaosta minkäänlaista kohtaa löydy. Kuntien niskoille sen sijaan on asetettu suunnattoman raskas taakka kunnallisverojen muodossa. Sekin tulee vähävaraisen väestön maksettavaksi. Suuret maanomistajat ja valtio ovat päässeet siis ilman muuta nauttimaan hyödyn niistä rasituksista, joita laki asettaa pääasiassa omistamattoman palkkatyöväestön ja pienviljelysväestön harteille. Tunnettu asia on, että kuntien menojen peittämiseen tarvittavat verot jakautuvat nykyisen verotuksen mukaan pääasiassa työtätekevän väestön maksettavaksi. Kun työväestöä ja pääasiassa omalla työllään maanviljelystä harjoittavia viljelijöitä verotetaan suoranaisesti työtuloista, jotka pienviljelijäinkin tuloissa muodostavat huomattavan osan, niin suuria maanomistajia verotetaan melkein kokonaan vain maaomaisuuden pinta-alan ja sen tuotannon mukaan. Mutta tämä tuotto on nykyään arvioitu niin alhaiseksi, että suurten omistajien verotus ei edes poikkeustapauksissa nouse siihen määrään kuin olisi raskasten tasaisen jakautumisen kannalta kohtuullista. Se merkitsee sitä, että pääasiassa kunnan työtätekevä väestö joutuu ilmaisten sammutuspäivien lisäksi maksamaan kun-

nallisverojen muodossa muutkin sammutustyön kustannukset. Tällainen politiikka ei ole lainsäädännössä oikeaa politiikkaa. Se on rikkaampien etuoikeuksien lisäämistä ja sellaisten lakien säätämistä, joiden vaikutus on jyrkässä ristiriidassa oikeudenmukaisuuden kanssa.

Minä olen muodostanut käsitykseni tästä laista sen mukaan, millaisiksi sen vaikutukset tulisivat varsinkin maan pohjoisosissa ja köyhimmissä kunnissa. Ottaen kaikki nämä näkökohdat huomioon käsittän minä tehtäväkseni tämän lain vastustamisen. Ja minä odotan, että se tultaisiin hylkäämään. Kun asia on joutunut siihen vaiheeseen, että tähän lakiin ei voida enää tehdä niitä välttämättömiä muutoksia, joita se tarvitsisi, voidaan asia panna uudelleen vireille. Mutta se pitää tapahtua sellaisella tavalla, että laista ei tehdä mitään luokkasäännöstä rikkaiden eduksi ja työtätekevän väestön vahingoksi.

Ed. Vesterinen: Täällä ed. Lehto teki esityksen tämän lain hylkäämisestä ja perusteli sitä, että vasemmisto on tämän äänestänyt yli vaalien. Hän erehtyi jo ensinnäkin siinä, että tätä lakia ei ole äänestänyt kukaan yli vaalien, sillä silloin, kun asia oli eduskunnassa esillä, tätä lakia ei kukaan edustaja esittänyt kiireelliseksi. Se valtiopäiväjärjestyksen mukaan jäi seuraavien vaalien jälkeen hyväksyttäväksi, joten mitään yli vaalien äänestämistä ei ole tässä suoritettu. Hänellä oli ilmeinen erehdys asiassa, josta hän niin vahvalla päätöksellä täällä puhui. Sitten täällä on mainittuna siitä, että lainvalmistelukunnassa on parailaan tekeillä laki yleiseksi palolaiksi, johon voitaisiin tämä yhdistää. Minun täytyy ihmetellä niitä, jotka ovat olleet laki- ja talousvaliokunnan jäseniä, ed. Jern y. m., että he eivät muista että laki- ja talousvaliokuntaan pyydettiin asiantuntijana lainvalmistelukunnan jäsen. Ja tämä lainvalmistelukunnan jäsen nimenomaan ilmoitti viime keväänä, että ei ole tarkoitus ensinkään ottaa yhteen yleistä palolakia ja tätä metsäpalolakia, että niitten sovittaminen yhteen on mahdotonta, joten minä en jaksa käsittää sellaista, että senjälkeen vielä voidaan tehdä näitä väitöksiä eri lakien yhdistämisestä. Samalla lainvalmistelukunnan jäsen tässä tilaisuudessa ilmoitti myöskin sen, että esityksessä yleiseksi palolaiksi

tulipalon sammuttamisesta, asuntojen suojaamisesta, joka jo on melkein valmis, aiotaan tulla siihen tulokseen, että kunta kokonaisuudessaan, kunnan jokainen jäsen ottaa tähän palosuojaamiseen osaa veronmaksajana. On ilman muuta selvää, että silloin jokainen kuntalainen, metsänomistaja niinkuin kuka tahansa, valtio osaltansa, tukkiyhtiö osaltansa, jos hänellä on tiloja ja hän on kunnassa jäsenenä, hän joutuu maksamaan yleistä palolain edellyttämää menoerää. Samaa tapaa minun käsittääkseni täytyy sovelluttaa myöskin niihin syrjäisiin kuntalaisiin, jotka yleisen palolain edellyttämää yleisen järjestetyn palokunnan etuja harvoin tulevat nauttimaan, jopa niinkin käy, ettei koskaan, mutta siitä huolimatta ovat velvolliset tätä maksua suorittamaan. Siis niille, jotka ovat näin syrjäseuduilla, kunta varaa samat oikeudet ja samat velvollisuudet, ja tämä lopuksi valiokunnassa ratkaisikin asian siten, että tulokseksi tuli tämä, että valiokunta hyväksyi sen kannan, mikä lakiehdotuksessa on esillä.

Sitten minun täytyy myöskin huomauttaa siitä, että tämä laki edellyttää ennen kaikkea valtion metsien suojaamista. Se on metsähallituksen taholta, kun tätä lakia on erikoisen suurella painolla kiirehdytty, ja se on nykyinen maatalousministeri, joka erikoisesti on tästä asiasta huolehtinut ja joka minulle pari päivää sitten ilmoitti, että hänen käsittääksensä tässä esityksessä on puutteellisuuksia, mutta suurin piirtein tämä laki olisi hyväksyttävä. Lakiehdotus tarkoittaa valtion metsien suojaamista. Yksitynenhän voi vakuuttaa metsänsä tulipalon varalta, se voi pelastua siitä vahingosta, mitä kulot tuottavat. Mutta valtion metsien vakuuttaminen on mahdotonta, ja kun ottaa huomioon sen, että eräinä vuosina, m. m. v. 1924, valtion metsiä paloi yhtenä ainoana vuonna yli 50,000 ha, se on niin suuri kansantaloudellinen kysymys, ettei sen edessä sovi minun käsittääkseni leikitellä tai puhua jostakin päivätyöstä ja jonkun ihmisen liiallisesta rasisuksesta. Tämä asia, joka nyt on esillä, on helpotus aikaisempaan palosammutusvelvollisuuteen. Nykyisin voimassaoleva palosammutuslaki edellyttää jokaisen Suomen kansalaisen rientämään sammuttamaan kuloa ja hän ei saa palkkaa, vaikka hän olisi viikon tällä sammutusretkellä. Tämän mu-

kaan hän saa kumminkin korvauksen, jos on enemmän kuin kaksi päivää. Mutta kyllä kai niin suuren vaaran kuin tulipalon sammuttamisessa kansalaisilla täytyy olla verrattain suuria velvollisuuksia. Täytyyhän ajatella, että meillä näin suurten kansallisuusmaaisuuksien säilyttämisestä on jokaisella suurta hyötyä, ensiksikin valtion kannalta, ja toiselta puolen, jos meillä kullot polttavat jonkun yksityisen omaisuuden kokonansa, hän joutuu, jos hän on velkainen maanomistaja, kunnan elätettäväksi, kunnan huostaan. Mutta jos hänellä on turvaa ja tukea, jonka kautta hänen omaisuutensa säilyy, silloinhan jokainen kuntalainen käsittää, että hänestä on myöskin veronmaksajana, kunnan rasitusten suorittajana ja kantajana, apuna. On ilmeinen väärä, jos joku kuntalainen, hulttio, menee ja panee tulen jonkun metsään, että tämän pitää pitää vahtia metsässään, tämän pitää kustantaa kaikki kustannukset siitä, että hän on koettanut sammuttaa tätä tulipaloa, ja on m. m. väärin se, että vaikka luonnonvoimien synnyttämä tulipalo syntyy, että velvoitetaan yksilö kärsimään, kun yhteiskunta ei verorasitusten kantamisessa ensinkään pane tätä pieniarvoiseen eikä vähempiarvoiseen luokkaan.

Täällä on ehdotettu, niinkuin sanoin, tätä lakia hylättäväksi. Minä pyydän huomauttaa siitä, että jos tämä laki nyt hylätään, niin täällä eduskunnassa vastaisuudessa voi olla jossakin toisella puolella riittävä määrä uuden lakiehdotuksen hylkäämiseen. Ei suinkaan tämä hyvien voimien yhtymä, joka näyttää tätä asiaa ajavan, ei suinkaan se tarkoita, että me emme koskaan saisi palolakia metsäpalojen sammuttamista varten. Sillä jos se tänä päivänä miellyttäisi jotakin esim. maataloutta edustavaa väestöä, se ei voi miellyttää suhteellisesti yhtä hyvin jotakin toista, ja riittävä äänimäärä tule hylkäämisen puolesta — kun on luultavaa, että laki tulee laadittavaksi perustuslain luontoisena. — Ja tässä varassa me emme minun käsittääkseni voi pitkäaikaisesti asioita hoitaa, emme voi järjestää kulojen sammuttamista etenkin juuri valtiometsissämme.

Täällä on puhuttu siitä, että tässä pienviljelijät tulevat sammuttamaan ja kärsimään suurempien viljelijäin ja myöskin suurempien metsänomistajain vuoksi sekä tekemään työtä näitten metsissä. Se ei

pidä paikkaansa, täällä ei ole ajateltu asiaa loppuun asti. Sillä erinomaisen vaikeata on etenkin erottaa, kutka saavat sammuttaa tulta ja kutka eivät, ja toinen asia että vastalauseessa, jonka sosialidemokraatit ovat liittäneet valiokunnan mietintöön, sanotaan nimenomaan, että manttaalinomistajain velvollisuudeksi jätetään kulojen sammuttamisesta koskevat kustannukset. Nyt täytyy muistaa, että meillä on monissa kunnissa manttaalinomistajia luvultaan hyvin paljon, joilla ei ole metsämaata ensinkään. Eikö silloin samalla kertaa ole yhtä suuri vääräys panna manttaalinomistajia, jolla ei ole metsämaata, sammuttamaan kuloja, suorittamaan kustannuksia siitä, ja hän itse ei sitä tarvitse? Millä tavalla tätä voidaan ymmärtää, että täällä muka pienviljelijät tästä rasituksesta vapautetaan?

Niinkuin sanottu, niin minun käsittääkseni tämä kysymys on tällä kertaa erinomaisen vakava ja velvoittava jokaiselle eduskunnan jäsenelle. Mutta että asiaa vielä voitaisiin harkita — sillä minä vakuutan, että siinä on vuosittain monista kymmenistä miljoonista kysymys ja jos voidaan se supistaa tämän lainsäädännön kautta, silloin voidaan säästää huomattavan paljon omaisuutta, josta me jokainen olemme tavallaan osallisia, nimittäin valtion omaisuutta — että tätä asiaa voitaisiin harkita vakavasti vielä, ettei tänä iltana tehtäisi ehkä harkitsematonta päätöstä, niin minä esitän, että tämä asia pantaisiin pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Ed. Koivuranta: Kannatan ed. Vesterisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Vesterinen ed. Koivurannan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Mutta kun ed. Vesterisen ehdotus ei sisällä mitään varmaa ehdotusta, mihin istuntoon asia olisi pöydälle pantava, niin minä en katso olevani ottaa tätä ehdotusta äänestettäväksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lehto ed. Linnan y. m. kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on tehtävä päätös ensimmäisestä lakiehdotuksesta, ja on toimitettava lippuäänestys sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty. Sen jälkeen tehdään päätös jälkimmäisestä lakiehdotuksesta ja otetaan huomioon silloin ed. Lehdon tekemä ehdotus.

Menettelytapa hyväksytään.

Puhemies: Sihteeri lukee ensimmäistä lakiehdotusta koskevan

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on 1926 vuoden valtiopäivillä sen lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”, joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”; jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Puhemies: Äänestyksen jälkeen otetaan 10 minuutin loma.

Loma otetaan kello 9,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9,40 i. p.

Puhemies: Äänestyksen tulos julistetaan.

Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 72 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ensimmäisen lakiehdotuksen.

Puhemies: Tässä tapauksessa hylännee eduskunta myöskin toisen lakiehdotuksen.

Lakiehdotus hylätään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 8), 9), 11) ja 12) asiat.

10) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1927 valtiopäivillä

esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin tehdään päätös työsuunnitelman alussa olevista pykälistä ja sen jälkeen esitellään erikseen kutakin valiokuntaa koskeva osa.

Menettelytapa hyväksytään.

1—4 §:t, perustuslakivaliokuntaa, valtiovarainvaliokuntaa, lakivaliokuntaa, talousvaliokuntaa, laki- ja talousvaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa, pankkivaliokuntaa, maatalousvaliokuntaa, työväenasiainvaliokuntaa, puolustusasiainvaliokuntaa ja ulkoasiainvaliokuntaa koskevat osat hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista.

Hallituksen esityksen n:o 16 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Molin: Då ett godkännande av ifrågavarande lagförslag är helt beroende av vilken utgång det i dagens föredragningslista under punkt 8 upptagna ärendet får, så synes det mig vara det enda möjliga att, då en gång ärendet n:o 8 utslöts från dagordningen, även ärendet n:o 13 bör från dagordningen utslutas.

Puhemies: Ed. Molinin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että asia n:o 8) on ainoan käsittelyn alainen asia ja n:o 13) on ensimmäisessä käsittelyssä, joten mielestäni se voidaan nyt käsitellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta.

Hallituksen esityksen n:o 13 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Gebhard: Minä tahtoisin ainoastaan tehdä muutamia huomautuksia lastentarhain valtioapua koskevan lakiesityksen suhteen.

1 §:ssä määrätään, että valtioapua rautiviini lastentarhoihin ovat lapset otettavat vastaan maksutta. Sanotaan, että ne ovat „maksutta” otettavat vastaan „hoidettaviksi ja kasvatettaviksi”. Nyt on kuitenkin epäselvää, mitä lakiehdotus tarkoittaa käsitteellä „hoito”. Tavallisesti käsitetään, että jos joku lapsi otetaan hoidettavaksi, niin lapselle myöskin on annettava ruoka. Mutta tämä lakiehdotus todennäköisesti ei katso, että ruoka kuuluu hoitoon, koska 2 §:n 3 kohdassa sanotaan, että niihin menoihin, joiden suorittamiseksi valtioapua saadaan, myöskin sallitaan lukea „vähävaraisten lasten ruokkimisen ja vaatehoidon aiheuttamat menot”. Tämä merkitsee siis, että niiden, jos voisin sanoa, vähemmän vähävaraisten lasten ruokkimiseen, jotka ovat otetut lastentarhaan, on varoja hankittava muualta, koska siihen tämän määräyksen mukaan ei saa käyttää valtioapua. Nämä varat ovat siis hankittavat muualta ja tietysti ensi sijassa siten, että ruokamaksuja kannetaan. Mutta nyt jo on juuri siitä syystä, minkä olen mainin-

nut, että nim. 1 §:ssä sanotaan, että ne ovat maksutta otettavat vastaan hoidettaviksi, ja tästä 2 §:n 3 kohdasta kumminkin käy esille, että ruoka ei kuulu hoitoon, epäselvyyttä syntynyt siitä, eikö sittenkin, koska lapset ovat „hoidettavat maksutta”, niille kumminkin ole annettava myöskin ruoka maksutta. Asia on käsitetty siten, että 2 §:n 3 mom. ainoastaan tarkoittaa, että valtioapua ei saa käyttää lasten ruokkimiseen muussa tapauksessa, kuin että he ovat vähävaraisia. Että tästä asiasta epäselvyyttä on syntynyt, tiedän, koska m. m. minulta on kysytty, kuinka tämä on ymmärrettävä. Väärinymmärryksen ja eri tulkintojen välttämiseksi olisi tietysti syytä saada lakiehdotus selvitettyksi tässä kohdin. Epäselvyyden voisi poistaa esim. sillä tavoin, että 1 §:stä poistetaan sanat „ja hoidettavaksi”. Kun siis 1 § tulisi määräämään, että lapset otetaan vastaan „maksutta kasvatettavaksi”, niin olisi selvä, että siihen ei sisälly 2 §:n 3 kohdassa mainittu ruoka. Tämä 2 §:n 3 kohta takaa silti aivan riittävällä tavalla vapaan ruoan saannin vähävaraisille lapsille. Olisi hyvä, että suuri valiokunta omistaisi huomiota siihen, millä tavalla tämän epäselvyyden voisi poistaa.

Mutta riippumatta tästä uskallan panna kysymyksenalaiseksi, onko se periaate oikea, että kaikki lapset ovat otettavat vastaan lastentarhoihin maksutta. Siis vähävaraisten lasten rinnalla myös sellaisia jotka ovat niin sanoakseni vähemmän vähävaraisia.

Lastentarhat ovat avoinna kaikille, jotka niitä tarvitsevat. Ei tarvitse pelätä, että niitä tulevat käyttämään muut kuin sellaiset, jotka eivät voi hoitaa lapsiaan kodin piirissä. Näin onkin asia käsitetty sekä hallituksessa että valiokunnassa. Molemmat katsovat, että lastentarhat ovat avoinna kaikille, koska tässä lakiehdotuksessa ei aseteta minkäänlaisia rajoituksia tai määräyksiä siitä, kutka otetaan vastaan, kutka ei. Kun nyt siis lastentarhojen apuun voivat turvautua myöskin äidit tai isät tai holhoajat, jotka ovat sellaisessa taloudellisessa asemassa, että he aivan hyvin voisivat suorittaa pienen maksun lasten hoidosta ja kasvatuksesta, niin panen kysymyksenalaiseksi, miksi silloin siirtää tämänkin meno yhdistyksen tai kunnan sekä valtion maksettavaksi? Sallimalla tällaisten henkilöiden suorittaa

pienen maksun heidän lastensa hoidosta ja kasvatuksesta, eihän millään tavalla vähävaraisten lasten oikeus saada kaikki maksettua tule loukatuksi. Minä siis yleensä panen kysymykseen, onko nyt meillä niin yleinen suunta siirtää kaikenlaiset tällaiset menot yhteiskunnan niskoille, onko se oikea, ja onko tässä erityisessä tapauksessa oikein, että yhteiskunnan pitää maksaa myöskin sellaisten lasten puolesta, joiden isä, äiti tai holhooja aivan hyvin voi pienen maksun suorittaa. Ei tätä asiaa katsota niin selväksi muualla. Kaikki ne, jotka harrastavat tällaisia asioita, tietävät, että Saksassa yhteiskunnallinen lastenhuolto on hyvin korkealla kannalla, että siellä on aivan uudenaikainen lastenhuoltoa koskeva laki, joka seuraa hyvin uudenaikaisia periaatteita ja että tämän lain nojalla lastentarhoihin otetuista lapsista on suoritettava pieni maksu, jos ne eivät ole niin vähävaraisia, että tämä on heille ylivoimaista. Tämä maksu voi olla aivan pieni. Saksassa se vaihtelee viikossa 1 Rmk:sta 5 Rmk:aan. Sitä kutsutaan kasvatusrahaksi, „Pflege-geld”, ja tämä pieni maksu vaaditaan Saksan lastentarhoissa senvuoksi, että katsotaan, ettei kukaan, joka jättää lapsensa lastentarhaan hoidettavaksi, tarvitsisi tuntea, että hän saa nauttia lastentarhan apua armeliaisuudesta. Meillä käy, kuten sanottu, suunta aivan toisella linjalla. Mutta kun evästystä kerran voidaan antaa suurelle valiokunnalle, niin käytän tilaisuutta huomauttaakseni tästä asiasta.

Sen lisäksi, mitä olen sanonut, uskallan myös panna kyseenalaiseksi, onko valiokunnan ajattelema pienin lasten lukumäärä tällaisissa lastentarhoissa, nimittäin 25, sopiva. Kommunistinen naisedustaja sivistysvaliokunnassa on kiinnittänyt huomionsa juuri tähän asiaan. Hän ehdottaa, että olisi eri minimimäärä maaseuduilla ja eri kaupungeissa. Nyt on luonnollista, ettei lastentarhoja voida juuri ajatella saada perustetuiksi meidän harvaan asutulla maaseudullamme, eihän niitä maaseudulla voida saada pystyyn muuten kuin taajaväkisissä yhdyskunnissa. Mutta pienissäkin tällaisissa on tuo minimimäärä, 25 lasta, aivan liian korkea. Lastentarhainopettajain taholta on huomautettu, että he ovat 20-luvun kannalla. He katsovat, että 20 olisi sopivin alin määrä ja että se sopisi sekä maaseudulla että kaupungissa. Tämä olisi siis jonkin-

lainen väliehdotus valiokunnan ja vastalauseen välillä.

Näistä asioista olen tahtonut huomauttaa suurelle valiokunnalle.

Ed. M. Lehtonen: Ennenkuin hallituksen esitys laiksi kansanlastentarhain valtioavusta siirtyy eduskunnasta suureen valiokuntaan, haluaisin lausua muutaman sanan niiden perustelujen puolesta, joita olen esittänyt valiokunnan mietintöön liittämässäni vastalauseessa.

Käsitykseni mukaan olisi lakia monessakin suhteessa laajennettava yli niidenkin vaatimusten, joita vastalauseessani olen esittänyt. Mutta kun kysymyksen ratkaisu palkkatyössä käyville naisille on todellakin kipeän tarpeen vaatima, olen rajoittunut tällä kertaa esittämään vain tärkeimpiä muutoksia sanottuun valiokunnan mietintöön.

Alati koneellistuva tehdasteollisuus pyrkii jatkuvasti käyttämään halvempaa työvoimaa, ensi kädessä juuri naistyövoimaa. Tämän osoittavat myöskin viralliset tilastot, vaikkakin niistä saatu kuva on tietysti todellisuutta paljon heikompi. Niinpä esim. 1909 tehdasteollisuudessa työskentelevien 18 vuotta täyttäneiden naisten lukumäärä oli työläisten kokonaismäärästä vain 23,5 %, kun taasen vuonna 1925 näiden lukumäärä oli kohonnut 33,25 %:iin. Kun siis edellisenä ajanjaksona oli teollisuustyössä täysi-ikäisiä naisia vain vajaa neljännes kaikista työläisistä, oli vuonna 1925 tämä suhde muuttunut niin, että Suomen teollisuusarmeijassa muodostivat naiset täyden kolmasosan. Samaan aikaan oli taasen alaikäisten naisten lukumäärä suhteellisesti vähentynyt. V. 1909 oli näiden prosenttiluku 3,4 %, mutta v. 1925 ainoastaan 2,6 %. Tehdasteollisuudessa työskentelevien täysi-ikäisten naisten lukumäärä kohoaa siis sangen nopeassa tempossa. Todellisuudessa on kuva vieläkin synkempi. Tästä tilastosta nimittäin puuttuvat kokonaan kuljetustyöalalla työskentelevät naiset sekä myös suureksi osaksi rakennustyöalalla työskentelevät. Ja kuitenkin on juuri näillä aloilla naisten työvoima viimeisellä vuosikymmenellä lisääntynyt runsaammin kuin muilla aloilla. Porvarit, jotka jatkuvasti puhuvat kotien hävittämisestä, näkevät tässä tosikuvan, joka osoittaa, kuka on kodin hävittäjä. Siitä he saisivat myöskin hyvän aiheen tutkistella huliiganismin syntyä. Nämä Suomen työläis-

äidit, jotka pakoitetaan jättämään kotinsa mennäkseen tehtaisiin ja muihin työpaikkoihin palkkatyön orjiksi, nämä samaiset työtätekevät naiset joutuvat palkkatyönsä ohella vaalimaan ja kasvattamaan uutta sukupolvea. Mutta miten tämä voi käydä päinsä äidiltä, joka suorittaa 8 à 10 tunnin työpäivän kodin ulkopuolella? Sellainen kysyy todellakin yli-inhimillisiä ponnistuksia. Siitä syystä näemmekin, kuinka kaduilla ja kujilla heitteille jätetyt lapset saavat tulla toimeen, miten onnistuvat, ja siellä versoo silloin vaikka minkälainen huliganismi. Jos lapset todellakin aiotaan pelastaa ja huliganismi poistaa, on käytettävä aivan toisenlaisia keinoja, kuin maa-laisliiton ja kokoomuksen suosittamaa ainalilaisuutta. Yhteiskunnallisia epäkoh-tia ei poisteta raipoilla eikä niitä paraneta sillä tavoin, että joku ilvehtijä nousee eduskunnan puhujakorokkeelle, sieltä käsin hauskuttaakseen porvaristoa muutamien vankiraukkain kustannuksella.

Esillä oleva lakiehdotus osoittaa tietä erään työtätekevän luokan kaikkein kipeimmän epäkohdan parantamiseen. Tämä ehdotus on kuitenkin eräissä suhteissa puutteellinen, eikä sen avulla kyetä auttamaan kuin sangen pienessä mittakaavassa. Mutta jos edes tämäkin esitys, oleellisimmilta kohdiltaan korjattuna, saataisiin onnellisesti satamaan, olisi siitä helpotusta useammalle työläisäidille ja jokunen pienokainen saisi edes vähäisen kunnollista hoitoa.

Ensimmäisiä ehtoja lastentarhain työn onnistumiseen on se, että äidit, jotka ovat pakoitettuja lapsensa lastentarhaan jättämään, voivat antaa täyden luottamuksensa näille laitoksille. Ellei tätä saavuteta, käy niin, että kunnolliset työläisäidit eivät suostu jättämään lapsiaan lastentarhaan, vaan sensijaan edelleenkin koettavat käyttää muita keinoja. Ja tämä ei suinkaan liene tarkoituksena. Samoin ei voida vaatia, että äiti ikäänkuin pakoitetaan laitokselle uhraamaan myös lapsensa sielun, samalla kertaa kun hän antaa lapsensa sinne ruumiillisesti hoidettavaksi. Äidin alkeellisimpiin oikeuksiin kuuluu saada itse valvoa, miten lasta hoidetaan ja minkälaista on se henkinen kasvatus, joka siellä lapselle annetaan. Työläisnaisella, joka uhraa koko päivänsä yhteiskunnan ylläpitämiseksi välttämättömälle työlle ja jonka työstä suurin hyöty lankeaa pääomalle,

tällä äidillä on eittämätön oikeus saada valvoa oman lapsensa sielullista ja ruumiillista kasvatusta. Tämän oikeuden kieltää kuitenkin hallituksen ehdotus ja sen kieltää myös edessämme oleva valiokunnan mietintö. Tässä suhteessa yritin, lakiesityksen ollessa valiokunta-asteella, saada lakiin määräystä vanhempain neuvostosta, siinä kuitenkin onnistumatta. Ihmeekseni sain vielä kokea senkin, etteivät edes kaikki sosialidemokraattisetkaan valiokunnan jäsenet katsoneet tarpeelliseksi puoltaa tällaista työläisäitien oikeutta.

Toinen epäkohta lakiesityksessä on siinä, että kaikki kunnat ja kaupungit asetetaan samaan asemaan. On kuitenkin ilmeistä, että monessa maaseutukunnassa lastentarha olisi välttämätön, mutta sen perustamiseen ei voida ryhtyä, koska valtioavun saantiin vaaditaan niin suurta lastentarhaa, että sinne on otettava hoidettavaksi vähintään 25 lasta. Tässä on mielestäni vääryys, joka olisi korjattava.

En halua tällä kertaa puuttua muihin yksityiskohtiin, koska siihen tulee tilaisuus toisen käsittelyn yhteydessä. Suosittelen kuitenkin suurelle valiokunnalle vastalauseessa olevia näkökohtia ja toivon, että lakiehdotusta siellä muutettaisiin esittämiseni kohdin otollisempaan suuntaan.

Opetusministeri Ailio: Kun minä en ole ollut läsnä hallituksessa tätä esitystä valmistettaessa, pyydän minä lyhyesti kiinnittää suuren valiokunnan huomiota eräseen mielestäni sangen tärkeään näkökohaan.

Lain 1 §:ssä sanotaan, että lastentarha voi saada valtioapua, jos sosialiministeriö on havainnut lastentarhan tarpeelliseksi ja tarkoitustaan vastaavaksi ja jos se muuten täyttää sitä varten asetetut vaatimukset. Nämä vaatimukset määrätään tietysti asetuksella, mutta sen yläpuolella tulisi olemaan, jos lakiehdotus tällaisenaan hyväksytään, sosialiministeriö, saaden silloin vielä harkita, milloin lastentarha on tarpeellinen. Minun mielestäni ei tällainen määräys ole paikallaan. Se olisi sen vuoksi minusta parasta poistaa. Lisäksi olisi edellinen „jos” lause poistettava myöskin siitä syystä, ettei ole tarvis laissa määrätä, minkä ministeriön alaisiksi lastentarhat tulevat kuulumaan. Nehän ovat, kuten tiedetään, nykyään sosialiministeriön alai-

sina, johon ne siirrettiin silloin, kun kouluhallitusta uudistettiin vuonna 1924. Mutta tämä on ollut minun mielestäni erehdys. Jo Fröbel, joka aikanaan esitti lastentarha-aatteen, on huomauttanut siitä kasvatuksellisesta merkityksestä, mikä lastentarhoilla on lasten kykyjen monipuolisena kehittäjänä. Meillä on kuitenkin päässyt valtaan se käsitys, että lastentarhat ovat etupäässä sosiaalisia laitoksia. Minä myönnän, että niillä on suurikin sosiaalinen merkitys, mutta ensi sijassa on niillä kuitenkin pedagoginen eli kasvattava merkitys. Tätä puolta lastentarhain toiminnassa ei voida valvoa pedagogisia periaatteita ja vaatimuksia vastaavalla tavalla, jos lastentarhat pysytetään sosialiministeriön yhteydessä.

En kuitenkaan tahdo tässä yhteydessä esille otettavaksi kysymystä lastentarhain hallinnosta. Minä vain toivoisin, ettei laissa lyötäisi kiinni, mihin ministeriöön ne kuuluvat, ja siten vaikeutettaisi vastaisuudessa ehkä pianikin esille tulevaa pyrkimystä saada ne uudestaan pedagogisen valvonnan ja johdon alaisiksi eli toisin sanoen kouluhallituksen, johon ne oikeastaan kuuluvat. Minä toivoisin niin muodoin, että suuri valiokunta ottaisi harkitakseen kysymystä, että se jättäisi pois lauseen: „jos sosialiministeriö on havainnut lastentarhat tarpeellisiksi ja tarkoitustaan vastaaviksi.” Loppulause tulisi silloin kuulumaan: „jos lastentarha täyttää sitä varten asetetut vaatimukset”. Tällä tavalla asia voidaan helpommin korjata, kun se kerran tulee valmistelluksi ja sitten kun mielipiteet kypsyvät siihen, että lastentarhain oikea hallintopaikka on kouluhallitus johon lastentarhat kuuluvat yhtenä hyvin tärkeänä, ellen sanoisi aivan välttämättömänä osana kasvatuksesta. Kun eduskunnan suuri enemmistö epäilemättä on yhtenäisen kouluhanteen kannalla, niin olisi sen vaikutettava siihen, että lastentarhat saadaan yhtenäiseen johtoon muitten kasvatuslaitosten kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

15) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Yllämainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

16) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Yllämainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

17) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7;

18) 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtionrautateiden liikuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8;

19) Lepäämään jätetyn esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi työstä leipomoissa,

laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3;

20) Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1;

21) Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

22) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle kertomuksen antamisesta valtiovarain tilasta vuonna 1926.

Samoin esitellään ja pannaan puhemiehen ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi istuntoon:

Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka on edustajille jaettu.

Niinikään esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon aamupäiväistunnossa eduskunnalle tuodut hallituksen esitykset, nimittäin

Ehdotuksen laiksi varojen varaamisesta soitten kuivaukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon

sisältävä hallituksen esitys n:o 33;

Eräiden varojen käyttämistä maan ostamiseen valtion metsätaloutta varten

koskeva hallituksen esitys n:o 34; ja

Ehdotuksen lisäyksistä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon

sisältävä hallituksen esitys n:o 35.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

13. Tiistaina 4 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi por-
mestarin ehdottamis- sekä neuvosmies-
ten ja maistraatinsihteerin valitsemis-
oikeudesta 418

Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 2; mainittu la-
kiehdotus.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi lunas-
tusoikeuden käyttämisestä Ahvenan-
maan maakunnassa sijaitsevaa kiin-
teistöä myytäessä 422

Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 2; mainittu laki-
ehdotus.

3) Ehdotus valtiontakuun myöntä-
misestä Suomen Hypoteekkiyhdistyk-
sen ottamista obligatiolainoista 425

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 7; hallituksen esi-
tys n:o 31.

4) Ehdotus 46,000,000 markan suu-
ruisen lisämäärärahan myöntämisestä
valtionrautateiden liikkuvan kaluston
lisäämiseen vuonna 1927 427

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 8; hallituksen esi-
tys n:o 15.

Toinen käsittely:

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi ap-
teekkilaitoksesta 435

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 13; talousvaliokun-
nan mietintö n:o 1; mainittu lakiehdotus.

6) Ehdotus laiksi valtion ja Hel-
singin kaupungin välisen tilusvaihdon
toimeenpanemisesta 436

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 12; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 4; hallituksen
esitys n:o 3.

7) Ehdotus laiksi pormestarin, neu-
vosmiesten ja maistraatinsihteerin vaa-
lista ”

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 14; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 16.

8) Ehdotus laiksi lastentarhain val-
tioavusta ”

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 15; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 13.

9) Ehdotus laiksi uusmuotoisista
valtion oppikouluista 455

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 11; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 1; hallituksen esitys
n:o 5.

10) Vuoden 1926 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kor-
vauksen antamisesta maailmansodan
aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille 456

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 16; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 5; mainittu laki-
ehdotus.

11) Vuoden 1925 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi kor-

vauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu lakiehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.

13) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

14) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 20.

15) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyölaiksi

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; mainittu lakiehdotus.

Esitellään:

16) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi varojen varaamisesta soitten kuivaukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saatamiseen tuottavaan kuntoon

17) Hallituksen esitys n:o 34 eräiden varojen käyttämisestä maan ostamiseen valtion metsätaloutta varten ..

18) Hallituksen esitys n:o 35 lisäyksistä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon

Siv.

460

„

„

„

„

464

„

„

Siv.

19) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kertomuksen antamisesta valtiovarain tilasta vuonna 1926

464

Pöydällepanoa varten esitellään:

20) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Asikainen, Isaksson, Junnila, Jussila, Kalliokoski, Lohi, Neitiniemi, Raatikainen, Ryynänen, Tainio ja Valjakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta ed. Tainio, lääkärintodistuksella osoitetun sairauden johdosta toistaiseksi ed. Junnila, sairauden takia toistaiseksi ed. Valjakka ja yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Asikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi pormestarin ehdottamisesta neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin valitsemisoikeudesta.

Mainittu lakiehdotus, josta laki- ja talousvaliokunta on antanut lausuntonsa mietinnössään n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen-

jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Keskustelu:

Ed. Molin: Den enda funktion, som numera ankommer å rådhusstämma, är valet av borgmästare, rådmän och magistratssekreterare. Vid sådant förhållande är det givetvis en tidsfråga, när även denna funktion skall avlyftas från stämman. Så långt är jag ense med motionärerna i förevarande ärende. Men jag kan icke förena mig om motionärernas uppfattning, att tidpunkten nu vore given för vidtagande av denna reform. Ännu mindre kan jag vara ense med motionärerna därom, att stadsfullmäktige vore en institution, på vilken ifrågavarande åliggande bör överföras.

Lag- och ekonomiutskottet i dess nuvarande sammansättning har icke anfört några skäl till stöd för lagförslagets antagande, utan kort om gott hänvisat till det uttalande, som gjordes av lag- och ekonomiutskottet vid 1926 års riksdag senaste vår. Granska vi detta utlåtande, finna vi, att lag- och ekonomiutskottet vad tidpunkten för reformen beträffar medgiver, att det med skäl kan ifrågasättas, huruvida icke ifrågavarande ändring borde upptagas till avgörande i samband med frågorna om rättegångsväsendets och stadsförvaltningens reformering. Utskottet anser sig dock böra förorda det ifrågavarande lagförslagets antagande nu, emedan, såsom det heter, det är ovisst när dessa omfattande reformer slutligen bliva genomförda och enär det enligt utskottets åsikt icke är skäl att för obestämd tid lämna ifrågavarande ärende beroende av desamma. Dessa premisser hålla emellertid icke streck, allra minst numera. Riksdagen har redan förelagts proposition angående omorganisation av städernas kommunala centralförvaltning, och frågan om reformen av rättegångsväsendet har avancerat så långt att ett fullständigt förslag till proposition i ämnet allaredan föreligger. Sålunda komme ingalunda frågan om borg-

mästare-, rådmans- och magistratssekreterarvalens överflyttande från rådhusstämman att för obestämd tid bliva öppen ifall den för närvarande finge förfalla.

Enligt det förslag till lag om domstolarna, vilket innefattas i propositionen om rättegångsväsendets omorganisation, skulle rådstugurätterna i städerna komma att avskaffas. Allmän underrätt blir häradsrätt. Häradsrätternas ordförande, härads hövdingarna, äro, även då domsagan omfattar endast stad, statstjänstemän. I och med rättegångsreformens genomförande komme sålunda rådhusstämmans befattning med ifrågavarande val, såvitt gäller utseende av justitieborgmästare och rådmän vid rådstugurätten, att utan vidare förfalla.

Vad åter förslaget om organisation av städernas centralförvaltning beträffar, komme enligt detta förslag magistraterna att befrias från sina specifikt kommunala uppgifter. Blir detta förslag lag, finnes full anledning att därefter upptaga frågan om huru tjänsterna vid magistraternas skola besättas. Men knappast blir det då stadsfullmäktige som anses för det rätta organet härutinnan.

Vi se sålunda att realiserandet av det förslag, som framställt av motionärerna, under alla förhållanden kommer att bliva ett kortvarigt provisorium. Vid sådant förhållande bör synnerligen vägande skäl kunna anföras emot det nuvarande systemet och till förmån för ifrågavarande provisorium för att anledning skall föreligga att godtaga detsamma. Utskottet har emellertid icke anfört några skäl alls. Utskottet hänvisar blott till motionen, och motionärernas motiv återigen äro mer än svaga. I motiveringen till motionen anföres huvudsakligen blott en omständighet av större bärvidd. I motionen säges, att valmännen på grund av de ofta återkommande politiska och kommunala valen ej längre synas hava intresse över för nu ifrågavarande val, vilka även de återkomma relativt tätt. Där blott en enda kandidat har förefunnits är det naturligt att intresset från valmännens sida icke kan vara stort. Men låtom oss säga vid valen t. ex. i huvudstaden har ingalunda bristande intresse kunnat anses föreligga. I varje fall är det mig inte bekant att slumpen i ett enda fall, vare sig i de mindre eller större städerna, har varit av-

görande vid valets utgång. I förbigående hänvisa motionärerna också till den något större valapparaten, som för ifrågavarande val måste sättas i rörelse. Där är det enda motivet.

Emot förslaget kunna däremot synnerligen vägande skäl anföras. Med fästat avseende å den oavhängiga ställning, som en domare bör innehava och i alla kultur-stater anses måsta innehava, är det synnerligen olämpligt att ledamöterna i rådstugurätterna skulle utses av stadsfullmäktige. Det enda naturliga är att valet skulle övergå på respektive statsorgan, då domarena i stad liksom på landet sist och slutligen böra intaga en och samma ställning; men det är ju en fråga som inom kort i annat sammanhang kommer att finna sin lösning.

Vad åter magistraterna beträffar, så äga magistraterna fortfarande att övervaka lagligheten av stadsfullmäktiges beslut. Vid sådant förhållande kan det icke heller anses lämpligt, att borgmästare och rådmän vid magistraterna utses av stadsfullmäktige själva.

Redan dessa skäl borde vara orsak nog att fälla det föreliggande lagförslaget. Jag anser mig ytterligare böra påpeka, att en institution, som borde vara nog så kompetent att bedöma ifrågavarande sakförhållanden, nämligen rådstugurätternas och magistraternas förening, bestämt har motsatt sig förslaget.

På de skäl jag anfört kommer jag, herr talman, att rösta för lagförslagets förkastande.

Ed. Estlander: Jag begärde ordet för att få till protokollet antecknat min uppfattning, att detta lagförslag borde förkastas.

Ed. Itkonen: Nyt käsiteltävänä oleva lakiesityshän on yksinomaan käytännöllistä laatua, vaikka siitä eräissä piireissä, erikoisesti ammattipiireissä, joita tämä laki tulee koskemaan, on koetettu tehdä periaatteellinen kysymys. Ed. Molin on täällä puheenvuorossaan esittänyt samoja näkökohtia, joita äsken mainitsemisani piireissä on myöskin koko tämän lakiehdotuksen vireilläoloajan esitetty. Minä haluan aivan lyhyesti torjua ne epäilykset, mitä tässä suhteessa lakia vastaan on esiintuotu.

Niinkuin jo mainitsin, kysymys on ai-noastaan käytännöllisestä järjestelystä. Suomen kaupunkien asukkaillahan on vanhoihin erioikeuksiin nojautuen ollut oikeus itse valita raastuvanoikeuden ja maistraatin virkamiehet. Tämä oikeus säilytettiin myöskin vuoden 1917 kunnallislaisissa, vaikkakin useimmat muut kaupunkien asukkaiden erioikeudet silloin lopetettiin eli tarkemmin sanoen katsottiin, että ne siirtyvät ilman muuta kaupungin valtuustolle, joka muutenkin edustaa kaupungin asukkaita. Mutta pormestarin ja neuvosmiesten vaalien toimittaminen jäi kuitenkin silloin vielä yleisillä vaaleilla toimitettavaksi eli raastuvankokoukselle, niinkuin sitä laissa sanotaan. Nyt on kuitenkin niin, että tällaisia virkoja tulee suu-remmissa kaupungeissa aina tämän tästä avonaisiksi. Niinpä esimerkiksi näinä vuosina on Helsingissä saatu toimittaa yleiset vaalit neuvosmiesten, maistraatinsihteerin ja pormestarien valitsemista varten useita kertoja vuodessa. Ja panna nyt tällaisia verrattain vähäarvoisia virkoja varten liikkeelle koko raskas vaalikoneisto, joka tulee maksamaan kymmeniä tuhansia markkoja, niin se on aivan liikaa tuhlausta. Tämän lakiesityksen tarkoituksena on siirtää nämäkin vaalit kaupunginvaltuustolle, joka yleensä nyt jo toimittaa kaikki muutkin kaupungin asukkaille ennen kuuluneet tehtävät. Ja jos vertaa kaupungin hallintoa yleensä, niin ei nyt voida väittää, etteikö kaupunginvaltuusto, joka muuten hoitaa kaupungin asukkaitten puolesta kaikki kaupungin asiat, etteikö se olisi pätevä toimittamaan pormestarin ehdollepanoa ja neuvostomiesten ja maistraatinsihteerin vaalia. Periaatteellisia syitä lakiesitystä vastaan ei siis voida minun mielestäni hyvällä syyllä esittää. Asia on aivan käytännöllistä laatua.

Mitä taas muihin epäilyksiin tulee, niin väitetään, että tämä uudistus olisi helpommin toimitettavissa oikeudenkäyntilaitoksen uudistuksen tai kaupunkien keskushallintoa koskevan uudistuksen yhteydessä. Nyt on muistettava, että eduskunnalla on paraikaa käsiteltävänä laki kaupunkien keskushallinnon uudistuksesta ja se laki tulee todennäköisesti näillä valtiopäivillä hyväksytyksi. On siis aivan samantekevää siirtääkö se nyt sen lain yhteyteen vai hyväksytäänkö tällä kertaa. Ero on vain siinä, että tällä kertaa meillä jo on

perustuslain muutos ollut lepäämässä yli vaalien. Me voimme siis tämän lain yhteydessä hyväksyä sen lopullisesti, mutta kaupunkien kunnallista keskushallintoa koskevan lain yhteydessä se tulisi uudelleen esille ja pitäisi joko julistaa kiireelliseksi tai sitten ratkaista vasta vaalien jälkeen. Oikeudenkäyntilaitoksen uudistuksesta meillä ei vielä ole tietoa milloin se tulee eduskunnassa esille. Ja jos kerän itse periaatteesta yhdytään, niin minusta on aivan turhaa tehdä riitaa siitä, minkä lain yhteydessä tämä hyväksytään. On parasta hyväksyä se nyt, koska se on kypsä lopullisesti hyväksyttäväksi.

Mitä taas tulee siihen, ettei valtuusto olisi sopiva valitsemaan maistraatin jäseniä sentähden, että maistraatille kuuluu valtuuston päätösten laillisuuden valvonta, niin on muistettava, että ensiksikään tätä valvontaa ei maistraatti ole enää vuosikymmeniin pystynyt suorittamaan. Jollei valtuuston päätösten laillisuutta muuten tarkisteta kuin maistraatin puolesta, niin silloin se tarkastus olisi ollut hyvin heikkoa ja huonoa. Lienee sattunut esim. vuodesta 1917 alkaen kaikissa Suomen kaupungeissa ainoastaan pari tapausta, jolloin maistraatti on tässä suhteessa tehnyt huomautuksen.

Lisäksi ehdotetaan kaupunkien kunnallishallinnon uudistusta koskevassa esityksessä — ja sitä ehdotusta tuskin millään taholla tullaan vastustamaan — että tämäkin valvonta siirretään kaupunginhallitukselle, siis pois maistraatilta. Siis tämäkin muodollinen este häviää. Muuten on huomattava, ettei sillä taholla, missä tätä nyt katsotaan esteeksi maistraatin jäsenen valitsemiselle valtuustossa, ole katsottu esteeksi siihen, että kaupunginhallitus, jonka myös valtuusto valitsee, tarkastaa valtuuston päätösten lainmukaisuutta. Mielipiteet ovat tässä suhteessa jo yleensä kaikkialla vakaantuneet ja kun laki nyt on ollut lepäämässä yli vaalien ja on kypsä ratkaistavaksi, niin minusta on luonnollista, että eduskunta nyt riittävällä määränemmistöllä tämän lain hyväksyy.

Ed. Tuomioja: Sen lisäksi, mitä ed. Itkonen jo esitti, pyydän minäkin tehdä muutaman huomautuksen.

Ed. Molin esitti tätä lakia vastaan ensin näkin sen periaatteellisen muistutuksen, että se muka vähentäisi tuomarien riip-

pumattomuutta. Minun on kuitenkin vaikea käsittää, millä tavalla tämä lakiehdotus vähentää tuomarien riippumattomuutta senvuoksi, että ne tuomarit, joista tässä on kysymys, tultaisiin panemaan ehdolle valtuustossa sensijaan, että ne on ennen pantu ehdolle raastuvankokouksessa. Eiväthän nämä tuomarit kummassakaan tapauksessa ole näistä ehdollepanijoistaan millään tavalla riippuvaisia, eikä valtuusto tässä suhteessa minun ymmärtääkseni ole mitenkään sen vaarallisempi laitos kuin raastuvankokoukseen. Puolueittainhan tavallisesti raastuvankokouksissakin jo asiat viime aikoina on ratkaistu. Kun ed. Molin katsoo, että raastuvankokous olisi vielä toistaiseksi asianmukaisempi tekemään ehdollepanon tai valitsemaan raatimiehet, niin käytännössä hän siis esim. täällä Helsingissä asettuu sille kannalle, että ruotsinmielisen puolueen paikallisosasto on pätevämpi tekemään tämän ehdollepanon ja nimityksen kuin kaupunginvaltuusto. Käytännössähän asia täällä jo pitkät ajat on muodostunut siksi, että ruotsalaisen puolueen paikallisosasto määrää nämät ehdokkaat; muilla ei ole mitään siihen sanomista. Minä rohkenen kuitenkin olla sitä mieltä, että valtuusto tässä olisi paljon pätevämpi ja paljon puolueettomampi laitos ja että valtuuston ehdollepano myös juuri tuomarien riippumattomuuden kannalta olisi asianmukaisempi.

Kun ed. Molin, niinkuin ruotsinmielisten taholta jo aikaisemmin on esitetty, tekee sen muistutuksen, että valtuusto olisi sopimaton tekemään ehdollepanoa esim. pormestarinvirkaan, koska maistraatin tulee valvoa valtuuston päätösten lainmukaisuutta, niin ed. Molin ei ota ollenkaan huomioon sitä, että maistraatilla on aivan samanlainen velvollisuus myös raastuvankokoukseen nähden. Jos siis ed. Molin katsoo, että valtuusto on sopimaton tämän vuoksi toimittamaan ehdollepanon, niin kaiken järjen nimessä hänen pitäisi katsoa, että myös raastuvankokous on siihen sopimaton, koska maistraatilla on raastuvankokoukseen nähden aivan samanlainen velvollisuus.

Minusta ne syyt, jotka on esitetty tätä lakiehdotusta vastaan, ovat niin heikkoja, että niillä ei minun käsitykseni mukaan millään tavalla voi vaatia tätä lakiehdotusta hylättäväksi. Se on minunkin mie-

lestäni, niinkuin ed. Itkonen on jo täällä huomauttanut, käytännöllinen asia, joka on ratkaistava sillä tavalla kuin tässä lakiehdotuksessa ja myöhemmin toisessa lakiehdotuksessa on ehdotettu.

Ed. Jacobsson: Redan vid senaste riksdag hörde jag till dem, som fann det omotiverat att så här omedelbart före rättegångsreformen skrida till ändring av bestämmelserna för val av ifrågavarande tjänstemän. Jag finner att man fortfarande icke har kunnat framkomma med sådana nya skäl, som alls skulle motivera denna ändring. Man har visserligen anfört praktiska skäl till förmån för detta lagförslag. Jag kan emellertid inte förstå, varför man då inte samtidigt tager steget fullt ut och föreslår, att ifrågavarande tjänstemän i konformitet med övriga underdomare skulle utnämnas av statsmyndigheterna. Jag kan ej annat finna än att lagförslaget i själva verket blott är en halvmesyr och ansluter mig därför, herr talman, till dem, som hava föreslagit dess förkastande.

Ed. Molin: Rdgsm. Itkonen har velat göra gällande, att den nu ifrågasatta reformen vore av uteslutande praktisk betydelse. Det är likväl dess principiella sida, som är den huvudsakliga. Jag kan inte underlåta att i detta avseende citera en del av ett utlåtande, som avgavs vid magistraternas och rådstuvurätternas förenings senaste sammanträde, där denna sida av saken ytterligare pointerades särskilt vad beträffar dem av ifrågavarande tjänstemän, som äro i domareställning: „Kun niin hyvin maistraatin kuin raastuvanoikeudenkin jäsenet toimivat tuomareina, on luonnollista, että heidän asemansa säilytetään mahdollisimman riippumattomana. Sehän on sitäpaitsi kaikkien sivistysmaitten lainsäädännössä tunnus-tettu periaate. Vaikkakaan ehdotettu lainmuutos ei sinänsä järkytäkään tuota riippumattomuutta, on se kuitenkin omansa saattamaan nuo tuomarit nykyisestäään poikkeavaan asemaan. Sillä onhan siinä suuri ero, onko tuomari kansan välittömästi valitsema, vai onko hänet virkaansa valinnut toinen hallintoelin, vaikkapa tämä kohdaltaan olisiakin kansan valitsema.” — Det har även visat sig, särskilt på den ort, som rdgsm. Tuomioja

nämnde om, att stadsfullmäktige vid val av särskilda stadens funktionärer låtit partisynpunkter bli bestämmande på den sakliga kompetensens bekostnad.

I varje fall har rdgsm. Itkonen icke kunnat bestrida, att det icke är fråga om ett kortvarigt provisorium. Han har blott framhållit, att det ju bör vara tämligen likgiltigt, om den ifrågasatta ändringen sker i sammanhang med reformen av rättegångsväsendet och reformen av städernas centrala kommunalförvaltning eller om den vidtages nu redan. Rdgsm. Itkonen har synbarligen förbisett vad jag redan tidigare har nämnt. Av mitt andragande borde hava framgått, att sedan dessa reformer genomförts komma ifrågavarande funktionärer under inga förhållanden att utses av stadsfullmäktige. Det är just detta som bjuder mig emot, att man för en kort övergångstid skall vidtaga en så pass vittgående lagstiftningsåtgärd, som den vilken här är ifrågasatt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava asiasta lippuäänestys.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1926 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 158 jaa- ja 23 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksyyt kyseessä olevan lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevaa kiinteistöä myytäessä.

Yllämainittu lakiehdotus, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa mie-

tinnössä n:o 2, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja senjälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Keskustelu:

Ed. Forsberg: Såsom jag redan under 1925 års riksdag hade äran framhålla, intyga de åländska ombuden, vilka voro närvarande i Genève, då Nationernas Förbunds Råd godkände de s. k. Ålandsgarantierna, att det helt och hållet berodde på ett förbiseende av den person, vilken hade sig anförtrött att avfatta den paragraf i Ålands garantilag, på vilken nu föreliggande förslag stöder sig, att den erhöill den intetsägande form, som riksdagen gång efter annan synes taga fasta på. Paragrafen är ord för ord överensstämmande med den franska text, som i Genève blev föredragen och fastställd av rådet — „och därmed punkt”, är ett yttalande, som man även officiellt hört uttalas.

Emellertid är det enligt min åsikt att beklaga, att en lagstiftande församling ej medgiver, att en så påfallande inkonsekvens bör rättas. Ty såsom representanten Pekkala i sin till grundlagsutskottets betänkande föga reservation påpekar, bereder det i nu föreliggande lagförslag om utövande av lösningsrätt vid försäljning av fastighet i landskapet Åland använda uttryckssättet „laga bo och hemvist” möjlighet att kringgå de garantier med avseende å jordbesittning, vilka givits inbyggarna på Åland. Att förbundsrådet åsyftat att endast sådana finska medborgare, vilka i en fortsättning under fem års tid i landskapet haft laga bo och hemvist, skulle erhålla den hembygdsrätt, som erfordras för att inlösa fastighet, som i landskapet försålts åt den, vilken icke äger hemortsrätt därstädes, borde för envar i riksdagen vara dagsklart. Att riksdagen i en fråga som denna skall göra sig skyldig till en taktik av ifrågavarande beskaffenhet, anser jag beklagligt. Med stöd av det jag haft äran framhålla och för att bereda Ålands

landsting möjlighet att inkomma med motion i frågan, anhåller jag, att riksdagen måtte förkasta ifrågavarande lagförslag.

Ed. E. Pekkala: Kuten ed. Forsberg jo huomautti, niin on käsiteltävänä oleva lakiehdotus saman sisältöinen kuin eduskunnan vuonna 1921 hyväksymä samaa asiaa koskeva lakiehdotus, jota ehdotusta Ahvenanmaan maakuntapäivät eivät katsoneet voivansa hyväksyä, minkä johdosta tasavallan presidentti päätti, että lakiehdotus oli raukeava. Ahvenanmaalaiset ovat olleet sitä mieltä, että vain n. s. kotiseutuoikeus tuotaisi yksityisille oikeuden omistaa Ahvenanmaalla kiinteistöä sekä myös lunastusoikeuden sellaiseen kiinteistöön, joka on myyty henkilölle, jolla ei ole Ahvenanmaalla kotiseutuoikeutta. Tämän kotiseutuoikeuden ovat ahvenanmaalaiset määritelleet siten, että sellainen olisi ainoastaan henkilöllä, jolla on yhteen menoon viisi vuotta ollut laillinen asunto ja kotipaikka Ahvenanmaalla. Kun kyseessä olevassa lakiehdotuksessa puhutaan ainoastaan laillisesta asunnosta ja kotipaikasta, niin se antaa mahdollisuuden kiertää ahvenanmaalaisille annettuja takeita maanomistukseen nähden. Jos nyt kerran tahdotaan turvata ahvenanmaalaisen oikeudet, niin silloin on sellaiset säännökset sisällytettävä lakiin, että ne eivät anna mahdollisuutta lain kiertämiseen. Sen jälkeen kun asia viimeksi on ollut eduskunnan käsiteltävänä, ei tilanne millään tavalla ole muuttunut. Ahvenanmaalaisen oikeudet vaatimukset minusta tässä on otettava huomioon. Minä olen sitä mieltä, kuten valiokunnan mietintöön liittämässäni vastalauseessakin olen jo esittänyt, että tämä lakiehdotus on hylättävä.

Ed. Estlander: Jag hyser samma uppfattning som rdgsm. Forsberg uttalat, att Ålands inbyggare borde tilldelas sådan hembygdsrätt, varom landstinget tidigare uti motion hemställt, och jag har också, då detta ärende varit före, sökt förmå riksdagen därtill. Emellertid beror denna hembygdsrätt icke av den föreliggande lagen allena och dess stadganden, utan den beror väsentligen på en tolkning av besluten i Genève. Och denna tolkning föreligger redan nu, tyvärr i strid med landskapets yrkande, i den s. k. garantilagen. Om denna lags ändring är

emellertid här icke fråga och någon motion av Ålands landsting har icke i samband med det föreliggande ärendet framställts. Under sådant förhållande synes det mig vara svårt att motsätta sig antagandet av denna lag, som på sätt och vis står i samklang med garantilagen, ehuru, jag upprepar det, jag anser att garantilagen å sin sida icke överensstämmer med andan och meningen av de garantier, som man genom besluten i Genève avsåg att bevilja. Därest den nu föreliggande lagen antages, kommer Ålands landsting att fortfarande hava samma möjligheter som för närvarande att vinna ändring i garantilagen. Och vinnes ändring uti garantilagen, så följer därav som självklart, att också nu ifrågavarande stadgande i denna lag måste ändras. Ålands ställning blir sålunda enligt min tanke icke i något avseende sämre än den för närvarande är.

Ed. J. F. Aalto: Minä kyllä ymmärrän ahvenanmaalaisia, kun ne ajavat tällaisen garantia-ajan aikaansaamista, mutta se minusta tuntuu ihmeelliseltä, että kommunistiselta taholta pyritään rakentamaan tällaista Kiinan muuria, jota ei pitäisi asettaa eri kansojenkaan välille. Minä olen asiassa jo valiokunnassa esittänyt m. m. sen näkökohdan, että jos tämä viiden vuoden garantia-aika hyväksyttäisiin, tulisi se kaikkein suurimmassa määrässä vahingoittamaan ja vaikeuttamaan työläisiä. Asiahan on nimittäin niin, että se koskee yhtä hyvin ruotsinkielistä väestöä kuin suomenkielistäkin, koska kyllään ei sen kannan mukaan, jota ed. Pekala m. m. edustaa, olisi oikeutta omistaa siellä kiinteistöä, ennenkuin olisi ollut 5 vuotta kotipaikka Ahvenanmaalla. Esim. kalastajaväestö, joka saattaa siirtyä Ahvenanmaalle ja tarvitsisi kalastajamökkiä varten omistaa kiinteistöä, ei saisi sitä, jos tällainen näin pitkä aika asetettaisiin kiinteistön omistamisen ehdoksi. Senvuoksi olemme me sosialidemokraattiset jäsenet jo perustuslakivaliokunnassa asettuneet sille kannalle, että riittää, kun sanotaan, että jolla on lailinen kotipaikkaoikeus, on hänellä oikeus omistaa Ahvenanmaalla maata. Ahvenanmaalaiset perustelevat kyllä tätä kantaansa m. m. sillä, että ne tällä 5 vuoden garantia-ajalla voisivat estää, niinkuin eräässä ahvenanmaalaisen broshyyrissä lausutaan, kommunististen maailmanvillitsijain pesiytymi-

sen Ahvenanmaalle, mutta minä olen sitä mieltä, että kommunisteilla täytyy olla yhtä suuri oikeus kuin muillakin päästä niin hyvin Ahvenanmaalle kuin muihinkin maan osiin, enkä ole tätä perustelua pitänyt kyllin painavana, ja minusta tuntuu siltä kuin ei kommunisteillakaan olisi tällä kertaa syytä tätä Kiinanmuuripolitiikkaa puoltaa. Minä olen lain hyväksymisen kannalla.

Ed. Rosenberg: Minä olen sangen kiitollinen siitä, että ed. Aalto on katsonut otolliseksi ryhtyä puolustamaan kommunisteja, sillä sitä nyt niin harvoin sosialidemokraattien taholta tapahtuu, mutta tässä tapauksessa minusta tuntuu, tai paremmin sanoen tämän asian yhteydessä minusta tuntuu jonkun verran teennäiseltä tuo kommunistien puolustaminen. Tässä kai ei ensi kädessä suinkaan ole kysymys siitä, vaan kysymys on ruotsalaisten oikeuden säilyttämisestä ja ensi kädessä juuri ahvenanmaalaisen oikeuden säilyttämisestä. Jos ahvenanmaalaiset todellakin katsovat itselleen tarpeelliseksi maanomistuksen säilyttämisen omissa käsissään, niin me lähdemme siltä perustalta, että tämä on ensi kädessä ahvenanmaalaisen oma asia. Kun he kerran katsovat, että heillä siitä on jotakin hyötyä, niin tätä on noudatettava, se on kansojen itsemääräämisperiaatteen mukaista. Jos ahvenanmaalaiset tässä suhteessa lausuvat joitakin tyhmyyksiä, niin eivät ne tätä asiaa voi muuttaa enempää kuin meidän kantaammekaan tuohon yleiseen periaatteeseen nähden. Minä kyllä luulen, että ahvenanmaalaiset ovat yrittäneet kommunismilla hyvään porvarilliseen tapaan pelotella toisia porvareita, niin että se siis on kahdessakin mielessä suuri tyhmyys, mutta niinkuin jo sanoin, meihin se ei yhtään mitään vaikuta.

Ed. von Born: Det föreliggande lagförslaget är närmast att betrakta som en verkställighetslag till de grundstadganden, som givits i den åländska s. k. garantilagen. Då jag för min del måste anse, att stadgandena i detta lagförslag stå i överensstämmelse med nämnda grundstadganden i garantilagen och då de i övrigt också stå i överensstämmelse med det, som utlovats ålänningarna uti den ifrågavarande garantilagen, så kan jag icke annat än anse, att riksdagen nu borde godkänna lagförslaget, och kommer jag för min del att bidra med min röst till dess godkännande.

Ed. E. Pekkala: Minä pyytäisin huomauttaa ed. Aallolle, että hän turhaan sekoittaa tähän kysymykseen Kiinanmuuripoliitiikkaansa. Ei tässä ole nyt ollenkaan siitä kysymys. Tässä on kysymys vain ahvenanmaalaisten oikeuksien turvaamisesta, josta on jo säännöksiä n. s. vakuuslaissa. Mitä siihen tulee, että nuo rajoitukset kohdistuivat ensi kädessä työläisiin, niin se on aivan turhaa puhetta. Kyllä kai ne ovat ensi kädessä rikkaat, jotka mahdollisesti kiinteistöjä Ahvenanmaalla ostaisivat, eivätkä työläiset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava lippuäänestys.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen, sellaisena kuin eduskunta on sen 1925 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 144 jaa- ja 36 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotuksen valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista

sisältävän hallituksen esityksen n:o 31 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. von Frenckell: Varje initiativ som avser räntefotens sänkning i landet

förefaller mig att vara understödansvärt. Därmed är emellertid icke sagt att varje förslag i saken skulle vara lyckligt uppgjort och därför kräva understöd. Den proposition — n:o 31 — som nu föreligger, enligt vilken regeringen anhållit om rätt att få utfärda garanti för ett inhemskt obligationslån på 100 miljoner mark, synes mig icke vara väl motiverad. Jag föreslår därför att propositionen måtte förkastas.

Jag skall närmare be att få motivera varför jag har kommit till denna uppfattning. Då Hypoteksföreningen på sin tid hade upptagit ett stort antal obligationslån, lydande dels på finska mark dels på utländskt mynt, så råkade den på obestånd genom att den finska valutan avsevärt deprecierades. Praktiskt taget kan Hypoteksföreningen anses vara konkursmässig. Under den första inflationstiden kunde de ledande männen visserligen icke överse varthän det bar och voro de därför icke i stånd att göra några förslag avseende att bringa Hypoteksföreningen på fötter. Men nu, sedan vi återinfört guldmüntfot, synes mig tiden vara inne att Hypoteksföreningen saneras, så att denna konkursmässiga institution icke får fortsätta sin verksamhet och dessutom trots sin nuvarande belägenhet gynnas av staten på det sätt som nu är föreslaget. Det förefaller mig nämligen vara oriktigt att en förening som är insolvent arbetar oberoende av detta beklagliga förhållande.

I förevarande fall gäller det även införandet av en helt ny sorts garanti. Då Hypoteksföreningen önskat upptaga utländska lån eller då andra hypoteksföreningar upptagit sådana, har statens garanti i regeln begärts, när vårt land är så pass ungt att de finska obligationslånen i utlandet icke ännu erhållit tillräckligt gott anseende. Men nu är det fråga om ett inhemskt lån, där staten anmodas utfärda garanti om en medborgare i landet beviljar en annan medborgare ett lån. Detta är en alldeles ny princip, som åtminstone inom bankvärlden hittills icke har godkänts. Bankgaranti brukar man varken begära eller bevilja för inhemska affärer, och det synes mig även som om staten icke skulle hava anledning att bryta emot denna sunda bankprincip.

När i motiveringen dessutom framhålles, att Hypoteksföreningens ställning nu är sådan, „att densamma knappast med egna krafter är i stånd att på skäliga villkor an-

skaffa medel för utvidgande av sin lånerörelse", så är detta riktigt, däremot är konklusionen, „att statsbidrag synes vara av behovet påkallat för fortsättande av föreningens nyttiga verksamhet", icke riktig. Det är en sanering som i första hand skall åstadkommas och efter det denna sanering har genomförts kan man tänka på att föreningen med egna krafter skall kunna utgiva inhemska obligationslån.

Man säger vidare i motiveringen „att statsverket icke skäligen kan betungas genom beviljande av ytterligare lån ur allmänna medel för detta ändamål" och avser sannolikt att obligationslån icke borde beviljas, men man förbiser helt och hållet att riksdagen årligen anslår mellan två och fyra miljoner mark för upprätthållande av Hypoteksföreningen. Det är visserligen sant att regeringen icke beviljar lån men den beviljar direkta understöd, vilket enligt min uppfattning gör saken ännu värre. Vidare framhåller man, att det icke medför någon nämndvärd risk för staten att nu ikläda sig en garanti för dessa 100 miljoner mark. Detta tillåter jag mig att betvivla.

Jag vet att Hypoteksföreningens styrelse har försökt inleda underhandlingar med regeringen avseende en sanering. Jag känner icke till detaljerna i förslagen så att jag vet icke om de äro oförmånligt gjorda för statens vidkommande eller om staten icke har riskerat att intervensera i denna angelägenhet. Då det emellertid nu är fråga om införande av en helt ny princip, d. v. s. garantierandet av ett inhemskt obligationslån, och då jag anser att denna princip är förkastlig, så föreslår jag att riksdagen måtte förkasta den föreliggande propositionen.

Ed. R. Furuhielm: Föreliggande proposition avser ju tillgodoseendet av lantbrukets kreditbehov. Därest riksdagen icke skulle godkänna denna proposition, så blir följden, att sagda behov skall på annat sätt tillgodoses. Den sannolika utvecklingen av saken bleve den, att staten av något lån, som den själv upptagit, beviljade en del för lantbrukets kreditbehov till en synnerligen låg ränta. Sådant hava vi varit med om förut här i riksdagen, och det är nu väl långt ifrån uteslutet att sådant kan inträffa också i framtiden. För min del måste jag anse det vara betydligt sundare, att staten beviljar garanti för dessa lån; staten

ikläder sig då icke samma ansvar som ifall den själv upptager lån.

Statsgaranti för statslån är föröfrigt icke något nytt, sådan har ju beviljats hos oss tidigare, och vad den risken beträffar, som rdgsm. von Frenckell berör, så har man svårt att föreställa sig att det skall vara förenligt med någon större risk att giva ut inhemska lån för lantbrukets behov. Jag ber för min del att få förorda godkännandet av propositionen.

Ed. von Frenckell: Rdgsm. Furuhielm tycks anse, att regeringen icke har anledning att ens i framtiden bidraga till Hypoteksföreningens sanering. Jag tillåter mig hysa en annan uppfattning, då jag icke kan tro att vi kunna bibehålla vår ominösa obligationslag till år 1953, då det sista lånet kommer att infrias. Regeringen måste säkert förr eller senare inskrida för att sanera föreningen och sålunda möjliggöra obligationslagens snara upphävande.

Ed. Schauman: Med anledning av det påstående, som i det första anförandet gjordes, därom att Hypoteksföreningens ställning vore svag och att föreningen skulle hava vänt sig till regeringen med anhållan om statens intervention, skulle jag för min del anhålla om att ärendet måtte få ligga på bordet till nästa plenum.

Ed. von Frenckell: Jag ber att få understöda rdgsm. Schaumans förslag.

Puhemies: Koska kaksi eduskunnan jäsentä on pyytänyt asiaa pöydälle, niin on se valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n mukaan pantava pöydälle.

Puhemies: Halutaanko pöydällepa-non ajasta keskustella?

Keskustelua ei enää synny.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

4) Ehdotuksen 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927

sisältävän hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Kun valtiovarainvaliokunta esittää myönnettäväksi lisämäärärahana valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseksi tämän vuoden aikana toistaiseksi ainoastaan 20 milj. markkaa vastoin hallituksen esittämää 46 milj. markan määrärahaa, lienee paikallaan tehdä muutamia huomautuksia niitä perusteita vastaan, joilla valiokunnan enemmistö koettaa tukea esittämäänsä supistusta.

Kuten tiedetään kiinnitti nykyinen hallitus jo toimintakautensa alussa erikoisen vakavaa huomiota useampien vuosien aikana ilmenneeseen, kohta kroonilliseksi muodostuneeseen liikkuvan kaluston puutteeseen valtionrautateilla ja, kun kaikki merkit jo sydäntalvella viittasivat siihen, että mainittu pula tämän vuoden kuluessa vielä voisi kehittyä aivan sietämättömäksi, kääntyi hallitus vuoden alussa rautatiehallituksen puoleen ja pyysi ehdotusta asian auttamiseksi, joka ehdotus kuitenkin jätettiin hallitukselle huomattavasti myöhemmin kuin varsinainen ensi vuoden menoarvioesitys. Sillä aikaa oli kuitenkin liikennepula kehittynyt arveluttavan kriittilliseksi eikä mitään mainittavampia merkkejä tilanteen huomattavammasta helpottamisesta ole vieläkään havaittavissa, vaikka muina vuosina jo tähän aikaan vuodesta vaunupula on tavallisesti sivuuttanut kriittillisimmän ajan-kohtansa. Päänvastoin viittaavat merkit siihen, että pulakautta voi tänä vuonna jatkua syksymyöhään asti ja aiheuttaa liikenteelle ja maamme taloudellisen elämän kehitykselle arveluttavaa haittaa ja vahinkoa.

Kun niistäkään toimenpiteistä, joihin hallitus ryhtyi liikennekuormituksen tasoitte-
miseksi tariffeja eri vuodenaikoina säännös-

telemällä, ei nykyisellä liikakuormituksella rautateillämme ole ollut sanottavampaa hyötyä, joskin kuormitusta eri kuukausina onkin voitu jossain määrin tasoittaa, on hallitus katsonut velvollisuudekseen nyt ryhtyä ainoaan tehokkaaseen toimenpiteeseen pulan lieventämiseksi, nim. liikkuvan kaluston rohkeampaan lisäämiseen ja perustellut esityksensä eduskunnalle pääasiallisesti rautatietilastoon. Se antaakin arvokasta lisavalaistusta tämän asian selvittämiseksi ja osoittaa eittämättömästi, että jo useamman vuoden aikana olemme hyvin arveluttavassa määrässä laiminlyöneet tarpeellisen liikkuvan kaluston lisäämisen edes osapuilleen siinä määrässä, jossa liikenteen verrattain säännöllinen lisääntyminen olisi sitä vaatinut.

Niinpä voidaan todeta, että tavaraliikenne, joka meillä onkin päätekijänä rautatieliikenteessämme ja jonka tuotto edustaa jo yli 2/3 kaikista liikennetuloista, on viime vuosina kasvanut noin kolme kertaa nopeamassa tahdissa sekä tonnimäärään että tuottoon nähden kuin vastaava tavaravaunuston lisääntyminen. Mikäli ennakoarvointi jo nyt osoittaa, tulee rahtitavaran tonnimäärä tänä vuonna kohoamaan aina 11 miljoonaan tonniin, oltuaan vuonna 1924 noin 8 milj. tonnia, joka siis vastaa noin 37 1/2 %:n lisäystä kolmessa vuodessa, kun taas tavaravaunujen akseliluku tulee saman ajanjakson kuluessa lisääntymään 38,000:sta vuoden 1924 lopussa ainoastaan noin 42,600:aan akseliin tämän vuoden loppuun eli siis noin 12 %:lla. Kun vaunupula on ollut todettavissa jo useampina vuosina ennen tätä ajanjaksoa, olisi luonnollinen, terve kehitys vaatinut lisäämään vaunustoa ainakin samassa suhteessa kuin liikenne on kehittynyt, siis noin 37 1/2 %:lla viime kolmen vuoden ajanjaksolla, joka olisi vastannut noin 14,000 vaununakselin lisäystä sen sijaan, että todella tulee hankituksi ainoastaan noin 4,600 akselia lisää, joten laskettu vajaus nousee pyöreän luvun ainakin 9,000 akseliin, eli 4,500 2-akseliseen vaunuun yksistään tavaraliikenteen lisääntymisen perusteella, laisinkaan ottamatta huomioon ylikäisen kaluston uudistusta.

Mitä taas veturistoon tulee, on puute vetovoimasta samoin vuosikautia ollut erittäin suuri ja käynyt viime vuosina liikenteen nopean lisääntymisen takia aina vain kireämmäksi. Jo yksistään liikenteen pai-

sumisesta viime kolmen vuoden aikana aiheutuva vetovoiman lisätarve voidaan arvioida vähintään 150 veturiin, joten vajuus tämän vuoden lopussa tulee nousemaan ainakin 80 veturiin siinäkin tapauksessa, että metallityöalalla vallitseva sulkku saadaan lopetetuksi ja työt kohdakkoin käyntiin myöskin veturitehtaissamme. Kun sitäpaitsi rautatien tilasto osoittaa, että vanhan veturiston nopeampi uudistus jo yksistään taloudellisista syistä näyttää olevan välttämättöntä huomioonottamalla ne suuret säästöt, mitä uudemmat vanhemmat veturit sekä korjaus- että polttoaine- y. m. kustannuksiin nähden voivat osoittaa verrattuina vanhoihin yli-ikäisiin ja heikkoihin vetureihin, on ilmeistä, että jo vuosikausia on laiminlyöty kiinnittää tarpeellista huomiota liikkuvaan kalustoon.

Hallituksen nyt esittämät uuden liikkuvan kaluston hankinnat, 1,300 kpl. tavara-vaunua ja 32 kpl. veturia, edustavat, kuten edellä on huomautettu, ainoastaan pienemmän osan viime kolmen vuoden aikana harjoitetun puutteellisen hankinnan johdosta syntyneestä todellisesta vajauksesta, sillä luonnollisen uudistuksen vaatimia lisäyksiä ei ylläesitettyissä laskelmissa ole vielä laisinkaan voitu ottaa huomioon. Vaikka jo vähintään kolmen viime vuoden aikana on ollut todettavissa jotenkin säännöllistä voimakasta nousua valtion rautateiden liikenteessä ja vaikka liikemaa-ilmä jo vuosikausia on aina uudistanut valituksensa liikkuvan kaluston puutteesta, on liikkuvan kaluston hankinnassa tyydytty niin vaatimattomiin määriin, että nyt on jouduttu umpikujaan.

Mitä tulee siihen, että valtiovarainvaliokunta on ehdottanut ainoastaan 20 milj. markan määrärahan myöntämistä, on huomattava, että jo raaka-aineet tavaravaunuissa edustavat noin 80 % vaunun hinnasta, yhteensä siis 1,300 vaunulle noin 33 milj. mk. Ja kun huomattava osa erikoiskappaleistakin on jo tämän vuoden aikana valmistettava, jotta keskeytystä työn menossa ei suotta syntyisi — onhan kaikille teollisuusaloja tunteville selvillä, miten tärkeä tekijä teollisuuden terveille kehitykselle jatkuva säännöllinen tuotanto on — niin lienee ilman muuta selvää, että jo yksistään aineitten hankintaan ja töitten alkamiseen tänä vuonna tarvitaan vähintään yllämainittu summa. Ja vaikka koko summa tänä vuonna ei vielä tulisikaan käytetyksi, on se kuitenkin nyt jo tähän tarkoitukseen

varattava, samoin kuin tavanmukainen etumaksu veturitilauksista yksityistehtaille, 1/3 kauppahinnasta, tässä tapauksessa noin 12 milj. mk. Näin ollen lienee välttämättöntä, että kyseessä olevan liikkuvan kaluston ainehankintoihin jo tänä vuonna varataan hallituksen esittämä määräraha 46 milj. mk, ja että hyvissä ajoin valmistaudutaan hyvinkin huomattaviin lisäuhrauksiin viime vuosina liikkuvan kaluston hankinnassa syntyneen vajauksen mahdollisimman pikaista täyttämistä varten. Minä pyytäisin edellä olevan perusteella ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen liittyvän ensimmäisen ponnien valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Rosenberg: Minä olen kyllä valtiovarainvaliokunnassa ollut hiukkasen eri mieltä siitä, mitä tulee vaunupulan poistamiseen yksinomaan vain hallituksen edellyttämin keinoin, syystä etten usko vaunupulan olevan poistettavissa yksinomaan vain rakentamalla yhä uusia vaunuja, vaan vaunut tulee sen lisäksi rakentaa myöskin sellaisiksi, että niiden kantokyky lisääntyy ja vaunujen yhdistämislaitteet vahvistetaan. Mutta siitä huolimatta, koska kuitenkin rakennettavaksi ehdotettujen vaunujen luku ei ole liian korkea, olen ollut sitä mieltä, että se vaunumäärä, mitä hallitus ehdottaa rakennettavaksi, kyllä haitatta voidaan rakentaa.

Kun nyt valtiovarainvaliokuntakin tämän osan on hyväksynyt, mutta kuitenkin ehdottaessaan määrärahan alennettavaksi 20 miljoonaan, tekee sen sillä ehdoin, että maan veturitehtaat eivät valiokunnan saamien tietojen mukaan voi määrääjässä saada valmiiksi niiltä aikaisemmin tilattuja vetureita ja uusien tilausten suorittamiseen voivat tehtaat ryhtyä vasta ensi kevään loppupuolella, niin olen myöskin omalta osaltani havainnut tämän perustelun jonkun verran heikoksi. Ensinnäkin ei valtiovarainvaliokunnassa ollut oikeastaan suoritettu mitään täsmällisempää tutkimusta asiassa, vaan nojaututtiin erään valiokunnan yksityisen jäsenen tiedonantoon, joka tietysti sinänsä voi olla paikkansa pitävä, mutta tämän yhteydessä on joitakin seikkoja, joita kuitenkin olisi pitänyt tutkia valiokunnassa annetun tiedonannon yhteydessä. Kysymystä tietysti ei voida ratkaista vain sen perusteella, että asianomaisten tehtaiden taholta on ilmoi-

tettu, että jo tilattuja vetureita ei saada valmiiksi ennenkuin ensi vuoden kesäkuuhun mennessä, koska asian ratkaisevat muutamat muut hyvinkin tärkeät seikat. Yksi niistä on sellainen, että veturitehtaiden valmistustehoa voidaan nostaa hyvinkin paljon siitä, mitä se nyt on. Siellä olevat työkonet ja voimakoneet edellyttävät sitä, työvoimaa on myös tarpeeksi saatavissa, joten jo, niinkuin täällä sanotaan, aikaisemmin tilattuja vetureita voidaan kyllä aikaisemminkin saada valmiiksi, jos vain lisätään työvoimaa ja ryhdytään muihin tarpeellisiin keinoihin, veturien nopeammin valmistamiseksi, mutta tässä suhteessa ei valiokunta ole ainakaan ryhtynyt tutkimaan asiaa. Toinen syy on tietysti käynnissä olevassa sulussa. Jos sulkua edellytetään pitkittyväksi vieläkin jonkun aikaa, tietysti silloin on selvää, että jo tilattujen veturien valmistuminen siirtyy yhä myöhempään, ja silloin on valiokunta aivan oikeassa siinä, että uusia tilauksia on turha tehdä. Mutta toiselta puolen, jos sulkua lopetetaan, niin silloin ei valiokunnan perustelu enää pidä ollenkaan paikkaansa. Tässäkin mielessä ei ole valiokunnan taholta ryhdytty minkäänlaisiin tiedustelutoimenpiteisiin.

Kun lisäksi tähän tulee, että veturien valmistamiseen tarvitaan suhteellisen kallista raaka-ainetta ja muitakin työvälineitä, jotka vaativat verrattain suuria summia, ja jotka hyvissä ajoin on tilattava, ennenkuin veturien rakentaminen voi valmistua, niin olisi jo tässä mielessä syytä hyväksyä hallituksen ehdotus.

Mainittuihin seikkoihin nojaten ehdotan myös, että eduskunta hyväksyisi hallituksen ehdotuksen asiassa.

Ed. I n g m a n : Minä olen odottanut, että herra kulkulaitosministeri olisi täällä saapuvilla puolustamassa esitystään, ja pidin tätä sitä varmenpana, kun hän on pyytänyt 46 milj. markkaa, eikä valiokunta ole ehdottanut kuin 20 milj. markkaa. Kun hän ei sitä puolusta, niin hän antaa sen käsityksen, että olisi esityksessä ottanut niin rohkean määrän, että vaikka sitä vähennetään enemmän kuin puolet, niin hän on tyytyväinen.

Minä valitan sitäkin enemmän, että herra kulkulaitosministeri on poissa, kun minulla olisi ollut eräs asia, josta olisin pyytänyt häntä selvitystä. Vaikka minä nyt sitä häntä en nähtävästi saa, niin täytyy minun

se kumminkin eduskunnalle esittää, siinä toivossa, että joku muu ehkä osaisi sen asian selvittää.

Olen sitä mieltä, että kun hallitus pyytää ja eduskunta on taipuvainen antamaan hallituksen käytettäväksi suuria määrärahoja, niin täytyy myös eduskunnan, hallituksen aikaisemman menettelyn nojalla, voida luottaa siihen että näitä määrärahoja käytetään eduskunnan tahdon mukaan. Siinä suhteessa minulla tällä kertaa on syytä jonkun verran epäilykseen, jota pyydän perustella.

Hallitus pyysi viime keväänä muistaakseni 15 milj. markkaa työttömyysmäärärahaa, ja sai 5 milj.. Tämä raha oli tarkoitettu tietenkin todellisen työttömyyden torjumiseksi eikä toisen puolen tukemiseksi työtaistelussa. Nyt on kumminkin näiden rahojen käytöstä ollut m. m. seuraavat tiedot. Kulkulaitosministeri on myöntänyt Pyhäjärven kunnassa vallitsevan työttömyyden lieventämiseksi tie- ja vesirakennusten ylläpidon käytettäväksi 330,000 markkaa Pusulan—Haapastan välisellä maantiellä olevan Lemmoin ja Ahmon mäkien välisen tieosan kuntoonsaattamista varten, mihin työhön Pyhäjärven kunta on puolestaan sitoutunut myöntämään 60,000 mk. Häätäputöihin otetaan yksinomaan Pyhäjärven kunnan asukkaita. Kun tieto tästä päätöksestä herätti huomiota siihen nähden, että Uudenmaan kunnissa ei tietty kesän eikä alkavan syksyn aikana minkäänlaisesta työttömyydestä, niin otin sosialiministeriöstä selvää siitä, kuinka monta työtöntä oli ilmoittautunut Pyhäjärven kunnassa niihin aikoihin, jolloin tämä päätös tehtiin. Sain tietää, ettei ollut ainoatakaan työtöntä ilmoittautunut paitsi metallityöläisiä. Ne työttömät siis, joille hallitus tahtoo hankkia työttömyysmäärärahoilla työtä, ovat Högforsin tehtaan metallityöläisiä, jotka siellä, metalliteollisuusalalla vallitsevan työttömyyden johdosta, ovat työttömiä. Tämä siis ilmeisesti ja selvästi tietää sitä, että hallitus tässä pitkäaikaisessa ja vaikeassa työtaistelussa on asettunut kannattamaan toista riitapuolta. Hallitus on tehnyt tämän rahallisesti ja moraalisesti. Rahallisesti sillä, että on käyttänyt eduskunnan antamia työttömyysmäärärahoja työn hankkimiseksi heille ja moraalisesti sillä, että on astunut heidän puolelleen. Minun nähdäkseni eduskunnan täytyy hankkia itselleen takeita siitä, että näin ei saa tapahtua, sillä tämä ei ole luovallista

menettelyä. Ja sentähden, herra puhemies, minä pyydän ehdottaa, että eduskunta palauttaisi mietinnön valtiovarainvaliokuntaan sellaisen lausunnon lisäämistä varten mietintöön, että eduskunnan myöntämiä varoja ei saa käyttää kummankaan riitapuolen tukemiseksi metalliteollisuuden alalla vallitsevassa työtaistelussa.

Ed. Virkkunen: Minä pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta. Mutta samalla minä en voi olla lausumatta uudelleen syvää valittelua, että hallitus ei ole saapuvilla tällaisen asian käsittelyssä.

Viikko sitten eduskunnalla oli tilaisuus saada herra puolustusministeri istuntoon vasta erikoisten ponnistusten jälkeen, niinkuin eduskunnan pöytäkirjaankin on merkitty, että sosialidemokraattinen edustaja telefontse hänet tilasi eduskuntaan hänen asiansa käsittelyn viime hetkenä. Viimeisessä istunnossa, jossa käsiteltiin puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen alaan kuuluvia ensiluokkaisia kysymyksiä, puolustusministeri uudelleen oli kokonaan saapumatta eduskunnan istuntoon. Nyt jatketaan tätä näytelmää. Kulkulaitosministeri on poissa tästä istunnosta. Muistamme, että herra ministeri esiintyi lähetekeskustelussa, erityisesti painostaen tämän hänen antamansa esityksen tärkeyttä ja vaatien eduskunnalta sen hyväksymistä. Nyt on jäänyt ed. Paasosen tehtäväksi yrittää vain jollakin lausunnolla puoltaa hallituksen ja kulkulaitosministerin esitystä. Täällä lausuttiin aikaisemmassa keskustelussa, puolustusministerin ollessa poissa eduskunnan istunnosta, että hallituksella ei ole mitään tekemistä sen esityksen kanssa, jota silloin käsiteltiin. Tämäkään verake, joka itsessään tietysti on aivan väärä, niinkuin osoitettiin eduskunnan istunnossa, ei nyt tule kysymykseen. Hallituksella ja kulkulaitosministerillä on erityisesti tekemistä tämän esityksen kanssa.

Minä tulen siihen johtopäätökseen, että ed. Paasosen ja sosialidemokraattisen ryhmän on aivan turhaa täällä ryhtyä puolustamaan hallituksen ja kulkulaitosministerin esitystä siitä syystä, että poisjäämällä tästä istunnosta kulkulaitosministeri on tunnustanut valtiovarainvaliokunnan enemmistön kannan oikeaksi ja oman aikaisemman kantansa vääräksi. Muuta johtopäätöstä tällaisesta hallituksen menettelystä ei voida tehdä.

Ainoa pelastus mielestäni sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle siitä moraalisesta tappiosta, jonka se taas tällä tavalla on hankkinut itsellensä, on pyytää asia pöydälle, kunnes kulkulaitosministerillä on tilaisuus saapua eduskunnan istuntoon. Minä en tätä ehdotusta tee, vaan minä jätän sen sosialidemokraattisen ryhmän tehtäväksi.

Puhemies: Koska ed. Ingman on ed. Virkkusen kannattamana ehdottanut asian palautettavaksi valtiovarainvaliokuntaan ja tämä ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, on päätös ensin tehtävä ed. Ingmanin ehdotuksesta. Sentähden kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Ulkoasiainministeri Voionmaa: En tiedä, sallitaanko minun ilmoittaa, että kulkulaitosministeri tänä aamuna ilmoitettiin olevan sairas, joten hän ei ole voinut saapua tänne.

Opetusministeri Ailio: Ed. Virkkusen lausunnon johdosta minulla oli tarkoitus sanoa samaa kuin ministeri Voionmaa. Minä juuri telefoneerasin kulkulaitosministerille, ja hän makasi sängyssä sairaana. On näin ollen mahdotonta tehdä sellaisia johtopäätöksiä hänen poissaolostaan, kuin ed. Virkkunen teki. Myöskin on turha tällöin puhua moraalisesta tappiosta sosialidemokraattiselle puolueelle, kun kerran tällainen syy on olemassa.

Puhemies: Uudistan kehoitukseni, että puhujat kohdistaisivat lausuntonsa ed. Ingmanin ehdotukseen.

Ed. Rosenberg: Minä haluaisin keskittää lausuntoni yksinomaan ed. Ingmanin tekemään ehdotukseen. Asia on mielestäni sillä tavalla, että tuntuu, sanoisinko, vastenmieliseltä kuullakaan tuollaisen ehdotuksen tekemistä täällä, niin luonnollista kuin se onkin parlamentissa, erittäinkin ed. Ingmanin tekemänä. Sellainen olisi ollut syytä niinä lukemattomina kertoina, jolloin työväen taistelussa kapitalismia vastaan valtiotalta tavalla tai toisella on sekautunut työnantajien hyväksi, mutta silloin ei kukaan ole noussut pyhässä vihassaan tänne puolustamaan työläisiä työnantajia vastaan. Tässä on eräs juttu, joka todennäköisesti tuskin on

missään yhteydessäkään metallisulun ja siinä olevien työläisten kanssa, mutta jota käytetään verukkeena saada aikaan päätös, joka päätös, jos mikään on hylättävä. Ei voi ajatellakaan, että eduskunta menisi asettamaan sellaista prejudikaattia, että valtiovalta ei missään tapauksessa saa avustaa työläisiä, silloin kun työnantajat ovat heittäneet heidät nälkätaiisteluun. Sellainen päätös sisältäisi myöskin edellytyksen, että päinvastaisessa tapauksessa ei saa mitään tehdä. Jos kerran ed. Ingmanin asettamien perusteiden mukaan asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, niin silloin siihen on myös lisättävä, että valtiovalta ei missään tapauksessa saa avustaa myöskään työnantajia työväen taistelussa työnantajia vastaan.

Ed. Paasonen: Minä vastustan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta jo siitäkin syystä, että sillä ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa. Ed. Ingman kertoi erään esimerkin, joka ei myöskään todista mitään, sillä yleisesti tunnettua on, että maalaiskunnissa ei ole työnvälitystoimistoja eikä niissä siis voida koota tilastoja ja laatia selostuksia työttömistä. Ei siis edustaja Ingmanin väitteellä, että kulkulaitosministeriö olisi tehnyt jonkin virheen puuttumalla työläisten ja työnantajain väliseen taisteluun, ole mitään pohjaa. Ed. Ingmanin ehdotuksella ei ole tämän mietinnön kanssa mitään tekemistä. Tässä mietinnössä ei ole pyritty vaikuttamaan metallisulkuun sillä tavalla, että siinä katsottaisiin erikoisesti työläisten etuja. Minä olen tänä päivänä ollut näistä vaunu- ja veturitilauksista keskustelussa rautatiehallituksen ylijohtajan kanssa, ja hän sanoi myöskin tänä päivänä keskustelleensa Tampereen Pellavatehtaan johtajan kanssa, joka oli ollut toivorikas, että metallisulku hyvin pian loppuu, ja lausunut myöskin sen mieltä, että he voivat aikaisemmin tehdyt veturitilaukset suorittaa aikanaan ja myöskin työtehoa lisäämällä päästä nopeampaan suoritukseen, joten siinäkin suhteessa olisi syytä tämä määräraha hyväksyä.

Tahdon tähän vielä lisätä, että kulkulaitosministeri, silloin kun tämä asia lähetettiin valiokuntaan, oli täällä eduskunnassa ja lausui silloin mieltänsä asiasta ja esitti, mikä hänen mielestään on ollut välttämättömyyksiä, että tämä määräraha kokonaisuudessaan hyväksyttäisiin.

Olen ollut asian valmistelun takia keskustelussa kulkulaitosministerin kanssa ja on hän pitänyt erittäin tärkeänä juuri raaka-aineiden hankinnan takia, että hallituksen esittämä määräraha kokonaisuudessaan hyväksyttäisiin. Mielestäni asia on selvä; jos mikään niin tämä asia on niin selvä, että eduskunnalla ei ole minkäänlaista aihetta tätä enää valiokuntaan takaisin palauttaa.

Ed. R. Furuholm: Jag har icke varit i tillfälle att kontrollera riktigheten av den anmärkning som rdgsm. Ingman framställde emot kommunikationsministern, men jag kan icke underlåta att framhålla, att enligt min mening sammanhanget ändå är bra löst emellan det föreliggande ärendet och den fråga som rdgsm. Ingman berörde. Nu är fråga om beviljande av ett anslag för anskaffande av rörlig materiel för statsjärnvägarnas behov, rdgsm. Ingman berör användningen av ett anslag för lindrande av arbetslösheten.

Ed. Virkkunen: Ed. Ingmanin ehdotus on mielestäni siitäkin syystä tällä kertaa hyväksyttävä, että se valmistaa sairaana olevalle kulkulaitosministerille tilaisuuden vatedes, tervehtyttyään, esiintyä eduskunnan edessä. Kun herra kulkulaitosministeri herra ulkoasiainministerin ja herra opetusministerin täällä tekemien ilmoitusten mukaan tänä aamuna on ilmoitettu sairaaksi, varmaankin valtioneuvoston istunnossa, niin sitä merkillisempää on, ettei toinen ministeri, joka vakinaiselle kulkulaitosministerille esteen sattuessa hoitaa kulkulaitosministeriötä, täällä nyt ole saapuvilla. Minä en tällä hetkellä muista, kuka se toinen ministeri on. Mutta kun ministeri Voionmaa voi ilmoittaa, että kulkulaitosministeri on ilmoitettu tänään sairaaksi, niin sitä merkillisemmältä hallituksen esiintyminen nyt näyttää. Hallitus on siis tiennyt tämän sairaustapauksen, mutta ei ole antanut tehtäväksi toiselle ministerille, jolle tässä tapauksessa kulkulaitosministeriön hoito kuuluu, esiintyä täällä eduskunnassa. Eihän valtakunta milloinkaan voi olla kulkulaitosministeriä vailla.

Ed. Schaubman: Det yrkande som gjordes av rdgsm. Ingman på återremiss till statsutskottet av nu föreliggande betänkande motiverades med någonting som absolut in-

tet har att göra med detta betänkande. Därför kan jag icke komma till något annat resultat än att rdgsm. Ingmans yrkande bör avvisas och att ecelesia militans borde upptaga yrkandet i en annan och mer redbar form, om jag så får säga, t. ex. i interpellationsväg. Vad rdgsm. Virkkunens uppträdande beträffar och hans uttalanden om det moraliska nederlaget för regeringen, så börja de bli va tämligen enformiga, och i detta fall var, såsom det nu har visat sig, rdgsm. Virkkunens yttrande förhastat och oriktigt.

Opetusministeri Ailio: Ed. Virkkunen vaatii aivan mahdolltomia, kun hän vaatii, että v. t. kulkulaitosministerin pitäisi olla täällä tätä asiaa ajamassa. Onhan toki vastoin kaikkea tarkoituksenmukaisuutta, että henkilö, joka ei ole ollut tätä esitystä tekemässä eikä voi olla niin perillä siinä kuin asianomainen ministeri, tulisi asiaa puolustamaan, toisin sanoen ottamaan vastaan herra Virkkusen hyökkäyksiä. Sitä ei voisi odottaa siksi kokeneelta edustajalta kuin ed. Virkkuselta.

Ulkoasiainministeri Voionmaa: Nykyisellä hallituksella ei ole ollut tapana kokoontua juhllalliseen täysi-istuntoon ottamaan vastaan ilmoitusta jonkun ministerin mahdollisesti hyvinkin lyhytaikaisesta sairaudesta. On tyydytty telefoni-ilmoitukseen siinä kohdassa. Minusta tuntuivat aivan etsityiltä ne perusteet, joita ed. Virkkunen täällä esilletoi kulkulaitosministerin poissaoloa vastaan. Minusta olisi tuntunut luonnollisemmalta ja yksinkertaisemmalta ja yksinkertaisen kohteliaisuudenkin mukaiselta, että kun havaitaan, että asianomainen ministeri ei voi saapua tänne sairauden vuoksi, niin silloin annetaan asian olla pöydällä, jos jotkut katsovat, että häneltä on vaadittava jotakin selvitystä.

Puhemies: Eräiden lausuntojen johdosta pyydän uudistaa huomautukseni siitä, että olisi rajoitettava lausunnot yksistään ed. Ingmanin palauttamisehdotukseen.

Ed. Rosenberg: Herroilla näkyy olevan hyvin vaikea selvittää tuota hallitusjuttua keskuudessaan, koska eivät edes pysy siinä asiassakaan, mistä kulloinkin pitäisi olla puhe, vaan puhemiehen täytyy joka toi-

sen puheenvuoron jälestä huomauttaa, että kysymyksessä on aivan toinen asia, kuin mistä herrat keskustelevat. Minusta tuntuu, että herrat voisivat eduskunnan ulkopuolelle jättää tuon kysymyksen selvittelyn, mikäli se koskee hallituksen istuntoaikaa ja jonkun ministerin sairautta. Ja vielä lisäksi, mikä on ehkä kaikkein tärkeintä, niin pyytäisin myöskin, että herrat jättäisivät näiden heidän keskinäisten asiainsa selvittelyn yhteydestä työläiset pois laskuista. Kyllä minä luulen, että sikäli kuin kyseessä on sulussa olevat nälkäiset työläiset, niin he väittävät viisi herrojen hallitushuolista.

Mitä ed. Ingmanin tekemään ehdotukseen tulee, niin minua vain jonkun veran kummastuttaa, kun ed. Virkkunen esiintyy oikeiston taholta suurena moraalisaarnaajana ja sen esivartijana, niin kuinka tähän moraaliiin voidaan sisällyttää ed. Ingmanin, joka kuuluu samaan leiriin, tekemä ehdotus, joka edellyttää sitä, että sulussa olevia nälkäisiä työläisiä ei saa avustaa, vaan että heidän on kuoltava vaikka nälkään metalliherrojen voiton saavuttamiseksi. Onko tämä oikeistomoraalia? Minusta tuntuu, että se joka tekee tällaisen ehdotuksen ja ne, jotka kuuluvat siihen ryhmään, ovat jääviä puhumaan minkäänlaisesta moraalista. (Eduskunnasta: Asiaan!) Sillä mitä tämä ed. Ingmanin tekemä ehdotus asiallisesti muuta tarkoittaa kuin sitä, että jos nyt sosialidemokraattinen hallitus on sattunut antamaan työttömyysapurahoja sellaiselle kunnalle, missä on myöskin sulussa olevia metallityöläisiä, niin niitä ei saa antaa, sentähden että mahdollisesti joku sulussa oleva metallityöläinen saisi itselleen siinä työssä leipäpalan. Se jos mikä on moraalittomuutta.

Ed. Niukkanen: Kun täällä on tehty ehdotus, että asia palautettaisiin valiokuntaan lisäselvityksen hankkimista varten eräisiin seikkoihin, niin minä voin sitä kannattaa, mutta kylläkin vähän toisilla perusteilla kuin ed. Ingman. (Ed. Itkonen: Tarkoitus on sama.) Minä olen kuullut puhutavan, että keväällä, kun oli esillä rautatien konepajan työläisten lakkohanke, hallituksen kulkulaitos- ja sosialiministeri olisivat pakottaneet rautatiehallituksen vastoin sen kantaa hyväksymään sellaisia palkankorotusvaatimuksia, jotka eivät olleet asiallisesti perustellut. Kun tässä on tarkoitus käyttää

suuria rahamääriä samoihin konepajatoihin, niin minä toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaisi tästäkin asiasta selkoa tässä yhteydessä.

Ed. Hästbacka: Jag ber också att få motsätta mig återremiss till statsutskottet. Den fara som rdgsm. Ingman här förutsåg har statsutskottet redan motat. Regeringen har begärt 46 miljoner mark och i beloppet 46 miljoner mark, inbegreps också arbetskostnader. Den delegation som hade att taga reda på huru sagda medel skulle användas erhöi uppgifter av järnvägsstyrelsen vilka bestyrkte delegationen därutinnan att nu beviljade 20 miljoner mark komme att uteslutande användas för inköp av material för vagnar, således icke för något arbete. Under sådant förhållande synes mig icke vara motiverat att återremittera ärendet till statsutskottet. Ännu i dag har överdirektören i järnvägsstyrelsen bestyrkt att beloppet kommer att användas för anskaffande av material som borde nu beställas och betalas inom detta år.

Ed. Ingman: Ed. Furuhielmin lausunnan johdosta minun täytyy huomauttaa, että jos eduskunnalle, silloin kun on kysymys suuren määrärahan myöntämisestä hallituksen käytettäväksi, huomautetaan, että hallitus aivan äsken on käyttänyt erästä, vaikkapa toista, eduskunnan myöntämää määrärahaa tavalla, jota ei voi merkitä muuta kuin luvattomaksi, niin nähdäkseni eduskunnan velvollisuus on tutkia tätä asiaa ja panna siitä aiheutuva lausunto mietintönsä, silloin kun se uudet rahat myöntää.

Herra Schaudmanille minä saanen puhua vähän kansantajuisemmin. Edellyttämme että poika on isältä pyytänyt rahaa koulutarpeisiin, mutta sitten eksynyt käyttämään niitä esim. tupakan ostoon. Kun poika tulee seuraavalla kerralla pyytämään rahaa ja isä kysyy, mitenkä sinä edelliset rahat käytit, ja poika vastaa, että „se ei kuulu asiaan”, niin minä pyydän kysyä ed. Schaudmanilta, mitähän isä silloin tekee? Joko hän ei anna penniäkään tai hän antaa jokin vähän lisää vielä.

Minä pyydän vielä sanoa, että äärimmäistä vasemmistoa minä en voi ruveta opettamaan siitä, kuinka ihmisiä tässä maassa on suojeltava nälkään kuolemasta. Siitä on erikoiset säännökset, ja niitä tietysti tässä on

myöskin noudatettava — sikäli kuin eivät nämä sulkulaiset saa Moskovasta rahaa.

Ed. Virkkunen: Se suora myönnytyks, mikä kuultiin ed. Rosenbergin lausunnossa itse asiaan nähden, osoittaa, miten tarpeellinen ed. Ingmanin ehdotus on ollut. Noudattaen herra puhemiehen huomautusta minulla nyt ei ole tilaisuutta vastata ed. Schaudmanille eikä herroille ulkoasiain- ja opetusministerille. Saanen kumminkin sanoa, että minä käsitin herra ulkoasiainministerin lausunnon viime sanat niin, että hänkin ymmärtää, mitenkä välttämätöntä on näissä oloissa saada tämä asia pöydälle.

Ed. Huttunen: Ed. Niukkanen lausunnon johdosta pyydän mainita, että ed. Niukkaselle on tullut pieni erehdys, sillä valtion konepajoissa ei ole ollut viime keväänä lakkoa. Hallituksen tarmokkaiden toimenpiteiden kautta voitiin lakko välttää joka on hallitukselle laskettava tulopuolelle.

Mitä itse asiaan tulee, siirretäänkö kysymys vielä edelleenkin valtiovarainvaliokuntaan, niin minun nähdäkseni ei ole mitään syytä siihen, sillä perustelut, joita siirtämisen hyväksi on esitetty, eivät minun mielestäni ole vähääkään yhteydessä nyt esillä olevan asian kanssa ja niin muodoin jos näiden perustelujen johdosta tahdotaan saada eduskunta asiaa käsittelemään, niin luulisin, että välikysymystie on siinä ainoa oikea.

Ed. A. Aalto: Minä pyysin myöskin puheenvuoroa ed. Niukkanen puheen johdosta huomauttaakseni, että niillä perusteilla ei asiaa tarvitse palauttaa valiokuntaan. Jos ed. Niukkanen tarkoitus oli nimittäin se, että se pieni palkankorotus, joka konepajojen työläisiltä olisi otettava pois ja annettava esimerkiksi maanviljelijöille, niin siitähän voi ed. Niukkanen tehdä eduskuntaesityksen erikseen. Mitä sitten tulee metallisulkulaisten elämisestä huolehtimiseen, niin minä tahdoisin vain huomauttaa ed. Ingmanin viimeisen puheenvuoron johdosta, että niistä myöskin on hiukan huolehdittava, sillä ei niitä nykyään enää voi suositella edes lähetettäväksi kalikaivoksiin Saksaan.

Ed. Virta: Minä vastustan jyrkästi ed. Ingmanin tekemää ehdotusta, että kysymys lähetetään uudestaan valtiovarainvaliokuntaan. Minun mielestäni asia on siksi

selvä, että ilman muuta eduskunta voi tehdä päätöksensä ja hyväksyä tässä suhteessa hallituksen esityksen.

Mitä asian tutkimiseen tulee, niin minä ennen kaikkea toivoisin, että hallitus lähtisi tutkimaan, minkä verran ne metallitehtailijat, jotka ovat valtion veturitulauksia saaneet, kuinka paljon he ovat aiheuttaneet valtiolle vahinkoa sen vuoksi, etteivät ole suorittaneet tilauksia valtiolle aikanaan pitämällä tehtaitaan sulkutilassa. Tämä ennen kaikkea sietää tutkimista eikä ed. Ingmanin ehdottama asia kaipaa mitään tutkimista.

Ed. R. Furuhielm: Statsutskottet har fått till uppgift att handlägga regeringens proposition om beviljande av anslag för inköp av rörlig materiel för statsjärnvägarna. Detta uppdrag har utskottet fullgjort och avgivit ett betänkande, mot vars sakliga innehåll rdgsm. Ingman icke har haft någonting att anmärka. Skulle nu i enlighet med rdgsm. Ingmans förslag ärendet återremitteras till statsutskottet för avgivande av ett sådant utlåtande, som hans kläm innehåller, så innebure detta, att statsutskottet måste skrida till en undersökning angående användandet av ett anslag för arbetslöshetens lindrande, vilket tidigare beviljats. Under sådana förhållanden måste jag fortfarande vidhålla, att sammanhanget är rätt löst mellan nu föreliggande ärende och rdgsm. Ingmans förslag.

Ed. Bryggari: Ed. Ingmanin ehdotuksen perusteluihin on todellakin, ihmeellistä kyllä, sotkeutunut työttömyysmäärärahojen käyttäminen ja siitä selvyden ottaminen. Minä en käsitä, mitenkä voisi valtiovarainvaliokunta käsitellä toista asiaa, kuin mitä hallitus on esittänyt. Jos taas ed. Ingmanin tarkoituksena on koko eduskunta saada työhön välikysmyksen valmistamiseksi kokoomukselle, niin se minusta on liian suuri vaatimus. Kyllä kokoomuspuolueen täytyy välikysmyksen valmistelu suorittaa itsensä eikä velvoittaa siihen eduskuntaa.

Ed. Niukkanen: Ed. Huttusen lausunnon johdosta minä huomautan, että minä tarkoitin juuri sitä tilannetta, jolleinäkonepajalaiset uhkasivat tehdä lakon ja hallitus kiirehti minun saamiene tie-

tojen mukaan painostamaan rautatiehallitusta suostumaan jopa aivan kohtuuttomaiin palkankorotuksiin.

Ed. Schaudman: Rdgsm. Ingman borde småningom själv finna, huru skrattretande den situation är, i vilken han har försatt både sig själv och oss andra här. Han har framställt ett yrkande om återremiss av nu föreliggande betänkande och gjort detta med en viss motivering, som icke har något samband med betänkandet. Han finner understöd hos en gammal vän — visserligen emellanåt också antagonist, men vi skola nu säga vän, hr Niukkanen. Men rdgsm. Niukkanen understöder yrkandet på helt andra grunder än hr Ingman. Hr Niukkanen talar om prästgården och, besynnerligt nog, hr Ingman, som är präst, om gärdsgården. Dessa två riksdagsmän, som enas om ett gemensamt yrkande, stå således i fråga om motivering på alldeles olika ståndpunkter. Nu skulle riksdagen gå och återremittera detta betänkande, som har varken att göra med hr Ingmans resonemang eller hr Niukkanens resonemang, emedan dessa två herrar vilja störta regeringen. För min del skulle jag hoppas på att de båda riksdagsmännen och andra, som hava lust att följa dem på vägen, skulle välja en annan dag, ett annat tillfälle och en annan form härför.

Ed. Ingman: Ed. Schaudman on käsitänyt minun ihmisystävälliset tarkoitukseni väärin. Hän on kyllä itse neuvonut minulle tavan, miten käyttää tätä asiaa hallituksen kaatamiseksi. Mutta minä olen valinnut lievemman muodon. Ei minun ehdotukseni hyväksymisen vielä välttämättömästi, varsinkin kun ed. Furuhielm ja muut pääsevät laittamaan sen kunniksi, tarvitse kaataa hallitusta. Mutta minä panen korvan taakse ed. Schaudmanin ystävällisen neuvon.

Keskustelu ed. Ingmanin ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Virkkusen y.m. kannattamana ehdottanut, että eduskunta palauttaisi mietinnön valtiovarainvaliokuntaan sellaisen lausunnon lisäämistä varten mietintöön, että eduskunnan myöntämiä va-

roja ei saa käyttää kummankaan riitapuolen tukemiseksi metalliteollisuuden alalla vallitsevassa työtaistelussa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (115 — 64 — 01 — 19).

Puhemies: Eduskunta on siis hyljännyt ed. Ingmanin ehdotuksen. Jatetaan asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Pyydän asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Virkkunen: Minä en ole, valittaessani herra kulkulaitosministerin poissaoloa, toiminut ennenaikaisesti enkä väärin, niinkuin ed. Schauman on sanonut. Minä en tietänyt kulkulaitosministerin sairaudesta. Jos olisin sen tiennyt, olisin toisin sovittanut sanani, mutta asian olisin siinäkin tapauksessa lausunut. Asia on se, että minä olen nähnyt täällä jo järjestelmäksi kehitettynä hallituksen poissaolon erinomaisen tärkeissä ratkaisuihin. Kun tällä kertaa oli herra kulkulaitosministerin vuoro, niin olisin minä odottanut, että hän sairaanakin ollessaan olisi joko pitänyt huolta siitä, että hänen ministeriönsä olisi ollut täällä edustettuna, tai että hänen aloitteestaan asia olisi pantu pöydälle, kunnes hänen terveytensä sallii hänen saapua ajamaan asiaansa eduskunnassa. Nyt on ed. Ingman tehnyt ehdotuksen, joka palvelee herra kulkulaitosministerin omaa tarkoitusta. Minä pyydän kannattaa sitä.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin on se V. J:n

56 §:n mukaan jäävä pöydälle. Sentakia pyydän seuraavia edustajia lausumaan mielensä pöydällepanosta.

Ed. Paasonen: Kun ed. Ingman ja Virkkunen eivät onnistuneet yrityksessään palauttaa mietintö valiokuntaan, niin on luonnollista, että he tahtovat puolustaa menettelyään pyytämällä asiaa pöydälle, jonka he luonnollisesti saavat. Askeisen äänestyksen johdosta tahdon kumminkin pöytäkirjaan merkittäväksi huomauttaa, että äänestys osoitti, että asia on päättynyt moraaliseksi ja asialliseksi tapiksi edustajille Ingman ja Virkkunen.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia pantaneen pöydälle seuraavaan istuntoon.

Mietintö pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 13.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §:t hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Reinikainen: Tähän samoin kuin muutamiin muihinkin pykäliin olisi minun käsittääkseni tehtävä sellaisia muutoksia, jotka tarkoittavat, että kunnille ja osuuskunnille varattaisiin oikeus myös apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Mutta

kuten tiedetään, hallitus on antanut tästä asiasta esityksen, jossa tämä kanta on otettu huomioon. Niin ollen minun käsittääkseni voimme tällä kertaa tästä luopua ja ehdottaa tämän lain hylättäväksi.

3 § hyväksytään.

4—37 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 3, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 12.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Esitellään ja hyväksytään lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen 1—8 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 illalla.

Täysi-istunto keskeytetään 4,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

8) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Bäck: Ett av de vackraste uttrycken för nutida kärleksverksamhet är barnträdgårdsinstitutionen. I barnträdgårdarna vill ju samhället samla barn, vilkas föräldrar icke förmå eller hinna i tillräcklig grad vårda sig om barnen. Detta säger regeringens proposition angående lag om statsunderstöd åt barnträdgårdarna vara barnträdgårdarnas huvudsakliga uppgift. Genom barnträdgårdarna har många värnlöst barn räddats från gatulivets fördärliga inflytelser. Å andra sidan har den

fasta grunden till barnens uppfostran till samhällsnyttiga medlemmar blivit lagd i barnträdgårdarna. Barnträdgårdarna äro därför till största välsignelse åt den del av barnavärlden, vilken saknar ett gott hems hälsosamma inflytelser. Desto mer glädjande är det att även statsmakten hos oss nu på allvar vill trygga barnträdgårdsinstitutionen. Därpå är det föreliggande lagförslaget bevis. För min del vågar jag hoppas, att lagförslaget med några små ändringar blir enhälligt godkänt. Genom ett godkännande tillförsäkras barnträdgårdarna ett tillräckligt statsunderstöd. Men å andra sidan bör man vid skiftandet av denna lag se till, att lagen blir sådan, att den motsvarar sitt ändamål. Sådana som förhållandena äro i vårt land kommer lagen om barnträdgårdarna att hava en praktisk betydelse endast för städerna och några tätare befolkningsställen på landsbygden. På landet äro de lokala och arbetsförhållandena i allmänhet sådana, att några barnträdgårdar knappast behöva ifrågakomma. Jag vågar för min del påstå, att det på de flesta ställen på landsbygden vore omöjligt att genomföra barnträdgårdsinstitutionen, och att denna institution, om den infördes, bleve för befolkningen misshaglig. Därför får denna institution icke heller påtvingas landsbygdens befolkning.

Såsom ett försök i den riktningen skulle emellertid de flesta på landsbygden fatta föreliggande ärende, om stora utskottets ändringsförslag om det på landsbygden erforderliga minsta antalet barn godkändes. Kulturutskottet hade i likhet med regeringens proposition föreslagit, att statsunderstöd skulle givas åt barnträdgårdar, som hade minst 25 barn. Detta skulle gälla barnträdgårdar i allmänhet utan fäst avseende vid, om skolan var förlagd i stad eller på landet, men stora utskottet gjorde det ändringsförslaget, att statsbidrag skulle tilldelas i stad förlagd skola, om den hade 25 elever, och skolor på landet med minst 15 elever.

Vid första påseende ser det ut som om detta förslag vore mycket förmånligt för landsborna. Men förmånligheten är endast skenbar. Ändringsförslaget skulle gagna endast några tätare befolkade samhällen på landet, men däremot skulle landskommunernas stora flertal få ingen nytta av åtgärden och det på grund därav att det, såsom redan har anmärkts, för de säregna

bosättningsförhållandena skulle bliva omöjligt att grunda barnträdgårdar på landsbygden. Men i stället skulle det ifrågavarande ändringsförslagets godkännande väcka hos en god del landsbor den misstanken, att lagen om barnträdgårdar är första steget i och för införande av barnträdgårdsplikt. Med löften om mycket tvivelaktiga fördelar, så skulle man resonera, ville man förmå landsborna att grunda barnträdgårdar, ehuru dessa icke äro av behovet påkallade, och då man en gång hade fått dem till stånd, så vore steget till barnträdgårdsplikt icke långt. Detta förhållande skulle icke verka menligt endast på barnträdgårdssaken, utan även på läropliktssaken, vilken ännu icke på långt när är genomförd. De riksdagsmän, vilka trott sig göra landsortsbefolkningen en tjänst genom att rösta för nämnda ändringsförslag, bedraga sig därför storligen. Landsborna, vilka även jag har äran representera, skola fatta åtgärden ifråga som en björntjänst och framför allt såsom ett förtäckt hot om större utskylder. Och större utskylder skulle komma, ty bestämmelsen om minst 15 barn i en barnträdgård på landet skulle nog fresta många att på landsbygden införa en uppfostringsform, som icke skulle lämpa sig för landsförhållanden.

Vid lagförslagets behandling i detalj kommer jag därför att till stora utskottets beslut göra ett ändringsförslag enligt de riktlinjer som jag här framhållit.

Yksi nykyisen rakkaustoiminnan kauneimmista ilmenemismuodoista on lastentarhatoiminta. Lastentarhoihin kokoo yhteiskunta sellaiset lapset, joitten vanhemmat eivät itse kykene tai eivät ehdi riittävästi huolehtia lapsistaan. Hallituksen esityksessä laiksi kansanlastentarhain valtioavusta sanotaan mainitun asian olevan lastentarhan tärkein tarkoitus. Lastentarhojen kautta ovat monet turvattomat pienokaiset tulleet pelastetuiksi katuelämän vahingollisista vaikuttimista. Toiselta puolelta on lastentarhoissa pantu ensimmäinen perustus lasten kasvatukselle yhteiskuntaa hyödyttäväksi jäseniksi. Lastentarha on sen tähden suurimmaksi siunaukseksi sille osalle lasten maailmaa, joka kaipaa hyvän kodin terveellistä hoitoa. Sitä ilahuttavampi on, että valtiovalta meilläkin tosioilla tahtoo turvata lastentarhain asemaa. Siitä on kysymyksenalainen lakiehdotus todistuksena.

Puolestani uskallan toivoa, että lakiehdotus tulee muutamalla muutoksella yksimielisesti hyväksytyksi. Lakiehdotuksen hyväksymisen kautta taataan lastentarhoille riittävä valtioapu.

Mutta toiselta puolen tulee tätä lakia säädettäessä huolehtia siitä, että laki tulee tarkoitustaan vastaavaksi. Semmoisia kuin olot ovat meidän maassamme, tulee lailla lastentarhoista olemaan käytännöllinen merkitys ainoastaan kaupunkeihin ja muutamiin taajemmin asuttuihin maaseutupaikoihin nähden. Mailla ovat yleensä paikalliset ja työsuhteet semmoiset, etteivät lastentarhat tarvitse tulla kysymykseen. Uskallanpa väittää, ettei lastentarhalaitosta useimmissa paikoissa maaseudulla edes voitaisi toteuttaa ja että se monin paikoin olisi väestölle vastenmielinen. Sentähden ei tätä laitosta saa tyrkyttää maalaiskunnillemme. Yrityksenä tähän suuntaan tulisivat kuitenkin monet mailla pitämään kysymyksenalaista asiaa, jos suuren valiokunnan tekemä muutosehdotus vähimmästä mailla tarvittavasta lapsimäärästä tulisi hyväksytyksi.

Sivistysvaliokunta oli samoin kuin hallituskin ehdottanut, että valtioapua annettaisiin, jos lastentarhassa olisi vähintään 25 lasta. Mitään erotusta ei oltu tehty kaupunki- ja maalaiskunnan välillä, mutta suuri valiokunta teki sen muutosehdotuksen, että valtioapua annettaisiin kaupungeissa, jos lastentarhassa olisi 25 lasta, ja mailla, jos siinä olisi vähintään 15 lasta. Ensi silmäyksellä näyttää siltä, kuin tämä muutosehdotus olisi maalaisille hyvin edullinen. Mutta tämä etuisuus olisi joka tapauksessa näennäinen. Siitä hyötyisivät ainoastaan muutamat taajemmin asutut paikkakunnat, jotka eivät vielä kaupungin nimellä käy. Sitävastoin ei maalaiskuntien suuri enemmistö tulisi asiasta ensinkään hyötymään, yksinkertaisesti siitä syystä, ettei niissä erityisten vaikeitten maalaisolojen takia voitaisi ollenkaan lastentarhoja perustaa. Mutta mitä mainitun muutosehdotuksen hyväksyminen vaikuttaisi, olisi se, että suuri enemmistö maalaisistamme epäilisi, että laki lastentarhoista olisi ensimmäinen askel lastentarhapakon toimittamisesta. Näennäisillä maalaisväestölle luvatuilla eduilla, niin ajateltaisiin, koetettaisiin houkutella tätä väestöä perustamaan lastentarhoja, vaikkei tarve vaatisikaan, ja kun niitä olisi kerran perustettu, niin ei olisi pitkä

askel enää lastentarhapakkoon. Tällöinen olosuhde vaikuttaisi haitallisesti lastentarha-asialle ja olisi myöskin haitaksi oppivelvollisuusasialle, joka ei ole vielä käytännössä täydellisesti toteutettu. Ne edustajat, jotka luulevat tekevänsä maalaisväestölle palveluksen äänestämällä mainitun muutosehdotuksen puolesta, erehtyvät sentähden suuresti. Semmoista toimenpidettä maalaiset tulevat pitämään karhunpalveluksena ja salaisena uhkauksena suuremmista menoista. Ja suurempia menoja tulisikin, sillä moni tulisi kiinsaukseen sovelluttamaan mailla semmoista kasvatusmuotoa, joka ei olisi maalaisoloille sopiva.

Lakiehdotuksen yksityiskäsittelyssä tulen tässä esittämieni ajatusten mukaan teke-
mään asianmukaisen muutosehdotuksen.

Ed. Kukkonen: Siitä yhteiskunnallisesta huoltotoiminnasta, jota esillä olevalla lailla tahdotaan järjestää, lieene vain yksi mielipide, se ansaitsee tunnustuksen. Lasten ja nuorison huollon hyväksi kannattaa uhraa sekä työtä että varoja. Lakiehdotuksen periaatteellisesta puolesta ei sen vuoksi ole syytä enemmältä puhua. Minulla on sitä vähemmän aihetta tähän, koska lähinnä edellinen puhuja on sen ehtinyt ennen minua tehdä.

Mitä esityksen rakenteeseen ja yksityiskohtiin tulee, on se herättynyt sekä hyväksymistä että myöskin epäilyjä. Pahimpana puutteellisuutena on ehkä pidettävä sitä, että laki käytännöllisesti katsoen tulisi palvelemaan ainoastaan kaupunkien ja taajaväestön yhdyskuntien asukkaita, kun sensijaan harvaan asutulla maaseudulla, jossa tarve epäilemättä on sama ja usein yhtä huutava, ei kuitenkaan voida lain suomaan etua olojen erilaisuuden vuoksi hyväksi käyttää. Tämä epäsuhte näyttäytyy sitä syvempänä, kun yleinen varallisuus useinkin on suurempi siellä, missä lastentarhoja on toiminnassa.

Suuren valiokunnan ensimmäiseen pykälään ehdottama muutos parantaisi ainakin teoreettisesti katsoen lain sisältöä maaseudun hyväksi. Minulla on tämän muutosehdotuksen sisällöstä toisenlainen käsitys kuin ed. Bäckillä. Minä en voi nähdä, että tämän muutosehdotuksen hyväksymisellä mitenkään säädettäisiin maalaiskunnille lastentarhapakkoa. On muistettava, että lastentarhoja on tähänkin saakka syntynyt ainoastaan sinne, missä todellista tarvetta on ollut

olemassa, ja suurelta osalta lastentarhat toimivatkin — suurimmalta osalta pitää sanoa — yhdistysten ja hyväsydämisten ihmisten avustusten varassa. Minulla puolestani ei olekaan muistuttamista suuren valiokunnan ehdottamaa muutosta vastaan, koska se helpottaisi lastentarhain perustamista varsinaiselle maaseudullekin muuttamatta kuitenkaan hallituksen esitystä missään oleellisessa kohdassa. Minä olen kyllä valmis tekemään sen myönnytyksen, että muutoksen hyväksyminen ei kykene poistamaan maaseudun lasten huoltotarvetta. Se on tyydytettävä huomattavasti toisenluontoisilla ja toisenlaisilla toimenpiteillä. Mutta muutos merkitsisi kyllä periaatteellista myönnytystä syrjäseutujen hyväksi.

Tässä yhteydessä pyydän saada lausua sen mitä hartaimman toivomuksen, että milloin tulevaisuudessa maaseudun lasten hyväksi esitetään varojen myöntämistä sellaisessa muodossa, joka soveltuu sikkäläisiin oloihin, eduskunta silloin olisi yhtä altis, kuin se ehkä nyt on, puuttumaan asiaan.

Lakiesitystä vastaan on tehty vielä se muistutus, että sen mukaan saisivat ehkä varakkaatkin kansalaiset kasvattaa lapsiaan valtion avustuksella. Ensimmäinen pykälä olisi, niin väitetään, selvennettävä koskemaan ainoastaan vähävaraisten vanhempien lapsia. Huomautus on kieltämättä periaatteellisesti oikea. Tähänkään asti ei tietääkseni ole avustettu varakkaiden vanhempien lastentarhakasvatusta eikä sellaiseen ole vastedeskään syytä suostua. Keskustelu asian tästä puolesta kohdistuukin lähinnä kysymykseen, antavatko nyt esilläolevan lakiehdotuksen sanat: „jos sosialiministeriö on havainnut lastentarhan tarpeelliseksi ja tarkoitustaan vastaavaksi ja jos se muuten täyttää sitä varten asetetut vaatimukset”, antavatko nämä sanat riittävän takeen? Jos pian alkavan yksityiskohtaisen keskustelun kuluessa osoitetaan, että lain selvennys on tarpeen, katson, ettei ole syytä sitä vastustaa. Missään tapauksessa ei tätä lakia ole säädettävä sellaiseksi, että se, kuten on kuultu väitettävän, valmistaisi kohtalaisissa varoissa eläville kaupunkilaisvanhemmille mahdollisuuden vapautua vanhemman velvollisuuksistaan, ottaakseen, kuten on sanottu, sitä tehokkaammin osaa kaupungeissa esiintyvään runsaaseen huvitteluun ja muuhun siihen verrattavaan. Niillä, joilla sellaiseen on varaa, täytyy myöskin

olla varaa kustantaa itse lapsensa lastentarhaan. Sellaiset vanhemmat perustakoot omia lastentarhojaan, joille ei ole myönnettävä valtioapua. Lakiesitystä ei kuitenkaan voitane tulkita siten, että sen mukaan olisi lastentarhat katsottava mainitsemassani epäilyttävässä tapauksessa tarpeelliseksi.

Hallituksen ensimmäinen esitys lastentarhojen valtioavusta annettiin viime talvena, mutta sitä ei silloin ehditty edes sivistysvaliokunnassa loppuun käsitellä. Valiokunta omisti kuitenkin jo silloin asialle työtä ja huomiota. Että käsittely silloin kuitenkin sujui hyvin hitaasti, johtui suurimmaksi osaksi siitä, että silloisen esityksen 3 § oli saanut epäonnistuneen muodon. Siinä kuului 3 §:n 1 momentti seuraavasti: „Jos lastentarha on taloudellisesti erittäin heikon yhdistyksen tai muun yhtymän ylläpitämä, voidaan valtioapu sosialiministeriön harkinnan mukaan kullakin kerralla erikseen määrätä puoleksi yllämainituista vuosimenoista.” Tämä vaikeasti käytäntöön sovellettava säännös on hallituksen myöhemmästä esityksestä jäänyt pois. Tämä poisto tietää parannusta ja joka tapauksessa vallitsevien epäilysten vähenemistä. Poisto onkin vaikuttanut sen, että uuden esityksen hyväksyminen on käynyt ainakin minulle henkilökohtaisesti paljon helpommaksi kuin edellisen.

Vielä esiintyy eräs näkökohta, jolla voi olla merkitystä arvosteltaessa kysymystä, onko tällainen laki säädettävä vai eikö. Tähän saakka on varoja kyseelliseen tarkoitukseen myönnetty vuosittain tehtävillä budjettipäätöksillä. On lausuttu se ajatus, että näin olisi meneteltävä edelleenkin, koska se olisi parhaiten sopusoinnussa sen pyrkimyksen kanssa, että eduskunnan tulisi säilyttää kätensä mahdollisimman vapaina menoarviota laatiessaan. Nyt herääkin kysymys, ovatko lastentarhat jo sillä tavoin kiintyneet meidän yhteiskunnalliseen elämäämme, että ne muodostavat sellaisen välttämättömän toiminnanmuodon, jota ei voida enää eliminoida pois sosiaalisesta elämästämme. Jos näin on, silloin on myöskin ymmärrettävä, että säädetään laki lastentarhojen valtioavusta. Mainitsemaani kysymykseen minä puolestani vastaisin myönteisesti. Todella lastentarhat ovat puutteistaan huolimatta saavuttaneet meilläkin sen merkityksen, että niiden taloudellisesta turvaamisesta voidaan säätää laki. Kun ymmärtääkseni nämä jo

monia vuosia sitten säännöllisiksi muodostuneet lastentarhamenot eivät ole vältettävissä, minä puolestani olen katsonut, ettei äsken mainitsemallani menoarvionäkökohdalla ole ratkaisevaa merkitystä, jos kohta se ansaitseekin vakavaa huomiota. Olisivatko lastentarhat asetettavat sosiaaliministeriön vai ko opetusministeriön alaisiksi, riippuu tietenkin sitä, kumpi toiminnan puoli, yhteiskunnallinen huoltoko vai opetus on katsottava lastentarhain päätehtäväksi. Tästä opetusministerin herättämästä kysymyksestä saattaa keskustella, mutta mikään kardinaalikohta se ei ymmärtääkseni ole. Tässä vaiheessa tuskin on syytä yrittää ajaa muutosta esitykseen tässä kohden.

Mitä vihdoin tulee lain nimikkeeseen, josta myöskin on vallinnut erimielisyyttä ja jota valtiokunnat ovat ehdottaneet hieman muutettavaksi, on sanottava, että lain sisältö sinänsä ei millään tavoin erikoisesti motivoi nimitystä kansanlastentarhat. Sanomattakin tiedetään, että lastentarhoihin on otettava Suomen kansan lapsia. Lasten ja heidän vanhempiansa varattomuus tai varallisuus ei perustelukseen kaipaa nimikettä „kansanlastentarha”.

Ministeri Sillan pää: Laki lastentarhain valtioavusta näkyy herättäneen suurempaa huomiota kuin olisi odottanut. Onhan eduskunta jo vuonna 1909 hyväksynyt periaatteen valtioavustuksesta lastentarhoille, joka oli sama kuin nyt hallituksen esityksessä oleva ja jonka valiokuntakin on omaksunut. Mutta kun eduskunta ei ole myöntänyt riittävästi varoja lastentarhain valtioavustukseen eivätkä edelliset hallitukset ole suostuneet antamaan esitystä eduskunnalle, jolla lyötäisiin kiinni valtioavun suuruus, ei ole voitu lastentarhoille eduskunnan jo aikaisemmin hyväksymää kolmasosaa lastentarhain kaikista kuluista lastentarhoille myöntää. Nyt käsiteltävänä oleva laki vakiinnuttaisi lastentarhojen toiminnan. Lastentarhain tarkoituksenaan on kehittää kehityksijässä mutta vielä alle kouluikäisten lasten kykyjä etupäässä leikin avulla. Lastentarhainajaksi on hyväksytty yleisesti 3—7 vuotta. Opetuksen kannalta olisi ehkä parempi, että lapset otettaisiin lastentarhaan vasta neljävuotuisina, mutta lastentarha on ajateltu jatkoksi lastenseimille, jotka ovat syntyneet sitä varten, että sellaiset äidit, jotka ovat pakotetut

työskentelemään kodin ulkopuolella, voivat jättää lapsensa lastenseimiin hoidettavaksi päiväajaksi. Kun ajattelee tehdasseutuja ja kaupunkeja, joissa äidit ovat pakotettuja työskentelemään kodin ulkopuolella ja kun heillä ei ole mahdollisuutta palkata hoitajaa lapsilleen, niin ovat tällaiset seimet, jota tarkeitusta myöskin lastentarhat palvelevat, aivan välttämättömiä. Suurin osa lastentarhoja onkin muodostettu samaa tarkoitusta palvelemaan, kun taas osa lastentarhoja työskentelee vain muutamia tunteja päivässä siis pääasiallisesti opetuksen antamiseen. Eduskunnan vastauksessa anomusmietinnön johdosta vuonna 1909 valtiopäivillä sanotaan: „Eri kannoilta katsoen ansaitsee lastentarhalaitos täydellä syyllä valtion huomion. Kasvatustöiden kannalta on sen vaikutus epäilemättä hyödyllinen. Saavathan lapset täten niin henkisesti kuin ruumiillisesti sopivan esivalmistuksen varsinaiseen koulunkäyntiin. Yhteiskunnalliselta kannalta ovat varattomien kansanluokkien lapsia varten järjestetyt lastentarhat lisäksi yhtenä apukeinona näitten luokkien elämäntaistelun lieventämiseksi ja kasvatushuolien helpottamiseksi sekä että valtioavun ehtona on oleva, että lastentarhat ovat maksuttomia ja että vähävaraiset lapset niissä saavat ilmaiseksi ruokaa ja kaikkein vähävaraisimmat myöskin vaatetusapua; sekä että hallituksen tulisi katsoa, että avustus todella tulee lastentarhan kehityksen hyväksi eikä kunnille aiheeksi vähentämään lastentarhoille ennen osoittamaansa kannatusta.” Silloin jo eduskunta siis hyväksyi saman periaatteen, joka nykyisessä esitysehdotuksessa on.

Kun tästä kysymyksestä näkyy syntyvän erimielisyyttä siihen nähden, voisivatko tällaiset lastentarhat olla mahdollisia maaseudulla ja voisivatko nämä myös siellä tulla käytäntöön, niin epäilemättä täytyy jokaisen, joka on seurannut viimeaikaisista kehitystä, myöntää, että jo maaseudullakin suuremmilla paikkakunnilla olisivat tällaiset lastentarhat aivan välttämättömiä. Siellähän nyt näkee miten lapset, kun äidit eivät niitä jaksa kasvattaa ja hoitaa sillä tavalla kuin pitäisi, juoksevat kujilla, oppivat kaikenlaista ilkeävaltaisuutta, kun sen sijaan, jos olisi lastentarhoja, heitä siellä voitaisiin opastaa tulevaa koulunkäyntiään varten. Suuren valiokunnan tekemä ehdotus lakiin, että lasten lukumäärä maaseudulla olisi

alempi, on mielestäni lakiin parannus ja puolestani olen valmis sitä kannattamaan. Kun tämänpäiväisessä Uudessa Suomessa eräässä kirjoituksessa huomautetaan siitä, mitenkö vaikeata olisi käytännössä soveluttaa sitä erilaista menettelytapaa joka syntyisi jos lapsimäärä olisi erilainen maalla ja kaupungissa, niin en voi ymmärtää, että tässä olisi yhtään sen enempää vaikeutta kuin esimerkiksi oppivelvollisuuslain toteuttamisesta, jossa myös erilaiset määritelmät avustukseen nähden on olemassa. Minä katsoisin, että tämän lain hyväksyminen olisi suuri parannus lastentarhain kehitykselle, että lastentarhain johto saisi tietää, että valtioavustus tulee joka vuosi samanlaiseksi, sillä nykyisen menetelmän mukaanhan ollaan aina epätietoisia, otetaanko budjettiin niin paljon määrärahoja, että 1/3 voidaan saada, ja eihän nykyään sitä ole voitukaan niin paljon jakaa, kun rahoja ei ole ollut riittävästi. Lastentarhain kehityskausi on nousemassa, ja minä toivon, että laki pääasiallisesti nyt ehdotetussa muodossa tulisi eduskunnassa hyväksytyksi.

Ed. Niukkanen: Minusta tuntuu, että arvoisa sosialiministeri ottaa tämän lastenkasvatuksen vähän liian teoreettiselta kannalta, kun hän otaksuu, että on lapsille vaarallista, että m. m. maaseudulla ne lasketaan juoksemaan kujille ja ahoille vaan että muka olisi pyrittävä siihen, että maaseudullakin lapset kytkettäisiin johonkin seimeen tai lastentarhaan. Se, jolla on vähänkään käytännöllistä kokemusta lastenhoidossa, tietää, että ainakin maalaislapsien kehitykselle on välttämätöntä, että ne saavat vapaina liikkumista ja että vanhemmat pääasiassa pitävät niistä huolen eikä joku palkattu lastenseimen hoitaja. Minä katsonkin päinvastoin kuin arvoisa sosialiministeri, että maaseudulla ei tällä aatteella tule olemaan mitään suurempaa kantavuutta, ja katsoisin, että kehitys, jos se siihen suuntaan lähtisi kulkemaan, kulisi epäterveeseen ja vahingolliseen suuntaan. Minä sen sijaan kyllä myönnän, että kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa tällaisilla lastentarhoilla ja seimillä siinä tarkoituksessa, että työläisäidit voivat työn ajaksi jättää lapsensa niihin hoidettavaksi, on merkitystä ja siinä tapauksessa tämä aate on myös kannatettava. Minä myös olen aivan samaa mieltä kuin sosialiministeri siinä, että kehitys kaupungeissa

on kulkemassa voimakkaasti tähän suuntaan. Sikäli kuin minä olen kuullut, niin Euroopan suurkaupungeissa jo kehitys on mennyt hyvin pitkälle siinä suhteessa, että myös varakkaiden kansankerroksien äidit vievät lapsensa aina kouluikänsä saakka hoidettavaksi tällaisiin lastentarhoihin voidakseen käyttää aikansa mielensä mukaan, m. m. huvitella. Ja luulen, että kehitys myös Helsingissä ennen pitkää tulee kulkemaan siihen suuntaan, sillä onhan se sängen mukava ja käytännöllinen järjestely siltä kannalta asiaa katsellen. Minun mielestäni kumminkaan valtiolla ei voi olla minkäänlaisia velvollisuuksia sellaisia lastentarhoja kohtaan, joissa hoidetaan myöskin varakkaampien ihmisten lapsia. Minun nähdäkseni senvuoksi tätä lakia olisi tässä suhteessa täydennettävä välttyäkseen suoranaisilta väärinkäytöksiltä. Tässä 1 §:ssä on kyllä jätetty sosialiministeriön harkintaan, mille lastentarhalle myönnetään valtionavustusta. Siinä sanotaan: Jos sosialiministeri on havainnut lastentarhan tarpeelliseksi ja tarkoitustaan vastaavaksi, on tällainen 1/3 kustannuksista valtion varoista myönnettävä. Ottamalla huomioon, että sosialiministeriä voi olla erilaisilla käsityksillä varustettuja (Vasemmalla: Voi olla maalaisliittolaisiakin!) ja jos jollekin lastentarhalle kerta tällainen lain perusteella annettava valtionavustus myönnetään, niin se muuttuu hänelle tavallaan saavutetuksi oikeudeksi. Minun mielestäni olisi välttämätöntä, että laissa mainittaisiin, minkälaisen lasten hoidosta tässä on kysymys. Senvuoksi minusta olisi lain 1 § täydennettävä sillä tavalla, että siinä nimenomaan mainittaisiin, että kysymyksessä on vain vähävaraisten vanhempien lapset. Silloin ei se voisi johtaa väärinkäytöksiin, joka valtiolle, kuten tästä hallituksen esityksen perustelusta käy selville, voi tulla maksamaan hyvin useita miljoonia markkoja vuodessa.

Lisäksi minä myös olen kyllä samaa mieltä, kuin täällä on jo huomautettu, että tämä asia ei olisi vaatinut ehdottomasti lainsäädäntöä. Kyllä minun mielestäni olisi riittänyt, että eduskunta olisi budjetin yhteydessä hallituksen ehdotuksesta aina myöntänyt tarvittaessa tähän varoja. Minusta tällainen kehitys, mihin nyt ollaan jouduttu, että kaikennäköisistä asioista, kuten tällaisista seikoista, että lastentar-

hoille on myönnettävä valtioapua, täytyy säätää lailla, se on minusta aivan epätarjoituksenmukaista. Se paisuttaa meidän asetuskokoelmaamme aivan tarpeettomasti ja ihmiset ennen pitkää ovat ymmällä koettaessaan seurata syntyvien uusien lakien tulvaa. Ottamalla kumminkin huomioon vallitsevan yleisen mielialan en tahdo käydä ehdottomasti vastustamaan sitä, että tästä nyt laki tehtäisiin, mutta katsoisin lisäksi kumminkin tarpeelliseksi että lakitekstiin pantaisiin säännös siitä, että näitä avustuksia myönnetään jatkuvasti vain siinä tapauksessa, että tarvittavat varat on eduskunta menoarviossa myöntänyt, niin ettei tästä muodostuisi sellaista lakia, että vaikka tämä toiminta laajenisi aivan aavistamattomassa määrässä, varat on aina myönnettävä, vaan että eduskunta voisi menoarvion yhteydessä myös joskus ottaa justeerattavakseen esim. ne määrät, mitä kullekin tällaiselle lastentarhalle myönnetään.

Ed. M. Lehtonen: Asian palautuessa toiseen käsittelyyn panen merkille, että suuri valiokunta on eräessä kohden tehnyt lakiin erään vastalauseessani ehdottamani muutoksen. Kyseessä oleva muutos ei kuitenkaan ole mielestäni täysin onnistunut siinä, että suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan kaupunkien lastentarhoihin otettavien lasten lukumäärä on laajennettu käsittämään myös taajaväkisiä yhdyskuntia. Käsittäakseni taajaväkeiset yhdyskunnat, mitä taloudellisiin mahdollisuuksiin tulee ovat lähempänä maalaiskuntia kuin kaupunkia. Sama on asia myös, jos otetaan huomioon, kuinka paljon kummassakin paikassa on sellaisia vanhempia, joiden lapset kalpaavat lastentarhain huoltoa. Useimmiten keskittyvät taajaväkeiset yhdyskunnat yhden tai kahden tehdaslaitoksen ympärille, jossa tapauksessa tällaisen yhdyskunnan taloudelliset mahdollisuudet ovat hyvinkin rajoitetut, eivätkä ne, vaikka ehkä hyvää tahtoa löytyisikin, kykene perustamaan niin suurta lastentarhaa kalustoineen ja huoneistoineen, kuin mitä vaaditaan 25 lapselle, erittäinkin sellaisessa tapauksessa kun kyseessä ovat n. s. päiväkodit. Kun kuitenkin mitään tarkkaa rajaa ei voida vetää maalaiskuntien ja taajaväkeisten yhdyskuntien, enempää kuin jälkimäisten ja kaupunkienkaan välille, en katso tarpeelliseksi tehdä

muutosehdotusta tässä kohden, vaan olen valmis hyväksymään sanotun kohdan.

Mutta vaikka suuri valiokunta onkin uskaltanut hyväksyä tällaisen kukon askelleen parempaan päin, niin sensijaan näyttävät tähdellisemmät parannusehdotukset karkuneen siellä kuuroille korville. Silloin kun lakiesitys oli ensimmäisessä käsittelyssä, huomautin, miten tärkeitä olisi saada lastentarhat kunnallistetuiksi. Tällaisesta toimenpiteestä olisi se etu, että työväki edes jollain tavoin pääsisi vaikuttamaan lastentarhojen hoitoon ja kehitykseen. Yksityisten hoitamat lastentarhat, ollen ulkopuolella kaiken kontrollin, eivät koskaan saavuta työväen taholta sellaista kannatusta, kuin mitä tarhojen oma kehityskin vaatisi. Kasvavan sukupolven huolto on siksi tärkeä, että se nykyoloissa vaatii yhä enemmän yhteiskunnan toimenpiteitä ja väliintuloa. Samoin olisi aika ruveta laajentamaan lastentarhoja varsinaisiksi päiväkodeiksi ja liittämään tähän yhteyteen myöskin lastenhoito-opetusta lasten vanhemmille. Etenkin olisi voimakkaasti pyrittävä siihen, että yhä useammat lastentarhat laajennettaisiin päiväkodeiksi, jolloin työssä käyvät äidit tulisivat helpotetuiksi siitä raskaasta painostuksesta, joka lepää heidän yllään, kun pienokainen useinkin on kotona vangittuna telkien takana tai sitten jonkun alaikäisen siskonsa tai veljensä hoidettavana. Että lastenhoito Suomessa yleensä on tavattoman alkeellisella kannalla, sitä todistaa se, että kuolevaisuus lasten keskuudessa on hirveän suuri. Ja tämä huutava epäkohta voidaan poistaa siten, että myös lasten vanhemmille ryhdytään opettamaan järkipäistä lastenhoitoa. Tämä opetus tapahtuu parhaiten lasten päiväkotien yhteydessä.

Tähän pääsemme kuitenkin vain siten, että ne vanhemmat, joiden lapset etupäässä joutuvat lastentarhoihin hoidettaviksi, itse pääsevät vaikuttamaan noiden tarhojen kehitykseen. Meidän tulee päästä siitä tilasta, että muutamat yläluokan naiset pitävät tätä kysymystä monopoolinaan siinä mielessä, että siinä on mainiota ajanvietettä ja samalla saa näytellä yhteiskunnallista armeliaisuutta ja keskustella kysymyksistä, joiden yhteiskunnallisesta huonteesta näillä arvoisilla rouvilla useastikaan ei ole syvällisempää käsitystä.

Tässä mielessä olenkin ehdottanut paria muutosta esillä olevaan lakiehdotukseen.

Ensimmäinen on sellainen, että ehdotan lakitekstistä poistettavaksi sanat: „tai yksityinen”, jolloin valtion avustuksesta pääsisivät osallisiksi vain kunnalliset lastentarhat. Tämä, samalla kuin se kiikoittaisi kuntia perustamaan lastentarhoja, pakottaisi yksityiset siirtämään lastentarhansa kuntien hoidtaviksi. Toivon, että sosialidemokraatit, jotka sekä suuressa valiokunnassa että myös sivistysvaliokunnassa ovat vastustaneet tätä ehdotusta, huomaavat tässä olevan työväen edun kysymyksessä ja ryhtyvät muuttamaan tähänastista kantaansa.

Toinen ehdotus, jonka tulen yksityiskäsittelyssä esittämään, on n. s. vanhempien neuvoston perustaminen. Tämä, jos mikään, on tarpeellinen toimenpide. Se olisi ilman muuta omiaan vetämään työväestöä mukaan lastenhuoltotoimintaan ja virittämään työväestöjen keskuudessa huomiota kasvavan sukupolven huolehtimiseen. Paljon vähemmän supistuisi silloin se surullinen ilmiö, että työväenluokan keskuudessa niin moni sen jäsen sortuu ruumiilliseen ja henkiseen kurjuuteen. Olen varma siitä, että jos työväestöön luokkaan kuuluville lasten vanhemmille annetaan vaikutusvaltaa lastenhuoltoon, on se omiaan edistämään asiaa ja tällä alalla vallitseva kurjuus saadaan edes osittain poistetuksi.

Lopuksi katson olevan syytä kiinnittää huomiota siihenkin, että lastentarhoihin otettavien lasten ikäraja, 3 vuotta, on ehkä liian korkea maalaiskuntiin nähden. Asia on siten, että maalaiskunnissa lapset 2 vuotta täytettyään useinkin annetaan hoidolle, kunnan hoitoon j. n. e. Useissa tapauksissa voisi tällaisen lapsen äiti tai isä myöskin itse huoltaa ja kasvattaa lastaan, jos hänellä olisi apuna lastentarha tai niin sanottu päiväkotit. Tulenkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään tämänsuuntaisen ehdotuksen.

Ed. Pitkänen: Lakiesitystä lastentarhain avustamiseksi käsitellessä voim yhtyä kannattamaan periaatteessa sosialiministeri Miina Sillanpään ja sivistysvaliokunnan puheenjohtajan Antti Kukkosen ajatusta, sikäli kuin tällaisilla lastentarhoilla tarkoitetaan köyhien kansalaisten lasten huoltamista. Mutta siinä suhteessa, kuka maksaa kulut tällaisesta lastenhoidosta, ja onko tällainen lastenhoito, jota tällä lailla tarkoitetaan aikaansaataavaksi, kasvatuksellisesti so-

pivaa, olen mainitsemieni puhujien kanssa aivan päinvastaisella kannalla. Ensinnäkin kuluihin nähden olen jyrkästi sitä mieltä, että valtiolla ei pitäisi olla tämänlaatuisen toiminnan aiheuttamien kulujen kanssa mitään tekemistä. Jos kunnat ovat saaneet kansalaisia verotettavaksensa, niin ovat ne myöskin velvolliset tarvittaessa kustantamaan näiden kansalaistensa lasten huollon ja toimeentulon.

Lastentarhoista ei saisi tulla sellaisia laitoksia, että niissä aletaan yleisesti kasvattaa lapsia, köyhien sekä rikkaidenkin lapsia, sillä ei liene sopivaa tällainen joukkokasvatus. Ainoastaan pakkotilassa lienee syytä turvautua tämänkaltaiseen lastenkasvatamiseen. Täällä jo ed. Niukkanen hyvin sattuvasti osoitti, kuinka mahdollonta on esim. maaseudulla soveltaa tällaista lastenkasvatusta.

Valtion avustusosuus lastentarhain kuluihin tulee ilmeisesti helpottamaan suurten kaupunkikuntien köyhäinhuoltomenoja ja se lieneekin pohjimmiltaan tarkoitus yhdeltä puolen tässä asiassa. Tämän rinnalla on tällä lailla pyritty nähtävästi toteuttamaan sitä sosialista uudistusta, mitä yleensä erittäinkin sosialidemokraattien taholta jo aikaisin on yritetty kansalle selvitellä, uudistusta sellaista, että lastenkasvatus tulisi entistä enemmän siirtymään yhteiskunnan huoleksi ja vanhemmat siitä vapautuisivat. Kun asiaa katselee tältä näkökulmalta, niin ei voi missään tapauksessa suositella tämän lain hyväksymistä. Erittäinkin sen takia, kun tässä laissa ei sanallakaan puhuta erityisesti köyhien lapsista mutta vain lapsista yleensä. Kasvatuksellinen puoli tämän lain voimaan tultua ei liene pääasiana lastentarhoissa, koskapa jo tässä laissa mainitut lastentarhat tulisivat alistettaviksi sosialiministerin valvonnan alle. On ilmeistä, että silloin täytyy olla lain laatijalla sellainen käsitys, että lapset ovat vain köyhäinhoidon apua nauttimassa ja kasvatettavana.

Mutta ne, jotka katselevat asiaa pitkälle tulevaisuuteen, ovat ehkä nähneet jo muuta-kin tällä lailla saavutettavan. Ja allekirjoittaneella on myöskin käsitys, että vaikkakin nyt yritetään tämän lain voimaan tultua toimintaa supistella mahdollisimman pieneksi, niin se siitä ilman muuta pitemmän päälle laajenee ja lavenee käsittäen piiriinsä lopulta ehkä kaupunkilaisten kaikki lapset. Ainakin siihen käsitykseen antaa hyvin pä-

tevän viittauksen eräs kirjoitus, joka on viimeisessä Suomen Kuvalehdessä. Siinä kirjoituksessa eräs kaupunkilaisrouva tekee selvää, miten mainion mukavata tulisi olemaan elämä kaupungeissa, jos parissa suhteessa saataisiin uudistusta aikaan. Ensinnäkin huoneistot pitäisi saada rakennetuksi sen malliseksi, että niistä palvelijan asunto tulisi poistetuksi, ja toinen uudistus, jota tämä arv. kaupunkilaisrouva toivoo, olisi se, että lastentarhat tulisivat mahdollisimman lähelle ja mukavasti käytettäviksi. Arv. kirjoittaja vertailee entisen aikaisia asuntohuoneistoja uusiin suunnitelmiin ja tulee siinä sellaiseen käsitykseen, että huoneistosta olisi poistettava palvelijanhuone ja sensijaan rakennettava vain muutamia asuntoja ammattisiivoojille koko taloa varten. Nämä ammattisiivoojat kävisivät sitten päivittäin siivoamassa huoneistot ja sitten lapset kuljetetaan lastentarhaan, silloin kun vanhemmat lähtevät molemmat pois kotoa asioille tai huvitteluun. Ja edelleen tässä kirjoituksessa mainitaan, että ruokakin olisi aamuisin sitten ulkoa tuotava. Tämäntapaiseksi kauemmaksi näkevät kaupunkilaiset suunnittelevat elämää muokattavan. Kirjoituksessa tärkeimpänä tähän asiaan sattuvat kohdat kuuluvat seuraavasti: „Kuten huomataan, on nykyaikaista huoneistoa suunniteltaessa lähdetty siitä ajatuksesta, että sen asukkaat tulisivat toimeen ilman palveluväkeä. Palvelijattarelle ei ole mitään makuutilaa varattu. Sensijaan on samassa talossa vuokrattu huoneita ammattisiivoojille. Edelleen on ajateltu, että aivan lähimmässä läheisyydessä on lasten hoitolat, jonne äiti lähtiessään asioille tai toimeensa, eikä huvittelullekin, kaupungille voi jättää lapsensa asianymmärtävään hoitoon. Edelleen on ajateltu, että ruoka lähetetään kotiin aamuisin.”

Sitten kirjoittaja siirtyy tekemään laskelmia ja tässä laskelmassa vertailee vanhoja huoneistoja uusiin huoneistoihin ja tulee lopputulokseen, että uuden järjestelmän mukaan huoneistot rakennettuna olisi mahdollisuus talousmenoista säästää yli viisituhatta markkaa entisiin vanhanaikaisiin huoneistoihin verraten. Laskelmassa, on m. m. mainittu, että lastentarhamaksu tulisi olemaan vuodessa 2,400 mk. Tämä ei liene kovin kallis maksu, kun ajatellee, että elinvoimaisessa perheessä saattaa olla 4 jopa 5:kin lasta. Ja kun tällä tavalla yhteiskunta

ruokkii nuo lapset 2,400 markalla ja vapauttaa äidin kaikesta huolesta ja vastuusta lapseensa nähden, niin on todellakin jo ihanata kaupunkilaisäidin elämä sen perästä. Ja lopputuloksena tästä kirjoittaja mainitsee, että herrasväkihän voi käydä erotuksella vaikka 5 kertaa viikossa elävissä kuvissa. Tähän sitä pyritään lastentarha-avustuksilla. — Tätä minäkin olen juuri vainunnut tässä laissa takaa-ajettavan. (Vasemmalta: Mikä on se lehti?) Tämä on Suomen Kuvalehti. Kun tällä tavalla aiotaan kaupungeissa äitien ja lasten huoltoa järjestää, niin lienee syytä muutamalla sanalla mainita oloista maaseudulla.

Ensinnäkin maaseudulla ei koskaan ihailtaisi tällaista järjestelmää, jossa äidit eroaisivat lapsistaan. Ne ovat kumminkin niin kiinteästi sidotut lapsiinsa, että ne eivät helli jättää lapsiansa vieraaseen hoitoon, ellei siihen ole aivan pakollista syytä. On tunnettua, että äidit kuljettavat kesäisin lapsensa mukanaan työmaille ja tuuli saa tuudittaa koivunoksassa lasta silloin kun äiti askartele työssänsä.

Lasten kasvattaminen maalla tuottaa äidille paljon enemmän kärsimyksiä ja paljon enemmän huolta, kuin mitä kaupungeissa on laita. Siellä on vähätuloisilla vanhemmilla todellakin tiukka elättää lapsiansa ja siellä on lasten kouluikänsä tullessa koulut niin paljon kauempana, että jo sekin tuottaa aika tavalla räsitusta. Mutta ei siellä sitenkään tätä lakia kaivata eikä mitään tahakasvatusta olekaan tarkoitettu tällä lailla auttaa näitä mailla eläviä lastenkasvattajia, ei sittenkään, vaikka hyväksyttäisiin suuren valiokunnan laille ehdottama muoto.

Täällä muutamit edustajat ovat m. m. maininneet, että lasten kuolleisuus on kovin suuri, kun lapsia hoitavat ymmärtämättömät äidit. Siinä asiassa ei tunnu puhujilla olevan aivan riittävää kokemusta. Jos lapsi on 3 vuoden vanha, jolloin se pääsee tarhaan eivät sitä enää uhkaa läheskään siinä määrin mitkään vaarat kuin esim. vastasyntyneitä. Sen todistaa tarpeeksi selvästi tilasto. Myöskin on mainittu, että lapset kun lastentarhoissa hoidetaan, niin ne eivät pääse sitten kylän raitille ja kaduille kulkemaan. Mutta on otettava huomioon, että tämän lain mukaan ei lastentarhoissa vielä voitaisi pitää 7 vuotta vanhempia lapsia. Kyllä niillä sen perästä jo on valta kulkea raitilla, ellei niitä

vanhemmat kykene kurissa pitämään ja perään katsomaan.

Aikoinaan oli sosialidemokraattisen puolueen jäsenkirjan kanteen kirjoitettu ohjelma, joka oli eräiltä kohdilta aivan tähän tapaan suuntautuva. Siellä, senaikuksissa ohjelmissa, puhutaan niistä maaseutuhuvila-kaupungeista, niistä kauneista kodeista, joita yhteiskunta on velvollinen työväestölle rakentamaan, ja myöskin puhutaan tämänlaatuisista lastentarhoista, lapset on yhteiskunnan kasvatettava lastentarhoissa ja äidit ovat siitä huolesta vapautettavat. Niin oli aikoinaan kirjoitettu vasemmistopuolueen ohjelmaan, mutta on merkittävää, että oikeisto lähtee nyt tätä ohjelmaa toteuttamaan. Taas tässäkin kohdassa selviää, ettei näytä olevan suurtakaan eroa kaupunkilaisella ja kaupunkilaisella, olipa se porvari tai vasemmistolainen. Kummallakin näillä on pyrkimys saada yhteiskunnan turvissa oma elämä ja mukavuus niin pitkälle vietyä kuin suinkin on mahdollista.

Minä tulen lain kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan sen hylättäväksi.

Ed. Lehtokoski: Ei ollut tarkoitukseni puuttua tämän asian käsittelyyn, mutta ne erinäiset väitteet, joita täällä muutamien edustajien taholta on tähän kysymykseen nähden esitetty, ne pakottivat minua pyytämään puheenvuoroa. Ennen kaikkea se puheenvuoro, jonka ed. Niukkanen täällä esitti, se on puheenvuoro sellainen, jota minä en nykyisessä eduskunnassa enkä kenenkään, joka vähänkin tahtoo Suomen lasten suojeluksi tehdä työtä ja edistää sitä, olisi voinut luulla käyttävän.

Ed. Niukkanen lähti siitä, että maaseudulla vanhemmat eivät millään tavoin tahdo jättää lapsiaan oman hoitonsa ulkopuolelle eikä sijoittaa niitä sellaisiin lastentarhoihin, joista tässä on kysymys. Minä yhdyin ed. Niukkaseen siinä että jokainen koti ja jokainen vanhin, joka voi hoitaa, kasvattaa lastaan ja pitää sitä luonaan, se ei myöskään lapsestaan luovu. Mutta maaseudun ihmisenä meidän on otettava se seikka myöskin huomioon, että sielläkin on niin paljon koteja, jotka eivät voi hyvästä tahdostaan huolimatta lapsestaan aina huolehtia. Ne lapset, jotka ovat saaneet nuoren ikänsä viettää jossakin kaurapellon ojan reunoilla sateen ja myrskyn vihamoissa kasvoja ja pientä, heikkoa, raihnaista ruumista, minä uskon, että nuo samanlaatuiset lapset mei-

dän päivinäme tarvitsevat suojaa yhteiskunnan puolelta ja minä olen varma siitä, että yhteiskunnan velvollisuus on myöskin suojata näitä lapsia. Täällä voidaan väittää, ettei ole tällaisia koteja eikä tällaisia lapsia. Mutta jos me katselemme palkkaustilastoa maaseudun palkkatyöväen oloista, otamme sieltä suuren ryhmän työläisiä, niin me näemme silloin, että niiden palkka ei ole läheskään riittävä. Ei riitä isän palkka, äidin on oltava myöskin työssä joko navetassa tai jossakin muualla, pelloilla tai muissa siihen verrattavissa töissä, sano-kaamme esim. vaikka sokerijuurikkaan per-kauksessa ja niiden ylösotossa. Esimerk-keä siitä on nähtävänä monen monituksissa paikoin kuinka paljon tahansa. Äiti sulkee kenties lapsensa sisään, asettaa lukon päälle, mutta luuleeko ed. Niukkanen tai joku muu edustaja, että tuon äidin sydän tuolla pel-lolla työskennellen on rauhallinen sitä aja-tellessaan, mitä nuo lapset tuon lukitun oven takana suorittavat. Jos hän taas ottaa lap-sensa tuonne pellolle mukaan, luuleeko ku-kaan, että äiti voi silloin tuota työtä, joka vielä monessa paikoin on urakkatyöksi kehit-tynyt, sillä tavoin suorittaa, että se vastaa siihen asetettuja vaatimuksia. Lapset jos kukaan kärsivät siitä ja minä luulen, että jokainen rehellinen edesvastuun tuntoinen edustaja tämän ymmärtää aivan hyvin.

Sitten lausuttiin täällä se käsitys, että jos tämä ehdotus lastentarhoista tulisi hyväksy-tyksi, silloin rikkaat ja varakkaatkin vei-sivät lapsensa tuonne lastenkotiin hoidetta-viksi ja huvittelisivat sillä aikaa. Jos me asetumme näiden varakkaiden kotien ase-maan, niin olkoonpa niiden taso kuinka pal-jon toisenlainen kuin työväenpiirien, niin sittenkin minä luulen sentään sielläkin löy-tyvän äitiyttä niin paljon, että ne huvitte-lun halussa eivät vie lapsiaan lastentarhaan. Jos näin tapahtuu, niin silloin senlaatuinen äiti ei ole äiti oikealla paikallaan. Minä siis uskaltaisin asettua sille kannalle, että jos löytyy senlaatuksia äitejä, niin niitä löy-tyy peräti harvoja eikä senvuoksi sovi ran-gaista köyhien kotien lapsia, jos joissakin varakkaissa piireissä kodit ja äidit tällä ta-voin menettelisivät. Sitäpaitsi tahdon huomauttaa siitä seikasta, että huvittelu, mikäli minä sitä ymmärrän, ei näiden äitienkään taholta merkitse sitä, mitä täällä on sanottu eläviin kuviin menoista ja muista huvitte-luista. Sehän ei tapahdu yleensä kuin iltai-sin ja lastentarhoissahan hoidetaan ainoas-

taan päivät lapsia. Ne on aamulla vietävä sinne ja illalla otettava sieltä pois ja kukaan äiti ei sentään ilman pätevää ja tarpeellista syytä nosta lastaan aamulla vuoteesta ja vie sitä noihin lastentarhoihin ja taas mene sitä sieltä iltapäivällä hakemaan.

Ed. Niukkanen väitti myöskin sitä, että lastentarhojen kannattamiseksi ei tarvita lainsäädäntöä, koska budjetin yhteydessä voidaan yhtä hyvin määrärahat lastentarhojen ylläpitämiseksi myöntää. On myönnettävä, että tähän asti on eduskunta menettellyt siten, mutta täytyy ottaa huomioon, että yleensä kaikki lastensuojelutyö, pyrkii kehittämään varmoihin muotoihin, muotoihin semmoisiin, jotka vastaavat myöskin sille asetettuja vaatimuksia. Lastentarhat onnistuakseen ja täyttääkseen vanhempien oikeutetut vaatimukset vaativat myöskin kunnollisia lastenhoitajattaria. He tarvitsevat myöskin tilaisuutta valmistuakseen tällaiseen tehtävään kunnollisesti. Jos nyt vuotuisen taloussäännön yhteydessä aina vain kerraksi myönnettäisiin määräraha, silloin tuo lastentarhatoiminta ei voisi kehittyä sellaiseksi, mitä sen pitää olla. Johtajattarien toimeen ei voitaisi kiinnittää niin päteviä henkilöitä kuin lastenhoito ja huolto eittämättömästi kaipaavat. Senvuoksi on ymmärrettävää, että tähänkin kysymykseen nähden tahdottaisiin vakiinnuttaa myöskin varmat menettelytavat ja myöskin määräraha, jonka lastentarha on oikeutettu saamaan, jotta se ei riippuisi mistään eduskunnan satunnaisista voimasuhteista, niinkuin valitettavasti monien määrärahojen myöntämisessä useissa eri tapauksissa on käynyt.

Nämä väitteet, jotka täällä esitettiin ja joihin minä olen tahtonut lyhyesti puuttua, ne ovat väitteitä sellaisia, jotka eivät saa vaikuttaa tämän lain hyväksymiseen koska niillä ei ole oikeaa pohjaa. On kauan odotettu tämän lain aikaansaamista ja olen varma siitä, että ne varat, jotka tämän lain kautta vakinaistuttamalla lastentarhat ja myöntämällä niille laissa edellytetyt määrärahat, ovat varojen sijoitusta, jotka vastaisuudessa kunnollisemman nuoren polven muodossa tuottavat mitä runsaimman koron siihen sijoitetulle pääomalle.

Ed. Urpilainen: Täällä ed. Niukkanen ja Pitkänen, jotka sanoivat edustavansa maalaisväestöä, tulevat vastusta-

maan tällaisen tärkeän esityksen toimeenpanemista. Ei ole yksinomaan kysymys varsinaisista palkkatyöläisistä enää. Nykyhetkellä olemme tulleet ajankohdassa siihen, että myöskin pienviljelijäluokan naiset ovat pakotetut jättämään pienokaisensa hoidon oman onnensa nojaan. Pienviljelijän vaimo ei enää voi olla kodissa kodin ja lasten hoitajana. Hänenkin täytyy raataa 16-tuntisia työpäiviä mukana ne lapset työssä, jotka suinkin kykenevät, mutta ne lapset, jotka eivät työhön kykene, ne täytyy jättää kotiin. Kyllä kun katsomme asiaa tältä kannalta, niin olisi kai sentään parempi, että nämä lapset tulisivat jonkunlaiseen hoivaan ja huoltoon, silloin kun äidit käyvät työssä kodin ulkopuolella, koskapa kerran äideillä ei ole tilaisuutta lapsiansa hoitaa. Myöskin ed. Niukkanen mainitsi siitä, että tällaiset lapset kytkettäisiin ikäänkuin tuolaiseen karsinaan ja heiltä riistettäisiin vapaus. Mutta nyt hän ei ensinkään kajoa siihen seikkaan, onko edullista, että lapset saavat olla sellaisessa vapaudessa, jonka ilmapiiri on verrattain epäedullinen lapsen niin ruumiilliselle kuin henkisellekin kehitykselle. Lapset omassa vapaudessa ovat jo verrattain alttiita kaikenlaisille vaaroille. Siitä on jo meillä lukemattomia todistuksia, että pienokaiset ovat joutuneet tapaturman uhriksi senvuoksi, että heillä ei ole ollut hoitajaa, ja että myös nämä lapset ovat joutuneet pahoille teille senvuoksi, että heidän äideillään ei ole ollut tilaisuutta heitä hoitaa. Ja tältäkin kannalta katsoen on ehdottoman tärkeää, että maaseudullekin muodostettaisiin tällaisia lastentarhoja, jotenka niin talonpoikaisnaiset kuin palkkatyöläisnaisetkin voisivat sijoittaa lapsensa niihin siksi ajaksi kuin he käyvät palkkatyössä ja silloin varmasti näitten äitien mieli työskennellessään työssä tulisi olemaan paljon keveämpi kuin se, että heidän täytyy alituisesti huolehtia siitä, miten heidän pienokaisensa kotona voivat.

Myöskin ed. Pitkäsen lausunto oli koko lailla vääristetty lasten kuolevaisuussuhteista. Muistaakseni ed. M. Lehtosen esityksessä mainittiin siitä, että lasten suuri kuolevaisuus todistaa juuri sen, että lastenhuolto on meillä verrattain vaillinaista.

Ed. Niukkanen: Edellisen puhujan ja samoin ed. Lehtokosken lausunnon johdosta minä huomautan, että puhujat tuntuvat

sangen vähän ajattelevan tämän asian käytännöllistä toimeenpanoa kun he näyttävät kuvittelevan, että voitaisiin laittaa niin paljon lastentarhoja, että myöskin maaseudun väestö voisi viedä niihin lapsensa. Eihän tässä ole siitä, kuten jokainen tiedämme, kysymys, eikä minun käsittääkseni ole minäkäänköisiä mahdollisuuksia meidän päättäkään siihen, että jokaisessa maalaisyksessä olisi lastentarha. Siinä eivät riittäisi enempää kuntien kuin valtionkaan varat. Tässähän on kysymys ainoastaan kaupunkien ja teollisuuskeskusten väestön lastentarhoista.

Ed. Rosenberg: Luovun.

Ed. Pitkänen: Minä en satu tietämään, onko ed. Unpilainen maalta vai kaupungista, mutta hänen käsityksensä maalaisoloista ei tunnu olevan aivan selvä. Jos nyt maalaisten lapset, pienviljelijän lapset, niinkuin hän tahtoo puhua, kuletetaan lastenkotiin päiväksi, niinkuin arvoisa puhuja mainitsi, miten tiheässä silloin pitäisi olla lastentarhoja maalla. Jos olisi yksi joka kylässä, niin meillä on vielä pinta-alaltaan niin laajoja kyliä, että tuo pienviljelijän emäntä, lapsen äiti, ei kerkiäisi paljon muuta päivässä tekemään kuin lapsen viemään lastentarhaan ja hakemaan sen sieltä. Ja jos joutuu jalkaisin kuljettamaan ja satuu olemaan useampia lapsia sinne vietäväksi, niin ei se kantamalla voi niitä kerralla viedä, eikä niin ollen kerkiä yksin viedä ja hakea takaisin, samana päivänä. Minulla on maaseudun oloista sellainen käsitys, että lapset siellä löytävät oman tarhansa ilman, että niitä mihinkään kuletaan. Ne kerääntyvät siellä keskenään omaan tarhaansa.

Ed. Lehtokoski: Minä olen tottunut joskus ennenkin ed. Pitkäseen nähden havaitsemaan sen ikävän seikan, että milloin on lastensuojeluksesta kysymys, hän on siihen valmis ivaten ja pilkaten suhtautumaan. Suomen lasten kohtalo ja numerot sen elämän oloista osoittavat, että nyt on korkea aika tuosta menettelystä luopua. Täällä ed. Pitkänen puhui yleensä vain kaupunkilaislapsista vedoten siihen, miten kaupunkien äidit vaan voisivat lapsiaan näihin lastentarhoihin viedä. Minä en tiedä, onko minulla niin tavattoman huono luku-

taito, mutta olen vieläkin koettanut undestaa ja undestaa lukea niin tämän valiokunnan mietinnön kuin aikaisemmankin esityksen, joka on meidän edessämme, ja siinä puhutaan myös maalle perustettavista lastentarhoista. Vieläpä on suuri valiokunta muuttanut hallituksen esitystä ja sivistysvaliokunnan mietintöä siten, että jo silloinkin voidaan perustaa lastentarhoja maaseudulle jos on 15 sellaista lasta. Pyytäisin kysyä ed. Pitkäseltä, eikö siellä Karjalan puolella löydy yhtään tällaisia lapsestävällisiä ihmisiä, jotka voisivat yhteisesti panna alkuun tällaisen lastentarhan perustamisen ja saada siihen sen valtioavustuksen, jonka tämä laki edellyttää.

Ed. Haverinen: Minusta tuntuu, että joka kerta kun täällä on puhe köyhälistön lapsista ja näiden auttamisesta, maalaisliittolaiset katsovat asiakseen tehdä pilkkaa näistä asioista. Mutta annappas kun tulee tulo- ja menoarvion käsittely ja puhutaan hevosista, lehmissä, lampaista ja porsaista, niin ei silloin kukaan tee pilkkaa. Silloin täytyy löytyä määrärahat vaikka mistä. Minä en nyt oikein kovin ihmettele, että ed. Pitkänen välistä laskee tällaisista pilaa, mutta minä ihmettelen, että ed. Niukkanen pilkkasi. Vaikka hän onkin maalaisliittolainen, olen tottunut pitämään häntä erikoisen älykkäänä miehenä ja älykkäät eivät tekevällisesti pilkkaa asioista, joista ei mitään pilkanaihetta löydy. Ed. Pitkänen mainitsi eräässä kohdassa lausunnossaan, että tämän nyt käsittelyn alaisena olevan asian kanssa valtiolla ei pitäisi olla mitään tekemistä. Onko sitten joitakin muita asioita, vielä tärkeämpiä, joittenka kanssa valtiolla pitäisi olla tekemistä? Eivätkö lapset ole juuri tulevan yhteiskunnan perustus ja siis työ, joka tehdään lasten hyväksi, arvokasta yhteiskunnalle? Eivätkö suuret humanistit kautta maailman työskentele juuri kärsivien lasten hyväksi? Eikö kaikissa maissa koeteta lasten hoitoa ja kasvatusta varten saada myös valtion varoja? Eräässä kohdassa lausunnossaan ed. Pitkänen vaati myöskin, että tämä laki olisi laadittava vain erittäin köyhiä lapsia varten. Siis lapset pitäisi jo mahdollisimman varhain merkata köyhyyden poltinmerkillä. Minä tiedän varmasti, että olipa näitä lastentarhoja maaseudulla tai kaupungeissa, niin elävänkuvain retkillä tai ooperaretkillä kulkevat rikkaat eivät vie lap-

siaan lastentarhoihin. Rikkaitten lapsilla on hoitajansa ja huoltajansa, niillä on monenlaiset opettajat, „gubernantit” ja minkäläisillä hienoilla nimityksillä niitä mahdetaan nimittääkään. Toista on sensijaan esim. sellaisen köyhälistön äidin, jonka täytyy käydä vaikkapa maanviljelijäin Niukkasen ja Pitkäsän pelloilla, taikka muualla työssä ja jättää lapsensa niinkuin kuritushuonevangit suljetuiksi joko kotimökkiin taikka ehkäpä ulkopuolelle sen, kaikissa tapauksissa vaaroille alttiiksi. Ei siis olisi ollenkaan pahasta, jos maaseudullakin suurempiin kyliin saataisiin lastentarhoja toimeksi, eikä minun mielestäni ole pilkan alaista, että nyt jo liikekeskuksissa, kaupungeissa ja muilla suuremmilla paikkakunnilla niitä on olemassa. Se työ on arvokasta ja tunnettua sille, joka on sitä harrastaa tahtonut ja joka ei etukäteen tahdo pilkata tällaisia asioita.

Ed. Pitkänen luki jostakin kuvalehdestä (Eduskunnasta: Suomen Kuvalehdestä) sellaisen aika mukavan tulevaisuudenunelman. Minä en kuitenkaan usko, että se unelma oli sosialistin kirjoittama, vaikka eivät socialistit vastaan ole hyvää elämää, ne taistelevat sen puolesta, mutta ei tässä asiassa olisi tarvinnut Suomen Kuvalehden kirjoittajan unelmaa panna tämän lain toteuttamisen esteeksi. Se on hullu tapa, että siten näin hyviäkin lakeja vastustetaan.

Täällä ed. Lehtonen lupasi tehdä muutosehdotuksia tähän lakiesitykseen. Ne muutosehdotukset ovat minun mielestäni kylläkin hyviä ehdotuksia. Mutta kun on tarkoitus, että niillä ehdotuksilla jäisi pois nykyään jo voimassaolevain ja toimivain yksityisten lastentarhain avustus kokonansa ja kun kuitenkaan ei voida vielä lakkauttaa eikä tulla toimeen ilman yksityistekin lastentarhatoimintaa, niin suotavaa kuin olisikin, että tällaiset laitokset tulisivat kunnallistutetuiksi, niin sen vuoksi minä, vaikka periaatteessa hyväksyn hänen ehdotuksensa, toiselta puolen kuitenkin toivoisin, että suuren valiokunnan ehdotus tulisi hyväksytyksi, koska se tarkoittaa antaa kaikille määrätty ehdot täyttävälle lastentarhoille valtion avustuksen.

Ed. Pitkänen: Minua ei ensinkään ihmetyttäisi, jos tähän keskusteluun olisivat sotkeutuneet vain vasemmiston neiti-edustajat, mutta että siihen ovat sotkeutuneet rouvatkin, joilla luulisi olevan

enemmän kokemusta, se minua ihmetyttää. Kun sieltä käsin on syytetty meitä maalaisliittolaisia puhujia, että olemme leikillä ottaneet tämän asian, niin se syytös ei ole oikea. Olemme vain leikkineet sen typerän käytännöllisen asian järjestelyn kanssa, mutta itse asiassa olemme aivan vakavia. Ja voin mainita, että olen ollut mukana tällaisessa toiminnassa. Kotiseutuni kaupungissa ovat muutamat hyväsydämiset naiset, äidit ja neidit, ryhtyneet ajoja sitten tällaista lastentarhaa järjestämään. Sortavalan kaupunkikunta ja maalaiskunta kannattavat voimakkaasti tätä toimintaa ja siinä minulla ei ole mitään vastuansanomista. Olen ollut mukana ilmielmin myöntämässä kunnan kassasta tällaiseen toimintaan rahoja. Niillä rahoilla hoidetaan kaupunkilaisten ja maaseudun köyhien lapsia, kun äidit ovat työssä ja se on aivan oikein.

Mitä asian käytännölliseen puoleen tulee, niin sen tuntemattomuutta todistaa sekin, kun täällä muistaakseni ed. Haverinen sanoi, että kun äidit tulevat maalla taloihin töihin, niin mihin ne jättävät lapset, kun ei ole lastentarhoja. Meillä on käytännössä yleensä sellainen tapa Karjalassa ja niin tiedän olevan muillakin paikkakunnilla, että lapsellinen äiti tulee lapsineen taloon töihin ja lapset ovat talon tuvassa, talon lasten kanssa yhdessä ja siitä muodostuu lastentarha, suuremmat hoitavat pienempiä, ja siellä ne saavat vielä ruokansakin ja tulevat päivän toimeen eikä niillä ole mitään hätää. Ja useissa tapauksissa, on mailla lastentarhatalo muodostunut ilman syrjäisten aputoimintaa.

Ed. Gebhard: Tämä asia on aivan liian vakava, jotta se ansaitsisi tällä tavoin tulla leikin ja pilkanesineeksi eduskunnassa. Minä pyydän arv. edustajia muistamaan, että me elämme tällä viikolla n. s. lastensuojeluvuikon merkeissä, ja sitä viettää eduskunta siten, että se nauraa sellaista asiata käsitellessä, jonka kautta pyritään saamaan yhteiskunnan onnettomat, heikot, köyhät lapset parempaan asemaan ja saada niitä kasvatetuiksi terveiksi ja hyviksi kansalaisiksi. Ja tällöin me istumme täällä, nauramme ja pilkkaamme! (Keskustasta: Ei asialle!)

Minä pyydän saada sanotuksi niille, jotka vastustavat tätä asiaa, että meillä on paljon laitoksia, paljon järjestöjä, jotka ei-

vät sovi sekä maaseudulle että kaupungeille. Meillä on sellaisia, jotka sopivat ainoastaan kaupunkia varten ja sellaisia, jotka sopivat ainoastaan maaseutua varten. Onko tämä todellakin syy, miksi asiata vastustetaan ja miksi sitä pilkataan? Minä myönnän, että lastentarhat eivät sovi harvaan asutulle maaseudulle, se on aivan luonnollista juuri senvuoksi, että maaseutu on harvaan asuttua. Ja lastentarhat — ehkä edustajat sen unohtavat — ovat sellaisia laitoksia, jotka päivällä ottavat vastaan lapsia „kasvatettaviksi ja hoidettaviksi.” Tämän ne tekevät niissä tapauksissa, jolloin äidit eivät itse voi pitää huolta niistä. Tämä sattuu erityisesti kaupungeissa, koska kaupunkilaisolot ovat sellaiset, että äidit usein ovat pakotetut hakeamaan työtä ulkopuolelta kotia, mitä maalaisväestön ei tarvitse tehdä. Minä senvuoksi pyydän edustajia muistamaan, että tämä on kysymys, joka koskee etupäässä juuri kaupunkia.

Minulla on vain lisättävää se, että tämän ei pitäisi olla riittävä syy vastustaa näitä laitoksia. Jos nyt kerran on kysymyksessä laitos, jota kaupunkilaisäidit tarvitsevat, ei ainoastaan senvuoksi, että kuten jo sanoin, heidän tavallisesti täytyy hakea työtä ulkopuolella kotia, jota maalaisäidit eivät tavallisesti tee, niin tämän lisäksi tulevat kaupunkien huonot asunto-olot, katuelämä j. n. e., mikä kaikki vaikuttaa sen, että juuri kaupunkilaisäidit tarvitsevat lastentarhoja. Ja niin läheinen ja niin vilkas on vuorovaikutus kaupunkien ja maaseudun välillä, että maaseutukin kärsii siitä, jos kaupungeissa kasvaa ja elää huonoa nuorisoa ja keuhkoja kansalaisia. Jos siis voimme auttaa kaupunkilaisväestöä saamaan lapsilleen parempaa hoitoa ja kasvatuslastentarhain avulla, niin antaakamme silloin ilolla tämä laki ja ne rahat, joita vaaditaan sen toteuttamiseksi, vaikkapa laki tarkoittaisi vain kaupunkilaislapsia. Tuleehan maalaisväestön vuoro jossain toisessa muodossa.

Ministeri Sillanpää: Minä tahdon myöskin erikoisesti mainita pöytäkirjaan, että maalaisliittolaisten johtavat henkilöt ovat täällä esiintyneet niin arvoa alentavalla tavalla tässä kysymyksessä, ettei sitä voi vaihtella sivuutta.

Onhan aivan selvää, ettei tässä ole kysymyksessä, että jokaiseen maalaishyllyyn on

lastentarhoja perustettava. Kysymys on vain siitä, että niitä voidaan perustaa sellaisille paikkakunnille, jossa ne ovat aivan välttämättömiä, jossa, kuten edellinen puhuja mainitsi, taloudelliset olot ovat aivan toisenlaiset kuin mitä ne ovat sellaisissa maalaisaloissa, missä emäntä työskentelee kotona ja missä hän voi vaikka puutteellisestikin lapsiaan hoitaa. Sitä eivät voi ne äidit, jotka ovat pakotettuja lähtemään ansiotyöhön kodin ulkopuolelle. On luonnollista että lastenkoteja ei voida joka paikkaan sijoittaa, missä äitien myöskin täytyy lähteä työhön, mutta kaupungeissa ja muissa vilkasliikkeissä paikoissa, missä lastentarhoja jo on, se on yhteiskunnan oman edun kannalta välttämätöntä; jos yhteiskunta tahtoo suojella itseään tulevaisuutta varten, niin sen täytyy tällaisiin suojelutoimenpiteisiin ryhtyä.

Ed. Bäck: Noin 2,000 vuotta sitten eli mies, jonka sanalla on sitova voimansa vielä tänäkin päivänä. Kun hän näki edessään ihmislauman ja tuon ihmislauman keskuudessa lapsen, niin hän sanoi: Joka minun nimessäni ottaa vastaan yhden tällaisen pienen, hän ottaa vastaan minut. Sen mukaan kuin minä olen käsittänyt lastentarhain asiaa, niin lastentarhainstituutiota tahdotte juuri toteuttaa tämän miehen tahdon ja käskyn. Lastentarhan hyöty on, sen mukaan kuin minä tunnen asiaa, käsitetty koko sivistyneessä maailmassa, jossa kristinuskon vaikutus on ollut olemassa. Lastentarhain hyöty ja tarpeellisuus ei tule pienemmäksi senkään kautta, että näitä laitoksia ei tarvita maaseudulla samassa määrässä ja samalla tavalla kuin kaupunkiyhteiskunnissa. Minä tahdon alleviivata tämän tosiseikan vielä nytkin. Se pysyy kuitenkin joka tapauksessa totuutena, että lastentarhoja tarvitaan kaupunkiseuduissa. Ja se ei ole pieni tekijä meidän rakkaalle isänmaallemme eikä meidän kaupunkiyhteiskunnillemme eikä myöskään meidän maaseudullemme. Minä kuulun itse maaseudulle. Se ei ole pienenä tekijänä, että nuo pienet yhteiskuntajäsenet kaupunkiolemme, jos mahdollista, pelastetaan.

Minä uskallan sentähden vieläkin toivoa, että Suomen eduskunta tänä iltana tekee sen kauniin päätöksen, sen kauniin palveluksen lapsimaailmalle, että se yksimielisesti hyväksyy kysymyksessä olevan lakiehdotuksen. Minä luulen, että tällainen päätös ei olisi suinkaan häpeäksi, vaan päinvastoin kun-

niaksi eduskunnallemme. Ja samaten olen myöskin siitä vakuutettu, että maalaiskuntamme eivät myöskään siitä kärsisi. Ei maaseutu siitä hyödy, että kaupunkilaiset ja pienet jäsenet kaupungeissamme kärsivät, vaan jos nuo pienet voivat hyvin kaupungeissamme, niin minä luulen, että sekin on omiansa vaikuttamaan terveellisesti maaseutuoloihin, ellei nykyisyydessä, niin kuitenkin tulevaisuudessa.

Ed. Urpilainen: Pyydän vastata vielä ed. Pitkäsen äsken tekemiin huomautuksiin. Hän muun muassa lausui, että minä en tuntisi oikein, tai nämä naisetustajat, jotka täällä ovat puhuneet näiden lastentarhojen puolesta, eivät tuntisi maaseudun elämää. Minä en nyt mene tässä sitä erikoisesti alleviivaamaan, kuka meistä maaseudun elämää enempi tuntee, varsinkin kun sitä järjen mittaria ei täällä taida olla. Mutta kuitenkin minä vakuutan, että olen elänyt maaseudun työväestön keskuudessa ja nähnyt yhtä ja toista, tullut tuntemaan varsinaisen talonpoikaissäestönkin asemaa sen verran, ettei näidenkään lastenkasvatus ole enää läheskään sitä, mitä sen tulisi olla. Olisi ainakin suuri edistysaskel, jos maaseudulle, tuollaisille suuremmille maaseuduille voitaisiin perustaa tuollaisia lastentarhoja. Ei suinkaan se ole mikään mahdottomuus, sillä silloin kun valtion varoja riittää miljoonittain hyödyttömän sotalaitoksen, ohranalaitoksen, suojeluskuntain ja sotalaivojen rakentamistarkoituksiin, niin eiköhän sentään olisi parempi, että näistä miljoonista edes osa annettaisiin lastenkasvatustarkoituksiin sellaisille seuduille, joissa tällaisia tarhoja kipeästi tarvitaan. Minusta tuntuu ed. Niukkanen ja ed. Pitkäsen puheenvuoroista, ettei olisi ollut liikaa, vaikka nämäkin olisivat lastentarhoissa kasvaneet. He vetoavat siihen, että maaseudulla äidit, palkkatyöläisäidit jättävät lapsensa talonpoikaiskoteihin siksi aikaa, kun he käyvät työssä. Onko se ensinkään suositeltava tapa? Minä olen nähnyt, minkälaisen hoidon sellaiset lapset saavat, jotka tuodaan näihin koteihin, sillä ne saavat olla vähintään oman onnensa nojassa, niistä ei paljoakaan joudeta talon puolesta välittämään, niitä ei hoideta niinkuin omia lapsia.

Minä täällä äskeisessä puheenvuorossani puhuin, miten on olemassa todistuksia siitä, että lapset ovat joutuneet tapaturmien uhriksi joutuessaan verrattain huonon hoi-

don varaan, silloin kun äiti on ollut pakotettu menemään työhön. Tällainen tapaus kerrotaan Mynämäeltä. Siellä erään muonamiehen vaimo oli pakotettu työskentelemään kartanossa työssä ja hänen täytyi jättää lapsensa suljettujen ovien taakse. Syttyi tulipalo ja lapset tuhoutuivat tässä tulipalossa. Tällaisia tapauksia voitaisiin esittää kuinka paljon hyvänsä ja ne ovat vaan todistamassa sitä, että todellakin on välttämätöntä pyrkiä siihen, että maaseudullekin saadaan tällaisia lastentarhoja, joissa edes jossain määrin saadaan huolletuksi lapset, silloin kun työläisäidillä ei ole siihen tilaisuutta.

Ed. Pitkänen: Ei kannata enää vastata tänne vasemmalle päin, tekee mieli vain sanoa muutama sana ed. Gebhardin puheen johdosta.

Ed. Gebhardilla tuntuu olevan vielä se käsitys, että maalaisliittolaiset vastustavat tätä asiaa, vaikka se on sanottu jo useamman kerran, että meillä ei ole mitään tämän asian toteuttamista vastaan sanomista, jos vain kaupunkikunnat ja taajaväkiset yhdyskunnat, jotka tällaista toimintaa välttämättömästi kaipaavat, itse sen keskuudessaan kustantavat. Mutta silloin kun vaaditaan köyhän maaseudun varoja myöskin tällaiseen toimintaan myönnettäväksi, silloin meillä täytyy olla eittämätön sananvalta, ja sentakia juuri, että maalaiskunnat saavat vielä huolehtia tämän lain voimaan tultuaan lastensa suhteen, aivan yhtä hyvin kuin tähänkin asti, mutta kaupunkikunnat, esim. Helsinki, siirtää aika huomattavan summan valtion kannettavaksi lastensa hoitomenoista. Ja kumminkin meillä on tiedossa, että maaseudulla asuvia verrattain köyhiä lapsellisia ihmisiä verotetaan valtion kassaan ja niistä osa menee myöskin Helsingin y. m. suurten kaupunkien lasten hoidon avustamiseen.

Ed. Nurmesniemi: Minun täytyy myöntää, että niillä, jotka puoltavat tämän lakiehdotuksen hyväksymistä, on epäilemättä hyvä tarkoitus, ja myöskin, että jos tämä laki voitaisiin käytännössä toteuttaa, se kieltämättä veisi hyviin tuloksiin. Mutta mitalilla on toinenkin puoli. — Ja sitä minun täytyy ihmetellä, että tästä asiasta on niin paljon puhuttu ilman että olisi vilahdutettukaan tätä toista puolta. On nimittäin ilman muuta selvää, että lakiehdotusta siinä laajuudessa kuin täällä eräät radikaalisimmat puhujat ovat tarkoittaneet toteu-

tettavaksi, ei voida läheisessä tulevaisuudessa toteuttaa. On sula mahdottomuus järjestää maaseudulle niin tiheään näitä lastentarhoja, että kaikki äidit, jotka joutuvat suorittamaan työtä joko oman kodin läheisyydessä poissa kotoaan, tai toisen työssä, voisivat silloin viedä lapsensa tuonne lastentarhaan. Jos tätä näin laajassa mittakaavassa ruvetaan toteuttamaan laiksi tultua, niin se kysyy niin suuria varoja, että se on paljon suurempi asia kuin esimerkiksi viime viikolla oli kysymys valtion viljavarastosta, jolloin oli etualalla kysymys siitä, millä se toteutettaisiin. (Vasemmalta: Entäs suojeluskunnat?) Nyt minun mielestäni ei ole ollenkaan kysymys siitä, mistä rahat tällaiseen tarkoitukseen saadaan, mutta että se vain on toteutettava koko laajuudessaan. Minä ihmettelen vain sitä. Pyydän erikoisesti panna merkille, että puhutaan vain yksipuolisesti jonkun järjestelmän toteuttamisesta, ilman että on ollenkaan puhuttu siitä, mistä siihen varat saadaan.

Ministeri Sillan pää: Minä en voi käsitellä edellisen puhujan lausuntoa, sillä sellaista ehdotusta ei ole tehtykään josta hän puhui, että muka lastentarha tulisi joka kylään. Eihän vielä ole maaseudulla lastentarhoja ollenkaan, tässä on ainoastaan varattu sellainen mahdollisuus, jos johonkin paikkaan toivottaisiin lastentarha saatavan, niin se voitaisiin perustaa vaikka lapsia olisi vain 15. Täällä puhutaan vain tuulentupia eikä asiaa.

Ed. Malmivaara: Kun itse asiasta on paljon puhuttu, en aikunut käyttää puheenvuoroa. Mutta kun eduskunnan puhujalavalta luetaan jokin sitaatti, niin on se luettava oikein. Ed. Pitkänen luki Suomen Kuvalehdessä kirjoitettavan näin: „Edelleen on ajateltu, että aivan lähimmässä läheisyydessä on lastenhoitola, jonne äiti lähtiessään asioille tai muuten huvittelulle kaupungille — —”. Siinä on kuitenkin kirjoitettu: „äiti lähtiessään toimeensa tai muuten asioille kaupungille — —”.

Ed. U. Hannula: Minä en voi yhtyä niihin kielteisiin lausuntoihin, joita täällä tänä iltana on ryhmätoverien taholta esitetty. Minä käsitän kyllä, että tämän lain vaikutus ei ulotu kaikkialle maaseudulle,

vaan että se rajoittuu yksinomaan käsittämään kaupunki- ja taajaväkiiset yhdyskunnat. Mutta siitä huolimatta ja vaikka asia näin on, ei minun käsittääkseni jokaista kysymystä ole arvosteltava siltä kannalta, tuottaako se nimenomaan etua sille ja sille väestöryhmälle. On eräitä kysymyksiä, joita on arvosteltava yleisemmältä näkökannalta, ja lastensuojelutyö ja lastenhoidotyö on yksi sellainen, johon minun käsittääkseni koko yhteiskunnan pitäisi voida yhtyä yksimielisesti. Jokainen kulttuurimaa on katsonut velvollisuudekseen ryhtyä tätä työtä puoltamaan, ja mitä sivistyneempi maa, sen kehittyneempi lastenhuoltotyö ja sen pienempi myöskin lasten kuolevaisuusprosentti. Meilläkin on vielä työtä tällä alalla, ja ken tahtoo tutustua tilastoon, hän voi kyllä havaita tämän tosiasian. Minun käsittääkseni meillä ei tarvittaisi mitään lastensuojelutyötä, lastenhuoltotyötä, jos lapset syntyisivät hyvissä kodeissa, rikkaiden kodeissa, mutta nyt meillä tilasto osoittaa sen, että syntyväisyys on suurin juuri köyhien kodeissa ja pienin rikkaiden kodeissa. Kun Sörnäsissä on syntyväisyys 6, niin se Esplanadiin eteläpuolella on 2. Jos olisikin päinvastoin, niin silloin lastenhuoltotyön alalla meillä olisi paljon vähemmän tehtävää. Se on sillä tavalla, että ellemme me kiinnitä huomiota nousevaan polveen jo kyllin ajoissa, niin ei myöskään meidän muulla toiminnallamme tässä yhteiskunnassamme ole suurtakaan merkitystä. Se on lapset, jotka vartuttuaan muodostavat tämän kansakunnan kerran, ja meidän olisi muistettava, että lapset on sitenkin kansakunnan rikkaus ja tätä rikkautta, pääomaa, on hoidettava hyvin riippumatta siitä, ovatko ne työläiskotien lapsia tai maaseudulla syntyneitä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. K. Myllymäki: Suuri valiokunta on muuttanut tämän 1 §:n niin, että lastentarhat, joissa on vähintään 15 hoidokkia

maalla, pääsevät oikeutetuiksi valtion avusta. Kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa tulee niitä olla edelleen 25. Tämä muutos olisi aiheuttanut, että olisi mainittu myöskin kauppalat, sillä kauppalat joutuvat kaikissa tapauksissa tämän lain alaisiksi. Näin ollen, jos pykälä tässä muodossa hyväksytään, on välttämätöntä, että tähän lakiin tehdään sitä vastaava muutos. Minä siitä syystä ehdotankin, että pykälän alussa kolmannella rivillä sanan „kaupungeissa” jälkeen merkitään „kauppaloissa”, joten pykälä tulisi kuulumaan: „Kunnallinen tai yksityinen lastentarha, johon on otettu maksutta hoidettavaksi ja kasvatettavaksi kaupungeissa, kauppaloissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa” j. n. e.

Ed. Niukkane n: Tästä asiasta on tullut aika laaja keskustelu minkä yhteydessä on pidetty innostuneita puheita lastensuojelun merkityksestä ja ammuttu vahvasti yli maalin. Muun muassa ed. Hannula, innostuessaan tähän asiaan, rinnasti tässä rikkaiden ja köyhien ihmisten lapset. Minä olen kumminkin sitä mieltä, että silloin kun on kysymys siitä, valtion täytyy käydä avustamaan lastenhoitoa tähän tapaan kuin tässä on kysymys, silloin on vedettävä raja rikkaiden ja köyhien lasten välille. Minun nähdäkseni rikkaat ihmiset — kaupunkilaiset tai maalaiset — eivät voi vaatia, että valtion pitää kustantaa $\frac{1}{3}$ heidän lastensa hoidosta. Se on ehdottomasti suuri vääryys niitä kohtaan, jotka tulevat maksamaan tämän hoidon valtion kassaan. Kuten minä alussa jo nimenomaan huomautin, niin minä katson, että sikäli kuin on kysymys tällaisen hoidon järjestämisestä vähävaraisten ihmisten lapsille, erikoisesti työläisäitien lapsille, jotka eivät voi hoitaa muuten lapsiansa, niin se pyrkimys on kannatettava. Mutta että koska tämä laki ei takaa, etteikö valtion avustusta, joka nousee hallituksen ilmoituksen mukaan jo ensi vuonna yli 3 miljoonan markan, käytettäisi myöskin varakkaiden kaupunkilaisten lasten hoitamiseksi niin senvuoksi tämä laki tässä suhteessa olisi täydennettävä. Muuten minä tulen kaikilla keinoilla vastustamaan tämän lain hyväksymistä. Ettei mitään epäilyksiä voisi syntyäkään siitä, myönnetäänkö tällaista avustusta myöskin ehkä varakkaiden ihmisten lasten hoitamista varten perustetuille lastentarhoille, minä ehdotan, että

lain tekstiin lisätään säännös, että kysymys on vähävaraisten vanhempien lapsista. Ehdotan näin ollen, että pykälän 7 riville sanojen „ikävuoden välillä olevaa” jälkeen lisättäisiin „vähävaraisten vanhempien lasta”.

Ed. M. Lehtonen: Viitaten aikaisemmin esittämiini perusteluihin lastentarhojen kunnallistuttamisen välttämättömyydestä, pyytäisin ehdottaa, että ensimmäisessä pykälässä ensimmäisellä rivillä olevat sanat „tai yksityinen” poistettaisiin, samoin kuudennella rivillä oleva sana „kolmen” muutettaisiin sanaksi „kahden”, siis „kahden ja seitsemän ikävuoden välillä olevaa lasta” j. n. e., samoin että ensimmäiseen pykälään toiseksi momentiksi liitettäisiin määräys vanhempain neuvostosta sellaisena, kuin se kuuluu sivistysvaliokunnan mietintöön liitämässäni vastalauseessa.

Ed. Vehkaja: Minä yhdyn kannattamaan ed. Niukkasen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Urpilainen: Minä yhdyn kannattamaan ed. Lehtosen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Oksanen: Minä pyytäisin kannattaa ed. Myllymäen tekemää ehdotusta, nimittäin että ensimmäiseen pykälään 3 riville „kaupungeissa” sanan jälkeen lisättäisiin sana „kauppaloissa”.

Ed. Bäck: Ordalydelsen i början av § 1 i stora utskottets betänkande n:o 15 är följande: „Kommunal eller enskild barnträdgård, i vilken till avgiftsfri vård och uppfostran emottagits i städer och samhällen med sammanträngd befolkning minst 25 och på landsbygden minst 15 barn.” Jag ber att få föreslå att ordalydelsen bleve densamma som i början av § 1 i kulturutskottets betänkande n:o 2 eller följande: „Kommunal eller enskild barnträdgård, i vilken till avgiftsfri vård och uppfostran emottagits minst 25 barn” o. s. v.

Tulkinnan jälkeen lausuu

Ed. Bäck: Jag ber att få korrigera den uppgift som tolken gav. Det var endast ordalydelsen i början av § 1 som jag föreslog ändrad.

Ed. Malmivaara: Kannatan ed. Bäckin tekemää ehdotusta.

Ed. Kukkonen: Lakiesityksen tarkoitus ei voi olla muu kuin avustaa valtion varoilla nimenomaan juuri vähäväkisten ja vähävaraisten vanhempien lasten huoltoa lastentarhoissa. Tämä on ollut tietääkseni käytäntö tähänkin asti. Jos kuitenkin katsotaan, ettei lakiesitys anna tästä tärkeästä asian puolesta riittävää varmuutta, ei minun nähdäkseni mikään estä selventämästä lakia sillä tavoin kuin ed. Niukkanen on ehdottanut. Minäkin saatan epäilysten poistamiseksi yhtyä kannattamaan hänen ehdotustaan.

Sen sijaan minä en mitenkään saattaisi kannattaa ed. M. Lehtosen ensimmäistä ehdotusta. Sen hyväksyminenhan merkitsisi sitä, että yksityisten ja yhdistysten uhrautuvaisuus tämän tärkeän asian eteenpäin viemisessä eliminoitaisiin kokonaan pois. Nykyinen käytäntö on levännyt sillä terveellä pohjalla, että alote lastentarhain perustamiseen on saanut lähtä myöskin yksityisten taholta siellä, missä tarvetta on ollut, ja yksityistä uhrautuvaisuutta on valtio toimintaa rahallisesti avustamalla koettanut ylläpitää jopa kiihoittaakin. Minusta ei ole mitään syytä poiketa tähän asti noudatetuista periaatteista, mikäli on kysymys lastentarhojen perustamisesta ja ylläpitämisestä.

Ed. Tuomioja: Minä tahdon jyrkästi vastustaa sitä muutosehdotusta, jonka ed. Niukkanen on tähän 1 §:ään tehnyt. Se tietäisi sitä, että näihin valtion kannattamiin lastentarhoihin eivät voisi saada lapsiansa muut kuin ne henkilöt, joilla on köyhäintodistus, siis vähävaraiset henkilöt sanan tavallisessa merkityksessä. Mutta jos todella näin rajoitettaisiin lastentarhojen alaa, niin silloin tehtäisiin suuri virhe. Silloin kielletäisiin lastentarhoihin pääsy esim. kaikkien pienipalkkaisten toimenhaltijain lapsilta ja tehtäisiin tällaisten toimenhaltijain vaimoille mahdottomaksi käydä ansiotyössä ja jättää lapsensa siksi aikaa lastentarhoihin, niinkuin nyt on juuri ollut tarkoitus. Ja kun tietää, minkälaista palkkapolitiikkaa valtio ed. Niukkasen suosiollisella avustuksella on viime aikoina harjoittanut, niin ei minusta enää olisi mitään syytä kieltää tällaisilta vähävaraisilta palkkannuttijoilta oikeutta saada lapsiaan lastentarhaan. Se etu,

mikä niille siitä koituisi, ei sittenkään tulisi kovin suureksi. Huomattava näet on, että tällaiset lapset eivät missään tapauksessa saisi lastentarhoista ruokaa eivätkä vaate-tusta. Siitä niitten täytyisi maksaa täysi hinta. Kaikkiin muihinkin kustannuksiin ottaa valtio osaa vain kolmanneksella niin, ettei todella pitäisi olla syytä kadehtia sitä, vaikkapa tällaisetkin henkilöt, joita ei nyt juuri voi leimata vähävaraisiksi, saisivat lapsensa näihin lastentarhoihin. Minusta olisi senvuoksi tämä pykälä hyväksyttävä sellaisena, kuin suuri valiokunta on sen ehdottanut, paitsi että siihen tehdään ed. Myllymäen ehdottama lisäys.

Ed. Gebhard: Minä olisin aivan samalla tavalla kuin edellinen puhuja tahtonut varoittaa eduskuntaa menemästä ed. Niukkasen ehdottaman linjan mukaan. Varmaan tehtäisiin suuri virhe, jos tehtäisiin siten kuin ed. Niukkanen tahtoo. Ei tarvitse pelätä, että lastentarhoihin panevat lapsiaan muut kuin ne, jotka niitä tarvitsevat. Voihan ajatella, että on esim. yksinäisiä äitejä, jotka toimensa kautta eivät juuri kuulu niihin kaikkein vähävaraisimpiin, mutta jotka silti ovat pakotetut turvautumaan lastentarhojen apuun. Onko syytä sulkea lastentarhan ovet heidän lapsiltaan? Minusta sen pitäisi olla pääasia, että ne yhteiskunnan jäsenet, jotka tarvitsevat näitten laitosten apua, saavat niitä käyttää ja minä yhdyn senvuoksi täydellisesti siihen, mitä ed. Tuomioja täällä lausui.

Ed. Niukkanen: Ed. Tuomiojan lausunnon johdosta minä huomautan, että kyllä hän veti liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä minun ehdottamastani sanamuodosta. Kyllä se sanamuoto on laissa vakiintunut; sitä käytetään m. m. kansakoulun kustannuslaissa useassakin paikassa puhuttaessa siitä että millaisten vanhempien lapset voivat saada avustusta. Ed. Tuomiojan lausunnosta kävi muuten selville eräs uusi piirre tässä asiassa. Hän perustelee kantansa sillä, että virkamiehet voivat tästä siten saada lisää palkankoroitusta. Minä huomautan, että virkamiehille nyt jo suoritetaan eräänlaista lapsiavustusta ja sikäli kuin on kysymys virkamiesten palkkojen parantamisesta, niin kyllä sen pitää käydä toista tietä, kuin täten. Tässähän voi tulla tällaisesta valtion avustuksesta osalliseksi

myöskin muut kuin virkamiehet, kenties hyvin rikkaat yksityiset liikemiehet y. m. Kyllä minusta on merkillistä jos eduskunta menisi hyväksymään sellaisia lakeja, joista johtuisi, että valtio rupeisi kustantamaan rikkaitten kaupunkilaisten lasten hoitoa.

Ed. M. H a n n u l a: Minä pyydän ilmoittaa, että kannatan lakiehdotuksen 1 §:lle sitä sanamuotoa, jonka suuri valiokunta on ehdottanut, kuitenkin huomioonottaen sen muodollisen täydennyksen, jonka ed. Myllymäki siihen teki. Kaikki muut muutosehdotukset, mitä täällä on tehty pykälään, ovat epäilemättä huononnuksia. Selvä huononnus on jo ed. Lehtosen ehdotus. Se sulki pois kaiken vapaan kansalaistoiminnan tällä alalla ja siihen todella lastentarhojen nykyisellä asteella ollen meillä ei ole varaa. Ed. Niukkasen ehdotus taas on sula kohtuuttomuus, sen jo ed. Tuomioja lausunnossaan sitovasti osoitti. Myöskin ed. Bäckin tekemä ehdotus on siinä suhteessa huononnus, että se vaikeuttaa lastentarhojen syntymistä maaseudulle. Maaseudulla ilmenee varmasti paljonkin sellaista kasvatusavun tarvetta, jota lastentarhat ovat juuri tarjoamassa. Sentähden täytyy myös koettaa saada lain-säädäntö suopeaksi maaseudun oloille, että sielläkin saataisiin näitä laitoksia syntymään. Siinä suhteessa on mielestäni suuri valiokunta löytänyt erinomaisen onnistuneen muodon ensimmäiselle pykälälle kun se valtioavun saamisen ehdot on tehnyt maalaisoloissa helpommaksi. Kuten sanoin, toivoisin, että suuren valiokunnan ehdotus tulisi hyväksytyksi.

Ed. K a r i n i v a: Kun ed. Niukkanen on täällä tehnyt sellaisen ehdotuksen, että ensimmäisessä pykälässä pitäisi välttämättä lausua, että nämä lapset, jotka otetaan lastentarhoihin, ovat „vähävaraisten vanhempien lapsia”, ja perustelee tätä sillä syyllä, että muussa tapauksessa lastentarhoihin otettaisiin myös varakkaiden vanhempain lapsia ja näiden varakkaiden vanhempain lasten kustannukset tulisivat valtion varoilla suoritettavaksi, niin tässä on aivan ilmeinen erehdys. Tässä laissa 2 §:n 3 kohdassa on nimenomaan rajoitettu, että lastentarhan kustannuksiin otetaan menot ainoastaan vähävaraisten lasten kohdalla. Sentähden minä en voi tätä lisäystä kannattaa tässä kohden, kun lain 2 §:n 3 kohdassa on selvä rajoitus.

Ministeri S i l l a n p ä ä: On turha pelko että varakkaat toisivat lapsiaan tällaisiin lastentarhoihin, sillä kyllä ne tahtovat pitää lapsensa samanarvoisten lasten keskuudessa perustamalla omia lastentarhoja, jotka eivät voi tulla osallisiksi valtioavusta.

Mitä tulee lasten avustukseen lastentarhoissa, niin on huomattava, että niiltä kannetaan maksu ruoasta sikäli kuin heidän vanhempansa jaksavat maksaa. Aivan varattomat saavat ilmaiseksi ja minusta tämä jo takaa, että otetaan huomioon se että lapset ovat varattomista kodeista.

Mitä tulee ed. Lehtosen ehdotukseen lastenkotien kunnallistuttamisesta, niin siinä me olemme kyllä heidän kanssaan yhtä mieltä periaatteessa, mutta tällä kertaa ei se käytännössä ole mahdollista ja sentakia olemme asettuneet kannattamaan avun antamista kaikille niille järjestöille, jotka lastentarhoja pitävät.

Ed. N i u k k a n e n: Erään lausunnon johdosta minä huomautan, että puhuja on varmasti väärin käsittänyt tämän lain. Kyllä tässä tulisi valtio suorittamaan kaikki muut hoitokustannukset, myöskin varakkaiden ihmisten lasten osalta, paitsi ruoan ja vaatetuksen. Mutta minusta eivät ole varakkaat kansanainekset oikeutetut vaatimaan lapsiensa ylläpidoksi sitä muutakaan avustusta, jota tässä niille tultaisiin antamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. K. Myllymäki ed. Oksasen kannattamana ehdottanut, että kolmannella rivillä sanan „kaupungeissa” jälkeen lisättäisiin sana „kauppaloissa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Myllymäen ehdotukseksi. Ed. Niukkanen ed. Vehkaojan kannattamana on ehdottanut, että 1 §:n 1 palstan viimeisellä rivillä sanan „olevaa” jälkeen lisättäisiin „vähävaraisten vanhempien”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkasen ehdotukseksi. Ed. M. Lehtonen, ed. Urpilaisen kannattamana on ehdottanut, että 1 §:n 1 riviltä poistettaisiin sanat „tai yksityinen”, että 6 rivillä oleva sana „kolmen” muutettaisiin sanaksi „kahden” sekä että 1 §:ään lisättäisiin uusi momentti sellaisena, kuin se on ehdotettu sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lehtosen ehdo-

tukseksi. Vielä on ed. Bäck ed. Malmivaa-
ran kannattamana ehdottanut, että pykälän
alkuosa saisi sen sanamuodon, kuin sivistys-
valiokunnan mietinnössä ehdotetaan. Kut-
sun tätä ehdotusta ed. Bäckin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan
tulee, niin mielestäni ovat kaikki ehdotukset
erillisiä, joten ehdotan äänestyksessä mene-
teltäväksi sillä tavalla, että ensin ääneste-
tään edustajien Myllymäen, Niukkasen ja
Lehtosen ehdotuksista suuren valiokunnan
mietintöä vastaan ja lopuksi äänestetään
pykälästä sellaisena, jollaiseksi se edellisissä
äänestyksissä on muodostunut, ed. Bäckin
ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Myllymäen ehdotuksesta
suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan eh-
dotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa,
on ed. Myllymäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla (35—
139—2—23).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväk-
synyt ed. Myllymäen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Niukkasen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdo-
tuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa,
on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (113—
53—00—33).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväk-
synyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. M. Lehtosen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdo-
tuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa,
on ed. Lehtosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (152—
25—2—20).

Puhemies: Eduskunta on siis hylän-
nyt ed. Lehtosen ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Bäckin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy pykälän sellaisena kuin
se on edellisissä äänestyksissä hyväksytty,
äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed.
Bäckin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (141—
37—00—21).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväk-
synyt pykälän sellaisena kuin se on edelli-
sissä äänestyksissä hyväksytty.

Puhemies: Eduskunnan istunto kes-
keytetään 10 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9.46 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 10 i.p.

Puhemies: Jatketaan 8) päiväjärjes-
tyksessä olevan asian käsittelyä.

2—5 §:t, lain johtolause ja lain nimike
hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Koska lakiehdotusta ei ole
muuttamattomana hyväksytty, niin palau-
tetaan se valtiopäiväjärjestyksen mukai-
sesti suureen valiokuntaan, jo-
ten asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

9) Ehdotus laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö
n:o 11 ja otetaan toiseen käsitte-
lyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mie-
tinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hal-
lituksen esitys n:o 5, joka sisältää yllä-
mainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Virta: Kysymys korvausten maksamisesta maailmansodan aikana vahinkoa kärsineille on ollut eduskunnan käsiteltävänä useamman kerran. Näiden käsittelyjen yhteydessä on useammassa lausunnossa ryhmämme taholta osoitettu nyt esilläolevan lain epäjohdonmukaisuus ja se tosiasia, että tämän lain kautta sen voimaan tultua aijotaan maksaa korvauksia maailmansodan aikana muka vahinkoja kärsineille suurpääomanomistajillekin, siis sellaisille kapitalistiyhtymille ja yksityisille suur-

maanomistajille, joille maailmansodan seurausten vaikutuksesta on ollut monella eri tavalla hyötyä eikä vahinkoa, kuten maan-arvon kohoamisesta tapahtunut ansioton arvonnousu. Samoin saivat suuret liike- ja teollisuusyhtymät hyötyä siitä, että maailmansodan aikana voitiin myydä tyhjiksi kaikki ala-arvoiset varastot, jotka käsittivät erilaisia tavaralajeja, suunnattomia määriä pakkohinnalla, samalla kuin teollisuuslaitokset myöskin valmistaessaan sotatarvetavaraa ansaitsivat suuria tuloja sen kautta. Samalla mainittakoon, että pääomanomistajathan ovat tällaisten sotien syttymiseen ennen kaikkea syyllisiä, sillä heillähän on sotien avulla ajettavanaan riistoetuisuuksia ja tällaisten riistoetujen ja kapitalististen ristiriitojen ajamisestahan maailmansodassakin oli kysymys, eikä mistään muusta. Työväestö ja talonpoika on vaan se välikappale, joka tällaisten sotien syttyessä ja niiden kestäessä suurkapitalistien etujen vuoksi saa marssia teuras-tuskentille tykkien ruoaksi ja sotien päätyttyä se saa kantaa harteillaan ja maksaa niistä johtuvat kustannukset ja raskaudet ja vielä muka pääomanomistajain kärsimät vahingotkin. Niin on tapahtunut maailmansodan jälkeenkin kaikissa maissa, jotka ottivat osaa maailmansotaan tahi muuten tavalla tai toisella joutuivat sen kanssa tekemisiin ja kosketuksiin. Työväestö ja pientalonpoika on se luokka, joka joutuu sodissa todellisesti kärsimään ja niin tapahtui maailmansodassakin ja myös tässä maassa, ja jos korvauksia sodan johdosta maksetaan siitä johtuvista vahingoista, on niitä ainoastaan maksettava työtätekeville talonpojille ja työläisille, jotka todellisesti ovat vahinkoja joutuneet kärsimään.

Nyt esilläoleva lakiesitys korvausten antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille on sellainen, johon olisi saatava sellaisia muutoksia, että sen ulkopuolelle jäisi suurien omaisuuksien omistajat, joille ei valtiolla ole mitään syytä lähteä korvauksia maksamaan. Lakiesityshän tietää valtiolle menoja noin ainakin 70 milj. markkaa, josta suurimman osan hyötyvät suurkapitalistit ja niihin verrattavat yhteiskuntaluokat, ja näihin seikkoihin perustuen äänestikin vasemmisto lain yli vaalien viime valtiopäivillä. Nyt asian ollessa esillä viimeisessä vaiheessaan olisi sen sisältöä muutettava edes muuta-

missä kohdin työtätekevien vaatimuksia vastaavaksi eli sellaiseksi, jolla taataan ai-noastaan vahingonkorvausten maksaminen pienemmille maanomistajille, kunnille, yh-distyksille ja työläisille työpalkoista ja ta-paturmien korvauksesta j. n. e. Lakiesi-tyksen ensimmäinen pykälähän määrää, että vahingonkorvausta n. s. linnoitus-töiden johdosta majoituksista, joita ve-näläinen sotaväki maailmansodan aikana toimeenpani, maksetaan vahingonkor-vausta suurillekin maanomistajille. Jotta tällainen ei kävisi päinsä, on pykälään saa-tava tässä suhteessa jonkun verran rajoit-tavia määräyksiä. Sama olisi asianlaita n.s. osakeyhtiöihin nähden. Samoin olisi lakiesityksestä poistettava se kohta, joka takaa vahingonkorvauksen maksamisen vuoden 1917 Turussa tapahtuneista väki-valtaisuuksista johtuvista vahingoista. Tällaiseen vahinkojen suoritukseen ei valtio millään tavalla ole velvollinen eikä ve-ronmaksajainkaan taholta tällaista meno-erää voida hyväksyä. Ja n.s. Turun ta-pahtumain seurauksiinhan oli pääasiassa porvaristo itse syyppää, kun se alkoi elin-tarpeita salata ja kerätä jäkäliä työläis-ten syötäväksi ja tällä tavalla provosoi vä-kivaltaisuuksia kansan keskuudessa eivätkä muutenkaan tällaiset vahingonkorvaukset kuulu valtiolle millään tavalla, joten tämä kohta olisi laista poistettava. Samaa on sa-nottava siihen kohtaan nähden, jossa taa-taan korvauksen maksaminen erälle suu-rille kartanonomistajille maailmansodan aikana ja sen jälkeen hävitetystä omaisuu-desta.

Vielä olisi lakiin saatava muitakin pie-nempiä muutoksia, joita asian yksityiskoh-taisessa käsittelyssä ryhmämme puolesta tullaan tekemään, jotta lakiesityksestä tuli si edes hiukan oikeudenmukaisempi, mitä se tällä kertaa on, jonka hyväksyminen ny-kyisessä muodossa työväen kannalta on hy-vin paljon kyseenalainen.

Ed. Rosenberg: Meillä ei tietenkään periaatteessa ole mitään sitä vastaan, että yhteiskunnan vähävaraisille korvataan ne vahingot, mitkä mailmansodan aikana heille tuotettiin. Mutta niinkuin äsken jo huo-mautettiin, esillä oleva lakiehdotus ei suin-kaan siinä suhteessa tee mitään eroitusta suuren ja pienen omaisuuden välillä. Kun lisäksi vuoden 1925 lepäämään jätetyn sa-

manlaisen lakiehdotuksen käsittelyssä ehdo-tus jätettiin lepäämään juuri senvuoksi, että siinä ei työläisille taattu mitään korvausta ollenkaan, niin myöhemmin, kun samanlai-nen lakiehdotus uudelleen hallituksen ta-holta esitettiin vuonna 1926, niin siinä laissa, sama jota nyt käsitellään, annettiin jonkun-laisia mahdollisuuksia korvauksen hakemi-seen myöskin työläisille. Mutta nämäkin mahdollisuudet, jotka tähän uuteen lakieh-dotukseen tulivat, ovat niin rajoitettuja, että voi sanoa niiden olevan vain nimellistä laa-tua. Esim. 5 kohtaan, missä puhutaan ruu-miin vammasta, jonka joku on tapaturman johdosta saanut ollessaan mailmansodan ai-kana Venäjän valtion töissä, tällaisen henki-lön korvauksen saannille asetetaan rajoituk-sia, joista seuraavan pykälän 2 kohdassa mainitaan. Siinä nimittäin sanotaan: „työpalkasta, josta mainitaan 1 §:n 6 kohdassa, ellei siitä ole tehty Suomen viranomaisille ilmoitusta Tarton rauhanneuvottelussa”, siis ellei tällaista ilmoitusta ole silloin tehty ei korvausta voida saada. Nyt on totta kyllä ennen Tarton rauhanneuvot-telua tehty joukko ilmoituksia viranomai-sille. Mutta asiasta otettua selkoa, on tullut ilmi, että suuren osan näistä ilmoituksista ovat tehneet sellaiset henkilöt, jotka ovat ikäänkuin urakalla ottaneet töitä ajaakseen ja siis joutuneet hakemaan näitä työpalk-koja. Näin ollen siis eivät varsinaista vahin-koa kärsimään joutuneet työläiset tulisi saa-maan tätä osuutta vaan tällaiset urakoitsi-jat. Tarkoitus ei meidän taholta ole sellai-nen, että me näille hankkisimme minkään-laisia vahingonkorvauksia.

Lisäksi on täällä vielä 4 §:ssä eräs mää-räys, joka verrattain suuressa määrin supis-taa juuri pieneläjän mahdollisuuksia hank-kia itselleen laissa edellytettyä korvausta. 4 §:n johtolauseessa nimittäin sanotaan: „kor-vausta on haettava kuuden kuukauden ku-luessa tämän lain voimaan tulosta”. Nyt on kuitenkin asia siten, että työläiset, joita haa-littiin esimerkiksi Pohjolan perukoilta tänne etelään vallitöihin ja jotka sitten muuttivat takaisin kotiseudulleen, asuvat usein niin kaukana, että heillä ei ole mahdollisuutta kuuden kuukauden kuluessa saada edes sel-vää, että tällainen laki on astunut voimaan vielä vähemmän valvoa asioitaan. Sama lie-nee myöskin asian laita useimmille pienille maanomistajille. Hekin asuvat usein kau-kana korvessa ja heidän luokseen saapuvat

tiedot sangen myöhään. Useissa tapauksissa on tämä aika jo kulunut umpeen, ja näin ollen ne jäävät ilman. Samanlaisia muitakin rajoituksia voisi löytää täältä useita. Näin ollen on laki katsottuna siltä näkökannalta, että sen etupäässä pitäisi korvata pienomistajien vahinkoja, sangen heikko ja tästä syystä toivonkin, että kun tullaan yksityiskäsittelyyn, lakia tässä kohden parannetaan ja selvennetään, niin että siitä johtuva korvaus yksinomaan tulee sellaisille, jotka ovat korvauksen tarpeessa, mutta että ne joiden omaisuudet jo monin kerroin ovat tulleet oikeastaan korvatuiksi, jäävät ilman.

Meidän on nimittäin huomioon otettava se seikka, että rahan inflation kautta suurten omaisuuksien omistajat ovat joutuneet saamaan korvauksensa. Kiinteät omaisuudet nousivat arvossa rahan arvon laskemisen kautta niin paljon, että ne mahdolliset vahingot, jotka aikaansaatettiin tällaisten omaisuuksien omistajille maailmansodan aikana, ovat tulleet monin kerroin peitetyiksi ja mitään syytä ei ole nyt enää antaa heille minkäänlaista lisäkorvausta. Sen sijaan juuri sellaiset pienomistajat, joiden omaisuudet olivat verraten pienet ja heidän omaisuutensa lisäksi usein oli niissä pienissä säästöissä, jotka olivat säästöpankeissa, he joutuivat asiallisesti kärsimään kaksin kerroin vahinkoa, ensin mailmansodan aikana hintojen nousussa, pienten maaomaisuuksien, metsäomaisuuden hävittämisessä ja monella sellaisella tavalla, ja sen lisäksi vielä rahanarvon laskemisen kautta uuden vahingon. Nämä vahingot olisi nyt tavalla tai toisella korvattava ja siinä mielessä me kyllä edelleenkin olemme sellaisen korvausvaatimuksen takana, mutta jos se nyt toteutetaan tällä tavalla kuin tämä laki edellyttää, niin me emme silloin voi lakia sellaisena hyväksyä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 1 §:n 1 kohta kuuluisi seuraavasti: „Kunnille, seu-

rakunnille, yhdistyksille sekä yksityisille henkilöille, joiden hallussa olevan maan kokonaispinta-ala ei nouse yli 100 ha:n vahingoista, jotka ovat aiheutuneet j. n. e.” ja että 1 §:n 4 ja 7 kohta kokonaan poistetaan.

Ed. Rosenberg: Pyydän saada kannattaa ed. Virran tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 1 § saisi sen sanamuodon kuin 1 vastalauseessa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (123—35—2—39).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Äsken huomautin jo siitä, kuinka rajoitus koskeva 1 §:n 5 kohtaa, joka on toisen pykälän toisessa momentissa on laadultaan sellainen, että se niille työmiehille, jotka ovat menettäneet työpalkkansa maailmansodan aikana tekee melkein mahdottomaksi saada suurin piirtein katsoen korvausta itselleen. Tämän tähden pyytäisin saada ehdottaa, että 2:n pykälän toinen momentti poistettaisiin.

Ed. Virta: Pyydän kannattaa ed. Rosenbergin ehdotusta mikäli se koskee 2 §:n toista kohtaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Virran kannattamana ehdottanut, että pykälän 2 momentti poistetaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (121 — 33 — 2 — 43).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 § hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 4 §:n 1 rivillä sanat „kuuden kuukauden kuluttua” muutettaisiin sanoiksi „yhden vuoden kuluttua”, kuten mietintöön liitetystä vastalauseesta.

Ed. Rosenberg: Minä pyydän saada kannattaa ed. Virran ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseesta ehdotetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (124 — 34 — 3 — 38).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 § hyväksytään.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 6 §:n viimeinen lause muutetaan kuuluvaksi „Korvausta ruumiinvammasta tai työpalasta maksetaan aina rahassa”.

Ed. Rosenberg: Pyydän saada kannattaa ed. Virran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 6 § saisi sen sanamuodon, kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseesta ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (114 — 40 — 3 — 42).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7 ja 8 §:t, lain johtolause ja nimike hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 17.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä.

Hallituksen esityksen n:o 32 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 19 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lakiehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Nyt esitellään ensimmäiseen käsittelyyn hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi, joka koskee sopimuksen hyväksymistä, esitellään ainoaan käsit-

telyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 20 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Nyt esitellään ensimmäiseen käsittelyyn hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi, joka koskee sopimuksen hyväksymistä, esitellään ainoaan käsittelyyn lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

15) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyölaiksi.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään sanotun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Leipomotyöläisten suojelulain huononnuksen ollessa useamman kerran esillä eduskunnassa, on viimeinenkin huononnuksyritys tullut ehkäistykseen sillä, että

laki äänestettiin yli vaalien vuonna 1926. Tämän vuoden valtiopäivillä on tämä aikaisemmin epäonnistunut huononnusyritys otettu aivan ensimmäisten asiain joukkoon. Tällä kertaa yritetään väellä ja voimalla ajaa päätökseen tätä lepäämään jätettyä tekelettä, jonka tarkoituksena on sanalla sanoen riistää leipomotyöläisiltä se lainsuoja, joka saatiin aikaan jo lähes parikymmentä vuotta sitten. Erittäin opettavaa ja kuvaavaa on se tapa, millä leipomotyöläisten laillisen turvan kimppuun tämän asian yhteydessä on hyökätty. Voimassa olevan lain korvaamista tällä tekeleellä on puolustettu erittäinkin sillä selityksellä, että vanha leipomolaki kaipa muuttuneiden olosuhteiden vuoksi korjaamista ja että tämä korjaaminen on nimenomaan työläisten kannalta suotavaa. Tekniikka on leipomotyön alalla näiden parikymmenen vuoden ajalla kehittynyt entisestään käsityöluontoisesta valmistuksesta koneellisen tuotannon asteelle ja siitä muka johtuu, että vanha leipomolaki on menettänyt koko merkityksensä. Koneelliset leipä- ja keksitehtaat eivät noudata leipurilain määräyksiä yötyöhön nähden. Ja sitä tämän lakiehdotuksen puoltajat käyttävät lähtökohtana tarkoituksperiensä peittämiseen. Että leipä- ja keksitehtaat ovat joutuneet leipurilain ulkopuolelle, se muka johtuisi siitä, ettei vanhaa leipurilakia säädettäessä ollut vielä mitään tietoa leivän koneellisesta valmistuksesta eikä siis lainsäätäjä muka voinut tämäntapaisia liikkeitä yötyörajoituksilla tarkoittaa. Leipomotyöläisten lailla turvattujen oikeuksien kimppuun on siis käyty varsin kierolla tavalla. Lain huononuksen puolelle yritetään saada myöskin työläisten yleinen mielipide selittämällä, että tarkoitushan on vain se, että koneelliset leipä- ja keksitehtaatkin saataisiin leipurilain alaisiksi, sen ohessa sitten tehdään muitakin ajan vaatimia korjauksia, jollaisina pidetään esim. vuoro- ja yötyön käytäntöön ottamista. Tämän yhteydessä en ryhdy yksityiskohtaisemmin tarkastamaan sen väitteen kestävämmyyttä, että vanha leipurilaki ei muka tuntisi koneellista leivän valmistusta. Minä viittaan vain niihin perusteluihin, jotka löytyvät v. 1907 valtiopäivien asiakirjain toisessa niteessä, hallituksen esityksen n:o 14 yhteydessä. Siitä käy selville, että leipurilain nimenomainen tarkoitus on rajoittaa yötyön kaikessa leivänvalmistuksessa, jota harjoitetaan palkatulla työvoi-

mallalla, vieläpä niin, että lakia ei voitaisi kiertää edes useampien omilla työvoimilla leipuriliikettä harjoittavien yhteenliittymisen kautta. Sieltä löydämme hallituksen esityksen perusteluissa m. m. seuraavan kohdan: „Lain ulottuvaisuuteen nähden näyttää olevan tärkeätä, ettei siitä syntyisi mitään epävarmuutta, ja sentähden on ehdotuksessa nimenomaan mainittu, että laki ei koske sellaista liikettä, jota yksityinen harjoittaa ainoastaan omaksi edukseen ilman palkatun työväen tai palvelusväen apua.” Tästä käynee myös selväksi: Lakia ei saa kiertää siten, että useat henkilöt liittyvät yhteen sen määräyksiä noudattamatta ammattia harjoittaakseen. Voimassaoleva leipomolaki ei anna missään aihetta sellaiseen tulkintaan, etteikö se muka koske myös koneellisia leipomoita, sillä laista ei ole muuta poikkeusta kuin se, mikä mainitaan lain 7 §:ssä. Mainituksessa pykälässä mainitaan nimittäin, että laki ei koske sellaisia liikkeitä, jotka eivät ole elinkeinolaissa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden alaisia. Tämä poikkeus ei siis koske koneellisia leivänvalmistusliikkeitä. Toisin sanoen, niiden kuuluminen voimassaolevan leipurilain yhteyteen ja alaisuuteen on siis ilmeistä.

Että meillä koneelliset leipä- ja keksitehtaat voivat kuitenkin häikäilemättä rikkoa voimassaolevaa lakia, ei se johdu lain puutteellisuudesta, vaan siitä, että löytyy eräs korkeimman oikeuden antama päätös, joka on pidettävä lain vääränä tulkintana. Korkein oikeus on nimittäin toukokuun 14 päivänä 1926 antamallaan päätöksellä vahvistanut Viipurin hovioikeuden ja Viipurin raastuvanoikeuden päätökset, joilla syyte erästä suomalais-englantilaista höyryleipomoa vastaan luvattoman yötyön käytäntöön ottamisesta oli hylätty, katsoen siinä, että koneelliset leipomot eivät kuuluisi voimassaolevan lain rajoittavien säädösten alaiseiksi. Tätä korkeimman oikeuden antamaa valtakirjaa ovat käyttäneet hyväkseen sitten niin leipätehtaat kuin tämän lakiesityksen puoltajatkin. Leipätehtaat ovat sitä käyttäneet hyväkseen leipurilain polkemisessa ja tämän tekeen puolustajat ovat vetäneet siitä itselleen agitatorisen johtopäätöksen, jolla esilläolevaa esitystä perustellaan voimassaolevan lain parantamistoimenpiteeksi. Tämä siinä on juuri kiero peliä. Ihmetellä muuten täytyy sitä korkeimman oikeuden päätöstä, jolla leipurilain rikkomiseen on

annettu suurille leipätehtaille valtakirja. Se päätös on nimittäin annettu senjälkeen kuin korkein hallinto-oikeus on asettunut asiassa toiselle kannalle. Korkein hallinto-oikeus on antanut huhtikuun 25 päivänä 1923 päätöksen Vaasan Höyryleipomo Osakeyhtiön valitukseen, jolla mainittu yhtiö oli valittanut siitä, että sosialiministeriö ei ollut vahvistanut erästä leipurilain kanssa ristiriitaista työsääntöä. Tällä työsäännöllä oli tarkoituksena ottaa Vaasan Höyryleipomossa käytäntöön vuorotyö, joka olisi vaatinut yötyön laajentamista yli sen määrän, minkä voimassaoleva leipurilaki sallii. Sosialiministeriö oli kieltäytynyt vahvistamasta tätä työsääntöä sillä nimenomaisella perusteella, että se on ristiriidassa leipurilain kanssa. Ja kuten sanottu, korkein hallinto-oikeus on päätöksessään asettunut sosialiministeriön omaksumalle kannalle. Korkeimman oikeuden olisi siis pitänyt tietää jo ennakolta, millä tavalla maan toinen korkein oikeuslaitos on leipurilakiin suhtautunut ja miten sitä siihen saakka oli yleensä tulkittu kaikkialla. Mutta jollakin minulle tuntemattomalla syyllä onkin annettu suurten leipomokapitalistien käteen lainvastainen valtakirja laajentaa työläisten työvoiman riistoa.

Kun asiat ovat tällä kannalla, ei tietenkään ole muuta keinoa käytettävissä kuin lainsäädäntötoimenpide, koskapa korkeimman oikeuden väärää tulkintaa ei ole ryhdytty oikaisemaan. Mutta siitä ei suinkaan seuraa, että lainsäätäjän olisi nyt seurattava korkeimman oikeuden kapitalisti-ystävällistä kantaa ja sallittava yötyö leipomoliikkeissä enempää kuin koneellisissa leipätehtaissa. Epäilyttävät lain tulkitsemiset eivät voi sitoa eduskunnan käsiä tässä eikä muusakaan tapauksessa, eikä korkein oikeus suinkaan ole sellainen asiantuntija, joka voisi sanella eduskunnalle, onko leipurien yötyö tällä kertaa sen paremmin oikeutettua kuin parikymmentä vuotta sitten, jolloin se kaikkialla käsitettiin erittäin turmiolliseksi niin työläisten terveyden kuin kuluttajainkin kannalta.

Mitä muuten tulee esilläolevaan lakiehdotukseen, ei kukaan rohjenne täällä väittää, että tämä tekele olisi työläisten kannalta katsoen missään suhteessa parannus voimassaolevaan lakiin. Sitä se ei ole. Lukuunottamatta lain 1 §:ää, jolla nyt yritetään tavallaan poistaa päivä-

järjestyksestä korkeimman oikeuden väärään laintulkintaan perustuvaa epäselvyyttä, ei laista voi löytää muuta kuin suurten leipomokapitalistien vaatimusten huomioonottamista. Lakiehdotuksen 2 §:ssä on laajennettu aikaisempaa ja myöhäisempää yötyön tekoa kello 5:stä aamulla kello 10:een saakka illalla, mutta 3 §:ssä sen lisäksi asetetaan huomattava osa leipomotyöläisiä yötyöhön nähdessä kokonaan riippumaan sosialiministeriön päätöksestä. Taikinanvalmistajat, puhdistajat, lämmittäjät, mekanikot, voimakoneiden hoitajat, aputyöläiset y. m. voidaan pitää työssä varsinaisen työajan jälkeen tai ennen töiden alkamista yön aikana sosialiministeriön luvalla. Sosialiministeriö myöntää tällaisia lupia kuultuaan sekä työnantajain että työntekijäin taholta annettuja lausuntoja. Monet monituiset kokemukset osoittavat, että sosialiministeriön toimintaohjeena tulee tietenkin olemaan työnantajan yötyötä puolustava kanta, sillä harvoinpa vallanpitäjiin taholla kuullaan sitä, mitä työläisellä olisi puolestaan sanottavaa. Lain 4 §:ssä sitten pyritään antamaan tavallaan tunnustus korkeimman oikeuden paljon puhetta aiheuttaneelle väärälle tulkinnalle. Siinä nimittäin asetetaan keksi- ja koneelliset leipätehtaat muutamissa suhteissa vielä edullisempaan asemaan työläisten työvoiman riistämiseksi. Siinä nimittäin myönnetään keksitehtaille oikeus pidentää myöhäisempää työaikaa aina kello 11 saakka illalla, että näillä olisi riittävät mahdollisuudet saattaa käytäntöön „ajan vaatima” vuorotyö, jota ne sivumennen sanoen eivät ole tähän saakka katsoneet tarvitsevänsä siitäkään huolimatta, että korkein oikeus on heille siihen valtakirjan antanutkin. Lakiesityksen puolustajat näyttävät täällä siis tietävän paremmin kuin asianomaiset kapitalistit itse, mitä nämä tulevat tarvitsemaan ja mihin suuntaan sitä työläisten työvoiman riistämistä olisi laajennettava.

Tällä kerralla en katso tarpeelliseksi puuttua muihin tässä tekeleessä oleviin „korjauksiin”, siihen on tilaisuutta vielä. Sen sijaan minun on tuotava julki työläisten yleinen ja yksimielinen käsitys siitä, että esillä oleva lakiesitys on uusi hyökäys työläisten ja leivänkuluttajain suojaksi säädetyn lain kimppuun. Minä pyydän eduskunnalle esittää tässä erään viimeisimpiä työläisten mielipiteen ilmaisuja, josta käy riittävästi selville, miten työläiset

ovat käsittäneet lakiesityksen tarkoituksen ja millä tavalla he tulevat vastaamaan leipurilain huonontamisyrityksiin siinäkin tapauksessa, että sille täällä tullaan antamaan laillinen vahvistus. Eilen illalla pitivät Helsingin ja lähiympäristön leipomotyöläiset yleisen kokouksen, jossa käsiteltiin leipomolain huonontamisyritystä. Tämän kokouksen päätöksenä on seuraavanlainen julkilausuma:

„Kokous toteaa, että kyseessäoleva lakiesitys on tuloksena siitä viime vuosien hyökkäyksestä, jota porvaristo ja varsinkin suurleipomoitien omistajain taholta on voimassaolevaa lakia vastaan tehty. Mutta samalla voidaan todeta, että porvariston hyökkäys on myös kansainvälistä sillä kaikissa maissa, joissa yötyö on saatu poistetuksi leipomotalta ja työaika saatu työläisille edullisemmaksi, on havaittavissa sama taantumuksellinen hyökkäys leipomotyöväen työolojen huonontamiseksi kuin meilläkin, joten se on siis ei vain kansallinen, vaan kansainvälinen ilmiö.

Mitään perusteltua eikä asiallista syytä ei ole voimassaolevan leipomotyöväenlain huonontamiseen. Sen on jo liki 20-vuotinen kokemus lain voimassaolosta todennut. Ainoa syy lain huonontamiseen on suurleipomoliikkeiden omistajain halu saada laki sellaiseksi, että he yötyötäkin teettämällä voisivat hankkia liikelaitoksistaan yhä suurempia liikevoittoja. Muuta syytä ei ole voitu eikä voidakaan esittää. Senvuoksi odottaisikin, ettei toki eduskunta ryhtyisi lakia huonontamaan vain muutamien suurliikkeitten voittoetujen takia ja saattamaan maan leipomotyöläiset uudelleen siihen kurjaan yötyöjärjestelmään, josta viralliset tilastot ennen nykyisen lain voimaantuloa toivat esille niin räikeitä esimerkkejä. Sillä ehdottomasti kyseessäolevan lakiesityksen mukaan joudutaan vähitellen samanlaiseen kurjaan tilanteeseen leipomotyöalalla, mikä siinä vallitsi parikymmentä vuotta sitten. Siihen lakiesityksen epämääräiset säännökset johtavat, joten kyseessäolevaa lakia ei voida valvoa edes siinä määrässä kuin nykyistä lakia, joka työaikamääräyksiin nähden on selvä, mutta siitä huolimatta on nykyistään lakia rikottu ja rikotaan tänäkin päivänä siellä täällä kautta maan eivätkä ammattientarkastajat kykene sitä estämään.

Liittomme edustajat esittivätkin jo silloin kun kyseessäoleva lakiesitys oli ensi

kerran työväenasiaINVALIOKUNNASSA esillä — valiokunnan suotua siihen tilaisuuden — leipomotyöväen ja yleensä maamme järjestyneen työväen selvän kannan moiseen taantumukselliseen lakiin nähden. Näiden liittomme edustajain esityksestä asianomaiselle valiokunnalle riittävästi selvisi, että lain huonontamiseen ei ole olemassa minkäänlaisia asiallisia syitä. Myöskin tämän vuoden maaliskuun 6 päivänä pidetyn Helsingin ja lähiympäristön elintarvetyöläisten yleinen kokous lausui lain huonontamista vastaan vastalauseensa ja tämän kokouksen perusteltu päätöslauselma saatettiin kirjallisesti kaikkien eduskuntaryhmien tietoon. Sama päätöslauselma esitettiin myöskin viime keuhattalvella työväen edustajain kautta eduskunnassa, silloin kun kyseessäolevaa asiaa siellä käsiteltiin. Lisäksi ovat lukuisat ravinto- ja nautintoainetyöväenliiton osastot ja muut työväenjärjestöt kautta maan lausuneet lain huonontamista vastaan vastalauseensa. Täten ovat siis — ei vaan itse leipomotyöläiset — mutta myöskin muut työläiset ilmoittaneet, niin edustajainsa kautta eduskunnassa kuin sen ulkopuolellakin, kantansa tähän uuteen taantumukselliseen lakiesitykseen, joten eduskunta, jos se kysymyksessä olevan lakiesityksen hyväksyy, toimii maan työväestön selvää tahtoa ja mielipidettä vastaan.

Edelläolevan perusteella päättää kokous:

1) Voimassaolevan leipomotyöväen lain huonontamiseen ei ole eikä ole voitu osoittaa edes minkäänlaisia asiallisia ja perusteltuja syitä ja jos lain huononnus toteutetaan, tulee se hyödyttämään pääasiassa vain eräitä suurleipomoliikkeitä, saattaen lisäksi työajan koko leipomotyöalalla anarkian tilaan.

2) Siinä tapauksessa, että jos kysymyksessäoleva lakiesitys, vastoin odotusta ja työväestön tahtoa tulee eduskunnassa hyväksytyksi, lausuu kokous siitä vastalauseensa ilmoittaen järkähtämättömänä mielipiteenään olevan sen, että leipomotyöläiset tulevat kaikella järjestötoiminnallaan vastustamaan huononnetun työajan käytäntöön ottoa eivätkä tule siihen alistumaan.

3) Työväen edustajilta eduskunnassa vaatii kokous, että he edelleenkin tinkimättömästi toimivat puolestaan, jotta kyseessäoleva taantumuksellinen lakiesitys ei tulisi eduskunnassa hyväksytyksi.”

Minä pyytäisin ottamaan huomioon tässä

päätöslauselmassa esiintuodut näkökohdat. Esilläolevan lakiesityksen puolustajat voisivat ottaa siitä ainakin sikäli oppiakseen, että eivät tästedes ryhtyisi asiaansa työläisten nimessä ajamaan ja eräät ammatillisissa liikkeissäkin tunnetut sosialidemokraatit, jotka ovat esiintyneet leipurilain huononnuksen puolesta, voisivat painaa mieleensä tämän päätöslauselman viimeisen kohdan.

Nämä ohjeet riittänevät toistaiseksi. Minä toivon, että eduskunta asettaakin vastaisen käsittelynsä pohjaksi asianomaisen valiokunnan mietintöön liittyvän ensimmäisen vastalauseen, jossa työläisten suojeleminen työnantajain riistolta on paremmin otettu huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi varojen varaamisesta soitten kuivaukseen metsätaloudellisia tarkoituksia varten sekä muiden tuottamattomien tai vähätuottoisten metsäalojen saattamiseen tuottavaan kuntoon

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiassa.

17) Eräiden varojen käyttämistä maan ostamiseen valtion metsätaloutta varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdo-

tuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto asiassa.

18) Lisäyksiä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon

koskeva hallituksen esitys n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

19) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kertomuksen antamisesta valtiovarain tilasta vuonna 1926

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepano:

20) Ehdotuksen laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

14. Perjantaina 7 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Siv.

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista 466

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 31.

2) Ehdotus 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtionrautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927 470

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 15.

Kolmas käsittely:

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi apoteekkilaitoksesta 481

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu lakiehdotus.

4) Ehdotus laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta 494

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 3.

5) Ehdotus laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; laki- ja talous-

valiokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 16.

6) Ehdotus laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista 494

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 5.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille 496

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

8) Vuoden 1925 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille 498

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu lakiehdotus.

Toinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 15 a ja 15; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

10) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.

11) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä 502

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

12) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 20.

13) Vuoden 1926 valtiopäivillä leppäämään jätetty ehdotus leipomotyöläiksi 503

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; mainittu lakiehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

14) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä 508

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

Esitellään:

15) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee puhemiehelle valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta 511

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi välimiesmenettelystä 512

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Siv.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alestalo, Asikainen, Isaksson, Junnila, Jussila, H. Kullberg, Lahdensuo, Lehto, Neitiniemi, Tarkkanen ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta edustajat Lehto ja Kullberg, H., virallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Lahdensuo sekä kunnallisten ja oikeusasiain tähden tiistaiksi ja keskiviikoksi ed. Muhonen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri Hupli, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 36 esitys talon ostamisesta Suomen Genèvessä olevalle lähetystölle,
n:o 37 esitys valtion laivarahaston perustamisesta ja käyttämisestä,
n:o 38 esitys laiksi sähkölaitoksista,
n:o 39 esitys laiksi eräiden osakeyhtiöiden osuuskuntien tilinpäätösten julkisuudesta.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsitelystä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ottamista obligatiolainoista.

Hallituksen esityksen n:o 31 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö

n:o 7 esitellään ainoaan käsitte-
lyyn.

Puhemies: Huomautan, että kaikki aikaisemmassa käsittelyssä tehdyt ehdotukset ovat uudistettavat tullakseen huomioon-
otetuiksi.

Keskustelu:

Ed. von Frenckell: Under de dagar ärendet varit på bordet har jag försökt införskaffa ytterligare upplysning i saken och därvid konstaterat, att Hypoteksföreningen i detta nu icke har utsikt att kunna bli sanerad. Föreningen har in-
seende detta grundat en ny avdelning vid sidan av den gamla rörelsen, varigenom föreningen består av två avdelningar, en konkursmässig sådan och en avdelning, som reder sig bra. Regeringen anser, att risken vore minimal vid tecknande av den begärda garantin då denna endast avser den sunda, affärsmässigt skötta avdelningen. Om regeringens uppfattning vore riktig förefaller en dylik garanti vara överflödig. För egen del hyser jag i sak en annan uppfattning. I alla händelser anser jag, att då det nu är fråga om införande av en helt ny art av garanti, d. v. s. garanti för ett inhemskt lån riksdagen borde ställa sig avvisande härtill, och ber jag därför att få föreslå, att propositionen måtte förkastas.

Ed. Schaubman: Också jag har försökt under dessa dagar att införskaffa upplysningar rörande detta i mina ögon rätt besynnerliga ärende, och jag har icke kunnat komma till något annat resultat än att det icke föreligger några skäl för att bevilja statsgaranti för detta lån. Statsgaranti sökes ju och beviljas i allmänhet för utländska lån, emedan utlandet icke kan känna till våra kreditförhållanden. Vi här i Finland måste däremot känna till huru landet ligger. Vi veta, vad Hypoteksföreningen beträffar, att den, såsom den föregående talaren redan yttrade, har en avdelning, som årligen går med en förlust av 3 å 4 miljoner, vilken förlust betalas av staten, och en annan avdelning, som står på goda fötter. Meningen är nu att till denna andra avdelning, till den s. k. nya lånerörelsen, föra detta lånebelopp, 100 miljoner, som Hypoteksföreningen söker an-

skaffa. Då så är förhållandet, borde ju ingen garanti behövas. Det kan icke vara förhållandet, såsom säges i statsutskottets betänkande, att staten icke utsättes „för någon nämnvärd risk”. Här kan icke föreligga någon risk alls, och då frågar man sig, varför skall staten då ikläda sig garanti? Jag kan icke komma till något annat resultat, såsom jag redan sade, än att denna proposition är överflödig, och att det således också är överflödigt att godkänna propositionen. Jag förenar mig därför om det gjorda yrkandet om propositionens och statsutskottets förslags avböjande.

Ed. Hästbacka: Om jag rätt förstått hrr von Frenckell och Schaubman så har man gått till anfall mot regeringens proposition, emedan statsgarantin givits för lån som är avsedd att upptagas inom det egna landet och för att man befärar att Hypoteksföreningens ställning är sådan, att det vore bättre att låta den göra konkurs, och staten betalar sina förbindelser.

Vad garantifirman beträffar, så ber jag få meddela hrr von Frenckell och Schaubman, att statens stöd för olika ändamål under årens lopp växlat efter omständigheter och att nu ifrågavarande sätt icke mycket avviker från tidigare understödsformer, åtminstone icke beträffande avsikten med en dylik garanti och knappast heller i fråga om risken. Såsom exempel må nämnas, att staten alltid varit villig att träda emellan då behovet varit trängande och valt understödsformen, som för tillfället ansetts lämpligast. Staten har lämnat sitt stöd åt bolag, sammanslutningar och kommuner, enligt mitt förmenande mången gång mycket mera omotiverat än vad saken nu gäller, och t. o. m. valt understödsformer för sin hjälp som varit mer klandervärda än nu ifrågavarande. Utan att på något sätt vilja riva upp vad som tidigare skett, anser jag dock böra nämna några trängande omständigheter då staten direkt eller indirekt trätt emellan och givit stöd efter vad man för tillfället ansett lämpligast.

Jag skall då till först nämna det stöd, som Finlands Bank sommaren 1919 lämnade åt 43 sågverk genom att lämna dem finska mark mot pro forma växlar i pund. Detta var en hjälp som då för tillfället var behöfvlig men mot vilket man om man

strikte håller sig till gamla banktraditioner föga har någon motsvarande form, åtminstone icke i vårt land.

Sedan dess har statens stöd lämnats i olika former både som direkt lån och statsgaranti.

Staten har givit stöd för särskilda ändamål, såsom lån utom bilansen för c:a 800,000,000 mk, köpt och tecknat aktier i bolag c:a 190,000,000 mk, samt iklätt sig borgesförbindelser för c:a 1,400,000,000 mark, tillhopa 2,390,000,000 mark. Nu kan det göras mot dessa uppgifter den invändningen, att just den omständigheten, att staten tidigare åtagit sig så stor ansvarsskyldighet i olika former, inverkar att man icke bör gå vidare på den vägen. Skulle hr von Frenckell motiverat sin avböjande ståndpunkt i saken på anförda grund, så hade jag ställts inför valet och kvalet, skall jag vara med om att fortsättningsvis godkänna det betänkande, som jag godkänt uti utskottet eller ställa mig på en avböjande ståndpunkt, ty som känt av de gamla riksdagsmännen har jag ansett, att staten gått för långt i sitt understödssystem, och yrkat på förkastande, utan att dock vinna riksdagens gehör.

Att jag nu gått med på att ge denna garanti beror på att jag sett på frågan med riksdagens tidigare handlingar såsom bakgrund och funnit att det stöd som nu begäres är lika berättigat som de stöd staten tidigare ofta givit. Och jag vill tillägga att jag är fullt övertygad om att skulle hr von Frenckell och Schauman nu lyckas backa denna garanti, så kommer snart upp ett annat garantianspråk för ungefär samma syfte som jag tror att de båda nämnda motståndarna till propositionen skulle finna mer oberättigat än nu föreliggande.

Jordbruket behöver stöd liksom också andra näringsgrenar, och det synes mig att Hypoteksföreningen fullgjort sin uppgift lika väl som de jordbrukskreditanstalter, som äro grundade på andelsprincip. Och då sistnämnda åtnjuta statsgaranti, så vore det oriktigt att avböja denna garanti, vilket innebär att staten skulle underkänna Hypoteksföreningens verksamhet och ge sitt stöd åt andelskasserörelseformen.

Det skäl som anförts mot att garanti ges för lån som är avsedd att upptagas inom landet är sökt och kan helt och hållet åsido-

sättas, ty envar måste medge att så länge man kan reda sig med det kapital som finnes inom landets gränser och icke behöver vända sig till utlandet är det väl bestämt. Och att ge statens stöd för lån för allmänna behov, kan lika väl motiveras om lån upptagas från bankinrättningar inom landet, eller från utlandet.

Jag antydde redan att jag med riksdagens tidigare beslut i dylika fall såsom bakgrund funnit det behöfligt och rättvist att ge detta stöd åt Hypoteksföreningen. Som exempel, vilket även bestyrker att statsutskottet här handlat konsekvent och riktigt, må här vidare anföras, att staten tidigare givit garantiförbindelse för lån upptagna av Andelskassornas Centrallånefond för 500,000,000 mk. Jag tror att man med skäl kan säga att med den garanti som lämnats sagda kreditanstalt följer större risk än med nu ifrågavarande garanti. Vidare har staten iklätt sig garanti för Finska Hypoteksbanken 500,000,000 mark och för stadskommunerna i Finland för c:a 300,000,000, för Torneå älvs flottningsförening, och givit exportkreditborgen o. s. v. Den sistnämnda borgen för exportkrediten avviker icke nämnvärt från nu ifrågavarande, och sett från statslig synpunkt är denna form av hjälp icke heller mer berättigad att ge statsgaranti för än nu föreliggande garanti, låt vara att en dylik garanti icke direkt tillför landet något nytt kapital.

Jag har hittills uppehållit mig vid några allmänna synpunkter och skall sluta med ett kort bemötande av vad herr von Frenckell anförde vid senaste plenum.

Herr von Frenckell gjorde gällande att Hypoteksföreningen är konkursmässig och att det vore bättre att låta föreningen göra konkurs än att ge den vidare understöd i form av direkta anslag uti budgeten och ikläda sig garanti för densamma.

Det är visserligen sant att Hypoteksföreningens gamla avdelning kämpar med ekonomiska svårigheter, men den har statsgaranti för sina valutalån bakom sig, och någon fara ligger således icke i att fordringsägare skulle yrka på att föreningen skall träda i likvidation. Och i statens intresse kan det knappt ligga att låta föreningen göra konkurs genom att vägra det erforderliga understödet, då ju staten sålunda skulle komma att betala på en gång föreningens valutalån såsom garant eller borgesman för dem.

Jag kan icke heller förstå, att herr von Frenckell i sammanhang med förevarande ärende drager fram frågan om Hypoteksföreningens eventuella konsolideringsplaner, som jag icke känner till, men som möjligen varit påtänkt inom föreningens ledning. Det förefaller mig dock vid en närmare eftertanke att bakom herr von Frenckells anfall mot Hypoteksföreningen skulle ligga ett försök att tvinga fram dessa konsolideringsplaner. Men om så är och herr von Frenckell skulle lyckas genomdriva en sådan åstundan, så tror jag att man därmed skulle mena skada än nytta såväl föreningen som statsverket. Och jag får tillägga, att det även förvånar mig att man just nu velat väcka dessa konsolideringsplaner, vid ett tillfälle då en kommitté tillsatts för att underhandla om sättet för finska, å utländskt mynt lydande obligationers inlösen.

Till det sagda kan vidare anföras att riksdag och regering varit med om att genom skild lagstiftning reorganisera föreningen och även varit med om att med lån bidra till föreningens utveckling. Genom dessa åtgärder har riksdagen allaredan fastställt, att föreningen, trots sin gamla rörelse änyo kan göras ekonomiskt bärande och att den kan utveckla sin allmännyttiga och för jordbruket nyttiga gärning. För min del tror jag att utvecklandet av föreningens nya avdelning, som ju står fri från den gamla avdelningens förbindelser, liksom den gamla avdelningen står fri från den nya avdelningens förbindelser, även utgör en länk i utvecklingen ifall förvaltningen uppgjort någon slags konsolideringsplan, såsom herr von Frenckell antytt, ty såsom känt är ifall en konsolidering blir förverkligad, går den vinst föreningens nya avdelning lämnar till hela föreningens fromma.

Med det anförda som bakgrund synes det mig ganska inkonsekvent om föreningen nu skulle förvägras statens understöd i form av garanti, som ju mänskligt sett icke kan åsamka staten någon förlust, och just nu då föreningen tror sig själv kunna anskaffa nya lånemedel.

Ed. R. Furuhielm: Rdgsm. Schaudman resonerar ungefär på följande sätt: Givandet av denna statsgaranti innebär inte någon risk, eller det påstås åtminstone så. Eftersom risk icke föreligger, behöves

ingen garanti, och eftersom garanti icke behöves, skall riksdagen icke giva någon sådan. Detta resonemang är icke riktigt, om vi betrakta saken ur Hypoteksföreningens synpunkt. Ty oavsett om risk föreligger eller icke, kan det vara nyttigt för Hypoteksföreningen att hava denna garanti för att med framgång kunna sköta ifrågavarande låneoperationer. För att obligationerna skola bliva begärliga i marknaden, behöves denna statsgaranti. På det sättet resonerar jag för min del i denna sak. Och då jag anser att den form, som nu föreslås för tillfredsställande av lantbrukets kreditbehov, är bättre än många andra former, som kunna komma i fråga, vill jag för min del förordna propositionen.

Ed. von Frenckell: Jag nödgas korrigera en missuppfattning, som rdgsm. Hästbacka gjorde sig skyldig till. Jag har icke framhållit önskvärdheten av att föreningen skulle göra konkurs, tvärtom har jag försökt göra gällande, att det vore bättre om föreningen så snart som möjligt kunde saneras eller konsolideras. Jag har ej heller gjort något utfall mot föreningen, tvärtom har jag sökt stöda den. Rdgsm. Hästbacka önskar emellertid framdraga alla möjliga argument för att försvara en i och för sig oförsvarlig finansiell åtgärd. Jag måste vidhålla att det icke är riktigt att riksdagen nu inför en ny garantiprincip. Detta, att staten förut har beviljat diverse lån eller garantier för 2 å 3 miljarder och att rdgsm. Hästbacka hittills alltid har motsatt sig dylika ansökningar, men numera icke gör det, är endast ett bevis för att rdgsm. Hästbacka tyvärr nu har tagit intryck av all den påverkan, han tidigare har varit utsatt för. I sak förändrar det icke det faktum att regeringen har iklätt sig onödigt stora förbindelser.

Ed. Hästbacka: Jag vill genmäla till rdgsm. von Frenckell och säga att jag icke har frångått min tidigare uppfattning i denna fråga, men då det gäller att välja mellan två onda ting måste man välja det som är mindre ont, och jag är fullt övertygad om att, om vi icke giva detta belopp i denna form, så kommer det att fordras i en form som är ännu sämre för staten.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. von Frenckell ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että käsiteltävänä oleva valtiovarainvaliokunnan mietintö hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Frenckellin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Frenckellin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (175—800—16).

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen 46,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen vuonna 1927

sisältävän hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ainoaan käsitteilyyn.

P u h e m i e s: Kaikki aikaisemmassa käsitelyssä tehdyt ehdotukset ovat uusittavat tullakseen huomioonotetuiksi.

Keskustelu:

Kulkulaitosministeri **W u o l i j o k i:** Kun viime tiistaisessa eduskunnan istunnossa erikoisesti oikeisto halusi minua täällä nähdä, olen minä nyt heidän uteliaisuutensa tyydyttänyt. Kun viime kerralla virkaveljeni vasemmistosta ilmoittivat, että olin sairaana, niin näkyi seuraavista puheenvuoroista, varsinkin ed. Virkkusen puheenvuorosta, läpi kuultavan, että se ei ehkä ollut totta. Minä ymmärrän hänet vanhana koulunrehtorina,

kun ilmoitetaan oppilas sairaaksi, heti epäilevän, että onkin kysymyksessä jokin muu kuin todellinen sairaus. Voin ed. Virkkuselle ilmoittaa, että todella olin sairas ja että valitettavasti en tänäkään päivänä ole vielä oikeassa taistelukunnossa.

Mitä ensiksikin tulee kysymyksessäolevaan asiaan, hallituksen esitykseen, jossa pyydetään 46 milj. markan määrärahaa vaunujen ja veturien rakentamista varten, niin tahdon ensinnäkin ilmoittaa sen lausunnon mukaisesti, joka minulla täällä oli jo ennen kunnia esittää, että vaunupula ei ole juuri hellittänyt. Viime päivinä on vielä joka päivä ollut 700—800 vaunun vajaus, ja rautatiehallituksesta ilmoitetaan, että sitä todennäköisesti tulee jatkumaan joulukuun saakka. Ja se ei olekaan ihmeellistä. Viime kerralla jo osoitin, että meillä olisi pitänyt rakentaa vaunuja vuosittain 1,500 ja kun niitä on rakennettu 685, niin on aivan selvää, että kestää kauan, vaikka näinkin suuria määrärahoja myönnettäisiin, ennenkuin vaunupulasta päästään. Valtiovarainvaliokunta onkin kiitettävästi kyllä hyväksynyt hallituksen suunnitelman. Se sanoo nimittäin mietinnössään näin: „Valiokunta katsoo, että esityksessä oleva suunnitelma uuden liikkuvan kaluston hankkimiseksi valtionrautateiden tarpeeksi voidaan hyväksyä.” Siitä minä olen valtiovarainvaliokunnalle kiitollinen. Se on ainakin tuomio sille niukanlaiselle, etten sanoisi niukkas-laiselle budjetille, joka tähän saakka on vallinnut. Mutta mihinkä minä en voi olla tyytyväinen, niin on se siihen määrärahan suuruuteen, jonka valtiovarainvaliokunta ehdottaa. Jos valtiovarainvaliokunta on sillä kannalla, että tämä suunnitelma on hyväksyttävä, niin en voi ymmärtää, miksei valtiovarainvaliokunta ole valmis myöntämään myöskin varoja 46 miljoonaa. Olkoonpa, että niitä tänä vuonna ei ehkä kaikkia voitaisi käyttää. On kyllä totta, ettei ole hyvä, että siirtyy siirtomäärärahoja vuodesta toiseen, ainakin useissa tapauksissa se on pahasta, sen minä myönnän. Mutta jos on kysymys teollisuuslaitoksesta, jonka tarvitsee tietää suunnitelmat jo pitkän aikaa ennen kuin ne pannaan täytäntöön, niin silloin on myös välttämätöntä, että tuolla teollisuuslaitoksella on varmuus sen suunnitelman toteuttamisesta. Kun valtioneuvosto ehdottaa 46 miljoonaa markkaa, niin siihen sisältyy 1,300 vaunun valmistus. Näiden 1,300 vaunun valmistukseen tarvi-

taan jo raaka-aineita 33 à 34 miljoonan markan edestä. Olkoon vaan että osa raaka-aineista voidaan ehkä ostaa tulevana vuonna, mutta minä en ymmärrä, miksi ei suurille teollisuuslaitoksille anneta joitakuita kuukausia aikaa harkita, milloin ne ostavat nämä raaka-aineet. Täytyyhän olla mahdollisuus harkita konjunkttureja, tilannetta ulkomailla, onko juuri nyt ostettava vaiko lykättävä vähän myöhempään. Jos kerran valtiovarainvaliokunta hyväksyy suunnitelman, niin mielestäni pitäisi sen suunnitelman lukkoon lyömiseksi, toisin sanoen että se näyttää sen todella hyväksyneen, hyväksyä 46 milj. markan määräraha. Sanoetaan, että vetureita ei ehkä voida tilata tänä vuonna. Mahdollista, mutta ei se myöskään mahdotonta ole, että ne voitaisiin tilata. Olisi erittäin tärkeää myös veturitehtaille, että ne voivat ajoissa tietää järjestää työnsä, valmistamaan enemmän standardityyppejä, ja tilata ajoissa raaka-aineet ja muut tarpeet. Kun minä en näe mitään vahinkoa siitä, että koko määräraha nyt hyväksytään vaan monta hyötyä, niin valtiovarainvaliokunnan olisi pitänyt myöntää nuo pyydetty 46 milj. markkaa. Täällä ehkä vastataan, että rautatiehallitus sanoo, että se tulee toimeen 20 miljoonalla. Se on rautatiehallituksen vaatimattomuutta. Rautatiehallitus ottaa mielellään 46 miljoonaa, se ymmärtää myös ne edut, jotka siitä johtuvat, mutta kun valtiovarainvaliokunnan taholta hätöitetään, että eikö voi tulla toimeen vähemmällä, niin sieltä saa mieleisensä vastauksen: „no, 20 miljoonalla ehkä voi tulla toimeen.” Mutta minä väitän, ettei se ole hyvää liiketoimintaa ja minä ihmettelen eduskunnan affäärimiehiä, jotka eivät ymmärrä, että liikelaitoksilla pitää ajoissa olla varmuus hankkiakseen tarvittavat raaka-aineet. Siis edelleenkin toivon, että eduskunta hylkää valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja yhtyy vastalauseeseen, toisin sanoen hyväksyy hallituksen esityksen.

Mutta viime kerralla täällä sukeutui keskustelu oikeastaan kokonaan tästä asiasta ohi. Ed. Ingman otti nimittäin puheeksi erään työttömyysmäärärahan, jonka valtionneuvosto oli myöntänyt, ja pelkäsi, että tätä 46 miljoonaa markkaa voitaisiin myös käyttää sulussa olevien metallityöntekijäin hyväksi. Minä en oikein tiedä, tarkoittiko ed. Ingman, että rautatiehallitus tai valtionneuvosto rupeaisi teettämään vetureita koti-

työnä noiden sulkulaisten kotona, sillä tehtäihän niillä ei ole, vai millä tavalla ed. Ingman ajatteli, että näitä rahoja käytettäisiin sulkulaisten hyväksi, näitä rahoja, joilla vain vetureita ja rautatievaunuja rakennetaan. Mutta koska hän on lausunnossaan kosketellut erästä Uudenmaan läänin kunnan, Pyhäjärven, työttömyyden poistamiseksi myönnettyä määrärahaa, niin arvoisan puhemiehen suosiollisella luvalla minäkin koskettelen samaa asiaa.

Viime elokuun 25 päivänä saapui valtionneuvostoon kulkulaitosministeriöön lähetystö Pyhäjärven kunnan kunnanvaltuuston valtuuttamana esittäen, että Pyhäjärven kunnassa on tänä vuonna erikoisen paljon työttömiä ja että kunnalla on hyvin suuria vaikeuksia järjestää hätäaputoita siinä laajuudessa, kuin ehkä tarvittaisiin. He ovat kyllä järjestäneet muina vuosina ja jonkun verran tänäkin vuonna, mutta heidän varansa eivät siihen riitä, jonka vuoksi he pyysivät valtion järjestämään hätäaputoita. Tämmöisessä tapauksessa tavallisesti kulkulaitosministeri, jonka luo asianomaiset tulevat, ei ilman muuta usko, että kaikki nuo suuresta työttömyydestä puhumiset ovat totta, vaan kysyy sosialiministeriltä. Sosialiministeriö kuulusteli, niinkuin tämmöisessä tapauksessa tehdään, Pyhäjärven kunnan viranomaisilta, köyhäinhuoltolautakunnalta asiaa, ja sai sieltä seuraavan selityksen:

„Uudenmaan läänin Pyhäjärven kunnan köyhäinhuoltolautakunnalle oli saapunut elokuun 1 päivänä päivätty kirjelmä työttöminä olevilta, jossa pyydettiin köyhäinhuoltolautakunnan toimenpidettä hätäaputoiden järjestämiseksi tai ehkäisevän köyhäinhuoltavun jakamiseksi puutteellaiseen asemaan joutuneille, koska useamman kuukauden ajan jatkunut työttömyys näyttää yhä kestävän. Anomusta seurasi luettelo mainitulle kokoukselle ilmoittautuneista työnpuutteessa olevista, joita oli yhteensä 197, jotka kaikki ovat kunnan keskustassa asuvia ja useat suuriperheisiä miehiä. Elokuun 6 päivänä pitämässään kokouksessa köyhäinhuoltolautakunta käsitteli laajalti asiaa ja kävi keskustelun aikana selville, että muissakin kylissä on myöhemmin syksyllä odotettavissa työttömyyttä ilmaantuvan. Köyhäinhuoltolautakunta totesi sen, että sen käytettäväksi myönnettyt käyttövarat ovat jokseenkin loppuun käytetyt, joten sillä ei ole talousarvion

alaisia varoja niin paljon kuin tilanteen helpottamiseksi ylimääräiseksi avustukseksi olisi tarpeen. Kun tämän lisäksi köyhäinhoitolautakunnan tietojen mukaan kunnan omatkin työt, kuten rakennusten korjaukset ja kaikenlaiset metsätyöt, joita aina myöhemmin syksyllä ja talvella on järjestetty työtöminä oleville, ovat suurimmalta osalta jo tehty, niin päätti se tilanteen vakavuuden takia yksimielisesti jättää kunnanvaltuuston harkittavaksi ja lopullisesti päätettäväksi kiireellisten hätäaputöiden järjestämisen hädänalaiseen asemaan joutuneille. Köyhäinhoitolautakunnan puolesta: Kalle Mattila, Markus Kurki.

Kun kunnanvaltuuston lähetystö kunnanvaltuuston kokouksen pöytäkirjan mukaan esitti, että hätäaputöinä suoritettaisiin Pyhäjärven kunnassa olevan maantien korjaus, niin lähetettiin asiakirjat, niinkuin asiaan myös kuuluu, tie- ja vesirakennusten ylihallitukselle. Tie- ja vesirakennusten ylihallitus taas lähetti edelleen asiakirjat piiri-insinöörille. Piiri-insinöörin lausunto on seuraava: Käskeytynä antamaan lausunnon Pyhäjärven kunnan anomuksesta, että Lemmoin ja Ahmon mäkien välistä maantietä Pyhäjärvellä ryhdyttäisiin ensi tilassa valtion varoilla kuntoonpanemaan, saan, palauttaen lähetteen, lausuntonani puoltaa anomusta ilmoittamalla, että ehdotus sanotusta työstä on aikoinaan lähetetty tie- ja vesirakennusten ylihallitukselle ja että kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö on valtioneuvoston päätöksen mukaisesti oikeuttanut tie- ja vesirakennusten ylihallituksen merkitsemään jonkin vastaisen vuoden menoarvioehdotukseen työhön tarvittavaksi lasketun erän 331,000 mk. Kun 331,000 markkaan nouseva kustannusarvio on laadittu edellyttäen, että työhön käytettäisiin tietoihin tottunutta työväkeä ja kun nyt olisi tarkoitus käyttää m. m. tehdasväkeä, joka ei tällaisiin töihin ole harjaantunut, katson, että kustannusarvio tällaisissa oloissa olisi koroitettava 15 à 20 %:lla. K. F. Appelgren.

Hän siis puoltaa anomukseen myöntymistä. Minä en tunne, mihinkä puolueeseen herra Appelgren kuuluu, mutta ainakaan sosialidemokraattisissa rullissa hän ei ole.

Tie- ja vesirakennusten ylihallitus sanoo taas lausunnossaan seuraavaa: „Lähetteessä elokuun 31 p:ltä 1927 on ministeriö kehoittanut tie- ja vesirakennushallitusta anta-

maan lausuntonsa Pyhäjärven U. l. kunnan valtuuston anomuksesta, että maimitussa kunnassa Pusulan—Haaviston välillä olevan Lemmoin ja Ahmon mäkien välisen osan kuntoonpanoon ryhdyttäisiin ja tähän tarkoitukseen myönnettäisiin tarvittavat varat työttömyyden torjumiseen tarkoitettusta määrärahasta. Aiheena yllämainittuun anomukseen kunta esiin tuo hädänalaiseen tilaan joutuneiden suuren lukumäärän.” Minä en lue koko tätä lausuntoa, ilmoitan vain, että tie- ja vesirakennusten ylihallitus ehdottaa, että Pyhäjärven kunnan esittämään anomukseen suostuttaisiin ja tie- ja vesirakennusten ylihallituksen käytettäväksi kyseenalaisen maantien rakennustöiden suorittamiseen myönnettäisiin 331,000 mk. Ja perusteluissa vielä sanotaan, että Pyhäjärven kunta itse on luvannut 60,000 mk., niin työ ei ole valtiolle epäedullinen. Alla: E. W. Skogström ja Martikainen. Näistäkään kumpikaan ei minun tietääkseni kuulu sosialidemokraattiseen puolueeseen.

Tällaisia asioita harkittaessa on valtioneuvosto aina kiinnittänyt — sen ajan ainakin kuin minä valtioneuvostossa olen ollut, ei kylläkään aina ennen — kahteen seikkaan huomiota: Onko työttömyyttä ja onko se todettu kunnanviranomaisten taholta ja toiseksi, onko työ sellainen, että se on valtion varoilla teetettävä.

Luullakseni on eduskunnalle käynyt jo selville, että työttömyyttä kunnassa on. Nimiluettelo, joka sieltä tuli, on aika pitkä ja sitä on jälkeinpäin vielä täydennetty. Työttömyyttä siis oli, se on todettu, ja työ oli sellaista, josta valtioneuvosto kesäkuun 2 p:nä oli tehnyt päätöksen, että se on jonkun vuoden menoarvioon otettava. Siitä ei ollut mitään epäilystä, ettei työ ollut sellainen, joka on valtion varoilla teetettävä. Kun nämä kaksi ehtoa olivat selvät, niin ei ollut mitään epäilystä raha-asiainvaliokunnalla myöntää pyydetty 330,000 mk., joten raha-asiainvaliokunta 7 p:nä syyskuuta myönsi nämä varat. Vielä minä pyydän huomauttaa, että kunnanvaltuuston päätös Pyhäjärven kunnassa oli yksimielinen puolueisiin katsomatta ja että lähetystössä, joka kävi kulkulaitosministeriössä oli myöskin porvallisissa puolueisiin kuuluvia edustajia. Ja lopuksi minä pyydän ilmoittaa, että töitä ei ole pantu vielä käyntiin.

Vielä eräs seikka oli viime eduskuntakes-

kustelussa esillä. Ed. Niukkanen halusi valtiovarainvaliokunnan, jos olen oikein referaatin ymmärtänyt, tutkimaan, ovatko sosiaali- ja kulkulaitosministerit pakottaneet rautatiehallituksen tekemään rautateiden konepajassa työskentelevien työläisten kanssa epäedullisia sopimuksia. Minä pyydän taas tähän ilmoittaa ed. Niukkaselle, että nämä ministerit eivät ole pakottaneet rautatiehallitusta tekemään mitään sopimusta ja toiseksi, että se palkkojen korotus joka tapahtui, on ollut hyödyksi, sillä Pasilan konepajasta ilmoitetaan, että työteho sen jälkeen kuin palkkojen korotus pantiin toinaen, on noussut niin suureksi, että vaunujen valmistus on tullut sen jälkeen halvemmaksi, jonka vuoksi minä pyydän ed. Niukkaselle suosittaa palkkojen korotusta työläisilleen.

Herra puhemies. Minä pyydän vielä saada jatkaa. Tämä asia, metallisulkulaisten ja yleensä sulussa olevien auttaminen hätäaputoilla on tietysti hyvin laaja ja tärkeä kysymys ja siitä kysymyksestä olisi paljonkin sanottavaa. Mutta tämä esitys, joka nyt on esillä, ei ole oikea paikka siitä keskusteltavaksi ja minä en rohkene herra puhemiehen kärsivällisyyttä enemmän enää käyttää tässä asiassa hyväkseni.

Ed. Ingman: Minä pyydän ensiksi lausua kiitollisuuteni herra kulkulaitosministerille siitä huomiosta, jonka hän on osoittanut sille huomautukselle, minkä viime kerralla tein. Ja vaikka se hänenkin mielestään „ei kuulu asiaan”, niin hän on kuitenkin vaivautunut selittämään sitä seikkaa, johon minä katsoin „asialliseksi” kiinnittää huomiota.

Nyt minun täytyy valitettavasti sanoa, että sen selityksen kautta, minkä herra kulkulaitosministeri on antanut, ei asia ole ainakaan minun mielipiteeni mukaan ollenkaan parantunut. Kaikki asiakirjat ovat olleet minunkin käytettävänä, ja asia jää sille kannalle, millä se viime kerrallakin oli. Tässä on kysymys, niinkuin minä sen jo viime kerralla alleviivasin, työtaistelussa olevien avustamisesta valtionvaroilla. Siitä ei pääse yli eikä ympäri. Minä olisin pitänyt vastauksen tyydyttävänä, vaikkakaan ei menettelyä, jos herra kulkulaitosministeri olisi sanonut: „Niin, minä olen avustanut työsulussa olevia Högforsin tehtaalaisia valtionvaroilla järjestämällä heille töitä ja

minä aion tehdä niin eteenkinpäin, ja ellei se herroille kelpaa, niin olkaa hyvä ja järjestäkää asiat, niinkuin tahdotte.” Näin on vastannut herra kulkulaitosministerin pää-äänenkannattaja. Se on selvästi asettunut sille kannalle, että ainakin periaatteellisesti, sosialidemokraattisen hallituksen pitää voida työtaistelussa auttaa toista puolta. Tai sitten olisi herra kulkulaitosministeri vastannut, että tässä on tapahtunut erehdys ja että asiain paljouden tähden ei joka asiaa ennätä niin kovin tarkasti tutkia; erehdys on tullut ja se korjataan. Mutta herra kulkulaitosministeri ei ole vastannut kummallakaan tavalla, vaan minun nähdäkseni herra kulkulaitosministerille menettelynsä perusteluna on melkein pääperusteena se, että kunnan valtuusto Pyhäjärvellä on ollut yksimielinen, että piiri-insinööri, joka on tuosta tietyöstä antanut lausuntonsa, ei ole sosialidemokraatti, että ne kaksi nimeä, jotka ovat Tie- ja vesirakennusten ylihallituksen lausunnon alla puheenalaisesta työstä, eivät myöskään kumpikaan ole sosialidemokraatteja. Mitä se tähän kuuluu? Minä en ole hetkeäkään mitään lausunut puheena olevan tien tarpeellisuudesta. Se on todennäköisesti aivan tarpeellinen, koska Tie- ja vesirakennusten ylihallitus jo aikaisemmin on tehnyt esityksen sen rakentamisesta. Ei yksikään sana minun lausunnossani viime kerralla viittaa siihen, että herra kulkulaitosministeri olisi heittänyt kaivoon myöntämiään valtionvaroja. Tie on tehtävä, Tie- ja vesirakennusten ylihallitus on jo ennen tehnyt esityksen siitä ja saanut luvan jonkun tulevan vuoden kulunkiarvioon ottaa rahoja sen teettämiseksi. Mutta eihän siitä ole tässä puhe, vaan tässä on puhe siitä, että kulkulaitosministeri on ottanut valtionvaroilla teetettäväksi työn antaakseen työtä niille, jotka ovat nykyään työtaistelussa. (Vasemmalta: Ei, kuin työttöminä!)

Mitä tämän asian kulkuun tulee, jonka herra kulkulaitosministeri kuvasi, niin minä olen asiakirjoista — ja sain myös nyt herra kulkulaitosministerin esityksestä — hieman toisen käsityksen kuin minkä herra kulkulaitosministeri esitti, mutta se ei vaikuta pääasiaan. Olen nimittäin saanut sen käsityksen, että ensimmäinen aloite Pyhäjärvellä oli köyhäinhuoltolautakunnalta, että se kääntyi kunnan valtuuston puoleen ja että sitä tietä asia tuli alkuun. Sehän oli, niin-

kuin luulen kuulleen herra kulkulaitosministerin maininneen, aikaisemmin laadittu, tämä köyhäinhoitolautakunnan kirje kuin kunnanvaltuuston. Eikö se ole aikaisemmin? (Ministeri Wuolijoki: Ei.) Minä sain sen käsityksen. Pääasiaan se ei vaikuta mitään, oli se myöhemmin tai aikaisemmin. (Naurua eduskunnassa.)

Puhemies koputtaa: Kehoitän eduskuntaa hiljaisuuteen.

Puhuja: Asiakirjoihin, jotka tätä asiaa selvittävät, kuului, niinkuin herra kulkulaitosministeri myös mainitsi, luettelo työttömistä Pyhäjärven kunnassa. (Vasemmalta: Mitä se tähän kuuluu?) Jos nyt herra kulkulaitosministeri olisi epäillyt, että täällä on kysymys sulkulaisten auttamisesta, niin hän olisi tietysti käynyt läpi tämän luettelon ja hankkinut itselleen tietoa siitä, mitä väkeä nämä työttömät ovat koska se kuuluu perin ihmeelliseltä, että heinä—elokuulla Pyhäjärven kunnassa on, parhaana heinä- ja elonkorjuun aikana, suurta työttömyyttä. Oli hyvin lähellä ajatus, että tässä on jotakin aivan erikoista. Minä olen osaksi suorittanut sen tehtävän, joka minusta herra kulkulaitosministerin tällaisessa arveluttavassa asiassa olisi pitänyt suorittaa. Minä olen joitakin kymmeniä nimiä poiminut tuosta listasta sieltä täältä ja antanut verrata niitä Pyhäjärven Högforsin tehtaalaisten luetteloihin ja punaisella merkitä niitä, jotka ovat siinä luettelossa. Ja se on, herra kulkulaitosministeri, tämän näköinen tämä luettelo. Täällä on punainen kruksi miltei joka paikassa, ei puutu kuin jokunen nimi. Ja minä olen jokseenkin varma siitä, että jos minulla olisi ollut tilaisuus ja aikaa kopioida koko lista ja verrata sitä, niin tulos olisi ollut samanlainen, sillä nämä nimet on noukittu hajan, sieltä täältä. Tämä siis selvästi jo osoittaa, mitä lajia työttömyys on, nimittäin että se on työttömyyttä, joka aiheutuu suoraan työseisauksesta Högforsin tehtaalla. (Vasemmalta: Ruvetaan nyt puhumaan vatureista.)

Tämän asian arvostelemiseksi on vielä huomautettava, että Högforsin tehtaalaiset voivat tulla takaisin työhön minä päivänä tahansa, kunhan he sitoutuvat olemaan kannattamatta Crichtonin lakkolaisia. (Vasemmalta: Nehän ajettiin sulkuun.) Siinä ei siis ole kysymys siitä, että heidän muka-

pitäisi kuolla nälkään, niinkuin joku täällä viime kerralla sanoi. Heillä ovat työmahdollisuudet auki niin pian kuin he sitoutuvat lopettamaan kannatuksensa Crichtonin lakkolaisilta. Nyt on itse asiassa syntynyt semmoinen tilanne, että valtio (Eduskunnassa hälinää. Puhemies koputtaa.) antamalla heille työtä ja maksamalla heille palkkaa tekee heille mahdolliseksi eteenkinpäin kannattaa maksuillaan Crichtonin lakkolaisia. Valtion varoja siis välillisesti käytetään Crichtonin lakon pitkitämiseksi. Ja kuinka tämä lakko on syntynyt, se lienee herra kulkulaitosministerilläkin tiedossa. (Vasemmalta: Asiaan.) Kun tähän nyt vielä lisäksi tulee se, että sen mukaan kuin olen varmalta taholta kuullut, toisaalta hallitus tai joku hallituksen jäsen yrittää kovistaa Crichtonin tehdasta aloittamaan työnsä, siellä kun ovat suuret vedenalaisten tilaukset, niin valtiovalta kahdelta puolen tässä puristaa — — (Eduskunnassa hälinää.) Koettakaa kärsivällisesti kuulla, kyllä täältä saa kuulla yhtä ja toista. (Puhemies koputtaa.) — — kahdelta taholta koettaa puristaa Crichtonin suostumaan lakkolaisten vaatimuksiin, toisaalta hankkimalla tilaisuutta niille, jotka ovat sulussa, saada työtä, ja maksaa avustusta Crichtonin työläisille, toisaalta taas painostamalla Crichtonia, että se suostuisi lakkolaisten vaatimuksiin. Tällainen nyt on tilanne ja se on hyvä, että se on tullut eduskunnassa myöskin selvästi sanotuksi.

Minä edellytän varmana, että sen jälkeen kuin tämä asia on tullut täällä keskustelun alaiseksi, hallituksen puolelta loppuu kaikinainen toisen puolen avustaminen tässä suuressa, ikävässä ja vahingollisessa työriidassa. Ja kunhan se loppuu, silloin minäkin olen tarkoitukseni saavuttanut.

Kulkulaitosministeri Wuolijoki: Minä heti tuoreeltaan riennän ojentamaan ed. Ingmanille toisen listan, jossa on 92 nimeä ja jotka myös ovat työttömiä Pyhäjärvellä. Ja jos hän niistä löytää yhdenkään sulkulaisen, niin minä olen ihmeissäni. (Vasemmalta: Antaa punaisen kynän myös.) Minä tahdon tässä erikoisesti alleviivata, että valtioneuvosto on tämän asian käsitellyt tavallisena työttömyyskysymyksenä samalla tavalla, kuin kaikki muutkin työttömyyskysymykset. Ja jos Pyhäjärven kunnassa on sulkulaisia ja jos siellä on tehdas sulussa,

niin se on ymmärrettävä, että se vaikuttaa muuhunkin työttömyyteen. Onhan hyvin paljon tehtaasta välillisesti eläviä eivätkä ainoastaan ne, jotka ovat sulussa, joten siellä on hätää todella muidenkin keskuudessa, kuin sulkulaisten keskuudessa. Minä en tässä tapauksessa tahdo puuttua siihen, olisiko sulkulaisia yleensä avustettava. Minä voin sanoa omana mielipiteenäni, että on tapauksia, jolloin suurissa työtaisteluissa, juuri työsuluissa, valtiovallan on riennettävä hädänalaisia auttamaan. (Vasemmalta: Oikein.) Mutta tätä tapausta ei valtioneuvosto ole käsitellyt tällaisena sulkulaistapauksena, vaan täydellisesti samanlaisena työttömyystapauksena kuin on ollut monta kymmentä valtioneuvostossa käsiteltävänä.

Puhemies: Tapahtuneen keskustelun johdosta pyydän eduskuntaa ottamaan huomioon, että olen esitellyt päiväjärjestyksessä olevan toisen asian, joka koskee lisäämäärärahain myöntämistä valtion rautateiden liikkuvan kaluston lisäämiseen, vaikka en ole katsonut voivani estää tätä jo edellisessä istunnossa alulle tullutta keskustelua, joka ei suorastaan koske asiaa.

Ed. Huttunen: Minä pyysin puheenvuoroa ed. Ingmanin puheenvuoron johdosta. Hän nimittäin sanoi, että sieltä tulee yhtä ja toista, ja minä myönnän, että sieltä tuli yhtä ja toista ja erikoisesti sitä toista, sillä, kuten puheenjohtaja aivan oikein ilmoitti, ei itse asiasta ed. Ingman puhunut vielä yhtään mitään. Tulkoon samalla mainituksi, että kun ed. Ingman vaati, että Högforsin työläisten täytyy kieltäytyä kannattamasta turkulaisen Crichton-yhtiön lakkolaisten vaatimuksia, ennenkuin valtio saa avustaa Högforsin ja Pyhäjärven kunnan työttömiä, niin tämä minun mielestäni on ed. Ingmanilta sellainen vaatimus, että sitä ei luulisi voitavan ainakaan eduskunnassa tehdä, ja kaikkein vähimmin voisi odottaa, että eduskunnan pitäisi joutua tällaisen epäoikeutetun vaatimuksen taakse.

Ed. Niukkanen: Minä olisin halunnut herra kulkulaitosministerille vastata eräisiin kohtelaisuuksiin mutta hän taisi jo poistua. (Vasemmalta: Toinen asiattomuus!)

Niin, minusta on vähän käsittämätöntä, että herra kulkulaitosministeri esiintyy niin

hermostuneesti tässä asiassa sen johdosta, että täällä on edellisessä istunnossa lausuttu huomautuksia siitä, että kulkulaitosministeri ei ole suvainnut tulla puolustamaan eduskuntaan tätä esitystään. Eihän edustajille voinut olla tunnettua herra kulkulaitosministerin sairaus. Minusta se periaate, että asianomainen ministeri, silloin kun on kysymys näinkin huomattavasta esityksestä ja varsinkin kun valiokunta tekee siihen näin oleellisia muutoksia, esiintyy asiaansa eduskunnassa puolustamassa. Minä lausun tyydytykseni, että herra kulkulaitosministeri on nyt tänne vaivautunut. Mutta herra kulkulaitosministerin esityksestä me huomasimme, että hän ei edes koettanut asiallisesti ryhtyä puolustamaan hallituksen esitystä asiassa. Täällä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on tuotu esille erinomaisen pätevät perustelut siihen toimenpiteeseen, että valiokunta vähentää pyydetyn määrärahan enemmällä kuin puolella. Näitä perusteluja ei kulkulaitosministeri ole yrittänyt kukaan kumota. Siellä sanotaan, että valiokunta on saanut selville, että veturitehtaat eivät voi kuin aikaisintaan ensi keväänä ryhtyä suorittamaan tässä suunniteltuja tilauksia, jonka vuoksi hallituksen veturien ennakkomaksuihin pyytämät 11,733,000 markkaa joutaa pois. Herra kulkulaitosministeri ei ole osoittanut, että asia olisi toisin, kuin mitä valiokunta sanoo.

Lisäksi minä jo asian lähetekeskustelussa huomautin, että mikäli koskee myöskin vauujen hankintaa, ei voi olla mitenkään mahdollista, että niin suuria summia näinä kuuksina enää voitaisiin käyttää, kuin mitä hallitus oli pyytänyt. Minä, kuten silloin huomautin, oletin, että hallituksen menettely, kun se kiirehtää tämän vuoden lisäbudjettiin ehdottamaan näin suuria määrärahoja, joita ei kumminkaan voi asiallisesti perustella, johtuukin todennäköisesti siitä, että hallitus on koettanut keinotekoisesti keventää ensi vuoden budjettia. Ja tähän käsitykseen minä jään edelleenkin. Huomioon ottamalla juuri nämä asialliset syyt tässä asiassa, minä olisin odottanut, että herra kulkulaitosministeri olisi koettanut välttyä hänelle ominaisesta pikkumaisesta röyhkeilystä, jota varsinkin alkupuolella hänen lausunnossaan oli. Minä luulen, että eduskunnan mielipiteeseen ei tällaisilla tempuilla tässä asiassa toivottavasti paljoa voida vaikuttaa.

Mitä sitten tulee siihen seikkaan, josta minä huomautin edellisessä istunnossa, nimittäin, että jos tämä asia palautettaisiin uudelleen valiokuntaan, minun mielestäni valiokunta siinä tapauksessa olisi voinut jonkun verran ottaa selvää myöskin siitä, millä tavalla herra kulkulaitosministeri ei ole pakottanut rautatiehallitusta menemään niihin palkankorotuksiin, joihin se meni. Ehkä sana „pakotus” ei lienekään aivan oikea, „painostus” luultavasti on tässä suhteessa oikeampi. Minä luulen, että kulkulaitosministerin painostus tässä asiassa on ollut samantapaista, kuin siinä, kun hän on yrittänyt pitkän vuotta pakottaa rautatieviranomaisia sijoittamaan rautatielaitoksen palvelukseen kaikki punakapinaan osaaottaneet entiset rautatieläiset, minun tietääkseni kumminkaan siinä tähän asti sanottavammin onnistumatta. Minä olen myöskin ollut tilaisuudessa seuraamaan tätä palkkakysymystä ja tiedän, että rautatiehallitus on ollut korotusta vastaan. Se on sangen asiallisilla perusteilla osoittanut (Vasemmalta: Ei se kuulu asiaan.), että rautatien konepajalaisten palkat, jo suoranainen palkka, oli asiallisesti huomattavan paljon korkeampi kuin palkat yksityisillä konepajoilla ja tämän lisäksi eläkeoikeudet y. m., jotka nekin valtion konepajatyöläisillä ovat. Senvuoksi ja huomioonottamalla myöskin ne tiedot, joita minä olen saanut, minun täytyy edelleen olla siinä käsityksessä, että kulkulaitosministeri on koettanut painostaa rautatiehallitusta tässä, eikä ole ottanut tarpeeksi huomioon valtion etuja.

Mitä sitten tulee siihen, että työteho tämän toimenpiteen kautta olisi siinä määrin parantunut, että vaunujen valmistus sen kautta olisi käynyt halvemmaksi, niin se minun käsittääkseni on vain oletamus eikä voi perustua tosiseikkoihin. Se, että työteho todella valtion konepajoissa on parantunut, johtuu minun käsittääkseni uudesta, tarkoituksenmukaisemmasta työnjärjestelystä ja uudistuksista itse konepajassa eikä suinkaan tästä palkankorotuksesta.

Ed. Rosenberg: Sen jälkeen kuin puhemies kielsi jatkuvan keskustelun siitä kysymyksestä, jonka ed. Ingman aikaisemmin uitti vastoin valtiopäiväjärjestystä työnjärjestykseen, ei minulla enää ole muuta sanottavaa kuin lausua pöytäkirjaan, että voimassaolevassa valtiopäiväjärjestyksessä enempää kuin hallitusmuodossakaan ei ole taattu ed. Ingmanille mitään erikoisoikeuksia. Ja haluaisin samalla saada myöskin lausutuksi sen toivomuksen, että puhemies ryhtyisi toimenpiteisiin näiden etuisuuksien riistämiseksi ed. Ingmanilta.

Mitä sitten tulee itse esillä olevaan asiaan, niin jo viime kerralla asian käsittelyssä osoitin todeksi sen, että kyseessäolevat veturit kyllä voitaisiin tilata tänä vuonna ja saada ne myöskin rakennetuiksi aikoinaan. Samalla lausuin jo silloin myöskin, että koko tämän määrärahan myöntäminen on aivan välttämätöntä, jos ajotaan aikoinaan saada veturit rakennetuiksi ja välttämätöntä jo senkin tähden, että raaka-aineet ovat ostettavat tarpeeksi aikaisin. Kaiken tämän on kulkulaitosministeri todennut tänään, joten siihen ei enää ole mitään lisättävää.

Mitä vielä tulee asian käsittelyyn valtiovarainvaliokunnassa, haluaisin saada siinä suhteessa vielä huomauttaa siitä, että niin tässä asiassa kuin useimmissa muissa on alettu valtiovarainvaliokunnassa mitata erään ehkä valtiotaloudelliselta näkökannalta aivan oikean, mutta käytännöllisesti toteuttamattoman periaatteen mukaan ja se on, että valtion ei pitäisi verottaa kunakin vuonna enempää kuin mitä tarve vaatii. Tällainen sääntö niin sopivalta ja hyvältä kuin se tuntuukin, ei aina sovellu käytännölliseen elämään. Tässä on eräs tapaus, jossa tätä sääntöä ei voida toteuttaa. Kun valtiovarainvaliokunta kerran hyväksyi kyseessäolevan rakennussuunnitelman, niin aivan niinkuin ministeri äsken sanoi, on siihen aikanaan varattava tarpeeksi rahoja. Kysymys niinkuin siinä yhteydessä huomautettiin, ei ole ainoastaan raaka-aineiden ostosta, vaan myöskin sen lisäksi työn järjestelystä. Ja nykyaikaisen suuren tehtaan työnjärjestelyyn vaikuttaa tavattoman monta eri seikkaa. Jo itse työnjärjestelyyn tarvitaan erinäisiä välineitä joita aikanaan on hankittava, mutta joiden hankinta ei voi tulla kysymykseen ellei tiedetä kuinka suuret tilaukset ovat, minkälainen tyyppi tulee kysymykseen j. n. e. Työn n. s.

standardisoinenkin jo vaatii etukäteen, että on tieto, kuinka suuri tilaus mahdollisesti tulee ja kuinka paljon pääomia tulee käytettäväksi. Näin ollen ei siis tällaisia asioita ratkaistaessa tämä uusi sanonko Suomen valtiopankin dikteeraama sääntö, että valtio ei saa kunakaan vuonna verottaa enempi kuin, mitä se tarvitsee, voi tulla kysymykseen. Tänä päivänä valtiovarainvaliokunnassa hylättiin tai oltiin aikeissa hylätä eräs hyvin tärkeä yhteiskunnallinen kysymys samanlaisen säännön perusteella.

Mitä sitten vielä tulee tähän palkankorotuskysymykseen, niin kai minunkin annetaan siitä lausua jotakin, koska ed. Niukkalla näkyy olevan tällainen erikoisoikeus. Se mikä sopii ed. Niukkaselle, sopii kai allekirjoittaneellekin. Asia on nimittäin niin, että palkankorotukset yleensä eivät suinkaan, niinkuin porvariston taholta väitetään, kohota tuotantokustannuksia, ei ainakaan joka tapauksessa. Sen lisäksi mitä erikoisesti rautatieliäisten palkkoihin tulee, niin ovat meillä kauan aikaa palkat olleet liian alhaiset sentähden, että näihin palkkoihin on sisällytetty erinäisiä etuisuuksia, joista heillä ei oikeastaan jokapäiväisessä elämässä ole mitään hyötyä. Siihen kuuluu tuo n. s. vapaapilettioikeus; ei sitä voida syödä eikä muuttaa leiväksi ja näin ollen se oikeastaan alentaa heidän palkkatasoaan. Oli siis todellakin korkea aika kohottaa heidän palkkojaan. Puolueettomasti katsellen ei heidän palkkatasonsa ole vielääkään liian korkea. Ei ole siis ollenkaan ihmeellistä, että tällaisissa tapauksissa, kuin palkkoja koroitettiin, todellakin työteho kohosi. Se on niin vanha tunnettu tosiseikka jo kapitalistienkin keskuudessa, etteivät hekään laske palkkoja alle määrätyn tason, koska he tietävät, että niin pian kuin palkat laskevat alle määrätyn tason siitä heille itselleen on vahinkoa. Tässä on yksi tapaus, jossa se on todettu. Ettei ed. Niukkanen saa sitä päähänsä on ikävä seikka ottaen huomioon sen aseman, missä hän on. Ja siihen nähden ei voi muuta kuin toivoa jumalalta enemmän viisautta, josta kaikille olisi hyötyä, mutta hänelle itselleen etupäässä.

Olen edelleenkin sitä mieltä, että tässä tapauksessa hallituksen ehdotus olisi hyväksyttävä sitäkin suuremmalla syyllä kuin vielä voisi sanoa, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön takana sittenkin on juuri eräs

ingmanilainen pyrkimys. Valtivarainvaliokunnan mietintö asiallisesti on todellakin sulkuerrojen auttamista. Ja siinä mielessä minä uskonkin, vaikka sitä ei ole sanottu keskusteluissa enempää kuin tässä mietinnössäkään, että ajatus, joka on vienyt tähän tällaiseen valiokunnan enemmistön tekemään päätökseen, on tosiaankin ollut se, että verrattain suuri tilaus valtion taholta edistäisi sulkuerrojen rintaman hajoittamista. Ed. Ingman voisi siis olla oikeastaan sangen tyytyväinen tähän valtiovarainvaliokunnan mietintöön, sillä se edistää hänen asiaansa.

Sosiaaliministeri Helo: Sen johdosta, että ed. Niukkanen on väittänyt, että käsiteltäessä Pasilan konetyöläisten palkankorotuksia sekä kulkulaitosministeri että sosialiministeri olisivat joko pakoittaneet tai painostaneet työnantajaa sillä tuloksella, että korotus oli saatu voimaan, katson velvollisuudeksi ilmoittaa, että väite ei pidä paikkaansa. Silloin kun sosialiministerin kutsusta kokoonnuttiin yöllä ennen sitä päivää, jolloin neuvottelujen katkettua lakon olisi pitänyt alkaa, niin tässä keskustelussa, jonka tuloksena oli palkkojen korotus, ei pakoitusta harjoitettu mainittujen hallituksen jäsenten taholta. Minä en tosin voi täällä ryhtyä yksityiskohtaisesti selostamaan sanotun keskustelun kulkua, mutta se oli läsnäolevien käsitys, että sen jälkeen kuin rautatiehallituksen edustajat päivästoin, kuin ed. Niukkanen mainitsi, eivät olleet jyrkästi esiintyneet työläisten vaatimuksia vastaan, vaan päivästoin vastauksellaan antaneet aihetta siihen käsitykseen, että he eivät asetukaan niin jyrkästi korotusta vastaan, niin sen jälkeen he olivat myös asiansa menettäneet. Sen jälkeen kun oli tällainen ratkaiseva vastaus annettu, ei ollut muuta mahdollisuutta neuvotteluissa läsnäolevien mielestä kuin se, johon sitten myöhemmin tultiin. Tämä ei ollut ainoastaan minun käsitykseni, joka toimin sanottujen neuvottelujen puheenjohtajana, vaan myöskin silloin keskusteluissa läsnäolleen virallisen välitysmiehen tohtori Ehrnroothin käsitys, sen hän myös ilmoitti minulle heti kokouksen päätyttyä. Siis ed. Niukkasen väite on perää vailla.

Mitä tulee sitten herra Ingmanin selostukseen Crichtonin lakosta ja sulusta, niin

vain pyydän lyhyesti ilmoittaa, koska tämä ei kuulu käsiteltävään asiaan, että hänen selostuksensa oli sitä varsin suurta „kansantajuisuutta”, jota hän istunnoissa useasti esittää.

Mitä lopuksi tulee ed. Niukkanen lausuntoon siitä, että valiokunta olisi tehnyt suuren ja oleellisen muutoksen hallituksen esitykseen, niin minä en huomaa, missä se oleellinen muutos on. Valiokunta on itse asiassa hyväksynyt hallituksen esityksen. Se on vain toisista, kameraalisista syistä asettunut sille kannalle, että määrärahaa ei olisi kokonaisuudessaan pantava tämän vuoden budjettiin, vaan että se olisi jaettava kahdelle eri vuodelle. Ei tämä mikään oleellinen muutos ole. Se on päinvastoin muodollinen, kameraalinen muutos. Hallituksen esitys on asiallisesti tullut hyväksytyksi. Mikä tässä valiokunnan ehdotuksessa on oleellinen muutos se on se, että on tapahtunut muutos siihen rautatiepolitiikkaan juuri tavaravaunuihin nähden, jota tähän asti on meillä harjoitettu ed. Niukkanen johdolla.

Kululaitosministeri Wuolijoki: Ed. Niukkanen suvaitsi äsken käyttää minun esiintymisestääni sanaa „röyhkeä”, puhe miehen suosiollisella luvalla. Minä pyydän ilmoittaa, että se oli väärinkäsitys. Minulla ei ollut tarkoitusta millään tavalla käyttäytyä röyhkeästi. Se oli leikillisesti, kun tarkoitin ed. Niukkaselle. (Ed. Huttunen: Mutta asiallisesti!) Jos ed. Niukkasella ei ole sen vertaa huumorintajua, ettei hän ymmärrä sitä „niukanlaista” ja „niukkaslaista” sanaleikkiä, niin sille minä en valitettavasti mahda mitään. Muuta minulla ei ole herra Niukkaselle sanottavaa.

Puhemies: Minä olen tilannut ed. Niukkanen lausunnon ministerin kosketteleman kohdan johdosta — jota minä en kuulut — ja huomaa nyt pikakirjoituspöytäkirjasta, että hän on käyttänyt ministeristä sopimatonta sanaa. Sen takia tahdon tehdä huomautuksen, ettei sellainen ole sallittu.

Ed. Virta: Minä tämän asian käsitte lyn yhteydessä pyydän lyhykäisestään vain huomauttaa siitä, millä kannalla yleensä työväestö tähän kysymykseen nähden on, ja miltä näkökannalta työväen on

asiaa kannatettava, niin että tämä hallituksen esitys tulisi hyväksytyksi.

Kysymyksessä oleva hallituksen esitys 46 milj. markan myöntämisestä rautateitten liikkuvan kaluston lisäämiseen on mielestäni asia, josta ei eduskunnassa luulisi olevan muuta kuin yhden ainoan mielipiteen, ja se olisi se, että asia olisi hyväksyttävä siinä muodossa, kuin hallitus on sen esittänyt. Onhan viime vuosien aikana yleinen ilmiö kautta koko rautateitten linjan ollut se, että varsinkin puutavaran kuljetukseen tarvittavista vaunuista on ollut tavattoman suuri puute, ja tällaiseen asiantilaan on ollut suurta tyytymättömyyttä niin työntantajain kuin työläistenkin taholta. Tämä tyytymättömyyden ilmaus on aivan luonnollinen, sillä tuottaahan tällainen asiantila, kuin nyt rautateillä vallitsee, tavattomasti vahinkoa niin työläisille kuin liikkeenharjoittajillekin, kun tavaraa ei saada säännöllisesti kuljetetuksi eikä lastatuksi. Ja tällainen asiantila sekin tuottaa vahinkoa ennen kaikkea valtiolle itselleen ja koko veroa maksavalle kansalle. Työläisiin nähden asia on vielä sitäkin pahempi sen vuoksi, että monilla lastauspaikoilla, satamissa ja muualla, joutuvat työläiset menettämään vaivapuutteen tähden tavattomasti työpäiviä, josta työajan hukasta ei kukaan heille mitään korvaa. Ja sen lisäksi useimmat lastaustyöt ovat sesonkitoita, joita voidaan tehdä vain avoveden aikana. Useimmiten on niin, että tällaisissa lastauspaikoissa olevien työläisten ainoana tehtävänä on hankkia pääasiassa kesäaikana toimeentulonsa, sillä talvella ja syksyllä ja osa kevästä on heidän työansionsa saanti hyvin sattuman varassa. Heistä suurin osa joutuu olemaan työttömänä välistä pitkiäkin aikoja. Ja kun nyt tällaisessa tilanteessa elävät työläiset joutuvat olemaan työttöminä vaunujen puutteen tähden parhaana työaikana ja vielä muutenkin työpalkkojen ollessa tavattoman alhaisia näissä lastaustöissä, niin sen arvaa jokainen, joka asiaan viitsii vaivautua huomiota kiinnittämään, että heidän toimeentulonsa on tavattoman huonoa ja vaikeata. Valtio mielestäni tekeekin anteeksiantamaton rikosta ja vääryyttä, ettei se tällaista asiantilaa rupea korjaamaan, kun sillä kerta on siihen mahdollisuuksia. Tämän vääryyden ja asiantilanteen korjauksen tarpeellisuus on niin ilmeinen, ettei sitä porvarien-

kaan taholta asiallisilla syillä kehdata kieltää. Se asiaton ja pelkästä ilkeämielisyydestä johtuva tämän asian jarrutus ja vastustaminen, johon täällä varsinkin on ryhtynyt pappi Ingmanin ja Virkkusen johdolla porvariston edustajat, on niin läpinäkyvää ja moraalitonta, että se kelpaa vain kokoomuspuolueen taistelutavoiksi silloin, kun se jossakin asiassa katsoo tarpeelliseksi tehdä yhteistä hyvääkin tarkoittavasta kysymyksestä poliittikkakysymyksen, kuten nytkin on asianlaita.

Valtiovarainvaliokunnan porvarillinen enemmistö on lähtenyt esittämään mietinnössään, että hallituksen esittämä määräraha on vähennettävä 26 milj. markalla, joten jällelle jäisi vain 20 miljoonaa markkaa. Ne perustelut, joita tämän asian vastustajat käyttävät kantansa tueksi, ovat senlaatuksia, ettei niistä voi saada muuta kuin sen käsityksen, että vastustusta harjoitetaan vain joittenkin sivuvaikutteiden tähden eikä millään asiallisilla syillä. Perusteleehan valiokunta kantaansa sillä, että vetureja ei voida muka saada tehtailijain puolesta aikanaan tehdyiksi ja entisiä tilauksia täytetyiksi, mitä ennemmin on jo valtion puolesta annettu, ja että näitä tilauksia ei voida suorittaa aikanaan ja että uusia tilauksia ei voida vastaanottaa ja alkaa suorittaa, kuin aikaisintaan ensi keväänä tai kevään jälkeen, kuten valiokunnan mietinnön perusteluissa sanotaan. Tähän mielestäni olisi vielä lisättävä se ajatus, mitä tällä tarkoitetaan valiokunnan mietinnössä. Että se olisi selvä, olisi siihen lisättävä vain, että valiokunnan mielestä on katsottu olevan tarpeellista, että metallialalla olevaa työnantajain julistamaa sulkua on edelleenkin tarpeellista jatkaa ja että tämän johdosta on voitu määrärahaa vähentää j. n. e. Silloin olisivat valiokunnan mietinnön perustelut olleet yhtäpitäviä täydellisemmin sen syyn kanssa, jonka perusteella valiokunnan porvarilliset jäsenet määrärahaa esittävät alennettavaksi. Jos eduskunta tällaisilla syillä määrärahaa lähete vähentelemään, on se moraalitonta ja työnantajain ja kapitalistien etujen puoltamista, josta puolueettomuus on tavattoman kaukana. Tällaiseen ei eduskunta mielestäni voi mennä. Hallituksen velvollisuus on päinvastoin tiukasti vaatia valtion etujen vuoksi tilauksien aikanaan suorittamista veturitehtailijain taholta ja olisi mielestäni

ruvettava harkitsemaan valtiolle sellaisen tehtaan perustamista, jossa valtio voi itse ruveta vetureitaan valmistamaan, jotta voitaisiin antaa kapitalistien pitää sulkua iankaikkisesti niin kauan, että he tulevat huomaamaan, kuka heitä elättää tässä yhteiskunnassa.

Olen sitä mieltä, että hallituksen esitys on hyväksyttävä määrärahaa vähentämättä.

Ed. Paasonen: Pyydän uudistaa sen ehdotuksen, jonka tein asian käsittelyssä viime tiistain istunnossa, että mietinnön ensimmäinen ponsi hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti. Samalla tahtoisin ed. Niukkasen lausunnon johdosta huomauttaa, että siihenkin kysymykseen, jonka ed. Niukkanen täällä esitti, on valiokunnan jaoston puolelta kiinnitetty huomiota. Pasilan konepajan johdon taholta saatujen tietojen mukaan ovat vuosina 1925—1926 kaksiakselisen Hdk-vaunun hankintakustannukset tehneet 30,738 mk. 70 penniä. Sen jälkeen kuin palkkoja oli korotettu, on aivan äskettäin tehty uudet laskelmat, ja niiden mukaan ovat samanlaisten vaunujen hankintakustannukset 30,123 markkaa 50 penniä, siis vaunujen hankintakustannukset ovat palkkojen korotuksen jälkeen laskeutuneet siitä huolimatta, että palkkoja on korotettu. Kun kysyin Pasilan konepajan johtajalta, mistä tämä aiheutuu, selitti hän, että jokaisen työmiehen tuotanto on lisääntynyt ja että työteho on niin huomattavasti noussut, että palkkojen korotuksista huolimatta ovat vaunujen hankintakustannukset tulleet halvemmiksi.

Ed. A. Aalto: Minä pyydän kannattaa ed. Paasonen tekemää ehdotusta. Ed. Ingmanin puheenvuoron johdosta, joka sisälsi kaikkea muuta kuin sitä, mitä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on esitetty, olisi paljonkin sanottavaa. Mutta minä en tahdo asettaa herra puhemiestä vaikeuteen siinä suhteessa, että minä noudattaisin ed. Ingmanin esimerkkiä ja lähtisin puhumaan kokonaan toisesta asiasta, kuin mikä käsiteltävänä on, sillä minä luulen, että sellaista tuskin muille tultaisiin sallimaan kuin ed. Ingmanille ja mahdollisesti ed. Niukkaselle. Niin ollen minä luovun vastaamasta tällä kertaa niihin huomautuksiin, koska ne eivät kuulu käsiteltävänä olevaan asiaan.

Ed. Virkkunen: Herra kulkulaitosministeri mainitsi ensimmäisen puhevuoronsa alussa minunkin nimeni. Hänen sanojensa johdosta pyydän julkisestikin vakuuttaa samaa, minkä hänelle yksityisesti jo olen sanonut, että kun viime istunnossa hänen virkatoverinsa teki ilmoituksen hänen sairaudestaan, minä en epäillyt tätä sairautta diplomaattiseksi. Se ajatus ei ole johtunut mieleenikään, eikä pitäisi minun sanoistani voitavan tehdä tällaista johtopäätöstä. Mutta tosin olen tämänkin ilmoituksen johdosta mielestäni ollut oikeutettu asettamaan sen vaatimuksen hallitukseen nähden, minkä parissa istunnossa olen tehnyt. Tältä parlamenttaarisuuden kannalta, jonka puolesta olen esiintynyt, tunnen vilpitöntä tyydytystä, että herra kulkulaitosministeri nyt on tässä istunnossa saapuvilla, reippaasti ja taistelukuntoisesti esiintyen. Näin pitääkin mielestäni tapahtua parlamentissa. Ja että se hallituksen omituinen menettely, jota minä olen aikaisemmin moitinnut, nyt tulee päättymään, siitähän on olemassa hyviä toiveita, sen jälkeen kuin minä erittäin vaikutusvaltaiselta taholta olen saanut kannatusta mielenilmaisulleni.

Ed. Palmgren: Då förevarande fråga om anslag för nödhjälpsarbeten i Pyhäjärvi kommun i så hög grad som skett redan varit föremål för behandling i riksdagen, anser jag formella skäl icke hindra mig att, min plikt likmätigt, meddela det man i vida kretsar på industri-idkarhåll med stort och enhälligt beklagande mottagit underrättelsen därom att regeringen, genom att bevilja ifrågavarande anslag, faktiskt kommit att på ett effektivt sätt taga parti för den ena parten i den mycket beklagliga konflikten inom metallindustrin. Jag har icke kunnat taga med i räkningen att någon, som har med saken att göra, icke skulle hava förstått vartill anhängan om bidrag i själva verket syftar. Det är uppenbart att rdgsm. Ingman, när han upptog denna sak, gjorde sig till tolk för vad man i vida kretsar tänkt och känt. På saken verkar föga om arbetet satts i gång eller ej. Anslaget har i alla fall beviljats. För egen del beklagar jag mycket regeringens åtgärd beträffande arbetslöshetsbidraget till Pyhäjärvi kommun.

Ed. Niukkanen: Minä valitan, että minä en voinut herra puhemiehen mielestä löytää täysin parlamenttaarista sanaa

koettaessani määritellä herra kulkulaitosministerin, meille kaikille hänen kanssansa eduskunnassa olleille hyvin tunnettua, vähemmän miellyttävää ominaisuuttaan. Mutta minä en voi sellaista sanaa keksiä vieläkään, jos kerran tätä käyttämäni sanaa ei katsota täällä voitavan käyttää.

Minä uudelleen vielä huomautan, että enempi herra kulkulaitosministeri kuin sosialiministerikään, eivät ole koettaneet asiallisesti osoittaa, että heidän esityksensä tästä määrärahasta olisi sellaisenaan puolustettavissa. Se osoittaa hallituksen taholta sangen suurta vaatimattomuutta, kun sosialiministeri lausuu, että hän ei katso asialliseksi muutokseksi sitä, että valiokunta vähentää pyydetyistä 46 milj. markasta 26 milj. markkaa. Jos ei tämä ole asiallinen muutos, niin minä en käsitä, mikä silloin on asiallinen muutos. Täytyy olla asianomaisen ministerin verrattain paksupintainen, jos tämä ei tunnu asialliselta muutokselta.

Socialiministeri Helo: Jos asia todellakin olisi niin, että eduskunta sen sijaan, että hallitus pyytää 46 miljoonaa markkaa, antaa tarkoitukseen vain 20 milj. markkaa ja sanoo, että sen enempää vaunuja ei rakenneta, niin silloin asia on kyllä siten kuin ed. Niukkanen mainitsi. Mutta asiahan ei ole niin. Valtiovarainvaliokunta on sitä mieltä, että nämä pyydetyt vaunut on rakennettava, mutta se lausuu, että koska koko rahasummaa ei voida vielä käyttää tänä vuonna, on oikeampaa, että osa otetaan vasta ensi vuoden budjettiin. Tämä on valtiovarainvaliokunnan muodollinen, kameraalinen kanta. Se ei tiedä mitään sellaista asiallista, oleellista muutosta hallituksen esitykseen kuin ed. Niukkanen mainitsi. Ja tästä on ed. Niukkanen itse tietoinen, kun hän mainitsi käsityksensä, että hallituksen tarkoituksena on vain keventää ensi vuoden budjettia siten, että siitä siirrettäisiin suurempi osa tämän vuoden määrärahaan, joka, kuten ed. Niukkanen itse myöntää, on liian pieni tarkoitukseen. Siis tässä, uudistan sen vieläkin, ei ole mikään suuri oleellinen muutos hallituksen esitykseen, vaan ainoastaan toisarvoinen kameraalinen muutos.

Ed. Ingman: Herra kulkulaitosministeri ojensi minulle ystävällisesti luettelon, jossa on noin 90:n sellaisen työttömän ni-

met, joista hän sanoi, että nämä eivät ole Högforsin tehtaan työläisiä. Sitä luetteloa ei ollut asiapapereissa, silloin kun minä niihin tutustuin viime viikon lopulla. Ei sitä ole taitanut olla silloin myöskään, kun valtionneuvosto on tämän asian ratkaissut. Minä olen saanut sen käsityksen, että tämä luettelo mahdollisesti olisi syntynyt varsin myöhään, koska täällä herra kulkulaitosministerin pää-äänenkannattajassa ilmoitetaan, että eilen on käynyt kulkulaitosministerin luona kaksi kunnanvaltuutettua Pyhäjärveltä, ja ne ovat sitten ilmoittaneet, että Pyhäjärven työttömien joukossa on yli 90 sellaista, jotka eivät kuulu sulkulaisiin. Onko luettelo vasta eilen herra kulkulaitosministerille annettu? Siis sen jälkeen kuin minä olen nostonut tämän kysymyksen täällä?

Kulkulaitosministeri Wuolijoki: Se hän todistaa vain sitä, että Pyhäjärven köyhäinlaitolautakunnalla oli oikein, kun se sanoi, että Pyhäjärven kunnassa myöhempään syksyllä tulee olemaan paljon työttömiä. Kun töitä ei ole aloitettu ja on näin paljon työttömiä, jotka todennäköisesti eivät ole sulkulaisia, sikäli kuin minulle on ilmoitettu, niin se oletamus, jolla nämä apurahat myönnettiin, pitää täydellisesti paikkansa. Sillä nämä tietysti tulevat saamaan työtä, luultavasti kyllä sulkulaisetkin, sikäli kuin Tie- ja vesirakennusten ylihallitus katsoo olevan syytä niitä työhön ottaa. Se on vain todistus siitä siis, että siellä on muitakin työttömiä kuin sulkulaisia, koska ed. Ingman on tahtonut väittää, että siellä ei ole muita. Anomuksen on tehnyt Pyhäjärven kunta, eivätkä Högforsin sulkulaiset. Sillä ei ole mitään tekemistä Högforsin tehtaan kanssa, sillä se on Pyhäjärven kunta, joka on koko ajan tässä asiassa ollut alullepanijana.

Ed. Ingman: Minä ymmärrän tämän vastauksen siis niin, että tämä minulle tänään ojennettu lista on Pyhäjärvellä tehty ad hoc.

Ed. A. Aalto: Minusta tuntuu ihmeelliseltä, että kokoomusryhmä ei voi tehdä erikoista välikysymystä, vaan että sen täytyy vallan toisen asian yhteydessä pyrkiä tekemään tällaisesta asiasta välikysymyksiä, josta on vaikeata keskustella niiden, jotka

tahtoisivat pysyä käsiteltävänä olevassa asiassa. Minä siis toivoisin, että kokoomus ja Ingman ehkä toisten suosiollisella avulla tekisivät tästä asiasta erityisen välikysymyksen.

Ed. Rosenberg: Minä tahtoisin vain ennen päätöksen tekoa kehoittaa puhemiestä ilmoittamaan, kummastako kysymyksestä päätetään, Högforsista vai esilläolevasta asiasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasonen ed. A. Aallon kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin hallituksen ehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paasonen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Paasonen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (102—84—00—13).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 13, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Keto: Nyt on käsiteltävänä lepäämään jätetty ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta. Me tiedämme kuitenkin, että hallitus on samasta asiasta valmistanut uuden esityksen, joka parhaillaan on talousvaliokunnan käsiteltävänä. Tämä ehdotushan on, kuten eduskunnan jäsenet tuntevat, tavallaan kompromissiehdotus, jossa on otettu huomioon erinäisiä toivomuksia, jotka aikaisemmin toisessa muodossa esitettiin viime eduskunnan aikana siitä, että myöskin kunnille ja osuuskunnille taattaisiin mahdollisuus harjoittaa apteekkilaitoksesta. Minun mielestäni on muodotonta, että nyt hyväksymällä tämä laki jo naulattaisiin kiinni, mille kannalle tässä asiassa on astuttava, ennenkuin on kuultu, mitä talousvaliokunta sanoo hallituksen esityksestä. Minusta nämä asiat olisivat käsiteltävät yhdessä, jotta varattaisiin tällä tavalla eduskunnan jäsenille tilaisuus harkita, asettuuko eduskunta sille kannalle, joka esiintyy lepäämään jätetyssä ehdotuksessa laiksi apteekkilaitoksesta, vai asettuuko se sille kannalle, joka esiintyy hallituksen esityksessä. Minun mielestäni tämän asian käsittelyä olisi lykättävä siksi, kunnes talousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä on valmistunut. Talousvaliokunnan herra puheenjohtajalta olen kuullut, että talousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä voisi valmistua tämän kuun kuluessa, jonka vuoksi ehdotan, että tämän asian kolmas käsittely lykättäisiin ensimmäiseen marraskuulla pidettävään eduskunnan istuntoon.

Ed. Lehtokoski: Pyydän kannattaa ed. Kedon tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, ja tämä ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepyyntöön.

Ed. Savenius: Luovun.

Ed. Molin: Sääsom rdgsm. Keto framhöl, så har förslag om förkastande av det föreliggande vilande lagförslaget framställtts ander förutsättning, att riksdagen vore böjd för att antaga den nya propositionen, vilken av den nu sittande regeringen har till riks-

dagen inlämnats. Man frågar sig vad orsaken har varit till att regeringen funnit sig föranlåten att inlämna denna nya proposition. Om ett lagförslag lägges vilande, så förutsätter R. O. uttryckligen, att oberoende härav ny proposition i ämnet kan av regeringen avlätas. Det är givet, att denna nya proposition då bör gå i kompromissens tecken för att man sålunda skall få lag i ämnet tidigare godkänd än vad annars vore möjligt, för att man skall kunna undvika att en viktig fråga blir vilande måhända åratals framt. Men härav följer uppenbarligen, att det är till någon riksdag, som sammanträder före nyval, man har tänkt sig att en ny proposition bör lämnas, men ingalunda till den första riksdagen, som sammanträder efter nyval. Ty vid denna riksdag kommer ju frågan under alla förhållanden automatiskt upp av sig själv.

I det nu föreliggande fallet synes dess mindre skäl hava förefunnits för regeringen att inlämna ett nytt lagförslag, då ju detta, såsom rdgsm. Keto alldeles riktigt anmärkte, i sak är fullt överensstämmande med den reservation, som vänsterns medlemmar avgåvo till ekonomiutskottets vid 1926 års riksdag avgivna betänkande, och vilken reservation sedan här också i riksdagen omfattades av minoriteten. Man kan då icke förstå annat än att den nya propositionen inlämnas antingen för att giva vänsterns förslag någon större pondus eller också för att på sätt eller annat inveckla sakens behandling och undvika att det vilande lagförslaget skall såsom sådant antagas. Man har synbarligen hoppats, att man genom denna manöver skall få frågan om apoteksväsendets omorganisation i dess helhet åter uppskjuten till första efter nyval sammanträdande riksdag.

Ekonomiutskottet har riktigt nog icke nappat på den utlagda kroken, utan, såsom sakenligt varit, beslutit att först handlägga det gamla vilande lagförslaget och sedan, beroende på vilken ståndpunkt riksdagen tager till detta lagförslag, komma fram med betänkande angående den nya propositionen. Detta ekonomiutskottets förfarande har icke allenast med avseende å föreliggande omständigheter, utan även fullkomligt sakligt sett, varit det enda riktiga. Jag motser vid sådant förhållande, att även riksdagen skall förkasta det nu framställda bordlägningsförslaget och gå till slutlig behandling av det föreliggande lagförslaget.

Valtiovarainministeri Ryömä: Kun tämä asia viime keväänä oli eduskunnassa käsiteltävänä, oli täällä vastakkain kaksi kantaa. Toinen oli se kanta, joka esiintyi silloisessa hallituksen esityksessä ja joka perustui siihen, että apteekit olisivat edelleen jätettävät niinkuin tähänkin asti yksityisten apteekkarien monopoliksi. Toinen taas nojautui siihen käsitykseen, jonka Maalaiskuntien liitto ja Kaupunkikuntien liitto ja Kulutuskuntien Keskusliitto olivat hallitukselle esittäneet, nimittäin että osuusliikkeet, kunnat ja eräänlaiset osakeyhtiöt tulisivat etuoikeutetuiksi yksityisten apteekkien edellä saamaan apteekkeja. Kun tästä keskusteltiin, niin tehtiin ennen kaikkea muistutus sitä vastaan, että tuolla tavalla nämä osuusliikkeet ja kunnat ja osakeyhtiöt asetettaisiin etuoikeutettuun asemaan yksityisapteekkeihin nähden. Kun tämä asia nyt tuli hallituksessa esille, niin hallitus pyrki poistamaan tämän väitteen syyn ja rinnasti osuusliikkeet, osakeyhtiöt y. m. yksityisten apteekkarien kanssa, silloin kuin apteekkioikeuksia myönnettään. Hallituksen esityksessä asetetaan sille kannalle, että siinä toiselta puolelta on tärkeänä tekijänä se, että apteekin hakijalla on apteekin hoitajaksi ehdotettuna pätevin henkilö, ja toiselta puolelta se, minkälaisen apteekinhaltijan katsotaan hoitavan liikettä sillä tavalla, että suuri yleisö siitä enin hyötyisi. Jäisi siis tässä tapauksessa kokonaan hallituksen varaan, mitkä seikat se kulloinkin ottaa huomioon apteekkioikeuksia myöntäessään ja mikä puoli sen mielestä kulloinkin on ratkaiseva. Olisi tuntunut asianmukaisemmalta, että valiokunta, kun se ryhtyi asiata käsittelemään, olisi käsitellyt nämä kaksi ehdotusta samalla kertaa. Nyt on valiokunta rientänyt käsittelemään yli vaalien äänestetyt lakiehdotuksen ilman muuta ja sensijaan kokonaan jättänyt esittämättä kantansa niistä ehdotuksista, joita hallitus on viimeksi esityksessään tehnyt. Minusta tuntuisi näin ollen luonnolliselta, että valiokunta saisi nyt aikaa esittää käsityksensä, kielteisenkin, tästä uudesta esityksestä ja että eduskunta voisi samalla kertaa saada molemmat mietinnöt käsiteltävikseen. Sen vuoksi minäkin ehdotan, että eduskunta hyväksyisi ed. Kedon ehdotuksen ja lykkäisi tämän asian niin pitkälle, että valiokunta ehtii mainitsemäni tehtävänsä suorittaa.

Ei myöskään ole mitään outoa eikä uutta siinä, että hallitus kantansa mukaisesti koet-

taa johtaa niin hyvin yhtä kuin toistakin kysymystä ja antaa niistä eduskunnalle esityksiä, varsinkin kun tällä kertaa voidaan ottaa huomioon ne näkökannat, jotka täällä esitettiin viime keväänä tämän toisen suunnan puolesta. Hallituksen ehdotus on, kuten sanoin, eräänlainen kompromissi asiassa ja senkin vuoksi olisi minusta ollut syytä ottaa tämäkin esitys harkittavaksi, ennenkuin ryhdytään tämän asian lopulliseen käsitteelyyn.

Ed. Sch a u m a n: Jag förenar mig om de synpunkter rörande bordläggningssyrkandet, som här ha framförts av rdgsm. Molin. Denna fråga, frågan om apoteksväsendets organisation, har verkligen varit så länge på dagordningen att vi nu i tredje behandlingen måste kunna antaga ett vilande lagförslag därom. Det gäller endast för riksdagen att välja mellan utskottets betänkande och den till betänkandet fogade reservationen, som just innebär detsamma som regeringens proposition i ärendet. Fattas beslut nu, så är därmed saken avgjord. Jag motsätter mig bordläggning.

Ed. K y l ä n p ä ä: Hallituksen uutta esitystä apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä on talousvaliokunnassa alustavasti käsitelty ja silloin huomattu se, mitä täällä ovat jo useat puhujat lausuneet, että tämä uusi esitys on sama kuin lepäämään jätettyyn lakiin liitetty vastalause, vaikka vähän siloitetummassa muodossa, ja silloin katsonut, että jos lepäämään jätetty laki tulee hylätyksi, niin silloin otetaan vasta hallituksen uusi esitys jatkuvaan käsitteelyyn. Minusta ei ole mitään aihetta jättää tämän asian käsitteelyä tuonemmaksi.

Ed. Molin: Minister Ryömä ville göra gällande, att regeringens nya proposition icke i allo överenstämmer med reservationen till ekonomiutskottets betänkande vid 1926 års riksdag. Vid ett yttligt betraktande kan så synas, men granskar man motiven till regeringens nya lagförslag, så finner man, att avsikten är att fullt samma ordningsföljd vid fördelandet av apoteksprivilegierna skall följas som redan i våras på vänsterhåll föreslogs. I den nya propositionen är det jämställighet emellan kommuner, andelslag och de enskilda yrkesutövarena blott på pappret, men icke till gagnet. Det säges nämligen i

motiveringin till den nya propositionen: „Ä andra sidan bör statsrådet vid jämförelse av sökandes till apoteksprivilegier inbördes meriter taga i betraktande, i vad mån vederbörande sökande i kommersiellt avseende är i stånd att vederbörligen sköta ett apotek eller huruvida företagens vinst eller överskott från apoteksrörelsen användes till förmån för enskilda personer eller kommer den läkemedel förbrukande allmänheten eller allmännyttiga ändamål till godo”; alltså tämligen tydligen sagt vem som vid utgivandet av apoteksprivilegier i främsta rummet skall komma i åtnjutande därav.

Sisäasiainministeri P u r o: Sen huomauksen johdosta, että mitä aihetta hallituksella oli antaa asiasta uusi esitys, kun samasta asiasta hyväksytty laki oli eduskunnassa jätetty lepäämään, tahtoisin mainita, että eduskunnassa on voimakas mielipide ollut toisella kannalla, kuin mikä esiintyy lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa. Sitäpaitsi on eduskunta vuoden 1923 valtiopäivillä lausunut, että asiasta olisi annettava sille pohjalle rakennettu esitys, että myöskin kunnat voisivat saada apteekkioikeuksia. Eduskunnassa esiintyneestä kahdesta kannasta, joista toisen mukaan kunnille ja osuuskunnille olisi myönnettävä etuoikeuksia apteekkioikeuksien saannissa ja toisen mukaan etuoikeudet olisi edelleen taatava yksityisille henkilöille, eroaa hallituksen esitys siinä, että ei osuuskuntia ja kuntia eikä yksityisiäkään henkilöitä aseteta etuoikeutettuun asemaan. Hallituksen uudessa esityksessä päinvastoin on omaksuttu se kanta, että kunnille, niiden muodostamille osakeyhtiöille ja osuuskunnille olisi annettava vapaa oikeus kilpailla apteekkioikeuksista, siis oikeus hakea ja mahdollisuuksien mukaan myöskin saada apteekkioikeuksia yksityisten henkilöiden rinnalla. Tämä periaate tuntuisi hyväksyttävältä. Jos kunta ja osuuskunta kykenisivät osoittamaan, että niillä on taloudellisia mahdollisuuksia ryhtyä apteekkiliikettä harjoittamaan ja jos ne voisivat esittää yhtä pätevän apteekkinhoitajan kuin yksityiset apteekkioikeuksien hakijat olisivat, niin ei tuntuisi olevan mitään aihetta evätä kunnilta ja yhtymiltä mahdollisuutta saada apteekkioikeus. Esityksessä siis rajoitetaan vain vähän sitä tähän saakka vallalla ollutta periaatetta, että ainoastaan yksityiset hen-

kilöt voivat saada apteekkioikeuksia. Hallituksen esityksessä on sitäpaitsi asetettu kuntiin, niiden muodostamiin osakeyhtiöihin ja myöskin osuuskuntiin nähden sellainen tiukka vaatimus, että jos se apteekkinhoitaja, joka alkuperäisesti on siksi hyväksytty, jostakin syystä tulee luopumaan toimestaan, niin asianomainen apteekkinhaltija ei itse voi omavaltaisesti määrätä apteekkinhoitajaa, vaan on asia alistettava lääkintöhallituksen ratkaistavaksi, ja loppukädessä siis uuden apteekkinhoitajan nimittäminen riippuu lääkintöhallituksesta. Tällä on tahdottu estää apteekkinhoitajiksi asettamasta sellaisia henkilöitä, jotka kykyjensä ja taitojensa puolesta eivät olisi verrattavissa niihin yksityisiin henkilöihin, jotka saattavat saada oikeuden apteekinpittoon. Vielä on huomattava, että hallituksen esityksessä esitetään osuuskunnille eikä muille yhtymille apteekkioikeuksien myöntämistä vain 25 vuodeksi kerrallaan. Tällä määräyksellä siis tahdotaan rajoittaa näiden yhtymien oikeuksia suppeammiksi, kuin mitä yksityisillä henkilöillä tulisi olemaan.

Kun tässä on kysymys uuden periaatteen hyväksymisestä apteekkioikeuksien saantiin nähden, tuntuisi minustakin suotavalta, että eduskunta saisi määrätä tässä asiassa kantansa yhtä aikaa sen lain kanssa, joka on jätetty lepäämään. Näin ollen tuntuisi suotavalta, että nyt käsillä oleva asia jätettäisiin pöydälle, jotta talousvaliokunta saisi valmistaa mietinnön hallituksen esityksestä, ja molemmat lait voitaisiin sitten yhtä aikaa ottaa käsiteltäviksi.

Ed. Reinikainen: Kun täällä nyt suuri osa edustajia ei ole valmis muodostamaan kantaansa kysymyksessä olevassa asiassa, ennenkuin he ovat tutustuneet tarkemmin hallituksen esitykseen, niin lienee kohtuullista antaa heille tällainen tilaisuus. Me valiokunnan jäsenet kyllä olisimme valmiit asian käsittelemään, mutta kun täällä on niin monta puhujaa toivonut vielä aikaa saadaakseen paremmin tutustua hallituksen uuteen esitykseen, niin lienee heille annettava tähän tilaisuus.

Ed. Järvinen: Minä vastustaisin ehdotusta tämän asian pöydällepanemisesta. Tässä asiassa on eduskunnalla mahdollisuus joko hyväksyä tai hylätä lepäämään jätetty ehdotus, joka perustuu toisille periaatteille,

kuin hallituksen esitys. Jos eduskunta ker-
ran hyväksyy tämän lepäämässä olevan, niin
rauennee itsestään uusi. Päinvastaisessa
tapauksessa on eduskunnalla tilaisuus myö-
hemmin uutta käsitellä. Kun tämä ehdotus
apteekkilaitokseksi tulee sellaisten määräysten si-
jaan, jotka ovat 1600 ja 1700-luvulta, niin
on tässä kysymys semmoisesta lainsäädän-
nöstä, jossa suinkaan ei ole liiaksi kiireh-
ditty. Minusta eduskunta voi huoletti tämän
asian päättää.

Ed. Keto: On selvää, että eduskunnalla
on tietysti se oikeus, josta edellinen puhuja
mainitsi, ja että asian käsittely tulee tapah-
tumaan siinä järjestyksessä kuin hän mai-
nitsi. Mutta kysymyshän on nyt siitä, miten
eduskunta voi mahdollisimman harkiten
tehdä tuon asianomaisen päätöksensä; joko
hyväksyä tämän kysymyksessä olevan le-
päämään jätetyn lakiehdotuksen tai hylätä
sen. Ja minusta nähdessä eduskunta ei voi
tarpeellisella perusteellisuudella tehdä pää-
töstä puoleen tai toiseen, ennenkuin se on
saanut tilaisuuden tutustua myöskin talous-
valiokunnan mietintöön hallituksen esityk-
sestä, joka, niinkuin herra sisäasiainmini-
steri täällä jo huomautti, ei suinkaan ole
sama kuin se kanta, jota täällä aikaisemmin
esitettiin kunnallisten ja osuustoiminnallisten
apteekkien puolesta, vaan joka todella
sisältää kompromissiehdotuksen näiden kah-
den äärimmäisyyden välillä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan
päättäneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on
ed. Keto ed. Lehtokosken kannattamana eh-
dottanut, että asia pantaisiin pöydälle mar-
raskuussa pidettävään ensimmäiseen edus-
kunnan istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta
ed. Kedon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsit-
telyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on
ed. Kedon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (96—89
—3—11).

Puhemies: Eduskunta on päättänyt
jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu:

Ed. Reinikainen: Kuten tässä
äskessä keskustelussa kävi ilmi, on edus-
kunnalla nyt käsiteltävänä kaksi samaa
asiaa tarkoittavaa esitystä; toinen on tämä
lepäämään jätetty ja toinen, kuten on
huomautettu, nykyisen hallituksen esitys.
Valiokunta päätti menetellä sillä tavalla,
että se tahtoi käsitellä aluksi tämän lepää-
mään jätetyn esityksen. Se noudatti tässä
sitä vanhaa tapaa, joka ennen on ollut edus-
kunnalla. Meillä oli kerran täällä ennen
esillä lex Pulkkinen, joka oli jätetty lepää-
mään ja samaan aikaan antoi hallitus esityk-
sensä. Ja samasta asiasta silloin käsiteltiin
ensin lepäämään jätetty esitys. Eduskunta ei
halunnut silloin tarkemmin tutustua uuteen
esitykseen ja asian käsittely meni silloin
sovussa.

Tämän lepäämään jätetyn lakiesityksen
on ratkaistava monta tärkeätä kysymystä,
jotka tässä maassa ovat olleet erittäin
vaikeasti ratkaistavissa. Se ratkaisee, jos se
tulee hyväksytyksi, kysymyksen kanta-
apteekkeista, joka kysymys on ollut vuosi-
kymmeniä käsiteltynä alaisena, tavalla, joka
tydyttäneen suurta osaa asianharrastajia.
Se ratkaisee myöskin vaikean kysymyksen
apteekkien verotuksesta ja samalla se
myöskin yrittää ratkaista kysymystä siitä
perusteesta, jolle apteekkilaitos on raken-
nettava. Minun käsittääkseni nämä perus-
teet eivät ole oikeat tässä laissa. Tämä
lakihan jättää apteekkilaitoksen yksistään
yksityisille henkilöille, se on rakennettu
n. k. henkilökohtaiselle toimilupajärjestely-
perusteelle. Sinä 100 vuoden aikana, jolloin
asia on ollut eduskunnan käsiteltävänä, on
useita kertoja jo satakin vuotta takaperin
tehty ehdotuksia, että yhteiskunnalle varat-
taisiin tilaisuus myös apteekkiliikkeen har-
joittamiseen ja ne monet esitykset, jotka
viime vuosina ovat olleet eduskunnan käsi-
teltävinä, ovat tähänneet samaan päämää-
rään. Ja me tiedämme, että eduskunta on
hyväksynyt viimeksi v. 1923 sellaisen kan-
nan, että kunnille varattaisiin etuoikeus
apteekkiliikkeen saamiseen silloin, kun
apteekkipaikka tulee avoimeksi. Ja tätä
samaa pyrkimystä ovat, kuten täällä useasti
on mainittu, myöskin Kaupunkikuntain

Liitto ja Maalaiskuntain Liitto kannattaneet. He ovat jättäneet tästä asiasta valtioneuvostolle esityksen, jossa he pyytävät päästä osallisiksi myös apteekkiliikkeen harjoittamisesta. Ja samanlaisen esityksen on tehnyt, kuten on huomautettu, myöskin Kulutusosuuskuntien Keskusliitto. Kun katselee niitä perusteita, joilla eduskunta on hylännyt nämä ehdotukset, niin täytyy sanoa, että nämä perustelut ovat minusta hyvin heikot. Siinä on neljä eri perustetta: Ensin sanoo valiokunta perusteluissaan, että jos annetaan kunnille tilaisuus apteekkiliikkeen harjoittamiseen, samoin osuusliikkeelle, niin he ottavat ainoastaan suuremmassa kaupungeissa apteekkeja itselleen. Toiseksi huomautetaan sitä, että maalla apteekkiliike ei kannata ja että se maalaiskunnille tulee tuottamaan tappiota. Ja kolmanneksi huomautetaan siitä, että lääkkeet mahdollisesti tulisivat huonosti laitettuja ja siis huonompia, jos ne olisivat kuntien ja osuuskuntien hallussa. Ja neljänneksi, että apteekkien henkilökunnan asema huonontuu. Mitä tule viimeiseen, apteekkihenkilökunnan asemaan, niin varmaa on, että kuntien ja osuuskuntien palveluksessa ne eivät tulisi huononemaan, ja samoin ei minun käsittääkseni olisi mitään vahinkoa maaseudulle, jos suuremmat kaupungit ottaisivat itselleen apteekkeja tai eivät ottaisi. Minä olen vakuutettu siitä, että maalla ja harvoissa paikoissa maalla voitaisiin ottaa apteekki kunnan haltuun, mutta minä olen vakuutettu myöskin siitä, että siellä, missä voidaan ottaa, se kykenisi hoitamaan, ja täytyy luottaa siihen, että meidän suuret kunnalliset keskusjärjestömme ja kunnallismiehemme eivät menisi ottamaan apteekkiliikettä siellä, missä ei olisi edellytyksiä apteekkiliikkeen kunnolliselle hoitamiseksi. Ja minun käsittääkseni ei ole mitään todisteita siitä, että jos kunnalla ja osuusliikkeellä olisi apteekki, tavarain laatu olisi huonoa. Minä pyydän muistuttaa Eduskunnan mieleen, että keran kun täällä Helsingissä oli rohdosliikkeissä kysymys määrätystä lääkeaineista, ja toimeen pantiin tutkimus niin kävi selville, että Elannossa olivat nämä paremmat kuin muissa rohdosliikkeissä. Tämä on meillä ainoa tapaus, jossa voidaan verrata osuusliikkeen hallussa olevaa rohdosliikettä, koska osuusliikkeillä ei ole apteekkioikeutta. Koska minun mielestäni nämä perustelut eivät ole oikein sitovat, tuntuu omituiselta, jos nyt

eduskunta nousisi vastaan meidän kunnallisia keskusjärjestöjämme, Maalaiskuntain ja Kaupunkikuntain Liittoa, jotka yksimielisesti, minä vielä alleviivaan sen, ovat pyytäneet saada haltuunsa apteekkeja. Täällä on kunnallismies Sahlstein myös tämän pyynnön takana ja minä toivoisin, että hän tässä tilaisuudessa tulisi puolustamaan Kaupunkikuntain Liiton kantaa asiassa. Sikäli kuin tiedän, eduskunnan arv. puhemies on Maalaiskuntain Liitossa vaikuttava jäsen ja hän ei voi nyt tulla tässä puolustamaan tätä asiaa, mutta minä luulisin, että hän mahdollisesti olisi sillä kannalla, jossa hän Liitossakin on ollut. Mutta olkoonpa tämän asian kanssa miten hyvänsä, vaikka olisi voitu olla eri mieltä siitä, onko hyväksyttävä se kanta, joka viime kerralla esitettiin vasemmiston taholta, niin ei pitäisi olla eri mieltä siinä, että hyväksyttäisiin laki siinä muodossa, kuin hallitus on nyt esittänyt. Tämä oleellisesti poikkeaa siitä kannasta, jota täällä viime keväänä esitettiin. Tässä jätetään, minä alleviivaan sen, kilpailu apteekkeista ainoastaan henkilöiden kilpailtavaksi ja rinnan, ei ketään aseteta etuoikeutettuun asemaan ja lisäksi, jos olisi epäilyksiä, ettei voisi kunta ja osuusliike apteekkia kunnolleen hoitaa, niin silloin on määräys, että lääkintöhallitus voipi heti lakkauttaa tällaisen apteekin. Minun käsittääkseni valtiovallan velvollisuus on valvoa, että lääkkeet ovat hyviä, että ne ovat halpoja ja että niitä on aina helposti saatavissa. Se esitys, jonka hallitus on tänne jättänyt, ei tulisi missään suhteessa tätä periaatetta rikkomaan. Päänavastoin. Minä olen vakuutettu, että kun jätetään tällainen kilpailu, minä sanon terveellinen kilpailu, niin se tulee vaikuttamaan hyvin itse apteekkiliikkeeseen. Kun näin on, minun käsittääkseni pitää hylätä tämä esilläoleva lakiehdotus. Me olemme huomanneet viime aikoina, että niitä hyviä lakiesityksiä, joita meidän nykyinen hallitus on tänne jättänyt, ei ole otettu vastaan sillä suopeudella, jota ne olisivat ansainneet. Mutta tämä lakiesitys on aivan vähäpätöinen, tässä ei ole yhtään vallankumouksellisuutta, ja kun tämän takana on ollut äärimmäisestä oikeistosta lähtien henkilöitä niin minä tämän ottaen huomioon rohkenen ehdottaa, herra puhemies, että tämä lakiehdotus nyt hylättäisiin. Nekin, jotka mahdollisesti ovat toisella kannalla, nekin, jotka siis eivät ole valmiit kannattamaan kunnille eikä osuus-

liikkeille tilaisuutta apteekkiliiikkeen harjoittamiseen, voisivat nyt tällä kertaa äänestää tämän esityksen hylkäämisen puolesta sen tähden, että voisivat ne, jotka eivät ole asiasta perillä, perehtyä tarkemmin hallituksen tekemään esitykseen. Minä toivoisin, että kun tämä asia nyt on ollut päiväjärjestyksessä 100 vuotta, kun tällä lailla siis koetellaan, kuten lain lopusta käy selville, poistaa esim. säädöksiä lääkärin, parturin ja apteekkarin keskeisestä suhteesta, siis lääkäri, parturi ja apteekkari voivat olla sama henkilö, niin ehkä voisi odottaa yhden kuukauden. Minä voin ilmoittaa, että parin viikon päästä eduskunnalla jo olisi nähtävänä valiokunnan mietintö hallituksen esityksen johdosta ja tähän mietintöön on helposti myös saatava se periaate, jota meidän vastustajamme kannattavat. Näin ollen rohkenen ehdottaa, että eduskunta hylkäisi lakiehdotuksen.

Ed. Savenius: Siitä huolimatta että tämän asian käsittelyssä on kyllin selvästi tuotu esiin ne suuret heikkoudet apteekkilaitoksen järjestelyssä, minkä tämä lepäämään jätetty esitys sisältää, pyritään kuitenkin ajamaan päätökseen tämä lakiesitys. Näyttää siltä, että sen väestön etu, jonka tarvetta tyydyttämässä apteekkilaitoksen pitäisi olla olemassa, jätetään huomioon ottamatta, mutta sen sijaan tunnustetaan yksityisten yritteliäisyys. Niiden mielestä siis, jotka tätä lakiesitystä innokkaasti ovat puolustaneet, ovat myös apteekit apteekkareja varten eikä yleisön tarpeen tyydyttämiseksi. Vaikka apteekkilaitoksen järjestäminen nykyisten vaatimusten mukaiselle kannalle onkin suoritettava niin pian kuin mahdollista, pitäisi järjestelyn tapahtua sellaisella tavalla, että lakiin ei jätettäisi tavallisia heikkouksia, tahtoisin sanoa, yleisön etu ennen kaikkea olisi otettava järjestelyssä huomioon. Vapaan toimilupaperiaatteen hyväksymistä vastaan on tehty päteviä muistutuksia. Ne olisi otettava paremmin huomioon kuin mitä tämän lakiesityksen puolustajat näyttävät tekevän. Laissa olisi varattava kunnille ja osuuskunnille oikeus apteekkiliiikkeen harjoittamiseen. Sitä vaatii yleisön edun huomioonottaminen. Ei pidä ensinkään paikkaansa se väite, että nykyiset liikkeenharjoittajat tuntevat enemmän vastuunalaisuutta apteekkilaitoksen hoitamisessa ja lääkeaineiden käsittelemisessä kuin kunnalliset tai osuustoiminnallisten järjes-

töjen huostassa olevien apteekkien hoitajat. Päinvastoin yksityisten etuoikeuksien puoltajatkään eivät ole voineet kieltää sitä tosiasiaa, että yksityisten apteekkien toimintaa on varsin vaikea alistaa tehokkaan tarkastuksen alaiseksi. Viimeisten vuosien kokemukset osoittavat, että apteekkiliiikettä harjoittavat yksityiset yrittelijät käyttävät aivan törkeällä tavalla väärin saamiensa oikeuksia eivätkä valtiovalan käytettävissä olevat keinot näytä riittävän näiden väärinkäytösten lopettamiseen. Yksityisten etuoikeuksia apteekkiliiikkeen järjestelyssä puoltavalta taholta on kuultu m. m. sellaisia väitteitä, että kunnallisten ja osuustoiminnallisten järjestöjen käsissä olevien apteekkien toiminnan tarkastaminen kävisi vaikeammaksi varsinkin sen johdosta, että apteekkitoiminnassa mahdollisesti sattuvien väärinkäytösten seuraukset, jotka erittäin raskaina kohtaavat yksityisiä apteekkareita, eivät paljonkaan merkitse yhteiskunnallistutettujen apteekkien omistajille. Asia on aivan päinvastainen. Siitä meillä on suoranaisia kokemuksia. Että tämä seikka tulisi kyllin selväksi, pyydän esittää erään näkökohdan siitä, millä tavalla vastuu väärinkäytöksistä kohtaisi yksityisiä ja ensin osuustoiminnallisten järjestöjen huostassa olevaa apteekkia.

Suurimpia, turmiollisimpia väärinkäytöksiä, joihin yksityisapteekarit ovat jatkuvasti tehneet itsensä syyppäiksi, on eräänlainen laillistutettu alkohooliliiikkeen harjoittaminen. Sen komitean toimittaman tutkimuksen perusteella, joka tunnetaan valtion alkoholikomitean nimellä, ovat apteekit ostaneet väkijuomia vuonna 1919 231,543 litraa, vuonna 1925 kokonaista 1,165,123 litraa 100 %:sta alkoholia. Eräät muut saman komitean keräämät tilastotiedot osoittavat, että tämän myydyin väkijuoman määrän nautittavaksi kelpaamaton osa on häviävän pieni koko määrään verrattuna, sillä vuonna 1925 myytiin 1,035,141 litraa puhdasta alkoholia ja vain 656,776 litraa denaturoitua alkoholia. Tätä suhteettomaksi paisunutta laillista väkijuomakauppaa, oikeammin kielto-lain häikäilemätöntä kiertämistä, ei tietenkään voitane kokonaan panna apteekkarien niskoille ainakaan niin kauan kuin meillä lääkärit muutamien kymmenmarkkasten hinnasta ja ilman rangaistuksen pelkoa voivat kirjoitella rajattoman määrän spriireseptejä. Mutta apteekkiliiikkeen harjoittajilla on silti huomattava osuus asiassa. Ap-

teekeilla on nimittäin oikeus kieltäytyä myymästä väkijuomia juopottelutarkoitukseen siinäkin tapauksessa, että ostaja esittää tuollaisen lääkärin allekirjoittaman lupalapun. Mutta apteekkien suhteettomasti painunut väkijuomakauppa todistaa päinvastoin, että apteekkarit hyvän voiton vuoksi suorastaan suosivat tätä epäilyttävää laillista kieltolain kiertämistä. Onpa täällä todistettu, että apteekkioikeuksia on annettu henkilöille, jotka ovat itse kroonillisia alkoholisteja, vieläpä sellaisille, jotka ovat olleet parantumattomina alkoholisteina alkoholiparantoloissa hoidokkeina. Voidaanko ajatellakaan, että tämäntapaiset apteekkarit kieltäytyisivät houkuttelevan voiton tavoittelemisesta ja yrittäisivät rajoittaa väkijuomaliikettä? Eihän heitä siihen pakota mikään, eipä edes yleisen mielipiteen painostus, joka useimmiten on tällaisen väkijuomakaupan puolella.

Kunnallisten, varsinkin osuustoiminnallisten järjestöjen huostaan uskottujen apteekkien suhteen on asia toinen. Yksikään osuustoiminnallisen liikkeen apteekin vastuunalainen hoitaja ei uskaltaisi antautua väkijuomakaupan suosijaksi. Ensisikään häntä eivät siihen pakottaissi mitkään henkilökohtaiset syyt ja toiseksi osuuskunnan jäsenistön raittiusmielisen osan asiaan puuttuminen tekisi mahdottomaksi pirtukaupan harjoittamisen siinä laajuudessa kuin mitä jokainen yksityinen käsillä oleva apteekki tällä hetkellä harjoittaa. Kaikki seikat puhuvat sen käsityksen puolesta, että kunnallisten ja osuustoiminnallisten apteekkien toimintaa tässäkin suhteessa olisi paljon helpompi valvoa kuin yksityisten apteekkiliikkeiden. Niiden toiminnan kontrolloijana olisi jo kunnan tai osuuskunnan raittiusmielinen jäsenistö, joka tulisi kiinnittämään huomiota sellaisten väärinkäytösten poistamiseen, mitkä yksityisillä aptekeilla ovat tavallisia, mutta joihin keneläkään ei kuitenkaan ole mitään sanomista, koska liike on yksityinen liike. Apteekkilaitoksen tarkoituksenmukainen järjestely ja tehokkaan tarkastuksen aikaansaaminen yhteiskunnan taholta apteekkiliikkeen harjoittamiseen nähden mielestäni vaativatkin sitä, että tällainen terveydenhoidon kannalta tärkeä liiketoiminta asetetaan yleisön etujen eikä yksityisten liikevoiton tavoittelun pohjalle. Se onnis-

tuu parhaiten siten: Apteekkitoimi luovutetaan kuntain ja sellaisten osuustoiminnallisten järjestöjen käsiin, jotka jommuassa toiminnassaan yrittävät seurata kuluttavan yleisön tarpeiden tyydyttämistä. Senvuoksi yhdyn kannattamaan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Wiik: Herr talman! Så gärna jag än tror på nödvändigheten av en snar modernisering av apotekslagstiftningen, vilken såsom av förevarande lagförslag framgår går 100 eller 150 år tillbaka i tiden eller mera, så kan jag dock icke anse detta lagförslag erbjudas den grund, varpå apoteksväsendets framtid bör fotas.

Att profitlysnaden inom apoteksområdet har gjort sig särdeles bred, att apoteken taga sju för tu för sina varor, det har om något ingått i det allmänna medvetandet och bekräftas jämväl vid ett närmare skärskådande av hithörande förhållanden. Bote-medel häremot vore givetvis att apoteksdriften antingen övertoges av samhället — och det är märkligt att såväl lands- som stadskommunernas förbund har uttalat sig för en sådan lösning — eller att den kooperativa verksamheten finge tillträde till detta område. Erfarenheten har nogsam visat, huru andelsverksamheten effektivt kunnat skydda den konsumerande allmänheten såväl mot en oskälighet prissättning som mot andra missförhållanden inom varudistributionen. Det har visat sig, att den erbjuder det för närvarande kraftigaste möjliga skyddet mot salubjudande av kvalitativt mindrevärdiga varor. Om detta är nödigt inom försäljningen av livsmedel, så är det så mycket nödvändigare inom handeln med läkemedel. Dessa ha ju den största betydelse för den fattigare befolkningen, emedan denna är mer än andra ansatt av sjukdomar, varemot dess förmåga att bereda sig omvårdnad är mindre. Det borde därför skapas garantier för att allmänhetens pengar, som användas för läkemedel, verkligen bli väl använda. Men dessa garantier kan den privata affärsdriften icke erbjuda.

Vi hava icke i vårt land någon erfarenhet av vad andelsverksamheten inom apoteksområdet kan uträtta, eftersom detta område har varit förbehållet den privata affärsverksamheten som ett monopol. Från vissa andra länder har man sådan erfaren-

het. Men i vårt land ha vi dock ett närbesläktat område, som visat vad andelsverksamheten härutinnan kan uträtta, nämligen handeln med drogeriartiklar. Andelsaffären Elanto har som känt i Helsingfors upprättat drogbutiker, och jag skall be att få anföra några exempel, som visa vad härutinnan i praktiken kan uträttas till bättnad för den konsumerande allmänheten.

Medan alltså i Elantos drogbutiker exempelvis vattenglas betingar sig ett pris av 2:50 per kg, kostar samma vara i den privata handeln 3:50, lutsten likaså 6 mark resp. 8 mark, rå terpentin 9 resp. 13 mark, kamfertonafalin 7 och 10 mark, benzin 6 mark resp. 8 mark litern, vaselin 16 mark och 25 mark kg, rå pottaska 8 och 12 mark, rå soda, sådan som användes för rengöringsändamål, 1:40 och 3 mark. I genomsnitt befunnos varorna i Elantos drogaffärer vara 20 % billigare än i de privata, och man kan lätt förstå den förbittring, som bland de privata drogeriidkarena uppstod genom att andelsverksamheten inträngde på detta område, men för den konsumerande allmänheten var detta inträngande välkommet.

Och vad andelsverksamheten skulle ha för ett tacksamt fält inom apoteksområdet, det kan man föreställa sig, då man exempelvis betänker, att pulver, sådana som aspirin, salipyrin och kinin, kosta i minuthandeln i apoteken bortåt 10 gånger så mycket som partipriset utgör, att alltså en sänkning av priset på dessa varor kunde företagas många gånger och desamma dock kunna försäljas med vinst. Vad patentmedicinerna beträffar, vilka icke fördras av försäljaren mer möda än den som föranledes av varans nedtagande från hyllan och dess inlindande i omslagspapper, så betinga sig dock apoteken för desamma en profit av 100 % eller därutöver. Kort sagt, alla de varor, som apoteken kunna försälja utan recept, kunde försäljas mycket kännbart billigare, och dessa varor utgöra dock det stora flertalet.

Dessa exempel torde vara talande nog. De tala för att giva andelsverksamheten tillfälle att inom detta område utföra samma rensningsarbete, som den har utfört inom så många andra områden. Då det nu föreliggande lagförslaget icke medger denna möjlighet, vilket däremot är fallet med den av regeringen nyss avlätna pro-

positionen, förenar också jag mig, hr talman, om förhoppningen, att det nu föreliggande lagförslaget måtte avböjas.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5.01 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan 3) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Kylänpää: Lepäämään jätetty esitys apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä on saanut monipuolisen ja moninkertaisen käsittelyn. Asiassa ei ole hätiköity. Tuskin on muuta asiaa, joka on niin kauan kuin tämä, jo 100 vuotta, ollut päiväjärjestyksessä. Viimeisessä eduskunnassa päästiin porvarillisten puolueiden taholla yksimielisyyteen siinä, että lepäämään jätetty lakiehdotus, joka asetuu puhtaan henkilökohtaisen toimilupajärjestelmän pohjalle, on selvin ja takaa parhaiten ne edellytykset, jotka apteekkilikkeelle on asetettava. Sellainen seka-järjestelmä, joka sisältyy lakiehdotukseen liittyvään ensimmäiseen eli sosialidemokraattien vastalauseeseen, missä kunnille, eräänlaisille osakeyhtiöille ja osuuskunnille annetaan etuoikeus apteekkilikkeeseen harjoittamiseen, ei ole oikeutettua eikä varmaankaan innostuttaisi apteekkilalla työskenteleviä pyrkimään eteenpäin enkä puolestani usko sen johtavan niihin tuloksiin, kuin vastalauseen puoltajat ovat aikaisemmin lausuneet. Hallituskin näyttää tästä asiasta antamassaan uudessa esityksessään olleen sitä mieltä, ettei kuntia, eräänlaisia osakeyhtiöitä ja osuuskuntia olisi asetettava mihinkään etuoikeutettuun asemaan ammattihenkilöiden rinnalla eikä siis näyttäisi kannattavan vastalauseen tekijöitä sellaisenaakaan. Mutta toiselta puolen tarkastellessa hallituksen uutta esitystä, tulee taas siihen käsityk-

seen, että se onkin sama kuin lepäämään jätettyyn lakiehdotukseen liittyvä sosiaalidemokraattien vastalause, vähän siloitummassa muodossa ja eroaa siitä vain parissa kohdassa. Kun vastalauseessa vaadittiin etuoikeutta apteekkioikeuksien saamiseen kunnille, eräänlaisille osakeyhtiöille, joissa kunta omistaa osake-enemistön ja osuuskunnille, joitten tarkoituksena on kulutustarvikkeitten hankkiminen jäsenilleen, niin uudessa hallituksen esityksessä ei enää puhuta suorastaan etuoikeudesta ja ensi sijasta vaan asetetaan osakeyhtiöt, osuuskunnat ja kunnat yksityisten ammattiharjoittajien kanssa näennäisesti tasa-arvoisiksi arvatunkin toivossa, että ehdotus edes tässä muodossa tulisi niellyksi. Sanon „näennäisesti tasa-arvoisiksi”, sillä otaksun, että hallitus on uudessa esityksessään yhteisöjen, ehkä jonkun suuren osuuskunnan etua silmälläpitäen 4 §:n 2 momenttiin lisännyt erään hämärän määritelmän, joka on: paitsi taitoa, kykyä ja koeteltua kansalaiskuntoa, on otettava huomioon apteekkioikeuksia annettaessa, nimittäin hakijain yleiset edellytykset hoitaa apteekkiliikettä lääkeaineita käyttävän yleisön etujen mukaisesti. Valtioneuvoston harkinnasta riippuu yhteisöjen hakiessa apteekkioikeuksia yksityisten ammattiharjoittajain kanssa, kummalla tulee olemaan suuremmat edellytykset hoitaa apteekkia lääkeaineita käyttävän yleisön etujen mukaisesti. Kun ei ole mitenkään selitetty, mitä ne hakijain „yleiset edellytykset” ovat, tulee siihen käsitykseen, että tässä on kohta, jossa yhteisöille on tahdottu varata etuoikeutta ammattilaisten rinnalla. Osuuskunnat esim. voivat hakiessaan apteekkioikeuksia mainita joitakin seikkoja, joita valtiovalta eräissä tapauksissa saattaisi mieluisasti katsoa sellaisiksi yleisiksi edellytyksiksi, joitten perusteella yhteisö saa etusijan yksityisen ammattiharjoittajan rinnalla. Minusta tällaisia hämääviä määritelmiä ei saisi laissa olla. Jos joillekin yhteisöille tahdotaan varata etuoikeuksia sanottakoon se suorasti ja selvästi.

Toinen kohta, missä hallituksen uusi esitys eroaa mainitsemastani vastalauseesta on se, että yhteisöt eivät saisi apteekkioikeuksia ikuisiksi ajoiksi, vaan ainoastaan 25 vuodeksi. Mutta tämäkin ero on vain näennäinen. Määräajan kuluttua

voi yhteisö hakea uudestaan oikeuksia ja tietysti saa ne. (Ed. Keto: Miksi saa ne?) Etuoikeutetumpi asema tulee yhteisöille myös siinä, että se saa pitää kuinka monta apteekkia tahansa sensijaan, että yksityisen apteekkarin oikeus yhteen apteekkiin lakkaa samalla, kun hän saa oikeuden toiseen.

Olen siis sitä mieltä, että hallituksen uusi esitys apteekkilaitoksen järjestämisestä ei anna eduskunnalle aihetta lepäämään jätetyn lakiesityksen hylkäämiseen, ja kun nykyisten apteekkiliikkeitten harjoittajain henkilökohtaiset, pidennetyt toimitukset ensi vuoden aikana loppuvat, olisi asialla jo kiirekin. Ja koska apteekkilaitosta järjestettäessä tarkoitus on ollut pyrkiä selvään ja yhtenäiseen järjestelmään toivon, että eduskunta hyväksyisi lepäämään jätetyn esityksen apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä, joka asettuu puhtaan henkilökohtaisen toimilupajärjestelmän pohjalle.

Ed. Keto: Herra puhemies! Minusta päinvastoin kuin edellisestä puhujasta olisi syytä hylätä tämä nyt lepäämään jätetty lakiesitys, sillä, niinkuin olen aikaisemmassa käsittelyssä eduskunnassa osoittanut, tämä lakiehdotus ei ole lääkeaineita tarvitsevain kuluttajain etujen mukainen. Tietysti on toivottavaa, siitä me kaikki olemme yksimielisiä, että apteekkiolot saatettaisiin vihdoinkin järjestykseen. Mutta tässä ei ole kysymys muuta kuin korkeintaan muutaman viikon lykkäyksestä. Jos tämä ehdotus hylätään, niin se merkitsee minun ymmärtääkseni sitä, että ainakin ne periaatteet, jotka hallitus on tälle eduskunnalle jättämässään esityksessä esittänyt, samalla hyväksytään. Minusta nimittäin on asian laita sillä tavalla, että hallituksen uusi esitys on kohtuullisempi kuin nyt käsiteltävänä oleva ja eduskunnan jo kerran hyväksymä lakiehdotus. Hallituksen esitys on, niinkuin täällä on jo huomautettu, tavallaan kompromissiehdotus. Sehän mainitsee ensisijaisena yksityiset henkilöt oikeutetuiksi saamaan apteekkioikeuksia, mutta antaa mahdollisuuden myöskin kunnille ja osuuskunnille saada samantapaisia oikeuksia. Eihän voi tulla siitä mihinkään, että nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus on täydelliseen monopolijärjestelmään perustuva ja monopolijärjes-

telmään, joka takaa useissa tapauksissa verrattain tuottavan ansiolähteen eräille yksityisille liikkeenharjoittajille. Kaikki muut yritysmuodot on suljettu pois kilpailusta ja meidän tiedämme kuitenkin, että on olemassa eräitä sellaisia uudenaikaisia yritysmuotoja, jotka olisivat halukkaat harjoittamaan apteekkialaa, nimittäin kunnat ja kunnalliset osakeyhtiöt sekä erityisesti kulutusosuuskunnat.

Minä en voi todellakaan ymmärtää, miksi tahdotaan estää näitä uudenaikaisia yritysmuotoja harjoittamasta myöskin tätä taloudellisen toiminnan alaa, kun kerran voidaan antaa täydelliset takeet siitä, että myöskin näiden hallussa olevia apteekkeja tullaan kunnollisesti hoitamaan. Erityisesti minua ihmetyttää tässä asiassa maalaisliiton kanta. Sehän tiedetään, että liitto on aikaisemmin ollut toisella kannalla, ja nyt kuitenkin tämän saman liiton keskuudesta esiintyy henkilöitä, jotka ovat mitä innokkaimpia suunnittelun yksityisille annettavan monopolijärjestelmän kannattajia. On todellakin merkillistä, että ne piirit tässä eduskunnassa, jotka sanovat olevansa vapaan kilpailun kannattajia, ovat valmiit hyväksymään näin räikeän monopolijärjestelmän, kuin mitä nyt suunnitellaan, vaikka tuo monopolijärjestelmä ei ilmeisesti ole omansa takaamaan lääkeaineiden kuluttajille parempia tavaroita, kuin mitä olisi mahdollisuus saavuttaa sillä kompromissijärjestelmällä, johon hallituksen esityksessä on tultu. Minä ihmettelen, että sellainen vapaakaupan kannattaja kuin esimerkiksi ed. Schauman, joka niin innokkaasti täällä on aina esiintynyt kaikkea valtiomonopolismia vastaan, nyt on niin karkäs kannattamaan yksityisille taattavaa monopolismia, vaikka, niinkuin sanoin, ei tämän tällaisen monopolismin puolesta voida lainkaan esittää vakuuttavia syitä.

Täällä on useamman kerran ihmetelty sitä, miksi esimerkiksi kaupunkilaiskunnat ja erityisesti suuret kaupunkilais- ja yleensäkin kulutusosuuskunnat haluaisivat päästä harjoittamaan lääkeaineiden kauppaa siellä nimittäin, missä ne tuntevat olevansa kykeneviä tätä kauppaa kunnollisesti harjoittamaan. Luonnollisesti ne tekevät tämän jäsentensä edun nimessä. Ne tahtovat ensiksikin pitää huolta siitä, että lääketaksaa noudatetaan ja että niissä lääkeaineissa, jotka eivät ole mai-

nitut lääketaksassa, noudatetaan kohtuullisia hintoja. Varmaankin osuuskunnallisia apteekkeilla olisi juuri viimeksimainittujen aineiden suhteen tärkeä tehtävä, kuten täällä edustaja Wiik on jo edellisessä istunnossa annettussa lausunnossaan huomauttanut. Mutta meidän tiedämme, että lääkeaineiden laatu on myöskin erilainen eri apteekkeissa ja varmastikin kuluttajain itsensä omistamat apteekit tulisivat tarjoamaan kuluttajille kunnollisia lääkeaineita, mutta yleensäkin voi sanoa, että on toki kohtuutonta, että estetään lääkeaineiden kuluttajia hankkimasta itselleen sitä liikevoittoa, mikä nykyisen järjestelmän mukaan menee yksityisille apteekkien harjoittajille. On periaatteellisesti ihmeteltävää todellakin, että juuri ne piirit täällä, jotka kaikissa tilaisuuksissa sanovat olevansa vapaan kilpailun kannattajia, tahtovat nyt estää järjestyneitä kuluttajia kilpailemasta vapaasti yksityisten yritteliäin kanssa, harjoittamasta suurissa kaupungeissa yksityisten yrittäjien kanssa rinnan apteekkiliikettä ja osoittamasta, pystyvätkö ne tätä liikkeenhaaraa harjoittamaan sillä tavalla, että niille jatkuvasti voidaan antaa tämä tehtävä lääkeaineiden kuluttajien etujen valvojana.

Niinkuin sanoin, nehän eivät pyri saamaan tätä oikeutta ilman takeita, vaan ne ovat valmiit antamaan täydet takeet siitä, että apteekkeja tullaan kunnollisesti ja ammattitaitoisesti hoitamaan. Ne tulevat olemaan valmiit alistumaan siihen, että viranomaisilla on oikeus ehkäistä kaikki väärinkäytökset, koskapa lääkintöhallituksella on oikeus puuttua asioihin aina niin pitkälle, että sillä on oikeus määrätä tällaiselle osuuskunnalliselle apteekille hoitaja ja koska nämä oikeudet annetaan nykyisen suunnitelman mukaan vain määräajaksi, niin että määräajan päätyttyä on viranomaisella oikeus riistää nämä oikeudet kulutuskunnalta, nimenomaan kulutusosuuskunnalta, jos se ei ole apteekkiliikettä kyennyt kunnollisesti harjoittamaan. Miksi tällaisissa oloissa todellakin pelätään sitä, että nämä kuluttajia edustavat järjestöt pääsisivät todellakin mukaan myöskin tätä liikettä harjoittamaan? Miksi tahdotaan monopolismia, kun sitä ollaan muilla aloilla niin pelkäävinään? Täällähän on jo huomautettu siitä, että erästä sukulaisliikealaa, nimittäin rohdoskauppaliikettä, kulutusosuuskunnat ovat kyenneet menes-

tyksellä harjoittamaan. On mainittu jo, että v. 1924 suoritettun vertailun mukaan osuusliike Elannon rohdosliikkeen hinnat olivat 25 % alemmat kuin täkäläisten yksityisten rohdoskauppiainden hinnat. Väitetään tietysti tähän, että apteekkeissahan on vallalla liiketaksa, mutta tähän on jo huomautettu, että kaikki apteekkeissa myytävät aineet eivät ole lääketaksan alaisia ja on huomautettava lisäksi, että varmaankin lääkeaineiden laadun suhteen olisi paljon vielä osuuskunnallisilla liikkeillä tehtävää, puhumattakaan jo nyt mainitsemastani seikasta, että ne runsaat voitot, jotka ainakin kaupunkioiloissa menevät apteekikareille, ne voisivat tulla järjestyneiden kuluttajien hyväksi. Minusta on todellakin kohtuutonta, että lainsäätäjä tahtoo estää lääkeaineiden kuluttajia järjestymästä saadakseen itselleen sen liikevoiton, minkä yksityisliikkeen harjoittajat nykyisen monopoliasemansa turvissa saavuttavat ja saadakseen itselleen nykyistä kunnollisempia lääkeaineita tai joka tapauksessa, että lainsäätäjä tahtoo estää kuluttajia tästä yrityksestä.

Kun nyt on hallituksen esityksessä poistettu näiltä tahtoisinko sanoa suunnitelmilta yhteiskunnallisilta apteekkeilta niiden oikeuksien ikuinen jatkuvaisuus, joka täällä pelotti aikaisemmin erinäisiä edustajia, ja kun niiltä on poistettu etuoikeus näitä apteekkioikeuksia myönnettäessä, — minä tahdon nimenomaan huomauttaa, että ymmärtääkseni ne ehdot, jotka hallituksen esityksessä luetellaan, ne eivät takaisi osuuskunnille mitään etuoikeutta, koska ymmärtääkseni tuollainen näkökohta, joka mainitaan hallituksen esityksessä, nim. tällaisen laitoksen hyödyllisyys paikkakunnan lääkeaineiden tarvitsijain kannalta on aivan luonnollinen — niin minusta tämä asia olisi nyt saatava pois päiväjärjestyksestä hallituksen esityksen pohjalla. Minä valitan todellakin sitä, että eduskunnan porvarillinen enemmistö on tahtonut tehdä tällaisen väkivaltaisen leikkauksen, tahtonut antaa määrätylle elinkeinon harjoittajaryhmälle monopoliaseman ja tahtonut lainsäädäntötietä ehkäistä kuluttajia itseään valvomasta etujaan tälläkin alalla, kuten kuluttajat menestyksellä valvovat etujaan muillakin aloilla. Minä siis omasta puolestani yhä edelleenkin toivoisin, että nyt käsillä oleva lepäämään jätetty lakiehdotus hylät-

täisiin ja yhdyin sen hylkäämisvaatimukseen.

Ed. Hänninen: Täällä on vasemmiston taholta ihmetelty, etteivät talousvaliokunta ja suuri valiokunta ilman muuta ole ehdottaneet lepäämään jätettyä apteekkilakiehdotusta hylättäväksi ja ettei talousvaliokunta ole alkanut rakentaa uutta mietintöä nykyisen hallituksen esityksen pohjalle. Talousvaliokunnan enemmistön mielestä ei ole uudessa hallituksen esityksessä mitään uusia, valiokunnalle tuntemattomia, näkökohtia, jotka olisivat voineet vaikuttaa sellaiseen kannanmuutokseen. Talousvaliokunnan ja suuren valiokunnan mietintö on riidanalaisissa kohdissa täysin sen hallituksen esityksen kaltainen, jolle se rakentuu, eli täsmälleen viimeisen porvarillisen hallituksen esityksen mukainen. Samaa mieltä näissä kohdin on myös ollut lainvalmistelukunta mietinnössään vuodelta 1925. Oleellisin eroavaisuus tämän lepäämään jätetyn lain ja sosialistien vastalauseessa esitetyn kannan välillä on siinä, minkä järjestelmän pohjalle apteekkilike olisi rakennettava. Tämä lakiehdotus on rakennettu puhtaasti henkilökohtaisen toimilupajärjestelmän pohjalle. Vastalauseen allekirjoittajat taas tahtovat niin sanottua sekajärjestelmää käytäntöön. Ennenkuin käymme arvostelemaan näitä järjestelmiä, lienee paikallaan tässä tehdä lyhyt selostus eri järjestelmistä, joille apteekkilaitos voidaan perustaa.

Elinkeinovapautta tällä alalla ei ole missään sivistysmaassa enää käytännössä. nim. sellaista elinkeinovapautta, että kuka hyvänsä voi perustaa apteekin ja mihin hyvänsä ja voi myös lopettaa apteekkilikkeen koska hyvänsä. Yleensä on sivistysmaissa vallalla se käsitys, että apteekkilikettä voi harjoittaa vain toimeensa koulutettu henkilö. Niin sanottu perustamisvapausjärjestelmä, jossa tutkinnon suorittaneille annetaan vapaus harjoittaa apteekkilikettä missä tahtoo, on käytännössä vielä muutamissa maissa, nim. Ranskassa ja Englannissa, vaikka sillä onkin useita varjopuolia; niinpä sen järjestelmän vallitessa voidaan apteekkeja perustaa liian tiheään, varsinkin kaupunkielihin ja taajaväkeisiin yhteiskuntiin, eli sinne, missä apteekikareilla on mukavampi olo. Sensijaan harvaan asutumat seudut jäävät ilman apteekkeja. Tämä järjestelmä

johtaa myös usein liikanaaisessa kilpailussa väärinkäytöksiin ja varsinkin Ranskassa on apteekkeihin liitetty jonkunmoinen sekatavarakauppa, jossa myydään kaikenlaista pientä tavaraa apteekteissa käyville. Onhan myös valitettu, että meilläkin olisi monissa apteekteissa tällaista pientä tavaraa, joka ei kuuluisi oikeastaan apteekkiliikkeen, mutta sehän voidaan kyllä asetuksella järjestää. Valtion ja kunnan monopolijärjestelmiä ei ole myöskään sellaisenaan missään maassa käytännössä. Valtion monopolijärjestelmällä olisi kuitenkin muutamia etuja. Niinpä siinä valtio voi paremmin pitää lääketaksoista huolta ja myös perustaa apteekkeja tasaisemmin yli koko maan. Mutta niinkuin jo sanoin, tällaista järjestelmää, joka voi olla niin sanottu valtion hoitojärjestelmä tai vuokrajärjestelmä, ei ole sellaisenaan käytännössä. Ei myöskään ole paljon kunnallista monopolijärjestelmääkään käytännössä. Jonkunmoisia kunnallisia apteekkeja sensijaan on muutamissa maissa, esim. Venäjällä, jossa myös on eräänlaisia valtion apteekkeja. Mutta niinkuin myöhemmin tulen esittämään, näistä aletaan nykyään luopua ja kehitys kulkee henkilökohtaista toimilupajärjestelmää kohti. Näissä yhteisöapteekkeissa on se varjopuoli, että kontrolli niissä on melkein mahdoton. Apteekkeissahan myydään tuhansia aineita ja tuhansissa eri yhdistyksissä ja niin pienin erin, että on aivan mahdotonta tarkalleen kontrolloida, kuinka paljon eri aineita niissä myydään. Jos kunta tai joku muu yhteisö perustaa aptekin, niin sen menestyminen riippuu etupäässä siitä henkilöstä, jonka hoidettavaksi tuo apteekkilaitos kulloinkin jää. Sitäpaitsi näissä yhteisöapteekkeissa vallitsee useimmiten virkavaltaisempi henki kuin yhden henkilön omistamissa ja hoitamissa apteekkeissa. Varsinkin jos on kilpailua, niin tietysti yleisön kohtelu yksityisen apteekissa on hyvä, että liike kävisi.

Viimeisenä olisivat sitten n. s. toimilupajärjestelmän perustalle rakennetut apteekit. Toimilupa voi olla reaalinen, jolloin tuo toimilupa voidaan siirtää toiselle ja myydäkin. Niitä on ollut ja on vielä käytännössä monissa maissa. Parempi muoto on n. s. henkilökohtainen toimilupajärjestelmä, jossa hakemuksesta tutkinnon

suorittaneelle apteekkarille annetaan toimilupa. Ja kun sitä hakee tavallisesti useampi henkilö, niin tietysti taitavimmalle ja kyvykkäimmälle, ja sille, jolla on koeteltu kansalaishunto, annetaan toimilupa. Tällaista järjestelmää on käynyt lainvalmistelukunta puoltamaan, ja sen pohjalle rakentuu myöskin tämä hallituksen esitys, josta sitten on talousvaliokunnan mietintö syntynyt ja joka on tämän kyseessä olevan lakiehdotuksen pohjana. Mielestämme tämä järjestelmä takaa parhaiten korkean apteekkitason ja estää sen ränsistymästä, niinkuin olisi ehkä laita, jos käytäisiin sosialistien ehdottamaan sekajärjestelmään. Talousvaliokunnan kantaan vaikutti tässä asiassa hyvin paljon ulkomaiden esimerkki. Saksassa on jo muutamissa valtioissa yritetty kunnallisia apteekkeja panna pystyyn, nimittäin Hessenissä ja Badenissa, mutta niistä on täytynyt jo osittain luopua; ja missä se on vielä käytännössä, niin se on vuokrajärjestelmän muodossa, nimittäin siinä muodossa, että kunta vuokraa apteekkarille huoneet ja myös omistamansa toimiluvan apteekkaritoimen harjoittamiseen. Badenissa vuosien 1919—1922 välillä annettiin 19 kunnalle apteekkioikeudet, mutta vuonna 1923 oli niistä vain 4 kunnallista apteekkia käytännössä. Siis selvä taantumus; eivätkä siellä läheskään kaikki käyttäneet näitä oikeuksiaan. Hessenissä 130 apteekkista oli vain parikymmentä kunnallista vuokra-apteekkia. Minä luulisin, että meillä ei olisi myöskään varaa lähteä tällä alalla kokeilemaan. Minä luottaisin tässä saksalaisten järjestelykykyyn. Niinkuin tiedämme, ovat he järjestelykykyistä väkeä ja saavat tavallisesti liikkeen menemään, jos sillä on mahdollisuuksia. Mutta tämä apteekkiala on sellainen ala, että siinä ei nähtävästi kunnallinen ja osuustoiminnallinen muoto, jota täällä vasemmiston taholta ajetaan, menesty.

Täällä talousvaliokunnan herra puheenjohtaja mainitsi, että jos tämä esitys hylätään, niin kahden viikon perästä on talousvaliokunta antava tästä uuden mietinnön, joka perustuisi uuden hallituksen esityksen pohjalle. Mutta minä olen aivan varma siitä, että talousvaliokunnan enemmistön kanta kahden viikon aikana tässä asiassa ei kerkiä muuttua. Kun tätä asiaa, niinkuin täällä on jo mainittu, on valmisteltu kauan, noin 100 vuotta, ja kun tällä tahdotaan ku-

mota säädöksiä, joita on säädetty satoja vuosia sitten, niin olisi jo aika saada yhtenäinen apteekkilaki. Jos siinä on puutteita ja heikkouksia, niinkuin siinä voi olla, niin ei mikään estä sitä tulevaisuudessa paikkaamasta ja parantamasta. Minä ehdottaisin, että tämä laki hyväksyttäisiin sellaisenaan.

Ed. Tolonen: Ne asialliset seikat, joita esittääkseni pyysin puheenvuoroa, on jo vasemmiston taholta esitetty. Senvuoksi ilmoitan vain kannattavani sitä ehdotusta, että lakiehdotus hyljättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Reinikainen ed. Saveniuksen, ed. Wiikin y. m. kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Reinikaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Reinikaisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (103—75—2—19).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi valtion ja Helsingin kaupungin välisen tilusvaihdon toimeenpanemisesta.

Hallituksen esitys n:o 3, jota on valmistelevalti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 12, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi pormestarin, neuvosmiesten ja maistraatinsihteerin vaalista.

Hallituksen esitys n:o 16, jota on valmistelevalti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 14, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi uusmuotoisista valtion oppikouluista.

Hallituksen esitys n:o 5, jota on valmistelevalti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 11, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Österholm: 1926 års riksdag beslöt, som man torde erinra sig,

att förkasta propositionen om grunderna för organisationen av statens lärdomsskolor och hänsköt ärendet till förnyad kommittéutredning. Endast i så måtto kan man säga att riksdagens beslut innebar ett ställningstagande, att det bestämdes, att den förhärskande typen av lärdomsskolor skulle byggas på folkskolans hela lärokurs, alltså med iakttagande av principen om folkskolan som bottenkola. Men frågan om huru lärdomsskolan av den nya typen borde vara organiserad, t. ex. beträffande antalet klasser i mellanskolan, lämnades helt och hållet öppen. I diskussionen om folkskolan som bottenkola hava vi mest opererat med treklassiga mellanskolor och sexklassiga lyceer, men det är icke ändå alldeles uteslutet, att, huru bittert det än vore, det ännu kunde visa sig nödvändigt att reflektera på den fyrklassiga mellanskolan. I den riktningen gick ju i stort sett avgörandet i skolfrågan i Sverige senaste vår, och när lagförslaget om grunderna för organisationen av statens lärdomsskolor var före i kulturutskottet, visade det sig, att den fyrklassiga mellanskolan hade anhängare också här. Emellertid kommer nu det föreliggande lagförslaget och fastslår det sexklassiga lycéet och den treklassiga mellanskolan såsom den legaliserade nya skoltypen. Vi veta alla varför regeringen så gör, och att åtgärden är motiverad av nödvändigheten att ställa försökslycéerna och de andra skolorna av den nya typen på ordinarie stat. Åtgärden är helt enkelt en konsekvens av riksdagens tidigare beslut. Men detta lagförslag kan komma och kommer med all sannolikhet att verka föregripande med hänsyn till frågan om lärdomsskolornas framtida organisation. Detta är dock icke meningen med lagförslaget. Just därför är det kanske skäl att, då lagförslaget antages, fastslå att det icke avser att på något sätt föregripa den kommittéutredning, som riksdagen begärt, och att det alltså icke i framtiden bör kunna göras gällande att riksdagen genom antagande av detta lagförslag träffat ett förhandsavgörande. Endast den omständigheten, att en annan framkomlig väg icke kunnat anvisas för försökslycéernas ställande på ordinarie fot har föranlett detta lagförslags framläggande, såsom det ju också klart och tydligt i motiveringen utsagts. Något annat innebär alltså lagförslaget antagande icke.

Det har syns mig vara skäl att till yttermera visso få detta fastslaget i riksdagens protokoll, så att man icke i framtiden, när vår skolfråga kommer upp till slutligt avgörande, må åberopa detta lagförslag och dess antagande såsom ett stöd för lärdomsskolefrågans lösning i en eller annan riktning.

Ed. M a n t e r e: Voin puolestani todeta, että ed. Österholmin käsitys tämän lakiehdotuksen tarkoituksesta on oikea. Mutta samalla on myöskin sanottava, että muu käsitys ei voi tulla kysymyksenäkään. Jokaisen, joka on lukenut lakiehdotuksen perustelut, on täytynyt tulla juuri tähän käsitykseen. Sitäpaitsi lakiehdotuksen sisältö sellaisenaan on myöskin todistamassa, että tällä lailla ei ole tarkoitettu järjestää oppikouluja pysyväisesti, vaan laki on tilapäisluontoinen. Sen tarkoituksena ei ole mikään muu kuin saada ne uusmuotoiset koulut, jotka tähän saakka on perustettu, vakinaiselle kannalle, tämä syystä, josta esityksen perusteluissa on huomautettu. Tämä ei kuitenkaan tiedä sitä, etteikö tämän jälkeenkin voitaisi perustaa tarpeen tullen maahan uusimuotoisia kouluja, jotka nekin tulevat sen jälkeen kun tämä laki tulee voimaan, asetettaviksi vakinaiselle kannalle, mikä on oleva hyödyksi meidän koululaitoksemme kehitykselle. Tällä tavoin saavutetaan myöskin se etu, että uusmuotoisista kouluista, niiden tarkoituksenmukaisuudesta voidaan saada varmempi kokemus. Jos ne työskentelevät vakinaisina oppilaitoksina, kouluina, joissa opettajanvirat ovat vakinaisella kannalla, niin on selvää, että niihin voidaan saada pätevämpiä opettajia. Siitä niiden työn tulos huomattavasti hyötyy, ja silloin se kokemus, mikä näistä kouluista saadaan, on arvokkaampi kuin jos nämä koulut edelleen työskentelisivät väliaikaisina oppilaitoksina.

Ed. E s t l a n d e r: Jag ber att få förena mig om det uttalande rdgsm. Österholm avgav. Jag önskar dessutom framhålla, att jag i stora utskottet väckt förslag om sådant förtydligande av lagförslaget, som skulle hava undanröjt den tvetydighet, som otvivelaktigt nu vidläder detsamma, men blev detta mitt förslag icke uppmärksammat. Det är nu angenämt att från sakkunnigt håll höra, att den uppfattning rdgsm. Österholm har gjort gällande, också synes vara den allmänna.

Ed. Åkerblom: Det är kanske lika så nyttigt att också få fastslaget, att det lagförslag, som nu antages, icke kommer att angiva den gestaltning lärdomsskolorna komma att få i förhållande till bottenskolans också i ett annat avseende. Som känt förkastade riksdagen den förra propositionen till lag om grunderna för lärdomsskolorna bland annat främst av den orsaken, att man därmed försökte upprätta två slag av lärdomsskolor, 8-klassiga och 6-klassiga. Som sagt, denna proposition förkastades. Nu kommer fram ett lagförslag, som fastslår 6-klassiga vid sidan av 8- eller 9-klassiga. Det är nyttigt alltså, att också nu i detta sammanhang erinra om att denna lag icke får föregripa händelserna och fastslå, att de kommande skoluttyperna kunna och böra vara av två skilda slag, utan att denna sak också lämnas öppen. Men dessutom märker jag, att rdgm. Österholm har misslyckats i sitt huvudsyfte med sitt andragande, eftersom överdirektören i skolstyrelsen erkänt och påpekat, att den nya lagen kommer att giva möjlighet till upprättande av nya skolor liknande dem som nu åsyftas med lagförslaget, och att alltså en sådan skolutyp blir mer eller mindre legaliserad.

Ed. Virkkunen: Minäkin haluan lausua, että ed. Österholmin täällä esittämä käsitys tämän lain kantavuudesta ja merkityksestä on aivan oikea, ja minäkin pyydän hänen käsitykseensä yhtyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta päättää hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 16, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin tehdään päätös toisessa käsittelyssä päätetystä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Senjälkeen esitellään valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 oleva anomusponsi perusteluineen.

Keskustelu:

Ed. Virta: Nyt kyseessä oleva laki korvauksien maksamisesta maailmansodan aikaisista vahingoista on kolmannessa käsittelyssä, jossa on sen hyväksyminen tai hylkääminen enää kysymyksessä, kun laki kaikissa näissä edellisissä käsittelyn vaiheissa on saanut sen muodon, joka siihen viime vuoden valtiopäivillä jo hyväksyttiin. Lakiesitykseen nähden ei voida tälläkään kertaa muuta kuin tulla siihen tulokseen, että se on hylättävä, varsinkin senvuoksi että tämä lakiesitys takaa nyt korvauksien maksamisen niin saantujen Turun mellaikoiden johdosta tapahtuneista vahingoista varakkaille liikemiehille, samoin korvauksen maksamisen suurille maanomistajille n. s. patteritöiden vahingoista kuin myöskin suurille kartanomistajille muista heille sattuneista vahingoista. Siis laki tietää suurimalta osalta sen tavattoman suuren rahassumman, jonka laki käsittää, myöntämistä rikkaille. Sen vuoksi minä ehdotan, että lakiesitys hylätään.

Ed. von Born: Föreliggande lagförslag avser att låta jordägarna efter en mer än anständigt lång väntan i snart 10 års tid omsider undfå en blygsam ersättning för de betydande skadegörelser, som ågätt deras lägenheter genom särskilda den ryska militärens åtgärder under världskriget. Dessa skadegörelser stå bland förluster, som förorsakats medborgarna i vårt land under kriget, i en särklass för sig, och det rättmätiga i kravet på deras ersättande kan knappast bestridas. Visserligen har i lagförslaget med dem sammanförts och likställt särskilda andra såväl kommuner som enskilda åsamkade kostnader och skador under världskriget. Men dessa äro av en annan natur, och statens skyldighet att ersätta dem framstår icke lika ovillkorlig och klar. De hava emellertid tagits med i detta sammanhang kanske främst för att göra lagförslaget i dess helhet mer begärligt för ett större flertal och sålunda öka utsik-

terna för dess slutliga godkännande. Denna kategori av skador är dock icke av någon större betydelse och omfattning och kommer icke att ekonomiskt spela någon större roll för staten. Och för övrigt är det enligt min uppfattning intet ont att säga därom, utan tvärtom i sin ordning, att också dessa skador nu bliva i någon mån ersatta. De höra dock som sagt icke till de egentliga s. k. rysskadorna, varom här främst nu är fråga, de s. k. rysshyggena och ryssbefästningarna. Dessa skador åter hava alla det gemensamt — och här i skilja de sig från övriga i detta lagförslag uppräknade skador liksom ock från de vanliga krigs- och upprorsskadorna, som ju ersatts efter andra principer —, att de för det första uppkommit genom tvångsingrepp i lagfången rätt, att för det andra detta skett genom förmedling av laga myndighet och att för det tredje ersättning härför icke blott utlovats, utan även varit i lag förutsatt. Medan i övriga fall, då ersättning ifrågakommit, blott någon eller några av dessa förutsättningar varit tillfinnandes, äro de alla med avseende å dessa s. k. rysskadorna för handen. Beaktar man detta, synes det icke vara möjligt att i nu ifrågavarande fall förneka vederbörande jordägares goda rätt till ersättning från det allmännas sida. Det vore icke blott i hög grad oskäligt, utan även rent av orättvist att lämna dem utan laga gottgörelse blott därför, att, såsom man säger, så många andra oförskyllt blivit lidande till följd av världskriget, utan att de undfått någon som helst ersättning därför.

Att åter resonera så som mången det torde göra, att jordägarna i varje fall förtjänat så bra och haft det så väl ställt under krigstiden, att de nog icke behöva någon ersättning nu mer än andra medborgare, är korttänkt och vrångt; det vittnar för övrigt om oförmåga att förstå den nu ifrågavarande ersättnings innersta natur liksom ock det orättvisa i att låta några enskilda jordägare bliva lidande för vad andra eller kanske snarare skräet i dess helhet ansetts hava med rätt eller orätt förtjänat.

Man invänder även, att det icke är den finländska staten, utan den ryska, som är ansvarig för skadeersättningarna ifråga. Men oavsett att den finländska staten själv i tiden i många fall tagit i beslag och tillgodogjort sig en stor del bl. a. av de av ryssarna avverkade, på platsen kvarliggande

skogsprodukterna, så måste det ju anses, att den finländska staten, som omhändertagit ryska statsverkets tillgodohavanden i vårt land, även bort hålla egna undersåtar skadeslösa för deras ostridiga anspråk gentemot ryska staten, åtminstone i de fall, där dessa anspråk uppkommit till följd av tvångsåtgärder från rysk sida, mot vilka den enskilda medborgaren faktiskt stått skyddslös.

Jag uttalar förhoppningen, att detta lagförslag nu omsider skall av riksdagen antagas. Och jag vill tillägga, att jag icke för egen del har någon som helst fördel att vänta av denna lagstiftningsåtgärd, så att jag icke på något sätt behöver misstänkas för att hava talat i egen sak.

Ed. Rosenberg: Tvärtemot rdgsm. von Borns yttrande i saken anser jag att just jordägarna på sätt och vis redan hava fått sina skador ersatta, i synnerhet vad större jordägare vidkommer. Vi för vår del hava i princip ingenting emot en ersättning av möjliga skador, men i sådana fall, där skadorna proportionerligt taget i förhållande till egendomens värde äro jämförelsevis små, anse vi för vår del att skadorna redan till följd av penninginflationen och den därav härflytande värdestegringen blivit i de flesta fall mångfalt ersatta. Därför utgå vi från det, att sådana jordägare, vilkas jordegendomar äro större, egentligen icke hava mer någon rätt till ersättning. Därför, när nu föreliggande lagförslag icke blivit omändrat i den riktningen, att de stora jordägarna blivit uteslagna från rättigheten till skadeersättning, så komma vi för vår del att föreslå förkastande av lagförslaget.

Jag ber att få understöda rdgsm. Virtas förslag.

Ed. Hästbacka: Då rdgsm. von Born särskilt adresserade sig emot mig för att jag anfört reservation emot föreliggande betänkande vill jag upplysningsvis meddela, att jag i statsutskottet icke var ensam utan att betänkandet antogs med 11 röster emot 10. Hr von Born har dessutom gjort personliga anspelningar om att den som har vågat teckna under en sådan reservation har en kort och vrång blick. Ett uttryck av en sådan beskaffenhet skall jag icke här nu gå att bemöta utan lämnar det åt sitt värde.

Ed. von Born: I anledning av vad hr Hästbacka här yttrat ber jag att få försäkra hr Hästbacka, att jag icke ens läst hans reservation i saken. Jag har knappast haft reda på att han reserverat sig. Mitt uttalande var riktat mot de andraganden, som tidigare i riksdagen, då detta ärende här behandlats, titt och ofta framförts. Det hade icke på något sätt sin udd riktad emot hr Hästbacka.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (133—39—2—25).

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 oleva anomusponsi perusteluineen esitellään ja hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 15 ja sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15 a, josta näkyy, että suuri valiokunta, yhtyen muuten eduskunnan päätöksiin, ehdottaa muutoksen 1 §:ään. Eduskunnan on nyt päätettävä suuren valiokunnan ehdottaman muutoksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Vehkajoki: Minun mielestäni suuri valiokunta ei ole osunut oikeaan, kun se on lähtenyt edustajapalkkoja koroittamaan —.

Puhemies: Ei ole se asia esitelty.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 32, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. Vehkaoja: Mielestäni ei suurella valiokunnalla ole ollut mitään aihetta lähteä korottamaan edustajanpalkkiota, kun käsittääkseni ei elintarveindeksikään anna siihen aihetta. Minä olen kokemuksesta ainakin tullut siihen tulokseen, että nykyinen edustajanpalkka on riittävä. Vielä on otettava huomioon, että eduskunta on myöskin samalla kun se on tähänkin asti maksanut mielestäni riittävän palkkion edustajille, se on myöskin lailla turvannut, ettei edustajapalkkaa olla oikeutettu verottamaan. Ollen tällä kannalla, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen tähän palkkioon nähden.

Ed. Niukkanen: Kannatan ed. Vehkaojan tekemää ehdotusta.

Ed. Pitkänen: Luovun.

Ed. Schaufman: Att jag kommer hit upp till tribunen för att tala i denna sak, beror därpå att saken i själva verket icke är så obetydlig, som man försöker göra gällande. Saken har nämligen en större bärvidd än den finansiella, men också den är inte obetydlig, ty här är fråga om en årlig utgiftsökning för staten av åtminstone 6,000 mark $\times$ 200, eller alltså 1,200,000 mark. Så kommer det till, att, enligt min uppfattning åtminstone, riksdagsmannaarvodets höjande kommer att föranleda en mängd andra höjningar av arvoden och löner, delvis berättigade och mer berättigade än denna, men delvis också oberättigade.

Vad jag först har att anmärka emot stora utskottets förslag är att detta förslag framkommit som en överrumpling, en överraskning åtminstone. Det parti, som nu bildar regering, har varit det som har framställt yrkandet, men regeringen har icke föreslagit en höjning av arvodet, och grundlagsutskottet, till vilket regeringens proposition remitterats, har enhälligt förordat propositionen. Det fanns ändock sex medlemmar i grundlagsutskottet av det socialdemokratiska partiet, men ingen av dem var skiljaktig, utan alla förenade sig med de övriga ledamöterna om att förordna antagandet av propositionen. Det kan ju inte nekas, att sättet att driva fram denna sak är föga tilltalande, jag skulle nästan vilja säga, föga hedrande.

Då riksdagsmannaa-rvudet först och sedan efterhand småningom höjdes, så motiverades detta alltid med myntvärdets fall och levnadskostnadernas stegring. Sedan 1924, då riksdagsmannaa-rvudet fastställdes till det nuvarande beloppet eller 150 mark, d. v. s. 10 gånger förkriagsarvodet, har ingen förändring av myntvärdet egt rum; inte heller kan man tala om levnadskostnadernas stegring. Ha för övrigt tjänstemännens löner höjts sedan 1924? Nej. Arvodena för kommittémedlemmar äro betydligt lägre än de nuvarande riksdagsmannaa-rvodena. En medlem av en statskommitté, som bor i Helsingfors, uppbär 60 mark, en från landsorten 100 mark för dagen. Man har gjort jämförelser med utlandet, det gjorde man åtminstone i stora utskottet, och framhållit, att i de utländska parlamenten riksdagsmannaa-rvodena äro betydligt högre, särskilt i de skandinaviska länderna. Det är visserligen sant; i Sverige är arvudet i båda kamrarna 32 kronor per dag för de riksdagsmän, som icke bo i Stockholm, och 24 kr. för de riksdagsmän, som bo i Stockholm. Det högsta sammanlagda beloppet, till vilket riksdagsmannaa-rvudet får belöpa sig under en session, är för den förra kategorin 4,500 och för den senare 3,400 kr. I Norge, där stortinget redan en längre tid plägar sitta året runt eller åtminstone 9 månader, är stortingsmannaa-rvudet fastställt för alla lika till 7,000 kronor för året. De danska förhållandena känner jag icke, eller jag har åtminstone icke nu tagit reda på dem så, att jag skulle kunna giva några bestämda och säkra uppgifter. Om man gör jämförelser med de skandinaviska länderna, Sverige och Norge, får man dock icke multiplicera beloppen med 10 för att få i finska mark uttryckt riksdagsmannaa-rvudet i dessa länder, utan man bör multiplicera dem med 5 å 6, d. v. s. man måste tänka på kronans inre köpkraft i Sverige och Norge, icke kronans köpkraft i förhållande till finska mark. För resten bör jämförelsen göras så, att också tjänstemännens löner i Sverige jämföras med riksdagsmannaa-rvodena. Jag tror, att om man skulle göra denna jämförelse, man skulle komma underfund med, att riksdagsmannaa-rvudet där står till tjänstemännens löner i precis samma förhållande som arvudet här står till tjänstemannalönerna hos oss.

Det är ytterligare en omständighet som talar i hög grad emot det beslut, som stora

utskottet kommit till, och det är den, att vi hava vilande en lag, alltså godkänd av 1925 eller 1926 års riksdag — jag kommer icke säkert ihåg vilken — i vilken lag riksdagsmannarvudet fastställts till 18,000 mark om året. Alltså, för ett eller två år sedan ansåg man detta belopp vara tillräckligt, och det fanns ingen som gjorde invändning däremot. Men nu har aptiten vuxit, och sannolikt är, att efter tre år kommer den ytterligare att växa. Ty det är beklagligtvis en tendens hos parlamenten, en tendens, som har givit anledning till många och berättigade angrepp emot parlamentarismen överhuvud och mot folkrepresentation och demokrati, och det är just tendensen att riksdagsmännen, parlamentets medlemmar, helst så tyst och obemärkt som möjligt, höja på sina egna arvoden. I Frankrike väckte det på sin tid en storm av ovilja, när deputeradekammaren plötsligt och utan att ärendet fanns upptaget på dagordningen voterade en förhöjning av „ersättningen“, som där kallas „indemniteten“ för de deputerade från 9,000 guldfrancs, — det är länge sedan dess —, till 15,000 francs. I många andra länder ha de, som velat komma åt parlamentarismen, begagnat sig, såsom de i Frankrike begagnat sig, av denna tendens att sörja väl för sig själva, som beklagligtvis förefinnes hos parlamentsmedlemmarna. Jag skulle icke tro att Finlands riksdags anseende är så stort, att vi hade råd att utsetta oss för den berättigade kritik, som helt säkert komme att utövas emot oss, ifall vi denna gång, utan någon rimlig anledning, höja på våra arvoden. Åtminstone vill jag icke för min del vara med om detta, och jag kan lova, att jag kommer att göra allt för att försöka hindra, att detta beslut kommer till stånd. Detta för parlamentets och riksdagens egen skull.

Ed. Sergelius: Överlägger man om riksdagsmannarvudet ur tjänstemannasympunkt, så kommer man nog till det resultat vartill min ärade partikamrat, rdgsm. Schauman, kommit, nämligen till att 150 mark per dag vore ett skäligt arvode, särskilt om man erinrar sig, att det finnes en grupp av tjänstemän i riksdagen, som åtnjuta förmånen att för sina vikarier behöva betala endast en försvinnande del av sin lön i följd av att de institutioner, vilka de tillhöra, tillkomma särskilda privilegier.

Men det finnes också en annan grupp av statens tjänstemän och befattningshavare, som icke äro så lyckligt lottade, vilka få avstå av sin rätt lågt avmätta lön 1/3, och dessa äro då i regeln också tvungna att på privat väg skaffa sig inkomster så att de kunna något så när anständigt komma tillrätta och särskilt är detta förhållandet med dem, vilka äro försörjare av en större familj. Från denna privata inkomst måste under den tid, riksdagssessionen varar, avstås om icke allt så åtminstone största delen och detta innebär i de flesta fall en direkt ekonomisk förlust. Jag medgiver att enligt tjänstemannalagen bör ett avdrag av 1/3 icke få äga rum, men ett statsrådsbeslut har tolkat lagen annorlunda; faktum är att en tredjedel avdrages från befattningshavarens lön, och denna praxis följer man och har följt under flere år. Det blir således nödvändigt för dem, vilka i kännbar grad drabbas av detta beslut att under den tid arbetet pågår i riksdagen icke blott offra sin hälsa utan också vedervåga sitt ekonomiska välstånd. I en ännu sämre ställning äro de, vilka äro hänvisade helt och hållet till privat verksamhet och vilka till stor del eller kanske helt och hållet måste avstå från den inkomst, som de hava från sin sysselsättning, och än sämre gestaltar det sig för dem, vilka icke hava sitt hemvist i Helsingfors utan äro bosatta på landsorten. Detta är förhållandet t. ex. med de flesta medlemmar av agrarpartiet, om vilka jag hört, att från deras sida ett starkt motstånd av en förhöjning av arvudet kommer att göras. Den sämsta ställningen med avseende på riksdagsmannarvudet intaga medlemmarna i vänsterpartierna, ty de äro i regel på grund av sin befattning — eller sysselsättning — helt och hållet hänvisade till det arvode, som de uppbära i riksdagen.

Rdgsm. Schauman nämnde att tjänstemännen icke fått sina löner förhöjda sedan år 1924. Detta är ju ett beklagligt faktum. Han konstaterade vidare att en riksdagsman i Sverige, Norge och, jag kan tillägga också i Danmark, uppbär högre arvode än här i Finland. (Ed. Keto: Mångdubbelt!) Rdgsm. Schauman säger vidare, att riksdagsmännen själva och helst i all tysthet gång på gång höjt sina arvoden. Jag vill då fråga rdgsm. Schauman: Vem är det, som skall göra förslag om förhöjning? Genom att riksdagen utnyttjar denna sin

naturliga rätt, som den har att fastställa ett arvode och även använt sig härav flera gånger, visar den, såsom här också mycket riktigt av rdgsm. Schauman nämndes, att våra kommittémedlemmar även äro för lågt betalade, men icke blott detta utan att överhuvudtaget alla tjänstemän och hela befattningshavarekåren äro illa avlönade, fränsett dem, vilka äro anställda emot särskilda avtal.

Det synes mig på de grunder, som jag här anfört, som om stora utskottet skulle hava träffat det riktiga då det föreslagit en förhöjning med 50 fmk, alltså till fmk 200 för riksdagsmännen att utgå per dag. Jag kommer åtminstone för min del att rösta för stora utskottets förslag.

Ed. Pennanen: Perustuslakivaliokunnan jäsenenä minä tietysti olen mainitun valiokunnan yksimielisen ehdotuksen kannalla, että edustajapalkkio näiltäkin valtiopäiviltä olisi vastoin suuren valiokunnan ehdotusta sama kuin se on ollut viimeisinä edellisinä vuosina.

Oman palkkansa korottaminen on edustajille kieltämättä vähemmän kiitollinen tehtävä. Mutta se arkailu on kuitenkin ollut voitettava silloin kun on ollut välttämätöntä koroittaa palkkiota. Onhan eduskunnan rahanarvon muuttumisen johdosta ollutkin moneen kertaan koroitettava myöskin edustajapalkkiot. Niin on ollut tehtävä paitsi kohtuussyistä jo senkin takia, että myöskin vähävarainen kansalainen voi ottaa vastaan edustajatoimen silloin kuin valitsijat niin tahtovat. Mutta tällä kertaa ei minun mielestäni tällaista välttämätöntä tarvetta ole olemassa. Minä myönnän kyllä, että suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta voidaan esittää syitä, joiden merkitystä ei käy kokonaan kieltäminen. Mutta tuskinpa sentään voidaan osoittaa, että edustajain, saatikka valtakunnan yleisen edun kannalta, suuren valiokunnan ehdottama korotus olisi välttämättömän tarpeellinen. Jo kohtuullisuus yksinään otettuna on siksi suhteellinen ja venyvä käsite, että sen varaan ei voine yksinomaan nojata. Se, mikä toisen mielestä saattaa näyttää hyvin kohtuulliselta, voi toisten mielestä olla kohtuudenmukaisuuden vastakohta.

Tällä kertaa ei voida vedota rahan arvon alenemiseen. Ja vaikkapa edustajatehtävä voisi toisille tuottaa taloudellista vahinkoa-

kin kuten täällä on huomautettu eikä liioin kenellekään edustajalle tuottane ainakaan tuntuvampaa aineellista hyötyä, niin on kuitenkin otettava huomioon se, että edustajatoimi on vapaaehtoinen ja että ne, joille siitä saattaa aiheutua taloudellista tappiota, ovat ehdokkaiksi lupautuessaan laskeneet voivansa sellaisen mahdollisen tappion myöskin kestää. Ne edustajat taas, joiden varallisuus on pieni ja vakinaiset tulot eivät päivää kohden nouse edustajapalkkiota suuremmiksi, ne tuskin kärsiväkään taloudellista vahinkoa edustajatoimensa takia. Eikä myöskään voitane todeta, että tähänastinen edustajapalkkio, vaikkakaan se ei liene taloudellisesti liioin houkuttelevakaan, olisi sentään haitallisesti vaikuttanut eduskunnan kokoonpanoon tai estänyt vähävaraisiakaan ja pienituloisia ehdokkaiksi antautumista. Yhtä vähän lienee varakkaammille ja suurempituloisille ollut palkkion määrällä ratkaisevaa merkitystä ehdokkaiksi antautuessaan tai siitä kieltäytyessään.

Tämän asian yhteydessä joutuu myöskin tekemään vertailuja edustajapalkkion ja niiden palkkain välillä, joita eduskunta on tahtonut ja katsonut voivansa myöntää valtion vakinaisessa palveluksessa oleville ja niille, jotka valtion palkkaa vakinaisesti nauttivat. Edustajatoimen tähänastinen palkkio, kun siihen lasketaan mukaan tämän palkkion verovapaus ja myöskin vapaalippu valtionrautateillä, se päivää kohti tekee suunnilleen sen, minkä valtion palkkalain mukainen 8:s milteipä 7:skin palkkaluokka ja niiden palkkaluokkain mukaisia palkkoja ei eduskunnassa yleensä ole liioin väheksitty. Jos suuren valiokunnan ehdotus tulisi laiksi, niin edustajapalkkio siltä ajalta laskettuna kun edustajatehtävä kestää ja valtiopäivät ovat koolla, tulisi olemaan suunnilleen sama kun meidän korkeakoulujemme professorien palkka. Tietysti eivät valtion vakinaiset virat ja toimet ja edustajatoimi ole sellaisenaan täysin verrannollisia. Ne eivät ole verrannollisia jo siitäkään syystä, että edustajatoimi on väliaikainen, vain määrärajan kestävä. Mutta tällä määrärajausudella on kumminikin se etu, että edustajan ei edustajatehtävänsä takia tarvitse aivan tyyten sentään jättää vakinaista elinkeinoaan ja vakinaista toimeentuloaan. Ja näitä vertailuja tehdessä on myöskin toisekseen muistettava, että viranhaltijalta

vaaditaan paitsi muuta, myöskin virallista, opinnäytteisiin perustuvaa kompetensia, joka sekään ei ole ilman kustannuksia saatavissa.

Näin ollen, kun minä siis olen sitä mieltä, että tällä kertaa eivät mitkään aivan välttämättömät syyt vaadi edustajapalkkion koroittamista, niin minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta päättäisi ottaa käsittelyn pohjaksi perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, joka on aivan sama kuin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. E. Pekkala: Minä olen ollut perustuslakivaliokunnassa mukana tätä asiaa käsittelemässä. Perustuslakivaliokunta on hyväksynyt hallituksen esityksen. Minä olen edelleenkin sitä mieltä, ettei ole syytä koroittaa edustajanpalkkiota. Senvuoksi minä yhdyn kannattamaan ed. Pennasen tekemää ehdotusta.

Ed. von Born: Jag ber att få understöda rdgsm. Pennanens förslag. Jag har i grundlagsutskottet utan reservation omfattat grundlagsutskottets förslag och finner icke anledning här nu att frångå det samma.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Pennanen ed. E. Pekkalan y. m. kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin perustuslakivaliokunnan mietintö. Sitäpaitsi ovat ed. Vehkaoja ja ed. Niukkanen, tarkoittaen lakitekstiin muutosta, tehneet samansuuntaisen esityksen.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Nyt on ensin tehtävä päätös ed. Pennasen ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pennasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (90—70—07—32.)

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt käsittelyn pohjaksi ottaa suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9 illalla.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9,15 ip.

11) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Itävaltan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 19, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 19.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 20, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 20.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Lakiteksti, lakiehdotuksen johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyölaki.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Huttunen: Kun sosialidemokraatit äänestivät nyt kyseessäolevan lakiehdotuksen yli vaalien viime valtiopäivillä, ei se suinkaan tapahtunut senvuoksi, että työsuhteet ja niiden järjestely olisi tällä kertaa parhaalla mahdollisella tavalla. Päinvastoin mekin toteamme sen, että senjälkeen kuin korkein oikeus viime vuoden toukokuussa oli antanut tämän ihmeellisen päätöksensä, jolla koneelliset leipätehtaat vapautettiin nyt voimassaolevan lain alaisuudesta, on tilanne muodostunut tällä alalla huonoksi. Mutta kokonaan toinen asia on, että onko lakiesitys siinä muodossa, kuin se jätettiin lepäämään ja jossa sitä nyt suuri valiokunta samoin kuin työväenasiainvaliokunta esittää, omiaan selventämään tilannetta tällä alalla. Minä väitän, että niin ei ole asianlaita. Päinvastoin on hyvinkin suuri syy luulla, että lakiesityksen tässä muodossa hyväksyminen merkitsee yhä enemmän epävarmuuden tilaa, josta saattaa olla seurauksena työselkkauksia yhä useammalla leipätehtaalla.

Socialidemokraatit ovat koettaneet saada työväenasiainvaliokunnassa samoin kuin suu-

ressa valiokunnassa muutoksia lakiesitykseen. Nämä muutokset eivät ole olleet enempi kuin sen, mitä nyt voimassaoleva laki sisältää, siis sen, mitä eduskunnan enemmistö, porvarillinenkin enemmistö on ollut valmis hyväksymään jo 19 vuotta takaperin. Siis meidän ehdottamamme muutokset merkitsisivät vain sitä, että voimassaolevat lain säännökset otettaisiin uuteen lakiin ja tehtäisiin se niin selväksi, että korkein oikeuskin sen ymmärtäisi. Kun minä olen väittänyt, että korkeimman oikeuden päätös oli lievimmin sanottuna ihmeellinen, niin tätä väitettäni tukee m. m. se, että useille työntantajillekin on päätös tullut aivan odottamatta ja että maamme toinen korkein tuomioistuin, nim. korkein hallinto-oikeus on asiassa aivan päinvastaisella kannalla kuin korkein oikeus. Päinvastaisella kannalla ovat olleet sosialiministeriö, ammattien tarkastajat ynnä muut valtion viranomaiset. Siis väite siitä, että korkeimman oikeuden päätös olisi ilman muuta selvä, se ei pidä paikkaansa.

Ne, jotka puolustavat lain nykyisessä muodossaan hyväksymistä, ovat selittäneet, että se on jonkunlainen kompromissin tulos, että siinä on otettu huomioon työtätekevän luokan, työntantajain ja miksei myöskin kuluttajien etuja ja tämän vuoksi olisi lakiehdotus tässä muodossa hyväksyttävä. Minä kuitenkin väitän, että kompromissista ei voida puhua tämän lakiesityksen yhteydessä, sillä ei suinkaan kompromissia osoita se, että työaika, joka nyt voimassaolevan lain mukaan on määriteltä kello 6:sta aamulla kello 9:ään illalla, on uudessa lakiesityksessä säännöstelty kello 5:stä aamulla kello 10:een illalla. Sen lisäksi on vielä keksitehtaille annettu oikeus jatkaa työtä aina kello 11:een illalla. Kun vielä otamme huomioon, että nyt kyseessäolevassa lakiehdotuksessa annetaan sosialiministeriölle oikeus useille työryhmille antaa työlupia minä vuorokauden aikana tahansa, niin on täysi syy selittää, että lain hyväksyminen merkitsee yötyöhön palaamista.

On vielä mainittava, että suuri valiokunta, samoin kuin työväenasiainvaliokunta on jättänyt erään säännöksen pois, joka on nyt voimassaolevassa laissa, ja jolla mielestäni on hyvinkin suuri merkitys. Se on voimassaolevan lain 5 §, jolla määritellään, että työntajan on suoritettava työntekijälle palkka yksinomaan rahassa. Nyt tämän lakiesityk-

sen mukaan tässä kohden olisi sovellettava voimassaolevaa työsopimuslakia, ja kuten tiedämme, työsopimuslaki on tältä osalta verrattain laava. Se antaa työnantajalle tilaisuuden suorittaa palkka luonnoneduissa, minkälaisissa tahansa. Ja kun eduskunta v. 1908 on nähnyt erikoisen tärkeäksi tällaisen säännöksen lakiin ottamisen, niin voin sanoa, ettei nytkään vielä ne syyt ole poistuneet, jotka olivat jo 19 vuotta takaperin.

Olen kosketellut lakiesityksen eräitä tärkeimpiä kohtia, jotka mielestäni osoittavat, että laissa on niin suuria huononnuksia työväen kannalta katsoen, että työväen edustajilla ei ole mitään mahdollisuutta sitä hyväksyä. Kun toiselta puolen laissa ei ole yhtään sellaista määritelmää, joka turvaisi työntekijäin oikeutta vähänkään paremman, kuin mitä nyt voimassaoleva laki edellyttää, niin ei millään syyllä voida kutsua lakiesitystä kompromissin tulokseksi, vaan päinvastoin meillä on täysi syy sitä nimittää enemmistön pakkovallaksi, jonka alaisuuteen tahdotaan sisällyttää leipomotyöväki ja riistää heiltä ne oikeudet, jotka heille jo 19 vuotta takaperin on myönnetty ja saattaa leipää kuluttavan väestön terveys yhä enemmän vaaranalaiseksi. Merkillistä asiassa on se, että maalaisliitto, joka kerskuu olevansa tämän maan kaikkein vähävaraisimman väestön edustaja, on ensi kädessä taistelemassa suurtyönantajain etujen puolesta sillä ovat-han maalaisliittolaiset edustajat esiintyneet asian aikaisemmissa vaiheissa eduskunnassa sekä valiokunnassa ehkäpä innokkaammin kuin parainkaan suurpääoman edustaja.

Ehkäpä väitetään, että tämän kautta tahdotaan saada leivän hinta halpenemaan. Sanottaneen, että siirryttäessä vuorotyöjärjestelmään helpottaa se tuotantokustannuksia ja siten koituu siitä kuluttajille etuja. Tämän väitteen voi asettaa vähintään kyseenalaiseksi. Jos otamme eräitä esimerkkejä, niin ne puhuvat aivan päinvastaista kieltä. Meillä nimittäin tälläkin kertaa on olemassa eräitä sellaisia kovaleipätehtaita, joissa työtä on eräinä vuodenaikoina tehty kahdella, jopa kolmellakin työvuorolla. Mutta jos vertaa niitten tehtaitten tuotteitten hintoja esimerkiksi Elannon leipätehtaan tuotteitten hintoihin, niin havaitsemme, että niissä tehtaissa, joissa työ on kaksi- tai kolmivuoroinen, on tuotanto kalliimpaa kuin esimerkiksi Elannossa, jossa työ suoritetaan ainoastaan yksivuoroisesti. Kun vielä

otamme huomioon sen, että tällaiseen yötyöjärjestelmään siirtyminen aiheuttaa yhä enemmän epäedullisemmaksi terveydellisen tarkastuksen, niin on varmaa, että kuluttajat joutuvat vaaran alaiseksi terveydellisessä suhteessa ja siihenhän ei ainakaan eduskunnan porvarillinenkaan enemmistö haluaisi pyrkiä.

Siis emme löydä mitään sellaista syytä, joka pakottaisi tällaiseen lainmuutokseen muuta kuin sen, että pääoman omistajat, siis leipätehtailijat ja leipätehtaan osakkeenomistajat tahtovat itsellensä yhä suurempia ja suurempia voitto-osuuksia ja joitten voitto-osuuksien hankkiminen ensi kädessä tahdotaan ottaa niitten sosialisten uudistusten kustannuksella, joita tämän alan työläiset ovat aikaisemmin itsellensä kysyneet hankkimaan. Ja että tässä suurpääoman pyrkimyksessä on, kuten edellä jo on mainittu, maalaisliitto varsinaisesti johtamassa, on lievimminkin sanottuna ihmeellistä. Ed. Lohi, joka on asiassa ollut eturintamassa, voinee selittää, että meillä on tällä kertaa muodostunut tilanne sellaiseksi, että lain määräyksillä ei ole merkitystä. Sillä korkeimman oikeuden päätös tekee tilanteen siksi, että mikä leipätehdas hyvänsä voi tehdä kolmivuoroista työtä. Näin on, mutta ei millään tavalla nyt kyseessäoleva lakiesitys poista tätä epäedullista tilannetta. Se ei poista sitä senvuoksi koska nytkään, vaikkapa tämän korkeimman oikeuden ihmeellisen päätöksen mukaan olisikin leipätehtaililla ollut tällainen säännöstelyoikeus, ei sitä vielä missään leipätehtaissa ole käytäntöön pantu, lukuunottamatta eräitä kovaleipätehtaita ja keksitehtaita, ja näissäkin vain parin kuukauden aikana vuodessa. Jos lakiesitys hyväksytään, niin nekin työnantajat haluavat sen mukaan järjestellä työsuhteet, jotka nyt ovat lakia kunnioittaneet. Mutta he eivät pääse siihen vapaaehtoisista tietä ilman taistelua, ja niinmuotoin on vaara suuri, että lakiesityksen hyväksyminen edellyttää valmistautumista suurempiin työtaisteluihin.

Minun mielestäni ei siis ole eduskunnalla mitään syytä hyväksyä lakiesitystä siinä muodossa kuin suuri valiokunta esittää, vaan sen sijaan olisi siihen tehtävä erinäisiä muutoksia, joista tulenkin tekemään lakiesityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdotukset.

Ed. Rosenberg: Minun on myös pakko lausua kummastukseni siitä, että lakia, joka on ollut voimassa jo 18 vuotta ja tähän päivään mennessä on käytännöllisessä elämässä osoittautunut olevansa omiaan parantamaan leipätuotannon alalla työskentelevän työläisryhmän tilaa, nyt kun kyseessäoleva tuotanto on koneellistunut, muuttunut suurteollisuudeksi ja niin edellyttää tehokkaampaa suojaa tälle työläisryhmälle, aletaan siitä huolimatta huonontaa. Tämä on muuten eräs piirre, joka osoittaa ehkä selvemmin kuin mikään muu, että olemme joutuneet taantumuksellisempaan aikaan kuin mitä oltiin 18 vuotta sitten. Minunkin on myöskin pakko lausua kummastukseni siitä että juuri maalaisliitto asettuu puoltamaan suurpääomaa. Heidän kai ennen kaikkea pitäisi muistaa, että tällainen lakiehdotus kuin tämä on, on omiaan hävittämään nekin pikkuyrittäjät, jotka tähän saakka ovat voineet pitää puoliaan suurpääoman tuotantoa vastaan. Kehityksen kannalta katsoen ei suinkaan siinä suhteessa olisi moittimisen varaa. Mutta maalaisliiton, joka kehuu taistelevansa juuri suurpääomaa vastaan ja ennen kaikkea kehuu puoltavansa pienomistajien etuja, pitäisi taistella tällaista lainhuononnusta vastaan ja säilyttää näitten pienyrittäjien asema.

Olisi myöskin uskonut, että senkin jälkeen, kun kansanvälisestäkin on ryhdytty tällaisia asioita järjestelemään toiseen suuntaan, että eduskunnassa ainakin ne porvarilliset ainekset, jotka kehuvat edustavansa edistysmielisyyttä, olisivat puoltaneet edes näitten vanhojen edistysaskelten säilyttämistä, mitä tähän asti on voitettu. Mutta se seikka, että he asettuvat hekin huonontamaan saavutettuja reformeja, osoittaa siis selvästi, että hekin ovat täydellisesti taantumuksellisia. Mikään ei estä, etteikö vieläkin lakiesitykseen voitaisi parannuksia saada ja palauttaa se edes sille asteelle, kuin voimassa oleva laki on. Toivonkin, että kun ryhdytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn, tähän lakiehdotukseen palautetaan edes ne uudistukset, mitkä ovat olleet voimassa tähän saakka.

Ed. L. Myllymäki: Minä vain lyhyesti pyydän ilmoittaa, koska ed. Huttunen täällä on lausunut niin vakavia toivomuksia maalaisliitolle, että ne eivät aset-

tuisi lakiehdotuksen taakse. Minä yhädyn luonnollisesti tähän toivomukseen, mutta samalla myös toivon, että kaikki sosialidemokraattiset edustajat asettuisivat tämän lain huonontamista vastaan. Sillä tunnettuahan on, että esimerkiksi osuuskauppapaperit ovat viime vuosina hyvin ponnekkaasti ajaneet tätä leipurilain huonontamisia, ja kuten on tiedetään, niin Artturi Aalto työväenasiainvaliokunnassa, kun tämä oli käsiteltävänä, ensimmäisenä ehdotti lakiehdotuksen hyväksymistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Ehdotan, että lakiehdotuksen 2 § saisi sellaisen muodon, kuin esitetään työväenasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisessä vastalauseessa, ja joka kuuluu: „Tämän lain alaista työtä saa järempänä 3 ja 4 §:ssä mainituin poikkeuksin tehdä ainoastaan kello kuuden aamulla ja kello yhdeksän illalla välisenä aikana arkipäivinä, sunnuntai- ja pyhäpäivän edellisenä päivänä ei kuitenkaan myöhäisempään kuin kello kuuteen illalla.”

Ed. Huttunen: Koska ed. Rosenbergin ehdotus on samanlainen, kuin mitä valiokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa on ehdotettu, pyydän minä kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Huttusen kannattamana ehdottanut, että 2 § saisi sen sanamuodon, kuin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (87—67 — 00 — 45).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 §.**Keskustelu:**

Ed. Huttunen: Minä ehdotan, että 3 § hyväksytään siinä muodossa, kuin se on valiokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotettu.

Ed. Rosenberg: Yhdyn kannattamaan ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 3 § saisi sen sanamuodon, kuin työväenasiainvaliokunnan mietinnön toisessa vastalauseessa on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (85—68 — 4 — 42).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

4 §.**Keskustelu:**

Ed. Huttunen: Minä ehdotan, että 4 § poistetaan. Minä en näe mitään syytä

olevan asettaa keksitehtaita mihinkään erikoisasemaan muihin leipätehtäisiin nähden. Minun mielestäni riittää se työaika keksitehtaille, mikä on määritelty muillekin tehtaille. En siis näe olevan mitään syytä tämän pykälän säilyttämiseen.

Ed. Rosenberg: Yhdyn kannattamaan ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 4 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (84—71 — 2—42).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 §.**Keskustelu:**

Ed. Rosenberg: Ehdotan että 5 § saisi sellaisen muodon kuin sillä on työväenasiainvaliokunnan mietinnön 1 vastalauseen 4 §:ssä.

Ed. Tabell: Pyydän kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Tabellin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotuksen 5 § saisi sellaisen sanamuodon kuin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen 4 §:ssä ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (106—37—8—48).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

6 §.**Keskustelu:**

Ed. Rosenberg: Minä ehdotan, että 6 § saisi sellaisen muodon, kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisen vastalauseen 5 pykälässä.

Ed. Tabell: Pyydän kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Tabellin kannattamana ehdottanut, että 6 § saisi sen sanamuodon kuin työväenasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisen vastalauseen 5 §:ssä ehdotetaan. Kutsun ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla. (91—57—2—49.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7 §.**Keskustelu:**

Ed. Rosenberg: Tässä on juuri eräs sellainen taantumuspykälä. Tässä pala-

taan siihen vanhaan aikaan takaisin, jolloin työntekijälle maksettiin palkkaa myöskin luontaisedussa. Silloin kun voimassa oleva laki säädettiin 18 vuotta sitten, huomattiin kuitenkin tällaisen etuuden merkitsevän sellaisia epäkohtia, että silloin lainsäätäjätkin olivat melkein yksimielisiä siitä, että palkkaa ei saada maksaa muussa kuin rahassa. Nyt kuitenkin kyseessä olevassa laissa esitetään sellainen muutos, että palkka voitaisiin taas maksaa muussa kuin yksistään rahassa. Näin ollen ehdotan siis, että lakiin otettaisiin uusi 7 §, joka kuuluisi seuraavasti: Työntekijän palkka on maksettava rahassa eikä asunnon tai muiden etujen muodossa eli sellaisena kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisen vastalauseen 6 §:ssä.

Ed. Huttunen: Kannatan ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Koska keskustelun kuluessa ed. Rosenberg on ehdottanut, että ennen 7 §:ää, jonka olen esitellyt, lakiehdotukseen otettaisiin uusi 7 §, jota ehdotusta ed. Huttunen on kannattanut, on ensin tehtävä päätös tästä ehdotuksesta.

Puhemies: Tahdotaanko tämän ehdotuksen johdosta vielä puheenvuoroa?

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Rosenberg ed. Huttusen kannattamana on ehdottanut, että uudeksi 7 §:ksi otettaisiin sen sisältöinen pykälä, kuin työväenasiainvaliokunnan mietinnön 1 vastalauseessa 6 §:ssä ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (84—66—02—47).

Puhemies: Eduskunta on hylännyt ed. Rosenbergin ehdotuksen.

Lakiehdotuksen 7 § hyväksytään.

8 § hyväksytään.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Huttunen: Minä ehdotan, että 9 § saisi sen sanamuodon, mikä on valiokunnan mietintöön liitettyssä 2 vastalauseessa ehdotettu.

Ed. Rosenberg: Koska mielestäni työväenasiainvaliokunnan mietinnön toisessa vastalauseessa esitetty rangaistuksen suuruus on liian lievä, niin ehdotan, että 9 § siitä syystä saisi sellaisen sanamuodon, kuin sillä on saman mietinnön 1 vastalauseessa, siitä syystä, että teollisuuden keskittymisen kautta tulevat kysymykseen nyttemmin sellaiset työantajat, joiden varallisuus on sangen suuri ja joille siis 20 päiväsakkoa tähän verraten on liian vähäinen. On ymmärrettävä, että niin kauan kuin leipomotuotanto oli pienteollisuutta, niin siihen aikaan tällainen rangaistusmääräyksen suuruus oli paikallaan, mutta nyt, kun leipomotuotanto joutuu yhä enemmän suurtuottajain haltuun, niin täytyy myös rangaistusmääräyksiä tähän nähden korventaa.

Ed. L. Myllymäki: Minä yhdyin kannattamaan ed. Rosenbergin ehdotusta ja pyydän myöskin mainita, että ehdotus koskee juuri sitä, että tahdotaan estää lain rikkomista ja toivoisin siis, että tämän ehdotuksen puolesta äänestäisivät kaikki lakia kunnioittavat edustajat.

Ed. Bryggari: Minä kannatan ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Ed. Leinonen: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Bryggarin kannattamana ehdottanut, että 9 § saisi sen sanamuodon, kuin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen ehdotukseksi. Ed. Rosenberg on ed.

L. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että 9 § saisi sen sanamuodon, kuin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä 1 vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska tehdyt ehdotukset ovat vastakkaisia, on äänestettävä ensin niiden välillä ja voittaja asetettava vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Huttusen ja ed. Rosenbergin ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Huttusen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (100—24—17—58).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Huttusen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Huttusen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (81—55—1—62).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

10 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

Hallituksen esityksen n:o 17 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö

n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Palmgren: Då man genomläser motiveringen till propositionen i förevarande ärende, kan man ej värja sig för beklämning. På tal om det härintill iakttagna förfarandet beträffande högtidlighållandet av den 6 december säges: „Tyvärr har något enhetligt förfarande härvid dock icke kunnat åstadkommas och torde sannolikt ej heller framdeles på frivillighetens väg fås till stånd.”

Man har sålunda insett, att en stor del av den befolkning, som har sin utkomst av arbete, ej är beredd, kanhända ej ens har råd att avstå från en hel dags förtjänst, synnerligast som ett högtidlighållande av dagen icke kräver hela dagens förklarande för fridag. Årstiden är ej heller ägnad för rekreation ute i det fria. För att emellertid ernå fullständig arbetslöshet på självständighetsdagen, är man beredd att högtidlighålla minnet av densamma med en ny förbudslag, d. v. s. förbudet att arbeta. Detta är emellertid fullkomligt orimligt och stridande mot alla begrepp om frihet och självständighet. I propositionen ingår icke heller någon kalkyl däröver, vilken förlust det skulle bringa landet, ifall rikets näringsliv för en hel dag dömes till överksamhet.

I motiveringen till propositionen göres vidare gällande, att självständigheten är „en vinning, som på lika sätt berör alla”. Trots detta går lagförslaget ut på att å ena sidan fränhända producenterna behållningen av en arbetsdag, men att å andra sidan utan avseende å denna direkta förlust döma dem att åt arbetarna utgiva gottgörelse för ett arbete, som de ej tillåtit utföra. Det bleve sålunda ingalunda såsom i propositionen säges „en vinning, som på lika sätt berör alla” utan tvärtom på ena sidan förlust och på andra sidan en oberättigad vinst. Arbetsgivarna behöva ej utgiva ersättning för arbete, som ej kan utföras under huldagar. Varför då införa antydde nya, oskäligen och orättvisa princip?

Slutligen må ännu framhållas, att alla

företagare äro beroende av deras dagsförtjänst. Det är just på den företagen leva, betala utskylder, räntor m. m. Det är icke möjligt att beträffande dem förverkliga den i propositionen ingående tanken att icke minska dagsförtjänsten för dem, vilka äro beroende därav.

Jag anholder vördsamt, att stora utskottet behagade i frihetens och rättvisans intresse beakta de av mig nu antydde synpunkterna samt i stöd därav föreslå, antingen att hela lagförslaget förkastas eller åtminstone att § 2 mom. 2 måtte ur lagförslaget utgå.

Ed. E. Pekkala: Se ryhmä, johon minä kuulun, on tämän lakiehdotuksen suhteen sitä mieltä, että se on hyväksyttävä ainoastaan siinä tapauksessa, että työntekijöille taataan palkka kyseessäolevalta vapaapäivältä. Laissa on tämä selvästi sanottava eikä jätettävä palkan maksamista työnantajain mielivallasta riippuvaksi eikä myöskään pantava lakiin sellaisia säännöksiä, että niitä voidaan tulkita työntekijöille epäedullisesti. Jos työnantajille jätetään mahdollisuus järjestää tämä asia oman mielen mukaan tai jos lakiin sisällytetään epämääräisiä säännöksiä, niin tulos aivan varmaan on se, että suuri osa työntekijöistä pakotetaan pitämään tämä vapaapäivä ilman palkkaa. Valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä juuri palkan maksua koskevalta kohdalta, mutta valiokunnankin esittämässä muodossa on palkan maksua koskeva säännös kuitenkin sellainen, että osa työläisiä jää palkasta osattomaksi. Hallituksen esityksessä kuuluu kyseessäoleva kohta seuraavasti: „Töiden keskeyttämisestä huolimatta on työntekijöille sanotulta päivältä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka myöskin siinä tapauksessa, että he saavat päivä- tai tuntipalkkaa.” Valiokunnan esityksessä vastaava kohta kuuluu sensijaan seuraavasti: „Töiden keskeyttämisestä huolimatta on työntekijöille sanotulta päivältä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka myöskin siinä tapauksessa, että he työskentelevät päivä-, tunti- tai kappalepalkalla.” Valiokunta on siis tahtonut selvittää tai täydentää hallituksen esitystä sikäli, että myöskin kappalepalkalla työskentelevät saavat vapaapäivältä palkan, mutta minusta tämä selvennys ei ole ensinkään riittävä. Kappalepalkkahan on ainoastaan eräs muoto urakkapalkkaa. Muut urakkapalkalla työskentelevät jäisivät siis

valiokunnan ehdotuksen mukaan ilman palkkaa, ja sellaisia työläisiä on paljon. Urakkapalkkaa maksetaan esim. mitan mukaan; painon mukaan ja monien muitten perusteitten mukaan. Kaikki nämä lukuisset sellaisella palkalla työskentelevät työläiset jäisivät siis ilman palkkaa vapaapäivältä, ja se on ehdottomasti kohtuutonta. Minä olen jo valiokunnassa esittänyt sen kannan, että myöskin niille työläisille, jotka työskentelevät urakkapalkalla, on taattava kyseessä olevalta vapaapäivältä palkka. Minä olen ehdottanut, että lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentti kuuluisi seuraavasti; „Työn keskeyttämisestä huolimatta on työntekijöille sanotulta päivästä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka myöskin siinä tapauksessa, että he työskentelevät päivä-, tunti- tai urakkapalkalla.” Sitäpaitsi valiokunta on lisännyt lakiehdotuksen palkanmaksua koskevaan kohtaan myöskin säännöksen, että palkan saamisen edellytyksenä on, että työsuhdetta työntekijän ja työnantajan välillä on keskeytymättä jatkunut vähintään viikon ajan lähinnä ennen itsenäisyyspäivää. Tämä säännös rajoittaa vielä niitten työntekijöiden piiriä, jotka vapaapäivältä jäävät palkattomiksi. Tämä säännös tietää esim. sitä, että vaikka työntekijä on tehnyt hyvin pitkääaikaisen työsopimuksen, mutta on tullut työhön myöhemmin kuin viikkoa ennen kyseessä olevaa vapaapäivää, niin hän jää palkattomaksi. Tämäkin on kohtuutonta. Siitä syystä tämä säännös minusta on lakiehdotuksesta poistettava.

Minä toivon, että suuri valiokunta tätä lakiehdotusta käsitellessään ottaa huomioon minun esittämäni näkökohdat.

Ed. von Born: Jag ber i anslutning till rdgsm. Palmgrens uttalande i saken få erinra om min till grundlagsutskottets betänkande fogade reservation, vari påyrkas uteslutande av det i alla avseenden olämpliga, jag ville säga, monstrosa stadgandet i andra mom. 2 §.

Ed. Vennola: Siitä käsittelystä, minkä asia on valiokunnassa saanut, käy ilmi, että valiokunta on ollut yksimielinen siitä, että tällaista itsenäisyyspäivää olisi vietettävä. On oltu vain eri mieliä siitä, miten se olisi tehtävä. Ed. Estlander on ollut sitä mieltä, että se olisi vakiinnutettava tavalla eikä lailla; ed. Pekkala on taas ollut sitä mieltä, että palkanmaksu olisi

suoritettava myös urakkatyöntekijöille; ed. von Born epäilee taas koko asian järjestyä mitä palkkaan tulee, ja ehdottaa, että palkkausta koskeva osa laista poistettaisiin. Minun täytyy sanoa, että jos kohtuuden kannalta asiaa arvostelea ja vertaa tilanteeseen, mikä nykyään on jo voimassa, niin voi todeta, että nykyään valtio ja kunta maksavat palkkaa työläisilleen myöskin itsenäisyyspäivältä, ja että maanviljelijät maksavat työläisilleen palkan sikäli kuin maanviljelijäin työntekijät ovat muonamiehiä tai kuukausipalkkaa nauttivia. Suurimmalle osalle maatyöntekijöitä siis nyt jo maksetaan itsenäisyyspäivältä palkka ilman mitään lakia. Kun kuitenkin on näytetty, että huomattava osa työntekijöistä jää aivan erikoisen epäedulliseen asemaan sentakia, että heidän työnantajansa eivät suorita mitään palkkaa, niin syntyy tässä sellainen merkillinen eroavaisuus työntekijäin asemassa itsenäisyyspäivän viettämisessä, joka olisi lailla järjestettävä.

Se ehdotus, mikä nyt on esillä, tarkoittaa siis tätä järjestelyä. Ei voine kieltää sitä, että tämä lakiehdotus ensi katsannolla herättää epäilyksiä. Voihan tehdä sen muistutuksen, että tässä ikäänkuin otetaan työntekijät viettämään itsenäisyyspäivää palkan maksamisella. Kuitenkin on tämä periaate hyväksytty jo useissa maissa. Meillä, niinkuin sanoin, on se lisäksi hyväksytty suurimpaan osaan työväkeä. On syytä siis jatkaa tämän asian kohtuudenmukaista järjestelyä niin, että kaikki työläiset saavat palkan eivätkä ainoastaan jotkut ryhmät. Luulisin, että asian järjestely ei tuota niin erinomaisen paljon vaikeuksia kuin täällä jotkut vastalauseen tekijät näyttävät edellyttävän. Täytyy lainsäädännön edellyttää, että myöskin niissä ihmisissä, jotka tulevat lainsäädäntöä sovittamaan, löytyy jonkun verran järkeä, varsinkin sellaisen päivän viettämiseen nähden, kuin tässä on kysymys, ja ettei siitä turhia rettelöitä synny. Toivoisin sentähden, että suuri valiokunta tulisi siihen tulokseen, että se voisi kannattaa perustuslakivaliokunnan ehdotusta.

Ed. von Born: Jag skulle be att få fråga riksdagsman Vennola, om rdgsm. Vennola kan uppgiva, i vilket eller vilka

länder det system, som här förordas av grundlagsutskottet, iaktages. Jag har, ehuru jag försökt taga reda på saken, icke fått klarhet däri. Kanske herr Vennola kan upplysa mig därom.

Ed. Vennola: Ed. von Born kysyy minulta, missä maassa tällainen järjestelmä on voimassa. Minä en ole puhunut mitään siitä, missä tällainen järjestelmä juuri kuin nyt puheena on, on voimassa, mutta minä olen puhunut siitä, että useissa maissa maksetaan työväestölle palkat tällaisena kansallisena juhlapäivänä. Minulla ei ole täällä sitä selontekoa, joka asiassa on hankittu, mutta minä voin kyllä ed. von Bornille sen toimittaa.

Ed. von Born: Jag ber då få fråga rdgsm. Vennola, om rdgsm. Vennola anser, att detta också gäller ifråga om stycke-arbete, vilket ju icke egentligen annat är än s.k. betingsarbete. De i fast tjänst anställda skola naturligtvis få sin lön fullt ut. Den saken anser jag vara så självklar, att därom icke behöver i lag stadgas, utan här är fråga om, huruvida lön skall betalas även för stycke- och timarbete m. m. dyl.

Ed. Vennola: Ed. von Bornin kanta on vallan omituinen tässä asiassa. Häinkin myöntää, että on luonnollista, että vakinaisessa palveluksessa oleville maksetaan tällainen palkka, mutta hän ei myönnä, että niille, jotka työskentelevät päivä-, tunti- tai kappalepalkalla, pitäisi tällaista korvausta itsenäisyyspäivästä maksaa. Tämä eroitus on aivan muodollista laatua. Ne työntekijät, jotka vuosikautia työskentelevät päivä-, tunti- tai kappalepalkalla, ovat asiallisesti aivan yhtä kiinteässä ja velvoittavassakin työsuhteessa kuin sellaiset työntekijät, jotka ovat esim. kuukausi- tai vuosipalkalla. Moninaisissa eri tehtaissa ja laitoksissa on vanhoja työntekijöitä, jotka ovat kymmeniä vuosia niissä työskennelleet ja nauttivat ainoastaan päivä-, tunti- tai kappalepalkkaa. Kappalepalkkakakin on yksinomaisena järjestelmänä erinäisissä tehtaissa. On silloin kohtuutonta jättää näitä työntekijöitä erikoisasemaan siitä syystä, että heidän palkkaustapansa on toisenlainen. En minä näe mitään asiallista erotusta itse asian kannalta työntekijäin asemassa,

työskentelevätkö he kuukausipalkalla taikka sitten päivä-, tunti- tai kappalepalkalla. Sen erotuksen ylläpitäminen ei johda mihinkään asialliseen kohtuuteen ja tältä kannalta onkin syytä, että tämä asia järjestetään lailla.

Ed. von Born: Då borde rdgsm. Vennola icke heller göra någon skillnad mellan s.k. styckearbete och det betingsarbete i allmänhet, varom rdgsm. Pekkala talade.

Ed. Vennola: Jos minä nyt jatkaisin sitä hiuksenhalkomista, jonka kautta ed. von Born tahtoo tätä lakia ajaa karrille, niin minun täytyy myöntää, että monissa tapauksissa kappalepalkka ja urakapalkka lähenevät toisiaan. Mutta urakapalkka on kuitenkin jotakin toista kuin kappalepalkka, josta ed. von Born vaivautukoon ottamaan selkoa.

Ed. von Born: Jag förutser och har även därom anmärkt, att det kommer att bli svårt att i framtiden göra skillnad mellan s.k. styckearbete och betingsarbete i allmänhet. Jag ber få fråga rdgsm. Vennola, som nu är med om att stifta denna lag: om en karl hugger ved i skogen eller gräver diken per famn, är det stycke- eller betingsarbete och kommer en sådan arbetare att falla under denna lag eller icke?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Puhetta siirtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

15) Puhemiehelle valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan tulevaa korvausta

koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä luetaan.

Sihteeri lukee:

**Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.**

**Helsingissä,
lokakuun 6 p:nä 1927.
N:o 16.**

Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa, että Valiokunta Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 4 momentin mukaisesti Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa Eduskunnan Puhemiehelle 4,000 markan kuukautisen määrärahan niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on valtiopäiväin aikana.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Ragnar Furuhielm.

J. W. Minni.

Keskustelua ei synny.

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

**16) Hallituksen esityksen johdosta laiksi
välämiesmenettelystä**

laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Samoin esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

Parantolahoidon hankkimista sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9, joka on eduskunnalle jaettu.

Ensimmäinen varapuhemies:
Koska edustajille on jaettu hallituksen tähän jättämät esitykset, voitaneen nekin esittää pöydällepanoa varten.

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

**Talon ostamista Suomen Genèvessä olevalle
lähetystölle**

tarkoittava hallituksen esitys n:o 36;

Valtion laivarahaston perustamista ja käyttämistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 37;

Ehdotuksen laiksi sähkölaitoksista
sisältävä hallituksen esitys n:o 38; ja

**Ehdotuksen laiksi eräiden osakeyhtiöiden ja
osuuskuntien tilinpäätösten julkisuudesta**
sisältävä hallituksen esitys n:o 39.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta t.k. 8 p:stä alkaen 5 päiväksi ed. Pensas.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tulevana tiistaina klo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyi klo 10,37 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

15. Tiistaina 11 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

Siv.

1) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta 514
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 15 a ja 15; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

2) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä 524

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 32.

3) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä 525

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 19.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä 526

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 20.

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä leppämään jätetty ehdotus leipomotyöläiksi ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; työväenasiaivaliokunnan mietintö n:o 3; mainittu lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

6) Ehdotus parantolahoidon hankkimisesta sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten 536
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 30.

Toinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi välimiesmenetelystä 563
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 10.

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 36 talon ostamisesta Suomen Genèvessä olevalle lähetystölle ”

10) Hallituksen esitys n:o 37 valtion laivarahaston perustamisesta ja käyttämisestä ”

11) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi sähkölaitoksista ”

12) Hallituksen esitys n:o 39 laiksi eräiden osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tilinpäätösten julkisuudesta 564

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen kirjelmän johdosta vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytyn, vahvistamatta jääneen ehdotuksen johdosta laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelamisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta

14) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen

15) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3, hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Haverinen, Isaksson, Junnila, Kariniva, F. J. Leino, Muhonen, Neitiniemi, Ramstedt, Salo ja Särkkä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden tähden tämänpäivän istunnosta ed. Haverinen, yksityisten asiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Särkkä ja Salo, perheessä sattuneen sairauden vuoksi jatkettua lomaa torstaihin saakka ed. Neitiniemi ja kunnallisten tehtävien takia tämän viikon ajaksi edustajat Kariniva ja Koivuranta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi lastentarhain valtioavusta.

Hallituksen esitys n:o 13, jota on valmistelevalta käsitelty sivistysvaliokunnan mie-

Siv.

tinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 15 ja 15 a, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hämäläinen: Käsillä oleva esitys lastentarhain valtioavusta ei ole saanut sellaista muotoa, että kysymystä voitaisiin pitää tyydyttävästi ratkaistuna. Täällä ei ole annettu tunnustusta niille vaatimuksille, joita meidän taholtamme lastentarhojen järjestelyyn ja toiminnan valvomiseen nähden on esitetty ja jotka ilmenevät lähemmin sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa. Niiden huomioon ottaminen olisi kuitenkin ollut asiallista, sillä valtion avustusta olisi käytettävä ennen kaikkea sellaisia takeita vastaan, että annetun avustuksen voitaisiin katsoa vastaavan tarkoitustaan. Kun valtion avustusta nyt annetaan yksityisten järjestämille lastentarhoille, jos ne muutamissa varsin muodollisissa suhteissa vastaavat asetettuja ehtoja, niin se ei ole aivan oikein. Se ei ole oikein siitä syystä, että yksityisten ylläpitämiä lastentarhoja ei ole samalla asetettu sellaisen valvonnan alaisiksi kuin olisi tarpeellista.

Meidän taholtamme on asetettu valtioavun ehdoksi lastentarhojen siirtäminen kuntien valvontaan sekä asianomaisten lasten vanhempien valitseman vanhempien neuvoston asettamista lastentarhojen toimintaa valvomaan. Nämä toimenpiteet olisivat nähdäksemme riittäneet takeeksi siitä, että lastentarhojen järjestely ja toiminta tulee vastaamaan myöskin työläisten vaatimuksia. Työläisäidille ei nim. ole suinkaan yhdentekevää, millä tavalla hänen lapsiaan tullaan kasvattamaan ja lastentarhojen toiminta on monessa suhteessa varsin tärkeätä työtä lasten kasvatuksen alalla. Niiden yksityisten lastentarhojen kasvatusmenetelmät, jotka nyt tulevat saamaan valtion avustusta, eivät useimmiten vastaa työläisten vaatimuksia. Yksityisten lastentarhoissa opetetaan työläislapsille alkeellisessa muodossa useimmiten sellaisia käsitteitä ja asioita, jotka ovat ristiriidassa työläisten katsantokannan kanssa. Uskonnolliset laulut y. m. sellaiset kuuluvat tällaisten lastentarhojen kasvatus-

ohjelmaan, eikä se minun nähdäkseni ole oikein varsinkaan sellaisissa tapauksissa, jolloin lasten vanhemmat omaavat toisenlaisen käsityksen uskonnollisissa asioissa. Yksityisten lastentarhat ovatkin muodostuneet koko myöhemmän porvarillisen kasvatuksen ensimmäiseksi asteeksi. Niiden toiminta tässä suhteessa on sitäkin merkityksellisempää kun niiden vaikutuksen alaisina ovat sellaiset lapset, joilla ei ole vielä minkäänlaista harkintakykyä ja joiden mieli on kaikille vaikuttimille avoinna. Toiselta puolen työläisäiteihin nähden löytyy niin pakkottavia taloudellisia syitä, että heidän täytyy jättää lapsensa tällaistenkin lastentarhojen huostaan.

Käsitän, että asia ei enää ole autettavissa. Kun lastentarhojen toiminta puutteellisuuksistaan huolimatta tarjoaa työssä käyvälle työläisäidille tilaisuuden valvoa lastensa päivittäistä hoitoa, ei liene muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä kyseessä oleva laiekhdotus.

Ministeri Sillan pää: Toisessa käsitteilyssä lastentarhain valtioavusta, jossa maalaisliiton johtajat, edustajat Niukkanen ja Pitkänen, esiintoivat maalaisliiton kannan lastensuojeluun nähden. Silloin ed. Pitkänen kantansa tueksi esitti otteita Suomen Kuvalehdestä, mutta kuten jo samassa istunnossa huomautettiin, esitti sen joko taitamattomuudesta tai tahallisesti väärin. Olen sen jälkeen tutustunut ed. Pitkäsen esittämään kirjoitukseen Suomen Kuvalehdestä ja hämmästyin suuresti nähdessäni kirjoituksen, jossa selitetään, millä tavalla voitaisiin asuntotilaa supistaa ja menoja vähentää, miten perheen äiti silloinkin, kun hän itse käy toimessa, voisi yksin hoitaa tilapäissiivoojan avustuksella taloutensa missä hän keskuskeittiöstä saisi valmiin ruoan ja läheisyydessä olevaan lastenhoitolaan voisi jättää lapsensa hoidettaviksi mennessään toimeensa.

Tuntui perin oudolta kuulla maalaisliitolaisten asettuvan vastustamaan sentapaisia uudistuksia kuin kotitalouden yksinkertaistuttamista, selittäen ne vain nautinnon ja huvitteluhalun synnyttämiksi. Kaupunkilaisina olemme aina iloinneet kaikesta kehityksestä, mitä keksitään maatalouden alalla, jolla voidaan yksinkertaistuttaa työtapoja ja halventaa kustannuksia. Eivätköhän edustajat Pitkänen ja Niukkanen ole antaneet tunnetun virkamiesvihansa johtaa

itseään tässäkin asiassa harhaan, kuten heidän lausuntonsa osoittavat?

Kysymys lastentarhain valtioavusta on valtiovallan puolelta tunnustus sille osalle lasten suojelua, mitä lastentarhat suorittavat, mutta kun maalaisliiton kannan mukaan elämä maaseudulla on vielä niin tervettä, ettei siellä tarvittaisikaan lastensuojelutoimenpiteitä, vaan että niitä tarvitaan vain kaupunkilaisten turmeltuneille lapsille, on syytä mitalin toistakin puolta tarkastaa.

Lastentautien professori Arvo Ylppö esittää viimeisessä Kättilölehdessä kirjoituksen lastentautien erikoisuuksista Suomessa sanoen muun muassa: „Maassamme näemme usein niillä paikkakunnilla, missä lastensuojelutyötä on innolla harjoitettu, riisitaudin tulevan yhä harvinaisemmaksi ja harvinaisemmaksi eikä se ainakaan näillä paikkakunnilla pääse luustoa enää niin suuresti runtelemaan kuin vielä takavuosina”, sekä jatkaa „vaikeimmat riisitaudin muodot tapaammekin nykyään maaseudun lapsilla eikä, niinkuin olisimme valmiit uskomaan, kaupunkilaisköyhälistön keskuudessa”. „Ei ole niinkään harvinaista”, jatkaa professori, „että hyvinvoivista maalaistaloista saamme juuri vaikeimmin riisitautia sairastavat lapset hoitoomme. Ymmärtämättömyys lapsenhoidossa, yksipuolinen ruokinta ja raittiin ilman puute ovat tällöin vaikuttavina tekijöinä taudin syntyemisessä.”

Näin professori Ylppö, joka lastensairaalassa saamiensa havaintojen perusteella on voinut vetää johtopäätöksensä.

„Mutta tähänän koskee vain pieniä lapsia”, tulee kai edustaja Pitkänen sanomaan. Edustaja Pitkänen suonee anteeksi, että minä neiti-ihmisenä edelleenkin puutun lastensuojelukysymykseen. Lastensuojelulehdessä vuodelta 1923 numerossa 6 on kasvatustilastilastoa, jossa ihme kyllä taaskin sanotaan, että useimmat kasvatuslaitoksiin tuomituista oppilaista ovat kotoisin maaseudulta nimittäin 53 % ja pyydän, että edustajat Niukkanen ja Pitkänen erikoisesti huomaisivat, että useimmat kasvatuslaitosten oppilaista ovat kotoisin Viipurin läänistä. Viipuri on ensimmäinen kaupungeista ja Viipurin lääni ensimmäinen maaseutulääneistä. Vielä mainitaan tilastossa tietoja kasvatuslaitosten oppilaiden vanhemmista. Virkamiesten, tehtailijoiden, liikemiesten y. m. lapsista oli 1 %, pientilallisten, maalaisammattilaisten y. m. 8 %, ammattitaidottomien kaupunkilaistyöläisten y. m. 15 %,

mutta tilattomien maalaissekatyöläisten ja heitä vastaavien kokonaista 46 %, kaupunkilaissekatyöläisten 25 % ja sellaisten, joiden ammatti on tuntematon, 5 %. Erittäin on huomattava tilattomien maalaissekatyöläisten lasten suuri lukumäärä, kokonaista 46 %.

Jos maalaisliitolla olisi enempi kaukonäköisyyttä, olisi heidän velvollisuutensa olla mukana uutta Suomea luomassa, ei ainoastaan maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen kohottamisessa, mutta ennen kaikkea maamme koko väestön sekä terveydellisiä että taloudellisia oloja edistämässä.

Miten lyhytnäköistä ed. Pitkäsen politiikka lastensuojelutyöhön nähden on, kun hän sanoo olevansa jyrkästi sitä mieltä, ettei valtiolla pitäisi olla mitään tämänlaatuisten kulujen kanssa tekemistä, vaan että lastenhuoltomenot on kuntien asia, sen kasvatuslaitostilasto osoittaa. Kun maalaiskunnat jättävät lastensuojeluun nähden velvollisuutensa täyttämättä, josta on seurauksena, että valtio saa lopulta ylläpitää kasvatuslaitoksia ja vankiloita, joita ei enää voida kunnille siirtää, niin kyllä tarvitsisi enempi kaukonäköisyyttä lastenhuolto-oloissakin eikä vain tuotannossa.

Vielä on mainitsemisen arvoista, että tutkielmassa „Tylsämielisten lasten hoidosta Suomessa”, jonka parooni von Bonsdorff julkaisi vuodelta 1925, sanotaan, että kierto-kyselyllä saatiin tietoa 8,785 tylsämielisestä ja heikkomielisestä, joista 435 oli kaupungeista ja loput maalaiskunnista, eli kokonaista 8,350, ja tähänkin yhtenä syynä on huono hoito ja kasvatus.

Kuten mainitsemani esimerkit osoittavat, olisi lastensuojelukysymykseen kiinnitettävä vakavaa huomiota ei vain kaupungeissa, mutta myöskin maaseudulla. Lastentarhat ovat tarpeellisia erittäinkin taajaväkisissä yhdyskunnissa ja vilkkaimmilla, väkirikkaimmilla paikkakunnilla, varsinkin missä on suurimpia työlaitoksia olemassa, johon äidit työhön lähtiessään voivat jättää lapsensa.

Ilahduttavan poikkeuksen maalaisliittolaisten keskuudessa teki edustaja U. Hannula, joka uskalsi asettua ryhmänsä johtajia vastaan, mutta ei yksi pääskynen vielä kesätee. Toivon, että lakiehdotus sellaisenaan hyväksytään.

Ed. Niukkanen: Minä en olisi erikoisesti halunnut tästä asiasta käydä jatka-

maan pitemmälti keskustelua, mutta kun arvoisa sosialiministeri on nimenomaan allekirjoittanut lausunnossaan muistanut, niin täytyy minun lyhyesti kajota hänen lausuntoonsa.

Socialiministeri puhui tässä aivan toisista asioista, kuin mistä nyt on kysymys. Minä myönnän, että lastensuojelu, sikäli kuin siitä varsinaisesti on kysymys, on valtion ja yhteiskunnan kannalta mitä tärkein kysymys ja että myöskin maaseudulla lastenhuollossa on tavattoman suuria puutteita olemassa, sekä olen valmis kannattamaan kaikkia järkeviä toimenpiteitä, joilla tässä suhteessa saataisiin epäkohtia korjatuksi. Mutta tässä ei ole siitä kysymys. Tässä on kysymys siitä, että osittain valtion kustannuksella ryhdytään järjestämään kaupunkilaisille eräitä lisämukavuuksia, joista maaseutu olojen pakosta tulee jäämään jokin kokonaan osattomaksi. Arvoisa sosialiministeri ihmetteli meidän kantaamme, kun me muka asetumme vastustamaan sitä aatetta, että kaupunkilaiset saisivat olonsa mahdollisimman mukavaksi. Minä ainakaan en persoonallisesti katso yleensä olevan syytä vastustaa tätä kaupunkilaisten pyrkimystä, mutta silloin jos tämän mukavuuden järjestäminen ilmeisesti tapahtuu maaseudun ja valtion kustannuksella, kuten tässä on kysymys, niin silloin minä katson maaseudun välitsijöiden edustajana olevani velvollinen sitä vastustamaan.

Täällä on aikaisemmassa keskustelussa jo yksityiskohtaisesti osoitettu, että tämä järjestelmä, josta tässä on kysymys, ei voi, ovat olot huomioon ottaen, ollenkaan hyödyttää maaseutua, ja lisäksi, että laissa on sellaisia puutteellisuksia, että sen mukaan ennen pitkää todennäköisesti joudutaan siihen, että kaupunkilaisista myöskin varakkaat kansanluokat voivat huomattavalta osalta siirtää lapsien hoidosta kansalaisille aiheutuvan rasituksen valtion maksettavaksi, sijoittamalla niitä näihin lastentarhoihin. Lisäksi käy myöskin erinomaisen hyvin mahdolliseksi tämän lain mukaan, sellaisena kuin miksi se toisessa käsittelyssä on muodostunut, kaupungeille siirtää osa köyhäinhoitomenoista valtion kannettavaksi. Sillä onhan yksinkertainen asia kaupunkien järjestää asiat sillä tavalla, että nykyään niin sanotuissa lastenkodeissa olevat lapset sijoitetaan niin sanottuihin lastentarhoihin ja valtio saa maksaa siis näistä suoranaisista köyhäinhoitomenoista 1/3:n.

Kun tässä laissa on tällaisia puutteellisuksia ja kun niitä korjausehdotuksia, joita meikäläisen ryhmän taholta asian toisessa käsittelyssä on tehty, ei ole hyväksytty, ehdotan minä, että tämä lakiesitys hylättäisiin. Saan samalla ilmoittaa, että maalaisliiton ryhmä kokonaisuudessaan tulee äänestämään hylkäämisen puolesta.

Ed. M. Lehtonen: Käsitteltävänä oleva laki on eduskunnassa ja valiokunnissakin aikaansaanut hyvin vilkkaan ajatus-tenvaihdon. Eikä siinä oikeastaan ole mitään kummastusta herättävää, sillä tämän lakiesityksen kautta olemme joutuneet kosketuksiin sellaisen yhteiskunnallisen kysymyksen kanssa, joka pakottaa paatuneimankin ajattelemaan omien persoonapyyteittensä ja etuharrastustensa sivuitse. Ainaa loistavana poikkeuksena tästä on ollut ed. Pitkänen, joka alkuaan asian ollessa suuressa valiokunnassa pyrki tästäkin kysymyksestä hakemaan rajalinjaa kaupunkien ja maaseudun taloudellisesti vastakkaisissa eduissa. Tämäkin esimerkki maalaisliiton demagogiasta osoittaa räikeällä tavalla, mihin maalaisliittolaiset joutuvat mitatesaan jokaista edistysaskelta vain oman ahtaan näköpiirinsä mukaan. Totuuden mukaan olkoon kuitenkin tunnustettu, että ed. Pitkänen sittemmin huomasi tässä asiassa joutuneensa allikkoon ja siitä syystä, eduskunnan käsitellessä kysymystä toisessa lukiemisessa, ohjasi vastustustaan toiselle pohjalle.

Tässä maalaisliiton uudessa kannanotossa täytyy myöntää olevan jotakin asiallista pohjaakin. Ikävä vain on se, että maalaisliitto käyttää tuota syytä saadakseen koko lain hylätyksi eikä, niinkuin olisi pitänyt tehdä, yritä vakavassa mielessä lakiin parannuksia, jotka olisivat poistaneet puutteellisuudet kysymyksessä olevasta laista. Olen itsekkin sitä mieltä, että lakia sellaisessa muodossa, kuin se nyt on, voidaan ehkä väärinkäyttää. Eikä sellainen pelko ole aiheeton jo siitäkin syystä, että herraluokan keskuudessa todellakin on pyrkimyksiä siihen suuntaan, että yhteiskunnan tulisi huolehtia myös heidän lapsistaan. Mutta toiselta puolen ei tämä vaara, jota maalaisliittolaiset suurentelevat omien tarkoituspieriensä toteuttamiseksi, suinkaan niin suuri ole. Ne muutamat lastentarhat, joissa on hoidettu sellaisia lapsia, jotka olisi

hyvällä syyllä voitu kotonakin pitää, ovat sellaisia, joihin ei lapsia oteta maksutta hoidettaviksi, niinkuin tässä laissa edellytetään. Lain 1 §:ssä oleva määräys, että valtioapua voi saada vain sellainen lastentarha, johon lapsia otetaan vastaan maksutta, vaikuttaa sen, että kyseeseen valtioavun saannissa eivät voi tulla muut kuin puhtaasti köyhien lapsia varten perustetut lastentarhat. Voisi kyllä ajatella siten, että herrasväen lastentarhat voivat hankkia kunnallista avustusta ja sen avulla tulla niin kannattaviksi, ettei enää minkäänlaista maksua tarvitsisi kantakaan. Mutta tämä on kuitenkin hyvin epäilyttävää, sillä onhan kuntien valtuustoissa siksi paljon työläisedustajia, että se on eräänlaisena, vaikkakin vähäpätöisenä esteenä. Ja toiseksi eivät herrasväen rouvat juuri alennu taluttamaan lapsiaan sellaiseen lastentarhaan, jossa lapsia huolletaan maksuttomasti, koskapa he, nimittäin rikkaiden lapset, eivät näiden rouvien mielestä mitenkään sovi olemaan yhdessä köyhälistön lasten kanssa. Maalaisliittolaisten esittämä väite ei siis ole mikään sellainen syy, joka estäisi heidän äänestämästä lain hyväksymisen puolesta.

Sensijaan vasemmistolla on paljon suurempi syy vastustaa lain voimaantuloa, koska sen avulla, sellaisena kuin se nyt tulee olemaan, lastentarhat tulevat muodostumaan sangen tärkeiksi välikappaleiksi porvariston käsissä, muokatessaan työväenluokan lapsista alistuvaisia välikappaleita porvarillista riistoa varten. Se kasvatus, jota lastentarhoissa annetaan, perustuu sellaisille periaatteille, joita työväenluokka ei koskaan tule hyväksymään. Jo se seikka, että sekä keskustan että oikeiston papit ovat mielihyvin ja innokkaasti rientäneet kannattamaan lastentarha-aatetta, toteutettuna juuri tämän lain edellyttämällä tavalla, antaa aihetta otaksua, että siellä takana piilee muitakin kuin vain puhtaasta huomaavaisuudesta esille tulleita vaikuttimia. Omasta puolestani uskonkin, että oikeiston ja keskustan taantumus näkee tässä otollisen tilaisuuden päästä käsiksi työväenluokan lasten henkiseen minään jo siinä iässä, jolloin lapsen sielu on avoin ja altis kaikille vaikuttimille ja saada tämän henkiseen valoon pyrkivän ihmissielun kytketyksi uskonnon kahleella niin lujasti, ettei täysi-ikäisenäkään, kun orjan iästä lasketaan hänen niskalleen kannettavaksi, se hänestä tuntuisi

enää vääryydeltä, vaan sellaiselta välttämättömältä lunastushinnalta, jonka jokaisen on maksettava päästäkseen taivaaseen.

Sosialidemokraattinen edustaja, Olga Leinonen, on, kuulemani mukaan, suuressa valiokunnassa pyhän vihan vallassa huudautanut meidän kannastamme lastentarhakysymyksessä, että se on tuhma ja typerä. Ennenkuin ed. Leinonen näin teki, olisi hänellä ollut syytä laskeutua alas niistä sumupilvistä, missä hän näkyy elävän, ja tutkia vaikkapa vain porvarien omia lausuntoja kasvatuksen tarkoituksesta ja verata lastentarhoissa annettua kasvatusta näihin lausuntoihin sekä senjälkeen tutkia syitä, jotka pakottavat meitä taistelemaan työväen vaikutusvallan lisäämisen puolesta, kun kyseessä on lasten ohjaus lastentarhoissa. Luulen, että ed. Leinonen huomaisi silloin sen iskun, jonka luuli lingonneensa meihin, kilpistyvän toisaalle. Mutta keneen isku oikeastaan sattuu, se jääköön sanomatta. Kun sosialidemokraatit siis yksimielisesti ovat vastustaneet lastentarhain kunnallistuttamista ja lasten vanhempain neuvostoa, niin sallittanee minun tämän johdosta huomauttaa, että he tällä tavalla ovat osoittaneet samanlaista taantumusmieltä kuin porvariston papit. He eivät siis tahdo, että työläisten lapset irroitetaan uskontohumpuukista ja niistä henkisistä kahleista, joihin hallitsevat luokat vuosisatojen varrella ovat työtätekevät kytkeneet. Minä en tahdo tässä suhteessa vedota Marxiin tai Leniniin, koska kummallakaan näistä auktoriteeteista ei ole enää suurtakaan merkitystä sosialidemokraattien keskuudessa. Mutta sensijaan sallittakoon minun toistaa, mitä porvarillinen ja myöskin syvästi uskonnollinen professori Foerster lausuu valtiollista kasvatusta käsittelevässä teoksessaan lasten kasvatuksesta. Se kuuluu näin: „Silloin tullaan ymmärtämään, että kaikkein syvin kansalaiskasvatus ei ole pelkässä mukautumisessa sosialiseen elämään, vaan persoonallisen luonteen johdattamisessa enemmistön painoa vastaan ja kansallisten intohimojen huu- mausta vastaan ja että syvin valtiollisen vastuunalaisuuden tunne, syvin isänmaallisuus vaatii ihmiseltä paljon useammin mitä päättäväisintä vastarintaa, kuin kohteliasta myöntyväisyyttä.” Opetetaanko lastentarhoissa, jotka kokonaan ovat porvariston vallassa ja ohjattavissa, jotakin tämän

tapaista? Eikö juuri siellä pakoiteta lapsia uskomaan esivallan erehtymättömyyteen ja jumalalliseen alkuperään? Eivätkö ensimmäiset kasvatusalkeet lastentarhoissa ole pappien keksimät kirkon dogmat, joissa pääsäveleenä on: Esivalta ei kannna miekkaa hukkaan, esivalta on Jumalasta j. n. e. Kuinka vaarallista tällaisen käsityksen juurruttaminen on, sen huomasi jo kolmattatuhatta vuotta sitten eräs kreikkalainen viisas oppinut, joka sen johdosta teroitti oppilaillensa mieleen, että jokaisen ihmisen yhteiskunnallisiin oikeuksiin kuuluu taistella esivaltaa vastaan. Luokkayhteiskunnassa onkin valtio vallassa-olevan luokan pakkoväline. Mutta sen johdosta ei orjaluokka ole velvollinen ehdoin tahdoin alistumaan uskoon, että tuo pakkoväline on Jumalasta eikä kahlittu luokka saa vastarintaa tekemättä alistua antamaan oman lapsensa tuollaisen orjuuden uhreiksi. Sosialidemokraatit ovat tunteneet pyhää vihaa sen johdosta, että me olemme taistelleet yksityisiä lastentarhoja vastaan ja vaatineet työväen kontrollia. He ovat vastustaneet sitä sillä syyllä, että se on loukkaus niitä hyviä ihmisiä kohtaan, jotka ovat perustaneet ja ylläpitäneet lastentarhoja omalla kustannuksellaan ja nähneet siinä paljon vaivaa ja työtä. Mutta silloin he jättävät laskuista kokonaan pois sen seikan, että siellä kasvatetaan työväenluokan lapsia uskonnon avulla työn riistäjien uskollisiksi orjiksi ja aseenkantajiksi. Vieläpä siinä tarkoituksessa, että heistä kerran saataisiin hyviä orjavoutejä ja vieläpä lakonrikku-reitakin. Meidän mielestämme tämä sentään on liian kallis hinta, olkoonpa, että joku ed. Leinonen leimaakin sen mielipiteen typeräksi.

Vaikka meidän kannaltamme katsoen olisi todellakin täysi syy asettua lakiesitykseen nähdessä hylkäävälle kannalle, emme kuitenkaan sitä tee. Kun joudumme valitsemaan kahden pahan välillä, on meidän tietysti aina valittava se, joka on vähemmän paha, pienempi paha. Kun maalaisliittolaiset vaativat, että ne työläislapset, joille lastentarha suo sentään hiukan turvaa ja lohtua, olisi jätettävä katuojan likaan rypemään tai vangittava likaiseen huoneen- nurkkaan, yksin kärsiäkseen pelon tuskat sillä aikaa, kun äiti on työssä, niin ennen kuin tämän, valitsemme sosialidemokraattien kannattaman ja pappien johtaman lasten-

tarhan siitä syystä, että kaikesta huolimatta jokunenkin työläisäiti silloin vapautuu siehullisesta tuskasta kovan työn ääressä ja hänen lapsensa, vaikkakin hänestä tehdään henkisesti orja tai taistelukyvytön rampa, saa kuitenkin sentään ruumiillista hoitoa eikä hänen tarvitse kitua yksinäisen kurtushuonevangin kaikkia kauheita kärsimyksiä ja tuskia tuntien.

Ilmoitan, että ryhmä, johon kuulun, tulee kannattamaan lakiesitystä.

Ed. Kemppi: Tämä asia, mikä meillä viime tiistai-iltana oli jo yleiskäsittelyssä, herätti useat edustajat puhumaan hyvin innostuttavasti asiasta niin puolelta kuin toiselta. Pidettiin oikein liikuttavia puheita meidän kalleimman kansallisen omaisuutemme hoitamisesta. M. m. täällä hyökkättiin silloin niinkuin nytkin keskustan edustajien kimppuun sillä tekosyyllä, että me katsomme muka asiaa liian kevytmieliseltä kannalta. Myönnämme kernaasti, että lastentarhat ovat tarpeellisia etenkin muutamilla paikkakunnilla, vaikka ei niiden hyöty tulisikaan olemaan tasapuolinen. Olen sitä mieltä, että laki lastentarhojen valtioavusta, 1/3 koko menoista, tulisi luomaan näitä huoltolaitoksia sellaisillekin paikkakunnille, missä ne ovat vähemmän tarpeelliset, ja myöskin luulen, että yksityisten avunanto tämän lain voimaan astuttua tulisi vähenemään.

Mitä sitten lastentarhoissa tulevaisuudessa tultaisiin opettamaan, siitä minä en voi mitään sanoa. Muuten meistä ei kukaan tänäpäivänä voi sanoa sitä, kuinka monta sataa uutta lastentarhaa tämän lain hyväksyminen tulisi tulevaisuudessa luomaan. Mutta jos näiden laitoksien kannatus, yksityisten avulla tukeminen sekä uusien perustaminen saisi olla edelleen kuntien huostassa, niin niitä muodostettaisiin silloin vain sellaisille paikkakunnille, missä ne ovat tosi tarpeen. Ja meidän ei pitäisi ei kodin, ei kunnan, eikä valtion elämässä huolehtia niin paljon siitä, mitä meillä pitäisi olla, vaan mitä ilman me voisimme tulla tyydyttävästi toimeen.

Ennen viime edustajanvaaleja muistan nähneeni painettuja vaalijulistuksia, joissa oli m. m. tämälapsia vakuutuksia: Kansan varoja, hiellä ja työllä ansaittuja, niitä on hoidettava säästään. Niin ei tehdä, jos nyt kaupunkeihin sekä muihin taajaväkeisiin

paikkoihin, jopa harvaan asuttuihin maakyläinkin perustettaisiin valtioavun saannista vakuutettuna lastentarhoja, kun tiedetään, että valtio määrättyllä osuudella ottaa osaa opettajien ja muiden tarpeellisten toimihenkilöiden palkkaukseen, joita viimeksi mainittuja täytyisi myöskin olla huomattava määrä. Edelleen valtion olisi otettava osaa lastenhoitoa ja kasvatusta varten välttämättömien huonekalujen, taloustarpeiden sekä työaineiden hankintaan ja korjauskustannuksiin. Edelleen rakentaa eli vuokrata huoneet, lämmittää ne, samoin valaista sekä pitää puhtaana.

Ja myöskin minä epäilen, että näitä lastentarhoja valtioavun taholta jos tuetaan perustettaviksi ei ainoastaan sellaisille seuduille, missä ne ovat tarpeelliset, vaan sellaisillekin seuduille, missä ne ovat vähemmän tarpeelliset, niin epäilen myöskin, että näitten tarjoama hyöty tulisi osaksi käytetyksi väärin. Ja mielestäni meidän ei olisi luotava mahdollisuuksia, joitten puitteissa valtionvaroja käytettäisiin väärin. Minä ainakin epäilen, että näin tulisi käymään. Ja tätä epäilystäni minä perustelen sillä, että kun viime tiistai-iltana ed. Niukkanen teki tämän lain 1 §:ään sellaisen muutosehdotuksen, että lastentarhoihin otettaisiin vain vähävaraisten vanhempien lapsia, niin tämä ehdotus hylättiin. Tuon äänestyksen tulos siis antaa aiheita epäilemään, että eduskunnan enemmistö aikoo saada lastentarhoihin muittenkin kuin köyhien ja vähävaraisten vanhempain lapsia. Ja sentähden minä en voi puoltaa tällaisessa muodossa lakiehdotusta, vaan yhdyin kannattamaan ed. Niukkanen tekemää ehdotusta lain hylkäämisestä.

Ed. Leinonen: Minä suuressa valiokunnassa asian ollessa esillä asetuin hallituksen esityksen kannalle siitä syystä, että se näytti tällä kerralla olevan kaikkein mahdollisin mennä läpi eduskunnassa. Se että ed. Lehtonen on sellaisen ryöpyn lähettänyt tältä paikalta minun päälleni ei todista mitään muuta kuin hänen vastalauseensa köyhyyttä. Hän nim. valiokunnassa ei puhunut yhtään mitään uskonnollisesta kasvatuksesta lastentarhoissa, mutta täällä hän katsoo tarpeelliseksi pitää palopuheita typerän vastalauseensa puolesta. Hän ehdottaa vastalauseessa, että hallituksen esityksen 1 §:stä poistettaisiin sana „yksityinen”. Minä suuressa valiokunnassa lausuin tämän ehdotuk-

sen johdosta, että vaikka ihminen olisi kuinka vähän ajatteleva, niin hän ei voisi asettua sille kannalle, että yksityisiltä lastenkodeilta poistetaan valtion avustus. Tah-tooko ed. Lehtonen kosta ne köyhäin lapsille, jotka tällä hetkellä ovat yksityisissä lastenkodeissa sillä tavalla, että ottaa niiltä valtionavustuksen pois, joka valtioavustus jo sinänsä aiheuttaa sen, että ne tulevat julkisen tarkastuksen alaisiksi. Ja vaikka ne pyrimme siihen, että lastentarhat kaikki kunnallistutetaan ja että ne tulevat sillä tavalla kuntien huostaan tulevaisuudessa, niin on aivan luonnollista, että koska yksityisiä lastentarhoja ei voida kieltää olemasta tällä hetkellä, niin niille annetaan valtionavustusta, koska niissä köyhien lapsia on olemassa. Tämä oli minun ajatukseni suuressa valiokunnassa, jossa ed. Lehtonen ei suvainnut olla muuta kuin edustajansa kautta. (Hilpeyttä eduskunnassa). Ja minä vakuutan, että tämä käsitys on oikea. Kukaan tervejärkinen ihminen tässä kamarissa ei voi asettua sille kannalle, että yksityisiltä lastenkodeilta otetaan valtion avustus pois, koska ne jäävät silloin kokonaan vaille sitä julkista tarkastusta, mikä niillä on kun ne valtionavustusta saavat. Siitä ajatuksesta minä olen lähtenyt, ja minä uskallan väittää, että se ajatus on oikea.

Ed. Lehtonen kiukuttelee sitä, että tämä hänen, Martta Lehtosen vastalause, ei ole saanut tässä kamarissa kannatusta, eikä suuressa valiokunnassa, tämä viisas vastalause. Minä en voi sille mitään, että suuri valiokunta ei sitä hyväksynyt. Minä asetuin tätä vastalauseetta vastaan sentähden, että minun käsitykseni oli, että ainoastaan hallituksen esitys on mahdollinen mennä tässä eduskunnassa tällä hetkellä läpi. Tämä keskustelu ja aikaisemmin käyty keskustelu eduskunnassa osoittaa sen, että täällä on voimakas vastustus lastentarhojen valtionavustusta vastaan.

Tässä vastalauseessa vielä puhutaan vanhempien neuvostossa ja että se olisi kansanvaltainen järjestelmä. Me pyrimme lastentarhat kunnallistuttamaan. Se on sosialidemokraattien kanta tässä asiassa, ja mielestäni ainoa oikea kansanvaltainen tapa. Ei ole kansanvaltaista se, että vain muutamät äidit, joitten lapset ovat lastentarhoissa, pääsevät määräämään lastentarha-asioissa, vaan koko kansa ja kaikki ihmiset, jotka tässä valtakunnassa ovat, jotenka sekin väite tämän vastalauseen kansanvaltaisuudesta ei

ole totta. Näistä syistä minä olen asettunut hallituksen esitystä puolustamaan ja ne näkökohdat ovat aivan oikeat ja kansanvaltaisimmat ja parhaat.

Ed. Pitkänen: Minulla on syytä sanoa kiitokset arvoisalle sosialiministerille. Hän on asiansa ajanut niin, kuin pitääkin ajaa. Jos nykyisen hallituksen jäsenet jokainen kohdastansa olisivat ajaneet asioitansa tällaisella tarmolla, niin ei sanomalehdillä olisi syytä vitsailuun, että hallitus on piilosilla eduskunnan kanssa. (Eduskunnasta: Oikein!) Mutta kuitenkin minun täytyy huomauttaa, että arvoisan sosialiministerin numerosarja, jonka hän esitti tilastosta koottuna, ei sattunut aivan kohdalleen tässä asiassa, kuten jo ed. Niukkanen huomautti. Niissä esitetyissä suhteissa ei tämä lastentarhajärjestelmä kykene parantamaan oloja. Ne ovat asioita sellaisia, jotka kuuluvat vallan toisenlaisen toiminnan alalle, ja toisilla keinoilla on ne epäkohdat parannettava. Minua ei siis arvoisan sosialiministerin vakuuttelu, eikä edellisten asiaa puoltaneiden puhujain lausunnot, ole vielä kyllin riittävässä määrin kyenneet opettamaan, ei ainakaan siinä määrin, että tunnustaisin erehtyneeni ja perääntyisissä asiassa.

Minusta ja niistä ryhmätovereistani, jotka ovat ryhtyneet vastustamaan tätä asiaa, on yritetty tehdä asian periaatteellisia vastustajia. Mutta sehän on aivan mahdollista, kun emme sellaisia ole. Ja siinä suhteessa juuri nämä meitä vastaan tähdyt lausunnot ovat aivan harhaan osuneet. Olemmehan monta eri kertaa todenneet, että asia on hyvä ja sallimme sen toteutua ja vieläpä vapaaehtoista valtionavustustakin sallimme jaettavan, erityisesti joka kerta sosialiministeriön harkinnan mukaan. Mutta lailla määrätä tällaisia avustuksia ja vielä laajennettuna niin, että ei edes tiedetä vähävaraistenko vai rikkaittenko lapset ovat tällaisissa lastentarhoissa kasvatettavat, se on aivan toinen asia. Ja että valtio ottaa suurelta osalta kustantaakseen tällaista toimintaa, se on mielestämme heikosti perusteltu, kun tiedämme, ettei maaseutu voi osallistua tästä edusta.

Ei sekään paikka sosialiministerin esittä-mässä tilastossa, joka koskee oloja Viipurin läänissä, ei se puolla tätä asiaa. Onhan tunnettua, ja nyt tämänkin keskustelun kautta selvitettyä, että tämä lastentarha-asia ei

vaikuta maaseudulle paljon mitään, ja niin ollen se ei silloin myöskään kasvatuksellisesti, suhteessa kykene muuttamaan oloja toisiksi, ei vähentämään pahankuristen lasten lukua kasvatuslaitoksissa. Minun mielestäni, jos lastentarhoille tahdotaan saada se luonne, että ne ovat kasvatuslaitoksia, niin silloin on siinä harhaan osuttu. Jos yhteiskunta alkaisi entistä voimakkaammalla tavalla opettaa ja auttaa lasten äitejä lasten hoitamisessa ja kasvattamisessa, silloin ei enää lastentarhoja niin paljon kaivattaisi. Sellaisessa toiminnassa tahtoisin olla mukana, senkin takia, että se on mahdollista myöskin maaseudulla. Yhdyn kannattamaan ed. Niukkanen tekemää ehdotusta.

Ed. U. H a n n u l a: Kun minä tämän lakiehdotuksen toisen käsittelyn kestäessä vakaumukseni mukaan kävin tätä lakiehdotusta puoltamaan, tein sen sitäkin suuremmalla syyllä, koska asianomaisen valiokunnan mietintöön ei ollut ryhmäämme kuuluvien valiokunnan jäsenten puolesta vastalauseita merkitty. Kun nyt kumminkin täällä ryhmämme puolesta on ilmoitettu kielteinen kanta lakiehdotukseen nähden, katson velvollisuudekseni ilmoittaa, että olen edelleenkin toisen käsittelyn kestäessä esittämäni lausunnon takana ja tulen näin ollen äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta. (Vasemmalta: Hyvä! Oikein!)

Ed. L e h t o k o s k i: Kun 10 vuoden perästä vietetään lastentarhaliikkeen 100-vuotista muistojuhlaa ja, kun aikakaudella, jota sanotaan lasten vuosisadaksi, ehdotetaan Suomen eduskunnassa lakiehdotusta hylättäväksi, joka tarkoittaa 1/3 lastentarhatoimintakulujen suorittamista valtion varoilla, niin ei voi muuta kuin ihmetellä, että tällainen ehdotus vielä meidän päivinä, jolloin niin paljon on nähty seurauksia puutteellisesta lasten ja nuorison suojelusta, voidaan tällainen esitys tehdä.

Viime istunnossa sanoi eräs maalaisliittolainen, että hän tulee viimeiseen asti kaikki käytettävissä olevin keinoin taistelemaan tämän lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan. En silloin jaksanut ottaa tätä lausuntoa todesta. Mutta nyt kun minä olen kuullut, että saman maalaisliittolaisen ryhmän taholta on tehty ehdotus lakiehdotuk-

sen hylkäämisestä, ja vieläpä henkilö, josta edustajaluettelossa näkyy eräs arvo tai ammatti, minkä pitäisi edellyttää niiden heikkojen turvaamista, jotka itse eivät ääntänsä saa kuuluville, on yhtynyt lakiehdotuksen hylkäämiseen, niin se ei ole oikein.

Jos minä sitten, kun maalaisliiton ryhmän taholta on ehdotettu tämä lakiehdotus hylättäväksi otan yhden kappaleen Ilkasta n:osta 231 ja vertaan tätä Ilkan kirjoitusta maalaisliiton ryhmän kantaan, niin täytyy silloin sanoa, että kyllä tuo lehti ainakin edustaa toista suuntaa kuin ne edustajat, jotka täällä ovat ehdottaneet lain hylättäväksi. Tässä kirjoituksessa sanotaan: „On ollut tämän ohessa sangen omituista panna merkille sekin että samalla aikaa kuin rotueläinten, varsain ja vasikain hoitoon on jo opittu panemaan paljon huolta, taitoa ja vaivaa kysyvää työtä, lastenhuolto on saanut jäädä yleensä ilman järjestettyä terveyden, älyn, huoltotaidon harkintaa ja harrastusherättelyä. Vasta sitten kun tulee kysymyksen, mikä tuosta lapsesta täysikasvaneena tulee, mikä sille suunnitellaan elämäntyöksi ja ansioammatiksi, vasta silloin tarkemmin kiintyy huomio asiaan. Tämänkin puolen asiasta saa usein ratkaista sattuma. Koulu saa varustaa lapsen erinäisillä tiedoilla joista monen elämään valmistautuminen saa jäädä riippumaan. Suurin osa lapsista jää tässäkin suhteessa vielä kokonaan ilman tai niin vähälle kasvatusavulle, että niiden elämänskouluksi jäävät yksinomaan kylänraitit ja kaupunkien sivukujat, remuiluilamat ja samanlaisen kasvatuksen saaneiden toverien esimerkki.” Näin kirjoitetaan Ilkassa, ja minun täytyy sanoa, että tämän kirjoituksen kirjoittaja ymmärtää lastensuojelun tarpeellisuutta.

Siirtyäkseni sitten siihen aikaan, jolloin lastentarhatoimintaa ensin ryhdyttiin suunnittelemaan, niin silloin maailman ensimmäinen lastentarhan suunnittelija, kasvatustyöntekijä Fröbel lausui seuraavaan tapaan. Hän sanoi, että „lastentarhan ensimmäinen tehtävä on ottaa lapsi huostaansa ennen kouluikää, mutta ei pelkää silmälläpitoa varten, vaan voidakseen antaa hänelle hänen koko olemustaan vastaavaa toimintaa, voimistuttaa hänen ruumistaan, harjaannuttaa aisteja, saada toimintaa heräävälle hengelle sekä tutustuttaa häntä älykkäällä tavalla luontoon ja

ihmismailmaan, mutta ennen kaikkea oikealla tavalla johtaa lapsen elämää sen oikeille alkulähteille." En tahdo jatkaa tämän ulkomaalaisen lastentarhatyöntekijän lausuntoa pitemmälle, mutta tahdon vain samalla todeta, että Suomen suurin kansanlasten opettaja, sanoisinko niin, tai kansakouluopetuksen luoja Uno Cygnaeus oli myöskin sitä mieltä, että lastentarha on se ensimmäinen, josta lasten on lähdettävä.

Samaten toinen suomalainen pedagogi Sakari Topelius, joka myöskin oli harras lastentarhan ystävä, lausuu mietekirjassaan, että „lastentarhassa on koetettava oikealla tavalla viedä lasten elämän katso-musta eteenpäin." Hän sanoo, että alkakaa tästä, järjestäkää se ensimmäiseksi renkaaksi ketjussa, joka käsittää koulun kaikki asteet aina yliopistoon asti. Tässä puoleksi leikkillisessä, puoleksi vakavassa lähtökohdassa on pitkä jakso kehitysmahdollisuuksia. Näin lausui hän.

Minä olen tahtonut nämä muutamat lausunnot lainata osoittaakseni niiden avulla ettei yksin sosialidemokraattisen maailmankatsomuksen omaavat henkilöt ole sitä mieltä, että lastentarhat ovat tarpeellisia, vaan vieläpä porvarillisetkin henkilöt.

En puhu tällä kertaa työväestön kannasta, koska minulla siihen oli viime istunnossa tilaisuus, mutta olen tahtonut sen vuoksi, että täällä tämä hylkäävä ehdotus tuotiin esiin ja sitä myöskin on kannatettu, esittää muutamia kohtia huoltoa ja kasvatusta ymmärtävien porvarillisten henkilöiden ajatuksista, osoittaakseni, että jos eduskunta tekee senmukaisen päätöksen, kuin täällä on esitetty, se ei silloin ole onneksi meidän nuorille lapsillemme.

Minulla olisi kyllä äärimmäisen vasemiston edustajiin nähden sanottava myöskin muutama sana. Me olemme tottuneet viime aikoina siihen, että olkoonpa asia ollut minkälainen tahansa ja olkoonpa sosialidemokraattinen ryhmä tai sosialidemokraattinen puolue tehnyt mitä tahansa, se on aina kaikki pahasta. Tämän me olemme lukemattomat kerrat kuulleet, mutta minä tahtoisin arv. ryhmän ja sen jäsenten vastattavaksi asettaa erään kysymyksen: Eikö olisi onnekkampaa niille asioille, joita tahdotaan edistää ja eteenpäin viedä, että työväenluokan äänillä valitut edustajat käyttäisivät voimansa oikealla tavalla asioiden eteenpäin viemiseen, eikä jatkuvasti toisten ryhmien ja

puolueitten edustajien moittimiseen, sillä nekin ovat saaneet valtuutuksen valitsijoilta ja vastaavat myöskin työstään?

Ed. M. H a n n u l a: En tahdo tässä ryhtyä pitkittämään keskustelua, joka muutoinkin on venynyt aivan liian pitkäksi. Tahtoisin kuitenkin ilmoittaa, että vastustan ed. Niukkasen tekemää hylkäämishdotusta.

Lastentarhat ovat meillä nyt tulleet toimineeksi 40 vuotta. Ne ovat tällä ajalla näyttäneet myös olevansa erinomaisen kipeän tarpeen vaatimat. Päivittäin annetaan lastentarhoissa huoltoa ja kasvatusta noin 7,000:lle sellaiselle lapselle, jotka eivät kodeissaan ole olleet tilaisuudessa saamaan riittävää hoitoa. On mielestäni jo tullut aika, että näille laitoksille varataan se tuki, mitä laissa määrätty valtioavustus tietää ja sentähden rohkenenkin toivoa, että eduskunta tulee tämän lakiehdotuksen hyväksymään.

On muistettava, että se valtioapu, joka lastentarhoille nyt esillä olevalla lailla vaakaannutetaan, on suhteellisesti pieni verrattuna esimerkiksi siihen mitä maalaiskunnat saavat kansakoululaitoksellaan. Maalaiskunnat saavat kansakoululaitoksensa menoista 2/3 valtioapuna, joka tekee muistaakseni tänäkin vuonna noin 250 milj. markkaa, kaupunkikansakoulujen saadessa vain neljänneksen osan eli noin 20 milj. markkaa.

Kun on voitu mennä tällaisiin summiin jo aikaisemmassa lainsäädännössä lasten ja nuorten hyväksi, voi eduskunta mielestäni nyt varsin hyvin hyväksyä sellaisen lain, jossa on kyseessä ainoastaan 3—4 milj. markkaa vuosittain pienempien lasten huollon edistämiseksi.

Tahdon ilmoittaa, että se ryhmä, johon kuulun, tulee äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. L o h i: Minä en tahdo puuttua olenkaan tämän kysymyksen periaatteelliseen puoleen, vaan siihen, että meillä yleensä on pyrkimys kaikki hyvät asiat saada lailla lyödyksi lukkoon. Minä pelkään, että tällainen asiainhoito johtaa lopulta siihen, että meidän budjetti muodostuu sellaiseksi, että meidän on hyvin vaikea valtion finansseja hoitaa. Eiköhän sitenkin olisi parempi sellainen menettely, että hyviä tarkoituksia avustetaan ilman

lakia, sikäli kuin siihen on kulloinkin mahdollisuutta.

Näin ollen minä äänestän myös lakiehdotusta vastaan.

Ed. Wiik: Koska on verraten ankarasti arvosteltu ehdotusta vanhempien neuvostojen asettamisesta, pyydän ilmoittaa, että mielestäni tämä ajatus on aivan paikallaan ja että olen myös valiokunnassa kannattanut sitä. Se ei mitenkään sulje pois sitä mahdollisuutta, että lastentarhat kunnallistutetaan, ja niinkuin vastalauseessa olevasta ponnesta käy ilmi, on myös ajateltu, että todellinen päätösvalta tulisi kuulumaan kaupungin- tai kunnanvaltuustolle.

Mitä muuten tulee nyt esilläolevaan lakiehdotukseen, pidän sitä suurin piirtein hyvänä ja tulen sitä äänelläni kannattamaan. Käsitän myös, että se arvostelu, jonka esineeksi se on joutunut, on enemmän agitatoorisista vaikuttimista johtunut, eikä sitä tarvitse kovin vakavalta kannalta ottaa.

Ed. M. Lehtonen: Ed. Wiik täällä jo mainitsi asiasta, josta minun piti tässä edustaja Leinoselle vastata. Hänen puheenvuoronsa johdosta kuitenkin pyytäisin hänelle huomauttaa, että olen ainoastaan suuren valiokunnan varajäsenenä enkä siis mitenkään voi olla suuressa valiokunnassa aina läsnä, silloin kun asiat käsitellään. Muuten on ryhmämme valinnut suureen valiokuntaan, niinkuin muihinkin valiokuntiin sekä varajäsenet että vakinaiset jäsenet, joten minun edustajastani siellä ei tietysti voi olla puhuttakaan.

En voi vielääkään luopua siitä ajatuksesta, edustaja Leinosen kauniista ja mieltä ylentävistä sanoista huolimatta, että lastentarhojen kunnallistuttamisajatus on oikea sekä myöskin mahdollinen toteuttaa, niinkuin ed. Wiik täällä viimeksi asiasta mainitsi.

Mitä sitten tulee niihin vanhempiin, joiden lapsia on lastentarhoissa hoidettavana, niin minun mielestäni heillä on täydellinen oikeus vaatia kontrollia lastenkasvatukseen nähdessä. Tässä työssä olisi tämä vanhempain neuvosto paikallaan.

Mitä taas tulee yksityisiin lastentarhoihin, ei niitä suinkaan tarvitsisi hävittää. Tämän ajatuksen minä olen lausunut m.m.

valiokunnassa, että ne voitaisiin ilman muuta jonkun ajan kuluttua siirtää kaupunkien tai kuntien haltuun ja siten nämäkin tulisivat silloin valtion avustusta osallisiksi, vaikka yksityiset lastentarhat minun ehdotukseni mukaan eivät olisikaan tulleet saamaan tätä valtioavustusta. Mutta tämän tietysti ei suinkaan tarvitsisi hävittää myöskään yksityistä hyväntekeväisyyttä. Minä vieläkin siis olen ed. Leinosen huomautuksesta huolimatta siinä varmassa uskossa, että esittämäni ajatus lastentarhojen kunnallistuttamisesta on oikea ja käytännössä mahdollinen toteuttaa.

Ed. Rosenberg: Ed. Lohen lausunnon johdosta saan huomauttaa siitä, että hänen perustelunsa lain hylkäämiseksi ovat lievimmin sanoen haettu. Sillä onkohan ed. Lohi tullut ajatelleeksi sitä seikkaa, että hän ja hänen ryhmänsä innokkaasti aina ajavat kaikkien maataloudellisten kysymysten, mitä rahalliseen kannatukseen tulee, eteenpäin viemistä. Siinä tietysti ei ole mitään pahaa. Mutta kun nyt vertaa esimerkiksi sellaista seikkaa, että maalaisliittolaiset, myöskin ed. Lohi, aina kun tulee kysymykseen joidenkin kotieläinten jalostamiskysymys tai sellainen, silloin innokkaasti ajavat näille määrärahojen korottamista, niin nyt, kun ed. Lohi sanoo, että hän ei voi kannattaa lain voimaan tuloa siitä syystä, että jos budjettiin otetaan jatkuvasti määrärahoja tällaista tarkoitusta varten, joudutaan lopulta siihen, että budjetti paisuu ylenmäärin. Tahtooko nyt ed. Lohi tällä siis sanoa, että jos kysymyksessä on sonni- ja hevosityhdistysten asettaminen, näille on myönnettävä rahaa, mutta samalla kertaa myös toteaa sen tosiasian, että ne ovat vain pahoja tarkoituksia varten? Tällaiseen johdonmukaiseen päätelmään täytyy ed. Lohen esittämästä perustelusta tulla, mihinkään muuhun ei voi tulla.

Mitä sitten tulee ed. Lehtokosken tekemään meihin kohdistuvaan kysymykseen, niin minä tahtoisin vastata siihen eräällä toisella kysymyksellä: Eikö olisi onnekkampaa ajaa kutakin asiaa vain työväen etuja huomioonottaen? Tässä on kysymys vanhempien neuvoston asettamisesta ja niiden kunnallistuttamisesta. Työväen näkökannalta katsoen ei voi muuhun tulokseen tulla, kuin että työväestölle olisi ollut etua sekä vanhempain neuvostosta että myös näi-

den lastentarhojen kunnallistuttamisesta. Minä en tiedä, mitenikä sivistysvaliokunnassa on esiinnytty. Nyt vasta kuulen ensi kerran siellä olevan sosialidemokraattisen jäsenen sanovan, että hän on siellä puolustanut näitä ehdotuksia. Se oli oikein tehty. Mutta kaikissa muissa asteissa ovat sosialidemokraatit yksimielisesti vastustaneet. Niin suuressa valiokunnassakin asian ollessa ensimmäistä kertaa esillä sosialidemokraattinen edustaja nousi ensimmäiseksi vastustamaan näiden kunnallistuttamista. Eräs toinen edustaja määritteli vaatimuksen lastentarhain kunnallistuttamisesta tyyperyydeksi ja tyhmyydeksi. Minä kysyn, onko tämä sitä oikeata työväenasian ajamista. Ne, jotka tällaisia väitteitä tekevät asiallisessa keskustelussa, ne ovat jäävejä antamaan neuvoja kellekään toiselle.

Mitä sitten tulee siihen, että sosialidemokraattinen edustaja vaatii, että heidän edesottamisiaan täällä ei saisi ollenkaan kritisoida, vaan että he yksinään vastaavat siitä valitsijainsa edessä, niin eiköhän tuo, hyvät herrat, ole jonkun verran liikaa vaadittua. Sillä jos he tämän vaatimuksen asettavat, ovat he samalla kertaa kieltäneet itseltään kaiken arvosteluoikeuden toisiin nähden, joten sosialidemokraatit tästä lähtien olkoot hyvät ja pitäkööt suunsa kiinni, kun tulee toisten arvostelu kysymykseen.

Ed. Leinonen: Ed. Rosenberg joko ei muista asiaa tai tahtoo varsin vääristellä keskustelua asiasta suuressa valiokunnassa. Jokainen sosialidemokraattinen puhuja siellä lausui ensimmäisenä ajatuksena sen, että lastentarhain oikealle tielle järjestämisessä on ensimmäinen askel niiden kunnallistuttaminen ja että ennenkuin tämä on tapahtunut, ei kenenkään tervejärkisen ihmisen sovi kieltää yksityisiltä lastenkodeilta valtioavustusta ja kosta niille lapsille, jotka tällä hetkellä ovat joutuneet yksityisiin lastenkoteihin. Näin on, ed. Rosenberg, asia.

Mitä tulee vanhempain neuvostoon, olen vastalauseessa sitäkin vastustanut, sillä minä en pidä sitä kansanvaltaisena. Minä pidän kansanvaltaisena sen, että kunnanvaltuustojen kautta äänioikeutetut kansalaiset pääsevät määräämään tästä asiasta. Meidän täytyy ehdotuksemme koettaa laittaa sitä mukaa, että sillä olisi mahdollisuus mennä läpi eikä sillä tavalla, että laitetaan mahdottomia vaatimuksia ja

sillä tavalla tarvellään koko hyvä asia, mikä tässäkin on kysymyksessä. Näin on asia. Minun mielestäni teillä, arvoisat kommunistiset edustajat, on ollut arvosteluoikeutta aivan tarpeeksi. Lienee ensimmäisen kerran, jolloin jostakin asiasta teidän esiintymisenne johdosta huomautamme, vaikka syytä olisi ollut.

Ed. Rosenberg: Äskeiseen lausuntoon pyydän vain huomauttaa siitä, että ed. Wiik on tunnustanut sivistysvaliokunnassa kannattaneensa tätä mahdotonta ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Niukkanen ed. Kempin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (119 — 61 — 2 — 17).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä.

Hallituksen esitys n:o 32, jota on valmistelevalisti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 21, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sitten tehdään lippuäänestys-

sellä päätös perustuslakivaliokunnan mietinnössä olevasta ehdotuksesta, että lakiehdotus käsitellään siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin tai hylättävä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Niukkanen: Me maalaisliittolaiset olimme päättäneet tyytyä hallituksen esittämiin palkkamääriin ja äänestimme myös toisessa lukemisessa hallituksen esityksen puolesta, toisin sanoen kannatimme hallitusta. Tästä huolimatta on eduskunnan enemmistö koroittanut edustajapalkkion hallituksen esittämästä 18,000 markasta 24,000 markkaan. Kun tämä toimenpide ei mielestäni ole täysin perusteltu, saan ilmoittaa, että maalaisliiton ryhmä tulee yksimielisesti vastustamaan lain hyväksymistä.

Ed. Colliander: Jag vill icke deltaga i diskussionen, men jag vill för min personliga del anmäla, att jag kommer att rösta emot höjandet av arvodet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt olisi toimitettava ensin äänestys lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisesta.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 164 jaa- ja 20 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lakiehdotuksen käsiteltäväksi kiireellisenä.

Puhemies: Nyt on lippuäänestys toimitettava lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”, joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on „jaa”-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus Suomen ja Itävallan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

Hallituksen esitys n:o 19, jota on valmistelevalisti käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 19, esitellään osittain kolmanteen käsittelyyn, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Kolmanteen käsittelyyn esitetään ensin toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus. Sen jälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi, joka koskee sopimuksen hyväksymistä.

Menettelytapa hyväksytään.

Lakiehdotukseen nähden ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 oleva sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Eduskunta hyväksyy ponnien.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus Suomen ja Sveitsin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.

Hallituksen esitys n:o 20, jota on valmistelevalle käsitelty ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 20, esitellään osittain kolmanteen käsittelyyn, osittain ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Kolmanteen käsittelyyn esitellään ensin toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus. Sen jälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi, joka koskee sopimuksen hyväksymistä.

Menettelytapa hyväksytään.

Lakiehdotuksesta ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty..

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus leipomotyölainsäädännön muuttamisesta.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevalle käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 18, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Ennenkuin tämä leipomotyölain työsuhteiden huonontaminen on viety lopulliseen päätökseen, suotane minulle tilaisuus tuoda julki muutamia yleisiä huomioita, joihin tämän kysymyksen käsittely on eri vaiheissaan antanut aihetta.

Minä pidän tätä tärkeänä siitä huolimatta, että lakiesityksen puoltajat näyttävät heittävän syrjään kaikki muodollisuudet ja ratkaisevassa vaiheessa antavan nyt niinkuin usein ennenkin muutamien yksityisten kapitalistien etujen sanella menettelynsä. Vaikka täällä on ratkaistu useita tyypillisempiä työväestöä vastaan tähdättyjä asioita, on tuskin koskaan niiden luokkaluonne jäänyt niin alastomaksi, kuin tämän kysymyksen suhteen on laita. Leipurilain huonontajilta näyttää puuttuvan kaikki tavanmukaiset kaunistelukeinot ja eduskunnan vähemmistö on toisaalta sitovasti onnistunut osoittamaan, että tämä lakiesitys on suoraviivainen hyökkäys työläisten työsuhteiden kimppuun. Sen jälkeen kun korkein oikeus on sekaantunut asiaan, on paljastunut vielä sekin, millä tavalla koko porvarillinen valtiokoneisto kaikkine jäsenineen yrittää täyttää työnantajien tahtoa, millaiset intressit sanelevat tarpeen tullen tuomioistuintenkin päätökset. Pahan kolauksen on saanut kuuluisa periaate oikeuden riippumattomuudesta.

Tämän asian yhteydessä on lisäksi paljastunut sekin vasemmiston taholta usein merkitty tosiasia, että maalaisliittolaiset ovat varsin auliita tekemään teollisuusheroille rengin palveluksia ja ajamaan näiden etuja, kunhan se vain tapahtuu työtä tekevän väestön kustannuksella. Ja varsinkin viimeisinä vuosina on maalaisliitto löytänyt paljon sellaisia yhteisiä asioita, joiden pohjalla tämä teollisuuskapitalistien etujen aja-

minen on innostanut maalaisliiton johtavia miehiä. Tämän lakiesityksen isä, ed. Lohi, on joutunut antamaan tunnustuksen, että maalaisliitto ei suinkaan vastusta kapitalistista kehitystä, päinvastoin on valmis kaikkiin keinoin sitä lainsäädännöllä auttelemaan, kunhan sen rasitukset vain joutuvat työläisten kannettaviksi. Vai onko ed. Lohen ja sanokaamme vaikka ed. Ingmanin välillä tässä suhteessa mitään asiallista eroa? Minä en sitä huomaa.

Leipomoteollisuuden alalla työskentelevien työläisten nykyisen lainsuojan hävittäjät ovat kärsineet jo tässä kysymyksessä tappion. Vaikka tämä asia ratkaistaankin rahavallan tahdon mukaan, niin siveellinen voitto jää saavuttamatta. Se jää niille, jotka ovat tinkimättä puolustaneet työläisten oikeuksia ja paljastaneet tämän lakiesityksen itsekkäät ja kapitalisteille suopeat tarkoitukset. Se voitto jää myöskin työläisten hyväksi. Tämän kysymyksen eri vaiheet ovat nimittäin selvittäneet työväestölle, millä tavalla porvaristo käyttää eduskuntaa tyypillisten luokkaetujensa vahvistamiseen ja minun nähdäkseni tällaiset esimerkit ovat erinomaista havainto-opetusta selvän luokkataistelun tarpeellisuudesta.

Tämän yhteydessä en voi olla korostamatta sitä osuutta, mitä sosialidemokraatit ovat asiassa esittäneet. Heidän menettelynsä on osoituksena siitä, kuinka ponnettomasti sillä taholla suhtaudutaan työläisille tärkeiden asiain käsittelyyn ja kuinka hämmätykset työväestön elinkysymyksistä ovat puolueen johtavimmillakin jäsenillä. Kyllä minä tiedän, että sosialidemokraatit lyövät fariseusten tapaan rintoihinsa ja yrittävät varsinkin työläisille osoittaa, kuinka yksimielisesti he ovat leipomolain huononnusta eduskunnassa vastustaneet. Sellaisesta oli S. Sosialidemokraatissa jo pieni näyte etusivun uutisen muodossa, missä annettiin tietää, että ne olivat suuren valiokunnan sosialidemokraatit, jotka olivat esittäneet tämän lakiesityksen hylkäämistä. Mutta nämä eleet eivät riittäneet peittämään sitä tosiasiaa, että sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa on nykyisen leipurilain sopivaisuus pantu kyseenalaiseksi jo kolme vuotta sitten, toisin sanoen paljon aikaisemmin kuin asia tuli ed. Lohen toimesta eduskunnan käsiteltäväksi. Nykyinen häly huononnusta vastaan ei riitä peittämään sitäkään, että sosialidemokraattisen ryhmän keskuudessa on aivan viime aikoina täyty-

nyt ryhtyä aivan poikkeuksellisiin toimenpiteisiin ryhmän näennäisen ryhdin säilyttämiseksi. Onhan tunnettua, että työväenasiainvaliokunnan sos. dem. jäsen Artturi Aalto sellaisen perhekeskustelun jälkeen luovutti paikkansa varamiehelleen siksi aikaa kun tätä kysymystä valiokunnassa käsiteltiin. Ed. Aalto, joka vielä viime maaliskuun 15 p:nä julisti täällä, että hallituksen esityksestä uudeksi leipomolaiksi voi sanoa, että se on suurimpia sosiaalisia taantumus-asteleita, mitä meillä on otettu, oli valiokuntakäsittelyn aikana uskollisin ed. Lohen kannattajista. Minua haluttaisi tietää, onko tästä asiasta pantu mitään uutista „Suomen Sosialidemokraattiin” ja miksi sitä ei ole tehty.

Sitä seikkaa, että sosialidemokraattien nykyinen hylkäävä kannanotto leipurilain huonontamiseen nähden on vasta erinäisillä poikkeustoimenpiteillä ollut toteutettavissa, ei suinkaan sovi ihmetellä, enempää kuin sitä välinpitämättömyyttäkään, jolla asiaa sosialidemokraattien taholta nyt on täällä hoidettu. Sehän on suoranainen seuraus siitä tosiasiasta, että sosialidemokraattien keskuudessa on varsin voimakkaana jo pitemmän aikaa esiintynyt työläisvastaisia käsitteitä asiasta.

V. 1924 tuli kysymys ensimmäistä kertaa esille siitä syystä, että edistysmielisen osuuskauppaliikkeen sos. dem. johto ryhtyi hyökkäämään leipurien työaikalain kimppuun. „Kuluttajalehti” kirjoitti nykyistä leipomolakia vastaan siinä mielessä, että yötönnäkiellosta on luovuttava. Yötöykieltoa vastustettiin siitä syystä, että kiello rajoittaa suurten leipomoiden tuotantoa. Mainittu kirjoitus nostatti kuitenkin esille työläisten keskuudessa sellaisen suuttumuksen myrskyn, että hyökkäysliikettä ei uskallettu kehittää pitemmälle. V. 1924 pidetyn Kuluttajain Keskusliiton edustajakokouksen pöytäkirjasta tapaa kuitenkin useita kohtia, joissa epäsuorasti puolustetaan yötönnön sopivaisuutta suurissa leipomoissa. M. m. K. K:n sihteeri Toivonen ja eräs toinen kokouksen sosialidemokraattisista edustajista esittivät jotakuinkin sen, mitä ed. Lohi y. m. ovat täällä myöhemmin huononnuksen puolesta esittäneet. Niinpä tapaamme mainitusta pöytäkirjasta seuraavan kohdan: „Ulkomaissa leipomoliikkeessä on jo vuosikymmenien kuluessa tehty se havainto, että suurleipomot eivät kestä kilpailuissa pienten eli nurkkaleipomojen kanssa. Täällä on jo vii-

tattu tuoreen leivän valmistukseen. Tuoretta leipää eivät koneelliset leipomot saa kaupan tarpeeksi aikaisin, se ei tule olemaan laadultaan koskaan niin hyvää kuin nurkatekoinen leipä, koska koneellisissa leipomoissa täytyy tuore leipä keinotekoisesti nostattaa ja keinotekoisesti jouduttaa sen valmistumista. Jos siis oletetaan, että jonkun maan leipomolaki estää määrätyn teollisuudenhaaran kehittymistä luonnollista päämäärää kohti, nimittäin suurtuotantoon, niin onko todella viisasta meidän täällä lähteä ennakolta tekemään sellaisia päätöksiä, joilla yksinkertaisesti estämme kaikenlaisten, vaikkapa kuinka pienten muutosten tekemisen sellaiseen lakiin, joka panee esteitä tuotannon luonnolliselle kehitykselle? En puolestani katso tuollaista menettelyä viisaaksi. — Jos asiaa tutkitaan sosialiselta kannalta, niin minä luulen, että sitenkin ovat sellaiset toimenpiteet, jotka estävät jonkun maan kehittymistä suurtuotantoon, pikemmin porvarillisia kuin ne toimenpiteet, joilla autetaan jonkin tuotantolan kehittymistä suurtuotantoa kohti, sillä totta kai sosialismin kannalta täytyy pyrkiä sellaiseen tuotantomuotoon, jossa on pienemmät tuotantokustannukset, jossa työ käy vähemmällä väellä ja jossa koneet tekevät päätyön." Edellä oleva lainaus on sosialidemokraattisen osuustoimintamiehen käsitys sosialismin lainsäädännön tarkoituksesta, mutta perustelut ovat samat kuin ed. Lohella. Tämä sosialidemokraatti on tulkinut asian vain paremmin kuin lakiesityksen puolustajat täällä eduskunnassa. Sen tulkinnan mukaan leipomotyöläisten yötyön käytäntöön ottaminen on suurtuotannon edesauttamista ja sosialismin kannalta puolustettavissa, „koska sosialismikin suosii tuotantoa, jossa käytetään mahdollisimman vähän elävää työvoimaa". Kyllä kai nämä sosialidemokraattisen sosialismin puolustajat ovat tietoisia siitä, että tämäntapainen suurtuotannon suosiminen tapahtuu työväenluokan kustannuksella.

K. K:n 11 edustajakokouksessa viime kesäkuun 5 ja 6 p:nä oli asia vielä kerran esillä. Siinä kokouksessa johtaja Raittinen mainitsi, että K. K:n entinen johtaja, nykyisen sosialidemokraattisen hallituksen kauppa-ministeri Hupli oli v. 1924 lähettänyt kansainväliselle työtoimistolle kirjeen, jossa on painostanut yötyön tarpeellisuutta leipomotalalla, mainiten tässä kirjeessä, että täällä Suomessa osuusliikkeen taholta pidetään

tarpeellisena yötyön aikaansaamista suurleipomoihin. Kun Huplia oli K. K:n johdokunnassa tästä huomautettu, niin oli hän väittänyt kirjeen asianomaista kohtaa käännösvirheeksi. Tätä koskevaa johtaja Raittisen ilmoitusta ei asianomainen henkilö mainitussa kokouksessa kuitenkaan kumonnut, vaikka hänellä olisi siihen ollut tilaisuus. Suomen Ravinto- ja nautintoainetyöläisten liiton lehti lausuihin asian johdosta: „Kun kuuli kokouksessa tämän Raittisen ilmoituksen Huplin kirjeen lähettämisestä kansainväliselle työtoimistolle (leipurien yötyöstä), niin se ei herättänyt ihmettelyä sellaisissa henkilöissä, jotka ovat viime vuosina seuranneet kaikkia niitä puuhia, joita on tehty yötyön aikaansaamiseksi leipomotyöalalla. Mutta sekin vain osaltaan osottaa sitä, millä innolla K. K:n johto vuonna 1924 toimi (Hupli oli silloin K. K:n toimitusjohtaja) yötyön aikaansaamiseksi suurleipomoihin. Se Huplin kirjeen lähettäminen on vain — ilmoitetuista „käännösvirheistä" huolimatta — yksi todistus entisten lisäksi." Ammatillisesti järjestyneiden leipomotyöläisten äänenkannattaja leimaakin K. K:n johdossa olleet leipurien asiat vahingoittajiksi, sillä heidän kannanottonsa on antanut leipomolain huonontajille yllykettä tämän lakiesityksen tekemiseen ja läpiviemiseen.

Kun kysymys oli täällä toisessa käsittelyssä viime perjantaina esillä, saattoi odottaa, että sosialidemokraattien taholta tultaisiin tarmokkaalla työläisten asian puolustamisella puhdistautumaan aikaisemmista heikkouksista. Mutta kävi päinvastoin. Nykyisen hallituksen kumpikaan sosialiministeri ei ole katsonut asiakseen kertaakaan hallituksen jäsenen ominaisuudessa nousta tätä leipurien työaikalain huononnusta vastustamaan. Nykyisen hallituksen mielestä näyttää asia olevan niin vähäpätöinen, että siihen ei kannata puuttua ja samaa voi sanoa hallituspuolueiden edustajistakin, ainakin perjantaisen istunnon perusteella. Asia lieneekin ainakin hallitukseen nähden sillä tavalla, että yötyön käytäntöönottamisessa siellä ollaan yhä vielä edustaja Lohen kannalla ja että hallituksen vaitiolo on täten ymmärrettävä.

Minä käsitän, että sosialidemokraattiset edustajat olisivat kernaasti toivoneet tämänkin asian riidatonta hautaamista. Heidän mielestään asia olisi parhaiten kuitattu sillä, että siitä huomenna olisi suurin otsikoin

mainittu S. Sosialidemokraatissa, kuinka sosialidemokraattiset edustajat ja hallitus valvovat täällä muka työläisten parasta. Minun mielestäni on kuitenkin syytä tässäkin panna asia paikalleen ja osoittaa, että sosialidemokraattisia edustajia ja hallitusta täytyy äärimmäisen vasemmiston aina ruoskia eteenpäin ja että vain työläisjoukkojen painostus ja meikäläisten edustajain toiminta täällä pakoittaa sosialidemokraatitkin joskus asettumaan porvariston saalistamisyrkimyksiin nähden vastustavalle kannalle. Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. B r y g g a r i: Kun leipomotyölaki on joutunut ratkaisuvaiheeseen, jonka sisältöön nähden emme ole saaneet niitä muutoksia, jotka olemme katsoneet välttämättömiksi, niin täytyy tässä tilaisuudessa perustella suhtautumisensa tähän lakiin.

Vuoden 1908 laki, joka on voimassa, kielsi kiinteästi yötyön. Tätä lain selvää määräystä ryhtyivät eräät leipätehtaat rikkomään, siten että teetettiin lain kiellosta huolimatta yötyötä. Useassa yhteydessä on jo mainittu sellaisina tehtaina olleen Viipurin ja Vaasan höyryleipomot. Tämä lainvastainen menettely johti lopulta siihen, että asia joutui oikeuden ratkaistavaksi. Oikeuden päätöksistä ihmeellisim on korkeimman oikeuden päätös 14 päivästä toukokuuta 1926. Tässä päätöksessä selostetaan lain sisältöiseksi, että kovaleipätehtaat eivät ole leipomolain alaisia eikä näihin siis sisälly kiello yötyön teettämiseen nähden.

Kuitenkin on voimassa olevan lain 1 §:ssä selvästi sanottu tästä asiasta ja minä pyydän palauttaa sen mieleen. „Leipomoissa, joissa tavaraa valmistetaan myytäväksi, saa jätkeämpänä mainituilla poikkeuksilla tehdä työtä ainoastaan arkipäivinä eikä muuna vuorokauden aikana kuin kello 6 aamulla ja kello 9 illalla välisellä ajalla, kuitenkin niin, että työ sunnuntai- tai pyhäpäivän edellisenä päivänä on lakkaava kello 6 iltapäivällä”.

Tässähän nimenomaan sanotaan, että kaikissa niissä leipomoissa, joissa valmistetaan tuotteita myytäväksi, ei ole sallittu yön aikana työn teettäminen ja yön ajaksi katsotaan aika kello 9 illalla ja kello 6 aamulla välinen aika. Mitenkä voidaan todellakin käsittää korkeimman oikeuden päätöksen perusteena tätä lainkohtaa, silloin kun se vapauttaa koneelliset leipätehtaat yötyön

kiellosta? Tuskin kukaan kykenee tulkitsemaan tätä päätöstä lain mukaisesti. Ehkäpä ei korkein oikeuskaan pitänyt sitä niin tarkkaan lain mukaisena, koska siitä on niin suuressa mittakaavassa kirjoitettu ja arvosteltu eikä se ole koskenut sen kunniaa.

Yötyön turmiollisuudesta yleensä ei tarvinn montaa sanaa mainita. Siitä antavat selvän vastauksen kaikki ne henkilöt, jotka ovat joutuneet tutkimaan tätä asiaa lähemmin ammattinsa puolesta, nim. lääkärit. Ja jokainen ihminen on tilaisuudessa henkilökohtaisesti toteamaan, mikä vaikutus yötyöllä on. Erikoisesti minä luulisin olevan arvoisilla edustajilla tästä omakohtaista kokemusta, mitä yötyön teko vaikuttaa ihmiseen. Siitä syystä, että se on terveydelle vahingollinen, on työväen keskuudessa, ei ainoastaan leipomotyön alalla mutta myöskin kaikilla teollisuuden aloilla, pyrkimyksenä yötyöstä vapautuminen. On toivottu, että joskus muodostuisi tilanne, jolloin ihminen ei tarvitseisi tehdä työtä yöllä. Tämä toivomus perustuu ennen kaikkea siihen, koska nykyään on ihmisten palveluksessa vesi-, höyry- ja sähkövoima ja tuotteita kyetään valmistamaan koneiden avulla moninkertaisesti enemmän kuin käsin valmistettaessa. Mutta nyt näyttää kuitenkin pyrkimys muodostuvan päinvastaiseksi, että aloilla, missä koneet otetaan käyttöön, täytyy uudestaan palata yötyöhön, ja jossa se aikaisemmin on jo kielletty. Myöskin toisessa suhteessa on yötööhön palaamista vastustettava, ennen kaikkea siitä syystä, että terveydelle muodostuvat vaaralliseksi ne tuotteet, joita pienissä leipomoissa tullaan öillä valmistamaan, sillä niiden valvonta muodostuu mahdollisimman vaikeaksi.

Voidakseen tehdä johtopäätöksen lain sisällyksestä kielteisiin puoliinsa nähden, minä pyydän palauttaa mieliin lain yksityiskohtia työläisen kannalta. Niinpä 2 §:n mukaan tulisi jatkumaan työaika yhdellä tunnilla aamu- ja yhdellä tunnilla iltapäivällä. 3 §:n mukaan tulisi 18 vuotta täyttäneiden taikinalustajain sekä apu-työntekijäin, kuten puhdistajain, lämmittäjien, mekanikkojen ja voimakoneiden hoitajien sallia olevan työssä yön aikana niin kauan ennen ja jälkeen muita työntekijöitä, kuin sosialiministeriö hakemuksesta, sekä kuultuaan asianomaisia työnantaja-

ja työntekijäjärjestöjä tai niiden edustajia harkitsee välttämättömäksi. Tässä siis sen lisäksi, että jatketaan kaikille työläisille työaikaa, avataan vielä portit yötyön teettämiseen. Tässä mainitut erikoistyöalat ovat senlaatuksia, että valvontaviranomaisille senjälkeen käy tavattoman vaikeaksi ottaa selvyyttä siitä, kuka on yön aikana se, joka on sosialiministeriön luvalla työssä ja kuka on siellä ilman lupaa. Asiallisesti siis joudutaan siihen, että työtä tullaan tekemään suuremmassa tai pienemmässä määrässä ympäri vuorokauden. Onko tällainen ympäri vuorokausien työn teettäminen tarpeellista, siihen antaa vastauksen liki 20 vuoden aikainen käytäntö nykyisen voimassa olevan lain perusteella. Ei ole yhtenäkkään vuotena tullut leivänpuutetta senvuoksi, ettei olisi kyetty nykyisen lain määräämänä aikana riittävästi valmistamaan leipää, vaan puute, milloin sitä on olemassa, on aiheutunut muista syistä. Eivät siis mitkään tosiseikat olisi edellyttäneet tämänkään kohdan lakiin ottamista.

Sen lisäksi mitä edellisissä pykälissä on huononnettu voimassa olevaa lakia, tahdotaan vielä keksitehtaille myöntää erikoisoikeudet. Näille ei riitä se aika, mitä 2 §:ssä yleensä leipomoille myönnetään, vaan tahdotaan keksitehtaille myöntää työaikaa kello 5 aamulla ja kello 11 illalla välisenä aikana. Siis vielä jatkaa yhdellä tunnilla työaikaa. Tätäkään ei voitane katsoa välttämättömäksi keksitehtaisiin nähden, joskin siellä yksi taikka kaksi työntekijää korkeintaan olisi tarvinnut sen määrän pitemmältä työaikaa, mitä työväenasiainvaliokunta viime vuonna ehdotti, mutta tämä ehdotus ei eduskunnassa tullut hyväksytyksi.

Edelleen on huomautettava, että 6 § sisältää työpalkan suoritukseen nähden määritelmän, että palaudutaan samanlaista palkanmaksua noudattamaan, kuin oli ennen voimassa olevaa leipurilakia, eli toisin sanoen, että palkan voi maksaa rahassa, tavarassa, tai luontaiseduissa. Kun tämä palkanmaksujärjestelmä oli käytännössä, johti se siihen, että leipomotyöläiset pienemmissä leipomoissa asuivat työhuoneissa. Siitä oli seurauksena likaisuus, jonka perusteellisesti on täällä selostanut ministeri Paasivuori. silloin kun tämä laki oli käsitelty alaisena, ja joka lausunto ei suinkaan ollut mitään perusteetonta, vaan se oli tutkimuksiin nojaava kotimaassa ja ulkomailla.

Meidän käsityksemme mukaan ei olisi ollut tarpeellista tätä palkkauspykälää muuttaa toiseksi, kuin mitä se on voimassaolevassa laissa, sillä se muutos aiheuttaa myöskin mahdollisuuden, että niissä pienissä leipomoissa, joita on lukuisa määrä olemassa, voidaan palata samanlaiseen järjestelmään, kuin oltiin liki 20 vuotta takaperin. Senvuoksi olemme viimeiseen saakka toivoneet, että voimassaolevan lain määritelmä palkanmaksusta olisi säilytetty myöskin nyt esilläolevassa laissa. Niin ei kuitenkaan tapahtunut.

Vielä on huomautettava, että ne rangaistusmääräykset, mitkä lain 9 § sisältää lain rikkomuksista, ovat liian alhaiset. Käsityksemme mukaan on rangaistuksen tarkoituksena se, että rangaistava teko ei uusiintuisi. Tiedossamme on, että oikeusistuimet ovat m. m. työaikaa koskeissa rikkomuksissa antaneet tuomioita lain alhaisimpain rangaistusmääräysten mukaisesti. Näin ollen on useasti muodostunut lain rikkojalle suuremmaksi se etu kuin tuomioistuimen määräämä rangaistussumma. Täten ei ole lainrikkajalla vastaiseen rikokseen nähden ollut mitään syytä ottaa harkittavaksi, onko edelleen oikea rikkoa lakia vai ryhtyä sitä noudattamaan, koska tuo rikos tuottaa hänelle etuja. Tästä syystä olemme ehdottaneetkin asian aikaisemmissa vaiheissa tämänkin kohdan muutettavaksi siten, että rangaistusmäärä olisi koroitettu ja sen koroitusesityksemme perustana oli juuri se, että lakia ei kannattaisi rikkoa.

Täällä on ed. L. Myllymäki moneen eri otteeseen koettanut tehdä tiettäväksi, että sosialidemokraatit tässä maassa eivät aja työväen suojelulakeja, vaan vastustavat niitä. Hän kuitenkin unohtaa, että voimassaoleva laki on hyväksytty v. 1908 ja että sitä on ollut kaikkein huomattavimmin ajamassa m. m. ministeri Paasivuori, N. R. af Ursin y. m. aikana, jolloin hän ehkä vielä käveli housuttomassa jalassa, mutta nyt hän kuitenkin katsoo oikeudekseen tältä paikalta esittää sosialidemokraateille syytöksen siitä siunauksellisesta työstä, jota sos. dem. ovat tämän maan työväenasian eteen tehneet. Minä toivoisin vähän enemmän edesvastuullisuutta sanoillensa, vaikkapa olisi eri puolueiksikin repeytyneenä, nimitäin ed. Myllymäeltäkin.

Minä en lähde hänen syytöksiänsä yksityiskohtaisemmin penkomaan, sillä tämän

maan työväestö on tietoinen siitä, että kaikki ne tulokset, mitä työväen suojelulain alalla on saavutettu, ne on saavutettu sosialidemokratian toiminnan kautta, ja kaikki ne tappiot, mitä työväenliikkeelle on tässä maassa tapahtunut hajoituksen y. m. muodossa, se on tapahtunut kommunistien toiminnan kautta.

Minä yhdyn kannattamaan tehtyä ehdotusta, että leipomotyölaki hylätään.

Sosiaaliministeri H e l o: Kun ed. L. Myllymäki omalla tavallaan on selittänyt hallituksen jäsenen suhtautumista leipurilain huonontamiseen, niin pyydän hänelle ilmoittaa, koska hän nähtävästi ei ole seurannut asiain käsittelyä, että aikanaan ed. Paasivuori tulkiten sosialiministeriön kantaa, on antanut asiasta lausunnon, johon ed. Myllymäen olisi syytä sekä tutustua että myöskin ottaa siitä oppia, mikäli hän haluaa ajaa työväen asiaa.

E d. P a l m g r e n: Medan 1926 års riksdag handlade förslaget till lag om arbetet i bagerier, försökte jag först i socialutskottet, därefter genom reservation till dess betänkande samt slutligen genom uttalande i riksdagen åt lagförslaget åstadkomma ett annat innehåll än det, som slutligen blev riksdagens beslut. Mina synpunkter och förslag vunno dock icke det beaktande de i näringslivets intresse hade förtjänat.

Med den syn jag fortfarande har på saken, hade det därför varit synnerligen frestande att vid denna riksdag framkomma med mina tidigare argument och förslag. Jag visste emellertid att opinionen i denna sak inom riksdagen icke förändrats så, att jag hade haft utsikt till framgång för sådana yrkanden och har därför funnit det lämpligast att icke upptaga riksdagens tid med desamma och med de omröstningar, vilka hade föranletts därav.

Må det emellertid tillåtas att i detta sammanhang till protokollet anmäla, att förslaget till lag om arbetet i bagerier, i det skick detsamma nu befinner sig, icke tillfredsställer mig och ej heller den vitt spridda opinion, som fortfarande finner ett påbud att försätta företag för fabriksmässig tillverkning av bröd i sämre läge än andra fabriker innebära en upprörande orättvisa. Den omständigheten, att påbudet föranletts av önskan att förhindra brödfabri-

kerna från konkurrens med de mindre producenterna, gör icke saken bättre.

I valet emellan att rösta för förslaget, sådant det är, eller att hålla på dess förkastande har jag efter mycken tvekan stannat vid att icke rösta emot förslaget, då det av många skäl är önskligt att på detta område erhålla en ny lag samt föga utsikt är att erhålla en bättre sådan.

Jag kommer alltså att rösta för förslaget godkännande.

E d. L o h i: Kun täällä ed. L. Myllymäki ja Bryggari ovat tätä lakiehdotusta käsitelleet siinä mielessä ja tahtoneet todistella, että tämä lakiehdotus on huononustyöryitys nykyiseen lakiin ja nykyiseen asiaintilaan, niin täytynee muutamalla sanalla asiaan kajota.

Onhan tunnettua kaikille eduskunnan jäsenille, niinkuin on jo useampaan kertaan tässä eduskunnassa huomautettu, että nyt voimassaoleva leipomotyölaki on korkeimman oikeuden päätöksellä tulkittu sillä tavalla, että sen alaisia eivät ole leipätehtaat, joissa koneellisesti leipää valmistetaan. Siis nykyisen olotilan mukaan yötyö on täydellisesti sallittua kaikissa koneellisissa leipomoissa. Oltakoon mitä mieltä tahansa tästä korkeimman oikeuden tulkinnasta, niin tosiasia on se, että siihen on alistuttava. Eivät kykene ammattitarkastusviranomaiset asettamaan syytteeseen yhtään leipätehdasta sentakia, jos se teettää läpi yön tehtaassaan työtä tai jos asettaa syytteeseen, on edeltäpäin tiedossa, että korkein tuomioistuin tällaisen syytteen kumoaa. Minun mielestäni tuntuu sentähden verrattain törkeältä asiain vääristelyltä, kun tahdotaan kuvata aivan siinä valossa tämä lakiehdotus, että se tarkoittaa nyt yötyön palauttaa, vaikka tämä lakiehdotus nimenomaan tahtoo yötyön estää kaikissa leipomoissa, myöskin leipätehtaissa. Hallituksen esitys tosin asetui sille kannalle, että n. s. biskvittiteollisuus jätettäisiin lain ulkopuolelle, niinkuin se on useimmissa muissa maissa. mutta eduskunnassa enemmistö tahtoi myöskin tämän teollisuudenhaaran alistaa lain alaiseksi jonkun verran väljentäen niitä tuntimääriä, mitkä aikaisemmassa leipomolaissa olivat, että kaksivuoroinen työ kävisi mahdolliseksi.

Kun minä puolestani olen valiokunnassa voinut yhtyä kannattamaan tätä leipäamassa

ollutta lakiehdotusta, on se tapahtunut siitä syystä, että minä olen katsonut, että tämä tulos, mihin eduskunta viime istuntokaudella johtui, on sellaisen kompromissin tulos, joka on sittenkin parannus niin työväelle kuin myöskin siihen asiain tilaan, että se ristiriita, mikä käsityksessä on ollut työnantajain ja ammattiviranomaisten ja korkeimman oikeuden välillä, se ristiriita saataisiin lopetetuksi ja asiat johdetuiksi pois, jos niin sanoisin, jota sanaa on käytetty, pois siitä anarkian tilasta, missä tällä alalla nykyisin ollaan.

Minä kyllä ymmärrän sen, että suurtyönantajat, leipätehtaiden omistajat aivan mielihyvällä yhtyvät vasemmiston kanssa siihen käsitykseen, että tämä lakiehdotus olisi hylättävä sentakia, että silloin jää heille vapaat kädet myöskin yön aikana työssä pitää työläisiä. Ja niinpä työväenasiainvaliokunassa eräs oikealla oleva edustaja juuri työnantajain intressien kannalta yhtyi lopullisessa äänestyksessä äänestämään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. Asia siis todellisuudessa on niin, että tämä lakiehdotus on myöskin työven suojelun kannalta parannus nykyiseen lakiin, siitä tosiasiasta ei päästä mihinkään. (Ministeri Paasivuori: Missä suhteessa?) Siinä suhteessa, että yötyö kielletään. Minulla omasta puolestani nyt ei olisi mitään erikoista syytä ryhtyä tätä lakiehdotusta puolustamaan. (Ed. Huttunen: Mitäs sitä sitten puolustatte!) Mutta minä kumminkin katson, että kun meillä sosiaalisen lainsäädännön alalla koetetaan yleensä pyrkiä työväen suojelukseseen ja myöskin ottamaan huomioon ne olosuhteet, mitkä sosialisessa lainsäädännössä muualla maailmassa ovat tulleet hyväksytyiksi, ja nykyinen asiantila on sellainen, että me emme ole voineet ratifioida sitä kansainvälistä sopimusta, johon useimmat sivistyskansat ovat jo menneet, niin jo tämäkin seikka puhuu lain hyväksymisen puolesta, koska minä käsitan, että tämä laki ei mene niin pitkälle, että tuotanto sentään suuria vaikeuksia tulisi kärsimään. Tämä lakiehdotus olisi senkin takia hyväksyttävä, että voitaisiin ratifioida tämä kansainvälinen sopimus. (Ed. Huttunen: Huono peruste!) Minä kyllä olen sitä mieltä, että kansainväliset sopimuksetkaan eivät saa määrätä lainsäätäjän kantaa itse kussakin maassa. Lainsäätä-

jän on otettava aina huomioon ne omat erikoiset olosuhteet, jotka kussakin maassa ovat ja sosiaalinen lainsäädäntö myöskin niitä silmälläpitäen toteuttaa. Mutta niinkuin sanottu, kun minä käsitan, että se edistysaskel, minkä tämä laki sisältää nykyiseen olotilaan, ei vaikuta vahingollisesti tuotannon kehittymiseen tällä alalla, niin minä voin kannattaa tämän lakiesityksen hyväksymistä.

Ed. L. Myllymäki: Pyydän edellisille puhujille mainita, että en ole aikaisemmin lain puolesta toimineita henkilöitä mitenkään täällä syyttänyt, ainoastaan nykyisen vuosien toiminnasta ja sosiaalidemokraattien johtajien suhtautumisesta siihen. Ja myöskin mainitsin puheenvuorossani millä tavalla hallitus on näissä keskusteluissa suhtautunut tähän kysymykseen.

Ed. Lohen esityksistä olen aikaisemmin mielipiteeni esittänyt, ja rohkenen vieläkin pitää niitä ammattimiehiä, jotka leipomotyöalalla ovat jokapäiväisessä toimessa, parempina asiantuntijoina leipurilain huonontamisen tai parantamisen suhteen kuin sellaiset henkilöt, jotka varsinaisesti eivät ole alan kanssa tekemisissä.

Ed. Gebhard: Niiden taholta, jotka katsovat, että tämä lakiehdotus olisi hyväksyttävä siinä muodossa, minkä se on saanut työväenasiainvaliokunnan ja suuren valiokunnan käsittelyn jälkeen, ei tarvita nyt enää monta sanaa. Mutta ne sakin oikealta puolelta, jotka tähän asti ovat ottaneet osaa keskusteluun, ovat sellaisia edustajia, jotka aikaisemmin asettuivat sille kannalle, että yötyö on kiellettävä ainoastaan pienemmissä leipomoissa, mutta että sensijaan suurissa, koneellisissa tehtaisissa yötyö olisi sallittava. Minä kuuluin valiokunnassa niihin harvoihin porvarillisiin edustajiin, jotka asettuivat yötyön kiellon puolelle kokonaisuudessaan. Kun senvuoksi lakiehdotus on saanut sellaisen muodon, että siinä ehdotetaan muutamia poikkeuksia tästä periaatteesta, niin minä katson luonnolliseksi, että yötyön kiellon kannattajain taholta muutamilla sanoilla selitetään, miksi me siitä huolimatta olemme valmiina hyväksymään tämän kompromissilain. Ed. Palmgren äskettäin

lausui, että hän ei ole tyytyväinen tähän lakiin, mutta luulen, että on monta muuta edustajaa, jotka eivät ole siihen tyytyväisiä. Mutta silti me olemme valmiit ehdotamaan tämän lakiehdotuksen hyväksyttäväksi.

Edustajat muistanevat, että on ollut kysymys kahdesta aivan vastakkaisesta periaatteesta, jotka ovat taistelleet keskenään. Toinen suunta katsoo, että yötyö on kiellettävä kaikissa leipää valmistavissa liikkeissä, olkoon, että ne ovat suuria tai pieniä, olkoon, että ne ovat leipätehtaita tai käsileipomoita. Toinen suunta, mikä oli edustettuna hallituksen esityksessä, katsoo, että yötyö oli kiellettävä ainoastaan käsileipomoissa, mutta ei leipätehtaissa.

Nyt on ollut pakko aikaansaada kompromissi näiden vastakkaisien suuntien välillä. Sillä tämä lakiehdotus on todellakin kompromissi, vaikka ed. Huttunen viime kerralla selitti, että se ei sitä ole. Että voidaan selittää asiata tällä tavoin, on käsittämätöntä, koska toiselta puolen on onnistuttu saada hyväksytyksi juuri periaate yötyön kiellosta yhtä hyvin suurissa kuin pienissä liikkeissä. Ja tämän kautta onhan juuri pelastettu se tarkoitus, se henki, mikä käy läpi vanhan leipomolain, mutta mikä tuli järkytyksi sen kautta, että korkein oikeus, niin kuin täällä niin monta kertaa ennen on sanottu, vuonna 1926 tulkitse voimassa olevan leipomolain sillä tavoin, että se muka ei tarkoita leipätehtaita vaan ainoastaan käsileipomoita. Mutta toiselta puolen on myös senkin katsantokannan onnistunut tähän lakiehdotukseen saada myönnytyksiä, joka katsoo, — se on ed. Palmgrenin ja ed. Lohen alkuperäinen kanta — joka katsoo, että suurten koneellisten leipomoiden ja keksitehtaiden, jotka voivat tarjota hyviä hygieenisiiä oloja, pitäisi saada käyttää hyväkseen kallisarvoisia uuneja, kallisarvoisia koneita, suuria ilmavia työsaleja j. n. e., mikä niille on ominaista. Tässä mielessä on niille valmistettu mahdollisuus ylläpitää työtä tehtaassaan kaksi tuntia kauemmin, kuin mitä vanha leipomolaki sallii, ja keksitehtaissa kolme tuntia kauemmin. Siinä on juuri kompromissi. Merkillistä on senvuoksi, että voidaan väittää, ettei kompromissilakia tällä lailla olisi syntynyt. Myönnytyksiä on tehty toiselle katsantokannalle, myönnytyksiä toisellekin. On

haettu keskitietä ja sellaisena tämä laki nyt esiintyy. Se on kompromissilaki, sovittelevien tuloksena se esiintyy.

Vaikka lakiehdotus siis ei tyydytä ketään, kuten yleensä kompromissilakien laita on, niin silti me ehdotamme sen hyväksyttäväksi. Ja tämä tapahtuu senvuoksi, että me katsomme, että meidän täytyy päästä nykyisestä säännöttömästä tilanteesta tällä alalla. Nykyinen tilanne tällä alalla ei nim. merkitse mitään muuta kuin anarkiaa. Korkeimman oikeuden laintulkinta on suureksi osaksi kumonnut tuon 20 vuotta jo voimassa olleen lain, nimittäin mikäli se koskee yötyötä. Se on tehnyt tämän lain voimattomaksi, mitättömäksi. Kaikki tietävät, että koska tahansa voivat suuret leipätehtaat korkeimman oikeuden tulkinnan turvissa järjestää yötyötä pitkin linjaa, jos ne niin haluavat. Tästä me nyt tahdomme päästä pois. Me katsomme, että meidän pitää päästä tästä anarkiasta, tästä säännöttömästä tilanteesta, ja tämä sekä pienteollisuuden takia että työväen takia.

Me katsomme, että nykyinen tilanne vahingoittaa suuresti keskkokoista ja pienteollisuutta tällä alalla, koska se ei saa järjestää yötyötä kuten suurleipomot. Keväällä vuonna 1926, kun tästä asiasta keskusteltiin eduskunnassa, kiellettiin, että tällaisia vaurioita syntyisi pienteollisuudelle, vaikka toiselta puolen ei voitu muuta sanoa kuin että jos pienteollisuus ei voi pysyä pystyssä, niin sortukoon. Me katsomme, että meidän täytyy päästä tästä anarkisesta tilanteesta myöskin toisesta syystä kuin pienteollisuuden takia, nim. siitä syystä, että haluamme saada säännölliset olot työväelle. On senvuoksi omituista huomata, että suuri osa vasemmistoa mieluummin valitsee sen mahdollisuuden, että suurteollisuus koska tahansa järjestää yötyötä leipätehtaissaan kuin että se valitsisi säännölliset olot leipomotalalla, joskin uusi laki vasemmiston mielestä parissa kohdassa on huononnus nykyisestä laista.

Minä puolestani en voi ymmärtää tätä muulla tavoin kuin siten, että kommunistit mielellään näkevät anarkian jatkumista tällä alalla. Se on heidän etuiensa mukaista, että meillä on säännöttömät olot, että meillä on levottomuuksia, ettei meillä saada aikaan lakia, joka säännöstelee työtä leipomotyöalalla. Ja minä uskallan

sanoa, että kun järkevä osa vasemmistoa tässä asiassa liittyy kommunisteihin, katsoen, että lakiehdotus olisi hylättävä, niin se tapahtuu sen vuoksi, että tällä järkevällä osalla vasemmistoa ei ole tarpeeksi itsenäisyyttä eikä voimaa voidaksensa vastustaa sitä painostusta, mikä kommunistien taholta tulee.

Kehoitin kaikkia niitä edustajia, jotka katsovat, että meidän pitäisi saada aikaan säännölliset olot leipomotyöalalla, äänestämään tämän lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. K o p s a: Myönnettävä on, ettei lakiehdotus ole, sosialiselta kannalta katsottuna, kaikkein onnistuneimpia. Mutta asiaa arvosteltaessa on huomioon otettava toisiakin näkökohtia. Yksi sellainen on se, että tämä laki tulee poistamaan sen ikävän sekavuuden, joka nykyisin vallitsee leipomoteollisuuden alalla, johtuen korkeimman oikeuden leipomotyöaikaa koskevan lain tulkinasta. Toinen vaikuttava seikka on se, että lakiehdotus nyt eduskunnan päättämässä muodossa takaa yhtä hyvin pienelle kuin suurellekin yrittäjälle saman kilpailumahdollisuuden työaikaan nähden, ja kolmas hyvä puoli on se, että se kieltää yötyön myöskin leipä- ja keksitehtaissa. Sen vuoksi minäkin olen sitä mieltä, että tämä lakiehdotus olisi nyt hyväksyttävä.

Ed. H u t t u n e n: On mielenkiintoista todeta se yhteisymmärrys, joka ed. Myllymäellä ja ed. Gebhardilla on, kun he arvostelevat sosialidemokraattien suhdetta kysymyksessä olevaan lakiin. (Vasemmalta: Onko niilläkin?) No niinpä näyttää. Muuten minä voin sosialidemokraattisen ryhmän päätöksensä ilmoittaa, että ryhmä on — lukuunottamatta yhtä — yksimielisesti päättänyt äänestää lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan.

Ed. Lohen perustelut lain puolustamiseksi olivat lievimmin sanoen omituiset. Hän nimittäin väitti, että koska nykyinen tila on muodostunut sellaiseksi, että mikä leipätehdas hyvänsä voi järjestää vuorotyötä vaikkapa kautta vuorokauden, täytyy eduskunnan säätää laki, että leipätehtaille tulisi lailliseksi yötyön tekeminen, joka nyt on sentään kyseenalaista. Korkeimman oikeuden päätös ei ole yleiseksi mielipiteeksi tunnustettu. On ainoastaan pari kovaleipä-

tehdasta ja keksitehdasta, jotka ovat ottaneet ohjeekseen korkeimman oikeuden päätöksen, kun sen sijaan suurin osa leipätehtaista työskentelee edelleen niiden määritelmien puitteissa, mitä nyt voimassa oleva laki edellyttää, ilman korkeimman oikeuden tulkintaa. Minä en näe, että olisi mitään erikoista anarkiatilaakaan, mihin tässä pari edellistä puhujaa on viitannut. Anarkiatila käsittäisi mielestäni sitä, että työolot olisi miten sattuu, niillä ei olisi minkäänlaista yleistä määritelmää, vaan että jokainen teettäisi, milloin sattuu, yöllä tai päivällä j. n. e. Niinhän ei ole asian laita. Päinvastoin, huolimatta korkeimman oikeuden päätöksestä, aika hyvä säännöllisyys on tällä alalla säilynyt. Leipätehtaat työskentelevät säännöllisesti eivätkä ole jatkaneet työaikaa. Tämä seikka ei siis pakota mielestäni vähääkään tällaiseen lainsäädäntöön. Jos lainsäädäntöuudistukseen halutaan päästä ja lainsäädännöllä tehdä turhaksi se yritys, mille tielle korkein oikeus on lähtenyt, niin minun mielestäni ei tämä ole oikea muoto. Voimme löytää ainoan oikean muodon ainoastaan siten, että selvitämme nykyisin voimassa olevan lain niin selväksi, että korkein oikeuskin sen ymmärtää. Ja siihen meillä on mahdollisuus. Jos ed. Lohi tulee tälle tielle, niin me olemme valmiit sitä kannattamaan hyvinkin voimakkaasti. Tämä on minun mielestäni se oikea ratkaisu asiassa.

Minä haluan vielä mainita tästä kompromissista, josta täällä on niin paljon puhuttu. Edustajat Lohi, Gebhard y. m. ovat selittäneet, että lakiesitys esilläolevassa muodossaan on kompromissin tulos. Se saattaa olla kompromissin tulos edustajille Lohelle, Gebhardille ja Palmgrenille, mutta se ei ole kompromissin tulos työväelle, t. s., että se on kompromissin tulos pientuottajien ja suurtuottajien kesken, mutta työntekijöitä ei ole tässä kompromississa muistettu ja se on erittäin tärkeä ja ratkaiseva seikka, joka vaikuttaa sen, että vasemmisto ei voi olla mukana tällaista lakia hyväksymässä.

Vielä esitti ed. Lohi, että jos ei tätä lakia hyväksytä, niin ei voida ratifioida kansainvälisen työjärjestön v. 1925 tehtyä sopimusehdotusta työstä leipomoissa, koska tämä sopimusehdotus kieltää yötyön ja meidän lakimme korkeimman oikeuden päätöksen mukaan tulisi sen sallimaan. Minäkin myönnän, että asia näin on. Mutta tämä-

kään seikka ei minun mielestäni ole ratkaiseva. Tämäkään ei ole se, joka pakottaisi meidän säätämään lain juuri tämän muotoiseksi kuin esilläoleva lakiesitys on. Jos me hyväksymme nyt voimassaolevaan lakiin ainoastaan sen selvennyksen, mitä korkein oikeus tahtoo, niin me voimme aivan hyvin ratifioida kansainvälisen työjärjestön sopimusehdotuksen. Se ei vähimmäisäkään määrässä silloin ole ristiriidassa sen kanssa, ei ainakaan enempää kuin mitä nyt tämänkin lakiesityksen mukaan on. Mehän havaitsemme, että eräissä, joskin kohta toisarvoisissa seikoissa, työjärjestön sopimusehdotus on ristiriidassa tämän lakiesityksen kanssa. Jos siis pidetään tiukasti kiinni siitä, niin ei vielä sekään, että tällainen laki on hyväksytty, edellyttä, että sopimusehdotus tulisi ratifioiduksi.

Minä siis en, siitä huolimatta, että edustajat Lohi, Gebhard ja Palmgren ovat selvittäneet tämän lakiesityksen hyviä puolia ja että se olisi eräänlainen kompromissin tulos, ole voinut tulla vakuutetuksi, että tässä näitä hyviä puolia olisi, vaan päinvastoin minä näen, että se on taantunusaskel, jolla tahdotaan ohjata sosialipoliittinen kehitys tällä alalla taantumusta koheen. Sillä hyvin luultavaa on, että suurtyönantajat eivät vielä olisi tähänkään tyytyväisiä, vaikkapa he täällä tällä kertaa lausuvatkin siitä tyytyväisyytensä. Voisi olla, että parin vuoden perästä sanottaisiin, että rajoitukset ovat kokonaan poistettavat. Ja kun kerran tälle tielle on lähdetty, niin, ehkäpä edustajat Lohi, Gebhard y. m. olisivat valmiit sanomaan, että koska tähän on menty, niin voidaanhan antaa mennä loppukin. Paljonhan tässä ei ole antamistakaan, sillä nythän on jo sosialiministeriöllä lupa myöntää yötyötä useille työläisryhmille. On ainoastaan pieni osa työläisiä, jolle määrätynä aikana ei sallita yötyötä. Kuitenkin varsinainen yötyökielto jää niin pieneksi nykyisenkin ehdotuksen mukaan, että meillä on aivan täysi syy nimittää tätä lakia „palaamiseksi leipomoissa yötyöhön”.

Ed. Tanner: Täällä ed. Lohi sanoi, että tämä uusi leipomolaki olisi muka suuri edistysaskel verrattuna vanhaan lakiin. Kyllä minun täytyy sanoa siihen, ettei tämä ole mikään parannus, vaan se on taantumuksellinen taka-askel siinä suhteessa, sillä tämän uuden lain mukaanhan on tarkoitus pi-

dentää työaikaa sekä aamulla että illalla. Silloin jos missä maassa mennään siihen suuntaan, että lain kautta pyritään työaikaa pidentämään, se ei ole mitään edistysmielisyttä. Kun puhutaan sillä tavalla, kuten täällä ed. Lohi teki, se on vain joukkojen hämäämistä. Tämän lain kautta ei ole tarkoitus parantaa työläisten oloja, vaan huonontaa niitä, jotka sillä työalalla työskentelevät. Leipomotyöläisten kannalta katsottuna se on niiden työolojen entisestäänkin huonontamista.

Täällä sitten ed. Gebhard mainitsi siitä, josta myös jo ed. Huttunen sanoi, nimittäin tuosta kompromissista. Sellainen väite, että tämä laki olisi kompromissin tulos, minun täytyy sanoa siitä, että se ei ole mikään kompromissi työläisten kanssa, sillä minun tietääkseni eivät porvarit ole neuvottelleet työväen ammatillisten järjestöjen kanssa tästä asiasta, että suostuvatko työläiset hyväksymään tällaisen lain. Sitä ei ole minun tietääkseni tapahtunut vielä, että Suomen ammatillisesti järjestäytynyt työväestö sekä myöskin leipomoalalla työskentelevät työläiset olisivat hyväksyneet tämän lain. He ovat tässä asiassa toista mieltä ed. Gebhardin ja porvarien kanssa, sillä ne ovat ilmaisseet sen pitämiensä kokouksien kautta tänäkin vuonna, viimeksi viime viikolla Helsingissä ja viime sunnuntaina Kotkassa, että ne eivät hyväksy tätä leipomolain huonontamista vaan tulevat taistelemaan sitä vastaan. Minä haluaisin vielä tietää mistä ed. Gebhard tai porvarit ovat saaneet sen valtakirjan, kun he puhuvat kompromissin teosta työväen kanssa? Ei työväki ole porvareille antanut sellaista suostumusta, että tulevat hyväksymään ja alistumaan ilman mitään vastaanpanematta tämän lain alaisiksi.

Ed. Gebhard suvaitsi myöskin viitata, että äärimmäinen vasemmisto muka haluaa anarkiaa, kun se kannattaa tämän lain hylkäämistä. Tuollainen väite taas ei pidä paikkaansa. Pitäisi ed. Gebhardin ja muiden porvarien tutustua enemmän siihen, mitä anarkismi tarkoittaa. Anarkismi oppina tarkoittaa sitä, ettei mitään lakia ole olemassa. Me, jotka lukeudumme äärimmäiseen vasemmistoon, mehän olemme asettuneet vanhan lain kannalle. Ei suinkaan vanha laki tarkoita anarkismia, kun sen kautta on määritetty työaika, kuinka pitkä se on päivää ja viikkoa kohti ja kuinka monta ylituntia viikossa ja vuodessa saa tehdä. Silloin tuollaiset

väitökset, joita heitetään vasemmistoa kohtaan, ne ovat kerta kaikkiaan paikkansa pitämättömiä tässäkin suhteessa, jos tahdotaan meitä rinnastaa ja verrata myös anarkian kannattajiin. Päinvastoin porvarit ovat syyllisiä talous- ja muuhunkin anarkiaan, kun ne ovat pyrkineet, ei ainoastaan Suomessa, vaan muissakin maissa, työläisten työaikalakia huonontamaan, kuten Ruotsissakin viime vuonna leipomoalalla tehtiin, ja nyt pyritään Suomessa tämän lain kautta ensinnä leipomotyöalalla työläisten oloja huonontamaan.

Minä yhdyn niihin, jotka ovat täällä jo ilmaisseet mielipiteensä, että ovat tämän lain hylkäämisen kannalla. Minä myös sitä kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. L. Myllymäki ed. Bryggarin y. m. kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. L. Myllymäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. L. Myllymäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (105—72—02—20).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5,17 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasian takia tästä istunnosta ed. Ramstedt.

6) Ehdotus parantolahoidon hankkimisesta sotapalvelusta suorittaessaan keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten.

Hallituksen esityksen n:o 30 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. Sch a u m a n: I föreliggande proposition, som till hälften tillstyrkes av statsutskottet, äskas anslag för inrättande av sanatorier „för personer, vilka insjuknat i lungsot vid fullgörandet av sin krigstjänst”. Det är ju otvivelaktigt, att ett antal värnepliktiga insjukna i lungtuberkulos, medan de fullgöra sin krigstjänst. Härtill ha bidragit i väsentlig mån kasärnförhållandena. Dessa förhållanden ha emellertid på senaste tid mycket förbättrats. Enligt uppgift av arméns överläkare äro dock vissa kasärner fortfarande i sådant skick, att de böra undergå en genomgripande reparation eller måhända alldeles nedrivas. Särskilt nämner överläkaren för armén gardeskasärnen i Helsingfors, Karelska gardets kasärner i Viborg samt Viborgs regementes och Savolaks jägarregementes kasärner.

Jag skall emellertid icke uppehålla mig vid denna sida av saken. Vad jag däremot vill framhålla är att mången värnpliktig, redan då han inträder i krigstjänst, har utbildad lungsot och således icke insjuknat, medan han fullgör sin krigstjänst, utan börjat sin krigstjänst såsom lungsiktig. Detta förhållande kan förefalla rätt egendomligt, då ju de unga männen undergå först besiktning vid uppådet och sedermera besiktning, då de inkallas i sina respektive truppavdelningar. Men vi veta alla genom exem-

pel, som vi känna, att så är förhållandet, och det beror på tre orsaker, efter vad jag har kunnat förstå. För det första att besiktningen vid uppbåden och vid inträdet i truppförbandet icke är tillräckligt omsorgsfull, för det andra att tillräckligt avseende icke fästes vid av civilläkare utfärdat sjukintyg, samt för det tredje att trupp-kommandörerna icke äro skyldiga att fästa avseende ens vid militärläkares utlåtande.

Vad den första orsaken beträffar, så har genom särskilt ett par upprörande fall, som inträffat nyligen, konstaterats huru litet omsorgsfull besiktningen vid uppbåden och huru litet omsorgsfull också besiktningen vid de unga männens inträde i trupp varit. Det mest upprörande fallet är väl det, som gällde en till Nylands dragonregemente inkallad yngling vid namn Sohlman. Jag kan icke låta bli att till riksdagens protokoll diktera ett stycke av en handling, som berör detta fall. Här hava vi, hr talman, att göra med en som lidit av lungtuberkulos, så att jag alltså på intet sätt avviker från ämnet. Det säges i denna handling, vars riktighet sedermera i alla väsentliga delar blivit konstaterad: „Den 7 december inträdde jordbrukarsonen Yrjö Kristian Sohlman från Kellokoski eller Mariefors i Tusby i Nylands dragonregemente för att avtjäna sin värnplikt. Vid inträdet i tjänst föredde han ett av sanitetsmajor Lindén utfärdat intyg över att Sohlman led av tuberkulos i begynnelsestadiet, varför han var till krigstjänst oduglig. Han presenterade detta intyg för truppens läkare, som förbjöd Sohlmans användande i tjänst innan efterbesiktning angående hans hälsotillstånd verkställts.”

„Det oaktat beordrades han den 15 december 1926 att rada ved. Härvid inträdde feber och Sohlman sökte sig till sjukstugan för erhållande av vård. Dejourerande sanitärerna vägrade honom likväl inträde och körde bort honom under användande av ohyfsade ord. Samma bemötande bestods honom, då han något senare jämte en kamrat infann sig där för erhållande av medicin för sin hosta. Trots fortsatt hög feber iptogs Sohlman icke i sjukstugan, utan fick ligga i sin säng i manskapets logement alldeles intill dörren, utsatt för köld och drag. En dag kommenderades han härunder även av en sergeant att måla innertaket och behandlades härvid av densamma ogint och snävt.”

„Då Sohlman på grund av sin sjukdom icke förmådde infinna sig till måltiderna i den byggnad, där dessa serverades, blev han ofta utan mat, då ingen hämtade sådan åt honom. En del underofficerare hade som sed att vid inresa till staden samla „kollekt” av manskapet, och då Sohlman icke kunde deltaga i densamma, bemöttes han lika snävt. Slutligen den 23 december sändes han till uppbådsnämnden i Viborg i och för efterbesiktning och var då så svag, att tvänne hans kamrater måste stöda honom. Kommenderingen hade härvid dessutom ingen sakkunnig ledare, så att de sjuka kommo att driva längs gatorna i Viborg. Vid undersökningen befriades Sohlman från krigstjänst. Från truppen sändes han ensam att taga sig hem så gott han kunde och hemkom i utmattat tillstånd med 39,5 graders feber. Han kunde icke mera repa sig, utan avled redan den 8 januari.”

Här hava vi ett fall, där alltså ett av en militärläkare, en sanitetsmajor, utfärdat intyg över tuberkulos hos värnpliktig icke tages i betraktande, och det förefaller dessutom som om i detta fall besiktningen redan vid uppbådet måtte hava varit rätt ytlig eller bristfällig.

Ett annat fall, som visserligen icke berör en tuberkulosist, men som jag hoppas att hr talmannen dock tillåter mig att här omnämna är fallet med rekryten vid radiobataljonen R. J. Heimo. Den 22 september detta år nedföll denna rekryt död under på morgongymnastiken följande springövning kring kasärngården på Sandhamn. Han hade drabbats av hjärtslag. Beträffande honom hade uppbådsläkaren redan konstaterat accentuerade hjärttoner, men dock icke kasserat honom för hjärtfel. Huruvida besiktningen vid bataljonen varit känner jag icke till, men att ynglingen led av ett svårt hjärtfel är klart, och det konstaterades också vid obduktionen alldeles tydligt.

Jag kan icke låta bli att här inflika en omständighet, som står i samband med denna unga rekryts död. Jag har ett brev på mig, däri en som tjänstgjort vid radiobataljonen påstår att det icke var under morgongymnastiken som denna unga man nedföll död, utan det skedde under en straffexercis, som hade blivit honom ålagd. Dessa straffexerciser ha tidigare varit föremål för kammarens uppmärksamhet. I detta brev nämnas detaljer beträffande straffexercisen,

som äro upprörande. Jag skall emellertid icke avvika från ämnet utan hålla mig till det faktum, att på denna unga man hade konstaterats ett hjärtfel redan vid besiktningen vid uppådstillfället och att han det oaktat blivit intagen i trupp med den sorgliga påföljd som jag nämnt.

I anledning av dessa fall, som jag här relaterat, vände sig tidningen „Hufvudstadsbladet” till „vederbörande myndigheter” med förfrågningar rörande besiktningssväsendet i armén och fick då av dessa vederbörande erfara, att undersökningarna „ofta bli bristfälliga på grund av att de fåtaliga läkarena icke hinna ägna envar värnpliktig en noggrannare undersökning. Om den värnpliktige icke själv hos läkaren anmäler därom, att han lider av någon sjukdom, blir det ofta svårt för läkaren att konstatera densamma.”

Jag kommer nu till den andra orsaken till att tuberkulosister och andra sjuka, som lida av svårare sjukdom, intagas uti truppförband, och det är den att man icke fäster avseende vid civilläkares intyg i tillräcklig grad vare sig vid besiktningen vid uppådstillfället eller vid besiktningen, då de unga männen intagas i trupp. Uppådsnämnderna äro enligt värnpliktslagen — och det har alltid så varit — icke bundna av en läkares intyg; uppådsläkaren åter äger på grund av en förordning från 1923 att giva sitt utlåtande „på grund av sin erfarenhet och sitt sunda omdöme”, inga andra rättesnören finnas för honom. Finlands Läkarförbund har för två år sedan, år 1925 uttalat sig angående detta förhållande, att civilläkares intyg betyder så litet vid besiktningen och att däremot militärläkarens eget omdöme betyder allt, och läkarförbundet har också ingått till regeringen med en hemställan därom, att civilläkares intyg, där de hava en bestämd och tillförlitlig form, skola hava laglig giltighet och icke få lämnas obeaktade, ”om ock varken myndighet eller dess medicinska sakkunnige (uppådsläkare, militärläkare) i sina åtgöranden äro bundna genom desamma. Även intyg, som utfärdats åt värnpliktig, åt frivillig eller åt aspirant till kadettskola före inträdet i tjänst eller under pågående tjänstgöring, böra av militärläkare tagas i betraktande såsom väsentlig del av underlaget för bedömandet av kroppsförfattning och hälsotillstånd eller uppkomna förskjut-

ningar i hälsotillståndet, om ock gällande lag och författningar icke uttryckligen stadga något om sådant utlåtande.” Att Läkarförbundet har rätt i sitt tydligen på erfarenhet grundade yrkande, och att militärläkaren, resp. uppådsnämnderna, ha för stor prövningsfrihet synes mig alldeles uppenbart. Det är denna alltför stora prövningsrätt som är en av orsakerna till att så många sjuk yngling kommer in i armén och där dukar under.

Den tredje orsaken till detta förhållande, som jag här påtalat, är den att truppkommandörerna icke äro skyldiga att fästa avseende ens vid militärläkares utlåtande. Jag har icke funnit några författningar eller reglementen, som skulle innehålla ett uttryckligt stadgande därom, men jag stöder mig på „Hufvudstadsbladets” förfrågan hos vederbörande myndighet, den förfrågan som jag redan här omnämnde. Där säges: „Enligt vad en militärläkare meddelat tidningen hava läkarena också inom truppvärdningarna endast konsultativa befogenheter”. Och sedan fortsätter tidningen: „Såsom härav synes, är det befälet i olika grader som bestämmer över hur en sjuk värnpliktig skall behandlas.” Detta är nu uppenbarligen ett missförhållande, som icke bör lämnas opåtalat av riksdagen och framför allt icke av regeringen, av försvarsministeriet, av försvarsministern, som jag hade hoppats få se här närvarande i afton, icke emedan jag har samma pretentioner som vissa andra riksdagsmän på att ministrarna alltid skola vara närvarande, men därför att jag under förmiddagens plenum träffade försvarsministern här och han då lovade vara närvarande vid denna frågas behandling.

Jag skulle för min del gärna hava föreslagit, att riksdagen i samband med behandlingen av detta ärende skulle göra vissa uttalanden i den riktning, som jag angivit. Men då det överhuvudtaget synes mig rätt vanskligt för riksdagen att antaga dylika uttalanden utan någon närmare beredning, så vill jag icke göra något förslag därom. Jag ber endast för min enskilda del få uttala — och jag hoppas att regeringen skall få del därav — att regeringen måtte skrida till åtgärder därhän: 1) att besiktningen av de värnpliktiga vid uppådet ävensom vid inträde i krigstjänst försiggår med större noggrannhet än hittills och att härvid

väsentligt avseende fästes vid av civilläkare utfärdat intyg om sådan sjukdom hos värnpliktig, som föranleder kassation, och 2) att truppkommendör är bunden av vederbörande militärläkares utlåtande om krigsmans oduglighet till krigstjänst och hans föreskrifter angående den sjukes behandling.

Att jag icke framställer detta uttalande såsom ett förslag, som kunde av riksdagen omfattas, beror icke blott på den omständighet jag redan anförde, utan också därpå, att överläkaren för armén helt nyligen, den 5 nov., i Helsingin Sanomat har meddelat, att regeringen vidtagit vissa åtgärder i den riktning, som jag här antydde, icke alla, men vissa. Detta skulle hava skett delvis redan under senaste år, och delvis skulle de nya föreskrifterna ha trätt i kraft från början av detta år. Men den invändningen måste man göra mot överläkarens uppgifter: Finnes då inga bättre resultat att visa på än just de som framträtt i dessa olyckliga fall, som jag här har omnämnt? Det är klart, att de två fall, som kommit till offentligheten, äro blott några droppar. Det finnes utan tvivel mycket, mycket större sanitära missförhållanden inom armén än vi hava aning om.

Saken synes mig således värd en undersökning, och jag vågar för min del helt personligt rikta till regeringen en uppmaning att undersöka förhållandena på detta område, icke blott genom militära myndigheter, utan genom en kommission, där civila läkare och andra sakkunniga och förtroendemän för de politiska grupperna äro företrädade. Jag anser nämligen, att det är nödvändigt att också de politiska grupperna äro företrädade i denna kommission, ty det gäller förtroendet för armén hos befolkningen och hos de värnpliktiga, förtroendet hos alla folklager, alla klasser och alla politiska meningsriktningar. Såsom förhållandena nu gestaltat sig, är det inte underligt, att man får mottaga brev, där avsändaren kallar sig „f. d. fosterlandsförsvarare”. Jag är dock övertygad om att denna man, som relaterar hurudana förhållandena äro vid en trupp, vilka missförhållanden, som där kunna existera, icke har börjat sin krigstjänst såsom fiende till vår militär, utan tvärtom. Då resultatet har blivit sådant, måste man säga, att saken är allvarsamt, och att det fordrar en undersökning.

Sisäasiainministeri Puro: Kun valtiovarainvaliokunta on lausunnossaan tullut hallituksen esityksestä jonkun verran poikkeavaan tulokseen, saan esittää niitä näkökohtia, joiden nojaan hallituksen esitys oli rakennettu.

Vuoden 1926 alkupuolella eduskunta hyväksyi anomusehdotuksen tuberkuloosiparantolan perustamisesta puolustuslaitosta varten. Anomusehdotuksessa eduskunta totesi sen hämmästyttävän tosiasian, että armeijassa vuosittain esiintyvät tuberkuloositapaukset ovat varsin lukuisat. Pitäen parantolahoidon aikaansaamista sotilaille välttämättömänä eduskunta katsoi, että siviili-väestöä varten tarkoitetuissa sairaaloissa, joissa tilanahtaus on, niinkuin tunnettua, varsin suuri, ei voida saada tarpeeksi tilaa sotilaille välttämättömän parantolahoidon aikaansaamiseksi. Senvuoksi eduskunta piti välttämättömänä, että puolustuslaitosta varten saadaan oma tarpeeksi tilava tuberkuloosisairaala, johon voidaan sijoittaa tuberkuloosiin sairastuneet ja sellaisiksi epäillyt sotilaat. Eduskunta perusteli tällaista toimenpidettä myöskin sillä, että valtiotalouden kannalta olisi edullisempaa antaa parantolahoidon muodossa se korvaus, jota sotalpalveluksessa ollessaan keuhkotautiin sairastuneet henkilöt ovat oikeutetut saamaan valtion varoista sotapalveluksesta päästyäänkin.

Parantolan paikkaan nähden anomuksessa lausuttiin, että Valkean kukan eli Patrun parantola olisi sopiva tähän tarkoitukseen. Mutta kun eduskunnan mielestä oli muitakin sopivia laitoksia tarkoitukseen saatavissa verrattain vähäisillä kustannuksilla, niinkuin eduskunta lausuu, katsoi eduskunta, ettei sillä ole ollut syytä tehdä tarkempaa päätöstä parantolan paikasta. Eduskunnan anomus, niinkuin ehkä muistetaan, päättyi ponteeseen, jossa hallitusta kehoitettiin kiireimmiten valmistamaan ehdotuksen oman tuberkuloosiparantolan hankkimiseksi puolustuslaitosta varten ja antamaan eduskunnalle esityksen tähän tarvittavan määrärahan myöntämisestä.

Tarkastellessa hallituksen esityksessä esitettyjä numeroita tuberkuloosin esiintymisestä asevelvollisten keskuudessa voidaan huomata, että asiointila tässä suhteessa on sangen huolestuttava. Jo alokastarkastuksessa on keuhkotaudin takia hylättävä vuosittain useita satoja asevelvollisia. Mutta siitä huolimatta on suuri määrä asevelvol-

lisiä keuhkotaudin takia vapautettava heidän palveluksessa ollessaan.

Tämän huolestuttavan asiain tilan toteaa myöskin lääkintöhallitus siinä lausunnossaan, jonka se vuoden 1926 lopussa antoi sisäasiainministeriölle eduskunnan anomuksen johdosta. Lääkintöhallitus tuli tässä lausunnossaan esittämiensä numeroiden perusteella, siihen tuloksen, että puolustuslaitosta varten tarvittaisiin aluksi 140—150 sairaasijaa käsittävä parantola. Harkitessaan kysymystä, miten sopiva parantola voitaisiin hankkia nopeimmin ja mahdollisimman vähällä kustannuksilla lääkintöhallitus huomauttaa, että kokonaan uuden noin 150 sairaavuodetta käsittävän parantolan rakentaminen ja sisustaminen tulisi maksamaan noin 14 miljoonaa markkaa. Senvuoksi ja kun sopivan paikan hankkiminen uudelle parantolalle ja sen rakentaminen melkoisesti viivästyttäisi hankkeen toteuttamista lääkintöhallitus piti suotavana parantolan hankkimista muulla tavoin. Mahdollisista saattavissa olevista parantoloista tai sellaisista laitoksista, jotka helposti voitaisiin saada kuntoon, piti lääkintöhallitus sopivimpana Valkean kukan eli Patrun parantolaa ja sitä paitsi myöskin Grankullan parantolaa. Patrun parantolan kokonaisuudessaan kuntoon panemisen laski lääkintöhallitus, edellyttäen, että tarvittavat puutavarat saataisiin laitoksen omasta metsästä ja ellei pesulaitosta rakennettaisi, tulevan maksamaan noin 5 miljoonaa markkaa. Tällöin voitaisiin parantolaan sijoittaa noin 140 vuodetta. Grankullan parantolasta lausui lääkintöhallitus, että se keuhkotautiparantolaksi muutettuna tulisi kyllä olemaan tarkoitukseensa tyydyttävä, jos kohtakaan ei kaikkia vaatimuksia vastaava.

Suosittellessaan ensi sijassa Patrun parantolan kuntoonpanemista kokonaisuudessaan, ei lääkintöhallitus ollut kiinnittänyt lausunnossaan huomiota parantolan omistussuhteeseen. Niinkuin hallituksen esityksessä on ilmoitettu, ratkennee parantolan omistussuhde lopullisesti vasta noin kolmen vuoden kuluttua. Arveluttavaa olisi sitä ennen uhrata suurempia summia parantolan kokonaan kuntoon panemiseksi, vaan on varovaisinta panna kuntoon vain se osa parantolasta, joka ennen on ollut käytännössä ja jonka kuntoonpaneminen ei vaadi suurempia rahamääriä. Patrun parantolan tähän osaan voitaisiin kuitenkin saada vain puolet siitä

sairaspaikkojen määrästä, jota lääkintöhallitus ja erittäin myöskin sotaväen ylilääkäri pitää välttämättömän tarpeen vaatimana.

Siinä lausunnossa, jonka sotaväen ylipäällikkö sotaväen ylilääkäriin varmentamana antoi asiasta sisäasiainministeriölle, on useitenkin tähdellisten näkökohtien nojalla esitetty, että Helsingin likelle hankittaisiin parantola puolustuslaitoksen tarkoituksiin käytettäväksi. Lausunnossa ensinnäkin korostetaan, että Helsingin likelle tai johonkin paikkaan Uudellamaalla olisi puolustuslaitosta varten perustettava laitos, johon ne sotilaat y. m. henkilöt, joitten epäillään sairastavan keuhkotautia, voitaisiin ottaa tarkastettaviksi sairaudentilan selville saamiseksi ja jossa sairastumisesta epäillyt henkilöt voisivat saada nopeasti hoitoa. Tästä laitoksesta voitaisiin sairastajat sen jälkeen, kun heidän tilansa olisi saatu täysin selville, siirtää muihin parantoloihin saamaan pitempikaista hoitoa. Kun puolustuslaitoksella ei ole tällaista vastaanotto- ja tarkastuslaitosta, on keuhkotautiin sairastumisesta epäillyt henkilöt hoidettava sotilassairaaloissa yhdessä muitten sisätautipotilaitten kanssa. Tämä epäkohta olisi saatava korjatuksi. Jos vastaanotto- ja tarkastuslaitos saataisiin, voitaisiin sotilassairaaloista ja joukko-osastoista suoraankin lähettää tähän laitokseen ne henkilöt, joitten epäillään saaneen keuhkotautitartunnan. Tähän laitokseen voitaisiin sitäpaitsi sijoittaa hoitoa saamaan lukuisat keuhkotautiin sairastuneet kapitulantit, joille myös olisi sairaustapauksissa annettava nopeasti hoitoa. Tätä näkökohtaa pidetään sotaväen ylipäällikön lausunnossa varsin tärkeänä.

Mitä erityisesti parantolan paikkaan tulee, lausuu sotaväen ylipäällikkö ja sotaväen ylilääkäri, että Grankullan parantola olisi sopivin tällaiseen tarkoitukseen. Tätä näkökohtaa on sotaväen ylilääkäri yksityiskeskustelussakin korostanut. Niinkään on samaan tulokseen tullut myös vakuutusneuvosto sisäasiainministeriölle asiasta antamassaan lausunnossa.

Hallitus on esityksessään lääkintöhallituksen ja sotaväen ylilääkäriin yksimielisen mielipiteen mukaisesti lähtenyt siitä, että puolustuslaitoksessa keuhkotautiin sairastuneita varten tarvitaan aluksi 140 sairaapaikkaa. Kun Patrun parantolan kokonaisuudessaan kuntoonpaneminen ei olisi tällä kertaa asianmukaista ja toiselta puo-

len huomioonottaen sotaväen ylipäällikön ja yhlääkäriin esittämät näkökohdat Helsingin likellä sijaitsevan parantolan tarpeellisuudesta, esittää hallitus, että Patrún parantolan osittaiseen kuntoonpanemiseen myönnettäisiin varoja, jota paitsi Grankullan parantola ostettaisiin. Täten tulisi myös toteutetuksi eduskunnan toivomus kiireellisistä toimenpiteistä parantolan hankkimiseksi puolustuslaitosta varten.

Mitä tulee Grankullan parantolaan, ovat sairaala-ammattimiehet pitäneet sitä taroitukseensa soveliaana. Laitoksessa on jokseenkin kaikki tarvittavat hyvässä kunnossa olevat rakennukset ja siitä saadaan verrattain vähillä kustannuksilla tarkoitustaan vastaava parantola.

Valiokunta pitää sitä hintaa, josta Grankullan parantola on tarjottu ostettavaksi, verrattain korkeana. En tiedä onko valiokunta käyttänyt apunaan rakennusammattimiehiä hintaa arvostellessaan vai onko se tullut tähän tulokseen ainoastaan omien tutkimustensa perusteella. Hallituksen käytettävissä olleen rakennusammattimiehen laskelmiin nojautuen ei parantolan hintaa voida pitää liian korkeana, vaan päinvastoin varsin kohtuullisena. Vastaavan suuruisen uuden parantolan rakentaminen tulisi useita miljoonia kalliimmaksi, vaikka se rakennettaisiin sellaiselle paikkakunnalle, jossa maa ei olisi yhtä kallista kuin se on Grankullassa.

Valiokunta niinikään perustelee kantansa myös sillä, että sen komitean ehdotukset, joka on asetettu tekemään esitystä piirimielisairaalan ja tuberkuloosisairaalan valtioavun perusteitten järjestämisestä, tulisivat vaikuttamaan myöskin puolustuslaitoksessa keuhkotautiin sairastuneitten henkilöitten hoidon järjestelyyn. En voi puolestani havaita näitten kahden asian välillä niin kiinteätä yhteyttä kuin valiokunta on edellyttänyt. Tunnettua on, että maamme tuberkuloosisairaaloissa on niin suuri ahdinko, että niissä on vaikeata kiireellisemmissäkään tapauksissa saada sairaapaikkoja. Niin on asianlaita myös valtion tuberkuloosisairaalassa. Ja luonnollista on, että yhtymien ylläpitämiin sairaaloihin otetaan potilaita ensi sijassa niiltä alueilta, joilla ne toimivat ja joilta ne saavat taloudellista kannatusta. Vaikka tuberkuloosisairaaloiden valtioavun perusteet saataisiinkin lähitulevai-

suudessa määrätyiksi, ei ole oletettavissa, että uusia sairaaloita perustettaisiin varsin nopeasti niin suuri määrä, että sairaspaikkojen saanti tulisi paljoakaan helpommaksi. Eduskunta on korostanut esillä olevan asian kiireellistä järjestämistä, mutta jos valiokunnan mietintö hyväksytään sellaisenaan, siirtyy kysymyksen järjestäminen sillä tavalla, että puolustuslaitoksen tarve tulisi tyydytetyksi, epämääräiseen tulevaisuuteen.

Esillä oleva asia on tärkeä ei ainoastaan puolustuslaitoksen vaan myös maamme nuorison parhaimman osan terveydellisten olojen ja kansantaloudenkin kannalta katsottuna. On senvuoksi toivottavaa, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen sellaisenaan.

Ed. T a b e l l : Tässä on meillä yksi niistä sosiaalisista kysymyksistä, joissa määrättyyn rajaan saakka saatetaan periaatteessa olla yhtä mieltä. Mutta niin pian kuin tullaan käytännön piiriin, kun periaatetta olisi ryhdyttävä toteuttamaan, silloin tiet erkanevat. Porvaristo vetäytyy kohta laskemaan kysymystä markoissa kuten nytkin ja luonnollisesti myöskin sen mukaisesti lopullisesti asiassa toimimaan. Tuberkuloosikysymys on kuitenkin tässä maassa yleensä paisunut jo niin pelottavan suureksi, että silloin kun on kysymys taistelusta tuberkuloosin levenemistä vastaan ja sen tuhoatuottavien seurausten poistamisesta, niin ei mielestäni olisi porvaristonkaan viisasta asettua soti-sopaan sillä perusteella, että sellainen tulee niin ja niin paljon maksamaan. Kaksinkerroin vähemmän on oikeutta asettua silloin rahakirstun vartijaksi, kun on kysymys niiden nuorukaisten suojelemisesta ja parantamisesta, jotka ovat pakoitettuina joutuneet sotaväkeen ja siellä keuhkotaudin uhreiksi. Olosuhteet sotapalveluksessa olevilla nuorukaisilla ovat usein sellaiset, että vaikka kotoa lähtiessä ei olisi ollut vielä minkäänlaisia tunnettavia oireita keuhkotaudista, niin kasarmien kurjuus tuota pikaa on sen saanut aikaan jopa niin, että uhrin on ollut mentävä sotaväestä kotiinsa kuolemaan. Tässä vedottaneen siihen, että on mahdotonta estää sitä, etteikö sellaisia tapauksia ilmenisi. Se myönnettäköön, sillä kutsuntatarkastuksissa eivät kaikki kutsuntalautakunnissa olevat lääkärit liene tehtävänsä tasolla, joten senkin johdosta joutu-

vat monet, joilla on taudin oireita jo olemassa ja verrattain pitkälläkin, astumaan sotapalvelukseen. Mutta vaikka tämä myönnetäänkin, ei se tiedä sitä, että samalla olisi hyväksyttävä se rikollinen leväperäisyys, mikä sen jälkeen, kun myöhemmässä tarkastuksessa keuhkotaudin olemassaolo selvästi todetaan, tavallisesti jatkuu. Tällöin pitäisi ehdottomasti ja ilman viivyttelyjä olla potilaalle tarjolla tehokasta ja kaikin puolin hyvää ja asianmukaista hoitoa. Mutta näin ei ole tähän saakka ollut ja näyttää siltä, että vielä eteenkinpäin aiotaan jatkaa samaan suuntaan. Vai halutaanko ehkä väittää, että yksi ainoa pieni parantola, johon mahtuu vain 70 potilasta ja jonka järjestämistä sotilaiden keuhkotautiparantolaksi valtiovarainvaliokunta esittää, olisi riittävä tyydyttämään sen tarpeen, mikä nykyisin on jo olemassa? Jo sen seikan, että viisivuotiskautena 1921—1925 on myöhemmän tarkastuksen perusteella vapautettu sotapalveluksesta vuosittain keskimäärin noin 510 sotilasta ja alokastarkastuksissa vastaavasti noin 250, siis yhteensä noin 760 sotilasta keskimäärin vuodessa, pitäisi olla omiaan osoittamaan, että parantolan tarve on paljon suurempi, kuin mitä nyt esitetään. Vaikka nyt meneteltäisiin hallituksenkin esityksen mukaisesti, niin siitäkään ei voida vielä sanoa, että se olisi riittävä. Nykyinen hallituskin on edeltäjiensä veroinen siinä, että silloin kun on kysymys tällaisista tarkoituksista, niin siinä tingitään useampaan kertaan.

Yksi nykyisen järjestelmän ominaisimpia piirteitä, mikä ilmenee tässäkin kysymyksessä, on se, että velvollisuudet ja niiden täyttäminen katsotaan kuuluvan vaan toiselle asianosaiselle ja sensijaan toiselle kaikille oikeudet. Niinpä monestakin köyhästä työläisperheestä, pienestä torpasta tai talosta voidaan komentaa juuri kasvuikänsä päättämässä oleva nuorukainen sotapalvelukseen, aiheuttaen siten jo taloudellista tappiota. Mutta tämäkään ei riitä, vaan sen lisäksi joutuu moni epäinhimillisen, toisinaan suorastaan eläimellisen kohtelun ja kurjain kasarmiolojen vuoksi menettämään terveytensä ehkä ainiaaksi. Kun kaiken tämän jälkeen vielä otamme sen huomioon, kenenkä hyödyksi tämä kaikki uhraus ja velvollisuuksien täyttäminen koituu, niin se yhä selvemmin paljastaa sen porvarillisen valtakomennon kyynillisyyden, mikä tässä-

kin asiassa tulee esiin. Porvaristohan on valmis aina silloin, kun joku sotilaista menettää terveytensä tai henkensä, vetäytymään tuon tunnetun fraasinsa suojaan, mikä kuuluu, että „sekin oli uhri isänmaan hyväksi”. Tämä iankaikkisen kulunut fraasi, niin väärä kuin se onkin, näkyy kelpaavan edelleenkin porvariston omaksitunnoksi. Ei kaikei monikaan vallanpitäjistä anna häiritä sen seikan untaan, että kaikki näin annetut uhrat ovat todellisuudessa tulleet heidän luokkapyyteittensä kontolle eikä isänmaan ja kansan hyväksi. Kansa itse ei vaadi tällaisia uhreja eikä sen tahdosta nykyistä sotakomentoa kaikkein kasvannaisneen pidetä yllä. Kaikesta siitä vastaa vallassa oleva porvaristo. Meidän asiamme on, niin kauan kuin kansan syvistä riveistä lähteneitä nuorukaisia, joita sotaväessä on enemmistö, pakotetaan velvollisuuksiin, vaatia, että valtiovalan taholta tunnetaan myöskin velvollisuutta näitä kohtaan ja jolkaiseen sotapalvelukseen astuneeseen nuorukaiseen nähden ollaan oikeutettuja esittämään sellainen vaatimus, ettei heidän terveyttään ole oikeus riistää. Mutta mikäli sellaista syystä tai toisesta saattaa tapahtua, on terveyden palauttamiseksi ryhdyttävä asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Tähän nähden ja koska eduskunta viime vuonna tekemällään päätöksellä kehoitti hallitusta kiireellisesti antamaan esityksen määrärahan myöntämisestä tuberkuloosiparantolan hankkimista varten sotalaitoksen tarpeiksi, olisi kaikkein vähimpänä toimenpiteenä hyväksyttävä se, mitä hallitus tässä kysymyksessä esittää. Minä uskallan nimittäin olettaa, että hallitus ei ole, kuten herra sisäasiainministerikin täällä totesi, ilman asiaa tutkimatta, esittänyt ostettavaksi Grankullan parantolaa, joten se olisi siis hyväksyttävä. Ja mitä varallisuuteen tulee, niin sen ei pitäisi tehdä kiusaa. Jätettäköön sotavarustelumäärärahat niin paljon pienemmiksi ja käytettäköön nämä hyödyllisempään tarkoitukseen. Minä ehdotankin, että eduskunta hyväksyisi tässä asiassa hallituksen esityksen.

Puolustusministeri Hei non en: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä on verraten seikkaperäisesti selostettu keuhkotautiparantolan tarpeellisuus sotapalvelusta suorittaessaan. Keuhkotautiin sairastuneita henkilöitä varten. Esityksestä käy myöskin

selville, että vuosina 1920—1925 keuhkotaudin takia palveluksesta vapautettuja asevelvollisia oli yhteensä 4,134. Että tilanne viime vuonna ei suinkaan ole tullut sanottavasti paremmaksi, osoittaa se, että viime vuonna vapautettiin ensi tarkastuksen perusteella 438 ja myöhempien tarkastuksien perusteella 429, siis yhteensä 867 miestä, vastaavan luvun 1925 ollessa 969 ja sitä edellisenä vuonna 971. Kolmena viimeisenä vuonna on keuhkotautiin sairastuneiden luku siis pysynyt suunnilleen samana ja osoittaa siis, että keuhkotauti on pelottava vitsaus armeijassamme. Tämä siitä huolimatta, vaikka tarkastusmääräyksiä varsinaisissa asevelvollisten kutsuntatarkastuksissa on kovennettu ja sen avulla koetettu karsia pois keuhkotautiset tai yleensä tuberkuloosia jossain muodossa sairastavat miehet.

Nyt herää siis kysymys, mistä ajetaan saada paikkoja niin suurelle määrälle keuhkotautisia. Nykyisin se on tietenkin mahdotonta, mutta on saatava käytäntöön mahdollisimman pian ne parantolat, joiden perustamiseen hallitus on pyytänyt varoja. Silloin voidaan päästä alkuun tässä sangen arkaluontoisessa kysymyksessä. Jos tässä asiassa viivytellään, voi valtio joutua suorittamaan korvausta rahassa sangen suurelle määrälle keuhkotautisia, jotka ovat tautinsa saaneet sotapalveluksessa. Joudumme silloin vähitellen samaan tilanteeseen, kuin Ruotsissa nyt ollaan. Sotaväen ylilääkärin keräämien tietojen mukaan myönnettiin Ruotsissa 1917 keuhkotaudin takia sotapalveluksesta vapautuneille avustusta 301 potilaalle yhteensä 1,811,803 kruunua. Ettei meillä heti kohta alussa jouduttaisi maksamaan rahassa suuria korvauksia, joiden oikeasta käytöstä sairaan itsensä hyväksi ei ole täysiä takeita, niin olisi sotapalveluksessa ollessa tuberkuloosin saaneiden hoito suunnattava siis alunpitäen jo oikealle tolalle, ja koetettava tartunnan saaneet jo heti alussa saada parantolahoitoon. Näin menetellen voidaan varmasti elämälle pelastaa monta nuorta miestä ja valtio säästyy suurista korvauksista. Parantolahoidon järjestämisellä voidaan myöskin saada takeet siitä, että valtion antama avustus todellakin tulee käytetyksi sairaan itsensä hyväksi. Herra sisäasiainministeri on täällä jo yksityiskohtaisesti kosketellut Grankulan parantolan ostamisen välttämättömyyttä. Tahdon sen takia lyhyesti kosketella vain

erästä seikkaa, johon ei mielestäni ole kiinnitetty tarpeeksi suurta huomiota.

Sotaväen korvauslain mukaan saa valtion tapaturmalautakunta sotapalveluksesta vapautetut, työhön kykenemättömät keuhkotautiset ensi kädessä huolehdittavakseen. Sen täytyy saada ne parantoloihin huomionteen alaisiksi ja korvauslain 12 §:n mukaan tulee keuhkotautisten saada sairashoitoa sairauden alusta saakka siihen asti, kunnes sairaus on parantunut, enintään kuitenkin vuoden ajaksi. Tällä ajalla tulee tapaturmalautakunnan päästä selvyyteen siitä minkä asteinen työkyvyttömyys tulee sairalle jäämään tai jääkö sairalle ylimalkaan niin vakava pysyvä ruumiinvamma, että elinkoron myöntäminen tulee kysymykseen. Tällöin siirtyy korvauksen käsittely vakuutusneuvostoon. Ilman tällaista Helsingin lähellä olevaa parantolaa, jossa sairastavat ovat tarkan huollon alaisina määrätyn ajan, vaikeutuu tapaturmalautakunnan ja vakuutusneuvoston työ tavattomasti.

Hallituksen esityksen puolesta puhuvat niin vahvat asialliset syyt, ettei niitä vastaan voida esittää mitään asiallisia vastaväitteitä. Sitä hämmästyttävämmältä vaikuttaa valtiovarainvaliokunnan ottama kielteinen kantata. Valiokunta perustelee kielteistä kantansa m. m. sillä, että on paras odottaa mietintöä siltä komitealta, joka harkitsee kysymystä, maan keuhkotautiparantolan järjestämisestä ja ylläpidosta. Jos valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään, toteutuu sananpars: Paras on hyvän vihollinen. Koko kysymyksen ratkaisu siirtyy silloin kauas vastaisuuteen, suureksi tappioksi valtiolle. Rohkenen kysyä, ketkä ovat ne asiantuntijat, joita valtiovarainvaliokunta on käyttänyt ja jotka tuomitsevat Grankulan sopimattomaksi ehdotettuun tarkoitukseen vastoin sotaväen ylilääkärin ja muiden lääkintöviranomaisten mielipidettä?

Valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä uhkuu kylmyys ja välinpitämättömyys niitä nuorukaisia kohtaan, jotka asevelvollisuutta suorittavat. Vielä omituisempaa on, että tämä kylmyys ja välinpitämättömyys näitä kovaosaisia kohtaan tulee juuri niiden ryhmien taholta, jotka aina täällä salissa sekä muualla ovat valmiit väittämään, että he ovat ainoat, jotka tässä maassa harrastavat maanpuolustuksen parasta.

Rohkenen huomauttaa, että ne ovat valittavia tapauksia, mitä viime aikoina on

tullut ilmi. Sellainen oli ensin rakuuna Sohlmanin valitettava kohtalo Lappeenrannassa, joka suureksi osaksi johtui siitä, että armeijalla ei ole keuhkotautiparantolaa. Senlisäksi on tullut pari muuta tapausta, jotka vielä ovat kesken tutkimatta ja joista siis lopullista tuomiota ei vielä voida antaa. Keskustan ja oikeiston sanomalehdet ovat tavattoman kauniisti puhuneet sorrettujen sotilasraukkojen puolesta ja vaativat, että näissä oloissa on tehtävä parannus.

Tuntuu sängen vaikealta uskoa, että samat ryhmät, joiden lehdet ovat tällä tavalla kirjoittaneet oikeasta asiasta, että ne nyt, silloin kun eduskunnan pitäisi todenteolla osoittaa, että se todella harrastaa maanpuolustuslaitoksen parasta, tällaisessa asiassa asettuvat sille kannalle, että nuorukainen, joka sotapalveluksessa ollessaan saa keuhkotaudin, saa tulla toimeen kuinka haluaa, valtiolla ei ole häneen nähden enää mitään velvollisuuksia.

Minä uskallan väittää, että jos hallituksen ehdotus hyljätään senjälkeen kaikki puheet näiden ryhmien taholta maanpuolustuksen harrastamisesta eivät enää tunnu vakuuttavilta. Minä rohkenen väittää, että jos tässä kysymyksessä eduskunta asettuu valtiovarainvaliokunnan kannalle, silloin tämän kansan puolustustahdolle lyödään ankara isku (Vasemmalta: Oikein!). Ei voida maata puolustaa yksistään sillä, että armeijalle hankitaan tykkejä ja kiväärejä. Näille tarvitaan myöskin käyttäjät ja jos näiden käyttäjiä ei innosta voimakas puolustustahdo silloin tätä maata myöskään ei voida puolustaa.

Maanpuolustuksen kannalta tämä kysymys on siis tavattoman tärkeä. Maan täytyy muistaa, että silloin kun se vaatii, että jokainen terve miespuolinen kansalainen on asevelvollinen ja velvollinen määrätyn ajan suorittamaan asepalvelusta, maan, valtion täytyy myöskin antaa kannatuksensa ja turvansa niille nuorukaisille, jotka tätä velvollisuutta täyittäessään joutuvat työkyvyttömiksi. Valtiovarainvaliokunnan ehdotus jättää tämän toteuttamatta ja tämän takia minä toivon, että eduskunta hylkäämällä valtiovarainvaliokunnan harhaanosuneen päätöksen hyväksyisi hallituksen esityksen sellaisenaan.

Ed. Virta: Tämä kysymys työväenluokan kannalta on tärkeä ei pääasiassa sen-

vuoksi, mitä puolustusministeri tässä mainitsi, että sen pitäisi olla puolustuksen tarpeellisuuden vuoksi tärkeä, mutta meidän mielestämme se on ennen kaikkea tärkeä työläisten ja talonpoikien nuorukaisten terveyden vuoksi ja sen säilyttämiseksi. Sen vuoksi täytyykin suorastaan ihmetellä sitä yliolkaisuutta, jolla asianomaiset valiokunnat ovat käsitelleet kysymystä parantolahoiton tarpeellisuudesta keuhkotautiin sairastuneille sotilaille. Se vaivattomuus, millä valiokunta on evännyt määrärahan toisen keuhkotautisairaalan perustamisesta, osoittaa, että räikeimmätäkään epäkohdat eivät näytä eduskunnan porvaristoa liikuttavan. Ei ole kulunut kuin muutama viikko siitä, kun armeijasta saatetaan julkisuuteen tieto keuhkotautisten sotilaiden epäinhimillisestä kohtelusta. Sotilas Sohlmanin juttu on erinomaisen kuvaava. Keuhkotautiin sairastunut sotilas ei saa tarpeellista hoitoa, eikä hänen terveydentilaansa kiinnitetä asianomaisten sotilasviranomaisten taholta edes minkäänlaista huomiota. Kun sairas on kokonaan hoidon puutteessa kehittynyt sellaiselle asteelle, että sairas ei enää kykene suorittamaan asevelvollisuuttaan, niin vapautetaan hänet palveluksesta ja lähetetään yksinkertaisesti kotiin kuolemaan. Tämä järkyttävä tapaus on yksi niistä, joiden perusteella silloin tällöin saadaan tilaisuus luoda silmäys armeijassa vallitseviin olosuhteisiin. Mutta se tuskin on ainoa laatuun, pikemmin päinvastoin, sillä viime aikoina on tapahtunut muitakin julkisuuteen tulleita seikkoja, jotka puhuvat kauhistuttavaa kieltä armeijan terveyshoidollisista olosuhteista. Nuorten asevelvollisten terveys ja sairaiden huoltaminen on valiokunnan enemmistölle ollut kuitenkin seikka, johon se ei ole katsonut tarpeelliseksi antaa muuta vastausta, kuin toisen keuhkotautisairaalan määrärahan epäämisen. Tosin ei valiokunta ole suoraan kehdannut kieltää keuhkotautisairaalan tarpeellisuutta, mutta asiallisestihan se kieltoa merkitsee, että sairaalan perustamiselta evätään valtion varain käyttäminen. Kuka sotilaiden parantolahoiton sitten kustantaa, ellei sitä valtiovaroilla tehdä? Vai onko entinen järjestely, jonka mukaan sairas sotilas lähetetään kotiinsa kuolemaan, sopivin tapa ratkaista tämä kysymys? Valiokunta ei pidä varain myöntämistä toisen sotilasparantolan perustamiseen tällä kertaa välttämättömänä siitä syystä, että sen tietämän mukaan on olemassa ko-

mitea, jonka tehtävänä on laajemmin tutkia keuhkotautihoidon järjestämistä maassa. On tuomittavaa tärkeän asian hautaamista sellainen menettely, että ratkaisun hetkellä kytketään asia johonkin toiseen, jonka toteuttamisesta ei ole minkäänlaista varmuutta. Se on asian siirtämistä tulevaisuuteen, se on kehnoita menettelyä, eli paremmin sanoen, kehnoita puolustusta yhtä kehnolle menettelylle. Toisena motiivina valiokunta esittää parantolamäärärahan supistamiseen sen, että toinen esiteytistä sairaaloista tulisi kovin kalliiksi ja epäedulliseksi valtiolle. Minun mielestäni ei sotilaiden terveydenhoitoa eikä elämää ole asetettava riippuvaisuussuhteeseen terveydenhoidon kustannuksista, semminkin kun ne kustannukset eivät tässä tapauksessa tule ollenkaan poikkeukselliseksi. Jos valiokunta olisi sitä mieltä, että Grankullan keuhkotautiparantolan kustannukset tulisivat valtiolle liian kalliiksi ja epäedulliseksi, niin senvuoksi ei suinkaan olisi tarvinnut omaksua sitä käsitystä, että yksinomaan Patrun parantola tällä kertaa riittää parantolatarpeen tyydyttämiseksi. Valiokunta olisi yksinkertaisesti voinut varata tarpeellisen määrärahan aivan uudenkin parantolan rakentamiseen, jos siihen olisi ollut riittävää halua porvariston edustajilla. Varsin kyynillisenä perustana esittää valiokunta sitten määrärahan varaamista Patrun parantolaa varten. Että valiokunta on toki Patrun parantolaa varten esittänyt määrärahan myönnettäväksi, se ilmeisesti on sekin johtunut kokonaan toisista vaikuttimista, kuin asevelvollisten terveydenhoidon huolehtimisesta. Valiokunnan mietinnössä nimenomaan mainitaan määrärahan myönnetyn senkin vuoksi, että valtion on muutenkin varattava Patrun parantolan kunnossapitämiseen määrärahoja ja siten hoidettava tätä kallista omaisuutta. Siinä sivussahan sitten voidaan näitäkin rahoja käyttää sotilasparantolankin ylläpitämiseen. Jos toisin sanoen Patrun parantolarakennukset olisivat sattumalta olleet jo jotakin toista tarkoitusta varten käytännössä, niin valiokunnan mielestä kai ei olisi ollut minkäänlaista asiallista syytä myöntää tätäkään mitätöntä erää asevelvollisten keuhkotautisten hoitamisen hyväksi.

Kyllä asia on sillä tavalla, että keuhkotaudin hoidon järjestäminen on lähiaikoina järjestettävä kaikista kustannuksista välit-

tämättä paremmalle kannalle, jos nimittäin mielittää ehkäistä keuhkotaudin yleistä levenemistä niin armeijassa kuin sen ulkopuolellakin. Ja se toimenpide vaatii välttämättä uusien parantolain rakentamista entisten lisäksi. Vuonna 1924 julkaistu valtion keuhkotautikomitean mietintö sisältää yhteenvetona m. m. kohdan, josta uusien parantolain tarve käy riittävän selväksi. Komitea esittää tutkimustensa tuloksena, että maassa on arviolta noin 45,000 keuhkotautiin sairastunutta, joista vuosittain kuolee taudin johdosta noin 7,500 henkeä ja muuhun tuberkuloosiin noin 1,500 henkeä. Sama komitea esittää tutkimusten tuloksena, että Suomessa on havaittavissa taudin pelottavaa levenemistä, vaikka asia esimerkiksi Skandinavian maissa on aivan päinvastainen. Varsin kuvaava on puutteellisuus parantolahoidon järjestelyssä. Kun meillä on maassa 45,000 keuhkotautista, joista vuosittain heittää henkensä n. 9,000 henkeä, niin sairassijoja parantoloissa löytyy kaikenkaikkiaan vain n. 1,020 hengelle. Eihän voida ajatellakaan tehokkaampaa keuhkotaudin vastustamistoimintaa, jos sairaita jäivät hoitoa vaille, kuten ne vallitsevien olosuhteiden mukaan nyt tulevat jäämään. Uusien sairaalain perustaminen on välttämätön uhraus, joka valtion taholta tässä suhteessa on tehtävä, ja tällaisesta välttämättömästä uhruksestahan m. m. tässä juuri nytkin on kysymys. Tilanne tällä hetkellä erikoisesti asevelvollisuuttaan suorittaviin nuorukaisiin nähden on sellainen, että tarkoituksenmukaisen parantolahoidon järjestäminen on suoranainen mahdottomuus, ellei parantoloita lisätä. Tämän kysymyksen yhteydessä on käynyt selville, että sellaisten sairaiden lukumäärä, joiden hoidon järjestämisestä tässä on kysymys, on n. 950 henkeä. Kun koko sairassijojen lukumäärä on vain vähän yli tuhannen koko maassa, niin on sula mahdottomuus millään muulla tavalla asiaa järjestää kuin uusien sairassijojen hankkimisen kautta.

Keuhkotautivaara on siksi arveluttava koko maan väestölle, että tällaisten asiain vitkuttaminen on mitä ankarimmin tuomitava. Erikoisesti se on tuomittava niiden työläis- ja talonpoikaisnuorukaisten kannalta, jotka armeijassa menettävät kurjan komennon, mielivallan ja puutteellisen hoidon johdosta terveytensä, joka kuitenkin on ihmisen parhain omaisuus.

Valiokunnan porvarillinen enemmistö on siis hylännyt esityksen parantolan perustamisesta keuhkotautia sairastavia sotilaita varten Grankullaan ja tällä tavalla säästännyt valtion varoja jonkun miljoonan, mutta samalla on porvaristo ja sen edustajat antaneet yhä uuden todistuksen siitä, millä tavalla he tahtovat huolehtia sotilaiden terveydenhoidosta. Lausuivathan porvarilliset edustajat valiokunnassa asiaa vastustaesseen, että armeijassa ei muka tarvita sairaita, että ne voidaan sieltä poistaa ja että tällaiset armeijasta poistetut sotilaat saavat mennä niihin sairaaloihin, joihin muittenkin tätä tautia sairastavain täytyy mennä, nimittäin yleisiin keuhkotautisairaaloihin. Minä pyytäisin teiltä porvariedustajat kysyä, voiko työläisen ja pikkutilallisen poika päästä näihin sairaaloihin armeijasta poistuttuaan, sillä heillähän ei ole ensinkään varoja siihen käytettävänä eikä myöskään niihin sairaaloihin tilan ahtauden tähden mahdu potilaita niin paljon kuin tarvitsisi. Kun te viette armeijaanne työläisten ja pientilallisten pojat ja kun te siellä niitä rääkkäätte vesiojissa, huonoissa ja kylmissä kasarmeissa ja he siellä ollessaan saavat keuhkotaudin, on yhteiskunnan velvollisuus myöskin varata heille edes mahdollisuus päästä sairaaloihin, ja kun tällä esityksellä, josta nyt on kysymys, tarkoitetaan edes pienen parannuksen aikaansaamista tässä suhteessa, on ryhmämme velvollisuus sitä kaikin voimin puolustaa. Senvuoksi on ryhmämme sitä mieltä, että hallituksen esitys kokonaisuudessaan olisi hyväksyttävä. Minä yhdyn kannattamaan ed. Tabellin tekemää ehdotusta, että hallituksen esitys kokonaisuudessaan hyväksytään.

Ed. Puittinen: Minä varsin hyvin tässä asiassa ymmärtäisin valtionvarainvaliokunnan enemmistön kannan, jos tämä kysymys olisi lähtenyt yksinomaan nykyisen hallituksen harrastuksesta, mutta minä käsitan vallon hyvin, että tämä hallituksen esitys on suoranainen tulos eduskunnan aikaisemmasta kahdestakin päätöksestä. Ensimmäkin se on päätöksestä tuosta voimaan tulleesta sotaväen tapaturmavakuutuslaista, jonka muistaakseni eduskunta verrattain suurella yksimielisyydellä hyväksyi. Tällä asialla on mitä suurimmassa määrässä yhteyttä juuri tämän esityksen kanssa. Tämä hallituksen esitys on seu-

raus asianomaisesta laista. Toiseksi eduskunta on niinikään yksimielisesti pyytännyt hallitukselta vieläpä kiireellisesti asiassa esitystä. Kuten muistetaan, 1926 valtiopäiville teki suuri joukko eduskunnan porvarillisia jäseniä aloitteen tästä kysymyksestä, jopa niin suuri joukko, että jokaisen porvarillisen eduskuntaryhmän jäsenen keskuudesta löytyi tämän aloitteen allekirjoittajia. Silloin oltiin asialle myöntämielisiä, mutta kun asiassa on täytynyt astua todellisuuden tielle, niin silloin vastustetaan vielä näin tärkeää asiaa kuin tämä on ja koetetaan vastustuksen tueksi hakea asiantuntijoita mikä mistäkin, kun niitä ei ole löydetty ammattiasiantuntijoista, jotka virastojen puolesta tätä asiaa ovat hoitaneet.

Minulla ei ole syytä laajemmin tarttua kiinni siihen, mitä tuo sanottu sotaväen tapaturmavakuutuslaki asiassa edellyttää, senvuoksi että täällä jo molemmat asianomaiset ministerit ovat tähän puoleen kiinnittäneet huomiota. Minä pyydän vain huomauttaa, että nyt valtion tapaturmalautakunta ilmoittaa olevan noin 320 semmoista vielä elossa olevaa asevelvollista jotka keuhkotautivian takia ovat jättäneet eläkeanomuksensa. Nämä asianomaiset laitokset, valtion tapaturmalautakunta ja vakuutusneuvosto, eivät voi ratkaista näitä kysymyksiä ellei ole laitosta, jossa he voisivat todeta tämän taudin luonteen. Ja koska näin on asianlaita, niin on aivan itsestään selvää, että valiokunnan enemmistö pyrkii kokonaan nyt vapautumaan siitä vastuusta, jonka eduskunta on melkein yksimielisesti hyväksynyt sanotussa tapaturmalaisissa.

Täällä ovat jo aikaisemmat puhujat kiinnittäneet huomiota siihen sangen suurulliseen tilaan, mikä meillä puolustuslaitoksen alallakin keuhkotautiin ja yleensä sairaustapauksiin nähden on olemassa. Kun minä lämpimästi kannatan hallituksen esitystä, niin minä pyydän vielä tämän mielipiteeni perusteeksi esittää eräitä sangen mielenkiintoisia numeroita.

Kun vuotena 1922 kutsunnoissa kutsutuista läsnäolleista hyväksyttiin 72.3 %, silloin olivat ilmoitetut sairaustapaukset Suomen armeijassa 39,666. Nämä ilmoitetut sairaustapaukset sanottuna vuonna johtivat sairaanhoitoon sairastuvissa ja sotilassairaloissa yhteensä 364,081 hoito-

päivään. Meillä viime vuosien aikana on pyritty kutsuntamääräyksiä tiukentamalla päästä parempiin tuloksiin, ei vaan tässä suhteessa, mutta muissakin suhteissa. Niitä on tiukennettu jopa niin paljon, että kun menemme ajassa eteenpäin vuoteen 1926, jolloinka kutsutuista läsnäoleista hyväksyttiin 56,6 %, hyväksytyjen lukumäärä oli siis alentunut pyörein luvuin sanoen 16 %:lla. Mutta nämä sairaustapaukset nousivat samaan aikaan lähes 10,000:lla tehden sanottuna vuotena 48,387 ilmoitettua sairaustapausta. Ja nämä ilmoitetut sairaustapaukset johtivat sairaanhoitoon sairastuvissa ja sotilassairaaloissa yhteensä 405,985 päivään. Jos tämän suuren päivämäärän otamme nyt ja jaamme vuoden päivillä, tulemme huomaamaan, että vuotena 1922 virui Suomen armeijasta 997 asevelvollista ympäri vuoden sairastuvissa ja sotilassairaaloissa ja vaikka hyväksytyjen prosenttimäärä alenee jo vuotena 1926 kokonaista 16 %:lla, viruu siitä huolimatta sotilassairaaloissa ja sairastuvissa 1,112 asevelvollista ympäri vuoden. Tämä on minusta sangen surullinen olotila, joka meidän armeijassamme on saanut jatkua. Minä en tällä laisinkaan tahdo sanoa sitä, että nämä ilmoitetut sairaustapaukset koskisivat yksinomaan keuhkotautia. Minä varsin hyvin myönnän ja kernaasti myönnänkin sen, että onhan muitakin sairaustapauksia olemassa eikä ainoastaan vaan keuhkotautia. Mutta minä en voi välttää siltä mielipiteeltä, joka minut panee sanomaan, että näistä huomattavinta osaa näyttelee juuri keuhkotauti ja tälle käsityskannalle saa tukea juuri hallituksen esityksen perusteluista, joihin täällä on jo tänä iltana aikaisemmin viitattu. Minä mainitsen vaan, että kuuden vuoden aikana vuodesta 1920 lukien myöhempien tarkastusten perusteella täytyi vapauttaa kokonaista 2870 asevelvollista yksinomaan keuhkotaudin takia. Tämä on minusta kuten sanottu sangen surullista tilastoa. Minä olen täysin yhtä mieltä siitä, mitä täällä, ellen minä aivan väärin tulkinnut ed. Schaudermanin lausuntoa, hän sanoi, että pitäisi päästä siihen, ettei sairaita eikä ainakaan keuhkotautisia hyväksyttäisi armeijaan. Mutta minun tekee mieleni väittämään, että vaikkapa päästäisiin huolellisempaan tarkastukseen kutsunnoissa, mitä nykyään on asianlaita, niin siitä huolimatta semmoinen olotila ja ne olosuhteet, joihin

asevelvollinenkin vielä meikäläisissä olosuhteissa joutuu, ne kasarmiolot, se tiukka harjoitus j.n.e. ne muodostavat mitä suotuisimman maaperän juuri keuhkotaudille. Niin että minun käsitykseni mukaan ei suinkaan tämän parantolan tarpeesta päästä nyt sillä, että koetetaan tarkastuksissa päästä niiden huolellisuuden kautta parempiinkin tuloksiin.

Mutta siitä huolimatta, että tällainen surullinen tilanne on olemassa, siitä huolimatta valiokunnan enemmistö on ollut varsin kylmä tälle asialle hylätessään toisen puolen hallituksen esityksestä, sanon toisen puolen siihen mielessä, että sairaapaikkoihin nähdenkin se merkitsee toista puolta. Minusta on aivan epäjohtonmukaista se, että kun on kysymys terveydenhoidosta, silloin meillä vedetään esiin tuo säästäväisyyden verho. Minä kyllä omasta puolestani olen aina valmis säästämään, mutta minun täytyy yhtyä puolustusministerin ajatukseen tässä kun hän sanoo, että mitä me teemme niillä tykeillä ja kuularuiskuilla jollei kiinnitetä huomiota terveydenhoitoon. Mutta minun täytyy samalla sanoa, että valiokunnan enemmistö on tässä sangen tärkeässä asiassa lähtenyt säästämään vain sen vuoksi, että jäisi enemmän varoja tykkeihin ja kuularuiskuihin. Minä pyydän herroilta kysyä, luulteko te silloin, jos maata joudutaan todella puolustamaan, että sitä voi puolustaa sairas, etten sanoisi kuoleva kansa, josika näitten mainitsemieni numeroitten valossa voitaisiin tätä kansaa jo nimittää.

Valiokunta perustelee mielipidettensä, kun on kysymys Grankullan parantolan ostamisesta muun muassa seuraavalla tavalla: „Ja siitä vaadittu hintakin, huomioon ottamalla parantolan saattamiseksi tarkoitustaan vastaavaksi välttämättömät korjaus- ja laajennustyöt, on verrattain korkea.” Hinnastahan kyllä saatetaan olla eri mieltä, mutta sikäli kuin valiokunnan asianomainen jaosto on kuullut asian tuntijoita, niin minä olen tullut siihen käsitykseen, ettei tätä nyt voida tällä tavalla juuri sanoa, että se hylätään sen vuoksi, että sen hinta on korkea. Meillehän on vakuutettu, että jos uudesta ruvetaan rakentamaan tällaisia sairaalaa, se jo kaista sairassijaa kohti tulee maksamaan noin 80.000 mk. Kun nyt otamme huomioon hallituksen esityksessä olevat tätä Grankullan parantolaa koskevat numerot,

jonka ostohinta on 3,800,000, laajentamis- ja korjaustyöt 650,000, hoitovälineet ja lisävarasto 350,000, niin tulemme siihen, että se tulee sairassijaa kohden maksamaan noin 70,000 mk. Siis suunnilleen noin 10,000 mk. halvemmaksi kuin mitä uudesta rakentamalla se tulisi maksamaan, ja sen lisäksi tässä on vielä otettava huomioon, että tähän hintaan sisältyy erittäin arvokas 11 hehtaarin suuruinen maa-alue.

Katselinpa minä omasta puolestani tätä asiaa missä valossa tahansa, niin kyllä minä olen tullut siihen varmuuteen, että tässä olisi hyväksyttävä hallituksen esitys, ja mielestäni pitäisin valitettavana juuri sitä, että se tulisi hylätyksi. Minä niin ollen kannatan myös sitä ehdotusta, joka täällä on tehty, että hallituksen esitys asiassa hyväksyttäisiin.

Ed. A. Furuhielm: Då jag i kväll begärt ordet, så är det för att uttala min anslutning till det av rdgsm. Schauman nyss gjorda uttalandet och den kritik han framfört av de sanitära förhållandena inom vår armé i samband med regeringens proposition angående beredande av sanatorievård åt personer, vilka vid fullgörande av sin krigstjänst insjuknat i lungdot. Särskilt skulle jag vilja understryka det rdgsm. Schauman anförde här om den ringa betydelse, som tillmätas intyg av civilläkare. Jag har mig också bekant ett fall, då en ung man insjuknat i en svår feber och av sin läkare fått ett intyg att han borde få vårdas hemma (han hade just kommit på några dagar till sitt hem under jullovet), men då detta intyg förevisades den patrull, som avhämtade honom från hemmet en kall vinternatt, tillmättes detta intyg icke den minsta betydelse, utan den unge mannen bortfördes av patrullen till Sveaborg. I samband med denna fråga kunde jag framföra många exempel på huru det tillgår inom militären inte enbart då det gäller lungdot, men kanske hr talmannen skulle anse, att jag går utom ramen av den sak som föreligger till behandling, om jag också blott i korthet berör dessa fall.

Det har dock hänt, att unga män, som inträtt i vår militär, hava blivit krymplingar för livet, och man kan icke förvåna sig över att många föräldrar med stor oro motse den dag, då deras unga söner skola inträda i mi-

litärtjänst. Det, som kanske verkar mest beklämmande i denna sak, är, att nästan var gång, då hithörande missförhållanden genom tidningspressen bli kända, har man funnit, att befälspersoner i ansvarig ställning gjort allt sitt till för att minska sitt eget ansvar genom att skylla felet på underbefälet. Ja, det har också förekommit fall, då högre befälspersoner spritt ut rykten att unga värnpliktige, som blivit lytta, farit fram med osanning och att den olyckliga utgången varit deras eget fel. På detta område kunde man berätta mycket, men, som sagt, det hör ju icke till den föreliggande frågan. Av försvarsministerns andragande framgick i alla händelser, att tuberkulosen utgör vår armés största gissel, och därför kan jag icke annat än med tillfredsställelse hälsa regeringens avsikt att söka bot för sagda missförhållanden genom att inrätta ett militärsjukhus för lungsjuka. Då jag för min del finner att statsutskottets förslag på sätt och vis blott utgör en halvmesyra, då så många unga värnpliktiga behöva sanatorievård, omfattar jag för min del regeringens proposition och hoppas att riksdagen med förkastande av statsutskottets förslag kommer att omfatta regeringens proposition.

Ed. Vennola: Se esitys, mikä nyt on eduskunnan käsiteltävänä, on erinomaisen tärkeä ja epäilemättä voimme olla kiitollisia hallitukselle, että se on esityksen eduskunnalle antanut. Minun täytyy myös olla sitä mieltä, että hallitus pyytäessään saada järjestää 140 paikkaa keuhkotautisten armeijan kuuluvain hoitamista varten ei pyydä liikoja ja että myöskin valtiovarainvaliokunta tarjotessaan ainoastaan 70 paikkaa tätä tarkoitusta varten ei ole tyydyttävästi kysymystä ratkaissut.

Mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että tällä hetkellä ei olisi syytä suostua Grankullan laitoksen ostamiseen, koska näyttää siltä, että tämä laitos ei ole tarkoituksenmukainen. Lääkintöhallitus on antanut asiasta lausunnon ja esittää tässä lausunnossaan, että huoneistot eivät ole sellaisia ja sillä tavalla sijoitetut, että ne vastaisivat niitä vaatimuksia, mitä nykyaikaiselle keuhkotautiparantolalle on asetettava. Joukko ruotsalaisia kuntia joku aika sitten tarkasteli myös tätä samaa laitosta juuri tällaista keuhkotautiparantolaa varten ja tuli kielteiseen tulok-

seen nimittäin, että se ei ollut sitä varten tarkoituksenmukainen. Sen lisäksi on huomattava, että tällä tavalla tulisi keuhkotautisten hoito jaetuksi kahteen osaan, toinen osa Itä-Suomeen, Patrun-laitokseen, ja toinen osa Grankullaan ja ainoastaan 70 sairasta kumpaankin. Kun nyt asiakirjoista käy selville, että Patrun-laitos Itä-Suomessa voidaan paljon vähemmillä kustannuksilla laajentaa niin suureksi, että siihen mahtuu 140 sairasta, niin olisi syytä keskittää sairashoito sinne. Se olisi vielä tarkoituksenmukaisempaa, koska sinne voidaan suhteellisesti vähillä kustannuksilla lisätä aina 250 sairaspaiikkaa. Tällä tavalla tulee asia halvemmin järjestetyksi sekä myöskin tarkoituksenmukaisemmin, koska voidaan silloin suurempi määrä saada keskitetyksi samaan paikkaan.

Minä en siis suinkaan tahdo vastustaa sitä pyrkimystä, mitä hallitus ajaa. Pidän sitä päinvastoin välttämättömänä ja tarpeellisena. Mutta olen sitä mieltä, että tätä ehdotettua Bad-Grankullaa ei olisi tähän tarkoitukseen ostettava vaan toteutettava tarkoituserä toista tietä.

Mutta tämä asia sen lisäksi ei ole suinkaan ainoastaan kysymys jonkun laitoksen ostamisesta. Keskustelun kuluessa, samoin kuin hallituksen esityksestä, käy ilmi, että tarvitaan paljon laajempia toimenpiteitä kuin ainoastaan jonkun sairaalan aikaansaaminen.

On lähdeittävä siitä, että hallituksen ja sotalaitoksen erittäin tärkeänä huolenpitona täytyy olla se, että toimitaan myös keuhkotautia estävästi. Ja kun tältä kannalta katselee asiaa, niin voi panna merkille, että armeijaan ottaminen ja se tarkastus, mikä toimitetaan asevelvollisten kutsuntaan saapuessa, on huono. Sillä, vaikka ottaisikin huomioon, että voi tapahtua yhtä ja toista siinä ajassa, mikä kuluu kutsunnasta palvelukseen tuloon ja sotilasten armeijassa ollessa, niin täytyyhän sanoa, että sellaiset suuret erot, kuin että esim. alokastarkastuksessa vapautetaan 1,264, mutta sitten myöhemmän tarkastuksen perustuksella 2,870, ilmaisee, että alokastarkastus ei ole ollut kylläin tehoisa. Ei ole syytä armeijaan vetää sairaita ihmisiä, vielä vähemmän, kun käy ilmi, että armeijan sairashuolto asianomaisten armeijassa palvellessa ei ole tehtävänsä tasolla. Ja minun täytyy sanoa, että niiden tiedonantojen perus-

teella, mitä ed. Schauman toi täällä esiin, tämä huolto ei voikaan olla tehtävänsä tasalla, jos sellainen terveydenhuoltojärjestys on armeijassa olemassa kuin näiden tietojen perusteella näyttää olevan. Onhan se jo laitaa, että sotilasviranomaisilla tai sotilaspäällystöllä on ratkaiseva valta terveydellisissä asioissa ja että sotilaslääkärit ovat ainoastaan konsultatiivisessa asemassa ja upseerit saavat määrätä mitenkä sairaustapauksissa menetellään. Jos nämä tiedonannot, joita täällä on esitetty, todellakin pitävät paikkansa, niin on tässä niin nurinkurinen järjestys, että se kaipaa mitä pikaisinta toimenpidettä asian muuttamiseksi.

Sen lisäksi on huomattava, että, niinkuin mainitsin, tämä alokastarkastus on puutteellinen. Ja se on vielä siinäkin suhteessa puutteellinen, että alokkaita hoitavien siviililääkärien lausuntoihin ei panna huomiota, vaan asianomainen tarkastaja ratkaisee asian „ymmärryksensä” mukaan. Minun täytyy sanoa, että tämä ei ole kohtuudenmukaista selonottoa alokkaiden terveydentilasta, vaan jätetään asiassa liian suuri tilaisuus mielivaltaan. Jokainen kansalainen on isänmaalle erinomaisen tärkeä. On pidettävä huolta, että hän saa myöskin mennessään täyttämään sitä velvollisuutta, mikä tässä on kysymyksessä, oikeudenmukaisen kohtelun. Niin ei ole laita, jos menetellään sekä alokastarkastuksessa että myöhemmässä asevelvollisten hoidossa armeijan palveluksessa sillä tavalla kuin näyttää menetellyn. Se ei ole kohtuudenmukaista kohtelua.

Kuuluu valituksia erinomaisen paljon siitä, että asianomaiset armeijassa palvellessaan kärsivät siinä suhteessa, että he eivät saa tarkoituksenmukaista terveydenhoitoa. On aikaisemmissa keskusteluissa esitetty lukuisia esimerkkejä siitä, kuinka puutteellinen tämä terveydenhoito vielä on, kuinka asumukset joissa asevelvollisia pidetään, ovat kylmiä ja puutteellisia. Minä kyllä uskon että siinä suhteessa on paljon parannuksia tehty. Mutta vielä viime aikoinakin ilmitulleet tapaukset osoittavat, että on erinomaisen paljon toivomisen varaa. Yhtyisin sentähden mielelläni siihen toivomukseen, että hallitus kiinnittäisi näihin asioihin huomiota ja ottaisi tarkastettavakseen sekä lääkärintarkastuksen että myöskin koko terveydenhuollon armeijassa ja silloin

myöskin ne estävät toimenpiteet, jotka ovat tarpeelliset, ettei niin hyvin tuberkuloosi kuin muut taudit pääse riistämään nuorukaisten terveyttä.

Puhemies: Istunto keskeytetään 10 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 8.55 illalla.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9.05 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Härmä: Niinkuin valtiovarainvaliokunnan mietinnön perusteluista näkyy, vaikutti valtiovarainvaliokunnan enemmistön hylkäävään kantaan, mitä Grankullan parantolan ostoon tulee, ensinnäkin se, että on olemassa komitea, joka paraillaan tutkii kysymystä keuhkotautiparantolaolojen järjestämisestä koko maassa. Sen mukaan kuin valiokunnalle ilmoitettiin, pitäisi tämän valiokunnan mietinnön valmistua vielä tänä syksynä. Kun siis tällainen mietintö, joka ottaa tämän keuhkotautiparantolakysymyksen koko laajuudessaan käsittelyn alaiseksi, on näin pian odotettavissa, ei valiokunta pitänyt tarkoituksenmukaisena kiinnittää niin suurta summaa, kun tässä on kysymyksessä lähes 5 miljoonaa markkaa, tällaisen irrallisen, suunnitelman ulkopuolella olevan parantolan ostamiseen.

Edelleen vaikutti valiokunnan hylkäävään kantaan varsin oleellisesti armeijan entisen ylilääkäarin prof. Bonsdorffin mielipide asiasta. Hän oli tämän Grankullan parantolan ostoa vastaan. Hän selitti, ettei edes siinä tapauksessa, että Helsingin läheisyyteen välttämättä tarvitaan sellainen vastaanotto- ja tarkastuslaitos, josta hallitus esityksensä perusteluissa puhuu ja josta asianomainen ministerikin täällä mainitsi, vaikka tällainen vastaanottolaitos tarvittaisiin tänne, niin ei siinäkään tapauksessa ole tarkoituksenmukaista ostaa juuri Grankullan parantolaa siihen. Asia voitaisiin hänen mukaansa käytännöllisemmin ja halvemmin valtiolle järjestää toisella tapaa, nimittäin sillä tavalla, että Tilkan sotilas-

sairaalan yhteyteen rakennettaisiin kokonaan uusi osasto keuhkotautisia varten.

Hallitus esittää perusteluissaan, että Grankulla tulee maksamaan lähes 5 miljoonaa markkaa 70 sairassijaa kohti, s. t. s. lähes 70,000 markkaa yhtä sairassijaa kohden. Niinkuin täällä jo ed. Puittinen mainitsi ja niinkuin asiantuntijat valiokunnassa ilmoittivat, tulee kokonaan uusi keuhkotautiparantola sairassijaa kohti valtiolle maksamaan noin 80,000 markkaa. Ero ei siis ole kovin suuri. Mutta nyt on selvää, että uuden osaston rakentaminen olemassa olevan sairaalan yhteyteen tulee sairassijaa kohti paljon halvemmaksi, kuin kokonaan uuden sairaalan rakentaminen. Tämä merkitsee sitä, että valtiolle tulee halvemmaksi rakentaa Tilkan sotilassairaalan yhteyteen kokonaan uusi osasto tätä tarkoitusta varten, ja tämä uusi sairaalaan rakennettu osasto tulisi ilmeisesti olemaan käytännöllisempi ja parempi ja tarkoituksenmukaisempi, kuin vanha rakennus, joka, niinkuin lääkintöhallituksen lausunnoistakin kävi ilmi, ei ole mikään erikoisen sopiva tähän tarkoitukseen.

Mielestäni on syytä tässä yhteydessä vielä ottaa huomioon, mitä eduskunta itse sanoo siinä asiakirjassa, joka on antanut aiheen koko tämän kysymyksen esille tulemiseen. Eduskunta sanoo tässä asiakirjassa m. m. näin: „Sitäpaitsi uhkaa niitä tuberkuloosin sukurasituksen alaisia sotilaita, jotka ovat sisämaan ilmastoon tottuneita, vaara sairastua, kun heidät komennetaan joukko-osastoon, jonka sijoituspaikka on kosteailmainen merenrannikko”. Eduskunta itse siis arvelee tässä asiakirjassa, että terveetkin sotilaat saavat keuhkotaudin sellaisessa paikassa, johon tämä uusi sairaala nyt aiotaan. Sehän on kosteailmainen merenrannikko-seutu. Tällaisen lausunnon jälkeen on minusta hiukan vaikea erikoisesti mennä suosittelemaan parantolan ostamista juuri nyt kysymyksessä olevasta paikasta.

Mitä sitten tulee niihin syytöksiin, joita puolustusministeri täällä toi esiin valiokunnan mietintöä vastaan, nim. että siitä uhkuisi kylmyys keuhkotautisia sotilaita kohtaan ja yleensä maan puolustusta kohtaan, niin sellainen syytös on kokonaan väärä. Niin ei tietysti ollenkaan ole asianlaita. Eihän harrastus keuhkotautisten sotilasten huoltoon ja maan puolustuskysymykseen yleensä ole missään yhteydessä Grankullan

parantolan ostamisen kanssa. Asettuipa siihen kysymykseen nähden sille tai tälle kannalle, niin se ei todista tähän toiseen kysymykseen nähden yhtään mitään. Jos tällaisten syyttelemisten tielle tahdotaan mennä, niin voisi minusta yhtä hyvin tehdä päinvastaisen syytöksen, nim. sen, että tämän parantolan ostajain taholla ilmenee kylmyys maan puolustusta kohtaan ja keuhkotautisten sotilaiden huoltoa kohtaan, he kun tahtovat tällaiseen paikkaan, josta eduskunta lausuu näin, kuin se tässä on lausunut, sijoittaa keuhkotautisairaalan ja edelleen ostaa sitä varten vanhan rakennuksen, joka ei ole yksityisille kelvannut. Sen mukaan nim. kuin valiokunnassa asiaa käsiteltäessä jaostolle ilmoitettiin, on tätä samaa parantolaa tarjottu myös kunnille, mutta kunnat eivät ole siitä huolineet. Tällaisia syytöksiä voisi tietysti tehdä, mutta ne ovat kokonaan arvottomia ja asiaan vaikuttamattomia. Tässä on kysymyksessä raha-asia ja se on käsiteltävä reaalilla pohjalla ja asiallisilla syillä tällaisista tunnesyistä riippumatta.

Sisäasiainministeri Puro: Herra puhemies! Kun eräät puhujat ovat maininneet lääkintöhallituksen lausunnot Grankullan parantolaan nähden, niin lienee ehkä asian valaisemiseksi syytä lukea tämä lausunto, jotta sitä eivät eri miehet voisi tulkita eri tavalla.

Lääkintöhallituksen lausunnossa sanotaan seuraavaa: „Grankullan parantola sijaitsee Espoon pitäjässä noin 2 kilometrin matkan päässä Grankullan asemalta omalla 11 hehtaarin suuruisella pääasiallisesti kuusimetsää kasvavalla palstalla. Parantola on rakennettu vuonna 1911. Kivistä tehtyyn hyvässä kunnossa olevaan päärakennukseen, jossa on kolme asuinkerrosta, voidaan sijoittaa noin 65—70 vuodetta. Päärakennus on alunpitäen niin rakennettu, että siihen sopivasti voidaan lisäksi rakentaa yksi siipirakennus. Huoneet päärakennuksessa ovat yli 3 metriä korkeat, seinät osaksi öljymaalissa, kaikkialla linoleumimatto. Lääkäreitä varten on samoin hyvässä kunnossa oleva puinen, kaksikerroksinen huvilarakennus, jossa voitaneen saada asunto myöskin toimitsijalle. Hoito- ja palveluskuntaa varten on asuntoja pienissä puurakennuksissa ja sitäpaitsi päärakennuksen ullakkokerroksessa. Ulkokuoneet

talleineen ja autovajoineen ovat kunnolliset, sitävästoin ovat keittiö ja pesuhuoneet pienet ja kaipaisivat laajentamista, jota paitsi koneistoa niissä olisi lisättävä. Hyvää kaivovettä on saatavissa. Parantolassa suoritettavat laajennus- ja korjaustyöt tulisivat yliarkkitehti Kranckin ilmoituksen mukaan maksamaan noin 650,000 mk. Parantolan hinnaksi yleensä hyvässä kunnossa olevine kalustoineen ja muine varustuksineen on ilmoitettu 4,000,000 mk., jossa summassa kuitenkin lienee jonkun verran tinkimisen varaa. Kun tähän lisätään jo mainittu 650,000 mk., laajennus- ja korjaustöihin sekä lisäksi vielä noin 350,000 mk. hoitokoneistoa ja hoitovälineitä sekä lisävaatevarastoa varten, tulisi parantola täysin valmiina maksamaan noin 5,000,000 mk., ja voitaisiin parantolaan sijoittaa, kuten jo sanottu, noin 65—70 vuodetta. Keuhkotautiparantolaksi muutettuna tulisi parantola kyllä olemaan tarkoituksensa tyydyttävä, jos kohtakaan ei kaikkia vaatimuksia täyttävä, sekin kun alkuaan on toisia tarkoituksia silmälläpitäen rakennettu, joten esim. kaikki potilashuoneet eivät ole ilmansuuntiin nähden niin sijoitetut eivätkä kaikissa muissakaan suhteissa sellaisia, mitä keuhkotautiparantoloita rakennettaessa on potilashuoneiden suhteen huomioonotettava.”

Tällainen on kokonaisuudessaan lääkintöhallituksen lausunto Grankullan parantolasta. Tässä pidetään siis parantolaa tarkoitukseen sopivana, mutta erästä seikasta kuitenkin huomautetaan, nimittäin siitä, että huoneet eivät ilmansuuntiin nähden olisi sijoitetut aivan tarkoitustaan vastaavalla tavalla. On kuitenkin huomattava, että Grankullan rakennus on ilmansuuntiin nähden siten suunnattu, että aurinko kesäisin paistaa päivän eri aikoina jokaiselle kolmelle sivustalle. Tästä havaitsee, että parantola on ilmansuuntiinkin nähden tosiasiassa siten sijoitettu, kuin todella edullisimmin voidaan sijoittaa. Parantolassahan on tärkeätä, että aurinkoa saadaan kaikkiin huoneisiin niin paljon kuin mahdollista.

Ed. Härmän lausunnon johdosta on syytä huomauttaa siitä lausunnosta, jonka sotaväen nykyinen eikä siis entinen ylilääkäri on Grankullasta antanut. Sotaväen ylilääkäri on, niinkuin jo aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsin, pitänyt tärkeänä, että Helsingin likelle saataisiin laitos, jossa

keuhkotautiin sairastuneiksi epäiltyjä henkilöitä voitaisiin tarkkailla, tehdä heihin nähden havaintoja ja siis pitää tätä laitosta vastaanottolaitoksena. Sotaväen ylilääkikkö ja sotaväen ylilääkäri lausuvat Gran-kullan parantolasta, että tällaiseksi keuhkotautiparantolaksi olisi tällä kertaa Gran-kullan parantola kaikista sopivin. Minä luottaisin yhtä paljon sotaväen nykyisen ylilääkärin lausuntoon, kuin ed. Härmä tuntuu luottavan sotaväen edellisen ylilääkärin lausuntoon.

Ed. Vennola lausunnossaan mainitsi, miten paljon Patrun parantolaan voitaisiin saada sairaspaikkoja. Minä en saanut hänen lausunnostaan aivan täsmällistä käsitystä, tarkoittiko hän sitä, että niiden seinien sisälle, jotka Patrun parantolassa nykyään ovat pystyssä, voitaisiin sijoittaa 250 sairassijaa, vai tarkoittiko hän sitä, että tulevaisuudessa mahdollisesti voitaisiin parantolaa laajentamalla näin laaja parantola sinne rakentaa. Jotta asia tulisi täysin selväksi tässä suhteessa, saan mainita, että lääkintöhallitus lausunnossaan nimenomaan sanoo, että jos Patrun parantola laitettaisiin täyteen kuntoon, s. t. s. niiden seinien sisälle, jotka siellä nyt ovat pystyssä, laitettaisiin täydellinen sisustus, niin tähän parantolaan voitaisiin sijoittaa 140 vuodetta. Lääkintöhallitus sitäpaitsi kyllä lausuu, että alueella olisi riittävästi tilaa sairaalan laajentamiselle niin laajaksi, että siihen voitaisiin sijoittaa 250—280 sairassijaa. Minäkin paikkakunnalla käyneenä voin vakuuttaa, että kyllä siellä kangasta löytyy vaikkapa vieläkin laajemman ja suuremman sairaalan rakentamiseksi. Mutta mitä asiain nykyiseen tilaan tulee, niin siihen osaan sairaalasta, joka jo on ollut käytännössä, voidaan sijoittaa vain 70 sairassijaa ja siihen osaan sairaalasta, jossa on vain seinät pystyssä ja katto päällä, mutta sisällä ei mitään, voidaan niinkään, kun se pannaan kuntoon, sijoittaa 70 sairassijaa.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään lausunut, mitä tulee sen komitean tehtäviin, joka on asetettu harkitsemaan kysymystä keuhkotauti- ja piirimielisairaalain valtioavun perusteista, että tällä komitealla olisi tehtävänä myöskin harkita kysymystä maamme keuhkotautiparantolain järjestämisestä ja ylläpidosta. Valtiovarainvaliokunta kyllä tavallisesti lausuu asiakirjoissaan täsmällisesti asiat, mutta tämä lau-

sunto ei ole täsmällinen eikä sitäpaitsi ole oikeakaan. Komitean tehtävä ei ole harkita keuhkotautiparantolain järjestämistä. Sen tehtäväksi on annettu vain harkita ja tehdä ehdotus keuhkotautiparantolain ja piirimielisairaalain valtioavun järjestämisen perusteista. Tämän komitean tehtävä siis on, niinkuin tästä havaitaan ja joka on komitean tehtävästä aivan täsmällisesti lausuttu, melko lailla toisenlainen, kuin miksi valtiovarainvaliokunta on lausunnosaan tahtonut sen tehtävät kuvata.

Niinkuin jo aikaisemmassa puheenvuorossani lausuin, olisi minusta tärkeätä, että eduskunta tulisi sille kannalle, minkä hallitus on tässä asiassa esittänyt. Minä olen vakuutettu, että jos eduskunta tahtoi myöntää varat 140 sairaspaikan järjestämiseen puolustuslaitoksessa keuhkotaudin saaneille henkilöille, niin tämä eduskunnan päätös otettaisiin asevelvollisen nuorison taholla ilomielin ja tyydytyksellä vastaan.

Ed. Reinikainen: On annettava hallitukselle tunnustus siitä, että se niin nopeasti on ryhtynyt toimiin sen eduskunnan kehoituksen johdosta, jonka se viime keväänä täällä antoi ja jossa se kehoitti hallitusta ryhtymään toimenpiteeseen, että tällaiset kysymyksessäolevat parantolat saataisiin aikaan. Ja ne numerot, joita tässä hallituksen esityksessä ja samoin ne numerot, joita herra sotaministeri täällä toi esiin, osoittavat, että tilanne meillä on tällä hetkellä sellainen, että se vaatii ryhtymään aivan pikaisesti toimenpiteisiin. Kun meillä on säädetty laki, joka velvoittaa valtiovaltaa, ja joka laki on oikea, velvoittaa valtiovaltaa pitämään huolen siitä, että armeijassa sairastuneet henkilöt saavat hoitoa jälkeenpäin ja kun me tiedämme, että tällaisia henkilöitä on jo tuhansia ja kun tiedämme lisäksi että nämä nyt, sen tietää jokainen ammattimies, ovat ilman mitään hoitoa, niin on todellakin jo viimeinen aika ryhtyä näihin toimenpiteisiin. Se seikka, että armeijassa on tuberkuloosia niin tavatoman paljon, sehän jo johtuu siitä syystä, että meillä maassa ylimalkaan on paljon tuberkuloosia. Meillähän on n. 7,500—9,000 tuberkuloottista ihmistä, joka prosentteissa on paljon suurempi kuin vastaavat luvut naapurimaissa ja sentähden meillä on armeijasakin tuberkuloosia enemmän. Kun Ruotsissa on armeijassa tuberkuloosimäärä 0.9 %,

niin se meillä on 2.88 %, siis monta kertaa suurempi määrä. Mutta lisäksi meillä olot armeijassa ovat sellaiset, että se itsestään johtaa siihen, että tuberkuloosi leviää siinä niin voimakkaasti. Meillähän kasarmiolut ovat sellaiset, että ne vaativat vielä paljon parannuksia. Lisäksi meillä se kohtelu, jota sotilaat saavat armeijassa ja josta täällä useat kerrat on tuotu valaisevia esimerkkejä, on vaikuttamassa siihen, että niin tavattoman paljon sairastuu henkilöitä tuberkuloosiin. Mehän tiedämme, että pikusairauksien tähden, influenssan ja muun tähden, useasti ei ole päästy saamaan niin nopeasti hoitoa kuin tarvitsisi, ja meillä myös suurena syynä siihen, että tuberkuloosi armeijassa on niin paljon, on myöskin vaikuttamassa se, että ensimmäinen tarkastus ei ole niin perinpohjainen kuin sen pitäisi olla. Sitähän osoittavat jo ne luvut, mitä on meillä käytettävänä. Kun $\frac{2}{3}$ niistä tuberkuloositapauksista, mitä armeijassa on, todettiin vasta toisessa tarkastuksessa, niin se osoittaa, ettei ensimmäinen tarkastus ole tarpeeksi perusteellinen. Ne syyt, mitkä siihen ovat vaikuttamassa, jääkööt tällä kertaa mainitsematta, mutta on syytä siis vielä kerran painostaa sitä, että tämä ensimmäinen tarkastus olisi toimitettava perinpohjaisemmin kuin mitä se nyt on.

Täällä on valiokunnan perusteluissa tuotu kaksi seikkaa esiin, joilla tahdotaan tämä hallituksen tekemä esitys hylätä, mikäli se koskee juuri Grankullaa. Ensimmäinen on se, että se huomauttaa nyt asetetusta komiteasta. Täällä sisäasiainministeri oikein huomautti, että tämän komitean tehtävä ei ole sellainen kuin täällä mainitaan. Komitea on juuri tänä iltana istunut täällä viereisessä huoneessa ja lopettanut työnsä, tai juuri lopettaa muutaman minuutin perästä, eikä se ole ollenkaan käsitellyt kysymystä, josta tässä valiokunnan mietinnössä puhutaan. Se on käsitellyt kysymystä niistä perusteista, joilla valtionapua annetaan tuberkuloosisairaille, sekä perustamiskustannuksiin että myöskin hoitokustannuksiin. Ja sehän on aivan toista se kuin mitä tässä mainitaan.

Toinen syy on, josta täällä on huomautettu, että on olemassa erimielisyyttä asiantuntijain kesken, ja siitä aivan oikein herra sisäministeri huomautti, että nämä erimielisyydet eivät ole sellaisia, että niiden takia esitys pitäisi hylätä, koska lääkintöhallitus kannattaa asiaa, joka on toinen asiantuntija,

ja toinen asiantuntija on armeijan ylilääkäri. Se että armeijan entinen ylilääkäri on ollut toisella kannalla, ei ole vaikuttamassa minun käsittääkseni asiaan, koska nykyisen armeijan ylilääkärin on täytynyt paremmin asiaan perehtyä.

Se hinta, joka on mainittu tämän Grankullan parantolan ostamiseksi, ei myöskään ole niin suuri, että sentähden pitäisi tämä alote hylätä. Vastaavan suuruinen parantola tulee varmasti maksamaan sen. Kaikki ne laskelmat, joita on asianomaisessa valiokunnassa tehty, nousevat suurempiin summiin. 70 hengen parantola semmoiseen kuntoon saatettuna kuin Grankullan parantola tulisi, tulee maksamaan enemmän kuin tässä esitetty summa.

Kun siis minun käsittääkseni olot ovat kehittyneet sille asteelle kuin ne meillä ovat, ne eivät enää siedä yhtään pitkittämistä. Kun nämäkään toimenpiteet eivät voi muuta kuin pikku murto-osan poistaa sitä vaikeata tilannetta, joka tällä hetkellä on vallitsemassa, niin minun käsittääkseni ainakin tähän on suostuttava. Tämä on minun käsittääkseni se vähin erä, mihin eduskunta voipi suostua. Ei kai voi ajatella sitä, että valtio tulisi, kuten esimerkiksi Ruotsissa on tapana, maksamaan jokaisen sairastuneen sotilaan puolesta määrätyn maksun hänen hoitokustannuksistaan. Ruotsissa nämä luvut joissa tuberkuloosia sairastavia on paljon vähemmän, osoittavat että siellä menee yli miljoona kruunua vuodessa tällaisiin avustuksiin. Voimme ajatella, mitenkä tavattoman suuriin summiin nousee meillä, jos sadoille henkilöille voitaisiin tällaista avustusta antaa. Ja toiseksi tällaisista avustusta ei koskaan voitaisi käyttää niin hyvin, kuin se käytetään parantolassa. Tällainen avustus annettuna ei johtaisi niin suotuisiin tuloksiin kuin niin sanottu parantola-avustus ja tulisi valtiolle monin verroin kalliimmaksi.

Minä siis toivon, että kun valtiovarainvaliokunnan perustelut ovat näin hatarat ja kun asia on todellakin näin tärkeä, että eduskunta yksimielisesti hyväksyisi tämän hallituksen esityksen, samoin kuin se hyväksyi sen mietinnön, talousvaliokunnan mietinnön, jonka perusteella tämä hallituksen esitys on syntynyt.

Valtiovarainministeri R y ö m ä : Tuberkuloosin suureen esiintymiseen armeijassamme

on tähän asti ilmeisesti vaikuttanut ensiksikin se, että tarkastus on ollut heikkoa, ja toiseksi se, että asunto-olot ovat olleet huonot. Mutta vaikka nämä kaksi seikkaa saadaankin eliminotua pois ainakin suurelta osalta, niin tulee tästä huolimatta pitkän aikaa eteenpäin asiain tila kuitenkin olemaan niin, että armeijassa hyvin paljon esiintyy tuberkuloosia. Tähän vaikuttaa ensiksikin se, että meidän maassamme on tuberkuloosi niin yleinen, että senvuoksi täytyy olla sitä myös suhteellisesti paljon armeijassa. Toinen seikka on se, että tuberkuloosi esiintyy nuorissa henkilöissä ja etupäässä juuri sillä iällä, kuin sotapalvelusta suoritetaan. Ja kolmantena seikkana on taas se, että tuberkuloosin esiintymisestä ja sen toteamisesta on hyvin pieni aika siihen asteeseen, kun se tulee vaikeaksi ja jopa aiheuttaa kuolemanakin. Tällä tavalla ei siis voida estää sitä, että pitkän aikaa armeijassa tulee kuitenkin esiintymään hyvin paljon tuberkuloosia kaikista estämistoimenpiteistä huolimatta.

Tässä yhteydessä on lausuttu se ajatus, että sotilaat voidaan sijoittaa tavallisiin parantoloihin. Nyt on kuitenkin asia niin, että meillä on parantolapaikoista tunnetusti tavattoman suuri puute. Maassa lasketaan olevan noin 40,000 tuberkuloosisairasta ja näitä varten on olemassa noin 1,500 hoitopaikkaa. Ruotsissa lasketaan olevan jotenkin sama määrä tuberkuloosisairaita, mutta näitä varten on 8,500 hoitopaikkaa. Meidän pitää lähivuosina siis ponnistaa tavattoman paljon, että me pääsisimme edes puoleen siitä määrästä hoitopaikkoja, mitä Ruotsissa on käytettävissä tuberkuloosisairaita varten. Ja minusta pitäisi siis pitää nämä sotilas-sairaalat erillään muista eikä sekoittaa tätä sotilaitten tuberkuloosihoidon varsinaisen siviiliväestön keskuudessa esiintyvien tuberkuloottisten hoitamiseen.

On siis kummassakin tapauksessa, mutta varsinkin sotilaihin nähden koetettava päästä mahdollisimman pian edes jonkinlaisiin tuloksiin, ja silloin minä katson, että pitäisi koettaa päästä yli siitä, mistä aita on matalin. Näillä perusteilla minäkin puolestani olen tullut siihen, että Grankullan parantolan voisi tässä tilanteessa ostaa tätä tarkoitusta varten. Kuten täällä on käynyt esiin m. m. lääkintöhallituksen lausunnosta, niin tämä parantola ei ole aivan ensiluokkainen tuberkuloosiparantola. Mutta täytyy

kuitenkin sanoa, että se ei ole erikoisen huonokaan, sillä siinä on fasaadeista ensiksikin etelään suurin osa, sekä toiset itään ja toiset länteen, niin että kaikkiin huoneisiin tulee aurinko ja niitä voidaan kaikkia käyttää tuberkuloottisten hoitoon. Vielä tulee lisäksi se seikka, että Grankullan parantola tultaisiin käyttämään tutkimusparantolana, jotenka siellä voitaisiin käyttää sellaisiakin huoneita, jotka eivät varsinaisessa tuberkuloosiparantolassa voisi tulla kysymykseen. Siellä käydessäni tulinkin siihen, että siellä voitaneen sijoittaa aina 80—90 potilasta, vaikkakin tietysti lääkintöhallitus on ollut varovainen ja ottanut tuon kaikkein vähimmän määrän. Siten voidaan hinta potilasta kohti laskea jonkun verran pienemmäksi, kuin se tulisi lääkintöhallituksen varovaisten laskujen perusteella. Pääasia olisi, että saataisiin nopeasti parantola tähän tarkoitukseen ja saataisiin se lähelle Helsinkiä, kuten sotilaslääkärijohto sitä haluaa. Minä olen varma, että jos valtio ryhtyy rakentamaan Tilkkaan tai muualle tätä laitosta, se tulee paljon kalliimmaksi, päättäen niistä arviolaskelmista, joita valtion parantolasta on ollut eduskunnalle esitettyinä. Ja mitä taas tulisi Patrún parantolan laajentamiseen, se pitäisi voida tehdä kaikesta huolimatta, koska sekin silti tarvitaan, mikäli sen omistusoikeudesta tullaan varmaksi ja vakuutetuksi siitä, ettei sen täysin kuntoonpanemisesta ole mitään riskiä. Nopeimmin päästäisiin kuitenkin jonkunlaisiin tuloksiin, jos Grankulla ostettaisiin, ja kun kerran sotilaslääkärijohto sitä haluaa ja kannattaa, on eräänlainen auktoriteetti asian takana.

Minä olisin toivonut, että valiokunta olisi jättänyt määrärahan suuremmaksi. Se on supistanut sen 1,600,000 markkaan. Sillä ei missään tapauksessa saada muuta kuin Patrún parantolan sisustaminen ja kalustaminen, ja sotilaat jäisivät odottamaan suurempia tiloja. Jos Grankulla ostetaan, niin se voidaan heti panna käyntiin ja pahin epäkohta voidaan sen kautta heti poistaa.

Ed. J. Linna: Täällä on sosiaalidemokraattien taholta tänä iltana jo tuotu esille niitä räikeitä epäkohtia, jotka ovat nykyjään vallitsemassa meillä armeijassa sairashoidon alalla, ja numeroilla todisteltu, että keuhkotautiparantola olisi aivan välttämätön ja tarpeellinen. Mutta koska asia on tärkeä, niin on syytä tässä

yhteydessä tuoda esille muutamia sellaisia tapauksia, jotka osoittavat, että meillä sairashoito sotalaitoksessamme on varsin huonolla kannalla.

On nimittäin käynyt sillä tavalla, että meillä keuhkotautia sairastavia sotilaita on sotalaitoksessa pidetty pitkän aikaa ja sieltä laskettu sitten kotiansa, voisinpä sanoa, odottamaan kuolemaa. Niinpä tällainenkin yksi tapaus, jonka tahdon tässä tilaisuudessa mainita, sattui viime talvena maaliskuussa. Autopataljoonassa palvelut sotilas Jalmari Ahlstedt, kotoisin Nurmijärveltä, joka oli palvellut armeijassa 9 kuukautta, sairastui keuhkotautiin ja sen jälkeen hänet lähetettiin kotiinsa odottamaan kuolemaa. Kun ei ollut mahdollista saada tätä sotilasta sijoitetuksi mihinkään keuhkotautiparantolaan, ei ollut muuta keinoa kuin lähettää hänet kotiinsa saamaan sitä hoitoa, mitä köyhä koti voi tällaiselle potilaalle tarjota. Tämä samainen sotilas sai täällä kotonsa taistella kokonaista 5 kuukautta elämän ja kuoleman välillä, ennenkuin kunnan köyhäinhoitolautakunta onnistui hankkimaan hänelle paikan Nummellan parantolassa. Kun ottaa vielä huomioon sen seikan, että hänen vanhempansa ovat köyhiä, eivätkä siis omista edes asuntoa, vaan asuvat ahtaassa vuokrahuoneessa, jossa samalla kertaa asui isoäiti ja kaksi alaikäistä, sisar ja veli, tällaisessa huoneessa ei voida tällaiselle potilaalle antaa minkäänlaista sairashoitoa. Siinä ei ole edes mahdollisuutta saada raitista ilmaa puhumattakaan muusta sairashoidosta. Senjälkeen kun köyhäinhoitolautakunta onnistui pitkien ponnistelujen kautta saamaan paikan Nummellan parantolaan ja vajaan kaksi kuukautta on saanut jo täällä sairashoitoa, niin on hänen tilansa jo paljon parantunut. Tiedustellessani viime sunnuntaina tämän potilaan tilaa, mainittiin, että on hyviä toiveita hänen tervehtymisestään. Asianlaita on siis tällä tavoin, että armeijassa keuhkotautiin sairastuneet sotilaat lähetetään kotiseudullensa. Useinkin vielä nämä sotilaat ovat varattomia ja joutuvat näin ollen kuntien köyhäinhoidon varaan ja useinkin tämä köyhäinhoidon antama apu viipyy niin pitkän aikaa, että tauti on ehtinyt jo kehittyä niin pitkälle, että potilaan parantamista ei enää useassa tapauksessa voida ajatellakaan, silloin kun hän pääsee saa-

maan varsinaista lääkärinhoitoa. Mainitsen vain tapauksen, joka sattui pari vuotta takaperin. Köyhä pienviljelijän poika sairastui asevelvollisuuttaan suorittamassa ollessaan keuhkotautiin. Sieltä lähetettiin kotiinsa, jossa hänen vanhempansa eivät ryhtyneet potilaan suhteen mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin. Potilas sai täällä köyhässä kodissa taistella muutaman kuukauden ja kuolema hänet sitten pelasti. Sotalaitoksessa ei ollut mahdollisuutta saada tälle, sotilaalle sairaanhoitoa, vaan hänet täytyi lähettää kotiinsa kuolemaan, joka kuolema mahdollisesti ei olisi tullut, jos ajoissa olisi saatu riittävästi kunnollista lääkärinhoitoa.

Tiedossani on useita sellaisia tapauksia, jolloin sotilas on saanut odottaa sairaalaan pääsyä niin kauan että kun hän on lopulta onnistunut pääsemään sairaalaan, ei enää ole paraallakaan lääkärinhoidolla voitu pelastaa, vaan on joutunut ennenaikaisen kuoleman uhriksi. Tämän johdosta olisikin odottanut, että valtiovarainvaliokunnan enemmistö olisi hyväksynyt hallituksen esityksen. Mutta näyttää siltä, että valtiovarainvaliokunnan porvarillinen enemmistö ei ole tahtonut ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin näiden tällaisten epäkohtain poistamiseksi, jotka ovat olemassa miedän sotalaitoksessamme koska tänä iltana täällä tältä paikalta on jo numeroilla todistettu, että keuhkotautia sairastavain sotilaiden luku on armeijassamme tavattoman suuri.

Olisi odottanut, että valtiovarainvaliokunta olisi yksimielisenä hyväksynyt tämän hallituksen esityksen, että olisi nopeasti voitu saada sellaista tehokasta apua, joka tällaisessa tapauksessa pitäisi näille sotilaille saada, sillä eihän voida jäädä tällaisissa tapauksissa vartomaan monia kuukausia niinkuin tämäkin mainitsemani esimerkki osoittaa. Yli viisi kuukautta täytyi sotilaan odotella kotonaan ennenkuin pääsi sairaalaan saamaan lääkärinhoitoa. Sinä aikana ehtii jo useinkin tauti sille asteelle että sitä on mahdoton parantaa. Koska nykyjään ei ole armeijalla mahdollisuutta sijoittaa näitä sotilaita saamaan kunnollista lääkärinhoitoa muuten kuin perustamalla uusia parantoloita, on valtiovalan ryhdyttävä näitä parantoloita perustamaan eikä siinä olisi minun mielestäni eduskunnan ryhdyttävä et-

simään sellaisia verukkeita kuin täällä tänä iltana on tuotu esille oikeiston taholta, että paikka, jota hallitus on ehdottanut, ei ole tähän tarkoitukseen sopiva. Kyllä kai siellä ainakin voidaan antaa tehokasta apua tällaiseen tautiin sairastuneille, että useat voidaan saada parhaassa miehuuden iässä pelastetuiksi, jotka ovat varmasti kuoleman omia elleivät he pääse tätä sairaanhoitoa saamaan.

Minä rohkenen toivoa, että eduskunnan enemmistö hyväksyisi tämän hallituksen esityksen.

Ed. Ryynänen: Kun valtiovarainvaliokunta on esillä olevassa asiassa joutunut eduskunnassa syytettyjen penkille, olen minäkin tahtonut asiaan osallistuneena valtiovarainvaliokunnassa käydä hiukan puolustamaan valtiovarainvaliokunnan kantaa (Vasemmalla: Se on porvarien kanta!)

Täällä on tahdottu erikoisesti leimata valtiovarainvaliokunnan kannan määrääjäksi se, että valiokunnan enemmistö on yleensä armeijan olojen parantamiseen nähden kielteisellä kannalla ja eritoten tässä asiassa tahtonut vaikeuttaa hallituksen pyrkimyksiä näiden epäkohtien korjaamiseksi. Minä rohkenen kaikesta huolimatta vakuuttaa, että tällainen ei ole valiokunnan enemmistön tarkoitus ollut, vaan se on johtunut muista syistä. Täällä ovat ja ed. Härmä ja monet muut puheenvuoroissaan huomauttaneet niistä seikoista, jotka ovat määräävästi vaikuttaneet valtiovarainvaliokunnan kantaan. Minä pyydän sen lisäksi esittää vielä muutamia.

Minulle mieskohtaisesti on ollut varsin ratkaisevana tekijänä se seikka, että Grankulla on vanha rakennus, jota on kaupiteltu sopivana hyvin moniin eri tarkoituksiin. Sehän on, kuten eduskunnalle on tunnettu, esitelty sopivana kotitalousopettajataropistoksi, sitä on esitetty ja tarjottu Uudenmaan kuntien keuhkotautiparantolayhtymälle ja nyt sille vasta löytyy sopiva haudausmaa puolustuslaitoksen yhteydessä, sillä siellähän on ennestään jo huomattavan paljon vanhoja rakennuksia olemassa. Minä en tahtois olla mukana enää puolustuslaitokselle lisää vanhoja, epäkelpoja rakennuksia hankkimassa. Minä puolestani olisin taipuvainen myöntämään varat uuden sairaalan rakentamiseen, kun ero hinnassakaan ei ole kovin suuri. Täällä on jo mainittu,

että Grankullan parantolassa sairassijaa kohti tulee hinnaksi 70,000 mk ja uudessa rakennuksessa noin 80,000 mk.

Nämä seikat ovat vaikuttaneet ratkaisevasti minun kantaani, ja osaltani vaikuttanut valtiovarainvaliokunnan kannanottoon. Jos eduskunta tahtois kiireellisesti tätä asiaa eteenpäin viedä, niin olisi hyvä tilaisuus järjestää parantola laajemmassa mittakaavassa kuin mitä hallitus esittää Patrun eli Valkeakukan parantolaan.

Hallituksen esityksen perusteluista käy jo selville, että Patrun parantola, jos se sisustettaisiin 140 sairassijalle, tulisi maksamaan noin 5 miljoonaa. Siis samalle sairaamäärälle Patruun sijoittamalla saataisiin hiukan halvemmalla kuin mitä Grankullaan ja Patruun, kahteen paikkaan sijoittamalla saataisiin. Täällä on huomautettu, että Patruun olisi siitä syystä uhkarohkeata sijoittaa valtion varoja, kun sen omistusoikeus on epäselvä. Minä pyytäisin huomauttaa, että Patru kuului pietarilaiselle tuberkuloosiyhdistykselle, jota ei liene enää moneen vuoteen ollut olemassa ja on, kuten kai eduskunnalle on tunnettu, nykyisin ulkomaalaisen omaisuuden hoitokunnan huostassa ja todennäköisesti se aivan varmaan tulee jäämään valtion omaksi, niin ettei mitään pelkoa olisi, jos Patrun parantolaa laajennettaisiin niin suuressa määrässä kuin nyt näissä kahdessa eri sairaalassa tulisi olemaan sairassijoja. Ja niinkuin edustaja Härmä täällä jo mainitsi, erinäiset mielestämme pätevät asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, ettei Grankulla parantolaksi ole sopiva. Ja keskussairaalan sijoittaminen olisi sopivampi jo lääkäreinkin kannalta Tilkan sairaalan yhteyteen.

Nämä ovat olleet ne pääsyyt, jotka ovat vaikuttaneet, että valtiovarainvaliokunnan enemmistö on ottanut tällaisen kannan eikä se, että tähän asiaan olisi tahdottu ylimielisesti suhtautua.

Ed. P. Saarinen: Täällä ovat jo ne arvoisat edustajat, jotka ovat puoltaneet valtiovarainvaliokunnan kantaa, lausuneet, ettei valiokunnalla suinkaan ole mitään sanomista sitä tarkoitusta vastaan, jota hallitus ehdotuksellaan on tarkoittanut ja minulla onkin se käsitys, että suurin piirtein kai koko eduskunta tällaisen hyvän asian hyvästä tarkoituksesta on yksimielinen. Mutta sensijaan niiden käytännöllisten toi-

menpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta, joita hallitus esillä olevassa asiassa on ehdottanut, niiden suhteen on erimielisyyttä olemassa.

Kun minun mielestäni hallituksen esityksessä lausutut numerot uusien parantolain aikaansaamiseksi olivat liika korkeita, niin uteliaisuuteni heräsikin näin pitkälle, että otin vapauden tiedustella tuberkuloosinvastustamisyhdistykseltä, jolla kieltämättä tässä asiassa myöskin lienee asiantuntemusta että mitä tällaiset uudet sairaalat uudestaan rakennettuina tulisivat maksamaan. Sain silloin vastaukseksi, että kokemus on näyttänyt, että sellainen uusi tuberkuloosiparantola, joka on valmiiksi rakennettuna ja valmiiksi sisustettuna täyteen kuntoon ja jossa on 150 sairasvuodetta, tulee nykyjään suunnilleen maksamaan noin 10 miljoonaa markkaa eli vajaa 67,000 markkaa sairaasijaa kohti (Ed. Ryömä: 12 miljoonaa), niin, minä olen tänään saanut tällaiset tiedot. Hallituksen ehdotuksen mukaan tulisi Grankullan parantola, kuten täällä on useasti mainittu, maksamaan noin 5 miljoonaa eli runsaasti 71,000 markkaa sairaasijaa kohti. Näin ollen on minun mielestäni valiokunnalla tarpeeksi syytä lausua mietinnössään myös arvostelunsa Grankullan parantolan hinnan korkeudesta, koska kokemus on osoittanut, että uusi ja täysin tarkoitustaan vastaava keuhkotautiparantola voidaan täyteen kuntoon rakentaa ja sisustaa suunnilleen samaan hintaan kuin hallituksen ehdottama, ja ainakin jossain määrin tarkoitukseensa soveltumaton Grankullan sairaalakin kuntoon pantuna maksaisi. Siis on yhteiskunnan etujen mukaista, että tuollainen vähemmin harkittu ehdotus eduskunnassa hylätään ja tälle hyvälle tarkoitukselle esitetään joku paremmin tarkoitustaan vastaava ratkaisu.

Valiokuntaa ovat myöskin täällä esiintyneet herrat ministerit ja eräät muut vasemiston puhujat moittineet kylmäkiskoisuudesta tällaista hyvää asiaa kohtaan. Minä pyydän tämän syytteen torjua, sillä valiokunnan työt yleensä keuhkotaudin vastustamisasiassa jo tähänkin mennessä, vaikka ne ovat kyllä vielä keskeneräisiä, eivät suinkaan tällaista moitetta ansaitse. Minä voin vain lyhyesti todeta, että valiokunta on jo ensi käsittelyssä hyväksynyt varsin paljon miljoonia keuhkotaudin vastustamisen hyväksi. Todistukseksi tästä

mainitsen vain sellaiset luvut, kuin Keski-Suomen keuhkotautiparantolalle 2 miljoonaa, Pohjois-Karjalan keuhkotautiparantolalle 1.4 miljoonaa, Uudenmaan ruotsalaisten kuntien yhteiselle parantolalle 3 milj. markkaa j. n. e. sekä yleisinä avustuksina näille sairaaloille 12 milj. markkaa. Tämä siis todistaa, että henki suinkaan ei ole valiokunnassa vastainen tällaisille pyrkimyksille. Syy siihen, että on tässä asiassa tultu osaksi kielteiseen tulokseen, on se, että valiokunta ei ole pitänyt hallituksen ehdottamaa ratkaisutapaa kaikissa kohdin tarkoituksenmukaisena.

Herra sisäministerille pyytäisin huomauttaa, että lääkintöhallituksen ehdotus tosiasiassa on, että Patrun parantola laitettaisiin kuntoon 140 sairaasijaa sisältäväksi sairaalaksi eikä lääkintöhallitus suinkaan puolla asiaa siten ratkaistavaksi, että Grankulla tähän tarkoitukseen ostettaisiin.

Herra sisäministeri mainitsi Grankullan parantolan vanhaan rakennukseen nähden, että se on rakennettu ilmansuuntiin katsoen siten, että siinä jokainen huone saa osan päivästä aurinkoa. Se on siis tasapuolinen kaikkia kohtaan. Mutta minä olen kuullut ammattimiehiltä, että keuhkotautipotilaat eivät siedä auringonsaannissa annostelua, vaan niille on annettava kaikki se aurinko, mikä mahdollisesti saatavissa on. Tässä kohdin ei siis sovi puolustaa puolueettomuutta, vaan on katsottava yksinomaan sairaiden etua.

Ed. Ingman: Mielestäni on erinomaisen vaikeaa sen, joka ei ole erikoisasiantuntija sillä alalla, josta nyt on puhe, muodostaa itselleen varmaa käsitystä tässä asiassa. Täsähän seisoo hallitus valtiovarainvaliokuntaa vastaan, armeijan entinen ylilääkäri nykyistä ylilääkäriä vastaan, ja meidän pitää sitten sanoa, kuinka asia on ja tehdä päätöksemme sen mukaan. Kun tämä asia asiallisesti on näin vaikea, niin minä olisin pitänyt suotavana, että valtiovarainvaliokunta tästä asiallisesta puolesta, nimenomaan Grankullan parantolan ostamisesta, olisi kuullut talousvaliokunnan mielipidettä. Sillä sehän on talousvaliokunnassa valmistettu se ponsi, tietääkseni, jonka eduskunta sittemmin hyväksyi ja joka on aiheuttanut tämän hallituksen esityksen. Olisi silloin ollut luonnollista, että talousvaliokunta myöskin tämän asian asiallisesta puolesta olisi antanut

lausuntonsa. Mutta valtiovarainvaliokunta ei ole sitä pyytänyt, vaan se on ratkaissut asian oman harkintansa mukaan. Ja tunnettuahan on, että valtiovarainvaliokunnan täytyy tuntea kaikki asiat ja osata ne ratkaista kysymättä keltään mitään asiallista selvitystä. Minä en myöskään uskalla tehdä ehdotusta siitä, että nyt perästäpäin kuultaisiin talousvaliokunnan mielipidettä tästä, koska minä pelkään, että ed. Schauman huomaisi siinä yrityksen päästä hallituksen kimppuun. Nyt täytyy ratkaista asia sen selvityksen perusteella, minkä valtiovarainvaliokunta antaa. Ja kun valtiovarainvaliokunta näin päättävästi lausuu, että Grankulla ei ole sovelia tähän tarkoitukseen eikä sentähden ostettava, niin täytyy kai alistua tähän. Mutta minun mielestäni olisi kuitenkin valitettava, jos tästä olisi seurauksena, että itse asia, nimittäin sen sairaspaike määrän saanti, jota hallituksen esitys tarkoittaa, nyt lykkääntyisi siihen, kunnes joku komitea on antanut lausuntonsa joka kuuluukin olevan lausunto aivan toisesta asiasta, kuin mistä valtiovarainvaliokunta ilmoittaa sen olevan. Sentähden olisi, samalla kun nyt täytyy hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotus, tehtävä siihen eräs lisäys, joka osoittaisi, ettei eduskunta suinkaan siitä syystä, että se ei harrastaisi asiaa, ole jäänyt puolinaiseen päätökseen, vaan että päinvastoin tätä asiaa erinomaisesti eduskunnassa harrastetaan. Minä sentähden, vaikka tiedänkin, että minun lisäysehdotuksen ei ole mieluisia, rohkenen ehdottaa, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön loppuun lisättäisiin seuraava lausunto: „Kun eduskunta ei ole voinut hyväksyä ehdotusta Grankullan parantolan ostamisesta puhealaiseen tarkoitukseen, on eduskunta sen ohessa päättänyt kehoittaa hallitusta edelleen harkitsemaan kysymystä toimenpiteistä lisätyn parantolahoidon hankkimiseksi tuberkuloosisairaille puolustuslaitoksessa sekä mahdollisimman pian antamaan eduskunnalle asiasta tarpeellisen esityksen.”

Ed. Oksanen: Tässä eduskunnassa ei varmaankaan ole muuta kuin yksi mielipide siitä, että tämmöistä parantolahoitoa, josta nyt on kysymys, mitä kiiruimmin on koetettava keuhkotautiin sairastuneille sotilaille hankkia, mutta siitähän täällä on erimielisyyttä, onko Grankullan parantola juuri se, joka valtiolle tätä tarkoitusta varten olisi

ostettava. Täällä on esitetty useita painavia syitä Grankullan parantolan ostoa vastaan. Tärkein mielestäni on se, että Grankullan ilmasto ei ole sellainen, että se sopii keuhkotautiparantolalle. Sehän on varsin kostea varsinkin syksyllä ja keväällä ja sitä paitsi on aivan parantolan lähellä suuri suo. Helsingin läheisyydessä, sisämaahan päin, olisi varmaankin monta paljon edullisempaa seutua tällaiselle parantolalle ja kun rautatieliikenne on siksi hyvä, niin onhan aivan toisarvoinen kysymys, onko parantola muutaman tunnin matkan päässä kauempana kuin Grankulla. Nyt sanotaan, että uusi parantola tulee paljon kalliimmaksi, ja sehän on epäilemättä totta, niinkuin täällä on osoitettukin, mutta suoranaista valtion varojen tuhlaamista on mielestäni se, että ostetaan parantola sellaisesta seudusta, jossa puuttuu keuhkotautisille tärkein paraneamisen ehto nimittäin sopiva ilmasto. Rakennettakoon mieluummin esim. juuri Tilkan yhteyteen lisä-osasto, mutta varsinainen parantola olisi saatava jonnekin ilmaston puolesta edullisempaan seutuun kuin mitä Grankulla on.

Yhdyn ed. Ryynäseen ja ed. Saariseen siinä, että rakennettakoon mieluummin uusi parantola, joskin se tulee jonkun verran kalliimmaksi. Yhdyn kannattamaan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta lisäykseksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön.

Ed. Latva: Tämä käsiteltävänä oleva kysymys parantolahoidon hankkimiseksi keuhkotautia sairastaville Suomen armeijan sotilaille on kysymys, joka toteutettuna hallituksen ehdottamalla tavalla on tärkeä ei ainoastaan armeijassa oleville sotilaille, vaan koko Suomen kansalle. Kuvaavana tämän kysymyksen käsittelyssä on se, että sitä porvarillisella taholla vastustetaan. Täällä ovat useat porvariston edustajat esittäneet asiattomia verukkeita, joiden verukkeiden takaa huomaa heidän todellisen kantansa, joka on: Sotilaille tässä maassa on annettava velvollisuuksia, mutta ei mitään oikeuksia. Porvarillisella taholla ollaan aina täynnä pyhää uhrautumisen innostusta silloin, kun täällä eduskunnassa on kysymys satojen miljoonien markkojen myöntämisestä sotavarustelujen lisäämiseksi. Nyt kun on kysymys sotilaitamme ja koko Suomen kansaa uhkaavan suuren vaaran torjumisesta, nimittäin keuhkotaudin vas-

tustamisesta, on porvaristo asiassa eri mieltä. Minä uskallan väittää, sillä olen itse ollut asevelvollisena tämän maan armeijassa, että puutteellisen sairashoidon, puutteellisen ravinnon y. m. vaikutuksesta saamani asevelvollinen, joka kutsuntatilaisuudessa ehkä on ollut terve, asevelvollisuuttaan suorittaessaan keuhkotaudin idun ruumiiseensa. Tauti on useammassa tapauksessa esiintynyt vasta palveluksen päätyttyä, mutta suurin vainolainen on keuhkotauti, jos se alkaa miestä rasittaa sotapalveluksen kestäessä sillä sairashoidon armeijassa on mitä alkuperäisimmällä asteella. Kutsuntatilaisuuksissa sanovat lääkärit, jos tarkastettava alos valittaa heikkoa terveystään: „Sotaväessä te paranette, siellä te saatte raitista ilmaa ja liikuntaa”. Suuri yleisökin on valitettavasti osaltaan tässä samalla kannalla. En väitä sitä, etteikö moni esim. sisätoimissa siviilissä työskentelevä saisi sotaväessä raitista ilmaa ja liikuntaa, mutta tämän raittiin ilman saamisella on myöskin rajansa. Silloin kun minä suoritin asevelvollisuuttani, oli esim. n. s. aamupesulle mentäessä käytännössä sellainen tapa, että oli peseydyttävä puolialastomana, toisin sanoen yläruumis paljaana. Pesuhuoneessa, jossa joka aamu oli kaikki ikkunat auki ja jonne talvisaikaankin oli mentävä, kun ulkona oli noin 30:kin asteen pakkas, saivat monta kertaa, kun tämä pesuhuone oli pieni, useat sotilaat odottaa kylmästä kohmetuksissa pesuammeen ääressä vuoroaan. Sellainen sotilas, joka siviilielämässä ollessaan on urheilullinen, saattoi kyllä tällaisen aamupesun kestää, mutta on otettava huomioon, että ruumiinrakenteeltaan heikoimmat saivat näissä aamupesuissa ikuisen taudin itselleen. Toivonkin, että varsinkin hallituksen toimesta kiinnitettäisiin lääkärin ja ylempien sotilaspäälystön huomiota esimerkiksi tähän epäkohtaan ja perhaimman käsityksen nämä lääkärit ja päällystöstä saavat tästä kysymyksestä. Jos ne menevät itse sotilaiden mukana näille aamupesuille. Silloin he tulevat vakuutetuiksi siitä, että tällainen toimenpide ehdottomasti on epäterveellistä. Kannatan hallituksen esitystä ja toivon, että se tulisi myöskin hyväksytyksi.

Valtiovarainministeri Ryömä: Minä vaan lyhyesti pyydän huomauttaa niiden lausuntojen johdosta, joita täällä esitettiin

Grankullaa vastaan ilmastolliseen puoleen nähden, että esimerkiksi Tanskassa oleva Veilefjordin parantola, joka on maailman kuuluisimpia, on hyvin lähellä meri-ilmaa, jotenka ei senvuoksi suinkaan Grankullaa voida vastustaa. Toinen asia on rahallinen puoli.

Ed. Niukkanen: Minun käsittääkseni olisi sopivin tapa järjestää nämä puheenaolevat 140 sairassijaa se, että Patrun parantola, myöskin sen keskentekoinen osa, laitettaisiin valmiiseen kuntoon. Kuten täällä on huomautettu, niin siinä on seinät ja katto valmiit ja m. m. akkunat ja ovet ovat valmiina, vaikka ei ole laitettu päälle. Täällä huomautettiin, ettei ole takeita siitä, että tämä parantola tulisi jäämään valtiolle ja että tämä varmuus voidaan saada vasta vuonna 1930. Minun käsittääkseni tämä tulee jokseenkin varmasti jäämään valtiolle, sillä sellaista yhdistystä, joka tämän aikoinaan on omistanut, ei voi enää olla olemassa. Nystyrätautien vastustamisyhdistys, joka sen on omistanut, on ollut rikkaiden pietarilaisten yhdistys ja sellaiset yhdistykset ovat tietääkseni kaikki Venäjällä lakkautettu. Näin ollen siis tällä laitoksella ei ole olemassa omistajaa ja se tulee senvuoksi jokseenkin varmasti jäämään lopullisesti valtion hallintaan. Vaikka kävisi silläkin tavalla, että se ei jäisi lopullisesti valtiolle, niin ulkomaalaisten hoidotta olevaa omaisuutta koskevan lain mukaan, ennenkuin omaisuus luovutetaan omistajalle takaisin, hänen on maksettava kaikki omaisuuden korjaukseen ja hoitoon pannut kustannukset. Jos valtion varoilla tämä keskeneräinen osa korjattaisiin ja valmistettaisiin, samoin kuin valmis osa korjataan, nousisivat kustannukset siihen määrään, ettei mikään venäläinen yhdistys voisi ajatellakaan lunastaa sitä takaisin valtiolta.

Ed. J. F. Aalto: Pidän hallituksen esitystä oikeaan osuneena ja siis kannatettavana. Mutta siitä huolimatta ei ole haitaksi, vaikka ryhdyttäisiin pidemmällekin tähtääviin toimenpiteisiin tällä alalla. Olen senvuoksi ajatellut, että siitä huolimatta tuleeko hallituksen esitys hyväksytyksi tai asettuuko eduskunnan enemmistö valtiovarainvaliokunnan mietinnön kannalle, voisi senlaatuinen ponnin hyväksyä, jonka

ed. Ingman ehdotti. Minulla oli aikomus tehdä ponsiehdotus, jossa sanottaisiin, että eduskunta kehoittaa hallitusta ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin sotilaiden tuberkuloosihoidon edistämiseksi antamalla esityksen Patrun sairaalan laajentamisesta. Mutta kun minä ymmärsin, että ed. Ingmanin ehdotus tarkoitti samaa, vaikka sanamuodoltaan oli vähän toisenlainen, en senvuoksi katso tarpeelliseksi tehdä uutta ehdotusta. Mutta sensijaan kannatan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta, jos ei siihen sisällynyt hallituksen esityksen hylkääminen. Minä nimittäin sain siitä sen käsityksen, että se oli irrallinen.

Puolustusministeri Hei nonen: Ed. Schauman sekä eräät muutkin arvoisat edustajat ovat tämän keskustelun kuluessa kiinnittäneet huomiota armeijan sairashoittoon yleensä. Myönnän, että tämän käsitelyn yhteydessä on siihen ollut aihetta. Ed. Schauman on keskustelussa maininnut pari valitettavaa tapausta, toinen rakuuna Sohlmanin juttu ja toinen sotamies Heimon kuolema, mikä tapahtui aamuvoimistelun kestäessä. Vaikka nämä kumpainenkin tapaus ovat tavallaan syrjässä nyt käsiteltävänä olevasta kysymyksestä, katson kuitenkin velvollisuudekseni herra puhe miehen luvalla kosketella hiukan tätä kysymystä, koska tämä on ainakin jossakin suhteessa nyt käsiteltävään kysymykseen. Mitä rakuuna Sohlmanin asiaan tulee, mistä ed. Schauman täällä mainitsi, tahdon mainita, että tämä asia on loppuun tutkittu ja syylliset asetettu sota-oikeuden eteen. Mutta tämän kysymyksen yhteydessä on kyllä tullut ilmi seikkoja, jotka aiheuttavat erinäisiä toimenpiteitä puolustusministeriön taholta. Näitten toimenpiteitten valmisteluun on jo ryhdytty ja ne tulevat aikanaan julkisuuteen.

Sitävästoin sotamies Heimon juttu on vielä keskeneneräisenä sentakia, että tutkimusta ei ole vielä voitu saattaa loppuun, niin että siinä suhteessa minä en voi antaa vielä mitään selvitystä. Mutta minä vakuutan, että nykyinen hallitus on alusta saakka kiinnittänyt sotilaiden terveydenhoitoon, asunto-oloihin ja kohteluun suurta huomiota, ja tehnyt tässä suhteessa sotaväen päällikölle ehdotuksia, joista osa jo on johtanut toimenpiteisiin.

Nämä ikävät tapaukset, jotka nyt ovat

tulleet julkisuuteen, eivät onneksi kuitenkaan osoita sitä, että armeijassa todella asiat olisivat näin huonot. Minä toivon, että tutkimus on osoittava, että nämä ovat valitettavia yksinäisiä tapauksia ja että tilanne yleensä on vuosi vuodelta parantunut ja on edelleen paraneva. Mutta näissä asioissa ei yleensä päästä niin nopeasti eteenpäin kuin olisi toivottavaa. Vakuutan siis, että hallitus ja puolustusministeriö on mielihyvällä ottava vastaan ne toivomukset, mitä eduskunta tässä suhteessa on lausunut ja hallitus toivoo eduskunnan myötävaikutuksella saattavansa myöskin oloihin niin nopeasti ja niin suuren korjauksen kuin mahdollista.

Ed. M a n t e r e: Koska minustakin olisi suotavaa, että eduskunta selvemmin kuin mikä käy esiin valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, ilmaisisi hyvän halunsa edistää ja pikaisesti edistää puheenaolevan parantolahoitoiden kehittämistä, niin pyydän kannattaa ed. Ingmanin ehdotusta ja suosittaa sitä eduskunnan hyväksyttäväksi. Mikäli minä voin ymmärtää, on ehdotus hyvässä sopu-soinnussa valtiovarainvaliokunnan mietinnön kanssa, mutta ilmituo selvemmin sen ajatuksen, että tässä olisi nopeasti toimenpiteisiin ryhdyttävä.

Ed. S c h a u m a n: I sitt först avgivna yttrande nämnde försvarsministern att fallet Sohlman, för att använda ett kort uttryck, berodde på avsaknaden av sanatorier för tuberkulösa i armén. Att detta icke var riktigt, torde hr försvarsministern numera hava insett, ty hans senare yttrande hade en annan karaktär. Fallet Sohlman berodde i själva verket helt och hållet därpå, att vederbörande militärbefäl icke fäste avseende vid ett av militärläkare utfärdat intyg därom att Sohlman, redan när han inträdde i sin trupp, led av utbildad tuberkulos. Om det hade funnits ett sanatorium då, så skulle ju detta icke på något vis hava inverkat på saken som sådan, såsom jag har tagit den, såsom den bör tagas, såsom hr försvarsministern numera också har tagit den.

Det som uppenbarligen är det största missförhållandet vid det nuvarande militärbesiktningsväsendet är det, att militärläkarena utgå från att den, som utgiver sig vara sjuk, även om han har ett intyg av en civil-

läkare, är en simulant. Det tyckes vara ett axiom för militärläkarena att man har att göra med en simulant, då någon uppgiver sig vara sjuk. Det är med detta system, som jag tror att man måste bryta, och jag skulle särskilt vilja lägga hr försvarsministern på hjärtat, att de instruktioner, som utfärdas åt militärläkarena, böra vara sådana, att man icke utgår från den förutfattade meningen i varje enskilt fall att den värnpliktige är en simulant.

Det andra stora missförhållandet är — om jag är rätt underrättad, om den tidning, på vilken jag har stött mig, är riktigt underrättad — den omständigheten, att trupp-kommendör handlar alldeles oberoende av läkarnas utlåtanden, att med andra ord militärläkarnas befogenheter äro konsultativa. Jag hade väntat mig att få en bestämd upplysning av hr försvarsministern därom, huru det förhåller sig i denna sak, ty jag är själv osäker om det verkligen förhåller sig så som tidningen Huvudstadsbladet har vid förfrågningar hos vederbörande myndigheter fått erfara. Om emellertid så är förhållandet, så borde också i detta avseende en rättelse fås till stånd. Och om dessutom åt civilläkares intyg gives fullt vitsord, så böra vi kunna komma därhän att vi icke hava så många faktiska sjuklingar i armén, för vilka vi sedan behöva sörja genom inrättande av sanatorier och andra sjukhus. Jag tror, utan att ha framställt några förslag eller gjort några yrkanden, att stämningen inom kammaren är ganska enig därom, att, om det förhåller sig så som jag här har uppgivit, och jag tror att de uppgifter jag erhållit äro riktiga, bör en ändring fås till stånd.

Vad slutligen själva frågan om tuberkulossanatorier beträffar, och om det anslag, som härför äskas av regeringen, så vore jag för min del böjd att bifalla regeringens proposition. Jag har icke kunnat finna, att de, som hava motsatt sig propositionen, skulle kunnat angiva någon möjlighet att ordna saken snabbt på ett annat sätt än det som regeringen har föreslagit, och då så är förhållandet, och då också Finlands läkareförbund 1925 har riktat en skrivelse till regeringen med anhållan om att så rikliga medel som möjligt måtte ställas till förfogande för tuberkulosens bekämpande inom armén, tycker jag att vi gjorde bäst uti att nu antaga regeringens proposition och icke an-

taga statsutskottets betänkande med det platoniska tillägg, som rdgsm. Ingman här har föreslagit och i vilket jag icke denna gång vädrar någon politisk biavsikt.

Sisäasiainministeri Puro: Eräät edustajat ovat täällä tehneet vertailuja Grankullan parantolan hinnasta sairavuodetta kohti niihin hintoihin, millä mahdollisesti olettamuksien mukaan voitaisiin uusi parantola rakentaa. Nämä hintojen vertailut ovat joka tapauksessa ontuvia, ellei niitä toimiteta sangen yksityiskohtaisesti määrätyillä perusteilla. Parantolan hinta tulee sangen suuresti riippumaan siitä maa-alueesta, jolle se rakennetaan. Grankullassa on maa sangen kallista ja hallituksen mainitsemaan hintaan sisältyykin maa-alueen hintaa noin 1,100,000 markkaa. Grankullassa maksetaan maasta noin 12 mk. neliömetriltä. Jos jätämme maa-alueen hinnan huomioonottamatta, tulisi Grankullan hinaksi rakennuksineen, sisustuksineen ja kalustuksineen 53,000 markkaa sairaspaiikka kohti. Kallis maa-alue korottaa hinnan siihen määrään, että Grankulla hallituksen esityksen mukaisesti tulisi maksamaan noin 68,000 markkaa sairaspaiikka kohti. Jos siis vastaavan suuruinen uusi sairaala rakennettaisiin saman hintaiselle maa-alueelle, niin epäilemättä sen rakennuskustannukset sairaspaiikka kohti tulisivat olemaan paljon korkeammat, kuin mitä eräät edustajat ovat täällä maininneet.

Grankulla on esitetty ostettavaksi sen vuoksi, että puolustuslaitoksen taholla on pidetty erikoisen tärkeänä parantolalaitoksen saamista Helsingin likelle. Tämä näkökohta on asiassa ollut siksi ratkaiseva, että Grankullan ostamista, huolimatta siitä, että maa-alueen hinta onkin kallis, on ehdotettu. Tuntuisi sitäpaitsi siltä, että tämän maa-alueen omistaminen niin tärkeällä paikalla kuin Grankullassa, olisi valtiolle kyllä suotava.

Täällä on puheenvuoroissa mainittu myöskin, että Grankullan rakennus ei olisi kylläinen. En tiedä, mihinkä asiantunteemukseen tällaiset lausunnot perustuvat, sillä lääkintöhallitus lausuu, että parantolan rakennukset ovat hyvässä kunnossa. Niinkään on täällä mainittu, että Grankullassa ilmastosuhteet olisivat epäedulliset. Sen johdosta on mainittava, että Grankullan parantola sijaitsee sangen korkealla pai-

kalla, muistaakseni, tämän seudun, kaikkein korkeimmalla paikalla. Ja vielä on huomattava, että lääkintöhallitus lausunnotaan ei Grankullan ilmastosuhteita vastaan tee vähintäkään muistutusta. En siis tiedä, minkälaisiin havaintoihin tai lausuntoihin perustuvat ne väitteet, jotka on tehty Grankullan ilmastosuhteiden epäedullisuudesta.

Kun minusta ei täällä käydystä keskustelusta ole käynyt selville, että eduskunnan taholta osoitettaisiin joku muu sopiva keino sairaalahoidon aikaansaamiseksi puolustuslaitoksen henkilökunnalle mahdollisimman pikaisesti, jota eduskunta aikaisemmin hyväksymässään anomuksessa on pitänyt erittäin tärkeänä, niin minusta tuntuu, että hallituksen esityksen vastustamiseen ei olisi aihetta, vaan että asia saisi paraan ja kiireellisimmän ratkaisun, jos hallituksen esitys sellaisenaan hyväksyttäisiin.

Ed. Puittinen: Täällä hallituksen esityksen vastustajat ovat aivan yhtä onnisti vastustaneet esitystä kuin valtiovarainvaliokunnan enemmistökin on asiaa vastustanut. Näiden vastustajain omat lausunnot kumoavatkin heidän tekemänsä väitteet. Täällä ed. Härmä toi tämän asian vastustamiseksi eräitä seikkoja esiin. Hän ensinäkkin viittasi siihen, että on olemassa eräs komitea, joka suunnittelee tässä suhteessa yhtenäistä työtä. Sisäasiainministerin antama selitys tämän väitteen kokonaan kumosi, väitteen, joka on myös valtiovarainvaliokunnan perusteluissa. Edelleen ed. Härmä y. m. vetäytyivät entisen armeijan ylilääkärin selän taakse. Minulla on ollut kunnia asianomaisessa jaostossa tutkia tätä kysymystä, enkä minä ole nähnyt minkäänlaista lausuntoa entiseltä armeijan ylilääkäriltä. Paljon mahdollista että hän on sen saattanut sanoa suullisesti ed. Härmälle y. m. Mutta kun ed. Härmä vetoaa entisen armeijan ylilääkärin lausuntoon siinä suhteessa, että hän olisi sanonut, että Tilkkaan voitaisiin rakentaa uusi rakennus tätä tarkoitusta varten, niin tämänkin väitteen ed. Härmä omalla lausunnollaan kumosi. Hän luki täällä — oliko se nyt asianomaisen aloitteen perusteluista vai eduskunnan vastauksesta — m. m. semmoista, jotain siihen tapaan — sanat saattoivat olla hiukan toisessa järjestyksessä — että kun sisämaasta siirtyä asevelvollinen tänne rannikkoseudulle, niin ylipäänsä hän on taipuvainen saamaan keuhkotautitartunnan. Totta kai nyt Tilkka

on vielä lähempänä meren rannikkoa kuin kyseessäoleva Grankullan parantola, niin että ed. Härmä kumosi omalla lausunnollaan tämänkin väitteensä.

Ed. Ryynänen täällä asettui aivan samalle jalustalle ja hän sanoi olevansa erittäin lämmin tällöin yritysten kannattaja, mutta ei olisi halukas ostamaan vanhaa rakennusta tarkoitukseen. Mutta miksei ed. Ryynänen sitten tehnyt jotain ehdotusta siihen tapaan, kun hän lämpimästi kannatti, että olisi osoittanut hallitukselle jonkun määrärahan, joka olisi käytettävä sanottuun tarkoitukseen? Siis teoriassa vain lämmin kannattaja, mutta käytännössä vallan toista. Mutta ed. Ryynänenkin kumosi oman väitteensä siinä, kun hän sanoi, ettei hän vanhaan menisi panemaan varoja, mutta ed. Ryynänen menisi panemaan varoja Patrun parantolaan. No tässähan nyt on väitetty sitä, että se saattaa tulla valtiolle kolmen vuoden päästä. Minäkin sanon, että se saattaa tulla. Kun on vielä aikaa kolme vuotta, ennenkuin valtio pääsee sen omistajaksi, siinä saattaa olla myös semmoinen mahdollisuus, että valtio ei pääsekään siihen omistajaksi. Mutta nyt tähän oltaisiin taipuvaisia panemaan varoja kiinni.

Ed. Ingman on kyllä löytänyt tässä vastustamisessa pelastuksen. Hän tahtoo puukeutua jonkun ponnen taakse. No, kyllähän sekin on jonkunmoinen lohdutus. Mutta minä sanoisin, että kun eduskunta on kiirehtinyt hallitukselta jo tässä suhteessa esitystä ja hallitus on sen antanut, nyt hallituksen esitys hylätään ja asetutaan taas jonkun ponnen taakse, josta tulevaisuudessa kun siitä tulee ehkä hallitukselta esitys, saatetaan taasen sen tarkoituksenmukaisuudesta käydä riitaa. Kyllä tämä ed. Ingmanin esittämä ponsi se saattaa jollain tavalla vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen siinä suhteessa, että onhan asialle osoitettu myötätuntoa, mutta kun asia taasen tulee esille ja on kysymys varojen myöntämisestä, niin silloin taasen siitä, kuten sanottu saatetaan riidellä. Tahdon vain tällä todeta, että ne vastustamisperusteet, joilla asiaa on vastustettu, ne ovat yhtä heikkoja kuin valtiovarainvaliokunnankin perusteet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tabell useiden kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi hallituksen

esityksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tabellin ehdotukseksi. Ed. Ingman on ed. Oksasen ynnä muiden kannattamana ehdottanut, siinä tapauksessa että valiokunnan mietintö tulee hylätyksi, liitettäväksi siihen seuraavan lausunnon: „Kun eduskunta ei ole voinut hyväksyä ehdotusta Grankullan parantolan ostamisesta puheenalaiseen tarkoitukseen, on eduskunta sen ohessa päättänyt kehoittaa hallitusta edelleen harkitsemaan kysymystä toimenpiteistä lisätyn parantolahoidon hankkimiseksi tuberkuloosisairaille puolustuslaitoksessa sekä mahdollisimman pian antamaan eduskunnalle asiasta tarpeellisen esityksen.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Tabellin ehdotuksen ja valiokunnan mietinnön välillä ja jos tässä äänestyksessä valiokunnan mietintö voittaa, niin äänestetään sitten, siitä hyväksyykö eduskunta ed. Ingmanin lisäysehdotuksen. Jos ed. Tabellin ehdotus voittaa, ei ed. Ingmanin ehdotus ymmärteäkseeni voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Menettelytapaa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Tabellin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tabellin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (94 — 86 — 01 — 18).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

2) Äänestys ed. Ingmanin lisäysehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy ed. Ingmanin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (128 — 36 — 07 — 28).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Ingmanin lisäysehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) asia.

8) Ehdotus laiksi välimiesmenettelystä.

Hallituksen esityksen n:o 10 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

9) Talon ostamista Suomen Genèvessä olevalle lähetystölle

koskeva hallituksen esitys n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Valtion laivarahaston perustamista ja käyttämistä

koskeva hallituksen esitys n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi sähkölaitoksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi eräiden osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tilinpäätösten julkisuudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

13) Hallituksen kirjelmän johdosta koskeva vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksyttyä, vahvistamatta jäänyttä ehdotusta laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelamisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; ja

14) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 15) asia.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11.02 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

16. Perjantaina 14 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

Ainoa käsittely:

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jäänyt ehdotus laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6; mainittu lakiehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7 vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksestä

Siv.

566

580

„

„

Siv.

5) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen aiheuttamista välittävistä säännöksistä 581

6) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen kirjelmän johdosta vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytyn, vahvistamatta jääneen ehdotuksen johdosta laiksi edustajanpalkkiosta „

7) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta, joka tarkoittaa luonnonsuojelulain 1 §:n muuttamista „

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta kansankirjastolaiksi „

9) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3, hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomionmenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä —

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bäck, Colliander, Haverinen, Helo, Isaksson, Junnila, Kariniva, Koivuranta, Kuisma, Kulmala, Kylänpää, Moilanen, Nikkanen ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia toistaiseksi ed. Haverinen, vir-

katehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Bäck, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Moilanen, virkatoimien takia ensi tiistain istunnosta edustajat Aarnio ja Kylänpää, yksityisasiain takia ensi tiistain istunnosta edustajat U. Hannula, Mustakallio, O. Lehtonen ja Raatikainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22. Ensin sallitaan yleiskeskustelu; kun se on julistettu päättyneeksi, ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. P u l k k i n e n: Minuun on jäänyt se vaikutelma, että tämän asian tähänastisessa valmistelussa niin hyvin hallituksessa kuin perustuslakivaliokunnassa, ei ole asiata harkittu kaikilta puolin ja että varsinkin, mitä perustuslakivaliokuntaan tulee, käsittely siellä ehkä on perustunut etusijassa tunnesyihin. Ja minä myönnän, että sen ehdotuksen puolesta, että itsenäisyyspäivää olisi vietettävä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä, puhuu monta näkökohtaa ja lähinnä se seikka, että meillä tätä nykyä ei ole varsinaista kansallispäivää kuten monilla muilla mailla on. Niinpä viettävät Tanska, Norja, Ranska, Sveitsi, Viro ja Latvia, muitten muassa, erikoista kansallista juhla- tai itsenäisyyspäivää. Voidaankin täydellä syyllä todeta, että tällaisten päivien viettäminen on omiaan tehostamaan kaikille kansalaisille maan itsenäiseksi julistamisen perustavaa merkitystä ja siten vahvistamaan heissä isänmaallista ja kansallista mieltä. Tällaisen kansallisen juhlapäivän viettoon voitai-

siin toivoa saatavan työväen suuret joukotkin mukaan jos niille, kuten on ehdotettukin, maksettaisiin palkka myöskin tältä vapaapäivältä. Verrattaessa vihdoin itsenäisyyspäivää esimerkiksi Vapun päivään, joka meillä käytännössä ilman lainsäädäntöä on muodostunut vapaapäiväksi, voidaan myöskin hyvällä syyllä väittää, että paljon vahvemmat ja lujemmat syyt puhuvat itsenäisyyspäivän vieton puolesta vapaapäivänä kuin Vapun päivän puolesta, joka on muodostunut etusijassa vain luokkapuolueiden agitatsioonipäiväksi. Vaikka siis edellä kosketelluilla näkökohdilla kieltämättä on oikeutuksensa, voidaan ehdotusta vastaan myöskin esittää vakavia ja mielestäni ratkaisevia muistutuksia. Ennen kaikkea on pidettävä mielessä, että täydellisen vapaapäivän vietto maassa merkitsee kaiken kansallisen tuotannon seisahtumista siksi päiväksi, millä seikalla on erinomaisen suuri merkitys maamme talouselämään. Ei tosin yhtä suuressa määrässä maataloudelle, joka voi siirtää tämän vapaapäivän vastikkeen jollekin muulle päivälle joulupyhien aikana. Niinpä on minulle vakuutettu maatalousmiesten taholta, että löytyy monta pyhien välistä arkipäivää, jolloin ei olla työssä. Se voidaan siis vastikkeena myöntää itsenäisyyspäivän vieton korvaukseksi, ottaa työpäiväksi joku tällainen joulunpyhien aikainen arkipäivä, mutta varsinkin teollisuus- ja liike-elämässä yleensä tulisi olemaan tuntuva haitta itsenäisyyspäivän viettämisestä ehdotomana vapaapäivänä. Niin kiitettävä aihe kuin itsenäisyyspäivän vietolle onkin, näyttää sentään olevan vakavasti harkittava onko maamme kansantaloudella varaa ja onko syytä uhrata kokonainen vuorokausi tuottavaa työtä ja käyttää se yksinomaan kulutukseen. On usein huomautettu, että meillä nyt jo on enemmän kirkollisia ja muita vapaapäiviä kuin muissa maissa, joten tuotannon uusi lisärajoitus olisi sitä tuntuvampi ja haitta meillä sitä suurempi myöskin kansainvälisillä markkinoilla. Erikoisesti tuottaisi vaikeuksia kaiken työn keskeyttäminen sellaisilla teollisuustyöaloilla, joilla työ jatkuu teknillisten seikkain vuoksi keskeytymättä yötä päivää kolmessa vuorossa, kuten esim. on laita puunjalostusteollisuuden alalla ja jossa työ keskeytetään ainoastaan pari kertaa vuodessa. Asian taloudellinen puoli ei tulisi siinä määrin ratkaisevaksi, jos voitaisiin jonakin

muuna päivänä itsenäisyyspäivän asemasta tehdä työtä. Mutta sellainen lienee tuskin mahdollista. Ei edes sitä käytäntöä, jonka mukaan työväki viettää Vapun päivää vapaapäivänä, voi millään tavalla muuttaa, varsinkaan sen jälkeen, kun yleinen laki eräillä työaloilla on jo Vapun päivän julistanut vapaapäiväksi. Yhtä mahdotonta on myöskin saada supistetuksi nykyjään meillä vietettyjä kirkollisia juhlapäiviä. Niiden lukumäärää ei myöskään voi ajatella supistettavaksi, vaikka meidän maassamme niitä onkin enemmän kuin useimmissa muissa maissa. Huomautettakoon lisäksi vielä, että useimpien maiden kansalliset juhlapäivät ovat keväällä tai kesällä, jolloin luonto suosii juhllisuuksien pitämistä, joihin suuret kansanjoukot voivat ottaa osaa. Tässä suhteessa on joulukuun 6 päivä meidän maassamme erittäin epäedullinen ajankohta, mikä seikka epäilemättä tulisi rajoittamaan osanottoa tämän päivän viettoon yleisenä kansallisena juhlapäivänä, varsinkin kun monipyhäinen jouluaika vapaine arkipäivineen on vain pari viikkoa myöhemmin joulukuun kuudessa.

Rohkenen lausua sen havainnon, että lakiehdotusta ei ole riittävästi aikanaan harkittu. Niinpä voidaan esim. syystä kysyä, onko todellakin ollut lainlaatijan tarkoituksena, että, jos esim. itsenäisyyspäivä satuu lauantaipäivälle, tältä päivältä on maksettava täyden työpäivän palkka, vaikka todellisuudessa lauantaipäivä, kuten tunnettua, ei ole täydellinen työpäivä. Kysymys palkasta ja rahasta on siten asetettu tässä lakiehdotuksessa etualalle, niin että pääasia on häipynyt aineellisten kysymysten taakse. Tästä laista tulee ilmeisesti jo yksin tämän yhden viittaamani tulkintakysymyksen perusteella, puhumattakaan muista ilmestyvistä riitakysymyksistä, riitalaki, joka ei yhdistä kansalaisia isänmaallisen tunnelman vallitessa viettämään kohottavaa isänmaallisuuden juhlaa, vaan nähtävästi tulee johtamaan työnantajia ja työntekijöitä siirtymään siksi päiväksi joko raastuvanoikeuteen tai käräjätupaan riitelemään katkerin mielin rahataloudellisista kysymyksistä. Laki ei siis tule olemaan työrauhaa edistävä. Kuten tunnettua on kyllä isänmaallinen Itsenäisyyden Liitto ottanut alotteen tämän lain laatimiseksi. Alote on kaunis ja aatteellinen, mutta se on koko lailla lain kulkiessa eri valmis-

tusasteissa sittemmin joutunut alemmalle tasolle, profaneerautunut, ja muuttunut riitakysymykseksi tai palkkakysymykseksi, joka tarkoittaa aineellisen edun antamista yhdelle kansanluokalle toisen kansanluokan kustannuksella. Jo hallitus on esityksessään rajoittanut vain kolmella rivillä ellen väärin muista, selvittelemään itsenäisyyspäivän merkitystä ja kuinka tarpeellista on viettää itsenäisyyspäivää. Kaikki muu osa hallituksen esityksestä, siis sanoisinko noin 9/10 sisältää perusteluja ja selontekoa palkkakysymyksen hyväksi. Mutta sekin on tehty niin puutteellisesti, että laissa löytyy vielä monta epäselvää kohtaa, vaikka lakia onkin perustuslakivaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa näissä kohdin koetettu selvittää.

Jo Kallion hallituksen aikana valmisteltiin valtioneuvoston kansliassa lakiehdotusta itsenäisyyspäivän viettämiseksi, ja se lakiehdotus olikin todellinen itsenäisyyspäivän viettämistä koskeva laki, sillä siinä m. m. sanottiin: „Sanottuna päivänä on kirkossa pidettävä jumalanpalvelus ja julkiset rakennukset ovat liputettavat”. Nämä määräykset kokonaan puuttuvat nykyisestä lakiehdotuksesta ja sensijaan siinä on pääasiaksi pantu vain kysymys palkasta. Eikä minua tässä lakiehdotuksen käsittelyssä myöskään vahvista se seikka, että äärimmäinen vasemmistokin nyt tällä kertaa innokkaasti ajaa lain hyväksymistä ei siis itsenäisyyden viettämistä lakimääräyksin. Minusta tuntuu siltä, kuin äärimmäinen vasemmisto odottaisi, että he saadessaan tämän päivän vapaaksi ja saadessaan siltä päivältä täyden palkkaedun olisivat tilaisuudessa yhä tarmokkaammin työskentelemään itsenäisyyttä vastaan. (Vasemalta: Oho!)

Viitaten edellä esittämiini epäilyksiin olisi mielestäni tällä kertaa luovuttava laisäädäntötietä järjestämästä itsenäisyyden päivän viettoa ja sensijaan annettava nyt jo laajalle levinneen tavan viettää itsenäisyyspäivää kansallisena juhlapäivänä kehittyä omalla voimalla. Näyttää nimittäin todennäköiseltä, että sitä tietä päästään varmimmin suotuisiin tuloksiin varsinkin kun useimmissa muissakin maissa, missä kansallista itsenäisyyspäivää vietetään, se ei perustu ensinkään lain määräyksiin vaan vapaaehtoiseen pitkäaikaiseen käytäntöön. Tätä käytäntöä sensijaan olisi kehitettävä ja koetettava antaa sille sellaisia muotoja,

jotka eivät tekisi mahdottomaksi tuottavaa työtä sanottuna päivänä, mutta siitä huolimatta edistäisivät sen viettämistä kansallisenä juhlapäivänä.

Ed. von B o r n: Också jag ber att redan i denna allmänna debatt få uppehålla mig vid den detaljfråga, som redan av den föregående talaren berördes och som jag även närmare berört i min till grundlagsutskottets betänkande fogade reservation, nämligen om utbetalande av lön på självständighetsdagen, i fall denna blir förklarad för fridag. Utöver vad jag härom redan anför i min reservation, skall jag be att här ytterligare få tillägga några omständigheter.

Om den 6 december förklaras för allmän fridag och arbetena alltså den dagen inställas likasom å helgdag, så blir det ju för de flesta i allmän eller enskild tjänst anställda personer en arbetsdag mindre än förut. Men härav följer ingalunda med nödvändighet, att den för de anställda engång utfästa lönen skall i motsvarande mån minskas. Den, som har avtalad års-, månads- eller veckolön, kommer med all sannolikhet att få denna oavkortad ut, trots den extra ledigheten, likasom ju lön även eljes i ty fall erlägges med oförändrat belopp, vare sig månaden eller veckan har flere eller färre arbetsdagar. För julveckan med dess 4 arbetsdagar uppbäres ju samma lön som för en 6 dagars vecka, och för februari månad med dess endast 24 arbetsdagar beräknas samma lön som för en 26 arbetsdagar omfattande månad. Ja, det förtjänar måhända ock erinras om, att även för skottår, som faktiskt har en arbetsdag mera, de fasta lönerna utgå med enahanda belopp som under vanliga år.

De, som äro anställda mot fast lön, uppbära sin ersättning för viss tjänst, för att de alltså under en viss överenskommen tidsperiod ställa sin arbetskraft till arbetsgivarens disposition. De erhålla sin lön för en dylik längre eller kortare tidsperiod utan hänsyn till den verkliga arbetstid eller det faktiska arbetskvantum, som av dem därunder presteras. De ersättas så att säga för anställningen såsom sådan, icke för en viss större eller mindre arbetsprestation. Försummas någon eller några dagar till följd av sjukdom eller annat laga förfall eller mellankommen helg eller fridag, medför detta icke i och för sig avdrag på lönen.

Alltså, det finnes ingen anledning att betvivla, att icke envar, arbetare lika väl som tjänsteman, som är anställd för viss tid, dock minst en vecka, skulle få sin utfästa lön till fullo ut, oavsett den nytillkomna fridagen, den 6 december. Härom behöves icke enligt min uppfattning något stadgande i lag, utan synes mig saken vara så klar, att den kan betraktas som mer eller mindre självfallen; och i varje händelse kan den nog bäst regleras av de praktiska förhållandena själva.

Annat är däremot förhållandet med avseende å dem, som utföra arbete, vilket ersättes efter dag-, timme- eller styckeberäkning. De betalas icke för sin anställning såsom sådan, utan för sin faktiska arbetstid, sin faktiska arbetsprestation. Arbeta de mindre, leverera de mindre, få de även så mycket mindre gottgörelse. Försumma de någon dag av en eller annan anledning, är förlusten åtminstone i regel deras egen. Den tid, varunder de icke arbeta, kommer icke för dem i betraktande, lika litet som det arbetskvantum, som icke fullgjorts. De äro i detta avseende i en annan ställning än de tidigare berörda tidsanställda arbetarena och tjänstemännen. För nu ifrågavarande grupp av anställda kan enligt min uppfattning icke någon lön för självständighetsdagen komma i fråga. Detta måste ju anses direkt betingat av arbetsförhållandets egen natur. Detta är icke heller orättvisare, än vad som i själva verket redan nu sker t. ex. därigenom, att fastanställd får lön fullt ut även för den tid han av sjukdom eller annan laga anledning försummar sin tjänst, medan dag-, tim- och styckelönsarbetaren icke kan räkna sig tillgodo någon lön för den tid han försummat eller för det arbete, han ej utfört, där ej undantagsvis annorlunda särskilt överenskommit. Han kan visserligen i regel komma sig till en något större dagsförtjänst än den som åtnjuter fast lön, men han bär också risken själv för alla de fall, då arbetsresultatet av en eller annan, också av honom oberoende anledning, utfaller mindre eller sämre.

Såväl principiellt som praktiskt taget är det sålunda en icke ringa skillnad mellan fast anställda tjänstemän och arbetare och sådana, som utföra arbete mot dag-, tim- eller styckelön. Denna skillnad motiverar även till fullo den olikhet, som med avseende å löneutbetalningen den 6 december borde

iakttagas mellan de båda grupperna. Att inordna dem under samma bestämmingar vore att göra våld på förhållanden, som äro givna och självklara. Lika naturligt som det är, att de fast anställda skola erhålla lön till utlovat belopp, oavsett en i deras tjänstetid inskjuten extra fridag, lika naturligt är det, att de mot dag-, tim- eller betingslön anställda skola få gottgörelse för denna dag, som icke faller inom, utan utom den tid deras arbetsavtal avser. Och även om i sistnämnda fall vissa skäl någon gång, kanske i vissa industrier, talade för utgivande av full lön, så är det säkerligen lämpligare att lämna sådant beroende på frivillig överenskommelse i varje enskilt fall än att i lagstiftningsväg söka framtvinga ett helt system, som i stort sett måste betecknas såsom misslyckat och oriktigt.

Det är misslyckat detta system därför, att det i praktiken kommer att erbjuda stora svårigheter och anledning till otaliga förvecklingar vid tillämpningen. Särskilt gäller detta uppdragandet av gränsen mellan s. k. styckearbete och annat betingsarbete samt fixerande i olika fall av den „hel arbetsdag motsvarande lön”, som för självständighetsdagen skall utbetalas. Är det t. ex. styckearbete, då någon åtager sig att mot viss summa gräva upp ett stycke dike, eller endast då han gör det emot viss ersättning per famn? Och vilken är åter den fulla arbetslönen för självständighetsdagen, när det gäller en arbetare, som under en vecka därförinnan utfört arbete kanske endast någon eller några timmar varje dag? Detta och mycket annat blir städse mer eller mindre dunkelt enligt föreliggande lagförslag.

Förslaget är misslyckat även därför, att det icke skyddar mot, utan snarare direkte inbjuder till allehanda mer eller mindre osympatiska åtgärder för kringgående av de i lagen påbjudna löneutbetalningarna. Det behöves t. ex. blott att en arbetare icke mottages i arbete någon dag före självständighetsdagen för att hans lön för fridagen icke alls skall utfalla.

Systemet är åter oriktigt därför, att det tvingar till erläggande av gottgörelse för ett arbete, som aldrig utförts, till betalning alltså utan motsvarande valuta. Detta innebär knappast annat än en obehövlig beskattning av arbetsgivarena, på vilkas bekostnad alltså självständighetsdagen skall firas.

Att härvid uppdraga jämförelse med de s. k. fridagarna, som arbetsgivare äro skyldiga att bevilja arbetare efter minst $\frac{1}{2}$ års oavbrutet arbete, är icke riktigt. Fridagarna hava närmast karaktär av en belöning, en ersättning för långvarig tjänst, och hava alltså huvudsakligen en etisk grund. Och dessutom kan arbetsgivaren i dessa fall anses hava erhållit skälig valuta genom den förmån han haft att under en längre fortgående tid ostört ha fått tillgodonjuta den anställdes arbetskraft, något som i icke jämförlig grad kan sägas vara förhanden i fråga om alla dem, som efter en veckas arbete äro berättigade till full lön för självständighetsdagen.

Det nu föreslagna systemet kan slutligen komma att kännas orättvist även för arbetarna själva genom den ojämnhet, varmed de bliva delaktiga av denna förmån. Vanliga betingsarbetare bliva ju helt och hållet utanför, och även den, som händelsevis varit sjuk eller lagligen förhindrad att arbeta eller kanske avsiktligt icke mottagits i arbete någon av dagarna närmast före självständighetsdagen, blir utan lön för fridagen, ehuru hans ställning i övrigt kanske var fullkomligt densamma som hans arbetskamraters.

Hela systemet kommer kort sagt att verka i hög grad ojämnt och orättvist och blott bidra till åstadkommande av oreda och förvirring, parat med godtycke, särskilt i smärre och enklare arbetsförhållanden.

Man har velat av den 6 december göra en nationell festdag att begås under frid och glädje, men man nedlägger däri tillika, såsom också redan av hr Pulkkinen här antyddes, fröet till split och tvedräkt medborgarena emellan, till oro och allmänt missnöje i samhället.

Bestämningen i § 2 av föreliggande lagförslag angående utbetalande av lön för den 6 december är alltså enligt min bestämda uppfattning onödig, för såvitt den avser fast avlönade tjänstemän och arbetare, alldeles oskälig åter för såvitt den avser övriga där avsedda fall, då arbete av någon utföres emot ersättning.

Jag kommer förty att under detaljbehandlingen föreslå uteslutande av nu ifrågasvarande stadgande ur lagförslaget.

Ed. P a l m g r e n : Då grundlagsutskottets betänkande i detta ärende den 7 innevaran-

de oktober behandlades i riksdagen för remiss till stora utskottet, hade jag redan äran giva uttryck åt mina allvarliga betänkligheter mot lagförslaget i dess helhet och i synnerhet emot påbudet att arbetsgivare skulle utbetala ersättning för arbete, som icke alls blivit utfört.

Åberopande de skäl jag då framlade, uttalade jag mitt synnerliga beklagande däröver att stora utskottet icke beaktat desamma, utan också för sin del förordat en sådan uppenbar orättvisa som förslaget innebär. Jag hoppas att riksdagen skall se klarare och förkasta förslaget. Ifall så emot förmodan ej blir fallet, skulle detta i vida kretsar yttermera nedbringa förtroendet för riksdagens vilja och förmåga att tillgodose ens de elementäraste intressen för näringslivet. Man är redan förut — jag beklagar att nödgas säga det — i alltför hög grad besjälad av misstroende mot riksdagen, när det gäller praktiska uppgifter på sidan om det politiska intrigspelet. Vi skola icke öka detta misstroende.

Slutligen får jag meddela att jag i allt väsentligt omfattar de synpunkter, för vilka rdgsm. von Born och Pulkkinen gjort sig till tolkar. I anslutning till rdgsm. Pulkkinens reflexioner beträffande den föreslagna tvångsavlöningen för det fall nationaldagen infaller på en lördag, framställer jag frågan, huru det skall förfaras, om densamma infaller på en söndag. Är det meningen att även då sådan lön skall utbetalas?

Ed. Lehtinen: Jokaisen sivistyskansan nimeä kantavan kansan siveellinen velvollisuus vaatii viettämään juhlapäivänä sellaista kansan elämää ja sen historialliseen kehitykseen vaikuttanutta tapahtumaa kuin meillä oli itsenäiseksi kansaksi julistautuminen, jonka merkkitapahtuman kymmenvuotista muistojuhlaa meidän kansamme valveutunut osa lähiaikoina valmistautuu viettämään. Ikävä vaan, ettei tämän niin sanotun itsenäisyyspäivän juhlapäivänä viettäminen ole läheskään tullut niin yleiseksi kuin suotavaa olisi ollut. Ei tahdota vielä oivaltaa, mikä suuri, isänmaallista mieltä ja kansallistuntoa kasvattava merkitys tämänlaisilla kansallisilla juhlapäivillä on, puhumattakaan siitä että melkoinen osa kansastamme ei soisi kuulla puhuttavankaan itsenäisyyspäivästä mitään ja vielä vähemmän

sen juhlapäivänä viettämisestä. Nähtävästikin hallituksen tarkoitus on ollut koettua saada tässä asiassa korjausta aikaan parempaan päin ja siinä mielessä lienee antanut eduskunnalle esityksen laiksi joulukuun 6 päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

Huolimatta lakiesityksen hyvästä tarkoituksesta uskallan kuitenkin epäillä, saavutettaisiinko tällä lailla toivottua tulosta. Tuskinpa vaan. Pikemminkin on syytä luulla, että tätä päivää tultaisiin käyttämään enemmän kaikkeen muuhun ajatellun juhlapäivän asemasta, jota rikottaisiin yhtä yleisesti kuin aikaisemmin elintarvelakia ja kieltolakia nykyään. Mieluimminkin soisin, että itsenäisyyspäivän juhlapäivänä viettäminen jätettäisiin jokaisen vapaaseen harkintaan ja samalla pyrittäisiin kasvatuksen kautta teroittamaan kasvavalle nuorisolle päivän suurta merkitystä. Tulos olisi tietenkin hidasta, mutta veisi, niinkuin luulen, varmempaan tulokseen.

Se seikka, että sinä päivänä ollaan työtä tekemättä, ei vielä tiedä sen juhlapäivänä viettämistä. Sehän vaatii etupäässä ja ennen kaikkea isänmaallista mieltä. Mutta kuinka sitä voi olla henkilöillä, jotka, niinkuin täällä eduskunnassa, ikävä kyllä, on saatu kuulla, väittävät, ettei työmiehellä ole isänmaata, ja jotka niinkään ovat lausuneet tämän lakiesityksen ensimmäisessä käsitteilyssä hyväksyvänsä lain, jos se takaa, että työmiehille maksetaan siltäkin päivältä palkka, vaikka he ovat työtä tekemättä. Siis he juhlisivat, sikäli kuin juhlisivat, ainoastaan rahan edestä ja toisten kustannuksella. Tällaiset juhlaoristukset ovat mielestäni sitä lajia, ettei niitä kannata rahalla ostaa. Juhlapäivän arvokkuus ei ainakaan siitä kärsisi. Muutoin pyydän saada kannattaa edustajain Pulkkinen ja von Bornin tekmää ehdotusta, vaan ellei se tulisi saamaan riittävää kannatusta eduskunnassa, niin minä puolestani en voi myötävaikuttaa sellaisen lain syntymiseen, joka loukkaa omistusoikeuden pyhyttä.

Ed. Puhakka: Ed. Pulkkinen lausui, että tämän asian käsittelyn ainakin perustuslakivaliokunnassa tunnesyyt olisivat määranneet. Minä en voi käsittää, että näin olisi asianlaita erityisemmin perustuslakivaliokunnassa, ellei ed. Pulkkinen lausuntoon voida sisällyttää sellaista mielipidettä,

että perustuslakivaliokunta nykyisestä kokoonpanostaan riippuen olisi enemmän tunteellinen valiokunta kuin joku muu valiokunta. Tuloshan tämän asian käsittelystä on ollut perustuslakivaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa aivan sama, ja jos ilman tuollaisia ennakkoluuloja siitä johtopäätöksiä tehdään, niin johtopäätös tietysti täytyy olla se, että tunnesyyt ovat aivan yhtä hyvin määränneet asian käsittelyn suuressakin valiokunnassa. Itse asiassa tietysti onkin niin, että koko tämä lakiehdotus on tunnesyiden määräämä ja myöskin se tulos, jonka asian käsittely on valiokunnassa saanut, on tunnesyiden määräämä, ellei edellytetä, että hallitus antaessaan tämän esityksen ja valiokunnat tullessaan siihen tulokseen, mihin ne ovat tulleet, olisivat lähteneet yksinomaan siitä aivan realistisesta näkökannasta, että koko lain tarkoitus olisi vain valmistaa työväestölle yksi vapaapäivä täysillä palkkaedulla.

Minä, niinkuin sanottu, olen sitä mieltä, että lakiesityksen käsittelyn ovat kaikissa asteissa tunnesyyt määränneet.

Kun tätä lakiehdotusta on käsitelty ja arvosteltu, niin on siinä ollut otettava huomioon ensi sijassa kaksi hyvin tärkeätä kysymystä. Ensimmäinen näistä kysymyksistä on se, onko, jos tahdotaan aikaansaada itsenäisyyspäivän viettäminen, siitä säädetävä lailla, vai eikö olisi parempi, että jätettäisiin asia käytännön varaan ja että itsenäisyyspäivän vietto tulisi hyväksi ja kauniiksi tavaksi ilman mitään lainsäädäntötointoa. Minä puolestani olen sitä mieltä ja luulen niin hyvin perustuslakivaliokunnan kuin suuren valiokunnankin määräävän enemmistön olevan sitä mieltä, että tämä lakiehdotus ei millään tavalla ole ehdottoman tarpeellinen eikä sen hyväksymistä ole siitä syystä suositeltukaan. Mutta on katsottu, että vaikka lakiehdotus ei olekaan ehdottomasti tarpeellinen, niin se on kuitenkin suotava, ja voidaanhan säätää sellaisiakin lakeja, joiden tarpeellisuus on epäilyksen alainen, mutta jotka siitä huolimatta ovat suotavia ja, niinkuin sanottu, siitähän tässä asiassa on lähdetty.

Jos sitten on tähän ensimmäiseen kysymykseen nähden tultu siihen tulokseen, että lain säätäminen on suotavaa, niin tulee esille toinen tärkeä kysymys, nimittäin se, että kun itsenäisyyspäivää on vietettävä yleisenä vapaapäivänä ja siitä sen johdosta välttä-

mättömästi aiheutuu taloudellisia kustannuksia, kenenkä nämä kustannukset on kärsittävä. Jos tehdään työtä vuosi-, kuukausi-, tai viikkopalkalla, niin silloin on itsestään selvää, niinkuin täällä jo on lausuttu, että kustannus vapaapäivän vietosta tulee rasittamaan työnantajaa. Kysymys siis voi oikeastaan lopulta koskea ainoastaan päivä-, tunti-, kappale- ja urakkapalkalla työskenteleviä työläisiä. Niin hyvin perustuslakivaliokunnan kuin suuren valiokunnankin enemmistö on ollut sitä mieltä, että työnantaja voi helpommin kärsiä kustannukset näissäkin tapauksissa, lukuunottamatta urakkapalkkalaisia, ja että on siis kohtuullisempaa säilyttää tuo kustannus työnantajalle kuin työntekijälle. Mitä urakkapalkkalaisiin tulee, niin vasemmiston taholtahan on tehty ehdotus, että myöskin urakkapalkkaa nauttivat saisivat täyttä työpäivää vastaavan palkan itsenäisyyspäivältä. Minä en kumminkaan ole päässyt selvyyteen siitä, kuinka vasemmisto tämän ehdotuksensa luulisi voitavan käytännössä toteuttaa. Jos minä olen antanut huvilani katon jollekin urakalla määrätystä palkasta maalattavaksi, niin en minä ymmärrä, millä tavalla tästä urakkapalkasta itsenäisyyspäivän palkka voitaisiin laskea, jos tuo urakkatyö itsenäisyyspäivän aikana olisi tehtävänä. Jättäisikö urakkatyön suorittaja osan katosta maalaamatta vai olisiko hänelle laskettava joku erikoinen korvaus, ja minkä perusteiden mukaan siitä, että hänen pitäisi olla työstä poissa itsenäisyyspäivänä?

Täällä on huomautettu myöskin siitä, että joissakin tapauksissa olisi epäselvää, tuleeko palkka maksettavaksi vai ei. Mitä sunnuntaipäivään ensinnäkin tulee, niin jos itsenäisyyspäivä sattuu sellaiseksi päiväksi, niin on minun käsitykseni mukaan lakiehdotuksen mukaan aivan selvää, että palkkaa ei ole maksettava. Sama on asianlaita muinakin kirkollisina juhlapäivinä. Ainoastaan jos joulukuun 6 päivä sattuu arkipäiväksi, tulee palkanmaksu vapaapäivältä kysymykseen.

Ed. Pulkkinen arveli, että jos joulukuun 6 päivä sattuisi lauantaipäiväksi, niin työntekijä saisi suuremman palkan tuolta päivästä kuin mitä hän ansaitsisi, jos hän tekisi sinä päivänä työtä, ja johtuisi tämä siitä, että lauantaina työpäivä on lyhyempi kuin muina päivinä. (Vasemmalta: Ei kai!) Tämä arvelu pitää yhdessä tapauksessa

paikkansa, vaan ei muissa. Se on oikea silloin kun tämän lakiehdotuksen mukaan laskettaisiin itsenäisyyspäivän palkka kappaletyöläisille. Lakiehdotuksessa nim. sanotaan, sellaisena kuin se on suuressa valiokunnassa hyväksytty, että kappaletyöpalkasta laskettaisiin päiväpalkka edellisen viikon keskimääräisen päivätyöansion mukaan. Tämä keskimääräinen päivätyöansio tulisi ilmeisesti olemaan suurempi kuin lauantaipäivän työansio, ja minä myönnän, että se ei ole aivan paikallaan.

Ed. Pulkkinen puhui vielä jostakin aikaisemmasta ehdotuksesta itsenäisyyspäivän viettämiseksi, jossa ehdotuksessa olisi määrätty sinä päivänä toimitettavaksi jumalanpalvelus ja liputus. Minä luulen, että verrattaessa tätä lakiehdotusta mainittuun ehdotukseen ei voida mitään epäedullisia johtopäätöksiä nykyistä ehdotusta vastaan tehdä. Nuo asiathan voidaan aivan hyvin järjestää asetuksella, eikä niistä tarvita lailla säätää.

Kuten minä jo lausuin, minun käsitykseni on se, että tämä laki ei ole ehdottoman tarpeellinen, mutta se on siitä huolimatta suotava. Minä myönnän, että koko suunnitelma perustuu tunnesyihin ja että määrättyjä muistutuksia voidaan lakiehdotusta vastaan tehdä. Mutta olen siitä huolimatta sitä mieltä, että tätä lakiehdotusta voidaan, sellaisena kuin se on suuressa valiokunnassa hyväksytty, puoltaa.

Ed. J. F. Aalto: Mitä tulee käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen merkitykseen periaatteelliselta kannalta, tahtoisin lyhyesti lausua, että mekin pidämme sen hyväksymisen suotavana varsinkin siitä syystä, että lain kautta tulisi tunnustetuksi se tosiasia, että Suomi on saavuttanut itsenäisyytensä joulukuun 6 päivänä 1917 eikä siis toukokuussa 1918, niinkuin on eräältä taholta väitetty.

Mitä tulee muuten lain tarpeellisuuteen, niin siinä oikeastaan voisin yhtyä perustuskivialuekunnan puheenjohtajan ed. Puhan lausuntoon, että välttämätönhan tämä laki ei ole, mutta meidänkin mielestämme se on suotava.

Kun on erikoisesti tehty muistutuksia sitä lakiehdotuksen säädöstä vastaan, jonka mukaan työläiset saisivat täyttää työpäivää vastaavan palkan siinä tapauksessa, että joulukuun 6 päivä sattuu arkipäiväksi, ha-

luan minäkin muutamalla sanalla sitä puolta kosketella.

Valiokunnassa on vähemmistön taholta, samalla tavoin kuin täälläkin pidetty sopimattomana, että työläisille maksettaisiin joulukuun 6:lta päivästä palkkaa, koska se heidän mielestään tulisi kohtuuttomasti raskittamaan työnantajia. Näitä väitteitä vastaan on jo valiokunnassa meidänkin puoleltamme esitetty se tosiasia, että työläiset suurimmalta osalta elävät siksi ahtaissa olosuhteissa, että heillä ei ole varaa ilman vaikeuksia luopua työpäivästä. Ja kun kerran on kysymys jonkinlaisesta kansallisesta juhlapäivästä, ei pitäisi silloin niin tunteettomasti kuin ed. Pulkkinen laskea tämän juhlapäivän merkitystä vain markkoissa ja penneissä. Niin ala-arvoisella tavalla ei valiokunnassa olekaan asiaa vastustettu, kuin teki ed. Pulkkinen selittäessään, että äärimäinen vasemmisto puolustaa tätä lakiehdotusta myös palkanmaksuun nähden siinä mielessä, että saisi yhden vapaapäivän lisää, voidakseen tehdä itsenäisyyden vastaista kiihoitustyötä. Minun käsitykseni mukaan on tällainen väite sopimaton jopa ala-arvoinenkin. Minun asiani ei ole puolustaa äärimmäistä vasemmistoa, mutta minä uskon, että heille on itsenäisyyspäivä vähintään yhtä arvokas kuin ed. Pulkki-selle ja hänen hengenheimolaisilleen niin ettei tällaisessa sävyssä olisi syytä asiasta puhua. Jos ed. Pulkkinen on katsonut asiakseen erikoisesti tälläkin demagogisella väitteellä ryhtyä tämän asian yhteydessä puolustamaan teollisuuskapitalistien etuja, niin ei se ole hänelle itselleenkaan eduksi eikä tällaista puolustustapaa voida pitää kaikkein sopivimpana.

Mitä muuten tulee siihen, onko pidettävä kohtuullisena sitä, että työnantaja joutuu maksamaan työläisille palkan siinäkin tapauksessa, että on kysymyksessä päivä-, tunti- tai kappaletyö, niin on se helposti puolustettavissa. Kun kerran osa työläisiä joutuu saamaan palkan niin itsenäisyyspäivältä kuin muiltakin pyhäpäiviltä, niin ei ole suinkaan kohtuutonta, vaan päinvastoin asianmukaista, että tässä tapauksessa asetettaisiin kaikki työläiset samaan asemaan, nimittäin että myös päivä- ja tuntipalkkalaiset kuin myös kappaletyötä tekevät saisivat tältä päivästä, jos se sattuu arkipäiväksi, korvauksen. Minä olen kyllä sitä mieltä, että myös urakka-palkalla työskentelevät olisivat oikeutetut

saamaan tältä päivältä korvauksen. Äärimmäisen vasemmiston taholta onkin jo perustuskivoliokunnassa tehty ehdotus, että myös urakkapalkkalaiset saisivat korvauksen, ja minä myönnän, että tämä kanta on aivan oikea. Minä olisin halukas yhtymään siihen ja olisin sen tehnyt jo perustuskivoliokunnassa. Mutta siitä syystä, että minä näin mahdottomaksi ajaa tämän kannan läpi, asetuin sille välitiele, johon kompromissin kautta päästiin, että tyydyttään siihen, että urakkapalkkalaisten palkan saannista luovutaan ja puhutaan vain tunti- ja päiväpalkkalaisten lisäksi kappalepalkalla työskentelevistä. Jos emme olisi yhtyneet kappalepalkalla työskenteleviä puolustamaan, olisivat hekin jääneet ilman ja kysymykseen olisi tullut valiokunnassa vain tunti- ja päiväpalkkalaiset. Sen vuoksi katsoimme me asianmukaiseksi hyväksyä pienemmän pahan kuin suuremman.

Mitä sitten tulee kappalepalkalla työskentelevien oikeuteen, niin minä pyydän huomauttaa, että tämä ei koske niinkään paljon maalaisväestöä, tavallisissa talonpoikaistaloissa työskenteleviä työläisiä kuin on otaksuttu, vaan pääasiassa teollisuustyöväkeä. Se on mielestäni pieni asia, joutuuko joku talollinen maksamaan kappalepalkalla työskentelevälle palkan vai ei; ne ovat hyvin harvinaisia tapauksia joissa tämä tulee kysymykseen. Mutta teollisuuslaitoksissa työskentelee suuri osa kappalepalkalla. Esim. metalliteollisuuden alalla on hyvin vähän kuukausi- ja tuntipalkkalaisia, kun sen sijaan kappalepalkalla työskentelee suurin osa työläisiä. Samoin on asia monilla muilla tuotannon aloilla. Ja siitä syystä, kun teollisuuslaitoksissa tuntipalkalla ja päiväpalkalla työskentelevät tulisivat saamaan palkan, ei olisi kohtuullista, että kappalepalkalla työskentelevät jätettäisiin ilman.

Nämä seikat huomioonottaen sekä muistaen, että työväki yleensä ainakin suurimmalta osalta elää kädestä suuhun ja että se joutuisi vaikeuksiin sitä enemmän, mitä useampia vapaapäiviä hyväksyttäisiin voimaan, on täysi syy puolustaa sitä, että heille maksetaan tältä kansalliselta juhlapäivältä palkka. Eivät mielestäni sellaisetkaan viittaukset, joita ed. Pulkkinen teki, saisi vaikuttaa eduskuntaan, vaan olisi otettava tämä kysymys asialliselta kannalta.

Minä lopuksi johdun vielä ihmettelämään ed. Pulkista, joka on halukas näyttelemään vapaamielistä osaa ja hyvin mielellään toisinaan vilkuttaa silmäänsä vasemmistoon päin, että hän katsoo siitä huolimatta voivansa tällaisenkin asian yhteydessä tehdä viittauksia, joita ei eduskunnassa pitäisi tehdä. Minä olen sitä mieltä, että lakiehdotus olisi hyväksyttävä siinä muodossa, kuin suuri valiokunta ehdottaa.

Ed. Vennola: Kyllä minun täytyy sanoa, että siinä keskustelussa, mikä asiasta nyt on käyty, on ilmestynyt verrattain vähän hyvää tahtoa. Ed. Pulkkinenkin, joka esiintyy täällä pääasiallisimpana vastustajana tälle asialle, myöntää ja lausuu kauniita sanoja itsenäisyyspäivän vietosta. Mutta hän soimaa sitä, että tällaista päivää on ajateltu vietettäväksi tunnesyiden perusteella ja koetettu näiden syiden perusteella etsiä sellainen muoto, joka tekisi tämän päivän yhtenäiseksi koko Suomen kansalle. Kun hän sitten koettaa toiselta puolen todistella, kuinka tällaisen itsenäisyyspäivän viettäminen on niin erinomaisen vaikea, niin tuntuu vallan vähän vakuuttavalta hänen selityksensä tämän itsenäisyyspäivän viettämisen merkityksestä. Hän vetää vastatodisteluksi, kuinka Suomen kansantalouden ei kannattaisi tällaista viettää tai kuinka olisi asetettava kysymyksenalaiseksi, onko nyt maan kansantalouden otettava tällaista uhrausta. Hän vetää todistukseksi, kuinka liikeala, varsinkin teollisuus, tästä tulee suuresti kärsimään. Vieläpä hän vetää todistukseksi luonnonkin, kuinka se ei sinä päivänä hymyile eikä ole kaunis. Minun täytyy sanoa, että nämä todistelut, joita hän on tuonut esiin, ovat varsin suuressa määrin etsittyjä eivätkä, kun miitä lähemmin tarkastelee, paina niin paljon, kuin ne ensi silmäyksellä näyttävät.

Jos Suomen kansantalous todellakin on sillä kannalla, että sen ei kannattaisi viettää yhtä vapaapäivää itsenäisyysasian takia, niin kyllä minun täytyy sanoa, että silloin Suomen kansantalous on erinomaisen huonolla kannalla, enkä minä luule, että edes ed. Pulkkinen itsekään uskoo tällaista väitettä. Kyllä vapaapäiviä vietetään paljon huonompiin tarkoituksiin, enkä minä luule Suomen taloudellisen elämän olevan niin lopussa, että Suomen kansa ei voisi kus-

tantaa itsellensä vapaapäivää, jota kaikki maat ja itsenäiset valtiot itsenäisyytensä juhlimiseksi kustantavat.

Mitä tulee sitten itse asian yksityistaloudelliseen puoleen, niin siitä kai asia kaikkein kipeimmin puristaa, koska tällainen juhliminen tulisi jonkun verran maksamaan visseille piireille. Olen sitä mieltä, että tämäkään asia ei ole niin erinomaisen vaikea ja niin kohtuuton, kuin on tahdottu esittää.

Olen jo toisessa yhteydessä täällä osoittanut, että tällä hetkellä suurimmalle osalle työväkeä maksetaan palkka itsenäisyyspäivänä ilman mitään lakia. Valtio maksaa palkan, kunta maksaa palkan työväestölleen ja maanviljelijät, joilla kaikkein suurimalta osalta on vuosipalkkalaisia, maksavat palkan tältä itsenäisyyspäivältä ilman mitään nurisematta. Kyllä tämä uhraus, minkä maanviljelijät tekevät itsenäisyyspäivän hyväksi, on heille yhtä arvokas ja kallis, kuin niille teollisuuden tai muun liike-elämän harjoittajille, jotka maksavat sen päivä-, tunti- tai kappalepalkan mukaan. Ei tällä uhrauksella ole mitään suurempaa eroa. On käsittääkseni kohtuuden mukaista, että kun toiset työnantajaryhmät, kunta, valtio ja suurin osa maanviljelijöitä maksaa palkan, että myös muut talouselämän työnantajat yhtyvät tähän samaan tapaan. Minä luulen, että he voivat myös sen tehdä ilman, että tämä kovinkaan paljon järkyttää heidän taloudellista asemaansa. On ymmärrettävä sensijaan, että työväestölle jokainen vapaapäivä on suuri uhraus, koska työpalkka heidän asemassaan muodostaa moninkertaisesti suuremman uhruksen, kuin työnantajain asemassa.

Kun ed. Pulkkinen sinkoaa tässä keskustelussa sellaisen väitteen, että vasemmiston taholla yksinomaan ajateltaisiin ainoastaan saada työpäivä vapaaksi toisten kustannuksella, niin minun täytyy sanoa, että se on rumaa menettelyä. Ei ole syytä eikä oikeutta mennä tarkastelemaan kunkin munaskuita, mikä on perimmäinen syy. Minä merkitsen, päinvastoin kuin ed. Pulkkinen, eduksi sen, että myöskin vasemmiston taholla on voitu yhtyä kannattamaan tämän juhlapäivän viettämistä ja siis yhtyä itsenäisyyspäivän viettämisestä.

Minä mielelläni myönnän, että yksityiskohdissa voi ilmetä erinäisiä vaikeuksia lainsovittamisessa. Myönnän senkin, että niille, jotka maksavat palkan itsenäisyyspäivältä,

se on jonkunlaista verotusta, mutta minä uudistan, mitä jo äsken lausuin, että tämän verotuksen jo suurin osa työnantajia maassa suorittaa vapaaehtoisesti ja että johdonmukaisuuden aikaansaaminen lainsäädännön avulla on tältä kannalta katsoen oikeutettua. Mitä lain yksityiskohtaiseen soveltamiseen tulee, niin totean ettei muissakaan laeissa voida edeltäpäin sanoa yksityiskohtaisesti, missä kohdassa milloinkin vaikeus vastaisuudessa sen sovittamisessa tulee ilmenevän. Luukisin että tällaisessa asiassa kuin nyt on kysymys voidaan edellyttää asianomaisissa paljon enemmän hyvää tahtoa kuin moniin muihin lakeihin nähden, joista ei myöskään edeltäpäin ole voitu arvostella yksityiskohdissa esiin tulevia vaikeuksia. Minä en usko, että tästä tulisi sellainen riitalaki, joka, niinkuin ed. Pulkkinen tahtoi maalailla, ajaisi asianomaiset tänä itsenäisyyspäivänä raastupaan riitelemään. Luulen, että tällainen puhe on asian liioittelua kovin suuressa määrässä.

Olen sitä mieltä, että Suomen kansalla on varaa viettää itsenäisyyspäivää niinkuin muillakin kansoilla. Olen sitä mieltä, että koska nyt jo kaikkein suurin osa maan työnantajia maksaa työväestölleen palkan vapaaehtoisesti ilman mitään lakia, että tapahtuu aivan oikeus ja kohtuudenmukaisuus, että myöskin muut työnantajat lainsäädännön kautta asetetaan samaan asemaan ja että he myöskin yhtyvät tämän juhlapäivän järjestämisestä sillä tavalla kuin lakiehdotuksessa on ehdotettu. Ne vaikeudet ja epäilykset, joita on esitetty lain toimeenpanoon nähden, eivät käsittääkseni ole niin suuria, ettei niistä voitaisi suoriutua käytännössäkin. Puolustan siis lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Sahlstein: Myöskin minä kuulun niihin, jotka pitävät suotavana, että tämä lakiehdotus hylätään, en sentähden, ettenkö minä toivoisi itsenäisyyspäivän viettämistä, vaan sentähden, että minä pidän oikeana, että sen juhliminen tapahtuu sisäisestä vakaumuksesta ja vapaasta tahdosta. Ja kun näin on, niin on lainsäädäntö asiassa tarpeeton. Sitäpaitsi on lakiehdotus mielestäni epäselvä ja monessa suhteessa sopimaton ja kohtuuton. Näin ollen katson, että lakiehdotus on hylättävä.

Ed. Pennanen: Eräs arvoisa puhuja tässä äskettäin mainitsi lausunnossaan, että perustuslakivaliokunnan ehdotus perustunee ensi sijassa tunnesyihin. Minun mielestäni tunnesyyt ovatkin — tai ainakin niiden pitäisi olla — sinä pohjana, jotka tästä ajatellusta isänmaallisesta juhlasta tekevät todellisen juhlan. Tietystihän on tässäkin nyt kysymyksessä olevassa asiassa kuten muissakin katsottava asian taloudellistakin merkitystä ja sehän tässä asiassa onkin, niinkuin sama arvoisa puhuja aivan oikein huomautti, anastanut oikeastaan vähintään etualan, ellei kokonaan kaikkien huomion. Tämän ehdotetun juhlapäivän aihe, kansamme historian suurimman saavutuksen muiston viettäminen on jäänyt melkein varjoon ja kysymys on ollut niin valiokuntakäsittelyissä kuin nyt eduskunnassakin lähinnä siitä, onko ja kenelle tästä juhlasta koituva yhden työpäivän palkkaa vastaava hyöty tahi häviö. Ei ole mielestäni näin ollen ollenkaan merkittävää, jos monet, jotka kylläkin myöntävät mainitun muiston juhlimisen arvoiseksi ja hyvinkin juhlimisen arvoiseksi, ovat viilenneet ehdotetun lain säännöksen hyväksymiseen ja jättäisivät juhlan ainakin toistaiseksi vakiinnutettavaksi tavalla eikä lailla, niinkuin eräässä perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta sanotaan. Minä olen edelleenkin tämän perustuslakivaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotuksen kannalla. Jos niin sanotusta itsenäisyyspäivästä mieli tulla yleinen juhla- ja vapaapäivä, niin se ei voi siksi täydelleen tulla, elleivät valtion ja kunnalliset virastot, liikkeet ja rahalaitokset y. m. pidä sinä päivänä oviaan kiinni, ja ilman lakia se kuitenkin tuskin on aivan kokonaan mahdollista.

Mitä sitten kysymyksessä olevalta juhlapäivältä suoritettavaan palkkaan tulee niin en voi välttää sitä vaikutusta, että tässä etualalle nousseessa palkkakysymyksessä on menty sekä puolelta että toiselta liioitteluum. Minä en ollenkaan jaksa uskoa sitä vasemistonkaan taholta esitettyä väitettä, että kunnolliselle, säännölliselle työmiehelle yhden päivän ansion menettäminen olisi sannottavia merkitsevä yhtä vähän kuin vapunkaan viero, josta ei ole kuultu kenenkään liioin valittelevan. Vähemmän säännölliselle työmiehelle taas, jolla useinkaan ei saata olla lanttiakaan taskussa toisin ajoin, mutta joka kumminkin tilaisuuden tullen ja

vähän ansaittuaan ottaa vapaapäivän silloin kun hyväksi näkee, hänellekään ei voida katsoa tällaisen lailla säädettävän vapaapäivän vieton olevan taloudellisesti sen raskaamman kuin oman ottamansa vapaan päivän viettämisen. Mutta kun kaikki vuosi- ja kuukausipalkalla olevat tulisivat kumminkin saamaan, jos laki nim. hyväksyttäisiin lyhentymättömänä, palkkansa, niin minusta on ollut kohtuullista, että myöskin päiväpalkalla olevat, joita niitäkin on pitempiaikaisenkin työsuhteen käyttäjinä, että myöskin päiväpalkalla olevat saavat kysymyksessä olevalta päivästä palkan, ellei työsuhte ole aivan mitättömän lyhyt ja siihen nähdenhän lakiehdotuksessa on joku, vaikkakin pienenlainen rajoitus olemassa.

Kuten jo viittasin, on mielestäni myöskin palkanmaksajain puolesta korostettu liiaksi tämän ehdotetun lain taloudellista vaikutusta. Minä en kylläkään usko vapaa-ajan ehdottomaan vaikutukseen työtehon parantamisessa. Kaikkihan riippuu siitä, miten vapaa-aika käytetään ja minkälainen on yleensä työhalu. Mutta minä tiedän omasta kokemuksesta, että ihan kokonaan lepohteen vaikutusta työtehoon ei voida kieltää. Ja vaikkapa ei niin olisikaan, niin luulen, että lyhempiäaikaisissa työsuhteissa voipi tulla otetuksi huomioon myöskin se seikka, sattuuiko aiottu juhlapäivä juuri tämän työsuhteen ajaksi ja pitempiaikaisissa työsuhteissa, vaikkapa se perustuukin päiväpalkkaan, ei vaikutus ole sen kummempi, kuin mitä se on kuukausipalkkaan perustuvaankin työsuhteeseen nähden.

Täällä on huomautettu siitä, että tästä laista saattaisi tulla riitalaki. Ikävä kyllä yleensä kaikki lait, jotka pyrkivät säännöstelemään työnantajan ja työntekijän, palkanmaksajan ja palkansaajan välisiä suhteita, ovat herättäneet enemmän tai vähemmän, jos ei nyt riitä, niin ainakin erimielisyyttä. Mutta mitä tähän asiaan tulee, niin täytyy sanoa, että kyllä työnantajan ja työntekijän on tähänkin asti täytynyt sopia kummallisempiakin asioita, kuin tämän yhden päivän palkka ja täytyy sopia edelleenkin ja elävä elämä on toki sellainen, että se tässäkin suhteessa löytää useasti kirkon keskeltä kylää.

Minä siis edelleenkin, katsoen tämän lakiehdotuksen päätarkoitukseen, rohkenen olla sitä mieltä, että erinäisistä epäilyksistä huolimatta, voitaisiin tämä lakiehdotus hy-

väksyä ja siten lailla vakiinnuttaa joulukuun 6 päivä itsenäisyyden juhlapäiväksi. Tietystihän tätäkin lakiehdotusta vastaan voidaan yksityiskohdissa muistutuksia tehdä. Mutta en minä muista täällä montakaan sellaista lakiehdotusta tulleen hyväksytyksi, johon nähden ei yksityiskohdissa olisi yhdellä tai toisella edustajalla ollut jotakin huomautettavaa.

Ed. Lohi: Minun mielestäni on hallitus siinä suhteessa osannut aivan oikeaan, että se on pyrkinyt lainsäädännön kautta saamaan vakiinnutetuksi yleiseen käytäntöön tämän itsenäisyyden muistopäivän viettämisen. Tällainen tapaus meidän pienen kansan historiassa on sellainen, jota myöskin epäilemättä tulevat sukupolvet tulevat suurella mielihyvällä muistamaan ja silloin kun tällainen suuri kansallinen juhlapäivä suuren osan mielestä on juhlanä viettävä, niin minusta tuntuu oikealta, että se myöskin lainsäädännöllä siksi hyväksytään, joka merkitsee sitä, että se tulee aivan yleiseksi. Jos mitään määräyksiä lakiehdotuksessa ei ole taloudellisista kustannuksista, nim. palkan maksuista työläisille, niinkuin siitä ei ole olemassa mihinkään kirkolliseen juhlapäivään nähden, niin käytäntö, joka on kirkollisiin juhlapäiviin nähden olemassa, johtaa siihen, että sellaiset työläiset, jotka ovat pitempiaikaisella sopimuksella saman työnantajan palveluksessa, ne tulevat saamaan palkan myöskin juhlapäivältä. Sitä yleensä ei palkasta vähennetä. Ja kun näin on laita, niin minusta tuntuu, että silloin myös johdonmukaisuus vaatisi sen, että koettaa sama ajatus sovelluttaa niin pitkälle kuin mahdollista kaikkiin työläisiin nähden. Ja sen takia minusta hallitus on myöskin osunut siinä oikeaan, että se on pyrkinyt ulottamaan tämän myöskin niihin työläisiin, joitten työpalkka lasketaan päivä- ja tuntiluvulla. Ainakin silloin, kun nämä työläiset ovat samalla tavalla vakituisia työläisiä, niin ei minusta ole oikein että ero on siinä, jos palkkaus on päivä- tai tuntipalkan muodossa. Ne jäävät ilman, kun ne saavat palkan, jotka ovat pitempiaikaisilla sopimuksilla, niinkuin käytäntö on kirkollisiin juhlapäiviin nähden. Tätä periaatetta on perustuslakivaliokunta samoin kuin suuri valiokunta koettanut vielä edelleen jatkaa pitemmälle nim. ottamalla myös-

kin kappaletyön tämän lain alaiseksi. Periaatteelliselta kannaltahan tätä vastaan ei ole mitään muistuttamista, mutta sitenkin minusta tuntuu, että tässä lähdetään sellaiselle alalle, joka on erittäin vaikea käytännössä soveltaa. Silloin kun urakkatyö pakostakin jää ulkopuolelle, niinkuin täällä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajakin huomautti, on se hyvin vaikeasti järjestettävissä, koska urakoita tehdään verrattain suuriakin, vieläpä on tapauksia että urakkamies pitää apulaisia taas työssään. Siinä tullaan alalle, jonka soveltaminen on verrattain vaikeaa. Mutta minusta tuntuu, että eikö kappaletyö myös ole periaatteessa osa urakkatyötä. Urakkatyön merkityshän on oikeastaan siinä, että työn tekijä saa palkkaa sen mukaan, minkä verran hän on työtä saanut valmiiksi. Samoin vuosi-, kuukausi-, päivä- ja tuntipalkka. Ja se on selvästi tulkittavissa, ketä laki silloin koskee. Mutta jos se tahdotaan ulottaa kappaletyöhön, niin silloin tullaan alalle, joka minun mielestäni on erittäin vaikeasti sovellettavissa. Missä on kappaletyön ja urakkatyön raja? Luetaanko kappaletyöksi, jos joku on tehnyt urakan, jossa palkanmaksun perusteena on joku mittayksikkö? Otetaan esimerkki perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan mainitsemasta katonmaalauksesta. Jos urakoitsija on ottanut tuon katon maalatakseen urakalla sovitusta palkasta, perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan käsityksen mukaan, se on urakkatyötä eikä siitä tule palkkaa. Miten on tulkittava silloin jos työläinen on ottanut sen neliömetrimittayksikön perusteella? Suurella valiokunnassa eräät lakimiehet tulkitsivat, että myöskin mittayksikön perusteella maksettu palkka kuuluu kappaletyöpalkan piiriin. Esimerkiksi jos maanviljelijä kaivattaa ojaa, ja maksusta on sovittu, kuinka paljon hän saa maksua pituusmetriltä. Onko tämä luettava kappalepalkaksi vaiko ei? Siitä voidaan hyvällä syyllä olla eri mieltä. Ainakaan kansankielessä tätä ei käsitetä kappaletyöksi; se on urakkatyötä. Mutta sen mukaan, kun jotkut lakimiehet suurella valiokunnassa tahtoivat asian käsittää, se olisi kappaletyötä. Minä olen kuullut toisten pätevien lakimiesten selittävän, ettei yksikään tuomari, jos asia joutuu oikeuden käsiteltäväksi, voi lukea kappaletyöksi sitä. Ja

juuri siitä syystä, että se laajennus lakiehdotukseen, minkä perustuslakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat tehneet, vie niin suuriin käytännöllisiin vaikeuksiin lain soveltamisessa ja suuriin ristiriitoihin, epäilisin minä lainsäätäjänä astua tälle tielle, niin hyvä kuin periaatteessa tämän tarkoituksensa ajaminen onkin, johon perustuslakivaliokunta on ryhtynyt. Sentähden minun mielestäni olisi tyydyttävä pääasiassa sensuuntaiseen määritelmään kuin hallitus oli esityksessään ehdottanut. Sen lisäksi ehkä voitaisiin ottaa määräys siitä, että työsuhteen täytyy olla jatkunut muutaman viikon jolloin tätä lakia sovelletaan. Minusta tuntuu, että silloin päästäisiin kohtuuteen, päästäisiin siihen, että myös sen teollisuuden palveluksessa oleville työläisille, jossa nykyään päivä- ja tuntipalkkajärjestelmä on käytännössä, maksettaisiin palkka siltäkin päivältä, niinkuin me talonpojat, joille pääasiassa pitempiäaikaisia sopimuksia on käytännössä. Minä tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään tämän-suuntaisen ehdotuksen.

Ed. E. Pekkala: Ensimmäisessä käsittelyssä minä jo lausuin, että me tulemme hyväksymään kysymyksessä olevan lakiehdotuksen vain siinä tapauksessa, että kaikille työläisille poikkeuksetta maksetaan vapaapäivältä palkka. Meille on pääasia, että työläiset, joitten taloudellinen asema on sellainen, ettei heidän kannata pitää ilman muuta vapaapäiviä, saavat nyt puheenaolevalta vapaapäivältäkin täyden korvauksen. Palkan maksamista ovat eräät oikeistopuhujat vastustaneet verhoten vastustuksensa fraaseihin siitä, että tästä kysymyksestä on tehty pelkkä palkkakysymys ja että työläistenkin pitäisi tässä asiassa jotain uhrata. Muutamat oikeiston puhujat sensijaan ovat sanoneet selvästi, mistä tässä on kysymys, palkan maksamista vastustetaan sillä perusteella, että se tuottaa työnantajille kustannuksia. Ed. Pulkkinen esimerkiksi lausunnossaan esitti tämän kannan. On sanottava, että tämä on selvää puhetta. Mutta minkä vuoksi aina vaaditaan työläisiltä, minkä vuoksi aina vaaditaan köyhiltä? Miksi ei vaadita jotakin myös työnantajilta ja rikkailta? On myös väitetty, että palkanmaksua koskevaa kohtaa on vaikea soveltaa käytäntöön, varsinkin jos palkka maksetaan sellaisillekin työläisille, jotka työskentelevät

urakkapalkalla. Mutta minusta tämä ei ole ensinkään vaikeata. Nyt jo täytyy soveltaa eräisiin tapauksiin samanlaisia määräyksiä. Työläisillehän on laissa taattu loma-aika. Kaikki työläiset saavat korvauksen tältä loma-ajalta, myöskin sellaiset työläiset, jotka työskentelevät urakkapalkalla, eikä ole asetettu enää viime aikoina riidanalaiseksi ollenkaan, etteivätkö urakkapalkkalaiset saisi loma-ajalta palkkaa, ja se palkka maksetaan heidän keskimääräisen päiväansionsa mukaan. Tässä ilmeisesti sekoitetaan urakoitsija, joka useimmissa tapauksissa on työnantaja, ja työntekijä, joka saa palkkansa urakkapalkkana. Urakkapalkkaan on vain eräs palkanmaksutapa. On epäoikeudenmukaista, että palkan maksaminen tehdään riippuvaksi palkanmaksutavasta. Ed. von Bornin väite, että on luonnollista, että vakinaisessa työssä olevat — hän tarkoitti ilmeisesti vuosipalkalla tai kuukausipalkalla työskenteleviä — saavat palkan, mutta että yhtä luonnollista on, että sellaiset työläiset, jotka työskentelevät päiväpalkalla, tuntipalkalla tai urakkapalkalla, eivät saa palkkaa. Tämä väite sisältää juuri sen vuoksi epä johdonmukaisuuden, että tässä tehdään palkan maksaminen riippuvaksi palkanmaksutavasta. Nähtävästi ed. von Born tarkoittaa, että vain vuosi- tai kuukausipalkalla työskentelevät ovat vakinaisessa työssä, mutta päivä-, tunti- ja urakkapalkalla työskentelevät ovat sen sijaan tilapäisessä työssä. Eihän tämä pidä paikkaansa. On sellaisia työläisiä, jotka työskentelevät päiväpalkalla, tuntipalkalla ja urakkapalkalla, mutta jotka työskentelevät vuosikausia samalla työnantajalla säännöllisesti.

Täällä on myös väitetty, että laki on niin epäselvä, että sitä saatetaan kiertää ja sen johdosta saattaa syntyä riitaisuuksia, ja tarkoitetaan siinä lakiehdotuksen 2 §:ää. Mutta jos tuo 2 § laaditaan sellaiseksi kuin minä olen ehdottanut vastalauseessani, nimittäin että myös urakkapalkalla työskentelevät saavat palkan vapaapäivältä, niin ei voi tulla minkäänlaisia tulkintavaikeuksia. Asia on silloin aivan selvä.

Ed. Pulkkinen viittaus äärimmäisestä vassemmistosta oli minusta sitä laatua, että se kaipaa vastausta. Ed. Pulkkinen täytynee jo asemansa takia esiintyä täällä työnantajien asianajajana ja sen vuoksi tämä hänelle anteeksi annettakoon.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Niillä perusteilla, jotka esitin yleiskeskustelun aikana, ehdotan, että 2 §:n 2 mom. tulisi kuulumaan seuraavasti: „Töiden keskeyttämisestä huolimatta on työntekijälle joulukuun kuudennelta päivästä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka. Jos työtä tehdään päivä- tai tuntipalkalla, on palkan maksamisen edellytyksenä kuitenkin, että työsuhde työnantajan ja työntekijän välillä on keskeytymättä jatkunut vähintään viikon ajan lähinnä ennen sanottua päivää.”

Ed. von Born: I anslutning till vad jag anförde under den allmänna diskussionen ber jag att få föreslå, att andra momentet av denna paragraf måtte utgå, på sätt jag också föreslagit i min till betänkandet fogade reservation.

Ed. Schaubman: Jag kan icke komma ifrån att det andra momentet i denna paragraf har blivit ännu oklarare i stora utskottet än det var när betänkandet kom ifrån grundlagsutskottet. Det är särskilt början som är oklar. Här säges nu: „Utan avseende å arbetets inställande bör den 6 december erläggas hel arbetsdag motsvarande lön”. I grundlagsutskottets betänkande stod det: „bör för sagda dag erläggas hel arbetsdag motsvarande lön”, och då förstod man att detta hänför sig till en sådan 6 december, som infaller på en söndag. Men nu har stora utskottet ändrat detta „sagda dag” till „den 6 december”, och nu är det icke klart, huruvida med detta uttryck åsyftas även sådan 6 december, som infaller på söndag. För att början av momentet skall bliva tydlig, såsom uppenbarligen stora utskottets avsikt har varit, så bör början lyda på följande sätt: „Åt arbetare bör för den 6 december, när denna dag infaller på söckendag, erläggas” o. s. v. Emellertid

måste jag avstå från att göra ett ändringsförslag i denna riktning, emedan jag anser att momentet även eljes är otydligt och framför allt giver anledning till sådana tvister, som icke borde få förekomma i en lag, som av riksdagen antagits. Vid sådant förhållande ber jag att få ansluta mig till det förslag, som här har framställts av rdgsm. von Born, att hela momentet skulle utgå.

Ed. E. Pekkala: Kuten jo yleiskeskustelussa lausuin, olen sitä mieltä, että myöskin urakkapalkalla työskenteleville on maksettava palkka tältä vapaapäivältä. Sen vuoksi ehdotan, että 2 §:n 2 momentti saisi sen muodon, jonka olen ehdottanut perustuslakivaliokunnan mietintöön liittämässäni vastalauseessa.

Ed. U. Hannula: Pyydän kannattaa ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Tabell: Kannatan ed. Pekkalan tekemää ehdotusta.

Ed. Juutilainen: Pyydän saada kannattaa ed. von Bornin tekemää ehdotusta.

Ed. Kirra: Minä edustin myös perustuslakivaliokunnassa, asiaa käsiteltäessä, sitä mielipidettä, että tämän 2 §:n 2 momentti olisi poistettava. Minä tein sen kahdesta syystä. Ensimmäkin sentähden, että minun mielestäni ei tällaisen juhlapäivän viettämisessä saa mikään tuollainen palkanmaksu olla määräävänä tekijänä, vaan että siinä kuten lakiehdotuskin edellyttää, täytyy olla muita vaikutteita sen viettämiseen. Toiseksi osoittautui, että on tavattoman vaikeata löytää sellainen sanamuoto, että kaikki palkkatiöläiset olisi voitu, niinkuin välttämätöntä olisi, päästää tästä edusta osallisiksi. Ja tästä syystä minä myöskin ilmoitan, että kannatan ed. von Bornin ehdotusta.

Ed. J. F. Aalto: Minua ihmetyttää ed. Lohen ja muutamien muiden maalaisliittolaisten kanta siinä suhteessa, että he pelkäävät ja vastustavat kappalepalkalla työskenteleville palkan maksamista, vaikka tämä ei edes koske juuri millään tavalla maalaisliittolaisiin eikä yleensä maalaisväestöön. Sehän kohdistuu etupäässä juuri tehdaslaitoksissa työskenteleviin työläisiin ja siis

teollisuudenharjoittajiin eikä niin ollen minun mielestäni erikoisesti maalaisliitolla luulisi olevan syytä vastustaa sitä, että teollisuudenharjoittajakin joutuvat joulukuun 6 päivästä palkkaa maksamaan, koska suurimmalta osalta maalaistalojen omistajat joutuvat itse sen suorittamaan syystä, nimittäin täällä jo on mainittu yleiskeskustelussa, että juuri heillä työskentelevät työläiset saavat joko vuosi- tai kuukausipalkan, niin ettei minun nähdäkseni olisi mitään aihetta maalaisliitolla näin erikoisesti ajaa teollisuuskapitalistien asiaa.

Ed. Aalto-Setälä: Minä katson, että jos työtätekevä henkilö sitoutuu vuosi- tai kuukausipalvelukseen, niin hän silloin ikäänkuin luopuu itsenäisen yrittäjän ominaisuudesta, hän joutuu epäitsenäiseen asemaan. Sellaista työntekijää taasen, joka tekee työtä päivä- tai tuntipalkalla, voi verrata itsenäiseen yrittäjään, oman työnsä tekijään. Tästä syystä sellainen henkilö, joka sitoutuu vuosi- tai kuukausipalvelukseen, vapautuu siitä riskistä, että hän joltain määrääjältä ei saisi palkkaansa. Hän saa koko työsopimusta käsittävältä työajalta palkkansa. Mutta sellainen työntekijä, joka on ainoastaan päivä- tai tuntipalkalla työssä, hän joutuu itse kärsimään vahingon siitä, jos hän on jonkun päivän työstä poissa. Tämä vanhan säännön mukaan: „Kenen hyöty, sen myös vahinko.”

Tästä syystä ja kun sellaisetkin henkilöt, jotka tekevät omaa työtään, joutuvat olemaan palkatta, jos tahtovat viettää itsenäisyyden päivää, katson, ettei myöskään ole sopivaa sellaisille henkilöille, jotka ovat toisen työssä, maksaa palkkaa itsenäisyyspäivältä. Ja kun vielä äärimmäisen vasemmiston taholta ed. Rosenberg, silloin kun oli kysymys määrärahan myöntämisestä itsenäisyyden muistomerkkilipailun järjestämistä varten, lausui, ettei työtä tekevä väestö näe joulukuun 6 päivässä merkkiä itsenäisyydestä, vaan että se näki siinä porvariston sortovallan merkin, niin minä sitäkin suuremmalla syyllä katson olevani oikeutettu kannattamaan niitä, jotka vaativat tämän 2 §:n 2 momentin poistamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. U. Hannulan kannattamana eh-

dottanut, että 2 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Töiden keskeyttämisestä huolimatta on työntekijöille sanotulta päivästä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka. Jos työtä tehdään päivätai tuntipalkalla, on palkan saamisen edellytyksensä kuitenkin, että työsuhte työntekijän ja työnantajan välillä on keskeytymättä jatkunut vähintään viikon ajan lähinnä ennen sanottua päivää.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Ed. von Born on ed. Schauamanin ynnä muiden kannattamana ehdottanut, että 2 §:n 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi. Ed. E. Pekkala ed. Tabellin kannattamana on ehdottanut, että 2 § saisi sen sanamuodon kuin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Pekkalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Lohen ja ed. E. Pekkalan ehdotusten välillä, sen jälkeen asetetaan voittanut mietintöä vastaan ja lopuksi äänestetään mietinnöstä sellaisena kuin se on edellisessä äänestyksessä hyväksytty ed. von Bornin ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Lohen ja ed. E. Pekkalan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Lohen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Pekkalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (92—88—02—17).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Lohen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Lohen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (109 — 77 — 00 — 13).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. von Bornin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

„Jaa” on voitolla (102 — 83 — 1 — 13).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen 3 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jäänyt ehdotus laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta.

Mainittu lakiehdotus, josta perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 5 antanut lausunnon, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Puhemies: Eduskunta yhtyneen perustuslakivaliokunnan ehdotukseen.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi, joka sisältää papiston erioikeuksien 13 kohdan muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1923 annetun lain selityksen.

Mainittu lakiehdotus, josta perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 6 antanut lausunnon, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Keskustelua ei synny.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen 1926 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 79 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksestä

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7.

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen aihentamista välittävistä säännöksistä

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8.

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksyttyä, vahvistamatta jäänyttä ehdotusta laiksi edustajanpalkkiosta

koskevan hallituksen kirjelmän johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9.

7) Luonnonsuojelulain 1 §:n muuttamista

tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

8) Ehdotuksen kansankirjastolaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: 9) asia poistetaan päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Eduskunnan istunto päättyy kello 4.20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

17. Tiistaina 18 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi joulukuun kuuden päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

Ainoa käsittely:

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7; mainittu ehdotus.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen aiheuttamista välittävistä säännöksistä

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8; mainittu lakiehdotus.

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jäänyt ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9; mainittu lakiehdotus.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta

Siv.

584

587

593

„

„

Siv.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22.

6) Ehdotus kansankirjastolaiksi .. 594

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 7.

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta kaupunkien kunnallisen keskuhallinnon uudestaan järjestelystä „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Gummerus, U. Hannula, Isaks-son, Janhonen, Junes, Kirra, Koivulahti-Lehto, Kontio, Kylänpää, O. Lehtonen, F. J. Leino, Mustakallio, Mäkelä, Nikkanen, Raatikainen, Ryynänen, Sventor-zetski ja Tarkkanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: yksityisasiain vuoksi tästä istunnosta edus-

tajat Kontio ja Kirra, virkatehtävän takia tästä istunnosta edustajat Mäkelä ja Janhonen, virkatehtävien takia tästä ja seuraavasta istunnosta ed. Gummerus, perheessä sattuneen kuolemantapauksen takia ensi torstai-aamuun ed. Junes, yksityisasiain takia tästä päivästä ensi torstaihin ed. Tabell, virkatoimen tähden ensi perjantain istunnosta ed. Malmivaara ja yksityisasiain vuoksi ensi perjantain istunnosta ed. Hahl.

Uusi hallituksen esitys.

Ensimmäinen varapuhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri H a k k i l a, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnalle jättää hallituksen esitys

n:o 40 uudeksi aviokaareksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Herra Ministeri! Teidän jättämänne hallituksen esityksen tulen eduskunnalle esittelemään perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

Hallituksen esitys n:o 17, jota on valmistelevalisti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 22, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. E. Pekkala: Meidän taholtamme on tämän asian käsittelyssä lausuttu, että meille on pääasia, että kaikille työntekijöille poikkeuksetta maksetaan palkka vapaapäivältä. Tätä meidän vaatimustamme ei ole otettu huomioon. Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan ne työläiset, jotka työskentelevät urakapalkalla, jäävät palkasta osattomiksi. Niinikään on samassa pykälässä säännös, jonka mukaan ainoastaan työntekijä, jonka työsuhde on keskeytymättä jatkunut vähintään viikon lähinnä ennen itsenäisyyspäivää, on oikeutettu saamaan työnantajaltaan vapaapäivältä palkan. Tämäkin säännös rajoittaa niiden työntekijäin lukua, jotka olisivat oikeutettuja tuolta vapaapäivältä saamaan palkan. Kun sitä paitsi joulukuun 6 päivästäkin ilmeisesti tullaan tekemään porvariston juhlapäivä, niin ei meillä tästäkään syystä, vielä vähemmän nyt kun vapaapäivältä ei makseta kaikille työläisille palkkaa, ole syytä hyväksyä lakiehdotusta. Ryhmämme tulee senvuoksi äänestämään lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta. Ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. von Born: Det innehåll, som 2 § i förevarande lagförslag erhållit, gör enligt min uppfattning hela lagförslaget principiellt betänkligt och praktiskt misslyckat. Då det är att hoppas, att den allmänna opinionen skall vakna till insikt härom, ifall den får tid att närmare sätta sig in i saken, så synes mig ett uppskov med frågans avgörande i detta fall vara på sin plats. Och jag tillåter mig därför, herr talman, föreslå, att riksdagen måtte lägga det föreliggande lagförslaget vilande till första efter nyval infallande riksdag.

Ed. Bäck: Då det föreliggande lagförslaget innehåller enligt min uppfattning den orättfärdiga bestämmelsen, att arbetsgivaren måste betala lön för icke utfört arbete, så ber jag att få understöda det av rdgsm. von Born gjorda förslaget om att denna lag måtte lämnas vilande.

Ed. J. F. Aalto: Olen sitä mieltä, että laki olisi ollut selvempi jos sen 2 §:ssä „kapalepalkan” sijasta olisi käytetty sanontaa „urakkapalkka”. Mutta kuitenkin olen lain hyväksymisen kannalla. Minä en pidä tätä

niin suurena heikkoutena kuin ed. Pekkala, E. on sen arvostellut, vaikka ei urakkapalkasta laissa puhutakaan. Kun asia oli suuressa valiokunnassa käsiteltävänä, osoitettiin siellä jo mielestäni kyllin selvästi, että kappalepalkkaa, josta laissa puhutaan, ei ole niin ahtaasti tulkittava kuin ed. Pekkala ja eräät muut ovat sitä selittäneet. Mielestäni kappalepalkaksi ei voida sanoa ainoastaan sellaista työskentelyä, jossa joku määrätty yksikkö on kysymyksessä; jos on tuhatluku tai yksi kappale, on se luettava kappalepalkaksi. Ja eräät muutkin edustajat muiden muassa juristit ovat olleet siitä mieltä, että tietoisopin mukaan kappalepalkaksi laskeaan myös metriluku ja että urakkapalkka, joka ei lakiin sisälly, on sellaista työtä, jossa on otettu koko määrätty työsumma yhdessä, jossa ei ole minkäänlaista yksikköperustetta. Ja kun minäkin käsitän asian näin olevan, ei mielestäni silloin ole syytä tämän vuoksi lakia hylätä. Tulen äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. Juutilainen: Minä pidän myös palkanmaksua itsenäisyyspäivästä yhdelle osalle maan kansalaisia — verrattain pienelle osalle — periaatteellisesti vääränä ja sen vuoksi kannatan lakiehdotuksen lepäämään jättämistä.

Ed. Estlander: I reservationen till grundlagsutskottets betänkande har jag yrkat att detta lagförslag skulle förkastas på de skäl jag i reservationen anfört. Ett ytterligare skäl är enligt min tanke det att man måste hysa tvivel, huruvida detta lagförslag kan antagas annat än såsom undantag ifrån grundlag. Ut i detsamma stadgas nämligen en överföring av förmögenhet från vissa medborgare till andra, vilka staten på detta sätt skulle gynna. Denna överföring står i intet sammanhang med det arbetsavtal, som uti andra paragrafen förutsättes. För mig är detta ett ytterligare skäl till att yrka på att lagförslaget måtte förkastas.

Ed. Torppa: Täällä on jo tehty ehdotus lakiehdotuksen sekä lepäämään jättämisestä että myös sen hylkäämisestä. Näihin ehdotuksiin nähden katson minä ei ainoastaan valiokunnan jäsenenä vaan myöskin edustajana velvollisuudekseni lausua oman käsitykseni asiassa.

Kun itsenäisyyspäivän viettäminen laillistettuna juhlapäivänä tuli hallituksen esityksenä esille, oli kai vakavasti ajattelevien isänmaanystävien käsityksenä, että nyt saamme yksimielisinä kiitollisin tuntein todeta sen onnellisen ratkaisun, jota edesmenneet esi-isämme ovat vieraan valtikaa alaisina vuosisatoja uneksineet ja sen hyväksi tehneet työtä. Tämä esitys tiedoksi tultuaan ja sen yhteydessä ilmenevä taloudellinen uhraus otettiin puheeksi m. m. Maataloustuotajain Keskusliiton valtuuskunnassakin ja yksimielisiä oltiin esitykseen nähden.

Erikoisesti huomautettiin, että itsenäisyyspäivän juhlena viettää suuri osa kansasta ilman lain säätämistäkin, jolloin valtion virka- ja palveluskunta samoin kuin kuntien, yhteisöjen ja yksityisten palveluksessa säännöllisesti toimivat työntekijät nauttivat täydellisen palkan. Sen sijaan vähäinen osa ja yleensä ne, jotka pienen ja heikon oman kodin tukemiseksi ovat tilapäisissä töissä, jäisivät osattomiksi tästä edusta. Tämä olisi kohtuutonta ja ilman tätä vähäistä osaa uhrautuvaisuudesta ei juhlasta saataisi eheää kokonaista juhlaa. Tämä oli valtuuskunnan käsitys asiasta.

Kun esitys tuli perustuslakivaliokunnan valmisteltavaksi, ilmeni jo jonkun verran soraääniä, minkä vuoksi kysymys joutui monipuolisen selvittelyn alaiseksi. Sovittelemalla ja korjaten hallituksen esitystä vähän oikealle ja vasemmalle, päästiin siedettävään ehdotukseen, joka kumminkaan äärimmäisyssuunnan edustajia ei tyydyttänyt, kuten mietinnöstäkin näkyy. Suuri valiokunta on asiallisesti yhtynyt perustuslakivaliokunnan ehdotukseen.

Eduskunnassa asian toisessa käsittelyssä tehtiin väitteitä lain tarpeettomuudesta ja huomautuksia siitä, että on sopimatonta vielä kohtuutonta suorittaa palkkaa tältä päivältä myöskin päivä, tunti- ja kappaletyöpalkalla työskenteleville. Mentiinpä vielä niin pitkälle, että jos laki säädettäisiin, olisi siitä kansantaloudelle vaara odotettavissa.

Tämmöistä ei osannut aavistaa tämän asian yhteydessä esiintyvän. Mitähän paljon kärsineet ja taistelleet sukupolvet ajattelisivat ja sanoisivat, jos olisivat tilaisuudessa tämmöistä kuulemaan? Jo esi-isienkin kannalta asiaa arvosteltaessa tulisi meidän, nykyisen polven, jättää syrjään vähäpätöiset uhraukset suuren isänmaallisen

asian, itsenäisyyspäivän, lailla vakiinnuttamiseksi. Ilman lakia juhlitaan meillä ja muualla ja vietetään lukuisia juhla- ja vapaapäiviä vuodessa, kukin asemansa ja varojensa mukaisesti. Nämä juhlat, ehkä usein vähemmän tarpeellisina ja kuluttavina olisivat supistettavat, vaan siitähän nyt ei ole kysymys. Yhteistä vapaata itsenäisyyspäivää, johon kansa kokonaisuudessaan osallistuu, emme saa aikaan ilman lakia ja uhrauksia. Se on kokemuksen luoma sääntö yleisen kultuurielämän luomistyössä, jota tämäkin muistojuhlan yhtenäistyttäminen tarkoittaa. Syvästi valitettavaa olisi, jos nykyinen polvi, koossa oleva eduskunta, ei jaksasi viedä kysymystä perille. Minä tiedän, että nykyinenkin kansa on saanut kokea vieraan vallasta ja sen vuoksi kykenee antamaan arvon ja tunnustamaan kansakunnan itsenäisyyden suuren merkityksen. Ja kun sillä on ollut onni olla mukana tätä suurta ja kallisarvoista ratkaisua tehtäessä, niin sen kunniaakkaana velvollisuutena on myöskin saattaa se loppuun ehdotetulla tavalla. Siitä tulevatkin sukupolvet näkisivät, mitä tarmokas työ ja yksimielisyys ovat saaneet aikaan. Se antaa myöskin rohkeutta ja voimia tälle perustukselle edelleen rakentaa. Tästä selvenee, että kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Rosenberg: Aikomukseni oli pyytää puheenvuoroa saadakseni ryhmän kannan mukaisesti kannattaa ed. Pekkan tekemää ehdotusta, mutta samalla, koska puheenvuoron sain, niin pyydän huomauttaa siitä, että ed. Aallon selitys urakkapalkoista ei ole sellainen, että sen nojalla voitaisiin vielä lain voimaan tuloa puolustaa. Asia on nimittäin niin, että rakennusteollisuudessa, esimerkiksi mainiten, ovat työolot kehittyneet sellaisiksi, että työläiset nyttemmin muodostavat n. s. työkuntia jotka ottavat joko rakennuksen kokonaan tai sitten osaltaan valmiiksi saattamisen. Tällaisiin työkuntiin ovat esimerkiksi Helsingin muurarit jakaantuneet melkein kauttaaltaan. Sama ilmiö on myöskin olemassa kirvesmiehiin ja maalareihin nähden, jotka myös muodostavat samanlaisia urakkakuntia. Näin ollen voidaankin sanoa, että nykyään esimerkiksi rakennusteollisuudessa enemmän kuin puolet työläisistä tekee todella urakkatyötä, vieläpä siinä mielessä kun ed. Aalto selittää tieteisopissa käsitettävän. Mutta tästä huo-

limatta niin ei tuo tieteisopillinen käsitys ole suinkaan riidaton. Minä olen varma siitä, että kun nämä asiat joudutaan ratkaisemaan tuolla ulkona niin voimaan tulee varmasti se käsitys, jonka työnantajat palkkaa maksavina omaksuvat itselleen ja minä olen siinä varma, että he vähän kysyvät siitä, minkälainen käsitys on tieteisopilla tässä asiassa, vaan enemmän siitä, mikä on heidän oma etunsa ja tämä etu tietysti panee silloin heidät määräämään urakkapalkan siten, että myöskin kappalepalkka tulee urakkapalkaksi ja juuri siitä syystä tulee varmaan tapahtumaan, että suurin osa työläisistä jää kyseessäolevana päivänä ilman palkkaa.

Ed. Vennola: Minä olen jo aikaisemmassa keskustelussa lausunut mielipiteeni tästä laista ja kannatan sen hyväksymistä. Mitä ehdotukseen lain lepäämään jättämisestä tulee, niin olen sitä mieltä, että Suomen kansa ei tarvitse enää mitään miettimisaikaa itsenäisyyspäivänsä viettämisestä. Mitä taas sen järjestelyyn tulee sillä tavalla kuin lakiehdotuksessa on ehdotettu, niin ei hän ole kysymys muuta kuin jo vakiintuneen tavan yleistämisestä.

Kun suurin osa työnantajia, valtio, kunta ja maanviljelijät, kaikkein suurimmalta osalta jo maksavat työntekijöilleen palkan itsenäisyyspäivänä, niin on aivan kohtuullista, että tämä järjestetään yleensä työnantajain velvollisuudeksi. Minä siis lyhyesti sanoen en näe mitään perusteita siihen, että tämä asia pantaisiin lepäämään.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Rosenbergin lausunnon johdosta tahdon huomauttaa, että minä jo ensimmäisessä puheenvuorossa mainitsin, että siinä tapauksessa, jos on kysymyksessä joko koko rakennuksen tai vaikkapa vain rakennuksen katon teko summassa, niin se on sellaista urakkatyötä, joka ei kuulu tämän lain sisälle siinä muodossa, kuin se on valiokunnan ehdotuksessa. Mutta tällaista palkkaa olisi aika vaikea käytännössä soveltaa, ja sitäpaitsi ei kysymys ole mielestäni nyt ainoastaan palkasta, vaikkakin se on otettava asian käsittelyssä huomioon. Minä pidän tämän lain hyväksymistä myös periaatteelliselta kannalta tärkeänä. Minä huomasin jo asian ensimmäisessä käsittelyssä pitämässäni puheessa tästä asiasta, että tämän lain kautta tulee tunnustetuksi se

historiallinen totuus, että Suomen itsenäisyys on saavutettu 6 päivänä joulukuuta 1917, eikä toukokuussa 1918, niinkuin on eräiltä tahoilta väitetty ja tämä puoli merkitsee myös aika paljon ja senvuoksi, koska annan suuren arvon tälle periaatteelliselle puolelle, olen valmis hyväksymään lain, vaikka se ei joka suhteessa muodollisesti olisikaan kaikkein parhain.

Ed. Rosenberg: Ed. J. F. Aallon äskeisen lausunnon johdosta pyydän vielä saada lausua muutaman sanan. Ensiksikin mitä työläisiä silloin enää jää oikeastaan jäljelle, joille palkkaa maksetaan, kun niistä erotetaan jo ne, mitkä ed. Aalto äsken itse tunnusti urakkapalkkaa nauttiviksi. Mitä sitten tulee siihen periaatteelliseen puoleen, niin minä myönnän, että ed. Aalto on oikeassa, jos todellakin vallitsisi se tilanne, joka vallitsi joulukuun 6 päivänä 1917. Jos työväki ja työtätekevät olisivat siinä asemassa, kun he olivat silloin, olisi ehkä syytä juhlia, mutta niin ei olekaan asianlaita. Vaikka me juhlisimme kuinka paljon tahansa sen päivän merkitystä, niin se katoaa kuitenkin tämän päivän oleelliseen elämään ja jäljelle ei jää mitään muuta kuin suojeluskuntien juhliminen, valkoisen vallan juhliminen ja porvariston ylivallan juhliminen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pekkala ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Pekkalan ehdotukseksi. Ed. von Born on ed. Bäckin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään. Kutsun ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on vaatimus tehty lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä, on asia valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n 5 momentin mukaan pantava pöydälle seuraavaan istuntoon. Jos silloin ed. von Bornin ehdotus hyväksytään, raukeaa ed. E. Pekkalan ehdotus, mutta tulee viimeainitusta ehdo-

tuksesta erikseen päätettäväksi siinä tapauksessa, että ed. von Bornin ehdotus on hylätty.

2) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi.

Yllämainittu lakiehdotus, josta perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 7 antanut lausunnon, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Detta ärende har länge varit på riksdagens dagordning och mycket har talats och sagts däri. Det vore en egendomlig ödets skickelse, om denna nya riksdagsordning nu skulle komma att tämligen enhälligt och utan alltför mycket ordande slutligen bli antagen. Då jag hört till dem, som ivrigast motsatt sig förslaget till ändring i gällande L. O. och icke har haft anledning att ändra min uppfattning angående dessa förslag, men det oaktat nu varit ense med grundlagsutskottet om att förorda förslaget, så ber jag att få yttra par ord.

För de ändringar, som nu ha blivit antagna och som återfinnas i det vilande förslaget, för de ändringarnas skull är det inte, som jag godkänner detsamma. Tvärtom anser jag fortfarande, att dessa ändringar antingen äro jämförelsevis oväsentliga, såsom de formella ändringarna, eller också äro tvivelaktiga eller till och med i vissa avseenden kunna medföra dåliga påföljder. Men jag antager detta lagförslag, om jag så må säga, för de ändringar som icke finnas där, d. v. s. därför att i detta lagförslag dock icke ha inkommit sådana ändringar, som ymnigt gjorts men som säkert skulle hava varit till ringa bättnad för riksdags-

arbetet. Jag hoppas nämligen att, om detta vilande lagförslag antages, det då icke så snart skall bli fråga om nya, åtminstone icke alltför talrika nya ändringar i densamma. Jag förstår väl, att det finnes en och annan sådan stor reformfråga, som icke har fått rum i detta förslag och som man ju icke skäligen kan fordra att skulle läggas ad acta. Men alla de många välmenta, men måhända ingalunda oskadliga förslag, som tidigare gjorts och lyckligen undertryckts, torde icke under den närmaste framtiden vidare komma upp.

Det är således för dessa negativa för tjänsters skull jag för min del finner mig föranlåten att nu förorda betänkandet. Jag har som sagt icke haft anledning att ändra min åsikt egentligen i någon enda punkt, där jag tidigare motsatt mig ändringsförslagen.

Dock vill jag såsom komplettering till tidigare uttalanden av mig rörande 36 och 37 §, som handla om spörsmål och interpellationer, ännu yttra mig. Det är en grundregel i vårt riksdagsarbete, att beslut icke böra fattas annat än efter försiggången beredning i utskott, och denna regel för utan tvivel välbetänkt. Men beträffande interpellationer måste man ju säga, att de egentligen icke höra till det egentliga riksdagsarbetet. Med interpellationer avses att kunna i ärenden av mer tillfällig natur åstadkomma ett uttalande av riksdagen, särskilt angående det politiska läget för stunden. Vid sådant förhållande kan det i vissa fall möjligen med skäl påstås, att en motiverad övergång till dagordningen bör kunna omedelbart på grund av försiggången diskussion antagas. Jag säger icke, att det vore skäl att helt övergå till detta system, men det kan givas sådana fall, då det ligger i sakens natur att riksdagens uttalande bör givas omedelbart, och därför synes det mig att man icke på det skäl, som jag nämnde och som tidigare i allmänhet åberopats, kan motsätta sig den ändring, som införts i 36 och 37 §§.

Ed. Rosenberg: Herra puhemies! Koska esillä oleva asia sisällöltään ja kanta- vuodeltaan on sangen tärkeä ja se nyt on myöskin lopullisesti edessämme ratkaistavana, pyydän saada paitsi yksityiskohtaista koskettelua, lausua myöskin sen johdosta muutamia periaatteellisia ajatuksia.

Valkoinen valta ehti jo ryhtyä kymmen- vuotisen muistojuhlansa viettämisen valmisteluihin ennenkuin tämä venäläisenä sorto- aikakautena aikaansaatu valtiopäiväjärjes- tys ehti eduskunnassa sellaiseen pisteeseen, että se lopullisesti on joko hylättävä tai hy- väksyttävä. Jo se seikka, että näin on voi- nut tapahtua, on asia, johon tulee kiinnittää jonkun verran huomiota, sillä onhan se sen- tään hiukkasen kiinnostavaa, että valtiopäi- väjärjestys, jonka puitteissa voitiin valvoa tsaarin etuoikeuksia tässä maassa, on osoit- tautunut lähes kymmenen vuotta sangen kelvolliseksi valtavälineeksi myös Suomen omalle porvaristolle. Voidaan tässä yhtey- dessä ehkä viitata siihen, että tällä välin on kuitenkin saatu aikaan uusi hallitusmuoto, joka sinänsä takaa kansalaisvapaudet ja sa- malla myös kansanvallan, ja että valtiopäi- väjärjestyksen tarkoituksena on vain sään- nöstellä järjestys ja tapa, mitenkä kansan- valtaa on käytettävä. Myönnän kyllä sen, että hallitusmuodon 2 §:n 1 momentissa sa- notaan valtiovallan kuuluvan kansalle ja että tätä oikeutta käyttää eduskunta, joka edustaa kansaa. Mutta siitä huolimatta vaikka näin onkin paperille kirjoitettu, ei siitä seuraa, että se todellisuudessa olisi niinkuin hallitusmuodossa väitetään. Voi- massaoleva hallitusmuoto ei nimittäin tiedä mitään siitä, mikä on kansan etu eikä myöskään siitä, mitenkä pitäisi menetellä, että puhdas juriidinen oikeus muuttuisi myös kansan luonnolli- seksi oikeudeksi. Ja kuitenkin, hy- vät porvarit, on teidänkin keskuudessanne tunnettu ja tunnustettu eri kansankerrok- sien kesken vallitseva etujen ristiriita ja mahdottomuus sovittaa niitä edes niinkään paljon yhteen, että toinen puoli olisi tyydy- tetty tekemättä toiselle osalle vääryyttä.

Pyydän vain saada todisteeksi mainita tohtori Ruuthin aikanaan kirjasessaan „Kan- sakunta” esille tuoman väitteen, jossa hän sanoo jokseenkin seuraavaan tapaan: „Sellai- sessa yhteiskunnassa, missä on olemassa ta- loudellisesti voimakkaampia ja etuoikeute- tumpia luokkia, ei yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella ole sanottavampaa merki- tystä”, sekä jatkaa myöhemmin väitteellä, jossa sanotaan, että „lakia säätävällä val- lalla ei myöskään voi olla näissä oloissa itse- näistä ja riippumatonta päättämistä”.

Kun kansan eduskunnalla, joka on kan- san valitseva, ei ole mahdollisuuksia ylei-

sen ja yhtäläisen äänioikeuden vallitessa ratkaista kansan todellisia etuja oikealla tavalla vastoin taloudellisesti voimakkaampien ja etuoikeutettujen luokkien tahtoa, niin vielä vähemmän kykenee sen tekemään jonkin porvarillisen valtion hallitusmuoto siinäkin tapauksessa, että kirjaimet ovatkin asetetut sellaiseen järjestykseen, josta kuulua esiin muodollisesti oikea ajatus. Hallitusmuodolla siis tässä mielessä on vähemmän merkitystä kuin valtiopäiväjärjestyksellä.

Koska siis valtiopäiväjärjestyksellä kansan enemmistön etujen valvonnassa on suurempi merkitys kuin hallitusmuodolla, myönnettäneen minulle oikeus kosketella kysymystä hituusen tältäkin näkökannalta.

Ensimmäinen ja tärkein kysymys on, voivatko yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella valitut edustajat asettua luokkien yläpuolelle ja sieltä käsin ratkaista kansan yhteiskunnallisen elämän tärkeitä elinkysymyksiä niin, että kansan elämää ylläpitävät taloudellisten ja henkisten arvojen luojat tulevat saamaan osalleen sen, mikä heille luonnollisen oikeuden perustalla pitäisi kuulua?

Oikean vastauksen antaminen tietysti riippuu siitä, mitä katsotaan sisältyvän kansan luonnolliseen oikeuteen. Meillä on jo riittävästi kokemusta siltä ajalta, jonka nykyinen valtiopäiväjärjestys on ollut voimassa, joten tämän 20 vuoden aikana tapahtuneen toiminnan valossa voimme samalla ratkaista, onko käytäntö toteuttanut kyseessä olevia luonnollisia oikeuksia. Vastauksen hakeminen äsken esittämäni kysymyksen on siis erinomaisen tärkeä tällä hetkellä, kun uusissa oloissa joudumme ensi kerran lopullisesti ratkaisemaan kantamme esillä olevaan lakiehdotukseen.

Minä tiedän kyllä varsin hyvin, että äärimmäisestä oikeistosta aina tänne vasemmistoon saakka asetetaan kapitalismi ainoaksi mahdolliseksi tuotannolliseksi pohjaksi ihmisten keskeiselle yhteiskunnalliselle elämälle. Se merkitsee t. s. sitä, että kapitalismin riisto ja siitä johtuvat kaikenlaiset yhteiskunnalliset epäkohdat, vääryydet ja vieläpä alati kasvavat ristiriidat asetetaan välttämättömäksi ehdoksi ihmiskunnan elämälle, tai t. s., että vääryyden täytyy olla korkein oikeus. Tästä katsantokannasta johtuu silloin, että kapitalismin riiston alaisina olevien luonnollisiin oikeuksiin ei jää jällelle

muuta kuin vapaus vaihtaa orjanomistajaa, joka sekään ei nykyään merkitse paljoa, koska orjanomistajat järjestyneinä kykenevät kontrolloimaan tätäkin oikeutta, niin että vain ne työläiset, jotka he hyväksyvät, voivat tätä „oikeutta” käyttää hyväkseen.

Tämän tilanteen seuraamuksia koetetaan kyllä lieventää niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolella. Mutta se lieventäminen tai se pyrkimys perustuu samaan, kuin aikanaan Rooman senaatin tekemä päätös siitä ehdotuksesta, joka koski orjille annettavaa kieltoa kantaa samanlaista vaatetusta kuin vapaat. Rooman senaatti nimittäin ei voinut hyväksyä lakia, joka olisi määrännyt orjien kantamaan erilaista pukua kuin vapaiden ihmisten, siitä syystä, että orjia oli liian paljon. Juuri siten on asia nykyään. Porvaristo ei tahdo mitenkään tunnustaa, että kyseessä on luokkavallan säilyttäminen, joka on elinehto kapitalismin riiston jatkuvaisuudelle. Porvaristo ei myöskään tahdo tunnustaa sitäkään, että heidän kansalle esittämänsä tunnukset, sekä taloudelliset että valtiolliset, ovat vain tyhjiä fraaseja vailla todellista pohjaa ja vielä vähemmän sitä, että kansanvalta porvarillisessa yhteiskunnassa on verho, jolla peitetään porvariston suojelema kapitalismin riisto ja siitä johtuva yhteiskunnallinen kahtiajako: omistaviin, joilla on kaikki elämisen turvallisuus ja oikeus taattu, sekä omistamattomiin, jotka eivät tänään tiedä, millä he huomenna tulisivat toimeen.

Työtätekevät eivät kuitenkaan ajattele näin, ja tämä yhteiskunnallinen katsantokanta ratkaisee samalla suurimmalta osaltaan meidän kantamme esilläolevaan lakiehdotukseen nähden.

Työtätekevät eivät suinkaan usko, että kapitalistien tuotantotapa on ainoa ja viimeinen yhteiskunnallisen elämän taloudellinen pohja. Päinvastoin näkevät työtätekevät kapitalismissa erään ylimenokauden, joka on eräässä mielessä välttämätön uuden tuotantotavan ja siihen soveltuvan uuden yhteiskuntajärjestyksen synnyttämiseksi. Tässä mielessä he toimivat ja tässä mielessä ovat he meidätkin tänne eduskuntaan lähettäneet. Se totuus on välttämätön sanoa näin tärkeän asian yhteydessä, ja sitäkin välttämättömämpi, koska siltä pohjalta lähtien suhtautumisemme valtiopäiväjärjestyksen uusimiseen on aivan toinen, kuin porvarien ja heidän kannattajiensa. Me vaa-

dimme, että valtiopäiväjärjestyksen tulee olla sellainen, että työtätekevät mahdollisimman laajoilla oikeuksilla valtiopäiväjärjestyksen puitteissa voivat saada äänensä kuuluville ja siten turvata luonnolliset oikeutensa sellaisina, kuin työtätekevät ne käsittävät. Työtätekevien tulee ensi kädessä saada oikeus elää työllään ja nauttia työnsä tulokset. Perustuslain tulee siis turvata tämä oikeus ensi kädessä ja turvata se paremmin kuin voimassaoleva hallitusmuoto sen tekee. Niinkauan kuin vallitsee työnantajain yksinomainen määräysvalta tuotannon välikappaleihin, ei sellaista oikeutta ole olemassa eikä työntekijäin mahdollisuuksia saada työtä voida vähimmässäkään määrässä turvata.

Toinen yhtä tärkeä asia, joka yhteiskunnan myös tulisi turvata, on se, että työntekijällä, joka rehellisesti suorittaa oman osuutensa yhteiskunnallisessa välttämättömässä työssä, täytyy myöskin olla oikeus sellaiseen palkkaan, joka takaa hänelle edes vaatimattoman toimeentulon. Yhteiskunnassa turvataan kaikenlaisille virkamiehille kyläpoliisipahasesta ja virastajuoksupojasta alkaen aina yhteiskunnan korkeimmilla huipuilla elävien elämisen turvallisuus työnteossa ja vielä vanhuudenpäivinä työnteon jälkeenkin, mutta varsinaisille yhteiskunnan pystyssä pitäjille, sen välttämättömän työn tekijöille ei taata mitään muuta kuin korkeintaan vankilan tapainen köyhäinhoito. Tässä on jo kaksi sellaista luonnollisiin oikeuksiin kuuluvaa pykälää, joidenka pitäisi saada ruumiillistumansa myöskin porvarillisen kansanvallan muodollisen sanahelinän puitteissa.

Jos tässä mielessä tarkastamme sitä aikaa, jolloin voimassa oleva valtiopäiväjärjestys on ollut voimassa, niin kykenee jokainen havaitsemaan sen tosiasian, ettei tässä mielessä ole mitään aikaansaatu. Kokemus siis jo osoittaa, että työtätekevät kaikesta kansanvallasta huolimatta eivät ole isäntiä omassa talossaan. Porvariston ylivaltu on sittenkin ollut horjumaton. Yhden ainoan kerran oli Suomen työväestö niin pitkällä, että läheltä piti, ettei työtätekevien perustuslaki päässyt voimaan. Se lainsäädäntö, jota sillä aikaa yritettiin, ei suinkaan lähipitäenkään osoittanut muuta kuin että työtätekevät halusivat mahdollisimman laajaa kansanvaltaa tai paremminkin saaden mahdollisimman laajennettua porvaril-

lista kansanvaltaa. Mutta sekin yritys jo riitti porvaristolle nousemaan ase kourassa lyödäkseen työväen maahan. Ja ettei työväki vaan missään nimessä enää pääsisi kokeilemaan sellaisella lainsäädännöllä, jolla pyrittäisiin toteuttamaan kansan luonnollisia oikeuksia, perusti porvaristo tuekseen aseellisen luokkakaartinsa. Tästä näemme, että valtiopäiväjärjestys ja hallitusmuoto saavat voimansa oikeastaan siitä uhasta, joka hehkuu suojeluskunnan pistimien terästä.

Siirtyessämme sitten tarkastelemaan käsillä olevaa lakiehdotusta yksityiskohdisaan, niin pistää heti silmään, että porvaristo tähän tekeleeseen on varonut asettamasta mitään sellaista, joka jollakin tavoin turvaisi työläisille mahdollisuuden paremmin suojella etujaan. Meillä työväen edustajina — siitä vakaumuksesta huolimatta, että me emme usko tällaisen lain avulla voitavan toteuttaa työtätekevien vapautumista kapitalismin riistosta — ei silti ole välttämätöntä asettua vastustamaan sellaista valtiopäiväjärjestyä, joka merkitsee todellista parannusta työtätekevien mahdollisuuksiin saada ääntään jonkun verran kuuluville jo nykyisessä yhteiskunnassa, mutta eritellessämme tätä lakia ei siinä voi havaita sellaisia parannuksia, jotka olisivat omiaan vahvistamaan käsitystä, jonka mukaan laki nyt olisi hyväksyttävä.

Lain yksityiskohdat osoittavat pääasiassa, että lain sisältö on jokseenkin samanlainen kuin se valtiopäiväjärjestys, jonka aikanaan hyväksyi Venäjän keisari Suomen sorretun kansan noudatettavaksi. Se ei oleellisesti muuta mitään vallitsevassa tilanteessa ja kuitenkin voitaisiin, kun lähdetään uutta valtiopäiväjärjestyä rakentamaan, rakentaa se myös sellaiseksi, että porvaristo edes joistakin vaikkapa vähäpätöisistäkin etuoikeuksistaan luopuen antaisi työtätekeväälle kansalle suuremmat mahdollisuudet. Me käsitelimme tässä joku päivä sitten erään lain, joka jos mikään on sortolaisista ensimmäinen. Se oli suojeluskunnan vakiinnuttamislaki.

Minä äsken jo mainitsin, että nykyinen hallitusmuoto, nykyinen valtiopäiväjärjestys, sen toteuttaminen ja siinä oleva henki voidaan toteuttaa vain sikäli kuin suojeluskunnan pistimet sen sallivat. Nyt olisi, kun perustuslaki on käsiteltävänä, tähän perustuslakiin sisällytettävä ensi kädessä

sellainen määräys, että porvaristo ei kykenisi aseellisella voimalla tekemään tehotomiksi niitä määräyksiä, jotka kerrotaan olevan kansanvaltaa suojelevia. Minä en löydä tästä edessä olevasta ehdotuksesta valtiopäiväjärjestykseksi ainoatakaan sellaista kohtaa, josta voitaisiin väittää, että tämä kohta on sellainen, jonka avulla voidaan suojeluskunta riisua aseista, silloin kuin kansan tahto todella tulee näkyviin.

Jo tämä seikka yksinään riittää siihen, että meillä ei ole syytä vaihtaa tätä uutta valtiopäiväjärjестystä tuohon vanhaan, mikä nyt on voimassa. Uusi ei takaa työväelle mitään sen enempää oikeuksia, kuin mitä takaa se, joka nyt on voimassa.

Tässä lakiehdotuksessa on ainoastaan pari muodollista uudistusta, jotka koskevat yksinomaan vaalioikeutta ja sen laajentamista. Mutta itse pääasia, eduskunnassa olevien työtätekevien edustajien koskemattomuutta ja toimintamahdollisuuksia, niitä on supistettu uudessa laissa. Ja kuitenkin mitä merkitsee vaalioikeuden näennäinen laajentaminen silloin kun samalla kertaa supistetaan työtätekevien edustajien toimintaoikeutta eduskunnan sisäpuolella? Viimeaikaiset tapahtumat niin omassa kuin muissa maissa ovat osoittaneet, että kun lopullisesti on kysymys luokkataistelusta eduskunnan seinien sisäpuolella, niin kysymys rajoittuukin siihen, minkälaiset ovat ne mahdollisuudet, joiden puitteissa eduskunnassa saadaan taistelua käydä. Toisin sanoen kysymys on aina edustajien koskemattomuudesta. Minustakin tuntuu, että ne vähäpätöiset laajennukset, mitkä tässä ovat kysymyksessä, jotka koskevat vaalioikeutta, eivät merkitse niinkään paljon, kuin merkitsee se seikka, että esillä oleva lakiehdotus on verrattain taantumuksellinen verrattuna siihen lakiehdotukseen, minkä Venäjän keisari, maailman kuuluisin yksinvalti, antoi meille. Tämä ei teille, hyvät herrat porvarit, suinkaan ole kunniaksi eikä miksiäkään eduksi.

Me näemme siis tästä, että Suomen porvaristo on taantumuksellisempi kuin Venäjän sortovalta. Mistä tämä johtuu, siitä en lähde kiistelemään. Eikä tämän asian ratkaisuun nähdä se ole tarpeellistakaan. Pyydän vaan huomauttaa, että tämä kaikki riippuu taloudellisten olojen muuttumisesta. Pyydän vielä huomauttaa, että tämä jatkuva taloudellisten olojen muutos te-

kee sen, että porvaristo tässä eduskunnassa tulee vieläkin taantumuksellisemmaksi. Voidaan odottaa aikaa, että se laki, joka parhaillaan on perustuslakivaliokunnassa valmisteltavana, laki sotatilasta, astuu tämän valtiopäiväjärjестyksen tilalle, ja tulee olemaan porvariston perustuslakina.

Kun tilanne on tällainen, niin saan ilmoittaa, että ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, on lakiehdotukseen nähden hylkäävällä kannalla jonka vuoksi, herra puhemies, ehdotan lain hylkäämistä.

Ed. J. F. Aalto: Käsiteltävänä oleva lakiehdotus ei läheskään täydellisesti tyydytä sosialidemokraatteja, mutta emme me kuitenkaan sitä ole voineet pitää huonompana voimassaolevaa lakia. Me olemme kyllä silloin kun lakiehdotus on ollut käsiteltävänä eduskunnassa ja perustuslakivaliokunnassa vuoden 1926 valtiopäivillä, koettaneet saada siihen useita parannuksia. Näissä yrityksissä me kuitenkin suurimmalta osalta epäonnistuimme syystä, etteivät porvarilliset edustajat halunneet huomattavampiin asiallisiin muutoksiin yhtyä. Me olemme aikaisemmin esittäneet useitakin vakavia huomautuksia käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta vastaan sen nykyisessä muodossa ja yhtenä huomattavimmista olemme maininneet m. m. sen, että äänioikeusikäraja on liian korkea ja sen lisäksi olemme esittäneet monia muita syitä. Mutta kuitenkin, vaikka lakiehdotus ei meitä tyydytä, pidämme me sitä jonkunlaisena parannuksena voimassaolevaan valtiopäiväjärjестykseen verrattuna. Huolimatta siitä, että parannukset ovat verrattain pieniä, on siinä kuitenkin eräitä muutoksia, jotka ainakin vaalioikeutta jossain määrin laajentavat. Esim. lakiehdotuksen 6 §:ään sisältyy parannuksia. On otettava huomioon, että varsinkin sen jälkeen, kun korkein oikeus on alkanut selittää asiaa sillä tavalla, että tulo- ja omaisuusveron maksaminen olisi äänioikeuden ehtona, on voimassaolevan valtiopäiväjärjестyksen mukaan vaarassa suuri osa köyhiä veronmaksajia joutua äänioikeudettomaksi. Ja jos tuomioistuimet asettuvat tällaiselle kannalle huolimatta siitä, mitä mieltä eduskunta asiassa on voimassaolevaan valtiopäiväjärjестykseen nähden, joutuvat ne henkilöt, jotka köyhyytensä vuoksi ovat olleet pakotettuja jättämään veronsa mak-

samatta, jäämään vaille äänioikeutta ja siis tällä tavalla menettämään sen tärkeän asean, mitä työväestön taholla pidetään välttämättömänä. Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus valtiopäiväjärjestykseksi parantaa ainakin tämän kohdan niin, että veron maksaminen ei ole äänioikeuden ehtona. Jo tämä, ja lakiehdotuksessa on eräitä muita tosin perin pieniä parannuksia, mutta kuitenkin parannuksia, vaikuttaa meihin siinä määrin, että me katsomme voivamme lakiehdotuksen hyväksyä. Se ei merkitse suinkaan, kuten mainitsin, sitä, että se meitä täydellisesti tyydyttäisi, mutta se on joka tapauksessa pienempi paha, kuin voimassaoleva ja senvuoksi emme halua sitä vastustaa.

Ed. Lehtokoski: Kun yhteiskunnallinen täysi-ikäisyys alkaa meillä samoin kuin muissakin sivistysmaissa jo 21 vuoden iässä, jolloin yhteiskunnallisten tehtävien ja velvollisuuksien usein sangen raskaskin taakka joutuu nuorten kannettavaksi, niin johtuu tästä, että heille silloin pitäisi luonnollisesti seurata myöskin oikeuksia. Ikäraja olisi ollut tämän ajatuksen perusteella alennettava 24 vuodesta 21 vuoteen. Äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden epäminen nuorilta, jotka joutuvat meidän päivinämmme olemaan mitä monilaisimmassa yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa tehtävissä, on heitä kohtaan mitä suurin vääryys, ja olisi se vihdoinkin ollut korjattava tämän valtiopäiväjärjestyksen säätämisen avulla. Muutosehdotuksemme kumminkin aikaisemmassa käsittelyssä ovat kaikki menneet kumoon; porvarilliset edustajat ovat olleet yksimielisiä siitä, että äänioikeus paremmin kuin vaalikelpoisuusrajaakaan ei ole alennettava siitä, mikä se nykyisin on. Kun tässä vaiheessa ei ole mahdollisuutta muutoksien tekoon vaan on valiokunnan ehdotus joko hyväksyttävä tai hylättävä sellaisenaan, niin johtuu tästä, että eduskunnan pöytäkirjaan onkin merkittävä, että ei ainakaan Suomen työläisnuoriso tule taistelustaan lakkaamaan tässä suhteessa ennenkuin vasta silloin kun sen oikeudet vaatimukset ovat tulleet myöskin huomioonotetuiksi.

Ed. Vennola: Olen sitä mieltä, että kysymyksessä olevan asian hyväksyminen alkaa olla jo välttämättömyys. Eduskunta on jo kymmenkunta vuotta itsenäisyytemme

aikana työskennellyt tämän asian hyväksi. Mutta se on ollut niin saamaton, että ei ole saanut järjestetyksi omaa lakiaan, vaan työ jatkuu yhä edelleen vanhan, venäläisenä aikana julkaistun valtiopäiväjärjestyksen puitteissa. Jo tältä kannalta olisi syytä pyrkiä sellaiseen tulokseen, että laki saataisiin nyt vihdoinkin hyväksytyksi.

Kun täällä kajotaan lain yksityiskohtiin ja valitellaan niistä, niin mielestäni ei voi pyrkiäkään siihen, että kaikki olisivat tässä näin laajakantoisessa kysymyksessä tyytyväisiä. Mutta käsittääkseni lakiehdotus tekee niin paljon parannuksia nykyisiin voimassaolevaan lakiin, että jo näiden parannusten toteuttaminen merkitsee suurta voittoa. Eduskunnan työtapaan, hallituksen ja eduskunnan keskinäisiin suhteisiin ynnä moniin muihin valtiollisen elämän järjestelyihin tuo laki niin paljon tarkoituksenmukaisempaa mukanaan, että käsittääkseni ei pitäisi enää epäillä asian hyväksymistä. Minä siis kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Kulmala: Pyydän kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ryhdytään äänestykseen. Äänestysesitys luetaan.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheena olevan lakiehdotuksen sellaisenaan, kuin eduskunta on sen 1925 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 157 jaa- ja 22 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi uuden valtiopäiväjärjestyksen aiheuttamista välittävistä säännöksistä.

Mainittu lakiehdotus, josta perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 8 antanut lausunnon, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus V. J:n 60 §:n mukaan hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin eduskunta on sen 1926 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 146 jaa- ja 25 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä hyväksytty, vahvistamatta jäänyt ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta,

josta perustuslakivaliokunta on mietinnössään n:o 9 antanut lausunnon, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta.

Ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Opetusministeri Ailio: Minä pyydän esillä olevan eduskuntaesityksen johdosta lausua käsitykseni, joka eroaa sekä esityksestä että valiokunnan mietinnöstä. Valiokunta on mietinnössään perustellut käsiteltävänä olevan lainmuutoksen tarpeellisuutta sillä, että luonnonsuojelulain 1 § aiheuttaa tulkintavaikeuksia. Tosin on sellaisten valtiosaäntömme tuntijain kuin professorien Hermansonin ja Ståhlbergin välillä erimielisyyttä olemassa siitä, voiko eduskunta antaa suostumuksensa luonnonsuojelualueen erottamiseksi vain eduskuntapäätöksellä vai eikö. Prof. Hermanson on huomauttanut, että perustuslaki ei tunne yksinkertaista suostumusta muuten kuin poikkeustapauksissa ja että olisi parempi antaa tämä suostumus lailla. Prof. Ståhlberg sensijaan on huomauttanut, että luonnonsuojelulain 1 §:ssä edellytettyä eduskunnan suostumusta ei ole annettava lailla, saatikka valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n säätämässä järjestyksessä, vaan tavallisella enemmistöpäätöksellä, soveliaimmin pönten muodossa. Hän mainitsee perusteluissaan, ettei tuollaisen suostumuksen antamista suinkaan estä se, ettei suostumuksen päättämiseksi vielä ole järjestetty erityistä menettelymuotoa.

Tämä kysymys on ollut hallituksessa harvittavana ennen sen esityksen jättämistä, jonka tarkoituksena on ensi kerran soveluttaa käytäntöön luonnonsuojelulakia luon-

nonsuojelualueiden erottamiseksi. Apulais-oikeuskanslerin kanssa tultiin siihen päätöksen, että eduskunnan suostumus olisi luonnonsuojelulain mukaisesti pyydettävä ponnien muodossa. Tähän päätökseen on tultu paitsi muodollisista myös asiallisista syistä.

Kun laki- ja talousvaliokunta nyt suosittelee luonnonsuojelulain muuttamista professori Hermansonin edustamaan suuntaan, näyttää se sen tekevän yksinomaan muodollisilla syillä. Minä rohkenen kuitenkin pyytää suurta valiokuntaa harkitsemaan, onko laki- ja talousvaliokunnan kanta ilman muuta hyväksyttävä. Muodollisesti ei luonnonsuojelulain 1 § minun käsitykseni mukaan ole ristiriidassa hallitusmuodon kanssa. Asiallisista syistä näyttää yleisten luonnonsuojelualueitten erottamiselle olevan kyllä eduksi, että eduskunnan suostumus päätetään lailla, koska siten luonnonsuojelualueet tulevat pysyvämmiin järjestetyiksi. Mutta toisin on laita niin sanottujen erityisten luonnonsuojelualueiden, jotka tarkoittavat luonnonkauneuden tai jonkun eläin- tai kasvilajin säilyttämistä. Edellyttäköön esim., että Imatra olisi lailla julistettava erityiseksi luonnonsuojelualueeksi luonnonkauneuden säilyttämistä varten. Sinne on, kuten tunnettua, yksinkertaisella eduskunnan päätöksellä päätetty rakentaa voimalaitos, mutta tämä olisi ollut mahdotonta, jos Imatran alueen julistaminen luonnonsuojelualueeksi olisi tapahtunut lailla, muuten kuin kumoamalla tämä laki. Lain kumoaminen on taas paljon vaikeampi kuin yksinkertaisen eduskuntapäätöksen aikaansaaminen; siten voi nyt ehdotettu lain muutos vaikeuttaa taloudellishallinnollista toimintaa. Lisäksi tuntuu turhalta, jopa hullunkuriselta, säätää lakia, jos tahdotaan esim. joku pieni valtiolle kuuluva saari erottaa luonnonsuojelualueeksi tai vain suojella jotakuta kasvia.

Minusta olisi näin muodoin parempi, jos luonnonsuojelulain ensimmäinen pykälä saisi olla muuttamatta, koska se kerran minun käsitykseni mukaan ei ole ristiriidassa hallitusmuodon kanssa. On muistettava, että pitämällä kiinni liiaksi muodoista, vaikeutetaan asiain asiallista käsittelyä. Meidän olisi minun käsitykseni mukaan enemmän kehitettävä parlamenttaarista käytäntöä, tietysti sillä tavalla, että se ei ole ristiriidassa hallitusmuodon säännösten kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus menee suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus kansankirjastolaiksi.

Hallituksen esityksen n:o 6 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Kukkonen: Minä pyydän vain saada oikaista erään painovirheen, joka on päässyt pujahtamaan sivistysvaliokunnan mietintöön. 3 §:n on valiokunta hyväksynyt hallituksen ehdottamassa sanamuodossa ja tulee siis sanotun pykälän 2 momentin, joka valiokunnan mietinnössä on saanut seuraavan muodon: „Toimiston alaisena toimii vanhempia ja nuorempia kirjastonhoitajia”, kuulua hallituksen esityksen mukaisesti ja siis seuraavalla tavalla: „Toimiston alaisena toimii vanhempia ja nuorempia kirjaston-tarkastajia”.

Ed. Åkerblom: Regeringens proposition till lag om folkbibliotek har till främsta syfte att åstadkomma en sådan stadga på detta område, att biblioteksväsendet skall få en tryggad utveckling i varje landskommun och i städerna. För detta ändamål har regeringen bland annat föreslagit, att i varje kommun skall finnas åtminstone ett folkbibliotek, som inrättas och underhålles av kommunen, och för att detta allmänna stadgande skall bliva mer än en vacker tanke, har regeringen tillika föreslagit en bestämmelse om ett minsta årligt understöd, som kommunen bör anslå för kommunalbiblioteket. Regeringen har i detta syfte upptagit samma princip, som redan är stadgad t. ex. för anskaffande av läroböcker och böcker till folkskolans elevbibliotek samt annat läromateriel till folkskolorna.

Kommunen köper med egna medel dessa och får sedan tillbaka av staten 2/3 av kostnaderna. För biblioteksverksamheten har regeringen sålunda föreslagit, att kommunen skulle årligen bevilja och använda ett belopp motsvarande 2 mark för varje mantalsskriven person, av staten skulle kommunen få tillbaka hälften av sina egna verkliga utgifter härför, så att kommunens utgifter i verkligheten skulle bli en mark för varje mantalsskriven person. Regeringens proposition skulle med denna lag sålunda också fastslå bestämmande än hittills varit fallet statens skyldighet. Kommunen skulle vara berättigad att få det bidrag som utlovats.

Propositionen innehåller därjämte en del andra bestämmelser, som avse att bringa stadga på detta område, nämligen beträffande ledningen från statens sida av understödsverksamheten, möjligheter för kommun att, där man så önskar, anställa bibliotekarier, som uteslutande skulle egna sig åt verksamheten, vidare understöd för biblioteksrumms inrättande m.m. Men dessa bestämmelser äro inte så grundväsentliga och viktiga som det av mig tidigare antydde, nämligen om kommunens och statens samverkan för kommunalbiblioteks upprättande och underhåll. Också kulturutskottet, som haft att behandla propositionen om folkbibliotek, har åtminstone i teori omfattat regeringens strävan att giva stadga åt folkbiblioteken. Utskottet säger i motiveringen bland annat: „Det är enligt utskottets åsikt på tiden att genom lagstiftning befästa biblioteksverksamheten, som nu befinner sig på en interimistisk fot i avsaknad av varaktiga stadganden. Utskottet anser sålunda åstadkommande av lagstiftning på detta viktiga område av bildningslivet av behovet påkallat.” Men denna goda vilja har utskottets majoritet ådagalagt endast i teorin. Det har stannat endast med det vackra erkännande om folkbibliotekens viktiga uppgift. När det gäller att fatta beslut om de paragrafer, som skulle befästa biblioteksverksamheten, så har majoriteten röstat för sådana ändringsförslag, som beröva folkbiblioteken det stöd man i teorin ansett dem behöva. Majoriteten har voterat bort ur 4 § den bestämmelse, som skulle ålägga varje kommun att inrätta åtminstone ett bibliotek. Inte ens ett enda bibliotek i varje kommun har majoriteten velat bestämt uttala sig för. Den har tvärtom förklarat ett så-

dant stadgande betänkligt. Jag frågar: Vad tjänar då hela bibliotekslagen till, vad vill man numera stadga? Det skall icke få ingå i lagen ett så viktigt och grundläggande stadgande, att ingen kommun får vara utan ett folkbibliotek, nämligen att i varje kommun bör finnas åtminstone ett bibliotek. När man icke lägger en sådan grund för biblioteksverksamheten, så då måste man, om jag får låna utskottets ordalag, „av principiella skäl anse det vara betänkligt och i själva verket onödigt” att stifta en bibliotekslag. Utskottets majoritet har i stället velat lämna all biblioteksverksamhet beroende av frivillig företagsamhet och frivilliga gåvor. Den har tyckt sig märka, att utvecklingen på frivillighetens väg hittills har försiggått jämförelsevis snabbt, men majoriteten i utskottet har givit särskilt 4, 5 och 8 §§ en sådan formulering, att de kommunala biblioteken lamslås. Som känt gäller nu som villkor för erhållande av statsunderstöd åt kommunalbibliotek, att kommunen beviljar och använder minst 50 penni per mantalsskriven person för biblioteksverksamheten, och då får kommunen statsunderstöd, som utgår med 100 % för inköp av kunskapslitteratur och 75 % för inköp av skönlitteratur för sina bibliotek. Men kulturutskottet har som sagt sökt efter andra grundprinciper för biblioteksverksamheten och kommit till sådana som, som sagt, lamslår verksamheten. Kulturutskottet har sökt understöda det „lovvärda strävandet”, som det kallar det, att upprätthålla kommunalbibliotek, på det sättet, att det åligger kommunen att bevilja dubbel högre understöd än som nu erfordras, innan staten beviljar understöd för kommunalbiblioteken. I 5 § har utskottet godkänt ett stadgande, som nedsätter statens understöd under det nuvarande, som utgår med inmot 100 %, till endast 50 % av kommunens egna verkliga utgifter för biblioteksverksamheten. Genom detta stadgande ha kommunalbiblioteken försatts i en sådan ställning, att det blir svårare att få understöd för dem av kommunen än för skolbiblioteken och föreningsbiblioteken. Som nämnt erhålla kommunerna för inköp av böcker till folkskolornas elevbibliotek 2/3 av böckernas pris, och detta understöd fås utan ett sådant villkor, som uppställts för erhållande av statsunderstöd åt kommunalbiblioteken, nämligen utan att som villkor

föreskrives något minsta anslag som kommunen bör bevilja, innan understöd fås. I samma gynnsamma ställning ha föreningsbiblioteken i förhållande till kommunalbiblioteken kommit. Föreningsbiblioteken få lika stort understöd av staten som de kommunala, men utan det villkor som uppställts för kommunerna. Den naturliga följden härav måste bliva den, att kommunerna bevilja understöd hellre åt skolbiblioteken, som erhålla större statsunderstöd, och för övrigt lämna åt föreningarna att bekymra sig om biblioteksverksamheten. De kommunala biblioteken få förfalla av brist på kommunalt understöd, och nya sådana i de kommuner, där sådana ännu icke grundats, bliva svårare än hittills att fås inrättade. Jag har i reservation till kulturutskottets betänkande vidare påvisat dessa försämringar av propositionen och gjort förslag till sådana ändringar, som jag anser lämpliga. Jag vill därför icke nu vidare gå in på dessa enskildheter, utan jag uttalar förhoppningen, att stora utskottet måtte beakta det förslag till ändringar som jag framställt.

Ed. Niilekselä: Vapaan kansanvalistuksen edistämiskeinoista ovat kieltämättä tehokkaimpia yleiset kansankirjastot. Siitä syystä onkin sturissa sivistysmaissa pyritty järjestämään kirjastotoiminta niin, että perustamalla mahdollisimman tiheään yleisiä kirjastoja on näin kaikille kansalaisille varattu tilaisuus päästä osalliseksi kirjastojen tuottamasta hyödystä. Niinpä meidänkin maassamme, jossa kirjastotoiminta on ollut, lukuunottamatta aivan viime aikoja, vapaan valitustoiminnan huollettavana, siitä huolimatta kirjallisuuden leveneminen ja viljeleminen on ilahuttavan suuri, jopa niin suuri, että tuskinpa missään muussakaan varallisuudeltaan ja asukaslukumäärältään vastavissa maissa ollaan siinä suhteessa meistä edellä. Näin ollen voidaan asettaa hyvin kyseen alaiseksi, tarvittaisiinko tässä asiassa ainakaan vielä mitään erikoisia lainlaadintatoimenpiteitä vai eikö paremminkin olisi jossakin suhteessa asialle eduksi, jos pystyttäisiin ainakin toistaiseksi nykyinen järjestelmä voimassa, joka järjestelmä on kieltämättä vienyt voimakkaasti kirjastoasiaa eteenpäin.

Sivistysvaliokunnan mietintö monine vastalauseineen myöskin kyllin hyvin todistaa,

etteivät kansankirjastolain toteuttamisessa mielipiteet ole vielä vakiintuneet, vaan ollaan mainitun lain oleellisimmistakin kohdista aivan vastakkaisella kannalla. Sivistysvaliokunta lausuu mietintönsä perusteluissa m. m. näin: „että kun oppivelvollisuus meillä on jo pääasiassa toteutettu, kansanopistot ja työväenopistot lainsäädännöllä vakiinnutetut ja erilaatuinen vapaa sivistystoiminta saavuttanut melkoisen laajuuden, on valiokunnan mielestä aika ryhtyä lainsäädännöllä vakiinnuttamaan kirjastotoimintaakin”. Onhan meillä tosiaankin oppivelvollisuuslaki ollut voimassa ainakin paperilla jo puolikymmentä vuotta. Mutta maaseutuoloja tuntevalle on tunnettua, ettei mainittuakaan lakia ole vielä läheskään toteutettu siinä määrin, kuin sivistysvaliokunta hyväuskoisesti näkyy luulevan ja oppivelvollisuuslaki tosiaankin edellyttäisi. Onhan oppivelvollisuuslain maa-laiskunnille myöntämää täytäntöönpanoaikaa vielä jäljellä lähes kymmenen vuotta, ja sitäkin aikaa pitävät useat Pohjois-Suomen kunnat taloudellisista syistä liian lyhyenä. Ja hyvin monet kunnat ovatkin hakeneet pitennettyä toimeenpanoaikaa. Ei siis ainakaan sen perusteella, että meillä nyt jo kansakoulun käynti, valitettavasti kylläkin, olisi aivan yleistä, tarvitse ryhtyä suunnittelemaan tämän kirjastolain suurisuuntaisia ja paljon valtion varoja kysyviä lain toteuttamistoimenpiteitä eikä niitä lailla vakiinnuttamaan, sillä käy tavallisesti niin, että tällaiset pakkomääräykset synnyttävät kansassa voimakkaan vastavaikutuksen, joka ei ole terveelle, vapaalle kansanvalistustyölle ollenkaan eduksi. Tyvestä puuhun nouseaan. Vasta sitten kun oppivelvollisuuslaki on tosiaankin toteutettu käytännössä eikä vain paperilla, olisi kirjastolain toteuttamisen vuoro. Meillä lainlaadintalalla yleensä otetaan liian vähän huomioon kansan varallisuutta ja sen taloudellista hyvinvointia, josta kuitenkin loppujen lopuksi riippuu, missä määrin on edellytyksiä tällaistenkin sivistyspyrkimysten toteuttamiselle.

Näin ollen olisin sitä mieltä, ettei kansankirjastojen vakiinnuttamisesta olisi tarvittu mitään erikoisia lainsäädäntötoimenpiteitä, jotka toimenpiteet, jos ne oleellisesti poikkeavat varsinaisen kansan yleisestä ajatuskannasta, hyvää asiaa enemmän vahingoittavat kuin hyödyttävät. Siitä syystä pitäi-

sin suuresti valitettavana, jos eduskunta hyväksyisi tämän lakiesityksen siinä muodossa, kuin sivistysvaliokunta esittää, ja sen tähden toivoisinkin, että suuri valiokunta käsitellessään tätä lakiesitystä hyväksyisi sivistysvaliokunnan ehdottaman 1 ja 2 §:n sijasta valiokunnan toisessa vastalauseessa esitetyn muodon 1 §:ksi ja saman vastalauseen mukaisesti toivoisin 8 §:n poistettavaksi. 4 §:n, joka on mainitun lain tärkeimpiä, toivoisin suuren valiokunnan hyväksyvän ensimmäisessä vastalauseessa merkityllä tavalla. Olisi aivan kohtuutonta velvoittaa ainakin Pohjois-Suomen vähävaraisia kuntia kirjastonsa kannattamiseen niin suurilla vuotuisilla määrärahoilla kuin sivistysvaliokunta ehdottaa, ja vielä kohtuuttomampaa se olisi hallituksen esittämässä muodossa. Jo nyt ovat useimmat Pohjois-Suomen kuin myöskin Keski-Pohjanmaan sisämaan kunnat ylenmäärin rasitettuja köyhäinhuoltokustannusten ja oppivelvollisuuslain tuottamain kunnallisten menojen vuoksi, jotka viimeksimainitsemani verorasitukset useassa kunnassa lähivuosina kohoavat vielä suuresti. Jos arv. eduskunnan jäsenet vaivautuvat tarkastelemaan Maalaiskuntalehden 8 numerossa julkaistua maalaiskuntain verotustilastoa, niin luulisin, että se tarkastelu vakiinnuttaa käsitystä siitä, ettei pidä panna kiveä kuorman päälle lisäämällä yhä vain kuntien menoja. En voi myöskään hyväksyä sivistysvaliokunnan ehdottamaa 5 §:n viimeistä momenttia, jossa varataan eräissä tapauksissa eläkeoikeuksia kuntien kirjastonhoitajille.

Edellä mainitsemani muutosehdotukset toivon suuren valiokunnan huomioonottavan käsitellessään sivistysvaliokunnan mietintöä ja lakiesitystä ehdotetusta kansankirjastolaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

7) Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 ja

8) Kaupunkien kunnallisen keskushallinnon uudestaanjärjestelyä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun hallituksen tänään eduskunnalle jättämä esitys on jaettu edustajille, voidaan se nyt esittää pöydälle pantavaksi.

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

Ehdotuksen uudeksi aviokaareksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 40.

Ensimmäinen varapuhemies: Seuraava istunto on tulevana perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,07 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

18. Perjantaina 21 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennessa päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä 600
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; perustuslaki-valiokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

Ainoa käsittely:

- 2) Ehdotus Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä 607
 Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 21.

Toinen käsittely:

- 3) Ehdotus laiksi välimiesmenettelystä ”
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 10.
 4) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta 610
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 24; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Virkusen edusk. esit. n:o 22.

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

- 5) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta 610
 Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 23.

Esitellään:

- 6) Hallituksen esitys n:o 40 uudeksi aviokaareksi 611

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 7) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä 614
 8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 piirilääkärintarkastuksen lakkauttamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta ”
 9) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1926 koskevan kertomuksen johdosta ”
 10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi sotatilasta ”
 11) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi asevelvollisille annettavista lomista ”
 12) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajottamisesta 615

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Virkkunen, Gummerus, Hahl, Koivisto, Koivulahti-Lehto, Lautala, Leppälä, Luoma, Malmivaara, Oksanen, Paavilainen, M. Pekkala, Pensas, Rantanen, Schauman, Tallas, Tuomivaara, Turja ja Österholm.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta edustajat M. Pekkala ja Schauman, toistaiseksi ed. Koivulahti-Lehto, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Leppälä, yksityisasiain takia tämän istunnon alkuosasta ed. Virkkunen ja yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Heikkinen, Koivisto, Oksanen ja Tuomivaara.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi joulukuun kuudennen päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaa-päivänä.

Hallituksen esitys n:o 17, jota on valmistelevalti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 22, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään. Tästä on nyt päätös tehtävä. Ensin sallitaan asiassa keskustelu, minkä jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vaatimusta kannattaa 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen pidettäviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa vaatimus on hylätty ja asian kolmatta käsittelyä jatketaan. Tällöin otetaan huomioon ed. E. Pekkalan viime istunnossa tekemä ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. von Born: Det motstånd, som rests mot det föreliggande lagförslaget, gäller på intet sätt högtidlighållandet av vår självständighetsdag såsom sådan. Tvärtom har man från alla håll och alla partier oförbehållsamt omfattat tanken på att begå minnet av vårt självständighetsdagen såsom en nationell festdag. Och särskilt nu, då i år tioårsminnet därav infaller, har denna tanke vunnit stark genklang i vida kretsar av vårt folk.

Att man emellertid nu vill motsätta sig det förevarande lagförslagens antagande beror främst på tvenne omständigheter. Dels har det hållits före, att firandet av dagen icke behöver och icke ens bör ske på grund av tvång, på grund av ett därtill förpliktande positivt lagstadgande, utan att det hela bäst ordnas på frivillighetens väg genom en sig själv utvecklande sed och tradition. Dels åter har i lagförslaget inryckts en bestämning angående utbetalande av full lön för självständighetsdagen. Därigenom har ett materiellt ekonomiskt spörsmål av synnerligen ömtålig social art sammankopplats med den föreliggande av ideell natur varande lagstiftningsfrågan. Och detta har i övrigt skett på ett mycket olyckligt sätt genom stadganden, som icke blott innebära en betänklig orättvisa, utan som redan i och för sig äro oklara och tvivelaktiga till sin innebörd. I stället för att samla och ena komme det påbjudna firandet av självständighetsdagen under sådana förhållanden mer att söndra och dela vårt folk, att framkalla oreda och missämja. För detta bör dock vårt folk förskonas. Enligt min uppfattning bör allt göras som är möjligt för att hindra en sådan olycklig lagstiftnings tillkomst. Och huru osympatiskt än det i allmänhet är och i detta fall särskilt måste kännas att tillgripa utvägen att söka lägga ett lagförslag vilande, tvekar jag dock icke för min del att göra det denna gång, därvid ju blott anlitan det fullt parlamentariskt medel. Jag gör det i den förhoppningen, att frågan om firandet av självständighetsdagen, då lagförslaget, om det nu lämnas att vila, änyo kommer före, antingen skall vara ordnad i lagstiftningsväg genom ett nytt förnuftigare initiativ i saken eller också att den allaredan då fått sin lösning genom en stadgad allmän

sed, som icke vidare erfordrar någon bekräftelse i lag. Likaså är det att hoppas, att frågan om utbetalande av lön för denna dag blir under mellantiden efter vad möjligt och skäligen är på överenskommelsens väg så ordnad, att icke heller i detta avseende något ingripande från lagstiftarens sida blir av behovet påkallad.

Också de, som uppbära förevarande lagförslag, medgiva ju öppet, att hela denna lagstiftning icke i och för sig är så nödig. Är det då å andra sidan verkligen nödigt, frågar man, att genom en sådan lagstiftning tanklöst tillspillogiva andra viktiga samhällsintressen? En onödig lag låter sig försvara, om den icke såsom sådan medför någon olägenhet, något som är egnat att framkalla betänklighet. Allvarsamma betänkligheter hava dock gjorts gällande med avseende å detta lagförslag, och även om de i någon mån vore överdrivna, kvarstår där dock tillräckligt för att icke i ett tvivelaktigt fall som detta ett avgörande må frampressas emot en vitt utbredd opinion i saken.

Då det uppenbarligen icke är möjligt att för närvarande få lagförslaget förkastat, hoppas jag emellertid att det av riksdagen skall läggas vilande. Och jag är för min del övertygad om, att vår självständighets firande och särskilt det snart infallande tioårsminnets värdiga begående icke därigenom skall på ringaste sätt oförmånligt påverkas. Tvärtom befarar jag storligen, att detta blir fallet, om det föreliggande lagförslaget nu antages.

Ed. Palmgren: Under behandlingen av detta ärende i första och andra läsningsarna har jag redan haft äran uttala, att jag intet har att invända emot tanken att också i vårt land införa en nationalhögtidsdag; att detta emellertid ingalunda skulle föra med sig nödvändigheten att under en sådan bemärkelsedag för hela dagen nedlägga all produktion; samt att det, även om en sådan helgdag infördes, icke finnes någon rimlig anledning att i sammanhang därmed skrida till en sådan uppenbar orättvisa, som det skulle innebära, ifall arbetsgivare åläggas att utbetala full avlöning för arbete, som icke presterats.

Den utredning, som föreligger, ger tyvärr icke vid handen till vilka belopp kostnaderna för en hel dags arbetsnedläggelse

skulle belöpa sig, men man förstår att det icke är fråga om små summor. Härtill kommer att vårt land redan förut utöver söndagarna har flere helgdagar än vad i andra länder i allmänhet är fallet. Såsom exempel må nämnas att vi utöver söndagarna årligen hava 11 helgdagar. Motsvarande tal äro för England 6, Irland 7, Skottland 6, U. S. A. 10.

Icke heller föreligger här någon utförlig och tillförlitlig utredning därom i vad mån arbetsgivare i andra länder äro i lag förpliktade att till arbetarna utgiva full avlöning under nationaldagen.

Frågan är enligt mitt förmenande av många skäl icke ännu mogen för avgörande. Jag förenar mig därför med dem, vilka rösta för att lämna lagförslaget vilande.

Ed. Bäck: Tämän lain 2 §:n 2 momentti kuuluu näin: „Töitten keskeyttämisestä huolimatta on työntekijöille joulukuun 6 päivästä maksettava täyttä työpäivää vastaava palkka. Jos työtä tehdään päivä-, tunti- tai kappalepalkalla on palkan saamisen edellytyksenä kuitenkin, että työsuhde työnantajan ja työntekijän välillä on keskeytymättä jatkunut vähintään viikon ajan lähinnä ennen sanottua päivää. Kappalepalkaksi lasketaan päiväpalkka sen keskimääräisen päiväansion perusteella, minkä työntekijä on itsenäisyyspäivää lähinnä edellisen viikon aikana ansainnut.” Minä en voi tätä momenttia lukiessani tulla muuhun johtopäätökseen kuin että tämä määräys sotii yleistä oikeustajuntaa vastaan. Tässä maassahan on kuitenkin totuttu siihen, että ainoastaan tehdystä työstä on palkka maksettava. Tässä momentissa esivalta käskää asianomaisia maksamaan palkkaa myöskin tekemättömästä työstä. Tämä määräys tulee sitä loukkaavammaksi sen kautta, että se tulee koskemaan ei ainoastaan varakkaita työnantajia, vaan myöskin vähävaraisia. Tämän lain nimikkeenä on „laki joulukuun 6 päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä”. Tarkoitus on tietysti saattaa kansamme tietoisuuteen se, että joulukuun 6 päivä on vietettävä juhlapäivänä. Mutta minä tahdon kysyä, mahtanevatko tällaiset rigoristiset lakimääräykset voida sen vaikuttaa, että kansamme todella tulee viettämään tätä päivää juhlapäivänä? Minä pelkään, että nämä määräykset päinvastoin aiheuttavat monia

riitoja. Jollei itse joulukuun 6 päivänä tulla käräjämatkoja tekemään, niin minä pelkään, että monessa paikassa meidän maassamme tullaan tämän lain takia tekemään käräjämatkoja jälkeen joulukuun 6 päivän. Meillä on tuoreessa muistissa elintarvelaki. Sehän oli itsessään hyvä laki, mutta sillä ei ollut edellytyksiä kansamme tietoisuudessa ja sen määräykset olivat monessa suhteessa rigoristisia. Senpätähden tämä laki aiheutti kaikenlaisia selkkauksia, riitoja, käräjänkäymisiä ja muita senkaltaisia ikävyyksiä. Minusta meidän edustajahuoneellamme olisi syytä ajatella vakavasti, ennenkuin se menee tällamoista lakiehdotusta hyväksymään. Minä tahtoisin, niinkuin edelliset puhujat, alleviivata sen, etten minäkään ole 6 päivän viettämistä vastaan juhlapäivänä. Mutta meneteltäkoon sitten lakia säättävän vallan puolelta niin, että tämä päivä todella voidaan juhlapäivänä viettää eikä riitapäivänä, torapäivänä.

Jo tuo määräys rangaistuksesta sille, joka ei vietä tuota päivää juhlapäivänä, se on vastenmielinen. Minä luulen, että tämä määräys tulee herättämään monen mielessä vastustushalua ja tekemään lain toteuttamisen mahdottomaksi. En minäkään mielelläni äänestä yhtä lakia lepääväksi, mutta kyllä minä luulen, että olisi syytä antaa sekä tämän lain että myöskin lainsäätäjien tähän lakiin nähden levätä jälkeen vaalien, niin että ei ainoastaan lainsäätäjillä vaan myöskin valitsijamiehillä olisi aikaa miettimään, onko tämä paras ja ehkäpä ainoa keino saattaa 6 päivä joulukuuta kansan tietoisuudessa juhlapäiväksi, semmoiseksi päiväksi, jota kaikki kansankerrokset rakastavat. Tätä päivää vietetään jo yleisesti juhlapäivänä monessa paikassa, ehkäpä itse käytäntö olisi tässä suhteessa paras kasvataja. Minä toivon niin ollen, että eduskunta tänä päivänä tulee äänestämään ehdotuksen puolesta jättää tämä laki lepäämään.

Ed. N i u k k a n e n: Minun mielestäni on hyvin suuresti valitettava asia, että tämä esillä oleva laki on saanut sellaisen sisällön, että eduskunta ei voi sitä yksimielisesti hyväksyä. Mielestäni oli hallituksen kannalta sangen valitettava erehdys, että se, kun se kerran periaatteessa pitää tärkeänä, että kansamme saataisiin juhlimaan itsenäiseksi

julistautumisensa vuosipäivää, sotkee tähän asiaan työnantajien ja palkkatyöntekijöiden keskeisen palkkariidan. Minä olisin myöskin odottanut, että hallituspuolue, joka tahoo käydä isänmaallisesta itsenäisyyspuolueesta, olisi tätä asiaa voinut katsella tavallista suurpiirteisemmin, niin että ei olisi ryhtynyt ajamaan tärkeämpänä kysymystä yhden päivän palkasta, kuin kysymystä tämän päivän juhlimisesta. Kun tämä laki nyt kumminkin on saanut tällaisen sisällön, kuin se on saanut, joka kylläkin on vähemmän onnistunut sekä sen takia, että siihen on kytketty tämä palkka-asia, että myöskin sanamuoto on epäselvä ja kun minun käsittääkseni meillä ei kumminkaan ole ainakaan pitkiin aikoihin toivoo saada tätä asiaa paremmalla tavalla täällä ratkaistuksi ja kun tällä kertaa on siis vain kysymys siitä, käytetäänkö nyt eduskunnan vähemmistö sille valtiopäiväjärjestyksen mukaan kuuluvaa oikeutta, estää tämän lain voimaantuloa äänestämällä se yli vaalien, niin kyllä minun tässä tilanteessa sittenkin täytyy asettua sille kannalle, että tässä tapauksessa ei olisi syytä käyttää tätä valtiopäiväjärjestyksen määräystä. Jos tällä lailla, sen epäonnistuneesta sisällöstä huolimatta, voitaisiin sittenkin päästä siihen, että kaikki kansalaispiirit saataisiin juhlimaan joulukuun 6 päivää, sitä päivää, jolloinka tämä eduskunta 10 vuotta sitten yhdessä sen käsiteltävänä olleessa kaikkein suurimmassa asiassa, nim. siinä, että tästä maasta oli tuleva itsenäinen tasavalta, oli kerrankin yksimielinen, niin minun nähdäkseni sittenkin kysymys yhden päivän palkasta täytyy olla niin teollisuustyönantajille kuin maatalouden harjoittajille vähempiarvoinen asia. Mitä erikoisesti tulee maatalouteen, on tätä asiaa arvosteltaessa otettava huomioon, että maataloudessa yleensä työväki on palkattu vuosi- tai kuukausisopimuksilla ja että niin ollen se joutuisi ilman tätä lakiakin suurelta osaltaan saamaan palkan tällaiselta juhlapäivältä. Ja lisäksi on huomioonotettava, että jokainen kunnollinen maanviljelijä jo nykyään järjestää paljon suuremmassa määrin työväelleen vapaapäiviä täydellä palkalla kuin teollisuudenharjoittajat yleensä. Minun nähdäkseni meidän maamme teollisuus normaalioloissa kannattaa taasen siksi hyvin, että kysymys yhden päivän palkasta ei ole sille ratkaiseva. Kun hallituspuolueen ottaman kannan vuoksi ei voi

muuta ratkaisua ainakaan lähiaikoina tässä ajatella aikaan saatavan, niin tulen minä siis siihen, että en voi äänestää lakia lepäämään.

Ed. Hänninen: Ei ole mielestäni liian aikaista, että Suomen eduskunta 10 vuotta myöhemmin, kuin tasavalta julistautui itsenäiseksi, jo miettii, miten vuosisatoja kativatun ja odotetun vapauden päivän muistopäivää olisi vietettävä ja olisiko sitä vietettävä oikein lailla vahvistettuna juhlapäivänä. Luulisi, että vuosisatoja kestäneen sorronajan jälkeen, kun vapaus vihdoin on saavutettu, Suomen eduskunta olisi tässä asiassa yksimielinen. Mutta niin ei valitettavasti ole käynyt. Sekä valiokunnissa että täällä eduskunnassakin kiistellään aivan toisarvoisesta kysymyksestä, nim. lakiehdotukseen liittyvästä pienestä taloudellisesta uhrauksesta, ja melkein pä unohtetaan pääasia, nim. se, että Suomen tasavallan tulevaisuudellekin on erittäin tärkeätä, että saataisiin tuollainen kokoava ja yhteinen valtakunnallinen juhlapäivä, jolloin maan asukkaat varallisuuteen ja puoluekarvaan katsomatta voisivat yhtyä saman aatteen ympärille; sillä mielestäni pitäisi valtiollisen vapauden aatteen olla meille kaikille yhteinen ja kallis.

Kaikkien valitettavinta olisi, jos tämä lakiehdotus äänestettäisiin yli vaalien, niin kuin täällä oikeiston taholta on ehdotettu, ja jos tässäkin itsenäisyytemme muistopäiväasiassa vedottaisiin uusiin vaaleihin ja uuteen eduskuntaan, siis asia lykättäisiin vuosia eteenpäin. Valtiopäiväjärjestyksemme vähemmistölle suoma oikeus vedota uusiin vaaleihin ei ole tällaisia tapauksia varten. Siinä ehdottomasti tullaan sitä väärin käyttämään. Olisi kyllä hyvä, että palkkakysymystä ei olisi tähän lakiin kytetty, mutta meidän täytyy myöskin muistaa, että meillä on paljon sellaisia kädestä suuhun eläviä suuriperheisiä työläisiä, joille yhdenkin päivän palkkion menettäminen voisi olla niin tuntuva, että juhلاميeli menisi sentähden.

Enimmin tuntuisi palkanmaksu tältä vapaudenpäivältä teollisuudessa, vähemmän maatalouden alalla. Mutta menoerä ei teollisuudenkaan alalla ole niin suuri, että se sitä sanottavasti häiritseisi. On muistettava, että teollisuus nauttii meillä verraten korkeata tullisuoja ja että se maailmansodan aikana on ollut paljon paremmassa asemassa

kuin esim. maatalous. Jos kerran maanviljelijät voivat uhrata työläisilleen tuon kiistanalaisen juhlapäivän palkan, niin työnantajat teollisuuden ja liikkeen alalla ovat siihen ainakin yhtä hyvin velvolliset ja enemmänkin.

Pientilallisten suurta joukkoa tämä laki ei mitenkään vahingoita. Useissa tapauksissa olisi se heille edullinenkin. On myös huomioon otettava, että joulukuun 6:s päivä ei satu erittäin tärkeään työaikaan. Se voidaan ottaa työltä ja uhrata itsenäisyytemme muistopäiväksi. En tule kannattamaan lain lepäämään jättämistä, vaan aikanaan tulen äänestämään sen hyväksymisen puolesta.

Ed. J. F. Aalto: Se säännös, jonka mukaan voidaan äänestää joku laki lepäämään yli vaalien, on otettu valtiopäiväjärjestykseen siinä mielessä, että voidaan joissakin tärkeissä asioissa kysyä kansan mielipidettä. (Ed. Juutilainen: 14 lakia viime vuonna äänestettiin!) Tämä on minun käsittääkseni senlaatuinen laki, johon nähden ei ole syytä kansan mielipidettä tiedustella. Luullakseni ei tarvitse kysyä kansalta sitä, haluaako se viettää itsenäisyyspäivää, tai haluaako se sen lailla vakiinnuttaa. Myöskään sitä, onko aikapalkalla työskenteleväin lisäksi kappalepalkalla työtätekeville maksettava palkka itsenäisyyspäivältä, ei mielestäni ansaitse sellaista kysymystä.

Kun asia on siis tämänlaatuinen, niin joudun minäkin samaan tulokseen kuin edellinen puhuja, että se on valtiopäiväjärjestyksen väärinkäyttämistä, että tällainen laki äänestetään yli vaalien. Mitä tulee siihen oikeudettomuuteen, josta ed. Bäck puheessaan äsken mainitsi, että työmiehille maksettaisiin vuodessa yhdeltä vapaapäivältä palkkaa, niin tahtoisin minä toiselta puolen huomauttaa, ettei varsinkaan kirkonmiesten, pappien, olisi syytä tehdä tällaista huomautusta, koska papit saavat palkkaa jokaiselta arkipäivältä, jona eivät tee mitään työtä, vaan sentakia, että pyhänä käyvät kirkossa saarnastuolissa vähän aikaa seisomassa. Pitäisi ottaa huomioon siis vähän muitakin suurempia kohtuuttomuuksia, ennenkuin lähtee hyttysiä kuurnitsemaan.

Mitä lopuksi tulee siihen „suurpiirteiseen isänmaallisuuteen”, josta ed. Niukkanen mainitsi, ja jonka johdosta hän huo-

mautti, että se sosialidemokraateilta puuttuisi, tahdon minä asettaa vain kysymyksenalaiseksi, onko se juuri sitä suurpiirteistä isänmaallisuutta, joka lasketaan markoissa ja penneissä ja jota edustavat ne arv. edustajat, jotka ovat ehdottaneet lain äänestettäväksi yli vaalien siitä syystä, että työnantajat joutuisivat suorittamaan työntekijöille yhden päiväpalkan vuodessa?

Minä olen sitä mieltä, ettei tämmöistä lakia olisi äänestettävä yli vaalien, koska siihen ei ole asiallista syytä.

Ed. Rosenberg: Minä en voi ed. Aallon mukana yhtyä siihen, että tämän asian ratkaisu olisi niinkään yksinkertaista ja suoraviivaista, sillä vaikkakin puhutaan markoista ja penneistä, niin kuitenkin tähän puheeseen sisältyy sentään jonkun verran enemmän kuin mitä Aalto tahoo siihen sisällyttää. Meidän tulee muistaa, että paitsi joulukuun 6 päivää on meillä myös eräs toinen muistopäivä, jonka porvarit ennen kaikkea ovat tahtoneet vaikiinnuttaa, ja näillä molemmilla juhlapäivillä on sangen suuri ero, ero, jonka erittelemiseen myöhemmin tulen.

Mitä ensinnäkin joulukuun 6 päivän viettämiseen tulee, niin sisältyy siihen sellaisia asioita, joidenka muiston viettämiseen meilläkin voisi olla syytä. Meidän täytyy muistaa, että joulukuun 6 päivä merkitsi sitä, että se itsenäisyystaistelu, jossa työväkikin oli myös vuosikymmeniä mukana, saatiin silloin päättymään. Toiseksi se merkitsisi sitä, että Suomen kansa pääsi vapaaksi tsaarivallan ikeestä. Jokaisen on myönnettävä, että tämä, jos mikään oli voitto. Ja kolmas yhtä tärkeä, ellei tärkein seikka oli se, että vapaus saatiin Venäjän työläis- ja talonpoikaishallituksen myötävaikutuksella. Heidän käsistään annettiin se julistus, jota ei aikaisemmin miltään muulta venäläiseltä hallitukselta oltu saatu. Mutta se merkitsi myös meille itsellekin jotain. Sillä aikaa kuin Suomen työväki oli käynyt vapaustaistelua, merkitsi taistelu sille verrattain paljon enemmän kuin niille verraten harvalukuisille porvarillisille aineksille, jotka taistelussa olivat mukana. Suomen työväki unelmoi samalla aikaa, ellei juuri ihan täydellistä vapautta luokkasorrosta, niin kuitenkin tasa-arvoisuutta sekä poliittisessa että taloudellisessa suhteessa. Me näimme, kun asia lopulta kehittyi polttopisteeseen,

kuinka tämä vastakohtaisuus esiintyi Suomen kansan kesken myös yhä räikeämpänä. Suomen työläiset yrittivät silloin kun Venäjän sortovallasta päästiin, myöskin toteuttaa oman luokkansa tasa-arvoisuutta mahdollisimman suuressa määrässä.

Sen jälkeen syntyikin toinen taistelu. Suomen porvaristo ei suinkaan ollut hetkeäkään ajatellut, että silloin, kun Suomi joskus vapautuu, jota, sulkumerkkien sisällä sanoen, Suomen porvaristo ei ollut koskaan varronnutkaan, niin se vapautus ei saa suinkaan tapahtua Suomen porvariston etujen kustannuksella. Ja tästä syntyi taistelu. Me näemme siis, että Suomen itsenäisyys joulukuun 6 päivästä ei suinkaan ollut työväenluokalle vielä ratkaiseva. Se voitto, minkä työväki luuli saavansa tästä itsenäisyyden saavuttamisesta, sitä se ei saavuttanutkaan, päinvastoin se koitui sille tappioksi. Kun Suomen työväenluokka joulukuun 6 päivän jälkeen sai nähdä ja kokea, että porvaristo alkoikin luoda sellaista panssarimuuria, jonka sisällä se voi vielä paremmin kuin ennen suojella omia etuoikeuksiaan, siitä syntyi taistelu ja lopui siihen, minkä me kaikki tiedämme. Tämän jälkeen seurasi porvariston itsenäisyys toukokuun 16 päivänä. Suomen työväenluokka oli nyt lyöty maahan, se oli menettänyt nekin mahdollisuudet, mitkä se oli saavuttanut Venäjän sortokauden aikana.

Kun nyt lähdetään lailla järjestämään tätä asiaa, tulee kysymykseen, kumpaako päivää me todellisuudessa vietämme, onko se todellakin Suomen sitä itsenäisyyttä, minkä me saimme Venäjän työläis- ja talonpoikaishallitukselta, vai onko se sitä itsenäisyyttä, jonka porvaristo on hankkinut itselleen asettensa avulla?

Niin! Uskoimme ensi alussa, että porvaristo todellakin tahtoi aikaansaada jonkunlaisen kompromissin, tahtoi todellakin näyttää Suomen työväenluokalle, että se nyt 10 vuoden kuluttua haluaa luopua hyvin pienestä etuoikeudestaan, siitä etuoikeudesta, mikä todellakin voidaan mitata markoissa ja penneissä, mutta sen itsekkyys on ollut liian suuri. Se ei ole kyennyt luopumaan murto-osasta niistä suurista voitoista, mitä se saa Suomen työväenluokan työstä vuoden kuluessa. Samalla kun se ei ole kyennyt niistä luopumaan, on se sanonut myöskin jotain enemmän. Tällä kieläytymisellä on porvaristo tunnustanut,

että tässä ei ole mitään kompromissia, se on toisin sanoen tahtonut näyttää, että joulukuun 6 päivän viettoon sisältyykin tosiasiallisesti toukokuun 16 päivän merkitys. Ja kun tähän pisteeseen jouduttiin, on silloin selvää, että Suomen itsenäisyyden muisto siinä mielessä, kuin porvarit tahtovat sitä viettää, ei voi tulla kysymykseen Suomen työväenluokan taholta. Jos porvaristo suostuisi sen viettämään sellaisenaan kun me sen käsitämme, joulukuun 6 päivänä, niin miksi ei voitaisi olla mukana. Nyt niin ei tapahdu. Suomalaiset porvarit, kun hekin näkevät, että ruotsalaiset porvarit itsekkäisyydessään eivät henno luopua näistä vähistä markoista, pelästyvät ehkä jonkun verran ja sentähden, vaikkakin sen mieli tekee kyllä olla mukana, se ei uskalla tänä päivänä olla mukana tätä lakia kaatamassa. Mutta varmaa on, että sen mieli sittenkin on ruotsalaisten kapitalistien mukana. Yhtä katkeraa on kyllä suomalaisellekin porvaristolle luopua niistä muutamasta miljoonasta, jonka saisi uhrata siitä vuosivoitosta, jonka Suomen työväenluokka sille luo yhdessä vuodessa, joka tekee useampia miljaardeja markkoja. Kun asia näin on, ei meidän ole syytä viedä tällaista lakia voittoon.

Me tulemme äänestämään lain hylkäämisen puolesta ja myöskin sen lepäämään jättämisen puolesta.

Ed. Vertanen: Joulukuun 6 päivän viettäminen yleisenä juhla- ja vapaapäivänä pitäisi olla jokaiselle isänmaatansa rakastavalle Suomen kansalaiselle siksi tärkeä ja kallis asia, että jokaisen luulisi mielihyvällä viettävän tätä juhlapäivää, ilman että tästä juhlimisesta vielä pitäisi maksaa palkkaa. Onhan Suomen kansa silloin 10 vuotta takaperin saavuttanut sen päämäärän, jota se vuosisatoja oli toivonut ja unelmoinut, nimittäin vapauden ja riippumattomuuden vieraan sortajan ikeestä. Mehän jokainen tiedämme, ettei tämä meidän itsenäisyytemme ole saavutettu pelkällä julistautumisella, vaan se on ostettu äärettömän kalliilla hinnalla ja pitäisikö meidän vielä rahalla ryhtyä ostamaan juhlijoita tälle päivälle. Minun käsittääkseni periaatteellisesti sekä taloudellisesti on tämä vahingollista. Taloudellisesti tämä on vahingoksi etupäässä pienviljelijäväestölle, joka joutuu pitämään tilapäisesti muutaman viikon tai kuukauden

työmiestä. Hän esim. palkkaa itsellensä joko suutarin tai räätälin, jommoista käytäntöä maaseudulla on vielä paljon olemassa ja tämä työ tulee kestämään parisen viikkoa ja työmies joutuu olemaan yhden viikon ennen tätä juhlapäivää ja niin joutuu tämä pienviljelijä maksamaan tälle työmiehelleen tästä vapaapäivästä palkkaa siinä 50 à 60 markkaa ja vielä ruokkimaan hänet. Samoin ovat myöskin pienviljelijän maataloustyöt. Nehän ovat myös tilapäisiä ja niissä tarvitaan työmiestä vain muutamia viikkoja ja muutamia kuukausia yhtä mittaa. Se taloudellinen tappio, joka tästä palkanmaksusta koituu, koskee siis etupäässä maamme pienviljelijäväestöä ja maata omistavaa väestöä, sillä eihän teollisuuden harjoittajakaan voi ilmaiseksi maksaa palkkoja, ellei hän jossakin kohden saa niitä korvatuiksi, hänen täytyy siis alentaa raaka-aineiden hinta sen mukaan, että saa tappionsa korvatuksi ja siis tappio näin ollen joutuu maanomistajan korvattavaksi.

Mitä sitten tulee asian periaatteelliseen puoleen, niin luulisi jokaisen isänmaataan rakastavan kansalaisen mielihyvällä haluvan viettää tätä olemassaolomme niin kallista päivää yleisenä juhla- ja vapaapäivänä ilman minkäänlaista palkkaa vaatimatta. Niin ei valitettavasti kumminkaan ole asian laita, sillä asian viime kerralla eduskunnassa ollessa, joutui se mielipide voitolle, että joulukuun 6 päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä on maksettava täydellinen palkka työväestölle. Lakiehdotus on kylläkin ehdotettu lepäämään yli seuraavien uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valiopäiviin, ja minä periaatteessa olisin tämän ehdotuksen kannalla. Mutta minulle on tämä asia siksi tärkeä, etten halua jättää niin kaukaiseen tulevaisuuteen tätä kallista asiaa, ja siksi tulen, vaikka se onkin minusta vastenmielistä, äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta, että nyt jo 10 vuotta itsenäisenä kansana oltuamme saisimme vihdoinakin vakiinnutetuksi tämän meille niin kalliin päivän viettämisen yleisenä juhla- ja vapaapäivänä.

Ed. Talas: Ed. Rosenbergin lausunnon asettamiseksi oikeaan valuonsa täytyy minun palauttaa mieleen se surullinen tosiasia, että joulukuun 6 päivänä 1917 Suomen eduskunta vasta äänestyksen jälkeen hyväk-

syi hallituksen joulukuun 4 päivänä antaman itsenäisyysjulistuksen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän äänestäessä ehdotusta vastaan.

Ed. Kemppi: Suomen kansan vuosisainen unelma on toteutunut. Me olemme saavuttaneet kansallisen ja valtakunnallisen itsenäisyyden. Tasavaltamme sinivalkoinen lippu on saanut kymmenenä vuotena juhlahetkinä hulmuta isänmaamme kattojen harjalla ja juhkakentillä ylentäin mieliä ja rohkaisten sydämiä. Suomen kansa on saanut juhlaa olemassaolonsa ylväintä päivää, itsenäisyyspäivää. Mutta tähän saakka on tätä päivää vietetty hyvin ristiriitaisin tuntein. Toiset ovat juhlineet, toiset sitävastoin puuhailleet tavallisissa arkipäiväisissä askareissa. Itsenäisyyspäivän vieto on saanut tähän saakka olla vapaaehtoisuuden varassa. Mielestäni on hallitus osunut oikeaan antaessaan ehdotuksen laiksi joulukuun 6 päivän viettämisestä yleisenä vapaa- ja juhlapäivänä, ja on myöskin oikein, että se lainsäädännön kautta tulisi siksi hyväksytyksi. Ja niin ikävältä kuin minustakin periaatteellisesti tuntuu, että eräälle osalle kansasta täytyy maksaa tältä päivältä palkka eli toisin sanoen ostaa tämän päivän viettäminen rahalla, niin niitä, jotka nyt tällä perusteella tahtovat tätä asiaa lepäämään, pyytäisin ajattelemaan, että me olemme Suomen itsenäisyyden tähden saaneet uhrata enemmän kuin yhden työpäivän palkan, joten meidän olisi suuren isänmaallisen juhlan tähden jaksettava tehdä vielä tämäkin uhraus. Sillä täytyyhän meidän rehellisesti myöntää, että työnantajalle yhden työpäivän palkka ei merkitse niin paljon kuin työntekijälle. Heistähän juuri moni saa elää, niinkuin sanotaan, kädestä suuhun. Ja kun ajattelen meitä maanviljelijöitä ja meidän kohtaloamme niin meidän karjataloutemme esimerkiksi antaa saman hyödyn meille pyhäpäiviltä kuin arkipäiviltäkin.

Mielestäni ei olisi asiallista syytä lykätä tätä asiaa vaalien yli tuntemattomaan tulevaisuuteen. Eihän voida sanoa, että tämä asia on uusi. Onhan sitä ennätetty ajatella jo 10 vuotta.

Mitä taas tulee siihen ajatukseen, että itsenäisyyspäivää, kun siitä palkka maksetaan, ei vietettäisi oikein, pyytäisin huo-

mauttaa tämän johdosta, että meillä vietetään suuria kirkollisia juhlapäiviä, joulua, pitkäperjantaita, pääsiäistä y. m., ja eihän voida sanoa, että kaikki viettävät näitä päiviä oikein. Mutta siitä huolimatta, kun ne ovat laillistutettuja juhlapäiviä, niin niillä on ainakin ulkonaaisesti juhlapäivän luonne. Ja tekisi mieleni inhimillisesti puhuen sanomaan, että jälkeen maailman luomisen ei meidän Suomellamme ole ollut niin siunattua päivää, kuin joulukuun 6 päivä 1917. Ja sentähden minä puolestani toivoisin, että Suomen eduskunta tekisi tänä päivänä sen kauniin päätöksen, että se laillistuttaisi itsenäisyyspäivän vieton. Minä vastustan tämän asian äänestämistä yli vaalien.

Ed. J. F. Aalto: Sen johdosta kun ed. Talas lausui, että sosialidemokraattinen ryhmä olisi äänestänyt itsenäisyyden julistamista vastaan, pyydän huomauttaa, että tämä väite on niin kutsuttua „muunnettua totuutta”. Mitä muuten tulee tähän asiaan, niin minä luulen, että eduskunta yleensä tietää millä tavalla sosialidemokraattinen ryhmä on tässä asiassa menetellyt, jota vastoin minulla kyllä ei ole tietoa siitä, millä tavalla ed. Talas on tässä äänestyksessä esiintynyt, mutta sen minä tiedän, millä tavalla ed. Talas on suhtautunut Suomen itsenäisyyteen vähän myöhemmällä ajalla. Minä sita paitsi tiedän, että on henkilö, joka on verrattain lähellä ed. Talasta, joka on ollut valmis vähän aikaa tämän itsenäisyyspäätöksen jälkeen myymään tämän tasavallan ja osan kansalaisia saksalaisiin kalikaivoksiin ja senvuoksi käsittääkseni ei ed. Talaksellaan olisi syytä kovin korkeassa äänilajissa tänäkään päivänä puhua Suomen itsenäisyyden puolesta, esiintymällä toisten tuomarina. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Talas: Viimeisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta täytyy minun todeta, että se, minkä minä toin esille, ei ole „muunnettua totuutta”, vaan totuus sellaisena kuin se valitettavasti on kaikessa alastomuudessaan, niinkuin eduskunnan asiakirjoista näkyy. Loppuosa arvoisan edustajan lausunnosta oli senlaatuista, että parlamentaarinen sanontatapa ei salli minun käyttää siitä oikeata nimitystä.

Ed. Rosenberg: Ed. Talaksen viimeisen lausunnon ymmärtää jokainen oikein päin tulkita. Muuten, sen jälkeen kuin Suomen itsenäisyyspäivän puolesta on esiintynyt ed. Talas, niin lieene syytä sosialidemokraateilla tarkistaa kantansa ja hylätä koko lakiehdotus. (Min. Ryömä: Talas vastustaa!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten asian esittelyssä mainittiin, on nyt toimitettava lippuäänestys. Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 72 jaa- ja 27 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lakiehdotuksen jättää lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen pidettäviin valtiopäiviin.

2) Ehdotuksen Suomen ja Belgian välisen sovinto- ja välitystuomiomenettelyä koskevan sopimuksen hyväksymisestä

sisältävän hallituksen esityksen n:o 21 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi välimiesmenettelystä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 10, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Kukaan ei halua puheenvuoroa yleiskeskustelussa.

Siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Välimiesmenettelyä koskevan lakiehdotuksen 1—4 §:t hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Sahlstein: Meidän maassa on verrattain yleiseksi tullut se käsitys, että välimiehet sovinto-oikeuksissa edustavat päämiehiään ei tuomarina vaan asiamiehinä. Tämähän ei ole oikein. Päävastoin tarkoitus on, että välimiesten täytyy asiaa puolueettomasti käsitellä tuomariominaisuudessa ja ratkaista asia sillä tavalla, että oikeus ja kohtuus pääsee voittoon. On kieltämättä, että juuri tämä väärä käsitys välimiehen ominaisuudesta on ollut omiaan saattamaan koko välimiesmenettelyn huonoon huutoon ja että se ei nauti yleisessä käsityksessä sitä arvonantoa, jota sen pitäisi tehdä. Näin ollen ja saadakseen tähän seikkaan parannusta, on lakivaliokunta lähtenyt siitä, että meidän välttämättä olisi säädettävä välimiehille sellaiset kelpoisuusehdot, ettei voitaisi lähteä siitä, että nämä välimiehet esiintyvät asiamiehinä, eivätkä puolueettomina tuomareina. On meidän oikeus-

tajuntaa ja oikeuskäsitteitä vastaan varmasti sellainen mahdollisuus, että välimiehenä voi istua jopa veli taikka lanko, muutamien esimerkin mainitakseni. Lakivaliokunta onkin lähtenyt sentähden siitä, että välimieskelpoisuusehdoksi olisi pääasiallisesti asetettava samat vaatimukset, jotka tuomareilla nykyään meidän maassamme ovat varsinaisissa tuomioistuimissa. Myöskin lainvalmistelukunnan ehdotus uudeksi oikeudenkäymiskaareksi lähtee siitä, että välimiesesteiksi on mainittava samat syyt, jotka nyt ovat voimassa ja tämän periaatteen on myöskin lakivaliokunta hyväksynyt. Minun mielestäni olisi sentähden tämä lain 5 § saatava siihen muotoon, minkä lakivaliokunta on sille antanut. Minä pyydänkin sentähden, herra puhemies, ehdottaa, että tässä kohden lakivaliokunnan mietintö pantaisiin käsittelyn pohjaksi ja että tälle pykälälle annettaisiin se muoto, jonka lakivaliokunta 5 §:ssä sille on antanut.

Ed. Molin: Jag ber att få understöda rdgsm. Sahlsteins förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sahlstein ed. Molinin kannattamana ehdottanut, että 5 § saisi sen sanamuodon, kuin lakivaliokunta ehdottaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sahlsteinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sahlsteinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (90—74—01—34).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Aalto-Setälä: Minä pyydän ehdottaa, että tämän pykälän toisessa koh-

dassa oleva sana „sellaisessa” muutettaisiin sanaksi „samanlaisessa”.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Aalto-Setälä ehdottanut, että 6 §:n toisessa kohdassa oleva sana „sellaisessa” muutettaisiin sanaksi „samanlaisessa”, mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

6 § hyväksytään.

7—17 §:t hyväksytään keskustelutta.

18 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: Stora utskottet har från denna paragraf uteslutit den första meningen. Den lyder i regeringens proposition och lagutskottets förslag: „I sakens avgörande skola alla skiljemän deltaga”. Man frågar sig otvivelaktigt, varpå beror det, att stora utskottet har uteslutit denna mening. Är stora utskottets mening den, att alla skiljemän icke behöva deltaga i sakens avgörande eller är stora utskottets uppfattning den, att ifrågavarande sak anses så självfallen, att den icke behöver i lag uttalas. Då en gång propositionen och lagutskottet hava föreslagit, att ett sådant stadgande skall införas i lagen, men stora utskottet stryker detsamma, så måste man närmast komma till den slutsatsen, att stora utskottet ansett att alla skiljemän icke behöva vara närvarande vid sakens avgörande. Detta kan jag icke gå in på. Det vore önskligt att man, då ingen motivering åtföljer stora utskottets förslag, av någon av utskottets medlemmar skulle få upplysning om i vilken avsikt utskottet uteslutit denna mening.

Ed. Tuomioja: Lakivaliokunnan mietinnön mukaan olisi kaikkien välimiesten ollut oltava saapuvilla vain asiaa ratkaistaessa mutta ei käsiteltäessä. Suuren valiokunnan mielestä olisi välimiesten oltava saapuvilla myöskin asiaa käsiteltäessä ja senvuoksi suuri valiokunta poisti tämän

§:n ensimmäisen lauseen, josta se katsoi yleisten periaatteiden nojalla johtuvan, että kaikkien välimiesten on oltava saapuvilla sekä asiaa käsiteltäessä että ratkaistaessa.

Ed. Molin: Av rdgsm. Tuomiojas meddelande får jag bekräftelse på att även enligt stora utskottets uppfattning alla skiljemän böra i sakens avgörande deltaga. Detta är för mig huvudsaken. Jag har vid sådant förhållande icke anledning att göra några ändringsförslag. Det hade säkerligen dock varit tydligare och naturligare, om stora utskottets avsikt i själva verket varit den som rdgsm. Tuomioja här gjort gällande, att i lagen ett uttryckligt stadgande hade intagits, av vilket det framginge, att samtliga skiljemän böra deltaga i sakens behandling som i dess avgörande. Nu kan man, för den händelse man icke har riksdagshandlingar till hands, lätt råka i tvivelsmål om vad med ändringen avsetts.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

18 § hyväksytään sellaisenaan.

19—27 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Ulosottolain 3 luvun 16 §:n muuttamista koskeva lakiehdotus.

16 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: I detta lagförslag har lagutskottet, vars åtgärd sedermera har godkänts av stora utskottet, vidtagit en avsevärd förändring då det föreslås att tredje momentet i paragrafen, sådan den är i regeringens proposition, måtte utgå. Enligt det utslutna momentet skulle utländsk skiljedom vara verkställbar i Finland även där domen icke tillkommit i den ordning, som lagen om skiljemannaförfarande föreskriver. Jämlikt bestämmelserna i ifrågavarande moment vore det tillräckligt att skiljedomen uppfyllde det villkor, som för dess verkställbarhet föreskrivits i det främmande landets lag. Då lagutskottet nu föreslår förkastande av propositionen i denna del har utskot-

tet icke därmed velat uttala att den princip, på vilken regeringens förslag bygger, vore oriktig, tvärtom har utskottet varit väl medvetet om önskvärdheten av att utländsk skiljedom i så stor utsträckning som möjligt må kunna i Finland verkställas. Detta betingas redan därav att skiljemannaförfarandet blir allt vanligare vid lösande av tvister som i den mellanfolkliga handeln uppkomma parter emellan. Men utskottet har ansett att propositionen icke på ett tillfredsställande sätt löser denna fråga. Dess lösning tarvar uppenbarligen grundligare omprövning än densamma vid utarbetandet av propositionen av regeringen har ägnats. Vid utarbetandet av lag i ämnet bör först och främst iakttagas, att utländsk skiljedoms giltighet hos oss göres beroende därav, att finländsk part med avseende å här tillkommen skiljedom åtnjuter motsvarande förmån i respektive främmande stat. Detta borde åter närmare regleras genom förordnande av republikens president efter avtal med den främmande staten. Därigenom erhållas, efter prövning in casu, nödiga garantier för att lagstiftningen i det främmande landet på ett tillfredsställande sätt har ordnat skiljemannaförfarandet. Vidare borde i lagen om verkställighet av utländsk skiljedom ingå detaljstadganden om huru framställning om erhållande av verkställighet bör göras och vilka handlingar därvid böra ingivas. Härvid torde även den diplomatiska vägen kunna ifrågakomma. Likaså bör i lagen bestämmas, på vilket sätt part bör styrka att skiljedom är bindande och verkställbar enligt utländsk rätt o. s. v., allt spörsmål, på vilka regeringens förslag icke giver svar. Vad jag här till riksdagens protokoll särskilt vill hava antecknat är, att föreliggande fråga icke genom det öde den nu röner får anses gravlagd, utan bör regeringen snarast möjligt till riksdagen inkomma med ny proposition i denna del av saken.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

16 § hyväksytään.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 24 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu, kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen 1 ja 21 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 23 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Broman: Föreliggande lagförslag söker lösa den sedan länge på dagordningen stående frågan angående omorganisation av städernas kommunalförvaltning. Det söker åstadkomma en centralisation av förvaltningen genom att hos ett enda organ, stadsstyrelsen, sammanföra till städernas självstyrelse hörande befogenheter, vilka hittills ankommit dels på magistraten, dels på drätselkammaren.

Åt stadsstyrelsen har sålunda uppdragits att vårda sig om stadens förvaltning, att hava inseeende över stadens nämnders och

tjänstemäns verksamhet, att bereda de ärenden vilka skola av stadsfullmäktige behandlas, att bringa fullmäktiges beslut i verkställighet samt att granska lagligheten av desamma. För att hindra att det stora inflytande på kommunens förvaltning, som sålunda givits stadsstyrelsen, skall leda till maktmissbruk, har man i lagförslaget så sökt mot varandra väga de befogenheter, vilka tillagts dels stadsstyrelsen dels stadsfullmäktige, att icke någondera av dem blir allenarådande, utan att de inbördes komplettera och kontrollera varandra.

Man har sålunda visserligen ålagt stadsstyrelsen att draga försorg om stadens förvaltning, men stadsfullmäktige har givits rätt att genom utskott granska dess verksamhet. Väl bör styrelsen bereda alla till stadsfullmäktiges behandling förekommande ärenden, men fullmäktige hava icke betagits rätten att tillsätta eget beredningsutskott för avgivande av utlåtande över styrelsens förslag. I styrelsen kan ingå för längre tid valda stadsdirektörer, men faran därför att dessa skola tillvälla sig överhövan stort inflytande har avvärjts genom stadgandet att majoriteten i styrelsen skall utgöras av utav fullmäktige för en tid av ett år valda ledamöter. För att bereda styrelsen möjlighet att utöva densamma ankommande inseeende över nämndernas verksamhet stadgas att styrelsens ordförande eller någon dess ledamot skall i nämnden företräda styrelsen. Denna styrelsens representant har dock endast yttranderätt. Honom har icke givits befogenhet att vid omröstning med sin röst inverka på beslutet. Lagförslaget kan sålunda i stort sett betecknas såsom tillfredsställande.

De ändringar lag- och ekonomiutskottet företagit i lagförslaget äro icke heller många. Jag nämner följande av större betydelse.

Från 22 § har utskottet avlägsnat stadgandet därom att stadsfullmäktige endast med 2/3 röstövertvikt kunna fatta beslut om avskedande av stadsdirektör.

32 § har ändrats sålunda att stadsdirektörerna skola anställas på obestämd tid.

I 34 § har införts bestämmelse därom att beslut av nämnd skall underställas styrelsens prövning, om styrelsen eller dess ordförande det yrkar och i lag eller reglemente icke beträffande nämndens befogenhet är anmärkningsvärt.

Såsom av den av mig undertecknade till utskottets betänkande fogade reservationen framgår, kan jag icke godkänna ändringen av 22 §. Lagförslaget avser åstadkommandet av större centralisation, enhetlighet och stadga i städernas förvaltning. Den ändring utskottet underkastat 32 § har till ändamål att stärka stadsdirektörernas ställning, att hindra att växlande maktförhållanden partierna emellan inom stadsfullmäktige menligt inverka på stadsförvaltningens jämna gång. Det som genom ändringen av sistnämnda § vunnits har genom ändringen av 22 § omintetgjorts. Genom sistnämnda ändring har möjlighet beretts en minoritet inom fullmäktige, vilken råkar förfoga över en tillfällig röstövertikt, att avskeda en stadsdirektör som blivit sagda minoritet misshaglig och för den skull av den anses för sin befattning mindre lämplig. Stadsdirektörernas ställning blir härigenom till ytterlighet osäker, vilket kommer att försvåra möjligheten för dem att till det allmänna bästa fullgöra sina åligganden.

Lag- och ekonomiutskottet har i lagförslaget bibehållit stadgandet därom att stadsfullmäktiges beslut skola i avseende å deras laglighet vara underkastade granskning av stadsstyrelsen. Detta stadgande finner jag obehövt och olämpligt. Såsom uti reservationen framhållits fann redan den kommitté, som år 1889 avgav betänkande i frågan om ändring av en del stadganden angående stadskommunernas förvaltning, den magistraten tillkommande rätten att vägra verkställighet av ett av stadsfullmäktige fattat beslut, som enligt magistratens förmenande icke stod i överensstämmelse med lag, obehövt, samt den till grund för densamma vilande förutsättningen, att stadsfullmäktige i allmänhet saknade förmåga att själva bedöma vad dem var lagligen tillåtet eller förmenat, oberättigad. Har en sådan befogenhet icke ansetts böra tillkomma magistraten anser jag att den så mycket mindre bör tillkomma stadsstyrelsen, vars sammansättning icke ger garantier för att ifrågavarande granskning skall ske med nödig sakkunskap och oväld. Det gäller ju att i avseende å laglighet pröva beslut, som måhända gått styrelsens eget förslag i samma ärende emot. Stadgandet kan dessutom ingiva stadsstyrelsen den oriktiga uppfattningen, att densamma intä-

ger en överordnad ställning i förhållandet till stadsfullmäktige, samt framkalla onödiga tvister angående rätta tolkningen av lagrum, om vars innehåll uppfattningarna med skäl kunna vara delade. Stadgandet är även obehövt, ty står ett beslut av stadsfullmäktige i uppenbar strid mot lag är enligt rådande rättsuppfattning stadsstyrelsen, utan att därom är särskilt stadgat, skyldig att vägra sin medverkan till dess verkställande. Lagligheten av stadsfullmäktiges beslut kan och bör, då skäl därtill är, i stadgad ordning genom besvär dragas under högre myndighets prövning. Jag tillägger att Högsta domstolen uti ett för omkring ett år sedan givet utslag ut sagt, att enligt gällande lag, vars grundsats uti detta avseende lagförslaget icke avser att ändra, medlemmarna av stadsfullmäktige handla under tjänsteansvar. Enligt min uppfattning bör sålunda 3 mom. 31 § utgå.

Jag hoppas att stora utskottet skall finna möjlighet att i lagförslaget, sådant det av lag- och ekonomiutskottet föreslagits till godkännande, göra de ändringar vilka uti andra reservationen föreslagits.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättäneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotuksen nudeksi aviokaareksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 40 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gebhard: Eduskunta on jo kaksi kertaa varhemmin omasta pyynnöstään saanut vastaanottaa esityksen aviopuolisoiden oikeussuhteiden järjestämisestä. Kun sama asia nyt kolmannen kerran tulee eduskunnan käsittelyn alaiseksi, esiintyy esitys — niinkään eduskunnan omasta pyynnöstä — tuntuvasti laajennettuna, sisältäen

myöskin ehdotuksen laiksi avioliittojen päättämisestä ja purkamisesta. Tämä esitys tarkoittaa siis nykyisen avioliittolainsäädännön uusimista kokonaisuudessaan. Kun asia vihdoin on päässyt niin pitkälle, että se tänään lähetetään eduskunnan valiokuntaan, ei sellainen vanha naisedustaja kuin minä voi olla tässä tilaisuudessa mukana sanomatta sanaakaan.

Kansamme sisäiselle elämälle on ilman epäilystä tärkein kysymys, minkä kesällä valittu eduskunta voi saada käsiteltäväksi, juuri uusi aviokaari. Vaikuttaahan tämäntapainen laki syvästi yhteiskunnan muodostavien satojen tuhansien perheiden oloihin. Se koskee enemmän tai vähemmän jokaista yhteiskunnan jäsentä, kuulukoon hän kaupunki- tai maalaisväestöön, olkoon hän rikas tai köyhä. Se säännöstelee lukuisten ihmisten keskinäisiä oikeussuhteita ja taloudellisia oloja. Mutta samalla se on vaikea ja arka kysymys sentakia, että se liikkuu alalla, missä henkilökohtaiset suhteet ihmisten välillä merkitsevät niin tavattoman paljon, alalla, jolla eettisellä ja psykologisella momentilla on aivan toisenlainen, oleellisempi merkitys kuin muuten ihmisten välisissä oikeussuhteissa ja taloudellisissa oloissa. Tämän kaiken kautta kuuluu avioliittolainsäädäntö, uskallan sen sanoa, tärkeimpiin kysymyksiin, jonka maan eduskunta yleensä voi saada ratkaistavakseen.

Mutta uusi aviokaari koskettelee aivan erityisessä määrässä ja aivan erityisellä tavallakin naisia. Valveilla olevat naiset maassamme katsovatkin yksimielisesti tätä uudistusta ensimmäiseksi ja tärkeimmäksi niistä uudistuksista, joita he ovat kannattaneet. Kun naiset ensi kertaa saivat ottaa osaa lainsäädäntötoimintaan 20 vuotta sitten, anoivat kaikkien puolueiden naisedustajat ensi sijassa avioliittolainsäädännön uudistamista, ja siitä asti he ovat koettaneet pitää asian vireillä. Vuosikymmeniä varemmin oli siitä jo puhuttu ja kirjoitettu. Voidaan siis ilman liioittelua sanoa, että puoli vuosisataa ovat maamme naiset odottaneet uuden aviokaaren säätämistä. Mitä erilaisimmilla aloilla, joita lainsäädäntö on koettanut säännöstellä, on lainsäädäntö pyrkinyt pysymään kehityksen tasolla. Sen todistaa Suomen valtiopäivien hyvin runsas lakikokoelma. Mutta perhe-

oikeuden alalla on pääasiassa vielä voimassa 200 vuotta vanha laki, joka jo kauan sitten on aikansa elänyt, elävän elämän kehittyessä toiseen suuntaan, toisten periaatteiden ja toisten ihanteiden mukaan.

Että lainsäätäjät itse ovat oivaltaneet vanhan aviokaaren vanhentuneeksi, käy ilmi siitäkin, että sitä niin lukuisat kerrat on koetettu parsia ja paikata kaikenlaisten kuninkaallisten ja keisarillisten julistusten ja kirjeiden, asetusten ja lakien kautta. Tärkein niistä on 1889 vuoden laki avio-
puolisoiden omaisuus- ja velkasuhteista.

Mutta kaikista näistä uudistuksista huolimatta käy vieläkin voimassa olevan avioliittolainsäädäntömme läpi sellainen henki, sellainen ajatussuunta, joka on ristiriidassa nykyajan, uudemmanaikaisen hengen ja ajatussuunnan kanssa. Se henki ja se ajatussuunta saa kenties lyhyimmän ja sattuvimman ilmaisumuodon tuossa tunnetussa peruspykälässä, joka nykyaikaisessa muodossaan kuuluu: „Kun mies ja vaimo ovat vihityt, on mies vaimonsa oikea edusmies ja kantakoon sekä vastatkoon hänen puolestaan ja hallitkoon pesää, alempana säädetyllä rajoituksella. Myös kuuluu vaimo miehensä säätöyn ja tilaan.”

Uusi aviokaariehdotus asettuu tässä suhteessa periaatteellisesti toiselle kannalle. Siinä sanotaan: „Kun avioliitto on päätetty, tulee miehen ja vaimon toinen toistaan tukien, yksissä neuvoin toimia perheen hyväksi. Puolisot ovat keskenään oikeudellisesti yhdenvertaiset, mikäli ei jämpänä toisin sanota.” Ja sitten: „Avioliittoon meno ei rajoita naisen oikeutta tehdä sopimuksia sekä esiintyä kantajana ja vastaajana.”

Näiden säännösten välillä on pitkä kehitystaiapale!

Se oikeudellinen asema, joka avioaimolla voimassa olevan lainsäädännön mukaan yleensä on, ei enää ole, kuten jo alussa huomautin, sopusoinnussa todellisten olojen kanssa. Nainen saa nyttemmin tavallisesti saman yleissivistyksen kuin mieskin ja hän voi hankkia ammattitietoja ja ammattitaitoa sellaisillakin aloilla, joilla ennen toimivat ainoastaan miehet. Naisen ansiotyö kodin ulkopuolella on tullut yhä tavallisemmaksi kaikissa yhteiskuntaluokissa. Erityisen lain kautta on hänelle annettu oikeus päästä useimpiin valtionkin virkoihin, jotka vielä verrattain äskettäin

olivat häneltä suljetut. Hänelle on suotu kunnallinen ja valtiollinen yhdenvertaisuus miesten rinnalla. Ei edes osanottoakaan maan hallitukseen ole enää häneltä kielletty.

Voidaanko näin ollen puolustaa sitä, että 21 vuoden iässä täysivaltaiseksi tullut nainen avioliiton kautta menettää suuren osan oikeudellisesta toimintavapaudesta ja että hänen täytyy luopua sen hänelle kuuluvan omaisuuden hallinnasta, jonka hän ehkä työnsä kautta oli hankkinut ja huolellisuudella osannut hoitaa. Miehen edusmiehyys tuntuu senvuoksi yhä laajemmissa piireissä, lievästi sanoen, kohtuuttomalta ja epäoikeudenmukaiselta.

Eräs arvossapidetty kansalainen onkin huomauttanut: „Mikä ääretön anakronismi on esimerkiksi siinä, että naimisissa oleva nainen kansanedustajana ottaa osaa valtakunnan talousarvion laatimiseen, mutta yleensä ei omista mitään laillista oikeutta määrätä oman kotinsa tuloista ja menoista, tai se, että hän eduskunnan jäsenenä saat- taan olla antamassa hallitukselle epäluottamuslausetta, mutta omalta kohdaltaan tarvitsee kaikkein yksinkertaisimpiin oikeus- toimiin miehensä suostumuksen”.

En usko senvuoksi, että arvostelukykyisten kansalaisten joukossa nyt enää on monta, jotka eivät tunnustaisi, että se lainsäädäntö, joka nyt määrää aviopuolisoiden oikeudelliset suhteet, ei olisi jäänyt kehityksen kulusta jällelle ja että se on uudistettava. Jos he vastustavat sitä, tapahtuu se useimmiten tunnesyistä, seikka, jonka me naiset kyllä helposti ymmärrämme.

Mutta minä uskallan sanoa, että objektiivisesti harkitsevat kansalaiset eivät käsitteäkseni voi olla tunnustamatta, että viime vuosisadan aiheuttaman perinpohjaisen muutoksen naisen yhteiskunnallisessa asemassa yhä suurempaa itsenäisyyttä kohti myöskin pitäisi saada ilmaisunsa perhettä koskevassa lainsäädännössä.

Kun esim. vuonna 1920 Ruotsin silloinen oikeusministeri esitti uuden aviokaariesityksen Ruotsin valtioneuvoston hyväksyttäväksi, lausui hän, että „sekä oikeus että yhteiskunnan etu vaatii edusmiehyiden täydellistä kumoamista ja siviilioikeudellisen tasa-arvoisuuden säätämistä aviopuolisoiden välillä”. Ja meidän maamme lainvalmistelukunta on leimannut miehen edusmiehyiden vanhentuneeksi ja erehdyttä-

väksi, naisen ja aviovaimon itsetuntoa loukkaavaksi käsitteeksi.

Suomi on yhteiskunnallisen lainsäädännön alalla monessa suhteessa ollut edeltäjämaana Pohjoismaiden joukossa. Mutta takapajulla olemme sitä vastoin auttamattomasti avioliittolainsäädännön alalla. Ruotsissa, jossa lainsäädäntö kuitenkin on paljon varovaisempi ja paljon kriittisempi kuin meillä, säädettiin uusi aviokaari jo vuonna 1920 ja se astui voimaan vuonna 1921. Tanska sai tällaisen lain muutamia vuosia myöhemmin. Norjassa jätettiin lakiesitys stortingetille, suurkäräjille, vuonna 1926. Eduskunnalle nyt jätetty esitys uudeksi aviokaareksi seuraa aivan samoja linjoja ja samoja periaatteita kuin näiden muiden pohjoismaiden lait ja lakiehdotukset.

Monet eduskunnan jäsenet ovat luultavasti pelolla ja vavistuksella nähneet uuden esityksen pöydällään. Niistä yksityisistä lausunnoista päättäen, jotka kuultiin tässä salissa sinä päivänä, jolloin esitys ilmestyi saliin, voidaan nim. päättää, että edustajat katsovat uuden aviokaaren melko vaaralliseksi, vallankumoukselliseksi tekeleeksi. (Eduskunnasta naurua.)

Se kysymys on senvuoksi lähellä, millaiset vaikutukset Ruotsin uudella aviokaarella on ollut. Minä sanon Ruotsin, koska se on pohjoismaiden ensimmäinen ja se, joka on ollut kaikille toisille mallina. Millaiset vaikutukset sillä on ollut? Meillä on tilaisuus saada suora vastaus tähän kysymykseen sen kautta, että pari vuotta sitten eräs asiantuntija teki selkoa niistä kokemuksista, joita Ruotsissa oli saatu uudest laista. Tämä asiantuntija on Tukholman kaupungin asettama aviokaaren edellyttämä välittäjä, jonka tehtävänä on välittää aviopuolisoiden välillä sellaisissa tapauksissa, jolloin he aikovat hakea asumuseroa tahi avioeroa. Hän lausuu näin:

„Monet ennustivat, että uusi laki tässä tulisi vaikuttamaan hajoittavasti perhe-elämään. Arka kohta tässä oli tietysti edusmiehyiden poistaminen. Eikö siitä seuraisi iankaikkisia riitaisuuksia aviopuolisoiden välillä, jos vaimo hallitsisi omaisuutta, ja kuinka hän yleensä kykenisi sitä tekemään? Eikö ollut luonnotonta, ettei vaimolla ja miehellä kaikki olisi yhteistä ja ettei mies yksin hoitaisi tätä yhteistä? Eikö perheen taloudellinen asema kärsisi, jollei mies siitä vas-

tannut? Mitä kokemuksia olemme sitten näinä vuosina saavuttaneet?

Ensinnäkin uskallan vastata, hän sanoo, että uusi avioliittolakimme ei suinkaan millään tavalla ole mullistavasti vaikuttanut perhe-elämään. Avioliittojen suurimpaan osaan ei avioliittolainsäädäntö paljoakaan tai ollenkaan vaikuta, ja varmasti mies ja vaimo yleensä järjestävät keskinäiset asiansa huolehtimatta siitä, mitä lainsäädäntö eri tapauksissa määrää. Mikään ei estä vaimoja uusimmissa avioliitoissa antamasta miestensä hallita heidän omaisuuttaan, ja varmasti monet heistä sen tekevätkin. Normaalisista, hyvistä avioliitoista on aina vähän sanomista ja vastaristiriitojen sattuessa naimakaari astuu päiväjärjestykseen. Silloin sen edut ja puutteet ilmenevät. Loppupäätelmänä on meidän kaikissa tapauksissa sanottava, että uusi avioliittolakimme merkitsee suurta edistysaskelta juuri siksi, että se on mahdollisimman oikeudenmukainen sekä miestä että vaimoa kohtaan. Missä se käytäntöön sovelletuttuna ei osottaudu täysin tehokkaaksi (nimittäin naisten etuja puolustamaan), riippuu tämä vähemmän lain puutteellisuuksista kuin siitä, että ihmiset kerta kaikkiaan ovat sellaisia kuin ovat."

Ja minä voin lisätä, koska sekin valaisee asiata, että viime vuonna solmittiin Tukholmassa enemmän avioliittoja kuin kymmenen vuoteen. Uusi laki siis ei ole vaikuttanut estävästi avioliittofrekvenssiinkään, niinkuin usein luullaan.

Tullaan ehkä myös kysymään, vastaako nyt tämä uusi lakiehdotus niitä toiveita, joita maamme naiset ovat kiinnittäneet odotettuun aviokaariehdotukseen. Luulen uskaltavani vastata siihen, että ehdotus vleensä vastaa jo kauan esittämiämme uudistusvaatimuksia, vaikka tietysti on mahdotonta tällaisessa tilaisuudessa ruveta osoittamaan, mitkä nämä uudistukset ovat. Ymmärrämme myöskin, että niidenkin joukossa, jotka katsovat, että aviokaari on uudistettava, on useita, jotka voivat olla eri mieltä monesta periaatteellisesta kohdasta. Probleemi onkin siinä, millä tavalla monet kohdat ratkaistaan ilman, että oikeutettuja etuja loukataan. Ja oikeutettuja etuja on tässä tapauksessa valvottavana aviomiehellä, aviovaimolla, lapsilla ja syrjäisillä, se tahtoo pääasiallisesti sanoa saamamiehillä, ja se ei ole vähimmässä määrässä juuri nämä viimei-

set, jotka tekevät koko tämän probleemin niin vaikeaksi.

Mutta kaikista näistä vaikeuksista huolimatta ja siitä antipatiasta, siitä, minä uskaltaisinkin sanoa, vaistomaisesta vastenmielisyydestä, jota lakiehdotus todennäköisesti herättää monen edustajan mielessä, saamme kenties kuitenkin toivoa, että tämä vuosikymmeniä vireillä ollut asia vihdoinkin tulee ratkaistuksi nyt koolla olevan eduskunnan toimenpiteiden kautta ja että sen pitkä puolivuosisataa kestänyt syntymishistoria vihdoinkin loppuu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

7) Ehdotuksen laiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2,

8) Piirilääkärinvirkain lakkauttamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3,

9) Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1926

koskevan kertomuksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1,

10) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi sotatilasta

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10,

11) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi asevelvollisille annettavista lomista

laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5, ja

12) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön
hajoittamisesta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö
n:o 6.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

19. Tiistaina 25 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi välimiesmenettelystä 618
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 10.

2) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta 619

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 24; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Virkusen edusk. esit. n:o 22.

Ainoa käsittely:

3) Kertomus Suomen Pankin tilasta ja hallinnosta vuonna 1926 622

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu kertomus.

4) Ehdotus piirilääkäriin virkain lakkauttamisesta ”

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Niilekselän anom. ehd. n:o 14.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta ”

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 24.

6) Vuoden 1926 valtiopäiville lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta 623

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

7) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista 628

Asiakirjat: Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

8) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta 637

Asiakirjat: Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. von Frenckell, Hakkila, M. Hannula, Paasonen, M. Pekkala, Reinikka ja Schaudman.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta edustajat M. Pekkala ja Schaudman ja ulkomaan matkan takia tämän viikon ajaksi ed. von Frenckell.

Ed. Tannerin y. m. välikysymys perintökirjojen luovuttamisesta erälle Suojärven lampuodeille.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitän pöydällepanoa varten ed. Tan-

nerin y. m. asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittaman välilyksymyksen, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Kuten tunnettua, oli tämän vuoden syyskuun 1 p:nä tapahtuneessa valtioneuvoston esittelyssä käsiteltävänä O/Y Pitkäranta Bruk A/B:n, pankinjohtaja A. Hallbergin, talollisen S. Schemeikan ja kauppias H. Määttäsén, kruununvouti A. Wikstrandin, seminaarinlehtori A. T. B. Genetzin, fil. kand. A. Saloheimon ja maakauppias A. Kettusen anomukset, että anojille annettaisiin pitemmän aikaa riidanalaisina olleet perintökirjat heidän hallitsemiinsa Suojärven lahjoitusmaahan kuuluihin lampuotitiloihin. Asian käsittely valtioneuvostossa johti siihen, että anomuksiin päätettiin suostua ja perintökirjat aroille luovuttaa. Päätös tehtiin siitä huolimatta, vaikka perintökirjain luovuttaminen asianomaisille kapitalistisille yhtiöille ja yksityisille yrittäjöille oli ilmeisessä ristiriidassa sen tarkoituksiperän kanssa, jota varten Suojärven lahjoitusmaa aikoinaan Suomen valtiolle oli luovutettu, ja vaikka anojien oikeudet perintökirjain saantiin olivat eräiden korkeimman oikeuden antamien päätösten ja selitysten jälkeenkin herättäneet vakavaa erimielisyyttä oikeusoppineiden kesken. Edellisen yhteydessä on syytä huomauttaa, että valtioneuvostolla ei ollut nimenomaista velvollisuutta ratkaista asiaa ennen Eduskunnan kokoontumista eikä kieltää Eduskunnalta siten tilaisuutta asian käsittelemiseen asettamalla sitä jo tapahtuneen tosiasian eteen.

Kun valtioneuvoston päätöksen oikeutusta oli varsin ankarasti arvosteltu ja kun Eduskunnalle oli uudelleen jätetty kyseellisiä lampuotitiloja koskeva lakiehdotus, jonka tarkoituksena on saattaa tilat niiden alkuperäisten ja todellisten viljelijäin omistukseen ja ehkäistä niitä joutumasta kapitalististen yrittelijäin haltuun, olisi odottanut, että valtioneuvoston päätöstä ei olisi kiirehdistetty panemaan täytäntöön ennenkuin Eduskunta on mainitun lakiesityksen käsitellyt. Kuluvan kuun 22 p:nä on valtiovarainministeriö kuitenkin luovuttanut ylempänä mainituille henkilöille perintökirjat kaikkiaan 43 lampuotitilaan. Hallitus

on siis uudelleen kiirehtinyt täyttämään kyseellisten kapitalististen yhtiömain toivomukset ja luovuttanut tilat niiden alkuperäisen tarkoituksen vastaisesti malttamatta odottaa asian uutta käsittelyä Eduskunnassa. Asian viimeisen vaiheen johdosta pyydämme valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 3 momentin mukaan asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi esittää seuraavan välilyksymyksen:

Onko hallitus perintökirjoja luovuttaessaan ollut tietoinen siitä, että Eduskunnalle on jätetty lakiesitys Suojärven lahjoitusmaahan kuuluvien lampuotitilojen luovuttamisesta alkuperäiseen tarkoitukseensa; ja jos mainittu seikka oli hallituksen tiedossa, niin mitkä syyt ovat saattaneet hallituksen ennen kyseellisen lakiesityksen lopullista ratkaisua luovuttamaan perintökirjat kapitalistisille yhtiöille?

Helsingissä lokakuun 25 p:nä 1927.

William Tanner.	Mauritz Fr. Rosenberg.
Kalle Kulmala.	Aug. Turunen.
Toivo Latva.	Eino Pekkala.
Adam Asikainen.	Siina Urpilainen.
J. A. Lienes.	Emil Tabell.
L. Myllymäki.	F. Savenius.
Arvo Riihimäki.	E. Ramstedt.
S. Savolainen.	Ida Hämäläinen.
Martta Lehtonen.	Jalmari Virta.
Y. Enne.	J. Aug. Isaksson.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi välimiesmenettelystä.

Hallituksen esitys n:o 10, jotka on valmis-televasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 23, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotukset.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain muuttamisesta.

Ed. Virkkusen edusk. esit. n:o 22, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 24, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Kun minulla ei ollut tilaisuutta esiintyä tämän asian ensimmäisessä eikä myöskään toisessa käsittelyssä, pyydän saada nyt käyttää lyhyen puheenvuoron tuodakseni esille eräitä näkökohtia, jotka minua ovat kehoittaneet aloitteen tekemiseen. Erittäin sen johdosta, mitä herra opetusministeri asian ensimmäisessä käsittelyssä esitti, on minun lausuttava muutama sana tämän aloitteen tarkoituksen selvittämiseksi.

Kuten tunnettua, oli jo viime valtiopäivillä käsiteltävänä sama luonnonsuojelualueitten perustamista koskeva esitys minkä hallitus nyt on uudelleen eduskunnalle jättänyt. Laki- ja talousvaliokunta hankki perustuslakivaliokunnalta lausunnon siitä, missä muodossa eduskunnan olisi annettava luonnonsuojelulain 1 §:ssä edellytetty suostumuksensa. Eri mielipiteitä ilmaantui niin hyvin perustuslakivaliokunnassa kuin niiden asiantuntijain kesken, joilta perustuslakivaliokunta pyysi lausunnot asiassa. Ollessani puhemiehenä viime valtiopäivillä olin pakoitettu tarkoin perehtymään niihin selvityksiin, joita asian valtio-oikeudellisesta puolesta oli hankittu ja oli saatavissa. Tällöin tulin omalta kohdaltani vakuutetuksi siitä, että luonnonsuojelulain 1 § nykyisessä muodossaan on omansa synnyttämään valtio-oikeudellisia ristiriitoja. Ja kun nämä ris-

tiriidat oli helposti poistettavissa muuttamalla luonnonsuojelulain sanamuotoa, katsoin olevan perustellun aiheen eduskuntaesityksen tekemiseen. Sen tarkoitus on näin ollen ollut, kuten eduskuntaesityksen perusteluissakin selvästi lausun, tasoittaa tietä luonnonsuojelualueitten perustamista koskevan hallituksen esityksen asialliselle käsittelylle poistamalla muodollis-oikeudelliset vaikeudet.

Herra opetusministeri selosti lyhyesti niitten lausuntojen sisällystä, jotka perustuslakivaliokunta oli viime valtiopäivillä saanut presidentti Ståhlbergilta ja professori Hermansonilta. Näiden lausuntojen sisältöä olen minäkin laajemmin selostanut eduskuntaesityksessäni, jossa myös olen maininnut niistä eräivistä mielipiteistä, jotka ilmenivät perustuslakivaliokunnan laki- ja talousvaliokunnalle antamassa lausunnossa. Huomattava on, että perustuslakivaliokunnan kaikki lakimiesjäsenet olivat toisella kannalla kuin perustuslakivaliokunnan enemmistö. Niinikään olen eduskuntaesityksessä viitannut niihin lausuntoihin, jotka eduskunnassa annettiin luonnonsuojelulain säätämisen aikana. M. m. professori Erich huomautti niistä luonnottomista johtopäätöksistä, joihin luonnonsuojelulain 1 § eduskunnan hyväksymässä muodossa valtio-oikeudelliselta kannalta saattaa johtaa. Ja myöhemminkin on professori Erich Lainopillisen yhdistyksen aikauskirjassa vuonna 1924 julkaisemassaan laajassa teellisessä tutkielmassaan valtiollisen toimivallan jaosta eri valtion elinten kesken huomauttanut, että luonnonsuojelulain 1 § joutuu ristiriitaan hallitusmuodon säännösten kanssa.

Lisäksi tahdon erityisesti mainita vielä erään asiantuntijalausunnon. Puhemiehenä ollessani pyysin lausunnon asiasta lainvalmistelukunnan vanhemmalta jäseneltä, varatuomari Kotoselta. Koska tätä lausuntoa ei ole valtiopäiväasiakirjoissa eikä näin ollen voida olettaa, että se olisi eduskunnan jäsenille tunnettu, lukuunottamatta laki- ja talousvaliokunnan jäseniä, joiden käytettävänä lausunto saamani tietojen mukaan on ollut, niin minä saan tässä esittää muutamia kohtia siitä. Tämä lausunto on mielestäni sellainen, että se ansaitsee paikkansa eduskunnan pöytäkirjassa.

Tuomari Kotonen lausuu: „Kysymyksen ydin on nähdäkseni kokonaan siinä, ovatko ne tapaukset, joista H. M. nimenomaan pu-

huu eduskunnan suostumuksesta, pidettävät eksklusiivisina, ainoiksi laatuaan tarkoitettuina, vai voidaanko katsoa, kuten presidentti Ståhlberg perustuslakivaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa katsoo, ettei se seikka, että jo H. M:ssa on eduskunnan suostumus säädetty tarpeelliseksi eräissä tapauksissa, estä lailla järjestämästä samanlaista menettelyä muitakin tapauksia varten. Jos ensiksi mainittu vaihtoehto on oikea, täytyy luonnonsuojelulain 1 §:n säännös tavallisen lain säätämisestä voimassa olevassa järjestyksessä syntyneenä, pitää virheellisenä. Jos taas lähdetään siitä käsityksestä, ettei perustuslaki aseta estettä sellaisellekaan menettelylle, että lailla järjestetään eduskunnan suostumus vaadittavaksi muissakin tapauksissa kuin missä se on H. M:ssa nimenomaan säädetty tarpeelliseksi, niin ei tietenkään voi luonnonsuojelulain puheenaolevan säännöksen perustuslainmukaista vastaan olla mitään muistuttamista.

Allekirjoittanut puolestaan on sitä mieltä, että eduskunnan ja presidentin yhteistoiminta niin järjestettynä, että eduskunta antaa suostumuksensa presidentin toimenpiteeseen, muodostaa poikkeuksen siitä, mitä näiden valtiotelinten yhteistoiminnasta perustuslain mukaan säännönmukaisesti on voimassa, ja ettei sellaista vapaamuotoista yhteistoimintaa siis, koska eduskunnan valtuudet ja niiden käyttämis muodot ovat vahvistetut perustuslaissa sekä koska perustuslain poikkeussäännöksiä on tulkittava stricte, voida tavallisella lailla järjestää sovellettaviksi muissa kuin perustuslain nimenomaan edellyttämässä tapauksissa. Jo tästä seuraa, että luonnonsuojelulain 1 §:n säännös on pidettävä virheellisenä.

Lisäksi tulee eräs toinen seikka. H. M:n 63 §:ssä säädetään, että valtion tuloa tuottavaa omaisuutta ja liikeyrityksiä on hoidettava ja käytettävä lailla vahvistettujen yleisten perusteiden mukaan. Mutta juuri sillä, että valtiolle kuuluva alue julistetaan suojelualueeksi, tulevat itse asiassa kokonaan määräytyiksi ne „perusteet”, joiden mukaan tätä aluetta on hoidettava ja käytettävä. Juuri tuo suojelualueeksi julistaminen on se toimenpide, josta seuraa kaikki se, mitä sitten luonnonsuojelulain muissa säännöksissä alueen hoidosta ja käytöstä määrätään. Sanotun lain 1 §:n mukaan ei kuitenkaan suojelualueeksi julistaminen eikä siis tosiasiallisesti myöskään alueen hoidon ja käytön perusteiden vahvis-

taminen tapahtuisi lailla, vaan presidentin toimenpiteellä, johon eduskunta antaisi suostumuksensa. Asian näin ollen ja kun se lainsäädännöllinen valtuutus, joka lain 1 §:ssä ehkä voidaan katsoa annetuksi, sen mukaan mitä edellä on esitetty, on virheellinen, tulisi H. M:n 63 §:n säännös syrjäytetyksi, jos eduskunnan suostumus annettaisiin yksinkertaisen ponnien muodossa.

Edellä esitetyn perustuksella ja yhtyen muuten pääasiassa niihin perusteluihin, jotka on esitetty perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetyissä eriävissä mielipiteissä sekä professori Hermansonin asiantuntijalausunnossa, tulen siis siihen lopputulokseen, että luonnonsuojelulain 1 §:n säännös on ristiriidassa perustuslain kanssa. Ja kun ei mitenkään voida pitää sopivana, että eduskunta itse sovelluttaa virheellistä säännöstä, ei eduskunnan olisi annettava suostumustaan ponnien muodossa, vaan päätettävä asiasta hallituksen esityksen pohjalla laki siihen tapaan kuin m. m. prof. Hermansonin asiantuntijalausunnossa on esitetty.”

Niin lausuu tuomari Kotonen. Kaikki esittämäni lausunnot osoittavat, mitenkä suuria erimielisyyksiä luonnonsuojelulain 1 §:n nykyinen sanamuoto on aiheuttanut.

Harkitessani omasta puolestani eri lausunnoissa esitettyjä perusteluja ja vastaperusteluja on minun puolestani täytynyt yhtyä siihen käsitykseen, mikä ilmenee professori Hermansonin ja tuomari Kotosen lausunnoissa. Mutta yhtyipä puolestaan toiseen tai toiseen käsitykseen, ei kenelläkään pitäisi olla mitään sitä vastaan, että se ristiriita, jonka ilmeisyys edellä esitetystä riidattomasti käy selville, poistetaan ja säädetään luonnonsuojelualueiden perustamista koskevan asian käsittelylle sellaiset muodot, jotka eivät voi antaa tilaa millekään tulkintaristiriidoille. Tästä pitäisi kaikkien niidenkin, jotka nykyisen lain tulkintaan nähden omaksuvat toisen kannan, kuin minä minä katson oikeaksi, voida olla yksimielisiä. Tätä yksimielisyyttä osoittaa tänä aloitteen käsittely niin hyvin laki- ja talousvaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa kuin eduskunnankin toisessa käsittelyssä.

Toivon näin ollen, että eduskunta nyt hyväksyy esillä olevan lakiehdotuksen. Kun se on astunut voimaan, voi laki- ja talousvaliokunta, kuten se tietääkseni on ajatellutkin, ryhtyä käsittelemään hallituksen esitystä luonnonsuojelualueiden perustami-

sesta. Valiokunta voi, jos se asiallisilla perusteluilla tulee myönteiseen tulokseen, esitykseen nähden pukea hallituksen esityksen lakiehdotuksen muotoon, kuten ainakin keran aikaisemmin on menetelty eduskunkäytännössä vastaavanlaatuisessa tapauksessa.

Kuten sanoin, olen tyydytyksellä todennut, että eduskunnan asianomaiset valiokunnat ja eduskuntakin jo aikaisemmassa käsitellyssä on kannattanut tätä aloitetta. Kun se, kuten toivon, tulee hyväksytyksi, niin siitä olen asian kannalta, jota minä olen tahtonut ajaa, hyvilläni.

Opetusministeri Ailio: Minä myönnän, että eduskunnan puhemiehelle voi olla jonkun verran vaikeata ottaa kantaa sellaisissa valtiosääntöä koskevista kysymyksistä, joita tulkitaan eri suuntiin menevällä tavalla. Mutta valitsemmehan me viisaita ja kokeineita miehiä puhemiehiksi, joiden tulisi ainakin koettaa luoda parlamenttaarisia käytäntötapoja tällaisissa tapauksissa, kuten on laita esim. Englannin parlamentissa, jossa parlamenttaarinen toiminta nojautuu suurimmaksi osaksi praksikseen. On arveluttavaa, kun pelkästään muodollisista syistä, joista ei olla yksimielisiä, ryhdytään muuttamaan lakia eikä oteta harkittavaksi, mitä lain muutos merkitsee asialliselta kannalta katsoen. Laki- ja talousvaliokunnassa esim. ovat varmaan ainakin useat käsittäneet, että puheenaolevan lain muutos ei ole asiallisesti tarpeellinen, mutta siitä huolimatta on valiokunta puoltanut yksimielisesti lain hyväksymistä.

Minä en voi olla valittamatta tällaista muoto-orjuutta, johon meidän parlamenttaarinen toimintamme koetetaan kahlehtia. — Muuten on luonnonsuojelu aivan uusi asia, jota ei ole voitu ottaa huomioon esim. hallitusmuotoa säädettäessä eikä siihen siis voi kohdistua säännös valtion omaisuuden hoidosta ja käytöstä. Itse asialle voi olla haitaksi, jos sen ratkaisu tahdotaan menemään sellaisen kaavan mukaan, jota sille ei ole tarkoitettu. Mitä tulee taas ristiriitaan hallitusmuodon kanssa, niin minä puolestani nojaudun siihen lausuntoon, jonka presidentti Ståhlberg on asiasta antanut, ja sen mukaan olisi puhemiehellä ollut tilaisuus menetellä tavalla joka on sopusoinnussa hallitusmuodon määräysten kanssa.

Ed. Virkkunen: Saanen huomauttaa, että minun aloitteeni tarkoittaa juuri sitä, jota herra ministeri pitää hyvänä, nimittäin että luotaisiin eduskunnassa varma käytäntö tämänlaatuisten, vaikeasti ratkaistavien asiain hoitamisessa.

Ed. Itkonen: On myönnettävä, että niissä muistutuksissa, joita eduskunnan pöytäkirjassa annetaan suostumusta vastaan on tehty, on paljon huomion arvoista, enkä minä halua tässä asiassa esiintyä minään perustuslain tai hallitusmuodon erikoistuntijana. Minun täytyy siinä suhteessa luottaa asiantuntijoihin. Mutta minusta se seikka, että presidentti Ståhlberg ja myös valtioneuvoston asiaa valmistelleet lakimiehet ovat olleet sillä kannalla, että suostumus pöytäkirjassa voidaan myöntää, ovat hyvin huomionarvoisia tekijöitä. Mutta laki- ja talousvaliokunnassa en ole kuitenkaan halunnut asettaa vastustamaan lain muuttamista sillä tavalla kuin nyt ehdotetaan, koska tällä tavalla saadaan asiaan selvyys ja päästään siitä vaikeudesta, mihin eduskunnan puhemies epäilemättä joutuisi, jos asia tulisi ilman tätä lainmuutosta hänen ratkaistavakseen. Lain muutoksella saadaan aikaan kyllä koko joukko hankaluutta, m. m. se, että luonnonsuojelualueen perustaminen valtion maille tulee tämän kautta aina lailla säädettäväksi. Sen sijaan se yksityisten maille voidaan perustaa valtioneuvoston päätöksellä, jopa muutamissa tapauksissa maaherrankin päätöksellä, niin että valtion maat joutuvat tässä poikkeusasemaan. Itse asiassahan pitäisi olla päinvastoin. Totta kai valtiolla pitäisi olla suurempi oikeus perustaa luonnonsuojelualueita omalle alueelleen ja helpommalla tavalla kuin yksityisten alueille. Nyt kuitenkin tulee tämän lain kautta tapahtumaan aivan päinvastoin. Luonnonsuojelualueen perustaminen valtion maalle on paljon vaikeampaa ja hankalampaa tämän jälkeen kuin yksityisen maalle. Niinikään ei ole ollenkaan suositeltavaa, että kaikki pienemmätkin luonnonsuojelualueet täytyy lailla julistaa luonnonsuojelualueiksi. Siihen riittäisi vähempi juhlallisuus. Mutta nämä seikat nyt ovat kuitenkin verrattain toisarvoisia tekijöitä ja tulevat vain harvoissa erikoistapauksissa kysymykseen. Yleensä kyllä luonnonsuojelualueen perustaminen on siksi suuri ja tärkeä kysymys, että sen lailla säätämistäkin voidaan

puolustaa. Minä siis olen laki- ja talousvaliokunnassa asettunut puoltamaan eduskuntaesitystä, tai paremminkin, en ole asettunut sitä vastustamaan. vain sentähden, että tämä ristiriita saataisiin jollakin tavalla ratkaistuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemiehen paikalle asettuu ensimmäinen varapuhemies **Virkkunen**.

3) Kertomus Suomen Pankin tilasta ja hallinnosta vuonna 1926.

Mainitun kertomuksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta hyväksyy mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus piirilääkärintervirkain lakkauttamisesta.

Ed. Niilekselän anom. ehd. n:o 14 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

Ed. Niilekselä: Yleinen terveydenhoito ei ole maassamme nykyään kaikille tyydyttävä. Ei sittenkään, kun ensi tam-

mikuun 1 päivänä astuu voimaan uusi terveydenhoito-ohjesääntö. Lääkäreitä on kyllä riittävästi, mutta suuri osa niistä asuu täällä Helsingin ja Etelä-Suomen suurissa asutuskeskuksissa. Pohjois- ja Keski-Suomen köyhillä, vähävaraisilla ja harvaan asutuilla seuduilla on olojen pakosta täytynyt muodostaa kunnanlääkäripiirit niin suuri, että siellä ei ole tilaisuutta suuremmalla osalla kansalaisia saada ajallaan lääkärinhoitoa. Kunnanlääkärien palkat ovat kyllä hyvin kohtuulliset, mutta asunto-olojen järjestely on tuottanut köyhille kunnille aivan ylivoimaisia vaikeuksia. Siitä syystä, koska olen sitä mieltä, jota useat kunnanlääkäritkin ovat puoltaneet, että nykyinen piirilääkärijärjestelmä on omiansa ehkäisemään kunnanlääkärlaitoksen kehittymistä terveeseen suuntaan, olen tehnyt tämän kysymyksessä olevan anomusehdotuksen. Tästä asiastahan on jo 20 vuotta sitten tehty eduskunnalle anomusehdotus, mutta silloin on kysymyksessäoleva asia jäänyt lepäämään ja on levännyt tämän 20 vuotta, siitä huolimatta, että ennenkin jo lääkintöhallituksen ylitirehtööri on ollut sitä mieltä, että kysymyksessäoleva piirilääkärlaitos olisi kokonaan lakkautettava. Nyt huomaa, että asianomaisen valiokunnan perusteluissa mainitaan, että hallitus on antanut lainvalmistelukunnalle toimeksi tehdä tästä asiasta kiireellisesti esityksen ja toivon nyt, kun asianomainen lainvalmistelukunta laatii ehdotuksen ja se sitten myöhemmin tulee hallituksen ja eduskunnan käsiteltäväksi, että siinä ehdotuksessa otetaan huomioon anomusehdotuksessani mainitut epäkohdat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy valiokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Hallituksen esityksen n:o 24 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi, mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 esittää tämän lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. J. Leino: Nyt esillä olevaan lakiehdotukseen tehtiin perustuslakivaliokunnassa vasemmiston taholta useita perusteluja muutosehdotuksia, mutta ne eivät saaneet valiokunnan enemmistön kannatusta. Valiokunnan enemmistö niinmuodoin puolustaa hyväksyttäväksi lakiesitystä, joka mitä suurimmassa määrässä rajoittaa kansalaisille perustuslaissa turvattuja kansalaisoikeuksia. Sen mukaan joutuisivat valtakunnan asukkaat sotatilan vallitessa täydellisesti hallintoviranomaisten mielivallan alaisiksi. Lain hyväksyminen ehdotetussa muodossa olisi myös hyökkäys työväenluokkaa ja sen järjestöjä vastaan. Tosin määrätyissä olosuhteissa hallituksen käytettävänä tulee olla poikkeuksellisia valtuuksia asiain järjestämiseksi. Mutta nämä valtuudet eivät minun mielestäni saa olla sen luontoisia, että ne jättäisivät kansalaiset viranomaisten mielivallan alaisiksi. Hallitusmuodon 16 §:n mukaan voidaankin Suomen kansalaisten yleisiin oikeuksiin lailla säätää sellaisia rajoituksia, jotka sodan tai kapinan aikana ja sotapalveluksessa oleviin nähden muulloinkin ovat välttämättömiä. Mutta perustuslakivaliokunnan ehdotus menee paljon pitemmälle, kuin mitä voidaan sisällyttää hallitusmuodossa olevaan määritelmään „välttämättömiä”. Valiokunnan mietinnössä tosin selitetään kauniisti: „Niin kauan kuin tässä edellytetyjä lakisäännöksiä ei ole olemassa, voivat sellaiset toimenpiteet, joihin sodan ja kapinan aikana havaitaan

välttämättömäksi ryhtyä, joutua ristiriitaan kansalaisten yleisiä oikeuksia koskevien säännösten kanssa. Sentähden on tarpeellista, selittää perustuslakivaliokunta edelleen, että lailla määritellään niin hyvin ne erityiset rajoitukset, joihin kansalaisten sodan ja kapinan aikana on alistuttava, kuin viranomaisten toimivaltakin sellaisissa asioissa.” Minusta valiokunnan ehdotus on joutunut pahasti ristiriitaan kansalaisten yleisiä oikeuksia koskevien perustuslakisäännösten kanssa. Siinä ei vain rajoiteta kansalaisten oikeuksia sotatilan vallitessa, vaan asetetaan heidät täydellisesti hallinnollisen mielivallan alaisiksi. Tällä lailla laillistutettaisiin sotilas- ja siviiliviranomaisten mielivalta. Lyhyt silmäys lakiehdotuksen muutamiin yksityiskohtiin osoittaa tämän.

Lakiehdotuksen 5 §:ssä selitetään ensinäkin: „Se jota sota-aikana syytä epäillään sellaisesta rikoksesta, joka on sota-tuomioistuimen käsiteltävä ja josta voidaan tuomita kuritushuoneeseen kuudeksi vuodeksi tai ankarampaan rangaistukseen, taikka sotilaskapinaan tai kapinaan viettelemisestä taikka aseiden tahi ampuma- tai muiden sotatarpeiden ryöstämisestä tai varastamisesta tahi muusta rikollisesta saannista taikka jonkun edellämainitun rikoksen rangaistavasta yrityksestä tai valmistelusta tai osallisuudesta siihen, voidaan vangita silloinkin, kun vangitseminen muuten ei olisi lain mukaan sallittu. Sellaisessa tapauksessa voidaan toimittaa myös kotitarkastus ja muu etsintä.”

Lakiehdotukseen ei ole otettu selvittävää määräystä siitä, mitä kapinalla tarkoitetaan, ja tästä johtuu, että laki, jos se tulee tällaisenaan hyväksytyksi, antaa vallanpitäjän käsiin rajattomat valtuudet. Ei ole poissa sellainen mahdollisuus, että suuremman mittakaavan saanut työtaistelu provokaattorien apuun turvautumalla saatetaan selittää kapinaksi. Muistetaan, miten paperityöläisten toiminta viime keväänä yritettiin selittää poliittiseksi, vaikka kysymyksessä oli pelkkä palkkaliike ja mitä oikeutetuin sittenkin, koska paperityöläisten suuret joukot työskentelevät suoraan sanoen nälkäpalkoilla. Kuitenkin porvarilehdet pitivät asiasta niin suurta melua, että luuli jo koko yhteiskunnan olevan vaarassa. Jos siis joku palkkaliike näyttäisi saavan työnantajille epäedullisen käänteen ja jos pu-

heenaoleva palkkaliike olisi lisäksi laajalle levinnyt taikka siitä aiheutuisi paikallisia yleisiä töiden seisahtumisia, puhumattakaan siitä, että joku palkkaliike aiheuttaisi yleislakon, kuten esim. Englannin hiililakko aiheutti mainitussa maassa, silloin olisi aina se vaara tarjolla, että vallanpitäjät turvautuisivat siihen aseeseen, joka olisi nopeimmin käteen saatavissa, julistaisivat maan tai osia siitä sotatilaan, jolloin lakkoliikkeen johtajat voitaisiin pistää telkien taakse ja palkkaliike päättää valtiovalan voimakeinojen avulla. Tämöisten seuraamusten estämiseksi sosialidemokraatit ehdottivatkin perustuslakivaliokunnassa 1 §:n ensimmäistä momenttia täydennettäväksi seuraavalla lisäyksellä: „Kapina on olemassa silloin, milloin joukko henkilöitä yhdessä koettaa vastoin oikeusjärjestystä asevoimin toteuttaa tarkoituksiaan.” Tämöinen vaatimaton ehdotus ei kuitenkaan mennyt mainitussa valiokunnassa lakiin.

Edelleen lain 2 lukuun, joka sisältää määräyksiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitämiseksi, on otettu niinkään runsaasti sellaisia määräyksiä, jotka paitsi että ne rajoittavat kansalaisoikeuksia tarpeettomasti kohtuuttomassa määrässä, lisäksi avaavat kaikki portit mielivallalle. Niinpä lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentissa säädetään: „Sen, joka sota-aikana on vangittu 5 §:n 1 momentissa mainitusta rikoksesta, voi tuomioistuin, vaikkakaan häntä ei ole voitu tuomita rikokseen syypääksi, määrätä pidettäväksi sota-ajan vangittuna, jos epäluulojen katsotaan perustuvan todennäköisiin syihin ja hänen vapaaksipääsemisestään harkitaan olevan haittaa maan puolustukselle tai koituvan vaaraa yleiselle turvallisuudelle.” Tämän kaikkia oikeuskäsitteitä korvallelyövän ja oikeusvaltion ole-musta tuholla uhkaavan lakiehdotuksen mukaan riittää siis vangitsemisen syyksi yksinomaan se, että jotakin epäillään syypääksi johonkin rikokseen; ja jos epäluulo perustuu todennäköisiin syihin, voi syytetty joutua istumaan vankeudessa koko sota-ajan.

Mutta vieläkin pitemmälle mennään puheenaolevan lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentissa. Siinä säädetään: „Jos joku on rikollisella toiminnalla viimeisten kahdentoista kuukauden kuluessa ennen sotatilan alkamista antanut oikeutettua aihetta sellaiseen olettamukseen, että hän koettaa vaikeuttaa maan puolustusta tai saattaa vaaranalaiseksi

yleistä turvallisuutta, voi asianomainen maaherra sekä, 4 §:ssä mainituilla alueilla, sotaväen päällikkö määrätä hänet sota-ajaksi pidätettäväksi. Tällaisesta määräyksestä, joka heti käy täytäntöön, on viipymättä ilmoitettava oikeuskanslerille; ja jääpi toimenpide voimaansa, ellei oikeuskansleri toisin määrää.”

Tämä momentti merkitsee käytännössä sitä, että vastustuspuolueiset ovat jätetyt kokonaan hallituspuolueisten mielivallan varaan. Saatetaan nimittäin edellyttää, että sodan syttymisen edellisinä kuukausina poliittinen tilanne on ollut sikäli epäselvä, että saattaa julkisuudessaakin esiintyä mielipiteitä, jotka tuomitsevat ja ehkä oikeutetusti sen politiikan, joka näyttää johtavan ristiriitoihin ja lopuksi yhteenottoihinkin jonkun toisen maan kanssa. Edelleen saattaa esiintyä erimielisyyttä siitä, ovatko jonkun toisen maan esittämät vaatimukset sitä laatuja, että niihin olisi vastattava ultiimaattumisesti, vai olisiko niissä jotakin varteenotettavaa. Jos sittemmin joudutaan sotatilaan, saatetaan vastustavia lausuntoja tulkita siten, että niiden esittäjät ovat mainituilla lausunnoillaan vaikuttaneet epäedullisesti kansalaisten puolustustahtoon ja siten vaikeuttaneet maan puolustamista, ja niiden lausuntojen esittäjien kohtalo on silloin maaherran ja sotaväen päällikön, joilla ilmeisestikään ei ole aikaa syventyä tämmöisten juttujen yksityiskohtiin, päähänpistojen varassa.

Tämöiset epämääräiset säännökset ovat myös sikäli vaarallisia, että ne varaavat persoonapyyteiden ajajille ja kiihkoilijoille mahdollisuuden käyttää tilaisuutta hyväkseen tuottaakseen esim. persoonallisille vastustajilleen turmion. Niinhän on sattunut aivan taka-aikoina. Kansalaissotamme surullisen kuuluisassa loppuselvittelyssä m. m. mieskohtaiset seikat näyttelivät suurta osaa. Silloin moni työläinen sai maksaa hengellään sen, että oli aikaisemmin joutunut huonoihin väleihin jonkun tilapäisesti pinnalle päässeän edesvastuuttoman henkilön kanssa. Tämöistä voi sattua vastaisuudessaakin. Sekavat ja kiihkoiset ajankohdathan nostavat yleensä pinnalle kiihkoisimmat ja harkintakyvyttömmät ainekset. Tähän saatetaan kyllä huomauttaa, että oikeuskansleri pitää huolen siitä, että ilmeistä oikeudettomuutta ei tapahdu. Se on huono lohdutus. Kaikki kunnia muuten

oikeuskanslerille, mutta hänkin on vain ihminen. Jokainen yksilö, oikeuskansleri mukaan luettuna, on tällaisissa tilanteissa melko voimaton ja pakoitettu ottamaan ratkaisuihinsa huomioon n.s. virallisen mielipiteen.

Edellä kosketeltujen lisäksi löytyy lakiehdotuksessa useita muitakin säädöksiä, jotka kumoavat kansalaisille perustuslaissa turvattuja oikeuksia, vaikka sotatila ei sitä ehdottomasti vaadi. Niinpä lakiehdotuksen 7 §:n mukaan, paitsi että posti-, lennätin- ja puhelinlaitos saatettaisiin valvonnan alaiseksi, myös valvonta ulotettaisiin painokirjoitusten julkaisemiseen. Tämä tietäisi erään kansalaisten tärkeimmistä oikeuksista, painovapauden, saattamista merkityksettömäksi. 8 §:n mukaan voitaisiin yhdistysten toiminta kieltää sota-ajaksi. Tällaisen määräyksen lakiin ottaminen on osoitus pyrkimyksestä palata niihin mielivaltaisiin oloihin, jotka vallitsivat venäläisvallan aikana. Mikäli yhdistysten toiminnassa ilmenee jotakin rikollista, sen estämiseen riittää laissa yhdistyksistä olevat määräykset. Lakiehdotukseen otettu yhdistyksiä koskeva pykälä saattaisi muodostua sitäkin kohtalokkaammaksi, koska yhdistykset ovat paitsi poliittisia myös taloudellisia järjestöjä, joiden on hoidettava omaisuusasiansa, monasti lisäksi vastattava huomattavista omaisuus-sitoumuksista, jotka koskevat yksityistenkin kansalaisten oikeuksia. 9 §:n mukaan olisi myös kokousten pito estettävissä. Tässäkin tuoksahtaa vastaan kansalaisten vapaata ajattelua vierova fascistinen henki. Vieläpä lakiehdotuksen 35 §:ssä on ruvettu säännöstelemään työnantajain ja työntekijäin välisiä suhteitakin, eikä edes tyydytä määrittämään, että „milloin epätyydyttävään palkka- tai muiden työolojen harkitaan voivan antaa aihetta työnseisaukseen, voi valtioneuvosto antaa tarpeellisia määräyksiä epäkohtien poistamiseksi”, vaan valtioneuvostolle on annettu oikeus määrätä jo alkanut työselkkäus lopetettavaksi. Vihdoin lakiehdotuksen 45 §:ssä uhataan rangaistuksella sitä, „joka työssä osoittaa laiskuutta tai huolimattomuutta”, mikä säädös käytännössä merkitsi sitä, että työläiset joutuisivat täydellisesti työnantajain ja työnjohtajain mielivallasta riippuviksi, sillä nämähän ne olisivat, jotka antaisivat sisälön mainituille huolimattomuus- ja laiskuuskäsittelle.

Sosialidemokraattisella taholla kyllä

myönnetään, että poikkeuksellisissa oloissa tarvitaan erikoistoimenpiteitä, jotka saattavat supistaa kansalaisten tavallisissa oloissa nauttimia kansalaisoikeuksia, mutta lakiehdotuksessa mennään tässä suhteessa paljon pidemmälle, kuin hallitusmuoto edellyttäisi ja tarpeellista olisi. Vieläpä se, kuten olen osoittanut, saattaisi varsinkin työväenluokkaan kuuluvat kansalaiset kokonaan mielivallan alaisiksi. Sellaisilla toimenpiteillä, joihin lakiehdotus antaa valtuudet, ei edes edistettäisi rauhallisen mielialan säilymistä maassa, vaan pikemmin lisättäisiin mielen kuohua. Toivon, että suuri valiokunta ja eduskunta ottaisivat huomioon ne huomautukset, joita nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta vastaan on esitetty perustuslaki-valiokunnan mietintöön liittyvässä 3:ssa vastalauseessa.

Ed. E. Pekkala: Tarkoitukseni on jo tässä käsittelyssä lähemmin perustella valiokunnan mietintöön liittämäni vastalause, jossa olen ehdottanut lakiehdotuksen hylkäämistä. Tämän teen sitäkin suuremmalla syyllä, kun lakiehdotuksen hyväksyminen tietää perustuslaissa turvattujen kansalaisten yleisten oikeuksien mitättömäksi tekemistä ja avointa hyökkäystä työätekevää väestönosaa vastaan. Puuttumatta tässä yhteydessä lakiehdotuksen kaikkiin yksityiskohtiin viittaan vain sen eräisiin säännöksiin, jotka selvimmin osoittavat, mihin mielivaltaan lakiehdotuksen hyväksyminen tulee viemään. Heti lakiehdotuksen 1 §:ssä on sellainen säännös. Siinä sanotaan seuraavasti: „Sodan tai kapinan aikana voi tasavallan presidentti, kun valtakunnan puolustaminen tai oikeusjärjestyksen voimassapitäminen vaatii, julistaa valtakunnan tai määrätyn osan siitä sotatilaan.” Kuten huomataan, ei siinä edes määritellä, mitä kapina on, minkä vuoksi annetaan mahdollisuus selittää melkein mitä yhteiskunnallista liikehtimistä tahansa kapinaksi ja sellaisen tekosyn nojalla julistaa sotatila ja saattaa siten maan työätekevä väki täydellisen mielivallan alaiseksi. Meillä on kokemuksia siitä, että varsinkin kaikkia suurempia työtaisteluja porvariston taholta selitetään oikeusjärjestyksestä vastaan tähdätyksi ja vaaditaan toimenpiteitä „oikeusjärjestyksen voimassapidämiseksi”, kuten mainitsemasani pykälässä sanotaan. On täysi syy otaksua, että lakia sotatilasta tultaisiin käyttämään keinona työläisten kuristamiseksi työ-

taisteluissa ja heidän alistamiseksi työnantajien täydellisen mielivallan alaisiksi. Sitäpaitsi lakiehdotuksessa on suoranaisia määräyksiä työtaisteluista sotatilan aikana. Lakiehdotuksen 35 §:ssä annetaan valtioneuvostolle valta sotatilan aikana kieltää aiottu työtaistelu tai määrätä jo alkanut työtaistelu lopetettavaksi. Ei ole epäilystäkään siitä, että tämän säännöksen tarkoituksena on estää työläisiä ajamasta taloudellisia vaatimuksiaan ja puolustautumasta työehtojensa huononnusyrityksiä vastaan. Kun työläisiltä riistetään lakko-oikeus, niin merkitsee se sitä, että työnantajat voivat mielin määrin polkea alas työläisten palkkoja ja huonontaa heidän muita työehtojaan. Työläiset joutuvat tässä suhteessa täysin turvattomaan asemaan. Mutta ei vielä siinä kyllin, että kieltämällä työtaistelut työläisiltä riistetään oikeus puolustaa elinehtojaan, vaan laki ottaa vielä pois senkin vähäisen turvan, jonka eräät jo voimassaolevat lait työläisille antavat. Lakiehdotuksen 34 § nim. antaa valtioneuvostolle oikeuden joko antamalla yleisiä määräyksiä tai yksityisesti myöntää poikkeuksia siitä, mitä laissa on säädetty pisimmästä sallitusta työajasta eräissä ammateissa sekä naisten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä työssä. Mitä tämä tietää? Se tietää sitä, että esim. 8 tunnin työaikalaki tehdään täydelleen olemattomaksi, samoin voimassa olevat säännökset naisten ja nuorten työntekijäin suojelamisesta. Työnantajat voivat saada oikeuden teettää miten pitkää työpäiviä tahansa ja kun työläisiltä on lakko-oikeus kielletty, niin pitkästä työpäivästä huolimatta saatetaan maksaa nälkäpalkkoja. Naisia ja nuoria työläisiä voidaan mielin määrin rasittaa työllä. Kaiken kukkuraksi saatetaan työntekijä tuomita vankeusrangaistukseenkin työnantajien ja työnjohtajien mielijohteesta riippuen. Lakiehdotuksen 45 §:ssä nim. säädetään vankeusrangaistuksen uhka siltä varalta, että työntekijän katsotaan osoittaneen huolimattomuutta työssä, omavaltaisesti poistuneen työstä tai jääneen esteettä saapumasta määrättyyn työhön. Kun tietää, että työnantajien käsityksen mukaan miltei kaikki työläiset saatetaan selittää huolimattomiksi, niin käsittää minkälaisen pakkovallan alaiseksi työläiset tulevat joutumaan. Lakiehdotuksen tarkoituksena on siis laajentaa kapitalistien riisto-oikeutta rajattomiin ja riistää työläisiltä mahdollisuudet nousta puolustamaan oikeuksiaan. Tun-

tuu ivalta tässä yhteydessä muistella hallitusmuodon juhlallista säännöstä, että kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa. Nyt voisi pikemmin sanoa, että se on „erikoisessa piiritystilassa”.

Yksi kansalaisten kaikkein kalleimpia oikeuksia on henkilökohtainen vapaus. Lakiehdotuksen mukaan se jäisi kokonaan mielvallasta riippuvaksi, kun vangitseminen voidaan toimittaa pelkän epäilyksen perusteella. Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan voidaan henkilö, jota sota-aikana epäillään eräistä poliittisluontoisistakin rikoksista, vangita silloinkin kuin vangitseminen muuten ei lain mukaan olisi sallittua. Kun tietää miten perusteettomasti täällä on poliittisista syistä vangittu työläisiä rauhan-aikaistenkin säännösten voimassaollessa, niin mitä sitten tapahtuneeka, jos nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen säännökset astuvat voimaan. Tässä jos missään voi sanoa: Jos tätä tapahtuu tuoreessa puussa niin mitä sitten kuivassa.

Mielivallan huippu tässä suhteessa on kuitenkin lakiehdotuksen 6 §. Se sisältää sellaisia oikeudenlonkkauksia että eräs perustuslakivaliokunnan porvarillinenkaan jäsen ei ole katsonut voivansa sitä kokonaisuudessaan hyväksyä. Tämän pykälän 1 momentissa säädetään, että henkilö, joka sota-aikana on vangittu, voidaan määrätä pidettäväksi sota-ajan vangittuna vaikka häntä ei voida tuomita rikokseen syypääksi. Tämä on oikeudenkäynnillä ilveilemistä. Pykälän 2 momentti poistaa kaikki rajoitukset viranomaisen mielvallalta. Se nimittäin antaa erälle viranomaisille vallan määrätä sota-aikana pidettäväksi henkilö, joka, kuten pykälässä sanotaan, on „rikollisella toiminnalla viimeisten 12 kuukauden kuluessa ennen sotatilan alkamista antanut oikeutettua aihetta sellaiseen olettamukseen, että hän koettaa vaikeuttaa maan puolustusta tai saattaa vaaranalaiseksi yleistä turvallisuutta”. Ei siis riitä että sotatilan aikana epäillään jostakin, vaan sotatilan aikaisten säännösten vaikutus ulotetaan vuodeksi ennen sotatilan julistamista. Maaherrojen ja sotaväen päällikön mielvallasta riippuu, kenen he katsovat sopivaksi heittää vankilaan sota-ajaksi, joka saattaa kestää vuosikausia. Ei ole epäilystäkään siitä keitä vastaan tätä mielvallan oikeutta tultaisiin käyttämään. Sitä tullaan käyttämään niitä työläisiä ja talonpoikia vastaan, jotka työskentelevät sorrettujen oikeuksien puolesta. Kaikki sellaiset

han porvariston mielestä „saattavat vaaran-alaiseksi yleisen turvallisuuden”. Lakiehdotus antaa siten avoimen valtakirjan työtä tekevien vainoamiseen.

Sota-aikana poistetaan paino-, kokoontumis- ja yhdistysmisvapaus. Sanomalehdet voidaan asettaa sensuurin alaiseksi tai lakauttaa, mikä tietysti tulisi todellisten työväen lehtien osaksi. Valtioneuvostolle annetaan oikeus määrätä lakkautettavaksi yhdistykset sota-ajaksi. Se tietäisi, että työväenjärjestöjen toiminta ehkäistäisiin. Edelleen valtioneuvostolla olisi valta estää kokousten pito. Se tahtoo sanoa, että työtä tekeviltä riistetään oikeus kokoontua keskustelemaan yleisistä asioista.

Työtä tekevältä väeltä otetaan kyllä kaikki oikeudet pois, mutta sen työvoimaa ja vähäistä omaisuutta voidaan pakkotoimenpitein käyttää sotilasviranomaisten määräysten mukaisesti. Työläisen ja talonpojan on annettava oma ja lastensa työvoima sotaherrojen käytettäväksi. Vilja, rehut ja hevoset pakkoluovutetaan niinkään. Työvoima, työvälineet, elintarpeet, kaikki asetetaan sotilasviranomaisten määräysvallan alaiseksi.

Sotatila antaa erinomaisen tilaisuuden vallassaoleville tehdä selvää valtiollisista vastustajistaan. Kokemus muista maista on osoittanut, että sotatilan aikaisia säännöksiä on tässä suhteessa mitä häikäilemättömminkin käytetty. Niitä ei ole käytetty vain työläisiä ja talonpoikia vastaan, vaan myöskin vähemmistökansallisuuksia vastaan. Kiivokansallisilla aineksilla on sotatilan aikana mahdollisuus kohdistaa sotatilan aikaisten säännösten paino erittäin raskaana vähemmistökansallisuuteen kuuluvaa väestönosaa vastaan. Ei ole syytä epäillä, että tässä maassa yritetään samaa keinoa ruotsalaista väestönosaa vastaan. Tämän maan ruotsinkielisen väestön pitäisi muitten maitten kokemukset silmien edessä asettua päättävästi vastustamaan nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Kuten valiokunnan mietinnöstä havaitaan, ehdottaa se lakiehdotuksen käsiteltäväksi tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä eikä siten, kuten perustuslainluontoiset lait säädetään. Kun lakiehdotuksen mukaan suorastaan poistettaisiin hallitusmuodossa säädetyt kansalaisten yleiset oikeudet, niin on selvää, kuten hallitusmuodon asianomistesta säännöksestäkin havaitaan, että mainittujen oikeuksien poistamista ei voida säätää tavallisella lailla. Lakiehdotuksen käsit-

teleminen siinä järjestyksessä kuin valiokunnan enemmistö ehdottaa, merkitse hallitusmuodon säännöksiin loukkausta. Lakiehdotuksen aikaisempikin käsittely eduskunnassa osoittaa, että porvaristo on valmis syrjäyttämään omienkin lakiansa säännökset, kun se katsoo sen olevan etujensa mukaista. On laskettu, että jos lakiehdotus käsiteltäisiin siinä järjestyksessä kuin perustuslait säädetään, jolloin lakiehdotuksen hyväksymiseen tarvitaan 2/3 äänten enemmistö, ei se tulisi eduskunnassa hyväksytyksi. Hyväksymisen turvaamiseksi ollaan valmiit sivutamaan hallitusmuodon säännökset.

Näistä muutamista viittauksista lakiehdotuksen sisällyksestä käy ilmi, että lakiehdotuksen voimaantulo merkitsisi mielivallan laillistuttamista. Tällaiseen lakiehdotukseen on kaikkien edustajain syytä perinpohjin perehtyä. Senvuoksi ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle tämän istuntokauden viimeiseen istuntoon.

Ed. Rosenberg: Pyydän saada kannattaa tehtyä ehdotusta pöydällepanosta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanemisesta ja tätä ehdotusta on kannatettu, on siitä ensin ratkaisu tehtävä. Kehoitän seuraavia puhujia lausumaan mielipiteensä tästä ehdotuksesta.

Ed. Pennanen: Ei tämän asian pöydällepanolle ole riittävää perustetta. Asiahan on ollut sekä pöydällä että lepäämässä jo siksi kauan aikaa, että edustajilla on ollut kyllä tilaisuus perehtyä tähän. Minä vastustan pöydällepanoa.

Ed. Juutilainen: Minun mielestäni ei myöskään ole syytä tätä asiaa panna pöydälle ainakaan niin kauaksi, kuin ed. Pekkala ehdotti. Minä senvuoksi ehdotan, että se pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Pitkänen: Minunkin käsitykseni mukaan tämän asian pöydälle paneminen viimeiseen istuntoon tätä istuntokautta on virheellinen teko. Silloin saattaa olla hyvin paljon muita kiireellisempiä asioita ratkaistavana, eikä joudeta tästä asiasta riitelemään. Kannatan siis ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydälle panosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. E. Pekkala ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tämän istuntokauden viimeiseen istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pekkalan ehdotukseksi. Ed. Juutilainen ed. Pitkäsen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Kutsun ehdotusta ed. Juutilaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asia V. J:n 56 §:n mukaan on pantava pöydälle, on äänestys suoritettava ed. E. Pekkalan ja ed. Juutilaisen ehdotusten välillä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Juutilaisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Pekkalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (98—63—02—36).

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on hyväksynyt ed. Juutilaisen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

7) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Niukkanen: Siihen nähden, että puolustusasiainvaliokunnan enemmistö on

asettunut tähän esillä olevaan lakiin nähden näillä valtiopäivillä hylkäävälle kannalle, vaikka eduskunta ennen vaaleja hyväksyi lakiesityksen suurella enemmistöllä lepäämään, katson olevan tarpeellista jo tässä ensimmäisessä käsittelyssä selvittää vähän tätä esillä olevaa asiaa.

Voimassa olevassa 1922 annetussa asevelvollisuuslaissa, joka muuten kylläkin yksityiskohdittain määrittelee asevelvollisten palvelusajan pituuden sekä asevelvollisuuden suorittamisesta annettavat helpotukset, ei ole minkäänlaista määräystä asevelvollisille palvelusaikana annettavista lomista, kuten oli asianlaista sekä vuoden 1878 että 1919 väliaikaiseen asevelvollisuuslakiin nähden. Kun kuitenkin lomien myöntäminen asevelvollisille on aivan välttämätöntä, on hallitus ollut pakotettu vuonna 1923 antamaan asiasta asetuksen siitäkin huolimatta, että m. m. oikeuskansleri on ollut hyvin epäilevällä kannalla, onko hallituksella ollut tällaista oikeutta. Tässä asetuksessa, sen 155 §:ssä oikeutetaan puolustuslaitos antamaan tällaisia lomia aina kahteen kuukauteen saakka. Mutta, niinkuin minä sanoin, vakavia epäilyksiä lainoppineiden keskuudessa on olemassa siitä, eikö nykyinen asevelvollisuuslaki olisi oikeastaan siten tulkittava, ettei asevelvollisille saa antaa mitään n. s. lomia niiden helpoitusten lisäksi, mitä asevelvollisuuslaissa on säädetty.

Poistaakseen tätä epäselvyyttä antoi hallitus 1924 valtiopäivillä eduskunnalle lakiesityksen vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille annettavista lomista. Samoin jätettiin asiasta silloin myös eduskunnalle eduskuntaesitys. Ennen vaaleja koossa ollut eduskunta suurella äänen enemmistöllä myöskin hyväksyi tästä asiasta silloin puolustusasiainvaliokunnan antaman mietinnön. Tämän silloin hyväksytyn, mutta vasemmiston lepäämään äänestämän lakiehdotuksen mukaan tultaisiin yksityiskohtaisesti määrittelemään, minkälaisia lomia asevelvollisille voidaan antaa ja samoin määrittelemään myös ne perusteet, mitä on noudatettava, myönnettäessä n. s. kuntoisuuslomia. Nykyään voimassaolevien säännösten mukaan, jotka on annettu kokonaan hallinnollista tietä, myönnetään asevelvollisille seuraavantapaisia lomia: ensinnäkin n. s. kuntoisuuslomia, toiseksi lomia oikeusasioita varten, kolmanneksi lomia oman perheen keskuudessa sattuneen kovan sairaus- tai

kuolemantapauksen johdosta, neljänneksi lomia jonkun pakottavan muun syyn takia, viidenneksi juhlapäivälomia, kuudenneksi sairaus- ja toipumislomia ja seitsemänneksi n. s. kehoituslomia. Puolustusasiainvaliokunnassa on aiheuttanut suurinta erimielisyyttä kysymys n. s. kuntoisuuslomien myöntämisestä. Tämän vuoksi katson olevan paikallaan tässä selvittää tätä kysymystä. On väitetty, että näiden lomien myöntämiseen ei voida keksiä täysin päteviä ja puolueettomia perusteita. Sotilasjohto on suunnitellut näiden n. s. kuntoisuuslomien myöntämisen järjestyvän seuraavaan tapaan. Ensinnäkin, mikäli koskee lomia, jotka myönnetään sotilaallisen kehittyneisyyden perusteella, tulisi tällaisen sotilaallisen kehittyneisyyden toteamaan aina asianomaisen rykmentin komentajan määräämä erityinen tutkintolautakunta. Ensimmäisellä viikolla alokkaiden saavuttua lautakunta tutkisi käytännöllisillä harjoituksilla ja tietopuolisilla kuulusteluilla tätä lomaa anovat alokkaat ja ehdottaisi tutkinnon perusteella loma-ajan pituuden sekä loman myöntämiselle sopivan ajankohdan, huomioonottaen, että asevelvollinen ei joudu olemaan lomalla juuri silloin, kun joukko-osastossa on koulutusohjelmassa se tai ne aineet, joissa asevelvollinen on havaittu heikoksi. Pisin aika, joksi tätä lomaa voitaisiin myöntää, olisi lakiesityksen mukaan 3 kuukautta. Ennenkuin tällaista pisintä lomaa voitaisiin myöntää, vaadittaisiin asevelvolliselta jalkaväessä seuraavat tiedot: 1) jalkaväen muodollinen harjoitus; siihen kuuluu suljettu järjestys, avoin järjestys, liikkuminen maastossa, etäisyyden arvioiminen, aseiden ja työaseiden käytön periaatteet j. n. e., jonojen ja ketjun muodostaminen, kokoon-tumisliikunnat, asemaan meno, ryhmän tulen jako ja käyttö, pikakiväärin käytön periaatteet j. n. e.; 2) ampumaopetus, kaikki siihen kuuluvat alustavat tiedot; 3) pikakivääri tai kevyt konekivääri, kaikki tämän aseiden käyttöön vaadittavat perustiedot; 4) kenttäpalveluksen kaikki pääperusteet; 5) sisäpalveluksen perusteet. Lisäksi vaadittaisiin asevelvolliselta sotaväen järjestyssäännön tunteminen sitä varten määrättyissä puitteissa, tuntea tarpeelliset kohdat sotaväen rikoslaisissa ja tapaturmavakuutuslaissa j. n. e., tyydyttävä taito vapaa- ja kivääriharjoituksissa sekä sotilasurheilussa ja lisäksi terveydenhoidon alkeiden tunteminen.

Nykyään jo on mainitsemiäni hallinnollisten säännöksiä perusteella, yleisesikunnan ilmoituksen mukaan ryhdytty viime aikoina huomattavassa määrin myöntämään tällaisia sotilaalliseen kehittyneisyyteen perustuvia lomia. Vuosineljänneksenä 1. 7—30. 9 tänä vuonna on tällaisia lomia myönnetty kahdelle ja puolelle sadalle asevelvolliselle. Lomien pituus on vaihdellut 1—8 viikkoon. Koko vuoden aikana ilmoitetaan tultavan tällaisia lomia myöntämään kaikkiaan noin 1,000 asevelvolliselle ja ilmoitetaan, että minkäänlaista vaikeutta tätä sotilaallista kehittyneisyyttä arvosteltaessa ei ole ilmaantunut.

Toinen muoto näitä pidempiä lomia olisi lomat, jotka asevelvolliselle myönnetään sen perusteella, että hän palveluksessa ollessaan on erikoisemmin kunnostautunut. Nykyään on myöskin näitä lomia jo ryhdytty asevelvollisille myöntämään. Näiden lomien saannin ehdoksi on vahvistettu m. m. seuraavat määräykset. Että asevelvollinen, joka aikoo tällaista lomaa saada, on sotilaallisissa kilpailuissa erikoisesti kunnostautunut mestariluokan ampuja, armeijan ampumamestaruuskilpailujen jossakin lajissa palkittu erinomainen tai ensimmäisen luokan ampuja, että hän on ensimmäisen luokan hiihtäjä, toisen luokan hiihtäjä, joka samalla on kolmannen luokan tai hyvä ampuja, kolmannen luokan hiihtäjä, joka samalla on toisen luokan tai erinomainen ampuja, ampumahiihdossa 6 parhaan joukkoon päässyt divisioonan, tai 4 parhaan joukkoon prikaatin hiihtomestaruuskilpailuissa päässyt armeijan mestari eri urheilulajeissa, armeijan urheilumestaruuskilpailuissa palkinnoille päässyt ja sitäpaitsi hyvä ampuja tai hiihtäjä, olympialaiskisojen osanottajajoukkueeseen tai joihinkin muihin maiden välisiin kilpailuihin osaaottaviin joukkueisiin valittu, jos asianomainen on samalla hyvä ampuja tai hyvä hiihtäjä, kuin myöskin siinä tapauksessa, että esimerkiksi vartiomies asettamalla oman henkensä alttiiksi on estänyt jonkun tihutyön, joka olisi voinut vahingoittaa puolustuslaitosta tai yksityisiä kansalaisia. Näitä lomia myöntää sotaväen päällikkö asianomaisen divisionan komentajan esityksestä. Myöskin tällaisia lomia on viime aikoina myönnetty ja ilmoitetaan, että ne ovat osottautuneet erinomaisen suosittelaviksi.

Puolustusasiainvaliokunnan enemmistö

esittää hylkäävän kantansa perusteluiksi kolme pääväitettä. Ensinnäkin, että tällaisten lomien myöntäminen ja siitä aiheutuva palvelusajan lyhentäminen vaikuttaisi haitallisesti armeijan määrävahvuuteen, semminkin, jos palvelusaikaa nykyisestä lyhennettäisiin. Toiseksi, että koska tästä lomasta joutuisivathyötymään etukädessä suojeluskuntalaiset, olisi se niille valiokunnan mielestä kohtuuton etu. Ja lisäksi, valiokunta pitää tärkeänä, että kaikki asevelvolliset saavat riittävän n. s. kasarmikoulutuksen, toisin sanoen sellaisen koulutuksen, minkä vain vakinaisen palveluksen puitteissa on mahdollisuus. On kylläkin ihmeellistä, että valiokunnan vasemmisto- ja oikeistolaisedustajat, kuten esimerkiksi ed. Colliander, ovat voineet yhtyä tällaisesta perustelusta, mutta joka tapauksessa nämä ovat olleet ne pääväitteet, joilla lepäämässä olevaa lakiesitystä on vastustettu.

Voidakseni osoittaa, että nämä väitteet eivät pidä paikkaansa, olen minä hankkinut asiantuntijain näiden väitteiden johdosta esittämiä lausuntoja. Minä esitän näistä lausunnoista eräitä juuri näitä väitteitä koskevia kappaleita. Ensinnäkin lausuu näistä toisen divisionan komentaja, jääkärieversti Öhqvist m. m. seuraavaa: „Kuntoisuuslomat sinänsä ovat sekä suotavat että hyvät olemassa. Paitsi sitä, että ne ovat oikeus ja kohtuus niitä henkilöitä kohtaan, jotka ennen sotaväkeen tuloa ovat uhranneet aikaansa ja vaivojaan sotilaallisten tietojen hankkimiseen, on lisäksi tietoisuus niiden saantimahdollisuudesta monelle suoranaisena kannustimena osanottoon suojeluskunnan harjoituksiin ennen astumista asevelvollisuuttaan suorittamaan. Tästä viimeksi mainitusta seikasta on minulla m. m. Viipurin suojeluskuntapiirin piiripäällikön lausunto ja tätä seikkaa täytynee ehdottomasti maan puolustusvalmiuden kannalta pitää erinomaisen edullisena. Kuka kuntoisuuslomaan on oikeutettu ja miten pitkäksi aikaa kuntoisuusloma myönnetään, se on ehdottomasti ratkaistava, kuten tähänkin saakka, puhtasti asiallisella pohjalla, nimittäin jättämällä lomansaanti ja sen pituus jokaisessa eri tapauksessa riippuvaksi kussakin joukko-osastossa toimivan tutkintokomitean lausunnosta. Mahdolliset todistukset siitä, että loman anoja on niin ja niin monta vuotta

kuulunut suojeluskuntaan ja siellä suorittanut tutkintoja, eivät saa asiaan vaikuttaa. Mitä sitten tulee väitteeseen, joka myöskin on esitetty, että armeijan upseerit valittaisivat miesten suojeluskunnissa oppivan vain vääriä sotilaallisia suorituksia ja niin ollen suojeluskunnassa saadun koulutuksen olevan vahingoksi, eikä siis korvaavan sitä kasarmikoulutusta, johon puolustusasiainvaliokunta viittaa, ilmoitan omasta puolestani, että väitteessä tässä muodossaan ei ole mitään perää. Totta on kyllä, että suuressa yleisössä vallinneessa käsityksessä on varsinkin aikaisemmin suojeluskuntalaisten suojeluskunnissa saamaa sotavalmiutta jossain määrin yliarvioitu, mutta voin vakuuttaa, ettei tämä ainakaan alaisissani joukko-osastoissa ole vaikuttanut kuntoisuuslomien myöntämiseen. Asianomaiset tutkintolautakunnat ovat nimittäin saaneet hyvin ankaria toimintaohjeita, joiden mukaan lomaa pyytävän tietoja ja taitoa arvostellaan yksinomaan asialliselta kannalta ja lomaa myönnetään ainoastaan sen verran, ettei koulutustyö siitä millään tavalla joudu kärsimään. Samoin myönnetään lomat aina juuri siksi ajaksi, jolloin koulutusohjelman mukaan käydään läpi ne asiat, joita lomanpyytäjä on tutkinnossa osoittanut hallitsevansa.” Ja yleisesikunta lausuu näiden väitteiden johdosta m. m. seuraavaa: „Kumpikin lomamuoto on armeijalle edullinen. Ne, jotka ennen palvelukseen tuloaan ovat saaneet sotilaallista koulutusta, saavat lomansa jo alokasaikana, kuten tämän kirjeen liitteestä lähemmin selviää. Alokkaiden lukumäärä koulutusyksiköissä vähennee täten kuntoisuuslomalla olevien lukumäärällä. Kun kouluttajenkilökunta kuitenkin pysyy samana, kasvaa tämän kautta ilmeisesti koulutuksen teho. Kutakin opettajenkilöä kohti tulee vähemmän opetettavia, jolloin kouluttajien aika paremmin riittää kunkin alokkaan yksilölliseen kasvattamiseen. Palveluksessa erikoista kuntoa osoittaneille myönnettävillä lomilla on ennen kaikkea edullinen vaikutus siihen innostukseen, jolla asevelvolliset palveluksensa suorittavat. On itsestään selvää, että asevelvollinen, joka osoittamansa kunnan ja innostuksen perusteella voi saada pidemmän loman ponnistustensa palkkiona, antautuu tehtäviinsä aivan toisenlaisella vakavuudella kuin se, jonka palvelusaika kaikista ponnisteluista huolimatta pysyy samana. Tässä mielessä onkin loma erinomaisen suotava.

Se kannustaa yksityisiä asevelvollisia ponnistuksiin ja tämän kautta se varmaan nostaa armeijan henkeä yleensä. Terve kilpailu ei koskaan ole ollut vahingoksi. Kummankin lomamuodon yhteisenä etuna on se, että ne vähentävät armeijan menoja. Jokainen lomapäivä merkitsee yhden muonapäivän vähennystä armeijan menoissa.

Mitä sitten tulee kuntoisuuslomiin suojeluskuntien kannalta, on yleisesikunta sitä mieltä, että kuntoisuuslomien pitäisi olla omansa tehostamaan suojeluskuntien toimintaa ja antamaan niille elinvoimaa. Edelleen merkitsee asevelvollisten ennakkokoulutus suojeluskunnissa sitä, että meillä sotatapausten varalle on reservissä miehiä, jotka vaikkakin vailla koulutusta vakinaisessa väessä, omaavat jo jonkunlaisen alustavan sotilaallisen koulutuksen, ja siten ovat liikekannallepanotapauksessa nopeammin käytettävissä taistelevaa armeijaa vastaan."

Minun käsittääkseni nämä lausunnot täydellisesti kumoavat ne väitteet, joilla puolustusasiainvaliokunnassa tätä lakia on vastustettu. Minä ymmärrän kyllä vasemmiston kannan. Sehän vastustaa tätä lakia sillä perusteella, että siitä tulevat hyötymään pääasiassa suojeluskuntiin kuuluneet asevelvolliset. On myönnettävä, että suurelta osalta tämä väite pitääkin paikkansa. Mutta minun käsittääkseni hyvin suuressa määrin myöskin muut kuin suojeluskuntiin kuuluivat tulisivat pääsemään näistä lomista osallisiksi, joka on käynyt myöskin selville tähän saakka, jolloin näitä lomia viime aikoina on myönnetty. Varsinkin silloin kun myönnetään lomia palveluksen kestäessä osoitetun kuntoisuuden perusteella, tulevat lomista hyötymään yhtä hyvin muutkin kuin suojeluskuntalaiset.

Mutta vaikkapa niin olisikin, että näistä lomista hyötöisivät enimmäkseen suojeluskuntalaiset, niin minusta silti ei edes vasemmistolla pitäisi olla oikeutta asettua tätä lakia vastaan. Jos joku kansalainen jo ennen palvelukseen astumistaan osoittaa selkeää harrastusta maanpuolustusasiaan ja siinä määrin jo siviilioloissa harjoittelee, että hän pystyy suorittamaan ne suuret vaatimukset, mitä tällaisen loman edellytyksenä on, niin pitäisi olla ehdottomasti oikeudenmukaista, että häntä voidaan siitä jollain tavalla palkita. Jos tähän tällaiseen ei ole mahdollisuutta, joudutaan siihen, että selkeää asevelvollista, joka jo ennen palvelukseen astumistaan harrastaa sotilaallista ke-

hitystään, tästä hyvästä harrastuksesta rangaistaan kolme kuukautta pidemmällä palvelusajalla, johtuen tämä siitä, että vaikeammissa aselajeissa on kolme kuukautta pidempi palvelusaika kuin helpommissa. Erikoisesti minun täytyisi ihmetellä jos eduskunnan porvarilliset ainekset, jotka äskettäin ovat yksimielisesti hyväksyneet lain suojeluskuntajärjestön vakiinnuttamisesta, nyt tässä asiassa, joka on suojeluskuntatyölle ehdoton edellytys tulevaisuudessa, asettaisivat suojeluskunta-asiaa vastustalle kannalle. Minä siis toivon, että suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa muodostuisi tässä asiassa toisenlainen enemmistö kuin puolustusasiainvaliokunnassa.

Ed. R y d m a n : Ed. Niukkanen eduskuntaesitys, jonka pohjalla kysymyksessäoleva lepäämään jätetty lakiehdotus on laadittu, on epäilemättä syntynyt mitä parhaimmista tarkoituseristä, mutta paras on usein hyvän vihollinen, ja jos ehdotettu laki hyväksytään, voi tämä sananparsa tässäkin toteutua. Nykyinen asevelvollisuuslaki ei, kuten ed. Niukkanen tässä jo mainitsi, tunne mitään asevelvollisille annettavia lomia. Tosin asevelvollisuuslain voimaannapemisesta annetun asetuksen mukaan asevelvollisille voidaan myöntää lomaa jopa kaksi kuukautta, mutta tämä säännös, joskaan se ei ehkä ole katsottava olevan ristiriidassa asevelvollisuuslain kanssa, ei kuitenkaan perustu eduskunnan myötävaikutuksella säädettyyn lakiin ja on siis hallituksen koska tahansa muutettavissa. Tätä asiaa täydentämään antoi hallitus 1924 vuoden valtiopäiville esityksen, jossa ehdotettiin säädettäväksi, että vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille voitaisiin, milloin erityisiä syitä oli ja mikäli olosuhteet sen myönsivät, antaa lomaa yhteensä 3 kuukauden ajaksi. Tämä hallituksen esitys ja ed. Niukkanen edellä mainitsemani eduskuntaesitys tulivat samanaikaisesti käsiteltäviksi puolustusasiainvaliokunnassa, jolloin valiokunta käsittelynsä pohjaksi otti ed. Niukkanen esityksen ja tämän mukainen on eduskunnan käsilläoleva lepäämään jätetty lakiehdotus.

Ed. Niukkanen on esityksellään, jonka tarkoitus nähtävästi kyllä osaksi on ollut sama kuin hallituksenkin esityksen, kuitenkin samalla taikka ehkä oikeammin pääasiassa ajanut toista asiaa. Ehdottamalla asevelvolliselle, joka ennen vakinaiseen pal-

velukseen astumistaan on saanut hänelle määrätyn aselajin palvelustehtävissä valmistavaa koulutusta, myönnettäväksi heti palvelusajan alussa lomaa enintään kolmen kuukauden ajaksi, on pyritty saamaan nuorisoa valmistautumaan sotilastehtäviin ulkopuolellakin ja ennen varsinaista sotapalvelusta. Toisin sanoen tämä loma tulisi olemaan kiihoittimena liittymään suojeluskuntiin, koska tällä kertaa sotilaallista opetusta vakinaisen armeijan ulkopuolella käytännöllisesti katsoen ei ole muualta saatavissa.

Teoreettisesti katsoen on lakiehdotuksen tarkoitus hyvä. On hyvä, että miehisestä nuorisosta mahdollisimman suuri osa vapaaehtoisesti ottaa kehittytyäkseen hyväksi maanpuolustajaksi. Täten päästäisiin sotilaiden valmiudessa epäilemättä parempiin tuloksiin kuin ainoastaan vakinaisessa palveluksessa opettamalla. On niinkään hyvää ja suotavaa, että jäsenmäärä suojeluskunnissa, jotka muodostavat mitä tärkeimmän osan puolustuslaitostamme, niin, jopa niin tärkeän, etten voi ymmärtää, mitenkä tällä kertaa olenkaan voisimme tulla ilman niitä toimeen, tulisi mahdollisimman korkeaksi. Sitä tehokkaampihan siis olisi puolustusmahdollisuutemme.

Lopuksi en myöskään voi kieltää sitä, että ehdotettu laki lisäksi olisi kohutuullinen siinä suhteessa, että sen kautta suojeluskunnassa palvelleiden ja siis maanpuolustusta harrastavien asevelvollisten, jotka tämän harrastuksensa takia muutoin joutuisivat, aliupseereiksi sopivina, palvelemaan tavallista palvelusaikaa pitemmän ajan eli 15 kuukautta, olisi mahdollista saada lomaa, joka olisi yhtä pitkä kuin se aika, jonka heidän muita tovereitaan kauemmin olisi palveltava. Mutta, kuten jo lausuntoini alussa viittasin, on mielestäni näitä hyviä puolia liian yksipuolisesti tehostamalla jätetty huomioonottamatta toisia, jotka vaikuttavat puolustustehoamme haittaavasti ja jotka voivat johtaa siihen, että laki lopputuloksenaan tulisi enemmän heikentämään kuin vahvistamaan puolustusmahdollisuuksiämme.

Tärkeimpiä tekijöitä puolustusvoimiemme kehittämässä ja puolustusmahdollisuuksiemme melkein pähdoton ehto on osaksi, että puolustuslaitoksemme on kansan valtavien enemmistön kannattama ja osaksi, että henki itse puolustuslaitoksessa on yhtenäinen ja eheä. Jos näitä ehtoja ei saada täy-

tetyksi ei puolustustehoa voida lisätä, ei puolustajain lukumäärää eikä edes niiden valmiutta lisäämällä. Tämä lienee todistelematta selvää. Tiedämme kaikki, että suuri osa kansaamme ei pidä suojeluskuntia puhdina maanpuolustusjoukkoina, vaan ainakin jossain määrin vissejä yhteiskuntaluokkia edustavana aseellisena järjestönä, johon toisiin luokkiin lukeutuvien ei sovi liittyä. Vaikka tämä katsantokanta johtuukin siitä, että historiallisia tosiseikkoja tunnesyistä ei ole uskallettu eikä valitettavasti uskalleta vielääkään tunnustaa sellaisiksi kuin ne ovat ja että päinvastoin näitten tunnesyitten pohjalle rakennettua ennakkoluuloa on järjestelmällisesti ylläpidetty siitäkin huolimatta, että sellaisiakaan ulkonaisia ja satunnaisia tapauksia, jotka näennäisesti ovat voineet antaa tukea mainitulle ennakkoluulolle, ei ole vuosikausiin esiintynyt, ja vaikka tämä katsantokanta siis on väärä, emme pääse siitä, että se toistaiseksi on olemassa.

Jos nyt tämän tosiseikan pohjalla tarkastamme, mitenkä psykologisesti vaikuttaisi — ja juuri psykologiselta kannalta tätä asiaa, josta vallitsee harhamiellettyä, psykoosia, onkin tarkastettava, — mitenkä siis psykologisesti vaikuttaisi luokkajärjestöksi katsottuun suojeluskuntaan kuuluvalla asevelvolliselle annettava erioikeus, ei ole mielestäni epäilystäkään siitä, että se ensiksikin olisi omiaan taas kiihdyttämään jo laukeamaan päin olevaa ennakkoluuloa ja siten osaltaan hidastuttamaan puolustuslaitoksemme kansanomaiseksi tuleamista. Toiseksi joutuisi kohta vakinaisen palveluksen alussa eli juuri sinä aikana, jolloin edellytykset asevelvollisten sulautumiseksi yhteen olisivat luotavat, toisistaan erotettaviksi ne, jotka suojeluskunnissa ovat saaneet lomaa varten tarpeelliseksi katsotun koulutuksen ja ne, jotka eivät ole tätä koulutusta saaneet, sen takia, etteivät poliittisista syistä ole katsoneet voivansa suojeluskuntiin liittyä. On helppo ymmärtää, mikä kiitollinen aihe kiihoitukseen on viimeksi mainittujen alokkaitten mieliin syövyttää epäluuloa ja katkeruutta näitä toisia, heidän mielestään aiheettomasti parempiosaisia tovereita vastaan, jotka muitten hikoillessa sotataidon alkeiden kimpussa usein ehkä tylyiltä tuntuvien aliupseerien käsissä viettävät kotonaan suloisia päiviä, ainoastaan, kuten tullaan väittämään, sen takia, että ovat kuuluneet suojeluskuntaan. Minkä arvoinen on armeija, jonka aines tulisi olemaan jakautuneena kahteen

toisiaan karsaasti katsovaan osaan. Jos to-della tulee tarvis ase kädessä puolustaa isänmaata, on toveruuden, yhteishengen ja siten tarpeellisen eheyden puute tekevä armeijamme ponnistuksia ja vaaroja kestä-mättömäksi heikoksi sotajoukoksi, olkoonpa se sitten miten hyvin aseistettu ja johdettu hyvänsä.

Tällainen on tilanne kylmästi ja intohi-mottomasti katsottuna.

Me emme ole oikeutettuja panemaan alti-iksi puolustuksemme eheyttä ja voimaa saadaksemme ehkä lisää muutamia tuhansia vapaaehtoisia maanpuolustajia. Me emme ole oikeutettuja antamaan syyn varjoakaan siitä, että suojeluskuntiin liittyminen tar-koittaisi jotain muuta, jotain itsekkäämpien etujen tavoittelua, kuin ainoastaan isän-maan puolustusta. Ainoastaan näitä peri-aatteita seuraamalla voimme saada kehityk-sen sille asteelle, johon, toistan sen vielä, se on kypsymässä, nimittäin että puolustuslai-toksemme kokonaisuudessaan, vakinainen väki ja vapaaehtoinen puolustusjärjestömme, saavat kaikkien tämän maan etua ajavien kansalaisten kannatuksen (ja silloin, vasta silloin on hetki kypsynyt sen tapaisen lain laatimiseen, jota käsilläoleva esitys koskee.

Olen tässä tahtonut esittää ne näkökohdat, jotka ovat minua johtaneet äänestäessäni puolustusasiainvaliokunnassa tätä lakiehdotusta vastaan, ja toivon, että suuri valio-kunta muitten muassa näillä perusteilla on asettuva tässä asiassa puolustusasiainvalio-kunnan kannalle.

Ed. Colliander: Det egendomliga har inträffat, att bakom försvarskottets motivering till avslag ingen för närvarande står. Det hela är en kompromiss, och man är icke tillfreds med denna motivering. Det enda man kan säga är, att den höll på att bli ändå sämre. Detta tvingar också mig att med några ord motivera varför jag i ut-skottet röstat för lagförslagens förkastande.

Den princip, som ligger till grund för vår nu gällande värnpliktslag, så som den tillämpas, är ju den, att personer, som hava större bildning, större förutsättningar för att kunna göra försvaret nytta, skola tjänst-göra en längre tid och få en fullständigare utbildning. Andan uti den förra värnplikts-lagen var en rätt motsatt. Medan en del per-soner där tjänstgjorde, — de som icke hade folkskolebildning —, ända till tre år, kunde en student fullgöra sin värnplikt under en-

dast ett års tid. Det är sålunda tydligt och klart, att lagstiftaren har velat fastslå denna princip om längre tjänstetid för bättre kva-lificerade. Skulle vi nu godkänna det för-slag, som här föreligger, så skulle vi där-med upphäva andan uti gällande värnplikts-lag, och en sådan undantagslagstiftning an-ser jag vara betänkelig. Varje undantags-lagstiftning är i och för sig själv betänkelig och kanske i detta fall så mycket mer som man faktiskt komme att delvis upphäva värnpliktslagen utan att därom nämna ett enda ord. Härtill kommer att enligt nu gällande lag man kan bevilja de värnplik-tiga vissa lättnader uti särskilda fall och att sådana lättnader också hava ifrågakom-mit, men, efter vad man från militärhåll meddelat, uti mycket få fall. Ytterligare kan här tilläggas att enligt 3 mom. uti lagen åt värnpliktig i aktiv tjänst, som i allmänna militära frågor eller eljes i särskild grad utmärkt sig eller utbildat sig till en god soldat, såvitt förhållandena det medgiva, permission kan beviljas för en tid av högst tre månader. Detta stadgande i 3 mom. har väl tillkommit för att jämnställa alla värnpliktiga såvitt möjligt. Men det med-delas från militärt håll att fullföljandet av stadgandet i detta tredje mom. icke kan ifrågakomma. Man har med bestämdhet — jag har därvid haft förmånen att rådfråga högre officerare, som i hög grad intresserat sig för detta lagförslag — klargjort, att utbildningen under ett senare stadium är av den art, att beviljande av permission vore till skada för hela utbildningen. Man kan, hava dessa militärer svarat mig, så-lunda icke tillämpa detta stadgande, men riksdagen skulle emellertid, för att över-skyla det svaga i mom. 1, införa detta mo-ment 3, som icke kan tillämpas. Detta gör att jag har blivit så mycket mer övertygad om det olämpliga i hela detta lagförslag.

Man säger nu från det håll, där man är särskilt intresserad för detta lagförslag, exempelvis från rdgsm. Niukkanens sida, att det är oskäligt, att en värnpliktig, som har fått en god utbildning, skall tjänstgöra i rekrytstadiet, oaktat att han står vida över dessa rekryter. Om nu så är, så riktar sig denna anmärkning mot själva organisatio-nen inom armén, och man frågar sig, är den verkligen så opraktisk, att man icke kan förhindra ett onödigt och olämpligt utnytt-jande av de värnpliktige. Vår före detta militär, som upplöstes i seklets början, an-sågs ju icke kunna mäta sig med den nuva-

rande, men där förekom det aldrig, att man skulle gått så schablonmässigt tillväga, som man nu gör. Där utnyttjades krafterna an efter som de visade sig vara dugliga. En värnpliktig, som stod högre än de andra, befördrades mycket snabbt, han fick uppgifter, som de andra icke kunde rå med. Och samma tillvägagångssätt måste ju kunna tillämpas inom vår nuvarande militär. Efter vad jag hört strävar man i själva verket numera målmedvetet i denna riktning. Detta motiv till godkännande av lagförslaget bortfaller sålunda också.

Då jag nämnde vad man på militärt håll har sagt om tillämpningen av mom. 3, har jag därmed också bemött rdgsm. Niukkanens påstående, om att detta mom. 3 skulle kunna komma till användning. Det är nog ett fullständigt misstag från rdgsm. Niukkanens sida.

Så beklagar rdgsm. Niukkanen, att de borgerliga element, vilka varit med om att skyddskårens skola ställas på ordinarie fot, inte vilja vara med om denna lag. Jag vill för min del försäkra, att jag hyser det varmaste intresse för skyddskårsorganisationen och anser den vara av utomordentligt stort värde för landets försvar, men detta motiverar icke, att man kommer fram med en undantagslagstiftning av den art som nu här föreligger. Jag tror att det är egentligare, klokare och bättre, att verkliga vänner av skyddskårsorganisationen nu avböja detta lagförslag, och att man lojalt fullföljer den anda, som genomgår vår nuvarande värnpliktslag, och som förutsätter att de värnpliktiga, vilka äga större förutsättningar, i högre grad skola utnyttjas till fosterlandets försvar.

För min del vill jag uttala förhoppningen, att stora utskottet vid sin behandling av ärendet ville beakta dessa synpunkter.

Ed. Tuomivaara: Puolustusasiainvaliokunta on esityksessään vasemmiston ja eräiden täällä jo mielipiteensä lausuneiden porvarillisten edustajain äänillä ottanut kuntoisuuslomiin nähden kielteisen kantansa perusteluksi muun muassa seuraavat kaksi seikkaa: Ensinnäkin katsoo valiokunnan enemmistö, että lomien kautta syntävä palvelusajan lyhennys vaikuttaa haitallisesti armeijan määrävahvuuteen, ja toiseksi että lomien kautta saisivat suojeluskuntalaiset kohtuuttoman edun, jota kiertelemättä lau-

suttuna perusteluehdotus todellisuudessa tarkoittaa. Näiden kahden perustelun välillä on olemassa ilmeinen ristiriita, ainakin niihin vaikutteisiin nähden, joista ne ovat lähtöisin. Vasemmiston, joka on perustelujen takana, harrastuksiin ei suinkaan ole kuulunut armeijan määrävahvuuden korkeana pitäminen. Mistä nyt sitten yhtäkkiä huoli määrävahvuuksista? Eiköhän tässä ole vain haettu syy, perustelu, johon vain umpimähkään on ryhdytty, jotta jälkimmäinen, puhtaan suojeluskuntavihan purkaus saisi lisäpontta.

Tarkastakaamme sitten, minkälainen tuo vaikutus määrävahvuuksiin olisi. Määrävahvuudeksi nimitetään sotaväessä, niinkuin nimikin sanoo, sellaista vahvuutta, joka vuosittain tai pitemmäksi ajaksi kiinnilyödään ja joka sisältää luvut ja määräykset siitä, kuinka monta henkilöä kussakin yksikössä on. Näihin vahvuuksiin eivät vaikuta mitkään tilapäisomat eivätkä kuntoisuuslomatkaan ne ovat ja pysyvät samoina.

Sotalaitoksessa on kuitenkin toisenkin laatuja vahvuuksia. On muonavahvuuksia, varusvahvuuksia, koulutusvahvuuksia j. n. e. Näihin vahvuuksiin lomat kyllä vaikuttavat ja tätä vaikutusta kai ponsiehdottajat ovat tarkoittaneet, joskin ovat sen sekoittaneet sotilaallisesti aivan toiseen käsitteeseen. Mutta joskin kysymyksessä oleva loma vaikuttaa viimeksimainittuihin vahvuuksiin, ei sen vaikutus suinkaan ole haitallinen, niinkuin ponnen ehdottajat tahtovat väittää. Vai katsovatko ponnen ehdottajat haitalliseksi sen, että armeijan muonitusvahvuus, muonapäivien lukumäärä vähenee, jonka kautta sotalaitoksen menot luonnollisesti alenevat? Ainakin tähän saakka on tässä eduskunnassa ja varsinkin vasemmiston taholla oltu toista mieltä. Eikö sitä todista pyrkimys palvelusajan lyhentämiseen? Varusvahvuuteen voi loma niinkään vaikuttaa vain edullisesti. Ainakin maallikon kannalta näyttäisi mahdolliselta, että asevelvolliselle, jolle myönnetään pitempi loma, myönnetään myös oikeus loma-aikana käyttää siviilipukua. Näin jää jällelle ainoastaan koulutusvahvuus. On vaikea ymmärtää, miten vasemmisto yhtäkkiä on alkanut pitää huolta myös armeijan koulutuksesta ja sen haitoista. Kuuden kuukauden palvelusaikaa ajaessaan eivät suinkaan koulutushuolet ole olleet vasemmiston perusteina. Ilmeisesti on tässäkin kyseessä vain umpimähkäisesti va-

littu peruste ja sillä saavutettu, niinkuin jo sanoin, perustelun jälkimmäisen suojeluskunnille vihamielisen osan hyväksyminen.

Ennenkuin käyn käsittelemään tätä koulutusvahvuutta, on minun tehtävä niille edustajille, joilla pitäisi olla sotilasasioista perusteellisemmat tiedot kuin minulla, kysymys, tarkoittavatko he määrävahvuuksilla todellakin koulutusvahvuutta, sillä määrävahvuushan ei, kuten jo sanoin, voi kuntosuoslomien kautta muuttua. Lähden siitä otaksumasta, että perustelussa on nimenomaan tarkoitettu koulutusvahvuutta. Voimme lähteä tarkastamaan kuntosuoslomien vaikutusta.

Koulutusvahvuuden muodostavat ne miehet, jotka päivittäin voivat ottaa osaa sotilaallisiin harjoituksiin. Koulutusvahvuus poikkeaa muonitusvahvuudesta sikäli, että osa esim. komppanian määrävahvuuden mukaista miehistöä on poissa riveistä jonkun tilapäisen syyn, kuten sairauden, komennuksen, jonkun suoritettavan työn tai loman takia. Sanokaamme, että komppaniassa, jossa on 120 miestä, on 20 mainittujen syiden takia poissa harjoitettavien riveistä. Olettakaamme, että edelleen riveistä olisi poissa 10 miestä kuntosuoslomien takia. Kun kuntosuoslomien saamisen edellytyksenä on, että vain sellaiset miehet, jotka sotilaallisen edistyneisyyden takia voidaan katsoa omaaviksi sellaisen tiedon, että määrätyn ajan voivat olla pois, lomalla, on ilmeistä, ettei heidän itsensä koulutus poissaolosta kärsi. Senhän arvostelevat sotilaalliset esimiehet, enkä ainakaan minä ole voinut havaita heissä pyrkimystä, että he haluaisivat jättää asevelvolliset kouluttamatta. Tulos kuntosuoslomien myöntämisestä olisi niin ollen vain se, että rivissä on 100 miehen asemasta 90. Tästä kai nyt sitten vihdoinkin pitäisi löytää se haitta, jota perusteluilla takaa ajetaan. Mutta minä en voi sitä haittaa löytää. Minun mielestäni pitäisi tästä sensijaan olla puhdasta etua. Onhan komppanian koulutushenkilökunta pysynyt kuntosuoslomista huolimatta samana. Selvän järjen mukaan pitäisi 90 miehen kouluttaminen olla samalle opettajamäärälle helpompi kuin 100:n. Ilmeisesti voi koulutus näin muodostua enemmän henkilökohtaiseksi, kunkin yksityisen miehen osalle jää suhteellisesti enemmän aikaa. Erikoisesti alokasaikana, jolloin asevelvollisten yksittäin koulutus on tärkeintä, ei pienem-

mästä koulutusvahvuudesta ole mitään haittaa.

Toivon näin voineeni osoittaa, ettei kuntosuoslomilla voi koulutukseen nähden, sikäli kuin se koskee vahvuuteen, olla muuta kuin hyödyllinen vaikutus. Muonitus- ja varustusvahvuuteen se vaikuttaa ainakin edullisesti ja määrävahvuuteen se ei vaikuta ollenkaan. Voisihan kyllä ajatella, että perusteluiden esittäjät ovat ajatelleet lomien myöntämisen kautta aiheutuvan haittaa armeijan liikekannallepanossa. Mutta tämän väite on kestänyt. Luonnostaan lankeaa, että jokainen lomalla olija sodan uhatessa viipymättä kutsutaan palvelukseen. Itse liikekannallepanon aikana on varmasti jokainen lomallaolija kutsuttu takaisin. Mitään vahinkoa eivät lomat siten tässä suhteessa voisi armeijalle aiheuttaa. En voi tulla tästä muuhun tulokseen, kuin että perustelujen esittäjät ovat joko pintapuolisesti asiaa ajatelleet tai esittäneet perustelut vain umpimähkään saadakseen siten asialleen edes jonkinlaisen perustelun, olkoonpa ettei sekään kestä arvostelua (Vasemmalta: Kyllä kestää!).

Siirtykäämme sitten perustelujen toiseen, varsinaiseen osaan, jolloin ensimmäinen osa on vain tarkoitettu koristeeksi, kovin keino-tekiseksi kuten olemme nähneet. Perustelujen ydin on siis todellisuudessa siinä, että suojeluskuntalaiset saavuttaisivat kohtuuttoman edun verrattuna muihin asevelvollisiin.

Vasemmiston taholta esitettyä minä täysin ymmärrän tämän ajatuksen. Kaikki suojeluskunnille tulevat edut ilmeisesti tehoavat sen toimintaa maan puolustuksessa, ja tähän on paha juttu laitokselle, jonka häviämistä toivotaan. Mutta että tätä kantaa on ryhdytty ajamaan myöskin porvarillisella taholla, vieläpä taholla, jossa suojeluskunta-asia minun tietääkseni on tähän saakka ollut hyvinkin korkealle arvosteltu, sitä minä en ymmärrä.

Lisäksi valiokunnassa on vielä esitetty hylkäämistä puolustavana perusteena se, että jos tällaisia lomia myönnetään, ei asevelvollista alipäällystää voida käyttää toisten asevelvollisten kouluttajana. Tähän on kuitenkin huomautettava, että asevelvollista alipäällystää ei ole tarkoituksenmukaista käyttää muitten asevelvollisten kouluttamiseen, vaan näiden johtamiseen taiselutehtävien puitteissa, sillä asevelvolliset

ovat koulutettavat sota varten ja erittäinkin juuri asevelvollinen alipäällystö. Että on jouduttu olosuhteiden pakosta asevelvollista alipäällystöä käyttämään suoranaisesti sellaisiin koulutustehtäviin, joissa pitäisi olla palkattu henkilökunta, ei kumoa lausumaani tosiasiaa, nimittäin sitä, että asevelvollinen alipäällystö on harjoitettava ensi kädessä ryhmän johtajaksi sotaa silmällä pitäen. Tähän tärkeään ja ryhmän johtajalta tulevaisuuden sodassa paljon vaativaan tehtävään kehittyäkseen on asevelvollinen alipäällystö kasvatettava ja kehitettävä antamalla heidän johtaa ryhmää taisteluharjoituksissa. Mutta tällöin ei asevelvollinen alipäällystö ole suinkaan opettajana, vaan opetettavana suorittaessaan asevelvollisuutta armeijassa, jos nimittäin pidetään päämääränä asevelvollisten kasvattamista ja harjoittamista sodan vaatimusten mukaisesti.

Näin ollen ei tälläkään perusteella voi asiallisesti vastustaa esilläolevan lakiehdotuksen hyväksymistä. „Sosialidemokratissa” ja muistaakseni myöskin puolustusasiainvaliokunnassa esitettiin vielä lisäksi se perustelu tämän lakiehdotuksen hylkäämiseen, että suojeluskunnissa muka, sanovat upseerit, miehet ehtivät parhaiksi oppia sotilaalliset temput tekemään väärin, minkä vuoksi armeijassa siitä on pelkkää vahinkoa, kun täytyy heitä opettaa pois näistä vääristä tottumuksista. Joka nyt vähänkään tuntee näitä asioita, ei voi niellä näin paikkansapitämätöntä väitettä. Minä en usko, että Suomen armeijassa löytyy näin yksinkertaisia upseereja, jotka väittävät tätä, sentakia, että harjoitusohjesääntö armeijalle ja suojeluskunnille on sama ja harjoitustavat ovat samat. Silloin on mahdotonta se, että miehet koulutettaisiin väärin, niin että täytyy sitten armeijassa tämä asia korjata. Ja jos katsellaan sitä tilastoa kuntoisuuslomista, minkä täällä puolustusasiainvaliokunnan puheenjohtaja esitti, se ilman muuta todistaa tällaisen väitteen aivan paikkansa pitämättömäksi. Se on haettu, mutta ei todellinen.

Kun sotaväen päällikkö, yleisesikunta ja divisioonain komentajat, jotka ovat joutuneet myöntämään näitä lomia, jotka ovat nähneet ja omakohtaisesti kokeneet, aiheutavatko nämä lomat mitään haittaa, kaikki yksimielisesti pitävät niitä välttämättöminä ja edelleen säilytettävänä ja ovat sitä mieltä, että tämä asia pitäisi lailla järjestää, niin

minä en voi yhtyä ainakaan niihin porvarilisiin edustajiin, jotka uskaltavat asettaa asiantuntemuksensa ja käsityksensä siitä, mitä armeija vaatii, huomattavasti edelle näiden armeijan taistelu- ja puolustuskuntoisuudesta vastaavien henkilöiden mielipidettä. Minusta tuntuukin näin ollen, että tässä asiassa on jotakin vinossa. Siinä on joitakin väärinkäsityksiä ja niin ollen, kun asia on niinkin tärkeä kuin se ehdottomasti on, ja kun täällä on paljon uusia edustajia, jotka eivät ole ennen perehtyneet täysin perusteellisesti tähän asiaan ja sen merkitykseen, ehdotan, herra puhemies, kunnioittaen, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon istuntoon.

Ed. Kulmala: Minulla ei tässä yhteydessä ole syytä laajemmin kosketella tätä kysymystä, koska olen itse myötävaikuttanut siihen päätökseen, joka on tullut valiokunnan päätökseksi. Sen sijaan tahdon tässä lyhyesti kosketella valiokunnan päätökseen liittyviä perusteluja, jotka eivät kaikissa kohden tyydytä niitä perusteita, joilla minä olen asettunut kielteiselle kannalle. Kuten on ymmärrettävää, niin tällaisessa kompromissipäätöksessä, jossa useat valiokunnan jäsenet asettuivat kielteiselle kannalle kokonaan erilaisilla perusteilla, mietinnön perusteluissa ilmenee kaikki ne eri perustelut, joita tämän hylkäävän ehdotuksen puolesta esitettiin. Kun oli kysymys valiokunnan perusteluista, ehdotin asianomaisessa valiokunnassa perusteluiksi ne perustelut, joilla omasta puolesta asuin hylkäävälle kannalle. Nämä perustelut olivat ensinnäkin, että tällaisten lomien myöntäminen yhdelle osalle sotilaita voisi haitallisesti myöhemmin vaikuttaa siihen kysymykseen, kun tulee kysymys asevelvollisuusajan lyhentämisestä. Juuri näihin lomiin voitaisiin silloin osaltaan vedota, että asevelvollisuusajan lyhentäminen on tarpeellonta, koska nyt jo voidaan lomien muodossa myöntää lyhennystä palvelusaikaan. Kaikkein painavin syy, joka luonnollisesti meidän taholtamme on määrännyt kannan tähän kysymykseen, on se, mikä mainitaan valiokunnan perustelujen toisessa kohdassa, että tämä on suoranainen etu suojeluskunnalle ja että tämän kautta tahdotaan värvätä nuorukaisia jo ennen asevelvollisuusiikää suojeluskuntiin. Kun sotilasasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niukkanen selosti

laajemmassa lausunnossaan tätä kysymystä, niin hän tahtoi kuin välttää kieltää tämän tosiasian, mutta loppujen lopuksi kuitenkin sekä niistä asiaintuntijain lausunnoista että hänen oman lausuntonsa loppuvedossa ilmenee, että tämä on, kuten hän lausui, „ehdoton edellytys suojeluskuntain työlle”. Katselkaamme tätä kysymystä näiden kysymysten yhteydessä, jotka nykyisin ovat tapetilla, nimittäin mitä osaa suojeluskuntain työ merkitsee niin sanotussa huli-ganismissa eli raakalaisuudessa, joka nykyään Suomessa niin suurella mittakaavalla ilmenee. Siinä kokouksessa, jonka Suomen maaherrat ovat viime päivinä pitäneet ja keskustelleet tästä kysymyksestä, ovat he muun muassa lausuneet käsityksensä, että yleisesti olisi tarkemmin seurattava, kenelle annetaan aseenkantolupa ja että myös sitä ikärajaa, jolle aseenkantolupa myönnetään, olisi koroitettava. Nyt sen sijaan tämän kysymyksen yhteydessä me lainlaadintoi-menpiteen kautta edustamme sitä, että ase annetaan vapaaksi jo varsin nuorena Suomen kansalaiselle. On epäilemättä selvää, mihin lopputulokseen tämä veisi, nimittäin että yhä enemmän kehityttäisiin raakalaisuuden ja huli-ganismin tielle. Kolmanneksi perusteluina, jotka ovat vaikuttaneet siihen kantaan, mikä on tullut puolustusasiainvaliokunnan päätökseksi, on se, että lomien myöntämisessä itse tämän lain toteutamisessa ei voitaisi noudattaa puolueetto-muutta, vaan että siitä muodostuisi sellainen kastijärjestelmä, että varakkaampien ja yleensä, niinkuin kansan keskuudessa nimitetään, „parempien ihmisten” keskuudesta lähteneille asevelvollisille myönnettäisiin lomiam, mutta sen sijaan työläisten ja köyhempien asevelvollisten palvelusaika tulisi olemaan sama edelleen ja näiden lomansaanti olisi mahdollisimman rajoitettu. Täällä puolustusasiainvaliokunnan herra puheenjohtaja mainitsi tilastosta, jonka mukaan lomiam on tähän asti myönnetty ja todisti tällä tilastolla, että näitä lomiam on etupäässä myönnetty suojeluskuntalaisille. Tämä osaltaan tukee myöskin tästä perustetta, että näin tulee edelleenkin tapahtumaan ja sellainen kastijako, luokkajako juuri näiden lomien myöntämisessä tulisi käytäntöön, jos tämä laki tulisi hyväksytyksi. Minä siis rohkenen toivoa, että suuri valiokunta asettuu sille kannalle, jolle asianomainen valiokuntakin asettui tähän kysymykseen nähden, nimittäin hylkäävälle kannalle.

Ed. Kuuliala: Minä pyydän kannattaa ed. Tuomivaaran tekemää ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

Ed. Vehkaja: Luovun.

Ed. Kulmala: Minun nähdäkseni tämä asia on kylliksi selvä, ettei ole ensinkään tarpeellista tätä kysymystä asettaa pöydälle. Minä siis vastustan pöydällepanoa.

Keskustelu asian pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska on vaadittu asia pantavaksi pöydälle ja tätä vaatimusta on kannatettu, on asia valtiopäiväjärjestyksen 56 §:n mukaan pöydälle pantava. Ja kun muuta ehdotusta ei ole tehty, niin hyväksyttäneen ed. Tuomivaaran ehdotus, että asia pannaan pöydälle seuraavan viikon istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavan viikon istuntoon.

8) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta.

Ed. Tannerin y. m. edusk. esityksen n:o 28 johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä kä-sittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-sittelyn pohjana on puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Kun sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä esitetään, että tämä lakiehdotus suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta hylättäisiin, niin siihen ei ole mitään syytä asettua hämmästyvälle kannalle. Se on porvariston johdonmukainen ja usein varsin häikäilemättä esille tuotu tahto huolimatta niistä lukuisista todisteista, joita eduskunnassa on esitetty suojeluskuntajärjestön toiminnan turmiollisuudesta ja luokaluonteesta. Puolustusasiainvaliokunnan enemmistö on porvarillinen ja toimii tiet-

kin porvariston tahdon mukaan. Porvaristo näyttää pitävän välttämättömänä, että maassa toimii sellainen aseellinen järjestö joka on valmis porvariston luokkavallan puolesta työntämään pistimensä lähimmäisensä kylkeen, jos kansan tyytymättömyys kasvaa niin suureksi, että se tavalla tai toisella uhkaa porvariston taloudellista ja poliittista valta-asemaa. Suojeluskuntahengen porvarilliset ylläpitäjät ovat useampaan kertaan erinäisten lehtikirjoitusten ja puheiden muodossa lausuneet julki, että suojeluskuntajärjestö on olemassa nimenomaan pitääkseen yllä porvarivaltaa sellaisenkin tapauksen varalta, että eduskunnan kokoonpano täysin laillisessa järjestyksessä muuttuu porvaristolle vastenmieliseksi ja vaaralliseksi. Asian tässä vaiheessa on siis täysi syy todeta, että porvaristo ei ole muuttanut suhdettaan suojeluskuntien tarpeellisuuteen enempää kuin käsitystään siitä, mitä varten mainittu pistinkaarti on olemassa.

Suojeluskuntalaiset ovat muuten kiirehtineet antamaan uuden ja varsin kuvaavan näytteen toiminnastaan työväestöä vastaan. Minä saatan sen muutamien sanoin eduskunnan tietoon. Tunnettua on, että Högforsin tehtaalla on jo pitemmän aikaa valinnut miltei täydellinen sotatila, jota ovat pitäneet yllä pihkalalaiset rikkurit, jotka suurimmalta osalta ovat suojeluskuntahengen läpitunkemia ja muita yhteiskunnan kurjimpia hylkiöitä. Tämä kaarti on tehnyt mainitulla paikkakunnalla rauhallisten ihmisten elämän miltei sietämättömäksi. Ja — mikä meidän nykyisen sosialidemokraattisen sisäasiainministerin veltolle menettelylle on luonteenomaista, — järjestyksellään taholta ei ole ryhdytty huliganismia poistamaan. Ammuskeleminen, juopottelu, rauhallisten ihmisten hätyytteleminen, lasten ja naisten kivittäminen, rikkurien keskinäiset temmellykset ja suoranainen sulkuun joutuneen työväestön vainoaminen ovat jokapäiväisiä tapauksia, joten voidaan täydellä syyllä sanoa suoranaisen terrorin vallitsevan paikkakunnalla. Tuorein näyte tilanteesta on se, mitä viime sunnuntaiin aikaan jälleen tapahtui. Mainittujen rikkurien kesken oli syntynyt sunnuntaiiaamuna tavanmukainen tappelu, jossa erästä rikkuria haavoitettiin, niin että haavoitettu oli jätettävä lääkärin paikattavaksi. Tämän tappelun ja rähinän seassa kuultiin huutoja, että bolsheviikit hyökkäävät rikkurien kimppuun, vaikka tapausta seuranneet voivat todeta, ettei taiste-

luun ottanut osaa yksikään paikkakuntalainen, puhumattakaan sulkulaisista. Tarkoituksena lienee ollut yllyttää mielialaa nimenomaan sulkulaisia vastaan, sen voi päätellä siitä, että rikkurit kiersivät paikkakuntalaisten asuntojen ympärillä ja aseet käsissä pakottivat ihmisiä piilottautumaan sisällä. Tuon tuostakin kuului laukauksia ja kuulat rikkurien aseista lentelivät asuntojen seiniin. Tätä samaa kesti koko päivän ja samoin tapahtuu jatkuvasti joka päivä. Kun paikkakunnan poliisilta on tiedusteltu, miksi se ei rientänyt hätään, vaikka apua on pyydetty, vastaa poliisi, että hän ei uskalla ryhtyä rauhanhäiritsijöitä millään tavalla asettamaan, koska huligaaneilla on ylivoima puolellaan.

Paikkakunnalla on myöskin suojeluskunta. Kun suojeluskuntain tehtäviin sanotaan kuuluvan kotien rauhan, ihmisten turvallisuuden turvaamisen, niin suojeluskunta voisi edes yhden kerran käytännössä toteuttaa tätä „kaunisti ohjelmaansa” ja ryhtyä ennen kaikkea pitämään kuria pihkalalaisten huligaanienkin rauhoittamiseksi. Sellainen suojeluskunnan toiminta olisi jonkunlaisessa sopusoinnussa niiden porvariston esittämien kauniiden tunnuslauseiden kanssa, joilla täällä eduskunnassa on suojeluskuntien olemassaoloa puolustettu. Päinvastoin ovat suojeluskunta ja sen yksityiset aseistetut jäsenet tukeneet rikkurien hulinnoimista, mikä onkin ymmärrettävää, sillä rikkurien terrori kohdistuu Pyhäjärven työläisiin ja heidän koteihinsa. Viime sunnuntaina sattuneen metelöimisen kuvaavana lopunäytöksenä on mainittava, että suojeluskuntalaiset piirittivät paikkakunnan työväentalon, muodostivat ketjun työväentalon ympäri ja kiväärit ojossa estivät pääsyn ulos. Sisään ryntäsi samaan aikaan paikkakunnan poliisivoima ja pani toimeen rauhallisen iltamayleisön perinpohjaisen tarkastuksen. Paikkakunnan suojeluskuntalaiset ja poliisit näyttävät siis saaneen erinomaisen aiheen ryhtyä rauhoitustyöhön hyökkäämällä työväentalolle. Viranomaisilla on lain mukaan tietenkin täysi oikeus panna toimeen tarkastus sellaisissa tapauksissa, joissa voidaan epäillä esim. aseiden kannosta annettujen määräysten rikkomista, mutta rinnastamalla tätä tarkastusta viranomaisien suhtautumisesta pihkalalaisiin huligaaneihin, jotka vaaralliset aseet kädessä riehuvat paikkakunnalla, ilman että heidän suhteensa olisi ryhdytty minkäänlai-

siin toimenpiteisiin, ei voi olla toteamatta, että paikkakunnan poliisi on käyttänyt tätä muodollista oikeuttaan tavalla, mikä ei missään suhteessa vastaa tarkoitustaan.

Mikäli on todistettavissa, löysivät viranomaiset iltamayleisöltä pari laittomasti kannettua asetta, joiden omistajat olivat työläisiä. Aseiden omistajat selittivät viranomaisille, että heidän on mahdotonta henkilökohtaisen turvallisuutensa vuoksi uskaltautua aseettomina ulkosalle ja siitä syystä ovat he puukkoa kantaneet. Nämä sääntöjen rikkojat ovat kuitenkin sellaisia työläisiä, jotka eivät ole millään tavoin kenenkään, eivät edes rikkurien rauhaa häirinneet. Toimitetun tarkastuksen tulos pitäisi muuten olla todisteena siitä, että työläisten keskuudessa pyritään Pyhäjärvelläkin noudattamaan annettuja asetuksia eikä poliisilla suinkaan ole aihetta työläisten taholta etsiä rauhottomuuden aiheuttajia. Sensijaan olisi paikkakunnan viranomaisilla syytä tarkastaa, onko suojeluskuntalaisten tukemilla rikkureilla lupa aseistautua ja ase kädessä mellastella paikkakunnalla ja rauhallisen väestön keskuudessa. Mikäli on kyseessä suojeluskunta, sen osallistuminen viime sunnuntain tapauksiin, pidän minä sitä riittävänä todistuksena siitä, että suojeluskuntain taholta on kaikki sallittua ja hyväksyttyä, joka jollakin tavoin kohdistuu työväkeä vastaan, olipa se sitten vaikka minäkalaisista huliganismia.

Kuten sanottu, nähdään puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä, että porvaristo on suojeluskuntien hajoittamisvaatimukseen nähden johdonmukaisella kannalla. Sensijaan on mielenkiintoista todeta, millä tavalla valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat suojeluskuntien lakkauttamista tarkoittavaan esitykseen suhtautuneet. Valiokunnan mietintöön liittämässään vastalauseessa esittävät valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet M. Suokas, K. Valta, J. Fahler, M. Puittinen ja Mikko Ampuja, — tietenkin ryhmänsä valtuuksilla — että hallitukselta pyydetäisiin tämän kysymyksen yhteydessä uutta esitystä suojeluskuntien hajoittamisesta. Mitä tämä merkitsee? Miksi sos. dem. valiokunnan jäsenet eivät ole asettuneet sen suojeluskuntien lakkauttamista tarkoittavan lakiesityksen taakse, joka meillä nyt on käsiteltävänä? Ovatko vastalauseen sosialidemokraattiset allekirjoittajat siinä käsityksessä, että tämä meidän esityksemme ei tarkoittaisi sitä, mitä

siinä sanotaan, ja että suojeluskuntia ei voitaisi meidän esityksemme mukaisesti lakkauttaa? Sanalla sanoen, mitä järkeä tässä vastalauseessa on? Miten he selittävät sen, että he ovat vetäytyneet pois suojeluskuntien hajoittamista tarkoittavan esityksen takaa, kun se nyt on eduskunnan käsiteltävänä? Tätä merkillistä taktikoimista voidaan ymmärtää vaan määrättyllä tavalla, nim. siten, että sos. dem eivät halua asettua suojeluskuntiin nähden jyrkän kielteiselle kannalle, että he haluavat vetäytyä pois tämän lakiesityksen takaa, sen vaatimuksen takaa, että suojeluskunnat ilman muuta julistetaan hajoitetuiksi ja porvaristoa kielletään vastaisuudessa aseellista luokkajärjestöä perustamasta. Vastalause sosialidemokraateilla on se oljenkorsi, jolla he alkavat tälläkin kertaa pelastautua sanomasta suoraan, mikä on heidän suhteensa suojeluskuntiin. Sitä on pidettävä, sanoisinko, moraalittomana taktikoimisena sellaisessa asiassa, joka koskee koko Suomen työväenluokkaa. Sosialidemokraatit ovat tällä merkillisellä suhtautumisellaan suojeluskuntien hajoittamisvaatimukseen osoittaneet, että heillä on yhä edelleen mielessään jonkunlainen kompromissi tässä kysymyksessä aseistetun porvariston kanssa. Vastalauseen allekirjoitukset osoittavat lisäksi, että epäselvä suhtautuminen suojeluskuntiin on yhtenäistä puolueen äärimmäisen oikeiston ja nykyisen suunnan „äärimmäisen vasemmiston” kanssa. Tässä kysymyksessä näyttää siis nykyinen hallituspuolue ja hallitus päässeen täyteen yhteisymmärrykseen. Ei ole enää Itkosen kantaa, ei socialidemokraattisen puolueen kantaa, ei puolustusministerin kantaa ja hallituksen kantaa, vaan on yksi ainoa kanta, jonka mukaan sosialidemokraattien ei sovi tällä kertaa suoraviivaisesti asettua tukemaan meidän esitystämme suojeluskuntien hajoittamiseksi. Tämän yhtenäisen kannan on tulkinnut myös nykyisen hallituksen pääministeri aivan hiljattain haastattelussa, mikä on julkaistu eräässä saksalaisessa lehdessä. Pääministeri lausuu suojeluskunnista seuraavaa: „Suojeluskuntia me vastustamme, mutta ne ovat viime vuosina muuttaneet luonnettaan puolueettomaan suuntaan ja lopulta niiden täytyy muodostua armeijan lailliseksi reserviksi. Tähän ei kuitenkaan pitkään aikaan päästä.” Tässä

haastattelussa lausutaan varsin peittelemättä se, miten sosialidemokraatit katsovat nykyistä suojeluskuntajärjestöä. Siinä väitetään suojeluskuntien viime aikoina muuttuneen puolueettomaan suuntaan ja samalla lausutaan julki, mihin sosialidemokraatit tulevat edelleen pyrkimään. Jos sosialidemokraatit olisivat rehellisiä tässä kysymyksessä, niin he asettuisivat johdonmukaiselle kannalle tässä asiassa ja sanoisivat, että mitkään seikat eivät osoita suojeluskuntien muuttaneen luonnettaan, mutta sen sijaan puolueen johto, nykyinen hallitus, eduskuntaryhmä ja vaikutusvaltaiset johtajat aivan „äärimmäisyyksiin” saakka ovat viime vuosina muuttaneet luonnettaan ja näkevät suojeluskunnat nyt toisessa valossa kuin aikaisemmin. Siis huomaavat, että porvariston käskyjä totteleva pistinkaarti on oivallinen väline yhteiskunnallisen tyytymättömän aineksen rauhoittamiseksi ja kalliin isänmaan suoja, sen „isänmaan”, joka tietää valtaa ja rikkautta kapitalisteille, puutetta ja kurjuutta köyhälistölle ja jonka uskollisia kannattajia meidän sosialidemokraattisista johtajista on tullut viime vuosina. Se olisi toki johdonmukaista ja tekisi tarpeettomiksi sellaiset taktiikkatemput, kuin mitä tämä sosialidemokraattien merkillinen vastalause on. Kun tämä lakiehdotus menee suureen valiokuntaan, niin minä tuon julki sen vaatimattoman toivomuksen, että myöskin sosialidemokraattien taholta luovuttaisiin tällaisesta ala-arvoisesta taktikoimisesta. Eiköhän sovi siitä, että edes tärkeimmissä kysymyk-

sissä rehellisesti ja kiemurtelematta yritettäisiin ajaa työläisten asiaa. Minä luulisin sen olevan kaikin puolin sopivampaa sosialidemokraateille, sillä sitä vartenhan lienevät sosialidemokraattiset työläiset edustajansa tänne eduskuntaan lähettäneet. Toivon, että suuri valiokunta ottaisi käsitte-lynsä pohjaksi esityksemme suojeluskuntajärjestön lakkauttamisesta, ja että sosialidemokraattien taholta heitettäisiin taktilliset temppuilut syrjään ja tässä koko Suomen työtätekevää väestöä koskevassa vakavassa kysymyksessä esiinnyttäisiin yhtenäisenä suojeluskuntien hajottamista tarkoittavan lakiesityksen takana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Mietintö lähetetään suureen valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tulevana perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4.59 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

20. Perjantaina 28 p. lokakuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 27; talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 24.

2) Ehdotus kansankirjastolaiksi ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 25; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 7.

3) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 26; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 23.

4) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajottamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 28; puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Ensimmäinen käsittely:

5) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu laki-ehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

6) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta eräistä

Siv.

642

”

—

muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin

7) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

8) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11 vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi edustajanvaaleista sekä edustajien Tuomiojan y. m. eduskuntaesityksen n:o 3, edustaja von Bornin eduskuntaesityksen n:o 4 ja edustajien Sergeliuksen ja Schaumanin eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta, joista kaksi ensiksi mainittua kumpikin sisältävät ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista sekä viimeksi mainittu ehdotuksen laiksi vaalilain 67 §:n muuttamisesta.

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 Kajaanin yleisen sairaalan laajentamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi: ed. A. Aalto, Alestalo, Arffman, Forsberg, von Frenckell, Koivulahti-Lehto, Lahdensuo, Lautala, Lohi, M. Pekkala ja Schauman.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta edustajat M. Pekkala ja Schauman, kunnallis-

Siv.

665

”

666

”

ten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Alestalo, yksityisasiain takia ensi viikon perjantain istunnosta ed. Aarnio, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Forsberg, Lohi ja Arffman ja yksityisasiain takia ensi kuun 4—5 päiviksi ed. Kuokkanen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Eduskuntaan saapuu nuoremman hallitussihteeri A. Voutilainen seuraamana socialiministeri Helo, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Herra Puhemies! Arvoisat kansanedustajat!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 41 esitys tuulaakimaksun laskemisen perusteista,

n:o 42 esitys merimieslain muuttamisesta,

n:o 43 esitys laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun,

n:o 44 esitys työväen tapaturmavakuutuslain muuttamisesta,

n:o 45 esitys työssä sattuneiden tapaturmain korvaamista koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä,

n:o 46 esitys korvauksen suorittamisesta maataloustyössä sattuneiden tapaturmain johdosta koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä,

n:o 47 esitys yötyötä leipomoissa koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslain mukaista käsitte-lyä varten.

Ed. Tannerin y. m. tekemä välikysymys, joka koskee perintökirjojen antamista eräisiin Suojärven lampuotitiloihin.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa

pöydälle pantuun ed. Tannerin y. m. välikysymykseen, joka koskee perintökirjojen antamista erinäisiin Suojärven lampuotitiloihin, on yhtynyt 20 edustajaa, joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 27 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 24, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 27.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan hylkävään ehdotukseen.

Asian toinen käsittely julistetaan päätty-neeksi.

2) Ehdotus kansankirjastolaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, ryhdytään lakiehdo-tuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Opetusministeri Ailio: Minun ei ole tarvis eduskunnalle teroittaa kirjastojen merki-tystä, mutta pyydän kuitenkin lyhyesti mainita, että maailmansodan jälkeen on varsinkin niissä maissa, joihin sota on ki-peimmin koskenut, kansankirjastotoimin-nalla katsottu olevan erityisen tärkeä teh-

tävä siinä työssä, joka tarkoittaa yhteiskuntaolojen uudestaan luomista. Kirjastotoiminta on saanut uuden suunnan esim. Saksassa, Itävallassa, Tšekko-Slovakiassa, Virossa ynnä muissa maissa. Kansankirjastoja ei enää käsitetä lainakirjastoiksi tai laajaa tietosanakirjaa vastaaviksi tietotoimistoiksi eli laitoksiksi, jotka vain korvaavat kirja-kauppoja vähävaraiselle yleisölle. Uuden suunnan mukaan on kirjastojen tehtävänä määrätietoisesti palvella kansansivistyksen asiaa ja ollen kansakoulun täydennyksenä valmistaa tilaisuutta kaikille halukkaille kehittämään itseään arvostelukykyisiksi ja sivistyneiksi kansalaisiksi.

Tästä johtuvat ne koroitettavat vaatimukset, joita nykyään asetetaan kirjastoille näiden yleisyyteen, säännölliseen kirjallisuuden kartuttamiseen, kirjastonhoitajan pätevyyteen ja tarkoituksenmukaisten kirjastohuoneiden hankkimiseen nähden.

Hyvä kirjasto jokaiseen kuntaan ja haarakirjastoja jokaiseen suurempaan kylään, se on päämäärä, johon meilläkin on pyrittävä mahdollisimman pian.

Meillä on jo vuosikausia ollut vireillä kysymys kirjastolain aikaansaamisesta, ja pää-tarkoitus on ollut sen avulla saada vakiinnutetuksi kirjastotoiminta ja etupäässä kirjastojen valtioavustus. Eduskunta on vuonna 1920 päättänyt ne perusteet, joiden mukaan kirjastot saisivat valtion apua, mutta hallitus ja eduskunta eivät ole yleensä osoittaneet riittävästi varoja menoarvioon, jotta näitä perusteita olisi voitu noudattaa, ja tämä on tietysti haitallisesti vaikuttanut kirjastotoiminnan kehitykseen. (Puhemies koputtaa: Kehoitetaan eduskuntaa hiljaisuuteen.) — Nyt näyttää kuitenkin tässä suhteessa saatavan parannus aikaan, kuten esillä olevaan esityksen käsittely suuressa ja sivistysvaliokunnassa osoittaa, ja lisäksi näyttää saatavan joitakin muitakin parannuksia, kuten kirjastonjohdon asettaminen vakinaiselle kannalle. Olisi kuitenkin valitettavaa, jos vain tähän tyydyttäisiin.

Hallituksen esityksen päämäärä on ollut samalla antaa voimakkaampi sysäys kirjastoliikkeelle ja velvoittaa joka kunta perustamaan vähintään yksi kirjasto ja tehdä kirjastotoiminta säännöllisesti jatkuvaksi. Tätä eivät kuitenkaan näytä tahtovan enimmäkseen porvarillisista edustajista eikä äärimmäinen vasemmistokaan, vaan he vetoavat kirjastotoimen vapauteen, vaikka onkin puhe vain niin vähäisestä pakosta kunnille kuin suo-

rittaa 50 penniä päätä kohti kirjastotoiminnan hyväksi tai hallituksen esityksen mukaan 1 mk. päätä kohti. Nykyään on, kuten tunnettua, 50 pennin kunnanavustus ehtona ennenkuin kirjasto voi saada valtioavun.

Kun suuri valiokunta on valmis myöntämään valtioapua vähävaraisille ja erittäin pienille kunnille aina 100:n %:iin asti, niin minä en jaksa ymmärtää, miksikä lukuisille varakkaillekin kunnille tahdottaisiin jättää vapaus olla perustamatta kirjastoa kuntaansa ja miksikä vähävaraiset kansalaiset noissa kunnissa jätettäisiin ilman kirjastoa. Väitetään, että kirjastotoiminta kehittyy vapaaehtoisuuden tietäkin, mutta meillä on kirjastoliikettä ollut kymmeniä vuosia, ja kuitenkin on vielä enemmän kuin 1/3 osa kuntia, joissa ei ole sellaisia kirjastoja, jotka täyttäsivät nykyisen valtioavun saantiehtot. Meillä on esim. 13:sta kauppalasta kokonaista 8, joissa ei ole mainittuja ehtoja täyttävää yleistä kirjastoa. Uudellamaalla on tällaisia maalaiskuntia tänä vuonna toistakymmentä: esim. Tammisaaren maalaiskunta, Nummi, Mäntsälä — lähes 8,000 asukasta —, Pukkila, Jaala, Lapinjärvi, Elimäki — yli 6,000 asukasta — Anjala y. m. Turun ja Porin läänissä on sellaisia m. m. Laitila, Eura, Harjavalta, Loimaa, Po-markku, Ahlainen, Maaria, Merikarvia, Siikainen, Kankaanpää, Kisko, Kiikala, Kiikka, Kiikoinen, Kiukainen, Masku, Nousiainen, Naantalinen maalaiskunta, Rauman maalaiskunta, Porin maalaiskunta ja Köyliö, s. o. 51 kuntaa 112:sta. Mainitsen kuitenkin väärinkäsityksen välttämiseksi, että useissa näistä kunnista on jonkinlainen kirjasto, joka jonakin vuonna on voinut saada valtioapua, mutta sellainen kirjasto on melkein kuin kuollut, jota ei säännöllisesti kartoiteta.

Jos eduskunta tahtoo näinkin varakkaat kunnat jättää vapaaehtoisen kirjastokehityksen varaan, niin minä valitan suuresti tällaista vapaamielisyyttä. Mainituissa kunnissa ei ole suinkaan varattomuus esteenä kirjastotoiminnan kehitykselle vaan osaksi saamattomuus, osaksi kitsaus.

Minä rohkenen kuitenkin toivoa, että eduskunta ottaisi harkitakseen kysymyksen hallituksen esityksen 4 §:n hyväksymisestä ainakin siten tingittynä, kuin 4 vastalauseessa, jonka mukaan kirjastotoiminta saataisiin ainakin yleiseksi ja säännöllisesti jatkuvaksi, rasittamatta siltä kuntia.

Mainitun vastalauseen mukaan tulisi valtionavustus nousemaan arviolta noin 1 milj. mk. suuremmaksi kuin nykyisten perusteiden mukaan suoritettava avustus, jota varten ensi vuoden menoarvioon on ehdotettu 1,700,000 markkaa, eli siis kaikkiaan n. 2,700,000 markkaan. Valtion kustannukset kirjastotoimen hyväksi eivät vielä läheskään nousisi suhteellisesti samaan summaan kuin esim. Ruotsissa, puhumattakaan Tanskasta, joka on paljon edellä Ruotsista.

Kun ajatus kuntain velvoittamisesta perustamaan kirjastoja on meillä vielä uusi, niin ymmärrän minä osaksi sen vastustuksen, jonka tämän ajatuksen toteuttaminen on saanut osakseen. Mutta jos vastustajat tutustuisivat esim. niihin suurenmoisiin tuloksiin, joihin Tshekko-Slovakiassa on kirjastopakon säätämällä päästy, niin muuttaisivat he varmaan mieltään. Tshekko-Slovakian kirjastolaki on verrattain pitkälle menevä. Se määräsi jo v. 1919 kaikki kunnat perustamaan kirjaston ja käyttämään sitä varten 50—80 helleriä — se on suuremman summan kuin mitä ehdotetaan 4:ssä vastalauseessa — hankkimaan vuosittain vissin määrän uusia kirjoja, palkkaamaan yli 10,000 asukasta käsittävissä kunnissa pätevän päätoimisen kirjastonhoitajan, järjestämään joka kirjastoon lainaus- ja lukuhuoneen käsikirjastoiheen j. n. e.

Mainitusta laista lausuu eräs arvokas saksalainen kansansivistyksen aikakauskirja, jonka julkaisijoina ovat Erdberg, Saksan nykyinen kultusministeri, ja professori Lampa, tunnettu saksalainen kansansivistyksen ajaja, seuraavaan tapaan: Ensi kertaa on otettu askel kirjasto-olojen sääntelyyn valtion taholta, lukuunottamatta Neuvosto-Venäjää. Perussyynä siihen on selvä käsitys siitä tavattomasta merkityksestä, joka on kirjastoilla kansan henkiseen kehitykseen. Me olemme Saksassa olleet ylpeitä kirjastolaitoksemme vapaudesta, ja myös Böhmin saksalaiset ovat nousseet vastustamaan valtion sääntelyä kirjastotoimen alalla, mutta sellaiseen pelkoon ei laki näytä antavan erityistä aihetta. Vaikkemme monessa yksityiskohdassa voidaan täysin hyväksyä lakia, täytyy tunnustaa sen tehokkuus jopa pitää sitä tavallaan esikuvaksi kelpaavana.

Tällaista arvostelua kuullessaan ei voi olla kummastelematta esim. sivistysvaliokunnan mietinnössä olevaa maalaisliittolaisten ja ko-

koomuksen edustajain allekirjoittamaa toista vastalauseetta, joka samalla kertoo on sekä kirjastovelvollisuutta että kirjastovapautta, s. o. yhdistysten kirjastojen avustamista vastaan. Aivan käsittämätön on meidän kommunistiemme kanta. Se on päinvastainen kuin Neuvosto-Venäjän kirjastosuunta, joka kirjain demokratisoimisessa ja sosialisoinnissa menee niin pitkälle, ettei täällä voida uneksiakaan. Neuvosto-Venäjä tekee kaiken tehtävänsä kirjallisuuden yleistyttämiseen ja käyttämiseen. Te, meidän kommunistimme, että tahdo, että kunnat hankkisivat kirjoja työväelle ja muille vähäraisille. Te ette ole kirjastojen, kirjallisuuden ettekä kulttuurin ystäviä vaan sen vastustajia.

Toinen kohta, johon minä pyydän kiinnittää arvoisan eduskunnan huomiota, on kuntaa kohti myönnettävän avustuksmaksimin alentaminen 30,000:sta 20,000:een markkaan. Hallituksen ehdottama määrä 30,000 markkaa tarkoittaa asettaa suuretkin maalaiskunnat sekä pienet ja keskikokoiset kaupungit jotenkin samaan asemaan kuin maalaiskunnat yleensä.

Kun sivistysvaliokunta on alentanut maksimin 20,000:een, tulee siitä seuraukseksi, että esimerkiksi Viipurin maalaiskunta ja osaksi ehkä moni muukin suurempi maalaiskunta ja teollisuusyhdyskunta tulevat epäedullisempaan asemaan kuin muut kunnat. Ei voine olla eduskunnan tarkoitus rangaista näitä kuntia niiden suuren väkiluvun takia.

Kaupungeista saisi esimerkiksi Kuopio 20,000, vaikka se on käyttänyt vuonna 1926 90,000 markkaa kirjastotoimintansa hyväksi; se saisi siten vain 22 %. Vaasa saisi noin 33 %, Oulu 22 %, Pori 16 %, Hämeenlinna ja Pietarsaari lähes 40 %. Kuitenkin pitäisi tällaisten kaupunkien kirjastoille panna paljon suuremmat vaatimukset kirjastohuoneistojen, kirjastonhoitajien pätevyyteen ja kirjallisuuden hankintaan nähden kuin maalaiskunnille, jotta ne voisivat käydä kehityksen etunenässä ja olla esikuvina maalaiskirjastoille. Mutta sivistysvaliokunta ja suuri valiokunta tahtoo vetää ne maalaiskuntien tasolle.

Hallituksen esitys koettaa edistää edes joissakin määrin pienten ja keskikokoisten kaupunkien kirjastoja, jotka nykyään usein ovat huonommassa tilassa kuin edistyneiden maalaiskuntien kirjastot. Minä toivon, että

eduskunta tässä suhteessa asettuisi samalle kannalle, hyväksyen 30,000 markan maksimin.

Minä en koske muihin muutoksiin, joita valiokunnat ovat tehneet hallituksen esitykseen ja jotka osaksi ovat parannuksia, mutta pyydän lopuksi lausua pari sanaa kirjastojen keskusjohdon järjestelystä, joka on herättänyt paljon erimielisyyttä.

Kouluhallitus tahtoi kirjastojen johdon itselleen, jotta ne tulisivat samaan hallintoon kuin muu kansan sivistystoimi. Tämä on kyllä huomiota ansaitseva syy, ja minä olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että kirjastotoiminta yleiseksi tultuaan on tarkoituksenmukaisinta liittää kouluhallitukseen. Mutta nykyään tällä liittämisellä ei ole kiirettä, vallankaan jos eduskunta ei tahdo yleistyttää kirjastotoimintaa koko maata käsittäväksi. Kouluhallitus kaipaa sitä paitsi uudestaan järjestelyä, ennenkuin sille annetaan uusia suurempia tehtäviä. Lisäksi on kirjastotoimikunnassa edustettuna paitsi vapaita sivistysjärjestöjä myös kirjastoammatillinen kokemus, jota nykyään ei ole kouluhallituksessa. Jos kirjastotoiminta muuten tulee edelleenkin suureksi osaksi olemaan herätystyötä, niin on edullisempaa, että kirjastotoimikunta saa koettaa, kuinka pian se saa hereille kirjastotoiminnalle penseät kunnat. Sillä on joka tapauksessa suuremmat edellytykset vaikuttaa vapaaehtoisen kirjastotoiminnan nousuun.

Ed. Kukkonen: Kirjastojen merkitys sivistystyön välineenä tunnustetaan nykyään jo aivan yleisesti. Eihän esimerkiksi oppivelvollisuuslain tarkoituksena ole saavutettu sillä, että kaikille toimitetaan kansakoulun päästötodistus taskuun. Kurssit ovat oppiennätyksiltään siksi rajoitetut, että niiden varaan ei voida paljon rakentaa. Mutta jos sekin osa nuorisoa, joka ei koulunkäyntiänsä jatka, on kansakoulussa saanut sekä halun että kyvyn käyttää kirjaa, sille on tietopuolisen kasvatuksen täydentäminen verraten helppoa edellyttäen, että yhteiskunta huolehtii hyvän kirjallisuuden tarjolla pitämisestä. Kirjaston merkitys ei kuitenkaan rajoitu tähän. Urheiluharrastusten rinnalla on lukuhalon herättäminen parasta lääketta nuorison yleistä villiytymistä vastaan. Sitä paitsi korvaa itseopiskelu huomattavassa määrässä kansakoulun jatko-opetusta, joka, se on valittaen tunnustettava, meillä on toistaiseksi epätar-

koituksenmukaisesti järjestetty ja tuloksiltaan varsin heikkoa. Kun siis suunnitellaan toimenpiteitä itseopiskelun etevimmän välineen, kirjan, tarjoamiseksi mahdollisimman moneen käteen, on siitä vain hyvää sanottava. Tätä tarkoittava hallituksen esitys kansankirjastolaiksi onkin yleensä otettu vastaan tyydytyksen tuntein. Paitsi jo mainittua yleistä näkökohtaa puhuvat lainsäädännön tarpeellisuuden puolesta eräät muutkin seikat. Kirjastotoiminnan muodot eivät meillä vielä ole vakiintuneet. Onko tarkoituksena asetettava valtion avustama kunnallinen kirjasto, onko ja missä määrin kunnille säädettävä pakkoa, miten toiminnan johto on järjestettävä, onko ja minkä verran yhdistysten kirjastoja valtion varoilla avustettava, ovat kysymyksiä, joihin vain lainsäädäntö käytännön kannalta katsoen voi antaa jonkin arvoisen vastauksen. Melkoinen käytännöllinen merkitys on taas avustuksen saajille sillä, että valtioavun määrä lailla vakiinnutetaan. Missä määrin hallituksen esitys ja valiokuntien mietinnöt ovat onnistuneet vastatessaan mainitunlaatuisiin kysymyksiin, siitä pyydän saada lausua käsitykseni.

Mitä ensinnäkin tulee lakiehdotuksen muodolliseen puoleen, osoittavat suuren valiokunnan tekemät korjaukset, jotka kauttaaltaan ovat parannuksia, että hallituksen esitys on ollut varsin hatarasti valmisteltu. Syynä siihen on saattanut osaltaan olla, että hallitus on sulattanut kaksi eri lakiehdotusta toisiinsa. Että lakitekniilliset virheet eivät ole osuneet jo sivistysvaliokunnan silmään, siihen tunnustan valittaen olevani minäkin myötäsyöllinen. Sivistysvaliokunnan ja oman syyni selitykseksi — puolustaa sitä tietysti ei voi — mainitsen, että meitä tässä kohden johti luottamus hallituksen huolellisuuteen ja lainopilliseen kykyyn. Mutta esityksen alialista sisältöä ei sivistysvaliokuntakaan ole käsitellyt yhtä luottamuksellisesti. Se on rohjennut ehdottaa m. m. vieritettäväksi pois kuntien hartioilta kirjastojen perustamispakkoa. Tätä muutosta minä olen puoltanut. Minä olen, päinvastoin kuin opetusministeri äsken antamassaan lausunnossa, sitä mieltä, että kirjastotoiminnan kehitys meillä äskeisinä vuosina on tapahtunut melkoisen ripeästi. Ei tarvita muuta kuin että toiminta edistyy suunnilleen samassa mitassa, niin pian on toivottu päämäärä saavutettu. Sitäpaitsi minä en voi olla

huomauttamatta siitä, että entisistä pakko-laeista saavutettu kokemus näyttää viittaavan siihen, että pakko hyviäkin asioita ajettaessa on kaksiteräinen miekka, jota varoen ja taidolla tulee käyttää. Jos on muita keinoja tarjolla, pitää pikemminkin turvautua niihin.

Näin sivistysvaliokunta onkin menetellyt. Se ehdottaa runsaampaa avustusta kaikkein vähävaraisimmille kunnille, se esittää parannuksia kirjastonhoitajien taloudelliseen asemaan ja se esittää vielä runsaampaa rakennusavustusta kunnille kirjastohuoneistojen hankkimiseksi ja kunnossapidämiseksi. Omasta puolestani olen, joskin eräissä kohden epäroiden, kannattanut näitä muutosehdotuksia.

On kuitenkin kaksi kohtaa, jotka tähänastisessa käsittelyssä eivät mielestäni ole saaneet tyydyttävää ratkaisua. Niihin haluan kajota tässä yleiskeskustelussa hieman seikkaperäisemmin, koska niistä toinen on hallinnolliselta kannalta mielenkiintoinen, toinen taas herättää sekavia tunteita itse kirjastotoimen kehityksen suuntaa määriteltäessä.

Kirjastotoimen johdon ehdottavat hallitus ja valiokunnat uskottavaksi kouluhallituksen yhteyteen asetettavalle kirjastotoimikunnalle, jonka 7 jäsenestä 1 edustaisi kouluhallitusta, 6 taas otettaisiin kirjastotoiminnan ja suurten sivistysjärjestöjen luottamushenkilöistä. Tämän elimen hallinnon alaisena työskentelisi valtion kirjastotoimisto. Järjestelyn tarkoitus on kieltämättä hyvä, mutta minä en voi päästä siitä vaikutelmasta, että suunniteltu järjestely on sekava. Kirjastotoimen johto on olevinaan riippuvainen kouluhallituksesta eikä sitä kuitenkaan asiallisesti ole. Ja vaikka se on olevinaan kouluhallituksen välityksellä opetusministeriön alainen, todellisuudessa sen asema hallintojärjestelmässämme on mieluummin sanoen epämääräinen. Selville vesille päästäisiin, jos kirjastotoiminnan johto uskottaisiin kouluhallitukselle tai jos kirjastotoimikunnasta tehtäisiin välittömästi opetusministeriön alainen elin. Edellinen vaihtoehto on kuitenkin ainoa, joka on sopusoinnussa meillä vallitsevan hallintojärjestelmän kanssa. Vetoamus Tanskan oloihin ei lainkaan sovi sen takia, että Tanskan hallintojärjestelmä on aivan toinen kuin meillä. Se on, jos niin voisi sanoa, ministeriökeskeinen. Jos vertailua halutaan

toimittaa, on silloin luonnollisinta vertailla meikäläisiä oloja vastaaviin ruotsalaisiin. Minä olen allekirjoittamassani toisessa vastalauseessa jo tästä seikasta huomauttanut. Kun tätä ainoata hallinnon kannalta oikeata järjestelyä ei hyväksytty, tulee kysyneeksi, mitkähän ovat ne ylitsepääsemättömät syyt, jotka pakottavat luopumaan oikeasta ja eduskunnan jo hyväksymästä menettelytavasta. Se, että kirjastotoimen johto nyt ollessaan väliaikaista, on ollut virheellisesti järjestetty, ei velvoita vakiinnuttamaan erehdyistä lailla. Selvää on, ettei tämä erillinen kirjastovirasto myöskään tule valtiolle halvemmaksi. Yhtä ilmeistä mielestäni on, että vaikka johto uskottaisiinkin kouluhallitukselle, siitä huolimatta paras kirjastotoimen tuntemus olisi sielläkin käytettävissä ja tarjolla siinä kirjastotoimistossa, jonka säilyttämistä ei missään tapauksessa voida välttää. Kouluhallitus — niin tulen sivullisena ajatelleeksi — voisi monella tavalla positiivisesti tukea kirjastotoiminnan työtä. Useat, jotka ovat lausuneet mielipiteensä tästä kysymyksestä, ovatkin pitäneet mahdollisena johdon keskittämistä kouluhallitukseen. Toiset taas ovat olleet sitä mieltä, että tässä kosketeltu kysymys ei mitenkään ole lakiehdotuksen kardinaalikohtia. Sille kannalle asetui m. m. eräs kirjastotoiminnan eturivin henkilö, jota sivistysvaliokunta kuuli asiantuntijana. Samaa mieltä on myöskin hallituksen pää-äänenkannattaja eräässä äskén julkaisemassaan artikkelissa. Siinä lausutaan: „Kun käytännöllinen toimeenpano ja yksityiskohtaisten ehdotusten ja aloitteiden tekeminen molemmissa tapauksissa jää saman vakinaisen elimen, valtion kirjastotoimiston huoleksi, ei tämän riitakysymyksen ratkeaminen puoleen tai toiseen mielestämme suuriakaan merkitse.” Tämä ei kuitenkaan näytä olevan hallituspuolueen kanta, seikka, mikä näkyy m. m. sivistysvaliokunnan mietinnöstä. Mutta kaikkein selväpiirteisimmän on asian esittänyt hallituspuolueen toimelias kynäniekka Suomen Sosialidemokratissa. Hän on sitäpaitsi tehnyt meille sen palveluksen, että on kottanut sitä esirippua, jonka taakse vastenmielisyys kouluhallitusta kohtaan näyttää kätkeytyvän. Hän on, tämä kirjoittaja, kovakouraisesti käynyt kiinni, käyttäakseni hänen sanojaan, „eräaseen byrokraatiseimis-ehdotukseen, joka ei tosin valiokunnassa ole

mennyt läpi huolimatta siitä, että maalaisliittolaisetkin sivistysvaliokunnan jäsenet yhtä lukuun ottamatta ovat tarttuneet byrokraattien koukkuun". Mikä mahtaa olla tämä kauhea koukku? Ilmeisesti se on kouluhallitus. Kirjoittaja kauhistuu toisen vastalauseen ehdotusta, jonka hyväksyminen hänen mielestään veisi siihen, ja seuraava on sitaattia: „että kirjastotoimen johto tulisi kouluhallituksen peruukkien välittömään komentoon". Onko kirjoittaja karakterisoinut kouluhallitusta oikein vai väärin, ei ole minun asiani tutkistella, en minä siihen kykenisi eikä se sitäpaitsi ole tarpeellistakaan, koska kouluhallitus on tässä huoneessa itse edustettuna ja voi siis puhua puolestansa. Minä huomautan vain siitä, että pelko, että kirjastotoimen johto kouluhallituksen käsissä muuttuisi byrokratiaksi, on aiheellinen ainoastaan, jos osoitetaan, että sanottu hallitus on ynseä ja tyly kirjastoasiasa kohtaan. Onnetonta, jos niin olisi. Mutta jos vielä nykyinen kouluhallitus vastoin minun luuloani sitä olisikin, emmehän säädä lakia vain tätä hetkeä silmälläpitäen.

Sanotusta käynee jo ilmi, että minä suositelen toisen vastalauseen kantaa tässä riitakysymyksessä.

Toinen mainitsemistani kahdesta huomautuksesta ja minun kannaltani tärkeämpi kohdistuu hallituksen esityksen 8 §:ään, johon myöskin opetusministeri äsken puuttui. Allekirjoittamassani vastalauseessa on jo osoitettu, että niin pitkälle menevä yhdistyskirjastojen suosiminen on pahasti risti-riidassa lain tarkoitusperän kanssa, joka ei voine olla muu kuin tukevan pohjan laskeminen kunnallisen kirjastotoimen kehitykselle. Mitkä ovat ne edut, joiden saavuttamiseksi lain johdonmukainen järjestelmä, rakenne ja tärkeä päämäärä ovat uhrattavat? Minun on ollut mahdotonta niitä keksiä. Kun kunnallinen kirjastotoiminta ei vielä ole kaikkialla riittävän tehokasta, saattaa kyllä ymmärtää sellaista menettelyä, että poikkeustapauksissa yhdistystenkin kirjastoja avustettaisiin valtionvaroilla. Niin olivat nykyinen kirjastotoimikunta ja kouluhallitus ajatelleetkin. Mutta kumpaisenkin ehdotuksille on ominaista se, että avustuksen antamista yhdistyksille hyvin vahvasti rajoitetaan. Niinpä perustellaan kirjastotoimikunnan ehdotusta seuraavalla tavalla: „Jotta ei tämä avus-

tusmääräys synnyttäisi pelkoa siitä, että maamme melkein lukemattomat seurat nostaisivat tarvittavaa määrärahaa suunnattomiin, on määrätty että näidenkin kirjastojen avustusten tulee sisältyä kuntien avustuksia koskevassa pykälässä mainittuihin perusavustusten maksimimääriin. Samalla on tehty näiden kirjastojen avustus valtion kirjastotoimikunnan harkinnasta riippuvaksi". Kouluhallitus ehdottaa myönnettäväksi yhdistyksille avustusta vain 25 % kirjallisuuden ostamiseen ja sitomiseen käytetyistä varoista. Sekin pitää tarpeellisenä harkintavallan käyttämistä avustuksia jaettaessa ja sisällyttää yhdistysten valtioavut kuntien avustusten enimmäismääriin. Hallitus oli pyyhkinyt ehdotetut rajoitukset pois niin tarkoin, että ainoaksi asialliseksi rajoitettavaksi määräykseksi jäi, että avustusta voidaan vuosittain antaa enintään 1,000 mk. yhdistystä ja 5,000 mk. kuntaa kohti. Jos näin hatara pykälä hyväksyttäisiin, jäisi ymmärtääkseni enemmän kuin kyseenalaiseksi, rajoittuisivatko kustannukset yhdistysten avustamisesta hallituksen esityksen perusteluissa mainittuun 100,000 markkaan vuosittain. Omalta kohdaltani olen aivan varma, että tulisi käymään peräti toisin. Mutta miksi 8 § on hallituksen esityksessä kirjoitettu näin väljään muotoon? Sivistysvaliokunnassa vedottiin ainoastaan esityksen vähänsanoviin perusteluihin. Nytemmin on kuitenkin viime lauantaina ilmestynyt Suomen Sosialidemokraatti luonut valoa tähän hämärään kohtaan. Johtavassa artikkelissa, joka luullakseni tässä kohdassa sisältää hallituksen kannan ja on tarkoitettu sen puolustukseksi, katsellaan mainitsemaani pykälää koko ajan työväenyhdistysten näkökulmasta. Siinä lausutaan m. m. näin: „Edellyttäen, että esityksen sanonta yhdistys, jonka tarkoituksena on kansansivistyksen ja itseopiskelun edistäminen saa avustusta" j. n. e., on tulkittava niin, että esim. kirjastotoimintaa harjoittavat työväenyhdistykset voidaan lukea tähän yhdistysryhmään kuuluviksi, on hallituksen esitys tässäkin suhteessa tyydyttävä ja kannatettava. Sen mukaan on yhdistysten kirjastojen valtioapu taattu riippumatta kunnan kirjaston valtioavusta ja sen enimmäismäärästä tai muista harkinnoista."

Tulkinta on epäilemättä oikea. Kaikkien sivistysjärjestöjen ja seurain kirjastot saivat valtioapua, jos hallituksen esityksen

8 § hyväksyttäisiin. Oikeaan osuu kirjoittaja epäilemättä siinäkin, että vaikka nämä kirjastot, kunnallisen kirjastotoiminnan kehittyessä, tulevat vähemmän tarpeelliseksi yleisinä lainakirjastoina, niitä kuitenkin tarvittaisiin käsikirjastoina, tietolähdetarastona, josta, selostaakseni kirjoitusta, esim. työväenjärjestöjen toimihenkilöt ja yhteiskunnallisessa toiminnassa häärivät edustajat ammentaisivat tietoja oman liikkeen, ja yhteiskunnallisen toiminnan eri alojen vaiheista ja kehityksestä, teorioista ja kokemuksista.

Kaikki tämä on sinänsä hyväksyttävää ja suotavaa. Mutta minun puolestani täytyy kysyä, eikö ole asianmukaisempaa, että yhdistykset omilla varoillaan ylläpitävät käsikirjastoja näitä erikoistarpeitansa varten, eikö ole asianmukaista, että valtion varoja käytetään joko yksinomaan tai varsin harvoin poikkeuksin ainoastaan yhteisten kunnallisten kirjastojen avustamiseksi. Minusta tuntuu peräti epäilyttävältä varojen myöntäminen poliittisluontoisille käsikirjastoille. Jos toinen saa avustusta tänään, eikö ole otaksuttavissa, että toinen rientää huomenna pyrkimään osalliseksi samasta edusta, ja eikö ole pelättävissä, että sivistisyhdistysten kauniiseen kaapuun yrittäisivät kääriytyä muutkin yhdistykset kuin työväenyhdistykset.

Suuri valiokunta on korjannut jonkin verran esityksen 8 §:ää. Paras parannus olisi ollut pyrkimään poistaminen. Mutta siedettävä siitä minun kannaltani tulisi, jos sen kaikki numerot suuren valiokunnan ehdottaman muutoksen lisäksi kirjoitettaisiin puolta pienemmiksi.

Tällainen toimenpide tietysti, sen helposti ymmärtää, edistäisi kunnallisen kirjastotoimen kehitystä. Mutta sehän onkin juuri lain tarkoitus. Ne yhdistykset, jotka jäisivät verraten vähäisen valtioavun varaan, voisivat aivan hyvin luovuttaa kirjastonsa kunnille. Näin on tietääkseni huomattavassa määrässä tapahtunut, varsinkin mitä nuorisoseurojen kirjastoihin tulee.

Kun minä tältä kannalta olen asettunut vastustamaan hallituksen esittämää 8 §:ää, ei, se pitäisi käydä esityksestäni ilmi, tämä johdu siitä, että minä olisin kirjastoasiasia kohtaan ynseä tai että se vastalause, jonka olen allekirjoittanut, olisi kirjastoasialle tyly, niinkuin ministeri Ailio äskén väitti.

Siltä varalta, että 8 § kaikista muistui-

tuksista huolimatta hyväksyttäisiin, minä pyydän kiinnittää vielä eduskunnan huomiota erääseen hallituksen suunnitelmaan, joka ainakin minua melkoisesti epäilyttää. Se koskee ehdotusta toimeenpanoasetukseksi, joka on ollut sivistysvaliokunnan nähtävänä esityksen rinnalla. Sekä valtion kirjastotoimikunta että kouluhallitus olivat katsoneet tarpeelliseksi asettaa yhdistyksen kirjastolle valtioavun saamiseksi m. m. seuraavan ehdon: että kirjasto on kirjastotoimiston johtajan ja asianomaisen kirjaston tarkastajan valvonnan ja tarkastuksen sekä, jos kunnassa on kunnallinen kantakirjasto, tämän johtokunnan ohjauksen alainen. Samanlaista tarkastusta ja valvontaa on myöskin Suomen Kirjastoseura pitänyt tarpeellisenä. Hallitus on hyväksynyt saman ehdon, mutta lisää siihen sanat: ellei se — nim. kirjasto — kuulu sellaiselle yhdistykselle, joka on liittynyt johonkuhun kansankirjastolain 2 §:n mukaan kirjastotoimikunnassa edustettuun sivistysjärjestöön. Nämä sanat lienevät tulkittavat siten, että mainittujen sivistysjärjestöjen kirjastot nauttisivat valtioapua oman järjestönsä tarkastuksen varassa. Kunnankirjastoja arvelee hallituskin pitävän viranomaisten toimesta tarkastaa, jotta valtioapu tulisi tarkoituksenmukaisesti käytetyksi ja väärinkäytökset estyisivät. Hallitus luottaa yhdistyksiin. Se ymmärretään. Mutta meille, jotka luotamme kuntiin yhtä paljon ja toisinaan enemmänkin kuin yhdistyksiin, jää hallitus velkaa vastauksen kysymykseen, missä kohdin kunnat ovat osoittautuneet epäluotettaviksi valtionavustuksia käyttäessään, koska niitä on kontrolloitava tarkemmin kuin yhdistyksiä? Eiköhän ehdotusta olisi muutettava, jos ja kun se joutuu vahvistettavaksi.

Ed. Kuusisto: Hallituksen antama esitys kansankirjastolaiksi on luonteeltaan oikeastaan sellainen, että sen olisi luultu saavan osakseen suurempaa kannatusta, kuin mitä se ainakaan valiokunta-asteella ollessaan on saanut. Kirjastoillahan on, kuten lakiehdotuksen perusteluissa jo huomautetaan, aivan keskeinen asema kaikessa kansansivistystyössä. Kirjastothan eivät palvele erikoisesti minkään valtiollisen puolueen erikoisharrastuksia, vaan muodostavat ne osan, vieläpä hyvin tärkeän osan, siitä sivistystyöstä, jota kaikkien puolueit-

ten samoin kuin yksityisten kansalaisten tulisi voimiensa mukaan tukea. Vaikka kirjastojen tarkoituksena on kansan yleisten sivistystarpeiden tyydyttäminen, on tällä lakiehdotuksella jyrkkiäkin vastustajia, kuten sivistysvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseista näkyy. Onpa oikeiston taholta uhattu ehdottaa lakiehdotus kokonaan hyljättäväksi, ellei siihen saataisi kaikkia niitä huononnuksia, joita siltä taholta valiokunnassa on lakiehdotukseen esitetty.

Lakiehdotuksen mukaan tulisi kansankirjastojen keskusjohto vapaiden sivistysjärjestöjen edustajista valitulle toimikunnalle, jonka puheenjohtajana toimisi se kouluhallituksen jäsen, joka hoitaa tämänluontoisia asioita. Kirjastojen keskusjohto on tähänkin asti ollut järjestetty samalla tavalla eikä sitä vastaan ole miltään taholta tietääkseni esitetty moitteita. Oudolta kuuluu senvuoksi väite, että tämän tehtävänsä tyydyttävästi hoitanut kirjastojen keskusjohto nyt ilman muuta tulisi hävittää. Keskusjohdon siirtäminen kouluhallitukselle olisi tavallaan epäluottamuslause maamme vapaille sivistysjärjestöille, joiden kirjastotuntemusta ja asianharrastusta aiheuttomasti hyljeksitään ja vieroksutaan. Samalla se tietäisi muutosta epäkansanvaltaiseen suuntaan. Ei ole näin ollen ihme, jos ehdotettua muutosta on ankarasti vastustettu myöskin kirjallisuuspiirien taholta. M. m. Suomen Kirjastoseuran lausui esityksen tästä kohdasta seuraavaa: „Nykyaikaisen kirjastolaitoksen tehtävä on niin moninainen ja oleellisesti eroava varsinaisesta kouluopetus- ja muusta valitustyöstä, että sen johto ja hallinto voi täysin tehokkaasti valvoa kirjastojen kannattamiseksi lain mukaan myönnettävien melkoisten valtiovarojen tarkoituksenmukaista käyttöä, edellyttäen sangen huomattavaa erikoisasiantuntemusta, mitä tuskin voitaisiin vaatia kouluhallituksen jäseniltä, joilla jotenkin kaikkia inhimillisen elämän aloja käsittelevän opetus- ja valitustyön johdossa ja hallinnossa jo lienee kyllin raskas työtaakka. Kun kouluhallitus muuten toimii osastottain eikä kirjastolaitoksen johtoon ole mitään sellaista ehdotettu, ei edes erikoista kouluneuvosta sitä asiaa hoitamaan, on valiokunnan vaikea käsittää, miten kouluhallituksen ehdotusta ollenkaan voitaisiin toteuttaa.” Näin Suomen Kirjastoseura. Selvää on, että vapaat sivistysjärjestöt aivan yksimielisesti vastus-

tavat kirjastojen keskusjohdon siirtämistä kouluhallitukseen.

Täällä herra sivistysvaliokunnan puheenjohtaja taittoi voimallisesti peistä ajatuksen puolesta, että tämä kirjastojen keskusjohto siirrettäisiin kouluhallituksen käsiin. Kuitenkin on otettava huomioon, että asiaa harkitessa valiokunta-asteella tämä esitys jäi melkoiseen vähemmistöön. Sitähän ei aivan ehjänä kannattanut enää kuin yksi ainoa puolue valiokunnassa, joten minä luulen että eduskunnassakaan ei ainakaan tätä, käsittääkseni melkoista huononnutta, tähän lakiin aikaansaada. Minä luulen, että sivistysvaliokunnassakaan tuskin tämä esitys, että kirjastojen keskusjohto siirrettäisiin kouluhallitukselle, olisi saanut niin suurta huomiota, kuin se siellä sai, ellei kouluhallituksen herra ylijohtaja olisi niin voimallisesti siellä taittanut peistä tässä asiassa. Hän luultavasti katsoi asemansa häntä velvoittavan sellaiseen kannanottoon. Käsitykseni mukaan ei kuitenkaan kouluhallituksellakaan olisi mitään aihetta hylkiä sitä asiantuntemusta, mitä vapailla sivistysjärjestöillä kielämättä on tarjottavana. Kouluhallituksen oma asiantuntemus taasen tulee kyllä käytetyksi, kun ottaa huomioon, että lakiehdotuksen mukaan kouluhallituksen edustaja toimii puheenjohtajana mainitussa toimikunnassa, vaikka sen jäsenet valitaankin eri sivistysjärjestöjen edustajista.

Mutta pääasiallisin vastustus kohdistuu kuitenkin lakiehdotuksen 4 §:ään sellaisena, kuin se oli hallituksen lakiehdotuksessa. Hallituksen perusteluissa mainitaan, josta herra opetusministerikin täällä huomautti, siitä huutavasta epäkohdasta, joka meillä vallitsee siinä, että enemmän kuin kolmas osa maamme kunnista on vailla sellaista kansankirjastoa, joka täyttäisi valtion avustuksen saantiehtot, jotka ovat siksi vaatimattomat, että jokaisen kirjaston ollakseen nimensä arvoinen tulisi nämä ehdot täyttää. Sellaisia kuntia, joilta puuttuu valtion avustuksen saantiin oikeuttava kirjasto, on kokonaista 37 % ja niiden joukossa monta varakasta ja väkiluvultaan suurta kuntaa, kuten myöskin täällä herra opetusministeri lueteli, joten ei voida sitä puolustaa silläkään, että köyhyys olisi aina ollut esteenä kirjaston perustamiselle. Pääasiallisimpama esteenä onkin tietysti vanhoillisuus ja kitsaus. Tällaisen räikeän epäkohdan poistamiseksi esitti nykyinen hallitus, että jokainen kunta

velvoitettaisiin perustamaan ainakin yhden kirjaston alueellaan. Mutta mitä sanookaan sivistysvaliokunnan enemmistö tällaisesta ehdotuksesta. Se lausuu: „Lakiehdotukseen otettua säännöstä, joka velvoittaisi kunnan perustamaan ainakin yhden kirjaston, on valiokunta pitänyt periaatteellisesti arveluttavana ja itse asiassa tarpeettomana, koska kokemus on osoittanut, että kirjasto-toiminta on vapaaehtoisuuden tietäkin kehittänyt verrattain nopeasti.” Minun täytyy myöntää, että minä en täysin käsitä tällaisia perusteluja ja valiokunnan sanonta, että kirjaston perustaminen jokaiseen kuntaan olisi periaatteellisesti arveluttava, on väite, jota minä en tosiaankaan jaksa käsittää. Valiokunnan mielestä ei luultavasti ole mitään periaatteellisesti arveluttavaa siinä, jos kunnassa ei ole kirjastoa, vaan asia muuttuu arveluttavaksi vasta sitten, jos kuntaan saadaan kirjasto. Luultavasti valiokunnan enemmistöön kuuluvat edustajat selittävätkin pian, minkä vuoksi tämä vähintään yhden kirjaston perustaminen jokaiseen maamme kuntaan on periaatteellisestikin niin arveluttava asia.

Minun mielestäni voisi yhtä hyvin sanoa oppivelvollisuuslain hyväksymistä periaatteellisesti arveluttavaksi. Oppipakko on kuitenkin säädetty kaikissa sivistysmaissa oma maamme niihin luettuna. Se tietää sitä, että jokaisen lapsen tässä maassa tulee saada määrätty alkeisopetus, luku- ja kirjoitustaito. Ja minä en ole kuullut tähän saakka kenenkään väittävän, että esim. Suomen eduskunta säättäessään oppivelvollisuuslain olisi tehnyt periaatteellisesti arveluttavan teon. Minä kyllä ymmärrän valiokunnan perustelujen sen osan, jossa väitetään, että kirjaston perustamispakko on tarpeeton, koska kehitys ilman pakkoakin kulkee toivottuun suuntaan. Tosin en voi hyväksyä tätä perustelua, koska se mielestäni on liiaksi optimistinen. Tilastohan osoittaa, että maassamme on lukuisia kuntia, joilla aikaisempina vuosina on ollut valtioapua oikeuttava kirjasto, mutta myöhemmin on ne laskettu rappeutumaan. Kehitys on ainakin osaksi kulkenut kaikkea muuta kuin toivottuun suuntaan ja varmaa on, että me emme yhdessä vuosikymmenessä ilman pakkoa pääse siihen, että kaikissa kunnissa on edes yksi vaatimaton kansankirjasto puhumattakaan siitä, että olisi hyvin kehitetyt ja asianmukaiset kirjastot. Mielestäni ei valtiovalta

saisi jäädä vuosikymmeniksi katsomaan päältä ja odottamaan, mihin tässä asiassa päästään vapaaehtoisuuden tietä. Tätä ei valtiovalta saisi suvaita enempi, kuin se on voinut sallia sitä, että vanhemmat saivat opettaa lapsensa lukemaan tai olla opettamatta. Minun käsitykseni mukaan valtiovalan velvollisuutena on katsoa, että sen kansalaiset eivät ole pakotettuja elämään tietämättömyydessä, kurjuudessa ja siten joutumaan rikoksien ja huliganismin poluille.

Meidän maassamme ei ole sanottavasti sellaisia varakkaita kansalaisia, jotka olisivat niin avokatseisia ja sivistysystävällisiä, että olisivat tehneet lahjoituksia yleisten kirjastojen perustamiseksi. Sellaisia rikkaita mutta muuten sivistysystävällisiä porvareita on löytynyt kyllä muissa maissa. Niinpä esim. Amerikassa jokseenkin kaikki kirjastot ovat yksityisten lahjoittamia ja näistä lahjoittajista siellä on ennen muita mainittava Andrew Carnegie, joka on suuresta omaisuudestaan lahjoittanut kymmeniä kirjastoja joka ainoaan Yhdysvaltain valtioliiton valtioon, vieläpä Englantiin ja muihin maihin. Käsityksensä kirjastosta on Carnegie esittänyt eräässä amerikalaisessa aikakauslehdessä seuraavasti: „Paras lahja, minkä voi antaa kunnalle, on yleinen kirjasto”. Tuhannesta hyväntekeväisyyteen käytetystä dollarista voisi hänen käsityksensä mukaan 999 yhtä hyvin heittää mereen. Pääinvastoin tulee auttaa ihmisiä niin, että he itse voivat auttaa itseään ja se tapahtuu paraiten heidän sivistyksensä kartuttamisella, se on yleisten kirjastojen perustamisella. Kuten sanottu meidän maassamme ei ole niin sivistysystävällisiä kapitalisteja, että olisivat uhranneet likkoja varojaan kirjastojen perustamiseksi. Useimpien porvarien mielestä esim. aseelliset luokka- ja sotilasjärjestöt ovat tärkeämpiä sivistystekijöitä kuin kirjastot. Kirjat ovat meillä myöskin niin kalliita, että esimerkiksi vakavaraisimmilta kansalaisilta puuttuvat yksityiset kirjastot jo tästä syystä kokonaan. Vaikka olisi haluakin kirjojen hankkimiseen niin ei ole varoja, millä niitä ostaisi. Valtion ja kuntien asiana olisi siis tyydyttää ja herättää tätä kansalaistensa lukuhaluja ja sivistystarvetta. Ne varat, mitä tähän tarvitaan, tulevat käytetyksi erinomaisen hyvin. Ne ovat siksi vähäisiäkin, että tässä tämä menot ei voi synnyttää mitään vakavaa vastustusta kirjastoja kohtaan. Jos kunta uhraa

50 p. asukasta kohti vuodessa kunnankirjastojen kehittämiseen, on tämä uhraus niin pieni, että se ei voi synnyttää mitään vakavampaa vastusta, vaikka eräät sivistysvaliokunnan jäsenet uskoivat sen nostavan melkein uuden kapinan. Ovathan kunnat kantaneet miltei nurisematta oppivelvollisuudesta johtuvat, todella suuret kustannukset. Tämä uhraus on tehty siinä toivossa, että nykyinen sukupolvi on toivonut voivansa antaa lapsilleen korkeamman sivistyksen kuin mihin heillä itsellään on ollut mahdollisuus.

Täällä herra opetusministeri jo mainitsi äärimmäisen vasemmiston menettelystä tässä kysymyksessä, joka minunkin mielestäni on sen laatuinen, että se ei kai juuri kestä arvostelua. Heillä on ollut yhtenä päivänä yksi kanta, toisena toinen, mutta useimmiten kuitenkin se kanta, että pakkoa perustaa kirjastoja ei kunnille olisi asetettava. Jos kommunistien kanta olisi ollut johdonmukaisesti toinen, niin sivistysvaliokunnan samoin kuin suuren valiokunnankin mietintö tällä kohden olisi tullut paljon parempi kuin miksi se nyt on tullut. Minä muuten en käsitä mistä tämä kommunistien sivistysvihollinen kanta oikein johtuu, mutta luultava on, että sen kannanoton on aiheuttanut se, että sillä taholla käsitetään, että korkea kansansivistys olisi haitaksi maailmanvallankumouksen asialle ja siitä syystä on kansalaisten sivistyspyrkimyksiä vastustettava. Tosiasiaan kyllä onkin, että kuta korkeampi on jonkun kansan sivistystaso sitä pienemmät mahdollisuudet on siellä kommunistiselle kylvölle; kommunistiset opit menestyvät sitä paremmin kuta alhaisemmalla sivistystasolla jonkun maan väestö on. Sehän on tunnettu asia jokaiselle aikaansa seuraavalle kansalaiselle. Vielä paremmin kommunismi leviää niissä maissa, joissa kansan enemmistö on kerrassaan lukutaidotonta, niin ettei tunne i-tä, vaikka se keppi kourassa vastaan tulisi. Ehkäpä tällainen pelko yleissivistyksen leviämistä, joka uhkaa hävittää maailmankumouksen toivon, onkin saanut kommunistisen eduskuntaryhmän vastustamaan kirjastojen perustamista yhdessä taantumuksellisimman oikeiston kanssa.

Ed. Karjalainen: Kansankirjastolakiehdotus on nyt käynyt läpi valiokuntakäsittelyt ja joutunut eduskuntaan saamaan lopullista muotoa. Kun vertaa suu-

ren valiokunnan mietintöä hallituksen esitykseen, niin täytyy myöntää, että lakiehdotus on joutunut eräissä suhteissa sangen huomattavien muutosten alaiseksi. Onpa koko se periaatekin, jolle hallituksen esitys rakentuu, muutettu toiseksi. Hallituksen esitys on pakkolaki, joka määrää kirjaston perustettavaksi joka kuntaan. Suuren valiokunnan ehdotus sensijaan määrittelee vain ne ehdot, joilla kirjastot saavat valtionapua ja järjestää muuten kirjastotoiminnan niinkuin hallituksen esityskin. Tämä muutos on epäilemättä parannus lakiin, sillä tällä hetkellä, jolloin, niinkuin hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, jatkuva kirjastoharrastuksen leveneminen maassa on huomattavissa, ei ole mitään aihetta säätää pakkolakia arvaamattomine vaikutuksineen. Sensijaan voidaan hyvin jäädä odottamaan tuloksia siitä epäilemättä vielä lisääntyvästä harrastuksesta, jonka valtion tuen lailla vakiinnuttaminen on omiaan synnyttämään. Eräissä suhteissa on kuitenkin suuren valiokunnan ehdotuskin jäänyt muistutuksille alttiiksi ja niihin tahdon tässä n. s. käytännölliseltä kannalta lyhyesti viitata, koska ed. Kukkonen on täällä niitä periaatteelliselta puolelta sangen seikkaperäisesti käsitellyt. Lakiehdotuksen 8 §, joka määrittelee yhdistysten kirjastojen valtioavun perusteet, tekee varmaan käytännössä häiriötä kuntien kirjastoharrastukselle. Voidaan tämän pykälän johdosta ensinnäkin joutua valtion varoilla avustamaan sellaisenkin yhdistyksen kirjastoa, jonka koko toiminta maassa on vähemmän tärkeä ja ehkä suotavaakin. Ja toiseksi saattaa käydä niin, että sellaisen yhdistyksen jäsenet, jonka kirjasto saa valtionavustusta, voivat kunnanvaltuustossa vaikeuttaa kunnankirjaston perustamista, sillä syyllä, että kunnan vähävaraisilta kerättyjä varoja tarvitaan paremmin muihin tarkoituksiin, joten niillä ei tarvitse ruveta ostamaan valtionavustusta kunnankirjastolle, kun sillä ja sillä yhdistyksellä on valtionapua nauttiva kirjasto, joka lain mukaan on kaikkien kuntalaisten käytettävissä. Vielä voi sellaisissa kunnissa, joiden asukasluku on pieni, joutua kunnankirjaston nauttima valtioavustus, jonka saamiseksi kunnan pitää tehdä uhrauksia, ja jonkun yhdistyksen kirjaston saama valtioapu, jota varten yhdistyksen ei tarvitse enää ensinkään uhrata omia varojaan, koska 8 §:n

määräys 50 % kirjallisuuden ostamiseen ja sitomiseen käyttämistään varoista, voidaan hyvin tulkita niin, että se merkitsee kirjastoon jo käytettyjä varoja, nämä avustukset voivat joutua outoon suhteeseen, kun yhdistysten kirjastot voivat saada valtiopapua aina 5,000 markkaan kuntaa kohti, johon määrään pääsevät ainoastaan sellaisten kuntien kirjastot, joissa kunnissa on vähintään 10,000 asukasta, ja niitä on maassamme verrattain vähän. Näin ollen olisi erittäin suotavaa, että lakiehdotuksen 8 § joko kokonaan poistetaan tai ainakin siinä mainittuja avustusmääriä huomattavasti alennetaan.

Toinen muistuttamista ansaitseva kohta lakiehdotuksessa koskee kirjastojen keskusjohtoa. Lakiehdotus määrää sitä varten perustettavaksi erityisen viraston, kirjastotoimikunnan, kouluhallituksen yhteyteen. Tähän kirjastotoimikuntaan tulisi kuulumaan paitsi puheenjohtajaa, jona toimisi eräs kouluhallituksen osastopäällikkö, kuusi henkilöä, jotka edustaisivat sellaisia järjestöjä, jotka toimivat kirjastotoiminnan ja vapaan sivistystyön alalla eri yhteiskuntapiireissä ja kieliryhmissä. Minusta tuntuu, että ei ole vakuuttavasti perusteltu sitä, että erityinen virasto olisi tarpeellinen kirjastotoiminnan keskusjohtoa varten. Päinvastoin tuntuisi luonnolliselta, jos kerran kirjaston päätarkoitus on yleisen oppivelvollisuuden täydentäjänä toimia kansansivistyksen kohottamiseksi, että niiden keskusjohto on saman viraston hoidossa, joka johtaa oppivelvollisuuden toteuttamistakin, nim. kouluhallituksen. Silloin mielestäni ainakin lastenkirjastojen hoito tulisi pätevimpien asiantuntijain käsiin.

Mutta lakiehdotuksen määräykset kirjastotoimikunnan kokoonpanosta eivät myöskään tunnu aivan onnistuneilta. Siinä on jätetty kokonaan syrjään ne järjestöt, jotka lain mukaan tulevat uhraamaan kirjastotoiminnan hyväksi varoja aivan yhtä paljon kuin valtiokin, nim. kunnat, ja siihen sijaan annettu määräysvalta alussa ainakin 4 miljoonaan ja myöhemmin paljon suurempaan summaan nouseviin valtionvaroihin henkilöille, jotka kuuluvat sellaisiin järjestöihin, jotka eivät mitenkään ole aineellisesti velvolliset kirjastotoimintaa tukemaan. Voisihan tietenkin asia olla näinkin, jos sen kautta taattaisiin suurempi asiantuntemus kirjastotoiminnan johdossa tai jos tuottaisi

kovin suuria vaikeuksia kuntien osanoton järjestäminen sanotun toimikunnan kokoonpanoon. Minä ainakaan en näe, ettei kouluhallituksella voisi olla ainakin yhtä suuri asiantuntemus sanotulla alalla, ja toiselta puolen kuntien keskusjärjestöjen kautta voidaan niiden edustajat helposti saada esitetyiksi. Näin ollen olisi mielestäni kirjastotoiminnan keskusjohto uskottava kouluhallitukselle tai ainakin perustettavaan kirjastotoimikuntaan nimitettävä kaksi kuntien edustajaa, joista toinen kaupunki- ja toinen maalaiskuntien puolesta.

Edelläolevan nojalla toivon, että lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä lakiehdotuksen vastaavat pykälät tulevat samaan sellaisen sisällyksen, kuin sivistysvaliokunnan toisessa vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Malmivaara: Kuten hallituksen kansankirjastolakiehdotuksen perusteluista käy selville, on kehitys kirjastotoimen alalla maassamme ollut viime vuosina varsin huomattava. Näin ollen näyttää minusta siltä, ettei meillä tarvita kirjastolakia kehityksen nopeuden lisäämiseksi tällä alalla, mutta tarvitaan sellainen pysyttääksemme ja ohjataksemme ripeää kehitystä terveellä pohjalla. Mikäli nyt hallitus on tätä näkökohdtaa silmälläpitäen kyseessä olevan lakiehdotuksensa laatinut, sikäli on sille epäilemättä annettava siitä tunnustus.

Kirjastotoiminnan ohjaamiseksi oikeaan uomaansa näyttää hallitus erityisesti, ellen erehdy, pitäneen silmällä kahta seikkaa, keskusjohdon oikeaa järjestelyä ja kansankirjastojen kunnallistuttamista. Niin on ollut tehtäväkin. Ilman keskitettyä ja asiantuntevaa johtoa on terve kehitys tällä alalla ajanmittaan mahdoton ja tuskinpa kansankirjastot jaksaisivat säilyttää välttämättömän tasapuolisuutensa, ellei niitä kunnallistutettaisi. Pyrkinessään näihin päämääriin on hallitus siis käsitykseni mukaan lähtenyt juuri sille tielle, jota lainlaidinnan kirjastotoiminnan alalla on kuljetava. Mutta hyviä pyrkimyksiään näissä suhteissa ei hallitus lakiehdotuksessaan kuitenkaan ole mielestäni pystynyt saavuttamaan, vaan on yrityksessään joko joutunut harhaan tai pysähtynyt puolitiehen.

Mitä ensiksikin tulee kirjastotoimen keskusjohdon järjestelyyn, herättää sen järjestely hallituksen ehdotuksessa oikeutettua oudoksumista, vaikkakin hallituksella on

ehdotuksensa tukena johdon tähänastinen väliaikainen järjestely. Hallitus ei ole nähnyt mahdolliseksi uskoa keskusjohtoa tällä alalla kouluhallitukselle, jolle se luonnostaan lankeaisi. Ei sittenkään, vaikka siten olisi saavutettu varsin onnistuneesti johdon yhtenäisyys ja supistettu huomattavasti sen tuottamia kustannuksia. Mikä tähän on syynä? Ei ainakaan se, mitä joillakin ta-
hoilla on sellaiseksi väitetty, nimittäin kouluhallituksen kykenemättömyys tähän tehtävään. Kun mainittu keskusvirasto kerran kykenee ohjaamaan maamme varsin huomattavalle tasolle kehittyntä koululaitosta kirjastoineen kaikkineen, voinee se sentään hankkia itselleen tarpeellista asian-
tuntemusta myöskin kansankirjastojen hallinnon ja hoidon alalla ja kehittää menestyksellisesti edelleen nuorta kirjastoliikettämme. Kouluhallituksen syrjäyttämiseen lieneekin vaikutin etsittävä aivan toisaalta. Eihän vain kenkä puristane siitä, ettei kouluhallituksessa ole ainoaakaan sosialidemokraattia? Ja lieventävänä asianhaarana ei nähtävästi pidetä sitäkään, että kouluhallitus on tunnetusti kiitettävällä harrastuksella pitänyt huolta juuri työväestön sivistystarpeista.

Kansankirjastojen kunnallistuttamispyrkimyksessään on hallitus lakiehdotuksessaan pysähtynyt kohtalokkaasti puolitiehen ottaessaan esitykseensä siihen sisältyvän 8 §:n, joka oikeuttaa kunnankirjastojen ohella valtioavun saantiin myöskin yhdistysten kirjastot. Kirjastoliikkeen kannalta katsoen pidän tätä hallituksen mielestäni vastahakoista kumarrusta yhdistyksille vähemmän harkittuna tekona. Jos valtion varoilla käydään kartuttamaan erinäisten yhdistysten yksipuolisia kirjastoja, jäävät kunnain kirjastot, joita hallitus aikoi käydä kehittämään oikein pakkovoimin, viettämään kituvaa elämää ja kirjastoliike maassamme suuntautuu edelleen syrjäuomiin.

Sivistysvaliokunta ja samoin suuri valiokunta ovat huomattavasti parantaneet hallituksen ehdotusta poistamalla siitä pakkomääräyksen, joka käytäntöön sovitettuna olisi epäilemättä voimakkaasti hidastuttanut kirjastotoiminnan kehittämistä kunnissamme ja ollut siten periaatteellisesti arveluttavaa, melkein pä ennemminkin. Oikeaan osuuneena pidän myöskin kuntaa kohtaan tulevan avustuksen alentamista 20,000 markaksi, vaikkakin olisin suonut mainitun mak-

simimäärän jonkun verran vaihtelevan kuntien asukasluvun mukaan. Valitan kuitenkin sitä, että mainittujen valiokuntain enemmistöt ovat, pysyttämällä entisellään hallituksen ehdotuksen 1, 2 ja 8 §:t, tehneet minun kannaltani mahdottomaksi tämän lain hyväksymisen. Suuren valiokunnan anteliaisuus, jota osoittaa sen kansankirjastolain 4 §:ään tekemä lisäys, ei myöskään erityisesti suosittele enää tätä lakia, vaan lähentelee jo huvittavaisuudessaankin ed. Åkerblomin vastalauseeseen sisältyvää ehdotusta, että kunnat saisivat erinäisissä tapauksissa valtioavustusta kirjastoilleen 125 % niiden todellisista menoista. Arveluttavia ovat myöskin lakiehdotukseen sisältyvät kirjastonhoitajien palkkaus- ja eläkemääräykset, joista viimeainittu on sivistysvaliokunnan lisä, arveluttavia niille veronmaksajille, joiden rivit nykyisen hallitus suunnan vaikutuksesta todennäköisesti yhä harvenevat.

Vaikkakin olen näin joutunut käsiteltävänä olevaa kirjastolakiehdotusta pitämään onnistumattomana, jollei siihen vielä saada nyt koskettelemisiani kohdissa muutoksia aikaan, annan kuitenkin kernaasti tunnustukseni tehdyille yritykselle ja myönnän meillä odotettavan tänä yleisen tapainturmeluksen aikana kirjastolakia, joka avaisi varsinkin nuorisollemme kautta maan ovet hyvään kirjastohuoneeseen ja hyvän kirjan ääreen.

Ed. Lehtinen: Täällä ovat ed. Kukkonen ja ed. Malmivaara erittäin perusteellisesti ja asiallisesti selittäneet sen kannan, jonka minäkin katson tässä asiassa oikeaksi ja oikeaan vieväksi. On kuitenkin vielä yksi seikka, johon pyytäisin puolestani muuttamalla sanalla kosketella. Se on nimittäin tuo kirjastonhoitajain palkkaus. Se näyttää hyvässä uskossa jätetyn niin korkeaksi, että se vastaisi yläkansakoulunopettajain palkkaa. Mutta sellaisissa kirjastoissa, joissa on työtä verraten vähän, palkka voitaisiin siitä huolimatta asettaa vakinaiseksi ja kohtuuttomaksi työmäärään nähden. Olisin sitä mieltä, että palkan määrääminen jätettäisiin kokonaan kunnanvaltuuston asiaksi. En usko sen ollenkaan tuottavan mitään haittaa kirjastotoiminnalle, vaan päinvastoin voisimme senkin rahamäärän, joka näin kohtuuttomasti tulisi kirjastonhoitajan palkaksi, käyttää itse kirjastotyön hyödyksi.

Ed. M. Lehtonen: Käsittelyn alaisena oleva lakiehdotus näkyy, samoin kuin äsken käsittelyn alaisena ollut lastentarhoja koskeva laki, synnyttävän, paitsi suuria mielipiteiden eroavaisuuksia, myöskin koko lailla pontevan käsittelyn. Olen pannut merkille, että monet kansan poliittiselle ja taloudelliselle elämälle sangen tärkeät kysymykset on useinkin sivuutettu tavattoman keveällä kädellä, kun sensijan useat toisarvoiset asiat käsitellään sellaisella vakavuudella ja tarmolla, ikäänkuin niistä riippuisi koko kansan elämä ja kuolema.

Vaikkakin olen kirjastoasian ystävä, uskallan sanoa tämän vastoin herra opetusministerin mielipidettä — muuten, sivumennen sanoen, oli mielenkiintoista kuulla herra opetusministerin lausunto Neuvosto-Venäjän kirjasto-oloista; tapahtui kai ensimmäisen kerran, että sosialidemokraatti tunnustaa Neuvosto-Venäjällä harjoitettavan jotakin muutakin kuin diktatuuria; ed. Kuusiston lausunto taas on sellainen, että se on jätettävä aivan omaan arvoonsa — niin, vaikkakin olen kirjastoasian ystävä ja olen verraten paljon itse joutunut käyttämään kirjastoa hyväkseni, olen kuitenkin sitä mieltä, että köyhälle väestölle on ensiksi saatava riittävästi työtä ja leipää sekä vakava taloudellisen elämän pohja, ennenkuin ryhdytään toimenpiteeseen, jonka tarkoituksena on pakottaa ihmiset, myös kaikkein köyhimmät, kustantamaan ja ylläpitämään kirjastoja. Koska minä sivistysvaliokunnassa asetuin sille kannalle, että kirjastotoiminnassa ei pakkoperiaatetta olisi otettava käytäntöön, saanen tässä yleiskeskustelussa omistaa huomiota pääasiassa tähän kysymykseen.

Kaikki ne, jotka ovat puoltaneet hallituksen edustamaa kantaa, jonka mukaan jokaisen kunnan olisi perustettava ja ylläpidettävä ainakin yksi kansankirjasto, ovat pitäneet tätä kysymystä jonkinlaisena sivistystyön ratkaisevana tekijänä. On lähdetty siitä periaatteesta, että kansankirjastot ovat välttämättömiä koulutus- ja sivistystyössä, sekä että vapaa toiminta tällä alalla on enemmän tai vähemmän merkityksentöntä. Selvitellessäni itselleni kysymystä olen tullut siihen tulokseen, että valistustyö on monta vertaa paremmissa käsissä silloin, kun sitä johtavat henkilöt, jotka aatteellisen innostuksensa elähyttämistä vapaaehtoisesti ryhtyvät kirjastoja perustamaan, kuin siinä tapauksessa,

että lain avulla pakotetaan sivistystyölle usein ehkä vihamielisetkin ainekset hoitamaan asiaa, johon heillä ei suinkaan ole vähintäkään halua.

Toisena asiaan vaikuttavana seikkana on huomioonotettava se, että se valistustyö, mitä nämä kaikelle valistukselle vihamieliset ainekset harjoittavat, tuottaa samanlaisia tuloksia kuin pukin vartijanaolo kaali-maassa. Se olisi t. s. samaa, kuin sitoa juuri se kansanosa, joka olisi halukas hyviä kirjoja viljelemään, ja siis sen parempi osa, entistä lujemmin vuosisataisiin ennakkoluuloihin. Omalta kohdaltani en ole tahtonut olla myötävaikuttamassa asian ohjaamisessa tällaiseen uomaan.

Uskon, että kirjastotyön ollessa vapaaehtoista, se vaikuttaa valistustyön ohjaamiseen vapaamieliseen suuntaan. Olen tullut huomaamaan, että kirjaston käyttäjiä on pääasiassa kahdenlaisia. On sellaisia, jotka käyttävät kirjastoja vain ajanvietteekseen. Tällaiset lukijat vain aniharvassa tapauksessa saavat lukemisestaan mitään uusia herätteitä, koska lukuhaltua ylläpidetään vain ulkokohtaisten seikkojen avulla. Ryöväri-, salapoliisi- ja kaikenlainen sensationikirjallisuus on tällaiselle lukijalle enemmän haluttua. Tällaisiin nähden on siis jo syytä asettua empivälle kannalle, kun kysymykseen tulee kirjastotoiminnan kehittäminen pakollista tietä ja kaikkein vähimmäisen syytä ajatella näistä aineksista syntyvän itsenäisiä ja harkitsevia toimintahenkilöitä. Luulen, että useimmissa tapauksissa tällainen lukeminen ehkäisee ja kuolettaa kaiken syvällisemmän ajattelun jo siitä syystä, että aivojen toiminta ei pääse niin ollen kehittymään voimakkaaksi. Toinen osa kirjastoja käyttävistä lukijoista, muuten suurena vähemmistönä, on sellaista, joka todella haluaa ammentaa itselleen tietoja kirjallisuuden avulla. Kun kysymystä lähdemme ratkaisemaan, niin mielestäni onkin juuri näiden lukijoiden tarpeen tyydyttäminen ratkaisevana tekijänä, mille kannalle oikeastaan on asetuttava. Ottaessani lähtökohdakseni työväenluokan parhaimpain ainesten sivistystarpeen ja mihin uomaan sitä olisi ohjattava, en voi missään tapauksessa hyväksyä sellaista mielipidettä, jonka mukaan tämä sivistystyö jätetään taantumuksen käsiin. Se merkitsisi sitä, että kansan sivistys noudattaisi yksipuolisesti niitä tarkoituksiperiä, joita porvariston taantumusmieliset ainekset toivovat. Varsinainen

sosialistinen tieteisopillinen kirjallisuus, kuten materialistista historiankäsitystä, marxilaista taloustiedettä, Marxin y. m. suurten köyhälistönajattelijain elämäntyötä käsittävä kirjallisuus ei silloin löytäisi sijansa kansankirjastoissa. Muutamat työväen sivistystyölle vihamieliset ovat pakollisuutta puolustaessaan viitanneet siihen, kuinka jo monella paikkakunnalla työväki ja yleensä vapaamieliset ainekset ovat kirjastotoiminnassa osallisina. Tämä ei mitään todista, sillä jos tähän lakiehdotukseen sisällytetään pakollisuus, se silloin tulisi vaikuttamaan vain sellaisilla paikkakunnilla, missä kirjastoa ei ennestään jo ole olemassa ja sellaisella paikkakunnalla siis vallitsevat olot yksinään määräävät tämän kannan. Niinkuin huomaamme, eivät ainakaan työtätekeviä koskevat valistukselliset seikat ollenkaan puhu pakollisuuden puolesta. Lopuksi luulen olevan tarpeellista kiinnittää huomiota siihenkin, että harvaan asutuilla seuduilla ei kirjastotoiminta tuota sellaista hyötyä, kuin väestörikkaammilla paikkakunnilla ja vielä vähemmän, jos se jätetään pakolliseksi. Kirkonkylän keskikohtaan sijoitettu kirjasto tulee palvelemaan etupäässä kirkonkylän intelligenssin s. t. s. papin, nimismiehen, tohtorin y. m. perheitä. Kauempana asuvien sivukylän raatajien sivistystarpeita ei tällainen kirjasto suinkaan voi palvella. Paitsi näitä esille tuotuja näkökohtia on asialla vielä taloudellinenkin puolensa. On tavattoman vaikeata ajatella vähävaraisten kuntien asukkaiden rasittamista lisämenoilla sellaisena aikana, jolloin ei vielä ole toteutettu kokonaan oppivelvollisuuslakiakaan. Ensin tulee pyrkiä siihen, että oppivelvollisuuslaki toteutetaan kaikessa laajuudessaan sekä opetetaan kansa kokonaisuudessaan lukemaan sekä myös käsittämään tuon lukemansa, ennenkuin ryhdytään pakkokeinoin kaikkialle perustamaan kirjastoja, jotka tämän pakon johdosta useassa tapauksessa eivät paljonkaan tule hyödyttämään työtätekeviä kansankerroksia työväenluokan näkökannalta katsoen. Kun lakiehdotus suuresta valiokunnasta palattuaan sisältää vapaaehtoisuusperiaatteen, siis saman, mille sivistysvaliokuntakin asettui, en voi muuta kuin tyydytyksellä merkitä tämän seikan. Mitä sitten tulee lakiehdotuksen muihin kohtiin, on niihin tilaisuus palata yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Tervo: Minä en aikunut pyytää puheenvuoroa, mutta nähtyäni, että ed. Malmi-

vaara teki sen, niin kaiken varalta pyysin minäkin. Minä pyydän ensinnä saada mainita ajatuksenani, että minä en erehtyne olettaessani, että kaikki ne kansalaiset, jotka vilpittömässä mielessä ovat olleet mukana niin sanotussa vapaassa kansanvalistustyössä, ovat tunteneet tyydytystä hallituksen lakiesityksen johdosta, jonka tarkoituksena on saattaa kansankirjasto-olot paremmalle kannalle, enemmän tarkoitustaan vastaavalle kannalle, kuin mitä ne nyt tällä kertaa ovat. Tämä joukko on ehdottomasti tuntenut tyydytystä hallituksen lakiehdotuksen johdosta. Samaa voitane sanoa niistäkin, jotka eivät ole ottaneet aktiivisesti osaa tuohon työskentelyyn, mutta ovat myötemielisesti ja ennakkoluulottomasti seuranneet sivusta tuota työskentelyä. Ne kansalaiset, ne kansanryhmittä taas, joihin minäkin kuulun, jotka ovat koko ikänsä eläneet kansan syvimpien pohjakerrosten keskuudessa, siellä syntyneet ja kasvaneet, joille koulujen ovet ovat olleet joko kokonansa tai suurimmalta osalta suljetut, joiden on pitkin ikäänsä täytynyt kärsiä tietojen ja heidän ulottuvillensa yltävien tiedonlähteiden puutetta, jotka ovat saaneet elää lähes tietorajojen ulkopuolella, ovat tunteneet suoras-taan kiitollisuutta hallitusta kohtaan sen antaman nyt kysymyksessä olevan lakiehdotuksen johdosta. Osoittaahan kysymyksessäoleva lakiehdotus hallituksen taholta sangen pitkälle menevää ymmärtämystä ja myötätuntoa kansan henkisten tarpeiden tyydyttämistä koskevassa asiassa. Yrittäähän hallitus ikäänkuin korjata useiden edellisten hallitusten sangen raskaita laiminlyöntejä tämänluontoisissa kysymyksissä. Sitä valitettavampaa onkin, että asia, tämä minun mielestäni tärkeä asia, ei ole saanut yhtä suurta ymmärtämystä ja myötätuntoa edes suuren valiokunnan taholta. Ne, jotka tuntevat sivistysvaliokunnan kokoonpanon — sivistysvaliokuntahan tätä on alustavasti käsitelty —, eivät ole siltä kai odottaneetkaan sen enempää tässä asiassa, kuin mitä sieltä on saatu. Muodostaahan sivistysvaliokunnan enemmistön opettajisto ja papisto, joiden — pyydän anteeksi — joiden kummankaan ammattikunnan harrastuksia n. s. vapaassa kansanvalistustyössä ei voida arvioida kovin korkeiksi eikä ole koskaan voitu sitä tehdä. Minä myönnän, että kiitettäviä poikkeuksia yksilöihin nähden on olemassa, mutta nämä poikkeukset ovat niin harvalukuisia, etteivät ne kykene saamaan valoisampaa väriä näiden ammattikuntien osalle,

kun on kysymys kansan pohjakerroksia tarkoittavasta kansanvalistustyöstä.

Kun minä tässä nyt tein näin raskaan syytöksen kahta valistusalaalla työskentelevää ammattikuntaa kohtaan, niin arvoisan puhemiehen luvalla saanen minä pari sanaa lausua tuon raskaan syytökseni perusteluiksi ja ikäänkuin heidän puolustukseksi tätä ankaraa lausuntoani vastaan ainakin pappeihin nähden.

Arvoisista edustajista ainakin useimmat muistanevat, että muutamia vuosia takaperin vietettiin Turussa hovioikeuden 300-vuotisjuhlaa. Siellä eräs juhlapuhuja teki kysymyksen puhujan paikalta: mitkä seikat, mitkä asiat vaarallisimmin järkyttävät tämän maan oikeusperusteita, ja hän vastasi: pyrkimys yleiseen hyvinvointiin, pyrkimys kansanvaltaan ja pyrkimys yleiseen sivistykseen. Nämä olivat hänen käsityksensä mukaan kaikkein vaarallisimmat seikat, jotka järkyttävät maan oikeusperusteita. Minä näen joidenkin siellä nauravan. Minä pyydän, lukekaa ne juhlapuheet. (Ed. Hahl: Kyllä ne tunnetaan!) Minä siltä varalta, että joku edustajista ei sattuisi muistamaan, kuka oli tämä juhlapuheen pitäjä, mainitsen, että se oli tämän maan arkkipiispa. Tämän käsityksen mukaan meillä kansakoulunopettajat, kansanopistojen, vapaaopistojen y. m. niihin verrattavien oppilaitosten opettajat ja johtajat olisivat vaarallisimpia anarkisteja. Tämä ammattikuntahan siellä virallisessa valistustyössä on huomattavimpana tekijänä ja heidän työnsä tulisi noin huomattavassa määrässä — tämän juhlapuhujan puntarilla arvioituna — vaikuttamaan järkyttävästi maan oikeusperusteisiin. Minä mainitsen tämän vain sentakia, että kun maamme ylimmäisellä papilla on tämänlainen käsityskanta valistustyöstä, niin olisihan kovin naiivia odottaa toisilta papeilta toisenlaista katsontokantaa. No niin, se riittääköön asian tästä puolesta.

Merkillisintä minusta on se, että sivistysvaliokunta täällä perusteluissaan osoittaa ymmärtävänsä kirjastojen suuren tarpeen. He ymmärtävät, että kansakouluopetuksen yleistäminen, työväenopistojen, vapaaopistojen, kansanopistojen työn laajentuminen — minä lisäisin tähän vielä kerhotyönkin, mikä siivittyy nyt ja pyrkii kaikille aloille —, tämän kaiken on valiokunta ymmärtänyt sellaisena tekijänä, että kirjastojen tarve

suurenee. Olisi nyt luullut, että sivistysvaliokunta — jaa, no en minä tahdo puhua sivistysvaliokunnasta sen enempää — mutta että suuri valiokunta olisi tullut perusteiden mukaiseen johtopäätökseen. Mutta näin se ei ole tullut. Se on tullut samaan johtopäätökseen kuin sivistysvaliokuntakin. Sivistysvaliokunta lyö oleellisesti pohjan pois hallituksen esitykseltä eräässä tärkeimmässä kohdassa, tarkoitan tätä 4 §, jonka mukaan kunnat olisivat tulleet velvoitetuiksi perustamaan edes yhden kirjaston. Täällä opetusministeri luetteli joukon kuntia, joissa ei ole kirjastoa tai on jonkun huoneen nurkassa kasa kirjoja, joita kuitenkin ei voida pitää kirjastona. Minä pyydän saada tähän lisätä, että useimpien opetusministerin mainitsemien kuntien köyhyydestä, vähävaraisuudesta ei voida puhua. Niissä veroäyrin hinta vaihtelee siinä 3—7 markan välillä ja se ei osoita kuntien vähävaraisuutta. Merkillisintä onkin, että juuri vähävaraiset kunnat ovat pyrkineet perustamaan ainakin yhden kirjaston. Varakkaammat kunnat eivät ole perustaneet. Olisiko tämä nyt käsitettävä sillä tavalla, että niissä kunnissa on kunnan asiain hoito sellaisissa käsissä, jotka syystä tai toisesta eivät tunne kirjastojen puutetta, on itsellä kirjasto tai eivät tunne tarvitsevansa kirjastoa ollenkaan? Molemmat seikat voivat siihen vaikuttaa. On vain harvoja köyhiä kuntia maassamme, joissa ei ole kirjastoa, ainakin jonkinmoinen kirjasto, jopa sellainen, että se on saanut valtionavustustakin. Eräät kirjastomiehet, jotka ovat sanoneet suosivansa kansankirjastokysymystä, ovat selittäneet, että jos tuo kuntia velvoittava kohta säilytettäisiin lakiehdotuksessa, se tekisi kirjastokysymyksen liian epäpopulääriksi. Näiden kirjastomiesten mielestä tällaiset kunnat, joita täällä opetusministeri mainitsi, ovat tarpeeksi populäärejä. Se on minusta enemmän kuin outoa. Kun lisäksi otetaan huomioon suuren valiokunnankin ehdotuksessa se puoli, että vähävaraisille kunnille ehdotetaan paljon korkeampi avustus kuin kohtalaisissa varoissa oleville kunnille, niin menee lopultakin pohja kokonansa pois vastustajien siltä väitteeltä, että he tahtovat säästää heikkoja kuntia siltä rasitukselta, jonka tämä velvoittava pykälä kunnille tuottaisi.

Ed. Malmivaaralle sananen. Minä en näe, onko hän vielä täällä, vai menikö hän valittavasti pois. Minä pyydän onnitella ed.

Malmivaaraa. Hän on onnistunut kyllä lampaan varjelemaan maalliselta turmelukselta, sillä 13,000 asukasta käsittävässä Kiuruveden kunnassa ei toki Jumalan kiitos ole ainoatakaan kirjastoa ollut koskaan. Ja minä ymmärränkin, että ed. Malmivaara on nähnyt vaaran tässä pakkopykälässä. Jos tuo olisi saatu sisään lakiehdotukseen, niin kuinka silloin olisi käynyt ed. Malmivaaran lampaiden. Maallinen turmelus näiden kirjastojen muodossa olisi tunkeutunut Kiuruveden kunnankin rajojen sisäpuolelle. Sen mikä silloin olisi kiuruveteläiset perinyt, minä jätän arvoisain edustajain itsensä arvioitavaksi. Minä en siitä tahdo mennä vetämään johtopäätöksiä.

Sitten minä vielä pyydän saada kuluttaa hetkisen aikaa tämän kysymyksessä olevan lain 8 §:n johdosta tehtyihin hyökkäyksiin. Minä olen koko pienen ikäni lii uskellut niissä piireissä, joiden ainoana valistuslähteenä ovat olleet erilaiset yhdistysten kirjastot ja minä voin vakuuttaa, että ne ovat tositarpeen synnyttämiä. Kirjastot monille köyhille yhdistyksille, olivatpa ne minkä puolueen tai minkä laitoksen perustamia tahansa, ovat niin kalliita laitoksia, että niitä eivät köyhät yhdistykset ole perustaneet huvin vuoksi. Mutta ne pienet kirjastot ovat tositarpeen esille pusertamia. Moni sellainen, joka on tuntenut kärsivänsä tiedon puutetta, on viimeisistään kolikkonsa kopistanut, silloin kun on ollut kysymys varojen hankkimisesta kirjastoille. Ja minä uskallan vakuuttaa, että niin pian kuin kunnallinen kirjastotoiminta levittää siipensä niin laajaksi, että ne syyt, ne tarpeet, jotka yhdistysten kirjastot ovat esille pusertaneet, ovat poistuneet, niin nämä kirjastot eivät tule tarpeettomina rasittamaan enää ketään. Ne tulevat jäämään joko yhdistysten käsikirjastoiksi, joita ei silloin ole syytä hoitaa sillä tavalla, että ne aina pääsisivät edes osallisiksi valtion avustuksesta. Saattaa olla niinkin, että ne liitetään kuntien kirjastoihin. Eivätkä ne missään tapauksessa tule olemaan rasituksena valtiolle sen jälkeen kuin kunnallinen kirjastotoiminta on päässyt kohoamaan sille tasolle, että niiden tarvis on poistunut. Täällä eräs edustaja, en muista kuka hän oli, mainitsi ohimennen, mitenkä huonoissa käsissä eräissä paikoin nämä yhdistysten kirjastot usein ovat. Jos porvaripuolueiden järjestöissä on kirjastojen hoito niinkin huonoissa käsissä, niin

valitettava asiahan se on. Mutta minä vakuutan, että työväestön järjestöjen kirjastot eivät ole niin huonoissa käsissä. Ja siltä kannalta minä olen ottanutkin tämän asian. Mutta jos ne niin huonossa hoidossa ovat, niin silloinhan ne eivät myöskään pääse osallisiksi valtion avustuksesta. Minun mielestäni on tämä 8 §:n muodossa uhkaava yhteiskunnallinen vaara niin pieni, että sitä ei olisi minun käsitykseni mukaan maksanut vaivaa merkitä eduskunnar pöytäkirjoihin.

Kun yksityiskeskustelussa, jos näkee sen tarpeelliseksi, voi lakiehdotuksen yksityiskohdista lausua ajatuksensa, niin minä jätän lopun siksi.

Ed. Mantere: Suomen eduskunta on pitkät ajat ja varsinkin sen jälkeen, kun maamme tuli itsenäiseksi, osoittanut ilahuttavaa suopeutta ja ymmärtämystä sitäkin sivistystyötä kohtaan, jota on totuttu sanomaan vapaaksi kansansivistystyöksi, osoittanut ymmärtävänsä vapaan kansansivistystyön suuren tärkeyden, sen merkityksen koko kansamme sivistyskehitykselle, sen taloudelliselle, sen yhteiskunnalliselle ja lopuksi myöskin valtiolliselle hyvinvoinnille. Eduskunta on osoittanut tätä ymmärtämystään ennen kaikkea siten, että se on myöntänyt hyvin huomattavia rahamääriä tämän työn tukemiseksi, rahamääriä, jotka vuosi vuodelta ovat tuntuvasti tulleet koroituiksi. Kulumassa olevana vuotena käytetään näihin tarkoituksiin jo yli 11 milj. markkaa. Ja kun mainitsen, että vuonna 1922, siis 5 vuotta aikaisemmin, oli näihin tarkoituksiin myönnetty määräraha vain 4 1/2 milj. markkaa, niin näemme tästäkin, mitenkä myös ja erikoisesti juuri viimeisinä vuosina eduskunta on pyrkinyt saattamaan vapaan kansansivistystyön taloudellisesti sellaiseen asemaan, että se voisi vastata tarkoitustansa. Viidessä vuodessa on tähän tarkoitukseen myönnetty rahamäärä korotettu siis enemmän kuin kaksinkertaiseksi.

Mutta eduskunta on toisellakin tavalla tahtonut tukea vapaan kansansivistystyön kehitystä; se on ajan kypsyttyä säätänyt tätä työtä varten välttämättömät lait. V. 1925 eduskunta sääti lain kansanopistojen valtioavusta ja seuraavana vuonna samanlaisen lain työväenopistojen valtionavusta. Näitten lakien varassa mainitut opetuslaitokset, jotka suorittavat erittäin tärkeitä

työtä vapaan kansansivistystyön edistämiseksi, ovat saatetut pysyväisesti, mitä erikoisesti taloudelliseen puoleen tulee, vakavalle pohjalle. Siihen saakka riippui näitten laitosten taloudellinen kannatus valtion puolelta joka vuosi erikseen tulo- ja menoarvion yhteydessä tapahtuvista päätöksistä. Sen jälkeen kun nämä lait tulivat voimaan, on näitten laitosten taloudellinen valtion tuki nyt lain säännöksillä pysyväisesti turvattu.

Mitä erityisesti kansankirjastoasiaan tulee, niin on eduskunta tässäkin kohden osoittanut huomattavaa suopeutta ja ymmärtämystä. Se on vuosi vuodelta koronnut sitä määrärahaa, jonka varassa valtion kirjastotoimintaa on hoidettu. V. 1922 oli määräraha ainoastaan 495,000 markkaa, mutta sitä on joka vuosi aina jossain määrin korotettu, niin että se tänä vuonna nousee 1,400,000 markkaan. Valtion näinkin runsaasti tukemana ovatkin kirjastolomme ilahuttavasti edistyneet. Muutamassa vuodessa on valtion avustamien kirjastojen lukumäärä kohonnut erittäin huomattavassa määrässä ja kirjasto-oloissamme on alkanut näkyä todellakin edistyksen ilahuttavia merkkejä. Kuitenkin on myönnettävä, että meidän maassamme kirjastoasiat ovat vieläkin paljon jäljellä siitä, mille ne on voitu saada kehitetyiksi muutamissa muissa suurissa läntisissä sivistysmaissa, ja niinkuin herra opetusministeri täällä huomautti, muissa pohjoismaissa on kirjastotoiminta kehitetty paljon pitemmälle, kuin mihin meidän maassamme on toistaiseksi päästy. Tätäkään kysymystä ei voida kuitenkaan saada täysin onnelliseen ratkaisuun, ellei säädetä nimenomaista lakia kansankirjastojen avustamisesta valtion varoilla ja niiden toiminnan yleisestä järjestämisestä. Ja sen jälkeen kun eduskunta on säätänyt lait kansanopistoista ja työväenopistoista, onkin tullut mielestäni aika saada myöskin kirjastoasia lainsäädännöllä vakaannutetuksi.

Tähänastista kehitystä on haitannut ennen kaikkea valtion avustuksen epävakaisuus. Kansankirjastoille annettavien avustusten suhteellinen suuruus on kyllä ollut määrätty eduskunnan 7 vuotta takaperin hyväksymissä jakoperusteissa, mutta niiden lopullinen määrä on aina ollut riippuvainen eduskunnan kunakin vuonna tulo- ja menoarvion ottaman määrärahan suuruudesta.

Tästä on ollut seurauksena, että usein on ollut pakko poiketa niistä perusteista, jotka eduskunta aikaisemmin on hyväksynyt ja joiden mukaisesti oikeastaan kirjastotoimi olisi ollut järjestettävä. Että tällainen menettely ei ole ollut onneksi kirjastoasian kaikinpuoliselle kehittämiselle, sen ymmärtää jokainen. Se on aiheuttanut monenlaisia häiriöitä ja ennen kaikkea alinomaista epävakaisuutta. Ymmärtää hyvin, ettei kirjastotoimikunta ja kirjastotoimisto tämän takia ole voinut päästä niihin tuloksiin, kuin mihin se olisi päässyt, jos varoja olisi aina ollut niin paljon, kuin näiden jakoperusteiden mukaan olisi pitänyt olla käytettävänä.

Tästä epävakaisuudesta ja epämääräisyydestä ei ole tietenkään mahdollista päästä muuten kuin siten, että asia järjestetään pysyväisillä lainsäädännöksillä. Lain tarpeellisuus on siis ilmeinen. Mutta on tietenkin erittäin tärkeätä, että laki myös sisältönsä puolesta kaikissa kohdin tulee tarkoitustaan vastaava. Mielestäni niin hyvin hallituksen esitys kuin nyt suuren valiokunnan ehdotus useissa kohdin on sellainen, että se voidaan hyväksyä ja että säännökset tulevat todellakin edistävästi vaikuttamaan kirjastotoimen kehitykseen maassa.

Mutta niinkuin eräät muutkin puhujat, niin minäkin olen sitä mieltä, että lakiehdotus sellaisena, kuin se nyt eduskunnalle esitetään, ei kaikissa kohdissaan ole onnistunut, vaan kaipaasi välttämättömästi korjaamista. Sellaisia kohtia on minunkin mielestäni ensinnäkin lakiehdotuksen kaksi ensimmäistä pykälää, jotka sisältävät säännökset kirjastotoimen johdosta. Niinkuin täällä on huomautettu ja niinkuin edustajat hyvin tietävät, suuren valiokunnan ehdotus sisältää säännöksen, että nykyinen keskusjohto kirjastotoimikuntineen ja kirjastotoimistoinen säädettäisiin lailla pysyväiseksi. Kouluhallitus aikoinaan, silloin kun sen oli annettava lausunto tästä ehdotuksesta, asettui toiselle kannalle ja puolestansa ehdotti, että kirjastotoimen johto uskottaisiin sen huostaan. Kouluhallituksen mielestä olisi nyt, kun kirjastotoimi lailla vakaannutetaan, tämän sivistystoiminnan johto siirrettävä nykyiseltä kirjastotoimikunnalta kouluhallitukseen, jonka välittömään yhteyteen siten kirjastotoimisto olisi yhdistettävä. Tämä ehdotus mielestäni on oikeaan osunut, ja tahtoisin sen puolesta esittää eräitä näkö-

kohtia, osittain kyllä samojakin, joista täällä jo on lyhyesti huomautettu.

Ensinnäkään ei yleiseltä hallinnolliselta kannalta ole mielestäni suotavaa nyt perustaa ja lailla vakiinnuttaa uutta keskustelintä yhtä ainoaa itsessään kylläkin tärkeätä, mutta kovin rajoitettua hallinnonhaaraa varten. Tällainen hallinnon hajottaminen ei ole minun käsitykseni mukaan sopusoinnussa meillä vallallaolevan hallintojärjestelmän kanssa. Enkä minä voi pitää sitä missään suhteessa tarkoituksenmukaisena. Mutta erikoisen keskustelimen perustaminen juuri kirjastotoimintaa varten on sitäkin tarpeettomampaa, kun on olemassa keskusvirasto, jolle tämän toiminnan johto ja valvonta luonnostaan kuuluu. Kouluhallituksen hoivissa on paitsi varsinainen koulutoimen myös vapaan kansansivistyksen yleinen johto. Tässä sivistystyössä on kirjastoilla tärkeä, ajan oloon yhä tärkeämpi merkitys. Kirjastot täydentävät oleellisissa kohdissa sitä työtä, mikä muissa laitoksissa, kansakouluissa, kansanopistoissa, työväenopistoissa, opintokerhoissa kansansivistyksen kohottamiseksi suoritetaan, ja niiden vaikutus tulee sitä tehokkaammaksi, mitä elimellisempään yhteyteen ne saatetaan muuhun sivistystoimeen. Asiain hoidolle on muutoinkin ilmeiseksi eduksi, että koko vapaan sivistystyön yleinen johto on keskitetty samalle keskusvirastolle. On myös otettava huomioon, että kouluhallitus on nyt jo huomattavassa määrässä tekemisissä kirjastotoiminnan kanssa. Sitä määrärahaa, joka vuodesta 1924 alkaen on ollut kouluhallituksen käytettävänä rajaseutujen vapaan valistustyön ohjausta ja ylimääräistä avustamista varten, on annettujen kertomusten mukaan käytetty, niin kuin on ollut luonnollistakin, myös kansankirjastotoiminnan edistämiseksi rajaseuduilla. Yleisesti tunnettua on, että edellämainituilla sivistysjärjestöillä, joiden toiminta on kouluhallituksen valvonnan alaisista, on tärkeänä osana sivistystyössään juuri kirjastotoimi. Ja mitä taasen kansanopistoihin ja työväenopistoihin tulee, niin nämä laitokset edistävät mitä tehokkaimmin työllään kirjastotoimintaa. Ei tule unhottaa sitäkään, että kaikissa oppilaitoksissa, kansakouluissa, seminaareissa, oppikouluissa on sekä oppilas- että opettajakirjastoja, jotka tietenkin ovat kouluhallituksen valvonnan ja johdon alaisina. Kouluhalli-

tus erittäin mielellään näkisi, että se erikoiskokemus ja taito, mikä kirjastotoimistolla on käytettävänänsä, tulisi myös näiden kirjastojen hyväksi. Se ei kuitenkaan ole mahdollista muulla tavoin kuin siten, että kirjastotoimisto suoranaisesti liitetään kouluhallituksen yhteyteen. Jos siis todellinen yhteys saavutettaisiin, niin ei se toisi itse kirjastotoimintaan muuta muutosta kuin että se kokonaisuudessaan — kansankirjastotkin mukaan luettuina — joutuisi kouluhallituksen johdon alaiseksi.

Ehdotusta, että kirjastotoimen johto uskottaisiin kouluhallitukselle, puolustaa mielestäni myös se seikka, että valtio ehdotulla lailla nimenomaan nyt sitoutuu pysyväisesti vuosi vuodelta suorittamaan kirjastoja varten avustukset, vieläpä niin suuret, että ne alhaisimmankin arvion mukaan heti lain voimaantultua nousevat yhteensä 5:nnele miljoonalle, ja että myös kunnat velvoitetaan tähän tarkoitukseen uhraamaan huomattavia rahaeriä; tulevat han kuntien uhraukset olemaan jotenkin yhtä suuret kuin valtion. Kirjastotoimiston virat tulevat samalla asetettaviksi vakinaiselle kannalle ja virkojen haltijat siis vakinaisiksi valtion virkamiehiksi. Tämänkin kaiken huomioonottaen ei voi mielestäni pitää asianmukaisena, että kirjastotoimen hoito uskottaisiin jatkuvasti yksityisten sivistysjärjestöjen edustajista kokoonpanulle keskushallinnolle, varsinkin kun lisäksi ottaa huomioon sen, että näillä sivistysjärjestöillä ei ole minkäänlaista taloudellista vastuuta asian hoidosta.

Minä luulisin myöskin, että kirjastotoimiston yhdistäminen kouluhallitukseen takaisi sen toiminnan menestyksen paremmin kuin jos edelleen säilytetään tähän asti väliaikaisesti toiminut kirjastotoimikunta. Kirjastotoimen hoidossa tarvitaan nimittäin varsinkin sen jälkeen kuin kirjastojen toiminta lailla vakiinnutetaan ja kun tämä toiminta tulee nykyistä monin verroin yleisemmäksi, hallinnollisten ja kameraalisten asiain perusteellista tuntemusta. Miten tämä tuntemus saavutetaan, jos kirjastotoimen johto järjestetään ehdotetulla tavalla, siis yksityisten sivistysjärjestöjen edustajista kokoonpanulle toimikunnalle, on ainakin minulle arvoitus. Sen sijaan, jos tämä toimisto liitetään kouluhallitukseen, on kouluhallituksella runsaasti käytettäväänä sekä juriidista että myös kameraa-

lista asiantuntemusta. On myöskin ilmeistä, että tällä tavoin kirjaston johto tulee valtiolle huokeammaksi.

Hallituksen esityksessä ja myöskin suuren valiokunnan ehdotuksessa puhutaan kyllä siitä, että kirjastotoimen johto asetetaan „kouluhallituksen yhteyteen”. Tämä sanonta on kuitenkin aivan tyhjänäikainen. Eihän se seikka, että kirjastotoimikunnan puheenjohtajana on kouluhallituksen jäsen, tuo kirjastotoimintaa kouluhallituksen yhteyteen, kun koko toiminta muuten on erillään kouluhallituksesta eikä ole missään suhteessa sen valvonnan alaisena. Jos asia todella järjestetään suuren valiokunnan ehdottamalla tavalla, niin silloin minusta on asianmukaista, että nämä sanat kokonaan poistetaan.

Puhuessani tästä asiasta tahdon lopuksi mainita, että minun tietääkseni ei ole yhtään ainoata maata, jossa kirjastotoimen johto olisi järjestetty sillä tavoin kuin mietinnössä ehdotetaan. Niinkuin tunnettua on kirjastotoimen valvonta ja tarkastus Ruotsissa uskottu kouluylihallitukselle. Tanskassa ja Norjassa on ministeriöiden yhteydessä erikoinen toimisto, mikä on luonnollista, koska näissä maissa ei ole sellaista keskusvirastoa, joka vastaisi Ruotsin ja Suomen kouluhallituksia.

Ministeri Ailio lausunnossansa huomautti, että hänenkin käsityksensä mukaan ennen pitkää olisi kirjastotoimen valvonta ja johto uskottava kouluhallitukselle, mutta että nyt ei aika olisi siihen sopiva. Tätä samaa on lausuttu myös sivistysvaliokunnassa. Minä en puolestani voi ymmärtää, miksi tämän asian lopullinen järjestely olisi lykättävä eteenpäin. Minusta päinvastoin on asianmukaista, että kun kirjastoasia ja kirjastotoimi nyt lailla vakiinnutetaan, samalla myöskin tämä johtokysymys järjestetään pysyväiselle kannalle.

Lakiehdotuksessa on muutamia muitakin säännöksiä, jotka kaipaisivat korjausta. Sellainen on m. m. 5 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan korkein avustusmäärä, mikä yhdelle kunnalle voidaan myöntää, on oleva 20,000 mk. Kirjastotoimikunta oli ehdottanut huomattavasti suurempaa rajamäärää. Hallitus kuitenkin, nähtävästi peläten menojen liiallista paisumista, alensi enimmäismäärän 30,000 markkaan. Nyt suuri valiokunta ehdottaa sen alennettavaksi vielä tästäkin 20,000 markkaan. Tätä minusta ei

voi pitää oikeaan osuneena. Eräässä promemoriassa, jonka kirjastotoimiston nykyinen johtaja on kirjoittanut, huomautetaan tästä seuraavaa: „Monessa yhteydessä on kirjastoalalla toimivien taholta osoitettu, että maan koko kirjastotoimen menestys vaatii myöskin voimakkaiden, monipuolisten ja suurempien kirjastojen kehittämistä. Asettamalla maksimiavustuksen niin alhaiseksi kuin suuri valiokunta ehdottaa, saadaan aikaan se, että valtioavustuksen innostuttava vaikutus lakkaa heti kirjastolaitoksen päästyä vähänkin elinvoimaisemmaksi ei vain kaupunki-, vaan myös suuremmissa maalaiskunnissa. Niinpä ei näissä kirjastoissa voisi olla sanottavaa merkitystä tärkeinä pidetyistä virkailijain pätevyysvaatimuksistaan, sillä 20,000 markan avustuksen pohjaksi riittävät kirjallisuusmenotkin, joita voidaan vuokramenoilla lisätä. Sen sijaan voidaan koko palkkaus jättää suoritettavaksi kunnan muilla varoilla, jolloin ei valtiolla ole virkailijain pätevyyteenkään nähdä mitään sanomista. Maalaiskunnistamekin myöntää nyt jo usea enemmän kuin 20,000 mk. omia varoja. Viipurin maalaiskunnan kantakirjastonhoitaja on huomauttanut siitä, että tämän kunnan kirjastolaitos tulisi ehdotetun lain mukaan saamaan vähemmän kuin mitä se nykyään saa. Kohutuottoman alhainen maksimiraja tekee sen, että edistetään kyllä pieniä kirjastoja, mutta ei tavallisen säännön mukaan palkitakaan kunnan omaa laajasuuntaisempaa harrastusta, eikä päästä kehittämään kirjastotoimintaa pidemmälle. Emme enää kuitenkaan elä niitä aikoja, jolloin oli kaikkein tärkeintä perustaa vain mahdollisimman monta pientä, helppotajuista kirjallisuutta sisältävää kirjastoa”. Nämä näkökohdat ovat minusta varteenotettavia ja olisin siis omalta kohdaltani sitä mieltä, että maksimimäärä olisi koroitettava ainakin siihen, mitä hallitus on ehdottanut.

Samassa 5 §:ssä on eräs toinenkin kohta, joka ei ole onnistunut. Pykälässä sanotaan: „Valtioneuvoston harkinnan mukaan voi kunta, jonka väestö on vähävaraista tai jonka asukasluku on erittäin pieni, saada lisäavustusta aina 50 %:iin saakka.” Tämä määritelmä „tai jonka asukasluku on erittäin pieni” on minusta epäonnistunut. Se on epäonnistunut ennen kaikkea siitä syystä, että se on niin tavattoman epämääräinen ja mahdollinen kaiken-

laisille ja erilaisille tulkinnoille. Minä olen aikaisemmin, kun oli esillä ehdotus laiksi kansanopistojen avustamisesta, huomauttanut tällaisten määräysten epätarkoituksenmukaisuudesta, ja olen nytkin samaa mieltä. Minusta olisi tämä kohta välttämättömästi korjattava, ja asianmukaista olisi, että tässä säädettäisiin samaa kuin mitä on säädetty juuri kansanopistolaissa ja työväenopistolaissa ja sanottaisiin, että lisäavustus voitaisiin myöntää rajaseuduilla tai vähävaraisilla paikkakunnilla toimessa oleville kirjastoille.

Mitä tulee 8 §:ään, joka sisältää säännöksen yhdistysten kirjastojen avustamisesta, niin kohdaltani yhdyin niihin puheisiin, jotka ovat esittäneet sen ajatuksen, että avustus tässä kohden olisi alennettava 25 %:iin. Mielestäni ei olisi viisasta poistaa tätä pykälää kokonaan. Kirjastotoimen kehitykselle se ei olisi edullista. Mutta sensijaan on kirjastotoimen kehitykselle välttämätöntä, että avustus alennetaan puoleen siitä, mitä suuri valiokunta ehdottaa.

Mitä viimein tulee täällä paljon puhuttuun pakkosäännökseen, siis säännökseen siitä, että kuhunkin kuntaan olisi perustettava ainakin yksi kansankirjasto, niin minun täytyy olla siinä suuren valiokunnan ehdotuksen kannalla. Minä en luule, että kirjastotoimen kehitykselle olisi välttämätöntä eikä edes edullista, jos tällainen pakkosäännös lakiin otettaisiin. Niinkuin täällä on jo huomautettu, kirjastoasia on meidän maassamme mennyt viime aikoina ripeästi eteenpäin eikä meillä ole mitään syytä epäillä, että kehitys lähivuosina on samassa tahdissa jatkuva. Silloin täytyy kysyä, minkä vuoksi näissä oloissa säädettäisiin nimenomainen pakko, varsinkin kun pakko tällaisessa asiassa, juuri vapaassa kansanvalistustyössä, on mielestäni periaatteellisesti erittäin arveluttava? Pakko voi tulla kysymykseen myöhemmin, jos havaitaan, että maassamme on useita sellaisia kuntia, jotka huolimatta siitä, että huomattava määrä kunnan asujamia tahtoi saada kirjaston perustetuksi, ei sitä perusteta, ei siitä huolimatta, että valtio antaa huomattavaa avustusta. Nyt ei kuitenkaan ole olemassa mitään selvitystä siitä, onko todellakin asianlaista sellainen, että kunnat, joissa huomattava vähemmistö olisi vaatinut kirjaston perustamista, eivät ole siihen ryhtyneet. Ennenkuin tällainen selvitys on

olemassa, ei minusta missään tapauksessa olisi syytä mennä pakkopykälää lakiin ottamaan.

On myös verrattu tällaisen pakkosäännöksen ottamista oppivelvollisuuslakiin. On sanottu, että kun on säädetty kerran maahan oppivelvollisuus, niin voidaan myöskin säätää kirjastovelvollisuus. Tämän johdosta on kuitenkin huomautettava, että oppivelvollisuus ei sisällä ainoastaan sitä, että kuntiin on perustettava määrätty määrä kouluja, vaan sisältää myöskin säännöksen siitä, että kaikkien määrättyyn ikään tulleiden lapsien on näihin kouluihin tultava, eli että vanhempien on heidän kouluihin pantava. Nyt puheenaolevalla lailla voitaisiin säätää ainoastaan, että kirjasto on kuntaan perustettava, mutta on mahdollonta antaa sellaista säännöstä, että kunnan asukkaiden on myöskin kirjastoissa käytävä ja niissä olevia kirjoja hyväkseen käytävä. Mutta kun tällaista säännöstä ei voitaisi antaa, niin miksi ryhtyä perustamaan kirjastoja, joissa sitten todennäköisesti verrattain vähän kunnan asukkaita kävisi? Minusta voisi kyllä periaatteellisesti hyväksyä sellaisen menettelytavan, joka näyttää olevan vallitsevana Belgiassa. Siellä on kunta velvollinen perustamaan kirjaston, jos määrätyn suuruinen vähemmistö sitä vaatii. Silloin on olemassa takeita siitä, että kirjasto ei tule olemaan tyhjänä, kun se kerran on perustettu. Mutta jos kunnille säädetään vain velvollisuus perustaa kirjasto ja kunnassa ei ole juuri sanottavaa kirjastoharrastusta, niin silloin saattaisi useinkin tapahtua, että kirjasto kyllä perustetaan, mutta sen käyttäjiä ei ilmaannu. Tämän takia minusta ei olisi nyt ainakaan oikea aika ryhtyä mainitunlaista pakkopykälää lakiin ottamaan.

Ed. Rosenberg: Minä pyysin puheenvuoroa opetusministerin muutamien lausuman ajatusten johdosta. Muuten, sivumennen sanoen, oli mielenkiintoista kuunnella äskeistä puheenvuoroa etenkin siitä syystä, että kouluylihallituksen päällikkö ilmoitti olevansa suuren valiokunnan kannalla, mitä kuntien velvoitukseen tulee perustaa kirjastoja. Se merkitsee siis samaa kuin meidän kantamme, mutta opetusministerin ja muistaakseni ed. Kuusiston lausunnon mukaan tämä oli mitä pahinta kulttuurivihollisuutta. Tämä antaa sen opetuksen, että

ministerinkin tulisi jonkun verran punnita lausumiaan, sillä voi joutua niinkin pahaan tilanteeseen, nim. joutua leimaamaan alaisensa kulttuuriviholliseksi.

Se siitä! Näyttää vain muuten, että meidän kanta tässä asiassa, tai paremmin sanoen, että olemme varsin hyvässä seurassa, kun olemme määränneet tämän kannan.

Mitä sitten tulee opetusministerin väitteisiin yleensä, niin ei olisi toki luullut, että sosialidemokraattinen ministeri menee vaatimaan pakollisuutta tässä suhteessa. Sillä nähtävästi ei sillä taholla ole tehty itselleen täysin selväksi, mitä merkitsee oikeastaan kansansivistys. Siellä näytään olevan vielä sillä kannalla kun oltiin 50—60 vuotta sitten, jolloin kansansivistys oli sanoisinko tavallaan luokkasivistystä, mutta se ei sitä enää ole. Suomalainen kirjallisuus vielä 30 vuotta sitten merkitsi eräänlaista — sanoisinko — porvarillista maailmanvallankumousta, se merkitsi nimittäin uusien aatteiden tuomista kansan keskuuteen. Se merkitsi vanhojen käsitteiden irrottamista, se merkitsi toisin sanoen taistelua uskontoa ja kaikkia vanhoja ennakkoluuloja vastaan. Nyt on kuitenkin asema muuttunut. Tilanne ei ole enää sama. Se, minkä porvarit nyt sanovat kansansivistyiseksi, on jotakin aivan muuta, se on ihan päinvastaista. Se merkitsee uskontokäsitteiden lujittamista, se merkitsee taistelua kaikkia uusia ideoita vastaan. Tässä ovat nähtävästi sosialidemokraatit erehtyneet, sillä mitä tämä laki asiallisesti merkitsee? Se merkitsee sitä, että tämä kansansivistystyö pakotetaan kaikkein taantumuksellisimpiin käsiin, mitä kansanaan voidaan löytää.

Eräs sosialidemokraattisen ryhmän jäsen tältä paikalta äsken kuvaili meille, mitä merkitsee pappien sivistystyö, kansakoulunopettajien sivistystyö ja kuinka johdonmukainen seuraamus tämän lain voimaantumisesta tulisi olemaan se, että juuri niissä pitäjissä, mitkä opetusministeri itse nimitteli täällä ja joissa kaikenlaiset Mouhijärven kuninkaasivat määräävinä, nämä sivistyslaitokset joutuisivat Mouhijärven kuninkaitten määrättäviksi, ne joutuisivat kaikenlaisten kansakoulunopettajain, pappien, pippien ja senkaltaisten ohjattaviksi ja sensuroitaviksi. Olen varma siitä, että nämä kansankirjastot tulisivat etukädessä sisältämään valkaisuajan romaaneja, sisältämään koko sitä isänmaallisuutta, mikä nykyään on niin korkeassa kurssissa, mutta mitään

sellaista kirjallisuutta, joka edustaisi jotakin uutta, siellä ei tulisi olemaan, ei myöskään mitään, joka edustaisi sosialistista katsantokantaa, josta kuitenkin sosialidemokraattimme kerskuvat.

Tuntuu siltä kuin olisivat sosialidemokraatit unohtaneet sen läksyn, minkä he kuitenkin opettivat vielä — sanokaamme — parikymmentä vuotta sitten, läksyn, jonka minäkin olen heiltä oppinut, ja se on se, että on olemassa kaksi eri sivistysmaailmaa, jotka taistelevat keskenään. Parempaa todistusta ei tarvita siitä, mikä on sosialidemokraattien nykyaikainen kanta. Maailma on kulkenut koko lailla eteenpäin, mutta sosialidemokraatit eivät ole päässeet hituistaan eteenpäin. He elävät vielä siinä maailmassa, joka on ollut.

Mitä ed. Kuusiston lausuntoon tulee, niin sille nyt ei kannata uhrata niin moniaita sanoja, mutta ottakaamme eräs lausunto, joka näyttää, millä tavalla hänkin katselee tätä ihailemaansa porvarillista kansansivistystä. Todisteeksi siitä, kuinka välttämättömiä tällaiset kansankirjastot ovat ja kuinka siunauksellinen niiden tuottama hyöty on työtätekeville, mainitsi hän erään amerikkalaisen suurkapitalistin lausunnon niistä lahjoista, jotka nämä suurkapitalistit antavat kansankirjastoille Amerikassa ja Englannissa. Mahdollisesti se on kyllä oikein ajateltu, kun katselee asiaa ed. Kuusiston näkökannalta, mutta varmaa on, etteivät ne lahjoitukset merkitse suinkaan työväenluokan vapauttamista, jos katselee tätä työväenluokan kannalta, sillä ne lahjoitukset eivät suinkaan ole tarkoitettuja — sanokaamme vaikkapa vain kehitysopin tai perinnöllisyysopin tai minkä muun uudemman ajan tieteellisyysopin tuloksen levittämiseksi. Ne ovat annetut tavallisesti uskonnollisiin tarkoituksiin, yliopistoille, joiden toiminta etupäässä kohdistuu vanhan ajatusmaailman vahvistamiseen ja jotka taistelevat riistojärjestelmän pystyessä pitämiseksi. Siinä on todellakin eräs siunaus ja se on sitä siunausta, josta puhuu se, jonka lausuntoa ed. Kuusisto täällä äsken siteerasi. Ed. Kuusiston kai itse Amerikan Yhdysvalloissa olleena pitäisi tietää sen, kuinka siellä nykyään taistellaan esim. kehitysoppia vastaan. Siellähän on ollut — sanoisinko — maailmaa järkyttävä oikeusjuttu, jonka jokainen tuntee ehkä kaikkialla maailmassa, oikeusjuttu, jossa erästä keskikoulunopettajaa syytetään siitä, että hän oli

opettanut oppilailleen kehitysoppia. Ja vielä enemmän hänen pitäisi tietää sekin, että nyttemmin on eräissä valtioissa saatu lainsäädännöllistä tietää aikaan kielto, että näitä oppeja ei saa opettaa. Se on senlaatuista sivistystä, jota Amerikassa ja Yhdysvalloissa kirjastotoiminnan kautta levitetään. Kysymys on siitä, kummalleko sivistyskannalle me oikeastaan asetumme. Kun me olemme määränneet kantamme, olemme asettuneet työväestön sivistysnäkökannalle. Me olemme asettuneet sille kannalle, että porvarillisen sivistystyön vahvistaminen ja lujittaminen merkitsee työväen sivistystyön vähentämistä ja heikentämistä. Me olemme lähteneet siltä kannalta, että vapaa toiminta antaa parhaat mahdollisuudet joka taholla. Porvareilla on kaikki mahdollisuudet käsissään levittää omaa sivistystyötään. Työväellä on tavattoman vähän sekä taloudellisia että poliittisia edellytyksiä levittää omaa sivistystyötään. Tämä on kuitenkin kamppailu, joka luokkataistelussa on — sanoisinko — ensimmäinen peruste, mutta sitä kamppailua yrittää opetusministeri ja ed. Kuusisto hänen apulaisenaan tehdä niin mitättömäksi kuin suinkin, työväen taholta. Päinvastoin voisisme sanoa, että he ovat pukeneet itsensä ritarihaarniskaan taistelukseen porvariston puolella työväkeä vastaan. Ymmärtää varsin hyvin porvariston kannan myöskin 8 §:ään nähden. He näkevät tosiasiallisesti sen, mitä sosialidemokraatit nähtävästi eivät näe koko laissa. He näkevät sinä sen vaaran, että todellakin voi todellinen sivistys päästä leviämään maahan eikä vain se sivistys, mikä tässä maassa pidetään niin korkeassa kurssissa. Se malminvaarallinen suunta, joka sivistystyössä tässä maassa nyt on päässyt kohoamaan niin korkealle, sille ei ole ojennettava auttavaa kättä. Siitä sivistyksestä on ihmiskunta saanut tarpeekseen. Sen sivistyksen pää-tarkoituksena onkin heikentää työväen taloudellista ja poliittista toimintaa niin paljon kuin suinkin. Se on sivistystä, jonka tunnuksena on „mitä enemmän sinä kärsit tässä maailmassa, niin sitä kirkkaamman kruunun saat sitten tulevassa maailmassa.” Minä en usko tähän opetusministerin kantaan näissä asioissa, minä en usko, että opetusministeri syvimmältä tarkoittaa tällaisen sivistyksen edistämistä, mutta minä olen vakuutettu siitä, että opetusministeri ei ole tarkoin harkinnut tätä puolta asiasta, silloin kun hän on lähtenyt puoltamaan tätä lakiesitystä.

Ed. K y l ä n p ä ä: Ed. Tervo on kai huomannut sivistysvaliokunnassa kouluhallituksen ylijohtajan ja joidenkin pappien arvostelevan hallituksen esitystä kansankirjastolaiksi. Mutta hänen mielestään ei sille ole pantava mitään arvoa. Hän, ed. Tervo, oli lyhyen elämänsä aikana tullut huomamaan, ettei opettajien ja pappien valistus-toiminta ole suureksi arvioitava ja hän lupasi todistaa sen muutamilla esimerkeillä. En päässyt selvälle muusta hänen todistelustaan, kuin että Suomen arkkipiispa on Turun hovioikeuden 300-vuotisjuhlassa pitämässään puheessa maininnut joitakin asioita, joita ed. Tervo siteerasi. Mutta minä epäilen, oliko hänen siteerauksensa oikea. Tällä hetkellä en voi sitä todeta, mutta uskallan väittää, että Suomen arkkipiispan työ arvioidaan sentään maassa yhtä korkeaksi kuin moniaan piirisihteerin agitatsioonityö. Ja minusta on tuntunut, kun tahdottaisiin tämän kirjastolain kautta varata joillekin piirisihteeereille kirjastonhoitajan toimi siksi aikaa, kun täällä eduskunnassa ei istuta. Eihän tämän lain mukaan kirjastonhoitajalta vaadita mitään kompetenssia. Minä ihmettelen, että maalaisliittolaisetkin nyt ovat valmiit tällaista putta virastoa perustamaan ja vakinaisia kirjastonhoitajia asettamaan, sillä kuulin, että lakim lisätty kirjastonhoitajaa koskeva eläkemomentti on erään maalaisliittolaisen ehdottama. Muuten kannatan ed. Kukkosen ehdotusta.

Ed. K u u s i s t o: Kun minä lausunnossani taannoin mainitsin m. m., että tämä on periaatteellisesti samanluontoinen, kuin oppivelvollisuuslakikin, niin täällä m. m. ed. Mantere väitti, että oppivelvollisuus ei säädä kunnille pakkoa yksinomaan perustaa kouluja, vaan vielä senlisäksi pakon, että määrättyyn ikään ehtineet lapset on pantava näihin kouluihin, mutta me voimme säätää pakon että kunnalla on kirjasto, vaan emme pakkoa, että kirjastoa on käytettävä. Mutta tämä esimerkki pitää myöskin yhtä hyvin paikkansa vapaisiin kirjastoihin nähden. Eihän niitäkään voi pakottaa ketään käyttämään ja silti kaikki olemme sitä mieltä, että niitä on perustettava niitä henkilöitä varten, jotka mahdollisesti niitä käyttävät. Johdonmukaisesti, jos tälle kouluhallituksen herra ylijohtajan kannalle mentäisiin, niin ei mitään kirjastoja tarvitsisi silloin perustaa, koska me emme voi pakottaa ketään lu-

kemaan. Minun käsitykseni asiassa on se, että aivan yhtä tärkeätä, kuin on pakottaa määrättyyn ikään joutuneet lapset kouluun, yhtä tärkeätä on varata niille ihmisille, jotka haluavat käyttää kirjastoja, tilaisuus niiden käyttämiseen, varsinkin kun meidän maassamme köyhyys on esteenä monille hankkimasta kirjoja, joita he muuten haluaisivat lukea.

Täällä ed. Rosenberg koetti livahtaa vähän ikäänkuin ohhi niistä arveluista, joita minä luulin kommunistisen eduskuntaryhmän mielipiteiden perusteluksi siihen kun he vastustavat näitä kirjastoja. Hän julisti, kuinka vaarallista on sellainen, kun joku kapitalisti uhraa niinkuin Carnegie kirjastojen perustamiseksi varoja, ja että Amerikassa on tämä kirjastotoiminta mennyt siitä syystä hyvinkin pahoille teille. Asia on kuitenkin siten, että joka tuntee vähänkin Carnegie-kirjastoja, tietää, että Carnegie ei ole määrännyt minkälaisia kirjoja kirjastoihin ostetaan. Siellä on Karl Marxin teokset myöskin eikä yksinomaan uskonnollista kirjallisuutta, niinkuin ed. Rosenberg koetti uskotella. Sillä seikalla, että jossakin Amerikan etelävaltiossa on ryhdytty taistelemaan kehitysoppia vastaan — tarkoitetaan kai opettaja Scopesia vastaan nostettua juttua — luulen että sillä ei ole mitään tekemistä Carnegien kirjastojen kanssa. Eivät ne kirjastot suinkaan vastusta kehitysoppia; siellä on kehitysopin mukaisia niinkuin kai vastaisiakin kirjoja kuten jokaisessa hyvässä kirjastossa tulee olla. En luule, että tässä asiassa olisin mitenkään pukeutunut haarniskaan taistellakseni porvariston kanssa työväkeä vastaan kuten ed. Rosenberg koetti uskotella. Minä luulen päinvastoin, että kommunistit ovat taantumuksellisimman porvariston kanssa pukeutuneet samaan haarniskaan taistellakseen kirjastopakkoa vastaan. Teillähän ei ole mitään erimielisyyttä tässä asiassa, te niinkuin oikeistoporvaritkin olette sitä mieltä, että mitään velvoitusta kunnille kirjastoja perustaa ei tarvitse asettaa. Minä en tiedä millä perusteella te olette tätä mieltä. Minä kyllä tunnen oikeiston perustelut; ne luotavat siihen, että ne kehittyvät vapaasti ilman mitään pakkoakin. Minä kanssa luotan ja tiedän, että jonkunmoista kehitystä kyllä hiljalleen tapahtuu maailmassa kaikilla elämän aloilla, mutta se kehitys ei tapahdu niin nopeasti kuin me toivoisimme

sen tapahtuvan. Epäilemättä aikoinaan olisivat ihmiset vähitellen oppineet luke- maankin ilman oppipakkoa. Kehitys siinäkin varmaan kulki oikeaan suuntaan. Mutta yksikään sivistysmaa ei tyytynyt tähän kehitykseen. Päinvastoin ne tahtovat jouduttaa sitä sentähden, että se oli hidasta, ja meillä tässä suhteessa olisi, varsinkin kun tiedämme, että monen monissa kunnissa eivät varallisuussyyt ole olleet esteenä kirjastojen perustamiseen, sellaiset kunnat suorastaan siihen pakotettavat.

Opetusministeri Ailio: Kun ed. Kukkonen on epäillyt, että hallituksen tarkoituksena olisi asetuksella vapauttaa yhdistyksien kirjastot kokonaan kirjastotoimikunnan johdon ja valvonnan alaisuudesta, niin minä pyydän huomauttaa, että se on täydellinen väärinkäsitys. Tämä johtuu osaksi siitä, että ed. Kukkonen ei ole tarkoin perehtynyt asetusluonnokseen ja osaksi on hän väärinkäsittänyt sen erään kohdan. 19 §:n 3 momentissa sanotaan nimenomaan, että kirjastojen johdossa, hoidossa ja kirjanpidossa noudatetaan kirjastotoimikunnan ja kirjastotoimiston tarpeelliseksi katsomia määräyksiä. 4 kohdassa puhutaan kahdesta eri asiasta, ja tämä momentti on johtanut ed. Kukkosen väärinkäsitykseen. On tarkoitus vapauttaa yhdistyksen kirjasto ainoastaan kunnallisen kantakirjaston johdon alaisuudesta, jos se kuuluu sellaiseen suureen sivistysjärjestöön, joka on edustettuna kirjastotoimikunnassa, mutta tarkoitus ei ole suinkaan vapauttaa kirjastoja toimikunnan johdon ja valvonnan alaisuudesta.

Minulla olisi ollut muitakin huomautuksia tehtävänä eräiden edustajien lausuntoja vastaan, joko hallituksen esityksen tai minun lausuntoni johdosta, mutta koska eduskunta jo näyttää olevan hermostunut matkallelahdön takia, niin minä jätän ne teke-mättä.

Ed. Tervo: Minä ed. Kylänpäälle tah-toisin huomauttaa, että hänen lausuntonsa oli tavattoman voimakas osoite kirjastojen puutteesta. Noormarkussa eivät näy tarvitsevan kirjastoja ainoastaan piirisihteerit vaan myöskin papit.

Ed. Tanner: Täällä ed. Kuusisto ensimmäisessä puheessaan lausui, että niissä sivistysmaissa, missä kansan sivistystaso on korkealla asteella siellä on kommunisteilla

pieni kannatus. Tämä lausunto sietää oikaisua. Kun ed. Kuusisto puheessaan mainitsi Amerikan raharuhtinaiden lahjoituksesta kirjastoille, siksi haluan todeta sen, että Amerikan Yhdysvallat on yksi kaikkein korkeimmalla kehityskannalla olevia kapitalistisia teollisuusmaita ja siellä kuitenkin suomalaisilla kommunisteilla on kolme päivälehteä ja sitä vastoin suomalaisilla sosialidemokraateilla on vain yksi päivälehti. Ed. Kuusiston lausunto ei siis pidä paikkaansa.

Mitä siihen ed. Kuusiston lausuntoon tulee, että Amerikassa yksityiset rahamiehet lahjoittavat varoja kirjastojen hyväksi, niin he antavat niitä rahoja porvarillisille, uskonnollisille järjestöille sekä kouluille. Sitä Amerikan miljonäärit antavat niitä varoja porvarillisen kasvatustyön hyväksi. Minun tietääkseni Amerikan Yhdysvalloissa eivät raharuhtinaat ole lahjoittaneet varoja työväenopistoille ja työväenjärjestöjen kirjastoille. Porvarit, jos he tekevät lahjoituksia missä maassa hyvänsä yksityisille, kunnallisille tai koulukirjastoille, tekevät sen porvarillisen maailmankatsomuksen juurruttamiseksi joukkojen keskuudessa sekä työväenliikkeen valistustyön estämiseksi. Mainittakoon vielä, että Amerikan Yhdysvalloissa on suomalaisilla y. m. työväenyhdistyksillä ja ammattijärjestöillä omat kirjastonsa.

Ed. K y l ä n p ä ä: Voin mainita ed. Tervolle, että Noormarkussa on hyvä kirjasto. Tietääkö ed. Tervo sitä, että se on yksi paraimpia ja sitä käyttävät muutkin eivät ainoastaan papit ja piirisihteerit?

Ed. K u u s i s t o: Ed. Tannerin lausunnon johdosta, kun hän sanoi, että minun lausuntoni se kohta, jossa sanoin, että niissä maissa, joissa kansansivistys on korkealla, kommunismi ei olisi saanut suurempaa jalansijaa, sietää oikaisua, niin tätä oikaisua ed. Tanner ei kyennyt tekemään, sillä tosiasia on se, että kaikissa maissa, joissa sivistys ja lukutaito on korkealla, siellä kommunismilla on vähemmän jalansijaa. Mainitsen erään naapurimaan, Ruotsin, joka on kansansivistyksessä ensimmäisten joukkoon luettava. Siellä on sosialidemokraateilla toistasataa edustajaa valtiopäivillä ja kommunisteilla vain 5, ellen väärin muista. Sitä on Englanti, joka on Euroopan sivistyneimpiä maita, siellä on työväellä 150 edus-

tajaa parlamentissa, mutta kommunisteilla vain yksi, ja sen jälkeen kun Norjassa kärsivät sen tappion, joka nykypäivinä on tapahtunut, ei oikeastaan ole yhtään sivistysmaata, jossa kommunisteilla olisi sanottavaa jalansijaa. Niin että tämä on totinen tosi, josta ei mihinkään pääse. Sen sijaan jos mennään niihin maihin, joissa, esimerkiksi Venäjällä, 550 tuhannesta ei tunne i:tä eikä s:tä, siellä on kommunisteilla kyllä näennäinen enemmistö, ja kun mennään siitä edelleen itämaihin, Kiinaan ja semmoisiin, siellä ne voivat yhtä ja toista myllerrystä aikaansaada.

Ed. T a n n e r: Ed. Kuusiston lausunto ei kumonnut yhtään minun tekemääni väitettä. Minä sanoin, että Amerikan Yhdysvalloissa suomalaisilla sosialidemokraateilla on vain yksi päivälehti, kommunisteilla sitä vastoin kolme päivälehteä. Jos ed. Kuusisto on ollut Yhdysvalloissa parikymmentä vuotta, niin hän on ollut siellä säkki päässä sen ajan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Tämän asian käsittely keskeytetään.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 3) 4) ja 5) asiat.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

6) Ehdotuksen eräksi muutoksiksi avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2,

7) Ehdotuksen oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4,

8) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi edustajanvaaleista sekä edustajien Tuomiojan y. m. eduskuntaesityksen n:o 3, edustaja von Bornin eduskuntaesityksen n:o 4 ja edustajien Sergeliuksen ja Schaumanin eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta, joista kaksi ensiksi mainittua kumpikin sisältävät ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista sekä viimeksi mainittu ehdotuksen laiksi vaalilain 67 §:n muuttamisesta,

laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11, ja

9) Kajaanin yleisen sairaalan laajentamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Puhemies: Koska äsken tuodut hallituksen esitykset ovat jaetut edustajille, niin voitane nekin panna pöydälle. Esitän ne pöydällepanoa varten.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

Tuulaakimaksun laskemisen perusteita

koskeva hallituksen esitys n:o 41,

Merimieslain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 42,

Lakia muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun

koskeva hallituksen esitys n:o 43,

Työväen tapaturmavakuutuslain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 44,

Työssä sattuneiden tapaturmain korvaamista koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 45,

Korvauksen suorittamisesta maataloustyössä sattuneiden tapaturmien johdosta koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 46,

Yötyötä leipomoissa koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 47.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 5,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

21. Perjantaina 4 p. marraskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

- 1) Ehdotus laiksi apteekkilaitok-
sesta 669
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 27; talousvaliokun-
nan mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 24.

Ainoa käsittely:

- 2) Ehdotus Kajaanin yleisen sairaa-
lan laajentamisesta ”
Asiakirjat: Talousvaliokunnan
mietintö n:o 4; ed. Janhosen y. m.
anom. ehd. n:o 15.

Ensimmäinen käsittely:

- 3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepää-
mään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta 670
Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 10; mainittu laki-
ehdotus.
4) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepää-
mään jätetty ehdotus laiksi asevelvolli-
sille annettavista lomista 673
Asiakirjat: Puolustusasiainva-
liokunnan mietintö n:o 5; mainittu
lakiehdotus.
5) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista
avioliiton ulkopuolella syntyneistä lap-
sista annettuun lakiin ”
Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o
29.
6) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepää-
mään jätetty ehdotus laiksi edustajan-

Siv.

vaaleista sekä erinäiset vaalilain muut-
tamista tarkoittavat eduskuntaesityk-
set 673
Asiakirjat: Perustuslakivalio-
kunnan mietintö n:o 11; mainittu laki-
ehdotus; ed. Tuomiojan y. m. edusk.
esit. n:o 3; ed. von Bornin edusk. esit.
n:o 4; ed. Sergeliuksen ja Schaumanin
edusk. esit. n:o 5.

- 7) Ehdotus laiksi oppivelvollisuu-
desta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun
lain 9 §:n muuttamisesta ”
Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 4; ed. Kalliokosken
y. m. edusk. esit. n:o 24.

Toinen käsittely:

- 8) Ehdotus laiksi kaupunkien kun-
nallislain muuttamisesta ”
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 26; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 5; hallituk-
sen esitys n:o 23.
9) Ehdotus laiksi suojeluskuntajär-
jestön hajoittamisesta —
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 28; puolustusasiain-
valiokunnan mietintö n:o 6; ed. Tan-
nerin y. m. edusk. esit. n:o 28.
10) Ehdotus kansankirjastolaiksi .. —
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 25; sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 7.

Esitellään:

- 11) Hallituksen esitys n:o 41 tuulaa-
kimaksun laskemisen perusteesta 688

	Siv.
12) Hallituksen esitys n:o 42 merimieslain muuttamisesta	683
13) Hallituksen esitys n:o 43 laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun	684
14) Hallituksen esitys n:o 44 työväen tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	„
15) Hallituksen esitys n:o 45 työssä sattuneiden tapaturmain korvaamista koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä	„
16) Hallituksen esitys n:o 46 korvauksen suorittamista maataloustyössä sattuneiden tapaturmien johdosta koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä	„
17) Hallituksen esitys n:o 47 yötyötä leipomoissa koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä	„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aarnio, Halonen, Haverinen, Heikkinen, Hurme, Jacobsson, Janhonen, Jern, Junes, Junnila, Juutilainen, Kalliokoski, Kopsa, Kuisma, Kuokkanen, Kylänpää, Lehikoinen, K. E. Linna, Lohi, Luostarinen, Nikkanen, M. Pekkala, Raatikainen, Rantanen, Saarelainen, Sillanpää, Talas, Turja ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta ed. M. Pekkala, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta edustajat Janhonen ja Rantanen, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Sillanpää, K. E. Linna, Hurme, Lehikoinen, Kopsa, Kalliokoski, Luostarinen, Raatikainen, Heikkinen ja Jern.

Väläkysymys, joka koskee työttömyysmäärärahan käyttämistä erääseen tiettyöhön Pyhäjärvellä (U. l.).

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esittelen pöydällepanoa varten ed. Ingmanin asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittaman väläkysymyksen.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Viime lokakuun 4 päivänä kiinnitin Eduskunnan huomiota siihen, että kulkulaitosministeriö oli, asian oltua käsiteltävänä valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnassa, viime syyskuun 8:nä päivänä asettanut 330,000 markkaa määrärahasta työttömyyden lieventämiseksi tie- ja vesirakennusten ylihallituksen käytettäväksi erästä tietyötä varten Pyhäjärvellä U. l. Kun Pyhäjärvellä silloin, kun kulkulaitosministeriö teki tämän päätöksensä, sosialiministeriöstä saamieni tietojen mukaan, ei ollut ilmoittautunut muita työttömiä kuin Högforsin tehtaan työläisiä, jotka metalliteollisuuden alalla vallitsevien työriitaisuuksien johdosta olivat työtä vailla, oli mielestäni ilmeistä, että ne työttömät, joille hallitus oli tahtonut työttömyysmäärärahoilla hankkia työtä, olivat sanotun tehtaan työläisiä, joten hallitus metalliteollisuus-alalla vallitsevassa, pitkäaikaisessa ja vaikeassa työtaistelussa oli asettunut sekä rahallisesti että moraalisesti kannattamaan toista puolta.

Vastatessaan minulle lokakuun 7 päivänä hra kulkulaitosministeri selostaessaan asian vaiheita m. m. luki piiri-insinööri K. F. Appelbergin ehdotetusta tietyöstä syyskuun 1:nä päivänä antaman lausunnon, jossa ilmoitettiin, että sanottuun työhön olisi tarkoitus käyttää m. m. tehdasväkeä, joka ei ollut tällaisiin töihin harjaantunut, joten hallituksella itsellään oli siis silloin, kun se teki ratkaisunsa, tiedossa, että se tulisi, myöntämällä pyydetyn määrärahan, valtion varoilla avustamaan Högforsin tehtaan työläisiä. Tästä huolimatta hra kulkulaitosministeri ilmoitti hallituksen käsitelleen tätä asiaa „tavallisena työttömyyskysymyksenä”. Kun olin osoittanut, että hallitukselle selvitykseksi annettu Pyhäjärven työttömäin luetelo käsitti yksinomaan, tai miltei yksin-

omaan Högforsin tehtaalaisten nimiä, ojensi hra kulkulaitosministeri minulle toisen, 92 nimeä käsittävän luettelon, lausuen olevansa ihmeissään, jos siitä löytäisin yhdenkään sulkulaisen. Olin kuitenkin tilaisuudessa silloin heti ilmoittamaan, että tätä luetteloa ei ollut niissä asiakirjoissa, joiden perusteella hallitus oli tehnyt ratkaisunsa, vaan että se oli perästäpäin toimitettu hra kulkulaitosministerille.

Kulkulaitosministeriön myöntämällä työtömyysvaroilla sittemmin toimeenpannussa tietyössä on, julkisuudessa olleitten tietojen mukaan, ollut suurimmalta osalta Högforsin tehtaan työväkeä. Hufvudstadsbladetissa 23 päivänä lokakuuta olleen tiedon mukaan oli silloin tien teossa 105 henkeä. Verrattessa luetteloja sanotussa työssä silloin olevista ja Högforsin tehtaan sulunalaisista työntekijöistä, oli lehden mukaan saatu seuraava tulos: Tietyössä olevista oli 50 ollut Högforsin tehtaan työssä, ja heitä koski siis salku, 30 oli rakennusmiehiä, jotka olivat olleet sanotulla tehtaalla käynnissä olleessa rakennustyössä, minkä työn työntekijäin sulkukomitea oli julistanut lakon alaiseksi, ja loput, 25, olivat todennäköisesti todella työttömiä. Myöhemmin on tietyössä olevien sulkulaisten lukumäärän ilmoitettu kohonneen 70:een.

Sekä muualla että, tähän asti, meilläkin on pidetty erittäin tärkeänä, että valtiovalta työtaistelussa noudattaa tarkkaa puolueettomuutta. Tätä tietääkseni meillä sosiaali-demokraattisellakin taholla vallalla ollut periaatetta, jonka noudattaminen on perusedellytyksenä siihen, että valtio voisi puheenalaisissa tapauksissa toimia puolueettomana välittäjänä, on hallitus menettelyllään pahasti loukannut. Eikä hallitus ole taipunut menettelyään korjaamaan, vaikka tosiasiat ovat osoittaneet, että ne muistutukset, joita eduskunnassa on tehty hallituksen menettelyä vastaan, ovat olleet täysin perusteltuja.

Näin ollen ei minulle ole jäänyt muuta keinoa oikaisun saamiseksi hallituksen arveluttavaan menettelyyn, kuin ottaa asia uudestaan puheeksi Eduskunnassa. Pyydän näin ollen, edelliseen viitaten, V. J. 32 §:n 3 momentin nojalla saada asianomaiselle hallituksen jäsenelle tehdä seuraavan välikysmyksen:

Mistä syystä hallitus on työttömyysmäärärahoilla Pyhäjärvellä U. l. järjestänyt ja

antaa edelleen jatkaa tietyötä, jossa työntekijöinä on pääasiallisesti Högforsin tehtaan työtaistelussa olevaa työväkeä?

Helsingissä, 4 p. marraskuuta 1927.

Lauri Ingman.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon. Asia pantanee pöydälle seuraavaan istuntoon.

Välikysymys pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi apteekkilaitoksesta.

Hallituksen esitys n:o 24, jota on valmis-televasti käsitelty talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 27, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus Kajaanin yleisen sairaalan laajentamisesta.

Ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 15 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ainoaan käsittelyyn.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy talousvaliokunnan hylkäävän mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään sanotun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Koska kyseessäoleva lakiehdotus luultavasti nyt viimeisen kerran menee suureen valiokuntaan, sieltä palatakseen ja saadakseen sitten lopullisen vahvistuksen eduskunnassa, lienee syytä tälläkin kerralla vielä kerran käsitellä esilläolevaa esitystä, sitäkin suuremmalla syyllä, kun tässä myöskin on tilaisuus kosketella erästä puolta asiaa, johon tähän mennessä ei vielä paljoakaan ole kosketeltu.

Aikaisemmissa lausunnoissa, joita niin lukuista on jo annettu kyseessäolevan esityksen käsittelyn yhteydessä, on usein toistettu väite, että lakiesitys voimaan tullessaan asiallisesti merkitsee mielivallan laillistuttamista. Mielestäni kuitenkin ei tämä tällainen määritelmä vielä riitä, sillä siihen sisältyy oikeastaan jonkun verran enemmän. Kun otamme huomioon sen seikan, että jos lain tultua voimaan todellakin sattuu niin, joka muuten on hyvin luultavaa, että todellakin kerran julistetaan sotatila, niin se merkitsee silloin tämän lain perusteella jonkun verran enemmän kuin mitä yleensä sotatilalla käsitetään. Kun otamme huomioon, että kansa maassa jo on jakautunut kahteen leiriin — toinen leiri valmiina kuritushuoneeseen vietäväksi ja toinen osa kansasta aseistettuna näille vanginvarti-joiksi — niin silloin voi hyvin käsittää, että huolimatta siitä, onko kyseessä sisällissota tai sota ulkopuolella maan rajojen olevaa vihollista vastaan, joka tapauksessa syttyy sota maan sisässä. On huomioon otettava, että kaikki ne mahdollisuudet, mitä silloin annetaan tuon yhden kansanosan käsiin, porvariluokan käsiin, ovat siksi suuria, että tuskin minkään maan sotatilalaki edellyttää sellaista täydellistä mielivaltaa. Porvaristo on silloin tilaisuudessa ei ainoastaan lopettamaan kokoutumisvapauden, painovapauden, lausumisvapauden tai yleensä sanoen

kaikki kansalaisvapaudet, vaan lisäksi se voi suurin piirtein katsoen mielivaltaisesti vangita kenen se tahtoo, syyttää, ketä tah-
too. Ja näissä oloissa, kun nyt eletään, voidaan jo etukäteen melkoisella varmuudella väittää, että hyvin suuri osa kansasta tulee varmudella silloin siirrettäväksi vankileireihin. Sen todistaa jo ohranan tavattoman lukuisa luettelo niistä henkilöistä, jotka katsotaan olevan sotatilan aikana maan turvallisuudelle vaarallisia. Kun vielä otetaan lukuun, että tämä laki sallii ei ainoastaan tällaisten ohranan kirjoissa jo lueteltujen henkilöiden vangitsemisen — tai paremmin sanoen, ei ainoastaan sallii, vaan vieläpä velvoittaa — vaan sen lisäksi sallii, että näiden ystävät, tuttavat ja läheiset omaiset nekin voidaan vangita, koska lain sanonnan mukaan nämäkin ovat niitä, jotka syyllä voidaan epäillä olevan vaarallisia maan turvallisuudelle ja oikeusjärjestykselle, niin näin ollen ymmärrämme, ettei ole kyseessä enää mikään pieni määrä kansalaisia, jotka silloin siirretään kuritushuoneeseen ja joista arvattavasti jo murtamat nikkeli kuulan avulla siirretään ehkä maan poveen. Mutta onko porvaristo tällöin ottanut huomioon ne seuraukset, mitä kaikesta tästä johtuu? Onko porvaristo ottanut lukuun sitä seikkaa, että näillä vangituilla, ehkä murhattavillakin, on lukuisa joukko ystäviä, tuttavai, läheisiä omaisia, jotka samalla mobilisoidaan armeijaan? Onko porvaristo tehnyt itselleen selväksi sen tosiasian, että se samalla aikaa on hankkinut itselleen armeijassa jo sisäisen vihollisen? Kaikki nämä seikat huomioonottaen on selvää ja ymmärrettävää, tai paremmin sanoen, on selvää, että jokainen jo käsittää, että tällainen laki voimaan astuttuaan on sängen selvä porvariston tahoita annettu julistus kansalaissodasta sodan aikana. Ei siis tarvitse vasemmiston taholta ollenkaan ryhtyä propageeraamaan ja agiteeraamaan, että imperialistinen sota on muutettava kansalaissodaksi, koska porvaristo mitä parhaimmalla tavalla tämän lain avulla julistaa sen saman seikan hyvin selkeällä tavalla koko kansan nähtäväksi. (Eduskunnassa hälinää.)

Puhemies koputtaen: Kehoitän eduskuntaa hiljaisuuteen.

Puhuja: Minä olen siinä uskossa, että porvaristolle itselleen olisi turvallisempaa

olla tällaista lakia laatimatta. Mutta sanoo vanha sananlasku, että ne, jotka jumalat aikovat hävittää, lyövät jumalat sokeudella. Ja se sananlasku tosiaankin ruusiintuu tässä lakiesityksessä.

Muuten tuntuu siltä, että tämä lakiesitys tavallaan on tarpeeton, sillä ei ole kulunut montakaan viikkoa siitä, kun eduskunta päätti luovuttaa 100,000 markkaa kilpailun toimeenpanemiseksi itsenäisyysmuistopatsasta varten. Tässä kilpailussa ei tule suinkaan taiteilijalle olemaan kovinkaan vaikeata luoda sopivaa ja kaikin puolin oloja vastaavaa muistomerkkiluonnosta, sillä tämän lain voimaan astumisen jälkeen ei tarvita tosiaan suurtakaan mielikuvitusvoimaa luodakseen kuvan valkoisesta Suomesta ja vielä sellaisen kuvan, joka täsmällisesti esittää nykyisen Porvari-Suomen todellista luonnosta ja sisällisintä olemusta. Pikainen silmäys lakitekstiin palauttaa heti mieleen tuon tunnetun raamatussa olevan vertauksen harvainvallasta sekä sen voimasta ja myös heikkoudesta. Siinä kertomuksessahan kuvataan harvainvaltaa sellaisena kauhistuttavana patsaana, jonka yläosa on vaskesta, mutta alaraajat savesta. Muistomerkkiä pystytettäessä tulisi porvariston ottaa huomioon, että kun taiteilija luo heille tällaisen todellisen kuvan, niin sitä ei tulisi suinkaan pystyttää graniittialustalle, vaan päinvastoin olisi parempi pystyttää se heti jollekin savijalustalle, sillä juuri sellainen on porvariston valta todellisuudessa. Ja ettei nyt mitään puuttuisi tuosta kuvasta, olisi ehkä syytä vielä varustaa kuva suojeluskunnan merkillä ja sen aselakilla. Silloin ainakin tämä muistopatsas saisi sellaisen todellisuustunnon, että jokainen käsittäisi heti, mitä tämä patsas todellisuudessa esittää.

Muuten kun nyt porvaristo on ajanut tätä käsiteltävänä olevaa lakia jo viitisen vuotta, niin, kun se nyt voimaan astuu, on tätä asiantilaa seuratessa mielenkiintoista tutustua siihen tosiseikkaan, että jo 1922 on ensi kerran, kun laki oli eduskunnassa ensimmäisessä käsittelyssä, oikeiston taholta osoitettu, kuinka tärkeä tämän lakiesityksen hyväksyminen sillä kertaa on ja että on todellakin kiire saada lakiesitys voimaan.

Nyt on kulunut viisi vuotta siitä, eikä vielääkään voida tänä päivänä sanoa, onko sen kiireempää nyt kuin oli viisi vuotta taaksepäin. Minä en suinkaan tahdo tällä

väittää, etteikö todella olisi tänä päivänä ehkä jonkin verran kiireempi. Hufvudstadsbladetissahan on eräästä englantilaisesta lehdestä lainattu artikkeli, jossa väitetään, että britit ovat varustautuneet sotaa varten ensi kevääksi. Jos tämä englantilainen lehti on oikeassa, lienee tällä kertaa todellakin jo kiire tällaisen sotatilalain voimaan saattamiseen ja että merkit todellakin viittaavat, että nyt on kiireellisempää kuin ennen, huomaa jo siitä, että 1922 osa porvaristoa vielä oli tällaisen lain voimaan astumista vastaan, mutta nyt sen sijaan näyttää porvaristo olevan sangen yksimielinen siitä, että sotatilalaki on saatava mitä pikimmin voimaan.

Tarkastellessa muuten tätä sotatilalakia, lienee ehkä syytä vieläkin kerran palauttaa mieleen, mitä se oikeastaan välittömästi merkitsee. Mielenkiintoista on todeta se, että ensimmäinen pykälä, jossa valtakunnan presidentille annetaan yksinomainen oikeus julistaa valtakunta tai määrätty osa siitä sotatilaan, silloin kun valtakunnan puolustaminen tai oikeusjärjestyksen voimassa pitäminen sitä vaatii, tässä yhteydessä ei mainitse sanallakaan kansaneduskunnasta. Tämä seikka jo yksistään antaa hyvin paljon ajattelemisen aihetta. Miksikä ei porvaristo usko kansan eduskunnalle minkäänlaisista osanottoa näin tärkeän päätöksen teossa, päätöksen teossa, joka, niinkuin äsken jo osoitin, tosiasiallisesti merkitsee kansalaissotaa?

Vielä enemmän merkillistä on se, että presidentin yksinomaiseksi asiaksi jää myös julistuksen laatiminen sotatilan lakkauttamisesta. Jokainen tietää kuitenkin varsin hyvin, että sotatilan lakkauttaminen on monta kertaa vaikeampi asia kuin sotatilan alkaminen. Maailmansodan jälkeinen aika osoitti sangen selvästi, mihinkä tilanteeseen jouduttaisiin. Melkein jokaisessa maassa, missä maailmansota on saanut aikaan suurimmat tuhot, olivat työtätekevät ja talonpojat varsin väsyneet tällaiseen sotatilaan. Useimmissa maissa joko nousi kansalaissota tai oli kansalaissodan uhka olemassa. Porvaristo nähtävästi koko lakiesitystä laatiessaan on ottanut huomioon nämä maailmansodan aikaiset kokemukset. Se on oppinut sen tosiseikan, että nykyistä porvariston sotaa ei enää kansakokouksessaan kannata. Sentähden se on ottanut tässäkin pykälässä huomioon sen, että sota-

tilan lakkauttaminen täytyy olla yksinomaan presidentin asiana. Ei siis siihenkään saa edes kansan eduskunta mitenkään vaikuttaa.

On ehkä vieläkin, ensimmäistä pykälää tarkastettaessa, otettava huomioon, että kysymys on myös n. s. kapinasta. Tähänkin käsitteeseen sisältyy jonkun verran enemmän kuin mitä pinnalta katsoen luulisi siinä olevan. Me olemme eläneet, niinkuin olemme nähneet, viimeisinä vuosina aikakautta, jolloin taloudellinen tilanne eri maissa pakottaa porvariston ottamaan käsiinsä valtiovallan yksinomaisella määräysvallalla. Kun nyt tässä ensimmäisessä pykälässä ei ollenkaan ole määritelty itse kapinakäsitettä, niin seuraa siitä, että porvaristo voi käyttää minkälaista tilannetta hyvänsä selittääkseen kapinan olemassaolon. Jo 1920 vuoden vaiheilla, kun Pohjolassa sattui olemaan hyvä työaika ja etelässä sensijaan oli verrattain suuri työttömyys, seurasi siitä, että työläiset suurissa joukooin siirtyivät pohjolan metsätöihin. Tällöin jo huutivat porvariston lehdet etelässä, että Pohjois-Suomessa on kapina. Ja eivät vielä tänäkään päivänä ole porvarilehdet peruuttaneet tätä ilmeistä valhettaan. Jo tällainenkin tilanne siis voi antaa aihetta porvaristolle tarpeen vaatiessa julistaa sotatila. V. 1923 ja sitä ennen 1922 oli kaksi vastaavaa tapausta. Pohjolan ammatillisen piirijärjestön juttu oli myöskin sellainen, joka hyvin olisi voitu asettaa pohjaksi sota-tilan julistamiselle. Olihan siinäkin kysymyksessä kapinan valmistaminen, olihan siinäkin kysymyksessä jo alkanut lakko, joka myöskin hyvin helposti olisi voitu selittää kapinaksi. V. 1923 oli taas Suomen sosialistisen työväenpuolueen hajoittaminen kysymyksessä. Senkin puolueen selitettiin valmistavan kapinaa. Silloinkin oli Helsingissä jo eräänlainen sotatila olemassa, silloin kun näitä puolueen johtohenkilöitä jahdattiin. Sekin tilanne oli sellainen, että tämän lain nojalla porvaristo olisi voinut selittää sen kapinaksi. Nämä muutamit konkreettiset tapaukset osoittavat siis, kuinka helposti voidaan selittää joku määrätty tilanne kapinaksi ilman, että siinä minkäänlaista kapinaa on. Sillä eihän kukaan sentään, kaikkein vähimmin tuomarit, jotka tuomitsivat äsken mainitussa jutussa olleet syytetyt, voisi tulla tänne väittämään, että todella oli kysymyksessä kapina tai edes kapinan valmistelukaan. Kaikkihan

oli puhtaasti keksittyä juttua. Mutta siinä on vieläkin eräs seikka, joka työväen taholta on huomioonotettava ja se on se, että tällaista lakia juuri siinä muodossa, jossa se nyt aiotaan voimaan saattaa, voidaan käyttää porvariston taholta aseena lakkojen kukistamiseksi. Se ei olisi suinkaan ensimmäistä kertaa, kun näin tapahtuisi. Päinvastoin on sellaista tapahtunut monasti ennen. Sosialidemokraatti Millerand astuaan ensi kerran porvarilliseen hallitukseen, oli se, joka antoi porvareille eräänlaisen osviitan, mitenkä pitää käyttää valtiollista valtaa lakkojen kukistamiseksi. Sen jälkeen on tämä sama tapahtunut monta kertaa. Niin teki Italian hallitus erään kerran kukistaessaan rautatieläisten lakon. Samoin teki Belgian hallitus kukistaessaan rautatieläisten lakon. Useampiakin tapahtumia olisi olemassa. Ja kuitenkin on huomioonotettava, että ne lait, jotka Ranskassa, Belgiassa ja Italiassa olivat voimassa, eivät suinkaan antaneet hallitukselle sekä yläluokalle läheskään sellaisia valtuuksia, kuin antaa kyseessäoleva laki. Tämä laki, jos mikään, on siis ensiluokkainen ase porvariston käsissä estämään työläisten palkkataistelua yleensä, mutta etenkin valtion virkailijain palkkataistelua. Huutaahan porvaristo tälläkin hetkellä eri maissa, että löytyy eräänlaisia töitä, joista toiset ovat yhteiskunnalle tärkeitä töitä ja joilla ei siis ole lakko-oikeutta olemassa. Tämän prinssiin perusteella tulee porvaristo varmasti ehkäisemään kaikki kunnan työläisten lakoliikkeet, valtion työläisten palkkaliikkeistä puhumattakaan. Niinkuin näemme ei siis kyseessä ole suinkaan yksinomaan, vain oikeastaan ehkä kaikkein vähimmin varustautuminen ulkonaisen sodan varalta. Suurin painopiste laissa on siinä, että porvaristo tämän lakiehdotuksen avulla luo itselleen voimakkaan aseensa pitääkseen työväenluokan kurissa tässä maassa. Porvariston kannalta katsottuna se kylläkin voi olla hetkellisesti edullinen, mutta meidän kannaltamme katsoen asia on johdonmukainen tulos siitä kehityksestä, mikä jo vuosikymmeniä on tapahtunut. Porvaristo siirtyy askel askeleelta yhä keskitetympään diktatuuriin. Se fascismi, joka oleellisesti on jo tässä maassa olemassa, ei ole vielä nousut muodollisesti valtaan, mutta porvaristo antaa sille tarpeelliset mahdollisuudet tämän lain avulla suorittaa tuo muodollinenkin temppe vähäisimmällä voiman haas-

kauksella ja samalla kertaa antaakseen sille heti alusta asti laillisen leiman. Sehän onkin ollut heikkous niillä diktaattoreilla, jotka ovat tähän asti eri maissa pystyttäneet diktatuurinsa, että he ovat olleet pakotettuja esiintymään lainvastaisesti. Suomessa ei sellainen tämän lain voimaan astuttua ole enää tarpeellista. Porvaristo voi esiintyä nyt sotatilalain avulla täysin laillisesti, ottaa vallan omiin käsiinsä ja kukistaa nekin pienet mahdollisuudet, mitä työväellä vielä on jäljellä suojellakseen itseään taloudellisesti ja poliittisesti.

Minulla kyllä ei ole suurtakaan toivoa siitä, että kyseessäolevaan lakiehdotukseen enää mitään muutoksia saadaan aikaan suuressa valiokunnassa enempää kuin täälläkään, mutta siitä huolimatta toivon kuitenkin, että vielä löydetäisiin joku mahdollisuus, jolla voitaisiin estää tällaisen julkean häpeällisen sortolain voimaan tulemistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasi-
asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin.

Hallituksen esityksen n:o 29 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasi-
asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Mainitun lepäämään jätetyn lakiehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11, jossa myös on käsitelty ed. Tuomtojan y. m. edusk. esit. n:o 3, ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4 ja ed. Serge-
liuksen ja Schaumanin edusk. esit. n:o 6, esitellään mainittujen lainsäädäntöaloitteiden ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta.

Ed. Kalliokosken y. m. edusk. esit. n:o 24 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasi-
asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 26 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 26. Ensinn sallitaan asiassa yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Käsittelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sahlstein: Tämän asian lähetekeskustelussa olin minä jo tilaisuudessa huomauttamaan, että se esitys, jonka hallitus tästä asiasta eduskunnalle on antanut, ei tyydyttänyt kaupunkikuntien tarvetta. Siinä lakiehdotuksessa, jonka valtion toimesta asetettu komitea oli laatinut kaupunkihallinnon uudelleen järjestämiseksi, oli hallinnon keskitys yhtenä kaikkein tärkeimmistä periaatteista, mutta se esitys, jonka hallitus tässä asiassa eduskunnalle antoi, ei tarvittavassa määrässä ottanut huomioon näitä tarpeita. Tyydytyksellä on sentähden mainittava, että laki- ja talousvaliokunta on huomattavassa määrässä lakiehdotukseen palauttanut ne ehdotukset, jotka komitea asiassa oli hyväksynyt. Niinpä on valiokunta hyväksynyt sellaisen järjestelyn, että kaupunkihallituksen johtaja asetetaan toimeensa määräämättömäksi ajaksi. Myöskin on kaupungin hallitukselle ja sen johtajalle varattu oikeus tarvittaessa saada eri lautakuntien päätökset hallituksen tarkastettaviksi. Tämän kautta on keskitystä hallinnossa aika tavalla korjattu. Mutta on pari kohtaa, joissa laki- ja talousvaliokunta mielestäni ei ole riittävässä määrässä kaupunkien toivomuksia huomioonottanut.

Ensimmäinen näistä kohdista koskee sitä tapaa, jolla lakiehdotus järjestelee lautakuntien ja kaupunkihallituksen väliset suhteet. Meillä on useassa kaupungissa jo vakiintunut sellainen tapa, että rahatoimikamari on oikeutettu nimittämään jonkun jäsenistään eräiden lautakuntien puhe- ja äänivaltaiseksi jäseneksi. Tällä tavoin on näin valittu jäsen joutunut edustamaan asianomaista lautakuntaa rahatoimikamarissa ja päinvastoin rahatoimikamaria taasen lautakunnassa, ja tästä on kaupunkiasiaihoidolle ollut useitakin etuja. Ensiksikin on mainittava, että yhteisymmärrys lautakunnan ja rahatoimikamarin välillä on täten saatu paremmaksi kuin mitä olisi ollut laita

näiden hallintoelinten toimiessa ilman mainittua yhdyssidettä, ja toiseksi on huomattava, että täten on päästy liiallisesta virastojen välisestä kirjeenvaihdosta. Nämä tosiasiat johtivat siihen, että kyseessä olevaa lakiehdotusta valmisteleva valtion komitea aikoinaan esittikin sellaisen säännöksen ottamista lakiin, että yhden hallituksen jäsenistä tulisi saada olla täydellä puhe- ja äänivalalla jäsenenä lautakunnassa.

Tätä, nykyisen kunnallislain myöntämää menettelyä on hallituksen esityksessä muutettu siten, että tämä edustaja voisi lautakunnassa käyttää ainoastaan puhevaltaa, mutta ei äänioikeutta. Sensijaan, että puhe- ja äänivaltaisena valittu edustaja etukädessä olisi lautakunnan erikoisharrastusta edustava henkilö hallituksessa, tulisi sama henkilö ainoastaan puhevaltaisena jäsenenä toimimaan jonkunmoisena hallituksen puolesta sinne lähetettynä tarkastajana; ja silloin on helposti havaittavissa, mitenkä vaikeaksi tällaisen jäsenen asema lautakunnassa tulisi, kun hänellä ei olisi mitään valtaa saada asiat kulkemaan kaupungin yleisen politiikan mukaan, vaan hän siellä tulisi olemaan ainoastaan neuvoa antavana jäsenenä.

Tähän voidaan väittää, että lain mukaan hallituksella on mahdollisuus saada lautakuntien päätökset hallituksen tarkastettaviksi. Niin onkin. Mutta ei suinkaan ole tarkoitus, että tätä keinoa usein käytettäisiin. Päinvastoin on tarkoitus, että tämä keino olisi mahdollisimman harvoin käytettävä rajakeino, jota käytettäisiin ainoastaan, ellei muulla tavoin saada lautakuntaa toimimaan sen yleisen suunnan mukaisesti, jota kaupungin hallitus tahtoo ajaa. Ja sentähden on aivan välttämätöntä, että tälle jäsenelle on lautakunnassa saatava äänioikeus.

Toinen kohta, jossa valiokunta on tehnyt poikkeuksen hallituksen esityksestä, koskee määräystä 22 §:ssä, jonka mukaan kaupungin hallituksen johtaja voidaan erottaa toimestaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Tähän kohtaan nähden on ed. Pulkkinen laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittänyt vastalauseen, jossa hän myöskin tätä kohtaa perustelee. Yhtyen häneen olisin sitä mieltä, että 22 §:n 4 mom. 6 kohta olisi hyväksyttävä sellaisena, kuin se on hallituksen esityksessä.

Jos me saamme tähän lakiehdotukseen muutoksen siitä, että hallituksen lautakuntiin asettamalla jäsenillä on äänioikeus, ja

että tarvitaan 2/3 äänten enemmistö kaupungin johtajain toimestaan eroittamiseksi, niin minä luulen, että kaupunkikunnissa tullaan olemaan tyytyväisiä tähän lakiin. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen nyt mainitsemassani kahdessa kohdassa tekemään muutosehdotuksia ja toivon, että eduskunta ne hyväksyy.

Ed. L. Myllymäki: Lakiehdotuksessa on mielestäni kiinnitettävä huomiota niihin seikkoihin, jotka tämän lakiehdotuksen mukaan antaisivat ehdotetulle kaupunginhallitukselle liika suuren määräämisvallan. On selvää, että keskeinen kaupungin elin jo asioita järjestäessään ja niistä ehdotuksia tehdessään saa ehdotuksillaan vakuutetuksi jonkun asian tärkeyden ilman, että sen joka paikassa tarvitsee olla sitä äänellään ratkaisemassa. Erikoisesti kiinnittää huomiota 4 §:ssä oleva toinen kohta, jonka mukaan tälle kaupunginhallitukselle vielä tässä laissa määräämättömien asiain lisäksi voidaan myöntää lisäoikeuksia. Lain 31 §:ssä oleva kolmas kohta taas on sellainen, joka vetää yhä enemmän kunnallishallinnon yksilöiden määräämisvallan alaiseksi. Tahdotaan tällä ehdotetulla sanamuodolla vähentää kunnan asukkaiden yleisellä äänestyksellä valitsemien valtuuston jäsenten määräämisvaltaa. Ehdotusten mukaan siis yhä enemmän ja enemmän tahdotaan kaupunginhallitukselle, jonka jäseniksi voidaan valita vakinaisia kaupungin virkamiehiä, kytkeä sellaisten asiain päättämisvalta, jotka ainakin tähän saakka ovat olleet kaupunginvaltuuston käsiteltävänä.

Lain 34 §:ssä esiintyvä 3 momentti niinkään on sellainen, että sen voimaan astuminen ja hyväksyminen on vähänkään kansanvaltaiselle menettelylle niinkään turmiollinen.

Vielä kiinnittää huomiota valtuuston kokouksien koollekutsuminen. Ehdotuksessa mainitaan, että kutsu valtuuston kokouksiin, joskaan ei kaikkiin, mutta kuitenkin huomattavaan osaan valtuuston kokouksia, voidaan lähettää viimeistään kokouksen edellisenä päivänä. Tämä on liika lyhyt aika. Oletetaan kyllä, että tulee joitain kiireellisiä asioita, jotka pakottavat valtuuston pikaiseen koolle kutsumiseen, mutta ei kai liene nyt niin kovin kiireellisiä asioita, jotka eivät antaisi ti-

laisuutta edes 2 päivää aikaisemmin kokouksen koolle kutsumiseen. On kaupunkikeja, kuten esim. Pori, jossa valtuuston jäseniä asuu varsin hankalan matkan takana siitä paikasta, missä valtuuston kokouksia pidetään. Jos lakiin otetaan määräys, että valtuuston kokouksia voi kutsua koolle kokouksen edellisenä päivänä, mitenkä tuolla jossain Reposaaren takana työskentelevä työläinen saanee asiansa järjestetyksi siten, että hän seuraavana päivänä on tilaisuudessa saapumaan kaupunkinsa valtuuston kokoukseen.

Kaupunginhallituksen jäsenten lukumäärään mielestäni myöskin on huomiota kiinnitettävä. Täällä ehdotuksessa ehdotettu vähin määrä 4 jäsentä olisi muutettava hieman suuremmaksi.

Edellinen puhuja myöskin kiinnitti huomiota tähän kaupunginjohtajan valitsemiseen. Tässä ehdotuksessa tahdotaan tehdä kaupunginjohtajasta sellainen eläkevaari, jota ei siitä mitenkään saisi tehdä. Olisi tärkeätä, että tällainenkin toimenhoitaja nimitettäisiin määräajaksi. Mielestäni olisi tarpeeksi pitkä aika, jos tämä määriteltäisiin 3 vuodeksi. Vielä turmiollisemmaksi asetuksen tekisi se ehdotus, joka tarkoittaa, että kaupunginjohtajan toimestaan poistamiseen tarvittaisiin 2/3 äänten enemmistö. Tämä ehdotus tarkoittaa siis saada kaupunginjohtajasta sellainen byrokraattinen virkamies, jota ei edes toimestaan erottamisen uhalla voi mikään, ainakaan vähemmistö, saada mihinkään tasapuoliseen toimintaan, jos, niinkuin luultavaa useassa tapauksessa ainakin on, tuo virkamies haluaa olla erikoisesti porvariston aseentatja tointa hoitaessaan.

Lautakuntien jäsenten nimittämisessä, toisin sanoen 34 §:ssä, ei mainita tarkkaa määritelmää siitä, kuinka pitkäksi ajaksi lautakuntien jäsenet valitaan. Kuitenkin aikaisemmissa pykäliissä jo tunnustetaan periaate, että hallintokuntien jäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan kuten täällä ehdotetaan kaupunginhallituksen jäsenet valittaviksi. Mielestäni pitäisi siis myöskin lautakuntien jäsenten valintaan saada määräys, että ne valitaan vuodeksi kerrallaan.

Lain 41 §:ssä olevat määräykset rajoittavat niinkään liaksi valtuuston toimintaa. Ei ole mitään syytä saattaa lakiin sellaista määräystä, kuten on 41 §:n 2

kohta, jossa sanotaan: „Sellaisen lainan ottamista, jonka takaisinmaksuaika on pitempi kuin kaksi vuotta.” Aikaisemmin lakiehdotuksessa määrätään jo, että tällaisen asian päättämisessä täytyy valtuutossa olla jo määränemmistö. Tässä siis mielestäni on tarpeeksi syytä, tarpeeksi paljon kannatusta ja tarpeeksi paljon harkintaa jo, ennenkuin lainaa voidaan ottaa, joten sitä ei olisi enää erikoisesti rajoitettava täällä myöhäisemmissä pykälissä. Jos erittäin pitkäaikaisia lainoja tarvitaan, niin laitettakoon siitä lakiin määräys, mutta 2 vuotta määräyksenä on minusta liian pieni aika.

Yksityiskohtaisen käsittelyn aikana tulenkin näistä asioista tekemään muutosehdotukset.

Ed. Jutila: Kyseessäolevan kaupunkien kunnallislain uudistamista ja muuttamista on jo pitkän aikaa mielenkiinnolla odotettu kaupunkien kunnallismiesten keskuudessa.

Kaupunkikunnat ovat jo järjestäneet kunnallisen toiminnan nyt kyseessäolevan lain uudistusta silmälläpitäen. Ne tärkeimmät muutokset, mitä laki- ja talousvaliokunta on tehnyt tähän hallituksen esitykseen, koskevat pääasiassa kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajan toimiaikaa ja näiden erottamista. Lain 22 §:n 4 kohdassa mainitut kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja voidaan erottaa yksinkertaisella äänen enemmistöllä ja siten on poistettu se vaara, jota tässä edellinen puhuja tahtoi torjua, että näistä kaupunginjohtajista ja apulaishjohtajista tulisi eläkemiehiä tai millä nimellä hän niitä tässä nimitti.

Myöskin kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajan valinta on laki- ja talousvaliokunnassa muuttunut hallituksen esityksestä siten, että kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja voidaan valita määräämättömäksi ajaksi perustellen sitä siten että sen kautta saadaan kaupunginjohtajan tärkeään tehtävään mahdollisimman päteviä henkilöitä ja että he siten vielä säilyttävät asemansa puoluepyyteiden yläpuolella ja tulevat riippumattomiksi. Muita pienempiä muutoksia, jotka lakiin on ehdotettu, katson vähempiarvoisiksi.

Ehdotan, että kyseessäoleva lakiehdotus hyväksytään laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

4 §.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Ehdotan, että toinen momentti poistetaan.

Ed. Riihimäki: Pyydän kannattaa ed. Myllymäen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. L. Myllymäki ed. Riihimäen kannattamana ehdottanut, että 4 §:n 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Myllymäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. L. Myllymäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (130—24—0—45).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

11—12 §:t, 14 ja 17 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

18 §.

Keskustelu:

Ed. Liedes: Minä ehdotan, että tämän pykälän 2 momentin viimeinen lause hyväksyttäisiin siinä muodossa, mikä on esitetty laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa.

Ed. L. Myllymäki: Kannatan ed. Liedeksen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Liedes ed. L. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että 18 §:n 2 momentti saisi sen sanamuodon kuin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä 3 vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Liedeksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Liedeksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (129—25—1—44).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

20—21 §:t hyväksytään.

22 §.

Keskustelu:

Ed. Pulkkinen: Kauan odotettu ja huolellisesti valmisteltu suunnitelma kaupunkien kunnallisen keskushallinnon järjestelystä jää vain puolinaiseksi toimenpiteeksi, ellei kaupunginjohtajan ja kaupunginapulaisjohtajan asemaa tehdä pysyväiseksi ja satunnaisista mielialoista ja voima-suhteista kunnassa riippumattomaksi. Se taas voidaan saada aikaan vain siten, että valtuuston päätöksen tekoon vaaditaan, kun asia koskee kaupunginjohtajan tai kaupunginapulaisjohtajan erottamista, että vähintään 2/3 saapuvilla olevista valtuusmiehistä päätöstä kannattaa. Tällä perusteella ja viitaten laki- ja talousvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen vastalauseeseen rohkenen ehdottaa, että tämän pykälän 4 momenttiin liitettäisiin vastalauseessa ehdotettu 6:s kohta: „kaupunginjohtajan tai apulaiskaupunginjohtajan erottamista toimestaan, niin kuin 32 §:ssä sanotaan”.

Ed. Sahlstein: Pyydän kannattaa ed. Pulkkinen tekemää ehdotusta.

Ed. Itkonen: Tämä pykälä on yksi kaikkein tärkeimpiä ja oleellisia koko tässä lakiehdotuksessa. Komitea on aikanaan ehdottanut, samalla tavalla kuin ed. Pulkkinen täällä, että kaupunginjohtajan erottamiseen vaadittaisiin 2/3 enemmistö. Komitea on myöskin ehdottanut ja laki- ja talousvaliokunta on hyväksynyt tämän ehdotuksen vastoin hallituksen esitystä, että kaupunginjohtaja valittaisiin määräämättömäksi ajaksi.

Kun näitä ehdotuksia tarkastelee rinnakkain, niin ei voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että lainsäätäjät koettaisi, jos määräenemmistö hyväksyttäisiin, muutamien yksityisten henkilöiden, nim. kaupunginjohtajain aseman turvaamiseksi supistaa suuresta määrin kunnan vapaata päättämisvaltaa. Onhan nim. verrattain tavatonta, että yhden henkilön erottaminen, jos hän on sopimaton toimeensa, pitäisi tapahtua 2/3 määräenemmistöllä. Siis kunnan jäsenten ja valtuuston enemmistö ei saisi omaa mielipidettään tässä tapauksessa yhtä ainoata henkilöä vastaan päteväksi, vaan siihen vaadittaisiin niin suuri kuin 2/3 enemmistö.

Periaatteelliselta kannalta katsoen siis ehdotus on mielestäni epäonnistunut. Ja mihin se tulisi johtamaan käytännössä? Se tulisi johtamaan siihen, että tätä n. s. turvapykälää käyttäisivät hyväkseen vain vähemmän sopivat ja vähemmän pätevät henkilöt. Pätevä kaupunginjohtaja, joka tietää kaupungin valtuuston enemmistön olevan häntä vastassa, lähtee ilman muuta sellaisesta toimesta. Mutta sellainen henkilö, joka ei toimeen ole pätevä ja jolla siis on vähän mahdollisuuksia päästä muihin toimiin, hän pitäisi itsepintaisesti paikastaan kiinni, siksi kunnes saataisiin tämä riittävä 2/3 enemmistö. Tästä muodostuisi siis käytännössä vähemmän pätevien henkilöiden turva kaupungin asukkaiden valtavan enemmistön mielipidettäkin vastaan. Ja tällaista turvaa minusta ei pitäisi lainsäätäjän varata yksityisille henkilöille.

Sitäpaitsi on otettava huomioon eräs erittäin tärkeä tekijä. Se nim. että kaupungin hallituksen ja etupäässä sen johtajan täytyy nauttia kaupungin asukkaiden enemmistön ja siis myös valtuuston enemmistön luottamusta. Nerokkainkaan mies, parhainkaan asiantuntija ei voi hedelmällisesti ja hyödyllisesti johtaa kaupungin asioita, jos hän

ei nauti valtuuston enemmistön luottamusta. Sehän on eräs kansanvaltaisen itsehallinnon pääperiaatteita. Niinpä meillä valtioelämässäkkin korkeimman täytäntöpannevan hallintoelimen luottamus pidetään ensiarvoisena ja erittäin tärkeänä kysymyksenä. Tässä tulisi nyt, jos ed. Pulkkinen ehdotus hyväksytään, sellainen epänormaalin asiointi, että yksi ainoa henkilö voisi pysyttäytyä kymmeniä vuosia virassaan, vaikka hän on jo aikoja sitten menettänyt valtuuston enemmistön luottamuksen. Tämä on kaikkea muuta kuin kansanvaltaista ja kaikkea muuta kuin tarkoituksenmukaista. Onhan nim. muistettava, että parhaimmatkin, hedelmällisimmätkin toimenpiteet voivat muodostua hyödyttömiksi, jos niitä ei luottamuksellisesti oteta valtuuston puolelta vastaan.

Kun, niinkuin mainitsin, laki- ja talousvaliokunta on muuttanut hallituksen esitystä siinä kohden, että kaupunginjohtaja valitaan määräämättömäksi ajaksi, joten häntä ei siis voitaisi millään syyllä erottaa koskaan ilman 2/3 enemmistöä, niin silloin on perin arveluttavaa lähteä vielä puolustamaan tätä 2/3 enemmistöä. Jos olisi taakeet siitä, niinkuin hallitus esittää, että kaupunginjohtaja valittaisiin vain määrävuosiksi, niin olisi aina varmuus siitä, että joskus tulee tilaisuus hänestä vapautua. Mutta kun hänet valitaan määräämättömäksi ajaksi ja lisäksi pannaan 2/3 enemmistö erottamiseen, niin silloin todellakin näistä viroista voi tulla sellaisia ikuisia virkoja, joissa epäpätevät, huonot henkilöt pysyttelevät kaupungin enemmistön ja kaupungin etujen vastaisesti.

Minä siis jyrkästi vastustan ed. Pulkkinen ehdotusta.

Ed. Broman: På de skäl jag anförut i min till lag- och ekonomiutskottets betänkande fogade reservation samt vid ärendets första behandling, föreslår jag att paragrafen måtte erhålla den lydelse, den har i regeringens proposition. Jag understöder sålunda rdgsm. Pulkkinens förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pulkkinen ed. Sahlsteinin ja ed. Bromanin kannattamana ehdottanut, että 22 §:n 4 momenttiin lisättäisiin kuudes kohta siinä muodossa, kuin laki- ja talousvaliokunnan

mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pulkkinen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on ed. Pulkkinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (101—58—2—38).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

23, 25—29 §:t hyväksytään keskustelutta.

31 §.

Keskustelu:

Ed. Broman: Vid den första behandlingen av lagförslaget har jag framhållit, att stadgandet därom att stadsstyrelsens äger granska lagligheten av stadsfullmäktiges beslut är överflödigt och olämpligt. Jag föreslår att 3 momentet av ifrågavarande paragraf måtte utgå.

Ed. L. Myllymäki: Viitaten ed. Bromanin esittämiin ajatuksiin, kannatan 3 §:n poistamista.

Ed. Itkonen: Luovun.

Ed. Molin: Denna av rdgsm. Broman berörda fråga, d. v. s. frågan om kontroll av stadsfullmäktiges åtgärder, har varit en av de mest svårlösta vid uppgörande av föreliggande lagförslag. I och med det magistratens befattning med de kommunala ärendena har upphört och den kontrollrätt, som för närvarande tillkommer magistraten, sålunda icke längre kan ifrågakomma, så har det gällt att försöka ordna saken på ett annat sätt. Det sätt genom vilket frågan är ordnad genom regeringens proposition synes icke heller mig lyckligt. Det kan icke vara lämpligt att ett underordnat organ kontrollerar det överordnade organets åtgärder, utan är det då bättre, ifall man ej

dinner på någon annan lösning, att lämna det åt den enskilda medborgaren och kommunens initiativ att överklaga stadsfullmäktiges beslut. En annan sak är att stadsstyrelsen självfallet icke får till verkställighet befordra uppenbart lagstridigt beslut, men därom tarvas ingen uttrycklig bestämmelse. På grund av dessa skäl ber jag få understöda rdgsm. Bromans förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Broman ed. L. Myllymäen ja ed. Molinin kannattamana ehdottanut, että 31 §:n 3 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Bromanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Bromanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (110—45—2—42).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

32 §.

Keskustelu:

Ed. Itkonen: Minä ehdotan, että tämän pykälän toisen momentin tilalle hyväksyttäisiin hallituksen esityksen toinen ja kolmas momentti, jolloin nykyinen kolmas momentti tulisi neljänneksi j.n.e. Tämä ehdotukseni tarkoittaa sitä, että kaupunginjohtajat valittaisiin samalla kertaa, milloin niitä on useampia ja suhteellisilla vaaleilla ja määrääjäksi. Tämän määrääkaisuuden puolesta puhuu m. m. se, että suhteellisuutta ei millään muulla tavalla voida kaupunginjohtajien vaaleihin soveltaa ja meidän kunnallislaisiamme yleensä on suhteellisuudelle annettu tavattoman suuri merkitys. Minusta se olisi ulotettava myöskin kaupunginjohtajien vaaleja koskevaksi. On väitetty tätä ehdotusta vastaan,

että määrävuodeksi valittuina eivät pätevät henkilöt toimia hakisi. Tätä väitettä vastaan kuitenkin puhuu käytäntö, sillä m. m. meillä valtion n. s. sopimusluontoiset toimet täytetään melkein kaikki määrävuodeksi eikä voitane väittää, etteikö niihin saataisi toimeensa päteviä henkilöitä. Päinvastoin sopimusluontoiseksi virka säädetään juuri sitä varten, että siihen saataisiin mahdollisimman pätevä henkilö.

Ed. L. Myllymäki: Pyydän ehdottaa, että ensimmäisessä momentissa sanat „neljä jäsentä” tulisi kuulumaan „kuusi jäsentä” ja että toisessa momentissa sanat „määräämättömäksi ajaksi” tulisivat kuulumaan „kolmeksi vuodeksi”.

Ed. Lehto: Kannatan ed. Itkosen tekemää ehdotusta.

Ed. Riihimäki: Minä kannatan ed. L. Myllymäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Itkonen ed. Lehdon kannattamana ehdottanut, että suuren valiokunnan mietinnössä olevan 2 momentin tilalle hyväksyttäisiin hallituksen esityksessä oleva toinen ja kolmas momentti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Itkosen ehdotukseksi. Niinikään on ed. L. Myllymäki ed. Riihimäen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisessä momentissa oleva sana „neljä” muutettaisiin „kuudeksi” ja että toisessa momentissa sanat „määräämättömäksi ajaksi” muutettaisiin „kolmeksi vuodeksi”. Kutsun näitä ehdotuksia ed. Myllymäen ensimmäiseksi ja toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, ehdottaisin meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Myllymäen ensimmäisestä ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan, sen jälkeen äänestetään ed. Itkosen ja ed. Myllymäen toisen ehdotuksen välillä, jotka mielestäni ovat vastakkaiset, ja voittanut asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. L. Myllymäen ensimmäisestä ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Myllymäen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (134—25—2—38).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Itkosen ja ed. L. Myllymäen toisen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy tässä äänestyksessä ed. Itkosen ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Myllymäen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. 114—30—10—45).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Itkosen ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Itkosen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Itkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (89—73—0—37).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

33 § hyväksytään keskustelutta.

34 §.

Keskustelu:

Ed. L. Myllymäki: Viitaten yleiskeskustelussa antamaani lausuntoon ehdotan, että 2 momentin ensimmäinen lause tu-

lisi kuulumaan: „Lautakunnan jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto vuodeksi kerrallaan ellei toisin ole säädetty”; ja toiseksi että 3:s momentti poistetaan.

Ed. Sahlstein: Viitaten siihen, mitä minulla äskettäin oli kunnia lausua, pyydän ehdottaa, että tämän pykälän 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Lautakuntien jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto, jollei toisin ole säädetty. Edustajakseen kuhunkin lautakuntaan tulee hallituksen, ellei lautakunnan kokoonpanosta ole toisin säädetty, vuodeksi kerrallaan valita esimiehensä tai yksi jäsenistään ja toimii näin valittu lautakunnan puhe- ja äänivaltaisena jäsenenä. Kaupunginhallituksen esimies tai hänen estettynä ollessaan se jäsen, jonka kaupunginhallitus siihen määrää, on oikeutettu olemaan läsnä sellaisinkin lautakunnan kokouksessa, jonka jäsen hän ei ole sekä siinä ottamaan osaa keskusteluun mutta ei päätöksiin.”

Ed. Riihimäki: Pyydän kannattaa ed. L. Myllymäen ehdotusta.

Ed. Tuomioja: Pyydän kannattaa ed. Sahlsteinin tekemää ehdotusta.

Ed. Lahdensuo: Sentapaisen ehdotuksen kuin ed. Sahlstein teki äsken, teki hän myöskin suuressa valiokunnassa. Siellä ei kuitenkaan sillä hetkellä ollut ainakaan semmoisella henkilöllä, joka ei aikaisemmassa käsittelyssä ollut mukana, tilaisuutta pohtia tämän ehdotuksen merkitystä ja kantavuutta. Minä olen sen jälkeen tullut kiinnittäneeksi enempi huomiota tähän ehdotukseen ja olen tullut siihen tulokseen, että ehdotus on perusteltu, ja pyydän niin ollen myöskin puolestani kannattaa tätä ehdotusta. Sen kautta minusta päästään siihen, mihin kunnallishallinnon alalla olisi kauttaaltaan pyrittäväkin nimittäin suu-
rempaan keskitykseen. Tämä ehdotus minusta edistää tämmöistä toimintaa, samalla kun sen kautta minusta saavutetaan suurempi ja parempi vuorovaikutus näitten eri elimien välillä. Sitä vastaan on sanottu, että tämän ehdotuksen kautta tulisi suhteellisuus näissä kaupunginlautakunnissa kärsimään, ja siltä väitteeltähän ei voi kieltääkään jossain määrin oikeutusta. Minä kuulen, ettei tämä seikka kuitenkaan ole niin

painava, että tämä ehdotus olisi hylättävä, sillä ne edut, mitkä tämän kautta saavutettaisiin, minusta ovat kuitenkin suuremmat kuin että jotenkin loukattaisiin suhteellisuutta näissä eri lautakunnissa.

Ed. Sergelius: Jag för min del skulle anse, att det icke vore ett lyckligt beslut, om stadsstyrelsens representant i en nämnd finge rösträtt, ty förhållandet är sådant, att i flere nämnder såsom ledamöter sitta kommunens tjänstemän och dessa äro mer eller mindre beroende av stadsstyrelsens representants uttalade åsikt och representanten kommer, om han är röstberättigad, att möjligen bidra till beslut, som annars icke skulle kommit till stånd. Denna påtryckning från stadsstyrelsens sida anser jag icke kunna undvikas på annat sätt än att paragrafen formuleras såsom den av stora utskottet har formulerats. Därjämte kan ännu anmärkas att, för den händelse beslutet i nämnden skulle hava blivit avgjort med ledamotens i stadsstyrelsen röst, så kan enbart på denna grund konflikter uppstå som annars kunnat undvikas och vidare kan anmärkas att beslutet finge större bärvidd för den händelse att detta både i nämnden och i stadsstyrelsen oberoende av styrelsens påtryckning ginge i samma riktning. Jag anser därför att det vore ur nämndens synpunkt icke lyckligt, om paragrafen finge den avfattning som här av rdgsm. Sahlstein föreslagits.

Ed. Pulkkinen: Minä myönnän kernaasti, että jos ed. Sahlsteinin ehdotus hyväksytään, siten saadaan syntymään yhä suurempi keskitys kunnallishallinnossa, mutta minä pelkään, että sellaisen ehdotuksen hyväksyminen veisi liiankin suureen keskitykseen. Se voisi helposti johtaa siihen, että kaupungin asiat muodostuisivat pienen miespiirin, pienen klikin hoidettaviksi, joka taas olisi omiensa tympäisemään ja muissa kuntalaisissa laimentamaan harrastusta kunnallisten asiain hoitoon. Minusta keskittämisperiaate, joka itsessään on erinomaisen hyvä ja jonka aikaansaamista tämä lakiehdotus kauttaaltaan tarkoittaa, tulee aivan riittävästi huomioon otetuksi sen kautta, että tässä pykälässä on ehdotettu — ja siitä kai oltaneen yksimielisiä — että lautakunnan päätös on alistettava kaupunginhallituksen tutkittavaksi, jos hallitus tai hallituksen

esimies sitä vaatii. Siinä on jo täysin luja varmuus siitä, että keskittyminen kunnallishallinnossa pysyy voimassa ja että yhteistä menettelytapaa myöskin kaupungissa ylläpidetään. Minä en sentähden saata yhtyä kannattamaan ed. Sahlsteinin ehdotusta.

Ed. Lehto: Ed. Lahdensuon lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että maalaisliittolaiset jäsenet laki- ja talousvaliokunnassa eivät tehneet tätä vastaan muistutusta. He hyväksyivät sen siinä muodossa, missä suuri valiokunta sen ehdottaa, eikä heillä ole edes vastalauseita. Itse asiaan nähden olen samalla kannalla kuin ed. Pulkkinen.

Ed. Tuomioja: Esillä olevaa kysymystä arvosteltaessa on ensinnäkin otettava huomioon, että ne lautakunnat, joista nyt on kysymys, asetetaan kaupunginhallituksen avuksi, kuten tämän pykälän 1 momentissa nimenomaan säädetään, ja silloin minun käsitykseni mukaan pitäisi myöskin pitää huolta siitä, että kaupunginhallitus todella toimii näiden lautakuntien kanssa sopusoinnussa tai että nämä lautakunnat eivät aja jotakin muuta kantaa, kuin mitä kaupunginhallitus ajaa. Ja siihenhän nimenomaan onkin pyritty, koska on menty niin pitkälle, että lautakunnan päätös on alistettava kaupunginhallituksen tutkittavaksi, jos hallitus tai vaikkapa vain hallituksen esimies sitä vaatii. Silloin ei minun käsitykseni mukaan pitäisi olla mitään epäilyksiä antaa kaupunginhallituksen edustajalle lautakunnassa niin suurta valtaa, että hän voi käyttää myös äänivaltaa, siis vain sellaista valtaa, jota yhden äänen käyttäminen lautakunnassa tietää, koska kaupunginhallitus joka tapauksessa voi kokonansakin muuttaa lautakunnan päätöksen. Ellei tällaista ehdotusta, jonka ed. Sahlstein nyt on tehnyt, hyväksytään, niin siitä saattaa olla seurauksena, että alistuksia tulee tarpeettoman usein ja tarpeettoman monia tehtäväksi. Sen vuoksi minusta olisi ehdottomasti, jos tahdotaan tällaisia ristiriitoja välttää, hyväksyttävä ed. Sahlsteinin ehdotus.

Ed. Itkonen: Minusta ed. Sahlsteinin ehdotuksella ei ole niinkään paljon merkitystä itse keskitykseen kuin yhteistyöhön nähden hallituksen ja lautakuntien välillä. Keskityshän tosiasiaassa muodostuu sellai-

seksi, minkälainen hallitus kaupungissa on. Jos on heikko hallitus, niin laki ei voi sellaisia aseita sille antaa, että se voisi vallan itselleen keskittää, ja jos on vahva hallitus, niin se useista lainsäädännön puutteista huolimatta keskityksen itselleen hankkii, niinkuin nyt esimerkki on hyvin useissa kaupungeissa osoittanut. Lainsäätäjän on minusta huolehdittava siitä, ettei lainsäädännössä ole nimenomaan esteitä tehty keskittymiselle ja että siis varataan mahdollisuus helposti aikaansaada keskitys, ja minusta keskitykselle oleellisin ja tärkein on se säännös, jonka laki- ja talousvaliokunta tähän pykälään otti, nim. että lautakunnan päätökset voidaan alistaa kaupunginhallituksen vahvistettavaksi. Näitä alistuksia tulee minun luullakseni tapahtumaan melko harvoin. Pelkkä tietoisuus siitä, että alistus voidaan tehdä, riittää siihen, että lautakunnat ohjaavat ja orientoivat toimintansa hallituksen suunnan mukaan. Minusta tällä on merkitystä ainoastaan hallituksen ja lautakuntien yhteistyön kannalta. Mutta jos halutaan erikoisen läheiseksi hallituksen ja erikoislautakuntien yhteistyö, niin silloin voi minusta ed. Sahlsteinin ehdotuksen hyväksyä ja sitä kannattaa. Minä olen m. m. erikoiskomiteassa kannattanut tätä ehdotusta enkä ole sitä erikoisemmin missään vaiheessa vastustanut. En ole kuitenkaan katsonut sitä niin suurimerkitykselliseksi, että sen johdosta olisi ollut syytä ryhtyä muuttamaan hallituksen esitystä. Minusta siis on kunnallishallinnon onnistumisen kannalta jotakuinkin yhdenmukaista, tuleeko ed. Sahlsteinin ehdotus hyväksytyksi vai ei. Sen voi hyvin hyväksyäkin, mutta kovin suurta käytännöllistä merkitystä en sille antaisi.

Ed. Sergelius: Rdgsm. Tuomiojas uppfattning av den föreslagna förändringen av lagparagrafen är riktig, men med denna avfattning av paragrafen kommer man till ett icke önskvärt sakförhållande, nämligen att stadsstyrelsen redan på förhand föreskriver nämndens beslut. Att så även bleve förhållandet inses lätt, då stadsstyrelsens representant sitter i nämnden och redogör för stadsstyrelsens uppfattning, och samtidigt försöker leda beslutet i den riktning, som för tillfället företrädes i styrelsen särskilt genom utövande av röst-rätt. Just detta måste motarbetas, på det

att ärendet bleve så objektivt som möjligt behandlat och beslutet avgjort enligt nämndens uppfattning.

Ed. L. Myllymäki: Ed. Tuomiojan lausunnon johdosta tahdon sanoa, että se on huonoa sopua, jota ajetaan saada lautakuntien ja hallituksen välille, sillä, että hallituksen jäsenille myönnettäisiin ääni-oikeus lautakunnassa. Minusta tuntuukin, että ehdotus johtaa siihen, että kaupunginhallinnon enemmistö haluaa erikoisesti käyttää valtaansa myös kaupungin lautakuntien päätöksiin nähden. Lautakuntiin tavallisesti valitaan edustajat suhteellisilla vaaleilla, jotenka lautakuntien kokoonpano on sen tapainen kuin valtuustonkin. Mutta minä käsittän, että tämän ehdotuksen perusteella hallitus voi valita yksinkertaisella äänten enemmistöllä edustajan kaupungin lautakuntiin ja silloin vähemmistön edustajat eivät tule pääsemään näihin lautakuntien kokouksiin.

Ed. Schaudman: Min uppfattning är den, att man med detta lagförslags godkännande överhuvudtaget kommer till en väl stark koncentration beträffande stadsförvaltningen. Denna kan i alla fall vara på sin plats. Jag vill icke i allmänhet motsätta mig tendensen i förevarande lagförslag, men om man nu ytterligare stadgade, att stadsstyrelsen hade rätt att utse röstberättigade representanter i varje nämnd misstänker jag att nämndernas handlingsfrihet bleve till den grad kringskuren, att det helt enkelt vore en oangenäm uppgift att sitta såsom ledamot i nämnderna. Det är ur denna synpunkt och på grund av den erfarenhet jag har från en nämnd, som stadsfullmäktige har tillsatt, som jag skulle bestämt motsätta mig rdgsm. Sahlsteins förslag. Ifall det finnes utsikter att få det av lag- och ekonomiutskottet föreslagna nya 3 mom. uteslutet, så skulle jag till och med yrka därpå, men jag avstår nu från detta yrkande och motsätter mig endast rdgsm. Sahlsteins förslag.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. L. Myllymäki ed. Riihimäen kannattamana ehdottanut, että 2 §:n 2 momentin toisella rivillä olevain sanojen „kaupunginvaltuusto” jälkeen lisättäisiin sanat „vuodeksi kerrallaan” ja että 3 momentti poistetta-

siin. Kutsun näitä ehdotuksia ed. L. Myllymäen ensimmäiseksi ja toiseksi ehdotukseksi. Sitten on ed. Sahlstein ed. Tuomiojan y. m. kannattamana ehdottanut, että 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Lautakuntien jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto, jollei toisin ole säädetty. Edustajakseen kuhunkin lautakuntaan tulee hallituksen, ellei lautakunnan kokoonpanosta ole toisin säädetty, vuodeksi kerrallaan valita esimiehensä tai yksi jäsenistään ja toimii näin valittu lautakunnan puhe- ja äänivaltaisena jäsenenä. Kaupunginhallituksen esimies tahi, hänen estettynä ollessaan, se jäsen, jonka kaupunginhallitus siihen määrää, on oikeutettu olemaan läsnä sellaisissakin lautakunnan kokouksissa, jonka jäsen hän ei ole sekä siinä ottamaan osaa keskusteluun mutta ei päätöksiin.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Sahlsteinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi siten, että ensin äänestettäisiin ed. Sahlsteinin ja ed. Myllymäen ensimmäisen ehdotuksen välillä, jotka koskevat kumpainenkin 2 momenttia, ja voittaja asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan. Senjälkeen äänestetään ed. Myllymäen toisesta ehdotuksesta, joka koskee 3 momentin poistamista, suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

2 momentti.

1) Äänestys ed. Sahlsteinin ja ed. L. Myllymäen ensimmäisen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Sahlsteinin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Myllymäen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (88—54—15—42).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Sahlsteinin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Sahlsteinin ehdotuksen ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sahlsteinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (108—51—0—40).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 momentti.

Äänestys ed. L. Myllymäen toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Myllymäen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (124—32—2—41).

Puhemies: Eduskunta on siis 34 §:n hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

35, 41—43, 45, 50—54 §:t, III luvun nimike, loppusäännös, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 9) ja 10) asiat.

11) Tuulaakimaksun laskemisen perustetta

koskeva hallituksen esitys n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Merimieslain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-

sen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**13) Ehdotuksen laiksi muutoksista rikoslain
42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain
16 lukuun**

sisältävä hallituksen esitys n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

**14) Työväen tapaturmavakuutuslain
muuttamista**

koskeva hallituksen esitys n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

15) Työssä sattuneiden tapaturmain korvaamista koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

16) Korvauksen suorittamista maataloustyössä sattuneiden tapaturmien johdosta koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

17) Yötyötä leipomoissa koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,27 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

22. Tiistaina 8 p. marraskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta 686

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 26; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 23.

Toinen käsittely:

2) Ehdotus kansankirjastolaiksi ..
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 25; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 7.

3) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin 703

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 29; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 29.

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset 706

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 30; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11; mainittu lakiehdotus; ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4; ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esit. n:o 5.

5) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta 707

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 31; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Kalliokosken y. m. edusk. esit. n:o 24.

6) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta 713

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 28; puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kylänpää, M. Lehtonen, Palmgren, Torppa, Turja, Vennola, Vertanen ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta: virkatehtävien takia ed. Kylänpää, yhteiskunnallisten tehtävien takia ed. Torppa ja yksityisten asiain takia ed. Palmgren.

Ed. Ingmanin välikysymys, joka koskee työttömyysmäärärahan käyttämistä erääseen tiettyöhön Pyhäjärvellä U. l.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitan että ed. Ingmanin välikysymykseen, joka viime täysi-istunnossa pan-

tiin pöydälle, on yhtynyt 22 edustajaa ja tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kaupunkien kunnallislain muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 23, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 26, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä hyväksytty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus kansankirjastolaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25. Lokakuun 28 päivän istunnossa suoritettiin yleiskeskustelu asiassa. Nyt ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Malmivaara: Niillä perusteilla, jotka yleiskeskustelun aikana esitin, ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, missä se on sivistysvaliokunnan mietintöön n:o 3 liittyvässä toisessa vastalauseessa.

Ed. Schaubman: Tahdon muutamalla sanalla puolustaa suuren valiokunnan kantaa tähän pykälään nähden, joka kanta muuten on sama kuin hallituksen esityksen ja sivistysvaliokunnan enemmistön.

Tämän kannan mukaan ei tehdä mitään muutoksia tätä nykyä vallalla olevaan järjestelmään. Tämä järjestelmä taas perustuu eduskunnan päätökseen vuodelta 1920, ja tämä päätös perustui siihen mietintöön, jonka asiassa antoi sivistysvaliokunta, kouluhallituksen silloisen ylijohtajan M. Soinisen ollessa sen puheenjohtajana. Eduskunnan mainituksessa päätöksessä tai anomuksessa lausutaan m. m., „että kirjastotoiminnan keskusjohton tulee olla mahdollisimman itsenäinen, mutta ettei sitä varten ole tarvis perustaa kokonaan uutta keskusvirastoa”. Edelleen sanotaan, „että kirjastotoiminnan keskusjohtoa varten on asetettava kouluhallituksen yhteyteen erikoinen elin, n. s. kirjastotoimikunta, jolla on oleva lopullinen ratkaisuvallta ylipäänsä kaikissa kirjastotoimintaa koskevissa asioissa ja jonka muodostavat se kouluhallituksen kouluneuvos, jonka hoidettavina ovat vapaata valistustyötä koskevat asiat, puheenjohtajana ynnä kuusi muuta kirjastotoimintaan perehtynyttä sekä vapaata valistustyötä harrastavaa jäsentä, jotka valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan”.

Tekee omituisen vaikutuksen, kun kuulee kouluhallituksen nykyisen ylijohtajan väittävän, että tämän järjestelmän, eduskunnan anomaa järjestelmän laillisuuttaminen merkitsee uuden keskusviraston asettamista, siis juuri sitä, jota eduskunta lausui tahtovansa välttää, kun kirjastotoimikunta asetettiin. Kouluhallituksen nykyinen ylijohtaja yleiskeskustelussa viime kerralla iskusanalla uuden keskusviraston luomisesta luultavasti tahtoi pelottaa eduskuntaa niillä lisäkustannuksilla, jotka mukautuivat, jos suuren valiokunnan ehdottama pykälä hyväksyttäisiin. Kuitenkin on todennäköistä, että kouluhallituksen ylijohtajan suosima järjestelmä tulisi maksamaan enemmän kuin suuren valiokunnan puoltama järjestelmä. Kirjastotoimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot, jotka normaalioloissa nousevat yhteensä noin 4,000 markkaan vuodessa, tosin poistuisivat, jos kouluhallituksen ehdotus tai mietintöön liitetty vastalause hyväksyttäisiin, mutta näiden palkkioiden tilalle olisi maksettava palkkioita sen kirjastoparlamentin jäsenille

— yhteensä 16 miestä —, jonka kouluhallituksen ehdotuksen mukaan pitäisi kokoontua tänne Helsinkiin yhden kerran tai pari kertaa vuodessa juttelemaan niistä asioista, joista kouluhallitus suvaitsisi pyytää sen lausuntoa. Luultavaa on myös, että ne kouluhallituksen jäsenet tai ainakin se kouluneuvos, joka tulisi johtamaan kirjastotointoa, jos kouluhallitukseen kirjastotoimi siirtyisi, saisi jonkun lisäpalkkion, kuten tavallista on.

Kouluhallituksen nykyinen ylijohtaja lausui viime kerralla edelleen, että meidän nykyinen järjestelmämme tällä alalla kokonaan poikkeaa siitä, mikä on Ruotsissa vallalla ja ettei Norjassakaan eikä Tanskassa ole asiata järjestetty, kuten nyt meillä ehdotetaan tai kuten nyt tähän asti on asia järjestetty meillä. Mutta on otettava huomioon, että Ruotsissa kansankirjastojen ja koulukirjastojen avustus on järjestetty saman asetuksen pohjalle ja siis samassa yhteydessä, mikä ei ole laita meillä, sillä täällä myönnetään koulukirjastoille aivan toisenlaisten perusteiden nojalla valtion varoja, ja näitä kirjastoja hoitaa meilläkin kouluhallitus. Edelleen on otettava meillä huomioon historiallinen kehitys tällä alalla. Valtion kansankirjastoille myöntämä avustus tapahtui, kunnes valtion kirjastotoimikunta asetettiin ja sen yhteydessä oleva kirjastotoimisto, vapaitten sivistysjärjestöiden välityksellä. On aivan luonnollista, että näille järjestöille, ja joillekin muille myöhemmin syntyneille samanlaisille järjestöille on yhä edelleen annettu ja on annettava vaikutusvaltaa alalla, jolla ei kuitenkaan kouluhallitus ole asiantuntija. Jos olisi todettu, että olisi tehty erehdyksiä kirjastotoiminnan alalla sen johdosta, että ylin johto on kuullut kirjastotoimikunnalle eikä kouluhallitukselle, niin minä vielä voisin ymmärtää hallituksen, sivistysvaliokunnan enemmistön ja suuren valiokunnan enemmistön kannan vastustamista. Mutta tätä ei ole voitu todeta, ja minä voin henkilökohtaisesti — olen nimittäin ollut valtion kirjastotoimikunnan jäsen siitä asti, kuin se asetettiin — omasta puolestani todeta, että yhteistyö tässä toimikunnassa on ollut mitä parhain, huolimatta siitä, että toimikuntaan on kuulunut kaikkiin puolueisiin lukeutuvia henkilöitä; ei mitään kielikysymystä ole koskaan syntynyt, ei mitään muuta sellaista kysymystä, joka olisi meitä jakanut.

Asian näin ollen en huomaa kouluhallituksen ja vastalauseen ehdotuksessa mitään muuta kuin, jos niin saan sanoa, kouluhallitusimperialismia; kouluhallitus ei tyydy niihin alueisiin, jotka jo ovat sen alaisina, vaan tahtoo laajentaa vaikutuspiirinsä hävittämällä nykyisen itsehallinnon eräällä alalla, joka ei sellaisenaan kuulu koulutoimeen ja jossa tämä itsehallinto on osotautunut hyödylliseksi.

Minä vastustan täällä tehtyä ehdotusta, että vastalause hyväksyttäisiin, ja puollan, herra puhemies, suuren valiokunnan ehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Kukkonen: Minä pyydän kannattaa ed. Malmivaaran tekemää ehdotusta. Kun minä olen asettunut puoltamaan kirjastotoimen johdon liittämistä kouluhallitukseen, ei se ole suinkaan johtunut mistään „imperialistisista” harrastuksista, ei myöskään kouluhallitusimperialismin suosimisesta, vaan yksinkertaisesti siitä syystä, että minun kannattamani järjestelmä parhaiten soveltuu meillä käytännössä olevaan hallintoyhteisöön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Malmivaara ed. Kukkonen kannattamana ehdottanut, että 1 § saisi sen sanamuodon, kuin sivistysvaliokunnan mietintöön n:o 3 liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Malmivaaran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Malmivaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (116—74—1—08).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 ja 3 §:t hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Lehtinen: Suuren valiokunnan mietinnössä on tämän nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen 4 pykälä saanut varsin omituisen muodon, varsinkin jos asia on niin, kuten olen erältä suuren valiokunnan jäseniltä kuullut ja niinkuin on syytä olettaa, että tarkoitus on ollut pysyttää sivistysvaliokunnan ehdottama kunnan kansankirjastotoimintansa hyväksi myöntämä alin määräraha yhdessä markassa kutakin kunnassa hengille kirjoitettua asukasta kohti. Minä en voi käsittää, missä tarkoituksessa pykälään on tehty lisäys, joka edellyttää, että 5 §:n 1 momentissa mainittu valtiopu mukaan luettuna vastaa vähintään yhtä markkaa kutakin asukasta kohti. Ja kun nyt mainitun 5 §:n 1 momentissa sanotaan, että kunta saa vuotuista valtioapua 50 % kansankirjastojaan todellisista menoista, silloinhan kunnan myöntämä määräraha luonnollisesti alenee puoleen tarkoitetusta määrästä eli 50 penniin asukasta kohti. Jos taas suuri valiokunta, vastoin luuloani, on tarkoittanut alentaa kuntien alimman määrärahan 50 penniin, niin se olisi ollut selvemmin sanottava, ettei pykälän toteuttaminen käytännössä antaisi väärinkäsitykselle tilaa. Kun tämä suuren valiokunnan tekemä lisäys minun mielestäni on pykälälle huononnus siinäkin tapauksessa, että sillä todella tarkoitettaisiin alentaa kunnan määräraha 50 penniin, niin pyydän saada kunnioittaen ehdottaa, että suuren valiokunnan pykälään tekemä mainitsemani lisäys poistettaisiin ja että tämä 4 § hyväksyttäisiin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Ed. Kuusisto: Jos tämä kohta tulee hyväksytyksi siinä muodossa, kuin suuri valiokunta on ehdottanut, tulee siitä olemaan se seuraus, että monet maamme kunnat tulevat pitkiksi ajoiksi jäämään vaille kansankirjastoja, vieläpä monet kauppalat. Edelleen se vaikuttaa sen, että monissa niissä kunnissa, joissa kirjastoja on, niitä ei kehitetä siinä määrin kuin olisi asian laita, jos pakkoperiaate hyväksyttäisiin. Minä olen tutkinut niitä lausuntoja, joita tätä niin sanottua pakkoperiaatetta vastaan on esitetty sekä valiokunnassa että täällä yleiskeskustelussa ja minä en voi torjua itseltäni sitä käsitystä, että ne eivät ole erityisen painavia. Vieläpä

monet niistä väitteistä tuntuvat haetuiltakin. Minä en usko, että sellainen velvoitus, jos kunta pannaan maksamaan 50 penniä vuodessa jokaista hengille pantua jäsentä kohti kirjaston hyväksi, että se synnyttää mitään vakavaa vastustusta, jolla täällä on peloteltu yleiskeskustelussa. Minä luin vielä huolellisesti ne lausunnot pöytäkirjakorruptuurista, mutta eivät ne saaneet väkaumustani horjutetuksi. Niissä maissa, joissa työväen elintaso ja myöskin varallisuus on korkeampi kuin meillä, niissä maissa saattaa kansansivistyskin mennä paremmin eteenpäin vapaaehtoisuuden tietä, koska ihmiset siellä ovat kykenevämpiä hankkimaan itselleen kirjastoja ja muutenkin tyydyttämään sivistystarpeitaan kuin mitä esimerkiksi meillä on asian laita. Niinpä esim. Amerikassa on harva se työläisperhe, jossa ei olisi omaa kirjastoa, ja sitä pidetään aivan kuin kuuluvana yhtenä tärkeänä osana kotiin, melkeinpä kodin sieluna, jota ilman ei vähävaraisessakaan perheessä tulla toimeen. Meillä, kuten jo täällä yleiskeskustelussa osoitettiin, eivät ole varat myöten antaneet työväen sellaista ylellisyyttä itselleen hankkia ja siitä syystä valtion ja kuntien olisi tässä asiassa tultava avuksi. Minä sitten luksiessani pöytäkirjakorruptuuria siitä istunnosta, jossa tämä asia yleiskeskustelussa oli esillä, huomasin, että tätä kirjastopakkoa perustellaan äärimmäisen vasemmiston taholla perin omituisilla syillä. Täällä ed. Rosenberg on lausunut m. m. seuraavalla tavalla: „Mitä sitten tulee opetusministerin väitteisiin yleensä, niin ei olisi toki luullut, että sosialidemokraattinen ministeri menee vaatimaan pakollisuutta tässä suhteessa, sillä nähtävästi ei sillä taholla ole tehty itselleen täysin selväksi, mitä merkitsee oikeastaan kansansivistys. Siellä näytään olevan vielä sillä kannalla, kuin oltiin 50—60 vuotta sitten, jolloin kansansivistys oli, sanoisinko, tavallaan luokkasivistystä, mutta se ei sitä enää ole.” Minusta ed. Rosenberg on kovin porvarillistunut, kun hän väittää, että 50—60 vuotta takaperin tässä maassa harjoitettiin luokkasivistystä, mutta ei sen koommin eikä jälkeensä ole enää sitä tehty. Tästä voisi vetää sen johtopäätöksen, ettei ole luokkiakaan Suomessa enää sitten 50—60 vuoden olemassa, koska mitään luokkasivistystä ei harjoiteta, ja siitä syystä ei myöskään tällainen kirjallisuus ole meille tarpeen. Minä en tässä lähdekään tämän pitemmälle, mutta pyydän esittää, herra pu-

hemies, että tämä 4 § saisi sen muodon, kuin esitetään sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä neljännessä vastalauseessa.

Ed. Åkerblom: Jag ber att få föreslå, att fjärde paragrafen ändras så, att första mom. i regeringens proposition bildar fjärde paragrafen. Detta mom. lyder: „I varje kommun skall finnas åtminstone ett folkbibliotek, som inrättas och underhålles av kommunen och för vars utgifter kommunen ansvarar, erhållande för sitt biblioteksväsende statsunderstöd enligt nedan angivna grunder.” Jag föreslår alltså, att detta mom. bildar fjärde paragrafen och att den, som föreslås av stora utskottet, i stället utgår. Med ett sådant stadgande skulle tvånget på kommunerna bli lindrigare, än om fjärde paragrafen får den lydelse, som nu föreslås i stora utskottets betänkande. Enligt detta så skulle varje kommun nödgas bevilja minst 1 mark för varje mantalsskriven person, innan den får något statsunderstöd, men med den ändring, som jag föreslår, så skulle det bli frihet för varje kommun att bevilja litet eller mycket för sitt folkbiblioteksväsende och ändå få statsunderstöd, så att enligt min mening är detta förslag lämpligare och fördelaktigare för kommunerna.

Ed. Tervo: Minä pyydän saada kannattaa ed. Kuusiston tekemää ehdotusta samoilla perusteilla, kuin hän täällä jo esitti.

Ed. Schuman: Den understödsverksamhet, som statens bibliotekskommission har bedrivit allt sedan den år 1921 tillsattes, har utan allt tvivel burit stora frukter. Detta framgår därav, att antalet understödda kommunala bibliotek år 1921 var i städerna 27 och på landsbygden 298, men år 1927 i städerna 42 och på landsbygden 692. Antalet kommuner, där statsunderstödda kommunala bibliotek funnos, utgjorde år 1921 149 och år 1927 317. Det oaktat måste det medgivas, att vi icke på frivillighetens väg kommit så långt som vi hade bort kunna komma, och jag tror för min del att det därför, och särskilt med hänsyn också till landets vidsträcktighet och den glesa bosättningen, vore till gagn för bibliotekssaken, om ett lindrigt tvång ålades kommunerna. Jag tror därför att regeringen har haft alldeles rätt, då den har föreslagit

ett dylikt tvång. Men måhända är innehållet i 4 § enligt regeringens förslag dock av alltför betungande beskaffenhet för kommunerna. Om däremot paragrafen innehölle endast en sådan bestämmelse, som ingår i första mom. av regeringens proposition, så bleve tvånget mindre betungande för kommunerna. Jag kan därför för min del omfatta det förslag, som här har framställts av rdgsm. Åkerblom och ber, hr talman, att få understöda det. Jag vill tillika dock tillstå, att jag har små förhoppningar om att detta förslag skall gå igenom. Jag var visserligen icke i tillfälle, på grund av sjukdom, att deltaga i stora utskottets avgörande behandling i den andra läsningen av ärendet, men redan vid första läsningen framgick det, att det icke fanns tillräckligt understöd för ett dylikt tvångs genomförande. Om även riksdagsmajoriteten vore av den åsikten, att ett tvång icke borde ifrågakomma, ber jag dock att få varna för antagande av en annan ordalydelse av paragrafen än den, som stora utskottet har föreslagit, ty kulturutskottets förslag var så beskaffat, att det kunde giva anledning till olika tolkningar, det var med ett ord sagt otydligt, och denna otydlighet återfinnes icke i stora utskottets förslag.

Ed. Malmivaara: Kannatan ed. Lehtisen tekemää ehdotusta. Rohkenen tehdä tämän niistä kohteliaisuuksista huolimatta, joita ed. Tervo yleiskeskustelun aikana on minulle lausunut. Ja pyydän hänelle ystävällisesti ilmoittaa, että seurakunnassa, missä minä toimin, on paitsi koulujen ja yhdistysten kirjastoja, myöskin useampia erityisiä kyläkirjastoja.

Ed. Kukkonen: Minä tunnustan kernaasti oikeaksi ja puolustettavaksi sen tarkoituksiperän, mihin pyrkivät ne edustajat, jotka haluavat 4 §:ään sisällyttää pakkoperiaatteen. Mutta minua tämä ehdotus kuitenkin kovasti epäilyttää, ensiksikin sen takia, että kirjastotoimi on ilman pakkoakin, kuten yleiskeskustelussa mainittiin, nopeasti kehittynyt. Lisäksi on muistettava, että tässä kohden ei ole olemassa pakon säätämiseksi ja käyttämiseksi samoja edellytyksiä, jotka olivat olemassa silloin, kun oppivelvollisuuslakia säädettiin. Ja vihdoin herättää minussa epäilystä se, että kaikki ne kirjasto-oloja hyvin tuntevat henkilöt, lu-

kuunottamatta ed. Schaumania, joka äsken esiintyi, henkilöt, joita olen puhutellut ja joiden mieltä olen kyselty nimenomaan pakkon säätämisestä, ovat lausuneet epäilyksensä ja katsoneet, että olisi kirjastotoimen itsensä kehittymisen kannalta turvallisinta olla säätämättä pakkoperiaatetta.

Ed. Tervo: Ed. Malmivaaran ystävälliseen huomautukseen minä pyydän saada mainita, että minä olen saanut tietoni täysin virallisesta lähteestä että Kiuruvedellä ei ole kirjastoja. Voi olla jonkunmoinen, mutta eivät ne koskaan ole olleet siinä kunnossa, että olisivat tulleet saamaan valtionavustusta. Ainakaan ei tilastossa tiedetä sellaista kirjastoa olevan, joka sijaitisi Kiuruvedellä.

Ed. Malmivaara: Pyydän vain edelliseen vastata, että kirjastoja siellä on ja verrattain hyvässä kunnossakin. (Ed. Tervo: Koetetaan uskoa!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lehtinen ed. Malmivaaran kannattamana ehdottanut, että 4 § saisi sen sanamuodon kuin sivistysvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lehtisen ehdotukseksi. Ed. Kuusisto ed. Tervon kannattamana on ehdottanut, että 4 § saisi sen sanamuodon kuin sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä 4 vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kuusiston ehdotukseksi. Vielä on ed. Åkerblom ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että 4 § saisi sen sanamuodon kuin hallituksen esityksen 4 §:n 1 momentissa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Åkerblomin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Åkerblomin ja ed. Kuusiston ehdotusten välillä, voittanut asetetaan vastaehdotukseksi. ed. Lehtisen ehdotusta vastaan ja voittanut vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Åkerblomin ja ed. Kuusiston ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Åkerblomin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kuusiston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (81 — 79 — 22 — 17).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Åkerblomin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Åkerblomin ja ed. Lehtisen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Åkerblomin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lehtisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (97 — 89 — 1 — 12).

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Åkerblomin ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Åkerblomin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Åkerblomin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (124 — 62 — 0 — 13).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Tämän pykälän 1 momentin toinen lause kuuluu suuren valiokunnan ehdotuksessa seuraavasti: „Valtioneuvoston harkinnan mukaan voi kunta, jonka väestö on vähävaraista tai jonka asukasluku

on erittäin pieni, saada lisäävustusta aina 50 %:iin saakka." Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan olisi siis lisäävustusta annettava m. m. sellaisen kunnan kirjastolle, jonka asukasluku on erittäin pieni. Minusta ei tällainen määräys ole asianmukainen enkä pitäisi onnellisena sen hyväksymistä. Asukasluvun pienuus ei ensinnäkään muussa kuin jossakin poikkeustapauksessa voi olla oikea perusta lisäävustuksen myöntämiseen. Eihän ole mitään syytä myöntää taloudellisesti edistyneillä, varakkailla seuduilla sijaitseville kunnille, joiden asukasluku on pieni, lisäävustusta kirjastojen perustamista ja niiden ylläpitämistä varten. Toisin on tietenkin asianlaita sellaisilla paikkakunnilla, jotka ovat harvaan asuttuja ja vähävaraisia. Tällaisissa kunnissa olisi luonnollisesti lisäävustus paikallansa. Mutta se on näillä seuduilla tarpeellinen silloinkin, kun asukasluku on suuri. Ehdotettu määräys on sitäpaitsi erittäin epämääräinen ja sellaisena sitä olisi vaikea käytännössä sovellettaa. Minä luulen, että olisi mahdotonta päästä yhdenmukaiseen käytäntöön. Sitäpaitsi on huomautettava, että eräissä toisissa laeissa, jotka ovat rinnastettavat nyt esilläolevan lakiehdotuksen kanssa, nimittäin laissa kansanopistojen avustamisesta valtion varoilla ja laissa työväenopistojen avustamisesta valtion varoilla, on tätä asiaa koskeva säännös toisenlainen, mielestäni kaikin puolin asianmukaisempi ja myöskin käytännössä helpompi toteuttaa. Mainitsemisani laeissa myönnetään lisäävustusta rajaseudulla ja vähävaraisilla paikkakunnilla sijaitseville opistoille. Olisi mielestäni paikallaan ja kaikin puolin asialle eduksi, jos tähän lakiin otettaisiin samankaltainen säännös, kuin mikä on näissä mainitsemisani kahdessa muussa laissa, ja senvuoksi minä rohkenen ehdottaa, että pykälän 1 momentin alkupuoli hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Kunta saa vuotuista valtioapua 50 % kansankirjastojensa todellisista menoista sekä rajaseuduilla ja vähävaraisilla paikkakunnilla lisäävustusta valtioneuvoston harkinnan mukaan aina 50 %:iin saakka.”

Samassa momentissa on vielä toinenkin kohta, joka mielestäni kaipaaisi korjausta. Pykälän viimeisessä lauseessa ehdotetaan korkein avustus 20,000 markaksi. Olen asian yleiskeskustelussa jo kiinnittänyt eduskunnan huomiota myöskin tähän kohtaan ja silloin esittänyt sen mielipiteen, että ehdo-

tettu enimmäismäärä on liian alhainen ja esittänyt myöskin tärkeitä näkökohtia tämän käsityskannan puolesta. Näihin näkökohtiin vedoten rohkenen ehdottaa, että pykälän ensimmäinen momentti myöskin tässä kohden muutettaisiin ja että eduskunta 20,000 markan sijasta hyväksyisi enimmäismääräksi 30,000 markkaa.

Opetusministeri Ailio: Pyydän kannattaa ed. Mantereen molempia ehdotuksia.

Ed. Sch auman: Jag skulle delvis kunna omfatta det förslag, som har framställts av rdgsm. Mantere och nu blivit understött av undervisningsministern, men då ett godkännande av detta förslag också innebure ett godkännande av tilläggsunderstödet storlek ända till 50 %, ser jag mig tvungen att framställa ett eget förslag.

Den grundläggande principen för understödandet av folkbiblioteken icke blott i Finland, utan också i andra länder, åtminstone i de skandinaviska, vilkas förhållanden jag närmare känner, är den att kommunerna skola bidraga med sin andel till underhållet av biblioteken och staten med sin andel. Om nu stora utskottets förslag eller rdgsm. Manteres förslag bleve godkänt, så innebure det, att uti vissa ekonomiskt sämre situerade kommuner staten faktiskt skulle kunna komma att betala alla underhållskostnader, ända till 100 %, och detta kan ju icke anses vara riktigt. Det förvånar mig också, att hr undervisningsministern var så behändig att genast omfatta rdgsm. Manteres förslag. Jag antager att den proposition, som regeringen avlätit i ärendet, har tillkommit på undervisningsministrarnas föredragning; den är åtminstone kontrasignerad av honom, och i denna proposition står, att tillägget i de ekonomiskt sämre ställda kommunerna skall vara 10 %. Nu var hr undervisningsministern färdig att utan vidare acceptera 50 %. För min del skulle jag kunna gå något längre än regeringen i sin proposition. Jag ber därför, hr talman, att få föreslå att paragrafens början finge den lydelse, som rdgsm. Mantere har föreslagit, dock med den skillnad, att tilläggsunderstödet bleve bestämt till högst 20 % och icke 50 %.

Andra ändringsförslag vill jag för min del icke göra. Jag vill icke omfatta ens förslaget om att maximiunderstödet bleve

höjt från 20,000 mark till 30,000 mark, på grund av att man icke har säkra kalkyler angående denna lags verkningar, då ju principerna för understöden hava blivit delvis ändrade. Också därför motsätter jag mig en höjning, att meningen med den statsunderstödsverksamhet för biblioteken, som hittills bedrivits och som framdeles också kommer att bedrivas, dock är att understöda i främsta rummet landskommunerna och i andra rummet de små stadskommunerna. Jag för min del vill icke indraga uti denna understödsverksamhet de större stadskommunerna. Jag medgiver att, om man höjer understöden från 20,000 till 30,000 mark, skulle det knappast ligga någon frestelse för Helsingfors eller Åbo att an hålla om dylika understöd, men det kan dock finnas medelstora städer, som kunna vara hågade att an hålla om understöd, om de skulle få ett understöd av ända till 30,000 mark, och det synes mig bättre att de reda sig på egen hand.

Jag ber ytterligare till stöd för den uppfattning jag här uttalat, och som jag ensam i statens bibliotekskommission har företrätt, få uppmärksamgöra på, att när riksdagen först uppdrog riktlinjerna för biblioteksunderstödsverksamheten den då uttryckligen bestämde, att endast landsbiblioteken skulle få understöd; detta oaktat har statens bibliotekskommission ansett sig med avvikande från detta riksdagsbeslut kunna understöda också de små stadsbiblioteken.

Ytterligare vill jag göra en anmärkning beträffande denna paragraf, utan att dock framställa något ändringsförslag, emedan jag inser, att ett sådant i sakens nuvarande skede icke skulle hava någon utsikt att bli godkänt. Jag tror icke att det var lyckligt, att skolstyrelsens förslag beträffande principen för understödandet av biblioteken blev omfattat av regeringen och kom in i regeringens proposition. Jag tror de nuvarande understödsprinciperna hade varit bättre åtminstone så till vida, att understöden då hade kommit att givas in natura, i form av litteratur. Såsom det nu kommer att bli ställt, ifall denna lag blir godkänd, komma understöden att givas i form av penningar, och därigenom kommer kontrollen över litteraturanskaffningen till biblioteken från statens biblioteksbyrås sida att bli betydligt mindre, avsevärt inskränkt. Jag kan inte undanhålla den uppfattningen, att skolsty-

relsens förslag att sålunda kasta om understödsprincipen, om detta skulle vara ett specimen för sakkunskap på biblioteksväsendets område, knappast var ett lyckat prov. Men det går naturligtvis för sig också på detta sätt, och jag vill därför icke yrka på någon ändring i detta avseende. Endast det ändringsförslag gör jag som sagt, att rdgsm. Manterens första förslag bleve godkänt med den ändringen, att högsta tilläggsbidraget skulle vara 20 %.

Opetusministeri Ailio: Ed. Schaumanilla on kyllä periaatteessa oikein siinä, että kunnan tulisi yleensä käyttää joku määrä omista varoistaan kirjaston hyväksi. Mutta käytännössä tulee tuskin mikään hallitus myöntämään avustusta muuta kuin aivan harvoissa poikkeustapauksissa suurinta määrää eli 100 %. Näin ollen on aivan toisarvoista onko laissa määrätty, että lisäavustus saa nousta 50 tai 20 %:iin, ja sen takia minä olen katsonut voivani kannattaa ed. Mantereen ja suuren valiokunnan ehdotusta, vaikkakin se poikkeaa hallituksen esityksestä tässä suhteessa.

Ed. Kuusisto: Minä pyydän kiinnittää huomiota ensimmäisen momentin viimeiseen lauseeseen, josta ed. Mantere täällä teki ehdotuksen. Jos tämä luku 20,000 markkaa hyväksytään ehdotetussa muodossa tietää se sitä, että ne maalaiskunnat, joiden väkiluku on suuri, joutuvat epäedullisempaan asemaan kuin pienet ja keskikokoiset kunnat. Mitä syytä on rangaista isompia kuntia siitä, että niiden väkiluku on suuri ja siis sillä syyllä kieltää niiltä väkilukunsa mukaista valtioavustusta. Jos tämä maksimivastusmäärä jää niin alhaiseksi, vaikuttaisi se haitallisesti kirjastojen kehitykseen suurissa kunnissa, kun niillä ei olisi sitä kiihoitusta kehittää kirjastojansa, johon oikeudenmukainen valtioavustus on omiansa kuntia kehoittamaan. Kun ed. Mantereen esitys on tässä suhteessa sama kuin sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä 4 vastalauseessa, jonka alla minunkin nimeni on, niin yhdyn minä siis sitä kannattamaan.

Mitä ed. Mantereen ensimmäiseen ehdotukseen tulee, niin ovat aivan oikeutettuja ne huomautukset, mitä hän teki, sillä eihän pieni kunta aina ole köyhä kunta niinkuin esim. Helsingin ympäristöllä olevat Haaga

ja Huopalahti, jotka ovat varakkaita eikä siis sillä perusteella, että joku kunta on pieni, voida asettaa sitä valtionavustuksen saantiin nähden edullisempaan asemaan. Minä siis myöskin kannatan ed. Mantreen toista ehdotusta.

Ed. Kallio koski: On epäilemättä hyvin uskallettua tässä ryhtyä väittelemään sellaisia auktoriteetteja kuin opetusministeriä ja kouluhallituksen ylijohtajaa vastaan. Mutta kuitenkin aion sellaisen uhkarohkeuden uskaltaa. Minä en mitenkään käsittäisi, että on välttämätöntä käyttää nyt tämän lain 5 §:ssä samaa sanontatapaa kuin käytetään kansanopistojen valtioapua koskevassa laissa, kun määritellään ne kunnat tai ne seudut, jotka saavat lisäavustusta kirjastotoimintaansa varten. Minä tahtoisin ensinnä viitata siihen, että tämä lisäavustus, jota voidaan myöntää niille kunnille, joiden asukasluku on erittäin pieni, on riippuvainen valtioneuvoston harkinnasta ja silloin minun mielestäni on kokonaan ulkopuolella epäilyn se vaara, että jotkut Helsingin liepeillä olevat erittäin varakkaat kunnat voisivat tulla tästä avustuksesta osallisiksi. Sillä eihän millään hallituksella ole pakko antaa pienelle kunnalle lisäavustusta silloin, jos huomataan pieni kunta sellaiseksi, että se ei sitä tarvitse. Ja minun mielestäni ainakin nykyisen hallituksen aikana voidaan aivan huoletta hyväksyä tämä määräys, koska opetusministerin kannan esille tuleminen täällä on antanut meille täyden luottamuksen siinä suhteessa, että ainakaan nykyinen opetusministeri ei tule ehdottamaan ylimääräisiä avustuksia varakaille pienille kunnille.

Minun käsittääkseni on kuitenkin varsin lukuisasti sellaisia tapauksia, jolloin kunta sen perusteella, että sen asukasluku on erittäin pieni, on oikeutettu lisäavustuksen saantiin, niin oudolta kuin tällainen väittämä tuntuukin. Minä tahdon tehdä tämän väitteen selväksi esittämällä yhden vertauksen. Sanotaan, että löytyy rinnakkain kaksi kuntaa, joissa toisessa on asukasluku 5,000 henkeä, toisessa on asukasluku 1,500 henkeä. Nämä kumpikin ovat sanotaan 200 km² alalla. Jos näissä kummassakin kunnassa tahdotaan järjestää kirjasto-olot sillä tavalla, että kumpikin kunta pystyisi suunnilleen yhtä hyvin tyydyttämään asukkaittensa sivistystarpeita kirjastotoiminnallaan, on selvää, että kuntien tulee käyttää

suunnilleen yhtä suuret rahamäärät kirjastotoimintaansa varten. Ei ole sanottu, että yhden markan rahamäärä riittää samalla tavalla väestön sivistystarpeen tyydyttämiseen 1,500 asukkaan kunnassa kuin 5,000 asukkaan kunnassa, koska 5,000 markalla vuosittain voidaan saada paljon enemmän aikaa kirjastotoiminnassa kuin 1500 markalla, ja kuitenkin 1,500 hengen sivistystarpeitten tyydyttäminen saattaa muutamissa tapauksissa kysyä melkein samat, ainakin lähes samat, toimenpiteet kuin 5,000 asukkaan sivistystarpeitten tyydyttäminen tässä suhteessa. Jos me teemme sellaisen arviolaskelman, että kunta, jossa on 5,000 asukasta, käyttää kirjastotoimintaansa yhden markan henkilöä kohden, siis 5,000 markkaa, ja kunta, jossa on 1,500 asukasta, käyttää kirjastotoimintaansa varten 3 markkaa henkeä kohden eli 4,500 markkaa, olemme me tulleet siihen, että silloin on molemmilla kunnilla suunnilleen samanlaiset mahdollisuudet tyydyttää asujamistonsa sivistyksellisiä tarpeita, edellyttämällä että tämä asukasmäärä on kummassakin kunnassa samalla alalla ja että ei kummankaan kunnan pinta-ala ole aivan erittäin suuri. Ja tällöin uhraa siis edellinen kunta yhden markan henkeä kohden ja jälkimmäinen kunta 3 markkaa henkeä kohden kirjastotoimintaansa varten. Jos kumpikin kunta näistä saa 50 % avustusta valtiolta kirjastotoimintaansa varten, tekee se edellisen kunnan osalle 2,500 markkaa, jälkimmäisen kunnan osalle 2,250 markkaa. Tällöin jää edellisessä kunnassa kunnan uhraukseksi siis 50 penniä henkilöä kohden ja jälkimmäisessä tapauksessa 1:50 henkilöä kohden. Jos nyt edellytettäisiin, että tämä jälkimmäinen kunta saisi lisäavustusta valtiolta esim. 25 %, merkitsisi tämä lisäavustus silloin 1,125 markkaa tämän kunnan osalle ja valtion koko avustus 3,375 markkaa tälle kunnalle. Tällöinkin jäisi tämän 1,500 hengen kunnalle omaksi uhraukseksi kirjastotoimintaa varten lähimaille 1 markka henkilöä kohden eli siis sen todellinen uhraus tulisi olemaan suurempi kuin sen kunnan, jossa asukasluku on 5,000 henkeä. Ja tällöin vasta näillä molemmilla kunnilla olisi suunnilleen samat mahdollisuudet, kuten alussa mainitsin, tyydyttää väestönsä sivistystarpeita, koska 1,500 ihmisen sivistystarpeiden tyydyttäminen yhden ainoan kirjaston avulla kysyy suunnilleen yhtä suuren ja yhtä monipuolisen kir-

jaston kuin 5,000:kin ihmisen sivistystarpeiden tyydyttäminen. Tietysti tarvitaan sellaisella paikkakunnalla, jonka asukasluku on suurempi, muutamia hyvin paljon käytettyjä kirjoja useampia kappaleita samaa teosta, kuin sellaisella paikkakunnalla, jonka asukasluku on pienempi. Mutta tämän seikan minä olenkin ottanut jo huomioon tämän laskelman teossa. Sen sijaan kummassakin tapauksessa riittää ainakin sellaisiin kirjoihin nähden yhden ainoan kappaleen kirjastoon hankkiminen, joittenkä käytäntö on hyvin harvinaista, joita vain hyvin harvoissa tapauksissa kysytään kirjastoista lainaksi. Vaikka nyt edellyttäisimme siis, että näitten tässä vertailun vuoksi esitettyjen kuntien taloudelliset olot olisivat suunnilleen samat, että väestö kummassakin kunnassa olisi suunnilleen yhtä varakasta, jäisi vielä tämä lisäavustuskin huomioon otettuna jälkimmäinen kunta epäedullisempaan asemaan, tulisi enemmän rasitetuksi yrittäesssänsä tyydyttää väestönsä sivistyksellisiä tarpeita kirjastotoiminnan avulla, ja kuitenkin me tiedämme, että tavallisesti on asianlaita niin, että missä rinnakkain on kaksi kuntaa, joissa toisessa elää suurempi asukasmäärä samalla alueella ja toisessa elää pienempi asukasmäärä, ovat myös tämän tiheämmin asutun kunnan asukkaat varakkaampia ja että siis tämä seikka vielä lisää sitä edullista suhdetta, joka siinäkin tapauksessa suuremman kunnan eduksi asiassa vallitsee.

Minun käsittääkseni siis tämä suuren valiokunnan esitys on täysin puolustettavissa, varsinkin koska joka ainoassa tapauksessa lisäavustuksen myöntäminen jää riippuvaksi valtioneuvoston harkinnasta. Siis ei ole olemassa sellaista vaaraa, että jotkut sellaiset kunnat, joilla ei ole siihen tarvetta, tulisivat lisäavustuksesta osallisiksi.

Ed. Wiik: Minä samoin kuin useat edelliset puhujat pitäisin valitettavana, jos 1 momentin viimeinen lause hyväksyttäisiin valiokuntien ehdottamassa muodossa, joten siis samalle kunnalle suoritettavat avustukset saisivat nousta yhteensä enintään 20,000 markkaan, kun hallituksen ehdotuksen mukaan ne saisivat nousta 30,000 markkaan. Valiokuntien ehdottama muutos merkitsisi useille kunnille suoranaista taka-askeita siihen verraten, mitä hallitus on ehdottanut, ja tämä koskee ei ainoastaan pieniä ja keskikokoisia kaupunkeja, vaan

myöskin erinäisiä maalaiskuntia. Eihän ole mitään syytä edistää kirjastojen pysymistä pieninä silloin, kun väestön lukumäärä ja yleinen kehitys vaatisi niiden kehittämistä suuriksi. Jo hallituksen ehdotama ylin raja on arveluttavan alhainen; sitä ei mitenkään pidä mennä alentamaan. Mitä tulee niihin kuntiin, joiden asukasluku on erittäin pieni, niin niitä koskeva säännös on mielestäni aivan paikallaan, koska kunnollisen kirjaston luominen maksaa suhteellisesti eli henkeä kohden enemmän siellä, missä asukasluku on pieni, joten vastustan ed. Mantereen tekemää ehdotusta.

Ed. J u n e s: Luovun.

Ed. Å k e r b l o m: Jag ber att få understöda det förslag, som gjordes av rdgsm. Schauman.

Ed. Neitiniemi: Koska kansankirjastolaki sellaisenaan jo tuottaa valtiolle ja kunnille suuria menoja, niin on minun mielestäni hyvin arveluttavaa, että lakiin otettaisiin myös erityinen säännös siitä, että kirjaston hoitajalle lain perusteella taattaisiin ei ainoastaan palkka, mutta myös eläke, siis rinnastettaisiin ne kansakoulunopettajiin. On nimittäin huomattava, että maassamme on hyvin paljon kuntia, pienempiä maalaiskuntia, joissa kirjastonhoitajan toimi ei laisinkaan tulisi vaatimaan tältä kaikkea hänen työtänsä. Mutta nyt lain määräykset voisivat minun käsittääkseni hyvin monessa tapauksessa houkutella kuntia puolestansa toimimaan niin, että tuollainen pientäkin toimintaa vaativa kirjastonhoitaja saisi kansakoulunopettajan palkkaa vastaavan palkkion ja kunnat voisivat tällaista henkilöä käyttää monella muulla alalla hyväkseen, kun on kerran saatu palkatuksi valtion varoilla henkilö kirjastonhoitajan toimeen. Minä siis ehdotan, että kirjastolain 5 §:stä poistettaisiin viimeiset kaksi momenttia eli 3 ja 4 mom. kokonaan.

Ed. Lehtinen: Pyydän kannattaa ed. Neitiniemen tekemää ehdotusta ja olen sitä mieltä, että jos tämä ehdotus tulisi eduskunnassa hyväksytyksi, niin se myös helpotaisi silloin sitä, että koko lakiesitys voisi tulla eduskunnassa hyväksytyksi. Mutta ellei tämä tulisi huomioon otetuksi, niin silloin on hyvin kyseenalaista, voiko eduskunta

lakiesityksen hyväksyä, sillä kirjastonhoitajan palkka-asia ja samaten myös eläke-etujen maksaminen tulisivat aiheuttamaan hallitukselle liiallisia menoja, jopa kymmeniin miljooniin nousevan rahamenon. Muuten pykälän alkupuoleen nähden kannatan ed. Mantereen tekemää ehdotusta, mutta ed. Neitiniemi niihin loppumomentteihin eli 3 ja 4 momenttiin nähden.

Ed. Pitkänen, poissa.

Ed. Lohi: Minä olin pyytänyt puheenvuoron tehdäkseni saman ehdotuksen, jonka ed. Neitiniemi teki, ja minä siis kannatan hänen ehdotustaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. Ailion y. m. kannattamana ehdottanut, että 5 §:n alkuosa hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Kunta saa vuotuista valtioapua 50 % kansankirjastojensa todellisista menoista, sekä rajaseudulla ja vähävaraisella paikkakunnalla valtioneuvoston harkinnan mukaan lisäavustusta aina 50 %:iin saakka.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Niin ikään on ed. Mantere ed. Ailion y. m. kannattamana ehdottanut, että 5 §:n 1 momentissa oleva „20,000 markkaan” muutettaisiin „30,000 markkaan”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Mantereen toiseksi ehdotukseksi. Ed. Schauman ed. Åkerblomin kannattamana on ehdottanut, että 5 §:n 1 momentin alku hyväksyttäisiin ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen mukaisesti muuten paitsi että lisäavustuksen korkein määrä määrättäisiin olemaan 20 %. Nimitän tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi. Vielä on ed. Neitiniemi ed. Lehtisen kannattamana ehdottanut, että 5 §:n 3 ja 4 mom. poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Neitiniemen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestään ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen ja ed. Schaumanin ehdotuksen välillä, koska ne ovat vastakkaisia; sen jälkeen asetetaan voittanut vastaehdotukseksi suuren valiokunnan mietintöä vastaan. Erillisenä olisi

äänestettävä suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ed. Mantereen toisesta ehdotuksesta, samoin erillisenä suuren valiokunnan mietintöä vastaan ed. Neitiniemen ehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen ja ed. Schaumanin ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Mantereen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (122 — 54—7—16).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on „ei” voitolla (88 — 97 — 3 — 11).

Lippuäänestystä pyydetään.

Lippuäänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 98 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Mantereen ensimmäisen ehdotuksen.

Äänestys ed. Mantereen toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mantereen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (94 — 82 — 0—23).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestys ed. Neitiniemen ehdotuksesta suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Neitiniemen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (111 — 72—0—16).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Schaudman: Jag har redan tidigare haft tillfälle att framhålla, att denna lag äsyftar i främsta rummet att understöda landsbiblioteken, i varje fall de små biblioteken. Om denna paragraf antoges, sådan stora utskottet nu har förordat den till antagande, skulle detta innebära ett avsteg från den allmänna princip, som ligger till grund för lagförslaget. Här göres ingen skillnad mellan kommun och kommun. Vill t. ex. Helsingfors kommun bygga ett nytt hus eller flere för sitt stadsbibliotek, så skulle enligt denna lag staden vara berättigad till ett understöd av 20 % av byggnadskostnaderna från statens sida. Jag kan för övrigt meddela, att jag just i går i Helsingfors stads biblioteks styrelse var med om att avlåta en skrivelse till de högre kommunala myndigheterna i syfte att ett nytt stort hus, som kanske komme att kosta 5 å 6 å 8 miljoner, skulle uppföras för stadens huvudbibliotek. De stora städerna hava hittills rätt sig med sitt biblioteksväsende utan att behöva statens hjälp. De hava rätt sig dels med de kommunala medel, som stått till disposition, och dels till följd av den frikostighet från enskildas sida, som också från denna plats kan förtjäna att med erkännande omnämnas. Jag vill erinra om Rettigs donation i Åbo, om bröderna Åströms i Uleåborg, om Eugen Wolffs i Viborg och Aaltonens i Tammerfors. Jag kan inte finna något skäl för att nu gå längs en annan linje och tillförsäkra de större stadskommunerna betydande statsunderstöd för deras

byggnadsverksamhet på detta område. Jag ber därför, hr talman, få föreslå, att paragrafen måtte i sin begynnelse få följande ändrade lydelse: „I byggnadsunderstöd för anskaffande av bibliotekslokaler erhåller landskommun, köping, samhälle med sammanträngd befolkning och stadskommun, vars befolkning icke uppgår till 15,000 personer av staten 20 %” o. s. v.

Ed. Kukkonen: Valiokunnilta, jotka olivat ehdottaneet 6 §:ään uuden 1 momentin, on tosiaankin jäänyt huomaamatta se epäkohta, jonka korjaamiseksi ed. Schaudman äsken teki muutosehdotuksen. Minä pyydän kannattaa ed. Schaudmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schaudman ed. Kukkonen kannattamana ehdottanut, että 6 §:n 1 momentin alkuosa tulisi näin kuuluvaksi: „Rakennusavustusta kirjastohuoneistojen hankkimiseen saa maalaiskunta, kauppala, taajaväkinen yhdyskunta sekä kaupunkikunta, jonka asukasluku ei nouse 15,000:een, valtiolta 20 %” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaudmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaudmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla (80 — 95—4—20).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Schaudmanin ehdotuksen.

7 § hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Kukkonen: Viitaten niihin perusteluihin, joita yleiskeskustelussa esitin, pyydän ehdottaa, että 8 § poistettaisiin.

Ed. S c h a u m a n: Minä puolestani tahdoisin vastustaa tehtyä ehdotusta, että tämä pykälä poistettaisiin. Tänä vuonna on kannatettu valtion varoilla yhteensä 97 yhdistyskirjastoa. Nyt pelätään, että jos tämä pykälä hyväksytään, niin syntyisi valtiolle liian suuria lisäkustannuksia. Mutta jos nyt otaksutaan, että noin 100 yhdistyskirjastoa aluksi ainakin saisi kannatusta, niin se ei siinäkään tapauksessa, että korkein apuraha myönnettäisiin, taikka 1,000 markkaa, merkitsisi paljoa rahalliselta kannalta. Omasta puolestani voin todeta, että yhdistysten kirjastoilla on ollut suuri merkitys maalla. Minä tunnen asian ainoastaan Helsingistä, mutta olen niin kauan toiminut tällä alalla, että minä voin sen todeta, ensin Svenska Folkskolans Vännerien kirjastovaliokunnassa, sen jälkeen valtion kirjastotoimikunnassa. Nämä yhdistyskirjastot tekevät suuren palveluksen maalla, kuten jo sanoin, erittäin niissä kunnissa, missä ei ole kunnallista kirjastolaitosta olemassa. Pitäisin siis epätarkoituksenmukaisena, että nyt laakattaisiin avustamasta näitä kirjastoja. Mutta sen minä myönnän, että on tälläkin alalla rajoitus tehtävä. Olen jo valtion kirjastotoimikunnassa, kun tämä laati lakiehdotuksen tästä asiasta, ehdottanut, että avustusta annettaisiin ainoastaan maalla toimiville yhdistyksille. Minä nyt täällä, herra puhemies, teen sen muutosehdotuksen, että 8 §:n alku tulisi kuulumaan näin: „Maalla toimiva yhdistys” j. n. e. (Ed. Vesterinen: Merellä, merellä!)

Ed. K a l l i o k o s k i: Minä kannatan ed. Kukkosen tekemää ehdotusta tämän 8 §:n poistamisesta. En tee sitä pääasiassa sen vuoksi, että pelkäisin tämän pykälän tämmöisenäkään hyväksyttynä tuottavan valtiolle aivan voittamattoman suuria menoja, ja olenkin sitä mieltä, että silloin kun on kysymyksessä tehokas kansansivistystyö, ei ole säikähdettävä, vaikka joku toimenpide tuottaisikin valtiolle jossakin määrin menoja, mutta kannatan tätä ehdotusta sen vuoksi, että en pidä tätä 8 §:ää sopu-soinnussa olevana esilläolevan lakiehdotuksen kanssa, jonka tarkoituksena on saada aikaan keskitystä kirjastotoiminnan alalla. Tämän lain tarkoituksena nimittäin on pääasiassa tukea kunnallista kirjastotoimintaa, turvata kunnallisen kirjastotoiminnan kehittyminen maassa. Nyt kuitenkin taataan erilaisille yhdistyksille prosenteissa laskien

yhtä suuri valtioavustus kuin kunnillekin ja ovat yhdistykset sikäli edullisemmassa asemassa, että yhdistyksien valtionavun saannin ehtona ei ole minkäänlaisia minimivaatimuksia, jotka niiden omasta puolestansa täytyy suorittaa tullaksensa valtioavusta osallisiksi. Kunnilla ne sen sijaan ovat. Tämä johtaa siihen, että kaikkialla siellä, missä kunnan johdossa on henkilöitä, jotka vastustavat kirjastotoimintaa, ne henkilöt, jotka harrastavat kirjastotoimintaa, eivät innostu työskentelemään kunnallisen kirjastotoiminnan hyväksi, koska nämä henkilöt, jotka tavallisesti ovat erilaisten yhdistysten toimihenkilöitä, voivat tehokkaammin toimia paikkakunnan kirjastotoiminnan hyväksi ajamalla sen yhdistyksen kirjastoa-asiaa, jonka johdossa tai jäsenyydessä he ovat. Näin ollen siis koko se harrastus, mikä paikkakunnalla löytyy ja mikä tarvittaisiin kunnallisen kirjastotoiminnan kehityksen hyväksi työskentelemään, voikin joutua työskentelyyn pääasiassa erinimisten yhdistysten kirjastotoiminnan kehittämisen hyväksi, ja on luonnollinen seuraus, että kunnallinen kirjastotoiminta, jos sitä kuka lainkaan ajaa, jää yksistään niiden huollettavaksi, jotka eivät asiaa sanottavasti harrasta, ja se aivan varmasti silloin johtaa siihen, että kunnallinen kirjastotoiminta kärsii. Kunnalliset kirjastot eivät näin ollen muodostu tarkoitustaan vastaaviksi.

Ed. R a n t a l a: Nyt käsiteltävänä olevaan pykälään sisältyvää määräästä yhdistyksien kirjastojen avustamisesta vastustettiin jo tämän lain yleiskeskustelussa samoin kuin suuressa valiokunnassakin. Kun edelleen on tehty ehdotuksia pykälän muuttamisesta jopa kokonaan poistamisesta, lienee paikallaan vielä käsitellä kysymystä, ovatko meidän kirjasto-olomme tällä kertaa niin kehittyneet, että olisi paikallaan jättää yhdistysten kirjastot kokonaan ilman avustusta.

Ensimmäisenä täytyy torjua sellaiset esitetyt väitteet, että 8 §:n hyväksyminen siinä muodossa, kuin suuri valiokunta ehdottaa, asettaisi yhdistysten kirjastot läheskään yhtä edulliseen asemaan valtioavun saantiin nähden kuin kuntien kirjastot. Kuntien kirjastothan tulevat tämän lain mukaan saamaan valtioapua ilman muuta, kun sensijaan yhdistys voi saada kirjastolleen valtioapua ainoastaan valtioneuvoston harkinnan mukaan ja tätä avustusta voi yhdistyksen kirjasto saada ainoastaan kirjalli-

suuden ostamiseen ja sitomiseen itsekäyttämistään varoista 50 %. Sen sijaan yhdistysten kirjastot eivät tule saamaan lainkaan avustusta sellaisiin huomattaviin menoihin kuin kirjastohuoneistosta aiheutuvista menoista eikä kirjastonhoitajan palkkaamiseen enempi kuin kirjastovälineisiinkään tarvittavista kustannuksista ja nämä menoerät kuitenkin muodostavat sangen suuren osan kirjastojen vuotuisista menoista. Eipä kirjallisuuden ostamiseen ja sidottamiseenkaan saatava avustus tulisi yhdistysten kirjastojen nykyään saamasta avustuksesta juuri lainkaan muuttumaan. Ainoastaan se muutos tulisi nykyisiin avustuserusteluihin, että kaunokirjallisuuteen ja sen hankintaan tulisi avustus yhtä suureksi kuin tietokirjallisuudenkin hankintaan saatava avustus on. Niin että esitetyt väitteet siitä, että tämän lain hyväksymisen jälkeen yhdistysten kirjastojen hakemat valtioavustukset tulisivat huomattavasti kohoamaan, tuntuvat kerrassaan perusteettomilta, ehkä asiantuntemattomuudesta aiheutuneilta. Samanlaisilta niinkään tuntuvat esitetyt väitteet, että myöskin yhdistysten käsikirjastot tulisivat saamaan valtioapua. Suuren valiokunnan ehdotuksessahan selvästi sanotaan, että avustusta voi saada ainoastaan kirjasto, jos se on yleisön käytettävissä.

Pääasiallisena väitteenä ovat vastustajat esittäneet, että 8 §:n hyväksyminen vaikeuttaisi nyt käsiteltävänä olevan lain tarkoituksensa saavuttamista, kunnallisen kirjastotoimen kehittämistä. Sen jälkeen kuin on hylätty 4 §:ään hallituksen esityksessä sisältynyt määräys kuntien velvoittamisesta ylläpitää ainakin yksi kansankirjasto, olisi mielestäni ainakin toistaiseksi vielä avustettava yhdistysten kirjastoja, jos ei tahdota joutua suoranaiseen taantumukseen kirjasto-oloissa joillakin paikkakunnilla. Ja kun yhdistysten kirjastojen edut verrattuna lain kunnallisille kirjastoille myöntämiin etuihin tulevat olemaan tosiasiallisesti huomattavasti paljon pienemmät, ei tarvinne pelätä että kunnallisen kirjastolaitoksen kehittyminen kärsisi tämän pykälän säilyttämisestä. Joka on ollut mukana edistysseuratoiminnassa, tietää varsin hyvin, miten vaikeata useinkin edistysseuroille ja -yhdistyksille on varojen hankinta niiden tarkoituksiin ja että eivät nämä tarpeettomasti uhraa varoja esim. kirjaston ylläpitämiseen siellä, missä tästä ei ole vastaavaa hyötyä. Vain siellä missä kunnat eivät lainkaan pidä

yllä kirjastoja tai eivät niille omista riittävää huomiota, siellä yhdistysten kirjastot muodostuvat merkitykselliseksi. Ja nämä paikkakunnat ovat maalaiskuntia. Koko tämä 8 §:n hyväksyminen tulee koskemaan melkein yksinomaan maaseudun ja maalaiskuntien syrjäisten seutujen sivistyspyrkimysten avustamista. Kaupungeissa ei tällä säännöksellä tule olemaan tuskin mitään merkitystä. Sitä osoittaa sekin, että luetteloon mukaan suomenkielisten kirjastojen valtioavustuksista vuonna 1927 on vain pari kolme kaupungeissa toimivaa yhdistyksen kirjastoa saanut valtioavustusta, kun näiden vastaava luku maaseudulla on noin seitsemisenkymmentä. Ja tämän käsittää varsin hyvin, kun tietää ne vaikeudet, joita maaseudulla kirjastokäytöksen kehittämässä on vielä nykyään. Tietysti sielläkin kehitys kulkee kunnallisen kirjastotoiminnan merkeissä ja jos tämä nyt käsiteltävänä oleva laki tulee hyväksytyksi, tulee tämä kehitys toivottavasti kulkemaan entistä nopeammin. Mutta tällä kertaa kun kolmanneksella kunnista ei ole edes yhtä valtioavun ehdot täyttävää kirjastoa, olisi ennen aikaista luottaa kokonaan kunnalliseen kirjastolaitokseen. On myöskin muistettava, että niissäkin kunnissa, missä jo nykyään on valtioapua nauttiva kunnallinen kirjasto, tämä voi olla sijoitettuna kirkonkylään tai muuhun kunnalliseen keskuspaikkaan, mihin kunnan syrjäseuduilta tulee ehkä kymmenien kilometrien matka. Jos nyt tällaisen sivukulman väestö jonkun perustamansa kirjastoseuran tai muun kirjastoa ylläpitävän yhdistyksen kautta ylläpitää kirjastoa, en minä voi ymmärtää olevan mitään syytä jättää tällaista yhteistoiminnalla ja jatkuvalla uhrantuvaisuudella ylläpidettävää kirjastoa ilman valtioapua. Useinkin nämä syrjäisten seutujen kirjastojen avustukset ovat vaatimattomia, sellaisia, jopa 45 tai 50 markan suuruisista alkaen vuodessa, kuten tänäkin vuotena näkyy olevan laita. Mutta ne kuitenkin palvelevat nämä pienet avustukset usein suhteellisesti paljon suuremmalla teholla tarkoitustaan kuin edistyneimpien seutujen saamat tuhansien markkojen suuruiset avustukset. Teoreettisesti voidaan kyllä puhua kauniisti kunnallisen kirjastolaitoksen kehittymisen eduista, mutta tällä kertaa nämä teoriat mielestäni vielä ontuvat, kuten usein teoriaa laita on kun niitä pitäisi soveluttaa elävään elämään.

Kun täällä esim. maalaisliittolaisten taholta on vastustettu tätä 8 §:ää, niin minä en voi käsittää, mistä syystä tämä vastustus todella tapahtuu. Ehkä pelätään, että tämä yhdistysten kirjastoille myönnettävä avustus menisi suuremmaksi osaksi työväenkirjastojen hyväksi. Tämä kuitenkin näyttää olevan varsin aiheetonta pelkoa. Tässä minulla edessäni olevan tämän vuoden valtionavustuksia kirjastoille koskevan luettelon mukaan on avustuksista suurin osa tullut erikoisten kirjastoseurojen, nuoriosseurojen, raittiusyhdistysten, vieläpä Maratta-yhdistysten, nuorten kristillisten yhdistysten, vieläpä eräissä tapauksessa suojeluskunnankin kirjastoille. Verrattain pieni osa sen sijaan työväenyhdistysten kirjastoille. Me siis täällä vasemmalla, kun me puolustamme tämän pykälän säilyttämistä, puolustamme pääasiassa n. s. porvarillisten yhdistysten ylläpitämiä kirjastoja ja näiden avustamista. Mutta me teemme sen siinä mielessä, että nämät yhdistysten, olkoopta ne minkä nimisiä hyvänsä, ylläpitämät kirjastot ovat vielä toistaiseksi ei ainoastaan suotavia, vaan välttämättömiäkin. Ja ne pienet avustukset, joita niille suotaisiin, ne ainakin välillisesti ovat merkityksellisiä, kun ne enimmäkseen tulevat syrjäisten seutujen vähävaraisen väestön sivistystarpeen tyydyttämiseksi ja ne innostaisivat edelleenkin yhdistyksiä vaikeissakin oloissa ylläpitämään kirjastoa siksi kunnes kunnallisen kirjaston kehitys tekee tämän tarpeettomaksi.

Jos tämä pykälä poistettaisiin kokonaan, olisi ko varmaa, että saataisiin kunnallinen kirjasto nopeasti kylliksi laajana toimimaan monissa kunnissa, joissa valtioavun ehdot täyttävä kunnallinen kirjasto nykyään puuttuu. Näistä mainitsen esimerkkinä muutamia. Niinpä Pälkäneen ja Auran kunnissa on erikoisen kirjastoseuran kirjasto nykyään ainoa valtioavun ehdot täyttävä kirjasto, tai Kiukainen ja Ruskeala, joissa nuorisoseuran kirjasto on samassa asemassa taikka Mänttä ja Salmi, joissa taas työväenyhdistysten kirjastot ovat ainoat kunnossa olevat valtioavun ehdot täyttävät. Nähtävästi useimmissa tällaisissa kunnissa jäisi kirjastotyö toistaiseksi kokonaan ilman valtionavustusta. Kaupungeissa sensijaan ei tällaisia tapauksia sattuisi, lukuunottamatta mahdollisesti Kuopiota, missä sikäläisen kansalaisopiston kirjasto on ainoa valtioavun ehdot täyttävä ei-kunnallinen kirjasto nykyään.

Kun lisäksi lain seuraava 9 § sisältää määräyksen, jonka mukaan valtioapua voidaan antaa kirjoina, kuten tähänkin saakka on ollut laita yhdistysten kirjastoille valtioapua annettaessa, ei ole mitään pelkoa edes siitä, että avustusta mitenkään voitaisiin väärinkäyttää, kuten voisi epäillä, jos avustusta annettaisiin rahassa. Muutkin valtioavun saannin ehdot voidaan asetuksella määrätä jotenkin samanlaisiksi kuin on ollut tähänkin saakka laita.

Minä, kun en näe olevan mitään syytä muuttaa pykälää edes siihen suuntaan kuin ed. Schauman on täällä ehdottanut, olen sitä mieltä, että käsiteltävänä oleva pykälä voitaisiin hyväksyä suuren valiokunnan esittämässä muodossa. Toivon, että eduskunnan enemmistö niin tekeekin.

Ed. Wiik: Ed. Rantala on suunnilleen lausunut, mitä minullakin oli aikomus lausua. Siitä lähtien, kun valtio alkoi avustaa kunnallista kirjastotoimintaa, tämä toiminta on erittäin voimakkaasti kehittynyt. Samaa ei voida sanoa yhdistysten kirjastoista, sillä ne yhdistysten kirjastot, jotka ovat saaneet valtiolta avustusta, muodostavat ainoastaan pienen osan kaikista valtioavun saajista ja niitten yhteenlaskettu avustumäärä on samaten pysynyt erittäin kohtuullisissa rajoissa. Jos edelleen annettaisiin näille kirjastoille avustusta, niin tämä ei mitenkään tulisi vaikeuttamaan kunnallisten kirjastojen kehitystä, varsinkin kun ottaa huomioon, että avustusten saanti kussakin tapauksessa erikseen tulisi riippumaan hallituksen päätöksestä.

Toiselta puolen on kumminkin sellaisia kuntia, jotka eivät vielä täytä velvollisuuttaan kirjastotoimintansa kohtaan; ja sellaisissa kunnissa yhdistysten kirjastot ovat vielä toistaiseksi tarpeen. Niinkuin valtion kirjastotoimen nykyinen johtaja antamassaan lausunnossa sanookin, niin jos yhdistysten kirjastojen valtioavustus kokonaan lakkautettaisiin, siinä mentäisiin „liian pitkälle ottaen huomioon nykyiset olot, jolloin kaikille paikkakunnille ei ole saatu eikä äkkiä saada kunnan kirjastoa, mutta kyllä yksityisten yritteliäisyydestä yhdistyksen kirjasto”. Jos siis yhdistysten kirjastot ovat vielä tarpeen, niin niitä on myöskin avustettava. Ja jos pelätään, että tästä tulisivat hyötymään ennen kaikkea työväenkirjastot, niin minä voin samaten kuin ed. Rantala todistaa, että työväenyhdistysten kirjas-

tot muodostavat vain pienen osan kaikista niistä yhdistysten kirjastoista, jotka ovat saaneet valtiolta avustusta. Suurimman osan muodostavat sellaiset kirjastot, jotka toimivat porvarillisen, eritoten maataviljelevän väestön keskuudessa, jotenka eduskunnan keskustassa olevilla edustajilla ei pitäisi olla mitään syytä vastustaa tätä pykälää.

Ed. Malmivaara: Luovun.

Ed. Kuusisto: Minun on hyvin vaikea ymmärtää niitä kansanedustajia, jotka taistelevat tätä kirjastolakia vastaan, joka ainoassa kohdassa koettaen saada siihen niin monia huononnuksia kuin mahdollista ja samalla sanovat, että he ovat sivistystyön ja kirjastojen ystäviä. Varsinkin minua ihmetyttää sivistysvaliokunnan herra puheenjohtajan ehdotus, kun hän ehdottaa koko 8 §:n poistettavaksi, ja häntä rientää kannattamaan toinen sivistysvaliokunnan jäsen, vaikka mainitut edustajat sivistysvaliokunnassa nimenomaan lausuiivat, että he eivät millään tahdo tätä pykälää poistaa siinä tapauksessa ainakaan, jos niin sanottu pakkoperiaate tulee poistetuksi, se tahtoo sanoa, kunnille ei aseteta velvollisuuksia perustaa kirjastoja. Nyt tämä pakkoperiaate on poistettu mutta senkin jälkeen vielä esitetään poistettavaksi valtionapu yhdistysten kirjastoilta. Minä en tosiaan enää käsitä, mitä tästä laista sitten enää jää jällelle ja mitä hyötyä laista sitten tulisi olemaan kirjastoasialle. Tämä valtioapu, jonka nämä yhdistysten kirjastot saavat, on valtiotaloudellisesti niin kovin pieni. Sehän on noin 100,000 markkaa, samalla kuin koko kirjastojen valtioavustus on noin 4 miljoonaa. Ei luulisi, että siis tälläkään syyllä näitä yhdistysten kirjastoja voitaisiin vastustaa, koska valtion varoja se ei sanottavasti kysy. Nämä yhdistysten kirjastot palvelevat kuitenkin sivistystarvetta monessa mielessä. Ensinnä on otettava lukuun, että ne sijaitsevat aina tai melkein poikkeuksetta yhdistysten toimitaloilla, joissa ihmiset käyvät muuten asioillaan, iltamissa j. n. e. ja niiden huomio saattaa siten kiintyä kirjastoon, ja voisivat lainata siellä käydessään kirjan. Monet heistä eivät varmaankaan menisi asiakseen kirjastoon lainaamaan sitä. Meillä on vielä lisäksi monia sellaisia painavia syitä siihen, minkä tähden meille pitäisi saada mahdollisimman monta kirjastoa ja

tyyydyttää ihmisten sivistystarvetta, syitä, joita ei monessa muussa maassa ole. Meillä lähin tapainturmelus ja huliganismi leviää sellaisella voimalla, että meidän maamme maine sivistysmaana jo pyritään asettamaan kyseenalaiseksi. Ja minun käsitykseni mukaan huliganismia ei voida muilla keinoilla niin tehokkaasti vastustaa kuin juuri sivistyksen aseilla. Jos me nyt otetaan valtionavustus pois yhdistysten kirjastoilta, niin minä en tosiaan käsitä, minkä takia tämä laki tulisi hyväksyä, mitä hyötyä siitä tulisi olemaan kirjastoasialle. Minä toivon, että maalaisliittolaiset edustajat ainakin pitävät sen lupauksensa, etteivät äänestä näitä yhdistyksille ehdotettuja avustusmääriä poistettavaksi, sillä he ovat puolustaneet niitä täällä eduskunnan täysi-istunnossakin. Minä en käsitä, mistä syystä nyt on tultu siihen tulokseen, etteivät nämä yhdistysten kirjastot ole minkäänlaisen valtioavun tarpeessa eivätkä sitä ansaitse.

Ed. Schauuman: Jag tror att man alldeles överdriver farorna eller olägenheterna av understödandet av föreningsbibliotek. Här har antytts, att särskilt arbetarföreningsgarna skulle bli delaktiga av dessa understöd. Det har emellertid åtminstone hittills icke varit fallet. Under innevarande år har av de 97 föreningsbibliotek, som blivit understödda, endast 20 varit arbetarföreningsbibliotek. Resten har varit ungdomsföreningsgarnas, nykterhetsföreningsgarnas och andra föreningsgarnas bibliotek. Den summa, som utgivits i år för understödande av dessa föreningsbibliotek, är löjligt liten. Endast 27,000 mark har på detta sätt utdelats, medan åt de kommunala biblioteken har utgivits 1,028,000 mk. Enligt det förslag, som nu föreligger, skulle ju understödet åt föreningsbibliotek bli effektivare, och detta enligt min åsikt med rätta, men, såsom jag redan har framhållit, i varje fall bleve här icke fråga om någon avsevärt stor utgift för staten. Jag kan icke inse, att man skulle hava framhållit några hållbara skäl emot understödande av föreningsbiblioteken. Vi skola komma i håg, att enligt den verkstälighetsförordning, som kommer att utfärdas, när denna lag träder i kraft, det sannolikt i enlighet med bibliotekskommissionens förslag blir stadgat, att föreningsbibliotek, jag skall här läsa på finska, emedan jag har endast den finska texten: „ett kirjasto

on kirjastotoimiston johtajan ja asianomaisen kirjastontarkastajan valvonnan ja tarkastuksen, sekä jos kunnassa on kunnallinen kantakirjasto, tämän johtokunnan ohjauksen alainen", och vidare „että kirjaston johdossa ja hoidossa noudatetaan valtion kirjastotoimikunnan tarpeelliseksi katsomia määräyksiä". Skall icke detta vara en tillräcklig garanti mot missförhållanden av allvarlig art?

Ed. Åkerblom: Jag ber att få understöda det förslag, som tidigare gjordes av rdgsm. Schauman beträffande ändringsyrkandet i 8 §.

Ed. Bäck: § 1 blev i dag godkänd här, och där stadgas genast i början, att för den centrala ledningen och övervakningen av statsunderstödda kommunala och föreningsbibliotek skall i samband med skolstyrelsen tillsättas en statens bibliotekskommission o. s. v. Ut i denna paragraf talas det om ledningen av inte endast kommunala, utan även av föreningsbibliotek. Nu vill man emellertid vid behandlingen av 8 § helt och hållet slopa föreningsbibliotek. Jag kan för min del icke finna någon konsekvens i detta. Skulle 8 § nu i dag slopas, då skulle denna lag dessutom bliva i högsta grad fördärvbringande för föreningsbiblioteksverksamheten, och den som litet känner till hithörande förhållanden, måste ändå erkänna, att föreningsbiblioteken hava verkat till stor välsignelse för folkupplysningen i vårt land. Jag kan därför icke för min del giva min röst för slopande och förkastande av 8 §, utan jag ber att få föreslå, att denna paragraf skulle godkännas i den form, som den har i stora utskottets betänkande.

Ed. Kukkonen: Ensiksi huomautus lähinnä edellisen lausunnon johdosta. Tietystihän olisi voitu menetellä sillä tavoin, että ensimmäisen pykälän käsittely olisi lykätty siksi kunnes 8 §:stä olisi päätös tehty. Silloin olisi välttynyt se epäjohdonmukaisuus, mistä ed. Bäck teki muistutuksen. Mutta ei myöskään missään tapauksessa ole epäjohdonmukaista muuttaa 8 §:ää tai se kokonaan poistaa vielä tässä vaiheessa. Asia palaa siinä tapauksessa suureen valiokuntaan ja sen on ei ainoastaan oikeus vaan velvollisuuskkin tehdä lain edellisiin pykäliin ne muutokset, jotka aiheutuisivat 8 §:n muuttamisesta tai poistamisesta. Asian tä-

män puolen pitäisi ed. Bäckille olla varsin selvän sanomattakin.

Minä pyydän vielä omistaa muutaman sanan niille nuhteille, joita ed. Kuusisto on esittänyt minua ja ed. Kalliokoskea vastaan. Jos 8 § olisi hallituksen esityksessä ja valiokuntien mietinnöissä saanut sen tiivistetyn muodon, jonka minä ja monet muut, jotka olemme olleet toisella kannalla, olisimme halunneet antaa sille, niin ei tätä pykälää vastaan meidän kannaltamme olisi sa-
nottavaa muistuttamista. Minä myönnän kernaasti, että suuri valiokunta on tätä pykälää huomattavassa määrässä parantanut, kun se on sisällyttänyt siihen valtioneuvostolle harkintavallan. Ja jos vielä ed. Schaumanin muutosehdotus hyväksytään, paranee pykälä melkoisesti. Jos kaikkien näiden muutosten lisäksi vielä suostuttaisiin alentamaan prosenttimäärä 50:stä 25:een, ei minulla henkilökohtaisesti olisi tätä pykälää vastaan mitään muistuttamista. Minä olenkin koettanut yksityisesti tunnustella maaperää juuri hallituspuolueiden taholla saadakseni selville, suostuttaisiinko siellä tämän prosenttimäärän alentamiseen. Minä en ole kuitenkaan saanut kuulla, että siihen oltaisiin taipuvaisia ja sen vuoksi minun on täytynyt pitää kiinni ehdotuksestani, että tämä pykälä poistettaisiin.

Minun huomatakseni eivät kahdeksatta pykälää siinä muodossa kuin se nyt esiintyy suuren valiokunnan mietinnössä asiantuntijat yleensä puolla. Eräs niistä varsin varte-
notettavista asiantuntijoista, joita sivistysvaliokunta kuuli, m. m. lausui käsityksensä, että tämänlaatuinen 8 § hyväksyminen johtaisi kirjastotoimen toisille urille, kuin millä se omassa maassamme on aikaisemmin ollut ja millä se yleensä muissa maissa kulkee. Erityisesti asiantuntija teki huomautuksen 8 §:ssä esiintyviä maksimimääriä vastaan. Minä torjun sen syytöksen, että me, jotka pidämme kiinni lakiehdotuksen johdonmukaisesta rakenteesta myös 8 §:n kohdalla, sen johdosta olisimme kirjastoasian vastustajia. Minä en muutoin ole aivan yhtä optimistinen kuin ed. Schauman myöskään siihen nähden, että kustannukset yhdistyskirjastojen avustamisesta supistuisivat entisiin määriin, jos säädettäisiin niin väljä pykälä kuin ehdotettu 8 § on. Minä luulen olevan perusteltua syytä olet-
tamukseen, että näin runsas valtioapu houkuttelisi yhdistyksiä käyttämään hyväksensä helppoa rahainsaantia.

Ed. Tervo: Täällä ed. Kuusisto mainitsi, että hän ei ymmärrä niitä, jotka vastustavat kirjastolain kaikkia pykäläiä. Ja voihan niitä olla toisiakin edustajia, jotka eivät heitä ymmärrä. Minä ymmärrän erinomaisen hyvin, kun tämä tulee pappien taholta. Sivistusvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja pastori Kukkonen teki ensimmäisen hyökkäyksen tätä 8 pykälää vastaan. Nämä herrat pastorit kai arvelevat, että he voivat jonkun verran vielä kontrolloerata niitä kirjastoja, jotka toimivat kunnan kirjastoina. Mutta yhdistyksien kirjastoihin ei heidän kontrollinsa kai ulotu ja heidän on vaikeata sulattaa sellaista, että kansalle annettaisiin sellaisiakin henkisiä ravintoannoksia, joita he eivät voi tarkastaa Mooseksen talikynttilän valossa. He pitäisivät sitä tuhoisana kansalle. Minä ymmärrän tältä kannalta erinomaisen hyvin tätä pappien armeijaa, ja minä luulen, että kun ed. Kuusistokin ajattelee tarkemmin, niin kyllä hän ymmärtää.

Ed. Bäck: Minun täytyy saada vähän oikaista edellisen puhujan puhetta. Hän puhui pappien taholta tulleesta vastustuksesta. Minä olin joku hetki sitten toisessa paikassa tässä huoneessa julkisesti puhumassa tämän lakiehdotuksen puolesta, myöskin 8 §:n puolesta, niin että ed. Tervo ei ole varmaankaan ymmärtänyt minun esitystäni, se kun oli ruotsiksi esitetty.

Ed. Tervo: Minä jätin äskeisen puheenvuoroni kesken. Minun piti huomauttaa, että ainoa valoisa poikkeus sivistysvaliokunnan papeista on pastori Bäck. Mutta Vöyrissä onkin kirjasto, jopa sellainen, joka on saanut jatkuvasti valtioapua, ja tämän minä mielelläni myönnän. Minä jätin sen erehdyksessä mainitsematta puheenvuoroni lopussa.

Ed. Pitkänen: Jos tämä esillä oleva pykälä jää lakiin, ei voi olla ensinkään mahdollonta, etteikö syntyisi kunnissa rinnakkaiskirjastoja, kuntien kirjastoja ja yhdistysten kirjastoja. Esimerkiksi maaseudulla runsaasti ovat maalaisliitto-osastot alkavat perustaa omia kirjastoja, työväenyhdistykset omiaan ja muut valistus-, sivistys- ja opintokerhot myöskin omiaan. Ja sitten on vielä kunnan kirjastoja. Nämä kaikki ovat valtion kannatuksen varassa. Vaikka

asia onkin hyvä, niin kohtuus kaikessa on paras.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kukkonen ed. Kalliokosken kannattamana ehdottanut, että 8 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kukkonen ehdotukseksi. Sitten on ed. Schauman ed. Åkerblomin kannattamana ehdottanut, että pykälän alkuosa kuuluisi: „Maalla toimiva yhdistys” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Schaumanin ehdotuksen ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä ja sen jälkeen pykälä, sellaisena kuin miksi se tässä äänestyksessä on muodostunut, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Kukkonen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Schaumanin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (101—85—1—12).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Kukkonen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kukkonen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (97—89—0—13).

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Pitkänen: Ehdotan, että 9 § poistetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pitkänen ehdottanut, että 9 § poistetaan, mutta kun ehdotusta ei ole kannatettu, ei se voi tulla äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Pykälä hyväksytään.

10 ja 11 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies, Kun lakiehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, palautetaan mietintö suureen valiokuntaan, joten asian toinen käsittely tulee jatku-
maan.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5,05 i.p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

3) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 29 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 29, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 29. Ensin sal-

litaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiehdotuksen 3, 14, 16, 22 ja 29 §:t hyväksytään keskustelutta.

34 a §.

Keskustelu:

Ed. Sahlstein: Viitaten niihin perusteluihin, jotka löytyvät mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseessa, pyydän minä ehdottaa, että tälle pykälälle annettaisiin se sanamuoto, joka esiintyy mainitussa vastalauseessa.

Ed. Jacobsson: Beträffande ifrågasatt paragraf ber jag att få hänvisa till den motivering, som ingår i den av rdgsm. Molin och mig undertecknade reservationen. Med hänsyn därtill att ur sagda motivering enligt mitt förmenande med all tydlighet framgår dels att sagda paragraf är obehövlig, dels att paragrafen ur rättssäkerhetens synpunkt är ytterst betänklig icke minst emedan den i fråga om dessa privata urkunder jämställer utmättningsman med överexekutor, kunde man tycka, att paragrafen utan vidare borde förkastas. Då emellertid majoriteten har stirrat sig blind på denna paragraf och anser, att den ovillkorligen är nödvändig för bevakande av de utom äktenskap födda barnen, kan man befara att ett dylikt yrkande icke skulle komma att godtagas. På denna grund ber jag i stället få förena mig om rdgsm. Sahlsteins förslag, ehuru icke heller denna paragraf helt och hållet tillfredsställer mig.

Ed. F. J. Leino: Käsilläolevan pykälän tarkoituksena on, että ulosottoimenpide saataisiin mahdollisimman nopeasti loppuun saatetuksi sellaisessa tapauksessa, jossa elatusvelvollinen on allekirjoittanut sopimuksen elatusvelvollisuutensa suorittamisesta. Täällä on edustaja Sahlstein, nojau-

tuen vastalauseeseensa, huomauttanut, että ei ole riittäviä perusteita, oikeusturvaa ja varmuutta siihen nähden, että sopimusta ei lakiehdotuksen mukaan laadita holhouslautakunnan edessä, minkä vuoksi voisi olla se vaara olemassa, että sopimus voisi olla joko väärä tai väärennetty. Kun voimassaoleva laki kuitenkin asettaa melko tiukat muodolliset vaatimukset sikäli, että se vaatii, että sopimus on kirjallisesti tehtävä ja kahden todistajan allekirjoitettava ja vielä päällepäätteeksi holhouslautakunnan vahvistettava, niin ei tällaista vaaraa minun mielestäni voi olla. Mutta tämä ei ole sitäpaitsi mikään uusi periaate tässä aviottomia lapsia koskevassa laissa, jota nyt eräissä kohdin täydennetään, nimittäin — minun täytyy sanoa — hyvissä kohdin, sillä laki on tähän saakka osoittautunut puutteelliseksi. On nimittäin huomattava, että lakiehdotuksen 29 §:ssä on jo voimassaolevassakin laissa lausuttu se periaate, että palkannauttajiin nähden voidaan tällainen vapaaehtoinen sitoumus panna täytäntöön ilman muuta. Kysymyshän olisi silloin ainoastaan sellaisista tapauksista, jolloin ulosmittaus kohdistuisi muuhun omaisuuteen kuin palkkaan. Ei minun mielestäni voida kohtuudella vaatia, että palkannauttija, joka ylimalkaan muutenkin on elämässään vähän huonommalla puolen tätä nykyä kuin sellainen henkilö, jolla on sen verran omaisuutta, että elää esim. pääoman varassa tai on hankkinut tällä pääomalla kiinteistön tai muun toimeentulon, joutuisi huonompaan asemaan kuin tämä. Sen vuoksi minä en ole voinut olla mukana siinä ehdotuksessa, jonka ed. Sahlstein täällä teki. Minä myönän, että puhtaasti juriidiselta kannalta voitaisiin antaa arvo ed. Sahlsteinin tekeille ehdotukselle, mutta kun se niin suuressa määrin on epäoikeudenmukainen palkannauttajiin nähden ja siis olisi omiaan minun mielestäni edistämään tavallaan — sanoisinko — vääryyttä eri henkilöihin nähden yhteiskunnassa, niin minun täytyy sitä jyrkästi vastustaa, kun sen sijaan lakiehdotus sellaisena, kuin se on suuren valiokunnan ja lakivaliokunnan mietinnössä, osaltaan ainakin korjaa tällaisen vääryyden, joka on aikaisemmassa lainsäädännössämme. Sen vuoksi minä suosittelemkin eduskunnalle, että se hyväksyisi suuren valiokunnan mietinnön, joka asiassa on yhtäpitävä niin hyvin hallituksen esityksen kuin lakivaliokunnan mietinnönkin kanssa.

Ed. Lehtokoski: Niistä muutoksista, joita hallitus on esittänyt voimassaolevaan aviottomain lasten lakiin, on se muutosehdotus, mikä koskee ulosottovoimaisuuden ulottamista muuhunkin kuin palkkaan ja elinkorkoon, yksi sen tärkeimpiä kohtia. Nythän on käytännössä se menettely, niinkuin voimassaoleva laki edellyttää, että on voitu elatussopimuksen perusteella antaa ulosottomiehen kautta määräys mitata elatusvelollisen palkasta määrätty erä ulos. Näin on menetelty yleensä ja laki on antanut siihen mahdollisuuden. Mutta jos on aiottu tätä ulosottotoimintaa vähän pitemmälle laajentaa, niin silloin ei olekaan ollut mahdollisuus siihen ja on huomioon otettava että korkein oikeus v. 1925 on asettanut myöskin kielteiselle kannalle ulosoton toimittamisesta muuhun kuin palkkaan ja elinkorkoon nähden. Tästä puutteellisuudesta on ollut seurauksena, että monet köyhät noret tytöt ovat aviottoman lapsensa kanssa jääneet mitä suurimpaan hätään ja puutteeseen ja varakkaassa asemassa oleva isä on vapautunut kaikesta edesvastuusta. Kun tämä ei voi olla oikein ja kun vielä ottaa huomioon sen seikan, että kuntien tulee antaa lain eräitten pykälien mukaan avustusta sekä lapsen äidille että myöskin lapselle, jos elatusvelvolliselta ei sitä saada, niin joutuvat tällaisessa tapauksessa kunnan veroamaksavat jäsenet suorittamaan veroa monta kertaa rikkaittenkin lasten ylläpitämiseksi.

Kun nyt hallitus on esittänyt tämän muutosehdotuksen, mikä on erikoisen välttämätön tähän lakiin, lasten edun turvaamiseksi, niin ei olisi pitänyt olla mitään erimielisyyttä tämän kohdan hyväksymisestä, varsinkin sen jälkeen kuin lainvalmistelukunta myöskin yksimielisesti oli ollut tämän ehdotetun pykälän takana. Nyt kumminkin on esitetty vastalause tätä hallituksen ja valiokunnan kantaa vastaan ja tehty se ed. Sahlsteinin vastalauseessa sillä perusteella kuten sanat kuuluvat, „että koska kuitenkin voimassaolevassa laissa ei ole sanotussa sopimuskirjassa riittävän oikeusturvan saamiseksi määräystä siitä, että sellainen sopimuskirja on laadittava holhouslautakunnan edessä taikka että lastenvalvojan tulee se hyväksyä ja sopimuskirjan laillista sitovaisuutta vastaan siis ulosmittauksessa voidaan tehdä hyvinkin päteviä muistutuksia”.

On otettava huomioon vastalauseetta arvosteltaessa, että aviottomien lasten laissa vuodelta 1922 sen 11 §:ssä säädetään nimen-

omaan, „että jos elatusvelvollisuuden täyttämistä tehdään asianosaisten kesken sopimus, on se laadittava kirjallisesti ja todistajien allekirjoitettava. Sopimus on, jotta se olisi pätevä lastenvalvojan esityksestä holhouslautakunnan vahvistettava.” Näin sanotaan nimenomaan aviottomien lasten laissa ja edelleen lausutaan asetuksessa, että jos sopimus ei ole sillä tavalla tehty, se olkoon mitätön. Kun näin on, niin katoaa pohja siltä väitteeltä, mitä tässä vastalauseessa ehdotetun pykälän muuttamiseksi on ehdotettu. Näin ollen ei voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että jos tahdotaan laista tämäkin puutteellisuus poistaa, mikä siinä on olemassa, niin silloin on eduskunnan myöskin hyväksyttävä esitys sellaisena, kuin lakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat sen jo hyväksyneet.

Jos sitten vertaisin lyhyesti Skandinavian maiden vastaavaa lainsäädäntöä juuri tähän pykälään, niin huomataan, että mitään epäilyksen varaa ei meilläkään tässä suhteessa ole olemassa. Norjan lain mukaan on se vanhemmista, joka on lasten huoltaja, velvollinen pitämään siitä samanlaista huolta kuin aviolapset ja toinen heistä, ellei lapsi ole kumpaisenkaan huolehdittava. Molempien on suoritettava elatusapua, kunnes lapsi on täyttänyt 16 vuotta tai jos vanhempien oloihin katsotaan kohtuulliseksi tai lapsi ei voi silloin vielä huolehtia toimeentulostaan, kauemminkin. Edelleen sanotaan, „että sitäpaitsi voidaan se, joka on laiminlyönyt sanotun elatusvelvollisuutensa, vaikka hänellä on maksuvaroja tai voi niitä hankkia, tuomita rangaistukseen vieläpä vankeuteenkin sekä määrääjäksi pakkotyöhön, yksityistyöhön tai pakkotyölaitokseen hankkimaan työllään elatusvelvollisuuden täyttämiseen tarpeelliset varat ja jotta elatusvelvolliset eivät muuttamalla maasta voisi vapautua puheenaolevasta rasituksesta on lisäksi säädetty, että maasta muuttaville voidaan vaatia vakuuden asettamista elatusvelvollisuuden vastaisesta täyttämisestä ja että milloin on syytä olettaa, että elatusvelvollinen aikoo lähteä maasta tekemättä selvää puolestaan, paikallinen viranomaislainen voi antaa väliaikaisen matkustamiskielon sekä takavarikoida hänen omaisuutensa, mikä voidaan ulosmitata myöskin erääntymättä olevien elatusapumaksujen suorittamiseksi.”

Näin Norjan laissa ja kun meillä nyt pelätään, että tämä veisi kohtuuttomuuksiin ja

väärinkäytöksiin, niin tahdon huomauttaa, että tällaista ei ole Norjassakaan ollut havaittavissa, ainakaan asiakirjat eivät kerro siitä, ja toiseksi mitä maamme oloihin tulee voidaan väärästä ulosmittauksesta tehdä valitus ulosottolain erinäisten säännösten mukaan jos vääryyttä tapahtuu.

Olen siis sitä mieltä, että tämä pykälä olisi ehdottomasti hyväksyttävä, jos tahdotaan siitä puutteellisuudesta päästä, mikä lasten elatusvelvollisuuden täyttämiseen nähdessä tällä kertaa on olemassa.

Ed. Nurmesniemi: Kannatan ed. Sahlsteinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sahlstein ed. Jacobssonin y. m. kannattamana ehdottanut, että 34 a § saisi sen sanamuodon kuin lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä 1 vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sahlsteinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on ed. Sahlsteinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (95—76—1—27).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

38 a §.

Keskustelu:

Ed. Lehtokoski: Valiokunta käsitellessään hallituksen esitystä on poistanut 38 a pykälän, joka sisälsi sen, että lastensuojelun ylin valvonta ja johto kuuluisi sosiaaliministeriölle. Kun en voi pitää oikeana valiokunnan tekemää päätöstä ja kun ottaa huomioon, että valiokuntakin on asettunut sille kannalle, että holhouslautakunnan tehtävät lukuunottamatta las-

ten erityisen omaisuuden hoitoa voidaan siirtää lastensuojelulautakunnille, niin johon jo itsestään, että ylin johto tällaisissa tapauksissa on keskitettävä sosialiministeriöön. Sen vuoksi pyydän ehdottaa, että esityksessä oleva 38 a § palautettaisiin mietintöön siten kuin vastalauseemme edellyttää.

Ed. Haverinen: Yhtyen perusteluihin, jotka ed. Lehtokoski esitti, minä pyydän kannattaa hänen ehdotustaan.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on tehnyt ehdotuksen uuden pykälän ottamisesta lakiin, niin pyydän seuraavia edustajia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen, joka otetaan ensin ratkaistavaksi.

Ed. F. J. Leino: Lakiehdotuksesta on poistettu tämä pykälä sen takia, että lakivaliokunta katsoi, että sen oikea paikka ei olisi tämän lain yhteydessä. Käytäntöhän on jo siihen suuntaan kulkemassa, että sosialiministeriö on pitänyt huolta näistä asioista, mutta on huomattava, että holhouslautakunnat, joilla on huomauttava asema varsinkin alaikäisten omaisuuden hoidossa, ovat alioikeuksien valvonnan alaisia, ja voisi ajatella, että syntyisi jonkinlaisia ristiriitoja näiden valvontaviranomaisten välillä. Sen vuoksi minä en ole voinut olla mukana hyväksymässä tällaista pykälää lakiin, mutta olen pääasiallisesti kuitenkin tehnyt sen siitä syystä, että mielestäni, jos sen suuntainen lainsäädäntö katsottaisiin tarpeelliseksi, olisi siitä laadittava kokonaan eri laki, joka olisi täydellisempi kuin mitä voi olla muutaman rivin laajuinen pykälä laissa, johon minun mielestäni tämän suuntainen lausuma ei sovellu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lehtokoski ed. Haverisen kannattamana ehdottanut, että 38 a §:ksi otettaisiin sellainen uusi pykälä, kuin hallituksen esityksen 38 a § on.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lehtokosken ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (105—61—6—27).

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Lehtokosken ehdotuksen.

Suuren valiokunnan mietinnön 38 a, 38 b, 38 c ja 40 §:t, lain loppusäännös sekä lain johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 30 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty mainittu lepäämään jätetty lakiehdotus sekä ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3, ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4 sekä ed. Sergeliuksen ja ed. Schaumanin edusk. esit. n:o 5.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. Itkonen: Kun eduskunnan loman jälkeen viime viikolla oli vaikea saada ryhmiä koolle ja kun lienee vielä kerran syytä varata tilaisuus tämän asian käsittelemiseen eduskuntaryhmissä, niin minä ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Reinikainen: Minä pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta. Minä toivon, että eduskunnan enemmistö tähän ehdotukseen suostuu ottaen huomioon tämän asian tärkeyden. Kun me kerran vielä haluamme

neuvotella tästä ryhmässämme, niin minä pitäisin luonnollisena, että tähän tehtyyn ehdotukseen suostutaan.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus pöydällepanosta ja koska tämä ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttää asian asiallisen käsittelyn, pyydän seuraavia edustajia kohdistamaan puheenvuoronsa pöydällepanopyyntöön.

Puheenvuoroja ei pyydetä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Itkonen ed. Reinikaisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Itkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla (57—119—1—22).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Itkosen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

5) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 31 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty ed. Kallio-
kosken y. m. edusk. esit. n:o 24, joka sisältää mainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelu:

Ed. Kalliokoski: Vaikka onkin selvää, että tämä asia tulee saamaan kielteisen ratkaisun, niinkuin se asian käsittelyn tähänastisessa vaiheessa aina on saanut, on minusta kohtuullista kuitenkin asian käsittelyn tässä vaiheessa kiihittää asiaan hiukan huomiota jo senkin perusteella, että eduskuntaesityksen allekirjoittajina on sellainen joukko eduskunnan jäseniä, jonkalainen määrä riittää esimerkiksi välikysymyksen tekoon eduskunnalle. Näillä edustajilla siis, vaikka asia on toivotonkin, on kai oikeutta hiukan kuluttaa eduskunnan aikaa, jota minä kuitenkin omasta puolestani en aiokaan varsin pitkälti kuluttaa.

Kun asia on aivan äsken ollut eduskunnan käsiteltävänä eduskunnan edellisessä kokouksessa, on kai tuntunut useiden mielestä hyvin omituiselta, että on samasta asiasta tehty alote uudelleen nyt heti vaalien jälkeen. Tahdon tässä suhteessa sanoa, että ajan lyhyiden vuoksi ei tältä kannalta katsoen olekaan aloitteen tekoon muuta perustetta kuin se, että on tahdottu nähdä, min-kälaisen muutoksen asiaan suhtautuminen on saanut toimitettujen eduskuntavaalien kautta, onko supistetun kansakoulumuodon yleisemmäksi saattamista tarkoittavalla pyrkimyksellä eduskunnassa nyt suurempaa kannatusta, kuin sen edellisessä kokouksessa oli. Asian käsittelyn tähänastiset vaiheet ovat osoittaneet, että niin ei ole asianlaita, vaan että se on miltei päinvastainen.

Toinen aihe verrattain äsken käsitellystä asiasta aloitteen tekoon on se, että nykyisin, eletäessä oppivelvollisuuden täytäntöönpanoaikaa, on yritettävä tämän täytäntöönpanon ajan kuluessa pelastaa, mitä on pelastettavissa. Luonnollisesti supistetun kansakoulumuodon yleistämistä tarkoittavien aloitteiden teko-aika on ohi, sittenkun oppivelvollisuus on lopullisesti täytäntöön pantu. Siis myöskin tämä puoli asiassa on allut omiaan kehoittamaan aloitteen tekijöitä aloitteeseen siitä huolimatta, että aivan äskettäin eduskunta on samasta asiasta päätöksen tehnyt.

Näiden perusteiden ohella minä en tahdo paljoakaan puuttua niihin asiallisiin perusteisiin, jotka puolustavat tätä aloitetta, siitä syystä, että näitä asiallisia perusteita on hyvinkin paljon tuotu esille asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa. Minä tahdon kuitenkin lyhyesti viitata erääseen asialliseen

perusteluun, joka kyllä on aikaisemminkin tuotu esille, mutta jossa on myös aivan viime aikoina saavutettu jossakin määrin kokemusta. Minä tarkoitan niitä terveydellisiä haittoja, jotka nykyinen alakansakoulujärjestelmä tuopi erityisesti harvaan asutuilla seuduilla alakansakoulua käyville lapsille. Mehän tiedämme kaikki, että meillä normaalin kansakoulumatka, jonka suorittavat myös alakoulun lapset, on 5 km. Ainoastaan sitä pidemmiltä matkoilta tulevat kysymyksen kyyditysavustukset — ja sen pituiset matkat on lasten suoritettava omin keinoin, myöskin alakansakoululasten. Kun nykyisissä kansakouluissamme täydellisine ylä- ja alakansakouluineen joutuvat lapset läpi vuoden, siis myöskin tammikuun ja helmikuun tuiskuissa ja pakkasissa suorittamaan nämä koulumatkat harvaan asutuilla seuduilla, usein jokseenkin kulkemattomia teitä myöten, aiheuttaa tämä luonnollisesti suuria terveydellisiä haittoja niin nuorille lapsille kuin 7-vuotisille alakansakoululapsille. Tässä suhteessa onkin eri puolilla maata jo saavutettu huomattavia kokemuksia, ja minä olisin tilaisuudessa esittämään nyt tässä eduskunnan pöytäkirjaan joukon äitien kirjeitä, jotka sisältävät valitteleja niistä sairaustapauksista, joille alttiiksi lapset ovat joutuneet näitä pitkiä alakoulumatkoja kulkiessansa talven tuiskuissa ja pakkasissa. Minä kuitenkin tahdon säästää sekä eduskunnan aikaa että myös eduskunnan painatuskustannuksia ja pidätyn esittämästä näitä kirjeitä. Minä tahdon kehottaa eduskunnan jäseniä nyt käytäessä taas kerran asiasta ratkaisua tekemään kiinnittämään huomiota myös tähän inhimilliseen puoleen asiassa. Meidän on otettava huomioon, että pelkän sivistysintoilun vuoksi ei ole uhrattava lasten terveyttä, koska tuottamatta ainakaan suuria sivistyksellisiä haittoja, asia voidaan niinkin järjestää että alakoululapset ovat tilaisuudessa suorittamaan koulunkäyntinsä lämpimämpinä vuodenaikoina, jolloin terveydelliset vaarat heihin nähden eivät ole yhtä suuresti uhkamassa kuin kylmimpänä ja ankarimpana vuodenaikana.

Tahtomatta pitemmästi perustella ehdotustani minä pyydän ehdottaa, että eduskunta päättäisi asettaa käsittelyn pohjaksi eduskuntaesitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Ed. Lohi: Minä pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta. Minä olen ollut myöskin ti-

laisuudessa maaseudulla itse näkemään ja toteamaan niitä surullisia esimerkkejä, jotka ovat seurauksena nykyisin voimassaolevasta laista, kun näin pienet lapset pakotetaan kaikkein kylmimpänä vuodenaikana käymään koulua. Tämä kysymys on herättänyt erittäin katkeraa huolestumista maaseudulla hyvin laajoissa piireissä. On muuten merkillistä, että eduskunnassa ei tahdota ymmärtää niitä tunteita, mitkä kansassa todellisuudessa tässä suhteessa vallitsevat. Minä olen vakuutettu siitä, että jos kansa saisi kansanäänestyksellä tämän kysymyksen ratkaista, niin tulos olisi aivan hämmästyttävässä määrin toinen kuin mitä se on tällä eduskunnassa aina ollut.

Ed. M a n t e r e: Minun täytyy sanoa, että minun on nyt, niinkuin aikaisemminkin, vaikea ymmärtää, että juuri maalaisedustajain taholta niin innokkaasti ajetaan ehdotuksen hyväksymistä, josta nyt on kysymys. Mehän tiedämme kaikki, että supistettu kansakoulu opetuksellisesti on ilmeisesti heikompi kuin tavallinen normaalin kansakoulu. Tämä heikommus johtuu siitä, että oppiaika supistetussa kansakoulussa on monta viikkoa lyhyempi kuin normaalissa kansakoulussa. Oppiajan lyhemmyydestä on tietysti seurauksena, että tulokset tällaisesta kansakouluopetuksesta ovat huonommat kuin normaalin kansakoulun opetuksesta. Ja kun ei voi tulla kysymykseenkään, että myöskin kaupungeissa ja muissa taajaväkisissä yhdyskunnissa koulu muutettaisiin normaalisesta supistetuksi, niin johtuisi tämän ehdotuksen hyväksymisestä, että maaseudun kansakoulu sangen yleisesti tulisi kaupunkien kansakoulua tuntuvasti huonommaksi. Minusta ei maalaisedustajien pitäisi koettaa ohjata kansakoululaitoksemme järjestämistä ja kehittämistä siihen suuntaan, että maaseudun kansakoulu tulisi tuloksiltaan huomattavasti heikommaksi kuin mitä kaupunkien kansakoulut ovat.

Tällä hetkellä minusta tällaisen ehdotuksen hyväksyminen olisi sitä arveluttavampaa, kun juuri on kysymyksessä kansakoulun tekeminen yleiseksi pohjakouluksi. Tätä ehdotusta maaseudun edustajat eduskunnassa ovat innokkaasti kannattaneet ja se onkin hyvin ymmärrettävissä, sillä kansakoulun asettaminen pohjakouluksi on erikoisesti juuri maaseudun etujen ja kulttuuriharrastusten mukaista. Mutta niinkuin hyvin ymmärrämme, niin tämän uudis-

tuksen toimeenpano huomattavassa määrässä riippuu siitä, missä määrin kansakoulu todellakin opetuksellisesti kykenee täyttämään tehtävänsä pohjakouluna, missä määrin se pystyy kehittämään oppilaat sellaisiksi, että ne menestyksellä voivat jatkaa opintojansa oppikoulussa.

Kun naapurimaassamme Ruotsissa viime kesän alkaessa oli esillä kysymys kansakoulun tekemisestä oppikoulun pohjakouluksi, niin kiinnitettiin vastustajain taholta erikoista huomiota juuri siihen, ettei Ruotsin kansakoulu ole sellaisella kehitystasolla, että se voisi täyttää tehtävänsä pohjakouluna. Kuitenkin Ruotsin kansakoulu on opetuksellisesti tuntuvasti paremmalla kannalla kuin meidän kansakoulumme, juuri siitä syystä että siellä supistettu kansakoulumuoto ei tule sanottavasti kysymykseen. Kun meillä vastikään oppikoulukomiteassa on alustavasti käsitelty samanlaisen uudistuksen toimeenpanoa omassa maassamme, niin komitean huomio on ensi sijassa kiinnittynyt tähän samaan kysymykseen, kysymykseen siitä, onko meidän kansakoulumme sillä tasolla, että huoletta voidaan uskoa oppilaiden valmistaminen oppikouluun sen huostaan. Ja silloin komitea on puolestansa havainnut, että erinäisiä uudistuksia on välttämättömästi aikaansaattava myöskin kansakoulussa, jotta tämä suuri koululaitoksen uudistus todellakin menestyksen toivein voidaan suorittaa.

Kun näin on asian laita, niin silloin minusta olisi todellakin ajattelematonta ja perin arveluttavaa, jos ryhdyttäisiin kehittämään kansakoululaitostamme siihen suuntaan, että sen kyky opetuksellisesti päästä tyydyttäviin tuloksiin heikontuisi.

Jo tämä seikka sinänsä — minäkään en tahdo laajemmalti puhua tästä asiasta — on siksi tärkeä, että eduskunnan nyt, niin kuin aina ennenkin, olisi välttämättömästi hylättävä ed. Kalliokosken tekemä ehdotus.

Mitä tulee siihen kysymykseen, josta ed. Kalliokoski ja myös ed. Lohi vastikään puhuivat, nimittäin niihin terveydellisiin vaaroihin, joita pienille lapsille johtuu siitä, että ne talvisaikanakin ovat pakoitettut kulkemaan joissakin tapauksissa varsin pitkiä matkoja kouluun mennessään, niin se on kyllä huomiota ansaitseva. Mutta minä tahdon huomauttaa, ettei tätä epäkohtaa, mikäli se todellakin on olemassa, suuressa määrässä voitaisi korjata sillä ehdotuksella, jonka ed. Kalliokoski ja muutamat

muut eduskunnan jäsenet ovat tehneet, sillä jos nyt muutettaisiinkin joitakin kansakouluja supistetuiksi kansakouluiksi, niin suuri osa kouluja jäisi joka tapauksessa normaalimuotoisiksi eivätkä niiden oppilaat siis mitenkään tulisi osallisiksi siitä edusta, mikä tulisi muutamien supistettua kansakoulua käyvien lasten hyväksi.

Jos tämä epäkohta todellakin on huomattava, josta on tietenkin otettava tarkka selko, niin silloin on ryhdyttävä vallan toisenlaisiin muutoksiin kuin mistä nyt on kysymys; silloin on välttämätöntä, että alakansakoulun opetus aika, sen lukuvuosi muutetaan toiseksi kuin mitä se tätä nykyä on, nimittäin alkavaksi aikaisemmin syyskesällä ja päättyväksi myöhemmin kevätkesällä, niin että pahimpana pakkas- ja pyryaikana lasten ei tarvitse koulua käydä. Mutta tämä lukukauden muutos on silloin toimeenpantava kaikkialla alemmissa kansakouluissa siellä, missä koulumatkat ovat pitkät, eikä sitä ole rajoitettava ainoastaan muutamiin harvempiin kouluihin. Se vaatimus, mikä on esitetty lasten kouluajan muuttamiseksi, se voidaan kyllä ottaa varteen ja onkin mielestäni otettava varteen huolimatta siitä, että supistettu kansakoulu jää niihin rajoihin, joissa se tähänkin saakka on ollut.

Minä siis puolestani katson, että eduskunnan on täysi syy hyväksyä tässä asiassa suuren valiokunnan hylkäävä ehdotus.

Ed. Kalliokoski: Ed. Mantere on täällä samoin kuin valiokunnassakin ihmetellyt sitä, että erityisesti maalaisliittolaiset ajavat supistetun kansakoulun yleistämiskäynnin. Minusta se on kuitenkin täysin ymmärrettävää, että me sitä ajamme, sillä me olemme pakoitettut näkemään erityisesti alakansakouluoloissa nykyisin esiintyvät vaikeudet. Sen sijaan eivät niitä luonnollisesti tunne Helsingissä asuvat, jossa koulu tavallisesti sijaitsee jokaiselle muutaman sadan metrin ulottuvilla.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen, että tämän esityksen hyväksymisellä ei korjattaisi sanottavasti sitä epäkohtaa, joka alakouluoloissamme vallitsee nimenomaan lasten terveydellisiin vaaroihin nähden, niin minä tahdon väittää, että tällä sentään asiaa korjattaisiin melkoisesti. Jos tämäntapainen esitys, joka nyt on käsiteltävänä, hyväksyttäisiin, merkitsisi se sitä, että kaikkein useimmat harvaan asuttujen seutujen koulupiireistä tulisivat supistetun kansakoulun

saamaan, ja näissä siis lapset vapautuisivat kansakoulun käynnistä pahimpana vuoden aikana. Täydelliset kansakoulut tietysti jäisivät toimimaan toisilla seuduilla maata, mutta silloin tavallisesti ne sijaitsisivat sellaisissa suuremmissa kyläkunnissa, joissa koulumatkat tulisivat lyhemmiksi tai joissa ainakin kulkutiet olisivat paremmat kuin niissä harvaan asutuissa koulupiireissä, joissa pääasiallisesti tulisivat supistetut koulut kysymykseen, ja näin ollen jo tämän esityksen hyväksymisellä melkoisesti poistettaisiin tätä epäkohtaa. Jos sitten katsotaan tästä riippumatta ja ulkopuolella tämän olevan syytä ajaa pyrkimystä alakansakoulun ajan toiseksi harvaan asutuissa myöskin täydellisissä kansakouluissa, niin minulla puolestani ei suinkaan ole mitään sitä vastaan.

Ed. J u n e s : Aina siitä lähtien kuin oppivelvollisuuslakia tähän maahan ryhdyttiin ajamaan, on maalaisliiton taholla suhtauduttu kielteisesti siihen suunnitelmaan, joka sittemmin toteutettiin, että nim. kansakoululaitos tulee jaetuksi kahdeksi eri laitokseksi, johon yhtenä osana tulee liittymään yli talven kestävä alakansakoulu, se kun erinäisistä syistä meidän maassamme harvan asutuksen ja pitkien kansakoulumatkojen vuoksi maalaisliiton mielestä osoittautuu erittäin vaikeaksi, osittainpa mahdollommaksikin toteuttaa. Tämä maalaisliiton kanta supistetun koulumuodon paremmuudesta on käytännössä ilmennyt erittäin selvästi oikeuden- ja tarkoituksenmukaiseksi ja meidän maassamme ainoaksi mahdolliseksi oikeastaan myöskin toteuttaa, jos me todellakin pidämme nousevan polven kasvatuksessa terveydellisessäkin mielessä sitä huolta, kuin oppivelvollisuuslain innokaimmat ajajat ovat tarkoittaneet sille henkisessä muodossa. Koko oppivelvollisuuslain olemassaolon aikana on pitkin maaseutua erittäin arkaillen ja epäluuloisin silmin seurattu tilannetta, etupäässä juuri sen vuoksi, että koulun ollessa nykyisessä muodossaan pienet lapset joutuvat niin monenlaisille vaaroille alttiiksi ja monenlaisten terveyttä haittaavien kohtalojen alaisiksi, sekä ennen pitkää vielä joko ennenaikaiseen hautaan tai ainakin pitkällisen kasvatusheikkouden alaiseksi. Maalaisliittolaiset myöntävät hyvin kernaasti, että alakansakoulun opetus nykyisessä muodossaan on ehkä täydellisempää, tarkoittamaan vastaa-

vampaa kuin supistetussa kansakoulussa, mutta me emme ole tahtoneet tämän opetuksen paremmuuden vuoksi saattaa lapsiamme siihen asemaan, mihin ne nyt ovat pakostakin joutuneet. Täällä on jo ed. Kalliokoski erittäin vakuuttavasti esittänyt, minkälaisen vaarojen alaisiksi pienet lapset koulua käydessänsä talven aikana joutuvat, ja siitä myöskin jokaisen lapsen vanhemmat, isä ja äiti, samoin kuin koulujen lähistöllä olevat muut ihmiset saavat joka päivä tehdä huomioitaan. Kun näin on, niin ei pitäisi olla ihme, jos tätä koulumuotoa pyritään käytännössä saamaan sellaiseksi, että se todellakin tekisi mainitun vaaran pienemmäksi ja niin ollen saattaisi myöskin monet isät ja äidit keveämmin tuntein seuraamaan omien lastensa koulunkäyntiä.

Kun asia tässä on tullut pitemmän pohdinnan alaiseksi, niin en saata olla mainitsematta erästä tässä suhteessa erittäin kuvaavaa tapausta, joka minulle on esitetty kotipaikkakunnaltani erään äidin tämän kuun 1 p:nä päivämäärä ja minulle äskettäin saapuneessa kirjeessä, ja jossa hän oman lapsensa alakansakoulussa saaneen sairastumisen ja lapsen 7-kuukautisen sairauden aikana on joutunut niinkuin hän sanoo: „ajattelemaan moneenkin kertaan tilannetta ja sitä seikkaa, miten todellakin meillä yleensä kouluolot ovat järjestetyt”. Saattaa olla, että tuossa kaikessa yksinomaan ei ole järjestelmän syy. Siinä saattaa ehkä suurelta osalta olla opettajienkin syytä ja niin näyttääkin äsken mainitsemani äidin kirjeestä, että hän samalla kuin mainitsee eräitä seikkoja opettajien käyttäytymisestä ei kuitenkaan voi olla ihmettelemättä, tapahtuuko opettajain toiminta omasta vaiko kouluhallituksen aloitteesta. Kun hän sitten kertoo näistä tapauksista, mitä hänen lapsiensa suhteen on tapahtunut, silloin kun opettajat ajavat pieniä lapsia ulos sateeseen, myrskyyn ja pakkaseen, mainitsee hän m. m. näin: „Lapsi saa vaan kärsiä. Opettaja ei välitä, jos yksi ja toinen sairastuukin kuinka vaikeasti tahansa. Riittäähän oppilaita joita välinpitämättömät, oppimattomat vanhemmat lähettävät kouluun. Eikö opettajan mielivaltaa rajoittavaa lakia ole laadittu, vai eikö tätä tarpeeksi hyvin tunneta. Tulee ajatelleeksi toisaalta, että onko seminaarien terveydenhoidonopetus näin hatara, että se viittaisi nuoriakin opettajia näin menettelemään, vai missä on vika?” Sen

lisäksi, kun hän mainitsee tästä tapauksesta, jossa hänen lapsensa sai kärsiä kylmää ja kastua sateen vaikutuksesta ja ilmoittaa pyytäneensä opettajaa ottamaan huomioon tilannetta, mihin se lopulta johtaa, niin hän mainitsee, että: „yhden päivän opettaja antoi lapsien olla sisällä, mutta jo toisena ajoi ulos. Silloin tyttö sairastui koulusta tultuaan ankaraan keuhkokuumeeseen, joka kaikkineen jatkui 7 kuukautta. Paria päivää myöhemmin sairastui eräs toinen oppilas. Ei ollut armoa vain toisille oppilaille. Näin varoitavia esimerkkejä on useita. Olen kysynyt opettajilta, missä tarkoituksessa ja millä oikeudella he näin tekevät, että ensi aakkosia opettaessaan paleluttavat oppilaansa kuoliaiksi. Opettaja sanoi sen olevan kouluhallituksen määräyksen että tulee olla ulkona kesti sen oppilas tai ei.” Sitten hän lisäksi kertoo näiden vaikutelujensa ohella, joita hän sanoo tuon lapsensa 7-kuukautisen sairauden aikana miettineensä, „että olen suunnitellut montakin tietä saattaakseni tämän ehkä lapselliseltakin näyttävän ehdotukseni hallituksen ja muiden tietoon. Pyydän sen nyt tehdä näin tilaisuuden tultua teidän kauttanne. Rukoilen Jumalan apua sen onnistumiselle ja toivon, että ymmärrätte näiden vilusta värisävien pienokaisten aseman koko maassamme.”

Nämä yhden äidin sanat, joita tässä olen tahtonut esiintuoda eduskunnalle, panevat todellakin ajattelemaan, onko järjestelmässä vai missä muussa vika. Mielestäni, jos edelleen alakansakoulua meillä pyritään kehittämään nykyisessä muodossaan, täytyisi kouluhallituksen juuri erityisesti kiinnittää tähän terveyshoitokysymykseen huomionsa. Sitä toivovat, niin kuin tässä olen maininnut laajat kansalaispiirit ja sitä vaatii jo se asema, missä meidän valtiovaltamme tälläkin alalla työskentelee. Tällä en suinkaan ole tahtonut erityisesti syyttää ketään, en kouluhallitusta enempi kuin opettajiakaan. Mutta kun tämä mainitsemani tapaus joka tapauksessa on oireellinen esimerkki ja oireellisenä tulee meillä jatkuamaan, niin on syytä aikanaan kiinnittää huomiota siihen, ja myöskin, miksi maalaisliitto ja maalaisliittolaiset suurimmalta osalta tahtoisivat tämän koulumuodon saada muutetuksi sellaiseksi, joka sen mielestä paremmin vastaisi meidän maamme olevia oloja.

Ed. Kuusisto: Minä pyysin vain puheenvuoroa lyhyesti huomauttaakseni siitä ristiriidasta, joka on käsilläolevan anomusehdotuksen ja maalaisliiton ohjelman välillä, jossa he tahtovat kansakoulua yleiseksi pohjakouluksi. Nämähän ovat toisilleen aivan vastakkaisia kysymyksiä. Mikäli muistan, niin viime vaalienkin aikana oli heidän vaaliohjelmassaan, että kansakoulu on saatava yleiseksi pohjakouluksi. Mutta nyt vaaditaan samalta taholta, että kansakoulun oppiohjelma on supistettava ja meidän kaikki tiedämme, että silloinhan siitä ei tule mitään yleistä pohjakoulua. Päinvastoinhan täytyy kehittää kansakoulun opetusohjelmaa entisestään tullakseen yleiseksi pohjakouluksi. Siis vaikka kuinka asettuisi ymmärtämään heidän motiivejansa, niin tulee siihen, että heidän on luovuttava toisesta tai toisesta, joko tämän anomusehdotuksen ajamisesta, tai sitten vaatimasta kansakoulua pohjakouluksi, sillä nämä ovat, kuten täällä jo kouluhallituksen herra ylijohtajakin huomautti, toisilleen aivan ristiriitaiset. En myöskään tahdo jaksaa käsittää sitä, että minkä tähden maaseudun lasten pitäisi tyytyä huonompaan kouluopetukseen kuin mihin kaupunkilaisilla on mahdollisuus. Maalaisliittohan yleensä selittää taistelevansa maaseudun etujen puolesta, mutta samaan aikaan pyritään siihen, että maaseudun lasten ei tarvitse saada edes samanlaista kansakoulusivistystäkään, kuin mitä kaupunkilaiset nauttivat. Mitä johdonmukaisuutta tässä on? Täytyisihän jotain asiaa ajaa siten, että tosiaankin tiedetään, mihin pyritään, eikä tällä tavalla, että toinen lyö toista korvalle.

Ed. M a n t e r e: Se yksityistapaus, jonka ed. Junes esitti jonkun alakansakoulun oppilaan kohtelemisesta, on erittäin valitettava. Ei ole suinkaan mieleistä kouluviranomaisille kuulla, että sellaista on tapahtunut. Minun on tämän johdosta lisäksi huomautettava, mikä muutenkin on selvää, että jos opettaja todellakin on vedonnut johonkin kouluhallituksen määräykseen, kierto-
kirjeeseen tai sentapaiseen, niin kyllä hän on suuresti erehtynyt. Ei kouluhallitus tietenkään ole voinut antaa sellaisia määräyksiä, joihin tässä kirjeessä opettajan on ilmoitettu vedonneen, sehän on aivan päinvastainen asia. Mutta minä pyydän vieläkin huomauttaa siitä, että tällaisia yksityistä-

pauksia voi sattua minkälaisen järjestelmän vallitessa tahansa jossain, jossa opettaja ei ole ymmärtänyt asettua oikeaan suhteeseen oppilaisiin, ja toiseksi siitä, mitä tähän asiaan yleensä tulee, että se on korjattava, mutta korjattava toista tietä kuin mitä tässä nyt on sen korjaukseksi ajateltu. Kuultuani uudelleen, että on todellakin eri tahoilla ilmaantunut valituksia tässä asiassa, on itseltään selvää, että kouluhallitus ensi tilassa ottaa tarkan selon asemasta yleensä maassa ja ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Ed. Kalliokoski: Kun ed. Kuusisto on nähnyt ihmeellisen ristiriidan siinä, että maalaisliitto toiselta puolen harrastaa kansakoulun saattamista yleiseksi pohjakouluksi ja toiselta puolen harrastaa supistetun kansakoulun yleistämistä, täytyy minun muutamalla sanalla vielä kiinnittää huomiota tähän.

Tahdoin nimittäin väittää, että on enemmän teoreettinen kuin todellinen se väite, että supistetussa kansakoulussa olisi opetus kovin paljon huonompi kuin täydellisessä kansakoulussa annettu. Olen kokemuksesta saanut sellaisen käsityksen, että jos on kysymyksessä keskinkertaista lahjakkaamat lapset, joittenka oppikouluun lähettäminen minusta vain saisi tulla kysymykseen, ei ole sanottavaa eroa näitten lasten henkisessä tasossa, senjälkeen kun ovat kansakoulukurssinsa läpäisseet, jos toinen on tullut kansakoulun käyneeksi supistetussa kansakoulussa ja toinen täydellisessä kansakoulussa. Minulla on sellainen käsitys, että kummastakin kansakoulusta tulleet, kaikki keskinkertaista lahjakkaamat lapset selviytyvät myöskin oppikoulussa vaikka oppikoulu rakennettaisiinkin sille pohjalle, kuin maalaisliitto harrastaa sen rakennettavaksi. Supistetulla kansakoululla on nimittäin muutamia kasvatuksellisia etuja jos sillä kohta on joitakin kasvatusopillisia heikkouksia, ja yksi etu on se, että se tulee varmasti ajan pitkään saamaan opettajikseen parhaat opettajavoimat siksi, että heidän palkkausetunsa ovat paremmat. Se on kokemukseni sillä seudulla missä elän.

Mitä tulee siihen väitteeseen, että erityisesti harrastaisimme maaseudun kansakoululasten opetuksen huonontamista emmekä samalla tahtoisimme huonontaa kaupunkien kansakoulua, niin se johtuu vain siitä, että me emme pidä niin erittäin huonona supistettua

koulua ja ettemme tahdo pakottaa supistettua koulua omistamaan niitä piirejä, jotka eivät harrasta ja hyväksy sitä. Me vain tahtoisimme saada supistetun kansakoulun käytäntöön otetuksi siellä, missä sitä harastetaan ja se kelpaa väestön enemmistölle.

Ed. Kuusisto: Minä tahtoisin huomauttaa siihen, kun ed. Kalliokoski täällä lausui, että ero supistetun kansakoulun ja normaalikansakoulun välillä on aivan teoreettista, että se ei pidä paikkaansa, sillä tosiasiahan on, että toinen on niistä, tämä supistettu nimittäin, useita viikkoja lyhyempi ja jos samanlaiset lapset käyvät useamman viikon vähemmän koulua, niin luonnollisesti he eivät saavuta samaa oppimäärää kuin jos kävisivät useamman viikon joka vuosi enemmän. Asia ei siis ole vain aivan teoreettinen, vaan puhtaasti käytännöllinen asia. Ne lapset, jotka käyvät supistetussa kansakoulussa saavat siis huonomman alkeisopetuksen kuin normaalikansakoulun käyneet oppilaat.

Ed. Kalliokoski: Ed. Kuusiston viimeinen puheenvuoro minulle erinomaisesti selvitti, että tämä väite supistetun kansakoulun huonommuudesta on teoreettinen, sillä hänen puheenvuoronsa oli pelkkää teoriaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kalliokoski ed. Lohen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi hyväksyä käsittelyn pohjaksi eduskuntaesitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kalliokosken ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kalliokosken ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (113—69—1—16).

Puhemies: Eduskunta on hylännyt ed. Kalliokosken ehdotuksen.

Suuren valiokunnan hylkäävä mietintö hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 28 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Kun eduskunta hiljattain porvariston äänillä oli päättänyt lailla vakiinnuttaa suojeluskuntalaitoksen, saatiin kaikkien porvarispuolueiden sanomalehdistä havaita, miten suureksi tämä parlamentaarinen voitto porvariston keskuudessa arvioitiin. Porvaristo iloitsi siitä, että sen oli onnistunut eduskunnan päätöksellä istuttaa tähän maahan aseellisen luokkajärjestön ilman, ettei tämä toimenpide kohdannut sosialidemokraattien taholta mitään erikoisempaa vastustusta. (Hilpeyttä eduskunnassa. Puhemies koputtaa). Erittäin suurta huomiota kiinnittivät porvarislehdet siihen, että sosialidemokraatit olivat niin laimeasti suojeluskuntien vakiinnuttamista vastustaneet. Täydellä syyllä väitti porvaristo näkevänsä sosialidemokraattien keskuudessa „järkevemmän mielialan” valtaan pääsyn. Helsingin Sanomat kirjoittaa tästä 1 päivänä loka-kuuta muun muassa: „Jossain määrin ymmärtäväisempi ja tosioloihin perustuva mielipide näyttää kuitenkin viime aikoina pääseen osassa sosialidemokraattista puoluetta vallalle suojeluskuntiin nähden. Myöskin nykyinen sosialidemokraattinen hallitus, vaikka se onkin ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksestä pyyhkinyt pois suojeluskuntamäärärahan, on suhtautunut niihin lojalisesti.” Lehti toteaa edelleen, että sosialidemokraattisen ryhmän häilyvä ja moninainen kannanotto suojeluskuntiin nähden johtuu siitä, että „on ilmeisesti ristiriitaista taistella samalla kertaa kommunistisia kumoushaaveita ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen ja isänmaan puolustukseksi perustet-

tua suojeluskuntia vastaan”. Niin lehden kirjoituksessa sanotaan. Samassa kirjoituksessa lausutaan vielä: „Vaikka monelle sosialidemokraatillekin alkaa selvitä tällaisen politiikan kestäämättömyys, ei nyt ole helppo, olletikaan yhtäkkiä saada joukkojen keskuudessa toisenlaista, s. o. suojeluskuntiin nähden suoepompaa käsitystä vallalle.” Porvaristo siis arvelee, että ne ovat vain sosialidemokraattisen puolueen työläisjäsenet, jotka enää ovat voitettavissa lahjarismin puolelle ja koko sosialidemokraattinen työväenliike on silloin yhtä mieltä porvariston kanssa suojeluskuntien tarpeellisuudesta.

Tämä sosialidemokraattisen työväestön voittaminen suojeluskuntalaisuuden puolelle jää tietenkin edelleen sosialidemokraattisen puolueen tehtäväksi, ja mikäli saatetaan havaita, on tämä työ jatkunut ilmeisesti yhtämittaisesti aina nykyisen hallituksen pääministeriä myöten. Herra pääministeri on nim. eräälle ulkomaalaiselle lehdelle myöntämässään haastattelussa antanut ymmärtää, että sosialidemokraatit eivät erikoisemmin pyri suojeluskuntien lakkauttamiseen, vaan odottavat niiden kehittymistä edelleen sellaisiksi, että ne pidettäisiin armeijan reservinä. Kun asiat ovat tällä kannalla, on tämänkin asian yhteydessä todettava, että eduskunnassa vain työväen vasemmistoedustajat ovat pysyneet johdonmukaisesti ja tinkimättä suojeluskuntia vastustavalla kannalla. Me olemme ja tulemme olemaan vastakin sillä kannalla, että suojeluskuntajärjestö on lakkautettava, ja me tulemme pitämään huolta siitä, että tämän aseellisen järjestön luokkaluonne entistä enemmän tulee selvitetyn työtekevälle väestölle. (Vasemmalta: Selvittääkö itsellenne ensin!) Me tiedämme ja taistellemme tässä Suomen köyhälistön puolesta erästä porvariston julkeinta etuoikeutta vastaan. Me emme näe suojeluskunnissa ja sen rappeuttavassa vaikutuksessa muuta kuin tuhon ja turmeluksen pesäpaikat, porvariterrorin välikappaleen työtekevää väestöä vastaan.

Viime aikoina on kiinnitetty erikoista huomiota kasvavaan huliganismiin ja niihin kauhuntekoihin, joissa se on ilmennyt. Loka-kuun 24 päivänä päättynyt maaherrain kokous m. m. on siitä lausunut huolestumisen. Asiantila onkin muodostunut sellaiseksi, että ihmishenki ei ole enää missään ar-

vossa. Murhat, pahoinpitelyt, kotirauhan loukkaamiset, yksityisten ja yleisten varojen kavallukset, petkutukset y. m. ovat joka-päiväisiä ilmiöitä. Ne ovat sanalla sanoen laittoman pirtukaupan ja juopottelun ohella muodostuneet nykyisen porvarillisen „sivistyksen” tunnusmerkeiksi. Vaikka huliganismilla on laajalle ulottuvat juurensa ja syynsä, niin huomioiden perusteella on todettava, että suojeluskunnat muodostavat sen huomattavan pesäpaikan ja pitävät yllä tätä huliganismia.

Minulla on muutamia poimintoja sanomalehdistä todisteena siitä hengestä, mikä suojeluskunnissa vallitsee ja niistä seurauksista, joihin suojeluskuntalaisuus johtaa. Pyydän mainita niistä tyypillisimmät.

Viime heinäkuun 31 päivänä oli Hämeenlinnassa suojeluskuntien ampumakilpailut. Pirtua nautittiin runsaasti. Eräässä yömajassa, jossa näitä humalaisia suojeluskuntalaisia asusti, saivat muut matkustajat kuulla aamuun saakka rivosanaisia renkutuksia ja lopulta muutamit humalaiset suojeluskuntalaiset lähtivät kuljeskelemaan pitkin katuja lasketellen sellaisia rivouksia, että niitä ei voida tässä tilaisuudessa mainita. Tarkemmat tiedot saadaan Hämeenlinnan poliisilaitokselta.

Heinäkuun loppupuolella yrittivät kokkolalaiset suojeluskuntalaiset M. Vierimä ja Ilmari Pokula raiskata erään palvelustytön, mutta tulivat toki aikeissaan estetyiksi ihmisten saavuttua paikalle. Viime elokuun 10 ja 11 päivien välisenä yönä yritti eräs Aunuksen rosvoetkellä kunnostautunut ja vuonna 1918 punaisten ampumiseen osallistunut huligaani ampua Lohjan poliisin, kun poliisi aikoi rosvon pidättää. Kahakka lopui siihen, että poliisi ampui pakenijan kuoliaaksi. Syyskuun 8 päivänä ampui Sakkolan Röykkälässä eräs innokas suojeluskuntalainen, talollinen Pulli naapurinsa akkunasta sisään tarkoituksella täten murhata hänet. Lokakuun 2 päivänä räyhäsi eräs humalainen suojeluskuntalainen Onni Äijälä Kurun pitäjän Iso-Aureen kylässä eräässä iltamatilaisuudessa ammuskellen väkijoukkoon ja lopuksi hyökkäsi paljastettu puukko kädessä erään palstatilallisen pojan kimppuun, lyöden häntä puukolla selkään. Paikalliset suojeluskunnat ovat muodostuneet rauhallisten ihmisten kauhuksi.

Maalaisliittolainen „Maakansa” kertoi hiljattain otsakkeella „Surullinen tapatur-

ma Sorvalissa”, miten muutamit humalaiset miehet olivat pitäneet huoneessaan ampumaharjoituksia sillä seurauksella, että viereisessä huoneessa nukkunut toverinsa oli saanut panoksia molempiin silmiin, nenä painunut sisään j. n. e. Lehti ei mainitse mitään, mikä ampuja on miehiään. Mutta lähemmät tiedot osoittavat, että verityöntekijä, Hikipää niminen mies, on suojeluskuntalainen ja sen ohella sekaantunut ohranan hämähäperäisiin puuhiin. Lokakuun 8 p:nä riehui Salossa eräässä saunassa muudan suojeluskuntalainen, uhaten tappaa „kaikki ryssän kätyrit ja punikit” ja uhkaustensa vahvikkeena kertoi verikeväänä olleensa viemässä märkeen 20 punikkia, joten kokemustakin hänellä siihen työhön löytyy. Aivan äskettäin ampui eräs suojeluskuntalainen Kalle Niklander Loviisassa kiväärillään kolmen vierekkäin olevan huoneen lävitse ja vain sattuma pelasti sisällä olleet ihmiset joutumasta tuhon omiksi. Kun viime sunnuntaina on vietetty Nurmijärven Klaukkalassa maatyöväen osaston järjestämää valistusjuhlaa, oli tilaisuuteen saapunut muun yleisön lisäksi myös suojeluskuntalainen Vilho Lättinen, joka ollen vahvasti juovuksissa häiritsti rähinällään juhlaa, joten järjestysmiehet olivat pakotetut poistamaan mellastajan ulos. Tästä urho suuttui, alkaen juhlien loputtua metelöimään talon edustalla ja pihamaalla, saaden aikaan yleisen tappelun, jossa käytettiin ampumaseita ja puukkoja. Tappelua oli seuraamassa suojeluskunnan paikallispäällikkö kuitenkin tekemättä mitään järjestyksen palauttamiseksi. Latvian y. m. pitäjien kihlakunnanoikeudessa tuomittiin äskettäin juopumuksesta (Eduskunnasta naurua) — se oli Lavian — ja iltamarauhan häiritsemisestä lähes 50 paikkakunnalla tunnettua suojeluskuntalaisrenttua ja heidän hengenheimolaisiaan. Harvinainen tapaus muuten, sillä paikalliset viranomaiset ovat usein voimattomia suojeluskuntien painostuksesta saattamaan näitä juttuja oikeuden käsiteltäväksi. Seurauksena tästäkin oikeusjutusta oli, että poliisiviranomaisia on suojeluskuntalaisten taholta ryhdytty syyttämään kommunistiystävällisyydestä.

Minä voin tällä kertaa jättää enemmän maininnat näihin aseellisiin luokkajärjestöihin keskittyvästä huliganismista. Viitataan vain siihen menetelmään, millä suojeluskunnissa tätä huliganismia edelleen

kasvatetaan ja suunnataan työväestöä vastaan. Eräs työväenlehti kirjoitti siitä 14 p:nä lokakuuta seuraavaa: „Edelleen jatkuu oppikouluissa suojeluskuntalaisten opettajien hillitön kiihoitus. Eri koulujen välillä pannaan toimeen ampumakilpailuja yhä suuremman „isänmaallisen” innostuksen aikaansaamiseksi. Uskomaton raakuus rehoittaa oppikoulunuorison keskuudessa.” Lehden kirjoittaja mainitsee hänelle annettuna esimerkkinä m. m. seuraavaa: „Joku viikko sitten erään oppikoulun pojat olivat ampumaharjoituksissa ja syrjäinen sai kauhistua sitä rivoutta ja raakuutta, jota suurin pojista osoitti. „Hyvinpä olisi tuo laukaus puhkaissut ryssän silmän ja tuo punikin rinnan!” Tällaisia huudahduksia päästelivät kohta ylioppilaaksi tulevat nuorukaiset ja joku suojelijapäällikkö, joka oli saapunut ohjaajaksi, naureskeli vain poikien puheelle.” Lehti jatkaa: „Sellaiseksi pyssykulttuuriksi on suomalainen porvarillinen sivistyselämä painunut. Kun kivääriä pidetään sivistysvälineenä, herätetään eloon raa’at alkuihmisen vaistot.”

Tähän on vain lisättävä selvittävä huomautus, että tämän murhakulttuurin lietsojat yrittävät kaikin keinoin kohdistaa sitä työtätekevää väestöä vastaan. Porvariston taholta väitetään, että me vasemmiston edustajat yritämme mustata suojeluskuntalaisia ja syydämme likaa suojeluskuntalaisten päälle. Kuten ylläolevista esimerkeistä selviää, on asianlaita niin, että suojeluskuntalaiset itse pitävät siitä kyllä huolta. Meidän ei tarvitse tehdä tässä muuta kuin todeta ne lukemattomat tapaukset, jotka puhuvat suojeluskuntiin pesiytyneen huliganismin olemassaolosta. Kuvaavaa kyllä lienevät porvarilliset ja sosialidemokraattiset lehdet viime aikoina tehneet hiljaisen sopimuksen siitä, että suojeluskuntalaisten hulinoimisesta ei tulla mitään mainitsemaan, koska näissä lehdissä ei kerrota mitään päivitäisistä tapauksista. Porvariston vakuuttelut siitä, että suojeluskuntalaitos olisi tässä maassa tarpeellinen ja että se ei millään tavalla toimisi työtätekevää väestöä vastaan, tulevat aina jäämään omaan arvoonsa. Sensijaan pitää paikkansa, mitä tästä laitoksesta on meidän taholtamme sanottu.

Suojeluskunnat eivät ole kenneet kansalaissodan jälkeen muuttamaan luonnettaan missään suhteessa. Päinvastoin aseellisen luokkajärjestön ominaisuuteen yhdistyy,

kuten edellisestä selviää, kaikki ne rappeutumisen ilmiöt, joita yli aikansa elänyt kapitalistinen sivistys nostaa pinnalle. Työväki tulee aina olemaan suojeluskuntiin nähden sitä mieltä, että niistä on päästävä ja tulee tinkimättä jatkamaan taistelua tämän järjestön hajoittamisen puolesta.

Pyydän esittää, että käsittelyn pohjaksi asetetaan meidän lakiehdotuksemme suojeluskuntien hajoittamisesta.

Ed. Latva: Ryhmämme taholta tehty esitys laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta on toimenpide, jonka takana on varmaankin koko maan tietoinen työtätekevää väestö. (Eduskunnasta: Se on erehdys.) Sen väestön yleinen ja riidaton mielipide on suojeluskunnista se, että niiden toiminta olisi mitä pikimmin kiellettävä ja koko järjestö lakkautettava. Tämä käsitys perustuu siihen usein mainittuun tosiasiaan, että suojeluskunta on valtaa pitävän porvariston aseellinen järjestö ja sen toiminta on tähdäty työväestöä vastaan. Kun työtätekevällä väestöllä ei ole aseellisten järjestöjen perustamisoikeutta, niin tällaista oikeutta vielä vähemmän on annettava porvaristolle, joka käyttää aseistettuja järjestöjään sellaisen luokkavallan ylläpitoon, joka on pidettävä vääryytenä yhteiskunnan suurta enemmistöä vastaan. Ylläolevaan näkökohtaan liittyy muitakin varsin asiallisia ja painavia syitä, joiden perusteella suojeluskuntia vaaditaan lakkauttaviksi. Eräs niistä on se, että suojeluskunnat ovat yhä edelleen huliganismin pesäpaikkoja ja nousevan polven moraalisen rappion aiheuttajia. Vaikka suojeluskuntien toiminnasta työtätekeviä ja varsinkin työväenliikettä vastaan on vuosien kuluessa paljon puhuttu, on tässäkin tilaisuudessa vielä kerran syytä palata tähän asiaan.

Suojeluskunnat tässä maassa ovat saaneet n. s. tulikasteensa työläisten veressä. Se pitää sanan mukaan paikkansa, sillä vuonna 1918 murhattujen ja teurastettujen työläisten hautakummut ovat tänäkin päivänä osoittamassa työläisille ja työtätekevälle väestölle, mitä suojeluskunnat ovat tehneet ja tulevat tarpeen tullen edelleenkin tekemään. Suojeluskunta on syntynyt huutavien luokkavastakohtien keskellä, aluperin porvariston aseellisena järjestönä oikeuksiansa vaativaa työväestöä vastaan, ja sellainen se järjestö on tänäkin päivänä. Mikään ei ole näiden kymmenen vuoden ku-

luessa muuttunut. Suojeluskuntien monet edesottamiset työtätekeviä vastaan osoittavat, että pääasiallinen „rauhanaikainen” tehtävä tällä järjestöllä on pitää yllä työläisvihaa ja murhanhalua sellaisessakin väestössä jonka taloudelliset edut kutsuvat sitä taisteluun porvaristoa vastaan työläisten rinnalla. Tuhka tiheään sisältävät sanomalehdet uutisia suojeluskuntien toiminnasta työväenjärjestötoiminnan häiritsemiseksi. Onpa tapauksia, että nimismiehetkin maaseudulla ovat estettyjä noudattamasta voimassaolevia lakeja kokoontumisvapauteen nähden, ja vain siitä syystä, että suojeluskuntalaiset polkevat työläisten kansalaisoikeudet jalkoihinsa. Esimerkkinä tällaisesta voin mainita tapauksen Vaasan läänin eteläisestä vaalipiiristä.

Peräseinäjoen kunnassa oli eräs työväentalo laittomasti suljettu, s. o. talon sulkemiseen ei ollut minkäänlaista oikeudenpäättöstä. Talon omisti laillisesti rekisteröity yhdistys. Kun tämä yhdistys pyysi paikkakunnan nimismieheltä lupaa iltaman pitoon, epäsi nimismies luvan sillä perusteella, että yhdistys olisi jollakin tavoin loukannut toiminnallaan hyviä tapoja ja järjestystä. Asiasta valitettiin maaherralle, joka katsoi nimismiehen menettelyn aiheettomaksi. Mutta kun uudelleen iltama- ja toimilupaa nimismieheltä haettiin, kielsi nimismies sen samoilla perusteilla. Kun nimismiehelle osoitettiin maaherran päätös asiassa, oli nimismiehen pakko tunnustaa, että hänellä omasta puolestaan ei olisi mitään luvan myöntämiseen eikä yhdistyksen toimintaan nähden, mutta hän ei voinut paikkakunnan suojeluskunnan taholta tulevan painostuksen vuoksi yhdistyksen toimintaa sallia, jos hän aikoo virkansa säilyttää. Suojeluskunta siis tässäkin tapauksessa terrorisoi valtion virkamiehiäkin laittomuuksiin, joiden kärki on tähdätty työväestöä vastaan.

Kertomani tapaus on muuten verrattain vähäinen ja lievä tapaus siitä järjestelmällisestä työväen toiminnan vainoamisesta, jota suojeluskunnat harjoittavat kaikkialla maassa. Eduskunnalle on jo aikaisemmin tuotu todisteita siitä, miten suojeluskuntalaiset raakaa väkivaltaa käyttäen estävät työväen toimintaa. Voin tarvittaessa todistaa, että yksin vaalitoimintakin esim. Etelä-Pohjanmaalla on tällaisen vainon alaista. Työväen vaalipuhujat ovat saaneet liikkua henkensä uhalla ja törkeiden uhkausten seuraamina. Viranomaiset ovat voimatto-

mia taistelemaan tätä terroria vastaan, mikä muuten on helposti käsitettävää, sillä mitä yksi tai pari poliisimiestä saa aikaan aseistetuille joukoille, vaikka heillä olisi haluaakin ehkäistä kansalaisvapauksien loukkautamista.

Porvariston pääasiallinen peruste suojeluskuntien olemassaololle on se, että ne ovat maanpuolustuksen kannalta niin välttämättömät. Kansan itsenäisyys ja isänmaan puolustus muka vaatii suojeluskuntien ylläpitämistä ja vakiinnuttamista. Minä olen siinä käsityksessä, että suojeluskunnat ovat valmiit kavaltamaan tämän maan, jos täällä kansan työtätekevää enemmistö saisi käsiinsä valtion ohjaket ja voisi ryhtyä toteuttamaan todellista kansanvaltaa. Vuonna 1918 taisteli työväki oikeuksiensa puolesta, taisteli todellisen kansanvallan toteuttamiseksi, sellaisen yhteiskuntajärjestyksen luomiseksi, joka olisi tehnyt tästä maasta isänmaan muillekin kuin kapitalisteille (Keskustasta: Ryssille!). Silloin taistelivat suojeluskunnat rinnan saksalaisen imperialismin kanssa työtätekevää väestöä vastaan (Keskustasta: Ja ryssiä vastaan!), ja kun kansalaissota oli lopetettu työläisten joukkomurhiin, niin silloin suojeluskuntien johtavimmat ainekset ryhtyivät hankkimaan maahan monarkistista valtiomuotoa ja muodostamaan maata saksalaiseksi vasallivaltioksi. Kas sellaista on suojeluskuntien isänmaallisuus ja maanpuolustus. Erinomaiseksi näytteeksi siitä, millä tavalla suojeluskunnat käsittävät nykyhetkelläkin isänmaan puolustuksen, mainitsen seuraavan tapauksen.

Huhtikuun 3 päivänä kuluva vuotta oli Kauhajoen suojeluskuntatalolla juhlaillat. Tilaisuudessa piti paikallisen suojeluskunnan päällikkökandidaatti, kansakoulunopettaja Matti Porkkala puheen. Puheessaan Porkkala mainitsi m. m.: „Jokainen, joka ei liity suojeluskuntaan, on hullu, kivääri on sellainen vehje, että sen pitää kaunistaa jokaisen talon seinää eikä se saa olla vain kaunistuksena, vaan sitä pitää tilaisuuden tullen osata myöskin käyttää. Suojeluskuntaan voi jokainen liittyä ilman mitään pelkoa, sillä ei suojeluskuntalaisten tarvitse sodankaan puhjetessa rintamalle lähteä, he jäävät rintaman taakse suojelusta harjoittamaan.” Toivottavasti ne sosialidemokraatitkin, jotka ovat puhuneet siitä, miten halpaa maanpuolustusvoimaa suojeluskuntalaiset ovat, ymmärtävät, mitä tämä

suojeluskuntapäällikkö puheessaan lausui. Sodan aikana suojeluskuntalaiset harjoittivat siis suojelusta rintaman takana, s. o. pitivät pistinvaltaa yllä kotiin jätettyjen naisten, lasten ja vanhusten rauhoittamiseksi.

Yhä edelleen siis elää suojeluskunnissa halu ryhtyä työläisten nujertamiseen verisen, väkivaltaisen terrorin kautta. Kun suojeluskuntajärjestöä vastaan on tehty se muistutus, että ne luokkaluonteensa ohella ovat myöskin kansan moraalisen rappion aiheuttajia, niin sietää muutamalla esimerkiksi valaista tämänkin syytöksen todenperäisyyttä. Pikainen silmäys päivän sanomalehtiin riittää osoittamaan, että aseistetut suojeluskuntalaiset ovat muodostuneet sietämättömäksi vitsaukseksi melkein kaikkialla maassa. Suojeluskuntajärjestöt näyttävät lietsovan huliganismia jäsenistönsä siinä määrin, että se puhkeaa esiin kauhistuttavina tekoina. Tätä suojeluskuntien ansioluetteloa löytyy huomattavassa määrin eduskunnan pöytäkirjoissakin tuleville sukupolville osoittamassa, minkälaiset olosuhteet ovat vallinneet ja minkälaisilla keinoilla porvaristo on yrittänyt pitää yllä luhistuvaa valtaansa. Lisättäköön tätä luetteloa parilla tuoreimmalla esimerkillä.

Viime talvena tuomittiin Vaasan raastuvassa vaasalainen kauppias Laurin 8 kuukaudeksi vankeuteen sen johdosta, että oli hätyytellyt alaikäisiä tyttölapsia. Laurinin tuomio julistettiin kuitenkin ehdolliseksi ja paikkakuntalaisiin jäi se käsitys, että tämä hämmästyttävän lievä rangaistus johtui siitä, että Laurin oli innokas suojeluskuntalainen. Hän on ollut m. m. 1918 työläisten teloittajana, ampunut Tuovilassa erään työläisen samoihin aikoihin. Raastuvanoikeuden alhainen tuomio sai kuitenkin Vaasassa aikaan joukkoliikehtimisen. Pidettiin lasten vanhempien kokouksia, lähetettiin tuhansilla ahlekirjoituksilla varustettu kansalaisadressi hovioikeudelle, joka muuttikin Laurinin tuomion kiinteäksi, mutta Laurin oli kuitenkin käyttänyt hyväkseen tätä vapaalla jalalla oloansa ja pakeni maasta.

Samaan sarjaan kuuluu eräs toinen suojeluskuntalaisen teko. Viime talvena oli Vaasan raastuvassa syytteessä innokas suojeluskuntalainen Krongvist siitä, että oli raiskannut erään mielisairaana naisen. Syytetty sai jutun käsittelyn aikana myöskin olla vapaalla jalalla ja joutui tänä aikana syytteen pirtun kuljetuksesta.

Hieman toisenlaista huliganismia osoittavat seuraavat tapaukset. Maaliskuun 20 päivää vasten yöllä oli Pietarsaaren työväenyhdistyksen voimistelu- ja urheiluseura Voiman voimistelujoukkue palaamassa Kannuksen työväentalolla toimenpanemastaan iltamasta. Maantiellä ennen Kannuksen asemaa tuli voimistelijajoukkuetta vastaan muutamia juopuneita suojeluskuntahuliganeja, jotka ryhtyivät hyökkäämään seurueen kimppuun. Hetkistä myöhemmin haalivat huligaanit lisävoimaa ja hyökkäsivät asemalla seisovan väkijoukon sekaan suuräänisesti huutaen, että „tänä yönä tehdään lihaa Pietarsaaren punikeista”, ja samalla lyöden eräitä voimistelujoukkueeseen kuuluvia matkustajia. Poliisia ei paikalla näkynyt. Vielä ennen junalle lähtöä kiertelivät nämä suojelushengen täyttämät matkustajavaunuissa „tapettavia” etsien.

Eräs toinen tapaus on Kaskisista. Vaasalainen työväen lehti kertoo sikäläisten rikkurien mellastuksista viime huhtikuun 20 päivänä m. m. seuraavaa: „Lauantaina 9/4 saivat rikkurit ensimmäisen tilinsä. Noin kello 11 aikaan yöllä nousi ilo ylimmilleen. Rikkurit olivat haalineet koko voimansa kokoon, seisokseen kadunkulmissa noin 20—30-miehisissä sakeissa. Toisilla oli käsissä puukot, toisilla ampuma-aseet. Poliisit olivat kyllä kaikki liikkeellä nim. 3 poliisia ja poliisimestari. Voitte kuvitella, mitä tällainen poliisivoima voi 100-miehelle rikkurisakille. Edelleen kertoo lehti, että seuraavan päivän tutkimukset paljastivat, mitä miehiä nämä huligaanit olivat. Poliisikuulustelussa kävi nimittäin selville, että kaikki kuuluivat suojeluskuntajärjestöön. Ihmeellistä muuten, ettei edes kaupungin viskaali ole ryhtynyt toimenpiteisiin näiden huligaanien rauhoittamiseksi, vaikka tuona yönä hänen ikkunansa alla ammuskeltiin ja hakattiin puukolla seinään. Yllämainittuja esimerkkejä suojeluskuntien vaikutuksesta jäseniinsä voisi antaa kuinka paljon hyvänsä ja mitä erilaisimpia. Päivittäiset tapaukset puhuvat voimakkaasti sen puolesta, että jo huliganisminkin vastustamisen kannalta tällainen rappeutunut järjestö olisi hajoitettava ja turmelusta ryhdyttävä siltäkin taholta tarmokkailla toimenpiteillä poistamaan. On äärimmäisen nurinkurista kansan varojen käyttämistä tällaisen luokan ja huliganismijärjestön ylläpitäminen valtion kustannuksella. Tällaista varojen käyt-

tämistä on tuomittava sitäkin ankarammin, kun varat kootaan juuri siltä väestöltä raskaiden verojen muodossa, jonka päämenoksi tämä järjestö on alkuaan perustettu ja näiden kymmenen vuoden ajan pidetty yllä. Kun minä suosittelen tämän lakiesityksen hyväksymistä ja suojeluskuntien hajottamista, niin katson olevan syytä huomauttaa, että siihen on olemassa riittäviä syitä. Jos porvaristo kaikesta huolimatta käyttää hyväkseen nykyistä valtaansa ja kansan kustannuksella säilyttää tällaisen järjestön, niin sitä raskaampi on vastuu, mikä porvaristoa ratkaisevalla hetkellä tulee kohtaamaan. Kannatan ed. Tannerin tekemää ehdotusta, että tämä lakiesitys suojeluskuntien hajottamisesta hyväksyttäisiin.

Ed. J. F. Aalto: Mitä tulee niihin alialiisiin huomautuksiin, joita edelliset puhujat ovat tehneet suojeluskuntajärjestöä vastaan tahdon omasta puolestani mainita, että senlaatuiset tapaukset, joita on esimerkkeinä esitetty, eivät suinkaan ole meillekään outoja ja sen takia sekä siitä syystä, että suojeluskunnat ovat tunnetusti edelleenkin säilyneet porvariston luokkajärjestöinä, olemme me suojeluskuntajärjestön hajottamisen kannalla. Mutta vaikka olisi useita esimerkkejä, joita voisi vielä mainita, minä en tahdo tällä kertaa ryhtyä pidemmältä niitä esittelemään. Minä vain tyydyn tämän lyhyesti toteamaan, ja toiselta puolen huomauttamaan edellisille puhujille, erikoisesti ed. Tannerille hänen puheensa siitä osasta, jonka hän kohdisti sosialidemokraatteihin, että jo se, että se viimeinenkin uutinen, jonka hän luki suojeluskunnista, on lähtenyt alkuun sosialidemokraattisesta lehdestä, osoittaa minkälaista himphamppua ed. Tannerin esitys oli sosialidemokraateista. Useimmat myöskin niistä esimerkeistä, joita ed. Tanner luetteli, on hän poiminut sosialidemokraattisesta sonamalehdistöstä. Meillä sitäpaitsi on ollut tilaisuus useamman vuoden aikana esitellä samanlaatuaisia esimerkkejä. Minä tahdon lopuksi sanoa, että jos ed. Tanner olisi pysynyt asiassa, olisi hänen puheensa ollut arvokkaampi.

Ed. Enne: Äskeisten edustajien Tannerin ja Latvan esitellessä niitä huliganismin ilmenemismuotoja, joita suojeluskunnissa esiintyy ja antaessa myöskin todisteita väitteittensä tueksi, huomasi, että etenkin por-

variston taholta ylimielisellä naurulla nämä väitteet sivuutettiin tai ylimielisellä hymyllä pidettiin luultavasti jonkunmoisina arvottomina kommunistien esittäminä väitteinä, joilla ei ole minkäänlaista tosioloihin perustuvaa pohjaa. Minä haluaisinkin antaa tällä kertaa puheenvuoron maalaisliiton lehden Savon Sanomain kirjoittajalle. Hän kirjoittaa suojeluskunnista seuraavasti, nim. 7 päivänä elokuuta viime vuonna: „Ja jos nuori mies, suojeluskunnan jäsen ei voi omaa himoaan voittaa, vaan antautuu esim. väkijuomahimonsa orjuuteen, niin ei hän ole enää mikään sankari silloin, jonka me voimme uskoa kansan onnen vartijaksi lakiemme pyhyiden suojaksi. Miten hän voisi sellainen olla, kun itse lakien pyhyiden jalkojensa alle tallaa. Jos isänmaa joutuisi varaan ja vihollinen sitä ahdistaisi, niin kuka takaa, etteikö tällainen sankari makaisi maantien ojassa oman juomahimonsa voittamana.” Lisäksi jatkaa lehti: „Kun suojeluskunnan toiminta menee sellaiseksi, että sen keskuudessa pidettyjen kurssien aikana, juhlien rääpiäisissä y. m. sellaisissa sekä miehet että naiset tupakoivat ja nauttivat väkijuomia ja kun esimerkiksi Lottien johtohenkilöt miesten pukuun puettuina sauhuja vedellen ohjelmaa suorittavat, niin kyllä silloin täytyy kauhistuen ihmetellä sitä sivistystä ja hengenravintoa, mikä täten on suojeluskunta-aatteeseen yhdistetty. Tämä paanee todella sydämen vapisemaan yhdessä niitten monien vanhempien kanssa, jotka surevat sitä, että heidän kokemattomat poikansa ja tyttärensä näin joutuvat tällaisen turmiollisen vaikutuksen alaisiksi.” Minä uskon, että tämä Savon Sanomien kirjoittaja tässä todistelee tarpeeksi paljon, joten tähän todisteluun on turhaa mitään lisätä. Toivoisin vain, että ne jotka ylimielisesti hymyillen sivuuttavat tämän todistelun, lukisivat oman lehensä.

Ed. Tanner: Minä haluan muutamalla sanalla vastata ed. J. F. Aallolle, että silloin kun tässä eduskunnassa oli esillä suojeluskuntalain hyväksyminen, siinä tilaisuudessa tuli selvästi näkyviin, että sosialidemokraattien kanta oli himphamppua, kun puolustusministeri ja hallitus ja ed. Itkonen edustivat eri kantaa asiassa. Se osoittaa, että se ei ollut johdonmukaista. Siksi porvarislehdet ovat tehneet sellaisen johtopäätöksen kuin puheessani mainitsin. Ne toteavat vain,

että se ei ole ollut selvä ja luokkataistelun kannalle perustuva. He eivät ole selvästi ilmaisseet sitä, että heidän kantansa suojeluskuntiin nähden on se, että ne ovat hajoitet-
tavat.

Ed. Savolainen: Siitä on kulunut jo vähän runsaammin kuin kuukausi, kun täällä viime kerralla syyskuussa suojeluskuntalaisten toimintaa jonkun verran selostettiin. Tänä iltana on lueteltu vielä lisää. Minä en tällä kertaa aio luetella niitten tekemiä rötköksiä. Minä toivoisin, että esim. ed. Malmivaara, joka silloin, kun täällä viimeksi oli puhe, puheenvuorossaan sanoi, että vasemiston taholta tehty ilmoitukset näistä suojeluskuntalaisten rötköksistä ovat vain kiihkomielen synnyttämiä ja aivan perättömiä juttuja, minä toivoisin, että ed. Malmivaara aivan lähiaikoina matkustaisi Kuopioon, ja jos ei hänellä ole tilaisuutta matkustaa, kysyisi vaikka puhelimella esim. Kuopion suojeluskunnan johtohenkilöiltä, tietävätkö he mitään siitä, että marraskuun 6 päivänä eli siis viime sunnuntaina Mikkelissä on ollut suojeluskunnan ampumakilpailut ja siellä olivat Kuopion suojeluskuntapiiristä kaikki tunnetuimmat henkilöt, ampujat ampumakilpailussa ja he palasivat sunnuntai-iltana sieltä siinä junassa, joka saapui Kuopioon 10,51, pyytäisin häntä tiedustelemaan, tietävätkö he, kuinka korkealla kieltolain kunnioitus oli tässä joukossa, joka silloin palasi sieltä Mikkelistä, ja minkälaisessa tilassa olivat muutamat henkilöt siinä joukossa, ja minä uskon, että kun ed. Malmivaara nämä tiedot on hankkinut, niin hän yhtyy meidän kanssamme äänestämään suojeluskuntien hajoittamisen puolesta silloin, kun kolmas käsittely päättyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Latvan kannattamana ehdotanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hänen tekemänsä eduskuntaesitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Tehdyn ehdotuksen johdosta huomautan, että koska eduskunta on näillä valtiopäivillä päättänyt hyväksyä lain suojeluskuntajärjestöstä, jota lakia ei vielä ole saatettu tasavallan presidentin vahvistettavaksi, ja koska ed. Tannerin ehdotuksen hyväksyminen niin ollen tulisi olemaan vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä, katson valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n säännöksen nojalla olevani velvollinen kieltäytymään asettamasta äänestyksen alaiseksi ed. Tannerin ehdotusta.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan hylkäävän mietinnön.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 9,14 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

23. Perjantaina 11 p. marraskuuta 1927

kelle 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin 722
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 29; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 29.

2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta 723
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 31; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Kalliokosken y. m. edusk. esit. n:o 24.

3) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 28; puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Tannerin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Toinen käsittely:

4) Ehdotus kansankirjastolaiksi ..
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 25 a ja 25; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 7.

5) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset 728

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 30; perustuslakivalio-

Siv.

kunnan mietintö n:o 11; mainittu lakiehdotus; ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4; ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esit. n:o 5.

6) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista 735
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

7) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 32; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin 746

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi ”

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamista koskevan anomusehdotuksen johdosta .. ”

11) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksista

12) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun

Siv.

746

„

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan vastaus ed. Ingmanin y. m. välikysymykseen, joka koskee työttömyysmäärärahan käyttämistä eräaseen tiettyöhön Pyhäjärvellä U. 1.

747

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. M. Lehtonen ja Rosenberg.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat kunnallisten tehtävien takia 15 ja 16 päiviksi tätä kuuta ed. Sahlstein ja ensi tiistain istunnosta ed. Seppänen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään eduskunnalle esityksiä.

Isuntosaliin saapuu nuoremman hallitus-sihtööri A. Voutilaisen seuraamana valtiovarainministeri R y ö m ä, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 48 esitys määrärahan myöntämisestä Berliinissä olevaan Suomen lähetystötaloon kohdistetun uudelleen arviointivaatimuksen suorittamiseksi,

n:o 49 esitys valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteita koskevan lain säätämisestä,

n:o 50 esitys määrärahan myöntämisestä valtion patruunatehtaan koneiston täydentämiseksi,

n:o 51 esitys alusrekisterilain muuttamisesta,

n:o 52 esitys laiksi naisten yötyöstä teollisuudessa,

n:o 53 esitys laiksi lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön,

n:o 54 esitys lyijyvalkoisen käyttämistä maalaustöissä koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä,

n:o 55 esitys laiksi lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käytön kieltämisestä eräissä maalaustöissä,

n:o 56 esitys lisämäärärahan myöntämisestä Lahdessa pidetyn yleisen kotieläinnäyttelyn kustannusten peittämiseen,

n:o 57 esitys maa-alueen hankkimisesta valtionrautateiden keskuskonepajaa varten,

n:o 58 esitys edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä ja

n:o 59 esitys uuden valtiolainan ottamisesta erinäisten valtiolainain kuoletusta varten.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsitelystä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi eräistä muutoksista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettuun lakiin.

Hallituksen esitys n:o 29, jota on valmistelevalti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 29, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroja ei pyydetä.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain 9 §:n muuttamisesta.

Ed. Kalliokosken y. m. edusk. esitys n:o 24, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 31, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä eduskuntaesityksen hylkäämisestä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta.

Ed. Tannerin y. m. edusk. esitys n:o 28, jota on valmistelevasti käsitelty puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 6 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 28, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä eduskuntaesityksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Kulmala: Vaikkakin laki suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta tässä käsittelyssä on siinä vaiheessa, että käsittely ei enää tule muuttamaan sitä tulosta, johon tämä lakiehdotus tällä kertaa tämän esityksen pohjalla tulee johtamaan, niin kuitenkin katson velvollisuudekseni vielä tässä tilaisuudessa kosketella tätä kysymystä.

Täällä on aikaisempien käsittelyjen yhteydessä ja varsinkin viime käsittelyn yh-

teydessä tuotu tavattoman laajalti esimerkkejä, joilla on osoitettu suojeluskuntajärjestön luokkaluonne ja suojeluskuntajärjestön toiminnan kohdistama viha työtätekevää luokkaa vastaan sekä myöskin lukuisilla esimerkeillä osoitettu, miten suojeluskuntajärjestön toiminta on painunut alas moraalittomuuteen. Tästä on tuotu esille varsin räikeitä esimerkkejä. Minä en sen vuoksi tässä yhteydessä enää tahdo pitkälti tuoda esille esimerkkejä, vaan koskettelen ainoastaan paria eri tapausta, jotka ovat aivan uusia tai jotka muuten läheisesti ovat tulleet esille.

Minulla oli tilaisuus joku aika takaperin katsella Suomen suojeluskuntajärjestön lehteä Hakkapeliittaa. Siinä selostettiin erästä suojeluskuntajärjestön järjestämää hiihtoretkeä, nimittäin Salosta Uuteenkaupunkiin, joka toimitettiin noin pari vuotta taaksepäin. Tässä selostuksessa, jota valaistiin kuvilla, luonnollisesti tehtiin selvää siitä, miten tällaiset retket ovat omiaan suojeluskuntajärjestössä kasvattamaan suojeluskuntahenkeä sekä myöskin tavallaan koulutamaan suojeluskuntajärjestöä talvitoimintaan, ulkona-majoitukseen j. n. e. Tällaista hyvää tuotiin esille tästä mainitusta hiihtoretkestä. Koska mainittu hiihtojoukko kulki kotipitäjäni Kuusjoen kautta ja tämä hiihtojoukkue majaili myös yhden yön mainitulla paikkakunnalla, niin minulla on syytä juuri tämän tuntemukseni perusteella kosketella tätä mainittua retkeä valankin sen jälkeen, kuin olen nähnyt tästä selostuksen suojeluskuntalehdessä ja koska tämä selostus ei ollenkaan paljasta tämän hiihtoretken todellista muotoa.

Kun mainittu hiihtojoukkue saapui Kuusjoen kirkonkylään, niin se siellä ensinnä valmisti metsänreunaan pari erimuotoista havumajaa, mutta sen jälkeen kuin nämä havumajat olivat valmiit, ei tämä suojeluskuntajoukkue niihin yöpynyt, ei asettanut, kuten on mainittu, vartijoita noiden havumajojen vartijoiksi ja kuten luonnollista, eivät nämä havumajat mitään vartijoita tarvinnutkaan, sillä tämä suojeluskuntajoukkue meni erääseen taloon yöksi ja piti siellä koko yön juominkeja ja hurjaa elämää. Myöhemmin, kun kaikki olivat siinä määrässä päihtyneet, hajautuivat ympäri kylää ja metelöivät niin, että ihmiset pelvosta väristen kaiken yötä olivat asunnoissaan. Aamulla sitten näitä suojeluskuntajoukkueen majailijoita oli väsynyt ulkokuoneisiin, sau-

noihin y. m. paikkoihin läheisen talon ympäröstössä. Mutta tämän suojeluskuntajärjestön hiihtojoukkueen majailuyönä oli myöskin paikallinen työväentalo joutunut hävityksen alaiseksi. Työväentalolta oli mainittuna yönä kaikki ikkunat särjetty aiheuttaen työväentalolle varsin huomattavan vahingon. Kun tässä mainitsemassani retken selostuksessa mainittiin, minkälaisia kokemuksia tämä joukkue oli saanut ja että myös ne kokemukset olivat jättäneet pysyvän jäljen sekä matkalla olleisiin että paikallisiin suojeluskuntalaisiin, niin on myös tapahtunut paikkakunnalla, sillä sen jälkeen on työväentalon ikkunat miltei kerran kuuksaudessa varsinkin vuoden pimeinä aikoina rikottu siellä. Tämä tapaus siis osoittaa, minkälaiseksi tosiasiaa muodostuvat näiden järjestöjen retket, että ne muodostuvat tällaisiksi juopottelutilaisuuksiksi, ja että kokemus ulkomajoituksesta, se rajoittuu siihen, että he joissakin taloissa juopottelevat ja mahdollisesti, ylen määrin päihtyneinä ja väsyneinä, joutuvat kokemaan kylmää joissakin ulkohuoneissa, saunoissa j. n. e. Ja että nämä retket jättävät myös pysyviä vaikutteita paikkakunnan suojeluskuntiin, sen on mainitsemani kotipitäjän työväestö saanut havaita, nimittäin siinä muodossa, että se opetus, jonka suojeluskuntalaiset antoivat sinä yönä työväentalojen hävittämisestä, se on uusiintunut jatkuvasti.

Toinen tapahtuma kotikylästäni koskee erään suojeluskuntalaisen kauppiaan yöllistä mellastelua, joka tapahtuma käsittääkseni paremmin kuuluisi viranomaisen selvitettäväksi, mutta koska se näyttää olevan ylen vaikeata ellei mahdotonta, niin katsen asiakseni tästä yksityistapauksesta huomauttaa.

Kotikylässäni eräs suojeluskuntalainen kauppias on ottanut tavakseen jatkuvasti, varsinkin yötisaikaan, panna huoneissaan ja liikkeessään toimeen sellaisia meteileitä ja näistä myöhemmin siirtyy maantielle sekä läheisten asumusten ympärille suojeluskunta-aseet käsissä pitämään meteliä, joka useasti on sekä hengenvaarallista paikkakunnan työläisille että myös saattaa ne kauhun valtaan. Noin kaksi viikkoa taaksepäin oli mainittu kauppias raivostunut jälleen ajamaan kotiväkensä pakosalle ja sen jälkeen siirtynyt läheisen naapurin oven taa ampuen useita kertoja suojeluskuntakiväärillään ja uhaten tappaa kaikki punikit ja kommunis-

tit. Tästä on ollut seurauksena, että varsinkin lapset ovat siinä määrin pelästyneet, että he ovat olleet viikkokausia sen jälkeen sellaisessa tilassa, että he eivät ole voineet yöllä nukkua.

Tästä tällaisesta tapauksesta on käyty ilmoittamassa m. m. Uskelan piirin apulaisnimismiehelle Salovirralle. Mutta hän on ilmoittajille huomauttanut, että hänen asiansa ei ole tutkia tällaista asiaa. Ilmoittaja on vedonnut vielä nimenomaan siihen, että on lukuisia todistuksia ja että mainitsemani suojeluskuntakauppias Mannionmaa on aina tällaisissa tilaisuuksissa ollut ylenmäärin päihtynyt, niin siltäkin kannalta, kun on tapahtunut myös kieltolain rikos, olisi syytä asiaa tutkia. Tähän on mainitsemani nimismies huomauttanut, että vielä vähemmän tällaiset kysymykset kuuluvat hänen selvitettävikseen. Ainoastaan siinä tapauksessa on tämä virkaherra ilmoittanut ryhtyvänsä toimenpiteisiin, jos paikkakuntalaisten taholta yksityiskohtaisesti nostetaan syyte mainitsemaani henkilöä kohtaan. Paikkakunnan poliisi on myös tietoinen tästä tällaisesta hulinoimisesta ja hän on lisäksi vielä mainitun suojeluskunnan päällikkö. Mutta kuten lukuisissa muissakin tapauksissa, ei tämä arvoisa suojeluskunnan päällikkö ja samalla myös paikallinen poliisiviranomainen katso velvollisuudekseen, että kumpikaan tämä virka häntä velvoittaisi edes missään suhteessa rajoittamaan tällaisten tapausten uusiintumista.

Kun tämän lakiesityksen käsittelyssä on tuotu niinkuin jo aikaisemmin mainitsin varsin lukuisasti esimerkkejä, jotka osoittavat suojeluskuntatoiminnan oleellisen tarkoituksen ja myöskin todellisen sisällön, niin ei tämä lakiehdotus, vaikka se onkin nyt muodostunut sellaiseksi, että lakiehdotus on tullut hylätyksi, ole suinkaan työväen kannalta ollut hukkaan mennyttä. Tämän lakiesityksen yhteydessä on tullut jälleen todetuksi ja selvennetyksi se, mikä on suojeluskunnan tarkoitus ja minkälaista on sen toiminta sekä siitä johtuvat tulokset. Suojeluskunta on porvarillinen aseellinen luokkajärjestö, joka on toiminnallaan paljastanut luokkaluonteensa toimien työtätekevien taloudellista, sivistyksellistä ja poliittista toimintaa vastaan. Suojeluskuntajärjestöstä on tullut kaiken hylkyaineksen kaatopaikka, niinkuin täällä on aikaisemmin työväenedustajain taholta aivan oikein

huomautettu. Suojeluskuntajärjestöjen upseereiksi on tilaisuus mennä kaikilla niillä, jotka muilla aloilla ovat epäonnistuneet ja heille turvataan porvarillisen valtion taholta aina 100,000 markkaan vuodessa nouseva virkapalkka ja joidenkin virkavuosien jälkeen eläke, jotka varat, kuten luonnollista työtätekevä luokka saa suorittaa.

Lisäksi on tässä keskustelussa osoitettu, että suojeluskuntajärjestöstä jo sen oleellisen sisältönsä puolesta muodostuu kaiken huliganismin varsinainen koulu ja kaiken huliganismin suoja, sillä suojeluskuntajärjestön aseellinen toiminta se juuri raaiuttaa kansaa tavattomassa mittakaavassa ja suojeluskuntajärjestö suojaa myös kaikkennäköisiä rikollisia suuressa määrässä virkavaltaa vastaan ja viranomaisia vastaan silloin kun ne tahtoisivat ryhtyä toimenpiteisiin rikollisten rangaistukseen saattamiseksi. Tästä on tuotu lukuisia esimerkkejä tämänkin esityksen keskustelujen aikana.

Erikoisesti on tällä kertaa syytä katsella suojeluskuntajärjestön olemusta, kun me olemme sellaisen tapahtuman edessä, jolloin porvaristo Suomessa valmistautuu viettämään n. s. Suomen itsenäisyyttä ja juuri tässä valossa on meidän tärkeätä katsella tätä kysymystä.

Itsenäisyys, isänmaa y. m. sensuuntaiset sanat eivät suinkaan merkitse mitään muuta kuin yhteiskunnallista järjestystä, yhteiskunnallista olotilaa, jossa me olemme ja elämme. Jos katsellaan tätä sekä taloudellista, poliittista, yhteiskunnallista olotilaa, niin me näemme, että porvarillisella luokalla on isänmaa ja tämän porvarillisen luokan isänmaan turvana on kuvaamamme suojeluskuntajärjestö. Mutta sen sijaan juuri näiden järjestöjen olemassaolo on myöskin toisaalta osoituksena, missä määrin ja minkälainen isänmaa on työtätekevillä luokilla, työläisillä ja työtätekevillä talonpojilla, eli toisin sanoen, minkälainen yhteiskuntajärjestelmä ja minkälaiset yhteiskuntajärjestelmän sortovälineet ovat olemassa.

Kuvaava yhteiskuntajärjestelmän sortovälineenä on juuri mainittu suojeluskuntajärjestö. Tämä siis tavallaan osoittaa, että se juhla, jota valmistaudutaan juhlimaan, ei suinkaan muodostu työväen kannalta ja työtätekevän luokan kannalta sellaiseksi, että he tuntisivat heillä olevan mitään oleellista syytä juhlaa, että he tuntisivat itsensä vapaiksi ja itsenäisiksi. Pääinvastoin heitä rajoittavat taloudellisen elämän mahdit,

heitä rajoittaa finanssipääoma, pankkipääoma ja teollisuuden riistopääoma. Ja tätä riistämistä juuri suojelee äärimmäiseen moraalittomuuteen vajonnut suojeluskuntajärjestö.

Työväenluokan yhteinen tahto, yhteinen vaatimus, on edelleen oleva suojeluskuntajärjestön hajoittaminen. Ja vaikka se tässä yhteydessä tällä kertaa ei ole tuottanut sellaisia tuloksia kuin lakiehdotuksessa on tarkoitettu, niin työväenluokka on kuitenkin varma, että se tulee tässä tehtävässään onnistumaan, että se tulee toiminnassaan suojeluskuntajärjestön hajoittamiseksi onnistumaan. Ja juuri tämä suojeluskuntajärjestöissä ilmenevä moraalittomuus, rikollisuus, huliganismi, se myös tulee pakostakin avamaan vielä tällä kertaa pikkuporvarillisestikin ajattelevien talonpoikaissiirien sekä työläispiirien silmät. Joskaan ne eivät näe siinä vielä suoranaista puhdasta luokkajärjestöä täysin selvästi, niin ne näkevät siinä kuitenkin aseellisen järjestön, joka voi miltei täysin lain suojassa harjoittaa rikollisuutta. Ja tästä johtuu myös, että varsinkin viime aikoina on erikoisesti m. m. kunnallisella alalla, kunnallisessa toiminnassa ollut jo havaittavissa järkiintymistä pien-talonpoikain edustajien taholta, että suojeluskuntamäärärahoja on supitettu tai evätty jo useissa sellaisissa kunnanvaltuustoissa, joissa ei ole työväen enemmistöä. Taistelu siis tämän porvarillisen luokkajärjestön hävittämiseksi, samoin kuin koko porvarillisen luokkajärjestöelämän hävittämiseksi, tulee edelleen työväen keskuudessa ja työväen ja talonpoikain luokkavoimalla jatkumaan siihen asti, kunnes mainitsemani suojeluskuntajärjestö on hajoitettu.

Ed. A m p u j a: Suojeluskuntalain esillä ollessa mainitsin, että se seikka, että tämä järjestö lailla vahvistetaan, ei poista kysymystä päiväjärjestyksestä. Se tulee sukeltautumaan esille muodossa tai toisessa joka valtiopäivillä. Tällä kertaa ei ole syytä eikä tilaisuutta tehdä ehdotusta asiasta päätöksen tekoon, koska näillä valtiopäivillä porvarillisen enemmistön hyväksymä laki ei ole vielä edes saanut vahvistusta, joten edes ponsiehdotusta ei puhemies kai voisi ottaa äänestyksen alaiseksi. Asia siis on tällä kertaa lukossa.

Tahdon tässä yhteydessä huomauttaa ed. Kulmalalle, ei sen lausunnon johdosta, minkä hän antoi tänä päivänä, vaan asian

ollessa esillä ensimmäisessä käsittelyssä. Hän silloin heitti syytöksen, että me muka epärehellisyttä edustaisimme, kun emme ole yhtyneet heidän lakiesitykseen. Hän on tullut nähneeksi, että missä tilaisuus on ollut, siis suuressa valiokunnassa, meidän ryhmämme on äänestänyt kokonaisuudessaan kysymyksessä olevan lain hyväksymisen puolesta sen muodollisista heikkouksista huolimatta. Minun tapoihini ei kuulu eduskunnassa haastaa riitaa niiden miesten kanssa, jotka kaikesta huolimatta ovat työvään äänillä tänne valitut, mutta minä olen katsonut tämän huomautuksen tarpeelliseksi tehdä. Jos ed. Kulmala julkaisee tämän äsken pitämänsä puheen „Tiedonantajassaan”, niin minulla ei ole mitään sitä vastaan. Mutta jos hän rehellisyyttä ajaisi, niin hän peruuttaisi sen ensimmäisessä käsittelyssä antamansa lausunnon. (Eduskunnasta: Turha toivo!).

Ed. T a b e l l : Asian tässä vaiheessa ei minulla ole enää tarkoitus lähteä esiintuomaan niitä syitä, minkä vuoksi ryhmämme taholta on vaadittu ja vaaditaan edelleenkin suojeluskuntalaitoksen lakkauttamista. Ne perusteet ovat asian aikaisemmissa käsittelyissä ja jo useina eri vuosina tulleet eduskunnassa hyvin tunnetuiksi. Ja että perusteet, joilla lakkauttamisvaatimukset on tehty, ovat olleet täysin oikeat, siitä ei voitane olla eri mieltä. Sitä todistaa myöskin se seikka, ettei porvaristonkaan taholta ole voitu niitä vastaan tehdä edes vakavampia muistutuksiaan, vielä vähemmän, että niitä olisi käyty kumoamaan. Ainoa fraasi, johon porvaristo sanoo tässä kysymyksessä nojaavansa, on isänmaan puolustus. Nyt on kuitenkin useaan kertaan jo toiselta puolen voitu osoittaa, ettei näistä porvariston jumaloimista suojeluskunnista ole edes siihenkään, nim. isänmaan puolustukseen, vaan että suojeluskuntaan kuuluva aines on suurelta osaltaan kellari- ja selkäpuolen sankariainesta. Kaiken tämän jälkeen jää jäljelle se toteamus, että suojeluskuntien tarkoitus on, kuten olemme sanoneet, olla kapitalistien aseena työtaisteluissa elinehdoistaan kampailevia työläisiä vastaan, pirtutrokareina tai niiden apureina kaatamassa kieltolakia, edistämässä aseellista huliganismia ja yleensä olemassa kaiken rauhattomuuden ja epäjärjestyksen alkuna ja juurena. Sen sijaan, että asetakissa kukkoileva suojeluskun-

talainen herättäisi alemmassa kansassa turvallisuuden tunteita, herättävät ne kammoa ja suuttumusta. Mutta olisi tietenkin väärin olla myöntämättä, etteikö tämän kaiken takana olisi porvaristolla syvällisempänä tarkoituksena se, että tällä laitoksella voidaan jatkaa nykyisen järjestelmän elinpäiviä nousevaa työtätekevää luokkaa vastaan. Mutta vaikka tämän myöntääkin, niin on samalla tehtävä kysymys, eikö juuri se seikka, ettei nykyinen järjestelmä voi valtaansa puolustaa ilman tällaisiin hyvinkin likaisiin keinoihin ryhtymättä, ole juuri parhain tunnus siitä, miten horjuvalla perustalla todellakin nykyinen järjestelmä seisoo. Ehkä porvaristo luulottelee, että eduskunnan nyt tekemä päätös olisi lujouden merkki. Sitä se ei kuitenkaan ole. Suojeluskunnat tosin jäävät nyt vielä olemaan, mutta eivät kansan syvien rivien kunnioittamina, vaan niiden vihaamina, luokkien keskinäistä ristiriitaa syventävinä laitoksina, joka on merkki siitä, että ne tullaan kerran kuitenkin lakkauttamaan, ellei ennen, niin viimeistään nykyisen kapitalistisen järjestelmän kukistumassa.

Ed. S u o k a s : Kyseessä olevan asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa tulini tehneeksi havainnon, millä tavoin tähän n. s. äärimmäisen vasemmiston taholta tehtyyn esitykseen porvaristomme suhtautui. Verrattain ylimielinen oli se oikeiston kanta, mikä kohtasi tämän kysymyksen käsittelyä kummassakin vaiheessa, vaikka ei yksistään tässä eduskunnassa, vaan jo aikaisemmissakin on tuotu melko selvästi, yksityiskohtaisesti ja lukuisesti esille suojeluskuntalaisten yksityisistä ja joukkoesiintymisistä ne räikeät vääryydet, joita ne useissakin tapauksissa ovat tähänneet toisin ajattelevia yksilöitä vastaan. Sen takia ei olisi odottanut enää, joskin porvarilliset piirit tietävät äskettäin saaneensa tässä kysymyksessä tahtonsa läpi saadessaan hyväksytyksi lain suojeluskuntalaitoksen vakiinnuttamisesta, ei olisi sentään odottanut, että ne noin ylimielisesti lähtevät suhtautumaan kysymykseen, jossa, niinkuin mainitsin, esimerkillisesti on todettu, kuinka tärkeä, kuinka suuri tämä kysymys meidän kansamme keskinäisessä elämässä kaikesta huolimatta on. Minä en tässä yhteydessä enää lähde yksityiskohtaisesti luettelemaan ja mainitsemaan lähemmin esimerkkejä, kuinka vielä tälläkin ker-

taa voidaan todeta yksityisten suojeluskuntalaisten uhmaava esiintyminen meidän lailista järjestystämme ja lainsäädännöllistä elämäämme kohtaan, mutta minä vain tahdon tuoreena esimerkkinä lyhyesti mainita tämän päiväisessä Helsingin Sanomissakin olleet kaksi uutista, joissa ilmenee, että suojeluskuntalaiset ovat kieltolakiimme nähden, joka on jo aikaisemmin useasti todettu, olleet hyvin rikkovalla kannalla ja uhmaavasti ja ylimielisesti käyttäytyneet, niinkuin tämän päiväisissä sanomalehtiutisissakin mainitaan. Toinen käsittelee pirtuauton pidättämisjuttua Hämeenlinnan seuduilla ja toinen käsittelee eräässä iltamatilaisuudessa ollutta rettelöä, jolloin suojeluskuntalainen on apulaisnimismieheen käsiksi käyden yiilalla tai jollain rautaesineellä päässyt kolhimaan. Nämä tuoreet esimerkit meille todistavat sen, että tämänkin jälkeen, vaikka suojeluskuntain vakiinnuttamislaki menikin läpi, ei siltä taholta vielä voida odottaa mitään sellaista, että he asiallisesti suhtautuisivat oleviin oloihin. Tämän takia tulee ennen kaikkea ajatelleeksi aikaisempien esimerkkien lisäksi, että me voimme odottaa tältä samalta järjestöltä ja tähän samaan järjestöön kuuluvilta aineksilta mitä tahansa, silloin kuin ne ovat kerran päässeet sellaiseen asenteseen, että ovat saaneet lainsäädännön turvakseen. Täällä on porvaristomme taholta usein mainittu, että suojeluskuntalaisten tärkein isänmaallinen tehtävä on juuri maamme puolustuskuntoisuuden vahvistaminen ja vakinaisen armeijan lisäksi vahvistaa meidän puolustuslaitostamme. Kumminkin on myöskin useilla esimerkeillä todettu, kuinka rikkinaistä todellisuudessa tämän järjestön taholta tuleva puolustus- tahto useissakin tapauksissa on ollut. Niiden manöövereillä ja useissa muissa sellaisissa tilaisuuksissa, joissa ne ovat joutuneet joukkona ja suurempana yksilöryhmänä esiintymään, on ollut kaikkea muuta, mutta ei sellainen järjestys eikä sellainen mallikelpoisuus, jota odottaisi jonkun valtion organin kuuluvulta joukolta. Tämän takia ja tältäkin puolen emme me vasemmisto koskaan voi nähdä, että tässä olisi todellisuudessa mitään turvaa meidän armeijallemme ja puolustushengellemme vaaran ja tositeon aikana. Poliittisesta luonteesta suojeluskunnissa olemme me nähneet hyvin useita ja raikeita esimerkkejä, ja ennen kaikkea on olemassa lukuisasti sellaisia, jotka

kuvastavat, että näiden ainesten taholta aivan järjestelmällisesti koetetaan toisin ajattelevien ainesten muodostamaa yhdistystoimintaa ja poliittisten järjestöjen huveja olla estämässä ja vaikeuttamassa. Minä mainitsen tässä esimerkin, kuinka m. m. tarkoituksellisesti on tultu työväenyhdistyksen iltamatilaisuuteen aseilla varustettuna, ja tietääkseni kumminkaan ei ole suojeluskuntajärjestön paikallisosaston tai -järjestön taholta edes rangaistu näitä aineksia. Viime vuoden heinäkuun 20 päivänä tapahtui eräässä Kannaksen pitäjässä paikallisen työväenyhdistyksen järjestämässä iltamatilaisuudessa veriteko, joka hakee huvitilaisuudessa suoritettuna vertaistaan maamme historiassa. Ja tämän veriteon suorittajina oli useita suojeluskuntalaisia, jotka oikeudenkäynnissä todettiin olleen varustautuneina aseilla tuonne iltamatilaisuuteen hajoittaakseen iltamat väkivallalla.

Tämä jo todistaa sen, että tällaisia aineksia ei siis lähdetä rankaisemaan, niiltä ei oteta aseenkantolupia pois, jos ne ovat ne saaneet. Mikä ihmeellistä, tässäkin samassa tilaisuudessa ne ainekset, jotka eivät olleet saaneet virallistutettua aseenkantolupaa, esiintyivät aseellisinä ja minä en tiedä, onko edes näitäkään asetettu syytteeeseen. He vetosivat oikeudenkäynnissä siihen, että he saavat suojeluskuntien esikunnilta todistuksen aseenkantonsa ja lupasivat hankkia luvan siihen. Tämä on jo enemmän kuin me oikeastaan jaksamme käsittää, kun todella näin pitkälle mennään että valtiovalta tällaisia aineksia aseilla varustaa.

Täällä, niinkuin minä mainitsin, verrattain ylimielisesti kohdeltiin tätä esitystä. Minä ymmärrän tämän ylimielisyyden johduneen pääasiassa siitä, että pidetään aivan varmana, koska suojeluskuntien vakinaistuttamislaki on saatu läpimenemään, ettei enää tarvitse ollenkaan kallistaa korvaansa asialle, vaikka se tulisi kuinka-kin laajan kansanjoukon taholta tahansa. Minä pidän nimittäm selvänä, huolimatta siitä, että on saatu tämä laki läpi, että meidän kansamme suuri joukko vastustaa tätä suojeluskuntalaitosta eikä ole suojeluskuntien vakinaistuttamislain takana. Täällä on turhaa enää lähteä tekemään mitään esitystä, jota vasemmisto ajaa tämän jutun yhteydessä, koska se ei tule minkään äänestyksen eikä muun alaiseksi. Senvuoksi vain tyydyn toteamaan, että me porvaristomme

taholta olemme huomanneet tässä tärkeässä kysymyksessä ainoastaan ylimielisen ja yliolkaisen kohtelun ja esiintymisen, vaikka heidänkin tahollaan pitäisi olla selvänä, kuinka tärkeä tämä kysymys meidän kansamme yhtenäisyydelle ja kokonaisuudelle on.

Ed. Virkkunen: Ed. Ampujan lausunnon johdosta on huomautettava, että eivät ainoastaan muodolliset syyt estä häntä esittämästä sitä anomusponnista, jonka hän ja muut puolustusasiainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat liittäneet valiokunnan mietintöön, vaan tämä anomusponssi on myöskin asiallisesti aivan kestävä. Se on siinä tilanteessa, missä suojeluskunta-asia nykyänsä on, esitetty väärällä osoitteella, se ei kuulu nykyään eduskunnalle, vaan se kuuluu hallitukselle. On näet toisin, kuin ed. Ampuja sanoo, tämä asia ei ole lukossa, vaan se on vielä avoinna. Jos jotakin järkeä tässä anomusponnissa olisi, niin kaiketi se sisältäisi sellaisen tahdonilmauksen hallituksen noudatettavaksi, että hallitus ei voisi esittää vahvistettavaksi suojeluskuntalakia. Mutta minä olen jotenkin varma siitä, että tätä tahdonilmausta tässä anomusponnissa ei ole. Vielä vähemmän on ajateltavissa, että jos puheenaoleva tahdonilmaus siinä olisikin, hallitus sitä noudattaisi. Tästä syystä on tämä anomusponssi myöskin asiallisesti aivan kestävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä eduskuntaesityksen hylkäämisestä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että toisen käsittelyn 4) asia esitellään myöhemmin.

5) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 30 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitellyt mainittu lepäämään jätetty lakiehdotus sekä ed. Tuomiojan y. m. edusk. esitys n:o 3, ed. von Bornin edusk. esitys n:o 4 ja ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esitys n:o 5.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. von Born: För min del föredrager jag avgjort det negativa resultat, vid vilket stora utskottet i denna fråga stannat, framom det positiva förslag, som grundlagsutskottet för sin del omfattat. Jag ser alltså hellre, att den nuvarande vallagen med kejsare och storfurste och senat och andra liknande oegentligheter bibehålles, än jag medverkar till en lagändring, där dessa mer eller mindre betydelselösa formella bristfälligheter avhjälpes, men däremot det väsentliga i hela frågan, ofullständigheten och orättvisan i det nuvarande valsystemet, lämnats alldeles obeaktat. Då jag emellertid icke uppgivit allt hopp om att riksdagen trots allt skall kunna förmås att i fråga om vallagen slutligen taga steget fullt ut och alltså bifalla till den länge emotsedda verkliga reformen av vallagen, så tillåter jag mig, med hänvisning i övrigt till min reservation i saken, att få föreslå, att riksdagen måtte besluta att återremittera ärendet till grundlagsutskottet för uppgörande av betänkande och förslag på basen av det i riksdagsmotionen n:o 4 ingående lagförslaget.

Ed. Tuomioja: Voimassaolevan vaalilain tarkoituksena on ollut toteuttaa kansanvalta poliittisessa elämässä niin, että kansan keskuudessa vallitsevat eri pyrkimykset ja katsantokannat pääsisivät kuuluville samassa suhteessa, kuin niillä on maassa kannatus. Mutta tämän päämäärän toteuttamisessa vaalilaki on onnistunut niin puutteellisesti, että esim. 1916 vuoden vaaleissa, joissa valittu kansaneduskunta kohtalokkaana ajankohtana tuli ohjaamaan maan asioiden hoitoa, silloinen sosialistinen puolue sai kokonaista 8 paikkaa enemmän kuin se äänimääränsä perustuksella olisi ollut oikeutettu saamaan. Tämä virheelli-

syys oli niin suuri, että selvästi kansan vähemmistöä edustava puolue sai eduskunnassa enemmistön ja pääsi siten määräävästi vaikuttamaan asiain kulkuun, onneksi vaiko onnettomuudeksi maallemme, se jääköön sanomatta. Samanlaatuiset virheellisyysdet ovat sitten toistuneet kaikissa vaaleissa. Viime kesänä toimeenpannuissa niin huomattavina, että tässäkin eduskunnassa kahdella suurimmalla puolueella on yhteensä 10 paikkaa enemmän, kuin mitä he oikeuden ja suhteellisuuden mukaan olisivat olleet oikeutetut saamaan. Puheenaolevan suhteellisuuden loukkaus näkyy myöskin siitä, että kun maalaisliitto on saanut edustajansa valituksi keskimäärin noin 3,950 äänellä, edistyspuolueen on tarvinnut käyttää kutakin edustajaa kohti yli 6,000 ääntä.

Vaatus vaalilain korjaamisesta on myös alun pitäen myönnetty oikeaksi kaikilla tahoilla. Komitea, jonka valtioneuvosto aikanaan asetti kysymystä valmistelemaan ja johon kuului edustajia kaikista valtiollisista puolueista, kannatti yksimielisesti vaalilain korjaamista. Samaten ovat useat eri hallitukset pitäneet tätä uudistusta tarpeellisenä ja antaneet eduskunnalle kerta toisensa perästä esityksen sen toteuttamiseksi. Onpa myöskin toinen suurimmista puolueistamme jo kaksi kertaa hallitusneuvotteluja käytäessä nimenomaan sitoutunut sitä kannattamaan, mutta, kuten kokemus on osoittanut, jättänyt sitten lupauksensa täyttämättä.

Vastustuksensa tueksi ovat nämä vaalilakiuudistusta vastustavat puolueet keksineet erinäisiä perusteita, joita pikemminkin voitaisiin nimittää verukkeiksi. Aikaisemmin vastustettiin maalaisliiton taholta tätä uudistusta etupäässä sillä väitteellä, että se olisi epäedullinen syrjäisille, harvaan asutuille seuduille. Mutta nyt kun hallituksen viimeisintä esitystä laadittaessa tämäkin muistutus on otettu huomioon, on se kadottanut kaiken merkityksensä. Senjälkeen onkin maalaisliiton taholta turvaututtu yksinomaan siihen, sosialidemokraattien jo aikaisemmin keksimään väitteeseen, että puheenaoleva uudistus muka lisäisi puolueiden lukua ja vaikeuttaisi valtion asiain hoitoa. Tämäkin väite on kuitenkin kovin keinotekoinen. Bihän esim. Tanskassa, jossa vaalilaki on toteuttanut suhteellisuuden juuri samaan tapaan kuin meillä nyt on ehdotettu, puolueiden luku ole lisääntynyt.

Päinvastoin Tanskassa puolueiden luku on pienempi kuin tietääkseni missään muussa maassa koko Euroopassa. Mutta mitäpä pahaa olisi siinäkin, että verraten pienetkin harrastuspiirit ja mielipidesuunnat saisivat äänensä kuuluville. Sehän juuri on suhteellisen vaalijärjestelmän tarkoitus.

Puheenaoleva uudistus on niin oikeutettu, ettei sen toteuttamista ajan mittaan voida estää maassa, jossa kansanvallan periaate hyväksytään. Onhan aivan ristiriitaista ja oikeamielistä katsantotapaa loukkaavaa, että kansalainen, jolla on äänioikeus, pakotetaan äänestämään toista puoluetta, kuin mitä hän itse tahtoi kannattaa. Asiallisesti täten riistetään äänioikeus tuhansilta, jopa kymmeniltä tuhansilta kansalaisilta, jotka asuvat sellaisissa vaalipiireissä, joissa heidän kannattamallaan puolueella ei ole tarpeeksi paljon ääniä saadakseen varmasti edustajansa läpi.

Kun minäkin toivon, että nyt vihdoinkin tämä uudistus saataisiin aikaan, yhdyin minä kannattamaan ed. von Bornin ehdotusta, että tämä asia palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan sellaisen ehdotuksen laatimista varten kuin hän on ehdottanut.

P u h e m i e s: Koska ed. von Born ed. Tuomiojan kannattamana on ehdottanut, että asia palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan, ja koska tämän ehdotuksen hyväksyminen tietäisi asian asiallisen käsittelyn keskeyttämistä, niin kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

E d. P u h a k k a: Minä puolestani ed. von Bornin ehdotusta en sellaisenaan kannata, mutta tahdon tässä tehdä toisen ehdotuksen samassa suhteessa ja sen perusteluksi lausua seuraavaa:

Se perustuslainsäädäntö, joka meillä alkoi vuonna 1906 valtiopäiväjärjestyksen ja vaalilain uudistuksen kautta sekä saatettiin loppuun vuoden 1919 hallitusmuodon säätämällä, on kauttaaltaan tarkoittanut niin sanotun poliittisen demokratian eli valtiollisen kansanvallan voimaanssaattamista. Poliittisen demokratian ydin kohtana on taas se sääntö, että jokaisella määrään saavuttaneella valtion kansalaisella on oleva yhtäläinen oikeus vaikuttaa valtion asiain ratkaisuun. Tämän säännön toteuttamisen ensimmäisenä ehtona

on tietysti yleisen ja yhtäläisen valtiollisen äänioikeuden voimaansaattaminen. Mutta se ei yksistään riitä, vaan poliittisen demokratian päämäärän saavuttamiseksi vaaditaan lisäksi, että eri poliittisia suuntia edustavilla kansalaisryhmillä on vaikutusvaltaa valtion asioitten ratkaisuun samassa suhteessa kuin niillä on kannatusta äänivaltaisten kansalaisten keskuudessa, toisin sanoen, että valtiollisten puolueitten vaikutusvalta mukautuu niitten kannattajien lukumäärän mukaan. Että suhteellisen vaalitavan kautta päästään paljon lähemmäksi tätä poliittisen demokratian ihannetta kuin esimerkiksi enemmistövaalitavan kautta, on itsestään selvää. Suhteellinen vaalitapa on siitä syystä periaatteellisesti paremmin sopu-soinnussa demokratian vaatimusten kanssa kuin enemmistövaalijärjestelmät.

Kaikkein lähemmäksi täydellisyyttä poliittisen demokratian toteuttamisessa päästäisiin sellaisen järjestelmän kautta, että koko maa olisi yhtenä ainoana vaalipiirinä ja tietysti suhteellinen vaalitapa voimassa. Tällainen järjestelmä olisi kuitenkin hankala ja kun sitä vastaan myöskin voitaisiin huomauttaa, että se antaisi liian vähän mahdollisuuksia paikallisten etujen ja ajatussuuntien edustukselle, niin siitä voidaan hyvällä syyllä luopua.

Sitä vastoin voidaan verrattain pienillä muutoksilla meidän nykyiseen vaalijärjestelmämme saada aikaan oikeudenmukaisempi ja paremmin poliittisen demokratian vaatimuksia vastaava edustajapaikkojen jako eri puolueitten kesken. Tähän tähtääviä muutoksia on varsin usein viimekuluneitten vuosien aikana tehty ja ovat nämä ehdotukset milloin sisältäneet sen, että osa edustajapaikkoja täytettäisiin käsittämällä koko maa yhdeksi vaalipiiriksi milloin taas ne ovat sisältäneet ehdotuksia n. s. ylemmän asteen vaaliyhtymistä.

Ne eduskuntaesitykset, joihin m. m. ed. von Born on viitannut, tarkoittavat tämän jälkimmäisen suunnitelman toteuttamista. Niitä ei voida vastustaa millään oikeudenmukaisuus- eikä kohtuussyillä. Ed. von Born on ehdottanut, että asia palautettaisiin takaisin perustuslakivaliokuntaan sellaisen mietinnön laatimista varten, joka pohjautuisi hänen eduskuntaesitykseensä. Minun mielestäni tällainen asian palautta-

minen perustuslakivaliokuntaan on tarpeeton siitä syystä, että ed. von Bornin eduskuntaesitys sisältää täydellisen lakiehdotuksen edustajanvaaleista, ja tämä lakiehdotus voitaisiin ilman muuta täällä ottaa asian käsittelyn perusteeksi, ja riittäisi, kun asia menisi tavallisessa järjestyksessä suureen valiokuntaan. Ehdotan sen tähden, että eduskunta päättäisi asian jatkuvan käsittelyn pohjaksi ottaa jo täällä ed. von Bornin eduskuntaesityksen n:o 4 ja vastustan siis ed. von Bornin ehdotusta.

Puhemies: Kuten jo ennen edellistä puheenvuoroa huomautin, on keskustelu rajoitettava palautusehdotukseen ja päätös siitä ensin tehtävä.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda rdgsm. von Borns förslag.

Ed. Reinikainen: Vaikka olisikin sillä kannalla, että nykyiseen vaalilakiin olisi tehtävä asiallisia muutoksia eikä vain muodollisia, niinkuin perustuslakivaliokunta on tehnyt, niin minun käsittääkseni riittää tällä kertaa se, että hyväksytään suuren valiokunnan ehdotus, toisin sanoen, että nykyään tehty perustuslakivaliokunnan mietintö hylätään. Sitten meille jää tilaisuus tehdä myös asiallisia muutoksia, kun eduskunta uudestaan kokoontuu. Minun käsittääkseni olisi muodotonta lähettää asia perustuslakivaliokuntaan jo sentähden, että nykyinen perustuslakivaliokunta on tehnyt siitä jo päätöksen, ja toiseksi se ei johtaisi käytännölliseen tulokseen sentähden, että perustuslakivaliokunta ei ehtisi enää käsittääkseni tätä asiaa käsitellä.

Ed. Torppa: Minusta tuntuu jonkun verran oudolta ed. von Bornin täällä tekemä ehdotus siitä syystä, että sama ehdotus on ollut esitettynä perustuslakivaliokunnassa ja on perustuslakivaliokunta sen esityksen siellä käsitellyt ja hylännyt, niinkuin täällä ed. Puhakka lausunnossaan mainitsi. Näin ollen tuntuu tarpeettomalta, että sama asia lähetetään samaan valiokuntaan uudelleen käsiteltäväksi, kun se on kerran siellä ollut jo täydellisen lain muodossa esillä. Minä näin ollen tehtyä ehdotusta vastustan.

Ed. J. F. Aalto: Minä myös vastustan asian lähettämistä takaisin perustuslakivaliokuntaan siitäkin syystä, että valiokunnassa on juuri ollut asia käsiteltävänä, ja sitäpaitsi eihän asia viivy erikoisesti, eikä vaikuta asiaan millään tavalla, jos se sen verran viivästyykin, että ne, jotka ovat erikoisesti harastaneet tämän vaalilain muuttamista, tekevät esityksen asiassa seuraaville valtiopäiville, ja silloin voi käsitellä asiaa ja saada sen valmiiksi, ennenkuin sitä lakia tarvitaan. En minä näe mitään kiirettä ja olen samaa mieltä, kuin täällä on mainittu, ettei ole syytä tällä kertaa sitä palauttaa valiokuntaan.

Ed. Pennanen: Minä kyllä asiallisesti olen pääkohdissa ed. von Bornin eduskuntaesityksen kannalla. Mutta minun nähdäkseni ei olisi tässä nyt syytä herättää sitä jo aikaisemmin esillä ollutta kiistakysymystä, onko valiokunnan asetettava jonkunlaiseksi työvaliokunnaksi tekemään työtä käskettyä eduskunnan päätöksen nojalla. Ja edelleen minusta ei ole tarpeellistakaan asian palauttaminen perustuslakivaliokunnan muodosteltavaksi tässä vaiheessa. Ed. von Bornin esitys kaikissa pääkohdissa nojaa hallituksen aikaisemmille valtiopäiville antamaan esitykseen ja on sellaisenaankin siitä esityksestä muodosteltuna tietääkseni ja varmaankin asiantuntijain läpikäymä ja tarkastama ja niin ollen minun mielestäni asian jatkuva käsittely voisi käydä päinsä aivan sillä tavalla, kuin ed. Puhakka tässä on ehdottanut, ja sitten kun tämä ed. von Bornin ehdotus tulee ratkaistuksi ja kenties hylätyksi, minä yhdyn sitten kannattamaan ed. Puhakan ehdotusta.

Ed. Tuomioja: Minä myönnän, että silläkin tavalla, jota ed. Puhakka on ehdottanut, päästäisiin tulokseen. Voisihan suuri valiokunta sitten, jos haluaisi, pyytää lausuntoa perustuslakivaliokunnalta. Mutta tämä vaalilaki sillä pohjalla, jonka ed. von Bornin ehdotus sisältää, ei ole ollut vielä missään erikoisvaliokunnassa käsiteltävänä. Perustuslakivaliokuntakaan ei ole käsitellyt sitä sillä pohjalla. Ja senvuoksi minusta on eduskunnan samoin kuin suuren valiokunnan ennen aikaista ottaa asia yksityiskohtaisesti käsiteltäväkseen, ennenkuin erikoisvaliokunta on sen käsitellyt. Asianmukaista

olisi, ja sehän on myös valtiopäiväjärjestyksen tarkoitus, että erikoisvaliokunta ensin valmistelee asiat ja senvuoksi minä pidän sitä menettelytapaa, jota ed. von Born on ehdottanut, edelleen parhaana. Siinä ei tietenkään ole mitään arveluttavaa, että eduskunta palauttaa asian takaisin valiokuntaan ehdotuksen laatimiseksi sillä pohjalla, jolle eduskunnan enemmistö asettuu.

Ed. von Born: För min del har jag självfallet ingenting emot, att riksdagen godkänner det av rdgsm. Puhakka här framställda förslaget. Detta är ju en genväg, som leder till samma resultat, som jag med mitt förslag avsett. Men nog måste jag i likhet med rdgsm. Tuomioja anse, att det vore korrektare att återremittera hela ärendet till beredning i specialutskottet, ty mitt vallagsförslag såsom sådant har icke undergått prövning vare sig i dess helhet eller i alla dess detaljer i grundlagsutskottet, och borde en sådan prövning dock självfallet företagas, också ifall förslaget grundar sig på en regeringsproposition. Det är alltså icke för min egen skull jag önskar återremiss till grundlagsutskottet, utan det är för att riksdagen skall vara i tillfälle att egna motionsförslaget en noggrann, allsidig prövning, som jag framställt mitt yrkande om återremiss.

Ed. Isaksson: Ehuru jag i reservationen till grundlagsutskottets betänkande föreslagit att lagförslaget skulle förkastas, understöder jag nu rdgsm. von Borns förslag. Att socialdemokraterna nu motsätta sig detta förslag, det betyder ingenting mer eller mindre än att socialdemokraterna åter en gång vilja förhindra denna viktiga vallagsreform. Jag hoppas emellertid, att socialdemokraterna nu för en gångs skull skola gå från sin odemokratiska ståndpunkt och slå in på en sådan väg som mer överensstämmer med de demokratiska principerna.

Keskustelu ed. von Bornin ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. von Born ed. Tuomiojan y. m. kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi palauttaa asian perustuslakivaliokuntaan mietinnön ja ehdotuksen laatimiseksi edus-

kuntaesitykseen n:o 4 sisältyvän lakiehdotuksen pohjalla. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kuten äsken ilmoitin, on tästä nyt tehtävä päätös, ennenkuin asian käsittelyä jatketaan.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (134—60 — 1 — 4.)

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Torppa: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta ottaisi käsittelyn pohjaksi lepäämässä olevan puheenaolevan lakiehdotuksen.

Ed. von Born: Jag ber att få föreslå, att till grund för behandlingen måtte läggas motionen n:o 4.

Ed. Puhakka: Kannatan ed. von Bornin tekemää ehdotusta, joka sisältää samaa kuin minun äsken tekemäni ehdotus. Tahdon vielä perustella mielipidettäni tässä sillä, että perustuslakivaliokunta on mietinnössään ehdottanut, että lepäämässä oleva ehdotus laiksi edustajanvaaleista muuttamattomana hyväksyttäisiin ja että m. m. ed. von Bornin eduskuntaesitys hylättäisiin. Suuri valiokunta on tullut asiassa siihen tulokseen, että perustuslakivaliokunnan hyväksyttäväksi esittämä lepäämässä oleva lakiehdotus hylättäisiin. Näyttää siltä, että mielipiteissä tähän lepäämässä olevaan ehdotukseen nähden niin ollen olisi tapahtunut melkoinen muutos. En tiedä, onko se tapahtunut ed. von Bornin eduskuntaesityksen hyväksi. Mutta siltä kuitenkin näyttää.

Ed. P. Saarinen: Koska lepäämässä oleva lakiehdotus sisältää nyt voimassaole-

vaan lakiin katsoen siksi paljon parannuksia, kuin se sisältää, niin minä pyydän kannattaa ed. Torpan tekemää ehdotusta.

Ed. Pennanen: Samalla kun minä yhdyn kannattamaan ed. von Bornin eduskuntaesityksen ottamista jatkuvan käsittelyn pohjaksi, niin pyydän minä muutamilla sanoilla perustella tätä mielipidettäni.

Mielestäni on nykyistä vaalijärjestelmää monine erillisine vaalipiireineen pidettävä onnituneena siltä puolen, että se antaa riittävät takeet siitä, että olojen ja asiain tuntemus eri puolilta maata tulee eduskunnassa edustetuksi. Mutta kun vaalin tulos jokaisessa vaalipiirissä lopullisesti määrätään erikseen, niin johtuu siitä se vähemmän tarkka suhteellisuus, joka ei täysin vastaa valitsijain lukua koko maassa ja josta epätarkasta suhteellisuudesta nykyistä vaalilakia on jatkuvasti moitittu ja jonka epäkohdan korjaamista monet eri aloitteet ovat tarkoittaneet.

Se lepäämässä ollut lakiehdotus, jota perustuslakivaliokunnan enemmistö ehdottaa hyväksyttäväksi, sehän ei sisällä mitään korjausta suhteellisuuteen nähden. Se sisältää vain muodollisia ja muutamia muita asiallisiakin korjauksia, mutta suhteellisuuteen nähden on aivan entisellään. Sitävastoin m. m. mainitsemani ed. von Bornin, yhtä hyvin kuin ed. Tuomiojankin eduskuntaesitykset, jotka ovat rakennetut hallituksen v. 1925 antaman esityksen pohjalle, pyrkivät korjaamaan ja korjaavat myöskin suhteellisuutta, säilyttämällä kuitenkin samalla vaalipiiriäön nykyisellään. Niin ollen nämä ehdotukset, samalla kun ne sisältävät nykyisen vaalijärjestelmän myönteiset puolet eri paikkakuntien paikallisedustukseen nähden, korjaavat sen vian suhteellisuudessa, josta tässä alussa jo mainitsin. Minä en siis ole voinut alun pitäen tarkempaa suhteellisuutta tarkoittavien aloitteiden oikeutusta kieltää.

Mainituista eri eduskuntaesityksistä on mielestäni etusijalle asetettava ed. von Bornin eduskuntaesitys siitä syystä, että siinä ei ole toisessa eduskuntaesityksessä ehdotettuja n. s. vaalirenkaita, jotka eivät suhteellisuuden kanssa olekaan missään tekemisissä. Suhteellisuus ei niistä hyödy eikä häviä. Perustellessaan kielteistä kantaansa mainittuihin eduskuntaesityksiin nähden toistaa perustuslakivaliokunnan enemmistö

ne samat väitteet, jotka valiokunta esitti jo viime valtiopäivillä hallituksen vaalilakiesitystä käsitellessään. Ehdotettu järjestelmä ei muka johtaisi oikeudenmukaiseen tulokseen siitä syystä, että tiheään asutuissa vaalipiireissä osanotto vaaleihin yleensä on paljon vilkkaampi kuin harvaan asutuissa vaalipiireissä, niin lausuu valiokunta. Mistä tällainen väite johtuu, sitä minä en tiedä, mutta paikkaansa se ei vain pidä. Sillä kylläkin oli jotain merkitystä ja painavuutta niihin aikaisempiin hallituksen esityksiin nähden, joiden mukaan vain 179 edustajapaikkaa olisi täytetty vaalipiirittäin ja 20 edustajapaikkaa vaalipiirijaosta riippumatta, ikäänkuin koko maa olisi yhtenä vaalipiirinä. Mutta näiden nyt mainittujen eduskuntaesitysten mukaanhan jokaisesta vaalipiiristä täytettäisiin aivan sama määrä edustajasijoja kuin nykyisinkin, jaettuna hengille pantujen asukkaiden luvun mukaan, siis Lapin vaalipiiri poisluettuna, 199 paikkaa jaettaisiin eri vaalipiirien kesken. Ainoa muutos vaalintuloksia määrättäessä olisi näiden eduskuntaesitysten mukaan se, että joku vaaliyhtymä voisi joutua luovuttamaan jossakin vaalipiirissä nykyisen vaalilain mukaan saatavissa olevan edustajapaikkansa jollekin toiselle saman vaalipiirin vaaliyhtymälle. Tällainen luovutus eli vaihdos, miksikä sitä nimitetäänkin, ei suinkaan tarvitse tapahtua harvemmin asutuissa vaalipiireissä, vaan saattaa se yhtä hyvin sattua minkä vaalipiirin osalle tahansa, se kun tapahtuu siinä vaalipiirissä, missä luovuttavan vaaliyhtymän ja vastaanottavan vaaliyhtymän kilpailevien vertauslukujen eroitus on pienin ja, kuten sanoin, sehän saattaa sattua minkä vaalipiirin kohdalle tahansa. Edelleen on perustuslakivaliokunta esittänyt eduskuntaesityksiä vastaan, että niiden mukaan kävisi mahdolliseksi, että sangen pienetkin ajatussuunnat tulisivat eduskunnassa edustetuiksi, ja tämä olisi omiaan johtamaan entistäänkin suurempaan hajaannukseen valtiollisessa elämässä ja sen kautta vaikeuttamaan m. m. hallitusten muodostamista. Tämäkin väite menettää kaiken merkityksensä, jos, kuten perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa olemme ehdottaneet, tarkempi suhteellisuus rajoitettaisiin vain niihin vaaliyhtymiin, jotka vaalipiirittäin laskien, siis nykyisenkin vaalilain mukaan, saavat aina-

kin yhden edustajan jossakin vaalipiirissä valituksi. Siis yhtään ainoata uutta ryhmää ei tämä kosketeltu uudistus eduskuntaan niin ollen toisi. Vielä minä pyydän mainita, että tämän lain yhteydessä on usein sanottu, että nykyistä tarkempi suhteellisuus ei ole välttämätön. Saattaisi kuitenkin yhtä hyvin sanoa, että minkäänlainen suhteellisuus ei ole välttämätön, niinkuin ei olekaan. Taitavat siihen nähden tulla varsin hyvin toimeen niissäkin valtioissa, joissa on voimassa enemmistövaalijärjestelmä. Mutta sellaiseen palautumistahan ei meillä ole kukaan ehdottanutkaan, ja kun kerran vaalijärjestelmä on oleva suhteellinen, niin mielestäni on asianmukaisinta, että se sitä on niin tarkasti, ettei sitä vastaan voida oikeutettuja muistutuksia tehdä. Ja pääasiassa tämän tässä lausumani perusteella, kuten sanoin, minä yhdyn niihin, jotka suosittavat jatkuvan käsittelyn pohjaksi ed. von Bornin eduskuntaesitystä.

Ed. Isaksson: Grundlagsutskottets förslag, isynnerhet motiveringen till detta förslag, är ett ypperligt bevis för demokratins bankruttförklaring här i landet. Läser man igenom reservationerna, så ser man, att reservanterna tillhöra alla andra partier utom det socialdemokratiska partiet. Det är sålunda det socialdemokratiska partiet, som allena i sin helhet står bakom betänkandet. Utskottet säger i motiveringen bl. a.: „Vidare har utskottet påpekat, att förverkligandet av proportionalitetens enligt den av regeringen överlämnade propositionen skulle medföra att jämväl av relativt ringa meningsgrupper uppburna politiska strävanden bleve företrädda i riksdagen, och detta vore egnat att leda till ännu större splittring i det politiska livet.” Bakom detta odemokratiska uttalande står således det socialdemokratiska partiet.

Socialdemokraterna ha för varje gång frågan om ändring av vallagen varit före intensivt arbetat emot ändring av den nu gällande vallagen. Så även vid behandlingen av ifrågavarande lagförslag vid denna riksdag. Till grundlagsutskottets förslag hava de flesta partier inlagt reservation. Till och med en av agrarernas representanter nödgades reservera sig mot utskottets majoritetens reaktionära ståndpunkt. Men socialdemokraterna, som tagit på entreprenad att representera demokratin här i lan-

det, de hava utan reservation ansett, att en förbättring av vallagen är stridande mot demokratin. Man förvånar sig över denna kvasidemokratiska uppfattning. Då högerpartierna nu slutit upp kring valreformen, då de annars reaktionära partierna, svenska folkpartiet, samlings- och framstegspartierna, numera äro med om en ändring av den orättvisa vallagen, då måste man förvåna sig över att socialdemokraterna intaga en reaktionärare ståndpunkt än yttersta högern.

Under den senaste valagitationen var det karaktäristiskt för de socialdemokratiska valtalarena att på allt möjligt sätt tala för demokratin. De uttalade demokrati i alla möjliga och omöjliga tonarter, samtidigt som de påstodo, att det endast är socialdemokraterna, som i detta land representera den sanna demokratin. Nu se vi, hurdan den socialdemokratiska demokratin i grund och botten är. Så snart det kommer en sådan fråga, som verkligen är demokratisk, då är det socialdemokratin som står som det mest odemokratiska av alla partier. Det socialdemokratiska partiet har i denna fråga visat sig som vilket som helst annat borgerligt parti. Det är demokratiskt endast så länge demokratin gynnar dess intressen, liksom de reaktionära högerelementen äro det så länge demokratin gynnar deras intressen, men icke heller längre. Så snart socialdemokraterna märka, att en reform kunde inskränka på deras ställning, då äro de färdiga att till det sista motarbeta demokratin, att motarbeta sådana reformer, som skulle föra till en rättvisare ordning. Vore det icke skäl för socialdemokraterna att framdeles lämna bort talet om demokratin, då de i grund och botten stå på den borgerliga diktaturens grundval. Det är ju inte annat än diktatur, när de socialdemokratiska representanterna vägra folkviljan den plats, som den också enligt socialdemokraternas tal bör innehava.

Jag förenar mig till slut om rdgsm. von Borns förslag.

Ed. Torppa: Kun minä äsken tein ehdotuksen, että eduskunta asettaisi lepäämässä olevan lakiehdotuksen käsittelynsä pohjaksi, en minä tullut tämän yhteydessä perustelleeksi niitä syitä, mihinkä tämä ehdotukseni perustuu. Arvelin, että olisi voitu tehty ehdotus heti ratkaista. Kumminkin

on toisilta suunnilta valaistu heidän perusteitansa asiassa ja senvuoksi pidin velvollisuutenani lyhyesti tuoda esille ne näkökohdat, jotka minua ovat kiinnostaneet siinä, että meidän pitäisi jo päästä uusiin oloihin tällä alalla niinkuin monissa muissakin asioissa on jo päästy. Me olemme kymmenen vuotta jo eläneet itsenäistä valtakuntaa ja vielä rehoittaa tuo keisarillinen järjestelmä vaalilaissa, niinkuin se on tähän asti rehoittanut myöskin valtiopäiväjärjestyksessä, jonka kuitenkin olemme onnellisesti osanneet jo täällä järjestää olojamme vastaavaksi. Että voitaisiin päästä myöskin tässä uudistukseen, on ainoa mahdollinen tie se, että hyväksytään lepäämässä oleva lakiehdotus. (Ed. Vennola: Ei se ole ainoa keino.) Meillä on esim. kokemusta jo 20 vuotta, jolloin on yritetty korjata ja parantaa tätä vaalilakia, mutta ilman tulosta, eikä ole päästy pitemmälle, kuin missä nytkin ollaan. Minusta olisi pyrittävä siihen, että saataisiin edes nämä lakiin tehtyt muodolliset korjaukset ja pienet parannukset aikaan. Voitaisiin sitten, sen mukaan kuin kehitys ja olot vaativat, tehdä uudistuksia ja parannuksia, mitä siinä nähtäisiin tarvittavan, koska vaalilaki tämän kautta tulisi olemaan vain tavallisena lakina, jota voitaisiin helpomasti muuttaa kuin esim. perustuslainluontoisia lakeja. Minulla tässä suhteessa ei ole ollenkaan niitä ajatuksia, joita monet ehkä epäilevät, että minä pelkäisin suurempaa suhteellisuuden saavuttamista vaalilakiin. Sitä minä en ollenkaan pelkää, mutta toiselta puolen minä tahtoisin, että jotakin voitaisiin saada korjatuksi, mitä korjattavissa on, ja minä toivon, että tällä tavalla voitaisiin tällä kerralla päästä yksi askel eteenpäin edes muodollisessakaan suhteessa ja muutamissa tärkeissä käytännöllisissä toimenpiteissä vaaliasiaa koskeissa tehtävissä. Mehän tunnemme, niinkuin mainitsin jo, että on tehty yrityksiä yksi toisensa jälkeen saada korjauksia vaalilakiin, mutta siitä ei ole päästy yli eikä ympäri. Minusta on nyt toivotonta koettaa saada asiaa uudelleen esille siinä muodossa, että yritetään palauttaa se valtiokuntaan takaisin. Kysymyshän on ollut esillä samaan suuntaan monilla aikaisemminkin valtiopäivillä ja ilman tulosta. Se on tarkoitusperä, joka minusta on erittäin tällä hetkellä tärkeä, että saisimme edes siinä muodossa vaalilain korjatuksi, jommoisena se lepäämään jätetyssä ehdotuksessa esiintyy, sa-

malla kun valtiopäiväjärjestyskin on saatu korjatuksi. Onhan aikaa sitten tuonnempana tehdä lakiin korjauksia sen mukaan, mitä eduskunnassa siihen on mahdollisuutta. Minä olen tahtonut nämä syyt esittää perusteluiksi, joitten mukaan olen ehdotukseni tehnyt. On kyllä totta niinkuin täällä sivuhuudahduksena mainitaan, että voitaisiin kaikki korjaukset tällä kertaa tehdä, mitä esityksissä on pyydetty, ellei olisi vastakkaisia käsityksiä olemassa. Vaan siinäpä onkin suurin vaikeus, kun on yhtä monta mieltä kuin on puoluetakin. Ehkä yli senkin.

Ed. Tuomioja: Ed. Torpan lausunnon johdosta minä vain pyydän huomauttaa, että kyllä se „keisarillinen järjestelmä”, josta hän puhui, saadaan poistetuksi myöskin hyväksymällä jompikumpi näistä eduskuntaesityksistä. Molemmat eduskuntaesitykset sisältävät samat muodolliset muutokset kuin perustuslakivaliokunnan esittämä lakiehdotuskin, mutta lisäksi vielä sen asiallisen korjauksen, jota vastaan ed. Torpallakaan ei ollut epäilyksiä, eikä ainakaan pelkoa. Ja kyllähän tämä asiallinen korjauskin saadaan aikaan. Ei tarvitse muuta kuin että maalaisliitto äänestää sen puolesta. Silloin saadaan vaalilaki sekä asiallisesti että muodollisesti korjatuksi ja perustuslainsäädäntö tältäkin osalta asianmukaiseen kuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Torppa ed. P. Saarisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lepäämään jätetty lakiehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Torpan ehdotukseksi. Niin ikään on ed. von Born ed. Puhakan ynnä muiden kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin eduskuntaesitys n:o 4. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Torpan ja ed. von Bornin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Torpan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (117—78—0—4).

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Torpan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Torpan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Torpan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (114—80—0—5).

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt käsittelyn pohjaksi hyväksyä suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan hylkäävän mietinnön kokonaisuudessaan.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 33. Ensin salitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Puittinen: Kun suuri valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lepäämään jätetyn lain asevelvollisten lomista, niin katsen olevan syytä lyhyesti sanotun ehdotuksen johdosta mainita.

Tämän kysymyksen käsittelyvaiheet jo eräissä suhteissa ovat mielestäni sangen omituiset. Ne, jotka tätä lakia ovat kiihkeästi koettaneet läpiajaa, ne ovat ajaneet sitä tavalla, joka minun mielestäni ei kaikissa suhteissa ole ainakaan asialle eduksi. Täällä asian ensimmäisessä käsittelyssä edustajat Niukkanen ja Tuomivaara koettivat tulkita tämän lain tarkoitusta sangen omalaatuisella tavalla. He koettivat m. m. valiokunnan enemmistön kantaa tulkita sillä tavalla, että valiokunta olisi pitänyt tätä kohtuuttomana etuna suojeluskuntalaisille. Minun on sanottavaa tämmöisen tulkinnan johdosta, että se loukkaa mielestäni valiokunnan enemmistön mielipidettä. Se vähemmistö, mikä puolustusasiainvaliokunnassa tässä kysymyksessä jäi vähemmistöön, se vähemmistö koetti perustella vastoin enemmistön tahtoa juuri sillä tavalla, jota he ovat sitten käyttäneet, enemmistön perusteluja loukatakseen. Puolustusasiainvaliokunnan perusteluissa ei puhuta mitään kohtuuttomuudesta. Vaikka minun yksityinen mielipiteeni onkin se, että se etu, mikä kolmen kuukauden muodossa osalle asevelvollisia annetaan, on kohtuuton, minun yksityisen mielipiteeni mukaan, niin se kanta, joka saavutettiin enemmistön kautta, se on niin sanoakseni kompromissin tulos, mutta se ei suinkaan anna oikeutta ed. Niukkaselle käyttää heidän kiihkeästi läpiajamaansa sanontatapaa valiokunnan enemmistöä vastaan.

Ed. Tuomivaara tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä koetti kääntää koko huomion toisalle. Hän koetti kääntää huomion nim. siihen suuntaan, että jos hyväksyttäisiin tämä lakiesitys, niin se vaikuttaisi eräisiin vahvuuksiin edullisesti, ja hän käytti m. m. muona- ja vaatetusvahvuutta koettaen osoittaa, että tällä tavalla saataisiin syntymään jonkin verran säästöä puolustuslaitoksen menoihin nähden. Minä en aivan kokonaan pyrikään kieltämään sitä, etteikö se esimerkiksi muonitusmomentilla voisi jonkun verran vaikuttaa, mutta sangen pienessä määrässä edulliseen suuntaan.

Ed. Tuomivaara edelleen koetti tällä väitteellä uskotella, että sosialidemokraatit nyt muka äkkiä olisivat kääntyneet siltä linjalta, jolla he ovat tähän saakka olleet, nim. menojen supistamisen kannalta menojen lisäämisen kannalle. Mutta minun täytyy sanoa että vaikka tässä nyt saataisiinkin jonkun, sanon korkeintaan jonkun miljoonan markan säästö, niin se ei anna meille oikeutta menetellä näin tärkeään tekijään nähden, kuin mistä laissa on kysymys, tavalla, joka on turmiollinen. Siten ei voida sosialidemokraattista vasemmistoa syyttää menojen lisäämisestä.

Mutta eihän olekaan kysymys lain ajalla menojen pienentämisestä. Kysymys on kokonaan toisista tarkoituseristä. Ja siinä suhteessa varsin selvän kuvan antaa-kin jo tämä lepäämässä ollut lakiesitys. Minä pyydän mainita, mitenkä selvä sanamuodoltaan on tämän lakitekstin jo ensimmäinen momentti. Se kuuluu seuraavasti: „Asevelvolliselle, joka ennen vakinaiseen palvelukseen astumistaan on hänelle määrätyn aselajin palvelustehtävissä saanut valmistavaa koulutusta, myönnettäköön, mikäli olosuhteet sen sallivat, lomaa enintään 3 kuukauden ajaksi riippuen hänen kehitystasostaan sekä koulutusvaatimuksista siinä aselajissa, jossa hänet on määrätty suorittamaan asevelvollisuuttaan vakinaisessa väessä” j. n. e. Tämän kohdan sanamuoto on aivan selvä. Täytyy siis tämän lain mukaan ennen palvelukseen astumista saada koulutusta siinä aselajissa, johon asevelvollinen määrätään kutsunnassa. Mitkä Suomen kansalaiset nyt ovat tilaisuudessa saamaan tätä koulutusta? On itseltään selvää se, että sitä eivät mitkään muut voi saada nykyisissä oloissa kuin suojeluskuntalaiset. Suojeluskuntalaiset nyt siis tahdottaisiin tämän lain mukaan vapauttaa 3 kuukautta lyhyemmällä palvelusajalla kuin muut kansalaiset. Mutta mielestäni loppuhuippuna on tämän mainitsemani lain ensimmäisen momentin viimeinen kohta. Siinä sanotaan: „Lomaa myönnettäköön asevelvollisille palveluksen alusta.” Nyt kun palveluksen alusta myönnetään tuo 3 kuukauden loma, nyt nimenomaan tällä tavalla tahdotaan osa asevelvollisia vapauttaa sitä suurimmasta „santsista”, jos niin tahdotisin sitä nimittää. Juuri tuo ensimmäinen 3 kuukautta on tiukinta koulutusaikaa asevelvollisten koulutuksessa, ja nyt tah-

dotaan siis tällä tavalla tuosta kaikista pahimmasta ajasta vapauttaa suojeluskuntalaiset.

Mutta saatetaan sanoa ja väittää, kuten on väitettykin, että kaikilla asevelvollisilla on mahdollisuus saada tuo valmistava koulutus ja sen mukaan päästä osalliseksi tästä edusta, minkä laki 3:n kuukauden loman muodossa tulisi myöntämään. Mutta tämä väite on kokonaan perätön. Minä pyydän vain mainita, että mitenkähän voivat saada nykyisissä oloissa ne nuorukaiset tuon valmistavan koulutuksen jota laki edellyttää? Tuo edellytys puuttuu niiltä, jotka vakuumuksellisista syistä eivät voi ainakaan nykyoloissa mennä suojeluskuntiin ja sitä tietä hankkia tuota valmistavaa koulutusta. Mitenkähän voivat päästä osallisiksi tästä edusta ne kansalaiset, joita ei ensinkään hyväksytty suojeluskuntiin? Sillä totta kai teidän täytyy myöntää, jos vähänkin tahdotaan olla oikeudenmukaisia, että semmoisiakin kansalaisia nyt Suomessa löytyy hyvinkin paljon, joita ei missään tapauksessa hyväksytty suojeluskuntiin. Tällä tavalla tulisikin siis suurin osa, minä sanon, suurin osa, asevelvollisia asemaan, jotka eivät pääsisi tästä edusta osallisiksi. Ehkä kaikista korkeintaan siitä pääsisi osallisiksi noin 30 % asevelvollisista.

Minä olen ollut monta kertaa tilaisuudessa seuraamaan jo kasarmioijamme nykyisin ja minun täytyy sanoa, että se käsitys, mikä minulla on, niin, kun asevelvolliset joutuvat suorittamaan asevelvollisuutensa, niin kasarmeissa ei liioin kukaan sanoisi halusta olevansa suojeluskuntalainen, sillä siellä nyt on jo olemassa tuon suojeluskuntakysymyksen esiin loitsimana luokkien välinen ristiriita. Sitä ei voida kieltää. Mutta mitenkä suuri ristiriita tulee olemaan silloin, kun tällä tavalla varataan 3 kuukauden loman muodossa etu ehkä korkeintaan 30 % lle asevelvollisia ja suurin osa jätetään tästä edusta osattomiksi? Voitteko te, hyvät herrat, kieltää, etteikö tällainen tule synnyttämään oikeutettua ristiriitaa, oikeutettua suuttumustakin asevelvollisten keskuudessa? Ja minun mielestäni se tilanne, mihin tämä laki tulisi johtamaan itse armeijan keskuudessa, se tilanne ei suinkaan näytä valoisalta. Olisin odottanut, että tähän asiaan olisi jo tähänastisissa käsittelyvaiheissa porvaristonkin taholta, niiden porvaripiirien taholta, jotka

tätä lakia ovat kiihkeästi läpiajaneet, hiukan asiallisemmin koeteltu suhtautua.

Täällä kyllä olemme olleet tilaisuudessa monta kertaa kuulemaan juuri samojen porvaripiirien taholta väitteitä ja toivomuksia siitä, mitenkä Suomen kansan täytyisi olla mahdollisimman yhtenäinen ja ehyt silloin kun joudutaan ehkä jossain tilanteessa maata puolustamaan. Mutta tällainen lainsäädäntö minun mielestäni, jos mikään, on omiansa juuri horjuttamaan tuota yhtenäisyyttä, se on omiaan mitä suurimmassa määrässä rikkirepimään sitä. Minulla on ollut kyllä se käsite, että puolustuslaitoksemme semmoisena, minkälaisena se nykyään ilmenee, suurelta osalta joutuu tekemään palveluksia itse kapitalistiselle talousjärjestelmälle. Suurelta osalta sen etuvartioksi minä kylläkin sen olen käsittänyt. Mutta minä en ole jaksanut koskaan uskoa mentävän niin pitkälle kuin mihinkä pyritään tämän lainsäädännön avulla, että jo itse puolustuslaitoksesta tehdään pienen kansanosan etuja suojeleva laitos. Tätä minä en totta totisesti ole jaksanut uskoa tähän päivään saakka. Ja minä pyydän ed. Niukkaselta, joka on tämän lain isä, minä pyydän kysyä, mistä maasta te olette löytänyt tällaisen esimerkin, jossa te koetatte jo itse puolustuslaitoksen järjestää pienen kansanosan oikeuksia turvavaksi laitokseksi? Minä luulen, että tällaisen esimerkin löytäminen on sangen vaikeata.

Meillä kyllä viime vuosien aikana on eräiden lakien eteen tullut tuo kuuluisa „Lex”. Tästäkin nyt on tarkoitus tehdä joku Lex. Ja minä sanon: Nyt on tarkoitus tehdä Lex Niukkanen. Mutta ne Lex-nimityksillä varustetut lait, mitkä tähän saakka on Suomen eduskunnassa tehty, vaikkakaan ne kaikissa suhteissa eivät ole merkinneet liioin hyvää eikä pahaa, niin Lex Niukkasesta tulee sangen surullinen, jos sitä käytännössä joudutaan toteuttamaan.

No, minä en kyllä ihmettele, että maalaisliitto voipi mennä tällaisessa kysymyksessä näin pitkälle. Senhän me olemme jo täällä vuosien kuluessa tulleet huomauttamaan, että siltä taholta voi odottaa tapautuvaksi mitä tahansa. Mutta minä olisin sentään odottanut, että se piiskuinen edistysmielisten lauma, joka vielä täällä eduskunnassa pyrkii kantamaan nimeä „edistys-

mielinen eduskuntaryhmä", että siitä ryhmästä muutkin paitsi se arv. edustaja, joka puolustusasiainvaliokunnassa asettui terveille kannalle, olisivat kokonaan olleet tällä terveellä kannalla. Mutta niin ei ole valitettavasti tapahtunut. Suuressa valiokunnassa asian käsittely osoitti, että molemmat edistysmieliset olivat äänestämässä tätä Lex Niukkasta.

Minä lopuksi uskaltaisin toivoa, että se ryhmä, jonka suosiollisella avustuksella suurimmalta osalta puolustusasiainvaliokunta tuli siihen hylkäävään lopputulokseen, nimittäin ruotsalainen eduskuntaryhmä, että sillä ryhmällä, korkeimman sivistystason omaavana ryhmänä riittää tässä loppuun saakka kaukonäköisyyttä, ettei se lähde laatimaan tällaisia turmiollista lakia, kuin mistä tässä on kysymys. Minä lopuksi pyydän ehdottaa, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin puolustusasiainvaliokunnan mietintö.

Puolustusministeri Heinonen: Viime keväänä asetti hallitus komitean käsittelemään kysymystä asevelvollisten palvelusajan lyhentämisestä ja muista tähän liittyvistä kysymyksistä. Asevelvollisten lomakysymys liittyy hyvin läheisesti yhteen palvelusaika-kysymyksen kanssa. Tämän takia ei pitäisi hyväksyä mitään uutta lakia asevelvollisten lomista ennenkuin edellämainittu komitea on saanut ehdotuksensa valmiiksi.

Lyhyt viivytys asian ratkaisussa ei aiheuta myöskään käytännössä mitään vaikeuksia. Voimassaolevan asetuksen mukaan voidaan nimittäin asevelvolliselle jo nyt kuntoisuusloma myöntää enintään kahden kuukauden ajaksi. Mitkään käytännölliset syyt eivät siis nyt puhu lain kiireellisen säätämisen puolesta, vaan voidaan hyvin jäädä odottamaan edellämainitun komitean työn valmistumista ja hallituksen sen perusteella tekemää uutta esitystä. Käsitykseni mukaan voisi myös ed. Niukkanen tyytyä tähän, koska hän on itse hallituksen asettaman komitean jäsenenä ja hänellä on siis tässä komiteassa mahdollisuus tehdä sekä asevelvollisten palvelusaikaan että lomaan nähden kaikki ne ehdotukset, mitä hän pitää tarpeellisena.

Paitsi edellämainitsemaani syytä on vielä toisiakin syitä, jotka painavasti vaikuttavat esilläolevan lakiehdotuksen hy-

väksymistä vastaan. Yleisesikunnan päälliköltä saamiini tietojen mukaan tulisivat suojeluskuntalaiset etupäässä tätä lomaa nauttimaan. Tämä on luonnollistakin, koska muilla ei ole mahdollista ennen sotapalvelukseen astumista saada sellaista valmistavaa koulutusta palvelustehtävissä, jota lain mukaan loman saamiseksi vaaditaan. Alokkaat jaettaisiin siten kahteen luokkaan, joista toiset saisivat loman toisten suorittaessa kaikki raskaan alokasajan tehtävät, ollen alttiina terveydellisille y. m. vaaroille, jotka ovat ominaisia juuri alokasajalle. Pelkään että tästä laista olisi seurauksena katkeruus, jopa vihakin sotilaiden kesken. Kasarmissa muutuisivat siten poliittisten riitojen temmellyskentiksi, ilman että parhainkaan päällystö pystyisi sitä ehkäisemään. Maanpuolustuksen kannalta tämä olisi mitä arveluttavinta. Puolustustahto heikkenisi etuoikeudettomien piirissä ja sotapalvelus tuntuisi entistä raskaammalta. Tähän voidaan kenties huomauttaa, kuten ed. Puittinenkin äsken mainitsi, että sen jälkeen kuin suojeluskuntalaki tulee voimaan, on nuorukaisille ennen asevelvollisuusiän tuloaan liittymällä suojeluskuntaan tilaisuus päästä nauttimaan lain suomia oikeuksia. Näin ei kuitenkaan todellisuudessa tule käymään. Suojeluskunnat tulevat edelleen laista huolimatta todennäköisesti pitkät ajat olemaan etuoikeutettujen luokkien suljettu aseellinen järjestö. Tämän käsitykseni tueksi viittaan eräseen suojeluskuntien pää-äänenkannattajassa „Hakkapeliitassa" äskettäin olleeseen uutta suojeluskuntalakia koskevaan kirjoitukseen, jossa nimenomaan sanotaan, että suojeluskuntiin ei ole otettava uusia jäseniä minkään luotettavuusustodistusten nojalla, vaan on paikallisten esikuntien annettava päättää jäsenten ottamisesta. Kun tietää, että vielä on suuri osa suojeluskuntien esikuntia täytettynä miehillä, joiden mielestä kansalainen on valtiollisesti luotettava vain silloin, kun hän on varakas ja mielipiteiltään mahdollisimman vanhoillinen, niin voi olla varma siitä, että suojeluskunnat pysyvät puhtaina todellisista edistysmielisistäkin, saatikka sitten työväestöstä.

Maan puolustus lepää asevelvollisen armeijan hartioilla eikä suojeluskunnan hartioilla. Maan armeijan vaaliminen ja

hoitaminen niin, että sen voima ei heikkene, on jokaisen kansalaisen velvollisuus. Kaikki toimenpiteet, jotka aiheuttavat erimielisyyttä armeijan sisällä tai eri yhteiskuntaluokkien ja armeijan välillä, heikontavat maan puolustuskykyisyyttä. Ja esilläoleva lakiehdotus on siinä suhteessa mitä turmiollisin.

Tahdon vielä mainita erästä seikasta. Eduskuntapiireissä kuiskitaan, että eräät edustajat ajavat niin pontevasti tämän lain säätämistä siitä syystä, että he tämän lain varjolla voisivat estää yleisen palvelusajan lyhentämisen armeijassa. Jos tämä huhu on oikea, todistaa se, mitenkä maan eduista välittämättä kevytmielisesti voidaan toimia luokkaetujen hyväksi ja asettaa vaaralle alttiiksi suuria arvoja.

Edellä lausumani perusteella katson siis, että esilläoleva laki olisi hylättävä. Ilmoitan samalla hallituksen olevan yhtä mieltä kanssani.

Ed. Kulmala: Koska suuri valiokunta on asianomaisessa kysymyksessä tullut vastaiselle kannalle kuin sotilasasiainvaliokunta, niin lienee tarpeellista kosketella tätä kysymystä lyhyesti.

On myönnettävä, että asevelvollisuuslaki siltä kohden on puutteellinen, jossa määritellään asevelvollisten lomista. Mutta jos tämä lakiehdotus tässä muodossa kuin mitä se nyt ilmenee suuren valiokunnan mietinnössä, tulee eduskunnassa hyväksytyksi, niin ei siitä tule lakia, joka poistaa tämän puutteen, vaan päinvastoin siitä tulee laki, joka itse asiassa on suojeluskuntaan värväyslaki. Minulla on asian aikaisemmassa käsittelyssä ollut tilaisuus juuri viitata niihin seikkoihin, joista täällä herra ministeri äsken mainitsi, nimittäin että asevelvollisuuspalvelusajan lyhentämiskysymyksen yhteydessä tämä asia voidaan järjestää, sekä myöskin laajemmin kosketella, mihin tuloksiin ehdotettu laki tulisi johtamaan silloin, jos todellakin tämä suojeluskuntaan värväyslaki tulisi hyväksytyksi ja käytännössä toteutettavaksi. Olen viittanut niihin seurauksiin, mitä siitä koituisi, että nuoret, voipa sanoa, miltei lapset aseistetaan, niille annetaan suojeluskuntakiväärit ja ne ovat tilaisuudessa olemaan läsnä suojeluskuntien harjoituksissa ja siis oppimaan kaikkea sitä, mitä suojeluskunnissa nykyisin on vallalla. Tämä ei suinkaan, kuten jokainen tiedämme,

luo mitään tervettä pohjaa, eikä ole toivotavaa, vaan päinvastoin eduskunnan, jos se tahtoo huolehtia Suomen kansan tulevasta kasvatuksesta, ennen kaikkea tulee asettua tällaista lakia vastaan.

Näistä syistä minäkin yhdyin täällä tehtyyn ehdotukseen, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin puolustusasiainvaliokunnan mietintö.

Ed. Latva: Tämä lakiesitys asevelvollisille annettavista lomista on tyypillinen porvariston luokkavallan näyte. Tämän lakiesityksen avulla aikoo porvaristo lisätä suojeluskuntalaisten lukumäärää asettamalla heidät asevelvollisuuttaan suorittaessaan erikoisasemaan. Erikoisasemassa suojeluskuntalaiset saavat nykyin jo olla armeijassa. Sillä onhan tunnettu tosiasia, että tämän maan armeijassa vallitseva keppikuri kohdistuu pääasiassa sellaisiin työläis- ja talonpoikaissotilaihin, jotka eivät porvariston luokkakaartia, suojeluskuntia hyväksy. Tiedetäänhän myöskin se tosiasia, että heti armeijaan jouduttuaan työläis- ja talonpoikaissotilaat luokitellaan, ohranan lähettämien raporttien perusteella, luotettaviin ja epäluotettaviin aineksiin, s. t. s. sellaisiin, jotka hyväksyvät valkoisen valtakomennon ja sellaisiin, jotka eivät sitä hyväksy. Tämän lain hyväksyminen edellyttäisi tämän jaoittelun täydentämistä siten, että sellaiset sotilaat, jotka kuuluvat suojeluskuntiin, saavat n. s. kuntoisuuslomaa, pääsevät lyhemällä palvelusajalla, kuin suojeluskuntiin kuulumattomat. Mitä suojeluskuntalaisten sotilaskuntoisuuteen tulee niin ainakin minä olen siinä käsityksessä, että suojeluskuntiin kuuluvista henkilöistä on vielä vaikeampi tehdä sotilasta kuin sellaisesta, joka ei ole koskaan siihen järjestöön kuulunut. Onhan täällä eduskunnassakin useampaan otteeseen todettu, että suojeluskuntien kasvatustyö rajoittuu vain huliginismin lietsomiseen jäsenistönsä keskuudessa. Minä olin eduskunnan viime istunnossa suojeluskuntien lakkauttamislain yhteydessä tilaisuudessa useilla esimerkeillä tämän todistamaan.

Eräs tärkeä tarkoitus porvaristolla on tämän lain avulla kiertää myöskin asevelvollisuusajan lyhentämiskysymys. Jos tämä laki hyväksytään, niin olen varma, että silloin kuin täällä eduskunnassa tulee kysymykseen asevelvollisuuden lyhentämiskysymys, niin porvaristo rientää selittämään,

että asevelvollisuuttahan on jo lyhennetty, vaikka tämän kuntoisuusloman kautta lyhennystä saaneet ovatkin vain porvariston lempilapsia, suojeluskuntalaisia.

Ennenkuin tämän maan työtätekevä luokka tämän lain hyväksyy, täytyy sen olla sellaisen, että se kohdistuu kaikkiin sotilaisiin. Varsinkin pientalonpojat tarvitsevat kiireimpänä työaikana poikansa kotona työssänsä. Ryhdyttäköön sellaisiin toimenpiteisiin, että säädetään laki, joka tekee tämän mahdolliseksi. Tämä kävisi käytännössäkin päänsä järjestää ja se olisi samalla toimenpide, jolla ei autettaisi yksin sotilaita, vaan koko työtätekevää kansaa, joka joutuu raskasta sotilasrasitusta kantamaan.

Kuntoisuuslomia on siis kaikkein vähimminkin annettava suojeluskuntalaisille. Jos sitä heille annetaan tämän lain hyväksymisen kautta, niin se on vain osoituksena siitä, että porvaristo tunnustaa entistä suurimerkityksellisemmäksi isänmaan puolustukseksi sen huliganismin ja rappeutuneisuuden, joka suojeluskunnissa vallitsee. Kannatan tehtyä ehdotusta, että tämä lakiesitys hylätäisiin.

Ed. Niukkanen: Siihen nähden, että minulla oli tilaisuus asian lähetekeskustelussa asiantuntijoiden, m. m. yleisesikunnan lausuntoon nojautumalla kumota ne väitteet, joita tätä lakia vastaan on tehty, en tahdo siihen enää tältä kannalta laajemmin kajota. Katson kumminkin velvollisuudekseni lyhyesti vastata niihin huomautuksiin, joita muutamat edelliset puhujat tässä keskustelussa ovat asian johdosta tehneet.

Ensinnäkin ed. Puittinen puhui täällä jotain siitä, että puolustusasiainvaliokunnassa vähemmistö olisi harjoittanut jonkunlaista sopimatonta menettelyä käsiteltäessä mietinnön perusteluja. Minun tietääkseni mitään tällaista ei ole tapahtunut. Valiokunnan enemmistö on äänestyksen jälkeen hyväksynyt mietinnön perustelut sellaisina, kuin ne valiokunnan mietinnössä esiintyivät. Minä jo lähetekeskustelussa kyllä osoitin, että nämä perustelut ovat sangen merkilliset sen johdosta, että niissä tehdään toisilleen aivan vastakkaisia väitteitä.

Täällä on niin ed. Puittinen kuin myöskin herra puolustusministeri erikoisesti pitänyt pahana sitä lainsäännöstä, että asevelvollisille, jotka palvelukseen astuttuansa

teen eli tutkinnon, myönnetään lomaa palveluksen alussa ja heidät vapautetaan n. s. alokaskoulutuksesta, jotka, kuten tiedetään, on raskain aika asevelvollisuutta suoritettaessa. Minun käsittääkseni ei pitäisi olla minkäänlaista järkisyytä sille, joka jo täydellisesti osaa kaiken sen, mitä alokaskoulutuksessa vaaditaan, ryhtyä enää uudeleen samaa harjoittamaan ja vieläpä valtion huomattavilla kustannuksilla. Onhan selvää, että kun jokaisen asevelvollisen ylläpito maksaa valtiolle huomattavia summia, niin olisi kovin epätaloudellista varojen käyttöä että sellaisiakin asevelvollisia, joille se ei ollenkaan ole tarpeellista, pidettäisiin alokaskoulutusta varten palveluksessa. Kuten minä myöskin lähetekeskustelussa osoitin, niin sotilasasiantuntijat katsovat jo itse harjoituksen kannaltakin edulliseksi, että ne miehet, jotka jo omaavat tarvittavan taidon, vapautetaan alokaskoulutuksesta, koska sen kautta koulutettavien lukumäärä saadaan pienemmäksi ja käytettävissä olevat opetusvoimat voidaan siten käyttää tehokkaammin.

Toinen huomattavampi väite, jonka sanottu puhujat täällä esittivät, oli se, että suojeluskuntiin eivät voi päästä kaikki ne kansalaiset, jotka tulevat asevelvollisuuttaan suorittamaan. Tämän johdosta on huomautettava, että eduskunnan hyväksymässä laissa suojeluskuntajärjestöstä sanotaan seuraavalla tavalla: „Suojeluskunnan jäseneksi voi päästä jokainen hyvämaineinen Suomen mies, jonka uskollisuuteen isänmaata ja sen laillista yhteiskuntajärjestystä kohtaan voidaan luottaa.” Ja sikäli kuin minä tiedän, tällä tavalla on asia myöskin käytännössä, ainakin maaseudulla. Minä tiedän, että viime vuosina on myöskin huomattava määrä tällaisia isänmaallisesti ajattelevia työläisiä alkanut siirtyä suojeluskuntajärjestöön, ja toivon, että jos eduskunta hyväksyy tämän lain, tämä työväestön suojeluskuntaan liittyminen huomattavasti entisestään lisääntyy ja minä käsitänkin, että tämä se onkin juuri yksi niitä seikkoja, joka vasemmistoa näkyy tässä asiassa niin tavattomasti hermostuttavan. Mistään epäoikeudenmukaisuudesta tässä tietenkään ei voida puhua, koska jokainen, joka suorittaa säädetyn tutkinnon, pääsee samalla tavalla tästä edusta osalliseksi, kuten olin täällä tilaisuudessa jo aikaisemmin osoittamaan. Koska näin on ja koska asia tietysti voidaan järjestää siten, että tutkinto ja har-

kinta siitä, kuka pääsee tällaisista kuntoisuuslomista osalliseksi, voidaan saada täysin puolueettomaksi, silloin on minun nähdäkseni myöskin selvää, että tämän järjestelyn ei tarvitse aiheuttaa minkäänlaista katkeruutta asevelvollisten keskuudessa.

Herra puolustusministeri vastusti tätä lakia m. m. sillä perusteella, että on asetettu komitea harkitsemaan kysymystä asevelvollisten palvelusajan yleisestä lyhentämisestä. Tämän komitean työ ei kumminkaan voi millään lailla tulla vaikuttamaan siihen kysymykseen, joka tässä on esillä.

Ed. Puittinen täällä myöskin teki alkikirjoittaneelle kysymyksen, että tiedänpö minä, että onko missään muualla tämän tapaista palvelusjärjestelmää olemassa. Minun tietääkseni sitä on sovellettu aikaisemmin useissa maissa ja edelleen sovelletaan m. m. Tanskassa, osittain kai myöskin Ruotsissa ja viime vuosina myöskin meillä. Ja luultavaa on, että mitä enempi valtiot ryhtyvät kiinnittämään huomiota siihen seikkaan, että puolustuslaitoksen hyväksi myönnettyt varat saataisiin käytetyksi mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla, sitä enempi tätä järjestelmää tullaan käyttämään ottamaan, koska, kuten täällä on useasti huomautettu, se varmastikin tulee huomattavassa määrin pienentämään armeijan rauhanaikaisia ylläpitokustannuksia.

Kun herra puolustusministeri täällä katsoi asian niin tärkeäksi, että hän nimenomaan ilmoitti asiassa hallituksen kannan, toisin sanoen vakuutti, että koko hallitus on sillä kannalla, että tämä laki olisi hylättävä, tämä puolustusministerin ilmoitus lienee käsiteltävä siten, että herra puolustusministeri on tällä kertaa hallituksen kannalla. Minä olisin toivonut, että herra puolustusministeri tässä asiassa, joka — minäkin myönnän sen — on osa suojeluskunta-asiaa, olisi voinut ottaa asian asiallisemmalta kannalta, kuin miltä hän nyt samoin kuin hallitus näyttää sen ottavan. Ei tässä ole ollenkaan niitä peikkoja peljättävissä, kuin hallitus näyttää olettavan.

Ed. Latvalle, kun hän täällä vakuutti, että suojeluskuntalaisista ei muka voida tekemälläkään saada kunnollista sotilasta kasarmeissa, minä pyytäisin huomauttaa, että ed. Latva kai tarkoitti sitä, että suojeluskuntalaisista ei voida millään keinolla niin sanoakseni „soluttaa”, jota sen puolueen taholta ja luultavasti myöskin ed. Latvan taholta on yritetty muihin asevel-

vollisiin nähden myöskin viime aikoina. Minun nähdäkseni vasemmisto, kun voidaan edellyttää, että liittyminen suojeluskuntajärjestöön tulee muodostumaan myöskin työväestön keskuudessa yhä yleisemmäksi, aivan tarpeettomasti katselee tätä siltä kannalta, kuin se on ruvennut katselemaan. Lisäksi se ei ota ollenkaan huomioon, että myöskin työväestön keskuudessa on niiden joukossa, jotka eivät kuulu suojeluskuntalaisiin yhtä hyvin kuin porvarien joukossa niitä asevelvollisia, jotka tulevat näistä kuntoisuuslomista osallisiksi. Minä tiedän, että monet asevelvolliset, jotka työväen urheilujärjestöjen toimeenpanemissa kilpailuissa ovat kunnostautuneet, ovat saaneet nauttia näitä kuntoisuuslomia aina lähes kahteen kuukauteen saakka. Lisäksi minä luottaisiin siihen, että nykyinen hallitus, erikoisesti nykyinen herra puolustusministeri, voisi nämä tutkintolautakunnat, joiden lausunnon perusteella lomia tultaisiin myöntämään, järjestää sellaisiksi, että olisi olemassa täydelliset takeet siitä, että lakia todellakin sovellettaisiin puolueettomasti.

Ed. Tuomivaara: Käyttäessäni puheenvuoron nyt esillä olevan asian ensimmäisessä käsittelyssä, olin tilaisuudessa koskettamaan niitä asiallisia syitä, jotka mielestäni vaativat esillä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä, kuten myöskin suuri valiokunta on tehnyt. Kun täällä jo aikaisemmin ovat eräät vastustajatkin tämän lakiehdotuksen hyväksymistä puoltavina seikkoina esittäneet ensiksi sen, että täten päästäisiin sotilaiden valmiudessa epäilemättä parempiin tuloksiin ja toiseksi siihen, että suojeluskuntajärjestön jäsenmäärä nousisi mahdollisimman korkeaksi, jolloin puolustusmahdollisuutemme olisi sitä tehokkaampi, kolmanneksi että täällä lailla voitaisiin poistaa se kohtuuttomuus, että vapaaehtoisesti maan puolustukseen harjautuneen täytyy palvella 3 kuukautta kauemmin kuin muiden asevelvollisten, niin minusta tuntuu varsin ihmeelliseltä, että sitenkin vastustetaan tämän lakiehdotuksen hyväksymistä niillä mielestäni kokonaan väärästä katsantokannasta lähtevillä ja erinäisistä historiallisista ja tunnesyistä johtuvilla perusteilla, että suojeluskuntajärjestö ei olisi maanpuolustusjoukko vaan aseellinen luokkajärjestö. Mutta siitä huolimatta, että tämä näkökanta myönnetään vääräksi, on se otettu hylkäämisen perusteeksi. Sillä, sanotaan tältä harhamieliseltä kannalta katsot-

tuna, olisi kuntoisuuslomien antamisesta suojeluskuntalaisille seurauksena se, että se kiihottaa jo laukeamaan päin olevaa ennakkoluuloa ja siten estäisi puolustuslaitoksemme kansanomaiseksi tulemistä. Tähän minä huomautan, että näitä lomia tulisivat tämän lakiehdotuksen perusteella saamaan muutkin, vaikka aina tarraudutaan kiinni vain suojeluskuntalaisten kuntoisuuslomiin. Kun kuntoisuuslomia, kuten tilasto osoittaa, tähänkin mennessä on myönnetty samoilla perusteilla josta tässä laissa on kysymys, eikä väärää ennakkoluuloa ole syntynyt, vaan on se jo laukeamaan päin, kuten eräät lakia vastustavat edustajat ovat sanoneet, en ymmärrä, miksi juuri nyt esillä olevan lakiehdotuksen hyväksyminen aiheuttaisi tällaisen kiihtymisen, jota ei lain hyväksyminen suojeluskuntajärjestön vakiinnuttamisesta ole tehnyt. Näin ollen ei tämä pelko mielestäni ole riittävän asiallinen, vaan ennemmin oletettu perustuen vastustajien omaksumaan väärään lähtökohtaan. Sitävastoin on minusta paljon tärkeämpi ja varteenotettava se kohtuuttomuus, jopa epäoikeudenmukaisuus, jolla, jos tämä lakiehdotus nyt hylättäisiin, kohdeltaisiin vapaaehtoista maanpuolustusharrastusta suorittamalla 3 kuukauden lisäpalvelusta niillä, jotka isänmaallisesta mielestä vapaaehtoisesti tahtovat kehittyä pysyviksi vapauden puolustajiksi. Meillä ei ole varaa eikä oikeuttakaan uhrata isänmaallisen nuorison voimakasta puolustusharrastusta ja puolustustahtoa ennemmin harhamielen ja väärän katsantokannan palvomiseen kuin kansan puolustuskuntoisuuden tehostamiseen. Sillä ei käsittääkseni asevelvollisuutta suoriteta vaan senvuoksi, että miestä pidettäisiin vissi määrätty aika kasarmissa ja palveluksessa, vaan siksi, että jokainen kehittyisi mahdollisimman hyväksi sotilaaksi. Ei myöskään pidä paikkaansa se, että kuntoisuuslomien myöntäminen antaisi erikoisen aiheen kiihoitukseen, sillä pisin loma, jonka suojeluskuntalainen läpäistyään tiukan tutkinnon voisi saada, on 3 kuukautta eli 90 vuorokautta. Näin pitkistä lomasta eivät kaikki suojeluskuntalaiset tulisi osallisiksi, vaan rajoittuu se usein lyhyempään, tutkijalautakunnan ehdottamaan määrään. Siinäkin tapauksessa, että suojeluskuntalainen saisi kolmen kuukauden loman, joutuu hän palvelemaan kolme kuukautta lisää, joten hänen palvelusaikansa tuskin lyhenee siitä, minkä muut joutuvat suorittamaan. Vali-

tettavasti ne, jotka tahtovat jäytää kansamme ja varsinkin sen armeijan isänmaallista henkeä ja hävittää sen puolustustahtoa, käyttävät tehokkaimpia kiihoitusaiheita ja keinoja soluttaessaan myrkyllistä aasialaista oppiaan asevelvollisuuttaan suorittavaan nuorisoonkin. Siitähän meidän rajantakaisen asioilla juoksentelevat kommunistimme näyttävät pitävän liiankin hyvää huolta keinoista välittämättä. Eivät kai he ole niitä miehiä, joilla on oikeus syyttää lokaa suojeluskuntajärjestön silmille.

En myöskään usko, että jos onnettomuus meitä kohtaisi ja meidän olisi taisteltava maahan tunkeutuvaa vihollista vastaan, tämä kansa olisi niin huonontunut, että se silloin unohtaisi velvollisuutensa ja koko olemassaolonsa siinä määrässä, että lippujen alle kutsutut ryhtyisivät riitelemään siitä, kuinka monta päivää enemmän tai vähemmän kukin on aikanaan armeijassa palvellut. Silloin olisi muuta ja paljon tärkeämpää tekemistä Suomen kansalla ja sen sotaan lähtevillä sotilaila.

Minä toivon myöskin, että tämä kansa kasvaa yhä enemmän yhteen ja sen eri ryhmät oppivat suhtautumaan ennakkoluulottomasti niihin kysymyksiin ja toimenpiteisiin, joilla pyritään turvaamaan kansamme itsenäisyyttä ja vapautta. Mutta kun vakaumukseni on, että tähän keskinäiseen ymmärtämykseen päästään vain tosiasioitten pohjalla ja niissä kiinteästi pysymällä, en voi tässäkään esilläolevassa kysymyksessä, sitä ratkaistessani, hyväksyä lähtökohdaksi mitään väärää, ennakkoluuloihin tai tunnesyihin perustuvaa näkökohtaa, vaan ainoastaan voin hyväksyä ne syyt, jotka ovat todellisia ja niin kestäviä, että niiden varaan voidaan rakentaa nyt ja vastaisuudessa. Ja kun ne syyt, jotka puoltavat esilläolevan lakiehdotuksen hyväksymistä, ovat käsitykseni mukaan juuri sellaisia, niin toivon, että eduskunta, johon koko maan valtavan suojeluskuntaväen katse nyt kohdistuu, tunnustaa vapaaehtoisen puolustusväkensä pyrkimykset ja työn ainakin yhtä arvokkaaksi kuin pakollisen, lain velvoittaman maanpuolustusvelvollisuuden, hyväksymällä suuren valokunnan asiasta antaman lakiehdotusta puoltavan esityksen.

Mutta ennenkuin lähden tältä paikalta pyydän vielä herra puolustusministerin puheeseen ja varsinkin eräisiin sen kohtiin vastata muutamalla sanalla.

Puolustusasiainvaliokunnan puheenjohtaja ed. Niukkanen onkin jo vastannut useimpiin niihin seikkoihin, joita herra puolustusministeri täällä esitti, m. m. hänen ensimmäiseen tekemäänsä huomautukseen. Minulla on vain lisättävä se, että minusta näyttää ja minusta tuntui, että tämä ensimmäinen syy viivyttää tämän asian hyväksymistä. Se oli enemmän haettu kuin todellinen, aivan samalla lailla kuin näimme, silloin kun käsiteltiin lakia suojeluskuntajärjestön vakiinnuttamisesta.

Toisena painavana seikkana huomautti herra puolustusministeri, että hän yleisesikunnan päälliköltä saamiensa tietojen mukaan tuli siihen käsitykseen, että suojeluskuntalaiset pääasiassa tulisivat saamaan lomaa. Minä olen jo edellisessä, täällä juuri antamassani lausunnossa kosketellut tätä seikkaa huomauttaen, että jos ne tulevat saamaan lomaa, niin se on oikeuden ja kohtuuden mukaista. (Vasemmalta: Vai niin!) Ja niinkuin jo mainitsin, ei se herra puolustusministerin huomautus, että tästä syntyisi katkeruutta tai vihaa, ole perustettu oikealle pohjalle. (Vasemmalta: Kyllä on, aivan varmaan!) Sillä, jolla on harrastusta, jolla on taitoa, hän aina tässä maailmassa sivuuttaa sellaisen, jolla on vähemmän harrastusta ja vähemmän taitoa, sitä ei voida estää millään.

Sitten herra puolustusministeri sanoi m. m., että Suomen itsenäisyys lepää armeijan eikä suojeluskunnan varassa. Tuohon minä tahdon huomauttaa, että minä en hyväksy herra puolustusministerin sanontaa, koska se ei perustu tosiseikkoihin. Suomen itsenäisyys lepää Suomen armeijan ja Suomen suojeluskuntajärjestön varassa, se on tosiasia, siitä ei päästä mihinkään (Vasemmalta: Suojeluskunnat horjuttavat sitä!).

Lopuksi minä ymmärrän hyvin herra puolustusministerin vastenmielisyyden tällaisen lain hyväksymistä vastaan, sillä minä käsittän, että hän lähtee tässä samalta pohjalta kuin hän lähti silloin, kun hän vastusti lakia suojeluskuntajärjestöstä. Minulle se ei ole ihmeellistä hänen omalta kannaltaan katsottuna, mutta se, mitä minä ihmettelen, on se, että hän puolustusministerin edesvastuullisessa asemassa voi tehdä sellaisen väitteen, josta täällä jo juuri huomautin.

Ed. Puittiselle minulla ei ole mitään sanomista, koska se ei hyödytä mitään ja me emme ed. Puittisen kanssa tässä asiassa valitettavasti koskaan pääse yksimielisyyteen.

Ed. A m p u j a: Minä olen arv. edellisen puhujan nähnyt täällä eduskunnassa joskus esiintyvän suojeluskuntavormussa ja käsittän hänen äskeisen puheensa tyypilliseksi suojeluskuntapäällikön puheeksi. Hän ei tahdonutkaan salata tässä asiassa tarkoitustansa, että kautta koko maan suojeluskunta odottaa jännityksellä, annetaanko heidän siihen kuuluvalle nuorisolle näitä etuoikeuksia. Mutta minä olen myöskin nähnyt sotilaspuvussa esiintyvän sen porvarillisen edustajan, joka on tässä asiassa toisella kannalla, ja ellen erehdy, on hän kapteeni arvoltaan, nimittäin ed. Rydman. Minusta hän edustaa ammattisivistystä sotilaallisella alalla enemmän kunnioittavassa määrässä, kun ed. Niukkanen, Tuomivaara ja muut saman asian harrastajat. Hän nimittäin on käsittänyt sen tosiseikan, että jos tällainen laki hyväksytään, armeijassa, kasarmeissa ei parhainkaan päällystö voi pitää kuria miehistön keskuudessa. Suojeluskuntalaiset nyt jo ovat useimmissa joukko-osastoissa siinä asemassa, että he salaavat todellisen asian, siihen kuuluvaisuutensa. Mutta jos he tulisivat palvelukseen kolme kuukautta myöhemmin, heidän olisi mahdotonta sitä tosiseikkaa salata, ja joka tuntee 20 vuoden ikäistä miehistä nuorisoa, tietää niitä olevan satoja samojen seinien sisällä, tietää, että siellä saadaan melko hyvin järjestyksi yhteistoiminta määrättyssä tarkoituksessa. Niille suojeluskuntalaisille, jotka myöhemmin tulisivat, olisi ilmeisesti järjestettävä eri huoneet joukko-osastoissa, että he ehjin päin siellä säilyisivät. Siihen tämä johtaa. Se on siis ennen kaikkea yhtenäisen armeijan vaatimuksen kannalta kun sitä ainakin vastustaa sellainen edustaja kuin Rydman ja epäilemättä ruotsalaisen puolueen kenraalisihtööri Colliander. Meidän kannaltamme on vastustus tietysti paitsi tästä syystä monesta muustakin syystä. Minä en katso olevan tässä tilaisuudessa kumminkaan tarpeellista näitä meidän syitä lähteä perustelemaan, koska minä uskon, että äänestyksen tulos porvariston kannalta ei meidän syitä esittämällä parane. Mutta teidän pitäisi antaa arvoa näiden omista piireissänne edustavain — sanoisinko sotilasasiaintuntijain lausunnoille.

Ed. A a l t o - S e t ä l ä: Kuten ed. Niukkanen jo puheenvuorossaan mainitsi, johtuu vasemmiston ilmeinen vastenmielisyyt-

esilläolevaa lakia kohtaan yksinomaan siitä syystä, että siellä pelätään suojeluskunta-laisten tämän lain turvissa tai tämän lain johdosta voimistuvan, niiden lukumäärän kasvavan ja harrastuksen suojeluskuntaa kohtaan nousevan. Tämän tahdon osoittaa. Sekä puolustusministeri että ed. Puittinen väittivät, että tästä lomasta pääsisivät osallisiksi ainoastaan suojeluskuntalaiset tai ne, jotka ovat olleet suojeluskunnassa ennen asevelvollisuuteen joutumistaan. Minä tiedän kuitenkin, että nykyään on Suomessa kenttätykistörykmentti n:o 3:ssa kolme asevelvollista, jotka eivät ole olleet päiväakkään suojeluskunnassa tai missään muussakaan aseellisessa järjestössä, ja kuitenkin he palvelukseen astuessaan saivat lomaa — oliko se 2 kuukautta — sen perusteella, että he olivat ennen palvelukseen menoa hankkineet itselleen sellaiset tiedot, mitä tykistörykmentin alokkaalta vaaditaan. Ja miten he olivat nämä tiedot saaneet? Erään veli oli ollut samassa rykmentissä palveluksessa ja sieltä päästyään hän antoi näille kurssin ja he suoriutuivat loistavasti. Ja kun näin tapahtuu tällaisessa erikoisessa joukko-osastossa, tykistörykmentissä, niin miksi ei paljon suuremmalla syyllä jalkaväessä? Sehän on paljon yksinkertaisempaa ja välineet ovat paljon yksinkertaisemmat. Sitten, kuten ed. Tuomivaara täällä jo mainitsi, moittii puolustusministeri tätä lakia senvuoksi, että hän katsoi lain hyväksymisen nykyhetkellä ennenaikaiseksi senvuoksi, että on paraillaan komitean harkittavana palvelusajan lyhentäminen. Tämä on tekosyy, tahdon sanoa sen suoraan. Sillä silloin, kun palvelusajan lyhentäminen tulee eduskunnassa harkittavaksi, voidaan samassa yhteydessä määrätä myös näistä lomista. Ei mikään sitä estä eikä ole yksinkertaisempaa. Sitten ed. Puittinen ja puolustusministeri sanoivat ja painostivat kovasti sitä, että asevelvollisissa herättää katkeruutta se, että suojeluskuntalaiset saavat lomaa. Mistä tämä katkeruus johtuu, siitähkö että nämä saavat jonkun lahjan tai jotakin muuta? Minä sanon, että ne, jotka näkevät tässä jotain mahdollisuutta katkeruuden herättämiseen, lähtevät kokonaan väärältä pohjalta. He lähtevät nimittäin siitä, että suojeluskuntiin kuluminen on rikos. Jos he eivät sitä näkisi, niin eivät he suinkaan näkisi mitään epäoikeudenmukaisuutta siinä, että joku henkilö, joka jo on hankkinut itselleen osan siitä tiedosta ja taidosta, mitä sotailotok-

sessä Suomen nuorukaiselle annetaan, että hän sillä perusteella vapautuu määrätystä palvelusajan kohdasta, juuri tästä alokas-koulutuksesta. Jos tätä vastaan huomautetaan, niin minä en voi sille mitään. Muuten minusta tuntuu lievimminkin sanoen vastenmieliseltä, se uhitteleva esiintyminen, millä puolustusministeri esiintyi tässä asiassa, jossa minä ainakin toivon eduskunnan enemmistön olevan toisella kannalla kuin herra puolustusministeri ja kuin hän ilmoitti hallituksen olevan.

Ed. Kulmala: Täällä ovat ed. Niukkanen ja ed. Tuomivaara useammissa lausunnoissa koettaneet kiertää sitä tosiasiaa, että ne lomat, jotka lain mukaan tultaisiin myöntämään, pääasiassa ja oleellisesti tulevat kohdistumaan suojeluskuntalaisiin. Niinpä ed. Niukkanen mainitsi, että Työväen Urheiluliiton alaisissa osastoissa voidaan antaa sellaista harjoitusta jonka perusteella voidaan lomaa myöntää. On kuitenkin tunnettua, että tämän mukaan voidaan myöntää lomaa n. s. kuntoisuudesta. Mutta tässä laissahan pääsisältö asetetaan siihen, mitä mainitaan 1 §:ssä, että loman ehtona asevelvollisen on armeijaan astuessaan suoritettava tutkinto niissä aselajeissa, joissa hän joutuu palvelemaan. On näin ollen kieltämättä jokaiselle selvä, että Työväen Urheiluliiton alaisissa osastoissa ei anneta mitään koulutusta eri aselajeissa. Tosi-asiaksi jää, että tämä laki on tarkoitettu kohtuuttomaksi eduksi suojeluskuntalaisille ja kuten edellisessä puheenvuorossani mainitsin juuri tarkoituksella värvätä suojeluskuntaan lisää voimia.

Ed. Rydman: Viitaten tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä esittämäni lausuntoon pyydän kannattaa ed. Puittisen tekemää ehdotusta siitä, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 5. Tässä suhteessa tahdon vielä painostaa sitä, että tämä kysymys on pääasiassa psykologista laatua. Kaikki ne todistelut, joita lain käytännöllisestä puolesta on sen puolesta esitetty, ovat sentakia aivan voimattomia. Tässä asiassa täytyisi jaksaa riistäytyä irti yksipuolisesti katsomasta sitä etua, jota tämä laki tuottaisi suojeluskuntalaisille ja nähdä mitä vaaroja puolustuksemme sisältyy siihen, että sotaväkemme yhteishenki pannaan vaaranalaiseksi. Hylkäämällä lakiehdotuksen emme sen sijaan pane

mitään vaaranalaiseksi ja mielestäni puolustuslaitoksemme on liian arka ja liian kallis, jotta tällaisella kokeilulla uskaltaisimme saattaa sitä pienimmällekään heikkoudelle alttiiksi.

Ed. Niukkanen: Minun käsittääkseni ne porvarilliset edustajat, jotka näkevät tässä sellaisia peikkoja kuin m. m. edellinen puhuja, ovat tarpeettoman arkoja. Ei tässä ole kysymys yksistään suojeluskuntalaisten lomista, vaan kysymys on myös muista kuntoisuuslomista, joita myös jo tähän saakka on myönnetty. Tämän lain päävaikutushan olisi siinä, että nuorukaisissa, ennen palvelukseen menoansa ja palvelustaan suorittaessaan, heräisi parempaa harrastusta heidän sotilaalliseksi itsensä kehittämiseksi kuin tähän asti, ja minusta on ihmeellistä, että joku, joka on puolustuslaitoksen ja yleensä maanpuolustuksen ystävä, voi ryhtyä tällaista vastustamaan sillä syyllä, että siitä hyötyisi myös joku suojeluskuntalainen. Minä huomautan, että minun käsittääkseni eduskunnalla, ainakaan sen porvarillisella aineksella, ei ole oikeutta käsitellä suojeluskuntalaista kuin jotain rikollista. (Ed. Hakkila: Demagogiaa!)

Ed. Rydman: Minä en ole lausunut, että laki on hylättävä sen tähden, että se on eduksi suojeluskuntalaisille, vaan sen takia, että sillä on muita vaikutuksia, jotka ovat puolustuslaitoksen kokonaisuudelle vahingollisia.

Ed. Enne: Ed. Niukkanen mainitsi puolustaessaan kantaansa, miten esim. Työväen Urheiluliiton urheilijat ovat tulleet ja tulevat osallisiksi kuntoisuuslomista. Minä pyydän vain huomauttaa, että tämä ei pidä paikkaansa perusteluna, kuten osoittaa se, että on saatu taistella sotaväen päällystön kanssa saadakseen heille edes kilpailulomia päivän tai kaksi. Näistäkin he ovat saaneet tapella sotaväen päällystön kanssa. Niin ollen eivät siis ed. Niukkasen tiedot pidä paikkaansa.

Ed. Puittinen: Ed. Niukkanen y. m. tämän lain kannattajat ovat edelleen tahtoneet väittää, että tästä edusta pääsisivät osallisiksi muutkin kuin suojeluskuntalaiset. Mutta enempää ed. Niukkanen kuin muutkaan eivät ole täällä selvittäneet, millä tavalla lain ensimmäisen kohdan mukaan tu-

lisi tämä etu saaduksi. Sanamuoto on selvä, kun siinä sanotaan: „jotka ennen vakinaiseen palvelukseen astumista ovat hänelle määrätyn aselajin tehtävissä saaneet valmistavaa koulutusta”. Mitenkä muulla tavalla ja kutka muut ovat tilaisuudessa saamaan tällaista koulutusta kuin suojeluskuntalaiset. Se on siis aivan kokonaan väärää perustelua, jota täällä yritetään harjoittaa. Mutta edelleen ed. Niukkanen on täällä koettanut varsinkin ensimmäisessä puheenvuorossaan edelleenkin uskotella, että tässä säästettäisiin taloudellisia arvoja. Minä ensimmäisessä puheenvuorossani mainitsin, että saattaa niin kai olla, tulee pari kolme-neljäsatauhatta säästöä. Mutta taloudellisia arvoja voidaan säästää muutenkin. Minä pyydän vain huomauttaa ja se on ed. Niukkaselle varsinkin hyvin tunnettua, mitenkä suuri alipäällystön puute on Suomen armeijassa. Jos nyt nämä suojeluskuntalaiset katsotaan jo niin kouluutuneiksi, niin silloinhan näitä voidaan tuon 3 kuukauden aikana käyttää tässä alokaskoulutuksessa mukana opettajina ja tällä tavalla säästetään myöskin taloudellisia arvoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Kulmalan y. m. kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin puolustusasiainvaliokunnan mietintö. Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Tehdyn ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että koska puolustusasiainvaliokunnan mietintö on hylkäävä ja sen hyväksyminen käsittelyn pohjaksi asiallisesti merkitsisi lakiehdotuksen hylkäämistä, sen tähden ja koska vakiintuneen käytännön mukaan, mikä käytäntö mielestäni on valtiopäiväjärjestyksen mukainen, koko lakiehdotuksen hylkäämistä koskevasta ehdotuksesta on päätettävä vasta kolmannessa käsittelyssä, en katso voivani tässä yhteydessä asettaa äänestyksen alaiseksi ed. Puittisen ehdotusta, vaan voidaan tämä ehdotus tehdä ja saada äänestettäväksi kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) ja 7) asiat.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

8) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10;

9) Ehdotuksen laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11;

10) Suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamista

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5;

11) Ehdotuksen laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; ja

12) Ehdotuksen laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Puhemies: Koska äsken jätetyt hallituksen esitykset on jaettu edustajille, niin voitaneen nekin panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

Määrärahan myöntämistä Berlinissä olevaan Suomen lähetystötaloon kohdistetun uudelleenarviointivaatimuksen suorittamiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 48;

Valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteita koskevan lain säätämistä

koskeva hallituksen esitys n:o 49;

Määrärahan myöntämistä valtion patruunatehtaan koneiston täydentämiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 50;

Alusrekisterilain muuttamista

tarkoittava hallituksen esitys n:o 51;

Ehdotuksen laiksi naisten yötyöstä teollisuudessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 52;

Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön

sisältävä hallituksen esitys n:o 53;

Lyijyvalkoisen käyttämistä maalaustöissä koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 54;

Ehdotuksen laiksi lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käytön kieltämisestä eräissä maalaustöissä

sisältävä hallituksen esitys n:o 55;

Lisämäärärahan myöntämistä Lahdessa pidetyn yleisen kotieläinnäyttelyn kustannusten peittämiseen

koskeva hallituksen esitys n:o 56;

Maa-alueen hankkimista valtionrautateiden keskuskonepajaa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 57;

Edustajanpalkkiota vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

koskeva hallituksen esitys n:o 58; ja

Uuden valtiolainan ottamista erinäisten valtiolainain kuolelusta varten

koskeva hallituksen esitys n:o 59.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5,28 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Ed. Ingmanin välikysymys, joka koskee työttömyysmäärärahan käyttämistä erääseen tietyöhön Pyhäjärvellä U. 1.

Puhemies: Ulkopuolella, päiväjärjestyksen annetaan nyt vastaus ed. Ingmanin välikysymykseen, joka koskee työttömyysmäärärahan käyttämistä erääseen tietyöhön Pyhäjärvellä Uudellamaalla. Sittenkuin välikysymykseen on vastaus annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka löytyy valtiopäivä-

järjestyksen 32 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Välikysymykseen vastaa

Kulkulaitosministeri Wuolijoki, lausuen: Kunnioitettava herra puhemies! Edustaja Ingman, johon sitten eräät muut edustajat ovat yhtyneet, on 4 päivänä marraskuuta laatimassaan välikysymyksessä esittänyt asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

„Mistä syystä hallitus on työttömyysmäärärahoilla Pyhäjärvellä U. 1. järjestänyt ja antaa edelleen jatkaa tietyötä, jossa työntekijöinä on pääasiallisesti Högforsin tehtaan työtaistelussa olevaa työväkeä?”

Esitettyyn välikysymykseen saan kunnioittaen vastata seuraavaa:

Pidän aluksi tarpeellisena mainita, mitä periaatteita olen kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päällikkönä ollessani noudattanut työttömyyden lieventämiseksi osoitettujen määrärahojen käyttöön nähdessä. Kun on ollut kysymyksessä varojen myöntäminen tähän tarkoitukseen, olen kuskakin tapauksessa kiinnittänyt huomiota kahteen seikkaan:

1) että on esitetty luotettava selvitys siitä, että paikkakunnalla, jonne hätäaputöiden järjestämistä anotaan, on olemassa huomattavaa työttömyyttä, sekä

2) että avustus on tarpeellinen ja että suunniteltu työ on yleishyödyllinen.

Näiden periaatteiden mukaisesti on työttömyysavustusvaroja osoitettu miltei yksinomaan semmoisiin valtion omiin töihin, jotka muutenkin lähiaikoina olisivat joutuneet teetettäväksi, eikä paikallista laatua olevien töiden avustamiseen, kuten aikaisemmin tavallisesti on menetelty, jolloin aina on enemmän tai vähemmän epävarmaa, tulevatko myönnetty varat todella käytetyiksi työttömyyden lieventämiseksi.

Välikysymyksessä kosketellusta yksityistapauksesta on minulla jo ollut tilaisuus antaa eduskunnalle selostus 7 päivänä viime lokakuuta esittämässäni lausunnossa. Kun välikysymyksen tekijä kuitenkin jälleen haluaa saada saman tapauksen käsitelyn alaiseksi eduskunnassa, voin vain lyhykäisestään uudelleen esittää asian vaiheet.

Kysymyksessä oleva Pyhäjärven U. l. maantietä oli ensi kerran kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön käsiteltävänä 2 päivänä kesäkuuta 1927, jolloin ministeriö tie- ja vesirakennushallituksen ehdotuksesta oikeutti sanotun hallituksen jonkin lähivuoden menoarvioon ottamaan mainitun maantienparantamistyön suorittamista varten 331,000 markan suuruisen määrärahan. Työ katsottiin siis jo silloin senlaatuiseksi, että se oli valtion varoilla suoritettava.

Sen jälkeen kävi Pyhäjärven kunnan valtuuston lähetystö elokuun 25 päivänä ministeriössä selostamassa kunnassa vallitsevaa työttömyyttä ja jättäen kunnan puolesta anomuksen kysymyksessä olevan tietyön teettämisestä hätäaputyönä työttömyyden lieventämiseksi. Lähetystö esitti otteen kunnanvaltuuston pöytäkirjasta, jonka mukaan valtuusto yksimielisesti oli päättänyt kääntyä valtioneuvoston puoleen anomuksella, että valtioneuvosto käytettävissään olevasta työttömyysmäärärahasta myöntäisi varoja kiireellisten hätäaputöiden järjestämiseksi paikkakunnalle, suositellen sopivana hätäaputyönä nimenomaan nyt kyseessä olevaa maantienparantamistyötä ja sitoutuen puolestaan 60,000 markalla ottamaan osaa työn kustannuksiin. Lähetystön esittämät muutkin selvitykset olivat riittävät. Vaikka ministeriö jo aikaisemmin oli ollut tietoinen tämän työn tarpeellisuudesta pyydettiin kunnan anomuksesta tie- ja vesirakennushallituksen lausunto, koska tällä kertaa oli anottu työn teettämistä hätäaputyönä. Tie- ja vesirakennushallitus puoli piiri-insinöörin lausunnon mukaisesti anomukseen suostumista. Kun sosialiministeri vielä oli toimittanut ministeriölle saamansa selvityksen siitä, että paikkakunnalla oli runsaasti työttömyyttä ja että myöhemmin syksyllä voitiin vielä odottaa sen lisääntyvän, harkitsi ministeriö työttömyyden Pyhäjärvellä olevan niin vaikean, että sen torjumiseen oli ryhdyttävä sitäkin suuremmalla syyllä, kun Pyhäjärven kunnan taloudellinen asema on niin heikko, ettei se ilman valtion avustusta olisi voinut huolehtia työttömistään. Valtioneuvoston rahasiainvaliokunnan hyväksyttyä ministeriön ehdotuksen, myönsi ministeriö anottut varat 330,000 markkaa. Näillä varoilla on työ sittemmin 11 päivänä lokakuuta pantu alulle.

Kuten edellä selostetusta näkyy, on asia ministeriössä käsitelty tavallisessa järjes-

tyksessä työttömyysavustuskysymyksenä. Työttömyyden syitä ei niin muodoin ole ryhdytty tutkimaan eikä se koskaan aikaisemminkaan ole ollut tapana.

Välikysymyksen tekijä haluaa lisäksi tietää, mistä syystä hallitus antaa edelleen jatkaa tätä tietyötä.

Sen jälkeen kun ministeriö oli tehnyt päätöksensä varojen myöntämisestä puheena olevaa työtä varten, ei ministeriöllä ole ollut aihetta enempää kajota tähän asiaan. Työn teettäminen on automaattisesti siirtynyt tie- ja vesirakennushallituksen asiaksi, joka työn suorittamisessa on saanut menettellä oman harkintansa ja tavallisen käytännön mukaan. Tie- ja vesirakennushallituksesta saadun tiedon mukaan on mainittu hallitus työttömien työhön ottamisessa menetyt aivan samalla tavalla kuin muissakin hätäaputoissa on ollut tapana. Se on pyytänyt ja saanut aisanomaiselta viranomaiselta, tässä tapauksessa Pyhäjärven kunnan työnvälitysimistolta, luettelon työttömistä ja on sen perusteella ottanut työntekijöitä töihin. Sen saamassa luettelossa oli 301 nimeä, mikä sekin osoittaa Pyhäjärven kunnassa olevan runsaasti työttömyyttä. Tämän jälkeen on työ pantu alulle, ja on sen avulla voitu antaa työtä runsaslukuisille työttömille. Niinpä oli tämän kuun 5 päivänä tietyössä 74 jalkamiestä ja 29 hevosmiestä.

Kun hallitus myöntäessään varoja Pyhäjärven kunnassa olevan tien parantamiseen velvollisuutensa mukaisesti on pyrkinyt lieventämään paikkakunnalla vallitsevaa työttömyyttä yleishyödyllisen työn kautta, ilman että kysymys suhtautumisesta metalliteollisuuden alalla parillaan käytävään työtaisteluun on ollut harkinnan alaisena, edellyttäen, että eduskunta päättää siirtyä päiväjärjestykseen.

Rdgsm. Ingman, med vilken nödigt antal andra riksdagsmän förenat sig, har i interpellation av den 4 november framställt till vederbörande regeringsledamots besvarande följande fråga:

„Av vilken orsak har regeringen med medel ur arbetslöshetsanslaget i Pyhäjärvi Nyl. l. anordnat och tillåtit fortsättandet av ett vägarbete, där de arbetande huvudsakligen äro i arbetsstrid befintliga arbetare vid Högfors' bruk?“

På den framställda interpellationen får jag vördsamt svara följande:

Jag anser till en början nödigt att nämna, vilka grundsatser jag som chef för ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena följt beträffande användningen av de för arbetslöshetens lindrande beviljade anslagen. Då fråga varit om beviljande av medel för detta ändamål, har jag i varje särskilt fall fäst avseende vid följande tvenne omständigheter:

1) att tillförlitlig utredning förebragts därom, att å den ort, därifrån anhållan om anordnande av nödhjälpsarbeten framställts, en betydande arbetslöshet är rådande, samt

2) att understödet är behövt och att det planerade arbetet är allmännyttigt.

I enlighet med dessa principer ha arbetslöshetsunderstödsmedel anvisats nästan enbart för sådana statens egna arbeten, som jämväl annars skulle inom en nära framtid ha kommit att utföras, och icke för understödande av arbeten av lokal natur, såsom tidigare vanligen förfarits, i vilka fall det alltid är mer eller mindre ovisst, huruvida de beviljade medlen verkligen komma att användas till arbetslöshetens lindrande.

Angående det i interpellationen berörda enskilda fallet har jag redan haft tillfälle att för riksdagen redogöra i det yttrande jag den 7 oktober i saken avgav. Då likvisst interpellanten önskar bringa samma fall under förnyad behandling i riksdagen, kam jag blott ånyo i korthet få framställa sakens utveckling.

Det ifrågavarande landsvägsarbetet i Pyhäjärvi, Nyl. l. förevar för första gången till behandling i ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena den 2 juni 1927, då ministeriet på förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen berättigade sagda styrelse att i utgiftsstaten för något följande år för utförande av sagda landsvägsförbättringsarbete upptaga ett anslag stort 331,000 mark. Arbetet ansågs alltså redan vid den tiden vara av det slag att det borde utföras med statsmedel.

Sedermera avlade en deputation från kommunalfullmäktige i Pyhäjärvi den 25 augusti ett besök å ministeriet, därvid klargörande den inom kommunen rådande arbetslösheten och inlämnade å kommunens vägnar anhållan om utförande av ifrågavarande vägarbete som nödhjälpsarbete för lindrande av arbetslösheten. Deputationen företedde ett utdrag ur kommunalfullmäktiges protokoll, enligt vilket fullmäktige enhälligt beslutat vän-

da sig till statsrådet med anhållan, att statsrådet måtte ur disponibla arbetslöshetsanslagsmedel bevilja medel för skyndsamt anordnande av nödhjälpsarbeten å orten, varvid som ett lämpligt nödhjälpsarbete just förordades nu ifrågavarande landsvägsförbättringsarbete, och förbundo sig fullmäktige att för sin del med 60,000 mark taga del i kostnaderna för arbetet. Jämväl övriga av deputationen presterade utredningar voro tillfylles. Ehuru ministeriet redan tidigare haft kännedom om detta arbetes behövighet, infordrades angående kommunens anhållan utlåtande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, emedan denna gång anhållan gjorts om arbetets utförande som nödhjälpsarbete. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gav, i enlighet med distriktsingenjörens yttrande, sitt förord åt ansökan. Sedan ännu socialministern tillställt ministeriet erhållen utredning därom, att en betydande arbetslöshet rådde å orten och att densamma senare på hösten kunde antagas yttermera tillväxa, prövade ministeriet arbetslösheten i Pyhäjärvi vara av så svår beskaffenhet, att åtgärder för dess avhjälpande borde vidtagas, och detta med så mycket större skäl, som Pyhäjärvi kommuns ekonomiska ställning är så svag, att kommunen icke skulle utan statens bistånd ha kunnat draga försorg om sina arbetslösa. Efter det statsrådets finansutskott godkänt ministeriets förslag, beviljade ministeriet de begärda medlen 330,000 mark. Med dessa medel har arbetet sedermera den 11 oktober påbörjats.

Såsom av det sagda framgår, har ärendet i ministeriet handlagts i vanlig ordning såsom en arbetslöshetsunderstödsfråga. Ministeriet har alltså icke skridit till att undersöka arbetslöshetens orsaker, sådant har ej heller någonsin tidigare varit sed.

Interpellanterna önska vidare erfara, av vilka orsaker regeringen tillåter detta vägarbetes fortsättande.

Efter det ministeriet fattade sitt beslut om beviljande av medel för ifrågavarande arbete har ministeriet saknat anledning att återkomma till detta ärende. Utförandet av arbetet har automatiskt övergått till att ankomma på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som därvid fått förfara efter egen prövning och gängse praxis. Enligt meddelande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har densamma vid antagande av arbetslösa i arbetet förfarit alldeles på samma sätt, som överbud vid nödhjälpsarbeten varit sed.

Sagda styrelse har av vederbörande myndighet, i detta fall Pyhäjärvi kommuns arbetsförmedlingsbyrå, begärt och erhållit förteckning över de arbetslösa och på grund av densamma antagit arbetslösa i arbete. Den erhållna förteckningen upptog 301 namn, en omständighet som också den ådagalägger, att i Pyhäjärvi kommun förefinnes en mycket betydande arbetslöshet. Arbetet har härefter påbörjats, och har genom detsamma kunnat ges arbete åt talrika arbetslösa. Sålunda voro den 5 dennes 74 fot- och 29 hästkarlar anställda vid vägarbete.

Då regeringen vid beviljande av medel för förbättrandet av en i Pyhäjärvi kommun befintlig väg strävat att, såsom dess skyldighet bjuder, lindra den å orten rådande arbetslösheten förmedels ett allmännyttigt arbete, utan att frågan om förhållandet till den inom metallindustrin för närvarande pågående arbetsstriden varit under prövning, motser jag, att riksdagen besluter enkel övergång till dagordningen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Pääministeri T a n n e r: Herra puhemies! — Se asia, jota välikysymyksessä kosketellaan, ei ole eduskunnan jäsenille uusi. Välikysymyksen tekijän ed. Ingmanin aloitteesta on se jo pariinkin kertaan ennättänyt olla eduskunnan istunnoissa käsiteltävänä ja kulkulaitosministerillä on myöskin ollut tilaisuus verrattain yksityiskohtaisesti tehdä selvää sen vaiheista samoin kuin ministeriön katsantokannasta. Niiden selville saamiseksi ei siis olisi enää välikysymystä tarvittu. Sen esittäminen tuntuu sen vuoksi välikysymysoikeuden väärinkäyttämiseltä, minkä vuoksi hallituksella olisi ollut riittävästi aihetta vetäytyä siihen vastaamasta.

Välikysymyksen teolla on nähtävästi kuitenkin tavoiteltu kokonaan toisia päämääriä kuin asiatietojen saamista hallituksen jäseniltä. Sen tekijän ilmeisenä tarkoituksena on virittää poliittinen keskustelu hallituksen asemasta ja tällamoista keskustelua ei hallituksella ole mitään aihetta estää syntymästä. Päinvastoin on hallitus alusta alkaen pannut suuren arvon sille seikalle, ettei ole olemassa mitään epäselvyyttä siitä, nauttiiko hallitus eduskunnan luottamusta. Siinä mielessä hallitus m. m. heti ensi päivänään esittäytyi ohjeltmineen eduskunnassa.

Herra kulkulaitosministerin äsken antamaan vastaukseen ei minulla ole mitään

asiallista lisättävänä. Haluan vain saattaa eduskunnan tietoon, että hallitus kokonaisuudessaan on hänen toimenpiteittensä takana.

Asian laatuun nähden ei kysymystä hallituksen mielestä olisi syytä lähettää valio-kuntaan, koska siihen ei ole mitään asiaan vaikuttavia lisäselvityksiä saatavana. Hallitus sen vuoksi odottaa, että eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Keskustelu:

Ed. I n g m a n: Minä pyydän, herra puhemies, aluksi sanoa kiitokseni herra kulkulaitosministerille hänen antamastaan vastauksesta ja erittäinkin siitä asiallisuudesta, joka siinä ilmeni. Minä valitan, että minulla niistä seikoista, joita herra kulkulaitosministeri kosketteli, on melko toinen käsitys kuin hänellä. Sen sijaan minun täytyy valittaa herra pääministerin lausuntoa, joka ei käynyt samaan rauhalliseen tyyliin kuin herra kulkulaitosministerin, vaan jossa hän käy tulkitsemaan, mitkä minun tarkoitukseni tässä ovat, joka ei ole parlamentaarisesti oikein tehty.

Minä pyydän aluksi kosketella tämän asian kulkua. Asia on lähtöisin Pyhäjärven kunnan köyhäinhuoltolautakunnasta. Minä alleviivaan tämän siitä syystä, että siitä keskustelusta, mikä meillä viimein oli herra kulkulaitosministerin kanssa, saattoi saada sen käsityksen — minä en sano, että se oli välttämätöntä, mutta saattoi saada sen käsityksen — että hän ei tahtonut myöntyä kysymykseeni, eikö aloite ollut Pyhäjärven köyhäinhuoltolautakunnan. Mutta kulkulaitosministerin vastaus riippui nähtävästi siitä, että minä tarkoitin silloin köyhäinhuoltolautakunnan kirjelmää kunnanvaltuustolle ja herra kulkulaitosministeri taasen tarkoitti köyhäinhuoltolautakunnan selvitystä sosiaaliministerille, siitä se riippui. Mutta niinkuin sanottu, aloite on köyhäinhuoltolautakunnan, joka kääntyi kunnanvaltuuston puoleen, koskapa sille jo heinäkuun aikana, siis paraana työaikana, oli saapunut yli 100 m henkilön allekirjoittama anomuskirjelmä, jossa pyydettiin köyhäinhuoltolautakuntaa ryhtymään toimenpiteisiin töiden järjestämiseksi työttöminä oleville tai antamaan suoranaista avustusta työttömyyden kautta hädänalaiseen asemaan joutuneille. Kunnanvaltuusto sitten käsitteli tätä köyhäinhuoltolautakunnan aloitetta ja teki sen

anomuksen tierakentamisesta, josta tässä on ollut aikaisemmin jo puhe.

Herra kulkulaitosministeri on pannut painoa siihen, että kunnanvaltuuston päätös oli yksimielinen. Ylipäänsähän kun on kysymys rahojen saannista valtiolta, ei ole suurtakaan erimielisyyttä, mutta minulle on kuitenkin eräs valtuuston jäsen ilmoittanut, että kun asia käsiteltiin valtuustossa, niin hän mielipiteenään lausui, että anomus on vailla minkäänlaista merkitystä, sillä hallitus, niin sosialistinen kuin se onkin, ei missään tapauksessa voi siihen suostua, ja hän lisäsi, että jos hallitus sen tekee, niin syntyy aika meteli. Äänestystä asiasta ei ollut, koskapa Pyhäjärven kunnanvaltuustossa on 3 porvaria ja 14 sosialistia ja kommunistia, niin että äänestyksen pyytämistä ei suurtakaan apua ole. Näin kulkulaitosministeriön tulleesta aloitteesta pyydettiin tie- ja vesirakennusten ylihallituksen lausuntoa, joka on päivätty 2 p:nä syyskuuta. Siinä ilmoittaa ylihallitus sen, minkä valtioneuvosto ennenkin tiesi, että tiettyä oli tarpeellinen ja hyvä. Minä sanoin, että sen tiesi valtioneuvosto jo ennenkin, koska valtioneuvosto jo aikaisemmin oli antanut luvan tie- ja vesirakennusten ylihallitukselle ottaa jonkun tulevan vuoden menoarvion määräraha tätä varten. Mutta se, mikä tässä on huomioonotettava on, että tie- ja vesirakennusten ylihallituksen lausunnosta käy ilmi, että oli tarkoitus työssä käyttää ainakin osittain ammattitaidottomia henkilöitä, ja että sentähden kustannusarvio oli laskettava n. 50,000 mk. suuremmaksi, kuin miksi se oli alkuaan laskettu. Keitä nämä ammattitaidottomat olivat? Se näkyy selvästi piirinsinööri Appelgrenin lausunnosta tie- ja vesirakennusten ylihallitukselle, johon tämä ylihallituksen lausunto nojaa. Siinä nimittäin sanotaan, että „kun nyt olisi tarkoitus käyttää työssä m. m. tehdasväkeä, joka ei ole tällaisiin töihin harjaantunut”, niin oli tarpeen kustannusarviota korottaa 15 à 20 %. Se oli siis selvästi sanottu, että tarkoitus oli valmistaa työtä m. m. tehdastyöväelle. Kun nyt hallitus tiesi, toivottavasti tiesi, mikä tehdas Pyhäjärvellä sijaitsee ja missä tilassa siellä työnkäynti oli, niin olisi näiden selvien lausuntojen pitänyt olla omansa kehoittamaan hallitusta ottamaan asiasta vähän tarkemmin selkoa. Selväähän nimittäin oli, että oli kysymyksessä hätäaputyö erityisesti juuri näitä Högforsin tehtaalaisia varten. Ja että siinä ei laskettu,

että „jokunen” tulisi, vaan suurempi määrä, näkyi siitä, että kustannusarvio oli koroitettava 15 à 20 %:lla. Nyt ilmoitti kulkulaitosministeri minulle 7 p:nä viime kuuta hankkineensa muutakin selvittelyä, ja mikäli kuulin, herra kulkulaitosministeri nytkin viittasi siihen. Hän lausui, että kulkulaitosministeri ei usko aina näitä puheita suuresta työttömyydestä, vaan hän ottaa tarkemman selon niistä. Ja niin hän teki tässäkin. Asia lähetettiin sosialiministeriöön ja sosialiministeriön kautta saatiin tarkempi ja luotettava selvitys työttömyydestä Pyhäjärvellä.

Mutta tämä ei minun tietääkseni pidä paikkaansa, sillä asia ei ole ollut missään vaiheessa sosialiministeriössä. Sitä ei ole kukaan virkamies siellä käsitellyt, eikä asia ole sosialiministeriön diaariossa myöskään. Minä en ymmärrä muuta kuin että on ollut jotakin privaattihommaa herra kulkulaitosministerin ja herra sosialiministerin välillä, mutta ministeriöt eivät ole tässä asian vaiheessa olleet sen käsittelyyn osallisia. Tämä on minusta perin arveluttavaa asian käsittelyä, sillä pitää muistaa, että jos ministeriö myöntää rahoja vastoin lakia, niin asianomainen virkamies on siitä vastuussa ja voi joutua maksamaan sen. Niin että virkamiesten osanotto tässä varsinkin, kun ne vielä ovat kouliintuneita ja tuntevat asiat, on tietysti erittäin tärkeä. (Ed. Itkonen: Se oli oljenkorsi se!) Nyt on joka tapauksessa asiakirjoissa eräs diaarioon viemätön selonteko työttömyydestä Pyhäjärvellä. Ja siihen liittyy luettelo työttömistä, jonka minä lyhyiden vuoksi tahdon kutsua luetteloksi n:o 1. Minä jo, kun asia oli 7 päivänä täällä puheena, mainitsin tehneeni joitakin otteita tästä luettelosta ja saaneeni sen käsityksen näistä otteista, jotka käsittivät 20—30 nimeä, että se oli luettelo Högforsin sulkulaisista. Nyt minä olen antanut verrata koko tämän luettelon Högforsin työläisten luetteloon ja merkitä punaisella ne, jotka ovat Högforsin työläisiä. Se on tämän näköinen. Täällä on yksi nimi, joka ei ole Högforsin työläisiä. 196 ovat sulkulaisia ja yksi on, joka ei ole sulkulainen siitä syystä, että hän oli eronnut Högforsin työstä, ennenkuin sulku tuli. Tämä on se luotettava selvitys työttömyydestä, mikä hallituksella oli, kun se päätöksensä teki. (Ed. J. F. Leino: Ei tämä todistus kelpaa vielä mihinkään!) Tämän selvityksen on antanut Pyhäjärven köyhäinhuoltolautakunta, se sama

lautakunta, jonka aloitteesta asia on joutunut vireille. Jotta herra kulkulaitosministeri saisi varman ja luotettavan tiedon siitä, että köyhäinhoitolautakunnan puheet työttömyydestä olivat pätevät, niin käännettiin — arvatenkin herra sosialiministeri kääntyi — saman köyhäinhoitolautakunnan puoleen ja kysyttiin, että onko siinä perää, mitä te olette väittäneet? Ja he sanoivat, että juu, kyllä tässä on perää, ja lähettivät tämän listan, jossa on 196 sulkulaista ja yksi tavallinen suomalainen mies. Sitten köyhäinhoitolautakunta myöskin ilmoitti, että syksymmällä on todennäköisesti odotettava lisää työttömyyttä myöskin syrjäkylissä. Ja todisteeksi siitä, että siellä todella myöskin oli muuta työttömyyttä, sain minä sitten erään luettelon, johon kohta palaan, nimittäin herra kulkulaitosministeriltä itseltään täällä eduskunnan edessä.

Minä nyt vain ennenkuin käyn eteenpäin, huomautan, että asia käsiteltiin, niinkuin herra kulkulaitosministeri sanoo, tavallisena työttömyyskysymyksenä, aloitteen perusteella, jonka oli lähettänyt kunnanvaltuusto saatuaan köyhäinhoitolautakunnan aloitteen, ja sitten selvittelyn perusteella, jonka köyhäinhoitolautakunta oli itse antanut. Ja tämä katsottiin riittäväksi huolimatta siitä, että tie- ja vesirakennusten ylihallitus että insinööri Appelberg oli huomauttanut, että oli tarkoitus käyttää m. m. tehdastyöväkeä.

Herra kulkulaitosministeri täällä vastauksessaan nyt esitti puolustukseen, että ministeriö on käsitellyt tätä tavallisena työttömyyskysymyksenä. Mutta siinäpä vika juuri onkin. Ministeriön olisi pitänyt, kun olot ovat tällaiset, ja kun lausunnot ovat tällaiset, aavistaa, että tässä ei ole tavallinen työttömyyskysymys, vaan hyvinkin toisenlainen. (Eduskunnasta: Olisi pitänyt käyttää Ingmania apuna!) Minä en voi olla vielä alleviivaamatta myöskin sitä, että asia käsiteltiin näin ministerien kesken, mitä selvityksen hankkimiseen tulee, joka ei ole mielestäni oikein. Mutta, näinkuin sanottu, ministeriö nyt myönsi, senjälkeen kuin asia oli ollut raha-asiainvalidikunnassa, määrärahan 330,000 markkaa.

Nyt sekaantui tähän sopusointuiseen kvartettiin, jonka muodostivat kulkulaitosministeri, sosialiministeri, Pyhäjärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja ja köyhäinhoitolautakunnan puheenjohtaja, pa-ha soraääni, kun minä otin asian puheeksi.

Vastatessaan minulle 7 päivänä loka-kuuta herra kulkulaitosministeri pani painoa seuraaviin seikkoihin. Ensiksikin, hän alleviivasi niinkuin nytkin, että tietyö oli tarpeellinen, jota minä en ole koskaan epäillyt. Jos tahdotaan teettää kaikki ne tietyöt hätäaputyönä, jotka tässä Suomenmaassa vielä ovat tarpeelliset ja hyödylliset, niin kyllä siinä riittää kaikille sulkulaisille, ei vain Högforsin, työtä. Minä olen nimenomaan herra kulkulaitosministerille sanonut, että minä en epäile, että herra kulkulaitosministeri olisi heittänyt rahat kaivoon (Vasemmalta: Oliko Valtari työttömänä?), vaan työ oli hyvä. Minusta on vähän tarpeetonta, että herra kulkulaitosministeri sen todisteeksi, että työ oli hyvä, jota minä en ole epäillyt, erikoisesti alleviivasi, että piiri-insinööri K. F. Appelberg sekä tie- ja vesirakennusten ylihallituksen lausunnon allekirjoittajat Emil Skogström ja Olli Martikainen, eivät olleet „socialidemokraattisissa rullissa”, niinkuin herra kulkulaitosministeri minulle ilmoitti. Mitä se tähän kuuluu? Enhän minä ollut lausunut myöskään mitään epäilyksiä sen johdosta, että Pyhäjärven kunnanvaltuusto, kolmea jäsentä lukuunottamatta, kuuluu socialidemokraattiseen tai kommunistiseen puolueeseen — minä en tiedä eroa niiden välillä tässä tapauksessa. Enkä minä ollut myöskään pannut painoa siihen, että köyhäinhoitolautakunnan puheenjohtaja, arvatenkin jokseenkin koko lautakuntineen, kuuluu samaan puolueeseen. Mitä herra kulkulaitosministeri pistelee minua sillä, että nämä piiri-insinööri ja tie- ja vesirakennusten ylihallituksen herrat eivät ole socialidemokraattien rullissa! Sehän on asian viemistä harhaan, se on sen viemistä agitaation alalle, jolle minä en ollut asiaa vienyt.

Toiseksi herra kulkulaitosministeri pani painoa siihen, kun hän 7 päivänä vastasi minulle, että työttömyyttä oli Pyhäjärvellä. Minä nyt olen jo osoittanut, että se työttömyys, jonka hallitus tunsi, silloin kun asia ratkaistiin, oli Högforsin tehtaalaisten työttömyyttä. Mutta, niinkuin sanoin, köyhäinhoitolautakunta oli ennustanut, että syksymmällä tulisi muutaakin työttömyyttä, vaikka se ei ollut esittänyt siitä minkäänlaisia todisteita. Mutta todisteena siitä, että näin oli käynyt, ojentasi herra kulkulaitosministeri minulle

eduskunnan edessä dramaattisella eleellä luettelon, jossa oli 92 nimeä, ja lausui olevansa ihmeissään, jos siitä löydän yhdenkään sulkulaisen. Tämä luettelo, lyhyiden vuoksi luettelo n:o 2, ansaitsee sekin sitä tarkastelua, johon herra kulkulaitosministeri minua välillisesti, melkein päälittömästi kehoitti ryhtymään. Ja minä olen ryhtynyt siihen.

Ensinnäkin minä jo silloin, kun sain luettelon, saatoin ilmoittaa herra kulkulaitosministerille, että se oli tuotu hänelle sen jälkeen kuin hallitus oli asian ratkaissut, nähtävästi vasta edellisenä päivänä. Se näkyy Suomen Sosialidemokratian kirjoituksesta, joka luettiin täällä — kulkulaitosministerin onnettomuudeksi — juuri siihen aikaan kuin me tässä riitelimme keskenämme asiasta. Niin, ne valppaat reportterit ovat yleensä kiitettäviä, mutta välistä niistä on kiusaakin. No niin, siitä Suomen Sosialidemokratista näkyy, että Pyhäjärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja Laine ja eräs valtuuston jäsen Mäkelin, olivat käyneet ministeri Wuolijoen puheilla tässä hätäaputyöasiassa, ja heillä oli nähtävästi luettelo n:o 2 tervetulleena tuliaisena ministerille mukanaan, ministerille, jonka asema oli käynyt hiukan heikoksi luettelon n:o 1 varassa. Luettelon n:o 2 ministeri nyt ojensi minulle. Minä olen nyt, kun olen tutkinut tätä asiaa, ensinnäkin saanut selville, että tämä luettelo n:o 2 on syntynyt, kun kulkulaitosministeriöstä oli soitettu kunnan toimistoon Pyhäjärvelle — joka minusta ei ole mikään moitittava asia, hyvä on, että asioita hoidetaan! Mutta vähän pahempi on se, että luettelon sitten oli laatinut kunnanvaltuutettujen puheenjohtaja, saman päivän iltapäivänä. Puheenjohtaja on eräs sulunalainen työmies, ja hän sen sitten toi seuraavana päivänä valtuutetun Mäkelinin kansse herra kulkulaitosministerille. Eivät köyhäinhoitolautakunta enempää kuin muuta kunnan viranomaiset tässä asian vaiheessa olleet sitä käsitelleet.

No niin, minkälainen on tämä luettelo n:o 2, joka oli tehty ja tuotu kipeään tarpeeseen, koska minä olin jo käynyt silloin asiaa liikuttelemaan? Ministeri Wuolijoki on sanonut siitä Suomen Sosialidemokratille 28 päivänä viime kuuta että sen toivat ministeriöön Pyhäjärven kunnan vi-

ranomaiset, eikä sen todenperäisyyttä ole ollut syytä silloin enempää kuin nytkään epäillä, niin että vaikka herra kulkulaitosministeri oli vähän ehkä joutunut epäilykseen sen ensimmäisen listan suhteen, niin tämä toki oli hyvä ja, niinkuin sanottu, herra kulkulaitosministeri sanoi olevansa ihmeissään, jos minä löydän siitä yhdenkään sulkulaisen. Tässä se on nyt tämä lista n:o 2, ja se on sanottava, että siellä ei ole yhtään Högforsin metallisulkulaista, että niin pitkälle herra kulkulaitosministeri on oikeassa. (Vasemmalta: Se on aika paljon!) Mutta siinä on kyllä 27 nimeä, joista osa on Högforsin tehtaan rakennusosaston työläisiä, joihin sulkku oli vaikuttanut, että heidän työnsä loppui, ja osaksi on työväkeä eräältä tehtaan rakennustyömaalta, joka on annettu urakoitsijalle. Tämä urakoitsija oli nimittäin ottanut kaksi sulkulaista tähän rakennustyöhön ja sittemmin erottanut ne ja silloin oli tämä työmaa julistettu lakon alaiseksi. Siinä on siis 27 sulkulaista ja lakkoilaista, mutta ei metallityöntekijöitä. Muuten siinä on työmiehiä, pienviljelijöitä, 4 on merkitty trokariksi j. n. e. Mutta mikä tässä on merkillisintä, on se, että koko tästä 92:n luettelosta oli vain 7 sitten, silloin kuin työntekijöitä tarkastettiin, joutunut työhön ja 85 näistä oli silloin muualla maailmalla.

Kolmanneksi kulkulaitosministeri vastatessaan minulle pani painoa siihen, minkä hän lausui pöytäkirjassa harventamillaan sanoilla: „Ja lopuksi minä pyydän ilmoittaa, että töitä ei vielä ole pantu käyntiin.” Minun oli silloin ja on vieläkin vaikea ymmärtää, missä tarkoituksessa tämä lausunto annettiin semmoisella painolla. Mutta minä huomasin sitten, että sitä käsiteltiin sanomalehdistössä, varsinkin hallituksen sanomalehdistössä, mutta myöskin muualla, jonkunlaiseksi ratkaisevaksi todisteeksi siitä, että minä olin juossut turhilla asioilla. (Vasemmalta: Niinkuin olikin!) Åbo Underrättelserin pääkaupungin toimitus kertoi tämän ja lausui sitten „Pang”, että siinä se oli sitten lopussa se Ingmanin yritys. Mutta tämä ilmoitus, jota käsiteltiin näin, se tulee hyvin omituiseen valoon, kun vertaa sitä siihen kulkulaitosministerin ilmoitukseen, minkä hän edellisenä päivänä Suomen Sosialidemokratian mukaan

oli antanut pyhäjärveläisille Laineelle ja Mäkelinille. Samana päivänä, jolloin herra kulkulaitosministeri tämän minulle lausui, niin kertoi Suomen Sosialidemokraatti, että nämä ministeri Wuolijoen luona käyneet A. Laine ja T. Mäkekin olivat kertoneet lehdelle, että työtä ei siihen mennessä oltu saatu käyntiin, mutta että ministeri Wuolijoki oli heille edellisenä päivänä ilmoittanut ryhtyvänsä toimenpiteisiin töiden aloittamiseksi ensi tilassa. Tästä näille pyhäjärveläisille siis edellisenä päivänä antamastaan lupauksesta ei kulkulaitosministeri eduskunnalle maininnut mitään. Ja minä olen vakuutettu siitä, että jos herra kulkulaitosministeri olisi sanonut, että töitä ei vielä ole pantu käyntiin, mutta eilen minä lupasin pyhäjärveläisille, että ne pannaan kiireimmiten käyntiin, niin vaikutus tällaisesta ilmoituksesta olisi ollut ihan toinen kuin siitä, minkä herra kulkulaitosministeri teki. Minun täytyy jättää eduskunnan arvoinen jäsenen harkittavaksi, miten tällaista menettelyä on arvosteltava.

Vieläkin omituisempaan valoon tämä menettely tulee erään ilmoituksen kautta, jonka herra kulkulaitosministeri on antanut Suomen Sosialidemokratille 28 päivänä lokakuuta. Ministeri on silloin ilmoittanut, että ministeriö ei ole sen jälkeen kuin varat hätäaputöiden suorittamista varten viime syyskuun 7:nä päivänä myönnettiin, millään tavoin puuttunut Pyhäjärven hätäaputöihin. Ministeriö ei ole kiirehtinyt töiden suorittamista, vaan on tie- ja vesirakennusten ylihallitus saanut hoitaa asian niiden yleisten määräysten mukaisesti, joita työttömyyden lieventämiseksi myönnettyjen määrärahojen käytöstä aikaisemmin on annettu. Ja tähän herra kulkulaitosministeri nytkin vastatessaan minulle viittasi. Kuinka minun pitää nyt yhdistää nämä kolme? 6 päivänä saavat pyhäjärveläiset tietää, että ministeri ryhtyy toimenpiteisiin, että työt pannaan heti käyntiin, 7:nä päivänä ilmoitetaan eduskunnalle ratkaisevana motiivina minua vastaan, että töitä ei vielä ole pantu käyntiin, ja 28 päivänä lokakuuta ilmoitetaan, että ministeriö ei ole kiirehtinyt töiden suorittamista. Vaikka minulla onkin vissi kyky yhdistää vastakkaisiakin mielipiteitä, niin tämä menee ihan yli minun kykyni. Minä nimittäin

en tahdo edellyttää, että paino tässä olisi tuolla „ö”-kirjaimella, siis „ministeriö”, että Sosialidemokratille annettu tieto, että kulkulaitosministeriö ei ole kiirehtinyt, mutta mitä ministeri on tehnyt, siitä ei sanota mitään. Minä nimittäin edellytän, että ei ole niin. (Ministeri Wuolijoki: Minä tahdon huomauttaa kuitenkin, että sellainenkin mahdollisuus on.) Joka tapauksessa tietty tuli herrojen Laineen ja Mäkelinin käynnin jälkeen käyntiin.

Niinkuin välilyksymyksessäni olen maininnut, oli Hufvudstadsbladetissa 23 päivänä lokakuuta, asiantuntevalta taholta annetun tiedon mukaan, silloin tiedossa 105 henkeä ja verrattaessa luetteloa sanotussa työssä silloin olevista ja Högforsin tehtaan sulunalaisista työntekijöistä, oli lehden mukaan saatu seuraava tulos: Tietyössä olevista oli 50 ollut Högforsin tehtaan työssä ja heitä siis koski sulkku, 30 oli rakennusmiehiä, jotka olivat olleet sanotulla tehtaalla käynnissä olleessa rakennustyössä, minkä työntekijäin sulkukomitea oli julistanut lakon alaiseksi, ja loput 25 oli todennäköisesti todella työttömiä. Niinkuin olen maininnut, näistä 25:stä oli 7 sellaista, jotka olivat kulkulaitosministerin listalla n:o 2. Myöhemmin on tietyössä olevien sulkulaisten lukumäärän ilmoitettu kohonneen 70:een. Tällainen on nyt siis tilanne.

Minä muistutan siitä, että se työriita, johon hallitus tällä lailla on puuttunut, syntyi siten, että kun Crichtonin tehtaassa ryhdyttiin valmistamaan valtiolle vedenalaisia veneitä, niin syntyi siellä lakko. Sopimusta ei saatu aikaan, vaikka koetettiin sovittelulla. Ja kun kaikki sovitteluyritykset siellä olivat rauenneet ja lakko kestänyt kauan, ryhtyivät metallitehtaat vastatoimenpiteenä sulkkuun. Tätä taistelua on siten sen jälkeen kestänyt. Työntekijöiden puolesta tämä työnseisaus on finanssioitu m. m. Moskovasta saaduilla apurahoilla. Suomen Sosialidemokratilla vielä joku päivä sitten kehui, että kerrankin Moskovasta rahoja tulee — niitä on tullut muualtakin. Metallityöntekijäin luottamusmies ja lakon johtaja ja järjestäjä Virta on tehnyt vastapalveluksia Moskovalle m. m. Pariisissa metallityöntekijäin kongressissa, joita on sosialidemokraattiselta taholta erittäin pahoiteltu. (Vasemmalta: Mitä se tähän kuuluu?) Minä huomautan ohimennen, että

tämä luottamusmies Virta ei ole sama kuin edustaja Virta.

Kun tilanne on tällainen, silloin puuttuu Suomen hallitus asiaan järjestämällä hätäaputoita sulkulaisille ja lakkolaisille Högforsissa. Minun nähdäkseni tämä on sietämätöntä ja rikkoo sosialidemokraattisella taholla aikaisemmin tunnustettuja periaatteita. Ministeri Wuolijoki tosin lausui 7 päivänä, että on tapauksia, jolloin suurisa työtaistelussa, työsuluissa valtiovalan on riennettävä hädänalaisia auttamaan, mutta hän nimenomaan alleviivasti, niinkuin tänäänkin, että tätä tapausta ei ole käsitelty valtioneuvostossa tällaisena tapauksena, vaan täydellisesti samanlaisena työttömyystapauksena kuin on ollut monta kymmentä valtioneuvostossa käsiteltävänä. Herra kulkulaitosministeri ei ole tänään myöskään asian periaatteelliseen puoleen koskenut, ei niinkään paljon kuin silloin meidän keskustelussamme 7 päivänä. Millä kannalla hän periaatteellisesti on, se jää siis sen varaan, mitä hän silloin lausui.

Nyt on kuitenkin tosiasia, että hätäaputyötä on nimenomaan alusta alkaen valmistettu, niinkuin mainitsemistani tie- ja vesirakennusten ylläpidon ja insinööri Appelbergin lausunnoista käy ilmi, Högforsin tehtaalaisille ja että tietyön kustannukset on juuri tällä perusteella laskettu suuremmiksi kuin tottunutta työväkeä käytettäessä. Minä en voi näin ollen siinä, että vältetään tämä periaatteellinen kysymys, nähdä muuta kuin epäonnistuneen yrityksen tässä tapauksessa päästä siitä ohi ja antaa hallituksen menettelylle kauniimman leiman, kuin mihin tosiasiat oikeuttavat. Tosiasia on, että hallituksen menettely on ollut ja on sulkulaisten ja lakkolaisien auttamista työtaistelussa.

Ellei muuten tietäisi, kuinka syvästi hallituksen menettely loukkaa niitä periaatteita, jotka tähän asti ovat sekä porvarillisella että sosialidemokraattisella taholla tunnustetut oikeiksi, niin huomaa sen ainakin niistä yrityksistä sotkea tämä asia, joita julkisuudessa on ollut havaittavana hallituksen menettelyn tukemiseksi. Eräs lehti keksi jo 7 päivänä lokakuuta sen selityksen, että olisi puolueellista menettelyä, jos hallitus kieltäisi Pyhäjärven kunnalta työttömyysmäärärahoja sen johdosta, että joku Högforsin sulussa oleva työläinen siihen ilmoittautuisi. Tätä „joku“-viikuna-

lehteä on sitten, varsinkin hallituksen pää-äänenkannattajassa, ahkerasti käytetty vielä senkin jälkeen, kun on saatu tietää, että työssä olevien valtava enemmistö on tehtaan työväkeä. Hufvudstadsbladetkin, joka oli antanut ne tiedot, jotka tässä mainittiin, oli jo eilen tullut siihen käsitykseen, että tietyössä oli „ett par tiotal“, parikymmentä tehtaalaista, vaikka lehti oli luvun täsmälleen vähän aikaisemmin ilmoittanut. Mielestäni on sääli niitä, joiden täytyy mielipiteitä tällä lailla puolustaa.

Mutta vielä karkeampi yritys heittää sumua erityisesti työväen silmille on tehty sillä väitteellä, että minä olisin tahtonut sekaantua työriitaan työväkeä vastaan. Minä olen juuri puolustanut sitä, että ei saa sekaantua, ei auttaakseen toista enempää kuin toistakaan työtaistelussa. Ellei tykänään asetuta sosialidemokraattisen hallituksen sekaantumista vastaan, niin on huomenna mahdotonta astua porvarillisen hallituksen sekaantumista vastaan. Minä vastustan kumpaistakin. (Ed. Leino: Sehän on Ingmanin patentti.) Hallitus ei nimittäin voi toimia puolueettomana välittäjänä, jos se on samalla toisen puolen avustajana.

Kaikista kömpelöin yritys sotkea asia on se, kun julkisuudessa on huudettu, että minä tahdon antaa sulkulaisten kuolla nälkään. Ikäänkuin 330,000 markalla se esettäisiin, jos muuten on vaaraa. Sehän tiedetään ensinnäkin, että sulkulaisilla on hyvä avustuksensa ja Moskovaa on kiitetty siitä, että sieltä tulee. Tulee muualtakin, mutta Suomen valtion asia ei ole liittyä niihin avustajiin. Suomen valtion asia ei ole lisätä Suomen markkoja niihin rupliin ja kruunuihin, jotka sieltä täältä avustuksena tulevat. Sillä vain pitkitetään vaikeata työriitaa. Sitäpaitsi on tunnettua, että sinä päivänä, kun joku sulkulainen sitoutuu olemaan kannattamatta Crichton'in lakkolaisia, niin hänellä on paikkansa ja leipänsä kuten ennenkin.

Minun nähdäkseni voidaan usein asioista olla eri mieltä. Mutta huono asia on aina sillä, joka ei uskalla rehellisesti esittää, mitä vastustaja tahtoo ja mitä vastustaja sanoo, vaan välttää sitä ja sen sijaan itse keksii ja panee vastustajan suuhun omia hullutuksia, toinen toistaan karkeampia. Tällaista on suurelta osalta ollut hallituksen menettelyn puolustelu julkisuudessa. Toisaalta ovat kuitenkin eräät sosialidemokraattiset lehdet suoraan sanoneet, että val-

tiovallan on avustettava työntekijöitä työtaistelussa. Jopa on itse Suomen Sosialidemokraattikin ilmituonut tämänkin mielipiteen, sen nim., että siinä ei ole mitään periaatteellisesti väärää, jos työväen hallitus päättävästi asettuu kannattamaan työntekijäin oikeutettuja pyrkimyksiä jossakin sosiaalisen taistelun osassa. Jopa on lehti esittänyt mielipiteenään, että on suorastaan hallituksen velvollisuus hankkia valtion välityksellä työtä sellaisille, jotka eivät voi päästä yksityisten palvelukseen ja lehti on leimannut vääräksi sellaisen menettelyn, jos valtio, kun työnantajat ovat julistaneet sulun hankkiakseen itselleen etua, sillä, että valtio ei avusta siten työttömäksi joutuneita, pakottaa taisteluun joutuneita alistumaan. Eräs toinen sosialidemokraattinen lehti on lausunut, että hallitus, vaikkapa olisikin tiennyt, että puheenaoleva toimenpide merkitsi sulkulaisten auttamista — niinkuin hallitus tiesi — vain oli täyttänyt päivänselvän velvollisuutensa, kun menetteli niinkuin on menetellyt. Kolmas lehti on havainnut, että vain paatuneet ja moraalittomat työväen viholliset voivat vai tiellen katsella, että valtio toimettomuudellaan pakottaa metallityöntekijöitä alistumaan metallityönantajain vaatimuksiin. Tämä linjalla, joka, mitä siitä nyt muuten sanotaankin, on tunnustettava avoimeksi, rehelliseksi, on kuitenkin hallituksen menettelyn puolustelua varsin vähän tapahtunut. Millaisiksi johtopäätökset tästä kannasta muodostuvat, on itsestään selvää. Hallitus, ainoa puolueeton, joka voi esiintyä sovittajana, joutuu puolueelliseksi, joutuu toisen puolueen asianajajaksi, ja lopulta meillä on „bellum omnium contra omnes”, kaikkien sota kaikkia vastaan, jossa ei ole mitään puolueetonta valtaa, joka koettaisi sovitella.

Ettei hallituksen menettely on ristiriidassa tähän asti noudatettujen periaatteiden kanssa, sen ovat tunnustaneet eräät sellaisetkin lehdet, jotka muuten ovat varsin hellävaroen hallitusta pitkin matkaa arvostelleet. Niinpä kirjoittaa Helsingin Sanomat 9 p:nä lokakuuta sen keskustelun johdosta, joka eduskunnassa oli herra kulkulaitosministerin ja minun välillä m. m. seuraavaa: „Ed. Ingman oli epäilemättä oikeassa siinä, ettei valtion varoja voida käyttää toisen tai toisen riitapuolen tukemiseksi työtaistelussa. On vallan luonnos-

taan selvää, että valtion on tällaisessa asiassa pysyttävä puolueettomana. Muutenhan jouduttaisiin aivan kestäättömälle pohjalle. Jos esim. valtio työsulun aikana järjestäisi yleisiä töitä työseisahduksen alaisille, kävisi työsulku tehottomaksi ja valtio siten joutuisi pakottamaan työnantajat aina peräytymään. Kulkulaitosministeri ei liioin voinut kokonaan torjua sitä väitettä, että hallitus oli puheenalaisessa tapauksessa tukenut toista puolta, työntekijöitä. Tosin on siinä kunnassa, josta nyt on ollut kysymys, ollut sellaisiakin työttömiä, joiden työttömyys ei ainakaan suoranaisesti ole johtunut metalliteollisuuden alalla vallitsevasta työsulusta. Mutta huomattava osa niistä, joita varten työtä on aiottu puheenaolevilla työttömyysmäärärahoilla järjestää, on metalliteollisuussulun vuoksi työttömiksi joutuneita ja siis asianosaisia metallityöriidassa. Senvuoksi on hallituksen toimenpidettä pidettävä huonosti harkittuna. Asiaan ei vaikuta lainkaan se, onko aloitteen tehnyt kunnanvaltuusto vaiko joku muu ja onko se työ, joka mainituilla määrärahoilla on aiottu järjestää, sinänsä tarkoituksenmukainen.”

Ja jopa on Åbo Underrättelser eräässä artikkelissa asiasta lausunut m. m. seuraavaa, 29 päivänä lokakuuta:

„On ehdottomasti kiinni pidettävä vaatimuksesta, että niin kauan kuin yhteiskunta sallii töiden pysähdyttämisen joko lakon tai sulun kautta, sillä samalla on siveellinen velvollisuus pysyä riitapuoliin nähden täysin puolueettomalla kannalla. Tämä ei ole aina helppoa, koska hallituksiemme pitää olla puoluehallituksia, jotka luonnollisesti aina ovat painostuksen alaisina asianomaisten puolueiden taholta, mutta vaikka vaatimuksen täyttäminen on vaikeata, täytyy sen kaikesta huolimatta tapahtua. Jos siis hallitus on hankkimatta riittäviä takeita siitä, ettei avustusta käytetä taisteluvälineenä suuressa työselkkauksessa, avustusta myöntänyt, niin se on ehdottomasti vastuussa avustuksen käyttämisestä. Ajateltavissa olisi, että se asiasta tiedon saatuaan, viipymättä ryhtyy toimenpiteihin asian oikaisemiseksi, jossa tapauksessa sitä voidaan syyttää ainoastaan puuttuvasta varovaisuudesta, mutta jos se, kun huomautus on tehty, joko on laiminlyönyt oikeiden tietojen hankkimisen taikka, mikäli on niitä saanut, on jättänyt ryhtymättä näiden edellyt-

tämiin toimenpiteihin, tulee sen edesvastuun suuren. Yhtä valitettavaa on, jos voidaan osoittaa, ettei ministeri ole antanut eduskunnalle oikeita tietoja, valitettavaa, mikäli tämä on tapahtunut hyvässä uskossa, mutta anteeksiantamatonta, jos hän on näin menetellyt vastoin parempaa tietoa. — Mutta asia on hämärä. Toistaiseksi on sanavuoro ollut ainoastaan kantajalla, mutta vastaaja on vaiennut. Näin ei enää saa jatkua. Asia on selvitettävä, koska se monin tavoin sivuaa parlamentaarisen sopivaisuuden rajoja.”

Minä pyytäisin erityisesti herra pääministerille alleviivata, että tämäkin lehti pitää siis asian selvittämistä vallan välttämättömänä.

Minä olen ollut ja olen yhä sitä mieltä, että yhteiskuntarauhaa harrastavan kansalaisen ehdoton velvollisuus on asettua jo ensi askeleella vastustamaan toimintaa, jolla on sellaiset seuraukset kuin hallituksen tällaisella sekaantumisella työriitaan on. Kun nyt on eittämättömästi käynyt ilmi, että hallitus myöntäessään määrärahan hätäaputoita varten Pyhäjärvellä viranomaisten selvistä lausunnoista on nähnyt ja siis ollut tietoinen siitä, että on ollut kysymys työtilaisuuden valmistamisesta m. m. Högforsin tehtaan työtaistelussa olevalle työväelle, kun hallitus edelleen ei senkään jälkeen, kun oli käynyt ilmi, että sille todisteeksi Pyhäjärvellä vallinneesta työttömyydestä oli esitetty Högforsin sulkulaisten luettelo, ole korjannut erehdystään, eikä edes silloinkaan kun työn tultua käyntiin siihen on tullut valtavana enemmistönä Högforsin työläisiä suostunut päätöstään korjaamaan, niin minulla ei ole ollut oikeutta antaa mennä asian vain menojaan, niin mukavaa kuin sellainen menettely olisikin, ja niin helposti kuin sillä olisin säästynyt m. m. sellaisesta huomautuksesta minun tarkoituspäätöksi, johon herra pääministeri teki itsensä syypääksi. Minun kannaltani tällainen menettely, „antaa asian mennä vain”, olisi ollut raukkamaisuutta ja sitäpaitsi selvän velvollisuuden laiminlyömistä.

Siitä mitä minulla on ollut kunnia esittää, selvinnee, herra puhemies, että en voi olla tyytyväinen herra kulkulaitosministerin selvitykseen ja vastaukseen. Se on minun mielestäni päinvastoin aivan epätydyttävä, ja minun on sentähden pakko ehdottaa, että asia lähetettäisiin valiokuntaan perustellun

päiväjärjestykseen siirtymisen ehdottamista varten. Kun tässä ei ole kysymys sellaisesta asiasta, joka nimenomaan vaatisi lähettämistä muuhun valiokuntaan, ja kun budjettioikeutta koskevat säännökset on valmistettu perustuslakivaliokunnassa, niin ehdotan, että asia mainitsemassani tarkoituksessa, siis perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen ehdottamista varten, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ministeri Wuolijoki: Minä alan siitä, mihin ed. Ingman lopetti, nimittäin siitä, kuinka paljon Högforsin tehtaan sulkulaisia on tällä kertaa maantiettyössä Pyhäjärvellä. En ole tähän kysymykseen puuttunut ennenkuin tänä päivänä iltapäivällä, jolloin tilasin puhelun työmasterille Högforsissa kysyäkseni, kuinka paljon siellä on sulkulaisia ja kuinka paljon siellä on muita. Ed. Ingman on tätä puolta hoitanut koko ajan. Olen saanut tietää, että siellä on tänä päivänä 111 henkeä työssä, niistä on 77 jalkamiestä ja 34 hevosmiestä. Näistä on metallisulkulaisia 20 ja niitä, jotka ovat olleet rakennustyössä ja joutuneet lakon kautta työttömiksi, 25, siis yhteensä 45 111:sta. Se on siis näiden 45 leivän kimp-puun, kun ed. Ingman on tahtonut tässä käydä. Minulla ei olisi ollut silloin, kun ed. Ingman täällä toi asian puheeksi, muuta mahdollisuutta estää sulkulaisia saamasta työtä kuin antaa määräys, ettei saa ottaa työhön sulkulaisia. Sen minä tietysti olisin voinut tehdä, mutta siihen minulla ei tosiaankaan ollut sydäntä sen takia, että minä tiesin, että jos siellä saa 10 tai 20 työtä, niin se ei tähän metallisulkutaisteluun, jossa on kymmeniätuhansia työttöminä, vaikuta sitä eikä tätä. (Vasemmalta: Oikein!)

Minä koskettelen sitten muutamia kysymyksiä, joita ed. Ingman puheenvuorossaan kosketteli.

Se on merkittävää, että me saamme niin kovin erilaisia tietoja Pyhäjärveltä. (Vasemmalta: Teillä on eri lähteet.) Minä olen eilen saanut tietoja lähetystön kautta Pyhäjärveltä. Siltä nimenomaan tiedusteltiin, millä tavalla valtuuston kokouksessa asiaa käsiteltiin. Lähetystö ilmoitti, että valtuuston kokouksessa oli tehtaan edustajana kamreeri, joka siellä on ollut kolmisenkymmentä vuotta, ja että hän erikoisesti oli puoltanut tätä tiettyä ja että päätös to-

della oli yksimielinen. Ja siinä lähetystössä, joka kävi kulkulaitosministeriössä elokuussa ja pyysi tätä tietyötä, oli yksi tehtaan mestareita. Minulla ei ollut todellakaan ajatustakaan, että tehdas olisi vastaan tätä työtä, koska kysymyksessä oleva tie on erikoisen tärkeä tehtaalle, se menee 2 kilometriä kummallekin puolen tehdasta, ja minä olen vakuutettu, että Högforsin tehdas on erikoisen kiitollinen, että se saa tuon maantien kuntoon. Onpa minulle sanottu vielä, että tehdas taholta olisi tahdottu, että olisi otettu enemmän työläisiä vaikkapa sulkulaisia, että työ tulisi pikemmin valmiiksi. Näin minulle ilmoittaa tiedonantajani.

Ed. Ingman on katsonut oikeaksi käyttää jokseenkin samanlaista kieltä kuin Iltalehti ja Uusi Suomi on pari viikkoa käyttänyt, jossa minua on useamman kerran sanottu valehtelijaksi. Hän tietysti ei täällä ole käyttänyt juuri sellaisia sanoja, mutta argumentit ovat samat, ja minähän olen tiennyt koko ajan, mistä lähteestä ne lähtevät nuo Iltalehden ilkeämieliset kirjoitukset. Minä joihinkin syytöksiin koetan vastata. Kun minä sanoin, että tietyötä ei ollut pantu käyntiin, oli se tosiasia ja se oli erityisesti vahva argumentti sen puolesta että työtä ei ole järjestetty Högforsin sulkulaisille, sillä kyllä kai se olisi pantu käyntiin jo kuukautta ennen, jos se niille olisi tahdottu järjestää. Mutta toiselta puolen se oli pantava käyntiin koska 26 päivänä syyskuuta Högforsin kunta oli maksanut 60,000 markkaa tie- ja vesirakennusten ylläpidon hallitukselle, joka silloin oli velvollinen pannaan sen käyntiin. Että ne työt oli muutenkin tarpeen panna käyntiin, kun syksy tuli, oli vallan selvää ja se on aivan luonnollista, että lupasin sille lähetystölle, joka kävi luonani, että kysyn tie- ja vesirakennusten ylläpidon hallitukselta, miksi ei työtä ole pantu käyntiin, mutta minun ei tarvinnut kysyä sitä, koska työ pantiin käyntiin tiistaina, kun täällä väiteltiin perjantaina. Siinä ei siis ole ministeri eikä ministeriö tehnyt yhtään mitään, ed. Ingman.

Että minä en eduskuntaa johtanut siinä suhteessakaan viime kerralla harhaan, että minä olisin antanut sen käsityksen, niinkuin ei sulkulaisia tultaisi siellä käyttämään, senkin minä torjun. Minä sanoin nimenomaan, että kun työt tulevat käyntiin, niin todennäköisesti tulee joku sulkulainen-

kin saamaan työtä, mutta minun tarkoitukseni ei ollut sekaantua tähän puoleen asiasta. Sen hoitaa tie- ja vesirakennushallitus. Olen tänä päivänä kysynyt työmasterilta, onko Högforsissa ollut tyytymättömyyttä tehtaan puolelta tai muiden porvarien puolelta siihen, että siellä on sulkulaisia työssä. Ei minkäänlaista, kaikki ovat tyytyväisiä, että työ tulee tehdyksi ilmoittaa hän. Ja siellä on sanottu nimenomaan, että kysymys on muodostunut poliittiseksi kysymykseksi eikä se meihin kuulu. Koko tämä asia on ed. Ingmanin keksimä, hän on sen esiin kaivanut ja löytänyt. Todellakaan valituseuvostossa ei sitä ole käsitelty tällaisena suurena periaatteellisena kysymyksenä. Meillä valitettavasti ei ole tämä kysymys tullut periaatteellisena kysymyksenä ennenkään käsitellyksi, ei edes ed. Ingmanin hallituksessa ollessa. Minulla olisi kyllä hauskoja esimerkkejä niistä hätäaputoista joita silloin on tehty, niitä en katso olevan syytä tässä tuoda esille, ellei minua erikoisesti provoseerata tuomaan niitä esille. Ed. Ingman teki suuren numeron siitä mitä minä täällä vastasin hänelle siitä luettelosta, jonka köyhäinhuoltolautakunta oli antanut sosialiministerille. Ed. Ingman kysyi minulta täällä eduskunnassa, eikö tämä ole aikaisemmin päivätty. Ed. Ingman, eikö niin? Sanat kuuluivat: „Eikö tämä ole aikaisemmin päivätty?” Kysyikö ed. Ingman niin, vastatkaa! Eikö ed. Ingman kysynyt, että eikö tämä ole aikaisemmin päivätty? (Vasemmistosta: Kyllä.) (Keskustasta: Ei tämä ole mikään poliisi-kuulustelu!) Pikakirjoituspöytäkirjasta on jäänyt pois tuo „päivätty”. Ed. Ingman kääntyi silloin tänne päin eikä se kuulunut siis pikakirjoittajille. Ed. Ingman on tarkkaan korjannut sen pöytäkirjaan eikä ole lisännyt „päivätty” sanaa, joka seikka on minulle tärkeä, koska se on päivätty 29 päivänä, johonka minä vastauksessani vetosin. Tästä teki ed. Ingman suuren numeron Iltalehdessä ja sanoi että minä olen muka johtanut harhaan, että minä tarkotin toista ja hän toista. Me tarkoitimme samaa: päiväystä. Ei sinun pidä mennä sanomaan väärää todistusta lähimmäistasi vastaan (Käntäaputuksia eduskunnasta ja lehtereiltä.)

P u h e m i e s : Ellei lehteriyleisö ole rauhassa, minä tyhjennytän lehterit.

Puhuja: Ja selityksessä lisätään vielä: Kaikki asiat parhain päin kääntää. (Hilpeyttä eduskunnassa.) Ei ole ihme, vaikka tässä kiukustuu, kun on kaksi viikkoa syljettävänä ollut. (Ed. Rosenberg: Ja turhasta asiasta vielä!)

Vastauksessa sanottiin, että Pyhäjärven kunta oli vaikeassa asemassa. Pyhäjärven kunta on todella ollut tänä vuonna jo erittäin vaikeassa asemassa. Köyhäinhuoltomenot ovat suunnattomasti kasvaneet, ja on aivan varmaa, että Pyhäjärven kunnan olisi täytynyt pyytää valtioapua näihin köyhäinhuoltomeneihin, voidakseen ne hoitaa, eikä köyhäinhoidossa tehdä eroa, onko ihminen joutunut köyhäinhoidon apuun sulun tai lakon tai muun takia. Meidän köyhäinhuoltotilastomme edellyttää nimenomaan, että näistäkin syistä voidaan apua antaa.

Ed. Pulkkinen: On todettava, että herra kulkulaitosministeri periaatekysymyksen siitä, saako hallitus eduskunnan myöntämällä työttömyysmäärärahoilla kannattaa työselkkaukseen joutunutta työväestöä taistelussa työnantajia vastaan, on välikysymykseen antamassaan ensimmäisessä vastauksessa, — minä en ollenkaan ota arvostellakseni tässä yhteydessä hänen jälkimmäisen lausuntonsa arvokkuutta — pysynyt koko lailla varovaisemmalla ja pidättyväisemmällä kannalla kuin työttömyysmäärärahoja Pyhäjärven kunnalle myöntäessään ja myös ensimmäisessä lausunnossaan paljon lieväsanaisempana kuin vastatessaan asian aikaisemmassa vaiheessa eduskunnassa ed. Ingmanin silloin tekemiin kysymyksiin ja huomautuksiin. Toisin sanoen herra kulkulaitosministeri, joka nyt poistuu istuntosalista, on kokonaan sivuuttanut hallituksen suhtautumisen äsken mainitsemaani pääkysymykseen. (Vasemmalta: Kyllä hän kuulee, mitä Te puhutte).

Ja onkin koko lailla luonnollista, että hän näin varovaisemmin on asiaan tällä kertaa suhtautunut, kun ottaa huomioon ne hyvän tahtoiset neuvot, joita herra kulkulaitosministerille eilen annettiin useissa sanomalehdissä. Muistelen erikoisesti, miten Huvudstadsbladet pääartikkelissaan eilen, samoin Svenska Pressen eilen neuvoi kulkulaitosministeriä suureen pidättyväisyyteen koskettelemassani periaatekysymyksessä, kun sen sijaan Suomen Sosialidemokraatin taitava kronikoitsija eilen päinvastoin jyrkästi

vaati kulkulaitosministeriä tänään suoraan, ilman minkäänlaisia „kruusailuja ja keimailuja” myöntämään, että Pyhäjärven maantien korjaus oli pantu käyntiin Högforsin tehtaan sulun takia työttömiksi joutuneiden sulkulaisten auttamiseksi.

Minä mielihyvin totean, että herra kulkulaitosministeri on noudattanut ensin mainittujen lehtien hyvää neuvoa ja tehnyt sen siinä määrin, että hän on välttänyt kokonaan antamasta lausuntoa hallituksen suhtautumisesta tähän suureen periaatekysymykseen. Ja mielihyvin myös totean, ettei hän ole eksynyt hyväksymään vasemmistosta päin eilen annettua, äsken kertomaani neuvoa. Mutta kaikessa tapauksessa jäi epäselväksi ja pysyy epäselvänä, onko herra kulkulaitosministeri peräytynyt asian aikaisemmassa vaiheessa antamastaan lausunnosta vai pysyykö hän siinä edelleenkin. Kun hän tässä tilaisuudessa ei ole ilmoittanut peräytyneensä siitä, niin minä ainakin saanen edellyttää, että hän siis pysyy viime kerralla antamassaan väitteessä, että on tapauksia, jolloin työtaistelussa valtiiovallan on riennettävä työläisiä auttamaan, varsinkin juuri työsulussa, niinkuin minä muistelen hänen sanansa muutama viikko sitten täällä tulleen lausutuksi.

Lisäksi on otettava huomioon, että viime aikoina milteipä päivittäin sosialidemokraattisissa lehdissä, vasemmiston lehdissä, niinkuin ed. Ingmanin lausunnossaan on maininnut, on esitetty ahkerasti väite ja vaatimus, että hallituksen tulee eduskunnan myöntämällä työttömyysmäärärahoilla päättäväisesti kannattaa työsulkuun joutunutta työväkeä taistelussaan työnantajia vastaan. Ja epäilemättä niissä lukuisissa puheenvuoroissa, joita vasemmiston taholta tänä päivänä on pyydetty, tullaan myöskin esittämään samanlaisia väitteitä, samanlaisia vaatimuksia edelleen. Tällainen vaatimus ja ajatuksen juoksu on kuitenkin ilmeisesti virheellinen ja toivottavasti se onkin myöskin vasemmiston taholla vain ohimenevää laatua, johtuen siitä mielialasta, jota ed. Ingmanin aikaisemmassa vaiheessa tehty oikeutettu huomautus on synnyttänyt. Pidetäänhan yleisesti hyväksyttynä ja riidattomana selviönä yli koko sivistyneen maailman, että hallituksen tulee pysyä jyrkästi puolueettomana työtaistelun aikana. Vielä yleisemmin ja yksimielisemmin kaikkien maiden valistuneiden yhteiskuntakerrosten keskuudessa, siihen luettuina tietysti myös-

kin sosialidemokraatit, on ollut periaate, että hallituksen käytettävänä olevia työttömyysmäärärahoja, jotka sitä paitsi ovat kaikilta kansankerroksilta ja varsinkin työnantajilta otettuja verovaroja, ei saa käyttää toisen riitapuolen eduksi työtaistelussa. Nämä periaatteet merkitsevät pääasiassa ja ensi sijassa sitä, että työttömyysavustusta on hoidettava niin, että kaikkia saatavissa olevia työtilaisuuksia käytetään, ettei määrärahaa saa käyttää siten, että valtiolta ylittää sen puolueettomuuden, jota sen tulee noudattaa työnantajien ja työntekijäin välisissä riidoissa, ja lopuksi että huomioon otetaan, että määrärahaa ei käytetä niin, että muutetaan taloudellisten luonnonlakien muodostelemaa palkkatasoa suuremmassa määrin kuin minkä työttömyysavustus jo itsessään aiheuttaa.

Pyydän aivan lyhyesti saada esittää ne syyt, jotka kaikissa maissa ovat johtaneet siihen periaatteen, että valtion ja sen viranomaisten tulee pysyä puolueettomina taisteleviin asiapuoliin nähden työselkkausten syntyessä, ja ettei valtio saa suoranaisesti tai epäsuorasti tukea toista tai toista riitapuolta työriitaisuuden kestäessä.

Elinkeinoelämän ja sosiaalisen huoltopolitiikan kannalta on valtion avustustoimintaa työttömyyden lieventämiseksi arvosteltava aivan toiselta näkökulmalta kuin esim. valtiollista aputoimintaa sosialivakuutuksen alalla. Määräraha töiden järjestämiseksi työttömyyden lieventämistä varten on aina yhteiskunnalle poikkeuksellinen suoranainen rasitus, ei ainoastaan siitä aiheutuvien lisäkustannusten takia, vaan myöskin sen johdosta, että tällainen avustus luonteeltaan aina työmarkkinoilla suosii työläistä työnantajaa vastaan. Tätä viimeainittua epätasaisuutta ei voida välttää, vaikka kuinka tunnollisesti koetettaisiin järjestää n. s. työttömyystyöt. Jossakin määrin työttömyysavustus aina estää tuotannollisen työn sovelluttamista konjunktuurien vaihteluun ja sen takia työntekijät toisinaan koettavatkin, niinkuin tässäkin tapauksessa on tapahtunut, saada työttömyysmäärärahat avukseen tai palvelukseen, saadakseen siitä tukea pyrkimyksilleen työtaistelussa. Yhteiskunnan toimenpiteet työttömyyden lieventämiseksi ovat tosin välttämättömiä. Mutta yhtä välttämätöntä on, että valtio asettuu neutraaliksi työriitojen sattuessa, ja että valtiolta johdonmukaisesti kieltäytyy käyttämästä ja sovel-

luttamasta työttömyysavustusta tavalla, joka tekisi tuotantomme vähemmän kehityskykyiseksi ja vähemmän uusia arvoja luovaksi. Toisin sanoen, työttömyysmäärärahoilla ei saa yrittää muuttaa luonnollisia taloudellisia lakeja työmarkkinoilla.

Vastakkaisessa tapauksessa jouduttaisiin mahdottomuuksiin, niinkuin ed. Ingmankin täällä jo mainitsi. Jos esim. valtio työsulun aikana järjestäisi yleisiä avustuksia sulunalaisille työläisille, kävisi työsulku tarkoitukseksi ja valtio silloin joutuisi pakottamaan työnantajat peräytymään. Jos porvarilliset hallitukset vuorostaan ryhtyisivät tukemaan työnantajia taistelussa, niin työntekijäin, lakon syntyessä, pitäisi sillä perusteella peräytyä vaatimuksestaan. Tästä syystä kehittyneemmät vasemmist puolueetkin muissa maissa ovat omaksuneet edellä selostetun puolueettomuuskannan, joka muutamissa maissa on lyöty kiinni laeilla tai eduskunnan päätöksillä tai hallituksen antamilla sitovilla direktiiveillä eli ohjeilla, tai on se muutamissa maissa kehittynyt noudatettavaksi perinnäistavaksi. Viimeksimainitussa suhteessa johdetaan vain mieleen, miten Engannin arvovaltaisen sosialidemokraattisen Macdonaldin hallituksen aikana hallitus ehdottomasti noudatti puolueettomuutta sen käytettävänä oleviin runsaihin työttömyysmäärärahoihin nähden. Ja mitä olisi maailman yleinen mielipide sanonut, jos Baldwinin konservatiivinen hallitus Englannissa viime vuoden suuren hiilikakon aikana olisi luopunut puolueettomuuskannastaan toisen tai toisen riitapuolen hyväksi? Mutta meillä on esimerkki paljon lähempänäkin, meihin paremmin verrattavissa olosuhteissa. Niinpä Ruotsissa on jo vuodesta 1914 alkaen kaikkien puolueiden myötävaikutuksella ylläpidetty sitä ehdotonta vaatimusta, että hallituksen tulee pysyä täysin puolueettomana työttömyysmäärärahojen käyttämiseen nähden. Ja kun Ruotsissa vuonna 1922, kuten tunnettua, vallitsi raskas työttömyyden aika, jolloin silloisen sosialidemokraattisen Brantingin hallituksen esityksen perusteella myönnettiin noin 80 milj. kruunua määrärahoja työttömyyden lieventämiseksi, niin Ruotsin valtiopäivät saman sosialidemokraattisen hallituksen ollessa remmissä kesällä vuonna 1922 hyväksyivät uudet yksityiskohtaisemat direktiivit eli ohjeet hallitukselle työttömyysmäärärahojen käyttämiseksi, jolloin nimenomaan määrättiin, että jos jollakin

ammattialalla tai paikkakunnalla syntyi sellainen yleinen työriita, joka tarkoitti vaikuttaa yleisiin palkka- ja työehtoihin, niin kaikki valtion aputoiminta työttömyyden lieventämiseksi oli lakkaava ja ammatin kaikki asianomaiset työläiset olivat riidan ajaksi suljettavat pois valtiollisesta työttömyysavustuksesta. Tämä on suora suomennos vastaavasta määräyksestä. Kun Ruotsin valtiopäiväin valtiovarainvaliokunta käsitteli näitä annettavia ohjeita, niin olivat valiokunnan jäsenet, sekä porvarilliset että sosialidemokraattiset, näissä kohdin yksimielisiä ja eduskunta oli myöskin yksimielinen ainakin erikoisesti juuri näihin ohjeisiin nähden. Ja silloinen Ruotsin sosialidemokraattinen sosialiministeri, meidänkin maassamme tunnettu ja kunnioitettu Ruotsin ammattijärjestön monivuotinen puheenjohtaja Herman Lindqvist, nimenomaan selitti eduskunnassa, Ruotsin valtiopäiväin ensimmäisessä ja toisessa kamarissa, että valiokuntamietintö ei ole mikään kompromissi työttömien vahingoksi, se oli päinvastoin selvä voitto hallitukselle. (Förslaget är ingen kompromiss till förlust för arbetslösa, det är en klar seger åt regeringen.) Ja kuitenkin silloin parhaillaan riehui Ruotsissa paljon työriitoja, sekä lakkoja että työsulkuja, varsinkin Pohjois-Ruotsissa eli Norrlandissa. Ruotsin hallituksen silloinen pääministeri, Branting, jota monet meidän nykyisen hallituksen jäsenet toivottavasti edelleenkin, muistellen vainajata, kunnioittavat ihannesocialidemokraattina, lausui silloin Ruotsin valtiopäivillä aivan samaan aikaan erikoisen tyytyväisyytensä yllälukemiini ohjeisiin työttömyysmäärärahan käyttämisestä, mainiten m. m., että nämä määräykset oli annettu „utan att direktiv för hjälparbetet, efter vilka regeringen förut funnit sig kunna arbeta, blivit i något avseende ändrade i sådan riktning, att de arbetslösa därigenom kommit i ett sämre läge”. Näin ennakkoluulottomasti ja kaukonäköisesti Ruotsin valistuneet sosialidemokraatit ovat katselleet asiaa. Ja kun Ruotsissa, kuten kaikki muistamme, viime vuonna Sandlerin sosialidemokraattinen hallitus kesäkuussa kaatui, ja kaatui työttömyyskysymykseen, niin silloinkin vielä viisi vuotta senjälkeen, kuin nämä ohjeet oli annettu, sosialidemokraattinen hallitus väitti, että se kaikissa kohdin oli noudattanut eduskunnan vuonna 1922 hyväksymiä ohjeita, jotka siis sociali-

demokraattinen hallitus Ruotsissa vielä viime vuonna yksityiskohtaisesti hyväksyi ja puolusti.

Mutta puolueettomuuskatsantokannan hyväksi voidaan esittää vielä muitakin yleispäteviä näkökohtia. Vaikka kansainliiton yhteyteen perustetussa kansainvälisessä työjärjestössä ja sen yleiskonferensseissa työttömyyskysymystä ei olekaan vielä käsitelty erikoisena itsenäisenä asiana, niin ne arvoisat kansanedustajat täällä, jotka ovat seuranneet tämän sosialipoliittisten kysymysten korkeimman forumin toimintaa, tietävät, että työtoimistossa ja yleiskonferenssissa välillisesti muiden asioiden yhteydessä on useasti alleviivattu hallitusten velvollisuutta pysyä puolueettomana työtaisteluiden aikana. Ja siinä ovat kaikkien hallitusten edustajat yleensä olleet yksimielisiä, myöskin niiden maiden hallitukset, joissa sosialidemokraatit ovat olleet määräävinä.

Sympatiat ja antipatiat eivät saa ohjata hallituksen väliin tuloa työtaisteluissa, ainoastaan täysin asialliset näkökohdat ja lojaaliset keinot saavat tulla kysymykseen. Työriitaisuus on kaikissa olosuhteissa arkaluontoinen kysymys. Taistelun tuottamat vaikeudet, kuten sodassa ainakin, ovat omiaan herättämään kyllä inhimillistä sääliä, mutta kylmä järki on aina säilytettävä. On pysyttävä sillä kannalla, että kumpikin riitapuoli saa kääntyä ammatillisten järjestöjensä puoleen saadakseen apua niiden kustannusten peittämisessä, joita taistelu tuottaa, yhtä hyvin kuin he myöskin pääsevät nauttimaan niistä eduista, joita tällainen taistelu mahdollisesti tuo mukanaan. Tällaisen avustustoiminnan täytyy järjestyä täysin yksityistä tietä, mutta selviönä on pidettävä, että hallituksen ei tule asettua yhteiskunnan yhteisillä varoilla toisen taistelijan puolelle työtaistelun lopettamiseksi. On valitettavaa, että meidän sosialidemokraattimme ovat tässä yhteiskunnallisen työttömyyspolitiikan peruskysymyksessä aika lailla jäljellä muissa maissa vallitsevasta yksimielisesti hyväksytystä periaatteesta.

Ed. I t k o n e n : Tämän illan kysymys on paisutettu ja ainoastaan sillä tunnetulla taidolla, mikä herra Ingmanilla on paisuttaa sellaisia asioita, joita hän mielellään käsittelee ja joita hän kaytteele joidenkin poliittisten tarkoitusprien hyväksi, ainoastaan sillä taidolla on näin mitättömästä jutusta

voitu tehdä sellainen suuri kysymys, jonkalaiseksi ainakin ulkonaisilta mittasuhteiltaan tämä kysymys näyttää muodostuneen. Eihän voi kieltää sitä tosiasiaa eikä välttyä siltä vaikutelmalta, että tämä herra Ingmanin välikysymys on ainoastaan eräs rengas siinä pitkässä hyökkäysten ketjussa, jota kokoomuspuolue on koko nykyisen hallituksen ajan epätoivon vimmallalla harjoittanut. Tämä hyökkäysten ketju alkoi sillä tavalla, että kulloinkin kukin kokoomuspuolueen „heimo” alkaen Tulenheimosta ja päättyen Hiidenheimoon teki täällä epäonnistuneita välikysymyksiä yrityksellä kaataa hallitus. Kun nämä useat „heimot” nyt mikä mistäkin syystä ovat jääneet tähän eduskuntaan valitsematta tai muuten tulematta, on heidän maahan jääneen miekkansa poiminut nyt herra Ingman, ottanut sen käteensä, koetellut sitä ensin sellaisessa yhteydessä, joka ei mitenkään kuulunut asiaan, mutta sen jälkeen nyt järjestänyt oikean säännöllisen ottelun. Tämä kysymys ei todellakaan olisi asialliselta sisällöltään pitänyt aiheuttaa tällaista — sanoisinko — pyykinpesua, niinkuin nyt näyttää aiheuttaneen.

Kaikkein parhaimpia todistuksia siitä, mitenkä todellakin on tarvittu herra Ingmanin koko taito, jotta tästä kysymyksestä olisi saatu syntymään edes se, mikä siitä nyt on saatu syntymään, ja sehän ei tämän illan kokemuksen jälkeen ole nyt kovin paljon, kysymyksen käsittely ja herra Ingmanin puheet, joita hän on tästä asiasta pitänyt, ovat kaikkein parhain todistus siitä, että kysymys on aivan epätoivoinen. Ensiksikin hän on koettanut tehdä suuren numeron eri luetteloista, niiden sisälläpidosta, niiden päiväyksistä ja muista sen sellaisista seikoista, joilla itse sen seikan kanssa ei ole juuri mitään tekemistä, onko tämä työtömiä hyväksi järjestetty työ ollut tarpeellinen vai eikö. Sehän on pääkysymys, mutta tämän pääkysymyksen on herra Ingman halunnut haudata kaikenlaisten kirjavien pikku seikkojen peitteeseen, saadakseen hämättyä asian ja saadakseen ne, joiden vallassa on vaikuttaa asiain kulkuun, toisista syistä äänestämään tai menettelemään muuten hänen mielipiteittensä mukaan.

Tähän hänen pitkään puheeseensa on sisällytetty kaikki ministeriön puhelinsoitot, henkilöiden ja lähetystöjen luonakäynnit y. m. Saa aivan sen käsityksen, että herra

Ingmanilla on käsissään oikea järjestelmä, joka tarkkaan valvoo ministeriön ja ministerien kaikkia tekoja ja tekemättä jättämisistä ja joista teoista ja tekemättä jättämisistä ja niiden valvonnasta hän sitten tulee täällä eduskunnan puhujalavalla suurella päätöksellä kertomaan hirvittäviä juttuja asioista, joilla itse asian kanssa ei ole juuri minkäänlaista tekemistä. Tähän hänen äsken pidettyyn puheeseensaakin sisältyy Pariisissa pidetyt puheet, sotalaivojen rakentamiset, lukematon määrä sanomalehtikirjoituksia y. m., y. m.

Täällä on jo mainittu siitä, mitenkä herra Ingman papillisesta ominaisuudestaan huolimatta näyttää olevan vailla kaikkia säälintunteita kovaosaisia ihmisiä kohtaan. Hän sääli tässäkin puheessa — ainoa säälin ilmaus, mikä siinä oli — niitä henkilöitä, joiden täytyy mielipiteitään määrättyllä tavalla puolustaa, mutta niitä kovaosaisia työttömiä, joiden hyväksi tämä työ on järjestetty, niiden hyväksi ei herra Ingmanilla näytä olevan sääliä yhtään. Eräiden toisten nykyään päivänkysymyksenä olevien asiain yhteydessä on erittäin selvästi huomattu, että herra Ingmanilta riittää kyllä sääliä muita paremmassa asemassa olevia ihmisiä, mutta ei kovaosaisia kanssaihmisistään kohtaan. Ei olekaan turhaan eräs henkilö, viikaveli — sanoisinko —, joka näyttää erittäin hyvin tuntevan herra Ingmanin, sanonut, että herra Ingman on omiaan tappamaan kanssaihmisistään viimeisenkin aatteellisuuden pisanan. (Vasemmalta: Onko se Pietilä?) Pietilä juuri. Minä en nyt muista tätä tohtori Pietilän sanontaa aivan sanalleen, mutta sisällöstä minä vastaan, että se on aivan tällainen. Omasta puolestani minä olisin valmis lisäämään tähän arvosteluun nyt tämän kysymyksessä olevan asian käsittelyn jälkeen, että herra Ingman on omiaan vielä hävittämään sekä itsestään että kanssaihmisistään viimeisenkin inhimillisyyden pisanan.

Tässä on minusta tämän välikysymyksen asiayhteys, jos niin haluttaisiin sanoa, siis se tausta, jota vastaan sitä on katsottava.

Mitä sitten itse asiaan tulee, niin minä sen voin verrattain vähällä sivuuttaa. (Ed. Niukkanen: Päinvastoin!) Täällä on hallituksen puolesta aivan täydellisesti torjuttu kaikki ne syytökset, mitä ed. Ingman on tehnyt, että tämä työ olisi järjestetty muka metallisulkulaisten auttamiseksi. Onhan to-

dellakin naurettavaa ajatellakin, että metallisulkulaisia hallitus ryhtyisi avustamaan sillä tavalla, että se yhteen pieneen Pyhäjärven kuntaan, jossa on hyvin vähämerkityksellinen metallitehdas, kun otetaan huomioon koko maan metalliteollisuus, että se olisi alkanut salakavalan ja hirvittävän hyökkäyksen metalliteollisuutta vastaan järjestämällä Pyhäjärven pienen metalliteollisuuden lähelle sulkulaisille hätäaputyötä. Ainoastaan herra Ingmanin vilkas mielikuvitus tai oikeastaan se kuvittelu-kyky, jota hän niin mestarillisesti käyttää, on voinut tästä työstä paisuttaa sellaisen metalliteollisuutta vastaan tähdätyn iskun.

Minä en myöskään halua tässä yhteydessä kajota suuresti tuohon ed. Pulkisen niin paljon käsittelemään periaatteelliseen puoleen siitä, millä tavalla yhteiskunta, minä laajentaisin yhteiskunnan, sekä valtion että kuntien, olisi suhtauduttava työtaisteluun. Minusta tämän asian yhteydessä ei siitä ole kysymys. Sen verran minä kuitenkin haluan sanoa, että ei suinkaan voitane vaatia, että valtion töitä jätettäisiin sitä varten järjestämättä ja tekemättä, että paikkakunnalla sattumalta on sulkulaisia tai lakkolaisia. En myöskään minä haluaisi sitä puolueettomuusperiaatetta ulottettavan niin pitkälle, että valtion töissä pitäisi pitää mustaa listaa siitä, mitkä ovat sulkulaisia ja lakkolaisia ja muita työttömiä ja ainoastaan nämä muut työttömät, joita herra Ingman suvaitsi kutsua tavalliseksi suomalaisiksi työmiehiksi, että ainoastaan ne päästettäisiin kunnan tai valtion järjestämiin töihin. Minä luulen, että puolueettomuusperiaatteen johtaminen niin pitkälle tulee viemään mahdottomuuksiin. Minä haluan vaan asettaa kysymyksen, eikö esim. kunta ole velvollinen avustamaan kaikkia hädässä ja puutteessa olevia, katsomatta siihen, ovatko he hädässä ja puutteessa sulun tai lakon takia? Minun mielestäni meidän köyhäinhoitolakimme velvoittaa siihen. Köyhäinhoitoilaisissa nimenomaan sanotaan, että kunnan on annettava elatusta kaikille niille, jotka eivät työllään tai toisten huolenpidon kautta tai muuten voi saada riittävää elatusta ja hoitoa. Meidän köyhäinhoitolakimme sulkee siis avustettavien piiriin yleensä kaikki ne henkilöt, jotka jostakin syystä jäävät vaille elatusta ja hoitoa ja velvoittaa samalla kunnan huoleh-

timaan siitä, että tällainen henkilö sellaista elatusta ja hoitoa saa. Ja minä uskon, että tätä lain paikkaa ei voida tulkita niin, että se sulkisi pois sellaiset henkilöt, jotka ovat sattumalta sulussa tai lakossa. Nyt ei kuitenkaan ole kysymys kunnan vaan valtion avustusvelvollisuudesta. Mutta minusta ne voidaan erittäin hyvin tässä yhteydessä rinnastaa. Jos näin ahtaasti tahdottaisiin esim. köyhäinhoitolakia tulkita, niin minusta ainoa mahdollisuus on se, että kunta voisi esim. avustaa köyhäinhoidolla tällaisia puutteessa olevia, mutta ei saisi järjestää niille töitä ja sellainen tulkinta minusta on merkittävä. Sosialidemokraattisella ryhmällä ei suinkaan ole syytä moittia hallitusta siitä, ettei se ole mennyt puolestaan puolueettomuusperiaatteen soveltamisessa niin pitkälle kuin herra Ingman ja hänen aatetoverinsa olisivat vaatineet. Päinvastoin sosialidemokraattinen ryhmä on siitä hallitukselle erittäin kiitollinen ja siinä suhteessa antaa, niinkuin yleensäkin tässä kysymyksessä, hallituksen toiminnalle täyden tunnustuksen.

Minä haluan kuitenkin tässä yhteydessä myöskin lyhyesti käsitellä vielä tätä puolueettomuusperiaatetta siltä kannalta, onko sitä todellakin niin tarkasti ja tasapuolisesti noudatettu, niinkuin herra Ingman tällä kertaa näyttää suosittelevan. Herra Ingmanhan sanoi puheessaan nimenomaan, että kuinka voitaisiin vaatia porvarilliselta hallitukselta puolueettomuutta, jos nyt sallittaisiin sosialidemokraattisen hallituksen harjoittaa puolueellisuutta. Mutta minä olen vakuutettu siitä, että herra Ingman antaa omantuntonsa nukkua kaikessa rauhassa ja on antanut joka kerran, jokaisen lukuisan kerran, kun porvarillinen hallitus tässä maassa on ryhtynyt tukemaan työtaistelussa työnantajia. Ja ne kerrat eivät suinkaan ole harvinaisia. Yritettiin vielä viime kesänä valtiovallan viranomaisten puolelta sekaantua työtaisteluihin työnantajain puolesta. Vielähän on meillä tuoreessa muistissa se, kuinka Vaasan poliisilaitos sekaantui erääseen työtaisteluun vangitsemalla lakkolaisia ja pitämällä heitä pidätettyinä ilman mitään muuta syytä kuin se, että he olivat lakossa. Tämä Vaasan tapaus järjestettiin sosialidemokraattisen sisäministerin toimesta ja hänen asiaan puuttumisensa kautta oikealle tolalle. Mutta minä olen varma siitä, että jos herra Ingman olisi sat-

tunut silloin olemaan hallituksessa vaikkapa sisäministerinä niin hän ei suinkaan olisi tähän asiaan puuttunut. Hän olisi antanut sen tapahtua aivan häiritsemättä, niinkuin on tähän saakka usein tapahtunut ja tulee epäilemättä vastakin porvarillisten hallitusten aikana tapahtumaan. Minulla oli myöskin tilaisuus sisäministerinä ollessani estää eräs tällainen asiaan puuttuminen. Se oli Itä-Suomessa eräässä lakkotaistelussa, kun nimismies niinikään puuttui asiaan ja vangitsi ammattijärjestöstä lähetetyn lakonjärjestäjän. Lakko oli silloin jo käynnissä. Henkilö ei siis tullut yllyttämään lakkoa sinne, vaan ainoastaan lakkolaisten keskuuteen neuvottelemaan ja suunnittelemaan. Tämän henkilön nimismies vangitsi ilman mitään muuta syytä kuin se, että hän neuvotteli lakkolaisten kanssa ja kun minä tiedustelin, mitkä olivat syyt vangitsemiseen, niin mitään syytä ei voitu ilmoittaa. Ainoastaan ministeriön asiaan puuttuminen vapautti sillä kertaa tämän lakkolaisten neuvonantajan.

Tällaista tapahtuu lakkojen aikana porvarillisten hallitusten aikana aivan tuhkatiheään ja kukaan teistä herroista porvarillisista ministreistä ei ryhdy toimenpiteisiin, jotta puolueettomuus työtaistelussa säilyisi. Minä en ole vielä kuullut yhtään sellaista tapausta, päinvastoin minä olen kuullut sellaisia tapauksia, että kun työväen puolelta on vaadittu puolueettomuutta tässä suhteessa, vaadittu ministreitä puuttumaan asioihin, he ovat tällaiset vaatimukset hylänneet.

Vielä haluan mainita erään tapauksen, joka jatkuu paraillaan. Ne ovat nämä niin surullisen kuuluisat Pihkalan rikkurijoukot. Nehän, kun tulevat lakkoa murtamaan johonkin paikkakuntaan, panevat toimeen aivan yleensä sellaisen metelin ja epäjärjestyksen paikkakunnalla, että semmoista ei koskaan järjestetyssä yhteiskunnassa muissa oloissa sallittaisi. Nämä rikkurit, lakonmurtajat, saavat ammuskella, juopotella, räyhätä ja tapella paikkakunnalla niin paljon kuin itse ikinä ilkiävät, eikä järjestysvalta juuri koskaan puutu asiaan, sitä varten, että nämä ovat työnantajille välttämättömiä heidän työtaisteluisiaan. Valtion valvontavalta, valtion järjestysvalta, huolenpito järjestyksestä, nukkuu koko sen ajan, kun tämä työnantajille välttämätön rikkurijoukko husee-

raa paikkakunnalla. Tällaisia esimerkkejä on viime kesän ajalta vaikka kuinka paljon. Minä sattumalta kesäkuussa kuljeskelin muutamilla tehdasseuduilla ja voin paikkakunnalla käyneenä todeta, mitenkä todellakin hirvittävää laiminlyöntiä tässä suhteessa tapahtui ja tapahtuu. Ja on muistettava, että tätä laiminlyöntiä, järjestysvallan laiminlyöntiä ei voi estää edes sosialidemokraattinen hallitus eikä edes sellainen ministeri, joka on asioista aivan toista mieltä, sillä on mahdotonta valvoa jokaista poliisimiestä ja nimismiestä, joka laiminlyö tehtävänsä. Voi kyllä oikaista häntä väärässä otteessa ja väärässä tehtävässä, mutta on mahdotonta valvoa sitä, että hän tekee kaiken sen, mitä hänen pitäisi tehdä.

Niinikään sietää mainita, että valtion liikelaitokset kuten esimerkiksi osakeyhtiöt Gutzeit ja Tornator ja muut sellaiset kuuluvat työnantajajärjestöön. Ne siis siinä suoranaisesti tukevat työnantajain pyrkimyksiä m. m. työtaistelussa. Onpa tässä tukemisessa menty niinkin pitkälle, niinkuin aivan äskettäin on saatu lukea, että nämä valtion omat liikelaitokset ovat esiintyneet puuteollisuuden työnantajien yhteisessä taistelussa valtiota itseänsä vastaan. Tarkoitin nimittäin näitä niin kutsuttuja metsähuutokauppoja.

Kaikki nämä tällaiset tapahtumat osoittavat, että meidän porvarillinen mielipiteemme ei suinkaan reageeraa silloin kun valtio tai yhteiskunta esiintyy työnantajien puolesta, mutta ainoastaan silloin, kun epäilläänkin sitä, että nyt yhteiskunnan puolelta tahdotaisiin tukea kovaosaista työväen aineista sen ankarassa kamppailussa.

Niinkuin sanoin, tämä kysymys on asiallisesti jo minun mielestäni loppuun käsitelty. Sen vastauksen jälkeen, minkä herra kulkulaitosministeri täällä antoi, ei liene monellaakaan edustajalla, joka ei tässä yhteydessä tahdo ajaa poliittisia sivutarkoituksia, epäilystäkään siitä, että kaikki ne syytökset, mitä hallitusta ja sen menettelyä vastaan tässä asiassa on tehty, ovat olleet etupäässä keksittyjä ja paisutettuja syytöksiä.

Me voisimme mielestäni aivan hyvin siirtä tämän jälkeen päiväjärjestykseen. Minä lopuksi ilmoitankin sosialidemokraattisen ryhmän puolesta, että sosialidemokraattinen ryhmä kannattaa ja tulee äänestämään tavallisen siirtymisen puolesta päiväjärjestykseen.

Puhemies: Istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Istunto keskeytetään kello 9.10 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9.25 i. p.

Keskustelu jatkuu

Ed. Huttunen: Äskenen ed. Ingmanin puheenvuoro osoitti, että hänellä on ollut verrattain suuri työ hakiessaan yksityiskohtaisia tietoja kyseessäolevassa asiassa. Sitä osottaa se poliisikuulustelun pito, minkä ed. Ingman on nähtävästi suorittanut ministeriön eri virkamiesten keskuudessa aina vahtimestarista ja konekirjoittajattarista esittelevään sihteerin asti saadakseen selville, milloin mikin kirje on Pyhäjärvelle tai muualle lähetetty j. n. e. Tämä seikka osaltansa selvittää senkin, minkä vuoksi ed. Ingman siinä kamppailussa, joka myöskin on tällä kertaa ollut päiväjärjestyksessä, jota kutsutaan Ingman-Pietilän kamppailuksi, jäi tappiolle professori Pietilän kanssa. Ed. Ingmanilla nähtävästi ei ole riittänyt aikaa kahden näin suuren kysymyksen selvittämiseen.

Väläkysymyksen perusteluissa samoin kuin ed. Ingmanin ja ed. Pulkkinen äsken antamassa lausunnossa selitetään, että meillä täytyisi päästä ja ehdottomasti pitää kiinni siitä, että valtiovalta ei tavalla eikä toisella saa sekaantua työntekijäin ja työnantajain välisiin työsekkauksiin. Se siis merkitsee sitä, että ehdottomasti puolueettomuutta on noudatettava, olkootpa hallituksessa minkä puolueeseen edustajat tahansa. Minulla kuitenkin on suuri syy luulla, että ed. Ingman enempi kuin hänen väläkysymykseensä yhtyneet toverinsakaan eivät ole totta tarkoittaneet sillä, mitä väläkysymyksessään esittivät. Ainakaan tähänastiset kokemukset itsenäisenkin Suomen aikana eivät osoita sitä, että tämän maan valtiovalta olisi pysynyt erossa työntekijäin ja työnantajain välisistä työsekkauksista. Päinvastoin meillä on useita esimerkkejä osoitettavina, että valtiovalta on varsin tehokkaasti ryhtynyt tukemaan taistelevia, mutta ei työntekijöitä vaan — työnantajia. Minä sivuutan kokonaan ne lukuisat esimerkit, jotka tapahtuivat jo tsaarivallan aikana, ja jolloin tämän

maan hallitusohjat olivat pääasiassa suomettarelaisten kynissä ja jolloin työväen oikeusloukkaukset eritoten työtaistelutilaisuuksissa ovat hyvinkin lukuisat. Sen sijaan rajoitun tarkastelemaan kysymyksiä ainoastaan itsenäisen Suomen ajoilta, ja kuten sanoin, on tässäkin suhteessa jo meillä hyvin useita esimerkkejä osoitettavissa.

Jo se, mistä ed. Itkonen mainitsi, että valtiovallan erikoisessa suosiossa ovat n. s. rikkurit eli Pihkalan kaarti, on omiaan osoittamaan mielestäni sitä, että valtiovalta ei ole tasapuolisesti näissä asioissa suhtautunut. Sillä meidän tiedämme, että paitsi sitä, että rikkureilla on erikoiset oikeudet järjestyshäiriöiden tekemiseen, sillä poliisiviranomaisethan eivät heihin puutu, ellei rikos ole erittäin suuri, niin järjestetään valtiovallan puolelta rikkureille mitä parhain toimeentulo ja olo, m. m. asunnot. Valtion yleiset laitokset järjestetään rikkurien asunnoiksi, kesäaikana ovat pääasiassa koulut Pihkalan armeijan asuntona. Koulut ovat joko kuntien tai valtion tai näiden yhteisiä. Näin muodoin se, että valtiovalta järjestää rikkureille asuntoja y. m. toimeentulomahdollisuuksia, on minun mielestäni seikka, jota ei voida hyvällä syyllä puolueettomuudeksi kutsua. Senlisäksi voin mainita, että n. s. keskuspoliisi on varsin tehokkaasti tukenut työnantajia useissa taisteluissa. Minulla on tässä eräs omakohmainen esimerkki, joka puhuu hyvin voimakkaasti puolestaan. Otan esimerkin vuodelta 1923, silloin kun vallitsi Helsingissä rakennustöiden sulkua. Työnantajat olivat silloin laskeneet, että heittämillä vähän vaille 5,000 työläistä sulkuaan, voivat he itse saada riittävän hyvän määräysvallan työsuhteisiin ja palkkoihin nähden. He oletivat, että tämän sulun kautta voidaan Helsingin rakennustyöläisjärjestöt niin tukahuttaa, että niiden osuus palkkojen ja työsuhteiden järjestelyssä kokonaan katoaa. Tämä työnantajain laskelma oli kuitenkin virheellinen tai voisi sanoa hyvin läheinen sille väärin-laskelmalle, jonka työnantajat ovat tehneet myöskin nykyisessä metallitöiden sulussa. Työnantajat eivät voineetkaan päästä tarkoituksiensa perille. Sulku jatkui ja työnantajain tappio näytti varmalta. Silloin astui esiin keskuspoliisi. Minä ollessani ammattijärjestön puheenjohtajana, sain silloiselta sosialiministeriltä — kuului muuten edistysmieliseen puolueeseen — kut-

sun saapua valtioneuvostoon neuvottelemaan herra ministerin kanssa niistä mahdollisuuksista mitä oli olemassa sulkutilanteen lopettamiseksi. Noudatin kutsua. Mutta kaikki asiallinen keskustelu ministerin kanssa oli mahdoton yksinkertaisesti siitä syystä, että ministerin keskustelun aiheena oli vain se, millä tavalla työntekijät saadaan parhaiten alistumaan työnantajain rajattoman mielivallan alle. Ja kun ministeri sai minulta tiedon, että työntekijät eivät tule tällaiseen mielivaltaan alistumaan, vaan että ne tulevat edelleen pysymään työpaikan porttien ulkopuolella, johon työnantajat olivat ne heittäneet, menetti ministeri malttinsa ja ryhtyi käyttämään kieltä, jota ei olisi odottanut, jopa antoi ymmärtää, että minun henkilökohtainen vapautenikaan ei ole taattu. Tulos keskustelusta oli plus minus nolla, ellei oteta lukuun sitä, että pari tuntia tämän keskustelun jälkeen saapuivat etsivän keskuspoliisin agentit työpaikkaani ja julistivat minun vangituksi. Vangittunaoloni jatkui noin viikon ajan eli niin kauan kun sulkukin kesti. Tulkoon mainituksi eräs merkillinen yhteensattuma. Kun sulku päättyi kello 12 päivällä, niin samana päivänä kello 3 aikaan ilmoitti keskuspoliisi minulle, että olen vapaa. Koko pidätettyinä oloaikana minua ei syytetty mistään, ei luvattukaan nostaa syytettä mistään ja sanottiin rehellisesti, että olen pidätetty ainoastaan nykyisen vallitsevan sulun takia. Minä oletan, että hallitus oli tietoinen minun pidätyksestäni. Minä oletan, että se oli tapahtunut hallituksen suostumuksella, tai ainakin herra ministerin kanssa käydyssä keskustelussa sain sen käsityksen. Tai ainakin oli hän tietoinen siitä, mitä tuleman piti.

Voikohan ed. Ingman tai joku muu porvarillinen edustaja selittää, että valtiolta tässäkin tapauksessa oli puolueeton. Minun mielestäni sitä ei voi, vaan päinvastoin minun käsitykseni on, että valtiolta sekaantui tässä tapauksessa varsin törkeästi turvaamaan työnantajain luokkaoikeuksia. Valtiovallan puolelta kai käsitettiin, että vangitsemalla ammattijärjestön johdossa olevat henkilöt aiheuttaa se sekasortoa työläisten keskuudessa ja niin ollen on työnantajilla parempi tilaisuus päästä noiden katalain tarkoitusten perille. Tässä tapauksessa kuitenkin työnantajat, kuin myöskin valtiolta erehtyivät; työntekijät kaikesta

huolimatta voittivat, joka on niiden kunniaksi sanottava.

Toinen jotenkin samanlainen esimerkki tapahtui sitä edellisenä vuotena Varkaudessa. Varkauden paperityöläiset pyysivät työnantajalta muutaman kymmenen pennin palkankorotusta. Tähän ei työnantaja suostunut. Työläiset ryhtyivät käyttämään sitä ainoata oikeata keinoa, mikä heillä käytettävänä on ja mikä heille laillisesti pitäisi olla turvattu, nimittäin lakkoa. Kun tässäkin lakossa näytti ilmeiseltä, että työnantajat tulevat häviämään, täytyi valtiovalan sekaantua juttuun, sekaantua siten, että Varkauteen saapui pari keskuspoliisin agenttia ja pidättivät muutamia lakkolaisia. Mistä syystä, kysyttiin keskuspoliisin agenteilta? Agentit vastasivat: Pelotukseksi toisille. Ja että näin oli todella asianlaita, todistaa se, että näitäkään pidätettyjä ei syytetty mistään. Heidät päästettiin muutaman päivän kuluttua vapaiksi. Ja näin ollen oli tässäkin aivan ilmeisesti tarkoituksena vain saada epäjärjestystä työntekijäin keskuuteen ja sillä tavoin saada ne alistumaan työnantajain mielivallan alaisiksi.

Tällaisia esimerkkejä minä voisin luetella useita, sekä ennen vuotta 1922 kuin myöskin sen jälkeen. Mutta niiden luetteleminen ei liene tarpeellista. Minun mielestäni jo nämä parikin esimerkkiä, jotka olen esittänyt, puhuvat niin voimakkaasti sen käsityksen puolesta, että nykyistä edelliset hallitukset, olkootpa ne minkä värisiä tahansa, eivät ole jaksaneet noudattaa sitä kultaista puolueettomuutta, mitä välikysymyksen esittäjät nykyiseltä hallitukselta vaativat. Päinvastoin voidaan sanoa, että ne ovat hyvinkin törkeästi loukanneet tätä puolueettomuuskäsitettä.

Muuten mitä tulee kysymykseen nykyisestä suuresta työnsulusta, josta on aiheutunut myös tämä esillä oleva välikysymys, niin voinen mainita, että se on yksi niitä työtaisteluja, joissa yleinen mielipide epäilemättä on työntekijäin puolella. Työpalikat, jotka ovat vallitsevina Turun metallityöläisillä, josta riita on lähtenyt, ovat niin kurjat — mainittakoon vain, että paraiden ammattimiesten palkat voivat olla 5 tai 6 mk. j. n. e. — että on aivan täysi oikeus tällaisiin palkkoihin vaatia parannusta. Ja jos vielä ymmärtäisi sen että työnantajat tappelevat turkulaisia työläisiä vastaan mutta jättävät taistelun turkulaisten työ-

läisten ja Turun työnantajain väliseksi taisteluksi, niin ei voi ymmärtää sitä, että tämän muutaman sadan työläistä käsittävän taistelun takia heitetään lähes 10,000 työläistä sulkun.

Mikä on työnantajain tarkoitus? Sanoetaan, että sen kautta tahdotaan vaikuttaa, että Turun metallityöläisten on peräydyttävä. Mutta minä haluan lisätä, että tarkoituksena on enempi. Tarkoituksena on nujertaa ei ainoastaan Turun metallityöläisten taistelu, vaan heittää este kaikkien palkkataistelujen eteen ja saattaa metallityöläiset yksinomaan työnantajain määräyksistä riippuviksi. Sehän on tarkoitus. Ja että näin on, on mielestäni omiaan osoittamaan sekin, että sulkupäätös metallityönantajain liiton kokouksessa tehtiin hyvin niukalla enemmistöllä, ja voin lisätä, kuten sanomalehtitiedot osoittavat, että jos eräs huomattava työnantaja olisi saanut tilaisuuden olla äänestämässä, olisi päätös työnantajain liiton kokouksessa tullut kokonaan toinen, mikä se tuli. Siis työnantajain keskuudessakaan ei oltu asiasta yksimielisiä. Siitä on osoituksena mainitsemani päätös, kuin myöskin ne monet sanomalehtikirjoitukset, mitä eri sanomalehdissä on jo asiasta esitetty. Millä tavalla hallituksen tulee tällaisiin työtaisteluihin suhtautua? Minun mielestäni hallituksen on aina ratkaistava se, millä tavalla työtaistelu syntyy. Jos se on syntynyt niin epäoikeutetulla tavalla kuin se tällä kertaa on syntynyt, niin minusta ei olisi ollut hallitukselta rikos, vaikkapa se olisikin ryhtynyt jollakin tavalla tukemaan sulkulaisia, jota se kuitenkin ei, kuten kulkulaitohministerin puheesta selvisi, ole tehnyt. Nyt kuitenkin on vielä asia siten, että valtiolta on tätäkin sulkua tukenut työnantajien puolelle ja tulee edelleen tukemaan verrattain voimakkaasti. Se tapahtuu siten, että valtiolla on eräitä liikehaaroja, m. m. O. Y. Gutzeit, josta valtio omistaa 90 % osakkeita, samoin O. Y. Tornator, jossa valtiolla on yli 50 % osakkeita. Nämä yhtiöt, samoin kuin eräät toisetkin valtion omistamat yhtiöt, kuuluvat työnantajain liittoon ja työnantajain liiton keskinäinen sopimus edellyttää, että jokaisen jäsenen on otettava osaa niihin kustannuksiin, joita työtaistelut aikaansaavat. Ja kuten tiedetään, nykyinen metallityöntekijäin ja työnantajain välinen taistelu ei ole kustannuksiltaan varsin pieni, vaan

ne kustannukset ovat miljoonia markkoja. Minä olen aivan vakuutettu, että Gutzeit-yhtiö, Tornator-yhtiö y. m. valtion omistamat yhtiöt joutuvat maksamaan työnantajain liitolle, taisteluun joutuneille työnantajille moninkertaisesti sen summan, mitä valtioneuvosto on myöntänyt Pyhäjärven maantien rakentamiseen. Ne ovat myöskin valtion varoja ja se on välitöntä tukea, millä valtio joutuu tällä tavalla tätä taistelua tukemaan työnantajien eduksi. On silloin mitä sydämettömintä, että voidaan esittää välikysymys sellaisesta asiasta, jos valtio on myöntänyt hätäaputöiden järjestämiseen jollekin kunnalle 300,000 markkaa.

Useilla muilla tavoilla joutuu valtiolta tukemaan työnantajia. Mainitsen vain esimerkiksi, että viime keväänä ollut paperityöläisten lakon uhka oli myöskin omiaan kehoittamaan valtionkin omistamia liikelaitoksia yhtymään työnantajien renkaaseen. Ne olivat jo siltä varalta varustautuneet ottamaan vastaan taistelun, joka taistelu olisi mahdollisesti tullut maksamaan Suomen valtiolle hyvinkin runsaita määriä. Tällainen valtion liikelaitosten esiintyminen saattaa vielä aikaan senkin, että työtaisteluja syntyy enempi kuin mitä niitä säännöllisissä oloissa voisi syntyä, elleivät nämä valtion yhtymät olisi yhtyneet työnantajien kanssa samaan renkaaseen. Siitä on minulla osoituksena mainittava se, että viime keväänä, kun Gutzeit-yhtiön työläiset tarjosivat työnantajallensa, Gutzeit-yhtiölle, palkka- ja työsopimusehtoja ja että näistä ryhdyttäisiin neuvottelemaan, vastasi Gutzeit-yhtiön toimitusjohtaja: Me olemme työnantajain liitossa ja työnantajain liitto on kieltänyt meidät kaikesta yhteistoiminnasta työvään järjestöjen kanssa. Siis tällä tavalla oli työnantajain liitto kahlehtinut jo valtionkin liikelaitokset, joka on omiansa provoseeraamaan työtaisteluja. Sekin on työnantajien etujen palvelemista.

Olen edellä jo osoittanut, että yleinen mielipide nyt vallitsevassa metallitöiden sulussa on kieltämättä työntekijäin puolella. Siitä on mielestäni osoituksena myöskin se, että useat kunnat ovat käsitelleet asiaa kokonaan toisin kuin ed. Ingman y. m. välikysymyksen allekirjoittajat. Ne ovat ryhtyneet avustamaan sulkulaisia siten, että heille koetetaan järjestää mahdollisimman paljon kunnan töitä j. n. e. Tällä tavalla tahdotaan aikaansaada jonkinlainen helppo-

tus sulkulaisten elämässä. Ja että yksityiset työnantajat ovat, hyvin useat, ottaneet sulkulaisia töihin, on minun mielestäni osoitus siitä, että nekään eivät hyväksy työnantajien hyvinkin tuomittavaa toimenpidettä.

Vielä olisi minulla eräs esimerkki tästä mainittava, nim. se että Högforsin tehtaan toimitusjohtaja yksityisissä töissä kuuluu käyttävän sulkulaisia. Tämä minun mielestäni antaa aihetta uskoa, että Högforsin tehtaan omistajallekaan ei liene sulkutilanne mieluisa, vaan päinvastoin hänelläkin lienee asiasta toinen käsitys kuin metallityönantajain liitolla. Olipa kuitenkin tämän asian kanssa kuinka tahansa, niin kuitenkin on, että yleinen mielipide ja myötätunto on työntekijäin puolella, joka on omiaan takamaan, että työläiset tulevat taistelussa voittamaan.

Millä tavalla ulkomailla porvarillisissakin piireissä suhtaudutaan taistelussa oleviin, siitä antaa minusta kuvan se, miten esim. Englannin porvaristo suhtautui viime vuotena olleeseen hiilikaivostyöntekijäin laksoon. Kun siellä joutui useita miljoonia työläisiä työttömiksi, on selvää, että näiden perheet joutuivat hädänalaiseen asemaan. Porvarillisissakin piireissä heräsi silloin ajatus, että näiden perheitä on avustettava. Kunnat ja yksityiset porvarilliset hyväntekeväisyyslaitokset ryhtyivät toimenpiteisiin lakkolaisten perheiden avustamiseksi. Meillä ei tällaista tehdä. Meillä nähdään porvaristo, jonka eturintamassa kulkevat papit, osoittamassa hirsipuuta hallitukselle sen vuoksi, että hallitus on varannut tilaisuuden muutamalle lakkolaiselle työnsaantiin sulun aikana. On hyvin suuri erilaisuus tämän maan ja muiden maiden porvariston välillä. Ja ennen kaikkea herättää juuri ihmettä se, että, kuten mainitsin, tällaisen suunnan kannattajana, lipunkantajana kulkevat papit. Tämä on minun mielestäni jo sellaista, että se ansaitsisi rumemmasti sanottavan kuin mitä parlamentaarisessa kielessä on mahdollista.

Minä yhdyin kannattamaan sitä, että eduskunta siirtyy yksinkertaiseen päiväjärjestykseen. Minun mielestäni hallitus ei ole tässä tehnyt minkäänlaista rikosta, vaan päinvastoin se on tehnyt vain sen mitä on pitänytkin tehdä.

Ed. Kuusisto: Silloin kuin tämä välikysymys oli ensimmäisessä käsittelyssä —

näillä ed. Ingmanin välikysymyksillä on se etuoikeus, että ne käsitellään kolmessa lukemisessa — niin silloin kuin tämä ensimmäisessä lukemisessa käsiteltiin, välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja ja sen isä lausui m. m. seuraavalla tavalla: „Jos nyt herra kulkulaitosministeri olisi epäillyt, että täällä on kysymys sulkulaisten auttamisesta, niin hän olisi tietysti käynyt läpi tämän luettelon, — nimittäin työtömistä Pyhäjärvellä — ja hankkinut itselleen tietoa siitä, mitä väkeä nämä työttömät ovat.” Minä ajattelen, että jos niin menetellään yhdessä tapauksessa, niin valtiollaan täytyisi tietysti menetellä aivan samalla tapaa kaikissa muissakin tapauksissa, siis kaikissa niissä töissä, joita valtio teettää, ministerin täytyisi käydä läpi kaikki luettelot työhön pyrkijöistä ja ottaa selvä, sattuvatko ne kuulumaan lakkolaisiin tai sulkulaisiin siellä tai täällä eri paikkakunnilla. Ja ed. Ingman vielä nimemomaan mainitsi, että tämä kuuluu, ei millekään alemmalle virkamiehelle, ei esimerkiksi, niinkuin tässä tapauksessa, tie- ja vesirakennusten ylihallitukselle, ei jollekin pomolle työmaalla, mutta itselleen herra ministerille. Meillä on kai valtion töissä nyt kaikkina aikoina useampia tuhansia työläisiä ja näitä täytyisi siis ministerien seuloa, näitä luetteloita, päästäkseen selville siitä, olisivatko ne oikeutettuja saamaan hätäaputöitä, vai olisiko heidän ja heidän perheittensä kenties kuoltava nälkään. Tämä kuuluu välikysymyksen tekijäin mielestä ministerin tehtäviin. Ministeriön tietysti tulisi hankkia kaikkien, näiden tuhansien ihmisten, mainetodistus, tietysti ote rikosrekisteristä ja loppujen lopuksi työnantajain musta lista päästäkseen selville, mitä kaikkea nämä työhön pyrkijät ovat ammatiltaan, ovatko he julistetut sulkuun, ovatko he muuten työttömiä tai lakkolaisia j. n. e. Kun niiden satakunnan henkilön seulominen, jonka ed. Ingman otti tehtäväkseen, on ottanut häneltä aikaa toista kuukautta, niin kai hallitukselta ottaisi tuhansien ihmisten samanlainen seulominen aikaa ainakin niin kauan, että nälkäkuolema olisi muutamille seurauksena tällaisesta tarkastuksesta, jota hallitukselta tässä asiassa on vaadittu. Minä nyt kuitenkin luulisin, että tässä, jos tällaista vaatimusta noudatetaan, joudutaan aivan mahdottomuuksiin, ja kerrassaan mahdottomasta sitä on vaatia nykyiseltä hallituk-

selta. Kun tulee joskus, niinkuin se varmasti tulee, se ed. Ingmanin hallitus, niin jos se alentuu tällaisiin tehtäviin, minä en luultavasti sille mitään mahda, mutta liikaa on vaatia sitä nykyiseltä hallitukselta.

Sitten minä tässä viime aikoina olen koettanut tutkia, että mitenkä tämä ed. Ingmanin resepti sopii yhteen hänen mestarinsa opin tai edes sen sovellutetun tai käytännöllisen jumaluusopin kanssa, ja siinä tarkoituksessa minä entisten tietojeni, tosin vähäisten, lisäksi vielä ostin Ingmanin kirjoittaman teoksen, Johanneksen evankeliumin ja Markuksen evankeliumin, joihin hän itse on suomentanut omakätisesti tekstin ja varustanut ne myöskin omilla selityksillään, ja minä tulin näistäkin vakuutetuksi, että ne sopivat varsin vähän yhteen sen kannan kanssa, jonka ed. Ingman tässä asiassa on ottanut. Nämä evankelistat, joista hän puhuu, ne olivat köyhien ystäviä kaikessa suhteessa. Nehän kävelivät kamelinkarvakaavuissa ja heidän ainoana ruokanaan oli joku syötäväksi kelpaava heinäsiirkkalaji ja kaikissa suhteissa he olivat köyhien puolella. Minä myöskin luulen, että ed. Ingman ehkä vielä muistaa erään miehen nimen, joka eli pari tuhatta vuotta takaperin. Minä kyllä olen varma siitä, että hänen oppinsa on ed. Ingman unohtanut, mutta minä oletan, että hän vielä muistaa sen miehen nimen, joka sanoo siellä jossain pyhässä kirjassa, että kun sinä näet nälkäisen, niin ruoki häntä, kun näet alastoman, niin vaateta häntä, äläkä käännä pois itseäsi lihasi tyköä. Tämä Natsaretin kirvesmies, joka näin puhui, hän ei sanonut, että nälkäinen on ruokittava vain siinä tapauksessa, että hän ei ole sulkulainen. Hän tarkoitti nähtävästi, että se on ruokittava kaikissa tapauksissa. Kun Natsarealainen käski auttamaan puutteeseen joutunutta, vaatettamaan alastonta, ei hän neuvonut silloinkaan katsomaan jostakin työnantajan mustasta listasta, josta olisi selvinnyt, kuuluuko hän sulkulaisiin tai lakkolaisiin ja sen perustuksella tutkinut, olisiko sille annettava ruokaa, vaatetta, yösiijaa j. n. e. Minä luulen, että se ed. Ingmanin mestari ei asettanut mitään ehtoja nälkäisten ja puutteenalaisten vaatettamiselle ja ruokkimiselle. On kyllä omi-tuista, että minun, kirkosta eronneen, pak-naksi kutsutun, täytyy valtiokirkon pap-peja muistuttaa tällaisesta asiasta, mutta

niin alas näyttää sovellettu ja käytännöllinen jumaluusoppi tosiaan meillä vajonneen, että täytyy jo maallikonkin käydä tästä muistuttamaan. Kyllähän siellä sanotaan vielä monta muuta semmoista varteenotettavaa seikkaa, siellä pyhässä kirjassa, m. m. siellä mainitaan eräästä isästä, jolta hänen lapsensa anoo leipää, että antaisiko se sen leivän asemesta kiven, ja niissäkin evankeliumeissa, joita ed. Ingman on suomennellut ja selittänyt, sanotaan, että sellainen isä olisi varsin kelvoton ja huono, mutta siitä huolimatta näyttää ed. Ingman olevan valmis antamaan toiseen käteen kiven ja toiseen skorpioonin leivän asemesta. Minä luulen, että näihin meidän nykyajan pappeihin, joista välikysymyksen allekirjoittaja on ensimmäisenä, sopii hyvin ne virren värssyt kristillisestä vaelluksesta, jotka vanhan virsikirjan mukaan kuuluvat seuraavalla tavalla:

Kas lähimmäistään syövät nuo jumalattomat,

Viekkauksellaan vievät sen elot ainoat,

Kuin käärme kiukuissansa he korvat lum-messa

Ahdistelevat kansaa, sortavat vaivaista.

Mut' kerran Herra kostaa työt jumalattomat,

Rankaisee ansiosta ryöstäjät wiekkahat,

Ne, jotka täällä veivät orvoilta oikeuden,

Ja leskein leivän söivät, vaivaisten osuuden.

(Vasemmalta: Se sopii hyvin Ingmaniin.)

Ed. Sahlstein: Täällä on ed. Pulkkinen jo seikkaperäisesti esittänyt mielipiteensä siitä, millä tavalla hallituksen toiminnassaan tulee suhtautua käynnissä olevaan työtaisteluun. Yhdyn kaikessa häneen. Valitettavaa sentään on, ettei meidän nykyinen hallituksemme ole voinut toiminnassaan menetellä näiden periaatteiden mukaan.

Täällä on jo ed. Ingman yksityiskohtaisesti ja vastaansanomattomalla selvyydellä osoittanut, miten puolueellisesti ja toista riitapuolta suosivalla tavalla herra kulkulaitosministeri on puuttunut käynnissä olevaan työtaisteluun Pyhäjärven kunnassa, ja valitettavasti tämä ei ole ainoa tällainen tapaus, jossa puolueellisuutta on tapahtunut. Tiedossani on eräs toinenkin samanlainen tapaus, jonka tahdon tässä ottaa keskustelun alaiseksi (Vasemmalta: Miksei siitä tehdä välikysymystä?).

Kuten tunnettua on hallituksemme, sen jälkeen kun eduskunta myönsi varoja muuttamien vedenalaisten veneiden rakentamista varten, uskonut näiden veneiden teon turkulaiselle veistämölle toiminimi Chrichton-Vulcanille. Heti sen jälkeen, kun tämä sopimus oli saatu aikaan, puhkesi sanotulla veistämöllä lakko ja tästä lakostahan on siten aiheutunut koko se suuri työtaistelu, jota nyt metalliteollisuuden alalla käydään. On luonnollista ja ymmärrettävää, että hallitukselle on ollut hyvin tähdellistä saada tämä työtaistelu lakkaamaan. Tässä mielessä on herra puolustusministeri ryhtynyt seuraavaan aivan hylättävään ja hänelle vähemmän kunniaa tuottavaan toimenpiteeseen.

Noin 5 à 6 viikkoa sitten sai Chrichton-Vulcan yhtiön johtaja Turussa määräyksen saapua puolustusministeriöön neuvotteluja varten; ja kun yhtiön toimitusjohtaja sentähden, kutsua noudattaen, saapuikin ministeriöön ja neuvottelut käynnissä olevasta työlakosta olivat alkaneet, ilmoitti herra puolustusministeri useiden henkilöiden saapuvilla ollessa yhtiön toimitusjohtajalle, että jollei hän 2 viikon kuluessa järjestä asioita niin, että lakko tehtaalla saadaa päättymään, niin hän, puolustusministeri, olisi pakotettu ottamaan vedenalaisten tilaukset pois tehtaalta ja luovuttamaan ne ulkomaalaisille. (Keskustasta: Maata täytyy puolustaa!). Ja tämän vaatimuksen herra puolustusministeri teki, vaikka hän tiesi ettei hän ollut oikeutettu sitä tekemään, koska yhtiö työtä koskevilla kontrahdeissa oli turvannut itsensä mahdollisten lakkojen ja muiden ylivoimaisten sattumien ja esteiden varalta.

Tahtoisin sentähden kysyä herra puolustusministeriltä, mitenkä tämä on selitettävissä, ja mitenkä se on ollut mahdollista. (Vasemmalta: Mitä se tähän kuuluu!) Onko herra puolustusministeri mielestään nyt esiintynyt tässä työtaistelussa sillä puolueettomalla tavalla, jolla yleensä tällaisissa työtaisteluissa muualla maailmassa esiinnyttäin? Eiköhän päinvastoin ole niin, että herra puolustusministeri, uhkaamalla ottaa Chrichton-Vulcanilta pois suuren miljoonatilauksen, on mitä sopimattomimmalla tavalla koettanut painostaa yhtiötä, saadakseen sen suostumaan työläisten vaatimuksiin. Ja vielä enemmän: herra puolustusministerin vaatimus on mielestäni ollut ai-

van epäisänmaallinen. Hän uhkaa vain sillä perusteella, että jollei Chrichton-Vulcan, joka suurin kustannuksin on pannut tehtaansa sellaiseen kuntoon, että se kykenee vedenalais-tilauksia suorittamaan, suostu työläisten vaatimuksiin, niin työ otetaan tehtaalta pois ja annetaan se ulkomaalaisten suoritettavaksi. Tämä on kerrassaan sopimatonta suhtautumista käynnissä olevaan työtaisteluun. Herra puolustusministerin painostusuhkailu selviää kaikkein selvimmin siitä, ettei hän, kun Chrichton-Vulcan kylmästi jätti hänen vaatimuksensa huomioon ottamatta — ei ainakaan toistaiseksi — ole ryhtynyt uhkauksia toteuttamaan.

Hallitus on vielä kolmannellakin tavalla puolueellisesti suhtautunut käynnissä olevaan työtaisteluun, se kun ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, vaikka yleisesti on tiedossa ja se myöskin on täytynyt olla hallituksen tiedossa, että sulkulaisia tyomiehiä runsaasti käytetään valtion töissä. Sellaisia työläisiä löytyy Pasilan ja Helsingin rautatien konepajoissa, Mäntän rautatierakennuksilla ja eri ratojen korjaustöissä kuin myöskin lennätinhallituksen linjatöissä. Kymmenkunta miestä työskentelee myöskin puolustuslaitoksen telakan ja konepajan töissä Helsingissä.

Kuten edellä olevasta selviää, ei hallituksen puuttuminen käynnissä olevaan työtaisteluun ole rajoittunut vain yksityistapauksiin, joita olisi katseltava välinpitämättömyydellä ja anteeksiantavaisuudella. Päinvastoin olen sitä mieltä, että hallitus aivan systemaattisesti, aina kun sillä on vähänkin tilaisuutta, on taistelussa asettunut työväen puolelle ja jopa uhkauksinkin koettanut saada työnantajia taipumaan työntekijäin kohtuuttomiin vaatimuksiin. Ja kun näin on, niin en puolestani voi yhtyä siihen, että tämä asia jätetään yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymisen varaan, vaan kannatan ed. Ingmanin ehdotusta asian siirtämisestä perustuslakivaliokuntaan perustellun ehdotuksen tekemiseksi päiväjärjestykseen siirtymistä varten.

Ed. Junnila: Kuten tunnettua viime lokakuun puolivälissä aloitettiin Uudenmaan Pyhäjärvellä hätäaputyö, joka on herättänyt suurta huomiota kaikissa kansalaispiireissä kautta maan. Hallitus nimittäin asetti herra kulkulaitosministerin kautta syyskuun alussa 330,000 markkaa käytettä-

väksi erään tietyn aloittamista varten mainitussa kunnassa hätäaputyönä siellä muka esiintyvän työttömyyden torjumiseksi. Kun mainitussa kunnassa sijaitsee Högforsin rautatehdas ja valimo, jonka työläistö jo pitemmän ajan on ollut metalliteollisuuden alalla vallitsevan työselkkauksen johdosta työttömänä, oli kaikille selvää, että tämä hallituksen toimenpide tarkoitti Högforsin tehtaan työttömien työläisten tukemista esiintyneessä työtaistelussa. Valtiovalta tällaisilla toimenpiteillä siis ensi kerran meillä ja luultavasti koko maailmassa, esiintyy työriitaisuuden sovittajana omalaatuisella tavallansa, heittäen riitapuolten työväestön puoleiseen vaakakuppiin valtiovaltan mahtavan kultapunnuksen. Ei siis ihme, että tämä asia on herättänyt riemua työväestön piireissä ja suunnatonta hämmästyä työnantajien keskuudessa. On kysytty, tätä tietäkö meillä valtiovaltan toimesta vastaisuudessa ruvetaan esiintulevia työriitaisuuksia selvittämään. Kun työselkkaukseen joutuneen työväen käytettäväksi asetetaan valtion, siis kansakunnan verovarot, silloin jos koskaan on työnantajan alistuttava. Tämä on nyt kai sitä uudenaikaista tasapuolisuutta, jolla demokratia onnellistuttaa yhteiskuntaa. Jos tämä tulisi tavaksi antaa tällä tavoin avustusta eri riiteleville puolille sen mukaan, minkävärinen hallitus meillä kulloinkin on, niin mihinkä tosiaankin jouduttaisiin työnantajan ja työntekijän keskinäisessä suhteessa. Teollisuus ja työmarkkinat tulisivat kokonaan epävarmoiksi ja jäisivät kokonaan heilumaan siitä, minkäkarvainen hallitus meillä kulloinkin on „remmissä”. Herra kulkulaitosministeri ei vastauksessaan ilmoittanut, onko tällainen järjestely nykyisen hallituksen mielestä säännöllinen, vai olisiko se ohimenevä erikoistapaus, vaikka siihen tällä kertaa ja tässä tapauksessa olisi ollut mielestäni perusteltua aihetta. Ja juuri sitä suuri osa eduskunnassa mielenkiinnolla odottaa. Niinikään ei herra kulkulaitosministeri antanut minkäänlaista vastausta siihen merkiliseen tapaan, jolla tämä hätäaputyö järjestettiin kahden ministerin kesken, ollenkaan käyttämättä sitä tavallista ministeriömuotoa, joka meillä tämantapaisten asiain käsittelylle on vakiintunut. Niin ikään on herättänyt erikoista huomiota se, ettei juuri tästä työttömyysapurahan käytöstä ole ensinkään kuultu niin sanotun työttömyysneuvoston mielipidettä, neuvoston, joka muutamia vuo-

sia sitten asetettiin sosialiministeriön yhteyteen ja jonka neuvoston mieltä on ylipäänsä kuultu pienemmissäkin työttömyysmäärärahojen käytöissä. Tämä neuvostolautakunta syrjäytettiin tässä tapauksessa kokonaan, vaikka juuri tällä tapauksella olisi pitänyt olla erikoinen luonne saada myöskin tämän lautakunnan lausunto ennenkuin se ministeriössä ratkaistiin.

On usein viitattu siihen, että työnantaja esiintyvässä työtaistelussa on paljon vahvempi riitapuoli kuin työntekijät. Högforsin tehtaan työselkkauksessa on niinikään mainittu, että toisella puolella on vahva kapitalistinen yhtiö ja toisella puolella tyhjät työläisperheet. On siis siveellisten lakien mukaista, että valtiovalta astuu ratkaisevasti heikomman puolelle. Tässä kuitenkin voi siivullinen pahasti erehtyä, ja luulen, että nyt kyseenalaisessa tapauksessa on herra kulkulaitosministerikin sangen vahvasti erehtynyt. Jos tarkastamme viimeistä verotilastoa, niin huomaamme, että Pyhäjärven kunnan kaikki verotettavat tulot tekivät yhteensä 14,372,300 mk. ja omaisuus 51,046,000 mk. Kun fyysilisten henkilöitten, joitten luku kunnassa oli 1,129, tulot tekivät 12,529,100 mk. ja omaisuus 19,962,000 mk., jäi osakeyhtiöitten, osuuskuntien ja avoimien yhtiöitten tuloiksi 1,843,200 mk. ja omaisuudeksi 31,084,000 mk. Kun nyt Pyhäjärven kunnassa on teollisuuslaitoksia: 6 myllyä, 5 sahaa, 1 rautatehdas ja -valimo, (juuri kyseenalainen Högfors,) 1 meijeri, 2 osuuskauppaa, ja ehkä vielä muutamia avoimia yhtiöitä, joista en ole onnistunut saamaan tietoa, huomaa jo tästä, että näiden yhtymien tulot viimeisen verotilaston mukaan eivät suinkaan ole olleet mitenkään kadehdittavat. Jos nyt Högforsin tehtaalla olisikin ollut tästä yhteisestä tulomäärästä tuloina vaikkapa puoletkin, siis noin 900,000 markkaa, niin ei sitä, katsoen sen suurpen hoidettavana olevaan omaisuuden määrään nähden voi pitää minään vahvana riitapuolena, jonka kukistamiseksi käymässä olevassa työtaistelussa olisi tarvittu valtion raskasta kättä.

Hätäaputyön järjestäminen tällaisena vuonna mihinkään Etelä-Suomen maalaiskuntaan alkavaksi jo lokakuun alkupuolella ei ole mikään hyväksyttävä teko. Maatalouden sadon korjuutyöt tänä vuonna siirtyivät epäedullisten sääsuhteitten vuoksi tavallista myöhäisempään. Puinnit, kynnöt ja juurikasvien korjuu on toimitettu pääasiassa

lokakuulla ja oloissa, joka niitten töitten suorittamiseen on vaatinut mahdollisimman suuren työvoiman. Siihen ei ole riittänyt tavallinen säännöllinen työväki, vaan on ollut pakko käyttää huomattavasti tilapäistyöväkeä. Tästä syystä onkin useissa Etelä-Suomen kunnissa syyskuun kuluessa valittu työväen puutetta maataloustöissä. Sitä on kuulunut juuri Pyhäjärvenkin kunnasta. On siis aivan anteeksiantamatonta, että hallitus järjestee hätäaputoita tällaisena aikana ja oloissa vaikkapa ilman poliittistakin tarkoitusta, riistäen siten maataloudelta sen kipeästi tarvitseman työvoiman. Tällaista menettelyä ei ainakaan maamme maatalous ja sen ammatin harjoittajat voi sietää. Maamme ruotsinkielinen teollisuus sen kaikesta päättäen hyvin sietää ja toistaiseksi ehkä hyvin kantaakin, mutta muistakoon samalla, että se sillä kaivaa omaa hautaansa.

Katselipa tätä asiaa puolelta tai toiselta, ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että asia olisi lähetettävä perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi, jota jo tehty ehdotusta minäkin pyydän kannattaa.

Pääministeri Tanner: Kuunneltuani täällä eräitten välikysymysten allekirjoittajain lausuntoja tuntuu minusta tarpeelliselta lyhyesti kajota eräisiin heidän esittämiinsä näkökohtiin.

Ensinnäkin ed. Pulkkinen laajalti valittelei sitä, ettei kulkulaitosministerin vastauksessa laisinkaan kajottu asian periaatteelliseen puoleen, eli siis siihen kysymykseen, onko valtion tämmöisissä työriitatapauksissa lupa avustaa jompaakumpaa riitapuolta, vai onko sen siinä suhteessa pysyttävä täysin puolueettomana. Selytyksenä siihen, miksi ei vastauksessa tähän puoleen kajottu, riittänee yksinkertaisesti siitä seikasta huomauttaminen, ettei myöskään välikysymyksessä tähän puoleen sanallakaan viitattu. Välikysymyksen tekijä ei ollut katsonut tarpeelliseksi, taikka mahdollisesti suotavaksi, kajota tähän kysymykseen tekemällä siitä hallitukselle kyselyä. Jos tämä puoli asiassa tahdotaan ottaa esille, on siihen tilaisuus jossakin toisessa yhteydessä (Ed. Pulkkinen: Perustuslakivaliokunnassa!) joko eduskunta-aloitteen tai uuden välikysymyksen muodossa. Ed. Pulkkinen ei itsekään pitänyt tarpeellisena ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Edelleen ed. Pulkkinen pahoitteli sitä, että meillä sosialidemokraattinen puolue on kovin jäljellä siitä kannasta, mikä muualla maailmassa työläispuolueissa on tullut valtiintuneeksi. Hän pahoitteli myöskin sitä, ettei meillä ole tullut lyödyksi kiinni mitään periaatteita valtiovallan suhtautumisesta tämmöisiin tapauksiin. Niin todella onkin asian laita, ettei meillä ole vahvistettu mitään periaatteita tässä suhteessa, ei lain, eduskuntapäätöksen yhtä vähän kuin hallitustenkaan päätösten kautta. Mutta laiminlyöntiä ei kai tässä suhteessa voitane katsoa olevan nykyisen sosialidemokraattisen hallituksen taholla, vaan niiden lukuisain porvarillisten hallitusten taholla, jotka lähes kymmenen vuotta ovat tätä maata hallinneet.

Ed. Pulkkinen haki edelleen esimerkkejä muualtakin, esimerkkejä, jotka meille ovat erinomaisen hyvin tunnettuja, luultavasti yhtä hyvin kuin ed. Pulkkisellekin. Hän löysi niitä Englannista ja hän löysi niitä Ruotsista. Mutta, hyvä ed. Pulkkinen, onhan tavaton ero näiden maiden työttömyysolojen ja meidän maamme työttömyysolojen välillä. (Ed. Pulkkinen: Periaatteet ovat samat.) Englannissa on sodan jälkeen ollut kaiken aikaa lähes puolitoista miljoonaa työtöntä ja näiden työttömien avustamiseen on valtio siellä uhrannut niin suuria summia, että niiden muuttaminen Suomen rahaksi alkaa olla vaikea tehtävä. Ei voi myöskään verrata meidän maamme oloja Ruotsiin. Ruotsissa on tosin, niinkuin ed. Pulkkinen aivan oikein huomautti, jo sangen pitkän ajan ollut eduskuntapäätöksen kautta kiinnilyötyjä periaatteita siitä, millä tavalla työttömyysavustusta on jaettava. Tämmöisten periaatteiden kiinnilyömiseen on siellä ollut suoranainen pakko. Siellähän on nim. työttömyys esiintynyt aivan toisessa laajuudessa kuin meillä. Suurimpana ja vaikeimpana deflatiokautena Ruotsissa oli työttömiä pitkän ajan toistasata-tuhatta, noin 150—160 tuhatta, ja senkin jälkeen, olojen paremmiksi muodostuttua, on työttömien armeija siellä aina laskettu kymmenissä tuhansissa. Näiden runsaslukuisen työttömien avustamiseksi on valtio siellä uhrannut tavattoman suuria määrärahoja. Niinpä esim. vuonna 1922, miltä vuodelta siellä nykyjään voimassaolevat ohjeet työttömyysavustuksen jakamisesta ovat, myönsi valtio 102 miljoonaa kruunua työttömien

avustamiseen. Se on Suomen rahassa nykyisen kurssin mukaan hyvän joukon toista miljoardia markkaa. Tällöin ymmärtää hyvin, että näin suurien määrärahojen käytämisestä on myös tahdottu lyödä joitakuita periaatteita kiinni, jotta eivät vaihtelevat hallitukset eri tavalla määrärahoja käytäisi.

Katsottakoon tämän rinnalla oloja meidän maassamme. Mehän olemme olleet siinä erinomaisen onnellisessa asemassa, että meillä ei viime vuosina ole ollut työttömyyttä sanottavasti, ei enempää kuin ennen sotaa. On vallinnut siis jonkinlainen normaalin työttömyys. Tästä johtuu, että myöskin valtion puolelta myönnetty määrärahat työttömien avustamiseen ovat voineet olla kovin vaatimattomia, mielestäni liiankin vaatimattomia. Eduskunta on tavallisesti niiden myöntämisessä liikaakin kitsaillut. Ilmeisesti ei näiden määrärahojen vähäisyyden vuoksi ole tähän saakka pidetty tarpeellisena ryhtyä lähemmin tutkimaan kysymystä työttömyysmäärärahojen jaosta yhtä vähän kuin lyömään kiinni niitä periaatteita, joita tässä jaossa olisi käytettävä. Nyt yhtäkkiä heräävät sen puoleen jäsenet vaatimaan vissiä periaatteita, jotka kuitenkin vuosikausien kuluessa olisivat itse olleet tilaisuudessa nämä periaatteet määrittelemään. (Ed. Pulkkinen: Niitä on noudatettukin aina.) Minä kiellän, että niitä olisi noudatettu; te olette itse rikkoneet niitä. (Ed. Juutilainen: Alkää hermostuko!)

Kotimaisista oloista ja erikoisesti tämän vuoden tapahtumista puhuttaessa asia minun mielestäni joutuu oikeisiin mittasuhteisiin jos katsotaan, minkä verran meillä tänä vuonna on ollut varoja käytettävänä ja minkä verran niitä tässä erikoistapauksessa on käytetty. Meillähän ei koko tänä vuonna ole ollut valtion puolesta käytettävänä kuin kaiken kaikkiaan 15 miljoonaa markkaa työttömien avustamiseksi. Jos nyt otaksuttaisiin, että tämä summa kokonaisuudessaankin olisi käytetty sulkulaisten hyväksi, niin ei silläkään olisi ollut suurta, ei ainkaan ratkaisevaa merkitystä tässä työriidassa. Mutta semmoisesta summastahan ei ole ollenkaan kysymys. Nythän on jouduttu käyttämään erääseen tietyöhön vaivaiset 330,000 markkaa. Sehän on ainoastaan pisara meressä niiden suurten avustusten rinnalla, joita molemmat riitapuolet omilta

kannattajiltaan saavat. Ja edelleen on muistettava, että sulkulaisia on kaiken kaikkiaan 10,000 henkeä, vähän ylitsekin, ja että tästä työriidasta niin ollen joutuvat kärsimään kaikki nämä perheineen. Nyt kyseenalaisessa Pyhäjärven tietyössä on todellisia metallisulkulaisia, sen mukaan kuin äsken saatiin kulkulaitosministerin puheenvuoron kautta tietää, ainoastaan 20 henkeä. Meillä on siis työriidassa osallisia 10,000 henkeä ja herrat oikeistossa nostavat riidan siitä, että niistä on 20 henkeä sattunut pääsemään osalliseksi erääseen työhön, jota valtio avustaa kokonaan toisista syistä. Minusta nämä numerot verrattuina toisiinsa sekä siihen, mitä summia muualla tämmöisissä tapauksissa on myönnetty, asettavat herrojen välikysymyksen oikeisiin mittasuhteisiin ja osoittavat, miten vähäisestä asiasta tässä todellisuudessa on kysymys.

Minä luulen muuten, että meillä nyt on tarpeetonta ottaa esille kysymystä siitä, mitä periaatteita on noudatettava työttömien avustamisessa. Arvelen, että kun se asia joskus tulee esille, niin meillä ei ole oleva vaikea löytää sitä sääntöä, joka siinä on noudatettava. Puolelta ja toiselta tullaan silloin ilmeisesti jäykästi pitämään kiinni siitä, että mahdollisimman suurta puolueettomuutta on noudatettava. (Ed. Pulkkinen: Siis minulla on oikein!) Kyllä, mutta puheenvuoro oli väärässä yhteydessä esitetty.

Ed. Sahlsteinin äskeiseen puheenvuoroon minulla ei ole muuta sanottavaa, kuin että hän ilmeisesti ei tunne ollenkaan minkä verran hallitukset ottavat osaa valtion työläisten työhön ottamiseen. Hän luetteli koko joukon tietoja siitä, miten valtion rautateiden konepajoissa, ratarakennuksilla, lennätinlinjojen vetämisessä y. m. s. on työssä sulkulaisia. Minulla ei ole tietoa siitä, ovatko nämä tiedonannot oikeita. Ihailen vain herra Sahlsteinin erinomaista selvillesaamiskykyä. Mutta herra Sahlsteinin pitäisi tietää, että tämmöisiin toimiin henkilöitä työhön otettaessa ratkaisuvalla on tavallisesti — ei edes näiden laitosten johdolla — vaan alemmilla työnjohtajilla, jotka tarpeen mukaan ottavat henkilöitä työhönsä, siitä tavallisesti kenellekään ylemmälle viranomaiselle ilmoittamatta. Hallituksella sensijaan ei tietysti ole ollut tietoa siitä, onko näissä töissä ollut sulunalaisia. Se kysymys ei intresseeraa halli-

tusta eikä hallituksella myöskään olisi siihen aihetta sekaantua, vaikka sille tämmöisistä tapauksista raporteerattaisiinkin.

Ed. J. F. Aalto: Kuunnellessa niitä lausuntoja, joita tänä iltana olemme saaneet porvarillisten edustajain taholta kuulla, muistuu mieleen vanhan ajan jesuiitat, jotka puhuivat kaunist kielten henkilöille viehkaassa mielessä tarkoituksella tuhota niitä. Tämän illan esiintyjät eivät kylläkään ole pyrkineet näyttämään työväenystävän osaa, mutta ovat he pukeutuneet kauniiseen puolueettomuuden vaippaan huolimatta siitä, että itse eivät ole milloinkaan puolueettomuutta noudattaneet eivätkä aikone sitä vastaisuudessaakaan noudattaa.

Kun tästä asiasta on jo useampia sangen valaisevia lausuntoja annettu, minä en ryhdy yksityiskohtia koskettelemaan, mutta mainitsen eräistä seikoista, joihinka muutamit porvarilliset puhujat ovat viitanneet.

Esim. ed. Pulkkinen neuvoi meitä ottamaan oppia länsimaista, joissa hän sanoi sosialistienkin noudattavan kaunist puolueettomuutta. Minä tahtoisin tehdä samoin ed. Pulkkiselle, kuin muillekin porvarillisille edustajille sen huomautuksen, että ennen kaikkea teidän tulisi ottaa oppia länsimaista. Länsimaissakin on aikaisempina aikoina porvariston ja valtiovalan taholla suhtauduttu sangen räikeällä tavalla työtaisteluihin, mutta siellä ovat olosuhteet jo huomattavasti parantuneet. Tiedetäänhän tapauksia, jolloin esim. Englannissa aikaisempina aikoina oli toiminnassa lakkotaistelujen varalta n. s. lentävä kaarti, joka komennettiin lakkopaikoille hävittämään asevoimin lakkotaistelut, ja samalla tavoin on tehty joitakin aikoja taaksepäin Amerikassa. Mutta nyt kuten mainitsin, on näissä, samoin kuin muissakin länsimaissa, päästy vähän paremmalle kannalle. Meillä sen sijaan on kehitys kulkenut päinvastaiseen suuntaan. Edelliset meidän ryhmämme puhujat ovat jo tuoneet esille useita esimerkkejä siitä, kuinka meidän maamme porvaristo ja valtiovalta on „puolueettomuutta” harjoittanut. Minä en ryhdy kertaamaan enää sitä, mitä on sanottu tunnetusta rikkuriarmeijasta, joka Pihhkalan johdolla ja osaksi valtiovalan tukemana toimii, mutta huomautan sen lisäksi, mitä aikaisemmin on sanottu, että paitsi sitä yhteiskunnan apua, jota nämä rikkurijouk-

kuet saavat siinä muodossa kuin edelliset puhujat ovat maininneet, tukee valtiovalta tätä rikkurijärjestöä aivan välittömästi. Kuten tunnetaan, avustavat työnantajajärjestöt pakollisella verotuksella mainittua rikkurijärjestöä. Ja ne tuotantolaitokset, joissa valtio omistaa osake-enemmistön, avustavat samaisia rikkurijärjestöjä suhteellisesti samanlaisilla summilla kuin yksityisetkin työnantajat. Tämä on mielestäni yksi sangen räikeä todistus siitä, minkälaista on valtiovalan „puolueettomuus” meillä ja varsinkin sikäli kuin valtiovalan puolueettomuus on porvarillisten jainesten käsissä.

Senlisäksi on vielä mainittava, että tässä surullisen kuuluisassa rikkurijärjestössä muodostavat toisinaan huomattavan osan suojeluskuntalaisjoukkueet. Ei ole pitkää aikaa siitä, kuin Itä-Suomessa oli eräitä satamalakkoja, joissa oli toiminnassa tämä n. s. Pihhkalan rikkurijoukkue, oli tämän joukkueen jäsenistä huomattava osa suojeluskuntalaisia, jotka kiväärillä olalla ja muserit taskussa kulkivat työmaalle, sieltä pois ja ehkä pitivät niitä mukana työmailla. Silloisella porvarillisella hallituksella oli täysi tieto siitä, millä tavalla suojeluskuntalaisia käytettiin näissä rikkuritöissä ja tiedettiin myös se, että nämä suojeluskuntalaiset eivät menneet näihin rikkuritöihin tämän tunnetun kaartin mukana edes yksityisinä henkilöinä, vaan olivat he siellä päällystönsä, järjestönsä määräyksestä. Siis meillä on otettu käytäntöön tapa, että turvaututaan aseelliseenkin valtion tukemaan järjestöön työtaisteluissa työnantajien tukemiseksi. Siis samaan tapaan kuin vanhaan aikaan Englannissa, vaikkakaan ei ole toki käytetty aivan niin räikeitä muotoja, että olisi kivääritulella suoranaisesti lakkolaisten kimppuun käyty. Mutta joka tapauksessa voimme todeta, että meillä on porvarillinen valtiomahti kulkenut aivan päinvastaiseen suuntaan puolueettomuusasiassa, kuin mitä on asianlaita länsimaissa, joista herrat porvarit kehoittavat meitä oppia ottamaan.

Mitä tulee niihin huomautuksiin, joita varsinkin ed. Pulkkinen on tehnyt periaatteellisesta puolesta, en minäkään katso tarpeelliseksi tässä tilaisuudessa ryhtyä kysymyksen periaatteellista puolta pohtimaan. Mutta minä katson sopivaksi kuitenkin mainita niin paljon, ettei mielestäni missään

tapauksessa voida hyväksyä semmoista periaatetta, että sellaisissa töissä, joiden kustannuksiin valtio ottaa osaa, ei olisi sallittava sulussa tai lakossa olevien työläisten työskentelevän. Minä olen huomannut, etteivät kaikki porvarillisetkaan puhujat ole väittäneet sitä, että hallitus olisi nyt kysymyksessä olevaa työtä ryhtynyt järjestämään sen takia, että on olemassa työtaistelu mainitullakin paikkakunnalla, vaan on pidetty pahana sitä, että on otettu myös sulussa olevia työläisiä näihin töihin, joita valtion varoilla on avustettu. Ja jos sellaista periaatetta yritettäisiin käytännössä toteuttaa, että sellaisissa tapauksissa, jolloin yleisen työttömyyden takia järjestetään töitä valtion avustuksella, että niihin ei saisi ottaa sulussa tai lakossa olevia työläisiä, vaan olisi ryhdyttävä pitämään mustaa listaa, niin kyllä minä uskon, että sosialidemokraattinen puolue kokonaisuudessaan tulisi asettumaan jyrkästi tällaisista periaatetta vastaan. Samoin on asia ja vielä suuremmalla syyllä, jos on kysymys vakinaisiin valtion töihin työläisten ottamisesta. Jos otetaan henkilöitä töihin joko rautateille tai muihin valtion työmaihin, ei mielestäni ole sallittava, että valtiovalan puolelta pidetään mustaa listaa, jossa tarkastetaan, että onko tässä sellaisia työmiehiä tai -naisia, jotka ovat lakko- tai sulkutaistelussa. Tällaisiin töihin ja yleensä valtion töihin, on käsitykseni mukaan otettava työläisiä riippumatta siitä, ovatko he muuten työttömiä, siirtyvätkö he toisilta työmailta tai ovatko he lakkolaisia tai sulussa olevia. Se, että valikoimatta otetaan valtion töihin tällä tavalla työntekijöitä, ei merkitse edes vielä millään tavalla avustusta lakossa tai sulussa oleville eikä se ole edes työnantajain vastustamista työläisten hyväksi lakkotaistelun voittamiseksi. Mutta jos ryhdyttäisiin moista mustaa listaa käyttämään, olisi se mitä ruminta, jonkalaista periaatetta minä en uskoisi vähänkään asiaa ajattelevien porvarienkaan suosittelevan. Eräitä henkilöitä kyllä näyttää olevan täällä eduskunnassakin, joidenka periaatteet voivat olla minkälaisia tahansa. Erikoisesti on näissä periaatteissa mennyt lievimmin sanoen hämmästyttävälle kannalle se puhuja, joka näki jo epäisänmaallisuutta ja väärin periaatteiden käyttämistä siinäkin, että muistutettiin jotain teollisuuslaitosta siitä, että se ei voi valmistaa valtion tilauksia siitä syystä, että

sillä on halua rettelöidä työntekijänsä kanssa. Tarkoittamani puhuja, kuten muistetaan, huomautti juuri siitä, että hallituksen taholta olisi muistutettu tätä laivanvarustajaa siitä, että se on työläistensä kanssa rettelöimisen takia viivytännyt valtion tilaamain sotalaivain valmistamista ja tämän takia oli tämä arvoisa puhuja sitä mieltä, että hallitusta pitäisi muistuttaa siitä, että se on ryhtynyt tällaiseen, kuten hän mainitsi, epäisänmaalliseen tekoon. Tämän johdosta minä pyydän huomauttaa, että aikaisemmin, silloin kun tässä eduskunnassa käsiteltiin hänen mainitsemiensa sotalaivojen tilaamista, pidettiin yleensä porvarillisella taholla silloin niin kiirettä näiden laivojen rakentamisen kanssa, että oltiin valmiit leimaamaan epäisänmaalliseksi, jopa miltei maan pettureiksi kaikki ne, jotka rohkenivat vastustaa mainittujen laivojen tilausta tai edes koettaa työntää sitä tilauksen tekoa tuonemmaksi. Nyt, kun on kysymyksessä työnantajain suosiminen, ei ole kiirettä lainkaan sotalaivojenkaan rakentamisella, niin suurta ääntä kuin siitä muuten on pidettykin. Tämä osoittaa, minkälaiset periaatteet teillä, hyvät herrat, on. Ne näyttävät vaihtelevan aina sen mukaan, minkälaisista asioista milloinkin on kysymys ja ne sivuavat hyvin läheltä alussa mainitsemini vanhan ajan jesuiittain periaatteita.

Puhemies (koputtaen): Minä pyydän puhujaa olemaan käyttämättä loukkaavia vertauksia.

Puhuja: Minä olen sitä mieltä, että siinä toimenpiteessä, johon hallituksen puolelta on ryhdytty nyt kysymyksessä olevassa asiassa, ei ole mitään moittimisen syytä, vaan ansaitsee hallitus tämän tekonsa johdosta tunnustuksen.

Ed. Rosenberg: Minä en suinkaan aio valistaa ed. Ingmania millään raamatunlauseella enempää kuin virsikirjastakaan lainatuilla värssyillä, vaikkakin täytyy myöntää, että syytä sellaiseen olisi, koska tämän käytännöllisen jumaluusopin professorin omista teeseissä löytyy eräs lause, jossa sanotaan, että sen, minkä hän tekee näille pienimmille tässä yhteiskunnassa, sillä mitalla tullaan hänelle itselleen kerran mittaamaan. Jo paljas ihmisystävällisyys oikeastaan pakottaisi jonkun ver-

ran huomauttamaan herra professorille hänen omista opeistaan. Mutta tiedän samalla kertaa, että tämä herra asiallisesti ei ole jumaluusopin opettaja, vaan taistelevan kirkon johtava henkilö, joka asettaa hänet aivan toisenlaiseen asemaan, asemaan, jossa hänen tulee taistella omistavien ja rikkaiden etujen puolesta köyhiä ja omistamattomia vastaan säilyttääkseen harvinaisuuden, luokkavallan ja ylläpitääkseen köyhien riistoa. Tästä syystä kun hänellä on tällainen asema, niin on tietystikin kaikki opetus uskonnollisista asioista hänelle samaa kuin veden kaataminen hanhen niskaan. Hänen antamassaan lausunnossa kulkulaitosministerin vastauksen johdosta kiinnostikin tästä syystä mieltäni vain eräs lause, jossa vastalauseentekijä lausuu, että hän ei muuta vaadi, kuin että valtion tulee olla täysin puoluttoman ja että hallituksen siis ei tulisi sekaantua käynnissä olevassa metallisulussa kummankaan taistelevan puolen eduksi. Minua myöskin kiinnosti lisäksi se, että henkilö, joka on ollut niin kauan poliittisessa elämässä ja niin hyvin tuntee yhteiskuntaa, valtiovallan merkitystä ja eri luokkien suhdetta toisiinsa, todellakin voi niin hurskaalla naamalla, kuin hän tämän lauseen esitti, sen lausua. Sillä ed. Ingman tietää varsin hyvin, minkälainen asema todellisuudessa on kummallakin asianomaisella tällaisessa taistelussa. Hän tietää varmasti sen, että työnantajilla tällaisessa taistelussa ei ole mitään lähempää, suurempaa vaaraa. Niissä tehtaissa, jotka ovat sulussa, nauttivat johtajat ja virkamiehet täyttä palkkaansa, heitä ei siis uhkaa minikäänlainen hätä, he eivät menetä penniäkään koko taistelun kulun aikana. Päinvastoin heillä on erikoisia vissejä etuja taistelusta. Pääoman omistajien suurin vaara on siinä, että silloin, kun heidän osakkeilleen maksetaan osinkoa, nämä osingot voivat kutistua joillakin markoilla. Se on ainoa, minkä he voivat menettää tässä taistelussa. He elävät samaa huoletonta, ylellistä, rikasta elämää, joka on aina heille tarjona ja heillä on lisäksi vielä sekin mahdollisuus, että tällaisen taistelun lopulla heidän rikkautensa voi vielä olla suurempi kuin ennen taistelua. Kun tätä vastaan asetamme taas työläisen aseman, nuo 10,000 työläistä, jotka tälläkin hetkellä ovat heitetty sulkuihin, heidän lapsensa ja vaimonsa, niin kuva on jo aivan toinen. Työläisillä taistelussa on vain yksi ase käytettävänä,

ja se on jatkuva nälkä. Mitään muuta mahdollisuutta heillä ei ole. Kun he ovat, niinkuin tässäkin tapauksessa, pakoitettut kieltäytymään työstä, se merkitsee heille heti sitä, että heillä ehkä jo seuraavana päivänä ei ole ehkä leipää, se merkitsee sitä, että he voivat tulla asunnostaan hädetyiksi maantielle. Toisin sanoen se merkitsee köyhyyden suurinta tulosta, hätää ja nälkää, ei ainoastaan heille itselleen, vaan myöskin kaikille heidän omaisilleen. Koko heidän tulevaisuutensa voi tulla uhatuksi, heidän pieni taloutensa joutuu tänä aikana rappiolle, he hankkivat ehkä velkoja, joita eivät voi koko järeällä olevana elinaikanaan maksaa. Silloin tulee kysymykseen, kumpi on vahvemmassa asemassa, silloin tulee kysymykseen, kuka enemmän kärsii sulusta. Tämän tietävät työnantajat ja tämän tietää heidän aseenkantajansa Ingmankin sangen hyvin. Mitä merkitsee silloin hänen lausuntonsa puolueettomuudesta? Se merkitsee vain sitä, että valtiovallan tulee seisoa sivustakatsojana antaakseen työnantajien rauhassa tuhota nuo köyhät työläiset heidän kärsimyksissään, ei mitään muuta. Minä väitän, että tällainen passiivinen sivulla seisominen on samaa kuin positiivista osanottoa taisteluun. Vielä minä väitän enemmänkin, se on yhteiskunnallisesti katsoen rikosta. Ei enempää eikä vähempää. Sillä meidän tulee samalla kertaa kiinnittää huomiotamme myöskin siihen seikkaan, että nämä työläiset, jotka ovat pakoitettut taisteluun, ne muodostavat osan siitä kansankerroksesta, jonka työstä kokotämä yhteiskunnan elämä lopullisesti riippuu. Ne ovat niitä, joittenka hartioilla koko yhteiskunta lepää. Heillä tulisi siis olla kaikki oikeudet.

Kun vielä tarkastellaan tätä samaa puolueettomuuskysymystä siinä valossa kuin ed. Pulkkinen on täällä tahtonut esittää — hänhän äsken välihuudahduksessaan väitti, että puolueettomuutta tässä mielessä ovat entiset hallituksetkin tähän saakka noudattaneetkin —, tähän tahtoisin minä vielä lisätä, että on nykyinenkin hallitus noudattanut — niin on aivan oikea se vastaus, jonka pääministeri antoi, jossa hän kielsi väitteen. Asia on nimittäin niin, että hallitukset ovat jatkuvasti sekaantuneet työriitoihin työnantajien eduksi. Jok'ainoassa työtaistelussa ellei se nyt ole aivan pieni, sekaantuu oikeastaan valtio taisteluun ensi hetkestä saakka. Ja erittäinkin kansalais-

sodan jälkeen, jolloin valtio on luonut erinäisiä elimiä työnantajien suojaksi, on tämä sekaantuminen vielä suurempi kuin toisenlaisissa oloissa, jolloin vallitsee vapaampi kansanvalta kuin nyt. Onhan valkoinen Suomi luonut erikoisen rikkurijärjestön, niinkuin täällä on jo usein mainittu. Tämä järjestö on välittömästi valtion suojassa. Ja vielä enemmän. Valtio ojentaa sille virkamiestensä kautta auttavaa kättä. Silloin kun työtaistelu syntyy, on tämän rikkurijärjestön johdossa useampia valtion virkamiehiä, jotka ensi hetkestä saakka ovat valmiit suorittamaan kaikkia sellaisia toimenpiteitä, joita tarvitaan, että rikkurijärjestö mitä nopeimmin voitaisiin saada siihen paikkaan, missä sitä kulloinkin tarvitaan. Mainitakseni vain yhden ainoan esimerkin siitä, millä tavalla valtion virkamiehet sekaantuvat työriitoihin, kiinnitän huomiota siihen kuinka Kemian suuressa taistelussa ja sitä ennen syttäneessä n. s. Raahen lakossa ryhdyttiin keräämään Lapualla rikkurijärjestöä, n. s. Pihkalan kaartin kokoon. Tässä haalimisessa avustivat Lapualla olevat valtion virkamiehet. He hankkivat vaunuja paikalle, varasivat matkalippuja näille rikkurijärjestön miehille ja kun rikkurit tai Pihkalan kaartilaiset saapuivat Lapin asemalle, oli Lapin asemapäällikön tehtävänä jakaa rikkurit eri juniin, pitää huolta siitä, että kullekin radalle lähetettiin tarpeellinen määrä rikkureita, joista hän aikaisemmin oli saanut Pihkalan kaartin johdolta määräyksen. Hän piti lisäksi huolta siitä, että rikkureille annettiin liput kouraan j. n. e. Hän siis asiallisesti esiintyi Pihkala-kaartin virallisena järjestäjänä, organisaattorina. Väliajalla taas, kun tällaista työtä ei ollut, lähti hän maaseudulle, heittäen varsinaisen viran sikseen, värväämään uusia lakonrikkureita Kemiin ja Raahen. Tämä on vain yksi ainoa esimerkki, joka näyttää, kuinka valtio jatkuvasti on työnantajain puolella. Monta muuta samanlaista esimerkkiä voitaisiin esittää. Tämä yksikin jo riittää osoittamaan, mikä on valtiovallan suhde työnantajiin.

Toinen esimerkki, joka myös osoittaa, miten valtio taloudellisestikin avustaa työnantajia, on siinä, että esim. veturitehdas Lokomo, joka sijaitsee Tampereella, on aikaisemmin tehnyt sitoumuksen Suomen valtiolle, jossa sitoumuksessa se on sitoutunut valmistamaan tähän syksyyn mennessä vissin määrän vetureita, mutta veturit eivät ole

vieläkään valmiita ja on sanottu, että veturit voivat tulla valmiiksi korkeintaan ensi keväänä. Tämä merkitsee sitä, että tämä yhtiö siis työtaistelun johdosta on saanut luvan siirtää tilauksen valmistamisen ainakin kuusi kuukautta eteenpäin, ehkä enemmänkin. Tämä merkitsee valtiolle suoranaista tappiota. Kymmeniä vetureita olisi pitänyt olla valmiina syksyllä, ne olisivat tietysti joutuneet heti liikenteeseen, niiden avulla olisi siirretty verrattain suuria tavaramääriä, jotka nyt joutuvat olemaan asemilla, menneen siis hukkaan verrattain suuria summia rahdeissa ja ehkä vielä tavarain seisahtumisessa, niin, vieläpä ehkä niiden pilaantumisessa. Kaikkeen tähän nähden ei hallitus ole katsonut asiakseen ryhtyä toimenpiteisiin, ja kuitenkin on selvää, että hallituksen velvollisuus olisi ollut estää valtiotalouden häviötä tällaisessa tapauksessa. Valtion ehdoton velvollisuus olisi ollut tässäkin asiassa tarttua asiaan ja vaatia, että tilaus olisi tullut aikanaan täytetyksi.

Tämäkin seikka siis todistaa selvästi, että valtio on työnantajain ase työläisiä vastaan. Että sen tällä kertaa ei tarvitse esiintyä pakottavana voimana työväkeä vastaan, pakottaakseen heidät takaisin työnantajain palvelukseen ehdoilla millä hyvänsä, on tietysti toinen seikka. Hallitus voi toistaiseksi olla sivusta katsojana, mutta päinvastainen tilanne voi joskus tulla. Sen näemme Englannin suurissa lakkotaisteluissa, missä Englannin valtio oli aina rehennellyt tällaisen puolueettomuusverhon takana, mutta eräänä määrättynä hetkenä, jolloin työväen liikehtiminen oli niin voimakas, että se olisi taivuttanut työnantajat, silloin astui valtio väliin. Sekään tapaus ei ole mikään yksityinen, vaan voidaan niitä osoittaa kuinka monta hyvänsä, jolloin valtiovalta koko mahdollaan on esiintynyt työnantajain puolesta ja pakottanut väkivalloin työntekijät antautumaan työnantajain armoille. On siis oikeastaan, niinkuin täällä on sanottu, turhaa tulla puhumaan valtiovallan puolueettomuudesta tässäkin tapauksessa, koska sellaista puolueettomuutta ei voi olla, joko valtiolta esiintyy työntekijäin puolesta riistäjiä vastaan tai päinvastoin. Muuta asennetta ei ole.

Muuten tuntuu vielä minusta siltä, että ed. Ingman on aivan syyttä huolestunut tässäkin asiassa. Ei se seikka, että hallitus on astunut rapakkoon tai, niinkuin Hufvudstadsbladet sen määrittelee, „trampat i kla-

veret", tässäkin tapauksessa ole suinkaan mikään seikka, jonka tarvitsee huolestuttaa ed. Ingmania, enempää kuin porvaristoa yleensäkin. Hallitus on sen itse oikeastaan todistanut vastauksessaan. Hallitushan koettaa mahdollisimman suurella määrin vähentää tuon tapauksen merkitystä. Hallitushan koettaa esittää asiat niin, että kaikki on tapahtunut ikäänkuin vahingossa, eikä hallitus ole sanallakaan vielä tähän mennessä sanonut, että se on hallituksen yksinkertainen velvollisuus. Se on velvollisuus työväenluokkaa kohtaan yksistään sentähden, että työväenluokka on yhteiskunnan elämän ylläpitäjä. Mutta se on myöskin velvoitus hallitusmuodon mukaan, koska hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa suorastaan veloitetaan hallitusta tällaiseen toimenpiteeseen; siinäkin sanotaan: „Kansalaisten työvoima on valtiotilan erikoisessa suojeluksessa”. Minä kysyn, ovatko nyt metallityöläisluokassa olevat työläiset hallituksen erikoisessa suojeluksessa? Kaukana siitä! Päinvastoin voisimme sanoa, että kansalaisten työvoiman riistäjät ovat tällä kertaa erikoisessa valtiotilan suojeluksessa.

Täällä samaa kysymystä tehtäessä tai oikeastaan yritettäessä vastata tällaiseen kysymykseen pääministeri ei myöskään koskettanut asian ydintä. Hän kierteli kysymystä sillä, että välikysymyksen tekijät eivät tässä suhteessa ole mitään kysymystä tehneet, ja toiseksi sillä, että ne viittaukset Ruotsiin ja Englantiin eivät sovellu meidän oloihimme. Ne periaatteet, mitkä siellä on esitetty, eivät ole olleet tarpeellisia lyödä kiinni täällä. Mutta kysymyksen ydin ei olekaan siinä. Kysymyksen ytimenä on, hyväksyykö sosialidemokratia täällä samat periaatteet, joita sosialidemokraatit ovat hyväksyneet toisissa maissa. Kysymykseen ei ole ollenkaan vielä vastattu sillä, että täällä ei ole ollut pakko tätä periaatetta selventää, koska työttömyys ei ole ollut tarpeeksi suuri. Meidän tulee muistaa, etteivät meidän oloimme vaadikaan ensinkään niin suuria summia kuin Englannin ja Ruotsin. Me joudumme sellaiseen tilanteeseen jo paljon ennen, koska maamme on köyhempi, meidän työläisluokkamme yleinen elintaso on alhaisempi ja he siis ennenkin jo joutuvat kireämpään tilaan kuin mitä Ruotsissa ja Englannissa joudutaan. Tahtoisin sanoa, että jo näissäkin oloissa, missä on eletty, olisi ollut syytä ja tarpeen vaatiua selventää näitä kysy-

myksiä. Toinen seikka on se, että Suomen porvaristo ei omaan luokkavoimaansa ja aseellisiin järjestöihinsä nojaten ole katsonut tällaisen olevan tarpeellista. Englannissa ja Ruotsissa vallitsevat jonkin verran toisenlaiset olot. Siellä on työväenluokka jonkunlaisena yhteiskunnallisena tekijänä ja voi pakottaa valtiotilan auttamaan itseään hädänalaisessa tilassa. Täällä ei niin ole. Täällä täytyy siis työttömyyden tulla verrattain suureksi, ennenkuin porvaristo ollenkaan katsoo asiakseen ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin. Mutta vaikkakaan ei tähän mennessä ole vielä tällaisia selventäviä periaatteita tarvittu, niin koska hyvänsä voidaan tulla sellaiseen tilanteeseen, jossa tämä periaate on selvennettävä ja nytkin tänään jo voi siis tulla kysymykseen, mikä on sosialidemokratian lopullinen kanta n. s. puolueettomuuskysymyksessä. Minä melkein varmuudella uskon, että kerran kun täällä joudutaan selventämään samanlaisia asioita, niin vastaus tulee olemaan ihan samanlainen kuin esim. sosialiministeri Lindqvistin kanta oli kysymystä käsiteltäessä Ruotsin valtakunnan neuvostossa, jossa hän sanoi, että työttömyyskomissionin kaikki jäsenet ovat yhtyneet siihen yleiseen periaatteeseen, ettei työttömyysavustusta voida antaa työselkkaukseen joutuneille eikä myöskään työläiselle, joka kuuluu työalalle, jolla vallitsee yleinen työselkkauksen tila. „Tähän periaatteeseen yhdyin tinkimättä”, sanoo Herman Lindqvist. Aikaisemmin oli Ruotsissa eräs työttömyysavustuskysymyksiä selventämään asetettu komitea, johon kuului myöskin sosialidemokraattisia jäseniä vähemmistönä. Nämä liittyivät komitean mietintöön erään vastalauseen, jossa eräs kohta kuuluu näin: „Työttömyysavustusta ei anneta sille, joka on osallisena työnantajan ja työntekijän välisessä työriidassa tai vaikka hän ei olisikaan osallisena, kuitenkin työriidan johdosta on työttömänä eikä myöskään tapauksessa, jolloin hän kuuluu ammattiin tai työalalle, jonka suurin enemmistö on vedetty mukaan riitaan jollakin määrättyllä alueella tai koko valtakunnassa.” Näin näemme siis, että sosialidemokratia siellä kieltää työttömyysavustuksen ei ainoastaan niiltä työläisiltä, jotka ovat mukana välittömästi työselkkauksessa, olkoon se lakko tai sulku, vaan myöskin niiltä, jotka työskentelevät samalla työalalla ja vielä myöhemmin ovat he laajentaneet tätä käsitettä siten, että, jos työriita on vaan paikallista laatua,

mutta voidaan olettaa, että se tulee vaikuttamaan yleiseen palkkatasoon, niin siinäkin tapauksessa on sille ammatti- tai työalalle kuuluvalla työntekijältä kiellettävä työttömyysavustus. Ja nyt on huomattava, että tämä työttömyysavustus kielletään silloinkin, kun asianomainen työläinen on ollut työttömänä jo ennenkuin tällainen riita on ollenkaan alkanutkaan. Me näemme siis, että professori Ingman voi olla sangen rauhallinen. Sillä minä epäilen, että hän koskaan on itsekään kuvitellut, että näin pitkälle voidaan mennä.

Muuten palatakseni takaisin pääministerin lausuntoon asiassa, niin minusta tuntuu, että kun kerran periaatteita lyödään kiinni työväen taholta työttömyysavustuksen antamiseen nähden, niin nämät kai ovat niitä viimeisiä periaatteita, joita voi asettaa työntekijäin taholta täytäntöön tai tunnustaa omikseen. Nehän ovat täydellisesti työnantajain periaatteita. Työntekijäin periaatteeseen kuuluu, että kaikki työttömyyteen joutuneet työläiset saavat nauttia avustusta. Näin ollen, kun otamme kaiken tämän huomioon, emme voi tulla muuhun tulokseen, kuin että hallituksen, joka kuuluu puolueeseen, jonka valtava enemmistö on työläisiä ja johon puolueeseen lisäksi kuuluu arvattavasti hyvin suuri osa metallityöläisiä, moraalisen velvoituksen olisi ollut kaikin voimin auttaa näitä työläisiä sulkuherroja vastaan. Se pieni tapaus, mikä luultavasti vahingossa on sattunut Högforsissa, ei mitenkään, ei vähimmäissäkään pelasta hallitusta siitä, että se ei ole työläisiä kohtaan täyttänyt niitä velvollisuuksia, mitkä sen omat puolueeseen kuuluvat työläiset epäilemättä koko ajan ovat sille asettaneet ja myöskin siltä vartoneet. Näemme siis, että suurin piirtein toteutuu taasen tässäkin kysymyksessä se, että sosialidemokraatit hallituksessa ollen eivät voi palvella muuta kuin työnantajien etuja.

Ed. K. Myllymäki: Sinä aikana, kun sosialidemokraattinen hallitus on tämän maan asioita hoitanut, on saatu kuulla ja nähdä meidän poliittisessa elämässämme yhtä ja toista uutta. Aikaisemmin on väitetty ja vieläpä valitettukin sitä, etteivät sosialidemokraatit muka halua ottaa osaa rauhalliseen yhteiskunnalliseen työhön, vaan päinvastoin taktikoimalla koettavat häiritä normaalia valtiollista ja taloudellista kehitystä. Mutta me olemme pysty-

neet tämän vuoden aikana osoittamaan, kuinka perinpohjin väärä tällainen syytös on ollut. Me olemme pystyneet luomaan pohjan yhteistoiminnalle sellaisen oikeistopuolueen kanssa, kuin on ruotsalainen kansanpuolue, vieläpä niin lujan, että siihen nojaten on hallitus pysynyt pystyssä jo kohta vuoden, mikä on meidän oloissamme kunnioitettavan pitkä hallituksen ikä. Näin on tapahtunut siitä huolimatta, että hallitusta on kaiken tämän ajan ahdisteltu kaikilla mahdollisilla ja mahdottomillakin kysymyksillä. Luonnollistahan on, etteivät ruotsalaiset suinkaan ole tukeneet meitä missään vallankumouksellisissa kysymyksissä, että kyllä kaikki se, missä ruotsalaiset saattavat olla mukana, on ollut sellaista, että siinä olisi pitänyt jaksaa seurata minkä porvarillisen puolueen hyvänsä. Luonnollista myöskin on, että emme me ruotsalaisten kanssa ole voineet toteuttaa mitään sosialidemokraattista ohjelmaa. Sen me voimme tehdä vasta sitten, kun meillä on eduskunnassa enemmistö. Mutta me olemme pystyneet osoittamaan, että ei ole syytä pitää erimielisyyttä yllä ilman asiata, ei ole syytä repiä rikki pientä kansaa kielikysymysten tai muiden siihen verrattavien seikkojen perusteella, sillä ne ovat asioita, joista helposti voidaan sopia. Jokaisen puolueen pitää pystyä tarjoamaan kannattajilleen jotakin muuta sellaista, joka kiinnostaa niiden mieltä, eikä lyödä rumpua siitä, missä ei mitään asiata ole. (Eduskunnasta: Aseman nimi!) Sitä suurta etujen ristiriitaa, mikä vallitsee omistavan luokan ja köyhälistön välillä, sitä me emme pysty sovittamaan. Näistä johtuvissa kysymyksissä me olemme ja tulemmekin olemaan eri mieltä, mutta jos taistelua käydään näillä linjoilla, niin siinä ei ole mitään valittamista. Se vain on merkki valvettuudesta kansasta, jonka kaikki jäsenet ottavat osaa valtiolliseen elämään.

Mutta mikä muuten on ollut uutta tämän vuoden aikana, on ollut se täydellinen mielen muutos, mikä on tapahtunut porvarillisissa puolueissa, varsinkin tämän maan varsinaisissa hallituspuolueissa, maalaisliitossa ja kokoomuksessa. Juuri nämä puolueet ovat enemmän valittaneet sitä, että sosialidemokraatit ovat ikuisessa oppositionissa, mutta nämä ovat nyt olleet hermostuneisuuden tilassa koko sen ajan, kun sosialidemokraattinen hallitus on hoitanut tämän maan asioita. Erikoisen kuvaavaa on ollut se, että

näiden puolueiden, varsinkin maalaisliiton puoluekokouksessa ja piirikokouksissa on jo kuukausia sitten käsitelty hallituskysymystä. Sanomalehdet ovat myös ottaneet vilkkaasti osaa näiden kysymysten käsittelyyn. On keskusteltu, mitkä puolueet tulevat muodostamaan hallituksen, keitä otetaan siinä mukaan, vieläpä siitäkkin, kuka saa hallituksen muodostamisen tehtäväkseen. Aivan niinkuin maassa olisi jo hallituspula tai ainakin niinkuin ennen on tehty vasta silloin, kun hallitus on kaatunut. Eiköhän tällainen keskustelu ole ollut karhun nylkemistä jo ennen, kuin se on kaadettu? Kun tällaisen mielialan vallitessa tehdään välikysymys, niin silloin hyvin käsittää että tarkoituksena ei ole selvittää sitä asiaa, josta välikysymys on tehty, vaan tarkoituksena on hallituksen kaataminen. Tässä valossa minä tämänkin välikysymyksen käsittän. Mitä muuten tähän välikysymykseen tulee, niin eihän siinä ole oikeastaan mitään asiaa. Samalla asiallahan täällä yritettiin muutama viikko sitten salakavalasti lyödä jalat pois hallituksen alta missä ei silloin onnistuttu. Nyt tahdotaan korjata silloin kärsitty tappio. Mutta kun ei mitään uutta ole löydetty, niin on ollut pakko käyttää tätä vanhaa asiaa, jossa ei mitään uutta tämän keskustelun aikanaan ole enää voinut esille tuoda. No, nythän tästä kuitenkin voidaan keskustella, rikkomatta eduskunnan työjärjestystä, sillä nyt se on tuotu esille oikealla tavalla.

Mitä muuten kysymyksen sopivaisuuteen poliittisena tai hallituskysymyksenä tulee, niin meillä ei suinkaan ole mitään sitä vastaan. Me aivan hyvin uskallamme käydä ratkaisevaan taisteluun tämän kysymyksen merkeissä, ja jos me kaadumme tähän kysymykseen, niin kyllä me kaadumme hyvän asian puolesta. Meillä on nyt puolustettavissa asia, jolle me pysymme uskollisina sen kaikissa vaiheissa. Nyt on kysymys hankkia työttömille työtä, mikä on luonnollinen asia, ja mitä kaikkien hallitusten olisi pitänyt tehdä. Ei meillä ole niin tärkeätä pysyä hallituksessa, että me kaatumisen pelosta jättäisimme tekemättä sen, minkä kaikissa muissa maissa porvarillinen oikeamielinen hallitus olisi tehnyt. Mutta herra tiesi, koska meille sellainen oikeamielinen porvarillinen hallitus syntyy.

Välikysymyksen tekijät muuten väittävät, että hallitus on tässä asiassa mennyt työtaistelussa olevan toisen asianosaisen puo-

lelle mutta niin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Hallitus on vaan järjestänyt työtä Pyhäjärvellä työttömille koska siellä on saatujen tietojen mukaan ollut työttömyyttä runsaasti. Nyt on sitä paitsi ollut erinomaisen sopiva tilaisuus teettää se työ, mikä Pyhäjärvelle on järjestetty, koska Pyhäjärven kunta on ottanut tämän työn suorittamiseen osaa varsin huomattavalla määrällä ja kun työ muutenkin on ollut sellaista että valtio olisi joutunut lähimmässä tulevaisuudessa sen teettämään. Välikysymyksen tekijät kuitenkin ovat sitä mieltä, ettei tätä työtä olisi ollut teetettävä nyt, koska se heidän mielestään on ollut Högforsin tehtaiden omistajille vahingoksi, vaan se olisi pitänyt jättää myöhemmälle, vaikkakin sen johdosta olisi valtio joutunut kärsimään muutaman kymmentuhannen markan tappion. Tämä olisi ollut sitä ed. Ingmanin puolueettomuutta.

Täällä muuten on useilla esimerkeillä osoitettu, että meillä hallitukset eivät pysy työtaisteluissa puolueettomina. Ja jos sitä niin tarkasti katsotaan kuin tätä kysymystä tahdotaan tarkastella, niin me löydämme sellaisia esimerkkejä varsin runsaan määrän. Mutta kun tätä kysymystä käsitellään, niin on otettava huomioon, etteivät nämä Högforsin tehtaan työläiset ole lakkoalaisia, työnantajat ovat heittäneet nämä maantielle, ne ovat työttömiä sentähden että niillä ei ole työtä. Ed. Ingman on kyllä täällä pari viikkoa sitten lausunut, että näillä Högforsin tehtaan sulkulaisilla on oikeus päästä työhön minä päivänä tahansa, kunhan vaan antavat sitoumuksen siitä, etteivät avusta Crichtonin lakkolaisia. Tällainen vaatimus on kunniaton, se on sangen röyhkeä ja sitä paitsi aivan laiton. Silloin kun meillä säädettiin työsopimuslakia niin silloin jo aavistettiin, että työnantajat saattavat tulla jotain tällantapaista vaatimaan, ja siltä varalta otettiin työsopimuslakiin määräys; sen lain 18 §:ssä sanotaan: „Välipuhe, jolla sidotaan työntekijää palkansa vapaasti käyttämisestä, olkoon mitätön, ellei se koske veroja tai suorituksia lain mukaan perustetuille työläisapukassoille, jotka tarkoittavat yksinomaan työväen etua”. Laissa siis sanotaan, että sellainen sopimus, mitä Högforsin tehtaan omistajat työläisiltään nyt vaativat, on mitätön, se ei sitoi edes työläisiä, vaikka he tällaisen sopimuksen antaisivat. Tässä tapauksessa vaativat työnantajat hallinto-

oikeutta työntekijäin omaisuuteen omaksi hyväkseen. Sellaista vaatimusta tuskin missään muussa maassa on tehty. Edelleen sanotaan työsuojelulain 34 §:ssä: „Jos työnantaja estää työntekijää kuulumasta tai liittymästä laillisesti perustettuun yhdistyksen, rangaistakoon sakolla”. Högforsin tehtaitten omistajat tahtovat kieltää työläisiltä tämän oikeuden, mikä teko olisi rangaistava teko. Tässä kiristyksessä pitäisi sitten välikysymyksen tekijäin mielestä hallituksen olla mukana. Hallituksen pitäisi ottaa käytäntöön valtion töissä työnantajain laatima musta lista, jota seuraten työläiset valittaisiin valtion töihin, niin etteivät vain missä tapauksessa sulkua joutuneet työläiset saisi valtiolta työtä. Tämä olisi sitä puolueettomuutta, jota välikysymyksen tekijät tahtoisivat hallituksen noudattavan. Hallitus on tehnyt aivan oikein siinä, että se on järjestänyt työtä Pyhäjärvelle ja jättänyt työhön ottamisen työnjohtajain hoidettavaksi niiden periaatteiden mukaan, mitä hätäaputöihin ottamisessa on aikaisemminkin noudatettu. Mitään sen enempää hallitukselta ei voida vaatia.

Ed. Ingman muutoin merkillisellä tavalla käyttämiensä asiakirjain avulla yritti todistaa, kuinka huonosti hallitus on ottanut selvää niistä syistä, jotka ovat aiheuttaneet Pyhäjärvellä työttömyyttä, tai minkä verran Pyhäjärvellä todella hätäaputöitä vaaditaan. Ed. Ingmanin lausuman mukaan hallituksen olisi pitänyt ottaa selvää, kuinka monta porvarillista valtuutettua ja kuinka monta sosialidemokraattista ja kommunistista valtuutettua on Pyhäjärven kunnassa. Eikä tämä olisi riittänyt, vaan olisi hallituksen ollut otettava selvä, ovatko ne porvarit, jotka ovat yhtyneet valtuuston päätökseen, tehneet sen hyvällä mielellä. Vasta näiden selvittelyjen jälkeen olisi hallitus saanut ottaa käsiteltäväkseen, oliko aihetta järjestää Pyhäjärvelle hätäaputöitä. Kuvaavaa muuten oli ed. Ingmanin lausunto siinä, että hän sanoi muistaakseni 95 sulkulaista olleen hänen listassaan ja 1 tavallinen suomalainen mies. Mitä olivat nämä muut? Ed. Ingman kai ajatteli sanoa, vaikka ei sanonut, että ne olivat „ryssiä”, sillä meillähän on otettu käytäntöön tämä haukkumanimi. Kaikki ne, jotka eivät taivu kaikkeen siihen, mitä työnantajat suvaitsevat määrätä, ne ovat „ryssiä”. Ensi kerran minä sentään kuulen sanottavan, etteivät ne, jotka ovat joutuneet sul-

kuun sentähden, etteivät ole antaneet laintonta sitoumusta, ole Suomen kansalaisia. Ed. Ingman myöskin esitti erikoisen tärkeänä seikkana sen, että metallityöntekijät ovat saaneet avustusta Venäjältä. Hän ei kuitenkaan sallisi, että näille sulkulaisille järjestetään työtä Suomessa, eikä mielellään näkisi, että niitä auttavat työläiset täällä. Mutta hän ei missään tapauksessa soisi, että ne ottaisivat avustusta myöskään Venäjältä. Miten ed. Ingman oikein toivoisi näitten työttömien käyvän? Ed. Ingman piti myös erikoisen raskauttavana sen, että metallityöntekijäin liitossa liiton luottamusmies Virta on tehnyt Moskovalle palveluksia. Mitäs tällä on tekemistä Pyhäjärven hätäaputöiden kanssa? Mitä yhteyttä on sillä, että ed. Virran sympatia on Moskovaan ja sillä, että Pyhäjärvellä tehdään hätäaputöitä? Jos ed. Virta on tehnyt tekoja, joita ei voi hyväksyä, niin pitääkö siitä rangaista Pyhäjärven työttömiä? Kyllä minä olen lukenut, että vanhempien pahat teot lankeavat lasten päälle kolmanteen ja neljanteen polveen, mutta en minä ole luullut sen näin laajalle ulottuvan kuin ed. Ingman tässä tapauksessa tarkoittaa.

Kun kulkulaitosministeri täällä lausui, että kyllä hän tiesi, että sinne saattaa tulla työhön muutamia sulkulaisiakin, mutta että hän ei raskinut antaa määräystä, että niitä ei voi ottaa työhön, koska hän ei katsonut tämän asian ratkaisevasti vaikuttavan metallisulkuun, niin tämän johdosta huudettiin maalaisliittolaisten ryhmästä: „Entäs periaate?” Heidän mielestään todennäköisesti pitäisi periaatteen vuoksi tappaa muutama sulkulainen nälkään.

Muutoin ed. Rosenbergin lausunto kaipaasi kanssa tässä pienen käsittelyn. Minä en siihen kuitenkaan puutu, vaan tahdon tämän johdosta huomauttaa välikysymyksen tekijöille, kokoomukselle, että teille ei ole välttämätöntä hallituksen haukkuminen, kyllä sen suorittavat kommunistit, mutta sen sijaan teille on perin tärkeätä äänestää epäluottamuslausetta hallitukselle, sillä sitä eivät tee kommunistit (Hilpeyttä eduskunnassa).

Ed. Virta: On erittäin mielenkiintoista nähdä ed. Ingmanin moittimassa nykyistä hallitusta työläisten liiallisesta suosimisesta. Se on mielenkiintoista varsinkin sen tähden, että ed. Ingman on tunnettu taidostaan tehdä mustasta valkeaa, ja tässä hän on ot-

tanut taitoansa vastaavan urakan. Nähtäväksi nyt jää, onnistuuko ed. Ingman tekemään nykyistä hallitusta työläisten kannalta paremmaksi kuin se on, se tahtoo sanoa, tuleeko siitä sellaista työväenhallitusta, että tuota sanaa ei tarvitsisi sijoittaa lainausmerkkien sisälle. Mitä nykyisen hallituksen synteihin tulee, niin ed. Ingman lieene paremmin, kuin muut selvillä siitä, että tämä nykyinen sosialidemokraattinen hallitus on tehnyt tämän maan kapitalisteille arvokkaampia palveluksia kuin puhtaasti porvarilliset hallitukset olisivat koskaan pystyneet suorittamaan. Jos porvarilliset hallitukset olisivat niin auliisti ryhtyneet jakamaan kapitalistisille yhtiöille verohuojennuksia, kuin nykyinen hallitus teki esim. leimaverotutussa, niin se olisi herättänyt myrskyn koko maan työväestössä. Sosialidemokratian hallituksen työnä se ei ole sellaista myrskyä nostanut siitä yksinkertaisesta syystä, että löytyy sellaisiakin työläisiä vielä, jotka uskovat nykyiseen hallitukseen ja siihen myöskin luottavat, luottavat tähän hallitukseen ja hyväksyvät sen teot ummessa silmin. Nykyinen hallitus on mainitun verojutun kautta lahjoittanut kuitenkin kymmeniä miljoonia markkoja valtionvaroja samoille kapitalisteille, jotka eri puolella maata nyt ovat ryhtyneet nujertamaan työläistensä työtaistelut. Ed. Ingmanilla ei ole ollut mitään tällaista hallituksen menettelyä vastaan. Kokoomuslaiset näyttävät olevan kovin vaativaisia nykyiseen hallitukseen nähden. Heidän mielestään olisi nykyisen hallituksen, kun se kerran vähemmällä riskillä, kuin porvarilliset hallitukset, voi sen tehdä, pitänyt ennen lähtöänsä tehdä vielä suurempia palveluksia porvaristolle. Ehkä hallituksen olisi pitänyt vielä lähtökiireessään ryhtyä kukistamaan esim. metallityöläisten taistelu. Jos hallitus olisi siihen ryhtynyt, niin tuskinpa näkisimme täällä ed. Ingmania kyselemässä hallitukselta, minkä vuoksi se on ryhtynyt toista taistelevaa puolta auttamaan. Kuten täällä jo on osoitettu, pitäisi ed. Ingmanin olla jo varsin tyytyväinen niihin palveluksiin, joita nykyinen hallitus on tämänkin suuren taistelun aikana työnantajille tehnyt. Vaikka hallituksen kannatus ei olekaan pukeutunut erikoisen näkyväiseen muotoon, kokoomusta minä en pidä niin yksinkertaisena, etteikö se olisi näistä hallituksen palveluksista tietoinen ja niitä huomannut. Ehkä minä saan

kaiken varalta valaista muutamia seikkoja, jotka nykyinen hallitus voi lukea puolustukseksi ed. Ingmania vastaan. Vastapainona ed. Ingmanin vaatimukselle, että hallituksen tulisi ryhtyä tarmokkaisiin toimenpiteisiin pyhäjärveläisten työläisten leivän lopettamiseksi, esitän minä sen vaatimuksen, että hallituksen tulee periä takaisin ne valtiotavat, jotka hallituksen toimenpiteellä on luovutettu eräille metallityönantajille. Mikäli julkisuudessa on mainittu, on nykyinen hallitus kiirehtiessään tilaamaan Crichton-Vulcanilta ne kuuluisat sotalaivat, vaikka laivastolakia eduskunta ei ollut vielä päättänyt, antanut huomattavan summan käsirahoja tälle työnantajalle. Yleisesti tiedossa on, että metallitaistelu sai juuri mainitusta työpajasta alkunsa ja syntyi sen johdosta, että työnantaja ei suostunut työläisten vaatimattomaan palkankorotusvaatimukseen. Hallitus on siis suoranaisesti taloudellisesti tukea antaen auttanut työnantajaa kestämaan sulun taloudelliset raskaudet. Tällainen suhtautuminen taisteleviin puoliin ja kaiken päätteeksi työnantajien puolella on todellakin asia, josta hallitusta on tilille vaadittava. Työläiset ja ennen kaikkea ne 10,000 metallimiestä, jotka on ajettu pois työpaikoistaan, vaativat sitä. Työväestöä kummatuttaa muuten hallituksen ja Vulcanin konepajan välillä solmittu vedenalaisten rakennussopimus senkin vuoksi, että hallituksella pitää olla tiedossaan, että tämä konepaja ei ollut teknillisesti valmistunut annettua työtä suorittamaan, kuten viime päivien lehdissäkin siitä on mainittu. Siitä huolimatta tälle kotimaiselle kapitalistiyhtymälle annetaan työ, joka maksaa valtiolle kymmeniä miljoonia markkoja, ja luovutetaan käsirahoina kansan varoja etukäteen. Minä pyytäisin hallitukselta lähempää selkoa tästä jutusta ja sen yhteydessä siitä, kuinka suurella summalla näitä turkulaisia metalliruhtinaita on valtion taholta autettu.

Tämän yhteydessä on syytä puuttua lähemmin erääseen toiseen puoleen asiassa, jossa hallituksella olisi jo maan hallitusmuodonkin perusteella ollut jotain tekemistä, vaikkakin päinvastaisessa mielessä, kuin ed. Ingman ja kokoomus sitä vaativat. Suomen hallitusmuodon 6 §:ssä sanotaan m. m.: „Jokainen Suomen kansalainen olkoon lain mukaan turvattu hengen, kunnian, henkilökohtaisen vapauden ja omaisuuden puo-

lesta. Kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa." Ja hallitusmuodon 11 § sanoo edelleen: „Suomen kansalaisten kotirauha on loukkaamaton." Näiden perustuslainluontoisten kansalaisoikeuksien loukkaaminen on rangaistuksenalainen teko ja jos niitä loukataan, on valtiiovallan ryhdyttävä loukkaajia oikaisemaan ja saatamaan asianomaisessa järjestyksessä rikoksesta syytteeseen. Edellisille hallituksille olemme useiden eri kysymysten yhteydessä joutuneet muistuttamaan mainittujen hallitusmuodon kohtien olemassaolosta. Surulla on todettava, että sellainen muistutus täytyy vielä suuremmalla syyllä tehdä nykyiselle hallitukselle siitä syystä, että se ei ole ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin turvatakseen metallityöläisille näiden kansalaisoikeuksien loukkauksen. Nykyinen hallitus on aivan yhtä täydellisesti kuin ed. Ingmanin unohtanut työläisten oikeudet, joiden loukkaamiseen ed. Ingmanin puolustamat metallikapitalistit ovat tehneet itsensä syyllisiksi.

Minä mainitsen jäljennöksen erästä kuvaavasta asiakirjasta osoituksena siitä, minkälaisen jahdin alaisiksi metallityöläiset ovat joutuneet. Kun lakko Crichton-Vulcan'in konepajalla oli puhjennut, laati konepajan isännistö mustan listan ja tällaista mustaa listaa yleensä on käytetty koko sulun ajan kaikilla metallitehtailla ja kaikissa myöskin työnantajain liitoissa. Minä mainitsen tämän sen vuoksi, että tämä on vastapainoksi ed. Ingmanin nimiluettelolle, ja osoitukseksi minkälaista nimiluetteloa työnantajat käyttävät tässä työtaistelussa.

„Kiertokirje työnantajain järjestöille ja yksityisille työnantajille. Lakko Crichton-Vulcan osakeyhtiöllä Turussa. Tänään on Crichton-Vulcan osakeyhtiöllä alkanut lakko, joka käsittää kaikki osastot paitsi köydenpunontaa. Lakon syy: työntekijäin väitöksen mukaan riittämättömät palkat. Mutta siitä päättäen, etteivät he ole edes odottaneet työnantajien lupaamaa lopullista vastausta esitykseensä, on lakko poliittista laatua. Siihen viittaavat myöskin toiset seikat. Oheen liitämme luettelon lakossa olevista pyynnöillä, ettei heille annettaisi työtä, niin kauan kuin lakko kestää. Turussa, maaliskuun 5 päivänä 1927. Turun Teollisuudenharjoittajain Liitto."

Ja tässä on myöskin mukana liitteenä viidettäsataa nimeä ja tämä kiertokirje on

lähetetty ympäri maan kaikkiin työpaikkoihin ja tämän kiertokirjeen määräyksiä on suuremmalta osalta myöskin noudatettu valtion työlaitoksissa.

Samanlaisia kiertokirjeitä on luonnollisesti myös lähetetty kaikista niistä verstaista, jotka ovat sulun alaisia muuallakin. Minä pyytäisin nyt kysyä ed. Ingmanilta, kun he ovat ottaneet työläisiltä kaiken mahdollisuuden tulla toimeen työllensä, tehdä vapaasti työtä ja harjoittaa elinkeinoansa, että pitääkö heidän sitten varastaa tullakseen toimeen vai tahtooko hän tosiaan, että heidät pitää tappaa nälkään. Mutta jos hän niin tekee, niin hän ei muista mestarinsa sanoja, että „älä tapa".

Tämä asiakirja on lähetetty kaikille työnantajaliitoille ja yksityisille työnantajille koko maassa. Sen tarkoitus on ilmeinen. Sillä pyritään tappamaan suorastaan nälkään sellainen työläinen, joka on ryhtynyt taisteluun leipäpalansa suurentamisen puolesta. Se on häikäilemättömintä työläisen elinkeinovapauden loukkaamista, sillä jos joltakin työläiseltä riistetään mahdollisuus saada työtä julistamalla hänet tällä tavalla pannaan koko maassa, niin seurauksena siitä täytyy olla enemmän tai myöhemmin nälkäkuolema. Tulee nimittäin ottaa huomioon, että kysymys ei ole yksityisistä työläisistä, vaan suuresta joukosta työläisiä, joilla ei kaikilla ole mahdollisuuksia saada edes tilapäistä työtä, työansiota henkensä pitimiksi. Kun hallitusmuoto julistaa jokaisen Suomen kansalaisen työvoiman olevan erikoisessa suojeluksessa, niin se näistä pannaan julistetuista metallityöläisistä tuntuu veriseltä ivalta, jonka nykyinen hallitus toimeenpannallaan sallii yhä jatkuvan. Ed. Ingman kristillisen kirkon palvelijana täyttäisi paremmin mestarinsa käskyjä, jos hän olisi päinvastoin ryhtynyt vaatimaan, että hallituksen tulee kiireellisin toimenpitein rientää näiden jahdattujen metallityöläisten avuksi. Nyt hän sensijaan täällä vaatii, että hallituksen on omilla toimenpiteillään paremmin kuin tähän saakka ryhdyttävä yhdessä työnantajain kanssa tehostamaan tätä työläisten ahdistamista. Minä pyydän hallituksen jäsenten edes hetkeksi miettimään näiden pannaan julistettujen metallityöläisten ja heidän perheittensä kohtaloa. Minä kehoittaisin siihen myöskin ed. Ingmania ja muita työnantajien edustajia. Jos heidän tah-

tonsa olisi saada vapaasti määrätä näiden metallityöläisperheiden kohtalosta, niin me olisimme saaneet kuulla uutisia lukuisista nälkään nääntymisistä, sillä kapitalistinen ihmisyyys ja kapitalistisen valtion ihmisyyys ei riitä niin pitkälle, että se olisi millään tavalla rientänyt näiden kurjuuteen syöstyjen ihmisten avuksi. He eivät ole nälkään nääntyneet, mutta se ei ole nykyisen hallituksen ansio, joka tällaisen ajojahdin päinvastoin on sallinut. Se ei ole myöskään porvarillisen hyväntekeväisyyden ansio, sillä porvarillisen hyväntekeväisyyden sydäntä on lähempänä pakana raukatkin kuin Suomen työläiset. Se on tämän maan järjestyneen köyhälistön ansio, ruotsalaisten, tanskalaisten, norjalaisten ja varsinkin Venäjän järjestyneen metallityöväen ansio, että Suomen metallityönantajat ovat tilaisuudessa taas näkemään tehtaissaan jotakuinkin työkuuntoisen työväestön, kun tämä työtaistelu loppuu. Työläisten vankea solidaarisuus ja toveriapu on pelastanut toistaiseksi metallityöläiset siltä tuholta, jonka metalliruhtinaat mustien listojensa kanssa ovat heille valmistaneet nykyisen hallituksen tietien. Ja minä olen vakuutettu siitä, ettei hallituksen toimettomuus enempi kuin kapitalistien ajojahtikaan voi työläisten rintamaa murtaa. Se kestää myöskin ed. Ingmanin, tämän kristillisen oikeuden ritariin hyökkäykset.

Aivan viime päivinä ovat metallikapitalistit ryhtyneet toiseenkin jahtaamiskeinoon metallityöläisten toimeentulon lopettamiseksi. Samaan aikaan kuin ed. Ingman vaatii, että Högforsin sulkulaiset, jotka ovat saaneet työtä ilman, että nykyinen hallitus olisi millään tavalla tahtonut heidän työhön pääsyänsä avustaa, heitettäisiin jälleen leivättömyyteen, samaan aikaan panevat työnantajat kautta maan toimeen työläisperheiden häättöjä törkeällä tavalla, loukkaavat työläisten kotirauhaa. Tällä hetkellä on jo lukuisia perheitä häädetty asunnoistaan. M. m. Turussa juuri Crichton-Vulcanin toimenpiteistä. Sikäli kun minulla on tietoa, ovat työnantajat antaneet häättökäskyjä vielä seuraavilla paikkakunnilla: Taalintehtaan työläisasunnoissa tullaan häättämään 400 perhettä, Högforsissa 300 perhettä, Tampereella lähes 100 perhettä, Karhulassa noin 200, Inhassa satakunta perhettä, Ykspihlajassa, Värtsilässä, Lahdessa y. m. sulkualueilla noin 200 perhettä. Siis tähänastisten tietojen mukaan

tullaan n. 1,200 työläisperheen koti hävittämään ja perheiden jäsenet häättämään talven selkään. Tällä tavalla Suomen tasavallassa sosialidemokraattisen hallituksen aikana pyhitetään työläisten kotirauha. Mutta vaikka maassa tapahtuu jotakin tällaista, ei yleisellä mielipiteellä tällä porvarillisen oikeuskäsityksen puntarilla ole mitään sanottavaa niiden perheiden puolesta, joiden kodit on hävitetty, ei yhtään sanaa näitä kodittomia varten. Ei nykyisellä hallituksella ole sen verran porvariston yleisestä mielipiteestä poikkeavaa selkärankaa, että se olisi millään tavalla rientänyt turvaamaan näiden kodittomien toimeentuloa. Mikäli minä tunnen tämän maan porvaristoa ja ed. Ingmanin muiden mukana, niin heistä nämä järkyttävät työläishäädöt ovat erinomaisia toimenpiteitä ja heistä olisi suoranainen kauhistus, jos hallitus tekisi työläisten hyväksi edes sen verran, että se ryhtyisi antamaan avustusta työläisten häättöjen torjumiseksi. Mutta annas olla, että jollakin työpaikalla tapahtuu jotakin sellaista, että joku työläisten murhamiehenä kunnostautunut isänmaan ystävä joutuu muiden työläisten vieroksumisen alaiseksi, niin se jo on tapaus, joka nostattaa porvariston koko siveellisen suuttumuksen sellaista terroria vastaan. Silloin vaaditaan hallitusta, valtiovaltaa sekaantumaan asioihin ja lopettamaan tällainen työmaa-terrori. Kyllä silloin ollaan valmiita kristillisen lähimmäisen rakkauden nimessäkin vaatimaan työläisiltä myötätuntoista suhtautumista toisin ajatteleviin, se on olivoihin, jotka kenties ovat toimittaneet päiviltä heidän paraita tovereitaan ja omaisiaan.

Kaiken inhimillisyyden nimessä on nykyiseltä hallitukselta ja miltä hallitukselta tahansa vaadittava, että työläisten häädöt tullaan ehkäisemään. Toimeton suhtautuminen työnantajien suunnittelemiin häättöihin on hallituksen taholta räikeintä puolueellisuutta, paljon pitemmälle menevää, kuin mistä ed. Ingman on koskaan ajatellutkaan hallitusta moittia. On uhkaamassa ankara talvi. Monet näistä häädetävistä perheistä ovat lähes kuusi kuukautta kestäneet taistelun aikana puutteellisen ravinnon vuoksi, menettäneet kykynsä vastustaa kylmää, sairauten ja muun kurjuuden hyökkäyksiä. Minä pyydän hallituksen jäseniä ajattelemaan näitä perheitä entisten asuntojensa pihamailla vähäisten tavarointensa keskellä, tietämättä ensinkään, missä

seuraavan yönä tulevat viettämään. Saliliko hallitus toimettomuudellaan maan metallikapitalistien tällaisilla keinoilla terrorisoida työväestöä. Hallitukseen menneitten sosialidemokraattien olisi pitänyt olla selvillä siitä, että työväki odottaa heiltä tukea taistelussa elinehtojensa puolesta. Heillä olisi pitänyt olla selvillä, että valtiovallan käyttäminen kapitalistisen valtion hallituksessa on työläisten kannalta katsoen vain siinä tapauksessa työväestön eduksi, että sitä valtaa käytetään työväestön turvana ja asetetaan sulkua pääoman saalistukselle.

Nykyinen hallitus on menetellyt useissa kysymyksissä täsmälleen päinvastoin. Niin on tapahtunut siinäkin taistelussa, johon on heitetty 10,000 metallityömiestä. Vieläkin kerran on käytäntö osoittanut oikeaksi sen, että kapitalistinen valtiokoneisto on aina siihen hetkeen saakka, kuin porvaristo kykenee taloudellisen valta-asemansa turvaamaan vain työtätekevää väestöä sortava koneisto riippumatta ensinkään siitä, käytätkö tätä valtaa porvari tai sosialidemokraatti. On todettava, että ed. Ingman voi epäluottamuslauseen sijasta esittää päinvastoin luottamuslauseita tälle hallitukselle ja että hallitus on vaadittava tilille kokonaan toisilla perusteilla kuin niillä, joita ed. Ingman täällä esitti. Pappi Ingmanille olisi ollut paljon soveliaampi ryhtyä tälläkin aikaa räknäämään niitä monia satojatuhansia markkoja, joita Suomen valtio on lahjoittanut merimieslähetykselle, ovatko näistä markoista saaneet merimiehet peniäkään, vai ovatko ne menneet Valtarin taskuun. Näin käyttäen tämäkin aika olisi ollut paremmin käytetty kuin mokoman asian kanssa kuluttaa eduskunnan aikaa.

Ed. J. Linna: Tämä esillä oleva välikysymys on herättänyt tavatonta mielenkiintoa maamme työväestön keskuudessa. Jännityksellä on odotettu hallituksen vastauksena tähän välikysymykseen. Nyt on kuultu hallituksen vastaus, joka on selvästi osoittanut, että hallituksella on ollut riittävästi perusteita määrärahan myöntämiseen. Tällä asian keskustelussa on tarpeeksi paljon puhuttu asian periaatteellisesta puolesta. Siihen puoleen en tahdo enää ajan ryöhäisyiden takia lainkaan kajota. Ainoastaan tahdon kajota asian siihen puoleen, jota aina-

kin Pyhäjärven kunnan kannalta minä pidän erikoisen tärkeänä.

Se hädänalainen tilanne, joka oli syntynyt Uudenmaan läänin Pyhäjärven pitäjässä sen takia, että satoiin nouseva työläisjoukko ilman omaa syytään oli joutunut työttömäksi, pakotti Pyhäjärven kunnan viranomaiset kääntymään hallituksen puoleen työttömyysmäärärahan anomuksella, että kunta voisi järjestää työtä niille kunnan työläisille, jotka eivät ole tilaisuudessa muuttamaan toisille paikkakunnille työn etsintään. Pienikin silmäys Pyhäjärven kunnan taloudelliseen asemaan osoittaa, että kunnan olisi ollut vaikea, jopa suorastaan mahdotonkin järjestää hätäaputyötä niin suurilukuiselle työttömäin joukolle kuin nyt on kysymyksessä, ellei olisi saatu valtiolta avustusta.

Tarkastellessa tilaston mukaan Pyhäjärven kunnan asioita, huomaa, että Pyhäjärven kunnassa verotettavien kuntalaisten lukumäärä on 1,348 henkeä. Kun tietää, että näistä kunnan veron maksajista on 1/3 juuri näitä sulussa olevia työläisiä, onhan selvää, että Pyhäjärven kunnan kunnanviranomaiset joutuivat kiusalliseen asemaan, sentakia, että parhaat, varmimmat veronmaksajat joutuivat toisen puolen vuotta olemaan työttöminä, josta on seurauksena, että verotettavat tulot tavattomassa määrässä vähenevät, vähenevät puoleen siitä, mitä on edellisinä vuosina ollut. Tämä onkin pakottanut Pyhäjärven kunnan kunnanviranomaiset yksimielisesti hakemaan valtiolta apua ja turvaa tässä työtaistelussa.

Kun tämä Pyhäjärven kunta on aivan poikkeuksellinen muista Uudenmaan läänin kunnista sen johdosta, että palkkatyöläiset suorittavat 3/4 koko kunnan veroista ja muut kunnan ammatinharjoittajat vain 1/4:n, niin onhan selvää, että silloin kunnan viranomaisilla oli syytä jo huolestumiseen. Sitä osoittaakin, että asia on Pyhäjärven kunnassa otettu sängen vakavalta kannalta, kun kunnan valtuusto, samoin kuin kunnallislautakunta ja köyhäinhoitolautakunta on yksimielisesti hyväksynyt tämän toimenpiteen, että käännytään valtion puoleen avunanomuksella, että voitaisiin järjestää työtä niille kunnan työläisille, jotka ovat joutuneet tämän sulun johdosta työttömiksi. Kun Pyhäjärven kunnassa on veroäyrin hinta ollut viime vuosina tavattoman korkea, on tämäkin peljättänyt kunnan viranomaisia, että on mahdotonta seuraavina vuosina saada

niiltäkään veronmaksajilta, jotka ovat vielä voineet ansaita tuloja itsellensä, ulos sitä summaa, mikä heidän maksettavaksensa joudutaan asettamaan näitten kalliiden vero-äyrien muodossa.

Tämän kysymyksen olisi luullut olevan selvillä ainakin välikysymyksen tekijälle, sillä välikysymyksen kirjoittajan ed. Ingmanin, joka on edustajana myöskin Pyhäjärveltä, jossa hänen kannattajiensa on suuri määrä, olisi pitänyt tuntea nämä tosiasiat ja sitä taustaa vastaan myöskin asiata arvostella. Senvuoksi olisinkin odottanut, että ainakin ed. Ingman olisi ollut valmis hyväksymään hallituksen toimenpiteet tässä asiassa. Mutta ed. Ingmania ei tyydyttänyt hallituksen selostukset. Ed. Ingman ei ole ottanut pyhäjärveläisten hätää vakavasti huomioon. Täytyy sanoa, että ed. Ingman tarjoaa näille pyhäjärveläisille valitsijoilensa kiviä leivän asemasta viemällä työnantajien kiusaamilta nälkäisiltä työläisiltä senkin leipäpalan suusta, minkä he mahdollisesti saisivat valtion hätäaputoissa. Ed. Ingman ja kumppanit tahtovat lisätä näille Pyhäjärven työläisille vielä kiviä kuorman päälle. Tällä tavalla tahtoo ed. Ingman palkita Högforsin tehtaan johtajien kokoomuspuolelle tekemät palvelukset. Eduskunnan jäsenten on syytä tietää, että Högforsin tehtaan varoilla tilataan näille nyt sulussa oleville työläisillekin kokoomuspuolueen sanomalehteä. Näiden sulussa olevien työläisten henkisenä ravintona on ollut kokoomuspuolueen sanomalehti. Tässä saavat nämä Högforsin työläiset luissaan ja ytimissään tuntea pappien helläsydämisyyden, sillä tässäkin välikysymyksessä ovat allekirjoittajina kokoomuspuolueen papit. Näiden välikysymyksen allekirjoittajien mielestä sulkulaisia ja näiden lapsia olisi piinattava ja kiusattava näillä aivan rajattomasti, vaikkapa ne kuolisivatkin. Kun ed. Ingman on kovin huolissaan siitä, että valtio on ryhtynyt auttamaan hätään joutunutta kuntaa, joka järjestämällä hätäaputoita on saanut valtiolta vain 330,000 mk., niin tämä huolestuminen ei johdu siitä, että ed. Ingman surisi tällaista määrärahaa, tässä on kysymys paljon muustakin. Ed. Ingman on valmis vaitiololla sivuuttamaan virkaveljensä Valtarin tekemät affäärit Merimieslähetyksen asioissa, joissa ed. Ingman itse on johtavassa asemassa. Minun tekisi mieleni kysyä ed. Ingmanilta, miten on selitettävissä Valtarin saalistus omaksi

hyväkseen lähetyksen varoista, joka nousee 210,000 markkaan vuodessa, kun tässä on kysymys valtion varoista. Tietääkseni valtio suuressa määrässä avustaa tätä laitosta. Olisi tähän saatava selvitys. Samalla tekisi mieleni ed. Ingmanilta kysyä, onko totta, että pappi Valtari viime maaliskuulla nosti yhdellä kertaa lähetyksen kassasta 100,000 Suomen markkaa, jolla 100,000 Suomen markalla hän hankki itsellensä kuudennen osakehuoneiston Helsingissä.

Puhemies: Kehoitän puhujaa pysymään asiassa.

Puhuja: Minä valitan, että ed. Ingmanilla on ollut tilaisuus pistäytyä aina Moskovassa. Minulla ei ole mahdollisuutta kajota asioihin, jotka valaisisivat tekemääni väitettä. Ed. Ingman on kysellyt asioita, joita ei olisi minun mielestäni välikysymyksen yhteydessä ollut sopiva tehdä. Noudatan herra puhemiehen huomautusta.

Ed. Ingman tämän välikysymyksen aikana halventavassa äänensävyssä puhui Högforsin sulkulaisten asemasta. Minun täytyy ihmetellä, että sielunpaimen sillä tavalla voi esiintyä näin vakavassa kysymyksessä. Minulla itselläni on ollut persoonallisesti tilaisuus nähdä Uudenmaan läänin Pyhäjärvellä hätää kärsiviä sulkulaisia, ja minun täytyy sanoa, että jokainen, joka on niitä ollut tilaisuudessa viime aikana näkemään, ei voi täällä eduskunnassa esiintyä tavalla, jonka on tehnyt ed. Ingman. Sitä vähemmän luulisi sitä voivan tehdä henkilön, joka on näidenkin työläisten valtuuksilla täällä edustajatehtäväänsä täyttämässä. Minä tahtoisin sanoa, että tämän välikysymyksen tarkoitus onkin ollut siirtää kansan huomio pois siitä asiasta, josta minä äsken mainitsin, saadaksensa ed. Ingmanille hyvää tilaisuutta miettiä pelastustietä, millä tavalla voisi selviytyä tässä. Merimieslähetyksen pappien jutussa.

Puhemies: Istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 12,14 yöllä.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 12,29 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Tanner: Hallituspuolueen lehdissä nykyistä hallitusta kutsutaan työväenhallitukseksi. (Vasemmalta: Aivan oikein!) Siitä nimityksestä huolimatta sosialidemokraattinen hallitus on asettunut tukemaan viranomaisten terroria lakko- ja sulkulaisia kohtaan. Hallitus ei ole nim. tehnyt mitään sen johdosta, että eri paikkakunnilla työnantajat järjestelmällisesti ovat boikotteeranneet sulkulaisia ja vieläpä valtion työpaikoissakin. Ovatpa työnantajat ottaneet käytäntöön mustalistajärjestelmänkin. Siten kapitalistit ovat ryhtyneet mitä häikäilemättömiimpiin toimenpiteisiin estääkseen työläisiä pääsemästä toisillekin aloille töihin. Hallitus on antanut kapitalistien riistää sulkulaisilta verot ja häätää asunnoistaan asettamatta tälle menettelylle mitään esteitä. Sulkulaisten rintaman murtamiseksi ovat kapitalistit värvänneet rikkurijoukkoja, jotka monella paikkakunnalla räyhäten ja aseita käyttäen ovat mellastaneet ja olleet sulkupaikkakuntien väestön kauhuna.

Minä olen jo aikaisemmin tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa maininnut Vaasan poliisilaitoksen laittomasta menettelystä. Silloin totesin, miten Vaasan poliisilaitos toimitutti Onkilahden konepajan työläisten keskuudessa kuulusteluja, joissa poliisilaitos on sekaantunut törkeällä tavalla kapitalistien ja työväen väliseen työpalkkariitaan, asettuen kapitalistien puolelle. Esimerkkinä siitä, miten häikäilemättömästi Vaasan poliisit ovat siinä tehtävässään menelleet, esitän vielä tässä erään kohdan tuomari Salon toimittaman tutkimuspöytäkirjan mukaan, jonka hän on tehnyt viime toukokuun 28 päivänä Vaasan työväentalolla. Tuomari Salo on kuulustellut 21 Onkilahden konepajan työläistä ja nämä ovat kertoneet, mitä poliisit ovat heiltä kyselleet. Salo laatimassaan pöytäkirjassa m. m. sanoo: „Metallityömies Antti Hämäläinen oli poliisilaitoksen etsivässä osastossa kuulusteltavana toukokuun 21 päivänä. Häneltä kysyttiin, mistä palkankorotuslistan tekeminen on saanut alkunsa ja kiihoittivatko ammattiosasto ja liiton miehet sitä tekemään. Kuulustelijat halusivat tietää sekä teollisuusneuvostojen että työhuonekunnan toimihenkilöiden nimet. Hämäläistä, jolta kuulttiin, mihin puolueeseen hän kuuluu, moitittiin siitä, että hän on kehoittanut työläisiä liittymään ammattiosastoon. Kysyttiin, millä tavalla hän on suhtautunut järjestymättömiin työläisiin. Kuulustelijat väittivät Hämäläisen keränneen avustusta Crichton-Vulcanin lakkolaisille. Kuulustelija sanoi, että eikö ole väärin, että liitto pakottaa jonkun tehtaan työläiset lakkoon, josta sitten seuraa, että työnantajain täytyy julistaa sulkua. Tällaisille lakkolaisille sitten vielä kerätään avustusta. Hämäläiseltä tiedusteltiin, kuuluuko hän Työväen Urheiluliittoon ja Työväen Raittiussaliin, sekä mikä on näiden liittojen tarkoitus.”

Tämä Vaasan poliisilaitoksen suhde metallisulkulaisiin osoittaa sen, miten viranomaiset harjoittavat terroria työläisiä kohtaan sosialidemokraattisenkin hallituksen aikana. Tämän johdosta on Suomen Metalliteollisuustyöväen Liitto kääntynyt seuraavalla kirjelmällä sisäasiainministerin puoleen: „Sen johdosta, että Vaasan poliisilaitos on kuluvan toukokuun 21 päivänä pidättänyt kuulusteltavaksi useampia samasta kaupungista olevia sikäläisellä Onkilahden konepajalla työssä olleita työntekijöitä, on allekirjoittaneen liiton toimikunta päättänyt kääntyä herra sisäasiainministerin puoleen pyytäne toimenpiteitä asiassa ja samalla saamme esiintuoda seuraavaa: Sisäasiainministerille on tunnettua, että Suomen Metalliteollisuuden työnantajain Liitto on jäsenetehtaisaansa toimeenpannut työsulun, joka alkoi tämän kuun 21 päivänä. Työsulun aiheena oli kahdessa metalliteollisuustehtaassa vallinnut lakkotilanne Turun kaupungissa, joka oli aiheutunut työntekijäin palkankorotusvaatimusten johdosta. Tämä syntynyt tilanne on kuitenkin johdettu työnantajain taholta laajaksi koko maata käsittäväksi kysymykseksi. Muun muassa jo samana päivänä, kun lakko Crichton-Vulcan O. Y:n tehtaalla alkoi, on Turun paikallinen työnantajayhdistys lähettänyt maan kaikille työnantajille ja työnantajajärjestöille kiertokirjeen, josta jäljennöksen oheenliitämme. Tällä tavalla on siis työnantajat kiihoitettu toimintaan ammatillisesti järjestyneitä työläisiä vainoamaan. Mutta hämmästyttävää

on, että poliisiviranomaiset ovat ryhtyneet työnantajien apureiksi. Kuulusteltaviksi pidätetyt ovat nimittäin voineet todeta, että Vaasan poliisilaitoksessa on ollut tutkintoinehiston joukossa m. m. eräs Onkilahden konepajatyöläisten tekemä palkankorotuspyyntökirje, jonka kaikki asianomaiset työläiset ennen työnantajille jättämistä olivat kukin allekirjoittaneet. Erikoisesti tämän palkankorotuspyyntökirjeen kirjoittajasta oli kuulustelluilta vaadittu tietoja, samoin vaadittu ilmiantamaan, kutka työläiset ovat palkankorotusesityksen tekemisen alkuunpanijoita. Vielä lisäksi on vaadittu tietoja liittomme Vaasan vastikään perustetun teollisuusneuvoston toimitsijoista, sekä eräs liittomme jäsen Martti Steiner on kielletty kuulumasta liittomme jäsenyyteen, sen vuoksi että hän on Saksan kansalainen. Jo edellämainitut seikat osoittavat sen, että Vaasan poliisilaitos on yhtynyt mielestämme laittomiin toimenpiteisiin asioissa, joihin sillä ei ole mitään oikeutta sekaantua, koska työläisten tekemät palkankorotusesitykset ovat oikeutettuja. Työrauhaa häiritsemättä päästiin palkkojen korottamisesta työnantajan kanssa yksimielisyyteen. Mitä tulee Steinerin kuulumisesta liittomme jäseneksi, niin liittomme rekisteröityjen sääntöjen mukaan on ulkomaalaisella siihen täydellinen oikeus, jota tapaa aivan yleisesti kaikissa maissa sovelletaan. Kun siis ilmeisesti Vaasan poliisilaitos on ryhtynyt sellaisiin toimenpiteisiin, ettei sitä voida ilman muuta sivuuttaa, niin anomme kunnioittaen, että sisäasiainministeri viipymättä toimeenpanee asiassa tutkimuksen ja ryhtyy mainitun laittomuuden estämiseen sekä asianomaisiin viranomaisiin nähden vaatimaan heidät edesvastuuseen menettelystään. Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 1927. Kunnioittaen: Artturi Virta, Metalliteollisuustyöväen Liiton puheenjohtaja."

Tähän päivään mennessä ei Suomen Metalliteollisuustyöväen Liitossa tiedetä sitä, onko hallitus ryhtynyt tämän kirjelmän johdosta minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Varsin kuvaava esimerkki nykyisen hallituksen suhtautumisesta valtion viranomaisten mielivaltaan työtaistelussa olevia työläisiä vastaan on Lapualla olevan Niskalan nahkatehtaan lakko ja sen yhteydessä sattuneet tapaukset. Tämäkin työtaistelu alkoi syyskuun 3 päivänä siitä syystä, että työläisten palkkavaatimuksiin ei tehtaan isännistö suostunut, ja entinen palkkataso oli niin

kurja, että työläiset eivät katsoneet voivansa enää jatkaa työskentelyä. Kun lakko alkoi, ryhtyivät erinäiset porvarislehdet tapansa mukaan tekemään lakosta poliittista ja sepittämään juttuja joistakin moskovalaisista määräyksistä, joita lakkolaisille on lähetetty. Nahkatehtaan Liiton luottamusmiestä ryhdyttiin paikkakunnalla käydessään ahdistelemaan. Edelleen väitti tehtaailija Niskala, että lakkolaiset olisivat häirinneet tehtaalle hankittujen rikkureiden rauhaa ja vaatinut sitten pitäjän nimismiestä antamaan virka-apua. Tämä osa asiasta on kuitenkin sillä tavalla, että Lapuan nimismies sekaantui tähän lakkojuttuun omasta aloitteestaan paikkakunnan poliisin avustuksella. Ja nimismies on ollut juuri se valtion virkamies, joka paikkakunnalla kaiken häiriön on saanut aikaan ja kohdistanut kaikki keinonsa työläisten taistelun murtamiseksi. Ensimmäisenä toimenpiteenä ryhtyi nimismies autolla ajaen pitkin kylää raahaamaan lakkolaisia kuulusteltavikseen ja vangitsi heistä ketä sattui ilman mitään aihetta, vaikka hänen olikin laskettava sitten pidättämänsä vapaaksi. Erikoisen häikäilemätöntä menettelyä nimismiehen puolelta oli se, että hän ryhtyi antamaan karkotusmääräyksiä lakkolaisille, sekä käski heitä määräajan kuluttua muuttamaan kokonaan pois paikkakunnalta sillä uhalla, että muussa tapauksessa muka seuraa sangen vaikeita selkkauksia. Kun otamme huomioon, että Lapua on näihin saakka ollut Suomen mustimpia pitäjii, jossa suojeluskuntalaisuus on pääsyt täyteen kukkaansa, jossa pitemmän aikaa on toiminut noin vain epävirallisesti Karjalasta haalittujen heimoveljemme sotakoulu y. m., niin ei paikkakunnan nimismiehenkään toiminta ole ollut erikoisen kummallista lapualaisista. Mutta muilla paikkakunnilla asuvista se on toki jo liian pitkälle menevää valtion virkakoneiston sekaantumista työläisten taisteluun, varsinkin nykyisen hallituksen aikana, hallituksen, joka on sosialidemokraattisen puolueen jäsenistä pystytetty. Nykyistä hallitustahan ei voitaisi syyttää tämän ingmanilaisen nimismiehen laittomuuksista, jos hallitus olisi kiirehtinyt niitä ehkäisemään ja saattamaan laittomuuteen syyllinen asianmukaiseen rangaistukseen. Mutta niin ei ole tapahtunut. Nimismiestä ei ole rangaistu. Tämä virkanyrkki, joka Lapualla edustaa nykyistä hallitusta, tuntee itsensä

tällä hetkellä erikoisen ansioituneeksi nykyisen yhteiskuntajärjestyksen puolustajaksi, huolimatta siitä, että sisäasiainministeri on lupailutkin antaa hänelle ojenmusta. Olisi erittäin hyvä tietää, miksi nimismies ei ole asetettu rangaistukseen. Miksi hallitus on sallinut valtiovallan paikallisen edustajan näin törkeällä tavalla sekaantua työläisten lakkotaisteluun, vaikka työläiset itse eivät millään tavalla ole antaneet siihen aihetta. Onko tämä puolueetonta suhtautumista työtaisteluihin? Sisäasiainministeri kiirehtinee selittämään, että onhan hän antanut määräyksen Lapuan nimismiehen toiminnan tutkimisesta. Kyllä siellä on tutkimuksia toimitettukin, mutta onko ministerille tullut sieltä mitään tietoja nimismiehen laittomuuksista? Minulla on tässä nahkatyöläisten osaston lähettämä kirjelmä, jossa mainitaan näistä tutkimuksista, jos niitä voi siksi nimittää. Se on päivätty sen jälkeen kuin tutkimus sisäasiainministerin kehoituksesta oli toimitettu ja siinä mainitaan tutkimuksista ynnä eräistä muista sen yhteydessä olevista seikoista seuraavaa: „Olemme kuulleet, että Vaasan läänin maaherra oli ollut täällä maanantaina 19 päivänä toimittamassa joitakin tutkimuksia, mutta ketään lakkoon osallistuneita osastomme jäseniä ei kuulusteltu, jotenka hän nimismiehen kanssa vaan piti kuulusteluja. Ne varmaan lienevät olleet joitakin todistuskappaleita työläisiä vastaan nimismiehen menettelyn puolustukseksi, joihin nimismies pakotti kolmen jäsenemme nimensä allekirjoittamaan ja joiden sisällöstä he eivät sano tietävänsä mitään. Kirjeessä pyydetään neuvoa siitä, millä tavoin paikkakunnan työläinen saisi oikeutta. Voin mainita, että kun tämä kuulustelu oli toimitettu, tiesivät porvarislehdet kertoa, että nimismiehen menettelyssä ei ollut mitään erikoisempaa. Minun tietääkseni hallitus ei ole tähän mennessä ryhtynyt toimittamaan enempää Lapuan nimismiehen kuin muidenkaan viranomaisten laittomuuksista tarkempaa tutkimusta eikä turvaamaan työläisille sitä oikeutta, mikä heille kuuluu. Jo se on työläisen kannalta erikoisen merkille pantavaa nykyisen hallituksen toiminnasta. Sen rinnalla on mitätön pikkuseikka ed. Ingmanin esille heittäämä juttu Pyhäjärven tieasiasta, jota hallitus ei ole tunnustanut edes omakseen. Kuten sanottu, se siis on menettelyt niinkuin Ingman ja hänen kumppaninsa haluavatkin. Tulkoon tämän yhtey-

dessä siis todetuksi, että se, mistä nykyistä hallitusta on syytettävä, on sellainen puolueellisuus, joka tarkoittaa työnantajain tukemista. Hallituksen toimeettomuus ilmeisten laittomuuksien ehkäisemisessä ja valtion viranomaisten menettelyn anteeksi-antamisessa on ollut juuri sellaista puolueellisuutta. Työväen hallituksen olisi pitänyt paremmin käsittää, että työläiset tarvitsevat sen suoranaista apua ja toimenpiteitä, ennenkuin voimasuhteet kummallakin taistelevalla puolella voivat muuttua tasaisemmiksi ja ennenkuin hallitus voi viitata todelliseen puolueettomaan suhtautumiseensa työtaisteluissa.

Tämän kuun 10 päivänä eräässä työväen lehdessä tuodaan julki myöskin, miten kapitalistit varustavat rikkureita aseilla Turussa hallituksesta välittämättä. Lehdessä siitä m. m. sanotaan: „Viime aikoina ovat eräät Turun tehtailla maleksivat työnhaluiset joutuneet juopottelun ja räyhäämisen takia poliisin suojiin. Meille on käyty kertomassa, että pidätysten tapahtuessa ei näiltä sankareilta oteta aseita pois, vaan annetaan ne takaisin, vaikka ei näillä ole aseenkantolupaa. Onko tämä viranomaisten huolimattomuutta tai onko määräys tullut ylemmältä taholta? On hyvin ikävää katsella, kun rikkuri paljastaa aseensa yleisellä paikalla härnäten sillä ihmisä, johtuen tämä härnäys tekoihin, joista meillä on useita todisteita, m. m. surullinen Teijon tapaus. Jos tällaiset olivat varustetaan aseilla, niin varustettakoon myös samalla kaikki ihmiset itsepuolustusta varten näitä huligaaneja vastaan. Rikkurikaarti on riistettävä aseista, koska on pelättävissä, että nämä syyspimeän turvissa ryhtyvät tekoihin, joiden seuraus voi olla kauhea rauhallisille työläisille. Ne puukotukset, murhat ja pahoinpitelyt, joita rikkurit ovat suorittaneet, osoittavat riittävästi tehdaskapitalistien kulttuuripyrkimyksiä, ne osoittavat heidän pyrkimyksensä käydä alinomaista taistelua työläisiä vastaan, tahtoen provosoida työläisiä mellakoihin, sadakseen syytä hyökätä heidän niskaansa.” (Keskustasta: Ei taida olla ihan asiaa!)

Kun tällaista terroria viranomaiset, aseistetut rikkurit ja työnantajat harjoittavat työläisiä kohtaan, niin täytyy sanoa, etteivät työläiset suinkaan liiallista tukea ole nykyiseltä hallitukselta saaneet. Mainittakoon tässä yhteydessä, että viime marraskuussa kuulin tältä puhujapaikalta oikeusministeri Hakkilän Riihimäen ampuma-

tarvejutun välikysymyskeskustelussa lausuvan, „että tässä maassa olisi muodostettava hyvien voimien yhteisrintama”. Työtaisteiluissa se on muodostettu. Sosialidemokraattisen hallituksen aikana ja luvalla ovat aseistetut rikkurit muodostaneet lujan yhteisrintaman lakko- ja sulkulaisia vastaan. Tarkoittiko oikeusministeri sillä lausunnollaan sitä, että porvarit saavat sen „hyvien voimien yhteisrintaman” kautta harjoittaa terroria työläisiä kohtaan, joiden henki ja kotirauha on vaarassa aseistettujen rikkurien tähden.

Vaikka tällaisia viranomaisten ja rikkurien tekoja on tapahtunut, niin minun tietääkseni ei Vaasan poliisia ja Lapuan nimismiestä ole rangaistu sekä rikkureja aseista riisuttu. Se osoittaa hallituksen toimettomuutta. Ripeämmin pitäisi hallituksen toimia ja puolustaa työläisten oikeuksia. Se hallitus, jota sanotaan työvänehallitukseksi, sen täytyy tinkimättömästi asettua työläisten puolelle kapitalisteja vastaan taistelllessa. Se on työvänehallituksen tärkein velvollisuus. Mikään hallitus ei voi olla luokkien yläpuolella, sen on asetettava jommankumman luokan puolelle. Kahta herraa ei voi hallitukseen paldella. Todellisen työvänehallituksen täytyy taistella työväenluokan puolella sen riistäjiä ja sortajia vastaan. (Vasemmalta: Niin se tekeekin!) Eipäs se tee, koska työläisiä heitetään asunnoistaan, se osoittaa hallituksen voimattomuutta. (Vasemmalta: Niin on).

Täällä ed. Pulkkinen lausui, että hallituksen pitäisi olla puolueeton työtaisteluihin nähden. Minun käsitykseni mukaan mikään hallitus ei voi olla puolueeton sellaisessa yhteiskunnassa, jossa on kaksi luokkaa olemassa, joiden taloudelliset edut ovat jyrkästi vastakkaiset. Se tuli selvästi ilmi viime vuonna Englannissa suurlakon aikana. Silloin Englannin porvarillinen hallitus käytti kaikkia valtion väkivallan voimakeinoja työläisiä vastaan ja asettui tukemaan kaivoskapitalisteja ja murskaamaan työläisten lakkorintamaa. Kaikissa kapitalistisissa maissa porvarilliset ja sosialidemokraattiset hallitukset tekevät samalla tavalla. Minä olen omin silmin nähnyt kaukaisessa lännessä Amerikan Yhdysvalloissa käytettävän aseistettuja joukkoja lakkoalaisia vastaan. Nämä maininnat riittävät toteamaan sen, etteivät hallitukset voi olla puolueettomia. (Keskustasta: Venäjällä on.) Vielä haluan lausua eräästä asian puo-

lesta. Kun ed. Huttunen mainitsi, miten Kallion hallituksen aikana v. 1923 ohranat vangitsivat hänet, niin minä voin mainita omakohtaisen tapauksen siitä, että sosialidemokraattisen hallituksenkin aikana myös ohranat harjoittavat ihmisvarkautta (Naurua eduskunnassa) ja vangitsevat ammatillisen liikkeenkin puhujia. Tämän vuoden huhtikuun 16 p:nä minut varastettiin Sortavalan asemalla, kun odotin junan tuloa matkustaakseni Niemiskoskelle puhumaan ammattijärjestön järjestämään juhlatilaisuuteen. Olin vangittuna n. 8 tuntia. Minkä tähden ja kenenkä määräyksestä minut vangittiin, ei ole siitä minulla vielääkään varmuutta. Vangittiinko minut hallituksen määräyksestä? (Ed. Itkonen: Ei ainakaan.) Tämä esimerkiksi osoittaa, etteivät ammatillisen liikkeen puhujat ole turvattuja sosialidemokraattisenkaan hallituksen aikana. Lopuksi pyydän tämän välikysymyksen yhteydessä saada tehdä muutamia kysymyksiä hallitukselle. (Naurua eduskunnassa.) 1) Mitä hallitus on tehnyt Vaasan poliisien häikäilemättömien tekojen suhteen, kun he ovat toimineet työnantajien asiamiehinä? 2) Tullaanko Vaasan poliiseja rankaisemaan siitä? 3) Eivätkö ne Vaasan poliisien teot ole olleet laittomia? 4) Eikö työläisillä ole oikeus lakien mukaan tehdä palkankorotuspyyntöjä työnantajille ja kuulua ammatillisiin järjestöihin, olkoon he minkä maan kansalaisia hyvänsä? 5) Onko hallitus ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin Lapuan nimismiehen ojentamiseksi tai rangaistukseen saattamiseksi, vai hyväksyykö hallitus nämä Vaasan poliisien ja Lapuan nimismiehen laittomat teot sekä aseistettujen rikkurien mellastukset? Näihin seikkoihin odottaa selvitystä työväki aivan yksimielisenä, olipa heidän poliittinen käsityksensä mikä tahansa.

Ed. R. Furuhjelm: I anledning av förevarande interpellation och det därå avgivna svaret önskar svenska riksdagsgruppen uttala, att regeringen icke bör vid arbetskonflikter taga parti för vare sig den ena eller den andra parten och sålunda icke använda arbetslöshetsanslag till understödande av arbetare i lockout. En sådan fordran måste ställas på varje regering. Emellertid synes av vederbörande ministers svar å interpellationen framgå, att nuvarande regering icke äsyftat att intaga en motsatt

ståndpunkt. Vid sådant förhållande anser sig svenska riksdagsgruppen nu kunna rösta för enkel övergång till dagordningen.

Ed. F. J. Leino: Ed. Ingmanilla näyttää olevan omifuinen tapa käsitellä todistusaineistoa ja omalla tavallaan hän myöskin antaa niille vallan erikoisen arvon sillä tavalla, etteivät toiset ainakaan voi arvostella niitä samalla tavalla kuin hän. Hänen tapanaanhan yleensä on turvautua sanomalehtileikkeisiin, kaikkiin puolueisiin kuuluvien sanomalehtien, ja hän antaa näille tavallisesti täyden todistusarvon. Tänäpäin hän on taas esittänyt listoja, jotka hän on nimittänyt n:o 1:ksi ja n:o 2:ksi, mutta mikä on ollut niissä merkillä pantavaa on se, että hän ainakin toiseen listaan oli jonkun saanut piirtelemään punaisia viivoja, joilla hän tahtoi täysin todistaa väitteensä oikeuden ja todenmukaisuuden. Minä en voi kuitenkaan antaa hänen viivoilleen sitä merkitystä, minkä minä annan niille virallisille asiakirjoille, jotka ovat olleet hallituksen käytettävissä, ja jotka asianomainen viranomainen on hallitukselle lähettänyt. Minä tahtoisin sivumennen sanoen kysyä, onko ed. Ingman edes käynyt itse Pyhäjärvellä näitä viivojaan tekemässä vai millä tavalla ne ovat syntyneet? Yhtäpitäviä ne eivät ainakaan ole asiapaperien kanssa, jotka ovat syntyneet viranomaisten asiaa käsitellessä, niin, että näin ollen ei ed. Ingmanin viivoille jää minkäänlaista merkitystä, vaan pohja kokonaan putoaa hänen todisteluiltaan. Enkä minä usko, että ed. Ingman itsekään tahtoo edes väittää sitä, että ne asiakirjat, jotka ovat olleet hallituksen käytettävissä, olisivat olleet vääriä tai väärennettyjä.

Tämän jälkeen minä voin siirtyä itse välikysymykseen. Minä tunnustan, että ed. Ingman on sen erikoisen taitavasti laatinut. Hän on ryhtynyt oikeaksi kalamieheksi, joka on ensin kalavettä asianmukaisesti sumennettuaan ja samennettuaan heittänyt onkensa veteen toivoen saavansa hyvänkin kalansaaliin. Minä luulen kuitenkin, ettei ed. Ingman kalastushommissaan ole onnistunut tyydyttävästi, sillä täky on kuitenkin liian selvästi käynyt välikysymyksessä esille, siis välikysymyksen todellinen tarkoitus. (Vasemmalta: Huono syötti!) Minä luulen, että ed. Ingman olisi ollut erinomaisen tyytyväinen, jos hallitus, niinkuin hän toivoi, olisi nielaissut hänen syöttinsä ja mennyt

selittämään, että työtaisteluissa, sellaisissa kuin nyt on kysymyksessä oleva työtaistelu, on hallituksen ryhdyttävä tukemaan työläisiä. Kun tähän syöttiin ei kuitenkaan ole tartuttu, eikä edes suurta ruotsalaistaakaan kalaa ole tuon syöttin ääreen ilmaantunut, ei ed. Ingman välikysymykseensä taida enää olla kovinkaan tyytyväinen eikä siihen tulokseen, minkä tämä välikysymys mahdollisesti hänelle tuottaa.

Ed. Ingman on tahtonut väittää, että hallitus käsitellessään Pyhäjärven hätäaputyökysymystä olisi menetellyt sillä tavalla, että se olisi asettunut työntekijöitten puolelle, tahtonut valtion varoilla tukea työttömiä. Hallitus on kuitenkin selvillä perusteilla tämän jyrkästi torjunut, eikä ed. Ingman itsekään varmasti usko sitä, että hallitus olisi tätä asiaa missään muodossa käsitellyt. Välikysymyksen tarkoitus näin ollen täytyy etsiä kokonaan toisaalta. Minä nim. lopulta tahdon todeta, että hallitus käsitellessään tämän kysymyksen on menetellyt täysin sillä tavalla kuin hallitusmuoto ja perustukset säätävät, eikä hallitus voi olla edesottamisestaan tässä kysymyksessä edes poliittisesti vielä vähemmän oikeudellisesti vastuunalainen.

Välikysymyksen todellinen tarkoitus onkin, kuten minä huomautin, näin ollen etsittävä kokonaan muualta. Me olemme aikaisemmin saaneet monen monta kertaa kuulla täällä eduskunnassa, ei harvoin ed. Ingmanin omasta suusta, että sos. dem. puolue suurimpana maan valtiollisena puolueena ei ole tahtonut kantaa sitä edesvastuuta, mikä tällaiselle valtiolliselle puolueelle, suurena puolueena nim. ja siis vaikutusvaltaisena tekijänä maan asiain hoidossa, olisi kuuluva. Kun sosialidemokraattinen puolue vihdoin otti tässä ratkaisevan askeleen, minun mielestäni onnellisen askeleen, ja otti hallitusvastuun kantaakseen, silloin ed. Ingmanille ja hänen kumppaneilleen tuli hirvuminen kiire, ja on nähty se ihme, että kokoomuspuolue on kääntänyt tämän lyhyen sosialidemokraattisen hallituskauden aikana suorastaan pääläelleen kaikki ne periaatteet ja menettelytavat, joita tähän asti on pitänyt hyvinä ja joita he ovat tahtoneet täällä eduskunnassa monen monta kertaa opettaa. Ja minun täytyy kosketella tämän asian yhteydessä sitä oppositionipolitiikkaa, jota ed. Ingman etunenässä on täällä johtanut sosialidemokraattisen puolueen vallassa ollessa. Kokoomuspuoluehan tahtoi heti tuo-

reeltaan kaataa hallituksen, jonka syntymistä se pari kolme päivää sitä ennen oli hartaasti toivonut, ties missä tarkoituksessa, se ei ole minulle selvillä. Ja tällaista hallituksen ahdistelemista aivan toisarvoisissa kysymyksissä on jatkunut yhtä mittaa. Me tiedämme ja muistamme aivan hyvin, miten eduskuntaa pidettiin täällä koolla hallitusta vartioimassa koko viime kevätkauden liian pitkän aikaa ja miten eduskunta vielä, vaikka kaikki työt oli suoritettu, oli hallituksen vartijana aina juhannuspäivään saakka. Voidaan siis todeta, että hallitus on ollut oppositionin taholta erittäin ankaran vartiointin alaisena ja erittäin ankaran arvostelun alaisena. Kaikesta tästä huolimatta maamme ensimmäinen työväenhallitus kuitenkin menestyy toimessaan ja edesottamisissaan erinomaisella tavalla. Ei ole voitu osoittaa, että hallitus olisi milloinkaan käsitellyt maan asioita sillä tavalla, että niissä olisi moitteen varaa. Ei ainakaan niillä henkilöillä, jotka tahtovat oikein sekä maan ja kansan etujen mukaisesti asioita arvostella.

Kun me menimme hallitukseen, oli meidän tarkoituksemme saada aikaan tässä maassa uusi suunta poliittisessa elämässämme, ja tästä tietoisena ed. Ingman puolueensa kanssa onkin meitä niin ankaralla tavalla ahdistellut. Kokoomus on tietänyt varsin hyvin, että senjälkeen kuin sosialidemokraattinen puolue muutti kantansa hallituskysymyksessä, sen asema ei ollut enää sellainen, kuin mitä se oli siihen saakka ollut meidän maamme valtiollisessa elämässä. Se oivalsi, että silloin oli koittanut se päivä, jonka jälkeen kokoomuspuolueen vaikutusvalta tämän maan poliittisessa elämässä oli vähentymässä, sen arvovalta oli horjahtanut. Ja se tiesi myös sen, ettei se tämän jälkeen voinut yhtä huolettomasti istua hallituksessa usein maalaisliiton kanssa kuin tähän saakka ja se tiesi myös, ettei se enää jos tämän kansan itsenäisyys säilyy, jota minä hartaasti toivon, voi sivuteitseäkään vaikuttaa tämän maan ja kansan kohtaloihin, niinkuin niin usein ennen ikävä kyllä on tapahtunut. Ei siis ole ihme, jos kokoomuspuolueen taholta on meille tarjottu tällaista illojaalista oppositiota. Minä en voi hyväksyä tällaista menettelyä, sillä minä katson, ettei se ole tämän maan ja kansan ja kaikkein vähimmin tämän parlamentin arvon mukaista. On huomautettava, että oppositionkin täytyy tietää velvollisuutensa ja tehtävänsä maan parlamentaa-

risessa ja valtiollisessa elämässä, sillä senkin vaikutusvalta on useinkin sangen huomattava maan asiain hoidossa. Jos oppisitiota hoidetaan illojaalisella tavalla, niinkuin nyt on tapahtunut, niin se ei voi ajankipkään olla tuottamatta huonoja tuloksia. Ed. Ingmanin täytyy muistaa, että mekään emme ole ikuisesti hallituksessa, että meidänkin vuoromme saattaa tulla hyvinkin läheisessä tulevaisuudessa olla oppositiossa, ja me voimme tarjota silloin teille varsin ankaran opposition, jos me tahdomme, mutta minä uskon, että sosialidemokraattinen puolue on siksi kehittynyt, ettei se lähde harhapoluille maan parlamentaarisessa elämässä, vaan tulee noudattamaan lojallista politiikkaa, tulee nimittäin suhtautumaan asioihin asiallisella arvostelulla eikä etsimään kaikenlaisia tekosyitä, joihin se tahtoo hallituksen kampata nyrin. Meillä ei ole oikeastaan mitään sitä vastaan, että meitä ahdistellaan, sillä sehän virkistää maan parlamentaarista elämää ja maan valtiollista elämää. Päinvastoin me ilolla tervehdimme sellaisia otteita, joilla meitä tahdotaan haastaa vakavissa asioissa avoimeen ja rehelliseen kamppailuun. Minusta tuntuu ja minä olen sitä mieltä, että kun ed. Ingman heitti erikoisesti meille sen huomautuksen, että pitäisi noudattaa rehellistä politiikkaa, että tälle arvostelulle tai ainakin ajattelulle saattaisi olla hänelle itselleen suurta aihetta. Mehän olemme täällä eduskunnassa huomanneet, että ed. Ingman on saanut erikoistempuissa ja käännöksissä poliittisessa elämässämme ehdottomasti ensimmäisen palkinnon ja mestaruuden. Siinä me emme ole hänen kanssaan kyenneet täällä kunnialla kilpailemaan, vaan meidän täytyy myöntää, että me olemme siinä suhteessa sangen usein joutuneet alakynteen. Mutta tämä ei ole meitä surettanut, sillä meidän ei ole tarvis ja meidän puolueemme ei ole tarvis menetellä sillä tavalla. Me päinvastoin olemme koettaneet tälle kansalle selvittää vakavasti ja rehellisesti asioitamme ja päämääriämme ja menettelytapojamme ja servuoksi me olemme valmiit tälläkin kertaa, herrat oikeistolaiset, astumaan teidän kanssanne taistelurintamaan reformikysymyksissä, jotka olemme hallituskautenamme tuoneet esille. Mutta te ette nähtävästi uskalla tätä taistelua meidän kanssamme suorittaa, vaan te tahdotte tekosyitä etsien ja saivarrellen pyr-

kiä kaatamaan meidän hallituksemme. Minä uskon, että eduskunnan enemmistö on huomannut tämän ed. Ingmanin tarkoituksen, eikä tule olemaan tällaisessa kysymyksessä meitä kaatamassa, sillä silloin emme olisi saaneet sitä oikeudenmukaista kohtelua eduskunnan taholta, jota me sentään itsellemme vaadimme, niin kauan kuin me olemme tämän maan asioita kunnollisesti ja kunnialla hoitaneet ja näyttäneet, että mekin pystymme tämän kansan asioista huolehtimaan. Minä toivon, että eduskunnan enemmistö ei siis lähde ed. Ingmanin mukana hallitusta kaatamaan nurin tässä kysymyksessä. Lähiaikoina on teillä tilaisuus asettua meidän kanssamme avoimeen ja todellakin rehelliseen kamppailuun todellisista reformikysymyksistä, ja jos niinkin hullusti kävisi, että me tässä nyt käyvässä kamppailussa vetäisimme lyhyemmän korren, niin minä vakuutan Teille, ed. Ingman, että me tulemme tämän valheellisen verhon, jonka taakse te olette tämän välikysymyksen kätkenneet, paljastamaan. Me tulemme kansalle näyttämään, mistä kenkä puristaa, mikä on se todellinen tarkoitus, joka teidät, herrat oikeistolaiset, ajaa niin kiivaasti taistelemaan meitä vastaan. Me tulemme osoittamaan, että mekin tahdomme tämän maan suurelle osalle kansasta hyvää, me tahdomme hoitaa sen asioita paremmin kuin tähän saakka, me tahdomme heille parempia elämänmahdollisuuksia täällä ankeassa Pohjolassa. Ja me emme tule silloin säästämään keinoja, meillä on siihen täällä eduskunnassa erinomainen tilaisuus ja me tulemme myös eduskunnan ulkopuolella sanomalehdistön kautta pitämään huolta siitä, että totuus tulee kuitenkin kaikitenkin esille. Loppujen lopuksi minä siis toivon, että eduskunnassa kaikki vapaamieliset ainekset sanoutuvat irti sellaisesta politiikasta, jota ed. Ingman täällä on johtanut, sillä se vie turmioon kaikki ne puolueet, jotka sitä noudattavat, ja se on vahingoksi, turmioksi tälle maalle ja tälle kansalle. Minä odotan yksinkertaista päijärjestykseen siirtymistä.

Ed. A. Aalto: Täällä on paljon tänä iltana moitittu ed. Ingmania siitä, että hän on tehnyt välikysymyksen. Minä, päinvastoin kuin monet muut puhujat, olen varsin kiitollinen ed. Ingmanille, että hän on vaitautunut tekemään tämän välikysymyksen.

Minä olen kiitollinen kahdestakin syystä. Ensiksikin on niinkin huomattavalla yhteiskuntapolitiikalla kuin ed. Ingman, tarpeellista, että joskus hankkii itselleen enemmänkin huomiota kuin sitä tavallisena yhteiskuntapolitiikkona saisi, sillä väliin tulee aikoja, jolloin vanhaa, viisasta yhteiskuntapolitiikkaakaan ei tarpeellisella ponnella ja huomaavaisuudella muisteta, ja sitäpaitsi on vanhalle, kokeneelle, viisaalle yhteiskuntapolitiikolle väliin tarpeen koettaa kääntää yleisen mielipiteen huomio eräisiin muihin kysymyksiin, silloin nim. kun yleisen mielipiteen huomio on vanhaa yhteiskuntapolitiikkaa kohtaan jollain tavalla taholla kääntynyt liiaksi, kuten äskettäin merimieslähetyskysymyksessä.

Toiseksi minä olen hyvin kiitollinen ed. Ingmanille siitä, että hän on tehnyt välikysymyksen, sillä se tyypillisemmin kuin mikään muu paljastaa sekä ed. Ingmanin että kokoomusryhmän kannan työväkeen nähden sellaisissa tapauksissa kuin työläiset tahtomattaan, itse asiaan vaikuttamatta joutuvat työttömiksi. Ed. Ingman on nimittäin pitänyt pahana sitä, että hallituksen myöntämällä työttömyysmäärärahalla toimeenpantuun maantientekoon Pyhäjärven kunnassa on myös päässyt sulkulaisia.

Ed. Ingmanin sanojen mukaan, ellen väärin muista, ovat siellä kaikki muut sulkulaisia tai lakkolaisia paitsi yksi ainoa ihminen. En tiedä, olisiko tämä yksi ainoa sitten merimieslähetyksen palveluksesta irtisanottuneita lakkolaisia. Mutta toiselta puolen on myös sanottu, että on siellä kyllä muitakin kuin näitä Pyhäjärven sulkulaisia ja lakkolaisia.

Mitä muuten lakkoon tulee, niin minun täytyy hiukan ihmetellä, mikä lakko se sellainen Högforsissa lienee. Saattaa olla, että siellä on ehkä jollain rakennuksella puhjennut korpilakko. Mutta mikäli minä asioita tunnen, ja minä luulen tällä alalla tuntevani verrattain hyvin nämä asiat, ei mikään rakennustyöntekijäin järjestö eikä mikään muu järjestö ole Högforsissa julistanut lakkoa. Minä vaivauduin vielä Rakennustyöntekijäin Liitolta ottamaan selvää tarkemmin, onko liitto julistanut jonkun rakennuksen siellä lakkoon. Mutta minun tutkimukseni tulos oli, ettei siellä niin ole tapahtunut. Ja jos jotain olisi tapahtunut, niin olisin sen saanut tietää ammattini perusteella. Jos siellä jostain lakosta puhutaan, niin se on aivan järjestymätön lakko,

jonka kanssa järjestyneellä työväellä ei ole mitään tekemistä.

Mutta minä en pidä niin pahana, jos Högforsin tehtaan sulkulaisia on otettu tuohon työhön. Högforsin tehtaan sulkulaiset ovat joutuneet tahtomattaan sulkuihin. Ed. Ingman ei voi osoittaa, että Högforsin tehtaassa työläiset olisivat esittäneet mitään sellaisia vaatimuksia työseisauksen uhalla, joka olisi antanut aihetta Högforsin tehtaan sulkuihin julistamiseen (Ed. Ingman: He ovat kannattaneet Crichtonin lakkoa.) Se, että he ovat kannattaneet Crichtonin lakkolaisia taloudellisilla toimenpiteillä mahdollisesti, mutta eivät ole ryhtyneet kannatuslakkoon, sillä tavalla kannattaakseen näitä Crichtonin lakkolaisia, se ei ole sellainen syy, jonka johdosta voidaan sanoa, että näitä työntekijöitä ei saa päästää valtion varoilla teetettäviin hätäaputöihin. Työnantajat ovat omien etujensa ja työnantajien yhteisten etujen vuoksi sulkeneet Högforsin tehtaan työläiset pois työstä. Meidän hallitusmuodossamme on eräs kohta, joka sanoo: Kansalaisen työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa. Jos työnantajat sulkevat pois työläiset, niinkuin nyt on Högforsin tehtaalla tapahtunut, ilman että he ovat esittäneet mitään uhkavaatimuksia työnantajille, ovat he joutuneet silloin tahtomattaan työttömiksi, ja silloin täytyy valtion hallitusmuodon mukaan suojella tätä kansalaisten työvoimaa, niin kauan kuin he eivät voi saada työtä.

Ed. Ingman saattaa vedota siihen, että Högforsin tehdasyhtiö tarjoaa heille työtä sellaisella ehdolla, joka on vastoin meidän voimassa olevaa työsopimuslakiamme. Högforsin tehdasyhtiö tarjoaa niille työtä sillä ehdolla ensiksi, että ne eivät saa olla minikään ammattijärjestön jäseniä. Siinä kohden on työsopimuslain 24 §, niinkuin täällä on mainittu, kyllin selvä osoittaakseen, että Högforsin tehdasyhtiö tarjoaa laittomilla ehdoilla työntekijöille työtä, koettaa saada nälällä pakotetuksi työntekijät tekemään sellaisen sopimuksen, joka työsopimuslain 24 §:n mukaan on mitätön.

Vaikka siis emme pitäisi kiinni edes siitä, että tuollaisiin epäkohtiin alistuminen olisi työntekijänkään kunnialle käypää, niin on niihin ehtoihin alistuminen joka tapauksessa sellaista, joka on lain mukaan sekä rikos, joka on sakoiilla rangaistava, että myös sellainen sitoumus, joka lain mukaan on mitätön. Ed. Ingmanin pitäisi ottaa tämäkin

puoli huomioon, kun on lähtenyt tätä suurta rumpua täällä pärisyttämään, kiinnittääkseen huomion tässä kysymyksessä itseensä, niinkuin minä sanoin, useasta eri syystä.

Mutta on vielä eräs kysymys, joka minun mielestäni, kun tässä ed. Ingman puolueettomuudella ratsastaa, on otettava huomioon ja se on se, ettei valtiolta yleensä ole työnantajiin nähden niin puolueeton. Valtiolla on suuria tilauksia erinäisissä tehtaissa, sellaisilla tehtailla, joiden työväki ei ole esittänyt vaatimuksia, ei uhkavaatimuksia, ei ole pannut työn seisausta toimeen. Nämä tehtaajat ovat heittäneet työläisensä sulkuihin avustaakseen Crichtonin työnantajia. Minä tiedän kyllä, että nämä tehtaajat, tehdessään tilauksia valtion kanssa, tavallisesti ottavat sopimukseen sellaisen pykälän, että lakko tai sulkuihin on sellainen *force majeure*, ylivoimainen este, joka silloin antaa heille tilaisuuden olla täyttämättä sitoumuksiaan määrättyinä aikoina. Mutta tämä ylivoimainen este voidaan asettaa kyseenalaiseksi silloin kuin työnantaja panee sulun toimeen, silloin, kun hänen työläisensä eivät ole uhanneet panna työnseisausta toimeen hänen tehtaassaan. Työnantaja on itse toimeenpannut kannattussulun erästä toista työnantajaa tukeakseen. Jos nyt tahdotaan olla täysin puolueettomia, niin silloin ei voi sanoa, että niillä työnantajilla, jotka tällä tavalla ovat tehneet ja joita nyt on niiden metalliteollisuuden harjoittajien joukossa, jotka ovat panneet työnsä sulkuihin, että nämä työnantajat olisivat joutuneet sellaisen ylivoimaisen esteen alaisiksi, jonka mukaan he eivät määrättyinä aikoina voi suorittaa valtiolta vastaanottamia tilauksia. En minä tahdo sanoa, että valtiovallassa olisi lähdeittävä pakottamaan näitä täyttämään määrättyinä aikoina sitoumuksiaan. Mutta kun kerran puhutaan puolueettomuudesta, niin silloin tuollainen ylivoimainen este ei voi kohdistua sellaisiin työnantajiin, jotka ehdon tahdoin, ilman että heidän oma työväkensä on antanut heille aihetta, seisauttavat työt. Kun näin on asianlaita, on minusta ed. Ingmanin välikysymys tosiaankin vain sellainen, joka on tehty tarkoituksella saada jälleen yleinen mielihope, yleinen huomio kääntyneeksi toiselle puolelle ja mahdollisesti tällä tavalla saada eräitä epäedullisia huomioita poistetuksi.

Lopuksi minä pyytäisin onnitella ed. Ingmania tämän välikysymyksen teon johdosta siinä, että hän on saanut niin uskollia-

sen aseenkantajan sosialidemokraattisen hallituksen haukkumisessa kuin kommunistien edustaja William Tanner, kuitenkin sillä erotuksella, että kommunistinen edustaja William Tanner tuskin uskaltaa ed. Ingmanin kanssa äänestää hallitukselle epäluottamuslausetta.

Ed. L. Myllymäki: Mikäli minä tätä erään Suomen Merimieslähetyn johtajan ajatuksen juoksua huomasin, syyttää hän hallitusta siitä, että se olisi puolueellisesti suhtautunut työtaisteluihin ja erinäisillä toimenpiteillä suosinut taisteluun joutuneita työläisiä. Ed. Ingman on huomaavinaan sellaista puolueellisuutta juuri tässä Pyhäjärven tiejutussa, jota hän käyttää todistusaineistona sulkulaisten auttamisessa. Kun ed. Ingman näyttää aivan vakavissaan yrittävän nykyiselle hallitukselle merkitä ansioita, jotka eivät sille kuulu, ja kun hallituksen suhtautuminen työtaisteluun ja työtaisteluihin yleensä on työväestöön nähden mielenkiintoinen asia senvuoksi, että nykyinen hallitus erikoisesti kehuu olevansa työväen hallitus, on sitä siis näiden asiain valossa vähän tarkasteltava.

Todelliselta työväen hallitukselta todella olisi jo puolueettomuuden nimessäkin odottanut kokonaan toisenlaista suhtautumista metallityötaisteluun ja työtaisteluihin yleensä. Hallituksen todellakin olisi pitänyt ryhtyä toimenpiteisiin työläisten puolustamiseksi. Sitä olisi odottanut hallitukselta, joka nimittää itseään työväen hallitukseksi. Ja nimenomaan siitä syystä, että todella puolueeton suhtautuminen asiaan olisi sitä vaatinut. Jos tahdotaan hallitukselta puolueettomuutta, ei hallituksen olisi pitänyt sallia sellaista työnantajien menettelyä työläisten rintaman murtamiseksi kuin nyt on tapahtunut. Nykyinen hallitus on tuolla ingmanilaisella puolueettomuudellaan, jonka tehostamista ed. Ingman kai vaatii, jäänyt toimeettomana katselemaan, millä tavalla työnantajat menettelevät työläistensä nujertamisessa. Työnantajien on hallitus sallinut muodostaa joukoittain rikkurikaarteja, huolimatta siitä, vaikuttaako rikkurijoukkojen toiminta ja esiintyminen miten häiritsevästi tahansa paikkakunnan työntekijäin mielialaan ja taloudelliseen tilanteeseen. Työnantajien ja ed. Ingmanin mielestä pitäisi vielä poliisivoimain avulla estää selkkausten alaisen työläisten saamista selvää niistä olioista, jotka työnantajien toimesta on kuljetettu

eri työpaikoille. Kokoomuksen mielestä on tilanne silloin hyvä, jos, kuten nykyisen metalliselkkauksen aikana on tapahtunut, työnantajien avustajina toimivat rikkurit voivat saada metelöidä ja tehdä millaisia tekoja tahansa, kunhan vain metelöimiset tapahtuvat työnantajien etujen puolesta. Työntekijäin käsitys ei kuitenkaan ole sama. Hallituksen menettely ei ole silloin puolueetonta, jos se sallii rikkurijoukkojen muodostamisen, jotka terrorisoivat kokonaisia paikkakuntia, saattavat rauhalliset asukkaat täydelliseen turvattomuuden tilaan.

Kun kokoomuksen välikysymyksen tarkoituksena epäilemättä on myös saada eduskunnassa aikaan prejudikaatti, ennakkopäätös, siitä, miten on hallitusten edelleen suhtauduttava työselkkauksiin, on välttämättöntä, että tämän asian yhteydessä kiinnitetään asiaan huomiota. Onko siis nykyinen hallitus niin halukkaasti kuin se omistaakin työväen hallituksen nimen ja niin huomattavasti kuin hallitus on koettanut sen ansioita kansalle osoittaa, tehnyt jotakin sellaista, jossa se eroaisi edellisistä hallituksista? Ei ole. (Ed. Itkonen: Äänestäkää nurin!) Sitä vastoin on nykyisen hallituksen aikana tehty suuri joukko tekoja, joihin jo yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tähden olisi pitänyt puuttua. Kuten tunnettua, ovat nykyisen hallituksen aikana työnantajat samalla tavalla, kuin aikaisemminkin, keränneet työmailleen rikkureita, eivätkä tämän vuoden rikkurit ole suinkaan millään tavalla edellisinä vuosina toimineita rikkureita parempia. (Vasemmalta: Mikä ne olisi muuttanut?) Päinvastoin, sillä mitä pitemmälle kehittyy ammattimaisen rikkuriarmeijan toiminta, sitä enemmän he tietysti oppivat kaikkea likaiseen ammattiin kiinteästi kuuluvia eläimellisiä tapoja. Kuluvana vuonna ovat yhä enemmän työselkkausten alaisilla seuduilla nim. lakossa olevat työläiset kuin aivan asiaan kuulumattomat henkilöt saaneet kärsiä monista häikäilemättömistä tihutöistä, joita kurittomat rikkurijoukot ovat suorittaneet. Tämän väitteeni tueksi esitän muutamia esimerkkejä. (Eduskunnasta: Onko vereksiä?)

Lohjan kalkkitehtaalalle on viime kesän kuluessa niinikään haalittu suuri joukko rikkureita, jotka kaiken kesää ovat viettäneet sellaista elämää, että se on saattanut paikkakunnan rauhalliset asukkaat täydelliseen turvattomuuden tilaan. Säännöllisesti on aseistettu rikkurijoukko pitkin kylää kul-

kenut sellaisissa asioissa, jotka, kuten mainitsin, ovat saattaneet tilanteen sellaiseksi, että kukaan paikkakunnan työläishenkilöistä ei ole kovinkaan suurella turvallisuudella taattu. Keskiviikkona heinäkuun 20 päivän vastaisena yönä järjestivät juopuneet lakonmurtaajat n. s. Kukkumäessä oikein sotaisen mellastuksen. Neljä murtajaa pyssyt käsissä tekivät ensin hyökkäyksen eräisiin työläis-asuntoihin yrittäen tunkeutua väkisten sisään ja uhaten ampua, elleivät pääse. Kun ovet kuitenkin pysyivät suljettuina, ryhtyivät urhot riehuaan ampuen pyssyistään minkä ehtivät ja hihkuen, että tulkootpa nyt lakkolaiset tänne, niin täällä tehdään selvää. Sen jälkeen ryhtyivät rähinöitsijät harjoittamaan pilkkaan ampumista maantien poikki toisella puolella olevaan pylvääseen ampuen m. m. erään ohikulkevan jälkeen kuitenkin häneen osumatta. Tapahtumasta tehtiin heti samana aamuna valitus sekä tehtaasta että kunnan poliisille näiden kuitenkin ryhtymättä mihinkään toimenpiteisiin.

Minulla on täällä esitettävänä erään työntekijäjärjestön liiton tutkielma kysymyksestä ja koska siellä tunnutaan jotenkin epäiltävän näitä seikkoja, niin minä siksi vakuudeksi vielä näitä esitän. (Keskustasta: Kyllä uskotaan). Viime heinäkuun alkupuolella hyökkäsivät lakonmurtaajat erääseen torppaan Virkkalassa, jolloin he pahoinpitelivät tässä torpassa asuvaa. Tapahtumasta tehtiin ilmoitus Lohjan nimismiehelle, jolta pyydettiin tutkimuksen toimittamista tämän raa'an kotirauhan rikkomisen tähden ja siihen syyllisten edesvastuuseen saattamista. Mutta tämän ilmoituksen johdosta ei mainittu nimismies ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Vasta yli kolme viikkoa tapahtuman jälkeen, jolla ajalla oli tehty useita vaatimuksia tutkinnon toimittamisesta, suvaitsi nimismies toimittaa jonkunlaisen kuulustelun. Tästä kuulustelusta ei pahoinpidelty saanut edes pöytäkirjaa puhumattaakaan siitä, että nimismies olisi saattanut tämän törkeän rikoksen tehneen lailliseen edesvastuuseen. Samoihin aikoihin joutui myöskin Virkkalassa muuan työläisnainen maantiellä lakonmurtajasakin pahoinpitelyn uhriksi, jossa tämä pahoinpidelty tuli törkeästi häväistyksi. Kun pahoinpidelty teki asiasta ilmoituksen poliisipäällikölle, ei se antanut aihetta minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Kuvaavana piirteenä siitä, minkälainen ajatustapa viranomaisilla on näistä asioista, mainittakoon, että kun mainittu

nainen oli asiansa nimismiehelle esittänyt, vastasi hän, että „hyvä on, saatte mennä”, panematta mitään paperille.

Tulkoon mainituksi vielä samalta paikkakunnalta seuraava tapaus. Kun lakonmurtaajat olivat lähdössä vapausvuorolleen, panivat he toimeen hurjan ammunnan ja kivituksen rautatievaunuissa asemalla olevan yleisön etsiessä turvapaikkaa, mistä löysivät.

Edellä olevasta esimerkkejä olisi täällä useampia, mutta näistäkin käy ilmi, että hallituksella olisi ollut syytä jo tämän paikkakunnan tapauksissa ryhtyä raakojen huli-gaanijoukkojen karkoittamiseen. Ja sitä ei hallitus ole tehnyt. Täten on hallitus huomattavalla tavalla ainakin välillisesti vaikuttanut työntantajien eduksi työntekijäin etuja vastaan.

Tämän kysymyksen yhteydessä useasti mainitulla Högforsin tehdasalueella on taasen vietetty sellaista elämää, josta myöskin sietänee näiden väitteitteni tueksi jotakin mainita. Högforsin tehdasalueen väestö, siis sen alueen, jossa tapahtuneita asioita esillä oleva välikysymyskin koskee, on saanut rikkurijoukkojen toimenpiteistä kärsiä suuresti ilman, että viranomaisten puolelta, siis myöskään hallituksen toimesta, olisi rauhallisia asukkaita millään tavalla avustettu. Aikaisemmin, nimittäin suojeluskuntalakia käsiteltäessä, olen jo täällä esittänyt, miten rikkurijoukko paikkakunnalle saapuessaan ampumisillaan ja hulinoimisillaan sai paikkakunnan asukkaat kauhun valtaan. Sen jälkeen on tilannetta jatkunut eikä pienintäkään parannusta ole tullut. Päävastoin ovat jo alaikäiset koululapsetkin joutuneet rikkurien raa'an kohtelun alaisiksi. Myöskin yhdistymis- ja kokoontumisvapaus on poljettu lokaan. Sanomalehdissä 23 päivänä lokakuuta kerrotaan m. m. seuraava tapaus. — Niinpä pihkalalaiset olivat viime viikolla kivitelleet koululapsia yleisellä tiellä. Viime sunnuntaina aamupäivällä taasen reuhasivat murtaajat eräissä taloissa ja ammuskelivat ulkosalla ojennellen reikärautojaan akkunoita kohden. Etenkään ei naisväki uskaltanut mennä ulos edes vettä hakemaan. Mellastelijoita hillitsemään ja korjaamaan oikeaan paikkaansa kutsuttiin sitten poliisi Lindberg, mutta turhaan. Mellastajat saivat temmeltää mielensä mukaan. Kun poliisi Lindbergiltä tiedusteltiin myöhemmin, miksi ei hän saapunut, ilmoitti tämä, ettei hän uskaltanut, koska mellastajilla oli niin suuri ylivoima

puolellaan. Kansanedustaja Siina Urpilaisen saapuessa illalla kello 8,55 Högforsiin ja koettaessa päästä maantietä myöten työväentalolle, pani aseman lähistölle kerääntynyt murtajalauma tenän eteen. Pihkalalaiset reuhasivat keskenään ja mellastivat puukot kädessä niin, etteivät ihmiset uskaltaneet kulkea. Eräs huligaaneista saikin rytäkässä kaveriltaan sellaisia puukoniskuja, että oli kuljetettava lääkärin luo. (Eduskunnasta: Kuultiin jo!) Toveri Siina Urpilaisen päästessä vihdoin työväentalolle ja kun siellä oli ohjelmansuoritus käynnissä, piiritti suojeluskunta yhtäkkiä talon ja poliisit hyökkäsivät sisään tarkastusta pitämään. Tarkastus oli niin perinpohjainen, että yksinpä naisetkin joutuivat perinpohjin siveltäviksi. Niinpä kansanedustaja Siina Urpilainenkin sai tuntea ruumiissaan esivallan käden selvelyn.

Puhemies (koputtaen): Kehoitän puhujaa pysymään asiassa. Tällä ei ole välisyksymyksen kanssa mitään tekemistä.

Puhuja: Tässä on hallituksen menettely kysymyksessä.

Puhemies: Minä pyydän ottamaan huomioon puhemiehen huomautuksen.

Puhuja: Kun tilanne edelleen Högforsissa on ollut edelläkuvaton lainen, on eräs lakimies lähetetty paikanpäällä tilannetta tutkimaan joka tutkimuksistaan on antanut seuraavan lausunnon: „Matkustin keskiviikkona Högforsiin ottamaan selvää, onko perää niissä sanomalehtiutisissa, joissa on kerrottu Högforsin tehtaan sulunmurtaajien mellastuksista. Kuulustelin useampia henkilöitä, jotka asuvat aivan murtaajien päämajan viereisissä rakennuksissa. Kaikki he vakuuttivat, että ennen niin rauhallinen paikkakunta on nyt muuttunut täydelliseksi sotaleiriksi. Tehtaalla on 40 à 50 sulunmurtaajaa, joista enemmistö on tehtaanjohdon tilaamia Pihkalan kaartilaisia ja suojeluskuntalaisia, joilla on aseet ja osalla suojelijavormu. Nämä yhteiskunnan säilyttäjät saapuivat paikkakunnalle täynnä isäinhenkeä, ampuivat keskellä maantietä, huusivat ja mellastivat, saattaen paikkakunnan väestön heti kauhunvaltaan. Siitä hetkestä alkaen on tehdaskorttelin ympäristössä ollut hengenvaarallista liikua. Humalaisina kulkee valkoinen työväki ryhmissä pitkin teitä hätyyttäen rauhallisia ihmisiä ampuen

ja mellastaen. Kun paikkakunnalla ei ole kuin kolme poliisia, eivät nämä hyvälläkään tahdolla kykene tarpeellista järjestystä pitämään. Minulle kerrottiin hauskoja juttuja kohtauksista poliisin ja murtaajien välillä. Niinpä viime maanantaina oli eräs murtaja niin juovuksissa, että makasi maantiellä tehtaan lähellä. Nimismies parin muun kanssa veti väsyneen käsirattailla tämän asuntoon. Sanoivat nimismiehen itse olleen aisoissa. Eräs mellasti puukko kädessä, niin että poliisien täytyi miehen vastarinnasta ja toisten uhkauksista huolimatta viedä hänet putkaan. Putkassa ovatkin murtaajat jokapäiväisiä vieraita. Työtä he tekevät pari päivää viikossa ja juovat loput. Viinaa, jota kaartilaiset hakevat aina Hyvinkäältä saakka, on urhoilla riittämiin toisinaan niinkin runsaasti, että poliisitkin sitä takavarikoivat. Eihän suojelijahenki kai ilman viinaa oikein nousekaan. Murtaajien päällikönä on Helenius niminen etsivän keskuspoliisin palveluksessa ansioitunut mies. Hän on sellainen herra, että tekee mitä lystää. Poliisien ei ole hyvä tulla lähelle, kaikin puolin mitantäyttävä ohrana. Eräs murtaja on tuonut vaimonsa mukanaan sotaretkelle. Tämä keittää kiljua, jolla isänmaallista henkeä nostatetaan. Muudan päivä oli eräs murtaja juonut itsensä täyteen denaturoitua spriitä. Poliisilla oli täysi työ miehen virvoittelemisessa työkuuntoon. Viime sunnuntaina iltapäivällä pani kaarti toimeen taisteluharjoituksen oikein meksikolaiseen malliin. Urhot koettivat ärsyttää sulkulaisia kaikin tavoin tappelemaan kanssaan, mutta eivät onnistuneet. Vain joitakin pikkupoikia saivat asiaan innostumaan. Suojelijat ampuivat kovilla panoksilla asustusten seiniin ja mihin vain sattui. Onneksi eivät kuulat, joita satoi kuin rakeita, osuneet kehenkään, sillä ihmiset koettivat pysytellä sisällä huoneissaan. Työmies Väinö Edvard Väinö joutui kuitenkin raa'an pahoinpitelyn uhriksi. Kun hän puoli kuuden aikaan tuli kaivolta vettä hakemasta, hyökkäsi hänen kimppuunsa murtajaurho, joka ojensi browninkinsa V:n rintaa kohden ja sanoi: „Sinä olet sulkulainen ja minä olen poika Pohjolasta, tiedätkö mitä tämä on”, uhaten samalla ampua. Paikalle riensi toinenkin työnhaluinen, joka iski V:tä jollakin teräaseella päähän, niin että V. kaatui mennessä hetkeksi tiedottomaksi. (Eduskunnasta: Ei kuulu asiaan!) Senjälkeen särkivät sankarit V:n vesiämpärin.

V:n poskessa on vieläkin iso haava ja täytyi hänen turvautua lääkärin apuun. Myöhemmin samana iltana pyrki eräs murtaja V:n asuntoon aikoen nähtävästi täydentää tehtyä työtä. Mellastelullaan pelästytti hän V:n keuhkotautisen, heikkona sairaana makaavan vaimon puolikuoliaaksi.

Majatalossa satuin samaan huoneeseen kahden helsinkiläisen etsivän kanssa, jotka kertoivat, että Uudenmaan läänin maaherra oli heidät lähettänyt poliisiviranomaisten avuksi. Huoneeseen tuli myöskin eräs paikkakunnan poliiseista ja hän antoi vallan lohduttoman kuvauksen murtajien mellastuksesta. Hänen kertomuksensa vahvisti oikeiksi edelläkertomani. Erikoisesti valitti hän sitä, että murtajilla on aseet, joita ei muka voida ottaa pois, koska heillä on aseenkantolupa tai ovat suojeluskuntalaisia. Hän antoi sulkulaisille tunnustuksen mallillisesta esiintymisestä ja kovasta kurista. Sulkulaiset ovatkin saavuttaneet paikkakuntalaisten jakamattoman myötätunnon. Sanoi paikkakunnalle kipeästi tarvittavan lisää poliisivoimaa. Murtajista sanoi poliisi olevan suuren osan sellaisia, että heidät pitäisi heti ajaa paikkakunnalta pois. Tehtaan johtokin on hänen kertomansa mukaan kylästynyt pahimpiin räyhääjiin, koska nämä eivät tee muuta kuin vahinkoa — — —

Puhemies: Ellei puhuja pysy asiassa, niin minä olen pakotettu ottamaan puheenvuoron pois.

Puhuja: Inhan rautatehtaalla on viime kesän kuluessa — — —

Puhemies (koputtaen): Minun täytyy kieltää puhujaa jatkamasta, koska hän ei huomautuksistani huolimatta pysy asiassa.

Puhuja: Koska minun ei anneta tehdä tästä johtopäätöstä, minä en sille voi mitään. Minä tietysti lakkaan ja minä toivon, että nämä eräiden toisten edustajain puolesta täällä vielä esitetään.

Ed. Vennola: Siinä keskustelussa, mikä nyt esilläolevasta välikysymyksestä on käyty, on syytetty välikysymyksen tekijää siitä, että hän tarpeettomasti olisi tuonut asiansa esille. Minun täytyy olla toista mieltä. Se kysymys, joka on esillä, on periaatteellisesti erinomaisen laajakantoinen, huolimatta siitä, että käytännöllisistä toi-

menpiteistä asian johdosta voi olla eri mieltä.

Ed. Ingman on nähnyt tai ollut näkevinään, että hallituksen suhtautuminen työriitaan ei ole ollut paikallaan ja että valtion varoja työttömyysavustukseen nähden ei ole käsitelty sillä tavalla, kuin hän on pitänyt suotavana. Käyttäen hyväkseen sitä parlamenttaarista oikeutta, mikä jokaisella eduskunnan jäsenellä on, on hän tahtonut saada asian selvittelyn alaiseksi. On syytä, että tällaisia laajakantoisia kysymyksiä otetaan keskusteltavaksi, sillä yhtenä päivänä voivat loukkaukset tai väärinkäytökset esiintyä milloin miltäkin taholta, eikä sentähden ole syytä, että eduskunnassa miltään puolelta suhtaudutaan niihin parlamentaarisiiin oikeuksiin, mitä eduskunnan jäsenellä on, yliolkaisesti.

Hallituksen suhtautuminen tässä nyt esilläolevassa tapauksessa on mielestäni sellainen, että se antaa muistuksille aihetta. Kun tarkastaa hallituksen menettelyä niiden lausuntojen perusteella, mitä hallituksen jäsenet ovat antaneet, niin käy mielestäni selville, että hallitus käsitellessään asiaa ei ole siihen lainkaan syventynyt. Se puolustus, minkä herra kulkulaitosministeri on täällä antanut, kohdistuu etupäässä siihen, että hallitus on käsitellyt asiaa ainoastaan työttömyyskysymyksenä. Huolimatta siitä, että hallituksella oli virallisia lausuntoja asiasta, joista kävi selville, että aikomus kysymyksessäolevaan tierakennukseen oli käyttää tehdastyöväkeä, ammattitaidontonta väkeä, jonka takia jo kustannusarvio oli koroitettava 20 %:lla, ja huolimatta siitä, että niissä listoissa, joiden perusteella tientekoraha oli anottu, on ollut ei vähemmän kuin — niinkuin täällä välikysymyksen tekijä on osoittanut — 189 sulkulaista 190:stä listaan merkitystä, niin ei hallitus ole kiinnittänyt asiaan mitään huomiota. Minun täytyy sanoa, että tällainen asiainkäsittely ei hallituksen taholta ole puolustettavissa. On omituista, että hallitus, vaikka tietää, kuinka arkaluontoinen asia työttömyysrahojen käyttäminen on sellaiseen kuntaan nähden, jossa juuri lakko-tilanne vallitsee, ei ole kiinnittänyt asian periaatteelliseen puoleen ollenkaan huomiota.

Toinen on sitten kysymys, onko asia, vaikka periaatteellisesti tärkeä, käytännöllisesti sellainen, että sen takia pitäisi ryhtyä eduskunnan puolelta erikoisesti ahdistele-

maan hallitusta. Minun täytyy sanoa, että se selvittely, mikä täällä on esitetty, osoittaa, että kantavuudeltaan hallituksen laiminlyöminen ei ole niin erikoisen suuri. Onhan käynyt selville ainoastaan se, että tien-teossa on saanut työtä vain muutamia kymmeniä sulkulaisia toisten työnpuutteessa olevien ohella. Onko tämä nyt niin erikoisen suuri synty hallituksen puolelta, että siihen olisi hallitus kaadettava, on mielestäni hyvin epäilyksenalaista. Niin paljon kuin voidaankin puhua puolueettomuudesta tällaisissa tapauksissa, niin täytynee myöntää, että puolueettomuuden noudattaminen yksityiskohdissa, niin ettei siitä mitään poikkeusta suvaittaisi, on hyvin vaikeaa, (Ed. F. J. Leino: Mahdotonta!) ja voipa olla sitäkin mieltä, että se erikoistapauksissa on mahdotontakin. Näin varsinkin, kun on kysymys niitten erilaisten toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta, joihin hallitus ja hallituksen toimintaelimet työriitaisuuksissa niin hyvin puoleen kuin toiseenkin nähden joutuvat. Monissa tapauksissa täytyy hallituksen elimien, kul-kuneuvojen y. m. palvella milloin toista tai toista puolta ilman, että tämän johdosta voitaisiin asettaa hallitusta tai näitten kul-kuelinten hoitajia syytettyjen penkille. Vaikka siis periaatteellisesti täytyykin lähteä siltä kannalta, että hallituksen on pysyttävä erillään työriidoista toisen tai toisen puolen hyväksi, niin ei voine kieltää, että poikkeuksia tästä eri tapauksissa ei aina voida johtaa sellaiseen arvosteluun, joka ehdottomasti toisi tuomion teosta mukanaan.

Minun täytyy siis olla sitä mieltä, että hallitus tämän asian hoidossa ei ole osoittanut kaikkea sitä huolta, mitä asian arkaluontoisuus olisi vaatinut ja että yksityiskohdissa asian käsittelyyn nähden, niin-kuin keskustelusta käy ilmi, voidaan tehdä hyvinkin huomattavia mustutuksia. Mutta toiselta puolen olen sitä mieltä, että kantavuudeltaan kysymys ei ole sen laatuinen, että sen takia olisi hallitus kaadettava. Tähän katsoen mielestäni asian käsittelyksi riittää se selvitys, minkä keskustelu on asialle antanut ja että eduskunta voisi siirtyä päiväjärjestykseen. Samalla ilmoitan, että edistysmielinen eduskuntaryhmä on tällä kannalla. (Ed. Hakkiä: Tämä puoli oli parempi!)

Ed. Palmgren: Under inflytande av den nya tidens strömningar bland annat på det ekonomiska livets områden hava konflikterna mellan arbetsgivare och arbetare gestaltat sig till ett formligt gissel, som påkallar den största uppmärksamhet. De kunna icke förbises eller bagatelliseras, utan måste tvärtom behandlas med all möjlig grannlaghet, oväld och saklighet.

Vi kunna visserligen med tillfredsställelse konstatera, att vårt land i stort sett de senaste åren varit besparat från sådana stora flere näringsgrenar på en gång omfattande arbetstvister, som i flere andra länder kastat en mörk skugga vid sidan av utvecklingen, men det ser ut som om läget för närvarande icke mera vore detsamma.

Den arbetskonflikt, som innevarande år rått inom metallindustrin, har nämligen varit så långvarig och så omfattande, att redan detta gjort att den i vida kretsar blivit föremål för ännu större uppmärksamhet än som vanligen ägnas dylika företeelser. Det är därför lätt förklarligt att också en betydande del av den allmänhet, som icke direkte beröres av näringslivet och dess företeelser, dock med intresse följt med ifrågavarande arbetsinställelse och därför även tagit del av de från arbetartidningar hästammande och ofta publicerade uppgifterna om de kapital vederbörande fackförening såsom pekuniärt stöd under konflikten fått mottaga icke blott från Ryssland utan även från andra länder. Man har varit förvånad däröver, att så stora belopp ställts till förfogande endast för att förlänga en arbetsstrid, som redan dragit långt ut på tiden samt därför medfört stora förluster och uppoffringar.

Det är vid antydda förhållande alldeles naturligt, att det icke blott inom industri-idkare utan även inom andra medborgarkretsar — oberoende av partiståndpunkt — skulle väcka mycken uppmärksamhet och det må även sägas rent ut förstämning, när det blev bekant, att regeringen beträffande ifrågavarande nödhjälpsarbete förfarit på det sätt, som tidigare framhållits i offentligheten och som under denna interpellationsdebatt ytterligare påvisats. Oberoende av, huru regeringen tänkt sig saken och vad den åsyftat, har åtgärden varit av den beskaffenhet, att den faktiskt betytt att regeringen givit den ena parten ett materiellt stöd. Debatten härom vid

riksdagens plena den 4 och 7 sistlidna oktober gav ytterligare skäl till reflexioner, vilka icke voro av angenäm art; men tyvärr blev denna ömtåliga fråga i det sammanhanget icke blott icke utagerad, utan därtill lämnad i ett sådant skede, att den i det allmänna intresse ovillkorligen påkallade vidare åtgärder. De uppgifter, vilka därefter kommit till offentligheten, hava bland dem, vilka bära ansvaret för de industriella företagens organisation och räntabilitet, väckt yttermera misstänning och en önskan om klart besked i en fråga, som på grund av dess principiella betydelse på det allra intimaste berör näringslivet.

Såsom jag vid riksdagens plenum den 7 sistlidne oktober redan framhållit, har ingen, som är van att räkna med realiteter, kunnat taga på allvar försöket att bortförklara saken med att man icke insett vad som med ifrågakvarande nödhjälpsarbete avsetts. Saken var alltför genomskinlig. Herr Ingman har härutinnan förebragt en utredning, som icke kan jävas och ej heller tarvar komplettering.

Att man, såsom redan antyddes, inom industriidkarkretsar funnit hela denna angelägenhet så betänklig, beror för övrigt till icke ringa del också därav att man befarat att regeringens åtgärd beträffande nödhjälpsarbetet i Pyhäjärvi socken måhända en annan gång kan återopas såsom ett precedensfall, ifall vi icke omedelbart kraftigt reagera mot densamma och bestämt fordra att sådant icke må upprepas. Det blir så mycket mera en bjudande plikt att inlägga en sådan gensaga, som minister Wuolijoki den 7 oktober i riksdagen gjorde gällande, att det finnes tillfällen, då staten måste understöda sådana, vilka på grund av arbetsstrider råkat i nöd. Detta uttalande, vilket för övrigt föga överensstämmer med vad minister Wuolijoki den gången i övrigt anförde, har sedermera återgivits i tidningspressen i flere delar av landet. Detta uttalande och de på detsamma byggda kommentarerna hava icke på minsta sätt beriktigats eller bortförklarats. Tvärtom har i anslutning till detsamma tidningen Suomen Sosialidemokraatti den 12 oktober i en ledande artikel „Työttömyyden torjuminen ja työriidat” yttrat bl. a. „Ja hallituksen velvollisuus on huolehtia siitä, että silloin kuin työläisillä ei ole mahdollisuutta saada työtä yksityisiltä, on heille hankittava sitä valtion välityksellä.”. Detta uttalande och

artikeln i övrigt ådagalägga att det parti, för vilket tidningen är organ, numera ändrat position i den principfråga, som nu är på tal. Det är i varje händelse av omständigheterna påkallat att i detta sammanhang ytterligare belysa denna sida av saken och framhålla, att man härförinnan i vårt land varit ense därom, att arbetslöshetsanslag under inga förhållanden någonsin må användas för understödande av personer, som beröras av arbetskonflikt. Denna principfråga behandlas, bland annat, i 15 § av förordningen av den 2 nov. 1917 angående arbetslöshetskassor, som äga rätt till bidrag ur allmänna medel. Där säges uttryckligen, att icke ens sådan arbetslöshetskassa må utgiva understöd under strejk eller lockout åt delägare, som är däri inbegripen. Samma princip återfinnes i 18 § av regeringens proposition n:o 81 till 1926 års riksdag om lag angående understödskassor, som äga rätt till bidrag ur statsmedel, samt i socialutskottets den 6 mars 1926 dagtecknade betänkande n:o 1 med anledning av nämnda proposition. Under behandlingen av meranämnda lagförslag vid 1926 års riksdag gjordes icke heller några anmärkningar i denna del av förslaget. Det var av andra skäl riksdagen förkastade propositionen.

I detta avseende mycket upplysande äro också flere fall, som behandlats av riksdagen och offentliga myndigheter i Sverige. Bland dessa har jag äran hänvisa till behandlingen i Sveriges riksdag den 1 juni 1926 av statsutskottets utlåtande i anledning av en proposition angående anslag för bekämpande av arbetslösheten. Därunderingo åsikterna beträffande en del frågor, vilka emellertid ligga utanför dagens interpellationsdebatt, fullkomligt isär. Det ledde den gången som känt till regeringskris. Den principfråga, om vilken jag nu har äran yttra mig, blev emellertid också belyst. Under debatten i första kammaren hänvisade nämligen dåvarande socialministern statsrådet Möller, vilken såsom bekant är en av de ledande personerna inom Sveriges socialdemokratiska parti, till en officiell redogörelse angående, utom annat, gällande praxis beträffande arbetslöshetskommissionens tillvägagångssätt i fråga om arbetskonflikter. Redogörelsen reciteras i riksdagens protokoll. Därav framgick, att full enighet rådde därom att understöd, vilka avse bekämpande av arbetslöshet, icke

må utgå till de i konflikt direkt deltagande eller, i händelse av allmän konflikt, till arbetare inom de fack, som befinna sig i konflikt. (Pag. 3 i prot.) Under den vidlyftiga debatten i första kammaren yttrade ordföranden i Sveriges Landsorganisation herr Thorberg, såvitt nu är i fråga, (pag. 41) också att alla voro ense därom, att staten i sin arbetslöshetspolitik bör vara neutral. Även i andra kammaren belystes frågan, och uttalandena gingo i samma riktning. Ifall man emellertid på socialdemokratiskt håll hos oss vidblir den förändrade uppfattning, för vilken tidningen Suomen Sosialidemokraatti den 12 oktober gjort sig till tolk, bevisar detta åter, huru olika syn socialdemokrater i Sverige och Finland hava på denna sak eller med andra ord, att ledarna för våra arbetarpartier hava mycket att lära av sina mera utvecklade kolleger i Skandinavien.

Den långa diskussionen, som redan räckt vidpass 7 timmar, har till en del hållits på ett synnerligen lågt plan. Det lönar icke och vore ej ens sakligt att inlåta sig på bemötande av de många temperamentfulla utgjutelser, oriktigheter och förvrängningar, vilka på sidan om saken här framdragits av särskilda talare från riksdagens vänster. I en punkt måste jag dock göra ett beriktigande. Herrarne Itkonen och Huttunen hava nämligen gjort gällande, att statsmakten ingripit till förmån för arbetsgivarne på det sätt att A. B. Gutzeit & C:o m. fl. företag, i vilka staten äger aktier, anslutit sig till arbetsgivarförbund. I anledning av detta må framhållas följande:

Det är icke alls till gagn för det allmänna, att statsverket driver industriell verksamhet. Det är icke heller statsverket, som leder A. B. W. Gutzeit & C:o. Lyckligtvis! Om sådana bolag, i vilka statsverket äger aktier, överhuvud önska driva näring, måste de följa i landet gällande kutymer. Till dessa hör att dylika företag ansluta sig till industriella organisationer, bl. a. arbetsgivarförbund. Detta ligger i deras eget välförstådda intresse, men får icke tolkas såsom herrarne Itkonen och Huttunen fullkomligt tendentiöst och oriktigt gjort.

Vad slutligen vidkommer det i dag här avgivna svaret på interpellationen, så är det mig ett nöje att erkänna, att detsamma är avfattat med en skicklighet, som förtjä-

nar all respekt. Det brister emellertid i så måtto, att det lämnar obesvarad just den fråga, som i så hög grad upprört den borgerliga opinionen i landet. Regeringens åtgärd har faktiskt inneburit ett stödande av den ena parten under en pågående arbetskonflikt. Denna åtgärd har, — oberoende därav huru man numera förklarar avsikten med densamma — fört med sig att, på sätt jag haft äran påvisa, tidningsorgan, vilka uppgiva sig föra arbetarnas talan, såsom en följd av regeringens åtgärd gjort gällande, att nödhjälpsanslag få användas också för stödande av den ena parten under arbetskonflikt. En ny stridsfråga har sålunda skjutits i förgrunden. Arbetarna hava invaggats i en oriktig uppfattning i frågan om nödhjälpsarbeten. Såvitt jag uppfattat interpellationen, hade det också varit meningen att klarlägga denna principfråga och därigenom undanröja möjligheten till strid på denna punkt framdeles. I svaret på interpellationen egnas detta spørsmål, d. v. s. huvudsaken, emellertid ingen uppmärksamhet. Ifall denna principfråga, vilken framkallats av regeringens förfarande, icke besvaras, har ringa resultat vunnits genom interpellationen. Jag förenar mig därför med dem, vilka anse det nödvändigt att erhålla ett klart besked samt därför föreslagit remiss till utskott. Jag hoppas, att en åtgärd i sådan riktning skulle leda till att vi finge ur världen ett spørsmål, som framkallats fullkomligt i onödan och som gestaltat sig till en stridsfråga.

Ed. Niukkanen: Vaikka kulkulaitosministeri samoin kuin pääministerikin ovat tämän asian yhteydessä koettaneet tehdä kaikkensa kiertääkseen asian periaatteellisen puolen ja uskotellakseen eduskunnalle, tietysti etukädessä kannattajillensa, ruotsalaisille, joita tämä metallisulku etukädessä koskee, että silloin kun on harkittu kysymystä määrärahojen myöntämisestä tiettyöhön Pyhäjärvellä, ei ole ollenkaan otettu muka huomioon siellä vallitsevaa metallisulusta johtuvaa työttömyyttä, on minun nähdäkseni kumminkin täydellisesti käynyt selville, että tämä Pyhäjärvellä vallitseva metallisulku on täytynyt tulla rahoja myönnettäessä huomioon otetuksi. Jokaisellahan täytyy olla selvillä, että kesällä, elokuussa ei esimerkiksi sellaisessa kunnassa kuin Py-

häjäreillä voi olla mitään varsinaista työtömyyttä. Ainoa mikä siihen on voinut vaikuttaa, voi olla tällainen metallisulku. Koska minun käsittääkseni siis hallituksen on täytynyt olla tietoinen siitä, että se myöntäessään näitä määrärahoja tähän tiettyöhön, on suoranaisesti ryhtynyt avustamaan toista taistelevaa puolta, en minä katso voivani pitää hallituksen selitystä tyydyttävänä, vaan tulen kannattamaan asian lähettämistä valiokuntaan.

Ed. I n g m a n: Tämä keskustelu ei anna minulle aihetta mihinkään pitkään lausuntoon, mutta on minun aivan johonkuhan seikkaan sentään kosketettava. Useat puhujat ovat vaivautuneet karakterisoimaan minua tässä keskustelussa. Päätän tulokista on luova taiteellinen taso eduskunnassa heikko. Antaisin sille arvosanan „huono, 4”. Herra kulkulaitosministeri suvaitsi muistuttaa minulle katkismuksen sanoja „älä kannaa väärää todistusta lähimmäisestäs” ja sai hyvät aploodit lehtereiltä. Minun täytyy suoraan sanoa, että en oikein ymmärrä, vaikka minulla on kaikki asiakirjat esillä, mistä minä nämä nuhteet häneltä sain. Hän väitti, että minä puhuesani 7 päivänä viime kuuta Pyhäjärven köyhäinhuoltolautakunnan kirjelmästä olin käyttänyt sanaa „päiväty”. Pikakirjoituspöytäkirjassa on sana „laadittu”. Siinä sanotaan, että „sehän oli, niinkuin herra kulkulaitosministeri mainitsi, aikaisemmin laadittu tämä köyhäinhuoltolautakunnan kirje”. Minä en ymmärrä eroa sillä, onko siinä sanottu „laadittu” vai „päiväty”. Se oli selvää, että minä tarkoitin kirjettä kunnanvaltuustolle, ja taasen herra kulkulaitosministeri tarkoitti vastauksessaan sitä selvitystä, joka sittemmin annettiin sosialiministerille ja hänen kauttansa kulkulaitosministerille. Mutta minulle on absoluuttisen mahdotonta käsittää, mikä ero on, seisooko siinä „päiväty” vai „laadittu”, koskapa kirje, jollei sitä antedateerata tai väärindateerata, päivätään sille päivälle, jolloin se on laadittu. Se on minulle silkkaa hepreaa tämä suurella voimalla esitetty muistutus.

Herra ministeri muistutti minua myöskin tässä yhteydessä katkismuksen sanoista, että pitää kaikki parhainpäin kääntää. Minun lausunnossani kuuluu se kohta, joka koskee tätä, näin: „Asia on lähtöisin Pyhäjärven kunnan köyhäinhuoltolautakunnasta.

Minä alleviivaan tämän siitä syystä, että siitä keskustelusta, mikä meillä viimeksi oli herra kulkulaitosministerin kanssa, saattoi saada sen käsityksen — minä en sano, että se oli välttämätöntä, mutta saattoi saada sen käsityksen — että hän ei tahtonut myöntyä kysymykseeni, eikö aloite ollut Pyhäjärven köyhäinhuoltolautakunnan. Mutta kulkulaitosministerin vastaus riippui nähtävästi siitä, että minä tarkoitin sillä köyhäinhuoltolautakunnan kirjelmää kunnanvaltuustolle ja herra kulkulaitosministeri taasen tarkoitti köyhäinhuoltolautakunnan selvitystä sosialiministerille. Siitä se riippui.”

Ellei tämä ole „asian parhain päin kääntämistä”, niin minä en tosin ymmärrä, mikä siitä sitten on. Ja minun täytyy valittaa sitä, että herra kulkulaitosministeri täällä eduskunnan edessä tämän asian johdosta panee toimeen sen näytelmän, minkä hän pani toimeen. Siihen ei ollut minkäänlaista aihetta ja minä torjun tässä kohden kaikki hänen syytöksensä.

Täällä on edelleen vedottu eräissä lausunnoissa sääliin ja on minua soimattu säälimättömäksi. Mutta saanen sanoa, että minä säälin suuresti Suomen työväen kovaa kohtaloa, myöskin ja erityisesti metallityöläisten. Mutta vähän toisista syistä kuin ne, jotka minua moittivat. Minä säälin Suomen työväkeä siitä syystä, että rehellinen, hyväntahtoinen ja ahkera suomalainen työmiehen antaa Moskovian agenttien johtaa itseään kärsimyksiin ja onnettomuuksiin. Niin ovat metallityömiehetkin antaneet johtaa itseään. Se on juuri sääli, joka ei salli minun suostua siihen, että hallitukseen moraalisisella ja, tosin rahallisesti vähäpätöisellä, avustuksella edistää tämän kurjuuden jatkumista ja venymistä yhä pidemmälle. Sääli velvoittaa kaikin voimin toimimaan työtaistelun lopettamiseksi, ja sitä ei ole hallituksen menettely edistänyt, ja sentähden se syvemmältä katsoen on ollut säälimättömyyttä.

Minun mielestäni vasemmiston menettely on samaa säälimättömyyttä, josta tämän kamarin aikaisempi jäsen Yrjö Sirola kertoo kapinan viime päiviltä. Hän kertoo kulke-neensa pitkin Satakunnan rintamaa ja hänen mielensä oli täynnä sääliä, kun hän näki noita joukkoja, koskapa hän tiesi, että taistelu oli menetetty. Mutta ei hän hiiskunut joukoille yhtään sanaa, vaan hän antoi niiden kulkea kohti turmiota, tietäen itse

joka tapauksessa pelastuvansa. Tätä „sääliä” osoitti silloin vasemmistojohtaja, kapinanjohdaja, ja samaa sääliä minun nähdäkseeni hänen seuraajansa hyvin usein osoittavat. Ne kyllä pelastavat itsensä vahingolta, ellei muuten, niin hädän tullen Moskovaan tai vaikkapa Kanadaan, jääkööt joukot maksamaan tilin! Tällaista sääli-mättömyyttä minä olen pitänyt velvollisuutenani vastustaa ja paljastaa. Ja sitä olen tehnyt nytkin.

Muuten mielestäni hallitusta ei ole ollenkaan onniteltava sen keskustelun johdosta, mikä tänä iltana on tapahtunut. Sillä on käynyt ilmi, että kaikki muut, paitsi sosialidemokraatit, ovat mikä ankarammin, mikä vähemmän ankarasti moittineet hallituksen menettelyä ja lausuneet siitä periaattellisen tuomionsa. Ankarimmin tietysti kommunistit, joiden luottamus hallitukseen epäilemättä on suurin ja joiden varmasta tuesta hallituksen ei ole tarvis olla ollenkaan levoton. Hallitus on mielihyvällä voinut kuunnella herra Wiljam Tannerin ja muiden lausuntoja; kyllä äänestyslippu on oikea! (Ministeri Hakkila: Kaikki lausunnot on kuultava!) Mutta periaatteellisesti ankaran tuomion on myöskin edistysmielisen ryhmän puolesta antanut ed. Vennola. Hän ei hyväksynyt hallituksen menettelyä. Mutta hän antaa käytännössä laupeuden käydä oikeuden edellä. Hän antaa amnestian, vieläpä siinä määrin, että hän antaa Pyhäjärven töiden edelleen jatkuakin, niinkuin tähän asti. Hän on hyväsydäminen, säälii.

Herra Furuhjelmin lausunto ruotsalaisten puolelta oli myös aivan arvosteleva. Eri syistä annetaan siellä kuitenkin myöskin armon käydä, niinkuin sanoin, oikeuden edellä. „Näpsa'n ja släppa'n", niinkuin vanha ruotsalainen sanontatapa sanoo.

Lopputulokseksi jää, että tänä iltana on hallitustuolin alla yksi jalka lujana, muut ovat irti, vaikka väliaikaisesti tänä iltana voidaan joten kuten niihin nojata. Minun mielestäni voi herra Tanner tämän keskustelun päälle sanoa, niinkuin Pyrrhos: „Vielä yksi tällainen voitto ja minä olen hukassa.”

Ed. von Frenekell: Hr talman: Förrrän jag går att yttra mig i sak, förmodar jag att jag har rätt att koppla av detta pinoredskap och uttalar den förhoppningen, att framtida interpellationsdebatter genom

den här lilla demonstrationen skall förkortas med minst 2—3 timmar.

Hr talman! Interpellationsdebatten i kväll eller rättare sagt i går kväll, under nattens lopp och under den nu gryende dagen har, synes det mig, utvisat huru yttrandefriheten kan missbrukas. Jag skall be att få i korthet rekapitulera saken. Oppositionen har sökt sak med den nu sittande regeringen och oppositionen har använt sig av ett av kommunikationsministern beviljat understöd. Jag kan icke nämna det på något annat sätt, och rdgsm. Ingman har otvivelaktigt i sak haft rätt, då han har väckt denna interpellation. Regeringen har emellertid icke velat antaga den stridshandske, som av oppositionen slungats, utan regeringen har på ett, jag måste medgiva det, ytterst skickligt sätt förstått att undgå striden och i stället för att svara på ett politiskt spörsmål, så har den svarat på ett rent sakligt spörsmål. I och med detsamma regeringen fattat denna position, och jag förstår att det var efter övervinande av en rätt så stor opposition som regeringen kunde förmå sig till att ställa sig på en rent neutral ståndpunkt och besluta sig för att icke acceptera den lösning, som främst Suomen Sosialidemokraatti och de flesta andra socialistiska tidningar hava föreskrivit som den riktiga, d. v. s. att regeringen skulle äga rätt att bevilja understöd, då det är fråga om strejkande eller lockoutade, där har regeringen således övervunnit icke enbart sin press utan sig själv och förklarat, att frågan icke har någonting med politik att göra. Därför anser jag att dagens största vinst består i denna regeringens seger över sig själv. Jag giver rdgsm. Ingman alldeles rätt när han säger, att det var en Pyrrhus-seger och att regeringen icke mer har anledning att överleva flere dylika segrar.

Det är emellertid ett yttrande av statsministern som jag ber att få polemisera emot. Statsministern har otvivelaktigt rätt, då han sade att regeringen icke har sökt undvika ett eventuellt misstroendevotum, men han formulerade det på så sätt att regeringen sitter så länge den har riksdagens förtroende. Jag måste medgiva att det kanske formellt icke är någon skillnad mellan att äga riksdagens förtroende och att undgå ett misstroendevotum, men i sak är det en oerhört stor skillnad mellan att äga detta förtroende och att undgå ett misstroendevotum. För egen del ber jag att få un-

derstryka, att regeringen har undgått ett misstroendevotum för den skull att den denna gång har besegrat sig själv.

Rdgsm. Furuhjelm har å svenska gruppens vägnar deklarerat, huru gruppen kommer att rösta, och det är icke min avsikt att frondera emot denna grupp, men jag har icke velat underlåta att framhålla, att statsministerns yttrande, att regeringen skulle äga förtroende hos riksdagens majoritet, dock ändå är en sanming med rätt så stor modifikation.

Kulkulaitosministeri Wuolijoki: Ed. Ingmanin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että asiakirjoissa on, niinkuin herra Ingman hyvin tietää, vain yksi kirjelmä Pyhäjärven köyhäinhoitolautakunnalle, ja se on tästä kirjelmästä kuin ed. Ingman on kysynyt, eikö se ole aikaisemmin päivätty, ja siihen ei ole voinut vastata muuta kuin yhdellä tavalla: Ei. Ja tästä on Iltalehti tehnyt suuren numeron ja selvittänyt, että minä olen tällä vastauksella johtanut eduskunnan harhaan.

Ed. Ingmanin kysymys täällä pöytäkirjassa kuuluu: Eikö se ole aikaisemmin, ja silloin voi olla kysymys siitä, onko aikaisemmin ehkä jätetty kunnanvaltuustolle joku kirjelmä, vai onko se, joku muu kirjelmä, jota tarkoitetaan; mutta kun hän kysyy nimenomaan, eikö se kirjelmä ole aikaisemmin päivätty ja kääntyi minun puoleeni, siihen ei voinut muulla tavalla vastata kuin „ei”, sillä se oli päivätty 29 päivänä.

Mitä siihen Pyrrhoksen voittoon tulee, niin minä pyydän ed. Ingmanille huomauttaa, että tämä on hänelle muistaakseni jo neljäs tappio. Minä otan Pyrrhoksen voiton mieluummin kuin neljä tappiota.

Ed. Rosenberg: Ymmärrän varsin hyvin sen katkeruuden, joka on vallannut ed. Ingmanin niiden häviöiden jälkeen, joita hän on tässä kysymyksessä saanut. Kun vielä ottaa huomioon sen, että hän on uhrannut tavattoman paljon tarmoa ja työtä niihin salapoliisitehtäviin, joita on tarvittu saadakseen esille senkin materiaalin mitä hänellä on, niin on selvää, että hänen mieltensä vielä enemmän katkeroituu nähdesään olevansa taasen tappion ja ehkä hyvinkin suuren tappion edessä. Mutta vaikkakin tämä tappio onkin näin katkera, niin ei olisi syytä sentään hermostua siinä

määrin kuin ed. Ingman on hermostunut tänä iltana lausunnossaan. Kun ed. Ingman arvosteli vasemmiston esiintymistä antaen sille arvolauseeksi numero 4, niin samaa tapaa käyttäen voisi ed. Ingmanin omasta esiintymisestä etenkin viime lausunnon yhteydessä antaa arvolauseeksi 2, sillä vain yksiainoa lause näyttää, kuinka paljon arvoa on annettava koko hänen lausunnolleen. Ed. Ingman nimittäin sanoi tuntevansa sääliä Suomen työväkeä kohtaan sentähden, että se antaa Moskovan agenttien johtaa itseään kärsimyksiin ja kurjuuteen etenkin juuri tässä taistelussa. Ed. Ingman on nähtävästi hermostuksissaan tykkänään unohtanut sen tosiasian, että kysymyksessä on sulkku. Ovatko ne Moskovan agentit siis onnistuneet soluttamaan nämä Suomen metalliteollisuuden herrat ja saattamaan aikaan tällaisen sulun. Muille ihmisille, jotka eivät hallitse hebreaa ja raamattua niin hyvin, kuin ed. Ingman, on käsittelemätöntä, kuinka tällainen voi tapahtua. Mutta ehkä se onkin jonkunlainen katekismuskysymys, joka on yhtä vaikea selittää kuin Atanasiuksen uskontunnustus. Mitä sitten lopulta tulee itse välikysymyksen esittämään asiaan, on selvää, että kukaan kunniallinen ihminen, kaikkein vähimmin työväen edustaja voi äänestää epäluottamuslausetta kysymyksessä, jossa hyökätään metallityöläisiä vastaan. On mahdotonta antaa mitään kannatusta sellaiselle toimenpiteelle, jonka kärki kohdistuu työläisiin. Keskustelun aikana me olemme osoittaneet niitä laiminlyöntejä, mitä meidän mielestämme hallitus on tehnyt työväkeen nähden, koska lähdemme siltä edellytykseltä, että hallituksen ehdottomana velvollisuutena katsoen siihen voimaan, minkä nojalla se on astunut hallitukseen, olisi ollut suojella työvoimaa myös metalliherroja vastaan. Olemme osoittaneet ja todistaneet, että hallitus ei ole tehtäviään ja velvoitustaan täyttänyt. Mutta että näin on tapahtunut, ei suinkaan anna minkäänlaista aihetta liittyä ed. Ingmaniin hyökätäkseen hänen mukanaan metallityöläisiä vastaan. Jäämme puolestamme odottamaan että hallitus vastedes tulee täyttämään velvollisuutensa, se tahtoo sanoa, hallitusmuodonkin mukaan voimakkaasti tulee auttamaan metallityöläisiä voittoon metalliherroja vastaan. Ja siinä mielessä tulemme myös tänä iltana äänestämään päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Ingman: Eduskuntaa ei nyt taida paljon huvittaa tämä keskustelu herra kulkulaitosministerin ja minun välillä. (Eduskunnasta: Ei, ei.) Ei, minä ymmärrän sen vallan hyvin! Minun lausuntoni 7 päivänä kuului: „Olen saanut sen käsityksen, että ensimmäinen aloite oli köyhäinhuoltolautakunnalta Pyhäjärvellä, että se kääntyi kunnan valtuuston puoleen ja että sitä tietä asia tuli alkuun. Sehän oli, niinkuin luulen kuulleen herra kulkulaitosministerin maininneen, aikaisemmin laadittu tämä köyhäinhuoltolautakunnan kirje kuin kunnanvaltuuston. Eikö se ole aikaisemmin? (Ministeri Wuolijoki: Ei.)” Tästä jokainen näkee, ja ymmärtää, että minä tarkoitan sitä kirjelmää, jonka köyhäinhuoltolautakunta on lähettänyt, ei herra kulkulaitosministerille, vaan Pyhäjärven kunnanvaltuustolle, ja semmoinen on ollut olemassa, se käy selvästi ilmi siitä kirjelmästä, jonka kunnan valtuusto sitten lähetti valtioneuvostolle. Me olemme puhuneet eri asioista. Minä olen puhunut kirjelmästä kunnanvaltuustolle ja herra kulkulaitosministeri kirjelmästä sosialiministerille, ja minä olen sitten tulkinut asian „parhain päin”.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ehdotettu, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä otetaan ratkaistavaksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 3 momentin mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, joka sanamuodoltaan on seuraava: „Kuultuaan annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Puhemies: Keskustelu päiväjärjestykseen siirtymisestä katsottaneen päättyneeksi. Halutaanko puheenvuoroa?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen esittämää päiväjärjestykseen siirtymismuotoa vastaan on ed. Ingman ed. Sahlsteinin y. m. kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (114—79—2—4).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2.50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

24. Tiistaina 15 p. marraskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin ..

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

2) Ehdotus laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi ..

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 26.

3) Ehdotus laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun ..

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 43.

4) Ehdotus laiksi metsä- ja lautaustyöväen asumuksista ..

Asiakirjat: Työväenasianvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 1.

Toinen käsittely:

5) Ehdotus kansankirjastolaiksi ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 25 a ja 25; sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 7.

Siv.

810

812

”

817

Siv.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 32; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

Kolmas käsittely:

7) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista

829

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; mainittu lakiehdotus.

8) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 30; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11; mainittu lakiehdotus; ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4; ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esit. n:o 5.

Ainoa käsittely:

9) Ehdotus suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamisesta

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 16.

	Siv.
Esitellään:	
10) Hallituksen esitys n:o 48 määrärahan myöntämisestä Berlinissä olevaan Suomen lähetystötaloon kohdistetun uudelleenarviointivaatimuksen suorittamiseksi	860
11) Hallituksen esitys n:o 49 valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteita koskevan lain säätämisestä	"
12) Hallituksen esitys n:o 50 määrärahan myöntämisestä valtion patruunatehtaan koneiston täydentämiseksi	"
13) Hallituksen esitys n:o 51 alusrekisterilain muuttamisesta	"
14) Hallituksen esitys n:o 52 laiksi naisten yötyöstä teollisuudessa	"
15) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön	"
16) Hallituksen esitys n:o 54 lyijyvalkoisen käyttämistä maalaustöissä koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä	861
17) Hallituksen esitys n:o 55 laiksi lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käytön kieltämisestä eräissä maalaustöissä	"
18) Hallituksen esitys n:o 56 lisämäärärahan myöntämisestä Lahdessa pidetyn yleisen kotieläinnäyttelyn kustannusten peittämiseen	"
19) Hallituksen esitys n:o 57 maan alueen hankkimisesta valtionrautateiden keskuskonepajaa varten	"
20) Hallituksen esitys n:o 58 edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä	"
21) Hallituksen esitys n:o 59 uuden valtiolainan ottamisesta erinäisten valtiolainain kuoletusta varten	"

**Pöydällepanoa varten
esitellään:**

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamista valtion oppikoulumenojen jakautumisessa suo-

	Siv.
menkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken	861
23) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta tuulaakimaksun laskemisen perusteesta	"

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kuisma, Kulmala, M. Lehtonen, Sahlstein, Sinkko ja Särkkä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Sinkko.

Edustaja M. Lehtosen edustajatoimi ja edustajapalkkio.

Puhemies: Ilmoitan, että ed. Rosenberg t. k. 10 p:nä on eduskunnan kansliaan jättänyt ed. Martta Lehtosen puolesta tämän allekirjoittaman kirjelmän, jossa ed. Lehtonen anoo vapautusta edustajatoimestaan. Seuraavana, siis t. k. 11 p:nä on ed. Rosenberg kansliaan jättänyt ed. Lehtosen allekirjoittaman valtakirjan.

Sihteeri lukee kirjelmän ja valtakirjan:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Koska tulen siirtymään maasta pois, anon valtiopäiväjärjestyksen 8 §:ään nojaten, että Eduskunta vapauttaisi minut edustajatoimestani ja ryhtyisi toimenpiteisiin varamiehen kutsumiseksi tilalleni.

Helsingissä marraskuun 8 päivänä 1927.

Martta Lehtonen.

Valtuutan täten edustaja Mauritz Fr. Rosenbergin nostamaan ja kuittaamaan minulle lankeavat, jällellolevat palkkiot edustajatoimestani Suomen Eduskunnassa, sekä jättämään puolestani Eduskunnalle erohakemukseni.

Helsingissä, 8 päivänä marraskuuta 1927.

Martta Lehtonen.

Todistavat:

Filemon Savenius.

J. A. Liedes.

Puhemies: Puhemiesneuvosto, jonka käsiteltäväksi olen asian esittänyt, on päättänyt tehdä eduskunnalle seuraavan ehdotuksen:

„Siihen nähden, että ed. M. Lehtonen on eduskunnan luvatta jäänyt pois eduskunnan istunnoista, voitaisiin puhemiesneuvoston mielestä ryhtyä toimenpiteisiin siinä tarkoituksessa, että ed. Lehtonen julistettaisiin menettämään edustajatoimensa sillä tavoin kuin edellytetään V. J:n 15 §:ssä, sellaisena kuin sanottu lainpaikka kuuluu 22 p:nä lokakuuta 1918 annetussa laissa. Sanotun pykälän soveltamisesta aiheutuvien muodollisuuksien välttämiseksi puhemiesneuvosto kuitenkin ehdottaa, että eduskunta, suostumalla ed. Lehtosen anomukseen, vapauttaisi hänet edustajatoimesta.

Samalla puhemiesneuvosto, koska ed. M. Lehtonen eduskunnan luvatta ja ilman hyväksyttävää estettä on jäänyt pois eduskunnan istunnoista t. k. 8 p:stä lähtien, ehdottaa, että eduskunta edellämainitun V. J:n säännöksen nojalla tuomitsisi ed. M. Lehtosen menettämään edustajapalkkionsa t. k. 8 p:stä tähän päivään saakka eli siis yhteensä 8 päivältä.”

Asian käsittelyyn nähden ehdotan siten meneteltäväksi, että ensin tehdään päätös ed. M. Lehtosen vapautuspyynnöstä ja sen jälkeen erikseen puhemiesneuvoston ehdotuksesta, joka koskee edustajapalkkion menetetyksi tuomitsemista.

Käsittelyjärjestys hyväksytään.

Eduskunta suostuu ed. M. Lehtosen vapauttamiseen edustajatoimesta.

Eduskunta hyväksyy niinikään puhemiesneuvoston ehdotuksen edustajapalkkion menetetyksi tuomitsemisesta.

Aasia on loppuun käsitelty.

Ehdotuksen laiksi erinäisistä toimenpiteistä Suomen itsenäisyyden 10-vuotispäivän johdosta sisältävä eduskuntaesitys.

Puhemies: Ilmoitan, että ed. E. Pekkala on tämän kuun 11 päivänä eduskunnan kansliaan jättänyt yhdessä 17 muun edustajan kanssa allekirjoittamansa eduskuntaesityksen, joka sisältää ehdotuksen laiksi erinäisistä toimenpiteistä Suomen itsenäisyyden 10-vuotispäivän johdosta. Eduskuntaesityksen perusteluissa sen allekirjoittajat viittaavat siihen, että Suomen itsenäiseksi valtioksi julistamisesta tulee kohta kuluneeksi 10 vuotta ja tämän muistopäivän viettämisen yhteydessä on nostettu esille kysymys amnestian julistamisesta valtiollisista syistä tuomituille; näitä seikkoja on eduskuntaesityksen allekirjoittajan mielestä katsottava sellaisiksi, että ne vaativat eduskunnan puolelta kiireellisiä toimenpiteitä.

Tämän johdosta on minun lausuttava, että koska eduskuntaesityksen tekijät eivät ole esittäneet sellaista syytä, joka valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n mukaan oikeuttaisi puheenaolevan eduskuntaesityksen tekemiseen sen jälkeen kuin sanotussa pykälässä mainittu aloiteaika on päättynyt, en katso voivani esitellä eduskuntaesitystä eduskunnan käsiteltäväksi.

Puhemiehen esittelykiellon johdosta lausuvat

Ed. E. Pekkala: Minä olen sitä mieltä, että tässä on kysymyksessä asia, josta voidaan tehdä esitys sen jälkeen, kuin varsinainen esitysten jättämisaika on päättynyt. Minä en siitä syystä voi hyväksyä puhemiehen menettelyä ja ehdotan, että asia tältä kohdalta lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jotta se antaisi lausunnon puhemiehen menettelystä.

Ed. T. Tabell: Pyydän kannattaa ed. E. Pekkan tekemää ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. E. Pekkala ed. Tabellin kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen esittelykieltoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pekkalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Pekkalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (136—44—6—13.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään sanotun lainsäätämisasiän ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi.

Hallituksen esityksen n:o 26 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö

n:o 11 esitellään mainitun lainsäätämisasiän ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Maatalousministeri Pekkala: Käsillä oleva valtiovarainvaliokunnan mietintö metsähallinnon piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi on varsin lyhytsanainen. Siinä vain lakoonisesti huomautetaan, että kyseessä olevien virkamiesten tehtävät eivät ole sellaiset, että niiden hoitoa varten olisi välttämätöntä perustaa sopimuspalkkaisia virkoja, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi hylätä esityksessä olevan lakiehdotuksen. Sen yksityiskohtaisemmin ei hylkäämishetimitä perustella.

Tiedossani ei ole, onko valtiovarainvaliokunta tähän asiaan hankkinut kaiken saatavissa olevan selvityksen ja sen perusteella sitten asiata perin pohjin harkittuaan sen kielteisesti ratkaissut, mutta minusta näyttää siltä kuin valiokunnalta olisi jäänyt huomioon ottamatta ainakin eräitä asiaan vaikuttavia näkökohtia. Kun kysymys näin ollen on vaarassa saada kielteisen ratkaisun, on tuntunut olevan aihetta hallituksen taholta kosketella asiaa jonkun verran laajemmin kuin mitä sitä koskevassa esityksessä on tehty.

Metsähallinnon alainen valtion maaomaisuus on hallinnollisesti jaettu neljään piirikuntaan, joitten pinta-alat ilman vesiä ovat: Perä-Pohjolan piirikunnan noin 8 1/2 milj. ha, Pohjanmaan piirikunnan 3 1/4 milj. ha, Länsi-Suomen piirikunnan noin 700,000 ha, Itä-Suomen piirikunnan noin 1 miljoona ha. Kunkin piirikunnan lähintä hallintoa ja hoitoa varten on olemassa piirikuntakonttori Rovaniemellä, Oulussa, Tampereella ja Viipurissa. Piirikuntakonttori on pieni tirehtoriaalinen virasto, jossa kaikki päätäntö- ja muu ratkaisuvallta on piirikuntapäälliköllä. Piirikuntapäälliköiden virat ovat siten, katsoen niiden alaisen maaomaisuuden laajuuteen, metsähallinnon kaikkein tärkeimpiä virkoja. Ne ovat sitä vastuullisempia kun piirikunnan konttorien asiana metsähallinnon johtosäännön mukaan m. m. myös on metsähall-

linnon määräysten mukaan valvoa ja ohjata piirikunnan alueella toimeenpantavia hankintoja, jotka olojen luonnollisen kehityksen johdosta joka tapauksessa pakostakin tulevat yhä laajenemaan ja siten tulevat muodostaneeksi yhä tärkeämmän osan piirikuntakonttorin tehtävistä.

Kun piirikuntakonttorin asiana saman pykälän mukaan niin ikään on metsähallituksen määräämissä rajoissa huoltaa hoitoalueitten metsänhyödykekauppaa, niin piirikuntakonttorin tehtävät tosiasiallisesti edellyttävät, että piirikuntapäällikön joka kuten mainittu, piirikuntakonttorissaan on yksin määräävässä asemassa ja jonka poissaollessakaan ei piirikuntapäällikön sijaisena toimiva piiritarkastaja ole oikeutettu ratkaisemaan muita asioita kuin niitä, jotka eivät siedä lykkäystä, tulee olla vähintään yhtä paljon liikemies kuin hallintomies, ja ovat siis piirikuntapäälliköiden virat epäilemättä sellaisia virkoja, jotka ovat säädettävät sopimusluontoisiksi.

Kun asetusta metsähallinnosta valmisteltiin, oli epätietoisuutta siitä, mihin asemaan nämä virat olisivat asetettavat ja oikeastaan vain se seikka, ettei metsähallinnon alalla aikaisemmin ollut mitään kokemusta sopimusluontoisista viroista, saattoi vaa'an tässä tapauksessa kallistumaan sääntöpalkkaisuuden puolelle. Mikäli kokemusta ennätettiin saavuttaa sekä piirikuntakonttorien toiminnasta, jommoisia ei aikaisemmin ollut olemassa, että metsähallinnon sopimusluontoisista viroista, alkoi vaaka yhä enemmän kallistua sopimusluontoisuuden hyväksi. Tosin kyllä saatiin kolme piirikuntapäälliköiden viroista täytetyksi henkilöillä, jotka vastasivat sängen korkeitakin vaatimuksia, mutta useimmilla heistäkään ei ollut mainittavaa omakohtaista kokemusta hankintatoiminnan alalla. Metsähallinnon liiketoiminnan edelleen kehittyessä lisääntyivät epäilykset siihen määrään, että neljättä piirikuntapäällikön virkaa ei katsottu asianmukaiseksi julistaa haettavaksi. Tämä saattoi metsähallituksen vuonna 1924 tekemään valtioneuvostolle esityksen, että mikäli piirikuntapäällikön virat tulivat avoimaisiksi, niitä ei tarvitsisi toistaiseksi vakinaisesti täyttää, vaan saataisiin ne hoidattaa virkaatekeveillä. Tähän metsähallituksen esitykseen oli syynä toiselta puolen piirikuntapäällikön virkain palkkauksen pienuus, mikä tarjosi erinomaisen vähän taitoa siitä, että virat saadaan täytetyiksi

täysin pätevilla henkilöillä, sellaisilla, jotka kuten asetuksessa sanotaan, aikaisemmalla toiminnallaan ovat osoittaneet omaavansa sellaisen taidon ja kyvyn, kuin viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää, ja joilla erikoisesti myös oli todettu järjestelykyky. Toiselta puolen oli metsähallituksen esitykseen syynä se, että jos tällainen virka viranhaun perusteella sattui tulemaan täytetyksi henkilöillä, joka ei täysin vastaa viran vaatimuksia, niin häntä ei muuta kuin oikeustietä voitaisi saada virasta eroamaan, ja tämäkin mahdollisuus olisi yleensä pelkästään teoreettinen. Valtioneuvosto hyväksyi metsähallituksen esityksen, ja siten piirikuntapäällikön viroista nykyään ainoastaan yksi on vakinaisesti täytetty.

Jälkeen vuoden 1924 saavutettu kokemus ynnä liiketoiminnan edelleen tapahtunut laajeneminen on yhä vain vahvistanut sitä katsantokantaa, että näiden virkojen tulee olla sopimusluontoisia sillä niiden tulee olla siksi hyvin palkattuja — metsähallitus oli ehdottanut varattavaksi keskimäärin 80,000 markkaa, hallituksen esityksessä oli ehdotettu 72,000 markkaa — että niihin voidaan saada täysin päteviä sekä liiketoimintaan että hallintoon pystyviä henkilöitä ja täytyi valtion näistä henkilöistä edes suunnilleen pystyä kilpailemaan yksityisten liikkeiden kanssa, ja näiden viran haltijain tulee olla siksi irrallisessa asemassa, että jos he osoittautuvat vähemmän sopiviksi toimeensa, heidät yksinkertaisella irtisanomisella voidaan erottaa, kuten metsähallinnon alalla toimiviin sopimuspalkkaisiin virkamiehiin nähden onkin tapahtunut.

Valtion liiketoiminnalle asetetaan yleisesti se vaatimus, ja se on myös minun käsittääkseni sille asetettava, että sitä on hoidettava liikemäisesti. Minä uskon, että kaikki ne edustajat, jotka ovat olleet myötävaikuttamassa metsähallinnonkin liiketoiminnan tuntuvaan laajentamiseen viime vuosina, pitävät kiinni tuosta samasta periaatteesta. Mutta silloin heidän on myös koetettava huolehtia siitä, että valtion liiketoiminnan harjoittamiselle yksityiseen liiketoimintaan verrattuna ei aseteta esteitä, vaan on päinvastoin pyrittävä valtion hallintomuodon rajoissa luomaan sille mahdollisimman edulliset ja sen menestykselliselle harjoittamiselle välttämättömät perusedellytykset. Ja silloin joudutaan epäilemättä tekemisiin puheenaolevanlaisen kysymyksenkin kanssa, sillä onhan selvää, ettei sään-

töpalkalla oleva virkamies, jonka virka-asema on hyvin varma, toimi samalla riipydellä, tarmolla ja harrastuksella, kuin sopimuspalkkainen virkailija. Yhtä selvää on myöskin, että sopimuspalkkaiselle virkailijalle on työstään suoritettava suurempi korvaus kuin sääntöpalkkaiselle virkamiehelle varsinkin, jos on kysymys ammattimiehestä, josta kilpailevat muunkin työnantajat, kuten on asianlaita puheenaolevassa tapauksessa. Joka vähänkin tuntee kyseessä olevaa alaa, hän tietää myös, että se palkkaus, 72,000 markkaa, jonka hallitus puheenaoleville virkailijoille on ehdottanut, on vastaavanlaisten yksityis palveluksessa olevien ammattimiesten palkkaukseen verrattuna aivan minimaalinen. Yksityis palveluksessa olevien piirikuntapäälliköitä vastaavien metsänhoitomiesten palkkathan nousivat sataan, vieläpä yleisesti ison joukon toiselle sadalletuhannelle markalle. Hallitus on esityksessään siis palkkaan nähden ollut hyvin kohtuullinen.

En voi lopuksi muuta toivoa, kuin että suuri valiokunta tässä asiassa asettuu hallituksen esityksen kannalle yhtyen mietintöön liitettyyn vastalauseeseen. Sillä puheenaolevan neljän viran vakinaisesti täyttäminen siinä järjestyksessä, kuin sääntöpalkkaisista viroista on säädetty, saattaisi olla metsähallinnon toiminnalle varsin kohdallas. Tällainen asian ratkaisu olisi sitäkin luonnollisempi, kun kysymyksessä on vain 36,000 markan lisämeno valtiolle.

Ed. R. Furuholm: Kun kyseessä oleva esitys oli valtiovarainvaliokunnassa käsiteltävänä, niin lausuttiin myös se mielipide, että yleensä olisi vastustettava sellaisen sopimusluontoisten virkojen perustamista siitä syystä, että tämä järjestelmä synnyttää vain epäoikeudenmukaisuuksia ja epätasaisuuksia virkamiesten palkkoissa yleensä. Voi tapahtua, että virkamies vain siitä syystä, että virka on sopimusluontoinen, saa nostaa paljoa suuremman palkan kuin aivan samassa asemassa oleva toisenlainen virkamies. Mitä erityisesti nyt kyseessä oleviin virkamiehiin tulee, niin valiokunta oli sitä mieltä, että niiden merkitys on niin vähäpätöinen, ettei missään tapauksessa nyt olisi näitä varten perustettava sopimusluontoisia virkoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun.

Hallituksen esityksen n:o 43 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asumuksista.

Hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Sosiaaliministeri Helo: Kuten valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, on valiokunta samoilla syillä, jotka on esitetty hallituksen esityksessä, asettunut sille kannalle, että olisi viimeinkin aika ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin niiden surkeiden asunto-olojen korjaamiseksi, joista metsä- ja lauttaustyöväki tätä nykyä kärsii. Samaten myös, kuten valiokunta mainitsee, se on hyväksynyt ne yleiset periaatteet, joille hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus on rakennettu, mutta ehdottaa kuitenkin muutamia muutoksia. Nämä muutokset ovat kuitenkin sitä laatua, että jos ne hyväksytään, menettää lakiehdotus suurena määränä tarkoitustaan. Lakiesitys on luonnollisesti itsessään

varsin epämääräinen ja sen vaikutus suuressa määrin riippuu siitä, millä tavoin se pannaan täytäntöön ja miten valvotaan sen toteuttamista. Olisi sentähden ollut suotavaa, että ainakin niissä kohdissa, joissa hallituksen esityksessä oli ehdotettu täsmällisempää menettelytapaa, nämä ehdotukset olisivat tulleet hyväksytyiksi. Valitettavasti kuitenkin ei niin ole tapahtunut.

Mitä ensiksi ensimmäiseen pykälään tulee, oli hallituksen esityksessä ehdotettu, että kun metsänhakkuu- ja ajotöitä toimitetaan sellaisilla seuduilla, missä ei ole riittävästi saatavissa asumuksia työntekijöille niin lähellä työpaikkaa, että heitä voidaan kohtuudella vaatia siellä yöpymään, tulee sen, jonka lukuun työ suoritetaan, hyvissä ajoin ennen töiden alkua rakentaa työntekijöille tarpeelliset asumukset. Määräyksen, että asumukset on hankittava hyvissä ajoin ennen työn alkua, ehdottaa valiokunta poistettavaksi. Ne perusteet, joilla tämä ehdotetaan poistettavaksi, ovat merkilliset.

Valiokunta on kyllä sitä mieltä, että asumukset on hankittava ennen töiden alkua ja mainitsee, että työnantajain oma etu vaatii, että asuntojen rakentaminen järjestetään sillä tavoin, kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan. Mutta valiokunta mainitsee, että erinäisissä tapauksissa, jolloin metsänhakkuusopimus on tehty vasta myöhään syksyllä tai suorastaan talvella ja jolloin töiden tulisi alkaa mahdollisimman pian, silloin vaatimus, että asumusrakennusten tulisi olla valmiina ennen töiden alkamista, estäisi vaikeasti töiden suoritusta. Valiokunta nähtävästi on sitä mieltä, että näille työläisille ei ollenkaan tulisi hankkia mitään asuntoja, että ne saisivat tulla toimeen taivasalla tai niissä tilapäisissä havumajoissa, joilla tähän asti on yritetty tulla toimeen ja että siis epäkohta, josta nämä metsätyöläiset nyt kärsivät, tulisi edelleen jatkumaan.

Valiokunta näyttää luottavan suurella määrällä siihen, että työnantajat tulisivat vapaaehtoisesti tämän kysymyksen järjestämään, koskapa se on heille myöskin edullista. Mutta juuri se, että tähän ei enää voida luottaa, ei voida luottaa työnantajain hyvään haluun, se on juuri se, joka pakottaa tällaiseen lainsäädäntöön. Tähän asti on oltu sitä mieltä, että kyllä kai työnantajat, koska se on heidän etujensa mukaista, rakentavat työntekijöilleen asumukset. Mutta nyt näyttää valiokuntakin tulleen siihen mielipiteeseen, että siihen ei enää voi-

dakaan luottaa, vaan että on pakko säätää asiasta laki. Jos nyt hyväksyttäisiin valiokunnan kanta, ettei vaadita, että asumukset on rakennettava ennen työn alkua, niin silloin saattaa olla jotenkin varma siitä, että tilanne tulee jatkumaan samana kuin se on ollut tähänkin asti. Sen rangaistuksen, mikä voi tulla siitä, ettei asumuksia hankita hyvissä ajoin, sen työnantaja voi kestää ja tilanne siis tulee edelleen jatkumaan. Minä toivon, että tässä suhteessa valiokunta palaa takaisin hallituksen esityksen kannalle.

Mitä taas tulee lakiesityksen rakenteeseen, niin sehän perustuu siihen, että asumukset käsitetään kuuluviksi pysyväisiin lauttauslaitteisiin. Että laki täten kytketään vesioikeuslakiin, tuottaa eräitä huomattavia etuja. Ja valiokuntakin, vaikka se on tässä suhteessa horjunut, saatujen tietojen mukaan ensiksi asettunut toiselle kannalle, on kuitenkin tullut vakuutetuksi, että jos tahdotaan tätä kysymystä ajaa eteenpäin, niin se on tapahtuva tällä pohjalla. Kuitenkin on valiokunta, vaikka se on hyväksynyt itse tämän periaatteen, tehnyt hallituksen esitykseen erinäisiä muutoksia. Se on nimittäin sitä mieltä, että ei tarvitsisi käyttää sitä menetelmää, mikä vesioikeuslaissa ja varsinkin -asetuksessa on säädetty pysyviin lauttauslaitteisiin nähden. Valiokunta tahotoisi yksinkertaistuttaa sitä varsin monimutkaista menettelyä, joka on vallitsemassa lauttaussääntöön ja pysyväisiin lauttauslaitteisiin nähden. Tämä pyrkimys sinänsä on varsin paikallaan. On totta, että menettely vesioikeuslain ja -asetuksen mukaan tulee olemaan varsin monimutkainen ja tällaisessa tapauksessa olisi tietysti erinomainen kiire paikallaan. Mutta vaikka täten hyväksyykin sen kannan, sen periaatteen, minkä valiokunta on ottanut, ei kuitenkaan voi olla asettamatta kyseenalaiseksi, onko valiokunta todellisuudessa ajatellut loppuun, mitä sen kanta oikeuttaa. Muun muassa 5 §:ssä on valiokunta asettunut sille kannalle, että työnantajien ei tarvitsisi tehdä muutoksia jo voimassaoleviin lauttaussääntöihin, ja perustelee tätä sillä, että lauttaussäännön muuttamista ja työläisten asumusta koskevia asioita, ei voida silloin, jos edelläesitetty ehdotus rakennussuunnitelmien suhteen noudatettavan menettelytavan yksinkertaistuttamisesta hyväksytään, käsitellä yhdessä, koska lauttaussäännön muutokset ovat käsiteltävät vesioikeuslain säätämässä järjestyksessä. Jos näin tehdään, että siis lauttaus-

sääntöihin ei tehdä muutoksia, joita nämä työväenasumukset aiheuttavat, niin siitä johtuu eräs tärkeä seuraus, nimittäin se, että ei voida myöskään hankkia asumuksia varten tarvittavaa maata sillä tapaa, kuten pysyväisiä lauttauslaitteita varten on säädetty. Ei siis tavallista pakkolunastustietä käyttämällä. Vesioikeuslain II luvun 3 §:n mukaan on nimittäin vesistön lauttaussäännössä mainittava, myönnetäänkö oikeus tarvittavan alueen käyttämiseen, sekä vahingon ja haitan korvaamista vastaan tehdä sellaisia pysyväisiä laitteita, jotka ovat tarpeen lauttauksen harjoittamiseen j.n.e. Se on juuri tämä pykälä, joka antaa oikeuden m. m. maan pakkolunastukseen pysyviä lauttauslaitteita varten. Ja päinvastoin, jos tällaista oikeutta tahdotaan käyttää, niin se nimenomaan on myös mainittava lauttaussäännössä. Jos nyt asetetaan valiokunnan kannalle, eikä siis lauttaussääntöä muuteta sillä tavalla, että se tulisi koskemaan myöskin työväenasumuksia, ei ole myöskään silloin oikeutta käyttää pakkolunastustietä näiden asumusten rakentamista varten tarvittavan maa-alueen lunastamiseen. Minä en tiedä, onko valiokunta ollut tästä tietoinen, mutta joka tapauksessa minä pitäisin asianmukaisena että suuressa valiokunnassa tarkasti harkitaan asian oikeudellista puolta, ja eikö siis ainakin tässä kohden olisi valiokunnan esitykseen tehtävä muutos, mikäli muuten asian yksinkertaistuttamista varten erotetaan näitä asumuksia käsittävät asiat siitä järjestelytavasta, joka koskee pysyväisiä lauttauslaitteita.

Kolmanneksi on valiokunta 9 §:ään nähden, joka koskee niitä rangaistustoimenpiteitä, joilla tehostetaan valvontaa lain noudattamisesta, tehnyt huomattavia muutoksia hallituksen esitykseen. Tärkein näistä on se, että maaherran oikeutta tehostaa tämän lain noudattamista sillä, että hän voi määrätä lauttauksen keskeyttäväksi, rajoitetaan arveluttavassa määrin. Hallituksen esityksen mukaan olisi m. m. maaherralle annettava oikeus keskeyttää lauttaustyö siinä tapauksessa, että ennen asetettu uhkasakko on osoittautunut tehottomaksi, taikka jos puutteellisuus on oleellinen, taikka asia ei siedä viivytystä. Valiokunta on pysyttänyt tämän maaherran oikeuden keskeyttää lauttaustyöt ainoastaan siinä tapauksessa, että ensin on määrätty uhkasakko, joka kuitenkin ei ole johtanut tulokseen, mutta ei myönnä sitä missään muussa tapauksessa.

Nyt on kuitenkin tällä kysymyksellä varsin suuri merkitys siinä suhteessa, että onhan osoittautunut useinkin, että uhkasakko näissä asioissa ei johda perille, koska sakko saattaa olla helpompi työnantajalle maksaa kuin ryhtyä siihen toimenpiteeseen, johon se on velvoitettu. Tästä mainitaan tämän päivän Helsingin Sanomain pääkirjoituksessa seuraavaa: „Kun nämä työt usein ovat lyhytaikaisia, kuukaudessa tai parissa suoritettuja, kannattaa työnantajan hyvin ottaa uhkasakko ja suorittaa työnsä, ennenkuin muihin toimenpiteisiin ehditään ryhtyä. Tällaista menettelyä voidaan tietenkin odottaa etupäässä niiden ulkomaisten liikkeiden puolelta, jotka toimivat Pohjois-Suomessa ja ovat tähänkin mennessä osoittautuneet välinpitämättömiksi työläistensä asumusolojen järjestämisessä. Heihin nähden ei myöskään lain mukaan jäljestä päin seuraava rangaistuksen uhka monessa tapauksessa ole tepsivä.” Tässä on juuri sanottu, miten epäilemättä tulisi tapahtumaan siinä tapauksessa, että maaherroilta otettaisiin pois mahdollisuus keskeyttää lauttaustyöt siten kuin hallituksen esityksessä oli ehdotettu. Olisi sentähden varsin toivottavaa, että valiokunta tässä suhteessa palaisi hallituksen esityksen kannalle. On vielä muistettava, että oikeutta keskeyttää lauttaustyöt tulee käyttämään maaherra ja on luonnollista, että ennenkuin maaherra tällaisen määräyksen antaa, on hän harkitseva, onko se sellainen välttämätön toimenpide, jota ilman ei tulla toimeen.

Eräissä muissakin kohdin on valiokunta asettanut toiselle kannalle kuin hallituksen esityksessä, vaikka ne ovatkin vähemmästä merkityksestä. Minä kuitenkin toivon, että suuri valiokunta harkitessaan kysymystä tulee pääasiassa asettumaan samalle kannalle kuin hallituksen esitys.

Ed. T a n n e r: Työväenasiainvalidiokunnassa on porvarillinen enemmistö tehnyt hallituksen lakiesitykseen metsä- ja lauttaustyöväen asumuksista useita muutoksia, jotka huonontavat tätä työläisille tärkeitä lakia. Vaikka hallituksenkin esitys sisälsi puutteellisuuksia, niin on valiokunta silti tehnyt sellaisia poistoja, jotka näyttävät metsä- ja lauttaustyöväen asunto-olojen korjaamisen lakiesityksen perusteella toivottomalta. Tämän lain mukaan eivät tule saamaan asumuksia ne työläiset, joiden työ on tilapäistä lauttausväylien varsilla ja

kestää lyhyemmän ajan, esimerkiksi viikon tai kaksi. Lain 2 §:n mukaan „on lauttausväylän varrella hankittava asumuksia sellaisiin paikkoihin, joissa työntekijät joutuvat oleskelemaan pitemmän aikaa tai joissa muuten ilmenee pysyvää asumusten tarvetta”. Tässä on määrätty se, minkälaisiin paikkoihin on asuntoja hankittava. Ne työläiset, jotka joutuvat tekemään lauttaustöitä sellaisten väylien varsilla, joissa työ on kokonaan tilapäistä, saavat viettää yönsä keväisin metsässä tai taivasalla. Lain mukaan ne eivät tule saamaan kattoa pänsä päälle. Jos sattuu olemaan huonot ilmat ja sataa vettä tai lumiräntää, silloin ne joutuvat olemaan kurjissa olosuhteissa. 3 §:ssä, jossa määritellään, minkälaisia niiden asuntojen tulee olla, on se ajatus eräissä tapauksissa epämääräistä, kun siinä sanotaan m. m., „että ne, huomioonottaen työn laadun, olosuhteet ja paikkakunnan tavan sekä ajan, jonka kuluessa asumuksia voidaan otaksua tarvittavan, vastaavat tilapäisasunnolle kohtuuden mukaan asetettavia vaatimuksia”. Mitä tähän paikkakunnan tapaan tulee, sellainen kohta laista olisi poistettava. Sen mukaisesti, jos metsä- ja uittotyöläisille rakennetaan asunnot, niin täytyy kysyä, että mikä on se paikkakunnan tapa. Tarkoitetaanko tällä tavalla sitä, että metsä- ja uittotyöläisten asunnot on rakennettava sen kunnan rovestin loistoasunnon, vaiko köyhimmän torpparin tai muun työläisen kurjan asunnon mukaan? Olen omin silmin nähnyt, että monilla paikkakunnilla työläiset asuvat ahtaissa ja epäterveellisissä asunnoissa. Mainitsen siitä esimerkin Karjalasta, Roikonkoskella valtion omistaman sahalaitoksen työläiset, jotka asuvat valtion asunnoissa. Niiden huoneet ovat niin kylmiä talvella, että yöllä makaavain peittovaatteet jäätyvät huoneen seiniin kiinni. Ne sahatyöläiset, jotka ovat pakotettuja niissä kurjissa hökkeleissä asumaan, saavat kärsiä kylmää ja sairastuvat reumatismiin. Vielä olen nähnyt työläisten asuvan sellaisissakin asumuksissa Kuopion lähellä Savossa, että koko perhe ja kotieläimet asuvat samassa huoneessa. Tällaisen talvan mukaanki pitäisi rakentaa metsä- ja uittotyöläisten asunnot, tai tarkoittaako valiokunnan porvarillinen enemmistö sitä, että työläiset saisivat asuttavakseen rovestien tai muiden suurkanonherrojen tavanmu-

kaiset asunnot? (Oikealta: Sitä!) Tärkeä olisi myöskin metsä- ja uittotyöläisille, että asuntojen yhteydessä olisi erityiset vaatteiden kuivaus- ja ruokailuhuoneet sekä ihmisasunnoista erillään olevat hevosten suojat. Määräys pitäisi olla laissa siitäkin, kuka pitää huoneet kunnossa ja että työläiset saisivat keskuudestaan valita luottamusmiehiä, jotka esittäisivät työläisten toivomukset asianomaisille ammattientarkastajille tai erikoisasiantuntijoille, kuten Ruotsissa metsä- ja uittotyöläiset saavat tehdä.

Tässä on mainittu puutteellisuuksia, joita valiokunnan enemmistön hyväksymässä lakiesityksessä on. Siksi rohkenen toivoa, että suuri valiokunta hyväksyisi lakiin korjauksia ja tekisi ne mietintöön liitetyn kolmannen vastalauseen mukaisesti, kuten siinä on ehdotettu.

Ed. Palmgren: Vid behandlingen i socialutskottet av förevarande lagförslag har framhållits att de bolag, vilka handhava skogs- och flötningsarbeten, i allmänhet redan självmant hava skridit till de flesta av de åtgärder, vilka åsyftas med lagförslaget. Detta har varit en länk i bolagens lätt förklarliga strävan att förbättra sina arbetares ställning och att därigenom förvinna sig om den behövliga arbetskraften. Om förslaget blir lag kommer densamma därför, såvitt det gäller industrin, knappast att påkalla någon väsentlig ändring i redan bestående förhållanden. Däremot kommer den att pålägga mindre företagare på dessa områden uppgifter, vilka för dem kunna bli nog så betungande. Den ärade föregående talarens redan i utskottet framhållna och här upprepade uppgift om missförhållanden på dessa områden är mycket överdriven. Herr socialministern har på anförda skäl föredragit propositionen framför utskottets förslag och har i detta avseende emot betänkandet framställt särskilda anmärkningar. Ehuru jag, sett från hr socialministerns synpunkt, nog förstår hans påminnelse, måste jag dock meddela att jag icke delar hans uppfattning. Tvärtom är jag fortfarande av den mening, att utskottet vidtager en synnerlig förbättring i propositionen, särskilt då utskottet, på skäl, som äro fullgoda, föreslagit att 5, 6 och 7 §§ i propositionen måtte ändras därhän, att det i lagen om vattenrätten stadgade, invecklade, kostsamma och tidsödande förfarandet icke

borde tillämpas vid behandlingen av frågor rörande flottningsarbetarnas härbärgen, utan att förfaringssättet härvid borde göras enklare men likväl fullt ändamålsenligt. En konsekvens härav är den att flottningsarbetarnas härbärgen icke kunna hänföras till bestående flottningsanstalter. Dessa härbärgen äro icke heller i något avseende anordningar, vilka finnas till för flottningen såsom sådan utan hava avseende på socialpolitiska frågor, vilka framträda i samband med flottningen. På grund av vad nu anförts får jag, under hänvisning till reservationen n:o 2, anhålla att stora utskottet behagade beakta de däri framhållna synpunkterna samt vidtaga de av desamma påkallade ändringarna i utskottets förslag.

Ed. Lohi: Se lainsäädännön ala, mistä tässä on kysymys, on luonnostaan sellainen, että on erittäin vaikea säätää mitään varsinaisesti täsmällistä lakia, nim. siinä suhteessa, minkälaisia on nuo asumukset rakennettava ja missä tapauksessa on minkilaisia asumuksia välttämättä rakennettava. Asiantila on näet sellainen, että ne olosuhteet ovat niin peräti erilaisia, joissa näitä metsätyöläisten asuntoja tarvitaan. Toisissa tapauksissahan voidaan ajatella asetettavan paljon suurempia vaatimuksia asumuksille, joissa tullaan asumaan pitemmän aikaa ja useampana vuonna yhtämittaa. Toiset, varsinkin metsänhakkauks- ja ajotyöt, ovat taas niin kovin lyhytaikaisia, että toisissa tapauksissa ne kestävät aivan muutamia viikkoja vain ja silloin on aivan luonnollista, että kun joku vähäinen puumäärä on hakattava, niin jos vaatimukset asunnoille asetetaan erittäin korkealle, se voi pian vaikuttaa sen, että tuollaista metsää ei kannata ollenkaan lähteä hakkaamaan pois. Juuri tästä asiaintilasta johtuu, että lainsäädäntö täytyy olla verrattain ylimalkainen, niinkuin se on myöskin hallituksen esityksessä. Asianomaisista viranomaisista, jotka valvovat lain toteuttamista, riippuu, miten lakia kuhunkin eri tapaukseen nähden on sovellettava, ja tätä koskevat säännökset ja ohjeet täytyy lainsäätäjän pakostakin jättää hallituksen asiaksi. Siihen tulokseen on myöskin valiokunta tullut. Mutta valiokunta on koettanut lain sanamuodon saada sellaiseksi, että sitä voitaisiin menestyksellä sovittaa mitä erilaisimpiin olosuhteisiin.

Täällä herra sosialiministeri kiinnitti eduskunnan huomiota niihin muutamiin muutoksiin, joita työväenasiainvaliokunta on tähän lakiehdotukseen tehnyt. Mutta tästä huolimatta minä puolestani olen vakuutettu, että ne muutokset, jotka valiokunta on tehnyt, ovat sittenkin parannuksia tähän lakiin eikä huononnuksia. Mitä tulee 1 §:ssä oleviin sanoihin „hyvissä ajoin ennen töiden alkamista”, joihin herra sosialiministeri kiinnitti huomiota, niin siitä huomautetaan mietinnön perusteluissa jo nimenomaan, että tämä määritelmä on ensinnäkin hyvin epämääräinen, mikä aika on se „hyvissä ajoin ennen työn alkamista”, mutta että toisissa tapauksissa sellainen on käytännöllisesti mahdotonta. Nythän on tunnettu tosiasia, että esim. valtion metsistä meillä myydään verrattain suuret määrät puutavaraa aivan myöhään syksyllä. Niin on tapahtunut tänäkin syksynä ja yhä edelleen tehdään kauppoja, missä leimattuja metsiä on ollut tarjona eikä aikaisemmin ole hyväksyttyjä tarjouksia tehty. Näin olen käy monta kertaa niin, että töihin pitää ruveta valmistautumaan ja ryhtymään verrattain heti, kun kauppa on saatu päätetyksi. Onko asetuttava sille kannalle, että ostajalle ei ole annettava ollenkaan tilaisuutta sinä vuonna ottaa ulos noita puutavaroita, jotka hän esim. valtion metsistä ostaa? Tällainen vaatimus voi muodostua hyvin kohtalokkaaksi valtion metsätaloudelle. Mutta silloin, jos sitä vaatimusta ei aseteta, silloin ei myöskään voida laissa vaatia sitä, että asunnot ovat rakennettavat „hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista”. Valiokunnan mietinnön perusteluissa jo huomautetaan, että aina silloin kuin se on mahdollista, jo työnantajan oma etu vaatii sitä, että asunnot ajoissa rakennetaan, koska asuntojen rakentaminen kesän aikana luonnollisesti tulee paljon halvemmaksi, se saadaan paljon vähemmällä kustannuksilla, kuin esim. talven aikana. Onhan luonnollista, että kun talven aikana täytyy ne tiivistysaineet, mitkä hirsien väliin otetaan maasta, sammal tai kontta, se on jo hyvin vaikeata talven aikana lumen alta ottaa. Jo asian luonnosta siis johtuu, että työnantaja asunnon hankkii „hyvissä ajoin ennen työn alkua”, silloin kun se vain suinkin on työnantajalle mahdollista. Mutta kun se ei ole aina mahdollista, niin silloin sellaista vaatimusta ei voida lakiin ottaa.

Mitä tulee sitten siihen asianpuoleen, että valiokunta on pyrkinyt lakia yksinkertaistuttamaan, että myöskin niillä lauttausväylillä, missä on lauttaussääntö olemassa ja missä on lauttausyhdistykset olemassa, ei asuntojen hankkimisessa tarvitsisi noudattaa sitä monimutkaista menettelyä, kuin mitä lauttaussäännön aikaansaaminen jollekin vesistölle vaatii, niin minun käsittääkseni tässä suhteessa ainakin sosialiministerin kannalta pitäisi olla valiokunnalle kiitollinen, että valiokunta pyrkii siihen, että myöskin näillä lauttausväylillä asunnot saataisiin mahdollisimman pian aikaan. Minun mielestäni kyllä voipi hyvällä syyllä ottaa kysymyksenalaiseksi, onko ensinkään tarpeellista laissa ottaa ne säännökset, mitkä ovat 5, 6 ja 7 §:ssä nim. että, viranomaisen on ennakolta vahvistettava suunnitelma, mihin ja mihin on noita asumuksia rakennettava, niinkuin tässä lakiehdotuksessa on, koska tällaista järjestelmää ei voida soveltaa muuhun kuin ainoastaan niihin lauttausväyliin, joissa lauttausyhdistykset ovat olemassa. Ja on aivan luonnollista, että sellaiset lauttausväylät ovat useimmissa tapauksessa asutuilla seuduilla, joissa varsinainen työväenarumusten tarve on paljon pienempi, kuin sellaisilla latvavesillä, joissa ei lauttausyhdistyksiä ole olemassa sekä niillä metsänhakkautuymoilla, joissa työ toimitetaan talven aikana. Kun näihin nähden ei voida mitään tuommoista ennakosuunnitelmaa järjestää eikä vahvistaa viranomaisen taholta, mihin paikkaan ja mimmiset asumukset ovat rakennettavat, niin hyvällä syyllä voisi kysyä minkä vuoksi on se välttämätöntä näillä väylillä, jotka ovat lauttausyhdistysten huostassa. Minkätäkä hallitus näihin nähden tämän erikoisen järjestelmän on asettanut ja vieläpä niin monimutkaisen, kuin vesioikeuslain säätämisestä on säädetty pysyvistä lauttauslaitteista? Lauttaussääntöä vahvistettaessa täytyy näet ottaa hyvin monet intressit huomioon, veden järjestely eri vesistöissä, vahinkojen korvaukset, mitä veden järjestely yksityisille aiheuttaa, yleisen liikenteen vaatimukset vesistöissä, sekä monet muut teknilliset seikat. Nämä kaikki silloin täytyy ottaa huomioon, kun lauttaus järjestetään jossakin vesistössä. Minkä takia nämä työväen asumukset, jotka eivät koske veden järjestelyyn ollenkaan, pitäisi asettaa kaiken tämän monimutkaisen tutkimuksen alaiseksi? Juuri tästä syystä valiokunta on pyrkinyt

yksinkertaistuttamaan tätä lakia. Jos vesioikeuslaissa säädetty pakkolunastusoikeus voidaan tulkita niin rajoitetusti, kuin herra sosialiministeri täällä esitti, niin se vika voidaan aivan helposti korjata tässä toisessa lakiehdotuksessa, jos hyväksytään sille sellainen sanamuoto, kuin sillä on toisessa vastalauseessa. Ja sillä minun käsittääkseni on se asia autettu.

Mitä sitten tulee näihin rangaistusmääräyksiin, joista myöskin herra sosialiministeri huomautti, valiokunnan mielestä on arveluttavaa, että jollekin viranomaiselle annetaan sellainen toimivalta, että voipi ilman ennen annettua varoitusta ja uhkasakkoa suorastaan määrätä työ keskeytettäväksi sellaisella alalla, jossa työn keskeytys voi aiheuttaa miljoonien vahingot. Voi käydä niinkin, että työn keskeytys, esim. uittotyön keskeytys, voi aiheuttaa aivan arvaamattomia vahinkoja ei ainoastaan tuolle työnantajalle ja työväestölle, mutta myöskin kaikille niille, joilla tavalla tai toisella on kosketusta tämän lauttausväylän kanssa, kulkureitin, vedenpatoutumisen tai muun takia ja kun kaikki nämä seikat ottaa huomioon, niin minun mielestäni aivan kohtuudella voidaan asettaa laissa se vaatimus, että ennenkuin näin radikaalisiin toimenpiteisiin ryhdytään, niin on ensinnä uhkasakolla koetettava pakottaa työnantaja täyttämään velvollisuutensa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus kansankirjastolaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 25 ja sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 7, joka sisältää mainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25 a, josta näkyy, että suuri valiokunta ehdottaa muutoksia lakiehdotuksen 5, 6 ja 8 §:iin. Eduskunnan on nyt päätettävä suuren valiokunnan

muutosehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Ehdotan, että kustakin pykälästä tehdään päätökset erikseen.

Keskustelu:

Ed. K. Myllymäki: Käsittelyn pohjana olevassa suuren valiokunnan mietinnössä 5 §:n kohdalla on sellainen valitettava painovirhe, että siinä ehdotetaan poistettavaksi sanotun pykälän 2 ja 3 momentit, kun pitäisi olla 3 ja 4 momentit. En kuitenkaan ole katsonut tarpeelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin uuden mietinnön painattamiseksi, vaan pyydän saada täten oikaista tämän painovirheen.

Puhemies: Tämä painovirhe otetaan huomioon.

Lakiehdotuksen 5 ja 6 §:t hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Kuusisto: Suuri valiokunta on lisännyt tämän 8 §:n alkuun pari sanaa, jotka, jos pykälä tässä muodossa lopullisesti tulee hyväksytyksi, tietäisi sitä, että kaupungeissa, siis pienissäkin kaupungeissa ja kauppaloissa olevat yhdistykset eivät saisi kirjastoilleen samanlaista avustusta, kuin maaseudulla toimivat yhdistykset. Minun käsitykseni mukaan siihen ei ole kuitenkaan mitään syytä, sillä eivät kaupungeissa toimivat yhdistykset ole sen paremmassa varallisuusasemassa kuin maaseudullakaan, useimmiten aivan päinvastoin. Näin ollen minä pyytäisin ehdottaa, että pykälä saisi sen muodon, että kaksi ensimmäistä sanaa poistettaisiin, nimittäin pykälän alussa olevat sanat „maalaiskunnissa toimiva”.

Ed. Kukkonen: Minä puollan tässä kohden suuren valiokunnan ottamaa kantaa. Tämä lakihan on alun pitäenkin tarkoitettu säädettäväksi lähinnä silmälläpitäen maaseudun kirjastotarvetta. Sen vuoksi on varsin paikallansa, että 8 §:kin rakennetaan koskemaan vain maaseudun kuntia.

Ed. Tervo: Pyydän saada kannattaa ed. Kuusiston tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kuusisto ed. Tervon kannattamana ehdottanut, että 8 §:ään nähden eduskunta pysyisi ennen tekemässään päätöksessä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kuusiston ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä asian toisessa käsittelyssä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (116 — 75 — 2 — 6).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Hallitusmuodon mukaan voidaan lailla rajoittaa kansalaisilta niitä oikeuksia, joita niille perustuslaissa on taattu, ja tähän, nimittäin hallitusmuo-

don 16 §:ään, nojaten on ryhdytty nytkin kysymyksessäolevaa, kauan vireillä ollutta lakia säätämään. Tässä laissa kuitenkin on menty huomattavassa määrässä yli sen välttämättömyyden rajan, josta niin ikään hallitusmuodon 16 §:ssä puhutaan. Siinä nimittäin sanotaan, että tällaisia rajoituksia voidaan säätää ainoastaan niin paljon, kuin on välttämätöntä. Jos tarkastelee käsiteltävänä olevaa lakia, huomaa helposti, että useissa sen pykälissä mennään, kuten mainitsin, suuresti tämän välttämättömyyden rajan yli. Minä en katso tarpeelliseksi ryhtyä kaikkia yksityiskohtia edes sivumennenkään selostamaan syystä, että tästä asiasta on jo eduskunnassa niin paljon puhuttu asian ollessa aikaisemmin eduskunnan käsiteltävänä. Mutta minä lyhyesti viittaan muutamiin mielestäni pahimpiin pykäliin.

Lain mukaan, jos se tulisi hyväksytyksi, voitaisiin vangita henkilöitä ilman syytä vain pelkkien olettamusten perusteella ja semmoisessakin tapauksessa, että joidenkin epäilysten perusteella vangitun henkilön asia joutuu tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja vaikka tuomioistuin ei löydä mitään syytä tätä henkilöä vastaan, voidaan hänet pitää siitä huolimatta vangittuna koko sotatila-ajan. Jo tämä osoittaa, että laki veisi kaiken oikeusturvan henkilöiltä, joita vallassaolijat suvaitsisivat vain epäillä. Edelleen on laissa sangen arveluttava se säädös, jonka mukaan yhdistys voidaan lakkauttaa ilman mitään todistuksia sen toimintaa vastaan. Jos suvaitaan epäillä, että yhdistys toiminnallaan tulisi aiheuttamaan vaikeutta maanpuolustukselle tai saattamaan jollain tavoin yleisen turvallisuuden vaaranalaiseksi, voidaan tämän toiminta lakkauttaa, vaikka ei mitään todisteita ole yhdistyksen toimintaa vastaan. Samoilla perusteilla voidaan kieltää kaikenlaisten kokousten pito. Ja on otettava huomioon se, että tällaisina aikoina, jolloin sotatila on julistettu voimaan, jolloin siis eletään rauhattomissa oloissa, löytyy aina vallassa-olevien joukosta henkilöitä, jotka epäilevät kaikkia, jotka ovat poliittisesti toisella kannalla.

Edelleen voidaan tämän lain mukaan keskeyttää alkanut työtaistelu tai estää toteutumasta suunniteltu työtaistelu. Tämä säädös on työväelle myös erittäin vaarallinen. Kun muutenkin tiedetään, että tavallisina rauhallisinaakin aikoina työnantajat pyrki-

vät alentamaan työläistensä palkkoja ja huonontamaan muutenkin heidän työsuhteitaan, niin on selvää, että sinä aikana, jolloin työnantajat tietävät, että työläisillä ei ole oikeutta ryhtyä palkkojansa tai muita työehtojansa vaatimaan pysytettäväksi entisellään, puhumattakaan parannuksista, niin on selvää, että työnantajain menettely siinä tapauksessa tulee olemaan toisissa tapauksissa aivan äärimmäisyyteen asti menevä.

Tällä viimeksimainitsemallani säädöksellä ei sitäpaitsi voida millään tavoin edes maanpuolustusta tehdä tehokkaammaksi eikä mainittua säädöstä tarvita maanpuolustuksen kannalta katsoen. Jos työläiset ryhtyisivät kohtuuttomiin vaatimuksiin, voitaisiin samaisessa laissa olevan säädöksen mukaan asettaa työläisten vaatimuksillekin raja, jos he menevät kohtuuttomuuksiin, koska sen mukaan voi hallitus puutua asiaan työntekijäin ja työnantajain välisen selvittämiseksi. Tällä säädöksellä olisi siis ainoastaan se merkitys, että työnantajat tietäisivät työläisten olevan voimattomassa asemassa ja että he voisivat silloin käyttää valtaansa mielinmäärin. Kun lisäksi on kielletty kaikenlaisten kokousten pito ja kun lisäksi edelleen työläisiä voidaan vangita koko sotatilan ajaksi kiihoituksesta, esim. jo sellaisesta syytä, että he työmaallaan ryhtyvät keskustelemaan keskenään olosuhteittensa parantamisesta tai niiden ennallaan säilyttämisen puolesta, niin on silloin kaikki oikeudet otettu pois työläisiltä ja annettu työnantajille rajaton valta harjoittaa työläisiänsä vastaan kaikenlaista mielivaltaa.

Nämä ovat siis säädöksiä, jotka eivät suinkaan ole välttämättömiä. Ja näin ollen on menty yli sen rajan, johonka voitaisiin hallitusmuodon 16 §:n mukaan mennä. Perustuslakina voidaan tietysti säätää kurituslakejakin, mikä tämä on, ja siitä syystä onkin suuri valiokunta asettunut sille kannalle, että laki on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Mutta siitä huolimatta on vastustettava tällaisia säädöksiä ja koetettava saada siihen jonkunlaisia parannuksia.

Asian käsittelyn aikana, aikaisemmassa vaiheessa on vedottu siihen, että on parempi olla sotatilan varalta jonkinlainen laki kuin olla kokonaan ilman lakia, jotta voitaisiin mainitunlaisena rauhattomana aikana edes jonkunlaiseen lakiin vedota. Tällä lailla ja lakiin vetoamisella ei kui-

tenkaan mitään voiteta, sillä laki sisällöltään senkin muutoksen jälkeen, minkä siihen suuri valiokunta on tehnyt yhteen pykälään, on niin pitkälle menevä, että sen suurempaa mielivaltaa ei enää voida kuvitella harjoitettavan kuin mihin tämä laki antaa oikeuden. Lain hyväksymisellä tässä muodossa kuin se nyt on eduskunnan käsiteltävänä ei olisi siis muuta merkitystä, kuin että tulisi lailla vahvistetuksi miellivallan harjoittaminen laillisella tavalla. Minun ymmärtääkseni eivät työläiset pidä sen pahempana laitonta mielivaltaa kuin laillistakaan, ja asiantilaa ei siis millään tavalla paranneta, pikemminkin sitä pahennetaan tämän lain kautta, koska sen mukaan harjoitettu mielivalta saa laillisuuden leiman.

On myönnettävä, että useissa tapauksissa ei kai tulisi tämän lain mukaan toimimaan, koska sotaa ja kapinaa ei voida olettaa tulevan kovin usein, ehkä ei tämän sukupolven aikanaakaan. Mutta kun lakia laaditaan, on otettava huomioon pahimmatkin mahdollisuudet, eikä tuudittauduttava sen varaan, että ehkä ei tule aikoja, joina tällaista kuristuslakia käytetään. Ja kun ottaa lisäksi vielä huomioon sen, että laissa ei määritellä millään tavalla sitä, mikä on katsottava kapinaksi, on täysi syy olettaa, että joinakin aikoina tätä lakia tulisi käyttää väärin, semmoisinakin aikoina, jolloin ei todellisuudessa ole sotaa eikä kapinaa. Tämän vaaran välttämiseksi on sosialidemokraattien taholta valiokunnassa koetettu saada lain 1 §:ään semmoinen määritelmä, ettei voitaisi tulkita esim. jotakin työlakkoa kapinaluontoiseksi, niinkuin on tapahtunut joskus aikaisemmin. Kuten muistettaneen, on vanhoillisimman sanomalehdistön taholta väitetty m. m. erästä Pohjolassa käytyä huomattavaa työtaistelua poliittiseksi lakoksi ja luonteeltaan kapinalliseksi. Tähän vedoten me olemmekin vaatineet, että laissa selvästi määriteltäisiin, mikä on kapina, jotta ei voitaisi esim. juuri työlakkoa kapinaluontoiseksi selittää. On otettava lisäksi vielä huomioon, että määrättyinä aikoina, jolloin taantumukselliset virtaukset ovat vallalla muissakin maissa ja että siis ulkopolitiittiset edellytykset ovat taantumuksellisille suotuisia ja myös omassa maassa ovat päässeet huomattavampaan vauhtiin, voidaan käyttää taantumuksen hyväksi ja työväkeä vastaan kaikenlaisia tekosyitäkin. Niinpä esim. on

mahdollista, että jonkun huomattavamman työlakon aikana vaikkapa provokaattorien kautta saadaan lakkopaikalla syntymään jonkunlaista epäjärjestystä ja siihen vedoten sitten päästään julistamaan sotatila ja käyttämään nyt kysymyksessä olevaa lakia. Tämän kautta siis muodostuu laki vielä sitäkin vaarallisemmaksi, koska on syytä epäillä, että sitä joskus voitaisiin käyttää sellaisenakin aikana, kuten jo mainitsin, jolloin ei ole olemassa todellisuudessa sotaa eikä kapinaa.

Kun asia tulee yksityiskohtaiseen käsitteelyyn, tullaan ryhmämme puolelta tekemään lakiin eräitä muutosehdotuksia, ja jos ne menevät läpi, tulee laki silloin josakin määrin siedettävämmäksi. Minä olen itse puolestani sitä mieltä, että senkin jälkeen, kuin meidän muutosehdotuksemme on hyväksytty, ei laki ole kaikin puolin tyydyttävä. Mutta me emme ole katsoneet kuitenkaan välttämättömäksi eikä tarpeelliseksiakaan tehdä muutosehdotuksia niin useihin kohtiin kuin olisimme pitäneet suotavana, siitä syystä, että olemme olleet vakuutettuja siitä, että suurempia muutoksia, jotka muuttaisivat lain rakennetta, ei missään tapauksessa saada läpi. Tähän asti on kyllä näyttänyt toivottomalta niidenkin muutosten läpimajaminen, joita olemme ehdottaneet. Mutta me arvelemme, että sen jälkeen kun edustajat ovat tähän lakiin tulleet perinpohjaisemmin tutustuneiksi, huomaisivat sen vaaran ja kohtuuttomuuden, mihin tällä lailla tähdätään, että saataisiin siihen aikaan edes ne parannukset, joita me olemme vastalauseessamme ehdottaneet.

Ed. Urpilainen: Esillä olevan sotatilalain vaikutus työätekeviin joukkoihin on sangen raskas, joten en voi tätä kysymystä vaihtololla sivuuttaa. Ne ihmiset, joiden omaisuus, henki ja vapaus tulevat tämän lain voimaanstuttua uhrattavaksi vallanpitäjien uhriattarille, tuntevat oikeutettua vihaa koko tätä järjestelmää kohtaan, joka luo pohjaa uusien sotien alkamiselle. Kansan suurin osa alkaa tajuta joko tietoisesti tai vaistomaisesti, että kapitalismin olemassaolo koittuu vain ihmiskunnan onnettomuudeksi. Kun tarkastelee tämän lakiehdotuksen sisältöä, niin huomaa, mitä varten erikoista lakia sotatila varten porvariston keskuudessa pidetään tarpeellisenä. Tässä maassa, jossa ainoastaan porvaristolla on

aseet käytettävissä, ei luulisi olevan kaipuuta edes mustimmalla porvarilla erikoisen sotailain laadintaan. Mutta asianlaita mahtaneekin olle siten, että mitä enemmän porvaristo varustautuu, sitä pahemmin se rupeaa pelkäämään sodan tai kapinan syttymistä. Suomennettuna tämä laki tarkoittaa sitä, että jos työväestön ja talonpoikain keskuudessa alkaisi ilmetä tyytymättömyyttä sotaa kohtaan, jonka porvaristo on provoseerannut, niin silloin tarvitaan sotalakia, joka ei salli suinkaan minkäänlaista vastenmielisyyttä. Porvarit tietävät myös sen, että on aivan eri juttu, onko tämän lain hyväksynyt tällainen kansanvallalla naamioitu laitos, vai ryhtyykö tuota lakia sanelemaan sotaherrat vasta sodan puhjettua. Jos tämä sotatilaa koskeva laki tulee täällä hyväksytyksi, niin silloin ei vallanpitäjillä ole sodan sattussa muuta huolta kuin ottaa tämä laki hyllyltä ja koko kansan on totettava sotaherrain määräyksiä. Silloin ei enää ole aikaa eikä tilaisuutta puhua edes edes senkään vertaa, kuin mitä täällä eduskunnassa on ollut mahdollisuus työväen edustajilla puhua.

Mitä tulee tämän lain 1 §:ään, niin siinä annetaan presidentille oikeus julistaa koko maa tai sen määrätty osa sotatilaan, jos sota tai kapina on syttynyt. Tällainen sanonta yhdessä lakiesityksen tärkeimmässä kohdassa paljastaa kyllin selvästi, millaisia tilanteita varten tämä laki haluttaisiin porvariston taholta voimaan saattaa. Onhan jokaiselle tunnettua, että porvarit ovat viime vuosien aikana jatkuvasti puhuneet siitä, miten tässä maassa voidaan odottaa punakapinaa mikä hetki tahansa tai että Neuvosto-Venäjän puna-armeija muka aikoo hyökätä Suomeen. Tämän mukaan on siis sota sekä kapina näyttänyt olevan syttymäisillään. Ja jos nyt esillä oleva laki olisi ollut voimassa, niin Suomen kansa olisi saanut olla viimeisen kymmenen vuotta jatkuvasti sotatilalain alaisena, koska porvaristo on pelännyt sodan ja kapinan puhkeamista. Olen sitä mieltä, että porvaristolle ei voida missään tapauksessa myöntää sitä valtaa, että se luulosairautensa perusteella olisi oikeutettu saattamaan täällä sotailain aikaan. Arvoitukseksi ei myöskään jää, missä tarkoituksessa tuo lain kohta on muokattu. Porvarilliset lainlaattijat ovat ilman kainostelua tahtoneet tätä tietä saada sellaisen lain voimaan, joka estää työväen ryhtymästä laajempiin lakkotaisteluihin tai muihin suu-

rempiin joukkoesiintymisiin. Työläisillä täytyy olla oikeus valvoa taloudellisia ja oikeudellisia etujaan. Heillä täytyy olla oikeus lakkoutua, elleivät he ole tyytyväisiä niihin nälkäpalkkoihin, joita kapitalistit heille maksavat. Niinkuin kapitalisteilla on oikeus valtion lakien suojaamina riistää työläisiä mitä törkeimmällä tavalla, ei valtio voi myöskään tarkoituksellisesti laaditun sotailain nojalla lähteä tuota oikeutta työläisiltä riistämään. Minä olen varma siitä, että Suomen työväki ei tule tyytymään niihin kurjan alhaisiin palkkoihin, jotka sillä tällä kertaa on. Lakkoja tulee siis ehdottomasti syntymään. Tämän tietävät myös porvarit varsin hyvin ja siksi he nyt kiiruhtavatkin tämän lain voimaan saattamista kyetäkseen estämään tällä poikkeus-tilannetta koskevalla säädöksellä kaikki suuremmat lakkoyritykset. Pienistä lakoista ei tietysti kannata puhuaakaan, sillä ne murskataan jo suorastaan työvoiman ostajan rikkurijärjestöllä ja pääoman voimalla. Mutta siltä varalta, että työväen vastarinta esiintyisi niin voimakkaana ja solidaarisena, että edellämainitut keinot eivät riittäisi kapitalisteille voittoa hankkimaan, niin silloin tarvitaan valtiovaltaa kapitalistien avuksi. Sitä ei ole kuitenkaan niin helppo käyttää n. s. normaalisena aikana, vaan tarvitaan juuri tämänlaatuista poikkeuslakia, kuin tämä esillä oleva tekele on. Saattaa olla, että useat porvarilliset edustajat väittävät, ettei tätä lakia ole tarkoitettu työväen lakkotaistelujen ehkäisemiseksi, mutta me annamme sellaisille porvareille luvan narrata itseään eikä meitä työväen edustajia. Tämä lakiesitys on yksinkertaisesti vain kopio muiden kapitalististen maiden kaikkein mustimmista poikkeuslaeista. Ja me tiedämme myöskin, mitä se voimaan astuttuaan merkitsee koko maan työväestölle. Ehkä kaikkein räikeimpänä käytetään tämänlaatuista poikkeuslakia työväestön lakkotaistelua vastaan Amerikan Yhdysvalloissa. Siellä on kunkin valtion kuvernöörillä valta julistaa koko valtio tai sen osa sotatilaan ja marsittaa sotaväki lakkolaisia vastaan. Vaikka työväki pysyikin lakossa rauhallisena, niin kapitalistien kätyrit järjestävät tarpeellisia provokatsioonitilaisuuksia ja terroritekoja, jotka vieritetään lakkolaisten niskoille. Silloin saatetaan sotalaki voimaan ja voidaan ryhtyä kenttäoikeudessa langettamaan tuomioita syyttömiä työläisiä vastaan. Tällä tavalla saadaan lakkoliike tukahdutetuksi

valtiovallan avulla ja kapitalistit saavat voiton, elleivät seuraukset tällaisesta terrorisoinimisesta jatku pitemmälle. Mutta usein tapahtuu juuri siten, että työväki ei voi sellaista porvariston harjoittamaa terroria hyväksyä. Jo pienempääkin lakko-liikettä voi seurata valtavat myötätuntoisuuskat. Jos porvaristo vielä senkin jälkeen jatkaa terroriaan, niin silloin he vasta todella voivat synnyttää sen, jota alunperin ei ole lakossa ilmennyt. Silloin voi valta-vasta lakkoilikkeestä syntyä todella vakava yhteisö porvariston luokkakkaartin ja työväen välillä. Mutta silloin ei syy lankea työväen, vaan porvariston omalle kontolle. Viimemainitut ovat saavuttaneet sen, mitä he ovat ajaneet takaa, he ovat saaneet työ-väen kapinaan. Kysymys on vain siitä, kumpi on voimakkaampi, ja luonnollisesti väkevämpi voittaa. Näin ollen voi tämän laatuinen laki käytännössä muodostua kapi-nan provoseerausvälineeksi, mutta ei sen eh-käisijäksi. Jos porvaristo sellaista tilaa eh-dottomasti haluaa, niin se jääköön heidän omantuntonsa varaan. Meidän työväen edustajien tehtävänä on vain aikanaan antaa tarpeellinen varotus sellaisille ainek-sille, jotka eivät näe, että tässä lakiesityk-sessä on haudattuna vakavien verenvuoda-tusten edellytys.

Kun edelleen tarkastelemme, ketä tämän lain nojalla voidaan syyttää, niin näemme 5 §:ssä, että se, jota sota-aikana syytstä epäillään erinäisistä rikoksista, voidaan vangita silloinkin, kun vangitseminen muutoin ei olisi lain mukaan sallittua. Siis tämän mukaan ei tarvita mitään muuta kuin että jotain henkilöä epäillä, niin hänen vapau-tensa ja ehkäpä henkensäkin voi olla iäksi mennyttä. Jo viimeisen kansalaissodan jäl-keiset tapaukset ovat tuoreessa muistissa, että ne osoittavat noita epäilijöitä löytyvän vaikka kuinka paljon, jotka ovat valmiit ilmaisemaan epäilyksensä jokaista luokka-tietoista työläistä kohtaan. Ja onhan tässä maassa kaiken muun lisäksi varsinainen valtion ylläpitämä laitos, jonka tarkoituksena ei ole muuta kuin epäillä kaikkia järjesty-neitä työläisiä. Tuon laitoksen epäilyt tapaavat käydä täydestä nykyjäänkin, vaikka ne sanan täydessä merkityksessä useimmiten jäävät vaan epäilyiksi, eivätkä todista syytettyä vastaan yhtään mitään. Ja sotatilan aikana ovat nuo ammattiepäilijät entistä julmempia.

Sitten 6 §:ssä sanotaan näin: „Sen, joka

sota-aikana on vangittu, voi tuomioistuim, vaikkakaan häntä ei ole voitu tuomita rikok-seen syyppääksi, määrätä pidettäväksi sota-ajan vangittuna jos epäluulojen katsotaan perustuvan todennäköisiin syihin.” Näin raakamaista lakiesitystä tuskin voisi muiden maiden porvareilta odottaakaan kuin ehkä Viron ja Unkarin verenhimoiselta valko-porvaristolta. Jos oletetaan, että sotatilanne voisi kestää useampia vuosia, niin syytetyt joutuisivat virumaan vankileirillä koko so-dan ajan, vaikka heitä ei ole edes voitu tuomita. Jonkunlaiset hämäreperäiset epä-luulot tässäkin tapauksessa riittävät määrää-mään ylitse tuomioistuimien syytetyn koh-talosta mahdollisesti moneksi vuodeksi. Tämä osoittaakin, että tuomioistuimet ovat ehkä vain kuolemantuomioita varten ja ne, joita ei ole voitu kuolemaan tuomita, saavat virua vankeina sen vuoksi, että jotkut ammattiepäilijät ovat voineet heitä epäillä.

Saman pykälän toisessa momentissa on myös oikea poroporvarillinen kyynillisyyden kukkanen. Se kuuluu: „Jos joku on rikolli-sella toiminnalla viimeisten 12 kuukauden kuluessa ennen sotatilan alkamista antanut oikeutettua aihetta sellaiseen olettamuk-seen, että hän koettaa vaikeuttaa maan-puolustusta tai saattaa vaaranalaiseksi yleistä turvallisuutta, voi asianomainen maaherra sekä sotaväen päällikkö mää-rätä hänet sota-ajaksi pidätettäväksi.” Minä haluaisin kuulla, löytyykö tässä kamarissa yhtään niin julkeaa porva-ria, joka kehtaisi väittää, etteikö tämän lainkohdan tarkoituksena ole koko socialisti-sesti ajattelevan työväestön ihmisoikeuksien asettaminen maaherrojen ja sotaväenpäälli-kön haltuun. Minä väitän, että tässä maassa löytyy valtava enemmistö sellaista ainesta, joka todellakin on 12 kuukauden aikana en-nen sotatilan alkamista tavalla tai toisella ilmaissut vastustavansa kapitalistien suun-nittelemia ryöstösotia. Sillä tavalla ei puhu ainoastaan luokkatietoinen työväki, vaan myöskin suuri osa talonpoikaista sekä n. s. valkoisilla kauluksilla varustettua köyhä-listöä. Niin ollen ei voi olla mahdollista, että tässä kohden voitaisiin lakia noudattaa koko laajuudessaan, sillä lain ulkopuolelle ei luonnollisesti jäisi muita kuin kiihkeim-mät sapelien kalistajat ja papit, joiden am-mattitehtävänä on rukoulla jumalan suoje-lusta kapitalistien riistoetujen suojelijoille maalla, merellä, ilmassa ja veden alla. Mutta tämän lainkohdan tarvitsee olla niin

laaja siksi, että sen avulla voidaan vetää nuottaa koko luokkatietoisena ja toimivan työväen keskuudessa ja vangitsemisilla ehkäistä pieninkin vastenmielisyyden ilmaus, joka mahdollisten sodankauhujen johdosta on työväen ja talonpoikaisten keskuudessa ilmennyt.

Seuraavissa pykälissä määrätään sitten rajoituksia painokirjoitusten, lennätin- ja puhelinlaitoksen käytön, yhdistysten toiminnan ja kokousten pidon y. m. s. suhteen. Nämäkin kohdat ovat niin räikeän suoraviivaisesti vedetyt, että silloin niiden mukaan ei minkäänlainen työväenjärjestötoiminta voisi tulla sotatilan aikana kysymykseen. Huomioonottaen, että työväestöllä on tavattoman paljon sellaisia yhdistyksiä, joilla on suuret omaisuudet kiinnitettynä huoneistoihinsa, täytyy niiden saada myös jatkuvasti toimia, mutta jos tämä laki tulisi hyväksytyksi, niin se oikeuttaisi lakkauttamaan jokaisen työväenyhdistyksen toiminnan sotatilan ajaksi muka sillä verukkeella, että niiden toiminta olisi omiansa saattamaan maanpuolustuksen vaaranalaiseksi.

Erikoista huomiota ansaitsee myöskin 14 §. Siinä sanotaan näin: „Sota-aikana voi sotilashallinto ottaa maan asukkailta tarpeelliset tarvikkeet sotaväen tarpeiden tyydyttämiseksi sekä pakkotilauksilla hankkia miehistöä ja vetoeläimiä työn suorittamista varten.” Tätä pykälää voidaan täydellä syyllä sanoa ryöstöpykäläksi. Porvarit ovat kyllä yksityisomistuksen pyhyyteen kovin ihastuneita silloin, jos heidän pitäisi riistosaaliistaan jokunen markka luovuttaa työväen etuja palveleviin tarkoituksiin. Mutta asia muuttuu päinvastaiseksi, silloin kun porvariston omia pyyteitä tarvitsee turvata. Silloin pakotetaan torpan mies luovuttamaan vaikka viimeinen kaurakappansa tai heinäkilonsa sotaväen hevosille ja vieläpä itse lähteä hevosineen raahaamaan tykkejä, ammuksia ynnä muita sotavälineitä rintamalle ja jättämään omat työnsä sikseen. Niin kävi viimeisenkin sodan aikana ja tämä on varsin tuoreessa muistissa talonpojilla ja torpan miehillä. Lain 16 §:ssä kyllä koetetaan osoittaa, että tilaukset tulee jakaa siten, ettei keneltäkään vaadita sellaista, mitä hänellä ei ole. Tuo tietysti on varsin viisaasti sanottu, sillä jos mökin miehellä ei ole hevosta asettaa tykin eteen, niin melkein on hänelle turhaa lähettää dekreettiä, että hänen on tuotava hevosensa tykkiä vetämään. Mutta sen sijaan voidaan sellainen mökin

mies pakottaa kaivamaan juoksuhautoja j. n. e. jos tämä laki tulee hyväksytyksi. Kaikki eivät kykene näkemään sitä, miten laajat valtuudet tämäkin pykälä sotaherroille antaa. Mutta silloin, jos tätä pykälää joudutaan käytännössä toteuttamaan, niin minä luulen, että moni varakaskin talonpoika joutuu jonkun ajan kuluttua kirollemaan, millä tavoin heidän edustajansa ovat täällä eduskunnassa heidän asiaansa ajaneet. Kuten jokainen järjestyvä ihminen käsittää, ei sapelin kalistajien sodan kouhoilu niin kovin romanttista ole ainakaan niille, joiden omaisuus voi joutua perinpohjin tuhotuksi. Eikä tällaista lakia olisi ollut koskaan tarvis esittää hyväksyttäväksi ellei kapitalistien halu palaisi uusille riistoretkille. Silloin kun heidän asiansa on kysymyksessä, on pieni merkitys sillä montako sataa talonpoikastaloa ja torppaa kaikkine tavaroineen joutuu tuhottavaksi ja montako tuhatta sotamiestä tulee kaatumaan. Kysymys on vaan siitä, montako miljoonaa kultamarkkaa pankkikapitalistit voivat hyötyä sotahuijauksesta.

Paljon muita mainitsemista ansaitsevia kohtia tässä lakiesityksessä löytyisi, mutta pidän nämäkin kohdat, mitä tässä olen maininnut siksi painavina todistuskappaleina, että ne avoimesti paljastavat tämän lakiesityksen tarkoituksen turvaamaan vaan kapitalistien riistosuunnitelmia. Me työväen ja pientalonpoikien edustajat tulemme suhtautumaan tähänkin lakiesitykseen luokkaetujemme mukaisesti. Me käsitämme, että tällaisten kuristuslakien hyväksyminen on suurta tuhoa tuottavaa ei ainoastaan kaikille työtä tekeville luokille vaan myöskin koko yhteiskunnalle. Mutta kaikessa tapauksessa lankeavat sotatilalain raskaudet yksinomaan työläisten ja talonpoikien kannettavaksi. Niinmuodoin me asetumme jyrkästi vastustamaan tätä lakia, jolla porvaristo yrittää valmistaa maaperää uusia sotia varten. (Ed. Hahl: Tekijä esiin!)

Ed. Komu: Kun uskaltaa lähteä arvostelevaan tämänluontoisia lakiesityksiä kuin kyseessäoleva laki sotatilasta on ja arvostelija lukeutuu tänne vasemmistoon, heitetään sieltä porvariston taholta väärä väite, että vasemmisto yleensä vastustaa näitä yhteiskunnan suojaksi säädettyjä lakeja periaatteellisista syistä. Näin ei kuitenkaan ole asian laita. Olen kyllä sitä mieltä, päinvastoin kuin edellinen puhuja, että mikään jär-

jestetty yhteiskunta ei tule toimeen ilman, ettei säädetä erikoissäännöksiä, joita voidaan käyttää poikkeuksellisissa oloissa. Järjestyksen ylläpitämiseksi sota-aikana siis tarvitaan toisenlaisia lakeja kuin rauhan aikana. Mutta on aivan eri kysymys, mitä nämä lait ja asetukset sisältävät ja milloin ja kenen määräyksellä niitä aletaan toteuttaa ja täytäntöön panna. Tässä nyt kysymyksessäolevassa laissa on sellaisia kohtia, joita ei luulisi kenenkään kiihkottomasti ajattelevan kansalaisen voivan hyväksyä ja lain täytäntöönpanoon nähden voidaan myöskin olla eri mieltä eduskunnan enemmistön kanssa, jonka myötävaikutuksella tämä laki aiotaan tällaisenaan hyväksyä.

Tässä laissa annetaan nim. tasavallan presidentille valta julistaa maa sotatilaan, vaikka itse sodan julistamisesta on hallitusmuodon mukaan eduskunnan päätettävä. Ilman eduskunnan lupaa ei siis voida sotaa alkaa, mutta sotatila voidaan julistaa tämän lain mukaan, ilman eduskuntaa kuulematta ja melkein milloin vaan. Hallitusmuodon 33 §:ssähän sanotaan, että „sodasta ja rauhasta presidentti päättää eduskunnan suostumuksella”. Miksi ei voitaisi myöskin tässä laissa sanoa, että sotatilan julistamisessa on myöskin samoin meneteltävä. Jos nyt sodan vaara olisi olemassa jonkun valtakunnan ja meidän maamme välillä ja eduskunta hyväksyisi sodan alkamisen, niin olisi siitä johdonmukaisena seurauksena maamme sotatilaan julistaminen ja se tapahtuisi eduskunnan tietten. Mutta kun tämän lain 1 §:ssä mainitaan toinenkin edellytys sotatilan julistamiselle, nim. kapina tai oikeusjärjestyksemme muu vaaranalainen tila ja nyt jäisi maan sotatilaan julistamisesta päättäminen vain tasavallan presidentin harkinnasta riippuvaksi, niin ei tätä menettelytapaa voi eduskunnan kannalta hyväksyä. Tässähän tahdotaan syrjäyttää maan korkeimman vallan haltija ja vieläpä maalle näin tärkeässä kysymyksessä. Eduskunta siis aiotaan saattaa tapahtuneitten tosiasiain eteen. Te voitte oikeistossa väittää, että yhteiskunnan vaaranalainen tila voi sattua vaalien jälkeisinä päivinä, jolloinka eduskuntaa ei tosiasiallisesti ole olemassa. Mutta tällainen aika on kovin lyhyt. Ja miksei voitaisi tällaisten tapausten varalta ottaa lakiin säännöstä, että eduskunta kokoonnuttuaan voi käsitellä asian ja peruuttaa sotatilan julistuksen, jos se katsoo sen tapahtuneen ilman riittäviä

edellytyksiä ja painavia syitä. Näinhän tietäkseni menetellään ulkomailla m. m. Ranskassa. Mutta meillä aiotaan syrjäyttää eduskunta ja jättää tämän kansalaisten toimintavapautta ja perustuslaissa säädettyjä oikeuksia liiaksi rajoittavan lain täytäntöön soveltamisoikeus yksin tasavallan presidentille.

Sotatilan julistamisedellytystä koskevia säännöksiä olisi nyt selvennettävä. Nythän ei ole tietoa katsotaanko kapinaksi vain sitä, jos jotkut henkilöt tai suuremmat joukot ovat ryhtyneet aseellisiin toimenpiteisiin laillisen yhteiskuntajärjestyksen muuttamiseksi tai onko jo kapinaa se, että esimerkiksi köyhälistö kokoontuu kulkueisiinsa ja järjestyneissä riveissä marssien esittää tunnustuslausein sekä johonkin paikkaan kokoonnuttuaan puhein sekä hyväksytyin päätöslauselmin vaatimuksia joihinkin tärkeisiin kysymyksiin nähden. Ei ole selvyyttä siitäkään, joko katsotaan olevan yhteiskunnan ja sen oikeusjärjestyksen vaarassa, jos syntyy suurempia työtaisteluita. Nekinhän katsotaan määrättyllä taholla aina yhteiskuntaa vastaan tähdätyiksi, vaikka ne ovat ainoastaan työläisten taisteluja leivästä. Ja miten suhtauduttaisiin yleislakkoon, jolla aseella kokeileminen ei kai ole tuntematonta meidän porvaristollemmekaan? Voihan olla mahdollista, että työläisten palkkataistelu on jollakin työalalla kehittynyt siihen pisteeseen, etteivät he voi taistelusta selvitä yksin, vaan toisten alojen työläisten on auttaakseen heidät oikeuksiinsa julistettava omalla alallaan myötätuntaisuuslakko.

Nämä useampaa teollisuus- ja työalaa käsittävät työtaistelut kai voitaisiin tulkita yhteiskuntaa ja sen voimassaolevaa järjestystä horjuttaviksi, koska silloin olisi valtuokan hetkeksi luovuttava oikeuksistaan ja mukavuuksistaan. Ja jos ei mikään muu keino auttaisi, niin lakonalaisilla seuduilla voitaisiin provosoida epäjärjestyksiä ja silloin olisi edellytys, jonka perusteella voitaisiin pyytää tasavallan presidentti julistamaan nämä paikkakunnat sotatilaan. Työtaistelut voitaisiin silloin hallituksen toimesta lopettaa ja niin häviäisivät työläiset leipätaistelunsa, jotka eivät olisi mitenkään vaarantaneet yhteiskuntaa ja sen oikeusjärjestystä. Ja taistelut ovat saattaneet kehittyäkin näin laajoiksi pääasiassa työnantajain oppiniskaisuuden vuoksi. Väitettäneen, ettei tällaisissa tapauksissa voi-

taisi eikä tahdottaisikaan tätä lakia työläisten vahingoksi käyttää. Mutta mitenkähän kävisi, jos Helsingin kunnan työläiset joskus joutuisivat palkkataisteluun, kuten se uhka on nytkin kai olemassa, ja kaupungin herrat olisivat haluttomia, kuten tällä kertaa, sopimaan työläistensä kanssa? Olenpa melkein varma, että kun pääkaupungin herrasväki ei ala saada esimerkiksi valoa ja muita mukavuuksia, joihin se hisseineen ja muine vehkeineen on tottunut, niin olisi kumma, ettei tätä lakia käytettäisi työläisten nujertamiseksi. Edellämäinintuilla keinoillahan voitaisiin saada edellytykset Helsingin sotatilaan julistamiseksi. Helsingissä saattaisi syntyä jotakin epäjärjestystä provokation tai muun semmoisen takia.

Sotatilan aikana voitaisiin työläiset pakottaa tekemään töitä melkein millaisilla ehdoilla tahansa, ja kuten jo mainitsin, voi hallitus pysäyttää sotatilan alkaessa valitsevan työtaistelun ja estää sellaisten syntymisen sen kestäessä. Tosin laissa sanotaan, että „milloin epätyytyttävien palkkai muuten työolojen harkitaan voivan antaa aiheita työn seisaukseen, voi valtioneuvosto antaa tarpeellisia määräyksiä epäkohdan poistamisesta”. Mutta kuka takaa, että ne määräykset ovat ensinnäkin tasapuolisia ja että niillä poistuu riidan aihe. Eihän voi sanoa, että hallitus aina tuntisi nämä riidan todelliset syyt tätä ratkaisua tehdessään.

Sen lisäksi on tässä laissa säännöksiä, jotka voivat johtaa täydelliseen sotilas- y. m. mielivaltaan. Kun joku vihamies tekee ilmiannon, niin voidaan henkilö pitää pidätettynä koko sota-ajan, vaikkei häntä vastaan ilmenisikään mitään, minkä perusteella hänet voitaisiin tuomita. Riittää kunhan epäluulotkin perustuvat „todennäköisiin syihin”. Pidätetylle ei edes makseta pidätysajalta palkkaa eikä ilmiantajaa uhkaa minkäänlainen rangaistus tästä laittomasta ilmiannostaan. Lakiin ei ole otettu myöskään määräystä, että syyttömästi pidätetty voisi edes sotatilan päätyttyä hakea oikeutta ja saattaa siis rangaistukseen aiheettoman ilmiannon tekijän. Tällainen kohta, jos se olisi lakiin otettu, varmastikin estäisi aiheettomien ilmiantojen tekoa sotatilan aikana samoin kuin se estäisi muutakin laittomuutta. Mutta meillä on niin ikäviä kokemuksia menneiltä ajoilta siitä, ettei ole tahdottukaan tämmöiseen „syytteeseen

saattaa laittomien ilmiantojen tekijöitä ja kaipa siksi ei tällaista kohtaa ole otettukaan tähän lakiin.

Puhumattakaan nyt sellaisista seuduista, jotka ovat sotatoimialueilla, on tämän lain mukaan sodan aikana sotilaspäällystöllä ja viranomaisilla koko sotatilaan julistetulla alueella melkein pä täydellinen mielivalta kaikkeen järjestyksenpitoon ja kansalaisten muunkin toiminnan valvomiseen nähden. Kunnat voidaan määrätä hankkimaan työvoimaa armeijan päällystön käytettäväksi, samoin kuin muitakin tarvikkeita, vaikkei kunnan alueelta olisikaan riittävästi saatavissa työvoimaa eikä muita armeijan tarvikkeita. Kunnan on nyt vastattava tilauksen suorittamisesta, vaikka se ei voisiakaan sitä tehdä ilman suurin ja kohtuuttomin uhrauksin. Kuka takaa, että sotilasviranomaiset tuntisivat aina kunnan mahdollisuudet tilauksen täyttämiseen nähden. Siksi voivat siis nämä tilaukset tulla kohtuuttomiksi. Samoin voidaan ottaa valtion haltuun liikenne- ja tiedoituslaitokset sotatoimialueilla. Jos tämä alue nyt olisi niin laaja, ettei siltä sotatoimien vuoksi katsottaisi tarpeelliseksi häätää väestöä pois, vaan saisi se ainakin osassa tätä aluettaan edelleen asua ja köyhälistöllä nyt sattuisi siellä olemaan liikelaitoksia, kuten esim. osuuskauppoja, niin kun tätä lakia alettaisiin soveluttaa, jäisivät nämä tukalaan asemaan, niiltä kun otettaisiin liike- ja tiedoituslaitokset, kuten autot, puhelimet y. m. pois. Ja minä en vähääkään epäile, etteikö tällaisessa tapauksessa juuri näiltä laitoksilta ensimmäiseksi näitä liike- ja tiedoituslaitoksia otettaisiin pois.

Kerrassaan tuhoisa on seuraus maan tai osan siitä sotatilaan julistamisesta työväenjärjestöille. Valtioneuvosto voi sotatilan aikana lakkauttaa esim. kaikki meidän työväenyhdistyksemme. Mutta laissa ei ole minkäänlaista määräystä siitä, kuka huolehtii sotatilan aikana näiden omaisuuksista, m. m. taloista, joita on useita satoja, jopa tuhansissa voidaan laskea niiden luku. Nämä talot siis saavat jäädä rappeutumaan, vaikkapa ne muuten sodan hävitykseltä olisivatkin säilyneet. Ja lain määräyksellä, että kokousten pito, jotka vaikuttaisivat haitallisesti maan puolustukseen, voidaan asetuksella sotatilan vallitessa kieltää, tahdotaan kai tehdä kaikkinaisen työväen järjestötoiminta mahdottomaksi sotatilan vallitessa. Vaikkapa ei näillä kokouksilla olisikaan mi-

tään tekemistä maan puolustuksen kanssa, niin ne selitettäisiin kuitenkin sitä haittaaviksi. Ja tietysti estettäisiin työväen järjestötoiminnan kanssa välittömässä yhteydessä olevan, nimittäin työväen sanomalehdistön ilmestyminen sotatilan aikana, koska siihen tähtäävä määräyskin on tähän lakiin otettu. Minun ei tarvitse tässä yhteydessä monta sanaa selitykseksi sanoa, mitä tehtäisiin meidän ammatillisille järjestöillemme sotatilan aikana, ainakin niille, joiden toimitsijoita voitaisiin vähänkin epäillä kommunismin taipuvaisiksi. On selvää, että nämä järjestöt lakkautettaisiin, ja toimitsijat pidätettäisiin. Tällä tavalla siis tehdään mahdottomaksi koko köyhälistön joukkotoiminta, vaikka ei olisikaan osoitettavana minkäänlaista syytä, johon toimenpide voitaisiin perustaa. Ja jos nyt haluttaisiin, jota minä kyllä epäilen, olla niin hienotunteisia sosialidemokraattista puoluetta kohtaan, ettei sitä uskalletaisi suoralta kädeltä lähteä lakkauttamaan, niin kun rajoitettaisiin sen toimitsijain liikkumisvapautta, johon tämän lain avulla kyllä on tilaisuus, silloinhan tehtäisiin sosialidemokraattisen puolueen toiminta sotatilan aikana mahdottomaksi.

Kun nyt siis katselee ja tarkastelee tätä kysymyksessä olevaa lakia, jonka yksityiskohdista voisi esittää vielä monta muutakin kansallemme ja etenkin sen köyhälistölle turmiollista kohtaa, niin ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että tähän lakiin on tehtävä huomattavia muutoksia tai ellei porvaristo siihen taivu, kuten jo saattaa edellyttää valiokuntakäsittelyn y. m. perusteella, niin meidän sosialidemokraattien on esitettävä kolmannessa käsittelyssä tämä laki hylyttäväksi.

Toivoisin kuitenkin, että eduskunnan enemmistö, vaikkapa sillä onkin omatunto verrattain paksunahkainen, ei ottaisi omalletunnonleen niin suuren laittomuuden lailistuttamista, kuin mitä tämä laki käsittelyn pohjana olevassa muodossaan hyväksyttynä tietäisi, vaan että eduskunta tekisi siihen sellaisia muutoksia, jotka saattaisivat sen edes vähänkään oikeudenmukaiseksi.

Ed. Pennanen: Tämän asian käsittelyn eri vaiheissa on sosialidemokraattien puolelta jatkuvasti väitetty, että lakiehdotus useissa kohdin sallisi rajoittaa kansalaisten yleisiä oikeuksia enemmän kuin sodan tai kapinan aikana julistetun sota-

tilankaan aikana olisi välttämätöntä. Lie nee sentähden syytä vielä kerran huomauttaa, miten poikkeuksellisten olosuhteiden varalle tällainen laki on ajateltu ja että lakiehdotuksen säännöksiä on siis siinä valossa arvosteltavakin.

Vuoden 1922 valtiopäiville annetun, tätä asiaa koskevan hallituksen esityksen perusteluissa huomautetaan jo, että äärimmäisissä tapauksissa voipi sota luoda pakotilan, jossa on tarpeen alistaa kaikki käytettävissä olevat niin aineelliset kuin henkiset voimat maan puolustuskykyä palvelemaan, ja että täytyy, tarvittaessa jyrkinkin keinoin, tukahuttaa kaikki yritykset jotka ovat omiaan maan puolustusta heikentämään.

Sotahan on kaikissa tapauksissa vakava koettelemus kansakunnalle ja jos sota luopi sellaisen tilanteen, että valtakunnan päämies, tasavallan presidentti, katsoo valtakunnan puolustamisen tai oikeusjärjestyksen voimassapitämisen vaativan, että valtakunta tai osa siitä on julistettava sotatilaan, niin ovat olosuhteet silloin varsin poikkeukselliset ja kriittiset. Tilanteet voivat muodostua kysymykseksi elämästä tai kuolemasta, kysymykseksi kansakunnan kaikkiihuraavasta puolustustahdosta tahi valloittajan armoille jäämisestä. Sodanaikaisia tilanteita, niiden vaihteluja ja vaatimuksia ei tietysti voi edeltäkään tarkalleen arvioida. Hallituksella ja viranomaisilla on oltava niin laajat ja riittävät valtuudet, ettei niiden puutteessa tapahdu maalle vahinkoa ja että yrityksetkin maan puolustuksen vaikeuttamiseksi tai yleisen turvallisuuden vaarantamiseksi voidaan ajoissa ehkäistä.

Tältä kannalta asiaa katsoen on lepäämässä ollut lakiehdotus kaikilta kohdiltaan puollettavissa, myöskin 6 §:n 2 momentti, jonka suuri valiokunta ehdottaa poistettavaksi. Kaikissa muissa kohdissaan suuri valiokunta on yhtynytkin ehdottamaan lakiehdotusta hyväksyttäväksi.

Mutta suuri valiokunta on vastoin perustuslakivaliokunnan ehdotusta katsonut, että laki on säädettävä valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä määrättyllä tavalla eli siten kuin perustuslain muuttamisesta on määrätty. Tämän suuren valiokunnan ehdotuksen johdosta näyttää olevan syytä jo yleiskeskustelussa kosketella lakiehdotuksen johtolapsettakin.

Hallitusmuodon 16 §:n mukaan voidaan lailla, siis tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, säätää kansalaisten yleisiin oikeuksiin sellaisia rajoituksia, jotka sodan tai kapinan aikana ja sotapalveluksessa oleviin nähden muulloinkin ovat välttämättömiä. Kysymys on nyt siis siitä, ovatko ne rajoitukset, mitkä lakiehdotus sisältää, pidettävät sellaisina välttämättöminä, joista voidaan säätää tavallisella lailla. Perustuslakivaliokunnan mietintöön liittämässään vastalauseessa on ed. Estlander esittänyt mielipiteenään, että lakiehdotuksen 25, 26 ja 27 pykälän säännökset ovat senluontoisia, että ne voidaan hyväksyä ainoastaan siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä edellytetään. Näin hänen mielestään siitä syystä, kun korvaus erinäisistä rajoituksista määrätään toisin ja alemmaksi kuin säännöllisissä oloissa.

Mitä tulee kiinteän omaisuuden pakkolunastukseen, josta erityinen laki on olemassa, lienee myönnettävä, että siinä käytettävän täyden korvauksen ja tässä lakiehdotuksessa sanotun kohtuullisen korvauksen välillä saattaa olla ero. Mutta arvioimisen varassa ovat lopultakin molemmat, niin täysi kuin kohtuullinen. Se ainakin on varmaa, ja se minusta onkin tässä ratkaisevaa, että sotatilan aikaisessa pakko-otossa ei ole aikaa eikä mahdollisuutta soveltaa pakkolunastuslain monimutkaista menettelyä korvauksenkaan arvioimisessa. Valtion poikkeuksellisen suuret menot sellaisena aikana tekevät myöskin välttämättömäksi pysyä, kuten ehdotettu onkin, kohtuullisessa korvauksessa. Se on myös asiallisesti oikeudenmukaista aikana, jolloin niin omaisuus kuin kaikki muukin kansalaisten henkeä myöten on vaarassa tuhoutua.

Se, mitä tässä olen lyhykäisestii sanonut lakiehdotuksen johtolauseesta, on minun omaa maallikkojärkeilyäni. Mutta ainakin esittämäni johtopäätös käypi yhteen useiden lakimiestenkin käsityksen kanssa. Ovathan useat perustuslakivaliokunnan lakiemiesjäsenet katsoneet voivansa kannattaa perustuslakivaliokunnan ehdottamaa johtolauseetta. Samanlainen on johtolause ollut sekä 1922 että 1924 vuosien valtiopäiville jätetyissä hallituksen esityksissä, jotka molemmat olivat kaikissa pääkohdissaan, myös 25, 26 ja 27 pykälän

kohdilla, samansisältöisiä lepäämässä olleen lakiehdotuksen kanssa. Ja kun hallitus ensinmainitusta esityksestä oli pyytänyt korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoja, eivät nämä oikeudet kumpikaan eikä niiden yksityiset jäsenetkään lausuneet epäilyksen sanaakaan esityksen johtolauseen suhteen.

On vielä mainittava, että myös lainvalmistelukunta, jolle hallitus oli antanut tehtäväksi laatia ehdotuksen laiksi sotatilasta, luonnollisesti hallitusmuodon 16 §:ään nojautuvaksi tavalliseksi laiksi, lainvalmistelukunta ehdottaa 25—27 §:t asialliselta sisällöltään samanlaisina kuin ne ovat nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa. Näin on asia aikaisemmin käsitetty. Ilmenneet epäilykset ja vastakkaiset kannanotot ovat myöhäissyntyisiä.

Minä olen edelleenkin sitä mieltä, että lepäämässä olleen lakiehdotuksen säännökset ovat kaikki sellaisia että laki voidaan säätää tavallisessa järjestyksessä ja että mainitun lakiehdotuksen johtolauseettakaan ei siis tarvitse muuttaa.

Tässä kosketteleman tarpeelliset oikaisu suuren valiokunnan mietintöön tullaan ehdottamaan lakiehdotuksen yksityiskohteisessa käsittelyssä.

Ed. Tuomivaara: Pyydän kiinnittää arv. eduskunnan huomiota siihen merkitykseen, mikä lailla sotatilasta on maanpuolustuksen rauhanaikaisen valmistelun kannaltakin katsottuna. Tällöin on huomattava, että vaikkakin kysymyksessäolevan lain määräykset astuvat voimaan vasta kun maa on julistettu sotatilaan, on näistä määräyksistä suuri osa sellaisia, että niiden toimeenpano edellyttää jo rauhan aikana suurta ja monipuolista valmistelua. Tähän valmisteluun on, paitsi sotilas-, myöskin siviiliviranomaisten, jopa eräissä tapauksissa yksityisten kansalaistenkin otettava osaa. Mutta nyt on kuitenkin niin, että ennenkuin tällaiseen rauhanaikaiseen valmisteluun voidaan edes ryhtyä, täytyy olla lakiin perustuvat ja lain soveltamista varten laaditut asetukset. Jos eduskunta ei nyt hyväksy esilläolevaa lepäämään jätettyä ehdotusta laiksi sotatilasta, ei edellämäinittuja asetuksia voida antaa eikä maanpuolustusta mitä oleellisimmin koskevia valmistelutoita suorittaa, johtaen tämä siihen, että puolustussuunnitelmien täytäntöönpano joutuu

monessa ja varsin tärkeässä suhteessa kyseenalaiseksi. Esim. kysymyksessä olevan lain 20 §:ssä annetaan määräys automobiilien, muiden moottorikulkuneuvojen, polkupyörien ja lentokoneiden luovuttamisesta. Kun sodanajan armeijan muodostaminen perustuu pakosta näihin luovutuksiin, niin on selvää, että tässäkin suhteessa olisi välttämätöntä suorittaa jo rauhan aikana erinäisiä valmistelutöitä, m. m. mainitun materiaalin luettelomiseksi ja suhteelliseksi jakamiseksi. Kaikki tämä voi tapahtua lain ja asetuksen pohjalle perustuvaan sotilas- ja siviiliviranomaisten kiinteään yhteistoimintaan. Samaa on sanottavaa myöskin 18 §:n 2 momentissa mainittujen laivojen ja alusten y. m. luovuttamisesta sodanajan armeijaa varten. Lain 21 §:n määräykset liikenne- ja tiedotuslaitoksista edellyttävät myöskin asianomaisten laitosten taholta sangen laajoja valmistelutöitä jo rauhan aikana, jotta ne pystyisivät sodan sattuessa täyttämään kunnollisesti ja nopeasti ne tehtävät, joita menestyksellinen maanpuolustus niille asettaa. Lain 22 § esim. koskee teollisuuden, liike- ja talouselämän mobilisointia. Tämänkin pykälän määräysten käytäntöönpano sillä tavalla, että se viipymättä hyödyttää maanpuolustusta, edellyttää niinkään laajoja rauhan aikaisia valmisteluja.

Lain 11, 24 ja 50 §:ien määräykset alueiden tyhjentämisestä vaativat myöskin, että sotilas- ja siviiliviranomaiset yhteistyössä keskenään ovat jo rauhan aikana laatineet tätä tyhjentämistä koskevat yksityiskohtaiset lakiin ja asetuksiin perustuvat suunnitelmat.

Vielä pyydän kiinnittää eduskunnan huomiota erääseen seikkaan, joka myöskin vaatisi nyt esillä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä. Armeijan järjestelyä uusittaessa tultiin siihen tulokseen, että kalliiden rautatiejoukkojen ylläpitäminen rauhan aikana voitaisiin korvata edullisimmin siten, että perustettaisiin liikekannallepanossa rautateiden henkilökunnasta rautatiemuodostelmia. Tällöin voitaisiin asevelvollinen aines kouluttaa muihin tehtäviin. Tältä kannalta lähtien valmisti yleisesikunta rautatiehallituksen kanssa asetusehdotuksen, ohjesäännön ja määrävahvuudet rautatierakennuskomppanioita ja liikennekomppanioita varten. Nämä jätettiin kulkulaitosministeriölle käsiteltäviksi, kun luultiin, että tällainen asetus voitaisiin antaa. Mutta oikeuskansleri on asettunut sille kannalle,

että tämänluontoinen asetus voi perustua vain lakiin sotatilasta. Tässä on jo tärkeä tosiasia osoittamassa esillä olevan lain hyväksymisen välttämättömyyttä. Sama on asianlaista niihin valmisteluihin nähden, joihin olisi ryhdyttävä tie- ja vesirakennusten hallituksen kanssa tierakennus- ja korjaamismuodostelmien perustamisesta jo rauhan aikana.

Vaikka voisi vielä mainita useita muitakin kohtia, joiden täytäntöönpano edellyttää rauhan aikaisia valmistelutöitä, niin riittävät jo nämä esittämäni seikatkin osoittamaan, että esillä olevan lakiehdotuksen raukeaminen tietäisi sitä, että eduskunta ei anna vielääkään maanpuolustuksen rauhan aikaiselle valmistelulle sitä pohjaa, jolle sen on rakennuttava ollakseen tarpeeksi tehokas vaaran uhatessa, sillä tämän lakiehdotuksen hylkääminen voi merkitä maanpuolustukselle hyvinkin arveluttavia seurauksia.

On kyllä niin, että tämän lain hyväksyminen säilyttää kaikkien kansalaisryhmien harteille huomattavia, jopa varsin raskaitakin lisävelvollisuuksia yleisen vaaran uhatessa. Mutta meidän tiedämme jokainen, että se on kansamme olemassaolon turvaamiseksi välttämätöntä, jonka vuoksi tällaisen lain säätäminen on jo edellytetty hallitusmuodossakin. En voi pitää oikeana varemmin väitettyä siitä, että tällä lailla pyritään kuristamaan työväestöä, sillä siinä ei aseteta ketään poikkeusasemaan, vaan vaaditaan kaikilta lisäuhrauksia ja ponnistuksia kokonaisuuden hyväksi.

Kun olen kuullut, että ruotsalaisen eduskuntaryhmän maaseutuedustajat erikoisesti epäilevät tämän lain hyväksymistä, pyydän huomauttaa, että me maalaisliittolaiset pidämme välttämättömänä, että vaaranalaisen tilanteen aiheuttamat lisärasitukset kaikille ja myöskin talonpoikaissäestölle mahdollisuuksien mukaan määritellään jo etukäteen, jotta ollaan niistä tietoisia sodan sattuessa ja jotta myöskin voidaan jo rauhan aikana suunnitella maanpuolustuksen vaatimat tärkeät valmistelutyöt, joita tuskin voitaneen kunnolla suorittaa enää silloin, kun niitä tarvitaan. On vielä todennäköistä, että kysymyksessä olevan lain olemassaolo määräykseen poistaa sitä mielivaltaa, joka tällaisissa vaikeissa tilanteissa pyrkii aina esiintymään.

Kun uskon, että ruotsalainen eduskuntaryhmä ja sen maalaisväestön edustajatkin pitävät yhtä tärkeänä kuin mekin maamme

puolustuksen saattamista mahdollisimman tehokkaaksi tältäkin kohdalta, toivon, että eduskunta syrjäyttämällä toisarvoiset näkökohdat hyväksyy esilläolevan lakiehdotuksen sellaisena kun se on jätetty lepäämään yli vaalien nyt koollaolevalle eduskunnalle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään nyt ja jatketaan, jos tilaisuutta tulee, iltapäiväistunnossa, mutta sitä ennen kumminkin otetaan käsiteltäviksi kolmannet käsittelet.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 8 tänään.

Istunto keskeytetään kello 4.45 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 8 i. p.

7) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistele-vasti käsiteltu puolustusasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 33, esitellään kolman-teen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Puolustusministeri Heinonen: Sen lisäksi, mitä lausuin lakiehdotuksen ollessa toisessa käsittelyssä, pyydän eduskunnan huomiota kiinnittämään lain teknillisiin heikkouksiin. Tältä kannalta katsoen täytyy valittaa, että käsittelyn pohjaksi asevelvol-listen loma-asiaassa ei alkuaan ole otettu hallituksen antamaa esitystä, joka tarkoitti oikeuden myöntämistä sotilaspääallystölle myöntää lomaa enintään kolmeksi kuu-kaudeksi, milloin siihen erityisiä syitä on ja olosuhteet sen sallivat, tarkempien ohjei-

den antamisen jäädessä hallinnollisten mää-räysten varaan. Siinä muodossa kuin laki nyt esiintyy, sisältää se säännöksiä, jotka luonteeltaan ovat sellaisia, että niiden paik-ka oikeastaan olisi oleva lain täytäntöön-pano-ohjeissa. Sellaisena voidaan pitää, paitsi lain 2 momentissa mainittua sään-nöstä jonkunlaisen tutkintolautakunnan edessä suoritettavista näytteistä, erittäinkin säännöstä siitä, että loma on myönnettävä palvelusajan alussa, siis alokasaikana, joka nykyisin on yhtä pitkä kuin sallittu loma-aika, puhumattakaan siitä, että se ajan-kohta, jona lomaa asevelvolliselle annetaan, on, jos mikään, oleva lain soveltamisalaan kuuluvan täytäntöönpanotoimen varassa. Säännös siitä, että loma voi tulla kysymykseen ainoastaan palvelusajan alussa, on pi-dettävä asiallisestikin epäonnistuneena. Alo-kasaikahan on asevelvolliselle, sanoisinko, vaikeinta ja ankarinta aikaa, jona hänen oma vapautensa on erittäin rajoitettu, jolloin hänen tulee oppia ja tottua sotilas-kuriin ja järjestykseen, hänen entisistä oloistaan tykkänään poikkeavaan kasarmi-elämään ja jolloin hänelle opetetaan tar-keimmat hänen vastaista palvelustaan kos-kevat ohjesäännöt ja määräykset. Alokas-aika kasarmissa on sotapalvelusta, jolla suo-jeluskunnissa ei ole vastinetta, mutta jonka läpikäymistä armeijassa pidetään välttä-mättömänä asevelvollisten kehittymiseksi hyviksi sotilaisiksi niin hyvin yksilöinä kuin joukkoina. Jos lomaa kerran 1 momentissa mainituilla perusteilla on myönnettävä, niin tarkoituksenmukaisintahan olisi, että se annetaan sellaisena aikana, jona koulu-tus armeijassa käsittää pääasiassa sitä alaa, jolla asianomainen asevelvollinen jo suoje-luskunnassa tai muuten on saanut valmis-tavaa opetusta. Tämä aika ei useinkaan satu yhteen alokasajan kanssa.

Asevelvollisuuslain 55 §:ssä pannaan ai-van erikoinen paino sille seikalle, että re-serviupseeriksi koulutettava asevelvollinen ennen kouluun komentamista on palvellut joukko-osastossa vähintään 3 kuukautta, se tahtoo sanoa, vähintään alokasajan. Käy-tännössä tämä aika on 3—6 kuukautta, minkä jälkeen reserviupseeriksi koulu-tettava oltuaan 6 kuukautta reserviupseeri-koulussa vielä palvelee ennen palvelus-aikansa päättymistä joukko-osastoissa 3—6 kuukautta ja on tänä aikana tilaisuudessa käytännössä soveltamaan ja tietoisuuteensa juurruttamaan sitä oppia ja opetusta, joka

hänelle reserviupseerikoulussa on annettu. Seuraus siitä, että loma on myönnettävä palvelusajan alussa sekä siitä, että asevelvollisuuslain 55 §:n mukaan reserviupseeriksi koulutettavan asevelvollisen on palveltava joukko-osastossa vähintään 3 kuukautta, on siis useissa tapauksissa oleva se, että tämän lain perusteella lomaa saanut asevelvollinen vasta 9 kuukauden kuluttua voidaan määrätä reserviupseerikouluun ja sen suoritettuaan hänellä palvelusajan umpeenkulumisen takia ei enää olekaan tilaisuutta saada joukko-osastossa samalla ollut luovuttava ja asevelvollisuuslaki tässä kohden muutettava. Missä määrin tällainen muutos lain 55 §:ään olisi reserviupseerikoulutukselle onneksi, jääköön tässä yhteydessä mainitsematta.

Mutta edelleen lähemmin tarkastellessa esilläolevaa lakia, huomaa, että se sallii asevelvolliselle myönnettävän lomaa niin pitkäksi ajaksi, jota lainlaattijat itsekään tuskin lienevät tarkoittaneet. Tähän saakka on ainakin julkisuudessa ollut puhe ainoastaan 3 kuukauden pisimmästä loma-ajasta. Itse asiassahan laki kuitenkin sallii loman myöntämisen aina kuuteen kuukauteen asti samalle asevelvolliselle. Lain 1 momentissa puhutaan nim. ennen palvelukseen astumista valmistavan koulutuksen perusteella annettavasta niinkuin näyttää pakollisesta lomasta kolmen kuukauden ajaksi palvelusajan alussa. Mutta jos sama asevelvollinen palvelukseen jälleen astuttuaan sotilaallisissa kilpailuissa osoittautuu eteväksi tai muuten kunnostautuu, niin voi hän saada lomaa jo ennen annetun loman lisäksi, edelleen aina kolmeen kuukauteen asti, jolloin tullaan siihen, että tällainen asevelvollinen itse teossa pääsee puolta vähemmällä todellisella palvelusajalla kuin muut asevelvolliset. Ellei tämä ole ollut lainlaattijan tarkoitus, antaa lain sanamuoto kuitenkin mahdollisuuden tällaiseen tulkintaan.

Pysyn siis edelleen siinä käsityksessä, jonka asian toisessa käsittelyssä toin ilmi nim. että asevelvollisten lomakysymys niin läheisesti liittyy yhteen koko palvelusaika-

kysymyksen kanssa, että se on valmisteltava yhdessä palvelusajan yleisen lyhentämiskysymyksen yhteydessä ja tällöin on myöskin tarkastettava ja laadittava muutokset, joita asevelvollisuuslakiin tämän takia on tehtävä. Armeijan upseeriston keskuudessa on olemassa eri mielipiteitä kysymyksessäolevan lain tarpeellisuudesta. Olen kuitenkin saanut selville, että yleensä kaikki ne upseerit, jotka ovat tekemisissä koulutuksen kanssa, hyvin epäilevästi suhtautuvat lakiin tai suoraan vastustavat sitä. Toiset ovat tämän käsityksensä tuoneet julki hyvin huolestuneina siitä häiriöstä, mitä tämä laki voimaan tultuaan armeijan koulutuksessa tuottaa.

Tätä käsitystäni todistaa myöskin se, että vaikka voimassaolevan asetuksen mukaan voidaan lomaa myöntää aina 2 kuukauteen asti, tätä oikeutta on hyvin varovaisesti käytetty ja suurin osa tähän asti myönnettyistä lomista on kestänyt 1—3 viikkoon. Tämän valaisemiseksi pyydän esittää taulukon, joka puolustusministeriössä on kerätty ja joka osoittaa myönnettyt lomat tämän vuoden kolmannen vuosineljänneksen aikana. Tähän vuosineljännekseen on luettu mukaan ne asevelvolliset, jotka ovat astuneet palvelukseen kesäkuussa. Kaikkiaan on myönnetty tänä aikana lomaa yhteensä 262. Näistä on myönnetty 1 divisionassa 64, 2 divisionassa 128, 3 divisionassa 26, jääkäriprikaatissa 26, ratsuväkiprikaatissa 11, meripuolustuksessa 7. Jos tarkastelemme sitten loman pituutta, niin huomaamme, että 50 tapauksessa on loman pituus ollut enintään 1 viikko, 99 tapauksessa 1—2 viikkoon, 59 tapauksessa 2—3 viikkoon, 37 tapauksessa 3—4 viikkoon, 1 tapauksessa 4/5 viikkoon, 4 tapauksessa 5—6 viikkoon, 8 tapauksessa 6—7 viikkoon ja 4 tapauksessa 7—8 viikkoon. Jos otamme nämä luvut prosentteissa, huomaamme siis, että tätä lyhintä lomaa yhteen viikkoon on saanut 19.1 %, 1—2 viikkoon 37.8 %, 2—3 viikkoon 22.5 %, 3—4 viikkoon 14.2 %, 4—5 viikkoon 0.4 %, 5—6 viikkoon 1.5 %, 6—7 viikkoon 3 %, 7—8 viikkoon, eli siis sitä pisintä lomaa, mitä asetuksen mukaan nyt voidaan myöntää, on nauttinut 1.5 %.

Tämä osoittaa siis, että armeijassa hyvin varovasti koulutusyryistä nytkin jo käytetään sitä oikeutta, minkä asetus sallii lomien myöntämiseen.

Jos sitten tarkastelemme, minkä verran loman saaneita on suojeluskuntalaisia niin saamme seuraavat luvut:

Loman saaneita oli suojeluskuntalaisia kaikkiaan 215. Näistä oli 1 divisionassa 55 eli 85.9 %, 2 divisionassa 114 eli 89.06 %, 3 divisionassa 21 eli 80.8 %, jääkäriprikaatissa 10 eli 38.5 %, ratsuväkiprikaatissa 10 eli 90.8 %, meripuolustuksessa 5 eli 70.14 %. Yhteensä siis suojeluskuntalaisia kaikista loman saaneista 82.96 %.

Jos laki tulisi hyväksytyksi tulisivat lomat epäilemättä pidennetyiksi ja niiden lukumäärä myöskin lisääntymään. Käytännössä tämä toisi eri tahoilta saamiene tietojen mukaan armeijan koulutuksessa arvaamatonta haittaa ja aiheuttaisi monenlaisia vaikeuksia ellei samalla muutettaisi asevelvollisuuslakia.

Olen sitä mieltä, että palvelusaika armeijassa on yleensä saatava lyhenemään armeijan kuntoisuuden siitä kuitenkin kärsimättä ja lomakysymys tämän yhteydessä myöskin saatava tyydyttävään ratkaisuun, mutta sitä ei voida tehdä esilläolevan lain avulla.

Toivon siis, että eduskunta hylkää esilläolevan lakiehdotuksen.

Pääministeri Tanner: Herra puhemies! — Eduskunta on vuoden 1926 valtiopäivillä kehoittanut hallitusta „valmistamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen sellaisten muutosten tekemisestä asevelvollisuuslakiin, että asevelvollisten palvelusaikaa vuoden 1930 alusta lukien nykyisestään lyhennettäisiin”. Tätä kehoitusta noudattaen on hallitus asettanut komitean valmistamaan asiaa, ja on komitea työssään edistynyt niin pitkälle, että läheisessä tulevaisuudessa voidaan odottaa sen ehdotusten joutuvan eduskunnan käsiteltäviksi. Silloin tulee eduskunnalla olemaan tilaisuus määrittellä kantansa asevelvollisten palvelusaikaa koskevassa kysymyksessä koko laajuudessaan.

Nyt käsiteltävänä oleva laki asevelvollisille annettavista lomista tulisi hallituksen käsityksen mukaan hyväksyttynä vaikealla tavalla häiritsemään pyrkimyksiä yleisen palvelusajan lyhentämiseksi, mitkä pyrkimykset muodostavat tärkeän osan hallituksen ohjelmasta. Kun lakiehdotus sen lisäksi, kuten puolustusministerin äsken antamasta

lausunnosta selviää, on rakenteeltaan heikko sekä on omansa aikaansaamaan sekaannusta ja tyytymättömyyttä armeijassa, katsoo hallitus täytyvänsä vastustaa sen hyväksymistä. Hallituksen puolesta on minun tämän johdosta ilmoitettava, että hallitus odottaa eduskunnan hylkäävän lakiehdotuksen samoin kuin että hallitus pitää tämän suuntaisen ratkaisun siksi tärkeänä, että se tekee siitä luottamusksymyksen.

Riksdagen har i år uppmanat regeringen att „utarbeta och till riksdagen överlämna proposition angående sådana ändringar i värnpliktslagen, varigenom de värnpliktiges tjänstetid från ingången av år 1930 bleve förkortad”. Med beaktande av denna uppmaning har regeringen tillsatt en kommitté för att bereda ärendet, och har kommitténs arbete fortskridit därhän, att dess förslag inom en nära framtid torde kunna föreläggas riksdagen till behandling. Riksdagen skall då äga tillfälle att bestämma sin ståndpunkt till frågan om de värnpliktiges tjänstetid i hela dess vidd.

Nu föreliggande lag om beviljande av permission åt värnpliktige skulle enligt regeringens uppfattning, om sagda lag bleve godkänd, störande inverka på strävandena för en förkortning av den allmänna tjänstetiden, vilka strävanden bilda en viktig del av regeringens program. Då lagförslaget därefter, såsom av försvarsministerns nyss avgivna yttrande framgår, är tekniskt svagt samt ägnat att välla förvirring och missnöje inom armén, anser sig regeringen böra motsätta sig dess antagande. Jag får med hänsyn härtill å regeringens vägnar meddela, att regeringen motser det riksdagen måtte avböja lagförslaget såväl som att regeringen anser ärendets avgörande i sådan riktning vara av den vikt, att densamma därav gör en fråga om förtroende.

Ed. Virkkunen: Herra puhemies! Herra pääministeri on juuri sanellut eduskunnan edessä ultimaattuminsa, vaatien eduskuntaa asettumaan polvilleen hänen ja hallituksen eteen. Herra pääministerin perustelut sille päätökselle, jonka hallitus on tehnyt tämän asevelvollisten lomaa koskevan kysymyksen asettamisesta kabinettikysymykseksi, ovat tosin hyvin vähäiset ja köyhät. Sitävastoin on herra puolustusministeri edellisessä istunnossa ja nyt tässä istunnossakin esittänyt eduskunnalle enemmän

ainehistoa, jotta eduskunta sen perustuksella saattaa tehdä ratkaisunsa sen vaatimuksen suhteen, minkä hallitus nyt eduskunnalle on esittänyt. On tarpeellista, ennenkuin eduskunta käypi ratkaisemaan asiata, katsella niitä perusteita ja väitteitä, joita erittäin herra puolustusministeri on täällä esittänyt. Minussa on kuullessani herra puolustusministerin lausuntoa viime istunnossa ja myöskin nyt hänen uutta jatkolausuntoansa tässä istunnossa, yhä enemmän vakiintunut se käsitys, että useimmat hänen väitteistensä, mikäli minä saatan käsitellä, eivät kestä asiallisen tarkastuksen edessä. Hän vaatii lain hylkäämistä sellaisilla perusteilla, jotka käsittääkseni eivät pidä paikkaansa. Minä tahdon todistaa näitä väitteitani.

Ensimmäinen peruste, minkä herra puolustusministeri esitti edellisessä istunnossa, vaatii erikoista huomiota. Vaikka herra puolustusministeri tahtoo hylätä nyt ratkaisunsa tulleen lain, niin kuntoisuuslomia asevelvollisille hänen mielestään ei kuitenkaan tarvitse lopettaa. Ne voivat hänen mielestään jatkaa myöskin tästä nyt esillä olevasta laista riippumatta. Puolustusministeri vakuuttaa, että kuntoisuuslomia voitaisiin voimassaolevan asetuksen mukaan myöntää, kuten tähänkin asti on ollut käytäntö, enintään kahdeksi kuukaudeksi. Näin väittäessään herra ministeri kuitenkin jättää huomioonottamatta seuraavat tosiasiat. Käytäntö, joka asevelvollisille myöntää lomia, liikkuu tätä nykyä, niinkuin herra puolustusministeri vallan hyvin tietää, varsin horjuvalla pohjalla. Tilannehan on seuraava. Voimassa oleva vuoden 1922 asevelvollisuuslaki ei sisällä nimenomaista säännöstä asevelvollisille heidän palvelusaikansa vakinaisessa väessä annettavista lomista. Tämä on sitä enemmän huomattavaa, kuin vuoden 1878 asevelvollisuuslaissa tätä tarkoittava säännös oli. Ja samanlainen oli myöskin vuoden 1919 väliaikaisessa asevelvollisuuslaissa. Tämä merkittävä puutteellisuus ja aukko voimassaolevassa asevelvollisuuslaissa on aikaisemmissa hallituksissa tunnettu hyvin kiusallisena, niinkuin herra puolustusministeri ehkä myöskin tietää, vaikka se nykyistä hallitusta ja puolustusministeriä ei näytä huoletuttavan. Puolustusministeri kumminkin täällä jo mainitsi, että toukokuussa 1924 silloinen hallitus antoi puheenaolevan puutteen pois-

tamiseksi esityksen eduskunnalle. Puolustusministerinä, joka esityksen antoi, oli silloin laintunteva mies, tuomari Ivar Aminoff. Puolustusministeri Aminoffin perusteluissa on varsinkin seuraava kohta huomattava. Hän sanoo näin: „Vaikkakin voimassaolevasta asevelvollisuuslaista puuttuu puheenaista lomaa koskeva säännös, ei tästä seikasta kumminkaan ole katsottu ehdottomasti voitavan vetää sellaista johtopäätöstä, että uusi asevelvollisuuslaki olisi poistanut mahdollisuuden antaa tällaisia helpotuksia asevelvollisuuden suorittamisessa.” Silloisen puolustusministerin mielestä ei siis ehdottomasti voida vetää sellaista johtopäätöstä, mikä tässä mainittiin. Mutta tämän varsin voimaperäisen sanan käyttäminen osoittaa toisaalta, että silloinen ministeri Aminoff katsoi, että lomien myöntäminen, kun siitä kokonansa puuttuu säännös asevelvollisuuslaissa, liikkuu sillä rajalla, jonka ulkopuolella hallitus ja armeijan viranomaiset toimivat laittomasti. Herra puolustusministeri, kenties hallituskin, tuntevat, että korkeimmat oikeusviranomaiset ovat mainitun asevelvollisuuslaissa olevan aukon takia suuresti epäillen suhtautuneet asevelvollisuuslomien antamisen käytäntöön. Tämän takia ovat vuoden 1924 puolustusministeri ja hallitus katsoneet tarpeelliseksi, että periaatteellinen kysymys asevelvollisuuslomien myöntämisestä ratkaistaan eduskunnan myötävaikutuksella. Samaa aikaan kuin tämä hallituksen esitys annettiin toukokuussa 1924, jätettiin eduskunnalle myöskin se eduskuntaesitys, jonka tuleminen laiksi nyt on ratkaistavana. Molemmilla oli sama päätarkoitus: saada selvyyttä tähän sekavaksi ja kiusalliseksi käyneeseen tilanteeseen.

Nykyinen hallitus ja puolustusministeri empimättä suosittelevat nykyistä laittomuuden rajalla liikkuvaa käytäntöä huolettomasti jatkettavaksi. Herra puolustusministeri on lausunut edellisessä istunnossa: Voimassaolevan asetuksen mukaan voidaan nimittäin asevelvollisille jo nyt kuntoisuusloma myöntää enintään kahden kuukauden ajaksi; ja jos nyt asian ratkaisu tällä kertaa lykättäisiin, niin puolustusministeri lisää: Tämän takia lyhyt viivytys asian ratkaisussa ei aiheuta myöskään käytännössä mitään vaikeuksia. Mutta onko asetuksen soveltamisen jatkaminen oleva mahdollista, kun asia on lainsäädäntötietä ollut

kerran eduskunnassa käsiteltävänä, jos eduskunta, niinkuin herra puolustusministeri ja hallitus haluavat, hylkää tämän lakiehdotuksen? Voidaan ehkä ajatella mahdolliseksi sitä, että kun eduskunnalla ei ole ollut tilaisuutta asiaa käsitellä, tämä käytäntö on saanut, vaikka viranomaisen suuresti epäillessä, kumminkin tapahtua. Mutta voidaanko, minä kysyn uudelleen, ajatella mahdolliseksi, että eduskunnalta pyydetään tämän aukon täyttämistä lainsäädännössä tai lain tulkintaa, mutta eduskunta kieltäytyy, niinkuin hallitus nyt, ihmeellistä sanoa, sitä neuvoo ja sitä vaatii ja lain hylkäämisen jälkeen hallitusvalta rauhallisesti, ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut, jatkaa yksistään asetukseen pohjautuvaa käytäntöä? Voidaanko, minä kysyn, tällaista menettelyä ajatella mahdolliseksi? Siihen kysymykseen minä puolestani vastaan kielteisesti.

Puolustusministeri ehkä koettaa tähän sanoa: Kun näin kauan tätä käytäntöä on laillisuuden kannalta epäilyttävästi sovellutettu, niin voitaneen sitä vielä jonkun aikaa jatkaa. Niinkuin huomautin, tällainen viittaus onkin puolustusministerin edellisessä lausunnossa annettu. Mutta tämä on nähdäkseni vaarallinen kanta, ja se on myös kestävätkö. Jos eduskunta nyt hylkää tämän lain, minä uudistan vielä, ihmeellistä sanoa, hallituksen vaatimuksesta, niin ei hallituksella nähdäkseni enää ole oleva mahdollisuutta asevelvollisuuslomien antamista jatkaa hallinnollisen asetuksen perusteella. Minä pelkään, että puolustusministeri lupailee liikaa, kun hän vakuuttaa mahdolliseksi näissäkin oloissa jatkaa hallinnollisen asetuksen voimassapitoa vielä senkin jälkeen, jos eduskunta hylkää lakiehdotuksen. Mitähän herra puolustusministeri sanoisi, jos eduskunta ensin taipuisi hallituksen väkevän painostuksen alle, mutta sitten ehkä joku oikeusviranomainen, jonka neuvoo puolustusministerillä on syytä kuunnella, hänelle selittäisi, että sen jälkeen kun eduskunta on hylännyt lakiehdotuksen, ei hallinnollista asetusta enää voida sovelluttaa.

Hallituksen ja herra puolustusministerin esiintyminen on mielestäni, kun se, asian oikeudellisen puolen ollessa näin vakava, kuin miksi minä olen sen esittänyt, kepeällä mielellä vaatii lakiehdotuksen hylkäämistä, vieläpä kabinettikysymyksen uhalla, on ollut minulle niin merkillinen,

että minä olen itseltäni kysynyt, ovatko hallitus ja puolustusministeri olleet tietoisia tämän kysymyksen oikeudellisesta puolesta. Kun kumminkin herra puolustusministeri äskeisessä lausunnossa itse osoitti tuntevansa vuoden 1924 hallituksen esityksen, niin sitä enemmän minä jään kysyväiseksi herra puolustusministerin esiintymisen edessä. Jos hallitus on ollut tästä asian tilasta tietoinen, kuinka on mahdollista, että hallitus itse keveällä mielellä, jotten sanoisi kevytmielisesti, syrjäyttää ja eduskuntaa ei ainoastaan kehoittaa, vaan vieläpä mitä ankarimmalla painostuksella suorastaan vaatii syrjäyttämään kaikki oikeudelliset näkökohdat, joita aikaisemmin minä, niinkuin olen täällä esittänyt, entinen puolustusministeri Aminoff on pitänyt niin velvoittavina, että hän ainoastaan suurimmalla epäroimisuudella on katsonut voivansa noudattaa 1923 vuoden asevelvollisuuslain soveltamista koskevan asetuksen 155 §:ää, joka koskee asevelvollisten lomia. Tämän oikeudellisen näkökohdan ovat minun nähdäkseni myös kokonaan syrjäyttäneet ne porvarilliset edustajat, jotka puolustusasiainvaliokunnassa ja eduskunnassa ovat asettuneet sosiaalidemokraattisen puolueen ja hallituksen vaatimusta täyttämään.

Minä siirryn toiseen asiaan. Kun asevelvollisten lomia minun käsittääkseni ei voida enää, jos eduskunta hylkäisi tämän lakiehdotuksen, järjestää vuoden 1923 asevelvollisuusasetuksen 155 §:n mukaan, niin lyhyhistyy olemattomaksi herra puolustusministerin toinen perustelu, joka oli ainoa, minkä herra pääministeri julkilausumassaan esitti. Puolustusministeri esittää näet: „Kun asevelvollisten lomakysymys liittyy hyvin läheisesti yhteen palvelusaikakysymyksen kanssa, niin tämän takia ei pitäisi hyväksyä mitään uutta lakia asevelvollisten lomista, ennenkuin edellä mainittu komitea on saanut ehdotuksensa valmiiksi.” Tämäkin puolustusministerin perustelu on minusta varsin heikko. Ensinnäkin vaikuttaisi puolustusministerin nyt pyytämä ja ehdottama lykkäys todennäköisesti sen, että puolustusministerin ehkä olisi pakko kokonaan lakkauttaa toistaiseksi asevelvollisuuslomat ainakin siksi aikaa, kunnes hän saa siitä eduskuntalain, jota hän nyt halveksii. Mutta toiseksi ei ole käsittääkseni niin, kuin puo-

lustusministeri väittää, että muka asevelvollisten lomakysymys liittyy hyvin läheisesti yhteen palvelusaikakysymyksen kanssa. Niillä asevelvollisuuslomilla, joista nyt varsinaisesti on kysymys, nimittäin n. s. kuntoisuuslomilla, on ja on oleva asevelvollisuuspalveluksen suorittamisessa oma itsenäinen merkityksensä ja se on suhteellisesti riippumaton palvelusajan pituudesta, vaikka tietenkin kumpaisellakin on myöskin kosketuskohtia.

Minä koetan osoittaa, että näin on laita. Minä tulenkin nyt niihin painavimpiin asioihin, jotka minä puolestani asetan etualalle asevelvollisuuslomia koskevaa kysymystä selvittäessä. Niin suuri merkitys kuin minun on täytynyt antaa myöskin edellä esittämilleni enemmän muodollisille, oikeudellisille tosiasioille, niin on kumminkin tämän kysymyksen asiallisilla näkökohdilla ratkaiseva merkitys. Minä en voi ymmärtää muuta kuin että puolustusministerin ja hallituksen kannanotto, kun he vaativat tätä lakiehdotusta hylättäväksi, on asiallisestikin katsoen enimmäksin suhteissa heikko. Puolustusministerin lausunto tänä iltana oli asiallisempi kuin hänen lausuntonsa edellisessä istunnossa. Se, mitä me silloin kuulumme, oli pääasiallisesti agitatorista hyökkäystä suojeluskuntia vastaan, jotenkin tavalliseen vasemmistomalliin. Puolustusministerin taholta tehtynä tällainen hyökkäys vaatii enempi huomiota, kuin jos sen joku toinen sosialidemokraattisen puolueen tai ryhmän jäsen tekisi, puhumattakaan kommunisteista. Eräässä aikaisemmassa eduskuntaistunnossa, jossa minulla oli tilaisuus herra puolustusministerin kanssa vaihtaa ajatuksia suojeluskunta-asiaassa, minä rohkein mainita niistä toiveista, joita herra puolustusministerin erinäiset esiintymiset minussa olivat herättäneet. Minusta näytti mahdolliselta, niinkuin se olisi ollut suuresti toivottavaa, että herra puolustusministeri olisi voinut tärkeässä ja korkeassa asemassaan edullisesti sovitella ja oikaista niitä ristiriitaisia ja vääriä käsityksiä, joita suojeluskunnista on sosialidemokraattisessa puolueessa. Tämä sovittelutoimi olisi minun mielestäni ollut sosialidemokraattisen puolueen ministerin arvoon tehtävä ja se hänelle olisi ollut varmaan kunniaksi. Kun kuulin viime istunnossa herra puolustusministerin hyökkäy-

vän ja, minun täytyy lisätä, aivan väärän lausunnon, minä en voinut muuta kuin todeta mielipahakseni, että herra puolustusministerikin oli nyttemmin suojeluskunta-asiaassa luisunut vasemmiston epäoikeuteuille ja kestäättömille asemille. Ja tätä minä syvästi valitan.

Minä käynkin nyt lähemmin herra puolustusministerin lausuntoon käsiksi. Hän sanoo näin: „On vielä toisiakin syitä, jotka painavasti vaikuttavat esillä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan. Yleisesikunnan päälliköltä saamieni tietojen mukaan tulisivat suojeluskuntalaiset etupäässä tätä lomaa nauttimaan. Tämä on luonnollista, koska muille ei ole mahdollista ennen sotapalvelukseen astumista saada sellaista valmistavaa koulutusta palvelustehtävissä, jota lain mukaan loman saamiseksi vaaditaan. Alokkaat jaettaisiin siten kahteen luokkaan, joista toiset saisivat loman toisten suorittaessa kaikki raskaan alokasajan tehtävät, ollen alttiina terveydellisille y. m. vaaroille, jotka ovat omiansa juuri alokasajalle.” Niinkuin kuulumme, herra puolustusministeri äskeysessä lausunnossaan hiukan kehitti tätä samaa kohtaa aikaisemmassa lausunnossaan.

Mitä nyt ensinnä tulee siihen auktoriteettiin, johon puolustusministeri vetoaa, yleisesikunnan päällikköön, niin kaikella kunnioituksella hänen asiantuntemukseleen on sanottava, ettei hän ole mikään auktoriteetti, silloin kun on kysymyksessä ratkaisussaan olevan eduskuntaesityksen laintulkitseminen tai kysymys tämän lain soveltamisesta. Millä tavalla tämä laki on tulkittava ja sovellettava, sen kysymyksen ratkaisevat toiset, kuin yleisesikunnan päällikkö. Herra puolustusministeri mainitsee äsken, että armeijan upseeriston keskuudessa on olemassa eri mielipiteitä tämän lain soveltuvaisuudesta. Sen minäkin tiedän, luulen tietäväni senkin, että myöskin yleisissä johtavissa upseereissa on tämän lakiehdotuksen kannattajia. Mutta onhan myönnettävä, ja sen on puolustusministeri täällä esittämällänsä taulukolla todistanutkin, että suojeluskuntalaiset asevelvolliset ainakin aluksi tulisivat runsaammin kuntoisuuslomaa nauttimaan. On kumminkin huomattava, että herra puolustusministerin taulukossa esiintyvistä 262 kuntoisuusloman saaneesta asevelvollisesta, jos minä oikein laskin, 215

on suojeluskuntalaista, siis varmaan monesta, monesta sadasta nykyään armeijassa asevelvollisuuttaan suorittavasta suojeluskuntalaisesta ainoastaan suhteellisen pieni osa on kyennyt kuntoisuuslomaansa suorittamaan. Jo tämän toiseikan olisi mielestäni pitänyt panna herra puolustusministerin toisin tavoin ajattelemaan ja arvostelemaan asiaa. Eivät hetkään kaikki suojeluskuntalaiset ole nykyään kyenneet kuntoisuuslomaansa saamaan ja varsin useat ei-suojeluskuntalaiset, 47, jos minä oikein laskin, 18 %, ovat sen kyenneet suorittamaan huolimatta siitä, etteivät ole suojeluskuntiin kuuluneet.

Ennenkuin menen eteenpäin, on minun selvitettävä eräs sivullinen kysymys, joka kuitenkin ehkä osottautuu tärkeäksi, varsinkin huomioonottaen eräitä sanoja herra puolustusministerin äskeisessä lausunnossa. Kolme vuotta sitten tapahtuneessa tämän saman asian käsittelyssä on ainakin joku sosialidemokraattisen ryhmän silloinen jäsen, joka nykyjäänkin on tässä eduskunnassa jäsenenä, julkisesti lausunut, että hän voisi hyväksyä hallituksen esityksen sanamuodon tässä lainsäädännössä, mutta hänen täytyy vastustaa eduskuntaesitystä. Jollen minä käsittänyt väärin niitä harvoja sanoja, jotka herra puolustusministeri äsken omisti puheena olevalle hallituksen esitykselle, niin hänkin ehkä on sitä mieltä, että presidentti Ståhlbergin ja puolustusministeri Aminoffin antama esitys olisi hänenkin mielestään voitu hyväksyä, mutta tämä esitysehdotus se ei ole hyväksyttävä. (Vasemmalta: Se on kokonaan toinen asia.) Meidän on lyhyesti vain vertailtava näitä kahta lainsäädäntöehdotusta toisiinsa. Hallituksen esityksen sanamuoto kuuluu tällä tavalla: „Vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille voidaan, milloin erityisiä syitä on ja mikäli olosuhteet sen myöntävät, antaa lomaa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, yhteensä enintään kolmen kuukauden ajaksi. Ståhlberg. Aminoff”. — Kuten kuullaan, tämän lakiehdotuksen sanamuoto on aivan ylimalkainen ja aivan epämääräinen. Se on periaatteellinen lainsäädännös, muutamain sanoin lausuttu, jossa kaikkien yksityiskohtain määrääminen jätetään hallitukselle. Tähän lain sanaan mahtuu mitä tahansa. Siihen mahtuu myöskin nyt ratkaisussa olevan eduskuntaesityksen tärkeimmät säännökset kokonaisuudes-

saan. Joka on valmis antamaan hallitukselle tässä esityksessä pyydetyn valtuutuksen, hän olkoon myös valmis edellyttämään sitä, että valtuutus voi hallituksen harkinnan mukaan käsittää kaiken senkin, mikä on säädetty eduskuntaesityksessä. Mutta toisaalta ei tämä eduskuntaesityskään sanamuodoltaan rajoita kuntoisuusloman myöntämistä yksistään suojeluskuntalaisille. Kaukana siitä. Minä palaan nyt varsinaiseen pääasiaani.

Herra puolustusministerin lausuntojen epätyydyttäväisyys on minun mielestäni ennen kaikkea siinä, että hän jättää kokonsa ottamatta huomioon sitä päänäkökohtaa, joka asevelvollisten kuntoisuuslomia myönnettäessä on määräävänä, sitä päänäkökohtaa, jonka mukaan tämä asia on tällä kertaa täällä eduskunnassa ratkaistava. Minä olisin odottanut, että herra puolustusministeri olisi kiinnittänyt huomionsa tähän päänäkökohtaan. Se on minun silmissäni kasvatuksellinen ja niin sanoakseni henkilöyksilöllinen näkökohta. Mitä tämä tietää? Se tietää sitä, että tuhansien nuorten miesten asevelvollisuus on järjestettävä sillä tavalla, että näitä nuoria miehiä heidän kehityksensä ja elämänsä tärkeimpänä aikana järkevästi hoidetaan ja aina johdetaan eteenpäin. Heitä ei pidä pysytellä paikallansa. Heissä olevaa harrastusta ei saa tukahuttaa, ei saa heitä askaroittaa sellaisilla toimilla, jotka ovat kuolettavia heille siitä syystä, että he ovat jo kehityksessään kasvaneet näiden tointen yläpuolelle. Kaiken sotilasohjauksen armeijassa täytyy toki olla järjestettyä eikä järjetöntä. On nuori mies vapautettava siitä osasta hänen asevelvollisuuttansa, minkä hän jo osaa, mihin hän jo on perehtynyt, minkä suorittamiseen hän jo ennakolta on kypsytynyt. Ja sen tähden minun mielestäni ja mikäli minä olen saattanut seurata — tosin en niin läheisesti kuin herra puolustusministeri, mutta kumminkin jossain määrin — armeijan oloja, niin tällaista henkilöyksilöllistä valintaa ja jaoitusta armeijassa kaiken aikaa harjoitetaan. Kun puolustusministeri sanoo aikaisemmassa lausunnossaan, että jos tämä lakiehdotus tulisi hyväksytyksi, niin alokkaat jaettaisiin siten kahteen luokkaan, ja hän tämäniltaisessa lausunnossaan puhuu tästä jaosta enemmänkin, niin minun käsitykseni mukaan tällaista jaoittelua on henkilöyksilöllisten edellytysten mukaan armei-

jassa jo nyt olemassa sangen suuressa määrässä. Kun ajattelee sitä, että siellä tuhansia nuoria miehiä, kokonaisen kansan miesnuorisoa käsitellään, niin olisihan järjestöntä ajatellakaan minkäänlaista muuta menettelytapaa. Siellä järjestetään erityisiä koulutuksia ja kursseja niille, jotka huomataan tällaiseen suoritukseen kypsyneiksi.

Puolustusministerin väärä kanta, jonka hän erityisesti esitti aikaisemmassa lausunnossaan, on mielestäni siinä, että hän tahtoo vetää rajan armeijan asevelvollisten kouluttamisessa ja kuntoisuuslomien myöntämisessä suojeluskuntalaisten ja ei-suojeluskuntalaisten välille. Mutta näinhän se raja ei kulje todellisuudessa, vaan raja kulkee tietysti, niinkuin sen täytyy kulkea elävissä elämässä, suuremman tai vähemmän ruumiillisen harjoituksen, se kulkee suuremman tai vähemmän kilpailun ja suorituskuntoisuuden, se kulkee suuremman tai vähemmän henkisen kypsytyksen ja se kulkee suuremman tai vähemmän aikaisemman opinkäynnin välillä. Nyt sanoo puolustusministeri näin: „Pelkään, että tästä laista olisi seurauksena katkeruus, jopa vihakin sotilaiden kesken”. (Vasemmalta: Kastijako!) Minä en ymmärrä muuta, kuin että tällainen on aivan asiatonta puhetta ja se on tuiki ymmärtämätöntä ollaksensa valtakunnan puolustusministerin lausunto (Vasemmalta: Myöhemmin näkyy!). Minun ymmärtääkseni nuoret asevelvolliset ymmärtävät asian paljon oikeammin ja asiallisemmin kuin herra puolustusministeri. Asevelvollinen, jolla on ennakolta jo hankittuja edellytyksiä vaadittujen harjoitusten ja suoritusten täyttämiseen, hänen tietysti täytyy päästä vähemmällä, jos mitään järkeä on yleensä asevelvollisten kasvatuksessa ja hoidossa. Hän saa silloin eräitä oikeuksia, mutta hänen on myöskin kannettava lisävelvollisuuksia. (Vasemmalta: Missä?) Minä pyydän eduskunnalle ja herra puolustusministerille huomauttaa, mitenkä erittäinkin ne asevelvolliset armeijassa, jotka ovat enemmän saaneet tilaisuutta käydä koulua ja harjoittaa opinkäyntiä, saavat yleensä kolmen kuukauden lisäpalveluksen. Se on melkoinen uhraus sekä näille nuorille miehille, että heidän kodeilleensa, mutta se kannetaan nurkumatta ja mielellänsä. Jos heillä on tämä lisävelvoitus, joka pidentää heidän palvelusaikaansa kolmella kuukau-

della nykyään 15 kuukaudeksi kaikkiansa — niin on oikein ja kohtuullista, että heillä myöskin on vastaavia helpotuksia.

Minä en täysin ymmärtänyt herra puolustusministerin esitystä tänä iltana alokaskoulutuksesta; hän pani suuren painon siihen, että alokaskoulutuksen aikana ei voisi mitään lomaa yleensä myöntää, vaan että kaikkien täytyisi siinä olla mukana hänen mainitsemaansa kuukaudet. Toiseksi ihmettelen sitä, millä tavalla herra puolustusministeri antamassansa lausunnossa on laskenut nämä toisaalta kuntoisuuslomat, toisaalta palveluskuukaudet asevelvollisten toiminnassa. Hän kai ajattelee korkeampia maksimiaikoja, mitkä laki myöntää. Nyt hän oli itse tilaisuudessa sen taulukon nojalla, jonka hän esitti, osoittaa, että tuskin kukaan oli saanut asetuksen nykyään myöntämää pisintä kuntoisuuslomaa, vaan kuntoisuuslomien ajat laskettiin herra puolustusministerin taulukossa ainoastaan harvoissa viikoissa. Eikö alokaskoulutukseen, herra puolustusministeri, kuulu paljon sellaista suorastaan tietopuolista koulutusta, jonka kypsyneempi ja lukeva, vaikka ehkä ei paljon kouluakaan käynyt, nuori mies, voi itseopiskelun kautta itsellensä hankkia, jos hänellä on siihen kyvykkäisyyttä ja mahdollisuutta? Minä en saata käsittää, mikä välttämättömyys olisi pakottaa häntä, joka tietää jo ne asiat, jotka häneltä vaaditaan, niitä uudelleen märehtimään alokaskoulutuksessa. Minä en voi päästä siitä, että herra puolustusministeri, kun hän tältä kannalta esittää näiden kuntoisuuslomien saamisen edellytykset ja pyrkii rajoittamaan niitä, mikäli mahdollista, ainoastansa suojeluskuntalaisiin, menettelee enemmän taktillisessa kuin asiallisessa tarkoituksessa. Olisi ollut erinomaisen mielenkiintoista, jos herra puolustusministerillä täällä olisi ollut mukana myöskin sellainen taulukko, joka olisi osoittanut, kuinka paljon kaikkiaan suojeluskuntalaisia nykyjäsä on armeijassa, niin että voitaisiin saada selville, kuinka suuri osa kaikista suojeluskuntalaisista on nykyisin kyennyt suorittamaan sellaiset näytteet, jotka ovat oikeuttaneet nämä 215 suojeluskuntalaista saamaan kuntoisuusloman. Tällainen tilasto, jos herra puolustusministeri sellaisen olisi täällä esittänyt, olisi ehkä voinut olla hänelle itsellensä vakuuttavana todistuksena siitä, että se laki, jonka ratkaiseminen nyt on edessä, ei tule, vastoin herra

puolustusministerin aikaisemmin lausumaa käsitystä, olemaan mikään suojeluskuntalaisen laki.

Rohkenen samoa, että siihen käytäntöön, mikä jo nyt armeijassa on vallitsevana, tämä lakiehdotus, jos se hyväksytään, ei tule mitään oleellisesti uutta vaikuttamaan. Osittain se laillistuttaa nykyisen käytännön ja ennen kaikkea se poistaa sen aukon asevelvollisuuslainsäädännössä, jonka ollessa avoina kuntoisuuslomia ei lain puitteissa voida myöntää, niinkuin minä olen esittänyt, ei ainakaan sen jälkeen, kun tämä asia on ollut eduskunnassa käsiteltävänä, jos eduskunta lain hylkää.

Minä kiinnitän erittäin huomiota siihen, että tämä lakiehdotus myöskin erityisesti puhuu sairauden takia ja kuolemantapauksissa annettavista lomista, jollaisia nykyisen lainsäädännössä esiintyvän puutteen tähden ei myöskään voisi antaa, vaikka niitä annettu on. Minulle on ollut vaikeata käsitellä, miten voidaan, kun näitä perusteluja pitää silmällä, asettua vastustamaan tätä lakia. Aivan toisin kuin nykyinen puolustusministeri perustelee asiata tältäkin kannalta hänen edeltäjänsä tuomari Aminoff. Hän lausuu tällä tavalla: „Oikeus lomien myöntämiseen asevelvollisille on kuitenkin välttämätön palveluksen käytännöllisen ja inhimillisen järjestelyn kannalta sekä tunnustuksena asevelvollisen sotilaallisista ansioista ja harrastuksista.” „Inhimillisen järjestyksen kannalta”, herra Aminoff sanoo, on kuntoisuuslomien laillistuttaminen lainsäädännössä välttämätöntä. Siinä se on, herra puolustusministeri, se kasvatuksellinen näkökohta voimakkain sanoin julkilausuttuna, kasvatuksellinen näkökohta, jota nykyinen puolustusministeri valitettavasti ei tahdo ollenkaan ottaa huomioon.

Sensijaan herra puolustusministeri ei tosin enää tänä iltana antamassaan lausunnossa, mutta sitä selvemmin aikaisemmassa lausunnossa on ilmaissut käsityksensä olevan sen, että suojeluskuntalaisen, joka kykynsä ja edellytystensä puolesta olisi oikeutettu saamaan kuntoisuusloman, ei pitäisi sitä saada. Hänen pitäisi ikäänkuin rangaistukseksi siitä, että hän on kuulunut suojeluskuntaan, jäädä syrjään eikä saisi niitä edellytyksiä kuntoisuusloman saamiseen huomioonotetuiksi, joita hänellä kumminkin on. Tämä herra puolustusministerin kanta on

varsin väärä. Se antaa kyllä vettä myllyyn niille meidän armeijassa vielä siellä täällä tavattaville esimiehille, — minä tiedän kyllä, että niitä nykyään on vähemmän kuin ennen, —, jotka käskyvaltaansa monasti käyttävät kiusotellaksensa nuoria kyvykkäitä miehiä.

Erityisesti minun täytyy moittia seuraavaa puolustusministerin lausuntoa: „Armeijamme muuttuisi siten poliittisten riitojen temmelyskentiksi.” Ei se ainakaan, herra puolustusministeri, tämän lain hyväksymisen kautta sellaisiksi muuttuisi, eikä se varmaankaan muuttuisi sittenkään, vaikka herra puolustusministeri vieläkin tätä jatkaisi, tätä agitatorista esiintymistään tällaisin sanoin. Ja on sanottava lopuksi, että kestämätön ja väärä on tämä sosialidemokraattisen puolueen ja eduskuntaryhmän ja nykyään valitettavasti sen hallituksenkin kannanotto suojeluskuntaan. Eduskunnan on nyt hallituksen ultimaattumi asettanut painavan ratkaisun eteen. Minä valitan sitä, että hallitus on taipunut niiden vaatimusten edessä, jotka sille esitetty on, valitan vielä enemmän sitä, että hallitus tahtoo taivuttaa eduskuntaakin näitä vaatimuksia täyttämään. Käykö eduskunta polvilleen tässä asiassa hallituksen eteen (Ministeri Ailio: Ei täällä olla kirkossa!), jonka jokainen vaatimus ja perustelu tässä asiassa on, niinkuin minä luulen todistaneeni, asiallisesti väärä? Vai antaako eduskunta meidän miesnuorisolle sen oikeuden, sen lämpimän kädenlyönin, minkä meidän asevelvollinen nuorisomme, säätyyn ja luokkaan katsomatta, on oikeutettu eduskunnalta odottamaan ja jota eduskunta on velvollinenkin sille antamaan. Täällä eduskunnassa tapahtuu nykyään kyllä paljon merkillistä, mutta sittenkin minusta olisi odottamatonta, samalla kuin se olisi syvästi surullista, jos eduskunta nyt unohtaisi sen, mitä se on maan asekuntoiselle nuorisolle, meidän nuorille asevelvollisillemme, meidän sotilaspojillemme velkaa. Minä hyväksyn, herra puhemies, tämän lakiehdotuksen.

Ed. Lahdensuo: Tämän asian käsittelyssä on lakia vastustavien puolelta tahdottu esittää asiaa siinä valaistuksessa, kuin lain tarkoittamaa lomaa tulisivat saamaan nauttia vain suojeluskuntaan kuuluneet asevelvolliset. Jos näin olisi laita, ja jos tällä tavalla olisi käytännössä tähän asti jo me-

netelty s. t. s. jos loma kuuluisi jonkunlaisena etuoikeutena kaikille niille, joilla vain on suojeluskunnan paperit taskussa, niin silloinhan lakia olisi syytä — vastustaa. Mutta näinhän ei ole asian laita, kuten sekä eduskunnassa että valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä on selvitetty, vaan ratkaistaan lomat puhtaasti asiallisella pohjalla; nimitäin loman saanti ja sen pituus jätetään jokaisessa eri tapauksessa riippuvaksi kussakin joukko-osastossa toimivan tutkintolautakunnan antamasta lausunnosta. Mahdolliset todistukset, että asevelvollinen on kuullut sen tai sen aikaa suojeluskuntaan, eivät ole saaneet tähän asti, eivätkä tulisi vastedeskään saamaan asiaan vaikuttaa. Niinpä määrätäänkin niissä ohjeissa, joita kuntoisuusloman myöntämisestä on annettu, ne perusteet, joitten mukaan, ja ne tapaukset, jolloin lomaa voidaan myöntää. Silloin tulee kysymykseen 1) kunnostautuminen sotilaallisissa kilpailuissa, 2) sotilaallinen kehittyneisyys ja 3) sotilaallinen kehittyneisyys kuulumisen takia suojeluskuntaan. Minä olen ollut tilaisuudessa näkemään sen ohjelman, jonka mukaan erikoisesti sotilaallinen kuntoisuus tutkitaan ja todetaan, ja minun täytyy sanoa, että se asevelvollinen, joka omaa sellaisen tietomäärän, kuin siinä häneltä vaaditaan, on toisesti oikeutettu saamaan sen tunnustuksen, minkä kuntoisuusloman saaminen hänelle tuottaa. Mutta vaikka sellaisen sotilaallisen kehityksen, joka oikeuttaa kuntoisuuslomaa, useimmat asevelvolliset saavatkin suojeluskunnissa, niin on toki väärin väittää, että ainoastaan suojeluskuntalaiset saavat nykyisin ja tulisivat vastaisuudessa kuntoisuuslomaa saamaan. Tämän väitteen kumoamiseksi riittää se, kun mainitsen, että kuntoisuuslomista laaditun tilaston mukaan tämän vuoden viimeksikuluneen neljänneksen aikana, jota tilastoa herra puolustusministeri täällä myöskin käsitteli, on kaikissa joukko-osastoissa myönnetty lomaa sotilaille sellaisenkin sotilaallisen kehittyneisyyden perusteella, joka on saavutettu muuten kuin kuulumisen takia suojeluskuntaan. Niinpä huomasimme puolustusministerin esittämistä numeroista, että muutamissa joukko-osastoissa n. $\frac{1}{5}$ ja eräissä joukko-osastoissa lähes $\frac{1}{3}$ lomista oli myönnetty tällä perusteella, jopa yhdessä joukko-osastossa oli 26:sta lomaa saaneesta 16 saanut myös edellämainitulla perusteella ja ainoastaan 10, siis vähemmistö, sen kehityk-

sen perusteella, jonka olivat saavuttaneet suojeluskunnassa. Kuten jo mainitsin, myönnetään kuntoisuuslomaa vielä kilpailuissakin kunnostautumisen perusteella, mutta ovat tällä perusteella saadut lomat luonnollisesti harvinaisempia. Tällaiselta näyttävät asiat siis todellisuudessa, eikä ole aihetta otaksua, että tämän lain säätämisen kautta toisenlaisiksi asiat muuttuisivat.

Puolustusministerin esittämistä numeroista lisäksi kävi selville ja hän itse nimenomaan siitä huomautti, että kuntoisuuslomia on myönnetty varsin säästeliäästi, joka minusta osoittaa sitä, että niitä ei myönnetä muuta kuin tosiasiallisten ansioitten, tosiasiallisen kuntoisuuden perusteella — asiallisen kuntoisuuden perusteella — niin kuin asian pitää ollakin.

Toinen on asia itsessään, onko kuntoisuuslomia yleensä myönnettävä tai ei. Tähän pitäisi meidän saada vastaus siitä, ovatko niitten vaikutukset haitallisia ja vahingollisia vaiko hyödyllisiä. Onneksi meidän ei tarvitse tässä suhteessa jäädä yksistään minikään psykologisten tutkielmien varaan, vaikka sellaiseenkin antautuminen saattaa olla hyödyllistä. Niinpähän onkin täällä psykologisilla syillä koetettu vastustaa loman myöntämistä, koska muka ne tarjoavat kiitollisen aiheen epäluulon, kateuden ja katkeruuden syntymiseen niitten mielissä, jotka eivät pääse lomista osallisiksi. Itse puolustusministeri on lausunut pelkonsa siitä, että lakiehdotuksen hyväksyminen saisi aikaan, kuten täällä edellinen puhuja jo huomautti, sen, että „kasarmimme muuttuisivat poliittisten riitojen temmellyskentäksi ilman, että parainkaan päällystö pysyisi sitä ehkäisemään”. Ja tällaisten syitten perustuksella katsotaan, että kuntoisuuslomien myöntämisestä muodostuisi jopa todellinen ja arveluttava vaara maan puolustukselle. Tahdotaan siis väittää, että jos jollekulle, joka osaa jotain, jota toinen ei osaa eikä ole vielä oppinut, myönnetään vapaus tarpeettoman uudelleen opettamisesta, niin tämä synnyttäisi tuossa osaamattomassa katkeruutta ja pahaa mieltä. Täydellä syyllä voi kuitenkin väittää, että tällainen psykologinen päätelmä on väärä. Jos joku saa aiheettomasti ja vääryydellä jotakin etua toisen edellä, niin se voi synnyttää katkeruutta, mutta jos hän sitä saa ansiosta, jonka toinen selvästi käsittää ja ymmärtää, niin ei se voi katkeruutta synnyttää. (Ed. F. J. Leino: Velvollisuudet on kaikkien täy-

tettävä.) Eikä voi olla mitään epäilystä siinä, ettei toinen käsittäisi toisen suurempaa taitoa, joka on, niinkuin tässä tapauksessa, helposti todettavissa ja jossa suhteessa tuolla toisellakin on tilaisuus ja oikeus taitonsa näyttää ja mitata. (Ed. Puittinen: Missä sen voi näyttää?) Saman tutkintolautakunnan edessä kuin tämän toisenkin. (Ed. Puittinen: Entäs taitonsa?) Me voimme olla täysin varmat ja rauhalliset siitä, että asevelvolliset nuorukaiset pystyvät kyllä tämän asian oikein ja erinomaisen hyvin käsittämään ja arvostelemaan. Jollei niin olisi asianlaita, niin silloinhan meidän kasarmimme nyt jo olisivat muuttuneet poliittisten temmelysten taistelukentiksi ja elämä niissä olisi käynyt vaaranalaiseksi maanpuolustuksen kannalta, koska kaikissa joukko-osastoissa, kuten on osoitettu, kuntoisuuslomaa on myönnetty ja edelleen myönnetään. Lomien vastustajain ajatusta ja todistelua kehitellen ja laajentaen pitäisi kai myös niissä joukoissa, joissa asevelvolliset suorittavat pitemmän, eli 15 kuukauden palvelusajan, olla suuri katkeruus ja kapinamieli sellaista järjestelmää kohtaan, joka sallii toisten päästä 12 kuukauden palvelusajalla. Mutta mitään katkeruutta, vihaa, kateutta tai muuta sen tapaista ei ole olemassa ei enemmän yhdestä kuin toisestakaan syystä. Minä olen koettanut tässä suhteessa saada selvitystä sekä upseereilta että sotilailta, jotka ovat lomaa saaneet nauttia. Edelliset vastaavat, että sotilaat täysin ymmärtävät ja käsittävät loma-asian eikä mitään häiriötä eikä katkeruutta ole ollut havaittavissa. (Ed. Puittinen: On ollut!) Sotilaat vastaavat, etteivät he ole loman nauttimisen takia joutuneet tovereiltaan mitään vihaa, ilkeyttä tai muuta sellaista kärsimään.

Kokemukset käytännössä osoittavat siis, että sellaisille perusteille, joilla tätä lakia on tahdottu vastustaa, ei löydy käytännöstä ja todellisuudesta perustetta. Päinvastoin puhuu käytännöstä saatu kokemus lomien myöntämisen puolesta, jonka kautta saavutetaan lisäksi monia etuja, joista aikaisemmin tämän asian edellisessä käsittelyssä on täällä eduskunnassa laajasti puhuttu, joten ei minulla ole aihetta siihen puoleen enää kajota.

Herra puolustusministeri, samoin kuin eräät edustajat, on lausunut edellisessä asian käsittelyssä ehkä painavimpana syynä lain hylkäämiseen olevan sen, että paraikaa

toimii komitea, jonka tehtävänä on käsitellä kysymystä palvelusajan mahdollisesta lyhentämisestä, ja että tämän lain säätäminen olisi jonkunlaisena esteenä edelliselle. Minä en näe näiden kahden lain säätämisellä olevan mitään sellaista asiayhteyttä, joka tekisi tarpeettomaksi tai haittaisi asevelvollisten lomalain hyväksymistä. Eihän tarvitse montakaan riviä lisätä komitean ehkä ehdottamaan lakiesitykseen saadakseen tämän lain aikanaan kumotuksi, jos sen sisältö ja tarkoitus tulisi huomioonotetuksi komitean ehdotuksessa. Mutta sitä vastoin ei ole mitään syytä jättää sellainen hyvä, oikea ja hyödyllinen laki, kuin asevelvollisten kuntoisuuslomaa koskava laki on, nyt säätämättä. Edellyttäen, että mainittu komitea pääsee joihinkin positiivisiin tuloksiin palvelusaikaan nähden, sellaisiin, joissa otettaisiin myös esillä oleva asia huomioon, niin ei meillä kuitenkaan tällä hetkellä ole tietoa siitä, milloin komitean ehdotukset valmistuvat. Mutta on jotenkin luultavaa, että menee joitakin vuosia, ennenkuin ainkaan lakia palvelusajan lyhentämisestä saadaan aikaan, koska sellainen määrä edustajia voi aina eduskunnassa löytyä, joka saa lakiehdotuksen lepäämään. Näin ollen jäisi asevelvollisten kuntoisuuslomakysymys lepäämään ehkä moniksi vuosiksi, jolla ajalla tuskin — sellainen ajatushan on täälläkin lausuttu — voitaisiin nykyisten määräysten perusteella mitään lomaa myöntää. Ja tähän merkitsisi suorastaan taantumusta siitä, mihin jo on päästy ja mihin ollaan totuttu.

Herra pääministeri on myös lausunnossaan täällä tärkeimpänä perusteena tämän lain hylkäämisen puolesta maininnut sen seikan, että tämä laki tulisi olemaan jollakin tavalla esteenä yleisen asevelvollisuusajan lyhentämistä tarkoittavalle lainsäädännölle. Minä olen edellisessä koettanut tätä väitettä kumota, mutta minä palaan tähän väitteeseen vielä uudestaan sen takia, että on, joskaan ei julkisuudessa, tahdottu sangen arvovaltaiselta taholta väittää, että erikoisesti maalaisliiton ryhmässä oltaisiin tällä kannalla, toisin sanoen, että siellä mahdollisesti tultaisiin luopumaan siitä kannasta, joka ryhmässä on aikaisemmin ollut palvelusajan pituuteen nähden, jos tämä laki saataisiin toteutetuksi. Minä katson voivani olla oikeutettu tällaiset syytökset ja epäilykset torjumaan ja ilmoittamaan, että maalaisliiton ryhmä tulee molemmat

nämä kysymykset käsittelemään irrallisina ja erillään toisistaan. Maalaisliiton ryhmä kannattaa tämän lakiesityksen hyväksymistä, mutta tulee aikanaan ottamaan perinpohjaisesti myöskin harkittavaksi, onko ja mitä mahdollisuuksia palvelusajan yleiseen lyhentämiseen.

Miltä puolelta asiaa siis katsellaankin, ei löydy mielestäni riittäviä asiallisia syitä, joilla voitaisiin tämän lain hyväksymistä vastustaa. Ainoaksi ymmärrettäväksi syyksi jääkin vain mielestäni halu tämänkin asian yhteydessä vastustaa suojeluskunta-asiaa yleensä. Mutta silloinkin jää ihmettelemään, että hallitus on nähnyt tässä olevan soveliaan paikan ja velvollisen esittämään eduskunnalle uhkavaatimuksensa senjälkeen, kuin hallitus ei ole sitä tehnyt itse suojeluskuntalain yhteydessä, joka laki kumminkin laskee perustuksen suojeluskuntalaitokselle, jossa suhteessa tällä lailla ei ole kuin toisarvoinen merkitys.

Edellisestä käynee selville, että allekirjoittanut suosittaa eduskunnalle pysymistä aikaisemmin tekemässään päätöksessä lain hyväksymiseen nähden.

Ed. Bäck: Vår värnpliktslag lider onkeligen av den bristen, att där icke finnas några närmare bestämmelser om i vilken utsträckning och på vilka villkor permission får beviljas åt de värnpliktige. Denna brist vill nu det föreliggande lagförslaget avhjälpa. Uti det 4:de momentet av lagen nämnes t. ex. den värnpliktiges sjukdom eller dödsfall, som har skett inom hans familj, såsom orsaker till permission. Hitills hava militärmyndigheterna tämligen godtyckligt även i sådana fall fått lov att bevilja permission. Det har hänt t. o. m., att det har varit nästan omöjligt för den värnpliktige att ens under så ömmande förhållanden som de nämnda få s. k. hempermission. Uti 1 mom. av denna lag nämnes den s. k. duglighetspermissionen. Enligt vad jag har hört militärpersoner berätta, har denna permission redan åtminstone endels blivit praxis i vårt militärväsen. Därför är det naturligtvis desto nödvändigare, att denna praxis uti lagen fastslås och bestämmes, att duglighetspermission får beviljas. För min del anser jag det därför vara beklagligt, att försvarsutskottet har intagit en avböjande ställning till föreliggande lagförslag.

Då man läser igenom försvarsutskottets betänkande, finner man, att utskottet föreslagit lagförslagets förkastande framför allt på grund av tre olika orsaker. För det första håller utskottet före, att utbildningen skulle komma att lida, om permissionslagen bleve verklighet; för det andra framhåller utskottet, att permissionslagen skulle komma att verka oförmånligt på arméns numerär, och för det tredje motiverar utskottet nödvändigheten av ett förkastande av detta lagförslag med själva skyddskårsväsendet. Detta tredje motiv anser jag för min del vara ytterst olyckligt valt.

Vad nu först det första motivet beträffar, anser jag, att lagförslaget förebygger den olägenhet, som enligt utskottets mening skulle uppstå, om lagen bleve godkänd. Här står det ju: „Åt värnpliktig, som före inträde i aktiv tjänst erhållit förberedande utbildning i tjänstgöringsuppgifter vid det vapenslag, vilket han tilldelats, må permission beviljas”. Bedömandet av den värnpliktiges skicklighet och duglighet lämnas inte beroende av den enskilde befälspersonens godtycke, utan det stadgas längre fram i lagen, att den värnpliktige bör avlägga prov inför en särskild examensnämnd. Vad återigen påståendet, att arméns numerär skulle komma att äventyras, beträffar, så vill jag med hänsyn därtill hänvisa till följande ord uti det föreliggande lagförslaget. Där står det att „permission må, såvitt förhållandena det medgiva, beviljas”. Om numerären inom armén för tillfället är sådan, att permission för den skull inte kan beviljas, så får permission icke heller enligt denna lag beviljas åt den värnpliktige.

Men framför allt anser jag, att utskottet har intagit en olycklig ställning till vår skyddskårssak. Utskottet gör av skyddskårssaken ett motiv för lagens förkastande. I ingressen till betänkandet står det så här: „Ytterligare bör beaktas, att i lagförslaget avsedd permission i huvudsak skulle komma de värnpliktige till del, vilka före sin tjänstgöringstid tillhört skyddskåren, i vilken en betydande del av vårt folk av politiska skäl åtminstone tillsvidare icke anser sig kunna inträda. I själva verket skulle endast en del värnpliktiga förty bli delaktiga av ledigheterna, något som otvivelaktigt hos de övriga värnpliktige kunde uppväcka bitterhet och därigenom inverka oförmånligt på gemensamhetsandan i armén.” Då jag

läste dessa ord, så kunde jag icke låta bli att ofrivilligt fråga mig: varför har utskottet förbigått det missnöje, som man uti vida skyddskårskretsar har känt på grund därav, att våra skyddskårister ofta till tack för sitt deltagande i skyddskårsrörelsen bli betungade med en längre tjänstetid? Det har ofta varit fallet, att våra skyddskårister hava blivit kommenderade till underofficerskursen o. s. v., och det kan icke hjälpas, att ett sådant förhållande för skyddskåristerna har känts såsom en tunga, icke såsom ett tack, icke såsom lön för bevisat välförhållande.

Man kunde fråga: Är det orsak att gynna en sådan rörelse som skyddskårsrörelsen uti ett sådant sammanhang som det föreliggande? Man svarar inte endast på vensterhåll, utan underligt nog emellanåt t. o. m. på högerborgerligt håll på denna fråga — nekande. Det väcker missnöje, så håller man före, att uti ett sådant sammanhang som det föreliggande gynna skyddskårsrörelsen. Så står det också i utskottets ingress, att det väcker bitterhet i vida folklager, om skyddskårister gynnas framom andra. Därom är rdgsm. Colliander bättre medveten än t. o. m. jag, ty han har ju varit medlem av försvarsutskottet. (Ed. Colliander: Men icke godkänt denna motivering). Denna motivering står åtminstone i utskottets förslag. Skyddskårens uppgift är icke, såsom man på vensterhåll ofta förmenar, att vara en klasskamporganisation. Jag kommer ihåg, hur det var vid tiden för 1918, åtminstone i vårt svenska Österbotten uti kusttrakterna, där inga stormän bo, utan där befolkningen till största delen består av fattiga fiskare. Det var ingalunda meningen bland detta folk att gå ut i kamp till förmån för någon särskild klass inom vårt folk, utan man ville bekämpa den rörelse, som avsåg att förstöra, tillintetgöra vår nyvunna frihet och vår fredliga lagliga utveckling. Jag skulle kunna berättat om fall, då den fattiga socialisten lika gärna gick ut som den burgnare bonden eller jordägaren. Ur denna synpunkt sett vill jag hålla före, att skyddskåren har en viktig uppgift ännu i den dag som är och jag kan icke begripa, varför våra socialdemokrater, som ändå i många stycken hava visat sig vara ett samhällsbevarande parti, vilja taga avstånd från detta lagförslag för skyddskårssakens skull. Jag anser för min del, att därhän bör utvecklingen gå, att

medlemmar av skyddskåren kunna alla de medborgare i detta land bliva, vilka älska eget fosterland och vilka i ve och väl vilja försvara dess lagbundna samhällsskick. Med på det programmet tror jag, att den fattiga arbetaren kan gå lika gärna som den rika industri- eller godsägaren.

Förrän jag lämnar denna plats, ber jag ännu att få yttra några ord i fråga om regeringens ställningstagande till denna fråga. För min del kan jag icke annat än på det djupaste beklaga, att den socialistiska regeringen har gjort denna fråga till en kabinetsfråga för sig. Jag vill emot de föregående talarena — och jag anser det vara min moraliska plikt såsom representant för svensket folk i detta land — giva för min personliga del det bästa vitsord åt vår regering. Den är finsk, lika finsk som vilken annan regering i detta land som helst, och den har följt de finska linjerna såsom alla tidigare regeringar, men den har uti sina handlingar även velat giva åt minoriteten rätt att leva. Därför kan jag icke annat än för min ringa del på det djupaste beklaga, att jag för mitt samvetes skull och framför allt för den nämnda skyddskårssfrågans skull ser mig tvungen att rösta på ett sätt, som är vår regering emot. Jag kommer att giva min röst till förmån för detta lagförslags godkännande.

Ed. Niukkane: Pääasialliset syyt, minkä takia tämän esillä olevan lain aikaansaaminen olisi välttämätöntä, ovat seuraavat: Ensiksikin, että, kuten täällä on jo laajemmin perusteltu, nykyisessä asevelvollisuuslaissa ei ole mitään säännöksiä siitä, että asevelvollisille voitaisiin palvelusaikana antaa myöskin lomaa, vaikkakin sanotussa laissa on sangen yksityiskohtaiset säännökset palvelusajan pituudesta ja siitä myönnettävistä helpoituksista, ja että, kuten täällä ed. Virkkunen lausunnossaan osoitti, jos tämä laki tulisi hylätyksi, oikeusoppineet, m. m. oikeuskanslari, todennäköisesti silloin asettuisivat ratkaisevasti sen tulkinnan kannalle, että nykyisen asevelvollisuuslain mukaan ei voida antaa asevelvollisille minkäänlaista lomaa. Toiseksi sen takia, että lakiesityksen edellyttämien n. s. kuntoisuuslomien myöntäminen olisi suotavaa sen takia, että siten välttyttäisiin pitämästä sotapalveluksessa tarpeettoman kauvan sellaisia asevelvollisia, joille se koulutuksen kannalta ei ole välttämätöntä, ja että siten jo nykyisen

asevelvollisuuslain säännösten puitteissa voitaisiin huomattavastikin pienentää rauhan-aikaisen miehistön lukumäärää ja saada säästöjä miehistön ylläpitomenoissa. Kolmanneksi, että tämän järjestelyn avulla voitaisiin ainakin osittain lieventää nykyisen eri pitkän asepalveluksen aiheuttamaa asevelvollisiin kohdistuvaa epäoikeudenmukaisuutta, jonka mukaan sitä asevelvollista, joka joko jo ennen palvelukseen tuloaan tai palveluksessa ollessaan erikoisesti harrastaa sotilaallista kehitystään, rangaistaan tästä harrastuksesta pidemmällä palvelusajalla, koska hän jokseenkin säännöllisesti joutuu joko vaikeampaan erikoisaselajiin tai reservi- tai aliupseerikouluun, ja 4) senvuoksi, että tämän järjestelyn avulla saataisiin nuorisossa entistä suuremmassa määrin viriämään maan puolustusharrastus ja harrastus itsensäkehittämiseen paitsi asevelvollisuutta suorittaessaan myös siviilioiloissa, koska tämän lakiehdotuksen mukaan kunnostautumisesta ja kunnollisuudesta voitaisiin maanpuolustusjoukkoihin astuvalle nuorukaiselle antaa tunnustusta kuntoisuusloman muodossa. Koska lakiehdotuksen edellyttämää järjestelyä on armeijassakin jo viime aikoina käytännössä huomattavassa määrin koeteltu ja se sotilasasiaintuntijain lausuntojen mukaan, joista lausunnoista minä asian ensimmäisessä käsittelyssä täällä esitin otteita, on osottautunut kaikin puolin tarkoituksenmukaiseksi ja koska m. m. nykyinen hallitus on kysymyksessä olevan järjestelyn käytännössä hyväksynyt ja sallinut sitä ilman muuta tähän saakka soveltaa ja koska tämän järjestelmän vakiinnuttaminen olisi omiaan mitä suurimmassa määrin vaikuttamaan elähyttävästi nuorison maanpuolustusharrastukseen, on mielestäni täysi syy toivoa, että kaikki maanpuolustuksen ja varsinkin vapaaehtoisesti maanpuolustuksen hyväksi tehtävän kansalaistyön ystävät voisivat tämän lakiehdotuksen yksimielisesti hyväksyä siitäkin huolimatta, että nykyinen hallitus katsoo tehtävänsä olevan asettua täällä eduskunnassa sitä jopa ultimaattumin muodossa vastustamaan.

Täällä eduskunnassa on sekä vuoden 1924 valtiopäivillä että myöskin näillä valtiopäivillä tämän asian ollessa esillä jo moneen kertaan perusteellisesti osoitettu, että kaikki ne väitteet, joita hallitus esittää kantansa tueksi, ovat sellaisia, että niitä ei voida asiallisesti perustella. Ja minun täytyy samoa,

että minua suorastaan ihmetyttää, mitenkä herra puolustusministeri voi mennä nyt vielä täällä eduskunnassa väittämään, että kaikki upseerit, jotka ovat tekemisissä armeijassa koulutuksen kanssa, vastustavat tätä lakia. Minä kun olen virallisesti sotilasasiainvaliokunnan puolesta kääntynyt armeijan ylimmän johdon puoleen tässä asiassa, olen saanut heiltä sellaiset lausunnot tässä asiassa, kuin minä täällä asian ensimmäisessä käsittelyssä osoitin, jossa sekä yleisesikunta, että eräät divisioonain komentajat mitä lämpimimminkin suosittelevat tällaisten lomien myöntämistä, ja osoittavat, että kaikki ne väitteet, joita puolustusministeri on täällä uudelleen esittänyt, ovat aivan perusteettomia.

Tällä kertaa ei herra puolustusministeri enää tehnytäkään lakiesitystä vastaan varsinaisesti niin sanoen asiallisia muistutuksia, mutta pääasiassa muodollista laatua olevia muistutuksia. Herra puolustusministeri valitti ensimmäkin, että lakia ei ole hyväksytty siinä muodossa, kuin sen oli esittänyt v. 1924 toiminut porvarillinen kokoomushallitus herra Ivar Aminoffin ollessa puolustusministerinä. Minä pyydän tämän johdosta puolustusministerille ilmoittaa, että silloinen sotilasasiainvaliokunta käsitellessään tätä asiaa siitä syystä otti käsittelyn pohjaksi allekirjoittaneen y. m. asiasta tekemän eduskuntaesityksen, että valiokunta katsoi hallituksen esityksen antavan hallitukselle liian laajat ja kokonaan määrittelemättömät valtuudet. Hallituksen esityksessä, kuten ed. Virkkunen täällä lausunnossaan osoitti, niitä valtuuksia, joita hallitukselle tässä suhteessa olisi annettu, ei oltu millään tavalla edes määritelty. Puolustusasiainvaliokunta katsoi välttämättömäksi, että jo laissa määritellään ne perusteet, mitä on noudatettava n. s. kuntoisuuslomia myönnettäessä, ja senvuoksi laki on saanut nykyisen sisälön. Minua ihmetyttää, että sosialidemokraattiselta taholta ryhdytään nyt lakia vastustamaan sentakia, ettei siinä ole myönnetty riittävän avonaisia valtuuksia hallitukselle. Minä myönnän, että nykyisen herra puolustusministerin kannalta katsoen se on käsitettävissä, mutta kyllä kai herra puolustusministeri käsittänee, ettei hän iänkaiken sillä paikalla tule istumaan (Vasemmalta: Eikä Niukkanenkaan!), vaan voi tulla myöskin sellaisia puolustusministereitä, joiden käytettäväksi tällaiset avonaiset

valtuudet olisivat suorastaan arveluttavia. (Vasemmalta: Mutta Niukkasen vuoro kohta tulee!).

Edelleen herra puolustusministeri piti pahana asiana sitä, että lain mukaan voidaan myöntää hänen mielestään liian pitkiä lomia. Kun m. m. loman pituus jää kokonaan sotilasviranomaisten, suurelta osalta juuri puolustusministerin, harkintaan, niin en minä katsoisi tämän seikan olevan mitenkään sellaisen, että sentakia tarvitsisi ryhtyä lakia vastustamaan.

Mitä tulee herra puolustusministerin väitteeseen, että hänen käsityksensä mukaan lain hyväksyminen tuottaisi haittaa ja monenlaisia vaikeuksia armeijassa, niin tämän johdosta minun on vain huomautettava, että minä pidän tällaisessa asiassa sentään yleisesikuntaa ja m. m. divisioonien komentajia paljoa pätevämpinä asiantuntijoina kuin jotain siviilimiestä, jollainen nykyinenkin herra puolustusministeri on, ja jotka ovat lausunnoissaan osoittaneet, että asia on aivan päinvastoin, kuin mitä herra puolustusministeri on täällä väittänyt.

Hallituksen tässä asiassa omaksuma kanta, kun se on lähtenyt tässä antamaan eduskunnalle oikein ultimaattumeja, on minunkin mielestäni sangen omituinen. Ensinnäkin tällaisten ultimaattumien antaminen ei ole ollut, kuten me tunnemme, nykyisen hallituksen vahvimpia puolia tähän saakka (Vasemmalta: Nyt tuli.) Mehän olemme saaneet nähdä, että tähän saakka hallitus on päinvastoin kaikella tavoin koettanut välttää ratkaisevaa kannanottoa eduskuntaan nähdessä m. m. näissä sotilas- ja suojeluskuntasasioissa. Meillähän oli, kuten muistamme, tavattoman suuri työ saada hallitus edes näyttäytymään täällä eduskunnassa silloin, kun täällä oli puolustuslaitosta koskevat suurimmat lakiesitykset esillä, joita hallituksen myös silloin tiedettiin vastustavan, m. m. laki armeijan asettamisesta vakinaiselle kannalle, laivastolaki ja suojeluskuntalaki. Vielä merkillisemmäksi muodostuu hallituksen kannanotto tässä asiassa, kun otetaan huomioon, että se vastustaa tätä lakia sen vuoksi, että se luulee siitä koituvan etua suojeluskuntalaisille, mutta ei vastustanut suuremmalla ponnella täällä itse suojeluskuntalakia eikä tietääkseni tule sitä tekemään myöskään myöhemmässä asteessaan. Sikäli kuin minulla on tietoa, hallitus tulee esittämään, että suojeluskuntalaki vahvistet-

taisiin. (Vasemmalta: Se pitää kaataa, ennenkuin se sen tekee!). Lisäksi on otettava huomioon, että hallitus, kuten kävi selville myöskin puolustusministerin lausunnosta, on itse käytännössä soveltanut juuri samantyyppistä järjestelyä m. m. kuntoisuuslomiin nähden kuin tässä on kysymyksessä. M. m. tänä vuonna on annettu tällaisia kuntoisuuslomia sangen huomattavassa määrässä. Yleisesikunnan ilmoituksen mukaan tullaan tämän vuoden kuluessa antamaan tällaisia kuntoisuuslomia kaikkiaan noin 1,000 asevelvolliselle ja puolustusministeri ei ole tähän saakka nähnyt mitään pahaa tässä käytännössä. Kun tämä kaikki otetaan huomioon, niin minusta näyttää, että se täällä eduskunnassa liikkuva huhu, että sosialidemokraattinen ryhmä tällä kertaa on pakottanut hallituksen esiintymään ultimaattumilla eduskunnan edessä, lienee oikea. (Vasemmalta: Ei laisinkaan!). Minä en sitten tiedä, mitkä vaikuttimet ovat ryhmässä olleet määräämässä.

Tahdon tässä yhteydessä kajota vielä asian erääseen puoleen, jota vasemmiston taholta on tämän asian yhteydessä sen joka asteessa erikoisesti esille vedetty. Vasemmiston taholta on väitetty, että koska työvähöstä ei ole suojeluskuntien jäseninä, niin tulisi se etu, joka tässä myönnettäisiin eräille asevelvollisille palveluksen alussa, siis vain eräiden ja etukädessä varakkaiden kansanluokkien hyödyksi. Vasemmiston väite siitä, että suojeluskunnissa ei olisi työvähöstä, ei kumminkaan pidä paikkaansa. Minä olen hankkinut tästä asiasta tietoja ja ne osoittavat, että suojeluskuntien jäseninä on nykyään pyöreän luvun 10,000 työläistä, toisin sanoen sellaisia henkilöitä, jotka eivät itse eikä heidän vanhempansa omista kiinteää omaisuutta ja jotka elävät ruumiillisella työllä ja joilla kylläkään ei ole taskussaan kommunistisen ammattiyhdistyksen jäsenkorttia, mutta jotka siitä huolimatta ovat todellisia työläisiä. Tämän lisäksi on suojeluskuntien jäsenien koko lukumäärästä valtava enemmistö pienviljelijäin poikia, siis sellaisia henkilöitä, jotka myöskään itse eivät omista kiinteää eikä edes sanottavasti irtainta omaisuutta ja jotka elävät ruumiillisella työllä ja ovat todellakin todellisia työntekijöitä. Ja minä luulen, että tämän lain hyväksyminen tosiaankin, kuten vasemmiston taholla pelätään, tulisi huomattavassa määrin edistä-

mään viimeaikaista kehitystä, nim. sitä, että työväestö, n. s. isänmaallisesti ajatteleva työväestö, yhä suuremmassa määrässä liittyisi suojeluskuntiin jäseniksi. Ja minä luulen, että tämä se onkin juuri se paikka, jossa vasemmistoa kenkä puristaa. Siellä nähtävästi pelätään, että jos nykyistä kehitystä jatkuu ja se kehitys vielä kulkee entistä nopeammin siihen suuntaan, että työläisiä yhä liittyy suojeluskuntiin, silloin m. m. kommunistisen ammattijärjestön täytyy suojeluskuntalaisiin nähden omaksua aivan toinen kanta, kuin minkä se tähän saakka on voinut niihin nähden omaksua ja jonka myöskin hallituspuolue näyttää hyväksyvän.

Kun täällä myöskin on vasemmiston taholta esitetty sellaisia väitteitä, että tämän lakiehdotuksen tarkoituksena olisi koettaa tehdä suojeluskuntalaisista eräänlainen etuoikeutettu luokka muihin asevelvollisiin nähden, niin minä pyydän tässä yhteydessä osoittaa, että kehitys meidän maassamme on kulkenut viime aikoina siihen suuntaan, että suojeluskuntalaisista eräässä suhteessa on muodostumassa parias- eikä etuoikeutettu luokka ja että sen vuoksi ei olisi ollekaan väärin, jos edes valtio silloin, kun he astuvat valtion rulliin asevelvollisuuttaan suorittamaan, kohtelisi suojeluskuntalaisia tasapuolisesti.

Kuten me kaikki tiedämme ja olemme huomanneet, m. m. vasemmiston sanomalehdistöstä, ovat kommunistisen ammattijärjestöme johtohenkilöt ryhtyneet erikoisen ponteviin toimenpiteisiin sortaakseen suojeluskuntiin kuuluvia kansalaisia pääasiassa siten, että koetetaan estää työnsaantimahdollisuudet m. m. niiltä kymmeniltätuhansilta työläisiltä, jotka nyt ovat suojeluskuntien jäseniä. On menty niinkin pitkälle, että on jopa lakon uhalla vaadittu työnantajia eroittamaan työpaikasta sellainen työläinen, joka on kuulunut suojeluskuntaan. Ja viime aikoina tämä kommunististen ammattijärjestöjen ja niiden toimihenkilöiden röyhkeys on käynyt yhä silmiinpistävämmäksi. Minulla olisi tästä myöskin todistuskappaleita m. m. (Vasemmalta: Se vielä puuttuisi!) erään kommunistisen työntekijän liiton, ei kylläkään kaikkein punaisimman, päätöslauselma, miten suojeluskuntalaisista on työmailla kohdeltava. Mutta en tahdo tällä käydä kuluttamaan eduskunnan aikaa. Koska täällä on kysytty minkä liiton, niin minä mainitsen, että Suomen

Vaatetustyöntekijäin Liiton, eli sen liiton, jonka kanssa nykyinen herra puolustusministeri hieroo työehtosopimusta Hämeenlinnan pukimossa. Joka tapauksessa on järjestelmällistä suojeluskuntaan kuuluvien työläisten sortoa kaikilla työpaikoilla harjoitettu ja nykyisen hallituksen pää-äänenkannattaja samoin kuin sen puolueen kaikki sanomalehdet ovat tämän sorron ja boikotin hyväksyneet. (Vasemmalta: Milloinka siihen asiaan tullaan?) Kun suojeluskuntaan kuuluvia kansalaisia siviilielämässä kohdellaan tällä tavalla, niin minä pyydän kysyä, että olisiko se mikään vääryys, että kun he astuvat armeijan palvelukseen suorittamaan asevelvollisuuttaan, että heille silloin annettaisiin edes hiukan oikeutta, ja muustahan tässä ei ole kysymys? Täsähän on kysymys ainoastaan siitä, että se asevelvollinen, joka suorittaa säädetyn pätevyysnäytteen olipa hän suojeluskuntalainen tai kuka tahansa saa siitä vissin edun, ja se ei voi olla mikään vääryys toisia asevelvollisia kohtaan ja se ei saa synnyttää toisissa asevelvollisissa mitään katkeruutta, sillä onhan meidän lähdettävä siitä, että armeijassa eivät saa määrätä samat vaikutteet kuin esim. jollain työmaalla, jossa kommunistikihoittajat määräävät. Luulin olevan ilman muuta selvää, että se työ, jota suojeluskuntajärjestö ja sen yksityiset jäsenet meidän maassamme suorittavat varsinkin tänä aikana kun me tiedämme, että rajan takana joka vuosi meille vihamielisen valtion varoilla (Vasemmalta: Minkä vihollisvaltion? Ed. Itkonen: Ystävällisissä suhteissa me ollaan kaikkien valtioiden kanssa) koulutetaan satoja punaupseereita meidän itsenäisyytemme tuhoamista varten, että tällaisissa oloissa valtion kannalta, maan hallitusvallan kannalta, pitäisi sen työn, jota suojeluskuntien jäsenet suorittavat, olla siksi suuriarvoista, että ollaan oikeutettuja vaatimaan että suojeluskuntalaiset saavat oikeutta, ja muusta tässä ei ole kysymys. (Vasemmalta: Me vaadimme!) Minä rohkenenkin olla vakuutettu siitä, että eduskunnan porvarilliset ainekset, huomioonottamalla muun muassa sen seikan, että tämä asia kaikilla edellisillä valtiopäivillä kaikissa eri asteissaan on täällä porvarillisten puolueitten taholta aina yksimielisesti hyväksytty, yhä edelleen rohkenevat olla tämän lain hyväksymisen kannalla siitä huolimatta, vaikka nykyinen hallitus, minulle käsittämättömistä syistä,

on asettunut tässä eduskuntaa, sanoisinko aivan häikäilemättömästi painostamaan (Ed. Itkonen: Me olemme vaatineet aina!) Minusta silloin kun on kysymys tällaisista, periaatteellisesti siksi tärkeistä kysymyksistä (Ed. Huttunen: Senpä tähden.) ei sen seikan, että joku hallitus asettaa siinä olemuksensa vaakaan, oli hän minkänäköinen hallitus tahansa, saa vaikuttaa asian asialliseen harkintaan (Ed. Tainio: Kenenkä pussiin ed. Niukkanen puhuu? Ed. Itkonen: Omaan pussiinsa!) ja minä toivon, että nykyinen hallitus olisi tässä nyt arvioinut auktoriteettinsa liian painavaksi.

Ed. Puittinen: Minä olen ollut tilaisuudessa jo asian toisessa käsittelyssä lausumaan tästä laista mielipiteeni ja silloin minä koetin kiinnittää huomiota etupäässä tämän eräitten mielestä niin viattomalta näyttävän tekeleen turmiolliseen puoleen, mutta kun edelleenkin on tahdotu pitää oikeudenmukaisena tämmöistä lainsäädäntöä, niin katson olevan syytä jyrkästi torjua tämän lain puoltajain väitteet. Vaikkapa nyt asettuisikin kuntoisuuslomien kannalle, niin siitä huolimatta täytyy sanoa, että tällä lailla pyritään menemään vississä suhteessa tapahtumien edelle. Täällä on jo aikaisemmissa puheenvuoroissa tullut mainituksi useammilta tahoilta, että itse asevelvollisten palvelusajan lyhentämiskysymys on parhaillaan komitean käsiteltävänä, eikä minulla ole pienintäkään syytä epäillä, etteikö tämän komitean työn tuloksena myöhemmin tule olemaan, että eduskunta hyväksyy yleisen palvelusajan asevelvollisille 9 kuukauteen. Nyt siis tällä lailla minun käsitykseni mukaan koetetaan suojeluskuntalaisten palvelusaika lyödä kiinni jo kuuteen kuukauteen. Sitä tämä asiallisesti merkitsee. Täällä ovat erittäin suuret nerot esiintyneet asiantuntijoina tässä kysymyksessä ja ovat väittäneet, m. m. ed. Tuomivaara, ettei vaikuta yhtään mitään miesvahvuuksiin jos näinkin runsaassa määrässä tultaisiin lomalle laskemaan, sillä tottahan nämä miesten nimet ovat jonkin joukko-osaston kirjoissa. Mutta lähtien juuri äsken mainitsemaltani pohjalta, minun täytyy sanoa, että mitä tekee sellaisella joukko-osastolla, jolla ei ole miehiä muuta kuin kirjoissa, sillä minä varsin hyvin tiedän, jonka tietävät kaikki muutkin, että siellä

kirjoissa on paljon muitakin miehiä kuin joku asevelvollisuuttaan suorittava ikäluokka. Ottaen siis huomioon sen seikan, että tuo palvelusajan lyhentämiskysymys on parhaillaan vireillä, jo tältä kannalta katsoen täytyisi terveen järjen mukaan tulla eduskunnan enemmistön hylkäävään tulokseen tähän kyseenalaiseen lakiin nähden. Täällä on edelleen koetettu uskotella, että sen taidon, mitä tarvitaan jossakin joukko-osastossa päästäksensä kolmen kuukauden lomalle, sen taidon saavuttaisivat muutkin kuin suojeluskuntalaiset. Minä olen erittäin suurella mielenkiinnolla kuunnellut kaikissa eri vaiheissa tätä keskustelua ja minä olen odottanut, että joku tämän lain puoltaja toisi pätevästi esiin ne keinot, joilla tuo taito saavutetaan. Mutta turhaan sitä on saanut kysellä. Ed. Aalto-Setälä on kyllä keksinyt erinomaisen keinon, jolla hän puolusteli m. m. suuressa valiokunnassa tätä lakia. Hän selitti, että jonkun asevelvollisen veli, joka aikanaan on ollut asevelvollisuuttaan suorittamassa, tapaa sen jälkeen kotonaan nuoremman veljensä, tehdään puusta tykki ja sillä harjoitellaan. Minä sanoisin, että yhtä helppoa kuin on puutykillä saavuttaa tykistössä vaadittava taito, että saisi lomaa, yhtä helppoa kai on maatakin puolustaa puutykillä, joten tekisi mieleni sanoa, että tällaiset väitteet ovat varsin hassunkurisia.

Ed. Virkkunen on pannut kaiken parhaan papillisen taitonsa kumotakseen niitä väitteitä, mitä meidän taholtamme on tehty tätä lakia vastaan, ja erikoisesti käydäksensä hallituksen niskaan tässä asiassa, mutta ed. Virkkunenkin takertui puolustamaan vain tuon 1924 vuoden silloisen puolustusministerin antamaa esitystä. Kun ottaa ja rinnastaa silloisen ministeri Aminoffin antaman esityksen ja ed. Niukkanen antaman esityksen, niin kyllä niillä täytyy olla suuri ero olemassa. Minä arvelen, ettei mikään hallitus, ei edes ed. Virkkusen hallitus, jos semmoinen sattuisi joskus olemaan, se ei tulisi antamaan niin siivotonta lakiesitystä eduskunnalle, kuin mitä on ed. Niukkanen antama esitys tässä suhteessa. (Vasemmalta: Jokseenkin lähellä!) Ed. Niukkanen, joka on pannut kaikki taitonsa liikkeelle saadakseen tämän aloitteensa läpi, hän on monta pitkää saarnaa täällä eduskunnassa jo sen puo-

lesta pitänyt, ed. Niukkanen on väittänyt, että sosialidemokraatit vastustaessaan tätä lakia vastustavat sen vuoksi, että sosialidemokraateilta joukot karkaisivat suojeluskuntiin. Mistä ed. Niukkanen on saanut tällaisen oikeuden väittää? Emme me sitä pelkää, emme silloinkaan, vaikkakin tietäisimme, että osa työläisiä menisikin suojeluskuntaan, ja vaikka tiedämme, että niiden on pakko eräissä tapauksissa ollut tähän saakka sinne mennä. Minä pyytäisin ed. Niukkaselle huomauttaa, että eivät luokkatietoisien työläisen mielipiteet, vakaumukseksi kehittyneet mielipiteet, eivät ne kaikkien tuulten ja virtojen mukana heilahtele, niinkuin ehkä saattavat ed. Niukkasen mielipiteet heilahdella poliittisten ilmavirtojen mukana. Mutta sitä eivät tee luokkatietoisien työläisen mielipiteet.

Mutta katsellaanpa tätä asiaa nyt lyhyesti siinä valossa, että kaikki asevelvolliset saisivat oikeutta, joksi sitä on tahdottu uskotella. Me arvelemme, että asevelvollinen nuoriso alusta loppuun saakka menisi suojeluskuntiin saadakseen tuon taidon, jota Lex Niukkanen edellyttää. Mutta mitenkäs herrat tällöin tekisitte? Teillä on kaksi mahdollisuutta, joita te voisitte käyttää tällöin. Ensiksi se, että ottaa kaikki vastaan, niin paljon kuin pyrkijöitä on, siis kaikki asevelvollisuusijässä oleva nuoriso. Mutta minä arvelen, että ed. Niukkanen olisi ensimmäisenä muillekin porvareille sanomaan, että se tuo punainen peikko meitä pelottaa; eipäs aseistetakaan tätä tietä Suomen kansaa. Tämä olisi siitä tulos. Toinen tie olisi se, ja joka nähtävästi pitääkin paikkansa, kieltäytyä ottamasta suuremmassa määrässä työläisiä mukaan suojeluskuntiin siinä mielessä, että ne valloittaisivat suojeluskunnat. Minä arvelen, että te hyväksyisitte tämän tien. Mutta mitenkäs laajalle silloin tässä laissa kirjoitetut oikeudet pääsisivät leviämään asevelvollisen nuorison keskuuteen?

Te myönnätte suojeluskunnille ehkä ensi vuoden talousarviossa 50 miljoonaa markkaa, jota on ajettu läpi valtiovarainvaliokunnassa. Sitä vastenko te myönnätte tämän 50 miljoonaa markkaa, että ne valtion varoilla, verovaroilla saaduilla varoilla hankkivat itsellensä tuon pätevyyden, jonka nojalla ne pääsevät sitten kolmeksi kuukaudeksi lomalle? Tämä ehdottomasti

täytyy olla niin selvää puoluepolitiikkaa, kuin yleensä olla saattaa. Minä arvelen, että jos tämä laki tulee käytäntöön, niin kaikki jo lyhyesti tässä mainitsemani seikat huomioonottaen tulee ehdottomasti puolustuslaitoksesta aina kasarmeita myöten syntymään poliittisten taistelujen kehto. Jos tämä on tarkoitus, niin te voitte sen tänä iltana tehdä. Mutta minä sanoisin: Emme me sosialidemokraatit pelkää tätäkään taistelua, jos eduskunnan enemmistö meitä siihen pakottaa.

Minä tiedän varsin hyvin sen, että Suomen eduskunta on puolustuslaitoksen useita tärkeitä periaatteita hyväksynyt vastoin eduskunnan suurimman ryhmän, sosialidemokraattisen ryhmän mielipidettä. Mutta jos te ajotte tänä iltana hyväksyä yleiseen kansalaisvelvollisuuteen perustuvaan asevelvollisuuteen aukon, josta edun saa vain pieni ryhmä Suomen kansalaisia, niin älkää odotako enää meiltä sitä, että me jaksaisimme kiinnittää Suomen työväenluokan huomiota yhteishengen ja puolustustahdon kasvamiseen. Te olette silloin tällä toimenpiteellänne lyöneet kokonaan meiltä jalat alta. Te olette hyvin usein puhuneet kommunistien harjoittamasta häikäilemättömästä agitatsiosta armeijan keskuudessa, ja minä myönnän, että monen kommunistin ura on tätä tietä päättynyt vankilaan. Mutta niin pian kuin tämä laki tulee laiksi, minä sanoisin: Turhaa on yhdenkään kommunistin hankkia itseään linnaan, sillä se tekee tehtävänsä ilman sitä. Siinä ei tarvita mitään muuta kuin että jokainen kolmen kuukauden lomalta kasarmeihin saapuva asevelvollinen suojeluskuntalainen on kylliksi pätevä agitattori armeijassa synnyttämään mitä suurimmassa määrässä ristiriitaa.

Minä siis katson, että tämä laki on turmiollinen, eikä vain turmiollinen siinä mielessä, että tätä tietä ajetaan yhä enemmän ja enemmän lisätä rasituksia työväenluokan niskoille, vaan minä katson, että se on turmiollinen itse maanpuolustuksen kannalta katsoen ja puolustustahdon kasvamista vastaan. Ja tällä kannalla onkin koko sosialidemokraattinen ryhmä. Se toivoo mitä hartaimmin, että tämä tällainen turmiollinen laki tulisi hylätyksi. Senvuoksi minä ehdotan, että eduskunta hylkäisi kyseessä olevan lakiehdotuksen. (Vasemmalta: Hyvä!)

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 10,27 i.p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 10,46 i.p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sergelius: Föreliggande lagförslag har redan så ingående ventilerats i fråga om detaljer att i detta avseende några nya synpunkter knappast kunna anföras varken för eller emot. Jag vill därför endast beröra lagen ur några allmänna synpunkter, vilka hava för mig varit avgörande vid ställningstagandet till lagförslaget i fråga.

Enligt detta kan värnpliktig, som före inträde i militärtjänst förvärvat sig militär utbildning, beviljas 3 månaders tjänstledighet, och samma förmån kan tillerkännas den, som under värnplikstiden utmärker sig vid tävlingar eller på annat sätt visat sig som en god soldat. Dessa två sistnämnda skäl, „tävlingar” och „den goda soldaten”, kunna giva anledning till godtycke och därmed framkalla missnöje, som helt säkert i många fall kommer att vara berättigat, bland de i aktiv tjänst stående soldaterna. Även militära auktoriteter hava, såsom här i kväll nämnts, uttalat stora betänkligheter mot dessa stadganden. Vi hava ju tillräckligt redan med konflikter inom armén utan att behöva giva anledning till nya sådana. Vad föreskriften om enahanda lättnad, 3 månaders permission, för sådana som före inträde i tjänst förvärvat sig militär utbildning beträffar, så avser denna bestämning uppenbarligen främst de blivande soldater, vilka tjänstgjort inom skyddskärerna. Vi hava både inom och utom riksdagen redan utsatt dessa kårer för tillräckligt många angrepp, så att jag anser att det hade varit lyckligast för dem, som hålla på denna arméreserv, att de

aldrig hade väckt ett lagförslag sådant som detta. Det är sålunda med hänsyn till hela denna institution jag bedömer frågan och icke med avseende å möjliga framtida fördelar för en del av kårernas medlemmar.

Vidare är det uppenbart att, om nu lagförslaget godkännes av riksdagen, knappast några möjligheter i framtiden funnes för att få lagförslaget om den förkortade värnplikstiden för samtliga värnpliktiga antagen. Maalaisgruppen söker nu betäckning bakom lagförslaget för att ej behöva infria sina här i riksdagen senaste vår givna löften om tjänstgöringstidens förkortande. Vilja vi äventyra disciplinen och försvarsviljan inom vår armé, antaga vi förslaget, men då jag icke kan vara med härpå och ej heller önskar ytterligare försvaga våra skyddskårers ställning, ämnar jag rösta för lagförslagets förkastande och vill tillägga, att det är av sakliga skäl mitt ställningstagande bestämmes och icke av frågan om förtroendevotum för regeringen eller, för att använda ett av rdgsm. Virkkunens uttryck, det är icke fråga om knäfall, ännu mindre, för mitt vidkommande, fråga om någon omfamning.

Ed. Palmgren: Jag anholder att få till protokollet antecknat, att jag av rent sakliga och principiella skäl kommer att rösta för godkännande av förevarande lagförslag.

Samtidigt beklagar jag mycket, att vårt offentliga liv kommit i det läge, att t. o. m. en sådan fråga som den föreliggande, vilken dock är av den beskaffenhet, att den i det allmänna intresse borde behandlas fullkomligt lidelsefritt, likväl nu i sista minuten också dragits in i dagspolitikkens oberäkneliga virvelström.

Ed. Lehtinen: Eduskunnassa on jo aikaisemmin tämän lakiesityksen ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä oltu tilaisuuksissa lausumaan ajatuksia lain hyväksymisen puolesta ja vastaan. Mutta minusta on tuntunut siltä, kuunnellessani vastustajien väitteitä, niinkuin he eivät olisi lukeneet lakitekstiä oikein väittäessään, että tämä laki, jos se hyväksytään, tulee suosimaan yksinomaan suojeluskuntalaisia ja asettamaan heidät parempaan asemaan muihin asevelvollisiin nähden, ja että tämä laki tulisi rikkomään yhteishengen ja yhdenvertaisuuskä-

sitten armeijassa sekä heikentämään sen puolustuskuntoisuutta. Minä en kumminkaan näe tässä lakiesityksessä olevan mitään tosisyyttä olemassa tuollaiseen pelkoon, eivätkä lakia vastaan tehdyt väitteet kaikista uskotteluista huolimatta pidä paikkaansa. Eihän tässä laissa ensinnäkään mainita suojeluskunnista yhtään mitään, eikä siinä määrätellä, missä ja mitenkä kukin asevelvollinen on lain edellyttämän koulutuksen itsellensä hankkinut. Pääasiallan on, että hän vain pystyy tutkijalautakunnalle esittämään näytteet sotilaallisesta tasostaan ja siinä kaikki. Esittihän täällä ed. Aalto-Setälä lain toisessa käsittelyssä muutamia esimerkkejä, mitenkä eräät asevelvolliset, vaikka eivät ole kuuluneetkaan suojeluskuntaan, ovat voineet hankkia itselleen vastavat sotilaalliset tiedot.

Itse asiassa ei tämä ajatus asevelvollisille myönnettävästä lomasta ole mitenkään uusi. Myönnettiinhan Venäjän vallan ja vanhan asevelvollisuuslain aikana yhden vuoden palvelusajan lyhennys kansakoulun läpikäyneille asevelvollisille ja yliopistosivistyksen omaavalle kahden vuoden palvelusajan lyhennys, ilman että heillä olisi ollut minkäänlaista sotilaallista koulutusta, eikä se minun tietääkseni herättänyt mitään katkeruutta tai kademieltä toisten asevelvollisten keskuudessa. Mutta täällä eduskunnassa, sikäli kuin olen tullut huomaamaan, ollaan hyvin tarkkoja, ettei vain mitenkään muiden asevelvollisten, paitsi suojeluskuntalaisten, tunteita loukattaisi. Mutta niiden parhaamista ja tunteiden loukkaamista eräät edustajat täällä tuntuvat pitävän varsin ansiokkaana tekona, jonka valitettavasti olemme liiankin usein voineet panna merkille. Kun tämä laki edellyttää, että loma myönnettäisiin heti palvelusajan alussa, niin se josinansa poistaa aiheen kademielen heräämiseen niiden alokkaiden keskuudessa, jotka aikaisemmin eivät ole sotilaallista koulutusta saaneet, vaan päinvastoin tulisi tällainen menettely minun mielestäni suuressa määrin helpottamaan heidänkin oppimistaan ja sotilaallista koulutustaan, samalla kuin se tulisi myöskin melkoisessa määrin helpottamaan valtion kustannuksia. Näillä perusteilla minulla on täysi syy uskoa, että ruotsalainen eduskuntaryhmä löytää taas oman itsensä ja saa tästä laista käsiinsä sellaisen punaisen langan, joka sitä vielä voi yhdistää toisten porvari-

puolueiden kanssa, ja että se tulee äänestämään lain hyväksymisen puolesta. Omasta puolestani pyydän saada kannattaa ed. Virkusen tekemää ehdotusta, että laki hyväksyttäisiin.

Ed. Ainali: Kuten tunnettua on, hyväksyttiin kyseessäoleva laki viime eduskunnassa kaikkien porvarien äänillä vasemiston vastustaessa sitä, joka vasemmisto, nimittäin kommunistit ja sosialidemokraatit, sitten äänesti sanotun lain lepäämään. Asian ollessa nyt puolustusasiainvaliokunnassa on tultu hylkäävään tulokseen. Tätä tulosta perustelee valiokunta m. m. seuraavasti: „Lisäksi on huomattava, että lakiehdotuksen edellyttämän loman pääasiassa joutuisivat saamaan ne asevelvolliset, jotka ennen palvelusaikaansa ovat kuuluneet suojeluskuntiin, joihin huomattava osa kansaamme poliittisista syistä ainakaan toistaiseksi ei katso voivansa liittyä. Näin ollen voisi tosiasiallisesti ainoastaan osa asevelvollisia tulla lomista osallisiksi.” j. n. e. Tämän lausunnon takana, paitsi kommunisteja ja sosialidemokraatteja, näkyy olevan ainakin kaksi porvarillista edustajaa.

On syytä vähän tarkastaa, mitkä ovat ne poliittiset syyt, joiden tähden huomattava osa kansaamme ei voi liittyä suojeluskuntiin, kun aina niihin vedotaan. Nämä syyt ovat minun mielestäni seuraavat. Nykyisiä syitä ei kai pitäisi olla olemassa, mutta niillä kai tarkoitetaan vanhempia. V. 1918 suojeluskunnat riisuivat aseista Pohjanmaalla ja sittemmin Savossa ja Karjalassa siellä riehuneet venäläiset sotilaat ja heihin liittyneet punakaartilaiset. Tämä kai lie ne pääasiallisimpia syitä. Toinen syy on: Sittemmin muodostetun armeijan kanssa, joka oli varustettu suojeluskunnan hankkimilla aseilla, vapautti Länsi-, Itä- ja Etelä-Suomen, myöskin Helsingin, niissä vallitsevasta hirmuvallasta. Kolmas syy: Pelastivat Suomen kansan bolshevismiin vajomasta. Ja neljäs syy: Pelastivat sosialidemokraattisen puolueen uudelleen syntymisen toimintamahdollisuuden, jota ei ole Venäjällä, kun ei siellä ollut suojeluskuntaa. Ne, jotka silloisessa ryttäkässä pääasiallisesti hävisivät, olivat bolshevistiset komissarikelaat ja maailman vallankumous. Mielestäni ei pitäisi olla edes sosialidemokraateilla mitään syytä olla katkeralla mielellä suojeluskunnille. Onhan nimittäin hyvin todennäköistä, että jos tuo onneton yrittys olisi

onnistunut, niin kaikkiin vastustuskannalla oleviin, myöskin sosialidemokraatteihin nähden, olisi ryhdytty samanlaisiin terveydenhoitotoimenpiteisiin, mihin naapurimaassa on ryhdytty, mikä toisinaan näyttää olevan hieman kovakouraista. Mutta kaikkein vähimmin minusta olisi syytä porvarillisten edustajain pistää lusikkaansa tähän soppaan. Niin kuitenkin eivät ole kaikki porvarilliset edustajat menelleet. Ed. Rydman lausui lokakuun 25 p:nä tämän asian käsittelyssä m. m. seuraavaa: „Toiseksi joutuisi kohta vakinaisen palveluksen alussa eli juuri sinä aikana, jolloin edellytykset asevelvollisten sulautumiseksi yhteen olisivat luotavat, toisistaan erotettaviksi ne, jotka suojeluskunnissa ovat saaneet lomaa varten tarpeelliseksi katsotun koulutuksen, ja ne, jotka eivät ole tätä koulutusta saaneet sen takia, etteivät poliittisista syistä ole katsoneet voivansa suojeluskuntiin liittyä. On helppo ymmärtää, mikä kiitollinen aihe kiihotukseen on viimeksimainittujen alokkaiden mieleen syövyttää epäluuloa ja katkeruutta näitä toisia heidän mielestään aiheuttomasti parempiosaisia tovereita vastaan, jotka muiden hikoillessa sotataidon alkeiden kimpussa usein ehkä tyylyltä tuntuvien aliupseerien käsissä viettävät kotonaan suloisia päiviä ainoastaan” j. n. e. Tästä saa sen ymmärryksen, että suojeluskuntiin kuuluvan sotilaan täytyy hikoilla sotataidon alkeiden kimpussa, vaikka hän on nuo alkeet ajoja sitten jo oppinut. Tämä siitä syystä, että oppimattomat hikoilijat muuten tulisivat katsomaan karsaasti noita jähemmin saapuvia, jotka ovat viettäneet kotonaan suloisia päiviä, niinkuin sanat kuuluivat, sillä aikaa kun he saavat vastaavan oppimäärän. Mitähän, jos tämä periaate otettaisiin käytäntöön pitkin linjaa. Ajatelkaamme, että jos esimerkiksi ed. Rydman aikoi suorittaa korkeamman oppiarvon, niin hänet määrättäisiin alkeiskouluun siitä syystä, etteivät alkeiden kimpussa hikoilevat oppilaat katsoisi häneen karsaasti. (Eduskunnassa hilpeyttä.) Mitä vihdoin tulee tuohon mielen katkeruuteen, eiköhän ole liian rohkeaa väittää, että vasta sitten, jos tämä laki hyväksytään, tuo mielen katkeruus tulisi syntymään. Eiköhän se ole jo kymmenen vuoden vanha, enkä minä näe sitä kehitystä ja kypsymistä parempaan suuntaan, jota ed. Rydman kaksi kertaa esittämässäni puheessa painostaa. Pyydän vain viitata nii-

hin lausuntoihin, joita aina saamme kuulla, kun on kysymys suojeluskunnista.

Muuten minusta tuntuu, niinkuin tässä kamarissa olisi penkkijärjestys vähän sekaannuksissa. Tähän asti on suojeluskunta ollut aivan koskematon kaikkien porvarillisten ryhmien keskuudessa. Minä toivon siis, että sitä ei nytkään panna kauppavaraksi. Minä olen sitä mieltä, että tämä lakiehdotus olisi hyväksyttävä.

Ed. Rosenberg: Minusta tuntuu ikäänkuin tämä ohjelma ei olisi oikein hyvin järjestetty tänä iltana, kun pakina on asetettu keskelle vakavia puheita, mutta siitä huolimatta voin yrittää sanoa tämän lakiehdotuksen johdosta sittenkin muutamia vakaviakin sanoja.

Meidän taholtamme on aikaisemmin lakiesitystä käsiteltäessä jo sangen perusteellisesti selvitetty ne syyt, minkä takia me tulemme äänestämään lakiehdotusta vastaan, joten tähän puoleen asiasta ei enää tarvitse uhrata aikaa. Sen sijaan lienee syytä kosketella oikeiston taholta tänä iltana esille tuotua paria perustelua lain hyväksymisen puolesta.

He ovat pyrkineet todistamaan ensiksikin sitä, että tällä lailla ei erikoisesti suojeluskuntalaisia hyvitettäisi, vaan päinvastoin että siitä tulisivat osallisiksi myöskin ei-suojeluskuntalaiset. Ed. Virkkunen puhuesaan tämän johdosta sanoikin, että raja ei suinkaan kulje suojeluskuntalaisten ja ei-suojeluskuntalaisten välillä, vaan päinvastoin se on haettavissa aivan toisella taholla, että raja on haettava ruumiillisen kehityksen ja henkisen etevämmyyden ja sen vastakohdan välillä. Mutta lakiehdotus ei suinkaan tähtää tähän, sillä tosiasia kuitenkin on ja pysyy, että suojeluskuntalaiset sittenkin yksinänsä tulevat saamaan tämän etuoikeuden jo siitä yksinkertaisesta syystä, että kellään toisella ei ole sellaista sotilaallista ruumiillista enempää kuin henkistäkään kuntoisuutta, joka tarvitaan tällaisen kuntoisuusloman saamiseksi. Jos todellakin ed. Virkkunen suostuisi siihen, että kaikki ilman eroitusta saisivat hankkia itselleen tällaisen sotilaallisen kuntoisuuden, missä he haluavat, niin silloin tietysti voitaisiin hyväksyä ed. Virkkusen väitteet, mutta kun näin ei ole, niin on tietenkin selvää ilman muuta, että etupäässä juuri suojeluskuntalaiset tulisivat nauttimaan näistä kuntoisuuslomista, sitäkin suuremmalla syyllä, kun

alokas, joka saapuu asevelvollisuuttaan suorittamaan, ei suinkaan vielä voi muuta näytettyä osoittaa kuin ne todistukset, mitä hänellä on entisestä palveluksestaan. Eihän mikään sotilaspäällikkö voi sanoa, onko alokkaalla sitä kuntoisuutta, ennenkuin hän jonkun aikaa on palvellut asianomaisessa rykmentissä. Näin ollen siis tältä väitteeltä putoaa pohja tykkänään pois ja väite onkin oikeastaan esitetty vaan harhaan johtamiseksi.

Toinen väite on se, että tällainen etuoikeus suojeluskuntalaisille olisi oikeutettua. Minä käsittän kyllä, että oikeiston taholta tällainen väite tietysti heidän kannaltaan katsoen onkin tällä hyvin perusteltu, mutta vasemmiston kannalta katsoen asia ei suinkaan niin ole. Sillä ensiksikin, niinkuin jo aikaisemmin on useasti todistettu, ei suojeluskuntatodistus sinänsä vielä useimmissakaan tapauksissa suinkaan edellytä sellaista kuntoisuutta, kuin mitä tämä laki edellyttää. Kokemus on osoittanut, että useimmissa joukko-osastoissa suojeluskuntalaiset eivät suinkaan muodosta joukko-osastojen parhaita ainesta, vaan useasti he ovat tässä suhteessa joukko-osaston jälkipäässä. Nämä kokemukset siis jo sinänsä todistavat, että tällaista mittapuuta ei ollenkaan voida käyttää kun alokas tulee palvelukseen.

Toinen samanlainen seikka, joka kumoo tämän väitteen, on se, että alokas tullessaan sotapalvelukseen saa tosiaankin, niinkuin puolustusministeri täällä aikaisemmin osoitti, suorittaa kaikkein raskaimmat tehtävät, hänellä on vaikeaa ja raskasta alistua siihen kuriin ja kasarmielämään, jonka eteen hän joutuu. Suojeluskuntalaiset eivät suinkaan ole tätä tällaista kuntoisuutta koskaan ennen olleet tilaisuudessa hankkimaan. Ei suojeluskunnassa olo edellytä vielä sotilaskuria, ei se edellytä kasarmielämän tuntemusta ja siihen alistumista ja näin ollen ei suinkaan siis olisi mitään oikeudenmukaisuutta siinä, että nuorukainen, joka on liittynyt suojeluskuntaan, vain sen perusteella voisi saada lomaa.

Lopultakin, kun asiaa harkitsee niin puolelta kuin toiselta, ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että tässä sittenkin kaikesta huolimatta on ajateltu eräänlainen etuoikeus suojeluskuntalaisille, jonka sivutarkoituksena tietysti on saada mahdollisesti suojeluskuntaan liittymään sellaisiakin aineksia, jotka eivät muuten siihen liittyisi. Lisäksi

vielä on myöskin selvää, että kun tämä laki joka tapauksessa tulee estämään asevelvollisuusajan lyhentämisen toteuttamisen, niin se samalla myöskin, koska maalaisliittolaiset sitä etupäässä ajavat, on heille sellainen verho, jonka taakse he vetäytyvät päästäkseen pois lupauksistaan ja ohjelmistaan. Tästäkin syystä jo ei ole siis syytä suostua tällaisen lakiehdotuksen hyväksymiseen.

Minä en tahdo tällä kertaa lähteä koskettelemaan, minkälainen se henkinen taso on, jonka suojeluskuntalaiset omaavat ja jonka perusteella nyt oikeisto tahtoo, että suojeluskuntalaisten pitäisi saada tämä loma. Olen vain varma siitä, että kun tämä laki tulee voimaan, niin sen seuraukset tulevat ehdottomasti olemaan ihan päinvastaiset, kuin mitä oikeisto täällä esittää. Ne nuorukaiset, jotka kuuluvat työväestöön ja talonpoikiin ja jotka eivät tahdo kuulua suojeluskuntiin, heitä kohtaan tullaan ehdottomasti harjoittamaan vääräyttä. Heidät pakotetaan olemaan 2—3 kuukautta enemmän palveluksessa kuin toiset ja myöhemmin vielä he saavat havaita senkin tosiseikan, että he tosiasialisesti ovat palveluksessa etevämpiä kuin suojeluskuntalaiset. Tämä vie siihen, mihinkä oikeiston kaikkein vähimmin pitäisi pyrkiä nim. työläisnuorukaisten selvytyteen, että suojeluskunta ja suojeluskuntalaiset ovat työväkeä vastaan.

Näillä perusteilla samoin kuin niillä, jotka aikaisemmin ovat lausutut, tulenkin äänestämään lakiehdotusta vastaan ja saan samalla ilmoittaa, että ryhmä, johon kuulun, on samalla kannalla.

Ed. Lehikoinen: Minä ainoastaan pyydän kannattaa ed. Puittisen tekemää ehdotusta lain hylkäämisestä. Minä kuullessani erinäisiä lausuntoja tämän lain hyvista puolista, olen tullut kiinteästi vakuutetuksi siitä tosiasiasta, että sittenkin nuoren armeijan rauhallsuudelle ja sen kehitykselle on välttämätöntä, että tämä laki hylätään.

Ed. Latva: Minä olin jo tämän lakiesityksen ollessa toisessa käsittelyssä tilaisuudessa lausumaan kantani tähän asiaan. Minä painostan edelleenkin sitä, että tämä lakiesitys on tyypillinen porvariston luokkalaki, jolla työläis- ja talonpoikaissotilaat syrjäytetään tämän lain suomista eduista, koska lakiesityksen mukaan pääasiassa lo-

maa saavat vain sellaiset sotilaat, jotka ennen palvelukseen astumistaan ovat olleet tilaisuudessa saamaan sotilaallista koulutusta. Tiedetäänhän, että työtätekevällä väestöllä ei ole aseellisten järjestöjen perustamisoikeutta. Näin ollen tämän lain mukaan tulevat vain suojeluskuntalaiset osallisiksi lain suomasta kuntoisuuslomasta.

Koska ed. Niukkanen tämän lakiesityksen ollessa toisessa käsittelyssä ei saanut selvää, mitä minä tarkoitin sanomalla, että suojeluskuntalaisista ei tule kunnollisia sotilaita, niin pyydän ed. Niukkaselle huomauttaa seuraavaa. Suojeluskuntalaisista ei tule kunnan sotilaita sen vuoksi, että kasvatustyö, mitä suojeluskunnissa harjoitetaan, on vain huliganismin lietsomista sen jäsenistön keskuudessa. Täällä eduskunnassa on lukuisia kertoja tämä osoitettu ja myöskin esimerkeillä todistettu, että asia on näin.

Jos porvaristo hyväksyy tämän lain, niin olen varma, että tämän maan armeijan työläis- ja talonpoikaissotilaat tuomitsevat sen, etenkin kun tämän lain avulla ajetaan asettaa sulkua asevelvollisuuden lyhentämiskysymykselle. Tämä laki on omiaan entistä selvemmin paljastamaan sotilaille, minkälaisen isänmaan puolesta heitä harjoitetaan taistelemaan ja henkensä uhraamaan. Samalla se osoittaa työläis- ja talonpoikaissotilaille, että he ovat porvariston luokka-armeijan palveluksessa, joka asettaa heille vain velvollisuuksia mutta ei mitään oikeuksia. Suojeluskuntahuliganismi ajetaan tämän lakiesityksen hyväksymisen kautta paljasta, toisin sanoen annetaan laillinen tunnustus moraalille alennustilalle, huliganismille.

Yhdyn kannattamaan tämän lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. Molin: För min del finner jag, att fullgoda sakliga skäl hava anförts till stöd för ifrågavarande lagförslag, varför jag även kommer att rösta för dess godkännande. Då jag gör detta, vill jag emellertid, i motsats till flere föregående talare, vilka uttalar sig till förmån för lagförslaget, uttryckligen hava fastslaget, att den förmån, som här avses, om icke utslutande så dock i huvudsak kommer skyddskårister tillgodo. Detta vill jag hava öppet sagt. Men detta bör icke av någon

kunna stämplas såsom någonting godtyckligt, då skyddskårsorganisationen numera genom lag godkännes såsom en integrerande del av vårt försvarsväsende. Tvärtom innebär det en akt av orättvisa, om de unga medborgare, vilka uppoffra tid och krafter i skyddskåren, icke vore i tillfälle ernå den lättnad vid sin fortsatta militära utbildning, som här har varit ifrågasatt.

Av de skäl, som anförts till stöd för lagens antagande, skulle jag särskilt vilja understryka ett. Av de värnpliktige, som ifrågavarande lättnad kommer till godo, utgöres en väsentlig del av sådan värnpliktig ungdom, vilken i sinom tid överföres till reservofficersskolan i Fredrikshamn och på denna grund kommer att fullgöra en 3 månader längre värnplikt än deras kamrater. Detta finner jag vara en synnerligen vägande orsak varför förslaget borde antagas. Det är en gärd av rättvisa och icke tvärtom om värnpliktstiden för dessa ungdomar börjar något senare. Jag ber att få understöda stora utskottets förslag.

Ed. Rydman: Ed. Virkkunen on puheenvuorossaan lausunut, että se perusta, johon nojataan kun asevelvollisille nykyään myönnetään lomia, on varsin horjuva, ja että sentakia käsiteltävänä oleva lakiehdotus on hyväksyttävä. Tässä suhteessa on huomautettava, että asetus, joka näistä lomista säättää, kyllä on selvä, mutta että tämän asetuksen oikeellisuus voi olla kyseenalainen. (Ed. Virkkunen: Sitä minä olen väittänytkin.) Tämän asetuksen mukaan, kunnes se ehkä muutetaan, voivat kuitenkin sotilasviranomaiset tosiallisesti kuten tähänkin asti lomia myöntää.

Mutta minun ymmärtääkseni ei asiaa voidakaan katsoa niin yksipuolisesti kuin mitä ed. Virkkunen on tehnyt. Olisi kyllä minun mielestäni syytä säättää laki asevelvollisille myönnettävistä lomista, mutta se laki ei saa olla kytketty asioihin, joilla ei itse loman kanssa sinänsä ole mitään tekemistä. Siinä juuri loma-asialle ja sanotun asetuksen heikkouden korjaamiselle on tehty karhunpalvelus. Eduskunnan olisi tullut alusta alkaen käsiteltyänsä pohjaksi asettaa tuomari Aminoffin puolustusministerinä laadittama hallituksen esitys. Tuomari Aminoff on, kuten ed. Virkkunen lausui, laintuntevana käytännön miehenä, ymmärtänyt, että lakia laadittaessa ei sen varjoon

ole piilotettava tarkoituksella, jotka itse laille sinänsä ovat vieraat. Kun kuitenkin toisin on käynyt, ja eduskunta kerran on ottanut käsittelynsä pohjaksi ed. Niukkasen heikon ja, kuten aikaisemmin olen lausunut, mielestäni onnettoman esityksen, en katso voitavan toimia muulla tavalla kuin hylätä tämä esitys, sitä enemmän kun sotilasviranomaiset siitakin huolimatta voivat toistaiseksi lomia myöntää olemassaolevan asetuksen mukaan.

On näin ollen aivan väärin ed. Virkkusen lailla syyttää niitä, jotka tätä mielestään onnetonta lakiehdotusta eivät tahdo puolttaa siitä, että muka tahtovat jatkaa oloita, joka ehkä ei ole täysin selvästi lailla säännöstelty.

Niinkään ed. Virkkunen puhui siihen suuntaan, että ne, jotka lakiehdotusta vastustavat, myöskin vastustaisivat lomien myöntämistä asevelvollisille, vaikka, kuten ed. Virkkunen lausui, puolustusministeri Aminoff oli puhunut niitten kasvatuksellisesta ja inhimillisestä merkityksestä. Tämä on, ed. Virkkunen, väärää puhetta. Ed. Virkkunen tietänee varsin hyvin, etteivät tämän lain vastustajat suinkaan vastusta lomien myöntämistä asevelvollisille. On silloin liian helppohintaista silmänkääntötä, että tällaisilla väitteillä koettaa kuulijoihinsa vaikuttaa. Minä valitan, että ed. Virkkusen asemassa oleva henkilö tähän alentuu.

Lopuksi pyydän omasta puolestani saada kannattaa ed. Puittisen täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Colliander: I likhet med föregående talare fann jag mig föränlåten att begära ordet med anledning av rdgsm. Virkkunens uttalande.

Rdgsm. Virkkunen beklagade, om jag icke tecknade upp hans yttrande oriktigt, att borgerliga medlemmar av försvarsutskottet och riksdagen ansett sig böra uppfylla regeringens fordringar. (Ed. Virkkunen: En!) Det är ju angenämt, om hr Virkkunen kan förneka, att han fällt ett sådant yttrande, men det var i så fall egendomligt att både hr Rydman och jag och många andra med oss hava fått den uppfattningen om vad hr Virkkunen ansåg sig kunna och böra framföra, och då han nämnde försvarsutskottets medlemmar, borde han ju själv hava förstått att på oss kunde sådana synpunkter icke

verka av den enkla anledningen, att vi fattade vårt beslut långt innan denna fråga gjordes till vad den för ögonblicket är. Vi hade att rent sakligt avgöra densamma, och på grund av rent sakliga synpunkter fattade vi vårt beslut uti utskottet.

Att göra som hr Bäck, att taga utskottets motivering till utgångspunkt för det uttalande han ansåg sig kunna framföra, måste också beklagas, ty så mycket bör hr Bäck hava kunnat följa med denna fråga, att han vet, att utskottsmotiveringen kom till på ett synnerligen egendomligt sätt. Bakom densamma står — och det är ju icke första gången detta händer — knappast någon. Det fanns tvänne majoriteter i utskottet, en, som avböjde detta lagförslag, och en annan tillfällig majoritet, — som märkvärdigt nog ville avfatta motiveringen oaktat den hade varit emot själva denna sak. De ville med andra ord föreskriva den motivering som vi, som då utgjorde majoriteten, hade bort få avfatta. Sedan kom efter ett rätt upprört sammanträde i utskottet denna motivering till stånd, om vilken det i ett annat skede har sagts, att ingen egentligen har varit tillfreds med den. Det är ett billigt sätt att tillvinna sig framgång, om det ens kan kallas framgång, att sedan angripa denna motivering, och det är ett ännu billigare sätt att här med tal om fattiga bönder och fiskare framställa andra i den situationen att man eventuellt vore motsändare till skyddskårerna. För sådant kan man kanske vinna applåder, men mig synes att man dock efter ett sådant andragande som hr Bäck närmast borde känna sig generad över att hava anlitat så billiga och lättköpta utvägar.

Här har försäkrats av den ena talaren efter den andra, att de på rent sakliga grunder hava avgjort, huru de borde förfara i detta fall, och jag behöver väl icke upprepa, att det har varit förhållandet särskilt med medlemmarna i försvarsutskottet. Man måste ju bli trodd av den enkla skälet, att vi hade att besluta oss, innan vi visste att denna fråga skulle kunna få någon som helst politisk anstrykning. Jag ber då, ehuru det kanske är överflödigt, att få upprepa, att då jag motsatte mig detta lagförslag det skedde av många sakliga skäl. Först och främst har jag uppfattat den värnpliktslag, som vi nu hava, så, att uti denna den prin-

eipen uttallas att den, som bättre förutsättningar har att utnyttjas för försvaret, också skall ikläda sig, om så behövs, en längre värnpliktstid. Andan i denna lag strider i det avseendet emot vår tidigare värnpliktslag, där den, som hade högre bildning, kunde slippa med ända till blott tredje delen av den värnpliktstid som andra hade. Då man nu kommer och gör gällande att bättre förutsättningar skola motivera en förkortning av värnpliktstiden med ända till 3 månader så har man därmed enligt min mening avvikit från andan i vår värnpliktslag, man har stiftat en undantagslag av betänklig art, bland annat av det skäl jag nämnde men också därför, att uti denna lag ingenting säges om att man faktiskt upphäver en princip av stor betydelse.

Jag tillägger vad jag en gång förut har sagt ifrån denna samma plats, att om det är så med organisationen av vår militär, att man inser sig nödsakad att där tvenne gånger tvinga de värnpliktiga att genomgå rekrytövningar, d. v. s. de värnpliktiga som uti exempelvis skyddskåren har gjort undan dem, så bevisar detta ingenting annat än att organisationen inom vår militär ännu är så pass outvecklad, att man icke har förstått att på ett lämpligare sätt använda vår värnpliktiga ungdom, men detta påkallar en reform icke i den form, som vi här nu har oss förelagd, utan det framkallar om möjligt en reform inom själva militärorganisationen, och från tillförlitligt militärhåll har man sagt mig att man också strävar i denna riktning. Det är på dessa grunder jag för min del motsätter mig lagförslaget antagande.

Ed. Tabell: Minä olen pannut mer-kille, että tämän asian käsittelyn aikana niin tänä iltana kuin aikaisemminkin on porvaristolta puuttunut kokonaan johdonmukaisuutta. Perustelen tätä havaintoani sillä, että kaikki porvarilliset edustajat ovat painostaneet aivan erityisellä ponnella suojeluskuntalaisten uhrautuvaisuutta isänmaansa puolustuksen eteen. Erikoisesti tätä uhrautuvaisuutta on kruunattu sillä, että nämä porvaristolle rakkaat suojelijat tekevät tämän kaiken omasta vapaasta tahdostaan. No, kun näin on ja jota ei tahdota kieltää, niin mitä varten nostatte, herrat porvarit, tällaisen melun, jos teidän suoja-teillenne tarjotaan oikein valtion varoilla

mahdollisuus kehittää tuota kutsumustaan heidän ihannoimassaan, mutta toisten kansalaisten hengelle vaaralliseksi käyvässä ammatissa? Mitä varten teidän esimerkillisten urhojenne pitäisi päästä monta kuukautta ennen pois varsinaisesta sotalpalveluksesta? Onko asia niin, ettei teidän urhonne kestä vielä kaiken ihaillemanne urhouden lisäksi sitä kurssia, minkä he sota-väessä ollessaan tulevat saamaan? Minä pahoin pelkään, että jos urhonne tulevat saamaan lomiam, niin vielä vähemmän heillä sen jälkeen on halua pysytellä kasarmeissa. Minä epäilen, että esityksen mukainen lomien myöntäminen saattaisi olla askeleena lisäksi vielä siihen suuntaan, että te pidätte lopulta tarpeellisena vapauttaa urhonne kokonaan kasarmipalveluksesta. Jos porvarilliset edustajat tahtoisivat olla johdonmukaisia tässä kysymyksessä, niin silloin luonnollisesti heidän kantansa olisi aivan sama kuin meidänkin, tosin eri päämäärään tähtäävässä mielessä.

Mitä sitten tulee erityisesti maalaisliiton suhtautumiseen tähän kysymykseen, niin minä voin merkitä aivan samoin, kuin ed. Rosenberg täällä jo teki, että kaiken sen jälkeen kun maalaisliittolaiset ovat aikaisemmin esittäneet kauniita ponsia palvelusajan lyhentämisestä, he tahtovat nyt tämän lain hyväksymisen suojassa varata itselleen mahdollisimman sopivan peräytymistien. Tästä ei kuitenkaan voi onnitella maalaisliittolaisia siksi, että maaseudullakaan eivät kaikki hyväksy tällaista kastijakoa, mihin nyt tällä lomien annolla pyritään. Yleensä maaseudunkin nuorisoon nähden on asia ratkaistu onnellisemmin silloin, kun mahdollisimman pian joudutetaan yleisen palvelusajan lyhentämisen ratkaisua.

Ed. Niukkaselle minulla on syytä huomauttaa hänen puheenvuoronsa johdosta, että hän puhuessaan työläisten isänmaallistumisesta kumosi omilla esimerkeillään samalla tuon väitteensä. Hänhän todisti juuri niillä, kuinka työläiset yleensä inhoavat suojeluskuntalaisia, ja minä voin lisätä, että suojeluskuntiin kuuluvat työläiset ovat kiirehtineet pyrkimään sieltä pois työväenjärjestöjen jäsenyyteen, ollen vielä kaiken lisäksi valmiit tuomitsemaan suojeluskuntiin kuulumisen törkeäksi rikokseksi sitä luokkaa, nimittäin työväenluokkaa vastaan, johon he kuuluvat, ja tähän ei tarvitse lisätä muuta kuin, että sitähän se luonnollisesti onkin.

Pääministeri Tanner: Siinä pitkässä ja laajassa keskustelussa, joka tämän asian yhteydessä on virinnyt, on turhaan saanut etsiä joitakin uusia näkökohtia sen lisäksi, mitä asian aikaisemmissa vaiheissa jo on esitetty. Tämmöisten uusien näkökohtien odottaminen onkin ehkä ollut turhaa katsoen siihen, että asia on niinkin moneen kertaan ollut esillä. Ainoa uusi huomautus koko keskustelun varrella esiintyi tämän illan pääpuhujan ed. Virkkusen lausunnossa, siinä kohdassa, jossa hän kosketteli asian oikeudellista eli laillisuuspuolta. Tahdonkin senvuoksi etupäässä kajota tähän puoleen hänen lausuntoaan, sivuuttaen kaiken muun, mitä keskustelun varrella on esitetty.

Ed. Virkkunen pani laajassa lausunnossaan sangen suurta painoa tälle oikeudelliselle puolelle. Kaikesta näkee, että hän on rakentanut lausuntonsa pääasiassa tälle pohjalle ja katsoo, että tämä laillisuusnäkökanta on omiaan kaatamaan sen katsantokannan, johon hallitus nojautuu. Hän epäilee, ovatko hallitus ja puolustusministeri olleet laisinkaan tietoisia tämän kysymyksen oikeudellisesta puolesta ja kehittää kysymystä siihen tapaan, että jos eduskunta hylkäisi lakiehdotuksen, tulisi käymään siten, että hallitukselta samalla myöskin poistuisi mahdollisuus hallinnollisessa järjestyksessä, siis nykyjään voimassa olevien asetusten perusteella, myöntää asevelvollisille mitään lomaa. Lausunnossaan hän nimenomaan sanoi: „Voidaanko, minä kysyn uudelleen, ajatella mahdolliseksi, että eduskunnalta pyydetään tämän aukon täyttämistä lainsäädännössä tai lain tulkintaa, mutta eduskunta kieltäytyy, niinkuin hallitus nyt, ihmeellistä sanoa, sitä neuvoa ja sitä vaatii, ja lain hylkäämisen jälkeen rauhallisesti, kuin ei mitään olisi tapahtunut, jatkaa vain yksistään asetukseen pohjautuvaa käytäntöä, voidaanko, minä kysyn, tuollaista menettelyä ajatella mahdolliseksi. Siihen kysymykseen minä puolestani vastaan kielteisesti.”

Ed. Virkkunen tulee siis täysin kielteiseen tulokseen tämmöiseen mahdollisuuteen nähden, ja niin ollen saanee katsoa hänen asetuvan sille kannalle, että jos eduskunta nyt lakiehdotuksen hylkää, niin asevelvollisilta myöskin lomat loppuvat. Se kai on ed. Virkkusen tarkoitus?

Minun täytyy aluksi todeta, että ed. Virkkusella ei näytä olevan varsin korkeata käsitystä aikaisempien hallitusten menette-

lyn oikeudellisuudesta, niiden ryhtyessä nykyisen lainsäädännön pohjalla järjestämään asevelvollisille lomaa. Hänellä ei myöskään näytä olevan varsin korkeata käsitystä niistä kahdesta asetuksesta, jotka tämän asian järjestämistä varten on annettu, siitä huolimatta, että niinkin pätevä oikeudellisten olojemme tuntija kuin presidentti Ståhlberg on ne antanut.

Tämän asian kulku aikaisemmissa vaiheissaan on ollut semmoinen, että kun asevelvollisuuslaki astui voimaan, oli sen täytäntöönpanoa varten annettava asevelvollisuuslain soveltamisasetus, joka annettiin v. 1923. Sen pykälässä 155 määrättiin, että asevelvollisille voitiin antaa lomaa aina yhteen kuukauteen saakka. Tämä loma alkoi kuitenkin erinäisissä piireissä, varsinkin suojeluskuntataholla, tuntua liian lyhyeltä ja silloin heräsi vaatimus, että lomat olisi saatava pidennetyiksi kahteen kuukauteen saakka. Tämän suuntainen muutos tehtiinkin asetukseen. Uusi asetukset annettiin maaliskuussa 1924. Se oli juuri ed. Virkkusen korkealle ylistämä puolustusministeri, tuomari Aminoff, joka asetuksen valmisti. Tässä asetuksessa pidennettiin loman myöntämismahdollisuus kahteen kuukauteen saakka.

Mutta tähänkään pidennykseen ei oltu tyytyväisiä. Yhä edelleen vaadittiin, varsinkin suojeluskuntalaisten taholla, että lomamahdollisuutta olisi pidennettävä aina kolmeen kuukauteen saakka. Tällöin rupesi hallitusta kuitenkin epäilyttämään, onko näin pitkä loma enää lain hengen mukaista, ja tästä asian puolesta katsottiin tarpeelliseksi pyytää erinäisten asiantuntijain lausuntoja. Näitä lausuntoja pyydettiin tietääkseni ainakin kolmelta henkilöltä: herroilta Grönvall, Erich ja Charpentier.

Näistä herra Grönvall lienee erikoinen asiantuntija tällä alalla. Hän oli ollut jo asevelvollisuuslakia valmistavassa komiteassa ja samoin hän oli saanut hallitukselta tehtäväkseen valmistaa asevelvollisuuslain soveltamista tarkoittavan asetuksen. Toisetkin kysymykseen tulevat herrat ovat yleisesti tunnettuja ja päteviä antamaan lausuntoja juuri tämän tapaisista asioista. Toinen heistä on yliopiston professori ja viimeksimainittu, herra Charpentier, on oikeuskansleri.

Mitä ensinnäkin tulee herra Grönvallin lausuntoon, käy sen koko henki siihen suuntaan, että vaikkakaan asevelvollisuuslaissa

ei ole tämmöisistä lomista mitään mainittu, on hallituksella silti täysi oikeus ja täysi vapaus niitä asetuksella järjestää. Parissakin kohdassa hän motiveeraa tätä käsitystä m. m. sillä, että tämäntapaisen määräyksen voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa asevelvollisuuslain hengen ja tarkoituksen kanssa ainoastaan siinä tapauksessa, jos voitaisiin väittää, että sen vaikutukset eivät vastaisi asevelvollisuuslain päämäärää. Herra Grönvall asettuu empimättä sille kannalle, että hallituksella on oikeus pidentää asevelvollisten lomaa kolmeenkin kuukauteen saakka.

Herra Erich puolestaan nojautuu kaikessa oleellisessa siihen lausuntoon, minkä herra Grönvall aikaisemmin oli antanut ja alleviivaa erikoisesti erästä puolta herra Grönvallin lausunnossa, johon tämäkin oli viitannut, nim. siihen, että tämä säädös lomasta ei tiedä mitään asevelvollisille turvattua oikeutta saada lomaa, vaan päällystölle taattua mahdollisuutta harkinnan mukaan myöntää lomaa. Herra Erich lausuu kyllä, että jos häneltä ennen asevelvollisuuslain säätämistä olisi tiedusteltu, mihinkä tämmöinen määräys olisi ollut pantava, niin hän mieluummin olisi sijoittanut sen itse lakiin. Mutta senjälkeen kuin laki oli jo annettu ja siitä puuttui määräys lomista, niin ei hän voi katsoa vääräksi sitä, että asetukseen otetaan tämäntapainen säädös. Omasta puolestaan hänkin yhtyi siihen, että asetuksella voitaisiin jopa kolmeen kuukauteen saakka myöntää lomaa.

Mitä valtioneuvoston oikeuskanslerin lausuntoon tulee, ei hänkään katso voivansa asettua kannattamaan sitä johtopäätöstä, että lainsäätäjällä olisi vastustavalla kannalla tämäntapaiseen helpotukseen nähden asevelvollisuuden suorittamisessa. (Ed. Niukkanen: Niinkuin nyt hallitus!) Hän kuitenkin arvelee, että jos siihenastinen kahden kuukauden loma vielä pidentettäisiin kolmeen kuukauteen saakka, niin alkaisi olla jonkun verran epäilyttävää, voidaanko sitä enää soveluttaa lain tarkoitukseen.

Kuten näkyy, olivat nämä kaikki silloin kuullut asiantuntijat sillä kannalla, että hallitus olisi voinut asian järjestää hallinnollisessa järjestyksessä tarvitsematta turvautua eduskuntaan. Silloinen hallitus ei kuitenkaan halunnut tätä heille neuvottua tietä käyttää, vaan antoi sen

esityksensä, jonka pohjalla täällä nyt keskustelua käydään, vaikka hallituksen esitys sittemmin on saanut kokonaan toisen muodon. Valiokunta on nimittäin turvautunut kokonaan toisella tavalla valmistuihin lakisuunnitelmiin ehdotustaan laatiessaan.

Mutta ed. Virkkusella on vielä toinenkin epäily. Hän puheenvuorossaan, jos olen sen oikein käsittänyt — ja minä olen sen koettanut tarkkaan lukea jälkeenkäpäin — arvelee, että vaikkakin ennen ehkä ei ole ollut epäilyttävää järjestää tämä asia hallinnollisessa järjestyksessä, niin asia muuttuu nyt toiseksi siinä tapauksessa, että eduskunta hylkää lain. Tämä on niille, jotka ovat senkin verran lainoppia käsitelleet, kuin esim. minä olen joutunut tekemään, hyvin outo käsitys ja sen esittämisen voi selittää ainoastaan siten, että ed. Virkkunen on liikkunut valan toisilla aloilla. Eihän milloinkaan joku aikaisemmin hallinnollisessa järjestyksessä järjestetty asia silti muutu toiseksi, jos sitä on yritetty eduskuntatietä järjestää ja tämä ei ole onnistunut. Ed. Virkkunen katsoo, että ellei yritys siirtää joku hallinnolliseen lainsäädäntöpiiriin kuulunut asia eduskuntalainsäädännön piiriin onnistu, niin senjälkeen katoaa myöskin mahdollisuus järjestää se hallinnollisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tietysti asiat jäävät silloin ennalleen ja hallitus hoitaa niitä entiseen tapaan. Samoin jäävät myös entiset asetukset voimaan ja niitä noudatetaan niinkuin ennenkin.

Tämä on kyllä aivan itsestään selvä asia, mutta kun ed. Virkkunen näyttää kysymykseen panevan suurta painoa, niin saanen siitäkin esittää vielä eräitä kirjallisia lausuntoja; niitäkin sattuu nimittäin olemaan saatavissa. Eduskunta itse on nim. ollut kerran aivan päinvastaista käsitystä kuin ed. Virkkunen. Silloin kun tämä nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus äänestettiin lepäämään yli vaalien, oli ed. Niukkasella rohkeutta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi eräs hyvin ihmeellinen ponsi ja tämän ponnin eduskunta myöskin, ihmellistä kyllä, hyväksyi. Tämä ponsi kuuluu seuraavalla tavalla: „Eduskunta on päättänyt kehoittaa hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, että asevelvolliselle, huomioonottamalla hänen ehkä aikaisemmin saamansa koulutus taikka että hän

sotilaallisissa kilpailuissa tai muuten on erityisesti kunnostautunut ja kehittynyt hyväksi sotilaaksi, myönnettäisiin, mikäli olosuhteet sen sallivat, lomaa enintään kolmen kuukauden ajaksi.” Siitä huolimatta siis, että eduskunta ei ollut hyväksynyt lopullisesti sitä lakiehdotusta, joka eduskunnan käsiteltäväksi oli annettu, vaan oli siirtänyt sen vaalien yli, tahtoi ed. Niukkanen ja hänen jäljessään eduskunnan enemmistö, että hallituksen olisi kuitenkin hallinnollisessa järjestyksessä hoidettava tämä asia aivan samaan tapaan kuin tuossa laissa oli tavoiteltu asia järjestettäväksi. Kuten ed. Virkkunen huomaa, on hänen käsitystään vastassa eduskunnan silloinen enemmistö.

Tästä eduskunnan ponnesta katsoi silloinen hallitus tarpeelliseksi jälleen pyytää lausunnon ja se kääntyi uudelleen herra Grönvallin puoleen. Herra Grönvall antoi laajan lausunnon, jossa hän asettuu sille kannalle, että hallituksella edelleen oli mahdollisuus järjestää lomakysymys hallinnollisessa järjestyksessä, jopa kolmeen kuukauteen saakka, huolimatta siitä, että mitään lakia ei ollut syntynyt hallituksen aloitteen johdosta. (Ed. Niukkanen: Kehoitti toimenpiteeseen). Tämä lausunto on ruotsinkielinen, mutta koetan lyhyesti sen pääkohtaa suomentaa: „Edellä sanotun kautta ei kielletä sitä, että hallituksella on voinut olla aihetta tässä tapauksessa lopullisesti koettaa järjestää asia lain kautta, joka on syntynyt eduskunnan myötävaikutuksella. Onhan meillä sangen tavallinen ilmiö, että kysymys, joka aikaisemmin on järjestetty hallinnollisessa järjestyksessä, sopivaisuussyistä siirretään todellisen lainsäädännön alueelle, mikä ei suinkaan sisällä sitä, että aikaisempi järjestys ja tapa käsitellä asiaa olisi havaittu laittomaksi. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa on huomattava, että siirtäminen todellisen lainsäädännön alaan tapahtuu vasta sen jälkeen kuin asiassa on saatu aikaan laki, mutta ei vielä sen kautta, että hallituksen esitys on eduskunnalle annettu eikä edes sen kautta, että eduskunta hyväksyy lain lepäämään yli vaalien. Sinä väliaikana, joka on olemassa hallituksen esityksen antamisen ja uuden lain lopullisen syntymisen välillä, voidaan asia, kuten aikaisemmin, järjestää hallinnollisesti.” — Kuten näkyy, ei ed. Virkkunen käsityskan-

nalleen saa tukea ainakaan niiltä asiantuntijoilta, joita tässä asiassa aikaisemmin on kuultu, ja minä epäilen, tokko hän sitä miltään muultakaan taholta voi saada. — Se hallitus, jolle tämä lausunto annettiin, herra Kallion hallitus, ei kuitenkaan katsonut voivansa mennä sille tielle, jota herra Grönvall suositteli, ja piti nähtävästi eduskunnan hyväksymää ponnita mauttomuutena, jota se todellisuudessa olikin, ja katsoi, että, niin kauan kuin asia oli eduskunnassa vireillä, oli sopimatonta lähteä mitään muutakaan järjestelyä asiassa hakemaan.

Ed. Virkkunen on valitellut sitä, että hallitus on tahtonut pakottaa eduskuntaa polvilleen. On vaikeata ymmärtää, mistä hän semmoisen käsityksen on saanut. Hallitus on ilmoittanut, mikä sen kanta asiassa on ja on eduskunnalle ilmoittanut, että ellei tämä kanta sille sovellu, on hallitus siitä valmis vetämään johtopäätöksensä. Ed. Virkkunen on itse ollut aikaisemmin ensimmäisiä eduskunnassa vaatimassa, että hallituksen on ilmoitettava, mitä se kussakin asiassa ajattelee, ja että hallituksen on myöskin ryhdyttävä johtamaan eduskuntaa. Kun meillä on vähemmistöhallitus, niinkuin tälläkin kertaa on, ei meillä usein ole ollut rohkeutta tämmöiseen eduskunnan johtamiseen ryhtyä. Mutta kun me nyt tässä asiassa luulemme ymmärtävämme tämän lain vaikutuksia toisella tavalla, kuin eduskunnan suuri valiokunta on sen ymmärtänyt, siis samalla tavalla, kuin eduskunnan puolustusasiainvaliokunta on mie-tinnössään asian ymmärtänyt, olemme katsoneet olevamme velvollisia tämän katsantokantamme eduskunnalle julkilausumaan. Minä olisin odottanut, että ed. Virkkunen olisi ollut ensimmäinen antamaan hallitukselle tästä tunnustuksen.

Ed. Virkkunen: Minä pyysin puheenvuoroa saadakseni sanoa pari sanaa edustajille Rydman ja Colliander. Minä pyydän heille vakuuttaa, että minun lausunnot, mikäli se koski arvoisia herroja, ei ollut pienintäkään letkausta eikä insinuaatiota. Tahdon sanoa, ja jos olen epäselvästi sanonut, sanon nyt selvästi sen, että minä käsitän arvoisain edustajain kantaa toisella tavalla perustelluksi siitä syystä, että heidän kantansa on minun tietääkseni kaiken aikaa ollut sama; olkoon minusta kaukana, että

minä olisin moittinut heitä siitä, että he puolustusasiainvaliokunnassa ja täällä eduskunnassa ovat ajaneet omaa kantaansa. En ole ajatellutkaan, että heidän kannanottonsa olisi tapahtunut hallituksen painostuksesta. Jos minun sanani äskeisessä lausunnossani, jonka melkoiselta osalta esitin vapaasti, antoi aihetta väärinkäsitykseen, niin pyydän sen nyt selvittää. Mutta minä valitin sitä, että arvoisat edustajat eivät ole kiinnittäneet huomiota tämän asian oikeudellisiin näkökohtiin, niinkuin minun mielestäni erityisesti heille olisi ollut hyvin läheistä. Tulemme nyt pian niihinkin.

Erittäinkin olisin ollut tyytyväinen, jos ed. Rydman lakimiehenä, kun hän kosketteli puolustusministeri Aminoffin antamaa esitystä, olisi kajonnut siihen kohtaan minun esityksessäni, jossa minä vertailin toisiinsa silloisen hallituksen esitystä ja tätä nyt ratkaistavana olevaa eduskuntaesitystä. Minulle olisi ollut hyvin kiintoisaa saada kuulla lakimiehen arvostelua tästä minun vertailustani, sillä olihan vertailuni tuloksena se, että nämä molemmat esitykset eivät ole sillä tavalla erotettavissa toisistaan, kuin on tahdottu joltakin taholta väittää. Onhan niin, kuin sanoin, että eduskuntaesityksen kaikki säännökset saadaan mahtumaan niihin ylimalkaisiin ja epämääräisiin sanamuotoihin, joita hallituksen esityksessä on. Ehkä nyt saan toivoa, että minä tällä lausunnollani olen haihduttanut arvoisien edustajien kaikki epäluulot siitä, että olisin heitä tahtonut jollakin tavalla ahdistaa. Minusta erityisesti ed. Rydmanin lausunnon sanamuoto osoitti loukattua mieltä. Mutta sellainen ei ole ollut mitenkään minun tarkoitukseni.

Sitten tulen herra pääministerin lausuntoon. Hän on minulle osoittanut sen suuren kunnian, että hän erityisesti on käynyt käsiiksi minun yritykseeni selittää lakia ja ottanut kaikki Suomenmaan juriidiset auktoriteetit mukaansa. Vähemmälläkin hän voisi ajatella nujertavansa tällaista ei-juristia, joka lakia ymmärtää ja laista uskaltaa puhua ainoastaan luonnollisen ymmärryksensä pohjalla. Mutta kyllä minun nyt täytyy sanoa, että se suuri opillinen ja tieteellinen apparaatti, minkä herra pääministeri on tuottanut tänne minun asettamiseksi häpeäpaalulle, on minun mielestäni hyvin vähän tähän asiaan vaikuttava, niinkuin minä tulen näyttämään.

Ensinnäkin saan sanoa herra pääministerille, että hän ei ole oikeassa väittäessään, että koko minun esitykseni oli rakennettu tälle lainopilliselle asialle. Olen nimenomaan sanonut, kun minä pääsin herra puolustusministerin aikaisempaan lausuntoon käsiksi, että tämän lausunnon käsitteleminen minulle on pääasia. Tämän on herra pääministeri ihan selvästi lukenut pikakirjoituspöytäkirjasta. Minä tietysti olen suurella varovaisuudella uskaltanut kajota tämän asian oikeudelliseen puoleen, mutta minä olen siinäkin kohdassa ollut jonkun verran oppivainen jo ennen, kuin herra pääministeri oli ystävällinen ja esitti minulle näiden arvoisien lakitieteellisten auktoriteettien lausuntoja. Minä en ole ennakolta lukenut herrojen Grönvallin, Erichin ja Charpentierin lausuntoja enkä niistä tietänytkään, mutta asian ja sen kannan, minkä he niissä ovat esittäneet, olen vallan hyvin tietänyt, sillä sehän esitetään juuri tässä hallituksen esityksessä, jonka alla ovat nimet Ståhlberg ja Aminoff. Siinä sanotaan näin: „Päinvastoin on lomien myöntäminen kohtuullisissa rajoissa puheenaolevilla perusteilla katsottu olevan sopusoinnussa asevelvollisuuslain tarkoituserän kanssa, ja on tätä silmälläpitäen asevelvollisille annettavista lomista otettu säännös asevelvollisuuslain soveltamisesta 14 päivänä huhtikuuta 1923 annetun asetuksen 155 §:ään.” Mutta sitten jatketaan tällä tavalla ja nyt tulee epäilyksiä: „Joskaan sotilasviranomaisille annetun oikeuden lomien myöntämiseen asevelvollisille ei ole katsottu olevan ristiriidassa palvelusajan pituutta koskevien lain-säännösten kanssa, on toisaalta kuitenkin myönnettävä, että loma sellaisenaan tietää samassa määrässä todellisen palvelusajan lyhentämistä. Kun näin ollen tarkan rajan vetäminen sen välillä, missä määrin asevelvollisten lomaa koskevat määräykset voidaan antaa hallinnollista tietä ja missä määrin ei, on vaikeasti tehtävissä, niin on näyttänyt tarkoituksenmukaiselta, että kysymys loman pisimmästä ajasta” — — — „ratkaistaan Eduskunnan myötävaikutuksella, kun sitä vastoin lomien tarkempi järjestely jäisi annettavan asetuksen varaan”.

Tästä yleisestä, lyhyestä lausunnosta, herra pääministeri, minä olen ottanut oppia ja olen vieläkin sitä mieltä, että sen lisäksi, mitä tästä esityksestä olen oppinut, herra pääministeri suurilla auktoriteeteillaan ei

ole juuri voinut paljon lisää tuoda. Olen tämän käsityskannan aikaisemminkin tiennyt. Mutta pääministeri on vallan oikeassa siinä, että minun lakiasioissa yksinkertaisen maallikkoymmärryksen mukaan on pääkysymys se, että sen jälkeen kun eduskunta on käsitellyt lakiehdotusta asevelvollisten lomista ja hylännyt lakiehdotuksen, niinkuin pääministeri ja hallitus tahtovat, niin minun mielestäni hallituksella ei ole mahdollisuutta, senjälkeen kun eduskunta on sanonut, että lomaa ei saa antaa asevelvollisille, mennä kumminkaan hallinnollisen asetuksen nojalla edelleen niitä antamaan. Kuinka tämä olisi mahdollista, sitä minun on vaikea ymmärtää.

Ja mitä näihin lakitieteellisiin auktoriteetteihin tulee, niin ei yksikään heistä ole lausunut mielipidettensä sen tilanteen edessä, johonka herra pääministeri tahtoi nyt saattaa eduskunnan. Jään siis edelleen odottamaan heidän lausuntoansa siitä, millä tavalla on hallituksen meneteltävä sellaisessa asiassa, jonka suhteen eduskunta on tehnyt hylkäävän päätöksen. Onko hallituksella tästä hylkäävästä päätöksestä huolimatta edelleen oleva tilaisuus menetellä toisella tavalla, kuin minkä hylkäävä päätös sisältää? Minä siis tahdon sanoa, herra pääministeri, että koko se laaja todistelu, jonka pääministeri on esittänyt, kulkee ohitse sen tilanteen, missä me tällä hetkellä olemme. Minä en voinut seurata sitä selostusta, jonka herra pääministeri antoi hallintoneuvos Grönvallin antamasta lausunnosta. Se koskee pontta, minkä eduskunta vielä on liittänyt siihen lakiehdotukseen, jonka se on äänestänyt leppäämään yli vaalien. Pyydän omasta puolestani sanoa, että minä en ole ollut milloinkaan tämän ponnen takana. Olen pitänyt erehdyksenä sitä, että eduskunta sen täällä päätti ja olen samaa mieltä kuin herra pääministeri, että se on joutunut sellaiseen yhteyteen, mihin sen ei olisi pitänyt tulla. Mutta minä en nyt pääse siitä, että herra pääministerin yritys todistaa minun kantani vääräksi esittämällä tämän ponnen ja siitä annetun lausunnon, ei ole oikean lakimiehen esiintymistä, vaan se vivahtaa jo minun mielestäni siihen, mitä nimitetään advokatyriksi, luvalla ja kunnioituksella sanoen. Minä siis en ole tullut vakuutetuksi kaikesta siitä, mitä pääministeri täällä on esittänyt, että hän olisi oikeassa ja minä olisin väärässä siitä syystä, että se tilanne, joka meillä tällä

hetkellä on ja johon herra pääministeri täällä tahtoo ajaa koko kysymyksen, on toinen kuin se, mistä arvoisat herrat ovat antaneet lausuntonsa. Mutta minä palaan siihen, mistä minä lähdin, että minä tietysti varovaisuudella ja suurella vavistuksella otan osaa tällaiseen keskusteluun lakitieteellisesti oppineen pääministerin ja kaikkien hänen suurten auktoriteettien kanssa. Minä olisin mieluummin täällä keskustelemassa herra puolustusministerin kanssa (Hilpeyttä Eduskunnassa), sillä minun käsittääkseni me olemme täällä ikäänkuin samalla tasolla. Me voimme molemmat lakitieteen ulkopuolella luonnollisen ymmärryksemme mukaan käsitellä näitä asioita ja herra pääministeri oli väärässä siinä, että minä en olisi tarpeellisella selvyydellä ja tarpeellisella painolla lausunut sitä, että minä pyrin tekemisiin etupäässä herra puolustusministerin kanssa. Kun minä nyt vetäydyn jatkamasta keskustelua herra pääministerin kanssa, jollei hän minua siihen edelleen pakota, niin minä olisin hyvin valmis antautumaan jatkuvaan keskusteluun herra puolustusministerin kanssa. (Hilpeyttä eduskunnassa.)

Ed. Bäck: På grund av den stora nervositet, som rdgsm. Colliander lade i dagen, då han bemötte mitt andragande, får jag med tillfredsställelse konstatera, att han måste hava känt sig träffad av mina ord.

Ed. Niukkanen: Kun täällä on koetettu osoittaa eräissä lausunnoissa, että nyt esillä olevan lain sanamuoto, joka on pääasiassa samanlainen kuin allekirjoittaneen aikanaan eduskunnalle jättämän eduskuntaesityksen, olisi asiallisesti toinen kuin hallituksen tästä asiasta eduskunnalle antama esitys, niin minä pyydän ilmoittaa, että tarkoitus kumpaisellakin esityksellä on aivan sama. Todistaakseni tämän minä huomautan, että minun esitykseni sanamuoto on jokseenkin sama kuin hallituksen valmistaman, tämän lain toimeenpanoasetuksen. Tämä asia oli nimittäin hyvin monta kertaa silloisessa hallituksessa esillä ja lykkäytyi aina senvuoksi ajasta toiseen, että oikeuskansleri ja presidentti Ståhlberg olivat sen laillisuuteen nähden hyvin epäilevällä kannalla. Ja allekirjoittanut koettaessaan pelastaa tätä asiaa valmisti sen vuoksi siitä eduskuntaesityksen käyttäen mallina juuri monta

kertaa esillä ollutta asiaa koskevaa asetusta. Sen jälkeen sitten myöskin hallitus antoi siitä lakiesityksen, jolla oli tarkoitettu aivan samaa asiaa. Kuten minä sanoin, niin hallitus vuonna 1923 oli presidenttiä myöten hyvin epäilevällä kannalla siihen nähden että voidaanko asiasta ollenkaan asetusta antaa. Tietääkseni on oikeuskansleri edelleen samalla epäroivällä kannalla, joka käy myöskin selville siitä lausunnosta, jonka herra pääministeri täällä luki. Minä luulen myöskin, että jos eduskunta nyt lausuu mielipiteensä tästä asiasta siten, että se hylkää tämä lomalakiesityksen, oikeusoppineiden on hyvin vaikeata käydä puolustamaan nykyisten hallinnollisten toimenpiteiden laillisuutta.

Pääministeri Tanner: Minä en voi olla julkilausumatta suurta ihailuani siitä notkeudesta, jolla ed. Virkkunen koetti vapautua keskustelemasta kanssani asian oikeudellisesta puolesta. Mutta kun hän ei tehnyt sitä oikealla katumuksella eikä nöyryydellä eikä tunnustanut olleensa väärässä ensimmäisessä lausunnossaan, suonee hän anteeksi, jos minä puolestani parilla sanalla vielä jatkan keskustelua.

Minä puolestani mykistyisin täydellisesti, jos ed. Virkkunen marssittaisi minua vastaan sellaisen asiantuntija-aparaatin teologisissa kysymyksissä kuin minä äsken marsitin häntä vastaan nyt kysymyksessä olevassa oikeudellisessa kysymyksessä. Asia on tosin itsestään selvä, mutta siltä varalta, ettei ed. Virkkusen tarvitsisi luottaa minun auktoriteettiini, katsoin tarpeelliseksi esittää näiden lausuntojen sisällön. Ed. Virkkunen pani nimittäin ensimmäisessä lausunnossaan hyvin suurta painoa tämän asian oikeudelliseen puoleen ja vieläpä hän katsoi voivansa siinä suhteessa vetää jonkinlaisen tulevaisuusperspektiivinkin. Hän m. m. lausui, että „mitähän herra puolustusministeri mahtaisi sanoa, jos eduskunta ensin taipuisi hallituksen väkevän painostuksen alaisena, mutta sitten ehkä jokin oikeusviranomainen”, — ehkä juuri oikeuskansleri Charpentier — „jotka neuvoo puolustusministerillä on syytä kuunnella, mahdollisesti hänelle selittäisi, että sen jälkeen kuin eduskunta on hylännyt lakiehdotuksen ei hallinnollista asetusta enää voida soveluttaa”. Tämä on tietysti aivan väärin. Ei voi edellyttääkään, että jos eduskunta jonkun halli-

tuksen esityksen hylkää, jonka tarkoituksena on ollut siirtää hallinnolliselta alalta joiain eduskuntalainsäädännön alalle, se asia häviää sen kautta maailmasta kokonaan, olematta enää eduskuntalainsäädäntöalalla eikä hallinnollisella alalla. Ja erikoisesti ymmärtää ed. Virkkunen asiat väärin, kun hän luulee, että eduskunta kieltää lomien antamisen siinä tapauksessa, että se nyt hylkää lain. Se ei sitä tee, se hylkää vain asian järjestämisen sillä tavalla kuin tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan.

Ed. Virkkunen: Minäkin pyydän anteeksi, että minä äsken jätin käsittelemättä kysymyksen polville vaipumisesta, johon pääministeri lopetti lausuntonsa. Herra pääministerin viimeisen repliikin johdosta pyydän ensiksi sanoa, että minä en tosiaankaan ymmärrä sitä, (Vasemmalta: Maallisia asioita!) että vaikka joku asetukset muodollisesti jää voimaan, niin jos eduskunta on tehnyt päätöksensä, joka on tämän asetuksen sisällykselle vastakkainen, hallitus kaikessa rauhassa edelleen voi asetusta käydä toteuttamaan. Asetus on tietysti edelleen olemassa hallituksen lakikokoelmassa, mutta kun eduskunta on ilmaissut toisen mielipiteen, niin kyllä minä herra pääministerin arvoisilta lakitieteellisiltä auktoriteeteiltä, joihin minä vetoan, herra pääministeriltä odotan opetusta, olenko väärässä. Kysymys erikseen on se, mitä eduskunnan päätös todellakin sisältää siinä tapauksessa, että eduskunta hylkää lakiehdotuksen. En ole ollenkaan varma, että herra pääministerin jo ennakolta antama selvitys siitä, mitä eduskunnan hylkäävään päätökseen tulee sisältymään, on oikea. Minä en näin ollen ole ollenkaan valmis tekemään parannusta siinä mielessä kuin pääministeri edellytti.

Mitä siihen polvilleen vajoamiseen tulee, niin minähän annan hallitukselle mielelläni tunnustuksen siitä, että kun hallitus on ollut näin pitkät ajat erinomaisen kärsivällinen tämän uppiniskaisen eduskunnan suhteen, se vihdoinkin on tänne saapunut ilmaisemaan, että hallituksellakin on joku tahtominen. Me olemme sitä aikaisemmin tuskin tietäneet, sillä täällä on, niinkuin pääministeri hyvin tietää, hallituksen esityksiä kohdeltu hyvin kovakouraisesti, mutta hallitus on ollut kärsivällinen ja laupias eduskunnan suhteen —, sentähden minä annan hallitukselle tunnustuksen siitä, että se nyt

jo alkaa ilmaista, että sillä on tahto ja että se koettaa ajaa tahtonsa perille. (Ed. Schatman: Siis moraalinen voitto!) Ei ole hallituksella todellakaan usein ollut sitä rohkeutta, niinkuin pääministeri sanoi, mikä sillä tänä iltana on. Mutta valitettavasti minun täytyy olla aivan eri mieltä siitä, onko eduskunnan nyt taivuttava kulkemaan hallituksen tahdon tietä; minä tahdon, että eduskunta kulkisi aivan toista tietä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Puittinen ed. Lehikoisen ynnä useiden muiden kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Puittisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Puittisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla (92—102—1—4).

Lippuäänestystä pyydetään.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 102 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 8) ja 9) asiat.

10) Määrärahan myöntämistä Berlinissä olevaan Suomen lähetystötaloon kohdistetun uudelleenarviointivaatimuksen suorittamiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

11) Valtion tulo- ja menoarvion ja tilinpäätöksen perusteita koskevan lain säätämistä

käsittelyä hallituksen esitys n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto asiasta.

12) Määrärahan myöntämistä valtion patruunatehtaan koneiston täydentämiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

13) Alusrekisterilain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi naisten yötyöstä teollisuudessa

sisältävä hallituksen esitys n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

15) Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön

sisältävä hallituksen esitys n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

16) Lyijyvalkoisen käyttämistä maalaustöissä koskevan kansainvälisen sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käytön kieltämisestä eräissä maalaustöissä

sisältävä hallituksen esitys n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

18) Lisämäärärahan myöntämistä Lahdessa pidetyn yleisen kotieläinnäyttelyn kustannusten peittämiseen

koskeva hallituksen esitys n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

19) Maa-alueen hankkimista valtion rautateiden keskuskonepajaa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

20) Edustajanpalkkiota vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäivistä

koskeva hallituksen esitys n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

21) Uuden valtiolainan ottamista erinäisten valtiolainain kuoletusta varten

koskeva hallituksen esitys n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

22) Oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamista valtion oppikoulumenojen ja kaantumisessa suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 sekä

23) Tuulaakimaksun laskemisen perustetta

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi torstaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,45 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

25. Torstaina 17 p. marraskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset 864

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 30; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11; mainittu lakiehdotus; ed. Tuomiojan y. m. edusk. esit. n:o 3; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 4; ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esit. n:o 5.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1928 ja 1929. 865

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 41.

Toinen käsittely:

3) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

4) Ehdotus laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälli-

Siv.

köiden virkojen muuttamisesta sopimuslountoisiksi 866

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 26.

5) Ehdotus laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun 867

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 43.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta 868

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 32; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10; mainittu lakiehdotus.

Ainoa käsittely:

7) Ehdotus suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamisesta 878

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 16.

8) Ehdotus oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamisesta valtion oppikoulumenojen jakaantumisessa suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen kesken —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 17.

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ainali, F. J. Leino, Mustakallio, Nukari ja Särkkä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden takia tämän päivän istunnosta ed. Mustakallio, oikeusasian takia tämän päivän istunnosta ed. Ainali ja yksityisten asiain takia ensi tiistain istunnosta ed. U. Hannula.

Ministeri Wuolijoen vapauttaminen eduskuntatalon rakennustoimikunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Eduskuntatalon rakennustoimikunnan puheenjohtaja on jättänyt eduskunnalle kirjelmän, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnalle.

Koska tulen muuttamaan maasta, pyydän, että minut vapautetaan eduskuntatalon rakennustoimikunnan jäsenyydestä.

Kunnioittaen:

Wäinö Wuolijoki.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta vapauttaisi ministeri Wuolijoen rakennustoimikunnan jäsenyydestä ja antaisi valtiovarainvaliokunnan tehtäväksi valita hänen tilalleen uusi jäsen.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1925 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi edustajanvaaleista sekä erinäiset vaalilain muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Mainittu lepäämään jätetty lakiehdotus sekä ed. Tuomiojan y. m. edusk. esitys n:o 3,

ed. von Bornin edusk. esitys n:o 4 ja ed. Sergeliuksen ja Schaumanin edusk. esitys n:o 5, joita on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 30, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättäneen pysyä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä kaikkien aloitteiden hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Kun minä kerran olen ajanut hallitushaahden kumoon sille karille, jonka poistaminen nytkin on epäonnistunut, niin pyytäisin lausua asiasta muutaman sanan. Minun nähdäkseni voi suhteellisuudesta olla hyvinkin eri mieltä, mutta siitä ei pitäisi voida olla eri mieltä, että silloin kun on suhteellinen vaalitapa, niin sen pitäisi olla oikea eikä väärä. Tulosten pitäisi olla oikeat, eikä, niinkuin ne nykyisen vaalilain mukaan toisinaan ovat, väärät. Minä muistutan siitä, että yksissä vaaleissa on sattunut sekin, että puolueella, jolla maassa ei ole ollut absoluuttista enemmistöä, vaan päinvastoin vähemmistö, on eduskuntavaaleissa saanut absoluuttisen enemmistön. Tämä ei voi olla oikein. Ja minun täytyy omana mielipiteenäni myöskin lausua se, että minä en voi pitää oikeana, hyötyypä siitä mikä puolue tahansa, sitä, että valitsijoita eräissä vaalipiireissä pakotetaan äänestämään sellaista ryhmää, johonka he eivät lukeudu. Nämä kaksi kohtaa ovat siis nähdäkseni sellaisia, että ne aivan puoluenäkökohdista riippumatta pitäisi saada korjatuiksi. Minä rohkenen sentähden, aivan omasta puolestani, kun tämä asia nyt on joutunut karille eikä mitään mahdollisuutta ole tällä kertaa sitä auttaa, ehdottaa, että eduskunta päättäisi kehoittaa hallitusta valmistamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen vaalilain muuttamisesta siinä tarkoituksessa, että eri valitsijapiirit saisivat niiden äänimäärää mahdollisimman tarkoin vastaavan edustajamäärän ja että valitsijoille kaikissa vaalipiireissä kävisi mahdolliseksi äänellään kannattaa sitä valitsijaryhmää, johonka kuuluvat.

Ed. Tuomioja: Pyydän kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Niukkanen: Minä pyydän vastustaa ed. Ingmanin tekemää ponsiehdotusta. Minusta on aivan tarpeetonta, että tässä asiassa ryhdytään tekemään mitään periaatteellista ratkaisua sen jälkeen kuin asia on saanut sellaisen muodon, minkä se nyt on saanut. Minusta näyttää siltä, että eduskunnan on paras tyytyä ainakin hyvin pitkät ajat nykyiseen vaalilakiin sellaisenaan.

Ed. J. F. Aalto: Tämmöisellä ponnella ei ole varsinkaan tässä tapauksessa edes mitään asiallista merkitystä ja sen vuoksi on tarpeetonta sitä hyväksyä. Hallituksella, sekä nykyisellä että vastaisuudessa muodostettavalla hallituksella on tieto siitä, mitä tästä asiasta eduskuntapiireissä ajatellaan ja hallitus voi ilman pontakin, jos se tarpeelliseksi näkee, antaa uuden esityksen vaikkapa seuraavilla valtiopäivillä ja näin ollen, kuten mainitsin, ei ole mitään syytä hyväksyä ehdotettua pontta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Tuomiojan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi kehoittaa hallitusta valmistamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen vaalilain muuttamisesta siinä tarkoituksessa, että eri valitsijapiirit saisivat niiden äänimäärää mahdollisimman tarkoin vastaavan edustajamäärän ja että valitsijoille kaikissa vaalipiireissä kävisi mahdolliseksi äänellään kannattaa sitä valitsijaryhmää, johon kuuluvat. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin tehdään päätös lakiehdotuksista, ja sen jälkeen otetaan päätettäväksi ed. Ingmanin ponsiehdotus.

Menettelytapa hyväksytään.

Eduskunta pysyy ennen tekemässään päätöksessä kaikkien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on tehtävä päätös ed. Ingmanin ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Ingmanin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla. (71—113—2—13.)

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Ingmanin ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteesta vuosina 1928 ja 1929.

Hallituksen esityksen n:o 41 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan hylkäävän mietinnön.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 26.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelu:

Maatalousministeri Pekkala: Minä en halua enää sen lisäksi mitä asian ensimmäisessä käsittelyssä lausuin, pitemmästi selvittää niitä syitä, jotka metsähallinnon ja samalla myös valtion edun kannalta vaatisivat kyseessäolevien virkojen muuttamista sopimusluontoisiksi. Mutta minä tahtoisin sen sijaan vedota eräisiin maalaisliiton johtomiehiin, jotka ovat olleet metsähallinnon liiketoimintaa tunnustusta ansaitsevalla tavalla laajentamassa ja myös sopimuspalkkaisia virkoja aikaisemmin perustamassa. En voi ymmärtää, mikä aihe heillä nyt on asettua vastustamaan neljän metsähallinnon tärkeän viran muuttamista sopimusluontoisiksi. Nämä virat ovat eittämättömästi senluontoisia, että niiden haltijain asema olisi saatettava irrallisemmaksi, kuin mitä sääntöpalkkaisiin virkamiehiin nähden on asian laita, sillä palkan määrä ei tässä voine pelottaa. Liiketoiminnan alalla työskenteleville virkailijoillehan on maksettava korkeampi palkka, kuin varsinaisille virkamiehille. Siitä tähän täytyy maalaisliittolaistenkin olla selvillä, sillä maksetaanhan sellaisissa heitä lähellä olevissa suurliikkeissä kuin Hankkija, Valio, Metsäkeskus y. m. tuntuvasti korkeampia palkkoja, kuin valtion virkamiehille, mistä tässä ei ole läheskään samassa määrin kysymys. Eikä kukaan heistä tahtone väittää, etteikö palkkaustapa näissä liikkeissä olisi, niinkuin ollakin pitää.

Ed. Furu-hjelmin asian ensimmäisessä käsittelyssä antamasta lausunnosta, sikäli kuin saatoin sitä kuulla, tuntui käyvän selvälle, että hän periaatteessa vastustaa virkain muuttamista sopimuspalkkaisiksi, koska hänen mielestään virkamiesten palkkataso täten tulee epätasaiseksi. Nyt on kuitenkin huomattava, että, niin kauan kuin valtio liiketoimintaa harjoittaa ja se vaatimus valtion liiketoiminnalle asetetaan, että sitä on hoidettava liikemäisesti, tällä alalla olevat toimet ovat täytettävät sopimuspalkkaisilla henkilöillä, joista, elleivät he ole tehtävänsä tasalla, voidaan helposti päästä. Tällaista järjestelyä voidaan vastustaa vain sillä taholla, missä vastustetaan valtion liiketoimintaa yleensäkin, ja siten minä puolestani olen ymmärtänyt ed. Furu-hjelmin esiintymisen tässä asiassa.

Kun kuitenkin eduskunnan suuri enemmistö on valtion liiketoimintaan suhtautunut myönteisesti, niin olisi saman enemmistön, kuten asiaa suurem valiokuntaan lähetettäessä lausuin, nyt huolehdittava siitä, että puheenaolevalle liiketoiminnalle luodaan sellaiset edellytykset, että se hyvin menestyy. Ja käsilläoleva hallituksen esitys tarkoittaa juuri sitä, eivätkä esityksen vastustajat ole nähdäkseni voineet esiintuoda mitään sellaista, joka edellyttäisi esityksen hylkäämistä. Ehdotan näin ollen, että käsittelyn pohjaksi asetettaisiin hallituksen esitys.

Ed. Welling: Minä yhdyin kannattamaan ed. Pekkalan tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Kun herra maatalousministeri kohdisti lausuntonsa nimenomaan maalaisliittolaisiin, niin pyydän huomauttaa, että suuressa valiokunnassa suuri enemmistö hänen oman ryhmänsä jäsenistä äänesti tätä lakiehdotusta vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. M. Pekkala ed. Wellingin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi asetettaisiin hallituksen esitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pekkalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. M. Pekkalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (116—71—0—12.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön.

Suuren valiokunnan hylkäävä mietintö hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 36 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 43, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 36. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. T a b e l l: Kuten valiokunnan mietintöön liittämästäni vastalauseesta ilmenee, en ole kysymyksessäolevan lain suhteen kaikissa kohdin voinut yhtyä kannattamaan mietintöä sellaisena, kuin mitä se vielä nytkin suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa on. Minä en kiellä sitä, etteikö rangaistusmääräyksiä sellaisissa tapauksissa olisi kovennettava, joihin m. m. oikeuskanslerin taholta on kiinnitetty huomiota, nimittäin että väärän nimen ilmaisemisen johdosta on saatettu syyttömiä henkilöitä kärsimään rangaistusta. Sellainenhan ei luonnollisesti ole puolustettavissa. Mutta nyt on asia niin, että hallitus on esityksessään mennyt tarpeettoman paljon pitemmälle. Väärän sää-

dyn, ammatin tai nimen ilmoittamisesta voidaan rangaista 2 vuoteen saakka vankeutta, vaikkakaan siitä ei olisi ollut kenellekään minkäänlaista vahinkoa, ja tämä minun mielestäni on jo liikaa. Minä en pidä kyllä yleensä siitä, jos juopuneet tekevät kaikenlaisia kolttosia, mutta en minä myöskään voisi hyväksyä sitä, että jos sellainen humalapäissään sattuu väärin muistamaan säätynsä tai ammattinsa, että siitä kiikutetaan asianomainen heti vankeuteen, enkä sitä, jos joku on ajattelemattomuudessaan sellaista tehnyt, että siitä rangaistaisiin. Kaikella pitäisi sentään löytyä jonkunlainen rajansa ja senpä vuoksi minä olenkin tahtonut päästä siihen, että milloin todella väärän nimen ilmoittamisesta on aiheutunut jollekin henkilölle vahinkoa, niin silloin olisi rangaistukseen tuomittava. Minun mielestäni ei ole syytä lähteä enää lisäämään tulkin alaisen lakien lukumäärää, niitä on jo tässä maassa ennestäänkin liikaa. Minä tulen sen vuoksi asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään ehdotuksen muutokseksi mietintöön.

Ed. E. P e k k a l a: Luovun.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

20 a §.

Keskustelu:

Ed. T a b e l l: Minä pyydän ehdottaa sen perusteella, mitä äsken esitin, että kyseenalainen pykälä hyväksytään sellaisessa muodossa, kuin se ilmenee lakivaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta.

Ed. E. P e k k a l a: Kannatan ed. Tabellin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tabell ed. E. Pekkalan kannattamana ehdottanut, että 20 a § saisi sen sanamuodon kuin lakivaliokunnan mietinnön n:o 3 vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tabellin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tabellin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla. (157—23—3—16.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen 20 §:ään nähden.

16 luvun nimike, 5 §, 42 luvun nimike, johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Asian ollessa viime kerralla käsiteltävänä suoritettiin asiasta yleiskeskustelu. Nyt eduskunta ryhtyy yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Jo yleiskeskustelun aikana olin tilaisuudessa osoittamaan, erittäinkin mitä tähän 1 §:ään tulee, siinä olevat suuret heikkoudet. Ensimmäinen on se, että siinä säädetään 1 momentissa sotatilan voivan astua voimaan sodan kuin myöskin kapinan aikana. Kuitenkin kapinakäsite on sangen epämääräinen ja venyvä ja voidaan selittää olevan silloinkin, kun sellaiseen ei ole mitään todellista aihetta ollenkaan olemassa. On selvää, että tällöin annetaan mahdollisuus julistaa sotatila sellaisessakin tilanteessa, jolloin ei mitään todellista kapinaa ole ollenkaan olemassa. Samaten myöskin, njinkuin usein ennenkin on osoitettu, voidaan lakia käyttää väärin.

Voi syntyä sellainen tilanne, jolloin maassamme olevat fascistiset ainekset syystä tai toisesta katsovat olevan itselleen eduksi julistaa sotatilan ja sen avulla ihan laillisella tavalla pystyttää diktatuurinsa. Näin ollen olisi siis syytä poistaa 1 §:ssä olevat sellaiset määräykset, jotka tällä tavalla vaarantavat yhteiskuntaa ja antavat mahdollisuuksia äärimmäisille oikeistoaineksille koska hyvänsä pystyttää oman äärimmäisen luokkavaltaansa muodollisestikin.

Samaten olemme olleet tilaisuudessa osoittamaan aikaisemmin, että sekin seikka, että tällainen sotatilaan julistamisen mahdollisuus on vain yhden ainoan henkilön ratkaistavissa, myöskin on varteenotettava suuri heikkous. Voi ajatella sellaista tilannetta, jolloin maan presidentti joutuu sellaiseen asemaan että hän on pakotettu mahdollisesti vasten omaa tahtoaankin julistamaan sotatilan ja tällöin on selvä, että olisi syytä muuttaa säädöstä siinäkin kohden, että myöskin kansaneduskunta olisi tilaisuudessa lausumaan sanansa, ennenkuin sotatila astuu voimaan, tai sitten voitaisiin ainakin ajatella, esimerkiksi niinkuin Ranskassa on järjestetty, että jonkun määrääjän kuluttua kansaneduskunta kutsutaan kokoon lopullisesti päättämään sotatilan voimassaolosta. Samaa voidaan sanoa myöskin, mitä koskee presidentin oikeutta lopettaa sotatilanne. Näihin seikkoihin nojaten ehdotankin siis, että 1 §:n 1 momentista poistetaan sanat „tai kapina” sekä samasta virkkeestä myöhemmin löytyvät sanat „tai oikeusjärjestyksen voimassapitäminen”, joten 1 § kokonaisuudessaan tulisi kuulumaan: „Sodan aikana voi tasavallan presidentti, kun valtakunnan puolustaminen vaatii, julistaa valtakunnan tai määrätyn osan siitä, sotatilaan.” 1 §:n 2 momentin ehdotan taas muutettavaksi siten, että se kuuluisi: „Presidentin asiana yhdessä eduskunnan kanssa on antaa julistus sotatilan lakkauttamisesta.”

Ed. J. F. Aalto: Yleiskeskustelussa viime istunnossa minä jo esitin syitä, joiden vuoksi lain 1 §:ssä pitäisi olla määritelmä siitä, mikä on kapina. Sen lisäksi pyydän huomauttaa, että jo lainvalmistelukunta aikoinaan asiaa valmistaessaan on ehdottanut pykälään hyväksyttäväksi sellaisen lisäyksen kapinan määrittämisestä, minkälaatuista lausuntoa mekin olemme pykälälle ehdottaneet. Kun minä olen aikaisemmissa vaiheissa jo laajemmin perustellut tätä ky-

symystä, en tahdo enää pitemmälti asiasta puhua, mutta niiden perusteella ehdotan, että 1 §:n 1 momenttiin lisättäisiin näin kuuluva lause: „Kapina on tämän lain mukaan olemassa silloin, kuin joukko henkilöitä yhdessä koettaa vastoin oikeusjärjestystä asevoimin toteuttaa poliittisia tarkoituksiaan”. Minä huomautan, että tämä nyt tekemäni ehdotus poikkeaa jossain määrin siitä ehdotuksesta, mikä on meidän vastalauseessamme. Olen katsonut tarpeelliseksi täydentää tätä ehdotustani kahdestakin syystä. Ensiksi sen vuoksi, että on väitetty sitä sanamuotoa, mikä on meidän vastalauseessamme, voitavan tulkita väärin niin, että esimerkiksi murtovarkaan käyttämät aseetkin sisältyisivät siihen. Minä en kyllä asiaa niin käsitä, mutta jotta ei olisi tilaa tällaisille väitteille, olen katsonut tarpeelliseksi täydentää ehdotustamme.

Ed. Koponen: Minä pyydän kannattaa ed. J. F. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. E. Pekkala: Kannatan ed. Rosenbergin ehdotusta.

Keskustelu 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. E. Pekkalan kannattamana ehdottanut, että 1 § saisi seuraavan sanamuodon: „Sodan aikana voi tasavallan presidentti, kun valtakunnan puolustaminen vaatii, julistaa valtakunnan taikka määrätyn osan siitä sotatilaan. Presidentti yhdessä eduskunnan kanssa antaa julistuksen sotatilan lakkauttamisesta.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi. Niinikään on ed. J. F. Aalto ed. Koposen kannattamana ehdottanut, että 1 § saisi sen sanamuodon, kuin lepäämään jätetyssä ehdotuksessa ehdotetaan, mutta että 1 momenttiin lisättäisiin näin kuuluva säännös: „Kapina on tämän lain mukaan olemassa silloin, kun joukko henkilöitä yhdessä koettaa vastoin oikeusjärjestystä asevoimin toteuttaa poliittisia tarkoituksiaan.” Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä ta-

valla, että ensin äänestetään ed. J. F. Aallon ja ed. Rosenbergin ehdotusten välillä ja voittaja asetetaan vastaehdotukseksi valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. J. F. Aallon ja ed. Rosenbergin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. J. F. Aallon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (143—25—20—11.)

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. J. F. Aallon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. J. F. Aallon ehdotuksen ja suuren valiokunnan mietinnön välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (108—81—1—9.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 ja 3 §:t hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Minä ehdotan, että 4 §:ään tehdään sellainen muutos, että ensimmäisessä momentissa olevat sanat „tai oikeusjärjestyksen” poistettaisiin.

Ed. Tabell: Minä pyydän kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Tabellin kannattamana

ehdottanut, että 4 §:n 1 momentissa sanat „tai oikeusjärjestyksen” poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (143—23—4—29.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

1 luvun nimike hyväksytään.

5 §.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: 5 §:n 1 momentti on yksi niitä vaarallisia ja kohtuuttomia pykälä, joista minä lähetekeskustelussa puhuin. Sen perusteella voidaan, jos syystä epäillään henkilöä, vangita hänet, vaikka ei ole minkäänlaisia syitä olemassa. Senvuoksi, koska en katso, että sota-aikanaan tarvittaisiin tällaisia säädöksiä, koska ilmankin voidaan asiat järjestää ja kun lisäksi tämä on juuri yksi niitä pykälä, jotka menevät paljon pitemmälle kuin mitä hallitusmuodon 16 §:ssä tarkoitetaan, minä ehdotan, että tämän pykälän 1 momentti poistettaisiin.

Ed. E. Pekkala: Tämä pykälä on arveluttavimpia koko lakiehdotuksessa. Kuten ed. Aalto jo huomautti, niin sen ensimmäisessä momentissa annetaan oikeus toimeenpanna vangitsemisia, vaikka laissa säädettyä vangitsemisen edellytystä ei ole olemassa. Pykälän 2 momentissa laajennetaan niin ikään laissa säädettyä oikeutta toimittaa vangitsemisia sekä koti- ja muita etsintöjä. Tätäkin oikeutta voidaan väärinkäyttää. Siitä syystä tämäkin momentti olisi poistettava. Minä siis ehdotan, että koko 5 § poistetaan.

Ed. Schaubman: Jag är ense med de två föregående talarena därom att 5 §:s första mom. icke bör antagas, men även senare momentet innehåller ytterst betänkliga stadganden. I detta moment stadgas, att statsrådet har makt att utvidga i lag stadgad rätt att verkställa häktning samt hus- och annan undersökning, då statsrådet, i stöd av vissa punkter i 30 § av denna lag, utfärdar bestämmelser angående ut- och införsel samt försling och upplag av vissa varor eller ock föreskrifter till förekommande av oskäligen prisstegring.

Om man nu granskar de punkter i 30 §, som här åberopas, så finner man att den första av dem är av en viss militär betydelse, och jag kan således för min del ännu fatta att man utvidgar rätten till häktning och husundersökning i detta fall. Men om man sedan granskar 3 och 4 punkterna i 30 §, så kommer man ovillkorligen, enligt min mening åtminstone, till det resultatet, att en utvidgad rätt till häktning och husundersökning i dessa fall icke borde ifrågakomma. I dessa 3 och 4 punkter av 30 paragrafens första mom. stadgas, att statsrådet har rätt att genom fastställande av maximipris och andra lämpliga åtgärder — huruvida nu maximipriset var en lämplig åtgärd, lämnar jag därhän — reglera handeln med livsmedel, foder och bränsle samt råämnen och industrialster, som äro att hänföra till allmänna förnödenheter, i syfte att förebygga oskäligen prisstegring. Detta är tredje punktens innehåll. Den som således skulle överskrida ett maximipris, den skulle kunna utan vidare häktas eller husundersökning hos honom företagas. Vi veta ju var och en ifrån senaste krig, att vi allmänt överskreda maximiprisen, på samma sätt som överträdelser hava ägt rum i fråga om andra undantagslagar; det är helt enkelt omöjligt att upprätthålla dessa maximipris.

Jag kommer nu till 4 punkten i 30 §:ns första mom. Enligt den har statsrådet rätt att inskränka eller förbjuda införsel av vissa varor samt att meddela föreskrifter till förebyggande av skadlig spekulation i finsk och utländsk valuta. Också de stadganden, som i stöd av denna punkt kunna utfärdas, komma att vara av den art, att de överskridas utan att det allmänna rättsmedvetandet ogillar de lagbrott som sålunda ske. Och nu skulle alltså också de, som göra sig skyldiga till dylika spekulationer, kunna häktas och husundersökning verkställas hos dem.

Jag kan icke komma ifrån att man här gått vida utöver det som är nödvändigt i inskränkande av medborgarnas rättigheter under krigstid, och jag kan på denna grund icke godkänna senare momentet, utan ber, hr talman, att få föreslå att 5 §:ns senare mom. måtte uteslutas.

Det har sagts om denna lag i allmänhet, att det ändå är bättre att hava en lag, så att man vet vad man har att rätta sig efter, än att det utfärdas i administrativ väg stadganden och föreskrifter godtyckligt. Men vad innehåller nu detta moment, som jag här har antytt, annat än att statsrådet bemyndigas att förfara efter för gottfinnande. Ingenting annat innehåller det än att godtycket legaliseras, och detta på ett område, där ovillkorligen mycket talrika lagbrott komma att äga rum och sådana lagbrott, som icke i allmänhet av befolkningen fördömas.

Ed. Koponen: Kannatan ed. J. F. Aallon ehdotusta.

Ed. Tabell: Kannatan ed. E. Pekkalan tekemää ehdotusta.

Ed. Åkerblom: Jag ber få understöda det förslag, som gjorts av rdgsm. Schauman.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Koposen kannattamana ehdottanut, että pykälän ensimmäinen momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi. Ed. E. Pekala ed. Tabellin kannattamana on ehdottanut, että koko 5 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Pekkalan ehdotukseksi. Ed. Schauman ed. Åkerblomin kannattamana on ehdottanut, että pykälän 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan menetettäväksi sillä tavalla, että äänestetään ed. J. F. Aallon ja ed. Schaumanin ehdotuksista, kummastakin erikseen, valiokunnan mietintöä vastaan; ja

koska näissä äänestyksissä tulee jo molempien momenttien hyväksymisestä tai hylkäämisestä päätettäväksi, niin ed. E. Pekkalan ehdotus ei tule erikseen äänestettäväksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. J. F. Aallon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (108—78 — 1 — 12.)

Puhemies: Eduskunta on siis 1 momenttiin nähden hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Schaumanin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (106—74 — 7 — 12.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt 2 momentin suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Minä pyydän ehdottaa, että myöskin 6 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa. Jokainen eduskunnan jäsen käsittää, että tällaisessa laissa, jossa erimielisyydet ovat niin suuret, seuraus siitä, että lakiehdotusta muutetaan, on se, että voi käydä niin, että vähemmistö edelleen äänestää lakiehdotuksen yli vaalien ja näin ollen ei tällä tärkeällä alalla saada mitään lakisäännöstä aikaan. Minä tahtoisin huomauttaa nimenoman, että ne, jotka vastustavat tätä lakia sen takia, että tässä laissa liian paljon rajoitetaan perustuslaissa turvattuja kansalaisten

vapauksia, niin asiallisestihan on asia sillä tavalla, että kun tällainen määräys on jo edellytetty hallitusmuodossa, että lailla voidaan rajoittaa perustuslaissa turvattuja kansalaisoikeuksia, niin ellei lainsäädäntöä tällä alalla saada aikaan, käypi todellisuudessa niin, että silloin, kun kansakunta joutuu siihen onnettomaan asemaan, että joudutaan taistelemaan elämästä ja kuolemasta, niin kaikki ne säännökset, mitä silloin asianomainen hallitus ja ne viranomaiset, jotka puolustustoimintaa johtavat katsovat välttämättömäksi, pannaan kaikesta huolimatta toimeen ja on pakko panna toimeen. Eikö silloin olisi kaikkienkin kannalta parempi, että olisi lailla saatu järjestetyksi olotila sellaiseksi, että viranomaisetkin olisivat silloin velvolliset, kun tätä alaa varten nimenomaan on laki säädetty, noudattamaan näitä lainsäännöksiä. Mutta tätä lakia, mikäli nyt minä olen käsittänyt, osittain vastustetaan niittenkin taholla, jotka ymmärtävät, että silloin on välttämätöntä poiketa perustuslain säännöksistä. Ne vastustavat tätä lakia sillä, että katsovat, että silloin on sellainen olotila, että kaikki lait ovat paperia, että mitään järjestettyjä säännöksiä ei voida silloin noudattaa ja he katsovat, että kun ei ole olemassa mitään lakia, silloin on viranomaisilla vapaammat kädet menettellä miten haluavat. Mutta minä katsoisin, että maan kansalaisten kannalta ei tällainen katsantokanta ole ensinkään suositeltava. Tässä laissa kyllä säädetään erittäin ankaroina rajoituksia kaikkiin kansalaisiin nähden, mutta ei vähimmän meidän talonpoikaiseen kansanluokkaan nähden. Mutta siitä huolimatta me käsitämme, että sittenkin on parempi, että laki saadaan aikaan ja viranomaisille myönnetään lailla ne valtuudet, mitkä ovat välttämättömät, kuin se, ettei mitään lakia saataisi aikaan. Sen tähden minä olisin sitä mieltä, että eduskunnan olisi hyväksyttävä nyt tämä laki sanamuodolleen sellaisena, kuin edellinen eduskunta oli sen hyväksynyt. Näillä perusteilla ehdotan myöskin, että 6 § hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin se on lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa, jossa muodossa myöskin asianomainen valiokunta on sitä kannattanut.

Ed. Tuomioja: Minä kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Pennanen: Kun tämän pykälän kohdalla on ainoa paikka, jossa suuren valiokunnan ehdotus eroaa lepäämässä olleesta lakiehdotuksesta, jota perustuslakivaliokunta on ehdottanut, niin minäkin pyydän lausua muutaman sanan tämän kohdan johdosta.

Ensinnäkin on syytä huomauttaa, että sota tai kapina ei sellaisenaan vielä automaattisesti, ilman muuta, johda sotatilaan. Tämä lakiehdotushan on, niinkuin 1 §:stä näkyy, sillä kannalla, että jos sota tai kapina joutuu siihen vaiheeseen, että valtakunnan päämies katsoo maanpuolustuksen ja oikeusjärjestyksen ylläpitämisen vaativan sotatilan julistamista, niin silloin vasta maa, tai osa siitä, on asetettava sotatilaan. Ja sellainen tila, sen käsittänemme jokainen, on jo koko lailla vakava. Ja nyt tässä pykälässä sen 2 momentissa, jonka suuri valiokunta ehdottaa poistettavaksi, on kysymys henkilöstä, joka tuollaisella sotatila-alueella vieläpä varsinaisten sotatoimien, linnoitusten ja puolustusasemien alueella oleskelee ja toimii ja joka vuoden kuluessa ennen sotatilan alkamista on rikollisella toiminnallaan antanut oikeutettua aihetta sellaiseen olettamukseen, että hän koettaa vaikeuttaa maanpuolustusta tai saattaa vaaranalaiseksi yleistä turvallisuutta. Tällaisesta henkilöstä tässä siis nyt on kysymys ja tällaisissa mainitsemisissä olosuhteissa. Tällaistaakaan henkilöä ei voi pidättää yksinomaan ihan perättömien juurujen nojalla eikä tällaista henkilöä, tällaista, sanoisin, hämäreperäistä hommailijaa voi pidättää mikään paikallinen poliisi eikä edes sotatoimien alueella, kysymyksessolevalla alueella toimivan joukko-osaston päällikkö. Määräys pidättämiseen pitää tulla asianomaiselta maaherralta tai noilla varsinaisilla sotatoimien alueilla oleviin henkilöihin nähden sotaväen päälliköltä ja pidätys niinkin tehtynä jää voimaan ainoastaan siinä tapauksessa, jos valtakunnan korkein oikeudenvalvoja, oikeuskansleri, asiaa tutkituaan ei tätä pidättämismääräystä peruuta. Kyllä minun nähdäkseni tällaiseen henkilöön nähden ja tällaisissa olosuhteissa on tämä prosessi, joka tässä momentissa ehdotetaan, vähintään kylliksi riittävä, ja ei liene minkäänlaista syytä epäillä, että kunolliselle maanpuolustusta auttavalle ja tukivalle edes passiivisellekaan kansalaiselle aiheutuisi tästä momentista turhanpäiväisiä

ikävyöksiä. Minä katson, että kysymyksessä olevan pykälän toinen momentti on sekä oikeutettu että myös sangen tarpeellinen tässä laissa.

Ed. Lehtokoski: Minä pyydän vastustaa ed. Lohen tekemää ehdotusta. Teen tämän sen vuoksi, että 5 §:n 1 momentin perusteella on jo mahdollisuus pelkän epäluulon perusteella vangita henkilö, ja toimittaa hänen luonaan kotitarkastus. Ei siis tarvita mitään rikollista toimenpidettä vielä tapahtuneen, koska pelkkä epäily ja oletettu valmistaminen johonkin rikokseen antaa jo viranomaisille mahdollisuuden vangitsemiseen. Kun nyt 6 §:n 1 momentin mukaan, jonka ed. Lohi on ehdottanut palautettavaksi mietintöön takaisin, voidaan tuollainen henkilö pitää vangittuna koko sotatilan ajan, niin minä tahdon huomauttaa siitä, että se ei voine olla oikein, että esimerkiksi monissa tapauksissa perheensä pelkän epäilyksen perusteella viedään kodin ja perheensä piiristä ja pidetään vangittuna ja perhe jätetään niin vaikeaan taloudelliseen asemaan, kuin se sellaisessa tapauksessa jää. Kun minusta tässä tapahtuu suuri oikeudellinen vaara, jos tämä säännös hyväksyttäisiin, niin minä katson, että eduskunta millään tavoin ei voi hyväksyä ed. Lohen tekemää ehdotusta. Olisi ollut kyllä parempi, jos meidän ehdotuksemme tässä suhteessa kokonaan olisi hyväksytty, mutta kun tämäkin on pienoinen parannus, minkä suuri valiokunta on hyväksynyt, niin täytyy yhtyä kannattamaan sitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Tuomiojan kannattamana ehdottanut, että 6 §:ään nähden hyväksyttäisiin se sanamuoto, joka on ollut leppäämässä olleella ehdotuksella. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (97—92—0—10.)

Lippuäänestystä pyydetään.

Lippuäänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 88 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7 §.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Minä ehdotan, että 7 §:n 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Sota-aikana määrättäköön asetuksella posti-, lennätin- ja puhelinlaitosten käytön valvomisesta”, eli siinä muodossa, kuin on perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa ehdotettu.

Ed. Koponen: Kannatan ed. J. F. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. E. Pekkala: Ehdotan, että koko 7 § poistetaan.

Ed. Tabell: Kannatan ed. Pekkalan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Koposen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen sanamuodon kuin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi. Ed. E. Pekkala ed. Tabellin kannattamana on ehdottanut, että 7 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. E. Pekkalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aallon ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ja sen jälkeen äänestetään ed. Pekkalan ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena kuin se edellisessä äänestyksessä on muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. J. F. Aallon ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla. (48—133—5—13.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt ed. J. F. Aallon ehdotuksen.

2) Äänestys pykälästä sellaisena kuin se on edellisessä äänestyksessä hyväksytty, ed. E. Pekkalan ehdotusta vastaan.

Joka hyväksyy pykälän sellaisena kuin se on edellisessä äänestyksessä hyväksytty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Pekkalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (140—28—6—25.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt pykälän sellaisena kuin se edellisessä äänestyksessä on hyväksytty.

8 §.**Keskustelu:**

Ed. J. F. Aalto: 8 §:n mukaan voidaan yhdistyksen toiminta lakkauttaa sota-ajaksi siitäkkin huolimatta että yhdistyksen toimintaa vastaan ei voida tehdä mitään muistutuksia vain pelkän olettamuksen perusteella. Kun tällaiseen ei ole minkäänlaista syytä, ei sitä vaadi sota-aikakaan, en katso tarpeelliseksi tällaisen säädöksen hyväksymistä. Jos joku yhdistys tekee itsensä syypääksi rikokseen voidaan sen toiminta lakkauttaa sen jälkeen, kuin se on siihen aihetta antanut, mutta ei ennen sitä. Senvuoksi minä ehdotan, että 8 § poistettaisiin.

Ed. Koponen: Kannatan ed. Aallon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Koposen kannattamana

ehdottanut, että 8 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (106—66—4—23.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

9 §.**Keskustelu:**

Ed. Tabell: Koska tämän pykälän mukaan voidaan antaa tavattoman laajat tulkintamahdollisuudet viranomaisille m. m. juuri työväestön kokousten järjestämisen suhteen, niin minä ehdotan että tämä pykälä poistetaan.

Ed. J. F. Aalto: Minä kannatan ed. Tabellin ehdotusta, joka on samanmukainen, kuin meidän valiokunnan mietintöön liittämämme vastalause.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tabell ed. J. F. Aallon kannattamana ehdottanut, että 9 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tabellin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tabellin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (102—67—3—27.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt pykälän suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

10—13 §:t, 2 luvun nimike, 14—28 §:t, 3 luvun nimike, 29—33 §:t hyväksytään keskustelutta.

34 §.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Ehdotan, että 34 § poistettaisiin.

Ed. Tabell: Pyydän kannattaa ed. J. F. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. Koponen: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Tabellin kannattamana ehdottanut, että 34 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (99—68—1—31.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt pykälän suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

35 §.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Tuntuu kyllä toivotto-malta tehdä ehdotuksia, kun on muutamia hyvin surullisiakin pykälää mennyt läpi, mutta minä kuitenkin tahdon vielä huomauttaa tämän nyt käsiteltävänä olevan pykälän 1 momentista, jossa valtioneuvostolle annetaan valta kieltää aiottu työnseisaus tai määrätä jo alkanut työnseisaus lopetettavaksi milloin valtioneuvosto harkitsee siitä olevan haittaa maanpuolustukselle. Näin suurta harkintavaltaa ei olisi syytä valtioneuvostolle antaa eikä varsinkaan tällöin-

nessä tapauksessa, jossa tämän pykälän mukaan hyöty tulisi koitumaan yksinomaan työnantajille. Kun työnantajat tietävät, että työläisillä ei ole oikeutta tehdä lakkoa ja kun eräissä muissa pykälissä vielä kielletään kokoustenpitokin, niin on siitä seurauksena, että työnantajat voivat menetellä aivan mielivaltaisesti, tietäen, että valtioneuvosto puuttuu asiaan, jos työläiset yrittävät valvoa oikeuksiaan. On nim. ilmeistä, että varsinkin sellaisena aikana, jona tätä lakia tultaisiin käyttämään, on maassa vanhoillinen hallitus. Näin ollen ei tämän momentin säädöksellä jouduttaisi palvelemaan edes maanpuolustusta, vaan pääasiassa, kuten mainitsin, työnantajia. Senvuoksi minä ehdotan, että pykälän 1 momentti poistetaan.

Ed. Koponen: Kannatan ed. J. F. Aallon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. J. F. Aalto ed. Koposen kannattamana ehdottanut, että pykälän 1 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (101—67—4—27.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

36—37 §:t, IV:n luvun nimike, 38—53 §:t, V:n luvun nimike hyväksytään.

Lain johtolause.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Minä ehdotan, että johtolause hyväksytään siinä muodossa kuin se on

lepäämään jätetyssä lakiehdotuksessa. Minun käsittääkseni hallitusmuodon määräyksen mukaan tämä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisena lakina.

Ed. Torppa: Minä pyydän kannattaa ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Tuomioja: Hallitusmuodon 16 §:n mukaan voidaan tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä säätää rajoituksia kansalaisten yleisiin oikeuksiin sodan tai kapinan aikana. Sen vuoksi sellainen laki, josta nyt on kysymys, voidaan säätää tavallisen lain säätämisen järjestyksessä. Ei minun nähdäkseni ole mitään syytä siihen, että tämä laki säädettäisiin perustuslain säätämisestä voimassaolevassa järjestyksessä. Siitä käsitykseni mukaan olisi seurauksena ainoastaan se, että tästä ei milloinkaan saataisi lakia.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Tuomioja pitää selvänä, että laki voidaan säätää tavallisena lakina, koska hallitusmuodon 16 §:ssä säädetään, että voidaan lailla rajoittaa kansalaisten yleisiä oikeuksia. Mutta kun otetaan huomioon, että hallitusmuodon 16 §:ssä sanotaan, että näitä yleisiä oikeuksia voidaan lailla rajoittaa ainoastaan niin paljon kuin on välttämätöntä, kuten sanotun pykälän sanat kuuluvat, niin ei silloin ole asia niin selvä, kuin ed. Tuomioja ja eräät muut edustajat väittävät. Asian aikaisemmissa vaiheissa on osoitettu, että lain useissa pykälissä mennään huomattavasti ylisen rajan, mikä voitaisiin välttämättömyydelle vetää. Esimerkiksi 4, 5, 8, 9 ja 35 pykälät ovat sellaisia, jotka eivät suinkaan ole välttämättömiä. On tietysti myönnettävä, että se on tulkintakysymys, mikä on välttämätöntä ja mikä ei. Voivathan jotkut olla sitä mieltä, että olisi välttämätöntä riistää kansalaisilta kaikki pienimmätkin oikeudet, mutta minä luulen, että ei nyt hyvällä syyllä voida niin pitkälle mennä. Voisihan yksin tein väittää, että olisi välttämätöntä vangita kaikki sosialistit ilman muuta summakaupalla sotatilan ajaksi ja näin ollen ei olisi vielä menty niinkään pitkälle, kuin olisi tarpeellista. Mutta kun en minä tällaista katsantokantaa hyväksy, ja kun olen sitä mieltä, ettei poikkeuslaissakaan saisi ottaa huomioon ainoastaan sitä puolta, millä rajoitetaan kansalaisten oikeuksia, vaan pitäisi myöskin turvata kansalaisten oikeuksia mielivaltaa vastaan, niin en voi

silloin asettua sille kannalle, että tämä laki hyväksyttäisiin tavallisena lakina. Minä olen sitä mieltä, että se on säädettävä siinä järjestyksessä kuin perustuslaki säädetään ja siis olen suuren valiokunnan ehdotuksen kannalla.

Ed. Niukkanen: Edellisen lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että ei minun käsittääkseni tämän lain tarkoitus ole tähdätty siihen, että voitaisiin vangita sosialistit, mutta tarkoitus on, että voidaan tarvittaessa pidättää rikolliset (Ed. Rosenberg: Vangita kommunistit!) ja sellaiset, jotka ilmeisesti tulisivat vahingoittamaan maan puolustusta, heidän entinen toimintansa huomioonottaen. Ja minä edellytän, että sosialistit eivät ole tällaisia henkilöitä.

Ed. Pennanen: Ed. J. F. Aallon ylimalkaisiin väitteisiin en pyydä ollenkaan kajota. Mielestäni ainoa asiallinen väite, joka tämän lakiehdotuksen perustuslailliseen luonteeseen on kohdistettu, on se, jonka ed. Estlander on perustuslakivaliokunnan mietintöön liittämässään vastalauseessa esittänyt lakiehdotuksen 25, 26 ja 27 §:iä vastaan. Tästä vastalauseesta päättäen ed. Estlanderin mielipide näitten pykälien luonteesta perustuu siihen, että myöskin kiinteästä omaisuudesta suoritetaan kohtuullinen korvaus. Nämä mainitsemani pykälät sisältävät korvaussäännöksiä muustakin kuin kiinteästä omaisuudesta ja niihinhan siis ei väite ollenkaan sovellu. Kysymyksen on vain siitä kiinteästä omaisuudesta, jota maan puolustuksen hyväksi tarvitsee pakko-luovuttaa. Minä en ollenkaan halua, enkä minä pystykään, esittämään tässä mitään juristeriaa. Minä jo yleiskeskustelussa mainitsin, että ero niin sanotun täyden korvauksen ja kohtuullisen korvauksen välillä saat- ta olla olemassa, välttämättömästi sitä ei tarvitse olla olemassa. Mutta hallitusmuoto ei määrittelekään sitä, mikä on „täysi korvaus”. Siellä muistaakseni 6 §:ssä mainitaan vain, että pakkolunastuksessa on suoritettava „täysi korvaus”. Mikä se on, se „täysi korvaus”, se on harkinnan varassa. Sen sitten määrittelee pakkolunastuslaki, joka on tavallinen laki. Siellähan sanotaan, niinkuin lakimiehet tietävät, että se täysi korvaus on korkein käypä hinta. Mutta kuten sanoin, ei tässä mitään lakimiesselvityksiä mielestäni tarvitakaan. Koko kysymys rajoittuu vain siihen, pidetäänkö myös-

kin näitten mainitsemiäni pykälien säännöksiä välttämättöminä ja minulla on jo ollut tilaisuus huomauttaa siitä, että ne ovat välttämättömiä jo siitä syystä, ettei — siitä nyt lietään yksimielisiä — pakkolunastuslain säännöksiä jouda sovelluttamaan käytäntöön semmoisena aikana kuin tässä on kysymys. Ei ehkä hinnan määrittelyssä, nekin säännökset ovat liian monimutkaisia. Kyllä me kaiketi voimme pitää jokainen varmana senkin, että valtakunnalla tämmöisissä oloissa on siksi paljon menoja, niin että on myöskin välttämätöntä pysyä kohtuudessa edes tällaisena aikana. Ja kun yleensä täytyy tällaisena aikana kansalaisten muutamakin omaisuuttaan luovuttaa kohtuullisesta korvauksesta, kenties usein ilman mitään korvausta, niin kyllä se riittää, että myöskin tässä kysymyksessä olevasta kiinteästä omaisuudesta saada kohtuullinen korvaus, miksi sen kohtuuden asianomaiset sitten kulloinkin arvioinevatkin.

Ed. Bryggari: Kun täällä on vastustettu tämän lain käsittelemistä perustuslain luontoisena, niin minua ihmetyttää, mihinkä tällainen vastustus perustuu, ja herää kysymys, onko enää senjälkeen mahdollista mitään lakia käsitellä perustuslakina, ellei juuri tätä lakia, kun tämä laki suurelta osalta kumoaa kaikki ne kansalaisoikeudet sota-aikana, mitä kansalaisille on taattu, kuten henkilöllinen vapaus, omaisuuden määräämisoikeus, mistä hinnasta se on luovutettava, sananvapaus, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus j. n. e. Siitä huolimatta ei kokoomuksen ja maalaisliiton taholta nähdä, että tässä todellakin on kysymys tärkeimmistä kansalaisoikeuksista, niiden poistamisesta sota-aikana. Jollei tämä asia todellakaan ole myönnettävä sellaiseksi, että laki olisi käsiteltävänä perustuslakina, silloin voi minkä asian tahansa järjestää yksinkertaisella lailla. Minun mielestäni on hyvin kaino vaatimus se, että tämä asia käsitellään perustuslakina, ja yhdyn kannattamaan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Schauman: I anledning av rdgsm. Pennanens yttrande ber jag endast att få uppmärksamgöra därpå, att en överväldigande majoritet af riksdagen vid behandlingen av 7 § var av den åsikten, att här förelåg en icke nödvändig inskrän-

ning i medborgarnes rättigheter — en överväldigande majoritet, till vilken måhända rdgsm. Pennanen icke hörde, men i alla fall största delen av hans grupp. Innan denna punkt är klargjord, huruvida här föreligger en nödvändig eller icke nödvändig inskränkning, är det säkrast, att riksdagen antager lagen såsom om grundlag stadgas. Jag förutsätter således att majoriteten i detta avseende skall bli lika stor som den var, då det gällde att i fråga om 7 § återremittera betänkandet till stora utskottet.

Ed. Tuomioja: Kun tämä asia oli edellisessä istunnossa käsiteltävänä, oli myöskin ruotsalainen eduskuntaryhmä, ed. Estlander ja ed. Schauman lukuunottamatta, sillä kannalla, että tämä voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisen järjestyksessä. Kun nyt ainakin osa ruotsalaista eduskuntaryhmää on asettunut toiselle kannalle, rohkenisin minä tiedustella, mistä tämä kannanmuutos on johtunut. Tähän lakiinhan ei ole tehty mitään sellaisia lisäyksiä, jotka saattaisivat sen perustuslain luontoiseksi. Päinvastoin siitä on nyt poistettu pari kohtaa ja tehty lakia lievemmäksi. Muussa tapauksessa, ellei ruotsalaisen ryhmän taholta voida esittää sellaisia syitä, jotka nyt pakottavat muuttamaan tämän käsittelyn perustuslain luontoiseksi, odotan, että ryhmä äänestää aikaisemman kantansa mukaan.

Ed. Pennanen: Minä vain ed. Schaumanin lausunnon johdosta pyydän ilmoittaa, että minä en ole kuulunut siihen enemmistöön 7 §:n kohdalla, josta enemmistöstä ed. Schauman mainitsi.

Ed. Molin: Jag håller före, att de båda ändringar, som nu gjorts i lagen i 6 § och en annan paragraf, icke hava varit av den natur, att de skulle inverka på beslutet om lagens ingress. Jag kommer därför också att vidhålla den uppfattning jag i saken hyste senast, då frågan var före i riksdagen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Torpan kannattamana ehdotanut, että johtolauseeksi hyväksyttäisiin: „Eduskunnan päätöksen mukaisesti sääde-

tään täten." Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (96—90—1—12.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lain nimike hyväksytään.

Koska lakiehdotusta ei ole muuttumattomana hyväksytty, niin palautetaan se takaisin suureen valiokuntaan, joten toinen käsittely tulee jatkumaan.

7) Ehdotusta suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamisesta

koskeva ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 16 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Kuokkanen: Kuten sivistysvaliokunta on lausunut, on kysymyksessä olevan kantasanakirjan aikaansaaminen tarpeen vaatima. Tästä puolesta asiaa en halua mielipiteitä esittää. Luulen, että siitä ollaan jotakuinkin yksimielisiä. Mutta seikka, mikä on kiinnittänyt huomiota puoleensa, on se, että valiokunta on jättänyt avoimeksi ja hallituksen harkinnasta riippuvaksi käsittelemänsä kysymyksen siitä, olisiko koetettava hetimiten valmistuttaa erillinen lakikielen tahi kai oikeammin laki- ja virkakielen sanasto, vai olisiko sitä koskeva aineisto sisällytettävä vain kysymyksessä olevaan suureen perussanakirjaan.

Näin ollen, kun on jätetty tämä kysymys avoimeksi, voi siis olla mahdollista, että kysymys saa sellaisen ratkaisun, ettei mitään erillistä virkakielen ja lakikielen sanakirjaa valmisteta tai ettei sitä valmisteta ainakaan ennen tämän suuren perussanakirjan laatimista. Tällainen epämääräisyys ei kuitenkaan ole tyydyttävä. — Jo pitkät ajat on laki- ja virkamiespiireissä kaivattu laki- ja virkakielen sanastoa, ja myöskin sivistysvaliokunta on lausunut mietinnössään, että tällainen sanasto olisi eduskuntatyönkin kannalta katsoen varsin tarpeellinen. Tähän nähden olisi siis mielestäni ryhdyttävä pikaisiin toimiin juuri tällaisen sanaston aikaansaamiseksi.

Voidaan tosin huomauttaa, että tämä sanasto tulee kyllä sisältymään suunniteltuun suureen kantasanakirjaan. Mutta asia ei kuitenkaan tällä järjestelyllä mielestäni olisi riittävästi autettu. Ensiksikin on huomattava, että kantasanakirja tulee olemaan yksityisen hankala käyttää ja ehkäpä kallis hankkia. Lisäksi on huomattava, että tämän virkakielen, lakikielen sanaston valmistamisen kytkeminen kantasanakirjan valmistamiseen merkitsisi noin 15—20 vuoden lykkäystä tarkoittamani sanaston aikaansaamiselle. Tämä seikka on mielestäni siksi painava, että olisi asiaa jonkun verran tarkemmin harkittava, eikä jätettävä sitä avoimeksi, kuten sivistysvaliokunta on sen jättänyt. En suinkaan tarkoita sitä, että laki- ja virkakielen sanastoa ei sisällytettäisi suunniteltuun suureen kantasanakirjaan. Päinvastoin on tämä luonnollisesti tähän sisällytettävä ja tällöin, laadittaessa tätä suurta sanakirjaa, otettava huomioon se aineisto, mikä on saatu kootuksi laatimalla tämä laki- ja virkakielen sanasto, samalla kuitenkin ottamalla tällöin huomioon ne kehityssuhteet, mitkä antavat aihetta muutoksiin ja lisäyksiin.

Seikka, joka lisäksi puolustaa esittämäni käsityskantaa, on se, että nyt jo on olemassa paljon aineistoa virka- ja lakikielen sanastoa varten. Valtioneuvosto on nimittäin tammikuun 25 p:nä 1922 päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin ruotsalais-suomalaisen ja suomalais-ruotsalaisen laki- ja virkakielen sanakirjan laatimista varten; ja on valtioneuvosto samalla kuin pöytäkirjaan merkittiin, että tällaisen sanakirjan aikaansaaminen oli erittäin kipeän tarpeen vaatima, myöntänyt silloiselle ylikielenkään-

tämä Sonckille 50,000 markkaa Sonckin siihen mennessä sanakirjaa varten keräämän aineiston lunastamiseksi. Mainittu rahamäärä on suoritettu, tämä aineisto siis lunastettu, mutta muut silloin päätetyt toimenpiteet ovat tietääkseni valmistusasteella. Tämä aineisto muun ohella antaisi käsittääkseni suurta apua juuri virka- ja lakikielen sanaston valmistamiselle. — Voidaan tosin vielä väittää ja lienee siitä valiokunnassakin huomautettu, että laki- ja virkakieli tällä hetkellä varsinkin on voimakkaan kehityksen alaisena, joten ei nykyhetki olisi sopiva tällaisen sanaston laatimista varten. On kuitenkin huomattava, että kansan kieli on aina kehityksen alaisena, ja sitäpaitsi huomattava, että juuri tällaisen sanaston valmistamisen kautta ohjattaisiin kehitystä oikeaan suuntaan, niin ettei laki- ja virkakieli pääsi ruohottumaan, jos niin saa sanoa. Viime aikoina juuri on paljon ilmennyt tällaista taipumusta. Mäkä merkitys virka- ja lakikielillä taas on kansankieleen yleensä, sitä seikkaa minun ei tässä tarvinne lähteä koskettelemaan.

Lausumani nojalla ehdotan kunnioittaen asiassa eduskunnan päätettäväksi, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin niin hyvin suomen kirja- ja sivistyskielen kantasanakirjan aikaansaamiseksi kuin myöskin erillisen laki- ja virkakielen sanaston pikaiseksi valmistamiseksi.

Ed. Lehtonen: Pyydän kannattaa ed. Kuokkasen tekemää ehdotusta.

Ed. Kuokkanen: Minä olen henkilökohteisesti aivan samaa mieltä kuin ehdotuksen tekijä äsken. Minustakin olisi erityisesti juuri käytännöllisen tarpeen vaatimusten kannalta syytä nopeasti toimittaa uusi ja hyvin perusteellinen laki- ja virkakielen sanasto. Tähän kehoittaisi erityisesti sekin, että lakikielen terminologia meillä on peräti epävarmaa ja että lakikielessä vielä esiintyy huikea määrä pahoja rikkaruohoja, jotka voitaisiin toivottavasti suurimmalta osalta tällaisen erikoissanakirjan avulla kitkeä kielestä pois.

Tämän käsityksen omaksui myöskin kaksi niistä kolmesta asiantuntijasta, joita sivistysvaliokunta asiaa käsitellessään käytti. Syy siihen, etten minä kuitenkaan ole valiokunnan mietintöön esittänyt eriyvää mieli-pidettäni tässä kohden, on seuraava.

Useissa muissakin yksityiskohdissa tämä sanakirja-asia kaipaa perusteellista valmistelua, jonka suorittaminen ei ole ollut eduskunnan valiokunnalle mahdollista. Kun asia tämän johdosta on joka tapauksessa jätettävä hallituksen valmisteltavaksi ja palaa hallituksen ehdotuksena takaisin eduskuntaan, olen minä voinut taipua siihen ajatukseen, että myöskin kysymys erityisen laki- ja virkakielen sanaston aikaansaamisesta otettaisiin keskustelun alaiseksi lähemmin silloin, kun hallitus on asiasta tehnyt ehdotuksensa eduskunnalle. Minulla ei luonnollisesti ole mitään sitä vastaan, jos eduskunta nyt tehdyn ehdotuksen mukaisesti haluaa jo tässä vaiheessa tehdä päätöksen virka- ja lakikielen sanaston aikaansaamisesta. Mutta minä en pidä asiaa menetettyä siinäkään tapauksessa, että erityistä päätöstä nyt ei tehdä. Minä saanen lausua sen toivomuksen että jos eduskunta aloitteen hyväksyy, hallitus tulisi olemaan toimenpiteissään nopea ja, jos mahdollista, jo seuraavien valtiopäivien alkuun antaisi eduskunnalle esityksen asiasta.

Opetusministeri Ailio: Ed. Kuokkasen esityksen johdosta pyydän huomauttaa, että laki- ja virkakielen sanakirjan tarpeellisuus on yleensä tunnustettu, mutta siitä ollaan eri mieltä, onko se tehtävä tavalliseksi sanakirjaksi vai realisanakirjaksi. Siitäkin on eri käsityksiä olemassa, onko se valtion kustannuksella aikaansaataava; on ollut puheena myöskin yksityisten kustannuksella aikaan saada tällainen sanakirja, jollon valtio puolestaan avustaisi yritystä luovuttamalla käytettäväksi m. m. sen sanakokoelman, jonka herra Sonck on kerännyt. Minusta näin ollen ei olisi tarpeellista antaa sellaista kehoitusta hallitukselle kuin ed. Kuokkanen on ehdottanut, koska se ennakolta sitoisi ohjelmaa, vaan on parasta, että asia siksi väljässä muodossa, kuin sivistysasiainvaliokunta on ehdottanut, jätetään hallituksen harkittavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kuokkanen ed. Lehtosen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi sivistysvaliokunnan ehdotuksen asemasta seuraavan ponnen: „että eduskunta kehottaisi hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin niin hyvin suomen kirja- ja sivistyskielen kanta-

sanakirjan aikaansaamiseksi kuin myöskin erillisen laki- ja virkakielen sanaston pikaiseksi valmistamiseksi". Kutsun tätä ehdotusta ed. Kuokkasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kuokkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (121—44—0—34.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt sivistysvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 8) asia.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 5,04 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi.

Eino J. Ahla.

26. Tiistaina 22 p. marraskuuta 1927

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus kansankirjastolaiksi. . . 882
Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:o 25 a ja 25; sivistys-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 7.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepää-
mään jätetty ehdotus laiksi erään val-
tion omistaman tontin luovuttamisesta
konsertti- ja kongressitalon rakenta-
mista varten Helsingin kaupunkiin. . . 884

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 34; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 10; mainittu
lakiehdotus.

3) Ehdotus laiksi metsähallinnon
piirikuntakonttorien piirikuntapäälli-
köiden virkojen muuttamisesta sopi-
musluontoisiksi. 885

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 35; valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 11; hallituksen
esitys n:o 26.

4) Ehdotus laiksi muutoksista rikos-
lain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman
lain 16 lukuun. „

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 36; lakivaliokunnan
mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o
43.

Ainoa käsittely:

5) Ehdotus oikeudenmukaisen suh-
teellisuuden aikaansaamisesta valtion
oppikoulumenojen jakaantumisessa
suomenkielisten ja ruotsinkielisten
koulujen kesken. 886

Siv.

Asiakirjat: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 6; ed. P. Saarisen y.
m. anom. ehd. n:o 17.

Pöydällepanoa varten esitellään:

6) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 12 hallituksen esityksen joh-
dosta lisäyksistä vuoden 1927 tulo- ja
menoarvioon. 896

7) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 15 hallituksen esityksen joh-
dosta erinäisten muutosten tekemi-
sistä tulo- ja omaisuusverosta annet-
tuun lakiin. „

8) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 16 hallituksen esityksen joh-
dosta laiksi tullien kantamisesta
vuonna 1928. „

9) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 17 hallituksen esityksen joh-
dosta korotetun tupakkavalmisteveron
kantamisesta vuonna 1928. „

10) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 18 eduskuntaesityksen joh-
dosta laiksi tulitikkuverosta. „

11) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 19 eduskuntaesityksen joh-
dosta laiksi makeisvalmisteverosta. . . „

12) Työväenasiainvaliokunnan mie-
tintö n:o 4 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka sisältää ehdotuksen meri-
mieslain muuttamisesta. „

13) Laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 7 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka tarkoittaa luonnonsuojelu-
alueiden perustamista valtionmaille. . . „

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat U. Hannula, Koivuranta, Kukkonen, Lehtonen, Leppälä, J. Linna, Malkamäki, Mustakallio, Mäkelä, Raatikainen, Rantanen, Salo, Savenius, Turja, Vehkaoja ja Welling.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: lääkärintodistuksella näytetyn sairauden johdosta tämän viikon ajaksi ed. Mustakallio, sairauden takia toistaiseksi edustajat Malkamäki ja Salo, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Mäkelä, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Vehkaoja, J. Linna ja täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Koivuranta ja yksityisten asiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Rantanen, Kukkonen, Lehtonen ja Raatikainen.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että toimitsija Yrjö Lehtinen, Helsingin kaupungista, joka Uudenmaan läänin vaalipiirissä on valittu eduskunnan jäseneksi ent. edustajan M. Lehtosen varamiehenä, on puhemiehelle esittänyt tarkastetun ja hyväksytyn edustajavaltakirjansa, joten hän on oikeutettu asettumaan paikalleen eduskunnassa.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitus-sihtööri A. Voutilaisen seuraamana ministeri Paasivuori, joka lausuu suomeksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen puolesta on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 60 esitys laiksi eräiden sotasaaliina valtion haltuun joutuneiden maa-alueiden ja rakennusten luovuttamisesta Viipurin kaupungille sekä raha-avustuksesta ja lainan takuusta sille etukaupungeista aiheutuvan rasituksen lieventämiseksi,

n:o 61 esitys laiksi tilastollisen päätoimiston viroista ja toimista,

n:o 62 esitys laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta.

Esitykset annetaan suomen- ja ruotsinkielellä.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus kansankirjastolaiksi.

Hallituksen esitys n:o 7, jota on valmis-televasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 25 ja 25 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Opetusministeri Ailio: Kun kirjastolakiesitys nyt on valmis joko hyväksyttäväksi tai hylättäväksi, pyydän minä sen johdosta lausua seuraavaa.

Minä en voi oikein käsittää, mistä johtuu, että lakiehdotus on huonontunut jokaisessa valiokuntakäsittelyssä, jonka alaisena se on ollut. Sitä on kynitty niinkuin kanaa, ja jos se olisi vielä kerran joutunut asialliseen käsittelyyn, olisivat kirjasto-olomme varmaankin joutuneet huonommalle kannalle kuin ne nykyään ovat. Silloin olisi tietysti ollut parasta viskata koko tekele paperikoriin.

On aivan ristiriitaista, että vallankin maalaisliitto ja sen rinnalla kokoomus ovat kiihkeästi ajaneet tällaisen lakiehdotuksen huonontamista, joka tarkoittaa kansansivis-

tyksen kohottamista, vieläpä etupäässä maaseudulla ja sen ohella pienemmissä kaupungeissa, ilman että lakiehdotus aiheuttaisi sanottavan suuria kustannuksia.

Jokaisen lain tulisi tietenkin olla sellainen, että se vastaisi ainakin lähimmän tulevaisuuden tarvetta ja kehitystä, ja tätä näkökohtaa on silmälläpidetty hallituksen esitystä laadittaessa. Mutta esityksestä on karsittu pois melkein kaikki, joka tähtää vähänkin kauemmas tulevaisuuteen. Siitä on tietysti oleva seuraus, että lakiehdotus, jos se hyväksytään, täytyy hyvin pian parantaa.

Minä en tahdo puhua erityisesti kirjastopakosta niille, joille vapaus on niin kallis, etteivät he tahdo velvoittaa kuntia uhraamaan penniäkään niiden jäsentensä hyväksi, jotka haluaisivat päästä osallisiksi yleisen ja kansallisen kirjallisuuden aarteista ja joita varmaan on jokaisessa kunnassa lukuisia, vaikkei heillä olekaan kaikilla varoja itse ostaa kirjallisuutta. On kyllä hyvä, että eduskunta on valmis säätämään pakon edes itselleen säännöllisesti ja määrättyjen perusteiden mukaan avustaa valtion varoilla niitä kuntia, jotka jo ovat siksi suotuisassa asemassa, että niissä jo on kirjasto olemassa. Mutta kun eduskunta on lakiehdotuksessa määrännyt, että valtioavun saannin ehtona on vähintään 1 markka kutakin kunnan asukasta kohti ja kun valtioavun muitakin ehtoja täytynee kirjastojen hoidon takia tehdä jonkun verran ankarammiksi kuin ennen, näyttää minusta, että valtioapuun oikeutettujen kirjastojen lukumäärä aluksi tulee supistumaan, toisin sanoen, että kirjastokehityksessä tapahtuu joksikin aikaa seisaus. Tämä on valitettavaa ja se olisi voitu helposti estää määrämällä, että joka kunnan tulisi käyttää kirjastojensa hyväksi sama määrä, joka nyt on pantu ehdoksi valtioavun saannille. Periaatteellinen ero on siis aivan pieni.

Mainitsen lisäksi kuvaavana esimerkkinä lain huonontamisesta sen seikan, että esityksestä on pyyhitty pois määräys päättämisen kirjastonhoitajan rinnastamisesta valtion palkkaan ja eläkkeeseen nähden kansakoulunopettajien kanssa. Tällainen määräys, josta ei olisi toistaiseksi ollut sanottavia menoja, olisi ollut omiaan kiihottamaan edistyneimpiä kuntia ottamaan pätevän vakinaisen kirjastonhoitajan, joka samalla johtaisi koko kunnan kirjastotointa. Tällöin vasta voi kirjastotoiminnalla olla

tehokas sivistävä merkitys, mikä luonnollisesti on asetettava päämääräksi kirjastotoiminnalle. Mutta eduskunnan enemmistö katsoo liiaksi, että laki tähtää tällaiseen päämäärään.

Toinen kuvaava esimerkki on se, että 8 §:ään, suuressa valiokunnassa tehdyn muutoksen kautta on evätty, paitsi kaupunkien, myös kauppala- ja taajaväkisten yhdyskuntain kirjastoilta kokonaan valtioapu. Seuraus on oleva se, että muistaakseni kahdeksan kauppala- ja taajaväkiä tulee nyt huonompaan asemaan kuin ennen. Niinpä kadottaa esim. Riihimäen työväenyhdistyksen kirjasto, joka nykyään on paikkakunnan entien käytetty yleinen kirjasto, valtioapuna.

Mutta lakiehdotus merkitsee joka tapauksessa edistysaskelta kirjastoalalla, vaikkakin heikkoa. Se vakiinnuttaa valtioavun ja myös kirjastojen keskusjohdon, se koroo jonkun verran maalaiskuntain kirjastoavustusta, joka nyt kohdistuu paitsi kirjallisuuteen myös muihin kirjastokuluihin, niiden joukossa kirjastohuoneistojen vuokramäärään tai arvoon sekä lämpöön ja valoon, mikä on erityisen tärkeä kirjastojen hoidon ja käytön kannalta. Lisäksi suo lakiehdotus maalaiskunnille rakennusavustusta kirjastohuoneistojen hankkimiseen, jolloin kuitenkin muu avustus kirjastohuoneistoon nähden jää pois. Kaupunkien avustus on korotettu entisestään kymmenkertaiseksi, mikä pienemmille kaupungeille on huomattava avustus, jos se vain tulee käytetyksi kirjastojen hyväksi, kuten edellyttää täytyy. Niinikään on maaseutuyhdistysten kirjastojen valtioapua korotettu. Lain aiheuttamat lisäkustannukset nousisivat arviolta noin 1/2 milj. markkaan tai mahdollisesti jonkun verran suurempaan määrään.

Kun nykyoloissa ei ole ollut mahdollista tämän parempaa lakia aikaansaada ja kun se joka tapauksessa merkitsee edistysaskelta kansankirjastoillemme, suosittelen minä sitä eduskunnan hyväksyttäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta hyväksynee toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1924 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 10 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 34, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Opetusministeri Ailio: Minä totean mielihyvällä, että, vaikka eduskunta nyt ilmeisesti hyväksyykin valtiovarainvaliokunnan mietinnön, se ei siltä vastusta itse asiaa, vaan että se samalla periaatteessa myöntää, niinkuin valtiovarainvaliokuntakin, valtion velvollisuuden muodossa tai toisessa avustaa konserttitalon aikaansaamista. On tällöin selvää, että eduskunta ei kieltäydy myöntämästä valtioavustusta, jos, tai kun asia palaa uudelleen eduskunnan käsiteltäväksi. Minä toivon puolestani, että silloin harkitaan uudestaan mahdollisuutta juuri puheenaolevan tontin myöntämiseen, ellei sitä katsota aivan välttämättömäksi valtion käytännöllisiin, ennen kaikkea rautatielaitoksen tarpeisiin. Toivottavasti juuri tätä ratkaisua on omiaan edistämään se seikka, että konserttitalo on joutuva kaupungin haltuun, ja että kaupunki, jos konserttitalolle vastedes myönnettäisiin kysymyksessäoleva tontti, on varmaankin puolestaan valmis helpottamaan tonttien saantia erinäisiin muihin kulttuuritarkoituksiin, joiden aikaansaaminen kuuluu valtion velvollisuuksiin. Tätä seikkaa tulee erityisesti harkita asiaa edelleen ajattaessa.

Ed. Niukkanen: Kun herra opetusministeri täällä lausui sen ajatuksen, että vielä voitaisiin uudelleen ottaa harkittavaksi kysymys juuri tämän tontin luovuttamisesta, niin minusta tällainen käsitys on ihmeellinen sen jälkeen kuin eduskunta on yksimielisesti edellisessä istunnossa hy-

lännyt ehdotuksen tämän kysymyksessäolevan tontin luovuttamisesta. Kyllä minusta tätä tonttia on jo riittävästi eduskunnassa käsitelty. Sitä on käsitelty jo kolmilla eri valtiopäivillä ja minä toivoin, että tätä kongressi- ja konserttitaloasiaa koetettaisiin nyt jo ryhtyä muulla tavoin järjestämään kuin himoitsemalla tätä kysymyksessäolevaa tonttia.

Ed. Vennola: Kun tästä on kerran keskustelua tullut, niin tahdon mielipiteenäni lausua, että pidän eduskunnan puolelta arvottomana menettelyä, että se kerran päättää antaa tällaisen kongressitalon paikan ja sitten jonkun vuoden päästä peruuttaa tämän antamansa päätöksen. Asianlaita on nyt niin, että meidän maassamme tällaisen kongressitalon aikaansaaminen on erinomaisen kipeän tarpeen vaatima. Itsenäisenä valtakuntana olemme siinä nolossa tilassa, että kunnollista kongressia ei voida maassa järjestää. Mitä paikkaan tulee, niin se ei suinkaan ole niin välttämätön valtionrauteillekään kuin on tahdottu väittää.

Opetusministeri Ailio: Minä pyydän huomauttaa ed. Niukkaselle, ettei suinkaan eduskunnan kanta tässä asiassa ole niin vallan yksimielinen, koska valtiovarainvaliokunnassakin on ollut n. $\frac{1}{3}$ tämän lain hylkäämistä vastaan. Minä luulen, että eduskunta enimmäkseen on vain avustuksen muotoa, mutta ei itse asiaa vastaan. Mitä tulee juuri puheenaolevaan tonttiin, niin minä toivon, että kun asiaa harkitaan ja valmistellaan, eduskunta myöntänee sen, jollei se ole aivan välttämätön rautatielaitokselle ja jollei tämä voi löytää muualta hyvää ja tarkoituksenmukaista tonttia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi metsähallinnon piirikuntakonttorien piirikuntapäälliköiden virkojen muuttamisesta sopimusluontoisiksi.

Hallituksen esitys n:o 26, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 11 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 35, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta pysynee toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi muutoksista rikoslain 42 lukuun sekä lisäyksestä saman lain 16 lukuun.

Hallituksen esitys n:o 43, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 36, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tabell: Koska toisessa käsittelyssä tekemämme muutosehdotus, mikä koski 20 a pykälää ja jolla olisi lähemmin rajoitettu ne tapaukset, milloin lakia olisi sovellettava, tuli hylätyksi, niin emme lakia tällaisenaan voi olla hyväksymässä. Pitäköön tämän hallitus puolueineen omalla voittonaan ja nauttikoon kunniaa saada täyttäneen osaltaan sitä pyrkimystä, mikä taantumusporvaristolla näissä rangaistusten koventamispyrkimyksissä yleensä on olemassa. Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. E. Pekkala: Kannatan ed. Tabellin ehdotusta.

Ed. F. J. Leino: Koska ed. Tabell katsoi oikeudekseen ja velvollisuudekseen moitita hallitusta tällaisessa verrattain toisarvoisessa kysymyksessä, niin minä tahdon huomauttaa hänelle, että hän ei lakivaliokunnassa, kun aluksi asiaa käsiteltiin, ollut ollenkaan huomaavinaan siinä mitään pahaa, vaan päinvastoin kannatti hallituksen esitystä. Vasta asian myöhemmässä käsittelyssä — ja minä luulen sen johdosta, että minä olin asiaan eräässä suhteessa kiinnittänyt huomiota — ed. Tabell, nähtävästi neuvoteltuaan ryhmänsä muitten jäsenten kanssa, oli saanut päähänsä sen, että tätä pykälää voidaan käyttää ehkä sellaisissakin tapauksissa, joissa se ei olisi niin suotavaa. Minä olen kuitenkin katsonut omalta kohdaltani, että kysymys on verrattain pieni, niin että siihen ei ole ollut syytä kiinnittää niin vakavaa huomiota, että olisi ollut syytä hylätä hallituksen esitystä, ja senvuoksi en minäkään ole tehnyt siinä asiassa minkäänlaista vastalauseetta, vaan olen lopuksi yhtynyt kannattamaan hallituksen esitystä. Minä tahdon kuitenkin torjua sellaisen heiton hallituksen esitystä vastaan, joka ed. Tabellin taholta on tehty.

Ed. Tabell: Minä en oikein ymmärrä, mitä syytä ed. Leinolla on lähteä sekaantumaan valiokuntakäsittelyyn tässä kysymyksessä, koska minä valiokunnassa asian toisessa käsittelyssä kuitenkin puhuin niitten muutosehdotusten puolesta, mitä vastalauseessani esitin, ja asian toisessa käsittelyssä myöskin eduskunnassa olen samasta kysymyksestä puhunut ja tehnyt asianomaiset muutosehdotukset. Näin ollen minä luulen, että minulla on täysi syy asian lopullisessa käsittelyssä myöskin puhua tätä esitystä vastaan ja esittää se täysin perusteltuna hylättäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tabell ed. E. Pekalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tabellin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaise-
naan kuin se on toisessa käsittelyssä pää-
tetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed.
Tabellin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (156—
18—0—25).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväk-
synyt toisessa käsittelyssä päättämänsä la-
kiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus oikeudenmukaisen suhteellisuu- den aikaansaamisesta valtion oppikoulumenojen jakaantumisesta suomenkielisten ja ruot- sinkielisten koulujen kesken.

Ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 17
johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mie-
tintö n:o 6 esitellään ainoaan käsit-
telyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on si-
vistysvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Kalliokoski: Sivistysvaliokun-
nan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen
viitaten minä pyydän ehdottaa, että edus-
kunta hyväksyisi vastalauseeseen sisältyvän
ponnen.

Ed. P. Saarinen: Se anomusehdotus,
jonka johdosta esillä oleva sivistysvaliokun-
nan mietintö on annettu, perustuu aivan
luonnollisiin ja oikeudenmukaisiin lähtökoh-
tiin. Aloitteessa pyritään siihen, että edus-
kunta lausuisi hallitukselle sen suunnan,
miten yhteiskunnan uhraamia sivistysmää-
rärahoja on käytettävä, jotta tehtäisiin oi-
keutta maamme väestön molemmille kieli-
ryhmille. Tähän tulokseen suositellaan py-
rittävän siten, että lähtökohdaksi otetta-
isiin kummankin kielisen väestön lukumäärä.

Siis asetetaan maamme suomenkielinen ja
ruotsinkielinen väestö oikeuksiinsa nähdessä
täysin tasa-arvoiseksi.

Kun tällaista suuntaa tai ohjelmaa, jos
niin saa sanoa, avoimesti tarjotaan suomen-
kieliseltä taholta, joka väestöryhmä muo-
dostaa, kuten tunnettua, kansamme monin-
kertaisen väestöenemmistön, niin on minun
mielestäni suorastaan ihme, että ei tätä kiel-
tämättä luonnollista ja oikeudenmukaista
kantaa tahdota millään ehdolla vähemmis-
tön taholta hyväksyä. Kun näin on asian-
laita, niin on tästä tosiasiaista suomenkieli-
sellä taholla vedettävä se johtopäätös, että
maamme ruotsinkielisen väestön edustajat
tällä parlamentissa eivät vielä tänäkään
päivänä tahdo tunnustaa Suomen suomen-
kielistä väestöä tasavertaiseksi maamme
ruotsinkielisen väestön kanssa silloin kun
on kyseessä oikeuksien jako yhteiskunnan
puolelta. Jos näitä asioita katsoisi kansal-
lisen nationalismin näkökulmalta, niin olisi
tällainen ilmiö ruotsinkieliseltä taholta esi-
tettynä ilolla todettava. Sillä mitä räi-
keämmin ja epäoikeudenmukaisemmin ruot-
sinkielen väestön arvoisat edustajat tällä
eduskunnassa lainlaadintatyössä tahtovat
säilyttää maamme ruotsinkieliselle väestölle
etuoikeutetun aseman, sitä mahdottomam-
maksi heidän tällaiset edesottamisensa käy-
vät maamme suomenkielisen väestön sil-
millä katsottuna. Ja kun näin tapahtuu,
niin on silloin itsestään lankeavana seu-
rauksena, että vaatimukset suomenkielisellä
taholla aste asteelta kasvavat ja kansalli-
nen nationalismi saa yhä uutta virikettä
maamme väestön enemmistön keskuudessa.
Jos asiat tähän suuntaan kehittyvät ja saa-
vat rauhassa edelleen kehittyä, niin minä
uskon, että ei suomenkieliseltä taholta enää
monta kertaa tällaista rauhan tarjontaa esi-
tetä, kuin nyt esillä oleva anomus itse
asiassa on, vaan helposti tapahtuu niin, että
suomenkielinen väestö vaatimuksissaan
asettuu periaatteellisesti sille kannalle, kuin
ruotsinkielisemme nyt ovat, ja se tilanne tie-
tää silloin aivan toisenlaisia aloitteita suomen-
kieliseltä taholta, kuin nyt esillä oleva
aloite on. (Ed. Rosenberg: Minkälaisia?)
Kansamme eheyden ja onnen nimessä minä
valitan syvästi, jos näin tulee tapahtumaan,
mutta samalla pelkään, että ruotsinkielisten
edustajain periaatteellisesti luonnonoton kanta
tällaisissa asioissa luonnonlain pakolla sit-
tenkin vie olosuhteet tällaista edellä viit-
taamaani kehitystä kohden.

Tämänluontoisia asioita arvosteltaessa, kuin nyt esillä oleva asia on, on aina muistettava, että se periaate, joka on esille tuotu anomusehdotuksessa, ja johon kantaan on yhtynyt sivistysvaliokunnan vähemmistö, ei ole enää vuosikymmeniin ollut suomenkielisen väestön sen osan kanta, joka kielellisissä vaatimuksissaan on edustanut äärimmäistä suuntaa. Minä tahdon tässä kohden muistuttaa niitä vaatimuksia, joita vanhasuomalainen puolue nousuaikoinaan edusti, ja joka pyrki suurin piirtein siihen, että maamme ruotsinkielinen väestö on ilman muuta sulatettava suomenkieliseen väestöön ja että ne ruotsinkielisistä, jotka eivät tällaiseen alistu, saavat siirtyä yli lahden paremmille markkinoille. Minä myönnän, että tällaista äärimmäistä mielialaa on edelleen olemassa ainakin jossain määrin maamme suomenkielisen väestön keskuudessa. Jotta eivät tällaiset äärimmäiset mielipiteet saisi asiallista oikeutta esiintymiselleen niin olisi tämäntapaiset kansallisesti arkaluontoiset asiat kuin esillä oleva asia m. m. kieltämättä on, ajoissa ratkaistava puhtaasti oikeudenmukaisuusnäkökantaa silmälläpitäen. Sivistysvaliokunnan mietintöön liitetty vastalause tarjoaa tässä kohden kiihkottoman ja asiallisen ratkaisusuunnan, jonka takia toivonkin, että arvoisa eduskunta hyväksyisi sen, ja kannatan niin ollen, herra puhemies, ed. Kallioskosken tekemää ehdotusta.

Kun tämän maan parlamentin erikoisvaliokunnasta saattaa valiokunnan jäsenten enemmistön mielipiteenä, aivan luonnollisesta ja oikeudenmukaisesta asiasta tulla aivan luonnottoman ja epäoikeudenmukainen mietintö, kuten nyt on todettavissa, silmällä esillä olevaa sivistysvaliokunnan mietintöä, niin en malta olla muutamalla sanalla koskettelematta niitä syitä, jotka tällaiseen luonnottomuuteen ovat edellytykset luoneet.

Valiokunnan mietinnön takana ovat ruotsinkieliset ja lisäksi molempien vasemmistoryhmien edustajat. Kun asiaa katsoo tunteen kannalta ja aivan tämän hetken etuja silmällä pitäen, niin voi ymmärtää — vaikkakaan ei hyväksyä — ruotsinkielisten edustajain edesottamiset. Vasemmistopuolueiden edustajain kannanotossa ei sen sijaan liene tällaisia edes vähimmässäkään määrässä asiallisiin syihin perustuvia näkökohtia perusteena, vaan ovat syyt siellä puolen etsittävässä ilmeisesti puhtaasti po-

liittiselta alalta. Kun teen tällaisen väitteen, niin teen sen siitä syystä, että olen vakuutettu, että valtava enemmistö vasemmistopuolueiden äänestäjistä henkilökohtaisesti, jos heiltä sitä erikseen kysyttäisiin, ovat varmaan samalla kannalla tästä asiasta kuin sivistysvaliokunnan vähemmistökini. On valitettavaa, että vasemmistomme noin tärkeässä asiassa ilmeisesti menettelee vastoin valitsijainsa enemmistön mielipidettä, sillä tällainen menettely, jos mikään on epädemokraattista menettelyä.

Kun kerta mennään niin pitkälle, että sellaisista kysymyksistä, jotka varsin läheltä koskevat, puolueisiin katsomatta, joista itsetietoista kunnan suomalaista, tehdään poliittisen lehmäkaupan välineitä ja kun ei muuta tietä näytä olevan tällaisen luonnottoman tilanteen korjaamiseen, niin on minun mielestäni alettava ajatella nykyisen hallituksen erinäisten harrastusten kannattajain luvun lisäämistä täällä eduskunnassa. Meidän on nimittäin muistaminen, että suuren enemmistön muodostavat tästä kansasta maamme talonpoikainen väestönosa yhdessä varsinaisen työväestön kanssa. Kun näin on asianlaita, niin on luonnollista, että esiintyy asioita lainlaadintatyössä, joissa meillä, talonpojilla, on enemmän ja luonnollisempia yhtymäkohtia sosiaalidemokraattisen hallituksen pyrkimyksiin, kuin äärimmäisellä oikeistolla, s. o. suurkapitaalinen edustajilla tässä parlamentissa on. Esimerkkinä tämäntapaista mainitsen, että yleisedun nimessä — eikä suinkaan itsekkäistä syistä — olemme tähän asti m. m. verotuskysymyksissä säännöllisesti asettuneet sille kannalle, ettei uuden pääoman muodostumista kansantaloudeksamme liian raskaalla suoranaisella verotuksella vaikeutettaisi. Tällaiseen lojalliseen esiintymiseemme luottaen on ruotsalainen eduskuntaryhmä viime aikoina etsinyt itsekkäille kielipyrkimyksilleen kannatusta aina äärimmäisestä vasemmistosta asti, luottaen siihen, että maalaisliittolaiset kyllä edelleen tiukasti huolehtivat, ettei yleisedun kannalta katsoen aivan mahdottomia päätöksiä kansan yhteisissä tärkeissä asioissa täällä eduskunnassa synny. Näin tietysti täytyy maalaisliiton edustajain edelleenkin tehdä suurissa ja tärkeissä kysymyksissä. Mutta koska tällainen lojallinen menettely, jota joka kohdassa tähän asti olemme noudattaneet, näyttää johtavan niinkin kohtalokkaihin päätöksiin kuin nyt

esillä oleva sivistysvaliokunnan mietintö enustaa, eräitä muita esimerkkejä, mainitsematta, ja koska on asioita, joissa kansan yleisetkin on tutkittavissa, niin on minun mielestäni tästä lähin otettava harkittavaksi muutos menettelytavoissa, jotta Suomen suomalaisen kansan ei tarvitsisi enää tulevaisuudessa niellä sellaisia karvaita paloja, joita muiden muassa tämän asian käsittelyssä sille nyt näytään jälleen tarjottavan.

Kun asiat nykyisten hallituspuolueiden keskinäisten sopimusten perusteella johtavat lainlaadintatyössä näinkin arkaluontoisissa asioissa kuin nyt esillä oleva asia on, kansan suurelle enemmistölle aivan kielteiseen tulokseen, niin on mielestäni talonpoikaisen väestön edustajain menettelyllään johdettava asiat siten, että esim. sellainen asiakirja kuin nyt esillä oleva sivistysvaliokunnan mietintö on, myöskin varustetaan sen arvoa vastaavalla leimaverolla ja että suurkapitaalinen etujen valvojat saavat muutakin ajattelemista kuin ainoastaan poliittisten lehmäkauppojen tekemistä itsekkäiden kielipoliittisten etujensa ajamisen merkeissä. Toisin sanoen asiat on johdettava siihen, että suurpääoman etujen valvomisesta täällä eduskunnassa joutuvat etupäässä huolehtimaan ne edustajat, joille heidän valitsijansa ovat tämän tehtävän erikoisesti uskonet ja joiden edustajain läpäisemisessä valtiollisissa vaaleissa sama suurpääoma on melkoisen ratkaisevasti monella muotoa vaikuttanut.

Mielestäni talonpoikaisedustajain tehtävä tämänluontoisissa asioissa rajoittuu vain siihen, että estää vasemmiston työntämästä kouransa suurpääomanomistajain kukkaraan niin syvälle, että kansan kokonaisuus tässä kohden ei kävisi vaaranalaiseksi. Tällaiseen luonnolliseen olotilaan ruotsalainen eduskuntaryhmä viime aikoina ei ole tahtonut tyytyä, vaan näyttää luottavan siihen, että tekevät he melkein mitä tahansa, senluontoisissa asioissa kuin nyt käsiällä oleva asia on, niin talonpojat siitä huolimatta tiukasti pysyvät täysin lojaalisina sellaisissakin kysymyksissä jotka suurelta osalta ovat toisten harrastuspiirien erikoisia etukysymyksiä. Mielestäni tämä on jo liiaksi vaadittu ja koska ruotsalainen eduskuntaryhmä näyttää pitävän sosialidemokraattista hallitusta monella tavalla astinlautanaan pyrkiessään toteuttamaan itsekkäitä kielellisiä etupyrkimyksiään, niin

miksi emme me maalaisliittolaiset tällöin käyttäisi hyväksemme nykyistä suotuisaa poliittista tilannetta ajamalla myönteiseen suuntaan sellaisia kansan kokonaisuuden kannalta katsoen tärkeitä ja suuriarvoisia kysymyksiä kuin ovat esim. eräät verotuspoliittiset kysymykset, valtakunnan korkopolitiikan suunta, yleinen vanhuusvakuutusasia, asutuskysymykset j. n. e. (Vasemmalta: Hyvä siitä tulee!) Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, koska näin menettelemällä varmasti myöskin voimme hoitaa sellaiset asiat kuin nyt esillä oleva asia on, niin että siitä koituu oikeutta myöskin maamme suomenkieliselle väestölle. (Ed. Wiik: Puhuu oikein vakavalla naamalla!) Tämä kaikki sitäkin suuremmalla syyllä, koska mielestäni asioita nykyisessä tilanteessa voidaan varsin hyvin näin hoitaa, ilman ettei silti tarvitse tehdä mitään surullisen kuuluisaksi tulleet poliittisia erikois-sopimuksia.

Opetusministeri Ailio: Minun ei olisi ollut tarvis tällä kertaa käyttää puheenvuoroa asiasta, jota eduskunta jo viime kesänä on käsitellyt ja jonka se silloin on hylännyt. Mutta ed. P. Saarisen lausunto ja myös eräs vastalauseessa esitetty huomautus hallituksen menoarvoesityksen johdosta on pakottanut minut pyytämään puheenvuoroa.

Ed. Saarinen ei näytä olevan oikein selvillä niistä periaatteista, jotka meillä ovat määräävinä uusia valtion oppikouluja perustettaessa ja yksityiskouluja otettaessa valtion huostaan. Tämä periaate on, kuten tunnettua, sivistystarve eli oppilaskokoulu, jonka mukaan uusia valtion kouluja perustetaan. Ed. Saarinen katselee lisäksi asiaa aivan yksipuolisesti, kun hän tahtoo oppikoulujen perustamisen rakentaa yksinomaan kielipoliittisille näkökohdille. Ja vallankin siinä on hänen yksipuolinen, kun hän tahtoo vetää tämän kielipoliittikkansa tueksi myöskin työväestön, joka ei katsele asiaa ollenkaan samalta kamalta kuin herra Saarinen.

Ed. Saarinen harrastaa sellaista materiaattista periaatetta, jonka mukaan ruotsalaisten ja suomalaisten koulujen suhdeluku olisi oleva $\frac{1}{2}$. Mutta ajatteleeko herra Saarinen ja moni muu hänen kanssaan sovittaa samaa periaatetta myöskin maaseudun ja kaupunkien sekä eri yhteiskuntaluokkien oloihin, sen minä tahtoisin

tietää? (Ed. J. F. Leino: Niinkuin hän uhkasi jo!) Haluavatko he, toisin sanoen, että oppikoulusivistystä alettaisiin säännöstellä sillä tavalla, että määrätään, kuinka monta ruotsinkielistä ja kuinka monta suomenkielistä lasta, kuinka monta maalais- ja kuinka monta kaupunkilaislasta ja kuinka monta työväen ja virkamiehen lasta varten valtion tulee perustaa oppikouluja? Jos hän tahtoo ottaa huomioon vain lasten äidinkielen, eikä mitään muita yhteiskunnallisia seikkoja, niin minä en käsitä, millaista se oikeudenmukaisuus on, jota ed. Saarinen ja muut hänen kanssaan ajavat.

Ei kellään tässä eduskunnassa voi olla sitä vastaan, että suomalaisia oppikouluja perustetaan sikäli kuin suomalaisen kansanaineksen sivistystarve kasvaa. Mutta sitä varten me emme tarvitse erityisiä ponsia, vaan me voimme päättää asiasta joka vuosi menoarvion yhteydessä, tällä kertaa jo viikon tai parin perästä. Suomalainen sivistys menee kyllä eteenpäin omalla voimallaan luonnollisen kehityksen tietä, tarvitsematta ruveta rajoittamaan vähemmistökansallisuuden oikeutettua sivistystarvetta.

Ed. Saarinen on sanonut, että meidän puolueemme olisi astinlautana ruotsalaisten kapitalistien valtapyrinnöille. Mutta minä pyydän sanoa, että näin ei ole ollenkaan laita. Sen, mitä me olemme tehneet tässä asiassa, sen me olisimme tehneet, vaikkamme olisikaan hallituksessa, sillä se on meidän periaatteemme, se on internationalistinen periaate, jota me koetamme noudattaa eri kansallisuuksiin nähden.

Sitten minä pyydän huomauttaa eräästä kohdasta valiokunnan vastalauseessa hallituksen menoarvioesityksen johdosta. Vastalauseessa sanotaan, että jos hallituksen esitys uusien oppikoulujen ottamisesta valtion huostaan hyväksytään, tulee oikeudenmukaisen suhteellisuuden kehitys ainakin ensi vuoden kuluessa suomenkielisille kouluille muodostumaan entistä epäedullisemmäksi. Näin yksipuolista ja harhaanjohtavaa lausuntoa minä en olisi odottanut arvoisilta vastalauseen tekijöiltä. Totta on, että hallituksen tai valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulisi valtion kouluiksi ensi vuonna 28 suomenkielistä ja 12 ruotsinkielistä luokkaa eli 4 suomalaista ja 1 ruotsalainen koulu, mikä

voi tuntua suhteettomalta. Mutta vastalauseen tekijät vaikenevat kuin myyrät, että sitten vuoden 1918 on otettu valtion huostaan tai perustettu 25 suomalaista ja vain 4 ruotsalaista koulua eli 148 suomenkielistä ja 17 ruotsinkielistä luokkaa. Jos otetaan luokkien lukumäärä huomioon, on suomenkielisten luokkien lukumäärä lähes 9 kertaa niin suuri kuin ruotsinkielisten luokkien. Lisäksi on otettava huomioon, että kouluhallituksen vuonna 1924 laatima 5-vuotishjelma, jota hallituksen esityksessä on pääasiassa koetettu noudattaa, sisältää vielä 12 koulua, niistä vain yhden ruotsalaisen, joita ei ole vielä otettu valtion huostaan ja jotka siis kuuluvat lähimpään ohjelmaan. — Nämä koulut käsittävät 70 luokkaa ja rinnakkaisluokkaa, niistä vain 5 ruotsinkielisiä, se on $\frac{1}{14}$. Yhteenlaskettuna olisi siis 22 ruotsalaista ja 218 suomalaista luokkaa, joten suhdeluku olisi $\frac{1}{10}$. Tämä on toki valan toista, kuin vastalauseessa esitetty vuoden 1928 suhdeluku, joka johtuu siitä sattumasta, että mainittuna vuonna tulisi valtion huostaan otettavaksi Pietarsaaren ruotsalainen reaaliopisto. Arvoisat vastalauseen tekijät olisivat nähtävästi mielellään nähneet, että Pietarsaaren koulun sijaan olisi ehdotettu joku suomenkielinen koulu, mutta tätä hallitus ei ole tahtonut ehdottaa syystä, että Pietarsaaren koulu on mainitussa kouluhallituksen ohjelmassa vuorossa ensimmäisinä, jonka jo olisi pitänyt vuonna 1927 tulla otetuksi valtion huostaan, ja että se sijaitsee väkirikkaassa ruotsalaisessa asutusseudussa ja ettei hallituksella ole syytä asettaa tätä seutua erityiseen poikkeusasemaan.

Muita vastalauseen tekijöitä minä en kuitenkaan niin paljon ihmettele kuin ylijohtaja Manteretta, joka on itse ollut laatimassa mainittua kouluhallituksen ohjelmaa. Kun hallitus nyt noudattaa kouluhallituksen ohjelmaa, suvaitsee herra ylijohtaja panna vastalauseensa ja lisäksi hyväksyy mainitun, eduskuntaa minun mielestäni harhaan johtavan väitteen asiain todellisesta tilasta. Minä edellytän kuitenkin, että tämä on ollut lapsus, jota ed. Mantere ei ole tullut harkinneeksi.

Sellainen asianajotapa, jota sivistysvaliokunnan vastalauseessa on käytetty, näyttää muuten, että koko anomusehdotuksella on demonstratiivinen eli poliittinen luonne

ja ettei sitä niin ollen tarvitse ottaa aivan vakavalta kannalta.

Ed. Mantere: Ministeri Ailion lausunnon johdosta minä pyydän vain huomauttaa, että kun kouluhallitus viime keväänä teki ehdotuksensa ensi vuoden menoarvioksi, niin siihen sisältyi myöskin ehdotus, että Viipurin kolme ruotsinkielistä koulua yhdistettäisiin yhdeksi ainoaksi oppilaitokseksi. Ja sillä pohjalla kouluhallitus katsoi myöskin mahdolliseksi, että yksi ruotsinkielinen yksityiskoulu samana vuonna otettaisiin valtion haltuun. Tähän ehdotukseen, mikäli koski Viipurin ruotsinkielisten koulujen yhdistämistä, yhtyivät myöskin kouluhallituksen ruotsinkielisen osaston jäsenet. Ministeri Ailion olisi syytä ottaa vähän tarkempi selko kouluhallituksen kannasta ja minun osallisuudestani tässä asiassa, ennenkuin hän lausuu sen, mitä hän täällä katsoi arvonsa mukaiseksi lausua.

Mitä sitten tulee itse vastalauseeseen ja siihen kohtaan josta hän myöskin erikoisen voimakkaasti lausui paheksumisensa minua vastaan, niin asiahan on niin, että vastalauseessa huomautetaan, kuinka ensi vuonna erikielisten oppikoulujen suhde tulee toiseksi, kuin mihin suuntaan asian pitäisi kulkea. Vastalauseessahan on nimenomaan huomautettu, että aikaisemmin on kehitys kulkenut oikeudenmukaista suuntaa, mutta että nyt aletaan kulkea toista suuntaa. Ei siinä ole mitään epäselvyyttä. Molemmat ministeri Ailion huomautukset olivat minusta heikosti perusteltuja.

Ed. Virkkunen: Minun mielestäni tätä asiaa on käsiteltävä ja siitä on päätös tehtävä varsin asiallisten ja yksinomaan asiallisten syiden perusteella; ei pidä antautua ajattelemaan, että asia olisi ratkaistava minkäänlaisten poliittisten kaupanteojen mahdollisuuksilla. Minä olen valiokunnan mietinnöstä saanut selville, että se ponsi, joka ehdotetaan hyväksyttäväksi vastalauseessa, on sosialidemokraattista alkuperää. On merkillinen asiain tila, että toisessa käsittelyssä samat sosialidemokraattisen ryhmän jäsenet, jotka ovat itse ehdottaneet puheenaolevan ponnin, ovat sittemmin siitä kokonansa luopuneet. Tällainen menettely, jos mikään, on oikean asian johtamista poliittisen kaupanteon alalle. Minä

pidän edelleenkin, että vastalauseen ponsi on kaikessa pääasiassa oikea, vaikka olisi voinut ajatella sitä, että sen sanamuoto olisi tullut vähän toisenlaiseksi. Saan siis todeta, että jos puhtaasti asiallisilla syillä tätä kysymystä käydään ratkaisemaan, niin yksimielisyys eduskunnassa on myöskin sosialidemokraattista eduskuntaryhmää myöten paljoo suurempi, kuin mitä se nyt valitettavasti aivan toisarvoisten seikkain perustuksella näyttää tulevan olemaan. Minä valitan tätä, samalla kuin minä kannatan vastalauseetta.

Opetusministeri Ailio: Ed. Mantereen lausunnon edellinen osa ei oikeastaan kuulu asiaan. Kouluhallituksen esityksessä oli kyllä ehdotus Viipurin koulujen yhdistämisestä, mutta minä olen täällä selostanut viime kesänä, mitä mahdollisuuksia on yhdistämällä näitä kouluja edistää suomalaisten koulujen aikaansaamista, ja tullut siihen käsitykseen, että näiden yhdistämisellä ei nykyään mitenkään edistetä suomalaisten koulujen syntymistä, vaan aiheutetaan vain parin miljoonan markan tarpeeton lisämeno valtiolle. Muuten minä huomautin, että ed. Mantere on kirjoittanut alle sellaisen vastalauseen, jossa tuodaan esille vain yhden vuoden tilasto — sattuma, jolloin Pietarsaaren koulu on ohjelmassa — mutta jossa ei oteta huomioon viimeistä 10 vuotta, jotka ainakin on otettava huomioon tätä asiaa arvosteltaessa.

Ed. Virkkuselle minä pyydän sanoa, että asiallisia näkökohtia ei ole esitetty vastalauseessa yhtään ainoaa — niitä ei löydä hakemallakaan. Viime kesänä esitettiin täällä eräs konkreettinen ja asiallinen kohta, nimittäin Viipurin koulujen yhdistäminen, mutta nyt ei ole sitäkään mainittu, vaan vastalauseessa on, paitsi tilastoa, josta olen maininnut, tehty poikamaisella tavalla selkoa vain asian käsittelystä sivistysvaliokunnassa, ja se ei toki kuulu asiaan.

Ed. Österholm: Då jag varit med om detta ärendes behandling i kulturutskottet såväl senaste gång som även nu, ber jag att få yttra några ord, särskilt med anledning av den diskussion, som uppkommit. När kulturutskottet senaste vår skred till att på sakliga grunder utreda den fråga, som förelåg till behandling, så nödgades utskottet, i stöd av siffrornas vittnesbörd, upprepat

konstatera, att utvecklingen på lärdoms-skolans område av sig själv har gått och går i den riktning som petitionären och hans meningsfränder eftersträva. Utskottet fann att det bästa medlet att vinna det mål, till vilket man strävar, var att låta utvecklingen ha sin gång såsom hittills, att inrätta nya finska lärdomsskolor i den mån som behovet därav yppar sig. Men utskottet drog icke den logiska slutsatsen av detta resonemang. I stället för att, såsom naturligt hade varit, föreslå petitionens avböjande, ansåg utskottsmajoriteten den gången att petitionären borde få någon lön för sin möda och sin nitälskan. Man borde, sades det, söka åstadkomma ett „positivt slutresultat“, och det blev då den märkvärdiga kläm, som utskottet föreslog. Jag tillät mig med anledning av det resultat, till vilket utskottet kom, att i diskussionen senast vår uttala, att avgörandet icke hade grundats på sakliga skäl, utan fått en helt och hållet politisk innebörd. Det som därefter passerat i detta ärende, bestyrker, att vi icke ha att göra med en saklig prövning av en viktig skolfråga, utan med ett politiskt avgörande. Detta visar även reservationen till kulturutskottets betänkande. Om någonsin ett dokument i riksdagen hållit sig fjärran från den sak det gäller och grundats på politiska skäl, så är det den ifrågavarande reservationen.

Av uteslutande politisk innebörd var också petitionärens, hr P. Saarinen, anförande för en stund sedan här i plenum. Såvitt jag kan erinra mig kom han icke på en enda punkt av sitt anförande till själva saken, utan uppehöll sig uteslutande vid de politiska förutsättningarna för utskottsbetänkandets tillkomst. På grund därav anser jag det icke vara skäl att gå in på själva huvudfrågan. Jag kan så mycket hellre avstå, som undervisningsministern givit en belysning av frågan ur denna synpunkt.

Innan jag slutar, vill jag med anledning av de antydningar och påståenden, som rdgsm. Saarinen framförde därom, att till grund för utskottets avböjande ståndpunkt i denna fråga skulle ligga någotslags överenskommelse, få uttryckligen nämna, att någon sådan överenskommelse känner jag icke till. Jag ber att få rikta detta meddelande också till rdgsm. Virkkunen, emedan jag tyckte mig i hans anförande finna vissa antydningar i samma riktning.

Ed. Wiik: Sen johdosta, mitä vastalauseessa ja myös keskustelun aikana on lausuttu, minun täytyy vaivata herra puhe-miestä ja eduskuntaa muutamilla oikaisuilla. Kun on sanottu, että sosialidemokraattisen ryhmän kanta olisi tässä asiassa muuttunut, niin siinä ei ole perää. Kantamme on aivan selvä ja se on, että suomalaisia kouluja on perustettava sen mukaan kuin tarve vaatii ja juuri tähän suuntaan kehitys käykin. Numeroilla on sekä aikaisemmin että nyt valiokunnassa eittämättömän selvästi osoitettu, että sillä aikaa kun suomalainen koululaitos on voimakkaasti kehittynyt, niin ruotsinkielinen koululaitos on, mitä koulujen lukumäärään tulee, pysynyt jokseenkin muuttumattomana. Nyt vastalauseen tekijät takertuvat kiinni siihen, että tällä kertaa tulisi otettavaksi valtion haltuun myös yksi ruotsinkielinen koulu. Kun nyt tällä kertaa otetaan vain kolme koulua ja yksi niistä on ruotsinkielinen, niin ilmeisesti silloin 1/3 valtion huostaan otettavista kouluista on ruotsinkielisiä, mutta eihän tämä mitenkään vielä osoita sitä yleistä tendenssiä, mikä vallitsee. Se saadaan tietää vasta, jos otetaan huomioon hiukan pitempi ajanjakso, ja silloin käy ilmi juuri se kehitystendenssi, josta minä äsken huomausin, ja jota ei kukaan ihminen tässä maassa vastusta.

Nyt vastalauseen tekijät ja myöskin ed. Saarinen esittävät asian sillä tavalla, kuin tämän asian kehitys olisi siitä riippuvainen, hyväksytäänkö siitä joku heidän ehdottamansa ponsi. Mutta tässä suuresti erehdytään. Ja mitä tulee tuohon valtion haltuun otettavaan ruotsalaiseen kouluun, niin pyydän huomauttaa, että sosialidemokraattinen puolue ei ole koskaan päättänyt eikä tule varmaankaan koskaan päättämään, että tästä lähtien ei mitään ruotsalaisia kouluja saisi ottaa valtion haltuun (Vasemmalta: Oikein!).

Kun minä valiokunnassa tein ponsiehdotukseni, minä nimenomaan huomausin, että mielestäni ei asian eteenpäin auttamiseksi tarvita mitään ponsia. Mutta kun olin nähnyt, miten edustajatoverimme Viljami Kalliokoski ynnä muut ponnistivat asian perille viemiseksi, ja ymmärsin, että heistä kai tuntui jonkinlaiselta psykologiselta välttämättömyydeltä, että saisivat jotakin siinä asiassa aikaan, kun he kerran olivat ryhtyneet sitä ajamaan, niin minä tahdoin myötävaikuttaa siihen, että edustaja Kallio-

koski ja koko Suomen eduskunta kerrankin vapautuisivat tästä joutavasta pikkuasiasta. Onko riittävästi suomalaisia kouluja, se on suuri asia, mutta hyväksytäänkö siitä ponsi vai ei, se on niitä pikkuasioita, joista pitäisi päästä.

Minä olen rauhanmielinen mies; en pelkää tappeluja, jos se on tarpeen mutta, kuten sanottu, joutavista pikkuasioista en tahtoisi tapella. Arvelin, että ehdottamani ponnien kaikki voisivat hyväksyä, mutta näin ei käynyt. Ruotsalaisella taholla pelättiin — ei tosin minun ehdottamaani pontta, mutta kyllä sitä, että sitä voitaisiin käyttää väärin, jos tulisi sellainen hallitus, joka on taipuvainen käyttämään ponsia väärin. Tähän katsoen, koska siis ponteni kautta ei voitu saavuttaa sitä tarkoituspäätä, jota minä tavoittelin, ja koska, kuten sanottu, mitään ponsia ei tarvittu asian johtamiseksi oikeaan suuntaan, niin minä luovuin ehdotuksestani, sitä suuremmalla syyllä, koska meidän ryhmämme mielestä myönteisen ponnien hyväksyminen asiassa olisi voinut merkitä tunnustuksen antamista niille puoluepoliittisille pyrkimyksille, jotka nähtiin tämän anomusehdotuksen takana.

Mitään suunnan muutosta ei ole siis sosiaalidemokraattisessa ryhmässä tapahtunut. Ja kun vastalauseen tekijät sanovat, että he tahtovat tarjota meille tilaisuuden korjata muka tapahtuneen erehdyksen, niin tällainen sanontatapa osoittaa liiallista itseluottamusta.

Valtiovarainministeri Ryömä: Minä en lainkaan epäile ed. Virkkusen sanojen vilpittömyyttä, kun hän sanoi, että tämä on hänelle puhdas asia eikä mitään politiikkaa. Mutta jos katselee mietinnön perusteluja, niin näkee, että niissä on sekä politiikkaa että asiattomuutta. Kun on ryhdytty tekemään tilastoa yhden ainoan budjetin perusteella, muka kuvaamaan asian tilannetta, on samaa kuin jos perustettaisiin yksi ainoa suomenkielinen koulu ja sanottaisiin, että on 100 prosenttia suomalaisia, tai perustettaisiin yksi ruotsinkielinen koulu ja sanottaisiin, että on 100 prosenttia ruotsinkielisiä kouluja kaikista kouluista. Asiahan on niin, että eduskunnan on joka kerta ratkaistava in casu, tapaus tapaukselta, milloinkaan on tarpeen ottaa joku koulu valtion huostaan tai perustaa uusi koulu, sen mukaan kuin tarve kulloinkin vaatii. kieleen katsomatta.

Tällaiset mietinnöt ja ponnet eivät siinä mitään merkitse. Hallitus määrää itse kantansa, minkä se katsoo tarpeelliseksi, ja eduskunta jälleen määrää kantansa, onko hallituksen käsitys ollut oikea, tai eduskunta voi itse ottaa myöskin sivu hallituksen esityksen jonkun koulun määrärahan budjettiin, miten näyttää kulloinkin tarpeelliselta. Tällainen mietintö on siis aivan tarpeeton eikä sillä ole muuta kuin eräänlaista poliittista, demonstratiivista merkitystä.

Ed. Bäck: Då även jag varit med om ärendets behandling i kulturutskottet, så ber jag att få uti denna fråga yttra några ord.

Då man läser den kläm, vartill reservanterna i sin reservation kommit, kan man inte underlata att fråga sig: Vilar det finska skolarbetets bildningsresultat i vårt land på så svaga grunder, att detta arbete bör understödjas genom en sådan lagbestämmelse, som det föreliggande reservationsförslaget. Jag kan inte värja mig för den tanken, att reservanterna här avlägga en allmän ynkedoms- och svaghetsbekännelse i den vägen. Å andra sidan kan jag inte såsom representant för de svenska i detta land låta bli att ställa till mig den frågan: Överskattar man verkligen det svenska bildningsarbetet i vårt land i så hög grad, att man anser, att det måste motarbetas med en sådan lagbestämmelse som det föreliggande förslaget till reservation. Jag tror, att reservanterna emellertid varken hava velat överskatta de svenska kraftresurserna eller underskatta sina egna resurser. Jag kan inte komma från det, att man vill få en sådan kläm erkänd såsom lag för att med densamma allt framgent hota det svenska skolarbetet i landet. Detta skulle jag vilja få sagt i synnerhet åt rdsgm. Virkkunen, som här för en stund sedan offentligen, om jag ej missförstod honom, sade, att förslaget i reservationen vore alldeles rättvist. Det man vill, att människorna skola göra åt en själv, det skall man göra också dem. Undras, huru man skulle bedöma ett liknande förslag från svenskt håll, om kraftresurserna skulle vara motsatta, om vi skulle vara i majoriteten och finnarna i minoriteten. Jag tror, att ingen finsk medborgare uti detta land skulle kunna

fatta ett sådant förslag väckt från svenskt håll på annat sätt än såsom ett hot mot det finska bildningsarbetet. Jag hoppas därför, att riksdagen kommer att omfatta utskottets avbördande förslag. Och på samma gång kan jag inte låta bli att uttrycka min tillfredsställelse däröver, att man i denna kammare och i detta sammanhang även på finska språket har uttalat en rättvis uppfattning om denna sak.

Ed. Virkkunen: Pyydän ensin lausua ed. Bäckille, että kuinka hän voi ajatella, että vastalauseen ponnassa olisi mitään uhkaa maamme ruotsinkielisiä vastaan, kun hän tietää, että tämän ponnin laatija on ed. Wiik, niinkuin me täällä kuulumme. Herra valtiovarainministerille pyydän saada sanoa, että sen edustajan, joka ei ole ollut sivistysvaliokunnan jäsen, on mahdollonta kontrolloida kaikkia mietinnön ja vastalauseen perusteluja, mutta sitä vastoin voi jokainen edustaja arvostella valiokunnan tai vastalauseen esittämiä ponsia. Minun olisi mieluista tietää, missä kohden herra ministeri pitää hänen puoluetoverinsa esittämää pontta vaarallisenä tai epäoikeutettuna. Minun mielestäni se on varsin asiallinen ja hyväksyttävä. Minä valitan vain sitä, että ed. Wiik on tätä mielestäni oikeaa ponttansa kannattamasta itse peräytynyt.

Valtiovarainministeri Ryömä: Minä jo äsken vastasin, että tämä ponsi on tarpeeton, ja se jo selittää sen merkityksen.

Ed. Kuusisto: Ed. Virkkunen ja eräät toiset edustajat ovat kiinnittäneet huomionsa siihen ponteen, jonka ed. Wiik esitti esian ensimmäisessä käsittelyssä sivistysvaliokunnassa ja nähneet ristiriitaa sen ja valiokunnan myöhemmän kannan välillä. Nyt on kuitenkin aivan tavallista, että valiokunnat ensimmäisissä käsittelyissä ovat useinkin toisella kannalla ja sitten kun saadaan tilaisuus harkita asiaa, niin kanta tarkistetaan ja muutetaan. Niinpä sivistysvaliokunta ei ole pitänyt tarpeellisenä edes merkitä niiden edustajien nimiäkään asian käsitteilyyn osaa ottaneina, jotka ainoastaan ensimmäiseen käsittelyyn ovat ottaneet osaa. Useissa muissa valiokunnissa myöskin on, kuten esimerkiksi viimeksi valtiovarainvaliokunnassa, toisessa lukemisessa tultu ai-

van toisiin tuloksiin kuin ensimmäisessä, niin ettei tämä mitään uutta ole, mitä tässä asiassa on tapahtunut.

Mitä tulee sitten siihen epäsuhteeseen, joka koulumenoiissa suomen- ja ruotsinkielisten koulujen välillä on, niin on myönnettävä, että jotakin epäoikeudenmukaista on siinä olemassa. Mutta se epäkohta ei lainkaan korjaannu niillä ponsilauselmilla, joita täällä aina tuon tuostakin esitetään. Kuten kaikki tietävät, tämä epäsuhte voi daan poistaa tulo- ja menoarvion yhteydessä, jossa päätetään, mitkä koulut kulloinkin valtion huostaan otetaan. Tällaisten ylimalkaisten ponsien tarkoitus ei olekaan kai muu kuin järjestää useammin tilaisuuksia pitää nationalistisia ärsytyspuheita, sellaisia kuin mitä täällä varsinkin ed. P. Saarinen tänäänkin piti. Hänhän uhkasi vielä nimenomaan, että maalaisliitto tulee muuttamaan kantansa verotuskysymyksissäkin, ehkä tullikysymyksissäkin, ellei tämä kysymys saa hänen mieleistään ratkaisua. Me muuten odotamme että maalaisliiton kanta verotuskysymyksissä muuttuisi, sillä nykyistä vanhoillisempaan suuntaan se tuskin voi enää muuttua. Sen täytyy muuttua radikaalisempaan suuntaan, jo se kerran muuttuu. Olisi mieluista nähdä, että maalaisliittolaiset olisivat radikaaleja muissakin asioissa ja varsinkin verotuskysymyksissä eikä yksinomaan kielikysymyksessä, ja siksi minä jään odottamaan sitä suunnan muutosta.

Ed. Schaubman: Rdgsm. Saarinen har antytt att, om avgörandet i denna fråga utfaller enligt utskottets förslag, så att petitionen alltså komme att avbörjas, de finska borgerliga representanterna och särskilt de finska bönderna då komme att härför utkräva hämnd i form av förmögenhetsskattens fördubbling. Denna fördubbling, inbillar han sig, skall komma att drabba den svenska befolkningen och sålunda utgöra ett rättvist straff för den politik, som denna befolknings representanter här bedrivit. Rdgsm. Saarinen vände sig särskilt till socialdemokraterna och framhöll, att bönderna och arbetarna sålunda kunna finna en gemensam plattform. Såvitt jag kan förstå, innebär rdgsm. Saarinens löfte eller hot, huru man vill taga saken, en direkt uppmaning åt arbetarpartiernas representanter att i denna fråga rösta med utskottet. Ty en-

dast i det fallet kunna de räkna på ett understöd i skattefrågan av de finska bönderna. Skulle de rösta annorlunda, så då gick det också annorlunda i skattefrågan. Det var verkligen en halsbrytande logik rdgsm. Saarinen presterade. Kanske han icke själv observerade det, men vi andra kunna väl vara ense om att det var en fruktansvärd saltomortale han gjorde, och här är ändå ingen cirkus.

Jag vill ännu upptaga den av hr Saarinen väckta frågan, ehuru den icke hör hit, huruvida verkligen den svenska befolkningen skulle drabbas av förmögenhetsskattens fördubbling. För min del är jag övertygad om att bland representanterna här blott en eller annan skulle drabbas av denna skattereform. Vi kunna nog se på den ur vår individuella synpunkt med ganska stort lugn. En annan fråga är, om en dylik beskattning är ändamålsenlig. Säkert är i varje fall, att den kommer att drabba lika väl finska som svenska aktiebolag, ty det äro bolagen, som komma att drabbas av denna beskattning, men icke individerna. Den svenska befolkningen drabbar den icke såsom sådan.

Jag måste således i alla avseenden giva ett underbetyg åt rdgsm. Saarinen framställning; hans hämnplan var nog inte vidare skickligt uträknad. Jag hoppas också att så futtiga motiv som hans vid prövningen av skattefrågorna icke måtte anföras, när vi komma dit.

Ed. Wiik: Minunkin piti lisätä, että ed. Saarisen lausunto miltei pakottaa kannattamaan valiokunnan mietintöä, kun hän ilmoitti, että hänen mielestään, jos mietintö hyväksytään, maalaisliitto ryhtyy ajamaan sosialivakuutusta ja yhtä ja toista muutakin hyvää. Minä nyt en oikein ymmärrä sitä logiikkaa. Mutta se on si-
vuasia. Hyvä on, että sosialivakuutus saadaan.

Ed. Bäck: Ät rdgsm. Virkkunen vill jag gärna medgiva, att jag icke fattat det i reservationen ingående förslaget såsom någotslags hot emot den svenska befolkningen då förslaget gjorts av riksdagsman Wiik. Men i det avseendet är det stor skillnad mellan rdgsm. Wiik och många andra riksdagsmän i denna kammare, så att jag ingalunda vågar försäkra, att icke

mången skulle uppfatta reservationsförslaget såsom ett mycket välkommet medel till att utöva förtryck med.

Ed. P. Saarinen: Täällä herra valtiovarainministeri lausunnossaan alleviivasi, että sivistysvaliokunnan mietintö liikkuu poliittisissa merkeissä. Minä tahdon sanoa, että tässä kohden on jonkun verran omituinen myös itse valiokunnan mietintö. Se ei ole kyllä pituudella pilattu. Valiokunnan mietinnössä tehdään selkoa, mitä edellinen sivistysvaliokunta on asiassa päättänyt, ja miten asia sittemmin on kehittynyt, ja lausutaan tämän jälkeen seuraavasti: „Käsittellessään asiaa viime kesäkuun 20 päivänä eduskunta päätti hylätä anomuschedotuksen. Niin ollen ja koska senjälkeen ei ole asiassa tapahtunut sanottavaa muutosta” j. n. e. Tästä päättäen on siis ainakin josain määrin tilanteessa tapahtunut muutos huonompaan päin sen jälkeen kun edellinen sivistysvaliokunnan mietintö oli kirjoitettu. Ja kun kuitenkin niissäkin oloissa sivistysvaliokunta suosittelee positiivista pontta, niin minusta on ihme, ettei näissä oloissa nyt tultaisi myönteiseen tulokseen.

Täällä ovat ed. Kuusisto ja eräät muut sanoneet, että tällaisissa asioissa tarvitaan tekoja, ei ponsia. Mutta minä tahdon tähän lyhyesti huomauttaa, että juuri sentakia että teot puuttuvat, vaaditaan eduskunnan puolelta jonkinlainen mielenilmaisu, suunnan määrääminen, miten maan hallituksen tällaisissa tärkeissä asioissa on asioita johdettava ja näin ollen näissä oloissa on ponsillakin melkoinen merkitys, ja siitä syystä niitä suosittelen.

Ed. Schaumanille pyydän huomauttaa, että hän ei ole varmaan tarkastanut minun lausuntoani. Toivottavasti hän, sitten kun siihen tutustuu, ei esitä sellaista käsitystä kuin viime lausunnossaan esitti. Minähän en ole tarkoittanut mitään kostotoimenpiteitä, kaukana siitä, vaan minä olen alleviivannut sen ajatuksen, että tilanne on kehittynyt niin omituiseksi, että meidän on ruvennettava ajattelemaan toisia keinoja, jotta voisimme hoitaa asiat paremmin tässä eduskunnassa kuin nyt voidaan. Tahdon vielä lisätä, että en ole puhunut maalaisliiton mielipiteestä, vaan olen lausunut oman henkilökohtaisen mielipiteeni.

Minä en myöskään puhunut sanallakaan omaisuusverosta vaan viittasin siihen näkö-

kohtaan, että on olemassa eräitä verotuspoliittisia asioita, joissa mahdollisesti on yhtymäkohtia.

Ed. Virkkunen: Kyllä ed. Bäckin mielialat johdattavat häntä kokonaan harhaan.

Ed. Oksanen: Se, että eduskunnassa täytyy tällaisia anomusehdotuksia tehdä, on varmaan yksi tämän aikakauden seitsemästä ihmeestä. Ja aivan ainutlaatuisiksi muuttuu asia itsenäisten valtakuntien historiassa, jos tällaiset anomusehdotukset kerta toisensa jälkeen hylätään. Se, mikä Ruotsin vallan aikana olisi ollut luonnollista itäisessä rajamaassa, ei toki enää voisi tulla kysymykseen itsenäisessä Suomen valtakunnassa. Tosiasia kuitenkin on, että vaikka jo 10 vuotta olemme vapaasti saaneet järjestää sisäiset asiamme, ei enemistö-kansallisuus ole saavuttanut sivistystyönkään alalla sellaisia oikeuksia kuin mitä vähemmistö-kansallisuudella on. Viime kesäkuussa osoitti kouluhallituksen ylijohdaja — ja samaahan on sanottu tässä anomusehdotuksessa — että suomenkieliset valtion oppikoulut saavat vain vajaan 3/4 valtiomme oppikouluvaroista, vaikkakin näiden pitäisi saada maamme suomalaisen väestön lukumäärän perustuksella ainakin 7/8. Ruotsalaisten valtionkoulujen saama määrä siis tässä suhteessa on lähes kaksi kertaa suhteettoman suuri.

Edelleen on osoitettu, että lukuvuosina 1925—1926 jäi huomattava joukko suomalaisia lapsia tilanahtauden tähden kouluihin pääsemättä. Samanlaisia ilmiöitä ei havaittu ruotsalaisseuduilla. Tässä siis on ilmeinen epäkohta ja tätä epäkohtaa pyrkii nyt kyseessäoleva anomusehdotus korjaamaan oikeudenmukaiseen suuntaan. Sitä ei voine kieltää kukaan, joka hyväksyy moraalisen ihmisen periaatteen: kullekin osansa, — ja pyrkii todellakin tosisteossa toteuttamaan periaatetta: kaikille oikeutta. Eikä tällainen eettinen ajattelutapa suinkaan ole vierasta maamme ruotsinkielisenkään väestön keskuudessa, sen voin sanoa muistellen niitä monia jaloja yksilöitä, joiden kanssa olen joutunut henkilökohtaiseen kanssakäymiseen. Mutta samaa hyvää todistusta ei kuitenkaan voida antaa maamme ruotsalaista väestöä edustavan valtiollisen puolueen edesottamisesta kysymyksessä olevan anomusehdotuksen sekä sen edeltä-

jään käsittelyssä. Päinvastoin näyttää siltä, että ruotsinkielisen kansanosamme nykyiset valtiolliset johtajat pitävät, maksoi mitä maksoi, kiinni ruotsinkielisten etuoikeutusta asemista. Tämän ei kuitenkaan luulisi tyydyttävän moraalista ihmistä. Mutta suorastaan hyötypolitiikankin kannalta on kohtuuttomuus epäviisasta, sillä sillä tavoin ei saavuteta pysyviä tuloksia. Etuilemisen saavuttamat suuretkin voitot ovat nimittäin aina osoittautuneet tilapäisluontoisiksi ja vaihtuvat ennen pitkää yhtä suurin tappioihin. Kaukonäköinen politiikka ei osta hetken etuja aikakausten menetyksen kustannuksella.

Vielä enemmän ihmetyttää tämän anomusehdotuksen käsittelyssä se, että suomalaisen työväen ja pienviljelijäin edustajat eivät päättävästi asetu vaatimaan oikeudenmukaisen suhteen aikaansaamista suomenkielisten ja ruotsinkielisten oppikoulujen välille tässä maassa. On tosin sanottu, että anomusta pidetään aiheettomana, koskapa kehitys itsestään kulkee toivottuun suuntaan. Liian hitaasti se joka tapauksessa on käynyt, jopa uusimmat tiedot, kuten vastalauseessa osoitetaan, kertovat suorastaan taantumusta. Ellei tämän nopeampaa tahtia saavuteta, niin monen moni lahjakas, mutta köyhä suomalainen lapsi saa tilanpuutteen tähden kääntyä oppikoulun ovelta. Varakkaat kyllä voivat hankkia valtion avustamattakin lapsilleen opetusta. Ja edelleen: Suhteettoman runsas ruotsalaisten koulujen kannattaminen ja ylläpito valtion varoilla johtaa edelleen mieleltään ja kieleltään vieraan sivistyneistön ja virkamiehistön säilymiseen suomalaisseuduilla.

Jos tällaiset suomalaisen sivistyksen elinkysymykset todellakin jätetään huomioonottamatta tai vaihdetaan johonkin muuhun, niin myydään tämän maan suomalaisen väestön ja juuri sen vähempiosaisen osan lasten luonnolliset esikoisoikeudet herne-rokkaan.

Rohkenen toivoa, että eduskunnan suomenkieliset jäsenet ovat niin kansallisesti valveutuneita, että he suurella yksimielisyydellä asettuvat puoltamaan suomalaisen, siis oman heimonsa lasten luonnollisia ja kohtuullisia oikeuksia. Enkä minä usko, että eduskuntamme ruotsinkielisetkään ikiajoiksi niin lupuvat paremmasta minästään, etteivät joskus tämäntapaaisissa asioissa kykenisi sanomaan entisajan rehtiin tapaan: Rätt skall vara rätt.

Kannatan vastalauseen sisältämän ponnin hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kalliokoski ed. P. Saarisen y. m. kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi sivistysvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen ehdotuksen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kalliokosken ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sivistysvaliokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kalliokosken ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla. (99—80—1—19.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan hylkäävän mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

6) Lisäyksiä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12;

7) Erinäisten muutosten tekemistä tulo- ja omaisuusverosta annettuun lakiin

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15;

8) Ehdotuksen laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16;

9) Koroitettun tupakkavalmisteveron kantamista vuonna 1928

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17;

10) Ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18;

11) Ehdotuksen laiksi makeisvalmisteverosta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19;

12) Ehdotuksen merimieslain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4;

13) Luonnonsuojelualueiden perustamista valtion maille

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Puhemies: Koska edustajille on jaettu äsken tuodut hallituksen esitykset, niin voitaneen nekin panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

hallituksen esitys n:o 60

laiksi eräiden sotasaaliina valtion haltuun joutuneiden maa-alueiden ja rakennusten luovuttamisesta Viipurin kaupungille, sekä raha-avustuksesta ja lainan takuusta sille esikaupungeista aiheutuvan rasituksen lieventämiseksi;

hallituksen esitys n:o 61

laiksi tilastollisen päätoimiston viroista ja toimista;

hallituksen esitys n:o 62

laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään puoleksi tunniksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,10 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 4,40 i. p.

Pöydällepano:

Puhemies: Koska edustajille on jaettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1928, voitaneen tämäkin asia panna pöydälle ensi istuntoon.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

**ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi
vuodelle 1928**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asioiden takia tästä illasta tämän viikon ajaksi ed. Junes.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

27. Perjantaina 25 p. marraskuuta 1927

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuus-
verosta annetun lain muuttamisesta 900
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 15; hallituksen
esitys n:o 9.

2) Ehdotus laiksi tullien kantami-
sesta vuonna 1928 915

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 16; hallituksen
esitys n:o 8; ed. Helenelundin y. m.
edusk. esit. n:o 10; ed. Lindbergin
y. m. edusk. esit. n:o 11.

3) Ehdotus laiksi koroitettun tu-
pakkavalmisteveron kantamisesta vuon-
na 1928 919

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 17; hallituksen
esitys n:o 4.

4) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta
Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 18; ed. Järvisen
edusk. esit. n:o 12.

5) Ehdotus laiksi makeisvalmisteve-
rosta 920

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 19; ed. Gumme-
ruksen y. m. edusk. esit. n:o 13.

6) Ehdotus laiksi merimieslain muut-
tamisesta ”

Asiakirjat: Työväenasiainvalio-
kunnan mietintö n:o 4; hallituksen
esitys n:o 42.

7) Ehdotus laiksi eräiden luonnon-
suojelualueiden perustamisesta val-
tionmaille 923

Siv.

Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 7; hallituk-
sen esitys n:o 6.

Toinen käsittely:

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepää-
mään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta 924

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 32 a ja 32; perus-
tuslakivaliokunnan mietintö n:o 10;
mainittu lakiehdotus.

9) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun
laskemisen perusteesta vuosina 1928 ja
1929 925

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 37; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 6; hallituk-
sen esitys n:o 41.

Ainoa käsittely:

10) Ehdotus lisäyksistä vuoden 1927
tulo- ja menoarvioon 932

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 12; hallituksen
esitys n:o 35.

11) Ehdotus valtion tulo- ja meno-
arvioksi vuodelle 1928 —

Asiakirjat: Valtiovarainvalio-
kunnan mietintö n:o 13; hallituksen
esitys n:o 12; erinäiset anomusehdo-
tukset.

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi
eräiden sotasaaliina valtion haltuun
joutuneiden maa-alueiden ja rakennus-

Siv.

ten luovuttamisesta Viipurin kaupungille, sekä raha-avustuksesta ja lainan takuusta sille esikaupungeista aiheutuvan rasituksen lieventämiseksi

944

13) Hallituksen esitys n:o 61 laiksi tilastollisen päätoimiston viroista ja toimista

„

14) Hallituksen esitys n:o 62 laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

„

Pöydällepanoa varten
esitellään:

15) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta alusrekisterilain muuttamisesta

„

16) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

„

Puhetta johtaa puhemies Kallio.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arffman, Forsberg, Hästbacka, Junes, Lahdensuo, F. J. Leino, Luoma, Mustakallio, Rapo, Sahlstein, Salo ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden tähden toistaiseksi ed. Sahlstein, tämän päivän istunnosta kunnallisten tehtävien takia ed. Forsberg ja yksityisten asiain takia ed. Arffman, ensi maanantaiksi kunnallisten tehtävien takia ed. Muhonen, virkatehtävien takia ed. Aarnio, yhteiskunnallisten tehtävien takia ed. Koivisto ja yksityisten asiain takia edustajat Rapo ja Hurme sekä kunnallisten tehtävien takia 25 päivästä 28 päivään ed. Lahdensuo.

Eduskuntatalon rakennustoimikunta.

Puhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä,
marrask. 23 p:nä 1927.
N:o 25.

Eduskunnalle.

Sen johdosta, että eduskuntatalon rakennustoimikunnan puheenjohtaja ministeri Wainö Wuolijoki on pyynnöstään vapautettu rakennustoimikunnan jäsenyydestä on Eduskunta päätöksellä kuluva marraskuun 17 päivästä kehoittanut valtiovarainvaliokuntaa valitsemaan uuden jäsenen rakennustoimikuntaan ministeri Wuolijoen tilalle.

Tämän johdosta valiokunta saa kunnioittaen ilmoittaa tänään pidetyssä kokouksessa valinneensa eduskuntatalon rakennustoimikunnan jäseneksi edustaja Kaarlo Harvalan.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:
Ragnar Furuholm.

J. W. Minni.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverosta annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 9 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: Kun hallituksen esitys vuoden 1928 tulo- ja menoarvioksi oli lähetekeskustelussa, niin silloin porvarillisten

ryhmien sekä ruotsalaisen ryhmän taholta yleensä vastustettiin muutoksien tekemistä tulo- ja omaisuusverolakiin, varsinkin omaisuusveron korottamista kaksinkertaiseksi pidettiin kohtalokkaana. Lähetekeskustelusta päättäen olisi luullut valtiovarainvaliokunnassa hallituksen esityksen tulo- ja omaisuusverolain muutoksiksi tulevan hylätyksi. Niin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan hämmästyseksemme olemme saaneet nähdä, että valiokunta on hyväksynyt kokonaan kysymyksessä olevan hallituksen esityksen. Tästä päättäen voisi luulla, että valiokunta asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä saamiensa selvityksien perusteella on täysin asiallisilla syillä tullut hallituksen kannalle asiassa. Mutta kun tarkastaa mietintöön liitettyjä useita vastalauseita, niin huomaa, ettei näin voi olla asian laita. Hallitukselle suotuisan tulokseen on kaikesta päättäen päästy sen kautta, että porvarillisten puolueitten ja ruotsalaisen ryhmän edustajain kesken on vallinnut erimielisyyksiä esityksen eri kohdista. Toiset ovat voineet hyväksyä hallituksen esityksen muutokseksi 13 §:ään, joka koskee maksettujen verojen vähentämisoikeutta tuloista, toiset taas ovat hyväksyneet esityksen muutokseksi 21 §:ään, joka tarkoittaa tuloverosta vapautettavaksi kaikki ne verovelvolliset, joitten tulot on alle 10,000 markkaa, ja tulisi sen kautta, kuten hallituksen esityksessä mainitaan, kokonaista 54,5 % tuloista verotettujen henkilöiden koko määrästä vapaaksi tuloveron maksusta. Osa valiokunnan porvarillisista jäsenistä on taas voinut hyväksyä hallituksen esityksen, mikäli se koskee omaisuusveron korottamista 100 %:lla. Tätä porvarillisten ryhmien hajaannusta hyväkseen käyttäen on vasemmisto vuoroin toisen ja vuoroin toisen ryhmän avulla onnistunut luovimaan hallituksen esityksen salakarien ohi hätäsatamaan. Kun lisäksi valiokuntakäsittelyistä tiedämme, että valiokunta on ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä tullut erilaisiin käsityksiin hallituksen esityksestä ja että aina eivät liene valiokunnan päätökset syntyneet riittävillä asiallisilla perusteilla, niin uskaltaa vielä toivoa, että asian toisessa käsittelyssä suuri valiokunta ja eduskunta täysin asiallisilla syillä tämän hätäsatamaan saatetun hallituksen esityksen hylkää, sillä ne perustelut, jotka hallitus on esityksensä tueksi esittänyt, ovat mielestäni riittämättömät.

Esityksessään lähtee hallitus siitä, että on olemassa epäoikeutettu suhde välillisten ja välittömien verojen tuoton välillä, määrittelemättä kuitenkaan sitä mikä sen oikean suhteen, johonka olisi pyrittävä, tulisi olla. Tämä onkin hyvin vaikea tehtävä, sillä siinä on otettava huomioon kovin monta eri tekijää. Siellä, missä luonnon rikkaudet ovat suuret ja kansallisvarallisuus korkea, tuotanto- ja liike-elämä toimii pääasiallisesti omien pääomien varassa, voi olla paikallaan verrattain korkea välitön verotus, mutta maassa, kuten meillä, jossa luonnon rikkaudet ovat pienet, kansallisvarallisuus heikko ja tuotanto- sekä liike-elämä aivan liian paljon toimii lainapääomien varassa, jossa pääomien muodostus on verrattain heikkoa, siellä korkea välitön verotus on esteenä kaikelle taloudelliselle kehitykselle, varsinkin jos se kohdistuu raskaasti itse omaisuuden verottamiseen. Sen, että tuloa voidaan raskaastikin verottaa, jos valtion erikoinen rahatarve sen vaatii, voi hyvin ymmärtää ja talouselämä voi sen määrättyyn pisteeseen saakka kestää sillä tulohan on, kuten tiedämme, vuosittain uusiutuvaa. Mutta käydä raskaasti verottamaan, aina 1,6 %:iin asti, pääomaa huolimatta siitä kykeneekö se mitään tuottamaan tai ei, silloin eivät, sanottakoon se suoraan, verotusolot ole terveellä pohjalla. Tätä tietä kulkiin voidaan lopulta tulla tilanteeseen jolloin veronmaksajien veronmaksukyky lakkaa.

Voitane tähän huomauttaa, että tällaisella verotuspolitiikalla pakotetaan pääoma sijoittautumaan sinne, missä se tuottaa ja luo uusia arvoja. Sehän tietysti olisi onnellista jos näin kävisi, mutta kokemus osoittaa, että monikin hyvin kannattava yritys voi myöskin tulla huonosti kannattavaksi, varsinkin sellaiset tuotannonalat, jotka ovat riippuvaisia ulkomaan markkinoista ja ulkolaisesta kilpailusta, mutta siltihän ei ole sanottu, että nuo tuottamattomat tahi hyvin huonosti tuottavat alat olisivat maalle tarpeettomat. Mehän tiedämme esimerkiksi, että metalliteollisuus viimeisinä vuosina huomattavalta osalta on ollut kannattamatonta, mutta se meidän täytyy myöntää, että se jossain muodossa ja määrin on maalle välttämätön, ja sen vuoksi ei ole oikein, että valtio käymällä yhä raskaammin verottamaan itse pääomaa saattaa monet maalle hyvinkin tarpeelliset elinkeinohaarat entistä suurempiin vaikeuksiin. Maan tuo-

tantoelämän kannalta katsottuna on pääomaveron 100 %:n nousu valitettava ja se tulee vielä kohtalokkaammaksi sen kautta, että se on omiaan ehkäisemään korkokannan laskua maassamme, kuten jo ed. Rytikin tulo- ja menoarvion lähete keskustelussa mainitsi.

Lisäksi ei minun mielestäni ole tällä kertaa myöskään pätevää syytä vapauttaa suurta osaa veronmaksajista tuloveron maksusta korottamalla verotettavan tulon minimirajaa 10,000 markkaan.

Kun se suunta, jota maamme verotuspolitiikassa viime vuosina on noudatettu, on taannut pohjan talouselämän terveille kehitykselle, ja kun nykyinen tulo- ja omaisuusverolaki on ollut tällaisenaan voimassa vasta muutamia vuosia, ja kun ei ole paikallaan tiheään muuttella näin tärkeää verolakia, niin on mielestäni nykyisin voimassa olevan tulo- ja omaisuusverolain muuttaminen lykättävä tuonnemmaksi siksi, kuin on saatu enemmän kokemusta sen vaikutuksista. Sentähden toivonkin, että suuri valiokunta päättäisi hylätä kysymyksessä olevan valtiovarainvaliokunnan mietinnön, joka on sama, kuten tunnettu, kuin hallituksen esitys.

Kun kuitenkin valtion taloudenhoitoon tarvitaan sekin tulomäärä, mikä on laskettu tulo- ja omaisuusverolain muutoksilla saatavan, niin silloin ei ole myöskään syytä käydä hyväksymään valtiovarainvaliokunnan mietintöä ensi vuoden tullitariffiksi. Kun kerran hallitus on eduskunnan kehoituksesta asettanut asiantuntijakomissionin tutkimaan esitystä muutoksiksi tullitariffiin ja kun eduskunta juuri näillä valtiopäivillä on myöntänyt toista miljoonaa markkaa tämän komitean suunnittelemissa tutkimuksissa varten, niin tuntuisi oudolta kiirehtiä tekemään huomattavia muutoksia tullitariffiin, ennenkuin tuon komitean esitys on valmistunut. Kun valtio talouden hoitoa varten, kuten jo mainitsin, ensi vuodeksi eduskunnan on osoitettava hallitukselle ainakin se tulomäärä, minkä valtiovarainvaliokunnan mietintö ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi edellyttää, niin on siinä näiden tärkeiden verolakien kohdalla mahdollisuus kulkea siis joko valtiovarainvaliokunnan viitoittamaa tietä tai hylkäämällä valiokunnan esitykset säilyttää molemmat verolait nykyisellään, ja kummassakin tapauksessa on, kuten tunnettu, verojen kokonaistuotto jokseenkin sama.

Toivon, että suuri valiokunta ei päättäisi tehdä mitään muutosta kumpaankaan verolakiin. Tämä on tällä hetkellä se ainoa varma menettelytapa, joka mielestäni säästää meidät ehkä monilta hyvinkin ikäviltä yllätyksiltä.

Ed. Ryt i: Nyt käsiteltävänä oleva asia on hallituksen esityksessä saanut varsin pintapuolisen ja puutteellisen valmistelun. Hallitus on jättänyt kokonaan esityksensä ulkopuolelle monet nykyisessä lainsäädännössä todella esiintyvät puutteellisuudet koskettelematta niitä lainkaan tai tekemättä niihin mitään muutosehdotuksia. Siten ei ole esimerkiksi kiinnitetty mitään huomiota niihin epäkohtiin, jotka nykyään vallitsevat rahan nauttijain, erityisesti henkisen työn tekijäin verotuksessa. Ei ole myöskään yritetty entistä suuremmassa määrässä ottaa huomioon sitä suurta eroavaisuutta, joka esiintyy perheellisten ja perheettömäin veronmaksajain veronmaksukyvyssä. Niin ikään on jätetty entisten säännösten varaan ne suuret eroavaisuudet, joihin olosuhteet eri paikkakunnilla antavat aihetta, eri kansalaisten maksukykyä vertailtaessa. Entiselleen on jätetty myöskin esimerkiksi ne mitättömät vähennykset, joita saa tehdä suoritettujen henkivakuutusmaksujen perusteella. Samoin ne säästäväisyyden edistämistä tarkoittavat toimenpiteet, joihin nähden muutoksia verotuslakeihin myöskin on vaadittu, mainitakseni muutamia yksityishenkilöiden verotusta koskevia seikkoja. Niin ikään on kokonaan entiselleen ehdotettu jätettäväksi se systeemi, jota osakeyhtiöiden verotuksessa nykyään noudatetaan, huolimatta siitä, että tämä systeemi on periaatteellisesti väärä ja sitäpaitsi sangen monimutkainen ja vähän yleiskatsauksellinen niiden lukuisain eri suuntiin käyvien vähennysten ja lisäysten johdosta, joita se verotettavaan tuloon nähden edellyttää. Hallitus on temmannut muutamia irrallisia kysymyksiä, jotka parhaiten ovat soveltuneet sosialistiseen jargoniin, ja jättänyt toiset yhtä tärkeät, tärkeämmätkin, kysymykset, jotka orgaanisesti olisivat kuuluneet näiden kysymysten yhteyteen ja joiden olisi pitänyt niiden yhteydessä tulla harkituiksi ja ratkaistuiksi, kokonaan syrjään.

Hallituksen nyt esittämistä muutosehdotuksista voin minä ilman epäilyksiä yhtyä ainoastaan ensimmäiseen, nimittäin siihen, joka koskee eksistenssiniminin korotta-

mista 6,000 markasta 10,000 markkaan. Kun tulo- ja omaisuusverolaki 1920 säädettiin ja kun sitä 1919 valmisteltiin, oli rahanarvo vielä vakaantumatta ja yleensä odotettiin, että se nousisi melkoisesti siitä, missä se silloin oli; oli pa virallinen valuuttapolitiikka-kin vielä siihen aikaan sillä kannalla, että markka saataisiin palautetuksi entiseen kulta-arvoonsa. 3,000 markkaa silloisissa oloissa otaksuttiin siis ostokyvyltään muodostuvan melkoista suuremmaksi kuin edes 10,000 markkaa nykyjään ja jo tällä perusteella on hallituksen tätä kohtaa koskeva esitys ainoastaan rahanarvon vakaannuttamisesta nykyiselle alhaiselle tasolle johtuva loogillinen seuraus.

Mutta sitäpaitsi niiden pienten veronmaksajain verottaminen, joiden tulot ovat alle 10,000 mk, ei ole valtion kannalta kannattavaa. Yksin veron maksuunpanokustannukset nousevat nykyjään verotettua kohden noin 17—18 markkaan. Keskimääräinen veromäärä tässä alhaisessa veroluokassa on ainoastaan noin 35 markkaa. Kun otetaan huomioon veron kannosta aiheutuvat kustannukset, ulosmittauskustannukset ja se melkoinen määrä, mikä näissä alhaisissa tuloluokissa jää lopullisesti veroja perimättä, huomataan helposti, että lopputulos tästä verotuksesta alle 10,000 markan tuloista valtion kannalta on sangen vähäinen, monessa tapauksessa varmaan negatiivinen. Kun verotuksen tarkoitus kumminkin on varojen hankkiminen valtiolle, ei tällainen verotus minun nähdäkseni ole järkipäätä.

Sanotaan, että tämän muutoksen kautta kovin suuri osa veronmaksajista, hallituksen laskelmien mukaan kokonaista 333,500 veronmaksajaa, pääsee suorittamasta valtiolle tulo- ja omaisuusveroa. Kun vuonna 1924 eksistenssiminimi korotettiin 3,000 markasta 6,000 markkaan, oli tässä alimmassa tuloluokassa noin 250,000 veronmaksajaa. Seuraus eksistenssiminimin korottamisesta oli kumminkin se, että seuraavassa veroluokassa veronmaksajien lukumäärä nousi niin paljon, että 250,000 suuruisen vähennyksen sijasta syntyi ainoastaan vajaa 100,000 veronmaksajan vähennys. Näinollen ei todennäköisesti näistä 333,000 veronmaksajastakaan, joista noin 110,000 maanviljelijöitä, noin 135,000 työmiehiä, varmaankaan suuri osa jää ulkopuolelle tulo- ja omaisuusveron suorittamisvelvollisuuden, joskin heidän lukumääränsä tietysti huomattavasti vähenee.

Mutta vaikkakin he pääsisivät suorittamasta tulo- ja omaisuusveroa, eivät he silti pääse suorittamasta kohtuullista, jopa runsaasta osaansa valtion yhteiseen kassaan. Tulo- ja omaisuusverohan on valtion verojärjestelmässä ainoastaan yksi osa, jolla koetetaan päästä kiinni siihen veronmaksukykyyn, jota muut verot, ensi kädessä välilliset verot, eivät tavoita. Näin ollen ja kun välillisten verojen tuottama rasitus meillä on niin raskas kuin se nykyjään on ja jollaiseksi se vielä, vaikkapa valtiovarainvaliokunnan ehdotukset hyväksyttäisiinkin, edelleenkin jää, ei se seikka, että nämä pienet veronmaksajat pääsevät suorittamasta muutamia kymmeniä markkoja tulo- ja omaisuusveroa, suinkaan jätä heitä kokonaan vapaiksi yhteisestä rasituksesta. Tohtori Jutilan laskelmien mukaan suorittavat esim. pienviljelijät yksin ruokataloudessaan, tai suorittivat ennen viimeksi tehtyjä huomattavia tullikorotuksia, tullirasitusta lähes 200 markkaa ruokailijaa kohden, eli kun perheen ruokakunnan keskimääräinen suuruus oli jonkun verran yli 5 henkeä, tuli pienviljelijä suorittamaan siis yksin ruokataloudessaan tullirasitusta lähemmäs 1,000 markkaa. Kun pienviljelijä kumminkin suureksi osaksi elää oman maansa tuotteista, on selvää, että muut vastaavassa taloudellisessa asemassa olevat kansalaiset saavat kantaa vieläkin raskaampaa taakkaa tulliverotuksen alaisina.

Sanotaan, että jos valtion tuloverotusminimi koroitetaan 10,000 markkaan, vaikuttaa se häiritsevästi kuntien verotukseen, koska se muka automaattisesti vie eksistenssiminimin korottamiseen vastaavaan määrään myös siellä. Tämän ei kuitenkaan tarvitse siitä olla seurauksena. Kuntien verotushan on kokonaan toinen asia. Kunnilla on tulovero ainoana keinona, jonka kautta ne pääsevät kiinni jäsentensä maksukykyyn. Jos kunnan jäsen pääsee tuloveron suorittamisesta, pääsee hän kokonaan velvollisuudesta ottaa osaa kunnan menoihin. Valtiolla sitävastoin on kokonainen järjestelmä muita veroja samaan tarkoitukseen käytettävissä. Jo tämä seikka motiveeraa sen, että kuntien verotuksessa valtioverotusta alhaisempi minimiraja voidaan pitää voimassa.

Lopuksi on myöskin huomautettava, että asetuksella 7 päivältä tammikuuta tänä vuonna faktillinen eksistenssiminimin raja Helsingissä jo on korotettu 10,000 markkaan ja useissa muissa kaupungeissa ja kal-

lishintaisilla paikkakunnilla 8,000 markkaan. Nyt ei siis ole muusta kysymys kuin konsekvenssin vetämisestä tässä suhteessa muuhunkin maahan nähden.

Melkoista epäilyttävämpi on hallituksen toinen ehdotus, nimittäin ehdotus siitä, että verotuksessa ei saa vähentää puolta edelliseltä vuodelta suoritetusta veromäärästä. Minä tosin en voi yhtyä siihen populaariin käsitykseen, että tällainen veronvähentämisoikeuden poisjättäminen merkitsisi veroa verolta. Kunkin vuoden tulo on käsitettävä yhtenä kokonaisuutena, josta valtio ottaa osansa ja loppu jää yksityisen käytettäväksi. Veron suorittaminen edelliseltä vuodelta on samanarvoista kuin muunkin velan suorittaminen, eikä esim. osakeyhtiöissä kenenkään mieleen juolahtaisi merkitä edelliseltä vuodelta suoritettavaa osinkoa kuluvan vuoden voitto- ja tappiotilin räsituksesi. Se on edellisen vuoden tuloksen jakamista. Tämä maksetun veron vähentäminen onkin sen vuoksi käsitettävä tavallisena veron lieventämistä tarkoittavana toimenpiteenä ja sellaisena se ei ole täysin tyydyttävä. Sitä se ei ole sen vuoksi, että se ei kohdistu suhteellisesti kaikkiin veronmaksajiin, vaan suosii muutamia veronmaksajia suuremmassa määrin, kuin toisia veronmaksajia. Tämä vähennysoikeus merkitsee esim. 15,000 markan tuloja nauttivalle ainoastaan 1 markan 60 pennin helpotusta verotuksessa ja siis suunnilleen noin 1 %:n alennusta hänen verossaan, ja 30,000 markankin tulojen kohdalla se merkitsee ainoastaan 9 markkaa veron alennusta eli noin 1,5 %:n verohelpotusta. Vielä 60,000 markan tuloista on helpotus ainoastaan 84 markkaa vastaten 3 1/2 % verotuksesta. Mutta jo 500,000 markan tuloista se nousee 7,840 markkaan eli 10 %:iin verorasituksesta ja 1,000,000 markan tuloista 21,275 markkaan eli 11 1/2 % verorasituksesta.

Minun nähdäkseni tämä muutos verolakiin ei ole mahdollon. Mutta olisi odottanut, että hallitus olisi sen yhdistänyt toisiin muutoksiin, erityisesti juuri muutoksiin perheellisyysperustuksella tehtäviin vähennyksiin toiselta puolen ja osakeyhtiöverotuksen muutosehdotukseen toiselta puolen.

Sitävastoin on hallituksen ehdotus omaisuusveron korottamisesta minun nähdäkseni aivan harhaan osunut. Kun tulo- ja omaisuusverolaki v. 1924 täällä muutettiin, korotettiin omaisuusveroasteikko luullakseni noin 25 %:lla. Senjälkeen on vasemmiston

taholta edelleen pidetty yllä vaatimusta siitä, että tätä asteikkoa olisi edelleenkin korotettava. Esim. viime vuonna valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet vastalauseessaan esittivät, että omaisuusveroasteikkoa olisi korotettava 50 %:lla, kommunistiset jäsenet vaativat, että sitä olisi korotettava 100 %:lla. Hallitus on nyt ehdottanut 100 %:n korotuksen.

Tämä vaatimus nähtävästi osittain pohjautuu siihen, että käsitteeseen „pääoma” yleisessä tietoisuudessa liittyy jonkinmoinen mielikuva jostakin sellaisesta, jonka avulla muutamat henkilöt työttä ja vaivannäöttä voivat viettää hyviä päiviä, elää korkeata elämää ja jatkaa yhteiskunnallisesti hyödytöntä eksistenssiä (Vasemmalta: Erehdys!), ja että sen vuoksi olisi paikallaan, että tuolaista omaisuutta räsitetään korkeammalla omaisuusverolla. Omaisuusveroa koskevissa keskusteluissa esim. ulkomaille kuuluu usein vedottavan näihin, „laiskoihin rikkaisiin”, „idle riches”, kuten niitä kutsutaan ja vaadittavan omaisuusveron korottamista heidän pakottamiseksi hyödylliseen työhön. Meillä tällaisia „idle riches” „laiskoja rikkaita” on kumminkin sangen vähän. Olihan 1924 vuoden tilaston mukaan maassamme kaiken kaikkiaan ainoastaan 236 yksityishenkilöä, joiden tulot nousivat 360,000 markkaan tai sitä suurempaan määrään, ja heidän yhteiset tulonsa tekivät ainoastaan 167 milj. markkaa. Ja näistäkin henkilöistä varmaan verrattomasti suurin osa ei ollut mitään „laiskoja rikkaita”, vaan sellaisia, jotka olivat hyödyllisessä ja vastuunalaisessa työssä yhteiskunnan hyväksi. Siitä huolimatta minunkin nähdäkseni voi olla tapauksia ja onkin tapauksia, jolloin nykyistä korkeampaa omaisuusveroa hyvällä syyllä voidaan puolustaa.

Jos minulla esim. on joitakin tontteja Helsingin ulkopuolella, jotka minä olen ostanut odottaakseni niiden arvonnousua sen mukaan kuin kaupunki muiden toimenpiteiden kautta kasvaa, niin tällainen omaisuus, joka minulle ei sellaisenaan tuota sanottavasti mitään jatkuvaa tuloa eikä siis myöskään mitään verorasitusta tuloveron kautta, tulee faktillisesti nykyään verotetuksi ainoastaan omaisuusveron kautta. Taikka jos minulla on osakeita, joita minä en viiden vuoden kuluessa myy, mutta joiden arvo jatkuvasti nousee, minun itseni tarvitsematta tehdä

mitään tämän tuloksen saavuttamiseksi, niin tämäkin arvonnousu saattaa tulla nykyänsä ainoastaan omaisuusveron kautta verotetuksi. Mutta on muistettava, että omaisuusvero siinä muodossa kuin siitä nyt on kysymys, koskee ei vain näitä tällaisia poikkeustapauksia, joiden luettelomista kyllä voisi jatkaa, vaan se pääasiallisesti ja ensi kädessä koskee kansantaloudellisen tuotannon palveluksessa, hyödyllisessä työssä olevaa pääomaa, joka ja jonka jatkuva lisääntyminen on välttämätöntä uusien arvojen luomiselle, yleisen hyvinvoinnin kohoiselle ja uusien työmahdollisuuksien luomiselle. Sellaista pääomaa ei ole syytä rangaista eikä kohtuutomasti rasittaa, päinvastoin sen kartuttamista olisi edistettävä kaikin voimin valtionkin puolelta.

Näin ollen omaisuusveron tällaisena yleisenä verona täytyy pysytellä jokseenkin ahtaissa, matalissa rajoissa ja tuollaiseen passiiviseen, hyödyttömänä makavaan, keinottelupääomaan on pyrittävä verotuksella kiinni toisia teitä, ansiottoman arvonnousun t. m. s. verotuksen kautta eikä yleisellä omaisuusverolla.

Hallitus motiveeraa esitystään myös sillä, että yleinen omaisuusverotus meidän maassamme olisi tavattoman alhainen. Ja kuulee usein väitettävän, että se olisi alhaisempi kuin mitä se on muissa sivistysmaissa. Tällainen väite sisältää kuitenkin lievimminkin sanoen totuuden sangen suurella modifikationilla. Mikäli minä olen voinut huomata, on nim. asianlaita niin, että useissa vanhoissa kulttuurimaissa kuten Englannissa, Ranskassa ja Belgiassa ei ole käytännössä lainkaan omaisuusveroa. Toisissa maissa kuten esim. Saksassa, joka on uudenaikaisen tulo- ja omaisuusveron kotimaa ja jossa verotaakka yleensä nykyään on tavattoman korkea, ei omaisuusvero kuitenkaan nouse kuin korkeintaan $7\frac{1}{2}$ pro mille, meidän omaisuusveromme nykyisin kohotessa jo 8:aan pro milleen. Hollannissa on korkein omaisuusvero 6 pro mille, Itävallassa 3 pro mille, Unkarissa 6 pro mille. Ruotsissa, jossa se on järjestetty jonkun verran toisille perusteille, on se myös alhaisempi kuin meillä. Tunnetuimmista sivistysmaista minun tietääkseni ainoastaan Tanska ja Norja ovat sellaisia, joissa omaisuusvero faktillisesti on korkeampi,

kuin meillä nykyään, mutta Tanskassa parastaikaa keskustellaan sen alentamisesta ja Norjassa ovat olot todellakin muodostuneet sellaisiksi, että sieltä ei ole juuri syytä näissä asioissa lähteä oppia hakemaan. Sitäpaitsi omaisuusvero Norjassa on vain määrääjäksi vahvistettu, siis tilapäisluontoinen vero. Vielä on huomattava, että useissa niissäkin maissa, joissa omaisuusvero on käytännössä, tämä vero joko ei lainkaan koske osakeyhtiöitä tai koskee niitä melkoista lievemmin kuin yksityishenkilöitä.

Mitä meidän omaisuusveroomme tulee, niin 1924 vuoden tilaston mukaan se jakaantuu suunnilleen niin, että noin $\frac{1}{4}$:n suorittavat siitä yksityishenkilöt ja $\frac{3}{4}$ osakeyhtiöt. Hallitus on arvioinut omaisuusveron tuoton kaikkiaan noin 200 miljoonaksi, ja minä luulen, että arvio ei sellaisenaan ole liian korkea. Jos suhde pysyisi samana, kun 1924, tulisivat siis yksityiset henkilöt tästä suorittamaan noin 50 miljoonaa ja taloudelliset yhtymät, pääasiallisesti osakeyhtiöt noin 150 miljoonaa. Yksityisten suoritettavaa omaisuusveroa maksoi vuonna 1924 maassa kaikkiaan 163,000 henkilöä. Näistä oli 88 % maaseudulla ja maanviljelijäin luokkaan kuuluvia noin 123,000. Yksilöä kohdin näissä luokissa tämä vero ei tosin kovin paljon merkitse, mutta minä luulen sittenkin, että nämä henkilöt, joiden pääoma on heidän tuotantovälineissään, eivät tule kovinkaan iloisiksi tällaisesta veron koroituksesta, varsinkin kun heitä varmaan on vaikea saada uskomaan, että veron koroitus millään tavalla olisi valtiotaloudelle välttämättömän tarpeen vaatima.

Osakeyhtiöiden verotuksesta ja erityisesti omaisuusveron vaikutuksesta niiden kokonaisverotukseen oli minulla jo tilaisuus esittää muutamia huomautuksia budjetin lähetekeskutelussa. Minun sallittane vielä muutamalla sanalla palata tähän puoleen asiassa.

Jos me lähemme 1924 vuoden omaisuus- ja tuloverotilastosta, se tahtoo sanoa, tilastosta joka koskee 1924 vuoden tulojen perusteella suoritettuja, siis 1925 ja 1926 suoritettuja veroja — myöhempää tilastoa ei valitettavasti ole käytettävissä — ja otamme esim. teollisuutta harjoittavat yhtiöt ja niistä aluksi sellaiset, joiden nettovoitto oli enintään 10 % yhtiön omista varoista,

niin ryhmä edustaa mainitun tilaston mukaan noin 60 % teollisuutta harjoittavien yhtiöiden kokonaismäärästä. Jos me näihin yhtiöihin nähden sovellamme hallituksen ehdottamaa 100 %:n koroitusta omaisuusveroon, niin tulemme sellaiseen tulokseen, että niiden kokonaisverotus, tulo- ja omaisuusverotus nimittäin olisi niiden kokonaistulosta tehnyt noin 38 % ja heidän veronalaisista tuloistaan noin 70 %. Jos me otamme muutamia tärkeämpiä teollisuudenharjoittajain ryhmiä erikseen, esim. paperiteollisuuden, niin huomaamme, että tässä ryhmässä sellaisia yhtiöitä, joiden voitto oli enintään 10 % omille varoille, oli 74 %. Vero olisi noussut heidän kokonaistuloistaan 42 %:iin ja heidän veronalaisista tuloistaan 80 %:iin. Puuteollisuusryhmässä, jossa tähän ryhmään kuuluu 60 % kaikista yhtiöistä, olisivat vastaavat prosenttiluvut olleet 47 ja 90 %. Kun otetaan huomioon, että yhtiöihin sijoitettu omaisuus ja niissä ansaittu tulo vielä osakkeiden omistajien käsissä tulee uudestaan verotetuksi, on itsestään selvää, että tällaiset veroperspektiivit eivät ole omiansa kiihoittamaan uusiin yrityksiin ryhtymään eivätkä houkuttelemaan pääomaa niihin sijoittamaan. Vanhojen yhtiöiden, jotka jo ovat toiminnassa, on tietysti pakko jatkaa toimintaansa, kunnes joko ovat menettäneet vähitellen pääomansa ja senvuoksi pakotettuja lopettamaan toimintansa taikka onnistuvat siirtämään tämän rasituksensa muiden kannettavaksi. Tällainen siirtomahdollisuus ilmeisesti on jokseenkin helppo esim. pankkiyhtiöille. Pankkiyhtiöille merkitsisi ehdotettu omaisuusveron koroitus noin 15—16 milj. markan lisäverotusta. Koko niiden omaisuusvero nousisi ehkä jonkun verran yli 30 milj. markan. Tämä määrä on sellainen, että se merkitsee noin 0.2 %:n koroitusta näiden pankkien koko luoton annosta, ja luonnollista on, että ne yrittävät siirtää tämän verotuksensa muiden yrittäjiin kannettavaksi, jotka siten saavat niskoilleen ei ainoastaan oman lisäveronsa, vaan vielä tämän 0.2 %:n tai todennäköisesti $\frac{1}{4}$ %:n pyöristetyn koroituksen korkomenoihinsa. Eräässä suurpankissa on laskettu, että hallituksen esityksen vaikutus olisi 0.3 % pankin kokonaisluoton annosta. Toiset yhtiöt, kotimaan teollisuutta harjoittavat yhtiöt, voivat kenties jossakin tapauksessa nauttimansa tullisuojan nojassa siirtää lisäveronsa suoraan kuluttajain kannettavaksi, muutamats koet-

tavat ehkä ansaita sen takaisin parantamalla organisationiansa pyrkimällä alentamaan tuotantokustannuksiaan. Useimmille tässä tarkoituksessa tietysti esiintyy ainoana mahdollisuutena joko alentaa palkkoja tai maksaa entistä vähemmän tarvitsemistaan kotimaisista raaka-aineista. Jos koetamme katsoa, kuinka paljon tämä veron koroitus näissä suhteissa saattaisi vaikuttaa, niin voimme laskea esim., että kutomateollisuudessa, jos otaksomme, että se nytkin suorittaisi saman prosenttimäärän koko omaisuusmäärästä, kuin se suoritti 1924, korotetun omaisuusveron kokonaismäärä vastaisi noin 7—8 % sen suorittamista työpalkoista, ja ehdotettu 100 %:n koroitus merkitsisi siis lähes 4 % tämän teollisuushaaran suorittamista palkoista. Jokseenkin samaan tulokseen tulemme myöskin paperiteollisuuteen nähden. Eräiden tilinpäätösnumeroiden perusteella, jotka koskevat joukkoa vientiyhtiöitä, joiden kokonaiseksportti tekee noin 600,000 vientiyksikköä, siis standartia puutavaroita tai tonnia selluloosaa tai paperia, ja jotka siis edustavat suunnilleen kolmatta osaa maan vientiteollisuudesta, voidaan laskea että omaisuusveron koroitus merkitsisi noin 18 à 20 markkaa jokaista vientiyksikköä kohden. Riippuen yhtiöiden erilaisesta asemasta vaihtelee tämä melkoisesti, nousten eräissä sahayhtiöissä 28 markkaan, eräissä paperiyhtiöissä jopa aina 37 markkaan vientiyksikköä kohti. Sahayhtiöissä veron korotus keskimäärin vastaisi aina 8 pennin alennusta raaka-ainehinnassa metsässä olevaa kuutiojalkaa kohden, paperitehtaissa se vastaisi jopa 4 markan hinnan alennusta paperipuiden kuutiometriä kohden.

Kun kysymyksessä on tällainen vero kuin omaisuusvero, joka menee riippumatta siitä, ansaitseeko yhtiö vai eikö, on luonnollista, että ne erityisesti tällaisissa tapauksissa koettavat siirtää rasituksensa muiden kannettavaksi, ja että tulos, jolla pyritään suoranaisen verotuksen ja välillisen verotuksen keskinäisen suhteen parantamiseen, muodostuukin sellaiseksi, että tästäkin lopultakin tulee välillinen vero. Minä rohkenenkin edelleenkin olla sillä jo aikaisemmin täällä esittämälläni kannalla, että jos tahdotaan oikeampaa suhdetta välillisen ja välittömän verotuksen välillä aikaansaada, se on parhaiten aikaansaavavissa alentamalla yleistä verorasitusta ja tällä kertaa erityisesti alentamalla tulliverotusta sen verran kuin sii-

hen valtiotalouden kannalta on mahdollisuuksia. Näin ollen minä rohkenen suositella suurelle valiokunnalle valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittämäni kolmatta vastalauseetta.

Ed. Junnila: Uskollisena ohjelmalensa on hallitus antanut eduskunnalle esityksen erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverosta voimassaolevaan lakiin, joka hallituksen esitys valtiovarainvaliokunnasta palanneena on nyt eduskunnassa ensi käsittelyssä.

Hallituksen esitys tietää ensinnäkin nykyisin voimassa olevan tulo- ja omaisuusverolain 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa olevan oikeuden, että verotettava saa vähentää verotettavasta tulostaan puolet verovuonna maksamastaan tulo- ja omaisuusverosta, kumoamista, ja siis tämän oikeutetun helpotuksen poistamista. Niin ikään ehdotetaan nykyinen omaisuusvero koroitettavaksi 100 %:lla. Tuloveron alin raja ehdotetaan koroitettavaksi 6,000 markasta 10,000 markkaan. Nämä hallituksen muutosehdotukset on valtiovarainvaliokunnan enemmistö täydellisesti ja kokonaisuudessaan hyväksynyt. Tämä on herättänyt tavatonta huomiota veronmaksajain piirissä kautta maan, eikä ihmeikään, sillä onhan välittömän verotuksen muodossa valtion kouraaminen yksityisten kukkaroon aina tuskallinen asia ja mitä syvemmälle se kouraaminen tapahtuu, sitä vastenmielisemmäksi se muuttuu. Se voi olla siedettävää vielä silloin, kun se ei häiritse taloudellisen elämän lakeja, mutta silloin kun se kehitetään niin pitkälle, että se järkyttää yksityisten taloutta, lamaannuttaa teollisuus- tai liike-elämää, niin silloin välitön verotus on kulkenut ohi siedettävän rajaviivansa.

Mitä nyt ensinnäkin tulee voimassaolevan tulo- ja omaisuusverolain 13 §:n 1 momentin 4 kohdan myöntämään puolen maksetun veron vähentämiseen tuloista, perustelee hallitus sitä sillä, että se on aiheuttanut huomattavan vähennyksen veron tuloissa. Tämä vähennys voidaan laskea noin 40 miljoonaksi markaksi vuodessa. Tästä syystä sekä ottaen huomioon, että hyöty sanotusta oikeudesta koituu pääasiallisesti suurituloisille verovelvollisille, jota vastoin tämä oikeus varsin vähän vaikuttaa muiden, etenkin pie-

nituloisten verotukseen, esitetään edellämainittu lain kohta kumottavaksi.

Tämä nyt on oikein aito marxilainen peruste, joka toisin sanoen kuuluu: Keltä vaivattomasti on otettavissa, siltä otetaan, että kaikki tässä yhteiskunnassa olisivat samanmittaisia. Siis laillistettua omaisuuden tasajakoa, johon hallitus intohimoisesti pyrkii. Minun käsitykseni mukaan kyseenalainen voimassaoleva veronhuojennus on kaikille vero-objekteille yhtä oikeudenmukainen. Jolta vähän menee veroa, sille tuntuu pienikin huojennus ja on se sille yhtä arvokas kuin suurempi huojennus sille, jonka verorasitus on suuri. Yleinen oikeudentunto ei meillä jaksa käsittää sitä, ettei menoa ole se, jonka täytyy verona maksaa ulos eikä kuitenkaan sitä saa tuloista vähentää.

Omaisuteen kohdistuvan veron sanoo hallitus meillä olevan sängen alhaisen ja ehdottaa sen siis kaksinnettavaksi ilmoittaen tämän olevan hyvin puolustettavissa. Tätä puolustusta ei kuitenkaan perusteluista mistään löydä, jos nyt ei siksi ota sitä, että hallitus ilmoittaa omaisuusarvojen meillä huomattavasti kohonneen. Onko tämä viittaus siihen, että kun tämän vuoden kuluessa on alennettujen leimamaksujen houkuttelemana saatu osakeyhtiömme korottamaan osakepääomansa, niin nyt sopii heti iskeä, iskeä niin että se tuntuu. Omaisuusvero tosin on meillä verrattain lievä pienistä, jopa keskinkertaisistakin omaisuuksista, mutta hyvinkin raskas suurista omaisuuksista. Osakeyhtiömme, kuten yksityiset pankit ja suurempaa teollisuutta harjoittavat osakeyhtiöt, tarvitsevat menestyäkseen suhteellisesti suuria pääomia ja näitä kohtaan, veroasteikon ollessa sellainen kuin se tulo- ja omaisuusverolaissa on, on tämä omaisuusveron kaksintaminen suunnattu iskuksi, joka pitäisi tehota. Sen vaikutus kieltämättä tulee olemaan hyvin tuhoisin, mutta syytä on kysyä, kenen hyödyksi. Lyhytnäköinen on se hallitusmies, joka luulee tästä olevan valtiolle muuta kuin hetkellisen hyödyn, ottamatta ollenkaan huomioon, minkä vauriön se tekee yhteiskunnalle. Jos nyt esimerkkinä ottaisin suuret saha-teollisuusyhtiömme, jotka menestyksellisen liikkeensä ylläpitämiseksi tarvitsevat monien kymmenien miljoonien osakepääoman, näitä kohtaa omaisuusveron kaksin-

taminen sangen ankarasti, pieniä paikallisia sahalaitoksia taas verrattain lievästi, jotka siinä suhteessa tulevat siis suositumpaan asemaan. Kysyä sopii, kumpi näistä on raaka-aineen hankkijan kannalta edullisempi, suuri, voimakas yhtiökö vai pieni puutteellisesti varustettu, huonosti rahoittava yksityinen tai paikallinen yhtymäkö? Saman kysymyksen voi tehdä työväestönkin kannalta, sillä suuret, hyvin hoidetut teollisuuslaitokset aina hoitavat työväestönsä paremmin ja vakiintuneemissa oloissa kuin pienet elämästä ja kuolemasta kamppailevat yritykset. Kansantaloudenkaan kannalta eivät suuret teollisuusyhtymät pitäisi olla vieroksuttavia, päinvastoin kaiken edistämisen ja kehittämisen arvoisia.

Omaisuusvero hallituksen ehdotuksen mukaan on vasta huomattavampi sitten kun omaisuus nousee 600,000:een markkaan, nimittäin 4 % omaisuudesta, 1,500,000 markan omaisuudesta 8,8 % ja 7,800,000 markan omaisuudesta 16 % j.n.e.

Tämä nyt tosin ei anna oikeaa kuvaa omaisuusveron rasituksesta, sillä sitä on samalla verrattava prosenteissa sen omaisuuden tuottamaan tuloon ja laskettava, mikä tällaisen tulon todellinen vero on. Sillä tuloista on omaisuusverokin maksettava, eikä suinkaan omaisuuden verolla ole tarkoitettu vähentää pääomaa. 10 miljoonan markan pääomaveron tietää tilaston mukaan jo 19 %:n lisäveroa vuotuisista tuloista ja 18 miljoonan markan pääoma 28,6 % lisäveroa vuotuisista tuloista. Kun tähän lisätään tulovero edellisessä luokassa 12 ja jälkimäisessä 20 %, tietää se näissä tulo- ja omaisuusluokissa, edellisessä 31 % ja jälkimäisessä 48,6 % veroa vuotuisista tuloista. Kun tähän lisätään verot kunnalle, kirkolle y. m., tietää se jo melkein kaiken tulon riistämistä yhteiskunnalle. Jos tämäntapainen pääoman verotus olisi suunnattuna yksityisiin pääoman omistajiin, jotka pääomallansa eivät harjoita mitään liikettä tai teollisuutta, voisi sitä vielä käsittää jonkinlaisena rangaistustoimenpiteenä, mutta kun se on suunnattu liike- ja teollisuusyhtymiin, jotka yhteiskuntatalouden kannalta ovat välttämättömiä, on se toimenpide, jonka seuraukset täytyy olla tuhoisat ennemmin tai myöhemmin. Niille, jotka tämäntapaista valtiotalouden hoitoa

harrastavat, täytyy huudahtaa vanhalla suomalaisella sananlaskulla: „Parempi on lehmä lypsää kuin tappaa”.

Kun hallitus tulo- ja omaisuusveroesityksessään näin on löytänyt verontuottoa lisää noin 140 miljoonaa markkaa, pääasiassa maamme suurimmilta teollisuus- ja liikeyhtymiltä, tekee se viimeiseksi ehdotuksen verotettavan tulon alirajan korottamisesta 6,000 markasta 10,000:een markkaan, vapauttaen täten nykyisistä verovelvollisista 54,5 %. Verontuotto tosin laskisi tämän kautta ainoastaan noin 12 miljoonalla markalla. Kun verontuotto nykyisen asteikon alirajoilla on näin pieni, on usein huomautettu ja siihen hallituksen perusteluissaan viittaa, siihen myös edellinen puhuja viittasi, ettei verontuotto alirajoilla tuota verollepanokustannuksia. Niin hullusti nyt kuitenkin ei asianlaita ole. Kun tulo- ja omaisuusveron vuotuiset kustannukset ovat 8,201,433 markkaa ja verotettujen luku on 633,627, tietää se jokaisen verotetun osalle verotuskustannuksia 12 markkaa 87 penniä. Jos nyt alirajalta poistettaisiin puolet koko verotettujen lukumäärästä alenisivat verotuskustannukset tuskin neljännellä osalla nykyisestä. Jokainen käytännöllisessä verotustyössä mukana ollut tietää, että suurimman työn ja vaikeuden tuottaa verotuslautakunnille juuri suurempituloisten verotus. Niiden veroilmoitukseen aina sisältyy erinäisiä asiakirjoja, joista selvyyden ottaminen, tarkastaminen ja vertaaminen useinkin vie verotuslautakunnilta aikaa päiväkausia. Jos aliraja koroitettaisiin ehdotettuun määrään, tekisi se verotuslautakuntien liikku- misrajan paljon ahtaammaksi hellittäviissä tapauksissa järjestää vero verotettavan maksukyvyn mukaiseksi. Parempi olisi nostaa sallittuja verovähennyksiä esim. perheellisyyden johdosta kuin automaattisesti koroittaa vain alirajaa. 24 markan vuotuinen valtionvero huonoimmallekaan perheettömälle työmiehelle ei totisesti ole mikään ylivoimainen rasitus. Tietäähän se vain yhden talvisen työpäivän palkkaa valtion hyväksi, valtion, joka hänelle takaa kansalaisoikeudet, vapauden ja työrauhan. Se olisi vain pieni vuotuinen jäsenmaksu kuulumisesta tähän yhteiskuntaan ja sen suomiin oikeuksiin. Asteikon nostamisen kautta nykyisten verovelvollisten näin suuri vapauttaminen höllentäisi vain yksilön si-

teitä tähän yhteiskuntaan ja vaikuttaisi epämoraaallisesti henkilöihin, jotka kyllä ovat valmiit nauttimaan kaikkia yhteiskunnan suomia etuja, mutta eivät muitten kansalaisten kanssa ole velvoitettuja osaltaan kykynsä mukaan kantamaan sen aiheuttamaa rasitusta.

Katselipa tätä hallituksen esitystä miltä porvarilliselta näkökannalta hyvänsä ei voi tulla muuhun tulokseen kuin että se on kohtuuton ja nykyisiin oleviin oloihin täydellisesti epäomnistunut.

Minä siis toivon, että suuri valiokunta ensimmäisen vastalauseen mukaisesti hylkää hallituksen esityksen ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Ed. Asikainen: Jo lähetekeskustelun yhteydessä kiinnitin huomiota niihin seikkoihin, jotka olisi huomioon otettava kysymyksessä olevaa tulo- ja omaisuusverolakia muutettaessa. Nämä lakiin kipeästi kaivatut muutokset, nim. verovapaan minimin korottaminen korkeammaksi kuin hallitus ehdottaa ja tuloveroasteikon kohottaminen suurten tulojen kohdalla ovat niin välttämättömät, että sen vaatimuksen ei pitäisi kaikua kuuroille korville. Onhan tässä maassa 1924 vuoden tilaston perusteella noin 470,000 sellaista valtion tuloveron maksajaa, joitten tulot ovat alle 15,000 markan ja jotka välillisinä veroina joutuvat maksamaan tästä niukasta tulostaan suhteellisesti noin 10—15 kertaa enemmän kuin 100,000 markan tulonsaaja puhumattakaan suurien tulojen saajista, jotka suorittavat välillistä veroa ainoastaan murto-osan tuloistaan. Näin ollen ellei suurimmalta osalta kansaa tahdota riistää elämisen mahdollisuuksia, olisi tässä laissa tehtävä vähintään ne muutokset, jotka esitetään valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa.

Kun tarkastaa hallituksen esitystä, joka mainitussa kysymyksessä on sama kuin valtiovarainvaliokunnan mietintö, kiinnittää esityksen perusteluissa eräs paikka huomiota, ja tähän perusteluun viitaten katson sitäkin suuremman syyn olevan sillä ehdotuksella, että verovapaan tulon rajaa korotetaan eikä jätetä niin alhaiseksi kuin hallitus ja valtiovarainvaliokunta ehdottaa.

Mainittu paikka hallituksen esityksen perusteluissa kuuluu: „Viimeksi valmistuneen, vuodelta 1924 suoritettua tulo- ja

omaisuusveroa koskevan tilaston mukaan kuului tuloluokkaan 6,000—9,900 markkaan kaikkiaan 333,513 yksityistä henkilöä eli 54.5 % tulosta verotettujen henkilöiden koko määrästä, ja heidän suoritettavakseen määrätty tulovero nousi 11,829,716 markkaan. Otaksuttavaa kuitenkin on, että esitetty muutos, kuten samanlainen vuonna 1924 päätetty muutos, tulee vaikuttamaan sen että osalla alimpaan tuloluokkaan kuuluvista arvioidaan olevan siksi suuret tulot, että he edelleenkin joutuisivat veroa maksamaan.”

Ennenkuin täysin ymmärtää hallituksen perustelujen tarkoituksen täytyy tehdä pieni katsaus siihen vaikutukseen, minkä vuoden 1924 tuloverolain muutos sai aikaan. Silloisen muutoksen kautta, kun verovapaa tulo raja nostettiin 3,000:sta 6,000 markkaan, piti tilaston mukaan päästä verovapaaksi 250,000 pienen tulon saajaa, mutta seuraava verotus osoitti että vapaaksi ei päässytäkään kuin 20 % tästä määrästä. Käytäntö siis osoitti, että niitten 200,000 pientuloisen, joitten piti vapautua tästä verosta, vero päinvastoin nousi jopa 140 % lla. Verotuslautakunnat yksinkertaisesti arvioivat entisen 3,000 markan tulon sijasta 6,000 markkaa. Tämä „verouudistus” ei suinkaan tehnyt lovea valtion tuloissa, päinvastoin lisäsi valtion tuloja noin 3 miljoonalla markalla näitten verovapaaksi ajateltujen kustannuksella. Perusteluistaan päättäen on hallitus ollut tietoinen siitä, että verovapaan tulominimin jättäminen niin alhaalle, kuin mitä nyt valtiovarainvaliokunnan hyväksymä on, jottaa samanlaiseen tilanteeseen kuin 1924 vuoden muutos. Samoin olisi hallituksen pitänyt olla myös tietoinen siitä, että niin vähän koroitettua verovapaan tulon rajaa voi seurata paljon tuhoisammat seuraukset pientuloisiin nähden kuin vuoden 1924 lain muutoksesta. Jos nyt entisiä kokemuksia silmälläpitäen voisimme ajatella tästä hallituksen suunnittelemista 333,513 verovelvollisesta vapautuvan 30 %, joka nähdäkseni on todennäköistä, niin mitä tämä tulisi vaikuttamaan niihin 70 % iin, eli 233,460 pientuloiseen verotettavaan nähden? Sen sijaan kuin hallitus arvelee verojen vähenemän noin 12 milj. markalla, ne päinvastoin nousevat 4½ milj. markalla entises-tään, ja taas tämä tapahtuu näiden va-paiksi ajateltujen pientuloisten kustannuk-

sella. Kun minä siis näen, että toimeentulominimin jättäminen niin alhaiseksi johtaa taas päinvastaiseen tulokseen kuin vähävaraisten pientuloisten oikeudet tässä maassa vaativat, emme ole voineet yhtyä valtiovarainvaliokunnassa hallituksen esitykseen, vaan vastalauseessamme ehdotamme, että raja nostettaisiin siksi korkealle 15,000 kssi, etteivät verotuslautakunnat voisi pientulolaisia tulkita veronalaisiksi. Edellä mainitsemistani muutoksista seuraisi, että tuloverosta vapautuisi 1924 vuoden tilaston perusteella 477,788 vähävaraista pientuloista veronmaksajaa sekä verontuotto näistä pienenesi yhteensä 32.8 miljoonalla markalla.

Mitä tulee sitten siihen ehdotukseemme, joka koskee tuloasteikon muuttamista suurille tuloille raskaammaksi, on sen määrännyt käsite „verot maksukyvyyn mukaan”. Veroasteikkoo laatiiessamme on tämä periaate otettu verrattain tarkoin huomioon. Samalla kun sen mukaan alle 15,000 tulojen saajat vapautuvat kokonaan verosta, samalla siinä ehdotetaan verohuojennuksia pienempien keskitulojen saajille. Niinpä 15,000 ja 75,000 tulojen välillä tekisivät nämä vähennykset yhteensä 35 milj. markkaa. Nämä pienten keskitulojen saajat luokituvat paremmin palkattuun työväestöön, pikkuvirkamiehistöön sekä pikkutalonpoikaistoon, jotka saavat tulonsa suoranaisesti työstä. Kun he sitäpaitsi joutuvat huomattavasti suorittamaan välillisiä veroja, on siis oikeudenmukaista myös näiden saada verohuojennusta välittömien verojen suorittamisesta. Toiseksi muuttuu verotussuhde, kun siirrymme katselemaan suuria tuloja. Mitä tulee niiden suurten tulojen kokoamiseen, niin siinä ovat keinot monenlaiset. Puhumattakaan pahaa pääomien kasaamisesta ja niistä keinoista, millä niitä kerätään, en malta olla tuomatta eräitä esimerkkejä, miten helpolla tavalla suuria tuloja hankitaan.

Kun tarkastaa arvopaperipörssin tilastoa tämän kuun 12 päivästä, nähdään siinä, kuinka suunnattomasti ansiotonta tuloa koostuu eräille osakkeenomistajille ja näillä keinottelijoille. Sanotun päivän tilastosta nähdään, miten tämän maan suurimman puuvillatehtaan Finlaysonin osakkeilla tie-
naillaan. Mainitun tehtaan pääoma on 30 miljoonaa jaettuna 4800 osakkeeseen, nimellisarvo 6,250 markkaa. Mainittujen osak-

keiden arvot olivat tämän vuoden alussa pörssissä 26,100 markkaa, mutta myöhemmin ilmoitetun vuosivoiton julkitultua ja eräistä muista visseistä syistä kohosivat mainitut osakkeet 58,000 markkaan. Jos laskemme mitä tämä yhden yhtiön osakkeiden arvonnousu tietää, saamme tulot, jotka ovat 153 milj. markkaa yhden vuoden aikana. Sokeritrustin osakkeissa tämä nousu tietää tämän vuoden aikana lopulleen 100 milj. markkaa. Tampereen Pellavatehtaan osakeyhtiön osakkeilla on kuluvan vuoden aikana saatu ansiotonta tuloa noin 110 milj. markkaa. Puhumattakaan sadoista muista teollisuusyhtiöistä sekä pankeista, joiden osakkeista pörssitilaston mukaan on löyty myyntiä samassa suhteessa kuin edellämainituista teollisuusosakkeista. Voitaneen väittää, että kysymyksessäoleva osakkeiden nousu ei ole suoranaista tuloa, mutta pörssikauppaan nähden se täytyy laskea tuloksi, koska se mainitussa tilastossakin voitoksi mainitaan, ja voitto on nähdäkseni sitä helpoimmin saatua tuloa. Yleissilmäys näihin pörssitilastoihin antaa selvän kuvan niistä äärettömän suurista tuloista, mitä tämän maan kapitalistit saalistavat. Kun taloudellinen tilanne kapitalistipiireissä on tällainen, on paikallaan, että näistä tuloista otetaan vähän runsaammin kuin tähän asti yhteiskunnallisten menojen peittämiseen. Vaikka mielestäni suuret, helposti saadut tulot olisi verotettava erittäin ankarasti, olemme kuitenkin tyytyneet valiokunnassa ehdottamaan korkeimmaksi veroksi 50 %. Tämä suuriin kapitalistisiin tuloihin kohdistuva raskaampi verotus ei tulisi olemaan sen mukaan suinkaan kohtuuton, sillä 1924 vuoden tilastoon perustuviin tietoihin nojaten, kun ottaa huomioon edellä mainitsemani vähennykset pienten tulojen kohdalla, tietäisi se noin 150 milj. markan nettotuloa siihen määrään, miksi valiokunta on mainittut tulot arvioinut. Edellä lausutulla perusteella olisi syytä kiinnittää edelläolevaan asiaan enemmän huomiota ja tehdä täysi käänös verotusasiain järjestelyssä.

Ed. N i u k k a n e n: Siitä huolimatta, että tulo- ja omaisuusverolaki vasta vajaan 3 vuotta takaisin päin jokseenkin perusteellisesti uusittiin ja siitä huolimatta, että lähi-aikoina todennäköisesti hallituksen asettama komitea tulee antamaan selvityksen siitä, mitä muutoksia tulliverotuksessa olisi ai-

kaansaatava, kiiruhti nykyinen hallitus, edes asiaa mitenkään perusteellisemmin perustelematta ehdottamaan tulo- ja omaisuusverolakiin sekä tulliverotukseen sangen huomattavia muutoksia. Samoin kiirehti se asiaa edes lähemmin perustelematta ja ilman että asianomainen ammattivirasto oli ehtinyt antaa asiasta edes lausuntoa, ehdottamaan, että rautateiden kuljetusmaksuja kohotettaisiin 20 %:lla, maksuja, jotka nekin oli järjestetty kokonaan uudelleen vajaan 3 vuotta takaisin päin. Samalla ehdotti myös hallitus, että tupakkaveroa lisätäisiin n. 30 %:lla ja tulitikkuvero ja makeisvero lakkautettaisiin.

Valtiovarainvaliokunnan tätä asiaa koskevasta, sekä tulo- ja menoarviota koskevasta mietinnöstä me huomaamme, että valiokunta, kuten saattoikin edellyttää, on pääkohdissaan hylännyt hallituksen tullitariffiin ehdottamat muutokset. Rautateiden kuljetusmaksujen korottamisehdotuksen on valiokunta hylännyt kokonaan, samoin hylännyt ehdotukset muutoksista tupakka-,ulli- ja makeisveroon nähden. Mutta siihen sijaan hyväksynyt yhden osan hallituksen verotusohjelmasta, nimittäin ehdotukset tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Muutokset, jotka hallitus esitti äskен uudistettuun tulo- ja omaisuusverolakiin ja jotka valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi, tiedävät, kuten täällä on huomautettu, että tuloveron raja koroitettaisiin, veronmaksajilta poistettaisiin oikeus vähentää verotettavasta tulosta edellisen vuoden veroja ja että omaisuusvero koroitettaisiin 100 %:lla. Nämä muutokset tiedävät asiallisesti sitä, että pientuloiset, etupäässä palkan nauttijat vapautettaisiin kokonaan tämän veron maksamisesta ja että keski- ja suurtuloisilta ja niistä etupäässä niiltä, joilla on omaisuutta, otettaisiin tulo- ja omaisuusveroa n. 140 miljoonaa enemmän kuin nykyään.

Ottamalla huomioon, että hallituksen ehdottamat ja valiokunnan nyt hyväksyttäväksi ehdottamat muutokset esillä olevaan lakiin ovat, kuten täällä ed. Ryti huomautti, aivan summittaisia ja koskien tätä verotusta vain sen eräiltä osilta, ilman että on tehty mitään laskelmia siitä, mitä nämä muutokset vaikuttaisivat veronmaksajien jatkuvaan veronmaksukykyyn ja että näiden muutosten johdosta voi siis verotus eräissä suhteissa kohdata maksajaa epäoikeudenmukaisesti, tuntuu siltä kuin näin

suoralta kädeltä ei voitaisi mennä näitä muutosehdotuksia tulo- ja omaisuusverolakiin hyväksymään.

Käsittääkseni olisi maan talouselämälle erittäin tärkeätä, että verotuksessa ei ainkaan ilman asian vaatimaa tarpeellista selvitystä tehtäisi näin äkkinäisiä ja syvälle käyviä muutoksia siitäkään huolimatta, että itse näiden muutosten oikeudenmukaisuuteen nähden oltaisiin millä kannalla tahansa. Minun käsittääkseni ainoastaan pakottava valtion rahataloudellinen tilanne voi johtaa siihen, että täytyy tällä tavalla ryhtyä verotuslakeja muuttelamaan.

Minä olen tiedustellut eräiltä valtiovarainvaliokunnan jäseniltä, mitkä ovat olleet ne syyt, jotka heidät ovat saaneet tällä kertaa hyväksymään tällaisia syvälle käyviä muutoksia tulo- ja omaisuusverolakiin, ja saanut heiltä seuraavan vastauksen. He ovat vastanneet, että koska nykyinen hallitusyhtymä on pienentänyt eräitä verotulleja niin paljon, että sen kautta tullitulot pienenevät noin 120 milj. markalla, olisi ensi vuoden budjettiin, jos tulo- ja omaisuusverotusta ei olisi ryhdytty ehdotetulla tavalla korottamaan, syntynyt pyöreän luvuin 200 milj. markan aukko, ja että he tämän takia ovat olleet pakotetut, joskin epäillen, menemään näin radikaaliseen muutosehdotukseen tulo- ja omaisuusverolaissa.

Ottamalla huomioon, että vaikka tulo- ja omaisuusveroa koroitettaisiinkin sillä tavalla kuin tässä on ehdotettu, nimittäin noin 130 milj. markalla, siitä huolimatta syntyy budjettiin 67,2 milj. markan vajaus. Ja ottamalla lisäksi huomioon, että todennäköisesti budjetin menopuolta ei täällä eduskuntakäsittelyssäkään kyetä nykyisestään pienentämään ja että hallitus siis kaiken todennäköisyyden mukaan välttämättä tarvitsee ensi vuoden menojen suorittamiseen ainakin budjetissa lasketut tulot 4,151,5 milj. markkaa, täytyy myöntää asiaa tässä valossa ajatellessa, että valtiovarainvaliokunnan jäsenten menettelyä tässä arvosteltaessa siitä ei voi käyttää kovin ankaria sanoja. Sillä minun nähdäkseni varsinkin valtiovarainvaliokunnan jäsenille, niinkuin käsittääkseni kaikille vastuuntuntoisille edustajille, täytyy olla selvää, että koska pääomasaastoa viime vuosien aikana huomattavassa määrin on kulutettu — sitä ei oikeastaan ole enää jällellä muuta kuin suunnilleen ne määrät, mitkä ovat sidotut valtion varastoihin y. m. sellai-

siin paikkoihin — niin jostakin täytyy ottaa nyt kysymyksessä olevat 120—130 milj. markkaa. Ne on otettava joko niin, että n. s. verotullit, joita ehdotetaan nyt alennettaviksi, pysytetään pääasiassa entisellään, taikka siten että tulo- ja omaisuusveroa, pääasiassa juuri omaisuuden verotusta, vastaavalla summalla koroitetaan.

Kuten minä alussa jo huomautin, niin minä olisin puolestani sitä mieltä, joskin minä myönnän, että tulli-, samoin kuin tulo- ja omaisuusverotuksessakin on meillä tarkistamisen varaa, että näillä valmisteluilla ja asian tässä vaiheessa, ei olisi syytä mennä siihen, että näin vain suoralta kädeltä tullituloja vähennetään 130 milj. markalla ja vastaava summa otetaan etupäässä omaisuusverotusta koroitamalla. Ja minä toivon, että suuressa valiokunnassa kaikki ne ainekset, jotka ottavat nämä asiat riittävän vakavalta kannalta, harkitsisivat tätä asiaa vielä tästä näkökulmasta katsoen.

Valtiovarainministeri R y ö m ä: Ed. Rydin lausunto on antanut minulle aiheen pyytää asiassa puheenpuoron. Muuten en olisi siihen nimittäin ryhtynyt, koska asia on saanut sellaisen ratkaisun tässä alkuvaiheessa, kuin hallitus on odottanutkin.

Ed. Ryti lausui ensiksikin huomautuksia sen johdosta, että hallituksen esityksessä on ehdotettu muutoksia ainoastaan kolmeen kohtaan, vaikka muutosta kaipaavia kohtia oli siinä useitakin. Tämän huomautuksen johdosta vastaan, että hallitus on ollut tietoinen näistä puutteista ja on myös suunnitellut niihin muutoksia. Mutta hallitus on jättänyt ehdotuksensa näistä muutoksista sen veroesityksen yhteyteen, jota parhailaan n. s. Haatajan komitean perusteella valmistellaan valtiovarainministeriössä. Tällä kertaa talousarvion yhteydessä on hallitus tahtonut ottaa vain varsinaiset finanssiellista merkitystä omaavat muutokset. Näistä on kaksi sellaista, jotka koroittaisivat veron tuottoa, ja kolmas sellainen, että se sitä jonkun verran alentaisi, mutta olisi omiaan helpottamaan verotuksen toimitusta ja alentamaan sen kustannuksia, joskaan ei juuri samassa määrässä, kuin alennus veroissa merkitsi.

Mitä omaisuusveron koroitukseen tulee, olen ed. Rydin kanssa yhtä mieltä siinä, ettei tämä suinkaan ole mikään ideaalinen verotusmuoto, varsinkin mikäli on kysymys osakeyhtiöiden verotuksesta. Valtiovarain-

ministeriössä onkin ryhdytty suorittamaan laskelmia sopiviksi asteikoiksi erilaisille verotusryhmille. Mutta hallitus on tehnyt esitykseen sisältyvän ehdotuksensa finanssiellisista syistä kohottaakseen välittömäin verojen tuottoa ja päinvastoin voidakseen laskea välillisten verojen tuottoa, koska viimeksimainittu on suhteettoman korkea edelliseen verrattuna. Ruotsissa esimerkiksi on tulo- ja omaisuusveron tuotto korkeampi kuin tullien tuotto. Ed. Ryti pyrkii edelleen pitämään tulo- ja omaisuusveron tuottoa suhteellisen matalalla ja tullitulojen tuottoa korkealla tai ainakin korkeammalla, kuin hallitus on ehdottanut. Kun m. m. Haatajan komitean veroesitykseen sisältyvät monet huomattavat veroteknilliset parannukset on saatu aikaan sekä tulo- ja omaisuusveron tuotto nousemaan m. m. ansiottoman arvonnousun tehokkaamman verotuksen, maatalouden tuoton tarkemman arvioinnin y. m. kautta, silloin voidaan verotuksessa noudattaa hienompia ja tarkempia verotusmuotoja. Ed. Rydilläkään ei näytä nykyisissä oloissa olevan muuta pantavaa hyljättäväksi ehdottamansa hallituksen esityksen sijaan, kuin edelleen tullien korkeammalla pitämisen, siis välillisen tulliverotuksen. Ja tämä verotus sittenkin on mielestäni kaikkein karkein verotusmuoto.

Ed. Rytikin ymmärtääkseni kannatti kahta muuta hallituksen esitykseen sisältyvää muutosehdotusta, jotenka voin todeta, että olemme niissä yhtä mieltä. En ole muillakaan tahoilta kuullut näitä vastaan mitään pätevää vastahuomautusta, joten minäkään en kuluta aikaa enempää niihin.

Ed. Pennanen: Tämän lakiehdotuksen laatijat ja kannattajat ovat tahtoneet lisätä tulo- ja omaisuusveron tuottoa arviolta noin 130 miljoonalla markalla ja lisätä sitä siten, että tuon lisäyksen joutuisivat pääasiallisesti maksamaan suuria pääomia omaavat ja suuria tuloja ansaitsevat yhtymät ja myöskin yksilöt. Myönnettävä on, että niihän tämä ehdotettu verolain muutos ensi kädessä ja enimmäkseen koskee. Ja esityksen laatijain ja kannattajain puolelta vakuutetaan, että tuotannollinen elämä, jota nuo suuremmat pääomat ja niitä vastaavat isommat tulotkin tärkeältä osaltaan edustavat, että tämä tuotannollinen elämä hyvin jaksaa kantaa suunnitellut veron lisäykset. Jos tämä vakuuttelu pitäisikin paikkansa, jota minä suuresti epäilen, niin joka

tapauksessa on erehdys luulla että me muut, vähempien verojen maksajat, emme näistä ehdotetuista koroituksista mitään kärsisi. Jos maan tuotannollinen toiminta näiden muutosehdotusten johdosta heikentyy, niin vahinko kohdistuu kyllä koko kansaan. Jos taas tuotannollinen elämämme jotenkuten kestää raskaamman verotuksen, niin siinäkin tapauksessa vyöryy osa ehkäpä tuntuvaakin osa tuosta verotuksesta vähempituloisten ja pienempien omaisuuksien omistajain kohdalle. Kun esimerkiksi puutavarakauppaa ja jalostamista harjoittava yhtymä tai yksityinen joutuu suorittamaan tulo- ja omaisuusveroa 25 jopa 30 % voitostaan, niin ei ole epäilystä siitä, että metsänomistaja, vähäisenkin puumäärän myyjä, saa tasata tuota veroa tavaransa hinnassa. Samoin on laita kaikkien yrittäjien kauppaan laske-main kulutustavarain ja tarvikkeiden kanssa. Ostaja saa tasata tuottajan suorittamaa veroa tavarain hinnassa.

Se periaate, että suuremmista tuloista on mahdollisuus suorittaa myöskin suurempi prosentti veroa, se on kyllä tulo- ja omaisuusverolaissa toteutettu, samoin kuin sekin periaate, että n. s. vakautetusta tulosta suoritetaan omaisuusveron muodossa suurempi vero. Mutta mielestäni on kumpainkin periaate sovellettu jo voimassaolevassa laissa niin pitkälle, että on yleiseltäkin kannalta asiaa katsoen enemmän kuin epäilyttävää mennä vieläkin pitemmälle. Sellainen verotus, joka vaikuttaa heikentävästi tuotantoon, sehän kostaa itsensä.

Omaisuusverosta on sanottu, että se muka on niin lievä, että sen kaksinkertaistuttamista voidaan kohtuullisena puoltaa. Mutta minusta juuri kohtuussyyt vaativat ehdotetun koroituksen hylkäämistä. Omaisuusverohan, kuten jo on täällä huomautettukin, lasketaan kyllä omaisuudesta, mutta ainakin pysyvänä verona, joitakin poikkeusveroja lukuunottamatta, se on suoritettava tuloilla. Sillä eihän ole järjellistä jatkuvalla verotuksella syödä pääomaa, joka useimmissa tapauksissa ei ole edes vapaina varoina, vaan kiinteistöinä tai käyttövaroina palvelee tuotantoa ja on tulolähteenä. Kun vielä ottaa huomioon sen, että raja n. s. vakautetun tulon ja ansiotulon välillä ei ole ensinkään selvästi vedettävissä ja kun ehdotettuja veronkorotuksia vertaa tuloon, jolla vero olisi suoritettava, niin koroitusten vaikutus on lievimmin sanoen arveluttava.

Lakiehdotus pyrkiessään muovailemaan nykyisin voimassa olevaa lakia, tekee sen käsitykseni mukaan epäonnistuneella tavalla, varsinkin mitä omaisuusveron koroitukseen tulee. Ed. Ryti osoitti jo budjetin lähtetokeskustelussa, mitenkä jollekin suu- relle yhtiölle voipi veroprosentti tulosta nousta suuresti aivan päinvastaisessa suhteessa tulon suuruuteen, siis maksukykyyn nähden. Minä mainitsin tämän asian lähete- keskustelussa, että samanlaiseen takaperoi- suuteen johtaisi tämä ehdotettu laki yksi- tyistenkin verotuksessa. Mainitsen vain pari esimerkkiä. Jos omaisuus on 5 miljoo- naa markkaa ja tulo siitä 500,000 markkaa, tekisi vero hallituksen esityksen mukaan ny- kyisen 18.5 %:n asemasta 25.4 % maini- tusta tulosta. Mutta jos asianomaisen tulo olisi vain 360,000, olisi uusi vero 27.6 % tu- losta, siis huonommasta tulosta suurempi prosentti. Jos tulo alenisi edelleen 250,000 markkaan, olisi uusi vero 31.8 % tuosta tu- losta. Samoin jos omaisuus on 3,600,000 ja tulo siitä 10 % 360,000, olisi uusi vero 22 % tuosta tulosta. Mutta jos tulo laskisi 5 %:iin eli 180,000 markkaan, olisi uusi vero 26 % tulosta. Nämä pari esimerkkiä vain mainitakseni. Tietysti tällaiset eroavaisuu- det pienenevät pienemmissä tulo- ja omai- suusluokissa, mutta esim. vielä 600,000 mar- kan omaisuudesta ja siitä lähtevästä tulosta voidaan esittää samanlaisia kuvaavia esi- merkkejä.

Tämä koskettamani epäsuhte tulon suu- ruuden ja siitä verona suoritettavan prosen- tin välillä johtuu luonnollisesti siitä, että vaikkapa tulo väheneekin, omaisuudesta las- kettava vero pysyy kiinteästi samana, jol- lei omaisuuskin vähene tai laske arvossaan.

Mitä sitten tulee siihen ehdotukseen, että poistettaisiin oikeus vähentää verotettavasta tulosta puolet maksetusta verosta, niin on sanottu täällä aikaisemmin, että tuo sallittu vähennys oli ilmeinen erehdys, se kun muka horjutti alkuperäistä verotussysteemiä, saat- taen sen antamaan toisenlaisia tuloksia kuin oli aikanaan ajateltu. Minä myönnän, että tulokset ovat olleet jossain määrin toisenlai- set, kuin oli aikanaan nykyisiä tulo- ja omai- suusveroasteikkoja laadittaessa suunniteltu, mutta tulokset eroavat alkuperäisistä astei- koja laadittaessa ajatelluista siten, että niin tulo- kuin omaisuusveron asteikot oli laa- dittu olettamuksella, että koko maksettu vero vähennettäisiin. Kompromissi johti

sitten jo valtiovarainvaliokunnassa vain puolen maksetun veron vähennykseen, mutta asteikko säilyi samana, joten siis vero tulee ja on nykyisin suurempi kuin asteikkoja laadittaessa oli suunniteltu. Jos nyt vielä poistettaisiin tuo puolenkin veron vähennys, veisi se yhä kauemmaksi siitä systeemistä, jolle asteikot ovat aikanaan ja alkujaan rakennetut.

Pari sanaa sitten siitä n. s. eksistenssiminimistä, joka on ajateltu helpotuksena vähävaraisille nykyisille veronmaksajille.

Mitä siihen ehdotukseen tulee, niin sehän ei ole, niinkuin täällä on mainittu, rahallisesti varsin merkittävä enemmän valtiolle kuin veronmaksajillekaan, varsinkaan jos, kuten ed. Ryti äskeysessä lausunnossaan arveli, tulisi käymään niin, että verosta vapautuvia ei olisikaan niin paljon kuin tähänastinen tilasto osoittaa. Mutta asialla on minun nähdäkseni jossain määrin periaatteellistakin merkitystä varsinkin senjälkeen, kun henkiraha on poistettu ja tulo- ja omaisuusvero on siis ainoa välitön valtion vero. Minusta tämäkin asia sietäisi lähempää harkintaa ja olisi parasta jättää se suunniteltujen, tuonnempana toimeenpantavien lainmuutosten yhteydessä harkittavaksi.

Tässä esittämäni nojalla on minun sanottava, että lakiehdotus ei ole parhaiten onnistunut eivätkä siinä ehdotetut veronkorotukset ole välttämättömän tarpeellisiaakaan ja lisäksi ne mielestäni ylittävät kohtuutta. Nähdäkseni olisi paremminkin aihetta tarkistaa nykyistä verotusmenetelmää ja ehkä sen yhteydessä ajatella mahdollisia lievennyksiäkin ja sitä varten on, niinkuin herra valtiovarainministeri äsken mainitsi, esitöitä jo olemassa ja jatketaan niitä parhaillaan. Minä näin ollen suositan lakiehdotuksen hylkäämistä ja voin samalla mainita, että kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä yksimielisenä on tähän lakiehdotukseen nähden kielteisellä kannalla.

Ed. Sergelius: Emedan jag finner det helt naturligt, att statsförslaget utgiftsida först behandlas och sålunda i alla detaljer klarlägges, innan riksdagen övergår till behandling av inkomstsidan, med vilken föreliggande skattelagsförslag sammanhänger, anhåller jag, herr talman, om bordläggning av föreliggande ärende, och hemställer tillika hos riksdagen, att ärendet skulle läggas på bordet till plenum efter en vecka.

Ed. Jacobsson: Åberopande de skäl, som av rdgsm. Sergelius här anförts, och under hänvisning till den praxis, som tidigare varit rådande, nämligen att utgiftssidan först handlagts av riksdagen, innan riksdagen skridit till behandling av till utgiftsstaten anknutna skattelagsförslag, ber jag att få understöda det av rdgsm. Sergelius gjorda förslaget.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin jää se valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti pöydälle. Pyydän seuraavia edustajia sentähden kohdistamaan lausuntonsa pöydällepyyntöön.

Ed. Molin: Då jag hade för avsikt att yttra mig i sak, ber jag att under förhandenvarande förhållanden få avstå från ordet.

Ed. von Frenckell: Jag avstår från att yttra mig i sak tills frågan om bordläggning avgjorts.

Ed. Virkkunen: Minä pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Päinvastoin kuin mitä ed. Jacobsson täällä lausui, on viime aikoina ollut tapana, niinkuin tarpeellistakin on, että tulo- ja menoarvioon liittyvät lakiehdotukset käsitellään, niin pian kuin ne valiokunnasta ovat saapuneet; minusta on kaikki syy menetellä tälläkin kertaa sillä tavalla.

Ed. Estlander: Jag understöder för min del rdgsm. Sergelius förslag. Jag finner det vara synnerligen betänkligt, om en sådan praxis fortsättes eller inslås att inkomsterna bestämmas, innan utgifterna äro bestämda; det vore att fullkomligt upphäva den sunda grunden för beskattningen.

Ed. Kukkonen: Pyydän saada kannattaa ed. Virkkusen tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sergelius ed. Jacobssonin kannattamana ehdottanut, että tämä asia pantaisiin pöydälle viikon perästä pidettävään täysi-istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sergeliuksen ehdotukseksi. Niin ikään on ed. Virkkunen ed. Kukkoson kannattamana ehdotta-

nut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Virkkusen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sergeliuksen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: „Jaa” on voitolla (85—85—1—28.)

Lippuäänestystä pyydetään.

Äänestyksessä annetaan 81 jaa- ja 89 eiantä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle viikon perästä pidettävään täysi-istuntoon.

2) Ehdotus laiksi tullien kantamisesta vuonna 1928.

Hallituksen esityksen n:o 8, ed. Helene-lundin y. m. edusk. esityksen n:o 10 sekä ed. Lindbergin y. m. edusk. esityksen n:o 11 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsitelyä varten.

Puhemies: Esitellään ensin sekä mietinnössä oleva lakiehdotus että sen yhteydessä käsitellyt eduskuntaesitykset.

Keskustelu:

Ministeri Ryömä: Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa mietinnössään, ettei sille ole riittänyt aikaa hallituksen esitykseen sisältyvien tulliteknillisiä kysymyksiä koskevien ehdotusten harkitsemiseen tässä yhteydessä. Minä puolestani valitan sitä suuresti. Näiden ehdotusten tarkoituksenaan yksinomaan on ollut tullikäsitteilyn helpottami-

nen. Olen kuitenkin kuullut, että ehdotusten käsittelemättä jättäminen ei yksinomaan ole riippunut ajan, vaan myöskin harrastuksen puutteesta ennen kaikkea valtiovarainvaliokunnan tullijaoston enemmistön taholla. Sillä jos jaosto olisi vaivautunut kutsumaan avukseen asiantuntijan tullihallituksesta ja käyttänyt asiaan muutamankin päivän, olisi se voinut muodostaa asioista käsityksensä. Muutokset ovat nimittäin perusteellisesti valmistellut tullihallituksessa, enkä luule, että edes tullikomitea voi asiassa sen parempia asiantuntijoita löytää. Odottaisi, että ainakin niiden ryhmien edustajat, jotka pyrkivät virkameikeiston yksinkertaistuttamiseen ja virkamiesten luvun vähentämiseen, olisivat tällaisissa uudistuksissa mukana.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa näiden asiain käsittelemistä eduskunnan kevätistuntokaudella arvatenkin sillä tavalla, että hallitus antaisi pelkästään teknillisiä kysymyksiä käsittävän esityksen, jotta muutokset astuisivat voimaan vuoden 1929 alussa niine tariffinumeroineen, jotka eduskunta syksyllä budjetin yhteydessä tulee hyväksymään. Asian voisi mielestäni myöskin asian tässäkin vaiheessa järjestää niin, että suuri valiokunta nyt asettaisi tullijaoston, joka jonkun asiantuntijan avulla tarkastaisi hallituksen esityksen teknilliset muutosehdotukset, jotta suuri valiokunta voisi ne hyväksyä nyt samalla voimaan astuviksi, sillä, kuten sanoin, ne ovat tosiaan kaikki järjestään pelkästään teknillisluodollisia asioita eivätkä missään suhteessa periaatteellisia. Minulle on sanottu, että niiden kautta nykyään monet hyvin paljon työtä ja vaivaa kysyvät asiat selvenisivät ja sillä tavalla voitaisiin tullivartioiden työtä paljon vähentää ja vähentää myöskin työvoimaa tai käyttää paremmin toisiin tarkoituksiin, joita joita myöskin siellä on.

Tässä yhteydessä en tahdo kajota valtiovarainvaliokunnan tekemiin muutoksiin tullitariffiin, koska sen mielestäni paremmin voin tehdä tulo- ja menoarvion yhteydessä. Huomaatan vain, että ne muutokset, jotka siellä on tehty, ovat käsitteellisesti kaikki huononnuksia ja rikkovat sitä kokonaisuutta, jonka pohjalle hallituksen tulo- ja menoarvioesitys perustuu. Kuten sanottu, palaan omasta puolestani näihin asioihin vasta tulo- ja menoarviokäsittelyn yhteydessä.

Ed. Keto: Herra puhemies! Yleisesti hän on tunnustettu, että meikäläiset verotusolot eivät ole missään suhteessa ihanteelliset. Se verotusjärjestelmä, mikä meillä on vallalla, on monessa suhteessa erinomaisen epäoikeudenmukainen. Täällä jo toisen asian yhteydessä ed. Ryti äsken m. m. myönsi, että nykyisessä verotusjärjestelmässämme on erittäin huutavia epäkohtia. Meidän verotusjärjestelmämme perustuu pääasiassa välilliseen verotukseen, joka taas on vuorostaan pääasiassa kulutusverotusta. Meillä oli esim. v. 1926 valtion verotuloista vain 23,4 % saatu valtion suoranaisesta verotuksesta, kun sen sijaan lähes 67 % tuli valtiolle välillisestä verotuksesta. Tästä välillisestä verotuksesta taas jättiläisosa tuli tullien osalle. Yli 50 % valtion verotuloista saatiin yksistänsä valtion tullituloista.

Nykyisen valtiovarainvaliokunnan hyväksymän talousarvioehdotuksen mukaisesti olot eivät nähtävästi juuri paranisi, eräissä suhteissa ne vielä huononisivat. Talousarvion mukaanhan on arvioitu valtion verotuloja saatavan noin 28 % välittömistä veroista, yli 62 % välillisistä veroista ja 52,3 % yksistänsä tuontituloista. Yhä edelleenkin pitää siis paikkansa se arvostelu, jonka aikoinaan eräs pätevä asiantuntija maisteri Lindgren tutkimuksissaan antoi, nimittäin että meidän maassamme tulliverojen raskaus on suurempi kuin missään muussa Europan maassa. Hänhän silloin osoitti, että meidän maassamme tulliverot ovat raskaammat kuin juuri missään muussa Europan maassa, kahta balttilaista maata, nimittäin Latviata ja Viroa lukuunottamatta.

Yleisesti hän tunnustetaan, että se verotusjärjestelmä, joka meillä on vallalla, se verotusjärjestelmä, joka pääasiassa perustuu välilliseen verotukseen ja nimenomaan tulliverotukseen, se on yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan mitä turmiollisin. Se on kaikki verotusopin oikeudenmukaisuuden vaatimukset suorastaan päällelleen asettava. Tältä paikaltahan on lukuisia kertoja osoitettu, mitenkä tuo järjestelmä ei pienimmäskään määrässä takaa sitä verotusopin vaatimusta, jonka mukaan olisi veronmaksajia verotettava etupäässä heidän maksukykynsä mukaan. Tämä verotusjärjestelmään kohtaa verrattain samalla raskaudella sekä mitä kurjimmissa oloissa elävää vähäväkistä kulluttajaa kuin miljoonien markkojen tuloja

omistavaa. Ainakin erotus näiden kahden veronmaksajan välillä on aivan mitätön verrattuna siihen eroon, mikä on heidän veronmaksukykynsä välillä.

Mutta meidän tiedämme, että tämä meillä pääasiallisena verona käytännössä oleva verotusmuoto asettaa verotusperiaatteet päällelleen siinäkin suhteessa, ettei se pienimmäskään määrässä sääli edes niitä veronmaksajia, joilla on niin mitättömät tulot, että heillä ei olisi minkäänlaista mahdollisuutta minkäänlaiseen veronmaksamiseen. Tämä vero, se kohtaa raskaana, aivan hämmästyttävän raskaana sellaisiakin tuloluokkia, joiden tulot ovat niin pienet, että niistä ei jää minkäänlaista määrää yli välttämättömien elintarpeiden. Tämä verotus, se kohtaa suuriperheistä raskaammin kuin pieniperheistä. Tälläkin tavalla tämä verotus asettaa verotusperiaatteet päällelleen. Ja tämä verotus, sehän on meillä erityisen huutava juuri sen johdosta, että näistä tuontituloista vuorostaan pääosa saadaan kaikkein välttämättömmimmistä, kaikkein yleisimmistä kulutusartikkeleista. Muodostavathan meillä keskimäärin tullituloista ne tulot, jotka saadaan 4 suuresta kulutusartikkelista, vehnästä, kahvista, sokerista ja tupakasta, tavallisesti enemmän kuin puolet kaikista tullituloista.

Tämä meidän verotusolojemme epäoikeudenmukaisuus, sehän tunnustetaan yleisesti porvarillisellakin taholla. Mutta siellä nähtävästi ei milloinkaan ole sittenkään vaivauduttu ottamaan selkoa siitä, mihinkä määrin todellakin nousee se verorasitus, joka tulliverotuksen muodossa lepää tämän maan työtä tekevien luokkien, nimenomaan juuri palkkatyöväen harteilla. Maisteri Lindgren mainitsee tutkimuksissaan, että sellainen työläisperhe, jonka tulot nousivat vuonna 1924 keskimäärin noin 15.000 markkaan, joutui maksamaan tulliveroa lähes 15 % näistä tuloistaan. Tämä veroprosentti, sehän merkitsee sitä, että tällainen työläisperhe joutuu vuosittain maksamaan yksistänsä tulliveroa yli 2.200 markkaa. Mutta tämä tällaisen työläisperheen tullirasitus, sehän ei ole suinkaan koko se rasitus, mikä tällaisen perheen niskoille tulee tullien johdosta. Nämä tällaiset tuloluokat, nehan joutuvat maksamaan verot myöskin tämän maan tuottajille suojelustullien takia. Tuo veromäärä, sehän on varsin huomattava, se voitaneen arvioida vuosittain ehkä n. 600 milj. markaksi, ja varmasti täs-

täkin tuottajille menevästä verotuksesta vielä on laskettava huomattava osa siihen n. 2,200 markan valtiolle menevään verotukseen, jota tämän maan työläisperheet keskimäärin saavat kantaa. Me voimme aivan liioittelematta lausua, että n. 3,000 markkaan nousee tässä maassa sellaisen työläisperheen verorasitus, jonka tulot eivät nouse 15,000 markkaa korkeammalle. On otettava vielä huomioon, että siitä ajasta, jolloin tuo laskelma on tehty, tärkeiden joukkokulutuserikoiden, sellaisten kuin kahvin, sokerin, vehnän y. m., kulutus on varsin huomattavasti kasvanut, niin että tämä rasitus on vielä suurempi kuin mainitsemani vuonna.

Todellakin tuollainen veromäärä sellaisille eläjille, joiden tulot ovat niin pienet, ettei hevin voi ajatella niille, jos verotusopin periaatteita noudatettaisiin, laskettavan minkäänlaista veroa, se veromäärä, mikä on meidän maassamme tällaisten vähäväkisten maksettava, se osoittaa, mitenkä huutavia epäkohtia meidän maamme verotusoloissa on.

Nyt hallitus oli tällä kertaa ensi kerran koko sinä aikana, jolloin me olemme olleet itsenäinen valtio, ehdottanut alennuksia tähän tulliverotukseen, ehdottanut lievennystä niihin epäkohtiin, jotka meidän maassamme tässä suhteessa ovat olemassa. Itse asiassahan hallituksen ehdotukset ovat verrattain vaatimattomia. Ne eivät nouse kuin noin 320 milj. markkaan. Mutta noita hallituksen toimenpiteitäkin on tervehdittävä oikeana ensimmäisenä asteena verotusolojen saattamiseksi oikealle tolalle, joskaan tuo askel ei merkitse vielä sitä, että verotusolot tällä tavalla saataisiin korjatuiksi siinä määrin kuin oikeudenmukaisuus, kuin vähäväkisten kuluttajien heikko asema vaatisi. Mutta nyt me olemme hämmästyksellemme nähneet, että siinä mietinnössä, joka tulee takaisin valtiovarainvaliokunnasta, ei ole tuohonkaan hallituksen ehdotukseen menty. Tämäkin ehdotus on typistetty sillä tavalla, että ei oikeastaan ole siitäkään jäänyt paljoa jällelle.

Valtiovarainvaliokunnan on tosin ollut pakko mennä jonkunlaisiin alennuksiin, niihin alennuksiin, jotka tässä mietinnössä luetellaan. Mutta nuo alennukset nehan ovat lähes 200 miljoonaa markkaa pienemmät kuin hallituksen ehdottamat. Nehan eivät nouse kuin noin 130 miljoonaan markkaan. Siis valtiovarainvaliokunnan porva-

rallinen enemmistö ei ole katsonut asiakseen suostua niihin, sanon vielä kerran, niihin kukaan kohtuullisiin ja vaatimattomiin alennusehdotuksiin, jotka hallitus oli esittänyt. Tämän kyllä saattoi arvata, kun tietää sen kannan, mille tämän eduskunnan suurin porvarillinen puolue, maalaisliitto, on asettunut kehittyttyään yhä enemmän suurtalonpoikain ja suurviljelijäin puoleksi. Vahokunta on m. m. palauttanut tärkeimmän osan viljatulleista, nim. ruistullin.

Tietysti tätä toimenpidettä perustellaan jälleen maatalouden etujen nimessä. Sitä perustellaan sillä, että maataloustulleja ei olisi tällä kertaa ollut aihetta poistaa, koska teollisuustullejakin on yhä edelleen säilytetty. Mutta asiahan on sillä tavalla, että maataloustullit ovat meidän maassamme juuri näinä itenäisyysvuosina etunäissä nousseet. Maisteri Lindgrenin tutkielmasahan osoitetaan, että meidän maassamme teollisuustullit ovat näinä kuluneina itenäisyysvuosina pääasiassa pysyneet paikallaan. Ne muodostavat prosentteina saman määrän, kuin itsenäisyytemme alkuaikoina, laskettuina tullinalaisten tavarain tuonti-arvosta. Sensijaan viljatullit tässä maassa ovat huikeasti nousseet. Nehän olivat ennen maailmansotaa vuosina 1911—1913 vain 6.2 % tullinalaisten tavarain tuonti-arvosta. Vv. 1921—1923 ne olivat ehtineet kiivetä 14.6 %:iin, ja 1924 oli prosentti jo 22.4 % tullinalaisten tavarain tuonnin arvosta. Kun maataloustullit ovat juuri erityisesti tällä tavalla nousseet, niin ei ole ihmeellistä, jos hallitus on erityisesti näihin tulleihin tahtonut koskea, (Keskustasta: Palata ryssän aikaan. Se oli 15 penniä kilolta.) palata siihen järjestelmään, jota siihen aikaan myöskin maalaisliiton ryhmä oli tässä eduskunnassa yksimielisenä puoltamassa. Voisi vielä ymmärtää tätä maalaisliiton kantaa, jos me voisimme uskoa, että todellakin näistä nykyisistä tulleista olisi jotakin hyötyä Suomen maataloudelle ja jos näistä tulleista olisi jotakin hyötyä nimenomaan maatalouden omalle väestölle. Mutta jo ne tutkimukset, joita tästä asiasta tässä maassa on suoritettu, ja samaten viimeisimmätkin tutkimukset näyttävät vievän siihen, että maataloudelle ei ole näistä tulleista mitään hyötyä, vaan päinvastoin vahinkoa. Voidaan laskelmilla osoittaa, että nämä samat maataloustullit tuottavat selvää hyötyä vain noin ehkä 100,000 hengelle. Jos me ajattelemme nim., että kaik-

kien niiden maatilanomistajain perheet, joiden tilat nousevat yli 25 ha, mahdollisesti hyötyisivät näistä, niin me tulemme tähän mainitsemaani lukuun. Ja vaikka uskoi-
simme, tähän tarvitaan jo todellakin uskoa, että nekin tilanomistajat, joiden tilat ovat 10—25 ha:n välillä, tästä hyötyisivät, niin sittenkään ei tullista hyötyväin Suomen kansan jäsenten lukumäärä nousisi kuin noin 160,000:lla hengellä. Siis noin 1/4 miljoonaksi korkeintaan nousee tässä maassa se määrä, jonka voi rohkean arvelun mukaan laskea viljatulleista hyötyvän. Sen sijaan se määrä, jolle nämä viljatullit pelkästään merkitsevät vahinkoa, nousee noin 3 miljoonaan. Silloin todellakin täytyisi olla sen hyödyn, jota viljatullin väitetään maataloudelle merkitsevän, selvä, jos siihen voitaisiin mennä näiden 1/4 miljoonan hengen edun vuoksi. Silloin sen välillisen hyödyn, jota nämä viljatullit merkitsisivät näille muillekin kansalaisille, sen täytyisi todellakin olla erinomaisen selvä. Mutta niinkuin jo sanoin, ne tieteisopilliset tutkimukset ja ne käytännölliset tutkimukset, joita tässäkin maassa on jo suoritettu, ne yhä selvemmin osoittavat, että maataloudelle ei saata olla näistä tulleista hyötyä, vaan niistä on vahinkoa. Suurviljelijäin viljanviljelystä ne hetkeksi saattavat kiihoittaa, mutta sekin kiihoitus haihtuu seuraavilta, niiltä suurviljelijöiltä, jotka joutuvat tiloja nykyiseltä suurviljelijäpolvelta hankki-
maan. Sen sijaan koko se suuri pienviljelijä- ja myöskin keskikokoinen talonpoikaisluokka, joka tässä maassa merkitsee viljanviljelyksessä niin tärkeää tekijää, se ehdottomasti tulee maataloudessaan näistä tulleista kärsimään. Ne tutkimukset, mitä Ruotsissa on tehty virallisen tullikomitean puolesta, nehan selvästi osoittavat, mitenkä Ruotsissa viljatullit ovat ehkäisseet karjatalouden kehitystä, ja karjatalous sehän on kuitenkin se maatalouden muoto, johon meidän pikkuviljelyksemme täytyy ensi sijassa turvautua. Tämä ei suinkaan merkitse vihamielistä kannanottoa viljanviljelykseen nähden, mutta me tiedämme, että karjatalous se välillisesti aikaa myöten merkitsee myöskin sitä, että viljanviljelyskin sitä tietä tässä maassa saadaan kasvamaan.

Näin ollen minun täytyy ihmetellä, että maalaisliitto, joka kuitenkin toisinaan vielä kehuu olevansa pikkuviljelijäin puolue ja joka ennen kaikkea vaalien aikana vetoo pikkuviljelijöihin, tahtoo pysyttää viljatul-

lit täydellisesti nykyisessä korkeudessaan. Onhan siinä vastalauseessa, jossa ei tahdota nykyisestä tullista pienintäkään alennusta myöntää, maalaisliittolaisten edustajien nimiä. Sellaiset edustajat, jotka tällaista politiikkaa suosittelevat, ja yleensä sellaiset edustajat, jotka suosittelevat viljatullipolitiikkaa, ne edustajat pettävät pienviljelijäin asian, ne toimivat sellaisen talouspolitiikan hyväksi, joka kyllä on sen politiikan mukaista, jota meillä suurviljelijäin etuja ajavat järjestöt ajavat, mutta joka on jyrkässä ristiriidassa pienviljelijäin todellisen edun ja joka on ristiriidassa myöskin meidän maataloutemme todellisen edun kanssa.

Näin ollen minä tulen siihen tulokseen, että täällä eduskunnassa olisi valtiovarainvaliokunnan mietinnön sijasta hyväksyttävä ensimmäinen vastalause, joka on sama kuin hallituksen ehdotus tullitariffiksi vuodelle 1928.

Ed. Sergelius: På enahanda grunder varmed jag motiverade en bordläggning av föregående ärende anhallen jag, att även detta ärende n:o 2 måtte bordläggas till samma dag, alltså till plenum efter en vecka, och finner detta så mycket naturligare, som riksdagen fann för gott att bordlägga föregående ärende till här nämnda dag.

Ed. Jacobsson: Jag ber att få understöda det av rdgm. Sergelius gjorda förslaget.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin on se valtiopäiväjärjestyksen mukaan jätettävä pöydälle. Sen takia minä kehoitan seuraavia edustajia lausumaan mielensä pöydällepyynnöstä.

Ed. Estlander: Jag understöder rdgsm. Sergelius förslaget.

Ed. Lienes: Luovun.

Ed. Heikkilä: Luovun.

Ed. Tolonen: Luovun.

Ed. Niukkanen: Minun mielestäni eduskunta menetteli hyvin harkitsemattomasti, jos se ryhtyisi lykkäämään selaisetkin esitykset kuin m. m. kysymyk-

sen tullitariffista vaikkapa yhdenkin viikon eteenpäin. Minä edellytän, että tälläkin kertaa, samoin kuin usein aikaisemmin, tullitariffin käsittely tulee muodostumaan eduskunnassa verrattain kauan aikaa vieväksi. Jos tätä nyt aivan tarpeettomasti käydään sillä tavalla vielä jatkamaan, että se pannaan viikoksi pöydälle, niin minä luulen, että menoarvion käsittely tulee muodostumaan hyvin vaikeasti hoidettavaksi ennen joulua. Minä sen vuoksi, vastoin ed. Sergeliuksen ehdotusta ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Kukkonen: Kannatan ed. Niukkasen tekemää ehdotusta.

Ed. R. Furuhjelm: Jag finner det naturligt att, då det föregående ärendet bordlades till plenum efter en vecka, också detta ärende bordlägges till samma plenum.

Ed. Niukkanen: Minun mielestäni se seikka, että edellinen asia, joka on kyllä hyvin valitettavaa, meni pöydälle viikon päästä pidettävään istuntoon, ei ollenkaan puhu sen puolesta, että tälle olisi tehtävä samalla tavalla. Nämähän ovat aivan eri asioita ja minusta juuri eduskunnan töiden tarkoituksenmukaisen järjestelyn pitäisi edellyttää, että päästäisiin käsittelemään tätä tullitariffia mahdollisimman nopeasti.

Ed. Sergelius: Päinvastoin se on aivan luonnollista, että tämä asia pannaan pöydälle, koska kerran eduskunta katsoi hyväksi hyväksyä minun äskettäin tekemäni ehdotuksen. Tämä lakiehdotus koskee tulopuolta niinkuin laki tulo- ja omaisuusverosta ja koska minusta on aivan luonnollista, että menopuoli käsitellään, ennenkuin ryhdytään tulopuolta käsittelemään ja eduskunta edellisen asian johdosta hyväksyi tämän kannan, niin on johdonmukaista että pöydälle paneminen nytkin hyväksytään.

Keskustelu pöydälle panosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sergelius ed. Jacobssonin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle viikon perästä pidettävään täysi-istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sergeliuksen eh-

dotukseksi. Niin ikään on ed. Niukkanen ed. Kukkoson kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Niukkasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sergeliuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla. (82—95—1—21.)

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt panna asian pöydälle viikon perästä pidettävään täysi-istuntoon.

3) Ehdotus laiksi koroitettun tupakkavalmisteveron kantamisesta vuonna 1928.

Hallituksen esityksen n:o 4 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Ed. Järvisen eduskuntaesityksen n:o 12 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Puheenvuoroa ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi makeisvalmisteverosta.

Ed. Gummeruksen y. m. eduskuntaesityksen n:o 13 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Minulla ei ole muuta sanottavaa, kuin että pyydän todeta, että ne perusteet, joiden nojalla ed. Sergelius pyysi pöydälle nämä kaksi ensimmäistä mietintöä, eivät näy pitävän paikkaansa.

Ed. R. Furuholm: Enligt min åsikt kunna dessa senare skattepropositioner, som för övrigt äro av mindre vikt av stora utskottet bordläggas med anledning av att de två föregående blivit av riksdagen bordlagda.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi merimieslain muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 42, jota on valmistellut työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4, esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Leinonen: Nyt kysymyksessä oleva asia on kiinnittänyt ihmisten mieltä jo pitkät ajat. Naisten työskentely merimiesammattissa on tullut puheenalaiseksi kaikkialla, missä on tultu kosketuksiin tämän asian kanssa. Tiedossamme on, että tällä ammattialalla työskentelevät naiset ovat niitten erilaisten olosuhteitten välillä joutuneet aivan erilaisiin oloihin, kuin missään muissa ammateissa. He ovat joutuneet siveellisten ja terveydellisten vaarojen alaisiksi. Monet tämän asian kanssa kosketuksessa olleet ihmiset ovat näistä kertoneet ja tuoneet julki jopa siihen määrään, että on lainsäätäjiä kehoitettu tästä asiasta antamaan esitys eduskunnalle. Toiselta puolen naisten työn kieltä merimiesammateissa on saanut myöskin vastustusta osakseen. Eräältä taholta selitetään, että ei millään alalla pitäisi kieltää naisten työtä siitä syystä, että he menettävät ansiomahdollisuuksiaan. Naisten työskentelyä siis merimiesammattissa on puolustettu tasa-arvoisuuden nimessä. On selitetty, että kun naiset pyrkivät tasa-arvoisiksi miehen rinnalla, niin on väärin ja tasa-arvoisuusperiaatteita loukkaavaa, että heiltä kielletään ansiomahdollisuuksia missään ammatissa. Tämän tasa-arvoisuusintoilun varjossa ovat asiat kehittyneet siihen suuntaan, että naiset ovat joutuneet suorittamaan monasti sellaisia töitä eri teollisuusaloilla, joihin miespuoliset työntekijät eivät rupea. Siitä voisi tuoda esimerkkejä sahateollisuudesta ja monista muista raskaista ammateista, joissa käytetään naisia. Naisten työskentely nyt kysymyksessä olevassa merimiesammattissa ei ehkä ole niin raskasta laadultaan, että he eivät jaksaisi sitä suorittaa, mutta ajatus naisten työn kiellosta tässä ammatissa on pääasiallisesti johtunut muista syistä. Se on johtunut niistä oloista, joittenka alaisiksi naiset merimiesammattissa joutuvat. Siveelliset olot ja siitä johtuvat terveydelliset vaarat ovat olleet jo kauan aikaa tässä ammatissa tunnettuja. Ne ihmiset, jotka ovat joutuneet kosketuksiin mainittujen olojen kanssa, ovat tulleet samaan tulokseen kuin nyt kysymyksessä oleva lakiehdotus, että naisten työ olisi meriliikenteessä lastilaivoilla kiellettävä. Tätä käsitystä tukevat ne lausunnot, joita hallitukselle ovat antaneet meren-

kulkuhallitus, merimiesunioni ja merimieslähetys. Näin arvovaltaiselta taholta tulleet lausunnot, joilla on tahdottu kiirehtiä lain syntymistä ovat eittämättä perustuneet merityöoloissa vallitseviin epäkohtiin. Naisten työskentely varsinkin lastilaivoilla on laadultaan niin erilaatuista, että tuskinpa mitään muuta naisten työalaa voidaan verrata sanottuihin oloihin. Onhan aivan ymmärrettävää, että kun he joutuvat työskentelemään valtamerilaivoilla, se on omiaan johtamaan näitten elämän siveellisille ja terveydellisille vaaroille alttiiksi. Monia kuukausia kestävät matkat, jolloin laivaväestö on kokonaan erotettu muusta maailmasta, pääsemättä muunlaisten olosuhteitten kanssa kosketuksiin. Nämät muihin oloihin verrattuna erilaiset olosuhteet ne ovatkin johtaneet naistyöntekijät niiden siveellisten ja terveydellisten vaarojen alaisiksi, joihin vaaroihin on täytynyt jo kiinnittää huomiota sellaisten julkisten laitosten, kuin edellä mainitsin, nimittäin merenkulkuhallitus, merimieslähetys ja merimiesunioni, jotka ovat antaneet lausuntonsa asiasta ennen lain syntymistä ja vaikuttaneet tällä alalla lakiesityksen syntymiseen ja asettuneet sen suhteen puoltavalle kannalle.

Valtamerilaivojen saavuttua satamiin jatkuvat samat olosuhteet, mitkä pitkillä matkoillakin. Mainittakoon tässä muutama esimerkki, mitenkä satamissa-olo myös muodostuu muihin olosuhteisiin verrattuna omalaatuisekseen.

Eräässä höyrylaivassa, jonka nimeä en tässä tahdo mainita, palveli neljä naista keittäjättärinä ja siivoojina. Laivan ollessa satamissa ulkomailla kävi laivassa usein miehiä naispalvelijain suojissa viipyen siellä pitkät ajat. Laivan ollessa eräässä kaukaisessa ulkomaalaisessa satamassa Port Nathal nimisessä satamassa Etelä-Afrikassa uusiutui aikaisempi vierailutapa. Ennen laivan satamasta lähtöä karkasi sanotuista naisista kaksi jäädä noihin kaukaisiin satamiin ja vieraisiin oloihin. Toiset kaksi laivalla olleista naisista täytyi laivan saapuessa Australiaan viedä veneerisestä taudista hoidettavaksi sairaalaan. Tämänlaatuissa tapauksissa täytyy Suomen valtion maksaa kotiinlähetys ja sairaalakustannukset.

Toinen esimerkki, joka myöskin on todistettavissa. Eräässä ahvenanmaalaisessa lai-

vassa palveli nuori 18-vuotias tyttö. Hänkin vietti usein yönsä laivamiesten suojissa. Myöhemmin ilmeni, että miehistöstä useampi sairasti veneeristä tautia. Asiaa tutkittua ei tosin voitu todeta, mistä miehistö oli tartunnan saanut mutta joka tapauksessa nuoren tytön olo ja elämä näissä olosuhteissa muodostui hänen elämälleen tuhoisaksi ja lopulta perinpohjaiseen siveelliseen rappiotilaan, josta vain harvoin voipi ylös nousta.

Eräässä majakkalaivassa sairastui miehistö veneeriseen tautiin ja kun asiaa ruvettiin lähemmin tutkimaan, olivat he sairastuneet laivassa olleiden naisten tähden.

Edellämainitunlaisia esimerkkejä voisi luetella enemmänkin, mutta tämäkin riittää puhumaan sen puolesta, että tässä suhteessa tarvitaan lainsäädäntöä. Mainittakoon vielä, että merimieslähetys, jota tässä asiassa on kuultu asiantuntijana, on antanut tästä asiasta lausuntonsa, että useat nuoret tytöt joutuessaan edellämainittuun ammattiin ja olosuhteisiin heidän useamman tie päättyy siveelliseen rappiotilaan. Merimiespapit kulkiessaan hakemassa merimiehiä vieraissa satamissa ovat merellä palvelevia naisia löytäneet sairaaloista tautien runtelemana ja siveellisessä ja terveydellisessä alennustilassa. Jos köyhälistön nuoret tytöt saisivat sen kasvatuksen, kuin nuoret tytöt saavat useasti hyvissä varakkaissa kodeissa, ja edes sen sivistyksen, joka jokaiselle nuorelle työlle on tarpeellinen lähtiessään elämän taipaleelle, niin he voisivat paljon enemmän näissäkin olosuhteissa elämän vaaroja välttää. Mutta on otettava huomioon, että nämä nuoret tytöt ovat lähteneet köyhälistön kodeista, joiden täytyy aikaisin lähteä vastaamaan omasta elämästään ilman kasvatuksellisia ja sivistyksellisiä edellytyksiä ja näiden laiminlyöntien tähden joutuvat enemmän siveellisten ja terveydellisten vaarojen alaisiksi ja siis tässä suhteessa tarvitsevat enemmän suojaa.

On väitetty ja lain vastustajain taholta tuotiin valiokunnassakin ilmi ja sillä syyllä lakia etupäässä vastustettiin, että naiset menettävät ansiomahdollisuuksiaan. Myönnettäköön, että kiellon tultua voimaan sitä jonkun verran saattaa tapahtua, mutta se kuitenkin tässä tapauksessa on hyvin vähäistä. Tilastojen mukaan palvelee lai-

voilla valtameriliikenteessä noin 250 naista korkeintaan, joten työttömyysvaara ei tässä suhteessa ole kovin suuri, jotenka siltä kannalta ei mielestäni ole tarpeellista asiaa vastustaa. Naisten työn suosiminen tässä niin kuin muissakin teollisuuksissa etupäässä tapahtuu siitä syystä, että naisen työ on halpaa. Niinpä tässäkin suhteessa on palkkatilastoilla todettu, että laivoilla palvelevien naisten palkat ovat $\frac{1}{3}$:lla jopa useasti $\frac{1}{2}$:lla pienemmät kuin miesten palkat ja siitä syystä ne, jotka puolustavat naisten työtä näissä laivoissa, lähtevätkin tästä ajatuksesta. Siinä siis ovat määräämässä taloudelliset näkökohdat. Mutta kuten alussa huomautin, on merenkulkuhallitus, joka on lähin ehkä tästä asiasta puhumaan, lausunut sen ajatuksen, että naisten työ näillä aluksilla olisi kiellettävä. Useat merikapteenit ja monet muut asiaa läheltä koskeuksiin joutuneet ovat tulleet samoihin tuloksiin, että naisten työ näillä laivoilla olisi kiellettävä siitä syystä, että tämä työ on niin erilaatuista kuin mikään muu ammatti. Ja siksi, kun asia tulee toiseen käsitteelyyn, niin tahdomme vielä siihen valiokunnan mietintöönkin tehdä muutoksia, jossa on asetettu vain naisten työtä kieltämään valtameriliikenteessä lastilaitoilla.

Ed. A. Furuhielm: Hr talman! Då jag för min del hyser en avvikande ståndpunkt från den sista ärade talaren, vill jag här framföra några ord till försvar för den andra reservationen. Jag hoppas nämligen att, då frågan om ändring av sjömanslagen kommer att behandlas i stora utskottet, stora utskottet kommer att beakta den andra reservationen i socialutskottets betänkande. Denna reservation vänder sig emot utskottets beslut att föreslå förbud för kvinnlig betjäning anställning på lastbåtar i oceantrafik. Utskottet motiverar sin ståndpunkt på samma skäl, som ingå i regeringens proposition, d. v. s. de sedliga värder, som anses härfläta av kvinnors anställning på lastfartyg. Visserligen har utskottets majoritet icke ställt sig på regeringspropositionen, som helt vill förbjuda kvinnlig betjäning på lastbåtar, utan endast då det gäller oceantrafik. Såsom i reservationen påpekas kunna sedliga värder förekomma på mångahanda arbetsområden. En lagstiftning i denna anda kan leda till alldeles oberäkneliga följder, och då jag stäl-

ler mig på den principiella ståndpunkten, att vuxna kvinnor äga själva bestämma valen av yrke, kan jag icke förena mig om utskottets ståndpunkt.

Under ärendets behandling i utskottet in kallades tvänne sakkunniga för att höra deras åsikt i denna fråga. Den ena av de sakkunniga, som har stor erfarenhet på området, ställde sig helt och hållet avvisande till regeringens proposition och dess motivering i denna del. Jag tager mig friheten att läsa det viktigaste ur detta utlåtande.

„Sittä vastoin tuntuu ehdotus ettei naista käytettäisi lastilaitoissa löyhästi perustellulta.” — — — „Käytännössä merkitsee tämä, että naispuolinen henkilökunta, joka lastilaitoissa pitää huolta taloudesta, ruoan valmistuksesta ja sen tarjoilusta sekä siivouksesta, vaihdetaan miespuoliseksi. Tulee tällöin kysyneeksi, onko tämä hyödyksi. Tähän kysymykseen vastaan kielteisesti. Niin suomalaisissa kuin ruotsalaisissakin laivoissa on käytetty naisia vuosikymmenien aikana tähän työhön. Kokemus on ollut sangen hyvä. Kieltämättä sopii nainen tähän työhön paremmin kuin mies. Kun ruoanlaitto ja muut taloustyöt, joita myös kodissa suorittavat naiset, myöskin laivoissa annetaan naisille, tulee järjestys täten ehdottomasti paremmaksi. Niinikään kodikkaisuuden tuntu yleensä ja ruoan valmistus sekä tarjoilu ovat tällöin paremmat, mikä on varsin huomioonotettava seikka. Voin omasta kokemuksestani mainita, että kun laivanvarustajan ja miehistön sekä sen ja heidän unioninsa edustajien välillä sattunut selkkäus on ollut sovitettava, on tällöin aina huomautettu, ettei mitään muistuttamista ruokaan nähden suomalaisissa laivoissa ole voitu tehdä. Verrattuna saksalaisiin, norjalaisiin ja englantilaisiin laivoihin on ruoka aina ollut parempi suomalaisissa laivoissa.”

Vidare försätter han: „Minun käsitykseni niiden kautta, jotka lähinnä ovat tekemisissä laivoissamme palvelevan naispuolisen henkilökunnan kanssa on päinvastainen kuin ehdotuksessa mainittu. Ne naiset, jotka työskentelevät laivoissamme ovat johdolle työtovereita, joiden kanssa on ilo olla tekemisissä. He ovat reippaita, täsmällisiä ja kunnollisia, ja tahdon huomauttaa, että ne naiset, jotka ovat merille lähteneet, ovat yleensä viihtyneet siellä ja epämielillä jättävät työmaansa. Niinä pian yhdeksän

vuonna, jolloin minä olen ollut tekemisissä höyrylaivojen kanssa, ei minulle ole yhdestäkään tapauksesta ilmoitettu, eikä toimenpiteisiinkään ole tarvinnut ryhtyä.”

Enligt min tanke utgör detta sakkunnigutlåtande värdefullt som det är ett stöd för den av mig förfäktade ståndpunkten. Den kvinnliga betjäningen får här såväl från roderi som befäl ampla vitsord. Då jag såsom jag tidigare framhöll anser principen om frihet för kvinnan att välja sitt eget yrke vara av fundamental betydelse uttalar jag förhoppningen, att stora utskottet skall skänka den till betänkandet fogade andra reservationen beaktande.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi eräiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille.

Hallituksen esityksen n:o 6 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään mainitun lainsäätämisasiain ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. Österholm: Jag anholder att få fästa uppmärksamheten vid riksdagsmännen Bromans och Jerns reservation, som är fogad till utskottets betänkande, och rekommenderar den till beaktande av stora utskottet. Det är alldeles riktigt, som reservanterna framhålla, att godkännande av regeringens proposition, för såvitt det gäller avskiljande av Stora Träskön i Kyrkslätt kommun, kunde medföra att fiskarbefolkningen skulle nödgas avstå från att begagna vattnen omkring Stora Träskön, där det finnes ett rikt givande vassbuks- och strömmingsfiske. Det kan icke vara av intresse för staten ur naturskyddssynpunkt att freda vattnen kring Stora Träskön, där det finnes intet nämnvärt fjällfiske, men väl vass-

buks- och strömmingsfiske. I naturskyddssträvandena ingår det ju icke att freda fiskslag av den art som strömmingen och vassbuen, fiskslag, som till sin förekomst och utveckling äro tämligen oberoende av alla fredningsåtgärder. Men väl skulle nödvändigheten att avstå från utnyttjande av de ifrågavarande fiskevattnen bliva ett hårt slag för fiskarbefolkningen i omnejden och det är icke allenast fiskarbefolkningen i Kyrkslätt, som skulle därav beröras, utan också fiskare i Sjundeå och Degerby angränsande kommuner, som i rätt stor utsträckning komma till vattnen kring Stora Träskön för att bedriva strömmings- och vassbuksfiske. Det lämpligaste sättet att trygga fiskarbefolkningen i dess gamla rätt att fortfarande utöva vassbuks- och strömmingsfiske i dessa vattnen vore att godkänna det förslag, som reservanterna framställt, nämligen att undantaga vattenområdet från den areal, som skall avskiljas till naturskyddsområde. Jag uttalar förhoppningen, att stora utskottet skall godkänna reservationens förslag.

Ed. Hänninen: Laki- ja talousvaliokunta on tehnyt aivan oikein poistaessaan tästä laista Oulankajoen alueen Kuusamossa ja Tuntsajoen alueen Kuolajärvellä. Kuten jo asian lähetekeskustelussa toin esille, ei näitä alueita oikeudellisista eikä taloudellisista syistä voida vielä luonnonsuojelualueiksi erottaa, eikä se toimenpide ole vielä tarpeellinenkaan, kun täällä luontoa ei tietääkseni mikään vaara uhkaa. Laki- ja talousvaliokunta on perusteluissaan huomauttanut niistä erikoisluontoisista oikeuksista maa-alueiden käyttöön, jotka on Kuusamon ja Kuolajärven ja Kemijärven asukkaille taattu nihtikontrahtien muuttamis- ja peruuttamisjulistuksessa 5 päivästä huhtikuuta 1879 ja isojakoasetuksessa 17 päivästä tammikuuta 1898. Näissä, entisten nihtikontrahtien kumoamisen johdosta ja palkkioksi menetetyistä suuremmista eduista, vakuutetaan asukkaille vapaa metsästys- ja kalastus- ja laiduntamisoikeus kruunullekin jääviin alueisiin ja nautintaoikeus kruununmaille jääviin niittyihin 50 vuodeksi isonjaon jälkeenkin. Kun vuoden 1898 isojako-asetusta valmisteltiin, esitti silloinen hallitus, että näiden pitäjien asukkaille taattaisiin

ikuinen oikeus valtion maillekin jääviin niittyihin, mutta siihen eivät säädyt suostuneet, vaan muuttivat nämä oikeudet määräaikaisiksi. Jo näidenkin oikeuksien tähden ja niinkuin valiokuntakin myöntää, ei Tuntsajoen ja Oulankajoen alueita vielä voida asettaa luonnonsuojelukseen, sillä se olisi vastoin luonnonsuojelulain 8 ja 18 pykälää.

Mutta tämä ei ole kuitenkaan pääsyy, jonka tähden näitä edellämainittuja alueita ei voida nyt luonnonsuojelukseen erottaa. Tärkein syy on se, että valtiolla ei vielä ole näihin alueisiin täyttä omistusoikeutta. Kun isojakoa ei ole vielä suoritettu eikä pysyväisiä rajoja valtion ja yksityisten maiden välille vedetty, niin valtiolla ei niihin alueisiin ole sellaista oikeutta, kuin luonnonsuojelulain 1 §:n mukaan pitäisi olla. Päinvastoin on mainituissa erikoissaadöksissa paikkakunnan väestölle varattu epäämätön oikeus saada omiin sarkoihinsa näilläkin alueilla sijaitsevat, paikoin laajat ja hyvät niittymaot, joiden menetys olisi vaikeasti korvattavissa, eikä niiden ottaminen kävisi päinsä ilman melkoisia pakkolunastussummia, joiden suuruutta ei ole edes yritettykään arvioida. Sitäpaitsi ei valtiolla voi olla oikeutta ilman korvausta vetää pois päältä niin suuria metsäalueitaakaan yhteisestä jaosta ennenkuin asukkaiden yhteismetsätkin ovat sijoitetut. Näin ollen tulisi luonnonsuojelualueiden erottaminen siellä pahasti sekoittamaan käynnissä olevan isonjaon toimitusta ja tekisi asukkaiden ja valtion välit tarpeettomasti riitaisiksi.

Toivoisin, että suuri valiokunta omaksumisi näihin alueisiin nähden laki- ja talousvaliokunnan ottaman kannan.

Niistä kahdeksasta alueesta, jotka laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaan ehdotetaan luonnonsuojelulain alaisiksi, ovat useimmat joko sellaisia taloudellisesti vähäarvoisia, jotka hyvin voidaan luonnonsuojelukseen ottaa tai, kuten Heinäsaaret, eläimistönsä puolesta niin merkilliset, että niiden rauhoitusta ei voi asettua vastustamaan. Vain kahden alueen suhteen on vakavampia muistutuksia lähiseutujen väestön puolelta tehty. Pallastunturin aluetta pitävät Muonion kunnan asukkaat aivan liian suurena. Sehän onkin kokonaista 850 km² laaja. Ja, niinkuin täällä edellinen puhuja mainitsi, Storlan-

det eli Träskö-nimisen saaren vesialueen rauhoittamista pitävät Kirkkonummen asukkaat kalastukselle vahingollisena. — Vaikka olenkin harras luonnonsuojelusta, en kuitenkaan tahtoisi luonnonsuojelualueiden muodostamisella tarpeettomasti rajoittaa asukkaiden vanhoja elinkeinoja. Kehoitaisin sen tähden suurta valiokuntaa vielä harkitsemaan näiden kahden alueen pienentämiskysymystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

8) Vuoden 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi sotatilasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 32 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 32 ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty mainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 32 a, josta näkyy, että suuri valiokunta ehdottaa muutoksen 7 §:ään. Eduskunnan on nyt päätettävä suuren valiokunnan ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Huttunen: Ehdotan, että eduskunta pysyy lain 7 §:ään nähden ennen tekemässään päätöksessä.

Ed. Reinikainen: Pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Reinikaisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä asian toisessa käsittelyssä ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „ja”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä asiassa toisessa käsittelyssä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (102—78—0—19.)

Suuren valiokunnan ehdotus on siis hyväksytty.

Asian toinen käsittely on päättynyt.

P u h e m i e s: Eduskunnan istunto keskeytetään 10 minuutiksi ja pyydän puhemiesneuvostoa kokoontumaan.

Täysi-istunto keskeytetään kello 3,40 i.p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 3,50 i.p.

9) Ehdotus laiksi tuulaakimaksun laskemisen perusteista vuosina 1928 ja 1929.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 37 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 41, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 37.

Yleiskeskustelu:

Ed. K a u r a n e n: Kuten hallituksen esityksessä olevasta taulukosta näkyy, saavat tapulikaupungit huomattavia tuloja kantamistaan tuulaakimaksuista, esim. Helsinki 9.2 milj. markkaa, Turku 3.4 milj. markkaa, Viipuri 2 milj. markkaa j. n. e. Hallitus on esittänyt samassa taulukossa myöskin niitä oletettuja menoja, mitä näillä tapulikaupungeilla muka olisi tuulaakimaksujensa vastikkeena: oikeuslaitos, yleiset syyttäjät, ulosottolaitos, osuus poliisimenoissa, kruununverojen kanto, tulli- ja pakkahuonemak-

sut. Mutta tuulaakiveroa vain ei kaupungille ole annettu mainittujen menojen peittämiseksi, silloin kun nämä kaupungit ovat saaneet tapulikaupungin oikeudet, vaan siitä syystä, että kaupunkien asukasluku oli silloin pieni ja kaupungit muutenkin vähävaraisia. Silloin oli valtion avustus paikallaan. Nyt on suhde maaseudun ja kaupunkien välillä muuttunut aivan päinvastaiseksi eivätkä kaupungit enää tarvitse valtion tukea. Useimmassa rantakaupungissa valtio rakentaa tai valtion varoilla avustetaan satamien rakentamista ja laivaväylien ruopautusta, josta kaupungit kantavat satamamaksuja, joten kaupungit tästäkin saavat tuloa niiden menojen peittämiseksi, joihin tuulaakimaksua ehdotetaan käytettäväksi. Hallituksen esityksen mukaan ei 11 kaupunkia saa ollenkaan kantaa näitä tuulaakimaksuja, vaikka niillä on aivan samat menot, mitkä tapulikaupungeillakin on ja saavat nämä kaupungit koroitettun tavaranhinnan muodossa suorittaa tapulikaupunkien kunnallisverot kuten maalaisetkin. Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että tätä maksua suorittaisivat yhtä suuren määrän sekä kaupunkien asukkaat että kaikki muut, jotka meritse tai maitse Suomen ulkopuolella olevista paikkakunnista kaupunkeihin toisivat tai sieltä veisivät tullinalaisia tavaroita. Vasemmiston taholta on aina vastustettu tulliverotusta ja ehdotettu niiden alentamista tai kokonaan poistamista. Miksi ei sosialidemokraattinen ryhmä nyt ole mukana tätä välillistä verotusta poistamassa, että saataisiin tullivero edes kaksi prosenttia alenemaan ja rikkaat tapulikaupunkien asukkaat saisivat suorittaa kunnallisveronsa kuten kaikki muutkin kansalaiset ja kerrankin saataisiin korjatuksi se epäkohta, että varakkaiden verot asetetaan vähävaraisten kannettaviksi. Kun tätä asiaa laki- ja talousvaliokunnassa käsiteltiin, huomautettiin enemmistön taholta, että jos tuulaakimaksut äkkiä lakkautettaisiin tuottaisi se suuria vaikeuksia tapulikaupunkien talousarvioiden tasapainoon saattamisessa. Siksi ovatkin vastalauseen allekirjoittajat ehdottaneet että hallituksen ehdottama 2 % alennettaisiin tällä kertaa puoleksi prosentiksi ja näin ollen kahden vuoden kuluttua, kun laki tulee uudelleen vahvistettavaksi, varataan hallitukselle aikaa tehdä ehdotus eduskunnalle sanotun tuulaakimaksun kokonaan lakkauttamisesta. Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan

laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa oleva lakiehdotus.

Ed. Karjalainen: Kysymys tuulaakimaksun laskemisen perusteesta, joka kysymys sen kautta, että tämä peruste vahvistetaan määrääjäksi viime aikoina ainoastaan 2 vuodeksi erältään, palaa säännöllisesti eduskuntaan, nostattaa aina kaupunkilais- ja maalaisharrastukset toisiaan vastaan tai paremminkin saa maalaistedustajat tekemään sellaisia muistutuksia, että tässä on kysymys eräästä kaupunkien etuoikeudesta, joka epäoikeutetusti rasittaa maalaisia ja olisi senvuoksi mitä pikimmin lakkautettava. Tällä kertaa niinkuin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta näkyy, tahdotaan tuulaakiverotus ehdottaa lakkauttavaksi asteittain alentamalla ensi vuoden alusta lähtien vero 1/4:ksi entisestä, että olisi seuraavalla kerralla helpompi poistaa se kokonaan. Lienee senvuoksi syytä tarkastaa kaupunkilaisen kannalta eräitä kysymyksiä, nim. onko tuulaaki etuoikeus, onko sen kantaminen epäoikeudenmukaisesti maalaisia rasittava ja mitä sen poistamisessa on varteenotettava.

Tuulaakin kanto-oikeus on valtiiovallan kaupungeille myöntämä oikeus ja on niissä päätöksissä, joissa kaupungeille on tällainen oikeus myönnetty, sanottu, että kaupungit saavat käyttää tuulaakituloja yleisiin menoihin. Tästä päätöksen sanamuodosta on tahdottu vetää se johtopäätös, että tuulaakin kanto-oikeutta ei voi perustella sillä, että kaupungit kustantavat eräitä laitoksia, niinkuin oikeudenhoidon, ulosottotoimen, veronkannon, tulli- ja pakkahuoneen kunnossapidon ja osittain poliisilaitoksen, koska näitä ei ole noissa päätöksissä lueteltu. Tällöin ei muisteta tai ei tiedetä, että meillä valtiiovallan ja kaupunkikuntien välinen suhde taloudellisella alalla on vielä sen vanhan, ikivanhan säädöksen varassa, että kaupungit saavat itsenäisesti järjestää taloutensa, kunhan vain niitten tulot riittävät yleisiin menoihin. Näitä yleisiä menoja, jotka valtiovalta on vanhoista ajoista lähtien jättänyt kaupunkien kustannettaviksi, ovat muun muassa juuri nuo ylempänä mainitut. Valtiovaltahan vielä nykyään määrää yksipuolisella päätöksellä ainoastaan kaupunkia kuultuaan m. m. kaupunkien oikeudenhoidon ja poliisilaitoksen virkailijain palkat. Kun aikoinaan kaupungit eivät mi-

tenkään olisi kyenneet kustantamaan kaikkia niiden niskoille laskettuja rasituksia, niin täytyi valtiiovallan myöntää niille jonkunlaista helpotusta. Sitä ei myönnetty siinä muodossa, että valtio olisi ottanut jonkun noista menoista suorittaakseen, vaan siihen sijaan myönsi se kaupungeille eräänlaisen verotusoikeuden. Se että tämä verotusoikeus myönnettiin sellaisessa muodossa, että kaikki kaupungit eivät voineet sitä käyttää, ei varmaankaan oikeuta valtiovaltaa ilman muuta lakkauttamaan kaikilta tuota oikeutta, vaan pikemminkin tutki- maan, miten se olisi saatava sovellettuksi kaikkiin kaupunkeihin nähden.

On sanottu myös, että kaupungit nykyään ovat jo siksi vaurastuneet, että ne eivät tarvitse tuulaakia apunaan. Miten sen asianlaita oikein lienee? Tilasto osoittaa, että esim. vuoden 1924 lopussa olivat kaupunkien velat 876.3 milj. markkaa eli noin 23 % niiden omaisuuden arvosta ja 1.702 markkaa 20 penniä asukasta kohti. Verotuksen vuoksi mainittakoon, että vastaavat luvut maalaiskunnissamme olivat silloin 326.3 miljoonaa, noin 19 % ja 112:20 markkaa. Siis asukasta kohti laskettuna ainoastaan 6.6 % siitä mitä kaupungeissa. Köyhäinhoitomenot olivat vuonna 1924 kaupungeissa 60.2 miljoonaa markkaa ja maalaiskunnissa 130 milj. markkaa tehden asukasta kohden kaupungeissa 102:50 penniä ja maalaiskunnissa 44:70 penniä (Ed. P. Saari- nen: Tulot ovat erilaiset!).

Tuulaakin vastustajat sanovat, että epäoikeudenmukaisuus tässä verotuksessa on ensinnäkin siinä, että sitä eivät saa kantaa kaikki kaupungit, vaan ainoastaan 27 meidän 38 kaupungistamme, kun sitävastoin noita yleisiä menoja on kaikilla kaupungeilla. Tältä väitteeltä ei puutu oikeutusta ja jos kerran tuulaaki käsitetään kaupungeille myönnettyksi noitten yleisten rasitusten helpotukseksi, niin olisi mielestäni jo aikoja sitten ollut muutettava sen kanto-oikeutta siten, että se lasketaan määräpro- senteissa kaupunkien tullikamareissa tulla- tuista tavaroista. Silloin olisivat kaikki kaupungit voineet perustamalla tullikamarin saada tuon oikeuden. Luultavaa muuten on, että tuskin kaikki nuo 11 tuulaaki- tonta kaupunkia olisivat tätä varten perustaneet tullikamarin, vaan olisivat ehkä vapaaehtoisesti luopuneet tuulaakista.

Täällä onkin aikaisemmin tehty ehdotus

sellaisesta oikaisusta tuulaakin kanto-oikeuten kuin juuri mainitsin, mutta ei se saavuttanut enemmistön kannatusta.

Toinen tuulaakin epäoikeudenmukaisuuden väite on se, että sitä saavat maksaa kaikki valtakunnan asukkaat, ja on tahdottu vielä väittää, yhtä paljon muutamien kaupunkien hyväksi. Mitä tähän epäoikeudenmukaisuuden perusteeseen tulee, niin liittyy se siihen yleiseen epäoikeudenmukaisuuteen, joka sisältyy välilliseen verotukseen, mutta lieventyy tässä epäoikeudenmukaisuus maalaisiin nähden sen kautta, että esim. vuonna 1925 kaupungit maksoivat itse yleisistä menoistaan, jotka hallituksen esitykseen liittyvien tilastojen mukaan tekivät Raasea lukuunottamatta 35.6 milj. markkaa, 12.7 milj. markkaa ja koko valtakunnasta kerättiin tuulaakina samojen tilastojen mukaan 22.9 milj. markkaa niitä menoja varten. Ja tämänkin järellä olevan summan maksamiseen ottivat kaupunkilaiset varmasti osaa suhteellisesti enemmän kuin maalaiset. Tulliverotuksen jakamisen tutkimista ei ole vielä suoritettu, mutta tuskin erehtyy, jos väittää, että kaupunkilainen, joka ostaa kaiken, mitä hän tarvitsee, maksaa enemmän tulliveroa kuin esim. lisälmen maalaisseurakuntalainen, joka sentään saapellostaan ja karjastaan suuren osan tarvikeistaan.

Tämän kysymyksen käsitteleminen nostaa eteemme oikeastaan toisen paljon laajemmän kysymyksen. Kun kerta toisensa perästä väitetään, että tuollainen pieni verotus kuin tuulaaki on epäoikeudenmukaista maalaisten rasittamista kaupunkilaisten hyväksi, niin siihen oikeastaan pitäisi vastata osoittamalla, miten meillä valtion menot jakautuvat kaupunkikuntien ja maalaiskuntien hyväksi. Sellaista tutkimusta meillä ei ole vielä suoritettu, niin että meidän finanssitalastomme eivät vastaa tähän kysymykseen. Huomaatan heti, että niin laajaksi tätä tutkimusta ei tarvinne ulottaa, että pitäisi ottaa selville myöskin esim. kuinka paljon valtio maksaa palkkoina kaupungissa asuville valtion virkamiehille, niinkuin täällä aikaisemmin on esitetty. Tulonsa mukaan ottavat he kyllä osaa kaupunkien menojen suorittamiseen, mutta samalla kuluttavat osaltaan kaupunkien yleisiä varoja niiden monien suurten menojen kautta, joita kaupungeille johtuu siitä, että väestö on niissä niin kovin tiheässä, ja joita vas-

taavia menoja maaseudulla ei ole. Ettei tällaisten palkkamenojen kautta valtio avusta kaupunkia, ilmenee jo siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että kunnallinen verotus on kaupungeissa yhtä raskas kuin maaseudullakin. Siitä tosiasiasta ei päästä sillä, että mainitaan muutamia maalaiskuntia, joissa veroäyri on huimaavan korkea, sillä niissä on vastaavasti vähemmän äyriä, vaikka ei vähemmän tuloja. Kun esim., niinkuin maataloustulojen verotuksen kehittämistä valmistamaan asetetun komitean mietinnössä sanotaan, voi olla kylä, jossa verotus perustuu 377 hehtaarin peltoalaan, vaikka ala on todellisuudessa 790 hehtaaria, niin kyllä silloin äyri nousee. Kaupungeissa verotus liikkuu vähän pätevämmillä luvuilla. En katso tässä olevan syytä käydä lähemmin esittämään niitä menoja, joita kaupungeille aiheutuu niiden asutuksen tiheydestä. Huomaatan vain, että sellaiset menot kohoavat esim. Helsingissä vuosittain n. 30 miljoonaa ja kaikissa kaupungeissa yhteensä lähes 70 miljoonaa.

Tuon äsken mainitsemani tutkimuksen tulisi ennen kaikkea vastata siihen kysymykseen, kuinka paljon valtion varoja käytetään kuntien yhteisiin menoihin. Olen koettanut viime ja tämän vuoden menoarviosta poimia muutamia sellaisia summia ja saanen niitä tässä luetella. Ensimmäiset sellaiset summat tapaamme kansakoulumenoihin. Kaupunkikansakoulujen avustamiseen näinä kahtena vuonna käyttää valtio 17.2 ja 15.8 miljoonaa markkaa, vastaavien lukujen maalaiskuntien osalle ollessa 162.2 ja 218.7 milj. markkaa, tehden tänä vuonna asukasta kohden kaupungeissa noin 30 ja maalaiskunnissa noin 72 markkaa. Ero on tänä vuonna yli 200 milj. markkaa maalaiskuntien hyväksi. Kansanopistojen, jotka enimmäkseen ovat maaseudulla, valtioaputeki viime vuonna 6.9 milj. ja tänä vuonna 7.1 milj. mk., työväenopistojen, jotka ovat vastaavia kaupungeissa olevia sivistyslaitoksia, ollessa vastaavasti 1 ja 1.2 milj. markkaa. Sitäpaitsi käyttää valtio näinä vuosina maalaiskansakoulujen rakennusten kuoletuslainoiksi, jotka ovat helppokorkoisia, 25 ja 21 milj. markkaa. Vastaavanlaista avustusta ei kaupungeille myönnetä.

Toinen suuri menoerä, jossa nykyään valtiovarojen käyttö kaupunki- ja maalaiskuntien hyväksi nojaa kokonaan erilaisiin periaatteisiin, koskee liikennevälineiden, tei-

den ja siltojen rakentamista ja kunnossapitoa. Ennen vuotta 1919 oli meillä voimassa se periaate, että tien pitää kunnossa maapohjan omistaja. Silloin voimaanastunut ja kuluvana vuonna muutettu tielaki vapautti maalaiskiinteistön omistajat teiden kunnossapitovelvollisuudesta. Kaupungeissa siihen sijaan kuuluu katujen rakentamisvelvollisuus kaupungeille, tien kunnossapitontontin omistajalle ja kaupunkialueella olevien maanteiden kunnossapito kaupungeille. Kunnan tiet pitää maalla kunnossa kunta ja kylätiet tieosakkaiden yhtymät. Kahtena viime vuonna ovat valtion menot maanteiden rakentamiseen ja kunnossapitoon 92 miljoonaa ja 101.4 milj. markkaa. Vastaaviin menoihin käyttävät kaupungit vuosittain omia varojaan arviolta 20 milj. markkaa. Miten suuri kunnan- ja kylänteiden kunnossapidon aiheuttama rasitus maalaiskunnille on, sitä on mahdoton saada selvälle, kun se käy luontaisuuorituksena. Samoin on kaupungeissa talonomistajien rasituksen laita.

Täällä on aikaisemmin tuulaakikysymyksen ollessa esillä viitattu myöskin siihen, että valtio on rakentanut kaupunkeihin sairaaloita, joiden käyttö on kaupunkilaisille mukavampi ja halvempi. Onhan tosin läänien pääkaupungeissa ja joissakin muissa-kin kaupungeissa valtion sairaaloita, mutta kaupungeissa on sitäpaitsi kaupunkien omia sairaaloita. Nämä sairaalat ovat myöskin maalaisten käytettävissä ja sairaalain maksut, vaikka ne ovatkin maalaisille hiukan korkeammat kuin kaupunkilaisille — näissä kaupungin sairaaloissa, tarkoitetaan — eivät suinkaan vastaa edes niitä kustannuksia, mitä kaupungeilla on sairassijaa kohden.

En tahdo jatkaa tätä vertailun tekoa, sillä luulen jo näiden muutamien lukujen osoittavan, kuinka löyhällä perusteilla liikutaan, kun väitetään, että kaupungit ovat yleisten varojen kulutuksessa etuoikeutussa asemassa maaseutuun nähden.

Tuulaakin oikeutuksen arvosteleminen tältä pohjalta onkin mielestäni aivan yksi-puolista. Koko kysymys pitäisi oikeastaan siirtää aivan toiselle alueelle. Se ei ole arvosteltavissa paikkakuntakysymyksenä, sillä yleensä on mielestäni harhaan johdavaa, jos ruvetaan tutkimaan, miltä paikkakunnalta yleiset varat valtion kassaan tulevat ja mille ne menevät. Silloin voitaisiin esittää sellainenkin tieto, että tulo- ja omai-

suusveroa maksoivat kaupungit v. 1924 yhteensä 116.67 milj. markkaa ja maalaiskunnat 75.86 milj. markkaa. (Ed. Vesterinen: Kenen rahoilla ne ne maksoivat?) Paljon asiallisempaa olisi tarkastaa kysymystä eri elinkeinojen kannalta. Sellainen on varmaankin tuulaakikysymyksen aikoinaan ollut. Tiedämmehän, että niihin aikoihin, joista tuulaaki juontaa alkunsa, vallitsivat vallanpitäjien keskuudessa aivan toisenlaiset talouspoliittiset käsitykset kuin nykyään. Silloisiin suunnitelmiin kuului tärkeänä osana m. m. kaupunkien perustaminen kaup-, teollisuuden ja liikenteen ylläpitäjiksi eikä ainoastaan perustaminen, vaan myöskin kaikenlainen tukeminen, jos taas niille toiselta puolen määrättiin rasisiakin.

Toimeentulonsa yleiseksi pohjaksi annettiin silloin kaupungeille m. m. laajoja maaluoteita valtion maista. Näin saivat meidänkin kaupunkimme sellaisen perustuksen vastaiselle toimeentulolle, että niiden omaisuus nykyään voidaan arvioida yli 4 miljaardiksi, kun maalaiskuntain omaisuus koko maassa ei ole kahtakaan miljaardia. Mutta nämäkään laajat alueet eivät tuottaneet rahaa, jota kaupungit tarvitsivat ja sen vuoksi ne saivat m. m. tuulaakin kanto-oikeuden.

Tätä taustaa vastaan esiintyy tuulaaki siis alkujaan eräiden elinkeinojen elvyttäjänä. Ja kun teollisuus nautti kaikenlaisia muita etuoikeuksia, niin voimme pitää tuulaakia kaupan ja liikenteen tueksi tarkoitettuna. Satamakomitea onkin aikoinaan laskenut tuulaakin satamatuloihin kuuluvaksi, omaksuen nähtävästi silloin juuri tämän kannan tuulaakin alkuperäisestä tarkoituksesta. Satamakomitealla on käsityksensä ollut sitäkin enemmän syytä, kun se tutkiessaan satamiamme ja niiden merkitystä maalle on huomannut, että nykyaikaisen liikenteen vaatimat satamat eivät yleensä ole kannattavia laitoksia ja toiselta puolen, että kaupunkien rakentamat ja ylläpitämät satamat palvelevat koko maan liike-elämää eikä ainoastaan sen kaupungin, joka siihen uhraa varojaan. Meidän kaupunkiemme satamain nykyinen arvo on 545.7 milj. markkaa. Tästä on valtion sijoituksia hyvin pieni murto-osa. Minä olen saanut käytettäväkseni tilaston viime vuoden satamatuloista ja -menoista kahdeksassa suurimmassa kaupungissamme, ja osoittaa tämä tilasto, että näiden kaupunkien sata-

matulot, tuulaaki mukaanluettuna, oli 55.2 milj. markkaa ja menot 74.2 milj. markkaa. Menoihin on tällöin luettu ainoastaan 6 % korkoa ja 2 % kuoletusta satamien arvolle eikä ollenkaan satamien laajennustöitä, joihin yksin Viipurin kaupunki sanottuna vuotena käytti 24 milj. markkaa. Näiden kahdeksan kaupungin tappiot satamistaan olivat siis viime vuodelta 19 milj. markkaa. Se kykenee siis melkein peittämään koko edellisen vuoden kaikkien kaupunkien kantaman tuulaakin.

Kun tältä pohjalta arvostelemme tuulaakin oikeudenmukaisuutta, niin ensinnäkin voimme olla varmat siitä, että se ei peitä läheskään kaupunkiemme satamien tuottamaa tappiota. Toiseksi täytyy myöntää, että tällöin tuulaaki oikeudenmukaisesti jakautuu niille kaupungeille, joilla on satamistaan suurimmat menot. Mainittakoon tässä, että esim. Tampereen suuren kaupungin satamien ja siltojen arvo on vain 6 milj. markkaa ja kaikkien niiden kaupunkien, joilla ei ole tuulaakin kanto-oikeutta, 13 milj. markkaa eli vajaa 2,5 % kaikkien kaupunkiemme satamien arvosta. Myöskin käy tällöin luonnolliseksi, että ne, jotka satamien kautta tulleita tavaroita käyttävät, avustavat satamien omistajia suhteellisesti sen tavaramäärän tulliin nähden, jonka he käyttävät. Oikeampaa olisi tietenkin tällöin laskea tuulaaki tavarantavaran arvosta, niinkuin se on laskettu vuoteen 1874 asti ja tulee edelleen laskettavaksi, jos tämä käsiteltävänä oleva lakiehdotus hylätään. Käytännöllisyys on tässä viime aikoina johtanut pieneen epäoikeudenmukaisuuteen. Satamakomitean mietintöön liitettyssä vastalauseessa esittävät maalaisliittolaiset komitean jäsenet, että tuulaaki lakkautetaan ja neuvovat koroittamaan satamatarkkoja vastaavasti. Eiköhän sekin aiheuttaisi tavarantavaran hintoihin pienen lisäyksen ja niin ollen tulisi juuri tavarantavaran kuluttajain maksettavaksi?

Mainitussa vastalauseessakin sanotaan tuulaakia kaupunkien epäoikeutetuksi eduksi, vaikka se on nähtävästi käsitelty elinkeinon tueksi. Tämä antaisi aiheen tutkia, missä määrin meillä eri elinkeinoja tuetaan valtion varoilla. Se tutkimus olisi kovin mielenkiintoinen. Mutta nykyisen puutteellisen tilaston vuoksi erittäin vaikea. Emmeköhän me voi tässä suhteessa tyytyä siihen huomautukseen, että nähtävästi ensi vuonna maatalousministeriö käyttää yleisiä varoja

295,6 miljoonaa ja kauppa- ja teollisuusministeriö 61,2 miljoonaa markkaa.

Sen nojalla, mitä edellisessä on esitetty, voidaan täysin perusteltuna esittää se väite, että tuulaaki ei ole kaupungeille epäoikeutettu, käsitettäköön tuulaakin peruste miten tahansa. Kaupungeilla ja kaupunkien edustajilla ei ole mitään sitä vastaan, että tuulaaki, jos sen tuottaman rasituksen katsotaan epäoikeudenmukaisesti jakautuvan valtakunnan asukkaiden kesken, lakkautetaan, kunhan vain kaupungit saavat sitä vastaavan hyvityksen toisella tavoin.

Ed. Jutila: Pyydän kannattaa ed. Kaurasen tekemää ehdotusta.

Ed. Isaksson: Tolagsavgiftens avlyftande blir år för år alltmera brännande. Det är också helt naturligt, ty den är till sin natur en indirekt skatt, som landsorten har att erlagga till hamnstäderna och som bidrar till att höja varuprisen för såväl landsbygdens folk som städernas bebyggare. Den åstadkommer slitningar emellan landsbygden och städerna, vilket bäst framgår av de olika synpunkterna här i riksdagen. I gengäld för att städerna erhållit rätt att uppbära denna skatt skola städerna underhålla en del inrättningar, vilka egentligen borde underhållas av staten. Under den gångna tiden ha regeringarna, oberoende av om dessa bestått av agrarer eller av de övriga borgerliga partierna, regelbundet föreslagit, att denna rätt för städerna skulle förlängas. Ingen av dem har vågat sig på en lycklig lösning av frågan. Den måste således vara ganska invecklad. Man hoppades emellertid, att den socialdemokratiska regeringen nu äntligen skulle göra slut på denna bedrövlige kvarleva från en förgången tid, att den skulle göra slut på denna tvistefråga, som ställer städer och landsbygd emot varandra, att den skulle sökt en sådan lösning att städernas arbetande folk icke skulle bli ekonomiskt lidande, när denna fråga sist och slutligen avskaffas ur världen, ty förr eller senare måste denna bort.

Denna förhoppning var emellertid förgäves. Även den socialdemokratiska regeringen kom med precis samma förslag som de tidigare borgerliga regeringarna. Regeringen föreslog att den föråldrade indirekta skatten fortfarande skulle gälla för de följande två åren. Regeringen lämnar således

den brännande frågan fortfarande öppen. Vi stå således fortfarande på samma ståndpunkt som år 1925. Redan år 1925 var jag i tillfälle att påpeka, att vår grupp utan slitningar kunnat taga ståndpunkt till frågan därför att den företräder såväl städernas arbetare som landsbygdens arbetande befolkning.

Vi anse nämligen, att det ligger såväl i landsortens som städernas intresse, att de indirekta skatterna skola avlyftas, och vi komma därför att rösta mot lagförslaget i dess tredje behandling.

Ed. K. E. Linna: Epäilemättä ovat tuulaakimaksut säädetyt juuri niiden menojen peittämiseksi, joita kaupungeilla on ollut oikeuslaitoksesta, poliisilaitoksesta ja muista sellaisista seikoista, mutta sitä mukaa kuin kaupunkien talous on kehittynyt, sitä mukaa kuin kaupunkien tulot ovat muullakin tavalla lisääntyneet ja sitä mukaa kuin suurempia mahdollisuuksia näiden tulojen hankkimiselle kaupungeille on ilmestynyt, sitä mukaa on myös tuulaakimaksu käynyt yhä epäoikeudenmukaisemmaksi. Tämän maksun kantamisen tekee vieläkin epäoikeutetummaksi se seikka, että, kuten näkyy, lähes 1/3 maan kaupungeista ei pääse tästä edusta osalliseksi siitä huolimatta, että ne kantavat kaikkia niitä rasituksia, joita tuulaakimaksuun oikeutetut kaupungit tekevät. Ei siis ole mitään syytä suosia muutamia harvoja, etupäässä satama-kaupunkeja ja sillä, että niille annetaan sellaisia etuja, joita toiset kaupungit, joissa menot ovat yhtä suuret, jopa suuremmatkin, eivät saa kantaa. En myöskään usko, että tällaisen oikeuden laajentaminen olisi oikeudenmukaista. Päinvastoin tämä, jos mikään, on täysin vanhettunut ja epäoikeutettu verotus ja on jo aika sen poistamiseen. Sitäpaitsi täytyy huomata, että kaupunkien tulot ovat suuressa määrin kasvaneet eräissä toisessakin suhteessa aikaisempaan verrattuna. Melkein kaikissa kaupungeissa, jotka meillä on perustettu, on tämä tapahtunut valtion sitä varten lahjoittamille maa-alueille, ja nämä maa-alueet ovat, sikäli kuin arvonnousu on tapahtunut, muodostuneet erittäin tuloisiksi tulolähteiksi kaupungeille ja voidaan väittää, että se asutuksen tiheys, josta ed. Karjalainen mainitsi, tulee yhä enemmän juuri tätä arvoa kohottamaan ja sitä tietä kaupunkien tu-

loja lisäämään. Tarvitsee vain katsella niitä tonttihinnoja, joita esim. Helsingissä on maksettu Töölön kallioista, joilla vielä vuosikymmen takaperin ei ollut tuskin mitään arvoa. Samanlaisia esimerkkejä on meillä kaikista muistakin kaupungeista ja etupäässä juuri niistä kaupungeista, joilla on tuulaakin kanto-oikeus.

Ed. Karjalainen täällä poimi erinäisiä numeroita siitä, miten paljon kaupungit nauttivat valtiovoimien tukea erinäisiin taroituksiinsa, vertaillen niitä maaseudun numeroihin. Vaikka hän heti alussa huomautti, että meillä tilastoa tässä kohden ei ole olemassa, otti hän kuitenkin erinäisiä esimerkkejä niillä todistaakseen sitä seikkaa, että maaseutu nauttii paljon suurempaa tukea valtiovoimien puolelta kuin kaupungit. Asian laita on kuitenkin todellisuudessa aivan toinen, jos otetaan huomioon asukasluku. Olisihan nimittäin luonnotonta, jos kaupungit saisivat verrattain vähäistä asukasluvua varten yhtä suuren avustuksen kuin maaseutu, jossa asutus on moninkertainen. Ja jos rupeaa tarkastamaan valtion menopuolta ja laskee valtion menot jokaista asukasta kohti, niin tullaankin aivan toisenlaiseen tulokseen kuin mihin ed. Karjalainen tuli, toisin sanoen kaupunkilaisasukas nauttii paljon enemmän valtioapua kuin maalaisasukas. Yksityiskohtaisia numeroita tästä ei ole, enkä minä siis voi prosentteilla sitä todistaa. Mutta niiden laskelmien mukaan, jotka minä pari vuotta sitten toimitin, jotka kyllä olivat jossakin määrin summamäärisiä, tämä ero oli melko tuntuva.

Täällä hän huomautti myös lisäksi siitä seikasta, että m. m. maaseutu saa maanteihin ja muihin sellaisiin tuntevan valtioavun. Täytyy ensiksikin huomauttaa, että ne ovat yleisiä kulkuvälineitä, joista hyöty on yhtä suuri kaupungeille kuin maaseudullekin, ja toiseksi, etteivät suinkaan vielä maaseutulaisetkaan lähes tulkoonkaan ole kyläteittensä, puhumattakaan pelto- ja viljelystöistensä, rasitusta panneet valtion kannettavaksi. Ja minä luulen, että rasitus kylä- ja näistä muista valtion haltuun ottamista teistä on paljon suurempi maksuyksikköä kohden kuin konsanaan kaupunkien kaduista.

Kun pyritään kerran elinkustannuksia alentamaan m. m. alentamalla tullirasitusta, on luonnollista, että silloin myös poistetaan niitä rasituksia, jotka näitä elinkustannuk-

sia kohottavat muiden maksujen kautta. Ja tällaisena elinkustannuksien kohottajana on epäilemättä tuulaakimaksu yksi niistä ja sen vuoksi onkin oikeudenmukaista, että tämä maksu poistetaan. Kun tällaiseen yhtäkkiseen poistamiseen ei kenties ole syytä mennä senvuoksi, että täytyy antaa aikaa niillekin kaupungeille, joilla nyt on tuulaakin kanto-oikeus, kunnallistaloutensa järjestämiseen toisella tavalla, on minun mielestäni se ehdotus, joka on liitetty laki- ja talousvaliokunnan mietintöön vastalauseena, paikallaan ja sen vuoksi minäkin kannatan laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. (Keskustasta: Mitenkäs ryhmä?)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Kauranen ed. Jutilan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön n:o 6 liitetty vastalause. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kaurasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kaurasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (95—78—1—25.)

Puhemies: Eduskunta on käsittelyn pohjaksi päättänyt ottaa suuren valiokunnan ehdotuksen.

Esitellään lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Lehikoinen: Minä pyydän ehdottaa lakitekstille sen sanamuodon, mikä on mietintöön liitettyssä vastalauseessa, kuitenkin niin, että tulli määrättäisiin 1 %:ksi. Minä pidän tätä epäoikeutettuna verona sentakia, että on huomattava, että meillä on

kaupunkeja, joilla on aivan samat rasitukset kuin mitä näillä veroa nauttivilla kaupungeilla on. Esim. Tampereella ne maksavat kaikki samanlaiset menot siitä huolimatta, että eivät saa penniäkään tämän luontoisia tuloja. Meillähän koetetaan pyrkiä kaikista vanhentuneista veroista pois ja kuten tunnettua, tämä vero on sitäpaitsi välillinen, siis tullivero ja sen joutuvat kuluttajat maksamaan. Mutta tällä kertaa ei liene syytä näin jyrkällä rajalla lähteä veroa poistamaan, joten luulisin, että pyrkiessä pois tästä verosta tällä kertaa hyväksyttäisiin tekemäni ehdotus, että alennettaisiin tämän veron kannettava määrä 1 %:ksi.

Ed. Niukkanen: Tämä nyt esilläoleva vero on yksi kaikkein epäoikeutetuimpia kulutusveroja ja kun vasemmisto on vakuuttanut taistelevansa tällaisten kulutusverojen vähentämisen puolesta, niin minä toivon, että ed. Lehikaisen ehdotus tulisi hyväksytyksi ja kannatan sen vuoksi ed. Lehikaisen ehdotusta.

Ed. Vesterinen: Luovun.

Ed. Itkonen: Minä pyydän vain ilmoittaa, että sosialidemokraattinen ryhmä ei ole ed. Lehikaisen ehdotuksen takana, vaan että ryhmä hyväksyy hallituksen esityksen.

Ed. Niukkaselle minä huomautan, että jos hän tosissaan taistelee kaikkia niitä epäoikeudenmukaisia veroja vastaan, joista hän nyt tässä yhteydessä puhuu, niin tervetuloa vaan sitten meidän rintamaan siinä asiassa. Me emme hyväksy, että hän tässä yhdessä yleisen verotuksen kannalta mitätömässä verossa ryhtyy poistamisehdotukseen, kun hän samalla aikaa tullirasituksessa, joka todella rasittaa vähävaraisia veronmaksajia, on valmis hyväksymään mitä taantumuksellisimman ohjelman.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lehikoinen ed. Niukkasen kannattamana ehdottanut, että lakiteksti saisi sen sanamuodon kuin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön n:o 6 liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan, kuitenkin sillä muutoksella, että sanottaisiin „korkeintaan 1 %”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lehikaisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (93 — 83 — 1 — 22.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan lakiehdotuksen.

Johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotuksen lisäyksistä vuoden 1927 tulo- ja menoarvioon

sisältävän hallituksen esityksen n:o 35 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12. Ehdotan seuraavan käsittelyjärjestyksen. Ensin sallitaan yleiskeskustelu koko mietinnöstä, minkä jälkeen siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Jos yleiskeskustelun kuluessa tehdään muutosehdotuksia mietinnön yksityiskohtiin, ovat ne yksityiskohtaisessa käsittelyssä uudistettavat ja kannatettavat.

Mietinnön yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ensin vakinaiseen tulo- ja menoarvioon kuuluvat sivuilla 2—15 olevat lisäykset siten, että kustakin pääluokasta esitetään jokaisen luvun kohdalla merkityt menot erittäin luvuittain sekä kunkin luvun yhteydessä vastaavat kohdat perusteluista. Sen jälkeen esitellään sivuilla 16—18 ehdotetut lisäykset ylimääräiseen tulo- ja menoarvioon, jolloin kunkin ministeriön hallintohaaroja koskevat menoerät esitellään erikseen vastaavine perusteluineen.

Lopuksi esitellään mietinnön sivulla 19 olevat ponnet, kumpikin erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Virta: Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys lisämenoarvioksi täksi vuo-

deksi ansaitsee eräissä kohdissa jonkun verran tarkastelua. Tämän asian yhteydessä on myöskin kajottava eräisiin toisiinkin tärkeisiin asioihin.

Hallituksen esityksessä, jonka valtiovarainvaliokunta esittää sellaisenaan hyväksyttäväksi, on eräiden pääluokkien kohdalla ylitetty eli käytetty varoja mielestäni tarpeettomasti yli sen, mitä eduskunta on tarpeiksiin enemminkin myöntänyt, joihinkaan nyt hallituksen taholta pyydetään lisävaroja. Määrärahojen lisäykset saisivat tulla mielestäni kysymykseen vain sellaisissa tapauksissa, joissa hallitus on velvoitettu ja velvollinen toimimaan kansan ja varsinkin työläisten etujen puolesta, kuten esim. jonkun valtion työn käynnissä pitämiseksi, jossa on uhkaamassa määrärahojen vähyyden tähden työläisille työttömyys ja sen ohella myöskin nälkä. Tällaisissa tapauksissa tietenkin hallitus heti on velvollinen pyytämään lisämäärärahan eduskunnalta tahi ylittämäänkin määrärahoja, jos ei ole mahdollisuutta tarpeeksi ajoissa saada asiaa eduskunnalle esitetyksi. Tämä on ennen kaikkea tärkeää senvuoksi, etteivät työläiset joutuisi sellaisen kohtelun alaiseksi yhtäkkiä, kuten viime päivien tapahtumat erällä valtion rautatierakennuksilla osoittavat, että heitetään ilman ylössanomatta monta sataa työläistä talven selkään työttömäksi muka sen syyn tähden, ettei ole määrärahaa riittävästi töitten jatkamiseen. Tällaisia töistä poishäätöjä on viimeksi tapahtunut Viipurin—Pölläkkälän rautatierakennuksella, jossa on erotettu ainakin 500 työläistä ilman minkäänlaista ylössanomista. Samaa menetelmää on harjoitettu Vuokatti—Nurmes-rataosalla, jossa on myöskin satoja työläisiä erotettu viime aikoina. Tällaisten tapausten ehkäisemiseksi on ennen kaikkea juuri hallituksen toimittava ja käytettävä varoja tarpeeksi riittävästi ja niitä eduskunnalta aikanaan anottava.

Samanlaisia edelliseen verrattavia asioita on tietenkin joitakin muitakin, joihin on tarjeellista varoja käyttää enempi kuin mitä budjetissa on kulloinkin osoitettu. Mutta nyt kuitenkin esiintyy tässäkin hallituksen esityksessä, niinkuin aina ennenkin sellaisiakin lisäyksiä, joita ei voida asiallisilla syillä puolustaa eikä sellaisia menoeriä hyväksyä. Sellainen määräraha tässä esityksessä on ensinnäkin presidentin

päälukon kohdalla esitetyt lisäykset, lukuunottamatta eräiden siivoojain pieniä palkanlisäyksiä. Kun tämän päälukon kohdalla käytetään vuosittain yli 2 milj. markkaa varoja niin ei minkään järjen nimessä enää voida vaatia, että siihen aina lisämenoarviossa pitää vielä lisätä määrärahoja, vaan olisi niitä entisestäänkin mielestäni paljon vähennettävä, jotenka hallituksen esittämä lisäys 70,000 mk. on mielestäni tarpeeton tällä päälukolla.

Valtioneuvoston käyttövarojen kohdalla pyytää hallitus lisäystä sellaiseenkin tarkoitukseen kuin Valkoisen Ruusun ritarikunnalle korvauksiin 40,000 mk., ulkomaalaisille jaettujen lätkien eli kunniamerkkien kustannusten peittämiseksi. Onkohan nyt sentään, hyvät hallitusherrat, työväen kannalta oikein, että kun joku Valkoisen Ruusun ritarikunta tahi joku muu jakaa ulkomailla ilmaiseksi näitä Valkoisen Ruusun kunniamerkkejä, että te tuotte sitten tänne eduskunnalle niistä koituneen laskun ja maksatatte sen työläisiltä ja talonpojilta kerätyillä varoilla? Tämä on mielestäni liikaa vaadittu. Tämä on muuten kyllä rahallisesti pieni asia, mutta se on periaatteellisesti tavattoman suuri työväenluokan kannalta asiaa katsottuna. Ja onkin asia niin, että tällaisia menoeriä eivät Suomen työläiset sentään nykyisenkään hallituksen esittäminä voi hyväksyä. Asia on työväestön kannalta niin, että jos joku ritarikunta tahi muu tällaisia merkkejä jakelee, niin maksakoon itse myöskin niistä johtuvat kustannukset. Me emme kuitenkaan ryhmämme taholta voi olla kannattamassa tällaisia hallituksen esityksiä. Kannattajia saa ed. K. Myllymäki hallitukselleen tällä kertaa täältä oikealta hakea.

Samaa on sanottava 5 P. 1:n kohdalla varsinkin siihen 330,000 markan määrärahaan nähden, jota hallitus esittää lisättäväksi edustusmäärärahoihin ulkomailla käydyissä kongresseissa. Ei ole mitään asiallista syytä lisätä näitäkään määrärahoja, koska niitä ennestäänkin on liikaa. Tietysti se on kyllä mukavaa matkustella ulkomailla, tulla ja mennä hienoissa ilmalaivoissa, asua ulkomailla hienoissa hotelleissa valtion kustannuksella, mutta eri asia on kokonaan se, onko näistä kokouksista ja matkoista työväenluokan kannalta asiaa katseltuna aina sitä hyötyä, mikä niillä pitäisi oleman. Mielestäni varsinkin nykyisen hallituksen

aikana ja niillä määrärahoilla, joihinkä nyt lisää anotaan, on käyty neuvotteluja ja onkin nyt Suomen itsenäisyys ja muu omista asioistaan päättämisoikeus hyvin paljon sidottu Englannin imperialistien sotapyyteisiin. Tässä sivumennen vain mainittakoon, että Suojärven lahjoitusmaiden luovutuksen ratkaiseminen oli yksi niitä, jossa annettiin Englannin kapitalisteille osiksi lunnaita, että saatiin ostetuksi Kansainliitossa paikka Suomen valtiolle ja jollekin ministerille. Tältä pohjalta kun asiaa katselee ja myöskin tietää, että näissä ulkomailla pidetyissä kokouksissa ja konferensseissa hyvin paljon juonitellaan työväestöä vastaan ja sidotaan maan kohtalo porvarillisiin sotajuonitteluihin, niin ei millään tavalla voi olla näihin määrärahoihin lisäyksiä enää kannattamassa.

Mitä vielä tulee hallituksen esitykseen määrärahojen lisäyksistä 9 P. 1:n kohdalla, ei niitäkään ole tarpeellista hyväksyä, koska vuosittain sotilastarkoituksiin myönnetään liiankin suuria määrärahoja jokaisen momentin kohdalla, vaan olisivat nämä lisäysehdotukset hylättävät ja annettava tälläkin päälukolla herrojen tulla toimeen niillä määrärahoilla, mitä niihin jo on aikoinaan määrätty.

Tämäntapaisia määrärahojen lisäyksiä, joita muutamia edellä mainitsin, ei voida ainakaan meidän ryhmämme taholta hyväksyä siitäkään huolimatta, vaikka niitä esittääkin sosialidemokraattisen puolueen muodostama hallitus. Mutta vaikka hallituksen esityksessä on kyllä tämäntapaisia määrärahoja, ei kuitenkaan esitykseen ole otettu riittävästi eikä ollenkaan työmäärärahojen lisäyksiä rautatierakennuksia varten, joista minä edellä huomautin, vaikka hallituksen tiedossa kyllä on ollut, että ne eivät tule riittämään vuoden loppuun asti, vaan että työläiset joutuvat työttömiksi ja että määrärahojen vähyyden tähden töiden keskeyttäminen tulee tapahtumaan, niinkuin nyt on käynytkin useimmilla rataosilla ja onkin työläiset heitetty työttömyyteen, niinkuin on viimeksi Pölläkkälän rautatierakennuksellakin tehty. Tällainen työläisten töistä pois häätäminen ei saisi tulla kysymykseen ainakaan valtion töissä jo senkin tähden, että valtiokin maksaa yleensä näissä töissä sellaisia nälkäpalkkoja, joista eivät työläiset voi mitään säästää työttömyyden varalta, koska niillä palkkoilla ei

elä kunnolleen silloinkaan, kun on työssä, ja toiseksi koska valtio ei anna muutakaan avustusta työttömille työläisille. Sen vuoksi onkin varattava riittävästi varoja, ettei töiden tarpeetonta keskeyttämistä tarvitsisi panna toimeen ja häätää työläisiä nälän kanssa taistelemaan talven selkään. Kun nyt kuitenkin hallituksen esityksessä ei ole näihin määrärahoihin lisämenoarvion yhteydessä pyydetty lisävaroja, on minun pakko, herra puhemies, tämän yhteydessä esittää hyväksyttäväksi seuraava ponsi, „että eduskunta kehottaa hallitusta kiireellisesti antamaan esityksen riittävän suuruisesta lisämäärärahasta kuluvan vuoden menoarvioon töiden jatkamiseksi valtion omistamilla rakennuksen alaisena olevilla rautateilla”.

Kulkulaitosministeri Helo: Edellisen puhujan lausunnon johdosta, mikäli se koski töitä valtion rautatierakennuksilla, pyydän ilmoittaa, että valtioneuvosto on jo noin 10 päivää sitten myöntänyt tarpeellisia määrärahoja töiden jatkamiseksi sekä Nurmeksen että myös Oulun radalla ja että samoin heti, kun saapui tieto siitä, että Pölläkkälän radalla työt olivat loppuneet, valtioneuvosto myönsi tarkoitusta varten tarpeellisen määrärahan. On valitettavaa, että määräraha rautatierakennustöitä varten on niin pieni, mutta sen suurentamista tarkoittavat esitykset eduskunta budjettikäsittelyssä hylkäsi, jotenka on täytynyt tulla toimeen sillä määrähallalla, joka tarkoitusta varten on myönnetty, ja kuten mainittu, niin asia on ainakin tällä hetkellä järjestetty niin hyvin Nurmeksen kuin myöskin Pölläkkälän rautatierakennustöihin nähden.

Ed. K. Myllymäki: Sen johdosta, että ed. Virta katsoi asiakseen mainita minun nimeni näiden ritarimerkkien yhteydessä, pyydän saada häneltä tiedustaa, mikä on antanut tähän aiheita. Minä en ole milloinkaan harrastanut näitä merkikysymyksiä. En ole koskaan ollut niitä puolustamassa vielä vähemmän minun rinnassani koskaan olisi ollut, puhumattakaan ritarimerkkiä, vähäpätöisempääkään kunniamerkkiä, luukuunnottamatta sosiaalidemokraattisen puolueen vappumerkkiä. Jos ed. Virta on jättänyt minun tehtäväkseni hankkia tälle ritarimerkkejä koskevalle määrärahalle kannatusta oikealta, niin kyllä se silloin on jou-

tunut vääriin käsiin. Mitä lopuksi tulee hänen lausuntoonsa, mikä koski määrärahan myöntämistä porvarilliselle sotajuonittelulle, niin tahdon tämän johdosta myöskin huomauttaa, että minä en kannata määrärahoja enempää porvarilliselle kuin kommunistisellekaan juonittelulle, sillä minä yleensä en harrasta näitä juonittelukysymyksiä.

Ed. Rosenberg: Lähemmin puuttumatta enää esityksen perusteluihin pyydän vain huomauttaa siitä, että ne määrärahat, jotka valtioneuvosto on luovuttanut rautatierakennustöiden jatkamista varten, tuskin lienevät niin suuria, että niillä voitaisiin otaksua voivan työtä jatkaa tämän vuoden loppuun saakka. Sikäli kuin tietooni on tullut, ei suinkaan valtioneuvoston käytettävissä lienekään enempää kuin noin 1/2 miljoonaa markkaa. Tällainen rahaerä sekä Pölläkkälän rautatierakennuksen jatkamiselle kuin myöskin Nurmeksen—Vuo-katin rautatierakennuksen jatkamiselle on aivan liian pieni ja mitätön. Jällellähän on vielä tälle vuodelle aikaa lähes kaksi kuukautta ja sillä aikaa tarvitaan verrattain paljon enemmän rahaa, ajatellakseni noin pari miljoonaa markkaa ainakin. Tässä mielessä ja ettei nyt ennen joulua talven varalta syntyisi seisahtuksia, katsoimme olevan syytä esittää lauselman, jossa hallitusta kehoitetaan kääntymään vielä ennen vuoden loppua eduskunnan puoleen lisätäkseen näitä määrärahoja niin että töitä voitaisiin keskeytymättä jatkaa.

Kuunnellellani ministerin lausuntoa asiasta panin merkille, ettei hän maininnut, kuinka paljon rahoja valtioneuvosto oli kyseessäolevaan tarkoitukseen myöntänyt. Ja samalla hän myös valitti että varat ovat liian pienet. Juuri tästä syystä me olemme ehdottaneet kyseessäolevan päätöslauselman ja siinä mielessä siis yhdyin kannattamaan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Kulkulaitosministeri Helo: Puuttumatta muuten edellisen puhujan lausuntoon pyydän kuitenkin, varsinkin kun hän tiedusteli, kuinka paljon varoja on näihin rautatierakennustöihin myönnetty, ilmoittaa, että se puoli miljoonaa markkaa, josta hän mainitsi, ei ole yhteissumma sekä Nurmeksen ratatöihin että Pölläkkälän ratatöitä varten, vaan puoli miljoonaa on myönnetty yksistään Pölläkkälän ratatöihin ja sen li-

säksi Nurmeksen ratatöitä varten eräs suurempi summa, jota en tarkkaan muista tällä hetkellä, mutta muistaakseni se nousee noin pariin miljoonaan markkaan. Siitä huolimatta jos eduskunta haluaisi myöntää varoja edelleen näiden töiden lisäämiseksi, niin minulla puolestani ei ole mitään sitä vastaan.

Ed. Rosenberg: Vaikka niin olisikin, että tuo puoli miljoonaa markkaa on ajottu yksistään Pölläkkälän rakennustyön jatkamista varten, niin on sekin summa aivan liian pieni. Kyseessä kai on noin parin sadan miehen suuruinen työläisjoukko, ja näiden töissä pitäminen vuoden loppuun saakka vaatii enemmän rahaa kuin mitä tuo puoli miljoonaa on, joten jo yksistään tämänkin tähden olisi syytä suurentaa kyseessäolevaa summaa.

Ed. Virta: Minä pyydän lyhykäisesti huomauttaa ed. Myllymäelle, että tein huomautukseni hänelle sen johdosta, että hän katsoo usein tarpeelliseksi letkauttaa meitä silloinkin kun me arvostemme nykyisen hallituksen toimenpiteitä vaikka kuinkakin asiallisesti sellaisissa asioissa, jotka ovat työväenluokalle vahingollisia, kuten minä äsken tein.

Mitä muuten siihen tulee, että ed. Myllymäki sanoi, ettei hän kannata määrärahoja enempää porvariston kuin kommunistienkaan sotajuonitteluille, niin minä olen iloinen siitä, jos hän nyt asettuu tässä kysymyksessä meidän kannallemme, koska nyt on kysymyksessä varojen myöntäminen porvariston sotajuonitteluille. Muuten mikäli koskee yleensä kaikkia näitä määrärahoja, joista minä puhuin, niin minä toivon, että ed. Myllymäki nyt yhtyy meitä kannattamaan niin silloin ei ole mitään syytä hänelle huomauttaa siitä, että hän saa kannattajia tällä kertaa oikealta. Tämä huomautus sopii silloin tietenkin ennen kaikkea hallitukselle jonka tekemiä ehdotuksia minä luulen ed. Myllymäenkin kannattavan sentään asiasta äänestettäessä.

Ed. K. Myllymäki: Minä mielestäni olen tämän istuntokauden aikana hyvin vähän letkautellut kommunisteja, joten ed. Virran hermostuneisuus näyttää johtuvan vastaisuutta peläten. Muuten jos tämä letkaus, jonka ed. Virta minulle antoi, johtuu kustoksi minun esiintymisestäni, niin

täytyy sanoa, ettei ed. Virta ole löytänyt letkaukselleen mitään aihetta. Minä toivonkin voivani vastaisuudessa esiintyä niin, että ed. Virta voi huomauttaa minua jostain sellaisesta, mitä minä olen tehnyt, eikä sellaisesta, joka on minulle kokonaan tuntematon.

Mitä sitten tulee noihin määrärahoihin, joista ed. Virta mainitsi, niin minä lausuin tämän erikoisesti siitä syystä, että Virta varoi sanomasta: yleensä sotajuonitteluille, vaan sanoi „porvarillisten sotajuonittelujen hyväksi”. Hän ei vastusta varojen myöntämistä, jos olisi kysymyksessä kommunistien sotajuonittelut. Minä en tahdo sotajuonitteluja rahoittaa missään muodossa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin mietintöä käsitellessä seuraava ponsi: että eduskunta kehoittaisi hallitusta kiireellisesti antamaan esityksen riittävän suuruisesta lisämäärärahasta kuluvan vuoden menoarvioon töiden jatkamiseksi valtion omistamilla rakennuksen alaisena olevilla rautateilla. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Sen jälkeen kuin mietintö on käsitelty otan päätettäväksi ed. Virran tekemän ponsiehdotuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

1 P.l. Luku I. 3 kohta.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 1 pääluokan 1 luvun 3 momentilta vähennetään 70,000 markkaa.

Ed. Rosenberg: Pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 1 P. l:n I luvusta poistettaisiin

siin 70,000 markkaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (143—22—2—32.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

3 P. l. Luku I.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 3 P. l:n I luvun 2 momentilta vähennetään 40,000 markkaa, joka on tarkoitettu hallituksen esityksessä ritarikunnan kunniamerkkien jakamisen kustannusten peittämiseksi.

Ed. Rosenberg: Pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 3 P. l:n I luvun 2 momentilta poistettaisiin 40,000 markkaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (137—23—7—32.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

5 P. l.

Luku II hyväksytään.

Luku III ja perustelut sivulta 21.

Keskustelu:

Ulkoasiainministeri Voionmaa: Minun valitettavasti täytyy ehdottaa esilläolevaan momenttiin lisäystä 100,000 markkaa. Lisäys johtuu siitä, että sen jälkeen kun hallituksen esitys eduskunnalle jätettiin, on ilmestynyt välttämättömiä tarpeita, jotka on tyydytettävä. Niitä ovat näinä päivinä Genèvessä alkava aseistariisumisneuvottelu ja myöskin piakkoin siellä alkava Kansainliiton Neuvoston kokous, molemmat tilaisuuksia ja menoja, joita ei voitu ottaa huomioon, silloin kun esitys laadittiin. Tästä siis aiheutuisi nyt 100,000 markan lisä, jonka eduskunta suopeasti tahtonee myöntää. Tämän kautta siis nousisi tarvittava lisä yhteensä 400,000 markkaan ja koko kuluvan vuoden menoerä tältä kohdalta kaikkiaan 700,000 markkaan. Monesta saattanee tämä summa tuntua ehkä suurelta, mutta tahdon mainita, että viime vuonna vastaavat menot nousivat 600,000 markkaan ja että tämän vuoden kuluessa on kuitenkin ollut sellainen suuri tilaisuus kuin taloudellinen maailmankonferenssi, jossa Suomella oli verraten suuri valtuuskunta, tuo konferenssi, jonka hyödyllisyyttä tuskin kukaan tahtonee kieltää.

Ed. Virta tältä paikalta äsken pauhasi koko tätä menoerää vastaan. Hänelle minä tahtoisin mainita, että tältä momentilta menevät menot ovat käytetyt melkein yksinomaan tuon mainitun taloudellisen maailmankonferenssin kustannuksiin, jotka itsessään jo tekivät lähes puolentoistasatahatta markkaa, sitten kauppasopimusneuvotteluihin vieraiden maiden kanssa, joiden hyödyllisyyttä ed. Virta ei kykene vastaan väittämään, koskapa tämän kautta on saatu aikaan huomattavia tullialennuksia meidän maallemme ja sen kautta kevennetty työläisten elinkustannuksia. Ja lisäksi tältä menoerältä, jota ed. Virta niin jyrkästi täällä vastusti, on kustannettu Suomen osanotto aseistariisumisneuvotteluihin, mutta huomautan, että nuo aseistariisumisneuvottelut, joiden hyödyllisyys on ilmeinen muille, paitsi ehkä arv. kommunistisille edustajille tässä huoneessa, että nuo aseistariisumisneuvottelut

ovat sellaisia, joihin nykyään myöskin kommunistien suuren isänmaan, Venäjän edustajat ottavat osaa. Ehdotan siis, että tälle momentille „tilapäinen edustus diplomaattisissa neuvotteluissa”, merkitään vielä lisää 100,000 markkaa, joten koko tämä lisämäärä tekisi 400,000 markkaa.

Ed. Rosenberg: Olen iloinen, kun sain tilaisuuden puhua heti tällaisen hienon diplomaattisen puheenvuoron jälkeen. Täytyy toki sanoa, että meidän ulkoministerimme ei ole pilattu liian hienolla diplomaattisella kielenkäytöllä, vaan on hän nähtävästi tottunut lausumaan asiat sangen suorasti. Siinä voi olla hyviäkin puolia, mutta minä toivon, että hän tätä samaa kieltä käyttäisi myös toisissa tilaisuuksissa eikä vain silloin, kuin on kysymyksessä työväen edustajat. Mitä tulee herra ulkoministerin väitteisiin siitä, että nuo kongressit olisivat olleet erityisen hyödyllisiä, niin saanen ehkä, vaikka se onkin ulkoministerin mielestä uskallettua, kuitenkin luvan olla jonkun verran toista mieltä. Mitä etenkin taloudelliseen konferenssiin tulee, niin ei tähän nähden vielä ole huomattu minkäänlaisia vaikutelmia maailman taloudellisessa elämässä tämän konferenssin tuloksista. Täytyy kyllä myöntää, että sanotussa konferenssissa tehtiin sangen kauniita päätöksiä, mutta päätöksiä, joista jo monet ulkomaalaiset lehdet ovat sanoneet, että ne olivat huiomista tyhjään ilmaan. Mitä tuohon kuuluisaan aseistariisumiskonferenssiin tulee, niin ollaan siitäkin hyvin paljon eri mieltä, vieläpä porvaritkin ovat siitä eri mieltä. Useat saksalaiset lehdet ovat tähän nähden sanoneet, että seuraus aseistariisumiskonferenssista on ollut aseiden ja varustusten lisääminen eikä suinkaan toki ulkoministerikään kiellä sitä, etteivätkö laivastovarustelut useissa maissa ole lisääntyneet ja muukin teknillinen sota-varustelu yleensä siitä huolimatta, että näitä neuvotteluja aseistariisumisesta on käyty jo pitemmän aikaa. Maahamme nähden ei sillä ainakaan minkäänlaista muuta vaikutusta ole ollut kuin se, että olemme joutuneet sitomaan kätemme sangen läheisesti sellaiseen politiikkaan, josta meillä tulevaisuudessa nähtävästi on vain vahinkoa.

Eräs merkittävä saavutus kyllä on saa-

vutettu siellä ja se on se, että sodan tullessa voidaan saada rahallista avustusta, mutta tästäkin on sanottu ruotsalaisissa lehdissä, että se on vain lisäkiihoke sotaan eikä suinkaan mikään sodan estäjä. Ei siis ole suinkaan mikään yksinomaan kommunistinen mielipide se, että nämä aseistariisumisneuvottelut eivät ole tuottaneet odotettua hyötyä, vaan päinvastoin maailma varustautuu yhä eteenkinpäin aivan niinkuin ei minkäänlaisia neuvotteluja aseistariisumisesta olisi ollut olemasakaan.

Mitä nyt näiden konferenssien vastaisuudessa mahdollisesti saavutettaviin tuloksiin tulee, on se seikka aivan toinen asia. Minä olen kyllä siinä käsityksessä, ettei niistä sen kummempia tuloksia tule vastedeskään huolimatta siitä, vaikka Neuvostoliitto niihin ottaakin osaa. Minä olen vakuutettu siitä, että kapitalistiset intressit ja kapitalistien keskeiset ristiriidat, niitä ei voi sillä tavalla ratkaista, kuin ulkoministeri kuvittelee itselleen s. t. s. jonkunlaisten aseistariisumiskonferenssien avulla. Ne ovat vain pasifistisia unelmia, jotka eivät tule toteutumaan. Näin ollen siis minäkin omalta osaltani katson, että suurin osa — sanon suurin osa — niistä varoista, mitkä on käytetty tähän ulkomaiseen edustukseen, on käytetty sillä tavoin, että niistä on maallemme ollut vain vahinkoa, vahinkoa, jonka suuruus vasta tulevaisuudessa voidaan nähdä. Yhdyn kannattamaan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Ed. Virta: Ehdotan, että tämän pykälän ensimmäiseltä momentilta vähennetään 300,000 mk. Täällä on tehty huomautus ulkoministerin taholta, että tämän momentin määrärahoja on pääasiassa käytetty taloudellisten konferenssien edustuksen kustantamiseksi. Minä vaan tahdon huomauttaa, että eduskunta tällä momentilla on myöntänyt 300,000 mk. ja tämän summan kyllä pitäisi riittämän niiden konferenssien pitämiseen, jotka koskevat kaupallisia suhteita ulkomaiden kanssa. Mitä muihin konferensseihin tulee, niin ne mielestäni ovat tarpeettomia ja niissä ennen kaikkea juuri ministeri Voionmaan kanssa olemmekin eri mieltä. Meidän mielestämme kyllä Suomessa voidaan aseellista vähentelyä tehdä puolustusmenoissa vähentämällä määrärahoja sotilasmenois-

sa ja supistamalla armeijaa ja säästämällä kansan varoja tällaisesta tuhlailusta. Sitä voidaan tehdä ilman, että herrat ulkomaille näihin konferensseihin matkustelevat.

Ed. Keto: Minä pyydän puolestani kannattaa herra ulkoministerin tekemää ehdotusta.

Samalla minä pyytäisin todeta ed. Rosenbergin ja ed. Virran puheenvuorojen johdosta, että se, mikä Suomessa on kansan varojen tuhlausta, on Venäjällä kansan varojen oikeata käyttämistä. Sillä tosiasiahan on, jonka kai myöskin ed. Rosenberg ja Virta tietävät, että Neuvosto-Venäjä otti osaa taloudelliseen maailmankonferenssiin ja nyttemmin tulee otta-
maan osaa myöskin aseistariisumiskonferenssiin.

Mitä niihin tuloksiin tulee, joita näistä mainituista konferensseista odotetaan, niin niistä keskusteleminen oikeastaan ei nyt kuulu niin erikoisesti tähän asiaan. Minä tahdon lausua, että kukaan ei tietysti usko maailman olojen millään tavalla erityisesti mullistuvan kumminkaan konferenssien kautta äkkiä. Kysymyksen on vain siitä, saako oikean kehityksen suunta jonkinlaisen sysäyksen näistä tapahtumista vai ovatko ne sellaisia, että niillä ei ole mitään merkitystä. Minä olen varma siitä, että taloudellisen maailmankonferenssin kautta annetaan sellainen sysäys maailman eri valtojen talouspolitiikalle, että olot tulevat jossakin määrin kehittymään terveempään suuntaan. Sama tulee olemaan tietysti aseistariisumiskonferenssinkin laita. Ilman tällaisia kansainvälisiä valtiollisia konferensseja ei nykyaikanaakaan saada missään tapauksessa kehitystä kulkemaan yhdensuuntaisesti eri maissa. Ne ovat välttämättömiä ja senvuoksi kai Neuvosto-Venäjälläkin on niiden välttämättömyys ymmärretty ja niihin varoja myönnetty.

Ulkoministeri Voionmaa: Minusta ei tämä tilaisuus ole oikea suurpoliittisille keskusteluille, mutta en malta olla kuitenkaan toteamatta mielihyvääni, että ed. Virta enempää kuin ed. Rosenbergkaan eivät tehneet mitään huomautusta niitä diplomaattisia neuvotteluja vastaan, joissa kaup-

pasopimuksia valmistetaan, joten minä saan merkitä tämän muistiin, että he eivät lue niitä vahingollisiin diplomaattisiin neuvotteluihin.

Mitä sitten taloudelliseen maailmankonferenssiin tulee, niin minä en voi uskoa, että ed. Rosenberg olisi niin naiivi, että hän vakavasti voisi odottaa suuria maailmantaloudellisia muutoksia muutamassa kuukaudessa jonkun konferenssin päätöksen johdosta. Sillä alalla ei kai tämän enempää kuin muidenkaan diplomaattisten konferenssien päämerkitys ole, vaan lienee se haettavissa etupäässä moraaliselta ja oikeudelliselta alalta, koska ne valmistavat mielialaa ja mielipiteitä sellaisiin talouselämän muutoksiin, jotka ovat välttämättömiä, vaikka kapitalistisen yhteiskuntajärjestyksen vuoksi ei niitä näy olevan helppo aikaansaada.

Minua ihmetytti ed. Virran omituinen kevytmielisyys, kun hän lausui, että vähennyksiä meidän maamme puolustusmenoihin voidaan saada aikaan ilman aseistariisumisneuvotteluja. Minusta näyttää asianlaita olevan päinvastainen. Äärimmäisen vaikeaa näyttää täällä olevan aikaansaada todellisia vähennyksiä puolustusmenoihin, mutta minä arvelen, että ehkäpä noiden kansainvälisten aseistariisumisneuvottelujen kautta saadaan vähitellen tämäkin valtio näkemään, mitä sen sillä alalla olisi tehtävä.

Ed. Rosenberg: Mitä tulee siihen väitteeseen, että minä nyt vartoisin, että siitä taloudellisesta konferenssista olisi pitänyt olla jotakin suoranaista hyötyä, niin on selvää, että minä en ole sellaista tietysti vartunut, mutta on eräs toinen mittapuu, jolla voidaan arvioida jonkun konferenssin tuloksia ja se on sanomalehtien mielenilmaisuus. Minä en tällä hetkellä jaksa muistaa ainoatakaan ulkomaista sanomalehteä, joka olisi ottanut tuon konferenssin vakavalta kannalta. Mutta sellaisia minä muistan ainakin kolme, jotka ovat väittäneet, että tästä konferenssista ei ole ollut mitään todellista hyötyä. Ja yleisesti siinä keskustelussa, mitä on käyty taloudellisen konferenssin tuloksista, on siihen suhtauduttu sängen pessimistisesti ja näin voidaankin vetää johtopäätökseksi juuri se, että konferenssista ei ole ollut mitään todellista hyötyä, koska se ei ole jaksanut herättää min-

käänlaista erikoista innostusta missään maassa. Pyydän yhtyä kannattamaan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Ed. Ingman: Ei ole tainnut olla meidän edustajien määrättävissä niissä konferensseissa, joista on täällä ollut puhe, konferenssien työn tulokset. Me emme nyt ole vielä mikään maailmanvalta saatikka sitten mikään määräävä maailmanvalta, niin että meidän edustajilla on niissä ollut verrattain vaatimaton asema. Mutta olisi silti verrattain kohtuutonta kieltää heiltä matkakustannuksia. Minä sentähden yhdyn kannattamaan ed. Voionmaan tekemää ehdotusta.

Ed. Vennola: Pyysin puheenvuoroa myöskin kannattaakseni ulkoministerin hyvin vaatimatonta ehdotusta. Kun täällä kommunistien taholta tätä vastustetaan sillä perusteella, että tähän asti ei ole saatu mitään tuloksia aikaan yhtä vähän taloudellisesti konferenssista kuin aseistariisumiskonferenssista, niin käsittääkseni tämä perustelu ei ole riittävä siihen tarkoitukseen, mihinkä sitä nyt käytetään. Ei tätä maailmaa niin helposti saada järkiinsä. Sitä osoittaa myöskin kommunistinen liike.

Mitä sitten itse kommunistien kantaan tulee, niin minusta näyttää, kuin he olisivat jääneet järeille, kun otetaan huomioon, että Venäjä myöskin ottaa osaa nyt puheena olevaan konferenssiin, jotenka Suomen kommunistit jäänevät melkein ainoiksi, jotka vastustavat tällaista.

Ed. Rosenberg: Minä olen erittäin iloinen siitä, että Neuvosto-Venäjän osanotto tuohon aseistariisumiskonferenssiin herättää täällä näin luottamuksellista mieltä. Se todellakin osoittaa sitä, että vasta Neuvosto-Venäjän mukaan tulo tuohon konferenssiin mahdollisesti antaa jonkunlaisia tuloksia. Mutta siitä huolimatta, herra professori, minä uskallan siltäkin pitää oman käsitykseni asiassa. Aivan toinen asia on, että porvarit näyttävät panevan painoa Neuvosto-Venäjän osanottoon. Minä suurella mielenkiinnolla ja ilolla panen tämän merkille.

Mitä sitten tulee siihen, että minä olisin väittänyt, ettei mitään tuloksia ole ollut sanotusta konferenssista ennen kaikkea aseistariisumisneuvotteluista, niin en minä ole näin väittänyt. Päinvastoin minä sanoin,

että siitä on ollut tuloksia, mutta sellaisia tuloksia, jotka koituvat tulevaisuudessa vahingoksi tälle maalle. Niin minä sanoin.

Ed. Vennola: Viimeisen herra Rosenbergin lausunnon johdosta tahtoisin mainita, että meillä on syytä toivoa, että Venäjän osanotto tällaiseen europalaiseen yhteistyöhön muuttaa Europan oloja. Tähän astihan on ollut sellainen surullinen tilanne, että Venäjä on ollut poikkeiteloin kaikissa niissä rauhan pyrkimyksissä, mitä on koitettu kansainvälisen yhteistyön alalla saada aikaan. Nyt Neuvosto-Venäjä näyttää muutaneen taktiikkaansa ja jos herra Rosenbergillä on paremmat tiedot kuin itse Venäjällä tästä asiasta, niin siihen minä en mitään mahda. Minä kuitenkin suvaitsen toistaiseksi epäillä niitä vakuutuksia, mitä ed. Rosenberg on täällä antanut.

Mitä itse tuloksien arvostelemiseen tulee, että tulokset olisivat olleet ainoastaan negatiivista laatua, siis vahingoittaneet Suomenkin etuja ja lisänneet sodan mahdollisuuksia, niin minun täytyy olla sitä mieltä, että ed. Rosenbergin arvostelu on tässä aivan nurinkurinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Voionmaa ehdottanut, että 5 P. l:n III Luvun 1 momenttiin merkitään vielä lisäksi 100,000 markkaa, joten koko tällä momentilla oleva määräraha tekisi 400,000 markkaa. Tätä ehdotusta on ed. Keto kannattanut. Kutsun sitä ed. Voionmaan ehdotukseksi. Ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana on ehdottanut, että momentille varattu määräraha poistettaisiin kokonaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön ja ed. Voionmaan ehdotuksen välillä ja lopuksi äänestetään momentista sellaisena, miksi se edellisessä äänestyksessä on muodostunut, ed. Virran ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ja ed. Voionmaan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Voionmaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „ei” on voitolla (59—99—1—40.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt ed. Voionmaan ehdotuksen.

2) Äänestys valtiovarainvaliokunnan mietinnön, sellaisena kuin se on edellisessä päätöksessä hyväksytty, ja ed. Virran ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön sellaisena kuin se on edellisessä päätöksessä hyväksytty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla (130—24—4—41.)

Puhemies: Eduskunta on hyväksynyt momentin siinä muodossa kuin äskeisessä päätöksessä hyväksyttiin.

6 P. l:n Luvut I, III, IV ja VII hyväksytään keskustelutta.

7 P. l:n Luvut II, III, IV ja VI hyväksytään keskustelutta.

8 P. l:n Luku III hyväksytään keskustelutta.

9 P. l. Luku II.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että 9 P. l:n II luvun 3 momentilla oleva määräraha hylätään ja toivon, että sosialidemokraatitkin äänestävät tämän ehdotuksen puolesta, koska tämä tarkoittaa sotilasmenojen vähentämistä.

Ed. Rosenberg: Pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että momentilla oleva määräraha poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (129—20—6—44.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

9 P. l. Luku XII.

Keskustelu:

Ed. Virta: Ehdotan, että määräraha poistettaisiin.

Ed. Rosenberg: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että momentilla oleva määräraha poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla (126—19—5—49.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

10 P. l. Luvut I, IV, V, VI, VII, VIII, XI ja XII hyväksytään keskustelutta.

11 P. l. Luvut II, IV, V, VI, VII, VIII, IX, XIV, XV, XVI, XVII ja XIX hyväksytään keskustelutta.

12 P. l. Luvut II ja IV hyväksytään keskustelutta.

Luku VI.

Keskustelu:

Ed. Niukkanen: Hallitukselle on tämän vuoden varsinaisessa menoarviossa myönnetty aivan riittävä määrä varoja posti- ja lennätinlaitoksen menojen suorittamiseen, jos nämä laitokset olisi yhdistetty sen suunnitelman mukaan, minkä eduskunta budjetin yhteydessä hyväksyi. Siitä aiheutuen, että hallitus ei viitsinyt ryhtyä tässä yhdistämishommassa mihinkään toimenpiteisiin alkupuolella vuotta, saa eduskunta maksaa nyt tämän hallituksen laiminlyönnin takia yhteensä 1,140,000 markkaa. Tämän 10 momentin kohdalla ehdotetaan ylimääräisten virkailijain ja käskyläisten palkkaamiseen 300,000 markkaa. Helmikuun alussa jo hallitus sai näihin tarkoituksiin lisämäärärahoja 340,000 markkaa ja valtiovarainvaliokunta ehdottaa ensi vuoden budjetissa korvausta lennätinvirkamiehille vakanssiaikana menevästä palkasta 500,000 markkaa, siis yhteensä 1,140,000 markkaa. Kaikki nämä menot selvästi aiheutuvat siitä, että hallitus on vitkastellut näiden laitosten yhdistämistä toimeenpantaessa. Jos se olisi pantu toimeen normaalisella tavalla, niin kaikista näistä menoista olisi säästytty. Minä toivon, että uusi kulkulaitosministeri olisi jonkun verran toimintakykyisempi tässä asiassa kuin edellinen (Ministeri Hakila: Tai sitä edellinen!), niin ettei tästä hommasta enää aiheutuisi ylimääräistä tarpeetonta menoa valtiolle.

Kulkulaitosministeri Helo: Minä en tunne lähemmin tätä seikkaa, josta ed. Niuk-

kanen mainitsi, mutta muistelen, että kysymys sähkölennätinvirkamiehistä oli esillä kun budjettia käsiteltiin viime vuonna ja silloin käyneen ilmi, että yhdistäminen tulisi vaatimaan varoja enemmän kuin oli sitä var-ten käytettävissä.

Ed. Niukkanen: Se oli juuri ministeri Helo, joka oli valtiovarainvaliokunnan asianomaisen jaoston puheenjohtaja, jonka ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokunta ja sittemmin eduskunta myönsi tähän tarkoitukseen varoja. Me olimme ministeri Helon kanssa aivan yksimielisiä siitä, että varoja oli, jopa eräillä momenteilla aivan tarpeettoman paljon. Yksinomaan siitä, ettei edellinen kulkulaitosministeri viitsinyt asiassa ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin oikeastaan ennenkuin vasta syyspuolella vuotta, aiheutuivat nämä lisämenot.

Kulkulaitosministeri Helo: Minä kyllä muistan, että olin vuosi takaperin siinä käsityksessä, että monella postilaitoksen momentilla oli kyllin riittävästi varoja, joten siinä suhteessa ed. Niukkanen huomautus kyllä pitää paikkansa, mutta minä en muista, että juuri tässä kohden olisin ollut sitä mieltä. Päinvastoin minulle jäi sellainen muisto, että tämä kysymys tulisi vielä erikoisella tavalla järjestettäväksi ja vaatisi lisää määrärahoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Luku VI ja luku VII hyväksytään keskustelutta.

13 P. l. Luku II hyväksytään keskustelutta.

Luku V.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: 13 Pääluokan V luvun 12 momentille on valtiovarainvaliokunta hallituksen ehdotuksen mukaisesti esittänyt Helsingissä olevalle Tekniska Läroverket-nimiselle oppilaitokselle kannatusmaksun lisäystä kuluvalta vuodelta 75,000 markkaa. Perusteluissaan hallitus nojaa siihen, että saadun ilmoituksen mukaan ovat tämän oppilaitoksen tappiot vuosilta 1916—26 168,800 markkaa ja kuluvalta lukuvuodelta noin 60,000 markkaa. Mutta kun minun käsityk-

seni mukaan meidän maassamme on hyvin paljon ammattikouluja, jotka nauttivat valtioapua ja jotka voivat esittää aivan samantaisia numeroita tilinpäätöksistään eri vuosilta, ehkä vielä huomattavampia tappioita, niin herättää erikoista huomiota, mikä sukulaisuusrakkaus hallituksella lienee juuri tätä oppilaitosta kohtaan ollut. Kun tietää lisäksi, että tämä oppilaitos m. m. opettajain palkkoihin nähden, m. m. tuntipalkkoihin nähden maksaa aivan huomattavasti korkeampia tuntipalkkoja, kuin valtion vastaavat oppilaitokset, esim. Tampereen Teknillinen oppilaitos, niin eihän ole kumma, jos kuluvalta vuodelta tulee 60,000 markan tappio. Mutta kun näin menetellään, niin kyllä silloin tulee yksityiskannatuksenkin varassa oppilaitosta kannattaa.

Koska minä en katso olevan mitään pätevää syytä poimia monien ammattikoulujen joukosta joku ja esittää sille lisävaltionavustusta koska samalla syyllä oltaisiin velvolliset antamaan monille muillekin ja tämä katsantokanta lienee ollut valtiovarainvaliokunnassakin melko yleinen, koska minä olen kuullut, että tämä määräraha valtiovarainvaliokunnassa on tullut sisään 11 äänellä 10 vastaan, niin esitän, että tämä määräraha 12 momentilta poistettaisiin.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Reinikan tekemää ehdotusta. Ei minun mielestäni ole mitään syytä asettaa ed. Sergeliuksen koulua suositumpaan asemaan kuin muitakaan kouluja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Reinikka ed. Juutilaisen kannattamana ehdottanut, että 13 P. l:n V luvun 12 momentilla oleva määräraha poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Reinikan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Reinikan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä „jaa” on voitolla. (90—68—0—41.)

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Luvut VI, VIII, IX ja X hyväksytään keskustelutta.

14 P. 1.

Luvut I, II, III, IV, X, XI ja XII hyväksytään keskustelutta.

15 P. 1.

Luku I hyväksytään keskustelutta.

Luku II.

Keskustelu:

Ed. Virta: Minä ehdotan, että II luvun 4 momentilla oleva määräraha poistettaisiin.

Ed. Rosenberg: Yhdyn kannattamaan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Rosenbergin kannattamana ehdottanut, että 15 P. l:n II luvun 4 momentilla oleva määräraha poistettaisiin. Kutsun ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä on „jaa” voitolla. (131—23—3—42).

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

16 P. 1.

Luku II hyväksytään.

18 P. 1.

Luku I hyväksytään.

Ylimääräinen tulo- ja menoarvio.

Luvut II—VIII hyväksytään keskustelutta.

Luku IX ja vastaavat perustelut.

Keskustelu:

Kululaitosministeri Helo: Tämän luvun 12 momentin kohdalla valiokunta mainitsee, että esityksen perusteluista käy ilmi, että lisämäärärahan tarve tällä kohdalla on syntynyt siitä, että valtioneuvosto tämän momentin kohdalla on myöntänyt varoja muuhun tarkoitukseen, kuin määräraha on osoitettu. Olen ottanut selkoa tästä tapahtumasta ja olen saanut siitä seuraavan selostuksen.

„Kysymys koskee uuden posti- ja lennätintalon rakentamista Tampereelle, jota tarkoitusta varten kysymyksessä olevaa momenttia on käytetty. Kun nimittäin uusi posti- ja lennätintalo päätettiin rakennettavaksi Tampereelle, sisältyi rakennussuunnitelmaan myös mekaanisten kuljetus- y. m. välineiden järjestäminen taloon. Taloa rakennettaessa havaittiin kuitenkin, ettei rakennusmäärärahaa riittäisi välineiden hankkimiseen enempää kuin 320,000 markkaa ja että sentähden tarvittaisiin lisää 200,000 markkaa tarkoitusta varten. Tämän vuoksi yleisten rakennusten ylihallitus, joka teetätti työn, pyysi kirjeessään 8 päivästä helmikuuta 1927 myönnettäväksi 200,000 markan lisämäärärahan. Käsiteltäessä asiaa, joka oli erinomaisen kiireellinen, koska talo oli saatava käyttökuntoon 1 päivään kesäkuuta 1927, jolloin edellisen talon vuokra-aika päättyi, katsoi kululaitosministeriö 10 p:nä helmikuuta, että mekaanisten välineiden hankkimisen siirtäminen myöhäisempään aikaan tulisi tuottamaan suurta hankaluutta postiliikenteelle ja että siis oli pakko ryhtyä heti toimeen välineiden hankkimiseksi ja tilaamiseksi, niin että ne saataisiin paikalle samaan aikaan, kuin talo oli valmistuva. — Kysy-

myksessä oleva tilaus oli nim. juuri tehtävä niinä päivinä. — Kun muuta neuvoa ei ollut, mistä tarkoitusta varten olisi saatu tarpeelliset varat, päätettiin, että ne aluksi olisivat otettavat vuoden 1927 ylimääräisen menoarvion IX luvun 12 momentin kohdalla mainitusta määrärahaa, joka nim. tarkoitti talojen hankkimista yleensä posti- ja lennätintoimistoille, mutta samalla päätettiin, että myöhemmin kun oli tehtävänä esitys vuoden lisämenoarviosta, oli otettava harkittavaksi, voitaisiinko menoarvion IX luvun 14 momentin kohdalla mainittuun työmäärärahaan Tampereen postitaloa varten saada 200,000 markan lisäys ja sillä tavoin vapauttaa ylimääräisen menoarvion IX luvun 12 mom. siitä 200,000 markan menosta, joka sitä tällä tavalla joutui rasittamaan. Jostakin syystä on kuitenkin lisämenoarviobudjetissa jäänyt tämä silloin suunniteltu siirto tekemättä ja siten on ehdotettu lisäys nyt kysymyksessä olevalle momentille.”

Minä en halua tehdä mitään ehdotusta tämän momentin kohdalla olevan lausunnon johdosta, mutta kuten tästä selostuksesta on käynyt ilmi, on määräraha asiallisesti ollut tarpeellinen ja muuten on myöskin sen tarve ollut siksi kiireellinen, että sitä ei ole voitu eduskunnalle aikanaan esittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

IX luku hyväksytään.

Luvut X ja XI, sivulla 19 oleva ensimmäinen ponsi ja toinen ponsi hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Nyt olisi päätettävä ed. Virran tekemästä lisäponnosta, jonka yleiskeskustelun päätyttyä eduskunnalle esitin.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Virran ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä on „ei” voitolla (41 — 91 — 7 — 60.)

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Virran ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 11) asia.

12) Ehdotuksen laiksi eräiden sotasaaliina valtion haltuun joutuneiden maa-alueiden ja rakennusten luovuttamisesta Viipurin kaupungille, sekä raha-avustuksesta ja lainantakuusta sille esikaupungeista aiheutuvan rasituksen lieventämiseksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi tilastollisen päätösmiston viroista ja toimista

sisältävä hallituksen esitys n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:**15) Alusrekisterilain muuttamista**

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

16) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1927 varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K. Myllymäki: Pyydän ilmoittaa, että huomiseksi ilmoitettu suuren valiokunnan kokous peruutetaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi maanantaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 6.19 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.